

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
10 E
8

Sancti Thome de Aquino super epiſtolas Sancti pauli Cōmentaria preclariſſima. Cū tabula. et numeris. ac quāplurimis concordantiis nuper additis.

Thomas loquitur.

Ipſe ego ſum roſeo virtutem lampade luſtrans:
Cuius de medio pectore flāma nitet.
Qui cupit ad ſuperos pertingere corde penates:
Me modo nunc ſtudeat conciliare ſibi.
Quem ſtudioſa manus matthei terſit ad vnguem:
Is mihi iam proprium reddidit arte decus.
At quia nunc victor veteri de fece reſurgo:
Vos mihi ferte aures: iam canere incipiam.

E tibi studiose lector difficile sit: siq̃s cupis electas allegabilesq; sñias inuenire: i cōmentarijs diui Thome agnaris sup eplās Pauli copiosissimis et ornatissimis: tabula h' oe te q̃sita prestans: ad tua cōmoda ē cōfecta: et apposita cōmēto: cui ē talis attributus ordo. Mās sig dē alphabetico psequit ordine: vt de se p3: q̃ in epla quotq; eple caplo: nec nō et lectiōe auctoritas q̃sita sit aperit. Ad faciliorem vo q̃sitor inuētionē et cōmodiorē: cuiq; dicto folior numerus: in quo ipsum ptinet: colūna colūneq; locus adirigitur. De cartarū nūero taceo: cū suapte nō palā sit. Colūnar: q̃ cuiusq; folij q̃tuor sunt placuit bibliopoli pmā p. A. notare. scdas p. B. p. C. tertiā: q̃rtā vo p D. Jsq; voluit colūnā q̃libet in qq; distribui ptibus: singulis lineas tredecim hñtibus. Nā cū. 65. linear sit ols hui' libri colūna: in tot diuidi partes lineas tot cōprehendētes potuit. Nā pme colūne pn'' siue p' ps significat p lrām a i margine positā. Scda ps p numer. 2. Tertia ps p numerū. 3. Quarta ps p numer. 4. Et qnta ps p numerū. 5. Scde vo colūne pn'' significat p lrām b. Tertie colūne pn'' p lrā3. c. pnotat. Quarte vo colūne pn'' p lrām. d. mōstrat. Relique aūt ptes ipsar colūnarū significat eisdē numeris qb' p' col, v3. 2. et. 3. 4. et. 5. Que qdē lre et nūeri i, pressi sūt i margīe singular colūnarū totius huius opis. Si igit q̃sieris vtrū Aarō seipm pmouerit: hac i tabula videris ad. 234. A. et numeru3. 3. remitti: scito cartā tali numero inscripiā te debere inuenire: et in p' colūna cōspiceres vbi in margine e3 videris numerū. 3. vbi quod queris offendes: sicq; de ceteris tene.

Tabula

Tabula

i.

Iudei

Mr̄imoniū

Paci

Finis.

a ¶ Angelici Doctoris Sācti Thome de aqno ī Epi
stolas Sancti Pauli. Cōmentaria feliciter incipiūt.

As electiōis
rc̄. Ac. 9. Hoīes in sacra
scriptura inueniunt va
sis cōparati ꝑpter quat
tuor. s. ꝑpter constitutio
nē: repletionē: vsū: ⁊ fru
ctum. ¶ Primo. n. q̄tū
ad ꝯstitutionem. Uas. n.
artificis arbitrio subiacet
Iere. 18. Fecit illud vas al
2 terum: sicut placuerat ei
rc̄. Sic ⁊ constitutio ho
minū subiacet dei arbitrio: de quo in ps̄. Ipse fecit nos
⁊ non ipsi nos. Uñ Ysa. 45. dicit. Nunqd dicit lutū
figulo suo qd facis? Et infra. 9. capi. ad romañ. Nūqd
dicit figmētum ei q̄ se finxit: quid me fecisti sic. Et ide
est q̄ sꝫ voluntatē dei artificis diuersa inueniunt vasoꝝ
ꝯstō. 2. Thi. 2. In magna aūt domo non solū sunt va
sa aurea ⁊ argentea: sed ēt lignea ⁊ fictilia. Btūs autē
Paulus: qꝛ vas electionis noīatur in verbis ꝓpositis:
quale vas fuerit pꝫ. qd̄ dicitur. Eccle. 5. Quasi vas au
ri solidū ornatū oī lapide precioso. Aureū qdem vas
fuit ꝓpter fulgorē sapiē: de qua potest intelligi qd̄ dr̄
3 ꝓuer. 3. Preciosior est cunctis opibus. Uñ ⁊ btūs Pe
trus testimoniū phibet ei dicens. 1. Pe. 3. Sicut ⁊ cari
simus frater noster Paulus sꝫ datā sibi sapientiā scri
psit vobis. Solidū qdem fuit ꝟtute charitatis: de qua
dr̄. can. vlti. Fortis est vt mors dilectio. Uñ ⁊ ipse dic̄.
Ro. 8. Certus sum. n. qꝛ neqꝫ mors neqꝫ vita rc̄. pote
runt nos separe a charitate dei. Ornatū aūt fuit omni
lapide p̄cioso. s. oībus virtutibus de qbus dr̄. 1. Cor. 3.
Si qs superedificat supra fundamentū hoc aurū ar
gētū lapides p̄ciosos rc̄. Uñ ⁊ ipse dicit. 2. Cor. 1. Glo
ria nr̄a hec est testimoniū conscie nr̄e: q̄ in simplicita
te cordis ⁊ sinceritate dei: ⁊ nō in sapientia carnali: sed
in gr̄a dei ꝯuersati sumus in hoc mūdo. Quale autē
fuit istud vas talia ꝓpinauit: docuit. n. excellentissime
4 diuinitatis mysteria: q̄ ad sapientiā ptinent: vt pꝫ. 1. Co
rin. 2. Sapientiā loqmur inter pfectos. Cōmendauit
ēt excellentissime charitatē. 1. Cor. 13. Instruxit hoies
de diuersis virtutibus: vt pꝫ col. 3. Induite vos sic̄ ele
cti dei sc̄i: ⁊ dilecti viscera misericordie rc̄. Scdo ēt ad
vasa ptinere vr̄: vt liquore aliquo impleant sm illō. 4.
Regū. 4. Illi offerebant vasa ⁊ illa infundebat. Inue
niunt ēt inter vasa diuersitas q̄tū ad hmōi plenitudinē.
Nā q̄dam inueniunt vasa vini: q̄dam olei: ⁊ diuersa di
uersi gn̄is: sic ēt ⁊ hoies diuersis gratijs q̄si diuersis li
quoribus replentur diuinitus. 1. Cor. 12. Alij dat p spi
ritum sermo sapientie. alij rc̄. Hoc aūt vas de quo nunc
agit plenū fuit p̄cioso liquore. s. noie xp̄i: de quo dicit.
5 can. 1. Oleū effusum nomen tuū. Uñ dr̄. Ut portet no
men meū. Totus. n. videt fuisse hoc noie plenus sm
illud Apo. 3. Scribā sup eū nomen meū. Habuit. n. h
nomen in cognitiōe intellectus sm illud. 1. Cor. 2. Nō
enim iudicaui me scire aliqd inter vos nisi xp̄m. Habu
it ēt hoc nomen in dilectione affectus sm illud. Ro. 8.
Quis nos separabit a charitate xp̄i. 1. Cor. vlti. Si quis
non amat dn̄m nr̄m iesum xp̄m sit anathema: habuit
ēt ipsum in tota vite sue ꝯuersatione. Uñ dicebat Gal.
2. Uiuo aūt iam non ego: viuit vero in me xp̄s. ¶ Ter
tio q̄tum ad vsum cōsiderandū est q̄ oīa vasa alicui
vsui deputant: sed q̄dam ad honorabiliorē: q̄dā ad vi
liorē sm illud Ro. 9. An nō hꝫ ptātem figulus luti ex

Margin: hoies comparant vasis propter quatuor.

b eadem massa facere aliud qdem vas in honorē: aliud
vero in cōtumeliā? Sic ēt hoies sm diuinā ordinatio
nem diuersis vsibus deputant sm illud. ecc̄. 33. Oēs
hoies de solo ⁊ ex terra: vñ ⁊ creatus est adā. In multi
tudine discipline dn̄s separauit eos: ⁊ imutauit vias eoꝝ
ex ipsis bn̄dixit ⁊ exaltauit: maledixit ⁊ hūiliauit. Hoc
aūt vas ad nobilē vsum est deputatū: est. n. vas porta
toriū diuini noīs. Dr̄. n. vt portet nomen meū: qd̄ qdē
nomen necessariū erat portari: qꝛ lōge erat ab hoībus
sm illud Ysa. 30. Ecce nomē domini venit de longin
quo. Est aūt nobis longinquū pp penitētiā sm illud.
2 ps. 118. Longe a pctōribus salus. Est ēt longinquū no
bis ꝓpter intellectus obscuritatē. Uñ ⁊ de qbusdā dr̄.
Heb. 11. q̄ erant a longe aspicientes. Et numeri. 24. di
citur. Uidebo eū: sed non mō: intuebor illū: sed non ꝓ
pe. Et iō sicut angeli diuinas illuminationes ad nos
deferunt tanqꝫ a deo distantes: ita apl̄i euangelicā do
ctrinā ad nos detulerunt: ⁊ sicut in veteri testō post le
gē moysi legunt ꝓphetie: q̄ legis doctrinā ppl̄o trade
bant sm illud mal. vlti. Mementote legis Moysi serui
mei: ita etiam in nouo testō post euangeliū legit aplo
rum doctrina q̄ ea que a dn̄o audierunt tradiderunt fi
delibus sm illud. 1. cor. 11. Accepi a dn̄o qd̄ ⁊ tradidi vo
bis. ¶ Portauit aūt beatus Paulus nomen christi.
Primo qdem in corpe conuersationem: ⁊ passionem
eius imitando sm illud Gal. Ultimo. Ego. n. stigma
ta xp̄i iesu in corpore meo porto. Scdo in ore qd̄ pꝫ: in
hoc q̄ in ep̄lis suis frequentissime xp̄m noiat. Ex abū
dantia. n. cordis os loqtur: vt dicitur Math. 12. Unde
3 potest significari per columbam de qua dr̄ Gen. 8. Quē
venit ad archā portans ramū oliue in ore suo. Qꝛ enī
oliua misericordiā significat congrue p ramum oliue
accipitur nomen iesu xp̄i: qd̄ ēt misericordiā significat
sm illud Mat. 1. Uocabis nomen eius iesum. Ipse. n.
saluum faciet ppl̄m suū a pctis eoꝝ. Hunc aūt ramū
virentibus folijs detulit ad archā. s. ecclesiam: qñ eius
virtutem ⁊ significationē multiplr exp̄ssit: xp̄i grāz ⁊
misericordiā ostendendo. Uñ ipse dicit. 1. Thi. 1. Ideo
misericordiā consecutus sum: vt in me primū ostende
ret iesus xp̄s oēm patientiā. Et inde est: q̄ sicut inter
4 scripturas veteris testamenti maxime frequentant in
ecclesia psalmi dauid q̄ post pctm̄ veniā obtinuit: ita
in nouo testō frequentant ep̄le pauli: q̄ misericordiam
cōsecutus est: vt ex hoc pctores ad spē erigant: q̄uis
possit ⁊ alia rō esse: qꝛ in vtraqꝫ sciptura fere tota theo
logie cōtinet doctrina. Tertio portauit non solū ad pn̄
tes: sed ēt ad absentes: ⁊ futuros scripture ipsū tradē
do sm illud Ysa. 8. Sume tibi librum grandē: ⁊ scribe
in eo stilo hoīs. In hoc aūt officio portandi nomē dei
ostendit eius excellentia q̄tum ad tria. ¶ Primo q̄
dem q̄tum ad electionis grām: vnde dr̄ vas electiōis.
Eph. 1. Elegit nos in xp̄o ante mūdi ꝯstōnē. ¶ Scdo
q̄tum ad fidelitatē: qꝛ nihil sui q̄siuit: sed xp̄i: sm illō
2. cor. 4. Nō. n. nosmetipos p̄dicamus: sed xp̄m iesū.
Uñ dicit vas electionis est mihi. ¶ Tertio q̄tum ad
singularē excellentiam. Uñ ipse dicit. 1. cor. 15. Abūdā
5 tius illis oībus laboraui. Uñ signanter dicit. Uas ele
ctionis est mihi: quasi pre alijs singulr. Quantum ad
fructū ꝯsiderādum est q̄ qdam sunt quasi vasa inutilia
vel ꝓpter pctm̄ vel propter errorem sm illud. Iere. 51.
Reddidit me quasi vas inane. Sed beatus paulus fu
it purus a pctō ⁊ errore: vnde fuit vas electionis vtile
sm illud. 2. Thi. 2. Si qs emēdauerit se ab istis. s. erro
ribus: ⁊ pctis erit vas ī honorē scificatū vtile dn̄o. Uñ
vtilitas siue fructus huius vasis exprimit cum dr̄. Co
ram gentibus quarum doctor fuit sm illud. 1. Thi. 2.

Margin: Paulus portauit nomē xp̄i triplr.

Margin: Ostēdit eius excellētia ꝓpter tria.

6 Doctor gentiũ in fide ⁊ veritate. Et regibus q̃bus fi/
dem xp̃i annunciauit: sicut agrippe: vt habet͛ Act.16.
Et ẽt neroni ⁊ eius p̃ncipibus. Vñ dicit. Phil.1. Que
circa me sunt magis ad ꝓfectũ venerũt euãgelij: ita vt
vincula mea manifesta fierẽt in xp̃o in oĩ ꝓtorio. Ysa.
49. Reges videbũt ⁊ ꝯsurgent p̃ncipes. Et filijs israel:
ꝯ quos de xp̃o disputabat. Ac.9. Saulus ãt magis
ꝯualescebat ⁊ ꝯfundebat iudeos q̃ habitabãt damasci
affirmãs q̃m hic ẽ xp̃s. ¶ Sicut igit͛ ex v̾bis p̃missis
possumus accipere q̃tuor causas huius op̃is. s. eplarum
pauli quas pre manibus h̃emus. Primo q̃dẽ auctor ẽ
in vase. Scd̃o mãm in noĩe xp̃i: q̃ est plenitudo vasis:
q: tota doctrina h̃ est d̃ doctrina xp̃i. Tertio mõ i vsu
2 portationis. Tradit͛.n. hec doctrina p̃ modũ eplarũ q̃
per nũcios portari ꝯsueuerũt s̃m illud. 2. pa. 30. Perre
xeruntt cursores cũ eplis, ex regis imperio ⁊c̃. Quarto
Epl'arũ oĩ ũ3 cõme/ mo/ ratio distĩõnẽ op̃is in vtilitatẽ p̃dicta. Scripsit.n.14. eplas:
quarum nouẽ instruũt ecclesiã gẽtiũ: q̃tuor p̃latos ⁊ p̃n
cipes ecclie. i. reges. vna pp̃lm israel. s. q̃ est ad Heb. fili
os Israel. Est.n. hec doctrina tota de g̃ra xp̃i q̃ q̃dem
põt tripl̃r cõsiderari. Uno mõ s̃m q͛ est in ipso capite
.s. xp̃o: ⁊ sic comendat͛ in epl'a ad Heb. Alio mõ s̃m q͛
est in mẽbris p̃ncipalibus corporis mistici: ⁊ sic cõmen
dat͛ in eplis q̃ sunt ad p̃latos. Tertio mõ s̃m q͛ est in
ipso corpore mistico qd̃ est ecclia: ⁊ sic cõmendat͛ i epi
stolis q̃ mittunt͛ ad gẽtiles: quarum hec est distĩõ. Nã ip
sa g̃ra xp̃i tripl̃r põt ꝯsiderari. Uno° s̃m se: ⁊ sic cõmen
dat͛ in epl'a ad Romanos. Alio mõ s̃m q͛ est in sacris
g̃re: ⁊ sic cõmendat͛ in duabus eplis ad cor. In quarum
prima agit͛ de ipsis sacris. In scd̃a de dignitate mini
strorum. Et in epl'a ad Ga. in qua excluduntur sup̃flua sa
3 cramenta ꝯ illos q̃ volebãt vetera sacra nouis adiun
gere. Tertio ꝯsiderat͛ g̃ra xp̃i s̃m effectũ v̾itatis quez
in ecclia fecit. Agit ergo apl's p̃mo q̃dẽ de institutiõe
ecclesiastice vnitatis in epl'a ad ephe. Scd̃o de eius cõ
firmatione ⁊ ꝓfectu in epl'a ad phi. Tertio de eius de
fensiõe ꝯ errores q̃dem in epl'a ad col. Cõtra p̃secutio
nes v̾o p̃ñtes in prima ad the. ꝯ futuras v̾o ⁊ p̃cipue
t̃pe antixp̃i in scd̃a. Prelatos v̾o ecclesiarum instruit ⁊
sp̃uales ⁊ t̃pales. Sp̃uales q̃dem instruit de institutio
ne ⁊ gubernatiõe ecclesiastice vnitatis i p̃ma ad thi.
de firmitate ꝯ p̃secutores in scd̃a. Tertio de defensiõe
4 ꝯ hereticos in epl'a ad Titũ: dños vero t̃pales instru
Epi/stolaȝ queȝ scri/psit apl's cuius ptim scri/psit athe/nis p̃ tiȝ co rint. it in epl'a ad philemonẽ. Et sic p3 rõ distinctionis ⁊ or
dinis oĩum eplarum. ¶ Sed v̾r q͛ epl'a ad Ro. nõ sit p̃
ma: p̃us.n. videt͛ scripsisse ad cor. ꝯ illud Ro. vltimo.
Cõmẽdo vobis pheben q̃ est chencris: vbi est portus
corin. Sed dicendũ q͛ epistola ad cor. p̃or est t̃pe scri
pture: sed epistola ad Roma. p̃mittit͛: tũ pp̃ dignitatẽ
romanorum q̃ alijs gentibus dñabant͛: q: hic ꝯfutabat͛
sup̃bia q̃ est initiũ oĩs pctĩ: vt d̾r eccle. 10. Tũ q: ẽt hoc
exigit ordo doctrine: vt p̃us gratia ꝯsideret͛ in se q̃̃ vt
est in sacris. ¶ Itẽ q̃rit͛ vnde apl's hanc eplam scripsit
Aug. dicit q͛ de athenis. Hieronymus q͛ de cor. nec ẽ
ꝯdictio: q: forte athenis incepit eã scribere: sed corin.
cõsumauit. ¶ Itẽ obijcit͛ ꝯ id qd̃ in glo. d̾r aliqui fide
les anteq̃̃ Pet. romanis p̃dicauerunt. In ecclastica
v̾o hystoria d̾r q͛ Petrus primus p̃dicauit eis. Sed in
5 Op' 73.c. 1.re. ꝯplo. co.6. telligendũ est primus inter apl'os: ⁊ cum sequla magni
fructus: añ v̾o p̃dicauerat Rome barnabas: vt h̃etur
in itinerario clementis. CAP. I.

Aulus seruus iesu xp̃i: vocatus
apl's segregatus i euãgeliũ dei.
¶ Hec epistola in duas p̃tes diuidit͛. s.
in salutationẽ: ⁊ eplarem tractatũ: q̃ inci
pit ibi. (Primũ q̃dem g̃ras ⁊c̃.) ¶ Circa p̃mũ tria fa d
cit. Primo describitur ꝑsona salutans. Scd̃o salutate
ibi. (Oĩb' q̃ sunt rome). Tertio salus optata ibi. (Gra
tia vobis ⁊c̃.) ¶ Circa p̃mum duo facit. Primo.n. de
scribitur ꝑsona auctoris. Scd̃o cõmendat͛ eius officiũ
ibi. (Qd̃ ante p̃miserat ⁊c̃.) Persona aũt scribentis d̃
scribit͛ a q̃tuor. Primo q̃dem ex noĩe cũ dicit Paulus.
¶ Circa q͛ tria ꝯsideranda sunt. Primo q̃dem p̃prie
tas eius. Hoc.n. nomen serui qd̃ his l̃ris describit͛ non
põt hebraicũ esse: q: apud hebraicos nõ inuenit͛ h̃ ele
mentũ .p. Sed põt esse grecũ ⁊ latinũ: si tñ aliqd̃ elemẽ
tũ ei ꝓpinquũ sumat͛: qd̃ est .p. põt esse hebreũ. ¶ Se
cundo cõsideranda est eius significatio: s̃m.n. q͛ põt
2 hebreum esse idẽ est qd̃ mirabilis vel electus: s̃m autẽ
q͛ est grecũ idẽ est qd̃ q̃etus: s̃m v̾o q͛ est latinũ idem
est qd̃ modicus. Et hec q̃dem ei ꝯuenijt. Electus q̃
dem fuit q̃̃tum ad g̃ram. Vñ Act.9. Uas electiõis est
mihi iste. Mirabilis fuit in ope Ecc̃.43. Uas admira
bile opus excelsi. Quietus in ꝯtemplatione. Sapien
tie.4. Intrans in domũ meã ꝯq̃escã cũ illa. Modicus
p̃ humilitatẽ. 1. cor. 15. Ego sum minim' apl'orum. ¶ Ter
tio ꝯsiderandũ est q̃ñ sit hoc nomen apl'o impositum:
cũ tñ ante saulus vocaret͛: vt habet͛ Act.9. ¶ Circa h̃
3 triplex est op̃io. Hieronym' dĩc q͛ cũ p̃us vocaret͛ sau
lus postmodũ voluit vocari Paulus ꝓpter qd̃dã in
signe fũtũ qd̃ fecit. s. q: ꝯuertit sergiũ Paulũ ꝓcõsulem:
vt h̃etur Act.13. Sicut ⁊ scipio dictus est affricanus:
q: deuicit affricã. Alij vero dicunt q͛ hoc nomen impo
situ est sibi pp̃ ꝑfectũ virtutũ: q̃ ex hoc noĩe signat͛: vt
dictũ est. Imponunt͛.n. diuinitus q̃busdã noĩa a p̃nci
pio natiuitatis ad designãdã g̃ram quã a p̃n° cõsequũ
tur: sicut p3 de Ioãne baptista. Luc.1. Quibusdã vero
mutant͛ noĩa ad designandũ ꝑfectũ virtutis eorum: vt
chrisostomus dicit: sicut p3 de Abrahã Geñ. 28. Et de
Pet. Mat.16. ¶ Alij vero dicũt ⁊ melius q͛ Paulus
4 fuit a p̃n° binomius. Consuetũ.n. erat apud iudeos: vt
simul cũ noĩbus hebraicis assumerent sibi noĩa illarum
gentiũ q̃bus seruiebãt: sicut sub grecis exñtes noĩabã
tur noĩb' grecorum: vt p3 de Iasone ⁊ menelao. 2. mach.
4. Hoc aũt nomen Pau. ab antiquo celebre fuit apud
romãos: ⁊ ideo cũ diceret͛ saulus s̃m heb. vocatus est
ẽt Pau. s̃m roma. quo noĩe nõ v̾r vsus nisi postq̃̃ ce
pit gẽtibus p̃dicare. Vñ Act.13. d̾r. Saulus q̃ ⁊ Pau.
Et hoc magis approbat Aug. ¶ Scd̃o describit͛ ꝑso
na scribentis ex ꝯdĩõne cũ dicit. Seruus xp̃i: v̾r aũt eẽ
abiecta conditio seruitutis si absolute ꝯsideret͛. Vñ ⁊
sub maledicto ꝓ pctõ infligit͛ Geñ.9. Maledictus ca
naan puer seruus seruorum erit fratrũ suorum. Sed reddi
5 tur cõmẽdabilis ex eo q͛ addit͛ iesu xp̃i: iesus.n. inter
pretat͛ saluator. Mat.1. Ipse.n. saluũ faciet ⁊c̃. Xp̃s in
terp̃tat͛ vnctus s̃m illud p̃s.44. Unxit te deus: deus
tuus ⁊c̃. Per qd̃ designat͛ dignitas xp̃i: ⁊ q̃̃tum ad sci
tatẽ: q: sacerdotes vngebant͛: vt p3 Exo.28. Et q̃̃tum
ad ptãtẽ: q: ẽt reges vngebant͛: vt p3 d̃ Dauid p̃mi re.
16. ⁊ d̃ Salomõe. 3. re. 1. Et q̃̃tũ ad cognitionẽ: q: ẽt ꝓ
phete vngebant͛: vt p3 de helisco. 3. re. 19. Quã aũt ali
qd̃ subijciat͛ sue saluti ⁊ sp̃uali vnctioni g̃re laudabile
est: q: tanto aliq̃d est ꝑfectius q̃̃to magis sue ꝑfectiõi
subijcit͛: sicut corpus aĩe: ẽt aer luci. p̃s.115. O dñe quia
ego seruus tuus sum. ¶ Sed ꝯ est qd̃ d̾r Io.15. Iã nõ
dicã vos seruos: sed amicos. ¶ Sed dĩm q͛ duplex ẽ
seruitus. Una timoris q̃ nõ cõpetit sctis. Ro.8. Nõ ac
cepistis sp̃um seruitutis. Alia humilitatis ⁊ amoris q̃
sctis cõuenit s̃m illud Luc.17. Dicite serui inutiles su
mus. Cũ.n. liber sit q̃ est cã sui: seruus aũt q̃ est cã alte
rius: sicut ab alio mouente motus si q̃dem sic agat cã
alterius

a alterius sicut ab alio motus: sic est seruitus timoris: q
cogit hoiem opari cōtra suā voluntatē. Si vero aliqs
agat cā alterius: sicut pp finē: sic est seruitus amoris:
Di q2 amicoꝝ est benefacere: ⁊ obseq amico pp ipsum: vt
gni/ phs dicit in. 9. ethico. ¶ Tertio cōmendat a dignita/
tas te cū dr vocatus apostolus. Dignitas apostolatus est
apo/ pcipua i ecclesia fm illud. pᵉ. cor. 12. Quosdā qdē po/
stola suit deus in ecclesia pmū apostolus. Apostolus. n. idē
tus ē est qđ missus. fz illud. Jo. 20. Sicut misit me pr: ⁊ ego
pci mitto vos. i. ex eadē dilectione: ⁊ cū eadē auctoritate.
pua Dicit aūt. vocatus apostolus: ad designādū grāz. i. vo
in ec catus ad hoc qꝫ sit apostolus. Heb. 5. Nemo assumit si
cle/ bi honorē. Uel ad designādū excellentiā: vt sicut vrbs
sia antonomasice vocat ipsa roma. ita apostolus vocatur
2 Paulus fm illud pᵉ. cor. 15. Abundātius illis oibus
laboraui. Uel ad designandū humilitatē: vt sit sensus
nō audeo me dicere apostolū: sed hoies me vocant. sic
pᵉ. cor. 15. Nō suz dignus vocari apostolus. ¶ Quar/
to describit psona scribentis ex officio cū dicit. Segre
gatus in euāgeliū dei. Segregatus inquā vel p cōuer
sionē ab infidelibus fm illud gal. i. Cū aūt placuit ei q
me segregauit ex vtero matris mee. s. sinagoge: vel se/
gregatus p electionē ab alijs discipulis fm illud act.
12. Segregate mihi Saulū ⁊c. Euāgeliū aūt idē ē qđ
bona annunciatio. Anūciat. n. i ipso coniunctio hois ad
deū que est bonū hois fm illud ps. 71. Mihi aūt deo
adherere bonū est. Triplex aūt piūctio hois ad deū an
3 nūciat in euāgelio. Prima qdē p gratiā vnionis fm il
lud Jo. i. Uerbū caro factū est. Scđa p grām adoptio
nis p vt inducit in ps. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi
oēs. Tertia p gloriā fruitiōis. Jo. 17. Hec est vita eter
na. Ysa. 52. Qm pulchri sup mōtes pedes annūciātis
hec. aūt annūciatio nō huānitus: sz a deo facta ē. Ysa.
21. Que audiui a dño exercitū deo israel annūciaui vo
bis. Uñ dicit. Jn euāgeliū dei. ¶ Lectio. II.

3ᵃ. q. 16. 7. 17. q. 31. 6. 2ᵐ. 3. d. 3. q. 54 ar. pᵒ 2ᵐ

Quod ante pmiserat p pphetas suos i scripturis sanctis de filio suo q factus est ei ex semine dauid secundum carnem.

4 ¶ [illegible] psona scribentis. Hic cōmēdat negociuz
sibi cōmissum. s. euāgeliū cuius in pmissis duplex cō/
mēdatio posita est: quaꝝ vna pmanet ad vtilitatē quā
hz ex mā que significat ex ipso euāgelij noie: ex quo da
tur intelligi qꝫ in eo bona annunciant. Alia vero ē ex
Euā auctoritate quā hz ex parte auctoris: que est expressa i
geliū eo qđ dictū est: dei. Utrāqz ergo cōmēdationē psequi
cōmē/ tur apostolus. Primo qdē illā q est ex parte auctoris.
dat Scđo illā que est ex parte māe ibi. (De filio suo.) Cir/
qua/ ca pᵐ cōmendat euangeliū quadrupliciter. Primo q/
dru/ dem ex antiqtate qđ fuit necessariū cōtra paganos: q
plici/ euangelio detrahebant: quasi post lōga tēpora subito
ter. eius predicatio esset exorta: ⁊ ad hoc excludēdū dicit.
5 Qđ ante: q2 licet ex tēpore certo pdicari inceperit: an/
te tñ pronunciatū fuit diuinitus. Ysa. 20. Anteqz veni
rent idicaui tibi. Scđo ex eius firmitate que designa/
tur in hoc qꝫ dicit. Promiserat. q2 ipse ante promisit q
nō mētit. act. 13. Nos vobis annūciamus eam que ad
patres nostros repromissio facta est. Tertio ex digni/
tate ministroꝝ siue testiū cū dicit. Per prophetas: qui
bus ante fuerāt reuelata que sunt cōpleta: circa verbū
incarnatū. Amos. 3. Nō faciet dñs deus verbū. s. icar
nari ii si reuelauerit secretū ad seruos suos pphetas.
Act. 10. Huic oēs prophete ⁊c. Signāter aūt dicit su/
os. sunt. n. aliq prophete spū humano loquētes fm il/
lud. Je. 23. Uisionē cordis sui loquunt nō de ore dñi.

Uñ dicit. Thi. i. dixit qdā ex illis pprius illoꝝ ppheta. b
Sūt et qdam pphete demonū q i mūdo spiritu inspi/
rant sicut pphete quos interfecit Helias: vt dicit. 4.
re. 18. Sed pphete dei dicunt q diuino spiritu ispirāt.
Joel. 20. Effundā de spiritu meo ⁊c. Quarto ex modo
tradēdi: q2 nō solū sunt hmōi pmissa verbo edicta: sed
litteris scripta. Uñ dicit. Jn scripturis. Abac. 2. Scri/
be visum ⁊ explana illud. Nō aūt cōsueuerūt scribi ni
si magna que sunt digna memoria: ⁊ que opz ad poste
ros deuenire. Et iō: vt Aug. dič. 18. de ciuitate dei: tūc
inceperūt scribi pphetie de xpo p ysa. ⁊ osee: qñ Roma
est edita sub cuius imperio xps erat nasciturus: ⁊ fides 2
eius gētibus pdicanda. Jo. 3. Scrutamini scripturas
⁊c. Addit aūt sanctis ad driam scripturarū gentiliuz.
Dicunt aūt sancte. pmo qdem: q2 vt dicit. 2. pe. i. Spi/
ritu sancto inspirati. 2. thi. 3. Ois scriptura diuinitus i/
spirata. Scđo: q2 sancta cōtinent. ps. Cōfitemini mēo
rie sanctificationis eius. Tertio q2 sanctificant. Unde
Jo. 17. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veri/
tas est. Uñ dr. i. mach. 12. Habentes solatio sanctos li/
bros q in manibus ⁊c. ¶ Scđo psequit cōmendatio
nem que sumit ex bonis in euangelio denunciatis: q
pertinent ad mām euangelij que est xps: quē qdez cō
mendat tripliciter. Primo qdem ex origine. Scđo ex
dignitate siue virtute ibi. (Qui pdestinatus). Tertio
ex liberalitate ibi. (Per quē accepimus). Originē aūt 3
xpi describit duplicē. Primo qdem eternā cum dicit.
(De filio suo). Jn quo excellētiā euāgelij designauit.
Nā misterium generationis eterne ante erat valde ab
scōditū: vñ Salomō dicit. Q2 nomē eius ⁊ nomē filij
eius si nosti. Sed in euāgelio patris testimonio est de/
claratū. Mat. 3. ⁊. 17. Hic est filius meus dilectus. Cō
uenienter aūt filius dei mā sanctaꝝ scripturaꝝ esse di
cit: que diuinā sapientiā exponūt fm illud deutro. 4.
Hec est sapientia vestra ⁊ intellectus corā populis. Fi/
lius aūt dicitur esse verbum ⁊ sapientia genita prime
corin. i. Christum dei virtutem ⁊ dei sapientiam. 4
¶ Sed circa hanc filiationē tripliciter aliqui erraue/ Filia/
runt qdam. n. dixerūt eū filiationē habere adoptiuā: si tionē
cut Fotinus qui posuit xpm initium sumpsisse ex ma/ xpi
ria virgine quasi hoiem puꝝ: q per vite meritū ad hāc quō
celsitudinē puenit: vt pceteris sanctis filiū dei dicere/ here
tur. Sed fm hoc xpo nō cōpeteret descēsus ad huma tici
nitatē: sed magis ascēsus ad diuinitatē cōtra id qđ dr. expu
Jo. 6. Descēdi de celo. Quidā vero posuerunt hmōi fi gna/
liationē solūmodo nūcupatiuā sicut sabellius q dixit ue
ipsum patrē incarnatū: ⁊ ex hoc filiū noīari: ita qꝫ ea/ runt.
dem sit persona: ⁊ solū noia sint diuisa: sed fm hoc nō
cōpeteret filio mitti a patre cū ipse dicat. Jo. 6. se descē/
disse vt faciat voluntatē eius q misit euz. Alij vero po
suerūt sicut Arrius hmōi filiationē esse creataz: ita qꝫ
filius dei sit excellētissima creatura: ex nihilo tñ pdu/ 5
cta postqz prius nō fuerat: sz fm hoc oia nō essent p ip/
sum facta: vt dr Jo. i. opz. n. esse nō factū p quem facta
sunt oia ⁊ hec tria excludunt p hoc qꝫ signāter addit
suo. i. proprio ⁊ generali. Dicit. n. Hilarius. hic verus:
⁊ proprius est filius origine ⁊ non adoptione. verita/
te nō nūcupatione. natiuitate nō creatiōe: procedit. n.
a patre sicut verbum a corde: qđ ptinet ad eandē nāz
pertinet in deo in quo nō pōt aliqd accidētaliter adue
nire. Uñ ipse dicit Jo. 10. Ego ⁊ pater vnū sumus. Q2 Factus
dicit vnū liberat te ab arrio: qꝫ dicit sumus liberat a sa B pri
bellio: vt Aug. dicit. Scđo tangit tēporalē originē cū cipiū
dicit. Qui factus est: vbi statim vident patrociniū sui quō I
erroris assumere tres pdicti errores p hoc qꝫ dič. Qui telli
factus est ei: nō. n. pfitet eternū: sz factū: sz p ea q adduit gat.

c Xpo dr factus ex muliere & nõ natus: q2 ex voluntate patris

tollit eorum intẽtio:q2.n.dicit. Qui factus ẽ ei excludit dictum Sabellij: non enim .pôt esse filius factus patri si sit eadẽ persona cũ ipso:sed p incarnationẽ erit filius virginis. Q2 vero subdit. Ex semine Dauid.tollit intẽtionẽ Fotini. Si.n.p adoptionẽ esset factus dei filius:nõ diceret fact᷒ ex semine Dauid:sed magis ex spiritu.s.q est spũs adoptiõis filiorum:vt dr Ro.8. Et ex semine dei:vt dr.i.Jo.3. Q2 vero seqtur fm carnẽ.tollit intentionẽ arrij:q ponit eũ factũ nõ solũ fʒ carnẽ: sed ẽt fm diuinã nãm. ¶ Est ẽt cõsiderãdũ vlterius q circa ipsum incarnationis mysteriũ multipliciter aliq errauerũt. Nestorius.n.posuit vnionẽ verbi ad hoiem esse factam solũ fm inhabitationẽ.s.prout filius dei hoiem illũ inhabitauit excellentius ceteris. Manifestum est .n.q alia est substãtia inhabitantis:& inhabitati sicut hominis & domus.fm hoc ponebat aliã esse personaʒ vel ypostasim verbi:& hois:ita q alius esset fm psonã filius dei:& ali᷒ fili᷒ hois. Sʒ hoc manifeste apparet falsum esse per hoc q apostolus Phil.2.vnionẽ hmõi vocat exinationẽ:pater aũt & spũssanctus inhabitant homines.fm illud.Jo.14.Ad eũ veniemus:& apud eum mansionẽ faciemus. Sequeret igit.q pater & spiritus sanctus essẽt exinaniti:qõ est absurdũ. Hoc ergo excluditur per hoc q apostolus dicit. Qui.s.filius dei est factus fm carnẽ.i.habens carnẽ ex semine dauid:q modus loquendi locũ non haberet si hec vnio facta esset solũ fm inhabitationẽ. De aliis.n.quos verbum inhabitat nõ dicit q verbũ factum sit hic vel ille:sed q factum est ad Jeremiã vel Ysa. In hoc ergo q apostolus cũ dixit. De filio suo addidit:qui factus est ei ex semine Dauid:manifeste excludit errorem predictum.

¶ Rursus aliq aliĩ licet duas psonas nõ cõcedant in xpo:cõcedũt tñ duas ypostases:vel duo supposita: qõ in idẽ redit:q2 nihil aliud est psona q̃ʒ ypostasis & suppositũ rõnalis nãe:cũ ergo sit vna solum ypostasis:& vnum suppositũ in xpo:qõ est suppositũ vel ypostasis verbi eterni:nõ pôt dici:q illa ypostasis sit facta filius dei:q2 nõ incepit esse filius dei. Sed tñ si inueniat ab aliquo doctore dictũ:exponendũ est si factũ est.vt homo esset deus. Secundum hoc proprie dicitur:dei filius factus est homo:q2 semper nõ fuit homo. Et iõ legendũ est qõ hic dicit:vt ly.qui accipiat ex parte subiecti:vt sit sensus:q filius dei factus est ex semine Dauid:nõ aũt ex parte pdicati:q2 sensus esset q aliqs existens ex semine Dauid:factus est filius dei qõ non dr vere & proprie sicut dictũ est. ¶ Fuerũt ẽt aliĩ q posuerũt vnionẽ esse factã fm cõuersionẽ verbi in carnẽ:sicut dicit aer fieri ignis. Unñ eutices dixit q ẽt ante icarnationẽ fuerũt due nãe:post icarnationẽ vna. Sʒ hoc est expresse falsum:q2 cũ deus sit imutabilis. fm illud Mal.3. Ego deus & non mutuor::nõ pôt in aliqd aliud cõuerti. Unñ cũ dicit factus est nõ intelligit fʒ cõuersionẽ:sed fm vnionẽ absq3 diuina mutatione. Pôt.n. aliqd de nouo dici relatiue de aliquo absq3 eius mutatiõe:puta aliqs nõ imutabiliter sedens fit dexter p mutationẽ eius q trãsfert. Et sic deus dicit ex tẽpore dñs vel creator p mutationẽ creature. Et eadẽ ratione dicitur de nouo factus homo.i.vnitus in psona humane nature. ¶ Fuerũt.n.& aliĩ q dixerunt animã xpm non habuisse:sed ibi fuisse verbum loco anime.s.Arrius & Apolinarius. Cõtra quos est illud Joh.10. Nemo tollit animã meam. Q2 ergo dicitur.fm carnem: non excluditur a xpo anima:sed caro ponitur pro toto homine fm illud Jsa.40. Uidebit omnis caro &c̃.

Aiã xpi nõ fuit xbũ: sʒ aia rõnalis

¶ Querit aũt cũ nos cõfitemur xpm natũ ex virgie quare apostolus dicat eũ esse factũ ex muliere. Et dicẽdũ q illud nascit:qõ nãli ordine producit: sicut fructus ab arbore:vel proles a parẽte:qõ aũt ex volũtate agentis producit nõ fm nãe ordineʒ: sicut domus ab artifice nõ pôt dici nasci:sed factũ. Quia igit xps ex v͛gine processit nãli ordine q̃ʒtũ ad aliqd.s. q cõceptus est ex femina spacio noue mẽsiũ:dicit natus. Q2 vero q̃ʒtũ ad aliqd nõ nãli ordine:sed sola virtute diuina processit absq3 virili semine:dicit factus. Eua aũt dicit ex Adã facta nõ nata. Ysaac aũt ex Abrahã natus nõ factus. Jtẽ quare specialiter dicit ex semine Dauid & nõ ex semine Abrahe. Cui promissio facta fuit de xpo. fʒ illud.Gal.3. Abrahe dicte sunt promissiones. Et dõm est q factũ est ad dandã spem venie pctõribus:q2 Dauid peccator fuit:ex cuius semine nascit xps. Abrahã vero iustus. Ad cõmendandã ẽt dignitatẽ regiã xpi: Romanis regnũ gentiũ tenentibus. ¶ Excludit ẽt p verba ista triplex error manicheorum. Primo qdem q dicunt nõ eundẽ esse deũ veteris testamẽti:& q est pater dñi nostri iesu xpi.qõ excludit p hoc qõ dicit apostolus. Qõ deus ante pmiserat p prophetas suos de filio suo in scripturis sanctis.s.veteris testamẽti. Scdo vero q dãnant scripturas veteris testamẽti quas apostolus hic dicit sanctas. Nõ.n.alie scripture fuerũt sancte añ euãgeliũ. Tertio q dicũt xpm habuisse carnẽ fantasticã:qõ excludit per hoc q dicit xpm factũ ex semine Dauid fm carnẽ ei.i.ad gloriã patris fm illud. Jo. 8. Ego gloriã meã nõ quero:sʒ gloriã eius q: misit me. d a b

Triplex error manicheorũ excludit

Lectio. III.

Quia pdestiat᷒ est fili᷒ dei i v͛tute fʒ spũʒ sanctificatõis ex resurrectiõe mortuorum iesu xpi dñi nri.

3.q. 24. o 1.d 40. q.2. c 5m

¶ Cõmẽdata origine xpi. hic cõmẽdat virtutẽ ipsius & ponit tria. Primo preordinationẽ cũ dicit. Qui pdestinatus est. Scdo dignitatẽ seu virtutẽ cũ dicit.(Fili᷒ dei in virtute). Tertio signũ siue effectũ cũ dicit.(Secũdũ spũm sanctificationis). Circa pm cõsiderandũ.est q nomẽ predestinationis a destinatione sumit. Dicit .n.predestinatus quasi ante destinatus. Destinatio ãt dupliciter sumitur.qñq3 promissione. Dicunt.n.destinati qui ad aliqd mittunt.fm illud.1.Mach.1. Destinauerũt aliq ex populo & abierũt ad regẽ. Qñq3 vero destinare idẽ est qõ proponere.fm illud.2.Mach.6. Destinauit eleazar ne nõ admittere illicita. Hec aũt scda significatio a pma deriuari vr. Sicut.n. nuncius qui mittit ad aliqd dirigit:ita qõ proponimus ad fineʒ aliquẽ ordinamus. Scdm hoc igit predestinare nihil aliud est q̃ʒ ante in corde disponere quid sit de re aliqua faciendũ. Potest autem aliqs de futura re seu opatione disponere. Uno modo q̃ʒni ad ipsam rei cõstitutionẽ sicut artifex disponit qualiter debeat facere domũ. Scdo mõ q̃ʒtũ ad ipsum vsum: vel gubernationẽ rei: sicut aliqs disponit qualiter debeat vti suo equo: & ad hãc scdam pdispositionẽ ptinet pdestinatio nõ ad primã. Jd.n.quo aliqs vtit refert in finẽ: q2 vt Aug. dicit in libro de doctrina xpiana vti est referre aliqd in finẽ quo fruẽdũ est. Sʒ cũ res i seipsa cõstituit nõ dirigitur ex hoc ipso in alio. Unde pdispositio cõstitutionis rei proprie pdestinatio dici nõ pôt. Ergo idẽ est negare pdestinationẽ qõ negare pordinationeʒ diuinã ab eterno de his que sunt fienda in tẽpore: sʒ q2 oia nãlia ptinet ad cõstitutionẽ rei ipsius:q: vel sunt pncipia ex qbus res cõstituit: vel ex hmõi pncipiis cõsequunt:cõsequens est q naturalia proprie sub predestinatione non cadunt:sicut non dicimus proprie: q homo est predestinatus habere manus:relinquitur ergo: quod predestinatio

4 qd ẽ pdestinare 5

a predestinatio dicat ꝓprie eoꝝ soluz q̃ sunt supra nām
in que rōnalis creatura ordinat. Supra aūt nām rōna
lis creature est deus solus: cui vnit rōnalis creatura p
grām. Uno mō ꝗtum ad actū ipsius dei: puta p grāz
ꝓphetie cōicat hoi p̄cognitio futuroꝝ q̄ ē ꝓpria deo.
Et hmōi dr̄ gratia gratis data. Alio mō ꝗtum ad ip
sum deū cui vnit rōnalis creatura: cōiter qdem ſm ef
fectum dilectionis ſm illud .i. Jo. 4. Qui manet i cha
ritate in deo manet: ⁊ deus in eo. Quod qdem fit per
gratiā grati facientem: q̄ ⁊ grā adoptionis. Alio mō
q est singularis xp̄o p vnionē in esse p̄sonali. Et hic di
cit grā vnionis. Sicut ergo hoiez eē vnitū deo p gra/
tiam adoptionis cadit sub p̄destinatione: ita ēt eē vni/
tum deo p grām vnionis in p̄sona sub p̄destinatione
a cadit ⁊ ꝗtum ad h̄ dicit. Qui p̄destinatus est. f. esse fi
lius dei. Et ne hoc referat ad filiationē adoptionis ad
dit. In virtute: q̄si diceret p̄destinatus est vt sit talis fi
lius: vt hēat eq̄lem: imo eādez virtutē cū deo patre: q̄
vt dr̄ Apo. 5. Dignus est agnus q occisus est accipere
virtutē ⁊ diuinitatē: q̄nimo ipse xp̄s est dei virtus: ſm
illud .i. cor. i. Xp̄m dei virtutē ⁊ dei sapiam. Un̄ Joā. 5.
Quecūq̄ pater fecerit hec ⁊ filius silr̄ facit. Respectu
vero grē gratis date: nō dr̄ aliqs p̄destinari simplr̄: q̄
gratia gratis data: nō ordinat directe ad hoc ꝙ ille q
eā recipit ad finē vltimū dirigat: sed vt p eā alij diriga
tur ſm illud p̄me corin. i2. Unicuiq̄ dat manifestatio
spūs ad vtilitatē. Manifestū est aūt ꝙ id qd̄ est p se: est
3 mensura ⁊ regula eoꝝ q̄ dicunt p aliud: ⁊ p participa
tionem. Un̄ p̄destinatio xp̄i q est p̄destinatus: vt sit fi
lius dei p nām est mensura vite: ⁊ ita p̄destinationis no
stre q p̄destinamur in filiationē adoptiuam q̄ est q̄daz
participatio ⁊ imago nālis filiationis: ſm illud. Ro. 8.
Quos p̄sciuit ⁊ p̄destinauit confor. fieri imaginis fil.
sui: sicut igit hō xp̄s p̄destinatus nō est ꝓpter merita
precedentia: sed ex sola gratia: vt sit filius dei nālis: ita
⁊ nos ex sola grā nō ex meritis p̄destinamur: vt sim⁹ fi
lij dei adoptiui: ſm illud Deu. 9. ne dicas in corde tuo
cū deleuerit eos dn̄s deus tuus in ꝯspectu tuo: ꝓpter
iustitiā meā introduxit me deus: vt terrā hanc posside
rē. Est igit manifestū ad qd sit ista p̄destinatio. f. ad h̄
4 ꝙ aliqs sit dei filius in virtute. Sed restat inqrendū
qs eo iste q est ad hoc p̄destinatus. Cū aūt p̄destiatio
antecessionē importet: vr̄ ꝙ ille q est p̄destiatus: vt sit
filius dei in virtute nō semp fuerit fili⁹ dei i v̄tute. Nō
.n. vr̄ esse p̄destinatio de eo qd̄ semp fuit: q: hoc nō po
test antecessionē hēre. Si igit poneremus ſm nestori
um ꝙ p̄sona filij hois esset alia a persona filij dei: nul
la esset dubitatio: q: possemus dicere ꝙ persona crea/
ta filij hominis: que nō fuit ab eterno ex tpe incepit es
se filius dei in virtute. Et simile est si quis dicat ꝙ est
alia ypostasis vel suppositū filij dei ⁊ filij homis. Sed
hec aliena sunt a fide: vt supra dictum est. Cū igit non
solū sit eadē p̄sona filij dei ⁊ filij hominis: sed ēt yposta
5 sis: ⁊ idem suppositū rōne cuius non pōt dici vere ⁊ ꝓ
prie ꝙ filius hois est factus filius dei: ne aliqd̄ suppo/
situm creatū intelligat esse de quo de nouo p̄dicat fili
us dei: pari rōne vr̄ ꝙ non possit dici filius hois esse p̄
destinatus filius dei: q: filius hois supponit supposi/
tum eternū: qd̄ fuit semp filius dei. Un̄ antecessio quā
importat p̄destinatio locū non hʒ. ¶ Propter hoc igi
tur origenes dicit ꝙ lr̄a non dʒ eē q predestinatus est:
sed q destinatus est filius dei in v̄tute vt nulla antecef
sio designetur: ⁊ ſm hoc planus est sensus: q: xp̄s de/
stinatus. i. missus est a deo patre in mundū tāq̄ verus
filius in virtute dīna. Sed q: cōiter oēs libri latini ha
bent: q predestinatus. Aliter alij hoc exponere volue

runt ſm ꝯsuetudinē scripture in qua dr̄ aliqd fieri qn̄ b
innotescit: sicut dn̄s post resurrectionē dicit. Mat. vlti
mo. Data est mihi ois ptās: q: post resurrectionē inno
tuit talē ptātem sibi esse datā ab eterno. Sed ſm hoc
ꝙ dicit predestinatus nō ꝓprie accipit: q: p̄destinatio
est de eo qd̄ ptinet ad gratiā: nō aūt in hoc gratia xp̄o
facta est: ꝙ eius virtus diuina innotuit: sed potius no
bis. Et ideo ēt in glo. dr̄ ꝙ ſm hunc sensum p̄destina
tus large ponitur ꝓ prescito: vt sit sensus: xp̄s p̄desti/
natus est. i. ab eterno prescitus: vt innotesceret ex tem
pore esse filius dei in virtute. Un̄ qdam alij p̄destiatio/
nem ad ipsam vnionē referentes non attribuerūt eam
p̄sone: sed nāe vt sit sensus. Qui predestinatus est fili
us dei in virtute. i. cuius nā p̄destinata est vt sit ei vni a
ta. q est filius dei in virtute. Sed hec ēt expō impropa
est ⁊ extorta. Cū .n. p̄destinatio importet ordinē i finē:
eius est p̄destinari: cuius est p suam operationem or/
dinari in finē. Agere aūt ꝓpter finem nō est nāe: sed p
sone. Ideo si ꝓprie accipiat opʒ ꝙ predestinatio attri/
buat ipsi p̄sone xp̄i. Sed q: p̄sona xp̄i subsistit in dua
bus nāis: hūana. f. ⁊ diuina: ſm vtranq̄ pōt aliqd dici
de eo: sicut enim de hoie potest aliqd dici ſm corpus:
vt tangi ⁊ vulnerari: aliqd aūt ſm aiam vt intelligere
⁊ velle: ita ⁊ de xp̄o pōt aliqd dici ⁊ ſm diuinā nām: si
cut ipse de se dicit Jo. io. Ego ⁊ pater vnū sumus. Ali
qd ſm hūanā: sicut cū dicimus eū crucifixuz ⁊ mortu
um: ⁊ hoc mō dr̄ esse predestinatus: ſm humanā nāz.
Quāuis .n. ipsa p̄sona xp̄i semp fuerit filius dei: tn̄ nō 3
semp fuit: vt exn̄s in hūana nā esset filius dei: sed hoc
fuit ineffabilis gratie. Est aūt alia rō de hoc participio
factus: qd̄ designat actū realē: ⁊ de hoc participio p̄de
stinatus: qd̄ designat actum aīe. Aia .n. ſm suum itel
lectum ⁊ rōnem pōt distinguere ea q̄ sunt ſm rē cōiū
cta: potest .n. aliqd de pariete albo cogitare: ⁊ loq seor/
sum qdem ꝗtū ad hoc ꝙ est paries: seorsum aūt ex h̄
ꝙ est albus. Ita ēt p̄destinatio pōt attribui p̄sone xp̄i
ſm ꝙ subsistit in humana nā: lʒ nō attribuat ei: ſʒ ꝙ
subsistit in diuina. Un̄ ⁊ apl's prius filium dei incarna
tum esse p̄miserat: ⁊ postea ei p̄destinationē attribuit:
vt intelligat predestinatus esse ſm ꝙ factus est ex se
mine Dauid: ſm carnē: ⁊ sic a filio dei explicando icar
nationis misterium descēdit ad carnē: ⁊ a carne ſm pre/
destinationē ascēdit ad filiū dei: vt ondat ꝙ neq̄ glia 4
diuinitatis impediuit infirmitatem carnis: neq̄ infirmi
tas carnis diminuit maiestatē dei. ¶ Querit aūt i gl.
Primo qdem vtrū xp̄s: ſm ꝙ hō sit filius dei: ⁊ vr̄ ꝙ ꝗstio
sic: q: hic est xp̄s qui predestinatus est vt sit: sed ſm ꝙ
homo ē predestinatus vt sit: ſʒ ꝙ homo est filius dei.
Et dōm ꝙ si ly. ſm ꝙ: denotat vnitatē suppositi: verū
est ꝙ ſm ꝙ homo est filius dei: q: vnū est suppositum
dei ⁊ hominis. Si aūt designat conditionem nāe vel solo.
cām: falsum est: non .n. ex nā humana hʒ: vt sit filius
dei. In argumento aūt est falsitas compositionis ⁊ di
uisionis ex eo ꝙ ly. ſm ꝙ: pōt determinare participiū
predestinatus: ⁊ sic veruz est: ꝙ ſm ꝙ hō est p̄destina
tus: vel pōt determinare ip̄m esse filiuz dei ad qd̄ ordi 5
natur predestinatio: ⁊ sic falsum est. Non enim prede
stinatus est: vt ſm ꝙ homo sit filius dei: ⁊ in hoc sen
su ꝓcedit ratio. Scdo queritur vtrum xp̄s: ſm ꝙ ho
mo sit persona. Et dicendū ꝙ si ly. ſm ꝙ: referat ad ip ꝗstio
sum suppositū hois est persona diuina. Si vero desi/ solo.
gnet nature conditionē vel cām: sic xp̄s ſm ꝙ homo
non est p̄sona: q: humana natura nō causat nouam p
sonalitatem in xp̄o. Adiungitur enim digniori in cu/
ius personalitatē trāsit. ¶ Itē obijcitur de hoc quod ꝗstio
glo. dicit ꝙ q suscepit: ⁊ quod suscepit est vna persona.

c Jd aūt qđ suscepit filius dei est humana nā: ergo hūa
na natura est persona. Et dicendū est q̄ hmōi locutio
nes sunt exponēde: vt sit sensus: q̄ ille q suscepit: ⁊ nā
quam suscepit vniuntur in vna persona. Quarto que
q̃stio ritur vtrum hoc sit verū: homo est assumptus a verbo:
⁊ videt̄ q̄ sic ꝭm illud ps. 64. Beatus quē elegisti ⁊ as
sumpsisti. Et dicendū est q̄ cum hō supponat supposi
solo. tum eternū non pōt ꝓprie dici q̄ hō sit assumptus a
verbo: non enim assumit̄ idem a seipso: sed exponēdū
est sicubi inueniatur hō assumptus .i. humana natura.
Quinto q̄ritur vtrū hec sit vera. Jste homo semꝑ fuit.
Et dicendū est hanc esse verā: ꝓpter hoc q̄ homo sup
ponit eternū suppositum. Unde Heb. vltimo dr̄. Jesus
xp̄s heri ⁊ hodie ipse ⁊ in secula: non tñ cum redupli
2 catione est vera huiusmodi ꝓpositio. Non. n. ille ho
mo ꝭm q̄ homo est: semꝑ fuit: sed ꝭm q̄ est filius dei.
Sic igit̄ pz ⁊ de preordinatione: ⁊ de virtute filij dei.
¶ Restat tertium. s. de signo qđ tangit̄ in eo qđ subdi
tur. Scđm spm̄ ⁊c̄. Est. n. ꝓprium virtus diuine ꝑ col
lationē spūssancti sanctificare hoīes. Leu. 20. Ego do
min⁹ q sanctifico vos. Jpse ēt spm̄ scm̄ solus dare pōt
ꝭm illud Ysa. 42. Hec dicit dn̄s deus creans celos. Et
infra. Dans. flatū pplo q est super terram: ⁊ spm̄ calcā
tibus eā. Ex hoc igit̄ apparet xp̄m habere virtutē di
uinā: q: ipse dat spm̄ scm̄: ꝭm illđ. Jo. 15. Cū venerit pa
raclitus quē ego mittā. Eius ēt virtute sanctificamur:
ꝭm illud pme cor. 6. Sed sanctificati estis: sed iustifica
ti estis in noīe dn̄i nostri yhū xp̄i ⁊ spū dei nostri. Dr̄
3 ergo: q̄ xp̄s sit filius dei in virtute apparet ꝭm spiritū
scificationis .i. ꝭm q̄ dat spm̄ sanctificantē: q̄ qdem sc̄i
ficatio incepit ex resurrectione mortuorū iesu xp̄i dn̄i
nr̄i .i. ex mortuis: ꝭm illud. 7. Nondū erat spūs datus:
q: nondū iesus fuerat glorificatus: qđ nō est sic intel
ligendū q̄ nullus ante xp̄i resurrectionē spm̄ sanctifi
cantē accepit. Sed q: ex illo tpe quo xp̄s resurrexit in
cepit copiosius: ⁊ cōius spūs sanctificatiōis dari. Pōt
etiam intelligi, q̄ hic designent̄ duo signa virtutis di
uine in xp̄o. Primū qdem ex hoc q̄ dicit: ꝭm spm̄ scifi
cationis siue intelligat̄ ꝭm sanctificantē spm̄: sicut di
ctum est: siue intelligat̄ ꝭm hoc q̄ ipse per spm̄ scm̄ est
in vtero virginali conceptus: qđ est signū virtutis diui
ne in ipso: ꝭm illud Lu. i. Spūssanctus superueniet in
4 te. Et postea seqtur: ideoq̄z: ⁊ qđ ex te nascet̄ scm̄: voca
bit̄ filius dei. Scđm aūt signū virtutis diuine est resu
scitatio mortuorū: ꝭz illud Jo 5. Sicut pr̄ suscitat mor
tuos: sic ⁊ filius. Est ergo sensus q̄ apparet xp̄m esse
filiū dei in virtute ex resurrectione mortuorū .i. ex h̄ q̄
mortuos fecit secū resurgere: ꝭz illud Mat. 27. Mul
ta corpa sctōꝝ: q dormierant surrexerūt: ⁊ tādē faciet
oēs resurgere: ꝭm illud Jo. 5. Oēs q in monumentis
sunt audiēt vocē filij dei: ⁊ q audierint viuent. Uel po
test intelligi de spūali resurrectione mortuorum q̄ est a
5 pctis: ꝭm illud Eph. 5. Surge qui dormis ⁊ exurge a
mortuis. Dicunt̄ aūt mortui iesu xp̄i: q ab ipso resusci
tant̄: sicut ⁊ infirmi alicuius medici a quo sanāt̄. Pn̄t
aūt hec duo signa ad duas pcedentes clas referri hoc
2ª 2ᵉ. mō: q factus est ei ex semine Dauid: ⁊ hoc ꝭm spm̄ sci
q. 4. ficatiōis: ex qua. s. caro eius concepta est. q pdestinat⁹ est
7. 3ᵐ filius dei in virtute: ⁊ hec appet i resurrectiōe mortuo
que. rū ⁊c̄. Sed pma expō est melior. Lectio. IIII.
140. Er quē accepimus grāz ⁊ apl̄a
3. 2ᵐ. tum ad obediēdū fidei in oībus
3ª. q. gētibus ꝓ noīe eius in qb⁹ estis
7. 3. ⁊ vos vocati iesu xp̄i: oībus qui
2ᵐ. sūt rome dilectis dei vocatis scis. Grā vo
bis ⁊ pax a deo pr̄e ⁊ dn̄o nr̄o iesu christo. a
¶ Postq̄ cōmendauit xp̄m ab origine ⁊ virtute. Hic
cōmendat ipm̄ ex liberalitate q̄ ostendit̄ ex muneri b⁹
q̄ fidelibus contulit. Ponit̄ aūt duplex munus. Unuz q
dem cōe oībus fidelibus. s. grā ꝑ quā reparamur: quā
qdem a deo ꝑ xp̄m accepimus. Un̄ dicit. Per quē ac
cepimus omnes fideles grām. Jo. i. Grā ⁊ veritas per
iesum xp̄m facta est. Et hic infra Ro. 5. Per quē acces
sum habemus in grā ista in qua stamus. Conueniens
est enim: vt sicut ꝑ verbuz dei oīa ista facta sunt: vt ha
betur Joh. i. Jta ꝑ ipsum sicut per artem oīpotētis dei
oīa instaurarent̄: sicut ⁊ artifex eadē arte repat domuz
quā condidit. Col. i. Per cū placuit deo reconciliare oīa:
siue q̄ in celo: siue que in terra sunt. Aliud aūt est mu 2
nus spirituale collatum apostolis qđ tangit subdens.
Et apostolatū qđ est pcipuum inter ecclesiasticos gra
dus pme cor. 12. Et quosdam qdem posuit deus in ec
clesia pmum qdem apostolos. Apl̄s aūt idē est quod
missus. Sunt. n. a xp̄o missi quasi eius auctoritatem:
⁊ vicem gerentes. Jo. 20. Sicut misit me pr̄: ⁊ ego mit
to vos .i. cū plenitudine auctoritatis. Un̄ ipse xp̄s apo
stolus nolatur. Heb. 3. Cōsiderate apostolū: ⁊ pontifi
cem iesum xp̄m. Unde ⁊ per ipsum tanq̄ȝ principalez
apl̄m siue missum alij sunt scđario apostolatū cōsecu
ti. Luc. 6. Elegit duodecim quos ⁊ apostolos nolauit. 3
Premittit aūt grāz apostolatui: tū q: non ex meritis:
sed ex grā apostolatū sunt consecuti. pme cor. 15. Ego suz
minimus aplōꝝ: q non sum dignus vocari apostolus; c
gratia aūt dei sum: id qđ sum: tuz ēt q: apostolatus di
gne haberi non pōt: nisi prehabita gratia sanctifican
te. Ephe. 4. Unicuiq̄z nostrum data est grā ⁊c̄. Descri Apl̄s
bit aūt hunc apostolatum. Primo qdem ex vtilitate tus
cū subdit. Ad obediendū fidei. Quasi diceret ad hoc cōmē
sumus missi: vt faciamus hoīes fidei obedire. Jn his dat̄ ex
obedientia hz locū que voluntarie facere possum⁹: his trib⁹
aūt que sunt fidei ex voluntate consentimus nō ex rōnis
necessitate cū sint supra rōnem. Nullus enim credit
nisi volens: vt dicit Aug. Et ideo circa fidem locū ha
bet infra. 6. Obedistis ex corde in eam formā doctri
ne in qua traditi estis. De hoc fructu dr̄ Jo. 15. Posui 4
vos vt eatis ⁊c̄. Secūdo describit̄ ex amplitudine cū
subditur. Jn oībus gentibus: q: non tantū in vna gen
te iudeoꝝ: sed ad instructionem oium gentiū sunt di
recti. Mat. vltimo. Euntes docete oēs gentes. Spā
liter paulus in omnes gentes apostolatum acceperat:
vt ei competere possit: qđ dicitur Ysa. 49. Parum ē vt
sis mihi seruus ad suscitādū tribus Jac. ⁊ feces Jsra
el dedi conuertendas te in lucem gentiū. Tamen ab
eius apostolatu exclusi non erant iudei pserim q iter
gentes habitabant. Jnfra. ii. Quādiu qdem ego sum
gētium apostolus ministeriū meum honorabo: si quo
modo ad emulandū ꝓuocem carnem meam: ⁊ saluos
faciam aliquos ex ipsis. Tertio ex plenitudine ptātis 5
cum subdit. Pro nomine eius idest vice ⁊ auctoritate
ipsius. Sicut enim xp̄s in nomine patris venisse dici
tur Jo. 20. quasi plenam patris auctoritatem habens:
ita ⁊ apostoli in noīe christi venisse dicuntur quasi in
persona christi. 2. cor. 2. Nam ⁊ ego qđ donaui: si quid
donaui: ꝓpter vos in persona christi. Uel per hoc de
scribitur ex fine vt sit sensus ꝓ nomine eius dilatando
non pro aliquo terreno fructu sibi q̄rēdo. Act. 9. Uas
electionis est mihi iste vt portet nomen meum. Unde
ad hoc fideles hortabat̄ Col. 3. dicens. Omnia in no
mine iesu xp̄i agite. Quarto ex potestate sup illos qui
bus scribebat q̄ predicto apostolatu erāt subiecti. Un
de subdit. Jn qbus idest inter quas gentes nr̄o apo
stolatui

a stolatui subiectas. Estis & vos. s. romani quõniã sublico
Ysa.26. Ciuitatem sublimem humiliabit: conculcabit:
eam pes pauperis scilicet christi. gressus egenorum. i.
apostolorum specialiter Petri & Pauli. 2ª. cor. 10. Usq3
ad vos peruenimus i euangelio xpi. Subdit. vocati
yhu xpi. i. a iesu xpo. sm illud Osee. i. vocabo nõ popu
lũ meũ. vel Uocati vt sitis iesu xpi. Infra. 8. Quos p
destinauit hos & vocauit. Uel vocati iesu christi. idest
dicti a iesu christo christiani. Act. 11. Ita vt cognomi
narentur pmum antbiochie discipuli xpiani.
¶ Cõsequẽter describunt persone salutate: & pmo ex
loco cũ dicit. (Oibus q sunt rome.) Signanter oibus
scribit: q2 oium salutẽ cupiebat. pme cor. 7. Uolo om
2 nes homines esse sicut me ipsum. Act. 23. dictũ est ei.
Oportet te & Rome testificari. Secũdo describunt p
sone salutate ex gratia. Circa quod pmo ponit gr̃e ori
go qd est dei dilectio. Deut. 33. Dilexit populos oẽs. sã
cti in manu illius sunt. 1. Jo. 4. Nõ quasi nos dilexeri
mus deũ. s. prius: sed qm ipse prior dilexit nos: Dei. n. di
lectio nõ prouocat ex bono creature sicut dilectio hu
mana: sed magis ipsum bonũ creature causat: q2 dili
gere est bonũ velle dilecto: volũtas aũt dei est causa re
rum sm illud ps. Oia quecũq3 voluit fecit. Scdo po
nit vocatio cum subdit. (Dilectio dei). Que qdem est
duplex. Una exterior s3 quã vocauit Petrũ & Andre
am Math. 4. Alia est vocatio iterior: q est s3 iteriorẽ i
spirationez, puer. 1. Uocaui & renuistis. Tertio ponit
3 gr̃az iustificatõis cũ dicit. (Sãctis). Idest p gr̃am & sa
cramẽta gr̃e sanctificatis pª cor. 6. S3 abluti estis: s3 sã
ctificati estis: vt sitis dilecti a deo. vocatis ad h q sitis
¶ Deĩde ponunt bona q eis optat. Que (sancti.
sunt gratia & pax. Quorũ vnum. s. gratia est pmum in
ter dei dona: q2 per eã iustificat impius. Infra. 3. Iustifi
cati gratis p gr̃am ipsius. Aliud aũt. s. pax est vltimũ
qd in beatitudine pficitur. ps. Qui posuit fines tuos
pacẽ. tũc. n. erit perfecta pax qñ volũtas requiescet in ple
nitudine ois boni consequens imunitatẽ ab omni ma
lo. Ysa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine
pacis. Et sic per hec duo bona alia media intelligunt.
Ostendit ẽt consequenter. vnde sint hmõi bona expe
4 ctanda cum subdit. A deo patre nostro. Jac. 1. Oẽ da
tum optimũ: & oẽ donũ perfectũ de sursum est descen
dens a patre luminũ. ps. 83. Gr̃am & gloriã dabit dñs.
Addit aũt dño iesu xpo: q2 dicitur. Joh. 1. Gr̃a & veri
tas per iesum xpm facta est. Ipse ẽt dicit: Joh. 14. Pa
cẽ meam do vobis. Q2 aũt dicit. Deo patre nostro po
test teneri essentialiter pro tota trinitate que dicit pa
ter: q2 noia importantia relationez ad creaturam cõia
sunt toti trinitati sicut creator & dñs. Addit aũt. Dño
iesu xpo. Non q sit alia persona a tribus: sed pp hu
manã nãm per cuius mysterium ad nos dona gratia
rum peruenit. 2. pe. 1. Per quẽ maxima & preciosa no
bis promissa donauit. Uel põt dici q hoc qd dicit deo
5 patre nostro: tenet pro persona patris que sm proprie
tatẽ dicitur pater xpi: sed sm appropriationẽ pater no
ster. Jo. 20. Ascẽdo ad patrem meũ & patrem vestruz.
Tangitur autẽ persona filij cum dicitur. Et dño iesu
xpo. persona aũt spiritus sancti non ponitur: q2 intelli
git i donis ei9 q sũt gr̃a & pax. Ul ẽt q2 itelligit i duab9
psonis pr̃is & filij q2 ẽ vnio & nex9. ¶ Lectio. V.

Primum qdez gratias ago deo
meo per iesum xpm pro oibus
vobis: q2 fides vestra annũciat
in vniuerso mundo. Testis. n.
Tho. sup epi. Pau.

b mihi est deus cui seruio i spũ in euãgelio fi
lij eius q sine intermissione memoriã vr̃i
facio semp in orõnibus meis obsecrans si Luc. 18. b
quomodo tandẽ aliqñ prosperũ iter habe
am in voluntate dei veniẽdi ad vos: Desi
dero. n. videre vos: vt aliqd impartiar vo
bis gr̃e spiritalis ad confirmãdos vos. i. si
mul cõsolari i vobis per eam que inuicem ẽ
fidem vestrã atq3 meã. Nolo aũt vos igno
rare fratres: q2 sepe pposui venire ad vos 2
& prohibitus sum vsq3 adhuc: vt aliquem
fructũ habeã in vobis: sicut & in ceteris gẽ pª. q.
tibus. Grecis ac Barbaris: sapientibus & 21.
insipientibus debitor sum: itaq3 quod i me 1. 2ª
promptũ est & vobis q rome estis euange
lizare. Non enim erubesco euangelium.
¶ Premissa salutatione: hic apostolus epistolarẽ tra
ctatũ incipit. In quo pmo ostẽdit affectũ suũ ad eos
qbus scribebat: vt reddat auditores beniuolos. Se
cũdo instruit eos de veritate que ptinet ad virtutẽ gra
tie xpi ibi. (Uirtus. n. dei est). Ostẽdit aũt affectuz ad 3
eos tripliciter. Primo qdem ex gratiarum actione qua
de earum bonis gratias agit. Secundo ex oratione quã
pro eis ad deuz fundit ibi. (Testis. n. est mihi deus).
Tertio ex desiderio visitationis eorum ibi. (Obsecrans
si quomodo). Circa pmum tria opz considerare. Primo q
dem gratiarũ actionis ordinem: q2 dicit. Primo qdez
gratias ago deo meo. Necesse est. n. vt in oibus gratia
rum actionem premittamus sm illud. 2. thes. vltimo.
In omnibus gratias agite. Non. n. est dignus benefi
cium cõsequi q de acceptis beneficijs gratias nõ agit
Sap. 16 Ingrati spes tãq3 ybernalis glacies tabescet.
Et ecc. i. Ad locũ vnde exeunt flumina reuertuntur:
q2 ad pncipium: vnde proueniunt beneficia reuertun 4
tur. s. per gratiarum actiones: vt iterum fluant. s. p ite
ratam beneficiorum exhibitionem. In oibus aũt que
petimus vel agimus diuino beneficio indigemus: & iõ
ante omnia dz gratiarũ actio premitti. Scdo designat
personas tres: quarũ vna est persona cui fit gratiaruz
actio, quã designat dicens. Deo meo. s. cui debetur gra
tiarũ actio de oibus bonis q2 ab eo fluũt. Jac. i. Omne
datuz optimũ & omne donũ perfectũ desursum est &c.
Et quõniã sit deus oium per creationem & gubernatio
nem. sm illud infra. 4. Dñs oiuz specialiter tñ dicitur
esse deus iustorum tripliciter. Primo qdem sm specia
lem curam q de eis gerit. ps. Oculi dñi super iustos.
Et alibi dicit. Dñs illuminatio mea. Secũdo per spe 5
cialez cultũ. Exo. 15. Iste deus meus & glorificabo eũ.
Tertio q2 eorum premiũ. geñ. 15. Ego dñs. merces tua
magna nimis. Secũda persona est mediatoris quam
tangit dicẽs. Per iesum xpm. Eodem. n. ordine dz gra
tiarum actio in deum recurrere quo gratie a deo i nos
deueniunt: quod quidem est per iesum xpm. Infra. 5.
Per quem accessum habemus per fidem in gratia q
stamus. Tertia est persona illorũ pro quibus gratias
agit: quam designat subdens: pro oibus vobis: q2. s. eo
rum gratias quasi suas reputat pp vinculum charita
tis. 2. Jo. i. Maiorem horum non habeo gratiaz q: vt
audiam &c. Signanter aũt dicit pro oibus vobis: q2. s.
oibus placere desiderat: pme cor. 10. Sicut & ego per
oia omnibus placeo. Et oium salutem cupit sm illud

c ꝑme cor.7. Uolo.n. oēs hoīes esse sicut meipsū. Tertio
ponit mām gratiaꝝ actionis cū subdit. Q: fides vr̃a
annunciat in vniuerso mōdo: qḋ agit qdē grās de fi/
de eo ꝙ est bonoꝝ oium spūaliū fundamentū. Heb.11.
Est aūt fides sperādaꝝ substātia reꝝ. Cōmendant āt
romani de fide: q: fidē de facili susceperāt ⁊ i eadē fir/
miter ꝑmanebāt. Uñ ⁊ vsqꝫ hodie apud eos plurima
fidei signa ostēdunt in visitatione sanctoꝝ locoꝝ ., vt
Hiero. dicit super epistolā ad Gal. Nondū tñ perfectā
fidē habebāt: q: aliq eorū p:euenti erāt a pseudo apo
2 stolis: vt crederēt legis cerimonias euāgelio iūgēdas.
Gaudet aūt ⁊ gratias agit de deoꝝ fide nō solum pp
eos: sed pp vtilitatē inde cōsequētē: q:.s.eoꝝ exēplo q
erāt dñi gentiū alie gētes ꝓuocabant ad fidē: q: vt dic
glo. p:ōpte facit inferio: qḋ videt fieri a supio:i: pp qḋ
ammonet ꝓlati: vt fiāt forma gregis ex aīo. 1. pe. vltio.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Testis.n.⁊c̄.) Ostēdit affe/
ctū suū ad eos ex orōne qua pro eis fundit. Et q: orō
nis negociū in secreto agit corā deo ꝓm illud. Mat.6.
Tu aūt cum oraueris intra in cubiculū tuū: ⁊ clauso
hostio ora patrē tuū: dei testimonio probat se pro eis
orare. Primo ergo inducit testē. Scōo manifestat su/
3 pra: qḋ testimoniū inducat: ꝙ sine intermissione. Te/
stē aūt inducit cū dicit. Testis est mihi deus sub cui'
testimonio oia agunt. Je.19. Ego sum iudex ⁊ testis.
Et vt iustū testē nō frustra inuocare ostēdat: ponit cō
sequēter quō sit ei cōiunctus. Primo qdem quantū
ad seruitiū cū dicit. Cui seruio.s.ꝑ latrie cultū. Deu.6.
Dñm deū tuū ado:abis ⁊ illi soli seruies. Scōo q̄ntū
ad modū seruiēdi cū dicit. In spiritu meo. Quasi.d.nō
solū in exteriori seruitio corporali: sed ꝓcipue interius
ꝓm spiritū. Jo.4. Spūs est deus ⁊ eos q adorāt eum i
spū ⁊ veritate adorare opꝫ. Uel in spū.i. in spirituali/
bus obseruātijs nō in carnalibus sicut iudei. Phil.3.
4 Nos sumus circūcisio q spū dei seruimus deo. Tertio
q̄ntū ad officiū i quo seruit.s.in euāgelio filij eius. ꝓꝫ il
lud supra eodē. Segregatus in euāgeliū. Quod qdē
est filij dei tripliciter. Uno mō q: ē de ipso. Luc.2. Euā
gelizo vobis gaudiū magnum. Alio mō q: est ab ipso
ꝑdicatū ex proprio officio. Luc.4. Quia ⁊ alijs ciuita
tibus opꝫ me euāgelizare regnū dei: q: ideo missus sū.
Tertio q: ē ab eo iniunctū. Mar. vlti. Predicate euā
geliū omni creature. Sed ꝓm Aug. cum idē sit testis
est mihi deus: qḋ iuro ꝑ deū vr̃ apostolus facere con/
tra id qḋ dñs dicit. Mat.5. Ego dico vobis nō iurare
oino. Ja. vltio. Ante oia aūt fratres mei nolite iurare.
Sed sicut dicit Aug. lib:o cōtra manicheos. Intelle/
ctus sacre scripture ex actibus sanctoꝝ intelligit. Idē
.n. spiritus quo sacre scripture sunt edite ꝓꝫ illud. 2. pe.
5 1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoīes
sanctos viros ad operandū inducit. infra. 8. Qui spiri
tu dei aguntur hi sunt filij dei. Ex hoc ergo ꝙ Paulus
iurasse inuenit ostendit verbū dñi ⁊ apostoli Jacobi nō
sic esse intelligēdū quasi iuramentū sit oio illicitū: sed
q: ad hoc homo niti dꝫ: vt q̄ntū ex ipso est iuramēto nō
vtat tanq̄ꝫ quodā bono ⁊ ꝑ se appetibili: tum pp ꝑicu
lum qḋ iminet ex frequēti iuratione: ne hō labat in ꝑ
iuriū pp labilitatē humane lingue. ꝓm illud Ecc.23.
Jurationi nō assuescat os tuū: nā multi ⁊c̄. Tum ēt q:
cōtra reuerētiā dei facere videt q ipsum absqꝫ necessa
ria causa testē inducit. Uñ Ecc.23. Nominatio dei nō
sit assidua in ore tuo. Unde nec apostolus iurasse in/
uenit: nisi scribēdo: qñ homo cū maiori deliberatione
⁊ cautela loqtur. Est aūt qñqꝫ necessariū iuramētum:
vt fides verbo dicētis adhibeat. qḋ qñqꝫ vtile est ēt ei
q audit. Et sic apostolus iurat pp vtilitatem auditoꝝ

quibus erat vtile: vt ei crederēt quasi nō querens: qḋ d
sibi vtile est. sed multis vt salui fierēt. Unde qḋ dñs di
cit. Math.5. Qḋ amplius est.s. q̄ꝫ simplex verbum a
malo est: nō est intelligēdū a malo eius q iurat: sed ei'
q exigit iuramentum. non qdem a malo culpe: nisi in
casu qñ existimat qs eum a quo exigit iuramentū esse
falsū iuraturū: tūc.n. est graue pctm̄: vt dicit Aug. Sꝫ
intelligit esse a malo pene.s. ignorantia qua nescimus
an sit verū qḋ dr̃ nobis. Est aūt duplex modus iuran
di. Unus qdē per simplicē attestationē: sicut cum dr̃
per deū: vel testis est mihi deus: ⁊ hoc modo aposto/
lus iurat hic. Alius aūt per creationē: qñ.s. aliqs im/
plorat diuinū testimoniū. ꝓm aliquā penā sibi infligē
dam si mentit ꝓm illud ꝑs.7. Si reddidi retribuenti/
bus mihi mala ⁊c̄. Et hoc ēt modo apostolus iurat. 2e 2
cor.1. Testem deū inuoco in animam meam.
¶ Consequenter ponit id supra qḋ eum testem inuo
cat dicens ꝙ memoriā vestri facio semꝑ in orationib'
meis que sunt sine intermissione.s.q: semper in oratōi
bus suis pro eis orabat pp vtilitatē cōem que ex earū
conuersione proueniebat. 1. regum.12. Absit hoc pec/
catū a me i dño. vt cessē. orare pro vobis. Q: aūt dic.
Me. ve. facio. dupliciter potest itelligi. Uno modo sic.
Memoriā vestri habeo ꝓm illud ꝑs.21. Adhereat lin
gua mea faucibus meis si nō meminero tui. Alio mō
memoriā vestri facio.s. corā deo q respicit orōnes hu/
miliū. Et sic dum sancti pro aliqbus orant quodam/
modo diuino aspectui proponūt sicut ⁊ cetera sancto
rum facta. Uñ tertij reg.17. Dixit mulier ad Heliam.
Ingressus es ad me. vt rememorent iniqtates mee. 3
Quasi illud sit in memoria ⁊ in oculis dei qḋ cōtra iu
stos agit. Q: aūt dicit orōnes sine itermissione se ha/
bere: cōgruit ei qḋ dicit. 2. tes. vlt. Sine itermissione ora
te. Et Luc.18. Opꝫ semper orare ⁊ nūq̄ꝫ deficere. Que
qdem possunt itelligi tribus modis. Uno mō q̄ntum
ad ipsū actū orādi: ⁊ sic semꝑ vel sine itermissiōe orat
q statutis tꝑibus ⁊ oris orat. Act.3. Petrus ⁊ Joānes
ascēdebāt i tēplū ad horā orōnis nonā. Alio mō quā/
tum ad finē orōnis q est vt itellectus noster ascendat i
deū. E sic tādiu hō orat q̄ꝫdiu agit corde ore vel opere
vt i deū tendat. Et sic semꝑ orat q totam vitā suam i
deū ordinat. ꝑme Cor.10. Siue māducatis siue bibi/
tis ⁊c̄. Tertio quātū ad causam dum.n. aliqs agit. vñ
alij pro eo orent ipse orare vr̃: vt patet i his q dant ele 4
mosinas paupibus q pro eis orāt. Ecc.29. Conclude
elemosināī sinu pauperis ⁊c̄. Sic ergo cōtinuanda ē
lr̃a grās ago pro vobis: q: bona vestra reputo quasi
mea qḋ pꝫ ex hoc ꝙ pro vobis oro sicut pro meipso.
¶ Deīde cum dicit. (Obsecrans ⁊c̄.) Probat affectū
suū ex desiderio visitatōis. Et ꝑmo ponit desiderium.
Scōo propositū exequēdi ibi. (Nolo aūt vos ignora/
re ⁊c̄.) Circa ꝑm̄ duo facit. Primo ponit desiderij signū
Scōo desiderij causam ibi. (Desidero.n.) Signū aūt
desiderij est orō quā faciebat: ex hoc aūt signū ostēdit 5
desideriū hmōi. ꝑmo qdem itensum per hoc ꝙ dicit.
Obsecrans quasi ob sacra ꝯtestās sicut pro aliquo ma
gno: qḋ mea merito excedit. ꝓuer.18. Cū obsecratiōib'
loqtur pauꝑ ⁊ diues effabit rigide. Qḋ aūt itense de/
siderat magnū desiderātī vr̃. Scōo ostēdit esse anxi
ū dicit: si quo mō: que.n. anxie aliqs desiderat querit
adipisci quocūqꝫ mō siue facili siue labo:ioso. Phil.1.
Quid.n. dum oīmodo predicetur siue per occasionē
siue per veritatē xp̄s annunciet: ⁊ in hoc gaudeo: sed
⁊ gaudebo. Tertio ostendit esse diuturnū i hoc ꝙ di/
cit. tandē aliqñ.s. post longa desideria. Justi.n. non ad
horā: sed perseueranter afficiuntur prouer.17. Omni
tempore

a tēpoꝛe diligit q amicus eſt. Quarto oſtenditur eſſe re
ctum ex hoc ꝙ eſt diuine voluntati cōfoꝛme. Unꝰ ſub
dit ꝓſperū iter habeā: ⁊ hoc i voluntate dei. i. ſm volū
tatē eiꝰ ſ3 quā ſolū aliqd reputo pꝛoſperū. ſicut ⁊ dñs
dicit. Math. 26. Nō mea voluntas: ſed tua fiat.
¶ Deinde cū dicit. (Deſidero. n. ⁊c.) Oſtēdit deſide
rij cām que qdē eſt duplex. Una vtilitas eoꝝ q erāt vi
ſitādi. Unꝰ dicit. Deſidero. n. videre vos. Phil. i. cupio
oēs vos eſſe i viſceribus xpi. Et hoc nō in vanū: ſicut
eſt i amicitia ſeculari: ſed vt impꝛiar. i. tradā vobis ali
qd grē ſpiritualis: nō tanq̄ actoꝛ gratie: ſed ſicut mi
niſter. pª coꝛ. 4. Sic nos exiſtiet hō: vt miniſtros xpi
⁊ hoc ad cōfirmādos vos. ſ. i fide quā ſuſcepiſtis. Luc.
2 22. Et tu aliqñ cōuerſus cōfirma fratres tuos. Impti
tur aūt grā3 miniſter multipliciter. Tū ꝑ miniſtratio
nē ſanctoꝝ grē. i. pe. 4. Unuſquiſq3 ſicut accepit grā3 i
alterutrū illā adminiſtrātes ⁊c. Tū ꝑ exhoꝛtationē ſer
monū. Eph. 4. Ois ſermo malus ex oꝛe veſtro nō ꝓce
dat: ſ3 ſi qs bonus eſt ad edificationē fidei: vt det grā3
audiētibus. Scda cā eſt mutua cōſolatio que cōſide
raſ in cōuictu amicoꝝ. Unꝰ ſubdit. Ideſt cōſolari i vo
bis hoc eſt me videre vos ⁊ ipartiri grām ⁊ me ſimul
cōſolari cū vobis. ꝑ eam que iuicē eſt fidem veſtrā3 at
q3 meā. Ad mutuā. n. cōſolationē reddit ſi vnanimes
in fide reddamur. 2ª. coꝛ. 7. Qui ꝯſolaſ humiles con
ſolatus eſt nos deus in aduentū Titi non ſolum ⁊c.
3 ¶ Deinde cū dicit. (Nolo aūt vos ignoꝛare). ne vi
deaſ eſſe vanū deſideriū ſubdit ꝓpoſitū ꝓſequēdi. Et
pᵐo ꝓponit ꝓpoſitū. Scdo cām ꝓpoſiti ibi. (Ut ali
quē fructū). Tertio concludit ꝓpoſiti ꝓmptitudinē
ibi. (Ita qd i me). Circa pᵐ duo facit. Pꝛimo ponit ꝓ
poſitū. Scdo īpedimentū ibi. (Et ꝓhibitus ſum ⁊c).
Dicit ergo pº Nō ſolū deſidero vos videre: ſ3 ēt ꝓpo
ſui ad hoc opam dare: ⁊ hoc nolo vos frēs ignoꝛare:
q2 ſepe ꝓpoſui venire ad vos: vt dilectionē meā oñde
rē nō ſolū ꝟbo ⁊ lingua: ſ3 ēt opere ⁊ veritate: vt dr̄. 1ª
Jo. 3. Scdo tāgit obſtaculū ipediēs eū ab iſto ꝓpoſito
exequēdo dicēs. Pꝛohibitus ſum vſq3 adhuc: ⁊ h vel
4 a diabolo q nitiſ ipedire p̄dicationē ex qua ꝓuenit ſal
lus hoīum ꝓuer. 25. Uētus aqlo diſſipat pluuiā. i. do
ctrinas p̄dicatoꝝ. Uel ēt ab ipſo ſm cuius nutū diſpē
ſanſ itiera ⁊ verba. Job. 37. Nubes. i. p̄dicatoꝛes ſpar
gūt lumē ſuū q luſtrāt cūcta ꝑ circuitū quocunq3 eas
volūtas gubernātis duxerit. Unꝰ ⁊ Act. 16. dr̄. Trāſeū
tes āt frigiā ⁊ galathie regionē vetati ſunt a ſpū ſcō lo
q. Et iteꝝ. Tētabāt ire in bithiniā: ⁊ non ꝑmiſit eos
ſpūs ieſu. Utrūq3 aūt hoꝝ vult apoſtolus eos ñ igno
rare ꝑꝑ eoꝝ vtilitatē: vt. ſ. cognoſcētes affectū apli de
uotiꝰ eiꝰ verba ſuſcipiāt: ⁊ ipedimētū viſitatiōis eiꝰ ipu
tēt ſue culpe: ⁊ ſic coꝛrigant. Nā i penā culpe dr̄ Yſa.
5. Mādabo nubibꝰ meis ne pluāt ſupeream imbꝛem.
¶ Deinde ponit cām duplicē ꝓpoſiti. (Quaꝝ pᵐa ē
vtilitas). Unꝰ dicit. Ut aliquē fructū habeā i vobis: ſi
cut i ceteris gentibus qbus. ſ. p̄dicaui qd pōt duplici
5 ter itelligi. Uno mō. q. d. vt faciā aliquē fructum i vo
bis ꝑ meam p̄dicationem. Jo. 15. Ut eatis ⁊ fructū af
feratis. Alio modo quaſi ex eoꝝ cōuerſione ei fructus
accreſcat. ſm illud. Jo. 4. Qui metit mercede3 accipit
⁊ fructum cōgregat i vitā eternā. Alia aūt cā eſt debi
tū qd ſibi imminebat ex ſuſcepto officio. pª coꝛ. 9. Si nō
euāgelizauero ve mihi eſt ⁊c. Et q2 vniuerſalē gentiū
apoſtolatū ſuſceperat oībus ſe aſſerit debitoꝛē. ſm illd
pᵐe coꝛ. 9. Cū eſſe3 liber ex oībus: oīum me ſeruū feci
Et ideo duplicē diuerſitatē ponit. Unā qdem ſm gen
tem cū dicit. Grecis ac barbaris. Dicitꝰ aūt aliqs bar
barus dupliciter. Uno modo ſm qd: q. ſ. eſt extraneus
b quo ad aliquem. ſm illud pᵐe coꝛ. 4. Si ergo neſcie
ro virtutē vocis ero ei cui loquar barbarus. Alio mo
do ſimpliciter q. ſ. eſt extraneus a cōmunitate hoīum
inquantū ratione nō regiſ. Unde pꝛoprie barbari di
cuntur q ratione nō reguntur. ſm qd dictū eſt ſecun
di macha. 15. Ne ita ferociter ac barbare feceris. i. inhu
mane: ⁊ q2 greci fuerūt pᵐi legū inuentoꝛes. oēs gen
tiles q humanis legibus reguntur noīat grecos. De
iudeis aūt q diuinis legibus regebanſ mentionē non
facit. q2 non erat iſtitutus apoſtolus iudeoꝛū: ſed gen
2 tiliū Gal. 2. Ita vt illi in circunciſione: nos aūt i genti
bus. ¶ Ex vtraq3 aūt cauſa cōcludit ꝓmptitudinem
volūtatis cū ſubdit. Ita qd i me. i. q̄tū ad me pertinet
dūmodo aliunde non ipediar pꝛōptum eſt: ⁊ vobis q
rome eſtis euāgelizare. Exo. 35. Egreſſaq3 ois multi
tudo filioꝛū iſrael de cōſpectu moyſi obtulit mēte pꝛō
ptiſſima atq3 deuota. Et excludit ipedimentū pꝛōpti
tudinis. ſ. erubeſcentiā ꝑꝑ quā multi ea p̄termittunt q̄
alias facerent pꝛōpte: ⁊ hoc eſt qd ſubdit. Non. n. eru
beſco euangeliū qd qdem infidelibus apud quoſda3
erubeſcibile videbaſ: ꝑꝑ id qd dicit pᵐe coꝛ. i. Nos āt
pꝛedicamus xpm crucifixum iudeis qdem ſcādalum
3 gentibus aūt ſtultitiam. Nō eſt. aūt ſm rei veritatem
erubeſcēdum ꝑꝑ id qd ſeqtur. Ipſis aūt vocatis iude
is atq3 gentibus xpm dei virtutē ⁊ dei ſapientia3. Un
de dicitur Luc. 9. Qui erubuerit me ⁊ meos ſermones
hūc filius hoīs erubeſcet. Et inde eſt ꝙ baptizati lini
unſ criſmate in fronte ſigno crucis vbi eſt ſedes vere 3ª.q.
cūdie: ne. ſ. euangeliū erubeſcant. Lectio. VI. 31. 2.
Irtus enim dei eſt in ſalutē oī 2m
credenti: iudeo pꝛimū ⁊ greco. 3º. D.
Juſtitia. n. dei in eo reuelaſ ex 25. q.
fide in fide3. ſicut ſcriptum eſt. 2. a. 1. q. 4. o
Juſtus aūt ex fide viuit. †Reuelatur. n. ira vi. q.
dei de celo ſuper oēm impietatem ⁊ iniuſti 14. 5.
tiam hoīum eoꝛum †qui veritatem dei in in 12m.
iuſtitia detinent: †q2 qd notum eſt dei: mai q. 28. 5m.
feſtū eſt in illis. †Deus. n. illis manifeſta k. le.
uit. †Inuiſibilia. n. ipſius a creatura mūdi
4 ꝑ ea que facta ſunt intellecta conſpiciunſ:
†ſempiterna quoq3 eiꝰ virtus ⁊ diuinitas. 6. ca.
¶ Poſtq̄ apoſtolus romanos fideles qbus ſcribebat 3ª ex.
ſibi beniuolos reddidit oſtēdendo affectū ſuū ad eos: 32ª 2ª
hic icipit inſtruere eos de his que ꝑtinent ad euange 4. 22ª
licā doctrinā i ſe quā ſegregatū p̄dixerat. Et pᵐo oſtē 4. 41.
dit virtutē euāgelice gratie. Scdo exhoꝛtatur ad exe art. 3.
cutionē operū huius gratie. 12. cap. ibi. (Obſecro ita o.
q3). Circa pᵐ duo facit. Pꝛimo pꝛoponit quod itendit pª. q.
Scdo manifeſtat pꝛopoſitu3 ibi. (Reuelaſ. n.) Circa pª ar.
pᵐ tria facit. Pꝛimo pꝛoponit virtute3 euangelice grē 12º.
Secūdo exponit ibi. (Juſtitia. n.) Tertio expoſitio lo. c
nem confirmat ibi. (Sicut ſcriptum eſt). Dicit ergo p
5 mo. Ideo euangeliū nō erubeſco: q2 q̄uis vt dicitꝰ. pª
coꝛ. i. Uerbū crucis pereūtibus qde3 ſtultia ſit: nobis
tñ virtus dei eſt. Uirtus. n. dei eſt. qd pōt itelligi. Uno 2º. D.
modo q2 virtus dei in euangelio manifeſtatur. ſm illd 25. ar
p̄s. 90. Uirtutem operum ſuoꝝ annunciabit populo n. 5.
ſuo. Alio modo q2 ipſum euangelium in ſe dei virtutē 2m
continet. ſm illud p̄s. 67. Dabit voci ſue vocē virtutis. pº. D.
Circa quam virtutem tria ſunt conſideranda. Pꝛimo 3ª ex.
qde3 ad quid ſe iſta virtus extēdat: ⁊ hoc deſignaſ cū 15.
ſubditur. In ſalutē. Ja. i. In māſuetudine ſuſcipite iſi.

c tum verbū qḋ saluare pōt animas vestras. Qḋ qdem
sit tripliciter. Uno mō inquantū p verbū euāgelij te/
mittunt pctā. Jo.15. Jā mūdi estis pp sermonē quem
locutus sum vobis. Scḋo inquantū p euangeliū hō
ꝯsequit gratiā sanctificātē. Jo.17. Sanctifica eos i ve
ritate: sermo tuus veritas est. Tertio in quantū pdu/
cit ad vitā eternā. Jo.6. Uerba vite eterne hēs. Scḋo
per quē modū euangeliū salutē cōferrat: q: tripliciter.
Primo p fidē. Mar. vltimo. Predicate euāgeliū om/
ni creature: q crediderit ꝛ baptizat⁹ fuerit saluus erit.
2 Scḋo p cōfessionē. Infra ca.10. Oris cōfessio fit ad sa
lutē. Tertio p scripturā. Uñ ēt verba euāgelij scripta
virtutē salutiferā habēt: sicut beatus Barnabas infir/
mos curabat euāgeliū supponēdo. Cauēde sunt tñ su
pstitiones caracteꝝ: q: hoc est supstitiosū. Uñ Eze.
9. Illi saluati sunt in quoꝝ frōtibus est scriptū tau. qḋ
est signū crucis. Tertio qbus euāgeliū sit in salutē q:
tā iudeis q̄ gētibus. Nō.n. iudeoꝝ tm̄ deus est: ſ3 ge/
tiū. Infra.3. ꝛ iō subdit. Judeo pmū ꝛ greco. Per gre/
cū oēm gētilē intelligēs: eo q a grecis gētiliū sapiētia
est exorta. S3 cū infra.10. dicaf. Nō est distinctio iudei
ꝛ greci, quō hic iudeo pmū. Dōm est ergo q q̄tū ad sa
lutis finē cōsequēde nō est distinctio iter eos. Equalē
.n. cōsequunt mercedē vtriq3 sicut p labore ēt i vinea
3 pores ꝛ posteriores eūdē dēariū acceperūt: vt dr mat.
20. S3 q̄tū ad ordinē salutis iudei sunt pmi: q: eis p
missiones sunt facte: vt ifra.15. Et i eoꝝ grām sunt gē
tiles assumpti ac si ramus oleastri iserat i bonā oliuā
vt ifra.11. ex eis ēt saluator noster natus est. Jo.4. Sa
lus ex iudeis est. ¶ Exponit cōiter quō euāgeliū sit i
salutē cū dicit. Justitia.n. dei reuelaf in eo p fidē in fi/
dē qḋ qdē dupliciter pōt intelligi. Uno mō de iustitia
qua deus iustus est. ſm illud ps.10. Justus dñs ꝛ iusti
tiā dilexit. Et ſm hoc sensus est q iustitia dei qua.s. iu
stus est seruādo pmissa i eo reuelaf .s. in hoīe credēte
euāgelio q: credit deū iplesse qḋ pmisit de xp̄o mitten
4 do: ꝛ hoc ex fide.s. dei pmittētis. ps.144. Fidelis dñs
in oībus verbis suis. In fidē.s. hoīs credētis. Uel alio
mō: vt itelligaf de iustitia dei qua de⁹ hoīes iustificat:
Nā iustitia hoīum dr q̄ se hoīes ppriis viribus iusti
care psumūt ifra.10. Ignorātes dei iustitiā ꝛ suā q̄ren/
tes statuere: iustitie dei nō sunt subiti. Que qdē iustitia
reuelaf i euāgelio i q̄tū p fidē euāgelij hoīes iustificā
tur. ſm qḋcūq3 tp̄s. Uñ subdit. Ex fide i fidē. i. ex fide
veteris testamenti: procedendo in fidem noui testa/
mēti q: ab vtroq3 homines iustificantur: ꝛ saluantur
per fide3 xp̄i: q eadē fide crediderūt vētuꝝ: q̄ nos cre
dim⁹ venisse. Et iō dr. p̄me cor.3. Habētes eādē spē3 fi/
del credim⁹ pp qḋ loqmur. Uel pōt itelligi ex fide p̄di/
5 catoꝝ i fidē auditoꝝ. infra.11. Quō credēt ei quē non
audierūt. Uel ex fide vnius articuli i fidē alteri⁹: q: ad
iustificationē reqrif oīum articuloꝝ fides. Apo.1. Bea
tus q legit ꝛ audit verba pphetie huius. s. oīa nō vnū
tm̄. Alio mō pōt itelligi ex fide p̄senti i fidē futurā. i. i
plenā visione dei q̄ qde3 dr fides rōne certe ꝛ firme co
gnitionis. p̄me cor.13. Uidem⁹ nūc p speculū i enigma
te. tūc aūt facie ad faciē. Probat aūt hāc expositione3
cū subdit. Sicut scriptū est. Justus āt meus ex fide vi/
uit. Qḋ qdē accipif. ſm lrām.70. Nā i littera nostra q̄
est ſm hebraicā veritatē dr. Justus ex fide sua viuit. dr
aūt meus. s. a me iustificat⁹: ꝛ apud me iustus reputat⁹
Infra.4. Si aūt Abrahā ex opibus legis iustificatus
est h3 gloriā: ſ3 nō apud deū. Quid.n. scriptura dicit?
Credidit Abrahā deo ꝛ reputatū est ei ad iustitiā. Uñ
ex hoc subdif. Ex fide viuit. s. vita grē. Gal.2. Q: autē
nūc viuo in carne: in fide viuo filij dei. Quattuor aūt

hic cōsiderare op3 circa fidē. Primū qdē qd sit fides. d
Importat.n. assensum quēdā cū certitudine ad id qḋ fides
nō vr̄ ex volūtate: q: nullus credit nisi volēs: vt Au/ ipor/
gu. dicit. Et ſ3 hoc differt a dubitante: qui in neutram tat q̄
parte3 assentit. Differt etiam ab opinante qui assentit dā cer
in vnam partē nō cū certitudine: ſ3 cū formidine al/ titudi
terius. Differt ēt a sciēte q p certitudinē assentit ex ne nem.
cessitate rōnis. Et ſm hoc fides est media infra scien/
tiā ꝛ opinionē. ¶ Scḋo cōsiderādū est an fides sit v/ Fides
tus ꝛ manifestū est q nō est virtus si accipiaf p eo q si acci
credif. ſm illud fides chatolica hec est: vt vnū deū in piaf
trinitate. Si aūt accipiaf pro habitu quo credimus: sic p eo
qñq3 est virtus qñq3 non. Est.n. virtus principiū act⁹ q cre
perfecti. Actus aūt ex duobus principijs depēdens nō dif nō
pōt esse perfectus si alteri principioꝝ desit sua perfe/ est vir
ctio: sicut equitatio nō potest esse perfecta si: vel equ⁹ tus
nō bene vadat: vel sessor equū ducere nesciat. Actus
aūt fidei q est credere depēdet ex intellectu: ꝛ volunta 2
te mouēte intellectū ad assensu3. Unde actus fidei erit
perfectus si voluntas perficiatur per habitū charita/
tis: ꝛ intellectus p habitū fidei. non aūt si habitus cha
ritatis desit: ꝛ ideo fides formata charitate est virtus:
non aūt fides informis. Tertio cōsiderandū est q idē
numero habitus fidei qui sine charitate erat informis
adueniēte charitate fit virtus: q: cū charitas sit extra
essentiā fidei p eius aduētū vel recessum nō mutatur
substātia eius. ¶ Quarto cōsiderandū est q sicut cor
pus viuit p aīa3 nālī vita. ita aīa viuit p deū vita grē. e
Primo aūt deus aīam inhabitat per fidem. Ephe.3.
habitare xp̄m p fidē in cordibus vestris: nec tñ est p/ 3
fecta habitatio nisi fides per charitatē sit formata q̄ p
vinculum pfectionis nos vnit deo: vt dicif col.3. Et iō
qḋ h dicit. Ex fide viuit. itelligēdū est fide formata.
¶ Deinde cū dicit. (Reuelaf.n. ira dei) probat qḋ di/
xerat. s. virtutem euāgelice gratie esse oībus hoībus i
salutem. Et primo ostēdit q est necessaria ad salutem.
Scḋo q est efficax siue sufficiens. 5. cap. ibi. (Justifica
ti igif ex fide.) Circa p̄m duo facit. Primo ostendit vir
tutē euāgelice gratie fuisse necessariā ad salutē genti/ Euā/
bus: q: s. sapientia de qua confitebāt saluare eos non gelice
potuit. Scḋo ostendit q fuit necessaria iudeis: q: s. cir veri
cuncisio ꝛ lex ꝛ alia in qbus cōfitebant eis salutē non tatis
attulerunt. 2. cap. ibi. (Propter qḋ inexcusabilis est.) cogni
Circa p̄m duo facit. Primo proponit qḋ intēdit. Scḋo tio ne
manifestat ppositū ibi. (Quia qḋ notū est dei.) Pro/ cessa/
ponit aūt tria. Primo qdem penam dicens. recte dico ria ē
q in eo iustitia dei reuelaf. Reuelatur.n. in eo ira dei oī ho
.i. vindicta ipsius: que dicitur ira dei: ſm similitudinē mini
hoīum irascentiū: qui vindictā querūt. tñ deus vindi/
ctam infert ex animi tranqllitate. Sap.12. Tu aūt do/
minator noster cū trāqllitate iudicas. Et de hac ira dr 4
dicif. Jo.3. Qui incredulus est filio nō videbit vitā: ſ3
ira dei manet super eū. Hoc aūt dicitur: q: qda3 phi di
cebāt a deo non esse penas pctōrum. cōtra id qḋ dici/
tur in ps.93. Qui corripit gētes nō arguet. Unde ad/
dif. De celo q: credebant circa celestia eius puidentiā
occupari: ita q ad res terrēas nō se extēderet. Job.22.
Circa cardines celi pambulat nec nostra considerat.
Sed sicut ētin ps.101. dicif de celo in terrā prospexit.
Uel dicif de celo eoꝝ iniqtatē demonstrare: q: maxie 5
ex magnitudine celi creatoris virtutē intelligere de/
buerūt. Job.20. Reuelabūt celi iniqtatē eius. Uel de
celo vēturi ad iudiciū. Act. p̄°. Quēadmodū vidistis
eū ascēdētē in celū ita veniet. Scḋo ponit culpā p qua
pena ifligif. Et p̄° qdem que contra deū cōmittif cum
subdit, Super oē3 ipietatē, Sicut.n. pietas dr cultus.

a q deo exhibet tanq̃ summo parenti: ita ipietas dr̃ pctm̃ qd̃ ẽ ↄ cultũ diuinũ ↄ Ex. 18. Impietas ipsi sup eũ erit. Scd̃o põit culpã q̃ cõmittit in hoĩe cũ dic. (Et iniusti tiã). Nã iustitia ẽ p quã hoĩes iuicẽ rõe ↄueniũt ↄ cõ municant. Job. 35. Filiũ hoĩs adiuuabit iustitia tua. Tertio põit cognitionẽ quã d̃ deo habuerũt cũ subdit. (Hoĩum eoꝝ q̃ vitatẽ dei) idest verã d̃ deo cognitionẽ dtinẽt i iniustitia q̃si captiuatã. Nã p̃a dei cognitio q̃ tum est de se inducit hoĩes ad bonũ. sed ligat q̃si ca ptiuitate detẽta p iniustitie affectũ: p quã vt i p̃s. 11. di citur. Diminute sũt veritates a filiis hominum.

1 ¶ Deinde cũ dicit. (Quia qd̃ notũ ẽt). Manifestat ppositũ ordine tamẽ retrogrado. Primo enim ostẽ dit q̃ sapientes gentilium de deo cognouerunt verita tem. Scd̃o ondit q̃ i eis ipietas ↄ iniustitia fuerit. ibi. (Itaut sint inexcusabiles). Tertio q̃ iram dei incurre runt ibi. (Qui cum iustitiam dei). Circa primũ tria facit. Primo ostendit quid de deo cognouerunt. Secũ do ondit a quo huiusmodi cognitionẽ acceperũt ibi. (Deus enim illis). Tertio ondit per quẽ modum ibi. (Inuisibilia enim). Dicit ĝ pmo. recte dico q̃ veritatẽ dei detinuerũt. Fuit enim in eis q̃tũ ad aliquid vera dei cognitio: q: qd̃ notum est dei: idest qd̃ cognoscibi le est de deo ab homine p rõnem: manifestum est in il lis. i. manifestũ ẽ eis ex eo qd̃ i illis est. i. ex lumine in trinseco. ¶ Sciẽdũ est ĝ q̃ aliqd circa deum est oino ignotum homini in hac vita. s. qd est deus. Uñ ↄ pau lus inuenit athenis arã inscriptam ignoto deo. Et h̃ ideo: q: cognitio hoĩs icipit ab his q̃ sunt rei cõna turalis. s. a sensibilibus creaturis q̃ nõ sunt pportio nate ad repñtandã diuinã essentiã. Potest tamẽ ho mo ex huiusmodi creaturis deũ tripliciter cognoscere: vt Dionysius dicit in libro de diuinis nominibus. Uno qdẽ mõ p causalitatẽ: q: enim huiusmodi crea ture sunt defectibiles ↄ mutabiles necesse ẽ eas redu cere ad aliquod principiũ imobile ↄ pfectũ: ↄ fm h̃ co gnoscitur de deo an ẽ. Scd̃o p viã excellentie. Nõ. n. reducunt oĩa in pm̃ principiũ: sicut in pꝓrĩã cãm ↄ vniuocã p vt hõ hoĩem generat: sed sicut i cãm cõem: ↄ excedẽtem: ↄ ex h̃ q̃ ẽ sup omnia. Tertio pviã nega tiõis: q: si ẽ causa excedens nihil eoꝝ q̃ sũt in creatu ris potest ei cõpetere. sicut ẽt neq̃ corpus celeste pro prie dicitur graue vel leue aut calidũ aut frigidũ. Et fm h̃ dicim' deũ imobilẽ: ↄ infinitum ↄ si quid aliud hmõi dr̃. huiusmodi aũt cognitionẽ habuerũt p lu mẽ rõnis. p̃s. 4. Multi dicũt qs ondit nobis bona si gnatũ est super nos lumen vultus tui domine.

¶ Deinde cũ dicit. (De'. n. illis manifestauit). Ondit a quo actore hmõi cognitio eis fuerit manifestata: ↄ dicit q̃ deus illis manifestauit. fm illud Job. 35. Do cet nos sup iumẽta terre. Ubi ↄsiderãdum ẽ q̃ vnus hõ alteri mãifestat explicãdo cõceptum suũ p aliq̃ si gna exteriora: puta p vocẽ vel scripturã. Deus aũt du pli aliqd homini manifestat. Uno mõ infundendo lumẽ interius p qd̃ hõ cognoscit. p̃s. 42. Emitte lucẽ tuã ↄ vitatẽ tuã. Alio mõ pponẽdo sue sapiẽtie signa exteriora. s. sensibiles creaturas. Ecc. i. Effudit illã. s. sapiẽtiã sup oĩa opa sua. Sic ĝ deus illis manifesta uit: vl' iteri' fũdẽdo lumẽ vl' exteri' pponẽdo visibiles creaturas: in quibus sicut in quodã libro dei cogni tio legeretur.

¶ Deĩde cũ dic. (Inuisibilia. n. dei ↄc). Ondit p quẽ modũ huiusmodi cognitionẽ acceperint. Ubi p̃ consi derãdũ ẽ q̃ sunt ista que de deo cognouerũt. Et ponit tria. Primo qdẽ inuisibilia ipsius p q̃ intelligitur dei essentia: q̃ sic dictũ ẽ a nobis videri nõ põt. Jo. i. Deum nemo vidit vnq̃. s. p essentiã vita mortali viuẽs. i. Thi. i. Regi seculoꝝ imortali ↄ inuisibili. Dic aũt pluraliter inuisibilia: q: dei essentia nõ ẽ nobis cognita, fm illud qd̃ ẽ. s. put i se est vna. Sic erit nobis i patria cognita: ↄ tũc erit dominus vnus ↄ nomẽ ei' vnũ: vt dr̃ zach. vltimo. Est aũt manifesta nobis p quasdã similitudi nes in creaturis repertas: q̃ id qd̃ in deo vnũ ẽ multi pliciter participãt: ↄ fm h̃ intellectus noster ↄsiderat vnitatẽ diuine essentie sub rõne bonitatis: sapiẽtie vir tutis ↄ hmõi q̃ i deo nõ sunt. Hec ergo inuisibilia dei dicit: q: illud vnum qd̃ his noĩbus seu rationibus in deo rñdet nõ videt a nobis. Heb. ii. Ut ex inuisibilib' visibilia fierẽt. Aliũ aũt qd̃ de deo cognoscitur ẽ virtus ipsius. ↄ q̃ res ab eo pcedũt sic a pricipio p̃s. 146. 2
Magnus dñs ↄ magna virtus ei'. Hãc ĝ virtutẽ phi perpetuam esse cognouerũt. Uñ dr̃. Sempiterna q̃q̃ virtus ei'. Tertiũ cognitũ est qd̃ dicit. Et diuinitas. ad qd̃ pertinet q̃ cognouerũt deũ: sic vltimum finem in quẽ oĩa tẽdũt. diuinũ. n. bonũ dicitur bonũ cõe qd̃ ab oĩbus participatur: ppter hoc potius dixit diuinitatẽ que participationẽ significat q̃ deitatẽ q̃ significat es sentiã dei. Col. primo capl'o. Et i ipso habitat omnis ple nitudo diuinitatis. Hec aũt referũt ad tres modos co gnoscẽdi supradictos. Nã inuisibilia dei cognoscitur p viã negatiõis sempiterna virtus p viã causalitatis: diuinitas p viã excellentie. ¶ Secũdo ↄside rãdũ ẽ p qd̃ mediũ illa cognouerũt qd̃ designat cũ dic. Per 3
ea que facta sunt: sicut enim ars manifestat per artifi cia opa: ita ↄ dei sapiẽtia mãifestat p creaturas. Sap. 13. A magnitudine. n. speciei ↄ creature cognoscibilr po terit creatorẽ hoꝝ videri. ¶ Tertio ondit quõ p ista co gnoscat deus cũ dicit. Intellecta conspiciũt. Intelle ctu. n. cognosci põt deus non sensu vel imaginatiõe: q̃ corporalia nõ trãscẽdũt: de' aũt spũs ẽ: vt Jo. 4. dr̃ p̃s. 51. Ecce intelliget su' meus. ¶ Quarto põt designa ri a quo p hũc modũ deus cognoscat cũ dr̃. A creatu ra mũdi: p quod vno mõ põt itelligi hõ. Mar. vltio. Predicate euangeliũ omni creature: vel ppter excel lentiã hoĩs in ordine nature minor ẽ angelis: h̃ ex cellit inter iferiores creaturas. ↄ illõ p̃s. 8. Minuisti eũ paulo minus ab angelis: oĩa subiecisti sub pedib' 4
ei' oues ↄ boues. ↄc. Ul'q: cõicat cũ oĩ creatura: h̃. n. eẽ cũ lapidibus: viuere cũ arborib': sentire cũ aĩalib': itelligere cũ angelis: vt Gregorius dicit. Alio mõ põ itelligi de vl'i creatura. Nulla. n. creatura ex pꝓriis naturalibus põt dei essentiã in seipsa videre. Uñ ↄ seraphin dr̃ p̃s. 6. q̃ duab' alis velabãt caput: h̃ sic hõ itel ligit deũ p creaturas visibiles: ita angelus p h̃ q̃ itel ligit pꝓpã essẽtiã. ¶ Põt aũt aliter itelligi p creaturã mũdi ipsa res creata: h̃ reꝝ creatio: ac si diceret a cre atiõe mũdi: ↄ tũc põt dupl' ordinari. Uno' q̃ itelligat q̃ inuisibilia dei itelligũt p ea q̃ fcã sũt a creatiõe mũdi: n̄ solũ p ea q̃ facta sũt tpe gr̃e. Alio mõ q̃ itelligat q̃ a creatiõe mũdi hoĩes iceperunt deũ cognoscere p ea q̃ 5
facta sũt Job. 26. Omnes hoĩes vidẽt eũ. Glo. aũt dic q̃ p inuisibilia dei itelligũt psonas prĩs. fm illud. i. thi. vltimo. Quẽ nullus hoĩuz videt ↄc. Per sempiternã virtutẽ psonã filii. ↄ illõ p' cor. i. Xp̃m dei virtutẽ. Per diuinitatẽ psonã. spũs sc̃i cui appꝓpat bonitas: nõ q̃ phi ductu rõis potuerint puenire p ea que facta sunt in cognitionẽ psonaꝝ q̃tũ ad pꝓpria que nõ signi ficãt habitudinẽ cãe ad creaturas: h̃ ↄ appꝓpata. Di cũt iñ defecisse in tertio signo. i. in spũ sc̃o: q: nõ posue rũt aliqd rñdere spũi sancto: sic posuerũt aliquid resp̃ dere patri. s. ipsũ pmũ pncipiũ: ↄ aliquid rñdere filio. s. pmã mẽte creatam quã vocabãt paternum itel

De quomodo cognit' sit a sapientibus gentilium deus cognitus tribus modis 4.

De duobus modis manifestat se hominibus.

c lectū: vt Macrobius dič i libro sup̄ somniuʒ scipiōis.
Infra Lectio. VII.
2.p°.

Ta vt sint iexcusabiles: †qꝛ cū
p° 2ᵉ. cognouissēt deū: no sicut deum
q.6ᵉ. glorificauerūt aut grās egerūt:
art.8. †sʒ euāuerūt i cogitatiōibꝰ suis:
o ⁊ obscuratū est insipiēs coꝛ eoꝛū. †Dicētes
Exo. .n. se sapientes esse stulti facti sūt: ⁊ mutaue
q̄rto runt gloriaʒ incoꝛruptibilis dei in similitu-
psal. dinē imaginis coꝛruptibilis hominis ⁊ vo
4°. lucꝝ ⁊ q̄drupedum ⁊ serpentium: †ꝑpter
2 quod tradit illos deus in desideria coꝛdis
2°2ᵉ. eoꝛū in im mūdiciā: vt contumeliis afficiā
q.46. coꝛpoꝛa sua in semetipsis. †Quia commu-
2°2ᵉ. tauerūt veritatē dei in mēdaciū: ⁊ coluerūt
q.94. ⁊ seruierūt creature potiꝰ q̄ȝ creatoꝛi: qui ē
art.1. benedictus in secula seculoꝛum Amen.
c
p°2ᵉ.
q.87. ¶ Postq̄ȝ apostolus ōndit veritatē dei fuisse gētibꝰ
art. 2. cognitā. hic ostendit eos fuisse obnoxios culpe impie
c tatis ⁊ iniustitie. Et p̄ ostendit hoc quātū ad culpam
ā. 20ᵉ impietatis. Secūdo q̄tū ad culpā iniustitie ibi. (Et si
3 cut nō ꝓbauerūt ⁊c̄.) Posset aūt aliqs credere eos cul
pa impietatis excusari ꝑp ignoꝛātiā: sicut apostolus
de se dicit infra. i. thi. i. Misericoꝛdiā ꝯsecutus sum: qꝛ
ignorās feci. Primo ergo ostēdit gētiles nō eē excusa
biles. Secūdo pōit eoꝝ culpā ibi. (Et mutauerūt glo
riā.) Circa p̄ᵐ cōsiderādū est ꝙ tūc ignoꝛantia culpaʒ
excusat: qñ sic procedit ⁊ causat culpaʒ ꝙ nō causat a
culpa: sič cū aliqs adhibita diligentia debita: dū credit
ꝑcutere hostem percutit patrē. Si vero ignoꝛātia cau
4 setur ex culpa nō pōt subsequētēʒ culpā ignoꝛātia ex-
cusare. Uñ si qs ꝑ ebrietatē homicidiū cōmittit nō ex
cusat ex culpa: qꝛ peccauit se inebriādo. Uñ ꝓm philo
sophuʒ Meret duplices mulctationes. Primo igit ꝓ
ponit qd̄ antēdit dicēs. Ita qd̄ ē dei notū ē eis: vt sint i
excusabiles. i. vt ꝑ ignoꝛātiā excusari ñ possint. Jac. 4.
Sciēti bonū: ⁊ ñ opāti pctm̄ est illi. Infra. scd̄o. Pꝛo-
pter qd̄ iexcusabilis eē. Scd̄o ibi. (Quia cū cognouis
sent ⁊c̄.) ꝓbat qd̄ dixerat: ⁊ p̄mo ōndit ꝙ p̄ma coꝛum
culpa ex ignoꝛātia nō ꝓcessit. scd̄o ꝙ ex hac culpa est
ignoꝛantia subsecuta ibi. (Sed euanuerūt). Qꝛ aūt p̄
ma eoꝝ culpa nō fuerit ex ignoꝛātia ostēdit ꝑ hoc ꝙ
dei cognitionē habētes ea nō sunt vsi ad bonuʒ. Du-
plr aūt deū cognouerūt: vno mō: sicut oībus supere-
minētē: ⁊ sic ei debebāt gloriā ⁊ honoꝛē q̄ superexcel-
5 lētibus debet. isti ideo dicūt inexcusabiles: qꝛ cum co
gnouissent deū: nō sicut deum glorificauerunt: vl̄ qa
ei debitum cultum nō impenderunt: vel quia eius vir-
tuti ⁊ sciētie terminū iposuerunt: aliqua potentie ⁊ sciē
tie subtrahentes cōtra id quod dicit. Eccle. 43. Gloꝛi-
ficātes dñm q̄tūcūq̄ȝ poteritis. Secundo cognoue-
runt: eū sicut oīuʒ bonoꝝ causaʒ: vnde ei in oībus gra
tiaꝝ actio debebat. quā tñ ipi nō impēdebant. sʒ potiꝰ
suo ingenio. ⁊ vtuti sue bōa sua ascribebāt. Uñ subdit.
Grās ñ egerūt. s. dño. i. thes. vltio. In oībꝰ grās agite.
¶ Deīd cū dič. (Sʒ euanuerūt.) Ōndit ꝙ i eis ex cul
pa ē ignoꝛātia subsecuta. Et p̄ ponit intentū. secundo
manifestat ꝓpositū ibi. (Dicētes). Primo ergo ꝓpōit
culpā q̄ ē ignoꝛātie causa cū dicit. Euanuerūt. vanuʒ
.n. dr̄ qd̄ nō hʒ stabilitatē seu firmitatē: solus aūt deus
de se ē immutabilis. Mal. 3. Ego deus nō mutoꝛ. Et
tūc solū mēs hūana ē a vanitate libera: qñ d̄o innitit: cū

āt ꝑtermissio deo innitit: cuicūq̄ȝ creature icurrit vani d
tatē. Sap̄. 13. Uani sūt oēs hoīes in qbus ñ subest sciē
tia dei ⁊c̄. ps. 93. Dñs scit cogitatiōes hoīuʒ qm̄ vane
sūt. In cogitatiōibus suis euanuerūt in q̄tū in seipsis:
⁊ nō in deo fiduciā habebāt sibi: ⁊ non deo bona sua
ascribētes. sʒ illō ps. ii. Labia nr̄a ⁊c̄. Scd̄o pōit igno
rātiā subsecutā dicēs. Et obscuratū ē. i. ꝑ h̄ ꝙ obscura
tū ē: factū est coꝛ eorum insipiens. i. lumine sapientie
priuatū: ꝑ quā hō vere deum cognoscit. Sič. n. q̄ ocu
los coꝛꝑales sole mēli auertit obscuritatē coꝛꝑalē icur
rit: ita ille q a deo auertit de seipso ꝓsumēs: ⁊ nō ī deo
spiritualiter obscurat. pꝛouer. ii. Ubi humilitas ꝑ quā
.s. hō se deo subjicit: ibi sapiētia: vbi supbia: ibi cōtume
lia. Mat. ii. Abscondisti hec a sapientibus ꝓm ꝙ. seis
videbatur: ⁊ reuelasti ea paruulis. i. humilibus: ⁊ de 2
his habetur ephe. 4. Gētes ambulāt in vanitate sen-
sus sui tenebris obscuratū habentes intellectum.
¶ Deīde cū dicit. (Dicētes) Exponit qd̄ dixerat: ⁊ p̄
mo q̄liter in cogitatiōibus suis euanuerunt cuʒ dicit.
(Dicētes se esse sapientes stulti facti sūt). Dicētes. i. sa
pientiā sibi a seipsis ascribētes. Ysa. 5. Ue q sapientes
estis in oculis vestris. ysa. 19. Quō dicetis pharaoni fi
lius sapiētiū: ego filius regum antiquoꝛū ⁊c̄. Scd̄o ex
pōit qd̄ dixerat ⁊ obscuratū ē isipiens coꝛ: cū dič: stul
ti facti sūt: q̄si ꝯ diuinā sapiētiā agētes. Je. io. Stultus
factus ē oīs hō a scientia sua de q̄. s. pꝛesumebat.
¶ Deinde cū dič. (Et mutauerūt gloꝛiā). Ponit pec
catū impietatis gentilium. Et p̄ quātū ad hoc ꝙ pec
cauerunt ꝯ gloꝛiam dei. Scd̄o q̄tū ad hoc peccaue-
rūt cōtra veritatem nature ipsius ibi. (Que commu- 5
tauerūt veritatē). Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ponit im
pietatis culpā. 2° penā ibi. (Propter ꝙ tradit). Culpa
qdē coꝝ fuit ꝙ q̄tū in ipsis erat honoꝛē diuinum in
aliū trāstulerūt. ꝓm illud. Je. 2. Pplus meus mutauit
gloꝛiā suā in ydolū. Primo ḡ pōit id qd̄ mutauerūt.
scd̄o id i qd̄ mutauerūt ibi. (In similitudinē). Circa p̄
mū tria sūt attēdēda ex p̄te dei. Primo qdē ipsius glo
ria quā tāgit dicēs. Et mutauerūt gloꝛiā. qd̄ pōt itel-
ligi duplr. Uno mō de gloꝛia q̄ hō deum gloꝛificat: ei Glīa
cultū latrie exhibendo. i. thi. i. soli deo honoꝛ: hāc igit dei
mutauerūt cū cultuʒ deo debitū exhibuerūt alīꝫ. Alio muta
mō pōt itelligi de gloꝛia q̄ deus in se gloꝛiosus ē: q̄ est tur
incōꝑhensibilis ⁊ infinita: ꝓuer. 25. Perscrutatoꝛ ma- duplr
iestatis oppꝛimet ad gloꝛia. Que qdē gloꝛia nihil aliō 4
ē q̄ȝ ipsa claritas diuine nature. Lucē. n. habitat inac-
cessibilē. i. thi. vltimo. Hāc aūt mutauerūt dū eā alīꝫ at
tribuerūt. Incōicabile. n. nomē lignis ⁊ lapidibus im
posuerūt: vt dr̄ sap̄. 14. Scd̄o notat incoꝛruptibilitas
cū dicit. Incoꝛruptibilis: ipse. n. solus ꝑfecte icoꝛrupti
bilis ē: q ē oīno imutabilis. Oīs: n. mutatio q̄daʒ coꝛ-
ruptio ē. Uñ dr̄. i. thi. vltio. Solus hʒ imoꝛtalitatem.
Tertio notat nature sublimitas cū dr̄ dei: vt. n. in ps.
47. dicit. Deꝰ magnꝰ. dñs. Ex p̄te ꝟo eius in qd̄ muta
uerūt: tria coꝛrespōdētia ponūt. Nā ꝯ gloꝛiā dič, in si
militudinē imagis. i. i similitudinē alicuiꝰ rei ꝑ modū 6
imaginis ab aliq̄ expꝛssē. Māifestū. n. ē ꝙ similitudo
imaginis ē posterioꝛ illa re cuiꝰ ē imago: glīa aūt siue
claritas dei ē p̄ncipiū oīs spēi ⁊ forme. Et sic q dei glo
riā i silitudinē imagis mutāt ꝯuertūt p̄ᵐ in vltimum.
Sap̄. 14. Acerbo luctu dolēs p̄mi cito sibi rapti filīꝫ fe
cit imaginē. ꝯ id qd̄ dixerat icoꝛruptibilis: dič coꝛru-
ptibilis. ps. 29. Que vtilitas i sanguine meo deum de
scēdo in coꝛruptionem. s. quod est āplius iā coꝛruptū
siue moꝛtuū. sap̄. 15. Cum sit moꝛtalis moꝛtuum fingit
māibus iniqs. Cōtra id qd̄ dixit. dei. pouit hoīs. Job.
32. Nō accipiā ꝑsonā viri ⁊ deū hoī nō c̄q̄bo. Et qd̄ ē

a abhominabilibus hō gloriā dei trāstulit nō solū i hoīe qui est ad imaginē dei. sed et ad ea que sunt ifra hoīes. Unō subdit. Et volucrū q̄tū ad volatilia. Et quadrupedū q̄tū ad gressibilia. Et serpētuū q̄tū ad reptilia. Pretermittit aūt pisces tanq̄ magis ab humana conuersatione se iunctos. Hec aūt oīa sunt a deo hoi supposita. ps. 8. Oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. 8. Eze. Ingredere ⁊ vide abhominationes pessimas q̄s isti faciūt hic ⁊ ingressus vidi ⁊ ecce oīs similitudo reptiliū ⁊ aīaliū ⁊c. Est āt notādū q̄ sicut dic̄ glo. ab aduētu Enee cōsueuerūt in Italia imagines hoīuz coli. puta Iouis Herculis ⁊ similiū. Sed tpe Cesaris augusti de victa egypto eoꝝ cultum romani assumpserūt: q̄ imagines aīaliū colebāt pp figuras aīaliū: q̄ notanſ i celo: qbus tanq̄ astrologie deditī cultū diuinitatis ipēdebāt. vñ ⁊ dñs filios israel in egypto nutritos ab hmōi cultu remouet dicēs. Deut. 4. Ne forte oculis eleuatis in celū videas solē ⁊ lunam ⁊ omnia astra celi ⁊c.

Deīde cū dicit. (Propter qd̄ tradidit). Ponit penā hmōi culpe correſpondentē. Circa qd̄ cōsiderādū ē q̄ hō medium loci obtinet inter deū ⁊ aīalia bruta ⁊ cū vtroq̄ extremoꝝ cōicat: cū deo qdem ſm intellectualitatē cū aīalibus vero brutis ſꝫ ſenſualitatē. Sic igr̄ hō ꝑ id qd̄ est dei mutauit vſq̄ ad beſtias ꝑ id qd̄ est diuinū in hoīe ſm rōnē ſubdit ei qd̄ est brutale in ipſo. ſ. ſenſualitatē: ſm illud ps. 48. Hō cū in honore eſſet. ſ. diuine imagines pp rōnē cōparat⁹ est iumētis inſipiētibus. Hoc est qd̄ dicit. pp qd̄ tradidit illos ī ꝑuer ſ deſideria cordis: vt eoꝝ rō ſubderet deſiderijs. ſ. ſenſualis affectus de qbus dr̄ ifra. 13. Carnis curā ne feceritis i deſiderijs ⁊c. Qd̄ qdē est ꝯ̄ naẗlē ordinē hoīs. ſm q̄ rō appetitui ſenſibili dñaf. Geñ. 4. Subter erit appetitus eius: ⁊ tu dñaberis illius. Inducit ḡ hoīes in deſideria cordis eoꝝ ſicut in manū dñoꝝ crudeliū Ysa. 19. Tradā egyptū i manu dñoꝝ crudeliū. Precipue tñ circa appetitū ſenſitiuū beſtialis qdā deordinatio ptinet ad pctā carnalia. Nā delectatiões tact⁹ circa quas sunt gula ⁊ luxuria maniſeſte sunt cōes nobis ⁊ brutis. Et iō sunt magis exprobabiles q̄ſi magis brutales: vt dicit phs in. 3. ethi. Et hoc deſignaf cū ſubdit In imūdiciā que ad pctā carnalia ptinet ſꝫ illud eph. 5. Ois fornicator aut imūdus: q. ſ. homo p hmōi pctā maxime cōuertit ⁊ trahit ad id qd̄ est infra ipſuz: vnū qdq̄ꝫ. n. dr̄ eſſe impuꝝ que imundū ex cōiunctione vilioris: ſicut argētū ex cōiunctione plūbi. Uñ exponēs ſubdit. Ut cōtumelijs. i. turpibus ⁊ imundis actibus: afficiant. i. inficiāt. Corpora ſua in ſemetipſis. i. nō qua ſi ab alijs coacti: puta a barbaris: ſed a ſemetipſis hoc agūt ꝓprio ſpōte. infra nono. Aut nō hꝫ poteſtatē ſigulus luti ex eodē luto facere aliud vas in honorē: aliud in cōtumeliā. i. in turpē vſum. Sed cū hmōi imunditia ſit pctm̄: vr̄ q̄ deus in eā hoīes non tradat: q: vt dicit̄. Iac. i. Deus intētator maloꝝ eſt. Dōm eſt q̄ deus nō dr̄ tradere hoīes in imundiciā directe iclinādo affectū hoīs ad malū: q: deus ordinat in ſeipſum. ꝓ. 16. Uniuerſa pp ſe operatus eſt dñs. pctm̄ aūt ē aliqd per auerſionē ab eo. Sed indirecte tradit hoīes in pctm̄ inq̄ntū ſubtrahit gratiā: per quā hoīes cōtinebanſ ne peccarēt: ſicut ſi aliqs alicuius ſuſtētaculum tolleret diceref facere caſum eius. Et per hunc modū primū pctm̄ eſt cauſa ſequentis pcti: ſequēs vero ē pena prioris. Ad cuius euidentiā ſciendū eſt q̄ vnuz pctm̄ poteſt eſſe cauſa alterius indirecte ⁊ directe. Directe qdem inq̄ntū ex vno pctō inclinatur ad aliud qd̄ fit tripliciter. Uno modo ſm rōnem cauſe finalis: ſicut cum quis ex auaricia incitatur ad homicidiū cō

b mittendū. ſcdo ſm rōnē cauſe mālis: ſicut gula inducit ad luxuriā miniſtrando mām. Tertio ſꝫ rōnē cāe mouētis ſicut ex multis actibus alicuius pcti generaf habitus ad ſimile pctm̄ inducēs. Indirecte aūt ſicut pmū pctm̄ meref excluſionē gratie qua ſubtracta hō ruit in aliud pctm̄. Et ſic ḃ^m pctm̄ eſt cauſa ſcdi indirecte ſiue per accidēs: ſicut remouēs prohibēs.

Sed notādum eſt q̄ pctm̄ inq̄ntū hmōi nō pōt eſſe pena: q: penā cōtra volūtatē patimur: pctm̄ aūt ē voluntariū: vt Aug. dicit: ſꝫ q: pctm̄ hꝫ quedā adiuncta que sunt contra volūtatē peccātis: rōne eoꝝ pctm̄ dicif pena pcedētis pcti. Hoc aūt eſt vno modo aliqd pcedens ad pctm̄ ſicut ſubtractio gratie ex qua ſeqtur vt homo peccet. Alio modo eſt aliqd adiunctū ipſi pctō vel interius: ſicut eſt inordinatio animi. vñ Aug. dicit in. i. confeſ. Iuſſiſti dñe: ⁊ ſic eſt vt pena ſibi ſit oīs inordinatus aīus: ſiue q̄tū ad exteriores actus q̄b⁹ oiff cultates ⁊ labores adiūgūf. ſꝫ illō qd̄ dñi ipſi Sap. 5. Ambulauim⁹ vias difficiles ⁊c. tertio q̄tū ad id qd̄ ſeqf pctm̄: ſicē ē remorſus ꝯſciētie i famia ⁊ ſilia.

Deinde cū dicit. (Cōmutauerūt ⁊c.) Ponit culpā impietatis quā cōmiſerunt cōtra veritatē diuine nāe. Et pmo ponit culpā. ſcdo penā ibi. (Propterea tradidit.) Diuina aūt natura pōt cōſiderari dupliciter. vno modo q̄ eſt ratio cognoſcēdi: vt veritas pma ⁊ q̄tū ad hoc dicit. Qui cōmutauerūt veritatē dei in mēdaciū: qd̄ qdeꝫ pōt intelligi dupliciter. Uno modo q: verā cognitionē quā a deo acceperunt peruerſa rōne ad falſa dogmata cōuerterūt: ſicut cū dixerunt ydola eſſe deos: vel deū nō eſſe omnipotētē vel oiſciētē. Je. 9. Docuerūt linguas ſuas loqui mendaciū. Alio modo veritatē dei in mēdaciū mutauerūt: q: diuinitatis nām q̄ eſt ipſa veritas attribuerunt ydolo qd̄ eſt mēdaciū inq̄tum nō eſt deus: vt dicif Je. 16. Uere mendaciū poſſiderunt patres noſtri: vanitatē que eis non profuit. Nūquid faciet homo ſibi deos: ⁊ ipſi nō ſunt dij. Alio modo pōt conſiderari diuina natura. ſm q̄ eſt pncipium eſſendi oībus per creationē: ⁊ ſic debef ei ab hoīe interius qdem cultus. ſm piū affectum. Jo. 9. Si qs cultor eſt dei ⁊c. exterius vero debef ei ſeruitus latrie ſm illud Deut. 9. Dominum deum tuum adorabis: ⁊ illi ſoli ſerujes. Unde ⁊ ſubdit cōtra eos. ſ. Coluerunt ⁊ ſeruierūt creature potius ⁊c. Colebāt. n. celeſtia corpora: ⁊ aerē: ⁊ aquā: ⁊ alia hmōi ſꝫ illud Sap. 13. Aut ignē aut ſpūm: aut citatū aerē ⁊c. Et in hoc improbat ſapientes gentiliū: q̄ quāuis nunq̄ in imaginibus aliqd numinis eſſe crederēt: ſicut ſectatores hermetis credebant: neq̄ ea que a poetis fabuloſe dicebanf de dijs crederent eſſe vera: creaturis tñ alicuius cultū diuinitatis impendebant ex qbus ratione fabularū aſſignabant: ſicut Uarro poſuit totū mundum eſſe deum pp animam eius dicens q̄ toti mundo: ⁊ omnibus partibus eius diuinitatis cultus impendi pōt. ſ. aeri quem vocabant Junonē: aque quā vocabant neptunū ⁊ ſic de alijs. Platonici ēt poſuerūt q̄ oībus ſubſtātijs rōnibus que ſunt ſupra nos cultus diuinitatis debef puta demonibus: aīalibus celeſtiū corpoꝝ: intelligētijs. i. ſubſtantijs ſeparatis. Quāuis aūt his que ſupra nos ſunt aliquā reuerentiā exhibere debeamus. nō tñ cultū latrie que pcipue in ſacrificijs oblatione cōſiſtit: per qd̄ homo pfitef omniū bonoꝝ deū eſſe auctorē: ſicut ⁊ in quolibet regno aliqs honor ſupremo dño exhibef quem nō licet transferre in aliū. Et ideo ſubdit. Qui eſt benedict⁹. i. cuius bonitas eſt maniſeſta. Sicut. n. dicimur benedicere deum inquātuz eius bonitatē cordē recognoſcimus ⁊ ore cōſitemur. Ecc. 43. Benedicē

Colere de bem⁹ deū ⁊ nō ydola

c teẜ deū exaltate illū q̄ntū potestis. Addit aūt. In secla.
q: eius bonitas est sempiterna ab alio nō depēdēs: sꝫ
est ois boni pncipiū. Et ex hoc sibi debet ois latrie cul
tus. Addit aūt. Amē. Ad oīmodā certitudinē asserē
dā. Ysa. 65. Qui benedictus est sup terrā benedicet in
deo amē. qḋ idē est qḋ veꝝ vel fiat. Uidet aūt aposto
lus triplicē theologiā tāgere gētiliū. pmo qdē ciuilē
q̄ obseruabat a pōtificibus i adoratione ydoloꝝ in tē
plo: ⁊ quantum ad hoc dicit. Et mutauerunt gloriā i
corruptibilis deo. Scḋo theologiā fabularē quā poete
tradebāt in theatris: ⁊ q̄ntū ad hoc dicit. Qui cōmuta
2 uerūt veritatē dei in mēdatiū. 3° theologiā nālē quam
obseruauerūt phi in mūdo. ptes mūdi colētes: ⁊ quātū
ad hoc dicit. Et coluerunt ⁊ seruierūt creature potius
q̄ creatori.

p^a. q. 26. ar ti. 6. 16^m.

Lectio. VIII.

Propterea tradidit illos deus i
passiones ignominie. Nā femi
ne eoꝝ inmutauerūt naturalē vsū
in eū vsum q ē cōtra naturā. Si
militer aūt ⁊ masculi relicto naturali vsu fe
mine: exarserūt i desiderijs suis i iuicē mas
culi i masculos turpitudinē opātes: ⁊ mer
cedē quā oportuit erroris sui in semetipsis
3 recipiētes. † Et sicut nō pbauerūt deū habe
p^a 2^e re i noticia: tradit illos deus i reprobū sen
q. 79. sum: vt faciāt ea q̄ nō cōueniūt: repletos oī
ar. 1. iniqtate: malicia: fornicatiōe: auaricia: neq
p^m. 3. cia: plenos iuidia: homicidijs: ɔtētiōe: do
cōtra lo: malignitate: susurrōes: detractores: deo
gen. odibiles. ɔtumeliosos: supbos: elatos: iuē
ca. 5. tores maloꝝ: parētib⁹ nō obediētes isipien
4 tes: icōpositos: sine affectione: absq̄ fede
.8. re: sine misericordia. † Qui cū iustitiā dei co
17 gnouissent: nō itellexerūt: † qm̄ q talia agūt
p^a 2^e digni sunt morte: † nō solū qui ea faciunt: sꝫ
q. 85. qui etiam consentiunt facientibus.
ar. 5.

o ps. 18.

Posita culpa impietatis fm quā cōtra nāꝫ diuinā
peccauerūt: hic ponit penā qua. s. ad hoc reducti sunt
vt ɔ̄ suā nāꝫ peccarēt. Et pmo ponit penā. 2° exponit
ibi. (Nā femine). tertio eius cōuenietiā ondit ibi. (Et
mercedē). Dicit ego pmo. (ppea). s. q: dei veritatē in
mēdaciū mutauerūt. (tradit illos deus). nō qdē ipellē
do in malū: sꝫ deserēdo. (In passiōes ignominie). i. in
5 pctā ɔ̄ nāꝫ: q̄ dicunt passiōes fm q ppie passio dr ex
eo qḋ aliqd trahit extra ordinē sue nāe: puta cū aqua
calefit: aut cū hō infirmat. Uñ q: p hmōi pctā homo
recedit ab ordine nāli: conuenieter dicunt passiones i
fra. 7. Passiones peccatoꝝ. Dicunt aūt passiōes igno
minie: q: non sunt noie digna fm illud ephe. 5. Que
aguntur in occulto ab eis. turpe est ⁊ dicere. Si. n. pec
cata carnis cōiter exprobabilia sunt: q: p ea hō deduci
tur ad id quod est bestiale in homie: multo magis pec
catū cōtra nām p qḋ ēt hō a uā bestiali decidit. Osee.
4. Gloriā eoꝝ in ignominiam commutabo.
Deinde cū dicit. Nā femine eoꝝ ⁊c. Exponit qḋ di
xerat. Et pmo q̄ntū ad feminas. scḋo q̄ntū ad masculos
ibi. (Similiter aūt ⁊ mascu.) Dicit ergo pmo. Ideo il
los dico in passiones ignominie traduos. (Nā femine
eoꝝ mutauerūt nālē vsum in eum vsum q est ɔ̄ nām)
pma cor. ii. Nec ipsa natura docet vos. ysa. 24. Muta

d uerūt ius dissipauerūt fed⁹ sempiternū. i. ius nāle. Est
aūt ɔsiderādū q dupliciter est aliqd ɔ̄ nāꝫ hois. Uno
mō ɔ̄ nām drie constitutiue hois que est rōnale: ⁊ sic
oē pctm̄ dicit esse cōtra nām hois inq̄ntū est ɔ̄ rōnem
rectā. Uñ ⁊ dam. dicit i. 2. libro. q angelus peccās
versus est ex eo qḋ est fm nām i id qḋ est pter nāꝫ: alio
mō dicit esse aliqd cōtra nām hois rōne generis qḋ ē
aīal. Manifestū est aūt q fꝫ nāe intentionē cōmixtio
sexuū in aīalibus ordinat ad actū generatōis. Uñ ois
cōmixtionis modus ex quo generatio seq nō pōt est ɔ̄
nām hois inq̄ntū est aīal. Et fm hoc dr in glo. nālis
vsus est: vt vir ⁊ mulier i vno cōcubitu coeant: ɔ̄ nām
vero vt masculus masculū polluat: ⁊ mulier mulierē: ⁊
eadē rō ē de oī actu coitus ex quo gnātio seq nō pōt. a
Deinde cū dicit. (Similr aūt). Exponit q̄ntum ad
mares q. s. (relicto nāli vsu femie exarserunt) .i. extra a
terminos nāe arserūt: fꝫ illud ps. 105. Exarserūt sicut
ignis in spinis. Et hoc (in desiderijs suis). s. carnalib⁹
(Inuicē masculi in masculos turpitudinē operātes).
Ezech. 15. Nudabo ignominiā tuam corā eis ⁊c.
Deinde cū dicit. (Et mercedē). Ostēdit hanc penā
cōuenientē esse culpe dicēs. (Recipientes in semetip
sis). i. in deformatione sue nāe. (Mercedē erroris sui)
. s. dei veritatē in mēdaciū cōmutauerūt. mercedē. i. re
tributionē quā oportuit. s. eos recipere fꝫ iustitie ordi
nē ex q̄ debitū erat: vt q i dei nāꝫ iniuriosi fuerāt: id qḋ
est ppriū sibi creaturis attribuēdo: in sui nā cōtume c
liosi existerēt. Et q̄uis merces ppie videat in bonū
sonare: tñ hic sumit cōiter p quacūq̄ retributione ēt i 3
malis fm modū quo dicit infra sexto. Stipendia pcti
mors. Mich. i. Mercedes eoꝝ igni cōburent. Et
est notandū q satis rōnabiliter apostolus vicia cōtra
nām que sunt grauissima inter pctā carnalia pōit ydo
latrie penā: q: simul cū ydolatria incepisse vident: sꝫ
tēpore abrahe qñ credit ydolatria incepisse. Uñ ⁊ tūc
pmo legunt in sodomitis punita esse: vt gen. 19. Si
mul ēt ydolatria crescente hmōi vicia creuerunt. Un
de dr scḋi macha. 4. q Iason ausus est sub ipsa arce
optimos quosq̄ ephebo: uꝫ in lupanaribus ponere.
Erat aūt hoc nō initium: sed incrementū quoddam: ⁊
profectus gentilis: ⁊ alienigene conuersationis.
Deinde cū dicit. (Et sicut nō pbauerūt). Ostēdit 4
eos iniustitie fuisse subiectos. Et pmo ostēdit ex qua
pori culpa in hec pctā deuenerunt. Scḋo enumerat
hoꝝ pctōꝝ differētias ibi. (Repleti omni iniqtate).
Culpā aūt pcedentē ponit cū dicit. Et sicut nō pba
uerunt deū habere in noticia. Qḋ pōt dupliciter itelli
gi. Uno modo q: q̄uis lumine rōnis ⁊ per creaturas
visibiles verā dei cognitionē habere potuerūt: tñ vt li
berius possent peccare nō probauerūt. i non approba
uerunt: vt ipsi haberēt deū in sui noticia. Job. 22. Di
xerūt deo recede a nobis scientiā viaꝝ tuaꝝ nolum⁹.
Alio modo pōt intelligi q ipsi nō probauerunt q de 5
us in sua noticia haberet facta humana fm illud ps.
93. Dixerūt non videbit dñs nec intelliget deus ⁊ fm
hunc sensum conuenienter huic culpe respōdet pena
cū subdit. Tradidit illos deus in reprobū sensū. dicit
aūt hic sensus hominis nō exterior quo sensibilia co
gnoscunt. sed interior fm quē iudicat de agendis. fm
illud sap. 6. Cogitare de illa sensus est cōsumatus. Di
citur aūt sensus reprobus quo aliquis reprobandum
iudicium hꝫ de agendis fm illud. 2. thim. 3. Homines
mente corrupti reprobi circa fidem. Je. 6. Argentū re
probū vocate eos. Et ideo subdit. Ut faciāt ea q̄ nō cō
ueniunt. i. ea que a recta ratione discordāt. Sap. Inu
tilia opera eoꝝ sunt. Est aūt conueniens vt que cōtra

a dei noticiaȝ peccauerunt vel eū cognoscere nolētes. vl
eū cognoscere nō arbitrātes in peruersitatē sensus tra
derēt. Unde ꝛ sap. 14. dicitur. Peccantiū pena perambu
lat semper in iustoꝝ preuaricationem.
Deinde cū dic. (Repleti ꝛc.) enumerat huiusmōi icō
uenientia opa. ꝛ pmo ponit id qd est generale dicens.
Repletos oī iniqtate: q: vt dr. i. Joh. 3. Omne pctm̄ ē
iniqtas. Sicut. n. ois virtus inquātū exeqtur pceptū
legis hȝ rōnē iustitie. ita ēt omne pctm̄: inquātū a rā le
gis diuine discordat: hȝ rōnē iniqtatis. Et sic in sacra
scriptura pcipue peccata arguunt. Dupliciter aūt eoꝝ
culpā exaggerat. Primo qr ē intensiue. p hoc q dicit.
2 Repletos. Ille. n. videt repleri iniqtate: cuius affectus
ē totaliter ad peccādū dispositus ꝫ illud ps. 13. Quo
rū os maledictione ꝛ amaritudine plenū ē. Scdo extē
siue: q: scȝ nō tm̄ in vno peccauerūt: sed oībus. Sap.
14. Infandoꝝ ydolorū cultura omnis mali cā est.
¶ Cōsequēter cū dic (Malicia) enumerat pctā in spā
li. Et pmo q̄tū ad trangressionē q opponitur precep
tis negatiuis. Scdo q̄tū ad omissionem que opponi
tur preceptis affirmatiuis ibi. (Superbos). Circa pm̄
duo facit. Primo ponit peccata qbus aliqs dteriorat i
seipso. Secūdo peccata qbus aliqs fit nociuus proxi
mo ibi. (Nequicia). Circa pm̄ ponit quideȝ id p qd est
generale cū dic. (Malicia) q est habitus viciosus vtu
3 ti oppositus. Unde ꝛ malicia peccare dicūt q ex habitu
peccant. ps. 51. Quid gloriaris in malicia. In speciali
pōit pctm̄ q qs deordinat circa appetitū corporalium
dlectationū cū dic. (Fornicatiōe). Quāuis. n. fornica
tio pprie sit cū meretricib⁹: que iuxta fornices. i. arcus
triūphales se publice pstituebāt: tn̄ h sumit p oī illici
to cōcubitu. Thob. 4. Attēde tibi fili mi ab oī forni
catiōe. Scdo pōit viciū: p qd qs dordinat circa appe
titus reꝝ exterioꝝ cum dic. (Auaritia) que est imode
ratus appetitus habendi. Heb. vltimo. Sint mores si
ne auaritia contenti pñtibus.
¶ Deide ponitur peccata q tēdūt ad nocumētum p
4 ximi. Et p ponit id qd ē generale cū dicit. (Nequicia)
dum. s. attētat aliqs: qd nequit iplere: qd maxime con
tingit circa nocumēta proximoꝝ: qbus n pōt aliqs ali
quādo p voto nocere. ps. Cōsumet nequa peccatorū.
¶ Cōseqnter pōit radicē hoꝝ pctoꝝ dicēs. (Plenos
inuidia) q ē dolor alicō bono: ex q aliqs icitat ad nocē
dū alteri. Sap. 2. Inuidia diaboli mors itroiuit i orbē
terraꝝ. ¶ Postea ponūt nocumēta q p māifesta: ꝛ q̄
tū ad fcā cū dic. (Homicidijs) q sūt pcipua nocumēta
Osee. 4. Maledictū mēdaciū ꝛ homicidiū furtū ꝛ ad
ulteriū inundauerunt. Dic aūt pluralr homicidijs: q:
homicidiū nō solū cōsistit i ope: sed ēt i volūtate. i. Jo.
3. Qui odit fratrē homicida ē: q scȝ odit ad occidēdū.
Et q̄tū ad vba cū dic. (Cōtētione). Est autē cōtētio
5 impugnatio vitatis cū cōfidētia clamoris. prouer. 20.
Honor est homini qui se separat a contentionibus.
¶ Deide pōit nocumēta occulta: ꝛ pmo illud qd ē ge
nerale cū dic. (Dolo) qn. s. aliud simulat ꝛ aliud agit.
Je. 9. Sagitta vulnerās lingua eoꝝ: dolū locuta ē i ore
suo: pacē cū amico suo loqt: ꝛ occulte ei pōit insidias.
¶ Post hec pōit radicē iteriorē hoꝝ nocumētorū cū
dic. (Malignitate) q iportat malū ignē. i. maluȝ affe
ctū i corde ꝫ illō. ps. 27. Loquūt pacē cū primo suo.
mala aūt in cordibus. ps. 5. Nō habitabit iuxta te ma
lignus. ¶ Cōsequēter pōit nocumēta occulta q pci
pue fiūt vbis cū dic. (Susurrones). Qui scȝ occulte
susurrāt in auribus hominū ad semināndū iter eos dis
cordias. Ecc. 18. Susurro ꝛ bilinguis maledictus i po
pulo. mltos. n. turbauit pacem hñtes. (Detractores:)
q scȝ dtrahūt fame alicuius occulte. i. eo ignorāte. ma b
la dicētes d eo. Ecc. 10. Si mordeat serpēs in silētio ni
hil eo minus hȝ q occulte detrahit. Et ne putētur ista
pcta eē leuia: q: solo ore pmittūt subdit. (Deo odibi
les.) Impugnāt. n. id maxime qd deus i hoībus amat
. s. mutuū amorē. Jo. 15. Hoc ē pceptū meū vt diligatis
inuicem. Unde dr puer. 6. Sex sunt q odit deus: ꝛ se
ptimū detestat aīa eius. s. q seminat inter fratres dis
cordias. Addit aūt. (Cōtumeliosos) q. s. mala in faciē
inferūt. i. thi. 1. Qui pus fuit blasphemus ꝛ psecutor
ꝛ cōtumeliosus. Sic g hec tria vicia i mā cōueniunt
quia oēs mala dicūt de proximo. Dic aūt in fine: nā su
surro itēdit discordiā: dtractor ifamiā: cōtumeliosus in 2
iuriam. ¶ Cōsequēter pōit pctā q pertinēt ad omis
sionē: ꝛ p ponit radicē hoꝝ pctoꝝ cum dic (Super
bos). Dicūt. n. supbi q̄si sup se eūtes p inordinatū ap
petitū excellētie: volūt. n. pesse nō subesse aliene regu
le: ꝛ iō pcepta omittūt. Ecc. 10. Initiuȝ ois pctī supbia
Qd verū ē q̄tū ad auersionē a deo: nō q̄tuȝ ad puer
sionē ad bonū commutabile. Dicit. n. i. thi. vltimo: q
radix oiuȝ maloꝝ ē cupiditas. Scdo pōit pcessū sup
bie ex q p i corde nascit elatio: vt. s. hō se sup alios effe
rat. Luc. 18. Nō sum sic ceteri hoium. Unde dr ꝯ elatos
illud. ps. Neq elati sūt oculi mei. Scdo ex supbia in
ope nascit nouitatū psūptio. Et q̄tū ad h subdit. In
uētores maloꝝ: q:. n. bona iaȝ sunt a deo ꝛ ab hoībus 3
instituta. cōsequēs ē: vt ipsi d nouo adinueniāt mala.
Ysa. 3. Adinuentiones eorum contra dominum.
¶ Cōsequēter ponūt ipse omissiones. Et p respectu
supiorū. (Unde q̄tū ad parētes dicit). Parētibus non
obedietes. Cōtra id qd dicit ephe. 9. Filij obedite parē
tibus vestris in dño. Quātū aūt ad deū dic. Insipien
tes. i. ꝯ diuinā reuerētiā agentes. Job. 28. Ecce timor
domini ipa est sapiētia: ꝛ recedere a malo intelligētia.
Secūdo pōit omissionē quātū ad seipsuȝ cū dic. (In
cōpositos) i habitu ꝛ in incessu. Ecc. 16. Amictus cor
poris ꝛ risus dētium ꝛ igressus hoīs enunciāt de illo.
Quidā tamē inculpant Ysa. 3. de h q cōposito gra 4
du incedebāt: q: illa cōpositio excedebat modū cōmu
nē hominuȝ: inter quos cōuersabāt. Tertio pōit omis
sionē q̄tū ad pares: ad quos debemus hre p affectuȝ
in corde: ꝯ qd dic. (Sine affectiōe). puer. 12. Uiscera
impiorū crudelia. 2. thi. 3. Erūt hoies seipsos amātes.
s. ꝛ nō alios. Secūdo debet hō eis exhibere socialem
cōuersationeȝ ꝯ qd subdit. (Absq federe): q scȝ aliqs
socialiter nō cōueniūt. Judicū. 18. Percusserūt eos in
ore gladij. eo q cū nullo hoiuȝ haberent qcq̄ societa
tis ac negocij. Eccē. 4. Ue soli quoniā cū ceciderit ꝛc.
Quarto q̄tū ad iferiores sbdit. (Sine misericordia)
quādo dbemus miseris exhibere. Jac. 2. Judiciū sine
misericordia fiet illi qui nō facit misericordiam ꝛc.
¶ Deide cū dic. (Quia cū iustitiā). Ondit eos eē ob
noxios ire siue vindicte diuine. Circa qd tria sūt ꝯside 5
rāda. Primo nālis eoꝝ affect⁹: q: cū cognoscerēt deuȝ
iustū ꝛ oēs alias pfectiōes habentem nō crediderunt
q p peccatis penaȝ inferret. Sopho. primo. Dicunt
in cordibus suis nō faciet dominus bñ ꝛ nō faciet do
minus male. Et h ē qd dicit. (Qui cū iustitiā dei co
gnouissēt nō intellexerūt). Scdo pena peccatis eorū
debita cū dicit. Digni sūt morte. Infra sexto Stipēdia
pctī mors ē. Dignū ē. n. q aīa q deserit deū a corpore
suo deseratur p mortē corporalē: ꝛ finaliter dseratur a
deo p mortē eternā. de q dicit in ps. 33. Mors pctōꝝ
pessima. Et apoca. 2. In his mors secūda nō habebit
ptātē. Tertio ꝯsiderādū ē qb⁹ talis pena debet. Et p
mo his qui talia agunt. s. predicta pctā ꝫ illud. ps. 5.

c Odisti omnes q operāt iniqtatē perdes omnes q loquitur mēdaciū: ⁊ nō solū illis q faciunt: sed ēt his q cōsentiunt facientibus. Et h̄ duplr. Uno modo directe vel laudādo petm̄ fm̄ illud ps.9. Laudat peccator in desiderijs anime sue. Uel ēt p̄bendo cōsiliū ⁊ fauorē f3 illud.2.pa.19. Impio p̄bes auxiliū. Alio directe: qn̄ nō rep̄hēdit aut ipediū quocūq3 modo ꝗ pōt: ⁊ pcipue si ex offo incūbat. sicut peccata filioꝝ iputat hely. sicut p3.i.regū.4. Hec ēt specialr aplo dic pp quosdā sapientes gentilium: qui ⁊ si ydola non colerent: tamen colentibus non resistebant. CAp. II.

Ma 6.p°. 2.2.q. 33.ar ti.5. o Propter qd̄ iexcusabil' es o hō oīs q iudicas. † In quo.n. alteꝝ iudicas teipsū ꝯdēnas: eadē.n. agis q̄ iudicas. † Scim° eni qm̄ iudicium dei est fm veritatē in eos q ta- lia agunt. Existimas autem hō qui iudicas eos q talia agunt: ⁊ facis ea: q: tu effugies iudiciū dei. † An diuitias bōitatis eius ⁊ pa tiētie ⁊ lōgaminitatis ei° ꝯtēnis. † Ignoras quoniā benignitas dei ad penitentiā te adducit. † Secūdū autem duriciam tuā ⁊ ipenitens cor thesaurizas tibi irain in die ire ⁊ reuelationis iusti iudicii dei.

z Ma. 7.2°.

psal. 9.2°.

2°2°. q.186. art.9.

¶ Postq3 apostolus ostendit ꝙ gētiles iustificati nō sunt ex veritatis cognitione quā habuerūt. hic ondit ꝙ neq3 ēt iudei iustificati sūt ex his in qbus gloriabant. Et sic vtrisq3 est necessaria ad salutē virtus euāgelice gratie. Primo ğ dicit ꝙ iudei nō sunt iustificati ex lege. Secūdo ꝙ nō sunt iustificati ex genere de q glo riabāt.3°.cap°.(Quid ğ est amplius.) Tertio ꝙ non sunt iustificati ex circūsione.4°.capl°.(Quid ğ dicemus). Circa p̄m cōsiderādū est ꝙ iudei ⁊ gentiles ad fidē cōuersi se inuicē iudicabāt de priori vita. Iudei.n. gentibus obijciebant ꝙ sine dei lege viuentes ydolis imolabāt. Gentiles aūt obijciebant iudeis ꝙ lege dei accepta eā nō seruabant. Primo ğ vtrosq3 arguit ō in ordinato iudicio. Scdo specialiter ondit ꝙ iudei non erant digni p̄emio: q: ea in quibus gloriabant nō sufficiebāt ad salutē ibi.(Nō eni3 auditi legē). Circa primū duo facit. Primo cōfutat humanū iudiciū. Scdo astruit ⁊ cōmendat diuinū ibi.(Scimus.n.) Circa p̄mū duo facit. Primo ꝓponit mutuo se iudicantes inexcusabiles esse. Scdo assignat rationem ibi.(In quo .n.) P̄io ğ cōcludit ex p̄missis dicens. Propter qd̄ gētiles vitatem de deo cognitā in iniustitia detinuerūt. O hō q iudicas aliū hominē inexcusabilis es: sicut fi p̄ap̄mo dixit: ita vt sint inexcusabiles. Addit aūt oīs. q.d. qcūq3 sis siue gentilis siue iudeus: q: ēt gentilis de q magis videbatur: nō pōt excusari p ignorātiā: sicut sup̄a ostēsum ē.i.corinth.4. Nolite ante tp̄s iudicare.

3

psal. 102. pma

Exo. 32.

4

5

¶ Deinde cū dic.(In q̄ eni) assignat rōnē3 excludendo eam excusationis.p qdē ignorātiā. scdo innocentiā ibi.(Eadē.n.) Ignorantia qdē excludit p iudiciū: qcūq3.n. iudicat aliquē qn̄ male agentē3 demonstrat se agnoscere illud esse malū: ⁊ ex h̄ ostendit esse cōdēnabilē: ⁊ hoc ē qd̄ dicit. Ideo inquā es inexcusabilis. In q.n. iudicas alteꝝ: qn̄ male agentē teipsum ꝯdemnas. i. ostendis te eē cōdēnabilē. Mat.7. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Nō tamē credēdū ē ꝙ omne iudiciū sit cōdēnatiōis cā. Est.n. triplex iudiciū. Unū qdē iustū. qd̄ sc3 fit fm reglam iustitie. Sap.i. Diligite iustitiā q iudicatis terrā. Aliud ē iudiciū nō iustū: qd̄ .s. fit contra regulā iustitie. Sap.6. Cū essetis ministri regni eius non recte iudicastis. Est aūt tertiū iudiciū temerariū ꝯ qd̄ dicitur Ecc.5. Ne temere qd loq̄ris. Qd̄ qdē duplr cōmittit. Uno mō qn̄ aliqs ꝓcedit circa id qd̄ ē sibi cōmissū iudicii absq3 debita vitatis cognitiōe: ꝯ id quod dr̄. Job.29. Cām quā ignorabā dili gentissime inuestigabā. Alio mō qn̄ aliqs vsurpat sibi iudiciū de occultis: de qbus solus deus iudicare habet. Cōtra id qd̄ dicit .i. corint.4. Nolite ante tp̄s iudicare quoadusq3 veiat dn̄s: q illuminabit ⁊c. Est autem aliqd occultū nō solū quo ad nos: sed fm sui naturā ad solā dei cognitionē pertinēs qdem p cogitatio cordis. fm illud. Je.17. Prauū est cor hominis ⁊ iscrutabile qs cognoscet illud: Ego dn̄s scrutās corda p̄bans renes. scdo contingens futuꝝ fm illud. Ysa.41. Annunciate q̄ ventura sunt in futurum: ⁊ dicemus: q: dij estis vos. Et iō sicut dic Aug. de sermōe dn̄i i monte. duo sunt in qbus temerariū iudiciū cauere d3em°. vel cū incertum ē qualis quisq3 futurus est: qui nunc vel bonus vel malus apparet. primum ergo iudicium non est condemnationis causa: sed fm ⁊ tertium. d

z

¶ Deinde cū dicit.(Eadē.n.) excludit aliā excusationis causā. s. innocentiā: qn̄ dicat. Ideo tu, qui iudicas alios teipsū condēnas: q: tu magis: ⁊ ita videt ꝙ ꝯ conscientiā agis. Mat.7. Quid ēt vides festucā i oculo ⁊c. Est tamē sciēdū ꝙ nō semp cū aliquis aliquē iudicat: vel de pctō quod ipse cōmittit: p h̄ ipsū semp sibi cōdēnationē acqrit: q: non semp tamē mortaliter peccat sic iudicādo. semp tamē suā dānationē manifestat. Si.n. publice sit in peccato de quo aliū iudicat videt scādalizare iudicādo: nisi forte humiliter se simul cū illo rep̄hendat ꝓ suo pctō ingemiscēs. Si vero sit in eodē pctō occulte nō peccat iudicādo aliū ō peccato eodē maxie cū humilitate: ⁊ conatu ad resurgēdum: vt augu. dicit in libro de sermōe dn̄i in mōte. Primus cogitemus cū aliquē rep̄hēdere necessitas nos cogit: vtrū tale sit vitiū qd̄ nūq3 habuimus: ⁊ tūc cogitem° nos ēt hōīe potuisse: vel tale qd̄ habuimus. ⁊ iā nō habemus: ⁊ tūc tāgat memoriā fragilitas cōis: vt illā correctionē nō odiū: s3 misericordia p̄cedat. Si aūt inueni mus nos in eodē vicio esse non obiurgemus: sed cōgemiscamus: ⁊ ad pariter conandū inuitemus. 3

4

¶ Deinde cū dic.(Scimus.n.) astruit ⁊ ꝯmēdat diuinū iudiciū: ⁊ circa h̄ tria facit. Primo pōit diuini iudicij vitatē. scdo excludit ꝯrīa opiniōe3 ibi.(Existimas) tertio maifestat vitatē ibi.(Qui reddet vnicuiq3). Dicit ğ p̄mo. Ideo dico ꝙ teipsum condēnas cū eadem agis q̄ iudicas. Scimus eni.i. p certo tenemus qn̄ iudiciū dei ē in eos q talia agūt. i. imminet eis diuinū iudiciū. Job.19. Ultor iniqtatis est gladius: ⁊ scitote esse iudiciū. Ecc. vltimo. Cucta que fiunt adducet deus in iudicio. Item scimus q h̄ iudicium est fm veritatem. ps.95. Iudicabit orbē terre in eqtate. Dominis autē iudiciū ēt si iuste iudicet nō semp ē fm veritatem negocij: sed fm dicta testiū: que qnq3 dissonant a vitate. Sed h̄ nō ēt in diuino iudicio. quia vt ipse dic. Je.19. Ego sū iudex ⁊ testis. Nō ēt fallitur falsis allegationibus. f3 illō Job.41. Nō parcam ei quasi verbis potētibus: ⁊ ad deprecandum compositis: 5

¶ Deide cū dic.(Existimas aūt) excludit opinionem ꝯrīā. Et p̄ pōit eā. scdo assignat cāz ibi.(An diuitias.) tertio i p̄bat ibi.(Ignoras) Dic ğ p̄. Ita dixit ꝙ iudiciū dei ē f3 vitatē i eos: q ita agūt. Sed nūqd o hō q: cūq3 es q iudicas eos q talia agūt: ⁊ tn̄ facis ea: superiorius iudiciū n̄ times: existimas: q: tu effugies iudiciū dei: q̄si dicat. Si h̄ existimas falsa est estimatio tua psalmus

a Ps.138. Quo ibo a spiritu tuo ⁊ quo a facie tua fugiā.
Job.ij. Effugium peribit ab eis.
¶ Deinde cū dicit. (An diuitias) ōndit cāz huius fal
se estiationis. Quia.n. hō nō stati punit a deo ꝓ pec
cato: estimat se nō eē puniēdū. Cōtra id qḋ dicit. Ecc.
5. Ne dixeris i corde tuo peccaui: ⁊ qd mihi accidit tri
ste? Altissimus.n. ē patiens auditor. Et ecc. 8. Et.n. qꝛ
nō ꝓfert cito contra malos sniā absqꝫ vllo timore filij
hominū ꝑpetrāt mala. Attamē peccator ex eo ꝙ cen
ties facit malum ⁊ ꝑ patientiā sustētat ego cognoui
ꝙ erit bonū timētibus eū. Et iō hic dicit. An contem
nis. fm illud ꝓuer.18. Impius cū i ꝓfundū peccatoꝝ
venerit. contemnit diuitias: idest abundātiā. Ephe.2.
2 Deus q diues ē misericordia bonitatis eius: ꝑ quā.s.i
vos ꝓfundit bona fm illud ps. Aperis tu manū tuā:
⁊ oia imples bonitate. Nā bonū diffusiōis rōnem ipor
tat fm dyo. Treñ.3. Bonus ē dñs sperātibus i eū. Et
patiētie ꝑ quā.s. sustinet grauiter ⁊ ex malitia peccātes
ps. Dominus iudex iustus ⁊ patiens nūquid irascet
ꝑ singulos dies? Et lōganimitatis.p quā.s. diu susti
net hoies ex ifirmitate peccātes: diu tñ i pctō ꝑmanē
tes. 2. Pe. vltio. Longanimitatē dñi nostri iesu xpi sa
lutem arbitramini.

Cōtē nuūt pctōres ō uz eo ꝙ nō punit eos imediate.

¶ Deinde cū dic (Ignoras) iportat ṗdictā cām.s. cō
tēptū diuine patientie: ⁊ ṗ fructū diuine patiētie ōmō
strat. scḋo periculū cōtēptus. ibi. (Scḋm duritiā aūt)
Dicit ḡ ṗ: mixꝫ ē ꝙ ɔtemnis. Nūqd igit ignoras qm
benignitas dei differētis penā. 2. pe. 3. Nō tardat do
3 minus ꝓmissis ſꝫ patiēter agit ꝑpter vos nolēs aliqs
ꝑire ſꝫ ad penitētiā reuerti. ysa.30. Expectat vos deus
vt misereat vri. Vr aūt aplo vt i glo. dr tres gradus
pctōꝝ tetigisse. ṗ qdē ipunitatē sibi ꝓmitētiū. scḋo cō
tēnētiū dei bonitatē. tertio ṽo ignorātiū. Vñ dic glosa.
Peccas o hō dū tibi ipunitatez ꝓmittis grauiꝰ peccas
qꝛ ɔtemnis ⁊ grauissime peccas qꝛ ignoras. Sed vr ħ
eē falsū. nā ignorantia alleuiat pctm̄ magis q̄ꝫ aggra
uet. Est igit fm q̄sdā intelligendū grauissime idest pi
culose: qꝛ q ignorat pctm̄ nō q̄rit remediū. ¶ Vel gra
uissime ꝓpter ignorātie spēz: q̄ ad infidelitatē ꝑtinet:
4 que est grauissimū pctm̄. Unde dicit.ṗꝰ corinh.14. Si
qs ignorat ignorabitur. Vel grauissime in genere in
gratitudinis. Magis enim est ingratus qui bñficium
nō cognoscit q̄ꝫ qui diminuit: qḋ est cōtemnere.
¶ Deinde cū dicit. (Scḋꝫ duritiā.) Ostēdit periculū
ɔtemptus dicēs fm autē duritiaꝫ: qꝛ.s. ad beneficia di
uine bonitatis nō emollit. Eccle.3. Cor. durum male
habebit in nouissimo. ⁊ cor impenitens: qḋ.s. ad peni
tētiaꝫ nō inflectit ex dei patientia ⁊ lōganimitate. Je.
8. Nullus ē qui agat penitētiā sup pctō suo. Thesau
rizas tibi irā idest multiplicas tibi reatū pene. Jacobi
vltimo. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis die
bus. Vñ ⁊ hic sequitur. In die ire.i. i die iudicij ī qua
dicit sopho.ṗ. Dies illa dies ire. qꝛ.s. nunc deus vindi
5 ctā nō infert: quā tunc iferet fꝫ illud ps. Cū accepero
tempus ego iusticias iudicabo. Et reuelatiōis iusti iu
dicij dei: qꝛ tūc reuelabit iustitia diuini iudicij: qḋ nūc
nō credit eē aut non vr esse iustū. ysa.56. Juxta ē salus
mea vt veniat: ⁊ iustitia mea vt reuelet. Et qꝛ glosa ħ
dicit ꝙ ꝑ duritiaꝫ ⁊ cor impenitēs significat pctm̄ in
spm̄ scm̄: qḋ ē irremissibile: ideo oꝫ videre quid ē pec
catū in spiritum sanctuꝫ: ⁊ quomodo sit irremissibile.
Est igit sciendū ꝙ fm antiquos doctores ecclesie q
fuerūt ante augustinū.s. Athanasiū. Hylariū. Ambro
siuꝫ hieronymū. ⁊ Crisostomū pctm̄ in spm̄.s. dr blas
phemia q̄ opera spūs sancti spiritui immūdo attribu
untur: vt patet Math.12. qḋ quidē dicit irremissibile
⁊ in hoc seculo ⁊ i futuro: quia ꝓ hoc peccato puniti b
sunt iudei etiam i hoc seculo ꝑ romanos: ⁊ in futuro ꝑ
demones. Vel qꝛ nō habet aliquam ratione excusatio
nis: sicut habebat blasphemia: quā dicebāt i christum
inquantum erat filius hominis: fm illud Mat.11. Ec
ce homo vorax ⁊ potator vini. Ad qḋ poterant induci
per infirmitatem carnis. sicut ⁊ in veteri testamento:
quia filij israel murmurauerūt ꝓ defectu panis ⁊ aq.
vt legitur exo.16. Quasi humanuꝫ fuit ⁊ facile remis
sibile: sed qḋ postea dixerūt coram ydolo: vt Exo.32.
Isti sunt dij tui israel qui te eduxerūt de terra egypti:
peccauerunt in spiritum sanctum.s. opus dei demoni
bus attribuētes. Unde ⁊ eoꝝ peccatū dicitur irremis 2
sibile: cum dominus subdit. Ego autem i die vltionis
visitabo peccatū eorum. Augustinus autē dicit. Pec
catum in spiritum scm̄ ē verbū vel blasphemiaꝫ quā
quis dicit ɔtra spiritum sanctū: per quem fit remissio
peccatoruꝫ: fm illud Jo.20. Accipite spiritum sanctū
quorū remiseritis peccata ⁊c. Et hoc quideꝫ corde.s.
⁊ ore ⁊ opere: dū aliquis ꝑseuerat vsqꝫ ad finē vltimū.
Et sic finalis impenitentia est peccatū in spiritum san
ctum: ō qua manifestū ē eē irremissibile. Magistri ṽo
sequētes dicūt peccatū i spiritū.s. qḋ cōmittitur ex cer
ta malitia q̄ ɔ̄riatur appropriato spūi scō.s. bonitati: si
cut ⁊ pctm̄ in filium dei ꝙ est ex ignorantia q̄ opponi
tur sapientie: que appropriatur filio. Et sir peccatum 3
in patrem pōt dici qḋ fit ex infirmitate: que contraria
tur potentie: que est appropriatū patri. Sic ergo pec
catum qḋ est in pr̄em vel in filium dr remissibile: qꝛ ex
hoc ipso pctm̄ vr aliquā excusationē hēre: qḋ ex igno
rātia vel ex infirmitate cōmittitur: qḋ aūt ex certa ma
litia cōmittit nullam in se hꝫ excusationis cām: ⁊ ideo
dicitur irremissibile: qꝛ non hꝫ in se: vnde remittatur:
lꝫ qñqꝫ deus illud ex sua bonitate remittat: sicut quan
doqꝫ ex sua virtute curat morbū q est de se incurabi
lis. Et fm hoc assignant sex spēs peccati in spm̄ scm̄
excludentes ea ꝑ que peccatū remittit: quorum ṗma
duo accipiuntur per respectum ad eam que se tꝫ ex ꝑ
te dei.s. spes diuine misericordie: cui opponit despera
tio: ⁊ timor diuine iustitie: cui oppōit ꝓ̄sumptio. Alia
vero duo accipiunt ex parte hois.s. cōtēptus boni cō 4
mutabilis: cui opponit obstinatio: q̄ hic duricia dicit:
per quā.s. aliqs obfirmat aīum suum ad pctm̄: ⁊ desti
natio auersionis a deo: cui opponit cor impenitēs: qḋ
.s. nunq̄ꝫ ꝓponit per penitētiā reuerti ad deū. Alia ṽo
accipiunt ex parte donoꝝ dei: quorū vnum est fides
fm illud ꝓuer.15. Per fidem purgant peccata: ⁊ huic
opponit ipugnatio ṽitatis agnite. Aliḋ āt est charitas
fm illud prouer.10. Uniuersa delicta opit charitas: ⁊
huic oppōit inuidentia fraterne grē. ¶ Lectio. II.

Qui reddit vnicuiqꝫ secūdū opa psal. 61.c
eius: his quidē q secūdū patiē
tiam boni operis gloriam ⁊ ho
norē ⁊ icorruptionez q̄rētibus 5
vita eterna. His autez qui sunt ex cōtētione
⁊ q nō acquiescūt veritati: credūt aūt iniqta Deu.
ti ira ⁊ idignatio: tribulatio ⁊ āgustia i oēꝫ io. 4.
aīam hominis operantis malū: iudei ṗmū ṗꝰ 2ᵉ.
⁊ greci. Gloria āt ⁊ honor ⁊ pax omni ope q. 9ᵉ
ranti bonū. iudeo ṗmū ⁊ greco. Nō eniꝫ arti.
est acceptio personaꝝ apud deū. Quicūqꝫ 3ᵒ ṗᵐ
eniꝫ sine lege peccauerūt. sine lege ꝑibūt: ⁊

c qcuq̃ȝ i lege peccauerũt: p legẽ iudicabũť.
p̄ ma ℭ Postq̃ȝ aplus ꝓposuit ṽitatẽ diuini iudicij: exclu/
2e.q. sa cõtraria opniõe. hic manifestat diuini iudicij veri/
103. tatẽ: ⁊ primo ꝓpõit qȝ itẽdit. scđo manifestat ꝓpositũ
ar.3 sbi. (Hiis qdẽ q sm pa. (Ppõit aũt p̄ ṽitatẽ diuini iu
4o. dicij quãtũ ad duo. s. quãtũ ad opera. ⁊ quãtũ ad per/
sonas. quãtũ ad opera qdẽ: q2 i pñti nõ reddit sȝ opa.
sed qñqȝ malẽ agẽtibus grãm largitur. sicut ipsi pau
lo aplo: q prius blasphemus ⁊ persecutor: misericordiaȝ
consecutus est: vt dicit p̄e. thi. i. Sed h nõ erit i die iu
dicij: qñ erit tempus sm iustitiã iudicãdi. ps. Cum ac/
2 cepero tẽpus ego iustitiã iudicabo. Et ideo alibi dicit
i ps. Scđm opera manuũ eorũ retribue illis. quãtum
ad psonas attẽdit veritas diuini iudicij: q2 retributio
nis eq̃litas seruabit quãtũ ad oẽs. 2. cori. 5. Oẽs nos
manifestari oȝ. ℭ Videť aũt q nõ sit sm opera retri/
butio futura q2 pctõ temporali pena eterna retribuet.
Sed dicẽdũ est q sicut aug. dicit. 21. de ciui. dei. In re
tributiõe iustitie nõ ↄsideraľ equalitas tẽporis inter
culpam ⁊ penam: q2 ẽt sm humanũ iudicium ꝓ cul/
pa adulterij q̃ breui hora cõmittit: isligit pẽa mortis i
qua nõ attẽdit legislator moraȝ occisionis: sed potius
3 q p mortẽ ꝑpetuo excludit societate viuẽtiuȝ. Et sic
ẽt suo mõ hõ ꝓ culpa tẽporali punit pena eterna. Et
iõ nõ est mirꝫ si peccata ↄmissa ↄtra caritatẽ: p quã. s.
est societas iter deũ ⁊ homines: eternaliter diuio iudi
cio puniũtur Et h qdẽ esse iustũ ex tribus apparet. ex
isinita dignitate dei i quem peccaľ. tãto. n. qs grauius
peccat quãto maior ẽ dignitas psone i quã peccaľ: si/
cut plus peccat q pcutit pncipem q̃ȝ q pcutit pñatã p
sonã. Et sic cũ culpa pctĩ mortalis sit qodã mõ isinita:
opȝ q ei isinita pena respondeat. Et sic cũ nõ possit es
se isinita sȝ itẽsionẽ: relinqť q sit isinita sm duratio/
nẽ. ℭ Scđo apparet ex volũtate p quã peccaľ. Qui/
cũqȝ. n. mortaliter peccat auersus ab icõmutabili bo/
no finẽ ↄstituit i bono ↄmutabili: sic fornicator i delc/
4 ctatiõe carnis. auarus i peciũa. Et q2 finis p se appeti
tur: qcũqȝ appetit finẽ ferť i illõ volens illud semper
obtineř: si aliqd aliõ ñ obsistat. Vñ ille q peccat mor/
taliter volũtatẽ hȝ ꝑpetuo i pctõ manendi nisi forte p
accidẽs: sic qñ timet penã vel aliqd aliud ipedimẽtuȝ.
Vñ ↄueniẽs ẽ vt ex quo hõ sm suam volũtateȝ pctm̃
ꝑpetuo obtinẽdum appetit: q eternaliter pro illo pu/
niaľ. Deus. n. q est ispector cordis precipue ad volun/
tatẽ peccãtis attẽdit. ℭ Tertio ex pte affectus pctĩ q
est subtractio grẽ. ex qua sequiť q hõ quãtũ ẽ de se p/
petuo maneat i pctõ a quo exire nõ põt nisi p auxiliũ
grẽ. Nõ ẽ aũt ↄueniẽs vt durante culpa cesset pena: ⁊
5 iõ i ꝑpetuũ durat pena. Q2 aũt dicit redder̃ vnicuiqȝ
sȝ sua opa nõ ẽ itelligẽdũ sm eq̃litatẽ operũ: q2 p̄miũ
excedit meritũ: sed sȝ ꝓportioneȝ: q2 bõis retribuet bo
na ⁊ melioribus meliora. Et eadẽ ratio est de malis.
ℭ Deinde cũ dicit. (Hiis qdẽ qui sm patiẽtiã.) Mani
festat ꝓpositũ: ⁊ p̄ quãtũ ad opera. scđo quãtũ ad pso
nas ibi. (In oẽm aiam.) Quãtũ auteȝ ad opa ostẽdit
veritatẽ diuini iudicij. p̄ qdẽ i bonis. scđo i malis. ibi.
(Hiis aũt q ex ↄtentiõe.) Circa p̄miũ duo ↄsideranda
sũt. s. meritũ ⁊ p̄miũ. ad meritũ tria ↄcurrũt. Primo q
dẽ patiẽtia: qȝ põt itelligi. Uno mõ de patiẽtia dei: de
qua supra dictũ est. An diuitias bonitatis ⁊ patiẽtie.
vt itelligaľ illi cẽ sm patiẽtiam boni operis. s. dispositi
q bene patiẽtia dei vtunť bñ operãdo. Alio mõ potest
intelligi de patiẽtia hoĩs: qȝ ẽt itelligi põt dupl̃r. Uno
mõ sm q patiẽtia iportat tolerãtiã aduersoꝝ cũ eq̃ni
mitate cordis. h aũt necessariũ ẽ q aliqs a bono operĩ
ðsistat ꝓpter mala: q̃ patiť. ⁊ h ẽ q dicit sȝ patiẽtiam
boni operis. Jac. i. Patiẽtia opus pfectũ habȝ. Luc. 21. d
In patiẽtia vr̃a possidebitis aias vr̃as. Scđo põt itel/
ligi patiẽtia ꝓ lõganimitate siue p pseuerãtia vt. s. ali/
qs a bono ope pp tediũ ñ recedat. Jac. vltimo. Patiẽ
tes estote fr̃es vsqȝ ad aduẽtũ dñi. Ad heb. 10. Patiẽ/
tia vobis nec̃ia est. Scđoȝ ẽ bonitas opis: qȝ qdem dr̃
bonũ sm ordinẽ ad debitũ finẽ: ⁊ sm q ↄuenit regu/
le debite qȝ ẽ lex dei ⁊ rõ humana. Gal. vltimo. Bonũ
faciẽtes nõ deficiamus. Scđo tangiť rectitudo inten
tionis q̃rẽtibus vitã eternã. vt. s. i malis q̃ hõ patiť vl̃
in bonis q̃ agit non querat aliqd temporale. sed eter/
nũ. Mat. 6. Primũ q̃rite regnũ dei. ℭ Ex pte ẽt pre/
mij tãgit tria. quoꝝ p̄m est gloria que significat clarita
tẽ sctõꝝ ẽtũ intrinsecã q̃ replebũť i mente sm illud ysa. 2
58. Implebit splẽdoribus aiam tuã. ⁊ exteriorẽ q̃ splẽ/
debũt in corpe. Mat. 13. Fulgebũt iusti sic sol i regno
prĩs eoꝝ. ps. Exultabũt scti i gloria. ℭ Secũdo tãgiť
honor: p quẽ significaľ sanctoꝝ dignitas: ⁊ reuerẽtia
q̃ eis exhibeť ab oĩ creatura. Erũt. n. reges ⁊ sacerdo
tes. apo. 5. Fecisti nos deo nr̃o regnũ ⁊ sacerdotes. Et
vlterius ↄputabũť iter filios dei sm illõ. Sap. 5. Ecce
quõ ↄputati sũt iter filios dei. ps. Nimis honorati sũt
amici tui deus. ℭ Tertio tangiť icorruptio: q2. s. illa
glĩa ⁊ honor non erũt trãsitoria: sicut ea que sunt in h
mũdo. i. cori. 9. Illi quidem vt corruptibilẽ coronam
accipiant nos autem incorruptam. 3
ℭ Deinde cũ dič. (Hiis aũt) ondit ṽitatẽ diuini iudicij
in malis in qbus ẽt tãgiť culpa ⁊ pena. ⁊ quãtũ ad cul
pã tãgiť tria. quoꝝ p̄m ẽ ↄtẽtiõis ptinacia: q̃ quideȝ p
põt itelligi hoĩs ad deũ beneficijs ad se vocatẽ. ↄ quẽ
hõ ↄtẽdere vr̃ diuio bñficio resistẽdo. Deutr. 31. Ad/
huc viuẽte me ⁊ igrediẽte vobiscũ sp ↄtẽtiose egistis ↄ
dñm. ℭ Scđo põt itelligi de cõtẽtiõe hoĩs ↄ fideȝ. 2.
thi. 2. Noli ṽbis ↄtẽdere. ℭ Tertio põt itelligi õ ↄtẽ/
tiõe hominũ adiuicẽ q̃ ↄriaľ caritati q̃ ẽ mater ṽtutũ.
Jac. 3. Ubi zelus ⁊ cõtẽtio ibi icõstãtia ⁊ oẽ opus pra
uũ. ℭ Tertio põiť duritia coꝝ. s. q ñ acqescũt ṽitati.
Qȝ põt vno mõ itelligi õ ṽitate fidei. Joa. 8. Si ṽitatẽ
dico q̃r nõ creditis mihi? Alio mõ õ ṽitate diuie iusti
tie cui ñ acqescũt: ṽitatẽ diũi iudicij ñ credentes. ecce.
18. Dixistis nõ ẽ eq̃ via dñi. Tertio põt itelligi õ ṽitate 4
vite cui ñ acqescũt q pũerse viuũt. Jo. 3. qui fač ṽitatẽ
venit ad lucẽ. Tertio aũt tãgiť malicia i h q dič. Cre
dũt aũt iniqtati. vl̃ q2 ↄsentiũt psuadẽtibus iniqtatẽ.
ꝓuer. 17. Malus obedit ligue iniq̃. Vl̃ q2 credũt ipu
nitatẽ pctõꝝ q̃ i diuinã iniqtatẽ redũdaret Ecc. 5. Ne
dixeris peccaui ⁊ qd mihi accidit triste? Vl̃ credũt ini
qtati. i. isidelitati. s. doctrine q̃ ẽ ↄ fidẽ. 2. the. 2. Judicẽť
oẽs q ñ crediderũt ṽitati. sȝ cõsẽserũt iqtati. Ex pte aũt
pene q̃tuor poniť q̃ qdẽ dupl̃r distigui pñt. Uno mõ
vt ira. i. pena ⁊ vĩdicta corpalis itellaľ eẽ post iudiciũ:
sopho. i. Dies illa dies ire. idignatio aũt i iudicio qñ ipĩ
sibiipsis idignabũť sit ex pctis q̃ cõmiserũt sap. 5. Er 5
rauim9 a via ṽitatis. Tribulatio aũt ⁊ angustia pti/
nẽt ad aiaȝ sepatã a corpe ad resurrectõeȝ. ꝓuer. i. Qñ
venerit sup vos tribulatio ⁊ angustia. Vl̃ alio mõ pñt
distigui vt p̄a duo accipiaľ ex pte dei cui9 ira dr̃ dispõ
ad puniẽdũ q̃ ẽ malis horribilis apo. 6. Dicẽt mõti/
bus ⁊ petris cadite sup nos ⁊c̃. Indignatio eius refer
tur ad h q pctõres idignos reputabit vita eterna. ps.
Quibus iuraui i ira mea si itroibũt. Alia ṽo accipiũť
ex pte hoĩs. Et tribulatio qdẽ dr̃ a tribulo q̃ pungit.
Vñ ad tribulatiõem põt ptineř oẽ qȝ dolorẽ isert. so
pho. i. Uox dei dñi amara tribulabiť ibi fortis. Angu
stia aũt dr̃ ex h q anim9 hoĩs angustiaľ ñ valẽs iue/
nire remediũ ↄ mala q̃ timet vl̃ iã patiť. dañ. 13. Angu
stie mihi

a ſtie mibi ſũt vndiq₃ ⁊ qd eligã ignoꝛo. Job. 27. Nũqd
clamoꝛ ẽ illi⁹ audiet de⁹ cũ venerit ſup illũ₃ anguſtia.
❡ Deinde cũ dicit. (In oẽm aiã₃.) Oſtẽdit ꝟitatẽ₃ di
uini iudiciȷ̃ quãtũ ad perſonas. Et p̃ ꝓponit huius
eq̃tãtem. ſcdo rõnem aſſignat. ibi. (Nõ eſt. n. perſona
rũ.) tertio rationẽ manifeſtat ibi. (Quicũq₃. n.) Ueri
tatẽ q̃dẽ diuini iudiciȷ̃ quãtũ ad ꝑſonas oſtẽdit p̃ⁱ ma
lis cũ dicit. (In oẽ₃ aiã₃ hoĩs opantis). i. ↄtra oẽ₃ aiã₃:
q: ſicͤ gloꝛia ſctõꝝ ab aia ad coꝛpus deuenit. ita repꝛo/
boꝛũ pena. p̃ ⁊ p̃ncipaliter ẽ in aia: ⁊ ſcdo in coꝛpe. qd
ꝓpter defectũ vel culpã aĩe reſurget paſſibile. eze. 18.
Anima q̃ peccauerit ipa moꝛiet. Dicit aũt. (Judei p̃ᵐ
⁊ greci) q: iudeis maioꝛ pena debebat tã q̃₃ cognoſcẽti
2 bus dei volũtatẽ p legẽ. Luc. 12. Seruus ſciẽs volũtatẽ
dñi ſui digne plagis vapulabit multis. Et ſilr xp̃iani
quãni ad idẽ pctm̃ puta adulteriũ vel furtu₃ grauioꝛi
pena puniũt q̃₃ ĩfideles. heb. 10: Quãto magis puta/
tis maioꝛa mereri ſupplicia q̃ filiũ dei ⁊c̃. Sed quãtu₃
ad totã penã grauioꝛ ẽ pena ĩfideliũ ꝓpter pctm̃ ĩfide
litatis: qd ẽ grauiſſimũ. Un̄ dicit. i. petri. 3. ꝙ ſup ĩcre/
dulos ira dei manet. Scdo manifeſtat in bonis: ⁊ po/
nit p̃ duo: q̃ ſupꝛa dixit gloꝛiam ⁊ honoꝛẽ. ❡ Tertiũ
ꝟo. ſ. pacem ponit loco ĩcoꝛruptiõis quã ĩcludit par ⁊
multa alia ↄpꝛehendit. Nõ. n. põt eẽ par hoĩs ꝑfecta
q̃₃diu aliquis timet ſe amiſſurũ bona q̃ h₃: ſed tũc ali
quis habet verã pacem coꝛdis quãdo habet oĩa q̃ con
cupiſcit ⁊ ea ꝑdere nõ timet. yſa. 32. Sedebit populus
meus in pulchꝛitu. pacis. Et in his ẽt p̃matũ iudeis at
3 tribuit: q: eis ſũt p̃ ꝓmiſſa: ⁊ ĩ coꝝ ꝓmiſſões gẽtes in
troierũt. Jo. 4. Alȷ̃ laborauerũt ⁊ vos ĩ laboꝛes coꝝ.
❡ Deĩo cũ diẽ. (Nõ. n. ẽ.) Aſſignat rõnẽ di(ctrõiſtis.
ctorũ. q: ſ. nõ eſt ꝑſonaꝝ acceptio apud deum. act. 10.
Nõ ẽ ꝑſonarũ acceptoꝛ deus. Opponit aũt ꝑſonaru₃
acceptio iuſtitie diſtributiue. per quã aliq̃s diſtribuit
vnicuiq₃ ſ₃ dignitatẽ ꝑſonaꝝ: ğ acceptio ẽ qñ p̃ter di/
gnitatẽ dat alicui plus vl̃ minus. Tũc aũt h̃ fit p̃ter di
gnitatẽ: qñ h̃ fit nõ pp̃ cõditionẽ ꝑſone q̃ facit ad cã₃.
h̃ ẽ. n. cãm accipere. ſ. q̃ſi regulã opandi: ſed ꝓpter ꝑ/
ſonã q̃ſi ipa ꝑſona accipiat vt cã aliq̃d faciẽdi. puta ſi
4 aliq̃s det alicui ꝓpter ↄſanguinitatẽ plus d̃ bõis p̃ri/
monialibus ñ ẽ acceptio ꝑſonaꝝ: q: ↄſanguinitas eſt
ↄueniẽs cã ꝓpter quã in talibus bonis dẽat hr̃e. ſi at
ꝓpter cõſanguinitatẽ aliq̃s p̃latus det alicui plus de
bõis eccliaſticis põt h̃ ad acceptionẽ ꝑſonaꝝ ptiere: ſi
alias idoneitas nõ cõcurrat. nõ. n. cõſanguinitas ẽ rõ
cõueniẽs diſtributiõis bonoꝝ ſpũaliũ. q: igit de⁹ oĩa
ↄueniẽtiſſima rõe fac̃ ñ cadit in ip₃ ꝑſonaꝝ acceptio.
Dr̃. n. ſap. 8. Q: diſpõit oĩa ſuauiter. ſ₃ vr̃ acceptio ꝑſo
naꝝ: q: pctõꝝ q̃ſdã in ſuis pctis relĩq̃t: q̃ſda₃ ad ſe vo
cat. S₃ dõ₃ ꝙ ꝑſonarũ acceptio oppõit iuſtitie. Un̄ lo
cũ h₃ in his q̃ dãt ex debito: qd attẽdit iuſtitia deus at
nõ ex debito: ſed gratis pctõres ad penitẽtiam vocat: ſi
n. ex opibus iã nõ ex gr̃a vt dr̃ ĩfra. 11. Et tit. 3. Non ex
5 opibus iuſtitie q̃ fecim⁹ nos: ſ₃ ſm̃ ſuã miſericoꝛdiam
ſaluos nos fecit. In talibus autẽ beneficiȷ̃s gratis da/
tis nõ ſolũ deo: ſ₃ etia₃ homini liberum ẽ dare cui vo/
luerit. Math. 20. An non licet mihi facere qd volo.
❡ Deinde cũ dicit. (Quicũq₃. n.) expõit p̃dictã rõnẽ.
ꝙ. n. nõ ſit ꝑſonaꝝ acceptio apd deũ p₃ p h̃ ꝙ omnes
q̃ peccãt puniũt. Un̄ p̃mo loq̃t q̃₃tũ ad illos q̃ legẽ nõ
ſuſceperũt dicẽs: ꝙ q̃cũq₃ peccauerit ſine lege. ſ. moy
ſi accepta a deo ſine lege ꝑibit. i. ↄdẽnabit nõ pp̃ legis
trãſgreſſionẽ. Job. 4. Q: nullus ĩtelligit ĩ eternũ ꝑi/
bũt. Scdo loq̃t quãtũ ad illos q̃ legẽ ſcriptã accepe/
rũt: ⁊ diẽ ꝙ q̃cũq₃ peccauerit in lege. i. poſt legẽ ſcrip/
tã iudicabũt p legẽ. i. ꝓpter h̃ ꝙ trãſgreſſi ſũt p̃ceptũ

legis Jo. 12. Sermo quẽ locutus ſu₃ vobis ille iudica b
bit eu₃ in nouiſſimo die. Quidam aũt ex h̃ mõ loquẽ
di occaſionẽ erroꝛis ſumpſerũt. Quia. n. apoſtolus ñ
dicit q̃cunq₃ in lege peccauerit p legẽ ꝑibit: dixerat d̃
his q̃ ſũt ſine lege crediderũt ꝙ illi q̃ p oſt legẽ ſuſcep/
tam peccãt iudicẽt aliq̃lr. ſ. in ꝑſenti: nõ tñ ꝑeũt. Sed
ſicͤ diẽ glo. q̃s chꝛiſtianus dicat nõ ꝑire iudeũ ſi nõ cre
dat in xp̃m: cũ dominus dicat ꝙ tolerabilius erit ſo/
dome in die iudiciȷ̃ q̃₃ eis. vt habet Math. 12. Un̄ eze.
18. Nolo moꝛtẽ pctõris. Utit aũt tali diuerſitate in lo
q̃ẽdo. q: vt Gre. diẽ ĩ moꝛalib⁹ ſup illud Job. 36. Iu
diciũ paupib⁹ tribuit. Quidã ĩ futuro iudicio ꝑibũt:
ſ₃ ñ iudicabũt. i. ipȷ̃: qui ſũt ſiñ fide ⁊ lege dei. ps. Nõ 2
reſurgent ipȷ̃ in iudicio. q: ſ. nõ ẽ locus diſceptãdi cõ
tra eu₃ q̃ totaliter ẽ alienus a deo. Jo. 3. Qui nõ credit
iam iudicatus ẽ. Aliȷ̃ ꝟo q̃ lege dei ⁊ fide ſuſcepta pec/
cãt ita ꝑibũt: ꝙ ẽt iudicabũt: q̃ſi q̃dã diſceptatiõe cu₃
eis facta. Un̄ eze. 34. dicit. Ecce ego iudico iter pecus
⁊ pecus arietũ ⁊ hircoꝝ. Sicͤ ⁊ rex vt gre. diẽ hoſtes
cõdẽnat abſq₃ audiẽtia: ciues aũt cũ diligẽti audiẽtia.

❡ Lectio. III.

Non. n. auditoꝛes legis iuſti ſũt p̃ma
apud deũ: ſed factoꝛes legis iu 2e. q.
ſtificabũt. Cũ eni₃ gẽtes q̃ legẽ 100a.
nõ habẽt naturaliter ea q̃ legis ar. 12.
ſunt faciunt. eiuſmodi legẽ nõ habẽtes: ipſi p̃ᵐ.
ſibi ſunt lex: qui oſtendunt opus legis ſcri/ 3
ptũ in coꝛdibus ſuis: teſtimoniũ reddente p̃ma
illis cõſcientia ipſoꝛum. ⁊ inter ſeinuicem 2e. q.
cogitationum accuſantiũ aut etiam defẽdẽ 109a.
tium in die cum iudicabit deus occulta ho/ ar. 4.
minũ. ſ₃ euangelium meũ per ieſum xp̃m. p̃ᵐ.
❡ Poſtq̃₃ aplˢ ↄſutauit humanũ iudiciũ q̃ ſe gẽtiles p̃ma
⁊ iudei mutuo iudicabũt: ⁊ diuinũ iudiciũ ↄmẽdauit. 2e. q.
h̃ ꝓcedit ad oſtendẽdum ea q̃bus iudei gloꝛiabãt: eis 9a ar.
nõ ſufficere ad ſalutẽ: ⁊ p̃ oſtẽdit ꝓpoſitũ. ſcdo ſolui ea 3a p̃ᵐ.
q̃ in ↄtriũ dici poſſẽt. tertio. cap̃. ibi. (Quid ğ amplius p̃a. q.
⁊c̃.) De duobus iudei gloꝛiabãt. ſ. de lege: ⁊ circũciſio 79a.
ne: q̃ nõ erat ex lege moyſi ſ₃ p̃ribus: vt dr̃ Jo. 7. Pꝛi ar. 13.
mo ğ oſtẽdit ꝙ lex audita ſiue recepta nõ ſufficiebat c
ad ſalutẽ. ſcdo oſtẽdit idẽ de circũciſione. ibi. (Circũci 4
ſio q̃dẽ ⁊c̃.) Circa p̃ᵐ duo facit. p̃ ꝓpõit qd ĩtẽdit. ſcdo
manifeſtat ꝓpoſitũ. ibi. (Cũ. n. gẽtes.) Circa p̃ᵐ ꝓpo/ p̃a. q.
nit duo. Unũ excludẽdo: alterũ aſſerẽdo. Excludit. n. 79a.
qd iudei opinabãt. ſ. ſe p ſolũ legis auditũ iuſtificari. ar. 13.
Un̄ dicit. ita dictũ ẽ. peccãtes in lege iudicẽt p legem. c
Nõ. n. auditoꝛes legis ex hoc ipſo ꝙ legẽ audiũt iuſti
ſũt apd deũ. ⁊ ſi apd hoĩes iuſti reputãt. Mat. 7. Qui
audit ꝟba mea ⁊ nõ fac̃ ea ſilis ẽ viro ſtulto. Jac. 1. Si
q̃s auditoꝛ ẽ ꝟbi ⁊ nõ factoꝛ ⁊c̃. Scdo aſtruit ꝙ facto
res legis ſũt iuſti cũ diẽ: ſ₃ factoꝛes legis iuſtificabũt.
Mat. 7. Oĩs audit qui ꝟba mea ⁊ fac̃ ea aſſĩlabit viro
⁊c̃. Ja. 1. Eſtote factoꝛes ꝟbi ⁊ nõ auditoꝛes tm̃. ⁊. ps. In
tellectus bonus oĩbus faciẽtibus eũ. ❡ S₃ circa p̃m
vr̃ eẽ qd ĩfra tertio dr̃. Ex opib⁹ legis non iuſtificabit
oĩs caro coꝛã eo: nõ ğ aliq̃ ex hoc ꝙ opa legis faciũt
iuſtificant. Sed dõm ẽ ꝙ iuſtificari tripl̃r accipi põt. 5
Uno° põt accipi q̃₃tũ ad reputationẽ: vt tũc aliq̃s iu/
ſtificari dicat: qñ iuſtus reputat. Eze. 16. Juſtificaſti ſo
roꝛes tuas. ſ. p reputationẽ. Et ſ₃ h̃ põt ĩtelligi hoc fa
ctoꝛes legis iuſtificabuntur. i. iuſti apud deu₃ ⁊ homi
nes reputabunt. ſcdo p executionem iuſtitie inquan/
tum. ſ. opera iuſtitie exequuntur. Luc. 18. Deſcendit h̃

c iustificatus in domum suam: q2.s.publicanus opus iu
stitie fecerat cõfitẽdo pctm̃. Et hoc mõ verificaꝛ qḋ h
dr̃. Fctõres legis iustificabiꝛ.s.legis iustitiã exeq̃ndo.
¶ Tertio põt accipi iustificatio quãtũ ad cãm iusti-
tie: vt.s.ille dicaꝛ iustificari: q iustitiam de nouo acce-
pit: sicut ĩfra.q̃nto. Iustificati igiꝛ ex fide ꝛc̃. sic aũt nõ
ĩtelligiꝛ hic ꝙ factores legis iustificenꝛ q̃si q p opera
legis iustitiam acq̃rãt. h.q̃dẽ esse nõ põt: neq3 quãtu3
ad opa cerimonialia. q̃ grãm iustificãtẽ nõ cõferebãt.
neq3 ẽt q̃tũ ad moralia ex q̃bus habit⁹ iustitie nõ ac-
2 q̃riꝛ. sed potius p hitũ iustitie ĩfusu3 hmõi opa facim⁹.
¶ Deinde cũ.dicit.(Cu3.n.gẽtes). Manifestat ppo
situ. Et p̃ ostendit ꝙ factores legis ẽt si non sint audi
tores iustificanꝛ. scdõ ꝙ auditores legis sine legis ob
seruantia nõ iustificãꝛ.ibi.(Si aũt iudeus). Circa p̃m
tria facit. p̃ pponit dignitatẽ eoꝝ q legẽ absq3 auditu
obseruaut. scdõ mãifestat qḋ dixerat.ibi.(Qui oñdũt
opus legis.) Tertio pbat.ibi(Testimoniũ reddente
illis.) Circa p̃mũ tria tãgit quãtũ ad gẽtiles. p̃ carẽtiã
legis dicẽs. Cũ.n.gẽtes q̃ legẽ nõ habẽt.s.diuinã: quã
nõ acceperũt: nõ.n.gẽtibus data ẽ lex: sed iudeis: ꝑm
3 illud Ecc.24. Et ĩ ps. Nõ fecit taliter oĩ natiõi. Deu.
33. Legẽ p̃cepit nobis moyses hereditatez multitudis
iacob. Ex quo p3 ꝙ gẽtiles nõ peccabãt nõ obſuãdo
cerimonialia legis. Scdõ cõmẽdat in eis legis obser-
uantiã cu3.dicit. Naturaliter faciunt q̃ sũt legis.idest
q̃ lex mandat.s. q̃tũ ad precepta moralia q̃ sunt de di
ctamine rõnis naturalis: sicut ꝛ de iob dr̃ ꝙ erat iu-
stus ꝛ rectus ac timẽs deũ ꝛ recedẽs a malo. Unde ip
se dicit.23. Uestigia eius secutus est pes meus. vias
eius custodiui. ¶ S3 ꝙ dic̃ nãlr dubitationẽ h3.vide
tur eni patrocinari pelagianis: q dicebãt ꝙ hõ p sua
nãlia poterat oĩa p̃cepta legis ſuare: Uñ exponẽdu3
ẽ nãliter.i.p nãm grã reformatã.loq̃ꝛ.n. de gentibus
ad fidẽ ꝯuersis: q auxilio grẽ xp̃i ceperant moralia le
4 gis obseruare. Uel põt dici nãlr.i.p legẽ nãlẽ ostẽdẽ-
tẽ eis qd sit agẽdũ ꝑm illud ps. Multi dicũt qs oñ-
dit nobis bona: signatũ ꝛc̃. Qḋ ẽ lumẽ rõis nãlis.ĩ q̃
ẽ ymago dei: ꝛ tñ nõ excludiꝛ qn necessaria sit grã ad
mouẽdũ affectũ: sic etiam p legẽ ẽ cognitio pcti vt dr̃
ĩfra.3. ꝛ tñ vlterius req̃riꝛ grã ad mouẽdu3 affectum.
¶ Tertio ostẽdit eoꝝ dignitatẽ in hoc.s.ꝙ hmõi le-
gẽ nõ habẽtes ipsi sibi sũt lex. inquãtũ.s.funguntꝛ offõ
legis ad seipsos.ĩstruẽdo se ꝛ ĩducẽdo ad bonũ. q2: vt
phs dicit.io.ethi. Lex ẽ sermo coactionẽ habẽs ab ali-
q̃ prudẽtia ꝛ ĩtellectu pcedẽs. Et iõ dr̃.i.thi.i. Q2 iu-
sto lex nõ ẽ posita.s.q2 exteriori lege nõ cogiꝛ: sed posi
5 ta ẽ ĩ iustis: q ĩdigẽt exterius cogi. Et iste ẽ sũp̃m⁹ gra
dus dignitatis ĩ hoĩb⁹. vt.s.nõ ab aliĩs: sed a seipsis in
ducãꝛ ad bonũ. Secũdus vero gradus est eoru3 qui
ĩducuntur ab alio: sed sine coactione. Tertius autem
est eoꝝ qui actione ĩdigent ad hoc ꝙ fiãt bõi. Quar-
tus est eorũ q nec coactione ad bonum dirigĩ pñt. Je.
2. Frustra pcussi filios vestros: disciplinã ñ receperũt.
¶ Deĩde cũ dicit.(Qui ostẽdũt). Ostẽdit quõ ipsi sũt
sibi lex. qḋ q̃dẽ accipeꝛ possumus ad silitudinẽ legis:
q̃ ab exteriori hoĩe ppoiꝛ: q̃.s.cõsueuit ad ĩfirmitatẽ ꝛ
memoriã scripto tradi: ꝛ sic ĩlli q legẽ obſuãt absq3 ex
terioris auditu legis: ostẽdũt opus legis scriptũ: ñ q̃dẽ
atramẽto: s3 p̃ q̃dẽ ꝛ p̃ncipalr spũ dei viui vt dic̃.i.cor.
3. Scdõ ẽt hũano studio. puer.3. Describe ea ĩ tabu-
lis cordis tui.s.p̃cepta sapie. Uñ ꝛ hic seq̃ꝛ. In cordi
bus suis. ñ ĩ pgameno aut tabulis lapideis siue ereis.
Je.31. Dabo legem meam in visceribus eoru3 ꝛ in cor
de eorum superscribã eam.
¶ Deĩde cũ dic̃.(Testimoniũ reddẽte), pbat qḋ dixe
rat.s.ꝙ opus legis sit ĩ cordib⁹ eoꝝ ĩscriptũ p q̃dam d
opa q̃ hmõi scriptũ anũciãt. ꝛ p̃ põit illa opa: q̃ꝝ vnũ
ẽ testimoniũ ꝯsciẽtie: qḋ tãgit dicẽs. testimoniũ reddẽ
te illis ꝯsciẽtia: q̃ qd ẽ nihil aliḋ ẽ q̃3 applicatio cogni
tiõis hite ad iudicãdũ de aliquo vtꝝ sit bene vl̃ male
fcm̃. Uñ hmõi cõsciẽtia q̃nq3 testimoniũ phibet ḋ bo
no ꝑ3 illḋ.2.cor.i. Gl̃ia nr̃a hec ẽ testimoniũ cõscien-
tie nr̃e. Q̃nq3 aũt ḋ malo. Ecc.7.c. Scit ꝯscia tua: q2
ꝛ tu crebro maledixisti aliĩs. Nõ aũt põt aliq̃s phibẽ
testimoniũ ḋ aliq̃ ope ꝙ sit bonũ vel malũ nisi p hoc
ꝙ h3 legis noticiã. Uñ h ipsum ꝙ ꝯsciẽtia testimoniũ
reddit de bono vel malo ẽ euidẽs signũ ꝙ ĩ corde ho-
minis sit opus legis ḋscriptũ. Aliud aũt opus ẽ accu
satio ꝛ dẽfensio q̃ sine noticia legis eẽ nõ pñt. Et q̃tu3 2
ad h dicit. Et cogitationũ.i.cogitatõibus accusãtiu3:
aut ẽt ḋfendẽtiũ.i.accusantibus vel ḋfẽdẽtibus more
grecoꝝ: q genitiuis loco ablatiuoꝝ vtũꝛ: ꝛ h iter sei-
uicẽ.ĩsurgit.n.hoĩ circa aliqḋ factũ aliq̃ cognitio ac-
cusans dũ ppter rõnẽ aliquã3 cogitat se male fecisse.
ps. Arguã3 te ꝛ statuã ꝯ faciẽ tuã. ysa.3. Agnitio vul
tus eorũ respõdebit eis. Q̃nq3 ẽt ĩsurgit aliq̃ cognitio
defẽdẽs dũ p aliquã rõnẽ cogitat se fecisse bñ. ꝑ3 illud
Job.27. Nõ rephendet me cor ĩ oĩ vita mea. Et inter
hãc accusationẽ ꝛ defensionẽ locũ h3 testimoniũ cõ-
scientie cui statꝛ. Põt ꝛ aliter legi vt dicaꝛ testimoniu3
reddente illis cõsciẽtia ipsoꝝ: q̃.s.cõscientia nõ solũ ẽ 3
opeꝝ: sed ẽt cogitationũ de q̃bus.s.hõ cõsciẽtiã h3: s3
primũ melius ẽ. Sed q2 testimoniũ accusatio ꝛ defen
sio in iudicio locũ habẽt. agit scdõ ḋ hmõi iudicio ostẽ
dens tempus cũ dicit. dic qḋ dicit nõ ad designãdum
tẽporis qualitatẽ. sed absconditoꝝ manifestationẽ. p
me.cori.4. Illuminabit abscondita tenebraꝝ. Quã-
doq3 tñ dicꝛ nox ppter ĩcertitudinẽ hore illius. Ma
the.25. Media nocte clamor factus ẽ. Dicũꝛ aũt cogi
tationes accusantes vel defẽdẽtes in die iudicij nõ ille
q̃ nũc erũt: q2 tũc vnicuiq3 mãifesta erit salus vl̃ dãna-
tio: sed defẽsio vel accusatio cogitationũ q̃ nũc sunt: ꝛ
testimoniũ cõscientie qḋ nũc ẽ repñtabiꝛ homini in
illa die ṽtute diuina faciẽte: vt dic̃. Aug.2. de ciui.dei.
Noticia aũt illaꝝ cogitationũ q̃ remanẽt in aĩa nihil
eẽ aliud videꝛ: vt dic glo. q̃3 reatus pene vel meritum
ex eis cõsequẽs. Ostẽdit ẽt auctorez iudicij dicẽs. Cũ 4
iudicabit deus. ps. Judicabit orbẽ terraꝝ in equitate.
Determinat ẽt de q̃bus erit iudicium cũ dicit. Occul-
ta hominũ de q̃bus nũc hoĩes iudicare nõ pñt. prime
corin.4. Illuminabit abscõdita tenebraru3. Ostendit
etiam doctrinam: ex qua habeꝛ fides de h iudicio cũ
dicit. ꝑm euangelium meum.i.a me predicatũ. Mat.
12. Omne ṽbũ ociosũ ꝛc̃. Dicit aũt euangeliu3 meum:
quãuis nõ possit diceꝛ baptismũ suũ: ꝛ sit vtriusq3 mi
nister: q2 ĩ baptismo nihil opaꝛ industria hominis: sed
ĩ euangelio p̃dicãdo multu3 ĩdustria p̃dicatoris opa-
tur. ephe.3. Prout potestis legẽtes intelligere pruden 5
tiã meã3 in ministerio. Postea põit cui datũ ẽ iudiciũ
cũ subdit. Per ihm xp̃m qui.s.ẽ constitutus a deo iu
dex viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ: vt dic̃. Act.io. ꝛ Jo.5. Pr̃ oẽ
iudiciu3 dedit filio: qui.s.in iudicio apparebit bonis ꝛ
malis. sed bonis ꝑm gloriam diuinitatis. ysa.33. Regẽ
in doctore suo videbunt. Malis autem ꝑm naturam
hũanitatis. Apoc̃. primo. Uidebit eum omnis caro.

¶ Lectio IIII.

I aũt tu iudeus cognominaris
ꝛ requiescis ĩ lege. ꝛ gloriaris ĩ
deo ꝛ nosti volũtatẽ ei⁹: ꝛ pbas
vtiliora instructus per legẽ: cõ-
fidis

a fidis teipsum eē ducē cecorū. lumē eorū q i
tenebris sūt. eruditorē isipientiū magistrū
isantiū habētē formam sciētie ꝛ veritatis i
lege. Qui ergo aliū doces teipsum nō do-
ces. Qui dicis nō mechanduꝫ mecharis.
pma Qui abhominaris idola sacrilegiuꝫ facis.
2ᵉ.q. Qui in lege gloriaris per preuaricationeꝫ
103ᵃ. legis deū inhonoras. Nomē .n. dei p vos
art.3. blasphemaṫ iter gētes sicut scriptū ē. † Cir
4ᵐ cūcisio qdē ꝓdest si legē obserues. si auteꝫ
p̄uaricator legis sis circūcisio tua p̄pucium
2 facta ē. Si igiṫ p̄puciū iustitias legis custo
diat. nōne p̄puciū illius i circūcisionē repu
mat. tabiṫ. † Et iudicabit id qḋ ex natura ē ppu-
12. ciuꝫ legē cōsumas te q p litterā ꝛ circūcisio
14ᵉ nem p̄uaricator legis es. † Nō eniꝫ q i ma-
nifesto iudeus ē: neqꝫ q̄ in manifesto i car-
ne ē circūcisio: sꝫ q in abscōdito iudeus est
ꝛ circūcisio cordis in spiritu non in littera.
cuius laus nō ex hoībus sed ex deo est.
¶ Ostenso q̄ factores legis iustificaṫ ēt sine h q̄ sint
auditores: qḋ ptinebat ad gētiles. hic ostēdit q̄ audi-
tores nō iustificaṫ nisi sint fcōres: qḋ ptiet ad iudeos.
3 Pmo ḡ ōndit prerogatiuā iudeoꝝ q̄tū ad legis susce
ptionē. scḋo pōit eoꝝ dfectū q̄tū ad legis trāsgressio-
nē. ibi. (Qui ḡ alium.) Ponit aūt eoꝝ p̄rogatiuā tri-
pliciter. Primo q̄tū ad gētē cui data ē lex. scḋo q̄tuꝫ
ad legē ibi. (Et regescis i lege.) tertio q̄tū ad legis ef
fectum siue factū. ibi. (Et nosti volūtatē eius). Quātū
a q̊ ŏ aūt ad gētē dicit. Si aūt tu iudeus cognominaris: qḋ
nomi ē nomen honorabile. ꝫ illud p̄s. Facta ē iudea sancti
nē iu ficatio eius. Joh. 4. Salus ex iudeis ē. Dnr aūt iudei
dei nō a iuda machabeo: vt qdā dicūt forte ꝓpter h q̄ iu
4 das machabeus gētē illā in dispersione existēteꝫ ꝯgre
gauit ꝛ ꝓtexit. ꝫ illud p̊ machab. 3. Preliabaṫ p̄lia is
4 rael cum letia ꝛ dilatauit gloriā populo suo. Inueniṫ.
n. nomē iudeoꝝ ante iudā machabeū ꝫ illud hester.
8. Judeis noua lux oriri visa ē. Et iō dicendū est q̄ iu
dei ōnominaṫ a iuda patriarcha. Gen. 49. Juda te lau
dabunt fres tui. Cū .n. tpe roboam .10. trib᷒ ab eius re
gno se segregāt eo vitulū aureū adorarēt i trāsmigratō
nē sūt ducte ab assiriꝭs vt habeṫ q̄rti reguꝫ. 17. Nec ō
eorū reuersione facit mētionē scriptura: sed potius ter
ra remāsit occupata ab alienigenis: q postmodū sama-
ritani sūt dicti. Due aūt tribus. s. iude ꝛ beniamin ad-
herētes regno roboā pseuerauerūt in cultu dei. Et q̄
uis i captiuitatē babylonis fuerit ducte: postmodū tñ
p cyrū regē psarū sūt reducti i terrā suā: vt dr̄ p̊ esdre
5 p. Et q̄ tribus Jude maior erat. ab ea tota illa gens ō
nomiabaṫ. Et nō solū illi q erāt ō tribu beniamin: sed
ēt de aliꝭs tribubus reuertētibus q se illis adiūxerūt.
¶ Cōsequter cū dic̄. (Et regescis i lege). ponit eoꝝ p̄
rogatiuā q̄tū ad legē: ꝛ p̊ qdē q̄tū ad ipsaꝫ legē cū di
cit. ꝛ regescis in lege. q̄si p eā certificatus i credēdis ꝛ
in agēdis. Dubitās .n. i tellectu n̄ q̄escit: sꝫ vtrinqꝫ sol-
licitaṫ: q aūt sapie certitudinē accipit mente quiescit.
Sap. 8. Intrās i domū meā ꝯqescā cū illa. Scḋo q̄tū
ad legislatorē cū subdit: ꝛ gl̄iatis i deo. s. i cultu ꝛ noti
cia vni᷒ dei Je. 9. In h glorieṫ q gloriaṫ scire ꝛ nosce me
ꝛc̄. p̊ me cor. i. ꝛ. 2. cor. 10. Qui gloriaṫ i dn̄o glorietur.
¶ Deīde cū dicit. (Et nosti) pōit p̄rogatiuā eoꝝ quā

b tum ad fructū legis. ꝛ p̊ q̄tū ad hoīem respectu sui ip
sius. 2° respectu alioꝝ. ibi. (Cōfidis). Pōit aūt duplices
fructū. ¶ Primū qdem rñdentē gl̄ie quā de deo habe
bāt cū dicit nosti volūtatē eius: qd. s. deus velit vos fa
cere. isra. 12. Ut ꝓbetis q̄ sit volūtas dei. ¶ 2ᵐ fructuꝫ
pōit q rñdet gescēti in lege dei cū dicit. ꝛ ꝓbas vtilio-
ra. i. scis approbare eligēdo nō solū mala a bonis: sed
ēt meliora a minus bōis. Uñ querebat qdā Mat. 22.
Qḋ ē mādatū magnū. Et h istruct᷒ p legē. p̄s. Btūs
hō quē tu erudieris dn̄e ꝛ de lege tua docueris eū.
¶ Cōseqnter pōit fruct᷒ p respciū ad alios q qdē tri
plr̄ se hn̄t ad noticiā legis. Quidā .n. sūt ōsi i legis igno
rātia ꝯstituti. vno qdē mō p defectū nālis igenꝭ. sicut
2 ꝛ hō corpaliter dr̄ cecus p defectuꝫ iterioris potentie
visiue. ysa. 59. Palpauimus ceci parietē. Hmōi aūt hoī
bus nō pōt hō lumē sciētie p̄bere vt ipsi p se videre
possint qd sit agēdū. sed prebet eis hō ducatū vt cecis
mādando eis qd facere debeāt. q̄uis mādatoꝝ rōnē
nō cognoscāt. Job. 29. Ocul᷒ fuit ceco. de qbus tñ dr̄
Mat. 15. Ceci sūt ꝛ duces cecoꝝ. Alio mō sūt in igno
rātia p̄ dfectū disciplīe q sūt q̄si i tenebris exteriorib᷒
nō illuminati p doctrinā qbus sapiēs p̄beṫ pōt Lumē
disciplīe vt itellīgant q̄ mādaṫ. ꝛ h ē qḋ dic̄. Lum̄ eoꝝ q
i tenebris sūt. Lu. p̊. Illumiare his q i tenebris. Scḋo
aūt tāgit illos q sūt i via ꝑueniēdi ad sciaꝫ: quā nōdū
attigerūt. ꝛ h vno mō p defectuꝫ plene istructiōis. Et
h ē qḋ dicit. Eruditorē isipiētiū. i. eorū q nōdū sapien-
tiā acceperunt q dicūṫ erudiri q̄si erui a ruditate q̄ a
3 p̄ncipio inest oībus cū p̊ istruūṫ. Ecc. 7. Filꝭ tibi sunt
erudi eos. Alio mō p dfectū etatis sic̄ sūt pueri. Et q̄
tū ad h magistrū isantiū. ysa. 33. Ubi est doctor puulo
rū. Tertiꝭ vo sūt q iaꝫ sunt in sciētia prouecti. Et isti
indigēt a sapiētibus iformari vt habeāt sapientū dicta
in auctoritate q̄si quādaꝫ regulā seu formā. Et q̄tum
ad h dicit habentem formā scientie. scḋe. thi. i. Formā
habe bonorū verborū que a me audisti. Et phi. 3. Ob
seruate eos q ita ambulāt sic̄ habetis formā nostram.
Opꝫ aūt eos q sic iformaṫ auctoritate maioꝝ istrui vt
sciāt qd sit in lege traditum. Et iō dic̄ sciētie. Sap. 10.
Dedit illi sciam scōꝝ. Et ēt vt sciāt qd sit verus itelle
ctus eoꝝ q̄ traduṫ i lege. Et quātū ad h dicit v̄itatis.
p̄s. Emitte lucem tuam ꝛ veritatem tuam.
¶ Deinde cū dic̄. (Qui ḡ aliū doces). Ostendit defe
ctū eoꝝ ꝫ transgressionē legis. Et p̊ hoīs ad seipsum
cuꝫ dicit. Qui ḡ aliū doces. dirigēdo ipsuꝫ ad bonū te
ipsum nō doces dirigēdo Et p̄t legi vl' iterrogatiue: q̄
4 si cū q̄dā indignatione. vel remissiue q̄si asserendo eo
rū maliciaꝫ ꝛ sic ē in sequētibus. Job. 4. Ecce docui- docēs
sti plurimos. Et infra. Nunc tetigit plaga ꝛ defecisti. alium
Scḋo tāgit dfectū ad q̄tū ad ꝓximū. Pmo qdē q̄tū nō dꝫ
ad res q̄ furto subtrahuṫ cū dic̄. Qui p̄dicas n̄ furan eē fur
dū furaris. ysa. p̊. Pricipes tui ifideles socꝭ furum.
scḋo q̄tū ad psonā ꝯiunctā: que p adulteriū polluiṫ.
Et q̄tū ad h dic̄. Qui doces nō mechādū mecharis.
Osee. 7. Oēs adulterātes q̄si clibanus. Jer. 5. Unusqsqꝫ
ad vxorē ꝓximi sui. Tertio aūt ostēdit eoꝝ dfectū
p cōparationē eoꝝ ad deū: ꝛ p̊ qdeꝫ quantuꝫ ad hoc
q̄ peccabant cōtra ipsius cultū. Et quātū ad hoc dic̄.
Qui abhominaris ydola cognoscēs. s. ex p̄cepto legis
5 ea nō esse colenda. sacrilegiū facis. abutēdo. s. his que
pertinēt ad diuinū cultum. Qḋ qdē p̊ fecerūt in statu
legis. Mala. p̊. Dictis mēsa domini ꝯtaminata ē. Et
postmodū blasphemādo xp̄ꝫ. Mat. 12. In beelzebuch
principe ꝛc̄. scḋo quātū ad ipsā gloriam cū dicit. Qui
in lege gloriaris p preuaricationē legis deū ihonoras
sicut enim legis obseruantia in bonis operibus est oc

c casio videntibus vt honorent deū.ita etiā transgressio
legis p mala opa occasio ē vidētib⁹ blasphemādi pri
ma.pe.2.Ex bonis operibus vos ꝯsiderātes glificēt
deū.Ecōtra aūt dicit pma.thi.6.Quicūqꝫ sūt sub iu
go seruitutis dominos suos oī honore dignos arbitrēt
ne nomē dñi ꝛ doctrina fidei blasphemet.Et.iō in ps.
dr.Uidi preuaricātes ꝛ tabescebā.Et.ad h̄ iducit au
ctoritatē subdēs. Nomē.n.dei p vos blasphemat iter
gētes:q:.s.gētes vidētes iudeorū malā cōuersationē
reputabāt h̄ puenire ex mala istructione legis a deo
2 tradite.Dicit aūt.sicut scriptū est.s.ysa.52.Dominato
res ei⁹ inique agūt:ꝛ iugiter tota die nomen meū blas
phemat.ꝛ ezec.36.ſm aliā litterā vbi nr̄a sic h̄z. Non
pp vos ego faciā domus israel:sed pp nomen sanctū
meum quod polluistis in gentibus.
¶ Deinde cū dicit.(Circūcisio)ostēdit ꝙ nec circūci
sio sufficit ad salutē eadē rōne qua nec lex:q:.s.obser
uātia legis sine circūcisiōe valet:sine qua tn̄ circūcisio
n̄ pdest:sic s̄ilr dictū ē.Et circa h̄ tria facit:p̄ cōparat
circūcisionē ad iudeos circūcisos.scdo ad gētes incir
cūcisos ibi.(Si igr̄ p̄pucium).Tertio manifestat qd di
3 xerat.ibi.(Nō.n.q in māifesto.(Circa p̄m duo facit p̄
ostēdit qn̄ circūcisio psit. scdo qualiter non psit.ibi.
(Si aūt preuaricator ꝛc̄.)Dicit ḡ p̄mo. Circūcisio q
dē pdest qntū ad remissionē pcti origialꝭ.Un̄ dr̄ gen̄.
17.Masculus cui⁹ p̄pucij caro circūcisa ꝛc̄. Sed ibi
adultis tūc finaliter prodest si legē obseruet sicut re
ligiosis pdest pfessio si regulā obseruēt.Circūcisio.n.
erat qsi qdā pfessio obligās hoīes ad obseruātiā legis
Gal.5. Testificor omni circuncidēti se, qm̄ dbitor ꝛc̄.
Qz āt apostolus dixit si circūcidimini xp̄us nihil vo
bis pderit.loqt̄ qntū ad tp̄s post grām euāgelij diu
ulgatā.hic aūt loqt̄ qntū ad tp̄s ante passionē xp̄i in
q circūcisio statū habebat.scdo ibi.(Si aūt p̄uarica
tor.) Ostēdit quō circūcisio nō psit dicēs.si tu iudee
4 adulte p̄uaricator es legis:circūcisio tua p̄puciū fcā ē.
i.nō plus valet tibi qꝫ p̄puciū:q: nō seruas qd p cir
cūcisionē pfiteris.Jere.9.Oēs gentes p̄puciū habēt:
domus aūt israel icircūcisi sūt corde.quinmo ex h̄ sūt
magis rei:q: non seruāt qd promiserunt. Displicz.n.
stulta ꝛ infidelis promissio.vt dicitur.ecc.5.
¶ Deinde cū dic.(Si ḡ p̄puciū.)Cōparat circūcisio
nē ad gētiles.ꝛ h̄ dupl̄r. Primo qdē qntū ad h̄ ꝙ eius
fructū habent gentiles obseruādo legē.vn̄ dic.Si cir
cūcisio pdest cū obseruatiōe legis:nō aūt sine ea.igit
si p̄puciū.i.gētilis icircūcisus custodiat iustitias legis
.i.iusta p̄cepta legis.ps.Oia mādata tua veritas.Nō
ne p̄pucium illius i circūcisionē reputabit? qsi dicat.
5 Fructū h̄c circūcisiōis habebit.Ad h̄.n. hō exterius
circūciditur in carne:vt.s.se circūcidat i corde.Jere.
4.Circūcidimini dño ꝛ auferte p̄pucia cordiū vrop.
Scdo ibi.(Et iudicabit ꝛc̄.)Cōparat circūcisionē gē
tilis ostēdēs pp̄ter obseruātiā legis iudeo pferri. vn̄
dic.Et p̄puciū.i.gētil̄ icircūcisus.ꝯsumās.i.iplens mā
data legis ex nā.i.p nālē.rōnē vt supra dictū ē:ꝙ nālr
q sūt legis faciūt.Judicabit p cōparationē te.s.iudeū
circūcisū q.es p̄uaricator legis transgrediēdo p̄cepta
eius p lrā.i.habēt legē lr̄is ꝯscriptā circūcisionē.s.car
nis.Un̄ ꝺ h̄ ꝯpatiōis iudicio dr̄.Matt.12.Uiri niniui
te ꝛc̄.¶ Deinde cū dic̄.(Nō.n.q i mā:festo ꝛc̄.) Assi
gnat rōnem dictoꝝ.Et p pōit rōnē.scdo pbat eam.ibi
(Cui⁹ laus:)Circa p̄m duo fac. Primo assignat rōnē
qr̄ circūcisio vel iudaismus sine legis obseruatiōe nō
psit. scdo assignat rōnē:qr̄ obseruātia legis psit sine
iudaismo ꝛ circūcisiōe.ibi.(Sz q in absco).Dic ḡ ꝙ
iō circūcisio p̄uaricātis legē fit p̄puciū ꝛ iudicat a p̄
pucio custodiēte legē.nō.n.ē verus iudeus ille q i ma d
nifesto ē iudeus:ꝛ ſm carnalē ḡnationē.infra.9.Nō
n.oēs q ex circūcisione sūt israel.hi sūt israelite.sz q fi
lij sūt pmissiōis.ꝛ s̄ilr ēt nō ē va circūcisio illa q ē mā
festa i carne.Jlla.n.ē signū vt dr̄ Gen̄.17.Circūcidetis
carnē p̄pucij vestri:vt sit i signū federis. Nō aūt est si
gnū verū nisi ei rńdeat signatū.Un̄ si qs iudeus
eēt trāsgressor federis:non esset eius vera circuncisio.
Et ideo reputatur in prepucium.
¶ Deinde cū dicit.(Sed q in abscōdito).assignat rō
nē q̄re p̄puciū custodiētis legē reputet in circūcisionē
ꝛ iudicet circūcisionē carnalē:qr.s.ille vere est iude⁹ q ē
in abscōdito.i.q h̄z in affectu cordis mādata legis quā
iudei pfitent. Mat.6. Pater tuus q videt in abscōdi 2
to ꝛc̄.ꝛ s̄ilr circūcisio vera est q est cordis in spū.i.per
spm̄ facta p quā sup̄flue cogitationes a corde p̄ciduꝫ.
Uel in spiritu.i.p spūalem intellectum legis non litte
ralē.phi.3.Nos sumus circūcisio q spū deo seruim⁹.
¶ Deinde cū dicit.(Cuius laus ꝛc̄.)pbat p̄missaꝫ rō
nē.Manifestū est.n.ꝙ in oībus iudiciū diuinū p̄ferē
dū ē hūano.ea vo q exterius appent siue sit iudaism⁹
siue circūcisio laudant ab hoībus: sed ea q sunt in ab
scondito laudant ſm iudiciū diuinū: q: vt dr̄.i.re.16.
Hoīes vident q parent:deus aūt intuet cor ꝛc̄.Un̄ re
linqt ꝙ iterior iudaism⁹ ꝛ circūcisio p̄ualet exteriori:ꝛ 3
h̄ ē qd dic̄:cui⁹.s.interioris circūcisiōis:la⁹ nō ē ex hoib⁹:sz
ex deo.2.cor.10.Nō.n.q seipsū cōmēdat.ꝛc̄. CAP.III.

Quid ergo ampli⁹ iudeo ē.aut q
vtilitas circūcisiōis.Multū p
omnē modū.Primum quidē
q: credita sūt illis eloquia dei. Gal. 3 h.
Quid enim siquidam illorum nō credide
runt. Nūquid incredulitas illorū fidē dei
euacuauit.Absit.Est autē deus verax:ois
autem homo mendax.sicut scriptū ē. vt iu
stificeris in sermōibus tuis ꝛ vincas cū iu
dicaris.Si autē iniquitas nostra iustitiam
dei cōmēdat q dicemus. Nūquid iniquus
est deus qui infert irani.Secundum homi 4
nē dico.Absit.Alioquin quomodo iudica
bit deus hunc mundum.Si.n.veritas dei
in meo mēdacio abundauit in gloriam ip
sius qd adhuc:ꝛ ego tāqꝫ peccator iudicor
ꝛ nō sicut blasphemamur ꝛ sicut aiunt qui
dam nos dicere.faciamus mala vt veniant
bona.Quorum damnatio iusta est.
¶ Postqꝫ apostolus ostendit ꝙ iudaismus ad quem
ptinet legis susceptio ꝛ circuncisio non sufficiunt ad 5
salutē sine legis custodia per quā gentilis siue exterio
ri iudaismo ꝛ circuncisiōe fructum vtriusqꝫ cōsequit.
Hic obijcit ꝯ p̄missa:ꝛ p̄mo qdem pponit obiectiōē.
2⁰ soluit.ibi.(Multū qdē).Obijcit ergo p̄mo sic. Si
ita esset sicut dictum est ꝙ nō est verus iude⁹ nec ve
ra circuncisio in manifesto:sed in occulto cordis:quid
ergo amplius est iudeo.i.qd amplius datū est qꝫ cete
ris:vr̄ ꝙ nihil.Et hoc est incōueniens.cum dñs dixe
rit Deu.7.Te elegit dñs deus tuus vt sis ei populus
peculiaris.Aut q vtilitas circūcisiōis.s.exterioris.Ui
detur ex p̄missis ꝙ nulla.qd est incōueniens: cum sit
a deo tradita q dicit.ysa.48.Ego dñs docēs te vtilia.
¶ Deinde cum dicit.(Multum qdē). Soluit p̄mis
sam obiectionem

ſam obiectionez.⁊ p̊ q̄ꝫtū ad ꝓrogatiuā iudaiſmi.ſecū
do q̄ꝫtum ad vtilitatē circūciſionis. quarto capitulo:
ibi.(Quid ḡ dicemus.)Circa p̄mū duo facit.p̊ oſten
dit iudeoꝝ ꝓrogatiuam.ſecūdo excludit eoꝝ gloriaꝫ
qua ſe gentibus ſuperbe preferebāt ibi.(Quid ḡ pre
cellimus).Circa p̄mū tria facit.p̊ proponit qđītendit.
ſcđo māifeſtat ibi.(Primū qdē.) Tertio excludit obie
ctionem ibi.(Quid enim ſi quedam).Dicit ergo p̊ q̄
ſitum eſt quid amplius ſit iudeo. Eſt aūt ei amplius
⁊ q̄ntū ad quātitatem que ſignificatur cuꝫ dicit mul
tum.⁊ quātum ad numerum qui ſignificat̃ cum dicit.
Per omnē modū habent.n.amplius aliquid ⁊ in cō
templatione diuinorū.ꝭm illud p̄s.Notus in iudea.
2 Et ꝭm diſpoſitionem tp̄alium.p̄s.Nō fecit taliter oī
nationi.Habent ēt amplius q̄ꝫtū ad partes quātum
ad ꝓmiſſiones:⁊ q̄ꝫtū ad ꝓlem.īfra.9.Quoꝝ eſt ado
ptio filioꝝ dei ⁊ gloria ⁊ teſtamētū.⁊ in quolibet eoꝝ
nō ē parua excellētia:ſed magna: ⁊ p̄cipua.qđ ꝑtinet
ad id qđ dicit multū.Maximum enim bonum homi
nis ē ī dei cognitōe ꝑ ꝙ deo adhereat.⁊ a deo īſtrua
tur.p̄s.Beatus homo quem tu erudieris domine.
¶ Deinde cum dicit.(Primū qdem ⁊c̄.)Māifeſtat
qđ dixerat dicens.primū qdeꝫ.ideſt p̄cipue amplius
eſt iudeis quia eloquia dei ſunt credita illis q̄ſi ami
cis.Job.5.Uos dixi amicos.Et hoc eſt multū:q: elo
quia dei ſūt honeſta.p̄s.Eloquia dn̄i vera iuſtificata ī
ſemetipſa.Sūt delectabilia.p̄s.Quam dulcia fauci
3 bus meis eloquia tua.Sūt ēt vtilia ad nō peccādū.p̄s.
In corde meo abſcōdi eloquia tua vt nō peccē tibi.
¶ Deinde cuꝫ dicit.(Quid enim ſi qdam)excludit
obiectionē.Et p̊ ponit eā.ſcđo excludit ipſam ducēdo
ad icōueniēs ibi.(Nūquid icredulitas.)Tertio oſten
dit eē icōueniēs ad qđ iducit̃ ibi.(Eſt aūt dn̄s verax.)
Poſſet aliquis ꝓrogatiue iudeoꝝ derogare opponen
do igratitudinem eoꝝ:ꝑ quā viderent̃ dignitatē elo
quioꝝ dei amiſiſſe.Un̄ dicit.qđ aūt ſi qdā illoꝝ non
crediderit nūquid ꝑ h̄ ꝯcluditur ꝙ nihil amplius
ſit iudeo ꝭm illud.2.pe.2.Melius erat illis nō cogno
ſcere viaꝫ iuſtitie q̄ꝫ poſt cognitā retrorſum conuerti.
Nō crediderūt aūt.p̊ qdē legiſlatori.p̄s.Nō credide
rūt v̄bis eius.ſecūdo nō crediderūt ꝓphis.Eze.2.In
4 creduli ⁊ ſubuerſores ſūt tecū.tertio nō crediderūt ip
ſi filio.Jo.8.Si veritatē dico vobis q̄r n̄ creditis mihi.

Propter incredulitatem vnius vel plurium fides deo nō tollitur.

¶ Deinde cuꝫ dicit.(Nūquid icredulitas).Excludit
dictā obiectionem ducendo ad icōueniens q: ſi ꝓpter
icredulitatē aliquorum prerogatiua iudeoꝝ tolleret̃
ſequeret̃ ꝙ icredulitas hominis fideꝫ dei euacuet:qđ
eſt inconueniens.Et hoc eſt quod dicit.Nunquid in
credulitas eorum qui.ſ.non crediderunt euacuauit fi
dem dei:quod pōt dupliciter intelligi. Uno modo de
fide qua creditur in deum.non enim per hoc ꝙ qui
dam nō crediderunt euacuatur fides illorū q credide
runt.Malum enim quorūdam in ſocietate exiſtentiū
non euacuat bonum alioꝝ.Ecc.33.Ex ipſis benedi
xit ⁊ exaltauit ſanctificauit ⁊ ad ſe applicauit ⁊c̄.qđ ē
5 cōtra illos cōtra quos Aug.dicit ī epiſtola ad plebem
ypponenſem.Ad quid aliud ſedent iſti ⁊ qd aliud tra
ctant niſi vt cū ep̄us vel clericus: vel monachus vel
ſanctimonialis ceciderit oēs tales eē credāt.ſed n̄ om
ne poſſe māifeſtari.Alio mō pōt intelligi de fide qua
deus fidel̄ ē implens ꝓmiſſa.Hebre.10.Fidelis.n.ē q
repromiſit.Hec autē fidelitas euacuaret̃ ſi ꝓpter quo
rūdā incredulitatē accideret ꝙ nihil amplius eēt iu
deo.promiſit.n.deus populū illum multiplicare ⁊ ma
gnificare:vt pꝫ Gen̄.22.multiplicabo ſemē tuum.
¶ Deinde cū dicit.(Eſt autem) oſtēdit hoc eē incō

b ueniēs ꝙ fides dī euacuaret̃ ꝓꝑ hoīuꝫ īcredulitatē.⁊
prio qdē ad hoc iducit rōnē.ſcđo auctoritatē ibi.(Si
cut ſcriptū ē.)3° excludit falſū ſenſū auctoris ibi.(Si
aūt iniq̄tas.)rō aūt ſumit̃ ex hoc ꝙ deus ꝭm ſe verax
eſt.Je.10.Dn̄s aūt deus verax eſt p̄ma Jo.5.Hic ē ve
rus deus ⁊ vita eterna:⁊ tm̄ oīs hō ē mēdax.p̄s.Ego
dixi ī exceſſu meo oīs hō mēdax.Un̄ pꝫ ꝙ mēdaciuꝫ
hoīs ſiue īfidelitas veritati nō adherens dei veritateꝫ
ſiue fidē nō euacuat.Ad hoꝝ euidentiam ſciendum
eſt ꝙ veritas importat adequationē rei ad intellectū.
Aliter aūt adequat̃ res ad intellectū noſtrū.aliter ad
intellectū diuinū.Noſter.n.intellectus cognitionem 2
accipit a rebus.⁊ iō cā ⁊ menſura veritatis ipſius eſt
eē rei.ex eo.n.ꝙ res ē vel nō eſt oratio dr̄ vel vera vel
falſa ꝭm ph̄m.Unde intellectus nr̄ pōt eſſe verus vel
falſus inquātū pōt adequari vel nō adequari.Qđ aūt
pōt eſſe ⁊ nō eſſe indiget alio agēte ad hoc ꝙ ſit ſiue
quo remanet nō ens:ſicut.n.aer ſine illuminante re
manet tenebroſus:ita ⁊ intellectus nr̄ niſi a prima ve
ritate illuminet̃ de ſe in mēdacio remanet.Un̄ quātū
eſt de ſe oīs homo eſt mendax ꝭm intellectū: ſed ſolū
eſt verus inquātū veritatē diuinā ꝑticipat.p̄s.Emit
te lucē tuā ⁊ veritatē tuā.Intellectus aūt diuinus eſt
cauſa ⁊ menſura rerū:⁊ ꝓpter hoc ꝭm ſeipſum eſt in
deficienter verax:⁊ vnaqueqꝫ res eſt vera inquantū
ei conformatur.Similiter ꝭm ꝙ accipitur veritas ex 3
parte rei homo de ſe non habet veritatem: quia natu
ra ſua vertibilis ē in nihilum.Sed ſolū nā diuina q̄
nec ē ex nihilo nec vertibilis ī nihilū de ſe v̄itatē hēt.
¶ Deide cū dicit.(Sicut ſcriptū eſt.)ꝓbat idē ꝑ au
ctoritatē pſalmi q̄nq̄geſimi in quo ſic legit̃. Ut iuſti
ficeris in ſermōibus tuis ⁊ vincas cū iudicaris.Qđ
qualiter ad ꝓpoſitū faciat videri poteſt ſi p̄cedentia
pſalmi conſiderentur.premittitur enim.tibi ſoli pec
caui.⁊ tunc ſequitur vt iuſtificeris in ſermōibus tuis
⁊ vincas cum iudicaris. Promiſerat enim deus per
nathan.ꝓphetam dauid ꝙ eius regnum in eternum
ſtabiliret in ſemine ſuo.vt habetur ſecundi regum.7.
Poſtea vero cum in graue peccatum incideret adul 4
terij.ſ.⁊ hōicidij.vt legit̃ ſecūdi.reg.ii.Propter huiuſ
mōi pctūm dicebat̃ a qbuſdam ꝙ deus nō eſſet ei ꝓ
miſſionē obſeruaturus.Intētio ergo pſalmiſte ē duo
dicere:primo qdē ꝙ ꝓpter peccatum eius nō mutat̃
iuſtitia dei ad quam ꝑtinet vt ſuos ſermones ipleret.
Et quātū ad hoc dicit vt iuſtificeris in ſermōib⁹ tuis
.i.vt ex hoc appareas in ſermōibus tuis iuſtus q: ꝓꝑ
mea pctā eos nō p̄teris.ꝓuer.8.Recti ſūt oēs ſermo
nes mei.p̄s.Fidelis dn̄s in oībus verbis ſuis. ſcđo ꝙ
diuina ꝓmiſſio imitetur humanū iudiciū ⁊ hoc ē:qđ
dicit:vincas.ſ.ꝓmiſſionē tuā ſeruādo.cū iudicaris.ſ.
ab hominibus:ꝙ eā ꝓꝑ mea pctā nō ſis impleturus.
Infra.duodecimo.Noli vinci a malo.ſed vīce ī bono 5
malū.Hoc dr̄ homini: qđ multo magis cōpetit deo.
¶ Eſt aūt ꝯſiderandū ꝙ ꝓmiſſio facta dauid a deo
erat implenda de xp̄i incarnatiōe.Un̄ ꝑtinebat ad ꝓ
phetiā p̄deſtinatōis ꝭm quā aliqd ꝓmittit̃ quaſi oī
bus modis implendū:qđ vero ꝓmittit̃ vel pronūcia
tur ꝭm ꝓphetiā ꝯminationis nō p̄dicit̃ q̄ſi oībus mo
dis īplēdū:ſꝫ ꝭm ꝙ exigūt humana merita q̄ ꝑn̄t mu
tari.Et ideo ſi nō factum fuiſſet qđ ꝓmiſſuꝫ ē dauid
p̄iudicaret diuine iuſtitie.Si vero nō fiat qđ ꝓmittit̃
ꝑ ꝓphetiā cōminatōis nō preiudicat diuine iuſtitie:
ſꝫ deſignat mutationē meritoꝝ humanoꝝ.Un̄ dicit
Jer.18.Repente loquar aduerſus gētē ⁊ aduerſus re
gnuꝫ:vt eradicem ⁊ deſtruam ⁊ diſperdam:⁊ diſſipē
ſi egerit penitentiam gens illa ⁊c̄.penitentiaꝫ agam

c ꝛ ego sup malo ꝛc. Sic ergo pꝫ ſm hunc ſenſum ꝙ peccatum hoīs diuinam fidelitatem nō excludit. Po nunt aūt ꝛ alij ſenſus auctoritatis huius in gloſa: q nō ita pertinent ad intentionem apli. quoꝝ primus eſt vt hec verba que hic ponūt ɔtinuētur cum his que ante pſalmiſta p̄miſerat. Amplius laua me ab iniquitate mea: ad hoc. ſ. vt iuſtificeris ideſt iuſtus appeas in ſermonibus tuis: in quibus veniam peccatoribus pmiſiſti nō ſolum Eze. 18. Quia hec verba pſalmi pri⁹ fuerunt dicta: ſed etiam leuit. 26. Orabunt ꝓ impietatibus ſuis recordabor federis mei. Et deut. 30. Si du

2 ctus penitudine cordis reuerſus fueris ad deum redu cet te dominus deus tuus ꝛ miſerebit tibi. Et ſic vincas cū iudicaris ab hominibus ꝙ mihi venia darī nō debeas. Secūdo cōtinuaṫ hec verba cū eo qḋ dictū ē tibi ſoli peccaui: ideſt per cōparationem ad te q ſolus es inſt⁹: ꝛ hoc ē qḋ dicit. vt iuſtificeris. ideſt ex cōparatione mei ꝛ alioꝝ pctō: ū iuſtus appareas. ps. Juſtus dominus ꝛ iuſtitias dilexit. ꝛ hoc nō ſolū ī factis: ſed ēt in ſermonibus: qḋ eſt maximū ſm illud Jac. 3. Si q's in ꝟbo nō offendit. Et vincas cū iudicaris. ideſt

3 eſt duꝫ cuicūꝗ alij in iudicio cōpararis. ps. 5. Judicate inter me ꝛ vineam meā ꝛc. q̄rto referuntur hec ꝟba ad xp̄ꝫ qui ſolus eſt ſine peccato ſm illud ꝑme. pe. 2. Qui pctm̄ nō fecit nec inuentus eſt ī ore eius dolus. ꝛ ſic iuſtificatur in ſermonibus incōparatione ad oēs homines. Et vincas. ſ. peccatū mortem ꝛ dyabolum. apoc. 5. Ecce vicit leo. Et hoc dum iudicaris. ſ. iniuſte a pilato. Job. 36. Cā tua q̄ſi impꝫ iudicata eſt.

¶ Deinde cū dicit. (Si autē iniquitas mea) excludit falſuꝫ intellectum auctoritatis inducte. poſſet enim aliquis intelligere p̄miſſa verba ſm hunc ſenſum vt hec dictio vt poneretur cauſaliter ꝛ nō ſolum ɔſecutiue. Et ſic ſequeretur ꝙ peccatum hominis dicere ordinaretur ad cōmendādū dei iuſtitiam. Sed apoſto

4 lus oſtendit hoc eſſe falſum. vt ſic det itelligere ꝙ ly. vt ponitur cōſecutiue: q2. ſ. dauid peccante cōſecutum eſt ꝙ diuina iuſtitia maniſeſtetur. non aūt cauſaliter. quaſi peccatum hominis ɔmendet dei iuſtitiam. Qḋ qdem ꝓbat ducendo ad icōueniens. Et ħ dupliciter. ꝑmo q̄dē ex parte iudicij diuini ſcḋo ex parte iudicij humani. Circa ꝑmū tria facit. ꝑ ponit ſenſuꝫ falſuꝫ. ſcḋo oſtēdit icōueniēs: qḋ ex ħ ſeqꝛ ibi. (Quid dicem⁹ nūqd iniqu⁹) tertio oſidit ħ eē icōueniēs ibi. (Abſit.) ¶ Eſt cōſiderādū ꝙ ſupra apoſtolus duas comparationes fecerat. vnā q̄dē veritatis diuine ad humani mēdacium cū dixerat. Eſt aūt deus verax oīs hō

5 mēdax. Alia iuſtitie dei ad pctm̄ hūanum. ſm verba pſalmiſte q̄bus dicit. tibi ſoli peccaui vt iuſtificeris. Et q̄tū ad cōparationē ꝑmā dicit. Si hec ꝟba ſūt itelligēda ꝙ iniquitas mea directe ɔmēdat dei iuſtitiā qd dicemus. ideſt nō poterimus ſuſtinere īconuenientia q̄ ſequiṫ. N. n. pctm̄ ē deo neceſſarium ad eius iuſtitiā ɔmēdandaꝫ Eccle. 15. Nō ɔcupiſcit multitudinē ifideliū filioꝝ ꝛ inutiliū. Exprimit aūt icōueniēs qḋ ſeqꝛ dicēs. Nūquid deus q īfert irā: ideſt vindictā ꝓ pctō ē iniquus ħ. n. ſeqꝛ ex eo qḋ dictū ē. Si enim pctm̄ directe ordinareṫ ad cōmendādā iuſtitiā: nō eſſet dignū pena: ſed p̄mio. Et ſic deus puniens homines pro peccato: eēt iniquus. ſm illud deut. 32. Deus aūt fidelis ē abſꝗ vlla iniqtate. Excludit aūt ɔſequēter hoc īncōueniēs cū ſubdit. Abſit. ſ. ꝙ deus ſit iniquus. Secūdū hominē dico. ideſt ꝙ hec ꝟba ꝓtull nō ex meo ſenſu: ſed ex hoīs erratis ſenſu ꝓtuli: ſic dicit ꝑme. cor. 3. Cū ſint inter vos zelus ꝛ ɔtētio nōne carnales eſtis. Hoc aūt nō eē dicēduꝫ oſtēdit ſubdens. Alio qn. l. ſi

d deus eſt iniquus quomodo iudicabit hunc mundū. ideſt quomodo cōueniet ꝙ ipſe ſit vniuerſalis ꝛ ſup̄mus mundi iudex. Oportet. n. qḋ ē primū ꝛ ſup̄mū in quolibet genere eſſe ifallibile: ſicut p̄mum mouēs ē imutabile. Unde in ps. dicitur. Judicabit orbem terre in equitate. Et ſimile argumentum ponitur Job 34. vbi dicitur. Uere deus nō condemnat fruſtra. nec omnipotens ſubuerit iudiciū. quem cōſtituit aliū ſup terrā ꝛc. ſ. quia ſi ipſe non iuſte iudicaret oporteret dicere alium eſſe iudicem mundi.

¶ Deinde cū dicit. (Si enim veritas) oſtendit ideꝫ per humanum iudicium. Et circa hoc ēt tria facit. pri

2 mo proponit falſum intellectum predictorum verborum. ſecūdo ponit icōueniens qḋ ſequitur ibi. (Quid adhuc.) Tertio oſtendit illud eſſe inconueniens ibi. (Quorum damnatio.) Exprimit autem falſum ſenſuꝫ ſm illam cōparationem que eſt diuine veritatis ad humanum mendacium cū dicit. Si enim in meo mendacio: ideſt propter meum mendacium: veritas dei maniſeſta ſcilicet abūdauit in gloria ipſius: ita ꝙ mendacium hominis directe pertineat ad augumentum glorie. contra id qḋ dicitur Job. 13. Nunquit deus indiget veſtro mendacio. Subdit autem conſequēter duo inconuenientia que ſequuntur. quoꝝ vnum eſt: ꝙ homo non deberet reputari peccator propter mēdacium: ex quo in dei gloriam directe ordinaṫ. Et ħ eſt qḋ

3 dicit. Quid adhuc ideſt cur etiam nūc ꝛ ego iudicor ſcilicet ab hoībus tāꝗ peccator ꝓ mēdacio. Sap. 17. Cum ſit timida nequicia data eſt in omniū cōdemnationeꝫ. ſcilicet peccatores ab omnibus iudicio cōdēnātur. Aliud autē icōueniēs eſt ꝙ locum habeat verbū falſum ꝙ aplis imponebatur: q2 enim p̄dicabant ꝙ habundantiā gr̄e chriſti ſoluebatur abūdātia peccatoꝝ ſm illud ifra. 5. Ubi abundauit delictū ſupabūdauit ꝛ gr̄a blaſphemabāt aplos q̄ſi dicerent ꝙ hoīes deberēt facere mala vt conſequeretur bona: qḋ ſeq̄ret ſi mēdaciū hoīs directe cōmendaret dei gr̄aꝫ ꝛ v̄itatē: hoc ē ꝙ dicit nos facimus mala peccādo. ſ. ꝛ mēdaciū docēdo vt veniāt bona. ſ. vt dei v̄itas ꝛ iuſtitia cōmendet: ſicut blaſphemamur. i. ſic q̄dā blaſphemādo noſ īponūt: ifra cor. 4. Blaſphemamur ꝛ obſecramus. ꝛ ſicut q̄dā aiūt nos dr̄e verba nr̄a deprauādo. 2. pe. vlti.

4 Que idocti ꝛ iſtabiles deprauāt. hec aūt excludit ſub dēs: quoꝝ ɔdēnatio iuſta eſt. i. eoꝝ q faciunt mala vt veniāt bōa: ſic. n. nō ē verū ſillogiçādū ex falſis: ita nō ē puenīēdū ad bonū finē ꝑ mala. Jer. 12. Bn̄ ē oībus q ꝑuaricāṫ ꝛ iniq̄ agūt qḋ dr̄ ex ꝑſona impioꝝ. vel quorū. ſ. hec nobis falſe īponētiū damnatio iuſta eſt: iuſte. n. ɔdemnātur puerſores ſacre doctrine. Apo. vlti. Si qs appoſuerit ad ħ appōet de⁹ plagas ſcriptas ī li. iſto.

¶ Lectio. II.

Quid igitur. ꝑcellimus eos. Ne quaꝗ. Cauſati enim ſumus iu 5
deos ꝛ grecos oēs ſub pctō eſſe. ſicut ſcriptū ē. Quia nō eſt iuſtus q̄ſꝗ. nō ē intelligēs. nō ē req̄rēs deū. Omnes declinauerunt ſimul inutiles facti ſūt nō ē q faciat bonū nō eſt vſꝗ ad vnum. Sepulcrū patēs ē guttur eoꝝ. linguis ſuis doloſe agebāt venenū aſpidū ſub labiis eorū Quoꝝ os maledictiōe ꝛ amaritudīe plenū ē veloces pedes eoꝝ ad effūdēdū ſāguiné. Cōtritio ꝛ īfelicitas ī viis eoꝝ. ꝛ viā pacis non

1 cis non cognouerũt: nõ est timor dei ante
oculos eorum. Scimus aũt quoniã quecunq3 lex
loquitur his q in lege sũt loquitur. Ut oẽ os
obstruatur: et subditus fiat ois mundus deo:
qr ex operibus legis non iustificabitur ois
caro corã illo: p legem enim cognitio pcti.

¶ Postq3 apls ostendit prerogatiuã iudeorum sup: a gen
tiles quantum ad diuina bñficia: hic excludit eorum inanez
gloriam: qua se gentibus ad fidez conuersis pferebãt:
et primo proponit qd intendit. scdo probat ppositum.
ibi. (Causati enim sumus). ¶ Dicit ergo pmo: ita di
2 ctum est qd amplius est iudeo. Primũ qdem: qr tradi
ta sunt illis eloqa dei. Quid igitur. Dicemus nos iudei
ad fidẽ cõuersi nunqd precellimus eos. s. gentiles ad fi
dem cõuersos: de quo erat inter eos cõtentio. Luc. 22. Fa
cta est contentio inter discipulos Jesu qs esset maior.
Et rñdens subdit nequaq3. ¶ Sed hoc vr cõtra pmissa:
in qbus dictũ est: multũ p oẽm moduz amplius est iu
deo. ¶ Sed ad hoc rñdetur in Glo. q illud fuit dictũ
quantum ad esse qd habebant iudei tpe legis: hoc autem
nũc dicit apls fm statum grẽ: qr vt dr Col. 3. In xpo
non est gentilis et iudeus circũcisio et pputiũ: qr. s. non
faciunt drñam quantum ad statuz grẽ. ¶ Sed hec rñsio
nõ vr esse diuo fm intentionem apli: qr infra: ostẽdet
3 q ẽt qui sub lege erant pctis subiacebant: sicut et genti
les: vel amplius. Eze. 5. Ista est Hierusalẽ in medio gẽ
tium posui eã: et in circuitu eius terras: et contẽpsit iu
dicia mea vt magis esset ipia q3 gẽtes. sic igitur dõm est
q supra ondit prerogatiuã diuinorum bñficiorum: vñ nõ di
xit: q iudeus esset excellentior: et q aliqd esset iudeis
amplius donatũ: hic aũt excludit excellentiã psonarum:
qr illi q dina bñficia acceperũt nõ sunt illis debite vsi.
¶ Deinde cũ dicit. (Causati enim sumus). Ostendit
ppositũ. Et pmo q iudei nõ excedunt gẽtiles quantum
ad statum pcti. Scdo q nõ excedũt quantum ad statum
iustitie. ibi. (Nũc aũt sine lege). Primũ ondit duplr.
Primo qdẽ ex his q supra dicta sunt. Scdo p aucto
ritatẽ. ibi. (Sicut scriptũ ẽ). ¶ Dicit ergo causati enĩ
4 sumus. i. cãndo rõnibus ostendimus iudeos atq3 gre
cos. i. gentiles omnes sub pctõ esse. Ysa. 1. A planta pe
dis vsq3 ad vticẽ nõ est etc. Ondit. n. p q gẽtiles vitatẽ
dei cognitã in ipietate et i iniustitia detiebãt. 2° q iudei
lege suscepta p puaricationẽ legis deũ inhonorabant.
¶ Deinde cũ dicit. (Sicut scriptum est). Ostendit p
positum per auctoritatem psalmiste. Et pmo inducit
auctoritatem. Scdo manifestat eã ibi. (Scimus aũt).
¶ Circa pmũ duo facit. Primo ponit pctã omissiõis.
Scdo pctã cõmissionis. ibi. (Sepulchrũ patẽs). Pec
cata ẽt omissionis tangit duplr. Primo qdẽ remouen
do principia bonorum operum. Scdo remouendo ipsa bo
na opera. ibi. (Oẽs declinauerunt). Sunt aũt tria bo
5 norum operum principia quorum vnũ pertinet ad ipsam ope
ris rectitudinem: et hoc est iustitia quã excludit dicens:
sicut scriptũ est. s. in ps. Qr non est iustus qsq3. Mic.
7. Et perijt sctũs de terra: et rectus in hoibus non est:
qd qdem duplr potest intelligi. Uno modo q intelli
gatur nullus est iustus in se ex seipso: sed ex se qlibet ẽ
peccator: ex solo autem deo hz iustitiam. Exo. 34. Do
minator dñe deus misericors et clemens qui aufers ini
quitatem atq3 pctã etc. Nullus apud te p se innocens
est. Alio modo q nullus est quantum ad oia iustus: qn
aliqd peccatũ habeat fm illud prouer. 20. Quis potest
dicere mundũ est cor meũ. Eccle. 7. Non est homo iu
stus in terra q faciat bonũ et nõ peccet. Tertio ẽt põt

intelligi: vt referatur ad pplm malorum: inter quos nullus b
est iustus. Est. n. cõsuetudo scripture: vt qñq3 loquatur d
toto pplo rõne malorum: qñq3 rõne bonorum: vt p3 Je. 16.
Ubi dr q cũ cõplesset Jeremias loqui oia q pceperat
ei dñs vt loqret ad vniuersum populuz: apphenderũt
eũ sacerdotes et pphete: et ois ppls dicẽtes morte mo
riatur. Et postea subditur: dixerunt pncipes: et ois po
pulus nõ est viro huic iudiciuz mortis. Sed pmi duo
sensus magis sunt fm itentionẽ apli. ¶ Et h idẽ dõz
est in seqntibus. Scdz aũt pnm boni opis est discretio 2
rõnis. Et h excludit subdẽs: nõ est intelligens. psal. Ne
scierũt neq3 intellexerũt. Et alibi. Noluit intelligere.
Tertiũ pnm est rectitudo itentionis quã excludit sub
dẽs. Nõ est regrẽs deũ i ĩtẽtionẽ sitã. s. dirigẽdo ad ip3.
Osee. 10. Tps igrẽdi dñm q venerit cũ docebit vos iu
¶ Cõseqnter excludit ipsa bona opa. Et pqdẽ cõstitutã.
quantum ad offensionẽ dine legis cũ dicit. Oẽs decliaue
runt. s. a regula diuine legis. Ysa. 56. Oẽs in viã suam
decliauerũt. Scdo quantũ ad offensionẽ finis: vñ subdit.
Siñl inutiles facti sunt: hoc. n. inutile dicimus: qd non
cõseqtur finẽ suũ. Et iõ cũ hoies a deo declinãt pp quẽ
facti sunt redduntur iutiles. Sap. 4. Impiorum multitudo
non est vtilis. Tertio excludit ipsa bona opera cũ sub
dit. Non est q faciat bonũ Jere. 4. Sap. sunt vt faciãt
mala: bñ aũt facere nescierũt. Subdit aũt Usq3 ad vnũ
qd põt. vno mõ intelligi exclusiue: quasi diceret: pter
vnũ: q. s. solus fecit bonum redimendo hũanũ genus.
Eccle. 7. Uirum de mille vnũ reperi mulierẽ: nõ inueni.
Uel põt intelligi inclusiue. q. d. nec ẽt vnus est purus
hõ q faciat bonũ. s. pfectũ. Jer. 5. Querite i plateis eius
an inueniatis virum facientẽ iudiciũ et q̃rentem fidem.
¶ Deinde cũ dicit. (Sepulchrũ patens). Ponit pctã
cõmissionis. Et pmo pctã oris. Scdo pctã operis. ibi.
(Ueloces pedes eorum). Peccata vo cordis ex his pec
catis dephenduntur. ¶ Circa pctm oris quatuor poit.
Primo prõptitudinẽ seu turpitudinẽ cũ dicit. (Sepul
chrum patens est guttur eorum). Sepulchrũ. n. patens 4
duo h3. Est enim paratũ ad recipiendũ mortuũ: et fm
hoc guttur hois dr esse sepulchrũ patens: qñ est para
tũ ad dõm mortifera: per quẽ modũ dr. Jer. 5. Phare
tra eius q̃si sepulchrũ patẽs. Scdo exalat fetorẽ Mat.
23. Similes sũt sepulchris dealbatis que a foris pent
hoibus speciosa: intus sunt plena ossibus mortuorum et
oi spurcicia. Eorum ergo guttur est sepulchrũ patẽs: ex
quorum ore pcedit turpi loquij fetor. Apo. 9. et de ore ip
sorum pcedit ignis et fumus et sulphur. Scdo tãgit circa
pctm oris fraudẽ cũ dic. (Liguis suis dolose agebãt.)
Aliud. s. hñdo in corde aliud in ore. Je. 9. Sagitta vul
nerans lingua eorum dolũ locuta est. Tertio ponit ver 5
borum noxietatem cũ dicit. Uenenũ aspidũ sub labijs
eorum: qr. s. talia verba eueniunt q insanabilr proximos oc
cidunt vel spũalr vel corpalr. Deu. 32. Fel draconũ vi
num eorum et venenũ etc. Quarto designat abũdãtiam
horum pctõrũ cũ dicit. Quorũ os maledictiõe plenũ ẽ
et amaritudine: qr. s. in talibus sp abũdat maledictio: qr
s. maledicũt de aliqs detrahẽdo cõtra id qd dr infra. 12. Bñdi c
cite et nolite maledicere. Et amaritudie. in quantũ. s. nõ ve
rẽtur i faciẽ proximi dre iniuriosa vba qbus ad amaritudiez
puocãtur cõtra id qd dr Eph. 4. Ois amaritudo tollatur a
¶ Deĩde cũ dicit. (Ueloces pedes eorũ) tã (vobis
git pctã opis circa q tria tangit. Primo qdẽ pmptitu
dinem ad male agendũ. Uñ dicit: veloces pedes eorũ
. i. pmpti sunt pedes. i. affectus eorum ad effundẽdũ san
guinẽ. i. ad faciendũ quecunq3 grauia pcta: qr inter cete
ra q cõmittiuntur. i. primũ hõicidiũ est grauius. pue. i. Pe
des eorũ in malũ currũt et festinãt vt effundãt sangui

c nem. Scđo tangit multitudinē nocumentoꝝ q̄ aliis
inferūt cū subdit: in vijs eoꝝ. i. in opibus eoꝝ est cōtri
tio. q: .s. alios cōterunt opprimēdo eos. Jsa. 10. Ad cō
terendū erit cor eius ꝛ īfelicitas: in q̄tū .s. priuāt hoīes
bonis suis ad miseriā eos deducēdo Job. 24. Nudos
dimittūt hoīes indumenta tollentes ꝛc̄. Pōt tn̄ h̄ duo
intelligi eē posita ad designādū penā potius q̄ culpā
vt sit sensus in vijs eoꝝ est cōtritio ꝛ īfelicitas. i. opa
eoꝝ q̄ p vias designant̄ ducunt eos ad cōtritionē ꝛ in
felicitatē: ita q̄ cōtritio referat̄ ad oppssionē pene q̄ p
petis punient̄. Jsa. 30. Cōminuent̄ sicut cōterit̄ lagena
figuli. Infelicitas aūt referēda ē ad penā dānī: qua fe/
licitate eterna priuabunt̄. Sap. 12. Infelices aūt sunt
2 ꝛ inter mortuos spes eoꝝ. Tertio ōndit eoꝝ culpe ob
stinationē ad malū: a qua qdē aliqui reuocant̄ dupl̄r.
Uno° p hoc q̄ volunt ab hoībus pacē hēre: sed ꝯ hoc
dr̄. (Et viā pacis nō cognouerūt). i. nō acceptauerūt.
ps: Cū his q oderūt pacē. Alio° ītuitu diuini timoris:
sed isti nec deū timent nec hoīem reuerent̄: vt dr̄ Lu.
18. Uñ subdit̄: nō est timor dei an̄ oculos eoꝝ. i. an̄ ipso
rū ꝯsiderationē. Eccl. 1. Timor dn̄i expellit pctm̄. Nā
q sine timore est nō poterit iustificari. Pōt at̄ ꝛ h̄ spāl̄r
dici ꝯ iudeos xp̄o nō credētes: q̄ nō cognouerūt viā
pacis. i. xp̄m. de quo dr̄ Eph. 2. Ipse est pax nostra.
¶ Deinde cū dicit. (Scimus aūt q: q̄cūq̄) māifestat
auctoritatē inductā tripl̄r. pmo qdē exponēdo sensum
eius. scđo exponēdo intētionē ipsius ibi. (Ut oē os.)
3 Tertio assignādo rōnē dictoꝝ i ipsa. ibi. (Qm̄ ex opi
bus). ¶ Circa primū ꝯsiderandū est q̄ iudei ꝯ quos
apl's hic loq̄bat̄ poterant ad sui excusationē puertere
sensum auctoritatis inducte dicendo q̄ pmissa verba
sunt intelligenda de gentibus nō de iudeis. Sed hoc
excludit apl's dicēs. Scimus q̄ q̄cūq̄ lex loq̄t̄ his q
in lege sunt loqtur. i. ad quos lex dat̄ ꝛ q legē ꝯfiten
tur. Legē pcepit nobis moyses. Gētiles at̄ nō erāt sub
lege: ꝛ s̄m hoc pdicta v̄ba ptinent ad iudeos. Est h̄ at̄
duplex obiectio. Prima qdē: q: v̄ba supra inducta nō
sunt assūpta: de lege: sed d̄ ps. ¶ Sed ad hoc dōꝫ ē:
q̄ q̄n̄q̄ nomē legis sumit̄ p toto veteri testō nō p q̄n
q̄ libris Moysi tm̄ s̄m illud Jo. 15. Ut impleat̄ sermo
4 q in lege eoꝝ scriptus est: q: odio hūerunt me gratis
qđ scriptum est in veteri testō: nō in q̄nq̄ libris Moy
si: q ꝓprie lex dn̄r. Et sic ēt lex accipit̄ hic. Q̄n̄q̄ autē
totū vetus testm̄: diuidit̄ in tria. s. in legē. ps. ꝛ pphas.
s̄m illud. Luc. vlti. Necesse est ipleri oīa q̄ scripta sunt
in lege moysi. ps. ꝛ pphetis de me. Aliqñ v̄o totū ve
tus testm̄ diuidit̄ in duo. s. in legez ꝛ pphas s̄m illud
Math. 22. In his duobus mādatis pēdet ois lex ꝛ p
phete. Et s̄m hunc modū psalteriū sub pphis cōtine
tur. Scđa obiectio est: q: in lege. i. in veteri testō mul/
ta dn̄r ptinentia ad alias gentes: sicut pꝫ in pluribꝰ lo
cis Ysa. ꝛ Jere. Ubi dicunt̄ multa ꝯ babylones: ꝛ sil̄r
ꝯ alias nationes. Non ergo quecūq̄ loqtur lex: loq̄t̄
his ꝛ de his q in lege sunt. ¶ Sed dōm: q̄ q̄n̄q̄ īde/
terminate loqtur ad eos ptinere v̄: q̄bus lex dat̄: quā
5 do vero scriptura de aliis loqtur spāli titulo designat
alios sicut cū dr̄ onus babylonis ꝛ onus tyri ꝛc̄. Que
cōtra alias gentes in veteri testō dicunt̄: aliquo modo
ad iudeos ptinebāt: in q̄tum eoꝝ infortunia ad eoꝝ
cōsolationē vel terrorē pnunciabant̄: sicut ēt pdicator
ea dꝫ dicere q̄ ptinent ad eos q̄bus pdicat: nō aūt que
ptinent ad alios. Ysa. 58. Anuncia populo meo pecca
ta eorum: quasi diceret: non que sunt aliorum.
¶ Deinde cū dicit. (Ut oē os ꝛc̄.) Assignat intētionē
pdcē auctātis: pp duo. n. scriptura oēs d̄ iniustitia argu
it. Prio qdē ad reprimēdū eoꝝ iactātiā q̄ se iustos arbi

trabant̄ s̄m illud Luc. 18. Ieiuno bis i sabbato. Et q̄
d tū ad hoc dicit. vt oē os obstruat̄: qđ. s. sibi iustitiā sup
ptuose ascribebat. ps. Obstructū est os loquētiū iniq̄
p°. Reg. 2°. Nolite multiplicare loqui sublimia gliātes.
Scđo vt suam culpam recognoscentes se deo su
bijciant: sicut infirmus medico. Uñ subdit. (Et sub/
ditus fiat ois mūdus deo). i. ñ so^m gētilis: s̄ ēt iudeꝰ
culpā suā recognoscētes. ps. Nōne d̄o subiecta erit aīa mea?
¶ Deinde cū dicit. (Qm̄ ex opibus legis.) Assignat
rōnē pmissoꝝ verboꝝ. Et p° pōit rōnem. scđo māife
stat eā. ibi. (Per legē ꝛc̄.) ¶ Dicit̄ ḡ pmo: iō nō ē iustꝰ
q̄sq̄ qm̄ ois caro. i. ois hō nō iustificat̄ corā illo. i. s̄m
eius iudiciū ex opibus legis. q: vt dr̄ Gal. 2° Si ex le
ge ē iustitia xp̄s gratis mortuus ē. et ad Titū. 3° Nō
ex opibus iustitie q̄ fecimus nos: s̄ s̄m suā misericor/
diā saluos nos fecit. Est at̄ duplex opus legis: qđdā
2 qdē ē ꝓpriū legis mosaice: sicut obseruatio cerimōia
liū pceptoꝝ. qđdā ē opus legis nature: q: ptiet ad le
gē nālē. sicut nō occidas. non furtū facias. Quidā ḡ
hoc itelligunt dcm̄ eē de pmis legis opibus. s. q̄ ceri
monialia grām nō cōferebant. p quā hoīes iustificaban
tur. nō tm̄ ista v̄r esse intentio apl'i: qđ patet ex hoc q̄
statim subdit. (Per legem. n. cognitio pcti.) Māife/
stū est at̄ q̄ pctā cognoscunt̄ p ꝓhibitionē moralium
preceptoꝝ. ꝛ ita apostolus itendit q̄ ex oībus operi
bus legis etiam que p pcepta moralia mandant̄ non
iustificat̄ hō: ita q̄ ex operibus l eo causet̄ iustitia: q:
vt dr̄ infra. 11. Si enim gratia iam non ex operibus.
3 ¶ Deinde cū dicit. (Per legez). Probat qđ dixerat. s.
q̄ opa legis nō iustificēt. Lex. n. dat̄: vt hō cognoscat
quid debeat agere quid vitare. ps. Nō fecit taliter oī
natiōi: ꝛ iudicia sua nō māifestauit eis. puer. 6. Man
datū lucerna est ꝛ lex lux ꝛ via vite. Ex hoc at̄ q̄ hō
cognoscit pctm̄ qđ vitare dꝫ tanq̄ ꝓhibitū nō statī se
quit̄ q̄ illud vitet qđ ptinet ad rōnē iustitie: q: cōcu
piscentia subuertit iudiciū rōis in pticulari opabili.
Et ideo lex nō sufficit ad iustificādū: sed est necessa/
rium aliud remedium p qđ concupiscentia reprimat̄.

¶ Lectio. III. 4

Nunc autez sine lege iustitia dei
māifestata ē testificata a lege ꝛ
pphetis. Iustitia aūt dei p fidē
iesu xp̄i i oēs ꝛ sup oēs qui cre
dunt in eum. Nō enim est distinctio. Oēs
enim: peccauerūt ꝛ egent gloria dei. Iusti
ficati gratis p grāz ipsius p redemptionez
q̄ est in xp̄o iesu. quē ꝓposuit deus ꝓpicia
torē per fidē in sanguine ipsius ad ostēsio/
nē iustitie sue ꝓpter remissionē pcedentiuz
5 delictoꝝ in sustētatione dei ad ostensionez
iustitie eius in hoc tēpore: vt sit ipse iustus
ꝛ iustificās euz q ex fide est iesu christi.
¶ Postq̄ apl's ōndit iudeos ꝛ gentiles eq̄les eē q̄tū
ad statū culpe pcedētis. Hic ōndit eos eq̄les q̄tuz ad
statū grē subsequētis. Et circa hoc tria fac̄. pmo ōndit
ꝓpositū. scđo ōndit qđdā qđ supposuerat. ibi. (An iu
deoꝝ deus tm̄.) tertio rn̄det obiectioni. ibi. (Legem
ergo destruimus). ¶ Circa p^m tria facit. p ꝓponit qđ
intendit. scđo manifestat ꝓpositū. ibi. (Nō est distō).
Tertio infert ꝯclōnē intentā ibi. (Ubi est ergo gloria
tio tua.) ¶ Circa p^m tria facit. Primo ꝓpōit bitudinez
iustitie ad legē. Scđo assignat causam iustitie ibi. (In

a stitia aũt dei.)Tertio assignat hmōi iustitie cōitatem.
ibi.(In oēs rc̄.)Ponit aũt pmo duplicē cōparatiōem
seu habitudinē iustitie ad legē.pmo qdem q2 nō est ex
lege cāta.Et hoc est:qd dicit:dictū est φ olim p opa le
gis nō poterat esse iustitia dei:vel q2 ipse iustus est ad
implens pmissa de iustificatione hoium:infra.15.Di
co.n.xp̄m ministrū fuisse circūcisionis pp veritatem
dei.Uel potius iustititia dei qua aliqs iustificat a deo:
de qua dr̄ infra.10.Ignorantes dei iustitiā.Hec inquaz
dei iustitia nūc.i.tpe grē māifestata est:tū p xp̄i doctri
nam:tū p eius miracula:tū etiā p facti euidentiā in q̄tum euidens est multos esse diuinitus iustificatos.Et
2 hoc sine lege.s.cāuente iustitiam Gal.5.Euacuati estis a
xp̄o:q i lege iustificamini a grā excidistis.ysa.56.Pro
pe est salus mea vt veniat r iustitia mea vt reuelet.Et
ne aliqs credat hanc iustitiā legi esse ɔ̄riam.Scdo po
nit aliā habitudinē iustitie ad legē cū dicit.(Testifica
ta a lege r pphetis).Lex qdem xp̄i iustitiam testifica
ta pnunciādo r p̄figurādo.Jo.5.Si crederetis Moy
si.forsitā r mihi crederetis:de me.n.ille scripsit: r ēt p
effectū:q2 cū ipse iustificare nō poterat testimoniū phibe
bat aliūde q̄rēdā eē iustitiā.Prophe āt testificati sunt
eā p̄nūciādo.Act.11.Huic oēs pphe testimoniū pibent.
¶Cōsequenter aũt assignat cām huius iustitie r dic.
(Justitia aũt dei est p fidē iesu xp̄i).i.quā ipse tradidit.
3 Jere.12.Aspicientes in auctorē fidei rc̄.Uel ēt q̄ de ipo
habetur.infra.10.Q2 si cōfitearis in ore tuo dn̄m ihuz
r in corde tuo credideris φ deus illū suscitauit a mor
tuis saluus eris.Dicit aũt iustitia dei esse p fidem iesu
xp̄i nō vt q̄si p fidē mereamur iustificari quasi ipsa fi
des ex nobis existat: r p eā mereamur dei iustitiaz:sic
pelagiani dixerunt:sed q2 in ipsa iustificatione qua iu
stificamur a deo primus motus mentis in deum est p
fidē.Accedentē.n.ad deū opz credere:vt dr̄ He.11.Un
r ipsa fides quasi prima pars iustitie est nobis a deo Eph.
2.Grā estis saluati p fidez rc̄.Hec aũt fides ex qua est
justitia nō est fides informis:de qua dr̄.i.Jac.2.Fides
sine opibus mortua est:sed est fides p charitatē forma
ta:de qua dr̄ Gal.5.Nā in xp̄o iesu neq3 circūcisio ali
4 quid vz sine fide:p quā i nobis hitat xp̄s.Eph.3.Ha
bitare xp̄m p fidē in cordibus vestris:qd sine charita
te nō fit prima Jo.4.Qui manet in charitate in deo māet
r deus in eo.Hec est ēt fides de q̄ dr̄.Act.15.Fide puri
ficans corda eoꝝ:q̄ qdē purificatio nō fit sine charita
te.pver.10.Uniuersa delicta opit charitas r ne aliqs
diceret p hāc fidē solos iudeos iustificari.Tertio ostē
dit cōitatē huius iustitie cū subdit in oēs.s.ista iustitia
est in corde nō carnalibus obseruantijs de quibus di
citur Heb.9.Q2 carnales obseruantie erant ad iusti
ficationē carnis vsq3 ad tp̄s correctionis iposite.Et su
p oēs:q2 vz facultatē hūanā ac merita excedit.2.Cor.
3.Non φ sufficientes sim9 cogitare.Addit āt q credūt
5 in eū:qd ptiet ad fidē forātā:p quā hō iustificat:vt di
ctuz est.
¶Deinde cū dicit.(Nō est.n.distinctio).
Manifestat qd dixerat r pmo q̄stū ad cōitatē iustitie.
Scdo q̄stū ad cām eius.ibi.(Justificati gratis).Ter
tio q̄stuz ad manifestationē ipsius.ibi.(Ad ostēsionē).
Dicit ergo p dictū est iustificatio dei est in oēs r super
oēs q credunt in xp̄m.Nō enim est q̄stum ad hoc di
stinctio inter iudeū r gentilez.Colo.3.In xp̄o iesu nō
est gentilis r iudeus.s.distinctionē aliquā hn̄s: quasi
iudeus nō indigeat iustificari a deo sicut gentilis:oēs
enim peccauerunt sicut supra ostēsum est.Ysa.53.Oēs
nos quasi oues errauimus: r p h̄ egent glīa dei.i.iusti
ficatione:q̄ in gloriā dei cedit:non aũt sibi dz hō hanc
gloriam ascribere.ps.Non nobis dn̄e nō nobis:sz no

b mini tuo da glīam.ps.Date glīaz deo. Sic igit q2 oēs
peccauerunt: r ex se iustificari non pñt:restat:vt p ali
am cām iustificentur:quaz ɔ̄sr ostendit subdens.(Ju
stificati).Ubi pmo ostendit φ hmōi iustificatio est si
ne lege.i.φ nō est ex opibus legis:cū dicit.(Justifica
ti gratis).i.absq3 merito p̄cedentiū opeꝝ.Ysa.52.Gra
tis venundati estis r sine argēto redimemini.Et hoc
per grām ipsius.s.dei:cui ex hoc debetur gloria.i.Co
rin.15.Gratia dei sum id qd suz. Scdo ostendit que sit
cā iustificationis.Et primo ponit ipsam cām cū dicit.
2 (Per redēptionem):vt enim dr̄ Jo.8.Qui facit pctm̄
seruus est pcti.Ex qua qdem seruitute hō redimitur
si p pctō satisfaciat.Sicut si aliqs ob culpā cōmissam
obnoxius esset regi ad soluendā:pecuniam:ille eū re
dimere diceretur a noxa:q p eo pecuniā solueret.Hec
aũt noxa ad totum humanū genus ptinebat: qd erat
infectū p pctm̄ pmi parentis.Un̄ nullus alius p pcō
totius humani gn̄is satisfacere poterat nisi solus xp̄s:
qui ab oi pctō erat immunis. Un̄ subdit.(Que est in
xp̄o iesu).Quasi dicat in alio nō poterat nobis esse re
demptio.i.Pe.i.Non corruptibilibus auro vel argen
to.Scdo ostendit:vn̄ ista redemptio efficaciam habu
it cū dicit.(Quē pposuit deus ppiciatorē).Ex h̄ enī
xp̄i satisfactio efficaciā ad iustificandū habuit r ad re
3 dimendū:q2 eū deus ad hoc ordinauerat fm suū ppo
situ:qd designat cū dicit.Quē pposuit deus ppiciato
rc̄.Eph.i.Qui opat oia fm consilium voluntatis sue.
Uel pposuit.i.p oibus posuit:vt q2 humanū gen9 nō
hebat vn̄ satisfacere posset:nisi ipse deus eis redēptorē
r satisfactorē daret.ps.Redēptionē misit dn̄s populo
suo.Et sic dū satisfaciendo nos redimit a noxa pcti:d
um pctis nr̄is ppiciū facit qd petebat psalmista dicēs.
Propicius esto pctis nr̄is : r ideo dicit eū ppiciatorē.
i.Jo.2.Propiciatio.In cuius figura Exo.25.mandat
φ fiat ppiciatorium.i.xp̄s:qd ponebat sup archaz.i.
ecclesiam.Tertio ostēdit p qd redēptionis effect9 ad nos
pueniat cū dicit.(Per fidē in sanguie eius).i.q̄ est de
4 sanguine eius p nobis effuso.Ut.n.p nobis satisface
ret congruebat vt penaz mortis p nobis subiret:quā
hō p pctm̄ incurrerat fm illud Gen.2.Quacunq3 die
rc̄.Un̄ dr̄ pma Pe.3. Christus semel p pctis nostris
mortuus est.Hec autem mors xp̄i nobis applicat per
fidem qua eum credimus per suā mortem mundū re
demisse.Gal.2.In fide viuo filij dei qui dilexit me rc̄.
Nam r apud hoies satisfactio vnius alteri nō valeret
nisi eam ratā haberet.Et sic pz quomodo sit iustitia
per fidem iesu xp̄i:vt supra dictuz est. Sed q2 ēt supra
dixit iustitiam dei esse nunc manifestatam agit conse
quenter de hac manifestatione r primo tangit modū
5 manifestationis dicens.(Ad ostensionem).q.d.hoc i
quam factum est vt iustificaremur per redemptionez
xp̄i r per fidez sanguinis eius ad ostensionem iustitie
sue.i.ad hoc φ suam iustitiam deus ostenderet: r hoc
propter remissionem precedentium delictoꝝ.In hoc
enim φ p̄cedētia delicta deus remisit:que lex remitte
re non poterat:nec hoies ppria virtute ab eis se preca
uere poterant:ostēdit φ necessarie est hoibus iustitia
qua iustificentur a deo:solū aũt p sanguinē xp̄i potue
runt remitti peccata non solum presentia sed p̄terita:
q2 virtus sanguinis xp̄i operat per fidē hois:quā qui
dem fidem habuerunt illi q precesserunt xp̄i passionē
sicut r nos habemus.2.Corin.quarto.Habentes eun
dem spiritum fidei credimus.Unde r legitur aliter:vt
dicatur propter remissionem delictorum que sunt ho
minum precedentium christi passionem.Unde dicit
Mich.vltimo.Deponet iniqtates nr̄as r p̄iciet rc̄.

Judi n pñt esse iust sine lege xp̄i.

c scdo ostendit tempus manifestationis cum subdit. In sustentatione dei ad ostensionem iustitie eius in hoc tpe: quasi diceret: p̃cedentia delicta erant an̄ xp̄i passionem in sustentatione dei quasi in quadã diuina dei sustinentia: q: nec p eis credentes r penitentes damnat: nec ab eis totalr reddit absolutos: vt.s. eis non obstantibus possint introire in gloriam. Uel sm aliã litteram põt intelligi q ipsi sctí pr̃es erant in sustẽtatione dei: q: detinebant in limbo: non qdẽ patiẽtes penã sensibilẽ: sed expectantes introire in gliaz p xp̄i passionem. Eccle.2. Sustine sustentationes dei. Ad hoc insuas p̃cedentia delicta: vel p̃cedentes pr̃es erant in sustentatione dei ad ostensionem .s. iustitie eius in h tpe

2 .i. vt in hoc tpe grẽ suam iustitiã pfecte ostenderet: plenam remissionẽ pctõz tribuendo. ps. Uenit tps r cẽ. Et.2. Cor.6. Ecce nunc tps acceptabile r cẽ. Et hoc est qd supra dixerat nũc esse iustitiã dei mãifestatã. Oportuit aũt vt p̃cedentia pctã vsq ad hoc tps essent i dei sustentatione: vt pmo p̃uinceref hõ de defectu sciẽ: q: tpe legis nature in errores r turpia pctã incidit: r etiã defectu potentie: q: post legem scriptã que fecit cognitionem pctĩ adhuc homo p infirmitatẽ peccauit. Tertio ostendit q per remissionẽ pctõz dei iustitia ostendaf: siue accipiatur dei iustitia qua ipse est iustus: siue

3 qua alios iustificat. Unde subdit. Ut sit ipse iustus. i. vt per remissionẽ peccatoz deus appareat esse iustus in seipso: tum q: remittit peccata sicut pmiserat: tũ q: ad iustitiã dei pertinet q pctã destruat: bois ad iustitiam dei reducendo. ps. Iustus dñs r iustitias dilexit. Et etiam vt sit iustificans eum qui est ex fide iesu christi: idest qui per fidem iesu christi accidit ad deũ. Accedentem enim ad deum oportet credere. Heb.ii.

Lectio. IIII.

Ubi est gloriatio tua. Exclusa ẽ Per quã legẽ. Factorũ. Nõ. Sed p legẽ fidei. † Arbitramur

pma 2ª. q. 100ª. ar.12. enim iustificari hoiẽm p fidẽ sine opibus legis. An iudeoz deus tantum.

o Nõne r gẽtiũ. Immo r gẽtiũ. Qm qdez

4 vnus est deus q iustificat circuncisionẽ ex fide: r p̃puciũ per fidẽ. Legẽ ergo destruimus p fidẽ. Absit. Sed legem statuimus.

Post q̃ aplus ostendit q iudei nõ p̃cedũt gentiles: neq q̃tum ad statum culpe: neq q̃tum ad statuz iustitie: hic p̃cludit p̃clonẽ intentã excludẽdo. s. eoz gliationem qua gentibus se preferebant: r circa hoc tria facit. Primo pponit huius glorie exclusionez. Scdo exclusionis cãm. ibi. (Per quã legẽ). Tertio ostendit modũ quo excludit. ibi. (Arbitramur eniz r cẽ.) Circa pmũ duo facit. Primo pponit qõnem dicẽs: q: cõstiter eos sub pctõ tu iudeus sicut r gentilis: r ex quo gen

5 tilis iustificaf p fidem: sicut r tu vbi est gloriatio tua: qua. s. in lege gloriaris: vt sup a scdo: dictũ est. Et p h te gentili vis pferre. i. Cor.5. Nõ est bona gloriatio vestra. Gal.6. Non efficiamur inanis glie cupidi r cẽ. Secũdo huic qõni rñdet dicens: exclusa est. i. sublata est .i. Reg.4. Et ablata est gloria de israel. Osee.4. Gloriam eoz in ignominiã cõmutabo. Uel exclusa: idest ex pse manifestata est gloriabunf. n. iudei in gloria r cultu vnius dei: r hanc eoz gloriã dicit exclusam. i. expssam per xp̃m sicut artifices q aliquã imaginẽ in argẽto exprimunt exclusores vocanf: sm illud ps. Ut excludant eos q pbati sunt argẽto. Sed primus sensus est magis ĩ alio. Cũ autez dicit: per quã legẽ: ostendit cãm huius exclusionis. Q: aũt iudeoz gloriatio erat

d in legẽ: vt supra dictum est: ideo oportere videbaf q per aliqd eiusdẽ generis. i. p aliquã legẽ eoz gloriatio excluderef. Et ideo q̃rens subdit. Per quã. s. est eoz gloriatio exclusa. Posset aũt aliqs credere q eoz gliationem exclusam aplus diceret p aliqua p̃cepta legalia: qbus qdam maiora opa mandarenf. Et iõ interrogãdo subdit. (Factoz) quasi dicit. Nũqd p aliquã legẽ factoz eoz gloriationem exclusam dico. Et rñdet q non: sed per legem fidei: r sic pz q duplicem legez hic inducit aplus. s. factoz r fidei. Et in p: omptu esse videtur q per legẽ factoz intelligit lex vetus: r per legem fidei lex noua: per quam gentilis equiparatur iudeo.

Sed dubitatur de hac dis. Nã r i veteri lege necessaria erat fides sicut r in noua. Eccle.2. Qui timetis dñm credite illi. Et ps. Credidi pter qd locutus sũ:

2 immo et in noua lege facta quedam requirunf r quorũdaz sacramentoz: sm illud Luc.22. Hoc facite i meam cõmemo: ationẽ. Et et moraliũ obseruatiõuz. Ja.i. Estote factores verbi r non auditores tm̃. Dõm ẽ igif q lege factoz dicit legẽ exteriꝰ ppositam r descriptam: per quã exteriora facta hoiũ ordinãf: dum precipitur qd fieri debeat r per phibitionem ostendif a quo debeat abstineri: legem autem fidei vocat legez interius descriptã per quam non solum exteriora fcã: sed et ipsi motus cordiũ disponunf: inter quos pmus est motꝰ fidei. Corde. n. credif ad iustitiã: vt dr̃ h. ca. io.

3 Et de hac lege logf. ifra.8. Lex spũs vite q ẽi xp̃o ihu.

Deinde cũ dicit. (Arbitramur enim). Ostendit modum quo p legẽ fidei gloria iudeoz excluditur dicens. Arbitramur. n. nos apostoli veritatez a xp̃o edocti hominem quẽcũq siue iudeũ siue gentilẽ iustificari p fidem. Act.15. Fide purificãs corda eoz: r hoc sine operibus legis: nõ aũt solũ sine opibus cerimonialibus: q gr̃am non conferebant: sed solũ significabant: sed et sine opibus moraliũ p̃ceptoz: sm illud ad Titũ.3. Nõ ex opibus iustitie q fecimus nos r cẽ. Itatñ q itelligas

4 sine opibus p̃cedentibus iustitiam. Non aũt sine opibus p̃ntibus. q: vt dr̃ Jac.2. Fides sine opibus. s. subsequentibus mortua est. Et ideo iustificare non potest.

Deinde cũ dicit. (An iudeoz). Ostendit qodã qd presupposuerat. s. q iustitia fidei cõiter se hẽret ad omnes. Et prius quidem hoc manifestauerat ratione acceptã ex parte cãe mãlis cuz supra dixerat: omnes peccauerunt r egent grã dei. i. peccatores sunt quos ops per grãm fidei iustificari: sed pbo que est ex sola causa mãli non sufficit: q: materia non mouetur per se ad formam sine cã agente. Et ideo hic subiungit rationẽ acceptam ex pte cause agentis. i. iustificãtis q est deus infra.8. Deus q iustificat. Manifestum est autẽ q deus noster illos iustificando saluat quoz est deus: sz il-

5 lud ps. Deus noster deus saluos faciendi. Non est aũt iudeoz tm̃ deus: sed r gentiũz: ergo vtrosq iustificat.

Circa hoc ergo tria facit. Primo pponit qõnẽ ex iudeis cũ dicit. An iudeoz tantũ est deus. Q d qdez videri posset alicui p hoc qd dr̃ Exo.5. Deus hebreoz vocauit nos. Dõm est: ergo q iudeoz deus tantũ erat p spẽlem cultũ ab eis deo exhibitũ. Uñ i ps. dicitur. Notus in iudea deus erat: tñ deus oium p cõe regimen vniuersoz. sm illud ps. Rex omnis terre de r.

Scdo pponit qõnẽ ex pte gentiliũ dicens. (Nõne r gentiũ). s. est deus. r respondet. (Immo r gentiuz). quas. s. gubernat r regit: sm illud Jer.io. Quis nõ timebit te o rex gentiũ. Tertio ibi. (Qm qdẽ). Manifestat p signũ qd dixerat: quasi dicat: ex hoc manifestum est q deus est nõ solũ iudeoz: sed r gentiliũ: qm

a quidez vnus est deus qui iustificat circũcisionẽ: idest
iudeos ex fide: vt.n.dr̃ Gal.5. In xp̃o iesu neq circun
cisio neq preputium. Q: aũt dicit ex fide ⁊ per fidez:
ẜm Glosam est oĩno idẽ: potest tamẽ aliqua drĩa atten
di. Nam hec prepositio ex: designat aliqñ cãz remotã:
hec prepositio per propinquam. Iudei ergo iustificari
dicunť ex fide: quia fides fuit prima cã ex qua proces
sit circũcisio ⁊c̃. sacramenta legalia: ⁊ ita iudeos iusti-
ficat fides sicut quedam cã primaria per quasdã medi
as cãs: sed gentiles p ipsam fidem imediate iustificať.
¶ Deinde cum dicit. (Legem ergo). Excludit quan
dam obiectionem: posset enim aliquis dicere q predi
2 ctam legem destrueret: ⁊ ideo querit dicens. (Legem
ergo destruimus p fidẽ): ex hoc. s. q dicimus hoies iu
stificari sine opibus legis. Et rñdet. (Absit). ẜm illud
Mat.5. Nõ pteribit iota vnũ aut vnus apex ⁊c̃. Sub
dit aũt: (sed legẽ statuimus). i. per fidẽ legẽ pficimus
⁊ adimplemus ẜm illud Mat.5. Non veni soluere le
gem: sed adimplere: ⁊ hoc q̃tuz ad p̃cepta cerimonia-
lia q cũ essent figuralia p hoc statuunť ⁊ adimpleť q
veritas significata p ea in fide xp̃i exhibetur ⁊ etiã q̃-
tum ad moralia: q: fides christi auxilium gratie cõfert
adimplenda moralia precepta legis. Addit etiam que
dam consilia per que precepta moralia tutius ⁊ firmi
3 us conseruantur. CAP. IIII.

Quid ergo dicem⁹ iuenisse abra
ham patrem nostrum ẜm car-
pma 2ᵉ.q. 100. ar.12. c nem? †Si enim abrahã ex opi
bus legis iustificatus est: hz glõ
am: sed non apud deuz. Quid.n. dicit scri-
ptura. †Credidit abraham deo: ⁊ reputatũ
est illi ad iustitiã. Ei aũt qui opatur merces
Gen. 15.ar ti.1. non imputať ẜm gratiam: sed ẜm debituz.
Ei vero q non opatur: credẽti aũt in euz q
4 iustificat impium: reputať fides eius ad iu-
stitiam ẜm ppositum gratie dei: sicut ⁊ Da
4 uid dicit beatitudinẽ hois cui deus accepto
fert iustitiã sine opibus. Beati quoꝝ remis
se sunt iniqtates ⁊ quoꝝ tecta sunt peccata.
Beatus vir cui non imputabit dñs pctm̃.
Beatitudo ergo hec in circuncisione tãtuz
manet an etiam in preputio: Dicimus.n.
q: reputata est fides Abrahe ad iustitiam.
Quomodo ergo reputata est. In circunci-
sione an in preputio. Non in circuncisio-
ne: sed in preputio.

5 ¶ Postq̃ apls exclusit iudeoꝝ gliam quã hẽbant in
lege per eam se gentibus preferentes: hic excludit eo-
rum gliam q̃tum ad circũcisionem. Et circa hoc duo
facit. pmo resumit qõnẽ quã supra posuerat. d. Que ẽ
vtilitas circũcisionis? Et q: abrahã pmus mandatuz
de circũcisione accepit: vt dr̃ Gen.17. Ideo questionez
iterat in persona ipsius abrahe dicens. Si ita est q de
us iustificat p̃puciũm sicut ⁊ circuncisiõem: qd ergo
dicemus inuenisse vtilitatis Abraham patrem nrũm
ẜm carnem. i. ẜm circũcisionẽ carnalem ⁊ ẜm alias ob
seruãtias carnales: vr̃ eẽ icõueniẽs: si dicať q nihil vti
litatis iuenerit cũ dicať. ysa.48. Ego dñs doces vtilia.
¶ Scd̃o ibi. (Si.n. abraham ⁊c̃.) Rñdet pposite qõ
ni. Et duo facit. pmo ostendit q abraham non hoc in

b uenerit per circũcisionem ⁊c̃. Legis opera q per eam
iustificaretur: sed magis per fidem. Secũdo cõmẽdat
fidem ipsius. ibi. (Qui contra spem ⁊c̃.) ¶ Circa pri-
mum duo facit. primo ostendit propositum rõne acce
pta ex parte diuine acceptationis. Scd̃o rõne diuine
pmissionis. ibi. (Non enim p legez ⁊c̃.) ¶ Circa pᵐ
duo facit. pmo pponit q̃dam ɔdõnalem. Scd̃o pbat
destructionem cõsequentis. ibi. (Quid enim dicit scri
ptura ⁊c̃.) Tertio pbat ipsaz ɔdõnalem. ibi. (Sicut ⁊
Dauid ⁊c̃.) ¶ Circa pᵐ intendit apls sic argumenta-
ri. Si Abraham iustificatus esset ex opibus legis nõ
hẽret gloriam apud deum: ergo non ex operibus iusti
2 ficatus. Proponit ergo ɔdõnalem dicens. Quesitũ est
qd Abraham inuenit ẜm carnalẽ circũcisionẽ. Et ma
nifestũ est q hoc nõ inuenit vt iustificatus sit ex ope-
ribus legis: ita. s. q eius iustitia in opibus legis consi-
stat: hz qdem gliam. s. apud hoies q exteriora facta vi
dent: sed non apud deũ q videt in occulto: ẜm illud. i.
Re.16. Deus aũt intuetur cor. i. Cor.3. Nemo vestruz
glorietur in hoibus ⁊c̃. Unde ɔ̃ quosdam dr̃ Joh.12.
Dilexerunt magis gloriam hoium q̃ dei. ¶ Sed cõ-
tra hoc põt obijci: q: ex consuetudine operuz exterioꝝ
generatur interior habitus ẜm quem etiam cor hois
bene disponitur: vt sit promptum ad bene operanduz: ⁊
in bõis operibus delectetur: sicut phs docet in.2. ethi.
¶ Sed dõm est. q hoc hz locum in iustitia humana
3 per quã. s. homo ordiatur ad bonum humanũ. Huius
enim iustitie habitus per opera humana põt acquiri:
sed iustitia que hz gloriã apud deuz ordinať ad bonuz
diuinitatis. s. future glorie que facultatẽ humanam ex
cedit: ẜm illud pᵒ Cor.2. In cor hois non ascendit que
preparauit deus diligentibus se. Et ideo opera homi-
nis nõ sunt pportionata ad huius iustitie habitũ cau
sandum: sed opz prius iustificari interius cor hominis
a deo: vt opera faciat proportionata diuine glorie.
¶ Deinde cũ dicit. (Quid.n. ⁊c̃.) Destruit ɔ̃ñs: qõ fu
it negatiuum: pbando affirmationem oppositam. s. q
Abrahã habebat gloriam apud deuz. Et hoc pbat p
4 auctoritatem scripture quã pmo apls põit. 2ᵒ exponit
ibi. (Ei aũt ⁊c̃.) Dicit ergo pmo. Dico Abrahaz sic iu
stificatum esse q hz gloriam apud deũ. Quid.n. scri-
ptura dicit. Gen.15. Credidit Abrahã deo pmittenti
sibi seminis multiplicationẽ. Eccl.2. Crede deo ⁊ recupa
bit te. Et reputatũ ẽ illi. s. a deo ad iustitiã. i. Mach.2.
Abraham in tentatione inuentus est fidelis. Et sic pz
q apud deũ a quo est ei reputatũ ad iustitiam q credi
dit gloriam hz. Est autem considerandũ q iustitiam
quã deus reputat scriptã expressit non in aliquo exte-
teriori ope: sed in interiori fide cordis quã solus deus
intueť. Cũ aũt dicatur triplex esse actus fidei. s. crede-
re deũ deo ⁊ in deũ: posuit hunc actũ q est credere deo
g est pprius actus fidei eius spẽm demõstrans. Nam 5
credere in deũ demõstrat ordinẽ fidei ad finẽ q est per
charitatẽ credẽdo in deũ: ire qõ charitas facit. Et sic se
quiť spẽm fidei. Credere aũt deũ demonstrat fidei mãz
ẜm q est virtus theologica hñs deũ p obiecto. Et iõ
hic actus nondũ attingit ad spẽm fidei: q: si aliqs cre
dat deum esse per aliquas rõnes humanas ⁊ natura-
lia signa nondũ dr̃ fidez habere de qua loquimur: sed
solum quando ex hac rõne credit: q est a deo dictum:
qõ designatur per hoc q dr̃ credere deo: ⁊ ex hꝰ fides
specificatur sicut ⁊ quilibet cognoscitiuus habit⁹ spẽz
hz ex rõne per quam assentit in aliquid. Alia enim ra
tione inclinatur ad assentiendum habens habituz sci
entie. s. per demonstrationem ⁊ alia ratione habẽs ha
bitum opinionis. s. per syllogismum dyalecticum.

c ¶ Deinde cum dicit.(Ei aũt q operat̃ ⁊c̃.) Exponit
predictam auctoritatem q̃tum ad hoc qd dicit: repu-
tatum est illi ad iustitiam: ⁊ tangit in Glo. duplex ho-
rum verboꝝ expositio. Prima est ſm ꝙ referunt̃ ad
finalē mercedē de qua primo ostēdit̃ qualr̃ ſe hēat ad
opa. 2° qualr̃ ad fidē.ibi.(Ei vo q non ⁊c̃). Dicit ergo
primo ꝙ ei q opatur.s.opa iustitie merces eterne retri
butionis: de qua dr̃ Ysa.4. Ecce merces eius cū eo: nō
reputat̃ ſm grāz tm̃: ſed ſꝫ debitū: ſm illud Mat. 20.
Nōne ex denario cōuenisti mecū? ¶ Sed ɔ̈ est, qd di
citur: infra.6. Gra dei vita eterna. Et infra.8. Nō sunt
ɔdigne passiones huius tpis ad futurā gliaꝫ. Sic igit̃
illa retributio nō fit ſm debitū: ſed ſm grām. ¶ Sed
2 dōm est ꝙ opa hūana pn̄t considerari dupl̃r. Uno° ſꝫ
subam opeꝝ: ⁊ sic non habent aliqd condigni vt eis
merces eterne glie reddat̃. Alio mō possunt ɔsiderari
ſm suum pn̄m: put.s. ex impulsu dei aguntur ſm ppo
situm dei pdestinantie: ⁊ ſꝫ hoc eis debetur merces p
dicta ſm debituꝫ: q: vt infra.8. dicitur. Qui spiritu dei
aguntur hi sunt filij dei: si autem filij ⁊ heredes.
¶ Deinde cum dicit.(Et vo ⁊c.) Ostēdit qualr̃ se ha
beat mercēs eterna ad fidem dicens. Ei vero q nō ope
ratur.s. exteriora opera: puta q: non hꝫ tps operandi:
3 sicut pꝫ in baptizato statim mortuo credenti in eum q
iustificat impium.s. in deū: de quo dicitur infra. 8. De-
us q iustificat: reputabit̃ fides eius.s. sola sine exterio-
ribus opibus ad iustitiam.i. vt p eā iustus dicat̃ ⁊ iusti
tie pmium accipiat: sicut si opera iustitie fecisset: ſm il
lud infra.10. Corde creditur ad iustitiam: ⁊ hoc ſm p-
positum gratie dei: idest ſm ꝙ deus pponit ex gratia
sua hoies saluare: infra.8. His q ſm ppositū vocati sūt
sci. Eph. p. Qui operatur omnia ſm consilium volū
tatis sue. Alia expositio est vt hoc referat̃ ad hominis
iustificationem. Dicit ergo. Ei aũt q operatur: idest si
aliqs per opera iustificetur: ipsa iustitia imputaret̃ q̃si
merces non ſm grām: ſed ſm debitum: infra.11. Si au
tem gratia iam non ex operibus: alioqn gr̃a iam non
est gratia. Ei vero q non operatur: vt.s. per sua opera
4 iustificetur: credenti autem in eum q iustificat impiū
computabit̃ hec eius fides ad iustitiam ſm propositū
gr̃e dei: non qdem ita ꝙ per fidem iustitiā mereatur: ſꝫ
q: ipsum credere est pmus actus iustitie quā deus i eo
operat̃: ex hoc.n. ꝙ credit in deum iustificantem: iusti
ficationi eius subijcit se: ⁊ sic recipit effectum. Et h̄ ex
positio est l̃ralis: ⁊ ſm intentionē apostoli q facit vim
in hoc ꝙ in Gen̄.15. dictum est. Reputatum est illi ad
iustitiam: qd consueuit dici: qn̄ id qd minus est ex par
te alicuius reputatur ei gratis ac si totuꝫ fecisset. Et iō
apostolus dicit ꝙ hec reputatio locuꝫ non haberet si
iustitia esset ex opibus: ſed solū hꝫ locū ſꝫ ꝙ ē ex fide.
5 ¶ Deinde cū dicit.(Sicut ⁊ Dauid ⁊c̃.) Probat con
ditionalē pmissam ex auctoritate psalmi. Cuius pmo
pmittit sensum. Scdo ponit verba eius.ibi.(Bti quo
rū ⁊c̃.) Tertio excludit falsum intellectum.ibi.(Bea-
Bti titudo ⁊c̃.) Dicit ergo. Sicut ⁊ Dauid dic̃.i. asserit bti
quo tudinem hois esse illius.s. cui deus fert.i. dat iustitiaꝫ.
dicit̃ Accepto.i. gratis sine opibus pcedētibus. Ad titū.3.
illi q Non.n. ex opibus iustitie q̃ fecimus nos. Beatitudo
rum autem hois est a deo: ſm illud ps. Beatus vir cui° est
pec- dn̄s deus eius. Sic igitur manifestū est illū hr̄e gliaꝫ
catuꝫ apud deū q nō ex opibus legis iustificat̃: vt dictū est.
da te ¶ Deinde cū dicit.(Beati quoꝝ ⁊c̃.) Ponit vba Da
git uid pdictam sniam continentia: ⁊ dicit eos esse beatos
origi quoꝝ remittunt̃ pctā: ⁊ sic pꝫ ꝙ nō hūerunt pus bōa
nale opa ex qbus iustitiā seu btitudinē ɔseq̄rent̃. Est autē
.s. ⁊c̃ triplex pctm̄.s. originale: actuale ⁊ mortale: actuale ⁊

veniale. Primo ergo q̃tum ad originale dicit. Bti quo d
rū remisse sunt iniqtates. Ubi ɔsiderandū est ꝙ pctm̄
originale iniqtas dr̃: q: est carentia originalis iustitie
per quā ſm eqtatem rō hominis subijciebat̃ deo infe
riores vires rōni: ⁊ corpus aie: ſed per pctm̄ originale
hec eqtas tollit̃: q: postq̃ ratio desijt esse subiecta deo
inferiores vires rationi rebellant ⁊ corpus ab obedien
tia aie subducit̃ p corruptionem ⁊ mortē. Unde i ps.
Ecce.n. in iniqtatibus conceptus sum. Utrobiqꝫ aũt
peccatum originale pluraliter significatur. Uel ppter
plures hoies: in qbus multiplicatur originale pctm̄.
Uel potius q: virtute continet in se quodāmodo oia
pctā. Hmōi aũt peccatum originale remitti dr̃: q: tran
sit reatus superueniente gr̃a: ſed remanet actu rema-
nēte fomite siue cōcupiscentia: q̄ nō tollit̃ totalr̃ i hac
vita: ſed remittit̃ siue mitigatur. Scdo q̃tum ad actu 2
ale mortale dicit. Et quoꝝ tecta sunt peccata. Dicunt̃
aũt pctā tegi diuino conspectui inq̃tuꝫ nō inspicit ea
ad puniendū.ps. Operuisti oia peccata eorū. Tertio
q̃tum ad veniale dicit. Btūs vir cui nō iputauit dn̄s
pctm̄: vt.s. p peccatū intelligant̃ peccata venialia: q̄ lꝫ
leuia sint: tn̄ p multa hō sepatur a deo: sc̄di Paralipo.
3. Dn̄s bonus ppiciabitur cunctis q in toto corde re
quirunt illū ⁊ nō iputabitur illis ꝙ minus sancti sūt.
¶ Possunt aũt ⁊ hec tria aliter distingui. Sunt.n. in
pctō tria. Quoꝝ vnū est offensa dei. Et q̃tum ad hoc
dicit. Beati quoꝝ remisse sunt iniqtates: ſm ꝙ hō dr̃ 3
remittere offensam sibi Ysa. 4. Dimissa est iniquitas
illius. Aliud est ipse actus inordinat° culpe: q nō fuis
se factus ex quo semel perpetratus est: ſed tegitur ma
nu misericordie diuine: vt quasi pro non facto habea-
tur. Tertiū est reatus pene: ⁊ q̃tū ad hoc dicit. Btūs
vir cui nō imputabit dn̄s peccatum.s. ad penam.
¶ Deīde cū dicit.(Btitudo ergo hois ⁊c̃.) Excludit
falsum itellectū auctoritatis predicte. Posset enim in
deus sic intelligere ꝙ pdicta gratia remissionis pctō-
rū nō fieret nisi circūcisis. ¶ Ad hoc ergo excludēdū
pmo apls qōnē mouet dicēs. Btitudo hec qua.s. deus 4
dat iustitiā sine opibus manet tm̄ in circūcisione.i. hꝫ
locū solū icircuncisis. An et ⁊ in pputio.i. in gentib°?
Manifestum est ꝙ in vtrisqꝫ ſm illud qd dicis: infra
decimo. Idem dominus diues in omnes ⁊c̃.
¶ Scdo ibi.) Dominus.n.) Ad hoc ostendenduꝫ as
sumit auctoritatē scripture. q.d. hoc ideo quero.(Dici
m°.n. ⁊c̃.) Q: reputat̃ abrahe fides ad iustitiā. Ge.15.
¶ Tertio ex hac auctoritate cōcludit solonem pmis-
se qōnis sub interrogatione: tn̄ dicēs. Quō ergo repu
tata est.s. fides abrahe ad iustitiā in circuncisione.i. tē
pore quo erat circuncisus: an in preputio: idest quādo
erat incircuncisus? Et respondet. Non in circuncisio
ne: ſed in pputio. Et h̄ manifestum est ex serie narra-
tionis scripture. Nā Gen̄.15. Legit̃ ꝙ fides reputata ē
abrahe ad iustitiā: circuncisionē aũt accepisse legit̃ Ge 5
ne.17. Si igitur Abraham adhuc in circuncisus exi-
stens iustificatus est per fidem manifestum est ꝙ iusti
tia fidei p quā gratis remittunt̃ peccata non est soluꝫ
in circuncisione: ſed et in preputio: idest in gētilitate.
¶ Lectio. 11.

T signū accepit circūcisionis si
gnaculū iustitie fidei q̄ ē in ppu
cio vt sit pr̃ oiuꝫ credētiū pppu pma
ciuꝫ vt reputetur ⁊ illis ad iusti 2ᵉ.q.
tiā: Et sit pr̃ circūcisiōis: non his tm̄ q sūt 102.
ex circūcisione: ſed ⁊ his q sectant̃ vestigia ar.5°
p̄

a fidei que est in pꝑucio pr̄is nr̄i abrahe. Nō
enī ꝑ legē ꝓmissio abrahe aut semini eius:
vt heres esset mundi: sed per iustitiā fidei.
pma Si.n.q ex lege heredes sunt exinanita ē fi-
2ª.q. des: abolita est ꝓmissio. Lex.n.irā operat.
47. Ubi enim non est lex nec preuaricatio.
art.p
o ¶ Ostenso q̄ beatitudo remissionis peccatoꝝ nō so-
lum est in circūcisione: sed ēt in prepucio exēplo abra-
he qui tpe prepucij est iustificatus: hic rn̄det cuidā ob
iectioni. Posset.n.aliquis dicere: si Abraham iustifica
tus est an̄ circūcisiōem: ergo sine causa et frustra circū
2 cisus est. Ad hanc ergo obiectionem excludendā. pri-
mo ꝓponit q̄ circuncisio non erat cā iustitie: sʒ signū.
2 Scd̄o ostendit qd ex hoc signo consequatur. ibi. (Ut sit
pater ⁊c̄.) Tertio ostēdit modū quo hoc cōsequatur.
ibi. (Nō his tm̄ ⁊c̄.) Circa pmum duo facit. pmo ꝓpo
nit circūcisionem esse signū. Gen̄.17. Circūcidetis car
nem pꝑucij vr̄i vt sit in signū federis inter me ⁊ vos.
Scd̄o ondit cuius rei sit signū dicens: q̄ sit signaculum
iustitie fidei: idest q̄ ē ꝑ fidē: q̄ qdem fides ē in pꝑucio
.i.quā Abrahā habuit adhuc incircuncisus existens.
¶ Dicit aūt signaculū dupl'r. Uno mō quasi expssuʒ
signum hn̄s similitudinem rei signate: ꝑm illud Eze.
3 28. Tu signaculū similitudinis ⁊c̄. Hʒ autem circūci-
circū sio expressam similitudinē cū fide abrahe. pmo qdem
cisio q̄tum ad rē creditam. Credidit.n. multiplicationē sui
fuit si seminis ⁊ ɔgruenter accepit signū in mēbro gn̄atiōis.
gna- Scd̄o q̄tū ad effectū huius fidei: q est remotio culpe: q̄
culū signat ꝑ remotionē sup̄flue pellicule. Alio mō signa-
iusti- culum dr̄ signum aliquid occultans qd̄ reuelandū est
tie. amicis: sicut pʒ de sigillo: ⁊ ꝑm hoc dicit Apo. 5°. Di-
gnus est agnus qui occisus est accipere librū ⁊ aperi-
re signacula eius: claudebatur: ergo sub signaculo cir
cūcisiōis secretū incarnationis xp̄i ex semine abrahe.
Consequēter ondit qd ɔsequat ex dictis. Cōseqtur.n.
ex hoc q̄ Abrahā in pꝑucio iustificatus ꝑ fidē postea
circūcisionē accepit vt sit pater nō solū circūcisoꝝ: sed
ēt credētiū in pꝑucio: ⁊ hoc est qd̄ dicit. Ut sit pr̄.i.ex
4 pdictis ɔseqtur q̄ Abraham sit pater omnium credē
tium per pꝑuciū.i.q sunt in statu prepucij. Uel abra
ham sit pater ꝑ prepucium: idest per id qd̄ habuit i pꝑ-
pucio vt reputetur ⁊ illis ad iustitiam hoc.s. q̄ credūt
sicut reputatū est abrahe. Et de hac paternitate dicit
Mat.3. Potens est deus de lapidibus istis ⁊c̄. Et sit
pater circūcisionis: idest circūcisoꝝ qui ex eo originē
ducunt. Unde Jo.8. Pater noster Abraham est.
¶ Deinde ostendit ꝑ quē modū sit pater ēt l circūciso
rum: q2 ꝑ imitationē. Et hoc est qd̄ dicit. (Ut sit iquā
pater nō his tm̄ q sunt in circūcisione).i.q sunt circū
cisi: sed ēt his q sectant vestigia fidei patris nr̄i abrahe
que est in prepucio).i. quā Abraham habuit adhuc i
5 circūcisus. Jo.8. Si filij Abrahe estis opera eius faci-
te. ¶ Et q2 hic de circūcisione fit mentio opʒ circa ip
sam tria cōsiderare.s.quare sit instituta: quā vim habu
it: ⁊ quare sit mutata. ¶ Circa pmū considerandū q̄
circūcisio: sicut ⁊ alie legis cerimonie est ꝓpter duo in
stituta. Primo qdem ꝓpter cultū diuinum ad quē ho
mines ꝑm hmōi cerimonialia disponebant. Et ꝑm B
circūcisio hʒ triplicem institutionis cām: quaꝝ prima
est ad significandū fidem ⁊ obedientiā qua abraham
se deo subiecit: vt. s. illi q circūcisionē acciperēt Abra-
he: traditā fidē ⁊ obedientiā ipsius obseruarent. Dicit
enim Heb.11. Fide Abrahā circūcisus est: ⁊ iō facta est
circūcisio in mēbro gn̄ationis ad significandū fidē ip

sius circa ꝓlem futurā: vt dictū est. Scd̄a est ad expri- b
mendum in signo corꝑali id qd̄ sp̄ualiter erat faciēdū:
vt.s.sicut a membro gn̄ationis: qd̄ pncipal'r cōcupiscē
tie deseruit: abscindebat sup̄flua pellicula: ita ēt a cor-
de hoīs oīs superflua ɔcupiscentia tolleret: ꝑʒ illō Je-
re.4. Circūcidimini dn̄o ⁊ auferte prepucia cordiū ve
stroꝝ ⁊c̄. Tertia est: vt per hoc signū populus ille de-
um colens ab oībus alijs populis distingueret. Et in
de est q̄ Josue.5. mandauit dn̄s circūcidi filios israel:
q inter alias nationes erāt hitaturi: q prius in deserto so
litarij manētes circūcisi non erāt. Alia aūt rō circunci
sionis: ⁊ oīum cerimonialiū accipit ꝑ cōparationē ad 2
xp̄m ad quē cōparat sicut figura ad veritatē ⁊ mēbra circū
ad corpus: ꝑm illud Colo.2. Que sunt vmbra futuro cisio
rū corpus aūt xp̄i. Sic igit per circūcisionē corꝑalem spiri
significat circūcisio sp̄ualis fienda ꝑ xp̄m. Primo qui tual'
dem in aīam q̄tū ꝑ ipsum pctōrē reatus ⁊ ɔcupiscen- quo
tie pcidunt. Col.2. Jn quo.s. xp̄o circūcisi estis circun fiat a
cisione non manufacta in expoliatione corꝑis carnis: xp̄o
sed in circūcisione dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Scd̄o vo q̄tuʒ ad
corpus: qn̄.s.ēt in resurrectione ab electoꝝ corꝑib9 oīs
passibilitas ⁊ mortalitas auferet: ⁊ iō circūcisio fiebat
octauo die q significat octauā etatē resurgentiū: nam
septima est qescentē in xp̄o. Sex aūt etates sunt qbus 3
seculum currit. Un̄ ⁊ circūcisio facta legit cultelis pe circū
trinis. Josue.5. Ad significandū q̄ sp̄ualis circūcisio cisio
fienda erat ꝑ petrā q est xp̄s: vt dr̄.i. Cor.10. Non tm̄ B quas
gn̄aliter obseruabat q̄ necesse esset circuncisionē fieri fue-
cū petra. ¶ Circa scd̄m vo est sciendū q̄ sicut hic glo. rit in
dicit ⁊ est Bede. Jdē salutare curationis auxilium cir stitu-
cūcisio in lege ɔ originalis peccati vulnus pbebat qd̄ ta.
baptismus agere tpe reuelate gr̄e ɔsueuit. Ex quo pʒ
q̄ vis circūcisiōis se extēdebat ad deletionē originalis
peccati. Quidā tn̄ dicunt q̄ gratia in circūcisione nō
ɔferebat: non.n.pōt esse dei gr̄a sine iustitia. Argumē
tatur aūt Au. Gal 2. Si iustitia est ꝑ legē: ergo xp̄us
gratis mortuus est: idest sine cā. Et eodē mō argumē
tari possumus. Si ex circūcisione est gratia iustificās 4
xp̄s gratis mortuus est: sed hoc nō pōt esse. Nā remis
sio pcti nunq̄ fit sine gratia: infra.5. Justificati igitur
gratia ipsius ⁊c̄. Et ideo alij dicūt q̄ in circūcisiōe da
batur gr̄a q̄tum ad effectus priuatiuos.s.remotionis
culpe: non aūt q̄tum ad effectus positiuos: puta ope circū
rationem iustitie. Sed hoc ēt conueniens non vr̄: effe cisio
ctus.n. positiui alicuius forme ordinē nature pcedūt erat
effectus pu̇atiuos. Nō.n. lumen pellit tenebras: nisi iusti
per hoc q̄ illumiat. Et ita gr̄a ꝑ hoc culpā pellit q̄ iu tie si-
stificat. Remoto aūt pori remouet posterius. Et ideo gnus
melius dōʒ est q̄ circūcisio ex ipso ope opato nō hēat
vtutē effectiuā neq3 q̄tū ad remotionē culpe neq3 q̄
tū ad opōnē iustitie: sed erat solū iustitie signū: vt hic
apl's dic: q ꝑ fidē xp̄i cuius circūcisio signū erat: aufe-
rebat pctm̄ originale ⁊ ɔferebat auxiliū gr̄e ad recte 5
agēdū. ¶ Circa 3m vo māifestū ē iā ex dcis: qr oportu-
it circūcisionē mutari. Nā circūcisio erat signū futuri.
Nō āt idē signū ɔuenit pn̄ti siue pterito ⁊ futuro: ⁊ iō
baptism9 ē signū pn̄tis gr̄e q copiosiorē ⁊ vtiliorē effcm̄
hʒ gr̄e: q2 q̄to agēs ē ꝓpinquus ⁊ pn̄tius tāto efficaci-
¶ Deinde cū dicit. (Non.n.ꝑ legem ⁊c̄.) (us opat.
Ondit ꝓpositū.s.q̄ circūcisio siue qdcūq3 opus legis
nō iustificet ex diuina ꝓmissione. Et circa hoc duo fac.
Primo ꝓponit qd̄ intēdit. Scd̄o ꝓbat ꝓpositū. ibi.
(Si.n.q ex lege ⁊c̄.) Supponit ergo apl's. Prio ex au
ctoritate Gen̄. ꝓmissionē factā abrahe ⁊ semini eius vt
hr̄s esset mundi.i.vt oēs gentes mundi in ipo benedi
cerent ꝑm illud Gen̄.12. Jn te benedicentur ⁊c̄. Dicit

c abrae scā pmissio semine nō iustificabat ān legem gre.

aūt et semini eius: q: hmōi ꝓmissio ꝛ si in ipso nō est cōpleta: cōplēda tñ erat in semine eius. Dr̃.n. Gen̄.22. Benediceŧ in semine tuo oēs gentes terre: hoc autē semen pncipalr intelligiŧ xp̄s ꝑ illud Gal.3. Abrahe dicte sunt ꝓmissiones ꝛ semini eius. Nō dicit in semi nibus q̄si in multis: sed in vno ꝛc̄. Qui.s. in vno l q̄ cō pleŧ: oñdiŧ vt sit heres mūdi ꝑ illud ps. Postula a me ꝛ dabo tibi gentes hr̄ditatē tuā. Scd̄ario aūt cōpleŧ i illis q p grām xp̄i sunt spūalr semen Abrahe infra.9. Qui filij sunt ꝓmissionis estimanŧ in semine. Qui ēt p xp̄m sunt hr̄des mūdi inq̄tū oīa in gl̄iam electoꝝ ce
2
dunt.i.Cor.3. Oīa vestra sunt ꝛc̄. Circa hāc ꝓmissio nē vnū negat ꝛ vnū asserit. Negat hmōi ꝓmissionem factā p legē. Qd̄ qdē non dr̃ pp ipsam ꝓmissionē: qa tpe ꝓmissionis lex data erat: sed pp ꝓmissiōis ipletio nē: vt sit sensus: q talis ꝓmissio fcā erat abrahe nō q si iplēda p legē: q: vt dr̃ Heb.7. Nihil ad pfectū addu xit lex. Aliud aūt astruit: q.s. hōi ꝓmissio sit iplēda p iustitiā fidei: q: sancti per fidē vicerunt regna. Heb.11.
C Deinde cū dicit. (Si enim ꝛc̄.) oñdit ꝓpositū. Et pmo q̄tū ad hoc q ꝓmissio nō sit iplēda p legē. 2° q̄ tum ad hoc q sit iplenda p iustitiā fidei. ibi. (Jō ex fi de ꝛc̄.) Circa pᵐ ponit talem rōnem. Si ꝓmissio facta Abrahe esset iplenda p legē: fides abrahe credētis ꝓ missioni esset inanis: q: ꝓmissio ei facta aboleref: sed
3
hoc est incōueniens: ergo ꝛ pᵐ. Circa hoc duo facit. p mo ꝓponit ꝯdōnalē. 2° pbat eam. ibi. (Lex.n. ꝛc̄.) De structio aūt ꝯñtis est manifesta. Dicit ergo p̄ q ꝓmis sio nō est facta p legē: si.n. q ex lege sūt hi sunt hr̄des: idest si ad hoc q aliq hr̄ditatē ꝓmissam pcipiant re quiriŧ q ex legis obseruantia hoc ꝯsequanŧ: exinanita est fides.i. vacua facta est fides qua Abrahā credidit deo ꝓmittenti: vt dr̃ Gen̄.15. Et hoc est inconueniens ꝑm q dr̃.1.Cor.15. Si xp̄s non resurrexit inanis est p̄ dicatio nr̄a ꝛc̄. Et qr̃ sit inanis oñdit subdēs. Abolita .i. cassata est ꝓmissio: q: nō ꝯseqŧ suū effectū: ꝯ id qd̄ dr̃ Heb.11. Fidelē credidit eū eē q repromiserat. Et h̄ i fra in p̄nti ca° dr̃. Quecūq ꝓmisit deus potēs est ꝛc̄.
C Deinde cū dicit. (Lex.n.) Probat ꝯdōnalem p̄mis sam p effectū siue euentū legis. Et pmo ꝓpōit legis ef
4
fectū siue euentū. 2° pbat. ibi. (Ubi.n. non est lex ꝛc̄.) Probat aūt ꝯdōnalē sic. Si aliqua ꝓmissio sit implē da p id qd̄ ipletionē ꝓmissionis ipedit: talis ꝓmissio aboleŧ: ꝛ fides credētis exinaniŧ: sed lex ipedit ꝯsecu tionē hr̄ditatis: lex.n. irā opaŧ: ergo si p legē sit adiplē da ꝓmissio: exinanita est fides: abolita est ꝓmissio. Dr̃ aūt lex irā opari.i. vindictā: q: p legē facti sunt hoies digni dei vindicta. 4. Regū.22. Magna ira dñi succē sa est ꝯ nos: q: nō audierunt p̄res nostri v̄ba libri hu ius.s. legis ꝛc̄. Posset aūt aliqs intelligere q lex iram operaŧ q̄tum ad cerimonialia tpe gr̄e obseruata ꝑ il lud Gal.5. Si circūcidimini xp̄s nihil vobis proderit.
5
Sed qd̄ hic dr̃ intelligendū est: ēt q̄tum ad mora lia: nō qdem q legis p̄cepta moralia precipiant aliqd qd̄ q obseruat dignos ira dei efficiat: sed occasionalr: q: p̄cipit grām adimplendi non prebet: ꝑm illud.2.Co rin.3. Littera occidit: spūs aūt viuificat. Quia.s. interi us adiuuat infirmitatem nostram: vt dicitur infra.8.
C Deinde cū dicit. (Ubi.n. non est lex ꝛc̄.) oñdit qua liter irā operaŧ dicens: vbi non est lex: non est p̄uarica tio: q: ꝛ si aliqs lege nō data peccare possit ꝯ id qd̄ na liter iustū est faciendo: non tñ p̄uaricator dr̃ nisi legē transgrediens. ps. Uidi p̄uaricantes ꝛ tabescebā ꝛc̄. Et tñ ois peccator pōt dici p̄uaricator: inq̄tū legē na lē transgrediŧ. ps. Preuaricātes reputaui oēs peccātores terre. Grauius est tñ transgredi simᵗ legē nāe ꝛ legē scri ptam q̄ solā legē nature. Et iō lege data sine grā adiu uante preuaricatio creuit ꝛ maiorē iram promeruit.

C Lectio. III.

Deo ex fide vt ꝑm grām firma sit ꝓmissio oī semini. Nō ei q ex lege est solū: sed ꝛ ei q ex fide ē abrahe q p̄r est oīum nostrum: sicut scriptū est. Quia p̄rem multarū gentiū posui te ante deū cui credidisti: q viuificat mortuos: ꝛ vocat ea q̄ non sunt: tanq̄ ea q̄ sunt. Qui ꝯ spem in spem credidit vt fieret pater multarꝫ gentiū: ꝑm q dictū est ei. Sic erit semē tuū sicut stelle celi ꝛ arena maris. Et nō infirmatus est in fide nec cōsiderauit corpus suum emortuū cum iam fere centū annorꝫ: ꝛ emortuam vuluam sarre. In repromissione etiā dei nō hesitauit diffiden tia: sed confortatus est fide: dans gloriā deo: plenissime sciens: q: q̄cūq ꝓmisit deus po tens est ꝛ facere. Ideo ꝛ reputatū est illi ad iustitiam. Nō est aūt scriptū tātum ꝓpter ip sum: q: reputatum est illi ad iustitiā: sed ꝛ p pter nos: qbus reputabiŧ credentibus i eū qui suscitauit Jesum xp̄m dñm nr̄m a mor tuis qui traditus est ꝓpter delicta nostra ꝛ resurrexit ꝓpter iustificationem nostram. Gen. 15. 2

3 3ª. q. 49ª. 0 3ª. di. 19. ar ti. 1°. q. 1ª. 3ᵐ

C Oñso q ꝓmissio facta abrahe ꝛ semini eius non sit implenda p legē: hic oñdit q sit iplenda p fidem. Et circa hoc tria facit. Primo oñdit per qd sit hmōi ꝓmis sio adiplenda. Scd̄o oñdit in qbus sit adiplenda. ibi. (Oī semini ꝛc̄.) Tertio a quo sit iplenda. ibi. (Qui vi uificat mortuos ꝛc̄.) Primo ḡ ꝯcludit ꝓpositū q̄si ex diuisione. Ur̃.n. necium esse q ꝓmissio adimpleaŧ vl per fidē vel p legē: nō aūt p legē: q: ꝓmissio aboleref. Uñ ꝯcludit. Jō ex fide.s. ꝯsequimur ꝓmissionē: vt hr̄des simus mūdi.1.Jo.5. Hec ē victoria q̄ vincit mūdū ꝛc̄. 4
Et h̄ ꝯfirmat p ꝯriū mediū ei qd̄ supra assumpserat. Dictū est.n. q si iustitia ex lege eēt ꝓmissio aboleref: sed si sit ex fide remanet firma ꝓmissio ꝓpter v̄tutem diuine gr̄e iustificātis hoiem per fidē. Et h̄ est qd̄ dicit. Ut ꝓmissio dei sit firma: nō qdem per opōnes hoium q̄ pñt deficere: sed ꝑm grāꝫ dei q̄ infallibilis est. 2. Cor. 12. Sufficit tibi grā mea: ꝛ scd̄a Cor.1. Quotquot sūt promissiones in illo.s. xp̄o est.i. veritatem habent. Ex fi de re maet firma pro mis sio.
C Deinde cū dicit. (Oī semini ꝛc̄.) Oñdit in qbᵘ im pleaŧ p̄dicta ꝓmissio. Et pmo ꝓponit qd̄ intēdit: ꝛ di cit q p̄dicta ꝓmissio sic iplēda p fidē est firma p grāꝫ: oī semini.i. oī hoi q fuerit quasi cuiꝫ semē abrahe. Ec. 5
44. cū sic eos pmanet bōa hr̄ditas scā nepotes eoꝝ.
C Scd̄o ibi. (Nō ei ꝛc̄.) Exponit qd̄ dixerat oī semi ni: est.n. quodā semen carnale: ꝑm illud Jo.8. Semen abrahe sumus. Et aliud semen spūale: ꝑm illō Mat. 3. Potens est deus de lapidibus his.i. de gentibus su scitare filios abrahe. Semē aūt abrahe carnale legem seruauit: sed fidē eius ēt imitaŧ semen spūale. Et sic si per solā legem esset ꝓmissio non impleref in oī semie: sed solum in carnali. Quia do impletur per fidē que est oibus cōmunis: planū est q impleŧ in oī semine.
C 3° ibi. (Qui est pr̄ ꝛc̄.) pbat qd̄ supposuerat.s. q se mē abrahe sit nō solū qd̄ ē ex lege: h̄ ēt q ex fide p au ctoritatem

a ctoritatē scripture cuius p̄mo pōit sensum dicēs. Qui
abra .s. abrahā est pater omnium nostrū .i. omnium credentium siue iudeoꝝ siue gentiliū. Supra eodē. Ut sit pr̄
hā est
pr̄ oi oīuz credētiū. Ysa. 51. Attēdite ad Abrahā prēz vr̄uz.
uz no Scōo inducit auctoritatē dicēs. Sicut scriptū ē gen.
struz 17. Qr prēm multaꝝ gentiū posui te. Littera alia hz.
Cōstitui te. qd̄ sensuz nō variat. Ecc. 44. Abrahā magnus pr̄ multitudīs gentiū. tertio ibi. (Ante deū ꝛc̄.)
exponit qd̄ dixerat. Sic .n. dictū est: posui te quasi iam
esset ipletū qd̄ lōge postea erat iplēdū. Sz que sunt futura i scīpsis i dei ꝓuidētia sunt p̄sentia: f3 illud Ecc. 23.
2 Dn̄o deo nostro anteq̄ crearent oīa sunt agnita: sicut
ꝛ post pfectū respicit oīa. Et iō aplš dicit ꝙ hoc qd̄ dictū est posuit te itelligēdū est ante deū. i. in eius p̄sentia cui credidisti. Crediderat .n. abrahā deo futura premicianti ac si videret p̄sentia: q: vt dicit heb. .ii. Fides
est spādaꝝ substātia reꝝ argumētū nō apparentium.
iudei ℂ Deinde cū dicit. (Qui viuificat mortuos ꝛc̄.) Oñ/
dn̄r dit a quo sit iplenda hmōi ꝓmissio dicēs. q. d. deus vi/
mor/ uificat mortuos. i. iudeos q erāt mortui in pctīs cōtra
tui legē agētes viuificat p fidē ꝛ grāz: vt ꝓmissionē abra/
be cōsequāt. Jo. 5. Sic pr̄ suscitat mortuos ꝛ viuificat
ꝛc̄. Et ea que nō sunt. i. gētiles vocat. s. ad grām tanq̄
ea que sunt. i. tanq̄ iudeos. infra .9. Uocabo nō plebē
3 meā ꝛc̄. Significat aūt gētiles p ea q̄ nō sunt: q: erant
oīo alienati a deo sicut p̄ma. cor. 13. dicit. Si charitatē
nō habuero nihil sum. Et sic p hmōi vocationē iplebitur ꝓmissio abrahe ēt in gētilibus. Uel ꝙ dicit. vocat
ea que nō sunt nō itelligit de vocatiōe tpali: sz de vocatione p̄destinatiōis eterne qua vocant ꝛ eligunt ēt q
nō sunt ac si essent. Ephe. i. Elegit nos i ipso ante mūdi cōstitutionē. Et de hac vocatiōe dr̄ infra. 9. Non ex
operibus: sz ex volūtate dictū: q: maior seruiet minori
Uel vocationē hic dicit simplicē dei noticiā vel cognitionē qua cognoscit futura que nō sunt in actu sicut p̄sentia. Et hoc mō vocatio in ps. accipit cū dicit. Qui
numerat multitudinē stellaꝝ ꝛc̄. Et f̄m hūc sensuz ꝙ
hic dicit inducit pp id qd̄ supra dictū est ante deū cui
4 credidisti. duo .n. videbāt obstare ei qd̄ dictū est. patrē
multaꝝ gentiū posui te. quoꝝ vnuz erat: q: ipse idem
abrahā erat quasi emortuus pre senectute vt infra dicet. Et cōtra hoc dicit. q viuificat mortuos. Aliud autem est: q: ille multe gentes nondū erāt. Et cōtra hoc
subdit. Et vocat ea que nō sunt tanq̄ ea que sunt.
ℂ Deinde cū dicit. (Qui cōtra spez.) Cōmēdat fidē
abrahe. Et p̄° ostēdit magnitudinē fidei eius. scōo efficatiā vel fructū eius ibi. (Ideo ꝛ reputatū est ꝛc̄.) Circa p̄ᵐ duo facit. p̄mo ostēdit magnitudinē fidei abrahe
q̄tū ad ꝓmissionē seminis multiplicādi. Scōo q̄tuz
ad repromissionē seminis exaltandi ibi. (In repromissione ꝛc̄.) Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ostēdit fidē eius
fuisse magnā. scōo oñdit eā fuisse firmā ibi. (Et nō infirmatus in fide ꝛc̄.) Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ꝓpōit
5 magnitudinē fidei abrahe dicēs q. d. abrahā in hac spē
credidit. vt fieret pr̄ multaꝝ gētiū. sz ꝯtra aliā spez. Circa qd̄ cōsiderandū est ꝙ spes importat certā expectationē boni futuri. que qdē certitudo est q̄nq̄ ex cā humana siue nālī: f̄m illud p̄° cor. 9. Debet i spe q arat arare. q̄nq̄ vero certitudo expectātis est ex cā diuina f̄m
illud ps. In te dn̄e speraui ꝛc̄. Hoc ergo bonū ꝙ abrahā fieret pater multaꝝ gētiū certitudinē habebat ex pte dei ꝓmittētis. Sed cōtrariū apparebat ex causa naturali siue humana. Ideo dicit. Qui cōtra spez cāe nālis: vel hūane credidit in spem diuine ꝓmissiōis. Quā
qdē. scōo ponit dicēs f3 qd̄ dictū ē ei. s. gen̄. 22. Sic erit
semē tuū sicut stelle celi: ꝛ sicut arena maris. Utrunq̄

aūt hoꝝ iducit pp similitudinē innumerabilis multi/ b
tudinis. Nā q̄tū ad stellas dr̄ Deut. i. Dn̄s deus ve/
ster multiplicauit vos ꝛ estis hodie. sicut stelle celi.
Quātum ad arenā dr̄: reg. 4. Juda ꝛ israel innumerabiles sicut arena maris sunt. Pōt tn̄ aliqua differētia
inter vtrūq̄ attēdi: vt stellis cōparent iusti q fuerūt ex
semie abrahe. dan̄. 12. Qui ad iustitiā erudiūt plurios
quasi stelle i ppetuas eternitates. Arene aūt cōparantur pctōres: q: fluctibus mūdi quasi cuiusdā maris opprimunt. Jere. 5. Posui arenā terminū maris.
ℂ Deide cū dicit. (Et nō infirmatus est.) Oñdit firmitatē abrahe. quā p̄mo ꝓponit dicēs: ꝛ nō infirmat⁹
2 est sicut .n. tēperātia oñdit nō esse infirma q̄ magis cōcupiscibilibus nō vincit: ita fides oñdit nō esse infirma
sed fortis que a magis difficultatibus nō supat. p̄ma.
pe. 5. Cū resistite fortes i fide. 2° ibi. (Nec considerauit
ꝛc̄.) ponit difficultates ex qbus oñdit fides eius non
fuisse infirma. Et p̄mo qdē ex parte ipsius abrahe cū
dicit. Nō cōsiderauit. s. ad discredēdū ꝓmissionē corpus suū emortuū. s. q: iā mortificata erat i eo vis generatiua pp senectutē. Un̄ dicit. Cū iā fere centū annoꝝ
esset. Abrahe .n. cētenario existenti natus est Isaac. vt
habet gen̄. 21. Per annū aūt ante fuerat sibi filius ꝓmissus f̄m illud gen̄. 18. Reuertēs veniā ad te tpe illo:
ꝛ erit sare filius. ℂ Sz videt ꝙ non fuit corpus eius
emortuū q̄tū ad ad vim generatiuā: q: ēt post mortez 3
sare duxit cethurā vxorē: que gēuit ei filios: vt dr̄ gen̄.
25. ℂ Dicūt ḡ qdā ꝙ mortua erat i eo vis gn̄atiua q̄tū ad hoc ꝙ ex muliere antiqua gn̄aret: nō q̄tū ad h
ꝙ gn̄aret filiū ex iuuēcula. Solēt .n. senes ex iuuenculis mulierib⁹ ꝓlē gignere. nō aūt ex antiqs q̄ sunt minus apte ad cōcipiēdū. Sz meli⁹ dōz vr̄ ꝙ abrahe miraculose restituta erat vis gn̄andi: ꝛ q̄tū ad sarā ꝛ q̄tū ad oēs mulieres. Scōo pōit difficultatē ex pte vxoris cū dicit ꝛ emortuā vuluā sare. s. nō considerauit vt
discrederet. Dic̄ aūt emortuā q̄tū ad actū gn̄andi. tuz
pp sterilitatē tū pp senectutē. Iā .n. desierāt ei fieri muliebria. vt dr̄. 18. Et iō Isa. 51. vbi dr̄ Attēdite ad abrahā prēz vr̄m ꝛ ad sarā q̄ vos peperit. ꝛ oñderet vtriusq̄ 4
mortificationē: ꝛ frigiditatē p̄misit dicēs. Attēdite ad
petrā vn̄ excisi estis: ꝛ ad cauernā laci d̄ quā p̄cisi estis.
ℂ Deide cū dic̄. (In repromissiōe ēt dei ꝛc̄.) Cōmendat fidē abrahe q̄tū ad iteratā ꝓmissionē de semis exaltatiōe. Et p̄° ponit fidei firmitatē. scōo firmitatis cāz
ibi. (Dās gloriā deo.) Dicit ḡ p̄mo i repromissione: ēt
dei. i. in iterata eius ꝓmissiōe vel de semis multitudie
quā ꝓmisit. p̄° qdē gen̄. 15. dicēs. Suspice celū ꝛ nūera
stellas si potes. ꝛ īfra. 17. Eris pr̄ multaꝝ gētiū: ꝛ iteꝝ
infra. 22. Multiplicabo semē tuū sicut stellas celi. Uel
intelligēdū ē i repromissiōe dei. i. iterata ꝓmissiōe dei
exaltatōe semis ei⁹: q: cū dixisset multiplicabo semē tuuz stati subdit. Possidebit semē tuū portas inimicoꝝ 5
tuoꝝ ꝛ bn̄dicēt i semie tuo oēs gētes terr̄. In hac qdē
dī repromissiōe n̄ hesitauit. i. n̄ dubitauit diffidētia. i. ꝙ
diffideret dō v̄itatē diuīe ꝓmissiōis. Jac. p̄°. Qui hesitat
silis ē fluctui maris ꝛc̄. sz ꝯfortat⁹ ē fide. i. fortiter fidei
adhesit. prima. pe. vlt. Cui resistite fortes in fide.
ℂ Cōsequēter cū dicit. (Dās gloriā deo.) Assignat rōnē firmitatis fidei eius dicēs. Cōfortatus est inq̄ fide
dans gloriā deo iquātū. s. ꝯsiderauit oipotētiā eius. ps.
Magna virtus eius ꝛc̄. Un̄ ꝛ hic subdit. Plenissime
sciēs: q: quecūq̄ ꝓmisit deus potēs est facere. sap. 12.
Subest .n. tibi cū volueris posse. Ex quo pz ꝙ qcūq̄
nō est firmus i fide dei q̄tū est i se diuine glorie derogat: vel q̄tū ad eius veritatē vel q̄tū ad eius potētiaz.
ℂ Deide cū dicit. (Et reputatū est ei.) Cōmēdat fidē

c abrahe q̄;tuȝ ad eius effectum. Et p° ponit effectū quē
in ipso habuit dicēs. Jō. s. ad abrahā tā pfecte hoc ipm
credidit reputatū ē illi ad iustitiā. pmi Mac. 2. Et repu
tatū est ei ad iustitiā. 2° ōndit effectū quē fides ei⁹ hȝ ēt i
alijs. Et circa hoc tria facit. p° ponit silitudinē effect⁹
dicēs. Nō aūt scriptū est tm̄ pp ipsum: q: reputatū ē il
li ad iustitiā: vt. s. reputem⁹ q solū abrahe fides ad iusti
tiā reputata sit: sȝ scriptū est pp nos qbus reputabif. s.
fides ad iustitiā ifra. 15. Quecūqȝ scripta sunt ad no
strā doctrinā scripta sunt. Sic ḡ scriptū ē pp eū: vt sit
nobis in exēplū: ⁊ pp nos vt sit nobis i iustificationis
spē. Scdō ibi. (Credētibus i eū.) Ōndit silitudinē fi
2 dei. Reputata ē. n. ad iustitiā fides Abrahe credēti q
Fides corp⁹ suū emortuū: ⁊ emortua vulua Sare posset vi
sicut uificari ad filioꝝ pcreationē. Reputabif ⁊ nobis cre
repu dētib⁹: eū q suscitauit dn̄m nr̄m yh̄m xp̄m a mortuis
tata ē ⁊ i deū patrē cui ipse dicit in p̄s. Tu aūt dn̄e miserere
abra mei ⁊ resuscita me. Et q: eadē ē vtus pr̄is ⁊ filij: ipse ēt
he ad in ppria vtute surrexit. Q: āt hec fides iustificet habef
iustiti 10. Si cōfitearis i ore tuo dn̄m yh̄m ⁊ i corde tuo cre
aȝ: ita diderit q deus illum suscitauit a mortuis. salu⁹ eris.
⁊ no 3° ibi. (Qui traditus est ⁊c̄.) Assignat cāȝ q̄re fides re
bis si surrectiōis xp̄i iustificet dicēs q. s. xp̄s traditus est. s. in
firmā mortē a deo patre. ifra. 8. Proprio filio suo n̄ pepcit de
habu us: sȝ p nobis oībus tradidit illū. Et a seipso. Ephe. 5.
erim⁹ Tradidit semetipm̄ p nobis. Et a iuda. Jo. 19. Qui
3 me tradidit tibi maius pctm̄ hȝ. Et a iudeis. Mat. 20.
Tradēt eū gētib⁹ ad illudēdū. Et resurrexit pp iustiti
am nostrā. i. vt nos resurgēdo iustificaret. ifra. 6. Quō
xp̄s resurrexit a mortuis p gl'aȝ pr̄is. ita ⁊ nos i nouita
te vite ambulem⁹. Et q pp delicta nr̄a sit traditus in
mortē manifestū vr̄ ex hoc q sua morte meruit nobis
deletionē pctōꝝ: sȝ resurgēdo n̄ meruit: q: i statu resur
rectiōis nō fuit viator. sȝ cōphēsor. Et ideo dōm est q
mors xp̄i fuit nobis salutaris nō solū p modū meriti:
sȝ ēt p modū cuiusdā efficiētie. Cū. n. huanitas xp̄i esset
4 quodāmō instrumētū diuinitatis eius: vt Dama. dicit
Oēs passiōes ⁊ actōes humanitatis xp̄i fuerūt nobis
salutifere vtpote ex virtute diuinitatis pueniētes. Sȝ
q: effectus hȝ aliqualiter similitudinē cause mortē xp̄i
qua extincta est i eo mortalis vita: dicit esse cām extin
ctionis pctōꝝ nostroꝝ: resurrectionē aūt eius q̄ redijt
ad nouā vitā gl'e dicit esse cām iustificatiōis nr̄e p quā
redimus ad nouitatē iustitie. CAP. V.

Ustificati igif ex fide pacē ha
opus beamus ad deū p dn̄m nr̄m ie
23. sum xp̄ȝ †. p quē habemus ac
p̄u° cessum p fidē i gratiā istā i qua
5 stamus ⁊ gloriamur i spe glorie filiorū dei.
Nō solum aūt: † sed ⁊ gloriamur in tribula
4. d. tionibus. scientes q tribulatio patientiam
20. q. operatur. † patientia āt probationē: proba
p°. ar. tio vero spem. Spes aūt non cōfundit. † q:
p°. charitas dei diffusa est in cordibus nostris
Ja p spiritū sanctum qui datus est nobis.
cob ¶ Postq̄ȝ apl's ōndit necessitatem gr̄e xp̄i: q: sine ea
2. nec cognitio vitatis gētibus nec circūcisio ⁊ lex iudeis
2ª 2e pfuerūt ad salutē. Hic icipit cōmēdare virtutē gr̄e. Et
q. circa hoc duo facit. Prīo ōndit q̄ bona p gr̄aȝ cōsequa
24: mur. scdō a qbus malis p eā liberemur ibi. (Propte
ar. 20. rea sicut p vnū hoiem ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. pmo
pponit modū pueniēdi. seu viā q̄ venim⁹ ad gr̄am. 2°
ōndit bona q̄ p gr̄aȝ cōsegmur ibi. (Et gl'amur in spe
glie ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. Prīo exhortaf ad debitū d
gr̄e vsuȝ. 2° ōndit nobis gr̄e additū ibi. (Per quē acces
suȝ ⁊c̄.) Dic̄ ḡ p°. Dictū ē q fides reputabif oīb⁹ ad iu
stitiaȝ credētib⁹ resurrectionē xp̄i: q̄ ē cā nostre iustifica
tiōis. Justificati igif ex fide iquātū. s. p fidē resurrectio
nis effectū eius pticipamus. habeamus pacē ad deū. s.
subijciēdo nos ⁊ obediēdo ei. Job. 22. Acquiesce igif ei ⁊
habeto pacē. Job. 9. Quis resistit ei ⁊ pacē habuit. Et
hoc p iesum xp̄m dn̄m nostrū. q nos ad istā pacē pduxit
Ephe. 2. Jpse est pax nr̄a. Un̄ subdit: p quē xp̄m acces
suȝ habem⁹. s. tāq̄ȝ p mediatorē. p° thimo. 2. Mediator
dei ⁊ hoium ⁊c̄. Ephe. 2. Per ipsum accessum habem⁹
ambo i vno spū ad patrē. Accessum inq̄ȝ i gr̄am istā. i.
in statū gr̄e. Jn pmo. Gr̄a ⁊ veritas p yh̄m xp̄m facta
est. Jn qua. i. p quā gr̄aȝ. nō solū resurreximus a pctis
sȝ ēt stamus fixi ⁊ erecti p affectū i celestia. p̄s. Stātes 2
erāt pedes nostri. Jdē nos aūt surreximus ⁊ erecti su
mus: ⁊ hoc p fidē p quā. s. gr̄am cōsequamur: nō q: fides
pcedat gr̄am: cū potius p gr̄am sit fides. Eph. 2. Gr̄a
estis saluati p fidē. s. q: pm⁹ effect⁹ gr̄e i nobis ē fides.
¶ Deīde cū dicit. (Gl'amur i spe glie ⁊c̄.) Ōndit q̄ bōa
nobis p gr̄am puenerūt. Prīo dicit q p gr̄am habēus
gloriā spei. Scdō q p gr̄am habemus gl'iam dei ibi.
(Nō solū āt.) ¶ Circa p̄m tria facit. pmo ōndit magni
tudinē spei i qua gloriamur. scdō eius vehemētiā ibi.
(Nō solū aūt ⁊c̄.) tertio eius firmitatē ibi. (Spes aūt
nō cōfundit ⁊c̄.) Magnitudo aūt spei cōsideraf ex ma
gnitudine rei sperate quā ponit dicēs ⁊ gl'amur in spe
glie filioꝝ dei. i. ex hoc q spam⁹ nos adepturos gl'iam
filioꝝ dei. Per gr̄am. n. xp̄i adepti sumus spūm adop 3
tionis filioꝝ dei: vt dr̄. ifra. 8. sap. 5. Ecce quō compu
tati sunt iter filios dei. Filijs aūt debef hr̄editas pr̄is. in
fra. 8. Si. aūt filij: ⁊ hr̄edes. hec aūt hr̄editas est gl'ia quā
deus hȝ i seipso. Job. 4. Si habes brachiū vt de⁹ ⁊c̄. ⁊
hmōi spes idita est nobis p xp̄m. p° pe. p°. Regenera
uit nos i spē viuā p resurrectōeȝ yh̄u xp̄i ex mortuis in
hr̄editatē icorruptibilē ⁊c̄. Et hec gl'ia q̄ i futuro. i nob
cōplebif iteriȝ nūc i nobis ichoaf p spē ifra. 8. Spe sal
ui facti sum⁹. p̄s. Gl'iabūf i te oēs q diligūt nomē tuū.
¶ Deīde cū dicit. (Nō solū aūt ⁊c̄.) Ōndit vehemētiā
huius spei. Qui. n. vehemēter aliqd sperat libēter su
stiet pp illud ēt difficilia ⁊ amara: sic ifirm⁹ si vehemē
ter sperat sanitatē libēter bibit potionē amarā: vt sane
tur p ipaȝ. Signū ḡ vehemētis spei quā hēm⁹ pp xp̄ȝ 4
est q nō solū gl'amur de spe future glie: sȝ ēt de malis
q̄ p ipsa patiur: vn̄ dicit. Nō solū aūt gl'amur. s. in spe
glorie: sȝ ēt gl'amur i tribulationibus p quas ad glori
am puenimus. Act. 14. Per multas tribulatiōes opȝ
nos itroire i regnū celoꝝ. Jac. p°. Oē gaudiū existiate
frēs mei cū in tētationes varias icideritis. Et cām ōn
dit cōnter dicēs. sciētes ⁊c̄. Ubi q̄ttuor p ordinē ponit:
quoꝝ p̄m est tribulatio: de qua dicit q tribulatio patiē
tiā opaf. Nō qdē sic q tribulatio sit eius cā effectiua
sȝ q: tribulatio ē mā ⁊ occasio exercēdi patiētie actuȝ
infra. 12. Jn tribulatōe patiētes. 2° pōit patiētie effectū 5
cū dic̄. Patiētia pbatiōeȝ. Ecc. 2. Jn igne pbaf auꝝ ⁊
argētū. hoies vo receptibiles i camio hūiliatōis. Ma
nifestū ē. n. q detrimētū alicui⁹ rei de facili sustiemus
pp rē quā magis amam⁹. Un̄ si aliqs i reb⁹ corpalib⁹
⁊ tpalibus patiēter sustiet pp cōsequēda bona eterna
sufficiēter ex hoc pbaf q talis plus amet bōa eterna q̄ȝ
tpalia. ¶ Sȝ cōtra qd hic dr̄. Jac. p°. Probatio fidei ve
stre patiētiā opaf. Dōm est aūt q pbatio dupliciter
pōt accipi. Uno mō fm q est in pbato. ⁊ sic pbatio ē
ipsa tribulatio p quā hō pbaf. vn̄ de idē est dictum: q
tribulatio patientiaȝ operatur: ⁊ q tribulatio probat
patientiam

a patientiā. Alio mō accipit ꝓbatio pro ꝓbatū esse ⁊ ita
accipit hic ꝙ patientia ꝓbationē operat: q: ex hoc ꝙ
hō patiēter tribulationē sustinet reddit iā ꝓbatus. ter
tio subdit tertiū dicēs. (Probatio vero spē). Lopat: q:
.s. p hoc ꝙ aliqs iā ꝓbat' ē pōt de eo spes hēri ⁊ ab ipō
⁊ ab aliqs: ꝙ ad hereditatē dei admittat: sap. 3. De' ꝓ
bauit illos ⁊ iuenit illos dignos se. Sic igit ō p̄mo ad
vltimū pȝ ꝙ tribulatō viā parat ad spē. Un̄ si aliqs ve
hemēter glat ō spe. ꝯñs ē vt ō ipsis tribulatiōib' glet.
¶ Deide cū dicit. (Spes āt nō cōfundit.) Ondit hu
iusmōi spei firmitatē. Et p̄ ponit eam dicēs. Spes aūt
hec q̄ speramus gloriā filioꝝ dei nō ꝯfundit. i. nō defi
2 cit nisi hō ei deficiat. Ille dr̄ a spe sui confundi q defi
cit ab eo qd̄ spat. p̄s. In te dn̄e spaui nō ꝯfundar i eter
nū. Ecc. 2. Nullus spauit i dn̄o ⁊ ꝯfusus ē. 2° ibi. (Q:
charitas dei ⁊c̄.) pōit certitudīs spei duplex argumētū
quoꝝ p̄m est ex dono spūs scti. 2m ex morte xp̄i ibi. (Ut
qd. n. xp̄s ⁊c̄). Dic ḡ p̄° ex h̄ possumus scire ꝙ spes n̄
cōfundit: q: charitas dei diffusa ē i cordib' nr̄is p spūȝ
sctūm q datus est nobis. Charitas dei āt dupliciter ac
cipi pōt. Uno mō p charitate q̄ diligit nos deus. Jere.
31. charitate ppetua dilexi te. Alio mō pōt dici chari
tas dei q̄ nos deū diligimus īfra. 8. Certus sum ꝙ ne
q̄ mors neq̄ vita sepabit nos a charitate dei. Utraq̄
3 aūt charitas dei cordib' nr̄is diffundit p spūm sctūm
q datus est nobis. Spūȝ. n. sctūȝ q est amor p̄ris ⁊ filij
dari nobis: ē nos adduci ad pticipationē amoris q est
spūs scti. A q̄ qdē pticipatione efficimur dei ama
tores. Et h̄ ꝙ ipȝ amam' signū ē ꝙ ipse nos amet. ꝓ
uer. 8. Ego diligētes me diligo. Nō q̄si nos p̄ dilexeri
mus deū: sȝ qm̄ ipe p̄or dilexit nos: vt dr̄. p̄ma. Job. 4.
Dr̄ aūt charitas q̄ nos de' diligit i cordibus nr̄is diffu
sa esse: q: est i cordibus nr̄is patēter ostēsa p donū scti
spūs nobis ipressuȝ. p̄ma. Jo. 3. In hoc scimus qm̄ ma
net i nobis deus ⁊c̄. Charitas aūt q̄ nos deū diligim'
dr̄ in cordibus nr̄is diffusa. i. q: ad oēs mores ⁊ actus
aie pficiēdos se extēdit: nā vt dic̄ p̄ma cor. 13. Charitas
4 patiēs ē benigna est ⁊c̄. Ex vtroq̄ aūt itellectu hoꝝ ṽ
boꝝ ꝯcludit ꝙ spes nō ꝯfundit. si. n. accipiat charitas
dei q̄ nos diligit de': māifestū est ꝙ his quos diligit se
ipȝ nō negabit. deut. 33. Dilexit populos oēs scti i ma
nu illius sunt. Silr̄ ēt si charitas dei accipiat q̄ nos d
um diligim': māifestū ē ꝙ se diligētibus bona eterna
p̄parauit. Jo. 14. si qs diligit me diliget a p̄re meo ⁊c̄:

¶ Lectio. III.

Ut qd. n. xp̄s cū adhuc infirmi
essemus s̄m tēpus ꝓ impijs mor
tuus est. vix. n. p iusto qs mori
tur. Nā p bono forsitā qs aude
at mori. Cōmēdat aūt charitatē suā deus i
5 nobis qm̄ si cū adhuc peccatores essemus:
scd̄m tēpus xp̄s ꝓ nobis mortuus est. mul
to igit magis nūc iustificati in sanguine ipsi
3. q. us salui erimus ab ira p ipsum. Si. n. cum
48ª inimici essemus recōciliati sumus deo per
ar. 4. mortē filij eius: multo magis recōciliati sal
c ui erimus in vita ipsius. Non solū aūt sed
⁊ gloriamur in deo per dn̄m nostrū iesum
xp̄m p quē nūc recōciliationē recipimus.
Postq̄ apostolus ostēdit firmitatē spei p donū spūs
sancti. hic ostēdit idē p mortē xp̄i. Et p̄mo ꝓponit que
stionē. scd̄o ondit difficultatē ibi. (Vix. n. p iusto ⁊c̄).

tertio determinat q̄stionis veritatē ibi. (Cōmēdat aūt b
suā charitatē ⁊c̄.) Dicit ḡ p̄° dictū ē ꝙ spes n̄ ꝯfundit
qd̄ qdē apparet hoc ꝯsideranti. Ut qd. n. xp̄s cū adhuc
infirmi essemus. s. infirmitate peccati. p̄s. Miserere mei
dn̄e qm̄ īfirmus sum. Nā sicut p corporalē īfirmitatȝ
dissoluitur humoꝝ debita armonia: ita ēt p pctm̄ de
bitus ordo affectionū excludit. Cū ḡ adhuc īfirmi ēē
mus xp̄s mortuus ē ꝓ ipijs. p̄ma pe. 3. Xp̄s semel pro
pctis nr̄is mortuus est iustus ꝓ iniustis. Et hoc s̄m tē
pus. i. vt certo tp̄e in morte moreret: die. s. tertia surre
cturus. Mat. 12. sic fuit Jonas i vētre ceti tribus die
bus: ⁊ trib' noctibus. sic erit filius hoīs in corde terre.
Hoc ḡ magnū ē si cōsideremus qs mortuus sit. Ma 2
gnū ēt ē si cōsideremus p qbus ē mortuus. Nō pt aūt
ēē vt iā magnū qd fiat nisi pp aliquē certū fructū s̄m
illud p̄s. Que vtilitas i sanguie meo dū descēdo i cor
ruptiōe? q̄si dicat. Nulla si nō seq̄t hūani gn̄is salus.
¶ Deide cū dicit. (Vix ꝓ iusto ⁊c.) Ondit p̄dicte q̄
stiōis difficultatē ex pte eoꝝ p qbus xp̄s mortu' ē. s. ꝓ
impijs dicēs. Vix. n. qs. i. aliqs morit ꝓ hoie iusto li
berādo qnnimo vt dr̄ Isa. 57. Justus perit ⁊ nō ē q re
cogitet i corde suo ⁊c̄. Jō dico vix morit. Nā forsitā qs
. i. aliqs irat' ex ꝣelo v̄tutis audeat mori ꝓ bono hoie.
Raꝝ. n. est pp hoc qd̄ ē maximū: vt. n. dr̄. Jo. 15. Ma
iorē hac dilectionē nemo hȝ ⁊c̄. Illud aūt qd̄ xp̄s fecit
vt qs moriat ꝓ impijs ⁊ iniustis nūq̄ iuenit. Et iō me
rito admirādū est quare xp̄s hoc fecerit. Pōt aūt ⁊ ali 3
ter legi: vt ꝓ iusto intelligamus aliquē in virtute exer
citatū: p bonū aūt hoīeȝ inocētē. Et q̄uis s̄m hoc iu
stus sit p̄stātior bono: tn̄ ꝓ iusto vix aliqs morit. Cui'
rō est q: inocēs q p bonū intelligit magis miserādus:
vr̄ pp defectū etatis: vel alicuius hmōi. Justus aūt: q:
pfectus est ⁊ absq̄ defectu nō hȝ i se misericordie mali
ciā. Quia ḡ aliqs moriat ꝓ inocēte pōt ex cōpassione
misericordie ꝓuenire. Sed ꝙ aliqs moriat ꝓ iusto ꝓ
uenit ex ꝣelo v̄tutis q i paucioꝛib' iuenit q̄ mie passio.
¶ Deide cū dicit. (Cōmēdat aūt. ⁊c̄.) rn̄det p̄misse q̄
stioni. Et p̄mo ponit rn̄sionē. scd̄o ex hoc arguit ad ꝓ
positū ibi. (Multo ergo magis.) tertio ondit necessita
tē cōsequētie ibi. (Si. n. cū inimici ⁊c̄.) Dicit ḡ primo. 4
Quesitū est quare xp̄s ꝓ impijs mortuus ē. Et ad h̄
est rn̄sio: q: p h̄ deus suā charitatē cōmēdat i nobis. i.
p hoc ondit se nos maxime diligere. qm̄ si cum adhuc
pctōres essemus xp̄s mortuus est ꝓ nobis: ⁊ hoc s̄m
tēpus sicut supra expositū est: ipsa aūt mors xp̄i ꝓ no
bis charitatē ostēdit dei. q: dedit filiū suū: vt ꝓ nobis
satisfaciēs moreret. Jo. 3. Sic deus dilexit mundū ⁊c̄.
Et ita sicut charitas dei p̄ris ad nos ostēdit p hoc ꝙ
spūm suū dedit nobis: vt supra dictū est: ita ⁊ p hoc ꝙ
dedit filiū suū: vt hic dicit. Sed in hoc ꝙ dicit cōmen
dat: īmēsitatē quādā diuine charitatis assignat: q̄ qdē
ostēdit tū ex ipso facto: q: . s. dedit filiū suū: vt moreret: 5
ꝓ nobis: tū ex pte nostre cōditionis: q: hoc nō fecit ꝓ
uocat' nr̄is meritis cū adhuc pctōres essemus. Ephe. Car
2. Deus q diues ē in mīa pp nimiā charitatē qua dile nem'
xit nos cū ēēm' mortui pctis ꝯuiuificauit nos xp̄o ⁊c̄. maio
¶ Cōsequēter cū dicit. (Multo ḡ magis ⁊c̄.) ꝯcludit rem
ꝓpositū ex p̄missis dicēs. Si xp̄s ꝓ nobis mortuus ē xp̄s
cū adhuc peccatores essemus: multo magis viuificati ondit
nūc in sanguine ipsius sicut supra. tertio habitum est in eo
quē proposuit de' propiciatorē per fidē per sanguineȝ ꝙ ꝓ
ipsius salui erimus ab ira: idest a vindicta dānationis inimi
eterne quam pp peccata homines incurrunt. Math. cis
3. Genimina viperarum quis demonstrauit ⁊c̄. mor
¶ Deide cū dicit. (Si. n. cum inimici.) Ostēdit neces tu' est
sitatem p̄dicte ꝯsequētie que procedit a miori ad ma

c fius affirmãdo. Et est ibi obseruanda duplex compa-
ratio minoris ad maius. Una quidē ex parte nostra.
Alia ex parte xp̄i. Ex parte quidē nostra cōparat inimicos
reconciliatis. Minus .n. videtur ꝙ aliquis bene
faciat inimicis q̄ȝ iam recōciliatis. Ex parte xp̄i cō
parat mortē vite. Potētior .n. videt̄ vita eius q̄ȝ mors
q: vt dicitur .2. cor. vltimo. Mortuus est ex infirmita
te .s. carnis nostre: sed viuit ex virtute dei. Et ideo dicit
ratione conclusum est ꝙ multo magis viuificati salui
erimus per ipsum. Si .n. cū inimici essemus reconcilia
ti sumus deo: ⁊ hoc ꝑ mortē filij eius. multo magis iā
nos reconciliati salui erimus. ⁊ hoc in vita ipsius. Est
2 aūt cōsiderandū ꝙ homo dicitur inimicus deo dupli-
citer. Uno modo q: cōtra deū inimicitiā exercet dum
eius mandatis renititur. Job .15. Cucurrit aduersus
deum erecto collo. Alio modo per hoc ꝙ deus homines
odio hȝ: non quidem ſm ipsum qd̄ fecit: q: quan-
tū ad hoc dicit̄. Sap. 11. Dilexit oīa ⁊ nihil odisti ⁊c̄. ſȝ
quātū ad hoc qd̄ i noīe inimicus homo .i. diabolus fe-
cit .i. quantū ad peccatū. Sap. 14. Similiter odio sunt
deo impius ⁊c̄. Et ecc. 13. Altissimus odio hȝ peccato
res. Subtracta inimicitie cā .s. peccato per xp̄m sequi-
tur recōciliatio per ip̄m .2. cor. 5. Deus erat in ipso mū
dū recōcilians sibi. Peccatū aūt nostrū sublatū est per
mortē filij eius. Circa qd̄ cōsiderandū est ꝙ mors xp̄i
3 tripliciter cōsiderari pōt. Uno modo ſm ipsam rōnē
mortis. Et sicut dicit̄. Sap. primo. Deus mortē nō fe
cit in humana natura. sed est ꝑ peccatū inducta. Et iō
mors xp̄i ex cōi mortis rōne nō fuit sic deo accepta: vt
ꝑ ipsam recōciliaret̄: q: deus nō letat̄ i ꝑditione viuo-
rū: vt dicit̄ Sap. p°. Alio modo pōt mors xp̄i ꝯsidera
ri ſȝ ꝙ est in actione occidētiū que maxime deo displi
cuit. Uñ contra eos. Petr. dicit Act. 3. Uos sanctū ⁊
iustū negatis: ⁊ petistis homicidā ⁊c̄. Unde mors xp̄i
sic cōsiderata nō potuit esse recōciliationis cā. sed ma
gis indignationis. Tertio mō pōt cōsiderari ſm ꝙ ꝓ
cessit ex volūtate xp̄i patiētis que q̄dē volūtas infor-
4 mata fuit ad mortē sustinēdā tū ex obediētia ad patrē
phil. 2. Factus est obediēs patri vsq̄ȝ ad mortē. tū ētiā ex
charitate ad hoīes. Eph. 5. Dilexit nos ⁊ tradidit se ꝓ
nobis. Et ex h̄ mors xp̄i fuit meritoria ⁊ satisfactoria
pro peccatis nostris: ⁊ in tm̄ deo accepta ꝙ sufficit ad
reconciliationē oīum hoīum etiaȝ occidentiū xp̄m ex
quibus aliqui sunt saluati ipso orante qñ dixit Luc.
23. Ignosce illis q: nesciunt quid faciunt.
¶ Deinde cū dicit. (Nō solū aūt ⁊c̄.) oñdit q̄ bona iā
in re ꝯseq̄mur ꝑ grām dicēs. Nō solū aūt gloriamur i
spe glorie: q̄ȝ in futuro expectamus. ſȝ in deo .i. in hoc
ꝙ sumus ēt nūc deo ꝯiuncti ꝑ fidē ⁊ charitatē. p° cor.
5 i. ⁊ .2. Co. 10. Qui gloriat̄ i dño ⁊c̄. Et hoc q̄dē ꝑ dñm
nr̄uȝ iesuȝ xp̄m ꝑ quē ēt nūc in p̄senti tp̄e recōciliatio
nem accepimus: vt de inimicis facti simus amici. Col.
primo. Per eū placuit recōciliari oīa. ⁊c̄. Posset aūt ⁊
cōtinuari cū eo qd̄ dictū est. salui erimus in vita ipsius
a peccato ⁊ a pena: ⁊ nō solū salui erimus a malis: ſȝ ēt
gloriamur in deo .i. ꝑ hoc ꝙ erimus idē in futuro cuȝ
ipso. Jo. 17. Ut sint vnū i nobis sicut ⁊ nos vnū sum⁹
4°5 ¶ Lectio. III.
g. ca.
50

Ropterea sicut per vnū hoieȝ
peccatū in hunc mūdum intra
uit ⁊ per peccatū mors: ⁊ ita in
omnes hoies mors pertransi
it. in quo omnes peccauerunt.

¶ Postq̄ȝ apostolus ostēdit que bona ꝑ gratiaȝ xp̄i
cōsecuti sumus, hic cōsequēter ostēdit a q̄bus malis ꝑ
eā liberemur. Et circa hoc tria facit. Primo .n. ostēdit d
ꝙ ꝑ gratiā xp̄i liberati sumus a seruitute peccati. scd̄o
oñdit ꝙ ꝑ gratiā eius sumus liberati a seruitute legis
7. ca. ibi. (An ignoratis fratres ⁊c̄.) tertio oñdit ꝙ per
grām xp̄i liberamur a dānatione. 8. ca. ibi. (Nihil nūc
dānationis ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. Primo ostēdit ꝙ
ꝑ gratiā xp̄i liberamur a peccato originali preterito. se
cūdo ostēdit ꝙ ea tuti regimur contra peccata futura
ibi. (Quid ergo dicemus ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. Pri
mo agit de processu peccati. Secūdo de processu gra-
tie destructiuo peccatū ibi. (Sed non sicut delictū ⁊c̄.)
Circa p̄m duo facit. Primo ꝓponit processum peccati.
Secūdo manifestat ibi. (Usq̄ȝ ad legeȝ ⁊c̄.) Circa p̄m
duo facit. Primo proponit ꝓcessum peccati. Secūdo
ostēdit eius nullitatē ibi. (Et ita in oēs ⁊c̄.) Circa p̄m
duo facit. Primo ostēdit peccati originē. Secūdo ori- 2
ginē mortis. ibi. (Et per peccatū mors ⁊c̄.) Dicit ergo
primo ꝙ per xp̄m reconciliationē accepimus. Ita .n. a
xp̄o reconciliatio ꝓcedit in mundū sicut per vnū ho-
minē .s. per Adā peccatū intrauit in hūc mundū. p̄me
cor. 15. Sicut in Adā oēs moriunt̄: ita ⁊ in xp̄o oēs vi
uificabunt̄. Est aūt hic cōsiderādū ꝙ heretici pelagia
ni peccati originale in paruulis esse negātes hec ver-
ba apostoli dicebant esse intelligēda de peccato actua
li. Qd̄ q̄dem ſm eos in hunc mundū intrauit ꝑ Adā
inquantū oēs peccantes peccatū Ade imitant̄ ſm il-
lud osee. 6. Ipsi aūt sicut Adā trāsgressi sunt pactū ⁊c̄.
Sed sicut Augu. dicit cōtra eos si de introitu peccati
actualis q est per imitationē. hic apostolus loqueret̄.
nō diceret peccatū per hoīem in hunc mundū intras- 3
se: sed magis per dyabolū quē peccātes imitant̄ ſm il-
lud sap. secūdo. Inuidia dyaboli mors ⁊c̄. Est ergo in
telligēdū ꝙ per Adam peccatū in hūc mundū intra-
uit: nō solū imitatione: sed ēt propagatione .i. ꝑ carnis
originē viciatā ſm illud Ephe. secūdo. Eramus nā fi-
lij ire. ⁊ in ps. Ecce .n. in iniquitatibus cōceptus sum
⁊c. Sed videt̄ hoc esse impossibile ꝙ per originē car-
nis peccatum ab vno in aliū traducat̄. peccatuȝ .n. est
in anima rationali que nō traducit̄ ꝑ origineȝ carnis.
tum q: intellectus nō est alicuius corporis actus: ⁊ ita
nō pōt ꝑ virtutē corporali seminis causari: vt ph̄s dicit i
libro de generatione aīalium. tum ēt q: cū aīa rationa
lis sit quedā res subsistens: vtpura per se operationem 4
habens ⁊ corpore corrupto nō corrūpat̄: cōsequens ē
ꝙ non generetur corpore generato sicut alie forme
que nō possunt ꝑ se subsistere: ſȝ potius causat̄ a deo.
Cōsequēs igit̄ videt̄ ꝙ nec peccatū qd̄ est accñs aīe ꝙ
possit ꝑ carnis originē traduci. ad hoc aūt rōnabiliter
rñdet̄ ꝙ licet in semine nō sit aīa. est tñ in semine virtus
dispositiua corporis ad aīe receptionē. q̄ cū corpo
ri infundit̄ ēt ei suo mō ꝯformat̄. eo ꝙ oē receptū est i
recipiente ꝑ modū recipiētis. Exinde videmus ꝙ filij
silant̄ parētibus nō solū in defectibus corꝑalibus: sic 5
ꝙ leprosus generat leprosum: ⁊ podagricus podagri-
cū: ſȝ ēt i defectibus aīe: sicut iracūdus iracūdū: ⁊ amē
tes ex amētibus nascūt̄. Quāuis .n. pes q est subiectū
podagre nō sit in semine: nec aīa que ē subiectū ire vel
amētie: est tñ in semine virtus formatiua corporaliū
mēbrorū ⁊ dispositiua ad aīam. ¶ Sȝ adhuc remanet
dubitatio: q: defectus q ex viciata origine trahunt̄ nō
hñt rōnē culpe. Nō .n. merent̄ penā: sed magis miseri-
cordiā: sicut ph̄s dicit de eo q nascit̄ cecus vel quocū-
q̄ȝ. Alio mō aliter orbat⁹. Et h̄ iō q: de rōne culpe ē ꝙ
sit volūtaria ⁊ in ꝑtāte hoīs cui culpa iputat̄. Sic igit̄
si aliq̄s defectus i nos ꝑuenit ꝑ originē p̄mi parētis ñ
videt̄ in nobis habere rōnem culpe: sed pene. Et iō di-
cendum

a cendū est ꝙ sicut peccatū actuale est pctm̄ persone:
q: per voluntatē persone peccatis ꝯmittitur. ita pctm̄
originale est peccatū nāe qđ per voluntatem principij
humane nāe cōmissum est. Est. n. considerandū ꝙ si⸗
cut diuersa corporis mēbra partes sunt persone vnius
hoīs: ita oēs hoīes sunt partes ⁊ quasi quedā mēbra
humane nāe. Un̄ ⁊ Porphirius dicit ꝙ participatio⸗
ne spēi plures hoīes sunt vnus homo. Uidemus aūt
ꝙ actus peccati exercitus ꝑ aliqđ mēbrū puta ꝑ ma⸗
nū vel pedē nō hꝫ rōnem culpe ex volūtate manus vl̄
pedis: ſ; ex volūtate totius hoīs a qua sicut a quodā
principio deriuat̄ motus peccati ad singula mēbra. Et
2 similiter a volūtate ade q fuit principiū humane nāe to
ta inordinatio nāe hꝫ culpe rōnē in oībus ad quos ꝑ⸗
uenit q̄tū ad hoc ꝙ susceptiui sūt culpe. Et sicut pec
catū actuale qđ est pctm̄ ꝑsone trahit̄ ad singula mē⸗
bra ꝑ aliquē actū ꝑsonalē: ita pctm̄ origīale trahit̄ ad
singulos hoīes per actū nāe q est generatio. Et ita sic
p generationē humanā nā trahit̄. ita ēt per generatio
nem traducit̄ defectus humane nāe q est consecutus
ex peccato p̄mi parētis. Est aūt hic defectus carentia
originalis iustitie que erat p̄mo homini diuinitus col⸗
lata nō solum: vt erat ꝑsona quedā singularis: ſ; ēt vt
erat principiū humane nāe: vt. s. eā simul cū nā in poste
3 ros traduceret. Et iō simili mō amissionē huius origi
nalis iustitie ꝑ pctm̄ ad posteros trāsmisit habētē i eis
rōnē culpe: rōne iā dicta. Et iō dicit̄ ꝙ in ꝓcessu origi⸗
nalis pctī ꝑsona infecit nāꝫ. s. adā peccās viciauit hūa⸗
nā nāꝫ: ſ; postmodū in alijs nā viciata īficit ꝑsonā duꝫ
. s. genitis iputat̄ ad culpā nāe vitiū ꝓp volūtatē p̄mi
parētis: vt dictū est. Ex h̄ aūt pꝫ ꝙ lꝫ p̄mū pctm̄ p̄mi pa
rētis ꝑ originē traducat̄ in posteros. alia tn̄ eius pctā
vel ēt alioꝝ hoīuꝫ in filios nō traducunt̄: q: ꝑ solū p̄m̄
pctm̄ sublatū est bonū nāe qđ erat ꝑ originē nāe tradu
cendū. ꝑ alia vero peccata subtrahit̄ bonū grē ꝑsona⸗
lis qđ nō trāsit ad alios posteros ⁊ inde ēt est ꝙ q̄uis
pctm̄ ade deletū fuerit ꝑ suā penitētiā iuxta illđ. Sap.
4 10. Eduxit illū a delicto suo. nō tn̄ eius pn̄ia delere po⸗
tuit pctm̄ posteroꝝ: q: eius pn̄ia fuit ꝑ actū ꝑsonalē q:
vltra eius ꝑsonā nō se extēdebat. Et ꝓp hoc est vnum
tm̄ originale pctm̄: q: solus defectus ꝯsequēs p̄m̄ pctm̄
originalr̄ deriuat̄ ad posteros. Et iō aplūs singulariter
dicit ꝑ vnū hoīeꝫ pctm̄ in hūc mūdū intrauit. nō āt di
xit pluraliter pctā: ꝙ fuisset dōm si de actualib⁹ loque⸗
ret̄. Dicit̄ aūt q̄nq; pluralr̄ pctā originalia sicut in ꝑs.
In pctis cōcepit me mater mea. q: cōtinet virtualiter:
multa pctā inq̄tū ex corruptōe fomitis iclinamur ad
multa pctā. Sꝫ vr̄ ꝙ pctm̄ originale nō itrauerit i hūc
mūdū ꝑ vnū hoīeꝫ. s. adā: ſ; magis ꝑ vnā mulierē. s. euā
que p̄⁹ peccauit fm̄ illud. Ecc. 25. A muliere factū est
initiū pctī: ⁊ ꝑ illā oēs morimur. Ad hoc rn̄det̄ i glo.
5 dupl̄r. Uno mō q: cōsuetudo est scripture: vt genealo
gie nō ꝑ mulieres: ſ; ꝑ viros texant̄ sicut pꝫ. Mat. 1. ⁊
Luc. 3. Et iō aplūs hic volens q̄si genealogiā q̄dā pec
cati ōndere nō fecit mētionē d̄ muliere: ſ; solū de viro.
Alio°: q: ēt mulier de viro sumpta ē. ⁊ iō qđ est mulie⸗
ris attribuit̄ viro. Pōt ēt alio mō dici ⁊ meli⁹ ꝙ cū pec
catū origiale traducat̄ simul cū nā sicut dcm̄ ē: sic ꝑ v̄
tutē actiuā viri muliere māꝫ ministrāte nā traducit̄
ita ⁊ pctm̄ originale. Un̄ si adā nō peccasset eua pecca
te nō ꝓp hoc fuisset pctūm traductū ad posteros. Illa
. n. ē cā quare xp̄s pctm̄ originale nō traxit: q: ex sola fe
mina sine virili semie carnē accepit. Per hoc v̄bū apo⸗
stoli Aug. respōdet iuliano heretico i hūc mūdū q̄ren
ti nō peccat iste q nascit̄ nō peccat iste q genuit nō pec
cat ille q cōdidit. ꝑ quas igit̄ rimas iter tot ꝑsidia ino

b cētie pctm̄ fingis ingressum. Sꝫ Aug. respōdet: quid
queris latētē rimā cū habeat aptissimā ianuā. Nā fm̄
apostolū per vnū hominē pctūꝫ in hūc mūdū itrauit.
¶ Cōsequēter tāgit igressum mortis i mūdū cū dicit.
(Et ꝑ peccatū mors). s. in hūc mūdū intrauit fm̄ illđ.
sap. p̄°. In iustitia mortis est acq̄sitio. Ur̄ aūt ꝙ mors
nō sit ex pctō. sed magis ex nā vtpote ꝓueniēs ex ne⸗
cessitate māe. Est. n. corpus humanū ex cōtrarijs com
positū. Un̄ est nālr̄ corruptibile. Dicendū est aūt ꝙ
nā humana dupliciter pōt cōsiderari. Uno mō fm̄ prin
cipia intrinseca ⁊ sic mors est ei nālis. Unde Sene. di
cit in lib. de remedijs fortuitoꝝ ꝙ mors nā est homi⸗ 2
nis nō pena. Alio mō pōt ꝯsiderari nā hoīs fm̄ ꝙ per
diuinā ꝓuidentiā fuit ei ꝑ iustitiā originalē ꝓuisum.
Que q̄dē iustitia erat quedā rectitudo: vt mens hoīs
esset sub deo ⁊ inferiores vires essent sub mēte ⁊ corp⁹
sub aīa ⁊ oīa exteriora sub hoīe. ita. s. ꝙ q̄diu mēs ho⸗
minis deo subderet̄ vires īferiores subderent̄ rōni: ⁊
corpus aīe ideficiēret ab ea vitaꝫ recipiēs ⁊ exteriora
hoī. vt. s. oīa seruirēt ⁊ nullū ex eis nocumētū sentiret.
Hoc aūt ꝓuidētia dīna disposuit ꝓp dignitatē aīe rōna
lis q cū nālr̄ sit incorruptibilis debebat̄ sibi icorrup
tibile corp⁹: ſ; q: corp⁹ qđ est ex ꝯrijs cōpositū oporte⸗
bat esse organū sensus ⁊ tale corpus fm̄ nāꝫ suā icorru
ptibile eē nō pōt suppleuit potētie dīna ꝙ deerat nāe
humane dās aīe v̄tutē cōtinēdi corp⁹ icorruptibilr̄: sic 3
faber si posset daret ferro ex quo cultellū fabricat vir⸗
tutē: vt rubiginē nullā ꝯtraheret. Sic ḡ postq̄ mēs hoīs
ꝑ pctm̄ ē a dei subiectiōe auersa amisit v̄tutē ꝯtinēdi i⸗
feriores vires: ⁊ ēt corp⁹ ⁊ exteriora. ⁊ sic icurrit mortē
nālē a cāis itrīsecis ⁊ violētiā ab exteriorib⁹ nocumētis.
¶ Deīde eti dic̄. (Ita ⁊ i oēs ⁊c̄.) Ōndit vlītatē huius
ꝓcessus ⁊ q̄tū ad mortē ⁊ q̄tū ad peccati ordine. tn̄
retrogrado. Nam supra p̄us egit de ingressu peccati q
est cā ingressus mortis nūc aūt p̄us agit de vniuersali
tate mortis tāq̄ de manifestiori. ⁊ hoc est qđ dicit. Et
ita mors. s. vel peccat p̄mū parētis ptrāsijt i oēs: q: . s. ꝑ
originē viciatā cōtrahūt hoīes necessitatē moriendi. 2.
reg. 14. Oēs morimur. ꝑs. Quis est hō qui viuit ⁊c̄. 4
¶ Deīde tāgit vl̄ālitatē ꝓcessus pctī. cū dicit. (In quo
oēs peccauerūt.) Qđ sic Aug. dicit i glo. pōt duplr̄ in
telligi. Uno mō in quo. s. p̄mo hoīe vel in quo. s. pctō:
q: . s. eo peccāte quodāmō oēs peccauerūt iq̄tum i eo
erāt: sicut i p̄⁹ sua origine. Sꝫ cū xp̄s ēt originē ex adā
traxerit: vt pꝫ. Luc. 3. Ur̄ ꝙ ēt ipse eo peccāte peccaue
rit. Ad h̄ rn̄det Aug. sup gen̄. ad lr̄aꝫ ꝙ xp̄s nō oī mō
fuit in adā quo nos fuim⁹: nos. n. fuim⁹: ⁊ fm̄ corpulētā
subāꝫ ⁊ fm̄ seminalē rōnē. xp̄s aūt fuit i eo solum fm̄ cor
pulētā subāꝫ. Qđ q̄dā male itelligētes putauerūt ꝙ
tota suba corpoꝝ hūanoꝝ q ptinet ad v̄itatem hūane
nāe fuerit actu i adā: vt ꝑ quādā multiplicatiōeꝫ dīna 5
v̄tute factā. si qđ sumptū ē ab adā sit i tāta q̄titate cor⸗
poꝝ āpliatū. Sꝫ h̄ ē icōueniēs opa nāe miraculo attri xp̄s
buere: ꝑsertim q: videm⁹ ꝙ corp⁹ humanū q̄tūcūq; sit non
de veritate hūane nāe corrūpit̄ ⁊ accipit aliā formā. vn̄ fuit
q: oē gn̄abile ē corruptibile ⁊ ecōuerso. oꝫ dicer̄ ꝙ mā i adā
q āī generationē hoīs sub alia forma q̄ hūana fuit: sicut
formā hūane carnis assūpserit ⁊ sic nō totū qđ ē i cor⸗ nos
poribus nr̄is ad veritatē nā ptinēs fuit actu i eodē. ſ;
solū fm̄ originē put. s. effectus est i principio actio. 2m̄ h̄
ḡ intelligēdū est ꝙ cū i nr̄a generatione sit ⁊ mā cor⸗
poralis quā femina ministrat ⁊ vis actiua q ē in semi⁹
ne maris vtrūq; per originē ducit̄ ab adā sicut in pri⸗
mū principiū. Et ideo dicimus in eo fuisse ⁊ fm̄ rōnē
seminalē ⁊ fm̄ corpulentā substātiā. q: . s. vtrūq; ab eo
processit i generatione ante xp̄i fuit corpulēta substā

c qui trarit de virgine. loco, aūt rōnis seminalis fuit vir-
actiua spiritus sancti: q̄ nō deriuat ab adā: & ideo non
fuit in adā s̄m seminalē rōnē: s̄z tm̄ s̄m subam corpu-
lentā. Sic igit nos accipimus pctūz ab adā & trahi-
mus: atq; nām humanā ab eo accipimus sicut a pnci
pio actiuo. qd̄ est esse in eo s̄m seminalē rōnē: qd̄ quidez
nō cōpetit xp̄o: vt dictū ē. Uī vlteri⁹ q̄ pctm̄ origina
le nō trāseat in oēs: q: baptiçati a pctō origīali purgā-
tur p baptismū: & ita vi q̄ nō possint in posteros pctūz
trāsmittere: qd̄ nō habet. Dōm est aūt q̄ p baptismuz
hō liberat ab originali pctō q̄tū ad mētē: sed remanet
pcti infectio q̄tū ad carnē. vn̄ infra. 7. dicit apostolus.
2 Ego ipse mēte seruio legi dei carne autez legi peccati.
Homo aūt nō generat mente carnales filios: sed car-
ne: & iō nō trāsmittit nouitatē xp̄i: sed vetustatem ade.

¶ Lectio. III.

sq; ad legē enim peccatū erat
in mundo. Peccatum aūt non
be.2° imputabat cū lex nō esset. s̄z re
co.p° gnauit mors ab adam vsq; ad
moysen ēt in eos q non peccauerūt in simi
litudinē puaricatiōis ade. q ē forma futuri.
Postq̄ apostolus oñdit originē pcti & mortis siue in-
3 gressum vtriusq; in mūdū: hic manifestat qd̄ dixerat. &
pmo manifestat ipsum dictū. scdo manifestat similitu
dinē quā innuebat dicēs ibi. (Propterea sicut &c.) 3°
exponit similitudinez ibi. (Qui est forma futuri &c.)
Dixerat aūt q̄ pctūz & mors in oēs trāsierūt & hoc q-
dē s̄m expositionē. Aug. Manifestare intēdit p h̄ q̄
ēt sub lege pctūz remāsit q̄si lege illud excludere non
valēte. Circa qd̄ duo facit. p° manifestat ppositū q̄tuz
ad pctūz scdo q̄tū ad mortem ibi. (Sz regnauit &c.)
Circa p'm duo facit. Pmo oñdit pctūz fuisse ēt sub lege
scdo qd circa pctūz lex fecit ibi. (Pctūz aūt &c.) Dicit
g pmo. dictū est q̄ oēs peccauerūt in adā: q: nec ēt lex
4 pctūz abstulit. Usq; ad legē. i. ēt sub lege. vt ly vsq;. te-
neat inclusiue. Pctūz erat in mūdo qd̄ qdē pōt intelli
gi: & de lege nāe & de lege moysi. silr & de pctō actuali:
& de pctō originali. Pctūz. n. originale erat i puulo vs
q; ad legē nāe. i. vsq; ad vsum rōnis p quē hō hmōi le
ges aduertit. ps. In pctis cōcepit me mr̄ mea. Nec tñ
cessat h̄ pctūz lege nāli adueniēte i hoie: s̄z magis exere
scit p additionē pcti actualis: q: vt dr̄ Ecc. 7. Nō ē hō
iustus in terra: q faciat bonū &c. Sz si intelligamus d̄
lege moysi. tūc q̄ dr̄ pctūz fuisse in mūdo vsq; ad legē
pōt intelligi nō solū de originali: s̄z ēt d̄ actuali: q: & añ
legem & sub lege pctūz vtrūq; pmāsit. puer. 20. Quis
5 pōt dicere mūdū est cor meū. Qnāuis aūt lex pctm̄
nō auferret pcti tñ cognitionē fecit: q̄ antea nō cogno
scebat. Uñ subdit. Pctūz aūt nō iputabat. Qd̄ qdem
planū ē si itelligat de lege nāli. Quāuis. n. pctūz origi
nale sit i puulo ante legez nālem: & reputet ei a deo: nō
tñ imputat ei apud hoies. Si aūt intelligant de lege
moysi planū est quātū ad aliqua pctā actualia q̄ nō i-
putabant añ legē sicut illa que specialiter sunt p legez
phibita. q̄ hoies pctā nō reputabāt: sicut qd̄ dr̄. Exo.
20. Nō cōcupisces &c. Imputabant tñ quedā pctā pro
ut erant cōtra legē nāe. Unde & gen. 39. Joseph legit i
carcerem missus pp adulteriū sibi impositum.
¶ Cōsequēter agit de morte dicēs. Qnāuis pctā an-
te legē nō imputarent: tñ mors. s. spiritualis. i. pctm̄
vel eterna dānatio. de qua dicit in ps. Mors pctorum
pessima. regnauit. i. potestatē suā exercuit in hoies. du
cendo eos in dānationē ab Adam per quē peccatum

intrauit in mūdū. vsq; ad moysen. sub quo data est lex d
Jo. i. Lex p moysen data ē. nō solū i eos q peccauerūt
actualiter: sed ēt in eos q n̄ peccauerūt in similitudinē
puaricationis ade q actualiter peccauit. osee. 6. Ipsi aūt
sicut adā trāsgressi sūt pactū &c. vsq; ibi. (Preuaricati
sunt in me.) q: ēt pueri dānationē icurrebāt. Pōt ēt &
sub hoc sensu itelligi de morte corporali p quā mani-
festat pctūz fuisse ēt cū nō iputabat. q. d. pctūz aūt nō
imputabat ante legē: s̄z ex h̄ deprehendit fuisse: q: re-
gnauit mors. s. corpalis. pmo qdez aliq̄s passiones in
ducēdo: puta famē & sitim & egritudinē: & tandē tota-
liter dissoluēdo ēt in eos q nō peccauerūt in silitudi-
nē puaricatōis ade. i. i pueros q n̄ peccauerūt actualr
q̄m ēt ip̄i mortē corporalē antea & postea patiunt s̄m
illud ps. Quis est hō q &c. Ambro. aūt aliter ista ver- 2
ba exposuit. s. de pctō actuali tantum & de lege moysi.
Et s̄m eum inducunt hec verba ad manifestandū q̄
p pmum parentē pctūz in huc mūdū intrauit & in oēs
trāsiuit. vsq; ad legez. i. ante legē moysi pctm̄ erat in
mūdo. s. peccatū actuale. Hoies. n. multipliciter pecca
bant contra legē nāe. Unde dicit gen. 13. Hoies sodo-
mite pessimi erant. peccatū aūt non imputabat cū lex
nō esset. qd̄ est intelligēdū nō qn imputaret quasi pu
niēdū apud hoies: cū qdā legant ante legē puniti ab
hoibus pro pctis. vt patet gen. 39. & 4. Sed nō impu-
tabat quasi a deo puniendū. Tunc. n. nō credebāt ho
mines q̄ deus humana facta vel puniret vel pmiaret
s̄z illud Job. 22. Circa cardines celi pambulat nec no
stra cōsiderat. Sz postea lege diuinitus data inotuit:
q: pctā imputant a deo ad penā: & nō solū ab hoibus. 3
Et ideo: q: hoies nō credebāt se puniendos a deo pro
pctis libere & absq; freno peccabāt vbi humanū iudi-
ciū nō timebāt. Et iō subdit. Sz mors. i. peccatū regna
uit. i. oimodā suā ptātē exercuit ab adā vsq; ad moysen
exclusiue. Nā p moysen data est lex: que icepit regnuz
pcti diminuere incutiēs timorē diuini iudicij. s̄m illud
deu. 5. Quis det eos talē habere mētē: vt timeāt me &
custodiāt vniuersa mādata mea? Regnauit iuq̄; pctūz
vsq; ad moysen. nō tñ in oēs: sed eos q peccauerūt in
silitudinē puaricatōis ade. dic̄. n. Amb. i antiqs libris
nō inueniri hāc negationē nō. Uñ credit a corruptori
bus appositū. Adā quippe magis credidit pmissiōi dya
boli q̄ cōmōitioni diuine. vt patet gen. 3. Et ita quodā- 4
mō dyabolū ptulit deo. Sic igit i silitudinē puaricatō
nis ade puaricant ydolatre q relicto dei cultu dyabo-
lū colūt. In tales g mors. i. pctūm totalr regnauit. q:
eos oīo possedit. Fuerūt aūt añ legē moysi viri dei cul
tores q & si peccarēt nō tñ pctūz i eis regnabat: q: non
totalr eos a deo sepabat. s̄z peccabāt sub deo. i. sub fide
vnius dei ēt si peccarēt moralr: vel sub charitate dei
cū peccabāt venialiter. Ex vtraq; harū expositionum
pōt pstari tertia. q̄ magis vr̄ ad intētionē apostoli pti-
nere. Dixerat. n. q̄ p vnū hoiez peccatū i huc mūdū i- 5
trauit: & q: pctūz est trāsgressio legis diuine. posset ali-
cui videri q̄ h̄ nō esset verū quātū ad tp̄s añ legē: pser
tim cū supra quarto dixerit. Ubi nō est lex. nec puari-
catio. Et iō posset aliqs credere q̄ nō p vnū hoiez pec
catū i mūdū intrauit: s̄z magis p legē. Et iō ad hoc ex
cludēdū dicit q̄ vsq; ad legē. i. i tp̄s ante legē peccatuz
erat i mūdo & originale & actuale. nō tñ erat peccatuz
cognitū: p̄sertīz q̄si a deo puniēdū. Et h̄ est q̄ subdit.
Peccatū aūt nō iputabat. i. quasi cōtra deū existens.
cum lex. s. diuinitus data non esset. Fuerunt. n. aliq: vt
phs dicit in. 5. ethi. qui crediderūt q̄ nihil est iustum
naturaliter & per cōsequens nō iniustū. sed p solaz po
sitionem legis humane. Et s̄m hoc nō iputabat aliqd̄
peccatum

a peccatū quasi cōtra deū existēs ⁊ p̄cipue pctūz origina
le.i.nō cognoscebaṫ. Sed ꝙ ista reputatio hoīum esset
falsa ōndiṫ ꝑ effectū: q: mors corporalis regnauit ab
adā ꝑ quē intrauit originale pctm̄ in mūdum vsq; ad
moysen sub quo data fuit lex. ⁊ ita cū mors sit effect⁹
pcti p̄cipue origīalis: manifestū ē ꝙ an̄ legē fuit pctm̄
originale in mūdo. Et ne aliq̄s dicat ꝙ moriebaṫ pp
pctā actualia. ad hoc excludēdū dicit ꝙ regnauit ēt i
eos q̄ nō peccauerūt ꝓprio actu. s. pueros. ⁊ ēt iniustos
q̄ nō peccauerūt mortaliter q̄ tn̄ peccauerunt in p̄mo
hoīe ⁊ supra dictū est. Et iō subdit. In similitudinē p̄
2 uaricationis ade inq̄ztū silitudinē illius pcti traxerūt
ꝑ originē simul cū similitudine n̄ae. q.d. ꝙ moriebanṫ
absq; ꝓprio pctō demōstrat ꝙ in eis erat diffusa simi
litudo pcti ade ꝑ originē. Et hoc est qd̄ apl's māifesta
re itēdit. s. ꝙ ꝑ adā pctm̄ originale i mūdū itrauit.

¶ Deīde cū dicit. (Qui est forma futuri ⁊c̄.) Expōit
similitudinē que intelligebaṫ in aduerbio sicut. Un̄ di
cit q. s. adā est forma. i. figura q̄dā futuri. i. xp̄i tn̄ ꝑ cō
trariū. Nam sicut ꝑ adā pctm̄ ⁊ mors in mūdū intra
uit: ita ꝑ xp̄m intrauit iustitia ⁊ vita p̄mo cor. 15. Pri
mus hō de terra terrenus. scd̄s de celo celestis. Sunt
ēt ⁊ alie similitudines inter xp̄z ⁊ adā ꝙ. s. sicut corp⁹
3 ade formatū fuit coitu: ita ⁊ corpus xp̄i de virgine. ⁊ si
cut de latere dormiētis sūpta est mulier ita ex latere xp̄i
dormiētis i cruce fluxit sanguinis ⁊ aqua. vt dr̄ Joh.
19. que significāt sacramēta q̄bus est formata ecclesia.

¶ Lectio. V.

Sed non sicut delictū ita ⁊ do
nuz. Si. n. vnius delicto multi
2.d. mortui sunt: multo magis gra
29.ar tia dei ⁊ donuz in gratia vnius
ti.3. hoīs iesu xp̄i in plures abundauit. Et sicut
p^a 2^e ꝑ vnū peccatū ita ⁊ donū. Nam iudiciū qui
q. dem ex vno in cōdemnationē. gratia aūt ex
iiij. art.1. multis delictis in iustificationez. Si. n. vni
o us delicto mors regnauit per vnum multo
4 magis abundantia gratie ⁊ donationis: ⁊
f. ad thi.2 iustitie accipientes in vita regnabūt ꝑ vnuz
ca. iesum xp̄m. Igitur sicut ꝑ vni⁹ delictū i oēs
homines in condēnationē: sic ⁊ per vnius
iustitiam in oēs homines in iustificationez
vite. Sicut. n. per inobedientiā vnius hoīs
pctōres cōstituti sunt multi: ita ⁊ ꝑ vni⁹ obe
ditionē iusti ꝯstituentur multi.

¶ Postq̄z apostolus posuit ingressum peccati in huc
mundū: hic agit de processu gratie abolētis peccatū.
5 Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit quō ꝑ xp̄i grām
2 remotū est pctm̄ qd̄ ꝑ vnū hoīem in mundū intrauit.
Scd̄o ostēdit quō ꝑ gratiā xp̄i peccatū est remotū qd̄
lege adueniēte supabūdauerat ibi. (Lex aūt subintra
uit ⁊c̄.) Ostēdit aūt ꝙ ꝑ grām xp̄i remouet peccatū ꝑ
adā introductū in mundū cōparando gratiā xp̄i pctō
ade: q: s. plus pōt gratia xp̄i in bono q̄z peccatū ade in
malo. Et circa hoc duo facit. Primo cōparat ipsas cau
sas. s. gratiā xp̄i peccato ade. scd̄o ponit cōparationē earū
quantū ad effectus. ibi. (Et nō sicut ꝑ vnū ⁊c̄.) Circa
p̄^m duo facit. Primo ꝓponit cōparationē. Scd̄o mani
festat eā ibi. (Si. n. vnius ⁊c̄.) Dicit ergo p̄mo. Dictū
est ꝙ adā ē forma futuri. Sz nō sicut delictū ⁊c̄. Qua
si. d. nō est estimandū ꝙ tante efficacie sit delictuz ade

b quante est gratie donū xp̄i. Cuius ratio ista q: pecca
tum procedit ex infirmitate voluntatis humane: gra
tia aūt procedit ex immēsitate bonitatis diuine. quam
manifestū est volūtati humane presertim infirme p̄fer
ri. Et ideo virtus gratie dei excedit omne peccatum.
Et ideo dicebat dauid. Miserere mei deus s̄m ma
gnam misericordiā tuam. Et pp̄ hoc iuste reprobatur
verbū cayn gen̄. 4. dicētis. Maior est iniq̄tas mea ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit. (Si. n. vnius ⁊c̄.) Manifestat qd̄
dixerat: s. ꝙ donū gratie excedit delictū ade dicēs. Si
. n. delicto vnius. s. ade multi mortui sunt. i. si ex delicto
ade peccatū: ⁊ mors transiuit in multos alios. q: i oēs 2
qui in eo peccauerunt. multo magis gratia dei ⁊ do
nū. i. gratuitū dei donum: vt ly ⁊ expositiue teneatur.
Uel gratia dei refertur ad remissionē pcti. supra eodez
Justificati gratis per gratiā ipsius ⁊c̄. Donū aūt refer
tur ad bona superaddita vltra remissionē peccatoruz
vt diciṫ in p̄s. s̄m aliam litteraz. Dedit dominus dona
hoībus multo inq̄z magis huōi gratia: ⁊ donū abun
dauit in plures. i. in multos. Quanto. n. aliq̄d est potē
tius tāto magis se pōt ad multa extēdere. Peccatū āt
ade ad multos se extēdit qd̄ probaṫ per mortez. Un̄ si
gnāter dicit ꝙ vnius delicto multi mortui sunt. Mors
. n. argumētū est pcti originalis: vt supra dictū est ade.
Quacunq; die comederis ⁊c̄. Gratia dei que est forti
or: multo amplius ad multos extēdiṫ. heb. 2. Qui mul 3
tos filios in gloriā adduxit. ¶ Notādū est aūt ꝙ dicit
abūdauit: q: nō solū gratia dei ꝓcessit in multos ad ō
lectionē peccati ꝑ adā inducti. sed ēt ad peccata actua
lia delēda ⁊ multa alia bona consequēda. 2. cor. 9. Po
tens est aūt dn̄s oēm gratiā abūdare facere in vobis.
Sicut. n. peccatū ex vno hoīe abūdauit in multos ex
prima suggestione dyaboli ita ⁊ gratia dei per vnū ho
minē ꝓcessit ad multos. Unde signāter addit. In gra
tia. i. ꝑ gratiā vnius hoīs iesu xp̄i. Sic. n. a deo gratia
in multos effundiṫ: vt eam ꝑ xp̄m accipiāt in quo oīs
plenitudo gratiaꝝ inueniṫ s̄m illud. Jo. 1. De plenitu
dine eius oēs accepimus gratiā ꝓ gratia. Sic āt legē
da est littera s̄m expositionē Aug. vt hoc ꝙ diciṫ plu 4
res. nō accipiaṫ cōparatiue sed absolute: ⁊ ita vult ꝙ
attēdaṫ cōparatio q̄ztū ad hoc ꝙ si delictū vnius ade
ꝓcessit in multos: multomagis grā vnius xp̄i in mul
tos. Sed s̄m Ambro. ly plures accipiṫ cōparatiue: vt
sit sensus ꝙ delicto. i. pctō actuali vnius. s. ade multi ñ
oēs mortui sunt. s. morte pcti imitādo. s. peccatū ipsius
ade ꝑ ydolatriam: vt supra expositū est. Sap. 13. diciṫ
de ydolatris. Infelices aūt sunt ⁊ inter mortuos spes
eoꝝ. Et multomagis gratia dei abūdauit in plures. s.
q̄z in ydolatris q̄ peccauerūt similitudinē ade. q: nō so
lū eoꝝ pctā tolluntṫ per gratiam xp̄i: sed ēt pctā eoꝝ q̄
in fide vnius dei permāserunt. Mich. vlt. Deponet ini 5
q̄tates nostras ⁊ ꝓiciet omnia peccata nostra.
¶ Deinde cū dicit. (Et nō sicut ⁊c̄.) Cōparat xp̄i gra
tiā pctō ade quātū ad effectū: q: nō solū vtrūq; i mul
tos redūdat. sed ēt maiorē effectū h̄z gratia xp̄i q̄z pec
catū ade. Et circa hoc tria. p̄mo ꝓponit qd̄ intēdit. se
cūdo māifestat ꝓpositū ibi. (Nā iudiciū ⁊c̄.) tertio ꝓ
bat ibi. (Si. n. vnius ⁊c̄.) Dicit ergo p̄mo. Nō solum
hoc dictū est. s. ꝙ xp̄i gratia magis abūdat in multos
q̄z pctm̄ ade: sed ēt in eis maiorē effectū facit. Et hoc
est qd̄ dic̄. Et nō sicut ꝑ vnū pctm̄: ita ⁊ donū. Quasi
dicat. Nō tātus effect⁹ sequiṫ ꝑ vnū peccatum ade in
multis quātus cōsequitur in multis per donum gra
tie xp̄i. Potentioris. n. cause potentior est effectus. Un̄
cum dictum sit gratiam esse potentiorem q̄z peccatuz
ade consequens est ꝙ maiorem effectum efficiat.

1 ¶ Deinde cū dicit.(Nā iudiciū ⁊c̄.) Manifestat qḋ di
xerat dicēs. Nā iudiciū.i.diuina punitio ꝓcedit quidem
ex vno.s.pctō ꝑmi parētis i cōdēnationē.s.oīuꝫ hoīuꝫ
q: in illo peccāte peccauerūt.ſm illud qḋ ſupra dictuꝫ
eſt ꝙ mors i oēs ptrāſijt i quo oēs peccauerūt.grā āt
dei que datur ꝑ xp̄m procedit ex multis delictis: ideſt
nō ſolū ex illo vno originali: ſed ēt ex multis actualib⁹
In iuſtificationem: ideſt perfectam emundationem.i.
cor.6.Et hoc quidem fuiſtis aliquando: ſed abluti eſtis
ſed ſanctificati eſtis: ſed iuſtificati eſtis.
¶ Deīde cū dicit.(Si.n.ex vnius ⁊c̄.) Probat qḋ di
xerat.s.qḋ gratia xp̄i ꝓcedit ex multis delictis in iuſti
ficationē.⁊ ꝑmo quidem hoc ꝓbat ex posteriori.ſcḋo ex
2 ꝑori ibi.(Sicut.n.⁊c̄.) ¶ Circa ꝑm̄ cōſiderandū eſt ꝙ
apoſtolus i ꝑmiſſa cōparatōe non ponit ſibi reſpōden
tia.s.res eiuſdē generis. Nā ex pte pcti ponit cōdēna-
tionē que pertiet ad penā: ex parte aūt grē ponit iuſti-
ficatōem que nō pertiet ad ꝑmiū: ſed magis ad ſtatuꝫ
meriti. Sic igit apl̄s intendit ꝑ hoc qḋ dicit ꝙ pctm̄ i
ducit cōdēnationē: oſtēdere ꝙ grā iducat iuſtificatōeꝫ
Et vtit tali rōne. Sicut condēnatio mortis ꝓcedit ex
pctō ꝑmi parētis, ita regnū vite ꝓcedit ex grā xp̄i. Hec
.n.duo vniformiter ſibi correſpōdent: ſꝫ ad regnū vite
nullus pōt ꝑuenire niſi ꝑ iuſtitiā.ḡ ꝑ grām xp̄i hoīes
iuſtificant. ꝑmo ḡ ponit ꝑmiſſas. ſcḋo ifert ↄcluſionē i
3 tentā ibi.(Igit ſicut ꝑ vnius ⁊c̄.) ꝑmā aūt ꝓpoſitōem
ꝓponit dicēs. Si.n.ex delicto vnius hoīs mors regna
uit ꝑ vnū hoīeꝫ: q: ſicut ſupra: eodē dictū eſt ꝑ vnū ho
minē pctm̄ itrauit ⁊ ꝑ pctm̄ mors multo magis hoīes
regnabūt i vita.s.eterna ꝑ vnū ieſuꝫ xp̄m q dic̄ Jo.10.
Ego veni vt vitā habeāt ⁊ abūdātius habeāt ꝑcipiā-
do.s.eternitatē vite: q̄ quidē abūdātia hic ꝑ regnum deſi
gnat. Vn̄ dr̄ apo.20. Qui regnabūt cū xp̄o annis mille
.i.eterno tēpore. Maiorē aūt deſignat iterponēdo abū-
dantiā grē xp̄i ⁊ donatōis ⁊ iuſtitie accipiētes. Quaſi
diceret ad regnū vite hoīes ꝑuenire nō pn̄t niſi hoc ac
cipiēdo ita ꝙ grā xp̄i referat ad dimiſſionē pcti: quam
nulla merita ꝑcedere pn̄t ⁊ iō dī grē deputat.ſi.n.ex
4 operibus iā nō ex grā: vt dr̄ ifra.11. Qḋ aūt dr̄ donatio
nis referēdū eſt ad dona grāꝝ qbus hoīes ꝓmouent
in bona. Heſter.2. Largitus eſt dona iuxta magnificē-
tiā ꝑncipalē ⁊c̄. Qḋ aūt dicit iuſtitie referēdū eſt ad re
ctitudinē opeꝝ.1.cor.1. Qui fact⁹ ē nob a deo iuſtitia.
¶ Deinde cū dicit.(Igit ſicut ⁊c̄.) Infert cōcluſionē
intētā que idē contiet cū eo qḋ ſupra premiſſum eſt. vi
delicet ꝙ ſicut per vnius delictū ade diuinū iudiciū ꝓ
ceſſit i oēs hoīes q carnaliter naſcunt i cōdēnationeꝫ
mortis: ſic ⁊ ꝑ vnius.s.iuſtitiā xp̄i diuina grā proceſſit i
oēs hoīes i iuſtificatōem vite.i.que ducit ad vitam.
¶ Sꝫ vi hoc eſſe falſum. Nō.n.oēs hoīes iuſtificant.
5 ꝑ xp̄m ſicut oēs hoīes moriunt per adā. Sed dōm ꝙ
intelligendū eſt ꝙ ſicut oēs hoīes q naſcunt carnalr̄
ex adam icurrūt condēnatōem ꝑ eius pctm̄: ita oēs q
renaſcunt ſpūaliter ꝑ xp̄m adipiſcunt iuſtificatōeꝫ vi-
te. q: vt dr̄ Jo.3. niſi qs renatus fuerit denuo ex aq̄ ⁊
ſpū ſcō nō pōt ⁊c̄. Quāuis poſſit dici ꝙ iuſtificatō xp̄i
trāſit i iuſtificatōem oīum hoīum quātū ad ſufficiētiā:
lꝫ quantū ad efficiētiā ꝓcedat i ſolos fideles. Vn̄ dr̄.1.
Thi.4. Qui eſt ſaluator oīum hoīum: maxīe aūt fide
liū. Ex hoc aūt quod hic dr̄ accipere debemus ꝙ ſicut
nullus morit niſi ꝑ pctm̄ ade: ita nullus iuſtificat niſi
ꝑ iuſtitiā xp̄i que quidē eſt ꝑ fidē ipſius ſm illud qḋ ſu-
pra 3⁰ dictū eſt iuſtitia dei ꝑ fidē ieſu xp̄i i oēs q credūt
in eū. In eū aūt crediderūt hoīes nō ſolū q ſunt poſt ei⁹
icarnatōem: ſed ēt q eius icarnatōem ꝑceſſerunt. ſicut
.n. nos credimus eum natū ⁊ paſſum: ita ipſi crediderūt

naſcituꝝ ⁊ paſſuꝝ. Vn̄ eadē eſt fides noſtra ⁊ coꝝ.2. d
cor.4. Habētes eūdē fidei ſpūm ⁊c̄. Sic igit ꝓbatū eſt
ꝙ grā xp̄i ꝓcedit ad multoꝝ iuſtificatōeꝫ ex poſterio
ri.s.ex regno vite.
¶ Cōſequēter cū dicit.(Sicut.n.⁊c̄.) ꝓbat idē ex ꝑo
ri. Cāe.n. ſunt ſimiles ſuis effectibus. Inobediētia aūt
ꝑmi parētis que h̄ꝫ rōnē iniuſtitie ↄſtituit pctōres ⁊ i-
iuſtos. Igit obediētia xp̄i que h̄ꝫ rōnē iuſtitie ↄſtituit
iuſtos. Et hoc eſt ꝙ ſupra dictū eſt ꝙ grā ꝓcedit i oēs
hoīes i iuſtificationē. ¶ Sꝫ vr̄ eſſe dubiū qḋ dicit ꝙ ꝑ
inobediētiā vnius hoīs pctōres ↄſtituti ſunt multi.i.
oēs q ab eo naſcunt ſm rōnē ſeminalē. Primum.n.eius 2
pctm̄ vr̄ fuiſſe ſupbia magis q̄ inobedientia ſm illud
Ecc.10. Initiū oīs pcti ſupbia. ¶ Sed dōm eſt ꝙ ſic̄
ibidē dr̄ initiū ſuperbie facit hoīes apoſtatare a deo. q:
.s.ꝑma pars ſupbie ↄſiſtit i hoc ꝙ homo nō vult ſubdi- 2
ci ꝑceptis diuinis qḋ ad inobediētiā pertinet. Unde ꝑm̄
hoīs peccatū fuiſſe vr̄ iobedientia: nō ſm actū exterio
rē: ſed ſm iterioré motū ſuperbie: quo voluit diuino pre
cepto cōtrarie. Unde eius iobediētiā dn̄s arguit gen̄.
3. Quia audiſti vocē vxoris tue ⁊ comediſti de ligno:
de quo ꝑceperā tibi ne comederes ⁊c̄. Obediētia autē
xp̄i hic dr̄ ſm quam precepto pr̄is obediēs mortē ſu-
ſtinuit pro ſalute noſtra ſm illud phil.2. Factus ē obe
diēs vſqꝫ ad mortē ⁊c̄. Nec eſt cōtrariū qḋ alibi dr̄ xp̄s
ex charitate mortuus: vt patet ephe.5. Quia hoc ipſū
ꝙ obediuit ꝓceſſit ex dilectione: quā habuit ad patrē
⁊ ad nos. Et eſt attendēdū ꝙ per obedientiā ⁊ inobe-
dientiā probat nos per vnum peccatores effici: ⁊ per
vnū iuſtificari: q: iuſtitia legalis que eſt oīs virtus at- 3
tendit i obſeruatōe ꝑceptorū legis: qḋ pertiet ad rōnē
obediētie. Iniuſtitia ēt illegalis q̄ ē oīs malitia vt dr̄ i
5.ethico. attēdit i trāſgreſſione mandatoꝝ legis: que
pertinet ad rōnē iobedientie. Sic ergo cōuenienter di-
citur ꝙ per obedientiā ↄſtituuntur hoīes iuſti ⁊ per i
obedientiā peccatores. ¶ Lectio. VI.

Ex āt ſubintrauit. †vt abūdaret
delictum. Ubi aūt abundauit de
lictū. ſuperabūdauit ⁊ grā: vt ſi
cut regnauit peccatum in mor-
te: ita ⁊ grā regnet per iuſtitiā in vitam eter
4 nā. ꝑ ieſum xp̄m dominum noſtrum.
Poſtq̄ apoſtolus oſtēdit ꝙ per donū gratie ſubtrahi
tur pctm̄ ꝙ ꝑ adā i hūc mūdū itrauerat: hic oſtēdit ꝙ
ꝑ grām xp̄i tollit pctm̄ qḋ lege ſuperueniēte abūda-
uerat. Et circa hoc duo facit. ꝑmo ponit abūdātiā pcti
que fuit ꝑ legē: ſcḋo abſolutōem pcti que eſt per grām
xp̄i ibi.(Ubi abundauit ⁊c̄.) Dicit ergo ꝑmo. dictū eſt
ꝙ per obedientiā vnius hoīs iuſti cōſtituunt multi. nō
aūt lex hoc facere potuit: ſed potius lex ſubītrauit: vt
ſupabūdaret delictū. ¶ Circa qḋ apl̄i dictū duplex oc
currit dubitatio. Primo quidem de hoc ꝙ dicit legē ſub 5
intraſſe.i.latenter itraſſe poſt culpā originalem ⁊ actua
lē. vel poſt nālem legem: vt glo. dicit. Nō.n.lex occul-
te itrauit. ſed manifeſte data fuit ſm illud. Jo.18. Nō
in abſcōdito locutus ſum. ¶ Dicēdū eſt ergo ꝙ lꝫ ip-
ſa legiſlatio fuerit data in manifeſto: tn̄ myſteria legis
erāt i occulto: ⁊ ꝑcipue quo ad itentionē dei circa legē
ferendā que peccatū oſtenderet non ſanaret. ſm illud
infra.11. Quis cognouit ſenſum domini ⁊c̄. Poteſt ēt
dici ꝙ lex ſubītrauit.i. quaſi media itrauit iter pctm̄
hoīs ⁊ donuꝫ gratie chriſti: quoꝝ vtrunqꝫ ſupra dixe
rat ꝑ vnū ad plures trāſiſſe. ¶ Scḋa āt dubitatio ē de
hoc ꝙ dic̄ legē ſubītraſſe: vt abūdaret delictū. Sic.n.
videtur

a vr̃ ꝙ abundātia delicti sit finis legis. ⁊ ita seqꝛ qđ lex
sit mala: q: cui⁹ finis malus est ipsuꝫ quoq; malū est. ⁊
h̄ est ꝯ̃ illud. p̄⁹ Thi. i. Scim⁹ q̄dē ꝙ lex bona est ⁊c̃.
¶ Ad h̄ aūt r̄ndeꝛ in Glo. tripl'r. Pⁱo q̄dē vt dicam⁹
ꝙ ly. vt nō poniꝛ cāliter: sed cōsecutiue. Nō. n. ad h̄ fu
it data lex vt pctm̄ abūdaret: q̄n pot⁹ lex q̄ntū i se fuit
pctm̄ ꝓhibuit: s̄ illud ps. In corde meo abscōdi eloq̄a
tua: vt nō peccē tibi. Sꝫ lege data cōsecuta est abūdā/
tia delictoꝝ dupl'r. Uno q̄dē mō q̄ntū ad pctōꝝ multi
tudinē. lex. n. lꝫ pctm̄ demōstret pctī tn̄ ꝯcupiscētiā nō
auferebat. cū aūt alicui ꝓhibeꝛ id qđ cōcupiscit: vehe/
mētius in cōcupiscētiā illi⁹ exardescit: sic ⁊ fluui⁹ appo
sita obice forti⁹ fluuit ⁊ obicē frāgit. Cui⁹ rō pōt esse tri
a plex. Una q̄dē illud qđ subiacet hoīs ptāti nō reputat
aliq̄s ꝓ magno: s̄ illud qđ est ex̄ hoīs ptātē apphēdiꝛ
ab hoīe q̄si magnū. Prohibitio aūt ei⁹ qđ cōcupiscitur
ponit illud qđ ꝓhibeꝛ quasi ex̄ hoīs ptātē ⁊ iō concupi
scentia magis exardescit in rem cōcupitam dum pro/
hibetur. Secunda ratio est: q: iteriores affectōes q̄n i
teri⁹ retineꝛ ita ꝙ exteri⁹ nō deriuenꝛ ex h̄ ipso magis i
teri⁹ incēdunꝛ. sic pꝫ i dolore ⁊ ira q̄ dū iteri⁹ clausa te/
neaꝛ magis augenꝛ. si aūt exteri⁹ quoquō ꝓdeat: eoꝝ
ꝟtus dimīuiꝛ ꝓhibitio aūt ꝓꝑ timorē pene cogit ho/
minē: vt ꝯcupiscētiā suā ad exteriora non ꝓducat. ⁊ iō
ipa ꝯcupiscētia iteri⁹ retēta magis iflāmat. 3ª rō ē: q: il
lud qđ nō ē nobis ꝓhibitū apphēdim⁹ q̄si possibile fie
3 ri q̄ncūq; nobis placuerit: ⁊ iō multotiēs oportunita/
te existe illud vitam⁹: s̄ q̄n aliq̄d ē ꝓhibitū apphēdiꝛ a
nobis: vt nō sēp a nobis h̄ri possit ⁊ iō q̄n opportuni/
tas daꝛ sine timore pene illud ꝯseq̄ndi ꝓmptiores ad
h̄ sum⁹. Et ide ē qđ data lege q̄ cōcupiscētie vsum ꝓhi
bebat: ⁊ tn̄ ipsaꝫ ꝯcupiscētiā nō mitigabat: ꝯcupiscētia
ipa magis feruēter hoīes ad pctā ducebat. vn̄ dr̄ Eze.
5. Ista ē hierusalē i medio gētiū posui eā ⁊ i circuitu ei⁹
terras ⁊ ꝯtēpsit iuditia mea: vt plus eēt ipia q̄ gētes.
¶ Sꝫ s̄ h̄ vr̄ ꝙ oīs lex humana q̄ grāꝫ n̄ ꝯfert dimi/
nuētē ꝯcupiscētiā: faciat abūdare pctā. qđ ē ꝯ̄ itētiōes
legislatoꝝ: q: ad h̄ itēdūt vt ciues faciāt bonos: vt pꝫ
4 p obꝫ. 2. ethi. ¶ Sꝫ dōꝫ ꝙ alia ē itētio legis hūane: ⁊
alia legis dīne. Lex. n. hūana referꝛ ad hūanū iudiciū
qđ ē de exteriorib⁹ actib⁹: s̄ lex dīna referꝛ ad dīnū iu/
ditiū qđ ē de iteriorib⁹ motib⁹ cordis: s̄ illud p̄ Reg. 16.
Hō videt ea q̄ parēt: s̄ dñs ituetꝛ cor. Sic igiꝛ lex hūana
suā itētionē ꝯseqꝛ dū p ꝓhibitionē ⁊ pene ꝯminatōeꝫ
ipedit ne multiplicēꝛ exteriores act⁹ pctī: lꝫ ꝯcupiscētia
interior magis augeaꝛ: s̄ q̄ntū ad legē dīnā ēt iteriores
cōcupiscētie male iputanꝛ ad pctm̄ q̄ abūdāt lege ꝓhi
bēte ⁊ nō auferēte cōcupiscētiā. ¶ Sciēdū tn̄ ꝙ sicut
phs dicit. 4. ethi. Prohibitio legis lꝫ illos q̄ sunt male
dispositi cohibeat ab exteriorib⁹ pctīs solo pene timore. q̄l
dā tn̄ bn̄ dispositos iducit p amorē ꝟtutis. s̄ ista bona
dispō q̄ntū ad aliq̄d pōt eē a nā: s̄ ei⁹ ꝑfectio nō ē nisi p
grāꝫ. ex q̄ cōtingit ꝙ ēt lege veteri data nō i oīb⁹ pctm̄
abūdat: s̄ i plurib⁹. Quidā ꝟo lege ꝓhibēte ⁊ grā vlte
5 ri⁹ adiuuāte ad ꝑfectionē ꝟtutū tpe ꝓuenerūt s̄m illud
Ecc. 44. Laudem⁹ viros gl'osos ⁊c̃. Et ifra. Hoīes ma
gnos ꝟtute. 2° supabūdauit delictū lege supueniēte q̄n
tū ad grauitatē reat⁹. Grauī⁹. n. fuit pctm̄ vbi accessit ꝑ
uaricatio: nō tn̄ legis nāe. s̄ ēt legis scripte. Un̄. ē. 4.
dictū ē: ꝙ vbi nō est lex nec ꝑuaricatio. ¶ Scđo aūt
pōt r̄nderi vt dicaꝛ ꝙ ly. vt teneaꝛ cāliter ita tn̄ ꝙ loq̄
tur apls de abūdātia delicti s̄ ꝙ est i nr̄a cognitione
vt sit sensus. lex subītrauit vt abūdaret delictū. i. vt abū
dātius delictū cognosceretꝛ s̄ modū loq̄ndi quo diciꝛ
aliq̄d fieri cū inotescit. Un̄ supra dictū ē ꝙ ꝑ legē ē co
gnitio pctī. ¶ Tertio mō pōt exponi ita ꝙ ly vt te/
neaꝛ cāliter: ita tn̄ ꝙ abūdātia delicti nō itelligaꝛ finis b
legis subītrātis. s̄ id qđ ex abundātia delicti seqꝛ. s. hu
miliatio hoīs. Lege. n. subintrāte abūdauit delictū: vt
dictū est in p̄ma expositiōe. Ex qua q̄dē delicti abūdā
tia cōsecutū est ꝙ hō infirmitatē suā recognoscēs hu/
miliaꝛ. Dicebat. n. hō superbus d̄ viribus suis ꝓsumēs
Nō deest q̄ ipleat: s̄ deest q̄ iubeat: s̄ illud Exod. 24.
Oīa que locutus est dñs faciemus ⁊ ei obediemus. Sꝫ
q̄n lege data cōsecuta ē multitudo delictoꝝ: hō suā ifir/
mitatē cognouit ad obseruantiā legis s̄m illud Sap.
9. Infirmus homo ⁊ exigui tēporis ⁊c̃. Intentio ergo
dei legē dātis nō terminaꝛ ad abūdantiā pctōꝝ: s̄ ad
hūilitatē hoīs ꝓꝑ quā ꝑmisit abūdare d̄licta. Sic ḡ q:
hoc erat occultū signāter q̄ntū ad hoc dicit ꝙ lex subī
trauit. ¶ Qr. ꝟo hic agiꝛ de lege ⁊ fine legis duo cōsi
deranda occurrūt. p̄mo q̄dē quot modis lex dicaꝛ. se/
cūdo q̄s sit finis legis. ¶ Circa p̄m̄ sciēdū ē ꝙ lex vno
mō diciꝛ tota scriptura veteris testamēti s̄m illud Jo.
15. Ut impleaꝛ sermo eoꝝ q̄ i lege eoꝝ scriptus est: q̄a
odio habuerūt me grat'. cū in̄ hoc scriptū sit i ps. Q̄n̄
q; vero diciꝛ lex scriptura q̄nq; librorū moysi. s̄m illud
Deut. 33. Legē ꝓcepit nobis moyses. Tertio diciꝛ lex
decalogus ꝓceptorū s̄m illud Exo. 24. Dabo tibi du/
as tabulas lapideas ⁊ legē ac mandata que scripsi vt
doceas. Quarto dr̄ lex tota continētia cerimonialium
s̄m illud Heb. 10. Umbrā habēs lex futuroꝝ bonorū.
Quinto dr̄ lex aliq̄d speciale ꝓceptū cerimoniale. s̄m
illud Leui. 7. Hec est lex hostie pacificoꝝ. Sumiꝛ aūt 3
hic lex ab aplo cōiter q̄ntū ad totā doctrinā legis moy
si. i. q̄ntū ad moralia ⁊ cerimonialia ꝓcepta. q: s. per ce
rimonias legis nō dabaꝛ gratia p quā hō adiuuaretꝛ:
ad implēda ꝓcepta moralia concupiscētia diminuta.
¶ Circa finē aūt legis sciendū est ꝙ in populo iudeo
tria fuerūt hoīuꝫ genera sicut ⁊ in quolibet alio popu
lo. s. duri. i. peccatores ⁊ rebelles. ꝓficiētes ⁊ ꝑfecti. Q̄n
tum igiꝛ ad duros lex fuit data in flagellū ⁊ q̄ntūꝫ ad
peccata mortalia ad quoꝝ obseruātiam cogebanꝛ per
pene cōminationē. vt patet Leui. 2. ⁊ q̄ntum ad cerimo
nialia que ideo sunt multiplicata ne liceret eis dījs alie
nis aliū cultuꝫ supaddere. Eze. 20. In manu valida ⁊
brachio extento ⁊ in furore effuso regnabo super vos. 4
Sꝫ ꝓficiētibus q̄ dicunꝛ mediocres lex fuit in peda/
gogū: s̄ illud Gal. 3. Lex pedagogus noster fuit i xp̄o
⁊ hoc q̄ntū ad cerimonialia q̄bus cōtinebanꝛ in diuio
cultu. ⁊ q̄ntū ad moralia q̄bus ad iustitiā ꝓmouebāꝛ.
Perfectus aūt fuit q̄ntū ad cerimonialia q̄dē in signū
s̄m illud Eze. 20. Sabbata mea dedi eis vt esset signū
inter me ⁊c̃. Quātū ad moralia vero in solatiū: s̄m il/
lud infra. 7. Cōdelector legi dei s̄m interiorē hoīem.
¶ Deide cū dicit. (Ubi abūdauit ⁊c̃.) Ostendit quo/
modo p gratiā tollitur abundātia delictoꝝ. ⁊ p̄mo po
nit grē abūdantiā. scđo ostēdit abundantie gratie effe
ctuꝫ ibi. (Ut sicut regnauit ⁊c̃.) Dicit ergo p̄mo. Dictū
est ꝙ lege subintrante abundauit delictū: nec tn̄ ꝓꝑ h̄ 5
impeditur diuinū ꝓpositū: de salute iudeoꝝ: ⁊ totius
humani generis: vbi abūdauit delictuꝫ. s. in humano
genere: ⁊ spāliter in iudeis superabundauit: ⁊ gratia. s.
xp̄i cōdonantis peccata. scđa Cori. 9. Potens est deus
oēm grām abūdare facere in vobis. Eius autē qđ hic
dr̄ duplex rō assignari pōt. Una q̄dem ex effectu grē.
Sicut. n. magnitudinē morbi nō sanat nisi fortis ⁊ ef
ficax medicina. ita regrebaꝛ abūdās grā ad hoc. vt sa/
naret abūdantiā delictoꝝ. Luc. 7. Dimissa sunt ei pec
cata multa ⁊c̃. Alia rō sumi potest ex dispositione pec
cantis qui dum magnitudinē peccatorū suorūꝫ reco/
gnoscit q̄nq; q̄dēꝫ desperat ⁊ cōtēnit: s̄ illud Prouer.

28. Impius cū in ꝓfundū ⁊c̄. Qñq3 vero per auxilium
diuinū ex cōsideratione suoꝝ peccatoꝝ magis humi
liat̄ ⁊ maiorē cōseqnit̄ gratiā: ſm illud ps. Multipli
cate sunt infirmitates eorum postea accelerauerūt.
ℭ Deinde cū dicit. (Ut sic regnauit pctm̄ in mortē
⁊c̄.) Oñdit effectū grē abūdantis: q̄ qdē est per oppo
situ respōdēs effectui pcti. vt. s. sicut pctm̄ introductū
p pmū hoiem ⁊ abūdās per legē regnauit. i. pleniū do
2 miniū in hoies obtinuit ⁊ hoc quousq3 duceret eos in
mortē tēporalē ⁊ eternā. infra. 6. Stipēdia pcti mors.
Ita ⁊ grā dei regnet. i. plene dñet̄ in nobis p iustitiam
quā. s. in nobis facit. supra eodē. Iustificati gratis per
grāz ipsius ⁊ hoc quousq3 nos ducat in vitā eternā. ſ3
illud infra. 6. Grā dei vita eterna. Et hoc totū ē p iesū
xp̄m dñm nr̄m q̄ est dator grē: ſ3 illud. Io. i. Grā ⁊ ve
ritas p ihm xp̄m facta est. Et ēt iustitia. pᵒ Cor. i. Qui
factus est nobis iustitia a deo. ⁊ dator vite eterne. Io.
10. Ego vitā eternā do eis. CAP. VI.

Quid ergo dicemus? Manebi
mus in pctō vt grā abūdet? Ab
sit. Qui. n. mortui sumus pctō:
quō adhuc viuemus in illo: An
3 ignorans fratres: qr quicūq3 baptizati su
mus in xp̄o iesu: in morte ipsius baptizati
sumus. Cōsepulti. n. sumus cum illo p bap
tismum in mortē: vt quomodo xp̄s surre
xit a mortuis per gloriam patris. ita ⁊ nos
in nouitate vite ambulemus. Si. n. cōplan
tati facti sumus similitudini mortis eius: si
mul ⁊ resurrectionis erimus.

Postq̄ aplūs oñdit q̄ p grāz xp̄i liberamur a pctō pte
4 rito tā introducto p pmū hoiem q̄ ēt abūdāti p legē:
hic ostēdit p grām xp̄i datur nobis facultas ad resi
stēdū pctis futuris. Et circa hoc duo facit. pᵒ ponit qō
nē ex pmissis ortā. 2ᵒ soluit eā. ibi. (Absit si. n. ⁊c̄.) Di
xerat aūt supra q̄ ibi abūdauit delictū supabūdauit ⁊
grā qō qdem aliqs posset male intelligere quasi abun
dātia delicti esset cā supabundātie gratiaꝝ: ⁊ iō indu
cit questionē dicēs. Quid ergo dicemus? Nunqd per
manebimus in pctō: vt gratia abūdet? Quod qdē op3
dicere si abūdantia delicti esset causa grē abūdantie. ⁊
nō sola occasio: vt supra dictū est. Uñ ⁊. s. 3ᵒ aplūs dicit.
Sic blasphemamur. ⁊ sic aiūt qdā nos dicere: faciāus
mala vt eueniāt nob bōa. Iere. 12. Bñ oībus q̄ puari
5 ℭ Deīde cū dic̄. (Absit ⁊c̄.) Sol (cāt̄ ⁊ iniq agūt:
uit inductā qōnem. Et pᵒ assignat rōnē: quare nō ē no
bis pmanēdū sub pctō. scdō excludit exhortationē in
tētā ibi. (Nō ergo regnet ⁊c̄.) ℭ Circa pᵐ duo facit. p
mo assignat rōnē: quare nō sit in pctō pmanēdū. scdō
ostēdit nobis inesse facultatē ad hoc q̄ non sub pctō
maneamus ibi. (Hoc sciētes ⁊c̄.) ℭ Circa pᵐ ponit ta
lē rōnē. Si sumus mortui a pctō nō debemus viuere
in illo: ſ3 mortui sumus a pctō. ergo nō debemus viue
re in pctō. Circa hoc ergo quattuor facit. pᵒ ponit con
ditionalē. scdō pbat antecedēs. ibi. (An ignoratis ⁊c̄.)
Tertio cōcludit ꝯsequēs. ibi. (Ut quō xp̄s ⁊c̄.) Quar
to pbat necessitatē ꝯsequētie ibi. (Si. n. ꝯplātati ⁊c̄.)
Dicit ergo pmo. Absit. s. q̄ hac intētione pmanēdū sit
in pctō: vt gratia abūdet: q: vt dr̄ Ecc. 15. Nemini man
dauit deus impie agere. ⁊ huius rō est. Si. n. mortui
sumus pctō p hoc. s. q̄ pctm̄ est mortificatū in nobis:
quō adhuc in illo viuemus. Modo. n. naturalis ordo
rerū h3 vt a morte redeat̄ ad vitā. Esa. 26. Morientes

non viuāt ⁊c̄. Cañ. 5. Laui pedes meos ⁊c̄.
ℭ Deinde cū dicit. (An ignoratis ⁊c̄.) Probat añs. s.
q̄ fideles sunt mortui pctō. Et pmo ꝓponit mediū ad
ꝓpositū ostēdendū. scdō manifestat mediū inductū.
ibi. (Cōsepulti. n. sumus ⁊c̄.) Dicit ḡ pmo. An ignora
tis. Quasi. d. q̄ vobis ꝓponēdū ē: est adeo manifestū
q̄ illud vobis ignorare n̄ licet. pᵒ Cor. 14. Si qs igno
rat ignorabit̄. Quia qcūq3 baptizati sumus in xp̄o ie
su. Qō intelligit̄ tripliciter. Uno ſm institutionē iesu
xp̄i. Mat. vlti. Docete oēs gētes baptizantes eos ⁊c̄. Bap
Scdō p inuocationē iesu xp̄i. Act. 8. In noie Iesu xp̄i tis
baptizabant̄ viri ac mulieres. 3ᵒ in xp̄o iesu. i. i quadā3 mu3
cōformitate ad xp̄m iesum. Gal. 3. Quicūq3 in xp̄o ie xp̄s i
su baptizati estis xp̄m induistis. In morte ipsius bap stitu
tizati sumus. i. in similitudinē mortis eius quasi ipsā3 it
mortē xp̄i in nobis repñtantes. 2ᵒ Cor. 4. Sēp morti 2
ficationē iesu xp̄i in corpe nr̄o circunferētes. Gal. vlti.
Stigmata iesu in corpe meo porto. Uel in morte ipsiᵘ
.i. p virtutē mortis eius. Apoc. i. Lauit nos a pctis no
stris. Uñ de latere xp̄i pēdētis in cruce post mortē flu
xit sanguis ⁊ aq̄: vt dr̄ Io. 19. Sic igit̄ morti eius cōfi
guramur inq̄tū pctō morimur: sic ipse mortuus ē vi
te mortali i q̄ erat similitudo pcti. l3 nō esset ibi pctm̄.
Ergo oēs q sumus baptizati sumus mortui pctō.
ℭ Deinde cū dicit. (Cōsepulti. n. ⁊c̄.) Probat ꝓposi 3
tū mediū. s. q̄ oēs baptizemur in cōformitatē ad mor
tē xp̄i dicēs. Cōsepulti. n. sumus cū illo p baptismū3 i
morte. Quasi. d. Sepultura nō nisi mortuis debetur.
Mat. 8. Sinite mortuos sepelire mortuos suos. Per
baptismū aūt hoies sepeliunt̄ xp̄o. i. cōformant̄ sepul
ture ipsius. Sicut. n. ille q sepelit̄ ponit̄ sub terra. ita il
le q baptizat̄ imergit̄ sub aqua. Uñ ⁊ i baptismo fit tri
na imersio nō solū pp fidē trinitatis. s3 ēt ad repñtādū
triduū sepulture xp̄i. ⁊ sicut triduū sepulture nō facit
nisi vnā sepulturā: ita trina imersio nō fac̄ nisi vnū ba
ptisma. Et inde ēt ē q̄ i sabbō scō solēnis baptismᵘ i ecclia
celebratur qñ cōmemorat̄ sepultura xp̄i sic ⁊ i vigilia
pēthecoste qñ solēnizat̄ de spūscō. ex cuiᵘ vtute aq̄ bap 4
mi accipit vim purgādi. vt dr̄ Io. 3. Nisi qs renatᵘ fue
rit ex aqua ⁊ spūscō ⁊c̄. Est tñ cōsiderādū q̄ corpalr̄
aliqs pᵘs morit̄ ⁊ postea sepelit̄: ſ3 spalr̄ sepultura ba
ptismi causat mortē pcti: q: sacrm̄ noue legis efficit q̄ si
gnat. Uñ cū sepultura q̄ fit p baptismū sit signū3 mortis
pcti: mortē efficit i baptizato. Et hoc est qō dicit q̄ su
mus sepulti i mortē. vt p hoc ipsum q̄ signū sepultu
re xp̄i i nobis accipimus cōsequimur mortē peccati.
ℭ Deinde cū dic̄. (Ut quō xp̄s.) Infert ꝯñs. s. q̄ non
debeamus viuere i pctō. ad h̄ qdē iducē silitudinē ex
resurrectione xp̄i dicēs. Ut quō xp̄s resurrexit a mor
tuis p gliā3 pris. i. p vtutē pris ex q̄ ipse pr̄ glificat̄: ſ3
illud ps. Exurge glia mea. Ita ⁊ nos in nouitate vite
ambulemᵘ. i. p bona opa vite ꝓcedamᵘ. vita. n. pcti ve 5
tustatē h3: q: i corruptiōe3 nos ducit Heb. 8. Qō anti
quat̄ ⁊ senescit ꝓpe interitū ē. vñ ⁊ dr̄ Bar. 3. Quid est
qō in terra inimicoꝝ es: inueterasti in terra aliena ⁊c̄.
Uñ ⁊ nouitas vite dr̄ p quā aliqs redit ad itegritatē.
vt. s. sit sine pctō. ps. Renouabit̄ vt aqle iuuētus tua.
Eph. 4. Renouamini spū mentis vestre.
ℭ Deinde cū dic̄. (Si. n.) pbat necessitatē ꝯñtie. xp̄s
.n. postq̄ fuit mortuus resurrexit. vñ ꝯueniēs est vt il
li q ꝯformant̄ xp̄o q̄tᵐ ad mortē in bapᵒ. cōforment̄ ēt
resurrectiōi eius p inocētiā vite. Et hoc est qō dic̄. Si
.n. ꝯplātati fci sumᵘ silitudini mortis eiᵘ. i. si i nobis as
sumamᵘ silitudinē mortis eiᵘ vt icorporemur sic ramᵘ q
inserit̄ plāte vt q̄si nos i ipsa passione xp̄i in seramur
simul ⁊ resurrectionis erimus. i. silitudini eius cōplā

a tati: vt. s. in pñti inocēter viuamus ꝛ i futuro ad silem
gloriā pueniam⁹. Phil. 3. Reformabit corpus humili
tatis nr̃e cōfiguratū corpori claritatis sue. 2ª. Thi. 2.
Si cōmortui sumus ꝛ cōuiuemus. Sic igit sicut apls
p silitudinē mortis xp̄i pbauit: ꝙ sumus mortui pctō
qḋ pmiserat quasi antecedēs: sic p similitudinē resur
rectionis eius pbauit ꝙ nō debem⁹ viuere in pctō: qḋ
q̃si cōsequēs supius introduxit. ℂ Lectio. II.

Ꝺ p 2ª q. iij. 2 ar. p° ꝛ. 6. o Jo. 2. le. 3ª co. p°

Oc sciētes ꝙ vetus hō noster si
mul crucifixus est: vt destruat
corpus pcti: vt vltra nō seruia
mus peccato. †Qui eniȝ mortu
us est: iustificatus est a pctō. Si aūt mortui
sumus cum xp̄o: credimus: q2 simul ēt vi
uemus cū illo: †sciētes ꝙ xp̄s resurgens ex
mortuis: iam nō morit: mors illi vltra dn̄a
bitur. Quia. enim mortuus est semel. ꝙ au
tē viuit: viuit deo. Ita ꝛ vos existimate vos
mortuos quidem esse peccato: viuentes au
tem deo in christo iesu.

Postq̄ aplš ostēdit ꝙ nō est nobis in pctō pmanēdū
ex eo ꝙ p baptismū mortui sumus pctō. hic vlteri⁹ ostē
dit adesse nobis facultatē ad hoc obseruādū. Et circa
3 hoc duo facit. p° pponit qḋ intēdit. 2° manifestat ppo
situ ibi. (Qui. n. mortuus ē ꝛc̄.) ℂ Circa p^m duo fac.
p° pponit beneficiū qḋ cōsecuti sumus. 2° huius bene
ficij. effcm̄ ibi. (Ut destruat ꝛc̄.) Dicit ḡ p°. dictū est ꝙ
debemus in nouitate ambulare. s. desistēdo a pctō. Et
ne hoc aliqs forte ipossibile diceret: dicit ꝙ sumus hoc
sciētes: q2 vetus hō nr̃. i. vetustas hois p pctm̄ iducta
simul. s. cū xp̄o crucifixus ē. i. p crucē xp̄i est mortifica
tus. sicut. n. s. dictū ē: vetustas hois p pctm̄ inducta est
inq̄tū p pctm̄ bonū nāe corrūpit. Que qdē vetustas
i hoie pncipat q̄diu hō pctō subiacet. ꝛ q2 id, ꝙ ē pn
4 cipale i hoie dr̄ eē ipse hō. Inde est ꝙ i eo ꝙ pctō subij
cit ipsa vetustas pcti dr̄ esse vetus hō. vetustas āt pcti
pōt itelligi vel ipse reatus seu macula actualiū pctoꝝ
vel ēt cōsuetudo peccādi. q̄ q̄dā necessitatē ingerit ad
peccādū. vel ēt ipse fomes pcti, puenies ex pctō pmi pa
rētis. Sic igit vetus hō noster dr̄ eē simul crucifixus
cū xp̄o inq̄tū pdicta vetustas v̄tute xp̄i sublata ē. Ul
q2 totalr̄ ē amota sicut totalr̄ amouet i baptismo reat⁹
ꝛ macula pcti. Uel q2 diminuit v̄tus eius sicut virtus
fomitis vel ēt cōsuetudis peccādi. Col. 2. Delēs qḋ ad
uersum nos erat cirographū decreti qḋ erat ꝯriuȝ no
bis: ꝛ ipm̄ tulit de medio affigēs illud cruci.
ℂ Deide cū dic̄. (Ut destruat ꝛc̄.) Ponit effcm̄ pdi
cti bn̄ficij duplicē quoꝝ pmus ē remotio p̄cedētiū de
lictoꝝ. ꝛ h̄ ē qḋ dic̄. Ut destruat corp⁹ pcti. Dr̄. n. cor
pus pcti ipsa congeries maloꝝ opeꝝ sic̄ ipsa ꝯgeries
5 mēbroꝝ fac̄ vnū corp⁹ nāle. Job. 41. Corp⁹ ei⁹ q̄si scuta
fusilia ꝛc̄. Scḋs āt effect⁹ ē vt caueam⁹ a pctis i futuꝝ
ꝛ hoc ē qḋ subdit dicēs. Ut vltra nō seruiam⁹ pctō. Tūc
.n. hō pctō fuit, qn̄ ꝯcupiscētie pcti obedit p cōsensuȝ
ꝛ corpis executionē. Jo. 8. Qui facit pctm̄ seru⁹ ē pcti.
ℂ Deide cū dic̄. (Qui. n. mortu⁹ est ꝛc̄.) Manifestat
qḋ dixerat. ꝛ pmo q̄tū ad pmū effectū. scḋo q̄tū ad se
cūdū ibi. (Si aūt mortui ꝛc̄.) ℂ Circa p^m cōsiderādū
est ꝙ cōgeries pctoꝝ destruit qn̄ pctā hoi remittunt.
Sic igit destructionē corpis pcti māifestat dicēs. Qui
.n. mortu⁹ ē pctō. s. p baptismū quo xp̄o cōmorimur: iu
stificat⁹ est a pctō. i. remissis pctis trāslatus ē i statū iu
stitie. p° Cor. 6. Et hec qdē fuistis aliqn̄: ſȝ abluti estis

ꝛc̄. Q2 igit p crucē xp̄i hō pctō moritur cōsequēs est b
quod a pctō iustificet: ꝛ ita qḋ corpus pcti destruatur.
ℂ Deide cū dic̄. (Si aūt mortui ꝛc̄.) Manifestat. 2^m
effectū p cōformitatē ad vitā xp̄i tali rōne. Ille q xp̄o
moriēti cōmorit simul cōuiuit ꝛ resurgēti. xp̄s aūt sic
resurrexit a mortuis tāq̄ nunq̄ decetero moriturus.
ḡ ille q mortificatus est pctō sic xp̄o resurgēti cōuiuit
ꝙ hȝ facultatē nūq̄ decetero ad pctm̄ redeūdi. Circa
hoc ḡ tria facit. Primo ostēdit cōformitatē hois fide
lis ad vitam xp̄i resurgentis. Scḋo ponit cōditionem 2
vite resurgētis. ibi. (Sciētes ꝙ xp̄s ꝛc̄.) Tertio infert
cōclusionē intētā. ibi. (Ita ꝛ vos ꝛc̄.) Dicit ergo pmo
Si. n. mortui sumus cū xp̄o. i. si virtute mortis xp̄i su
mus mortui pctō credimus: q2 ēt simul viuemus cuȝ
illo. idest ad similitudinē vite eius. viuemus inquam
hic vita gratie ꝛ in futuro vita glorie. Ephe. 2. Cum es
semus mortui peccatis conuiuificauit nos ꝛc̄.
ℂ Deinde cū dicit. (Sciētes). Ponit conditionē vite
xp̄i resurgētis. Et pmo ponit eā. Scḋo pbat. ibi. (Q2
.n. mortuus est ꝛc̄.) Dicit ḡ pmo. Hoc itaq̄ qḋ dctm̄ ē
credimus sciētes ꝙ xp̄s resurgēs ex mortuis. iaȝ non
morit: sed viuit vita ppetua. Apoc̄. pmo. Fui mortuus
ꝛ sum viuēs in secula seculoꝝ. Et qḋ plus est mors il
li. vltra nō dn̄abit: que. s. in hoie dn̄atur nō solū dum
moritur per separationē aie a corpore: sed ēt ante mor
tē dū patit egritudinē famē ꝛ sitim ꝛ huiusmōi p que
puenit ad mortē: sed ab his libera est vita xp̄i resurgē 3
tis. Et iō nō subijcit dn̄io mortis: ſȝ potius ipse hȝ dn̄iū
sup mortē. Apoc. pmo. Habet claues mortis ꝛ iferni.
ℂ Deide cū dicit. (Q2. n. mortuus ꝛc̄.) Probat ppo
situ. s. ꝙ xp̄s resurgēs vlterius nō moriat ꝛ hoc dupli
citer. Primo qdē rōne accepta ex parte mortis quā su
stinuit dicēs. Q2. n. mortuus est pctō mortuus est se
mel. Nō aūt intelligit ꝙ ipse mortuus est pctō qḋ ipse
cōmisit: vel cōtraxit: q2 in eo nullo mō pctm̄ locū ha
buit. p° Pe. 2. Qui pctūȝ nō fecit ꝛc̄. Sed dr̄ mortuus
esse pctō dupl̄r. Uno mō: q2 mortuus est p pctō tollē
do. 2° Cor. 5. Eū q nō nouit pctūȝ p nobis deus fecit
pctūȝ. i. hostiā p pctō. Alio mō: q2 mortuus est simil tu
dini carnis pcti. i. vite passibili ꝛ mortali. infra. 8. De⁹
misit filiū suū in similitudinē carnis pcti. Utroq̄ aūt 4
mō ꝯcludi pōt ꝙ xp̄s mortuus sit semel ex hoc ꝙ mor
tuus est pctō. Quantū. n. ad pmū manifestū est ꝙ per
vnā mortē oīa pctā deleuit: ſȝ illud Heb. 10. Una obla
tione cōsumauit in sempiternū scificatos. Iō nō restat
vt adhuc p pctō moreret. p° Pe. 3. Xp̄s semel p pctis
nr̄is mortuus est ꝛc̄. Quātū ad 2^m aūt idē pōt ꝯcludi.
Si. n. xp̄s mortē sustinuit: vt deficeret i eo silitudo car
nis pcti debuit eius mors cōformari aliqs gerentibus
carnē pcti: q semel moriūt. Un̄ dr̄ Heb. 9. Quēadmōȝ
statutū in hoibus semel mori sic ꝛ xp̄s semel oblat⁹ ē
ꝛc̄. Scḋo ostēdit idē ex cōditione vite quā resurgēdo
adeptus est dicēs. Q2 aūt viuit. viuit deo. i. ad cōformi
tatē dei. Dicit. n. 2° Cor. vlt. Q2 si crucifixus est ex isir
mitate viuit ex virtute dei. Effectus aūt cōformat cāe 5
Un̄ ꝛ vitā quā xp̄s resurgēs acq̄siuit ē deiformis. Si
cut ḡ vita dei ē sempiterna ꝛ absq̄ corruptōe ſȝ illud.
p° Thi. vlti. Qui solus hȝ immortalitatem. ita ꝛ vita
christi est immortalis.
ℂ Deide cū dic̄. (Ita ꝛ vos ꝛc̄.) Infert cōclusionē itē
tā: vt ꝯformemur vite xp̄i resurgētis ꝛ q̄tū ad hoc ꝙ
mortuus est pctō. i. mortali vite q̄ hȝ silitudinē pcti nū
q̄ ad eā reditur⁹. ꝛ q̄tū ad h̄ ꝙ viuit ad ꝯformitatē dei
Et q̄tū ad pmū dicit. Ita ꝛ vos existimate vos qdem
mortuos esse pctō. s. tanq̄ ad pctūȝ nūq̄ sitis redituri.
Psa. 26. Morientes nō viuāt. Et q̄tū ad 2^m dicit. Uiuē

tes deo.i.ad honorē vel similitudinē dei: vt.s.nūq̄ p pec
catū moriamur. Gal.2. Quod autē nūc viuo i carne i fide
viuo filij dei. Et ideo subdit. In xp̄o iesu dn̄o nr̄o.i.p iesū
xp̄m per quē ꝛ pctō morimur ꝛ deo viuimus. Uel in
xp̄o iesu.i.tanq̄ incorporati xp̄o iesu: vt p eius mortē
moriamur pctō ꝛ p eius resurrectionē viuamus deo.
Eph.2. Conuificauit nos i xp̄o cuius gr̄a estis saluati p
xp̄m. Lectio. III.

2 On ergo regnet pctm̄ i vestro
mortali corpe: vt obediatis cō/
cupiscētijs ei⁹. sꝫ neq̄ exhibea
tis mēbra vr̄a arma iniquitatis
pctō: sed exhibete vos deo tanq̄ ex mortuis
viuētes. ꝛ mēbra vr̄a arma iustitie deo. pec
p^a 2^e catū.n. vobis nō dn̄abit. Non.n. sub lege
q. estis: sꝫ sub gr̄a. Quid ergo. Peccauim⁹
108. qm̄ nō sum⁹ sub lege: sed sub gratia. Absit
ar.1.c An nescitis: qm̄ cui exhibetis vos seruos:
ad obediēdū: serui estis ei⁹ cui obedistis: siue
pcti ad mortē: siue obeditōis ad iustitiā. gr̄a
tias aūt deo q̄ fuistis serui pcti: obedistis aūt
ex corde i eā formā doctrie i q̄ traditi estis.
3 ¶ Postq̄ aplūs ondit q̄ nō est nobis pmanēdū i pctō
ꝛ q̄ huius rei facultatē hēmus. hic cōcludit moralē
exhortationē. Et circa h̄ tria facit. Primo pponit am
monitionē. 2° rōnem assignat ibi. (Pctm̄.n. ꝛc.) 3° mo
uet qōnē ꝛ soluit ibi. (Quid ḡ peccabim⁹ ꝛc.) ¶ Cir/
ca p^m duo fac. Prio pponit amonitionē. 2° exponit eā
ibi. (Ut obediatis ꝛc.) Dic̄ ḡ p°. Dictū est q̄ vetus hō
nr̄ simul crucifixus est: vt destruat corp⁹ pcti p qd̄ dat
intelligi q̄ vtus pcti i tm̄ diminuta: vt ē nobis dn̄ari n̄
possit. Ergo pctm̄ decetero nō regnet i vr̄o mortali cor
4 pe. Nō aūt dic̄ nō sit pctm̄ in vr̄o mortali corpe. q: q̄
diu corpus nr̄m ē mortale.i. necessitati mortis addictū
nō pōt esse qn in corpe nr̄o sit pctm̄.i. fomes pcti. Sꝫ
ex quo a deo liberati sumus a regno pcti: debemus co
nari: q̄ pctm̄ i corpe nr̄o dn̄iū iā amissum i nobis nō re
cupet. Et h̄ ē qd̄ dic̄. Nō regnet pctm̄ i vestro mortali
corpe. Et h̄ qdē necm̄ ē cauere dū corpus mortale ge
rim⁹: q: dr̄ Sap.9. corp⁹ qd̄ corrūpit aggrauat aiaꝫ ꝛc.
¶ Deide cū dic̄. (Ut obediatis ꝛc.) Exponit amoni/
tionē pmissā. ¶ Circa qd̄ ɔsiderādū est q̄ dupl̄r pctm̄
regnat i hoie. Uno mō p interiorē cōsensum mētis. Et
hoc remouēdo dic̄. Ut obediatis concupiscētijs eius.
Obedire.n. p cōsensum mētis cōcupiscētijs pcti. ē pec
5 catū regnare i nobis. Ecc.18. Post cōcupiscētias tuas
nō eas. scdō mō regnat in nobis pctm̄ p operis execu
tionē. Et ad h̄ excludēdū subdit. Sed neq̄ exhibeatis
mēbra vr̄a pctō.i. fomiti pcti arma iniquitatis.i. istrumē/
ta ad iniqtatē exequēdā. Hō.n. cū p mēbra pctm̄ exeq
tur ad iniqtatē exeqt ꝛ hoc ipso pugnare videt ad re/
stituēdū dn̄iū pcti: qd̄ p cōsuetudinē pcti in nobis cō/
ualescit. Eze.32. Cū armis suis ad iferos descēderunt.
¶ Deide cū dic̄. (Sꝫ exhibete vos deo ꝛc.) Exhorta
tur ad ɔriū vt.s. exhibeamus nos deo. ꝛ p° q̄tū ad in/
teriorē affectū cū dic̄. sꝫ exhibeatis vos deo vt.s. mēs ve
stra ei subdat. Deut.10. Et nūc israel qd dn̄s deus tu⁹
requirit a te nisi vt timeas dn̄m deū tuū ꝛ ambules i vijs
eius. Et hoc facere debetis tanq̄ ex mortuis viuētes.i.
tanq̄ reducti ad vitā grē de morte culpe. Nam ꝛ ideo iu
stū ē: vt q viuit iā n̄ sibi viuat sꝫ ei q p oībus mortu⁹ ē.
scdā Cor.5. Scdō q̄tū ad exteriorē actū. Un̄ dic̄. Ex/
hibete mēbra vr̄a deo.i. ad eius obsequꝫ arma iustitie d
.i. instrumēta q̄ dā ad iustitiā exequendā qbus.s. pu/
gnetis contra inimicos dei. Ephe. vlt. Induite vos ar
maturā dei: vt possitis stare aduersus isidias dyaboli.
¶ Deide cū dicit. (Pctm̄.n. ꝛc.) Assignat rōnē amo/
nitionis pdicte. Posset.n. aliqs seipsū excusare allegans
pcti dn̄iū p qd̄ assereret se ab obseruatione amonitō
nis pdicte ipediri. Hoc ḡ aplūs p° excludit dicēs. Pctm̄
.n. vobis nō dn̄abit.s. ceperitis pctō resistere ꝛ vos deo
exhibere sꝫ illud Ja.4. Appropinqte deo ꝛ appropin
qbit vobis. resistite dyabolo ꝛ fugiet a vobis. Quasi
.d. Ideo potestis pdicta obseruare: q: nō inuenitis pctm̄
in vos dn̄are p qd̄ retrahi possitis. sumus.n. liberati a 2
xp̄o sm̄ illud. Jo.8. Si fili⁹ vos liberauerit veri liberi
eritis. 2° manifestat qd̄ dixerat dicēs. Nō.n. estis sub le
ge: sꝫ sub gr̄a. vbi cōsiderādū est q̄ nō loqt hic de lege
solū quantū ad cerimonialia: sed etiam quantum ad
moralia sub qua quidem aliqs dicitur eē dupl̄r. vno
mō q̄si legis obs̄uātie voluntarie subiect⁹. Et hoc mō
ēt xp̄s fuit sub lege sꝫ illud. Gal.4. Factū sub lege: q:
.s. legē obseruauit n̄ solū q̄tū ad moralia: sꝫ ēt q̄tū ad
cerimonialia. Fideles aūt xp̄i sunt qdē h̄ mō sub lege
q̄tū ad moralia nō aūt q̄tū ad cerimonialia. Alio° dr̄
aliqs eē sub lege q̄si a lege coact⁹ ꝛ sic dr̄ eē sub lege q
nō volūtarie ex amore: sed timore cogit legē obs̄uare. 3
Talis aūt caret gr̄a q̄ si adesset iclinaret volūtatē ad
obseruātiā legis: vt ex amore moralia eius pcepta iple
ret. Sic igit q̄diu aliqs sic ē sub lege vt nō ipleat vo/
lūtarie legē pctm̄ i eo dn̄at ex quo volūtas hois iclinat
vt velit id qd̄ est ɔriū legi: sꝫ p gr̄aꝫ tale dn̄ium tollit:
vt.s. hō seruet legē: nō quasi sub lege existēs: sꝫ sicut li
ber. Gal.4. Nō sumus ancille filij: sꝫ libere q̄ libertate
xp̄s nos liberauit. Hāc aūt gratiā faciēs hoiem libere
legē implere nō cōferebant legalia sacramēta: sed con
ferunt eā sacramēta xp̄i. Et ideo illi q se cerimonijs le
gis subijciebāt q̄tum ptinet ad virtutē ipsoꝝ sacramē
toꝝ legaliū non erāt sub gratia: sꝫ sub lege nisi forte p
fidē xp̄i gr̄aꝫ adipiscerēt. Illi vo q se sacramētis xp̄i su
bijciūt ex eoꝝ vtute gr̄aꝫ cōsequūt: vt n̄ sint sub lege 4
sꝫ sub gr̄a nisi forte p suā culpā se subijciāt suituti pcti
¶ Deide cū dic̄. (Quid ḡ ꝛc.) Mouet questiōē ɔ id
qd̄ dictū est. Et circa hoc tria facit. Primo pponit q̄
stionē. Scdō soluit eā ducendo ad inconueniens. ibi.
(Absit. An nescitis ꝛc.) Tertio ondit esse incōueni/
ens id ad qd̄ dixerat. ibi. (Gr̄as ago deo ꝛc.) ¶ Circa
p^m cōsiderandū est q̄ verbū pmissum poterat male in
telligi ab aliqbus: vt.s. fideles xp̄i nō sint sub lege q̄tū
ad debitū obseruādi pcepta moralia ex q̄ seqret q̄ fi/
delib⁹ ē pilicitū eē peccare.s. ɔ pcepta moralia faciēdo.
Et ideo sub h̄ sensu qōnē mouet dicēs. qd ḡ dicem⁹. Nū
qd peccauim⁹.s. ɔ pcepta moralia legis faciēdo qm̄ di
ctū ē q̄ nō sum⁹ sub lege sꝫ sub gr̄a. Et hūc sensū apls 5
iprobat ad Gal.5. dicēs. Uos i libtatē vocati estis frēs
mei. tm̄ ne detis i occasionē carnis libtatē. Et ideo h̄ ēt rn̄
dēs sbdit. Absit.s. vt peccem⁹: q: sum⁹ a lege libati: q:
si peccarem⁹ seqret h̄ icōueniēs q̄ iteꝝ redigerēur i s
uitutē pcti. Et h̄ ē q̄ dic̄. An nescitis: qm̄ cui vos exhi/
betis ppa volūtate suos ad obediēdū spōtāee serui estis:
cui obeditis. Obedire.n. debitū ē q̄ serui dn̄is dēnt. Eph.
6. Serui obedite dn̄is carnalib⁹. Un̄ cū aliqs obedit
alicui se seruū pfitet ei⁹ obediendo. Diuerso tn̄ stipēdio:
diuersis dn̄is obedit. Qui.n. obedit pctō p seruitutem
pcti ducit i mortē. Et h̄ ē qd̄ dic̄. Siue pcti.s. serui estis
ei obediendo. ꝛ hoc in mortē.i. eternā dānationē pcipi
tandi: de qua dr̄. Apo.2. In his mors scdā nō hꝫ locū.
Qui vo obedit deo efficit huius obediētie seruus: q:

a p assuetudinē obediēdi mēs eius magis ac magis ad
obediēdū īclinat:ꝛ ex hoc iustitiā pficit. Et h̄ ē q̄ dic.
Siue obeditiōis.s.diuinoꝝ p̄ceptoꝝ s̄ui estis ad iustitiā
implēdā s̄z illud.s.2°. Fcōres legis iustificabūt. Et sa/
tis ꝯuenīēter obeditōez pctō oppōit:eo q̄ sic̄ Amb.di
cit. Peccatū est transgressio legis diuine ꝛ celestium
inobedientia mandatoꝝ.
¶ Deide cū dic̄.(Grās ago deo.) Oñdit h̄ eē incōue/
niēs.s.q̄ obediēdo pctōꝝ:iteꝝ reducamur ī seruitutē
pcti.p̄io qdē rōne accepta ex bñficio q̄ ꝯsecuti sum⁹.
Si.n.aliqs p grāz alicui⁹ a seruitute liberat̄ īcōueniēs
est q̄ se spōtaneū subijciat s̄uituti.vñ cū nos p grām
2 dei sim⁹ liberati a pctō īcōueniēs ē q̄ iteꝝ nos spōte re
trudām⁹ ī seruitutē pcti. Scdo ex ꝯditiōe in quā ducti
sum⁹ post libertatē pcti:vt.s.simus serui iustitie. Nō lz
aūt seruo alicui⁹ se ꝯrā dn̄i s̄uituti subijcere.vñ nobis:
nō lz ex quo sum⁹ facti s̄ui iustitie.iteꝝ redire ad s̄uitu
tē pcti. Utrāqz rōnē apl's simul tāgit dicēs. Grās ago
deo.sic ꝛ vos grās agere debetis q̄ cū eētis serui pcti:
q: q fac̄ pctm̄ s̄u⁹ ē pcti. Jo.8. Obedistis.s.credēdo.s.
p. Ad obediēdū fidei ī oībus gētibus. Et hoc nō coa/
ctī:sed ex corde.ifra.10. Corde credit̄ ad iustitiā. In eā
formā doctrine.i.ī doctrinā catholice fidei. 2°. Thi.p.
Formā hñs sanoꝝ v̄boꝝ q̄ a me audisti. In quā tradi
ti estis.i.cui vos totalr̄ subdidistis. 2°. Cor.8. Semetipos
3 dederūt p̄ᵐ deo:deide nobis p volūtatē dei. Et p h̄ libe
rati estis a pctō:ꝛ ita nō ꝯuenit q̄ ī seruitutē pctī redea
tis ꝛ serui facti estis iustitie.ꝛ ita nō cōuenit q̄ iustitiā
deseratis. p̄ᵃ Cor.7°. Pretio empti estis ꝛ nō estis vr̄i.

¶ Lectio. IIII.

3.q. Humanū dico pp infirmitatem
48. carnis vestre. Sicut .n. exhibui/
ar.4. stis mēbra vr̄a seruire imūdicie
c ꝛ iniqtati ad iniqtatē.ita nūc ex
22.q. hibite mēbra vestra seruire iustitie ī scificatio
183. nē. Cū.n.serui effetis pcti:liberi fuistis iusti
ar.4. tie. Quē ergo fructū habuistis tūc in illis ī
4 c qbus nunc erubescetis. Naz finis illorum
4 p̄ᵃ 2ᵉ mors est. Nūc vero liberati a pctō:serui āt
.q. facti deo habetis fructū vr̄z ī scificationē.fi
83. nē v̄o vitā eternā. Stipēdia.n. pcti mors.
ar.5. gr̄a aūt dei.vita eterna:ī xp̄o Jesu dn̄o nr̄o.
o ¶ Postq̄ apl's oñdit rōne accepta ex bñficio dīno q̄
p°.q. nō ē nobis ī pctō pmanēdū.s̄z deo s̄uiēdū. h̄ oñdit idē
24. rōne accepta ex p̄oris vite ꝯsuetudie. Et circa h̄ tria
ar. facit. p° ppōit suppositi documēti cōditionē q̄ subdit.
3.c 2° ponit ipsius documēti exp̄ssiōē ibi.(Sic̄.n.exhibui
stis ꝛc.) 3° documēti rōē assignat ibi.(Cū.n.serui. ꝛc.)
¶ Dicit ḡ p. Monui q̄ exhibeatis vos deo. Adhuc di
co vobis qōdā hūanū.i.ꝯgruēs ībecillitati hūane. Sic
5 .n.qñqz hō accipit̄ ī scriptura p vt.s.signat ꝯditionē in
firmitatis hūane. Sap.9. Hō ifirm⁹ ꝛ exigui tpis ꝛ mi
nor ad itellz iudicij ꝛ legū. p̄ᵃ Cor.3. Cū sit iter vos ze
lus ꝛ ꝯtētio nōne carnales estis:ꝛ s̄z hoiez āmbulatis.
Cāz āt assignat subdēs pp ifirmitatē.pfecti.n.sunt pfe
ctiora p̄cepta tradēda. p̄ᵃ Cor.2°. Sapiāz loqmur iter
pfcōs. Heb.5. Perfcōꝝ ē solid⁹ cib⁹. Infirmiorib⁹ sunt
dāda leuiora p̄cepta. p̄ᵃ Cor.3. Tanq̄ puulis ī xp̄o lac
potū dedi vobis nō escā. Heb.5. Facti estis qb⁹ lac op⁹
ē. Hec āt ifirmitas ñ ex spū:s̄z ex carne vēit:q: corp⁹ qd
corrūpit̄ aggrauat aīaz:vt dr̄ Sap.9. Et iō sbdit.(Car
nis vr̄e.) Mat.26. Spūs qdē p̄mpt⁹ ē:caro āt ifirma.
¶ Deide cū dic̄.(Sic̄.n.exhibuistis ꝛc.) Ponit docu

mētū q̄ dic̄ eē hūanū ī quo docet corp⁹ eē eq̄lr exhibē b
dū ad s̄uiēdū iustitie s̄z q̄ nos exhibuim⁹ ip̄z ad s̄uiē
dū pctō. Et h̄ ē qd dic̄. Sic̄ .n. exhibuistis mēbra vr̄a
s̄uire.s.p executionē mali opis imūditie ꝛ iniqtati cor
de ꝯcepte:vt imūditia referat̄ ad pctā carnalia. Eph.5.
Ois fornicatio aut imūditia nec noiet̄ ī vobis ꝛc̄. Iniq
tas āt refert̄ ad pctā spūalia ꝛ p̄cipue qb⁹ ledit̄ p̄xim⁹.
Ps. Iniqtatē meditat⁹ ē ī cubili suo. Quib⁹ ī corde ꝯce
ptis mēbra s̄uiūt ad iniqtatē.s.opē exeqndā. Et ponit 2
iniqtatē hic p imūdicia ꝛ iniqtate s̄z q̄ oē pctm̄ ē ini/ Cor/
qtas.ifra.13. Et h̄ iq̄ntū discordat ab eqtate legis dīne. pus
Ita nūc.s.liberati a pctō exhibete mēbra vr̄a.s.p execu nim
tionē bonoꝝ opꝝ s̄uire iustitie.i.ī lege dīne nobis ppo exibe
site:ꝛ h̄ ī scificatiōez.i.ī executionē ꝛ augmētū scitatis. re de
Apocal.vl. Scūs scificet̄ adhuc. Dic̄ aūt h̄ eē hūanū: bem⁹
q: s̄z rectū iudiciū exigeret̄:vt hō mlto plus s̄uiret iu iusti
stitie q̄ aū s̄uierit pctō. Bar.4. Sic̄ fuit sensus vr̄ vt er tie: si
raretis a deo decies tm̄ iteꝝ ꝯuertētes reqretis eū. Hui⁹ cut
documenti rōnē ꝯn̄r assignat dicēs.(Cū.n.s̄ui essetis exhi/
ꝛc̄.) Et circa h̄ duo facit. p̄mo pponit rōnē p̄dictoꝝ.2° bui/
pbat qd supposuerat ibi.(Stipēdia pcti mors ꝛc̄.) oñ mus
dit āt rōnē p̄missoꝝ p̄ferēdo statū gr̄e statui culpe. Si iniq/
.n.plura nobis bōa ex iustitia pueniūt q̄ ex culpa:ma/
gis debem⁹ isistere ad s̄uiēdū iustitie q̄ studuerim⁹ ad
s̄uiēdū pctō. P̄io ḡ pōit cōditionē status pcti. Scdo
cōditionē stat⁹ iustitie ibi.(Nūc v̄o liberati ꝛc̄.) ¶ Cir
ca p̄ᵐ tria fac̄.p pōit conditionē pcti.2° effcm̄ pcti ibi. 3
(Quē ḡ fructū ꝛc̄). 3° finem ibi.(Naz finis illoꝝ ꝛc̄.)
¶ Circa p̄ᵐ ꝯsiderādū est q̄ hō nālr ē liberi arbitrij p
pter rōnē ꝛ volūtatē q̄ cogi nō pōt.iclinari tm̄ ab aliq/
bus pōt. Sēp ḡ hō q̄ntū ad arbitriū rōnis rēanet liber
a coactiōe:nō tm̄ sp̄ ē liber ab iclīatiōe. Qñqz.n. liberū
ar.iclinat̄ ad bonū p habitū gr̄e vel iustitie:ꝛ tūc h̄z s̄
uitutē iustitie ꝛ ē liber a pctō. Qñqz āt arbitriū icliat̄
ad malū p hitū pcti:ꝛ tūc h̄z s̄uitutē pcti ꝛ libertatē iu
stitie. Seruitutē qdē pcti dico:q: trahit̄ ad ꝯsentiēdū
pctō ꝯ iudiciū rōnis. Jo.8. Qui fac̄ pctm̄ seru⁹ ē pcti.
Et q̄ntū ad h̄ dic̄. Cū.n.serui effetis pcti. Libertatē v̄o
a iustitia q̄ntū ad h̄ q̄ hō absqz freno iustitie p̄cipitat
se ī pctm̄. Et q̄ntū ad hoc dic̄.(Liberi fuistis iustitie.)
Qd p̄cipue cōtigit his q ex certo pposito peccāt. Nā 4
illi q ex ifirmitate vl' ex passiōe peccāt aliq̄ frēo iustitie
retinēt̄:vt ñ videat̄ a iustitia oīo liberi. Jere.ii. A seclo
fregisti iugū rupisti vīcula dixisti nō s̄uiā. Job.ii. Uir
vanus ī supbiā erigit̄ ꝛ tāq̄ pullū onagri liberꝝ se pu/
tat. ¶ Sciēdū ē tm̄ q̄ iste stat⁹ h̄z verā s̄uitutē. liberta
tē āt ñ verā:s̄z appētē. Cū.n.hō sit id qd ē s̄z rōnē tūc
hō v̄e ē s̄u⁹ qñ ab aliq̄ extrēo adducit̄ ab eo q̄ ē rōnis.
S̄z q̄ aliqs frēo rōnis ñ cohibeat̄ a seq̄la cōcupiscētie
ē libtas q̄ntū ad opinionē illi⁹ q sumū bonū putat cōcu
¶ Deide cū dic̄.(Quē ḡ fructū ꝛc̄.) Oñ (pita seq.
dit effectū pcti. Et vnū qdē effctm̄ excludit .s. effctm̄
fructuosū cū dic̄. Quē ḡ fructū.s.cū peccabatis ī illis.s.
pctis. Sūt.n.ifructuosa pcti opa:q: nō adiuuāt̄ hoiez 5
ad btitudinē cōseqndā. Ysa.59. Opa eoꝝ opa inutilia.
Mic.2. Ue q cogitat̄ inutile ꝛ opamini malū ī cubilib⁹
vr̄is. Astruit āt effctm̄ confusibilē dicēs.ī qb⁹.s.pctis.i.
d qb⁹ nūc.s.ī statu pnie erubescitis pp eoꝝ turpitudinē
Je.31. postq̄ oñdisti mihi pcussi femur meū ꝯfusiōe ꝛ eru
bui. Ysa.i. Erubescetis sup ortis.s.voluptatis q̄s elegeratis.
¶ Deide cū dicit.(Nā finis ꝛc̄.) Pōit finē pcti dicēs.
Nā finis illoꝝ.s.pctōꝝ mors ē.q̄ qdē ꝛ si nō sit finis
opāt pctm̄:q: peccādo nō itēdit mortē icurrere ē tm̄ fi
nis ipoꝝ pctōꝝ:q: nata sunt mortē iducere. ꝛ tpalez
q: cū aīa a se deū separat dignū est:vt ab ea corpus suū
sepet̄. Et eternā:q: cū aliqs vult separi a deo pp cōcu

c pſcētiā pctī dignū eſt vt ab eo eternaliter ſeparet̄: qḋ
eſt mors eterna.ſ̄.p̄.Qui talia agūt digni ſunt morte.
¶ Deīde cū dic̄.(Nūc ṽo ⁊c̄.)Oñdit q̄litatē ſtatus iu
ſtitie.Et p̄mo pōit ↄditionē ſtat⁹ iuſtitie.2° effectū ibi.
(Habetis fructū vr̄m ⁊c̄.)3° pōit finē ibi.(Finē ṽo ⁊c̄.)
¶ Circa p̄m ↄſiderādū ē ꝙ ſic qñ aliqs a pctō īclinat̄
ad malū ē liber a iuſtitia.ita cū aliqs ex hitu iuſtitie ⁊
gr̄e īcliat̄ ad bonū ē liber a pctō:vt.ſ.ab eo ñ ſupet̄ vſ
ꝙ ad ↄſēſū.Vñ dic̄.Nūc vero.ſ.i ſtatu iuſtitie libera
ti a pctō.Jo.8.Si filius vos liberauerit vere liberi eri
tis.Siłr eꝰ ſicut iu ſtatu pctī eſt aliqs ſeruus pctī cui
2 obedit:ita i ſtatu iuſtitie eſt aliqs ſeruus dei volūtarie
obedīēs:ſm illud p̄s.Seruite dñō i tēmo̊re. Et hoc eſt
qḋ ſubdit.(Serui aūt ſcti deo.)p̄s.O dñe q: ego ſeru⁹
tuus ⁊c̄.Hec aūt vera ē libertas ⁊ optima ſeruitus:q:
p iuſtitiā hō īclinat̄ ad id qḋ ↄuenit ipſi qḋ ē ꝓꝓꝛiū hōis
⁊ auertit̄ ab eo qḋ ↄuenit ↄcupic:qḋ ē maxie beſtiale.
¶ Deīde cū dic̄:(Habetis fructū ⁊c̄.)Ponit effectū iu
ſtitie dicēs.(Hētis fructū vr̄m i ſanctificatione) .i.ipa
ſanctificatio:h̄ eſt executio ſcītatis p bona opera ē fru
ctus veſter inq̄̄tū.ſ.h̄ ſpālr ⁊ ſcē vos delectat.Ecce.9.
Flores mei fruct⁹ ⁊c̄.Gal.Fruct⁹ ſpūs ē gaudiū pax ⁊c̄.
¶ Cōſeq̄nter pōit finē dicēs.(Finē ṽo hētis vitā eter
nā.)Que qdē ē finis ⁊ ipſoꝝ iuſtoꝝ:q pp vitā eternā
hēndā oia opant̄.Mat.6. Primū q̄rite regnū dei ⁊c̄.
Et ēt ipſoꝝ opeꝝ q̄ cū ex obedīētia dei fiāt ⁊ ad dei imi
tationē vitā eternā merent̄.Jo.10.Oues mee vocē me
am audiūt ⁊ ſequūt̄ me:⁊ vitā eternā do eis.
3 ¶ Deīde cū dicit. (Stipēdia.n.pctī ⁊c̄.)Manifeſtat
qḋ dixerat de finib⁹ maloꝝ ⁊ bonoꝝ.Et p̄ q̄̄tū ad ma
la dic̄.Dictū ē ꝙ finis pctoꝝ ē mors.Stipēdia.n.pctī
ſunt mors.Dr̄ aūt ſtipēdia mercedes militū a ſtipe pē
dēda.i.pōderāda:q: pecunia diſtribuēda militibus pō
derabat̄.Q: ḡ pctōres pctō militāt mēbra ſua exiben
tes arma pctō:vt.ſ̄.dictū ē:mors dr̄ eē ſtipēdiū pctī.i.
retributio quā retribuit ſibi ſeruiētib⁹.Et ex hoc mani
feſtū ē ꝙ mors ſit finis pctōꝝ nō quē peccātes q̄rūt:ſ3
q eis retribuit̄.p̄s.Jgnis ſulphur ſpūs ꝓcellaꝝ ps cali
4 cis eoꝝ.Quātū ṽo ad bona dic̄.(Gr̄a dī vita eterna.)
Q: n.dixerat iuſtos hōies hr̄e vitā eternā quā certū ē
nō poſſe hr̄i niſi p gr̄a3.iō hoc ip̄3 ꝙ bona opamur ⁊
ꝙ opus nr̄m ē dignū vita eterna:ē a gr̄a dei. Vñ ⁊ in
ps.dr̄ Gr̄a3 ⁊ glīa3 dabit dñs.Sic igit̄ opa nr̄a ſi cōſi
derarent̄ i ſui nā ⁊ ſm ꝙ ꝓcedūt ex libero arb. hōis ñ
merent̄ ex cōdigno vitā eternā:ſ3 ſolū ſm ꝙ ꝓcedūt ex
gr̄a ſpūſſcī.Vñ dr̄ Jo.4.Q: fiet in eo fons aque ſaliē
tis in vitā eternā.Et hoc fit in xp̄o Jeſu dñō nr̄o.i.per
xp̄m vel inq̄̄tū in ipſo ſumus p fidē ⁊ charitatē.Jo.6.
Oīs q videt filiū ⁊ credit in eū h3 vitam eternam.

CAP. VII.

5 N ignoratis frēs:ſciētib⁹.n.le
4.d. gē loquor:q: lex i hoīe dñat̄ q̄̄
31.q. to tpe viuit. Nā q̄ ſub uiro ē mu
p°.ar lier viuēte viro alligata eſt legi.
ti.3. Si āt mortu⁹ fuerit vir ei⁹:ſoluta ē a lege vi
5m ri:igit̄ uiuēte viro vocabit̄ adultera ſi fuerit
cū alio viro:ſi aūt mortuus fuerit vir ei⁹:li
berata eſt a lege viri:vt nō ſit adultera ſi fue
rit cū alio viro. Jtaq3 frēs mei ⁊ vos mor
3°.q. tificati eſtis legi p corpus xp̄i vt ſitis alteri
13° us q ex mortuis reſurrexit: vt fructificetis
ar.4. deo.Cū.n.eſſemus i carne: paſſiōes pctōꝝ
3m q̄ p legē erāt opabant̄ i mēbris nr̄is.vt fru

ctificarēt morti. Nūc aūt ſoluti ſumus a le d
ge mortis i q̄ detinebamur. ita vt ſeruiāus
in nouitate ſpūs ⁊ nō in vetuſtate littere.

¶ Poſtq̄̄ apl̄s oñdit ꝙ p gr̄a3 xp̄i liberāur a pctō:h̄
oñdit ꝙ p eādē gr̄a3 xp̄i liberamur a ſuitute legis.Et
circa h̄ duo facit. Primo ꝓponit ꝓpoſitū.Scḋo exclu
dit obōnē.ibi.(Quid ḡ dicemus ⁊c̄.)¶ Circa p̄mu3
duo facit.Prio oñdit ꝙ p gr̄a3 xp̄i liberamur a ſuitu
te legis.Scḋo oñdit vtilitatē huius liberationis ibi.
(Vt fructificem⁹ deo ⁊c̄.)¶ Circa p̄m tria facit.Primo
ponit documētū ex quo arguit̄ ad ꝓpoſitū oñdēdū .2°
manifeſtat ip̄3 ibi.(Nā q̄ ſub viro ē ⁊c̄.)3° ↄcludit ibi. 2
(Jtaq3 frēs mei ⁊c̄).Documētū aūt ꝓponit eis q̄ſi no
tū.Vñ dic̄.An ignoratis frēs.q.d.Hoc ignorare nō d̄
betis.p̄ Cor.14°.Si qs ignorat ignorabit̄.Et cām q̄
re nō debēt ignorare.oñdit ſubdēs.(Sciētibus.n.legē
loquor.)S3 cū romani gētiles eēnt ⁊ legē moyſi igno
rarēt.vr̄ eis nō ↄpetere qḋ h̄ dr̄.Et iō qdā expoſuerūt
hoc de lege nāli q̄ gētibus nō erat icognita:ſ3 illud.ſ̄.
2°.Cū gētes q̄ legē ñ hn̄t nāliter ea q̄ legis ſunt faciūt
⁊c̄.Vñ ⁊ ſubdit̄.Q: lex i hoīe domiat̄.ſ.nālis q̄̄to tpe
.ſ.viuit lex in hoīe.Que qdē viuit q̄̄diu rō nālis effi
caciter in hoīe viget.Morit̄ aūt lex nālis i hoīe qñ rō
nālis paſſiōibus ſuccūbit.Yſa.24.Diſſipauerūt fedus 3
ſempiternū.ſ.legis nālis.Sed hoc nō videt̄ eſſe ſm in
tētionē aplī q abſolute ⁊ indeterminate de lege loquēs
ſemp loq̄tur de lege moyſi.Et ideo dōm eſt ꝙ romani
fideles nō erant ſolū gentes:ſed inter eos erāt multi iu
dei.Vñ habet̄.Act.18. Paulus corīthi inuenit que
dā iudeū noīe aquilā:q nup venerat ab Jtalia ⁊ p̄ſcil
lā vxorē eius:eo ꝙ p̄cepiſſet claudius diſcedere oēs iu
deos a Roma:lex ergo hoc mō dñatur in hoīe q̄̄to tē
pore viuit.ſ.homo.Data.n.eſt lex ad dirigēdū hoīes i
via huius vite ſm illud p̄s.Legem ſtatuit ei i via quā
elegit.Jdeo legis obligatio morte ſoluitur.
¶ Deīde cū dicit.(Nā q̄ ſub viro ⁊c̄.)Manifeſtat: 4
qḋ dixerat p exēplū i lege mr̄imonīj.Et p̄ ponit exem
plū.2° manifeſtat p ſignū ibi.(Ergo viuēte ⁊c̄.)¶ Cir
ca p̄m duo facit.p̄ in exēplo ponit quōd obligatio legis
durat vita durāte dicēs.Nā mulier q̄ ſub viro.i.ſub vi
ri ptāte eſt ex lege diuina q̄ dictū eſt Gen̄.3°.Sub viri
ptāte eris Alligata eſt legi.ſ.qua tenet̄ cōuenire viro:
ſm illud Mat.9.Quos deus cōiūxit hō non ſepet.
Et hec qdē inſeparabilitas matrimonīj p̄cipue cātur i
q̄̄tū eſt ſacramētū cōiunctionis idiſſolubilis xp̄i ⁊ ec
clie vel verbi ⁊ humaue nature in pſona xp̄i. Ephe.2.
Sacramētū hoc magnū ⁊c̄.¶ Scḋo ibi.(Si āt mor
tuus ⁊c̄.)Manifeſtat i exēplo quōd obligatio legis ſol
uit̄ poſt mortē dicēs.Si aūt vir.ſ.mulieris fuerit mor
tuus:mulier p mortē viri ſoluta eſt a lege mariti.i. a le 5
ge mr̄imonīj q̄ obligat̄ viro.Cū.n.vt Aug.ait libro de
nuptijs ⁊ ↄcupiſcētia nuptie ſunt bona mortaliū nō ſe
extēdit obligatio nuptiaꝝ poſt vitā mortalē. Et pp h̄
in reſurrectōe qñ erit vita imortalis:neq3 nubēt neq3
nubēt̄:vt dr̄ Mat.22.Ex quo p3 ſi aliqs morit̄ ⁊ re
ſurgat ſicut i Lazaro accidit nō erit vxor q̄ fuerat niſi
de nouo cū ipſo cōtrahat.¶ Sed ↄ̄ hoc iducit̄ qḋ hr̄
Heb.11.Acceperūt mlieres de reſurrectione mortuos
ſuos.¶ S3 ſciēdū eſt ꝙ mulieres nō receperūt mari
tos ſuos: ſ3 ſuos filios:ſic mulier q̄dā p Heliā:vt hr̄ ter
tīj reg.17.Et alia p heliſeū:vt hr̄ q̄rti reg.4°.Alr aūt
ſe h3 in ſacramētis q̄ iprimūt caracterē q eſt q̄dā con
ſecratio anime imortalis.Oīs aūt cōſecratio manet q̄̄
diu manet res cōſecrata:ſicut p3 in cōſecratione eccle
ſie vel altaris.Et ideo ſi baptizatus vel ↄfirmat⁹ vel or

a dinat' moriaᵗ ⁊ resurgat nō oȝ iterȝ eadē sacrā accipe.
¶ Deinde cū dicit.(Ergo viuēte ⁊c̄.) Manifestat q̄
dixerat p signū. Et p̄mo q̄ȝtū ad obligationē matrio/
nij q̄ durat i muliere viuēte viro. cuius signū ē q̄ vo
caᵗ adultera si fuerit cū alio viro.s. ei carnalr̄ cōmixta
viuēte viro suo. Jere.3. Si dimiserit vir vxorē suā ⁊ re/
cedēs ab eo duxerit virȝ alterȝ. nunq̄t nō polluta ⁊ cō
tamiata est mulier illa. ¶ Scd̄o ibi.(Si āt mortuus
⁊c̄.) Inducit signū q̄ȝtū ad hoc q̄ obligatio legis mrī
moniȝ soluiᵗ p mortē dicēs: q̄ si vir ei'.s. mulieris mor
tuus fuerit: liberata ē mulier a lege viri.i. q̄ obligaᵗ vi
ro: vt nō sit adultera si fuerit cū alio viro carnalr̄ ei cō
mixta p̄sertim si ei mrīmonialr̄ cōiūgaᵗ. p̄ª Cor.7. Si
2 dormierit vir eius.s. mulieris liberata est. cui vult nu/
bat. Ex quo pȝ q̄ scd̄e nuptie vel tertie vl' q̄rte sunt sȝ
se licite: ⁊ nō solū p dispēsatiōeȝ: vt vr̄ dicere Chryso. q̄
sup Mat. dic̄ q̄ sicut Moyses pmisit libellū repudij
ita apl's pmisit scd̄as nuptias. Nulla ē.n. rō si lex mrī
monialis soluitur p mortē: q̄re nō liceat cōiūgi rēauētī
ad 2ª vota trāsire. Q: aūt apl's dic̄. p̄ª Thi.3. Q: opȝ
ep̄ȝ eē vnī' vxoris virȝ nō hoc diciᵗ. q: scd̄e nuptie sunt
illicite. sȝ pp defectū sacramenti: q: non esset vnus vni
us: sicut christus est sponsus vnius ecclesie.
¶ Deinde cū dicit.(Itaq̄ frēs mei ⁊c̄.) Cōcludit p̄n
cipale ppositū dicens.(Itaq̄ ⁊c̄).i. p hoc q̄ estis facti
mēbra corpis xp̄i simul cuȝ eo mortui ⁊ sepulti: vt su/
3 pra ē habitū mortificati estis legi.i. q̄ȝtū ad hoc q̄ ces/
sat in vobis obligatio legis. ita.s. vt iā sitis alteri'.s. xp̄i
eius legi subiecti: q est mortuis resurrexit. i quo ⁊ vos
resurgētes nouā vitā assumpsistis. Et ita ñ lege p̄oris
vite: sȝ lege noue vite tenemini obligati. vr̄ aūt esse dis
similitudo q̄ȝtū ad h̄ q̄ i p̄cedēti exēplo vir moriebaᵗ. ⁊
remanebat mulier absq̄ obligatōe legis. Hic aūt ille q
soluiᵗ ab obligatōe dr̄ mori: sȝ si recte ɔsideremus vtrū
q̄ ē eiusdē rōnis: q: cū mrīmoniū sit iter duos sicut q̄
dā relatio nō refert qcūq̄ eorȝ moriaᵗ ad hoc q̄ tollaᵗ
lex mrīmonij. vtrūlibet.n. cōtingat manifestū ē q̄ per
mortē q̄ cōmorimur xp̄o cessat obligatio veteris legis.
4 ¶ Deide cū dicit.(Ut fructificemus.) Oñdit vtilitatē
p̄dicte liberatiōis. Et circa hoc tria facit. Prio pōit vti
litatē dicēs.(Ut fructificemus deo.) Per hoc.n. q̄ su
mus facti mēbra xp̄i in xp̄o manētes possum' fructū
boni opis facere ad honorē dei. Jo.15. Sic̄ palmes nō
pōt ferre fructū ⁊c̄. ¶ Scd̄o ibi.(Cū.n. essemus ⁊c̄.)
Oñdit q̄ iste fruct' ipediebaᵗ qñ eram' sub s'uitute le/
gis dicēs.(Cū eēm' i carne).i. subi ɔcupiscētijs carnis i
fra.8. Uos āt nō estis i carne: sȝ i spū. passiōes āt ⁊ affe
ctōes pctōrȝ q̄ qdē erāt p legē vel notificate vl' augmē
tate occasiōalr̄: vt. s̄. patuit opabanᵗ i mēbris nr̄is.i.
mouebāt mēbra nr̄a. Ja.4. Un̄ bella ⁊ lites. nonne ex
cōcupiscētijs. Et h̄ vt fructificarēt morti.i. vt facerēt fru
ctū mortis. Jac.p̄. Pctm̄ cū ɔsumatū fuerit gnāt mortē.
¶ Tertio ibi.(Nūc aūt soluti.) Oñdit q̄ p̄dicta vtili
tas acqriᵗ ab hois q sunt liberati a s'uitute legis dicēs
5 Nūc āt soluti sum' p grāȝ xp̄i a lege mortis.i. a s'uitute
legis moysi: q̄ dr̄ lex mortis. Uel q: corpalr̄ occidebat
absq̄ misericordia. He.10. Irritā qs faciēs legē moysi
⁊c̄. Uel poti' dr̄ lex mortis: q: spūalr̄ occidebat p occa/
sionē s'ȝ illud 2ª Cor.3. Lr̄a occidit ⁊c̄. In q̄ lege nos te
nebāur q̄si serui sub lege. Gal.3. Prī' aūt q̄ȝ veniret fi/
des sub lege custodiebāur. Ita.s. sum' soluti vt seruia/
mus i nouitate spūs i spū renouati p grāȝ xp̄i. Eze.36.
Dabo vobis cor nouū ⁊ spūȝ nouū ponā i medio vr̄i ñ
in vetustate littere.i. nō s'm veterem legem. Uel non i
vetustate pctī: quā lr̄a legis auferre nō potuit. ps. In
ueteramini iter oēs inimicos meos. Lectio. II.

Uid ergo dicemus lex pctm̄ ē b
absit. † Sȝ pctm̄ nō cognoui ni p̄ª 2ᵉ
si p legē. Nā ɔcupiscētiā nescie q. 90.
bā. nisi lex diceret. Nā concupi arti.i.
sces. Occasiōe aūt accepta pctūȝ p mādatū c
operatū est in me oēȝ cōcupiscētiā. Sine le
ge.n. pctūȝ mortuū erat. Ego aūt viuebā si
ne lege aliqñ. Sȝ cū venisset mādatū pctūm
reuixit. Ego aūt mortu' sum ⁊ inuētū ē mihi
mādatū qd̄ erat ad vitā: hoc eē ad mortē nā
pctūm occasiōe accepta p mādatū seduxit
me: ⁊ p illud occidit. Itaq̄ lex qdem scā: ⁊
mādatū scūȝ ⁊ iustū ⁊ bonū. Qd̄ ergo bonū
est: mihi factū est mors. Absit. Sȝ pctm̄ vt
appeat pctm̄ p bonū opatū ē mihi mortē vt
fiat supra modū peccās pctm̄ p mādatum.
¶ Postq̄ȝ apl's oñdit q̄ p grāȝ xp̄i liberāur a s'uitu/
te legis: ⁊ q̄ ista liberatio ē vtilis. Hic rñdet cuidā obo
ni q̄ ex p̄missis occasiōeȝ hȝ p q̄ȝ vr̄ q̄ lex vet' ñ sit bo
na. Et circa h̄ duo fac̄. Prio soluit obonē p quā vr̄ le/
gē nō eē bonā. Scd̄o oñdit legē eē bonā ibi.(Scimus
.n. ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ duo fac̄. Prio ppōit obonē q̄ȝtū ad
ipsam legē. Scd̄o soluit ibi.(Itaq̄ lex qdē scā ⁊c̄.) Di/
cit ğ p̄. Dictū ē q̄ passiōes pctōrȝ erāt p legē ⁊ q̄ ē lex
mortis. q̄ ğ dicem' ex his seq. Nūqd dicem' q̄ lex est
pctm̄. Qd̄ qdem pōt itelligi dupl'r. Uno°. q̄ lex pctm̄
doceat sic̄ dr̄: Jere.10. Leges pplorȝ vane sunt: q:.s. va
nitatē docēt. Alio°. vt lex dicaᵗ pctm̄: q: ille q legē de/
dit peccauerit talē legē ferēdo: ⁊ hec duo inuicē se cōse/
quuntᵗ: q: si lex pctm̄ docet legislator legē ferēdo pec
cat. Ysa.10. Ue q cōdūt leges iniq̄s. vr̄ aūt q̄ lex pctm̄
doceat si passiones pctōrȝ sunt p legē: ⁊ si lex ducit ad
¶ Deide cū dicit.(Absit.) soluit p̄dictā (mortē.
obonē. ¶ Circa qd̄ sciēdū est q̄ si lex p se ⁊ directe cā/
ret passiones pctōrȝ vel mortē: sequereᵗ q̄ lex eēt pec
cati altero modorȝ dictorȝ. nō aūt si lex est occasio pas
sionū pctī ⁊ mortis. Circa hoc ğ tria facit. p̄ oñdit qd
lex p se facit. scd̄o oñdit qd ex ea occasiōalr̄ sequaᵗ ibi.
(Occasione āt accepta ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Pri 4
mo rñdet ad q̄ōnē dicēs.(Absit).s. q̄ lex sit pctm̄. Ne
q̄.n. ipsa docet pctm̄: s'm illud ps. Lex dñi imaculata
neq̄ legislator peccauit q̄si iniustā legē ferēs s'm illud
puer.8. Per me reges regnāt ⁊c̄. ¶ Scd̄o ibi.(Sed
pctm̄ ⁊c̄.) Pōit id qd̄ p se ptiet ad legē.s. notificaᵗ pec
catū ñ auferre. Et h̄ ē q̄ dicit.(Sȝ pctm̄ ñ cognoui ni
si p legē.) supra tertio. Per legē.n. cognitio pctī: Et si
qdē h̄ itell'r de lege nāli manifestū ē qd̄ dr̄. q: p legē nā
lē hō dijudicat bonū ⁊ malū. Ecc.17. Sēsu ipleuit cor
da illorȝ ⁊ bona ⁊ mala oñdit. Sȝ apl's h̄ vr̄ loq de le/
ge veteri quā significauit supra dicēs.(Nō i vetustate
lr̄e.) ¶ Dōȝ ē ğ q̄ sine lege poterat qdē pctm̄ cogno
sci s'm q̄ hȝ rōnē ihonesti.i. ɔ̄ rōnē existēs: nō aūt s'm 5
q̄ importat offensam diuinā: q: per legeȝ diuinitus da
tam manifestaᵗ homini q̄ deo displicent peccata hūa
na in hoc q̄ ea phibet ⁊ mandat puniri.
¶ Tertio ibi.(Nā cōcupiscētia ⁊c̄.) probat qd̄ dixe/
rat dicēs.(Nā cōcupiscētiā nesciebāȝ nisi lex diceret.
(Non concupisces.)
¶ Circa q̄ ɔsiderādū ē q̄ h̄ q̄ dixerat. pctm̄ ñ cognosce
bā nisi p legē. Posset aliqs referre ad ipȝ actum pctī
quē lex i noticia hois ducit dum phibet. ⁊ hoc qdem

c verū est q̄tū ad aliqua pctā. Dr̄.n. Leuit. 18. Mulier nō
succūbet iumēto. ¶ Sȝ q̄ hic nō sit itellectus aplī pȝ
ex his q̄ hic dnr̄. Nullus.n. est q ipsum actū cōcupiscē
tie ignoret: cū oēs ipsuȝ experiant. Est ḡ itelligēdū sic
supra dixius q̄ pctm̄ nō cognoscit nisi p legē q̄tū ad
reatū pene ⁊ offensam dei. Jō aūt hoc pbat p cōcupi
scētiā: q: cōcupiscētia prauā cōiter se hȝ ad oīa pctā. vn̄
⁊ Glo. dic̄. Aug. Hic elegit aplſ qd̄ est gn̄ale pctm̄. s. cō
2 cupiscētiā. Bona est ḡ lex q̄ dū cōcupiscētias phibet:
oīa mala phibet. Pōt aūt itelligi q̄ cōcupiscētia sit ge
nerale pctm̄ ſȝ q̄ sumit p cōcupiscētia cuiuslibet pctī.
Nō aūt sic appellauit. Aug. cōcupiscētiā gn̄ale pctm̄
ſȝ q: est radix ⁊ cā oīs pctī aliqua cōcupiscētia spālis.
Vn̄ ⁊ Glo. dicit q̄ cōcupiscētia est generale pctm̄. vn̄
oīa mala veniūt. Induc̄. n. aplſ pceptū legis qd̄ habet
Exo. 20. Ubi spāliter phibet. Nō cōcupisces rē pxi
mi tui q̄ est cōcupiscētia auaritie, de qua dr̄. p°. Thi. 6.
Radix oium maloꝝ est cupiditas. Et hoc iō: q: pecu
nie obediūt oīa. vt dr̄ Ecc. 10. Et iō cōcupiscētia de q̄
hic loqtur est gn̄le malū: nō cōitate gn̄is: vel spēi: sed
cōitate causalitatis. Nec est ɔ̄riūm qd̄ habet Ecc. 10.
Initiū oīs pctī supbia. Nā supbia est initiū pctī ex pte
auersionis. cupiditas aūt est pncipiuȝ pctōꝝ ex pte
cōuersionis ad bonū ɔmutabile. Pōt aūt dici q̄ aplſ
3 spāliter assumit cōcupiscētiā ad ppositi manifestatio
nē q: vult ostēdere q̄ sine lege pctm̄ nō cognoscebat
inq̄tū. s. ptinet ad offensam dei ⁊ hoc maxie pȝ i hoc
q̄ lex dī phibet cōcupiscētiā q̄ ab hoie nō phibet. Nā
solus deus hoiem reū reputat pp cōcupiscētiā cordis
ſm illud pmo Reg. 16. Hoies vidēt q̄ parēt: deus aūt i
tuet cor. Jō aūt lex dei ponus phibuit cōcupiscētiam
rei aliene q̄ furto aufert: ⁊ vxoris aliene que p adulte
riū violat q̄ȝ cōcupiscētiā alioꝝ pctōrum: q: ista pec
cata ēt concupiscentia habent quādam delectationem
quod non contingit de alijs pctīs.
¶ Deide cū dicit. (Occasione aūt ⁊c̄.) Ostēdit qd̄ ex
4 lege occasionalr̄ ɔsequat. Et pmo ppōnit qd̄ itēdit. 2°
manifestat ppositū ibi. (Sine lege ⁊c̄.) ¶ Dic̄ ḡ p°. q̄
peccatū occasiōe accepta p mādatū. s. legis phibentis
pctm̄ operatū ē i me oēm cōcupiscētiā. Pctm̄ aūt pōt
hī itelligi ſm emphaticā locutionē: q: ipse ē pctī pnci
piū. Et ſm hoc i hoie operat oēm cōcupiscētiā pctī. p
ma. Jo. 3. Qui fac̄ pctm̄ ex dyabolo ē: q: ab initio dya
bolus peccauit. Sȝ q: aplſ hī de dyabolo mētōem nō
fecerat pōt dici q̄ pctm̄ actuale qdcunq̄ ē cogitatiōe
apphēsum opat in hoie sui cōcupiscētiā. ſm illud Ja.
p°. Unusqsq̄ tētat a ɔcupiscētia sua. deide ɔcupiscētia
parit pctm̄. Sed melius ē q̄ hoc referamus ad pctm̄
qd̄. s. dixerat p vnū hoiem i mūdū igressuȝ. s. ad pctm̄
5 origiale qd̄. s. ante grāȝ xpī ē i hoie ſm culpā ⁊ penā. ſȝ
veniēte grā trāsit reatu ⁊ pmanet actu q̄tū ad fomitē
pctī: vel cōcupiscētiā habitualē q̄ opat i hoie oēm cō
cupiscētiā actualē siue hoc referat ad cōcupiscētias di
uersoꝝ pctōꝝ. Alia. n. cōcupiscētia furti alia adulterij
⁊ sic de alijs. Siue referat ad diuersos ɔcupiscētie gra
dus put cōsistit i cogitatōe delectatiōe cōsensu ⁊ ope.
Sȝ ad hūc effectū hoie opandū pctm̄ accipit occasio
nē ex lege. Et hoc est qd̄ dic̄. (Occasione accepta.) Ul
q: adueniēte mādato addit rō puaricatōis: q: vbi nō
est lex nec puaricatio: vt supra. 4. dctm̄ est vel q: cre
scit desideriū pctī phibiti rōnibus supra positis. Et est
notadū q̄ nō dic̄ q̄ lex dederit occasionē peccādi; sed
q: ipm̄ pctm̄ occasionē acceperit ex lege. Ille. n. q dat
occasionē scādaliȝat. ⁊ p ɔn̄s peccat. qd̄ qdē fit qn̄ ali
qs facit aliqd̄ opus minus rectū vn̄ prius offenditur
aut scādaliȝat. puta si qs loca inhonesta frequētaret lȝ n̄
mala itētōe. Vn̄ dr̄ ifra. 14. Hoc iudicate magis ne po d
natis offendiculū fratribus vel scādalū. Sȝ si qs rectū
opus faciat. puta si det elemosynā. ⁊ alius idē scādali
ȝat ipse nō dat occasionē scādaliȝādi. vn̄ n̄ scādaliȝat
nec peccat: sed alius accipit occasionē q scādaliȝat: ⁊
ille peccat. Sic igit lex rectū aliqd fecit: q: pctm̄ phi
buit. vn̄ occasionē nō dedit peccādi: ſȝ hō occasionē ex
lege accipit: ⁊ pp hoc seqtur q̄ lex nō sit pctm̄: ſȝ ma
gis q̄ pctm̄ sit ex pte hois. Sic igit itelligēdū ē q̄ pas
siōes pctōꝝ q̄ ptient ad ɔcupiscētiā pctī nō sunt p le
gē: quasi lex illa opet: ſȝ pctm̄ illas opatur accepta oc
casiōe ex lege. Et eadē occasione dr̄ lex mortis. nō q̄ 2
lex mortē opet: ſȝ q: pctm̄ mortē opatur occasione ac
cepta ex lege. Pōt aūt eodē sensu lra alr̄ ordinari: vt di
cat q̄ pctuȝ opatū est p mādatū legis oēm cōcupiscē
tiā: ⁊ hoc occasione accepta ab ipso mādato: sed pma
expositio simplicior ⁊ melior est.
¶ Deide cū dic̄. (Sine lege. n.) Maifestat qd̄ dixerat
⁊ hoc p expiētiā effectus. Et pmo ppōit effectū. scd̄o
resumit cām. ibi. (Nā pctm̄ ⁊c̄.) ¶ Circa pm̄ tria facit.
p° describit statū an̄ legē. scd̄o statū sub lege. ibi. (Sed
cū venisset ⁊c̄.) Tertio ex cōparatōe vtriusq̄ status cō
cludit euētū legis. (Et iuētū est mihi ⁊c̄.) ¶ Dic̄ ḡ p
mo q̄ pctm̄ occasiōe accepta p mādatū opatū est i me
oēm ɔcupiscētiā: qd̄ ex hoc apparet. Sine lege. n. pctm̄
erat mortuū. nō qdē sic q̄ pctm̄ nō esset: q: p vnū ho 3
mieȝ pctm̄ i hūc mūdū itrauit an̄ legē: vt. s. 2° dictū est
ſȝ itelligit q̄ erat mortuū. vel q̄tū ad cognitōeȝ hois:
q q̄dā i lege phibita nesciebat eē pctā. puta cōcupiscē
tiā. vel q: erat mortuū q̄tū ad efficatiā moriēdi p cō
patōeȝ ad id qd̄ postea fuit. nō. n. hēbat tātā ṽtutē idu
cēdi hoiem ad mortē q̄tā postea habuit occasionē ac
cepta sub lege. Habet. n. q̄si mortuū qd̄ est debilitatū
ṽtute. Colo. 3. Mortificate mēbra vr̄a q̄ sūt sup terrā.
Talis ḡ erat status an̄ legē q̄tū ad pctuȝ. Sȝ q̄lis es
set q̄tū ad hoiem ondit subdēs. Ego aūt viuebā sine
lege aliqn̄. Qd̄ ēt dupl̄r pōt itelligi. Uno mō q̄tū ad
id qd̄ hoi videbat ex seipso q̄ viueret dū ignorabat:
pctūȝ eē p id qd̄ mortu9 erat. Apoc̄. 3. Nomē habes q̄ 4
viuas: ſȝ mortu9 es. Vel hoc dī p cōparatōeȝ ad mortē
que cōsecuta est occasione legis. dnr̄. n. minus peccan
tes viuere i cōparatiōe ad eos q magis peccant.
¶ Deide cū dicit. (Sȝ cū venisset ⁊c̄.) Describit sta
tū sub lege. Et p° q̄tū ad pctūȝ cū dic̄. (Sȝ cum venis
set mādatū.) Data. s. lege reuixit pctūȝ. Qd̄ pōt dupl̄r
intelligi. Uno mō q̄tū ad cognitionē hois q icepit co
gnoscere pctūȝ i se eē qd̄ prius nō cognouerat. Jere. 31.
Postq̄ȝ ondisti mihi pcussi femur meū ɔfusus sum: ⁊
erubui. Et signāter dic̄. Reuixit q: in paradiso plenā
noticiā hō habuerat de pctō. lȝ n̄ habuerit p expiētiā.
Vel reuixit q̄tū ad ṽtutē: q: data lege occasiōalr̄ aug
mētata ē ṽtus pctī. p° Cor. 15. Virtus pctī lex. 2° q̄tūȝ 5
ad ipm̄ hoieȝ cū dic̄. (Ego aūt mortuus sum.) Qd̄ ēt
dupl̄r pōt itelligi. Uno mō ſȝ cognitionē. vt9 sit sensus
mortuus sum. i. cognoui me mortuū. Alio mō p cōpa
tionē ad statū prīoē. vt sit sensus. Mortu9 suȝ. i. magis
morti obligat9 suȝ q̄ȝ an̄. Vn̄ aliqualr̄ veruȝ ē qd̄ dictū
ē moysi ⁊ Aarō. Nūeri. 16. Vos iterfecistis ppl̄m dn̄i.
¶ Deide cū dicit. (Et iuētū ⁊c̄.) Cōcludit ex ɔpatiōe
vtriusq̄ status euētū legis dicēs. Et iuētū est ſm pdi
cta mādatum qd̄ erat ad vitā. Primo qdē ſȝ itētionē
dātis legē. Scd̄o q̄tū ad ipsam mādati honestatē ⁊ d
uotionē obediētis. Eze. 20. Dedi eis pcepta bona ⁊ iu
dicia que faciēs hō viuet i eis. hoc mihi ad mortē oc
casionalr̄. s. per pctūm qd̄ in hoie erat. Job. 20. Panis
eius in vtero eius vertet in fel aspidū intrinsecus.
¶ Deinde

Margin note: cōcu piscē tia ē gn̄a le pec catū

a ℭ Deinde cum dicit.(Nā peccatū ₇c̄.)resumit cau-
sā q̄si manifestā per euentū pmissum dicens.(Hoc
iō ꝯtingit).s.ꝙ mandatū qđ erat ad vitā:inueniret ad
mortem eē. Nā peccatū occasiōe accepta per mādatū
seduxit me.s.per ꝯcupiscētiā quā in me operatū est:vt
dictū est dañ.13. Spēs decepit te ₇ ꝯcupiscētia subuer
tit cor tuū.₇ per illud.s.mandatum occasionaliter pec
catum me occidit.2.co.3. Littera occidit.
ℭ Deinde cū dicit.(Itaq₃ lex ₇c̄.)Cōcludit ꝯclusio
nem intentā.s.ꝙ lex nō solūmodo sit pctm̄.sed vlteri-
us ꝙ sit bona tanq̄₃ faciens cognoscere pctm̄ ₇ ꝓhi-
bens ipsum. Et primo cōcludit q̄tū ad totam legem
dicens. Sicut ex pmissis patet.lex qdē₃ est sancta.ps.
2 Lex dñi imaculata.pma ibi.pmo. Scimus q₂ bona ē
lex.2° q̄tū ad particulare legis mandatum dicēs. Et
mandatum legis est sanctū₃ q̄tū ad precepta cerimo
nialia qbus hoīes ordinant ad dei cultum.leui.20.
Sancti estote:q₂ ego sanctus su₃. Et iustū q̄tū ad p-
cepta iudicialia quibus homo debito modo ordiat ad
ꝓximū.ps. Iudicia dñi vera iustificata ₇c̄. Et bonu₃.
i.honestū q̄tū ad p̄cepta moralia.ps. Bonū mihi lex
oris tui sup milia ₇c̄. Q₂ tñ oīa ista precepta ordinant
nos in deum:ideo tota₃ legem sanctā nominauit.
ℭ Deinde cū dicit.(Qđ ergo bonū est ₇c̄.)mouet q̄-
nem q̄tum ad legis effectum:₇ p̄ questione₃ dicens.
Qđ g̃ bonū est.s.in se factū est mihi mors.i.per se cau
sa mortis. Qđ qdē aliq̄s poterat falso itelligere ex eo
3 qđ supra dcm̄ ē. Inuētū ē mihi mādatū qđ erat ad vi-
tā h eē ad mortē.2° soluit p s.exemptionē dicēs.(Ab-
sit.)Nō pōt id qđ ē ƀm se bonū ₇ viuificū eē cā mali ₇
mortis ƀ₃ illđ. Mat.7. Non pōt arbor bona fructus
malos facere.tertio ibi.(S₃ pctm̄ ₇c̄.)cōcordat id qđ
nūc dic̄ cū eo qđ supra dictū ē. Nō.n. mādatū sic iue-
nit eē ad mortē ꝙ ipm mortē₃ operet.sed q₂ occasiōe
accepta ab ipso pctō mortem opat. Et h ē qđ dic̄. Sed
pctm vt appeat pctm̄.i.ex h appet eē pctm̄ p legis bo-
nū.i.p mādatū legis:q₂ ex h ipsu₃ bonū ē ꝙ facit co-
gnitionē pcti. Et h occasionalr inq̄tū manifestat pec
catū. Nō aūt sic intelligit pctm̄ per legē opatum esse
mortē q̄si sine lege mors nō fuisset.dictū ē.n.supra ꝙ
4 regnauit mors ab Adam vsq₃ ad Moyse₃.i.cū lex nō
eēt:sed intelligit ꝙ peccatū per legē opatur mortē:q₂
dānatio mortis est augmētata lege aduenīete. Et h ē
qđ subdit. Ita dico ꝙ pctm̄ opatu₃ est mortē p bonu₃
vt pctm̄ fiat peccās.i.peccare faciēs p mādatu₃ legis
occasionaliter. Et h supra modū quo antea peccabat.
vel q₂ accessit reatus p̄uaricatiōis.vel q₂ creuit ꝯcupi
scētia peccati:vt supra dictū ē.veniēte ꝓhibitione le-
gis. Peccatū autē hic intelligit sic supra diximus vel
dyabolus vel potius fomes peccati. Lectio. III.

5 Scimus.n.ꝙ lex spiritalis est.
4.d. Ego aūt carnalis su₃. venūda-
15.q. tus sub pctō. Qđ.n. operor non
p^a ar. itelligo. Nō.n.qđ volo bonū:
4° 2^m hoc ago:s₃ qđ odio malū illđ facio. Si aūt
qđ nolo illđ facio.cōsentio legi qm̄ bōa ē.
Nūc aūt iā nō ego operor illud:s₃ ꝙ hitat i me
pctm̄. Scio.n.q₂ nō hitat i me.hoc ē i car
4.d. ne mea bonū. Nā velle adiacet mihi:pficere
20°ar aūt bonū nō inuenio. Nō eni₃ qđ volo bo
ti. 1° nū hoc facio:s₃ quod nolo malū hoc ago.
3^m.4. Si aute₃ qđ nolo illud facio.iā nō ego ope
ror illud: sed quod habitat in me peccatū. b

ℭ Postq̄₃ apostolus exclusit illa ex qbus lex vide-
bat eē mala ₇ mali effectus.hic ꝓbat legē esse bona₃.
Et circa hoc duo facit.p̄ ꝓbat bonitate₃ legis ex ipsa
repugnātia q̄ in hoīe iuenit ad bonū:quā lex tollere
nō pōt.2° ondit p qd hmōi legis repugnātia tolli pōt.
ibi.(Infelix ₇c̄.)Circa pmū tria facit.pmo ꝓponit qđ
intendit.2° ꝓbat propositū ibi.(Quod enim operor
₇c̄.)3° infert cōclusione₃ intentā.ibi.(Inuenio igitur
₇c̄.)Circa pmū duo facit.p̄ ꝓponit legis bonitate₃.2°
2 hoīs ꝯditionē.ibi.(Ego ₇c̄.)Dicit ergo p̄.dictum est
ꝙ lex est sancta. Et hoc.dixi. Scimus.n.nōs q sumus
in diuinis sapiētes ꝙ lex.s.vetus spūalis ē.s.spūi hoī-
es ꝯcordās.ps. Lex dñi imaculata. Uel spūalis est.i.a
spū sancto dgta q digitus dei dicit in scripturis. Luc.
ii. Si in digito dei eycio demonia. vñ dicit exo.31. De-
dit dñs moysi duas tabulas lapideas scriptas digito
dei. Lex tñ noua nō solū dicit lex spūalis:sed lex spūs:
vt p₃ infra.8. Qui non solu₃ a spū sancto est:sed spūs
sanctus eam imprimit cordi qđ inhabitat.]
ℭ Deinde cū dicit.(Ego aūt carnalis su₃ ₇c̄.)Ostē-
dit ꝯditionē hoīs:₇ pōt h ṽbū dupliciter exponi.vno
qde₃ mō vt apls loquat in psona hoīs in pctō exñtis.
Et ita h Aug.exponit in lib.83.q̄onū.postea do i libro
ꝯ Iulianū expōit h vt apls intelligat loq in persona
sua.i.hoīs sub grā cōstituti. Prosequamur g̃ declarā-
do q̄liter hec ṽba ₇ sequentia diuersimode pñt vtroq₃
3 mō exponi q̄uis scđa expositio melior sit. Qđ g̃ dicit
pmo.(Ego aūt ₇c̄.)Sic itelligēdū ē vt ly ego p rōe
hoīs itelligat:q̄ ē pncipale in hoīe:ṽn ṽr vnusq₃ hō
eē sua rō vel su° itellectus:sic ciuitas ṽr eē rector:ciui
tatis:ita vt qđ ille fac̄ ciuitas facere videat. Dr̄ aūt hō
carnalis:q₂ eius rō carnalis ē:q̄ dicit carnalis duplr̄.
vno mō ex eo.ꝙ subdit carni cōsentiēs his ad q̄ caro
instigat.ƀ₃ illđ p° cor.3. Cū sit iter vos zelus ₇ cōtētio
₇c̄. Et h mō intelligit de hoīe nōdū p gratia₃ repato.
Alio mō dicit rō eē carnalis.ex eo ꝙ a cāne ipugnat
ƀ₃ illđ gal.5. Caro cōcupiscit aduersus spm̄. Et h mō
itelligit eē carnal rō et hominis sub grā ꝯstituti. vtra
q₃.n.carnalis prouenit ex pctō.vnde subdit. Uenūda
4 tus sub pctō. ℭ Sed tñ notādū ꝙ carnalitas que im
portat rebellionē carnis ad spiritū ꝓuenit ex pctō p-
mi parētis:q₂ h ptinet fomite cuius corruptio ex illo
pctō deriuat. Carnalitas aūt q̄ iportat subiectionē ad
carnē ꝓuenit:nō solū ex pctō originali:s₃ et actuali:p
qđ hō obediendo cōcupiscētijs carnis seruū se carnis
cōstituit.vñ subdit. Uenūdatus sub pctō.s.vel pmi pa
rētis vel ꝓprio. Et dicit venūdatus:q₂ pctō:seipsum
vēdit in seruū pcti precio ꝓprie volūtatis implende.
Ysa.50. Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis.
ℭ Deinde cū dicit.(Qđ.n.operor ₇c.)Ostēdit qđ p
posuerat.₇ p̄ ꝙ lex sit spūalis.2° ꝙ hō sit carnal venū
datus sub pctō.ibi.(Nūc aūt iā n ego ₇c.)Circa pmū
5 duo facit.p ꝓponit ꝓbationē.2° inducit ꝯclonem.ibi.
(Si aūt qđ nolo ₇c̄.)Sumit aūt ꝓbatio ex hoīs infir
mitate quā p̄ ꝓponit.2° adducit ꝓbationē.ibi.(Non
aūt ₇c̄.)Infirmitas aūt hoīs ē manifesta ex h ꝙ opa-
tur id qđ itelligit nō eē operādū.vñ dicit. Qđ.n.ope-
ror nō intelligo.s.eē opādū. Qđ quidē pōt itelligi du-
pliciter.vno mō de eo q est subiectus pctō. qui qdem
in vli itelligit nō esse operādū pctm̄:tñ victus sugge-
stione demonis:vel passione:vel iclinatiōe puersi ha-
bitus opatur illud. Et iō dicit operari qđ itelligit n eē
operādū ꝯ ꝯscientiā faciēs sicut Luce.12. Seruus sci
ens volūtatē dñi sui:₇ nō faciēs digne plagis vapula

c bit multis. Alio modo potest itelligi ð eo qui ẽ in gra
tia cõstitutus qui quidẽ opaẞ malũ: nõ qdẽ exequẽdo
in opere vel cõsentiẽte mẽte: sed solũ cõcupiscẽdo ẞm
passionẽ sensibilis appetitus: ꝛ illa ꝯcupiscẽtia est pre
ter rõnẽ ꝛ itellectũ: q2 ꝑuenit eius iudicium quo ad-
ueniẽte talis opatio ipediẞ. Et ideo signãter nõ dicit.
Intellõ nõ eẽ faciẽdũ sed nõ itelligo. q2. s. itellm nõdũ
deliberato aut ꝑcipiẽte talis opõ ꝯcupiscẽtie isurgit.
Gal. 5. Caro ꝯcupiscit aduersus spm: ꝛ spũs aduersus.
¶ Deinde cũ dicit. (Nõ. n. qð volo ꝛc̃.) ꝓbat (carnẽ.
qð dixerat: ꝛ ꝑ diuisionẽ: ꝛ ꝑ effectũ. Per diuisionẽ qdẽ ei9
2 qð dixit. (Qð. n. opoꝛ.) sub q̃ duo ꝯtinẽẞ. s. non agere
bonũ ꝛ agere malũ: q2 ẽt ille q nõ agit bonũ dẞ opari
pctm̃ pctõ omissionis. Ex pte aũt eius qð dixit nõ in-
telligo ꝓbat ꝑ effectũ. q2. n. itellectus mouet volũta-
tẽ: velle ẽ effect9 eius: qð ẽ itelligere. Dicit ğ ꝑ q̃tũ ad
omissionẽ boni. Nõ. n. ago ħ bonũ qð volo agerẽ. Qð
qdẽ vno mõ põt itelligi de hoie sub pctõ ꝯstituto. ꝛ sic
ħ qꝫ dicit ago. ẽ accipiẽdũ ẞ3 actionẽ cõpletã q̃ exteri9
ope exerceẞ ꝑ rõnis ꝯsensuz. Q2 aũt dicit volo. ẽ intel-
ligẽdũ. nõ qdẽ de volũtate ꝯpleta q̃ ẽ opis ꝓceptiua.
sed de volũtate q̃dã icõpleta q̃ hoies i vlĩ bonũ volũt:
3 sicut ꝛ in vlĩ habẽt rectũ iudiciũ de vno: ꝛ deprauaẞ
talis volũtas in particulari vt nõ agat qð in vlĩ intel-
ligit agẽdũ ꝛ agere vellet. ẞ3 aũt qð itelligiẞ ð hoie ꝑ
grãz repato. e cõuerso oz itelligeẞ ꝑ ħ qð dicit volo vo-
lũtatẽ ꝯpletã ꝑdurãtẽ in electiõe pticularis opatiõis:
vt ꝑ ħ qð dic̃ Ago. itelligaẞ actio icõpleta q̃ ꝯsistit tm̃
i appetitu sensitiuo nõ ꝑueniẽs vsq3 ad rõnis cõsensũ.
Hõ. n. sub grã cõstitutus vult qdẽ mẽtẽ firmã a prauis
ꝯcupiscẽtijs ꝯseruare: sed ħ bonũ nõ agit ꝓpter motus
iordinatos ꝯcupiscẽtie isurgẽtes i appetitu sensitiuo.
Et sile ẽ qð dicit. gal. 5. Ut nõ q̃cũq3 vultis illa facia-
tis. Scdõ q̃tũ ad ꝑpetrationez mali subdit. Sed qð
odio malũ illð facio: qð qdẽ si intelligaẞ ð hoie pcõre
ꝑ ħ qð dicit. Odio itelligaẞ qðdã odiũ impfectũ ẞm qꝫ
4 ois hõ nãlr odit malũ. ꝑ ħ aũt qꝫ dic̃. Facio. itelligiẞ ac
tio pfecta ꝑ opis executionẽ ẞm rõnis ꝯsensuz. Nã il-
lud odiũ mali i vlĩ tolliẞ i pticulari eligibili ꝑ iclinatio
nẽ habitus vl' passionis. Si vo itelligiẞ ð hoie sub grã
ꝯstituto ꝑ ħ qꝫ dic̃. Facio itelligiẞ eẽ actõ ipfecta q̃ ꝯsi
stit in sola ꝯcupiscẽtia appetitus sensitiui. ꝑ ħ qꝫ dicit.
Odio itelligiẞ odiũ pfectũ q̃ qs pseuerat i detestatio
ne mali vsq3 ad finalẽ reꝓbationẽ ipsius de q̃ diciẞ in
ps. Perfecto odio oderã illos. s. malos in q̃tũ sũt pctõ
res. 2. Mach. 3. Cũ leges adhuc optie custodireẞ pro
pter onie põtificis pietatẽ: ꝛ alios odio habẽtes malũ.
¶ Deinde cuz dicit. (Si aũt qð nolo ꝛc̃.) cõcludit ex
ꝓmissa dispõne hois qꝫ lex sit bõa dicẽs. Si aũt qð no
5 lo illud facio q̃cũq3 dictoꝝ modoꝝ intelligaẞ ex ħ ip-
so qð nolo malũ cõsentio legi: qm̃ bona ẽ in ħ qð pro-
hibet malũ qð ego nãlr nolo. Manifestũ est. n. qꝫ in-
clinatio hominis ẞm rõnẽ ad volẽdũ bonũ ꝛ fugiẽdũ
malũ ẽ ẞ3 nãz vl' grãz: ꝛ vtraq3 ẽ bõa. Uñ ꝛ lex q̃ huic
inclinationi cõsenit sit precipiẽdo bonũ ꝛ ꝓhibẽdo ma
lum: eadẽ ratione est bona. puerbioꝝ. 4. Donum bo-
num tribuam vobis legem meam nõ derelinquatis.
¶ Deinde cũ dic̃. (Nũc ãt ego ꝛc̃.) ꝓbat qð dixerat ð
cõditõe hois. s. qꝫ sit carnalis venũdatus sub pctõ. Et
circa ħ tria facit. ꝑ ꝓponit qð itẽdit. 2° ꝓbat ꝓpositũ.
ibi. (Scio. n. ꝛc̃.) 3° cõcludit itẽtũ. ibi. (Si ãt qð volo
ꝛc̃.) Q2 ãt hõ sit carnalis venũdat9 sub pctõ q̃si aliq̃lr
seruus pcti. ex ħ appet qꝫ ipse non agit: ẞ3 agiẞ a pctõ.
Ille. n. q est liber ipse per seipsuz agit: nõ ab alio agiẞ.
Et iõ dicit. Dictũ ẽ qꝫ ꝑ intellectũ ꝛ volũtatẽ consen-
tio legi. nũc aũt dũ ꝯ legẽ facio ego iã nõ opoꝛ illð qð

a facio ꝯ legem: sed pctm̃ qð in me habitat: ꝛ sic p3 me
seruũ esse peccati in q̃tũ peccatũ in me q̃si dominiũ3
habẽs opatur. Et ħ qdẽ recte: ꝛ faciliter põt intelligi
de hoie sub grã ꝯstituto. qꝫ. n. ꝯcupiscit malũ ẞm ap-
petitũ sensitiuũ3 ad carnẽ ꝑtinentẽ nõ ꝓcedit ex ope
rõnis sed ex iclinatione fomitis. Illud aũt hõ dicitur
opari qð rõ opaẞ: q2 hõ est id qð ẽ ẞm rõnẽ. vñ motus
cõcupiscẽtie q nõ sunt a ratione: sed a fomite nõ opaẞ
hõ: sed fomes pcti qui hic peccatũ noiaẞ. Jac. 4. Un-
de bella ꝛ lites i vobis? Nonne ex concupiscentijs ve
stris? que militant in membris vestris? Sed de hoie
sub pctõ constituto hoc proprie intelligi non potest:
q2 eius rõ peccato cõsentit. Et iõ ipsemet opaẞ. vñ dic̃
2 Aug. ꝛ habeẞ i glosa. Multuz falliẞ hõ qui ꝯsentiẽs ẽ
ꝯcupiscẽtie carnis sue. ꝛ qð illa desiderat decernẽs fa
cere: ꝛ statuens putat sibi adhuc eẽ dicẽdũ non ego
opoꝛ illud. Põt tñ l3 extorte exponi ẽt de hoie peccato
re. Actio. n. maxime attribuiẞ ꝓncipali agẽti qð ẞm ꝓ
ꝓpetatẽ suã mouet. nõ autẽ agẽti qð mouet: vel agit ẞ3
ꝓpetatẽ alterius a quo mouetur. Manifestũ est aũt.
qꝫ rõ hois ẞm illud qð est ꝓpꝛium sibi nõ inclinaẞ ad
malũ: sed ẞm qꝫ moueẞ a ꝯcupiscẽtia. Et ideo opatio
mali quã ratio facit ꝓut est a ꝯcupiscẽtia victa nõ at-
tribuiẞ ꝓncipali rõni que hic ꝑ hoiez intelligiẞ: sed po
tius ipsi ꝯcupiscẽtie vel habitui ex q̃ rõ iclinaẞ ad ma
3 lum. Diciẞ aũt peccatũ habitare in hoie nõ quasi pec-
catum sit res aliqua cũ sit ꝓuatio boni: sed designatur
permanentia huiusmodi defectus in homine.
¶ Deinde cũ dicit. (Scio. n.) Probat qꝫ peccatũ hi-
tans in hoie opeẞ malũ qð hõ fac̃. Et ꝓ ponit mediũ3
ad ꝓbãdũ ꝓpositũ. 2° illud mediũ manifestat. ibi. (Nã
velle ꝛc̃.) Probat ğ ꝓmo qꝫ pctm̃ habitãs in hoie ope
reẞ malũ qð hõ facit. q̃ quidẽ ꝓbatio manifesta ẽ ẞm
qꝫ verba referunẞ ad hoiez sub grã cõstitutũ q liberã
tus ẽ a pctõ ꝑ grãz xp̃i: vt. s̃. 6. habitũ ẽ. Quãtũ ergo
ad eũ tñ q̃ grã xp̃i nõ habitat nõdũ ẽ liberatus a pec-
cato. In carne aũt grã xp̃i nõ ihabitat: sed hitat i mẽ-
te. vñ infra. 8. diciẞ qꝫ si xp̃s in nobis ẽ: corpus qdem
mortuũ ẽ ꝓpter pctm̃. spũs aũt viuit ꝓpter iustifica-
tionẽ. Igiẞ adhuc i carne dominaẞ pctm̃ qð opaẞ ꝯcu
piscẽtias carnis. Carnẽ. n. hic accipit sil' cũ mẽbris sen
sitiuis. Sic. n. caro distinguiẞ ꝯ spm̃: ꝛ ei repugnat in- 4
q̃tũ appetitus sensitiuus tẽdit i ꝯrium eius qð rõ ap
petit. ẞ3 illð Gal. 5. Caro cõcupiscit aduersus spm̃. Dic̃
ğ. Dictũ ẽ qꝫ in me ẽt ꝑ grãz repatio pctm̃ opaẞ. sed in-
telligẽdũ ẽ i me ẞ3 carnẽ simul cũ appetitu sensitiuo.
Scio. n. ꝑ rõnẽ ꝛ expimẽtũ: qꝫ bonũ. s. grẽ q̃ reforma-
tus suz nõ hitat in me. S3 ne itelligaẞ ẞm rõnẽ ẞ3 mo
dũ supius positũ exponit. (Hoc ẽ in carne mea.) Nã ĩ
me. i. i corde meo ħ bonũ hitat. ẞ3 illud Eph. 3. Habi-
tare xp̃3 ꝑ fidẽ in cordibus vestris. Et ꝑ ħ p3 qꝫ ħ ver
buz nõ patrocinaẞ manicheis q volũt carnẽ nõ eẽ bo
nã ẞm nãz. ꝛ ita nõ eẽ creaturã dei boni: cuz scriptum 5
sit. i. Ti. 4. Ois creatura dei bona est. Nõ. n. hic apls
agit ð bono nature: ẞ3 ð bono grẽ q̃ a pctõ liberamur.
Si vo ħ referaẞ ad hoiez sub pctõ existẽtem supflue ad
diẞ qð dic̃. ħ ẽ in carne mea: q2 i hoie pctõre bonũ grẽ
nõ hitat: nec q̃tũ ad carnẽ: nec q̃tũ ad mẽtẽ: nisi for
te qs extorte velit exponeẞ ħ eẽ dcm̃: q2 pctm̃ qð est ꝓ
uatio grẽ quodãmodo a carne deriuaẞ ad mentez.
¶ Deĩde cũ dic̃. (Nã velle ꝛc̃.) mãifestat qð dixerat
ꝛ ꝑ ex hois facultate. 2° ex hois actione q̃ facultatem
demõstrat. ibi. (Nõ. n. qð volo ꝛc̃.) Facultas aũt hois
ꝑmo describiẞ q̃tũ ad volũtatẽ q̃ videẞ i hois esse ptã
te: vñ dic̃. Nã velle adiacet mihi. i. ꝓpinquũ3 ẽ mihi q̃
si sub mea ptãte existẽs. Nihil. n. est tam in hois volũta
te ꝯstitutũ

te cōstitutū q̄ꝫ hoīs volūtas: vt Aug. dicit. 2° ponit fa/
cultatē hoīs vel potius difficultatē q̄ꝫtū ad cōsumatio
nē effectus cū subdit. (Perficere aūt bonū non inue/
nio). .i. in mea potestate existēs. ſm illud ꝓuer. 16. Hoīs
ē p̄parare animū. Et iterū. Cor hoīs disponit vitā suā
sed dn̄i ē dirigere gressus eius. Hoc autē v̄bis patroci
nari vr̄ pelagianis qui dicebāt q̄ initiū boni operis ē
ex nobis in q̄ꝫtū bonū volumus. Et h̄ ē qd̄ videt̄ apl's
dicere. Perficere aūt nō bonū inuenio. Sed hūc sēsum
excludit apl's Phil. 2. dicēs. De' est q opat̄ i nobis vel
le & p̄ficere. Qū ḡ dicit. (Uelle adiacet mihi). .s. p̄ grām
iā reparato: ē ex opatiōe diuine grē: p̄ quā quidē grām
nō solū volo bonū: sed ēt aliqd bōi facio: q2 repugno
2 cōcupiscētie: & ꝯtra eā ago duct' spū: s; n̄ inuenio i mea
ptāte quō istud bonū p̄ficiā: vt. .s. totalr̄ ꝯcupiscētiā ex
cludā. Et p̄ h̄ māifestat̄ q̄ bonū grē nō bitat i carne:
q2 si i carne habitaret sic hēo facultatē volēdi bonū
p̄ grāz bitātē i mēte: ita hērem' facultatē p̄ficiēdi p̄ gra
tiā bitātē i carne. Si v̄o referat̄ ad hoiem sub p̄ctō ꝯsti
tutū. sic exponi poterit vt velle accipiat̄ p̄ volūtate i
cōpleta: q̄ ex istictu nāe i q̄buscūq3 peccātib' ē ad bo/
nū: s; illō velle adiacet hoi. .i. iuxta hoiem iacet' q̄si infir
mū: nisi grā voluntati tribuat efficaciā ad p̄ficiēdū.
¶ Deinde cū dic̄. (Nō .n. qd̄ volo &c̄.) Manifestat qd̄
dixerat ex actione hoīs que est signū & effectus facul/
tatis humane. Ex hoc .n. appet q̄ hō non inuenit per/
3 ficere bonū: q2 nō agit bonum: qd̄ vult: q2 facit malū
quod nō vult. & hoc quidem supra expositū est.
¶ Deinde cū dicit. (Si aūt qd̄ nolo &c̄.) Cōcludit il
lud qd̄ supra ꝓposuerat. d. Si aūt qd̄ nolo illō facio: n̄
ego opor illō. Sed qd̄ ihitat in me p̄ctm̄: & h̄ ēt supra
expositū est. ¶ Sed notādū ē q̄ ex vno & eodem me/
dio. .s. q̄ nolo illō facio aplus duo cōcludit q̄ supra po/
suerat. .s. legis bōitatē cū dixit. Si aūt qd̄ nolo illō facio
cōsētio legi dei q̄m bōa est. Et iterū dn̄iū p̄cī in hoie
cū dicit h̄. Si aūt qd̄ nolo illō facio: nō ego opor illō:
s; qd̄ habitat i me p̄ctm̄. quaꝝ duaꝝ ꝯclonū p̄' ptinet
ad h̄ qd̄ dixerat. Lex spūalis est. 2ª ad hoc qd̄ dixerat.
Ego āt carnalis sū venūdatus sub p̄ctō. S; p̄mā ꝯnē
q̄ ē de bonitate legis: elicit ex illo medio rōne eius qd̄
4 dic̄. nolo. q2 eius rō n̄ vult illō qd̄ lex ꝓhibet. & ex h̄ pz
legē eē bonā. s; ex pte eius quod dicit. illud facio. con
cludit in homine dominari peccatum quod cōtra vo/
luntatem rationis operatur. Lectio. IIII.

Inuenio igit̄ aliā legē volēti mi
hi facer̄ bonū: q̄m mihi malū
adiacet: ꝯdelector .n. legi di s;
iteriorē hoiē. Uideo āt aliā le
gē i mēbris meis repugnātem legi mentis
5 mee: & captiuātē me in lege peccati q̄ est in
2ª 2ᵉ. membris meis. Infelix ego homo. qs me
q. 25. liberabit de corpe mortis huius. Gratia di
ar. 5. p̄ iesū christū dn̄z nostrū. Igit̄ ego ipse mē
p̄ᵃ te seruio legi dei: carne autē legi peccati.
¶ Postq̄ꝫ apl's ostēdit legē esse bonā ex eo q̄ rōni cō
cordat. hic ifert duas cōclusiōes s; duo que posuerat.
2° pōit ibi. (Uideo aūt aliā legē &c̄.) Circa p̄ᵐ duo fac̄.
p̄mo ifert cōclusionē ex dictis. 2° ponit signū ad maio
rē manifestationē. ibi. (Cōdelector &c̄.) Duo āt supra
posuerat. p̄ᵐ qdē q̄ lex spūalis est: q̄ iam ꝓbato ꝯclu/
dit sic. Inuenio igit̄. .s. p̄ expimētū legē moysi cōsonā
esse mihi volēti facer̄ bonū. .i. rōni mee p̄ quā bonū ap
probo & malū detestor. dū & ipsa lex bonū mādat &

malū ꝓhibet. Deut. 30. Iuxta te ē v̄bū valde i ore tuo: b
& in corde tuo vt facias illud. Et h̄ mō necūi fuit q̄. .i.
q2 malū. .i. p̄ctm̄ vel fomes p̄cti mihi adiacet. .i. iuxta rō
nē meā iacet q̄si carnē meā ihitās. Mich. 7. Ab ea q̄
dormit i sinu tuo custodi claustra oris tui. .i. a carne.
¶ Deinde cū dic̄. (Cōdelector .n. &c̄.) Ponit signū p̄
qd̄ ostēdit̄ q̄ lex rōni cōsentiat. Nullus .n. delectat̄ ni
si i eo qd̄ est sibi cōueniēs. Homo aūt s; rōnē delectat̄
in lege dei. ergo lex dei est cōueniēs rōni. Et h̄ est qd̄
dicit. Cōdelector legi dei ſm interiorē hoiē. .i. ſm rōnē
& mētem que iterior hō dicit̄. nō q̄ aīa sit effigiata ſm
formā hoīs: vt Tertulianus posuit. vl' q̄ ipsa sola sit
hō: vt Plato posuit q̄ hō est aīa vtens corpe. s; q2 id
qd̄ ē p̄ncipalius in hoie dr̄ hō: vt supra dictū est. Est 2
āt i hoie p̄ncipalius s; apparētiā qdē id qd̄ ē exterius.
.s. corpus sic effigiatū qd̄ dr̄ hō exterior. s; v̄itatē aūt id
qd̄ est itrinsecū. .s. mēs vel rō q̄ hic dicit̄ hō iterior. p̄s.
Quā dulcia faucibus meis eloqa tua. .i. Mach. 12. Ha
bētes solatio libros sanctos qui in manibus nr̄is sunt.
¶ Deide cū dicit. (Uideo aūt &c̄). Ponit' aliā ꝯclonē
que respōdet ei qd̄ supra 2° posuerat dicēs. (Ego autē
carnalis sū &c̄.) dicens. Uideo aliā legē i mēbris meis:
q̄ est fomes p̄cti: que qdē pōt dici lex duplici rōne. vno
mō ꝓpter silēs effectus: q2 sic lex iducit ad bonū faciē
dū: ita fomes iducit ad peccādū: Alio mō p̄ compara/
tiōem ad cām. Cū aūt fomes sit q̄dā pena p̄cti duplicē
causā h3. vnā quidē ipm̄ p̄ctm̄ qd̄ in peccāte dn̄ium 3
accepit & ei legē imposuit: q̄ est fomes sicut dn̄s seruo
victo legē iponit. Alia cā fomitis ē deus q hāc penam
hoi peccāti indidit: vt rōni eius iferiores vires nō obe
dirēt. Et s; h̄ ipsa iobediētia inferioꝝ viriū q̄ dicit̄ fo/
mes lex dr̄ in q̄ꝫtū est p̄ legē diuine iustitie itroducta: si
cut iusti iudicis s̄nia q̄ legē h3: ſm illud .i. Reg. 30. Et
factū est h̄ ex die illa: & deinceps ꝯstitutū: & p̄finitū: &
q̄si lex in israel vsq3 ad diē. hāc. Hec aūt lex originalr̄
qdē ꝯsistit i appetitu sēsitiuo: s; diffusiue iuenit̄ i oīb'
mēbris q̄ deseruiūt ꝯcupiē ad peccādū. R̄. 6. Sicut ex/
hibuistis mēbra v̄ra seruire imūdicie &c̄. E iō dicit in
mēbris v̄ris. Hec aūt lex duos effectus i hoie h3. Pri/
mo nāq3 resistit rōni. & q̄ꝫtū ad h̄ dicit. Repugnātē le
gi mētis mee. .i. legi moysi q̄ dr̄ lex mētis iq̄ꝫtū ꝯsonat
menti: vel legi nāli q̄ dicit̄ lex mētis: q2 nālr̄ mēti idita 4
est. R̄. 2. Qui ostēdūt opus legis scriptum in cordibus
suis. Et de hac repugnātia dicit̄ Gal. 5. Caro ꝯcupiscit
aduersus spm̄. Secūdus effectus ē q̄ hoiē in seruitu
tē redigit. Et q̄ꝫtū ad h̄ subdit. Et captiuātē me vel ca/
ptiuū me ducētē s; aliā litterā i lege p̄cti q̄ est i mēbris
meis. .i. i me ipo more hebraice locutiōis s; quā ponit̄
nōīa loco ꝓnominū. Lex āt p̄cti captiuat hoiē duplr̄.
vno mō hoiē p̄ctōrē p̄ ꝯsensum & opationē. Alio mō
hoiē sub grā ꝯstitutū q̄ꝫtū ad ꝯcupiscētie motū. De
hac captiuitate dr̄ i p̄s. In conuertendo dn̄s captiuita
¶ Deinde cū dic̄. (Infelix ego hō &c̄.) Agit (tē syon.
d liberatiōe a lege p̄cti. & tria circa hoc facit. Primo q
dē ponit q̄stionē. Scd̄o pōit respōsionem. ibi. (Gratia 5
dei &c̄.) Tertio infert ꝯclonē. ibi. (Ergo ego ipse &c̄.)
Circa p̄ᵐ duo facit. Unū qdē ꝯfitet̄ .s. suam miseriam
cū dicit. (Infelix ego hō.) qd̄ quidē est per p̄ctm̄ qd̄
in hoie habitat siue q̄ꝫtū ad carnē tm̄ sic in iusto: siue
ēt q̄ꝫtū ad mentē sicut in peccatore. ꝓuerb. 14. Mise/
ros facit populos p̄ctm̄. p̄s. Miser factus sū & curua
tus sū vsq3 in finē. Aliud aūt q̄rit. d. Quis me libera
bit de corpe mortis huius. Que qdē videt̄ questio eē
desiderātis ſm illud p̄s. Educ d̄ carcere animā meā.
¶ Sciendum est tn̄ q̄ in corpe hoīs ꝯsiderari pōt na
tura ipsa corporis que ē cōueniēs aīe: vn̄ ab ea nō vult

c separari.2.cor.5. Nolumus expoliari sed superuestiri.
Et iterum corruptio corporis que aggrauat aiam .sm il
lud sap.9. Corpus qd corrumpit aggrauat aiaz zc. Et
ideo signanter dicit.(De corpore mortis huius.)
¶ Deinde cum dicit.(Gratia dei zc.) respõdet qstiõi.
Nõ.n.homo proprijs viribus põt liberari a corporis
corruptione: nec et aie: qñuis cõsentiat rõni ptra pctm:
sed solũ per grãm xpi.sm illud Jo.8. Si filius vos li
berauerit: vere liberi eritis. Et io sequit. Gratia dei.s.
me liberauit qd dat per iesuz xpm. Jo.i. Gratia z vitas
p iesum xpm facta est. Hec aũt liberat a corpe mortis
2 huius dupliciter. vno mõ vt corruptio corpis meti nõ
dominet trahens eã ad peccãduz. Alio mõ corruptio
corpis vt totalr tollat. ¶ Qñtũ g ad pmũ puenit dicer
peccatori. gratia liberauit me de corpe mortis huius.
i.liberauit me a peccato in quo est aia inducta ex cor
pis corruptione: sed ab hoc iam iustus liberatus ẽ. vñ
ei cõpetit dicere qñtũ ad scdm. grã dei liberauit me de
corpe mortis huius: vt.s.in corpe meo nõ sit corruptio
pcti aut mortis. quod erit in resurrectione.
¶ Deinde cum dic.(Igit egoipse zc.) Infert pclones
que sm duas premissas expositiones diuersimode ex
3 pmissis infert. sm.n. q premissa vba exponũt i psona
peccatoris sic inferẽda est cõclusio. Dictũ ẽ q grã dei
liberauit me a corpe mortis huius. vt.s.ab eo non de
ducar i pctm. g qñ ero iam liberatus mẽte seruio legi
dei. sm carnẽ aũt legi pcti: que qdez in carne remanet
qñtũ ad fomitẽ: p quẽ caro pcupiscit aduersus spm. Si
aũt pmissa vba intelligant ex psona iusti sic ẽ iferẽdũ:
gratia dei p iesuz xpz liberauit me de corpe mortis hu
ius. ita.s.vt i me ñ sit corruptio pcti z mortis. Igit ego
ipse vnus z idẽ anteq̃ liberer: mẽte seruio legi dei: ei cõ
sentiẽs: carne aũt seruio legi pcti: in qñtũ caro mea sm
legẽ carnis mouetur ad cõcupiscendũ. CAP.VIII.

4 Nihil ergo nũc dãnatõis ẽ his q
sũt i xpo iesu: q nõ sz carnẽ ãbu
lant. Lex.n.spũs vite i xpo iesu
liberauit me a lege pcti z mor
tis. Nã qd ipossibile erat legi quo ifirmaba
tur per carnẽ: deus filiuz suũ mittens in si
4 militudinẽ carnis peccati: z de peccato dã
nauit peccatũ in carne: vt iustificatio legis
impleret in nobis: qui nõ sz carnẽ ambula
m9: sz sz spiritũ. Qui eni sz carnẽ sunt. que
carnis sũt sapiũt. q vero sm spiritũ sũt: que
sũt spũs sentiũt. Nã prudẽtia carnis mors
est: prudentia autẽ spiritus vita z pax.

Gen.
c. 29
co. 2
opus
3. ca.
223.

¶ Postq̃ apls ostẽdit q p grãz xpi liberamur a pec
5 cato z lege: hic ostẽdit q per eandẽ grãm liberamur a
dãnatiõe. Et p ostẽdit q per grãz xpi liberamur a dã
natiõe culpe. 2° q per eandẽ grãz liberamur a dãna
tione pene. ibi.(Si aũt xps zc.) Circa pmũ duo facit.
pmo proponit qd intẽdit. 2° pbat ppositũ. ibi.(Lex.n
vite zc.) Circa primũ duo facit. pmo pponit bñficiuz
qd grã pfert: cõcludẽs ex pmissis ita. Gratia dei p ie
sum xpm liberauit me de corpe mortis huius i qua exi
stit nostra redẽptio. ergo nunc ex quo sumus per gra
tiã liberati. nihil dãnatiõis est residuũ: qr z tollitur dã
natio qñtũ ad culpã z qñtum ad penam. Job. 34. Ipso
cõcedẽte pacem: quis est qui condẽnet. 2° ostendit q
bus hoc beneficium concedatur: z ponit duas condi
tiones que ad hoc requiruntur. quaz pmã ponit di
cens. his qui sunt in xpo iesu. i. qui sunt ei incorporati

d per fidem z dilectionẽ: z fidei sacrm. Gal.3. Oẽs quot
quot in xpo baptisati estis xpm induistis. Jo.15. Sicut
palmes non potest ferre fructum nisi manserit in vite:
sic nec vos nisi in me manseritis. Illis vero qui non
sunt in xpo iesu dãnatio debetur. vnde ibidem subdit.
Si quis in me non manserit mittetur foras sicut pal
mes z arescet: z colligẽt eum: z in ignem mittent z ar
det. Scdam conditionẽ ponit dicens.(Qui ñ sm car
nez ambulãt). i. pcupiscentiaz carnis nõ sequũt. 2.cor.
10. In carne ambulãtes non sz carnẽ militamus. Ex
his aũt vbis aliqui volũt accipe q i infidelibus. q non
sunt in xpo iesu etiam primi motus sint peccata mor
talia: qñuis eis non psentiant: qd est sm carnẽ ambulã
2 re. Si.n. illi qui non sm carnem ambulãt ex hoc non
eis dãnabile est q carne seruiũt legi peccati sm pmos
cõcupiscẽtie motus: qr sũt in xpo iesu. seqt a ptrio sen
su q illis q nõ sũt in christo iesu hoc sit dãnabile. Ad
hoc etiã rõnem inducunt. Dicunt.n. q necesse est ac
tum dãnabilẽ esse qui pcedit ex habitu dãnabilis pec
cati. Peccatum aũt originale est dãnabile: qr priuat
hoiem eterna vita: cuius habitus manet in infideli
bus: qui nõ est originalis culpa dimissa. Quilibet ergo mo
tus cõcupiscẽtie ex originali peccato pueniens est in
eis peccatum dãnabile. Primo aũt ostẽdẽdũ est hanc
positionẽ eẽ falsam. Primus eni motus hz q non sit
3 pctm mortale. ex eo q rõnem nõ attingit in qua com
pletur ratio pcti. Ista aũt causa etiã in ifidelibus ma
net. vñ in ifidelibus pmi motus nõ pñt esse peccata
mortalia. Preterea in eadem spẽ pcti grauius peccat
fidelis q̃ infidelis. sm illud. He.10. Quãto magis pu
tatis deteriora mereri zc. Si ergo pmi motus in ifide
libus eẽnt peccata mortalia: multo magis i fidelibus.
Scdo rñdendũ est ad eoz rõnes. Nã pmo qdẽ ex lit
tera apli h hre nõ pñt. Nõ eni dicit apls q h solũ non
sit dãnabile his qui sũt in xpo iesu q carne seruiũt le
gi pcti sm pcupiscẽtie motus: sed q oino nihil est eis
dãnationis. Illis aũt qui nõ sunt in xpo iesu est h ipsũ
dãnabile. Preterea si h ad primos motus referat his
qui nõ sunt in xpo iesu sunt dãnabiles hmõi motus
sm dãnationẽ originalis peccati: que adhuc in eis ma
4 net: a qua sunt liberati hi q sunt in xpo iesu. nõ aũt sic
q per hmõi motus noua addat eis dãnatio. Qr etiaz
secũdo obijciũt nõ ex necessitate cõcludit qd intẽdũt.
Nõ eni veq est q actus qlibet pcedẽs ex habitu pec
cati dãnabilis sit et z ipse dãnabilis: sed solũ quãdo ẽ
actus pfectus p psensuz rõnis. Si.n. in aliq sit habitus
adulterij: motus cõcupiscẽtie adulterij: q est actus im
perfectus nõ ẽ in eo pctm mortale: sed solũ motus pfe
ctus qui est p cõsensuz rõnis. Et pterea actus ex tali ha
bitu pcedẽs: nõ hz aliã rationẽ dãnationis ab ea q ẽ
sm rõnẽ habitus. Et sz hoc pmi motus in ifidelibus
ex eo q pcedũt a peccato originali non afferũt dãna
5 tionem peccati mortalis: sed solũ originalis.
¶ Deinde cũ dicit.(Lex zc.) Probat qd dixerat. z p
qñtũ ad pmã cõditionẽ qua dixerat nihil eẽ dãnatio
nis his qui sũt in xpo iesu. Scdo qñtũ ad secũdã cõdi
tionẽ qua dixerat q nõ sm carnẽ ambulãt. ibi.(Qui
nõ sz carnẽ ambulamus zc.) Circa pmũ duo facit. p
ponit pbationẽ. 2° manifestat qd supposuerat p cãz.
ibi.(Nã quod ipossibile erat legi zc.) Circa pm ponit
talẽ rationẽ. Lex spũs liberat hominẽ a pctõ z morte:
sed lex spũs est in iesu xpo. ergo p hoc q aliqs ẽ i xpo
iesu liberat a pctõ z morte. q aũt lex spũs liberet a pec
cato z morte sic pbat. Lex spũs est cã vite: sed per vi
taz excluditur pctm: z mors q̃ ẽ effectus pcti. Nam
z ipsuz peccatũ est spiritualis mors aie. ergo lex spũs
liberat

a liberat hoīem a peccato ⁊ morte. Dānatio aūt nō ē nisi
per peccatū ⁊ mortē: ergo his qui sūt in xp̄o iesu nihil
dānatiōis existit. Hoc est ergo qd̄ dixit. (Lex. n. spūs ⁊c̄.)
Que qdē lex pt̄ dici vno mō spūs scūs: vt sit sensus.
Lex spūs. i. lex q̄ est spūs: lex. n. ad hoc daf vt p eā hoīes
īducanf ad bonū. vñ ⁊ phus i scd̄o ethicoꝝ dicit q itē
tio legislatoris est ciues facere bonos qd̄ quidē lex hu
mana facit solū notificādo qd fieri dbeat: sed spūs scūs
mētes inhabitās nō solū docet quid oporteat fieri itel
lectū illuminādo de agēdis. sed etiā affectū inclinat ad
recte agēdū. Jo. 14. Paraclitus aūt spūs sanctus quē
mittet pater in nomine meo ille vos docebit oīa q̄tū
2 ad pmū: ⁊ suggeret vobis omnia: q̄tū ad scd̄m: qcūqꝫ
dixero vobis. alio modo lex spūs pōt dici ꝓprius effe
ctus spūs sancti. s. fides per dilectionē operās: que qdē
⁊ docet interius de agēdis. fꝫ illō infra. i. Jo. 2. Unctio
docebit vos de oībus: ⁊ inclinat affectū ad agēdū. fꝫ il
lud. 2. cor. 5. Charitas xp̄i vrget nos. Et hec qdē lex
spiritus dr̄ lex noua: que vel ē ipse spūs sanctus vel eā
in cordibus nostris spūs sāctus facit. Jere. 31. Dabo le
gem meā in visceribus eoꝝ: ⁊ in corde eorū supscribā
eam. De lege aūt veteri supra dixit solū q erat spiritua
lis. i. a spū sācto data. Et sic p̄dicta cōsiderātibus iueni
mus q̄tuor leges ab apostolo eē inductas. Primo legē
3 moysi: de qua dixit. Cōdelector legi dei fꝫ interiorē ho
minē. Secūdo legē fomitis: de qua dixit. Uideo aliaꝫ
legē in mēbris meis. Tertio legē naturalē fm̄ viui sē
sum: de qua subdit. Repugnātē legi mētis mee. Quar
to tradit legē nouā cuꝫ dicit. Lex spūs. ⁊ addit vite. q:
sicut spūs naturalis facit vitā nature. sic spūs diuinus
facit vitā grē. Jo. 6. Spūs est q viuificat. Ezech. i. Spi
ritus vite erat in rotis. Addit autē. In xp̄o iesu: q: s.
iste spūs nō daf nisi his q sūt in xp̄o iesu. Sicut. n. spi
ritus naturalis nō peruenit ad membrū qd̄ nō habet
cōnexionē ad caput. ita spūs sanctus nō puenit ad ho
minē q nō est capiti xp̄o iūctus. i. Jo. 3. in hoc scimus
q ipse manet in nobis: q: de spū suo ipse dedit nobis.
Ac. 5. Spūs sāctus quē dedit deus oībus obediētibus
4 sibi. Hec iḡ lex ex eo q ē i xp̄o iesu liberauit me. Joā.
8. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis. Et hoc a
lege peccati. i. a lege fomitis que inclinat ad peccatuꝫ:
vel a lege peccati. i. a cōsensu ⁊ operatione peccati qd̄
hoīem tꝫ ligatū p modū legis. Per spūꝫ enim sāctum
remittitur pctm̄. Joā. 20. Accipite spm̄ scm̄ quoꝝ remi
seritis peccata remittunf eis. Et mortis nō solū spiritua
lis: sed etiam corpalis: vt infra pbabif. Et hoc iō: q: ē
spūs vite. Eze. 37. A quattuor ventis veni spiritus ⁊ in
suffla super interfectos istos ⁊ reuiuiscant.
¶ Deinde cū dicit. (Nā qd̄ impossibile ⁊c̄.) manife
stat qd̄ dixerat. s. q lex vite q̄ ē in xp̄o iesu liberat a pec
cato. Nā q liberet a morte: infra pbabit. Et hoc pbat p
causaꝫ que sumif ex icarnatiōe xp̄i. Circa quā tria po
5 nit. p necessitatē icarnatiōis. 2°. modū icarnatiōis. ibi.
(Deus filiū suū ⁊c̄.) 3°. incarnationis fructuꝫ. ibi. (Et
d peccato ⁊c̄.) Et vt planior fiat expositio accipiem⁹
p scd̄ꝫ: scd̄o tertiuꝫ: tertio pm̄ hoc mō. Recte dico q lex
spūs vite in xp̄o iesu liberat a peccato. Nā deus pater
filiū suum. i. proprium cōsubstātialē sibi ⁊ coeternū. ps.
Dñs dixit ad me fili⁹ meus es tu ⁊c̄. mittēs nō d nouo
creās vel faciēs: sed q̄si pexistētē misit. Matth. 21. No
uissime misit ad eos filium suū nō quidē vt eēt vbi nō
erat: q: vt dicif Jo. i. In mūdo erat: sed vt eēt mō quo
nō erat in mūdo. i. visibiliter p carnē assūptā. vñ ibidē
seqf. Uerbū caro factū ē: ⁊ vidimus gloriā eius. Bar.
3. Post hoc in terris visus est. Et ideo hic subdif. in simi

b litudinē carnis peccati: qd̄ nō ē sic intelligendum q̄si
verā carnē nō habuerit: sed solū carnis silitudinē q̄si
fantasticā: sicut manichei dicūt: cū ipse dñs dicat Luc.
vltimo. Spūs carnē ⁊ ossa nō hꝫ sicut videtis me ha
bere. Uñ nō subdit solū in similitudinē carnis: sed in
silitudinē carnis peccati. Nō eni habuit carnē pecca
ti. i. cū peccato cōceptā: q: caro ei⁹ fuit cōcepta p spm̄
sāctū q tollit peccatū. Matth. i. Qd̄ eni i eo natū est:
de spū sācto est. vñ ps. dicit Ego in inocētia mea īgres
sus suꝫ. s. in mūduꝫ: sed habuit silitudinē carnis pecca
ti idest similē carnē carni peccati in hoc q erat passi
bilis. nā caro hoīs. ante pctm̄ passioni subiecta n̄ erat.
2 Heb. 2. Debuit p oīa fratrib⁹ assimulari vt misericors
fieret. Subdit aūt duplicē effectū icarnatiōis: q̄ꝝ pm⁹
ē remotio peccati: quē pōit dicēs. De pctō dānauit pec
catū in carne. Qd̄ qdē pōt legi d peccato. i. p peccato
cōmisso in carne xp̄i: diabolo īstigāte ab occisorib⁹ ei⁹
Dānauit. i. dstruxit peccatū: q: cū diabolus innocētē
in quo nihil iuris habebat attentauit morti tradere: iu
stū fuit vt potestatē amitteret. Et ideo p suā passionē
⁊ mortē dicif peccatū destruxisse. Col. 2. Expolians. s. i
cruce pncipat⁹ ⁊ ptātes. Sed meli⁹ ē vt dicaf. Dānauit
peccatū i carne. i. dbilitauit fomitē peccati in carne no
stra d peccato. i. ex vtute passiōis sue ⁊ mortis q̄ dicif
3 peccatū ꝓpter similitudinē peccati: vt dictū ē. vel q:
p hoc factus est hostia p peccato q̄ in sacra scriptura
dicif peccatū. Osee. 4. Peccata populi mei comedēt.
vñ dicit. 2. Cor. 5. Eū qui nouerat pctm̄ p nobis deus
fecit peccatū. i. hostiā p peccato. Et ita satisfaciēdo p
nostro peccato abstulit peccata mūdi. Jo. i. Ecce agn⁹
dei q tollit peccata mūdi. Scd̄m effectuꝫ ponit cōse
quēter dicēs. vt iustificatio legis. s. iustitia quā lex pro
mittebat: ⁊ quā ex lege aliq sperabāt ipleref. i. pficeref
i nobis existētibus. s. in xp̄o iesu. infra. 9. Gētes que non
sectabātur iustitiā: apprehēderūt iustitiā que est ex fi
de. Et. 2. corin. 5. cū dixisset. Eū qui nō nouerat pecca
tū deus p nobis fec̄ peccatū. subdit. Ut nos efficere
mur iustitia dei in ipso: hoc alr̄ fieri nō poterat q̄ p xp̄ꝫ.
⁊ iō pmisit q. s. dānare pōt peccatū i carne: ⁊ implere
4 iustificationē: qd̄ erat ipossē legi moysi. Heb. 7. Nihil
n. ad pfectū adduxit lex. Et hoc quidē erat legi ipossibi
le: nō ꝓpter defectū legis: sed in quo. i. inq̄tū infirma
baf p carnē. i. ꝓpter ifirmitatē carnis: q̄ erat i hoīe ex
corruptiōe fomitis: ex q̄ ꝓueniebat q ēt lege data hō
a ꝯcupiscētia vincebaf. Matth. 26. Spūs qdē ꝓpt⁹
est: caro aūt infirma. Et supra. 6. Humanū dico ꝓpter
infirmitatē carnis vestre. Et ex hoc pꝫ q necesse est
xp̄ꝫ incarnari. vnde ⁊ Gal. 2. dicif. Si per legē est iusti
tia: xp̄s gratis mortuus est. i. sine causa. Ideo ergo ne
cessariū fuit xp̄ꝫ icarnari: q: lex iustificare nō poterat.
¶ Deinde cū dicit. (Qui nō fm̄ carnē ⁊c̄.) Probat p
positū q̄tū ad secūdā cōditionē: ostēdēs q ad hoc q ali
5 qui dānationē euadāt reqrif q nō fꝫ carnē ambulēt.
Et circa hoc tria facit. pmo ꝓponit qd̄ intēdit. 2°. pbat
ꝓpositū. ibi. (Qui. n. fꝫ carnē ⁊c̄.) 3°. maīfestat qddaꝫ
qd̄ i pbatione supposuerat ibi. (Qm̄ sapiētia ⁊c̄.) Di
cit ergo p. Dictū ē q iustificatio legis iplef in nobis: q. s.
nō solū sumus i xp̄o iesu: sed etiā nō ambulam⁹ fꝫ car
nem: sed fm̄ spm̄. i. qui nō sequimur cōcupiscētias car
nis: sed instinctū spūs sancti. Gal. 5. Spū ambulate. Car/
¶ Deinde cū dicit. (Qui enī fm̄ carnē ⁊c̄.) Probat ne se
qd̄ dixerat: ⁊ īducit duos syllogismos. vnū qdē ex pte qui ē
carnis: q est talis. Quicūqꝫ sequunf prudentiā carnis sequi
ducunf ad mortē: sed quicūqꝫ sūt fm̄ carnē sequunf mor/
prudētiā carnis. ergo quicūqꝫ sunt fm̄ carnē ducunf tem.

c ad mortē. Aliū syllogismū pōit ex pte spūs qui ē talis. Quicūq͂ sequiť prudētiā spūs ɔsequiť vitā ⁊ pacē: sed quicūq͂ sūt ſm spm̄ sequiť prudētiā spūs. ẽ quicūq͂ sunt ſm spm̄ sequiť vitā ⁊ pacē. Et sic pʒ ꝙ illi q nō ambulāt ſm carnē: sed ſm spūm liberanť a lege pcti ⁊ mortis. Primo ẽ pōit minorē p̄mi syllogismi dicēs. Qui eni ſʒ carnē .i. q carni subdunť quasi ei subiecti. Ro. 16. Hmōi dn̄o n̄ seruiūt: ſʒ suo vētri sapiūt ea q̄ sūt carnis. ac si dicat habēt sapientiā carnis. Sapere. n. q̄ sūt carnis ē approbare ⁊ iudicare bona eē: q̄ sunt ſm carnē Matt. 16. Nō sapis q̄ dei sūt: ſʒ q̄ hoīs. Jere. 4. Sapiētes sūt vt faciāt mala. Scdō ponit minorē scdī
2 syllogismi dicēs. (Qui vō sūt ſm spm̄) .i. q spm̄ sctū sequiť: ⁊ ſʒ eū duciť. ſʒ illō Gal. 5. Si spū ducimini n̄ estis sub lege. Sētiūt ea q̄ sūt spūs .i. habēt rectū sēsuʒ in reb⁹ spiritualib⁹. ſʒ illud sap. i. Sētite de dn̄o in bonitate. Et horum rō est. q: sic ph̄us dicit in. 3. ethicoꝝ: Qualis ē vnusq͂sq͂: talis finis videť ei. Un̄ ille cuius est animus iformat⁹ ꝑ habitū bonū vl̄ malū: existimat ē finē ſʒ exigētiā illi⁹ habit⁹. Tertio pōit maiorē p̄mi syllogismi dicēs. (Nā prudētia carnis ⁊c̄.) Ad cui⁹ intellectuʒ opʒ scire ꝙ prudētia ē recta rō agibiliū: vt dic̄ ph̄s i. 6. ethicoꝝ. Recta āt rō agēdoꝝ vnū p̄supponit ⁊ tria facit. Presupponit eni finē q est sicut p̄ncipiū i agēdis: sicut ⁊ rō speculatiua p̄suppōit p̄ncipia: ex qb⁹ dmonstrat. Facit aūt recta rō agibiliū tria. Nā p̄ recte cōci-
3 liať. Secūdo recte iudicat dē cōciliatis. Tertio recte ⁊ ɔstāter p̄cipit qd̄ iudicatū ē. Sic ẽ ad prudētiā carnis reqriť ꝙ aliq͂s p̄supponat ꝓ fine delectabile carnis: ⁊ ꝙ cōciliet ⁊ iudicet: ⁊ p̄cipiat ea q̄ ɔueniūt ad hunc finē. Un̄ talis prudētia ē mors .i. cā mortis eterne. Gal. vltio. Qui seminat i carne dē carne ⁊ metet corruptiōeʒ. Quarto pōit maiorē scdī sylli. d. Prudētia āt spūs vita ⁊ pax. Diciť aūt ſʒ p̄dicta prudētia spūs qn̄ aliq͂s p̄supposito fine spūalis bōi cōsiliať. ⁊ iudicat: ⁊ p̄cipit q̄ ordinaťr ɔuenicter ad hūc finē. Un̄ talis prudētia ē vita .i. cā vite grē ⁊ glie. Gal. vltimo. Qui seminat i spū de spū ⁊ metet vitā eternā. Et ē pax .i. cā pacis. Nā pax cā-
4 tur a spū scō. ps. Pax mlta diligētib⁹ legē tuā dn̄e. Gal. 5. Fructus sp̄is charitas gaudium ⁊ pax. Lectio. II.

Ti- Uoniā sapiētia carnis inimica
tū 2° ē deo. Legi. n. dei n̄ ē subta: nec
co. 5. eni pōt. Qui āt i carne sūt: deo
placere n̄ pn̄t. Uos āt i carne n̄
ꝑ ad estis: sed in spū: si tn̄ spūs dei hitat i vobis.
cor. i. Si qs aūt spūʒ xp̄i nō hʒ: hic nō ē eius. Si
15. le. aūt xp̄us i vobis ē: corpus qdē mortuū ē ꝓ
7ª fi. pter pctūʒ: spūs vero viuit ꝓpter iustifica
tionē. Qz si spūs ei⁹ q suscitauit iesū a mor-
5 tuis hitat i vob: q suscitauit iesū xp̄ʒ a mor-
ꝑª 2ª. tuis viuificabit ⁊ mortalia corpa vestra pro
q. 72. pter ihitatē spū eius i vobis. Ergo frēs dē
arti- bitores sumus: nō carni vt ſʒ carnē: si viua
culo mus. Si. n. ſʒ carnē vixeritis, moriemini. si
2° ꝑm āt spū scā carnis mortificaueritis: viuetis.

¶ Supposuerat aplūs i p̄cedētib⁹ ꝙ prudentia carnis mors ē: ⁊ h̄ qdē nūc ꝓbať itēdit. Et p̄ ꝓbat ꝓpositū: 2°. ostēdit fideles qb⁹ scribit tali prudentia eē alienos. ibi. (Uos āt ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. p̄ ꝓpositūʒ ꝓbat dē prudētia carnis in abstracto. 2°. id qd̄ dē prudētia carnis dixerat adaptat eis qui prudētiā carnis sequūť ibi.

d (Qui autē in carne ⁊c̄.) Circa p̄mū pōit tria media q̄rū posteri⁹ ꝓbat p̄us. Per p̄mū aūt ꝓbat id qd̄ supra positū ē. s. ꝙ prudētia carnis sit mors hoc mō: qui inimicať deo icurrit morteʒ. Luc. 19. Uerūtn̄ inimicos illos qui noluerūt me regnare supra se: adducite huc ⁊ interficite an̄ me. Et h̄ q: deus vita nostra est. Deut. 3. Ipē est eni vita tua. Et iō ille q inimicať deo incurrit mortē. sed prudētia carnis est inimica deo. ẽ prudētia carnis ē cā mortis. ¶ Ubi notāduʒ est ꝙ id qd̄ supra dixerat prudētiā carnis nunc nomiat carnis sapiētiā: nō ꝙ idē sit sapia simplr̄ ⁊ prudētia: sed q: in reb⁹ humanis ē prudētia: puerb. 10. Sapia ē viro prudētia. ¶ Ad cui⁹ itellectū sciēdū ꝙ sapiēs simplr̄ dr̄ qui cognoscit cām altissimā ex q̄ oīa depēdēt. Causa aūt su-
2 p̄ma oium deus ē. Un̄ sapiētia simplr̄ ē cognitio diuinaꝝ reꝝ. Ut Augu. dicit in lib. de trinitate. i. corin. 2. Sapia loqmur iter p̄fectos. Diciť āt sapiēs i vnoq͂q͂ genere qui cognoscit altissimā cām illius generis: sicut in arte edificatoria diciť sapiēs nō ille q scit dolare ligna ⁊ lapides: sed ille qui ɔcipit ⁊ disponit cōuenictē formā domus. ex h̄. n. totū artificiuʒ depēdet. vnde ⁊ aplūs dic̄. i. corin. 3. Ut sapiēs architectus fūdamētū posui. Sic igiť sapiens. in rebus humanis diciť q bonā estimationē habēs de fine humane vite: ſm h̄ ordinat totā humanā vitā: qd̄ ptinet ad prudētiaʒ. Et ita sapiētia carnis ē idē qd̄ carnis prudētia. De hac sapia diciť Ja. 3. Nō est dē sursū descēdēs: sed terrena aīalis diabolica. Diciť autē hec sapiētia deo inimica: q: ɔtra legem dei hoieʒ inclinat. Job. 15. Currit aduersus deuʒ collo
3 erecto. Et iō ad hoc ꝓbādū iducit aliud mediuʒ subdens. Legi eni dei nō ē subiecta. Nō. n. pōt aliq͂s deuʒ odire ſʒ ꝙ in se ē: cū deus sit ipsa essētia bonitatis: sed ſm h̄ aliq͂s peccator deū odit: ꝙ p̄ceptū diuine legis est ɔriū sue voluntati: sicut adulter odit deū iq̄ʒtū odit h̄ p̄ceptū. nō mechaberis. Et sic oēs peccatores in q̄ʒtū noluūt subĳci legi dei sūt inimici dei. 2. Paral. 19. His q oderūt deū amicitia iūgeris. Un̄ cōuenienter ꝓbat ꝙ prudētia vel sapia carnis sit inimica deo: q: nō ē subta legi dei. Probat aūt h̄ ꝑ tertiū mediuʒ dicēs. (Nec. n. pt.) Prudētia. n. carnis vitiū ē qddā: vt ex p̄dictis pʒ: q̄ʒq̄ʒ aūt ille q subiectus ē vitio possit liberari a vicio ⁊ subĳci deo. ſʒ illud supra. 6. Liberati a peccato serui facti deo. tn̄ ipʒ vitiū deo subĳci nō pōt: cū ipsū vitiuʒ sit
4 auersio a deo vl̄ a lege dei: sicut ille q ē niger pōt fieri albus: ſʒ ip̄a nigredo nūq̄ʒ pōt fieri alba. Et ſʒ h̄ diciť Matth. 7. Nō pōt arbor mala fruct⁹ bonos faceť. Ex q̄ pʒ ꝙ nō recte manichei ad confirmationē sui erroris hec v̄ba assumūt volētes ꝑ h̄ v̄ba ostēdeť nāʒ carnis nō eē a deo: cūʒ sit inimica deo: nec possit deo subĳci. Nō eni agit apostolus hic de carne ista q̄ est creatura dei: sed de prudentia que est vitium hominis: vt dictū est. ¶ Deinde cū dicit. (Qui autē in carne ⁊c̄.) Adaptat
5 qd̄ dixerat de prudētia carnis ad hoies qb⁹ prudētia carnis dominať dicēs. (Qui autē i carne sunt) .i. qui cōcupiscētias carnis sequūť ꝑ prudētiaʒ carnis q̄ʒdiu tales sūt: deo placeť nō possūt: q: vt in ps. diciť. Bene placitum ē deo sup̄ timētes eum. Un̄ illi q ei nō subĳciunť nō pn̄t ei placere: q̄ʒdiu tales sūt. Possūt āt desinere eē in carne ſʒ moduʒ p̄dictū. ⁊ tūc deo placebūt. ¶ Deinde cuʒ dic̄. (Uos autē ⁊c̄.) Ostēdit eos qbus loqť eē imunes a prudētia carnis. Et circa h̄ tria fac̄. p̄mo pōit fideliū statuʒ dicēs. Uos autē nō estis i carne: ⁊ sic pʒ non eē itelligenduʒ de carne nā. Romani eni quib⁹ loquebať mortales erat carne iducti. Sʒ carnē accipit ꝓ vicĳs carnis. ſʒ illō. i. corin. 6. Caro ⁊ sanguis

1 guis regnū dei nō possunt possidere. Uñ dić. Uos nō
estis ī carne .i. nō estis in vicijs carnis: quasi ₰m carnē
viuētes. 2. cor. 10. In carne viuētes nō ₰m carnē mi-
litamus: ꝫ in spū .i. spm̄ sequimini. Apoc. 1. Fui in spū
dñica die. Scđo apponit ꝯditionē dicens. (Si tñ spūs
dei habitat in vobis). s. ꝑ charitatē. 1. corin. 3. Tēplum
dei estis. ⁊ spiritus dei hītat in vobis. Appōit aūt hāc
ꝯdōnē: q: q̄uis ī baptismo spm̄ scm̄ receperit. potuis-
set tñ cōtigere ꝙ ꝑ pctm̄ supueniēs spm̄ scm̄ amisisset
ꝺ q̄ dr̄ sap. 1. Qz corripit̄ a supueniente iniq̄tate. Ter
tio ostēdit ꝯditionē hāc oportere ī eis extare dicens.
(Siqs spm̄ xp̄i nō hꝫ.) hic nō ē eius: sicut nō ē mem-
brū corpis qđ ꝑ spm̄ corpis nō viuificat̄: ita ñ ē mēbꝝ
2 xp̄i q spm̄ xp̄i nō hꝫ. 1. Jo. 4. ī h̄ scim⁹: qm̄ māet in no
bis: qm̄ ꝺ spiritu suo dedit nobis. ¶ Est aūt notādū
ꝙ idē ē spūs xp̄i ⁊ dei patris: ꝫ dicit̄ dei patris īq̄tuꝫ
a patre ꝑcedit. Dicitur spūs xp̄i inq̄tum procedit a
filio. Uñ ēt dñs vbiq3 attribuit eū simul sibi ⁊ patri: si
cut Jo. 14. Paraclit⁹ spiritus sanctus quem pater mit
tet in nomine meo. Item. Cū venerit paraclit⁹ quem
ego mittam vobis a patre ⁊c̄.
¶ Deinde cū dić. (Si aūt xp̄s ⁊c.) Ostendit ꝙ ꝑ gra
tiā xp̄i siue ꝑ spiritū sanctū liberemur a pena: ⁊ p̄ ostē
dit ꝙ liberamur ꝑ spiritū sctū ī futuro a morte corpo
rali. 2° ꝙ interim in hac vita adiuuamur a spū scto ꝯ̄
infirmitates ꝑfectis vite. ibi. (Silr aūt ⁊c.) Circa p̄mū
3 tria facit. p̄mo ꝑponit qđ intēdit. 2°. ex hoc īfert qđdā
correlariū. ibi. (Ergo fratres ⁊c.) 3°. ꝑbat ꝑpositū. ibi.
(Quecūq3. n. ⁊c.) Circa p̄m ꝯsiderādū ē ꝙ supra mē
tionē fecerat de spū dei: ⁊ de spū xp̄i: q̄uis sit vn⁹ ⁊ idē
spūs. Primo ergo ostendit qđ ꝯsequamur ex spū: ex h̄
ꝙ ē xp̄i. Scđo ostēdit qđ ꝯsequamur ex eo q̄tum est
spūs dei patris. ibi. (Qz si spūs ei⁹ ⁊c.) Dić ḡ. dictū ē
ꝙ si qs spm̄ xp̄i nō hꝫ hic nō ē ei⁹. vñ cū vos sitis xp̄i
spūꝫ xp̄i habetis ⁊ ipsū xp̄ꝫ ī vobis hītātē ꝑ fidē. ₰ꝫ illđ
Ephe. 3. Habitare xp̄ꝫ ꝑ fidē ī cordib⁹ vestris. Si autē
xp̄s sic ī vobis ē: opꝫ vos xp̄o eē cōformes: xp̄s aūt sic
venit ī mūdū vt q̄tū ad spm̄ eēt plenus gr̄a ⁊ v̄itate.
⁊ tñ q̄tū ad corp⁹ hꝫ silitudinem carnis peccati: vt su
pra dictū ē. Uñ ⁊ h̄ opꝫ eē ī vobis ꝙ corp⁹ qdē vestrū
4 ꝑpter pctm̄ qđ adhuc manet ī carne vestra mortuū ē.
i. necītati mortis addictū: sić Geñ. 2. dr̄. Quacūq3 die
cōederitis morte moriemini. i. necītati mortis addicti
eritis. Spūs ꝟo vester q iā renouatus ē a pctō. ₰m illđ
Eph. 4. Renouamini spū mētis vr̄e. viuit vita gr̄e ꝑꝑ
iustificationem per quā iustificatur a deo. Gal. 2. Qz
autem nunc viuo in carne in fide viuo filij dei. supra. 1.
Justus ex fide viuit.
¶ Deiñ cū dić. (Qz si spūs ⁊c.) Ońdit qđ ꝯseq̄mur
ex spū scō īq̄tū ē spūs pr̄is dicēs. (Qz si hītat in vob
spūs ei⁹). s. dei pr̄is q suscitauit iesū xp̄ꝫ a mortuis. ps.
5 Tu aūt dñe miserere mei ⁊ resuscita me: Act. 3. Hunc
dūs suscitauit ⁊c. Et tñ ip̄e xp̄s ꝑꝑa v̄tute resurrexit:
q: eadē ē ꝟtus pr̄is ⁊ filij. ꝯsequēs est ꝙ id qđ dūs pr̄
fecī ī xp̄o: faciat ēt ī nobis. Et h̄ ē qđ subdit. Qui susci
tauit iesuꝫ xp̄ꝫ a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpa
vr̄a. Nō dić mortua: ꝫ mortalia q: ī resurrectiōe nō so
lū a corpib⁹ vestris auferet̄ ꝙ sint mortua. i. necessita
tē mortis habētia: ꝫ ēt ꝙ sint mortalia. i. potētia mo-
ri q̄le fuit corp⁹ añ pctm̄. Nā post resurrectionē corpo
ra nostra erūt penit⁹ īmortalia. Esa. 26. Uiuēt mortui
⁊c. Osee. 6. Uiuificabit nos post duos dies. Et hoc ꝑ
pter inhabitātem spm̄ eius in nobis. idest in virtute
spiritus sci in nobis habitātis. Eze. 37. Hec dicit dñs
deus ossibus his. Ecce ego īntromittā ī vobis spm̄ ⁊ vi
uetis. Et h̄ ꝑpter īhabitātē spiritū. i. ꝑpter dignitatē b
quā corpa nostra habēt eo ꝙ fuerūt receptacula spiri-
t⁹ sācti. 1. corin. 6. Nescitis ꝙ mēbra vestra tēplū sūt. s.
sci. Illi vero quoꝝ mēbra non fuerunt templum spūs
sancti resurgent: sed habebunt corpora passibilia.
¶ Deide cū dić. (Ergo dēbitores ⁊c.) Cōcludit correla
riū ex dictis. Et p̄ ꝑpōit ꝯclusionē. 2° rōnē assignat. ibi.
(Si. n. ⁊c.) Dić ḡ p̄. Dictū ē ꝙ ꝑ spm̄ scm̄ mlta bōa no
bis ꝑueniūt: ⁊ ꝙ ex prudētia carnis seq̄t̄ mors. ḡ dēbi
tores sumus spūi sancto propter beneficia ab eo rece-
pta vt viuamus ₰m spm̄: ⁊ non carnē. Gal. 5. Si spū vi
uimus spū ⁊ ambulemus.
¶ Deide cū dić. (Si eni ₰ꝫ carnē.) Assignat rōnē cō 2
clusionis p̄misse. ⁊ p̄ q̄tū ad carnē dicēs. (Si. n. ₰m
carnē vixeritis). s. sequēdo ꝯcupias carnis moriemini.
s. morte culpe ī p̄nti: ⁊ morte dānatōis ī futuro. 1. Thi.
5. Que ī delicijs viuēs mortua ē. 2°. assignat rōnē q̄-
tū ad spūꝫ. d. (Si āt spū). i. ꝑ spm̄. s. mortificaueritis fa
cta carnis. i. opa q̄ ex ꝯcupia carnis ꝑueniūt: viuetis
vita gr̄e ī p̄nti: ⁊ vita glīe ī futuro. Col. 3. Mortificate
mēbra vr̄a q̄ sūt sup terrā. Gal. 5. Qui xp̄i sūt carnē su
aꝫ crucifixerūt cū vitijs ⁊ concupiscentijs. Lectio. III.

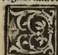

Uuicūq3. n. spū dei agūt̄ hi sūt
filij dei. Nō eni accepistis spūꝫ Luc. 6
seruitutis iterū ī timore: ꝫ acce
pistis spiritum adoptiōis filio-
ruꝫ dei: ī quo clamamus abba pr̄. Ipse. n.
spūs testimōiū reddit spūi nr̄o ꝙ sum⁹ filij 3
dei. Si āt filij ⁊ hr̄des: hr̄des qdē dei: cohr̄
des āt xp̄i. si tñ ꝯpatimur: vt ⁊ glorificemur. p° 2°.
¶ Postq̄ aplūs ońdit ꝙ ꝑ spm̄ sctū dabit̄ nobis vita q. 85.
gl̄iosa q̄ oēꝫ mortalitatē a corpib⁹ nr̄is excludet. hic ꝑ arti-
bationē īducit. ⁊ p̄ ońdit ꝙ ꝑ spūꝫ scm̄ hmōi gl̄iosa vi culo.
ta dat̄. 2°. ońdit q̄re differt. ibi. (Si tñ cōpatimur ⁊c.) 5. 2m.
Circa p̄m pōit talē rōnē. Quicūq3 sūt filij dei cōsequūt̄
eternitatē gl̄iose vite. ꝫ qcūq3 regūt̄ spū scō sūt filij dei:
ḡ qcūq3 regūt̄ spū scō cōsequūt̄ hr̄ditatem gl̄iose vite.
Primo ḡ pōit minorē p̄dicte rōnis. 2°. maiorē. ibi. (Si
āt ⁊c.) Circa p̄m duo fać. p̄ ꝑpōit qđ intēdit. 2°. ꝑbat
ꝑpositū. ibi. (Nō eni accepistis ⁊c.) Circa p̄m duo cō
siderāda sūt. Primo qdē quō aliq agūt̄ a spū dei: 4
⁊ pōt sic ītelligi. Quicūq3 spū dei agūt̄ sić qđdā ducto
re ⁊ directore: qđ qdē in nobis fać spūs. s. īq̄tū illumi-
nat nos ulterius qđ facere debeamus. ps. Spūs tuus
bon⁹ ꝺducet me ⁊c. Sꝫ q: ille q ducit̄ ex seipo ñ opat̄:
hō aūt spūalis nō tātū instruit̄ a spū sācto qđ agere ꝺ
beat: ꝫ ēt cor eius a spū sācto mouet̄. Iđ plus ītelligē-
dum ē in hoc ꝙ dicit̄. Quicūq3 spū dei agūt̄. Illa eni
agi dicūt̄ que quodaꝫ supiori instinctu mouēt̄. Uñ de
brutis dicim⁹ ꝙ nō agūt ꝫ agūt̄: q: a nā mouēt̄: ⁊ nō
ex ꝑprio motu ad suas actiōes agēdas. Silr̄ aūt cꝫ 5
homo spūalis ñ q̄si ex motu ꝑꝑe voluntatis p̄ncipalr̄:
sed ex instinctu spūs sācti īclinat̄ ad aliqđ agēdū. ₰ꝫ il
lud Esa. 59. cū venerit q̄si fluuius violētus quem spi-
ritus dei cogit. Et Luc. 4. ꝙ xp̄us agebat̄ a spū ī dēser
to. Nō tñ ꝑ hoc excludit̄ qn viri spūales per volunta
tem ⁊ liberuꝫ arbitriū operētur: q: ipsū motū volun-
tatis ⁊ liberi arbitrij spūs sanctus in eis causat. ₰ꝫ illđ
Phil. 2. deus ē q operatur in vobis velle ⁊ perficer̄.
Scđo cōsiderādum ē quō illi q spū dei agūt̄ sunt filij
dei. Et h̄ ē manifestum ex similitudīe filioꝝ carnali-
um. qui per semen carnalē a patre ꝑcedētes generāt̄.
Semē autē spūale a patre ꝑcedens ē spūs sāctus. Et

c ideo p hoc semē aliqui hoīes in filios dei generant. i.
Jo. 3. Omnis qui natus est ex deo peccatum nō facit:
quoniam semen dei manet in eo.
¶ Deinde cū dicit. (Nō eni accepistis ⁊c̄.) Probat p
positum. s. q spiritū. s. accipiētes sint hoīes filij dei. ⁊ h
dupliciter. p̄mo qdē ex distinctiōe donoꝝ spirit⁹ sancti. 2º
ex ꝯfessione nostra. ibi. (In q̄ clamamus ⁊c̄.) Circa p̄
mū ꝯsiderādū est q. s. s. duos effect⁹ facit i nobis. vnū
quidē timoris. Esa. xi. Replebit eū spūs timoris domi
ni. Aliū amoris. s. 5. Charitas dei diffusa ē p spiritū
scm̄ in cordibus nostris q datus ē nobis. Timor aūt
2 fac̄ seruos: nō aūt amor. ¶ Ad cui⁹ euidētiā ꝯsidera
ri oportet q timor hȝ duo obta. s. malū qd̄ quis timen
do refugit: ⁊ illud a quo sibi h malū iminere videt. Di
citur eni homo timere: ⁊ occisionē: ⁊ regē qui pōt occi
dere. Cōtigit autē qn̄qȝ q malū qd̄ quis refugit ē con
trariū bono corporali: vel tēporali: qd̄ qs iterdū iordi
nate amat ⁊ refugit pati ab aliq̄ hoīe tēporali. Et h est
timor human⁹ vel mūdanus: ⁊ hic nō ē a spiritu scto.
Et hūc p̄hibet dn̄s. Mat. x. Nolite timere eos q cor
p⁹ occidūt. Ali⁹ aūt ē timor q refugit malū: qd̄ ꝯuiat
nature create. s. malū pene: sed tn̄ refugit h pati a cau
sa spūali. s. a deo: ⁊ hic timor ē laudabilis q̄tū ad hoc:
3 saltē q deum timet. Deu. 5. Quis det eos talē habere
mētē vt timeat me. Et s̄m h a spiritu scto est. Sed in
q̄tū talis timor nō refugit malū q oppōit bono spiri
tuali. s. peccatū: sed solū penā nō ē laudabilis. Et istuȝ
ōfectū nō hȝ a spū sancto: sed ex culpa hoīs: sic̄ ⁊ fides
iformis q̄tuȝ ad id qd̄ ē fidei ē a spū scō. nō autez eius
informitas. Un̄ ⁊ si p hm̄oi timorē aliquis bonū faci
at: nō tn̄ bn̄ facit: q2 nō facit spōte: sed coact⁹ metu pe
ne: qd̄ p̄p̄e ē seruoꝝ. Et iō timor iste p̄p̄e dicit serui
lis: q2 seruiliter fac̄ hoīez opari. Est aūt terti⁹ timor q
refugit malū qd̄ opponit bono spūali. s. peccata: vel se
parationē a deo: ⁊ h qdē timet incurrere ex iusta dei vin
dicta. Et sic q̄tū ad vtrūqȝ obiectū respicit rē spūalē:
sed tn̄ cū h hȝ oculū ad penā. Et iste timor dicit eē ini
4 tialis: q2 solet eē i hoīb⁹ i initio sue ꝯuersiōis. Timēt
eniȝ penā p̄pter peccata p̄terita: ⁊ timēt separari a deo
p peccatū p̄pter gratiā charitati ifusā. Et ō hoc dicit
i. ps. Initiū sapiētie timor dn̄i. Est aūt q̄rtus timor q
ex vtraqȝ pte oculū hȝ solū ad rē spūalē: q2 nihil timet
nisi a deo separari. Et iste timor ē sanctus q p̄manet i
seculum seculi: vt i ps. dicit. Sicut aūt timor initialis
cātur ex charitate ipfecta. ita h timor causat ex chari
tate pfecta. i. Jo. 4. Perfecta charitas foras mittit ti
morē. Et iō timor initialis ⁊ timor castus nō distiguū
tur ꝯ amorē charitatis q est causa vtriusqȝ sed soluȝ ti
mor pene: q2 sic̄ h timor facit seruitutē: ita amor chari
tatis fac̄ libertatē filioꝝ. Facit. n. hoīez voluntarie ad
honorē dei opari: qd̄ ē p̄p̄e filioꝝ. Lex igit vet⁹ data ē i
5 timore: qd̄ significabāt tonitrua ⁊ alia hm̄oi que facta
fuit i datiōe veteris legis: vt dicit Exo. 19. Et iō dicitur
Heb. 12. Et ita terribile erat qd̄ videbat. Et iō lex vet⁹
p iflictionē penarū inducēs ad mādata dei seruāda da
ta est spū seruitutis. Un̄ dicit Gal. 4. Unū qdē in mō
te synai i seruitutē generās. Et ideo hic dicit. Recte di
ctū est q q spū dei agūt ⁊c̄. Nō. n. iteꝝ i noua lege: sic̄
in veteri lege fuit accepistis spm̄ s̄uitutis in timore. s.
penaꝝ: quē timorē spūs scūs faciebat: sed accepistis
spm̄. s. charitatis qui est adoptiōis filioꝝ. i. p quē ado
ptamur i filios dei. Gal. 4. Ut adoptionē filioꝝ recipe
mus. Nō aūt h dicit quasi sit alius ⁊ alius spūs. sȝ q2
idē est spūs. s. qui in qbusdā facit timorē seruilē q̄si in
perfectū. in aliqs facit amorē q̄si quoddam perfectum.

d ¶ Deinde cū dicit. (In quo clamam⁹ ⁊c̄.) Māifestat
idē p nostrā ꝯfessionē. Profitemur eni nos patrē hr̄e
deū istructi a dn̄o cū dicim⁹ orātes. Pater noster q es
in celis. vt habet Mat. 6. Hoc aūt ꝯuenit dicere nō so
luȝ iudeis: sed ēt gētib⁹. Et iō duo ponit idē significā
tia. s. abba qd̄ est hebreū: ⁊ pr̄ qd̄ est latinū vel grecū:
vt ostēdat h ad vtrūqȝ populū ptinet̄ vn̄ ⁊ dn̄s Mar.
14. Abba pater oīa possibilia sūt tibi. Jere. 3. Patrē vo
cabis me. Hoc aūt dicim⁹ nō tātū sono vocis quātū in
tentione cordis: q̄ qdē p̄pter sui magnitudinē clamor
dr̄: sic̄ ⁊ ad moysē tacētē dicit Exo. 14. Quid clamas
ad me. s. intētiōe cordis. Sed ista magnitudo intētio
nis ex affectu filialis amoris p̄cedit quē in nobis. s. s.
2 facit. Et iō dic̄. In quo. s. spū sancto clamam⁹. abba pa
ter. Un̄ Esa. 6. dicit q seraphin q interp̄tant ardētes
quasi igne spūs sancti clamabant alter ad alterum.
¶ Deinde cū dicit. (Ipse eni spūs ⁊c̄.) Ostēdit idē ex
testimonio spūs sancti: ne forte aliqs dicat q i nostra
ꝯfessiōe decipimur. vn̄ dicit. Ideo dico q in spū scō
clamamus abba pater. Ipse eni spūs testimoniuȝ red
dit: nō quidem exteriori voce ad aures hoiuȝ: sicut pa
ter p̄testās ē de filio suo Mat. 3. sȝ reddit testimoniuȝ
p effectū amoris filialis: quē in nobis facit. Et ideo di
cit q testimonium reddit: nō aurib⁹: sed spūi nr̄o ⁊c̄.
Act. 3. Nos testes sumus horum verborum.
3 ¶ Deinde cū dicit. (Si aūt filij ⁊c̄.) Ponit maiorē. ⁊
p̄mo ostēdit q filijs ōbet hereditas dicēs. Si aūt aliq
filij p spm̄. s. seqtur ēt q sint heredes: q2 nō soluȝ filio
nālī: sed ēt adoptiuo debet hereditas. i. Pe. i. Regene
rauit nos i spē viuā in hr̄ditatē ⁊c̄. ps. Hereditas mea
p̄clara est mihi. Scd̄o ōndit q̄ sit ista hereditas. Et p̄
mo ōscribit eā q̄tū ad deū patrē dicēs. Heredes qdeȝ
dei. Dicit aūt aliqs heres alicui⁹ existere qui p̄ncipa
lia eius bōa pcipit seu adipiscit. nō aūt q aliq̄ minus
cula recipit: sicut legit: Gen̄. 25. Q2 abraā ōdit cūcta q̄
possedit ysaac. filijs aūt ꝯcubinaꝝ largit⁹ ē munera.
Bonū aūt p̄ncipale q̄ deus diues est: est ipsemet. Est
eni diues p seipsū ⁊ nō p aliqd aliud: q2 extrinsecoruȝ
bonorū nō idiget: vt dicit in ps. Un̄ ipsū deuȝ adipis
cunt filij dī p hr̄ditate. vn̄ ps. Dn̄s ps hr̄ditatis mee.
4 Tren̄. 3. Pars mea dn̄s dixit aīa mea. Sȝ cū fili⁹ here
ditatē nō adipiscat nisi p̄re ōfūcto. videt q hō nō pos
sit eē heres dei q nūq̄ decedit. ¶ Dicēdū ē aūt q il
lud hȝ locū in bonis corpalibus q̄ simul a mltis pos
sideri nō possūt: ⁊ iō nece ē vnū decedere vt alius suc
cedat: sed bona spūalia simul a mltis hēri pnt: ⁊ iō nō
oȝ patrē decedere vt filij sint hr̄des. Potest tn̄ dici q
deus ōcedit nobis inq̄tū ē i nobis p fidē. erit aūt nr̄a
hereditas inq̄tū videbim⁹ eū p speciē. Scd̄o ōscribit
hāc hr̄ditatē ex p̄re xp̄i dicēs. (Coheredes autē xp̄i.)
q2 ipse cū sit p̄ncipalis filius a quo nos filiationē ptici
pam⁹ ita ē p̄ncipal hr̄s cui i hr̄ditate ꝯiūgimur. Mat.
5 22. Hic ē heres ⁊c̄. Mich. i. Adhuc hr̄dē adducā tibi.
¶ Deinde cū dic̄. (Si tn̄ compatimur ⁊c̄.) Ostendit
cām dilatiōis huius vite glīose. Et p̄ ponit cām ex p
te passionū. 2º pōit p̄eminētiā glorie ad passiōes. ibi.
(Existimo eni ⁊c̄.) Circa p̄m̄ ꝯsiderādū ē q xp̄s q ē
p̄ncipalis heres ad hereditatē glorie p̄uenit p passio
nes. Luc. vltimo. Nōne oportuit xp̄m pati: ⁊ ita itrare
in gloriaȝ suā. Nō aūt nos faciliori mō ōbemus hr̄di
tatē adipisci. Et iō ēt nos oportet per passiōes ad illā
hereditatē peruenire. Act. 14. Per mltas tribulatiōes
oportet nos introire in regnū dei. Nō eni statī imorta
le ⁊ ipassibile corpus accipimus vt simul cū xp̄o pati
possimus: vn̄ dicit. Si tn̄ cōpatimur. i. simul patiēter
sustinemus

a sustinemus tribulationes huius mundi: vt ⁊ cū chri-
sto glorificemur. 2. Thi. 2. Si commortui sumus ⁊ cō
regnabimus. Lectio. IIII.

Xistimo enim ꝙ nō sunt ꝯdigne
passiones huius tp̄is ad futurā
gloriā q̄ reuelabit i nobis. Nam
p°. q. expectatio creature reuelationē
98. ar filiorꝫ dei expectat. Uanitati enim creatura
ticulo. 3. subiecta est non volens: sed ꝓpter eum qui
c subiecit eā in spe: qꝛ ⁊ ipsa creatura libera
bitur a seruitute corruptionis in libertatē
2 glorie filiorum dei. Scimus enim ꝙ omnis
creatura ingemiscit ⁊ parturit vsqꝫ adhuc.

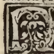
¶ Supra apl's assignauit cāz dilationis imortalis vi
te que est hereditas filiorꝫ dei: ex eo ꝙ opꝫ nos xp̄o cō-
pati vt ad eius glorie societatē ꝑueniamus. Et qꝛ pos
set aliqs dicere onerosam esse hereditatē hmōi: ad quā
nō pōt nisi ꝑ tolerātiā passionū ꝑueniri. Idē hic osten
dit excellētiā future glie ad passiōes p̄ntis tp̄is. Et p°
ponit ꝙ intendit. 2° ondit ꝓpositū. ibi. (Nam expecta
mus ⁊c.) Dicit ergo p°. Dictū est ꝙ opꝫ nos pati vt ⁊
glificemur: nec debemus refugere passiōes vt gliā hēa
3 mus. Existimo. n. ego q vtriusqꝫ expertus sum. Eccl. 34.
Uir in multis expertus cogitabit multa. Ipse abūdāter
passiones sustinuit: ſm illud. 2. Cor. 11. In laboribus ⁊
carceribus abūdātius. Ipse ēt future glie ꝯtēplator fu
it: ſm illud. 2. Cor. 12. Raptus est in paradisum: ⁊ au-
diuit archana ṽba ⁊c. Hoc igitꝰ existimo ꝙ passiōes hu-
ius tp̄is nō sunt ꝯdigne ad futurā gliam q̄ reuelabit i
nobis. Ubi q̄tuor ponit ad ondendū excellētiā illius
glie. P° qdē designat eius eternitatē cū dicit. (Ad futu
rā). s. post hoc tp̄s. nihil āt est post hoc tp̄s nisi eterni-
tas. Un̄ illa glia excedit passiones huius tp̄is sic eter-
nū tp̄ale. 2. Cor. 4. Id qd in p̄nti est momētaneū ⁊ le-
ue tribulatiōis nr̄e supra modū in sublimitate eternū
4 glie pōdus opat i nobis. Scd̄o designat eius dignita
tē cū dicit. (Gliam.) q̄ claritatē q̄ndā dignitatis isinuat.
Ps. Exultabūt scti in glia. Tertio designat manifesta
tionē cū dic̄. (Que reuelabit.) Nūc. n. gloriā qdē hn̄t
scti; sed occultatā in ꝯscia. 2. Cor. 1. Glia nr̄a hec est testi
moniū ꝯscie nr̄e. Tūc autē glia illa in ꝯspectu oīm re
uelabit: ⁊ bonorꝫ ⁊ malorꝫ de quibus dr̄ Sap. 5. Mira
bunt in subitatione insp̄ate salutis. Quarto designat
eius veritatē cū dicit. (In nobis.) Gloria. n. huius mū
di vana est: qꝛ est in his que sunt extra hoiem: puta in
apparatu diuitiarꝫ: ⁊ in opinione hoium. Ps. In multi
tudine diuitiarꝫ suarꝫ gloriant. Sꝫ illa gloria erit deco-
ro ꝙ est intra hoiem. ſm illud Luc. 17. Regnū dei in-
tra vos est. Sic igit passiones huius tp̄is si scd̄m se cō
5 siderent multū deficiūt a q̄ntitate huius glorie. Esa. 54.
Ad pūctum in modico dereliqui te: ⁊ in miserationibꝰ
magnis ꝯgregabo te. Sed si ꝯsiderent hmōi passiōes
inq̄ntum eas aliqs volūtarie sustinet pp deū ex chari-
tate quā in nobis spūs. s. fac̄: sic ex ꝯdigno ꝑ hmōi pas
siones hō meret vitā eternā. Nam spūs sctus est fons
cuius aque. i. effectus saliūt in vitā eternā: vt dr̄ Jo. 4.

¶ Deinde cū dicit. (Nā expectatio creature ⁊c.) Ostē
dit ꝓpositū ꝑ excellētiā illius glorie. Et p° ex expecta-
tione creature. 2° ex expectatione aplorꝫ. ibi. (Nō solū
aūt ⁊c.) Circa p᷑m tria facit: p̄mo ponit expectationem
creature. 2° māifestat eā. ibi. (Uanitati. n. ⁊c.) Dicit er
go primo. Dcm̄ est ꝙ ēt futura gloria excedit passiōes
p̄ntes. Et hoc tn̄ manifestū est. Nā expectatio creatu- b
re. i. ipsa creatura expectās expectat reuelationē filiorꝫ
dei: qꝛ vt dr̄. 1. Jo. 3. Nūc filij dei sumus: ⁊ nōdū appa-
ruit qd erimus. Occultat. n. dignitas diuine filiatiōis in
sctis pp exteriores passiōes: sed postmodū reuelabit il
la dignitas: qn̄ imortalē ⁊ gliosam vitā suscipiēt: ita ꝙ
ex ꝑsona ipiorꝫ dr̄ Sap. 5. Ecce quō cōputati sunt inter Expe
filios dei. Dicit āt expectatio: expectat vt talis gemina ctare
tio intensionē expectationis designet: ſꝫ illud. Ps. Ex opor
pectās expectaui dn̄m. ¶ Sciendū ē āt ꝙ creatura h tet ho
tripl'r accipi pōt. Uno hoies iusti: q spāl'r creatura dei minē
dn̄r. Uel qꝛ ꝑmanēt in bono in quo creati sunt. Uel ꝓ iustū
pter excellētiā: qꝛ oīs creatura quodāmō eis deseruit. inno
Ja. 1. Uolūtarie genuit nos ṽbo veritatis vt simus ini uatio
tiū aliqd creature eius. Hec aūt creatura. i. hō iustꝰ ex- nem
pectat reuelationē glie filiorꝫ dei tāq̄ p̄miū sibi repro- elē-
missum. Tit. 2. Expectātes btām spē ⁊ aduētū glorie torū.
magni dei. Scd̄o pōt dici creatura ipsa hūana nā que
subijcit donis grē: q qdē in hoibꝰ iniustis nōdū iustifi Crea
cata est: sed est sic informis. In oībus āt sā iustificatis tura
est qdē ꝑim formata ꝑ grāz: sed tn̄ est adhuc informis aliqd
respectu illius forme: quā est acceptura ꝑ gloriā. Sic dr̄ tri
igit ipsa creatura. i. nosipsi ſm ꝙ ꝯsideramur in bonis plici
nāe expectat reuelationē glie filiorꝫ dei. Qd̄ ēt nobis ter.
cōpetit ꝑ grāz: sicut si dicamus ꝙ mā expectat formā 2
vel colores expectāt cōpletionē imaginis: sic dicit gl.
Job. 14. Cūctis diebus qbus nūc milito expecto donec 3
veniat imutatio mea. Tertio pōt intelligi de ipsa crea
tura sensibili: sicut sunt elēta huius mūdi: ſm illō Sap.
13. A magnitudie spēi ⁊ creature cognoscibil'r poterit
eorū creator videri. Hmōi āt creatura dupl'r aliqd ex
pectat: nā expectatio creature sensibilis ſꝫ ꝙ est a deo
ordinat ad aliquē finē: qd̄ qdē ꝯtingit dupl'r. Uno ſꝫ
ꝙ deus īprimit aliquā formā ⁊ ṽtutē nālē hmōi creatu
re: ex q̄ iclinat ad aliquē finē nālē: puta si dicamus ꝙ
arbor expectat fructificationē: ⁊ ignis expectat locum
sursū. Alio creatura sensibil' ordinat a deo ad aliquē
finē q supercedit formā nālē ipius. Sic̄. n. hūanū cor
pus induet quādā formā glie supnāli: ita tota creatura
sensibil' i illa glia filiorꝫ dei q̄ndā nouitatē glie ꝯsequet
ſꝫ illō Apo. 21. Uidi celū nouū ⁊ terrā nouā. Et ꝑ hūc
modū creatura sensibil' expectat reuelationē filiorꝫ dī.

¶ Deinde cū dicit. (Uanitati. n. ⁊c.) Manifestat p̄di
ctā expectationē. Et p° ponit necitatē expectādi. 2° ex-
pectationis terminū ibi. (Quia ⁊ ipsa creatura ⁊c.) 3°
expectatiōis signū. ibi. (Scimꝰ. n. ꝙ oīs creatura ⁊c.)
Necitas aūt expectādi ē ex defectu cui subiacet creatu
ra. Cui. n. nihil deficit, nō hꝫ nece aliqd expectare. De
fectū āt creature ondit dicēs. Uanitati. n. creatura sbta
est. Et siqdē ꝑ creaturā intelligat hō iustus: sic intelli
git subijci vanitati. i. istis rebus corpalibus q̄ sunt mu
tabilia ⁊ caduca. Un̄ dn̄r vana: ſm illud Eccl. 1. Uani 5
tas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Subijcit āt eis pp necitatē
p̄ntis vite circa ea occupationē hn̄s. Nō tn̄ volens: qꝛ
hmōi tp̄alia n̄ amat: sic illi ꝯ q̄s dr̄ i Ps. Ut qd diligitis
vanitatē ⁊ q̄ritis mēdaciū. Sꝫ tn̄ hmōi vanitati subijcit
talis creatura pp eū. i. pp ordīatiōnē dei q subiecit eā
i. hoiem iustū hmōi sensibilibus creaturis: ⁊ tn̄ in spe:
vt. s. qn̄qꝫ a tali occupatōe hō liberet i resurrectōe: s. qn̄
neqꝫ nubēt: neqꝫ nubēt: sed erūt sic āgeli i celo. Mat.
22. Si vō intellat creatura ipsa hūana nā sic est sbta va
nitati. i. passibilitati: ſm illud Ps. Uerūtn̄ vniuersa va
nitas oīs hō viuēs. Nō tn̄ volēs: qꝛ talis vāitas ē hūa
ne nāe i penā iflicta. Pēa āt ē i volūtaria sic ⁊ culpa vo
lūtaria: sꝫ tn̄ hmōi passiōibꝰ hūana nā subijcit pp eū. i.

c propter ſnſam dei qui ſubiecit eā.ſ.humanā nām defe
ctibus: ſed tñ in ſpe qñq3 euadēdi hmõi paſſiões. Eſa.
28. Nõ in ppetuū trituranſ triturabit. Si aūt itelliga
tur de creatura ſenſibili: ſic talis creatura ſubiecta eſt
vanitati.i.mutabilitati non volēs. hmõi.n. defectus
q ɔ̃ſequunt mutabilitatē ſicut corruptio ⁊ ſeuiū ⁊ alia
hmõi ſunt ɔ̃ nām pticularē huius vel illi⁹ rei cui⁹ ap
petitus eſt ad ɔ̃ſeruationē: ƺ ſint ƒm nām vſem. Sed
nihilominus hmõi vanitati creatura ſenſibilis ſubȷ̃cit
pp eū.i. pꝑter ordinationē dei qui ſubiecit eā in ſpe.i.
in expectatione glorioſe nouitatis: vt ſupra dictuȝ eſt.
2 ❡ Deinde cū dicit.(Quia ⁊ ipſa creatura ⁊c̃.) Oñdit
terminū pdicte expectationis. Nõ enim eſt vana eius
expectatio vel ſpes: q2 ⁊ ipſa creatura liberabiƭ a ſerui
tute corruptiõis in libertatē glie filiorꝝ dei. Et ſi qdeȝ
p creaturā intelligaƭ hõ iuſtus. p ſeruitutē corruptio
nis intelligiƭ cura q̃rendi victū ⁊ veſtitū: ⁊ alia qbus
ſeruiƭ nr̃e mortalitati q̃ ē q̃dā ſeruitus a qua liberabū
tur ſcti tendētes in libertatē glie filiorꝝ dei. Qui q̃uis
nūc hēant libertatē iuſtitie q̃ eſt a ſeruitute pctī: nõdū
tñ hñt libertatē glorie q̃ eſt a ſeruitute miſerie. Job. 39.
Quis dimiſit onagrū liberū. Si vo p creaturā intelli
gaƭ hūna nã ipſa liberabiƭ a ſuitute corruptiõis.i. ad
ſrām a paſſibilitate ⁊ corruptione: ⁊ ħ tendēs in liber
3 tatē glie filiorꝝ dei: q̃ eſt non ſolū a culpa: ſed ēt a mor
te: ƒm illõ.i.corin.15. Abſorpta ē mors in victoria tua:
Si vo intelligaƭ de creatura ſenſibili: ſic ipſa creatura
liberabiƭ a ſeruitute corruptionis.i. mutabilitatis: q2 ī
qualȝ mutatiõe eſt aliqua corruptio: vt Augu. dicit: ⁊
ēt phs in. 8. phyſicorū ⁊ ħ in libertatē glorie filiorū dei:
q2 ħ ēt libertati glie filiorū dei ɔ̃gruit: vt ſicut ipſi ſūt
īnouati ēt eorū hītatio īnoueƭ. Eſa. 62. Ego creabo ce
los nouos ⁊ terraȝ nouā: ⁊ non erūt in memoria priora
i. prior mutabilitas creature: q2 ⁊ ipſa ⁊c̃. ƒm pᵐ ſenſum.
Ac ſi dicat. Nõ ſolū nos apſi: ſed ēt alij iuſti. In ſenſu
aūt. 2ᵒ nõ ſolū iuſti: ſed ēt ipſa hūana nã q̃ in qbuſdam
nõdū ē renouata p grāȝ. In tertio aūt ſenſu itelligēdū
eſt ac ſi dicaƭ. Non ſolum homines ſed alia creatura.
4 ❡ Deinde cū dicit.(Scimus.n.⁊c̃.) Ponit ſignuȝ ex
pectationis. Scimus.n. nos apſi p ſpm̃ ſcm̃ inſtructi:
⁊ ēt p expimētū q̃ ois creatura īgemiſcit ⁊ parturit vſ
q3 adhuc. Qd̃ qdē ſi intelligaƭ de creatura ſenſibili hȝ
difficultatē. Pro qdē q̃tuȝ ad hoc q̃ dic̃ ingemiſcit ⁊
parturit. Hoc.n. ɔ̃uenire vr̃ nõ niſi creature rõnali: ƺ pt
ſic exponi vt hoc q̃ dicit ingemiſcit. Idē ſit ei qd̃ dixit
nõ volēs. In illis.n. ingemiſcimus: q̃ nr̃e voluntati re
pugnāt. Sic ergo inq̃tū defectus nãe ſenſibilis ſūt ɔ̃
nālē appetitū pticularis nãe dr̃ ipſa creatura ſenſibiƭ
ingemiſcere. Qd̃ aūt dicit parturit idē ē ei qd̃ ſupra di
xerat. Expectat. Nā parturitio eſt via ad ɔ̃leȝ pducē
5 dā. Scdm aūt du᷑ ē in hoc q̃ dicit.(Ois creatura): q2
ſic ēt includerenƭ corpa celeſtia. Unde ⁊ gl. dicit q̃ ſol
⁊ luna ñ ſine labore ſtatuta ſibi iplēt ſpacia: ƺ exponē
dū eſt vt labor accipiaƭ p motu: ſicut ⁊ reqes qñq3 ac
cipiƭ p ceſſatione ab ope ſicut deus die 7ᵒ requieuiſſe.
Geñ.i. Et ƒm ħ gemitus intelligiƭ corruptio q̃ aut mi
ſceƭ motui locali: put.ſ. deſinit eē in ħ vbi ⁊ incipit eē
in alio p pturitionē āt itelligiƭ ordiatio celeſtiū corpo
rū ad eorꝝ inouationē. Si vo exponaƭ de hoīb⁹ ſic dr̃
hūana nã ois creatura: cū ſpūali.ſ. q̃tū ad intellm̃: cū
aīali q̃tū ad corpis aīationē: cū corpali q̃tū ad corp⁹.
Hic ḡ creatura.i. hõ īgemiſcit prim pp mala q̃ patiƭ: p
tim pp bona ſpata q̃ differunƭ. Tren.i. Multi gemit⁹
mei. Parturit āt: q2 cū quadā afflictione aī ſuſtinet di
lationē glorie expectare. puer. 9. Spes q̃ differƭ affli

git aīam. Jo. 16. Mulier cū parit triſtitiā hȝ. Ibi do d
lores vt parturiētis. Dicit aūt vſq3 adhuc: q2 iſte gemi
tus non ē ablatus p nr̃am iuſtificatiõeȝ: ſed pmanet vſ
q3 adhuc.i. vſq3 ad mortē: vl̃ vſq3 adhuc: q2 ⁊ ſi aliq iā
ſint liberati q ſunt in gloria: adhuc tñ nos ſumus reſi
dui. Uel vſq3 adhuc: q2 nõ ſolū antiq pres q fuerūt añ
xp̃m: ſed ēt adhuc tpe grē eadē patimur. 2. Pe. 3. dr̃ ex
pſona ipiorꝝ. vbi eſt pmiſſio aut aduēt9 eius: Ex q̃
pres dormierūt oīa ſic perſeuerant ab initio creature.
❡ Eſt aūt ſciēdū q̃ q2 creatura dei põt dici oē illõ qd̃
ſub deo eſt: aliqui voluerūt pdicta verba exponere de
qualibet creatura ēt de angelis ſctis. Sed valde incon
ueniens eſt vt ipſi dicanƭ vanitati ſubi: aut īgemiſcere
⁊ parturire: vt ipſi iam hēant gloriā: cuius ſilitudineȝ e
expectam⁹ ƒm illud Math. 22. Erūt ſicut angeli dei ī
celis: ⁊ iõ ɔ̃uenietius ƒm pdcā exponiƭ. Lectio. V.

On ſolū aūt illa ƺ ⁊ nos ipſi pri
mitias ſpūs hñtes: ⁊ ipſi intra
nos gemimus adoptionē filio
rū dei expectātes redēptionem
corpis nr̃i. Spe.n. ſalui facti ſumus. Spes 2. 2ᵉ.
āt q̃ vr̃ nõ ē ſpes. Nā qd̃ videt qs qd ſpat. q. 17ᵉ
Si āt qd̃ nõ videmus ſpamus: p patientiā arti
expectamus. Silr̃ āt ⁊ ſpūs adiuuat īfirmi clo. 6.
tatē nr̃am. Nā qd oremꝰ ſicut oȝ neſcimus:
ſed ipſe ſpūs poſtulat p nobis gemitibus 3
ī enarrabilib⁹. Qui āt ſcrutaƭ corda: ſcit qd
deſiderat ſpūs: q2 ƒm deū poſtulat p ſctis.
❡ Supra oſtendit apſs excellentiam future glorie ex
expectatione creature: nunc oñdit idē ex expectatione
apſorꝝ. Nõ āt põt eſſe puū qd̃ a magnis viris expectaƭ
tam anxie. Et circa hoc duo facit. primo pponit qd̃ in
tendit. ſcdo probat ppoſitum. ibi.(Spe.n.⁊c̃.) Circa
primū tria facit. primo pponit dignitatē expectantiuȝ
cū dicit.(Nõ ſolū aūt ē illa).ſ. creatura expectat gloriā 4
filiorꝝ dei: ſed ⁊ nos ipſi.ſ. apoſtoli hñtes primitias ſpi
ritus ſancti: q2.ſ. ſpiritum ſctūm ⁊ tempore prius: ⁊ ce
teris abundantius apoſtoli habuerunt: ſicut ⁊ in fru
ctibus terre illud qd̃ p ad maturitatē puenit ē pingui⁹
⁊ magis acceptū. Jer. 2. Sctūs Iſrael dño primitie fru
gum eius. Heb. 12. Acceſſiſtis ad eccleſiā primitiuorū Apli
qui ɔ̃ſcripti ſunt in celeſtibus. Ex quo pȝ q̃ apſi ſunt ſiit p
oībus aliqs ſanctis quacūq3 prerogatiua pfulgeant: ſiue feren
virginitatis: ſiue doctrine: ſiue martyrij pferendi: tā q̃ di oi
abundātius ſpm̃ ſctm̃ habentes. ❡ Sed põt aliqs di b⁹ſan
cere q̃ qdā alij ſancti maiora tormēta ſuſtinuerunt ⁊ ctis.
maiores auſteritates pp xp̃ȝ q̃ apoſtoli. ❡ Sed dõm
eſt q̃ magnitudo meriti pncipalr̃: ⁊ reſpectu eſſentialƭ 5
premij attendiƭ ƒm charitatē. Conſiſtit enim premiuȝ
eſſentiale in gaudio qd̃ habeƭ de deo. Manifeſtuȝ eſt
autem q̃ de deo plus gaudebunt qui plus amāt. Un
de ⁊ illā viſionē btām dño ſuo dilecto pmittit dicens.
Jo. 14. Si qs diligit me diligetur a patre meo: ⁊ ego di
ligam eum: ⁊ manifeſtabo ei meipſum. Sed ƒm q̃titā
tem operꝝ mereƭ hõ premium accidentale qd̃ eſt gau
dium de talibus opibus. Apoſtoli ergo illa opera q̃ fe
cerunt ex maiori charitate fecerunt: ex qua habebant
cor ad multa maiora facienda ſi fuiſſet oportunū. Si
aūt dicat aliqs põt tamē quis conari q̃ habebit equa
lem charitatē cum apſis. Dicendū q̃ charitas homis
nõ eſt a ſeipſo: ſed ex gratia dei que datur vnicuiq3 ƒm
menſuram donatiõis chriſti: vt dicitur Ephe. 4. Uni

a cuiq; aũt dat gratiã ꝓportionatã ei ad qḋ eligit: sicut
hoi xp̃o data est excellentissima grã: q: ad hoc est ele-
ctus vt eius nã in vnitatẽ ꝑsone diuine assumeret: ⁊
post eũ habuit maximã plenitudinẽ grẽ btã maria q̃
ad hoc est electa vt esset mater xp̃i. Jnter ceteros aũt
ad maiorẽ dignitatẽ sunt electi apl̃i: vt. s. imediate ab
ipso accipientes: alijs traderent ea q̃ ptinẽt ad salutẽ:
⁊ sic in eis ecclia quodãmõ funderet: ſm illud Apoc.
21. Murus hẽbat fundamenta. xij. ⁊ noĩa aploꝝ erãt
in eis scripta: ⁊ iõ dr̃. i. Cor. 12. Deus posuit in ecclia ꝑ
mũm qdẽ aplos. Et iõ deus eis abũdãtiorẽ gratiã ꝑ
2 ceteris tribuit. Scḋo ponit anxietatẽ expectatiõis cũ
dicit. (Et ipsi itra nos gemimus.) Qui qdẽ gemitus
designat afflictionẽ ex dilatione rei cũ magno deside-
rio expectata: ſ; illud ꝓuer. 13. Spes q̃ differt affligit
aiam. ps. Laboraui in gemitu meo. Jste aũt gemit⁹ nõ
est tã; exterius q̃; interius: nũ q: ex interiori cordis af
fectu ꝓcedit: tũ q: est pp interiora bona: vñ signãter
dicit. Jntra nos. Tren. i. Multi gemitus mei. Tertio
ponit rẽ expectatã. d. (Adoptionẽ filioꝝ dei expectan
tes). i. cõplectionẽ huius adoptionis. Jnchoata. n. est
hmõi adoptio p spm̃ scm̃ iustificãtẽ aiam. s. eodẽ. Ac
cepistis spm̃ adoptionis filioꝝ. Cõsũmabit aũt p ipsi
us corꝑis glorificationẽ: vñ. s. 5. Gloriamur i spe glie
filioꝝ dei. Et hoc ẽ qḋ subdit. Redẽptionẽ corꝑis nr̃i
3 vt. s. sicut spũs nr̃ redẽptus ẽ a peccato: ita corpus no
strum redimat a corruptiõe ⁊ morte. Osee. 13. De mor
te redimã eos. Phi. 3. Reformabit corp⁹ hũilitat nr̃e.
¶ Deinde cũ dicit. (Spe. n. ⁊c.) Probat qḋ dixerat
tali rõne. Spes est de his q̃ nõ pñtialr̃ vnr̃: sed in futu
ro expectant: sed nos sumus salui facti p spem: ḡ expe
ctamus in futuꝝ cõplemẽtũ salutis. Pmo ergo po-
nit minorẽ dicẽs. (Nos. n. apl̃i sicut ceteri fideles spe
salui facti sumus:) q: . s. spe; nr̃e salutis hẽmus. i. Pe.
i. Regnãuit nos in spem viuã. ps. Spate in eũ oĩs cõ
gregatio ppl̃i. Scḋo ponit maiorẽ dicẽs. (Spes aũt).
i. res spata: q̃ vr̃ quasi pñtialr̃ hĩta nõ est spes. i. non est
res spata: ſ; habita. Spes. n. est expectatio futuri. So
4 pho. 8. Expecta me in die resurrectõis mee in futurũ.
Tertio põit ꝓbationẽ maioris dicẽs. (Nã qḋ videt
qs qd). i. cur spat. q. d. Spes iportat motũ aie in aliqd
nõ hĩtũ tẽdentẽ. Cũ ãt aliqd iã habet nõ est necessari
um: vt in id aliqs moueat. ¶ Et est nõndũ ꝙ q: spes
ex fide quodãmõ orit attribuit spei opus illud qḋ est
fidei. s. esse de nõ visis: ſm illud Heb. 11. Fides est argm̃
nõ appentiũ. Quarto ponit ↄclõnẽ dicẽs. (Si aũt qḋ
nõ videmus spamus). seqt ꝙ p patiẽtiã expectamus.
¶ Vñ nõndũ est ꝙ ꝓꝑe patiẽtia iportat tolerãtiã tri
bulationũ cũ quadã eq̃nimitate: infra. 12. Jn tribulatiõe
patiẽtes: q: & dilatio boni hꝫ q̃dã rõnẽ mali. Jnde ẽ
ꝙ ẽt diutina expectatio bonoꝝ abñtiũ cũ trãqllitate
5 ai attribuit patiẽtie: sed hec maxime ad loganimitatẽ
ptinẽt: ſm illud Ja. 2. Patiẽtes estote vsq; ad aduẽtũ
dñi. Vtroq; aũt mõ patientia hic accipit: q: apl̃i expe
ctabãt eq̃nimiter gloriã: ⁊ cu; dilatiõne ⁊ tribulatiõe.
¶ Deinde cũ dicit. (Silr̃ aũt ⁊c.) Oñdit qũo p spũm
scm̃ adiuuamur in defectibus vite pñtis. Et pmo q̃tũ
ad cõpletionẽ desiderioꝝ. Scḋo q̃tũ ad directionẽ ex
terioꝝ euentuũ. ibi. (Scimus ãt ⁊c.) Circa pm̃ duo fa
cit. pmo ꝓponit qḋ intẽdit. 2° manifestat ꝓpositũ. ibi.
(Nã qd oremus ⁊c.) Dicit ergo pmo. Dcm̃ est ꝙ per
spm̃ scm̃ viuificabũt nr̃a mortalia corꝑa qñ auferet a
nobis nostra infirmitas. Silr̃ aũt ⁊ in statu huius vite
in quo adhuc infirmitati subijcimur spũs adiuuat in-
firmitatẽ nr̃a;: ⁊ si ñ totalr̃ eã tollat. Eze. 3. Spũs quo

ꝙ eleuauit me: ⁊ assũpsit me abij amarus in idignatio b
ne spũs mei: q̃si ifirmitate nõdũ totalr̃ cessãte. Mãus
. n. dñi erat mecũ ↄfortãs me. Et in h̃ spũs me assũpsit.
Ma. 26. Spũs qdẽ ꝓmptus est: caro autẽ infirma:
¶ Deinde cũ dicit. (Nã qd oremus ⁊c.) Manifestat
qḋ dixerat. Et p° oñdit necessitatẽ auxilij spũs qḋ ptiet
ad infirmitatẽ pñtis vite. 2° oñdit modũ auxilij. ibi (S;
ipse spũs ⁊c.). 3° oñdit efficaciã auxilij. ibi. (Qui autẽ
scrutat ⁊c.) Dicit ḡ p°. Recte dico ꝙ spũs adiuuat ifir
mitatẽ nr̃am. Nã in h̃ patimur infirmitatẽ ꝙ nescim⁹
qd oremus sicut op;. Job. 3. Viro cuius abscõdita est
via ⁊ circũdedit eũ deus tenebris. ¶ Et ẽ ↄsiderãdũ 2
ꝙ duo dicit nos apl̃s nescire. s. qd orãdo petam⁹: ⁊ mo
dũ quo petere oporteat: sed vtrũq; vr̃ esse falsum. Nã
pmo scimus qd oremus: q: h̃ nos dñs docuit. Math.
6. Scilicet nomẽ tuũ ⁊c. ¶ Sed dcm̃ ꝙ i gnãli qdẽ
possumus scire qd ↄueniẽter oremus: sed in spãli h̃ nõ
possumus scire. p qdẽ: q: si desideramus aliqḋ op⁹ ṽtu
tis facere: qḋ est iplere dei volũtatẽ: sicut in celo ⁊ i ter
ra: põt ↄtingere ꝙ illud opus ṽtutis nõ ẽ huic vel illi cõ
gruũ sicut alicui q vtilr̃ posset in actõe ꝓficere nõ ex-
pedit ↄtẽplatiõis qes: ⁊ eꝯ: vt Gre. dicit in moralibus
sup illud Job. 5. Jngredieris in abũdãtia sepulchrũ:
vñ dr̃ ꝓuer. 14. Est via q̃ vr̃ hoi iusta: nouissima ãt illi
us ducũt ad mortẽ. Scḋo aliqs desiderat aliqḋ tpale 3
bonũ ad sustẽtationẽ vite qḋ ẽ petere panẽ q̃tidianũ:
qḋ tñ sibi ṽnit in piculũ mortis. Multi. n. pp diuitias
pierũt. Eccl. 5. Diuitie ↄseruate i malũ dñi sui. Tertio
aliqs desiderat liberari ab aliq̃ molestia tẽtatõis: q̃ tñ
est sibi ad custodiã hũilitatis: sicut Pau. petijt ãmoue
ri a se stimulũ: q in erat ei dat⁹: ne eũ magnitudo reue
lationũ extolleret: vt dr̃. 2. cor. 12. Silr̃ ẽt vr̃ ꝙ sciam⁹ si
cut o; nos orare: ſ; illõ. Ja. i. Postulet i fide nihil hesi
tãs. ¶ Et ad h̃ dcõ; ꝙ i gnãli h̃ scire possum⁹: ſ; i spãli
mot⁹ cordis nr̃i vsq;quaq; discernere non possumus:
vtputa vtrũ petamus aliqd ex ira: vel ex zelo iustitie.
Vñ ⁊ Mat. 10. Reprobata est petitio filioꝝ Zebedei:
q: lꝫ viderentur pticipationẽ diuine glie postulare: tñ
ex quadã gloria seu elatione ꝓcedebat eorum petitio. 4
¶ Deinde cũ dicit. (Sed ipse ⁊c.) Ponit modũ auxi
lij spũs sci dicẽs ꝙ ipse spũs postulat ꝓ nobis gemiti
bus ienarrabilib⁹. Qḋ qdẽ vr̃ suffragari errori arrij ⁊
macedonij: q posuerũt spm̃. s. eẽ creaturã ⁊ minorẽ pre
⁊ filio: postulare. n. est minoris: ſ; si ex eo ꝙ dicit eũ po
stulare itellĩam⁹ eũ eẽ passibilẽ creaturã ⁊ pr̃e miorem:
ↄñs ẽ ẽt ꝙ ex eo ꝙ dicit eũ gemitib⁹ postulare: itellĩam⁹
eũ eẽ passibilẽ creaturã btitudĩe carẽtẽ: qḋ nullꝰ vnq;
hr̃ticus dixit. Nã gemit⁹ ex dolore ẽ q ad miseriã ptiet.
Et iõ exponẽdũ est. Postulat. i. postulãtes nos fac: sic
⁊ Geñ. 22. Nũc cognui ꝙ timeas dñ;. i. cognoscere feci: fa
cit ãt nos. s. s. postulare iq̃tũ i nob recta desideria cãt.
Nã postulatio ẽ q̃dã desiderioꝝ explicatio. Desideria 5
ãt recta ex amore charitatꝫ ꝓueniũt quã i nobis. s. s. fa-
cit. s. 5. Charitas dei diffusa ẽ i cordib⁹ nr̃is p. s. s. q da
tus ẽ nob. Spũ ãt scõ dirigẽte ⁊ istigãte cor nr̃;: ⁊ nr̃a
desideria ñ pñt eẽ nisi nob vtilia. Esa. 4. ego dñs docẽs
te vtilia: ⁊ iõ sbdit: ꝓ nob. Eius ãt qḋ mltũ desideram⁹
⁊ desiderãter petim⁹ dilatõe; cũ dolore ⁊ gemitib⁹ pati
mur: ⁊ iõ sbdit. Gemitib⁹. q. s. s. i corde nr̃o cãt: iq̃tũ.
s. nos fac celestia desiderare q̃ dfũt. Jste ẽ gemit⁹ colũbe
quẽ. s. s. i nobis fac. Naũ. 2. Minabãt gemẽtes vt colũ
be. Dicit ãt ienarrabilib⁹: aut q: sũt pp rẽ ienarrabilẽ.
s. celestẽ gliã;. 2. cor. 12. Audiuit archana vba q̃ ñ lꝫ hoi
loq. Aut q: ipsi mot⁹ cordis sufficiẽter enarrari ñ pñt:
ſ; ꝙ a spũ. s. ꝓcedũt. Job. 38. qs enarrabit celoꝝ rõe;.

c ¶ Deinde cũ dicit.(Qui aũt scrutator ⁊c̃.) Oñdit ef
ficaciá auxilij quo spũs scũs nos adiuuat dicẽs. Qui
autẽ scrutat corda.i.deus cui ꝓprium est corda scrutari;
ps. Scrutãs corda ⁊ renes deus. Dr aũt deus scruta/
ri corda.nõ ꝙ inquirẽdo,occulta cordis cognoscat:sꝫ q꞉
manifeste scit ea q̃ i corde latẽt. Sopho.i. Scrutabor
hierl'm i lucernis. De' inq꞉ scrutãs corda scit.i.appro
bat ſm illud. 2.Thi. 2. Nouit dñs q sunt eius. Quid
desideret sp̃us.i.qd desiderare nos faciat.ps. Dñe an/
te te oẽ desideriũ meũ. Jõ at desideria spũs q̃ in scis fa
cit spũs scũs sunt deo accepta:q꞉ postulat ꝓ sctis.i.po
2 stulare eos facit ſm deũ.i.qð cõuenit diuino beuepla
cito.ꝓuer.io. Desideriũ iustoꝝ oẽ bonũ. Jn cuius ex
emplum dñs patri dicebat. Non sicut ego volo: sed si
cut tu vis. Math.26. Lectio. VI.

3ª. q. 89. ar
ticu. lo 2º. pm.

Scimus aũt qm̃ diligẽtibus de/
um oĩa coopant in bonũ his q
ſm ꝓpositũ vocati sunt sci. Nã
quos p̃sciuit ⁊ p̃destinauit ꝯfor
mes fieri imaginis filij sui: vt sit ipse primo
pª. q. 23ª ar genitus in multis fribus. Quos at p̃destia
ticu/ uit hos ⁊ vocauit: ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iu
lo 2º. stificauit. Quos autẽ iustificauit: illos ⁊ ma
c gnificauit. Quid ergo dicemus ad hec. Si
deus ꝓ nobis qs ꝯ nos. Qui et ꝓprio filio
3 suo nõ pepcit: sed ꝓ nobis oĩbus tradidit
illũ. Quo nõ et cũ illo oĩa nobis donauit.
¶ Ostendit supra aplš ꝙ spũs sctũs adiuuat infirmi/
tates p̃sẽtis vite q̃ʒtũ ad impletionẽ nroꝝ desideriorũ:
hic ostendit qualr nos iuuat q̃ʒtum ad exteriores euẽ
tus dirigẽdo in bonũ nrm. Et primo ꝓponit qð intẽ/
dit.2º ꝓbat ꝓpositũ ibi.(Nã quos p̃sciuit ⁊c̃.)3º infert
q̃ʒdam ꝯclusionem ex dictis ibi.(Quis ergo sepabit nos
⁊c̃.) Circa pm duo ꝯsiderãda occurrunt. Primo qdem
magnitudo beneficij q̃ nobis a spũ scõ ꝯfert: vt. s. oĩa
4 nobis cooperent in bonũ. Ad cuius euidẽtiã ꝯsiderã
dum est ꝙ qcqd fit in mũdo et si malũ sit cedit in bo/
nũ vniuersum:q꞉ vt Aug. dicit i ench. Deus est adeo
bon' ꝙ nihil mali esse ꝑmitteret:nisi esset adeo potẽs:
ꝙ ex quolibet malo posset elicere aliqð bonũ. Nõ aũt
semꝑ cedit malũ in bonũ eius in quo est:qð sicut cor/
ruptio vnius aialis cedit qdẽ in bonũ vniuersi inq̃ʒtũ
per corruptionẽ vnius gñat aliud:nõ tñ in bonũ eius
qð corrũpit:q꞉ bonũ vniuersi ẽ adeo volitũ ſm se: ⁊ ad
ipsum ordinant oẽs ꝑtes vniuersi. Et eadẽ rõ esse vr
circa ordinẽ nobilissimaꝝ ꝑtium ad alias ptes:q꞉ ma/
lum aliaꝝ ꝑtium ordinat in bonũ nobilissimaꝝ. Sed
qcqd fit circa nobilissimas ꝑtes nõ ordinat nisi in bo
num ipsaꝝ:q꞉ de eis ꝑ ꝑ se cura habet: de alijs autẽ ꝑꝑ
5 ipas: sicut medicus infirmitatẽ pedis sustinet vt curet
caput. Jnter oẽs aũt ꝑtes vniuersi excellunt sci dei:ad
quoꝝ quẽlibet ꝑtinet qð dr Math.25. Suꝑ oĩa bona
sua ꝯstituet eũ. Et iõ qcqd accidit: vel circa ipsos: vel
alias res totũ in bonũ eoꝝ cedit: ita ꝙ verificat qð dr
ꝓuer.ii. Qui stultus ẽ seruiet sapiẽti:q꞉.s. et mala pec/
catoꝝ in bonũ iustorũ cedũt: vñ ⁊ deus spãlẽ curã ð iu
stis hẽre dr: ſꝫ illð. ps. Oculi dñi suꝑ iustos: inq̃ʒtũ.s. sic
de eis curat ꝙ nihil mali circa eos ꝑmittit: qð nõ i eo/
rum bonũ ꝯuertat. Et hoc qdẽ manifestũ est q̃ʒtũ ad
mala penalia q̃ patiunt: vñ in gl. dr ꝙ ipsorũ infirmi
tate exercet humilitas: afflictiõe: patientia: ꝯdictiõe sa
pientia: odio: beniuolẽtia. Vñ.i. Pe.3. Si qd patimini

ꝓpter iustitiã beati. ¶ Sed nunqd et eis peccata co/ d
operantur in bonũ? Quidã dicunt ꝙ pctã nõ ꝯtinent
sub hoc ꝙ dicit oĩa: q꞉ ſm Aug. pctm̃ nihil est: ⁊ nihil
fiunt hoĩes cum peccãt. ¶ Sed ꝯ hoc est qð in glosa
seqt. Vsqꝫ adeo talibus deus oĩa coopat in bonũ vt si
q hoꝝ deuiãt ⁊ exorbitãt et h ipm eis faciat ꝓficere in
bonũ: vñ ⁊ i ps. dr. Cũ ceciderit iustus nõ collidet: q꞉
dñs supponit manũ suã. Sed ſꝫ hoc vr ꝙ semꝑ tales
in maiori charitate resurgãt: q꞉ boni hoĩs in charita/
te ꝯsistit: quã si nõ hẽat aplus se nihil esse recognoscit
i.Cor.i3. ¶ Sed dðm est ꝙ boni hoĩs nõ solũ ꝯsistit
in q̃ʒtitate charitatis: sed p̃cipue in ipsius ꝑseuerantia
vsqꝫ ad mortẽ: ſm illud Math.24. Qui ꝑseuerauerit 2
vsqꝫ i finẽ hic saluus erit. Ex hoc at ꝙ iustus cadit re
surgit cautior ⁊ humilior: vñ in gl. subdit: postq̃ʒ dixe/
rat ꝙ h ipm faciat eis in bonum ꝓficere: q꞉ sibi hũilio
res redeunt atqꝫ doctiores. Discũt.n. cũ tremore se exul
tare dẽre: nõ q̃si arrogãdo sibi tãq̃ʒ de sua ṽtute fiduci
am ꝑmanẽdi. ¶ Scðo opꝫ ꝯsiderare qbus h bñficiũ
cõpetat. Circa qð p attẽdit aliqd ex ꝑte hoĩs cũ dicit.
Diligẽtibus deũ: dei.n. dilectio est i nobis ꝑ inhitãtẽ
spm̃ vt dictum est.s.2. ipse at spũs sanctus est q nos di
rigit in viã rectã: vt dr in ps. Vñ dr.i. Pe.3. Quis est q
vobis noceat si boĩ emulatores fueritis? Et i ps. Pax
multa diligẽtibus legẽ tuã ⁊ nõ est illis scãdalum. Et
hoc rõabilr: q꞉ vt dr ꝓuer.8. Ego diligẽtes me diligo 3
diligere est bonũ velle dilecto: dei autẽ velle est opari.
Ps.ii. q̃cũqꝫ voluit fecit: vt in ps. dr. Et iõ deus oĩa cõ
uertit in bonum his q eum diligunt. Scðo attẽdit id
qð est ex parte dei: q ꝑ fideles ab eterno p̃destinauit.
Scðo ex tpe vocat. Tertio scificat: ⁊ hec tria tãgit cũ
dicit. His q ſm ꝓpositũ vocati sunt sci.i. p̃destiatis vo
catis ⁊ scificatis: vt ꝓpositum referat ad p̃destiationẽ
q̃ ſm Aug est ꝓpositum miserẽdi. Eph.i. Predestia/
ti ſm ꝓpositũ eius. Qð dr vocati: ad vocationẽ. Esa.
4i. Vocauit eum vt sequeret se. Qð dicit sci ad scificatio
nẽ: ſm illud Le.2i. Ego dñs q scifico vos. Hoc at aplš
se scire dicit ex ꝑsona scõrũ dicẽs Scimus. sap.io. De
dit illi sciam scõrum. Procedit at hec scia: tũ ex ex peri
mẽto: tũ et ex ꝯsideratiõe efficacie charitatis. Cañ.8. 4
Fortis ẽ vt mors dilectio. Et et p̃destiatibus etne. Esa.
46. Oĩs volũtas mea iplebit: ⁊ oẽ ꝯsilium meum fiet.
¶ Deinde cũ dicit.(Nã quos p̃sciuit ⁊c̃.) Probat qð
dixerat tali rõne. Nullus põt nocere his q̃s de' ꝓmo/
uet: sed p̃destinatos diligẽtes deũ deus ꝓmouet: ergo
nihil põt eis nocere: sed oĩa cedũt eis i bonũ. Prĩo g ꝓ
bat minorẽ.s. ꝙ eos de' ꝓmoueat.2º maiorẽ.s. ꝙ ꝓmo
tis a deo nihil põt esse nociuũ ibi.(Quid g dicemus
⁊c̃.) Circa pm duo facit: p ꝓponit ea q̃ sunt ad ꝓmotiõ
nẽ scõrũ ab eterno.2º ea q̃ sunt ex tpe ibi.(Quos aũt
p̃destinauit ⁊c̃.) Ponit at duo circa pm.s. p̃sciam: ⁊ p̃de
stinationẽ cũ dicit.(Nã quos p̃sciuit: ⁊ quos p̃destina 5
uit.) Dñt at qdã ꝙ p̃destinatio hic accipit ꝓ p̃ꝑatiõe
q̃ est in tpe: quia.s. deus p̃ꝑat scõs ad gratiã: ⁊ hoc dñt
ad distinguẽdũ p̃sciam a p̃destinatione. Sed si recte
ꝯsideret vtrunqꝫ est eternũ: ⁊ dñt rõe. Nã sicut dcm̃
est.s. pmo: suꝑ illud q p̃destinatus est p̃destinatio im
portat p̃ordinationẽ q̃ʒdã i aĩo eoꝝ q̃ q̃s est facturus.
Ab eterno at deus p̃destinauit bñficia q̃ scis suis erat
daturus. Vñ p̃destinatio est eterna differt at a p̃scia ſꝫ
rõnẽ: q꞉ p̃scia iportat solã notitiã futuroꝝ: sed p̃destia
tio importat causalitatẽ q̃ʒdã respectu eoꝝ. Et iõ deus
hꝫ p̃sciam ⁊ de peccatis: sed predestinatio est de bonis
salutaribus: vnde apostolus ad Ephe. pmo dicit. Pre
destinati ſm propositum eius, vt simus in laudem ⁊c̃.

a Circa ordinē aūt ꝑſcie ꝛ ꝑdeſtinationis dicunt qdam
ꝙ ꝑſcia meritoꝝ bonoꝝ ꝛ maloꝝ eſt rō ꝑdeſtinatōis
ꝛ reprobationis:vt.ſ.intelligaꝛ ꝙ deus ꝑdeſtinet ali/
quos:q: ꝑſcit eos bn̄ opaturos: ꝛ in xp̄m credituros.
Et ſm h̄ lr̄a ſic legiꝛ.Quos ꝑſciuit ꝯformes fieri ima
ginis filij eius hos ꝑdeſtinauit. Et h̄ qdē r..nabilr di/
cereꝛ:ſi ꝑdeſtinatio reſpiceret tm̄ vitā eternā q̄ daꝛ me
ritis:ſed ſub ꝑdeſtinatōe cadit oē bn̄ficiū ſalutare qđ
eſt hoi ab eterno diuinitus ꝑpatū:vn̄ eadē rōne oīa bn̄fi
cia q̄ nobis ꝯfert ex tpe ꝑpauit nos ab eterno. Un̄ po
nere ꝙ aliqđ meritū ex pte nr̄a ꝑſuppona:cuius ꝑſci
entia ſit rō ꝑdeſtinatōis nihil eſt aliud q̄ grām pōe/
re dari ex meritis nr̄is:ꝛ ꝙ ꝑu^m bonoꝝ opeꝝ ē ex no/
2 bis:ꝛ ꝯſumatio eſt ex deo: vn̄ ꝯuenientius ſic ordinaꝛ
lr̄a quos ꝑſciuit hos ꝛ ꝑdeſtinauit fieri ꝯformes ima/
ginis filij ſui. Ut iſta ꝯformitas nō ſit rō ꝑdeſtinatōis:
ſed terminus vel effcūs. Dicit.n.apl's Eph.i.Predeſti
nauit nos in adoptionē filioꝝ dei. Nihil.n.aliđ ē ado/
ptio q̄ illa ꝯformitas. Ille.n.q adoptaꝛ in filiū dei cō
formaꝛ ꝟo filio eius. Primo qdē i iure ꝑticipādē hr̄di/
tatis:ſicut.s.eodē dcm̄ eſt. Si filij ꝛ hr̄des:hr̄des qdē
dei.cohr̄des āt xp̄i. Scđo in ꝑticipatōe ſplēdoris ipſi
us. Ipſe.n.genitus eſt a pr̄e tāq̄ ſplēdor glie ei^9.Heb.
i.Un̄ p h̄ ꝙ ſcōs illuminat de lumine ſapie ꝛ gr̄e facit
eos fieri ꝯformes ſibi:vn̄ in ps.dr̄.In ſplēdoribus ſcō
rū ex vtero añ luciferꝝ genui te.i.ꝑfundātē oēm ſplen
3 dorē ſcōꝝ. Qđ āt dicit:imaginis filij eius:pōt intelli/
gi dupl'r.vno^9 vt ſit ꝯſtructio appoſitiua:vt ſit ſenſus cō
formes imaginis filij eius q eſt imago.Col.i.Qui eſt
imago inuiſibilis dei. Alio^9 pōt itelligi vt ſit ꝯſtructio
trāſitiua:vt ſit ſenſus ꝑdeſtinauit nos fieri ꝯformes fi
lio ſuo.in h̄ ꝙ portemus eius imaginē.i.Cor.15.Sicͭ
portauimus imaginē terreni:ſic portemus imaginem
celeſtis. Dicit āt. Quos ꝑdeſtinauit:q: oēs ꝑſcitos ꝑ/
deſtinet:ſed q: eos ꝑdeſtinare nō poterat niſi ꝑſciret.
Jer.i.Priuſq̄ te formarē in vtero noui te. Quid āt ex
hac ꝑdeſtinatōe ſequaꝛ ſubiūgit. Ut ſit ipſe ꝑmogeni
tus in multis fr̄ibus. Sicut.n.deus ſuā nālē bonitatē
voluit alijs cōicare:ꝑticipādo eis ſilitudinē ſue bonita
4 tis:vt nō ſolū ſit bonus:ſed ēt actor bonoꝝ: ita filius
dei voluit ꝯformitatē ſue filiatōis alijs cōicare: vt nō
ſolū ſit ipſe filius:ſed ēt ꝑmogenitus filioꝝ. Et ſic q ꝑ
gnōnē eternā eſt vnigenitus:ſm illud Jo.i.Unigeni/
tus q eſt in ſinu pr̄is: ſ₃ collationē gr̄e ſit ꝑmogenit^9
in m̄tis fr̄ibus. Apo.i.Qui ē ꝑmogenitus mortuoꝝ
ꝛ ꝑnceps regū terre. H₃ igiꝛ xp̄s nos fr̄es:tū q: nobis
ſilitudinē ſue filiatōis cōicauit:ſic h̄ dr̄ :tū q: ſilitudi
nem noſtre nature aſſumpſit:ſm illud Heb.2. Debu/
it per omnia fratribus aſſimilari.
¶ Deinde cum dicit.(Quos autem ꝑdeſtinauit ꝛc̄.)
Ponit ea q̄ ex tempe ſancti diuinitus conſequuntur.
Et ꝑ pōit vocationē cū dicit.(Quos ꝑdeſtinauit hos
5 ꝛ vocauit):ꝑdeſtinatio aūt eius ulla ēē nō pōt: ſ₃ illđ
Eſa.14.Jurauit dn̄s exercituū dicēs. Si nō vt puta/
ui ita erit: ꝛ q̄o mēte tractaui ſic eueniet. Primū āt i
quo incipit ꝑdeſtinatio ipleri eſt vocatio hōis:q̄ qdē ē
duplex:vna exterior q̄ ſit ore ꝑdicatoris.ꝓuer.9.Mi/
ſit ancillas ſuas vt vocarēt ad arcē. Hoc mō deus vo/
cauit Pet.ꝛ And.vt dr̄ Mat.4.Alia ꝟo vocatio eſt in
terior:q̄ nihil aliud eſt q̄ qdā mētis inſtinct^9:quo cor
hōis moueꝛ a deo,ad aſſentiēdū his q̄ ſunt fidei vel ꝟ
tutis. Eſa.41.Quis ſuſcitauit ab oriēte iuſtū ꝛ voca/
uit eū:vt ſeq̄reꝛ ſe? Et hec vocatio neceſſaria ē: q: cor
nr̄um nō ſe ad deū ꝯuerteret niſi ipſe deus nos ad ſe
traheret. Jo.6.Nemo pōt venire ad me niſi pr̄ q miſit
me traxerit eū. Tren.5.Cōuerte nos dn̄e ad te ꝛ ꝯuer
temur. Et ēt hec vocatio eſt efficax in predeſtinatis: b
q: hm̄oi vocationi aſſentiunt. Jo.6.Oīs qui audiuit a
patre meo ꝛ didicit venit ad me: vnde 2° pōit iuſtifica
tionē cū dic̄.(Quos vocauit hos ꝛ iuſtificauit).ſ.gra
tiam infundendo ſupra.3.Juſtificati gratis ꝑ gr̄am ip
ſius. Hec aūt iuſtificatio: ꝛ ſi in aliqbus fruſtreꝛ:q: nō
ꝑſeuerant vſq₃ in finē:in ꝑdeſtinatis:tn̄ nunq̄ fruſtra
tur:vn̄ tertio ponit magnificationē cū ſubdit.(Hos ꝛ
magnificauit.) Et hoc dupl'r.ſ.vno quidē modo ꝑ ꝑfe
ctum ꝟtutis ꝛ gr̄e. Alio aūt mō ꝑ exaltationē glorie.
Sap.vltimo. In oībus dn̄e magnificaſti ppl'm tuū₃ ꝛ
honoraſti. Ponit aūt ꝑteritū ꝓ futuro ſi intelligaꝛ de 2
magnificatione glie:vel ꝓpter certitudinē futuri: vel
q: qđ in qbuſdā eſt futuꝝ in alijs eſt completum.
¶ Deinde cū dicit.(Quid ergo dicemus ꝛc̄.) Mani
feſtat maiorē.ſ.ꝙ ꝓmotis a deo nullus pōt nocere. Et
ꝑmo oſtendit ꝙ nō poſſit pati detrimētū ꝑ malum pe
ne.2° ꝙ nec ꝑ malū₃ culpe.ibi.(Quis accuſabit ꝛc̄.)
Malū₃ pene eſt duplex:vnū qdem ꝯſiſtit in illatione
maloꝝ:aliud in ſubtractione bonoꝝ: ꝑmo oſtendit ꝙ
illi q ꝓmouenꝛ a deo nō patiunꝛ detrimētū ꝑ conatū
alicui^9 ꝑſequentis dicens. Quid ergo dicemus? quaſi
dicat. Cū tot bona deus ſuis electis ꝑſtet: qd pōt dici
cōtra hec:vt.ſ.ꝑdicta dei bn̄ficia annulentur:quaſi di/
ceret:nihil ꝓuer.21.Nō ē ſapīa: ꝛ n̄ eſt prudētia: ꝛ nō 3
eſt ꝯſilium ꝯ dn̄m. Uel qd dicemus? Ad hec.ſ.aſpiciē
tes: ꝛ op₃ nos obſtupeſcere. Abachuc.3.Scđm aliam
lr̄am. Cōſideraui opa tua ꝛ expaui. Uel qd dicemus
ad hec.i.qd poterimus deo retribuere tot bn̄ficijs di/
gnum? ps.Quid retribuā dn̄o ꝓ oībus que retribuit
mihi? Et ſubiūgit. Si deus ꝓ nobis eſt.ſ.ꝑdeſtinādo:
vocando:iuſtificādo: ꝛ magnificādo:qs ꝯ nos.ſ.eē po
terit efficaciter. Eſa.5.Stemus ſimul: qs eſt aduerſa/
rius meus? Job.17.Pone me iuxta te: ꝛ cuiuſuis ma/
nus pugnet ꝯ me.2° oſtendit ꝙ ſci dei nō poſſunt pa/
ti detrimētū ex ſubtractione bonoꝝ dicēs.(Qui ēt ꝓ
ꝓprio filio nō pepercit). Cū āt ſupra de multis filijs mē
tionem feciſſet dicens. Accepiſtis ſpm̄ adoptionis fi/ 4
lioꝝ:ab oībus illis hunc filiū ſeparat dicēs. Proprio
filio ſuo.i.non adoptato vt heretici mentiuntur: ſed nā
li ꝛ coeterno.i.Jo.vltimo. Ut ſimus in vero filio eius
ieſu xp̄o:de quo pr̄ dicit. Math.3. Hic eſt filius meus
dilectus. Q: aūt dicit:non pepcit : intelligendū eſt ꝙ
eū a pena nō exemit. Nā culpa in eo nō fuit cui parci
potuiſſet.ꝓuer.13.Qui pcit virge odit filiū ſuū. Non
tn̄ de^9 pater filio ſuo nō pepcit: vt ei aliqd accreſceret:
q'eſt ꝑ oīa deus ꝑfectus:ſed ꝓpter nr̄am vtilitatē eū₃
paſſioni ſubiecit. Et hoc eſt qđ ſubdit. Sed ꝓ nobis oī
bus tradidit illū.i.expoſuit eū₃ paſſionꝛ ꝓ expiatione 5
peccatoꝝ noſtrorum.ſupra.4.Traditus eſt ꝓpter de
licta noſtra. Eſa.53.Dominus poſuit in eo iniquitatē₃
omnium noſtrum. Tradidit eum deus pater in mor/
tem:cum incarnari ꝛ pati ſtatuendo: ꝛ humane eius
voluntati inſpirando charitatis affectum que paſſio/
nem ſpontaneus ſubiret. Un̄ ipſe ſeipſū₃ tradidiſſe di
citur. Eph.5. Tradidit ſemetipſum ꝓ nobis:tradidit
etiam eum iudas: ꝛ iudei exterius aliquid operando:
vt ſupra.5.hitū eſt. ¶ Eſt aūt notandū ꝙ dicit.(Qui
ēt ꝓprio ꝛc̄.)q.d. Nō ſolū alios ſanctos pro ſalute ho
minū tribulationi expoſuit ſm illud Oſee.6.Propter
hoc dolaui in prophetis.2.Cor.i.cum tribulamur ꝓ
veſtra exhortatione ꝛ ſalute. Sed ēt ꝓprium filiū₃ ſu
um. In ipſo aūt filio dei omnia exiſtunt ſicut in ꝑmor
diali ꝑoperatiua cauſa. Col.i.Ipſe eſt oīa ꝛc̄. Unde eo
tradito nobis:oīa ſunt data nobis:vnde ſubdit. Quo
modo non etiam cū₃ illo ſcilicet dato nobis omnia do

c nauit nobis:vt.s.omnia cedāt in bonū nostrū. superio
ra quidē.s.diuine persone ad fruēdū .rationales spūs
ad cōueniēdū:oīa inferiora ad vtendū non solū ꝓspe
ra:sed ēt aduersa.i.Cor.3.Omnia vestra sunt: vos aūt
3ᵃ.q. xpi:xp̄s aūt dei:vnde pȝ ꝙ sicut in ps.dr̄.Nihil deest
62.ar timentibus eum. Lectio. VII.
ti.6° Quis accusabit aduersus electos
3m dei.Deꝰ q iustificat. Quis est q
ꝯdēnet? Christus iesus q mor-
tuus ē: īmo q ⁊ resurrexit q est
2 ad dexterā dei q ēt īterpellat ꝓ nobis. Quis
ergo nos sepabit a charitate xp̄i: tribulatio
an āgustia:an fames:an nuditas:an piculū
an psecutio:an gladius? Sicut scriptū ē:qꝛ
pp te mortificamur tota die:estimati sumus
sicut oues occisiōis. Sȝ ī his oībus supamꝰ
pp eū q dilexit nos. Certus sum.n.qꝛ neqȝ
mors:neqȝ vita:neqȝ āgeli:neqȝ pncipatꝰ
neqȝ virtutes:neqȝ īstātia: neqȝ futura: ne
qȝ fortitudo:neqȝ altitudo:neqȝ ꝓfūdū:ne
3 qȝ creatura alia poterit nos separe a chari-
tate dei q̄ est in xp̄o iesu domino nostro.

¶ Postq̄ apls ōndit ꝙ sci quos deus ꝓmouet nullū
detrimētū pati pn̄t:quasi a malo pene: h̄ ōndit ꝙ nul
lum detrimentū pati pn̄t quasi a malo culpe. Et p̄mo
ōndit ꝓpositū.2° excludit q̄dā obuiationē.ibi.(Chri
stus iesus ⁊c̄.)Circa p̄m ꝯsiderādū est ꝙ aliqs pp cul
pā ledit a duobus.p̄ qdē ab accusatione.2° a iudice cō
dēnante. Primo ḡ ōndit ꝙ nulla accusatio possit esse
scis dei nociua:⁊ hoc rōne dīne electionis. Qui.n.ali
quē eligit ex hoc ipso eū approbare vr̄. Sancti aūt sūt
electi a deo. Eph.i.Elegit nos in ipso an̄ mūdi ꝯstōnē:
vt essemus sci. Qui accusat improbat eū quē accusat.
4 Nō est aūt alicuius accusatio ꝯ dei approbationē. Et
iō dicit. Quis accusabit.s.efficaciter aduersus electos
.i.aduersus eos quos deus elegit:vt sunt sci: vn̄ dicit.
Apoc.12.Proiectus est accusator fratrū nr̄oꝝ. Scd̄o
ōndit ꝙ nullius accusatio pōt eē sctis nociua. Et hoc
ēt ōndit ex alio dei bn̄ficio: quo.s. deus nos iustificat:
qd̄ qdē bn̄ficiū p̄mittit dicēs. Deus.s.est q iustificat s̄ȝ
illud qd̄.s̄.dictū est. Quos vocauit hos ⁊ iustificauit.
i.Cor.6.Sed iustificati estis. Cōdēnatio āt ꝯ iniustos
locū hȝ. Quis est ergo q condēnet iustificatos a deo?
Job.34.Ipso cōcedente pacem qs est q condemnet?
¶ Deinde cū dic̄.(Christus iesus)excludit obuiatio
5 nē. Posset aliqs timere ne a xp̄o iesu aliqs accusaret:
⁊ ꝯdēnaret taq̄ trāsgressor mādati ipsius xp̄i:sicut ⁊
de Moyse dn̄s dicit. Jo.5.Est q accusat vos Moyses
in quo spatis. Et ꝙ ēt ab ipso ꝯdēnaret eo ꝙ ipse est
ꝯstitutus a deo iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ:vt dr̄ Ac.10.
Ipse ēt est īmunis a pctō.i.Cor.2.Qui pctm̄ nō fecit:
⁊ iō ydoneus vr̄ ad accusandū ⁊ ꝯdēnandū s̄m illud
Jo.8.Qui sine pctō est vr̄m p̄mus in illā lapidē mit-
tat. Et iō dicit xp̄s iesus.q.d. Nūqd xp̄s iesus accusa-
bit aduersus electos dei:vel ēt eos ꝯdēnabit? Et ōndit
ꝙ nō:qꝛ ēt ipse s̄m hūanitatē suā magna bn̄ficia satis
ꝯfert:sicut ⁊ s̄m suā diuinitatē. Et ponit quatuor hu
manitatis ipsius bn̄ficia. Primo qdē mortē cū dicit.
(Qui mortuus est).s.ꝓ nr̄a salute.i. Pe.3. Christus
semel ꝓ pctis nr̄is mortuus est. Scd̄o resurrectionē ꝑ
quā.s.nos viuificat:⁊ nūc vita spūali:⁊ tandē vita cor
porali:vn̄ subdit. Qui ⁊ resurrexit:vt.s̄.4. Resurrexit
pp iustificationē nr̄am. Addit āt īmo:qꝛ potius ē nūc
cōmemorādus ex v̄tute resurrectiōis q̄ ex infirmitate
passionis.2.Cor.vltio. Nā si crucifixus est ex infirmi-
tate nr̄a:viuit ex v̄tute dei. Tertio ipsaȝ pr̄is ꝯsessionē
cū dicit.(Qui est a dextris dei).i.in equalitate dei pr̄is
s̄m n̄am dīnaȝ:⁊ in potioribus bonis eius s̄m nāȝ hu
manaȝ. Et h̄ ēt est ad gl̄iam nr̄aȝ: qꝛ vt dr̄ Eph.2. Cō
sedere nos fecit in celestibus ī xp̄o iesu. Inq̄tū.n.nos
mēbra eius sumus:nos in ipso deo pr̄i ꝯsedemꝰ. Apo.
3. Qui vicerit dabo ei sedere mecū in throno meo: sic̄
ego vici ⁊ sedi cū pr̄e meo in throno eius. Quarto in-
terpellationē eius cū dicit.(Qui ēt interpellat ꝓ nob̄)
quasi aduocatus nr̄ ex̄ns.i.Jo.2. Aduocatuȝ h̄emus
apud prēȝ iesum xp̄m. Ad offm̄ aduocati ꝑtinet: non 2
ꝙ accuset vel ꝯdēnet: sed magis accusatorē reppellat
⁊ ꝯdēnationē īpediat. Dr̄ aūt ꝓ nobis interpellare du
plr̄.vno mō ꝓ nobis orando:s̄m illud Jo.17. Nō pro
his ḡ tm̄.s.aplis:sed his q credituri sunt ꝑ v̄bū eoꝝ in
me. Nūc aūt eius īterpellatio ꝓ nobis est volūtas ipsi
us d̄ nr̄a salute. Jo.17.volo vt vbi suȝ ego ⁊ illi sint me
cū. Alioꝰ interpellat ꝓ nobis hūanitatē ꝓ nobis assū
ptā:⁊ mysteria in ea celebrata ꝯspectui p̄rno repn̄tādo
Heb.9.Introiuit ī ipȝ celū vt appeat nūc vultui dei ꝓ
¶ Deinde cū dicit.(Quis ergo nos separa (nobis.
bit ⁊c̄.)Infert ꝯclōnē ex dictis. Et qꝛ hec ꝯclō quasi ī
credibilis vr̄ inexptis:ꝓponit eam ꝑ modū q̄ōnis: vn̄
tria facit.p̄mo ꝓponit q̄ōnem.2° ostendit necessitateȝ
q̄ōnis ꝓposite.ibi.(Sicut scriptū est ⁊c̄.)Tertio po- 3
nit solōnem.ibi.(In his oībus ⁊c̄.)Pōt aūt hec qd̄ ex
p̄missis dupliciter rōne ꝯcludi.p̄mo qdem sic. Tot bn̄fi
cia sunt nobis diuinitus collata: ⁊ taȝ efficacia vt nul
lus ꝯ ea possit. Oīa aūt p̄dicta bn̄ficia ad hoc tendūt
vt nos simus in charitate radicati ⁊ fundati : vt dicit
Eph.3. Quis ergo nos separabit a charitate xp̄i? qua
.s.xp̄m diligimus ⁊ proximum:s̄m ꝙ ipse p̄cepit. Jo.13.
mandatū nouū do vobis ⁊c̄. Alio mō sic. Dictū est ꝙ
magna bn̄ficia deus sctis suis ꝯfert: ex quoꝝ ꝯsidera
tione adeo charitas xp̄i in cordibus nr̄is feruet ꝙ ni-
bil eam extinguere pōt. Can̄.vltimo. Aque multe nō 4
potuerūt extinguere charitatē. Proposuit autem ma-
la ꝑ quoꝝ passionē aliqs credi posset vt charitatē xp̄i
desereret. Et p̄mo ponit ea q̄ ꝑtinent ad vitā. 2° id qd̄
ꝑtinet ad mortē. Circa v̄o ea q̄ in vita iminent sustinē
da.p̄mo ponit mala p̄n̄tia.2° futura. Circa p̄n̄tia v̄o p̄-
mo ponit ea q̄ ꝑtinent ad tolerantiā maloꝝ.2° ea q̄ ꝑ-
tinent ad defectū bonoꝝ. Mala aūt ꝑpessa cōsiderari
pn̄t duplr̄. Uno mō s̄m ꝙ sunt in patiente q dupliciter
ter ab eis affligit.s.exterius.s̄m corpus. Et ad h̄ ꝑtinet
tribulatio. Dr̄ enim a tribulis q̄ sunt herbe pungitiue
Gen̄.3. Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi : vn̄ aliqs
tribulari dr̄ cum exterius pungit. Nec tn̄ ꝓpter hoc
iusti vincunt. ps. Multe tribulationes iustoruȝ: ⁊ de 5
his oībus liberabit eos dn̄s. Affligit ēt hō ab eis ꝑ in
teriorem anxietatem cordis dū.s.aliqs non videt quo
diuertat:vel qūo euadat. Et q̄tum ad hoc subdit. An
angustia? Dan̄.13. Angustie mihi sunt vndiqȝ ⁊ qd eli
gam ignoro. Alio mō hmōi mala ꝯsiderari pn̄t s̄m ꝙ
sunt in agente. Et q̄tuȝ ad hoc subdit. An psecutio?
Quāuis.n.psecutio ad hoc ꝓprie pertinere videat ꝙ
aliqs aliū psequtur effugando:s̄m illud Math.10. Si
vos psecuti fuerītis in vna ciuitate: fugite ī aliā:tn̄ cōi
ter psecutio accipi pōt ꝓ inflictione cuiuslibet nocumē
ti.ps. Multi psequunt me q tribulāt me. Deinde po
nit mala q̄ ꝑtinent ad subtractioneȝ bonoꝝ q̄ sunt ne
cessaria vite.s.cibus ⁊ vestimenta s̄m illud.i. Thi.6.
Hn̄tes alimenta ⁊ qbus tegamur his cōtenti sumus.

a Ad subtractionẽ aũt cibi ptinet fames: vñ subdit. An
fames. Ad subtractionẽ aũt vestitus ptinet nuditas:
vñ subdit. An nuditas. i. Cor. 4. Usqȝ in hãc horã esu
rimus ⁊ sitimus: ⁊ nudi sumus. Quãtũ ad mala futu
ra subdit. An piculũ .s. iminẽs in futurũ. 2. cor. 11. Peri
culis fluuiũ piculis latronũ. Quãtũ ãt ad mortẽ sub
dit. An gladius Heb. 11. In occisiõe gladij mortui sũt.
¶ Deinde cũ dicit. (Sicut scriptũ est ⁊c̃.) Oñdit hui⁹
cõnis necessitatẽ p hoc q̃ dicit q̃ sctis oĩa ista imine
bant patienda: ppter xpi charitatẽ. Et inducit verba
psalmiste q̃si in psona martyrũ pposita. In qbus pͥo
ponit cãm passionis. Martyrẽ. n. nõ facit pena: sed cã:
vt dicit Aug. Uñ dicit pp te. Math. 10. Qui pdiderit
2 aĩam suã. i. vitã pp me inueniet eã. i. Pe. 4. Nemo vrm
patiat vt fur aut homicida. Si aũt xpianus nõ erube
scat. Patit aũt pp xpm: nõ solũ q patit pp fidẽ xpi: sed
ẽt q patit p quocũqȝ iustitie opẽ p amore xpi. Mat.
5. Bti q psecutionẽ patiunt ppter iustitiã. Scdo põit
grauitatẽ passiõis cũ dicit. Mortificamur. i. morti tra
dimur. Hester. 7. Traditi sumus ego ⁊ pplus meus vt
cõteramur ⁊ iugulemur: ⁊ pereamus. Tertio ptinuitatẽ
psecutõis cũ dicit. (Tota die). i. p totũ tps vite. 2. cor.
4. Semp nos q viuim⁹ in mortẽ tradimur pp iesum.
Quarto prõptitudinẽ psequẽtiũ ad occidẽdũ cũ dic.
(Estimati sumus vt oues occisiõis). i. deputare vt oc
3 cidant in macello: q̃ cũ studio occiduntur. Ita ⁊ scti
ex pposito ⁊ cũ studio occidebant. Jo. 16. Uenit hora
vt oĩs q iterficit vos arbitret obsequiũ se pstare deo. Za.
11. Pasce pecora occisionis q̃ q possederãt occidebant.
¶ Deinde cũ dicit. (Sed in his oĩbus). Soluit qõez.
Et pmo ppõit solonem dicens. (Sed in his oĩb⁹) .s.
malis q̃ supra posui supamus dũ .s. circa oĩa illibatam
charitatẽ seruamus. Sap. 10. Certamen forte dedit illi
vt vinceret. Et hoc nõ nostra virtute: sed p auxiliũ xpi:
vnde subdit. Propter eum q dilexit nos. i. ppter eius
auxiliũ: vel ppter affectũ quẽ ad eũ hẽmus: nõ quasi
nos pmo dilexerimus eũ: sed qm̃ ipse prior dilexit nos:
vt dr. i. Jo. 4. ⁊ i. cor. 15. Gras deo q dedit nobis victo
4 riam p iesum xpm. 2° ibi. (Certus sum). Manifestat
solonem ostendens inseparabilẽ esse sctorũ charitatẽ. Et
pmo ostendit q̃ nõ põt separi a creaturis q̃ sunt. 2° q̃
nec ẽt a creaturis q̃ non sunt: sed esse possent. ibi. (Ne
qȝ creatura alia). Circa pm̃ duo facit. pͥmo ponit ea q̃
sunt in hõ dicens. Certus sum eniȝ: qr neqȝ mors q̃
est pcipuũ inter terribilia: neqȝ vita q̃ est pcipuũ inter
appetibilia. s. poterit nos separe a charitate dĩ: infra. 14.
Siue viuimus dño viuimus: siue morimur dño mori
mur. In his aũt duobus includunt oĩa q̃ supra posu
it. Nã sex pcedẽtia ptinent ad vitã: vnũ aũt. s. gladius
ptinet ad mortẽ: vt supra dictũ est. Deinde ponit ea q̃
sunt exterius: inter q̃ pmo ponit spũales creaturas di
cens. (Neqȝ angeli q). s. sunt minores deputati ad cu
5 stodiã hoĩm singulorũ. ps. Angelis suis mãdauit de
te. Neqȝ pncipatus. s. q sunt deputati ad custodiã gen
tium. Dan. 10. Nũc reuertar vt pliẽr aduersus pncipẽ
psarũ. Cũ. n. egrederer apparuit pnceps grecorũ veniẽs
⁊ nemo est adiutor meus nisi Michael nr̃ princeps.
Addit aũt neqȝ virtutes. Qui est supmus ordo mistrã
tiũ. Luc. 21. Uirtutes celorũ mouebunt. Põt aũt h in
telligi dupl'r. vno mõ de malis angelis q cõ sctos decer
tant. Eph. 6. Nõ ẽ nobis colluctatio aduersus carnem
⁊ sanguinẽ: sed aduersus principes ⁊ ptãtes. Alio mõ
põt intelligi de bonis. Et sm hoc vt Chrisostom⁹ dicit
in lib. de cõpunctione cordis. Hoc dicebat nõ q̃ angeli
affectare possent aliqñ eũ a xpo separe: sed ẽt ea q̃ sũt
impossibilia: verbi grã: fieri posse dixit magis q̃ se ab

b amore xpi se iungi: vt p hoc q̃ta in eo vis esset diuine
charitatis oñderet: atqȝ oĩbus ante oculos poneret: h
enim amãtiũ mos est vt amorẽ suũ silentio tegere ne
queãt: sed necessarijs suis ⁊ caris afferũt ⁊ pdũt ⁊ flã
mas suas intra pectus cohibere nõ pñt. Enarrãt ea fre
quẽtius vt ipsa assiduitate narrãdi amoris sui solaciũ
capiãt: ⁊ refrigeria imẽsi ardoris assumãt. Sic ẽ facit
btũs hic eximius amator xpi oĩa q̃ sunt ⁊ q̃ erũt que
qȝ accidere pñt: ⁊ q̃ oĩo nõ pñt sil' vno sermõe cõplectit.
Et sile ẽ qd dr̃ Gal. i. Lȝ nos aut ãgelus de celo euãge
lizet vobis pter q̃ q̃ euãgelizaui vobis anathema sit.
2 ¶ Deinde põit et creaturas sensibiles: quarũ duplicẽ
diuersitatẽ ponit. pmo qdẽ sm tps quo diuersificant
sm psens ⁊ futurũ: vñ dicit. Neqȝ instãtia. i. pñtia siue
dolorẽ siue delectationẽ inferãt. 2. Cor. 4. Nõ cõtẽplã
tibus nobis ea q̃ vident. Addit ãt. Neqȝ futura: quo
rũ nec timor: nec desideriũ potest nos separare a xpo:
vñ ipse dicebat. Act. 21. Ego nõ solũ alligari: sed ⁊ mo
ri in hierusalẽ paratus sum ppter nomẽ domini iesu.
¶ Deinde ponit diuersitatẽ sensibilium creaturarum
ex parte magnitudinis: ⁊ pmo tangit magnitudinẽ
virtutis cũ dicit. (Neqȝ fortitudo). i. neqȝ creatura for
tis põt me separare a xpo: puta fortis ignis: aut fortis
aqua: qr vt can̄. 8. dr̃. Fortis est vt mors dilectio.
3 ¶ Deinde ponit magnitudinẽ dilectiõis describẽs eã
sm ea q̃ pprie cõueniunt corporibus. s. altũ ⁊ pfundũ:
vñ dicit. (Neqȝ altitudo) ex qua. s. aliqs mihi minaret
pcipitiũ: sicut dr̃ Luc. 4. Qr duxerũt iesuȝ vsqȝ ad su
perciliũ mõtis vt pcipitarẽt eũ. Neqȝ pfundũ in quo
aliqs submersionẽ minaret. ps. Infixus sum in limo
pfundi. Pñt ẽt hec tria ad res humanas referri. Tri
pliciter. n. aliqs hõ posset a deo aliquẽ auertere. vno q
dẽ mõ cogẽdo p fortitudinẽ. Sȝ sicut dr̃. i. regũ. 2. Nõ
est fortis sicut deus nr̃. Scdo stupefaciẽdo p altitudi
nem auctoritatis: sed de deo dr̃ in ps. Tu solus altissi
mus sup oẽm terrã. Tertio seducẽdo p pfundũ sapie:
sed de deo dr̃ Job. 11. Profundior inferno: ⁊ vñ cognos
4 sces; Pñt ẽt hec duo altitudo ⁊ pfundũ ⁊ pspera ⁊ ad
uersa referri sm illud. 2. Cor. 6. Per arma iustitie a dex
tris ⁊ a sinistris: vel sm Chrysostomũ in lib. de cõpun
ctione cordis: q̃ ait. Altitudo ⁊ pfundũ non mihi ali
ud indicare vr̃ q̃ regnũ celorũ ⁊ gehẽnã. q. d. nec si a
regno ẽcidere me necẽ sit: aut ẽt i gehẽnã trahi p xpo
nec hoc qdẽ mihi metuẽdũ est. Quãtũ ãt ad ea q̃ nõ
sunt: sed pñt eẽ subdit. Neqȝ creatura alia qd vtiqȝ sm
Chrysostomũ de his dicit q̃ non sunt: quasi illi nõ suf
ficiant oĩa q̃ sunt: sed illa q̃ nõ sunt puocat quodã mõ
ad certamẽ. Nihil inqt istorũ poterit nos separe a cha
ritate dei. i. Cor. 13. Charitas nũq̃ excidit. Que qdez
charitas dei est in xpo iesu dño nro: q̃ .s. p eũ data ẽ no
5 bis in q̃tum spm̃ scm̃ nobis dedit. Luc. 12. Ignẽ veni
mittere in terrã: ⁊ qd volo nisi vt accendatur. Sed cũ
scriptũ sit Eccle. 9. Nescit hõ vtrũ amore vel odio di
gnus sit: sed oĩa in futurũ seruant incerta: qd est h qd
dicit se esse certũ q̃ nihil possit euȝ a charitate separe:
Ad qd dici põt q̃ apls nõ loqtur singulr de seipso: sȝ
loqtur in psona oĩum pdestinatorũ de qbus pp certi
tudinẽ pdestinatiõis annũciat q̃ nihil eos a charitate
possit separe: põt ẽt ista certitudo cãri ex virtute chari
tatis q̃ q̃tũ in se est ab aliqbus nõ põt supari: cũ deuȝ
sup oĩa diligãt. Qr aũt aliqs interdũ a charitate rece
dat nõ est ppter defectũ charitatis: sed ppter defectũ
liberi arbitrij. Si aũt apls hoc dicit de seipso de hoc cer
tus esse nõ poterat: nisi forte p reuelationẽ: qi dictũ ẽ
ei. Sufficit tibi grã mea. 2. cor. 12. Nã q̃tũ ad possibili
tatem liberi arbitrij: ipse alibi dicit. i. Corin. 6. Ne for

6 re cū alijs p̄dicauerī ipſe reprobus efficiar. CAP. IX.
Veritatē dico in xp̄o nō mētior:
teſtimoniū phibēte cōſcientia
mea in ſpū ſancto: quoniā triſti
2ª 2ᵉ. tia mihi magna eſt ⁊ continuus
q.27. dolor cordi meo. † Optabā egoipſe anathe
art.8. ma eſſe a xp̄o p fratribus meis q ſūt cogna
pᵐ. ti mei ſm carnē q ſunt iſraelite: quorū ado
ptio eſt filiorū: ⁊ glīa: ⁊ teſtamentū: ⁊ legiſla
tio: ⁊ obſequiū: ⁊ pmiſſa: quorū pr̄es ex qui
2 bus eſt chriſtus ſm carnē qui eſt ſuper om
nia deus benedictus in ſecula amen.
¶ Apoſtolus ſupra neceſſitatē ⁊ vtutē grē demōſtra
uit: hic incipit agere de origine grē: vtrū ex ſola dei ele
ctione deꝫ: aut deꝫ ex meritis p̄cedētiū operū occaſiōe
accepta: ex eo ꝙ iudei q videbanꝫ diuinis obſequijs
mācipati exciderāt a grā: gētiles āt ad eā erāt admiſſi:
q pus fuerāt a deo alieni. pmo igiꝫ agit de electiōe gē
tium. 2º de caſu iudeorū. c. io. (Fratres volūtas qdē cor
dis mei ⁊c̄.) Circa pᵐ duo facit. pmo ꝯmemorat digni
tatē iudeorū. 2º oñdit quō gentiles ad illā dignitatē ſūt
3 aſſumpti. ibi. (Nō aūt ꝙ exciderit ⁊c̄.) Circa pᵐ duo
facit. pmo aplš oñdit affectū ſuū ad gentē iudeorū: ne
ea q̄ ꝯ eos dixit vel dicturus ē ex odio dicere videreꝫ.
2º eorū dignitatē oñdit. ibi (Qui ſunt iſraelite ⁊c̄.) Cir
ca pᵐ duo facit. pmo ꝯfirmat dicēda p ſimplicē aſſertō
nem dicēs. Veritatē dico: qđ maxime ꝯuenit p̄dicato
ri: q eſt teſtis vitatis. puer. 8. Veritatē meditabiꝫ gut
tur meū. Zach. 8. Pacē ⁊ veritatē diligite. Et qꝛ qnq̄
aliqs veritati quā loqtur aliqđ mēdaciū interſerit: ad
hoc excludēdū ſubdit. Nō mētior. Eph. 4. Deponen
tes mēdaciū loqmini vitatē. Scđo ꝯfirmat q̄ dicenda
ſunt p iurm̄ q̄ eſt quedā ꝯfirmatio p teſtimoniū ineffa
bilis vitatis. Tales aūt ſunt teſtes ſcōrū. pmo qdē de
us ſm Job. 16. Ecce in celo teſtis meus. Et iō dicit. In
xp̄o ieſu. i. per xp̄m ieſum q eſt vitas abſq̄ mēdacio. 2.
4 Cor. i. Dei. n. filius q p̄dicatus eſt in vobis nō fuit i il
lo eſt ⁊ nō. Scđo teſtis infallibilis ſcōrū eſt eorū ꝯſcia:
vñ ſubdit teſtimoniū phibēte mihi ꝯſcia mea. 2. Cor. i.
Gloria nr̄a hec eſt teſtimoniū ꝯſcie nr̄e. Et qꝛ interdū
ꝯſcia errat niſi per ſpm̄ ſctūm rectificeꝫ ſubdit. In ſpū
ſancto. ſ. 8. Ipſe ſpūs teſtimoniū reddit ſpūi noſtro.
¶ Deinde cū dicit. (Qm̄ triſtitia ⁊c̄.) oſtendit ſuū af
fectū ad iudeos p dolorē quē de eorū caſu patiebatur:
quē qdē. p exponit. 2º eius ſignū ponit cū dicit. (Op
tabā ⁊c̄.) Exaggerat aūt ſuum dolorē triplr. Primo
qdem ex eius magnitudine. Qm̄ mihi triſtitia eſt ma
gna: qꝛ. ſ. eſt de magno malo. i. de excidio tāte gentis:
5 Tren. 2. Magna eſt velut mare ꝯtritio tua. ¶ Sed ꝯ
hoc vr̄ eſſe qđ dr̄. Eccle. 3. Triſtitiā nō des aie tue: qđ
videꝫ ſnīe ſtoicorū cōſonare: q triſtitiā oīno ab aīo ſapi
entis ppellebant. Cū. n. triſtitia ſit de malo p̄ſenti: nō
pōt ſapienti cōpetere: cui nullū malum eſt pn̄s. Nō. n.
eſtimabant aliqđ eſſe bonū niſi honeſtū: ⁊ maluꝫ niſi
pctm̄. Sed hec opinio refelliꝫ duplr. Primo qdem qꝛ
corpales defectus: lꝫ non ſint ſimplr mala: qbus. ſ. ho
mines fiant mali: ſunt tñ quedā mala q̄ nā abhorret:
vñ ⁊ dñs p his triſtatus legiꝫ. Matth. 26. Triſtis eſt
aīa mea vſq̄ ad mortē. Scđo cum ex charitate hō deꝫ
ſuū diligere primū ſicut ſeipſum īminet ſapiēti triſti
tia laudabilis de pcō primi ſicut de peccato ſuopſius:
vñ aplš dicit. 2. cor. 12. Et lugeā multos ex eis q pecca
uerunt. Sic igiꝫ reprobaꝫ ſeculi triſtitia q̄ mortē opa
tur: pcedens ex amore ſcl̄i: ſed triſtitia q̄ eſt ſm deū vt a
pote ex diuina charitate pcedens ſalutē opatur: vt dr̄
2. Cor. 7. Et talis fuit iſta triſtitia. Scđo exaggerat eā
ex continuitate: vnde ſubdit. Et cōtinuus dolor. Non
ꝙ cōtinuo actu doleret: ſed ſm habitū. Jere. 9. Vt plo
rem die ac nocte interfectos populi mei. Tertio exag
gerat eam ex ſui veritate: cum dicit. Cordi meo: nō. n.
erat ſuperficialis: ſed in corde radicata. Tren. i. Mul
ti gemitus mei ⁊ cor meum tremens. Anathema ē nomē grecum.
¶ Deinde cū dicit. (Optabā. n. ⁊c̄.) Ponit ſignū do
loris dicens. Optabā enim egoipſe q tam feruens ſuꝫ
in charitate xp̄i: vt ſupra oñſum ē: anathema eē a xp̄o
p fratribus meis. Vbi p ſciendū ē ꝙ anathema ē gre
cū: ⁊ cōponiꝫ ab ana qđ eſt ſurſum: ⁊ theſis qđ eſt po
ſitio: vt dicaꝫ anathema q̄ſi ſurſum poſituꝫ: qꝛ. ſ. cū ca 2
piebaꝫ aliqđ in p̄da qđ nolebant eſſe in vſu hoium ſu
ſpendebāt illud in templo. Et inoleuit vſq̄ adhuc vt
ea q̄ ſunt ſepata ab hoiuꝫ cōi vſu: anathema vocarēꝫ:
vnde Joſue. 6. dr̄. Sit ciuitas hec anathema: ⁊ oia q̄ i
ea ſunt dño. Dicit ergo. Optabā egoipſe anathema eē
a xp̄o. i. ſepatus ab eo. Qđ qdem fit duplr. Vno mō p
culpā: p quā aliqs a charitate xp̄i ſepatur: eius p̄ceptū
nō ſeruans. Jo. 14. Si diligitis me mādata mea ſerua
te. Sic aūt aplus non poterat optare eſſe anathema a
xp̄o p quacūq̄ cā vt ex ſupradictis in. 8. ca. pꝫ. Eſt. n.
hoc ꝯ ordinem charitatis quo qs teneꝫ deū ſup oia di
ligere ⁊ ſalutē ſuā pluſq̄ aliorū. Et iō non dicit opto:
ſed optabā. ſ. tpe infidelitatis: ſed ſꝫ hoc nihil magnū
dicit aplš: qꝛ tunc ēt ppter ſe volebat eſſe ſeparatus a 3
xp̄o. Vnde ⁊ q̄dam glo. exponit qđ dicit: triſtitia ma
gna eſt mihi: de triſtitia qua dolebat de preterito ſtatu
pctī: in quo a xp̄o voluerat eſſe ſepatus. Alio mō pōt
aliqs eſſe ſepatus a xp̄o. i. a fruitione xp̄i q̄ habetur i
gloria. Sic aūt ſeparari a xp̄o volebat aplus p ſalute
gentiliū nedū p ꝯuerſione iudeorū: ſm illud. Phil. i.
Deſideriū hñs diſſolui ⁊ cū xp̄o eſſe: multo melius p
manere in carne neceſſariū ppter vos. Et hoc mō di
cebat. Optabā. ſ. ſi fieri poſſet anathema eſſe. i. ſepara
tus a gloria: vel ſimplr: vel ad tp̄s ppter honorē xp̄i: 4
q eſt ex ꝯuerſione iudeorū: ſm illud puer. 14. In mul
titudine populi dignitas regis. Vñ Chryſoſtomus in
lib. de cōpūctione cordis. Ita totā eius mentē deuicit
amor: vt ēt eo qđ p ceteris oibus amabilius erat eē cū
xp̄o rurſum idipſum: qꝛ ita placeret xp̄o ꝯtēneret: ſed
⁊ celorū regna qđ videbaꝫ laborū eſſe remuneratio p
xp̄o nihilominus cedere pateret. Et cām tanti affectꝰ
oñdit ſubdēs. Pro fratribus meis: vñ Eccle. 25. dr̄ ꝙ
tria ſunt pbata corā deo ⁊ hoibus: concordia fratrū.
Et ne ſꝫ intelligeret de his q erāt ſpūalr in xp̄o frēs ſꝫ il
lud Mat. 23. Oēs vos frēs eſtis ſubiungit. Qui ſunt
cognati mei ſꝫ carnē: 2. cor. ii. Semē abrahe ſūt ⁊ ego.
¶ Deinde cū dicit. (Qui ſunt iſraelite). Oſtendit di
5 gnitatē iudeorū vt eius triſtitia videreꝫ eſſe rōnabilis
ppter priſtinā dignitatē populi pereuntis: ppenſius
enim eſt malū: dignitatē pdidiſſe q̄ nunq̄ habuiſſe:
vt dicit glo. Et non ſoluꝫ ex affectu carnali pcedens.
Oſtendit aūt eorū dignitatem triplr. Primo qdem q̄
tum ad ſuā gentē cū dicit. (Qui ſunt iſraelite). i. a ge
nere Jacob deſcendētes: q eſt dictus iſrael. Gen̄. 32. ⁊
2. Cor. ii. Jſraelite ſunt ⁊ ego. Et hoc ad dignitatē pti
net. Dr̄ enim Deu. 4. Nō eſt alia natio tā grandis ⁊c̄.
Scđo oñdit dignitatē illius gētis ex dei bñficijs: inter
que pmo ponit ſpūalia beneficia: quorū vnū reſpicit p̄
ſens. Et q̄tum ad hoc dicit: quorū eſt adoptio filiorū
dei: vñ dr̄ Exo. 4. Primogenitus meus iſrael. Et hoc
qdem dicitur q̄tum ad ſpirituales viros qui fuerunt
in illo

a in illo populo. Quātū ad carnales vero supra. 8. innu
it q acceperunt spiritum seruitutis in timore. Aliud
vero bñficium ponit qd respicit futurū cū dicit. Et glo
ria. s. filiorū dei eis repromissa. In cuius signum legit.
Exo. vltimo. Q2 gloria dñi impleuit tabernaculū. De
inde ponit alia beneficia figuralia quorum tria sunt fi
gura presentis spūalis beneficij. Et horum pmum est
testamētū. i. pactū circūcisionis abrahe datū vt dicit
Gen. 17. Quāuis hoc possit referri ad testm̄ nouū qd
pmo iudeis est pdicatum. Un̄ et dñs dicebat Mat. 15.
Non sum missus nisi ad oues q perierunt domus isra
el. Et Je. 31. dr. Feriam domui israel fedus nouū. Scdz
est lex data Moysi. Un̄ et subdit. Legislatio. Ecc. 24.
Legem mandauit nobis Moyses. Tertiū est cultus
diuinus cum dicit. Et obsequiū. quo. s. deo seruiebāt: oī
2 bus aliis gentibus seruiētibus ydolis Ysa. 44. Et nūc
seruemus Jacob rectissime quem elegi.
Deinde pōit id qd ptinet ad futurā gloriā cū dicit.
(Et pmissa). Promissiones. n. iplete in veteri testō per
xpm: iudeis precipue facte vident. Unde dr infra. 15.
Dico iesum xpm ministrū fuisse circūcisionis ad ɔfirmā
das ꝛc. Fuerūt aūt eis multe pmissiones facte de bo
nis terrenis vt pz Leui. 26. et Deu. 18. Sed per illa tpa
lia bona spūalia figurant. Tertio aūt describit dignita
tem iudeorū ex origine cum dicit. (Quorum patres):
q2. s. sm carnē sunt pgeniti ab illis patribus q fuerunt
maxime deo accepti. Deut. 4. Dilexi pres tuos et elegi
3 semen eorū. Osee. 9. Quasi pma poma ficulnee eius vi
di patres eorū. Quarto ostendit dignitatē eorū ex ple
cū dicit. Ex quibus et xps est genitus sm carnē: sicut
ipse dicit Jo. 4. Salus ex iudeis est. Et ne hoc parum
videat ostendit xpi dignitatē dicens. Qui est sup oia
deus bñdictus in secula. Amen. i. Jo. vlti. Hic est ver
deus et vita eterna. In qbus verbis quatuor hereses d
struunt. Primo qdez manichei q dicebat xpm habuis
se corpus fantasticū et nō verū per hoc qd dicit sz car
nem. Hz enim veram carnē: sm illud Luc. vlti. Spūs
carnem et ossa non habet: sicut me videtis habere. Se
cundo heresis Ualentini q dixit xpm nō de massa hu
mani generis: sed de celo corpus attulisse. Qd qdem
4 excludit in hoc q dicit xpm ex iudeis sm carnē eē sm
illud Mat. i. Liber gñationis iesu xpi filij Dauid. Ter
tio heresis Nestorij qui posuit aliū esse filiū hominis
alium dei: contra quē aplūs hic dicit: q ille est ex patri
bus sm carnem qui est deus super oia. Quarto exclu
ditur heresis Arrij qui dicebat xpm esse minorē pre et
q est creatus ex nihilo. Contra quorū primum dic q
est super oia. Cōtra secundum q est benedictus p om
nia secula. Hoc enim de solo deo dicendum est q eius
bonitas duret in secula.

Hic de his q̄ tuor here ses de struũ tur.

Lectio. II.

Non aūt q exciderit verbū dei.
Non. n. oēs que ex circuncisio
ne sunt israel: hi sunt israelite:
neqz q semen sunt abrahe oēs
5 filij. Sed in ysaac vocabit tibi semē idest nō
q filij carnis: hi filij dei: sed q filij sunt pmis
sionis estimantur in semen. Promissionis
enim verbū hoc est. Scdm hoc tps veniā:
et erit sare filius. Non solum autem illa sed
et rebecca ex vno concubitu habens ysaac
patris nostri. Cum enim nondum nati fuis
sent: aut aliquid boni egissent aut mali vt sz
electionem propositum dei maneret: nō ex
operibus: sed ex vocante dictum est ei quia b
maior seruiet minori: sicut scriptum est Ja
cob dilexi. Esau autem odio habui.

Postq aplūs posuit dignitatē iudeorū: nunc ostēdit
q ista dignitas nō ptīet ad eos q carnaliter pcesserūt
ab antiquis patribus: sed ad spirituale semen qd est a
deo electum. Et pmo oñdit q hmōi dignitas pueniat
ex electione diuina. Scdo ostēdit q hec electio cōiter
pertinet ad iudeos: et ad gētiles. ibi. (Quos ēt vocauit
non solum ꝛc.). Circa pm̄ duo facit. Primo ostendit
2 quō ex electione diuina hoies spūalem dignitatē con
sequunt. Scdo mouet qōnē de iustitia diuine electio
nis. ibi. (Quid ergo dicemus). Circa pm̄ duo facit.
Primo pponit qd intendit. Scdo oñdit ppositū. ibi.
(Sed in ysaac ꝛc.) Circa pm̄ duo facit. Primo pōit fir
mitatem diuine electionis. Scdo oñdit in qbus iplea
tur. ibi. (Non. n. oēs ꝛc.) Dicit ergo pmo: ita dictū est
q eorū sunt pmissa et adoptio filiorū et gloria p quorū
casu est mihi magna tristitia et cōtinuus dolor. Nō āt
est hoc sic intelligendum q verbuz dei exciderit: idest
frustratum sit: q2 et si non hz locum in qbusdaz qui ex
ciderunt: hz locum in aliis. Ysa. 55. Uerbum qd egredi
tur ex ore meo non reuertetur ad me vacuum ꝛc. Ps.
In eternū domine permanet verbum tuum.
3 Deinde cū dicit. (Nō. n. ꝛc.) Oñdit quō et in qbus
verbum dei exciderit. Circa qd ɔsiderandū est q iu
dei de duobus pcipue gloriabant: vz de Abrahā qui p
mo accepit pactum circūcisionis a dño: vt dr Gen. 17.
et de Jacob siue israel cuius tota posteritas in populo
dei ɔnumerabat. Nō āt ita fuit de Ysa. Nā posteritas
filij eius Esau. ad pplm dei nō ptinebat. Un̄ aplūs ostē
dit ppositū. Primo qdem per cōparationē ad Jac. di
cens. Non. n. oēs q sunt ex israel idest ex Jacob sz car
nem pgeniti hi sunt vere israelite: ad quos pertinent
dei pmissa: sed illi q sunt recti et videntes deū p fidez.
Ysa. 44. Rectissime quē elegi. Un̄ et dñs dicit Natha
naeli. Jo. i. Ecce verus israelita in quo dolus non est.
4 Hoc aūt nomen israel impositū fuit Jacob ab angelo:
vt pz Gen. 32. Scdo ostendit idē pter cōparationem
ad Abrahā dicēs. Neqz omnes qui sunt carnale semē
abrahe sunt spūales abrahe filij. Quibus deus bñdi
ctionem repromisit: sed soluz illi q eius fidem et opera
imitātur. Jo. 8. Si filij abrahe estis opa abrahe facite.
Deinde cū dicit. (Sed in ysa. ꝛc.) Manifestat ppo
sitū. Et pmo qtū ad abrahā. Scdo qtū ad Jac. ibi. (Nō
solū aūt illa ꝛc.) Circa pm̄ tria facit. Primo pponit
auctoritatē scripture. o. (Sed i ysa. vocabit tibi semē).
Hoc dñs dixit abrahe vt hētur Gen. 21. Ubi agebatur
de expulsione hysmaelis. Quasi dicat. Non oēs q na
ti sunt carnalr ab abrahā ptinent ad illud semen cui
facta est repromissio sm illud Gal. 3. Abrahe dicte sūt
5 repromissiōes et semini eius. Sed illi q sunt filies ysa.
Deinde cū dicit. (Idest nō qui filij ꝛc.) Expōit au
ctoritatē iductā sm q facit ad ppositū. Ad cuius eui
dentiā accipiēdū est q aplūs dic Gal. 4. Abrahā duos
filios habuit: vnū de ancilla et aliū de libera: sed q de an
cilla. s. hysmael sm carnem natus est: q2. s. sm legem et
consuetudinem carnis ex iuuencula natus est: q autē
ex libera. s. ysaac per repromissionem et nō sm carnem
. i. nō sm carnis legez et ɔsuetudinē: q2 natus est ex ste
rili et vetula vt habet Gen. 18. Quamuis sit natus sm
carnē. i. sm substantiam carnis quā accepit a parenti
bus. Ex quo apostolus hic accipit q illi non adoptan
tur i filios dei q sunt filij carnis. i. ex hoc pso q sz car
nē pgeniti sunt ab abrahām: sed illi estimant i semine

abraham duos filios hũit

c quibus facta est repromissio q̄ sunt filij ꝓmissionis.i.fi
lii q̄ ex gr̄a ꝓmissionis diuine facti sunt filij abrahe: sꝫ
imitationem fidei: s̄m illud Mat.3. Potens est deus d̄
lapidibus his suscitare filios abrahe. Sicut ēt hismaꝰ
el s̄m carnem natus non est cōputatus in semine: sed
ysaac ꝑ repromissiōem natus. ¶ Tertio.ibi.(Repro
missionis.n.⁊c̄.) Probat conuenientē fuisse suā expo
sitionē qua ꝑ ysa. significari dixit eos q̄ sunt filij pro
missionis: q̄r.s.ysa.per ꝓmissionē natus est. Un̄ dicit.
(Promissionis.n.) Hoc verbū est qd̄ angelus: imo dn̄s
in angelo dixit ad abrahā Gen̄.18 Scd̄m hoc tempus
veniam quo significatur t̄ps gr̄e. Gal.4. cuꝫ venit ple
nitudo temporis misit filium suum.(Et erit sare filiꝰ).
2 s.per gratiam repromissionis. Unde ⁊ Gal. 4. dicitur.
Ut adoptionem filiorum reciperemus.
¶ Deinde cum dicit.(Non solum a ūt illa ⁊c̄.) Ma
nifestat ꝓpositum q̄stum ad Jacob. Et primo pōit qd̄
intendit. Scd̄o manifestat ꝓpositū.i.(Cū.n.nōdū na
ti ⁊c̄.) Dicit ergo ꝑ̄mo. Non solū illa.s.sara habuit fili
um de quo facta est ꝓmissio: sed ⁊ rebecca habēs i vte
ro duos filios: quoꝝ vnus ꝑtinebat ad ꝓmissionē aliꝰ
ad carnem solum: ⁊ hoc ex vno concubitu ysa. patris
nostri. Dr̄.n. Gen̄.25. Q: ysa. rogauit pro vxore sua eo
q̄ sterilis esset: ⁊ dedit dominus ꝯceptū rebecce ⁊ colli
debant in ventre eius paruuli. ¶ Et est notādūꝫ q̄ h̄
apl's inducit ꝯ iudeos q̄ reputabant se dei gr̄am ade
pturos propter merita p̄rem: cōtra quos dicit de viris
3 iustis Ezec.14. Q: filium ⁊ filiam nō liberabunt: sed
ipsi in iustitia sua liberabunt. Un̄ ⁊ Jo. iudeis dicebat
Mat.3. Ne ceperitis dicere p̄rem hēmus abraham ⁊c̄.
¶ Contra hoꝝ opinionē: ergo ꝑ̄mo induxerat q̄ de
filijs abrahe vnus erat electꝰ ⁊ alius reprobatus. Pos
sent aūt hoc ascribere vel diuersitati matruꝫ: q̄r hysma
el natꝰ est de ancilla: ⁊ ysa. de libera: vel diuersitati me
ritoꝝ patris: q̄r hysmaelē genuit incircūcisus. ysa. autē
circūcisus. Ut igit̄ oē subterfugium excludat inducit
exempla vbi vnus eligit̄ ⁊ alius reprobat̄ eorum q̄ nō
solum ab vno patre: sed etiam ab vna matre sunt geni
ti ⁊ eodem tempore: immo ex vno concubitu.
¶ Deinde cum dicit.(Cū nondū ⁊c̄.) Ostendit ꝓposi
4 tum ⁊ ꝑ̄mo ꝑ auctoritatem Gen̄.2. Per auctoritateꝫ ꝓ
phete.ibi.(Sicut scriptū est ⁊c̄.) ¶ Circa ꝑ̄m tria fac.
Primo designat t̄ꝑus ꝓmissionis: ⁊ dicit q̄ per repro
missionem est vnus filioꝝ rebecce alij p̄latus: cum nō
dum nati fuissent. Et sicut per superiora exclusit opi
nionē iudeoꝝ de meritis patris confidentium: ita etiā
error per hoc excludit errorem manicheoꝝ q̄ diuersitatem
mani coꝝ que hominibus accidunt natiuitati ascribūt: vt.s.
cheo vniuscuiusq̄ vita ⁊ mors disponat̄ s̄m cōstellationem
rum. sub qua natus est: cōtra qd̄ dr̄ Jer.10. A signis celi no
lite metuere que gentes timent. Subdit aūt.(Aut ali
error quid egissent bōi aut mali): vbi excludit̄ error pelagia
pela noꝝ qui dicūt s̄m merita precedentia gr̄am dari: cū in̄
giāo scriptum sit Tit.3. Non ex operibus iustitie q̄ fecimꝰ
rum. nos: sed s̄m suam misericordiā nos saluos fecit. Utrū
q̄ aūt hoꝝ ostenditur falsum: per hoc q̄ ante natiui
5 tatem ⁊ ante opa vnus filiorū rebecce alteri est p̄latꝰ.
error Excluditur per hoc ēt error origenis q̄ posuit aīas ho
orige minum simul cū angelis esse creatas: ⁊ q̄ ꝓ meritis
nis. eoꝝ que ibi egerunt bn̄ vel male diuersitatē vite sortiū
tur: s̄m quē nō posset esse veꝝ qd̄ hic dr̄: cū nōduꝫ ali
quid mali vel boni egissent. Contra hoc aūt est qd̄ dr̄
Job.38. Ubi eras cum me laudarent astra matutina: ⁊
iubilarent oēs filij dei: posset.n.s̄m. Origenis errorē
r̄ndere. Eram inter ipsos dei filios iubilātes. Scd̄o on̄
dit quid accipi posset ex ipsa promissiōe: q̄r vnus gemi
noꝝ in vtero existentiū alteri est p̄latus dicens. Ut d
ꝓpositū dei.s.volētis vnū p̄ alio magnificare: māceret:
idest firmū esset ⁊ hoc nō s̄m merita: sed s̄m electionē
.i.in q̄stum ipse deus spontanea volūtate vnū alteri p̄
elegit: non q̄r sanctus erat: sed vt sanctus esset: sꝫ illd̄.
Eph.1. Elegit nos in ipso ante mūdi ꝯstitutionē vt es
semus sancti. Hoc aūt est ꝓpositum p̄destinationis de
quo ibidē dr̄. Predestinatu s̄m ꝓpositū voluntatis eiꝰ.
Tertio ponit ꝓmissionem dicens. Non ex operibus
que nulla p̄cesserunt vt dictum ē: sed ex vocante idest
q̄ ipsa gr̄a vocantis de quo.s̄. dictū est. Quos p̄destina
uit hos ⁊ vocauit: dictum est ei.s.rebecce: q̄r maior.s.
Esau seruiet minori.s.Jacob. Qd̄ q̄dem tripl'r pōt itel
ligi. Uno mō s̄m coꝝ personas: ⁊ sic intelligitur esau 2
seruisse Ja. non directe sed occasionalr̄ in q̄stum ꝑsecu
tio quā ei intulit in eius bonū cessit s̄m illud ꝓuer.11.
Qui stultus est seruiet sapiēti. Scd̄o pōt referri ad po
pulos ex vtroq̄ ꝓgenitos: q̄r idumei aliq̄n fuerūt sub
iecti israelitis: s̄m illud p̄s. In idumeam extendā cal
ciamentū meū. Et hoc vr̄ cōpetere his q̄ p̄mittunt̄ in
gen̄. Premittunt̄.n. duo populi ex vētre tuo diuident̄
ppl's populū superabit ⁊ maior minori seruiet. Tertio
pōt intelligi figuralr̄ dictū vt per maiorē intelligat̄ po
pulus iudeoꝝ: q̄ ꝑ̄mo adoptionem filiationis accepit:
s̄m illud Exo.4. Primogenitus meus israel. Per mi
norem aūt figurat̄ ppl's gentiliuꝫ q̄ posterius est ad fi 3
dem vocatus q̄ ēt figurat̄ ꝑ filium p̄digū Luc.15. Ma
ior ergo ppl's seruiet minori in q̄stuꝫ iudei sunt n̄ri cap
sarij custodientes libros ex q̄bus nostre fidei testimōi
um perhibetur Jo.5. Scrutamini scripturas.
¶ Deinde cum dicit.(Sicut scriptū est ⁊c̄.) Probat
ꝓpositū ex auctoritate ꝓphete dicens. Sicut scriptuꝫ
est.s.i. Malach. ꝓphete ex ꝑsona dei dicentis. Jac. dile
xi. Esau aūt odio habui. Dicit aūt hic q̄dam gl. Q: id
qd̄ supra dictū est maior seruiet minori: dictū est s̄m p̄
sciam: qd̄ aūt hic dicit est intelligendū s̄m iudiciū: q̄a
.s.deus ꝓpter bona opa dilexit Jacob: sicut ⁊ oēs san
ctos diligit. ꝓuer.8. Ego diligētes me diligo. Esau ve
ro odio habui ꝓpter peccata, sicut scriptū est. Eccl.12.
Altissimus odio peccatores hꝫ. Sed q̄r dilectio homi
nis p̄uenitur a dilectione dei s̄m illud infra.10. Nō q̄
si nos dilexerimus deū: sed qm̄ ipse prior dilexit nos: 4
opꝫ dicere q̄ ante Jacob dilectus sit a deo q̄ꝫ ipse deū
dilexerit. Nec pōt dici q̄ deus ex tempore eū diligere
inceperit. Alioq̄n eius affectus esset mutabilis. Et id̄
opꝫ dicere q̄ deus ab eterno Jacob dilexit: vt dr̄ Jere.
31. In charitate ꝑpetua dilexi te. Est aūt in his verbis
apl'i cōsiderandū q̄ tria ponit in deo ꝑtinentia ad san
ctos: vꝫ electionē ꝑ quā intelligit̄ p̄destinatio ⁊ electio
dei: q̄ q̄dem realiter sunt idē in deo: sed differunt rōe.
Nam ipsa dei dilectio dr̄ s̄m q̄ vult bonū alicui abso
lute. Electio autem dr̄ s̄m q̄ per bonū qd̄ alicui vult
eū alteri p̄fert: p̄destinatio aūt est s̄m q̄ hoiem dirigit 5
in id bonū qd̄ ei vult: diligendo ⁊ eligendo: ⁊ ideo s̄m
rōnem p̄destinatio seq̄tur dilectionē: sicut ⁊ voluntas
de fine nālr̄ precedit directionē aliquoruꝫ in finem.
Electio aūt ⁊ dilectio aliter ordinant̄ in deo ⁊ in hoie.
In homine enim electio p̄cedit dilectionem: volūtas
enim hoīs mouetur ad amādūꝫ ex bono qd̄ in re ama
ta considerat rōne cuius ipsam preelegit alteri ⁊ p̄ele
cte suum amorē impendit. Sed volūtas dei est cā oīs
boni: qd̄ est in creatura: ⁊ ideo bonū per qd̄ vna crea
tura p̄fertur alteri per modū electionis consequtur vo
luntatem dei q̄ est de bono illius: q̄ pertinent ad rōneꝫ
dilectionis. Un̄ non propter aliqd̄ bonum qd̄ in homi
ne eligat deus eum diligit: sed potius eo q̄ ipsum di
ligit

a ligit preferet eum alijs eligendo. Sicut aūt dilectio de
qua hic loquitur ptinet ad eternam dei p̄destinationē:
ita et odium de quo hic loqtur ptinet ad reprobationē
qua deus reprobat pctōres. Nec est dōm q̄ ista repro-
batio sit tpalis: q2 nihil tpale est in voluntate diuina:
sed est ab eterno: q̄ qdem q̄tum ad aliqd puenit cū di-
lectione vel p̄destinatiōe: q̄tū aūt ad aliqd differt. Cō-
uenit qdem q̄tum ad hoc q̄ sicut p̄destinatio est ppa
ratio glorie: ita reprobatio est ppatio pene. Esa. 3. Pre-
parata est ab heri thophet a rege pparata. Differt autē
q̄tum ad hoc q̄ p̄destinatio iportat pparationē meri-
torū qbus pueniē ad gloriā: sed reprobatio importat
preparationē pctōꝝ qbus pueniē ad penā. Et io p̄scia
2 meritoꝝ non pōt esse aliqua rō predestinatiōis: q2 me
rita prescita cadunt sub predestinatione: sed prescientia
peccatorum potest esse aliqua ratio reprobationis ex
parte pene q̄ ppatur reprobatis inq̄tū. s. deus ppo
nit se punituꝝ malos pp pctā que a seipsis hūt non a
deo. Iustos aūt pponit se premiaturꝝ pp̄ter merita q̄
a seipsis non hūt. Osee. 13. Perditio tua israel: tantum
ex me auxilium tuum. Lectio. III.

Exo. 33. Quid ergo dicemus. Nunqd ini
quitas apud deū? Absit. Moy
si. n. dicit. Miserebor cui mi-
sertus sum: et misericordiā p̄sta
bo cui miserebor. Igitur nō volētis neq3 cur
prima q. 83. art. p 2 rētis: sed miserētis est dei. Dicit. n. scriptu
ra pharaoni. Quia in hoc ipsū excitaui te vt
ondam in te virtutem meā: et vt annuncieē
nomen meū in vniuersa terra. Ergo cuius
vult miseretur: et quem vult indurat.

¶ Postq̄ p̄misit aplūs q̄ s̄m dei electionē vnus alte-
ri p̄fert non ex opibus: sed ex grā vocantis: hic ingrit
de iustitia huius electionis. Et p̄mo pponit dubitatio
nē. Scdō soluit. ibi. (Absit. Moysi &c.). Tertio obij-
cit p̄ solōnē. ibi. (Dicis itaq3 mihi qd ad hec &c.) Dic
ergo p̄mo. Dictū est q̄ deus sine merito p̄cedente vnū
4 eligit. et alteꝝ reprobat. Quid ergo dicemus? Nunqd
per hoc pbari pōt q̄ sit iniqtas apud deum: vr̄ q̄ sic.
Pertinet. n. ad iustitiā in distributionibus vt eq̄lr equa
libus distribuaē: hoīes aūt remota dīa meritoꝝ sunt
equales. Si ergo absq3 cōsideratione meritoꝝ deus ie
qualiter distribuit vnū eligens et aliū reprobans: vr̄ q̄
sit in eo iniqtas qd est p̄ illud quod dr̄ Deu. 32. Deus
fidelis et absq3 vlla iniqtate. Ps. Iustus es dñe et rectū
error origenis. iudicium tuū. Est aūt sciendū q̄ origenes hanc obie
ctionem soluere volens incidit in errorē. Ponit enim i
suo piarchon deum ab initio solū creaturas spūales fe
cisse: et oēs equales ne ex eorum inequalitate posset s3
rōnem p̄dictam iniqtas deo ascribi: sed postea creatu-
rarum diuersitas subsecuta est ex diuersitate meritoꝝ.
Nā illaꝝ creaturaꝝ spūalium qdam p amorem cōuer
se sunt ad deū plus vel minus: et s̄m hoc distincti sunt
5 ordines angeloꝝ: q̄dam vero auerse sunt a deo plus
vel minus: et s̄m hoc alligate sunt corporibus vel no-
bilibus vel ignobilibus: q̄dam qdem celestibus corpo
ribus: q̄dam aūt corporibus demonū: q̄dam aūt corpi
bus hoīum: et s̄m hoc rō condendi et distinguēdi crea-
turas corporeas est pctm̄ spūalis creature qd est cō ra
id qd Gen. 1. dr̄. Uidit deus cuncta que fecerat et erant
valde bona: per quod daē intelligi q̄ cā pducēdi crea
turas corporales est bonitas: vt dicit Aug. 11. de ciuita
te dei. Et ideo hac opinione reiecta: videndū est qua

liter apostolus dubitationem soluat cum dicit. (Absit. b
Moysi enim dicit &c.). ¶ Et circa hoc duo facit. Pri
mo soluit obiectionem p̄dictā q̄tum ad dilectionē san
ctorum. Scdō q̄tum ad odium seu reprobationē ma-
loꝝ ibi. (Dicit. n. scriptura &c.) ¶ Circa primū duo fa
cit. Primo pponit auctoritatē scripture: ex qua proce
dit solutio. Scdō ex ea pclōnem inducit. ibi. (Igitur nō
volētis &c.) Inducit aūt auctoritatē q̄ habeē Exo. 33.
Ubi dixit dñs Moysi s̄m lr̄am nostram. Miserebor
cui voluero et clemens ero in quem mihi placuero: sed
apls inducit eam s̄m lr̄am. 70. dicens Moysi enim di 2
xit dñs. Miserebor cui misereor et misericordiā p̄stabo
cui miserebor: vbi s̄m superficiem lr̄e oīa bona nostra
dei misericordie ascribunē s3 illud Esa. 63. Miseratio-
nū dñi recordabor: laudē dñi sup oībus que reddidit
nobis. Et Tren. 3. Misericordie dñi q̄ non sum' con-
sumpti: multe. n. sunt miserationes eius exponiē autē
hec auctoritas in glo. dupl̄r. et s̄m h̄ ex auctoritate hac
dupliciter soluiē qd et obiectio. Uno modo sic. Misere
bor cui misereor: idest illi qui est dignus misericordia:
et ad maiorem exp̄ssionē iterat dicens. Misericordiā
p̄stabo cui misereor: idest cui dignū iudico misereri: si
cut et in ps. dr̄. Misertus est dñs timentibus se. Et s3
hoc l3 misericorditer sua impendat: tamē ab iniustitia
excusaē: q2 dat qbus dandū est: et q2 non dat cui dādū 3
non est s̄m rectitudinem sui iudicij. Sed misereri cui
dignum est pōt intelligi dupl̄r. Uno mō vt intelligaē
aliquis dignus misericordia: pp̄ter opera preexistētia
in hac vita l3 non in alia vt posuit origenes qd pertiet
ad heresim pelagianoꝝ q posuerunt gratiam dei hoī-
bus s̄m merita dari. Sed hoc stare non pōt q2 sicut su
pra dictū est ipsa et bona merita sunt hoī a deo et sunt p̄
destinationis effectus. Alio modo pōt intelligi vt ali-
quis dicaē dignus misericordia: non pp̄ter aliqua me
rita p̄cedētia gratiā: sed pp merita subsequētia: puta vt
dicam' q̄ de' dat alicui grā3 et pposuit eā ab eterno il
li se daturum quem presciuit ea bene fore vsurum. Et
s̄m hoc intelligit glo. q̄ misereē cui miserendū est. Un̄
dicit. Miserebor cui misertus ero. i. illi miserebor vocā 4
do: et grām apponendo cui prescius ero q̄ misericordi
am daturus esse sciens illum conuertendū et apd me
permansurū. Sed vr̄ q̄ nec hoc cōuenienter dici pos-
sit. Manifestum est enim q̄ nihil potest poni vt ratio
predestinationis qd est predestinationis effectus etiā
si accipiatur pro vt est in dei prescientia: q2 rō p̄destinatio-
nis preintelligitur p̄destinationi: effectus aūt in ipsa i
cludiē. Manifestum est aūt q̄ omne dei beneficiū qd
hoī confert ad salutem est diuine p̄destinationis effe-
ctus: diuinū aūt bn̄ficium non solum extendit se ad in
fusionem grē: qua hō iustificaē: sed etiam ad grē vsū
sicut et in rebus nālibus non solū cā ipsas formas in
rebus: sed et ipsos motus et opationes formaꝝ eo q̄ d 5
us est p̄m' oīs motus cuius operatione cessante a mo
uēdo ex formis nullus motus vel optio seqtur. Sicut
aūt se h3 habitus grē vel virtutis in aīa ad vsum ipsi-
us: sic se h3 forma nālis ad suā operationē. Et iō dicit
Esa. 26. Oia opera nostra operatus es in nobis domi-
ne. Probat aūt hoc spālr rōne Aristo. de operibus vo-
luntatis humane. Cum enim homo hēat potentiā ad
opposita: puta ad sedendū vel non sedendū: op3 q̄ re-
ducaē in actum p aliqd aliud. Reduciē aūt in actum
alterius hoꝝ per cōsilium ex quo vnū oppositoꝝ pre
eligit alteri. Sed cū iteꝝ hō h3 potentiā cōsiliandi vl
nō psiliandi oportebit esse aliqd p qd reducaē in actū
cōsilij. Et cū in hoc nō sit pcedere in infinitū: op3 et ali
qd p̄ncipiū extrinsecū superius hoīe qd ipsū moueat

c ad consiliandum: ⁊ hoc nõ est aliud q̃z deus. Sic igit̃
ipse, vsus gr̃e est a deo nec ꝓpter hoc supfluit habitus
gr̃e: sicut nec supfluunt forme nãles q̃uis deus in oi-
bus opet̃: qr̃ sicut dr̃ Sap. 8. Ipse dispõit oĩa suauiter:
qr̃. s. p suas formas oĩa iclinant̃ quasi spõte in id ad qd̃
ordinant̃ a deo. Sic igit̃ non põt ẽẽ q̃ merita pñã gra
tiam sint rõ miserendi aut p̄destinandi: sed sola dei vo
luntas s̃m quã misericorditer aliquos liberat. Mani-
festũ est. n. q̃ iustitia distributiua locũ hz in his q̃ dan
tur ex debito: puta si aliqui meruerũt mercedẽ vt: plus
laborantibus maior' merces donet̃: non aũt hz locum
in his q̃ sponte ⁊ misericorditer aliq̃s dat: puta si aliq̃s
duos paupes in via inueniens ⁊ det, vni quod põt vel
2 dispõit in elemosynã dare: non est iniquus sed miseri-
cors. Silr̃ si aliq̃s duobus eque ipm̃ offendentib', vni
dimittat offensam ⁊ nõ alteri: est misericors vni ⁊ iust'
ad alterũ: neutri ṽo iniquus. Cum. n. oẽs hoĩes ꝓpter
pctm̃ primi parentis dãnationi nascant̃ obnoxij: quos
deus p suã grãm liberat sola misericordia liberat: ⁊ sic
qbusdã est misericors quos liberat: qbusdã aũt iustus
quos nõ liberat: neutris aũt iniquus. Et iõ apl̃s q̃õnẽ
soluit p auctoritatẽ q̃ oĩa diuine mĩe ascribit. Sciẽduz
est tñ q̃ dei mĩa s̃m tria attẽdit̃. Primo qdẽ s̃m p̄desti
nationẽ q̃ ab eterno ꝓposuit aliquos liberare. ps. Mi
sericordia eius ab eterno ⁊ i eternũ. Scd̃o s̃m vocatio
nẽ ⁊ iustificationẽ qbus hoĩes soluat ex tp̃e. Ti. 3. Se
cundũ suã mĩam saluos nos fecit. Tertio magnifican
3 do p gl'az qñ liberat ab oĩ miseria. ps. Qui coronat te
in misericordia ⁊ miserationibus. Et ideo miserebor. s.
vocando ⁊ iustificãdo cui misereor: p̄destinando ⁊ mi-
sericordiã p̄stabo: finalr̃ glorificãdo eũ cui misereor: vo
cando ⁊ iustificãdo. Et hic sensus magis cõcordat cuz
nostra lr̃a que dicit misereor cui voluero: ⁊ clemẽs ero
cui mihi placet. Ubi manifeste nõ meritis: sed soli diui
ne voluntati a scribitur diuina misericordia.
¶ Deinde cũ dicit. (Igit̃ non volẽtis ⁊c̃.) Cõcludit ꝓ
positũ ex p̄missa auctoritate. Et põt hec ꝯclo multipl̃r
intelligi. Uno mõ sic. Igit̃ ipsa salus hoĩs nõ est volen
tis neq̃ currẽtis. i. nõ debet̃ alicui ꝑ aliquã eius volun
tatem vel exteriorẽ opationẽ: q̃ dr̃ cursus s̃z illud. i. co
4 rin. 9. Sic currite vt cõprehendatis. Sed est miserẽtis
dei. i. ꝓcedit ex sola dei mĩa: vt maxime seq̃tur ex au-
ctoritate inducta. Deu. 9. Ne dicas in corde tuo: ꝑ ꝑ iu
stitiã meã introduxit me dñs vt terrã hanc possiderez.
Põt aũt ⁊ alr̃ intelligi vt sit sensus. Oĩa ꝓcedũt ex dei
misericordia. Igit̃ nõ est volẽtis. s. velle neq̃ currentis
. s. currere: sed vtriuq̃ est miserentis dei: s̃m illud. i. cor.
15. Nõ aũt ego: sed gr̃a dei mecũ. Et Jo. 15. Sine me ni
hil potestis facere. Sed si hoc solũ in hoc verbo intel-
lexisset apl̃s: cũ ẽt gr̃a sine libero arbitrio hoĩs nõ velit
neq̃ currat: potuisse ecõuerso dicere: nõ est miserentis
dei sed volẽtis ⁊ currẽtis: qd̃ aures pie nõ fuerũt. Uñ
pl̃s aliq̃d est ex his ṽbis intelligẽdũ: vt. s. ꝑncipalitas
5 gr̃e dei attribuat̃. Semp. n. actio magis attribuit̃ p̄nci
pali agẽti q̃z scd̃ario: puta si dicamus q̃ securis nõ fac̃
arcã: sed artifex ꝑ securim: voluntas aũt hoĩs mouet̃ a
deo ad bonũ. Uñ. s̃. 8. dictũ est. Qui spũ dei agunt̃ hi
sunt filij dei. Et ideo hoĩs opatio interior: nõ est hoĩ p̄n
cipalr̃: sed dõ attribuẽda. Phil. 2. Deus est q̃ operat̃ in
vobis velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona volũtate. Sed si nõ ẽ vo
lentis velle neq̃ currentis currere: sed dei mouẽtis ad
hoc hoĩem: vr̃ q̃ hõ nõ sit dñs sui actus qd̃ pertiet ad
libertatẽ arbitrij. Et iõ dĩm est q̃ deus oĩa mouet: sed
diuersimode in q̃ztum. s. vnũquodq̃ mouet̃ ab eo s̃m
modum nature sue. Et sic homo mouetur a deo ad vo
lendum ⁊ currendũ ꝑ modum libere voluntatis. Sic
ergo velle ⁊ curre est hominis vt libere: non autez est d
hominis vt principaliter mouentis: sed dei.
¶ Deinde cũ dicit. (Dicit enim scriptura ⁊c̃.) Soluit
q̃õnem premissam q̃ztum ad reprobationẽ maloꝝ. Et
p̄mo inducit auctoritatẽ. Scd̃o infert ꝯclonez. ibi. (Er
go cui vult miseret̃ ⁊c̃.) Dicit ergo. Ita ostensum est q̃
non est iniquitas apud deũ q̃ztuz ad hoc q̃ ab eterno
reprobat malos. Dicit. n. scriptura ex ore dei. Exod. 9.
Quia in hoc ipsum excitaui te vel seruaui te s̃m aliaz
lr̃am: vt ostendã in te virtutẽ meã vt annũciet̃ nomen
meũ in vniuersa terra. Nostra aũt lr̃a sic hz. Et idcir-
co posui te vt ostendã in te fortitudinẽ meã vt enarret̃
nomen meũ in oĩ terra. Ubi p̄mo cõsiderandũ est q̃d
deus circa reprobos faciat: qd̃ ostendit dicens. In hoc 2
ipsum seruaui te: idest dignus eras mori ꝓpter mala
que feceras: supra primo. Qui talia agunt digni sunt
morte. Sed tñ non statim tibi mortẽ induxi. sed serua-
ui te in vita eo fine quo seq̃tur: vt. s. ostendã ⁊c̃. Et i h̃
ẽt sensu põt legi qd̃ dr̃. Excitaui te: idest ꝯiectũ apud me ꝑ
tuis meritis mortuus esses cõcessi tibi vitã quasi te ex
citarẽ. In quo apparet q̃ deus iniq̃tatem reprobis nõ
facit cum ipsi ex suis meritis essent digni statim consu
mi: sed hoc ipm̃ q̃ eos seruat in vita ꝓcedit ex nimia
sua bonitate. Jere. 10. Corripe me dñe: verũtamen in iu
dicio: ⁊ nõ i furore tuo: ne forte ad nihilũ redigas me.
Alio mõ põt intelligi: excitaui te in pctm̃ vt deterior fi 3
as. Qd̃ qdem nõ est intelligendũ hoc mõ q̃ deus i ho
mine cãet malitiã: sed est intelligendũ ꝑmissiue: qr̃. s. ex
iusto suo iudicio ꝑmittit aliquos ruere in pctm̃ ꝑꝑ pre
cedentes iniq̃tates: sicut supra primo dictũ est. Tradi
dit eos deus in reprobum sensum. Sed aliq̃d amplĩ'
vr̃ mihi in hoc esse intelligendũ: q̃ videlicet instinctu
quodã interiori mouent̃ hoĩes a deo ad bonũ ⁊ ad ma
lum. Unde Aug. dicit in lib. de gr̃a ⁊ libero arbitrio q̃
deus operat̃ in cordibus hoĩum ad inclinandas coꝝ
voluntates quocũq̃ voluerit: siue ad bona ꝓ sua mise
ricordia: siue ad mala ꝓ meritis coꝝ. Unde ⁊ deus dr̃
sepius suscitare aliquos ad bonũ s̃z illud Dañ. 13. Su
scitauit deus spm̃ pueri iunioris. Dr̃ ẽt suscitare aliq̃s
ad malũ faciendũ: s̃m illud Esa. 13. Suscitabo medos
q̃ sagittis paruulos interficiant: aliter tñ ad bona: ali-
ter ad mala. Nã ad bona inclinat hoĩum volũtates di 4
recte ⁊ ꝑ se: tanq̃ actor bonoꝝ: ad malũ aũt dr̃ inclina
re vel suscitare hoĩes occasionalr̃: in q̃ztum. s. deus hoĩ
aliq̃d proponit vel interius vel exterius: qd̃ q̃ztũ ẽ de
se est inductiuum ad bonũ: sed hõ ꝓpter suam malitiã
ꝑuerse vtitur ad malum: supra scd̃o. Ignoras q̃m beni
gnitas dei ad penitentiã te adducit: s̃m aũt duriciã tu
am ⁊ cor impenitens thesaurizas tibi irã in die ire. Et
Job. 24. Dedit ei deus locum penitentie ⁊ ille abutit̃
eo in superbia. Et similiter deus q̃ztum est de se interi
us instigat hoĩem ad bonũ: puta regẽ ad defendendũ
iura regni sui vel ad puniendũ rebelles. Sed hoc instin 5
ctu bono: malus hõ abutit̃ s̃z malitiã cordis sui. Et h̃
pz. Esa. 10. Ubi dr̃ de assur. Ad gentẽ fallacẽ mittã euz
contra ppl̃m furoris mei mandabo illi vt auferat spo-
lia ⁊c̃. Et post. Ipse aũt non sic arbitrabit̃: ⁊ cor eius
nõ ita estimabit: sed ad ꝯterẽdũ erit cor eius. Et h̃ mõ
circa pharaonez accidit q̃ cũ a deo excitaret̃ ad regni
sui tutelã abusus est hac excitatione in crudelitatem.
Scd̃o opz cõsiderare quo fine deus ista partim faciat
⁊ ptim ꝑmittat: Est. n. cõsiderandũ q̃ deus operat̃ in
creaturis ad suã manifestationẽ s̃m illud supra p̄mo.
Inuisibilia dei ꝑ ea q̃ facta sunt intellecta cõspiciunt̃.
Uñ ⁊ hmõi excitatio i hoc ipm̃ ordinat̃ ⁊ q̃ztuz ad p̄ñ
tes vt ostendã in te virtutẽ meam. Exo. 14. Uiderunt

a filij israel manū magnā quā exercuerat dñs ꝯ egypti/
quo/ os. Et q̄tum ad absentes vt annunciet nomen meū
mō d in vniuersa terra. ps. Annūciate inter gētes gloriā ei⁹.
us ex Sic igit pz q̄ q̄tum ad hoc non est iniqtas apud deū
citet q: vtit creatura sua ꝺm eius merita ad gloriā suā. Et
ma in h eodē sensu potest exponi si dicatur. Posui te .i. or
los ad dinaui maliciam tuam ad gloriam meam: deus eni. im
peccā maliciam ordinat: sed non causat.
dum. ¶ Deinde cū dicit. (Ergo cui vult miseret &c̄.) Infert
ꝯclonē q̄ꝺ im ex vtraq; auctoritate supra inducta. Nā
ex eo q̄ dictū est miserebor cui misereor: ꝯcludit. Ergo
cui vult miseret. ps. Misertus est dñs timentibus se.
Ex eo vo qd dictū est. In hoc ipm excitaui te: ꝯcludit.
1 Et quē vult indurat. Esa. 63. Indurasti cor nrm ne ti
meremus te. Ecc. 33. Ex ipsis bn̄dixit & exaltauit: & ex
ipis maledixit & humiliauit. Et qdē qd dr̄ de dei mīa du
bitationē non hz suppositis his q̄ pmissa sunt. ¶ Sz
circa indurationē vr̄ esse duplex dubitatio. Prio qdez
q: duritia cordis ad culpā ptinere vr̄: ꝺm illud. Ecc. 3.
2 Cor durū male hēbit in nouissimo. Si ergo deus indu
rat: seqtur q̄ sit actor culpe. Cōtra qd dr̄. Ja. 1. Deus in
tētator maloꝝ est. ¶ Ad q̄ dcēz q̄ deus nō dr̄ indura
re aliquos directe quasi in eis caēt maliciā: sed indire/
cte: inq̄tū. s. ex his q̄ facit in hoīe ipius vel ex hō sumit
occasionē pcti: & hoc ipse deus pmittit. Un̄ nō dr̄ idu
rare quasi immittendo maliciā: sed nō apponēdo grām.
¶ Scd̄a dubitatio est q: ipsa obduratio nō vr̄ diuine
voluntati posse ascribi cū scriptū sit. 1. Thes. 4. Hec est
volūtas dei scrificatio vr̄a. Et. 1. Thi. 2. Qui vult oēs
hoīes saluos fieri. ¶ Ad qd dcm̄ est: q̄ tā mīa q̄z iusti
tia dispōnem volūtatis important. Un̄ sicut miseratio
3 attribuit diuine volūtati ita & id qd est iusticie. Sic er
go intelligendū est cui vult miseret. s. p suā misericordi
am & quē vult indurat per suā iusticiā: q: illi quos idu
rat hoc merent vt indurent ab ipso: vt supra primo ca
pitulo dictum est. Lectio. IIII.

Dicis itaq; mihi. Quid adhuc
q̄ritur. Voluntati eniz eius qs
resistit. O hō tu qs es: qui respō
deas deo. Nunqd dicit figmen
tum ei q se finxit: qd me fecisti sic. An nō hz
potestatem figulus luti ex eadem massa fa
4 cere aliud qdem vas in honorē: aliud vero
in cōtumeliam. Qr si deus volens ostende
re irā: & notā facere potentiam suā: sustinu/
it in multa patiētia vasa ire apta in interituz
vt ostenderet diuitias glorie sue in vasa mi
sericordie que preparauit in gloriam.
¶ Posita solutione premisse q̄ōnis. Hic aplс ꝯ ipsam
solutionē obijcit & precipue ꝯ vltimam ꝯclonem que
dictū est. Cuius vult miseret: & quē vult indurat. Pri
mo ergo ponit obiectionē. Scd̄o solutiōem. ibi. (O hō
tu qs es &c̄.) Dicit ergo pmo. Dictū est q̄ deus cuius
vult miseretur & quē vult indurat. (Dicis itaq; mihi.)
5 Quid adhuc querit. i. quid opz vlterius q̄rere de cau/
sa bonoꝝ & maloꝝ q̄ hic agunt: cum oia voluntati di/
uine attribuant que est cā sufficiens: eo q̄ nullus pōt
ei resistere. Unde seqtur. Volūtati eius quis resistet?
Ecc. 1. Proposui in aīo meo q̄rere & inuestigare sapien
ter de oibus q̄ fiunt sub sole. Vel aliter. Quid adhuc
querit: idest conq̄ritur deus de hoībus qn̄ peccant: sic
Esa. 1. Filios enutriui & exaltaui &c̄. Ideo aūt vr̄ iustaz
querimoniā non habere: q: ex volūtate eius totū pro/
cedit: cui nullus pōt resistere. Unde subdit. Voluntati b
eius quis resistet? Vel aliter. Quid adhuc q̄ritur. s. ab
hoīe vt faciat bonū vel malum. Mich. 6. Judicabo ti/
bi o homo qd sit bonū & quid deus reqrat a te &c̄. Fru
stra aūt reqritur ab aliquo qd nō est in eius ptate. Ni
hil aūt in hoīs potestate esse vr̄ ꝺm predicta qbus om
nia diuine voluntati vident ascribi: cui resisti non po/
test. Seqtur. Voluntati enim eius quis resistet? Qua
si diceret. nullus. Hester. 13. Nō est q ine possit resiste/
re voluntati. Et hec videtur esse intentio apostoli.
¶ Deinde cū dicit. (O homo tu qs es &c̄.) Rn̄det ta/ 2
cite q̄ōni. ¶ Ad cuius responsionis intellectuz consi
derādū ē: q̄ circa electionē bonoꝝ & retributionē ma
lorum duplex qd pōt moueri. Una qdem in generali
quare deus velit quosdam indurare & quorūdam mi/
sereri. Alia vo in spāli quare velit huius misereri & hūc
vel illū indurare. Et pōt qdē rō huius q̄ōnis assigna
ri. Scd̄e aūt q̄ōnis non potest assignari rō nisi simplr
dei voluntas: cuius exemplū pz in rebus hūanis. Si
enim aliquis edificare volēs haberet multos lapides
similes & equales cōgregatos posset rō assignari qua
re quosdā pōat in sūmo & quosdā in imo ex parte finis
q: ad pfectionē domus quā facere intēdit reqrit & fun
damentū qd hz lapides in imo: & cacumen parietis q̄
hz lapides in summo. Sed quarē ponat hos lapides
in sūmo & hos in imo nō hz aliquā rōnem nisi q: arti/ 3
fex voluit. Primo igit aplс rn̄det dubitationi q̄tū ad
q̄ōnem scd̄am quare. s. huius hoīs misereatur & illū in
duret. Scd̄o q̄tū ad q̄ōnem primā. quare. s. qbusdam
misereat & quosdam induret. ibi. (Qr si volens deus
&c̄.) ¶ Circa pmū tria facit. Primo arguit ꝑsumptionē
q̄rentis. Scd̄o inducit auctoritatē que q̄ōnē soluit ibi.
(Nunqd dicit figmentū &c̄.) Tertio exponit auctori/
tatem. ibi. (An non hz ptātem &c̄.) Dicit ergo primo.
O hō q es fragilis & ignorās tu qs es q rn̄dēs deo: vn̄
sufficis ad rn̄dendū ei si voluerit tecū iudicio cōtēde/
re. Job. 9. Si voluerit contendere iudicio cū illo nō po
terit ei rn̄dere vnū pro mille. Et sicut dr̄ Job. 39. Qui
arguit deum dz ei rn̄dere. In quo datur intelligi q̄ ho 4
mo non dz scrutari rōnem diuinoꝝ iudicioꝝ cum inten
tione apprehendendi eo q̄ excedant rationem huma/
nam. Ecc. 3. Altiora te ne quesieris. Prouer. 25. Per/
scrutator maiestatis opprimetur a gloria.
¶ Deinde cū dicit. (Nunqd dicit figmētū &c̄.) Indu Arti
cit auctoritatē: que habet Esa. 45. Nunqd dicit lutuz tex
figulo suo. Quid facis & opus tuū sine manibus. Ubi ꝯmē
considerandum est q̄ si aliqs artifex ex mā vili faciat dāt
vas pulchrū & nobilibus actibus accōmodatū totum ab arī
ascribit bonitati artificis: puta si ex luto faciat scutel/ & nō
las & vrceos ad nobilē mensam decentes. Si vo ex vi pōt
li mā: puta ex luto faciat vas accōmodatū vilibus vsi opus
bus: puta coqne vel hmōi officijs non posset vas con ꝯque
queri si rōnē hēret: posset. n. ꝯqueri si ex mā p̄ciosa q̄ p̄ ri de
facet artificis opationi: puta ex auro & lapidibus p̄cio artifi
sis faceret vas ad vilia officia deputatū. Hūana aūt nā ce.
vilitatē hz ex sua mā: q: vt dr̄ Gen. 2. Fecit deus hoīem 5
de limo terre: sed maiorem vilitatē hz ex corruptione
pcti q̄ per vnū hoīem in hunc mūdum intrauit. Et iō
hō luto merito cōparat. Job. 30. Cōparatus sum luto
& assimulatus sum fauille & cineri. Un̄ qcqd boni hz
hō dz bonitati diuine quasi ptie figuli ascribere. Ysa.
64. Nunc dñe pr̄ es tu: nos vo lutu: & fictor noster tu:
& opus manuū tuaꝝ oēs nos. Si vero deus hoīez ad
meliora ꝓmoueat: sed in sua infirmitate eū dimittens
deputat eum ad infimum vsum nullam ei facit iniuri/
am vt possit iuste de deo conqueri.

c ¶ Deinde cũ dicit.(An nõ hȝ potestatem rc̃.)Expo
nit apl's verba pphe. Quasi dicat. Hoc est dictũ. Fig/
mentũ idest vas factile nõ posset dicere fictori qd me
fecisti sic: qꝛ figulus liberã ptãtem hȝ ex mã luti opus
facere qḋcũqꝫ sibi placuerit. Uñ dicit. An nõ hȝ ptãtẽ
s. liberã figulus luti q. s. opaṫ in vsũ mã: ex eadẽ massa
s. vilis mãe facere absqꝫ alicuius iniuria aliud qdẽ vas
in honorẽ. i. in honorabiles vsus: aliud vero in contu
meliã. i. in vsus viliores. 2. Thi. 2. In magna enim do
mo non solũ sunt vasa aurea ꝛ argentea: sed ẽt lignea
ꝛ fictilia: ꝛ q̃dã qdem in honorẽ: q̃dam aũt in contu/
meliã. Et silr deus liberã ptãtem hȝ facere ex eadẽ cor
rupta mã humani generis sicut ex quodaȝ luto nulli
a faciendo iniuriã quosdã hoies preparatos in gloriaȝ:
quosdam aũt in miseria derelictos. Jere. 18. Sicut lu/
tum in manu figuli: ita in manu mea vos dom' israel.
¶ Deinde cũ dicit.(Q: si volens deus rc̃.) Soluit p
mam q̃ōnem. s. quare deus velit qbusdã misereri ꝛ q̃s/
dã in miseria derelinq̃re: siue quosdã eligere ꝛ quosdã
reprobare. ¶ Circa qḋ ꝯsiderandũ est q finis diuȝ di
Ele/ uinoꝝ opuȝ ẽ mãifestatio diuĩe bõitatis. puer. 16. Uni
ctio uersa pp semetipm opatus est dñs. Uñ supra pmo di/
ꝛ pro ctũ est q inuisibilia dei p ea q̃ facta sunt intellecta cõ
batio spiciunṫ. Tanta est aũt diuine bonitatis excellẽtia q
consi nõ põt vno mõ nec in vna creatura sufficienter mani
stit in festari. Et iõ diuersas creaturas ꝯdidit in qbus diuer
duo/ simode manifestaṫ. Precipue aũt in creaturis rõnali/
bus. bus in qbus eius iustitia manifestaṫ q̃tũ ad illos q̃s
p eoꝝ meritis punit: mĩa v̇o in illis quos ex sua grã li
b berat. Et iõ vt vtrũqꝫ in hoibus manifestareṫ: quosdã
misericorditer liberauit: sed non oẽs. Prio g̃ ponit rõ
nẽ reprobationis maloꝝ. Scḋo põit rõnẽ electiõis bo
noꝝ. ibi.(Ut oñderet diuitias rc̃.) Est autẽ in vtrisqꝫ
triplex dñia attendenda. Prima qdẽ fm finẽ. Scḋa fȝ
vsum. Tertia fm diuinũ actũ. Finis aũt reprobatiõis
vel obdurationis maloꝝ est manifestatio diuine iusti
tie ꝛ virtutis. Et q̃tũ ad hoc dicit: q idẽ est vt si deus
volens ostendere irã suã. i. iustitiã vindicatiuã. Nõ. n.
dr ira in deo fm affectus cõmotionẽ: sed fm effect' vin
dicte. supra. i. Reuelaṫ ira dei rc̃. Addit aũt. Et notaȝ
facere potentiã suã: qꝛ deus ꝯ malos nõ solũ vtiṫ ira. i.
vindicta puniẽdo eos sibi subdi: sed ẽt sua po' subijci/
4 endo sibi. Phil. 3. Scḋȝ opationẽ qua põt ẽt sibi subij
cere oĩa. Exo. 14. Uiderunt egyptios mortuos sup li/
tus maris ꝛ manũ magnã quaȝ exercurat dñs ꝯ eos.
Usus aũt maloꝝ ad quẽ vtiṫ eis deus est ira. i. pẽa. Et
ideo vocat eos vasa ire. i. iustitie instrã: qbus deus vtiṫ
ad oñdendã irã. i. iustitiã vindicatiuã. Ephe. 2. Eram'
nã filij ire. Actus vero quẽ deus erga eos exercet non
est q disponat eos ad malũ: qꝛ ipsi de se habent dispo/
sitionem ad malũ ex corruptione pmi pctĩ. Unde dic̃.
Uasa apta in interituȝ. i. in se hñtia aptitudinẽ ad eter
nã damnationẽ. Geñ. 6. Uidens deus q multa malitia
hoium esset in terra: ꝛ cũcta cogitatio humani cordis
intenta esset ad malũ omni tpe. Hoc aũt solũ deus cir
5 ca eos agit q eos pmittit agere q̃ concupiscunt. Un/
de signanter dicit. Sustinuit. Et hoc eius patientiam
demrat q nõ statim vindictã infert. Uñ addit. In mul
ta patientia. Ecc. 5. Altissimus est patiens redditor.
¶ Deinde ex pte bonoꝝ similiter tria ponit. Primo q
dem finẽ cũ dicit.(Ut oñderet diuitias glĩe sue). Finis
enim electionis ꝛ miserationis bonoꝝ est vt manifesta
ret in eis abũdantiã bonitatis sue reuocãdo eos a ma/
lo: ꝛ ad iustitiaȝ eos trahendo ꝛ finalr eos pducere in
glĩaȝ. Et hoc est qḋ dicit. Ut oñderet diuitias glĩe sue:
de qbus diuitijs supra. 2°. An diuitias bonitatis eius

contentis? Ephe. 2. Deus aũt q diues est in mĩa. Si/ d
gnanter aũt dicit. Ut oñderet diuitias glĩe sue: qꝛ ipsa
cõdemnatio ꝛ reprobatio maloꝝ q̃ est fm dei iustitiaȝ
manifestat ꝛ cõmendat sctõꝝ glĩam q ab ipsa tali mi/
seria liberanṫ. Scḋo describit vsuȝ eoꝝ cũ dicit. In va
sa mĩe. Noiat aũt bonos vasa mĩe: qꝛ vtiṫ eis deus q̃/
si instrĩs ad suaȝ mĩam manifestandam. Ecc. 44. Isti
sunt viri mĩe. Tertio ponit actũ quẽ circa eos de' ex/
ercet. Nõ. n. deus eos solũ sustinet q̃si de se aptos exñ/
tes ad bonũ: sed eos pparat ꝛ disponit vocãdo ad glo/
riam. Uñ dicit. Que pparauit in glĩam. ps. Preparãs
montes in ṽtute tua. Est aũt ꝯstructio defectiua ꝛ su
spensiua vsqꝫ hic: ꝛ vt sit sensus. Si deus volẽs hõ face
te qbusdã misereṫ ꝛ quosdã indurat qd ꝯ hoc iuste po 2
terit dici? Quasi dicat. Nihil. Nõ. n. sic quos vult idu
tat vt eos peccare cõpellat: sed sustinet eos vt fm suaȝ
inclinationem tendant in malũ. Lectio. V.

Uos ꝛ vocauit nõ solũ ex iude/
is. sed ẽt ex gentib' sicut in osee
dicit. Uocabo nõ plebẽ meaȝ:
plebẽ meã: ꝛ nõ dilectã: dilectã
ꝛ nõ misericordiã ꝯsecutã: misericordiã cõ Osee
secutã. Et erit in loco vbi dictũ est eis: non 7°.
plebs mea vos: ibi vocabunṫ filij dei viui. 3
Esaias aũt clamat p israel. Si fuerit nume
rus filioꝝ israel tanq̃ȝ arena maris reliquie Es. 9.
salue fient. Uerbũ. n. cõsumãs ꝛ abbreuiãs
in eqtate: qꝛ verbũ breuiatũ faciet dñs sup
terram. Et sicut pdixerat Esaias nisi domi Esa.
nus sabaoth reliq̃sset nobis semen: sicut so pmo
doma facti essemus: ꝛ sicut gomorra simi/
les fuissemus. Quid ergo dicemus. Qꝛ gẽ
tes q̃ non sectabanṫ iustitiam apphenderũt
iustitiam: iustitiã aũt q̃ ex fide est: israel vero
sectando legẽ iustitie in legem iustitie nõ p/
uenit. Quare. Quia non ex fide: sed quasi
ex opibus. Offenderunt enim in lapidẽ of 4
fensionis: sicut scriptum est. Ecce pono in
syon lapidem offensionis ꝛ petram scãda/
li: ꝛ omnis q credit in eum non ꝯfundeṫ. mat. 16. c.
¶ Postq̃ȝ apl's ostendit q dei grã daṫ hoibus ex diui
na electione p quã hoies ad grãȝ vocanṫ: hic oñdit q
pdicta electio siue vocatio nõ solũ ptinet ad iudeos vt
ipsi poterãt gl'ari: pp hoc qḋ dr Deu. 4. Dilexit pres
tuos. Sed ẽt ad gẽtes. Et pmo pponit qḋ intẽdit. 2°
pbat ppositũ. ibi.(Sicut in osee dicit rc̃.) Tertio ex
dictis infert ꝯnẽ. ibi.(Quid g̃ dicemus rc̃.) Dicit er/
go pmo. Dictũ est q sctõs pparauit in glĩam: q̃s ꝛ vo
cauit. s. p grãm suã nõ solũ ex iudeis: sed ẽt ex gẽtibus
. s. 3. An iudeoꝝ deus tm̃? Nõne ꝛ gentiũ. Sopho. 2.
Adorabunt eũ viri de loco suo oẽs insule gentium.
¶ Deinde cũ dicit(. Sicut in osee dicit rc̃.) Probat p
positũ. Et pmo q̃tũ ad gẽtiles. 2° q̃tũ ad iudeos. ibi.
(Esa. aũt clamat rc̃.) ¶ Circa pm̃ põit duas auc̃tates
osee loquẽtis p gẽtib'. Quaꝝ p' pmittit eis dõa dei.
2° ipsaȝ diuinã filiationẽ. ibi. (Et erit i loco rc.) Dicit
ergo pmo. Sicut dñs dicit in osee. qꝛ ipse erat q loq̃ba
tur in pphetis. 2. Re. 23. Spus dñi locutus est p me ꝛ
sermo eius p linguã meã. Uñ ꝛ osee pmo dr. Principi
um loquẽdi dño i osee. Est aũt ꝯsiderandũ q a tribus
bonis

a bonis q̃ in iudeis eminebãt gentiles erãt alieni: quo-
rũ pᵐ erat diuinus cultus rõne cuius dicebãtur ppl's
dei: q̃si ei seruiẽtes et eius pceptis obediẽtes. Unde i ps.
dr̃. Nos aũt ppl's eius et oues pascue eius. Sed ab hu
ius ppli societate gẽtiles erãt alieni fm illud Ephe. 2.
Alienati a cõuersatiõe israel et hospites testõꝝ. Sed p
xp̃m facti sunt ppl's dei. Tit. 2. Dedit semetipm p no
bis vt emẽdaret sibi ppl'm acceptabilẽ. Et hoc est qd
dic. Uocabo nõ plebẽ meã .i. gẽtilitatẽ q̃ nõ erat plebs
mea: plebẽ meã .i. ad hoc vt sit plebs mea. Scdm est p
uilegium diuine dilectionis. Osee. 3. Diligit dñs filios
2 israel in eo .s. q eis multa beneficia inducentia ad spã
lem grãm pstabat a qua qdem dilectione: gẽtiles olim
erant exclusi. Ephe. 4. Alienati a vita dei pp igno:ã
tiam q̃ est in illis. Et io dicit: et nõ dilectam meã .s. gen
tilitatẽ vocabo dilectam meã. Ephe. 2. Uos q aliquã
do eratis longe facti estis ppe in sanguie xp̃i. Ro. 5. Cũ
inimici essemus recõciliati sumus deo i morte filij ei⁹.
Tertiũ est libertas a pctõ originali q̃ iudeis in circun
cisione cõferebat. Esa. 14. Miserebit dñs Jac. Sed hu
ius miserationis gẽtiles nõ erãt pticipes. Eze. 16. Qñ
natus es i die ortus tui nõ est pcisus vmbilicus tu⁹.
Et infra. Non pepcit sup te oculus meus vt facerem
3 vnum de his misertus sum tui. Sed postea p xp̃m sunt
mi̾am cõsecuti. Jõ seqtur. Et nõ misericordiã cõsecutam
mi̾am cõsecutam. Ti. 3. Scdm suã misericordiã saluos
nos fec. Hec at auctoritas hr̃ osee. 2. scdm. 70. loco cu-
ius lr̃a nr̃a hz. Miserebor eius q̃ fuit absq3 misericor
dia: et dicam non pplo meo populus meus es tu.
¶ Deinde cũ dicit. (Et erit in loco et c.) Inducit aliã
auctoritatem q̃ hr̃ osee. i. In qua eis repromittit digni-
tas filiorũ dei de qua iudei gloriabãt pp id qd dr̃ Jsa.
i. Filios enutriui et exaltaui: ipsi aũt spreuerũt me. Et
Deu. 32. Nõne ipse est pr̃ tuus? Gentiles ẽt nõ solũ di
cebant filij qd ptinet ad eos q ex amore deo seruiũt et
4 spũ dei agunt: vt .s. 8. dictũ est: sed nec ẽt digni erãt vt
ppli dei dicerent qd ptiere poterat ẽt ad eos q spm ser
uitutis acceperant in timore. Unde dicit. Et erit in loco
.i. in iudea: vbi dictũ est eis .s. gentilibus a iudeis quasi
ex psona dei loquẽtibus. Non plebs mea vos: q: non
reputabant eos ppl'm dei ibi .i. et apud iudeos creden
tes vocabunt filij dei. Uel in loco .i. toto mũdo in quo
cõuertent sicut pseliti quos iudei faciebãt q suis locis
derelictis in iudeã pgebant: hoc aũt nõ ita futurũ esse
in his q ad xp̃m cõuertendi erãt oñdit Sopho. 2. Ado
rabũt eũ viri de loco suo. Unicuiq3 ergo i loco suo ha
bitãti: vbi dictũ est: eis olim ex diuina sñia nõ plebs mea
5 vos: ibi vocabũt filij dei p diuinã adoptionẽ. Jo. i. De
dit eis ptãtem filios dei fieri his q credũt in noie eius.
Clamat ¶ Deide cũ dicit. (Esa. aũt clamat et c.) Probat p po
Esa. situ q̃ntũ ad iudeos p auctoritatẽ Esa. Et ponit duas
p cõ auctoritates: quarũ pma vr̃ ptinere ad oẽs credẽtes ex
uersa iudeis. 2ª spãliter ad aplõs ibi. (Et sicut pdixit et c.) Di
tione cit ergo pmo: dictũ est p Osee p gẽtilibus Esa. Autẽ
iud. clamat .i. apte loqtur p cõuersione israel. 58. Clama ne
Judei cesses quasi tuba exalta vocẽ tuã. In hac at pª aucto-
non ritate pponit paucitatẽ cõuersorũ dicẽs. Si fuerit nume
oẽs rus filiorũ israel quasi arena maris .i. innumerabiles pre
salua multitudine gentiũ. Gen. 22. Multiplicabo semẽ tuũ
habẽ velut arena maris et c. 3. Reg. 4. Juda et israel innume-
tur rabiles quasi arena maris. Relique salue fient .i. nõ oẽs
neq3 nec maior ps: sed aliq pauci: q̃ relinquunt ex excidio
ma- aliorũ. Michee. 7. Factus sum sicut q colligit in autũ
ior no racemos vindemie. Infra. ii. Relique fm electionem
pars grẽ salue facte sunt. 2° ibi. (Uerbũ .n. cõsumãs et c.) Assi
gnat cãm salutis. Et pmo põit efficaciã euãgelici ver

bi dicens. (Uerbũ .n. cõsumans et abbreuians in eqta- b
te.) Ubi notat duplex efficacia euãgelici vbi: pma est:
q: est cõsumans .i. pficiens: vt .n. dr̃ Heb. 7. Nihil ad p-
fectũ adduxit lex. Dñs aũt dicit. Ma. 5. Non veni sol
uere legẽ: sed adimplere: tũ q: figuris legis vitatẽ adhi
buit: tũ q: pcepta legis moralia debito mõ exposuit et
occasiones trãsgrediẽdi abstulit: et ẽt eis cõsilia pfectio
nis adiunxit. Unde et iuueni diuiti Ma. 19. q oia manda
ta legis seruauerat dixit. Unũ tibi deest: si vis pfectus
esse: vade et vẽde oia q̃ hẽs et c. Et pp hoc discipulis su
is dicebat ma. 5. Estote pfecti sicut et pr̃ vr̃ celestis pfe 2
ctus est. 2ª efficacia est abbreuiãdi et hec cõueniẽter pri-
me adiungit: q: q̃nto aliqd vbũ est magis pfectũ: tãto ẽ
altius: et p cõñs magis simplex et breue. Est aũt vbum
euangelij abbreuiãs vba legis: q: oia sacrificia figura
lia legis in vno vo sacrificio cõphendit: quo xp̃s obtu
lit seipm p nobis hostiã: vt dr̃. Eph. 5. Oia vo pcepta
legis moralia in duobus pceptis charitatis cõcludit.
Mat. 22. In his duobus mandatis vniuersa lex pen-
det et pphe. Unde dicit. (Abbreuiãs in eqtate). Uel qa
nihil est pretermissũ de multitudie figurarũ et pceptorũ
legis qn sub breuitate euãgelij cõphẽderet. Uel q: ni
hil ipsorũ remanet obseruandũ qd est equũ fm dictũ rõ
nis naturalis. ps. Oia mãdata tua eqtas: subaudiẽdũ ẽ at
erit: vt sit sensus vbũ euãgelij erit abbreuians et consu 3
mans in eqtate. 2° cũ dicit. (Q: vbũ et c.) Assignat rõ-
nem pdicte efficacie dicens. Q: dñs sup terram exñs .i. Efficacia
in terris tanq3 hõ in bitans: fm illud Bar. 3. Post hĩ euangelij
terris visus est et c. Faciet verbũ breuiatũ. Perfectius consistit in
.n. dz esse verbũ et maioris virtutis qd ipse dñs de⁹ car duobus:
ne indutus locutus est p semetipm q̃3 verba q̃ locut⁹ q: pficit
est p pphas: fm illud heb. i. Multipharie multisq3 mo et ab-
dis olim deus loquẽs pribus in pphis et c. Uel alr: q: breuiat.
dñs .s. deus pr̃ faciet sup terrã vbũ breuiatũ .i. incarna
tũ: q: filius dei exinaniuit semetipm formã serui accipi
ens. Dr̃ at exinanitũ vel breuiatũ: nõ q: aliqd subtra-
ctũ sit plenitudini vel magnitudini diuinitatis ipsi⁹: sed
q: nr̃am exilitatẽ et puitatẽ suscepit. Hr̃ at hec auctori
tas. Esa. io. vbi fm lr̃am nr̃am sic dr̃. Si fuerit ppl's tu
us israel q̃si arena maris relique cõuertent ex eo. Consu
matio abbreuiata inũdabit iustitiã. Cõsumationẽ .n. et 4
abbreuiatiõem dñs ds exercituũ faciet i medio cõterre.
¶ Deinde cũ dicit. (Et sicut pdixit Esa. et c.) Inducit
auctoritatẽ pertinentẽ spãliter ad aplõs dicens. Et sicut
pdixit Esa. i. Nisi dñs sabaoth .i. exercituũ vel virtutũ
reliqsset nobis .s. ex sua mi̾ia semen .i. verbũ euangelij.
Uel semen .i. xp̃m. Gal. 3. Et semini tuo q est xp̃s. Uel
semen .i. apostolos. Esa. 6. Semen sctm̃ erit id qd stete
rit in ea. Sicut sodoma facti essemus: et sicut gomorra
similes fuissemus. Grauius .n. fuit pctm̃ iudeorũ q̃3 so
domorũ. Tren. 4. Maior effecta est iniqtas ppli mei
pctõ sodomorũ. Et eze. 16. Non fecit sodoma ipsa et fi-
lie eius sicut fecisti tu et filie tue. Et ideo q iudei non 5
sunt totalr̃ exterminati: sicut sodomite est diuine mi̾e
iputãdũ. Tren. 3. Mi̾e dñi q: nõ sumus consumpti.
¶ Deinde cũ dicit. (Quid ergo dicemus). Infert cõ
clusionem ex dictis. Et pmo quantum ad gentes. Se
cundo q̃tum ad iudeos ibi. (Israel vero et c.) ¶ Cir-
ca pᵐ duo facit. Pio cõcludit qd intẽdit dicens. Quid
ergo dicemus ex cõsideratione pdictorũ. Hoc inquã q
oẽs apprehenderũt .i. cõsecute sunt iustitiã .s. qua voca
tur filij .i. Cor. 6. Et hoc qdem fuistis fz iustificati estis.
Et hoc qdem ex vocatione diue electionis non ex me
ritis qd pz per hoc qd dicit. Que nõ sectabant iustitiã
fm illud Eph. 2. Eratis in illo tpe sine xp̃o alienati a
cõuersatione israel. 2° exponit qd dixerat: iustitiã aũt q̃

c ex fide est nō cā q̄ in opibus ↄsistit. Nō.n. ad h̄ gētes
puerse sunt: vt iustitiā legalē obseruēt: s₃ vt iustificent
p xp̄i fidē. s̄.2°. Iustitia aūt dei per fidem iesu xp̄i.
¶ Deinde cū dicit.(Israel vero rē.) Inducit cōclusio
nem ↄ̄tuz ad iudeos. Et p̄mo ↄcludit qd̄ intendit di
cens.(Israel v̄o).i.ppl̄s iudeoꝝ: sectando legē iustitie
in legē iustitie non puenit. Dr̄ lex iustitie lex sp̄ūs vi
te: per quā hoīes iustificant ad quā₃ iudeoꝝ populus
non puenit quā: tn̄ sectabat obseruando vmbrā huius
sp̄ūalis legis que cōsistit in obseruationibus legalib⁹.
Heb.10. Umbram h̄ns lex futuroꝝ bonoꝝ. Uel sectā
do legē iustitie .i. legē Moysi q̄ est lex iustitie si sit bn̄
intellecta: q: docet iustitiā. Uel dr̄ lex iustitie: q: facit
2 hoīes iustos nō vere: sed exterius dū pctā vitant non
ex amore: sed timore pene quā₃ lex infligebat. Esa.51.
Audite me q sequimini q̄ iustum est ꝛ q̄ritis dn̄m. Et
in eodē. Audite me q scitis iustū ppl̄s meus lex mea i
cordibus eoꝝ. ¶ Scd̄o assignat cām dicens quare. s.
dum sectarent legē ad legē iustit e nō peruenerūt: q:
.s. nō per debitā viam sectabant. Et hoc est qd̄ subdit:
Q: nō ex fide. s. xp̄i q̄rebāt iustificari: sed quasi ex opi
bus legis. Seq̄bat.n. figurā ꝛ repudiauerunt veritatē
supra.3. Ex operibus legis nō iustificabit oīs caro co
ram illo. ¶ Tertio manifestat cām ppositā. Et p̄mo
ppōnit manifestationē dicens. Offenderūt.n. in lapi
dem offensionis.i. ad xp̄m q assimilat lapidi offensio
nis: in hoc q̄ sicut lapis in quē offendit non cauet pp
suā paruitatē: ita iudei videntes xp̄m infirmitate nr̄a
cōrentū nō cauerūt in eū offendere. Esa.53. Quasi ab
3 scōditus vultus eius: ꝛ despectus: vn̄ nō reputauim⁹
eum. Jere.13. Anteq̄ offendant pedes vestri ad mon
tes caliginosos.i. ad xp̄m. ꝛ eius apl̄os q dicunt mon
tes caliginosi pp hoc q̄ eoꝝ dignitas ꝛ magnitudo la
tebat. Scd̄o ad hoc inducit auctoritatē dicens. Sicut
scriptū est in Esa. s. Cōponit aūt apl̄s verba Esa. in di
uersis locis scripta. Nam Esa.28. dr̄. Ecce ego mitta₃
in fundamētis syon lapidem. Lapidem angularē pba
tum p̄ciosum in fundamento fundatū. Qui credide
rit non festinet. Et hinc sumitur p̄ncipium auctorita
tis. Ecce ponam in syon lapidem. s. quasi fundamen
tum in quo designat q̄ xp̄s diuina ordinatione cōsti
tutus erat ecclesie fundamentū. i. Cor.3. Fundamen
4 tum aliud nemo pōt ponere p̄ter id qd̄ positū est qd̄ ē
xp̄s iesus. Legit ēt Esa.8. In lapidē aūt offensionis ꝛ
petrā scandali duabus domibus israel. Et hinc sumit
mediū auctoritatis quo dicit. Lapidē offensiōis ꝛ pe
tram scandali vt offensio referat ad ignorantiā: q: vt
dr̄. i. Cor.2. Si cognouissent nunq̄ dn̄m glorie cruci
fixissent. Scandalum aūt referendu₃ est ad impactio
nem ꝛ casum quo per infidelitatē ceciderunt xp̄um ꝛ
eius apl̄os psequētes. i. Cor.1. Nos predicamus xp̄m
crucifixum iudeis qdem scandalu₃. Luc.2. Ecce h̄ po
situs est in ruinā rē. Finis ār auctoritatis sumit Exo.
28. capi. Qui crediderit nō festinet: loco cuius hic dr̄.
Ois q credit in eum non confundetur: q:. s. cōsequet
mercedem a deo. Ecc.2. Qui timetis deum credite il
li ꝛ non euacuabitur merces vestra. Ponit aūt apl̄us
hec verba sm̄ lra₃.70. Et ad hunc sensu₃ pertinet qd̄
in littera nostra dr̄. Qui crediderit non festinet. Ille
enim festinare vr̄ qui delusum se reputat: q: cito non
adipiscitur quod sperabat. CAP. X.

Fratres voluntas qde₃ cordis
mei ꝛ obsecratio ad deū fit p il
lis in salutē. Testimoniū.n. phi
beo illis: q̄ emulationē qdē dei

4 h̄nt: sed nō sm̄ sciam. Ignorātes.n. iustitiā
dei: ꝛ suā q̄rentes statuere: iustitie dei nō sūt
subiecti. Finis.n. legis xp̄s ad iustitiam oī
credenti. Moyses.n. scripsit: quoniā iusti
tiam q̄ ex lege est qui fecerit hō viuet in ea.
Que aūt ex fide est iustitia sic dicit. Ne dixe mat. 16.12.
ris in corde tuo: qs ascendit in celū.i. xp̄m
deducere: aut qs descendet in abyssu₃: hoc
est xp̄um a mortuis reuocare. Sed qd dicit
scriptura. Prope est verbū i ore tuo. Hoc 2
est verbū fidei qd̄ p̄dicamus: q: si ↄfitearis psal.
i ore tuo dn̄₃ iesu₃: ꝛ i corde tuo credideris 3°.
q̄ de⁹ illū suscitauit a mortuis saluus eris. 2
¶ Postq̄ apl̄s ostendit quomodo per electione₃ gra
tie dei gentiles sunt ad fidem vocati ꝛ etiam aliqui ex
iudeis de maiori parte populi iudaici offendentibus
ꝛ scandalizatis: hic agit specialiter de casu iudeorum.
¶ Et circa hoc tria facit. Primo manifestat causam
casus eorum: quam vt supra tetigerat: ex qua ostendi
tur casus eorum esse miserandus. Secundo ostendit
casum eoꝝ non esse vniuersalem. ii. capi. ibi.(Dico er
go nunqd rē.) Tertio ostendit casum eoꝝ non eē inu
tilem neq₃ irrepabilem: ibi.(Dico ergo nunquid rē.) 3
¶ Circa primū duo facit. Primo ostendit casum eoꝝ
esse miserandum ex sua causa. Scd̄o ostendit q̄ nō est
totaliter excusabilis ibi.(Sed dico nūquid nō audie
runt rē.) ¶ Circa primum duo facit. Primo ostendit
se ad iudeos habere miserationis affectum. Scd̄o ostē
dit causam miserationis ibi.(Testimonium enim illis
perhibeo rē.) ¶ Dicit ergo primo: dictu₃ est q̄ iudei
in legem iustitie non peruenerunt ppter hoc q̄ offende
runt in lapidem offensionis: nec tamen contra eos in
dignor: sed eorum misereor. Et ideo dico vobis o fra
tres qui ↄuersi estis tā ex gentibus q̄ ex iudeis Mat.
23. Omnes vos fratres estis. Uoluntas qdem cordis 4
mei idest ex intimo cordis affectu pcedēs ē ad salute₃
eorum: vt. s. ipsi saluentur: sicut ꝛ ego saluatus sum. i.
Cor.7. Uolo omnes homines esse sicut meipsu₃. Act.
26. Opto apud deum oēs qui audiunt tales fieri qua
lis ꝛ ego sum. Et in hoc deo conformabatur qui vt di
citur primo Thi.2. Uult omnes homines saluos fie
ri. Nec sola voluntas est in salutem eoꝝ: sed ēt volun
tas ꝛ effectus: vn̄ subdit. Et obsecratio. s. mea fit ad deū
pro illis in salutē. i. reg.12. Absit ad me hoc pctm̄ i do
mino vt cessem orare pro vobis. Jac. vltimo. Orate p
inuicē vt saluemini. Ex hoc p₃ q̄ orandū p infidelib⁹
vt saluent: q: ꝛ ipsa fides est donū dei. Eph.2. Grā sal 5
uati estis p fidem ꝛ non ex vobis: dei enim donu₃ est.
¶ Deinde cum dicit.(Testimonium enim rē.) Assi
gnat causam sue miserationis: q:. s. non ex certa mali
tia: sed ex ignorantia peccabant. ¶ Et circa hoc tria
facit. Primo enim preponit eorum ignorantiam. Se
cundo ostendit quid ignorabant ibi.(Ignorantes.n.
dei rē.) Tertio ostendit veritatem eoꝝ q̄ ignorabāt
ibi.(Moyses.n. dicit). Dicit ergo primo. Ideo salute₃
eoꝝ volo ꝛ ppter h̄ oro misertus eoꝝ q: testimoniū phi
beo de illis q̄ emulationem qdem dei habent. s. q: ze
lo dei xp̄m ꝛ eius membra persequūtur. Jo.16. Uenit
hora in qua oīs qui interficit vos arbitretur obsequi
um se prestare deo. Et huius rei testis esse poterat: q:
ꝛ ipse aliqñ fuerat ꝛ simili cā. Phil.3. Secūdū emula
tionem persecutus sum ecclesiam dei: sed non sm̄ sciē
tiam: q:. s. eorum zelus per rectam scientiam non ordi
natus

a natur duz ignorant veritatē Esa.5°. Propterea capti
uus ductus est ppl'us meus: q2 nō habuit scientiam.i.
co2.14. Si quis autez ignorat ignorabitur.
¶ Deide cuz dic̄. (Ignorātes.n. ⁊c̄.) ōndit cuius rei
sciētiā nō haberēt. Et p̄ ꝓponit qd̄ itēdit. scd̄o māife
stat ꝓpositū. ibi. (Finis.n. legis xp̄s ⁊c̄.) Dicit ḡ p̄mo.
Recte dico ꝙ nō ſm sciētiā. ignorātes.n. dei iustitiā. s.
q̄ deus p̄ fide iustificat. s̄. tertio. Justitia āt dei p̄ fidez
iesu xp̄i. Et q̄rētes statuere. i. firmare suā. s. iustitiaz q̄
ꝯsistit in opibus legis q̄ ſz eoꝝ opinionez nō expecta
bat aliqd a deo: ſz solū ex arbitrio opātiū erat. Et iō di
cit eoꝝ cē iustitiā q̄si hūanā ⁊ n̄ diuinā: ſz illō. s̄. 4°. Si
2 abrahā ex opibus legis iustificatus ē hz gl'iā. s. apud.
hoies: ſz n̄ apd̄ deū. ¶ Justitie.n. dei nō sūt subi. i. no
lūt subijci xp̄o p̄ cuius fidē iustificāt hoies a deo. ps.
Nōne deo subā erit aīa mea. s̄. 3°. Ut subditus fiat ois
mundus deo. Exo.10. vsq3quo nō vis subijci mihi.
¶ Deinde cū dicit. (Finis legis xp̄s ⁊c.) manifestat
qd̄ dixerat. s. eos dei iustitiā ignorare: ⁊ ꝙ ei subijci no
lūt: cū tn̄ iustitiā legalē statuere velint. Circa qd̄ ꝯside
rādū ē ꝙ sicut ēt p̄hi dicūt intētio cuiusl3 bet legislato
ris est facere hoies iustos. vn̄ multo magis lex vetus
hoibus diuinitus data ordinabaſ ad faciēdū hoies iu
stos. Hāc tn̄ iustitiaz lex p̄ semetipsaz facere nō poterat
q2 neminē ad p̄fectū adduxit lex. vt dr̄. Heb.7°. Sz or
3 dinat hoies in xp̄z quē ꝓmittebat ⁊ p̄figurabat. Gal.
3. Lex pedagog⁹ nr̄ fuit i xp̄o vt ex fide iustificemur: ⁊
h̄ ē qd̄ dic̄. xp̄s.n. ē finis legis ad quē. s. tota lex ordiaſ.
ps. Ois ꝯsumatiōis vidi finē. Finis inq̄3 ad iustitiā vt
s. hoies p̄ xp̄m iustitiā cōsequāſ: quā lex itēdebat su
pra octauo. Qd̄ ipoſe erat legi mittēs deus filiū dāna
uit pctm̄ i carne vt iustificatio legis ipleretſ i nobis. Et
h̄ dico oī credēti: q2 p̄ fidē suos iustificat. Jo.1°. Dedit
eis potestatē filios dei fieri his q credūt in noie eius.
¶ Deinde cū dicit.) Moyses.n. ⁊c̄.) ꝓbat vitatē eoꝝ
q̄ iudei ignorabāt. s. ꝙ iustitia dei sit p̄fectior q̄3 iusti
tia legis. Et h̄ auctoritate ipsius moysi veteris legisla
toris. p̄ ergo p̄ eius verba ōndit ꝯditionē iustitie lega
4 lis. scd̄o ꝯditionē iustitie fidei. ibi. (Que aūt ex fide ē
⁊c̄.) Dicit ḡ p̄. Recte distinxi iustitiā hūanā a iustitia
dei. Moyses.n. scripsit. Leuit.18. Qm̄ hō q fecerit iu
stitiam q̄ ex lege est viuet in ea. vbi sic l'ra nr̄a hz. Cu
stodite leges meas atq3 iudicia q̄ faciens hō viuet in
eis. Et eze.20. Judicia mea ꝓicerūt q̄ faciens hō viuet
i eis q2. s. h̄ cōmoditatis ꝯseqbaſ hō p̄ legis obseruātiā
ne occideretſ tanq̄3 legis trāsgressor. heb.10. Jrritam
qs faciens legem moysi absq3 vlla mīa morietur. leui.
20. Qui maledixerit patri vel matri morte moriaſ ⁊
sic de aliis. Possumus vlterius dicere ꝙ p̄ legis obser
uationē hō ordinaſ in vita p̄senti. ꝓmittebat.n. lex tē
poralia bona ⁊ quedā mādabat q̄ ad ordinationē car
5 nalis vite p̄tinebāt. heb.9. Justicijs carnis vsq3 ad tē
pus correctionis iposītis. Sz ꝯ̄ videtur eē qd̄ dn̄s dic̄.
math.19. querēti qd boni faciat vt habeā vitā eternaz.
Rn̄dit Si vis ad vitā igredi serua mandata. Un̄ ⁊ su
pra.5°. sup illō. Lex autē subintrauit. dicit q̄dam glo.
Fidei Justitia legis suo tēpore custodita nō solū bōa tempo
certi ralia: sed ⁊ vitaz cōferebat eternā. sed hec intelligenda
tudo sunt ſm sp̄ualē sensum legis q p̄tinet ad fidē xp̄i. Sz
oz eē qd̄ hic dicitur referſ ad interiorē legis sensum: ſz quē
inco2 lex de vita eterna mentionem non faciebat.
de ⁊ i ¶ Deide cū dic̄. (Que aūt ex fide ē iustitia ⁊c̄.) Indu
effe cit auctoritatē moysi de iustitia fidei. Et p̄ moyses ōn
ctum dit certitudinē fidei q̄ debet esse in corde hoīs. scd̄o fi
dei effectū. ibi. (Sz qd dicit scriptura ⁊c̄.) Dicit ergo p̄
mo nō solū loqſ moyses de iustitia legis: ſz etiā ipe sic

dicit de iustitia q̄ ē ex fide. ¶ Que āt ex fide ē iustitia b
sic dic̄. i. sic loqſ in corde hoīs. Ne dixeris i corde tuo
.s. dubitādo. Quis ascēdit in celū. q̄si hoc īpossibile re Ascē
putans. sicut ⁊ ꝓuer.30. q̄ritur. Quis ascendit in celū sio
atq3 descēdit: q2. s. hoc tenere q̄si īpossibile ē deducere xp̄i ⁊
xp̄m a celo. i. asserere ꝙ xp̄us non sit in celo cōtra id descē
qd̄ dicitſ. Jo 3°. Nemo ascēdit in celum nisi q descēdit sio q̄
de celo filius hoīs q ē in celo. Eph.4. Qui descendit mōrin
ipē ē ⁊ q ascēdit sup oēs celos. Aut ēt ne dixeris qs d̄ telli
scendit in abissuz. i. in īfernū q̄si reputans h̄ esse īpossi gaſ
bile. h̄.n. negare ē reuocare xp̄m ex mortuis. s. negare
eū non eē mortuū. Ipse.n. moriēs in abissuz descēdit.
2 Eccl.24. Penetrabo īferiores p̄tes terre. Et ſm hoc
ꝓhibet dubitari de duobus articulis fidei xp̄i. s. d̄ eius
ascēsiōe ⁊ de eius morte ⁊ descēsu ad inferiores. quoꝝ
p̄m̄ p̄tinet ad maximā xp̄i exaltationē. ſm ad maximā
eius humiliationē. Pōt aūt ⁊ alr̄ exponi vt dicaſ no
bis certitudo duorū articuloꝝ. p̄ qdē incarnatiōis q̄ d̄
celis ad terrā descēdit vt sit sensus. Ne dixeris in cor
de tuo qs ascēdit in celū ⁊ exponiſ supplēdo. i. xp̄m d̄
ducere. q̄si dicat Quis ascēdit in celū ad deducendū
xp̄m ad nos: qd̄ qdē nō fuit necessariuz: q2 ipse ꝓpria
ꝟtute descēdit. scd̄o aūt resurrectiōis cū subdit. Aut
ēt ne dixeris qs descēdit in abissuz. ⁊ supplēdo addiſ.
Hoc ē xp̄z ex mortuis reuocare. q̄si dicat. Illuc descen
3 dit vt inde posset xp̄z reuocare sic ex p̄sona insipiētiū
dicitſ. Sap.2. Nō ē q agnit⁹ sit reuersus ab inferis. Et
h̄ sēsus cōgruit v̄bis moysi. dr̄.n. deu.30. ſm l'raz nr̄az
Mādatū qd̄ ego p̄cipio tibi hodie nō supra te ē neq3
ꝓcul positū neq3 in celo situz vt possis dicere. Quis
nr̄m valet ad celū cōscēdere vt d̄ferat illō ad nos. Nec
ē icōueniēs si qd̄ moyses dixit d̄ mādato legis h̄ aposto
lus attribuit xp̄o: q2 xp̄us ē v̄bū dei in q̄ sūt oia dei mā
data. Sic ḡ intelligēdū ē qd̄ dixit. Quis ascēdit in ce
lum. i. christum deducere. Ac si dicat. Quis pōt in ce
lum conscendere vt verbum dei inde deferat ad nos.
Et idem ē dicendum in alio qd̄ sequitur.
4 ¶ Deinde cū dicit. (Sz qd dicit scriptura ⁊c̄.) ōndit
fructū fidei p̄ eiusdē auctoritatē. Et p̄mo ꝓponit au
ctoritatē. scd̄o expōit eā. ibi. (Hoc ē verbū fidei ⁊c̄.) ter
tio ꝓbat expositionē eē ꝯuenientē. ibi. (Corde.n. crediſ
⁊c̄.) Dicit ergo p̄mo. Sz qd dicit scriptura: Hoc inq̄3.
Prope ē verbū in ore tuo ⁊ i corde tuo. Sic enim post
p̄missa verba deutro. sequiſ. Juxta te ē sermo valde in
ore tuo. Quasi dicat. non sollicíteris ꝙ ubi desit v̄bus
fidei iustificatiuis ꝓpter hoc ꝙ xp̄us ē in celo ſm na
turam diuinaz: aut ꝙ descendit in infernū ꝓpter mor
tē humanitatis: q2 ipse descendens de celo. ⁊ resurgēs
ab īferis impressit verbū fidei i ore tuo ⁊ in corde tuo.
Un̄ qd̄ dicit Prope ē pōt referri ad hoc ꝙ verbū dei
sumus adepti per xp̄m incarnatum ⁊ resurgentē heb.
2°. Que cū initium accepisset enarrari per dn̄z. Jere.1.
Ecce dedi verba mea in ore tuo. Uel ſm glo. ꝙ dicit.
5 prope referēdum ē ad vtilitatem ſm qd̄ dicimus ꝓpe
apud nos eē qd̄ nobis ē cōmodū ⁊ vtile. Uerbo.n. dei
corꝺ nr̄m mundaſ. Jo.15. Jam vos mūdi estis ꝓp ser
monē quē locutus sum vobis. Uel pōt referri ad hoc
ꝙ v̄ba fidei ⁊ si sint supra rationē. Eccl.3°. Plurima
supra sensū hoīs mōstrata sūt tibi. nō tn̄ sūt ꝯ̄ rationē.
q2 veritas nō pōt esse veritati ꝯtraria. ps. Testimonia
tua dn̄e credibilia facta sunt nimis.
¶ Deinde cū dicit. (Hoc ē v̄bū ⁊c̄.) exponit auctori
tatē p̄dicatā. Et p̄ ostēdit qd̄ sit illud verbū de q̄ moy
ses loquiſ dicens. Hoc ē verbuz fidei qd̄ p̄dicamus. 2.
thi.4. Predica verbū. Jere.23. Qui habet sermonem
meū loquaſ sermonē vere. Scd̄o expōit quō h̄ v̄bus

est in ore p cōfessionē ꝛ in corde p fidem. Et hoc ē qḋ
subdit. ꝙ si confitearis in ore tuo dominū iesū xp̄m
.s. recognoscens eū dn̄m subiiciēdo sibi tuū affectum
ſm qḋ dr̄.i.cor.12. Nemo pōt dicere dn̄s iesus nisi i
spū scō. Et iterū. Si credideris i corde tuo.s. fide for/
mata q̄ p dilectiōē opat. vt dicit Act.2. Q: deus exci
tauit illū a mortuis. Tu aūt dn̄e miserere mei ꝛ resusci
ta me: q: vt dr̄.2.cor. vltimo. Resurrexit ex virtute dei
q̄ est cōis sibi ꝛ patri. Saluus eris.s. salute eterna. ḋ q̄
dr̄ Esa.45. Saluatus ē israel i dn̄o salute eterna. Q:
aūt dič dn̄m iesū ad mysteriū icarnatiōis refert. Q:
aūt sequitur xp̄m māifeste ad resurrectiōē refertur. ḋ
qbus duob⁹ articulis supra fecerat mētionē. Lec. II.

2
2ª 2ᵉ. Corde enim creditur ad iustitiā
q.3ª. ore aūt ꝯfessio fit ad salutē. Di
art.2. cit.n. scriptura. Ois q credit in
o illū nō cōfūdet. Nō.n.ē distin/
ctio iudei ꝛ greci. Nā idē dn̄s oiū diues i
Joel. oēs q inuocāt illū. ꝉ Ois.n.qcūq; inuocaue
2°. rit nomē dn̄i saluus erit. Quomō ergo iuo
13ª. cabunt in quē nō crediderunt. Quomodo
Esa. āt audient sine predicāte. Quomodo vero
52. p̄dicabūt nisi mittātur, sicut scriptū ē. Quā
Esa. speciosi pedes euāgelizantiū bona. Sz nō
53. oēs obediunt euangelio. Esaias .n. dicit.
Dn̄e qs credidit auditui nr̄o. Ergo fides
3 ex auditu: auditus aūt per verbum christi.

¶ Premiserat apl̄s exponēdo verbum moysi ꝙ cō
fessio oris ꝛ fides cordis opātur salutē ꝓponēs hoc
causa exempli i duobus articulis. hic pbat qḋ dixerat
i vli. Et circa hoc tria facit. primo ostēdit ꝙ p fidem ꝛ
cōfessionē homo cōsequitur salutē. scḋo ponit salutis
ordinem. ibi. (Quō ergo iuocabunt ꝛc̄.) tertio infert
quādā cōclusionem ex dictis. ibi. (Ergo fides ex au/
4 ditu ꝛc̄.) Circa p̄ᵐ tria facit. primo ꝓponit qḋ inten/
dit dicēs. Recte dico ꝙ si cōfitearis ore ꝛ credas cor/
Fidē de saluus eris. Corde.n. creditur ab hoīe ad iustitiā.i.
bñti/ ad h̄ vt iustitiā p fidem cōsequat̄. supra.5°. Iustificati
uz in igit̄ ex fide. Singulariter aūt dicit. Corde credit̄.i. volūta
tells te. Nā cetera que ad exteriorē dei cultū pertinent pōt
nō de hō nolēs: sed credere non pōt nisi volēs. Intellectus
termi enim credētis nō determinat̄ ad assentiēdum veritati
naf ex necessitate rationis sicut itellectus sciētis: sed ex vo/
ad as lūtate. ꝛ ideo scire nō pertinet ad iustitiā hoīs que ē i
senti volūtate: sed credere. geñ.15. Credidit abraham deo ꝛ
endū reputatū ē illi ad iustitiā. Postq̄ aūt homo ē iustifica
ṽitati tus p fidem oportet ꝙ eius fides p dilectiōē operet̄
ex ne ad cōsequēdam salutē. Vñ subdit. Ore aūt cōfessio fit
cessi/ ad salutē.s. eternā cōsequendam. Esa.51. Salus autē
tate. mea in sempiternū erit. Est aūt triplex cōfessio neces
5 saria ad salutē: p̄ qdem cōfessio proprie iniquitatis. ſz
Con illud ps. Dixi cōfitebor aduersum me iniustitiam me
fessio aȝ dn̄o: que ē cōfessio penitētis. scḋa cōfessio ē per quā
est tri hō cōfitet̄ dei bonitatē misericorditer bñficia prestan/
plex. tis. ps. Cōfitemini dn̄o qm̄ bonus. Et hec ē confessio
gr̄as agētis. Tertia ē cōfessio diuine veritatis. Mat.
10. Ois qui cōfitebitur me coram hoībus cōfitebor ꝛ
ego eum coram patre. Et hec cōfessio ē credētis de q̄
nūc apl̄s loqt̄. Hec aūt ē necessaria ad salutē pro lo
co ꝛ tpe qn̄.s. expo scit fides alicuius.s. a persecutore fi
dei vel quādo periclitatur fides aliena. sic p̄cipue p̄la
ti debēt p̄dicare fidem subditis suis. Et ideo baptizati

liniūtur crismate i frōte signo crucis vt ipsū crucifixū d
cōfiteri nō erubescāt supra.1°. Nō enim erubesco euā/
gelium. Ista ē aūt ꝛ de oībus virtutū actibus qui pro
loco ꝛ tēpore sūt necessariū ad salutē. Nā precepta af/
firmatiua que ḋ eis dātur obligāt semp. sed nō ad sem
per. Scḋo ibi. (Dicit.n. scriptura ꝛc̄.) pbat p auctori
tatē dicens. dicit enī scriptura.s. Esa.28. Ois q credit
in illū fide nō cōfundetur.s. deficiens a salute eccl.2°.
Qui timetis dn̄m credite illi ꝛ nō euacuabitur mer/
ces vestra. Lr̄a vero nr̄a h̄z qui crediderit non festinet deus
vt supra dictū ē. ¶ Tertio ibi. (Nō.n. ē distictio ꝛc̄.) nō so
pbat h̄ esse vliter itelligēdū cū esaias idefinite hoc p lū est
ferat. Et p̄mo ꝓponit qḋ itendit dicens. Ideo dcm̄ ē. deus
Ois q credit ꝛc̄. Nō enim ē distinctio quātū ad hoc iudo
iudei ꝛ greci. Col.3. Vbi nō ē gētilis ꝛ iudeus circūci rum:
sio ꝛ prepucium ꝛc̄. scḋo probat p rationem q̄ duplici sed et
medio innititur. quorū p̄ᵐ tāgit dicēs. Nam idē dn̄s gen.
oium supra.3°. An iudeorū deus tātum? Nōne ꝛ gen 2
tiū. ps. Rex ois terre deus. Et iō ad ipsū ptinet ꝓui/
dere oiū saluti. Scḋm mediū tāgit dicēs. Diues i oēs:
q inuocāt illū. Si.n. nō esset tāte bonitatis ꝙ suffice/
ret ad satisfactionē vtriusq; posset putari ꝙ nō oibus
credētibus ꝓuideret: sed diuitie bonitatis eius ꝛ mise
ricordie idefíciētes sūt supra.2°. An diuitias bonitatis
eius cōtēnitis. Eph.2°. Deus aūt q diues ē in miseri/
cordia ꝛc̄. Tertio pbat idē p auctoritatē q̄ habet̄ Joel
.2. Ois qcūq; inuocauerit nomen dn̄i saluus erit. Est
autem inuocare in se vocare p affectum ꝛ deuotum
cultum. ps. Inuocauit me ꝛ ego exaudiam eum. 3
¶ Deinde cum dicit. (Quomodo ergo iuocabūt ꝛc̄.)
ponit ordinē quo quis vocatur in salutē que ē ex fide.
Et circa hoc duo facit. primo ostēdit ꝙ ea que sūt po
steriora in hoc ordine sine prioribus eē nō p̄nt. Scḋo
ōndit ꝙ positis prioribus nō ē necessariū posteriora
poni. ibi. (Sz nō oēs euāgelio obediūt.) Circa p̄mū
duo facit. Primo ponit ordinē eorū q̄ reqrūtur ad sa/
lutē. Scḋo cōfirmat qḋ supposuerat p auctoritatē. ibi.
(Sicut scriptū ē.) Ponit aūt primo quinq; p ordinē
incipiēs ab inuocatiōe ad quā ſz auctoritate prophe 4
seqt̄ salus. Dicit ergo. Quomodo ḡ inuocabūt in quē
nō crediderūt, q̄si dicat. Sine dubio inuocatio salutē
facere nō pōt: nisi fide p̄cedēte. Pertinet aūt inuoca/
tio ad cōfessionē oris q̄ ex fide cordis ꝓcedit. ps. Cre
didi propter quod locutus sum. 2ᵉ .cor.4. Nos credi
mus ꝓpter quod ꝛ loquimur. Scḋo a fide ascēdit vel
ꝓcedit ad auditum dicēs. Aut quō credēt ei quē non
audierūt. Ille.n. homo credere dicit̄ q̄ sibi ab alīo di/
cūtur q̄ ipse nō videt. Jo.4. Iam nō propter tuā loq̄
iam credimus. Ipsi enī audiuimus ꝛ scimus ꝛc̄. Est
aūt duplex auditus. Unus quidē interior q̄ quis au audi
dit a deo reuelāte. ps. Audiā qd loquat̄ in me dn̄s de tus ē
us. Alius aūt auditus ē q̄ aliquis audit ab hoīe exte/ du
rius loquēte. Act.10. Adhuc loquente petro ṽba hec plex
cecidit spiritussc̄us sup oēs q audiebāt ṽbū. Prim⁹ āt 5
audit⁹ nō cōiter ptinet ad oēs: ſz ꝓprie ptinet ad gr̄aȝ
ꝓphe q̄ ē gr̄a gratis data distincte aliqb⁹: ſz nō oibus
ſm illḋ.1ᵉ.cor.12. Diuisiōes gratiarū sūt. Sed q: tunc
loqt̄ de deo quod indistincte ad oēs ptinere pōt ſm il
lud qḋ supra dixit. nō.n. ē distinctio. iō relinquit̄ ꝙ h̄
sit intelligēdū de scḋo auditu. Et iō subdit. Quomo
do ergo audiēt sine p̄dicante. Auditus.n. exterior est
passio q̄dam audiētis q̄ absq; actione loquētis eē non
pōt. Vñ ꝛ dn̄s mādauit discipulis. Mat. vltio. Eūtes
in mūdū vniuersū p̄dicate euāgeliū omni creature.
Ea ṽo q̄ fidei sūt p̄dicatores a semetipsis nō h̄nt: ſz a
deo. Esa.21. Que audiui a dn̄o ḋo exercituū ānūciaui

a vobis.p^r.cor.ii.Ego.n.accepi a dño qđ ⁊ tradidi vo/
bis.Et ideo.4°.subdit.Quō vero p̄dicabūt nisi mit/
tāť.q.d.Nō digne.Jer.23.Nō mittebāt eos ⁊ ipsi cur
rebāt.Mittuť autē aliq̄ a dño dupl'r.Uno mō imedia
te ab ipso deo p inspiratonē iternā Esa.48.Et nunc
dñs deus misit me ⁊ sp̄us eius.Hui⁹ aūt missionis si/
gnū qñq3 qdē ē sacre scripture auctoritas.Uñ Johā
nes baptista cū q̄reť ab eo qs eēt:auctoritatē pphe i/
duxit dicēs.Ego vox clamātis i deserto:dirigite viam
dñi.sic dixit esa.ppheta.Ut legiť.Jo.i.Qñq3 aūt si/
gnū huius missiōis ē vitas q̄ annūciať.Uñ p̄ Jr̄ui dr̄
deu.18.Q: B hēbit signū q in noīe dñi,ppheta p̄di/
2 xerit: ⁊ nō euenerit B dñs nō ē locutus.Qñq3 t'o si/
gnū huius missiōis ē opatio miraculi.Uñ dr̄.exo.4.
Q: cū dixissent moyses dño non credēt mihi.s.illi ad
quos mittor:dñs dedit ei potestatē signa faciēdi.Nec
tn̄ ista duo vltima sufficiēter demonstrāt dei missionē.
2 p̄sertim cū aliq̄s annūciat aliquid contra fidē3.Dr̄.n.
deu.13.Si surrexerit in medio tui ppha ⁊ predixerit
signū atq3 portentū ⁊ euenerit qđ locutus est ⁊ dixe/
rit tibi eamus ⁊ seq̄mur deos alienos:nō audies v'ba
illius.Alio mō,mittuť aliq̄ a deo mediāte auctoritate
p̄latoꝝ q gerūt vicē dei.2°.cor.8.Misim⁹ cū illo fratrē
nostrū cuius laus est in euāgelio p oēs ecclesias.
℄ Deide cū dič.(Sič scriptū ē.)Inducit auctoritatē
3 ad B vltimū qđ dixerat de missione ē p̄dicatoꝝ dicēs.
Sicut scriptū ē ⁊č.esa.52.Quā speciosi pedes euāge
lizātiū pacē euāgelizātiū bōa vbi littera nr̄a sic h3.quā
pulchri supra mōtes pedes annūciātis bonū3.Et sil'r
habeť.Nau̇ p̄.Ecce sup mōtes pedes euāgelizātis ⁊
annūciātis pacē.In his aūt v'bis p̄ ꝯmendatur p̄dica
toꝝ pcessus cū dicit.Quā speciosi pedes.qđ duplici
ter pōt intelligi.Uno mōdi p pedes intelligātur eoꝝ
pcessus:q:s.ordinate pcedūt:nō vsurpātes sibi p̄di/
cationis officiū.Cāt.7.Quā pulchri sunt gressus tui
in calciamētis filia p̄ncipis.Alio mō pñt itelligi p pe
des affectus:q rectitudinē habēt dū non intētione au
dis aut lucri v'bū dei annūciant.s3 pper oīu3 salutē ⁊
4 dei gloriā.Eze.i.Pedes eoꝝ pedes recti.Secūdo tā/
git p̄dicatiōis mā3:q̄ qdē est duplex.Predicāt.n.ea q̄
sunt vtilia ad vitā p̄sentē qđ d'signat cū dič.Euangeli
zantiū pacē.s.triplicē Primo qdē annūciāt pacē quā
xp̄s fecit īter hoīes ⁊ deū.2.cor.5.Deus erat i xp̄o mū
dū recōcilians sibi.Et.posuit i nobis v'bū recōciliatio
nis supra.5.Pacē habeamus p iesū xp̄m ad dñm.Se
cūdo annūciāt pacē habēdā cū oībus hoībus.infra.12
Si fieri pōt qđ ex vobis est cū oībus hoībus pacē ha/
bentes.Tertio annūciāt ea p que hō pōt habeř pacē
in semetipso.p̄s.Pax mlťa diligētibus lege3 tuā dñe.
Et sub his tribus cōtineť oīa que in hac vita sūt vti
lia ad salutē vel q̄3tū ad deū vel quātū ad pximū.vel
5 quātū ad semetipsu3.Predicāt ēt ea q̄ speramus habe
re in alia vita.Et quātū ad hoc dicit.Euāgelizātium
bona.Luc.12.Sup oīa bona sua cōstituet eum.
℄ Deide cū dicit.(S3 nō oēs obediūt euāgelio ⁊č.)
Ondit ex p̄orbus nō semp sequi posteriora:l3.n.non
possit eē q qs credat nisi audiat a p̄dicāte:nō tamen
qcunq3 audit a p̄dicāte credit.⁊ B est qđ subdit.Sed
nō omnes obediūt euāgelio.2.thes.3.Nō.n.oīum ē fi
des.Hoc aūt dicit.iō vt ondatur q verbu3 exterius lo
quentis non est cā sufficiēs fidei:nisi cor hoīs attraha
tur virtute dei loquētis.Jo.6.Ois q audiuit a patre
meo ⁊ didicit venit ad me.Et sic q hoīes credūt nō ē
attribuendū predicatoris industrie.Per hoc ēt ostē/
ditur q oēs icreduli nō excusanť a pctō.s3 illi q non
audiūt ⁊ nō credūt.Jo.15.Si nō venissem ⁊ locutus

b eis nō fuissent peccatū nō haberent.Nūc aūt excusa
tionē nō habent de peccato suo.Et hoc ēt magis cō
sonat his que ap̄lus posterius dicet.Secūdo ad hoc
inducit auctoritatē cū subdit.Esa.n.dicit.Dñe quis
credidit auditui nostro.Quasi diceret Rarus.Eze.
2.Increduli ⁊ subuersores sunt tecu3.Mich.7.Fa/
ctus su3 sič q colligit i autūno racemos videmie.Qđ
quidē Esaias dixit p̄uidens iudeoꝝ infidelitatē futu
ram.Eccl.48.Spū magno vidit vltima ⁊č.Dicit au
c tem auditui nr̄o vel pp id qđ a deo audierunt.sicut
dr̄ in abdia.Auditū audiuimus a domino ⁊ legatos
ad gentes misit.Uel pp id qđ homies ab ap̄lis audie
bāt.Eze.33.Audiunt verba tua ⁊ nō faciūt ea.
℄ Deide cū dicit.(Ergo fides ex auditu ⁊č.)Infert
cōclusionē ex dictis dicēs.Ergo ex q̄ aliq̄ nō credunt
nisi audierint fides ē ex auditu.p̄s.In auditu auris
obediuit mihi.℄ S3 ꝯ videť eē q fides ē virtus in
fusa diuinitus.phil.p.Uobis datū ē vt in ipsum cre
datis.Dicendū ē ḡ q ad fidē duo reqruuť.Quorum
vnum ē cordis inclinatio ad credendu3.⁊ B nō est ex
auditu:sed ex dono grē.Aliud aūt ē d'terminatio de
credibili:⁊ istud ē ex auditu.Et iō cornelius q habe
bat cor inclinatu3 ad credendu3 necesse habuit vt ad
eū mitteret Petrus q sibi determinaret quid esset cre
dendū.℄ Ex eo vero qđ dixerat.Quō audiēt sine p̄
dicāte ⁊ quō p̄dicabūt nisi mittāť.ꝯcludit.Auditus Ad fidem
ḡ.s.credentiū ē p v'bū p̄dicatoru3:quod est verbum duo
xp̄i.Uel q: ē d' xp̄o.i.cor.p.Nos predicamus xp̄um requiruntur.
iesum.Uel q: a xp̄o hñt q mittunť.i.Cor.ii.Ego.n.
accepi a domino quod ⁊ tradidi vobis. Lectio.III.

Sed dico.Nūqd nō audierūt.
Et qdē in omnē terrā exiuit so/ Psal.
nus eorū.⁊ in fines orbis terre 18.3.
v'ba eorū s3 dico.Nūqd israel
4 nō cognouit.Primus moyses dicit.Ego
ad emulationē vos adducā in omnē gētē.i
gētē insipiētē in ira3 vos mittā.Esaias aūt
audet ⁊ dicit.Inuentus su3 a nō querētib⁹ Esa.65.p°.
me.pala3 apparui his q me non interroga
bāt.Ad israel autem dicit.Tota die expādi
manus meas ad populu3 non credentem:
sed contradicentem mihi.

℄ Postq̄3 ondit iudeoꝝ casu3 eē miserandu3.q: ex
ignorātia peccauerūt:B ondit q eoꝝ talis casus nō ē
excusabilis ex toto:q: eoꝝ ignorātia nō fuit inuinci
5 bilis vl ex necitate extr̄is:sed quodāmō volūtaria.Et
B qdē ondit dupl'r.Primo quidē p B q audierunt ex
doctrina apostoloꝝ.2° p B q cognouerūt ex doctrina
legis ⁊ pphetarū.ibi.(Sed dico.nūqd israel non co/
gnouit ⁊c.)Circa p̄mū duo facit.Pmo pponit que
stionem dicens.Dictū ē q fides ē ex auditu ⁊ nō pñt
homines credere ei quē nō audierūt.Dico ḡ.Nūqd
nō audierūt:vt.s.p hoc possint excusari totalr̄ ab icre
dulitate.s̄m illō.Jo.15.Si non venissē.⁊ locutus eis
nō fuissem pctm̄ nō haberent.Scđo ad questionem
respōdet interimēdo p auctoritatē.p̄s.dicēns.In oēm
terrā exiuit sonus eoꝝ.s.ap̄loꝝ.i.fama eoꝝ exiuit i oē3
terrā nō solū iudeoꝝ:s3 ēt eiu3 gētiū.Job.28.Perdi/
tio ⁊ mors dixerūt:aurib⁹ nr̄is audiuimus famā eius
.s.sapiētie p ap̄los p̄dicate.Et dominus eis preceperat
Mat.vltio.Euntes i mūdū vniuersu3 p̄dicate euāge
liu3 oī creature.Et v'ba eoꝝ.s.distīcta eoꝝ doctrina
exiuerunt in fines orbis terre.Ad litterā vsq3 ad fines

c apl'o rū p̄dica tiōēʒ nō de uenis se ad oēs gētes duplr intel ligi pōt'.
z Non excu sant in sil uis com morā tes a pctō euan geliū non audi entes
3 Nul la ex cusa tiōēʒ būe runt iudei q̄ nō credi derūt euan gelio

c mūdi. Esa.24. A finib' terre laudes audiuimus gloriā iusti. Et.49. Dedi te i lucē gētiū vt sis salus mea vsqʒ ad extremū terre. Et ē notādū q̄ fʒ Aug. hec v̄ba nō dū erāt ꝯplera qn̄ apl'us talia loq̄baẜ. ſʒ p̄uidebat ea eē ꝯplēda. Et iō vtiẜ p̄terito p̄ futuro pp̄ certitudinem diuine p̄ordinationis: sic ēt dauid cuius v̄ba assumi apl'us māifeste vtebaẜ p̄terito p̄ futuro. Et h̄ iō dicit Aug. q2 adhuc tp̄e suo dic̄ fuisse q̄sdā gētes in affrice ptibus: qbus n̄ erat fides xp̄i p̄dicata. Chrisostom' āt sup Mat. ep̄:10 dicit h̄ qđ h̄ dr̄ ꝯpletum fuisse tempo re apl'oꝝ. exponēs sic qđ habeẜ Mat.24. Et p̄dicabiẜ h̄ euāgeliū regni in vniuerso orbe. ⁊ tūc veniet ꝯsuma tio i. destructio hierusalē. Utriqʒ aūt ē aliq̄liter verū. Tēpore. n. apl'orū ad oēs gētes ēt vsqʒ ad fines mūdi p̄uenit aliq̄ fama de p̄dicatiōe apl'orū p ipsos aposto los vel discipulos eorū. Matheus.n. p̄dicauiẜ i ethio pia. Thomas i idia. Petrus ⁊ Paulus in occidēte. Et h̄ ē qđ chrisostomus dicere itēdit. Nō tñ sic fuit ipletū tp̄e apl'orū q̄ i oībus gētibus ecclesia edificareẜ qđ tñ ꝯimpleudū ante finē mūdi vt Augu. dicit ad hesiciū. Magis tñ p̄ñi intētioni apostoli congrui expositio chrisostomi q̄ʒ Augustini. Nulla. n. rō ēēt auferēdi ex cusatione ifidelib' p h̄ q̄ in futurū erāt audituri. Per h̄ tñ n̄ habeẜ q̄ ad singulos hoīes fama p̄dicationis apostolice p̄uenerit lʒ p̄uenerit ad oēs gentes. Nūqd ḡ illi ad quos nō p̄uenit vtpote si fuerūt nutriti in sil uis excusationē habent de pctō infidelitatis. Ad hoc dōʒ ē q̄ fm̄ sniam dñi q̄ habeẜ. Jo.15. Illi q loquētem dñm p se vel p ei' discipulos nō audierūt excusatiōēʒ habēt d pctō ifidelitatis. nō tñ bñficiū dei ꝯsequeẜ. vt s. iustificeẜ ab alqs pctīs: vel q̄ nascendo ꝯtraxerunt vel male viuēdo addiderūt. ⁊ p̄ his merito dānāẜ. Si qui tñ eoꝝ fecissent qđ i se ē. dns eis fm̄ suā misericor diam p̄uidisset mittēdo eis p̄dicatorē fidei sic Petrū cornelio. act.10. Et paulū maccedonibus. vt habeẜ act. 16. Sʒ tamen hoc ipsuʒ qđ aliq facit qđ in se ē cōuer tendo se. s. ad deū ex deo ē mouēte corda ipoꝝ ad bo nū. Tren.5. Cōuerte nos dñe ad te ⁊ cōuertemur.

¶ Deinde cū dicit. (Sʒ dico). Nūqd israel ⁊c̄. Ondit eos eē inexcusabiles pp̄ noticiā quā habuerūt ex lege ⁊ p̄phetis. Et p̄mo mouet q̄stionē dicēs. Sʒ dico ad huc ingrēdo. Nūqd israel. i. p̄pl'us iudeoꝝ nō cogno uit ea q̄ pertinent ad misterium xp̄i ⁊ ad vocationem
4 gētium ⁊ casuʒ iudeoꝝ. Plane cognouit. infra. 2° In structus p̄ legē. p̄s. Nō fecit taliter oī nationi. Bar. 4. Beati sum' o israel qm̄ q̄ placita sūt deo māifesta sunt nobis. Scđo determinat motam q̄stionē cū dicit. Pri mus moyses dixit q ē legislator: qđ nō ē sic itelligēdū p̄ hoc qđ inducit. p̄mus q̄si fuerint duo moyses. Quo rū p̄mus h̄ dixit: ſʒ q2 moyses fuit p̄mus. i. p̄cipuus in ter doctores iudeorū. deut. vltimo. Nō surrexit vltra p̄pha in israel sic̄ moyses. Uel p̄mus fuit in ordine ta lia dicēdi: q2 ipse p̄mus iter alios h̄ dixit deut. 32. Ego ad emulatione vos adducā in nō gētez i gētē insipiē tē i irā vos mittā. Ubi lr̄a nr̄a bʒ. Ego p̄uocabo eos in eo q nō est pp̄ls ⁊ in gēte stulta irritabo eos. Ubi du
5 plex est distinctio attendēda. Primo q̄dē ex parte gen tilitatis quā vocat n̄ gētē q̄si nō dignā vocari gētē eo q nō erat adunata in cultu vni' dei. Eccl.50. Tertia n̄ est gens quā oderim. Eādē aūt gētilitatē vocat gentē insipiētē ⁊ si aliq̄liter gens dici posset fm̄ q̄ aduna̴ẜ ⁊ gubernatur lege humana. dr̄ tamē insipiens quasi p̄ uata vera sapientia que in cognitione ⁊ cultu dei cōsi stit. Ephe.4. Sic̄ ⁊ gētes ambulāt in vanitate sensus sui tenebris obscuratū habētes intellectū alienati a vi ta dei. Et si refertur ad gētilitatē fm̄ statuʒ ante ꝯuer

sionem. Pōit hec etiā duo attribut gētilitati post con uersioneʒ que diciẜ nō gēs. i. nō gentiliter viuens sic̄ apl'us dic̄ ibideʒ. Jam nō amplius ambuletis sicut ⁊ gētes. Diciẜ ēt gētilitas ꝯuersa gens insipiens fʒ epi nionē ifideliū. 1ª. cor.3. Si qs iter vos sapiēs videẜ eē stult' fiat vt sit sapiēs. ¶ Scđa differētia attēdiẜ q̄ʒtū ad h̄ q̄ p̄ ponit emulationē. i. inuidie qua iudei iuide bāt gētilibus cōuersis. Gal.4. Emulāẜ vos non bene. ¶ Scđo ponit iram q̄ ꝯ eos irasciẜ. p̄s. Obseruabit peccator iustū ⁊ stridebit ⁊c̄. Et hec duo cōgrue cōiū guntur. q2 ex inuidia cāẜ ira. vn̄ Job.5. dr̄. Uirū stultū interfic i iracūdia ⁊ paruulū occidit iuidia. Diciẜ aūt deus in emulationē iducere ⁊ in iram mittere non q̄ dem in. eis causando malitiam: ſʒ subtrahēdo gr̄aʒ vl̄ potius faciēdo cōuersionē gētiuʒ: vn̄ de iudei occasio nem ire ⁊ inuidie sumunt. Scđo ostēdit eos cognouiẜ se p̄ doctrinā p̄phetarū ⁊ iducit Esaiaʒ. Primo q̄deʒ p̄nūciāteʒ cōuersionem gētiliuʒ dicēs. Esa. autē audet ⁊ dicit. i. audacter iudeis v̄itatē annūciat q̄ʒuis ei peri culū mortis immineret. Job.39. Audacter i occursum p̄git armatis ⁊ dic̄. Esa.64. Inuētus suʒ a gētibus nō querētibus me palā apparui his q me n̄ iterrogabāt. vbi lr̄a nr̄a sic bʒ. Quesierūt me q añ nō iterrogabāt inuenerūt q nō iq̄sierūt me. In his aūt verbis p̄ desi gnat ꝯuersionē gētiuʒ dicēs. Inuētus suʒ a gētibus n̄ q̄rētibus me. Et iō p̄ter merita ⁊ itētionē gētiū ondi tur fuisse eoꝝ cōuersio. itra.15. Gentes aūt sup̄ miseri cordia honorare deū. De hac aūt iuentōe dr̄ Mat.13. Simile ē regnū celorū thesauro abscōdito i agro quē q inuenit abscōdit ⁊c̄. Scđo ondit cāʒ modū ꝯuersio nis eorū. Cām q̄dē: q2 nō a casu factū est vt iuenirent qđ nō q̄rebāt: ſʒ ex gratia eius q eis voluit apparere qđ designaẜ i h̄ q̄ dic̄. Apparui. Tit.2. Apparuit gr̄a saluatoris nr̄i dei oībus hoībus. Modū aūt: q2 nō ap paruit xp̄us gētilibus i enigmatibus ⁊ figuris legis: ſʒ i māifesta v̄itate. Un̄ dic̄ palā. Jo.16. Ecce palā loq̄ ris p̄uerbiū nullū dicis. Palā iquit apparui eis. s. gen tibus q me nō iterrogabāt. i. q meā doctrinā n̄ q̄rebāt. Esa.45. Rogāt deū nō saluāteʒ. Scđo ondit q̄ esaias prenūciauit icredulitatē iudeoꝝ dicēs. Ad israel aūt. i. ꝯ israel dic̄. ysa.65. Tota die expādi manus meas ad pp̄lm̄ nō credētē: sed ꝯdicētez mihi. Ubi nr̄a littera sic bʒ. Expādi manus meas ad pp̄luʒ icredulū q gradiẜ in via non bōa post cogitatiōes suas pp̄ls qui ad ira cūdiā p̄uocat me. Q2 aūt dic̄. Expādi manus meas. pōt vno mō itelligi de expāsioe manuuʒ i cruce: q̄ quī deʒ diciẜ fuisse icruce tota die. i. p̄ncipali p̄te totius di ei. s. ab hora sexta vsqʒ ad vesperas. Mat.27. Et quā uis eo expandēte manus i cruce sol sit obscuratus pe tre scisse monumēta apperta. iudei tñ i sua icredulita te p̄māserūt eū blasphemātes vt dr̄. Mat.27. Un̄ sub dit. Ad pp̄lm̄ nō credētē: ſʒ ꝯdicētez mihi. He.12. Re cogitate eū q talem sustinuit a pctōribus aduersus semetipʒ ꝯdictionē. Alio mō pōt referri ad extēsioneʒ manus dei i miraculis faciēdis. Act.4. In eo q̄ manū tuā extēdis ad sanitates ⁊ signa ⁊ p̄digia fieri p̄ nom̄ scm̄ filij tui iesu. vt sit sensus. Tota die. i. toto tp̄e p̄di catiōis mee expādi manus meas miracula faciēdo ad pp̄luʒ nō credētez ēt miraculis visis. Jo.15. Si op̄a nō fecissē q̄ nemo alius fec̄ pctm̄ n̄ haberēt. Sʒ ꝯdicentē mihi. i. meis miraculis detrahētem. fm̄ illō. Mat.12. In beelzebub. p̄ncipe demoniorū eijcit d̄monia. Osee. 4. Populus tuus sic hij q cōtradicūt sacerdoti. Ter tio pōt itelligi d extēsione manus dei ad bñficia illi po pulo exhibita. fʒ illud prouer.1°. Extēdi manuʒ meaʒ ⁊ nō fuit q aspiceret. vt sit sensus. Tota die. i. toto tp̄e

a legis ⁊ ꝓphetaꝝ expādi manus meas ad dandū bñ
ficia ad populū nō credentē: sed ꝯdicētē mihi. deut. 31.
Semp cōtentiose egistis cōtra dñm. CAP. XI.

Dico ergo nūqd repulit dñs de
us populū suū. Absit. Nam ⁊
Psal. 93. ego israelita sū ex semine abra
hā de tribu beniamin. † Non
repulit deus plebē suā quā p̄sciuit. An ne
scitis i helia qd dicit scriptura. queadmodū
interpellat deū aduersū israel. Dñe ꝓphe
2 tas tuos occiderūt. altaria tua suffoderūt.
⁊ ego relictus sū solus. ⁊ querūt aīaȝ meā.
sȝ qd dicit illi diuinū responsum. Reliqui
mihi septē milia virorū q n̄ curuauerūt ge
nua ante baal. Si ergo in hoc tēpore relige
secūdum electionem gratie dei salue facte
sunt. Si aūt gratia: iā non ex opibus. Alio
quin gratia iam non est gratia. Quid ergo.
Quid q̄rebat israel hoc nō ē cōsecutus: ele
ctio aūt cōsecuta ē. ceteri vero excecati sūt: si
cut scriptū ē. † Dedit illis de' spm̄ ꝯpūctōis
3 oculos vt nō videāt: ⁊ aures vt nō audiāt:
vsq3 i hodiernū diē. Et dauid dic̄. Fiat mē
Exo. ca. 4. Ge. 3. sa eorū corā ip sis i laqueū ⁊ i captionē: ⁊ i
scādalū ⁊ i retributiōē illis. Obscurēt ocu
li eorū ne videāt. ⁊ dorsū eorū sp incurua.

¶ Postq̄ apostolus ondit iudeoꝝ casuȝ eē miserādū
nō tñ totalr eē cusabilē. h̄ ondit casuȝ iudeorū non eē
vlem. Et p̄ mouet questionē. 2° soluit ibi. (Absit ⁊c̄.)
3°. infert ꝯclusionē ibi. (Quid ḡ ⁊c̄.) Dicit ergo p̄mo.
Dico ad hec ingrendo. Nūqd deus repulit totalr po
pulū suū. s. iudeoꝝ. q: vocat eū nō credentē. sed ꝯdicē
4 tē. Et h̄ psalmista ēt ingrit dicens. Ut qd deus repu
listi in finē. Tren. 2. Repulit dñs altare suum.

¶ Deinde cū dicit. (Absit ⁊c̄.) Soluit q̄stionem ostē
Iudei non oēs fuerunt repro bati. dens q̄ deus nō totaliter repulit populū iudeoꝝ. Et
hoc ē qd dicit. Absit. vt. s. populus iudeoꝝ sit totaliter
repulsus. ⁊ hoc quidem primo ꝓbat quātū ad p̄sonā
suā dicens. Nam ⁊ ego. s. in fide xp̄i existens israelita
sum. s. gente. scd̄e. cor. 11. Israelite sunt ⁊ ego. Et q: i po
pulo israel erant aliqui ꝓseliti: qui non descenderunt
fm carnē ex patriarchis. 2° hoc ō se excludit, subdēs.
Ex semine abrahe. 2. cor. 11. Semen abrahe sūt ⁊ ego.
Erant autem in populo iudeorum tribus distincte fȝ
filios Iacob. quorū quidaȝ fuerūt filij ancillarū: qui
dam vxorum. Ioseph aūt ⁊ beniamin filij Rachel pre
5 dilecte vxoris. Unde suā excellētiam in populo iudeo
rū ondens dicit. Ex tribu beniamin. phil. 3. Ex gene
re israel de tribu beniamin. Uñ ⁊ de eo exponit a qui
busdā qd legit gen. penl. Beniamin lupus rapax ma
ne comedet p̄dā ⁊ vespere diuidet spolia. 2° ibi. (Nō re
pulit ⁊c̄.) ostēdit pplm̄ illū nō esse repulsum a deo ēt
q̄tū ad multos electos suos. Et p̄ ꝓponit quod intē
dit. Scd̄o inducit similitudinē. ibi. (Sic ḡ ⁊ i hoc tem
pore ⁊c̄.) Dicit ergo p̄. Nō solum ego non sum repul
sus: sed deus nō repulit plebē suā totā quā p̄sciuit. i.
p̄destinauit supra. 8. Quos prescivit hos ⁊ p̄destiauit.
ps. Nō repellet dominus plebē suā. Quod apostolus
hic exponit quātum ad predestinatos

¶ Deinde cū dic̄. (An nescitis ⁊c̄.) Inducit similitu
dinē de his q̄ cōtingerunt tpe helie qñ ēt totus pplus b
videbat a cultu vnius dei aberrasse Ubi p̄ ponit inter
pellationē helie. Scd̄o rñsionē dñi ibi. (Sed qd dicit
scriptura diuina ⁊c̄. (Dicit ḡ p̄mo. An nescitis qd scri
ptura sacra dicat in helia. i. de helia. 3. regū. 19. Ul' i he
lia. i. in libro de helia scripto. Totus. n. liber regū est
p̄ncipaliter scriptus ad notificandū dicta ⁊ facta pro
phetaꝝ. Uñ ⁊ iter libros ꝓpheticos cōputat vt Iero.
dic̄. in ꝓlo. libri regū. queadmodū. s. ipse helias iterpel
lat deū aduersus israel. Cōtra qd vr̄ eē v̄bū samuelis 2
dicētis. p̄ reg. 12. Absit hoc petm̄ a me in dño vt cessem
orare ꝓ vobis. Multo ḡ minus ē cōtra pplm̄ interpel
lādū. Sed intelligēdū ē q̄ ꝓphete cōtra pplm̄ aliquē
iterpellant tripliciter. Uno mō cōformādo voluntatē
suam voluntati diuine eis reuelate: sicut ⁊ i ps. dicit.
Letabitur iustus cū viderit vindictā. Alio mō, iterpel
lādo ꝯ regnū peccati. vt scilicet nō hoies: sed peccata
hoiū destruant. Tertio mō interpellatio vel' orō ē in
terpretanda p modū denūciationis fm illud. Iere. 17.
Cōfundant qui me p̄sequunt. i. cōfundēt. Duo autē
in hac sua iterpellatione cōtra eos allegat. Prio qdē
impietatē quā cōmiserūt contra cultū dei. Uno qdem
mō p̄sequēdo ministros eius. qd tāgit dicēs. Dñe pro
phetas tuos occiderūt. 3. regū. 18. Nūqd nō indicatū
ē tibi dño meo qd fecerim cū interficeret Iezabel pro
phetas dñi. Act. 7. Quē ꝓphetarū n̄ sūt p̄secuti pr̄es
vestri. Alio mō q̄tū ad loca deo sanctificata fȝ illud.
ps. Incēderūt igni sanctuariū tuū. Et quātū ad h̄ di
cit. Altaria tua suffoderūt. ¶ Uñ notādum ē q̄ deu.
12. dñs mandauit dicēs. Ad locū quē elegerit dñs de
us vester de cunctis tribubus v̄ris vt ponat nomē suū
ibi ⁊ habitet in eo venietis ⁊ offerētis in illo loco holo
causta ⁊ victimas v̄ras. Tñ añ edificationē tēpli per
mittebat pplus vt in diuersis locis altaria cōstrueret
ad cultū diuinū: qd q: erat ꝯ legē: edificato iaȝ tēplo
ezechias rex pijssimus oīa hmōi altaria destrui fecit.
Et h̄ ē qd dr̄. q̄rti Reg. 18. Nōne iste ē ezechias: q abs 4
tulit excelsa ⁊ altaria ⁊ p̄cepit iude ⁊ hierusalē ante
altare h̄ adorabitis in hierusalē: qd ḡ ezechias fecit ex
pietate h̄ fecit achab ⁊ Iezabel ⁊ impietate volentes
cultū dei totaliter extirpare. Tertio allegat cōtra eos
ipietatē quā facere itēdebāt dicēs. Et relictus sū ego
solus. s. in cultu vnius dei. Qd qdē dixit helias eo q̄
alij nō ita apte manifestabāt se esse dei cultores Dr̄. n.
de eo. Eccl. 48. Surrexit helias ꝓpheta q̄si ignis: ⁊ v̄
bū illius quasi facula ardebat. Et q̄rūt aīam meā. s. vt
auferant eā. Miserat. n. Iezabel ad heliā. tertij Reg.
19. dicens. Hec mihi faciat dij ⁊ h̄ addāt nisi hac hora 5
cras posuero aīam tuā: sicut aīam vnius ex illis. s. pro
phetis baal quos occiderat helias.
¶ Deīd cū dic̄. (Sȝ qd dic̄ ⁊c̄.) Pōit diuinū rñsum di
cēs. Sȝ qd dic̄ scriptura ibidē. s. dixisse illi. s. helie re
spōsum diuinū. Hoc inq̄: qd seqt. Reliq mih. i. in cul
tu meo nō p̄mittēdo eos cader i petm̄ 7. milia virorū
Pōit certū ꝓ incerto pp p̄fcōēz septēnarij ⁊ miliarij. q
n̄ curuarūt gēua añ baal. i. q cultū dei n̄ ōseruerūt ysa.
43. Oēm q iuocat nom̄ meum i gloriā meā creaui ⁊c̄.
¶ Deīd cū dic̄. (Sic ḡ ⁊c̄.) adaptat qd dixerat ad ꝓ
positum. Et p̄ ponit adaptationē dicēs. Sic ergo ⁊ h̄
tempore in quo videtur multitudo populi deuiasse:
reliquie. idest multi qui sunt relicti ab illo excidio sal
ue fient vel salue facte sūt fm electionem gratie dei. i.
fm gratuitam electionē dei. Io. 14. nō me elegistis: sȝ
ego elegi vos. Scd̄o ex hoc ifert cōclusionem dicēs.
Si autē gratia salui facti sūt. iā nō. ex operibus eorū
Tit. 3. Nō ex operibus iustitie que fecimus nos: sȝ fȝ.

6 suā mīaʒ saluos nos fecit. Tertio oñdit seq ↄclones
ex p̄missis dicens. Aliogn. s. si grā ē ex opib⁹ iā nō est
grā que dr̄ ex eo ꝙ gratis daf. ē. 5. Iustificati gratis
¶ Deīd cū dic̄. (Quid ḡ ⁊c̄.) Infert ꝓ grām ipsi⁹.
ↄnē intentā. ⁊ p̄ ponit eā dicēs. Quid ḡ s̄m premissa
dicemus. hoc. s. ꝙ israel q̄ʒtū ad maiorē multitudineʒ
ppl̄i nō ē cōsequutus qd̄ q̄rebat. s. iustitiaʒ. Et hoc mō
intelligēdū ē qd̄. ē. 9. dictū ē israel sectādo legē iustitie in
legē iustitie nō ꝑuenit. Jo. 7. Queritis me ⁊ nō inuenie
tis: ita tñ ꝙ electio. i. electi ex iudeis ↄsecuta ē iustitiā.
Eph. i. Elegit nos ī ip̄o vt essem⁹ scti. ceteri v̄o. i. alia
ps ppl̄i excecati sūt ꝑꝑ suā malitiā. Sap. 2° Excecauit
2 eos malitia eoꝝ. Scd̄o ibi. (Sic̄ scriptū ē ⁊c̄.) Maīfe
stat ↄnē q̄ʒtū ad vltimā ptem. Et p̄ ꝑ auc̄tateʒ Isa. 2. ꝑ
auc̄tatē dauid ibi. (Et dauid dic̄.) Circa p̄ᵐ nōndū ē ꝙ
apl̄s cōpōit auc̄tatē ex duab⁹. Legif. n. ysa. 29. Miscui
vobis sp̄m̄ soporis. Et quātū ad h̄ dicit. Dedit deus il
lis sp̄m̄ ↄpūctiōis qd̄ ꝑtinet ad ꝑuersitatem affectus.
Cōpūctio. n. importat quādā cordis punctionem siue
Com dolorem. Est ergo q̄dā bona cōpunctio q̄ qs dolet de
pun- ꝓpriis peccatis. s̄m illud p̄s. Potasti nos vino cōpū
ctio ctionis. Est aūt ⁊ mala cōpūctio. s. inuidie q̄ qs dolet d̄
est du bonis alioꝝ. Huc ḡ ꝑūctiōis. i. inuidie sp̄m̄ eis dedit de
plex us nō q̄dē imittendo maliciā: sʒ subtrahēdo grām. sic̄.
ē. 10. dictū ē. Ego ad emulationē adducā vos in nō gē
3 tē. Itē legif ysa. 6. Excecа cor ppl̄i huius ⁊ aures eius
aggraua ⁊ oculos ei claude ne forte videat oculis su
is ⁊ auribus suis audiat. Et quātū ad h̄ designās de
fectū cognitiue v̄tutis subdit. Oculos vt nō videāt. s.
ꝑ se ipsos quātū ad miracula q̄ xp̄s eis videntibus fe
cit. Et aures vt nō audiāt. s. fructuose doctrinaʒ xp̄i ⁊
apostoloꝝ. ysa. 42. Qui vides multa nonne custodi
es. Qui apatas aures habes nōne audies? Addit āt
apl̄us d̄ suo. Usq̄ʒ ī hodiernū diē: q᷑ ī fine mūdi vide
būt ⁊ audiēt q̄ñ ↄuertēf corda filioꝝ ad p̄res eoꝝ vt
¶ Diō cū dic̄. (Et dauid dic̄ ⁊c̄.) pōit (dic̄ Mal. vlti.
ad idē auc̄tatē dauid. In q̄ p̄ tāgit occasionē defectus
iudeoꝝ dicēs. Fiat mēsa eoꝝ. i. malitia q̄ peccatores re
ficiūf. Jo. 20. Cū dulce fuerit in ore eius malū abscon
4 det illud sub ligua sua. Que q̄dē mēsa ē corā ipsis q̄ñ
ex cetera malitia peccāt. h̄ q̄dē fit in laqueū quādo ex
ea paraf tētatio ad peccādū. ysa. 24. Qui explicauerat
se de fouea tenebif laqueo. Et in captionē q̄ñ delecta
tioni succumbit ꝑ sensum. ysa. 8. Capienf ⁊ irretietur.
Et in scandaluʒ. i. ī ꝑ actionē casus quādo ruunt d̄ pec
cato in peccatū. p̄s. Pax multa diligētibus legē tuā ⁊
nō ē illis scādalū. Et in retributionē illis q̄ñ. s. puniēf
ꝑ suis peccatis. Uel q᷑ h̄ ipsuʒ est retributio d̄lictoꝝ:
q᷑ deus eos ꝑmittit sic cadere. p̄s. Redde retributionē
supbis. Uel mēsa est sacra scriptura iudeis apposita.
ꝓuer. 9. Propōit mēsaʒ suā. Que q̄dē fit ī aliquē q̄ñ oc
currit aliqd̄ ambiguū. In captionē q̄ñ male intelligi
tur. In scādalū q̄ñ ruit in ꝑtinaciā erroris. Et in retri
butionē vt supra. Scd̄o ponit ipsū defectuʒ quātū ad
5 cognitiuā v̄tutē cū dic̄. Obscurēf oculi eoꝝ ne videat
qd̄ magis ꝑ̄nunciādo q̄ʒ optādo dr̄. Ephe 4. Tenebris
obscuratū hñtes itellectū. Et quātū ad effectū cū dic̄.
Et dorsum eorum. i. liberum arbitrium qd̄ portat ad
bona ⁊ ad mala s̄ꝑ īcurua. i. īcuruari ꝑmitte ab eter
nis ad tēporalia a rectitudine iustitie ad iniquitatem.
ysa. 51. Incuruare vt transeamus. Lectio. II.

Dico ḡ nūq̄d sic offēderūt vt ca
derēt. Absit. Sʒ illoꝝ delicto:
sal⁹ ē gētibus vt illos emulēf.
Q᷑ si dl̄ictū illoꝝ diuitie sūt mū
di: ⁊ diminutio eoꝝ diuitie gētiū: quāto ma 4
gis plenitudo eoꝝ. Uobis. n. dico gētib⁹.
Quādiu q̄dē ego sū gētiū apl̄us misteriuʒ
meū honorificabo: si quo mō ad emulādū
ꝓuocē carnē meā ⁊ saluos faciā aliquos ex
illis. Si. n. amissio eoꝝ recōciliatio ē mūdi
q̄ assūptio nisi vita ex mortuis. Q᷑ si d̄liba
tio sancta ē: ⁊ massa. Et si radix scā: ⁊ rami.
¶ Postq̄ʒ apostolus ostēdit ꝙ casus iudeorū non est
vtilis. hic incipit ostendere ꝙ casus eorū non est inuti
lis neq̄ʒ irreparabilis. Et circa hoc duo facit. Primo
ostendit casum iudeorū esse vtilem ⁊ reparabilem. 2°
excludit gloriā gentiliū iudeis insultantium. ibi. (Q᷑
si aliqui ex ramis ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ duo facit. primo pro
ponit questionē. secūdo soluit. ibi. (Absit ⁊c̄.) Dicit er 2
go primo. Dictum est ⁊ ꝓbatū ꝙ ceteri iudei p̄ter ele
ctos sunt excecati. Dico ḡ questionem mouēs. Nun
quid sic offenderūt vt caderēt? Qd̄ potest dupliciter
intelligi. Uno mō sic. Nūq̄d deus ꝑmisit eos offēderē
solū vt caderēt. i. ꝓpter nullā aliaʒ vtilitatē inde conse
quentē: sed solū volens eos cadere. Qd̄ quidem esset
contra bonitatē diuinā que tanta est vt augustinus di
cit in ench. ꝙ nūq̄ʒ ꝑmitteret aliq̄d mali fieri nisi pro
pter bonū qd̄ ex malo elicit. Uñ ⁊ Job. 34. dr̄. Conte
ret multos ⁊ innumerabiles ⁊ stare faciet alios ꝓ eis.
Et apo. 3. dr̄. Tene qd̄ habes ne alter accipiat coronā 3
tuā q᷑. s. deus aliquos sic ꝑmittit cadere vt quorūdā ca
sus sit alioꝝ salutis occasio. Alio mō pōt intelligi sic.
Nūq̄d sic offēderūt vt caderent. i. ꝑpetuo ī casu rema
nerēt? p̄s. Nūq̄d q dormit nō adijciet vt resurgat.
Deinde cuʒ dicit. (Absit ⁊c̄.) soluit questionē. Et pri
mo s̄m primū intellectum ostendens casum iudeorū
fuisse vtilem. Secūdo soluit questionē quātum ad 2ᵐ.
intellectum ostendens casuʒ iudeorū esse reparabilē.
ibi. (Q᷑ si delictū illorum ⁊c̄.) Dicit ergo p̄mo Absit
vt. s. inutiliter caderent: sed magis illorū. scilicet iudeo
rum delicto salus gentibus facta ē occasionaliter Uñ 4
de ⁊ dominus dicit. Jo. 4. Salus ex iudeis ē. Qd̄ q̄dē
potest intelligi tripliciter. Primo mō. q᷑ delictum qd̄
in occasione christi commiserūt est subsecuta salus gē
tium ꝑ redemptionē sanguinis christi. i. Pe. i. Nō. n.
corruptibilib⁹ auro vel argēto redempti estis de vana
vestra conuersatione paterne traditiōis: sed p̄cioso sā
guine agni imaculati. Secūdo mō pōt intelligi de de
licto quo doctrinam apostolorum repulerūt. s̄m illud
act. 13. Uobis oportebat p̄ᵐ loqui verbum dei. sʒ quo
niam repulistis illud ⁊c̄. Tertio modo potest itelligi d̄
hoc ꝙ ꝓpter suam impenitentiam sūt in omnes gētes
dispersi. Et sic xp̄s ⁊ ecclesia vbiq̄ʒ a libris iudeorū te
stimonium habuit fidei xp̄iane. ad conuertēdos gen
tiles q suspicari potuissent ꝓphetias d̄ christo quas p̄ 5
dicatores fidei inducebāt esse confictas nisi ꝓbarēf te
stimonio iudeorū. vñ in p̄s. dicit. Ostendit mihi super
inimicos meos. s. iudeos ne occidas eos ne q̄ñ obliui
scanf populi mei. disperge illos in virtute tua. Seq̄f
Ut illos emulentur. Et quia nō dicit q vel quos. cum
ēt sit duplex emulatio. s. idignatiōis ⁊ imitatiōis. Pōt
h̄ q̄tuor modis exponi. Uno° vt itelligaf sic. Ut gēti
les illos. s. iudeos emulēf. i. imitēf i cultu vni⁹ dī. Eph.
2. Eratis illo tp̄e sine xp̄o alienati a ↄuersatiōe israel. ⁊
postea subdit. Nūc āt vos q aliq̄ñ eratis lōge scti estis
ꝓpe in sanguie xp̄i. i. Thes. 2. Uos imitatores facti estis
ecclesiaꝝ dei q̄ sūt ī iudea. Ul' vt gētiles emulenf iu
deos. i. indignentur ↄ eos ꝑꝑ incredulitateʒ eoꝝ p̄s.

Uidi puaricantes ꝛ tabescebã: q: eloqa tua nõ custo/dierũt. Tertio mõ põt itelligi sic. Ut iudei emulenť.i. imitẽtur gẽtiles quãdo vbiq; ꝛ nũc aliq eoꝝ particu/lariter cõuertuť ad fidẽ imitantes fidẽ gentiũ. ꝛ finaliter ois israel saluus fiet cũ plenitudo gẽtiũ itrauerit: ꝛ ꝛ sic ipleať qð dr̃ Deut.28. Ille erit in caput ꝛ tu eris i caudam. Quarto mõ põt exponi sic. Ut iudei emulẽť gentiles.i. ɔ͂ eos ex iuidia turbẽť duz vidẽt ad eos eoꝝ glo:iam trãslataz. Deut.32. Ego puocabo eos i eo q̃ n̄ ℭ Deide cũ dic̃.(Q2 si delictũ eoꝝ ꝛc̃.) solue (ẽ ppis. qõnẽ quãtũ ad sm̃ itellm: ostendẽs casum iudeoꝝ esse reparabilẽ. qð qdẽ ostendit tripl'r. P:imo ex vtilitate. secũdo ex apostoli intentiõe. ibi. (Uobis.n. dico ꝛ c̃.) tertio ex ɔditione illius ppl'i. ibi. (Q2 si delibatio sctã

2 ꝛc̃.) Circa pᵐ ponit talẽ ratiouẽ. Bonũ ẽ potentius ad vtilitatez inferendã q̃ malũ. sed malũ iudeorũ magnã vtilitatez gentibus contulit. Ergo multo maiorẽ cou/fert mũdo eorũ bonũ. H̃ ẽ ergo quod dicit. Dictuz ẽ q eorum delicto salus gẽtib' facta ẽ, q p sed si illo:ũ.s. iudeoꝝ delictũ. diuitie sũt mũdi.i. gẽtiliũ: q2.s. delictum iudeorũ redundauit i spũales diuitias gentiliũ. de qb' dicit Isa.33. Diuitie salutis sapiẽtia ꝛ scientia. qð qdẽ refert ad eorũ culpam. Et diminutio eorũ q̃.s. decre/uerũt ab illa celsitudine glorie quã habebãt: qð ptinet ad penã. Dañ.3. Imminuti sumus plusq̃ oẽs gentes: sumusq; humiles i vniuersa terra hodie pp pctã nr̃a. Sũt aũt diuitie gentiũ p occasionem vt dcm̃ ẽ: vel di/minutio eorũ.i. aliqui minimi ꝛ abiecti ex iudeis gen/

3 tes spũalr ditauerũt.s. apl'i de qbus dr̃.i.cor.i. Infirma mũdi elegit deus vt confundat fortia. Quãto magis plenitudo eorũ.i. abũdãtia eoruz spũalis: vel multitu/do eoꝝ ad deũ cõuersa in diuitias gẽtiũ redundabit. Eccl.24. In plenitudĩe sctõꝝ detẽtio mea. Et sic si ds̃ pp vtilitatẽ toti' mũdi pmisit iudeos delĩqre ꝛ dimiui/mito magis iplebit ruinas eoꝝ pp toti' mũdi vtilitatẽ. ℭ Deide cũ dicit.(Uobis.n. dico gẽtib' ꝛc̃.) oñdit idẽ ex sua itentione quã p p:oponit. secũdo eius rõnez as/signat. ibi.(Si.n. amissio ꝛc̃.) Circa pmũ cõsiderãdũ ẽ q cũ in superio:ibus huius epistole partibus locu/tus fuit oibus fidelibus existẽtibus rome siue fuerit

4 ex gentibus siue ex iudeis. nũc specialiter sermonem suum dirigit ad gentiles cõuersos. Dicit g̃. Dixi q ple/nitudo eoꝝ erit diuitie. mũdi. In huius.n. signũ dico vobis gentibus.i. gẽtilibus ad fidẽ conuersis. Esa.56. Dixi ecce ego ad gentes ꝛc̃. Hoc inquã vobis dico q̃/diu ego sum gentiuz aplus: quarũ cura specialiter mi/hi incumbit ex iniuncto offõ. Gal.2. Dextras dederũt mihi ꝛ Barnabe societatis vt nos in gentes: ipsi autẽ in circũcisionẽ.i. Ti.2. In quo positus sum ego predi/cator ꝛ apostolus. veritatẽ.n. dico in xp̃o iesu nõ men/tio: doctor gentiũ in fide ꝛ veritate. ℭ Ministerium meum hono:ificabo: nõ quidem his que ad secularẽ honorẽ ptinent: sed pmo qdem o:nãdo ipsum bonis

5 moribus.2.cor.6. In oibus exhibeamus nos sicut dei ministros i multa patiẽtia. Secũdo p supererogatio/nem operũ ad q̃ nõ tenebať.i.cor.9. Que ẽ g̃ merces mea vt euãgeliũ xp̃i p̃dicãs sine sũptu ꝛc̃. Tertio am/pliando sollicitudinẽ ad oiuz salutẽ.2.corin.ii. Preter illa q̃ extrinsecus sũt istãtia mea quotidiana sollicitudo oiuz ecclesiarũ. Uñ ꝛ hic subdit. Si q̃ mõ ad emulan/dũ puocẽ carnẽ meã.i. iudeos: q: sũt mihi cognati sm̃ carnẽ vt sup:a.9. dictũ ẽ. Esa.58. Carnẽ tuã ne despex/eris. ꝛ h̃ ad emulãdũ bõa emulatiõe sz illð.i.corin.i2. Emulamini carismata melio:a. Et p hũc modũ vt sal/uos faciã aliquos ex illis.s. ex iudeis.i.corin.x. Nõ q̃/rens qð mihi vtile ẽ: sed qð multis vt salui fiãt. Sz cõ/

b tra ẽ qð ipse dic̃.2.corin.io. Nos aũt non in imensum gloriamur: sz sz mẽsurã regule q̃ mẽsus ẽ nobis deus mẽsurã ptingẽdi vsq; ad vos. Nõ aũt acceperat men/surã sui ministerij nisi sup gẽtes. Nõ g̃ debebat se itro/mittere de iudeis. Dicũt ãt qdaz q iudei i iudea habi/tãtes nõ ptinebãt ad ei' aplatũ: sz Petri Jacobi ꝛ Jo/hãnis vt dr̃ Gal.2. Sz iudei iter gẽtes habitantes ad eius aplatũ ptinebãt ꝛ eorũ saluti insistebat. Sz h̃ vi/deť cõtra itentiõe littere. Si.n. illi iudei ad eius apla/

a tuz ptinebãt i h̃ q eoꝝ ɔuersionẽ itẽdebat nõ honori/ficasset suuz ministeriũ. Et iõ dõm ẽ q sic erat sibi cõ/missa p:edicatio gẽtiliũ vt ad eam ex necessitate tene/retur sicut ipse dicit.i.cor.9. Si ñ euãgelizauero ve mi/hi. Necessitas.n. icumbit. Nec tñ erat ei phibitum iu/deis p̃dicare: q̃uis ad h̃ nõ teneret. Et sz h̃ eorũ salu/ti insistẽdo ministeriũ suũ honorificabat. Qð qdẽ nõ faceret si casuz eoꝝ irrepabilẽ reputaret. vñ ipsuz apl'i studiũ qð adhibebat ad ɔuersionẽ iudeorũ inducit p signo q casus iudeorũ sit reparabilis.

ℭ Deide cũ dic̃.(Si.n. ꝛc̃.) assignat rõnẽ sue itẽtio/nis. q2.s. videbat q cõuersio iudeorũ puenicbat i salu/tẽ gẽtiuz. vñ dicit. Si.n. amissio eorũ.i. icredulitas ꝛ i/obediẽtia eorũ sicut dr̃ seruus amissus qñ sub cura ꝛ obediẽtia dñi refugit esse. Je.50. Grex pditus factus ẽ

3 ppls meus. Si inq̃ iudeo:uz amissio ẽ occasionalr re/cõciliatio mũdi inquãtũ p mortẽ xp̃i sumus recõcilia/ti dõ: q̃ assũptio nisi vita ex mortuis.i. q iudei reassu/manť a deo sz illð Zach.ii. Sũpsi mihi duas virgas. qd inq̃ faciet talis assũptio nisi q gẽtiles resurgere faciat ad vitã. Gẽtiles.n. sũt fideles q tepescẽt. Mat. 24. Qm̃ abũdauit iniqtas refrigescet charitas. Ul' ẽt q totalr cadẽt decepti antixp̃o iudeis ɔuersis ip̃stintũ feruorẽ restituenť. Et ẽt sicut iudeis cadẽtibus genti/les post inimicitias sũt recõciliati: ita post cõuersionẽ iudeorũ iminẽte ia fine mũdi erit resurrectio gñalis p quã homines ex mortuis ad vitam imortalẽ redibũt.

4 ℭ Deide cũ dic̃.(Q2 si delibatio ꝛc̃.) oñdit idẽ ex cõ/ditiõe ipsius gẽtis iudeorũ. Et h̃ qdẽ dupl'r. P:io ex p/te aploꝝ cũ dic̃.(Q2 si dlibatio scã ẽ ꝛ massa.) Dr̃ ãt d/libatio id qð ex massa paste sumiť q̃si ad pbandum. Sũt ãt apl'i ex gẽte iudeoꝝ assũpti a deo: sic delibatio ex massa. Et iõ si apl'i sũt scĩ: ɔsequẽs ẽ q gẽs iudeorũ sit scã.i. Pe.2.(Gẽs scã ppls acq̃sitiõis ꝛc̃.) Scðo p/bat idẽ ex pte p̃riarcharũ q cõparãť ad iudeos sic ra/dix ad ramos. vñ ꝛ Ysa.xi. dr̃ Egredieť v̄ga de radice yesse: si g̃ p̃riarche q sũt radix sũt scti ꝛ iudei q ex eis pcesserũt sic rami sũt scti. Osee.i4. Erũpet radix ei' vt libani ibũt rami ꝛc. ℭ Sz ɔ͂ ẽ qð dr̃ Ezech. i8. Uir si

5 fuerit iust' vita viuet. Sic g̃ ñ seqť q si radix ẽ scã ꝛ ra/mi. Ibidẽ ẽt subdiť q si fili' vidẽs pctã p̃ris sui timue/rit ꝛ nõ fecerit sil'e: nõ mo:ieť: sz vita viuet. vñ ẽt videt ñ seq q si dlibatio sctã ẽ q ꝛ massa. ℭ Sz dõz q apl's h̃ nõ loqť d actuali sanctitate. Nõ.n. itẽdit oñdere iu/deos icredulos eẽ sctõs: sz d sanctitate potẽtiali. Nihil .n. phibet eos reparari in sanctitate quoꝝ p̃res ꝛ quo/rũ filij sũt scti. Uel põt dici q illi sunt spẽaliter rami p̃riarcharũ q eos imitantur sm̃ illud Job.8. Si filij estis abrahe opera ab:ahe facite. Lectio.III.

Uod si aliq ex ramis fracti sũt: tu ãt cũ oleaster cẽs isert' es i illis ꝛ soci' radicis ꝛ pinguedis oliue fact' es, noli gl'iari aduers' rãos. Q2 si gl'iaris ñ tu radicẽ portas sz radix te: dicis g̃. Fracti sũt rãi vt ego iserar: bñ

pp incredulitatē fracti sūt. Tu aūt fide stas. noli altū sapere sed time. Si. n. deus natura libus ramis non pepercit: ne forte nec tibi parcat. Uide ergo bonitatē ⁊ seueritatem dei. In eos qdē q ceciderūt seueritatē: in te aūt bōitatē dei si pmāseris i bonitate. Alio gn ⁊ tu excideris. Sed ⁊ illi si ñ pmāserint incredulitate inserent. Potens ē eni deus iterꝫ iserere illos. Nā ⁊ si tu ex naturali excisus es oleastro. ⁊ cōtra naturā isertus es
2 in bonaꝫ oliuam: quātomagis hi qui sm naturam inserentur sue oliue.

¶ Postqꝫ apłus ondit casuꝫ iudeoꝝ fuisse vtilē ⁊ reparabilē. hic excludit gloriationeꝫ gentiliū ꝯ iudeos. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit gētibus conuersis non esse gloriādū cōtra iudeos. Secūdo respōdet obiectiōi gentiliuꝫ. ibi. (Dicis ergo fracti sūt ⁊c̄.) Circa pmū duo facit. p pꝛohibet gentiles ꝯ iudeos gloriari. secūdo rationē pꝛohibitionis assignat. ibi. (Qꝛ si gloriaris ⁊c̄.) Uidebaƭ aūt ex duabus partibus imminere gētilibus gloriādi occasio ꝯ iudeos. Primo qdē ex defectu iudeoꝝ dicēs. Dictū ē ꝙ si radix est sancta ⁊ rami.
3 Sed si aliq ex ramis. i. ex iudeis nō oēs: tñ sūt fracti. i. diuisi a fide patruꝫ q comparanƭ radici. noli. s. gloriari Job. 15. Ramos eius arefecit flāma. sap. 4. Cōfringēƭ rami incōsumpti. Secūdo videbaƭ eis imminere mā gloriandi ex parte ꝓmotionis eoꝝ. Promotio autem alicuius tāto magis cōsueuit eū ex extollere in vanā gloriā: quāto ex viliori statu eleuaƭ ſꝫ illud ꝓuer. 30. Propter tria moueƭ terra ⁊ quartū non poterit sustinere: p seruū cū regnauerit ⁊c̄. Et iō pmittit obiectū statū ꝗ qꝫ assūpti erāt dicēs. Tu aūt gētilis. cū i statu gētilitatis oleaster esses. i. arbor infructuosa. Jere. 17. Erit qꝫ mirice in deserto Mat. 7. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur ⁊c̄.

¶ Deīde ponit eoꝛū pꝛomotionem. Et primo quidēꝫ
4 quantū ad hoc ꝙ sūt assumpti in dignitatē illius gentis. vñ dicit. (In ſertus es in illis). i. loco illoꝝ. Job. 4. Cōteret multos ⁊ inumerabiles ⁊ stare faciet alios ꝓ eis. Secūdo p hꝫ ꝙ sunt cōsociati patriarchis quos supra radici cōparauerat. vñ dicit. (Et socius radicis factus es). i. ꝯsociatus es patriarchis ⁊ ꝓphetis. Mat. 8 Multi veniēt ab oriēte ⁊ occidēte ⁊ recūbent cū Abraā Isaac ⁊ Jacob in regno celoꝝ. Tertio p cōparationē ad glīā apostoloꝝ cū dic̄. (Et socius piguedinis oliue factus es.) Oliua qdē dr̄ ipa gēs iudeoꝝ ꝓpter vlea fructus spūales quos attulit. Jere. 11. Oliuā vberē pulchram fructiferā speciosaꝫ vocauit deus nom̄ tuuꝫ ps. Ego aūt sicut oliua fructifera i domo dei. Sic aūt huius oliue radix fuit patriarche ⁊ ꝓphete. ita piguedo huius oliue ē abūdātia grē spiritussancti. quā p oībus apostoli habuerūt vt glosa dic̄. Uñ iudicū. 9. Oli
5 ua dixisse inducit. Nūqd possūꝫ deserere pinguedinē meā. ps. Sic adipe ⁊ pinguedine repleaƭ aīa mea. Sic ergo pꝛomoti sūt gētiles ad societatem illius populi ⁊ patriarchaꝝ ⁊ apostoloꝝ. Eph. 2. Estis ciues sanctoꝝ ⁊ domestici dei supedificati sup fūdamētū apostoloꝛū ⁊ ꝓphetaꝝ: ⁊ lꝫ has occasiones gloriādi hr̄e videaris gentilis noli tamen gloriari aduersus ramos. i. aduersus iudeos i. corin. 5. Non ē bona gloriatio vestra. Deīde cū dic̄. (Qꝛ si gloriaris ⁊c̄.) Assigat rōneꝫ sue admonitionis dicēs ꝙ si nō obstāte hac admonitione gloriaris isultādo iudeis stātibus vel excisis hꝫ cōsideres ad repꝛessionē glorie tue ꝙ tu radicē nō portas: sꝫ radix te. i. iudea nō accipit a gētilitate saluteꝫ. ſꝫ potius ecōuerso. Jo. 4. Salus ex iudeis ē. Uñ ⁊ abrae ꝓmissū ē Geñ. 22. Qꝛ i ipo bñdicerenƭ oēs cognatiōes terre.

¶ Deinde cum dicit. (Dicis ergo ⁊c̄.) Excludit obiectiōeꝫ gentiliū. Et pmo ꝓponit obiectionem. secundo excludit eā ex consideratiōe diuini iudicij. ibi. (Bene ⁊c̄.) Tertio iducit eos i diligētē ꝯsiderationē diuinoꝝ iudicioꝝ. ibi. (Uide ḡ bonitatē ⁊c̄.) Dic̄ ḡ p. Ergo tu gentilis q gl̄iaris ꝯ iudeos forte dicis. Fracti sūt rami vt ego inserar. i. ad hꝫ deus pmisit iudeos a fide excidere: vt ego ad fidē intrarē. Nullus aūt sustinet detrimētū rei nisi pp rem pciosiorē ⁊ magis dilectaꝫ: sic medicus pmittit ifirmitatē eē in pede vt sanet oculuꝫ. Sic igiƭ ex hꝫ ipso videƭ gentilitas eē pciosior ⁊ magis deo accepta qꝫ iudea. Uñ Mal. i. dr̄. Nō est mihi volūtas in vobis ⁊ munus nō accipiaꝫ de manu vr̄a. Ab ortu aūt solis vsqꝫ ad occasuꝫ magnū ē nomē meū in gentibus. Et Esa. 49. Paꝝ est vt sis mihi seruus ad suscitādas tribus Jacob. Dedi te in lucem gentium.

¶ Deinde cum dicit. (Bene ⁊c̄.) Excludit obiectionem. Et p assignat causam defectus iudeoꝛū ⁊ ꝓmotionis gentilium dicens. Bene i hoc dicis ꝙ deus permisit frangi ramos vt tu insereris: sed ꝯsidera causam fractionis ramoꝝ ꝓpter incredulitatem in quā fracti sūt: qꝛ. s. in xp̄m credere noluerūt. Ezech. 2. Increduli ⁊ subuersores sūt tecū. Jo. 8. Si veritatē dico vobis qr̄ nō creditis mihi: Tu aūt. s. gentilis stas in fide. i. credendo in xp̄m in quo grām cōsecutus es. 2. corin. i. Nā fide statis. i. corin. 15. Notum facio vobis euangelium i quo statis per qđ ⁊ saluamini. Secūdo inducit admonitionē dicēs. (Noli altū sapere). i. noli de te vltra teipsuꝫ ꝑsumere. ifra. 12. Nō alta sapientes: sed humilibus cōsentientes. ps. Dñe nō ē exaltatū cor meuꝫ neqꝫ elati sunt oculi mei. Sed time ne. s. etiā tu frangaris p icredulitatē qđ pertinent ad timorē castum pꝛouer. 28. Beatus homo q semp est pauidus. q vero mētis ē dure corruet i malū. Eccl. i. timor dñi expellit peccatū. Secūdo assignat rationē sue admonitiōis dicēs. Si. n. nālibus ramis. i. iudeis q ex nāli origine ex patriarchis dſcēderūt non pepercit deus quin eos frāgi pmitteret time ne forte nec tibi parcat qn. s. te pmittat p icredulitatē excidere ꝓuer. 6. Zelus ⁊ furor viri ñ parcet i die vindicte. Jere. 13. Nō parcā neqꝫ miserebor vt ñ dispergā eos. In hꝫ ergo ꝯsistit solutio apłi ꝙ cū aliqs videt se gratiā adeptū alio cadēte nō dꝫ extolli contra cadentē: sed magis timere sibijpsi: qꝛ ipsa supbia ē causa pꝛecipitij: ⁊ timor est causa custodie ⁊ cautele.

¶ Deinde cū dic̄. (Uide ḡ bonitatē ⁊ seueritatē ⁊c̄.) Inducit eos i diligētē cōsiderationē diuinoꝝ iudiciorū: ⁊ p iducit eos ad cōsiderandum. secūdo istruit eos qsi p se cōsiderare ñ valētes. ibi. (Nolo. n. vos ignorare fres ⁊c̄.) Tertio qsi nec ipe pfecte sufficeret ad istorū iuestigationē exclamat admirādo diuinā sapiētiam ibi. (O altitudo diuitiaꝝ ⁊c̄.) Circa pm̄ tria facit. Primo ondit qd ꝯsiderari oporteat dicēs. (Uide ḡ). i. diligēter ꝯsidera bonitatē dei miserētis. ps. Quā bonus israel deus his q recto sūt corde. ŝ. 2. An diuitias bōtatis eius cōtēnis. ⁊ seueritatē ipsius puniētis. ps. Deus vltionū dñs. i. deus emulator ⁊ vlciscens dñs. Pria. n. ꝯsideratio tribuit spē. secūda timorē vt viteƭ desꝑatio ⁊ ꝑsūptio. Secūdo ostēdit i qb' vtrūqꝫ dictoꝝ sit cōsiderādū quātū ad ꝑterita dicens. (In eos qdē). s. iudeos q ceciderūt. Treñ. 2. Pꝛecipitauit dñs nec pepcit oia speciosa. Jacob dstruxit. In te aūt. s. gētilē q isertus es bōitatē. ps. Bōitatē fecisti cū seruo tuo dñe. Tertio ostendit

a ostendit quo tenore possint in pdictis hec cōsiderari:
q: non imobiliter sicut qđ pōt mutari in futur. Et p
mo ondit qūtum ad gentiles dicēs. In te dico vide bo
nitatem dei operantē: eo tñ tenore si pmāseris in boni
tate. Jo. 15. Manete in dilectione mea: alioqn si tu nō
dederis opam ad pmanendū p timorē τ humilitatē τ
tu excideris Mat. 3. Ois arbor que non facit fructum
bonū excidet. Scđo ostendit idem qūtum ad iudeos:
τ pmo pponit q intendit dicens. Sed τ illi. s. iudei si
non pmanserint i incredulitate inserent. i. in suū statū
restituet. Je. 3. Fornicata es cū amatorib' multis: tñ re
uertere ad me dicit dñs. Scđo pbat qđ dixerat: τ pri
mo ex diuina potentia dicens. Potens est. n. dñs deus
iter inserere illos: τ ideo non est de eo salute despe
a randū. Esa. 59. Ecce non est abbreuiata manus dñi: vt
saluare non possit. Scđo pbat idem p locū a minori
dicens. Nā si tu gentilis excisus es ex nāli oleastro. i.
ex gentilitate que nāliter erat infructuosa: non qdem
put dñs fecit naturam: sed fm q corrupta est p pctm
Sap. 12. Iniqua est ratio eoz: τ naturalis malicia ipso
rum. Eph. 2. Eramus natura filij ire. Et insertus i bo
nam oliuā idest in fide iudeorum contra nām. i. cōtra
cōmunem cursum nature. Nō. n. consueuit ramus ex
bonis male inseri in bonam arborē: sed potius ecōuer
so. Id aūt qđ deus facit non est contra nām: sed est sim
pliciter naturale. Dicimus. n. esse naturale: quod fit ab
agente cui naturaliter subditur patiens: qūuis ēt non
sit fm ppriam nām patientis: sicut. n. fluxus τ reflu
3 xus maris est naturalis propter hoc q causat ex mo
tu lune cui naturaliter subditur aqua: qūuis nō sit na
turalis fz formā aque: ita ēt cū ois creatura sit nāliter
deo subiecta quicqd deus facit in creatura est simplici
ter naturale: lz forte non sit naturale: fm ppriaz τ par
ticularem nām rei in qua fit: puta cū cecus illuminat
τ mortuus resuscitatur: si inquā hoc factum est ɔ̄ nāz:
qūto magis hi qui sunt fm naturam: idest qui naturali
origine pertinent ad gentem iudeorum inseruntur sue
oliue: idest reducentur ad dignitatem gētis sue. Mal.
vltimo. Conuertet corda patrū ad filios τ corda filio
rum ad patres eorum. Lectio. IIII.

4 Olo eniz vos ignorare fratres
mysteriū hoc vt non sitis vobis
ipsis sapiētes: q: cecitas ex pte
contingit in israel donec pleni
psal. tudo gētiū itraret: τ sic ois israel saluus fie
48. ret: sicut scriptū ē. †Venit ex syon q eripiat
τ auertat ipietatē a Jacob. Et hoc illis a me
testm̄ cū abstulero pctā eoz. Scđm euange
liū qdem inimici ppter vos fm electionez
āt charissimi ppter pres. Sine penitētia. n.
sunt dona τ vocatio dei. Sicut enim aliqñ
5 τ vos non credidistis deo: nunc aūt miseri
cordiam cōsecuti estis ppter incredulitatez
illoz: ita τ isti nunc non crediderūt in vrām
misericordiā: vt τ ipsi misericordiā ɔsequā
tur. †Conclusit enim deus omnia in incre
q. d. dulitate: vt omnium misereatur.
46. q. ¶ Postq̄ apls induxit gentiles in cognitionē diuino
2. ar. rum iudicioz: in qbus diuina bonitas τ seueritas ma
3. nifestat: hic quasi eis adhuc non sufficientibus ɔside
rare pdicta exponit qd sibi circa hec videat: τ pmo p
ponit factū. Scđo pbat ibi. (Sicut scriptū ē τc.) Ter

tio rōnem assignat ibi. (Si. n. τc.) ¶ Circa pmū tria b
facit. Primo pponit suā intentionē dicens. Jđ induxi
vos ad ɔsiderādū bonitatem τ seueritatē dei. Nolo. n.
o fratres ignorare vos mysterium hoc: non. n. ois my
steria capere potestis: hoc est. n. pfectoz qbus dñs dič
Luc. 8. Vobis datū est nosce mysteriū regni dei. Sap.
6. Nō abscondā a vobis sacrā dei: sed ignorantia hui'
mysterij eēt nobis dānosa. pme cor. 14. Si qs ignorat
ignorabit. Scđo assignat sue intentiōis rōnem: vt nō
sitis vobismetipsis sapientes. i. non de sensu vrō presu
matis: τ ex vestro sensu alios cōdemnātes: vos eis pre
feratis. infra. 12. Nolite esse prudentes apud vosmetip
sos Ysa. 5. Ve q sapientes estis in oculis vestris: τ co
ram vobismetipsis prudentes. Tertio pponit qđ intē a
dit. Primo qdem qūtum ad casum pticularē iudeoz 2
cū dicit. Q: cecitas ɔtingit in israel nō vlr: sed ex ali
qua pte: vt supra ostensum est. Ysa. 6. Exceca cor ppli
huius. Scđo ponit terminū huius cecitatis dicens.
Donec intraret ad fidē plenitudo gentiū. i. nō solū ali Dōec
qui pticulr ex gentibus: sicut tūc ɔuertabant: sed vel intra
p toto vel p maiori pte in oibus gētibus ecclesia fun uerit
data. ps. Dñi est terra τ plenitudo eius dicunt aūt gē plenī
tiles ad fidē ɔuersi intrare q̄si ex exterioribus: τ visibi tudo
libus rebus q̄ venerabant in spūāli: τ volūtate diuina. qūo ī
ps. Introite in ɔspectu eius in exultatiōe. Et est notā telli
dū q hoc aduerbiū donec pōt designare cām exceca gat.
tionis iudeoz. Propter hoc. n. pmisit deus excecari:
vt plenitudo gentiū intraret: sic pz ex supradictis. Pōt b
ēt designare terminū: q: vz vsqz tūc cecitas iudeoz du
rabit quousqz plenitudo gētiū ad fidē itrabit. Et huic
ɔcordat qđ infra subdit de futuro remedio iudeoz cū
dicit. Et sic. s. cū plenitudo gētiū itrauerit ois israel sal
uus fiet nō pticulr: sic mō: sz vlr oēs. Osee. 1. Saluabo
eos i dño deo suo. Mic. vlti. Reuertet τ miserebit nrī.
¶ Deinde cū dicit. (Sicut scriptū est τc.) Probat qđ
dixerat de futuro salute iudeoz. Et pmo pbat hoc p
auctoritatē. Scđo p rōnem ibi. (Scđm euangeliū me
um τc.) Dicit ergo pmo. Dico q ois israel saluus fiet:
sicut scriptū est. Ysa. 56. vbi lra nra sic hz. Veniet ex sy
on redēptor τ eis q redeūt ad Jacob: hoc fed' meū cū
eis dicit dñs. Sed apls hoc inducit fm lram. 70. τ tā
git tria vba hic posita. Primo saluatoris aduētū cū di
cit. Veniet deus. s. hūanatus ad saluandū nos ex syon 4
. i. ex pplo iudeoz q significat p syon q̄ erat arx hieru
salem q̄ est metropolis iudee. Unde dr Zach. 9. exulta
satis filia syon iubila filia hierusalē ecce rex tuus venit
tibi τc. Jo. 4. Salus ex iudeis est. Vel dicit ex syon eū
venire: nō q: sit ibi natus: sed q: inde doctrina eius exi
uit in vniuersum mūdū p hoc q apli i cenaculo syon
spm̄ scm̄ receperunt. Ysa. 2. De syon exibit lex. Scđo po
nit salutē p ipm iudeis oblatam dicēs. Qui eripiat τ
auertat ipietatē a Jac. Et pōt ereptio referri ad libera
tionē a pena. ps. Eripiet aiam meā de morte. Q: vo di
cit auertet ipietatē a Jac. pōt referri ad liberationem a
culpa. ps. Auertet dñs captiuitatē plebi sue. Vel vtrū 5
qz refert ad liberationez a culpa: sed dicit q eripiat pp
paucos q nūc difficulter q̄si cū q̄dā violētia ɔuertūt.
Amos. 3. Qūo si eruat pastor de ore leonis duo crura
aut extremū auricule sic eruēt filij israel. Dicit āt auer
tet ipietatē a Jac. ad ostendendū facilitatē ɔuersionis iu
deoz in fine mūdi. Mic. vlt. Quis deus silis tui q au
fers iniqtatē: τ trāsferes pctm̄ reliqaz hrditatis tue: τ
hoc testimoniū. s. noui erit illis a me cū abstulero pctā
eoz. Vetus. n. testm̄ pctā nō auferebat: q: vt dr Heb.
10. Impossibile est sanguie thauroz τ hircoz auferri pctā.
τ iō pp ipfectiōez veteris testi pmittit eis noui testm̄
c

Jere.31. Feriã domui israel ꝛ domui iuda fedus nouũ.
Q̃ð q̃dẽ hẽbit efficaciã ad remissionẽ pcti p sanguinẽ
xp̃i. Mat.26. Hic sanguis meus noui testi q p multis
effundet in remissionẽ pctõꝝ. Mic. vltimo. Deponet
iniq̃tates nr̃as ꝛ ꝓijciet ꝛ ꝓfundũ maris oia pcã nr̃a.
¶ Deinde cũ dicit. (Scd̃m euangeliũ meũ ꝛc̃.) Pro
bat ꝓpositũ p rõnẽ. Et p̃mo inducit ꝓbationẽ. Scd̃o
remouet obiectionẽ ibi. (Sine penitẽtia.n.ꝛc̃.) Dic̃ er
go p̃mo q eoꝝ pctã auferanꝭ ꝛ q postq̃ pctã hñt: ma
nifestũ est q sunt inimici xp̃i. Scd̃m euãgeliũ q̃dẽ ini
mici.i. q̃tum ad doctrinã euãgelij ꝑtinet quã ipugnãt
ꝑꝑ vos.i. ad vtilitatẽ vestri cedit: vt supra dictũ ẽ. Vñ
dr̃ Luc.19. Verũtñ inimicos meos illos q noluerũt me
regnare sup se adducite huc ꝛ interficite añ me. Jo.15.
2 Nũc aũt ꝛ viderũt ꝛ oderũt ꝛ me ꝛ patrẽ meũ. Vel ŝm
euangeliũ dicit: q̃ eoꝝ inimicitia ad vtilitatẽ euãgelij
ꝑtinet cuius p̃dicatio occasione talis inimicitie vbiq̃
diffundiꝭ. Col.1. In v̾bo veritatis euangelij qð ꝑuenit
ad vos: sicut ꝛ in vniuerso mũdo est fructificat ꝛ cre
scit. Sed sunt charissimi deo ꝑꝑ p̃res: ꝛ hoc ŝm electiõ
nem: q̃.s. ob gr̃am patrũ: eoꝝ semen elegit Deu.4. Di
lexit p̃res tuos ꝛ elegit semen eoꝝ post eos. Q̃ð nõ sic
est intelligendũ quasi merita p̃stita p̃ribus fuerint
cã eterne electionis filioꝝ.s. q̃ deus ab eterno elegit
gratis ꝛ p̃res ꝛ filios: hoc tñ ordine: vt filij ꝑꝑ p̃res cõ
sequerenꝭ salutẽ: nõ quasi merita p̃rum sufficerent ad
filioꝝ salutẽ: sed p q̃dam abũdantiã diuine gr̃e ꝛ mi
sericordie: hoc dicit: q̃ in tantũ patribus est exhibita vt
ꝑꝑ ꝓmissiones eis factas ẽt filij saluarenꝭ. Vel intelli
3 gendũ est ŝm electionẽ.i. q̃tũ ad electos ex illo pplo
sicut supra dictũ est electio ꝯsecuta est. Si aũt sũt dño
charissimi rõnabile est q a deo saluenꝭ ŝm illud Ysa.
64. Oculus non vidit deus absq̃ te q̃ preparasti ꝛc̃.
¶ Deinde cũ dicit. (Sine penitentia.n. sunt ꝛc̃.) Ex
cludit obuiationẽ. Posset.n. aliq̃s obuiando dicere q
iudei ꝛ si olim fuerint charissimi ꝑꝑ patres: tñ inimici
tia quã ꝯ euãgeliũ exercẽt ꝓhibet ne in futuꝝ saluen
tur: sed hoc ap̃ls falsum esse asserit dicens. Sine peni
tentia.n. sunt.s. dona ꝛ vocatio dei.q.d. q deus alius
aliq̃bus donet vel aliquos vocet hoc est sine peniten
tia: q̃ de hoc deũ nõ penitet ŝm illud.1.re.5. Triũpha
tor in israel nõ parcet nec penitudine flecteꝭ. ps. Jura
4 uit dñs ꝛ nõ penitebit eũ. ¶ Sed v̾r falsum. Dicit.n.
dñs Gen.6. Penitet me fecisse hoiem. Et Jer.18. Loq̃r
de gente ꝛ de regno vt edificẽ ꝛ plantẽ illud. Si fecerit
malũ in oculis meis penitentiã agã sup bonũ qð locu
tus sum vt facerẽ ei. ¶ Sed dõm est q sicut dñs ira
sci dr̃ nõ ꝑꝑ hoc q in eo sit cõmotio ire: sed q̃ ad mo
dũ irati se hꝫ q̃tum ad punitionis effectũ: ita q̃nq̃ pe
nitere dr̃ non q̃si in eo sit penitentie cõmutatio: sed q̃
ad modũ penitẽtis se hꝫ dũ mutat qð fecerat. ¶ Sed
adhuc v̾r ŝm hoc q dona ꝛ vocatio nõ sint sine peni
tentia: q̃ dona diuinitus ꝯcessa frequẽter amittunꝭ ŝꝫ
5 illud Mat.25. Tollite itaq̃ ab eo talẽtũ ꝛ date ei q hꝫ
decẽ talenta. Vocatio.n. dei ẽt q̃nq̃ mutari v̾r cũ scri
ptũ sit Mat.22. Multi sunt vocati pauci vero electi.
¶ Sed dõm est q donũ hic accipiꝭ ꝓ ꝓmissiõe q̃ fit
ŝm dei p̃sciam vel p̃destinationẽ: vocatio aũt hic acci
piꝭ ꝓ electione: q̃ ꝑꝑ certitudinẽ vtriusq̃ qð deus ꝓ
mittit iã quodãmõ daꝭ ꝛ quos eligit iam quodãmõ vo
cat. Et tñ ip̃m tp̃ale dei donũ ꝛ tp̃alis vocatio nõ irri
taꝭ ꝑ mutatione quasi penitẽtis: sed ꝑ mutationẽ hois
q gr̃am dei abijcit ŝm illud Heb.12. Cõtẽplãtes ne q̃s
desit gr̃e dei. Potest ẽt qð h̾ dr̃ alr̃ intelligi vt dicamus
q dona dei q̃ danꝭ in baptismo: ꝛ vocatio qua baptiza
tus vocaꝭ ad gr̃am sunt sine penitentia hois baptiza
ti: qð q̃dem hic induciꝭ ne aliq̃s desperet de futura iu
deoꝝ salute ꝑꝑ hoc q nõ videnꝭ de pctõ suo penitere.
¶ Sed ꝯ h̾ qð dr̃ est qð Pet. dicit Act.2. Penitenti
am agite ꝛ baptizeꝭ vnusq̃sq̃ v̾rum. Sed dõm est q
duplex est penitẽtia: interior ꝛ exterior. Interior q̃dẽ
ꝯsistit in ꝯtritione cordis: qua q̃s dolet de pctis p̃teri
tis ꝛ talis penitẽtia req̃riꝭ a baptizato: q̃ vt Aug. dic̃
in lib. de penitẽtia. Nemo sue volũtatis arbiter ꝯstitu
tus põt nouã vitã incohare nisi peniteat eũ veteris vi
te: alioq̃n fictus ad baptismũ accedit. Exterior v̾o peni
tentia ꝯsistit in exteriori satisfactione q̃ a baptizato nõ
req̃riꝭ: q̃ ꝑ gr̃am baptismalẽ liberaꝭ hõ nõ solũ a cul
pa: sed ẽt a tota pena ꝑ virtutẽ passiõis xp̃i: q ꝓ pctis
oiũ satisfecit sicut.s̃. 6. dictũ est. Quicũq̃ baptizati su 2
mus in xp̃o iesu in morte ip̃i baptizati sumus. Vñ dr̃
Tit.3. Per lauacrũ regñationis ꝛ renouationis sp̃ũs
sc̃i quẽ effudit in nos abũde. ¶ Sed cũ claues ecclie
ꝛ oia alia sacr̃a in v̾tute passiõis xp̃i operenꝭ: v̾r q pa
ri rõne oia alia sacr̃a liberẽt hoiem a culpa ꝛ a tota pe
na. Sed dõm est q passio xp̃i opaꝭ in baptismo ꝑ mo
dũ cuiusdã gñatiõis q̃ req̃rit vt hõ totalr̃ p̃oꝛi vite mo
riaꝭ: ad hoc vt nouã vitã accipiat. Et iõ tolliꝭ in baptis
mo totus reatus pene: q ꝑtinet ad vetustatẽ p̃oris vite.
Sed in alijs sacr̃is opaꝭ v̾tus passionis xp̃i ꝑ modũ sa
nationis vt in penitẽtia. Sanatio aũt nõ req̃rit vt sta 3
tim ois infirmitatis reliq̃e auferanꝭ. Et eadẽ rõ est in
alijs sacr̃is. ¶ Sed cũ ꝯfessio pctõꝝ ꝑtineat ad exterio
rẽ penitẽtiã: q̃ri põt vtrũ a baptizato ꝯfessio pctõꝝ req̃
raꝭ: v̾r q sic. Dr̃.n. Mat.3. q baptizabanꝭ hoies a Jo.
ꝯfitentes pctã sua. Sed dõm est q baptismus Jo. erat
baptismus penitentie: q̃.s. accipiẽdo illũ baptismum
quodãmõ se ꝯfitebanꝭ penitentiã accepturos de pctõ
suo: ꝛ iõ ꝯueniẽs erat vt ꝯfiterenꝭ: vt ŝꝫ modũ pcti eis
penitẽtia statuereꝭ: sed baptismus xp̃i ẽ baptism⁹ oium
pctõꝝ: ita q nõ restat baptizato aliq̃ satisfactio ꝓ pctis
p̃teritis: ꝑꝑ qð nulla est ꝯfessionis vocalis nec̃itas: ad
hoc.n. nec̃ia est ꝯfessio i sacr̃o penitẽtie: vt sacerdos ꝑ
ꝑtãtem clauiũ ꝯuenienter penitentem soluat vel liget.
¶ Deinde cũ dicit. (Sicut.n. aliq̃n ꝛc̃.) Assignat rõ
nem future salutis iudeoꝝ post eoꝝ incredulitatẽ. Et 4
p̃mo ponit silitudinẽ inter vtriusq̃ ppl̃i salutẽ. Scd̃o
huius silitudinis cãm ostdit ibi. (Cõclusit.n. de⁹ ꝛc̃.)
Dicit ergo p̃mo. Ita dico q ois israel saluus fiet q̃uis
nunc sint inimici. Sicut.n. ꝛ vos gẽtiles aliq̃n nõ cre
didistis deo. Eph.2. Eratis illo tp̃e sine deo in hoc mũ
do: nunc aũt m̃iam ꝯsecuti estis. infra.15. Gentes autẽ
sup m̃ia honorare deũ. Osee.2. Miserebor eius q fuit
absq̃ misericordia. Et hoc ꝑꝑ eoꝝ icredulitatẽ q̃.s. fu
it occasio v̾re salutis: vt.s̃. dictũ ẽ. Ita ꝛ isti.s. iudei nũc
.s. tp̃e gr̃e nõ crediderũt.s. xp̃o Jo.8. Quare nõ creditis
mihi? Et hoc est qð subdit. In v̾ram misericordiã.i. in
gr̃am xp̃i ꝑ quã misericordiã ꝯsecuti estis. Tit.3. ŝꝫ su 5
am misericordiã saluos nos fecit. Vel nõ crediderũt:
vt ꝑ hoc ꝑuenirent in v̾ram misericordiã. Vel nõ cre
diderũt: qð in v̾ram misericordiã occasionalr̃ cessit: vt
ꝛ ipsi q̃nq̃ m̃iam ꝯseq̃renꝭ. Ysa.14. Miserebiꝭ dñs Ja.
¶ Deinde cũ dicit. (Cõclusit.n. ꝛc̃.) Assignat rõnem
huius silitudinis: q̃.s. deus voluit vt sua m̃ia i oibus
locũ hẽret. Et hoc est qð subdit. Cõclusit.n. deus.i. cõ
cludi ꝑmisit: oia.i. oẽ hoium gen⁹ tã iudeos q̃ gẽtiles
in icredulitate sic̃ in quadã cathena erroris. Sap.17.
Una cathena tenebraꝝ oẽs erãt colligati. Vt oiũ mi
sereaꝭ.i. vt in oi gñe hoiũ sua m̃ia locũ hẽat. Sap.11.
Misereris oiũ dñe. Q̃ð q̃dẽ nõ est extẽdẽdũ ad oẽs
hoies sigillatim: sed ad oia gña hoiũ. Fit.n. hic distri
butio ꝓ generibus singuloꝝ: ꝛ nõ ꝓ singulis generꝝ.

Ideo

Jō aūt deus vult oēs p suā misericordiā saluari: vt ex hoc humiliēt ⁊ suā salutē nō sibi: s3 deo ascribāt. Osee 13. Perditio tua israel tm̄modo ex me auxiliū tuū: supra. 3. Ut oē os obstruat ⁊ subditus fiat ois mūd' deo.

Lectio. V.

4° ꝫ gen. ca.12
O Altitudo diuitiarū sapiētie ⁊ scientie dei: q̄3 icōprehēsibilia sūt iudicia eius. ⁊ inuestigabiles vie eius. Quis.n. cognouit sensum dn̄i: aut qs cōsiliarius eius fuit: aut qs prior dedit illi ⁊ retribuetur ei. Quoniam ex ipso ⁊ per ipsum ⁊ in ipso sunt oia ipsi honor ⁊
2 gloria in secula seculorum amen.

Supra apostolus conatus fuit assignare rōnē diuinoꝝ iudicioꝝ qbus totā gētes q̄3 iudei post incredulitatē misericordiā cōsequunt: nūc quasi ad hec inuestigāda se insufficiētē recognoscēs exclamādo diuinā excellentiā admiratur. Et primo admiratur diuinam excellētiā. Scdo pbat qd dixerat ibi. (Quis.n. cognouit ⁊c.) Circa p̄m duo facit. Primo admirat excellētiā diuine sapiētie s̄m se cōsideratā. Scdo p cōparationē ad nos ibi. (Quā incōprehēsibilia ⁊c.) Excellētiā diuine cognitiōis admirat. Primo q̄3tū ad altitudinē dicēs. O altitudo. Ecc. 7. Alta pfunditas qs inueniet eā. Jere. 17. Soliū glorie altitudinis a pncipio. Hec āt al
3 Altitudo dei profunditas ⁊ latitudo atēditur q̄3tū ad tria. titudo attēdit q̄3tū ad tria. Uno qdē mō q̄3tū ad rē cognitā: inq̄3tū s. deus seipsū pfecte cognoscit. Ecc. 24. Ego in altissimis habito. Alio mō q̄3tū ad modū cognoscēdi: inq̄3tū s. p seipsū oia cognoscit. Ps. Prospexit de excelso scō suo: dn̄s de celo in terrā aspexit. Tertio q̄3tū ad certitudinē cognitōis. Ecc. 23. Oculi dn̄i multo plus lucidiores sup solē. Scdo admirat excellētiā diuine cognitiōis q̄3tū ad eius plenitudinē cū dicit Diuitiaꝝ. Esa. 33. Diuitie salutis sapiētia ⁊ sciētia: q̄ qdē plenitudo attēdit i tribus. Uno mō i multitudie cognitoꝝ. q: s. oia nouit. Jo. vlt. Dn̄e tu oia scis. Col. 2. Jn ipso sunt oēs thesauri sapiētie dei abscōditi. Alio mō q̄3tū ad facilitatē cognoscēdi: q: statim oia intuet sine inqsitione ⁊ difficultate. Heb. 4. Oia nuda ⁊ apta sūt
4 oculis eius. Tertio q̄3tū ad copiā cognitionis: q: eam oibus cōicat affluēter. Jac. 1. Si qs vestꝝ idiget sapiētia postulet a deo q dat oibus affluēter. Tertio admirat diuinā excellētiā q̄3tū ad pfectionē cū dicit. Sapiētie ⁊ sciētie dei hz.n. sapiētiam de diuinis Job. 12. Apud ipsum est fortitudo ⁊ sapiētia. Et sciētiā de reb' creatis. Baruch. 4. Qui scit vniuersa nouit eam.

Deinde cū dicit. (Quā incōprehēsibilia ⁊c.) Ondit excellētiā diuine sapiētie p cōparationē ad nr̄m intellectū. Et p̄mo q̄3tū ad sapiētiā: ad quā ptinet iudicare ⁊ ordinare. Un̄ dicit q̄3 incōprehēsibilia sunt iudicia eius: q: s. hō nō pōt cōprehēdere rōnē diuinoꝝ iudicioꝝ: q: i sapiētia dei latēt. Ps. Judicia tua abissus
5 Cōphēdere hō nō pōt rōnē diuinorū iudiciorum. multa Job. 11. Forsitā vestigia dei cōprehēdes ⁊ oipotētē vsq3 ad pfectū reperies. Scdo q̄3tū ad sciētiā p quā in rebus operat. Un̄ subdit. Et inuestigabiles. i. nō pfecte ab hoie vestigabiles vie eius. i. pcessus eius qbus in creaturis opat. Etsi.n. ipse creature sint hoi note: tn̄ modi qbus deus i creaturis opat ab hoie cōprehēdi n̄ possunt. Ps. Jn mari vie tue in aqs multis: ⁊ vestigia tua nō cognoscent. Job. 38. Per quā viā spgit lux ⁊c.

Deinde cū dicit. (Quis.n. ⁊c.) Probat q dixerat ad qd iducit duas auctoritates: quoꝝ vna habet. Esa. 40. vbi s̄m lrām nr̄a3 sic legit. Quis adiuuit spūs dn̄i aut qs cōsiliarius eius fuit? Loco cuius hic dr̄. Quis .n. cognouit sensum dn̄i: aut qs cōsiliari' eius fuit alia auctoritas habet. Job. 41. Quis an̄ dedit mihi: vt reddā ei: ex loco cui' hic dr̄: aut qs prior dedit ei ⁊ retribuet ei. Jn his aūt verbis ⁊ sequētibus apl's tria facit. Primo ondit excellētiā diuine sapiētie p cōpationē ad itellectū nostrū dicēs. Dictū est q icōprehēsibilia sunt iudicia eius ⁊ iuestigabiles vie eius. Quis.n. cognouit sensum dn̄i p quē s. iudicat ⁊ opando pcedit. q.d. Nullus: nisi eo reuelāte. Sap. 9. Sēsum tuū qs scire poterit nisi tu dederis sapiētiā: ⁊ miseris spūm scūm tuū de altissimis. Et p̄me cor. 2. Que sunt dei nemo nouit nisi
2 spūs dei: nobis aūt reuelauit deus spūs tuū. Scdo ondit excellētiā diuie sapiētie. s3 q i se hz altitudinē: q̄ qdē est altitudo q̄ est sumi pncipii ad qd duo ptinēt. Primo q nō sit ab alio. scdo alia sint ab eo. Et hec ondit ibi. (Qm̄ ex ipso.) Q: aūt sapiētia dei nō depēdeat ab alicui pncipio ondit dupliciter. Primo qdē p hoc q nō est istructa aliēo cōsilio. Un̄ dicit. Aut qs cōsiliari' ei' fuit. Quasi diceret. Nullus. Jlle.n. cōsilio idiget q nō plene cognoscit qualiter sit agēdū: qd de eo nō cōpetit Job. 26. Cui dedisti ɔsiliū. Forsitā illi q nō hz sapiētiā. Je. 23. Quis affuit i ɔsilio dn̄i. Scdo p hoc q nō ē adiuta alieno dono. Un̄ subdit. Aut qs prior dedit illi ⁊ p hoc retribuet ei: q̄si p̄us dāti. Quasi. d. Nullus. Non
3 .n. potest hō dare deo nisi que a deo accepit. 1. Paral. vltio. Tua sunt oia ⁊ que de manu tua accepimus dedimus tibi. Job. 35. Porro si iuste egeris qd donabis ei: aut quid de manu tua accipiet?

Deinde cū dicit. (Qm̄ ex ipso ⁊c.) Ondit altitudinē dei q̄3tū ad hoc q ab ipso sunt oia. Et p̄mo ondit eius causalitatē. Scdo eius dignitatē. ibi. (Jpsi honor ⁊ gloria). Tertio eius ppetuitatē ibi. (Jn secula seculoꝝ amē). Dicit ergo p̄mo. Recte nullus prior dedit illi q: ex ipso ⁊ p ipsū ⁊ i ipso sunt oia. Et ita nihil pōt eē nisi ab eo acceptū. Ad designādū aūt dei causalitatem vtit tribus ppositionibus q̄ sunt. ex. p. ⁊ i. Hec aūt pre 4
Ex xpo per xp3 ⁊ i xpo qd ⁊ quō itelligat positio ex. denotat pncipiū motus. Et hoc tripliciter. Primo qdē ipsum pncipiū agēs vel mouēs. Alio mō ipsam mām. Tertio mō ipsum cōtrariū oppositū quo incipit motus. Dicimus.n. cultellū fieri ex fabro ⁊ ferro ⁊ ex ifigurato. Uniuersitas aūt creaturaꝝ nō est facta ex pexistēti mā: sed est effectus dei. Et s̄m hoc oia creata nō dn̄r ex aliquo esse: sed sicut ex opposito dn̄r esse ex nullo: q: nihil erāt anteq̄3 crearent: vt dēnt sap. 2. Ex nihilo nati sumus. Ex deo aūt sunt oia sicut ex p̄mo agēte. 1. cor. 11. Oia aūt ex deo. Notādū tn̄ q hec ppositio. de. easdē habitudies designare vr̄. hoc tn̄ sup addit: q: semp designat ɔsubstātialē. Dicimus.n. cultellū esse de ferro. nō aūt esse de artifice: q: igit filius pcedit a patre: vt ei cōsubstātialis dicimus filiū esse de patre. Creature vero nō pcedūt a deo tanq̄3 ei cōsubstantiales. Un̄ nō dn̄r esse de ipso: sed solū ex ipso. Hec aūt 5
ppositio. p. designat cām opationis: s3 q: operatio est mediū iter faciēs ⁊ factū dupliciter hec ppositio. p. pōt opationis cām designare. Uno mō s̄m q opatio exit ab operāte: sic aliqd dr̄ p se operari quod est sibi cā: vt operet. Hoc aūt est vno qdē mō forma: sicut dicimus q ignis calefacit p calorē. Alio mō aliqd supius agēs puta si dicamus q hō generat p virtutē solis: vel potius dei: sic igit oia dn̄r dupliciter esse p ipsū. Uno mō sicut p p̄mū agēs cuius virtute oia alia agūt. Puer. 8. Per me reges regnāt. Alio mō inq̄3tū eius sapiētia q̄ est eius essentia est p quā deus oia fecit s̄m illud Puer. 3. Dn̄s sapientia fundauit terrā. Alio vo mō hec ppositio p. designat cām opationis nō qdē s̄m q exit ab opante: s3 s̄m q terminat ad opa sicut dicimus q faber

Beneficētie ⁊ cōionis nolite obliuisci: talib⁹. n. hostijs
pmeret deus. Tertio h3 hō homi pp̄ijs corpis: ⁊ quā
tum ad hoc dicit ib. (Ut exhibeatis) .s. deo. corpa vr̄a
sicut q̄dam spūalem hostiā. Dicebat aūt aīal deo imo-
latū hostia: vel q2 p victoria hostiū offerebat seu p se
curitate ab hostibus. Uel q2 ad hostiū tabernaculi im
molabat. Exhibet aūt hō deo corpus suū vt hostiam
tripli. Uno qdē mō qñ aliqs corpus suū exponit pas
sioni ⁊ morti pp deū: sicut dr̄ ō xp̄o. Eph. 5. Tradidit
semetipm oblationē ⁊ hostiam deo. Et aplūs dicit de se
Phil. 2. Si imolat supra sacrificiū ⁊ obsequiū fidei vr̄e
gaudeo. Scdō p h q hō corpus suū ieiunijs ⁊ vigili-
is macerat ad seruiēdū deo: fm illud .i. Cor. 9. Castigo
corpus meū ⁊ in seruitutē redigo. Tertio p hoc q hō
2 corpus suū exhibet ad opa iustitie ⁊ diuini cultus exe
quenda. ō. 6. Exhibete vestra mēbra seruire iustitie in
scificatione. ¶ Est aūt psiderādū q hostia q̄ deo imo
labat quatuor hēbat. Primo nāqz ipsa oblatio dēbat
esse integra ⁊ icorrupta. Uñ dr̄. Mal. i. Maledict⁹ do
losus q h3 in grege suo masculū: ⁊ votū faciens imo-
lat debile dño. Et ppter hoc dicit viuentē: vt. s. hostia
nr̄i corpis quā deo offerrimus sit viuēs p fidē forma-
tā charitate. Gal. 2. Q2 nūc viuo in carne: in fide viuo
filij dei. Et ē attēdēdū q mālis hostia q̄ p̄us viua erat
occidebat vt imolaret: ad ostendendū q adhuc mors
regnabat in hoīe regnāte pctō: vt. ō. 5. Dictū est: sed h
hostia spūalis semp viuit ⁊ in vita pficit fm illud Jo.
3 io. Ego veni vt vitā hēant ⁊ abūdantius hēant; q2 ia3
pctm̄ ablatū est p xp̄m: nisi dicamus q hostia corpis
nr̄i viuit qdē deo p iustitiā fidei: sed mortificat cōcupi
scentijs carnis: Col. 3. Mortificate mēbra vestra: q̄ sūt
sup terrā. Scdō vō hostia deo oblata in ipsa imolatiōe
scificabat. Uñ dr̄. Leui. 22. Ois hō q accesserit de stir
pe vestra ad ea q̄ psecrata sunt: ⁊ q̄ obtulerūt filij isra-
el dño in quo est imunditie: pibit corā dño. Et iō sub-
dit. (Sctām) .s. p deuotionē: qua corpus nr̄um dei ser
uitio mācipat. Leui. 20. Sanctificamini ⁊ estote scī: q2
ego dns deus vester. Proprie aūt scītos dī p respectu3
ad deū: inq̄tum. s. hō seruat ea q̄ sunt iusta quo ad de
4 um. Tertio q̄tū ad ipsam sacrificij psumptionē dice-
bat sacrificiū suaue ⁊ acceptū dño: fz illud Leui. i. Ob
lata ois adolebit sacerdos sup altare in holocaustū ⁊ i
odorē suauissimū dño. Uñ hic dicit. (Deo placentē) .i.
p rectitudinē intētiōis. ps. Ut placeā corā deo in lumi
ne viuentiū. Quarto in ipsa sacrificij pparatione appo
nebat sal. Uñ Leui. 2. Quicqd obtuleris sacrificij sale
cōdies. Et Mar. 9. dī. Ois victima sale saliet. Sal aūt
discretionē sapie significat. Uñ dī col. viii. In sapiētia
ambulate ad eos q foris sunt: sermo vester semp i grā
sit sale pditus. Uñ ⁊ hic sequitur. (Rōnabile obsequiū
vr̄m) .s. cū discretione corpa vestra deo exhibeatis ho
stiam vel p martiriū vel p abstinentiam: vel p qdcūqz
opus iustitie .i. cor. 14. Oia honeste: ⁊ fm ordinē fiant
in vobis. Et in ps. Honor regis iudiciū diligit. Aliter
5 se h3 hō iustus ad interiores actus qbus deo obseqt
⁊ ad exteriores. Nā bonū hoīs ⁊ iustitia eius pncipa
liter in interioribus actibus psistit: qbus. s. hō credit
spat ⁊ diligit. Uñ dī Luc. 17. Regnū dei intra vos est:
nō aūt pncipalr psistit i exterioribus actibus: i Ro. 14.
Nō est regnū dei esca ⁊ potus. Uñ interiores actus se
hñt p modū finis q fm se q̄rit: exteriores vero act⁹ ad
quos deo corpa exhibet se hñt: sicut ea q̄ sunt ad finē:
in eo aūt qd̄ q̄rit tāqz finis nulla mensura adhibet: fz
q̄to maius fuerit tāto melius se h3. In eo aūt qd̄ q̄rit
pp finē adhibet mensura fm pportionē ad finē: sicut
medicus sanitatē facit tm̄ q̄tum pōt: medicinā aūt nō
tantum dat q̄tum pōt: sed q̄tum videt expedire ad sa b
nitatē cōsequendā. Et silr hō in fide in spe ⁊ in chari-
tate nullā mensuram d3 adhibere: sed q̄to plus credit
sperat ⁊ diligit tanto melius est: pp qd̄ dī Deu. 6. Dili
ges dñz deū tuū ⁊c̄. Sed i exterioribus actibus est ad
hibēda discretionis mēsura p cōparationē ad charita
tē. Uñ dicit Jero. Nō ne rōnalis hō dignitatē amittit:
qui ieiunium vel vigilias prefert sensus integritati: vt
propter psalmorum atqz officiorū decantationē amē
tie vel tristitie quis notam incurrat.
¶ Deinde cū dicit. (Et nolite pformari ⁊c̄.) Ostendit
qualiter se dēat hō exhibere deo q̄tum ad aīam. Et p
mo phibet seculi pformitatē cū dic. Et nolite pforma
ri huic seculo .i. rebus q̄ tpaliter transeunt. Nā seculū 2
pñs est q̄dam mensura rez que tpaliter labuntur. Re
bus aūt tpalibus hō pformat p affectū eis amore ihe
rendo. Osee. 9. Facti sunt abhoiabiles: sicut ea que di
lexerunt. Ja. i. Religio mūda ⁊ immaculata hec ē: im-
maculatum se custodire ab hoc seculo. Cōformat etiā
huic seculo q vitā sclariter viuētium imitat. Ephe. 4.
Testificor in dño: vt iā nō amplius ambuletis: sicut ⁊
gentes ambulant. Scdō mādat interiorē mētis refor-
mationem cū dicit. Sed reformamini in nouitate sen
sus vestri. Sensus aūt hoīs hic dr̄ rō: fm q per eā hō
iudicat de agendis: hunc aūt sensu3 homo in sua crea
tione habuit integrū ⁊ vigentē. Uñ dr̄ Ecc. 17. Sen-
su impleuit corda illoz ⁊ bona ⁊ mala ostendit illis.
Sed p pctm̄ hic sensus est corruptus ⁊ quasi inuete- 3
ratus. Baruch. 3. Inueterasti in terra aliena. Et p cōse
quens pulchritudinē ⁊ decorē suū am sit. Treñ. prio.
Egressus est a filia syon oīs decor eius. Monet ergo
aplūs vt reformemur .i. iterato formā ⁊ decorē mētis a
sumamus quē nr̄a mēs habuit; qd̄ qdē fit p grāz spūs
sancti ad quā pticipandā hō studiū3 hēre d3: ita .s. vt q
eā nōdū pceperūt: eā pcipiāt ⁊ q illā pceperūt in ea p-
ficiāt. Eph. 4. Renouamini spū mētis vr̄e. ps. Reno-
uabit vt aqle iuuentus tua. Uel aliī. Renouamini .s. in
exterioribus actibus in nouitate sensus vr̄i .i. fz noui
tatē grē quā mēte pcepistis. Tertio assignat rōnē am
monitionis pdicte cū dicit. (Ut pbetis q̄ sit voluntas
dei). ¶ Circa qd̄ psiderādū est q sicut hō q h3 gustū
infectū nō h3 rectū iudiciū de saporibus: sed ea q̄ sunt 4
suauia interdū abhoiat. ea vō q̄ sūt abhoiabilia appe-
tit: q aūt h3 gustū sanū rectū iudiciū de saporibus h3:
ita hō q h3 corruptū affectū q̄si cōformatū rebus scla
ribus nō h3 rectū iudiciū de bono: sed ille q h3 sanū af
fectū sensu eius innouato p grām rectū iudiciū h3 de
bono. Jō ergo dixit. (Nolite pformari huic sclo: sed re
nouamini in nouitate sensus vestri: vt pbetis) .i. expi
mēto cognoscatis. ps. Gustate ⁊ videte: qm̄ suauis est
dñs. (Que sit volūtas dei) qua .s. vult vos esse saluos.
pme thes. 4. Hec est voluntas dei scificatio vr̄a. (bōa)
.s. vult bonū honestū nos velle: ⁊ ad hoc suis pceptis
nos inducit. Mic. 6. Judicabo tibi o hō qd sit bonū: ⁊ 5
qd deus reqrat a te. (Et bñplacēs) inq̄tū .s. bñ dispo
to est delectabile id qd̄ deus vult nos velle. ps. Justitie
dñi recte letificātes corda. Et nō tm̄ vtilis ad finem pñ
dū: sed ēt pfecta q̄si piungens nos fini. Mat. 5. Estote
pfecti sicut ⁊ pr̄ vr̄ celestis pfectus est. Geñ. 17. Ambu
la corā me ⁊ esto pfectus. Talē g̃ experiunt dei volūta-
tē illi q nō pformant huic sclo: sed reformant in noui-
tate sensus sui. Illi aūt q in vetustate pmanēt sclo con
formati iudicāt dei volūtatē nō esse bonā: sed grauē ⁊
inutilē. Ecc. 6. Quā aspera est sapia indoctis hoībus.
¶ Deinde cū dicit. (Dico .n. p grāz ⁊c̄.) Docet quali
donis dei hō hēat vti. Et pmo docet hoc q̄tū ad dōa

e que nõ sunt oĩbus cõia: sicut sunt grẽ gratis date. Se
cundo q̃tuz ad donũ charitatis qḋ est oĩbus cõe ibi.
(Dilectio sine simulatione ⁊c̃.) ¶ Circa p̃mũ duo facit.
Primo docet i gñali quõ dẽat hõ vti gratijs gratis da
tis. Scḋo exeqtur hoc per ptes ibi. (. Sicut. n. in vno
corpore ⁊c̃.) ¶ Circa p̃muz tria facit. Primo excludit
supfluuz dicens. Monui q̀ reformemini in nouitate
sensus vr̃i: qḋ qdem moderate facere debetis. Dico. n.
i. mando p gr̃am apl̃s: ⁊ auctoritate aplica q̃ data est
mihi. Gal. 2. Cũ cognouissent: gr̃az que data est mihi
inter gentes. Eph. 3. Mihi oĩum sctõꝝ minimo data
est gratia hec ⁊c̃. Oĩbus q sunt inter vos: oĩbus est B
vtile p̃me cor. 7. Uolo oẽs hoĩes esse sicut meipsum.
Hoc inquã mãdo. Nõ plus sapere q̃z opz sapere. i. nul
2 lus presumat de sensu aut sapientia sua confidens su-
pra suã mẽsurã. Ecc. 7. Nõ plus sapias q̃z necesse est.
P̃s. Neq̃z ambulaui in magnis neq̃z in mirabilib⁹ sup
me. Scḋo hortaẽ ad id qḋ est mediũ dicẽs: sed sape ad
sobrietatẽ. i. mando vobis: vt mẽsurate sapiatis: s̃z gra
tiam vobis datã. Sobrietas. n. mensurã importat. Et
q̃uis p̃pe dicaẽ circa potũ vini: põt tñ accipi circa q̃z-
libet mãm in qua hõ debitã mensurã obseruat. Tit. 2.
Sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuamus i hoc seculo. Tertio do
cet s̃m qd accipiẽda sit mensura medij dicens. Et hoc
in quã sicut deus vnicuiq̃z diuisit. i. distribuit mẽsurã
fidei. i. mensurã donoꝝ suoꝝ q̃ ordinanẽ ad fidei edifi
cationẽ. i. cor. 12. Unicuiq̃z daẽ mãifestatio sp̃us ad vti
litatẽ. Dat. n. de⁹ hm̃oi dõa nõ eadẽ oĩbus: sed diuersa
3 diuersis distribuit: s̃z illõ. i. cor. 12. Diuisiões grãꝝ sunt.
Nec oĩbus equalr̃ dat: sed vnicuiq̃z s̃m certã mensurã
Ephe. 4. Unicuiq̃z nr̃m data est gratia: s̃m mensuraz
donationis xp̃i. Et iõ apl̃s sobrie sapiens s̃m hãc mẽ-
suraz dicebat. 2. cor. 12. Nõ aũt in imensuz gloriamur:
sed s̃m mensurã regule qua mensus est nobis de⁹. So
li aũt xp̃o datus est sp̃us non ad mensuram: vt dr̃ Jo. 3.
Non solum autem alias gr̃as gratis datas dat de⁹ mẽ
surate: sed etiam ipsam fidem que per dilectionẽ opera
tur. Unde Luc. 17. Discipuli xp̃o dixerũt. Domine ad
auge nobis fidem. Lectio. II.

Sicut enim in vno corpe multa
mẽbra hẽmus non oĩa aũt mẽ-
4 bra eundẽ actum hñt: ita multi
vnũ corpus sumus i xp̃i: singu
b⁹. q. li aũt alter alterius mẽbra: hñtes donatio
21. ar nes s̃m gr̃am q̃ data est vobis differentes.
tic. 3° Siue pphetiã s̃m rõnem fidei. Siue mini-
6 steriũ in ministrãdo. Siue q docet in doctri
na. Qui exhortaẽ in exhortãdo. Qui tribu
it in simplicitate. Qui p̃est in sollicitudine.
Qui misereẽ in hilaritate. Dilectio sine si-
mulatiõe. Odiẽtes malũ: adherẽtes bono.
5 Charitate fraternitatis inuicẽ diligẽtes: ho
norẽ inuicẽ puenientes. Sollicitudine non
pigri: sp̃ũ feruẽtes: domino seruiẽtes. Spe
gaudientes: in tribulatione patentes: ora-
tioni instantes: necessitatibus sanctoꝝ com
municantes: hospitalitatem sectantes.

¶ Premissa admonitione h apl̃s rõnẽ assignat: sum-
ptã ex silitudine corpis mystici ad corpus nãle. Et p̃-
mo in corpe nãli tangit tria. Primo qdem corpis vni
tatem cũ dicit. (. Sicut. n. in vno corpe). Scḋo mẽbro
rum pluralitatẽ cũ dicit. (Multa mẽbra hẽmus). Est d
enim corpus hũanũ organicũ ex diuersitate mẽbroꝝ
ↄstitutũ. Tertio officioꝝ diuersitatẽ cũ dicit. (Oĩa aũt
mẽbra nõ eũdẽ actum hñt). Frustra. n. esset membro-
rum diuersitas nisi ad diuersos actus ordinarentur.
¶ Deinde aptat hec tria ad corpus xp̃i mysticũ qḋ est
ecclia. Eph. i. Ipsum dedit caput sup oẽm eccliam q̃ ẽ
corpus eius. ¶ Circa qḋ ẽt tria tãgit. Primo qdẽ fide
liũ quasi mẽbroꝝ multitudinez cũ dicit. (Ita multi).
Luc. 14. Hõ qdaz fecit cenã magnã: ⁊ vocauit multos.
Esa. 54. Multi filij deserte. Quãuis. n. sint pauci per
cõpationẽ ad infructuosã multitudinẽ: s̃z illõ Mat. 7.
Arta est via q̃ ducit ad vitã ⁊ pauci inueniũt eã: tñ ab
solute loquẽdo sunt multi. Apo. 7. Post hec vidi tur- 2
bã magnã quã dinumerare nemo poterat. Scḋo tãgit
corpis mystici vnitatẽ cũ dicit. (Unũ corpus sumus). Ca-
Eph. 2. Ut recõciliet ambos in vno corpe ⁊c̃. Hui⁹ aũt put
corpis mystici ⁊ vnitas sp̃ualis p quã fide ⁊ affectũ cha nr̃z ẽ
ritatis inuicẽ vnimur: ⁊ deo s̃m illud Eph. 4. Unum xp̃s
corpus ⁊ vnus sp̃us. Et q: sp̃us vnitatis a xp̃o in nos
deriuaẽ. R̃. 8. Si qs sp̃m xp̃i nõ hz hic non est eius. Jõ
subdit in xp̃o q sp̃m suũ quẽ dat nobis nõ inuicẽ vnit
⁊ deo. Jo. 17. Ut sint vnũ in nobis sicut ⁊ nos vnũ su-
mus. Tertio tãgit officioꝝ diuersitatẽ ad vtilitatẽ cõem
reductã dicẽs. (Singuli aũt sumus mẽbra alter alteri 3
us). Mẽbrũ. n. qḋlibet p̃priũ actũ hz ⁊ v̾tutẽ inq̃tuz
ergo vnũ membrũ sua virtute ⁊ actu alteri p̃dest dici
tur membrũ alterius: sicut pes dr̃ membrũ oculi inq̃z
tum oculũ defert: ⁊ oculus dr̃ membrũ pedis inq̃tuz
regit pedẽ. p̃me Cor. 12. Nõ põt dicere oculus manui
opa tua non indigeo. Ita ẽt in corpe mystico ille q ac-
cepit gratiã p̃phetie indiget illo q accepit gr̃az sanita
tũ: ⁊ ita est in oĩbus alijs. Un̄ dũ vnusq̃sq̃z fidelis: s̃m
gr̃am sibi datã alteri seruit efficiẽ alterius mẽbrũ. Gal.
vltimo. Alter alterius onera portate. i. Pe. 4. Unusq̃s
q̃z sicut accepit gr̃am in alterutrũ illã administrãtes.
¶ Deinde cũ dicit. (Hñtes aũt donationes) exeqtur
per ptes monitionẽ quã supra posuerat d̃ sobrio ⁊ mo
derato grẽ vsu. Et p̃mo ponit gratiaꝝ diuersitatẽ di-
cens: sumus inquã alter alterius mẽbra: nõ s̃m eãdez 4
gr̃am: sed hñtes differentes nõ ex diuersitate meritoꝝ
sed s̃m gr̃am q̃ data est nobis. i. cor. 7. Unusq̃sq̃z p̃pri
um donũ hz ex deo: vnus qdẽ sic: ali⁹ vo sic. Mat. 25.
Uocauit seruos suos ⁊ tradidit illis bona sua: ⁊ vni d̃e
dit qnq̃z talenta: alij aũt duo: alij vo vnũ. Scḋo docet
diuersaꝝ grãꝝ vsum: ⁊ p̃mo in rebus diuinis q̃tum
ad cognitionez qdẽ dicẽs. Siue p̃phia quã hñtes vta
mur ea s̃m rõnẽ fidei. Dr̃ aũt p̃phia q̃dã appitio ex re
uelatiõe diuina eoꝝ q̃ sunt p̃cul. Un̄. i. re. 9. dr̃. Qui p
pheta hodie dr̃ vocabaẽ olim videns. Sunt aũt p̃cul
a cognitione nr̃a: s̃m se qdẽ futura ↄtingentia q̃ pp d̃
fectũ sui esse cognoscibilia nõ sunt: sed res diuine sunt
p̃cul a nr̃a cognitione: nõ s̃m se cũ sint maxie cogno 5
scibiles: q: vt dr̃. i. Jo. i. Deus lux est ⁊ tenebre in eo nõ
sunt vlle: sed pp defectũ intellectus nr̃i q se hz ad ea q̃
sunt in seipsis manifestissima: sicut oculus noctue ad
lucẽ. Et q: vnũqḋq̃z magis dr̃ tale: qḋ est s̃m se tale q̃z
s̃m aliud. Inde est q̀ magis p̃prie dñr esse p̃cul a co
gnitiõe nr̃a futura ↄtingentia. Et pp hoc hoꝝ p̃prie
est p̃phia. Amos. 4. Nõ faciet dñs deus verbũ nisi re
uelauerit secretũ suũ. Dr̃ tñ p̃phia h ẽt reuelatio quo-
rũcunq̃z occultoꝝ. Hoc aũt donũ p̃phie: nõ solũ fuit in
veteri testamento: sed ẽt in nouo Joelis. 2. Effundam
de sp̃ũ meo super oẽm carnez: ⁊ p̃phetabũt filij vestri.
Dicunẽ ẽt p̃phete in nouo testõ q p̃phetica dicta ex-
ponũt: q: sacra scriptura eodem spiritu iterpretaẽ quo
est cõdita.

est ꝯdita. Ecc.24. Adhuc doctrinā quasi ꝓphetiā ef-
fundam. Ordinat aūt ꝓphetie donū: sicut ⁊ alie gra-
tie gratis date ad fidei edificationē. i. cor.12. Unicuiqꝫ
dat manifestatio spūs ad vtilitatē. Heb.2. Confirmata
est. s. doctrina fidei contestante deo signis ⁊ ꝓdigijs ⁊
varijs virtutibus ⁊ spiritussancti distributionis. Et iō
prophetia est vtendū: sm rōnem fidei. i. nō in vanum:
sed vt per hoc fides ꝯfirmetur: non aūt ꝯ fidē. Unde
dr. Deu.13. Si surrexerit in medio tui ꝓpheta ⁊ dixerit
tibi eamus ⁊ sequamur deos alienos nō audies vba
ꝓphetie illius: qꝛ. s. prophetizat contra ratiōem fidei.
¶ Quantū ad sacramēta ministrāda subdit. s. (Siue
ministeriū in ministrādo) .i. si qs accepit grām vel of-
ficium ministerij: puta vt sit eps vel sacerdos: q dicit
2 ministri dei. Esa.6. Uos sacerdotes dn̄i vocabimini mi
nistri dei nr̄i dicet vobis: exequat illud diligenter exe
quendo in ministrando. 2. Thi.4. Ministeriū tuū im
ple. Scdo tangit ea q̄ ptinent ad res hūanas in qbus
pōt aliqs alteri subuenire. Primo qdem q̄tum ad co
gnitionē vel speculatiuā vel practicā. Quātū ergo ad
speculatiuā primo dicit. Siue q docet. i. q hꝫ offm̄ vel
gratiam docendi vtat in doctrina. i. vt studiose ⁊ fide-
liter doceat. Job 4. Ecce docuisti plurimos. Math. vl
timo. Euntes docete oēs gentes. Quantū aūt ad co-
gnitionē practicā subdit. (Qui exhortat) .i. q hꝫ offm̄
vel grām exhortādi hoīes ad bonū vtat illo in exhor-
tādo. i. Thes.2. Exhortatio nr̄a nō fuit de errore neqꝫ
3 de imūditia neqꝫ i dolo. Tit.2. Hec loq̄re ⁊ exhortare.
¶ Deinde ponit ea q̄ pertinent ad exteriora opa in q
bus qn̄qꝫ aliquis subuenit alicui aliqd donum dando
⁊ q̄tum ad hoc dicit. (Qui tribuit) .i. q hꝫ facultatē
tribuendi ⁊ grām exequat hoc in simplicitate: vt. s. ni
hil mali ex illo intendat quasi donis hoīes ad malum
alliciens. Uel ēt cū aliqs ex modico dato intēdit mul-
to maiora acqrere. Ecc.20. Datus insipientis non erit
tibi vtilis: oculi. n. illius septemplices sunt. Exigua da
bit ⁊ multa improperabit. Et ꝓuer.11. Simplicitas iu
storꝫ diriget eos. Qn̄qꝫ aūt aliqs subuenit alteri eius
curā habendo ⁊ q̄tum ad hoc dicit. (Qui p̄est) .i. q ē
in p̄lationis officio constitutus vtat illo officio i sol
4 licitudine. Heb. vltimo. Obedite ꝑpositis vestris ⁊ sub
iacete eis. Ipsi. n. peruigilant quasi rōnem reddituri ꝓ
aīabus vestris. 2. cor.11. Sollicitudo oīum ecclesiarū.
Qn̄qꝫ aūt subuenit aliqs alicui reuelādo eius miseri-
am ⁊ q̄tum ad h dicit. (Qui miseret) .i. q hꝫ facultatē
⁊ affectū miserēdi exequat h l hylaritate q̄si libēter h
faciēs. 2. cor.9. Nō ex tristitia neqꝫ ex necītate. Hylarē
n. datorē diligit deus. Ecc.7. In oī dato hylarē fac vul
¶ Deinde cū dicit. (Dilectio sine simula (tum tuū.
tione ⁊c̄.) Docet vsum doni gratuiti qd est oībus cōe
.s. charitatis. Et primo ponit ea q̄ pertinent ad charita
tem in generali. Scdo ponit quedam specialr̄ pertinē
tia ad dilectionē quorūdam ibi. (Necessitatibus sctō-
rum ⁊c̄.) ¶ Circa p̄mum tria facit. Primo ostendit q̄
5 lis debeat esse dilectio ex parte diligentis. Scdo quali
ter se debeat habere ad ꝓximum ibi. (Charitatē frater
nitatis ⁊c̄.) Tertio qualiter se debeat habere ad deū.
ibi. (Sollicitudine non pigri). ¶ Circa qualitatē au
tem charitatis tria docet. Primo qdem ꝙ dilectio dꝫ
esse vera. Un̄ dicit. (Dilectio sine simulatiōe): vt. s. nō
tantū in verbo aut in exteriori apparentia: sed sit in ve
ro cordis affectu: ⁊ efficacia opis. i. Jo.3. Nō diligam⁹
Dilectio dz eē pura — verbo neqꝫ lingua: sed opere ⁊ veritate. Ecc.6. Amico
fideli nulla est comparatio. Scdo docet ꝙ dilectio dꝫ
esse pura: cū dicit. (Odientes malū). Tunc, n. est pu-
ra dilectio qn̄ hō non cōsentit amico suo in malū: sed
ita diligit hoīem: vt eius viciū odiat. Unde dr̄. i. cor.13. b
Non gaudet super iniqtate congaudet aūt vitati. ps.
Iniquos odio habui. Tertio docet ꝙ dilectio debꝫ eē
honesta cū dicit. (Adherentes bono): vt. s. aliquis ad
hereat alteri propter bonum virtutis. Gal.4. Bonum
aūt emulamini in bono semp. Hec est pulchra dilectio
de qua dr̄. Ecc.24. Ego mater pulchre dilectionis.
¶ Deinde cū dicit. (Charitatem fraternitatis). Ostē
dit qualiter charitas se dꝫ hēre ad ꝓximū. Et p̄mo q̄
tum ad interiorē affectū cū dic̄. (Charitatē fraternita
tis inuicē diligentes ⁊c̄). Ut. s. non solū fratres diliga
mus ꝑ charitatē: sed ēt diligamus ipsam charitatem
qua eos diligamus: ⁊ ab eis diligimur. Sic. n. si coraꝫ
hēmus charitatē nō de facili eā dissolui faciem⁹ Heb. 2
vltimo. Charitas fraternitatis maneat in vobis. Can.
Ultimo. Si dederit hō oēm subam domus sue ꝓ dile
ctione tanq̄ nihil despiciet illā. Scdo q̄tum ad exte-
riorem effectū cū dicit. (Honore inuicē ꝑuenientes). In
quo tria designant. Primo qdē ꝙ hō ꝓximū in reue
rentia dꝫ hēre qd ptinet ad rōneꝫ honoris. Nullus. n.
pōt vere diligere eū quē despicit. Phil.2. Superiores in
uicem arbitrantes. Qd qdem fit dū aliqs suum defe-
ctū ꝯsiderat ⁊ bonū ꝓximi. In honore aūt nō soluꝫ re
uerentia intelligitur: sed ēt necessarioꝝ subuentio: si-
cut cū dr̄. Exo.20. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā p̄re-
cipit necessarioꝝ subuētio: sic pꝫ ꝑ hoc ꝙ dn̄s Mat.
5. Arguit phariseos ꝯ hoc preceptum impedientes fi 3
lios a subuentione parentū. Scdo designat ꝙ effect⁹
dilectionis dꝫ mutuo exhiberi: vt. s. homo non solū ve
lit beneficia recipe: sed ēt exhibere. Ecc.4. Nō sit por-
recta manus tua ad accipiendū ⁊ ad dandū collecta.
Et.14. In diuisione sortis da ⁊ accipe. Et hoc dsignat
cū dicit. (Inuicē). Tertio dsignat ꝙ effectus dilectio
nis dꝫ esse ꝓmptus ⁊ velox: qd designat cū dic̄. (Pre
uenientes): vt. s. aliquis ꝑueniat amicum in bn̄ficijs.
Ecc.37. Ois amicus dicet: ⁊ ego amicitiā copulaui.
¶ Deinde cuꝫ dicit. (Sollicitudine ⁊c̄.) Ostendit q̄
liter se debeat hēre dilectio charitatis ad deū. Et p̄mo
incipit ab ipsa rōnis attentione cū dicit. Sollicitudie
sitis, nō pigri. s. ad seruiendū deo. Mic.6. Indicabo ti-
bi o hō qd sit bonū ⁊ qd deus querat a te. Postea sub
dit. Sollicite ambulare cū deo tuo. 2. Thi.2. Sollicite 4
cura teipsum ꝓbabilem exhibere deo. Scdo q̄tū ad
effectū cū dicit. (Spiritu sitis feruentes) scꝫ in dei dile
ctione. Procedit aūt feruor ex abūdantia caloris. Un̄
feruor, spūs dr̄: qꝛ propter abundantiā diuine dilectio
nis totus homo feruet i deū. Act.18. dr̄ ꝙ appollo fer
uens spiritu loquebat. p̄me thes. vltimo. Spiritū no-
lite extinguere. Tertio q̄tū ad exterius obsequm cū
dicit. (Domino seruientes). s. seruitute latrie q̄ soli deo
debetur. Deu.6. Dn̄m deum tuum adorabis ⁊ illi soli
seruies. ps. Seruite dn̄o in timore. Uel sm aliā lrām.
Tempori seruientes vt. s. dei seruitiū congruo tpe fa-
ciamus. Ecc.8. Omni negocio tps est ⁊ opportunitas.
Quarto q̄tum ad mercedē seruitij cū dicit. (Spe gau 5
dentes). s. mercedis: q̄ est dei fruitio. Gen̄.15. Ego dn̄s
merces tua magna nimis. ū.5. Gloriamur in spe glie fi
liorum dei. Facit aūt spes hoīem gaudentē rōne certi-
tudinis: sed tn̄ affligit rōne dilatiōis. prouer.13. Spes
que differtur affligit aīam. Quinto q̄tum ad difficul
tateꝫ quā hō patit in dei seruitio. Un̄ subdit. (In tribu
latione). s. quā pp deum sustinetis sitis patientes. ū.5.
Tribulatio patiētiā opāt. Sexto q̄tuꝫ ad oia p̄dicta
dicit. (Orationi instantes). In quo orōnis assiduitas
dessignat. Luc.18. Oportet semp orare ⁊ nūq̄ deficere
2. Thi.5. Sine intermissione orate. Per orōneꝫ enim

e In nobis sollicitudo excitatur: feruor accendit: ad dei
seruitium incitamur: gaudiũ spei in nobis augetur ⁊
auxilium in tribulatione ꝓmeremur. ps. Ad dominũ
cum tribularer clamaui ⁊ exaudiuit me.
¶ Deinde cũ dicit. (Necessitatibus sctõꝝ ⁊c̃.) Deter
minat de charitate q̃tum ad spẽles quasdaꝫ ꝑsonas.
Et ꝑmo qdem q̃tum ad indigentes. Scḋo q̃tum ad
inimicos ibi. (Bñdicite ꝑsequẽtibus vos). ¶ Circa ꝑ
mum duo facit. Primo inducit ad exhibenda bñficia
charitatis indigentibus in vsũ cũ dicit. (Necessitatibꝰ
sctõꝝ cõicantes). Ubi tria sunt notanda. Primo qdeꝫ
ꝙ elemosine ex charitate sunt impendende indigenti
bus sine necẽtatẽ patiẽtibus. Eph. 4. Laboret operando
manibus suis: qḋ bonũ est: vt hẽat vñ tribuat necessi
2 tatem patienti. Scḋo ꝙ potius est subueniẽdũ iustis
q̃ aliq̃s. Uñ dicit. Necessitatibus sanctoꝝ. Ecc. 12. Da
iusto ⁊ nõ recipias pctõrem. Qḋ qdem nõ sic est intel
ligendũ qn ẽt in necessitatibus sit pctõribus subueni
dum: sed q: nõ est eis subueniendũ ad fomentũ pcti:
vtilius tñ est subuenire iustis: q: talis elemosina fru
ctuosa est nõ solũ ex pte dantis: sed ẽt ex suffragio reci
pientis. Luc. 16. Facite vobis amicos de mãmona ini
quitatis: vt cũ defeceritis recipiant vos i eterna taber
nacula. s. suis suffragĳs. Scḋo in speciali admonet ad
hospitalitatẽ dicẽs (hospitalitatẽ sectãtes): q: s. in hoc
misericordie ope alia misericordie opa includuntur.
Nam hospes non solũ domũ exhibet ad manendum:
sed ẽt alia necessaria subministrat. Heb. vlti. Hospitali
3 tatẽ nolite obliuisci. ꝑme Pe. 4. Hospitales inuicem si
ne murmuratione. Lectio. III.

Enedicite ꝑsequẽtibus vos.
2ª 12ᵉ. †Bñdicite ⁊ nolite maledicerẽ.
q. 76. Gaudere cũ gaudẽtibus: flere
ar. ꝑ cũ flẽtibus. Idipm inuicẽ senti
2ᵐ entes. Nõ alta sapiẽtes: sed humilibus cõ
sentiẽtes. Nolite eẽ prudẽtes apud vosmet
2ª 2ᵉ. ipos. Nulli malũ p malo reddẽtes: ꝓuidẽ
q. 29. tes bona: nõ tm̃ corã deo: sed ẽt corã oĩbus
ar. ꝑ hoĩbus. †Si fieri põt qḋ ex vobis est: cũ oĩ
e bus hoĩbus pacem hñtes. Non vosmetip
4 sos defendentes charissimi: sed date locuꝫ
ire. Scriptũ est eniꝫ. Mihi vindictã: ⁊ ego
retribuã dicit dñs. Sꝫ si esurierit inimicus
tuus: ciba illũ: si sitit: potũ da illi. Hoc. n. fa
ciẽs carbões ignis cõgeres sup caput eiꝰ.
Noli vinci a malo: sed vince i bono malũ.
¶ Supra ostendit qualiter charitas sit exhibenda in
5 digentibus: nũc ondit qualr sit exhibẽda ẽt inimicis.
Et ꝑmo ponit admonitionẽ. Scḋo ꝓbat qḋ dixit ibi.
(Scriptũ est. n. ⁊c̃.) ¶ Circa ꝑᵐ ꝯsiderandũ est ꝙ ad
charitatẽ tria ptinent. Primo qdem beniuolentia: que
cõsistit in h ꝙ aliqs velit bonũ alteri ⁊ malũ eius no
lit. Scḋo ꝯcordia q̃ ꝯsistit i hoc ꝙ amicoꝝ sit idẽ nol
le ⁊ velle. Tertio bñficentia q̃ consistit in hoc ꝙ aliqs
benefaciat ei quẽ amat ⁊ eũ nõ ledat. Primo ergo po
nit ea q̃ ptinent ad beniuolentiã. Scḋo ea q̃ ptinẽt ad
concordiã ibi. (Gaudere cũ gaudẽtibus). Tertio ea q̃
Bñdi ptinent ad beneficentiã ibi. (Nulli malũ ⁊c̃.) ¶ Cir
cere ca ꝑᵐ duo facit. Primo monet vt beniuolẽtia sit ampla q̃
est. bo se extendat etiam ad inimicos cum dicit. (Benedicite
nũ di ꝑseqntibus vos). ¶ Circa quod notãdum est ꝙ bñdi
cere. cere est bonũ dicere. Cõtingit ãt bonũ dr̃e tripl̃r. Uno

modo enũciando: puta cũ qs bonum alterius laudat. d
Ecc. 31. Splendidũ in panibus benedicent labia mul
torum ⁊ testimoniũ veritatis illius fidele. Alio modo
imperando: ⁊ sic benedicere p auctoritatẽ est ꝓpriũ dei
cuius imperio boni ad creaturas deriuat: ministerium
aũt ptinet ad ministros dei: q nomen dñi sup pplm in
uocant. Numeri. 6. Sic benedicetis filĳs israel ⁊ dice
tis eis. Et post. Inuocabunt nomẽ meũ sup filios isra
el: ⁊ ego benedicã eis. Tertio benedicit aliqs optãdo.
ps. Et nõ dixerunt q pteribant: benedictio dñi super
vos: ⁊ sm hoc benedicere est bonũ alicui velle: ⁊ qua
si bonũ ꝓ aliquo precari. Et hoc mõ accipit hic. Uñ
in hoc ꝙ dr̃ benedicite ꝑsequentibus vos: dat intelli
gi ꝙ ẽt ad inimicos ⁊ ꝑsecutores dẽmus esse beniuo 2
li eis bona optando ⁊ ꝓ eis orando. Mat. 5. Diligite
inimicos v̄ros ⁊ orate ꝓ ꝑsequentibus ⁊ calũniantibꝰ
vos. Qḋ aũt hic dr̃: quodã qdeꝫ modo est in precepto
quodã aũt modo est in ꝯsilio: ꝙ enim aliqs in gñali di Dile
lectionis affectũ impendat inimicis non excludendo ctio
eos a cõi dilectione ꝓximoꝝ: ⁊ a cõi oratione quã qs inimi
pro fidelibus facit ptinet ad necessitatẽ precepti. Silr coꝝ
etiam ꝙ aliqs in articulo necessitatis inimico dilectio quo
nis effectũ particulr impendat ptinet ad necessitatẽ p requi
cepti. Unde dr̃ Exo. 23. Si occurreris boui inimici tui rat a
aut asino erranti: reduces eũ. Sed ꝙ aliqs in specia nobis
li dilectionis effectũ ⁊ oronis suffragiũ aut qualecun 3
q̃ subuentionis beneficiũ exhibeat inimico interdum
etiam extra articulũ manifeste necessitatis ptinet ad p
fectionem ꝯsilioꝝ: q: p hoc ondit pfecta charitas ad
deũ: ꝙ oẽ humanũ odiũ superet. Ille aũt q penitet ⁊
misericordiã petit iã nõ est inter inimicos aut persecu
tores cõputandus. Unde ei absq̃ oĩ difficultate sunt
charitatis indicia ostendẽda. Ecc. 28. Relinque proxĩo
tuo nocenti te: ⁊ tunc deprecanti tibi pctã soluentur.
Scḋo docet ꝙ beniuolentia siue benedictio sit pura:
idest absq̃ permixtione contrarĳ. Unde dicit. (Bene
dicite ⁊ nolite maledicere). i. ita bñdicatis ꝙ nllo mõ
maledicatis. Qḋ est contra quosdã q ore benedicunt
⁊ corde maledicunt: sm illud ps. Qui loquunt pacem
cũ ꝓximo suo: mala aũt in cordibus eoꝝ. Et ẽt ꝯ illos
q qñq̃ benedicunt qñq̃ maledicũt: vel qbusdã bene 4
dicunt qbusdã maledicũt. Ja. 3. Ex ipso ore ꝓcedit bñ
dictio ⁊ maledictio. Non opꝫ fratres mei hec ita fieri.
i. Pe. 3. Nõ reddentes maledictũ ꝓ maledicto. ¶ Sꝫ
ꝯ vr̃ esse ꝙ in sacra scriptura plures maledictiones in
ueniuntur. Dr̃. n. Deu. 27. Maledictus q non ꝑman
serit in sermonibus legis huius: nec eos ope perficit.
¶ Ad qḋ dĩm est ꝙ maledicere est malũ dicere: qḋ q
dem tripl̃r ꝯtingit: sicut ⁊ benedicere. s. annũciãdo im
perando ⁊ optando: ⁊ sm qḋlibet hoꝝ modoꝝ potest
bene ⁊ male fieri. Si. n. id qḋ est mãliter malum dicat
malum quolibet predictoꝝ modorum sub rõne boni
non est illicitum: q: hoc est magis benedicere q̃ male 5
dicere: vnumqḋcuq̃ enim magis iudicat: sm suã for
mam q̃ sm suã mãꝫ. Si vero aliqs dicat malũ sub rõ
ne mali formaliter maledicit. Unde est oĩno illicitum:
vtrũq̃ aũt hoꝝ cõtingit in hoc ꝙ aliquis enũciando
malũ ꝓfert. Quandoq̃ enim aliqs enunciat malum
alicuius ad notificandũ necessariam veritatẽ: ⁊ sic di
cit malũ sub rõne veri necessarĳ qḋ est bonũ: vñ est li
citũ. Et hoc modo Job. 3. dr̃ ꝙ Job maledixit diei suo
enuncians malitiã presentis vite: sicut aplŝ dic̃. Eph.
5. Redimentes tp̃s: qm̃ dies mali sunt. Quandoq̃ ãt
aliqs enunciat malum alterius. s. intentione detrahẽ
di. Et hoc est illicitum. Dicitur. n. ꝑme Corin. 6. Neq̃
maledici neq̃ rapaces regnuꝫ dei possidebunt. Simi
liter etiam

a liter etiā in eo q̄ quis dicit malum imperādo. ɔtingit
autē quādoq̄ q̄ aliquis dicit id quod est mālīter ma/
lum sub ratione boni: puta cū ex imperio alicuius pro
uenit alicui malū pene pp̄ iustitiam: qđ qdē ē licitū.
Et h̄ mō trāsgressiones legis maledicit̄.i. pene s̄m iu
stitiā deputātur. Qñq̄ vo aliqs imperādo dicit malū
alterius iniuste: puta ꝓpter odiū ⁊ vindictā. Et talis
maledictio est illicita. Exo.21. Qui maledixerit pr̄i vel
matri morte moriat̄. Et idē ēt circa id quod aliqs di
cit malū optādo: Si.n. hoc optet sub ratiōe boni pu
ta vt p̄ aduersitatē alicuius perueniat̄ ad spiritualem
profectū: hoc licitū ē. Job.5. Uidi stultū firma radice
2 ⁊ maledixi pulchritudini eius statī. Si vero hoc ho/
mo faciat ꝓpter odiū vel vindictā ē omnino illicitū.i.
reg.17. Maledixit philysteus Dauid in diis suis.
¶ Deinde cū dicit. (Gaudere cum gaudentibus ⁊c̄).
Pōit ea que pertinēt ad cōcordiā. Et p̄mo ponit ɔcor
Con die documēta. Secūdo remouet impedimēta ibi. (Nō
cor/ alta sapiētes ⁊c̄.) Cōcordia autē pōt dupliciter atten/
dia p̄t di. Uno mō q̄tū ad affectū in bonis ⁊ in malis. In bo
dupl'r nis qdē: vt aliquis bōis alioꝝ congaudeat. Unde dic̄.
attēdi Gaudere: scilicet d̄betis cū gaudētibus. Phil.2°. Gau
deo ⁊ congratulor oībus vobis. Sed h̄ est intelligen
dum: qñ quis gaudet de bono. Sunt aūt quidam qui
gaudent de malo s̄m illud ꝓuer.2. Letant̄ cum male
3 fecerint. Et istis nō est congaudēdū: p̄me cor.13. dicit̄
de charitate: q̄ nō gaudet super iniqtate: ɔgaudet au
tem veritati. In malis aūt vt aliquis tristet̄ d̄ malis al
terius. Uñ subdit. (Flere) scilicet debetis cū flentibus.
Job.30. Flebā quondā sup̄ eo q̄ afflictus erat. Ecc.7.
Nō desis plorātibus in cōsolatione: ⁊ cū lugentibus
ambula. Ipsa enim compassio amici ɔdolētis ɔsolatio
nem l' tristitie affert. Primo quidē q̄r ex hoc colligit̄
efficax amicitie argumētum. Ecc.12. In malicia illius
idest in infortunio amicus cognitus est. Et hoc ipsū ē
delectabile cogñscere aliquē sibi esse veꝝ amicū. Alio
mō hoc ipso q̄ amicus condolet videtur se offerre ad
simul portādum onus aduersitatis: qđ tristiciam cau
sat. Et quidem leuius portatur qđ portatur a plurib⁹
q̄ ab vno solo. Secundo concordia consistit in vnita/
4 te sue: ⁊ q̄tū ad hoc dicit. (Idipsum).i. idē sitis inuicē
sentiētes: vt scilicet in eadē sententia cōueniatis. p̄me
cor.1. Sitis perfecti in eodē sensu ⁊ in eadem scientia.
Phil.2. eadē charitatem habentes vnanimes: idipsū
sentientes. Sciendum est tñ q̄ duplex est sententia.
Una quidem que pertinet ad iudiciū intellectus cir
ca speculabilia: puta circa ɔsiderationes geometricas
vel naturales: dissentire aūt in talibus non repugnat
amicitie vel charitati: q̄r charitas in voluntate est. Hu
iusmodi autē iudicia nō proueniunt ex voluntate: sed
ex necessitate rationis. Alia vo sentētia pertinet ad iu/
dicium rationis circa agēda ⁊ in talibus dissensio ami
5 citie ɔtrariat̄: q̄r talis dissensio h̄z ɔrietatem volunta
tis: ⁊ q̄r fides nō solū est speculatiua: sed etiam practi
ca: inq̄tū p̄ dilectionem operat̄. vt d̄r Gal.5. Ideo etiā
dissentire a recta fide est cōtrarium charitati.
Con ¶ Deīde cū dicit. (Nō alta sapiētes ⁊c̄.) Excludit im
cor/ pedimēta cōcordie: q̄ qdē sunt duo. Primū est sup̄bia
die i/ ex qua cōtingit q̄ dum aliqs inordinate suā excellētiā
pedi/ querit ⁊ subiectionē refugit: vult alium subiici ⁊ eius
mēta excellētiā īpedire. Et ex h̄ sequit̄ discordia ꝓuer.13. In
ter sup̄bos semp̄ iurgia sūt. Et iđ ad hoc remouendū
dicit. Nō sitis alta sapiētes: vt scilicet inordinate v̄rā
excellētiā appetatis. supra.11. Nolite altū sape: s̄z time.
Ecc.3. Altiora te ne q̄sieris. Sed sitis cōsentiētes hu/
milibus.i. his q̄ sunt humilia: idest ea que abiecta vidē
tur nō recusetis cū oportuerit. ps. Elegi abiectus eē b
in domo dei mei. p̄me. Pe. vltimo. Dominus sup̄bis re
sistit: humilib⁹ aūt dat gr̄ā. Secūdū impedimētū cō
cordie est presumptio sapientie: ex q̄ cōtingit q̄ aliqs
alioꝝ sentētie nō credit. Ad qđ remouendū dic̄. (No
lite esse prudētes apud vosmetipsos): vt scilicet iudi/
cetis solū id eē prudētie quod vobis videt̄. Esa.5. Ue
q̄ sapiētes estis in oculis v̄ris ⁊ corā vobismetipsis pru
dentes. supra.11. Ut nō sitis vobismetipsis sapientes.
¶ Deinde cū dicit. (Nulli malū pro malo ⁊c̄.) Docet
illa q̄ pertinent ad beneficientiā excludēdo contrariū.
Et p̄ docet q̄ nō sit alicui malefaciēdū ratione vindi/
cte. Secūdo docet q̄ nō sit alicui malefaciendū rōne
defensionis ibi. (Nō vosmetipsos defēdentes). ¶ Cir 2
ca p̄mū tria facit. Primo ꝓhibet vīdictā dicēs. (Nul
li malū ꝓ malo reddētes).s. sitis. ps. Si reddidi retribu
entibus mihi mala.i. Pe.3. Nō reddētes malū ꝓ ma/
lo. S̄z h̄ est intelligēdū formaliter: sicut supra dictū
est de maledicto: prohibemur.n. affectu odii vl' vindi/
cte redere malū pro malo: ita q̄ in malo alterius dele
ctemur. Sed si ꝓ malo culpe: qđ quis facit reddat iu/
dex malū pene s̄m iustitiā ad cōpensādā malitiā: māli
ter quidē infert malū: sed formaliter ⁊ p̄ se infert bonū.
Uñ cū iudex suspendit latronē ꝓ homicidio non red
dit malū pro malo: sed magis bonū pro malo. Et h̄
mō apostolus quēdā propter incestus tradidit satha
ne in interitum carnis: vt spiritus saluus fiat: vt ha/
bet̄. p̄e cor.5. Scđo docet q̄ ēt bona sint proximis ex 3
hibēda dicēs. Prouidētes scilicet sitis bona nō tātum
corā deo: vt scilicet curetis satisfacere conscientie v̄re
corā deo: s̄z etiā corā oībus hoībus: vt scilicet ea facia
tis q̄ hoībus placeāt. p̄me cor.10. Sine offensiōe esto/
te iudeis ⁊ gētibus ⁊ ecclesie dei: sicut ⁊ ego p̄ omnia
omnibus placeo. p̄me cor.13. Prouidentes bona non
solum coram deo: sed etiā corā omnibus hominibus.
Hoc tamē ɔtingit ⁊ bene ⁊ male fieri: si enim hoc fiat
propter pauorē humanū nō bñ agitur. Mat.6. Attē
dite ne iustitiā vestrā faciatis coram hominibus: vt vi
deamini ab eis. Si autem hoc fiat ad gloriam dei bñ
agitur. s̄m illud. Mat.5. Sic luceat lux vestra coram 4
hominibus: vt videant opa vestra bona: ⁊ glorificent
patrē vestrum qui in celis ē. Tertio assignat rationē
vtriusq̄ dictorum. Ad hoc enim debemus abstinere a
retributione malorū: ⁊ corā hominibus bona proui/
dere: vt cum hominibus pacē habeamus: ⁊ ideo sub
dit. Cum oībus hominibus pacē habētes. Heb. vlti
mo. Pacem sequimini cum omnibus. Sed hic addit
duo: quorū primū est qđ dicit. (Si fieri pōt). Quādo
q̄ enim malitia aliorum impedit ne cum eis pacē ha
bere possimus: quia scilicet cum eis pax haberi non
pōt: nisi eorū malitie consentiatur: quā qdē pacē con/
stat esse illicitā. Uñ dñs dicit. Mat.10. Nō veni pacē
mittere: sed gladiū. Aliud autē addit dicēs. Quod ex
vobis est: vt scilicet ⁊ si ipsi contra pacem agant: tamē 5
qđ in nobis est facere nos debemus: vt coram pacem
queramus. ps. Cum his qui oderunt pacem eram pa
cificus. Et alibi Inquirere pacē ⁊ persequere eam.
¶ Deinde cū dic̄. (Nō vosmetipsos defēdentes ⁊c̄.)
Ostēdit q̄ nō sunt mala proximis inferenda p̄ modum
defēsionis. Et p̄ ponit documentum dicēs. Non sitis
vosmetipsos defēdentes o charissimi: sicut ⁊ de xp̄o di
citur. Esa.50. Dedi corpus meū p̄cutiētibus ⁊ genas
meas vellentibus. ⁊.53. Quasi agnus corā tondēte se
obmutuit ⁊ cetera. Uñ ⁊ ipse dominus mādauit. Ma
the.5. Si quis te percusserit in vna maxilla prebe ei
etiam alterā. Sed sicut Augustinus dicit in libro d̄

mēdaciū. Ea q̄ in nouo teſtamēto a ſanctis facta ſunt
valent ad exēpla intelligendarū ſcripturarū q̄ in ꝑcep-
tis data ſūt. Ipſe aūt dn̄s cū alapa ꝑcuſſus eēt: nō ait:
ecce altera maxilla: ſed ſi male locutus ſuꝫ teſtimoniū
ꝑhibe de malo. Sin aūt bn̄ quid me cedis? Ubi oñdit
ꝑparationē alterius maxille in corde eē faciēdā. Para
tus.n. fuit dn̄s nō ſolū in altera cedi ꝓ ſalute hoīs: ſꝫ i
toto corpore crucifigi. Et ſic Aug. dicit ad marcellinū:
tūc qdem hꝫ mādatū recte fit cū ei credit̄ ꝓfectur̄ eſſe
ꝓp quē fit ad aptandā in eo correctionē atqꝫ ꝯcordiā:
ēt ſi alius exitus cōſequat̄. Sūt igit̄ iſta ꝑcepta patiē-
tie ſemꝑ i cordis preparatiōe retinenda: τ ipſa beniuo
lētia. ne reddat̄ maluꝫ ꝓ malo ſemꝑ in volūtate com-
plēda eſt. Agēda ſunt aūt τ multa ēt cū inuitis beni-
2 gna q̄dā aſpitate plectēdis. ¶ Scdo aſſignat rōnē cū
dicit. (Sed date locū ire). i. diuino iudicio. Quaſi dice
ret cōmittatis vos deo q̄ ſuo iudicio pōt vos ōfēdere τ
vindicare. ſm illud ꝑme Pe. vltimo. Oēm ſollicitudi-
nē veſtrā ꝓiicientes in eū: qm̄ ipi cura eſt ō vobis. Sꝫ
hec intelligēda ſunt in caſu i quo nobis nō adeſt facul
tas aliter faciēdi ſm iuſtitiam: ſꝫ qꝛ vt dr̄ Deut. ꝑmo.
Domini eſt iudiciū: cum aliqs auctoritate iudicis: vel
vindictā q̄rit ad cōprimendā maliciā: τ nō ꝓpter odi-
um: vel ēt cum auctoritate alicuius ſuperioris ſuam ō
fenſionem procurat: intelligit̄ locuꝫ dare ire: ideſt di-
uino iudicio: cuius miniſtri ſunt principes: vt dr̄ īfra.
13. Unde etiam Paulus procurauit ſe per armatos de-
fendi contra inſidias iudeorū: vt patet Act. 23.
3 ¶ Deinde cū dic. (Sic ſcriptū eſt τc.) Probat qȯ dixe
rat: τ ꝑ per auctoritatē. Secūdo per rationē ibi. (No-
li vinci a malo τc.) Circa primū duo facit. Primo ꝓbat
qȯ dcm̄ eſt: de prohibitione vindicte dicēs. dictū ē. Da
te locum ire. i. diuino iudicio. Scriptū eſt. n. Deut. 32.
Mihi vindictā. ſ. ſeruate: τ ego retribuā dicit domin⁹
Noſtra littera ſic hꝫ. Mea ē vltio τ ego retribuā eis i
tpe. ꝓo. Deus vltionū dn̄s. i. Nau. Deus emulator τ vl
ciſcens dominus. Secūdo probat ꝑ auctoritatē qȯ di-
ctū eſt de beniuolentia exhibenda inimicis. In q̄ qdē
auctoritate primo pōit documētū. vt ſubueniamus ini
4 micis in articulo neceſſitatis: qꝛ hꝫ eſt de neceſſitate ꝑ
cepti: vt ſupra dictū eſt. Et hoc ē qȯ dicit. Sed ſi eſurie
rit inimicus tuus ciba illū: ſi ſitit potū da illi. Math.
5. Benefacite his q̄ oderūt vos. Scdo rōnē aſſignat di
cens. Hoc. n. faciēs carbones ignis cōgeres ſuꝑ caput
eis. Qȯ qdē vno mȯ pōt intelligi i malū: vt ſit ſenſus:
ſi tu ei bn̄facias bonū tuū vertet̄ ei in malū: qꝛ ex hꝫ in
curret combuſtionē ignis eterni ꝑ ſuā ingratitudinē:
ſꝫ iſte ſenſus repugnat charitati: ꝯ quā ageret q̄ alicui
ſubueniret: vt ei ꝓueniret in malū. Et iō ē exponēdū
in bonuꝫ: vt ſit ſēſus. Hoc. n. faciēs. i. in neceſſitate ei
ſubueniēs carbones ignis. i. amorē charitatis de q̄ dr̄.
Can̄. 8. Lāpades eius vt lāpades ignis atqꝫ flāmarū
cōgeres ideſt cōgregabis ſuꝑ caput. i. ſuꝑ mētē ei⁹: qꝛ
vt Aug. dic̄ i libro ō cathezizādis rudib⁹: nulla ē ma-
5 ior ꝓuocatio ad amādū q̄ꝫ ꝑuenire amando. Nimis. n.
durus aius q̄ dilectionē τ ſi nolebat īpēder̄ nolit repē
¶ Deide cū dic̄. (Noli vinci a malo τc.) Pro (dere.
bat qȯ dixit ꝑ rōnē. Nāle eſt enim hoī: vt velit aduer-
ſariū vincere τ nō vinci ab eo. Illud aūt ab aliq̄ vincit̄
qȯ ad illud trahitur ſicut aq̄ vincit̄ ab igne quādo tra
hitur ad calorē ignis. Si ḡ bonus aliqs homo ꝓpter
malū qȯ ſibi ab aliquo infert̄ trahat̄ ad hoc ꝙ ei ma-
lefaciat. bonū a malo vinceret̄. Si autē econtrario ꝓ
pter beneficiū qȯ bonus ꝑſecutori exhibet eū ad ſuū
amorē trahat bonus malū vincit. Sic ḡ. Noli vinci a
malo. ſ. eius q̄ te ꝑſequit̄: vt tu eū ꝑſequaris: ſed in bo-

no tuo vince malū illius: vt. ſ. ei benefaciēdo eum tra- d
has. i. Io. vltio. Hec ē victoria q̄ vicit malū fides nr̄a.
Iere. 15. Ipſi ꝯuertent̄ ad te: τ tu nō ꝯuerteris ad eos.

CAP. XIII.

Mnis anima ꝑtātibus ſublimi
oribus ſubdita ſit. Nō eſt. n. po
teſtas niſi a deo: Que aūt ſunt a Sci.
deo ordinata ſunt. Itaqꝫ qui re 46.
ſiſtit ꝑtāti: dei ordinationi reſiſtit. Qui autē
reſiſtunt: ipſi ſibi damnationē aquirūt. Nā
principes nō ſūt timori boni operis: ſꝫ ma
li. Uis aūt nō timere poteſtateꝫ. Bonū fac
τ habebis laudē ex illa. Dei. n. miniſter ē 2
tibi in bonū. Si aūt malū feceris. time. Nō
. n. ſine cauſa gladiuꝫ portat. Dei enim mi-
niſter ē vindex in iraꝫ ei q̄ malū agit. Iōqꝫ
neceſſitati ſubditi eſtote: nō ſolū ꝓpter irā:
ſed etiā propter coſcientiam. Ideo enim τ
tributa ꝑſtatis. Miniſtri. n. dei ſunt in hoc
ipꝫ ſeruiētes. Reddite ergo oibus debita.
Cui tributū: tributū: cui vectigal: vectigal:
cui timorē: timorem: cui honorē: honorē.
¶ Poſtq̄ꝫ apoſtolus oſtēdit qualiter ſe debeat hō ex
hibere deo vtēdo donis gr̄e eius: hic oſtēdit quomo- 3
do debeat ſe exhibere proximo. τ ꝑmo quātū ad ſupe
riores. ſcdo q̄tū ad omnes ibi. (Nemini quicq̄ꝫ debea
tis τc.) Circa ꝑmū duo fac̄. Primo īducit homies ad
ſubiectionē quā debēt ſuperioribus. Scdo ad exhibē-
dū ſubiectiōis ſignū ibi. (Iō τ tributa ꝑſtatis τc.) Cir
ca ꝑᵐ duo facit. Primo ꝓponit documētū. Scdo rō-
nē aſſignat ibi. (Nō eni eſt ꝑtās τc.) Tertio infert cō
cluſionē intētā ibi. (Ideoqꝫ τc.) Circa ꝑmū ꝯſiderā-
dū eſt ꝙ qdā fideles in ꝑmitiua eccleſia dicebant: ter-
renis ꝑtātibus ſe ſubiici nō debere ꝓp libertatē quā cō
ſecuti erāt a xp̄o. ſꝫ illō Io. 8. Si filius vos liberauerit
vere liberi eritis. Sed libertas ꝑ xp̄m cōceſſa eſt liber 4
tas ſpūs: q̄ liberamur a peccato τ morte: ſicut ſupra.
8. dictum eſt. Lex ſpūs in xp̄o ieſu liberauit me a lege
ꝑcti τ mortis. Caro aūt adhuc remanet ſeruituti obno
xia: ſic̄ ſupra. 7. dictū ē. Et iō tūc nulli ſubiectioni hō
ꝑ xp̄ꝫ liberatus erit obnoxi⁹ nec ſpūali. ſ. nec carnali.
Un̄ dr̄ ꝑ⁹. cor. 15. Cū tradiderit chriſtus regnuꝫ deo τ
pr̄i τ euacuauerit oēm ꝑncipatū τ ꝑtātē. Interim aūt
duꝫ corruptibilē carnē gerimus oportet nos dn̄is car
nalib⁹ ſubiacer̄. Un̄ dr̄ Eph. 6. ſerui obedite dn̄is car-
nalib⁹. Et hꝫ ē ēt qȯ hic apoſtolus dicit. Omnis aīa po
teſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Ptātes aūt ſub-
limiores hic dr̄ homines in ꝑtātibus conſtituti qb⁹.
ſm iuſtitie ordinē ſubiici debemus. i. Pe. 2. Subditi
eſtote omne hūane creature ꝓp deum ſiue regi quaſi 5
precellenti. Dicit aūt indefinite ꝑtātibus ſublimiori-
bus. vt rōne ſublimitatis officii eis ſubiiciamur etiā ſi
ſint mali. Un̄. i. Pe. 2. ſubdit̄. Subiecti eſtote nō tantū
bonis τ modeſtis: ſed: ēt diſcolis. Qꝛ aūt dicit̄ ois aīa
ꝑ ſinodochen intelligit̄ ois hō. ſicut τ Gen̄. 17. Delebi
tur aīa illa de ꝑplō ſuo. Utit̄ aūt hꝫ modo loquēdi: qꝛ
ſubiectionē ſuperioribus debemus ex animo. i. ex pura
volūtate. ſꝫ illō Eph. 6. Nō ad oculū ſuiētes q̄ſi hoī
bus placentes: ſed ex animo cum bona voluntate.
¶ Deide cū dic̄. (Nō ē. n. ꝑtās τc.) Pōit rōnē admō
tiōis ꝑmiſſe. Primo q̄dē ex ꝑte honeſti. Scdo ex ꝑte

a te necessariũ ibi.(Qui aũt resistunt ꝛc̃.)Circa p̃m duo facit. Pͥo p̃mittit duo p̃ncipia. Scõo ex eis ꝯcludit ibi.(Itaqꝫ q resistit ꝛc̃.)Pͥo.n.p̃mittit originem ptã tis dicẽs. Nõ ẽ enim potestas nisi a deo . Quicqd.n. cõiter de deo ꝛ creaturis dr̃:a deo in creaturas deriua tur:sicut pꝫ de sapiẽtia.Ecc.i.Ois sapientia a dño deo ẽ.Potestas aũt de deo ꝛ hoĩbus dr̃ Job.36.Deus potestates nõ abijcit cũ ꝛ ip̃e sit potẽs.Uñ ꝯñs est ꝙ hũana ptãs sit a deo.Dañ.4.Dñabit̃ excelsus ĩ regno hoĩum:ꝛ cuicũqꝫ voluerit dabit illõ Jo.19.Nõ habe res ptãtẽ aduersum me vllã nisi datũ eẽt tibi desuper.

2 ¶ Sꝫ ꝯ h̃ ẽẽ vr̃ qd̃ dr̃ Osee.8.Ipsi regnauerunt:ꝛ ñ ex me:p̃ncipes extiterũt ꝛ nõ cognoui.Ad qd̃ dicẽdũ ẽ ꝙ regia ptãs vel cuiuscũqꝫ alterius dignitatis põt ꝯsiderari q̃tũ ad tria.Uno qdẽ mõ q̃tũ ad ipsã ptãtẽ. Et sic ẽ a deo ꝑ quẽ reges regnant.Alio mõ põt ꝯside rari q̃tũ ad modũ adipiscẽdi ptãtem:ꝛ sic quandoqꝫ ptãs est a deo:quando.s.aliqs ordinate potestatẽ adi pisci͂t ẜꝫ illud Heb.5.Nemo sibi honorem assumit:sed q vocat̃ a deo tãq̃ Aron.Quñqꝫ vero nõ est a deo:sed ex p̃uerso hominis appetitu q ꝑ ambitionẽ:vl quocũ qꝫ alio illicito mõ ptãtẽ adipiscit̃.Amos.6.Nũqd nõ in fortitudine nr̃a assumpsimus nobis cornua.Ter tio mõ põt ꝯsiderari q̃tũ ad vsũ ipsius:ꝛ sic qñqꝫ est a deo:puta cũ aliqs.ẜm p̃cepta diuĩe iustitie vtit̃ ꝯces

3 sa sibi potestate.ẜꝫ illud ꝓuer.8.Per me reges regnãt ꝛc̃.Qñqꝫ aũt nõ ẽ a deo:puta cũ aliqui ptãte sibi data vtũt̃ ꝯ diuinã iustitiã:ẜꝫ illõ p̃s.Astiterunt reges ter re ꝛ p̃ncipes cõuenerunt in vnum aduersus dñm ꝛc̃.

¶ Dubitat̃ ẽt de ptãte peccãdi vtꝝ sit a deo.Ad qd̃ di cẽdũ ẽ ꝙ ipsa potentia q̃ peccat̃ a deo ẽ.Eadẽ.n.po tẽtia ẽ qua peccat̃ ꝛ recte agit̃:sed ꝙ in bonũ ordinet̃ a deo est:ꝙ aũt ordinet̃ ad peccãdum ẽ ex defectu cre ature inq̃tũ est ex nihilo.¶ Scõo ponit ꝙ ea q̃ sũt a deo ordinata sunt cuius rõ ẽ q:deus oĩa ꝑ suã sapiẽ tiam fecit.ẜm illud p̃s.Omnia in sapientia fecisti.Est autẽ propriũ sapiẽtie ordinate oĩa disponere.Sap.8. Attingit a fine vsqꝫ ad finẽ fortiter ꝛ disponit oĩa sua uiter:ꝛ iõ oꝫ effectus diuinos ordinatos eẽ.Jo.38.Nũ

4 qd nosti ordinẽ celi ꝛ pones rõnẽ eius ĩ terra?Dupli cẽ aũt ordinẽ deꝰ in suis effectibus instituit.Unũ qdẽ q̃ oĩa ordinat̃ in ipsũ ꝓuer.16.vniuersa ꝓpter semet ipsũ operatus ẽ deus.Alium ẜo quo effectus diuini ordinatur adinuicem sicut dicit̃ Deut.4.De sole ꝛ luna ꝛ stellis ꝙ fecit ea in ministerium cunctis gẽtibus.

¶ Deinde cũ dicit.(Itaqꝫ q resistit ꝛc̃.)Ex duabus p̃missis cõcludit ꝓpositũ.Si.n.potestas p̃ncipum a deo est ꝛ nihil ẽ a deo sine ordine.ꝯñs ẽ ꝙ ẽt ordo quo inferiores ptãtibus sup̃ioribus subijciũt̃ sit a deo.Ita qꝫ qui cõtra hunc ordinẽ resistit ptãti:dei ordinationi resistit.p̃ Reg.8.Nõ te abiecerunt ẜꝫ me ne regnẽ su

5 ꝑ eos Lu.10.Qui vos sp̃nit.me sp̃nit.Resister̃ aũt diue ordiationi ꝯriat̃ honestati virtutis.Uñ ꝯ virtutẽ agit: qcũqꝫ ptãti resistit ĩ eo qd̃ ꝑtinet ad ordinẽ sue ptãtis.

6 ¶ Deĩde cũ dic̃.(Qui aũt resistit ꝛc̃.)Ostẽdit hmõi subiectionẽ nõ solũ eẽ honestã:ẜꝫ necessariã.Et p̃ pro ponit qd̃ intẽdit.Scõo ꝓbat ꝓpositũ ibi.(Nã p̃nci pes ꝛc̃.)Dicit ẽ p̃.Dictũ est ꝙ q resistit ptãti:dei ordi nationi resistit:qd̃ qdẽ ẜm se ẽ vitãdũ tãq̃ ꝯrium ṽtu ti.Multi tñ sũt q amorẽ ṽtutis nõ habẽtes ea q̃ sunt ꝯria ṽtuti nõ detestãt.Uñ tales cogẽdi sũt ad vitatio nem maloꝝ ꝑ penas ꝛ q̃tũ ad h̃ subdit.Qui aũt resi stũt.s.diuine ordĩatiõi sibi dãnationẽ acqrũt ꝯ ptãtis ordinẽ agẽdo.Quod qdẽ põt intelligi vno mõ d̃ dã natiõe eterna quã merent̃ q ptãtibus subijci nolũt in eo qd̃ debent.In cuius exemplũ Dathã ꝛ Abyron q

Moysi ꝛ Aaron restiterũt sũt a terra absorti:vt habet̃ b Numeri.16.Alio mõ põt intelligi de dãnatiõe pene: q̃ ꝑ ipsos p̃ncipes infert̃ prouer.20.Sicut rugitus le onis ita ꝛ terror regis q ꝓuocant eũ peccãt ĩ aĩas suãs. Sed ꝯ h̃ vr̃ eẽ ꝙ ap̃li ꝛ martyres p̃ncipibus ꝛ ptãti bus restiterũt:ꝛ ex h̃ nõ dãnationẽ a deo:sed p̃miũ ac qsierũt.Sꝫ dõm ẽ ꝙ ap̃lus hic loqt̃ de deo q resistit ptãti.ẜm ꝙ ẽ a deo ordinata.Hꝫ aũt h̃ diuina ordina tio:vt ptãti inferiori nõ obediat̃ ꝯ sup̃iorẽ:sicut ẽt ĩ re bus hũanis:vt ꝓcõsuli nõ obediat̃ ꝯ imperatorẽ:nec balliuo ꝯ regẽ.Et oĩs ptãs hũana sub ptãte dei ordina tur ꝛ nulli ptãti hũane ẽ ꝯ deũ obediendum.ẜm illud act.4.Oportet obedire magis deo q̃ hominibus.

2 ¶ Deinde cũ dicit.(Nã p̃ncipes ꝛc̃.)Assignat rõnẽ eius qd̃ dixerat.Et primo ponit rõnẽ:scõo ex ratione posita qddã vtile documẽtũ trahit ibi.(Uis aũt nõ ti mere ptãtẽ ꝛc̃.)Tertio huius documẽti necessitatem assignat ibi.(Si autẽ malefeceris ꝛc̃.)Dicit ẽ p̃ dcm̃ est ꝙ q resistũt ptãti sibi dãnationẽ acqrũt. Nã prin cipes q hic ptãtes dicũt̃ nõ sũt timori.i.timorem boni operis.i.ꝓpter bonũ opus:sed mali.i.ꝑꝑ malũ.Qd̃ q dem vr̃ esse intelligendũ ẜm cãm instituendi princi pes.Ad h̃.n.sunt instituti p̃ncipes vt.illi q amore ṽ

3 tutis nõ ꝓuocant̃ ad vitandũ malũ ꝛ faciẽdũ bonũ cogantur ad h̃ timore pene.prouer.2.Rex q sedet in solio iudicij dissipat omne malũ intuitu suo.Et ẜm h̃ dr̃ ꝙ p̃ncipes nõ sunt timori boni operis:ẜꝫ mali q̃tũ ad id quod principi ex offĩo competit:sicut ꝛ Esa.32. Dicitur.Pñcipes ea q̃ sunt digna principe cogitabit. Põt autẽ hoc referri ẽt ad malos principes qui nõ sũt timori boni operis:sed mali:quia ꝛ si interdum iniu ste persequũt̃ bene operãtes:ñ tamẽ illi qui bene ope rantur causam habent timendi:q: hoc ip̃m si patiẽter substinẽt in eorũ bonũ cedit.ẜm illud.i.Pe.3.Si qd patimini propter iustitiam beati:timorem autẽ eorũ ne timueritis:vt non ꝯturbemini.Ex h̃ aũt quod hic dicitur assignari patet ratio q̃re qui ptãti resistunt.si bi dãnationẽ acquirãt siue intelligatur de damnatiõe punitionis qua principes rebelles puniũt:siue d̃ dãna

4 tione qua homines puniuntur a deo.Si eniꝫ princi pes sunt timori mali operis:consequens est ꝙ si aliqs potestati resistat male operetur:ꝛ ita ip̃e homo male agendo ẽ sibi causa punitionis temporalis ꝛ eterne.

¶ Deinde cum dicit.(Uis aũt nõ timere ꝛc̃.)Ex eo qd̃ dixerat quoddã vtile documentũ tradit.s.vitandi timorem principum.Et p̃mo insinuat sua interroga tione hoc esse ꝯsiderabile dicens.Uis nõ timere ptã tẽ.Quasi dicat:hoc dꝫ homini esse placitũ.prouer. 20.Sicut fremitus leonis:ita ꝛ terror regis.Secũdo docet medium ad hoc ꝑueniendi dicẽs.Bonũ fac:q: vt dicitur prouer.16.Uolũtas regum labia iusta.Et ĩ p̃s.Ambulãs in via imaculata hic mihi ministrabat. Tertio ostẽdit huius effectũ dicẽs:ꝛ si benefeceris ñ

5 solũ timorẽ vitabis:sed etiã habebis laudẽ ex illa.s. ptãte:qd̃ planũ est si accipiatur.ẜꝫ finẽ ad quẽ institu te sunt ptãtes.Ad hoc eniꝫ institute sunt.vt nõ solũ a malis timore penarũ retrahant:sed etiã ad bonum ꝛ premia alliciant ẜm illud.i.Pe.2.Siue ducibus tã q̃ ab eo missis ad vindictã malefactorũ laudẽ ṽo bo norum.Uerificat̃ hoc etiã de malis p̃ncipibus q:ꝫ iniustam persecutionẽ dum boni patiẽter sustinẽt lau dant̃.Jac.5.Ecce beatificamus eos q sustinuerunt. Quarto rõnẽ assignat dicẽs.Dei.n.minister ẽ tibi in bonũ.Qd̃ qdẽ manifeste patet q̃tũ ad debitũ ordinẽ principum.Sunt eni sub regimine dei quasi supp̃re mi principis tãq̃ ministri ordiati.Sap.6.Cũ ẽẽtis ministri

6 regis illi⁹ ⁊c. Ad idē aūt tēdit minister ⁊ dñs. Ecc.io.
Secūdū iudicē ppl'i sic ⁊ ministri eius. Et iō sicut de⁹
opat in bonū his q̄ bonū agūt: ita ⁊ ꝑncipes si recte
misteriū suū impleāt. Sꝫ ⁊ mali ꝑncipes dei mistri sūt.
ſꝫ ordinationē dei ad īferēdas penas: lꝫ h̄ sit ꝑter iten
tū coꝝ. ſꝫ illō Esa.io. Assur vḡa furoris mei: ⁊ baccu/
lus ipse est. Ipse aūt n̄ sic arbitrabit̄. Et Je.25. Assumā
vniuersā cognationē aqlōis: ⁊ Nabuchodonosor regē
babylōis seruū meū: ⁊ adducā eos sup terrā istā. Et q:
tales mali p̄ncipes īterdū deo ꝑmittēte bonos affligūt
qḋ in bonū coꝝ cedit ſꝫ illō.ē.8. Diligētibus deū ⁊c.
¶ Deīde cū dicit. (Si aūt male ⁊c.) Ostēdit nec̄itatem
ꝑmissi documēti. Dictū ē.n. q̄ benefaciēdo n̄ timebis
potestatē: si aūt male feceris time: q: cāz timoris habes
2 ꝓuer.io. Pauor his q̄ opant̄ malū. Sap.17. Cū sit ti
mida neq̄cia data ē in oīum ꝯdēnationem. Scđo assi/
gnat rationē dicēs. (Nō.n. sine cā gladiū portat). loq̄t̄
aūt ſꝫ ꝯsuetudinē ꝑncipū q̄ q̄si i figura sue potestatis
deferebāt instrumēta puniēdi: puta fasces virgaꝝ ad
v̄berādū: ⁊ secures vel gladios ad occiēdūdū. Job.19.
Fugite a facie gladij q̄m vltor iniq̄tatū ē gladius. Ter
tio rōnē expōit dicēs. (Portat inq̄ꝫ gladiū: q: ē mister
dei vindex). i. vindictā exercens (in irā): idest ad exe/
quendā iram dei. i. iustū iudiciū eius (ei q̄ malū agit)
idest contra malefactorē. Ezech.16. Ecce ego cōgrega/
bo oēs amatores tuos ⁊ iudicabo te in iudicijs adul/
teroꝝ: ⁊ dabo te i manus coꝝ ⁊c. ꝓuer.16. Abhomi
3 nabiles regi qui impie agunt: q̄m iustitia firmatur so/
lium. Ex quo pꝫ q̄ non solum est licitum: sed ēt meri
torium principibus: qui zelo iustitie vindictā exercēt
i malos. Unde dicit̄ Ezech.29. Erit merces exercitui
illius ⁊ operi quo seruiuit mihi aduersus eam.
¶ Deinde cū dic̄. (Ideoq̄ nec̄ate ⁊c.) Infert conclu/
sionē ꝑncipaliter intētā dicēs. Ideoq̄ propter p̄dictas
rationes subditi estote voluntarie necessitati q̄ vobis
iniūct p̄cepto principū: vt faciatis de necessitate vir/
tutē nō solū propter irā. i. vindictā vitādā quod ꝑtinet
ad scđam rōnem: sed etiā propter conscientiā bonam
considerandā quod ꝑtinet ad primā rōnem: q: qui po
4 testati resistit dei ordinationi resistit. Tit.3. Amone il
los principibus ⁊ potestatibus subditos esse.
¶ Deinde cū dicit. (Ideo.n. ⁊ tributa p̄statis ⁊c.) In
ducit hoīes ad exhibēdū suis supioribus signū subie
ctionis. Et p̄ ponit signū subiectionis. Secūdo indu
cit ad eius exhibitionē ibi. (Reddite ḡ ⁊c.) Circa pri/
mū duo fac̄. Primo pōit subiectionis signū dicēs. (Iō
enim). s. q: debetis esse subiecti (⁊ tributa p̄statis) idest
p̄stare debetis in signū. s. subiectionis. Et iō cōquerē/
do dicit̄ Treñ.i. Princeps prouinciarū facta ē sub tri
buto. Dicūt̄ aūtē tributa ex eo q̄ subditi dominis ea
tribuūt. Secūdo assignat rationē dicēs. (Ministri.n.
sunt dei. ⁊ hoc ipsum) idest pro hoc ipso. s. tributo reci/
piēdo (seruiētes) scꝫ deo ⁊ populo. Quasi dicat. Unus
q̄sq̄ de suo ministerio viuere debet. ſꝫ illō p̄me cor.9.
5 Quis pascit gregē ⁊ de lacte eius nō edit? Et iō cū ꝑn
cipes nr̄i suo regimine deo ministerent ⁊ pplo: debēt
tributa suscipere q̄si stipendia sui misterij: nō autē ita
q̄ h̄ dēant sibi cōputare ꝓ p̄mio. Propriū.n. p̄miū ꝑn
cipis est laus ⁊ honor: vt ph̄s dic̄ in.5. ethi. Et cū h̄ nō
sufficit tyrānus fit. Sed h̄ nō ē intelligendū ō laude
humana solū v̄l honore: q: tale premiū ē ēt vanū: sed ō
laude ⁊ honore diuino: qui principibus bn̄ guberna/
tibus exhibet̄. Sap.6. O reges populi diligite sapien/
tiā. Hmōi aūt tributa recipiūt ad sustentationē: labo
rāt eīt principes ad oīum pacem. Unde dr̄.2. Thi.2.
Obsecro p̄mū oīum fieri obsecrationes pro regibus ⁊

omnibus qui in sublimitate sunt constituti: vt q̄etā ⁊ d
trāquillā vitā agamus. Bar.i. Orate ꝓ vita. Nabucho
donosor regis babylōis: vt viuamus sub vmbra eius.
Ad h̄ tamē debito liberi sūt clerici ex ꝑuilegio princi/
pū: qḋ quidē eq̄tatē nāle h̄ꝫ. Unde ēt apud gentiles li
beri erant a tributis illi qui vacabāt rebus diuinis. Le
gitur eniꝫ Geñ.47. Q: Joseph subiecit Pharaoni to
taꝫ terrā egypti preter terrā sacerdotū que a rege tradi
ta fuerat eis: q̄bus ⁊ statuta cibaria ex horreis publi/
cis prebebant̄. Et infra dicit̄ q̄ in vniuersa terra egy/
pti q̄nta ps soluitur absq̄ terra sacerdotali que libera
ab hac conditione fuit. Hoc aūt omnino equū est: q: si
cut reges sollicitudinē habent de bono publico in bo
nis tēporalibus: ita ministri dei in spiritualibus: ⁊ sic
2 ꝑ hoc q̄ deo in sp̄ualibus ministrāt recompēsant regi
q̄ pro pace coꝝ laborat. ¶ Sꝫ attēdēdū est cū tribu/
ta dicat regibus esse debita q̄si laboris stipendiū: du/
pliciter peccare pn̄t principes accipiēdo tributa. Prio
quidē si vtilitatē ppl'i nō procurent: sed solū ad diripiē
dū coꝝ bona intendant. Un̄ dr̄ Ezech.34. Lac come
debatis ⁊ lanis opiebamini: ⁊ qḋ crassū erat occideba
tis: gregē aūt meū nō pascebatis. Alio mō ex h̄ q̄ vio
lēter diripiūt supra statutā legē q̄ est q̄si quoddaꝫ pa/
ctū inter regē ⁊ ppl'm: ⁊ supra ppl'i facultatem. Un̄ dicit̄
Mich.3. Audite principes Jacob ⁊ duces domus is/
rael. Et postea subdit. Qui violēter tollitis pelles eoꝝ
desuper eis: ⁊ carnes eorum desuper ossibus eorum.
¶ Deinde cum dicit. (Reddite ergo ⁊c.) Monet ad
reddēdū predictū subiectionis signū: ⁊ p̄ q̄dā in gene
3 rali dicens. Ex quo tributū debet̄ ꝑncipibus tāq̄ dei
ministris. reddite ḡ oībus debita. Ex quo pꝫ q̄ ex ne
cessitate iustitie tenent̄ subditi. sua iura principib⁹ ex/
hibere. Math.8. Oblatus est regi vnus qui debebat
decē milia talēta. Et.22. Reddite q̄ sunt cesaris cesari
⁊ c̄. Scđo. specificat ⁊ p̄ ea q̄ sunt exteriora dicēs. Cui
tributū. s. debetis reddite tributū: q: s. ꝑncipi tribuit̄ ꝓ
gn̄ali regimīe quo p̄riā i pace ⁊ q̄te gubernat. Geñ.
49. Uidit requiē q̄ eēt bōa factusq̄ ē tributis seruiēs.
Cui vectigal. s. debetis reddite vectigal: qḋ. s. redditur
ꝑncipi in aliq̄bus certis locis de mercimonijs que de
4 ferunt̄ ꝓ reparatione ⁊ custodia. Uel vectigal dicitur
qḋ dat̄ ꝑncipi q̄n ꝓ patria deuehit̄ sicē sūt ꝓcurationes
⁊ alia hmōi. Secūdo ponit ea q̄ sunt interius exhibē
da. Est aūt considerāduꝫ q̄ ꝑncipi debetur ⁊ timor ⁊
honor: timor q̄dē inq̄ꝫtū est dñs sua potestate malos
coercens. Mal.i. Si ego dñs vbi est timor meus? Et
ideo dicit. Cui timorē. s. debetis reddite timorē. ꝓuer.
24. Deū time fili mi. Inq̄ꝫtū aūt quasi p̄r ꝓuidet bo/
nis, que sitūt laudeꝫ coꝝ debet̄ ei honor. Mal.i. Si
ego p̄r vbi honor meus? Et ideo subdit. Cui honorē
debetis reddite honorē. i. Pe.2. Regeꝫ honorificate.
¶ Sed ꝯ ē qḋ dicit̄ Leuit.19. Nō honores vultū po/
tentis. Sed hoc est intelligendū q̄ꝫtū ad h̄ vt pro eo a
iustitia nō dclines. Un̄ subdit̄. Juste iudica ꝓximo tuo.
Lectio. III. 5

Emini q̄cq̄ꝫ debeatis nisi vt in
uicē diligatis. Qui enim diligit ꝑma 2e. q.
proximū legē impleuit. Nam nō 99 ar
adulterabis nō occides: nō fu/ tic. p.
raberis: nō falsuꝫ testimoniuꝫ dices: nō cō 2m.
cupisces: ⁊ si qḋ est aliud mandatuꝫ in hoc
verbo istauratur diliges proximū tuum si
cut teipsum. Dilectio proximi malum non
opatur. Plenitudo ergo legis est dilectio.

a ¶ Supra apostolus ostēdit qualiter debeant fideles
ad supiores iustitiā obseruare: hic ondit qd debeāt oi-
bus exhibere. Et pmo pponit qd itēdit. Scdo reddit
rōnē ibi. (Qui.n. diligit &c.) Dicit ḡ pmo. dictū ē. Red
dite oibus debita nō qdē pticulariter. ſʒ itegraliter. Et
hoc ē ꝙ ondit. (Nemini gcq̄ʒ debeatis). Quasi dicat.
Ita plene oibus oia debita psoluatis: vt nihil remane
at: qd soluere debeatis. Et hoc qdē pp duo. Primo qꝛ
i ipsa mora reddēdi petiū mittit: dū hō piniuste ōtinet
rē alienā. Unī dicit Leui. 19. Nō morabit opus merce-
narij tui apud te vsqʒ mane. Et eadē est rō de alijs de-
bitis. Scdo qꝛ q̄ʒdiu aliqs dʒ est quodāmodo seruus &
2 cui dʒ obligat. puer. 22. Qui accipit mutuū seruus est
feneratis. Sūt tn̄ q̄dam debita a qbus hō nunq̄ʒ pōt
se absoluere. Et hoc dupliciter. Uno qdē mō pp excel
lentiā beneficij cui equales recōpensari non pōt: sicut
phs dicit de honore q exhibet deo vel parentibus ſm
illud ps. Quid retribuā dño p oibus q retribuit mihi.
Alio mō pp cām debendi q semp manet. Uel et pp h
ꝙ illud qd reddit nunq̄ʒ exhaurit: ſʒ semp in reddēdo
crescit. Et pp has causas debitū dilectionis fraterne:
ita soluit ꝙ semp debet. Primo qdem qꝛ dilectionē p-
ximo debemus pp deū cui sufficiēter recōpensare non
possumus. Dicit.n.i. Jo. 3. Hoc mandatū habemus a
deo: vt q diligit deū diligat & fratrē suū. Scdo qꝛ cau-
sa dilectionis semp manet q est similitudo nāe & grē.
3 Ecc. 13. Oē aial diligit sibi simile: & sic & ois hō primū
sibi. Tertio qꝛ charitas in diligēdo nō deficit: sed pfi-
cit. Phil. 1. Hoc oro vt charitas vestra magis ac magis
abūdet. Jō dicit. Nisi vt iuicē diligatis: qꝛ .s. dilectiōis
debitū ita semel reddit: vt tn̄ semp maneat sub debito
pcepti Jo. 15. Hoc est pceptū meū vt diligatis iuicē.
¶ Deinde cū dicit. (Qui.n. diligit &c.) Assignat cām
eius qd dixerat a debito dilectionis nos nunq̄ʒ absol-
ui. qꝛ. s. in dilectione tota legis ipletio cōsistit. Unī circa
hoc tria facit. Primo pponit qd intēdit. Scdo manife
stat ppositū ibi. (Nā nō adulterabis &c.) Tertio isert
cōclusionē intētā ibi. (Plenitudo ergo legis &c.) Dicit
4 ergo pmo. Jō dictū est ꝙ nō intēdamus nos expedire
a debito dilectiōis sicut ab alijs debitis. Qui.n. diligit
primū legē ipleuit. i. tota legis impletio ex primi dile
ctione depēdet. ¶ Sʒ hoc nō videt. dr.n.i. Thi. 1. Qꝛ
finis pcepti charitas est. Unūqdqʒ.n. pficit ꝙ ad finē
puenit & ideo tota legis pfectio i charitate cōsistit. Sʒ
charitas duos hʒ actus. s. dilectionē dei & dilectionē p
ximi. Unī & dñs dicit. Mat. 22. Qꝛ tota lex & ppbe pē
det i duobus mādatis charitatis: quoꝝ vnū est de di-
lectione dei: aliud de dilectione primi. Nō ergo videt
ꝙ q proximū diligit impleat totā legē. Sed dicendū ē
ꝙ illa dilectio primi ad charitatē ptinet & legē implet
qua primus diligit pp deū: & ita in dilectione primi
5 includit dilectio dei sicut cā in effectu. Dicit.n.i. Jo. 3.
Et hoc mandatū habemus a deo: vt q diligit deū dili-
gat & fratrē suū. Et ecōuerso dilectio primi includit in
dilectione dei sicut effectus in cā. Unī ibidē dicit. Si
qs dixerit qm diligo deū & fratrē suū odit mendax ē.
Et inde est ꝙ in sacra scriptura qnq̄ʒ fit mentio solum
de dilectōe dei: quasi sufficiat ad salutē ſm illud Deut.
10. Et nūc israel qd dñs deus tuus petit a te: nisi vt ti-
meas dominum & ambules in vijs eius & diligas eū.
Quandoqʒ aūt fit mentio solum de dilectione primi.
Jo. 15. Hoc vobis mando: vt diligatis inuicem.
¶ Deinde cū dicit. (Nā nō adulterabis &c.) Probat
ppositū. Primo qdē p inductionē. Scdo vero p me-
dium silogismi ibi. (Dilectio primi &c.) ¶ Circa pm̄
more inducentiū enumerat qdā pcepta q dilectionem
primi iplent: & qꝛ pcepta tria pme tabule imediatius
ordinant ad dilectionē dei nō facit mētōem hic de eis b
q̄ʒuis & ipsa ipleant i dilectione primi put icludit dile
ctionē dei. Enumerat aūt mandata secūde tabule: pre
termittit tn̄ pceptū affirmatiuū tm̄ qd ē de honore pa
rentū i quo et itelligit: vt oibus reddamus que debe-
mus. Enumerat aūt pcepta negatiua p que aliqs phi
bet malū primis inferre. Et hoc duplici rōne. Prio q
dē qꝛ pcepta negatiua sunt t magis vlia: & q̄ʒtū ad tpa
& q̄ʒtū ad psonas. q̄ʒtū ad tpa qdē qꝛ pcepta negatiua
obligāt semp & ad semp. Nullo.n. tēpore est furandū 2
& adulterandū. Precepta aūt affirmatiua obligāt qdē
semp: sed nō ad semp: sed p loco & tēpore nō.n. tenet
homo: vt oi tpe honoret parētes: ſʒ p loco & tpe. Quā
tū ad psonas aūt: qꝛ nulli homini licet nocēdū: non aūt
sufficiētes sumus: vt vnus homo possit oibus hoibus
seruire. Scdo qꝛ magis manifestū est ꝙ p dilectionē
primi iplent pcepta negatiua q̄ʒ affirmatiua. Qui.n.
diligit aliquē magis abstinet a nocumento illius q̄ʒ ei
beneficia ipendat a quo qnq̄ʒ hō ipedit p ipotētiā. Tri
pliciter aūt aliqs nocumentū primo iferre pōt. Uno
mō facto. Alio mō vbo. tertio desiderio. Facto qdē tri
pliciter. Uno mō q̄ʒtū ad psonam ipsius primi. Et h 3
prohibet cum dr. Non occides. In quo et itelligit pro
hiberi ois iniuria i psonā proximi illata. 1. Joh. 3. Ois
homicida nō hʒ vitā eternā i semetipso. Scdo q̄ʒtum ad p
sonam coniunctā. s. vxorem: et hoc prohibet cuʒ dr. Nō
adulterabis. In q et intelligit prohiberi fornicatio: et
ois illicitus vsus genitalium mēbrorum. Heb. vlt. For
nicatores & adulteros iudicabit deus. Tertio quantū
ad res exteriores: quod prohibet cum dr. Non furabe
ris. In quo et itelligitur prohiberi ois iniusta subtra-
ctio rei aliene: siue per vim: siue per dolum. Zach. 5.
Ois fur sicut ibi scriptum est iudicabit. Nocumentuʒ
aūt qd qs proximo ifert verbo prohibet cum dr. Non 4
falsum testimonium dices. Qd nō solū prohibet i iu-
dicio: sed et extra iudiciū: siue per modum detractōis
siue per modū contumēlie. prouer. 19. Testis falsus nō
erit ipunitus & q mendacia loqtur non effugiet. No-
cumentū aūt qd qs ifert proximo solo desiderio pro-
hibet cum dr. Non concupisces rem proximi tui. Ubi
et itelligit prohiberi concupiscentia vxoris. supra. 7.
Nā concupiscentiā nesciebaʒ. s. esse peccatum: nisi lex
diceret. Non cōcupisces. Ponuntur aūt hec mādata.
Exo. 20. Enumeratis aūt pluribus preceptis colligit
oia alia i cōmuni dicens. Et si qd est aliud mandatuʒ
affirmatiuū vel negatiuū ad proximū pertinens p mo
dum supra dictū istaurat. i. perficit & ipletur i hoc ver 5
bo. Diliges proximū tuū. sicut teipsuʒ. Quod qdē po
nit. Leuit. 19. Ubi nos habemus. Diliges amicū tuuʒ:
sicut teipsum. Qꝛ aūt dicit primum tuū: referēdū est ad
oēm hoiem & et ad sanctos āgelos: vt Aug. pbat i pº
de doctria xpiana. Noie.n. primi itelligit qcūqʒ facit
alicui misericordiā. ſm illud Luc. 10. Quis tibi vr illi
prius fuisse q icidit i latrones? Et ille dixit q fecit mi-
sericordiā &c. Et qꝛ proximus est proxio proximus: conse
quēs ē ꝙ et ille q ab aliquo misericordiā recipit proxi-
mus ei dicat. Scti autem angeli nobis misericordiā i-
pēdūt & nos oibus hoibus misericordiā debemus ipē De-
dere: & ab eis cū necesse fuerit recipere. Unī pʒ ꝙ scti an mões
geli & cēs hoies primi nobis dnr: qꝛ beatitudinē ad non
quā nos tēdimus: vel iā hnt: vel ad eā nobiscū tēdunt. sunt
Ex q pʒ ꝙ demōes nō sunt ſʒ hāc rōnē primi nobis: no
nec sub hoc pcepto eoꝝ dilectio nobis inugit: qꝛ sunt bis di
totalr a societate dei exclusi: & nō sunt cōputādi i nūe- ligen
ro proximorū: sed i numero hostiū. Qꝛ aūt dicit. Sic di

f teipsum nõ est referẽdũ ad equalitatẽ dilectionis: vt. s. aliqs teneat diligere proximũ equaliter sibi: hoc. n. esset contra ordinẽ charitatis: quo quilibet plus tenet suã q̃ alioꝝ salutẽ curare. Can. 2. Ordinauit i me charitatẽ. Sꝫ est referẽdũ ad similitudinẽ dilectionis: vt. s. similiter diligamus proximũ sicut nosipsos. Et hoc tripliciter. Primo q̃dẽ q̃tũ ad finẽ dilectionis: vt. s. nos ꝛ proximũ diligamus ꝑꝑ deũ. Scḋo q̃tũ ad formã dilectionis: vt. s. sicut aliqs seipsũ diligit q̃si sibi volẽs bonũ: ita aliqs
a proximũ diligat. Qui aũt diligit proximũ ad hoc solũ: vt eius vtilitate vel delectatõe potiat. nõ vult bonũ proximi sꝫ ex proximo vult sibi bonũ. Quo q̃dẽ mõ hõ amare dicitur res irrõnales: puta vinũ vel aquã: vt. s. eis vtatur. Tertio q̃tũ ad effectũ dilectiõis: vt. s. aliqs necessitati proximi subueniat sicut sibi: ꝛ q̄ nihil illicitũ ꝑꝑ amorẽ proximi cõmittat: sicut nec ꝑꝑ suum amorem

¶ Deinde cũ dicit. (Dilectio proximi ꝛc̃.) Manifestat ꝓpositũ medio sillogismi ꝑ hũc modũ. Qui diligit proximũ nullũ malũ operat ad ipsum. Sꝫ ad hoc tẽdit oẽ legis p̃ceptũ vt abstineat a malo. Qui ergo diligit proximũ
3 lege impleuit: q̄ aũt dilectio proximi malũ nõ opet habet p̃me cor. 13. Charitas nõ agit ꝑperã ꝛc̃. Et si q̃dẽ accipiat hic malũ nõ solũ trãsgressionis: sꝫ et̃ omissiõis: poterit hoc referri nõ solũ ad p̃cepta negatiua: sꝫ et̃ ad affirmatiua. Inq̃tũ vero dilectio proximi includit dilectionẽ dei itelligit q̄ dilectio proximi excludit malũ: nõ solũ qḋ est ꝯ proximũ: sꝫ et̃ qḋ est ꝯ deũ ꝛ sic icludent et̃ p̃cepta tabule p̃me. Ultio aũt ifert cõclusionẽ p̃ncipaliter intẽtã dicẽs. Plenitudo ergo legis est dilectio. i. ꝑ dilectionẽ lex iplet ꝛ ꝑficitur. Ecc. 24. In plenitudine sanctorũ detẽtio mea. Col. 3. Charitatẽ habete qḋ est vinculũ perfectionis.

¶ Lectio. III.

4 Esa. 15. ca. Et hoc sciẽtes tp̃s: q̄r hora est iã nos de somno surgere. Nũc . n. ꝓprior est nr̃a salus q̃ꝫ cum credidimus. Nox p̃cessit: dies aũt appropinquauit. Abijciamus ergo opera tenebraꝝ ꝛ induamur arma lucis: sic vt i die honeste ãbulemus. Nõ in comessationibus ꝛ ebrietatibus. Nõ i cubilibus ꝛ ipudicitijs. Nõ i cõtẽtõe ꝛ emulatõe: sꝫ induimini dñz iesũ xp̃z: ꝛ carnis curã ne feceritis i desiderijs.

¶ Postq̃ꝫ aplus ostẽdit quõ homo dꝫ se deo exhibere piũ. (Conuenienter eius donis vtendo). Et primo iuste ei debita reddẽdo. hic ondit quõ in seipo debeat honestatẽ cõseruare. Et circa hoc duo facit. Primo ꝓpo
5 nit tẽporis cõgruitatẽ. Scḋo exhortat ad honestatem operũ ibi. (Abijciamus ergo ꝛc̃.) Circa p̃mũ tria facit. Primo põit tp̃is cõgruitatẽ. Scḋo assignat rõnẽ ibi. (Nuc. n. ꝓprior ꝛc̃). Tertio adhibet similitudinẽ ibi. (Nox p̃cessit ꝛc̃.) Dicit ergo p̃mo. Dictũ est q̄ debetis obseruare: ꝛ hoc nõ solũ ꝑꝑ ea q̄ dicta sunt: sꝫ et̃ sciẽtes hoc tp̃s. i. ꝑ hoc q̄ debetis ꝯsiderare huius tp̃is cõditionẽ. q̄r vt dr̃ Ecc. 8. Oi negocio tẽpus ẽ oportunitas Iere. 8. Miluus in celo cognouit tẽpus suũ: turtur, ꝛ yrũdo cicõia custodierũt tp̃a aduẽtus sui: populus aũt meus ꝛc̃. Ad qḋ aũt cõgruũ sit hoc tp̃s ondit subdẽs. Q̄r hora est iã nos de somno surgere. Qḋ q̃dẽ intelligẽdũ est non de somno nãe: qḋ q̃nq̄ꝫ dr̃ mors. s̃m illud. 1. thes. 4. Nolumus vos ignorare de dormiẽtibus. Q̃nq̄ꝫ aũt est quies aĩalium virtutũ. s̃m illud. Io. 11. Si dormit saluus erit. Nec et̃ intelligẽdũ est de sõno gr̃e: qḋ q̃nq̄ꝫ dr̃ q̄es eterne glorie. s̃m illud ps̃. In pace in idipsum ꝛc̃. Q̃nq̄ꝫ aũt est q̄es cõtẽplationis, et̃ i hac vita. Can. 5. Ego dormio ꝛ cor meũ vigilat: sꝫ intelligit de somno culpe s̃ꝫ illud Ephe. 5. Exurge q̄ dormis ꝛ exurge a mortuis ꝛc̃. Uel et̃ negligẽtie s̃ꝫ illud puer. 6. Usq̄ꝫ quo piger dormis. Tp̃s ergo est surgẽdi a culpa ꝑ penitẽtiã. ps̃. Surgite postq̃ꝫ sederitis ꝛc̃. A somno vero negligẽtie ꝑ sollicitudine bene operandi. Esa. 21. Surgite p̃ncipes accipite clipeũ. Ecc. 32. Hora surgẽdi nõ te tricẽs. d

¶ Deinde cũ dicit. (Nũc. n. ꝛc̃.) Assignat rõnẽ eius qḋ dixerat dicẽs. Nũc. n. ꝓprior est nr̃a salus q̃ꝫ cũ credidimus. Qḋ q̃dẽ s̃m intẽtionẽ apl̃i itelligit de salute vite eterne: de qua dr̃ Esa. 51. Salus aũt mea in sempiternũ erit. Ad hãc aũt salutẽ homo ordinat p̃mo q̃dẽ ꝑ fidẽ Marci. vlti. Qui crediderit ꝛ baptiçatus fuerit saluus erit. Sꝫ semꝑ magis ac magis hõ accedit ad eã ꝑ bona opa ꝛ charitatis augmẽtũ. Uñ dr̃ Iac. 4. Appropinquate deo ꝛ appropinquabit vobis. Hoc ẽ ergo qḋ 2 apostolus dicit. Iõ hora est iã nos de somno surgere. Nũc. n. q̃ñ. s. ꝑ opa bõa: ꝛ ꝑ charitatis augmẽtũ ꝓfecimus ꝓprior. i. ꝓpinquior est. s. nobis nr̃a salus. s. vite eterne: de qua dr̃. Esa. 51. Salus aũt mea i sempiternũ erit. Quã cũ credidimus. i. q̃ꝫ cũ a p̃ncipio fidem accepimus. Et põt hic itelligi duplex ꝓpinq̄tas. Una q̃dẽ s̃m tẽpus: q̄r sancti viri in operibus iustitie ꝓficientes magis appropinquãt ad terminũ vite huius i quo mercedẽ accipiũt. Alia vero est ꝓpinq̄tas dispositionis: vel p̃parationis: q̄r ꝑ augmẽtũ charitatis ꝛ operationem iustitie homo p̃parat ad illã salutẽ. Mat. 25. Que parate erãt intrauerũt cũ eo ad nuptias. Sed s̃m q̄ ecclesia hec verba aduẽtus tẽpore legit: videnꝑ hec verba esse referẽda ad salutẽ: quã xp̃s fecit in suo p̃mo aduẽtu: vt in- 3 telligamus apostolũ loquentẽ quasi ex ꝑsona oium fideliũ: q̄ fuerunt a p̃ncipio mũdi. Appropinquãte. n. iã tẽpore incarnationis xp̃i quo vaticinia ꝓphetaꝝ crebrescebãt: qḋ tempus representat ecclesia poterit dici. Nũc ꝓprior est nostra salus. s. xp̃s q̃ꝫ cũ credidimus. i. cum homines a p̃ncipio credere ceperũt xp̃i aduentũ futuꝝ. Esa. 56. Iuxta est salus mea: vt veniat: ꝛ iustitia mea vt reuelet. Posset et̃ assumi ad tẽpus misericordie quo qs incipit velle a preteritis pc̃tis discedere. Tunc n. magis appropinquat sue saluti q̃ꝫ a p̃ncipio duꝫ haberet fidem informẽ. Iac. 4. Resistite diabolo ꝛ fugiet a vobis: appropinquate deo ꝛc̃.

4 Dies cõp. af futuře. glie ¶ Deinde cũ dicit. (Nox p̃cessit: dies aũt appropinquauit ꝛc̃.) Ponit ad ꝓpositũ similitudinẽ. Quod q̃dẽ s̃m intẽtionẽ apostoli: ꝛ sic videt esse intelligẽduꝫ: vt totũ tẽpus vite p̃sentis nocti cõparet ꝑꝑ ignorãtie tenebras. Et de hac nocte dicit Esa. 26. Aĩa mea desiderauit te in nocte. Dici aũt cõparat status future beatitudinis ꝑꝑ claritatẽ qua sancti illustrãt. Esa. 60. Nõ erit tibi amplius sol ad lucẽdũ ꝑ diẽ nec splẽdor lune illuminabit te: sed erit tibi dñs in lucẽ sempiternã. Ad quẽ diẽ referẽ qḋ dr̃ in ps̃. Hec dies quã fecit dñs exultemus ꝛ letemur in ea. Alio modo põt intelligi q̄ status culpe nocti cõꝑetur ꝑꝑ tenebras culpe de q̄bus di- 5 cit in ps̃. Nescierũt neq̄ꝫ intellexerũt in tenebris ambulant. Et de hac nocte dicit sap̃. 17. Solis aũt illis supposita erat grauis nox imago tenebraꝝ que superuẽtura erat illis. Dies aũt dr̃ status gr̃e ꝑꝑ lumẽ spiritualis intelligẽtie: qḋ iusti habẽt: sed impijs deest. ps̃. Lux orta ex iusto. Sap̃. 5. Sol intelligẽtie nõ est ortus nobis. Tertio mõ põt itelligi q̄ cõꝑetur nocti tp̃s precedẽs xp̃i incarnationẽ: q̄r nõdũ erat manifestata: sꝫ sub q̄dã caligine. 2. pe. 1. Habetis ꝓpheticũ sermonẽ cui benefacitis attẽdẽtes quasi lucerne lucenti i caliginoso loco. Et de hac nocte dicit Esa. 21. Custos quid de nocte. Unde sicut in nocte apparẽt vmbracula etiam illo

a tempore eminebāt legalia q̄ sūt vmbra futurorum: vt dicitur. Col. 2. Tēpus aūt ab incarnatione xp̄i cōparat diei pp̄ p̄ntiaȝ spūalis solis i mūdo de quo dicit̄. Mal. vltimo. Uobis timētibus nomē meū orieť sol iustitie. Un̄ ꝛ ipse dn̄s dic̄. Jo. 9. Me oportet opari opa eius q̄ misit me donec dies ē. Et postea subdit. Quādiu i mūdo suȝ lux sūt mūdi. Qđ ḡ dr̄. Nox pcessit indifferenter accipi pōt p̄ q̄libȝ p̄dictap noctiū. Jā. n. pcesserat eos: qbus scribebat ꝛ magna pars tp̄is huius vite: ꝛ qđ verius ē pcesserat nox culpe: pcesserat ēt tp̄s legis qđ fuit an̄ xp̄m. Qꝛ āt subdit. Dies aūt appropinq̄bit. vr̄ fm intentionē ap̄li referēdū eē ad diē future glorie: q̄ lȝ nōdū aduenisse t fidelibus xp̄i qb⁹ scribebat: tn̄ in
2 ppinquo erat eis fm p̄dicta. Posset ēt intelligi tēpus grē xp̄i: qđ ꝛ si i ā aduenerit. fȝ tporꝫ cur suȝ appropinq̄re tn̄ nobis fȝ p̄ fidē ꝛ deuotionē sic̄ ꝛ P̄phil. 4. dr̄. Dn̄s ppe ē. Et in ps. Prope ē dn̄s oibus inuocātibus eum. Potest etiam hoc congruere his q ō peccatis penitere icipi ūt q̄bus dies gratie appropinquat.

¶ Deinde cū dic̄. (Abijciamus ꝛc̄.) ↄcludit exhortationē de honestate vite. Et p̄ ponit exhortationem. Scđo expōit eā ibi. (Nō in comessationibus ꝛc̄.) Circa honestatē vite tria tāgit. Primo qdēȝ remotionem vitiorꝫ cōcludens ex p̄missis: si nox pcessit: vt dictū ē
3 abijciamus ergo opa tenebrarꝫ: qꝛ vt dr̄ ecc. 8. Oi negocio tp̄s ē ꝛ opportunitas. Un̄ recedēte nocte cessare debent opa noctis. Dicit̄ aūt opa tenebrarꝫ opa peccatorꝫ. Primo quidē qꝛ in seipsis p̄uata sūt lumine rationis q̄ illustrari debēt hūana opa. Ecc. 2. Sapiētis oculi in capite eius: stultus in tenebris ambulat. Scđo qꝛ i tenebris agūt. Job. 24. Oculus adulteri obseruat caliginē. Tertio qꝛ p̄ ea hō ad tenebras ducit̄ fȝ illđ. Mat. 22. Mittite eū in tenebras exteriores. Secūdo inducit ad assumēdas virtutes. Quasi dicat. Ex quo dies appropinq̄uit assumētes ea q̄ ↄgruūt diei induamur arma lucis: idest v̄tutes q̄ ꝛ arma dicūt̄: inq̄ātū nos muniūt. Eph. vltio. Induite vos armaturā dei: vt possitis stare aduersus isidias diaboli. Et dicit̄ lucis armatū qꝛ ex lumine rōis decorāt̄ ꝛ p̄ficiūt̄. Unde dr̄
4 prouer. 4. Justorꝫ semita q̄si lux splendēs p̄cedit: tuȝ quia lucis examen regnant. Jo. 3. Qui fac̄ veritatem venit ad lucē: tum quia p̄ opa virtutū alij illumināt̄. Math. 5. Sic luceat lux vestra coraȝ hominibus ꝛc̄. Tertio exhortat̄ ad vsuȝ virtutū ꝛ p̄fectū cū dic̄. Sic vt in die honeste ambulemus. Hec. n. duo videnť diei congruere. Primo qdē honestas. Nā in die vnusq̄sq̄ sed studet cōponere: vt corā alijs honestius appareat. In nocte aūt nō sic. Un̄ dicit̄. 1. thessal. 5. Qui dormiunt nocte dormiūt: ꝛ q ebrij sūt nocte ebrij sunt: nos aūt q diei sumus ebrij sumus. Un̄ prime Cor. 14. dr̄. Omnia honeste: ꝛ fm ordinē fiat in vobis. Secundo
5 homo in die ambulat non in nocte. Un̄ dicitur Jo. 11. Qui ambulat in nocte offendit. Et ideo quia dies est oportet q̄ ambulemus. i. de bono in melius p̄cedamus. Un̄ dicitur Jo. 12. Ambulate dum lucē habetis.

¶ Deinde cū dicit. (Nō in comessationibus ꝛc̄.) Expōit qđ dixerat. Et p̄ expōit quō sūt abijcienda opa tenebrarꝫ que sūt opa pctōrꝫ: de quibus quedam annumerat. Primo ponēs ea q̄ pertinent ad corruptionem
Commessationes dicuntur superfluę ↄcupiscibilis: cuius corruptio ē intemperantia: q̄ ē circa delectationes tact⁹: ꝛ circa cibos cū dicit. (Nō i comessatiōibus). Dicit̄ comessatiōes supflue ꝛ nimis accurate comestiōes. prouer. 23. Noli esse in ↄuiuijs pctōrū nec in comessationibus eorꝫ q carnes ad vescēdū conferūt. Quod qdē potest esse peccatuȝ mortale ex h̄ q̄ fm legē p̄ hac culpa aliqs dānat̄ ad mortē, dicit̄. n. de

b filio proteruo Deut. 21. Comessatiōibus vacat ꝛ luxurie atq̄ ↄuiuijs lapidibus eū obruet ꝛc̄. Dicit̄ aūt aliqs vacare comessatiōibus atq̄ ↄuiuijs: nō qdē si comedat magnifice fm statū sue dignitatis: sic̄ dicit̄ Hester. 2. Qꝛ assuerus iussit p̄parari ↄuiuiū magnificum pp̄ ↄiūctionē Hester. iuxta magnificētiā p̄ncipalē: sed qn̄ aliqs h̄ fac̄ p̄ter decētiā sui status: ꝛ p̄cipue si ad h̄ p̄ncipalis eius cura existat: sicut illi d̄ qbus dr̄ ī ra vltimo. Huiusmodi xp̄o dn̄o non seruiūt: sed suo ventri. Et phil. 3. Quorū deus venter ē. ¶ Scđo excludit intēperātiā circa potū cū subdit. Et ebrietatibus. Que pertinēt ad supfluitatē potus extra mēsuraȝ rōnis homine ponētis. Ecc. 31. Uinū i iocūditate creatū est nō in ebrietate. Et est cōsiderandū q̄ ebrietas ex suo ge-
2 nere ē pctm̄ mortale: cū scȝ hō ex p̄posito inebriat̄: qꝛ vr̄ p̄ferre delectationē vini integritati rōnis. Un̄ dicit̄ Ysa. 5. Ue q potētes estis ad bibēdū vinū ꝛ viri fortes ad miscēdū ebrietatē. Si v̄o aliqs inebriet̄ p̄ter intentionē nō ex p̄posito: puta qꝛ ignorat v̄tutē vini: vel qꝛ nō estimat se tāto potu inebriādū nō ē pctm̄ mortale: qꝛ nō p̄ se inebriat̄ sed p̄ accidēs: idest p̄ter intentionē qđ qdē nō pōt ↄtigere in his q frequēter inebriāt̄. Et iđ dicit Aug. i fmone d̄ purgatorio q̄ ebrietas ē pctm̄ mortale si assidua fuerit. Un̄ signāter hic apostolus i plurali numero dic̄. Nō in comessatiōibus ꝛ ebrietatibus. ¶ Tertio pōit intēpātiā circa corporalē q̄etē cū dicit. Nō i cubilibus. i. nō in supflua dormitatiōe quā ↄueniēter post comessationē ꝛ ebrietatē p̄hibet: qꝛ se-
3 quit̄ ex illis: ꝛ pōt eē in h̄ pctm̄ mortale: qn̄ pp̄ quietē corporalē ꝛ somnū omittit q̄ facere d̄bet: ꝛ iclinat̄ ad aliq̄ mala facienda. Mich. 2. Ue q cogitatis inutile ꝛ opamini malū i cubilibus vestris. Pōt ēt qđ dicit, nō in cubilibus referri ad apparatū luxurie. Un̄ dr̄ ex p̄sona meretricis p̄uer. 7. Aspsi cubile meuȝ mirra ꝛc̄. Gen̄. 49. Ascēdisti cubile pris tui. ¶ Et iđ ↄueniēter q̄rto excludit intēpātiā circa venerea cū subdit. Et impudicitijs. i. qbuscūq̄ venereis actibus q dn̄r ipudicitie: qꝛ nō cauēt id qđ est maxie pudore vl̄ ↄfusione dignū: tū qꝛ oēs delectatiōes tactus gule ꝛ luxurie sunt cōes nobis ꝛ brutis. Un̄ q eis inordinate isistit brutalis efficit̄. ps. Nolite fieri sic̄ equ⁹ ꝛ mulus in qbus non est
4 intellectus ꝛc̄. Tū ēt qꝛ spēaliter in actibus venereis rō hōis totalr̄ absorbet̄ a delectatiōe: vt non possit hō tunc aliquid intelligere: sic̄ Aristoteles dicit in libro ethicorū. Un̄ ꝛ Osee. 4. dicit̄. Fornicatio ꝛ ebrietas ꝛ vinū auferūt cor. Apoc. 9. Nō egerūt penitētiā sup̄ ūmūdicia ꝛ fornicatiōe ꝛ ipudicitia quam gesserūt.

¶ Deinde excludit ea q̄ p̄tinēt ad corruptionē irascibilis cū dic̄. (Nō in ↄtētione). Que qdē vt ambrosi⁹ dicit ē ipugnatio v̄itatis cū ↄfidētia clamoris. Potest aūt itelligi q̄ p̄ h̄ p̄hibet̄ omnis rixa nō solū v̄borum sed ꝛ factorꝫ: q̄ vt plurimū a v̄bis icipit. prouer. 20. Honor ē hōi q separat se a ↄtētiōibus. Solet aūt ↄtentio ex inuidia gn̄ari. Et iđ subdit. ꝛ emulatiōe. Un̄ Jac. 3. dicit̄. Ubi zelus ꝛ ↄtētio ibi incōstātia ꝛ omne op⁹ prauū. ¶ Scđo expōit quō debeam⁹ induer̄ arma lucis
Contentio ē impugnatio v̄itatis cum confidētia clamoris.
5 dicēs. Sȝ iduimini dn̄ȝ iesuȝ xp̄m. In q̄. s. abūdātissime fuerūt oēs virtutes. fȝ illđ Ysa. 4. apprehendent septē mulieres virū vnū. Induimur autem iesuȝ xp̄ȝ. Primo qdē p̄ sacramēti susceptionē Gal. 3. Quicunq̄ i xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. Secūdo p̄ imitationē. Eph. 4. Expoliātes vos veterē hoiem cuȝ actibus suis iduētes nouū ꝛc̄. Et Eph. 4. Iduite nouū hoieȝ q fȝ deū creat⁹ ē in iustitia ꝛc̄. Dr̄ aūt iduere xp̄ȝ q xp̄ȝ imitat̄: qꝛ sicut hō ↄtinet̄ vestimēto ꝛ sub eius colore videtur: ita in eo q xp̄m imitat̄ opa xp̄i apparēt. Per

1 h. ꝗ induimur arma lucis: qñ induimus xp̄m. Tertio
exponit ꝙ dixerat. Sic vt in die honeste ābulemus: ꝑ
h qḋ subdit. Et carnis curam ne feceritis i desiderijs.
In h eni̇m pulchritudo honestatis cōsistit: vt bō spiri
tus preferat carni. supra. 8. Debitores sumus nō carni
vt ſm carnē viuamus. Sed notādū ꝙ nō dicit simpli
citer carnis curam ne feceritis: q: quilibet tenetur: vt
carnis curā gerat ad sustentandam naturam. ſm illud
eph. 2. Nemo vnquā carnē suam odio habuit: sed nu
trit ⁊ fouet ⁊c̄. Sed addit in desiderijs: vt scilicet iordi
nata carnis desideria. idest concupiscentias nō sequa
mur. Uñ dicitur Gal. 5. Spiritu ambulate ⁊ desideria
carnis non perficietis. CAP. XIIII.

2 Infirmū aūt in fide assumite nō
in disceptatōibus cogitationū.
Alius. n. credit se mādu car om
nia. †Qui aūt infirmus est olus
māducet. Is. q mānducat nō māducātez nō
spernat: ⁊ q nō māducat: manducātē nō iu
dicet. Deus enim illū assūpsit. Tu qs es q
iudicas alienū seruū. Dño suo stat aut ca
dit. Stabit aūt. potēs ē. n. deus statuere illū.
Nā alius iudicat diez inter diem: alius aūt
iudicat omnē diē. Unusqsqꝫ i suo sēsu abū
3 det. Qui sapit diē: dño sapit: ⁊ q māducat
dño māducat. Grās. n. agit deo. Et q non
māducat: dño ñ māducat: ⁊ grās agit deo.
Nemo enim nostrū sibi viuit: ⁊ nemo sibi
moritur. Siue eni vivimus: dño viuimus:
siue morimur: dño morimur. Siue ergo
viuimus siue morimur dñi sumus. In hoc
. n. xp̄s mortuus est ⁊ resurrexit: vt viuoꝝ
⁊ mortuoꝝ dominetur. Tu aūt qd iudicas fra
trē tuuz. aut tu qr̄ spnis fratrē tuū. Oēs. n.
4 stabimus añ tribunal christi. †Scriptū ē. n.
viuo ego dicit dñs: quoniā mihi flectetur om
ne genu. ⁊ omnis lingua confitebitur deo.
Itaqꝫ vnusqsqꝫ nostꝝ pro se rationez red
det deo. Nō ḡ āplius inuicem iudicemus.

pma 2ª. q. 77. ar. 3.

Esa. 45.

¶ Postqꝫ apostolus ondit quō aliquis debeat perfe
ctus fieri. h ostēdit quō pfecti debeāt se habere ad im
perfectos. Et primo ondit ꝙ nō debent eos scandaliza
re vel iudicare. Secūdo ostēdit quō debēt eos substen
tare. 15. cap. ibi. (Debemus aūt nos firmiores ⁊c̄.) Cir
ca primo duo facit. Primo probibet inordinata iudi
cia. Secūdo phibet. ifirmoꝝ scandala ibi. (Sed h oc
iudicate magis ⁊c̄.) Circa primum tria facit. Primo
proponit ammonitionē. Secūdo exponit eā ibi. (Ali
5 us enim ⁊c̄.) Tertio rationē assignat ibi. (Deus. n. il
lū ⁊c̄.) Circa pᵐ ꝯsiderādū est ꝙ i pmitiua ecclesia ali
q ex iudeis ꝯuersi ad xp̄z credebāt legalia cū euāgelio
eē seruanda. vt pz act. 15. Et hos aplus vocat infirmos
in fide xp̄i quasi nōdū perfecte credentes ꝙ fides xp̄i
sufficiat ad salutez: pfectos aūt vel firmos in fide vo
cat eos q fidē xp̄i sine legalibus credebant esse seruan
dā. De vtrisqꝫ n̄ erāt aliq rome inter fideles xp̄i. Allo
quitur ergo apostolus perfectos in fide dicens. Dixi ꝙ d
betis induere iesuz xp̄z. Assumite aūt. i. affectu chari
tatis vobis ꝯiungite ad supportādūz ifirmū in fide sic

1 expositū ē. de quo pōt intelligi illud sap. 9. ifirmus hō
⁊ exigui tēporis ⁊ minor ad intellectū iudicij ⁊ legū.
īfra. 15. Suscipite inuicē sic̄ ⁊ xp̄s suscipit vos. Ec. 29.
Propter mādatū assume pauperē. Et h nō i discepta
tionibus cogitationū. idest nō disceptādo pp h ꝙ vnᵘ
ꝯ aliū cogitat: duz scꝫ illi q legalia seruabāt iudicabāt
tāqꝫ trāsgressores eos q nō seruabāt. Et illi q ñ serua
bāt cōtendebāt tāqꝫ errantes ⁊ ignorātes q seruabāt
. rō. 2. Cogitationū iuicē accusantiuz aut defedētiū ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit. (Aliᵘ. n. ⁊c̄.) Expōit ꝙ dixerat. Et
p ondit q sunt infirmi in fide. Secūdo ostendit q̄liter
sint disceptatiōes cogitationū vitāde. ibi. (Is q mādu
cat ⁊c̄.) Circa primū ꝯsiderādū est ꝙ īter ceteras lega
les obseruantias vna erat discretio ciboꝝ pp aliquos
2 cibos in lege prohibitos: vt pz leuit. 11. ⁊ hac qdē obser
uātia quotidie erat vtendū vel nō vtendū. Et ideo de
hoc mentionē fec̄ specialiter apostolus dicēs. Alius.
n. qui. i. est pfectus i fide credit se posse licite māduca
re eo ꝙ nō reputat se astrictū ad legales obseruantias.
Mat. 15. Qḋ intrat i os nō coinquinat hominē. i. thi.
4. Ois creatura dei bona ⁊ nihil rejiciēdū ⁊c̄. In vete
ri aūt lege phibebātur aliq cibi: nō q: nāliter essent im
mūdi. Sicut. n. in pūbis h nomē stultus significat ali
quod malū ꝯuis h nomē sit bonū. Ita in rebus qō
dā aīal bonū est ſm nāz: sed significatione ē malū sic̄
3 porcus q significat imūditiā. Et iō phibitus est anti
quis esus illaꝝ carniuz: vt significaretur in eoꝝ vitatio
ne vitatio imūditie. Tota. n. veteris populi vita figu
ralis erat. vt Aug. dicit in li. ꝯ faustum. Ueniente aūt
xp̄o q est vitas cessauerūt figure. ¶ Subdit aūt q̄tū
ad ifirmū. (Qui aūt infirmus ē olus māducet). Quasi
dicat. Illis cibis vtatur qbus nō ocurrit aliqḋ imūdū in
lege prohibitū. In singulis. n. generibus aīaliuz puta
terrestribus volatilibus ⁊ aquaticis q̄dā genera erant
ꝯcessa: ⁊ q̄dā phibita: sed in herbis ⁊ arboribus nihil
erat phibitū: vt patet leuiti. 11. ⁊ huius pōt esse rō du
plex. Una est q: terre nascētia fuerūt a principio ꝯces
sa homini ad edēdum ſm illud gñ. 1. Ecce dedi vobis
omnē herbā afferentē semen sup terraz ⁊ vniuersa li
gna que hñt i semetipsis semētē gñis sui: vt sint vobis
i escā. Sed post diluuiū p legitur cōcessus carniū esus.
Uñ dr̄ Gen. 9. Quasi olera virentia tradidi vobis oia:
4 scilicet aīalium genera. Alia rō est: q: primā prohibi
tionē de abstinēdo a qbusdam terre nascentibus hō i
paradiso trāsgressus fuerat: vt patet gen. 3. ⁊ pp h nō
erat ei similis phibitio iteranda. Sed cū legalia cessa
uerūt in xp̄i passione videtur ꝙ inconuenienter apo
stolus infirmis in fide, pmittat ꝙ a cibis phibitis in
lege abstineant: qḋ nūc in xp̄ianis nō sustinetur ab eccle
sia. Sed distinguendū est triplex tp̄s. ſm Aug. q̄tuz
ad legalia. Primū est tēpus ante passionē xp̄i in quo
legalia suū robur obtinebāt q̄si adhuc viuētia. Scōm
aūt tēpus est post passionē xp̄i ante diuulgationē euā
gelij. In quo qdē tp̄e legalia mortua erant: q: nullus
5 ad ea tenebatur: nec obseruata aliquid ꝯferebant alicui
nōdū tñ erat mortifera: q: sine pctō poterant iudei ad
xp̄z ꝯuersi legalia obseruare: p h tp̄e loquitur hic aposto
lus. Tertiū aūt tēpus est post diuulgationē euange
lij in q legalia nō solum sunt mortua: sed mortifera: vt
qsquis ea seruet peccet mortaliter. Exponitur aūt ⁊ ali
ter in glosa: vt dicatur infirmus q est ad lapsum vitioꝝ
carnaliū pnus: ⁊ huic ꝯsulēdū ē ꝙ comedat olus. i. te
nues ⁊ aridos cibos q nō sūt fomētū vitioꝝ: ⁊ abstine
at ab illis qbᵘ excitatur libido. Sz alius q ē fortior credit
se absqꝫ piculo oia manducare. Et hec dñis apparet.
Mat. 9. īter discipulos xp̄i q ñ ieiunabāt tanqꝫ ꝯforta
ri presentia

Du plex ē fru ctus

a ri p̄sentia xp̄i. ⁊ discipulos Johānis Baptiste q̄ ieiuna bāt. Uñ ⁊ penitētiā agētes a q̄busdā cibis abstinēt nō pp eoꝝ imundiciā. sed ad libidinē referendā.
¶ Deinde cū dicit. (Js q̄ mādūcat ⁊c̄.) Exponit quō sint vitāde disceptatiōes cogitationū: ⁊ p̄mo q̄ntū ad pfectos dicēs. (Js q̄ mādūcat). s. cū secura ɔsciētia oīa vel ēt sine piculo libidinis nō spernat nō mādūcātē. s. indifferēter oīa tanq̄ ifirmū i fide vel quasi ꝓnū ad vi tia. Esa. 33. Ue q̄ spnis nōne ⁊ ipse sperneris? Luc. 10. Qui vos spernit me spernit. Scōo loq̄tur q̄ntū ad in firmos dicēs. Et q̄ nō mādūcat. s. idifferēter oīa vel q̄ est infirmus i fide de quo loq̄tur apostolus vel ēt: q̄ ꝓ nus est ad libidinē nō iudicet mādūcātē. s. indifferēter oīa quasi trāsgressorē legis vel quasi in libidinē preci
2 pitē. Mat. 7. Nolite iudicare ⁊ non iudicabimini su pra. 2. Inexcusabilis es o homo oīs q̄ iudicas.
¶ Deinde cū dicit. (Deus. n. illū assumpsit ⁊c̄.) Assi gnat tres rōnes pp quas debemus a falso iudicio ab stiere. Scōa pōit ibi. (Suo dño ⁊c̄.) Tertia ibi. (Tu aūt q̄ iudicas ⁊c̄.) Prima rō sumit ex auctoritate iu dicātis. Uñ p̄mo ondit hāc auctoritatē deo cōpetere. Scōo excludit q̄ iudiciū ad hoīes nō ptinet ibi. (Tu qs es ⁊c̄.) Dicit ḡ p̄mo: Recte dictū est q̄ q̄ nō mādu cat mādūcātē nō iudicet. Deus. n. assumpsit illū. s. i ser uū a se iudicādū. Zach. 11. assumpsit mihi duas virgas
3 i. duos pplos. ps. Assumpsit me de aq̄s multis. Ille aūt q̄ assumit ad supioris iudiciū nō dz ab iferiori iu dicari. Et iō cōcludit. Tu qs es. i. cui' auctoritatis vel v̄tutis es q̄ iudicas alienū seruū. i. ꝓximū tuū q̄ ē su' dei. Reqrit. n. i iudicāte auctoritas s̄m illud. Exo. 2. Quis cōstituit te p̄ncipē ⁊ iudicē sup nos. Et Luc. 12. Quis me ɔstituit iudicē aut diuisorē sup vos. Sz ex hac rōne seq vr̄ hoīs iudiciū de alio hoīe esse illicitū. Sz dōm est q̄ i tm̄ hoīs iudiciū licitū est in q̄ntū agit auctoritate cōcessa diuinitus. Uñ dr̄ deut. 1. Audite il los ⁊ q̄ iustū est iudicate. Et postea seq̄t. Q: dei ē iu diciū. i. auctoritate diuina agit. Si qs vero velit sibi vsurpare iudiciū sup ea q̄ nō sunt ei diuinitus cōcessa ad iudicādū est iudiciū temerariū sicut si qs iudex de legatus a papa vellet i iudicādo trāsgredere mādati fi
4 nes. De' aūt soli sibi reseruauit iudicare occulta q̄ p̄ci pue sunt cogitationes cordiū ⁊ futura. Et iō si qs iudi care p̄sumpserit est temerariū iudiciū. Uñ Aug. dicit i lib. de sermone dñi i mōte. In his duobus temerariū ē iudiciū cū icertū sit q̄ aio q̄d factū sit. vel icertū q̄lis fu turus sit q̄ nūc sit bon' vel malus manifeste apparet.
¶ Deinde cū dicit. (Suo dño stat aut cadit ⁊c̄.) Po nit scōaz rōnē q̄ q̄dē sumit ex fine meriti vel demeriti. Posset aliq̄s dicere q̄ licet hō ñ habeat iudiciariā au ctoritatē: tñ itromittere se dz iudicio alterius pp dānū vel fructum qui inde ꝓuenit. sed apostolus ondit hoc ad deū magis q̄ ad hoīes ptinere. Et sic ēt pp h̄ debe
5 mus deo primoꝝ iudicia relinq̄re: nisi in q̄ntū vice ip sius fungimur i iudicādo p auctoritatē nobis ɔmissā. Circa hoc tria facit. Pmo ꝓponit q̄ itēdit. Scōo exē plificat ibi. (Nā alius iudicat ⁊c̄.) Tertio ꝓbat ꝓposi tū ibi. (Qui sapit diē ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ duo ꝓpōit. Pri mo q̄ q̄cq̄d circa hoīez accidit ad deū ptinet q̄ dicit. Suo dño stat. s. recte agēdo. ps. Stātes erāt pedes nr̄i in atriis tuis hierusalē. Aut cadit. s. peccādo. Amos. 5. domos israel cecidit ⁊ ñ adiiciet vt resurgat. Pōit ēt sub disiūctiōe. stat aut cadit pp icertitudinē: q̄ mlt̄i vi dent cadere q̄ stāt: ⁊ ecōuerso s̄m illud Ecc. 8. vidi ipi os sepultos q̄ cū adhuc viuerēt i loco sancto erāt ⁊ lau dabant in ciuitate q̄si iustoꝝ operū. Loq̄tur ēt h̄ apo stolus s̄m silitudinē hoīs serui ad cuius dñz ptinet oē

b q̄ circa seruū agit. Nec itelligēdū est q̄ deo aliq̄d ꝓfi ciat vel noceat si hō stet aut cadat. Dr̄. n. Job. 35. Si peccaueris q̄d ei nocebis. porro si iuste egeris q̄d ei do nabis. Sz q̄ntū ad hoīes q̄ iuste agimus ad gloriā dī spectat Mat. 5. Ut videāt opera bona ⁊ glorificēt pa trē vestrū q̄ i celis est. Q: aūt cadimus peccādo ē hoī bus occasio blasphemādi deū supra. 2. Nomen dei pp vos blasphemat itergētes. Uel q̄ dicit. Suo dño stat aut cadit exponēdū est i iudicio dñi sui. 1. cori. 4. Qui iudicat me dñs est. Scōo ondit q̄ si cadit ad deū pti net dicēs. (Stabit aūt). Quasi. d. Et si aliq̄s nunc ca
2 dat p pctm̄ tñ pōt esse q̄ iteꝝ stabit. Et hoc oio iplebi tur si est p̄destinatus. ps. Nūq̄d q̄ dormit nō adiiciet: vt resurgat. Mich. 7. Ne leteris inimica mea: q̄ ceci di resurgā. Et pp hoc si videmus aliquē manifeste ca dētē nō debemus eū despicere temerarie iudicādo de eo q̄ nūq̄ resurget: sz magis debemus p̄sumere q̄ iterū stabit nō ex cōsideratōe ɔditionis huāne: sz cōsideran do virtutē diuinā. Uñ cū dicit. Potēs est deus statuere illū pp eius bonitatē: p̄sumere debemus q̄ iterū statu etur. Eze. 3. Ingressus est i me spūs ⁊ statuit me supra pedes meos sicut ⁊. s̄. dictū est. Si nō pmāserit i incre dulitate iserent. potēs est. n. deus iteꝝ iserere illos.
¶ Deinde cū dicit. (Nā alius iudicat ⁊c̄.) Exēplificat 3
q̄ dictū est. ⁊ p̄mo ꝓponit diuersitatē humane senten tie dicēs. Jō dico q̄ suo dño stat aut cadit. Nā alius iu dicat iter diē ⁊ iter diem. i. iudicat iter vnū diez ⁊ aliū: vt. s. vno die abstineat: ⁊ nō alio. Q̄ q̄dem vr̄ ptinere ad ifirmū i fide q̄ reputat adhuc legalia esse obseruan da. Dr̄. n. leuit. 24. Decio die mēsis septimi dies expia tionū erit affligetisq̄ aīas vestras i eo. Et iudith. 8. Di cit q̄ iudith ieiunabat oībus diebus vite sue p̄ter saba ta ⁊ neomenias: ⁊ festa dom' israel. Alius aūt iudicat oēm diē idifferēter eē obseruādā q̄ntū ad ieiunia legis: q̄ iā cessauerūt. Uñ hoc vr̄ ptinere ad eū q̄ est pfectus i fide. ps. Per singulos dies benedicā tibi. Pōt h̄ ēt re
ferri ad abstinētias q̄ fiūt cā cohibēde libidis q̄bus q̄ 4
die aliq̄ vacāt puta q̄ ppetuo a carnibus vel vino absti nēt vel ieiunāt. q̄dā aūt iterpositis diebus abstinent: ⁊ abstinētia cessant s̄m illud Ecc. 3. Oīa tp̄s habent.
¶ Scōo ondit oīa hec posse ad dei gloriā ptinere di cēs. Unusq̄sq̄ i sensu suo abundet. i. suo sensui dimit tat. Abūdare. n. i sensu suo est sensum suū seq. Ecc. 15. Deus ab initio cōstituit hoīem ⁊ reliq̄t illū i manu cō silii sui. Uel i sensu suo. i. s̄m sensum suū studeat abun dare ad gloriā dei s̄m illud. 1. cor. 14. Ad edificationez ecclesie q̄rite vt abūdetis. Sz hoc vr̄ locū habere i his q̄ nō sunt s̄m se mala. In his aūt q̄ sunt s̄z se mala nō est homo suo sensui relinquēdus. Q: ēt aliq̄s iudicet diē inter diē. videt esse s̄m se malū s̄m p̄maz expositio
nē. Dicit. n. gal. 4. Dies obseruatis ⁊ menses ⁊ tēpora ⁊ annos. timeo ne sine causa laborauerim i vobis. Et
loq̄tur ad litterā de his q̄ dixerunt dies obseruādos s̄z 5
cerimonias legis. Sed dōm q̄ apostolus hic loq̄tur: s̄m tēpus illud i quo iudeis ad fidē cōuersis licitum erat legalia obseruare vt dictū est sed q̄ntū ad secūdaz expositionē videt esse illicitū q̄ dicit. Alius iudicat oēm diē. Sunt. n. q̄dā dies i q̄bus nō est licitū ieiuna re. Dicit. n. Aug. i epistola ad casulanū. Quisq̄s diem dominicū ieiunio decernēdū esse putauerit nō paruo scandalo erit ecclesie. Nec imerito. Illis. n. diebus q̄ bus nihil certi statuit dīna scriptura mos populi dei: ⁊ istituta maioꝝ p lege tenenda sunt. Et i decretis dr̄ di. 30. Si qs presbiter pp publicā penitētiā a sacerdo te acceptā absq̄ alia necessitate die dominica p quadā religione ieiunauerit sicut manichei anathema sit. Sz

1 Intelligẽdũ est ꝙ hic apl's loqtur q̃tum ad illas absti
nẽtias q̃ quolibet. die licite fieri possunt absq̃ dissonã
tia cõis cõsuetudis vel eoꝝ q̃ sunt a maiorib⁹ istituta.
¶ Deinde cũ dicit. (Qui sapit diẽ ⁊c̃.) Probat ꝓposi
tũ ꝙ. s. vnusq̃sq̃ suo dño stet aut cadat: ⁊ hoc triplici
ter. Primo ꝑ actu fideliũ. Scđo per itentionẽ eoꝝ ibi.
(Nemo. n. vestrũ ⁊c̃.) Tertio ꝑ eoꝝ ꝯditionẽ ibi. (Si
ue ergo viuimus siue morimur ⁊c̃.) Probat ergo ꝑmo
ꝙ vnusq̃sq̃ fideliũ suo dño stat aut cadit ꝑ hoc ꝙ de
cibus quefecit ſm suã cõsciẽtiã grãs agit deo. Un̄ dic̃.
Qui sapit diẽ vt. s. vno die abstineat ⁊ alio die ab absti
nẽtia cesset dño sapit. i. ad reuerentiã dei cibos discer
2 nit: sicut ẽt nos discernimus vigilias festorum i q̄bus
ieiunamus a dieb⁹ festis q̄bus ieiuniũ soluimus ꝓp re
uerentiam dei. Ecc. 33. Quare dies diem superat. ⁊ ite
rum. Lux lucem. Deinde loqtur quantũ ad illos q iu
dicant omnem diẽ quorum q̄dam oĩ die a ieiunio cessa
bant. sicut dr̄ Mat. 9. ꝙ discipuli xp̄i non ieiunabant
Unde dicit. Et q manducat. s. oĩ die dño manducat. i.
ad gloriã dñi. quod per hoc patet. Gratias. n. agit deo
. s. de cibo assumpto. i. thi. 4 Abstinere a cibis quos d
us creauit ad percipiendũ cum gratiaꝝ actione fideli
bus. ps. Edent pauperes ⁊ saturabuntur ⁊c̃. Ulterius
quantũ ad eum q sic iudicat oẽm diem: vt. s. oĩ die absti
neat: subdit. Et q nõ manducat. i. abstinet oĩ die dño
. i. ad honorẽ dñi nõ mãducat. Et hoc patet per hoc ꝙ
grãs agit deo q sibi dedit voluntatẽ ⁊ virtutẽ abstinẽ
di. i. thes. vlt. In oĩbus grãs agite. Sed qđ h' dicit apo
stolus de his q oĩ die vel abstinebãt vel ab abstinẽtia
cessabãt dꝫ itelligi q̃tũ ad illud tp̄s i quo hoc nõ erat
3 cõtrariũ statutis maioꝝ nec cõi cõsuetudini ppl'i dei.
¶ Deinde cũ dicit. (Nemo. n. vestrũ sibi viuit ⁊c̃.)
Probat idẽ ex itentione fideliũ. Et ꝑmo excludit ior
dinatã itẽtionẽ dicẽs. Recte dico ꝙ vnusq̃sq̃ dño suo
stat aut cadit. Nemo. n. nostrum viuit vel vitali vita vel
spirituali de qua dr̄ abac̃. 2. Iustus aũt meus ex fide vi
uit sibi. i. ꝓp seipsum: q2 hoc esset frui seipso. i. cor. 10.
Nõ querens qđ mihi vtile. ps. Nõ nobis dñe non no
bis ⁊c̃. vel sibi. i. ſm suam regulã sicut q dicunt sap̄. 2.
Sit fortitudo nostra lex iustitie. vel sibi. i. suo iudicio:
. i. cor. 4. Sed neq̃ me ipsum iudico ⁊ nemo morit̄. s.
4 morte corporali vł morte spirituali peccãdo. vel ẽt mor
te spirituali qua q's morit̄ vitijs puta i baptismo ſm il
lud supra. 6. Qui mortuus est iustificatus est a pecca
to. Uel sibi. i. suo iudicio vel ꝓp seipsum aut suo exem
plo. sed exẽplo xp̄i morit̄ aliq's a vitijs. Ro. 6. Q2 enim
mortuus est peccato mortuus est sel. ⁊ infra. Ita ⁊ vos
existimate vos mortuos esse peccato.
¶ Scđo ostẽdit qualis sit recte itentio fideliũ dicẽs.
Siue. n. viuimus vita corporali dño viuimus. i. ad glo
am dñi. Siue morimur morte corꝑali dño morimur. i.
ad honorẽ dñi phil. i. Magnificabitur xp̄s in corpore
5 meo siue per mortẽ siue ꝑ vitam. Uel sic exponatur ꝙ
dicit dño idest iudicio dñi q̃ constitutus est a deo iudex
viuorũ ⁊ mortuorum: vt dicitur act. 10.
¶ Deinde cũ dicit. (Siue ergo viuimus ⁊c̃.) Ostẽdit
ꝓpositũ ex cõditione fideliũ. Et ꝑmo cõcludit ex pre
missis fideliũ. s. ꝙ nõ sunt sui: sed alterius. Illi. n. q sui
sunt sicut liberi hoĩes sibi viuũt ⁊ sibi moriunt̄. Q2 er
go dictũ est qđ fideles nõ sibi viuũt aut moriunt̄: sed
dño cõcludit sic. Siue ergo viuimus siue morimur do
mini sumus quasi serui eius q hꝫ potestatẽ vite ⁊ mor
tis. i. cor. 7. Precio empti estis ⁊ nolite fieri serui. Em
pti. n. estis ꝑcio magno. i. pal. 12. Tui sumus o Dauid
tecũ filij ysai. Scđo assignat cãm huius cõditionis di
cens. (In hoc. n. xp̄s mortuus est ⁊ resurrexit). i. hoc

2 adeptus ẽ sua morte vt viuoꝝ dñaret̄ q2 resurrexit vi
tã nouã ⁊ ꝑpetuã ichoando. Et mortuorũ: q2 mortem
nostrã moriendo destruxit. 2. cor. 5. Pro q̄bus mortu
us est xp̄s vt q viuunt iam non sibi viuant: sꝫ ei q pro
eis mortuus est ⁊ resurrexit. Sic igitur per oĩa predi
cta apostolus ꝓbauit ꝙ vnusq̃sq̃ suo dño stat aut ca
dit ꝑ hoc. s. ꝙ fideles gratias agũt deo ⁊ ꝙ dño viuũt
⁊ moriunt̄: ⁊ ꝙ dñi sunt ⁊ in morte ⁊ in vita.
¶ Deinde cũ dicit. (Tu aũt qd iudicas ⁊c̃.) Ponit ter
tiã rõnem que sumitur ex futuro iudicio. Et circa hoc
tria facit. Primo proponit superfluitatem presentis iu
dicij dicẽs. Tu aũt qd iudicas. i. qua vtilitate vel neces
sitate iudicas fratrẽ tuum temerarie de occultis q̃ tuo
iudicio non sunt cõmissa? Aut tu aliis q iudicaris q̃
re spernis fratrẽ tuũ pro nullo reputans ab eo iudica
ri? Mal. 2. Quare despicit vnusq̃sq̃ fratrẽ suũ. Scđo
premittit futuꝝ xp̄i iudiciũ. Quasi dicat. Recte dico
q iudicas q2 nõ debes timere ꝙ absq̃ iudicio remane
at. Omnes. n. stabimus ante tribunal xp̄i. Dicit̄ aũt tri
bunal xp̄i eius iudiciaria potestas. sicut ⁊ Mat. 25. dr̄
Cũ venerit filius hoĩs in maiestate sua tũc sedebit sup
sedẽ maiestatis sue. Dicit aũt oẽs stabimus quasi iudi
candi tam boni q̃ mali q̃tũ ad remunerationẽ vel pu
nitionẽ. 2. cor. 5. Omnes nos manifestari opꝫ ante tri
bunal xp̄i vt referat vnusq̃sq̃ ꝓpria corporis ꝓut gessit
3 sit siue bonũ siue malũ. Sed quantũ ad discussionem
nõ oẽs stabunt vt iudicãdi: sed q̄dam cõsedebũt vt iu
dices. Mat. 19. Sedebitis super sedes iudicantes duo
decim tribus israel. Tertio ibi. (Scriptũ est. n. ⁊c̃.) ꝓ
bat qđ dixerat ⁊ ꝑmo iducit auctoritatẽ. Scđo infert
cõclusionẽ ibi. (Itaq̃ vnusq̃sq̃ ⁊c̃.) Dicit ergo primo
dictũ est ꝙ oẽs stabimus ante tribunal xp̄i. ⁊ hoc pa
tet ꝑ auctoritatem sacre scripture. Scriptũ est. n. Esa.
45. Uiuo ego dicit dñs qm̄ mihi flectet̄ omne genu: ⁊
oĩs lingua cõfitebitur deo. Littera nostra sic hꝫ. In me
metipso ego iuraui: q2 mihi curuabit̄ omne genu: ⁊ iu
rabit oĩs lingua. Tria aũt i his verbis ponũtur. Primo
q̄dem iuramentũ qđ iterdũ in verbis dei ponit̄ ad ostẽ
4 dendũ id quod dicit̄ firmũ esse imutabilitatem diuini
cõsilij: nõ aũt esse mutabile sicut ea que prenunciant̄
ſm causas iferiores vt ꝓphetia cõminationis. Unde
dr̄ in ps. Iurauit dñs ⁊ nõ penitebit eũ. Hoĩes aũt vt
apostolus dicit Heb. 6. per maiorem sui iurant. Q2 v'o
deus nõ hꝫ maiorẽ in quo maior firmitas cõsistat veri
tatis per seipsum iurat. Ipse aũt est ipsa vita ⁊ fons vi
te ⁊ ideo forma iuramẽti dñi est. Uiuo ego. Quasi. d.
Iuro ꝑ vitã qua ego singulariter viuo. Scđo prenun
ciat̄ subiectio cõis creature ad xp̄m cũ dr̄. Qm̄ mihi. i.
xp̄o flectetur omne genu. In quo designatur perfecta
subiectio rõnalis creature ad xp̄m. Solent. n. hoĩes i
5 signum subiectionis maioribus flectere genua. Unde
phil. 2. dicitur. In nomine iesu omne genu flectat̄ cele
stium terestium ⁊ ⁊ ifernorum. Tertio prenũciat fidei
cõfessionẽ qua omnes gloriã xp̄i confitebuntur. Un̄
seq̄tur. Et oĩs lingua cõfitebitur deo. i. cõfitebitur xp̄z
esse dñm ſm illud phil. 2. Oĩs lingua cõfiteatur: q2 do
minus noster iesus xp̄s i gloria est dei patris. Oĩs aũt
lingua intelligi põt expressio cognitionis siue hoĩum
siue angelorũ. Hoc aũt ipletur nunc i hac vita nõ quã
tum ad singulos homines: sed quãtũ ad genera singu
loꝝ. De quolibet. n. genere hoĩu3 nunc aliq̄ xp̄o subij
ciuntur ⁊ ei confitentur per fidem: sed in futuro iudi
cio omnes ⁊ singuli ei subijcientur. boni q̄dem volun
tarie: mali aũt inuiti. Unde dicit̄ Heb. 2. In eo ꝙ ei oĩa
subiecit nihil dimisit non subiectũ ei nunc aũt nec du3
videmus omnia subiecta ei.

¶ Deinde

a ¶ Deinde cũ dicit. (Itaq; vnusq̃sq; ꝛc.) Infert cõclu
sionẽ ex dictis. Et pmo cõclusionẽ itentã ex eo q̃ ime
qd diate dixerat dicẽs. Itaq; ex quo xp̃o flectet oẽ genu
sit fle vnusq̃sq; nostrũ p se reddet rõnẽ deo. s. ante tribunal
ctere xp̃i Mat. 12. De oi verbo ocioso qd locuti fuerint ho
gẽua mines reddẽt deo rõnẽ in die iudicij. Et. 18. Assimi la
añ tri tũ est regnũ celoꝝ homini regi q voluit rõnẽ ponere:
bũal cũ seruis suis. ¶ Sʒ vr̃ q̃ nõ q̃libet p se rõnẽ reddet
xp̃i per se vnus pro alio. Heb. vlt. Obedite ppositis vestris
ꝛ subiacete eis. Ipsi. n. puigilant quasi rõnẽ reddituri
pro aialibus vestris. Sed dõm q̃ in hoc ipso q̃ plati
pro alijs rõnẽ reddẽt. reddẽt rõnem pro suis actibus
quos circa subditos agere debuerũt. Si. n. fecerũt. qd
2 cõpetebat eoꝝ officio ñ eis iputabit si subditi percãt.
Imputaret aũt eis si negligerẽt facere qd eoꝝ officiũ
regrebat. Uñ dr̃ Eze. 3. Si dicẽte me ad impiũ morte
morieris: nõ annũciaueris ei. Ipse i iniqtate sua mo
riet. sanguinẽ aũt eius de manu tua reqrã. si aũt tu an
nũciaueris ipsi: ꝛ ille nõ fuerit conuersus: ipse qdem
in iniqtate sua morietur. tu autẽ aiaʒ tuam liberasti.
Scdo isert cõclusionẽ pncipalr itentã i tota pcedẽti
pte dicẽs. Nõ ergo amplius iuicẽ iudicemus. s. temera
rio iudicio: qd inducit rõnibus supradictis. i. cori. 4.
Nolite ante tp̃s iudicare ꝛc. ¶ Lectio. II.

3 Sed hoc iudicate magis ne po
natis offendiculum fratri: vel
scandalũ. Scio ꝛ cõfido in dño
2. q. iesu: q2 nihil cõmune per ipsuʒ
40. nisi ei qui existimat quid cõe esse: illi cõmu
ar. 2. ne est. Si enim pp cibuʒ frater tuus contri
pᵐ statur iam non sm charitatẽ ambulas. No
li cibo tuo perdere p quo xp̃s mortuus ẽ.
Nõ ergo blasphemetur bonum nostrum.
† Nõ ẽ. n. regnũ dei esca ꝛ potus. sed iusti
tia ꝛ px gaudium in spiritu sancto. Qui. n.
4 in hoc seruit xp̃o: placet deo ꝛ pbatus est
hominibus. Itaq; que pacis sunt sectẽur:
ꝛ que edificatiõis sunt inuicẽ custodiamus.
Noli pp escam destruere opus dei.
¶ Postq̃ apostolus prohibuit humana iudicia. hic
phibet scãdalũ primoꝝ ꝛ circa hoc tria facit. Primo
pponit qd itẽdit. Scdo manifestat ppositũ ibi. (Si. n.
pp cibũ ꝛc. ¶ Circa pᵐ pponit tria. Primo. n. docet
scãdala esse vitãda dicẽs. Dixi q̃ nõ iudicetis iuicẽ: sed
vnusq̃sq; de suis actibus iudicare dʒ ne sint in scanda
lũ alioꝝ. ꝛ hoc ẽ qd dicit. Sed hoc iudicate magis ne
ponatis fratribus offendiculũ vel scãdalũ. Scãdaluʒ
aũt sicut Hyero. dic̃ sup Mat. notat offendiculũ vel ruinã
5 q̃ iã ipactionẽ pedis possumus dicere. Uñ scãdalũ est
factũ vl̃ dictũ minus rectũ pbens alicui occasionem
ruine ad similitudinẽ lapidis ad quẽ in via positũ ho
mo ipingit ꝛ cadit. Magis aũt aliqd videt esse scãda
lũ q̃ offendiculũ. Nã offendiculũ põt esse qcqd reti
net seu retardat motũ pcedentis. scandalũ aũt. i. ipa
ctio videt esse cũ aliqs disponit ad casum. Nõ ergo de
bemus facti ponere offendiculũ vt aliqd faciamus
Unde impediatur primus a via iustitie. Esa. 57. Au
ferte offendiculũ de via populi mei. Neq; ẽt debemus
facti ponere scandalũ aliqd faciẽdo. Unde ipse iclinet
ad pctm̃ Mat. 18. Ue homini illi per quẽ scãdalũ ve
nit. Scdo docet id ex quo scandalũ pbatur esse sm su
am nãm sine sm se licitũ. ¶ Circa qd sciẽdum est q̃ si
cut supra dictũ est. apud romanos erãt qdam ex iudeis
b ad fidẽ cõuersi q cibos sm legẽ discernebant. alij vero
habẽtes fidẽ perfectã indifferenter oibus cibis vtebã
tur qd qdem sm se licitũ erat. Unde dicit. Scio ꝛ cõfi
do in domino iesu: q2 nihil est cõe per ipsum. ¶ Circa
qd notandũ est q̃ sicut dicit Hyero. super Mat. q̃ po
pulus iudeoꝝ partẽ dei se esse iactãs. cões cibos vo
cat qbus oẽs vtunt hoies. verbi gratia suillã carnẽ le
pores ꝛ hmõi. Cõe igit qd ceteris hoibus. q2 ꝛ quasi
non eius de parte dei p imundo appellat. Qz ergo di
cit. Nihil cõe est idem et ac si diceret nihil immundũ
est. Et hoc quidem apostolus primum dicit se scire q2 2
ita est sm rerum nãm sm illud. i. thi. 4. Ois creatura
dei bona ꝛ nihil reijciendũ qd cũ gratiarũ actione per
cipit. Scdo dicit se cõfidere in xp̃o iesu q2 per ipsuʒ ni
hil est cõe. q2. s. cibi sm suã nãm nunq̃ fuerunt imun
di vitabantur tñ aliquo tempore vt imundi sm legis
preceptum pp figurã: sed hoc xp̃s remouit implendo
omnes figuras. Et ideo apostolus per fiduciam quã
hʒ in domino iesu asserit nihil esse cõe vel immunduʒ
per ipsum. i. ipso hoc faciente. act. 10. Qd deus purifi
cauit tu ne immundum dixeris.
¶ Tertio ostẽdit quomodo hoc posset esse p accidẽs
illicitum: inquantum. s. est cõtra scientiã mãducãtis. 3
Unde dicit. (Dictũ est q̃ nihil est cõe.) Sed hoc itel
ligẽdũ est nisi ei q erronea consciẽtia estimat qd. i. ali
qd ciborũ cõe esse. i. immundũ illi cõe est. i. ita est illi
citũ sibi ac si esset sm se immundũ. Tit. i. Omnia mũ
da mundis coinqnatis aũt ꝛ infidelibus nihil mũdũ Cõ
est: sed inqnata est eorũ mens ꝛ cõsciẽtia. Et sic appa scia
ret q̃ aliqd q̃ est sm se licitũ efficit illicitũ ei q id ↄtra erro
suã cõscientiã agit: licet cõsciẽtia suasit erronea qd rõ nea
nabiliter accidit. Nã actus iudicant sm volũtatẽ agẽ quõ
tium volũtas aũt mouet a re apprehensa. Unde in id oↄt
voluntas ↄtendit qd ei vis apprehẽsa representat. ꝛ sm ab ac
hoc qualificat vel specificat actio. Si igit ratio alicui tu vo
iudicet aliqd esse pctm̃ ꝛ voluntas ferat in id facien lũta
dum: manifestum est q̃ homo hʒ voluntatẽ faciendi tis
peccatũ: ꝛ ita actio eius exterior que informat ex vo
luntate est peccatũ. Et eadẽ rõne si aliquis estimet id 4
qd est veniale peccatũ esse mortale peccatũ: si hac cõ
scientia durãte illud faciat manifestũ q̃ eligit peccare
mortaliter ꝛ ita actio eius pp suã electionẽ est peccatũ
mortale. Si tñ aliquis ex post facto habeat cõscientiã
erroneã per quam credat id qd est licitũ a se factũ fuis
se peccatũ: vel qd est veniale fuisse mortale non pp hr̃
efficitur id qd est pus vel peccatũ vel mortale: q2 volũ
tas ꝛ actio nõ informãt ex apprehẽsione sequẽti: sed ex
precedẽti. Hec aũt que dicta sunt dubitationẽ nõ ha
bẽt. Sed dubiũ põt esse vtrũ si aliqs habeat erroneaʒ
cõsciẽtiã: vt credat esse necessariũ ad salutẽ qd est pec
catũ mortale puta si aliqs estimet se peccare mortali
ter nisi furet vel fornicet. vtrũ talis ↄsciẽtia eũ liget ita
. s. q̃ si cõtra conscientiam agat mortaliter peccet. Et
vr̃ q̃ nõ pmo qdẽ q2 lex dei q phibet fornicationẽ ꝛ 5
furtũ fortius ligat q̃ ↄsciẽtia. Scdo q2 hoc posito ẽẽt
pplexus peccaret. n. ꝛ fornicãdo: ꝛ nõ fornicãdo. Sed
dõm est q̃ ẽt i p se malis cõsciẽtia erroneã ligat. In tm̃
. n. cõsciẽtia ligat vt dictũ est inq̃tũ ex hoc q̃ aliqs cõ
tra cõsciẽtiã agit. seqtur q̃ habeat volũtatẽ peccãdi. ꝛ
ita si aliqs credat nõ fornicari esse peccatũ mortale dũ
eligit nõ fornicari eligit peccare mortaliter ꝛ ita mor
taliter peccat. Et ad hoc ẽt facit qd hic dicit apostolus
Manifestum est. n. q̃ discernere cibos nõ necessariuʒ
ad salutẽ erat illis: q2 nec iudeis conuersis ẽt ante di
uulgationẽ euãgelij licebat seruare legalia spem ponẽ

c do in eis quasi essent necessaria ad salutē. vt Aug. di-
cit. Et tñ apostolus hic dicit ꝙ si qs habēs cōsciētiā co
gētē discernere cibos ꝙ ē estimare aliqd esse cōe: ⁊ nō
discernit eos. s. abstinēdo ab eis peccat ac si māduca-
ret i mūdū. Et ita ēt i ꝑse illicitis ꝯsciētis errōea ligat.
Nec obstat qđ ꝓmo obijcit̄ de lege dei: qꝛ idē ē ligamē
cōsciētie ēt errōee: ⁊ legis dei. Nō. n. cōsciētia dictat ali
qd esse faciēdū vel vitādū nisi qꝛ credit hoc esse legē
dei. Nō. n. lex nostris actibus applicat̄: nisi mediāte ꝯ
sciētia nostra. Similiter ēt nec obstat qđ scđo obijcit̄.
Nihil. n. prohibet aliquē esse ꝑplexū aliquo supposi-
to: licet nullus sit ꝑplexus simpliciter: sicut sacerdos
2 fornicarius siue celebret missā siue nō celebret qñ dꝫ
ex officio peccat mortaliter: nō tñ ē ꝑplexus simplici-
ter: qꝛ pōt pctm̄ dimittere ⁊ celebrare. Et similiter pōt
aliqs cōsciētiā erroneā dimittere ⁊ a pctō sustinere.
¶ Est aūt adhuc alia dubitatio. Nō. n. dicitur scanda
lizare q facit opus rectū licet ēt ex eo aliqs sumat māꝫ
scādali. Legit̄. n. Mat. 15. ꝙ pharisei audito verbo xp̄i
scandalizati sunt. sed nō discernere cibos est opus rectū
ergo nō est dimittēdū ꝑp scandalū eius q ꝑuersam cō-
sciētiā hꝫ errās in fide. Nā ſꝫ hoc catholici deberēt ab
stinere a carnibus ⁊ matrimonio ne ide scādalizarent̄
ſm erroneā cōsciētiā. ¶ Sed dicēdū est ꝙ aliqs scādali
zare aliū pōt nō solū faciēdo aliqđ malū. ſꝫ ēt aliqd fa-
ciēdo qđ hꝫ speciē mali ſm illud. i. thes. vlt. Ab oi spē
mali abstinete vos. Dr̄ āt aliqd habere speciē mali du
pliciter. Primo videlicet ſm opinionē eorū q sūt ab
ecclia ꝑcisi. scđo ſꝫ opinionē eoꝝ q adhuc ab ecclesia
tolerant̄. Infirmi aūt in fide estimātes legalia esse ob-
3 seruanda adhuc tolerabant̄ ab ecclesia aute euāgeliꝫ
diuulgationē. Et ideo nō erat comedēdū cū eoꝝ scan-
dalo de cibis in lege ꝓhibitis. Heretici aūt nō tolerant̄
ab ecclesia: ⁊ ideo de eis non est similis ratio.
¶ Deinde cū dicit. (Si. n. ꝑp cibum ⁊c̄.) Manifestat
qđ dixerat. Et ꝓmo ꝓmū. s. ꝙ nō sit ponendū scādalū
fratribus. Scđo scđm ⁊ tertiū: quđ. s. sit aliqd cōe. ibi.
(Oia qdē mūda sūt ⁊c̄.) Circa ꝓm̄ ponit q̄ttuor rōnes
q̄rū. Prima sumit̄ ex parte charitatis dicēs. Si. n. fra
ter tuus cōtristat̄ de hoc ꝙ reputat te peccare ꝑp cibū
quē tu comedis: quē ipse reputat imundū: iam nō ſm
4 charitatē ambulas ſm quā aliqs ꝓximū suū diligit si-
cut seipsum. Et ita vitat eius cōtristationē ⁊ nō ꝑfert
cibū geti fratris: qꝛ vt dr̄. i. cor. 13. Charitas nō quero
que sua sunt. Scđam rōnem ponit ibi. (Noli cibo tu
⁊c̄.) Que sumitur ex parte mortis xp̄i: videt̄. n. paruꝫ
appreciare mortē xp̄i q pro cibo fructū eius euacuare
non recusat. Unde dicit. Noli cibo tuo quē tu. s. indiffe
renter comedis nō discernēdo cibos illū perdere. i. scā-
dalizare: ꝓ quo. i. pro cuius salute xp̄s mortuus. i. pe.
3. Xp̄s semel mortuus est iustus pro iniustis. Dicit āt
illū perdi q scādalizatur: qꝛ scandalū passiuū sine pec
5 cato scandalizati esse nō pōt. Ille. n. scandalizat̄ q occa
sionē sumit ruine. i. cor. 8. Peribit infirmus i tua cōsciē
tia frater pro quo xp̄s mortuus est. Tertiā rōnem po
nit ibi. (Non ergo blasphemet̄ ⁊c̄.) Que sumitur ex
donis spiritualis gratie. Et ꝓmo ostendit incōueniēs
qđ seqtur contra hmōi dona ex eo ꝙ alios scādaliza-
mus. Scđo manifestat quod dixerat ibi. (Nō. n. ⁊c̄.)
Tertio infert cōclusionē intentā ibi. (Itaqꝫ que pacis
sunt sectemur ⁊c̄.) ¶ Circa ꝓm̄ cōsiderandū est quod
ex hoc ꝙ aliqui indifferenter cibis vtebantur in pri
mitiua ecclesia cū scandalo infirmorū hoc incōueniēs
sequebat̄ ꝙ infirmi fidē xp̄i blasphemabāt dicentes eā
voracitatē ciborū inducere contra legis mādatum. Et
ideo apostolus dicit. ex quo per dñm iesum factum est

d ꝙ nihil est cōe. nō ergo bonū nostrū. i. fides vel gratia
xp̄i ꝑ quā libertatē a cerimonijs cōsecuti estis blasphe
met̄ ab infirmis dicētibus eā gule hoium indulgere.
Jac. 2. Ipsi blasphemāt nomē bonū qđ inuocatū ē sup
vos de hoc bono dr̄ i ps. Mihi adherere deo bonū ē.
¶ Deinde cū dicit. (Non. n. ⁊c̄.) Manifestat ꝙ dixe
rat. s. i q̄ bonū nostꝝ cōsistat. ⁊ ꝓ° ondit i q̄ nō consistat
dicēs. Nō. n. est regnū dei esca ⁊ pot°. Regnū āt dei dr̄
ħ id ꝑ qđ de° regnat i nob. ⁊ ꝑ qđ ad regnū ipsi° ꝑuenit
m° ō q̄ dr̄ Mat. 6. Adueniat regnū tuū. Et Mic. 4. Re
gnabit dñs sup oēs i mōte syon. Deo āt cōiūgitur ⁊ sub
dimur ꝑ iteriorē intellectū ⁊ affectū vt dr̄ Jo. 4. Spi-
ritus est de° ⁊ eos q adorāt eū in spiritu ⁊ veritate ado 2
rare oportet. Et ide est ꝙ regnū dei ꝓncipaliter cōside
rat̄ ſm iteriora hoīs nō ſm exteriora. Un̄ dr̄ Luc. 17.
Regnū dei intra vos est. Ea vero q̄ sunt exteriora ad
corpus ꝑtinētia in tñ ad regnū dei ꝑtinēt inquantū ꝑ
ea ordinat̄ vel deordinat̄ interior affectus ſm ea in q
bus ꝓncipaliter cōsistit regnū dei. Et ideo cū esca ⁊ po
tus ad corpus ꝑtineāt ipsa ſm se nō ꝑtinēt ad regnū
dei nisi ſm ꝙ eis vtimur vel ab eis abstinemus. Un̄ dr̄
i. cor. 8. Esca aūt nos nō comēdat deo. Neqꝫ. n. si non
māducauerimus deficiemus: neqꝫ si māducauerimus
abūdabimus. Pertinet tñ vsus vel abstinētia esce ⁊ po-
tus ad regnū dei inq̄ꝫtū affectus hoīs circa hoc ordia
tur vel deordinat̄. Un̄ Aug. dicit in libro de questionib
b° euāgeliꝫ. ⁊ habet̄ ħ i glo. Justificat̄ sapientia a filijs 3
suis q itelligūt nō i abstinēdo nec in māducādo esse iu
stitiā: sed in equanimitate tolerādi inopiā ⁊ in tēperan
tia nō se corrūpendi ꝑ abūdantiā atqꝫ iportunitatē su-
mēdi. Nō. n. interest questio vt i glo. dr̄ qd alimētoꝝ:
vel q̄ꝫtū qs accipiat; dūmodo id faciat ꝓ cōgruētia ho
minū cū qbus viuit ⁊ ꝑsone sue ⁊ ꝓ valitudīs sue ne-
cessitate: ſꝫ q̄ꝫta facultate ⁊ seueritate animi careat his
vel cū opꝫ vel cū necesse est his carere. Scđo ondit in
quo cōsistat bonū nostꝝ qđ regnū dei vocat dicēs. Sꝫ
regnū dei est iustitia ⁊ pax ⁊ gaudiū i spū scō. Ut iusti-
tia referat̄ ad exteriora oꝑa qbus hō vnicuiqꝫ reddit
qđ suū est ad volūtatē hmōi oꝑa faciēdi vt dr̄ Math. 4
6. ꝓm̄ querite regnū dei ⁊ iustitiā eius. Pax aūt referat̄
ad effectus iustitie. Per hoc. n. pax maxie ꝑturbat̄ ꝙ
vnus hō nō exhibet alteri qđ ei dꝫ. Un̄ dr̄. Esa. 32. Op°
iustitie pax. Gaudiū aūt referēdū est ad modū quo sūt
iustitie oꝑa ꝑficiēda. vt. n. dicit phs i ꝓ° ethi. Nō est iu-
stus q nō gaudet iusta oꝑatiōe. Un̄ ⁊ i ps. dr̄. Seruite
dño i leticia. Cām aūt huius gaudij exꝓmit dicēs. In
spū scō. Est. n. spūs scūs quo charitas dei diffundit̄ in
nobis vt dr̄ supra. 5. Illud. n. ē gaudiū i spū scō qđ cha
ritas parit. puta cū aliqs gaudet de bonis dei ⁊ ꝓximo
rū. Un̄ i. cor. 13. dr̄ ꝙ charitas nō gaudet sup iniqtate
cōgaudet aūt veritati. Et gal. 5. dr̄. Fructus aūt spūs ē 5
charitas gaudiū. pax. Hec aūt tria q̄ hic tāgunt̄ ipfe-
cte qdē i hac vita habent̄: ꝑfecte aūt qñ sancti posside
būt regnū dei sibi paratū vt dr̄ Mat. 2. Ibi erit ꝑfecta
iustitia absqꝫ oi pctō. Esa. 6. Populus tuus oēs iusti.
Ibi erit pax absqꝫ oi ꝑturbatione timoris Esa. 32. Se
debit populus meus i pulchritudine pacis i taberna
culis fiducie. Ibi erit gaudiū. Esa. 35. Gaudiū ⁊ letici
am obtiebunt ⁊ fugiet dolor ⁊ gemitus. Tertio ꝓbat
qđ dixerat. s. ꝙ i his regnū dei cōsistit. Ille. n. hō vr̄ ad
regnū dei ꝑtinere q placet deo ⁊ a sanctis hoīb° appro
batur. sed hoc illi cōtingit i quo inuenitur iustitia pax
⁊ gaudiū. ergo i his est regnū dei. Dicit ergo dcm̄ ē ꝙ
regnū dei ē iustitia pax ⁊ gaudiū i spū scō. Qui ḡ in ħ
seruit xp̄o q est rex huius regni ſm illud Col. i. Trā-
stulit nos in regnū filij dilectionis sue vt. s. viuat i iusti
tia pace

Esca nō ꝑtinet ad regnū dei

cia pace ⁊ spirituali gaudio.placet deo q̄ est huius re-
gni actor.Sap.4.Placēs deo factus dilectus.et ꝓba
tus est hoībus.i.ab eis appꝛobaꝛ q̄ sunt huius regni
pꝛīcipes.Ecc.31.Qui ꝓbatus est ī filo ⁊ ꝑfect⁹ īuēt⁹ ē.
¶ Deinde cū dicit.(Itaq; ⁊c̄.)Infert admonitionē in
tētā dicēs.Ex quo regnū dei ꝯsistit ī iustitia pace ⁊ spi-
rituali gaudio itaq; vt ad regnū dei ptinere possimus
sectemur ea q̄ pacis sunt.i.ea studeamus adimplere ꝑ
que xp̄ianoꝝ pacē cōseruemus.Heb.12.Pacē sequi-
ni ⁊ sanctimoniā ⁊c̄.Custodiamus iuicē ea q̄ sunt edi
ficationis.i.ea ꝑ q̄ iuicē nos edificemus.i.bonū con
seruemus ⁊ ī melius ꝓuocemur.i.co.14.Ad edificatio
nē ecclesie q̄rite vt abūdetis.Qđ qdē fiet si ī iusticia ⁊
2 spūali gaudio vixerimus. ¶ Quartā rōnē ponit ibi.
(Noli pp̄ escā ⁊c̄.)Que sumiꝛ ex reuerētia diuinoꝝ
opeꝝ q̄bus hoc reuerētie debemus vt ea q̄ deus ope-
raꝛ nō debeamus destruere pp̄ aliqđ cōmodū coꝛpoꝛa
le.Et hoc est qđ dicit.Noli pp̄ escā q̄ ad coꝛpoꝛis vtili
tatē ptinet destruere opus dei.Qđ qdē nō itelligiꝛ de
quocūq; dei ope.Nā oīa q̄ ī cibū hoīs veniūt dei opa
sunt sicut terre nascētia ⁊ aīaliū carnes que sunt hoīb⁹
in cibū a deo cōcessa vt patet.gen̄:ꝑmo ⁊.9.Sꝫ intelli
giꝛ de opere grē qđ in nobis ipse spūaliter operaꝛ.Phil.
2.deus.n.est q̄ operaꝛ ī nobis velle ⁊ ꝑficere ꝓ bōa vo
lūtate.Hoc igiꝛ opus dei nō debem⁹ ī ꝓximo destruere
3 pp̄ escā nostrā:sicut facere videbanꝛ illi q̄ turbatiōe ⁊
scandalo pꝛoximoꝝ indifferentibus vtebanꝛ.

¶ Lectio. III.

2a 2e q. 43. ar. 5.

Omnia quidē munda sunt:sed
malū est homini q̄ per offendi
culū manducat.†Bonū est nō
mādūcare carnē ⁊ nō bibere vi
nū neq; in quo frater tuus offendiꝛ aut scā
p° ad cor. 11. dalizaꝛ aut infirmaꝛ.Tu fidē quā habes pe
nes temetipsum habe corā deo.†Beatus q̄
4 nō iudicat semetipsum ī eo qđ ꝓbat.q̄ aūt di
scernit:si mādūcauerit dānatus est.q2 non
ex fide.oē aūt qđ nō est ex fide pc̄tm̄ est.

¶ Postq̄ apostolus posuit rōnem ad ostēdēdū ꝙ de
bemus cū scādalo ꝓximoꝝ idifferēter sumere oia:hic
ostēdit qualiter aliq̄ cibi possunt eē mūdi:⁊ imūdi.Et
circa hoc duo facit.Primo ꝓponit q̄ sunt mūda ex sua
nā dicēs.Oīa qdē q̄.s.ad escā hoīs ptinere possunt mū
da sunt.s.ex sui nā:q2 ex sui nā nō habēt ꝙ aīam hoīs
inq̄nēt ſm illud Mat.15.Nō.n.oē qđ intrat ī os coin
q̄nat hoīem.i.thi.4.Oīs creatura dei bona.Dicebanꝛ
aūt in lege quedā imūda nō nā sed significatione vt pa
tet leuit.11.Sed ⁊ hāc imūditiē xp̄s remouit iplendo
veteris legis figuras.Un̄ dictū est petro act.10.Qđ d̄
us purificauit tu ne cōe dixeris.i.immūdū.Scđo ibi.
(Sed malū est homini ⁊c̄.)Oñdit qualiter aliq̄s cib⁹
homini possit fieri imundus:vt.s.ex eius esu ſm aīam
inq̄neꝛ.ꝙ qdem ostēdit fieri dupliciter.Pꝛio ex eo ꝙ
aliq̄s cibū quēcunq; cū scādalo pꝛoximoꝝ mādūcat.
Scđo ex eo ꝙ cōtra cōsciētiā mādūcat ibi.(Beatus q̄
nō iudicat ⁊c̄.)¶ Circa ꝑ^m^ tria facit.Pꝛimo oñdit qđ
circa esum ciboꝝ sit malū dicēs.Licet oīa ex sui nā sint
mūda:sed tn̄ malū est homini q̄ mādūcat quecūq; ci
bū per offendiculū.i.cū cōfusione ⁊ scandalo ꝓximo
rū Mat.18.Ue homini illi ꝑ quē scādalū venit.Se
cūdo oñdit qđ circa hmōi vsum ciboꝝ sit bonū dicēs.
Bonū est nō mādūcare carnē ⁊ nō bibere vinū.quoꝝ
ꝑmū precipuū esse videꝛ īter cibos.2^m^ inter potus.Et
Tho.sup epi.Pau.

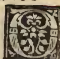
Ad fidē ptinē tia ī ꝑmi tiua eccle sia ñ oia erāt deter mīa ta 5

Car nē ñ man duca care bonū est

ab his qdē abstinere ponit bonū esse.vel pp̄ carnis cō
cupiscētiā edomandā ſm illud eph.5.Nolite inebriari
vino in quo est luxuria.Uel ēt vt hō reddatur abilioꝛ
ad spiritualia cōtēplāda ſm illud Ecc.2.Cogitaui a vi
no abstrahere carnē meā vt aīum meū trāsferrē ad sa-
pientiā.Sed hoc non itendit hic apostolus dicere:sed
ꝙ bonū est his nō vti cū scādalo ꝓximoꝝ qđ qdē ap-
paret ex hoc qđ subdiꝛ.Neq; in quo frater tuus offen
diꝛ ⁊c̄.Quasi.d.Nō solū dico d̄ vīs ⁊ carnibus ꝙ bo
nū est eis non vti:sꝫ quocūq; alio cibo frater tuus offē
diꝛ.i.turbaꝛ ꝯtra te quasi illicite agētē ꝑ qđ pax eius ꝑ
turbaꝛ aut scādalizaꝛ.i.ad casū peccati ꝓuocaꝛ pp̄ qđ 2
lediꝛ eius iustitia aut ifirmaꝛ.i.falutē in dubitationem
venit vtrū hoc qđ agiꝛ sit licitum ꝑ qđ eius spirituale
gaudiū diminuiꝛ.Un̄ ⁊ ipse apostolus dicit.i.coꝛ.8.Si
esca scādalizat fratrē meū nō mādūcabo carnē in eter
nū ne fratrē meū scādalizē.¶ Sꝫ cū licitū sit his cibis
vti si est ab his abstinēdū pp̄ hoc ꝙ viteꝛ scādalū ꝓxi
moꝝ vr̄ pari rōne ꝙ ab oībus licitis q̄ nō sunt neces-
saria ad salutē sicut sunt necessaria iustitia pax ⁊ spiri-
tuale gaudiū sit pp̄ ꝓximoꝝ scādalū abstinēdū.Et ita
vr̄ ꝙ homini nō liceat sua repetere cū scādalo ꝓximi.
Sed dōm est ꝙ si scādalū ex infirmitate vel ex ignoꝛā 3
tia ꝓueniat eoꝝ q̄ pp̄ hoc scādalizaꝛ ad vitādum hoc
scādalū dꝫ hō a licitis abstiere si nō sunt necessaria ad
salutē.Hoc.n.ē scādalū pusilloꝝ qđ dn̄s vitari iubet.
Mat.11.videte ne cōdēnetis vnū ex his pusillis.Si
vero hmōi scādalū ex malicia ꝓueniat eoꝝ q̄ scādali-
zanꝛ tale scandalū est quasi pharisēoꝝ:qđ dn̄s Mat.
15.docuit esse cōtēnendū.Un̄ ad vitandū hmōi scāda
lū nō opꝫ a licitis abstinere.Se tn̄ circa scādalū pusil-
loꝝ attēdendū est ꝙ pp̄ illud vitādū teneꝛ hō vsum li-
citoꝝ differre quousq; reddita rōne hoc scādalū amo-
ueri possit.Si vero rōne reddita adhuc scādalū mane
at:iā nō vr̄ ex ignoꝛātia vel ex infirmitate ꝓcedere:sꝫ
ex malitia:⁊ sic iā ptinebit ad scādalū pharisēoꝝ.Ter 4
tio excludit q̄ndā excusationē.Posset.n.aliq̄s dicere.
Licet ꝓximus scādalizeꝛ de hoc ꝙ indifferenter ego ci
bis vtoꝛ:tn̄ ad ostēsionē mee fidei ꝑ quā certū est hoc
mihi licere volo idifferēter cibis vti.Sed hāc intētionē
excludēs aplš dicit.Tu q̄.s.idifferēter cibis vteris fi-
dē habes rectā apud temetipsum ꝑ quā cōstat licitū es
se his cibis vti.Bona qdē ⁊ laudabilis est fidēs ista.sꝫ
habe eā ī occulto corā deo cui talis fides placet.Ecc.1.
Beneplacitū ē deo fides ⁊ mānsuetudo.Quasi.d.Non
opꝫ ꝙ fidē istā manifestes ꝑ opis executionē vbi hꝫ fit
cū scādalo ꝓximoꝝ.¶ Sꝫ ꝯ vr̄ eē qđ dr̄ supra.10.Coꝛ
de crediꝛ ad iustitiā oꝛe aūt cōfessio fit ad salutē.Non
ḡ vr̄ ꝙ sufficiat coꝛde solū corā deo fidē habere sꝫ opꝫ
hmōi fidē ꝓximo manifestare cōfitēdo.Dōm est āt ꝙ 5
eoꝝ q̄ sunt fidei q̄dā sunt q̄ nō sunt ꝑfecte ꝑ ecclesiā
manifestata sicut ī ꝑmitiua ecclesia nōdū erat ꝑfecte
declaratū apud hoīes ꝙ illi q̄ erāt ex iudeis cōuersi ñ
tenerenꝛ legalia obseruare.⁊ sicut tp̄e aug.nōdū erat
ꝑ ecclesiā declaratū ꝙ aīa nō esset extraduce.Un̄ in
hmōi sufficit hoī ꝙ fidē habeat corā deo nec opꝫ ꝙ fi
dē suā ꝓpalet cū scādalo ꝓximoꝝ nisi forte apud eos
q̄ habēt de fide determinare.Quedā vero sunt ad fidē
ptinētia ꝑ ecclesiā determinata.⁊ ī talibus nō sufficit
fidē habere corā deo:sꝫ opꝫ ꝙ corā ꝓximo fidē q̄s cō-
fiteaꝛ q̄ntūcūq; ex hoc aliq̄s.scādalizeꝛ:q2 veritas do-
ctrine nō est dimittēda pp̄ scādalū.sicut nec xp̄s veri-
tatē sue doctrine pp̄ scādalū pharisēoꝝ dimisit.vt ha-
beꝛ Mat.15.Sciēdū ēt ꝙ licet circa talia opoꝛteat ꝙ
homo fidē suā manifestat cōfessionē verboꝛū non ta-
opꝫ ꝙ eā manifestet executione opis:sicut si aliq̄s

6 tenet fide vti matrimonio esse licitũ nõ reqrit̃ ab eo
q matrimõio ẏtat̃ ad fidei sue mãifestationẽ. Et sic ẽt
ñ reqrebatur ab eis q rectam fidẽ habebant q fidẽ su
am vsu ciboꝝ manifestarent. Poterant.n. manifesta
re verbotenus confitendo.
¶ Deinde cum dicit. (Beatus q non iudicat ⁊c.) Oñ
dit quomodo ciboꝝ vsus efficit̃ aliqbus imundus ex
eo q est cõtra conscientiã. Et circa hoc tria facit. Pri
mo ostẽdit qd circa hoc sit bonũ: vt.s. de eo qȯ hõ fa/
cit nõ habeat cõscientiã remordentẽ. Uñ dicit. Beatus
q nõ iudicat semeipsum.i. cuius cõscientia eum nõ re/
prehendit vel cõdemnat in eo q pbat.i. approbat esse
2 facienduȷ. Sed hoc est intelligendum si recta fide ap/
probet esse aliqd facienduȷ. Si aũt falsa opinione ap/
probat aliqd ẽẽ faciẽdũ: puta si arbitrat̃ obsequm se
prestare deo de eo q discipulos xp̃i interficit: vt dicit̃
Jo.16. Non excusatur ex eo q circa hoc nõ iudicat se
metipsum. imo beatior esset si circa hoc eum conscien
tie reprehenderet: inquantũ per hoc a pctõ magis ꝓhi
beretur. Sed in his que sunt licita est intelligendũ q
hic apostolus dicit. Hoc.n. ad gloriam hoĩs ptinet q
eum sua cõsciẽtia nõ rep̃hẽdat. 2.cor.1. Gloria nostra
hec est testimoniũ cõscientie nostre. Job.27. Neqȝ.n.
rep̃hẽdit me cor meũ i oĩ vita mea. ¶ Scd̃o oñdit qd
circa hoc sit malum: vt.s. contra cõscientiã agat. Unde
dicit. (Qui aũt discernit).i. q hȝ opinionem falsam q
oportuit cibos discernere: si mãducauerit.s. cibos: qs
reputat esse illicitos: dãnatus est ex hoc q quantum i
ipso est hȝ voluntatem faciendi quod est illicitũ: ⁊ sic
3 delinquit proprio iudicio condẽnatus: vt dicitur Ti/
tum.3. ¶ Tertio assignat causam eius q dixerat di/
Fides accipitur dupliciter
cens. (Q2 nõ ex fide.) Jdeo.s. condẽnatus est. Potest
aũt hic fides dupliciter accipi. Uno modo de fide q̃ est
virtus. Alio mõ ẜm q fides dr̃ consciẽtia. Et he due
acceptiones non differũt nisi ẜm differentiã pticularis
⁊ vniuersalis. Jd.n. qȯ vniuersaliter fide tenemus. pu
ta vsum ciboꝝ esse licitum vel illicitum: cõscientia ap/
plicat ad opus qȯ est factũ vel faciendum. Dicit̃ ergo
Jdeo eum q manducat ⁊ discernit esse cõdemnatũ: q2
hec nõ est ex fide imo est contra fidẽ.i. contra veritatẽ
4 fidei. ⁊ cõtra conscientiã facientis. Heb.11. Sine fide ĩ
possibile est placere deo. Et q hec sit sufficiens causa
cõdẽnationis. oñdit subdẽs. Oẽ aũt qȯ nõ est ex fide
pctm̃ est. Ex quo videt̃ q sicut dr̃ in glo. oĩs vita ĩfide
liũ pctm̃ sit: sicut oĩs vita fideliũ est meritoria inq̃ʒtuȝ
ad dei gl̃iã ordinat̃ ẜm illud.1.cor.10. Siue mãduca/
tis siue bibitis siue aliqd aliud facitis: oĩa i gl̃iã dei fa/
cite. Sȝ dõm est q alr̃ se hȝ fidelis ad bonũ ⁊ infide
lis ad malũ. Nã in hoĩe q hȝ fidẽ formatã nihil est dã
nationis vt supra.8. dictũ est. Sȝ in hoĩe ĩfideli cũ ĩfi/
delitate est bonũ nãe. Et ideo cũ aliqs ĩfidelis ex dicta
mine rõnis aliqȯ bonũ facit nõ referẽdo ad malũ finẽ
nõ peccat. Nõ tñ opus eius est meritoriũ: q2 nõ ẽ gr̃a
5 informatũ. ⁊ hoc est q in glo. dr̃. Nihil bonuȝ est sine
summo bono.i. nullũ bonũ meritoriũ est sine gr̃a dei:
⁊ vbi deest agnitio vite eterne ⁊ ĩcõmutabilis verita
tis: q̃.s. est p fidẽ: falsa virtus est i optimis moribus in
q̃ʒtũ.s. nõ refert̃ ad fidẽ beatitudinis eterne. Cũ vero
hõ ĩfidelis aliqd agit ex eo q ĩfidelis est manifestũ est
q peccat. Uñ i glo. dr̃ opus oẽ qȯ nõ est ex fide pctm̃
est. sic est itelligẽdũ. Oẽ qȯ est cõtra fidem vel contra
cõscientiã pctm̃ est: ⁊ si ẽẽ genere suo bonũ esse videat̃
puta si paganus ad honorẽ suoꝝ deoꝝ virginitatem
seruet vel elemosynã det. hoc ipso peccat. Tit.1. Coinq
natis ⁊ infidelibus nihil mũdũ est. sed inquinate sunt
eorum ⁊ mẽs ⁊ cõsciẽtia.

CAP. XV.

Debemus aũt nos firmiores im 1
becillitates infirmoꝝ sustinere.
⁊ nõ nobis placere. Unusqsqȝ
vr̃m proximo suo placeat in bo
nũ ad edificationẽ. Etenĩ xp̃s nõ sibi placu Ps.
it. sed sicut scriptũ ẽ. Jmproperia iproperã 68.
tium tibi ceciderũt super me. Quecũqȝ enĩ
scripta sunt ad nostrã doctrinã scripta sunt
vt per patientiã ⁊ consolationẽ scripturarũ
spem habeamus. Deus aũt patiẽtie ⁊ sola/
tij det vobis idipsum sapere in alterutrũ ẜȝ 2
iesũ xp̃m: vt vnanimes vno ore honorifice/
tis deũ ⁊ patrem dñi nostri iesu xp̃i. Pro/
pter qȯ suscipite inuicẽ sicut ⁊ xp̃s suscepit
vos in honorẽ dei. † Dico.n. xp̃m iesuȝ mi 3.q.
nistrum fuisse circũcisionis pp veritatẽ dei 42.
ad cõfirmãdas promissiones patrũ gentes ar.p.
aũt super misericordia honorare deuȝ sicut c
scriptũ est. Propterea cõfitebor tibi in gẽ/
tibus dñe: ⁊ nomini tuo cantabo. Et iteruȝ
dicit. † Letamini gentes cũ plebe eius. Et 3
terũ. Laudate omnes gentes dñm: ⁊ ma/
gnificate eũ omnes populi. † Et rursus esai Esa.
as ait. Et erit radix iesse ⁊ qui exurget rege 66.
re gẽtes: in eũ gentes sperabunt. Deus aũt Ps.
spei repleat vos oĩ gaudio ⁊ pace in credẽ/ 116.
do vt abũdetis i spe ⁊ ṽtute spiritus sc̃i. Esa. 10.
¶ Supra ap̃ls docuit q maiores dñt scãdala ĩfirmo/
rũ vitare. ẖ docet q maiores dñt ẽt ĩfirmitates minoꝝ
sustinere. Et circa ẖ duo facit. Primo ꝓponit admoni
tõeȝ Scd̃o manifestat eã ibi. (Unusqsqȝ vr̃ȝ ⁊c.) Jsta
admonitio duo cõtinet: quoꝝ pͫ ptinet ad exteriorem 4
actũ. Uñ dic̃. Nõ solũ debem' scãdala ĩfirmoꝝ vitare:
sȝ ẽt nos q sum' firmiores i fide debem' sustinere ibecil
litatẽ ĩfirmoꝝ. Sicut.n. i mãli edificio eligunt̃ aliq̃ fir
miora ad sustinẽdũ totiũ edificij põd': qȯ ex fragilior
mã supponit̃ sic̃ sũt fũdamẽta ⁊ colũne. ita ẽt i sp̃uali
eccl̃ie edificio nõ solũ eligũt̃: sȝ efficiunt̃ aliq firmiores
vt sustineãt põdus alioꝝ. vñ i ps. dr̃. Ego ꝯfirmaui co
lũnas ei'. Et gal.6. Alter alteri' onera portate. Susti/
nẽt aũt firmiores ibecillitates ĩfirmoꝝ dũ eoꝝ defect' pa
tiẽter ferũt ⁊ p posse subleuar̃ nitunt̃. Scd̃ȝ aũt ptinet ad i
teriorẽ ĩtẽtionẽ. Uñ dr̃ ⁊ nõ debem' nobis placere: ita
.s. vt semp illud velim' ipleri qȯ nobis placȝ ⁊ q̃ sũt no
bis vtilia.1.cor.10. Sicut ⁊ ego p oĩa oĩbus placeo.
¶ Deinde cũ dicit. (Unusqsqȝ vr̃m ⁊c.) Manifestat ꝓ
positã admonitionẽ ⁊ pͥmo q̃ʒtũ ad scd̃am ptẽ. Scd̃o 5
q̃ʒtũ ad pͥmã ibi. (Propter qȯ suscipite iuicẽ ⁊c.) Cir/
ca pͫ duo facit. Pͥo exponit qȯ dixerat. Scd̃o rõnẽ i
ducit ibi. (Etenĩ xp̃s nõ sibi ⁊c.) Dicit ergo pͥmo. Jta
dictũ est q nos nõ debemus nobis placere. Et ẖ qdeȝ
est q2 vnusqsqȝ nostrũ q sum' firmiores dȝ placere ꝓ/
ximo suo ĩfirmo.i. cõdescẽdere ei i his q̃ ei placẽt. ñ tñ
in his q̃ mala sunt. sicut Esa.3. qdã reqrit. Loqmini
nobis placẽtia ⁊c. Et iõ subdit. Jn bonũ. sic ẽt nõ dbe
m' itẽdere vt hoĩb' placeam' pp humanũ fauorẽ vl̃ gl̃iã
cũ i ps. dicat̃. De' dissipauit ossa eoꝝ q hoĩb' placẽt. sȝ
ad honorẽ dei ⁊ vtilitatẽ proxĩoꝝ. Uñ subdit. Ad edifi/
cationem.i. pp ẖ q alioꝝ volũtati cõdescẽtes ipsi edi
ficentur

a fcentur in fide et dilectione xpi supra.14. Que edifica
tionis sunt inuicem custodiamus.
¶ Deinde cum dicit.(Etenim xps etc.) Assignat rōnē eius
qd dixerat exemplo xpi. Et pmo pponit exemplū xpi. Se
cundo ondit eius exemplū esse nobis imitandū ibi.(Que
cunqz scripta sunt etc.) Tertio subiungit orōnē vt id implere
re possimus ibi.(Deus aūt pacis etc.) Circa pm duo fa
cit. Primo pponit exemplū dicens. Dictū est q nō debem⁹
nobis placere.i. sm nostrā puatā volūtatē. Etenim xps
q ē caput nostrū nō sibi placuit dū elegit pati p nra sa
lute et ea q sue ppie volūtati erāt cōtraria.s. naturali volū
tati humane vt impleret diuinā q sibi et patri erat cōis. sm
illud Mat.26. Nō mea volūtas sz tua fiat. Scdo ad h
2 auctoritatē inducit dicens.(Sz sicut scriptū ē in ps.) ex p
sona xpi dicentis ad patrē. O pr impropria iudeorū impro
perātiū tibi.i. te blasphemātiū p sua mala opa: et p h q
veritati tue doctrine cōtradicūt ceciderūt sup me: q vi
delicet opprimere me voluerūt q volūtatē tuā eis ppo
nebā et eorū mala opa redarguebā. Jo.15. Sz oderunt
me et patrē meū. Pōt et hoc referri ad pctā totius huma
ni generis: q oia pctā quodāmō sunt improperia dei in
qntū p ea lex dei cōtēnit. Esa.1. Dereliquerūt dnm blas
phemauerūt sctm israel. Sic ḡ improperia improperātiū
deo ceciderūt sup xpm inqntū ipse p pctis oium mor
tuus ē Esa.53. Deus posuit in eo iniqtatē oium nostrū.
1.Pe.2. Pctā nostra ptulit in corpe suo sup lignū.
¶ Deinde cū dicit.(Quecunqz.n.scripta sunt etc.) Ostē
3 dit q h exemplū xpi sit nobis imitādū dicens. Quecunqz
.n. scripta sūt in sacra scriptura: vel de xpo vel d mēbris
eius scripta sunt ad nostram doctrinam. Nulla.n. ne
cessitas fuit hec scribere nisi ppter nos vt ex his instru
amur. 2.Thi.3. Ois doctrina diuinit⁹ inspirata vtilis ē ad do
cēdū et erudiēdū etc. Quid aūt in scripturis ad nrā do
ctrinā ptineat ondit subdēs. Ut p patiētiā et cōsolatōez
scripturarū.i. q ad scripture ptinēt. Continetur.n. in sacra
scriptura patientia scōrū in malis sustinēdis. Jac.vlt. Pa
tiētiā Job audistis. Cōtinet ēt in eis cōsolatio quā de⁹ eis
exhibuit sm illud ps. Scdm multitudinē dolorū meo
rū in corde meo cōsolatōes tue letificauerūt aiaz meā. et
.1.pe.1.dr. Prenūcians eas q in xpo sunt passiōes. qd pti
4 net ad patiētiā: et posteriores glias qd ptinet ad cōsola
tionē. Quē aūt fructū ex hac doctrina suscipiam⁹ ondit sub
dēs. Spē habeam⁹. Per h.n. q ex sacra scriptu. instrui
mur eos q patiēter pp deū tribulatōes sustinuerūt diui
t⁹ cōsolatos fuisse spē accepim⁹ vt et ipsi cōsolemur si in ipsis
fuerim⁹ patiētes. Job.13. Et si occiderit me in ipso spabo
¶ Deinde cū dicit.(De⁹ aūt patiētie etc.) Q videbat ni
mis arduū: vt pur⁹ hō possit exemplū xpi imitari sz illud
Ecc.2. Quid est hō vt seq possit regē factorē suū. io ad
hibet orōnis suffragiū dicēs.(De⁹ aūt patiētie).s. dator.
ps. Tu es patiētia mea.(Et solatij).i. q spūalē cōsolatō
nē largit. 2.cor.1. Pr misericordiarū et de⁹ toti⁹ cōsolatio
nis det vobis a quo est oē datū optimū. vt dr Jac.1. id
5 ipsuz sapere in alterutrū.i. vt inuicē idē sapiatis etc. 2. cor.
vlt. Idē sapite. pacē habete. Nō qdē sz cōsensuz in pctm
sz sm iesum xpm de quo dr ephe.2. Ipse est pax nra q
fecit vtraqz vnū. Ut p h q idē sapitis vnanimes existes
p fidei et charitatis cōsensum sm illud ps. sz aliā lrām.
Qui habitare facit vnanimes in domo. Uno ore.i. vna
oris cōfessiōe q ex vnitate fidei pcedit. 1.cor.1. Idipsuz
dicatis oēs. vt p cōformitate cordis et oris honorificetis deū
diuiz creatorē idipz ēt existētē prēz dni nri iesu xpi per
quē nos sibi in filios adoptauit. 1.reg.2. Qui honorifica
uerit me honorificabo eū. Mal.1. Si ego pr vbi ē ho
¶ Deinde cū dic.(Propter qd suscipite (nor me⁹.
inuicē.) manifestat pmā ptē admonitōis. In q dixerat

b q firmiores debēt imbecillitatē infirmorū sustinere. Et cir
ca h duo fac. pº resumit admonitionē. Scdo inducit rōnē
exemplo xpi ibi.(Sic et xps etc.) Tertio subiungit orōnē
ibi.(De⁹ aūt spei etc.) Dicit ḡ pmo pp qd.i. q ea q scri
pta sunt ad nostrā doctrinā ordināt.s. exempla xpi et alio
rū scōrū cōsequēter suscipite inuicē sm charitatis affectū
vt.s. vnus sustineat ea q sunt alteri⁹: sicut et vult se sustineri
qntū charitas pmittit et vn⁹ aliū ēt suscipiat ad iuuādū
et pmouēdū supra.14. Infirmū in fide suscipite.
¶ Deinde cū dic.(Sicut et xps suscepit vos etc.) Assi
gnat rōnē exemplo xpi. et pmo ponit ei⁹ exemplum dicēs.
2 Sicut et xps suscepit vos.s. in sua ptectione et cura. Esa.
42. Ecce seruus me⁹ suscipiā eū. Luc.1. Suscepit israel
puerū suū recordat⁹ ē misericordie sue. Et h in honorē
dei in quē oia referebat. Jo.8. Honorifico patrem meū et
vos inhonorastis me. Ex quo dat intelligi q et nos inuicē
debem⁹ suscipere in his q ptinent ad honorē dei. Scdo
ibi.(Dico.n. xpm etc.) Manifestat qd dixerat: et pmo
qdē qntū ad iudeos. Scdo qntū ad gētiles ibi.(Gētes
aūt etc.) Dicit ḡ pmo. dictū ē q xps vos suscepit q estis
cōgregati in vnitate fidei ex iudeis et gētilibus. Et hoc
pz qntū ad vtrosqz. Dico ergo xpm ministrū fuisse cir
cuncisiōis. Est.n. ipse actor fidei qntū ad oēs sm illud.
3 Heb.12. Aspiciētes in actorē fidei etc. Sz in ppria psona
nō exhibuit seipm nisi iudeis sm illud Mat.15. Nō
sum missus nisi ad oues q pierūt dom⁹ israel. Esa.65.
Nō audiet vox eius foris. Et hoc qdē pp veritatē dei
vt.s. veritas dei pmittētis cōprobaret supra.3. Est aūt
de⁹ verax vn subdit. Ad cōfirmādas pmissiones patrū
.s. vt p h impleret pmissiōes pribus facte. Luc.1. Erexit
cornu salutis nobis in domo dauid pueri sui. Sic locu
tus ē p os scōrū. 2.cor.1. Quotquot sunt pmissiōes dei
¶ Deinde cū dicit.(Gētes aūt etc.) Ondit et (in illo ē.
gētes susceptas a xpo. Et pmo pponit q intēdit. Scdo
cōfirmat p auctoritatē ibi.(Sicut scriptū est etc.) Dic
4 ḡ. Ita dictū est q xps suscepit iudeos pp veritatē dei:
vt pmissiōes patrū implerent. gētibus aūt nō erāt pmis
siones facte. Un hoc nō hz locū quātū ad gētiles: sed
sunt pp misericordiā suscepti. Et hoc ē qd dicit. Gētes
aūt debēt honorare deū sup mīa eis exhibita p xpz: q
lz eis psonalr nō pdicauerit ad eos tn discipulos suos
misit q in gētib⁹ ministeriū exercuerūt: sic ipse exercue
rat in iudeis: sm illud Mat.vlt. Euntes docete oēs gen
tes. Et de hac misericordia dr in ps. Mīa dni plena est
terra. Luc.1. Misericordia ei⁹ a pgenie in pgenies timē
tib⁹ eū etc. Sic ḡ apls cōuersionē iudeorū attribuit ve
ritati diuine. cōuersionē gētiliū diuine misericordie. ¶ Cō
tra qd vr esse qd dr in ps. Uniuerse vie dni misericordia
et veritas. Sz dicēdū ē q p h q ascribit vocationē iudeo
5 rū diuine veritati nō excludit misericordiā: q et apls ex
iudeis nat⁹ dic 1.thi.1. Misericordiā cōsecut⁹ sū. Et h ip
suz misericordie fuit q de⁹ pribus pmissiōes fac ō po
steriorū salute. Silr ēt p h q vocationē gētiū ascribit
diuine mīe nō excludit totalr diuinā veritatē: q hoc ipsuz
ad diuinā veritatē ptinebat q ppositū suū de saluatiōe
gētiū impleuit qd ad eph.3. dic apls eē sacramēti absco
ditū a seculis in deo. Sz aliqs mod⁹ veritatis.s. p impletō
nē pmissorū cōsiderat in vocatiōe iudeorū q nō cōsiderat
in vocatiōe gētiū qbus pmissiones nō sunt facte.
¶ Deinde cū dicit.(Sicut scriptū est etc.) Confirmat
qd dixerat de cōuersione gētiū p auctoritatē. Licz .n.
gētibus nō fuerit repromissa vocatio ad fidē in pricipio tn
ex improuiso accidit: sz fuit pnūciata vaticinijs pphetā
rū. Inducit aūt qtuor auctoritates: qrū pª ptinet grōrū
actoes xpi ad patrē p cōuersione gētiū p ipsum facte.
Un dicit. Sicut scriptū est in ps. ex psona xpi. 17. Cō

Caput gẽtium dr̃ xp̃s

stituens me ĩ caput gẽtiũ ꝛ ab ĩsurgentibus ĩ me iude-
is exaltabis me. O deus pater ego xp̃s ꝯfitebor tibi cõ
fessione grãꝝ actõis ĩ gentibus.i.p gẽtiũ cõuersione:
p me facta ꝛ cãtabo noua quadã mẽtis exultatione no
mini tuo qḋ eis manifestũ est ſm illud Jo.17. Mani-
festaui nomẽ tuũ hoĩbus quos dedisti mihi. Uel alter.
Cõfitebor tibi ĩ gẽtibus.i.faciã ꝙ tibi gẽtes cõfiteanẜ
cõfessiõe fidei. ps. Cõfiteanẜ tibi populi deus cõfitean
tur tibi populi oẽs. Et noĩ tuo cãtabo.i.faciã ꝙ gẽtes
cãtẽt tibi cãticũ qḋ ꝯsistit ĩ exultatõe spũs renouati. ps.
Cãtate dño cãticũ nouũ: cãtate dño ois terra. Scḋo au
ctoritas cõtinet adunationẽ gẽtiũ: ꝛ iudeoꝝ. Uñ sub-
dit. Et iteꝝ dicit scriptura. Esa.35. Letamini gẽtes cũ
2 plebe eius.i.simul cõem exultationẽ assumatis cũ iu-
deis q olim erãt plebs eius. Esa.9. Letabunẜ corã te si
cut q letanẜ ĩ messe. Jo.10. Fiet vnũ ouile ꝛ vnus pa-
stor. Nostra aũt lr̃a hꝫ. Letamini cũ hierusalẽ ꝛ exul-
tate eo oẽs q diligitis eã. Tertia auctoritas cõtinet ꝺ
uotionẽ gẽtiũ ad deũ. Uñ subdit: ꝛ iteꝝ scriptuꝫ est in
ps. Laudate oẽs gẽtes dñm.i.eius bonitatẽ ꝯfitẽtes. ps.
A solis ortu vsqꝫ ad occasum laudabile nomẽ dñi. Et
oẽs populi nõ soli populus iudeoꝝ magnificate eũ.i.
credite magnũ.i.ꝙ sua magnitudine oẽm laudẽ exce
dat. Ecc.43. Benedicẽtes dñm exaltate illũ q̃tũ pote
3 stis. maior ẽ.n. oĩ laude. Mal.i. Ab ortu solis vsqꝫ ad
occasuꝫ magnũ ẽ nomẽ meũ ĩ gẽtib⁹. Quarta auctori
tas cõtinet reuerẽtiã gentiũ ad xp̃ꝫ. Uñ subdiẜ. Et rur
sus. Esa. ait.11. Erit radix yesse ĩ quo ꝓnunciat xp̃i ori
ginẽ ex Dauid semine nascituꝝ. Yesse naqꝫ fuit pater
Dauid Dicit ergo. Erit radix yesse ex cuius pullulatõ
ne xp̃s nasceẜ. Esa.11. Egredieẜ virga de radice yesse:
ꝛ flos ꝛc̃. Uel xp̃s erit radix yesse: q: licet ex yesse ꝓces
serit ſm carnis origiꝫ: tñ sua virtute yesse sustẽtauit ꝛ
grãꝫ ei ĩfluxit. s̃.11. Nõ tu radicẽ portas: ſꝫ radix te.
ℭ Deĩde tãgit xp̃i officiũ subdẽs. (Et q exurget) ĩ tan
tã grẽ excellẽtiã. vt possit regere gẽtes eos diuino cultui
subiugãdo: qḋ nullus ante eũ facere potuit. ps. Dabo
tibi gẽtes hereditatẽ tuã. Reges eos ĩ virga ferrea. Ul
timo ponit diuotõem gentium ad xp̃m dicens. (In eũ
gentes sperabunt.) vt.s. per eũ hereditatẽ celestis glo-
rie cõsequanẜ. i. Pe.i. Regenerauit nos ĩ spem viuam
per resurrectionem iesu xp̃i ex mortuis.
4 ℭ Deĩde cũ diĉ. (Deus aũt spei ꝛc̃.) subiũgit orõnẽ ꝺ
cẽs: dictũ est ꝙ ĩ xp̃m gẽtes sperabũt. Deus aũt spei.i.
q nobis hãc spem ĩfundit ſm illud ps. Spes mea dño
Uel deus spei.i.ĩ quo sperandũ est repleat vos oĩ gau-
dio.s. spirituali qḋ est de deo. Nee.8. Gaudium.n. dñi ẽ
fortitudo vestra per quã homo ĩ seipso ꝛ ad deũ ꝛ ad p
ximũ est pacatus. ps. Pax multa diligẽtibus legẽ tuã
dñe. (In credẽdo.) Quasi .d. Ut cũ hoc ꝙ creditis ẽt
pacẽ ꝛ gaudiũ habeatis: que qdẽ sunt charitatis effe-
ctus ſm illud gal.5. Fructus aũt spũs sunt charitas
gaudiũ pax. vñ pꝫ ꝙ a deo q est dator spei optat eis vt
cũ fide habeãt charitatẽ p quã fides opaẜ. vt gal.5. Ne
fides eoꝝ sit ĩformis ꝛ mortua: q: fides sine opib⁹ mor
5 tua est. vt dr̃ Jac.2. Et vt sic p plenitudinẽ haꝝ virtu-
tũ abũdetis ꝓficiẽdo de bono ĩ melius. nõ solũ ĩ spe ſꝫ
ẽt ĩ virtute spũssancti.i.ĩ charitate que ĩ cordibus no-
stris diffundiẜ p spũm sanctũ: vt sup: a.5. dictũ ẽ.2.cor.
9. Potẽs est aũt dñs oẽm grãꝫ abũdare facere ĩ vobis.

ℭ Lectio. II.

Ertus suꝫ ãt, fratres mei: ꝛ ego
ipse de vobis: qm̃ ꝛ ipsi pleni
estis dilectione repleti oĩ sciẽtia
ita: vt possitis alterutrũ moneẜ
audacius aũt scripsi vobis fratres ex parte 1
tanqꝫ in memoriã vos reducẽs pp gratiaꝫ
que data est mihi a deo: vt sim minister xp̃i
iesu in gẽtibus sanctificãs euãgeliũ dei: vt fi
at oblatio gẽtiũ accepta: ꝛ sanctificata ĩ spũ
sancto Habeo. igiẜ gloriã in xp̃o iesu ad de
uꝫ. Nõ.n. audeo aliqd loq eoꝝ q̃ p me nõ ef
ficit xp̃s in obediẽtiã gẽtiũ in v̾bo ꝛ factis
in v̾tute signoꝝ ꝛ ꝓdigioꝝ in v̾tute spũssc̃i.
ita vt ab hierusalẽ p circuitũ vsqꝫ ad illiricũ
repleuerĩ euangeliũ xp̃i. Sic ãt ꝑdicaui euã 2
geliũ hoc nõ vbi noĩatus est xp̃s ne super
alienũ fundamẽtũ edificarẽ. sed sicut scriptũ
est. Qm̃ qbus nõ est annunciatum de eo vi
debũt: ꝛ qui nõ audierunt de eo intelligent.

ℭ Postq̃ aplũs generalibus ammonitõibus romãos
instruxerat: hic ĩcipit eis quedã familiaria scribere. Et
p̃mo quedã ꝑtinẽtia ad seipsum. Scḋo quedã ꝑtinen-
tia ad alios.16.ca. ibi. (Cõmẽdo aũt vobis phebẽ ꝛc̃.)
ℭ Circa p̃m̃ tria facit. Primo excusat ꝓsumptionẽ de h
ꝙ eos ĩstruxerat ꝛ rep̃henderat. Scḋo excusat suã tar
ditatẽ circa visitationẽ eoꝝ ibi. (Propter qḋ plurimũ 3
ĩpediebar.) tertio petit suffragia orõnũ ĩpoꝝ ibi. (Ob
secro ãt vos fratres ꝛ). ℭ Circa p̃m̃ duo facit. Prĩo ex
cludit oppositã cãm ĩstruẽdi ꝛ arguẽdi eos. Scḋo assi
gnat verã cãm ibi. (Audacius.n. scripsi ꝛc̃.) ℭ Circa
p̃m̃ cõsiderãdũ est ꝙ aliqs posset credere aplm̃ ĩõ scrip-
sisse romanis: q: estimaret nullũ esse apud roma. q pos
set ĩstruere ꝛ corrigere. Sꝫ hoc ipse excludit dicẽs. Cer
tus sum.n. fratres mei p ea q̃ de vobis audiui qm̃ ido
nei estis ad admonẽdũ q inter vos admonitõe ĩdigẽt.
Ad hoc aũt vt aliqs recte admoneat duo reqruẜ: quo
rũ p̃m̃ est vt nõ ex odio vel ira. ſꝫ ex dilectione moneat:
ſꝫ illud ps. Corripiet me iustus ĩ misericordia. Et gal.
6. Uos q spũales estis ĩstruite hmõi ĩ spũ lenitatis. Et 4
q̃tum ad hoc dicit. qm̃ ꝛ ipsi pleni estis dilectõe. Eze.
10. Imple manũ tuã prunis ignis que sunt ĩter cheru
bin q est ignis charitatis. Scḋo reqritur sciẽtia verita
tis eo ꝙ qdam habẽt zelũ dei ĩ corrigendo: sed nõ ſm
scientiã. vt supra.10. dictũ est. Et ideo subdit. Repleẜ
omni sciẽtia.s. ꝛ humana ꝛ diuina: ꝛ veteris ꝛ noue le
gis.1.cor. p̃mo. In oĩbus diuites facti estis ĩ illo in om
ni verbo ꝛ ĩ oĩ sciẽtia. Et ex hoc cõcludit sic. Ita vt pos
sitis cõuenienter pp dilectionẽ ꝛ scientiã alterutrum
monere. Quia.n. in multis effundimus omnes: vt dr̃
Jac.3. Oportet vt inuicẽ moneamus q: vt dr̃ ecc.17.
Unicuiqꝫ mandauit deus ꝓximo suo.
ℭ Deĩde cũ dicit: (Audacius ꝛc̃.) Assignat verã cãꝫ
quare eos ammonuerat ꝛ correxerat. Et circa hoc duo 5
facit. Primo ostẽdit ꝙ hoc ꝑtinebat ad auctoritatem
aplatus sibi cõmissam. Scḋo ostẽdit qualiter hac pote
state vsus fuerit ibi. (Habeo igiẜ gloriam ꝛc̃.) Dicit er
go. Audacius aũt.i. securius scripsi vobis errores ꝛ ꝺ
fectus vestros arguẽdo. qḋ qdem ad audacie ꝓsump-
tionẽ posset ascribi pp hoc ꝙ offensionẽ vestrã non ti
mui. Job.39. Audacter in occursum ꝑgit armatis. Sꝫ
hec ꝑpositio excusatur ex tribus. Primo qdem ex cõ
ditione eoꝝ qbus scribebat: q: ꝛ si inter romanos es-
sent aliq respectu quoꝝ talis rep̃hẽsio audax ꝛ ꝓsum-
ptuosa videreẜ. erãt tã ẽt aliq q ĩdigebãt dura rep̃hẽ
sione pp contentionũ insolentiam. Titum p̃mo. In-
crepa

a crepa illos dure. Et hoc est qd̄ dicit. Ex pte. Quasi. d.
Nō vr̄ mea scriptura esse audax q̄ntū ad oēs vos: sȝ q̄n
tum ad partē aliquā vestri. Uel pōt itelligi ex pte epi
stole i qua eos reprehēdit. Pōt itelligi ēt ex pte ecclesie
que. s. mecū est. Scdō excusat p̄dicta audacia ex itētō
ne apostoli. Nō. n. scripsit eis tanq̄ istruēs ignorātes
sed i memoriā eos reducēs cognitoꝝ. Et hoc est quod
subdit. Tanq̄ i memoriā vos reducēs quasi oblitos
eoꝝ q̄ sciebatis. sicut ꝛ Phil. 4. dr̄ Occupati aūt eratis
Heb. 10. Rememoramini p̄stinos dies i qbus illumia
ti magnū certamē sustinuistis passionū. Tertio excusa
tur ex auctoritate apostoli q̄ hoc regrebat. Uñ subdit.
2 Per grām. s. apostolatus mihi cōmissi. p̄ Cor. 15. Grā
dei sum id qd̄ sum. Huius aūt grē p̄mo describit aucto
ritatē. cū dicit. (Que data ē mihi a deo.) Quasi dice
ret. Nō ab hoībus. Gal. p̄. Paulus apostolus non ab
hoībus: neq; per hoīem. Scdō specificat istā grām. cū
dicit. (Ut sim minister xp̄i iesu i gentibus). i. vt seruiā
xp̄o i gentiū ꝯuersiōe. p̄ Cor. 4. Sic nos existimet hō
vt ministros xp̄i. supra. 1. Quādiu sum gentiū apl's mi
nisteriū meū honorificabo. Tertio oñdit huius actū:
cū dicit. (Sāctificās euāgeliū dei). i. sanctū esse oñdēs
ꝛ verbo ꝛ opere bone cōuersionis ꝛ miraculoꝝ. Col.
p̄mo. In verbo veritatis euāgelij qd̄ peruēit ad vos si
cut. ꝛ in vniuerso mūdo ē ꝛ fructificat ꝛ crescit. Puer.
3 8. Recti sunt sermones mei. Quarto ponit finē huius
gratie. cum dicit. (Ut fiat oblatio gentium). i. gētes p
meū ministeriū cōuerse. In quo quasi quoddā sacrifi
ciū ꝛ oblationē deo optulit: s̄m illud Phil. 2. Et si im
molor sup sacrificiū ꝛ obseqū fidei vestre gaudeo ꝛ cō
gratulor oībus vobis. Fiat accepta. s. deo p rectitudinē
ps. Tūc acceptabis sacrificiū iustitie oblationes ꝛ ho
locausta. Et sanctificata in sp̄ūscō. i. p charitatē ꝛ alia
sp̄us scti dona. 1. Cor. 6. Sāctificati estis i noie dñi no
stri iesu xp̄i ꝛ in spiritu dei nostri.
¶ Deide cū dicit. (Habeo igit gl'iam ꝛc̄.) Oñdit quō
auctoritate apostolica fuerat vsus. Et p̄mo ponit fru
ctū quē fecit. Scdō ostēdit huius fructus magnitudi
4 nem ibi. (Ita ꝛc̄.) Tertio ostēdit difficultatē ibi. (Sic
aūt p̄dicaui ꝛc̄.) ¶ Circa p̄m̄ tria facit. P̄io dat gl'iam
deo de fructu quē fecit dicēs. Igit q: talē grām accepi
ꝛ diligēter executus sum id ad qd̄ mihi hec grā data ē
habeo gl'iam sicut fidelis minister. 1. Cor. 9. Melius ē
mihi mori q̄ vt gl'iā meā qs euacuet. Sed hāc gl'iā nō
mihi p̄ncipaliter attribuo: sȝ eā habeo in xp̄o iesu. i. per
iesum xp̄m cuius virtute fructificare potui. Jo. 15. Si
ne me nihil potestis facere. Et q: xp̄o oia tradita sunt
a patre. vt dr̄ Mat. 11. Et pater in eo manēs ipse facit
opera. Jo. 14. Ideo vlterius hāc gl'iam refert ad patrē
5 dicēs. Ad deū. s. patrē. ps. Nō nobis dñe nō nobis sed
nomini tuo da gl'iam. Assignat aūt rōnē eius qd̄ dixe
rat subdēs. Nō. n. audeo loq aliqd eoꝝ que per me nō
efficit xp̄s. Quasi. d. Nihil refera de fructu p me facto
qd̄ p me factū nō sit. Aliogn gl'iam nō haberē apd̄ de
um ꝛ si apud hoies. Que qdem refero nō tanq̄ p me
p̄ncipaliter facta: sed sicut q̄ p me xp̄s fecit. Et io hāc
gloriā dixi me habere in xp̄o iesu. Esa. 26. Oia opera
nostra operatus est in nobis. Scdō ponit ipsum fru
ctum dicēs. In obedientiā gētiū. Quasi dicat. Gloria
mea hec est pro eo q̄ feci gētes fidei obedire. supra p̄
mo. Ad obediēdū fidei in oībus gētibus. ps. In audi
tu auris obediuit mihi. Tertio ostēdit quomodo gen
tes ad hanc obedientiam adduxerit. Quia autem su
pra. 10. dictū est fides ex auditu: auditus aūt per ver
bum xp̄i. Primo dicit in verbo. i. per verbū predicatio

nis fidei. Argumēta aūt fidei predicate sunt bona cō b
uersatio predicantis. ꝛ quātū ad hoc subdit. Et factis.
quasi. s. per recta opera vos ad fidem Allexi. Math. 5.
Uideant opera vestra ꝛc̄. Et opera miraculoꝝ qbus
deus dat testimoniū doctrine predicate s̄m illud Mar
ci vltimo. Dño cooperante ꝛ sermonem confirmante
sequentibus signis. Unde subdit. In virtute signoꝝ
. i. miraculorum minorum puta sanationes egritudi
num. Et prodigioꝝ. idest maiorum miraculorum que
ex sua magnitudine aliquid magni portēdunt. i. osten
dunt. Sed hoc totū non sufficeret nisi spiritussanctus a
intus corda audientiū ad fidem cōmoueret. Unde di
citur. Act. 10. Q: loquēte Petro verba fidei cecidit sp̄i
ritussanctus sup oēs q audiebāt illum. Et ideo subdit.
In virtute sp̄ūssancti. Heb. 2. Contestante deo signis:
ꝛ prodigijs ꝛ varijs sp̄ūssancti distributionibus.
¶ Deide cum dicit. (Ita vt ab hierusalē ꝛc̄.) Ostēdit
magnitudinē fructus ex multitudine locoꝝ in qbus
predicauit dicēs. Ita vt incipiēs ab hierusalē vbi i p̄n
cipio sue conuersionis predicauit in synagogis iudeo
rum. vt dicitur Act. 9. Ut sic impleret qd̄ dicit Esa. 2.
De syon exibit lex ꝛ verbum dñi de hierusalem. Usq;
ad illiricum: quod estimare adriaticum ex parte oppo 3
sita Italie. Repleuerim euangelium xp̄i. i. oia illa loca
repleui predicatione euāgelij. Et ne aliquis intelligat:
q̄ solum vadens per rectā viam a hierusalem in illi
ricum predicauerit euāgeliū: addit. Per circuitum: q: Diffi
. s. gentibus circumquaq; predicauit ꝛ eas ad fidem cō cile ē
uertit. Unde sibi pōt competere quod dicitur Job. 38. con
Quis dedit vehementissimo ymbri cursum. uerte
¶ Deide cum dicit. (Sic aūt predicaui ꝛc̄.) Ostendit re ad
difficultatē huius fructū faciēdi. Difficile. n. ē oīno igna fidez,
ros ad fidem cōuertere. Primo igit difficultatem se pas igna
sum oñdit dicēs. Sic aūt p̄dicaui euangelium non vbi ros
noiatus est xp̄s. i. nō apud illos q nomen xp̄i audiue 4
rant. ps. Populus quē n̄ cognoui seruiuit mihi. Esa.
55. Ecce gentes quas nesciebas vocabis ꝛ gentes que
te non cognouerūt ad te current. Subdit aūt rōnē di
cēs. Ne super alienū fundamentū edificarē. Pōt aūt
alienū fundamentū dupliciter itelligi. Uno modo do
ctrina heretica: que est aliena a vere fidei fundamēto.
Et sic hoc quod dicit. Ne ponitur causaliter. Ea. n. itē
tione apostolus voluit p̄dicare illis q nomē xp̄i nō au
dierant ne si p̄uenti essent a doctrina pseudo apostolo
rū. difficilius esset eos ad veritatē reducere. Uñ Mat.
7. dicit. Stultus est q edificat domū suā super harenā
cui compatat falsa doctrina. Alio modo per alienum
fundamentū pōt itelligi doctrina vere fidei ab aliq̄s
predicata: ꝛ sic pōt sumi ly. ne cōsecutiue. Non. n. vita 5
uit apostolus predicare illis qbus añ fuerat ab aliq̄s p̄
dicatū: sicut ipsis romanis sp̄aliter p̄dicauit: quos p̄us
Petrus istruxerat: sȝ eo p̄dicāte illis q nihil de xp̄o au
dierāt cōsecutū est vt nō edificaret sup alienū funda
mētū: sed ipse iaceret p̄ma fidei fundamēta: s̄m illud p̄
ma Cor. 3. Ut sapiēs architectus fundamētū posui.
¶ Scdō ad hoc q̄ dixerat auctoritatē inducit dicēs:
(Sicut scriptū est.) Esa. 2. Q̄m quibus nō est annun
ciatū de eo videbūt ꝛ q non audierūt contēplati sunt.
In qbus verbis propheta videt predicere: q̄m gētiles
excellētiori modo ad cognitionem dei essent p̄uēturi
q̄ iudei q ante cognouerāt. Ostēdit ergo p̄mo excellē
tiā quantū ad eam cognitiōis que. s. duplex est. s. verba
audita ꝛ res vise. Hi. n. duo sensus sunt disciplinabiles
Judei ergo in noticiā mysterioꝝ xp̄i peruenerūt p ver
ba annūciata eis a p̄phetis. p̄ Pe. p̄. Prophe q̄ de fu

c tura in vobis grē ꝓphetauerūt scrutantes i qđ vel q̄le
tps significaret i eis spūs xp̄i pnūciās eas q̄ i xp̄o sunt
passiões ⁊ posteriores glīas. Sȝ gētiles hmōi xp̄ȝ my
steria iā realr ipleta vidēt. Iō dr̄. Q̄m gētes qbus nō ē
annūciatum per prophetas de eo .i. de xp̄o sicut fuit
annūciatū iudeis videbūt res iā ipletas. Luc. 10. Mul
ti reges ⁊ ꝓphete voluerūt videre q̄ videtis ⁊ nō vide
rūt. Scđo ostēdit excellētiā q̄tū ad modū cognoscēdi.
qꝛ iudei ex annūciatone ꝓphetaꝝ solū auditum habe
bant. Abdie p̄. Auditū audiuimus a dn̄o legatos ad
a gentes misit. Sȝ gentiles ex visione intellectū ꝑcepe
rūt. Un̄ dr̄. Et gētiles .s. q ante nō audierūt pnunciari
xp̄m p ꝓphetas itelligēt .s. fidei veritatē. ps. Et nūc re
ges intelligite ⁊c. ¶ Lectio. III.

Ropter quod īpediebar pluri
mū venire ad vos ⁊ prohibit⁹
sum vsqȝ adhuc. Nūc vero vl
terius locū nō habēs in his re
giōibus. cupiditatē aūt habēs veniēdi ad
3 vos ex multis iā p̄cedentibus annis cū in
hispaniā ꝓficisci cepero: spero q̄ ꝑteriēs vi
deā vos ⁊ a vobis deducar illuc: si vobis p̄
mū ex pte fruitus fuero. Nūc igit̄ proficis
car i hierusalē mīstrare scīs. Probauerūt
.n. macedonia achaia collectionē aliquā fa
cere i pauperes sanctoꝝ q sunt hierusalē.
Op 19. ca. 9. Placuit .n. eis ⁊ debitores sunt eoꝝ. † Nā
si spūalium eoꝝ pticipes facti sunt gētiles:
debēt ⁊ in carnalibus ministrare eis. Hoc
4 igit̄ cū ꝯsumauero ⁊ assignauero eis fructū
hūc p vos ꝓficiscar in hispaniā. Scio aūt:
q̄m veniēs ad vos: in abūdantia bn̄dictōis
xp̄i veniā. Obsecro ergo vos fratres p dn̄z
nr̄m iesum xp̄m ⁊ per charitatē sanctispiri
tus vt adiuuetis me in orōnibus vestris ꝓ
me ad deū. vt liber ab infidelibus q sunt in
iudea: ⁊ obseqī mei oblatio accepta fiat in
hierusalē sanctis; vt ueniā ad uos i gaudio
per uolūtatē dei ut refrigerer uobiscū. De
us aūt pacis sit cū oībus uobis. Amen.

5 ¶ Postq̄ aplš excusauit se de ꝑsumptiōe q̄ ei potuis
set ascribi ex h̄ q̄ romāos istruxerat ⁊ correxerat: h̄ se
excusat q̄ eos visitare distulerat: Et circa hoc tria fac̄
Pr̄o ponit īpedimētū visitationis ꝑteriti. Scđo pōit
visitādi ꝓpositū ibi. (Nūc vō vlterius ⁊c.) Tertio pro
mittit visitatōis fructū ibi. (Scio aūt ⁊c.) Dicit ḡ p̄°.
Dictū est p̄dicaui euāgeliū p multa loca i qbus xp̄s n̄
fuerat noīatus pp̄ qđ hacten⁹ īpediebar plurimum ex
hmōi occupatōe venire ad vos. Et istud īpedimētū v
q̄ nūc durauit. Un̄ subdit. Et ꝓhibit⁹ suȝ vsqȝ adhuc.
Qđ qdē pōt referri ad multitudinē occupatōnū q̄s in
aliis locis habuerat. Uel ēt ad diuinā ꝓuidentiā p quam
apl̄i īpediebant̄ ne ꝑuenirēt ad quosdā ⁊ dirigebant̄ in
salutē alioꝝ. f̄m illud Act. 16. Trāseūtes frigiā ⁊ gala
thie regionē vetati sumus a spūsctō loq verbū in asia.
Un̄ ⁊ supra p̄mo dictū est. Sepe ꝓposui venire ad vos
⁊ ꝓhibitus sum vsqȝ adhuc. Et hoc ē qđ dr̄ Job. 37.
De nubibus p quas p̄dicatores itelligunt̄. Lustrāt cū
cta p circuitū q̄cūqȝ eos volūtas gubernātis duxerit.

¶ Deinde cū dicit. (Nūc vero vlterius ⁊c.) Manife d
stat ꝓpositū suū de eoꝝ visitatōe. ⁊ p̄mo ꝓmittit eis su
am visitationē. Scđo assignat cām quare oportēat eā
differri ibi. (Nūc igit̄ ꝓficiscar ⁊c.) Tertio assignat eis
visitatōis terminū ibi. (Hoc igit̄ cū cōsumauero ⁊c.)
Dicit ergo p̄. Ita vsqȝ mō sum ꝓhibitus: nūc vero iaȝ
pagratis oībus his locis vlterius nō habēs locū .i. ne
cessitatē ꝑmanēdi in his regionibus i qbus iā p me fidē
data est fides. cupiditatē habēs veniēdi ad vos ex mul
tis iā p̄cedētibus ānis: f̄m illud supra p̄. Desidero .n.
videre vos vt aliqd impartiar vobis grē spiritalis cū in
hispaniā ꝓficisci cepero quo .s. ire itēdebat vt ēt extrēis
terre fundamēta fidei colocaret: f̄m illud Esa. 49. De
di te i lucē gētiū vt sis salus mea vsqȝ ad extremū terre
Spero q̄ p̄teriēs vidēdo vos. p qđ dat itelligere q̄ n̄ 2
intēdebat ad eos p̄ncipalr ire; qꝛ reputabat eis suffice
re doctrinā Petri q p̄mus iter apl̄os romanis fidē p̄
dicauit. Et qꝛ tūc romani dn̄abāt i toto occidēte eoꝝ
auxilio ducatu se sperabat i hispaniā ꝓficisci. Un̄ sub
dit. Et a vobis deducar illuc. Intēdebat tn̄ aliq̄ morā
apud eos ꝯhere. Un̄ subdit. Si vobis fruitus fuero .i.
cōsolatus. f̄m illud qđ supra p̄mo dictū est. Simul cō
solari i vobis: ⁊ hoc ex pte .s. tp̄is: qꝛ per aliqđ ip̄e iten
debat cū eis cōsolari. ¶ Sȝ cōtra est qđ Aug. dicit in quō
lib. de doc. xp̄iana. Qꝛ illis solis reb⁹ fruēdū est q̄ nos intel
btōs faciūt .s. patre filio ⁊ spūssancto. Ine cōueniēter er ligit̄
go dicit se fruiturū esse romanis. ¶ Sȝ dōm est q̄ si dcm̄
cut Aug. dicit ibidē. Hoīe i se nō esse fruēdū: sȝ i deo f̄ȝ apl̄i
illud ad Philemo. Ita frater ego te fruar in dn̄o qđ est 3
delectari in hoīe pp̄ deū. Et sic itelligēdū est qđ dicit.
Si fuero fruitus vobis .s. in deo. Uel qđ dicit. ex parte
pōt referri ad bonos qbus poterat frui i deo. Nā alia
pte .s. malis non poterat frui: sȝ magis de eis dolere: sic
dr̄ 2ª cor. 8. Ne cū venero humiliet me deus apud vos
⁊ lugeā multos ex his q ante peccauerūt.
¶ Deinde cū dicit. (Nūc igit̄ ꝓficiscar.) Assignat cāȝ
quare differebat visitationē. Et circa hoc tria facit. p̄i
mo ponit cām dicēs. Nūc igit̄ ꝓficiscar .i. ideo nō sta
tim venio ad vos: qꝛ ꝓficiscor hierusalē ministrare san
ctis. ¶ Circa qđ sciendū est q̄ sicut legit̄ Act. 4. Illi
q ex iudeis a p̄ncipio cōuertebant̄ ad fidē vēditis pos
sessionibus suis de p̄cio cōiter viuebant. qđ cū defecis 4
set maxime quadā magna fame imīnēte. vt legit̄ Act.
ii. discipuli .s. xp̄iani ex diuersis ptibus mūdi ꝓut qsqȝ
habebat ꝓposuerūt singuli in ministeriū mittere habi
tātibus in iudea fratribus qđ ⁊ fecerūt: mitētes ad se
niores p manus Barnabe ⁊ Sauli. Ministeriū igitur
sanctoꝝ hic dicit ecclesiāȝ quā fidelibus xp̄i attulit in
hierusalē: f̄m illud p̄ª Cor. vlt. Quos ꝓbaueritis hos
mittā ꝑferre grām vestrā i hierusalē q̄ si dignū fuerit
vt ⁊ ego eā. mecū ibūt. Scđo exponit qđ dixerat de mi
nisterio sanctoꝝ dicēs. Probauerunt .n. i. approbaue
rūt macedonia ⁊ achaia .i. fideles vtriusqȝ regionis p
eū cōuersi collectionē aliquā facere .i. aliquā collectā i 5
pauperes xp̄i .i. ad vsuȝ pauperū q sunt de numero sā
ctoꝝ: f̄m illud Ecc. 12. Da iusto ⁊ nō recipias peccatorē.
Qui sunt i hierusalē in paupertate viuētes. 2ª cor. 9. De
ministerio qđ fit i scōs ex abūdāti est mihi scribere vo
bis. Scio .n. ꝓmptū aīum vestrū, p quo de vobis glori
or apud macedones. Tertio assignat rōnes dictoꝝ q̄
rū p̄ma est bn̄placitū. Un̄ dicit. Placuit .n. illis. 2ª Cor.
9. Unusqsqȝ ꝓut destinauit i corde suo nō ex tristicia
aut ex necessitate. Scđa causa est debitū. vn̄ subdit. Et
debitores sunt eoꝝ. ī. 13. Reddite oībus debita. Rō
nē aūt debiti assignat dicēs. Nā si gētiles facti sunt p
ticipes bonoꝝ spūaliū que erant spālr eoꝝ .i. iudeo

rū.i. noticie diuine ⁊ pmissionū ⁊ grē: ſm illud ſupra.9.
Quoꝝ eſt adoptio filioꝝ dei ⁊ glia ⁊c. Et ſupra.11. So
cius radicis ⁊ pinguedinis oliue factus es. Sunt ēt
facti pticipes ſpiritualiuz eoꝝ p hoc ꝙ illi pdicatores
eis miſerūt debēt ⁊ in carnalibus miniſtrare eis. ſm il
lud. Ecc.14. Jn diuiſiōe ſortis da ⁊ accipe. Et ps. Su
mite pſalmū.i. ſpiritualia. ⁊ date tympanū.i. tpalia. Et
ex hoc ſimilr argumētū ꝙ debent ſumptus nō ſolū il
lis q predicāt: ſꝫ ēt q predicatores mittunt.
¶ Deīde cū dicit. (Hoc igit cū ⁊c.) Prefigit terminuz
quo ad eos ſit vēturus dicēs. Hoc igit cū ꝯſumauero
.i. miſteriū ſcōꝝ ⁊ aſſignauero eis fructū hūc.i. elemo
ſynā gētiliū q̄ eſt qdā fructus cōuerſionis eoꝝ. Oſee.
2 10. Uitis frōdoſa iſrael. fructus eſt ei adequatus. Pro
ficiſcar p vos i hiſpaniā: ſed vr̄ hic aplſ falſum dicere.
Nunꝗ.n. i hiſpaniā iuiſſe legit. Jn hieruſalē.n. captꝰ
fuit ⁊ ex īde Romā platus eſt in vinculis: vt habetur.
Act. vlt. Ubi eſt occiſus ſimul cū Petro. Dicūt ergo q
dā ꝙ ſicut dr̄. Act. vlt. Cū veniſſet romā paulus per
miſſum eſt ei manere ſibimet cū cuſtodiēte ſe milite. ⁊
poſtea dī ꝙ māſit biēnio toto ī ſuo cōductu ⁊ illo ſpa
cio dicūt eū in hiſpaniā iuiſſe. Sꝫ qꝛ hoc certū non eſt
pōt melius dici ꝙ aplſ falſum nō dixit: qꝛ ꝑponebat
ſe facturꝝ qd̄ dicebat ⁊ ſic verba eius erāt intelligēda q̄
ſi inſinuātia eius ꝓpoſitū. nō āt futurꝝ euētū q ei erat
incertus: vn̄ nō poterat hoc pdicare niſi forte ſub cōdi
3 ditione quā Jac. dicit apponēda. Jac.4. Pro eo vt di
catis ſi dn̄s voluerit ⁊ ſi vixerimus faciemus hoc aut
illud. Et ſic ēt aplſ ſe excuſat. 2. Corin. p. De hoc ꝙ ad
eos nō iuuerat ſicut pmiſerat dicēs. Cū ergo hoc volui
nunqd leuitate vſus ſum aut q̄ cogito ſm carnē cogi
to: vt ſit apud me eſt ⁊ nō. Et ſic ex hoc ꝙ ex iuſta cā p
termiſit facere qd̄ pmiſerat ſe īmunē dic̄ a leuitate. car
nalitate. ⁊ falſitate. Et ſic ēt ſoluit hoc Gelaſius papa:
⁊ habet ī Decretis. 22. q. 2. Btūs igr paulus aplſ. non
īō qd̄ abſit feſelliſſe credēdū eſt aut ſibi extitiſſe cōtra
rius: qm̄ cū ad hiſpaniā ſe pmiſiſſet iturꝝ diſpoſitione
diuīa maioribus occupatus cauſis iplere nō potuit ꝙ
4 pmiſit. Quātū.n. ipſius volūtatis īterfuit hoc pnun
ciauit: qd̄ re vō voluiſſet efficere. Quātū vō ad diui ſe
creta cōſiliū q̄ vt hō nō potuit ſꝫ ſpū dei plenus agno
ſceret ſuperna ꝑtermiſit diſpōne puctus. Licꝫ.n. pphe
ticū ſpūm habuerit: tn̄ pphetis nō oīa reuelat. vt pꝫ.
4. Reg.4. vbi Heliſeus dixit. Aīa eius ī amaritudine
eſt: ⁊ dn̄s celauit a me ⁊ nō īdicauit mihi.
¶ Deīde cū dicit. (Scio aūt ⁊c.) Prenūciat eis fructū
ſue viſitatiōis dicēs. Scio āt.i. ex fiducia diuine grē: qm̄
veniēs ad vos ī abūdantia bndictiōis xp̄i veniā.i. xp̄s
abūdātius ſuā benedictōēꝫ dabit vobis ī meo aduētu
5 de qua dr̄ ī ps. Etenī bndictionē dabit legiſlator: ibūt
de virtute ī virtutē. Et ſic labā dixit ad Jacob. Gen.3.
Expimēto didici ꝙ benedixerit mihi deus pp te.
¶ Deinde cū dicit. (Obſecro ꝰ ⁊c.) Petit ab eis ōrō
nis ſuffragia. ⁊ pͦ petit eoꝝ ōrōnes. 2ͦ ipſe p eis rogat
ibi. (Deus pacis ⁊c.) ¶ Circa pm̄ tria facit. Pͦ īducit
eos ad orādū p ſe ex tribus. Pͦ qdē ex ſupna chari
tate cū dicit. (Obſecro vos ꝰ frēs) ad philēo. Propter
charitatē aūt magis obſecro. Scd̄o ex reuerētia xp̄i cu
ius ipſe erat miniſter dicēs. (Per dn̄m nr̄ꝫ ieſuꝫ xp̄ꝫ.)
Jn quo oēs vnū ſumus: vt ſupra.12. dictū eſt. Tertio
ex dono ſpūſſci qd̄ eius miniſterio tradebat. vn̄ ſubdit
Per charitatē ſpūſſci quā ſpūſſctūs ī cordibus noſtris
diffundit vt ſupra.5. dictū eſt. Scd̄o petit auxiliū ōrō
nis eoꝝ dicēs. Ut adiuuetis me ī ōrōnibus veſtris ad
deū.i. p me fuſis. ꝓuer.18. Frater q iuuat a fratre q̄ſi
ciuitas firma. Hoc aūt vt glo. dicit nō īō dicit aplſ: qꝛ
ipſe minꝰ mereat q̄ꝫ aliꝗ minores ſꝫ ordinē ſeqt. pͦ qdē
vt ab eccleſia pro rectore ſuo fiat ōrō: ſm illud pͤ Thi. b
2. Obſecro igit pmo oīuꝫ fieri obſecratōēs. ōrōnes. po
ſtulationes. gratiaꝝ actiones p oībus hoībus. p regi
bus ⁊ oībus q ſunt ī ſublimitate cōſtituti ⁊c. Scd̄o. qꝛ
multi minimi dū cōgregant vnanimes magis meret.
Et īō ipoſſibile eſt multoꝝ pces nō ipetrēt. Mat.18.
Si duo ex vobis cōſenſerint ſup terrā de oī re q̄cūqꝫ
petierint fiet illis a prē q eſt ī celis. Tertio. vt dū mul
ti orāt multi ēt grās agāt exauditi: ſm illud 2ͤ Cor. pͦ.
Adiuuantibꝰ vobis ī ōrōne p nobis vt p multos grē
agāt deo. tertio ponit ea q̄ vult ſibi ipetrari. quoꝝ pm̄ p
tinet ad hoſtes quos hēbat ī iudea. Un̄ dic̄. Ut liberer
ab īfidelibꝰ q ſunt ī iudea: q pcipue paulū īpugnabāt
⁊ odiebāt: qꝛ fiducialr pdicabāt ceſſationē legaliū. act.
21. Audierūt de te ꝙ diſſeſſiōēꝫ doces a moyſe ⁊c. 2m̄ p
tinebat ad eos ī quoꝝ miſteriū ibat. Et h̄ ē qd̄ ſubdit.
Et oblatio obſeqi mei.i. eccliā ī q̄ eis miſtro fiat accep
ta ſcīs q ſunt ī hierlꝫ.i. vt ex hac ꝓuocent ad grās agē
dū deo. ⁊ ad orādū p ipſis gētibꝰ a qbus recipiūt. Ecc.
31. Splēdidū ī panibus bndicēt labia multoꝝ. Terti
um ptinet ad ipſos qbus ſcribebat. Un̄ ſubdit. Ut ve
niā ad vos ī gaudio. ⁊ hoc p volūtatē dei cōtra quā ni
hil agere volebat. 1. Cor. p. Obſecrās ſi quō pſperꝝ iter habe
aꝫ ī volūtate dei veniēdi ad vos. Et refrigerer vobiſcū
.i. vt ex vr̄a pn̄tia refrigeriū tribulationū meaꝝ accipi
¶ Deinde cū dicit. (Deꝰ aūt pacis ⁊c.) On̄dit (aꝫ.
ꝙ p eis oret dicēs. Deꝰ aūt dator pacis ſit cū oībus vo
bis p hoc.i. ꝙ vos adinuicē pacē habeatis. 2ͤ Cori. vlt.
Idē ſapite ⁊ deus pacis ⁊ dilectionis erit vobiſcū. ſub
dit. Amē.i. fiat. ps. Et dicet oīs populus fiat fiat.

CAP. XVI.

Commēdo aūt vobis phebē ſo
rorē noſtrā que eſt ī miniſterio
eccleſie que eſt chencris: vt eaꝫ 4
ſuſcipiatis in dn̄o digne ſanctis
⁊ aſſiſtatis ei in quocūqꝫ negocio veſtri idi
guerit. Etenī ipſa quoqꝫ aſſiſtit multis ⁊ mi
hi ipſi. Salutate priſcā: ⁊ aqlā adiutores me
os ī xp̄o ieſu q p aīa mea ſuas ceruices ſup
poſuerunt: quibus non ſolum gratias ago
ſed ⁊ cuncte eccleſie gentium ⁊ domeſticaꝫ
eccleſiam eorum. Salutate ephenetum dile
ctum mihi: qui eſt primitiuus eccleſie aſie ī
xp̄o ieſu. Salutate mariā que multum labo 5
rauit in vobis. Salutate andronicū ⁊ iuliā:
cognatos ⁊ cōcaptiuos meos q ſunt nobi
les in apoſtolis: q ⁊ ante me fuerūt in xp̄o
ieſu. Salutate ampliatū dilectiſſimū mihi in
dn̄o. Salutate vrbanū adiutorem noſtrū in
xp̄o ieſu ⁊ ſtachin dilectum meū. Salutate
appellen probū ī xp̄o. Salutate eos q ſunt
ex ariſtoboli domo. Salutate herodionem
cognatum meum. Salutate eos qui ſunt ex
narciſci domo: qui ſunt ī dn̄o. Salutate tri
phenā ⁊ triphoſaꝫ: qui laborāt in dn̄o. Sa
lutate perſidaꝫ cariſſimā que multū labora
uit in dn̄o. Salutate rufum electū in dn̄o: ⁊
matrē eius ⁊ meā. Salutate ⁊ aſincretum ⁊

phlegontã hermē patrobã hermã ⁊ q cũ
eis sunt fratres. Salutate philologũ ⁊ iuliã
nereũ ⁊ sororē eius ⁊ olimpiadē ⁊ oēs qui
cũ eis sunt sanctos. Salutate inuicē ĩ osculo
sancto. Salutant vos oēs ecclesie xpi.
¶ Postq̃ apostolus ꝓposuit fidelibus romanis qb⁹
scribebat quedã familiaria ptinētia ad suã psonã h̄ po
nit q̄dã familiaria ptinētia ad alios. Et circa hoc tria
facit. Primo monet qd alios debeāt facere. Scd̄o ostē
2 dit qd alij ad eos agant ibi. (Salutat vos ⁊c.) Tertio
epl̄am finit ĩ grãꝝ actione ibi. (Ei aũt q potens ⁊c.)
¶ Circa p̄m̄ duo facit. Primo ōndit quos debeāt salu
tare. Scd̄o ostēdit quos debeāt vitare ibi. (Rogo aũt
vos frēs.) ¶ Circa p̄m̄ mãdat quasdã psonas salutari ĩ
spāli. Scd̄o ponit ĩ gn̄ali modũ salutationis ibi. (Sa-
lutate inuicē ⁊c.) Tertio salutat eos ĩ cõi ex pte fideliũ
ibi. (Salutãt vos ⁊). ¶ Circa p̄m̄ p̄mo loq̄r de quadã
muliere corinthia q̄ romã ibat quã eis recomēdat de-
scribēs eã p̄mo ex noīe dicēs. Cõmēdo aũt vobis phe
3 bē q̄ lʒ esset deo deuota. nõ tñ erat tãte auctoritatis vt
cõmēdaticijs litteris nõ egeret: sicut ipse de se dicit. 2ᵃ
Cor. 3. Aut nunq̄d egemus sicut q̄dã cõmēdaticijs lit
teris. Scd̄o describit eã ex fidei religione dicēs. Soro
rē nostrã. Oēs. n. mulieres fideles sorores vocãt: sicut
⁊ oēs viri fratres. Mat. 23. Oēs vos frēs estis. Ter-
tio ex officio pietatis, cũ dicit. Que est i misterio eccle-
sie que est chēcris in portu corinthioꝝ. vbi aliq̄ xpiani
erãt cõgregati: qbus dicta mulier seruiebat. sic ⁊ de ip
so xpo. Luc. 8. dr̄ q̄ quedã mulieres ministrabãt ei de
facultatibus suis. Et de vidua eligēda dr̄. p̄ma Thio.
5. Si hospitio recepit si pedes sanctoꝝ lauit.
¶ Deinde dicit duo ĩ qbus vult eã cõmēdatã haberi.
4 Quoꝝ p̄mũ est vt honoste recipiat. Et hoc ē qd̄ dic̄.
(Ut suscipiatis eã ĩ dn̄o). i. pp amorē dei. Digne scis. i.
s̄m q̄ dignũ est recipi scōs: s̄m illud Mat. 10. Qui re
cipit iustũ ĩ noīe iusti mercedē iusti accipiet. Quidã li-
bri hñt digne satis. i. cõuenienter. tñ lr̄a nõ cõcordat cũ
greco. Scd̄m est vt eã sollicite adiuuet. vñ subdit. Ut
assistatis ei. i. ɔsiliũ ⁊ auxiliũ ferēdo ĩ quocũq3 negocio
vr̄i ĩdiguerit. Hebat. n. forte aliq̄d expedire ĩ curia cesa
ris. ¶ Sʒ cõtra hoc vr̄ esse: qd̄ dr̄ p̄ Thes. 4. vestruʒ
negociũ agatis. Quasi. d. Nõ itromittatis vos de ne-
gocijs alienis. ¶ Sʒ dc̄m est: q̄ assistere negocijs alie
nis ɔtingit dupliciter. Uno mō seculariter. i. pp fauorem
hoīuʒ vel lucra: ⁊ h̄ ñ cõuenit seruis dei. 2ᵃ ibi. 2. Nēo
militãs deo ĩplicat se negocijs secularibus. Alio mō assi-
5 stit aliqs negocijs alienis ex pietate. puta ĩ auxiliũ ĩdi
gētiũ ⁊ miseroꝝ. ⁊ h̄ est religiosum: s̄m illud Jac. 1. Re
ligio munda ⁊ ĩmaculata apud deũ ⁊ patrē hec ē. visita
re pupillos ⁊ viduas ĩ tribulatione eoꝝ. Et h̄ mõ apl̄s
h̄ loq̄r. Ultimo aũt ōndit apl̄s meritũ eius quare hoc
sibi debeat dicēs. Etenĩ ipsa q̄ multis astitit ⁊ mihĩ ip
si. Esa. 3. Dicite iusto q̄m bene. retributio. n. manuũ ei⁹
fiet ei. Mat. 5. Bti mĩsericordes: q̄m ipsi mĩaʒ ɔsequent.
¶ Deĩde mãdat salutari quasdã alias psonas sibi cõ-
iũctas dicēs. (Salutate p̄scã ⁊ aq̄lã) q erat vir p̄sce: s3
mulierē p̄ponit forte pp maiorē fidei deuotõeʒ. Adiu
tores meos ĩ xpo iesu. i. ĩ fide xpi p̄dicãda. Apō. n. eos
corinthi hospitabanť: vt habet Act. 18. Qui p aĩa mea
suas ceruices supposuerũt. i. seipsos mortis piculo ex-
posuerũt p vita mea cõseruãda: qd̄ est ĩdiciũ maxime
charitatis. Jo. 15. Maiorē hac dilectiõem nemo hʒ vt
aĩam suã ponat q̄s p amicis suis. Hoc autem vr̄ factũ
fuisse corinthi vbi Paulus psecutionē ē passus. sicut
habet Act. 18. ¶ Uel forte melius dc̄m est q̄ alij se pi
culo p apostolo exposuerũt. Nã illud qd̄ legit Act. 18. 1
Factũ fuit qñ p̄risca ⁊ aq̄la de roma recedētes corĩthũ
venerũt: vt ibidē dr̄. Sʒ hoc scribebat apl̄s qñ adhuc
estimabat eos eē rome vita aũt apl̄i ñ tã sibi q̄ alijs ne
cessaria erat s̄m illd̄ Phil. p̄. Permãere aũt ĩ carne necẽ
uʒ pp vos. Et iõ subdit. Quib⁹ nõ solũ ego grãs ago
s3 ⁊ cũcte eccl̄ie gētiũ: quaꝝ sum apl̄s ⁊ doctor. p̄ᵃ Thi
mo. ⁊ Doctor gētiũ ĩ fide ⁊ veritate. Et ēt salutate do-
mesticã eoꝝ ecclesiã. Habebãt. n. ĩ domo sua mltos fide
les cõgregatos. ¶ Deĩde vult aliũ salutari sibi dilectõ
ne ɔiunctũ dicēs. (Salutate ephenetũ dilectũ meũ q ē
p̄mitiu⁹ asie ĩ xpo.) p̄m⁹. n. ĩ tota asia fuit ad fidē xpi cõ
uersus qd̄ erat ei ad magnã dignitatem. Heb. 12. Acce
ssistis ad ecclesiam primitiuorum q conscripti sunt in
celis. Tunc autem erat Rome.
2 ¶ Deinde dicit. (Salutate mariã q̄ multũ laborauit
in vobis) ad hoc vt eos ad concordiam reuocaret: que
cum hoc facere non posset significauit apostolo. Sap.
3. Bonorũ laborũ gloriosus est fructus.
¶ Deĩde dic̄. (Salutate andronicũ ⁊ iuliã) quos p̄ᵒ d̄
scribit ex gn̄e. cũ dicit. (Cognatos meos.) Jn quo ostē
dit eos fuisse iudeos de qb⁹. s̄. 9. Qui sunt cognati mei
s3 carnē. 2ᵒ ex passiõe p xpo suscepta dicēs. (Et cõcap
tiuos meos.) Fuerãt. n. aliqñ cũ apl̄o xpi ĩcarcerati. 2ᵃ
Cor. 11. Jn carcerib⁹ abũdãtius. 3ᵒ ex auc̄tate. cũ dicit.
(Qui sũt nobiles ĩ apl̄is). i. nobiles lr̄ p̄dicatores s3
illd̄ pue. vlt. Nobilis ĩ portis vir ei⁹. Quarto ex tpe: cũ
dic̄. (Et añ me fuerũt ĩ xpo iesu.) p̄us. n. fuerũt ɔuersi
q̄ ipse apl̄s. ⁊ ex hoc eis maior reuerētia debebať p̄ᵃ
3 Thi. 5. Seniorē ne ĩcrepaueris s3 obsecra vt patrem.
¶ Deĩde dicit. (Salutate ampliatũ dilectũ meũ ĩ dn̄o
.i. dilectõe charitatis q̄ est ĩ xpo. Phil. p̄. Testis mihi
est deus quõ cupiã oēs vos esse ĩ visceribus xpi.
¶ Deĩde dic̄. (Salutate vrbanũ adiutorē nr̄ʒ ĩ xpo)
.i. ĩ p̄dicatõeʒ fidei. puer. 18. Frater q adiuuať a fratre
⁊c. (Et stachin dilectũ meũ) quos cõiũgit: q: forte sil
habitabãt vel aliqua alia necessitudine erãt cõiuncti.
¶ Deinde dicit. (Salutate appellen p̄bũ ĩ xpo). i. ap
probatũ in xpo forte p aliquas tribulationes. Job. 23.
Probauit me q̄si aurũ qd̄ p ignē transit.
¶ Deĩde cũ dic̄. (Salutate oēs q sunt ex domo). i. ex
4 familia Aristoboli ĩ cuius domo multi fideles erãt cõ
gregati quē nõ salutat: q: forte ex aliqua cã erat absēs.
¶ Deĩde dicit. (Salutate herodionē cognatũ meũ)
qui ex hoc ipso dicitur fuisse iudeus.
¶ Deĩde dic̄. (Salutate oēs q sunt ex domo narcissi)
q dr̄ fuisse p̄sbyter ⁊ pegrinabať p deserta loca vt fideles
xpi ɔfortaret. Uñ q: tũc eũ absentē nouerat eē apl̄s ñ
mãdat eũ salutari: s3 familiã ei⁹. Erãt tñ ĩ ei⁹ familia ali
q ĩfideles: ⁊ iõ ad discretõeʒ subdit. q sũt ĩ dn̄o q: solos
fideles salutari mãdat. 2. Jo. 1. Si qs vēit ad vos ⁊ hãc
doctrinã ñ affert nolite recipeř eũ ĩ domũ nec aue dixe
5 ¶ Deĩde dic̄. (Salutate triphenã ⁊ tripho (ritis ei.
sam q̄ laborauerũt in dn̄o). i. in ministerio scõrum qd̄
dn̄s sibi reputat fieri: s̄m illud Mat. 25. Quod vni ex
minimis meis fecistis mihi fecistis.
¶ Deĩde dic̄. (Salutate p̄sidã carissimã meã) quã. s.
apl̄s pp ei⁹ deuotõeʒ spãliter diligebat. vñ subdit. (que
multũ laborauit ĩ dn̄o). i. exhortãdo alios: ⁊ ministrã-
do sanctis: ⁊ ēt in paupertate ⁊ alijs spãlibus laborib⁹
2ᵃ Cor. 11. Jn laboribus ĩ ieiunijs ĩ vigilijs ⁊c.
¶ Deiñ dic̄. (Salutate rufũ electũ ĩ dn̄o). i. ĩ grã xpi.
Eph. p̄. Elegit nos ĩ ip̄o añ mũdi ɔstõnē. Et mr̄eʒ ei⁹
.i. carne. ⁊ meã q: fuit ei⁹ mr̄ bñficio. Aliq ñ. n. fuierat
apl̄o lʒ tũc rõe ñ eēt. thi. p̄ᵃ. 5. An⁹ vt mr̄es iuuēculas:
vt sorores ĩ oĩ castitate. ¶ Deiñ dic̄. (Saluate asincre

a tum her mē patrobā hermā ꝛ q cum eis sunt fratres. quos simil salutat: q2 simul cōcorditer habitabant. p̄s. Qui habitare facit vnius moris in domo.

¶ Deīde dicit. Salutate philologū ꝛ iuliā nereū ꝛ sororē eius olīpiadē ꝛ oēs q cum eis sunt sanctos .i. ī fide xp̄i scificatos. p̄ª Cor. p̄. Abluti estis ꝛ scificati estis.

¶ Deīde ostēdit modum quo se generaliter salutēt dicēs. Salutate iuicē ī osculo sancto qd̄ dr̄ ad drīaȝ osculi libidiosi. de quo dr̄ puer. 7. Apprehēsum deosculaẜ iuuenē. Et ēt dolosi: de quo dr̄ puer. 27. Meliora sūt vulnera diligētis q̄ fraudulēti oscula inimici. Osculū aūt scm̄ est qd̄ ī signū sancte trinitatis daẜ. Can .i. Osculeẜ me osculo oris sui. Exīde aūt mos ī ecclia iolcuit vt fideles īter missarū solēnia iuicē dent oscula pacis.

¶ Deīde salutat eos ex pte aliaꝝ ecclesiaꝝ dicēs. Salutāt vos oēs ecclesie xp̄i .i. ī noīe ꝛ fide xp̄i ꝯgregate. q2 oēs vestrā salutē optāt ꝛ p vobis orant. Jaco. vlt. Orate pro iuicē: vt saluemini. ¶ Lectio. II.

Rogo aūt vos fratres vt obseruetis eos q dissensiones ꝛ offēdicula preter doctrinā quā vos didicistis faciunt: ꝛ declinate ab illis. Huiuscemodi .n. xp̄o dn̄o nostro non seruiunt. s3 suo vētri: ꝛ p dulces sermones
3 ꝛ benedictōes seducūt corda inocētiū. Uestra .n. obediētia ī oī loco diuulgata ē. Gau
Mathe. 10. deo igiẜ ī vobis: ꝛ sed volo vos sapiētes ēē in bono: ꝛ simplices ī malo. Deus aūt pacis cōterat sathanā sub pedibus vestris velociter. Gr̄a dn̄i n̄ri iesu xp̄i vobiscū. Salutat vos thimothe⁹ adiutor me⁹. ꝛ luci⁹: ꝛ iason ꝛ sosipr̄ cognati mei. Saluto vos ego tertius qui scripsi epistolam ī dn̄o. Salutat vos
4 caius hospes meus ꝛ vniuersa ecclesia. Salutat vos erastus archarius ciuitatis: ꝛ q̄rtus frater: Gratia dn̄i nostri iesu xp̄i cuȝ oībus vobis. Amen. Ei autem qui potens est vos confirmare iuxta euāgelium meum: ꝛ predicationē iesu xp̄i s̄m reuelationē misterij tēporibus eternis taciti: quod nūc patefactuȝ est per scripturas prophetarū s̄m p̄ceptū eterni dei ad obeditionē fidei in cunctis gētibus cogniti soli sapiēti deo p iesuȝ
5 xp̄ȝ cui honor ꝛ gl̄ia ī secula seculoꝝ. Amē

¶ Postq̄ apostolus mādauit quos salutarēt: h̄ ostendit eis quos debeāt vitare. Et circa hoc tria facit. Pr̄io docet quos debeāt vitare. Secundo rōne assignat ibi. (Huiuscemodi .n. ꝛc̄. Tertio pmittit eis diuīū auxiliū ad hoc iplēdū ibi. (Deus aūt pacis ꝛc̄.) Et q2 illi quos vitare volebat fraudulēter icedebāt decipiētes sub spē pietatis: s̄m illud Mat. 7. Uenient ad vos ī vestimentis ouiū: intrīsecus aūt sunt lupi rapaces. Jō p̄mo iducit eos ad cautelā h̄ndā dicēs. Rogo āt vos frēs vt obseruetis eos q dissensiones ꝛ offendicula p̄ter doctrinā quā vos dedicistis faciūt. Ubi p̄mo cōsiderādū est q̄ obseruare nihil aliud est q̄ diligēter cōsiderare. qd̄ qdē q̄nq3 ī bono sumiẜ. q̄nq3 ī malo. Jn malo qdem sumiẜ qn̄ aliqs diligēter cōsiderat cōditionē ꝛ processuȝ alicuius ad nocendū: s̄m illud p̄s. Obseruabit peccator iustū ꝛ stridebit super eum dentibus suis. Et Luc.
14. diciẜ. Et ipsi obseruabāt eum. Jn bono aūt accipiẜ. b
Uno modo qn̄ qs cōsiderat precepta dei ad faciēdū Exo. 23. Obserua igitur ꝛ audi vocem eius. Alio modo qn̄ diligenter cōsiderat bonos ad imitandū: s̄m illud Phil. 3. Jmitatores mei estote fratres ꝛ obseruate eos q ita ambulāt sicut habetis formā nostrā. Tertio obseruanẜ mali ad cauendū ꝛ ita accipiẜ hic. Erāt .n. qdam ad fidem conuersi q predicabant legalia esse obseruanda: ꝛ ex hoc p̄mo qdem in ecclesia sequebātur
dissensiones ꝛ secte. dum qdam eoꝝ errori adhererēt. 2
Alij vero in vera fide p̄sisterent. Gal. 5. Dissensiones secte ꝛc̄. Scd̄o sequebanẜ offendicula ꝛ scādala. de qbus supra. 14. actū est. dum qdam alios iudicarent. ꝛ alij alios spernerēt: q dissensiones ꝛ offendicula faciunt. Esa. 57. Auferte offendicula d̄ medio populi mei Dicit aūt p̄ter doctrinā quā vos dedicistis. a veris xp̄i apostolis. vt ostēdat q̄ hm̄oi dissensiones ꝛ scādala ex falsitate doctrine ꝓueniebāt. Gal. p̄. Si qs vobis euāgelizauerit preter id qd̄ accepistis anathema sit. Scd̄o monet vt cogniti vitentur dicēs. Et declinate ab illis .i. eorum doctrinam ꝛ cōsortia fugiatis. p̄s. Declinate a me maligni ꝛ scrutabor mandata dei mei.
3 ¶ Deinde cū dicit. (Huiuscemodi .n. ꝛc̄) Assignat ei⁹ quod dixerat duas rationes. quarū p̄ma sumitur ex pte eorū quos vult vitari. Et p̄mo describit eorum itentionem dicens. Hm̄oi .n. hoīes non seruiunt xp̄o dn̄o: sed suo ventri. Nō .n. p̄dicabāt pp̄ gloriam xp̄i: sed pp̄ questum: vt suum ventrē implerēt. Phil. 3. Multi ambulant quos sepe dicebam vobis: nunc aūt ꝛ flens dico inimicos crucis xp̄i. quorū deus venter est. Scd̄o d̄scribit eorū deceptionē dicēs. Et per dulces sermones seducūt corda innocentium .i. simpliciū ꝛ imperitorū. Prouerb. 14. Jnnocens credit omni verbo. Per dulces sermones: in qbus sanctitatem pretendunt: s̄m il-
4 lud p̄s. Qui loquuntur pacem cum proximo suo: mala aūt in cordibus eorum. Et benedictiones: quibus .s. benedicunt ꝛ adulantur illis q eos sequuntur. Esa. 3. Popule meus q beatum te dicunt ipsi te decipiunt. Malach. 2. Maledicā benedictionibus vestris. Secūdam rationē assignat ex conditione romanorum q faciles se exhibebāt ad sequendū bonum ꝛ malum. Unde p̄mo comēdat eos de facilitate ad bonum dicens. Uestra .n. obedientia: qua de facili obedistis ī omni loco diuulgata est pp̄ dominiū: qd̄ tunc romani obtinebāt super alias nationes. Unde qd̄ a romanis fiebat d̄ facili diuulgabaẜ ad alios. supra p̄mo. Fides vestra in
vniuerso mundo annunciaẜ. Gaudeo igitur in vobis: 5
q2 .s. fidei obedistis: ꝛ hoc in charitate. de qua dicitur. p̄ma Cor. 13. Q2 non gaudet super iniqtatē congaudet āt veritati. Scd̄o reddit eos cautos contra malum dicens. Sed volo vos esse sapientes ī bono. vt .s. ei qd̄ bonum est inhereatis. p̄ª Thes. vltimo. Quod bonū est tenete. Et simplices in malo: ne .s. per aliquā simplicitatem declinetis ad malum. Ut talis sit vobis simplicitas q̄ nullum decipiatis in malū. Math. 10. Estote prudentes sicut serpentes ꝛ simplices sicut columbe. Ecōuerso. de quibusdā dicitur Jere. 4. Sapiētes sunt vt faciāt mala: bene āt facere nesciunt.

¶ Deinde cū dicit. (Deus āt pacis ꝛc̄.) Promittit eis diuinum auxiliū cōtra hm̄oi deceptores. Et p̄mo ponitur promissio. cum dicit. (Deus āt pacis). .s. actor qui dissensiones odit quas isti faciunt. Conteret sathanā: idest dyabolum qui per istos pseudo apostolos vos decipere conatur sub pedibus vestris: quia scilicet per vestram sapientiam eum vincetis. Et hoc fiet ve-

c lociter.s.in aduētu meo. Luc.10. Ecce dedi vobis ptā
d tē calcādi supra serpētes & scorpiones & oēm virtutem
inimici. Mat.vlt. Calcabitis ipios cū fuerit sicut cinis
sub plāta pedū vestroꝝ. Scđo ponit oro ad hoc obti-
nēdū cū dic. Gra dñi nři iesu xpi sit vobiscū q.s.suffici t
ad vos tuēdos.2.cor.12. Sufficit tibi gratia mea.
¶ Deinde cū dicit.(Salutat vos &c̄.) Salutat eos ex
pte alioꝝ dicēs. Salutat vos thimotheus adiutor me-
us.s.i pdicatōe euāgeliȷ.1.cor.4. Misi ad vos thimo-
theū q est filius meus charissimus & fidelis &c̄. Addit
2 autē. Et lucius iason & sosipater cognati mei q iudei
erant.s.vos salutāt. Erāt aūt qdā notarius pauli noīe
tertius cui paulus cōcessit vt ex sua persona Romāos
salutaret. Unde subditur. Ego tertius qui scripsi hāc
epistolam saluto vos in domino.
¶ Deinde dicit.(Salutat vos caius hospes.) Cui scri
bit. Jo.3. canonica i qua cōmēdatur de charitate quā
exhibebat scis. Et vniuersa ecclesia.s.que erat i domo
eius cōgregata vel que erat in illa prouincia.
¶ Deinde dicit. Salutat vos erastus archarius ciui
3 tatis q.s.custodiebat archā cōem.i.cōes redditus ciui
tatis & qdem frater.i.fidelis noie quartus.
¶ Deide salutat eos ex parte sua dicēs. Gratia dñi no
stri iesu xpi sit cū oībus vobis. Amē. Et finit epistolaꝫ
cū gratiaꝝ actione dicēs. Ei aūt.s.deo q est trinitas q
potēs est vos cōfirmare.pme Pe.vlt. Modicū passos
ipse pficiet cōfirmabit solidabitqꝫ. Et hoc i fide que est
iuxta euāgeliū.i.sꝫ euāgeliū qd ego pdico: pma Cor.
15. Siue ego siue illi sic pdicamus & sic credidistis. Et
ēt sm pdicationē iesu xpi q pmo euāgeliū predicauit.
sm illud Heb.2. Que cū initiū accepisset enarrari per
dñm. Unde Mat.4.dr̄ q circuībat iesus pdicās euan
geliū regni. Subdit aūt i reuelatōe mysteriȷ.i. secreti:
quod qdem pōt referri ad id qd dixerat iuxta euāgeli-
4 um meū. Vel q2 i ipso euāgelio reuelat secretū icarna-
tionis diuine sm illud supra pmo. Justia dei reuelat i
eo. Vel q2 ipsi apostolo est euangeliū reuelatū.pᵃ Cor.
2. Nobis aūt reuelauit deus per spūm suū. De hoc ēt
secreto dr̄ Esa.24. Secretū meū mihi. Vel pōt meliꝰ
hoc referri ad hoc qd dixerat. Cōfirmare. Quasi dicat.
Deus pōt vos cōfirmare i euāgelio meo & pdicatione:
& hoc sm reuelationē mysteriȷ.i. secreti.s. de cōuersiōe
gentiū.sicut habetur Eph.3. Mihi aūt oium sanctoꝝ
minimo data est gratia hec i gentibus illuminare que
sit dispēsatio sacramēti &c̄. Unde & hic subdit. Tēpo-
ribus eternis.q2 videlicet occultū erat apud hoies q
gentes essent cōuertēde ad fidē. Uocat aūt hec tēpora
eterna quasi diu durantia: q2 a pncipio mūdi hoc fuit
6 ocultū.sicut & i ps.dr̄. Illūinās tu mirabiliter a mōtibꝰ
eternis. Et pōt dici q tpa eterna dicunt ipsa eternitas
de qua dicitur Esa.57. Excelsus & sublimis habitans
eternitatē.vt sicut simplex dei essentia per quādam si-
militudinē dimensionibus corporalibus describitur:
sm illud Job.11. Longior terra mensura eius & latior
mari.ita simplex eius eternitas per tēpora designatur
inqꝫtum omnia tempora continet.
¶ Subdit aūt q.s.mysteriū nunc patefactū est de cō
uersione gentiū per scripturas pphetarū.i. sm q pro
phete pdixerūt:vt patuit supra.15. Uñ ad Eph.3.dr̄.
Aliȷs generationibus nō ē agnitū filiȷs hoium. sicuti
nunc manifestū est sanctis apostolis eius & prophetis
in spiritu esse gētes coheredes &c̄. Est aūt patefactū p
operis ipletionem ex precepto dei. Unde sm preceptū
eterni dei: q.s.eterno proposito ea que vult temporali-
ter facit quod.qdē preceptū dei ad obeditionem fidei
est in cunctis gentibus.i.vt omnes gentes obediant fi

dei.supra pmo. Ad obediēdū fidei i oībus gentibus si d
aūt loquamur de mysterio icarnationis sic cōstruēda
est littera. Mysteriȷ inqꝫ tpibus eternis taciti:q2 antea
nō erat ita manifestū. Quod inqꝫ mysteriū nūc pate-
factū est p scripturas pphetarū q h pdixerūt.sꝫ pcep
tū eterni dī q voluit mysteriū icarnatōis patefieri & h
ad obeditionē fidei i cūctis gētibus. Mysteriȷ iquā li-
cet taciti apud hoies tn̄ cogniti soli deo sapiēti: q2 ipse
solus hoc cognouit:& qbus hoc voluit reuelare: q2 vt
dr̄ pma Cor.2. Que sunt dei nemo nouit nisi spiritus
dei. Uel potest itelligi de eo q solus est sapiēs.s.p essen
tiā.sicut dr̄ Mat.19.& Mar.10. Nemo bonus nisi so-
lus deus. Nec excludit per hoc filius.q2 eadem est pfe
ctio totius trinitatis:sicut ecōuerso dr̄ nemo nouit pa
trē nisi filiꝰ. Mat.11. Nō excludit pr̄ a notitia sui ipsiꝰ.
¶ Subdit aūt.(Per iesum xp̄m.) Qd nō sic est itelli- 8
gēdū q deus pater sit sapiēs p iesum xp̄ꝫ:q2 cū deo sit
idē sapere qd esse. sequeret q pater esset p filiū: qd est
incōueniēs:sed hoc referēdū est ad hoc qd supra dixe
rat. Nūc patefactū est.s.p iesum xp̄ꝫ.cui iesu xp̄o ē ho
nor & gloria per reuerētiā totiꝰ creature: sm illud Phi.
2. In noie iesu oē genu flectat. Et gloria .s. qꝫtum ad
plenā diuinitatē sicut ibi subdit. Et oīs lingua cōfitea
tur:q2 dñs iesus xp̄s in gloria est dei patris. Et hoc nō
ad tempus: sed in secula seculorum. Heb.vltim. Jesus
christus heri & hodie ipse in secula.
¶ Addit aūt ad cōfirmationē veritatis. Amen. Uel
pōt sic cōstrui. Cogniti soli sapiēti deo cui p iesum xp̄ꝫ
est gloria q deū glorificauit: sm illud Jo.17. Ego clari
ficaui te sup terrā. Est aūt aduertendū q hec cōstru-
ctio est defectiua & est sic supplēda. Et qui potens ē &c̄.
Sit honor & gloria p iesu xp̄m cui ē honor gloria. Si
aūt nō sit ibi ly cui.erit constructio plena.
¶ Explicit epistola ad Romanos sm expōneꝫ ange-
lici doctoris sci Thome de aquino ordinis pdicatorum.
¶ Incipit expositio eiusdē sup pmā epistolā sci Pau
li apostoli ad corinthios.

N On abscōdā a vobis sacra
mēta dei &c̄.
Sap.6. Sacramēti nomē dupliciter ac
cipi cōsueuit. Nā qñqꝫ sacramentū dr̄
nocūqꝫ secretū & precipue de rebus sa-
4 cris qñqꝫ sacramentū dicitur sacre rei signū ita q & eiꝰ
imaginē gerat & causa existat sm q nos dicimus sep-
tē sacramēta ecclesie.s.baptismus.cōfirmatio.euchare
stia.pēitētia extrēa vnctio.ordo.& mřimoniūꝰ. In q q
dē significatōe sacramēti ēt pma significatio cōtinet.
Nā in his ecclesie sacramētis diuina virtus secretius
operat salutē:vt Aug.dicit. Hec igit sacramēta dei pre
latus seu doctor ecclesie fidelibus xp̄i nō dꝫ abscondē
re sed manifestare pp tria. ¶ Primo qdem.q2 hoc p-
tinet ad honorē dei: sm illud Tob.12. Sacramētū re-
gis abscōdere bonū est.opera aūt dei reuelare.& cōfite-
5 ri honorificū est. ¶ Secūdo.q2 hoc ptinet ad saluteꝫ
hoium q per hoꝝ ignorantiā in desperationē labi pos
sent.sicut de qbusdā dr̄. Sap.2.q nescierūt sacramēta
dei nec sperauerūt mercedē iustitie:q2 per sacramenta
hoies purificant vt sint pparati ad recipiendū merce-
dē iustie. ¶ Tertio.q2 hoc ptinet ad debitū officiū p-
lati vel doctoris: sm illud Ephe.3. Mihi oīuꝫ sancto
rū minimo data est gratia hec illuminare que sit dispē
satio sacramēti abscōditi a seculis in deo. Sic ergo p-
dicta verba demonstrāt nobis mām huius epistole in
qua apls agit dē sacramentis ecclesie. Cū.n. i epistola
ad roma.grām dei cōmēdasset q i sacris ecclesie opat
hic.s.in pma epistola ad corinthi.de ipsis ecclesie sacra

a mentis agit. In secūda vero de ministris sacramētoꝝ.
Videamus ergo p° textū. Cap. I.

Paulus vocatus apostolus iesu
xp̄i per voluntatē dei ꝛ sosthe-
nes frater ecclesie dei que ē co-
rithi. Sāctificatis i xp̄o iesu vo
catis sanctis cum omnibus qui inuocāt no
men domini nostri iesu xp̄i in omni loco ip
soꝝ ꝛ nostro. Gratia vobis ꝛ pax deo pa
tre nostro ꝛ dn̄o iesu xp̄o. Gratias ago deo
2 meo semper pro vobis in gratia dei que da
2° 2e. ta est vobis in christo iesu: q: in oībus di-
q.50. uites facti estis in illo in omni verbo ꝛ in oī
ar.3. scientia sicut testimoniū christi confirmatū
p° est i vobis: ita ut nihil vobis desit i ulla gra
tia expectātibus reuelationē dn̄i nostri iesu
xp̄i qui ꝛ cōfirmabit vos usq̄ i finē sine cri
mine in die aduentus dn̄i nostri iesu xp̄i. Fi
delis deus per quem vocati estis in societa
tem filij eius dn̄i nostri iesu christi.

3 ¶ Diuidit ergo h' ep̄la i ptes duas. In p̄ma pte ponit
epistolarē salutatōez. In scd̄a psequit suā itentōem ibi.
(Gr̄as ago deo meo.) ¶ Circa p̄m tria facit. Primo po
nit psonas salutātes. Scd̄o psonas salutatas. (Ecclie
dei ꝛc̄.) Tertio bona salutifera optat ibi. (Gr̄a vobis
ꝛ pax.) ¶ Circa p̄m duo facit. Prio ponit psonā pnci-
palē quā describit ex noie dicēs. Paulus de quo qdez
noie satis dictū ē i epistola ad roma. hic ēt sufficiat dice
re q̄ hoc nomē premittit i signum humilitatis. Nam
paulus idem est qd̄ modicus qd̄ ad humilitatē perti-
net. p̄. Regū. 13. Cū esses paruulus in oculis tuis ca-
put i tribub' israel factus es. Mat. 11. Abscōdisti hec
a sapientibus ꝛ prudētibus ꝛ reuelasti ea puulis.

4 ¶ Cōsequēter describit eū a dignitate. Et p̄mo ponit
modū adipiscēde dignitatis. cū dicit. (Vocatus.) f3 il-
lud Heb. 5. Nemo sibi sumit honorē: sed q vocat a dō
tanq̄ Aarō. Scd̄o ponit ipsam dignitatē dicēs. Ap̄ls
iesu xp̄i. q̄ qdē est p̄ma dignitas i ecclesia ꝛ iterpretat
missus: q: fuerūt missi a deo: vt vice eius fungerent i
terris. Vnd' dr̄ Mat. 12. Q: elegit duodecim quos et
apostolos noiauit: ꝛ ifra. 12. De' posuit i ecclesia quos-
dā p̄mū qdē ap̄los ꝛc̄. Tertio ponit originē siue cām
huius dignitatis: cū dicit. (Per volūtatē dei.) Qd̄ ē i-
telligēdū de volūtate beneplaciti ex qua pficiunt illi q
multipliciter psunt ecclesijs. Ecc. 10. In manib' dei po
testas terre ꝛ vtilē rectorē i tpe suscitabit sup illā. Et ō

5 p̄dicta voluntate sub figura nobis dr̄ Job. 37. Q: lu-
strāt cūta p circuitū quocūq̄ volūtas gubernantis p
duxerit. Dimittit aūt deus aliquos pfici pp subditoꝝ
pctā: f'm illud Job. 34. Regnare facit hoiem ypocritā
pp pctā ppl̄i. Talis aūt rector nō dr̄ esse f'm volunta-
tē dei: s3 f'm ei' idignatiōez: f3 illud Osee. 13. Dabo. tibi
regē i furore meo ꝛ auferā i idignatōe mea. Scd̄o po-
nit psonā adiūctā. cū dicit. (Et sosthenes frater.) Quē
sibi salutādo adiūgit: q: ad ap̄luz detulerat cōtētōes ꝛ
alios corinthioꝝ defectus: ne hoc videret ex odio fe-
cisse. ꝛ ideo noiat eū fratrē vt ostēdat q̄ ex zelo chari-
tatis hoc fecerat. puer. 9. Argue sapiētē ꝛ diliget te.
¶ Deinde ponit psonas salutatas. cū dicit. (Ecclesie
dei q̄ est corinthi.) Et p̄mo ponit pncipales psonas q̄s
describit tripl'r. Primo qdē ex loco. cū dicit. Ecclie dei

Apostolus ē p° dignitas i ecclesia

que est corinthi. i. fidelibus xp̄i corinthi congregatis.
ps. Cōfitebor tibi i ecclesia magna. Scd̄o ex munere b
gr̄e cum dicit. (Sāctificatis i xp̄o iesu) in fide passiōe
ꝛ sacramēto xp̄i iesu: s3 abluti estis sed sanctificati estis
Heb. vi. Jesus vt scificaret p suū sāguiez ppl'z extra por
tā passus est. Tertio ponit originē gr̄e. cū dicit. (Vo-
catis scis.) Q: .s. ad sanctitatē per gratiā vocationis p
uenerūt. Ro. 8. Quos p̄destinauit hos ꝛ vocauit p̄ma
Pet. 2. De tenebris vos vocauit i admirabile lumē suū
Scd̄o ponit personas scd̄arias: fideles. s. q non solum
erāt in ipsa ciuitate: s3 habitabant in dyocesi ciuitatis 2
vel districtu. Vn̄ subdit. Vobis inq̄ q estis corinthi scri
bo cū oībus q inuocāt nomē dn̄i nostri iesu xp̄i. s. p ve
rā fidei cōfessionē. Joel. 2. Ois q inuocauerit nomē dn̄i
saluus erit. Et hoc in omni loco ipsoꝝ. i. eoꝝ iurisdi-
tōi subiecto. et nostro: q: p hoc q̄ subijciebāt episcopo
ciuitatis non eximebant a potestate apostoli: quinimo
magis erant ipsi apostolo subiecti q̄ his qbus ipse eos
subiecerat. ps. In oī loco dn̄ationis eius benedic ani-
ma mea domino. Ultimo aūt in salutatione ponit bo-
na salutifera que eis optat: quoꝝ p̄muz est gratia per
quā iustificamur a pctis Roma. 3°. Justificati gratis p
gratiā ipsius. Ultimum aūt est pax que perficit i felici 3
tate eterna. ps. Qui posuit fines tuos pacem. Esa. 32.
Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. Per
hec aūt duo oīa alia includit. Unde dicit gratia ꝛ pax
Causam eoꝝ ostēdit subdēs. A deo patre nostro: f3 il
lud Jac. p̄mo. Omne datū optimū ꝛ omne donū perfe
ctū de sursum est descendens a patre luminuz. Addit
aūt. Et dn̄o iesu xp̄o: per quem vt dicit p° Pet. p̄ Ma-
xima ꝛ preciosa promissa donauit nobis deus. Jo. p̄.
Gratia ꝛ veritas per iesum xp̄m facta est. Q: aūt dicit.
A deo patre nostro, potest intelligi de tota trinitate a
qua creati sumus ꝛ in filios adoptati. Additur aūt ꝛ
dn̄o iesu xp̄o: non q: sit persona alia vel ypostasis pre-
ter tres personas: sed pp aliam naturam vel quod dici 4
tur. Deo patre nostro per quandā appropriationē acci
pitur pro persona patris: sicut Jo. 2. Ascendo ad patrē
meū deū meum ꝛ deum vestrū. In hoc aūt q̄ subdit.
Et dn̄o iesu xp̄o. manifestatur persona filij. tacetur au
tem de spiritu sancto: q: est nexus patris ꝛ filij ꝛ intel-
lectus ex ambobus. vel q: est donū vtriusq̄ intelligit
in donis de qbus dicit. Gratia ꝛ pax que p spiritūscm̄
dant. infra. 12. Hec oīa opatur vnus atq̄ idē spūs.
¶ Deinde cum dicit. (Gratias ago deo meo.) Incipit
epistolarem tractatum. ꝛ primo gratias agit de bonis
eoꝝ: vt correctionē suorum defectuū tolerabilius fe-
rant. Scd̄o ponit eoꝝ instructionē, ibi. (Obsecro aūt 5
vos fratres.) ¶ Circa p̄m duo facit. Prio gratias agit
de bonis que iam acceperāt. Scd̄o de bonis que i fu-
turum expectabant. ibi. (Expectātibus reuelationē.)
¶ Circa p̄m duo facit. Primo ponit gratiarū actionē.
cū dicit. Gratias ago deo meo: q. s. ꝛ si sit deus oīum p
creationē ꝛ gubernationē: tn̄ est eius ꝛ cuiuslibet iusti
per fidem ꝛ deuotionē. ps. Deus meus es tu ꝛ confi-
tebor tibi. Ostendit ēt qn̄ gratias agit cū dicit. Semp
q: hec gratiarum actio ex charitatis affectu pcedit q
in eius corde assiduus erat prouer. 17. Omni tēpore
diligit qui amicus est. ꝛ q̄uis omni tempore eos dili-
geret ꝛ pro eoꝝ bonis gratias ageret actualiter tn̄ ēt
pro his gratias agebat oībus horis quas habebat orō
ni deputatas. Ostendit ēt pro quibus gratias agit. cuz
dicit. Pro vobis de quoꝝ. s. bonis pp charitas vnio
nem gaudebat. sicut de fide. 3° Jo. p̄. Maiorem horuz
nō habeo gratiā q̄ vt audiam filios meos in veritate
ambulare. Scd̄o ōndit mōm gratiarū actiōis ꝛ primo

c In gnāli.cū dicit.In grā dei.i.p grā dei q̄ data ē vobis
in xp̄o iesu.i.p xp̄m iesum.Jo.p.De plenitudine eius:
oēs nos accepimus grām p grā.Scd̄o i spāli vbi p̄mo
ōndit grē abūdātiā.cū dicit.Q2.i oībus.s.q̄ ptient ad
salutē.Diuites abūdātes facti estis i illo.i.per xp̄z f3 il
lud p̄ Cor.8.Propter vos egenus factus ē vt illi⁹ ino
pia diuites essetis.Et exponit i qbus sint diuites facti
cū dicit.In oī verbo.vel q2 oībus generib⁹ liguaꝝ lo
quebant.Uel q2 i verbo doctrine abūdabāt:verbū aūt
nō pferret ordiate nisi ex sciētia pcederet:ꝛ iō subdit:
2 In oī sciētia.i.itelligētia oīum scripturaꝝ ꝛ vniuersalr
oīum q̄ ptient ad salutē.Sap.10.Dedit illi sciētiā san
ctoꝝ.Hoc aūt qd̄ dicit apl̄s referēdū est ad eos q erant
in ecclesia pfectiores i qbus ēt alij̄ miores has diuiti
as possidebāt:sicut Aug.dicit sup Jo.Si Amas vni
tatē habes q̄sqs i illa alter h3.tolle iuidiā ꝛ tuū est qd̄
alius h3 quos cupiditas ꝛ iuidia nō separat charitas
iūgit.Scd̄o ōndit rectitudinē dicēs.Sicut testimoniū
xp̄i cōfirmatū est i vobis nō esset rectū verbū doctrine
neq3 recta sciētia si a testimonio xp̄i discordaret.vel si
ēt xp̄i testimoniū nō firmiter p fidē cordibus iheresret:
q2 vt dr̄.Jac.p.Qui hesitat silis est fluctui maris q a
vēto mouet ꝛ circūfert.Testimoniū aūt xp̄i dicit.vel
q2 de ipso pphete pnūciauerūt f̄m illud Act.10.Huic
oēs pphete testimoniū phibēt.vl q2 ipse xp̄s testimo
niū phibuit f̄m Jo.8.Si ego testimoniū phibeo d̄ me
ipso veꝝ ē testimoniū meū.Ul ēt q2 apl̄s i sua p̄dicatio
ne xp̄o testioniū dedit.Act.22.Nō recipiēt testimoni
u3 tuū de me.Tertio tāgit grē pfectionē cū dicit.Ita
vt nihil vobis desit i vlla grā.q2.s.i diuersis psonis oēs
grās gratis datas hēbāt.Ad diuā.n.puidētiā ptiēt vt
absq3 defectu necīa largiat.ps.Nihil deest timētibus
eū.Et iteꝝ.Ingrētes aūt dn̄m nō minuent oī bono.
¶Deinde ponit i futuꝝ expectāda.Et circa hoc tria
4 facit.Pr̄io ponit futuri boni expectatōe3 dicēs.Uobis
inq̄3 nō solū habētibus grām i p̄nti:sed ēt expectātib⁹ i
futurū reuelatōem dn̄i nr̄i yh̄u xp̄i qua .s.scis suis re
uelabit nō solū per gloriā humanitatis.f̄m illud Esa.
33.Regē i decore suo videbūt.f3 ēt p gloriā diuitatis:f̄m
illud Esa.4.Reuelabit glīa dn̄i.q̄ qdē reuelatio hoīes
beatos fac p̄ma Jo.3.Cū aūt apparuerit siles ei erim⁹
ꝛ videbimus eū sicuti est.Et i hoc vita eterna cōsistit
f̄m illud.Jo.7.Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū
verū deū ꝛ quē misisti yh̄m xp̄m.Sicut aūt illi qbus
xp̄s reuelat sunt beati i re:ita illi q hoc expectāt sunt
bti i spe.Esa.3.Bti oēs q expectāt eū.Et iō de ipa expe
ctatōe grās agit.¶Scd̄o ōndit q̄ hec expectatio nō
est vana ex auxilio diuine grē.Un̄ subdit.Qui.s.xp̄s q
5 spem dedit vobis huius reuelatōis ēt ꝯfirmabit vos i
grā accepta.p̄ Pe.vlt.Modicū passos ipse pficiet ꝯfir
mabit solidabitq3:ꝛ hoc vsq3 i finē.s.vite vestre.Mat.
10.Qui pseuerauerit vsq3 i finē h saluus erit.Nō aūt
vt sitis sine pctō:q2 si dixerius:qm̄ pctm̄ nō habemus
ipsi nosmetipsos seducimus ꝛ vitas i nobis nō ē:vt dr̄
Jo.1.S3 vt sitis sine crimie.i.sine pctō mortali.1.Thi
mo.3.Ministrēt nullū crimē habētes ꝛ hoc inq̄3 erit i
die aduētus dn̄i nr̄i iesu xp̄i:q2.s.q sine crimie iuenit i
die mortis sine crimie pueniet ad diē iudicij f̄m illud.
Ecc.11.Si ceciderit lignū ad austrū siue ad aqlonē i
quocūq3 loco ceciderit ibi erit.Nisi āt sine crimie nūc
inueniat.frustra illā reuelatōe3 expectaret.Tertio rō
nē sue pmissiōis assignat dicēs q̄ deus vos ꝯfirmabit
qd̄ debetis sperare:q2 d̄us ē fidelis.Deut.32.De⁹ fidei
ꝛ absq3 vlla iniqtate.Per que3 vocati estis i societatē
filij ei⁹ iesu xp̄i dn̄i nr̄i.vt.s.habeatis societatē ad xp̄m:
ꝛ i p̄nti p silitudie3 grē f̄m illud p̄ Jo.p.Si i luce am

bulemus:sicut ꝛ ipse i luce ē societatē habem⁹ cū eo ad 6
uicē.Et i futuro p pticipatōe3 glīe.Ro.8.Si cōpatiur
vt ꝛ simul glificemur.Nō āt videt eē fidelis de⁹ si nos
vocaret ad societatē filij ꝛ nobis denegaret q̄tū i ipo ē
ea p q̄ puenire ad eū possem⁹.Un̄ Josue p dic.Nō te d
serā neq3 derelinq̄3. ¶Lectio. II.

Obsecro āt vos frēs p nomen
dn̄i nr̄i iesu xp̄i.vt idip3 dicatis
oēs ꝛ nō sint i vobis scismata.
Sitis aūt pfecti i eodē sensu ꝛ i 3.q.4. 64.
eadē scīa.Significatū est .n.mihi de vobis ar.4.
frēs mei ab his q sunt cloes:q2 ꝯtētōes sūt
inter vos.Hoc āt dico q̄ vnusq̄sq3 vr̄z dic. 2
Ego qdē sū pauli.ego āt apollo.ego Cephe.ego āt xp̄i.Diuisus ē xp̄s.Nūqd pau
lus crucifixus ē p vobis.aut i noie pauli bap
tizati estis.Grās ago d̄o meo q̄ nēinē vr̄z 3.q.4. 67.
baptizaui nisi crispū ꝛ caiū:ne qs dicat q̄ i ar.4.
noie meo baptizati estis baptizāi āt ꝛ stefane
domū ceteꝝ nescio si q̄3 aliū vr̄ꝝ baptizaue
ri:n̄.n.misit me xp̄s baptizar̄ s3 euāgelizar̄.
¶Premissa salutatōe ꝛ grāꝝ actōe:h icipit eos istrue
re.Et p̄mo ponit istructio de his q̄ ad oēs cōiter pti
nēt:s.de his que ptinēt ad ecclesiastica sacramēta.Se 3
cūdo istruit eos de his q̄ ad quosdā ptinebant.16.cap.
(De collectis aūt q̄ fiūt i scōs ꝛc̄.)In sacramentis aūt
tria sunt cōsiderāda.Pr̄io qdē ipm̄ sacramentū sicut
baptism⁹.Scd̄o id qd̄ res significata ꝛ ꝯtēta.s.grā.
Tertio id qd̄ est res significata ꝛ nō cōtēta.s.glīa resu
rectōis.Pr̄io ergo agit de ipsis sacramētis.Scd̄o d̄ ip
sis gratijs.12.ca.(De spūalibus āt nolo vos ꝛc̄.)Ter
tio de glīa resurrectōis.ifra.15.ca.ibi.(Notū āt vobis
facio.)¶Circa p̄m̄ tria facit.Pr̄io determiat ea q̄ per
tinēt ad sacramētū baptismi.Scd̄o ea que ptinent ad
sacramētū matrimonij.5.ca.ibi.(Oio auditur īter vos
ꝛc̄.)Tertio ea q̄ ptinent ad sacramētū eucharistie .8.
ca.ibi.(De his aūt que ydolis sacrificant.)Dn̄s aūt:
Mat.vlt.Discipulis p̄ceptū dedit de doctrina simul ꝛ 4
baptismo dicēs.Eūtes docete oēs gētes baptiçantes
ꝛc̄.Et iō apl̄s i p̄ma pte simul cū baptismo agit de do
ctrina.Est aūt sciēdū q̄ iter corīthios fideles erat q̄
dā dissensio pp baptistas ꝛ doctores.Illi.n.q erāt istru
cti cōtēnebāt alios.q̄si q meliorē doctrinā acceperint
ꝛ meliorē baptismū.Un̄ circa p̄mū duo facit.Pr̄io re
mouet cōtētionē.Scd̄o cōtētionis cām q̄ erat i hoc q
gliabant de qbusdā ꝛ alios xp̄i mistros ꝯtēnebāt.ifra
3.ca.(Et ego fratres nō potui vobis loqui.)¶Circa
p̄m̄ tria facit.Pr̄imo pponit admonitionem.Scd̄o ad
monitionis necessitatē ōndit.ibi.(Significatū.est.n. 5
mihi ꝛc̄.)Tertio rōnē āmonitionis assignat ibi.(Di
uisus est xp̄s.)¶Circa p̄m̄ duo cōsiderāda sunt.Pri
mū qdē q̄ eos iducit ad āmonitionē seruandā.Uno⁹
p ppriā humilitatē.cu3 dicit.Obsecro aūt vos ꝛc̄.Pro
uer.18.Cū obsecrationibus loqtur pauper.Alio mō p
frnā charitate3 cū dicit.Frēs.q2.s.ex affectu frnē cha
ritatis hoc dicebat Ecc.12.Frater q iuuatur a fratre q̄
si ciuitas firma.Tertio per reuerentiā xp̄i.cum dicit.
Per nomen domini nostri iesu xp̄i quod est ab oībus
honorandum ꝛ cui oportet omnes esse subiectos.phi.
2.In nomine iesu omne genu flectat.Scd̄o conside
randū est q̄ inducit eos ad tria.Pr̄imo qdē ad ꝯcordi
am cū dicit.(Ut idip̄m dicatis oēs).i.oēs eādem fidē.

Confiteamini

a confiteamini ⁊ eandem sententiam pferatis de his q̄
sunt cōiter agēda. Ro.15. Ut vnanimes vno ore hono
rificetis deū. ¶ Scđo phibet viciū ꝯrium virtuti cū
dicit. (Et nō sint in vobis scismata): qr vnitas eccle-
sica diuidi nō oꝫ: in cuius signū milites de tunica in-
cōsutili Jo.19. dixerunt. Nō scindamus eā: sed sortia-
mur de ea cuius sit. Sunt aūt pprie scismata qn̄ vel p
pter diuersam fidei pfessionem: vel pp diuersas snias
de agēdis hoīes vnius collegij i diuersas sepant ptes
Esa.22. Scissuras ciuitatis dauid videbitis: qr multi
plicate sunt. ¶ Tertio inducit eos ad id p qđ pn̄t scis-
mata vitare. s. ad pfectionē. Est. n. diuisionis cā dum
vnusqsqꝫ ꝓpriū bonū q̄rit ꝑtermisso pfecto bono qđ ē
bonū totius. Et iđ dicit. (Sitis aūt pfecti in eodē sen-
2 su). s. quo iudicat de agēdis: ⁊ in eadē scia qua iudica
tur de cognoscendis: quasi dicat per hec pfecti esse po
teritis si in vnitate persistatis. Col.3. Super oīa chari
tatem habete qđ est vinculū perfectiōis Mat.5. Esto
te perfecti sicut pater vester celestis perfectus est.
¶ Deinde cū dicit. (Significatū est mihi.) Ostendit
necessitatem p̄dicte āmonitionis: qr. s. ꝯtentiōis vitio

Cloeo est nomē vni° ville vel.

laborabant. q. d. ideo necesse est vos ad hoc inducere:
qr significatū est mihi fratres mei ab his q sunt cloes
.i. quadā ville corinthioꝝ iurisdictioni subiecta vl' clo
es pōt esse nomen matrone in cuius domo erant mul
ti fideles cōgregati: qr ꝯtentiones sunt inter vos ꝯ id
qđ dicit ꝓuer.20. Honor est hoī q separat se a conten-
3 tionibus. Et modū cōtentionis exponit subdēs. Hoc
aūt dico .i. contentionē noīo ꝙ vnusqsqꝫ vestrū noīat

Baptizati gliabant vn°ō paulo: alius de apol°lo.

se ab eo a quo est baptiçatus ⁊ instructus ⁊ dicit. Ego
qdem sum pauli: qr erat a paulo baptiçatus ⁊ instru-
ctus. Alius ego aūt appollo: q. s. corinthijs predicaue
rat: vt habet Act.19. Alius ego vero cephe .i. petri cui
dictū est Joā.1. Tu vocaberis cephas qđ interꝑtatur
petrus. Qđ qdem ideo dicebant ꝙ putabant a melio
ri baptista meliorē baptismū dari: quasi virtus bapti-
ste in baptiçatis opareť. Et de hoc pseudo apl̄i glori
banť s̄m illud ps. Uocauerūt noīa sua in terris suis.
Alius aūt dicit. Ego aūt sum xp̄i q solus bene dicit: qr
4 solius xp̄i virtus opatur in baptismo xp̄i. Joā.1. Sup
quē videris spm̄ descendere ⁊ manere ipse est q bapti-

Baptizabāt greci tito°: baptizet seru° xp̄i.

zat. Et iđ baptizati a solo xp̄o denoīatur xp̄iani: nō aūt
a paulo paulini. Esa.4. Tantūmō inuocetur nomen
tuū sup nos. Ad huius aūt errori vitationē dn̄r greci
hac forma in baptizando vti: baptizeť seruus xp̄i Ni-
colaus in noīe patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti: vt deť itel-
ligi ꝙ hō non baptizat interi°: sed baptizať a xp̄o. Q̄r
tñ ēt hō baptizat ministerio vt membꝝ ⁊ minister xp̄i:
ideo ecclesia vtiť hac forma in baptizando. Ego te ba
ptizo in noīe patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti: qđ qdem est

Baptismi forma.

expssius s̄z formā a xp̄o traditā: q dixit discipulis. Do
cete oēs gentes baptizantes eos in noīe patris ⁊ filij ⁊
spiritus sancti ⁊c̄. Ubi ipsos apl̄os dicit baptizantes s̄z
quē modum sacramenti minister dicit ego te baptizo.
¶ Deinde cū dicit. (Diuisus est xp̄s ⁊c̄.) Ponit rōeꝫ
5 p̄dicte ammonitionis quare inter eos scissure ⁊ cōten
tiones esse non debāt. Et p̄mo ex pte baptismi. Scđo
ex pte doctrine ibi. (Nō in sapientia verbi). ¶ Circa
p̄m tria facit. Primo ponit incōueniēs qđ ex p̄dicta cō
tentione seqtur. Scđo manifestat quare illud incōue
niens sequať ibi. (Nunqd paulus circūcisus est ⁊c̄.)
Tertio excludit q̄ndā falsā suspitionē ibi. (Grās ago
deo meo ⁊c̄.) Dicit ergo p̄mo dixi qđ vnusqsqꝫ vestrū
dicit: ego sum pauli: ego appollo. Et ex hoc seqtur ꝙ
xp̄s est diuisus. Nec refert vtrū iterrogatiue vel remis
siue legať. Hoc aūt pōt intelligi vno mō quasi diceret

per hoc ꝙ inter vos ꝯtēditur: xp̄s est diuisus a vobis: b
q non nisi in pace habitat s̄m illud ps. In pace factus
est locus eius. Esa.59. Iniquitates vestre diuiserunt in-
ter vos ⁊ deū vestrū. Sed melius aliter hoc pōt intel-
ligi vt sit sensus p hoc ꝙ creditis baptismū esse melio
rem q a meliori baptista dať: seqtur ꝙ xp̄s q p̄ncipalr
⁊ interius baptizat sit diuisus .i. differens in sua virtu
te ⁊ effectu s̄m dr̄iam ministroꝝ qđ pꝫ esse falsū p id
qđ dr̄. Ephe.4. Unus dn̄s vna fides vnum baptisma.
Sed adhuc melius hoc intelligitur ꝙ apostolus dicit
ex hoc ꝙ ea que sunt ꝓpria xp̄i ⁊ aliqs attribuitis quo
dāmodo xp̄m diuiditis plures xp̄os facientes ꝯ id qđ
dr̄ Mat.23. Magister vester vnus est xp̄us. Esa.45.

Baptiste xtus in baptizatione nihil opať sꝫ xp̄i

Conuertimini ad me ⁊ salui eritis oēs fines terre: qa
ego dominus ⁊ non est alius. ¶ Est autem sciendum
ꝙ xp̄s in sacramento baptismi duplicem hꝫ virtutem a
sibi ꝓpriam. Unam qdem diuinam qua simul cū pa-
tre ⁊ spiritu sancto interius mundat a peccato: ⁊ hoc
nulli creature potuit cōicari. Alia autem est ꝓpria vir
tus s̄m humanam naturam: que est potestas excellen
tie in sacramentis ⁊ consistit in quatuor. Quorū vnū
est ꝙ ipse sacramenta instituit. Scđm est ꝙ potuit ef-
fectum sacramentoꝝ sine sacramento ꝯferre. Tertiuꝫ
est ꝙ meritū passionis eius opatur in baptismo ⁊ ali-
is sacramentis. Quartū est ꝙ ad inuocationem nomi

Baptismus xp̄i hꝫ duplicē ꝟtutē

nis eius sacramenta cōferuntur. Hanc autem ptātem
excellentie: ⁊ maxime q̄ntum ad hoc vltimū ꝯferre po
tuit ministris baptismi: vt. s. eorum noībus consecrare
tur baptismus: sed noluit ne scisma ex hoc in ecclesia 3
fieret dū tot reputarentur baptismi quot essent bapti-
ste. Et hoc est ꝙ s̄m expositionē Aug. Jo. bab. ō xp̄o
nescisse fateť. Jo.3. Utrū. s. hanc ptātē sibi retineret.
¶ Deinde cū dicit. (Nunqd paulus ⁊c̄.) Ostendit p̄
dictum incōueniens sequi ex eoꝝ errore ꝙ diuersum
baptisma esse estimabant s̄m dr̄iam baptistaꝝ: hoc. n.
esset si a baptistis baptismus efficaciam haberet qđ q
deꝫ solius est xp̄i. Hoc aūt ostendit dupl'r. Primo qdē
ex parte passionis christi in cuius virtute baptismus
operať: s̄m illud Ro.6. Quicūqꝫ baptizati sumus in
christo iesu in morte ipsius baptizati sumus. Et ideo
dicit Nunqd paulus crucifixus est pro vobis. q. d. Nū
quid passio pauli causa est nostre salutis: vt s̄m ipsum
baptismus habeat virtutem saluandi: quasi dicat nō.

Baptism° hꝫ efficaciā ex passione xp̄i.

Hoc enim ꝓprium est christo vt sua passione ⁊ morte 4
nostraꝫ salutē operatus fuerit. Jo.11. Expedit vt vnus
hō moriať p populo ⁊ non tota gens pereat. 2.Cor.5.
Unus p oībus mortuus est. Sed contra vr̄ eē quod
apostolus dicit Col.1. Gaudeo in passionibus meis p
vobis ⁊ adimpleo ea q̄ desunt passionum christi i car-
ne mea p corpore eius qđ est ecclesia. Sed dōꝫ ꝙ pas
sio xp̄i fuit nobis salutifera non solum p modū exem
pli s̄m illud .1. Pe.2. Christ° passus est p nobis: vobis
relinquens exemplū vt sequamini vestigia eius: sed ēt
per modū meriti ⁊ p modū efficacie inq̄ntum eius san
guine redempti ⁊ iustificati sumus: s̄m illud Heb. vl-
timo. vt sanctificaret p suū sanguinem populuꝫ: extra 5
portam passus est: sed passio alioꝝ nobis est salutifera
solū p modū exempli: s̄m illud .2. Cor.1. Siue tribula-
mur p vr̄a exhortatione ⁊ salute. Scđo ostēdit idē ex v'
tute noīs xp̄i qui in baptismo iuocatur. Unde subdit.
Aut in nomine pauli baptizati estis: quasi dicat non.
Ut enim dr̄ Act.4. Non est aliud nomen datum ho-
minibus p qđ oporteat nos saluos fieri. Unde ⁊ Esa.
26. dr̄. Nomen tuū ⁊ memoriale tuuꝫ in desiderio aīe.
Sed videtur ꝙ in nomine christi homines nō bapti-
zentur. Dicit enim Mat. vltimo. Docete oēs gentes:

baptizātes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti.
c Dicendū est aūt ꝙ in primitiua ecclesia: q͛ nomē xp̄i
Ba- multū erat odiosum: vt venerabile redderet: apl̄i in no
ptiza mine xp̄i baptizabāt ex spāli ordinatione spiritus sc̄ti.
bant Unde dr̄ Act.8.ꝙ in noīe xp̄i baptizati sunt viri ⁊ mu
apl̄i i lieres. Et tn̄ vt Ambrosius dicit. In noīe xp̄i tota tri-
noīe nitas intelligitur. Xp̄s.n.interpretatur vnctus: in quo in
xp̄i. telligit̄ non solū ille q̄ vngit̄ q̄ est filius dei: sed ēt ipsa
vnctio q̄ est spiritus sctūs: ⁊ ipse vngens q̄ est pr̄: fz il
lud ps. Unxit te deus deus tuus oleo leticie pre ꝯsor-
tibus tuis. Nunc aūt q͛ nomen xp̄i iam est magnum
in gentib' ab ortu solis vsq͛ ad occasum: vt dr̄ Mal.
i. ecclesia vtit̄ forma prius instituta a xp̄o: baptizās in
noīe patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Et tn̄ qcūq͛ in hac
2 forma baptizant: baptizant in noīe eius q̄ est vere fili'
dei: fm̄ illud.i.Jo. vlti. Ut simus in vero filio eius ie-
su xp̄o. Baptizant̄ ēt oēs fideles in noīe xp̄i.i.fide ⁊ cō
fessione noīs xp̄i: fm̄ illud Joel.20. Oīs qcūq͛ inuoca
uerit nomē dn̄i saluus erit. Unde baptizati a xp̄o xp̄ia
ni noīant̄: q͛ vt dr̄ Gal.i. Quotquot in xp̄o baptizati
estis xp̄m induistis. Sic ergo si solius xp̄i passio: si so-
lius xp̄i nomen virtutem confert baptismo ad saluan
dū: verū est ꝓpriū eē xp̄o vt ex eo baptism' hēat scificā
di v̄tutē. Un̄ q̄ hoc alijs attribuit diuidit xp̄m i p̄tes.
ℭ Deinde cū dicit. (Gratias ago deo meo). Excludit
q̄dam suspitionē: q͛ ibi dixerat: nunqd.n.paulus cru
3 cifixus est ꝓ vobis: posset aliqs credere ꝙ ⁊ si non au
ctoritate: ministerio tn̄ plures baptizauerit. Et circa h̄
apl̄s tria facit. Primo gratias agit de hoc ꝙ paucos bapti-
non zauit. Scd̄o q̄busdam paucis noīatis quosdam alios
multos addit ibi. (Baptizaui aūt). Tertio assignat rōnē qua
bapti re nō' multos baptizauerit ibi. (Non.n.misit me de').
zauit Dicit ergo p̄mo. (Gratias ago deo meo ꝙ neminē ve
in co strum baptizaui nisi crispū). De quo Act.18. Crispus
ritho archisinagogus credidit dn̄o: cū oī domo sua. (Et Ga
d̄quo ium) ad quē scribit̄.3. Can̄. Joan. Et q͛ gratiaꝝ actio
grās locum non hz nisi in beneficijs perceptis: ꝯn̄r apl̄s ōn̄
agit. dit qualiter de hoc grās agat cuz subdit. Ne qs dicat
4 ꝙ in noīe meo baptizati estis. Est enim optabile sctis
viris ne ex bonis q̄ ibi faciunt alij sumant occasionem
erroris sui siue pctī. Et q͛ corinthij in eum errorem de
bapti uenerant vt se a suis baptistis noīarent dicēs. Ego sūz
zauit pauli ⁊ appollo: ac si in eoꝝ noībus essent baptizati:
apl̄s ideo gratias agit de hoc ꝙ ꝺ suo ministerio talis error
fami consecutus non fuerit. Et ideo signanter dicit se bapti
liam zasse illos qui ab hoc errore immunes erant.
Ste- ℭ Deinde cum dicit. (Baptizaui aūt ⁊c̄.) Ponit quos
phāe dam alios a se baptizatos: ne in eius verbis aliquid ve
vt hic ritatis minus appareret. Un̄ dicit baptizaui ⁊ domum
insi- .i.familiam Stephane.s.cuiusdam matrone. Et q͛ cir
nuat. ca particularia facta memoria hominum labilis ē: sub
5 dit. Ceterum nescio.i.in memoria non habeo. Si quē
alium baptizauerim in propria persona.
ℭ Deinde cū dicit. (Nō.n.misit ⁊c̄). Assignat rōnē
quare paucos baptizauerit dicens. Non.n.misit me ꝺ
us baptizare: sed euangelizare. ℭ Cōtra qđ vr̄ esse qđ
dr̄ Mat. vltimo. Euntes docete oēs gentes baptizan-
tes eos in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ spūssancti. ℭ Sed dōm ē
ꝙ xp̄s aplōs misit ad vtrūq͛: ita tn̄ ꝙ ipsi ꝑ seipsos pre
dicarent: fm̄ ꝙ ipsi dn̄t Act.6. Nō est equū relinquere
nos verbū dei ⁊ ministrare mensis: baptizarent aūt ꝑ
inferiores ministros: ⁊ hoc idō: q͛ i baptismo nihil ope
rat̄ industria vel v̄tus baptizantis: vn̄ indifferens est
vtrū ꝑ maiorē vel minorē ministrū det̄ baptismus: sed
in p̄dicatione euāgelij multū opat̄ sapiā ⁊ v̄tus p̄dicā
tis: ⁊ idō p̄dicationis offm̄ ꝑ se ipsos aplī tēnt maiores
ministri exercebant: sicut ⁊ de ipso xp̄o dr̄ Jo.4.ꝙ ipse 6
nō baptizabat: sed discipuli eius qui: tn̄ de seipso dicit.
Luc.4. Q͛ ⁊ alijs ciuitatibus opz me euangelizare re
gnum dei: q͛ ideo missus sum. Esa.61. Ad annūciādū
mansuetis misit me. Lectio. III.

On in sapiētia verbi: vt nō eua
cuet̄ crux xp̄i. † Uerbū.n. cru-
cis pereūtibus qdē stultitia est: p°.d. 148.
his aūt q̄ salui fiūt. i. nobis dei
virtus est. Scriptū est. n. Perdā sapiāz sa
pientiū ⁊ prudentiā prudentiū reprobabo:
vbi sapiēs? vbi scriba? vbi inq̄sitor huius se
culi? Nō ne stultā fecit deus sapiam huius 2
mūdi. Nā q͛ in dei sapia nō cognouit mū
dus per sapiam deum, placuit deo per stul-
titiā p̄dicationis saluos facere credentes.
Qm̄ ⁊ iudei signa petunt ⁊ greci sapientiāz
q̄runt. Nos p̄dicamus xp̄m crucifixuz: iu-
deis qdem scandalum: gentibus aūt stulti-
tiam: ipsis autem vocatis iudeis atq͛ gre-
cis xp̄m dei virtutem ⁊ dei sapientiam: q͛a
qđ stultum est dei sapientius est hoībus: ⁊ 3
qđ infirmū est dei fortius est hominibus.
ℭ Postq͛ apl̄s improbauit corinthioꝝ contentionē:
rōne sumpta ex p̄te baptismi: hic excludit eoꝝ conten
tionem rōne sumpta ex p̄te doctrine. Quidā.n.coruz
gloriabant̄ de doctrina pseudo aplōꝝ q̄ ornatis v̄bis
⁊ humane sapientie rōnibus veritatem fidei corrūpe-
bant. Et ideo apl̄s. Primo ostendit hunc modū coue
nientem non esse doctrine fidei. Scd̄o ostendit h̄ mo-
do docendi se vsum apud eos non fuisse.2.ca. ibi. (Et
ego cū venissem ad ⁊c̄.) ℭ Circa p̄m̄ duo facit. Primo
ꝓponit qđ intendit. Scd̄o manifestat ꝓpositum ibi.
(Ut non euacuet̄). Dicit ergo p̄mo: dixi ꝙ misit xp̄s
euāgelizare: nō tn̄ ita ꝙ ego in sapientia verbi euange
lizē.i.in sapia mūdana q̄ verbosos facit inq̄ntum ꝑ eā 4
multis vanis rōnibus hoīes vtunt̄. Ecc.6. Uerba sūt
plurima multū in disputando: hn̄tia vanitatez. ꝓuer.
14. Ubi verba sunt plurima: ibi frequēter egestas. Ut
sapiam verbi noīat rhetoricā q̄ docet ornate loqui: ex
quo alliciunt̄ interdū hoīes ad assentiendū erroribus
⁊ falsitatibus. Un̄ Ro.16. Per dulces sermones sedu
cunt corda innocentiū. Et de meretrice dr̄. ꝓuer.2.in
figura heretice doctrine. Ut eruaris a muliere aliena
⁊ extranea q̄ mollit sermones suos. Sed ꝯ̄ dr̄ Esa.
33. Pplm̄ imprudentē nō videbis.s.in catholica eccle
sia: ⁊ pplm̄ alti sermonis: ita vt nō possis itelligere dis
sertitudinē lingue eius in quo nulla est sapia: sed q͛ in 5
greco ponit̄ logos: qđ rōnē ⁊ sermonē significat: pos
set cōuenientius intelligi sapia verbi.i. hūane rōis: q͛
illa q̄ sunt fidei humanā rōnem excedunt: fm̄ illđ Ec
cle.3. Plurima supra sensum hoīs ostensa sunt tibi.
ℭ Sed ꝯ̄ hoc vr̄ esse ꝙ multi doctores eccl̄ie i doctri
na fidei sapia ⁊ rōnibus humanis ⁊ ornatu verboruz
sunt vsi. Dicit.n. Jero.in epistola ad magnū oratorem
vrbis rome: ꝙ oēs doctores fidei dei i ornatu p̄bie do
ctrinis atq͛ scientijs suos refarserunt libros: vt nesci
as qd in illis p̄m̄ admirari debeas eruditionē seculi an
sciam scripturaꝝ. Et Aug. dicit in.4. de doctrina xp̄ia
na. Sunt viri ecclīastici q̄ diuina eloqa nō solū sapiē-
ter: sed ēt suauiter tractauerūt. Dōm est ergo ꝙ aliud
est docere

a est docere in sapientia verbi quocūq; mō intelligať: ꝛ
aliud vti sapientia verbi in docendo. Jlle in sapia verbi
docet q sapiam verbi accipit ꝓ ꝑncipali radice sue do/
ctrine: ita. s. ꝙ ea solum approbet q̄ verbi sapiam conti
nent: reprobet aūt ea q̄ sapientiam verbi nō hñt: ꝛ hoc
fidei est corruptiuū: vtiť aūt sapientia verbi q supposi
tis vere fidei fundamētis si qua vera in doctrinis pho
rum inueniat in obsequm fidei assumit. Vñ Aug. dic̄
in. 2° de doctrina xp̄iana ꝙ si qua phi dixerūt fidei no
stre accōmoda non solū formidāda nō sunt: sed ab eis
tanq̄ ab iniustis possessoribus in vsum nrum vēdicā
da. Et in. 4. de doctrina xp̄ana dicit. Cū posita sit ī me
dio facultas eloquij q̄ ad ꝑsuadēdum seu praua seu re
cta valēt plurimus: cur nō bonoꝝ studio cōpareť vt mili
tet veritati: si eā mali in vsuz iniquitatis ꝛ erroris vsurpāt.
2 ¶ Deinde cū dic̄. (Ut nō euacueť crux xp̄i). Probat
qd̄ dixerat. Et ꝑmo qdem ex pte mãe. Scd̄o ex pte ip/
soꝝ docentiū ibi. (Uidete enim vocationē vr̄am ꝛc̄.)
¶ Circa ꝑmū tria facit: q: ꝑmo ostendit modū docen
di q est in sapientia verbi nō esse ꝯgruūz fidei xp̄iane.
Scd̄o ꝓbat qd̄ supposuerat ibi. (Uerbum. n. crucis).
Tertio ꝓbationē manifestat ibi. (Qm̄ iudei signa pe
tunt). ¶ Circa primū cōsiderandū est ꝙ ēt in ꝓcessu
doctrinis nō est idē modus ꝯueniens cuilibet doctri/
ne. Unde sermones ſm materiam sunt expetendi: vt
dr̄ in. 1. ethi. Tunc aūt maxime modus aliquis docen
3 di est mãe incongruus qñ p talez modū destruiť id qd̄
est principale in mã illa: puta si qs in rebus itellectua
libus velit metaphoricis demonstrationis vti que nō
transcendū res imaginatas ad quas: nō opꝫ intelligē
tem adduci: vt boetius ostendit in lib. de trinitate. Pri
cipale aūt in doctrina fidei xp̄iane est salus per crucez
xp̄i facta. Unde in scd̄o dicit. Nō iudicaui me scire ali
quid inter vos nisi iesum xp̄m ꝛ hunc crucifixū. Qui
aūt ꝑncipaliter innititur in docēdo sapientie verbi q̄n/
tum in se est euacuat crucē xp̄i. Ergo docere in sapien
tia verbi nō est modus ꝯueniens fidei xp̄iane: hoc est
ergo qd̄ dicit. Ut nō euacueť crux xp̄i. i. ne si in sapien
tia verbi ꝑdicare voluero tollať fides de virtute crucis
christi. Gal. 5. Ergo euacuatum est scandalum crucis
Ps. Qui dicunt exinanite vsq; ad fundamentum ī ea.
4 ¶ Deinde cū dicit. (Uerbuz crucis ꝛc̄.) Probat ꝙ p
doctrinā q̄ est in sapientia verbi crux xp̄i euacueť. Et
circa hoc duo facit. Primo inducit ꝓbationē. Scd̄o as
signat cām dictoꝝ ibi. (Scriptū est enim ꝛc̄.) Dicit er
go ꝑmo: iō dixi ꝙ si p sapiam verbi doctrina fidei ꝓpo
nereť euacuereť crux xp̄i. Uerbū. n. crucis. i. annūcia/
tio crucis xp̄i: stultitia est. i. stultum aliqd videť. Per/
euntibus qdem. i. infidelibus q se ſm mūdū existimāt
sapientes: eo ꝙ ꝑdicatio crucis xp̄i aliqd ꝯtinet qd̄ ſꝫ
humanam sapientiam impossibile vr̄: puta ꝙ de' mo/
riatur: ꝙ oīpotens violentoꝝ manibus subijciať. Cō/
tinet etiam q̄dam que prudentie huius mūdi ꝯtria vi/
dentur: puta ꝙ aliqs nō refugiat confusiones cū pos
5 sit ꝛ aliqua hmōi. Et iō paulo hmōi annunciāti dixit
festus vt legiť. Act. 26. Insanis paule: multe lr̄e ad isa
niam te adducunt. Et ipse paulus dicit infra. 4. Nos
stulti pp xp̄m: ꝛ ne credať re vera verbū crucis stultici
am ꝯtinere: subdit. His aūt q salui fiunt, s. nobis. s. xp̄i
fidelibus q ab eo saluanť ſm illud Mat. 1. ipse. n. saluū
faciet ppl̄m suum a pctis eoꝝ. Uirtus dei est: q: ipsi in
cruce xp̄i mortem dei cognoscunt qua dyabolū vicit ꝛ
mundū Apo. 5. Ecce vicit leo de tribu iuda. Jtem vir
tutem quā in seipsis experiunť dū simul cū christo vi/
tijs ꝛ concupiscētijs moriunť: ſm illud Gal. 5. Qui xp̄i
sunt carnez suā crucifixerunt cū vitijs ꝛ cōcupiscētijs.
Unde in ps. dr̄. Uirgam virtutis tue emittet dominus
ex sion. Luc. 6. Uirtus de illo exhibat ꝛ sanabat oēs. b
¶ Deinde cū dicit. (Scriptum est enim): ostendit ꝓ/
dictoꝝ cām ꝛ ponit primo quare verbū crucis sit ho/
minibus stultitia. Scd̄o ostēdit quare ista stultitia sit
virtus dei his q saluanť ibi. (Nam q: in dei sapientia
ꝛc̄.) ¶ Circa ꝑmum duo facit. Primo inducit aucto
ritatem prenunciantem: qd̄ queriť. Scd̄o ostendit hoc
esse impletum ibi. (Ubi sapiens). ¶ Circa primū con
siderandū ꝙ id qd̄ est in se bonū non pōt alicui stultū
videri nisi ꝓpter defectum' sapientie. Hec est ergo cau
sa quare verbū crucis qd̄ est salutiferū credentibus: q/
busdam vr̄ stultitia: q: sunt ipsi sapientia priuati: ꝛ hͦ ē
qd̄ dicit. Scriptum est. n. Perdā sapientiā sapientuz ꝛ
prudentiam prudentum reprobabo. Pōt aūt hoc su/
2 mi ex duobus locis. Nam in abdia dr̄. Perdam sapiaz
de idumea: ꝛ prudentiā de monte esau. Expressius au
tem habetur Esa. 29. Peribit sapientia a sapientib' ꝛ in
tellectus prudentiū eius absconděť. Differunt aūt sa/
pientia ꝛ prudentia. Nā sapientia est cognitio diuina/
rū reꝝ. Unde ꝑtinet ad cōtemplationem. Job. 28. Ti/
mor dei ipsa est sapia. Prudentia vero ꝓprie est cogni
tio reꝝ humanaꝝ. Unde dr̄ prouer. 10. Sapientia est
viro prudentia: q: s. scientia humanaꝝ reꝝ dr̄. Unde
ꝛ phs. 6. ethi. dicit ꝙ prudentia est recta rō agibilium:
ꝛ sic prudentia ad rōnem ꝑtinet. Est aūt ꝯsiderandūz
ꝙ hoīes q̄ntūcunq; mali non totaliter donis dei ꝑuan
tur: nec in eis dona dei reprobanť: sed in eis reprobať
ꝛ ꝑditur qd̄ ex eoꝝ malicia ꝓcedit. Et ideo nō dic̄ sim 3
pliciter perdaz sapiam: q: ois sapientia a domino deo
est: vt dr̄ Esa. 29. Si ꝑdam sapientiam sapientū. i. quā
sapientes huius mūdi adinuenerunt sibi ꝯ veraz sapi
entiam dei: q: vt dr̄ Jac. 3. Nō est ista sapientia desursū
descendens: sed terrena aialis dyabolica. Similiter nō
dicit reprobabo prudentiā: Nam verā prudentiam sa
pientia dei docet: sed dicit. Prudentia prudentū. i. quā
illi q se prudentes estimant in rebus mundanis prudē
tiā reputant: vt. s. bonis huius mundi inhereant. Uel
q: vt dr̄. Ro. 8. Prudētia carnis mors est. Et sic ꝓpter
defectum sapientie reputant impossibile deū hoīez fie
ri: mortem pati ſm humanam nām: ꝓpter defectū au
tem prudentie reputant incōueniēs fuisse ꝙ hō susti/
neret crucē confusione contempta: vt dicit. Heb. 12.
¶ Deinde cū dicit. (Ubi sapiens ꝛc̄.) Ostēdit esse im 4
pletum qd̄ de reprobatione humane sapiētie ꝛ prudē
tie fuerat ꝓbatū. Et primo ponit medium sub interro
gatione. Scd̄o conclusionem infert ibi. (Nonne stul
tum ꝛc̄.) Dicit ergo ꝑmo. (Ubi sapiens). q. d. nō inue
nitur in congregatione fidelium q saluať: per sapiētez
intelligit illū q secretas nature cās scrutatur. Esa. 19.
Quō dicetis pharaoni filius sapientū ego. Et hoc re/
fertur ad gentiles q huius mundi sapientie studebāt.
Ubi scriba. i. peritus i lege: ꝛ hoc referť ad iudeos: q̄si
diceret non est in cetu fidelium. Jo. 7. Nunqd ex prin/
cipibus aliquis credidit in eum. Ubi conqsitor huius
secul' q. s. per prudentiam exqrit que sit conuenientia
vite huane i rebus huius seculi: q̄si dicat: nō inueniť 5
inter fideles: ꝛ hͦ referť ad vtrosq;. s. iudeos ꝛ gētiles.
Baruch. 3. Filij agar q exqsierunt prudentiā q̄ de ter/
ra est. Uidetur autem apostolus hanc interogationez
sumere ab eo qd̄ dr̄ Esa. 33. Ubi est litteratus ꝓ quo
sapientem. Ubi est verba legis ponderās pro quo po
nit scribam. Ubi est doctor paruuloꝝ: pro quo ponit ī
quisitorem huius seculi: q: paruuli maxime solent in/
strui de his que pertinent ad disciplinā moralis vite.
¶ Deinde cū dicit. (Nōne stultaz fecit ꝛc̄.) Infert cō
clusionē sub interrogatione: quasi dicat: cum illi q sa/
pientes mundi reputanť a via salutis defecerint: nō/

c ne deus sapientiam huius mūdi fecit stultam.i.demō
strauit esse stultam: dū illi q in hac sapientia pollebāt
tam stulti inuenti sunt: vt viā salutis non acciperēt. Je
re.10.7.51. Stultus factus ē omnis hō a scia sua. Esa.
47. Sapientia tua ꝛ scia tua hec decepit te. Pōt autē
ꝛ aliter intelligi qḋ dictum est ac si diceret. Perdā sapi
entiam sapientum ꝛ prudentiam prudentū reproba-
bo.i.eligam eā in primis meis predicatoribus ſm illḋ
Proue.30. Uisio quā locutus est vir cū quo est deus:
ꝛ infra. Stultissimus sum viroꝝ: ꝛ sapientia hoiuꝫ nō
est mecum. Ubi sapiens: quasi dicat inter pdicatores fi
dei non inuenit. Mat.11. Abscondisti hec a sapiētibus
ꝛ prudentibus ꝛ reuelasti ea paruulis. Nōne de⁹ stul
tam fecit.i.demonstrauit. Sapientiam huius mundi:
faciendo quod ipsis impossibile reputabatur.s. dictuꝫ
esse hominem mortuum resurgere: ꝛ alia huiusmodi.
¶ Deinde cum dicit. (Nā qꝛ in dei sapientia ꝛc̃.) As
signat rōnem quare per pdicationis stultitiam saluen
tur fideles: ꝛ hoc est q dum dictū est q verbū crucis
pereuntibus qdem stultitia est: virtus vero saluatiōis
credentibus. Nam placuit deo p stultitiam predicatio
nis: idest per pdicationem quā humana sapientia stul
tam reputat. Saluos facere credentes: ꝛ hoc ideo: qa
mundus.i.mundani non cognouerunt deū per sapiē
entiam ex rebus mundi acceptā: ꝛ hoc in dei sapiētia.
Diuina.n.sapientia faciens mūdum sua iudicia in re-
bus mundi instruit: ſm illud Eccl.1. Effudit illā super
omnia opa sua: ita q ipse creature per sapiaꝫ dei facte
se habent ad dei sapiam: cuius iudicia gerunt: sic ver-
ba hoīs ad sapiam eius quā significant. Et sicut disci-
pulus puenit ad cognoscendū magistri sapiam p v̄ba
que ab ipso audit: ita homo poterat ad cognoscendum
dei sapientiam p creaturas ab ipso factas inspiciendo
peruenire: ſm illud Ro.1. Inuisibilia dei p ea q̄ facta
sunt intellecta conspiciunt. Sed hō ppter sui cordis
vanitatē a rectitudine diuine cognitionis deuiauit: vn̄
dr̄ Jo.1. In mundo erat ꝛ mundus p ipsum factus est
ꝛ mundus eū nō cognouit. Et iō deus per qdam alia
ad sui cognitionē salutiferam fideles adduxit: que i ip
sis rōnibus creaturaꝝ non inueniunt: pp qḋ a mūda
nis hoibus: q solas humanaꝝ reꝝ cōsiderant ratiōes:
reputantur stulta. Et hmōi sunt fidei documenta. Et
est simile sicut si aliqs magister cōsiderans sensum su
um ab auditoribus non accipi p verba q̄ protulit: stu
det aliis v̄bis vti: p q̄ possit manifestare q̄ hꝫ in corde.
¶ Deinde cū dicit. (Quoniam ꝛ iudei ꝛc̃.) Manife
stat pbationem pmissoꝝ. Et pmo q̄ntum ad id qḋ
dixerat verbū crucis pereuntibus stultitia est. Secun
do q̄ntum ad id qḋ dixerat. (His q salui fiunt virt⁹ dei.
Ipsis aūt vocatis ꝛc̃.) ¶ Circa pmum duo facit. Pri-
mo ponit pereuntiū differens studiū ꝛ intentionē. Se
cundo ex hoc rōnē assignat eius qḋ dixerat ibi. (Nos
aūt predicamus xp̄m). Pereuntiū aūt.i.infidelium q-
5 dam erant iudei qdam gentiles. Dicit ergo dictum est
q verbum crucis pereūtibus est stultitia: ꝛ hoc ideo
qm̄ iudei signa petunt erant enim iudei cōsueti diui-
crux nitus instrui: ſm illud Deu.32. Erudiuit eū ꝛ docuit.
xp̄i Que qdem doctrina cum esset a deo p multa mirabi-
quō lia manifesta: ſm illud ps. Fecit mirabilia in terra egy
dicit pti. Et ideo ab afferentibus q̄cunqꝫ doctrinā signa q̄
stulti rebant: ſm illud Math.12. Magister volumus a te si
tia gnum aliqḋ videre. Et in ps. dr̄. Signa nostra non vi
apud dimus. Sed greci sapientiam querūt: vtpote in studio
iude sapientie exercitati: sapientiam dico q̄ p rōnes rerum
os. mūdanaꝝ accipit: de qua dicitur Hie.9. Non gloriet
sapiens in sapientia. Per grecos autē omnes gentiles
dat intelligere: qui a grecis mundanā sapientiam acce

perunt. Querebant igit sapientiam volentes oēm do d
ctrinam eis ppositā ſm regulā huāne sapie iudicare.
¶ Deinde cōcludit quare v̄buꝫ crucis sit eis stultitia
dicens. (Nos aūt predicamus xp̄m crucifixum): ſm
illud infra.ca.11. Mortem dn̄i annunciabitis donec ve
niat. (Judeis scandalū): qꝛ.s.desiderabant virtutē mi
racula facientem: ꝛ videbant infirmitatem crucem pa
tientem: nā vt dicit.2.Cor.vlti. Crucifixus ex infirmi-
tate. (Gentibus aūt stultiam): qꝛ contra rationem hu
mane sapientie videt q deus moriatur: ꝛ q homo iu
stus ꝛ sapiens se voluntarie turpissime morti exponat.
¶ Deinde cū dic̃. (Ipsis aūt vocatis). Manifestat qḋ 2
dixerat. His aūt q salui fiunt virtus dei est. Et pmo ma
nifestat hoc. Scḋo rōnem assignat ibi. (Qꝛ qḋ stultuꝫ
ꝛc̃.) Dicit ergo primo dictum est q predicamus xp̄m
crucifixum iudeis scandalum ꝛ gentibus stultitiā: sed
predicamus xp̄m dei virtutē ꝛ dei sapientiaꝫ ipsis vo
catis iudeis ꝛ grecis.i.his q ex iudeis ꝛ gentilibus ad
fidē xp̄i vocati sunt: q in cruce xp̄i recognoscunt dei v̄
tutem: per quā ꝛ demones superant ꝛ pctā remittunt
ꝛ hoies saluant. ps. Exaltare dn̄e in virtute tua. Et s
dicit ꝯ scandaluꝫ iudeoꝝ: qui de in infirmitate xp̄i scā
dalizabant: ꝛ recognoscūt in cruce dei sapientiā: inq̄n- 3
tum p crucē cōuenientissimo mō humanum genus li
berat. Sap.9. Per sapiam sanati sunt qcunqꝫ placue-
runt tibi a pn°. Dr̄ aūt dei v̄t⁹ ꝛ dei sapia p q̄ndā appro
priationē: virtus qdem inq̄ntum p eum pater oia opa
tur. Jo.1. Oia per ip̄m facta sunt. Sapia v̄o inq̄ntū ip̄ꝫ
verbuꝫ qḋ est filius nihil est aliud q̄ sapia genita vel
cōcepta. Ecc.24. Ego ex ore altissimi pdij pmogenita
ante oēm creaturā. Nō aūt sic est intelligēdū q deus
pr̄ sit fortis ꝛ sapiens v̄tute: aut sapia genita: qꝛ vt Au
gu. pbat.6.de trinitate: sequeret q pater hēret esse a fi
lio: qꝛ hoc est deo esse qḋ fortem ꝛ sapientem esse.
¶ Deinde cū dicit. (Qꝛ qḋ stultuꝫ est dei). Assignat
rōnem eius qḋ dixerat dicens quō id qḋ est infirmū ꝛ
stultū possit esse virtus vel sapia dei: qꝛ qḋ stultū ē dei
sapientius est hoibus.q.d. Jam aliqḋ diuinum dr̄ esse 4
stultū: non: qꝛ deficiat a sapia: sed qꝛ superexcedit sapiaꝫ
humanam. Hoies.n.quidā ꝯsueuerunt stultū reputa-
re quod eoꝝ sensum excedit. Ecc.3. Plurima sup sen-
sum hoīs ostensa sunt tibi. Et qḋ infirmū est dei: forti
us est hoibus: qꝛ.s.nō dr̄ aliquid infirmū in deo p defe
ctum virtutis: sed p excessum humane virtutis: sicut
etiā dr̄ inuisibilis inq̄ntum excedit sensum humanuꝫ:
Sap.12. Uirtutem ostendis tu qui nō crederis esse in
virtute consumatus: q̄uis hoc possit referri ad incar-
nationis mysteriū: qꝛ id qḋ reputat stultum ꝛ infirmū
in deo ex pte nāe assumpte transcendit oēm sapiam ꝛ 1.d.
virtutem. Exo.15. Quis similis tui in fortibus domine. 41.ar
Lectio. IIII. ti.p°

V Idete enim vocationē vestraꝫ 4°.
fratres: qꝛ non multi sapiētes 5
ſm carnē: nō multi potētes: nō
multi nobiles: sed q̄ stulta sunt
mūdi elegit deus vt cōfundat fortia ꝛ igno
bilia mundi ꝛ contemptibilia elegit deus: ꝛ
ea que non sunt: vt ea que sunt destrueret:
vt glorietur ois caro in conspectu eius. Ex
ipso autem vos estis in xp̄o iesu: q factus ē
nobis sapientia ꝛ iustitia ꝛ sanctificatio: ꝛ
redemptio vt quemadmodum scriptū est: Hier.
qui gloriatur in domino glorietur. 9.
¶ Supra ondit aplus q modus docēdi qui est in sa
pientia

pientia verbi nō cōuenit doctrine christiane rōne ma
terie q̄ est ipsa crux xp̄i: hic ostendit ꝙ predictus docē
di modus non cōuenit doctrine xp̄iane rōne doctorū
ſm illud. Prouer. 26. In derisum est in ore stulti para
bola. Et Ecc. 21. Ex ore fatui reprobabit parabola. Quia
igit̄ p̄mi doctores fidei nō fuerūt sapiētes sapia carna
li nō erat eis conueniens vt in sapientia verbi docerēt.
¶ Circa hoc ergo duo facit. Primo ostendit quō p̄mi
doctores fidei in rebus hūanis defectū patiebant. Se
cundo ōndit quō talis defectus est in eis p xp̄m supple
tus ibi. (Ex ipso aūt vos estis). ¶ Circa p̄m tria facit.
Primo excludit a fidei p̄mis doctoribus excellentiam
secularē. Scōo astruit eoꝝ abiectionē q̄tū ad sclm ibi.
2 (Sed q̄ stulta sunt mūdi). Tertio rōnem assignat ibi.
(Ut non glorieẗ). Dicit ergo primo: dictū est ꝙ stultū
dei sapientius est hoibus: ⁊ h̄ cōsiderare potestis in ipsa
vestra cōuersione. Uidete. n. i. cōsiderate vocationem
vestram: quō. s. vocati estis: nō. n. p vos ipos accessistis:
sed ab eo vocati. Ro. 8. Quos p̄destinauit hos ⁊ voca
uit. i. Pe. 2. de tenebris vos vocauit in admirabile lum̄
suum. Inducit aūt eos vt ꝯsiderent modū sue vocatio
nis q̄tū ad eos p quos vocati sunt: sicut Esa. 51. dr̄. At
tendite ad abrahā prēm vr̄m ⁊ ad sarā q̄ genuit vos
a qbus vocationis ministris p̄mo excludit sapiam cū
dicit. Quia nō multi eoꝝ p quos vocati estis sapiētes sꝫ
carnē. i. in carnali sapientia ⁊ terrena. Jac. 3. Nō ē ista
3 sapientia desursū descendēs: sed terrena aialis dyabo
lica. Baruch. 3. Filij agar exq̄sierunt sapiam q̄ de terra
est. Dicit nō: q2 aliqui pauci erant ēt in sapia mūdana
instructi sicut ipse ⁊ barnabas: velut moyses in veteri
testō: de quo dr̄ Act. 7. ꝙ eruditus erat moyses in om
ni sapientia egyptioꝝ. Scōo excludit secularem potē
tiam cum dicit. (Nō multi potentes). s. ſm seculū. Uñ
⁊ Jo. 7. dr̄. Nunqd aliqs ex p̄ncipibus credidit in eū.
Et Baruch. 3. dicitur. Ubi sunt p̄ncipes gentiū exter
minati sunt ⁊ ad inferos descenderūt. Tertio excludit
excellentiam generis cū dicit. (Non multi nobiles): ⁊
aliq inter eos nobiles fuerūt sicut ipse paulus qui in
ciuitate romana se natum dicit. Act. 22. ⁊ Ro. vlt. de
quibusdam dicit. Qui sunt nobiles in apostolis.
4 ¶ Deinde cū dic̄. (Sed q̄ stulta sunt ⁊c.) Ponit ecō
uerso eoꝝ abiectionē q̄tum ad mūdum. Et p̄mo defe
ctum ꝯrium sapie cum dicit. Que stulta sunt mūdi. i.
eos q ſm mundū stulti videbant elegit deus ad p̄dica
tionis offm̄. s. piscatores illiteratos: ſꝫ illud Act. 4. Cō
perto ꝙ hoies essent sine lr̄is ⁊ ideote admirabantur.
Esa. 33. Ubi est lr̄atus: vbi verba legis ponderans. Et
hoc vt cōfundat sapientes. i. eos q de sapientia mundi
cōfidunt: dū ipsi nō cognouerunt q̄ sunt simplicibus
reuelata. Mat. 11. Abscondisti hec a sapiētibus ⁊ pru
dētibus ⁊ reuelasti ea paruulis. Esa. 19. Ubi sunt nūc
sapientes tui annūciēt tibi. Scōo ponit defectū ꝯrium
potentie dicēs. (Et infirma mūdi). i. hoies impotētes
ſm mundū: puta rusticos ⁊ plebeios: elegit deus ad p̄
dicationis offm̄. In cuius figura dr̄. 3. Re. 20. Ego tra
5 dens eos in manu tua perpedisse quos p̄ncipiū puin
ciaꝝ. Et puer. 9. dr̄ ꝙ sapia misit ancillas vt vocarēt
ad arcē. In vtrisqꝫ aūt p̄moꝝ p̄dicatoꝝ infirmitas de
signaẗ. Et hoc ideo vt confundat fortia. i. potētes hu
ius mūdi. Esa. 2. Incuruabit ois sublimitas hoium ⁊
humiliabit altitudo viroꝝ. Tertio ponit defectū ꝯri
um nobilitati in quo pñt tria cōsiderari. Primo qdem
claritas gl̄ie: quā ꝓpm nomē nobilitatis designat. Et
ꝯ hoc dicit: ⁊ ignobilia mūdi. i. q ſm mūdū sunt igno
biles infra. 4. Uos nobiles: nos aūt ignobiles. ¶ Se
cundo circa nobilitatē ꝯsiderant honor ⁊ reuerentia
que talibus exhibent: ⁊ ꝯ hoc dic̄. (Et cōtēptibilia). i.

elegit xp̄us nō sapientes: neqꝫ scientes: sꝫ stulta ⁊ ignobilia.

hoies ꝯtemptibiles in hoc mundo elegit deus ad pre
dicationis officium: ſm illud ps. Facti sumus oppro
briū vicinis nostris: ⁊ his q i circuitu nr̄o sūt. ¶ Ter
tio in nobilitate ꝯsideraẗ magna opinio quā homines
de eis hñt. Et ꝯ hoc dicit: ⁊ ea q̄ non sunt. i. q̄ nō vidē
tur esse in seculo: elegit deus ad p̄dicatiōis offm̄ Job.
30. Quoꝝ virtus manuum erat mihi p nihilo ⁊ vita
ipsa putabant indigni. Et hoc iō vt destrueret ea que
sunt. i. eos q in hoc mūdo aliqd eē videnẗ. Esa. 23. Do
minus exercituū cogitauit hoc vt detraheret supbiam
ois gl̄ie ⁊ ad ignominiā ōducēt vniuersos inclitos terẗ.
3 ¶ Deinde assignat cām dictoꝝ dicens. (Iō nō elegit
in sclo excellētes sed abiectos). Ut non glorieẗ ois ca
ro ⁊c̄. i. vt nullus p quacūqꝫ carnis excellētia gl'ietur
per cōparationē ad dn̄m. Jere. 9. Non glorietur sapiēs
in sapientia sua ⁊ nō glorieẗ fortis in fortitudine sua: ⁊
non glorieẗ diues in diuitijs suis. Ex hoc. n. ꝙ deus mū
dum sue fidei subiecit: nō per sublimes in mundo siue
in seculo: sed p abiectos: non pōt gloriari hō ꝙ p ali
quā carnalē excellentiā saluatus sit mūdus. Uidereẗ
aūt nō esse a deo excellentia mūdana: si deus nō vtere
tur ad suū obsequm. Et iō in p̄ncipio qdē paucos: po
stremo vō plures seclr̄ excellentes deus elegit ad p̄di
catiōis offm̄. Uñ in glo. dr̄ ꝙ nisi fidelr̄ p̄cederet pisca
tor non humilr̄ seq̄retur orator ⁊ ēt ad gloriam dei ptī
net dum per abiectos sublimes in seculo ad se trahit.
¶ Deinde cū dicit. (Ex ipso aūt vos estis) ne p̄dicato
res fidei tāqꝫ non excellentes: sed abiecti in seculo con
temnerent: ostēdit quō deus p̄dictū defectū in eis sup
plet. ¶ Et circa hoc tria facit. Primo ostēdit cui sit at
tribuenda salus mūdi q̄ predicatoꝝ ministerio facta ē
dicens. Dictū est ꝙ vocati estis non per excellentes: sꝫ
per abiectos in seculo: ex quo pꝫ ꝙ vestra cōuersio nō
est hoi attribuenda sed deo. De hoc est qđ dicit. Ex ip
so aūt. i. ex v̄tute dei. Uocati estis in christo iesu idest
ei iuncti ⁊ incorporati per gratiam. Ephe. 2°. Ipsius
. n. factura sumus creati in christo iesu in opib' bonis.
4 ¶ Deinde ōndit quō deus p̄dictos defectus in p̄dica
toribus suis supplet p xp̄m. Et p̄mo q̄tū ad defectū
sapie cū dicit. Qui. s. xp̄s factus est nobis p̄dicātibus
fidē ⁊ p nos oibus fidelib' sapia: q2 ei inherēdo q ē dei
sapia: ⁊ pticipādo ipm p grām sapientes facti sumus ⁊
hoc a deo q nobis xp̄m dedit ⁊ nos ad ipm traxit ſꝫ il
lud Jo. 6. Nemo pōt venire ad me nisi pater q me mi
sit traxerit eū. Deut. 4. Hec est vestra sapia ⁊ intellect'
corā populis. ¶ Scōo q̄tū ad defectū potētie dicit: ⁊
iustitia q̄ pp sui fortitudinē thoraci cōparaẗ. Sap. 5.
Induet p thorace iustitiā. Dr̄ aūt xp̄s nobis factus iu
stitia inq̄tū p eius fidē iustificamur ſm illud. Ro. 3.
Iustitia aūt dei p fidē xp̄i iesu. ¶ Tertio q̄tū ad defe
ctum nobilitatis subdit ⁊ sanctificatio ⁊ redēptio. Sā
ctificamur. n. p xp̄m inq̄tū p eū deo cōiūgimur i quo
5 consistit vera nobilitas ſm illud. i. Re. 2. Quicūqꝫ ho
norificauerit me glificabo eū: q aūt ꝯtēnunt me erunt
ignobiles. Uñ dr̄ Heb. vlti. Jesus vt sctificaret p suum
sanguinē ppl'm extra portā passus est. Fact' est aūt nobis
redēptio inq̄tū p ipm redēpti sumus de seruitute pctī
in quo v̄a ignobilitas ꝯsistit. Uñ in ps. dr̄. Redemisti
me deus v̄itatis. ¶ Tertio assignat dictoꝝ cām cum
dicit. (Ut quēadmodū scriptū est). Hie. 9. Qui aūt glo
riaẗ in duo glorieẗ: vbi nostra lr̄a hꝫ. In hoc glorieẗ q
gloriaẗ scire ⁊ nosse me. Dicit. n. salus hois non pueīt
ex aliqua excellentia humana: sed ex sola virtute diui
na non debetur homini gloria sed deo: ſm illud psal.
Non nobis domine nō nobis: sed nomini tuo da glo
riam Eccl. vltimo. Danti mihi sapientiam dabo gl'ias.

CAP. II. Lectio. I.

T Ego cũ veniſſem ad vos fra/
tres veni nõ in ſublimitate ſer/
monis aut ſapie annũcians vo
bis teſtimõiũ xpi. † Nõ.n.iudi
caui me ſcire aliqd inter vos niſi ieſuz xpm
⁊ hunc crucifixũ. Et ego in infirmitate ⁊ ti/
more ⁊ tremore multo fui apud vos: ⁊ ſer/
mo meus ⁊ pdicatio mea non in pſuaſibili
2ª 2ᵉ. bus humane ſapientie verbis: ſed in oſten
q.45. ſione ſpũs ⁊ virtutis: vt fides veſtra nõ ſit
ar.5. pᵐ. in ſapientia hoium: ſed in virtute dei. † Sa
2 pientiã aũt loquimur inter pfectos. Sapiaz ve
ro nõ huius ſeculi: neqꝫ pncipiũ huius ſe/
culi: q deſtruunẽ: ſed loquimur dei ſapientiã
in myſterio que abſcondita eſt: quã prede/
ſtinauit deus ante ſecula in gloriam nr̃am.
¶ Poſtq̃ apl's oſtendit qs ſit cõueniens modus do/
ctrine xpiane: hic oſtendit ſe illum modũ obſeruaſſe.
¶ Et circa hoc tria facit. Primo oñdit ſe nõ fuiſſe vſuz
apud eos aliqua excellẽtia ſclari. Scdo oñdit apd qs
excellẽtia ſpũali vtaẽ ibi. (Sapiam aũt loquimur inter
pfcos ⁊c̃.) Tertio rõnẽ aſſignat ibi. (Que ẽt loquimur
⁊c̃.) ¶ Circa pᵐ tria facit. Primo dic̃ q nõ oñdit apd
eos excellẽtiã ſclaris ſapie. Scdo q nõ ptendit excel/
lentiã potẽtie ſclaris ibi. (Et ego in infirmitate). Ter
tio nõ ptẽdit excellẽtiã eloquẽtie ibi. (Et ſermo meꝰ)
¶ Circa pmũ duo facit. Primo pponit qd intendit
Scdo rõnẽ aſſignat ibi. (Nõ.n.iudicaui). Dic̃ ergo p
mo: q2 dictũ eſt q xps miſit me euangelizare nõ in ſa/
pientia verbi: ⁊ q nõ ſunt multi ſapientes. Et ego frã
tres cũ nõ ſapiam ſclarez habeã ſm illud .2. Cor. xi. Et
ſi imperitus ſermõe: ſed nõ ſcia. Cũ veniſſem ad vos cõ
uertendos ad xpm: vt habeẽ Act.18. Ueni enũciãs vo
4 bis teſtimoniũ xpi: ſm illd Ac.4. Uirtute magna red
debant apli teſtimoniũ reſurrectiõis dñi nr̃i ieſu xpi: ⁊
h nõ in ſublimitate ſermonis aut ſapie. Attẽdiẽ aũt ſu
blimitas ſapie i cõſideratiõe aliquoꝝ ſublimiũ ⁊ eleua
toꝝ ſupra rõnẽ ⁊ ſenſuz hoiuz. Ecc.24. Ego in altiſſi/
mis habitaui. Sublimitas aũt ſermõis põt referri vel
ad verba ſignificantia ſapie cõceptiones: ſm illud Ec.
vlti. Uerba ſapientũ quaſi ſtimuli: ⁊ quaſi claui in al/
tum defixi. Uel ad modũ rõcinãdi p aliquas ſubtiles
vias. Nã in greco habeẽ logos qd eſt verbũ: ⁊ rõnẽ ſi
gnificat: vt Hie. dicit. Hoc aũt dicit apl's: q2 fidez xpi p
hmõi ſublimitates ſermonis aut ſapie cõfirmare nole
bat. pmi Re.2. Nolite multiplicare ſublimia.
5 ¶ Deinde huius rõnez aſſignat dicens. (Nõ.n.iudi/
caui me ſcire aliqd niſi xpm ieſum). Nõ.n. ad h opus
erat vt ſapiam oſtentaret: ſed vt demonſtraret virtutez
ſm illud .2. Cor.4. Non.n. pdicamus nõſmetipſos: ſed
ieſum xpm. Et iõ ſolum vtebaẽ his q̃ ad demonſtran
dam virtutẽ xpi ptinebant: exiſtimans ſe ac ſi nihil ſcĩ
ret q̃ ieſum xpm. Hier.9. In hoc gloriẽ q gloriaẽ ſci/
re ⁊ noſſe me. In xpo aũt ieſu: vt dr̃ Col.2. ſunt oẽs the
ſauri ſapie ⁊ ſcie dei abſconditi. Et q̃tum ad plenitu/
dinẽ deitatis: ⁊ q̃tum ad plenitudinem ſapie ⁊ grẽ: ⁊
ẽt q̃tum ad pfundas incarnationis rõnes: q̃ in apl's
cis nõ annunciauit: ſed ſolũ ea q̃ erant manifeſtiora ⁊
inferiora in xpo ieſu. Et ideo ſubdit. Et hũc crucifixũ
q.d. ſic vobis me exhibui ac ſi nihil aliud ſcirẽ q̃ cru
cem xpi. Unde Gal. vlt. dicit Mihi abſit gloriari niſi
in cruce dñi noſtri ieſu xpi. Quia igitur per ſapientiã
verbi euacuet̃ crux chriſti vt dictũ eſt: ideo ipſe apo

ſtolus non venerat in ſublimitate ſermonis aut ſapie.
¶ Deinde cũ dicit. (Et ego in infirmitate ⁊c̃.) Oſten
dit q nõ ptenderit apud eos potentiã: ſed potius cõtra
riũ ⁊ foris ⁊ intus. Unñ q̃tum ad id qd foris eſt dicit.
(Et ego fui apud vos infirmitate). i. tribulatiões apd
vos patiẽs Gal.4. Scitis q2 p infirmitatẽ carnis euã/
gelizaui vobis iã pdem. Ps. Multiplicate ſunt infirmi
tates mee. Quãtũ vo ad id qd intus eſt dicit. Et timo
re. ſ. de malis iminẽtibꝰ. Et tremore: i. q̃tũ. ſ. timor iteri
or redũdat ad corpꝰ .2. Cor.7. Foris pugne: itꝰ timores.
2 ¶ Deinde cũ dicit. (Et ſermo meus). Oſtendit q nõ
ptenderit apud eos excellentiam eloquẽtie. ¶ Et cir
ca hoc tria facit. Primo excludit idebitũ modũ pdicã
di dicens. Et ſermo meus: quo. ſ. priuatim ⁊ ſingulari
ter aliquos inſtruebaz. Ephe.4. Ois ſermo malus ex
ore vr̃o non pcedat: ſed ſi qs bonus eſt ad edificatio/
nem fidei. (Et pdicatio mea) qua. ſ. publice docebam.
Non fuit in vbis pſuaſibilibus humane ſapie). i. per
rhetoricã q̃ cõponit ad pſuadendũ: vt. ſ. ſupra dixi q
non fuit intentionis q ſua pdicatio nitteret pbicis rõ
3 nibus: ita nũc dicit non fuiſſe ſue intentionis niti rhe/
toricis pſuaſionibus. Eſa.33. Pplm impudentẽ non
videbis pplm alti ſermonis: ita vt non poſſis intellige
re diſertitudinez lingue eius in quo nulla eſt ſapiẽtia.
¶ Scdo oñdit debitũ modũ quo vſus fuit in pdican
do dicens. Sermo meus fuit in oſtenſione ſpũs ⁊ vir
tutis: qd qdem põt intelligi dupl'r. Uno mõ q̃tuz ad
hoc q credẽtibus pdicationi eius dabaẽ ſpũs ſctũs: ſꝫ
illud Act.10. Adhuc loqñte petro vba hec cecidit ſpi/
ritus ſctũs ſup oẽs q audiebant verbũ. Siſr ẽt ſuã pdi
catione cõfirmabat faciendo virtutes. i. miracula ſm il
lud. Mar. vlti. Sermonẽ cõfirmãte ſequẽtibus ſignis.
Unñ gal.3. Qui tribuit vob ſpm ⁊ opaẽ in vobis. Alio
mõ põt intelligi q̃tuz ad hoc q ipſe p ſpm ſeqbaẽ qd
ſublimitas ⁊ affluentia doctrine oñdit .2. reg.23. Spũs
dñi locutus eſt p me. Et .2. Cor.4. Habentes eundem
ſpm fidei credimus pp qd ⁊ loquimur. Cõfirmat ẽt ſuaz
4 pdicationẽ oñdendo in ſua cõuerſatione multa opa vir
tuoſa .i. theſ.2. Uos.n. teſtes eſtis ⁊ deus q̃ ſancte ⁊ iu
ſte ſine q̃rela vobis q credidiſtis affuimus. ¶ Tertio
aſſignat rõnẽ dictoꝝ dicẽs. (Ut fides vr̃a non ſit in ſa
pientia hoium). i. non innitaẽ ſapie humane q̃ plerũ/
qꝫ decipit hoies ſm illd. Eſa.47. Sapia tua ⁊ ſcia tua
hec decipit te. Sed in virtute dei: vt. ſ. virtuti diuine fi
des innitaẽ ⁊ ſic nõ poſſit deficere. Ro.1. Nõ erubeſco
euangeliũ: virtus enim dei eſt in ſalutẽ omni credẽti.
¶ Deinde cuz dicit. (Sapiam loquimur ⁊c̃.) Oſtendit
apud quos excellentia ſpũalis ſapie vtaẽ. Et pmo p/
ponit qd intendit. Scdo manifeſtat ppoſitũ ibi. (Sa
5 pientiaz vo). Dicit ergo apud vos ſolũ xpm crucifixũ
pdicaui. Sapiam aũt. i. pfundã doctrinã loquimur iter
pfectos. Dñr aũt aliq pfecti dupl'r. Uno mõ ſm intelle
ctum. Alio mõ ſm voluntatẽ: hec.n. inter potẽtias aie
ſunt pprie hois: ⁊ iõ ſm eos cõpz hois pfectionẽ conſi
6 derari. Dñr aũt pfecti intellectu illi quoꝝ mẽs eleuata
eſt ſup oĩa carnalia ⁊ ſenſibilia: q ſpũalia ⁊ intelligibi/
lia capere põſſũt: de qbus dr̃ Heb.5. Perfectoꝝ eſt ſolidꝰ
cibus coꝝ q p cõſuetudinẽ exercitatos hñt ſenſus ad
diſcretionẽ mali ⁊ boni. Perfecti aũt ſm volũtatẽ ſũt
quoꝝ volũtas ſup oĩa tpalia eleuata ſoli deo inhereret ⁊
eius pceptis. Unñ Mat.5. ppoſitis dilectõis mãdatis
ſubdiẽ. Eſtote pfecti ſicut ⁊ pater veſter celeſtis pfectꝰ
eſt: q2 igiẽ doctrina fidei ad hoc ordinaẽ vt fides p di/
lectionem operetur: vt habetur Gal.5. Neceſſe eſt eũ
qui in doctrina fidei inſtruiẽ non ſolum ſm intellectũ
bñ diſponi ad capiendũ ⁊ credẽdũ: ſed ẽt ſm volũtatẽ
⁊ affectum bñ diſponi ad diligẽdum ⁊ operandum.

a ¶ Deinde cū dicit.(Sapiam v̄o 7c̄.)Exponit qualis
sit sapia de qua mētionē fecit. Et p̄mo ponit expositio
nē. Scd̄o rōnez expōnis ɔfirmat ibi. (Quā nemo p̄n
cipū 7c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo expōit q̄lis sit
ista sapia p cōpationē ad īfideles. Scd̄o p cōparationez
ad fideles ibi.(Sed loqmur dei sapiam 7c̄.)Dicit er-
go p̄mo dictū est q̄ sapiam loqmur inter pfectos. Sa
pientiā v̄o dico nō huius sc̄li .i. de rebus sclaribus: vel
q̄ est p rōnes hūanas: neq̄ ēt p̄ncipū huius sc̄li 7 sic
sepat eā a sapia mūdana 7 q̄ntum ad modū 7 māṁ in
quirendi 7 q̄ntum ad actores q sunt p̄ncipes huius se
culi qd̄ pōt intelligi de triplici gn̄e p̄ncipū f̄m triplicē
sapiam hūanā. ¶ Primo pn̄t dici p̄ncipes huius sc̄li
2 reges 7 potētes sclares f̄m illud p̄s. Principes cōuene
rūt i vnū aduersus dn̄z 7 aduersus xp̄z eius. A qb⁹ p̄n
cipib⁹ vēit sapia hūana7 legū p q̄s res hu⁹ mūdi i vi
ta humana dispēsanẜ. Scd̄o pn̄t dici p̄ncipes demo
nes. Jo.14. Uenit p̄nceps huius mūdi 7 in me nō hz
q̄c̄q̄z 7c̄. Et ab his p̄ncipibus vēit sapia culture demo
nū .s. nigromātia 7 magice artes 7 hmōi. Tertio pn̄t i
telligi p̄ncipes huius sc̄li ph̄i q quasi p̄ncipes se exhi-
buerunt hoībus in docēdo de qbus dr̄ Esa.19. Stulti
p̄ncipes thaneos sapientes ɔsiliarii pharaonis. Et ab
his p̄ncipibus pcessit tota hūana ph̄ia. Hoꝝ aūt p̄n-
cipum hoies destruunẜ p mortē 7 p amissionē ptātis
7 auctoritatis: demones v̄o nō p mortē: sed p amissio-
3 nē ptātis 7 auctoritatis f̄m illud Jo.12. Nunc p̄nceps
huius mūdi eīcietẜ foras: de hoībus aūt dr̄ bar.3. Ubi
sunt p̄ncipes gētiū. Et postea subdit. Exterminati sūt
7 ad inferos descēderunt: sic ipsi nō sunt stabiles: ita 7
eoꝝ sapia nō pōt esse firma: 7 iō non ei innitendū est.
¶ Deinde cū dicit.(Sed loqmur 7c̄.) Exponit qua-
lis sit sapia p cōpationē ad fideles. Et p̄ describit eam
q̄ntū ad māṁ vel auctoritatē cū dicit: sed loqmur dei
sapiam .i. q̄ est deus 7 a deo: q̄uis .n. oīs sapia a deo sit
vt dr̄ Ec.1. tn̄ spāli quodāmō hec sapia q̄ est de deo est
ēt a deo p reuelationē f̄m illud sap.9. Sēsuz āt tuū qs
sciet nisi tu dederis sapiaz 7 miseris sp̄m tuū de altissi-
mis. Scd̄o ondit q̄litatē eius dicēs.(In misterio q̄ ab
scōdita ē): hec .n. sapia abscōdita ē ab hoībus in q̄ntuz
4 hoīum intellm̄ excedit f̄z illō Ecc.3. Plurima .n. sēsuz
hoīs ondsa sūt tibi. Uñ dr̄ Job.28. Abscōdita est ab ocu
lis oīum viuētiū. Et q2 modus docēdi 7 doctrīe dz eē
ɔueniēs: iō dr̄ q̄ loqẜ eā in misterio .i. in aliquo occul-
to vel v̄bo vel signo: i. Cor.14. Sp̄us loqẜ mysteria. Ter
tio ondit fructū huius sapie dicēs.(Quā deus p̄desti
nauit).i. pparauit in gl̄iaz nr̄am .s. p̄dicatoꝝ fidei qb⁹ ex
p̄dicatiōe tā alte sapie gl̄ia magna debetẜ 7 apud deū 7
apud hoīes, puer.3. Gl̄iaz sapiētes possidebūt: de q̄ di
cit. In gl̄iam nr̄am: exponendū est oīum fideliū quoꝝ
gl̄ia hec est vt i plena luce cognoscāt ea q̄ nūc i myste-
rio p̄dicanẜ: f̄z illō Jo.17. Hec est vita eterna vt cogno
scāt te solū deū veꝝ 7 quē misisti yh̄m xp̄z. Lectio. II.

Quam nemo p̄ncipū huius sc̄li
cognouit. Si .n. cognouissent:
5 nunq̄z dn̄z glorie crucifixissent,
Sicut scriptū est qd̄ oculus nō
5.q.46. vidit: nec auris audiuit: nec i cor hoīs ascē
ar.12. dit q̄ preparauit deus his q diligunt i lum.
3m. Nobis aūt reuelauit deus per sp̄ūz suum.
Sp̄us .n. oīa scrutaẜ: etiam profunda dei.
Quis .n. scit hoīum q̄ sunt hominis nisi spi
ritus hominis qui in ipso est. Ita 7 que dei

b sunt nemo cognouit nisi sp̄us dei. Nos āt
nō sp̄m hui⁹ mūdi accepimus: sed sp̄m q ex
deo ē: vt sciamus q̄ a deo dōata sūt nobis.
¶ Posita expōne de sapia quā ap̄ls loqẜ iter pfectos.
hic rōnez assignat expōnis p̄dicte. Et p̄mo q̄ntū ad h̄
q̄ eā descripserat p cōparationē ad infideles. Scd̄o q̄n
tum ad h̄ q̄ eā descripserat p cōparationē ad fideles.
ibi.(Nobis aūt reuelauit d̄us). ¶ Circa p̄ᵐ duo facit.
Primo pponit qd̄ intendit. Scd̄o pbat ppositū ibi.
(Si .n. cognouissent). Dicit ergo p̄ dictū est q̄ sapien
tia quā loqmur nō est p̄ncipū huius sc̄li: hec .n. sapien
tia est quā nemo principū huius sc̄li cognouit: qd̄ ve-
rū est de qbuscūq̄ p̄ncipibus intelligatẜ: sclares .n. p̄n
cipes hanc sapiam nō cognouerūt: q2 excedit rōnē hu
mani regiminis. Job.12. Qui imutat cor p̄ncipū ppli
terre 7 decipit eos vt frustra incedāt p inuiū. Ph̄i etiā
eā nō cognouerūt: q2 excedit rōnē hūanā. Uñ dr̄ bar.
3. Exq̄sitores prudētie 7 sciētiā sapie nescierūt. Demo
nes ēt eā nō cognoscūt: q2 excedit oēm creatā sapiam.
Uñ dr̄. Job.28. Uolucres celi quoq̄z latent. Perditio 7
mors dixerūt. Auribus nr̄is audiuimus famaz eius.
¶ Deinde cū dicit.(Si .n. cognouissent 7c̄.) Probat
qd̄ dixerat. Et p̄ qdē pbat p signū q̄ nō cognouerūt
p̄ncipes dei sapiam f̄m q̄ est in se abscōdita. Scd̄o p
bat p auctoritatē q̄ nō cognouerūt eā f̄m q̄ p̄parata ē
in gl̄iam nr̄az ibi.(Sicut scriptū est). Dicit ergo prīor
recte dico q̄ p̄ncipes hui⁹ sc̄li dei sapiam nō cognoue
rūt: si .n. cognouissent dei sapiam: cognouissent: vtiq̄
xp̄m esse deū q in hac sapia ɔtinetẜ quo cognito nunq̄z
crucifixissent deū gl̄e .i. ip̄m xp̄m dn̄m dantē gloriam
suis f̄m illud p̄s. Dn̄s virtutū ipse est rex gl̄ie. Et Heb.
12. Qui multos filios in gl̄iaz adduxerat. Cū .n. creatu
re rōnali sit nālr appetibilis gl̄ia nō pōt in voluntatez
hūanā cadere q̄ aciozē gl̄ie interimat. Q2 āt p̄ncipes
crucifixerint iesum xp̄m certū est si itelligaẜ de p̄ncipi
bus q ptātē hn̄t inter hoīes. Dr̄ .n. in p̄s. Astiterūt re-
ges terre 7 p̄ncipes ɔuenerunt in vnū aduersus dn̄m
7 aduersus xp̄m eius: qd̄ Ac.4. Exponitẜ de herode 7 4
pilato 7 p̄ncipibus iudeoꝝ q ɔsenserūt in mortē xp̄i.
Sed ēt demōes opati sunt in mortē xp̄i psuadēdo f̄z
illud Jo.13. Cū dyabolus iā misisset vt eū traderet 7c̄.
Sed 7 pharisei 7 scribe in lege periti q studiuz sapie da-
bant opati sunt ad mortē xp̄i instigādo 7 approbādo.
Sed circa h̄ duplex oritẜ dubitatio quaꝝ p̄ᵃ est de h̄ q̄
dicit deū gl̄ie crucifixū. Nō .n. diuinitas xp̄i aliqd po-
tuit f̄m quā dr̄ ip̄e dn̄s gl̄ie. Sed dōm q̄ xp̄s est vna
psona 7 ypostasis in vtraq̄ nā cōsistēs: diuina .s. 7 hu
mana. Uñ pōt vtriusq̄ nāe noīe designari: 7 quocun
q̄ noīe significet: pōt predicari de eo id qd̄ est vtriusq̄
nāe .i. nec supponitẜ nisi vna ypostasis. Et p hūc mōuz
possumus dicere q̄ hō creauit stellas 7 q̄ dn̄s gl̄ie est
crucifixus: 7 tn̄ nō creauit stellas f̄m q̄ hō: sed f̄m q̄
deus: nec est crucifixus f̄m q̄ est deus: sed in q̄ntū hō.
Unde ex h̄ v̄bo struitẜ error Nestoꝝ q dixerat vnā nām
esse in xp̄o dei 7 hoīs: q2 f̄m h̄ nullo mō posset verifica-
ri q̄ dn̄s gl̄ie sit crucifixus. Scd̄a dubitatio est de h̄ q̄
5 vr supponere q̄ p̄ncipes iudeoꝝ vel demones nō co-
gnouerint xp̄m esse deū. Et qdē q̄ntuz ad p̄ncipes iu-
deoꝝ vr̄ h̄ astrui p h̄ q̄ dicit Pet. Act.3. Scio q2 per
ignorātiā h̄ fecistis sicut 7 p̄ncipes v̄ri: vr̄ aūt eē ɔtrariū
qd̄ dr̄ Mat.21. Agricole vidētes filiū dixerūt intra se:
hic est heres venite occidamus eū: qd̄ exponēs chriso-
stomus dicit. Manifeste dn̄s pbat hic v̄bis iudeoꝝ
p̄ncipes nō p ignorātiā: sed p inuidiā dei filiū crucifi-
xisse. Soluitẜ in glo. q̄ sciebāt p̄ncipes iudeoꝝ cū ē

Christus est vna persona: 7 ypostasis in vtraq̄ nā consistens

c qui pmissus erat in lege:non tñ mysteriũ eius q filius dei erat:neqz sciebãt sacrm incarnationis ⁊ redemptiõis. ℂ Sed ꝯ hoc esse vr qd criso.dicit. Q: cognouerũt eũ esse filiũ dei. Dõm est ergo q pncipes iudeorũ p certo sciebãt eũ esse xp̃m pmissum in lege:qd populus ignorabat:ipm aũt esse verũ filiũ dei nõ p certo sciebãt;sed aliqualr ꝯiecturabãt:sed hec ꝯiecturalis cognitio obscurabat in eis ⁊ ex inuidia ⁊ ex cupiditate p prie glie:quã p excellentiã xp̃i minui videbãt. ℂ Silr ẽt vr esse de demonib⁹ dubitatio Dr.n.Mar.i.⁊ Luc. 4.Q: demoniũ clamauit dicẽs. Scio q sis scũs dei. Et ne hoc p̃sumptioni demonũ ascribat:q se iactabãt scire q nesciebãt:eoꝝ noticia:quã hẽbant de xp̃o p ipsos euãgelistas asserit. Jn mat.qdem sic scribit. Nõ sinebat ea loq.demonia:qm sciebãt eũ xp̃m esse Et lucas dicit. Jncrepãs nõ sinebat ea loq:qz sciebãt eũ eẽ xp̃z. Et ad hoc rñdet in lib.de qõnibus noui ⁊ veteris testi:q demõia sciebãt ipm esse q p legẽ fuit repromissus:qz oia signa videbãt in eo q dixerũt pphe:mysteriũ ãt diuinitatis eius ignorabãt. ℂ Sed ꝯ hoc vr eẽ qd athanasius dicit:q demonia dicebãt xp̃m esse scm̃ dei q̃si singulr scm̃:ipse.n.nãlr est scũs cui⁹ pticipatiõe oẽs alij sci vocant. ℂ Dõm est ãt q sicut crisos.dic̃ nõ hẽbant aduentus dei firmã ⁊ certã noticiã: sz q̃sdã ꝯiecturas. Uñ aug.dic̃ i.9.de ciuitate dei:q innotuit õmnibus nõ p id q ẽ vita eterna:sz p q̃dã tpalia sua vtute

2

ℂ Deinde cũ dicit.(Sz sicut scriptum est). (effecta. Probat p auctoritatẽ q pncipes hui⁹ seculi dei sapiaz nõ cognouerũt q̃ñtũ ad hoc q pdestinata est in gliam fidelium dicẽs.(Sz sic̃ scriptũ ẽ). Esa.64. Ubi lrã nrã hz, Oculus nõ vidit deus absqz te q̃ p̃parasti his q diligũt te. Ondit aũt illa gloria visionis ꝯpe ab hoibus ignorari duplr. Pmo qdẽ q nõ subiacet hũanis sensibus a qbus omnis hũana cognitio initiũ sumit. Et ponit duos sensus. Pmo visiõis q̃ deseruit inuẽtioni cũ dic̃ q oculus nõ vidit. Job.28. Semitã eius ignorauit auis: nec intuitus est eã oculus vulturis:⁊ hoc iõ qz non est aliquid coloratum ⁊ visibile. ℂ Scdo ponit sensũ auditus q deseruit disciplie dicens:nec auris audiuit.s. ipsam gloriam:qz non est sonus aut vox sensibilis. Jo. 5. Neqz spẽm eius vidistis neqz vocem eius audistis.

4

ℂ Deinde excludit noticiã eius intellectualẽ cũ dic̃. (Neqz in cor hois ascẽdit). Qd qdẽ põt intelligi:vno mõ vt ascendere in cor hois dicat qcqd quocunqz mõ cogitat ab hoie:sm illud Jer.51. Dñs ascẽdat sup cor vrm: ⁊ sic opz q cor hois accipiat p corde hois carnalis:sm illud qd dr infra.3. Cũ sint inter vos zelus ⁊ cõtentio nõ ne carnales estis:⁊ sm hoiem ãbulatis? Est ergo sensus q illa glia nõ solũ sensu nõ pcipit: sz nec corde hois carnalis sm illud. Jo.14. Quẽ mũdus nõ põt accipe:qz nõ videt eũ nec scit eũ. Alio⁹ põt exponi sm qd pprie dr in cor hois ascẽdere id qd ab inferiori puenit ad hois intellm:puta a sensibilibus de qbus p̃us fecerat mentionẽ. Res.n.sunt in intellectu sm modũ eius:res igit iferiores sunt in intellectu altiori mõ q̃z in seipsis. Et iõ qñ ab intellectu capiunt quodãmõ in cor ascẽdũt. Uñ dr Esa.5. Nõ erũt i memoria priora nec ascẽdũt sup cor. Jlla vo q̃ sunt in intellu supiora: altiori mõ sunt in seipsis q̃z in itellu. Et iõ qñ ab intellectu capiunt:quodãmõ descẽdũt. Jac.i. Oẽ donũ pfectũ desursum est descẽdẽs a p̃re luminũ: qz igit illius glie noticia nõ accipit a sensibilibus; sed ex reuelatione diuina:iõ signãter dicit. Nec in cor hois ascẽdit: sz descẽdit:id.s. qd p̃parauit deus.i. pdestinauit diligẽtib⁹ se.qz eẽntiale p̃miũ eterne glie charitati debet sm illd Jo.14. Si qs diligit me diliget a patre meo:⁊ ego diligã eũ ⁊ manifestabo ei meip̃m: in quo pfectio eterne glie ꝯsistit. Et Job.36. Annũciat de ea.i.de luce glorie Amico suo q possessio eius sit. Cetere ãt vtutes accipiũt efficaciã merẽdi vitã eternã inq̃ñtũ informãt caritate.

c

ℂ Deinde cũ dicit.(Nobis aũt ⁊c̃.) Probat pdictaz expõnẽ de sapia diuina p cõparationez ad fideles. Et pmo ppõit qd itẽdit. Scdo pbat ppositũ ibi.(Spũs.n.) Dicit g p̃dictũ ẽ q s sapiaz dei nẽo pncipũ hui⁹ sclĩ cogñuit:nobis ãt ds reuelauit p spm̃ suũ:quẽ.s.nob̃ misit sm illud Jo.14. Paraclitus ãt spũs scũs quẽ mittet pr̃ in noie meo ille docebit vos oĩa. Job.32. Jnspiratio oĩpotẽtis dat itelligẽtiã. Qz.n. spũsscũs ẽ spũs vitatis

2

vtpote a filio pcedẽs q est vitas pr̃is:his qb⁹ mittit inspirat vitatẽ sic ⁊ fili⁹ a p̃re missus notificat p̃rez sm illd Mat.ii. Nẽo nouit p̃rez nisi fili⁹:⁊ cui voluerit fili⁹ reuelare.

ℂ Deinde cũ dic̃.(Spũs.n.) pbat qd dixerat.s.q p spm̃ scm̃ sit sapia fidelib⁹ reuelata. Et pmo ostẽdit q spũsscũs ad hoc sit efficax. Scdo pbat q hoc i discipulis xp̃i fecerat ibi.(Nos ãt). ℂ Circa pm̃ duo facit. Pmo ppõit qd intẽdit. Scdo manifestat ppositũ ibi. (Quis.n.scit hoium ⁊c̃.) Dicit g p̃dictũ est q p spm̃ scm̃ reuelauit nob̃ ds suã sapiaz: ⁊ hoc fieri potuit:spũs .n.scũs oĩa scrutat:qd nõ ẽ sic itelligendũ q̃si ingrendo quis fiãt:sz qz pfecte: ⁊ ẽt itima q̃tũlz reꝝ nouit:sicut hõ qd aliqñ diligẽter scrutat. Uñ dr Sap.7. Q: spũs

3

intelligẽtie scũs est oĩa pspiciẽs ⁊ q capiat oẽs spũs intelligibiles mũdos subtiles ⁊ nõ solũ res creatas:sed ẽt pfunda dei pfecte cognoscit. Dr ãt pfunda ea q̃ in ipso latẽt:⁊ nõ ea q̃ de ipso p creaturas cognoscunt:q̃ q̃si superficietenus vñr eẽ:sm illud Sap.13. A magnitudine spẽi ⁊ creature cognoscibilr poterat creator eoꝝ videri.

ℂ Deinde cũ dicit.(Quis.n.scit hoium). Probat qd dixerat de spũ dei p silitudinem humani spũs dicens. (Quis.n.scit hoiuz ea q̃ sunt hois).i.ea q̃ latent i corde(nisi spũs hois q in eo est).i. intellectus. Et iõ q̃ iterius latent videri non pñt. Signanter ãt dicit.(Quis hoium) ne ab hoꝝ cognitiõe ẽt ds videat excludi: dr .n. Jer.17. Prauũ ẽ cor hois:⁊ qs cognoscet illud? Ego

4

deus pbãs corda ⁊ scrutãs renes:qz.s.secretoꝝ cordis solus deus est cognitor. Mãifesta aũt ẽ rõ quare hõ ea q̃ in corde alterius latẽt scire nõ põt:qz cognitio hominis a sensu accipit:⁊ iõ ea q̃ sunt in corde alteri⁹ hõ cognoscere nõ põt: nisi q̃tenus p signa sensibilia manifestent:sm illud.i. Reg.16 Hõ videt q̃ foris parent: deus aũt intuet cor. Sed nec angelus bonus:nec malus ea q̃ in corde hois latent scire põt nisi inq̃ñtũ p aliquos effectus manifestent:cuius rõ accipi põt ex ipso verbo apli:q dicit ea rõne spm̃ hois cognoscere q̃ i corde hois latent:qz in ipso hoie est: angelus aũt neqz bonus neqz malus illabit menti humane vt in ipso corde hois sit ⁊ intrinsecus operet:sed hoc solius dei ꝓprium est. Uñ solus deus est cõscius secretoꝝ cordis hois sm illud Job.16. Ecce in celo testis meus ⁊ i excelsis ꝯscius meus. Scdo silitudinẽ adaptat ad spũm dei dicens.(Jta ⁊ q̃ dei sunt).i.q̃ id ipso deo latent:nemo cognoscit nisi spũs dei sm illud Job.36. Ecce deus magnus vincens sciam nrãm. Sed sicut ea q̃ sunt in corde vnius hois alteri manifestant p sensibilia signa:ita ea q̃ sunt dei pñt esse nota hoi p sensibiles effectus:sm illud sap.13. A magnitudine spẽi ⁊ creature ⁊c̃. Sed spũs scũs qui est in ipso deo:vtpote p̃ri ⁊ filio ꝯsubstantialis secreta diuinitatis per seipsum videt:sm illud sap.7. Est.n.in illa:s.dei sapientia spũs intelligẽtie sanctus oẽm habens virtutem oĩa prospiciens.

ℂ Deide cuz dicit.(Nos ãt ⁊c̃.) Ondit quo cognitio spũs sci pticipat dicẽs:lz nullus hoiuz p se possit scire q̃

a fūt dei. Nos aūt spū scō. s. repleti non accipimus spūm huius mundi: sed spm̄ qui a deo est. Nomine aūt spūs vis quedā vitalis ꝛ cognitiua ꝛ motiua itelligiť. Spiritus ḡ hui⁹ mūdi pōt dici sapiētia hui⁹ mūdi ꝛ amor mūdi q̄ impellitur hō ad agēdū ea q̄ mūdi sunt, hunc aūt spm̄ sancti apostoli nō receperūt mundū abijcientes ꝛ cōtēnentes: sꝫ receperūt spm̄ sanctum quo corda eoꝝ illuminata sunt ꝛ inflāmata ad amorem dei. ꝭm illud Joā. 14°. Paraclitus autē spūssanctus quē mittet pr̄ in nomine meo ꝛc̄. Et Nu. 14°. Seruū meum caleph q plenus est alio spū ꝛ secutus est me: introducā in terrā hāc. Spūs autē huius mūdi errare facꝫ ꝭꝫ
2 illō Esa. 19. Dirūpeť spūs egypti i visceribus eius ꝛ cōsiliū eius p̄cipitabo. Ex diuo āt spū huius cōsecuti sumus vt sciam⁹: q̄ a dō data sūt nob̄ vt sciamus de reb⁹ diuinis q̄ᵹtū vnicuiqꝫ deus donauit: q̄ sic̄ diciť Ephe. 4. Unicuiqꝫ data est gr̄a ꝭꝫ mensurā donationis chri sti. Uel pōt itelligi spm̄ dei donatum sanctis vt dona spūalia cognoscāt: q̄ nō habētes eundē spm̄ ignorāt: ꝭm illud Apocal. 2°. Uincenti dabo māna absconditū
3 qd̄ nemo scit nisi qui accipit. Ex h̄ autē accipi pōt ꝙ sicut nemo nouit patrē nisi filius ꝛ cui voluerit filius reuelare. vt diciť. Mat. 11. Jta nemo nouit q̄ sūt dei patris ꝛ filij nisi spūssanctus ꝛ q ip̄m acceperunt. ꝛ hoc ideo: q: sicut filius cōsubstātialis est patri ita spūssanctus patri ꝛ filio. Lectio. III.

Que ꝛ loquimur non in doctis humane sapiētie v̄bis: sꝫ in doctrina spūs. spūalib⁹ spūalia cōparātes. Animalis autē hō nō
2°. D. 19°. percipit ea q̄ sunt spiritus dei. Stulticia. n.
4 est illi: ꝛ nō pōt intelligere: q: spiritualiter examinatur. Spiritualis autē iudicat oīa: ꝛ ipse a nemine iudicať: sicut scriptū ē. Quis enim cognouit sensum domini. aut quis instruxit eum. Nos aūt sensum xp̄i habem⁹.

¶ Dixerat supra apostolus. sapiaꝫ loqmur iter perfectos. Postq̄ꝫ ḡ māifestauit q̄lis sit hec sapia: q: mūdanis hoib⁹ icognita: cognita aūt scis. h̄ māifestat q̄ rōe hāc sapiam sancti iter p̄fectos loquūť. Et p̄mo p̄pōit quod itēdit. Secūdo assignat rōnem ibi. (Aīalis aūt hō ꝛc̄.) Circa p̄mū p̄ proponit reuelatoꝝ manifestatione dicēs. Dictū est ꝙ spūm dei accepimus vt sciamus q̄ a deo donata sūt nobis. q̄. s. nobis p̄ spūm reuelata sūt loqmur. Sūt. n. eis reuelata ad vtilitatē. Un-
6 de. ꝛ Act. 2. diciť. Repleti sūt oēs spū sancto ꝛ ceperūt log. ¶ Secūdo tāgit modū enarrādi excludēs modū icōuenietē dicēs (Nō i doctis hūamane v̄bis sapie.) i. nō vtimur ad p̄bādā nostrā doctrinā per verba cōposita ex hūana sapiētia: siue q̄ᵹtū ad ornatum v̄borū siue q̄ᵹtū ad subtilitatē rōnū. Esa. 33. Populū alti sermonis nō videbis. Astruit enī modū cōuenietē. cū dicit. (Sed in doctrina spūs). i. p̄ut spūssanctus nos loquētes iterius docet ꝛ auditoꝝ corda ad cāplēdum illustrat. Joā. 16. Cū venerit ille spūs veritatis docebit vos oēꝫ v̄itatē. ¶ Tertio dterminat aditoꝝ dicēs. (Spūalibus spūalia cōparātes.). q. d. recta cōparatione spūalia documēta tradimus spūalibus viris qbus sūt cōuenietia. scd̄e Thimo. 2. Hec cōmēda fidelibus viris q ydonei erūt ꝛ alios docere. Eosdē aūt h̄ nolat spūales q̄s supra p̄fectos: q: p̄ spūm scm̄ hoies p̄ficiuť in virtute: ꝭm illud ps. Spū oris eius oīs v̄tus eoꝝ. ¶ Deide cū dic̄. (Aīalis ꝛc̄.) Assignat rōnē dictoꝝ,

ꝛ p̄mo ōndit q̄re spūalia non sunt tradenda aīalibus b hoibus. Secundo q̄re sunt tradenda spūalibus. ibi. (Spūalis ꝛc̄.) Circa p̄mū duo fac̄. Primo pōit rōnē. Secūdo māifestat eā ibi. (Stultitia. n. ꝛc̄.) Ratio ergo talis est. Nulli sunt tradenda documēta q̄ capere nō pōt: sed hoies aīales n̄ p̄nt capere spūalia documēta: ergo nō sunt eis tradenda. h̄ est ergo ꝙ dic̄. (Animalis hō ꝛc̄.) Et iō recta rōne non p̄nt tradi eis. Ubi p̄ cōsiderādū est quis hō dicatur aīalis. Est ergo considerādū ꝙ aīa est forma corporis. Un̄ proprie aīe itelliguntur ille vires q̄ sunt actus corporaliuꝫ organoꝝ. s. 2
vires sensitiue. Dicuntur ḡ hoies aīales qui hmōi vires sequunť: iter quas est vis apprehēsiua ꝛ appetitiua. ꝛ iō pōt dici hō dupl̄r aīalis. Uno mō q̄ᵹtuꝫ ad vim ap- Aial
prehensiuā ꝛ hic dicitur aīalis sensu q sicut dicitur in hōo
Glo. de deo iuxta corporuꝫ fantasiaꝫ vel legis litteraꝫ pl̄r dī
vel rōneꝫ philosophicaꝫ iudicat. q̄ ꝭꝫ vires sensitiuas accipiunť. Alio mō dicitur quis. aīalis q̄ᵹtuꝫ ad viꝫ appetitiuā: q. s. afficitur soluꝫ ad ea q̄ sunt ꝭm appetitum sensitiuum. ꝛ talis diciť aīalis vita q sicut diciť in Glo. sequiť dissolutaꝫ lasciuiaꝫ anime sue quā inter naturalis ordinis metas spūs rector nō cōtinet. Unde diciť in canonica Jude. Hi sunt q segregāt semetip̄os aīales spūm nō habentes. ¶ Secundo aūt vidēdū q̄re tales nō possint percipere ea q̄ sunt spūs dei: qd̄ quidem ma- 3
nifestū est: ꝛ q̄ᵹtū ad aīalem sensum ꝛ q̄ᵹtū ad aīalē vitam. Ea enim de qbus spūssanctus illustrat mētē sūt supra sensuꝫ ꝛ rōneꝫ hūanā: ꝭm illud Eccle. 3. Plura supra sensum hoīs ostensa sūt tibi. ꝛ iō ab eo capi non p̄nt q soli cognitioni sensitiue initit̄ur. Spūs etiaꝫ sanctus accēdit affectuꝫ ad diligēdū spūalia bōa: sensibilibus bonis contemptis. ꝛ iō ille q est aīalis vite nō pōt capere hmōi sp̄ialia bona: q: p̄hs dicit in. 4. ethicoꝝ. ꝙ q̄lis vnusqꝫqꝫ ē talis finis vr̄ ei. puer. 18. Nō recipit stult⁹ v̄ba prudentie: nisi ei dixeris q̄ versanť in corde eius. Ecc. 22. Cū dormiēte loqť q narrat sapiaꝫ stulto. ¶ Deide cū dic̄. (Stultitia eniꝫ ꝛc̄.) Māifestat qd̄ di- 4
xerat p̄ signum. cū. n. aliquis aliqua sapiēter dicta reprobat q̄si stulta: signū est ꝙ ea nō capiat. Quia igiť aīalis hō ea que sūt spūs dei reputat stulta: ex hoc manifestatur ꝙ ea nō capit. Et h̄ est ꝙ dicit. Stulticia. n. est illi. s. aīali. Judicat. n. esse stulta q̄ ꝭm spūm dei agūtur. Ecc. 10. Jn via stultus ambulās cū ipse sit isipiens oēs stultos estimat. Q: aūt hoī aīali que ꝭm spūm sūt videť stulta: nō p̄cedit ex rectitudine sensus: sic sapientes aliq̄ iudicāt esse stulta que stultis vidētur sapia. p̄pter defectum itellectus: q: hō sensul dedit⁹ nō pōt itelligere ea q̄ supra sensuꝫ sunt ꝛ hō carnalib⁹ affect⁹ nō itelligit esse bonū nisi qd̄ est delectabile ꝭm carnē. Et h̄ est qd̄ seqť. Et nō pōt itelligere. ps. Nescierūt neqꝫ itellexerūt in tenebris āblāt. Quare aūt nō possit itelligere ostēdit subdēs. (Q: spūaliter examinať.). i. 5
spūaliū examīatio fit sp̄ialr̄. nūq̄ꝫ. n. iferior pōt examinare ꝛ iudicare ea q̄ sūt sup̄iora: sic sensus nō pōt examinare ea q̄ sūt itellectus. ꝛ sil̄r neqꝫ sensus neqꝫ rō hūmana pōt iudicare ea q̄ sūt spūs dei. ꝛ ita relinqtur ꝙ hmōi solo spū scō examinať. ꝭm illō psalmiste. Eloquiā dn̄i igne examinata. p̄bata. s. a spū scō. Q: ḡ aīalis hō caret spū sancto non potest spiritualia examinare. ꝛ p̄ cōsequēs nec ea intelligere.

¶ Deide cuꝫ dic̄. (Spūalis aūt iudicat oīa ꝛc̄.) Assignat rōnem q̄re sp̄ialibus spiritualia tradantur. ꝛ primo ponit rationē. Scd̄o manifestat eā ibi. (Quis n. nouit.) Assignat antē talē rōnē. Jlli tradēda sunt spiritualia qui pōt iudicare: ꝭm illud. Job. 12°. Auris verba dijudicat: sed spūalis est hmōi: ergo ei spūalia sunt

6 tradēda. ꝛ hoc est qd dicit. Spūalis enim diiudicat oīa ꝛ ipse a nemine iudicatur. ℭ Ubi pmo vidēdum ē quis homo dicatur spūalis. Est autē notandum ꝙ spiritus nominare ꝯsueuimus substātias incorporeas: qꝛ igit aliqua pars anime est: que nō est alicuius organi corporei actus. s. pars itellectiua comprehēdēs itellectū ꝛ volūtatē: huiusmodi pars anime spūs hominis dicit que tamē a spū dei ꝛ illuminat ꝫm intellectū: ꝛ iflāmatur ꝫm affectum ꝛ voluntatē. Dupliciter ergo dicitur homo spūalis. Uno modo ex parte intellectus spiritu dei illustrāte. Et ꝫm hoc in Glo. dicitur ꝙ homo spiritualis est qui spiritui dei subiectus certissime ac fideliter spiritualia cognoscit. Alio mō ex parte voluntatis spū dei iflāmate. ꝛ hoc mō dicitur in Glosa ꝙ spiritual' vita est q̄ spiritū dei habens rectorem animam regit. i.
8 animales vireo. Gal. vltimo. Uos q spirituales estis instruite huiusmodi ꝛc. ℭ Secūdo cōsiderādū est: q̄re spiritualis diiudicat omnia ꝛ ipse a nemine iudicatur. Ubi notādū est ꝙ in oībus ille qui recte se hꝫ rectum iudicium hꝫ circa singula. Ille autē q in se rectitudinis defectū patitur: deficit ēt in iudicādo. vigilās. n. recte iudicat ꝛ se vigilare ꝛ alium dormire: sed dormiens nō hꝫ rectū iudiciū de se nec de vigilante. Unde non sunt res tales q̄les videtur dormiēti: sed quales videtur vigilāti. Et eadē ratio ē de sano ꝛ ifirmo circa iudicium saporū: ꝛ de debili ꝛ forti circa iudiciū ponderū: ꝛ virtuoso ꝛ vicioso circa agibilia. Unū ꝛ philosophus dicit
3 in q̄nto ethicoꝝ. Qꝛ virtuosus est regula ꝛ mensura omniū hūanorū. quia. s. in rebus hūanis talia sūt singularia qualia virtuosus iudicat ea esse. ꝛ ꝫ hūc modū, apostolus hic dicit ꝙ spūalis iudicat omnia. qꝛ. s. homo habens intellectum illustratum ꝛ affectum ordinatum per spiritum sanctum de singulis que pertinēt ad salutē rectum iudicium habet. Ille aūt qui nō est spiritualis habet etiam itellectum obscuratum ꝛ affectum inordinatum circa spiritualia bona ꝛ ideo ab hoīe nō spirituali spiritualis homo iudicari non pōt sicut nec vigilās a dormiēte. Quātū ergo ad primum hoꝝ dicit Sap. 3. Qꝛ iudicabūt iusti natiōes. ℭ quātum ad 2ᵐ dicitur. infra. 4. Mihi pro minimo est vt a
4 vobis iudicer aut ab humano die.
ℭ Deīde cū dič. (Quis. n. nouit ꝛc.) Manifestat rōnē iductā: ꝛ ꝑducit auctoritatē. Secūdo adaptat ad ꝓpositū ibi. (Nos aūt ꝛc.) Est autē ꝯsiderādū ꝙ ad hoc ꝙ aliquis possit de aliq hoīe iudicare duo requiruntur. Primo vt iudicās cognoscat ea q̄ sunt iudicati: qꝛ vt dr̄ ꝑ ethicoꝝ. Unusq̄sq; bn̄ iudicat q̄ cognoscit ꝛ horum ē optimus iudex. Ex quo patet ꝙ sensum. i. sapiaꝫ dei oīa iudicāteꝫ nullus possit dijudicare. ideo dicit. quis. n. nouit sensum dn̄i. q̄si dicat nullus. qꝛ sapia dei excedit oēꝫ cupiditatem hominis. Ecc. p. Sapiam dei precedētē oīa quis iuestigauit. Sap. 14. Sensum autē tuū
5 quis scire poterit: nisi tu dederis sapiam. Scđo requirit ꝙ iudicās sit superior iudicato. Un̄ dominus hꝫ iudiciū de seruo. magister de discipulo. Ex quo ēt patet ꝙ nullus potest sensum dei iudicare propter qđ sequitur. Aut q eis instruxit eū? Quasi dicat nullus. Non enim hꝫ sciam ab aliquo acceptā: sed potius fontem oīs scie. Job. 26. Cui dedisti cōsiliū? forsitan ei q nō hꝫ sapiam. Uident aūt vba hec assumpta ex eo quod dicitur Esa. 4. Quis adiuuit spm̄ dn̄i aut q eꝯsiliarius eius fuit: ꝛ ondit illi cum quo iniit cōsilium ꝛ instruit eum.
ℭ Deīde adaptat qđ dixerat ad ꝓpositū dicēs. (Nos aūt) scilicet spūales viri. (Sensum christi habemus:) idest recipimus in nobis sapiētiā christi ad iudicādū: Eccl. 17. Creauit illis sciētiā spiritus sensu adimpleuit corda illorum. Luc. vltimo. Dicitur ꝙ aperuit illis sensuꝫ vt intelligerēt scripturas: ꝛ ita quia sensus christi diiudicari non potest. cōueniēs est ꝙ spiritualis q sensum christi habet a nemine iudicetur. CAP. III.

Et ego fratres nō potui vobis loq̄ q̄si spūalis: sed q̄si carnalibus. Tāq; paruulis in christo lac vobis potum dedi nō escaꝫ. Nondum enim poteratis: sed nec nūc q̄dē potestis. Adhuc enim carnales estis. Cū enim sit inter vos zelus ꝛ contentio. nōne carnales estis ꝛ ꝫ hoīem ambulatis. Cuꝫ enim quis dicat. Ego quidem sum pauli. Alius autē ego apollo. nonne hoīes estis. Quid igitur ē apollo. Quid vero paulus. Ministeri ei⁹ cui credidistis. Et vnicuiq; sicut dominus dedit. Ego plātaui. apllo rigauit. Sed deus nunc incrementuꝫ dedit. Itaq; neq; qui plantat ē aliquid neq; qui rigat: sed q incrementum dat deus. Qui āt plantat ꝛ qui rigat vnum sunt.

ℭ Supra apostolus ostenderat errorem corinthiorū qui propter ministros christi a quibus baptizati ꝛ docti erant adinuicem disceptabant. hic incipit eoruꝫ iudicium quod habebant de ministris improbare ex q̄ iudicio contentiones īter eis procedebant. Et circa hoc duo facit. Primo improbat eorum iudicium quātum ad hoc ꝙ q̄busdā ministroꝝ de quibus gloriabāt plus atribuebant q̄; deberent. Secūdo quātū ad hoc ꝙ alios christi ministros cōtēnebant. quarto capitulo. ibi. (Sic nos existimet hō.) Circa pᵐ duo facit. Primo ostēdit detrimētum quod patiebant propter contentiones ex peruerso iudicio prouenientes. Secūdo improbat eoꝝ peruersum iudicium. ibi. (Quid igit est apllo.) Circa pmum duo facit. Primo pōit detrimentū quod hactenus passi erant propter eorum defectum. Secundo ostendit ꝙ adhuc idem patiuntur ibi. (Sed nec nunc quidē.) Circa pmū tria facit. Primo ponit detrimētū quod hactenus passi erāt propter eorum defectum. dixerat. n. supra ꝙ apostoli q̄deꝫ spūalia documenta spiritualibus tradebant q̄ animales homines percipere nō poterāt quod eis adaptat dicens. (Et ego fratres q). s. inter. alios aplos spūalibus spūalia loquor. Non potui: scilicet cōuenienter vobis loqui q̄si spūalibus: vt scilicet traderem vobis spūalia documēta. Sed q̄si carnalibus. scilicet locutus suꝫ vobis: eosdeꝫ eniꝫ carnales dicit quos supra animales: q̄bus oportet tradi ea q̄ sunt infirmitati eorū accōmoda. Esaia. 28. Quē docebit scientiam ꝛ quem intelligere faciet auditum. Ablactatos a lacte auulsos ab vberibus: idest a carnali conuersatione ꝛ sensu. Secundo adhibet similitudinem dicens. (Tanq; paruulis in christo.) Idest parum adhuc introductis in perfectam doctrinam fidei que spiritualibus debetur. Heb. 5. Oīs qui lactis ē particeps expers est sermonum iustitie. paruulus. n. est: perfectoruꝫ autem est solidus cibus. (Tertio rōnē assignat ne credatur ex iuidia eis spiritualē doctrinā subtraxisse cōtra quod dicit Sap. 7. Quā sine fictiōe didici ꝛ sine iuidia cōico. Un̄ subdit. (Nōdū enim poteratis.) q̄si dicat nō subtraxi vobis escā ꝓpter meā: sꝫ ꝓpter vestrā impotētiā: quia verba spiritualia nondū

bene poteratis capere:ſm illud Jo.16°. Adhuc multa
hẽo vobis dicere:ſed nõ poteſtis portare modo.
Deĩde cũ dicit.(Sed nec nũc qdẽ poteſtis). Oñdit ꝙ
adhuc idẽ detrimẽtũ patiunť.⁊ p̃ qdẽ ponit ĩpotẽtiã
cui adhuc ſbiacebãt.d. Sȝ nec nũc.qdẽ poteſtis.q.d.
ꝙ a p̃ncipio pſec:ã doctrinã capere nõ poteratis.non
mirũ fuit:q: hoc veſtre nouitati : cõpetebat : ſm illud
1 Pet.2. Sic mõ geniti ĩfantes lac concupiſcite. Sed
ħ videť eẽ culpabile ꝙ poſt tm̃ tẽpus in quo pficere õ
buiſtis eandẽ ĩpotẽtiã retinetis:ſm illud Heb.5. Cum
deberetis magri eẽ ꝑpter tp̃s:rurſus idigetis doceri q̃
2 ſũt elemẽta ſermonũ dei. Scðo aſſignat p̃dicte ĩpote
tie rõnez dicẽs.(Adhuc.n.carnales eſtis).ſ.vita ⁊ ſen
ſu. Et iõ ea q̃ ſũt ſp̃us cape nõ poteſtis : ſȝ ſapitis ea q̃
ſũt carnis:ſȝ illð Ro.8. Qui ſȝ carnẽ ſũt:q̃ carnis ſũt
ſapiũt. Tertio põit rõnẽ ꝑbatiõis ĩducte dicẽs. Cũ.n.
ĩter vos ſit ȥelus ⁊ cõtentio nõne carnales eſtis.⁊ ſm
hoĩez ambulatis. Ubi cõſiderãdũ ẽ ꝙ recte ꝯiungit ȥe
lũ ⁊ ꝯtẽtionẽ:q: ȥelus.i.ĩuidia ẽ ꝯtẽtiõis mã. Inuidus
.n.triſtať õ bono alterius:qð ille nitiť ꝑmouere:⁊ ex
3 ħ ſeqť ꝯtẽtio. Uñ Jac.3. Ubi ȥelus ⁊ cõtẽtio ibi incõ/
ſtãtia ⁊ omne opus prauum. Et ſilr ecõuerſo.charitas
p quã qs diligit bonũ alterius ẽ mã pacis. Scðo ꝯſide
rãdũ eſt ꝙ ȥelus ⁊ ecõ:tẽtio nõ hȝ locũ niſi in carnali
bus hoĩbus:q: ipſi ad bõa corporalia afficiũť q̃ ſimul
a pluribus ĩtegre poſſideri nõ pñt:⁊ iõ ꝑpter ħ ꝙ ali/
qs aliqð bonũ corporale poſſidet alius ĩpediť a plena
poſſeſſiõe illius:⁊ ex ħ ſeqť inuidia:⁊ p ꝯñs cõtẽtio:ſȝ
ſpũalia bona :ad q̃ ſpũales afficiũť : ſimul a pluribus
poſſideri pñt:⁊ iõ bonũ vnius nõ eſt alterius ĩpedimẽ
tũ.⁊ ꝑpter ħ in talibus nec inuidia ꝑnec cõtẽtio locũ
hȝ Uñ Sap.7. Sine inuidia cõmunico. Tertio ꝯſide
rãdũ eſt q̃re hoĩes carnales dicit ſm hoĩem ambulaŕ:
4 cũ tñ hõ ex ſpũ ⁊ carne cõponať:q: nãe hũane cõſonũ
eſt vt ſp̃s cognitionẽ a ſenſibus carnis accipiat. Uñ
⁊ ꝯñr affectus rõnis hũane ſm ea q̃ ſunt carnis mo/
ueť niſi ſp̃s hoĩs p ſpm̃ dei ſupra hoĩem eleueť. Uñ
diciť Ecc.34. Sicut pturiẽtis cor iuum fantaſias pa/
titur niſi ab altiſſimo fuerit emiſſa viſitatio. Eſt ḡ ſen
ſus ſm hoĩem.i. ſm nãm hũanã ſibi a dei ſpũ ðrelictã
ſicut ⁊ in p̃s.dicitur. Filij hominũ vſqꝫquo graui corde
vt qd diligitis vanitatẽ ⁊ q̃ritis mẽdaciũ. Quarto ma
nifeſtat ꝑbationẽ ĩductam dicẽs.(Cuȝ.n.quis).i.ali/
quis veſtrũ dicit. Ego qdẽ ſuȝ pauli.q.a.paulo bapti/
5 ȥatus ⁊ doctus. Alius aũt ego apollo genitiui caſus:
per quod denotatur ĩ vobis eſſe ȥelus ⁊ cõtẽtio. Nõ/
ne hoĩes eſtis.ſ.carnales ⁊ nõ ſpũales vtpote ȥeluȝ ⁊
cõtẽtionẽ habẽtes pro rebus humanis. Qualis enim
hõ eſt talibus rebus ⁊ per affectum inheret. ſm illud
Oſee.9°. Facti ſunt abhomiabiles ſic ea q̃ dilexerunt.
¶ Deĩde cũ dic.(Quid igř ẽ apollo.) Improbat eoꝝ
iudiciũ q̃tũ ad ħ ꝙ plus miſtris attribuebãt q̃ȝ debe
rent. Et p̃ oñdit veritatẽ. Secũdo excludit errorẽ ibi.
(Nemo vos ſeducat.) Tertio iſert cõclusionẽ ĩtẽtaȝ
ibi.(Itaqꝫ nemo gloriet ĩ hoĩbus.) Circa p̃m̃ duo fac.
Primo oñdit cõditionẽ miniſtroꝝ. Scðo agiť õ eoꝝ
mercede ibi.(Unuſqſqꝫ ꝑpriã mercedẽ.) Circa p̃mũ
tria fac. Primo põit miſtroꝝ cõditionẽ. Scðo põit ſi/
militudinẽ ibi.(Ego plãtaui apollo rigauit.) Tertio oñ/
differentiã ibi.(Itaqꝫ neqꝫ q plãtat.) Circa ꝯditionẽ aũt
miſtroꝝ duo tagit.p̃ ꝙ non ſunt dñi:ſȝ miſtri dicens.
Uos õ paulo ⁊ apollo gloriamini.igiť q̃ro ã vobis qd
ẽ apollo ⁊ qd paulus.i.cuius dignitatis vĺ poteſtatis:
vt digne de eis poſſitis gloriari:⁊ rñdet. Miſtri eius
ideſt dei ſunt.q̃ſi dicat.quod agunt in baptiſmo ⁊ i do
ctrina nõ p̃ncipaliter agũt ſicut domini:ſȝ ſicut miſtri.
eius:ſȝ illud Eſa.61. Miniſtri dei diceť vobis. Poſſet

autẽ alicui videri magnũ eſſe miniſtrũ dei eẽ ⁊ gloriã b
dũ eſſe in hoĩbus de miſterijs dei. Et vere eſſet ſi ſine
hoĩbus nõ pateret acceſſus ad deũ.ſic illi q ſolẽt glo/
riari de miſtris regis ſine qbus nõ patȝ aditus ad re/
gẽ. Sȝ hoc hic locũ nõ hȝ: q: fideles xp̃i p fidẽ habẽt
acceſſum ad deũ:ſm illud Ro.5°. Per quẽ acceſſum
habemus ad deũ p fidẽ ⁊ grãm iſta in q̃ ſtamus ⁊ glia
mur in ſpe glie filioꝝ dei:iõ ſignãter addit. Cui credi/
diſtis.q.d.p fidẽ iã eſtis ꝯiũcti deo nõ hoĩbus. Uñ ſu/
pra.2. Dictũ eſt vt fides veſtra nõ ſit in ſapiẽtia hoĩum
ſȝ in v̓tute dei.⁊ iõ p̃ õ deo eſt vobis gaudẽdũ q̃ȝ õ hoĩ
bus. Cõtingit aũt ꝙ miniſtri hoĩum vel dñorum vel
artificũ p̃ habẽt a ſeipſis aliquã dignitatẽ vĺ v̓tutẽ: ex
q̃ ydonei ad miſteriũ ſiũt:ſed ħ nõ ẽ de miſtris dei ⁊ iõ
ſcðo oñdit ꝙ tota dignitas ⁊ virtus miſtroꝝ eſt a deo
dicens.(Et vnicuiqꝫ ſic̃ ðs diuiſit).q.d.in tãtũ aliqs
⁊ vnuſqſqꝫ nr̃uȝ hȝ õ v̓tute miſtrãdi in q̃tũ ei deus
dedit.vñ nec ſic nobis ẽ gloriãdũ.2° Cor.3. Sufficiẽtia
nr̃a a deo q ydoneos nos fec̃ miſtros noui teſtamẽti.
¶ Deĩde cũ dicit.(Ego plantaui.) Põit ſimilitudinẽ
miſtroꝝ ex ſimilitudie agricolaꝝ vbi duplex differen
tia operationũ intelligiť. Una operationis vnius mi/
ſtri ad operationẽ alterius. Et q̃tũ ad ħ dic̃(Ego plã
taui).i.in p̃dicatiõe ad modũ plantãtis me habui:q:
ſ.p̃ vobis pdicaui fidẽ. Eſa.51. Poſui v̓ba mea in ore
tuo:vt plãtes celos.(Apollo rigauit).i.ad modũ rigã
tis ſe habuit:q aquã plãtis exhibet ad hoc vt nutriãť
⁊ creſcãt. Et ſimiliter legiť. Act.18. Q: cũ paulus mul
tos corinthioꝝ cõuertiſſet ſupuenit apollo q multum
cõtulit his q crediderũt:publice oñdẽs p ſcripturam
eſſe ieſuȝ xp̃m. Eccle.24.diciť. Rigabo ortuȝ meũ plã
tationũ. Secũda differẽtia ẽ operationis miniſtroꝝ q
exterius operãť plantãdo ⁊ rigãdo ad operationem dei
q interius opať. Uñ ſubdit.(Sȝ deus icrementum õ
dit) iteri°.ſ.operãdo.ſcðe Cor.9. Augebit icremẽta fru
gum iuſtitie vr̃e. Sic ẽt in rebus corporalibus plan/
tantes ⁊ rigãtes exterius operãť:ſȝ deus opatur iteri°
per operationẽ nature ad icremẽta plantarum.
¶ Deĩde cũ dic̃.(Itaqꝫ neqꝫ qui plãtat neqꝫ q rigat 4
⁊c̃.) Infert ex p̃miſſis duas cõcluſiones.quaruȝ p̃ma
iſertur ſȝ cõparationẽ miniſtroꝝ ad deũ dicens. Ex q̃
paulus plantauit ⁊ apollo rigauit nõ ſunt niſi miſtri
dei:⁊ nõ hñt aliqd niſi a deo:⁊ non opanť niſi exteri°:
deo interius opante.(Itaqꝫ neqꝫ q plãtat eſt aliqd).ſ.
p̃ncipaliter ⁊ magnũ.de q̃ ſit gloriãdũ.(Neqꝫ q rigat:
ſȝ q icremẽtuȝ dat ðs.) Ipſe.n.p ſe ẽ aliqd p̃ncipale ⁊
magnũ de quo eſt gloriendum. Actio.n.nõ attribuiť
iſtrumẽto cui cõparať miniſter:ſȝ p̃ncipali agẽti. Uñ
Eſa.40°.diciť. Oẽs gẽtes quaſi nõ ſint ſic ſunt coram
eo. Scðaȝ cõcluſionẽ iſert pertinẽtẽ ad cõparationeȝ
miniſtrorum adinuicẽ dicẽs. Qui plantat aũt ⁊ qui ri
gat.cũ ſint miſtri dei ⁊ nihil niſi a deo habẽtes ⁊ ſolũ
exterius opãtes vnũ ſũt ex cõditiõe nature ⁊ miſterij 5
rõne q̃re.ſ.nõ poteſt vnus alteri p̃ferri niſi ſm donũ
dei.⁊ ita q̃tũ in ſeipſis ẽ vnũ ſunt. Et q: conſequẽter
in ĩtẽtiõe miſtrãdi deo vnũ ſunt p cõcordiã volũtatis:
ideo ſtultũ eſt de his q vnũ ſunt diſſentire. P̃s. Ecce
q̃ȝ bonũ ⁊ q̃ȝ iocundũ hitare frẽs in vnũ. Ro.12. Mul/
ti vnũ corpus ſumus in xp̃o. ¶ Lectio. II.

Unuſqſqꝫ ꝑpriã mercedẽ accipi
et ſȝ ſuũ laborẽ. Dei.n.ſum° ad psal. 61°.
iutores. Dei agricultura eſtis.
Dei edificatio eſtis. ſcðȝ grãȝ
dei q̃ data ẽ mihi ſapiẽs architectus funda
mentũ poſui.alius autẽ ſupedificat. Unuſ

c quisqz aut̄ videat quomō supedificet. Fun
damētū enim aliud nemo pōt ponere pter
pma id quod positū ē quod ē xp̄s iesus. †Si qs
2ᵉ. q. autē supedificat supra fūdamētū hoc: aurū
8 9. ar argentum lapides preciosos ligna fenum
ti. 2°. stipulam vniuscuiusqz opus manifestum
o erit. Dies enim dn̄i declarabit: q2 i igne re
psal. uelabit̄: ⁊ vniuscuiusqz opus q̄le sit ignis
61. pbabit. †Si cuius opus māserit qd̄ super
edificauit mercedē accipiet. Si cuius opus
arserit detrimentum patientur ipse autē sal
2 uus erit: sic tamen quasi per ignem.

¶ Supra ap̄ls ostēdit qualis sit cōditio ministrorum: h̄
agit de remuneratione eorum. Et p̄ agit de mercede bo
norum ministrorum. Scd̄o agit d̄ punitōe malorum ibi. (Nescit
q2 tēplū dei estis ⁊c̄. (Circa p̄mū tria facit. Primo pro
mittit ministris mercedē ppriā. Scd̄o assignat rōne ibi.
(Dei.n. sumus.) Tertio agit de diuersitate mercedis
ibi. (Secūdū grāz dei.) Dicit ḡ p. Dictū ē q̄ neqz qui
plātat ē aliqd: neqz q rigat: nō tn̄ inutiliter plātat vel ri
gat: s3 vnusqsqz ppā mercedē accipiet s3 laborē. Quā
uis. n. q icremētū dat sit deus ⁊ ipse solus iterius ope
tur. exterius tamē laborantibus mercedē tribuit: s̄m il
lud Jere. 31. Quiescat vox tua prolatu ⁊ ocli tui a lac
3 chrymis: q2 merces ē operi tuo. Que quidem merces
ē ipse deus. s̄m illud Gen̄. 15. Ego ptector tuus sum ⁊
merces tua multa nimis. Pro q̄ mercede laborantes
mercenarij laudāt̄: s3 illud Luc. 15°. Quāti mercenarij
in domo p̄ris mei abūdāt panibus. Alioqn si pro alia
mercede in ope dei aliqs laboret laudādus nō est: s̄m
illud Jo. 10. Mercenari⁹ aūt ⁊ cuius nō sūt oues pprie
videt lupū venientē ⁊ fugit. Hec āt merces ⁊ cōmunis
est oībus ⁊ ppria singulorum. cōmunis qdē: q2 idē ē qd̄
oēs videbunt ⁊ q̄ oēs fruent̄. s. deus: s̄m illud Job. 22.
Sup oīpotētē delitijs afflues ⁊ leuabis ad deuz facie3
tuā. Esa. 28. Jn illa die erit dn̄s exercituū3 corona glo
4 rie ⁊ sertuz exultatiōis populo suo. Et iō Matt. 20. oī
bus laborantibus in vinea dat̄ vnus denarius. ppria
vero merces erit singulorum: q2 vnus alio clarius vide
bit ⁊ plenius fruet̄ s̄m determinatā sibi mēsurā. Un̄ ⁊
Dan̄. 12. Jlli q docti sūt cōparāt̄ splēdori firmamēti qui
ad iustitiā erudiūt plurimos q̄si stelle. Hinc est qd̄ Jo.
14. dr̄. Jn domo p̄ris mei mansiones multe. sunt. ppter
qd̄ ēt hic dr̄. Unusqsqz ppriā mercedē accipiet. Onndit
aūt s3 qd attendat̄ mēsura pprie mercedis. cū subdit.
Scd̄m suū3 laborē. Un̄ ⁊ in ps. dr̄. Labores manuū3
tuarū: q2 māducabis bt̄us ⁊ bene tibi erit. Nō tn̄ pro
pter h̄ designat̄ eq̄litas laboris ad mercedē: q2 vt dr̄ 2ᵉ
5 Cor. 4. Qd̄ in p̄nti ē momētaneū ⁊ leue tribulationis
c nr̄e supra modū sublimitate eternū glie pond⁹ opabit̄
in nobis. S3 eq̄litatē d̄signat pportiōis: vt. s. vbi ē po
tior labor ibi: sit potior merces. Potest āt itelligi labor
esse potior tripl̄r. ¶ Pri̊o qdē s3 formā charitatis cui
rn̄det merces eēntialis. Un̄ dr̄ Joā. 14. Qui diligit me
diligetur a p̄re meo ⁊ ego diligā eum. ⁊ māifestabo ei
meip̄3. Un̄ q ex maiori charitate laborat licet minorē
laborē patiat plus d̄ p̄mio eēntiali accipiet. Scd̄o ex
spē opis: sic. n. in rebus hūanis ille magis p̄miat̄ qui i
digniori ope laborat sic architector q̄ artifex manua
lis lic3 minus laboret corporal̄r. ita ēt in rebus diuinis
ille q in nobiliori ope occupat̄ maius premiū accipiet
q̄tū ad aliquā prerogatiuā premij accn̄talis lic3 forte
minus corpal̄r laboret. Un̄ aureola dat̄ doctoribus v̄
ginib⁹ ⁊ martirib⁹. ¶ Tertio ex q̄titate laboris: qd̄ q̄

dē ptigit dupl̄r: nā qn̄qz maior labor maiorē mercedē d
meret̄. pcipue q̄tū ad remissionē3 pene puta q̄ diuti⁹
ieiunat vl lōgi⁹ pegrinat̄ ⁊ ēt q̄tū ad gaudiū qd̄ pcipiet
d̄ maiori labore. Un̄ Sap. 10. dr̄. Reddidit ds. s. iustis
mercedē laborum suorum. qn̄qz v̄o ē maior labor ex d̄fectu
volūtatis. Jn his. n. q̄ ppria voluntate facimus mino
rē laborē sentimus. Et talis magnitudo laboris n̄ au
gebit: s3 minuet mercedē. Unde dr̄ Esa. 40°. Assumēt
pennas vt aquile currēt ⁊ nō laborabūt volabūt ⁊ nō
deficient. ⁊ ibi p̄mittit̄. d̄ficiēt pueri ⁊ laborabūt.
¶ Deīde cū dic̄. (Dei. n. sumus.) Assignat rōnē eius
qd̄ dixerat. Et p̄ pōnit rōnē. Scd̄o adhibet silitudinē
ibi. (Dei agricultura estis.) Dic̄ ḡ p̄ recte qlibet nr̄m
mercedem accipiet. dei. n. sm̄us adiutores. s. s̄m nr̄os
2 labores. ¶ Contra qd̄ videt̄ eē: qd̄ dr̄ Job. 26. Cuius
adiutores: nunqd imbecillis? ⁊ Esa. 40. Quis adiuuit
sp̄m dn̄i. ¶ Dōm est aūt q̄ dupl̄r aliqs aliū adiuuat.
Uno⁹ augēdo eius v̄tutē ⁊ sic nullus pōt eē dei adiu
tor. Un̄ ⁊ post p̄missa v̄ba Job subdit̄. ⁊ sustētes bra
chiū eius q nō ē fortis. Alio° obsequēdo opationi al
terius sic̄ si minister dicat̄ dn̄i adiutor i q̄tū exeq̄t opus
ei⁹ aut misteriū artificis. ⁊ h̄ mō ministri dei sūt ei⁹ adiu
tores: s3 illō 2ᵉ Cor. 6. Adiuuātes aūt exhortamur. sic̄
ḡ ministri hoīu3 exequētes eorū opa mercedē ab eis ac
cipiūt s̄m suum laborē: ita ⁊ minister dei. Scd̄o adhibet
silitudinē simplicis opis. s. agriculture ⁊ edificatiōis.
Ppl's qdē fidelis ager ē a deo cultus in q̄tū p opatio
nē diuā fructū bōi opis deo pducit: s̄m illud Ro. 7°.
3 Sitis alterius q ex mortuis resurrexit vt fructificetis
deo. Et Joā. 15. dr̄. P̄r meus agricola ē. ⁊ h̄ est qd̄ p̄ dr̄.
Dei agricultura estis. i. q̄si ager a deo cultus ⁊ fructū
ferēs ei⁹ ope. ⁊ ppl's fidelis ē q̄si domus a deo edifica
ta i q̄tū. s. ds in eis hītat: s3 illō Eph. 2. Et vos. coedifi
camini in hītaculū dei. Et iō scd̄o dei. edificatio estis. i.
edificiū a deo cōstructū: s̄m illud. ps. Nisi dn̄s edifica
uerit domum ⁊c̄. Sic igit̄ ministri dei sunt adiutores in
q̄tū laborāt in agricultura ⁊ edificatiōe fidelis ppli.
¶ Deīde cū dic̄. (Scd̄m grām dei ⁊c̄.) Agit de diuer
sitate mercedis: ⁊ q2 merces distinguit̄ s̄m distictionē
laboris vt dictū ē. Jō p̄ agit d̄ diuersitate laboris: scd̄o
de diuersitate mercedis ibi. (Si qs supedificat). Circa
p̄ᵐ duo fac̄. Pri̊o pōit distōnē laborum. Scd̄o subiūgit
4 admonitionē ibi (. Unusqsqz aūt videat ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ
duo facit p̄ relicta silitudine agriculture quā supra p
secutus fuerat sub silitudine edificatiōis suū ppriū la
borē describit dicēs. Scd̄3 grāz dei q̄ data ē mihi vt sa
piēs architect⁹ fūdamētū posui. ¶ Ubi cōsiderādū est
q̄ architect⁹ dr̄ p̄ncipalis artifex ⁊ maxime edificij ad
quē ptinet cōphēdere sūmā dispōnē toti⁹ opis q̄ pficit̄
p opōnē manualiū artificū. Et iō dr̄ sapiēs i edificio:
q2 simpl̄r sapiēs ē q sūmā cām cognoscit. s. deū ⁊ alios
s3 deū ordinat. Jta sapiēs i edificio dr̄ q pricipalē cām
edificij. s. finē cōsiderat ⁊ ordinat iferioribus artificibus
qd sit ppter finē agēdū. Māifestū ē autē3 q̄ tota sbā
5 edificij ex fūdamēto d̄pēdet. ⁊ iō sapiēti architectū p
tiet ydoneū fūdamētū collocare. Jpse āt paulus fūda
mētū spūalis edificij collocauit corinthijs. Un̄ supra
dixit. Ego plātaui: sic̄. n. se h3 fūdamētū in edificio: sic
plātatio in plātis. Per vtrūqz. n. significat̄ spūaliter p̄⁹
p̄dicatio fidei. Un̄ ⁊ ipse dic̄. Ro. 15. Sic aūt predicaui
euāgeliū n̄ vbi noīatus ē xp̄s: ne sup alienū fūdamētū
edificarē. ⁊ iō se cōparat sapiēti architecto. Hoc āt n̄ sue
v̄tuti attribuit: s3 grē dei: ⁊ h̄ ē qd̄ dic̄. Scd̄3 grāz dei q̄
data ē mihi. q. s. me aptū ⁊ ydoneū ad h̄ misteriū fecit.
infra. 4. Abundātius oībus laboraui nō autē ego: sed
grā dei mecū. ¶ Scd̄o describit laborē aliorum dicens.
Alius. aūt. i. qcūqz alr vos laborat, supedificat fūda.

a mēto a me poſito. Qđ qdē pōt ad duo referri. Uno qdē mō ſcđm aliqs ſupedificat fidei in ſeipſo fūdate ꝑfectū charitatis ⁊ bonoꝝ opeꝝ. pᵉ Pe. 2. Et ipſi tanq̄ lapides viui ſupedificamini. Alioᵒ ad doctrinā quā qs fundatam in aliis perfectius manifeſtat. Unde Jere. primo. dicitur. Ut edifices ⁊ plātes. Et ſm hoc idem ſignificat hec ſuperedificatio: quod .ſ. rigatio.

¶ Deide cū dic. (Unuſqſq3 aūt ⁊c̄.) Subiūgit monitionē dicēs. Dictū ē ꝙ ad alios ꝑtinet ſupedificare. vnuſqſq3 aūt videat .i. diligēter atēdat quō ſupedificet .i. q̄lez doctrinā fidei fūdatā ī aliis ſupaddat vel q̄lia opa fidei ī ſe fūdate. ꝓuer. 4. Oculi tui videāt recta
2 ⁊ palpebre tue ꝑcedāt greſſus tuos. Scđo rn̄det tacite qōi: qꝛ .ſ. admoneat alios de ſupedificatiōe ⁊ nō d̄ fūdatiōe vel potius aſſignat rōnē: q̄re dixerit ꝙ ad alios ꝑtiet ſupedificare dicēs. Fūdamētū aliō nemo pōt ponere ꝑter id qđ poſitū ē .ſ. a me: qđ ē ieſus xp̄s q hitat in cordibᵘ vr̄is ꝑ fidē. vt dr̄ Eph. 3. Et d̄ fūdamēto dr̄ Eſa. 28. Ecce ego mittā in fūdamētis ſyon lapidē angularē ꝓbatū ꝑcioſu3 .i. in fūdamēto fūdatū. ¶ S3 ꝯ
Fundamētū3 ſi dicit duplex 3 vr̄ eē: qđ dr̄ Apoc. 21. Murᵘ ciuitatis hn̄s fundamēta. 12. ⁊ ī ipſis. 12. noīa aplōꝝ. Nō ḡ ſolus xp̄s ē fūdamētū. ¶ Dō3 ē aūt ꝙ duplex ē fūdamētū. Unū qdē qđ ꝑ ſe h3 ſoliditatē ſic̄. rupes aliqua ſupra quam edificium ꝯſtruit: ⁊ huic fūdamēto xp̄s ꝯpat. Jp̄e .n. ē petra: d̄ q̄ dr̄ Mat. 7. Fūdata .n. erat ſupra firmā petrā. Aliō ē fūdamētū. qđ h3 ſoliditatē n̄ ex ſe: ſ3 ex alio ſolido fūdo: ſic̄ lapides q ꝑ ſupponūt petre ſolide: ⁊ h̄ mō dr̄ apl̄i eē fūdamētū eccl̄e: q: ipi ꝑ ſupedificant ſi xp̄o ꝑ fidē ⁊ charitatē. Un̄ dr̄ Eph. 2. Supedificati .ſ. ſ. fundaᵐ aplōꝝ.

¶ Deide cū dic. (Si qs ſupedificat ⁊c̄.) Agit de diuerſis mercedis q̄ntū ad h̄ ꝙ qdā eā accipiūt ſine detrimēto. qdā cū detrimēto. Et circa h̄ tria fac̄. Pmo docet ꝙ diuerſitas opānū mātfeſtat ex retributiōe. Scđo oñdit qn̄ mātfeſtaſ ibi. (dies .n. dn̄i.) Tertio oñdit quō mātfeſtaſ ibi. (Si cuiᵘ opᵘ ⁊c̄.) Circa pᵐ ꝯſiderādū ē ꝙ aplōs itēdēs oñdere diuerſitatē ſupedificatiōis .6. pōit. v3 tria
4 ꝯ tria. Ex vna qdē pte aurū argētū ⁊ lapides ꝑcioſos. Et ex alia pte lignū fenū ⁊ ſtipulā. qrū tria .ſ. auꝝ: argētū. ⁊ lapides ꝑcioſi hn̄t quādā iclitā claritatē ſil̄ ⁊ iꝯſūptibilitatē ⁊ ꝑcioſitatē. Alia vō tria obſcura ſunt ⁊ facile ab igne ꝯſumūt ⁊ vilia ſūt. Un̄ ꝑ aurū: argētū: ⁊ lapides ꝑcioſos itelli̇t aliqd ꝑclaꝝ ⁊ ſtabile. ꝑ lignū vō fenū ⁊ ſtipulā aliqd mōle ⁊ trāſitoriū. Dictū ē aūt ſupra ꝙ ſupedificatio pōt itelligi ⁊ q̄ntū ad opa q̄ vnuſqſq3 ſupedificat fidei fundamēto. ⁊ q̄ntūᵐ ad doctrinam quā aliqs doctor vel ꝑdicator ſupedificat in fūdamento fidei ab aplō fūdate. Un̄ iſta diuerſitas quā h̄ aplōs tāgit ad vtrāq3 ſupedificationē3 referri pōt. Quidā ḡ
5 referētes hec ad ſupedificationē opeꝝ dixerūt ꝙ per auꝝ ⁊ argētū ⁊ lapides ꝑcioſos itelli̇ſunt bōa q̄ qs fidei ſupaddit. S3 ꝑ lignū fenū ⁊ ſtipulā dēbēt itelligi pctā mortalia q̄ qs fac poſt fidē ſuſceptā: ſ3 iſta expōnē pertinentius ſtar̄ n̄ pōt. Pmo qdē q: pctā mortalia ſūt opa mortua ſm illō Heb. 9. Mūdabit cōſcīas nr̄as ab opibus mortuis. Jn h̄ aūt edificio nihil edificat niſi viuū: ſm illō pᵉ Pet. 2. Et ipſi tāq̄ lapides viui ſupedificamini. Un̄ ille q cū fide h3 pctā mortalia nō ſupedificat: ſed magis d̄ſtruit vl̄ violat. ꝯ quē dr̄ īfra eodē. Si qs templū dei violauerit diſꝑdet illū deus. Scđo q: pctā mortalia magis cōparāt ferro vel plūbo vel lapidi: tū3 ꝓpter grauitatē. tū q: ēt nō renouant ꝑ ignē: ſed ſp̄ in eo manēt in quo ſūt pctā vō venialia cōparant ligno feno ⁊ ſtipule: tū ꝑꝑ leuitatē: tū ēt q: ab eis aliqs d̄ facili expurgaſ ꝑ ignē. Tertio. q: ſm hāc expōnē vr̄ ſeq ꝙ ille q morit ī pctō mortali dūmō fidē retineat finalr̄ ſalutē cōſeq̄t l3 ꝑ aliq̄s penas ſuſtineat. Sic .n. ſeq̄t. Si

b cuius opus arſerit detrimētum patieſ: ipſe aūt ſaluus erit: ſic tn̄ q̄ſi ꝑ ignē. Qđ qdē ꝯtrariaſ māifeſte ſnie apl̄i q̄ dr̄ infra. 6. Neq3 fornicarij neq3 ydolis ſuiētes ⁊c̄. regnū dei poſſidebūt. Nōᵉ eſt aūt alicui ſalus niſi in regno dī. Nā q ab eo excludūt mittūt ī ignē eternu3: vt dr̄ Matth. 25. Quarto: q: fides nō pōt dici fūdamētu3 niſi ꝑ quā xp̄s hitat in bonis. cū ſupra dictū ſit ꝙ fundatū ē ipſe xp̄s ieſus. Nō .n. hitat xp̄s in nob̄ ꝑ fidē informē. Alioqn hitaret in demōibus qbus ſcriptu3 eſt Jac. 2. Et dēmōes credūt ⁊ ꝯtremiſcūt. Un̄ qđ dr̄ Eph. 3. Hitare xp̄m ꝑ fidē in cordibus nr̄is. o3 itelligi de fide ꝑ charitatē formata: cū ſcriptum ſit pᵉ Joā. 4. Qui
a manet in charitate in deo māet ⁊ d̄s in eo. Hec ē fides q̄ ꝑ dilectionē opaſ: vt dr̄ infra. 3. Chritas nō agit per
2 perā. Un̄ māifeſtū ē ꝙ ille q opaſ pcā mortalia: nō h3 fidē formatā: ⁊ ita nō h3 fundamētū: op3 ḡ intelligere ꝙ tam ille q ſupedificat fūdamento aurū argētū lapides ꝑcioſos: q̄3 ēt ille q ſupedificat lignū fenū ſtipulā vitet pctā. Ad hoꝝ ḡ diſtictionē itelligēdū ē ꝙ actus hūani ex obtis ſpe3 hn̄t. Duplex ē aūt obm̄ hūanī actᵘ .ſ. res ſpūalis ⁊ res corꝑalis. q̄ quide3 oīa dn̄t triplr̄. Pmo qđ q̄ntū ad h̄ ꝙ res ſpūales ſūt ꝑpetue: res autē corporales ſunt tranſitorie. Unde. 2ᵉ Corin. 4. que videnſ tēporalia ſūt: q̄ aūt nō videnſ eterna. Scđo q̄ntū ad h̄ ꝙ res ſpūales in ſeipſis charitatē habēt: ſm
3 illud Sap. 6. Clara eſt ⁊ q̄ nūq̄3 marceſcit ſapīa. Res corporales obſcuritatem habēt ex mā. Un̄ dr̄ Sap. 2. Umbre trāſitus eſt tp̄s nr̄m. Tertio q̄ntū ad h̄ ꝙ res
c ſpūales ſunt ꝑcioſiores ⁊ nobiliores rebus corporalibus. vn̄ ꝓuer. 3. dr̄ de ſapīa. Precioſior ē cūctis opibᵘ. Et Sap. 7. Oē aurū ꝯparatiōe illius arena ē exigua ⁊ tāq̄3 lutu3 eſtimabiſ argētu3 in ꝯſpectu illius. Et iō opa qbus hō intēdit rebus ſpūalibus ⁊ diuinis: cōparaſ auro argēto ⁊ lapidi ꝑcioſo: q̄ ſūt ſolida clara ⁊ ꝑcioſa. ita tn̄ ꝙ ꝑ aurū deſignenſ ea qbᵘ hō tēdit ī ipm deu3 ꝑ ꝯtēplationē ⁊ amorē. vn̄ dr̄ can. 5. Caput eiᵘ aurū optimū. caput .n. xp̄i ē d̄s. vt dr̄ Eſa. 11. de q̄ auro dr̄
4 Apoc. 3. Suadeo tibi emere a me aurū ignitū .i. ſapīa3 cū charitate. Per argētū ſignificaſ actus qbus hō adheret ſpūalibᵘ credēdis ⁊ amandis ⁊ cōtēplandis. vn̄ ī Glo. referſ argētū ad dilectionē ꝓximi: ꝓpter qđ ⁊ in ꝑs. Pēne colūbe d̄ſcribūſ deargētate cuius ſupior ps .i. poſteriora d̄ſcribūſ eē in pallore auri. S3 ꝑ lapides ꝑcioſos d̄ſignāſ opa diuerſaꝝ v̄tutū qbus aīa hūana ornaſ. vn̄ dr̄ Ecc. 5. Quaſi vas auri ſolidū ornatu3 oī lapide ꝑcioſo. Uel ēt mandata legis dei: ſm illud ꝑs. Dilexi mādata tua ſup aurū ⁊ topaſion. Opa vō humana qbus hō itēdit rebus corꝑalibus habēt q̄ſdam gradus ꝓut q̄dā ſūt aliis ſtabiliora. q̄da3 vō facilius cōſumptibilia. nā ipſi hoīes iter creaturas carnales dignīores ſūt ⁊ ꝑ ſucceſſionē cōſeruāſ. Un̄ cōparātur li-
5 gnis: ſ3 illō Judi. 9. Jerūt ligna ſiluarū vt eligerēt ſuper ſe regē. Caro aūt hoīs facilius corripiſ ꝑ infirmitatē ⁊ mortē. Un̄ cōparaſ feno: ſm illud Eſaia. 40ᵒ. Oīs
c caro fenū. Ea vō q̄ pertinēt ad gloriam huius mūdi facilli me trāſeūt. vn̄ ſtipule cōparāſ. vn̄ in pſal. ſequiſ. Pone illos vt rotā ⁊ vt ſtipulā ante faciē vēti. Sic ergo ſuperedificare auru3 ⁊ argētū ⁊ lapides precioſos eſt ſupedificare fidei fūdamēto ea que pertinēt ad cōtēplationē ſapie diuinoꝝ ⁊ amorē dei ⁊ duotionē ſanctoꝝ ⁊ obſequiū ꝓximoꝝ ⁊ ad exercitiū virtutū. Superedificare vō lignū fenū ⁊ ſtipulam: eſt ſupaddere fidei fūdamēto ea que pertinēt ad diſpōnē humanaꝝ reꝝ ⁊ ad onera carnis ⁊ ad exteriorē gloriā. ¶ Sciēdum tn̄ ꝙ cōtingit aliquē hoīe3 id itēdere tripliciter. Uno mō ita ꝙ in his finē cōſtituat: ⁊ cū hoc ſit peccatum mortale per hoc hō nō ſuperedificat: ſed econuer

c so fundamēto aliud fūdamētum collocat. Nā finis est
fundamētū in rebus appetibilibus que querūt ꝓpter
finē. Alio mō aliquis itendit vti predictis rebus tota/
liter ordinās eas in dei gloriā: ⁊ q2 opa specificātur ex
fine itento ꝟ iam nō erit edificare lignū feniū ⁊ stipulā:
sed aurū argentū ⁊ lapides preciosos. Tertio mō aliqs
licet in his finē non constituat nec vellet ꝓpter ista ꝯ
deū3 facere: afficitur tamē ad ista magis q̄3 deberet. ita
ꝙ per hec retardatur ab his que dei sunt qḋ est pecca
re venialiter. ⁊ hoc ꝓprie est superedificare ligna feniū
stipulā. nō q2 ipsa superedificent ꝓprie loquēdo: s3 q2
opera ad temporaliū curā ptinētia habēt venialia ad/
iuncta propter vehementiorē affectū ad ipsa: que qdē
affectio ꝟm ꝙ magis ⁊ minus iheret: ligno feno ⁊ sti/
2 pule comparatur. Et dupliciter potest. distingui. vno
mō s3 pmanētia3 rerum spiritualiu3: vt ꝑus dictū est
Alio mō ꝟm vehementia3 adhesionis. ¶ Sciēdū ta/
mē ꝙ ⁊ illi q spiritualibus rebus itēdūt non omnino
pñt absolui a cura rerum temporaliū: nec etiam qui in
charitate rebus tempalibus itendūt sunt omnino a re
bus spiritualibus vacui: sed studio diuersificatur. Nā
qdā studiu3 vite sue ordināt ad spūalia. temporalibus
ꝟo nō itendunt nisi inq̄3tū requirit necessitas corpalis
vite. Quida3 vero studiū vite sue applicāt ad tempora
lia ꝓcuranda: vtuntur tamē spūalibus rebus ad dire
ctionē vite sue. Primi igit superedificāt auru3 argētu3
lapides preciosos. Secūdi vero supedificāt feniū lignū
3 ⁊ stipulā. Ex quo patet ꝙ illi qui supedificāt aurū ar
gētū ⁊ lapides ꝑciosos: habent aliquid de pctis venia
libus: sed nō in q̄3titate notabili ꝓpter ꝟ ꝙ modicum
attigūt ꝯ cura tēporaliu3 rerū. Illi ēt q superedificant
lignū feniū stipulā habēt aliqd stabile preciosu3 ⁊ pre
clarū: s3 in minori quātitate. inq̄3tū dirigitur p bōa
spūalia. Pōt aūt ⁊ hec diuersitas referri ad supedifica
tione3 doctrine. Nā illi q fidei ab apostolis fūdate per
suā doctrinā supedificāt solidā ꝟitatē ⁊ clarā siue māi
festa3 ⁊ ad ornamētū ecclesie pertinētē: supedificāt au
rū agētū lapides preciosos. Vñ ꝓuer. io. Argētu3 ele/
ctū labia iusti. Illi ꝟo q ab apostolis fūdate supaddūt
in sua doctrina aliq̄ inutilia ⁊ q̄ non sunt manifesta nec
4 veritatis rōne firmātur: sed sunt vana ⁊ inania. super
edificāt lignū feniū stipulā. Vñ dicit Iere. 23. Qui h3
somniū narret somnium ⁊ q h3 ꝟmonē meū loquatur
ꝟmonē meū ꝟe. qd palleis ad triticū? Qui ꝟo falsitatē
doceret nō supedificaret s3 magis subuerteret fūdamē
tū. Dic̄ ḡ si qs supedificat vel operādo vel docēdo sup
fūdamētū ꝟ. i. sup fidē formatā in corde vl sup fidē fū/
datā ab aplis ⁊ ꝑdicatā aurū ⁊ argētū aut lapides pre
ciosos. i. spūalia opa vel pclarā doctrinā. Vel lignu3
feniū stipulā. i. corporalia opa vel friuolā doctrinā: vni
uscuiusq3 opus māifestū erit. s. in dīno iudicio q̄le sit.
nō. n. latet p hūanā ignorātiā. Nā qdā vidētur supedi
ficare aurū argētū lapidē ꝑciosu3. q tñ supedificant li/
gnū feniū stipulā in reb⁹ spūalibus corporal. a meditā/
5 tes. puta lucrū vel fauorē hūanū: qda3 ꝟo vidēt sup/
edificare lignū feniū stipulā. q tñ edificāt aurū argētu3
⁊ lapidē ꝑciosu3: q2 i admistratiōe tēporaliū nihil nisi
spūalia cogitāt. Vñ ⁊ sopho. ꝑ dic. t. Scrutabor hieru3
in lucernis. ⁊ Luc. 12. Nihil opertū qḋ non reueletur.
¶ Deide cū dic. (Dies. n. dñi.) Oñdit qñ hec māifestā
tur. ⁊ ꝑ pōit tēpus mā festatiōis. cū dicit. (Dies enim
dñi declarabit.) ¶ Circa qḋ sciēdū ē ꝙ tūc dicit ēē tē
pus ⁊ dies alicui⁹ rei qñ ē in optimo statu ⁊ maxio sui
posse. Vñ ⁊ Ecc. 4. dicit. Oia tps habēt. Quādo ḡ hō
suā volūtatē iplet ēt cōtra deū tūc est dies hois. Vñ di
cit Iere. 17. Diē hois nō desideraui tu scis. Dies ꝟo dñi
dicit qñ volūtas dñi cōplet ꝯ hoīb⁹ q ꝑ ei⁹ iustitiā vel

ꝑmiabūt vel dānabūt: s3 illḋ ꝑs. Cū accepo tps ego d
iustitias iudicabo. Vñ s3 triplex dei iudiciū tripl̄r pōt
itelligi dies dñi. Erit. n. qḋdā iudiciū gnāle oīu3 s3 illḋ
Mat. 12. Viri niniuite surgēt i iudicio: ⁊ s3 ꝟ dies dñi
dr̄ nouissim⁹ dies iudicij. ꝯ q̄ 2ª Thessalo. 2. Nō ter/
reamini q̄si istet dies dñi. Et s3 ꝟ itelligit. Dies dñi de
clarabit: q2 in die iudicij māifestabit dr̄ia hūanoꝝ me
ritorū. Ro. 2. In die qñ iudicabit dñs occulta hoīum.
Aliḋ aūt ē pticulare iudiciū qḋ fit ꝯ vnoq̄q3 in morte
ipsius ꝯ q̄ habet Luc. 16. Mortu⁹ ē diues ⁊ sepultus ē
in iferno: mortuus ē aūt mēdicus ⁊ portatus ē ab an/
gelis i sinū abrahe. Et s3 hoc dies dñi pōt itelligi dies
mortis: s3 illud. i. Thessa. 5°. Dies dñi: sic fur in nocte
ita veniet. Si ḡ dies dñi ꝯclarabit: q2 in morte vniuſ
cuiusq3 ei⁹ merita patēt. Vñ dr̄ ꝓuer. ii. Mortuo hoīe 2
ipio nulla erit vltra spes. ⁊ eiusdē. 14. Sperat āt iustus
i morte sua. Tertiū aūt ē iudiciū i hac vita i q̄3tū ꝟo p
tribulatiōes hui⁹ vite iterdū hoīes ꝓbat. Vñ dr̄ ifra
i. Cū iudicamur a dño corripimur vt nō cū ꝟ mundo
dānemur. Et s3 ꝟ dr̄ dies dñi dies tēporalis tribulatio
nis. de q̄ dr̄ Sopho. ꝑ. Vox diei dñi amara tribulabit
ibi fortis. Dies ḡ dñi ꝯclarabit: q2 i tpe tribulatiōis ef/
fectus hois ꝓbat. Ecc. 27. Vasa figuli ꝓbat fornax ⁊
hoīes iustos tētatio tribulatiōis. Scḋo oñdit p qḋ fiet
ista ꝯclaratio: q2 p ignē. vñ seqt. Q2 i igne reuelabit. s.
dies dñi. nā. dies iudicij reuelabit i igne q ꝑcedet faciē
iudicis exurēs faciē mūdi ⁊ inuoluēs reprobos ⁊ iustos
purgās. ꝯ q̄ dr̄ i ꝑs. Ignis añ ip3 ꝑcedet ⁊ iflāmabit i
circuitu inimicos ei⁹. Dies āt dñi q ē dies mortis reue
labit i igne purgatorij p quē purgabit si qd i electis iue
niet purgādū ꝯ q̄ pōt itelligi: qḋ dr̄ Iob. 23. Probabit
me q̄si aurū qḋ p ignē trāsit. Dies ꝟo q ē dies tribu
latiōis dīno iudicio pmisse reuelat i igne tribulatiōis.
ꝯ q̄ dr̄ Ecc. 2. In igne ꝓbat aurū ⁊ argētū: hoīes ꝟo ac
ceptabiles i camio tribulatiōis. Tertio pōit effectum
manifestatiōis. cum subdit. Et vniuscuiusq3 op⁹ q̄le sit
ignis ꝓbabit. q2. s. p quēl3 igniū ꝑdcoꝝ ꝓbat merita
hois vl ꝯmerita. vñ i ꝑs. dr̄. Igne me examinasti ⁊ nō
ē iuēta i me iniq̄tas. In his tribus q̄ ꝟ aplis pōit ꝑm ē
pcls duoꝝ sequentiu3. Si. n. dies dñi reuelat i igne ⁊
ignis ꝓbat q̄le sit vniuscuiusq3 opus: cōseq̄uēs est ꝙ
dies dñi declararet dr̄iam operum humanoꝝ.
¶ Deide cū dic. (Si cui⁹ op⁹ ⁊c.) oñdit mō3 ꝑdcē māi 4
festatiōis ⁊ ꝑ q̄3m ad bōa opa. cū dic. Si cui⁹. i. alicui⁹
opus qḋ ipē supedificauit māsit. s. in igne ille. s. q sup/
edificauit mercedē accipiet. Ier. 31. est merces opi tuo.
Et Esa. 40. Ecce merces eius cū eo. Dr̄ āt aliqḋ op⁹ i
igne pmāere illesū dupl̄r. Vno° ex pte ipsi⁹ opātis: q2
s. ille q ꝟ fac̄ op⁹. s. bōe doctrie vl qḋcūq3 bonoꝝ opeꝝ
pp hmōi op⁹ ñ punit iq̄3m. s. nec torq̄bit igne purgato
rij: neq3 igne q ꝑcedet faciē iudicio: n3 estuat igne tri/
bulatiōis. Qui. n. ñ imoderate tpalia dilexit. ꝯñs ē ꝙ
ñ nimis doleat ꝯ eoꝝ amissiōe. Dolor. n. cāt ex amore
rei q̄ amittit. Vñ supfl⁹ amor supfluū gnāt dolorem.
Alio° ꝑt itelligi ex pte ipsius opis. q̄l3. n. ꝑdcoꝝ iudi 5
cioꝝ supueniēte hoī pmanet ⁊ opus bone doctrie vel
qḋcūq3 aliḋ bonū opus. Nā igne tribulatiōis supue/
niēte nō cessat hō n3 a ꝟa doctria neq3 a bono ope ꝟ/
tuti: vtrūq3 āt boꝝ pmāet hoī q̄3m ad meritū ⁊ i igne
purgatorij ⁊ i igne q ꝑcedit faciē iudicis. Secūdo oñ
dit dic̄ q̄3tu3 ad mala opa dicēs. Si cuius. i. alicuius.
opus arserit. s. p aliquē ignium ꝑdictorū ꝯtrimētū pa
tiet. s. q ꝟ opatus ē non tñ vsq3 dānatiōe3. Vñ subdit:
Ipse āt saluus erit. s. salute eterna s3 illḋ Esa. 45. Sal
uatus est israel in dño salute eterna. sic tñ quasi per
ignē quē. s. ꝑus sustinuit vel i hac vita vel in fine hui⁹
vite vel in fine mūdi. Vñ dicitur in psal. Trāsiuimus

a per ignẽ ⁊ aquã eduxisti nos in refrigerium. Et Esa.
43. Cũ trãsieris per ignẽ nõ cõbureris: ⁊ flãma nõ cõ
buret te: q: ego dñs deus saluator tuus. Dicitur autem
opus alicuius ardere dupl̃r. Uno mõ ex pte opãtis: in
q̃tũ. s. aliqs affligit igne tribulatiõis ꝓpter imodera/
tũ affectũ q̃ sup̃flue terrena diligit: ⁊ punit igne pur
gatorij vl' igne q p̃cedet faciẽ iudicis ꝓpter pctã venia
lia: q̃ circa curã temporaliũ cõmisit. siue ẽt p̃ friuola ⁊
vana q̃ docuit. Alio mõ ardet opus in igne ex parte
ipsius operis: q:. s. tribulatiõe superueniente hõ nõ põt
vacare nec doctrie vane: nec terrenis opibus: sm illõ
psal. In illa die peribũt oẽs cogitatiões eoꝝ. Nec etiã
2 igne purgatorij vel p̃cedẽte faciẽ iudicis remanebit ei
aliqd p̃dictoꝝ vel ad remediũ vl' ad meritũ. Et sic ou
pl̃r patitur detrimẽtũ vel lq̃ʒtũ ipse punitur inq̃ʒtum
pdit id quod fecit. ⁊ q̃ʒtũ ad hoc dicitur Eccle. 14. Om
ne opus corruptibile in fine deficiet. ⁊ qui opatur illõ
ibit cũ illo: ⁊ omne opus electũ in fine iustificabit: ⁊ q
opat illud honorificabit in illo. Quoꝝ p̃m ptinet ad
eũ q superedificat lignũ fenũ ⁊ stipulã. qd est opus di/
gne ardens. Secũdũ autẽ pertinet ad eũ que super/
edificat aurum argentũ lapides preciosos: qd ẽ opus
manẽs i igne absqʒ detrimẽto. ℭ Lectio. III.

Nescitis quia templum dei estis
⁊ spiritus dei habitat in vobis.
3 †Si quis autem templũ dei vio
Job. 5. lauerit disp̃det illũ deus. Tem
plum enim dei sanctũ est: quod estis vos.
2ª. 2ª. q. 46. arti. p̃ 2m Nemo se seducat. †Si quis videt iter vos
sapiẽs esse in hoc seculo: stultus fiat vt sit
sapiẽs. Sapientia enim huius mũdi stulti/
Job. 3º. re. ca. 8. cia est apud deum. Scriptum est enĩ. †Cõ/
prehẽdã sapiẽtes in astutia eorũ. Et iterũ.
†Dominus nouit cogitationes sapientũ:
4 quoniam vane sunt. Nemo itaqʒ glorietur
in hominibus. Omnia enĩ vestra sunt: siue
Paul' siue apollo: siue cephas: siue mũd':
siue vita: siue mors: siue p̃ñtia: siue futura.
Oĩa. n. vr̃a sũt: vos aũt xp̃i: xp̃s autem dei.
ℭ Supra oñdit ap̃lus que sit merces bñ laborãtiũ: hĩ
agit, de pena male laborãtiũ siue destruẽtiũ. Et circa h̃
duo facit. P̃rio demõstrat penã. Secũdo excludit erro
rẽ ↄ̃riũ ibi. (Nemo vos seducat.) Oñdit aũt penã ope
rãtiũ ad ↄ̃structionẽ ꝓsequẽs silitudinẽ edificij spũa/
lis. Et circa h̃ tria facit. P̃rio oñdit dignitatẽ spũal' edi
5 ficij. Scd̃o ↄ̃terminat penã ↄ̃struẽtiũ ibi. (Si qs.) Ter
tio assignat rõnẽ pene ibi. (Tẽplũ. n. dei ⁊c̃.) Dic̃ g̃ p̃.
dictũ ẽ q̃ ille q supedificat mercedẽ salutis accipiet vl'
sine detrimẽto vel cũ detrimẽto: sed vt possitis agno/
scere q̃ sit pena male in vobis laborãtiũ: oportet vos ve
strã dignitatem agnoscere: quã p̃ponit dicẽs. An vos
nescitis: q: vos fideles xp̃i estis tẽplũ dei. Eph. 2. In q̃
oĩs edificatio cõstructa crescit in tẽplũ sanctũ in dño i
quo ⁊ vos coedificamini in habitaculũ dei. Secundo
ꝓbat q̃ fideles sint tẽplũ dei. est. n. de rõne tẽpli q̃ sit
habitaculũ dei: sm illud psal. Deus in templo scõ suo.
Uñ omne illud in q̃ deus habitat põt dici tẽplũ. Ha/
bitat aũt deus p̃ncipaliter in seipso: quia ipse solus se
cõp̃hẽdit. Uñ ⁊ ipse deus tẽplũ dei dicitur. Apoca. 21.
Dñs deus omnipotẽs tẽplũ illius ẽ. Habitat etiã deus
in domo sacrata p̃ spũalem cultũ qui in ea sibi exhibe/
tur. ⁊ iõ, domus sacrata dicitur tẽplum: sm illud psal.

Adorabo ad tẽplum sanctũ tuũ ⁊c̃. Habitat etiam de' b
in omnibus per fidem que per dilectionẽ operatur: sʒ
illud Eph. 3. Habitare christũ per fidẽ in cordibus ve/
stris. Uñ ⁊ ad probãdũ q̃ fideles sint templũ dei sub
iungit q̃ inhabitãtur a deo: cũ dicit. (Et sp̃us dei ha/
bitat in vobis.) Et Ro. 8. Dictũ est. Sp̃us q suscitauit
Iesũ xp̃m habitabit in vobis. Ezech. 36. Sp̃ũ meum
ponã in medio vr̃i. Ex quo patet q̃ sp̃ussanctus est de
us per cuius inhabitationẽ fideles dñr templum dei.
Sola enim ĩhabitatio dei templũ dei facit: vt dictum
est. Est autem ↄ̃siderãdũ q̃ deus ẽ in omnibus crea/
turis in qbus ẽ per essentiã potẽtiã ⁊ presentiã iplens
oĩa bonitatibus suis: sm illud Iere. 23. Celũ ⁊ terram
ego implebo. Sed sp̃ualr dicit deus ĩhabitare tãquã 2
in familiari domo in sanctis: quorũ mens capax est dei
p̃ cognitionẽ ⁊ amorẽ ẽt si ipsi in actu non cognoscãt
⁊ diligãt: dũmodo habeãt p̃ grãm habitũ fidei ⁊ chari/
tatis: sicut patet de pueris baptizatis. Et cognitio sine
dilectiõe nõ sufficit ad ĩhitationẽ dei sʒ illõ. i. Jo. 4. qui
manet in charitate in deo manet ⁊ de' in eo. Inde ẽ q̃
multi cognoscũt deũ vel p̃ nãlẽ cognitionẽ vel per fi
dem ĩformẽ: quos tamẽ nõ inhabitat spiritus dei.
ℭ Deĩde cũ dicit. (Si quis autem templũ ⁊c̃.) Uiola
tur aũt templũ dei dupliciter. Uno mõ p̃ falsã doctri/
nã que nõ superedificat fũdamẽto. sed magis subruit
fundamẽtum, ⁊ destruit edificiũ. Uñ dicit Ezech. 13. d̃
falsis prophetis. Uiolabãt me ad populũ meum pro/
pter pugillũ ordei ⁊ fragmẽtũ panis. Alio mõ violat 3
aliquis tẽplũ dei per pctm̃ mortale: per quod aliquis
vel seipsũ corrumpit vel aliũ opere vel exemplo. Uñ
dicit Malach. ii. Cõtaminauit iudas sanctificationem
dñi quã dilexit. Sic aũt dignũ est: vt disperdatur ille a
deo p̃ dãnationẽ eternam q violat spũale tẽplũ dei vel
qualitercunqʒ polluit. Unde dicit Mal. 2. Disperdet
dñs virũ qui fecerit h̃ magistrũ ⁊ discipulũ. Et i psal.
Disp̃dat dominus vniuersa labia dolosa ⁊c̃.
ℭ Deinde cũ dicit. (Tẽplũ dei ⁊c̃.) Assignat rõnem
eius quod dixerat de sanctitate templi. Qui enim ali/
quam rem sacram violat: sacrilegium cõmittit. vñ di/
gnũ est vt disperdatur. Tẽplum enim dei est sanctum 4
quod estis vos. sicut supra dictũ est. ⁊ in psal. dicit. Sã
ctum est templum tuũ mirabile in eq̃tate. ⁊ alibi. Do
mũ tuam dñe decet sanctitudo. Est quidẽ in mãli tẽ
plo quedam sacramentalis sanctitas prout templum
diuino cultu dedicat: sed in fidelibus christi est sãcti/
tas gratie quã consecuti sunt per baptismũ: sm illud.
infra sexto. Abluti estis. sanctificati estis.
ℭ Deinde cum dicit. (Nemo vos seducat.) Excludit
errorem contrarium. Et p̃mo monet fideles vt sibi ca
ueant a seductione errorum. Secundo docet mediũ
cauendi. ibi. (Si quis inter vos.) Tertio rationẽ assi/
gnat. ibi. (Sapientia enim huius mundi ⁊c̃.) ℭ Cir
ca primum sciendum est q̃ quidam dixerũt q̃ deus
neqʒ punit neqʒ remunerat hominũ facta. ex quorũ 5
persona dicitur Sopho. p̃mo. Qui dicunt in cordib'
suis non faciet bene dominus ⁊ non faciet male. Et
treñ. 3. Quis est iste qui dixit vt fieret domino non iu
bente? Ex ore altissimi non egredietur bonum: neqʒ
malum. Ad hunc ergo errorem excludendum dicit.
Nemo vos seducat: asserens scilicet q̃ ille qui templũ
dei violat. nõ disperdat a deo: sicut Ephe. 5. dicit. Ne/
mo vos seducat inanibus verbis. propter hoc enim ve
nit ira dei in filios diffidentie.
ℭ Deĩd cũ dic̃. (Si qs iter vos ⁊c̃.) docet modũ cauẽ
di hmõi seductionẽ. Ubi sciẽdũ ẽ q̃ qdã dixerũt deũ
nõ punire pctã solũ, intẽtes rõib' huius sapie, puta q̃

c deus non cognoscat singularia que fiũt hic: ex q̃rũ p-
sona dicit Job.22. Circa cardines celi pambulat: nec
nr̃a cõsiderat. Ad hoc ḡ vitãdũ dicit.(Si q̃s iter vos
videtur eẽ sapiẽs in hoc seclo).i. sapientia secularĩ q̃ i
eo q̃ cõtrariatur veritati fidei nõ ẽ sapiẽtia: licet videa
tur eẽ:(stultus fiat:) abijciẽdo istã sapiaʒ appareãt ẽ vt
fit sapiẽs.s. fm sapiam diuinam que est vera sapia. Et h̃
etiam obseruandum est nõ solum in his in quibus se-
cularis sapia contrariatur veritati fidei: ʒ etiam in oi-
bus in q̃bus cõtrariat honestati morũ. Unñ Prouerb.
3. dr̃. Deo secum morante cõfortatus est ꝛc̃.
❡ Deinde cũ dicit.(Sapia.n. huius mũdi ꝛc̃.) Assi-
gnat rationẽ eius quod dixerat. Et pmo põit rationẽ.
videbat enĩ inepta monitionem fecisse vt aliq̃s fieret
2 stultus ꝛ vere iepta eẽt si stulticia illa de qua loqueba
tur esset p abnegationẽ vere sapie: sed nõ ẽ ita. Sapia
enĩ huius mũdi stulticia est apud deũ. Dicitur autẽ
sapiẽtia huius mũdi que pncipaliter mundo innititur.
Nã illa q̃ per res huius mũdi ad deum attingit nõ est
sapia mũdi sed sapia dei: fʒ illud Roma.i. Deus.n. illis
reuelauit. Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi p
ea q̃ facta sunt itellecta cõspiciutur. Sapia ergo mũdi
que sic rebus mũdi itẽdit vt ad diuinam veritatẽ nõ p-
tingat stulticia est apud deum.i. stulticia reputatur fʒ
diuinũ iudicium. Esa.19. Stulti pncipes thaneos: sa-
piẽtes cõsiliarij Pharaonis dederũt cõsilium isipiẽs.
Secũdo pbat qõ dixerat per duas auctoritates: q̃rũ
3 pma scribit Job.5. Unñ dicit. Scriptũ est; cõprehendaʒ
sapiẽtes in astutia eoꝝ. Cõprehẽdit aũt sapientes dñs
in astutia eorũ quia per h̃ ipsum q̃ astutie cogitant cõ
tra deum. ipedit deus eoꝝ conatũ ꝛ iplet suum ppoli-
tum sicut p maliciã fratrum Joseph volẽtium ipedire
eius principatum ipletum est super diuinam ordinatio-
nem q̃ Joseph in egypto vẽditus principaretur. Un-
de ꝛ ante premissa verba dicit Job. Qui dissipat cogi-
tationes malignorum ne possint iplere manus eorũ
quod ceperãt: quia vt dicit puer.21. Nõ est sapia non
est scia nõ ẽ cõsiliũ cõtra dñm. Scõa auctoritas sumi
tur ex xp̃o. vñ dicit. Et iterũ scriptũ est. Dominus no-
4 uit cogitatiões sapiẽtũ.i. fʒ sapiam mũdi q̃m varie sũt.
q2.s. nõ ptingũt ad finẽ cognitionis humane que ẽ co
gnitio veritatis diue. Unñ dicit Sap.13°. Uani sũt oẽs
homines in quibus nõ subest sapia dei.
❡ Deinde cũ dicit.(Itaq3 nemo glorietur i hoĩbus.)
Infert cõclusionẽ pncipaliter itentam.s. q̃ nõ debeãt
gloriari de ministris dei ꝛ p cõcludit ppositũ ex pre
dcis dicẽs. Itaq3 ex q̃ mistri nihil sũt ʒ laborãt p mer
cede. nemo glorietur in hoĩbus: sicut ꝛ in psal. dicitur.
Nolite cõfidere in pncipibus neq3 in filijs hoĩuʒ in q
bus nõ est salus. Et Jere.17. Maledictus vir q cõfidit
in homine ꝛc̃. Scõo rõnẽ assignat ex dignitate fideliũ
xp̃i assignans ordinẽ fideliũ in rebus. ꝛ p ponit ordinẽ
rerũ ad fideles xp̃i dicẽs.(Oia vr̃a sũt.) Quasi dicat.
Sic hõ nõ gloriatur de rebus sibi subiectis: ita ꝛ vos
5 gliari nõ dẽtis de reb⁹ hui⁹ mũdi q̃ oia sunt vobis data
a deo fʒ illud ps. Oia subiecisti sub pedibus eius. Ex
põit aũt q̃ oia. Iter q̃ p põit mistros xp̃i q sũt diuini⁹
ordinati ad ministeriũ fideliũ: fm illud 2° Cor.4. Nos
aũt seruos vr̃os p iesũ. ꝛ hoc est qõ dicit. Siue paulus
q plãtauit. siue apollo q rigauit. siue cephas.i. petrus
q est vniuersalis pastor ouium xp̃i vt dicit Jo. vltimo.
Post hec põit res exteriores. cũ dicit. Siue mũdus q
ẽ cõtinẽtia omniũ creaturarũ q quidem est fidelium
christi. eo q̃ hõ per res huius mũdi iuuatur vel q̃tũ
ad necessitatẽ corporalẽ vel q̃tũ ad cognitionẽ dei: fʒ
illud ps. Sap.13. A magnitudine spẽi ꝛ creature ꝛc̃.

❡ Cõsequenter ponit ea q̃ ptinent ad ipsam hois di d
spositionẽ dicens.(Siue vita siue mors.) q2.s. fidelib⁹
christi ꝛ vita est vtilis in q̃ merẽt ꝛ mors p quã ad p
mia pueniunt: fm illud Roma.14°. Siue viuimus si
ue morimur ꝛc̃. Et Phil.p. Mihi viuere xp̃s ẽ ꝛ mori
lucrũ. Ad hec aũt duo reducũt oia bona vel mala hu
ius mũdi: q2 p bona cõseruat vita. per mala peruenit
ad mortẽ. Ultimo ponit q̃ pertinet ad statũ hois pre
sentẽ vel futurũ dicẽs.(Siue p̃sentia.).i. res huius vi
te q̃bus iuuamur ad merẽdũ (siue futura) q̃ nobis re-
seruãt ad premiũ. Nõ enĩ hẽmus hic manẽtẽ ciuitatẽ
ʒ futurã inquirimus. vt dr̃ Heb. vltimo. Oia inq̃t vestra
sunt.i. vestre vtilitati deseruẽtia: fm illud Roma.8. Di
ligẽtibus deũ oia cooperãtur in bonũ. Sic ḡ pmus or
do ẽ christi ad fideles. secundus vo fidelium christi ad 2
christũ quos ponit subdens. Uos aũt christi estis: q2.
s. sua morte redemit. Roma.14°. Siue viuimus siue
morimur dñi sumus. Tertius ordo ẽ christi fm q̃ hõ
ad deũ. iõ addit. Christus aũt fm q̃ hõ dei ẽ. Unñ eum
deũ ꝛ dominũ in psal. nominat dicẽs. Dñe deus meus
in te speraui. vt noie dei tota trinitas itelligat. Quia ḡ
nullus dʒ gloriari de eo quod infra ipsũ est: ʒ de eo qõ
ẽ supra ipsũ: iõ nõ debẽt fideles christi gloriari de mi-
nistris: sed magis ministri de ipsis. 2° Cor.7. Multa mi
hi fiducia ẽ apud vos. multa mihi gloriatio p vobis.
Sʒ fideles christi debent gloriari de christo: fm illud
Gal. vlti. Mihi absit gliari nisi i cruce dñi nr̃i iesu xp̃i.
sicut christus de patre: fm illud Sapien.2. Gloriatur
se patrem habere deum. CAP. IIII.

Sic nos existimet hõ: vt ministros 1 4.d.
christi. ꝛ dispẽsatores misterio 5.q.
rũ dei. Hic iã q̃ritur inter dispẽ p.ar.
satores vt fidelis q̃s inueniat. 2° 2.
Mihi autẽ p minimo ẽ vt a vobis iudicer
aut ab hũano die. Sed neq3 meipsũ iudi-
co. Nihil enĩ mihi cõscius sum: sed nõ in
hoc iustificatus sum. Qui aũt iudicat me do-
minus ẽ. Itaq3 nolite añ tp̃s iudicare quo
adusq3 veniat dominus: qui ꝛ illuminabit 4
abscondita tenebrarũ: ꝛ manifestabit consi
lia cordium: ꝛ tũc laus erit vnicuiq3 a deo. Op⁹
❡ Supius redarguit apostolus corinthios o h̃ q̃ de 3.
quibusdaʒ ministris gloriabantur: hic autem arguit 251.
eos q̃ alios ministros contẽnebant. Et circa hoc duo
facit. Primo arguit eorũ culpã. Secũdo instat ad eo-
rum correctionẽ ibi.(Nõ vt cõfundam vos.) ❡ Cir-
ca pmũ duo facit. Primo arguit eoꝝ temeritatẽ qua
male de ministris iudicabant. Secundo arguit eorũ
elationẽ q̃ christi ministros cõtẽnebant ibi.(Hoc autẽ
fratres.) ❡ Circa pmũ duo facit. Primo ondit quid
sit de ministris christi firmiter sentiendum. Secundo
q̃ nõ sit de eis temere iudicandũ ibi.(Hic iam q̃ritur
inter dispensatores.) Dicit ḡ pmo. Dixi q̃ nullus ve- 5
strũ debet gloriari de hoĩbus tamẽ quilibʒ vestrũ dẽbet
cognoscere auctoritatẽ officij nostri ad quod pertinet
q̃ sum⁹ mediatores iter christũ cui fuimus. ad quod
pertinet q̃ dicit. Sic nos existimet hõ vt mistros xp̃i.
Esa.61. Sacerdotes dei vocabimini mistri dei nostri
dicetur vobis. ꝛ iter mẽbra eius q̃ sunt fideles ecclesie:
quibus dona christi dispẽsãt. ad quod pertinet qõ sub
ditur. Et dispẽsatores ministeriorũ dei.i. secretorũ ei⁹:
q̃ q̃dẽ sũt spiritualia eius documẽta: fʒ illõ. infra.14°.
Spiritus est q loquitur mysteria. Uel etiã ecclastica
sacramenta

a sacramenta in qbus diuina virtus secretius opat salu
tem. Uñ ꝛ in forma ꝯsecrationis eucharistie, dr. My
sterium fidei: ptinet ergo ad officiũ platoꝝ ecclesie q
in gubernatione subditoꝝ soli xp̃o seruire desiderent:
cuius amore oues eius pascũt: fm illud Jo. vlti. Si di
ligis me pasce oues meas. Pertinet et ad eos vt diuia
populo dispensent: fm illud infra. 6. Dispensatio mihi
credita est: ꝛ fm hoc sunt mediatores inter xp̃m ꝛ po
pulum: fm illud Deu. 5. Ego seqster fui ꝛ medius illo
tpe inter deũ ꝛ vos. Hec aũt estimatio, de platis eccle
necessaria ẽ ad salutẽ fideliũ: nisi. n. eos recognoscerẽt
ministros xp̃i nõ eis obedirent tanq̃ xp̃o: fz illud Gal.
4. Sicut angelũ dei excepistis me sicut iesum xp̃um.
2 Rursum: si eos non cognoscerent dispensatores recu
sarent ab eis dona recipe: ꝯ illud qḋ idẽ aplus dicit. 2.
Cor. 2. Qḋ donaui si qd donaui pp vos in psona xp̃i.
¶ Deinde cũ dicit. (Hic iam, q̃rit inter dispẽsatores).
Ostendit circa ministros xp̃i temere iudicari non, dbe
re. ¶ Et circa hoc tria facit. Primo ponit qḋdã p qḋ
iudicare satagunt de fidelitate ministroꝝ. Scḋo ostẽ
dit de hoc iudicio se non curare: sed deo reseruare. ibi.
(Mihi aũt p minimo est). Tertio ꝯcludit phibitio
nẽ temerarij iudicij. ibi. (Itaq nolite). ¶ Circa pᵐ cõ
siderandũ est q ministroꝝ ꝛ dispẽsatoꝝ xp̃i qdã sunt
fideles: qdã infideles. Infideles dispẽsatores sunt q in
dispẽsandis diuinis misterijs nõ intendũt vtilitatẽ po
3 puli ꝛ honorẽ xp̃i ꝛ vtilitatẽ mẽbrorũ eius: fm illud
Luc. 16. In iniquo mãmone fideles nõ fuistis. Fideles
aũt q in oĩbus intẽdũt honorẽ dei ꝛ vtilitatẽ mẽbroꝝ
eius: fm illud Luc. 12. Quis putas est fidelis seruus ꝛ
prudẽs quẽ ꝯstituit dñs sup familiã suã. Qui aũt sũt fi
deles diuino iudicio manifestabunt in futuro. Sz co
rinthi temere volebant discutere: qui dispẽsatores es
sent fideles vel infideles: ꝛ hoc est qḋ dicit. Hic hoc est
inter vos. Jam. i. in p̃senti tpe querit. i. discutit. Ut qs
. i. aliqs inter dispẽsatores fidelis inueniat. Judicabat
enim plures esse infideles: vix aliquẽ virum putantes
esse fidelem: fm illud puerb. 20. Multi viri misericor
des vocant: virum aũt fidelem quis inueniet?
¶ Deinde cũ dicit. (Mihi aũt p minimo est). Ostẽ
4 dit se hoc iudiciũ reputare nihil. ¶ Et circa hoc tria
facit. Primo ponit q nõ curat circa hoc ab alijs iudi
cari dicens. (Mihi aũt) q sum minimus inter dispen
satores (p minimo est). i. minima bõa reputo. Ut a vo
bis iudicer. s. esse fidelis vel infidelis. Et ne putarent
ab aplo hec dici in eoꝝ ꝯtẽptũ: ac si eoꝝ iudiciũ despi
ceret q̃si viliũ psonaꝝ subiũgit. Aut ab hũano intelle
ctu q est dies hois: fm illud Jo. 11. Qui ambulat i die
nõ offendit: q: lucẽ huius mundi videt. Uel ad lram.
Aut ab humano die. i. ab intellectu in hoc tpe iudicã
tibus. q. d. vr̃m: vel quorũcũqz hoiũ in iudiciũ parũ cu
ro. Jere. 17. Diẽ hois nõ desideraui tu scis. ¶ Est aũt
sciendũ q de iudicio hoium duplr dz curari: vno mõ
q̃tũ ad alios q ex eoꝝ bono: vel edificant: vel scãdali
zant: ꝛ sic sancti non p minimo sed p magno hñt ab
hoĩbus iudicari cũ dñs dicat. Mat. 5. Uideant opa ve
5 stra bona ꝛ glificent patrẽ vr̃m q in celis est. Alio mõ
q̃tũ ad seipsos: ꝛ sic nõ curãt multũ: q: nec gloriã hu
manã ꝯcupiscũt: fm illud. 1. Thessal. 2. Neqz q̃rẽtes ab
hoĩbus q̃rentes: neqz aliqd a vobis: neqz ab alijs. Ne
qz opprobriũ hois timẽt: fm illud Esa. 51. Nolite time
re opprobriũ hoium ꝛ blasphemias eorũ ne timeatis.
Uñ aplus signãter dicit. (Mihi aũt ꝛc̃.). i. q̃tũ ad me
ptinet: nõ aũt id p nullo est: sed p minimo: q: bõa tpa
lia: inter q̃ bona fama cõputat: nõ sunt nulla bõa sed
minima: vt Aug. dicit in lib. de libero arbi. Uñ ꝛ sap.

7. Oẽ auꝝ in cõparatione illius arena ẽ exigua. Se b
cũdo ostẽdit q neqz seip̃m iudicare p̃sumit dicẽs. (Sed
neqz meip̃m iudico). ¶ Ur aũt hoc esse ꝯ id qḋ infra.
11. dr. Si nosmetipsos diiudicaremus nõ vtiqz iudica
remur. Dz ergo qlibet iudicare seip̃m. ¶ Sed sciendũ
est q iudicio discussiõis de quo apls hic loqt qlibz dz
iudicare seip̃m: fm illud p̃s. Exercitabar ꝛ scopebam
sp̃m meũ. Et simlr iudicio ꝯdẽnationis ꝛ rephẽsiõis in
manifestis malis: fz illud Job. 13. Arguã corã eo vias
meas: sed iudicio absolutionis nõ dz aliqs p̃sumere se
iudicare: vt innocẽtẽ. Uñ dr Job. 9. Si iustificare me 2
voluero: os meũ ꝯdẽnabit me: si innocentẽ ꝯsidero pra
uum me cõprobabit: cuius rõnẽ assignat. d. Nihil mi
hi ꝯscius sum. i. nõ hẽo alicuius pcti mortalis ꝯsciam:
fm illud Jo. 27. Neqz rephendit me cor meũ in oĩ vi
ta mea. Sed nõ in hoc iustificatus sum. i. non sufficit
ad hoc q me iustũ pnuncië: q: possunt aliqua pctã in
me latere q̃ ignoro: fz illud p̃s. Delicta qs itelligit? Et
Job. 9. dr. Et si simplr fuero hoc ip̃m ignorabit aĩa mea.
Tertio cõcludit cui hoc iudiciũ reseruet dicẽs. (Qui
aũt iudicat me dñs est). i. ad solũ deũ ptinet iudicare
vtrũ sim fidelis minister an nõ: hoc. n. ptinet ad inten
tionẽ cordis quã solus deus ponderare põt: fm illud
puer. 16. Sp̃uum ponderator est dñs. Et Jere. 7. Pra 3
uum est cor hois ꝛ inscrutabile quis cognoscet illud?
Ego dñs probans renes ꝛ scrutans corda.
¶ Deinde cũ dicit. (Itaqz nolite ꝛc̃.) Cõcludit phibi
tioẽ temerarij iudicij. ¶ Et circa hoc tria facit. Primo
phibet p̃uenire diuinũ iudiciũ dicẽs. Itaqz exemplo
meo q neqz meipsum iudico neqz ab alijs iudicari cu
ro: sed iudiciũ meũ deo reseruo. Nolite añ tp̃s iudicare:
q: vt dr Eccl. 8. Oĩ negocio tp̃s ẽ ꝛ oportunitas. Quo
adusqz veniat dñs. s. ad iudicãdũ: fz illud Esa. 3. Dñs
ad iudiciũ veniet cũ senatoribus ppli sui. Uñ ꝛ dñs di
xit Mat. 7. Nolite iudicare. Sed hoc intelligẽdũ est
de occultis: de manifestis aũt iudicare cõmissum est a
deo hoĩbus: fz illud deu. 1. Audite illos: ꝛ qḋ iustũ est
iudicate. Sunt. n. aliqua manifesta: nõ solũ p eniden 4
tiã facti sicut notoria: sed et pp ꝯfessionẽ: aut testiũ p
bationẽ. Occulta v̓o deus suo reseruat iudicio. Sunt
aũt occulta nobis q̃ latent in corde: vel et in abscondi
to fiunt: ꝛ de his dr in p̃s. Que dicitis in cordibus ve
stris: ꝛ in cubilibus vr̃is cõpũgimini. Uñ hõ qdez de
his est temerarius iudex: sic iudex delegatus q exce
dit forma mãdati iudicis de cã nõ sibi cõmissa. Est er
go temerariũ iudiciũ qñ aliqs de dubijs iudicat. Per
uersum aũt qñ falsum iudiciũ pfert: ꝛ q̃uis nõ sit iu
dicãdũ circa psonas: puta vt aliqs iudicet malũ hoiez
q bonus est: tñ multo grauius est vt iudiciũ puertat
de rebus ipsis: puta si qs diceret v̓ginitatẽ esse malam
ꝛ fornicationẽ bonã. Cõtra qḋ dr Esa. 5. Ue q dicitis
bonũ malũ, ꝛ malũ bonũ. Scḋo describit pfectionẽ fu
turi diuini iudicij. d. Qui. s. dñs ad iudicãdũ veniẽs il 5
luminabit abscõdita tenebraꝝ. i. facit esse lucida ꝛ ma
nifesta ea q̃ occulte in tenebris fcã sunt: ꝛ mãifestabit
ꝯsiliũ cordiũ. i. oĩa corda: fz illud Job. 12. Qui reuelat
occulta de tenebris: ꝛ pducit in lucẽ vmbrã mortis: ꝛ
Sopho. 1. Scrutabor hierusalẽ in lucernis. Qḋ qdez
est intelligendũ tã de bonis q̃ de malis q̃ nõ sunt per
penitẽtiã tecta: fm illud p̃s. Bti quoꝝ remisse sunt ini
quitates ꝛ quoꝝ tecta sunt pctã. Tertio ponit fructũ
quẽ boni reportabũt de diuino iudicio dicẽs. (Et tũc la
us erit vnicuiqz). s. bonoꝝ a deo. Que qdẽ laus v̓a erit:
q: deus nec decipi nec decipe põt. Ro. 2. Cuius laus nõ
ex hoĩbus: sed ex deo ẽ. 2. cor. 10. Nõ. n. q seip̃m cõmẽdat
ille pbatus est: sed quẽ deus cõmẽdat. Lectio. II.

c Ec aūt fr̄es trāſfiguraui ī me ⁊
appollo pp vos: vt in vobis di
ſcatis: ne ſupra q̃ ſcriptum eſt
vnus aduerſus alteꝝ inflet̃ pro
alio. Quis.n. diſcernit.† Quid autē hēs qđ
nō accepiſti. Si aūt accepiſti qd gl̃iaris q̃ſi
nō accepis. Iā ſaturati eſtis. Iā diuites fa/
cti eſtis. Sine nob s regnatis. Et vtinā re/
gnetis: vt nos vobiſcū regnemus. Puto
.n. ꝙ deus nos apl̃os nouiſſimos oſtendit
2 tanq̃ morti deſtinatos: q2 ſpectaculū facti
ſumus mūdo ⁊ āgelis ⁊ hoībus. Nos ſtul
ti pp xp̄m: vos aūt pr̄dētes in xp̄o. Nos i
firmi: vos aūt fortes. Uos nobiles: nos āt
ignobiles. Uſq3 in hāc horā ⁊ eſurimus ⁊
ſitimus: ⁊ nudi ſum⁹: ⁊ collaphis cedimur:
⁊ inſtabiles ſumus: ⁊ laboramus opantes
mām̄bus nr̄is. Maledicimur: ⁊ bn̄dicim⁹.
Perſecutionē patimur ⁊ ſuſtiem⁹: blaſphe
mamur ⁊ obſecram⁹: tāq̃ purgamēta hu/
3 ius mūdi fc̄i ſum⁹ oīuz pipſima vſq3 adhuc.
¶ Poſtq̃ apl̃s rep̄hendit in corinthijs temeritatez q̃
miniſtros xp̄i iudicabāt. Hic arguit eoꝝ elationē qua
miniſtros xp̄i ꝯtēnebāt. ¶ Et circa hoc tria facit: p̄io
ꝓponit qđ intendit. 2° rōnē aſſignat. ibi. (Quis.n. te
diſcernit). 3° eoꝝ ꝯtēptū yronice loqn̄s irridet. ibi. (Iā
ſaturati eſtis). ¶ Circa p̄m̄ ꝯſiderādū eſt ꝙ apl̃s ſupra
volēs rep̄mere ꝯtētiones corinthioꝝ quas hēbant rō
ne miſtroꝝ: vſus fuerat noībus bonoꝝ miſtroꝝ xp̄i:
ſicut. s̄. i. dixit. Unuſqſq3 vr̄m dixit. Ego qđē ſuz pau
li: ego aūt appollo: ego vo cephe: ⁊. s̄. tertio vbi dixit: ſi
ue paulus: ſiue appollo: ſiue cephas: ⁊ tn̄ nō gloriabā
4 tur de bonis miſtris xp̄i: nec pp eos diffidebāt: ſed pp
pſeudo apl̃os q̄s noīare noluit ne videret̃ ex odio vel
inuidia ꝯ̄ eos loqui: ſed loco eoꝝ poſuerat nomē ſuuz
⁊ alioꝝ bonoꝝ p̄dicatoꝝ: ⁊ hoc eſt qđ dicit. (Hec aūt
fratres). ſ. q̃ dixi de miſtris de qbus gl̃iamini: ⁊ ꝓ qb⁹
ꝯtenditis: trāſfiguraui. i. figuralr̄ loquēs trāſtuli ī me
⁊ appollo. Dr̄.n. ꝓuer. i. Aiaduerteret parabolā ⁊ iter
p̄tationē v̄ba ſapiētū ⁊ enigmata eoꝝ. (Et h̄ pp vos)
.i. vr̄am vtilitatē. 2. cor. 4. Oīa ꝓpter vos. (Ut i nobis
diſcatis: ne vnus vr̄m inflet̃). i. ſupbiat aduerſus aliuz
ꝓximū ſuū. (ꝓ alio). ſ. ꝓ quocūq3 miniſtro xp̄i. (Su/
pra quā ſcriptū eſt). i. vltra formā vobis in p̄miſſis de
ſcriptā. Dr̄.n. ſap̄. 4. Dirūpens illos inflatos ſine voce.
¶ Deinde cuz dicit. (Quis.n. te diſcernit). Aſſignat
rōnem quare vnus nō debeat ꝯ̄ aliū inflari. Et p̄mo
5 ponit rōnez dicens. (Quis.n. in te diſcernit)? Quod
pōt intelligi duplr̄. vno° ſic. Quis.n. te diſcernit a maſ
ſa ꝑditoꝝ: tu teip̄m diſcernere nō potes: vn̄ non hēs i
te: vnde ꝯ̄ aliū ſupbias. Et de hac diſcretione dr̄ i p̄s.
Iudica me deus ⁊ diſcerne cauſaz meam de gente non
ſc̄tā. Alio mō pōt intelligi. Quis te diſcernit. ſ. ſupiorē
faciens ꝓximo tuo: qđ hoc tu facere nō potes. Unde
cōtra eū ſupbire non debes. Et de hac diſcretione dici
tur Eccle. 33. In multitudine diſcipline dn̄i ſeparauit
eos ⁊ immutauit vias illoꝝ. Sed inter hoīes inq̃tuz
ſunt fideles xp̄i nō eſt diſcretio: q2 vt dr̄. Ro. 12. Mul
ti vnū corpus ſumus in xp̄o. Et Act. 15. dicit Pet. Ni
hil diſcernit iter nos ⁊ illos fide purificās corda eoꝝ.
Sc̄dō excludit q̃dā rōnem. Poſſet.n. aliquis diſcer/
nia bonis vel a malis melior eis exiſtens ꝓpter bona d
q̃ h3: puta fidē ſapiam ⁊ hmōi. Sed h̄ excludit apl̃us
dicens. (Quid aūt habes qđ nō accepiſti). q.d. nihil.
Oīa.n. bona ſunt a deo ſc̄m illud p̄s. Apiente te manū
tuā oīa implebunt̃ bonitate. Et. 2. paral. 29. Tua ſunt
oīa: ⁊ q̄ de manu tua accepimus dedimus tibi: ⁊ ex h̄
ꝯcludit ꝓpoſitū dicens. Si aūt accepiſti qd gloriaris
quaſi nō acceperis) ille igit̃ gloriat̃ q̃ſi nō accipiens q̃
de ſeipſo gloriat̃ ⁊ nō de deo: ſicut de qbuſdā dr̄ in p̄s.
Qui ꝯfidunt in v̄tute ſua: ⁊ in multitudine diuitiarū
ſuaꝝ gloriant̃. Et ad hoc ptinet p̄ma ſpēs ſupbie: q̃. ſ.
aliqs ſupbiēdo qđ h3 dic̄ a ſeipſo hr̄e: iuxta illō p̄s. La 2
bia nr̄a a nobis ſunt: qs nr̄ dn̄s eſt? Ille aūt gloriat̃ q̃
ſi accipiens q oīa deo aſcribens gloriat̃ de ipſo: ſic̄. s̄.
dictū eſt. Qui gloriat̃ in dn̄o gloriet̃. Sic aūt gloriari
nō eſt ſupbire: ſed humiliari ſub deo cui hō dat gloriā
ſc̄m illud Eccl. vltimo. Danti mihi ſapiam dabo gl̃iaz.
¶ Deinde cū dicit. (Iam ſaturati eſtis). Irridet eoruz
ſuperbiā q apl̃os xp̄i ꝯtēnebant. Et p̄mo in gnāli. 2° in
ſpāli. ibi. (Nos ſtulti ſumus ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ duo fa/
cit. Primo irridet i eis ꝙ de ſe nimis p̄ſumebāt. Sc̄dō
deridet in eis ꝙ apl̃os cōtemnebant. ibi. (Puto.n. ꝙ
deus ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ duo facit. Primo irridet eos de 3
p̄ſumptione qua ſibi attribuebant qđ nō hēbant. Se/
cundo irridet eos de hoc ꝙ ſibi ſingulr̄ attribuebant
qđ ſingulr̄ nō hēbant. ibi. (Sine nobis regnatis). At
tribuebant aūt ſibi abūdantiā bonoꝝ: quoꝝ q̃dā ſunt
interiora: ⁊ q̃tū ad h̄ dicit. (Iā ſaturati eſtis). i. vobis
vr̄ ꝙ ſaturati eſtis. i. abundāter refecti ſpūali dulcedi/
ne: de qua dr̄ in p̄s. Satiabor cū manifeſtabit̃ gloria
tua. Poterat aūt eis ſc̄m v̄itatē dici ꝙ iā ſaturati eſtis:
non plenitudine: ſed faſtidio: ſc̄m illud ꝓuer. 27. Aia
ſatiata calcabit fauū. Quedā vero bōa exteriora: ⁊ q̃/
tum ad hoc dicit. (Iā diuites facti eſtis): ſicut vobis vi
det̃. ſ. diuitijs ſpūalibus: de qbus dr̄ Eſa. 33. Diuitie ſa
lutis ſapia ⁊ ſcia. Sil̄e eſt qđ dr̄ Apo. 3. Dicis q2 diues
ſum ⁊ locuplex valde: ⁊ nullius egeo. ¶ Sed ꝯ̄ hoc
vr̄ illud qđ ſupra dixit in p̄ncipio dicēs. Q2 in oīb9 4
diuites facti eſtis in illo oī ſcientia ⁊c̄. Sed dicendum
eſt ꝙ ſupra dixit q̃tū ad bonos q iter eos erāt: h̄ āt di
cit q̃tum ad p̄ſumptuoſos q ſupbiebant de eo qđ nō
hēbant. Pōt ⁊ alr̄ diſtingui ſatietas ⁊ diuitie vt ſaturi
tas referat̃ ad vſum gr̄e quo qs ſpūalibus fruit̃. Diui
tie aūt ad ipſos habitus gratiaꝝ. Sc̄dō cū dicit. (Si/
ne nobis regnatis). Irridet eos ꝙ ſibi ſinglr̄ attribue
bant qđ nō hēbant. Un̄ dicit ſine nobis regnatis. i. ita
vobis vr̄ ꝙ regnū ad vos ptineat nō ad nos. Sic eni
erant decepti a pſeudo apl̄is vt crederēt ſe ſolos hr̄e ſi
dei veritatē q̄ in regno dei cōſiſtit: apl̄m aūt ⁊ ſeq̄ces
eius errare. Cōtra quos dr̄. Eſa. 5. Nūqd habitabitis
vos ſoli in medio terre? Et ne videat̃ apl̃s ex inuidia 5
hoc dicere ſubiungit. (Utinā regnaretis). Optat eniz
vt verā fidē hēant: ſc̄m illud Act. 26. Opto oēs q audi
unt tales fieri qualis ⁊ ego ſuz exceptis vinculis his.
Et vt eis exēpla humilitatis p̄beat. ſubiungit. (Ut ⁊
nos regnemus vobiſcū). q.d. Si aliquā excellentiam
hētis nō dedignamur vos ſeq: ſicut vos dedignamini
ſeq nos ꝯ̄ illud qđ dr̄ Gal. 4. Qđ bonū eſt emulamini
in bono ſemp. Et eſt aduertēdū ꝙ apl̃s hic q̃tuor ſpēs
ſupbie tangit. quaꝝ p̄ª eſt qn̄ aliqs reputat ſe nō hr̄e a
deo qđ h3: quā tāgit dicēs. (Quid gl̃iaris q̃ſi nō acce
peris)? Et ego ēt pōt reduci ad ſc̄daz ſpēm qua aliqs
exiſtimat ꝓprijs meritis accepiſſe. Tertia ſpēs ē: qua
qs iactat ſe hēre qđ nō h3: ⁊ q̃tū ad hoc dicit. (Iaz ſa/
turati eſtis iaz diuites facti eſtis.) Quarta ſpēs qn̄ ali
quis deſpectis ceteris ſingulariter vult videri ⁊ quan
tum ad

a tu₃ ad hoc pertinet qđ dicit. (Sine nobis regnatis.)
¶ Deinde cū dicit. (Puto ꝙ deus ⁊c̃.) Irridet eos d̄
hoc ꝙ apl'i xp̄i ꝯtēnebant. Et p̄mo irrisione ponit cō
temptꝰ: scđo cām ꝯtemptus ibi. (Qui spectaculū facti
sumus). Dicit ergo p̄. Prius dixi ꝙ sine nobis regna
tis: puto .n. i. vos putare videmini ꝙ deus nos apl'os
ondit nouissimos: cū tñ infra .12. dicat ꝙ deus in eccle
sia posuit p̄mum apl'os. Sic .n. implet qđ dr̄ Mat. 20.
Erunt p̄mi nouissimi: ⁊ nouissimi p̄mi. Et pōit ex
emplū. Tanꝗ̄ morti destinatos. Illi .n. q̄ sunt ꝯdem-
nati ad mortem nouissimi habent inter hoies: vtpote
quos indignū sit viuere: ⁊ tales apl'i reputant a mūda
nis hoib': s3 illud ps. Estimati sum' sic oues occisiōis.
2 ¶ Deinde cū dicit. (Qz spectaculū) assignat cām ꝯtē
ptus. Circa qđ ꝯsideradū est ꝙ qñ aliqui sunt ꝯdem
nati ad mortem cōuocant homies ad eoꝝ occisionē3
quasi ad spectaculū: ⁊ hoc maxie fiebat circa eos q̄ dā
nabant ad bestias: qz apl'i erant quasi morti destinati
subiungit. Qz spectaculū facti sumus mūdo: quasi to
tus mundus ꝯcurrat ad spectandū nr̄am occisionem:
sm illud ps. Posuisti nos opprobriū vicinis nr̄is: ex-
ponit aūt q̄d noie mūdi intelligat cū subdit. (Et āge
lis ⁊ hoibus). s. bonis ⁊ malis. Cōcurrebāt .n. ad eoꝝ
spectaculū boni angeli ad ꝯfortādū: mali aūt ad impu
gnandū: boni hoies ad cōpatiendū ⁊ exēplū patiētie
sumendū: mali hoies ad persequendū ⁊ irridendum.
3 Apl'i stulti reputati sunt. ¶ Deinde cū dicit. (Nos stulti ⁊c̃.) Irridet eos i q̄b' a
li ꝙ apl'os ꝯtēnebant. Et circa hoc duo facit. Primo
ponit ꝯtēptū. scđo cām ꝯtemptus ibi. (Usq3 in hāc ho
ram ⁊c̃.) Circa p̄m irridet eoꝝ cōtemptū q̄tū3 ad h̄ ꝙ
sibi excellentiā: apl'is defectū attribuebāt: ⁊ p̄mo q̄tū
ad ꝑfectionē intellectus: ⁊ q̄tū ad h̄ dicit. (Nos stulti
sumus ꝑꝑ xp̄m). i. stulti reputamur: qz crucē xp̄i p̄di-
camus. s̄. i. Uerbū crucis ꝑeuntibus stultitia est: ⁊ ēt
qz ꝑꝑ xp̄m opprobria ⁊ ꝯtentiones sustinemus: s3 il-
lud sap. 5. Nos insensati vitā illoꝝ estimabamus insa
niam. Itē vt legit Act. 26. Festus dixit Pau. Insanis
paule: multe te lr̄e ad insaniā adducūt. Uos sm vr̄am
reputationē estis prudētes in xp̄o: qz. s. nec crucē eius
publice ꝯfiteri audetis: nec ꝑsecutionē sustinetis. pro-
4 uer. 26. Sapientior sibi vr̄ piger: septē viris loquētib'
sniās. Scđo q̄tū ad ꝯtātē actionis cū dicit. (Nos infir
mi reputamur). s. in exterioribus ꝑꝑ afflictiones quas
sustinemus. 2. cor. 12. Libenter gloriabor in infirmitati
bus meis. Uos aūt. s. sm vr̄am reputationē estis fortes
. s. i rebus corꝑalibus: qz secure viuitis sine tribulatio
ne. Esa. 5. Ue q̄ potētes estis ad bibēdū vinū: ⁊ viri for
tes ad miscēdā ebrietatē. vos nobiles. s. estis sm vr̄am
estimationē. i. honore digni: q̄ exterius ꝯtumelias nō
patimini. Esa. 19. Filius sapientiū: ego filius regū anti
quoꝝ. Nos aūt ignobiles sum' sm vr̄a3 ⁊ alioꝝ reputa
tionē: qz ꝯtēptibiles hēmur. s̄. i. Que ꝯtēptibilia sunt
mūdi: ⁊ ignobilia elegit deus. Et tñ sm veritatē ē ecō
5 uerso. Soli .n. ꝯtēptibiles illi sunt q̄ deū cōtēnunt: s3
illud. 1 Reg. 2. Qui aūt ꝯtemnunt me erūt ignobiles.
¶ Deinde cū dicit. (Usq3 in hāc horā ⁊c̃.) Assignat
cām ꝯtēptus. Et p̄mo ponit ꝓ cā defectū bonoꝝ tpa-
lium. Scđo mala q̄ in eis intelligebant. ibi. (Maledi
cimur ⁊ bn̄dicimus). Tertio ꝯcludit intētū ibi. (Tan
ꝗ̄ purgamēta). ¶ Circa p̄m duo facit. Primo pōit de-
fectū quē patiebāt in rebus necessarijs. Un̄ ea q̄ perti
nent ad victū dicit. (Usq3 in hāc horā). i. ꝯtinue a cō-
uersiōe nr̄a vsq3 in p̄ns tp̄s esurimus ⁊ sitimus. 2. cor.
11. In fame ⁊ siti. Quātū vō ad vestitū subdit. (Et nu
di sumus). i. ꝓpter vestimentoꝝ inopiā: qz ēt interdū
expoliant. Job. 24. Nudos dimittūt hoies vestimēta

b tollētes q̄bus nō est operimentū in frigore. ¶ Sed ꝯ
est qđ dr̄ in ps. Nō vidi iustū derelictū: nec semē eius
q̄rens panē. Sed dicēdū est: ꝙ ita patiebant apl'i ꝙ nō
derelinquebant: qz diuina ꝓuidentia moderabant in
eis ⁊ abūdantiā ⁊ inopiā q̄tū eis expediebat ad virtu
tis exercitū. Un̄ ⁊ apl's Phil. 3. Ubiq3 ⁊ in oībus in-
stitutus sum ⁊ saturari ⁊ esurire ⁊ abūdare ⁊ penuriā
pati oīa possum in eo q̄ me ꝯfortat. Scđo ponit defe-
ctum eoꝝ q̄ ꝑtinent ad bn̄ esse hūane vite quoꝝ p̄m ē
reuerentia ab hominibus exhibita ꝯ qđ dicit. (Et colla
2 phis cedimur). qđ q̄dē3 sit magis ad opprobriū q̄ ad
penā. Un̄ de xp̄o legimus. Mat. 26. Quā expuerunt
in faciē suā ⁊ collaphis eū ceciderūt. Scđo regrit q̄es
in loco: ꝯ qđ dr̄. (Et instabiles sumus). Tū qz expel
lebant a ꝑsecutoribus de loco in locū: sm illud Mat.
10. Si vos ꝑsecuti fuerint in vna ciuitate fugite i alia3.
Tū ēt qz ꝓ executione sui officij discurrebāt: vbiq3 s3
illud Jo. 15. Posui vos vt eatis. Tertio regrit ministrā
tū auxiliū ꝯ qđ dr̄. (Et laboramus opantes manibus
nostris). Tū qz aliqñ nullus dabat eis vñ possent su-
stentari. Tū ēt qz labore manuū suaꝝ victū acqrebāt:
vel ad vitādū fideliū grauamē vel ad repellendū pseu
do apl'os q̄ ꝑꝑ questū predicabant: vt habet. 2. cor. 12.
Tū ēt vt darent ociosis laborandi exēplū: vt habet. 2.
thes. 3. Un̄ dicit Paul. Act. 20. Ad ea que mihi opus 3
erant ⁊ his q̄ mecū sunt ministrauerunt manus iste. Apl'i
¶ Deinde cū dicit. (Maledicimur ⁊c̃.) Ponit mala male
q̄ apl'i patiebant. Et p̄mo in v̄bis cū dicit. (Maledici dice-
mur). i. mala de nobis dicūt hoies vel ad detrahendū bāt ⁊
vel ad ꝯtumelias inferēdū vel ēt mala i p̄dicando. Je. blas-
15. Oēs maledicūt mihi. (Et bn̄dicimus). i. reddim' phe-
bonū ꝓ malo sm illō. 1. Pe. 3. Nō reddētes maledictū ma-
ꝓ maledicto: sed ꝯ bn̄dicētes. Scđo in factis ⁊ q̄tū3 bant
ad hoc dicit. (Persecutionē patimur) nō solū q̄tū ad
hoc ꝙ fugamur de loco ad locū qđ ꝓprie ꝑsecutio dr̄:
sed q̄tū ad h̄ ꝙ multiplr̄ tribulamur: s3 illō ps. Mul
ti q̄ ꝑsequūt ⁊ tribulāt me. (Et sustinem' i xp̄o). s. oīa
patiēter. Ecc. 1. Usq3 ad tp̄s sustinebit patiēs. Tertio
tāgit cā3 vtriusq3 cū dic̃. (Blasphemamur). i. blasphe 4
mie iponūt nobis: dū dicimur magi vel malefici ⁊ re-
putamur dei inimici: sm illud Jo. 16. Uēit hora vt oīs
q̄ interficit vos arbitret obsequ3 se p̄stare deo. Et Ro.
3. Sic blasphemamur vt aiūt q̄dā dire: faciam' mala vt
veniāt bōa: tñ obsecram' deū ꝓ his q̄ nos ꝑsequūt ⁊
blasphemāt s3 illud Mat. 5. Orate ꝓ ꝑsequētib' ⁊ calū
¶ Deide cū dic̃. (Tanꝗ̄ purgamēta (niātibus vos.
⁊c̃.) Cōcludit ex oībus p̄missis eoꝝ ꝯtēptū dicēs. Et
ꝑꝑ oīa p̄dicta facti sumus tanꝗ̄ purgamēta hui' mūdi
. i. reputati sum' ⁊ a iudeis ⁊ a gētib' vt ꝑ nos mūd' i
quet: ⁊ ꝑꝑ nr̄a3 occisionē mūd' purget: ⁊ tanꝗ̄ sumus
ꝑipsima oīu3. Dr̄ aūt ꝑipsima q̄dcūq3 purgamētū: pu-
ta vel pomi vel ferri vel cuiuscūq3 alteri' rei. Et h̄ vsq3 5
adhuc qz. s. ꝯtinue h̄ patimur. Sed q̄ñq3 deficiet: s3 il-
lud sap. 5. Ubi ex ore ipsoꝝ dr̄. Hi sūt q̄s aliqñ hūim'
i derisu3 ⁊ i similitudie iproꝑij. Et postea subdit. Quō s̄
cōputati sunt inter filios dei. Lectio. III.

Non vt ꝯfundā vos h̄ scribo: s3
vt filios meos charissimos mo
neo. Nā si decē milia pedago-
goꝝ habeatis i xp̄o: s3 nō multos
p̄res. Nā i xp̄o iesu ꝑ euāgeliū ego vos ge
nui. Rogo ergo vos imitatores mei estote:
sicut ⁊ ego xp̄i. Ideo misi ad vos thimotheū
q̄ ē fili' me' charissim' ⁊ fidelis i dn̄o: q̄ vos
i 2

c cōmōnefaciat vias meas q̄ sūt in xp̄o iesu:si/
cut vbiq̃ i oī ecclesia doceo. Tanq̃ nō vē
turus sim ad vos:sicut inflati sunt qdā. Ue
niam āt ad vos cito: si dominus voluerit:⁊
cognoscā nō sermonē eorū qui inflati sūt:
Sed virtutē. Nō eni in sermone ē regnum
dei:sȝ i virtute. Quid vultis. In virga veiā
ad vos:an i charitate ⁊ i spū māsuetudis.
¶ Postq̄ apl's reprehēdit corinthios d' hoc q̄ aplos
temere iudicabant ⁊ p̄sūptuose contemnebant: hic
instat ad eoꝝ correctionē. Et p̄mo admonitionis vbo.
2 Scdo exemplo ibi.(Rogo ergo vos fratres ⁊c̄.)Ter
tio correctionis flagello ibi.(Tanq̄ nō venturus sī
ad vos ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m tria facit. Primo pōit admoni
tionis modū dicēs. Hec.s.que in serie ep'le hucusq̃ vo
bis dixi. Scribo nō vt ꝯfundā vos.s.mala ꝯfusione:q̄
in desperationē mittit q̄uis velim vos ꝯfundi cōfusio
ne:q̄ pctm̄ vitat:sȝ illud Ecc.4. Est cōfusio adducēs
pctm̄:⁊ est cōfusio adducens grām ⁊ gloriā. Sed p̄di
cta moneo vos vt filios. Ecc.7. Filij tibi sunt erudi il/
los ⁊ curua illos a pueritia eoꝝ. Scdo ondit debitum
admonendi dicens. Nā si decem milia pedagogorum
habeatis in xp̄o:sed nō multos patres. Ubi ꝯsideran
dum est q̄ p̄r est q primo generat:pedagogus aūt est
3 quiiā natū nutrit ⁊ erudit. Gal.3. Lex pedagogus no
ster fuit in xp̄o. Dicit ergo apl's se p̄rem eoꝝ in xp̄o:q̄
eis primo euangeliū predicauit. Un̄ assignans rōnem
eius qd̄ dixerat subdit. Nā in xp̄o iesu per euangeliū
vos genui. Est aūt generatio processus ad vitā:homo
aūt viuit in xp̄o p fidē. Gal.2. Q aūt nunc viuo i car/
ne in fide viuo filij dei. Fides aūt vt dr̄ Ro.i.est ex au/
ditu:auditus aūt p verbū. Unde verbū dei est semen
quo apostolus eos genuit in xp̄o. Unde Jac.i. Volun
tarie nos genuit vbo veritatis. Alios aūt dicit pedago
gos:q̄ postq̄ fidē receperant eos adiuuarunt: vt itel
ligat esse eadē cōparatio q̄tum ad p̄dicationē euāge
lij pedagogi ad p̄rē: q̄ supra.3.posita est rigatoris ad
plantatorem:⁊ superedificatoris ad fundatorem.
4 ¶ Deinde cū dicit.(Rogo ergo vos fratres)instat ad
corrigendū eos suo exemplo. Et p̄mo hortat eos ad
imitandū suū exemplū dicens. Ergo ex quo estis filij
cū bonoꝝ filioꝝ sit imitari p̄res: rogo vos imitatores
mei estote.s.vt nō temere iudicetis:sicut nec ego:q̄ ne
q̄ meip̄m iudicare presumo: ⁊ de vobis humilia sen/
tiatis: ⁊ de aliis maiora. Un̄ nō sine cā tali mō loquen
di vsus est. Nos infirmi. Vos fortes.2. thes.3. Ut for/
mam nosmetipsos daremus vobis ad imitandū. Ad
uertendū est aūt q̄ eosdē q̄s supra filios noiauit: nūc
noiat fratres. Dixerat aūt suos filios in xp̄o:q̄ eos nō
sibi:sed xp̄o genuerat; ⁊ q̄ ipse genitus erat a xp̄o: ex
ꝯñti eos hēbat fratres ⁊ filios. Intantū ergo debāt eū
imitari vt p̄rem inq̄tū: ⁊ ipse xp̄m imitabat:q ē solum
5 p̄ncipalis p̄r. Et p hoc subtrahit subditis occasio de
adherēdo malis exēplis p̄latoꝝ. Un̄ in hoc subditi so
lum p̄latos imitari dn̄t in quo ipsi xp̄m imitant:q ē in
fallibilis regula veritatis. Un̄ seip̄m apl's in exemplū
posuit. Jo.13. Exemplū dedi vobis vt quēadmodum:
ego feci ⁊c̄. Qd̄ qdem exemplū paulus seq̄bat:sȝ illō
Job.23. Uestigia eius secutus est pes meus:viā eius
custodiui ⁊ nō declinaui ab ea. Scdo remouet excusa
tionē ignorātie dicēs. (Jō misi ad vos thimotheū q ē
filius meus charissimus ⁊ fidelis in dn̄o)sȝ illō Phil.
2.de Thimo.loquēs. Neminē hēo ita vnanimē q sin
cera affectiōe p vobis sollicitus sit. Qui vos cōmone

faciat vias meas.i. q vos doceat meos p̄cessus.i.oīa 4
opera ⁊ moneat vos ad ea sequēdū:sm illud Je.6. In
terrogate de semitis antiq̄s que sit via bona ⁊ ambula
te in ea. Que qdem vie sunt in xp̄o:⁊ iō nō debetis de
dignari eas seq:sm illud p̄s. Vias tuas dn̄e demōstra
mihi. Et nō videat vobis hoc onerosū:q̄ hoc cōiter
oībus impono. Un̄ subdit. Sicut vbiq̄ in ecclesia do
ceo. col.i. Audistis veritatis euāgelium qd̄ puenit ad
vos:sicut ⁊ in vniuerso mūdo. Uel hoc qd̄ dicit. Vias
meas referēdū est ad opera. Qd̄ vo dicit. Sicut ⁊ vbi
q̄:ad documenta. Ad hoc.n.missus erat thimotheus vt
induceret eos ad imitāda opa ⁊ tenēda apl'i documēta.
¶ Deinde cū dicit.(Tanq̄ nō venturus sim ad vos) 1
cōminat eis correctionis flagellū. Et p̄mo ondit eos
esse dignos correctionis flagello dicens.(Tanq̄ nō
venturus sim ad vos)inflati sunt qdam.s.vr̄m q̄si nō
timentes p me de sua supbia ꝯuinci: ⁊ tn̄ digni sūt fla
gellis naȝ humiles solis vbis corrigunt:supbi flagel
lis indigēt:sm illud Job.40. Respice cūctos supbos
⁊ confunde eos. Scdo prenunciat eis suū aduentum
quo veniat ad iudicandū: vbi p̄mo p̄nunciat aduentū
dicens.(Veniā aūt cito ad vos). Et q̄ dicit puer.16.
Cor hois dispōit viā suam: sed dn̄i est dirigere gressus
eius. Ideo subdit.(Si dn̄s voluerit)Jac.4. Si dn̄s vo
luerit ⁊ si vixerimus faciemus hoc aut illud. Scdo p̄
nunciat eis suā iudiciariā cognitionē cū dicit.(Et co/ 3
gnoscā).s.ordine iudiciario:sm illud Job.29. Causā
quā nesciebam diligentissime inuestigabam. Non ser
monem eoꝝ q inflati sunt:sed virtutē.q.d. Nō p̄pter
hec ex mea examinatione approbabunt q abundant
in verbis:sed si abundarent in virtute:q̄ vt dr̄ puer.
14. Ubi verba sunt plurima ibi freq̄nter egestas. Ter
tio rōnem assignat dicens. (Non.n.in sermone est re
gnum dei:sed in virtute).i. non ideo aliqui pertinent
ad regnum dei q abundant in sermone:sȝ illō Mat.
7. Non oīs q dicit mihi dn̄e domine intrabit in regnū
celoꝝ:sed q facit voluntatē patris mei. Ultimo cōmi/
natur eis correctionem:reseruans tn̄ correctionem ar
bitrio eoꝝ dicens.(Quid vultis in virga).s.discipline
veniam ad vos.s.vestigandos an in charitate.i.in ondi/ 4
sione amoris: ⁊ in spiritu māsuetudinis:vt.s.nihil du
rius vobiscum agam:hoc.n.pendet in vobis. Nam si
vos in via stultitie p̄manetis, opȝ me ad vos cū virga
venire:sm illud prouerb.22. Stultitia colligata est in
corde pueri ⁊ virga discipline fugabit eam. Si vo vos
correxeritis ostendā vobis charitatē ⁊ mansuetudiē.
Gal.vltimo. Vos q spūales estis instruite hmōi i spū
lenitatis:hoc aūt nō dicit qsi in virga veniens non
cū charitate veniret:cū scriptū sit puer.13. Qui parcit
virge odit filiū suū:q aūt diligit illū instāter erudit: sȝ
q̄ ille q castigat vga nō sentit iter dū dulcedinē chari
tatis:sic illi quos blāde ꝯsolat. CAP. V. Lectio.I. 5

Omnino ostendit inter vos for
nicatio:⁊ tal' fornicatio qualis
nec inter gentes:ita vt vxorem
patris sui aliqs hēat. Et vos in
flati estis ⁊ non magis luctum habuistis vt
tollat d' medio vr̄m q hoc opus fecit. Ego
quidem absens corpe: presens aūt spiritu 2. d.
iam iudicaui vt presens eum qui sic opera 7. q. 3. art.
tus est in noīe dn̄i nr̄i iesu christi congrega 2°.
tis vobis ⁊ meo spiritu cū virtute domini p̄m.
iesu tradere huiusmodi hominem sathane

a in interitum carnis: vt spiritus saluus sit in
die domini nostri iesu christi.

ℭ Post q̄ aplš ꝓsecutus est ea q̄ ptinēt ad baptismi
sacrm: h incipit ꝓsequi ea q̄ ptinent ad mrimoniū: ꝛ pͦ
arguit pctm̄ ꝯtrū mrimōio.s.fornicationē. Scđo agit
de ipso mrimonio.ca.8 ibi.(De qbus aūt scripsistis mi
hi ꝛc̄.) Circa pͫ duo facit. Pͦio ponit culpā. Scđo re
darguit eā ibi.(Nō est bōa gliatio vr̄a ꝛc̄.) Circa pͫ
duo facit. Pͦio ponit culpā cuiusdā fornicarij. Scđo
culpā alioꝝ q pctm̄ fornicarij tolerabāt ibi.(Et vos in
flati estis ꝛc̄.) Circa pͫ. Primo ponit tria q̄ ptinēt ad
2 culpe grauitatē. Primo nāq̄ ondit pctm̄ eē notorium
dicens.(Nō sine cā qsi ui au velitis q̄ inꝰga veniā ad
vos). Est.n.in vobis aliqd dignū ꝰga disciplinē. Q2
fornicatio audit' iter vos oīno: s̄m publicā formā: ꝯ qđ
dr̄ Eph.5. Fornicatio aūt nec nomiet' in vobis. Esa.3.
Pctm̄ suū qsi Sodoma p̄dicauerūt nec abscōderunt.
Scđo aggrauat pctm̄ ex cōpatiōe cū dicit.(Et tal' for
nicatio qlis nec iter gētes licita reputat' vel inuenit').
Apđ gētiles.n.simplx fornicatō nō reputabat' pctm̄.
Uñ apli Act.15. ad hūc errorē excludēdū gētilib' ad
fidē ꝯuersis iposuerāt q̄ abstiēāt se a fornicatōe. Erat
tm̄ qdā fornicatiōis spēs q̄ ꝛ apud gētiles illicita hēba
tur. Et iō dicit.(Ita vt vxorē pris aliqs hēat) sicut dr̄
3 Gen.49. Effusus es sicut aq̄ non crescas: q2 ascēdisti
cubile pris tui: ꝛ maculasti stratū eius. Hoc aūt erat hor
ribile ēt apud gētiles vtpote ꝯtrū nāli rōni exn̄s. Per
nālē.n.reuerētiā filij ad parentes s̄m oēm statū ꝛ legez
pr ꝛ mr̄ a mrimonio excludit': vt sic ēt possit intelligi
q̄ hr̄ Gen.2. Propter h relinqt hō prēz ꝛ mr̄em.s.i ꝯ
ctu mrimonij ꝛ adherebit vxori sue. Sicut aūt ibi sub
dit'. Uir ꝛ mulier erunt duo in carne vna. Et iō vxor
pris repellit' a matrimonio: sicut ꝑsona patris vel ma
tris: s̄m illud Leui.18. Turpitudinem vxoris pris tui
nō discooperies: turpitudo enim patris tui est.
ℭ Deinde cū dic̄.(Uos inflati estis). Ponit culpā eo
rū q h pctm̄ tolerabāt. Et p̄ rephēdit eoꝝ tolerātiam.
Scđo supplet qđ illi negligebāt ibi.(Ego qdem ꝛc̄.)
Circa pͫ notat in eis tria vitia. Primo supbiā cū dicit.
(Et vos inflati estis).s.vēto supbie reputātes vos in
4 nocētes ex cōpatiōe pctōris: sicut Luc.18. phariseus di
cebat. Nō sum sicut ceteri hoīum: velut ēt h publican'.
Sap.4. Dirūpā illos inflatos sine voce. Scđo tangit
eoꝝ iniustitiā cū dicit.(Et nō magis luctū hūistis).s.
patiēdo cām pctōris: sicut Jere.9.dr̄. Quis dabit capi
ti meo aquā ꝛ oculis meis fontē lachrimaꝝ: vt plorez
die ac nocte interfectos filie ppl̄i mei. Uera.n.iustitia:
vt dicit Grego. cōpassionē hz nō dignationē. Tertio
tāgit eoꝝ iudicij negligētiā. vt tollat' de medio vr̄m q
h opus fec̄. Talis.n.cōpassio viri iusti ad pctōrez vul
nerat: ꝛ libat s̄z illđ ꝓuer.23. Tu ꝰga percuties eū ꝛ aiaz
ei' d iferno libabis. Per h ēt alij corrigūt': s̄z illđ ꝓuer.
19. Pestilente flagellato stult' sapior erit. Uñ ꝛ Ecc.8.
5 Q2 non ꝓfert' cito ꝯ malos sniā absq̄ vllo timore filij
hoīuz ꝑpetrāt mala. Dz aūt ad correctionē alioꝝ iterdū
pctōr separi vbi d ꝯtagiōe timet': s̄z illđ ꝓuer.22. Eijce
derisorē ꝛ exibit cū eo iurgiū cessabūtq̄ cāe ꝯtumelie.
ℭ Deinde cū dicit.(Ego qdē absēs corpe ꝛc̄.) Sup
plet eoꝝ negligētiā sniaz ꝓferēs ꝯ pctōrez. Et circa h
tria facit. Primo pōit auc̄atē iudicatis. Scđo modum
iudicādi ibi.(Cōgregatis vobis ꝛc̄.) Tertio sniam iu
dicis ibi.(Tradere hmōi ꝛc̄.) Circa pͫ duo facit. Pri
mo ponit auc̄atē mistri.s.sup̄psi': videbat' aūt ꝯ iudicia
riū ordinē: vt ꝯdēnaret absētē: s̄z illud act.25. Nō ē cō
suetudo romāis ꝯdēnare aliquē p̄usq̄ is q accusat' p̄n
tes habeat accusatores: sed h aplš excusat dicēs. Ego
qdem absens corpe: p̄ns aūt spū.i.affectu ꝛ sollicitudi
ne mētis: s̄m illud Col.2. Et si corpe absēs sum: s̄z spū
vobiscū sum gaudens ꝛ vidēs ordinē vr̄um. Uel p̄ns
spū: q2 p spm̄ cognoscebat ea q̄ apud ipsos agebāt: ac si
p̄ns esset: sicut ꝛ Heliseus dixit. 4.reg.5. Nōne cor me
um in p̄ntī erat: qn̄ reuersus est hō de curru suo. Et q2
sum spū p̄ns iam iudicaui.i.sniam ꝯdēnationis ordia
ui in eū: q sic opatus est. Scđo ponit auctoritatē p̄nci
palis dn̄i dicens.(In noīe dn̄i nr̄i iesu xp̄i).i.vice ꝛ au
ctoritate seu cum virtute ꝛ inuocatione noīs eius: s̄m b
illud Col.3. Omne quodcūq̄ facitis in verbo aut ope
re in nomine domini nostri iesu xp̄i facite. 2
ℭ Deinde cū dicit.(Cōgregatis vobis in vnū) ondit
modū iudicādi. Ea.n.q̄ grauia sunt multoꝝ delibera
tione puniēda sunt. Uñ ꝛ antiquis iudices sedebāt in
portis vbi ppls ꝯgregabat': s̄m illud Deu.16. Judices
ꝯstitues in oībus portis tuis. Uñ dr̄ in ps. In consilio
iustoꝝ ꝛ ꝯgregatione magna opa dn̄i: ꝛ Mat.18. Ubi
sunt duo vel tres ꝯgregati in noīe meo ibi sum in me
dio. Scđo adhibet suū assensum cū dicit.(Et meo spi
ritu).i.mea volūtate ꝛ auctoritate: s̄z illud qđ dixerat:
p̄ns aūt spū. Tertio adhibet auctoritatē p̄ncipalis dn̄i
.s.xp̄i dicens.(Cū virtute dn̄i nr̄i iesu xp̄i). Ex qua iu
diciū ecclesie hz robur firmitatis: s̄m illud Math.18.
Quodcūq̄ ligaueris sup terrā erit ligatū ꝛ in celis. 3
ℭ Deinde cū dicit.(Tradere hmōi ꝛc̄.) Ponit ꝯdem
nationis sniam: circa quā tria ponit. Primo penā cuz
dicit.(Tradere hmōi sathāe) supple iudicaui. Qđ p̄t
dupl'r intelligi. Primo q̄ sicut dr̄ Mat.10. Dn̄s dedit
aplis ptātem spūum imundoꝝ vt eijcierent eos: ꝛ per
eandē ptātem poterāt imperare spiritibus immundis
vt vexarent corpaliter: quos hac pena iudicabant di
gnos. Mandauit ergo aplš corinthijs in eius auctori
tate tradere p̄dictum fornicariū sathane corpaliter ve
xandū. Unde ponit scđo huius sniē effectū cum dicit.
(In iteritū carnis).i. ad vexationē carnis ꝛ afflictiōez
in qua peccauit: s̄m illud sap.11. Per q̄ peccat qs p hec
ꝛ torqtur. Tertio pōit fructū cū dicit.(Ut spūs salu' 4
sit in die dn̄i nr̄i iesu xp̄i).i.vt salutē ꝯsēqt' in die mor
tis vel in die iudicij: sicut supra tertio expositū est: ꝛ sic
implet' qđ ibi subdit'). Ipse aūt saluus erit: sic tm̄ qua
si p ignē pene.s.tpalis. Nō.n.aplš sathāe tradidit pec
catorem vt eius potestati ꝑpetuo subiaceret: sed vt car
nis vexatione ad penitētiā ꝯuertat': s̄m illud Esa.28.
Sola vexatio intellectū dat auditui. Est aūt hec snia
apli quā dn̄s seruauit Job.2. Ubi sathane dixit. Ecce i
manu tua est.s.caro eius. Uerūtm̄ aiam illius serua.s.il
lesam. Alio mō pōt qđ dr̄ tradere hmōi sathane.s.p ex
cōicationis sniam: p quā aliqs separat' a cōione fideli
um: ꝛ participatione sacroꝝ: ꝛ p̄uat' ecclie suffragijs
qbus hō munit' ꝯ impugnationē sathane: ꝑp qđ de ec
clesia dr̄. Can.6. Terribilis vt castroꝝ acies ordinata 5
.s.demonibus. Q2 aūt subdit': in interitū carnis: intel
ligit': vt.s.ab ecclesia separatus: ꝛ tētationibus sathane
expositus liberius ruat in pctm̄: s̄m illud Apoc.vlti.
Qui in sordibus est sordescat adhuc. Uocat aūt pctā
mortalia carnis interitū: q2 vt dr̄ Gal.vlti. Qui seminat
in carne de carne ꝛ metet corruptionē. Subdit aūt. Ut
spūs saluus sit: vt.s.pctōꝝ turpitudinē cognoscens cō
fundat' ꝛ peniteat: ꝛ sic sanet' s̄m illud Jer.3. Cōfusus
sum ꝛ erubui: qm̄ sustinui opprobriū adolescētie mee.
Pōt ēt intelligi vt spūs eius.s.ecclesie.i.spūssanctus ec
clesie saluus sit fidelibus in die iudicij: ne.s.pdant euz
p cōtagiū pctōris: q2 vt dr̄ sap.1. Spūssanctus discipli
ne effugiet fictum ꝛc̄.

c On ē bōa gl'iatō vr̄a. † Nescitis
q: modicū fermētū totā massā
corrūpit: expurgate vet' fermē
mat. tū vt sitis noua ɔspsio sic estis azi
16. mi. Et.n. pasca nr̄z imolat' ē xp̄s: itaq3 epu
lemur ñ i fermēto veteri: neq3 i fermēto mali
tie 7 neqtie: s3 i azimis sinceritatis 7 vitatis.
¶ Supra aplsͤ memorauit duplicē culpā.s. corinthiorū
fornicatoris 7 alioꝝ q eius pctm̄ tolerabāt: h vtrāq3
culpā redarguit. Primo culpā tolerātiū3 eius pctūm.
Scdo culpā fornicatoris ibi. (Corpus aūt nō fornica
tionē 7c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo redarguit in
8 corithijs negligētiā iudicij. Scdo redarguit i eis quādā
alia vitia circa iudiciū. 6. ca. (Audet aliqs 7c̄.) ¶ Cir
ca p̄m duo facit. Primo redarguit eos q fornicatorez a
se non separauerūt. Scdo reprobat falsum intellm quez
ex verbis suis cōceperant ibi. (Scripsi vobis i epl'a 7c̄.)
¶ Circa p̄m duo facit. Prio rep̄hēdit qd fecerāt. Scdo
ondit qd faciēdū sit ibi. (Expurgate vet' fermētū 7c̄.)
¶ Circa p̄m duo facit. Primo rep̄hēdit culpā p̄teritā3
ostēdens ad suā radicē: dixerat.n. supra q ex inflatione se
quit inicio incompassio 7 ex incōpassione correctiōis
negligētia. Arguit g̃.i. corin. elatione dicēs. (Nō ē bo
(na gl'iatio vr̄a. qua.s. de defectibus alioꝝ gl'iamini q̄si
vos sitis innocētes. Dz.n. vnusq̄sq3 in dn̄o gl'iari d bo
8 nis sibi diuinitus datis nō de alienis: s̄m illd Gal. 6. Op'
aūt suū vnusq̄sq3 pbet: 7 sic in semetipso gl'iam hēbit
7 nō in alio. Precipue aūt malū ē de malis alioꝝ glo
riari. Dr̄.n. in p̄s. Quid gloriaris in malicia? Scdo as
signat rōnem eius qd dixerat dicens. (An nescitis) q
modicū fermētū totā massam corrūpit. q.d. h ignora
re nō potestis. Est āt sciendū q in fermēto duo pñt cō
Infer siderari. Primo sapor quē tribuit pani: 7 s3 h p fermē
mēto tū significat sapiā dei p quā oīa q sūt hoīs sapida red
duo dunt: 7 s3 h dr̄ Mat. 13. Sil'e est regnū celoꝝ fermen
pñt to qd acceptū mulier abscōdit in farine satis trib' do
ɔside nec fermētatū est totū. Scdo in fermēto pōt ɔsiderari
rari: corruptio: 7 s3 h p fermentū pōt intelligi vno' pctm:
4 q2.s. p vnū hoīs pctūm oīa opa eius corrupta reddunt:
puta p pctūz simulationis qd cōpat fermēto Luc. 12.
Attendite a fermēto phariseoꝝ: qd est ypocrisis. Alio
mō p fermētū pōt intelligi hō pctōr: 7 ad hoc inducit
hec silitudo. Sicut.n. p modicū fermentū tota massa
paste corrūpit: ita p vnū pctōrez tota societas inqnat.
Vn̄ Ecc. 11. Ab vna scintilla augetur ignis: 7 ab vno do
loso augetur sanguis. Et hoc qdē ɔtingit dū p pctm̄ vni
us alij puocant aliq̄lr ad peccādū. Vel ēt dū peccāti
ɔsentiūt saltē nō corrigēdo dū pñt corrigere: s̄m illud
Ro. 1. Digni sūt morte nō solū q faciūt ea: sed ēt q ɔsen
tiūt facietib'. Et iō corinthijs ñ erat gl'iādū d pctō vni':
s3 magis cauēdū ne pctō vni' oēs ignarent ex ei' ɔsortiō
s3 illd Cāt. 2. Sic liliū iter spinas: sic amica mea iter filia
9 as: vbi dic glo. Nō fuit bon' q malos tolerare ñ potuit.
¶ Deinde cū dicit. (Expurgate vetus fermētū). Ōn
dit qd de cetero sit faciēdū. Et p̄ ponit documētū. 2° rō
nē assignat ibi. (Pasca nr̄m 7c̄.) Dicit g̃ p̄ q2 modicū
fermentū totā massā3 corrūpit: iō expurgate vetus fer
mētū.i. expurgate vos abijciēdo a vobis vetus fermē
tū.i. fornicariū q peccādo redijt in vetustatē corruptio
nis antique: s3 illd Baruch. 3. Inueterasti i terra alie
na coīgnat' es cū mortuis. Qd qdē dic q: p separationē
vnius pctōris tota societas expurgat. Vn̄ 7 egresso iu
da dn̄s dixit Jo. 13. Nūc clarificat' ē fili' hoīs. Pōt ēt p
vetus fermētū itelligi antiqu' error: s̄m illud Esa. 26.
Vetus error abijt. Vel ēt corruptio originalis pcti: s3 d
illud Ro. 6. Vetus hō nr̄ simul crucifixus ē. Vel ēt qd ciū
q pctūm actuale: s̄m illud Col. 3. Expoliātes vos ve
terē hoīez cū actib' suis: hoꝝ.n. amotiōe hō expurgat.
Ponit āt ɔñr purgatiōis effectū dicēs. (Vt sitis noua
ɔspsio). Dr̄ āt conspsio cōmixtio aque 7 farine noue
anteq̄3 admisceat fermentū. Remoto g̃ fermento a fide
libus.i. pctōre vel pctō remanent: sicut noua ɔspersio
.i. in puritate sue nouitatis: s̄m illud p̄s. Renouabit
vt aqle iuuēt' tua. Eph. 4. Renouamini spū mētis vr̄e.
¶ Deinde ponit modū debitū expurgationis cū dic.
(Sic estis azimi).i. sine fermento pcti. Dr̄.n. ab a. qd
est sine 7 zima qd ē fermentū3. Vn̄ dn̄s Mat. 16. dixit a
discipulis: Cauete a fermēto phariseoꝝ 7 saduceorū. agn'
¶ Deinde cū dicit. (Etenim pasca nr̄m). Assignat rō pasca
nē eius: qd dixerat.s. q̄re fideles debēt esse azimi: q̄ qdē lis in
rō sumit ex mysterio passionis xp̄i. Vn̄ p̄mo p̄ponit ter ce
ip̄m mysteriū. 2° ɔcludit ppositū ibi. (Itaq3 epulemur tera
7c̄.) ¶ Circa p̄m considerandū est q iter cetera sacra sacra
legalia celeberrimum erat agnus pascalis: q vt p̄cipit lega
Exo. 12. Immolabat ab vniuersa multitudine filioꝝ is lia
rael i memoriā illius bñficij quo āgelus pcutiēs p̄mo erat
genita egypti ptrāsiuit domos iudeoꝝ quoꝝ fores li cele
nite essent sanguine agni. Vn̄ nomen pasce sumit: s̄m berri
qd ibi dr̄. Est.n. phase.i. trāsitus dn̄i: 7 vltimo virtute mus.
huius bñficij trāsiuit ppl's mare rubrū: vt dr̄ Exo. 14. ɛ
Ille.n. agnus figura fuit xp̄i innocētis de quo dr̄ Jo. b
i. Ecce agnus dei. Sicut g̃ ille agnus figuralis imola
bat a filijs israel: vt ppl's dei liberaret ab angelo pcuti
ente 7 vt trāsirēt mare rubrū liberati de seruitute egy
pti: ita xp̄s ē occisus a filijs israel p cuius sanguinē po
pulus dei liberat a dyaboli īpugnatiōe 7 s̄uitute pcti
p baptismū quasi p mare rubrū. Ille āt agnus figura
lis pascha iudeoꝝ dicebat: q: in signū trāsitus imola
bat. Vn̄ dr̄. 26. Vbi vis paremus tibi comedere pasca
.i. agnū pascalē. Dicit g̃ aplsͤ. Iō debetis esse azimi: et
enim.i. q: sicut figurale pascha veteris ppl'i ē agn' im
molat': ita pascha nr̄m.i. noui ppl'i est xp̄s imolat': cu
ius ēt imolatiōi ɔuenit nomē pasche: tū significatione lin
gue hebree qd signat transitū. Exo. 12. Est enim phase
.i. transitus: tū significatione lingue grece put nomē ɛ
pasche significat passionē. Xp̄s.n. p passionē qua fuit
immolatus transiuit ex hoc mō ad prem: vt dr̄ Jo. 13.
¶ Deinde cū dicit. (Itaq3 epulemur). Cōcludit ppo
situ. Ad cui' euidētiā ɔsiderādū ē: q sicut legit Exo.
12. Agnus pascalis post imolationē mādūcabat cum agn'
azimis panibus. Sicut ergo agnus figuralis fuit figu pasca
ra nr̄i pasche imolati: ita figuralis obseruātia pascalis lis p'
dz ɔformari obseruantie noui pasche: g̃ q: xp̄s imola imo
tus est pasca nr̄m. Itaq3 epulemur.s. mādūcātes xp̄m latio
nō solū sacramentalr: s̄m illud Jo. 6. Nisi manducaue nem
ritis carnē filij hoīs 7 biberitis eius sanguinē non ha man
bebitis vitā in vobis. Sed spiālr fruendo sapia eius: duca
s̄m illud Ecc. 24. Qui edunt me adhuc esurient: 7 q bat,
bibunt me adhuc sitient: 7 sic cū gaudio spūali: s3 illd
p̄s. In voce exultationis 7 ɔfessionis sonus epulātis. 5
¶ Deinde determinat modū epulādi: s̄m ɔformitatē
veritatis ad figurā dicens. (Nō in fermēto veteri: nec
in fermēto malicie 7 neqtie) mādabat.n. Exo. 12. Qz
oē fermētū nō inueniret in domib' mādūcātiū agnum
paschalē. Fermētum āt h3 7 vetustatē 7 corruptionē. euca
Vn̄ p remotionē fermenti. Primo qdē pōt itelligi ob ristia
seruātia p̄ceptoꝝ veteris legis: q̄ p passionē xp̄i ē mor ɔs si
tificata s̄m illud Leui. 26. Vetera nouis supuenienti mi li
bus p̄ijcietis. Scdo p remotionē fermenti pōt intelli ne
gi remotio corruptionis pcti: sicut supra dictū3 est q

modicum

a modicū fermentū totā corrūpit massam ⁊ q̄ntū ad hoc subdit. Neq̃ in fermēto malicie ⁊ neq̄tie vt malitia referat ad puersitatē op̄is: ſm illud Jac. i. Abijcientes oēm immunditiā ⁊ abūdantiā malicie. Per neq̄tiā vero intelligit fraudulēta machinatio. puer. 26. Qñ summiserit vocē suā nō crediderie ei: qm̄ septē neq̄tie sunt i corde eius. Vel ſʒ glo. cū dicit. (Nō i fermento veteri) remouet vetustatē pctī in cōi. Qz aūt subdit. (Neq̃ in fermēto malicie ⁊ neq̄tie) applicat pctm̄ p ptes: vt malicia dicat pctm̄ qđ cōmittit in seipm̄: neq̄tia pctm̄ qđ cōmittit in aliū. Excluso ḡ mō indebito epulādi determinat modū ꝯuenientē subdēs. Sed in azimis sinceritatis ⁊ vitatis. i. sinceritate ⁊ vitate: q̄ signant p azima.

2 Ponit aūt sinceritas ꝯ corruptionē pctī: qđ signauit cū dixit. Nō in fermento malicie ⁊ neq̄tie. Nā sincerū dr̄ qđ est sine corruptiōe. Vñ 2. cor. 2. dr̄. Nō sumus sicut plurimi adulterātes verbū dei: sed ex sinceritate in xp̄o loq̄mur. Veritas vero ponit ꝯ figuras veteris legis sicut Jo. i. dr̄ veritas ⁊ grā p iesuʒ xp̄m facta ē: q. s. verū pascha cū vitate ⁊ nō cū figuris celebrare dēm᷒. Vñ ſm glo. p sinceritatē intelligit inocētia a vitijs seu nouitas vite: p veritatē aūt iustitia bonoꝝ opum vel rectitudo q̄ fraudē excludit. Lectio. III.

3 Cripsi vobis in ep̄la: ne cōmisceamini fornicarijs. Nō vtiq̃ fornicarijs hmōi: aut auaris: aut rapacib᷒: aut ydol̄ suiētib᷒ aliogn d̄buerat̄is d̄ h mūdo exisse. Nūc āt scripsi vobis nō cōmisceri. Si is q fr̄ noiat inter vos ē fornicator: aut auarus: aut ydolis seruiēs: aut maledic᷒: aut ebriosus: aut rapax cū hmōi nec cibū sumere. Quid eni mihi de his q foris sunt iudicare. Nōne d̄ his q itus sunt vos iudicatis. Nā eos q foris sūt de᷒ iudicabit. Auferte malū ex vobis.

¶ Induxerat supra ap̄ls corinthios ad h qđ a seipsis pctōr̄ē separent: qđ gdē p̄termiserat: pp falsum intellectū cuiusdā v̄bi qđ ꝯtinebat i ep̄la quadā quā eis p̄ius miserat. Et iō p̄auū sensum quē ex v̄bis ꝯceperant:

4 nūc excludit. Vñ circa h tria facit. Primo resumit verbū p̄oris ep̄le. Scđo excludit falsū itellectū ibi. (Nō vtiq̃ fornicarijs.) Tertio exponit veꝝ intellectū ibi. (Nūc aūt scripsi vobis). Dicit ḡ p̄ dixi vobis i ep̄la q̄dā alia q̄ in canone nō habet: ne cōmisceamini fornicarijs. i. nō hēatis cū eis societatē: vel cōionē: ſm illud puer. i. Fili mi ne ambules cū eis, p̄hibe pedē tuū a semitis eoꝝ. Ecc. 9. Nō des fornicarijs aīam tuam in vllo.

¶ Deinde cū dicit. (Nō vtiq̃ fornicarijs). Excludit falsum intellectū p̄dicti verbi. Et p̄mo ꝓponit qđ intēdit. Scđo ꝯcludit positū ibi. (Aliogn d̄buerat̄is ⁊c̄.)

5 Circa p̄m̄ cōsiderādū est q̄ in p̄dicto v̄bo ap̄li duplr̄ falsum intellectū ꝯceperant corinthij. Primo q̄ntū ad h qđ intelligebant illud esse dictū de fornicarijs infidelibus: sed illud excludit ap̄ls dicēs. (Nō vtiq̃ intendo dicere) q̄ nō cōmisceamini fornicarijs huius mundi: vocat aūt infideles noīe mūdi: ſm q̄ dr̄ Jo. i. Mūdus eū nō cognouit: supra. i. Nō cognouit mūdus p sapientiam deum. Scđo conceperant falsum intellectū q̄ntum ad hoc q̄ putabant p̄hibuisse ap̄lm solū d̄ fornicarijs: nō aūt de alijs pctōribus. Et iō ad hoc excludendū subdit. Aut auaris: q. s. iniuste detinēt aliena. Eph. 5. Auaritia q̄ est ydoloꝝ seruitus: nō hʒ hēditatē in regno christi ⁊ dei. Aut rapacibus: q. s. violenter diripiūt aliena ifra eodē. Neq̃ rapaces regnū dei possidebunt. Aut ydolis seruientibus: ꝯ quos dr̄ sap. 14. Nefandoꝝ. n. ydoloꝝ cultura oīs malicie cā est ⁊ initium ⁊ finis. Et est sensus nō solū vobis p̄hibui societatē fornicatoꝝ: sed ēt oīuʒ alioꝝ pctōꝝ. Et est aduertendū q̄ p fornicationē q̄s peccat ꝯ seipm̄: p auaritiā aūt ⁊ rapacitatē ꝯ p̄rimū: p ydoloꝝ aūt culturam cōtra deum: ⁊ in his que ponit oē pctī genus intelligit.

b ¶ Deinde cū dicit. (Aliogn ⁊c̄.) Assignat rōnē ꝓpositi dicens. (Aliogn) si. s. sit intelligendū verbū p̄dictū

2 de fornicarijs huius mūdi debueratis de hoc mundo exisse. q. s. totus mūdus talibus plenus est. Vñ nō possetis tales fornicarios vitare: nisi de hoc mundo exeūdo. Dr̄. n. i. Jo. 5. Totus mundus in maligno positus est. Vel alr̄ debueratis de h mūdo exisse. q. d. a t̄pe conuersionis vestre debueratis ab infidelibus mūdi separi. Vñ non opʒ vos sup hoc moneri: dr̄. n. Jo. 15. Ego elegi vos de mūdo. Vel alr̄ debueratis de hoc mundo exisse. s. p mortē. Melius est. n. hoībus mori q̄ pctōribus in peccatis consentire. Vñ dr̄ infra. 9. Melius est enim mihi mori q̄ vt gloriam meam quis euacuet.

¶ Deinde cū dicit. (Nūc aūt scripsi vobis). Exponit eis veꝝ intellectū. Et p̄ ꝓponit qđ intendit. Scđo rōnem assignat ibi. (Quid. n. mihi est). Tertio infert cōclusionē intētā ibi. (Auferte malū ⁊c̄.) Dicit ḡ p̄: nūc

3 aūt sic expono qđ olim scripsi vobis nō cōmisceamini. s. fornicarijs ⁊ alijs pctōribus. Si is q iter vos frater noiat eo mō q̄ dn̄s dicit Mat. 23. Oēs vos fr̄es estis. Nō tm̄ dicit si is q fr̄ est: sed si is q fr̄ noiat: q: p pctūm mortale aliqs a charitate recedit: q̄ est sp̄ualis fraternitatis cā. Vñ Heb. vlti. dr̄. Charitas fraternitatis maneat in vobis. Noiat ḡ frater pp fidei veritatē: nō aūt est vere fr̄: pp charitatis d̄fectū q est ex pctō. Vñ subdit. Aut fornicator: aut auar᷒: aut ydolis seruiēs: aut maledicus: aut rapax: aut ebriosus cū hmōi: nec cibū sumere. s. dētis: ſm illud. Jo. 2. cāonica. Si q̄s venit ad vos ⁊ hāc doctrinā nō affert nolite eū recipe in domo vr̄a

4 nec aue dixeritis ei. q. d. Per h q̄ dixi nō dēre vos misceri pctōribus: intellexi de fidelibus q noiant fr̄es: ⁊ sunt iter vos: nō āt p h intelligēdū est: sicut dic̄ Aug. in li. ꝯ pmenianū: ⁊ habet in glo. hic: q̄ aliqs ex ꝓdinario iudicio dēat a cōiōe alioꝝ separi: q: freq̄nter possʒ errare: sed potius h dʒ fieri: ſm ordinē eccl̄ie: qñ aliqs a cōione repellit vt ꝯuictus vel sponte cōfessus: ⁊ iō significanter dicit. Si is q noiat vt eā noiationē intelligamus q̄ fit p sniam ordine iudiciario ꝯ aliquē ꝓlatā. Illi aūt q sic a cōione pellunt sunt vitandi q̄ntū ad mensam: sicut h dr̄: ⁊ q̄ntū ad salutationē: vt dr̄ i p̄dicta auctoritate. Jo. ⁊ vlterius q̄ntū ad sacrā cōionē. Vñ i versu dr̄. Os orare: vale cōio mēsa negat. s. excōicato. Sʒ notandū q̄ ap̄ls supra nō numerauit: nisi pctā mortalia signū q̄ p solo pctō mortali dʒ aliqs excōicari: ⁊ d̄

5 alijs qdē q̄ ponit manifestū est. Sed de ebrietate pōt esse dubiū q̄ nō semp vr̄ esse pctm̄ mortale. Dicit. n. Augu. in sermōe de pugatorio: q̄ ebrietas nisi sit freq̄ns nō est pctūm mortale. Qđ credo iō esse q: ebrietas ex suo gn̄e est pctm̄ mortale. Qđ. n. aliqs pp delectatōeʒ vini velit pdere vsum rōnis exponēs se piculo: multa alia pctā ꝑpetrādi vr̄ esse ꝯrius charitati. Cōtingit tn̄ p accidēs ebrietatē nō esse pctm̄ mortale pp ignorātiā vini fortitudinis vel debilitatis ꝓprij capitis: q̄ tm̄ excusatio tollit p frequentē expientiaʒ: ⁊ iō ap̄ls significāter nō dicit ebrius: sed ebriosus. Addit āt duo pctā his q̄ supra posuerat. s. ebriosuʒ: ⁊ maledicū. Refert āt ebrietas ad genus pctī qđ cōmittit ꝯ seipm̄ sub quo ꝯtinet nō solū luxuria: sed ēt gula: maledic᷒ āt refert ad gēus

ꝯscia pctī mortalis

ebrietas ē pctm̄ mortale: qñ q̄s freq̄nter inebriatur.

c pcti qd' cōmittit ꝯ proximum: cui nocet aliqs nō solū
facto: sed etiam verbo mala imprecando vel male diffa
mando: qd pertinet ad detractionē. Uel mala in faciē
dicendo qd pertinet ad contumeliam: ꝛ hoc totum p
tinet ad rationem maledici: vt supra dictum est.
¶ Deinde cū dicit. (Quid.n. mihi est ꝛc.) Assignat
rōnem eius qd dixerat. ¶ Et circa hoc tria facit. Pri
mo assignat rōnem dicens. Dixi hoc esse intelligendū
de fratribus ꝛ nō d' infidelib'. Quid.n. mihi est idest.
Quid ad me pertinet iudicare.i. sniam ꝯdemnationis
1 ferre de his q foris sunt.i. de infidelibus q sunt dis ex
tra ecclīam. Prelati.n. ecclesiarū accipiunt spūalē ptā
2 tem sup eos tantū q se fidei subdiderunt: sm illud .2.
cor.10. In ꝓmptu hntes vlcisci oēm inobedientiam; cū
impleta fuerit vestra obedientia. Indirecte tn̄ plati ec
clesiarū hnt ptātem super eos q foris sunt inqn̄tum ꝓ
hibent fideles ne illis cōicent. Scdo adhibet similitu
dinem dicens. (Nōne de his q intus sunt vos iudica
tis). q.d. eadē auctoritate vos iudicatis qua ꝛ ego. Un̄
vos non iudicatis nisi de vestris: ita ꝛ ego. Dr̄ Ecc.10.
Iudex sapiens iudicabit populū suū. Tertio rn̄det ta
cite dubitationi. (Posset.n. videri q ifideles eēnt me
liores q pp pctā pdicta nō ꝯdēnant : sed hoc excludit
dicens. (Jō nihil mihi de his q foris sunt iudicare).
Nam eos q foris sunt.i. infideles iudicabit deus.s. iu
3 dicio cōdēnationis nō examinationis: q: vt Grego. di
cit in moralibus. Infideles dānabunt sine iudicio dis
cussionis ꝛ exam nationis: ꝛ qn̄tum ad hoc dr̄ Joā.3.
Qui non credit iā iudicat' est.i. manifestā in se hz cāz
ꝯdemnationis: ꝛ hoc grauius reseruat dei iudicio: sz
illud Heb.10. Horrēdū est incidere i manus dei viuētis.
¶ Deinde cū dicit. (Auferte malū ꝛc.) Infert ꝯclōnē
pncipalr intentā dicens. Ex quo hoc qd dixi nō cōmi
sceamini fornicarijs intelligendū est de fidelibus non
de his q foris sunt. (Ergo auferte malū). s. hoīem ex
vobisipsis.i. de vestra societate eijcite: sm illud Deut.
13. Auferes malū de medio tui. Est ergo cōsiderandū
ex premissis apostoli verbis q non ꝓhibemur cōica
4 re infidelibus: q nunq̄ fidem receperunt pp eorū pe
nam. Est tn̄ hoc cauendū aliqbus. s. infirmis pp eorū
in cautelam ne seducant. Illi vero q sunt firmi in fide
possunt eis licite cōicare: ꝛ dare operam conuersioni
eorū: vt dr̄ infra.10. Si qs infidelium vocat vos ad ce
nam ꝛ vultis ire: oē qd appositum fuerit manducate.
Infidelibus aūt qui aliqn̄ fideles fuerunt vel sacrm̄ fi
dei receperunt: sicut hereticis ꝛ apostatantibus a fide
subtrahitur omnino cōio fidelium: ꝛ hoc in eorū penā
sicut ꝛ ceteris peccatoribus qui adhuc subduntur po
testati ecclesie. CAP. VI.

Audet aliqs vestrū habēs nego
ciū aduersus alterū iudicari apd
iniquos: ꝛ nō apud scōs. † An
5 4.d. 47. q.b. er.2. nescitis qm̄ sācti de hoc mūdo
iudicabunt. Et si in uobis iudicabitur mun
dus: indigni estis qui de minimis iudice
tis. Nescitis qm̄ āgelos iudicabimus: quā
tomagis secularia. Seclāria igit iudicia si
habueritis: cōtemptibiles q sunt i ecclesia
illos cōstituite ad iudicandum. Ad verecū
diā vestrā dico. Sic nō est inter vos sapiēs
qsq q possit iudicare iter fratrē suū: sz fr cū
fratre iudicio ꝯtēdit ꝛ hoc apud ifideles.
¶ Supra apls rephēderat corīthios de negligētia iu
dicij hic rephēdit in eis qdā alia pctā circa iudicia. Et d
pmo qn̄tum ad iudices eorū corā qbus litigabant. Se
cundo qn̄tum ad ipsa iudicia ibi. (Jā qdem oīno). Cir
ca primū tria facit. Primo arguit eos de inordinatōe.
Scdo rōnē rephensionis assignat ibi. (An nescitis).
Tertio remediū adhibet ibi. (Secularia igr̄ iudicia).
Dicit ergo pmo: ita negligitis in iudicando vestros: sz
tn̄ presumptuosi estis subire infideliū iudicia: ꝛ hoc ē
qd dicit. (Audet).i. presumit aliqs vr̄m hns negociū
sz seculare aduersus aliū iudicari apud aliquos.i.
subire iudiciū infidelium: ꝛ non apud sanctos.i. apud
fideles q sunt sacris fidei sanctificati. Hoc.n. est inordi
natum multiplr. Primo qdē: q: p hoc derogat aucto
ritati fideliū. Scdo q: derogat dignitati fideliū qn̄tum 2
ad hoc q infidelium iudicia subeunt. Tertio q: per h
dat occasio, infidelibus iudicibus ꝯtemnendi fideles
quos dissentire vident. Quarto q: p hoc dat occasio
infidelibus iudicibus calūniandi ꝛ opprimendi fide
les: quos odio habent pp fidem ꝛ ritus diuersitatem.
Et iō dr̄ Deu.1. Tuli de tribubus vr̄is viros sapiētes
ꝛ nobiles precepiq eis dicens: audite illos ꝛ qd iustū
est iudicate. Et eodē.17. Nō poteris alterius gentis fa
cere regē: q non sit frater tuus. ¶ Sed vr̄ esse ꝯ id qd
dr̄.1 Pe.2. Subditi estote omni humane creature pp
deū: siue regi tanq̄ precellenti: siue ducibus tanq̄ ab
eo missis: ptinet.n. ad auctoritatē pncipis iudicare de
subditis. Est ergo ꝯ ius diuinū ꝓhibere q eius iudi 3
cio nō stet si sit infidelis. ¶ Sed dōm q apls non ꝓ
hibet quin fideles sub infidelibus pncipibus ꝯstituti
eorum iudicio cōpareant si vocētur: hoc.n. eēt ꝯ sub
iectionē que debetur pncipibus: sed ꝓhibet q fideles
non eligant voluntarie infidelium iudicium.
¶ Deinde cū dicit. (An nescitis ꝛc.) Assignat rōnē
ꝯ id qd illi faciebant sumptā ex hoc q derogabant au
ctoritati sctōrū: ꝛ pmo qn̄tū ad auctoritatē quā hnt sup
res mundanas. Scdo qn̄tum ad auctoritatē quā hnt
ad res supmundanas.s. super angelos ibi. (An nesci
tis qm̄ angelos iudicabimus). Dicit ergo p. Inordina
tū est iudiciū apud ifideles q fideles hnt auctoritatē
iudicandi. (An nescitis: q: sancti de hoc mūdo iudi
cabunt).i. de hoībus mūdanis huius mūdi. Qd qdē 4
implet tripliciter. Primo qdem sm cōparationē. s. sm q
nō solū boni iudicabūt malos ꝛ sancti mūdanos: sed
ēt sm q boni iudicabunt a melioribus: ꝛ mali iudica
būt peiores: sm illud Mat.12. Uiri niniuite surgent i
iudicio cū gn̄atione ista: ꝛ ꝯdēnabunt eā. Scdo iudi
cabunt approbando sniam iudicis.s. xpi: ꝛ hoc erit ꝓ
prie iustorū: sm illud ps. Letabit iustus cū viderit vin
dictā. Un̄ sap.3. dr̄. Iudicabūt sci natiōes. Tertio mō
per suā ꝓlationem. Et hoc erit aplorū ꝛ similiū q con
temptis rebus mundi solis spūalibus inhexerūt. Spi
ritualis.n. iudicat oīa: vt dictū est. s.2. Un̄ ꝛ Mat.19.
dr̄. Uos q secuti estis me sedebitis sup sedes iudicātes
12. Tribus israel. Et in ps. dr̄. Gladij ancipites in manī 5
bus eorū ad faciendā vindictā in nationibus. Intelli
git aūt ista ꝓlatio sn̄le nō vocalis: sed spūalis. inq̄ntū
p superiores sctōs inferiores vel ēt peccātores spūali qdā il
luminatione illuminabunt qles pene ꝛ qualia pmia
eis debeant: sicut ēt nūc hoīes illuminant ab angelis
vel ēt inferiores angeli a superioribus. Scdo ex h q di
ctum est argumentat ad ꝓpositū dicens. (Et si in vo
bis).i. p vos iudicabit mundus.i. mūdani hoīes nun
qd indigni estis q iudicetis d minimis.s. d negocijs seclari
b'. Luc.16. Qui i modico iniqu' ē ꝛ i maiori iniqu' erit.
¶ Deinde cū dicit. (Nescitis ꝛc.) Argumētat ad idē
ex auctoritate sctōrū sup angelos. Et pmo ponit eā di
cens

a cens.(An nescitis) quōniā nos scʒ fideles xpi: iudicabim⁹
angelos. Quod qdē potest itelligi de malis angelis: q
ↄdēnabunt a sanctis: quoꝝ ꝟtute sunt victi. Vn̄ Luc.
10. dn̄s dicit. Ecce dedi vobis potestatē calcandi sup
ſpētes: ꝛ super oēm virtutē inimici. Et in ps. Sup as
pidem ꝛ basiliscū ambulabis. Potest ēt hꝰ intelligi de
bonis angelis: quoꝝ plurimi in cōparatione quadaʒ
inueniūt Paulo ꝛ similibus sibi inferiores. Vn̄ signā
ter nō dicit iudicabitis: sed iudicabimus. Quāuis. n.
dici possit ꝙ ex ↄsequēti si sancti iudicabūt hoīes bo
nos ꝛ malos. erit iudiciū ꝯ bonis angelis: quoꝝ acciden
tale pmiū augeť ex pmio scōꝝ p angelos illūinatoꝝ:
ꝛ ēt de malis angelis quoꝝ pena augeť ex pena hoīuʒ p
2 eos seductoꝝ. Scdo argumētať ad ꝓpositū dicēs.
(Quāto magis secularia). s. iudicia ydonei erimus iu
dicare. q. d. n. est ydōeus ad maiora: multo magis ē ydo
neus ad minora. Vn̄ ꝛ dn̄s cui cōmiserat quiqʒ talēta
postmodū cōmisit vnum vt habetur. Math. 25.
¶ Deinde cū dič. (Secularia igiť iudicia). Adhibet
remediū ↄ culpā coꝝ. Et p̊ ponit remedium. Scdo ex
ponit ibi. (Ad verecūdiaʒ vestrā dico). Dicit ergo p̊i
mo. Ergo ex q̊ sci de hoc mūdo iudicabunt si habueri
tis inter vos secularia iudicia: que tamen habere non
debetis illos q sunt ↄtēptibiles in ecclesia ↄstituite ad
iudicādū potius. s. ꝙ̄ iudicemini apud infideles. Vn
3 de ꝛ in ps. dr. Corripiet me iust⁹ i misericordia ꝛ incre
pabit me: oleū aūt peccatoris nō ipinguet caput meū.
Et ecc. 9. dr. Melius est canis viuus leone mortuo.
¶ Deinde cū dicit. (Ad verecūdiā vestrā dico.) Ex
ponit quo sensu p̄dicta dixit. Posset enim aliquis cre
dere ꝙ ad litteraʒ essent eligendi contēptibiliores ad
iudicādum: sed hoc excludit dicens. (Ad verecundiā
vestrā dico). Quasi dicat: nō hoc dixi vt ita fiat: sed vt
vos faciam verecūdari: illa scilicet ↄfusione: q̄ adducit
gratiam ꝛ gloriam: vt dicit Ecc. 4. Cōptemptibiles
enim in ecclesia essent eligendi ad iudicandum: si nō
inuenirentur inter vos sapientes: quod esset vobis ve
recūdū. Vn̄ subdit. Sic nō est inter vos sapiens quis
ꝙ̄ q possit iudicare inter fratrem ꝛ fratrē: sed frater cū
4 fratre in iudicio ↄtendit: ꝛ hꝰ apud infideles. Potius
aūt ꝙ̄ hoc faceritis: debetis cōstituere contemptibi
les: qui sunt in ecclesia ad iudicandum ꝛ supplenduʒ
defectum sapientū: qui tamen non est apud vos. Fm
illud qd supra primo dixerat. Diuites facti estis in il
lo in omni verbo ꝛ in omni scientia. Vel aliter ab illo
loco. (Secularia ꝛc̄.) dixerat enim ꝙ sacti ydonei sūt
ad iudicandū secularia: ꝛ iō vult ostēdere per quos iudi
cia secularia debeāt exerceri. s. per cōtemptibiles: q sūt
in ecclesia: vocat aūt cōtemptibiles illos qui sunt sapiē
tes in rebus mūdanis per cōparationem ad illos qui
sunt sapientes in rebus diuinis: quibus est reuerentia
exhibēda: qui in rebus temporalibus non occupātur
5 vt solis spūalibus vacent: ꝛ hoc ē qd subdit. (Ad ve
recūdiā vestram dico). Fm aliā litterā ad reuerentiaʒ
vestrā. Vn̄ ꝛ apostoli dixerūt. Act. 6. Nō ē equū relin
quere nos ꝟbū dei ꝛ ministrare mēsis. Postmodū au
tem redit ad id qd supra reprehēderat. s. ꝙ corinthij hꝰ
infidelib⁹ iudicibus litigabant dicēs. Sic n̄ ē inter vos
sapiēs quisq̄; scilicet in rebus temporibus quem supra
cōtemptibilem dixit. Unde alia non mutātur a prima
expōne: q̄ tn̄ vr̄ esse magis litteralis. Lectio. II.

2°2. q. 43. artic. 8°. b

Am quidē oino dictū est i vo
bis ꝙ iudicia habetis iter vos.
Quare n̄ magis iniuriā accipi
tis. Quare n̄ magis fraudē pa
timini. Sʒ vos iiuriā facitis ꝛ fraudatis: ꝛ
hoc frib⁹. †An nescitis qꝛ iniq regnū dei n̄ b
poss. debūt. Nolite errare: neqʒ fornicarii: 3. q. 68. ar
neqʒ ydolis seruiātes: neqʒ adulteri: neqʒ ti. 4°
molles: neqʒ masculoꝝ cōcubitores: neqʒ
fures: neqʒ auari: neqʒ ebriosi: neqʒ male
dici: neqʒ rapaces regnū dei possidebunt.
Et hec aliqn̄ qdē fuistis: sʒ abluti estis: sed
sāctificati estis: sʒ iustificati estis: in nomie
dn̄i nr̄i iesu xpi ꝛ i spū dei nr̄i. Oia mihi li 2
cēt: sʒ n̄ oia expediūt. Oia mihi licēt: sʒ ego
sub nulli⁹ redigar ptāte. Esca ventri: ꝛ ven
ter escis: deus autē ꝛ hunc ꝛ hanc ꝺstruet.
¶ Postꝙ̄ apostolus repꝛhendit corinthios de hoc ꝙ
corā fidelibus iudicibus litigabant: hic repꝛhendit eos
ꝙ̄tū ad ipsa iudicia. Et circa hoc duo facit. Primo po
nit in q̊ peccabāt circa iudicia. Scdo manifestat quod
dixerat ibi. (An nescitis ꝛc̄.) Circa p̊m duo facit. Pꝛio
repꝛhendit I eos circa iudicia id qd ē licitū: sʒ nō expe
diēs Scdo id quo ē peius illicitū ibi. (Sʒ ꝛ vos ꝛc̄.)
Circa pmū duo facit. Primo ponit repꝛhēsionē. Scdo
remouet excusationē ibi. (Quare nō magis ꝛc̄.) Dič 3
ḡ pmo. Dictū ē ꝙ frater cū fratre in iudicio ↄtēdit: qd
nō solū malū ē: ꝙ apud īfideles ↄtenditis: sʒ iā qdem
post ↄuersionē vrām oino delictū ē i vobis. i. ad dlictū
vob reputať: ꝙ iudicia habetis iter vos: inter quos. s. oʒ
esse pax: qꝛ vt dr̄ scdo thi. 2°. Seruuʒ dn̄i nō oportet li
tigare: sed mansuetum eē ad oēs. ¶ Apparet aūt ex
hꝰ: vt dicit hic glo. Augu. ꝙ peccatū est iudicium hr̄e
ↄ aliquē: sed hoc videť esse falsum: qꝛ si pctm̄ est iudi
ciū hr̄e vr̄ sequi: ꝙ ēt pctm̄ sit iudices ↄstituere: cuʒ hꝰ
sit occasionē dare iudiciū habentibus: cum tn̄ dicatur
Deutro p̊. Audite illos ꝛ quod iustuʒ est iudicate. Et
postea subdiť: qꝛ dei iudiciū est. Soluiť aūt in glos. ꝙ 4
infirmis pmittiť in iudicio sua repetere: non autem p
fectis: quibus licet sua repetere: sed nō in iudicio. Est
autem sciēdū hic ꝙ aliqd est perfectis illicitum: aliqd
autem omnibus. Perfecti quidem propriū non hʒ. Fʒ
illud Math. 19. Si vis perfectus esse vade ꝛ vēde oia
que habes ꝛ da pauꝑibus ꝛ veni sequere me: ꝛ iō non
licet eis in iudicio repetere q̄si propria: cum eis nō li
ceat hr̄e propriū: licet tamen eis in iudicio repetere ea
que sunt communia. Nō enim hoc faciendo peccant:
sed magis merenť. Est. n. op⁹ charitatis defendere vel
recuꝑare res pauꝑum. Fm illud ps. Eripite pauperem
ꝛ egenū de manu peccatoris liberate. Sed iudicium
aduersus aliquē est illicituʒ omnibus quantū ad tria.
Primo quidē ꝙ̄tum ad causam ex q̄ aliquis iudiciuʒ
hʒ: puta ex cupiditate ꝛ auaricia. Vn̄ Luc. 12. cū quidā
ꝺ turba dn̄o dixisset. dic fratri meo: vt diuidat mecum 5
hr̄ditatē: dn̄s dixit: qs me ↄstituit iudicē ad diuiduʒ
iter vos? Postea subdit. Videte ꝛ cauete ab omni aua
ritia. Scdo ꝙ̄tū ad modū iudicij: qꝛ. s. cum ↄtētione ꝛ
detrimēto pacis iudiciū ꝓsequiť: vt. n. dr̄. Jac. 3. Ubi
zelus ꝛ ↄtentio ibi incōstātia ꝛ oē opus prauū. Et hoc
vr̄ apostolus in eis repꝛehendere: vt pʒ ex hꝰ: qd supra
dixit. Fr̄ cū fr̄e in iudicio ↄtēdit. Tertio ex ꝑuersitate
iudicij: puta cū aliquis iniuste ꝛ fraudulenter in iudi
cio ꝓcedit. Fm illud Esa. 10. Ut opprimerēt pauperē
ꝛ vi3 facerent cause hūmiliū populi mei. Et hꝰ ēt apo
stolus in eis repꝛehendit: vt patet per id quod subdit.
Sed vos iniuriā facitis. Quarto propter scandalum
quod sequiť. Unde ꝛ dn̄s mādat. Math. 5. Qui vult

c tecū i iudicio ꝯtēdere ⁊ tunicā tuā tollere dimitte ei ⁊
palliū. Ex charitate vero sua i iudicio repetere licitū ē.
Unū Grego. dic̄ i moralibus. Cū curā rer̄ nobis necef
sitas ipōit qdā dū ea rapiūt solūmō sūt tolerādi: qdam
vero suata caritate sūt ꝓhibēdi. s. ne rapiētes nō sua semet
ℭ Deīde cū dic̄. (Quare nō magis ⁊c̄.) (ipsos pdāt.
Tollit excusatioē. Posset. n. dr̄e: necītas nos iducit
ad iudicia habēda: vt. s. resistam⁹ iniurijs ⁊ fraudibus
alioꝝ: sꝫ h̄ excludit subdēs q̄ntū ad p̄m. Quare nō ma/
gis iniuriā. s. māifestā accipitis. s. patiēter sustinēdo. ſm
illud qḋ dn̄s dicit mat. 5. Si qs te pcusserit in maxillā
p̄be ei ⁊ alterā. Quātū vero ad 2m subdit. q̄r nō magis
fraudē patimini. i. dolosā seductionē. ſꝫ illud. Mat. 5.
Si qs te angariauerit mille passus vade cum illo ⁊
2 alia duo. Sꝫ sic Aug. dic̄ i li. d̄ ſmone dn̄i i mōte. Hec
p̄cepta dn̄i nō sūt sēp obseruāda i executiōe opis. sꝫ sēp
sūt hn̄da i p̄patiōe ani vt. s. sim⁹ parati h̄ facer̄ vl̄ susti/
nere potius q̄ꝫ aliquid agere cōtra charitatē fraternā.
ℭ Deīde cū dic̄. (Sꝫ vos ⁊c̄.) Rep̄hēdit i eis id qḋ est
oīno illicitū ⁊ p̄ arguit i eis manifestā iniustitiā cū di/
cit: sꝫ vos iniuriā facitis. s. manifeste loquēdo ꝯ iustitiā
alioꝝ: vel i iudicio vel ex̄ iudiciū. Ecc. 9. Nō placeat ti
bi iniuria iniustoꝝ. Scḋo dolosāꝫ d̄ceptionē cū subdit.
Et fraudatis. puer. 12. Cōsilia impioꝝ fraudulēta. Ter
tio aggrauat vtrūq̄ꝫ cū subdit. (Et h̄ fratrib⁹). i. fideli
bus ad q̄s d̄bem⁹ bonū maxīe opari. ſꝫ illḋ Gal. vltio.
Dū tp̄s habem⁹ opemur bonū ad oēs: maxīe at̄ ad do
3 mesticos fidei. Et iō ꝯ q̄sdā dr̄. Je. 9. Ois frater supplā
tās supplātabit: ⁊ ois amicus fraudulenter incedet.
ℭ Deīḋ cū dic̄. (An nescitis ⁊c̄.) māifestat qḋ dixerat.
Et p̄ q̄ntū ad id qḋ ē oīno illicitū. Scḋo q̄ntum ad id
qḋ ē licitū: sꝫ nō expediēs ibi. (Oia mihi licet). Circa p̄
mū duo facit. Primo mouet q̄stionē. Scḋo determi/
nat eā ibi. (Nolite errare ⁊c̄.) Dicit ḡ p̄. dixi q̄ vos in
iuriā facitis ⁊ defraudatis: qḋ ē iniq̄tatē ꝯmittere. (Sꝫ
an nescitis q̄ iniq̄ regnū dei nō possidebūt. q. d. videmi
ni hec nescire dū ab iniq̄tate nō receditis: cū tn̄ in ps. ⁊
mat. 7. dicat̄. Discedite a me oēs q̄ opamini iniq̄tatē.
ℭ Deinde cū dic̄. (Nolite errare ⁊c̄.) Determinat v̄i
tatē. Et p̄ ondit piculū qḋ iminet iniq̄s. Scḋo ostēdit
quō ipsi h̄ piculū euaserūt: vt timeāt itez̄ in ipꝫ incide
4 re ibi. (Et h̄ qdē aliqn̄ fuistis ⁊c̄.) Dicit ḡ p̄: nolite er/
rare: qḋ signāter dic̄: q: circa ipunitatem pctōꝝ aliqui
error multipliciter errabāt. ſm illḋ. Sap. 2. ⁊ cogitauerunt ⁊
quo/ errauerūt. Quidā. n. ph̄i. errauerūt credentes deuꝫ nō
rundā h̄re curā reꝝ humanaꝝ. ſm illud sopho. 1. Nō faciet
pho/ dn̄s bn̄ ⁊ nō faciet dn̄s male. Quidā vero credētes solā
rum. fidē sufficiētē eē ad salutē. ſm illud Jo. 11. Qui credit i
me nō moriet̄ i eternū. Quidaꝫ vero credētes p̄ sola xp̄i
sacramēta saluari: pp̄ id qḋ dr̄. Math. vlti. Qui credi/
derit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit. Et Jo. 6. Qui mā
ducat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinē hꝫ vitā eternā.
Quidā vero pp̄ sola opa mīe se ipuue peccare arbitrāt̄:
pp̄ illḋ qḋ dr̄ Luc. 11. Date elemosinā ⁊ ecce oia mūda
sunt vob̄. Nec itelligūt q̄ hec oia sine charitate nō p̄
5 sunt. ſm illud qḋ dr̄ infra. 13. Si habuero oēm fideꝫ: ⁊
distribuero i cibos pauperū oēs facultates meas: chari
tatem aūt non habuero nihil p̄dest: ⁊ iō s̄bdit q̄ pec/
cata ꝯria charitati a regno dei excludūt: i qḋ sola cha/
ritas itroducit dicēs. Neq̄ꝫ fornicarij neq̄ꝫ ydolis ser/
uiētes neq̄ꝫ adulteri. de q̄bus dicitur. Heb. vlti. Forni/
catores ⁊ adulteros iudicabit deus. Neq̄ꝫ molles. i.
mares muliebria faciētes: neq̄ꝫ masculoꝝ ꝯcubitores
q̄ntum ad agentes in illo vitio: de quibus dr̄ Gen. 13.
Hoies sodomite pessimi erāt ⁊ peccatores corā dn̄o
nimis. Neq̄ꝫ auari: neq̄ꝫ fures. de q̄bus dr̄ Jac. 5. Ois

fur: sicut scriptū ē iudicabit̄. Neq̄ꝫ ebriosi: neq̄ꝫ male/ d
dici: neq̄ꝫ rapaces regnū dei possidebūt. dr̄. n. Esa. 35.
Uia sācta vocabit̄ nō trāsibit p̄ eā pollutus. Et apoc. 21.
Nō itrabit i illā aliqd coinq̄natū: faciēs abhoiationē.
Et ē aduertēdū q̄ h̄ enumerat eadē vitia q̄ in p̄cedēti
ca°. posuerat. Addit at̄ q̄dā i gn̄e luxurie. s. adulteriū:
⁊ vitiū ꝯ nām. Jn genere aūt iniustitie furtum.
ℭ Deinde cū dicit. (Et hoc qdē ⁊c̄.) Ondit quō p̄di/
cti periculū euaserunt: ⁊ p̄ cōmemorat statū p̄teritū
dicēs. (Et qdē aliqn̄ fuistis). s. fornicarij ⁊ ydolis ser/
uientes ⁊c̄. ⁊ iō spālitē hec vitia cōmemorat: q: in eis
abundauerūt. ſm illud Ephe. 5. Eratis. n. aliqn̄ tene
bre: nunc aūt lux in dn̄o. Scḋo ondit quō ab his itus 2
fuerūt liberati dicēs. (Sꝫ abluti estis). s. v̄tute sāguis
xp̄i i baptismo. ſm illud Apo. p̄. Lauit nos a peccatis
nr̄is i sanguine suo. Sed sanctificati estis v̄tute sāgui
nis xp̄i p̄ grām ꝯsecrati. ſm illud Heb. vltio. Jesus vt
sanctificaret suū ppl̄ꝫ ex̄ portā passus ē. Sꝫ iustificati
estis. ad statū iustitie ⁊ v̄tutis. ſꝫ illḋ Ro. 8. Quos vo
cauit hos ⁊ iustificauit. Subdit̄ aūt hoꝝ bn̄ficioꝝ cā
⁊ p̄ ex pte hūanitatis xp̄i cum dic̄. Jn noie dn̄i nr̄i iesu
xp̄i. i. i fide ⁊ inuocatiōe nois xp̄i. ſm illḋ act. 4. Nō ē
aliud nomē datū sub celo hoibus in q̄ oporteat nos sal
uos fieri. Scḋo ex pte diuinitatis cū subdit. (Et i sp̄ū
dei nr̄i. ſm illud. Eze. 37. Ecce ego mittam i vos sp̄ūꝫ
⁊ viuetis: q: igitur tam potentie virtute liberati estis 3
ad eadem redire non debetis.
ℭ Deinde cū dicit. (Oia mihi licent ⁊c̄.) Māifestat
id qḋ dixerat de prohibitione iudicij ostēdens q̄ sensu
id rep̄hendere: q. s. nō rep̄hendit illud q̄si oīno illici/
tuꝫ: sed q̄si nō expediens ⁊ nociuū. Et circa hoc duo
facit. Prio p̄ponit qḋ intēdit. Scḋo rōnē assignat ibi:
(Esca ventri ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. Prio p̄ponit qḋ
rep̄hēderat eē licituꝫ: sꝫ nō expediēs dicēs. (Oia mihi
licēt). Dicūt̄ aūt illa licita q̄ hō facere p̄hibet̄: ē at̄ du
plex p̄hibitio. Una coactiōis alia p̄cepti: ⁊ ſm h̄ q̄dā
intellexerunt illa licere: a q̄bus nō p̄hibet̄ aliq̄ neces/
sitate cogente: ⁊ iō q: arbitrium hois nālis liberꝝ est a
coactione: intellexerūt aplm̄ eo sensu dicere oia mihi
licēt: q. s. libero arbitrio hois subiacent: siue sint bona 4
siue sint mala. ſm illud Ecc. 15. Ante hoieꝫ bonum ⁊
malū vita ⁊ mors quodcūq̄ꝫ voluerit dabit̄ ei. Sed h̄
modus loquēdi alien⁹ ē a scriptura sacra: in q̄ dr̄ nō lice
re ea q̄ diuina lege prohibet̄: ſm illud Mat. 14. Non
licet tibi h̄re vxorē fratris tui: ⁊ iō q̄ hic aplūs dicit
oia mihi licent: nō pōt absolute intelligi: sꝫ vt sit accō
moda distributio sub h̄ sensu oia mihi licent: q̄. s. diui/
na lege nō p̄hibent̄. Et pōt h̄ ad tria referri p̄mo qdē
ad id qḋ dixerat d̄ iudicijs: q. s. vnicuiq̄ꝫ lꝫ oia sua iu/
dicio repetere: cū nō sit lege diuina prohibitum. Alio
modo pōt referri ad id qḋ infra. 8. dicturus ē de indif/
ferenti vsu ciboꝝ vt sit sensus: licitum est mihi oēs ci/
bos comedere. ſm illud Tit. p̄mo. Omnia mūda mū
dis. Tertio pōt referri ad id qḋ dicturus est infra. 14. 5
de sumptibus acciplēdis: vt sit sensus: omnia mihi li/
cent: scilicet accipe ad necessitatē vite: sicut corpostō/
lis meis. Subdit aūt. Sed nō oia expediunt. Dicit̄ at̄
illḋ expedire quod est sine impedimēto fine cōsequen
di. Cōtingit autē q̄ aliqd nō totaliter excludit finem:
sed ipedimētū aliquod affert: sicut matrimonium nō
excludit hoieꝫ a regno dei: impedimētum tn̄ affert: q:
scilicet vt infra. 7. dic̄: q̄ sub viro est mulier cogitat q̄
mō placeat viro. Un̄. 2. Mat. 19. discipuli dicunt. Si
ita ē cā hois cū vxore sua non expedit nubere. Sic ḡ
fornicari nec licꝫ nec expedit: q: totalr̄ excludit finē q̄
ē vita eterna: m̄rimōiū at̄ ē licitū: sꝫ nō expediēs. Scḋꝫ

igitur hūc modū fuis in iudicio repetere idifferēter oībus cibis vti. s. sūptus, accipe ab his qbus pdicat: ē gdē licitū: q2 nō ē ɔ̄ iustitiā: nec aliq̄ ꝓhibet lege: nō tñ est expediēs: vel q2 ipedit pax ad ꝓximū vel ifirmis scandalū aliqd generat: vel aliq̄ maledicēdi occasio ꝓbet. Unñ ecc. 37. Nō oīa oībus expediūt. Alio mō pōt itelligi nō absolute: sed sub ɔdōne: vt sit sēsus. Dixi q2 neq3 fornicarij ʒc. regnū dei possidebūt: ʒ id nō licēt. q2 finē excludūt: ʒ si oīa licerēt mihi: nō oīa expediūt: q2 p ea ꝓstat ipedimētū vite hūane. Unñ i psona ipioꝝ dr. sap. 5. Lassati sumus i via iniqtatis ʒ pditōis ʒ ambulauimus vias difficiles. Scdo ōndit eē nociuū id qd supra repħēdit dicēs: oīa mihi licēt: vt supra expositū ē:
2 ʒ tñ ego sub nullius redigar ptāte. s. hoīs. Ille. n. qui tñ eo q2 ñ expedit siue sit licitū siue illicitū qdāmō redigit sb ptāte rei alicui9 vel hoīs. Rei qdē q2 q nimis rē aliquā amat qdāmō s9 illi9 rei efficit. Fʒ illd. Ro. vlt. Hmōi ñ xp̄o dño s̄uiūt: ʒ suo vētri. Hoīs āt: q2 dū aliqs facit qd ñ expedit qdāmō subijcit iudicio alioꝝ: ʒ ipse ille q suā i iudicio repetit, subijcit ptāti iudicis. Infra. 10. vt qd. n. libertas mea iudicat ab aliena conscientia.
¶ Deīde cū dicit. (Esca vētri ʒc.) Assignat rōnem ei9 qd dixerat. Et p̄ quare oīa licēt dicēs. (Esca vētri.) s. obet: vt. s. in vētre ɔcocta i nutrimētū totius cedat. Et vēter escis. s. recipiēdis: ʒ decoquēdis deseruit. Q2 igit ex dei ordinatiōe vēter ē sollicitus ad escas recipiēdas:
3 ʒ esce ad h deputate sūt q2 i vētre ponāt. Fʒ illud gen. p. Ecce dedit vobis oēm escā ʒ cūctis aīantibus: vt habeāt ad vescēdū: nō ē illicitū q2 hō res suas repetat vl pdicator stipendia accipiat pp necītatē escaꝝ: vl vt ēt hō oībus escis vtat. Scdo ibi. (Deus āt ʒc.) Assignat rōnē quare omnia nō expediunt. Nō enim expedit q2 hō patiat aliqd detrimētū i eo qd nūq̄ corrūpit. s. in regno celesti: pp id qd corrūpit: ʒ h accidit de esca ʒ ō vētre cessabit. n. post hāc vitā escaꝝ vsus ʒ vētris: q2 corpora resurgentiū ɔseruabūt absq3 cibo deo id faciēte: ʒ hoc est q2 dicit. Deus aūt destruet. i. cessare faciet hunc. s. ventrē: nō qdem q̄tū ad essentiam: sed q̄tū ad effectum: quē nūc habet: ʒ has. s. escas q̄tum ptinet ad vsum hoīs: q2 in resurrectiōe hoīes erunt: sicut
4 angeli in celo: vt dicit Math. 22. Lectio. III.

Orpus aūt nō fornicationi: sed dño ʒ dñs corpi. Deus vo ʒ dñz suscitauit. ʒ ñ suscitabit p v̄tutē suā. † Nescitis qm corpora
3°. q. 8. ar. 3°. vr̄a mēbra sūt xp̄i. Tolēs ğ mēbra xp̄i faciā mēbra meretricis. Absit. An nescitis qm
Gen. 2°. q adheret meretrici vnū corp9 efficit. Erūt. n. ingt duo in carne vna. † Qui āt adheret dño: vn9 sp̄us ē. Fugite fornicationē. † Oē
5 n. pctm̄ quodcūq3 fecerit hō: extra corp9 ē:
pma 2ª. q. 74. ar. 4. q āt fornicat in corpus suū peccat. An nescitis: qm mēbra vr̄a tēplu3 sūt sp̄ussancti q in vobis ē: quē3 habetis a deo: ʒ ñ estis vestri. Empti enim estis precio magno: glo-
Deb. 9. rificate ʒ portate deū in corpore vestro.
¶ Supra apl̄us tripliciter repħendit corinthios circa iudicia: nūc aūt redit ad repħēdēdū pctm̄ fornicarij cuius supra. a. 5. mētionē fecerat: ʒ in cuius iudicio corinthij negligētes erāt: iprobat aūt fornicationē q̄tuor rōnib9: quaꝝ pma sumit ex diuina ordiatione. scda ex vnione ad xp̄m ʒc. (An nescitis qm corpora vestra ʒc.) Tertia ex corpis ingnatiōe ibi. (Fugite fornicationē). Quarta ex gre dignitate ibi. (An nescitis ʒc.) Circa pm̄ duo facit. Prio pōit diuina3 ordinationē. Scdo ordinatiōis finē ibi. (Deus. n. ʒc.) Circa pm̄ ɔsiderandū ē q2 aliq argumētū sue lasciuie sumūt ex ordinatione dei. Qui. n. fornicat vtut suo corpe ad vsum a deo institutū. Sʒ h excludit dicēs: q2 esca ē ordinata ad vētrē ʒ vēter ad escas. Corpus āt hoīs nō fornicatiōi. i. ñ ē ordiatū ad fornicādū: ʒ dño. i. ad h ē ordinatū: vt sit dñi nr̄i iesu xp̄i: ʒ dñs corpi. i. dñs iesus xp̄s ad h dat9 est hoībus vt hūana corpa sue glorie ɔformet. Fm illd Phil. 3. Reformabit corpus humilitatis nr̄e ɔfiguratū corpi claritatis sue. ¶ Sed ɔ̄ h vr̄ eē q2 sicut vēter ordinat9 ē a deo ad vsum ciboꝝ: ita qda3 mēbra hūani corpis sūt ordinata deo ad vsum generatiōis qbus fornicatio exercet. Sʒ attēdēda ē dr̄ia q̄tu3 ad duo. Primo qdē q2 apl̄us supra locutus ē ō vno corpis mēbro. s. de vētre: hic aūt logt de toto corpe: qd sic nō est ordinatū ad fornicādum: ita nec escas sumēdū: ʒ potius vsus escaꝝ ē pp corpus: corpus aūt pp aīa3 a q̄ pcipit vitā fm eius ɔditionē: ʒ q2 oīa ordinat in deū: sic in finē: id corp9 dʒ eē subiectū dño ʒ eo ōdicatū. Et q2 supra locut9 ē ō vsu escaꝝ i cōi absq3 iordiatiōe: fornicacatio āt ē vsus iordiat9 ex mēbro fornicatoris. Unñ nec ipa mēbra sūt pp fornicationē: ʒ pp vsū gnātiōis ordinata rōe: cui oīa mēbra corpis ōseruīr ōbēt: sic ēt vēter ñ pp crapulā ʒ ebrietatē: ʒ pp ɔueniētē3 vsum ciboꝝ.
¶ Deinde cū dic. (Deus vo ʒc.) Pouit finē ordinationis predicte. Et p̄ ponit qd deus circa dñm fecerit dicens. (Deus vo ʒ dñm iesum). s. dñm xp̄m suscitauit a amortuis a quo ipse xp̄s petiit in ps. Tu aūt dñe miserere mei ʒ resuscita me. Deus āt ē ʒ pr̄ ʒ fili9 ʒ sp̄ussctus. Unñ ʒ ipe xp̄s q ē filius dei se resuscitauit: ʒ sua v̄tute resurrexit. Fm illud ps. Ego dormiui ʒ soporatus sum ʒ exurrexi. q2 dñs suscepit me: ʒ scde cor. vlti. Sʒ crucifix9 ē ex ifirmitate: ʒ viuit ex v̄tute dei. Scdo ponit qd erca nos facturus sit: dicēs q2 nos suscitabit deus p v̄tute3 suā p quā. s. xp̄m suscitauit. Fm illd Ro. 8. Qui suscitauit iesu3 xp̄3 a mortuis viuificabit ʒ mortalia corpora vr̄a. Et ē aduertēdu3 q2 supra de escis ʒ vētre, loquēs q̄ ptinēt ad vsu3 aīalis vite: dixit eas a deo destruēdas: nūc āt loqns de corpe ʒ dño fac mētionē de resurrectiōe: q2. s. aīali vita cessante nō corpis i melius reformabit. Unñ p3 q2 nō ē vtēdū corpore ad fornicationem que ipedit futuram in corruptionē. Fʒ illd gal. vi. q seminat i carne ō carne metet ʒ corruptione3.
¶ Deinde cū dic. (Nescitis ʒc.) Pōit scdam rōne3 q̄ sumit ex affinitate hūani corporis ad xp̄3: q̄ ratio est: mēbra hoīs fornicātis sūt mēbra meretricis: ʒ mēbra hoīs sūt membra xp̄i ğ p fornicationē fiūt mēbra xp̄i mēbra meretricis: qd ē icōueniēs. Circa q2 q̄tuor facit. Primo pōit maiorē dicēs. (An nescitis qm corpa vr̄a sīt mēbra xp̄i). q. d. h. nō ōbetis nescire: q2 qcuq3 estis regnāti in xp̄o mēbra xp̄i estis effecti. Fʒ illd. sira. 12. Vos estis corp9 xp̄i ʒ mēbra ō mēbro. Et h nō solū q̄tū ad aīas q̄ ab eo iustificāt: ʒ ēt q̄tū ad corpora q̄ ab eo resuscitabūt: vt dictū ē. Scdo pōit ɔclusionē dicēs. (Tolens ğ mēbra xp̄i). i. iuste subtrahēs s̄uitio xp̄i cui ōbēt deputari. Fm illd Ro. 6. Exhibeatis mēbra vr̄a arma iustitie deo. (Faciā). s. eadē mēbra meretricis eē fornicādo? Absit. h. n. ē horrēdū sacrilegii. Unñ dr̄ Mal. 2. Cōtaminauit iudas sanctificationem dñi quā dilexit: ʒ hūit filiā dei alieni. Tertio pōit miorē dicēs. (An nescitis q2 q adheret meretrici). s. fornicādo vnū corp9 efficit. s. p imūdā cōmixtiōe3. Et ad h pbandum inducit auctoritatē gen. dicēs (Ingt. n. scri

Marginal notes (right margin): quo ne debe mus fuge re for nica tionē — 5 — Cor pora nr̄a sunt mem bra xp̄i

c ptura.s.geñ.2°.(Erunt duo).s.vir ⁊ mulier(in carne
vna).i.p mixtionē carnalē vna caro efficitur: ⁊ sic mē
bra vni⁹ fiūt mēbra alterius. Sunt.n.hec ṽba ade de
viro ⁊ vxore loquētis q̃ aplus hic ēt ad fornicationez
refert: q: f̃m spēm nāe nō differūt vtriusq; actus. Est
aūt itelligēdū: q̃ sic dicit phūs i.li. de gnatione aialiū
i masculo ē pncipiū actiuū gnationis: i femina ē pas
siuū. Et sicut plāta cuius vita pncipalr ordinatur ad
gnationē semp ē vnū corpus i q̃ vtrūq; pncipiū vnit:
ita i aialibus q ordinat ad altiores actus vite nō semp
ē vnū corpus hñs hec duo principa: sed ex duobus fit
vnū i actu gnatiōis. Qd qdē ñ ē tm̃ viri: q: sic ifra ca°.
7.dr̃. Uir ñ hz ptātē sui corporis: sed mulier. Scdo p
bat minorē dicēs.(Qui āt adheret dño ⁊c̃).s.p fidem
2 ⁊ charitatem est vnus spūs cū illo: q:.s.vnit ei vnitate
spūali nō corporali. Uñ ⁊ Ro.8.dicit. Si qs spm̃ xpi
nō hz hic nō ē eius: ⁊ Jo.17. Ut sint vnū in nobis: sic
nos vnū sumus.s.p pūctionē spūs: ⁊ q: corpus deser
uit spūi. pñs est vt ēt corpora nr̃a mēbra eius sint cui
p spiritū vniimur: ñ qdē carnali piunctione: sed spūali.
Pōt āt ex pmissis du ab⁹ rōib⁹ vna rō pflari: vt.s.q: cor
p⁹ nr̃m nō est dputatū fornicationi: sed dño Ꝟ.s. mō q̃
membra nr̃a sunt membra christi: vt postmodum ex
ponit nō facimus ea membra meretricis fornicando.
¶ Deinde cū dicit.(Fugite fornicationē ⁊c̃.)pōit ter
tiā rōnē: q̃ sumit ex corpis ingnatiōe. Primo pōit pnē
itētā dicēs.(Fugite fornicationē). Ubi notādū q̃ ce
3 tera vitia vicit resistēdo: q: q̃to magis hō pticularia
psiderat ⁊ tractat: tāto minus i eis iueuit vn delectet:
sz magis anxiet: ꝟ vitiū fornicatiōis ñ vicit resistēdo:
q: q̃to magis ibi hō cogitat pticlare magis icēdit: ꝟ
vincitur fugiēdo.i.totalr vitādo cogitatiōes imūdas.
⁊ q̃slibz occasiōes: vt dr̃ Zach.2. Fugite de terra aqlōs
dicit dñs. Scdo assignat rōnē dicēs.(Oē pctm̃ aliud qd
cūq; fecerit hō ⁊c̃.) Ad cuius euidētiā sciēdū q̃ qdaz
pctā ñ psumat i carnali dlectatōe: ꝟ i sola spūali: ideo
spūalia vitia dñr: sic̃ suphia: auaricia: accidia: fornica
tio āt pplet maxie i carnali delectatōe: ⁊ f̃m Ꝟ posset i
telligi qd Ꝟ dr̃. Oē pctm̃ qdcūq; fecerit hō ex corpus
ē: q:.s.pplet pter sui corpis dlectatiōnē. Qui āt forni
cat i corp⁹ suū peccat: q:.s.ei⁹ pctm̃ i carne cōsumatur.
4 ¶ Sz huic expōni pnū vr̃ eē q̃ ēt pctm̃ gule psuma
tur i delectatiōe corpis. Ad qd posset dici q̃ pctm̃ gu
le ꝟ luxuria pplet iq̃tū ad ipaz ordiat. f̃z illd Eph. 5.
Nolite inebriari vino i q̃ ē luxuria. Sz melius pōt di
ci q̃ aplsñ dic̃ q fornicat corpe suo peccat: qd pgrue
ret p⁹ expōnit: sz peccat i corp⁹ suū.i.p̃ corp⁹ suū corrūpē
do: ⁊ inquiādo illd pter vsū z rōis. Uñ ⁊ Apoc.3. Hēs
pauca noīa i sardis qñ iquinauerūt vestimēta sua.i.corp⁹
⁊ Apoc.14. Hi sūt q cū mulierib⁹ ñ sūt coinqnati. Uel
alr f̃z Aug.Ꝟ i glo. Qui fornicat i corp⁹ suū peccat: q:
aīa ei⁹ totalr carni i illo actu subijcit: ita q̃ ñ possit aliqd
sbi cogitare. Uñ i ps.dr̃. Nolite fieri sic equ⁹ ⁊ mulus
qb⁹ ñ ē itellʼs. Uł alr. Jn corpus suū peccat.i.p̃ vxorē
suā: q oī corp⁹ viri p̃ quā ñ ita directe sunt alia pctā: sic
5 viri fornicatio. Uñ ⁊ p⁹ thes.4.dr̃. Ut sciat vnusqsq;
vr̃z possidere vas suū i sctificatiōe.i.vxorē suā. Uel f̃m
Aug.potest intelligi de fornicatione spirituali p quaz
aīa adheret p amorē mūdo: ⁊ recedit a deo: f̃m illud
ps. Perdes oēs q fornicat abs te. Est g̃ sensus: q.forni
cat recedēs a deo pp amorem mundi in corpus suūz
peccat.i.p corpalē pcupiscētiā. Omne āt aliud pctm̃:
puta qd hō comittit ex obliuiōe: vł ex ignorantia seu
negligētia est ex̃ corpus.i.corporalem pcupiscentiam.
¶ Deīde cū dic̃.(An nescitis ⁊c̃.) Ponit q̃rtā rōnē q̃
sumit ex dignitate gr̃e: q̃ qdē ex duob⁹ psurgit.s.ex grā

d spūssācti ⁊ ex redēptiōe sanguis xpi. Circa Ꝟ igit tria
facit. Prio pponit dignitatē corpis nr̃i quā hz ex grā
spūssācti dicēs.(An nescitis).q.d.ignorare nō dbetis
qm̃ mēbra vr̃a.s.corpa tēplū sunt spūssancti: sic̃ su
pra.3°.dictū ē. Nescitis q: tēplū dei estis. Et huius rō
nē assignat subdēs. Qui i vob ē.dr̃ āt tēplū de m⁹ di: q:
igit spūssanct⁹ deus ē: pūciēs ē: q̃ i q̃cūq; est spūssāct⁹
tēplū dei dicat. Est āt spūssctus pncipalr qdē i cordib⁹
bonoz i qb⁹ dei charitas diffūdit p spm̃ scm̃: vt dr̃. Ro.
5. Sz secūdario ēt ē i mēbris corporalibus inq̃tū ex
equūt opa charitatis. Uñ in ps.dr̃. Cor meum ⁊ caro
mea exultauerūt in deū viuū: ne hanc dignitatem sibi
ascriberēt subdit. Quē habetis a deo nō ex vobis. Uñ
Joel.2°. Effūdā de spū meo sup oēz carnem. Et act.5.
Spūz suū dedit obediētib⁹ sibi. Scdo pōit dignitatez 2
quā hñt corpa nr̃a ex redēptōne sanguis xpi dicens.
(Et nō estis vr̃i) sz iesu xpi f̃m illd Ro.14. Siue viui
mus siue morimur. dñi sumus.2°.cori.5. Qui viuit iā
ñ sibi viuat. rōnē hui⁹ assignat dicēs.(Empti estis pcio
magno) ⁊ iō s̃ui estis eius q vos redemit d̃ seruitute
pcti. Uñ ifra.7.dr̃. Qui liber vocatus est seru⁹ est xpi.
Precio.n.empti estis: ⁊ in ps. Redemisti me dñe deus
ṽitatis. Dr̃ āt pciū redēptiōis magnū: q: ñ ē corrupti
bile: sz eternaz hñs ṽtutē cū sit sāguis ipsi⁹ dei eterni.
Uñ p⁹ Pe.1. Redēpti estis d̃ vana vr̃a pūersatiōe: nō
corruptibilibus auro vel argēto: ꝟ sanguine agni ima
culati ⁊ icōtaminati iesu xpi. Tertio ifert pclusionem 3
itētā dicēs.(Glorificate g̃ ⁊ portate deū in corpe vr̃o.)
Q:.n.mēbra vr̃a sūt tēplū dei i corpe vr̃o nihil dz ap
parere: nisi qd ad gloriā dei ptiet: ⁊ Ꝟ ē glorificare deū i
corpe vr̃o: q: i ps.dr̃. Jn tēplo eius oēs dicent gloriaz.
Exo.vlti.dr̃. Opuit nubes tabernaculum testimōij: ⁊
gloria dñi ipleuit illd: q: ṽo ñ estis vr̃i: sz estis s̃ui dei:
dz corpus vr̃z portare deū: sic̃ equus vł aliud aīal por
tat dñz suū. Uñ i ps.dr̃. Ut iumētū factus sū apud te.
Portat aūt corp⁹ nr̃z dñz inq̃tū diuino ministerio de
putat: sic g̃ hō dz vitare ne i corp⁹ suū peccet fornicādo
qd ē p̃ gloriam dei ⁊ p̃ ministerium quod corpus no
strum debet deo.

CAP. VII.

†E qbus āt scripsistis mihi bo 4
nū ē homi mulierē non tāgere. pms
Propter fornicationē āt vnus 2.q.
qsq; suā vxorem habeat: ⁊ vna 14.
queq; virum suuz habeat. † Uxori vir debi art.p
tum reddat: similiter aūt ⁊ vxor viro. Mu 3m
lier potestatē sui corporis nō hz: sz vir. Si 4.di
militer āt ⁊ vir sui corporis potestatē ñ hz: 27.q.
sed mulier. Nolite fraudare inuicē: nisi for 2.art.
te ex cōsensu ad tēpus vt vacetis orationi: 3.
⁊ iterū reuertimini in idipsum: ne tentet vos
sathanas ppter incōtinentiam vestrā. Hoc 5
aūt dico f̃m indulgentiaz: ⁊ nō f̃m imper
rium. Uolo aūt oēs vos hoīes eē sic̃ meip
sū. Sed vnusqsq; propriū donū habet ex
deo: alius qdē sic: alius vero sic. Dico au
tem non nuptis ⁊ viduis: bonū ē illis si sic
permāserint sicut ⁊ ego. † Q: si non se cōti 4.a.
nent nubāt. Melius est eni nubere q̃ vri. 26.q.
¶ Postq̃ aplus reprehendit fornicariū ⁊ substinētes 2.art.
eū.(Hic accedit ad tractādū d̃ mr̃imonio). Et circa Ꝟ 3.4.
tria fac̃. Prio deteriat de piugatis mr̃imōio iūctis. Se

a cundo de virginibus ibi.(De virginibus aūt rc̄.)Ter
tio d viduis ibi.(Mulier alligata ē rc̄.)Circa primuz
duo facit. Primo instruit eos q nō sunt mrīmonio iū
cti: vtrū .s. debeāt mrīmoniuz ɔhere. Scdo manifestat
qd dixerat ibi.(Hoc aūt dico rc̄.)Circa pmū duo fac.
Primo māifestat qd circa h sit p se bonū. Scdo qd ne/
cariuz ibi.(Propter fornicationē āt rc̄.)Circa pmuz
ɔsiderādū ē q̄ i detestationē fornicatiōis ɔ quaz locu
tus iā fuerat: aliq nō hn̄tes zelū dei ꝑm sciētiā i tm̄ p/
cedebāt q̄ et mrīmoniū ɔdēnabāt. ꝑm illud p[o] thi.4.
In ypocrisi loquētiū mēdaciū ꝓhibētiū nubere. Et qr
h dup cōtinētiā videbat fidelibus sup h aplo scripse
rūt eius sniam regrētes: r iō aplus eis rn̄det. Ita rep/
2 hēdi ea facitis: d qb[us] aūt scripsistis mihi: rn̄deo q̄tū ad
mrīmoniū. bonū ē hoī mulierē ñ tangere. ¶ Circa qd
notandū q̄ mulier data ē viro ad adiutoriū generatio
nis: r i h dr̄ vis generatiua a nutritiua: qr vis nutritiua
dseruit hoī ad ɔseruationē idiuidui. Vn̄ bonum ē hoi
nutrimēto vti: qr p h ei[us] vita ɔseruat: generatiua āt ñ
dseruit hoī ad ɔseruationē idiuidui: sz ad ɔseruationē
spēi. Vn̄ ñ pōt dici q̄ bonū ē hoī ad suū idiuiduū mu/
lierē tāgere: p gdē q̄tū ad aiaz: qr vt Aug. dic̄ i scdo so
liloqor. Nihil sic deijcit aiaz ab arce ꝟtutis sue sicut ꝓta
ctus ille corporū: sine q̄ vxor hri ñ pōt: r iō Exo.19. dr̄
ꝓplo accepturo legē dei. Estote ꝑati i diē tertium: r ne
appropiqtis vxorib[us] vr̄is ꝓmi reg.21. dixit achimelech
3 ad Dauid. Si mūdi sūt pueri maxie a mulierib[us] mādu
cēt panē scm̄. Scdo q̄tū ad corp[us] qd vir subijcit p mrī
mōiu ꝑtati vxoris se ex libero ꝟtū ɔstituēs. Seruit[us] āt
hec p oib[us] alijs ē amara. Vn̄ r Ecc.7. dr̄. iueni amario
rē morte mulierē. Tertio q̄tū ad res exteriores: q̄r oc
cupatiōe nec̄e ē hoīez iplicari q bz vxorē r filios nutri
endos: cū tn̄ dicat .2. thi.2. Nemo militans deo iplicat se
negocijs secularibus: vt ei placeat cui se probauit.
¶ Deinde cū dic̄.(Propter fornicationē rc̄.) Oñdit qd
circa h sit nec̄ariū. Primo q̄tū ad ɔctū mrīmonij. Secū/
do q̄tū ad actū mrīmonij iā ɔcti ibi.(Uxori vir dbitū
rc̄.)Circa p[m] ɔsiderādū ē q̄ actus gn̄atiue ꝟtutis or/
dinat ad ɔseruatōez spēi: p gn̄ationē filiorū: r qr mu/
4 lier data ē viro i adiutoriū gn̄ōnis. p[o] necessitas tāgēdi
mulierē ē ꝓp ꝓcreationē filiorū. Vn̄ r gen̄.1. dr̄. Ma/
sculū r feminā creauit eos: r bn̄dixit eis de[us] r ait. Cre
scite r mlīpilcamini r replete terram: sz h nec̄itas fuit
circa institutionē hūani generis q̄diu oportuit multi
plicari ꝓplū dei p successionē carnis. Sz aplo ɔsiderās
hūanū gen[us] iā mlīplicatū. r ꝓplz dei iā eē augmētatū:
nō ꝓpagatiōe carnis: sz generatiōe q̄ ē ex aq̄ r spū scō:
vt dr̄ Jo.3. ꝑtermisit hāc necessitatē. q̄.s. ꝓmitus istitu
tū fuerat mrīmoniū i officiū nature: r ꝓpōit scdaz ne
cessitatē ꝑm quā istitutū ē i remediū culpe. Qr .n. car/
natis ɔcupiscētia adhuc post baptismū i fidelib[us] rema/
5 net: l3 ñ oñet: istigat hoīes maxie ad act[us] venereos ꝓp
Con vehemētiā dlectatiōis. Et qr maioris ꝟtutis ē totalr
cupi/ hāc ɔcupiscētiā supare q̄ possit hoīb[us] cōuenire. ꝑz illō
scētia Mat.19. Nō oēs capiūt ꝟbū h. Necessariū ē q̄ in pte
māet cōcupiscētie cedat: r i pte supet: qd gdē fit dū act[us] ge
in ba neratiōis rōne ordinat: r ñ totalr hō cōcupiscētia du/
ptiza cit: sz magis cōcupiscētia subdit rōni. Hz āt h rō nālis
tis. q̄ hō vtat gn̄atiōis actu. ꝑz q̄ ɔuenit gn̄atiōi r educa
tiōi filiorū: h āt i brutis aialib[us] iuenit q̄ i qbuscūq3 spē
bus aialiū sola femina ñ sufficit ad educationem ꝓlis:
masculus sil' nutrit ꝓlē cū feia: r ad h exigit q̄ mascu
lus cognoscat ꝓpā ꝓlez: r iō i oīb[us] talibus: aialibus
vt pz i colūbis turturibus r hmōi nālr īdita ē sollicitu
do d educatiōe ꝓlis: r ꝓp h in hmōi ñ sūt vagi r idif/
ferētes cōcubitus: ex qbus seq̄ret icertitudo ꝓlis: sed
masculus determiatus dtermiate femie cōiūgit nō in b
differēter q̄libz cuilibet: sic accidit i caib[us]: r alijs hmōi
aialibus: iqbus sola femia nutrit ꝓlē. Maxie aūt i spē
hūana masculus reqrit ad ꝓlis educationē: q̄ñ solūz
attēdit ꝑz corpis nutrimētū: sz magis ꝑz nutrimētum
aie. ꝑz illō Heb.12. Prēs gdē carnis nr̄e hūimus eru/
ditores r reuerebamur eos: r iō rō nālis dictat q̄ i spē
hūana ñ sunt vagi r icerti cōcubit[us]: q̄les sūt cōcubit[us]
fornicarij: sz sunt dteriati viri ad dteriatā feminā: q̄ gdē
dtermiatio fit p legē mrīmonij. Sic igit triplex bonuz
bz mrīmoniū: p[m] gdē q̄ ē i officiū nature: ꝓut .s. ordia a
tur ad gn̄ationē r educationē ꝓlis: r h bonū ē bonū
ꝓlis. Scdz bonū bz ꝓut ē i remediū ɔcupiscētie: q̄.s.
coartat ad dtermiatā psonā: r h bonū dr̄ fides: quā .s.
vir ꝟuat vxori sue ñ acc̄ns ad aliā: r silr vxor viro. Ter 2
tiū bonū bz ꝓut i fide ɔhit xp̄i: qd gdē bonū dr̄ sacrm̄
tū i q̄tū significat ɔiunctionē xp̄i r ecclie. ꝑz illō Ephe.
5. Sacramētū h magnū ē: ego aūt dico i xp̄o r ecclia.
h ē g qd dicit. Dictū ē q̄ bonū ē hoī mulierē ñ tāger:
sz qr ad h bonū nō sūt oēs hoīes ydonei: vnusq̄sq3 vir
ꝓp fornicationē .s. vitādā suā vxorē habeat .i. sibi deter
miatam vt tollāt vagi r icerti ɔcubitus. qd ꝑtinet ad
fornicationē. Vn̄ r ꝓuer.5. Letare cū muliere adolescē
tie tue. Et postea subdit. q̄r seduceris fili mi ab alienā
¶ Deinde cū dicit.(Uxori vir debitū reddat rc̄.) Agit 3
d vsu matrimonij ɔcti. Et p agit de debito reddendo:
Secūdo de debiti intermissione ibi.(Nolite fraudar
rc̄.)Circa p[m] duo facit. Primo proponit qd intēdit di
cēs. Dictū ē q̄ vir hēat vxorē r vxor viz: habēdi aūt h
est rō: vt vir reddat debitū vxori .s. de suo corpe p car/
nalē cōmixtionē: similiter aūt r vxor viro: qr q̄tū ad
h pares iudicat. Vn̄ mulier nō ē formata d pedibus vi
ri tāq̄ ancilla: nec de capite tāq̄ dn̄a: sed de latere tan
q̄ socia: vt legit gen̄.2[o]. Vn̄ r mutuo dbēt sibi debitū
reddere ꝑm illud Ro.14. Reddite oībus dbita. Scdo
assignat debiti rōnez dicēs. (Mulier nō bz ꝑtātē sui
corpis).s. ad actuz generatiōis: vt scilicet possit ꝓprio 4
arbitrio vel cōtinere .s. vel alteri se tradere: sed vir .s. bz po
testatē sui corporis: q̄tū .s. ad vsum carnalis copule: r
iō vxor debet viro ꝓprij corporis officiuz offerre. Si/
milr aūt r vir sui corpis ꝑtātem non habet: sed mulier
rc̄. Vn̄ r ipse debet sui corporis officium offerre vxo/
ri legitimo ipedimēto cessante. Vn̄ r gen̄.2. dicit. Ad/
herebit vxori sue r erunt duo in carne vna.
¶ Deinde cū dicit.(Nolite fraudare inuicē rc̄.) Agit
de itermissione debiti reddēdi. Et p oñdit qualr ier/
mitti dbeat actus cōiugalis. Circa qd docet vnū esse
cauēdū ne .s. h p fraudē fiat dicēs. (Nolite fraudare i
uicē) vt .s. velit vir cōtinere inuita vxore aut ēt ecōuer
so. Qd aplus fraudē noiat: qr vn[us] sbtrahit alteri qd ei
dbet: qd fraudē ꝑtinet: ñ minus in actu mrīmonij q̄
in alijs rebus. Vn̄ r ꝓuer.12. dr̄. Nō iueniet fraudulē
tus lucrū: qr .s. ille q talis fraude cōtinētiā deo ɔfert ñ 5
lucrat meritū vite eterne. Sic .n. dic̄. Aug. ñ vult deus
tale lucrū tali dāno cōpēsari: vt dū vn[us] cōiugū ɔtinet
altero inuito ille icidat i dānabiles corruptelas. Tria
āt docet obꝟuāda i tali itermissiōe: q̄r p[m] ē vt fiat ex
cōi cōsensu. Vn̄ dicit. Nisi forte ex cōsensu. Vn̄ dicit.
Ecc.25. In tribus bn̄placitū ē spūi meo q̄ sunt ꝓbata
corā deo r hoībus. Cōcordiā fratrū: amor ꝓximorū: r vir
r mulier bn̄ sibi cōsētiētes. Scdz ē vt fit ad certū tp̄s.
Vn̄ subdit. Nisi forte ad tp̄s. ꝑm illud Ecc.3. Tēpus
amplexādi: r tp̄s lōge fieri ab amplexibus. Tertiū est
vt h fiat ꝓpter debitum finē .s. cā spūalium actum ad
q̄s cōtinētia reddit magis aptos. Vn̄ subdit. Ut vace
tis orōi: ꝑm illud Joel.2. Sacrificiū r libamē dn̄o deo

c nostro. Et postea subdit. Egrediat sponsus de cubili suo ꝛ spōsa de thalamo suo. ¶ Scḋo agit ḋ reiteratiōe coniugalis actus: ꝛ pmo ponit documētū dicēs. Iteꝝ reuertimini in idipsum: vt. s. vobis inuicē debitū reddatis finito tēpore oratiōis. Uñ ꝛ tertij. reg. 8. dicit. q2 celebratis dedicationis solēnijs ꝓfecti sunt in tabernacula sua letantes. Scḋo assignat rationē documenti. Nō. n. hoc dixit q̄si sit necessariū ad salutē: sed ad periculū vitandū. Uñ subdit. Ne tentet vos sathanas. i. ne sua tētatione vos ꝓsternat: sicut ēt dr̄. prime thes. 3. Ne forte vos tētauerit is q tentat ꝛ inanis fit labor noster. Tentatio aūt sathane nō ē fortibus timēda de quibus dr̄. pᵉ. Jo. 2. Scribo vobis iuuenes qm̄ fortes estis: ꝛ ꝟbū dei manet in vobis ꝛ vicistis malignū. Est
2 aūt timēda debilibus. Uñ subdit. Propter incōtinētiā vestram: idest ꝓpter pronitatē ad incōtinētiā. ex quo ꝯtigit q diabolᵘˢ hoīeꝫ tētādo prosternit ꝛ ꝓuocat ad tētādū fꝫ illḋ pᵉ Pe. vlti. Circuit querēs quē deuoret. ¶ Deinde cū dicit. (Hoc aūt dico ꝛc̄.) Manifestat q̄ sensu p̄dicta sunt accipienda. Et pmo facit qḋ dictū ē. Scḋo rōnē assignat ibi. (Uolo āt ꝛc̄.) Tertio expōit qḋ dixerat ibi. (Dico aūt ꝛc̄.) dic̄ ergo p̄. Dixi q vnusqsq̄ suā vxorē habeat: ꝛ vnaqueq̄ mulier viꝝ suū: ꝛ iterū q post ꝯtinētiā determiāti tp̄is iteꝝ reuertamini ī idipꝫ h̄ aūt dico. fꝫ indulgētiam. i. parcēs infirmitati vr̄e. nō fm imperiū: q̄si. s. vobis necessariū ad salutem. Subditis. n. sunt quedā coꝝ infirmitati indulgenda:
3 ꝛ nō bona īperio cogendi. Unde ꝯ quosdā p̄latos dicit. Eze. 34. Cū austeritate imperabis eis ꝛ cū potentia: ꝛ dispersi sunt greges mei. ¶ Sed vr̄ apostolus incōuenienter loqui. Indulgētia enim nō est nisi de peccato. Per h̄ ergo q apl's fm indulgentiam se dicit matrimoniū ꝯcessisse vr̄ exprimere q matrimoniū sit peccatū. Sꝫ ad h̄ pōt rn̄deri dupl'r. Unoᵒ vt indulgētia sumat hic pro ꝑmissione. Est aūt duplex ꝑmissio. Una qdeꝫ de minus malo: sicut dr̄. Mat. 19. Q2 Moyses ꝑmisit iudeis dare libellū repudij pp duriciā cordis eoꝝ. s. ad vitādū vxoricidiꝫ ad qḋ erant ꝓni. Talis. n. ꝑmissio nō fit in nouo testamēto pp sui ꝑfectionē. fm illud. Heb. 6. Ad perfectū feramur. Alia aūt ē ꝑmissio de minus bono. cum. s. hō p̄cepto non cogit ad maius
4 bonū: ꝛ hoc mō apostolus hic īdulget. i. ꝑmittit matrimoniū qḋ ē minus bonū q̄ꝫ virginitas que nō p̄cipit q̄ ē maius bonū. Alio mō pōt accipi indulgētia prout respicit culpā. fm illud Esa. 26. Indulsisti dn̄e: indulsisti gēti. Et fꝫ hoc īdulgētia refert ad actū cōiugaleꝫ: fꝫ q habꝫ annexā culpā veniālē: nō pp bona matrimonij sine qbus esset mortalis. Uñ ꝯsiderādū ē q actus ꝯiugalis qn̄q̄ qdē est meritorius ꝛ absq̄ oī culpa mortali vel veniali: puta cū ordinat ad bonū prolis procreāde ꝛ educāde ad cultū dei. Sic. n. ē actus religionis. Uel cū fit eā reddēdi ḋbitū: sic. n. ē actus iustitie. Ois autē actus ꝟtutis ē meritorius si fit cū charitate. Qn̄q̄ ve
5 ro ē cū culpa veniali. s. cū qs ad actū matrimonialē ex ꝯcupiscentia excitatur: que tn̄ infra limites matrimonij sistit: vt. s. cū sola vxore sit ꝯtentus. Qn̄doq̄ ḋo est culpa mortalis: puta cū ꝯcupiscētia fert extra limites matrimonij. s. cū aliqs accidit ad vxorē eque libēter vl libētius ad aliā accessurus. p̄ q̄ mō actus matrimonij nō requirit indulgentiā. Scḋo mō hꝫ indulgentiam inq̄tū aliqs ꝯsentiēs ꝯcupiscētie in vxorem nō fit reᵘˢ pctī mortalis. Tertio mō oīno indulgentiā nō habet. ¶ Deinde cū dicit. (Uolo aūt) Assignat rōnē eius qḋ dixerat: ꝛ p̄ quare nō loquat fm imperiū. Scḋo quare loquat fm indulgētiā ibi. (Sed vnusqsq̄ ꝛc̄.) Circa primū ꝯsiderādū est q nullus s. p̄ciēs p̄cipit illud cuiᵘˢ

d cōtrariū magis vult fieri. Iḋ apostolus non p̄cipit q hoīes matrimoniū cōtrahāt vel matrimonio ꝯtracto vtātur: q2 magis vult q homines ꝯtineāt: ꝛ hoc est qḋ dicit. Uolo aūt oēs homines esse sicut meipsum: vt. s. ꝯtineāt sicut ego contineo. Et sir̄ dicit act. 26. Opto apud deum oēs qui audiunt fieri tales q̄lis ego sum. ¶ Sed ꝯ h̄ videt eē: q2 si oēs homines ꝯtinerēt: sicut apostolus cōtinebat: cessasset generatio: ꝛ sic non fuisset impletus numerus electoꝝ: qḋ erat ꝯ dispositionē diuinā. Dicūt qdā q apostolo reuelatū erat: q si oēs homines saluarent in ꝯtinētia viuētes: sicut ipse viuebat sufficiebat adimplendū numeꝝ electoꝝ. Sed hoc nulla auctoritate fulcit: ꝛ iḋ pōt dici q apostolus vo-
2 lebat oēs hoīes eē ꝯtinētes: q2 scilicet volebat hoc de singulis nō tn̄ volebat q oēs simul ꝯtinerent. Ul' pōt dici ꝛ melius q volebat oēs homines esse ꝯtinētes volūtate antecedēte: sicut ipse dicit. prime Thi. 2. Q2 deus vult oēs hoīes saluos fieri nō aūt volūtate ꝯsequēte qua deus vult quosdā saluari. s. p̄destīatos. ꝛ quosdā dānare. s. reprobatos. fꝫ illḋ Mal. i. Iac. dilexi. Esa. āt odio habui. Est aūt volūtas antecedēs de eo qḋ absolute ꝯsideratū ē melius: sic̄ oēs hoīes eē saluos. vel cōtinētes: volūtas aūt ꝯn̄s est de eo qḋ est melius: consideratis circunstantijs ꝑsonarū ꝛ negociorū: ꝛ fm hoc deus vult q̄sdā dānari: ꝛ apl's q̄sdā matrimonio iūgi. Deinde cū dicit. (Sed vnusqsq̄). Assignat rōnē q̄r
3 fm indulgentiā matrimoniū ꝑmiserit: q2. s. nō qlibet tāte virtutis donum accepit a deo: q2. s. possit totaliter ꝯtinere: sic̄ ꝛ dn̄s dixit Mat. 19 Nō oēs capiūt ꝟbū h̄: sed q capere pōt capiat: ꝛ h̄ est qḋ dicit: vellē qdē oēs eē ꝯtinētes: sed vnusqsq̄ propriū. i. fm certā mensurā hꝫ donū ex deo: alius qdē sic: puta vt ī virginitate deo seruiat; alius ꝟo sic: idest vt deo seruiat ī matrimonio. fm illḋ Mat. 25. Uni dedit qnq̄ talenta: alij ꝟo duo: alij ꝟo vnū: q̄ vnicuiq̄ fꝫ ꝓpriā ꝟtutē. Et sap. 8. Sciui qm̄ aliter nō possum esse ꝯtinēs nisi deus det: ꝛ h̄ ipsum erat sapientie scire: cuius esset hoc donum. ¶ Deinde cū dicit. (Dico āt ꝛc̄.) Exponit qḋ obscure dixerat: ꝛ pmo q̄ntū ad hoc qḋ dixerat. Uolo oēs hoīes esse sicut meipsum: q2. s. hoc est absolute melius. Uñ
4 dicit. (Dico aūt). s. exponēdo. non nuptis. i. virginibᵘˢ ꝛ viduis bonum est illis si sic ꝑmāserit. s. ꝯtinentes: sicut ego fm illud sap. 4. Q̄uā pulchra est casta generatio cum claritate. Scḋo q̄ntū ad hoc qḋ dixerat. (Sed vnusqsq̄ ꝛc̄.) Quasi dicat: q2 nō qlibet h̄ donū accepit a deo. Ut ꝯtineat: vnde dicit q si nō ꝯtinēt. i. si donū ꝯtinēdi non acceperūt nubāt. i. mr̄imonio iūgant fꝫ illud pᵉ Thi. 5. Uolo iuuenes nubere ꝛ assignat rōnē subdēs. Melius est. n. nubere q̄ꝫ vri. i. q̄ꝫ cōcupiscētia supari. Cōcupiscētia. n. ē calor qdā noxius. q q̄ cōcupiscētia īpugnat calescit qdē: s̄ nō vrit nisi diuorē. grē p̄dat a ꝯcupiscētia supatᵘˢ. Uñ ꝛ Job. 31. dr̄. Ignis ē vsq̄ ad ꝯsūmationē deuorās ꝛ vniuersa eradicās ger
5 mina. Est aūt hic attēdēdū q apl's vtit abusiua cōparōne. Nā nubere bonū est: s3 minus vri aūt ē malum. melius est ergo. i. magis tolerādū q hō minus bonū habeat q̄ꝫ q īcurrat incōtinētie maluꝫ: ꝛ h̄ ē qḋ supra dixit. pp fornicationē. s. vitandā. vnusqsq̄ suā vxorem habeat ꝛc̄. Et postmodū ne tētet vos sathanas pp incontinentiaꝫ vestraꝫ. Lectio. II.

His aūt qui ī matrimonio iūcti sunt p̄cipio nō ego sꝫ dn̄s vxorē a viro non discedere. Quā si discesserit manere innuptā: aut viro suo reconciliari: ꝛ vir vxorem non dimittat. mat. 5°.

Ná ceteris dico ego ñ dñs. Si quis frater
vxoré hȝ ĩfidelem: ⁊ hec cõsen͠t. habitare
cũ illo dimittat illá. Et si q̃ mulier fidelis hȝ
virũ ĩfidelé: ⁊ hic cõsentit habitare cum illa
Op⁹. nõ dimittat virũ. †Sãctificatus est.n. vir⁹ in
73.c. fidelis per mulieré fidelé ⁊ sãctificata ẽ mu-
17. lier ĩfidelis p virũ fidelé. Alioqn filũ vestri
immundi essent: nũc aũt sancti sunt.

¶ Supra aplus posuit documẽta de cõtractu matri
a moniĳ. h̃ ĩstruit eos q iá mr̃imoniũ ꝯtraxerũt de mr̃imo
nio nõ dissoluẽdo. ⁊ ꝑmo docet eos q sũt in mr̃imonio
iuncti vt in matrimonio maneát. 2°. ponit vtilé doctri
ná q̃ƺtũ ad oẽs status vel ꝯditiões hoĩum. ibi. (Unũ-
quẽqȝ sicut vocauit deus ⁊c̃.) Circa ꝑmũ duo facit. ꝑ
agit de indissolubilitate matrimoniĳ q̃ƺtũ ad eos q sũt
vnius cultus. 2° q̃ƺtũ ad eos q sũt in dispari cultu. ibi.
(Nam ceteris ego dico ⁊c̃.) Circa ꝑmũ duo facit. ꝑmo
ponit ꝑceptũ dei ĩdissolubilitate matrimoniĳ. 2° docet
3 qd sit seruádũ qñ matrimoniũ quodámõ sepatur. ibi.
(Q: si discesserit ⁊c̃.) Dicit ḡ p. dixi nõ nuptis. i. v̄gini
bus ⁊ viduis ꝙ melius ẽ eis si sic ꝑmãserint. his aũt q
matrimonio sunt ꝯiũcti nõ pȝ eadem ꝯditio. his. n. ꝑci
pio nõ ego. s. iducta mihi auctoritate: sed dñs h̃ ꝑcipit
dicẽs Mat. 15. Quos deus ꝯiũxit hõ nõ sepet. ꝑcipio i
q̃ƺ vxoré viro nõ discedere. ⁊ subintelligẽduȝ est exce-
pta causa fornicatiõis quá xp̃us excepit ⁊ hic tacet q:
notissima ẽ hãc solá excepit dñs. ceteras oẽs molestias
iubet ꝓ fide ꝯiugĳ fortiter sustineri. Mat. 19. Quicũ
qȝ dimiserit vxoré suá ⁊ aliá duxerit excepta cá forni-
catiõis mechat. Hoc autẽ qđ dicit hic ẽm glo. Augu.
ĩtelligit de ꝯiũctis mr̃imonialr̃: quoȝ vterqȝ fidelis ẽ
4 ꝙ si discesserit. s. ꝑpter cáȝ fornicatiõis ꝑcipio inquaȝ
manere innuptá viuẽte marito. q: si soluit matrimõiuȝ
quo ad horũ: nõ tñ quo ad vinculũ: aut viro suo recõ
ciliari. s. si vir nõ cõtinet: ⁊ silr̃ vir vxoré non dimittat:
nisi ob causaȝ fornicatiõis. Silis forma in viro ⁊ i mu
liere seruat. Uñ supplẽdũ ẽ qđ de vxore ꝑmisit. s. ꝙ si
oĩno dimiserit nõ ducat aliá vel recõciliet vxori. Sed
ꝯtrũ vr̃ dicere Ambro. vñ dic̃. Jđ nõ subdit. de viro sic̃
de muliere: q: licet viro aliá ducere: q: inferior nõ oĩ-
no hac lege vtit q̃ ⁊ supior. Sȝ magister dic̃ a falsarĳs
eẽ appositũ. ⁊ iđ nullaten⁹ ẽ tenẽdũ. ¶ Notádũ est h̃
ꝙ septẽ sũt casus in qbus vir ñ põt ob cáȝ fornicatiõis
vxoré dimitteř. Primus casus qñ ip̃semet eá ꝓstituit.
Secũdus qñ ip̃e cũ alia fornicatus fuerit. Tertius qñ
ip̃e ei occasioné fornicádi đdit: vt q: ñ vult reddere đ
5 bitũ. Quart⁹ qñ ip̃a credẽs ꝓbabilr̃ viꝝ mortuũ alteri
nupsit. Quĩt⁹ qñ violẽter ab aliq̃ oppssa fuit. Sext⁹ qñ
sub spẽ đi sui ab altero cognita fuit. Septim⁹ qñ fuit a
viro post adlteriũ máifeste đp̃hẽsũ nihilomin⁹ retẽta.
¶ Deĩde cũ dicit. (Ná ceteris dico ⁊c̃.) Agit de inse
pabilitate mr̃imoniĳ disparis cult⁹. cũ alter ẽ fidelis: al
ter. nõ Ubi ꝑ dicit ꝙ fidelis non dimittat infidelé vo
lenté sine ꝯtumelia creatoris cohabitare. 2° ꝙ si non
vult fidelis nõ tenet euȝ sequi: sȝ põt alteri nubere. ibi.
(Q: si ĩfidelis discedit ⁊c̃.) 3° ꝙ nisi infidelis ꝑor re-
cedat fidelis dȝ patiẽter cõmanere. ibi. (Uñ. n. mulier
dimit- ⁊c̃.) Jn ꝑ° ꝑ põit admonitioné. 2° admonitionis rõné.
tẽr nõ ibi. (Sãctificatus ẽ. n. ⁊c̃.) Jn ꝑ° ꝑ logt gñaliter tá vi
dȝ fi- ris q̃ƺ feminis. 2° specialiter viris ibi. (Siquis frater
delis ⁊c̃.) 3° spẽaliter feminis. ibi. (Et si q̃ mulier ⁊c̃.) Dic̃ ḡ
in fi- (Ná ceteris). i. vbi nõ vterqȝ fidelis ẽ: sed alter fidelis
delé. alter infideles. dico ego ꝯsulẽdo nõ ꝑcipiẽdo. ñ dñs di
xit h̃ ꝓprio ore: ac si dicat ⁊ h̃ dico ex deo: licet ip̃se nõ
dicat h̃ ore ꝓprio. dico iquá h̃. (si qs frater fidelis cõ b
uersus). s. ad fidé i cõiugio. Jntelligit. n. h̃ de his q in
ĩfidelitate ꝯtraxerũt: nõ de his q in dispari cultu. Tũc
n. nullũ eẽt mr̃imoniũ: sȝ eẽnt sepandi sic̃ fecit esdras.
prima esdre. 10. Si qs inq̃ƺ hȝ talé vxoré infidelé ⁊ hec
cõsentit habitare cũ illo sine ꝯtumelia. s. creatori non
dimittat illá consiliũ est non preceptum: vt quis con-
trariũ agit non sit trangressor ẽm glo.
¶ Deĩde cũ dicit. (Et si q̃ mulier). hic logt speciali-
ter feminis: vbi ꝑmo supponit fidé in aliquo cuȝ dicit:
(Et si q̃ mulier). Scđo ĩfidelitaté in altero cuȝ addit. a
(Uirũ ĩfidelé.) Tertio ĩfidelis volũtaté cohabitandi.
ibi. (Et hic cõsentit). Quarto ꝯsulit fideli cõmanere
illi. ibi. (Nõ dimittat). Dicit ḡ. ⁊ silr̃ si q̃ mulier fidelis
hȝ virũ ĩfidelé: ⁊ ꝯsentit habitare cũ illa sine ꝯtumelia
creatoris. nam si nollet cohitare sine cõtumelia nois
xp̃i dȝ fidelis eũ dimittere q: ꝯtumelia creatoris soluit
matrimoniũ ẽm glo. ⁊ põt fidelis ꝯhere. si inq̃ƺ ita est
nõ dimittat virũ ꝯsiliũm est nõ ꝑceptũ: lȝ. n. ĩfide le fi
deli dimittere. sed tunc non expediebat.
¶ Deinde cũ dicit. (Sãctificatus est vir.) Posita ad
monitione hic põit admonitiõis rõné. vbi aliegat exẽ
plũ. Scđo ꝑiculũ. ibi. (Alioqn ⁊c̃.) Tertio fructum a
3 ibi. (Nunc aũt sci ⁊c̃.) Jn ꝑ° ꝑmo exẽplificat de viro ĩfi
deli. 2° de muliere. ibi. (Et sc̃tificata ẽ mulier ⁊c̃.) Dic̃ ḡ
sc̃tificatus ẽ. q. d. fidelis infidelem volentem cohabita
re nõ dimittat. hoc iđ dico. (sc̃tificatus est. n. ⁊c̃.) Hoc
dupl̃r legit. ꝑ mõ sic. sanctificatus ẽ. n., vir ĩfidelis alia
qñ ꝑ mulieré ĩfidelé. i. aliqñ ꝯtigit ꝙ vnus ꝑ aliá ꝯuer
tit ad fidé ⁊ sic sanctificat: ⁊ h̃ iá forte ꝯtigerat: sic̃ Si
sinni⁹ ꝑ theodorá rome tp̃e clemẽtis cõuersus est. ⁊ si-
militer santificata est mulier infidelis ꝑ virũ fidelem.
s. ꝑ ip̃sius admonitioné ⁊ doctriná. Alio mõ legit sic.
Jta fidelis ĩfidelé ñ dimittat. (sanctificat⁹ ẽ. n. vir ⁊c̃.)
i. nullá imũdiciá ꝯhit fidelis ex cohabitatiõe: vł ex cõ
4 mixtiõe cũ infideli: sed seruat verá pudiciciá ẽȝ Aug.
¶ Deinde cum dicit. (Alioqn filĳ ⁊c̃.) Hoc legit du-
plr̃. vno mõ de filĳs nascituris. Alio mõ de in natis.
Primo mõ sic. Aliogn. s. si disceditis ⁊ vos aliĳs copu
latis: filĳ vestri qui de hac copula nascerent imũdi es-
sent. s. spurĳ: q: nõ de legittimo matrimonio. Nũc aũt
si ꝑmanetis sci sũt. i. mũdi: q: de legittimis coniugĳs
nati. Scđo mõ legit sic. Aliogn. s. si disceditis filĳ vr̃i
iam nati ĩmundi essent. i. in ĩfidelitate remanerent se-
quentes. s. maiorem partem que tunc erat ĩfidelium.
nunc aũt si ꝑmanetis sancti sunt. i. xp̃iani fiunt. Ceci
¶ Deĩde cũ dicit. (Sãctificat⁹ ẽ vir ĩfidelis ꝑ mulieré lia cõ
fidelé.) Thema in festo btẽ Cecilie q̃ ꝯuertit virũ suũ uertit
ad fidé: inter oĩa q̃ regũt hoĩeȝ ĩ via saluti ꝑcipuũ ẽ seq̃ virũ
societaté sc̃oꝝ. Hoc oñdit psalmista i ṽbo cũ dic̃. Cum suum
sc̃tõ sc̃tus eris ⁊c̃. Hoc oñdit cecilia sc̃tõ ẽm ꝙ hic dr̃. ad fi-
(sanctificatus est vir ⁊c̃). Jn qbus ṽbis tria cõmẽdat dem.
i psam. s. nã: gr̃a: ⁊ doctriá. Nã hũana q̃ notat i mulie- 5
re: gr̃a q̃ notat in viri sc̃ificatiõe vt sibi sit nobil̃ ꝑ nãȝ:
deo hũilis ꝑ fidẽ: ꝓximo vtilis ꝑ doctriná: doctrina. n.
reddit cõmendabilior ꝯsiderátũ: actũ obm: ⁊ oppositũ.
Actus ẽ sc̃ificare: obm ẽ vir. oppositũ ẽ ĩfidelitas. Jnfi
delitas ẽ culpa tenacior. virilitas sexus robustior: sc̃ifi
care actus difficilior. Et tñ cũ eẽt mulier ꝑ doctriná su
am ꝯuertit icredulũ emolliuit robustũ: mũdauit imũ-
dũ: ⁊ sic sc̃tificauit infidẽ virũ. Młte ṽo sunt ꝓꝑetates
mulieris cõmẽdabiles. q̃ huic ꝯueniũt: vt sint tres ꝓ-
prietates q̃ ad actũ cordis: tres q̃ ad actũ oris: ⁊ tres q̃
ad actũ opis. Tres ꝑ⁹ sunt sapia ex pte rõnal̃. puer. 9.
Sapiẽs mulier edificat sibi domũ: mũdicia ex pte ꝯcu
piscibil̃. Eccl̃. 40. Edificatio ciuitati ꝯfirmabit nomẽ: ⁊

c sup eā mulier imaculata cōputabit. Cōstātia ex parte irascibilis. Ruth. 3. Scit ōis pplus te eē mulierē virtutis ⁊c. Tres scōe sunt modestia ꝯ mltiloquū. Eccl. 26. Mulier sensata ⁊ tacita ñ ē imutatio aīe erudite. Veritas ꝯ mendaciū. Judith. 8. Oīa q̄ locuta es vera sunt. Discretio ꝯ stultiloquū. i. Re. 25. Erat mulier prudentissima ⁊ speciosissima. Judith. 11. Nō erat mulier sup terrā in aspectu: in pulchritudine: ⁊ i sensu v̄boꝝ. tres vltime sūt sanctimonia in facto. Judith. 8. Ora p ꝓplo q: mulier sācta es. Verecundia i signo. Eccl'o. 26. Gra sup grāꝫ mulier scā ⁊ pudorata. Gra i cōuersando. ꝓuerb. 11. Mulier gratiosa iueniet gliā. ꝓpter emiuētiā hoꝝ dr̄ de btā v̄gine maria. Bn̄dicta tu in mulierib⁹.

Lectio. III.

2 Quod si ifidelis discedit discedat
4. q. 39. ar n. 5°. nō. n. seruituti subiect⁹ est frater
vel soror in eiusmodi. In pace
o āt vocauit vos de⁹. Vn̄. n. scis mulier si virū
saluū facies. Aut vn̄ scis vir si mulierē sal
uā facies. Nisi vnicuiq꜡ sic̄ diuisit dn̄s. vnū
Ad quēq꜡ sic̄ vocauit de⁹ ita ambulet: ⁊ sic̄ i oi
Ro. bus eccl'ijs doceo. Circūcisus aliqs vocat⁹
8. ca. ē. nō adducat ꝑpuciū. In ꝑpucio aliqs vo
catus ē. ñ circūcidat. Circūcisio nihil ē: ⁊ ꝑ
puciū nihil ē: sed obseruatio mādatoꝝ dei.
vnusqsq꜡ i q̄ vocatiōe vocat⁹ ē: i ea ꝑmāeat.

3 ¶ Supius ostēdit ꝙ ifidelis nō dꝫ dimittere ifidelem cohabitare volētē. hic aūt dicit ꝙ si nō vult cohabitare: nō tenet fidelis eū sequi: sꝫ pōt alteri nubere. vbi primo ponit ipsa cōcessio. 2° ꝯcessiōis rō duplex. ꝑmo est libertas. ibi. (Nō est. n. seruituti ⁊c̄.) Scd'a ē pacis trāquilitas. ibi. (In pace aūt ⁊c̄.) Dicit g̃ ꝙ si infidelis vl' mulier discedit a fideli odio fidei discedat: ⁊ pōt fidelis q dimittit ꝯhere. ꝑmū. n. matrimoniū dissolubile erat: q: nūq꜡ fuit ratū. Nō. n. seruituti sed ꝯiugali subiect⁹ est frater: aut soror fidelis. i. cogit sequi ifidelē odio fidei discedentē: sicut dicit glo. Jo. 8. Si filius vos liberauerit v̄e liberi eritis. (In pace aūt). q. d. Ideo discedat
4 fidelis: q: in pace vocauit nos deus. i. iō nō debemus litigare cū eo q odio discedit. Vl' sic. Quāuis ita sit ꝙ fidelis nō est subius seruituti: nihilomin⁹ tn̄ nō dꝫ occasionem discordie ⁊ dissidiꝫ prebere: sed pacem seruare. (In pace autem vocauit nos deus.) Non est enim deus dissensionis sed pacis. infra. 14.

¶ Deide cū dic̄. (Vn̄. n. scis mulier ⁊c̄.) h̃ dicit ꝙ si īfidelis nō discedat: fidelis dꝫ patiēter cōmanere. Ad qd' allegat ꝑ spem aliene ꝯuersiōis. 2° ꝑmanētiā in statu ꝓprie vocatiōis. ibi. (Vnūquēq꜡ sic̄ vocauit de⁹ ⁊c̄.) 3° exēplū i ritu ꝯuersatiōis. ibi. (Circūcisus aliqs ⁊c̄.) 4° exēplū i statu ꝯditiōis. ibi. (Seruus vocat⁹ es ⁊c̄.) In
5 ꝑma ꝑ inuit ꝙ mulier fidelis cōmanēdo virū ad fidē pōt ꝯuertere. 2° ꝙ silr̄ vir fidelis mulierē ifidelem pōt saluare. ibi. (Aut vn̄ scis h̃ vir ⁊c̄.) 3° ꝙ iō debent patiēter cōmanere. ibi. (Nisi vnicuiq꜡ ⁊c̄.) Dic̄ g̃. vn̄. n. scis. q. d. v̄e dꝫ manere fidelis cū infideli: q: vn̄ scis. i. scire potes o tu mulier fidelis si virū infidelē, saluū facies: eū. s. cōmouēdo ⁊ cōuertēdo ad fidē. q. d. h̃ pōt cōtigere. Ambrosius h̃ iō dic: q: forsan p̄t credere q horret nomē xp̄i. Aut vn̄ scis. i. scire potes o tu vir fidelis si mulierē ifidelē saluā facies eā ad fidē ꝯuertēdo: q: h̃ spare d̄bes. (Nisi vnicuiq꜡) h̃ duplr̄ legit. vno mō sic. Vn̄ scis h̃ nisi ita habeas te supple ad tuū cōparē sic̄ dn̄s diuisit vnicuiq꜡. s. viro ꝑesse ⁊ mulieri subesse. scd'o mō sic. Vn̄ scis h̃ nisi supple patiēter expectes fieri sic̄ diuisit dominus vnicuiq꜡. i. ordinauit de vnoq̄q꜡ qn̄ credat: ⁊ qn̄ saluet. Ergo tu debes expectare ⁊ ꝯmanere. Ro. 12. Vnicuiq꜡ sicut diuisit dominus. d

¶ Deide cū dic̄. (Vnūquēq꜡ sic̄ vocauit ⁊c̄.) Hic ondit ꝙ fidelis dꝫ manere cū ifideli cōiuge: allegās ꝑmanentiā in statu ꝓprie vocatiōis: ꝑ g̃ allat diuinā vocatione. 2° suam auctoritatem. ibi. (Sicut in oibus ecclesijs ⁊c̄.) Dic̄ g̃ vnūquēq꜡. q. d. ⁊ quō scis h̃ o vir ⁊ mulier: nisi qlibet ambulet ꝑseuerāter: ita sicut deus vocauit vnūquēq꜡. i. in eo statu in q̄ deus vocauit vnūquēq꜡: ñ aūt quō sūt. q. d. ⁊ h̃ ita ꝑdico in ecclīa v̄ra sicut in oibus ecclesijs. Turpis. n. ē ꝑs q̄ suo toto nō ꝯuenit. Est g̃ sua rō talis vnusqsq꜡ dꝫ manere in eo statu in quē 2 deus vocauit. g̃ si vocauit aliquos in cōiugiū debent manere in ipso. Haymo. Si habeas vxorē maneas cū ea: ⁊ si nō habeas ducere nō cōcupiscas.

¶ Deinde cū dicit. (Circuncisus aliquis ⁊c̄.) Hic ponit exēplū. vbi ꝑ pōit ipsū exēplū. 2° exēpli rōnē. ibi. (Circūcisio. n. nihil est.) 3° regulā gnālē. ibi. (Vnusqsq꜡ i q̄ vocatiōe.) Ponit aūt exēplū in ritu viuēdi. ꝑ iudeoꝝ. 2° gētiliū. ibi. (In ꝑpucio aliqs vocat⁹ ē ⁊c̄.) Dicit g̃ circūcisus es ⁊c̄. q. d. vnusqsq꜡ ambulet in eo statu in q̄ vocatus ē. v̄bi gr̄a circūcisus qs vocatus ē. i. i ritu iudaico nō adducat. i. nō cogat adducere ꝑpuciū. i. ritū gentiliū. In ꝑpucio. i. i ritu gētili qs vocatus ē. nō circūcidat. i. nō cogat ad rit⁹ iudaicos. Aug. Ser 3 uat ibi apl's qd' ꝯgruit ecclesijs siue iudeoꝝ: siue gētiliū. nūq꜡. n. aufer ꝯsuetudinē q̄ seruata ñ ipedit salutē. g̃ si cōiugiū ñ ipediat dn̄t vocati i cōiugio cōmanere.

¶ Deide cū dicit. (Circūcisio. n. nihil ē.) Hic subdit rōnem exēpli: q̄ talis est Ritus nō ipediēs salutē non dꝫ mutari ꝓpter vocationē ad fidē: sꝫ ritus tā iudaic⁹ q̄ gentilis ē hmōi: g̃ ⁊c̄. A simili ergo arguit in matrimonio. ꝑ ergo tangit qd' est ad salutē indifferēs. 2° qd' est necessariū ⁊ expediēs. ibi. (Sed obseruatio mādatoꝝ ⁊c̄.) Dic̄ igit. circūcisio nihil ē. i. nihil ꝓdest. ⁊ ꝑpucio nihil ē. i. nihil ꝓdest vel obest. q. d. talis vel talis ritus viuēdi nihil ꝓficit ad salutē. Gal. vlti. In xp̄o iesu nec circūcisio aliqd valet: nec ꝑpuciū: sed noua 4 creatura. Ambro. salutē. nec ꝓdest: nec obest iudaicus aut gētilis ritus: sed obseruatio mādatoꝝ dei aliqd ꝓdest. Sap. 6. Custoditio legū cōsūmatio ē icorruptiōis.

¶ Deide cum dic̄. (Vnusqsq꜡ in q̄ vocatione ⁊c̄.) Hic cōcludit regulā dicens. vnusqsq꜡ ⁊c̄. q. d. ita gentilis nō indicat ad circūcisionem: nec econuerso: sed poti⁹ vnusqsq꜡ in q̄ ꝯditione vocatus est illa. s. conditiōe vocationi nō repugnāte in ea ꝑmaneat: ⁊ in qua; nō a q̄ in glo. Aug. h̃. n. ad eas ꝯsuetudines vite retulit que nihil obsūt. fidei bōisq꜡ morib⁹. sic̄. n. ꝯiūx si ⁊ latro ad fidē vocat. Sꝫ ille i ꝯiugio māet nō a ꝯiugio reuocat. Iste v̄o a latrocinio reuocat: ⁊ in latrocinio nō māet. Non. n. necesse est vt ꝯiuges desinant esse ꝯiuges ꝓpter christi fidem: sicut necesse est vt latrones desināt esse latrones. ¶ Hic queritur super illud. vxorem a viro ñ discedere quare solam causam fornicationis dominus 5 excipit ceteras vero oēs molestias iubꝫ fortiter sustineri. ¶ Contra leuit. 13. Precipit lex leprosum ex̄ castra ejcere. Ergo ꝓ lepra dꝫ vxor a viro discedere. Rn̄sio: lꝫ possit ob leprā discedere cohabitatiōe: nō tn̄ a thoro qn aliqn̄ teneat reddere debitū ꝓprie eā manendo. Itē vero suo recōciliari. ¶ Contra deut. 24. dr̄. Q: semel repudiata nō pōt āplius recōciliari. Rn̄deo. Illud habebat locū in repudio legali istud v̄o i diuortio euāgelico. Lex. n. erat seueritatis: sꝫ euāgeliū pietatis. Item sup illō. vxorē nō dimittat) glo. notabilis. ñ subdit de

viro

viro ſicut de muliere:qꝛ lz viro aliam ducere. ¶ Cōtra
aug.dicit q̄ ſiſis forma dz ſeruari i viro ⁊ mulieř. Rñd
illud ꝑmū i libꝛis Ambꝛo.a falſarijs credit additū.vel
dōm q̄ illud ambꝛoſij itelligit in repudio.hoc aūt i di
uoꝛtio. Nā in repudio legali licebat viro cōtrahere nō
vxoꝛi.qꝛ licebat antiq̄tus vni viro habere plures vxo
res nō ecōuerſo:qꝛ ꝑ repudiū illud ſoluebat matrimo
niū.nō āt ꝑ diuoꝛtiū. ¶ Itē nā ceteris ego dico ñ dñs.
cōtra Mat.9. Qui vos audit me audit. Rñdeo ñ dñs
dicit oꝛe ꝓpꝛio ſz iſpirādo. ¶ Itē ſuꝑ illud ſi qs frater
hz vxoꝛē glo.cōiunx fidelis licite pōt dimittere iſidelē.
¶ Cōtra catholica nō pōt dimittere hereticū. glo.loq
2 tur de iſideli q caret ſacramēto fidei nō ſolū habitu. Itē
ibidē.glo. Nō eſt reputādū mřimoniū qd̄ extra decre
tū dei factū eſt. ¶ Cnotra ḡ mřimoniū ꝯctū cā volu
ptatis nō eſt mřimoniū. Rñdeo extra decretū dei mři
moniū cōtrahi dr̄ qñ cōtrahit iter ꝑſonas lege ꝓhibi
tas. ¶ Itē ſi qua mulier hz vir̄ iſidelē ⁊c̄.ꝯtra ergo iu
dea cōuerſa nō debet dimitterre virū iudeū cohabita
re volētē. Rñdeo ſecus eſt hodie q̄z tp̄e ꝑmitiue eccle
ſie.qꝛ tūc erat ſpes cōuerſionis nūc aūt potius eſt ſpes
ſubuerſiōis ꝓꝑ obſtinationē iſidelū. ¶ Itē ſuꝑ illud
q̄ ſi iſidelis diſcedat.glo.recte dimittit mulier ſi dicat
viro.nō ero mulier tua niſi de latrocinio diuitias mihi
augeas. ¶ Cōtra Mat.19. Excipit ſola cā foꝛnicatio
nis. Rñdeo tūc dz dimitti ne ſcādalū ad tp̄s exoꝛtū ſit
in ꝑpetuū. ¶ Itē ſuꝑ illud. Nō ē.n.ſeruituti ſubiect⁹
glo.cōtumelia creatoꝛis ſoluit ius mřimonij i eo q re
3 ligt. ¶ Cōtra.mřimoniū ſemꝑ eſt iter duos ḡ i vtroq̄z
ſoluit vel i nullo. Rñdeo mřimoniū ſoluit i vtroq̄z:ſz i
pedimētū ex mřimonio reſultās manet i diſcedēte ſo
lū. ¶ Itē circūciſio nihil eſt ꝯ circūciſio ꝓdeſt ſi legē
obſerues. Rñ° añ xp̄m ꝓderat:ſz poſt nō ꝓdeſt. ¶ Itez
ſuꝑ illō. Unuſq̄ſq̄z i qua vocatõe.glo. Ad ſalutē nihil
ꝓdeſt vł obeſt iudaicus vł gētilis ritus. ¶ Cōtra gal.
5. Si circūcidimini xp̄s vobis nihil ꝓdeſt. Rñdeo glo.
loqt de ritu cōuerſandi iter hoies nō de ritu deū colē
di. ¶ Lectio. IIII.

4 Eruus vocatus es nō ſit tibi cu
re. Sed ⁊ ſi poteſ fieri liber:ma
gis vtere. Qui .n. in dño voca
tus eſt ſeruus:libertus eſt dñi.
Similiter qui liber vocatus ē ſeruus ē xp̄i.
Precio empti eſtis.nolite fieri ſerui hoiu̅z
Unuſq̄ſq̄z ergo in quo vocatus eſt frater i
hoc permaneat apud deum.
¶ Supius oñdit q̄ ſi iſidelis ꝯiūx nō diſcedat fidelis
dz patiēter ꝯmanere. Pꝛio ad h̄ allegādo ſpez cōuer
ſiōis iſidelis. Scdō ꝑmanētiā i ſtatu ꝓpꝛie vocatiōis.
Tertio exēplū i ritu ꝯuerſatiōis hic. Quarto allegat
exēplū i ſtatu ꝯditiōis. Ubi ꝑmo ipſum exēplū ponit.
5 Scdō rōnē exēpli ſubdit ibi.(Qui.n.in dño ⁊c̄.)Ter
tio ex hoc regulā generalē ꝯcludit ibi. (Unuſq̄ſq̄z ḡ
⁊c̄.)In ꝑma ꝑmo ꝓponit i aliquo ſtatu ſeruilē. Scdō
ſuppōit libertatis poſſibilitatē ibi. (Sz ⁊ ſi potes ⁊c̄.)
Tertio boꝝ ꝓeminētiā ad ſalutē ibi. (Magis vtere.)
Dicit ergo.(Seruus ⁊c̄).q.d.vnuſq̄ſq̄z i qua vocatiōe
vocatus eſt i ea ꝑmāeat. Uerbi grā ſeruus vocatus es
ad fide.ſ.xp̄i.nō ſit tibi cure.vt.ſ.velis ſeruitutē effuge
re. Uñ honeſimū ſeruū phylemonis q ad eū cōfugerat
cū ꝑcibus remittit ad dominē vt pz i ep̄la ad phylem̄.
ſz poti⁹ ſi puteas fieri liber maneas i ſeruitute: qꝛ cā eſt
humilitatis. Et ſicut ait Amb.q̄ꝫto qs deſpectioꝛ eſt i
hoc ſeculo ꝓꝑ dñz.tāto magis exaltabit i futuro. Sre.
Tho.ſuꝑ epi. Pau.

q̄ꝫto qs deo ꝑcioſioꝛ tāto ꝓꝑ eū vilioꝛ. Boe.cū ois foꝛ
tuna timenda ſit magis tñ ꝓſpera q̄z aduerſa.
¶ Deide cū dicit.(Qui.n.i dño vocatus eſt ⁊c̄.) Hic
ſubdit rōnē exēpli. Et ꝑmo pōit rōnē exēpli ex ꝑte ſer
uoꝝ. Scdō ex ꝑte liberoꝝ ibi.(Silr̄ q liber eſt ⁊c̄.)Et
eſt rō talis i generali. Seruitus ⁊ libertas ſunt in dño
ad ſalutē.ſz ſolū debemus eſſe ſolliciti de ꝑtinētib⁹ ad
ſalutē.ḡ ꝓ i differēti dz eē nobis ſeruitus ⁊ libertas. Di
cit.ergo.(Qui.n.in dño).q.d.⁊ vere nō debes curare.
⁊.n.ꝓ qꝛ q in dño.i.in fide dñi vocatus eſt ſeruus ſer
uitute coꝛꝑali libertus eſt dñi:qꝛ.ſ.a dño manumiſſus
liber eſt libertate ſpūali. Eſt aūt libertus ia ſeruitute li 2
berat⁹ ⁊ talis a ſeruitute pc̄ti a dño eſt liberat⁹ iō dñi li
bertus. Jo.8. Si fili⁹ vos liberauerit vere liberi eritis.
¶ Deide cū dicit.(Silr̄ q liber vocat⁹ eſt ⁊c̄.)Hic po
nit rōnē ex ꝑte liberoꝝ. Ubi ꝑmo tāgit i liberis cū ſer
uis debitā ſeruitutē. Scdō ſeruitutis rōnem ibi.(Pꝛe
cio empti.)Tertio ſeruitutis obligatiōnē ibi.(Nolite
⁊c̄.) Dicit ergo ſilr̄ ⁊ q liber vocatus eſt libertate coꝛ
poꝛali ſeru⁹ ē xp̄i:ſeruitute ſpūali. Ro.ꝑ° Paulus ſeru⁹
xp̄i yh̄u ⁊c̄ ..qꝛ ſiue ſeruus ſiue liber: oēs tñ ſerui. ⁊ h̄
iuſtū eſt:qꝛ ꝑcio empti eſtis. Hoc dr̄ qꝛ ꝑcio ieſtimabi
li ſanguine xp̄i:ꝑ⁹ Pe.i. Non coꝛruptibilibus auro vel
argēto redēti eſtis de veſtra vana cōuerſatōe ⁊c̄. Et qꝛ 3
tāto ꝑcio empti eſtis nolite fieri ſui hoiu̅z poſtponēdo
ſeruitiū dei ⁊ vos hūanis ſuꝑſtitiōibus occupando. h̄
.n.faciebāt iſti ſupꝛa ꝑ°. Ego ſum pauli.ego āt apollo.
vnuſq̄ſq̄z ḡ ⁊ circūciſus ⁊ ꝑpuciatus ſeru⁹ ⁊ liber in q̄
ſtat⁹ vocat⁹ eſt frater.i.fidelis i h̄ ꝑmaneat apud deū
.ſ.obſuādo dña mādata. Qui.n.ꝑſeuerauerit vſq̄z i fi
nē h̄ ſalu⁹ erit. Mat.24. Ergo ſi cōiugat⁹ vocat⁹ ē ad
fidē maneat ꝯiugat⁹ ſeruādo fidē. ¶ Lec. V.

E virginibuſ aūt ꝑceptum dñi
nō habeo:cōſiliū aūt do tanq̄z 4
miſericoꝛdiā ꝯſecutus a deo vt
ſim fidelis. Exiſtimo.n.hoc bo
nū eſſe ꝓꝑ inſtantē neceſſitatē. qm̄ bonū eſt
hoi ſic eſſe.† Alligatus es vxoꝛi.nol q̄rere mat. 5.
ſolutionē. Solutus es ab vxoꝛe.noli q̄rere
vxoꝛē.aūt acceperis vxoꝛē nō peccaſti. ⁊ ſi
nupſerit virgo nō peccauit. Tribulationez
tñ carnis hebūt hmōi. Ego āt vobis pco.
¶ A ꝑncipio huius capituli egit ō mřimonio:h̄ icipit
ps ſcda in qua agit de v̉ginitate. Ubi ꝑmo agit de vir
ginibus. Scdō de v̉ginū cuſtodib⁹ ibi.(Si qs aūt tur
pē ſe videri exiſtimat ⁊c̄.)In ꝑª ꝑmo ponit v̉ginib⁹ per
manēdi i v̉ginitate ꝯſiliū.ſcdō nubētib⁹ dat bene viuē 5
di modū ibi.(Hoc itaq̄z dico frēs.) Tertio oſtendit q̄
magis expedit ſeruare cōtinētie ꝓpoſitū ibi. (Uolo āt
vos ſine ſollicitudine eſſe ⁊c̄.)In ꝑma ꝑte v̉ginitatem
cōſulit ⁊ laudat. Scdō mřimoniū iā ꝯtractū cōcedit ⁊
approbat ibi.(Alligat⁹ es vxoꝛi ⁊c̄.)Tertio mřimoniū
cōtrahēdū defendit ⁊ a pc̄tō excuſat ibi.(Si aūt acce
peris vxoꝛē ⁊c̄.)In ꝑª dicit duo de v̉ginitate. Pꝛio q̄
nō eſt ſeruāda ex ꝑcepto. Scdō q̄ eſt ſeruāda ex ꝯſilio
ibi.(Cōſiliū aūt do.)Ubi ponit duplicē rōnem quare
iſtud ꝯſiliū eſt ſeruādū. Pꝛia eſt cōſiliarij auctoꝛitas.
Scdō rei ꝯſulte dignitas ibi. (Exiſtio ḡ hoc bonū.)
Dicit e ḡ de virginibus ⁊c̄.q.d.de cōiugatis nō ſcpēdis
ꝑceptū dei eſt:de virginib⁹ aūt acceptū dei nō habeo:
vt.ſ.ꝯtineāt vel vt nubāt. Qd̄.n.de h̄ dixit dñs Mat.
19.dixit cōſulēdo. Qui pōt inqt capere capiat. Uirgi
nitas aūt ſm Aug.reo eſt nō ꝑceptū.ſuaderi pōt ipa

c ri non potest. Consilium autem do. scilicet de continē
do. cōsilium mihi a spūsancto ispiratū Tob. 4. Cōsiliū
semꝑ a sapiēte per gre. Cōsiliū inq̄ do. ꝛ hoc tanq̄ cō
secutus a dño misericordiā. i. aplatū mihi misericordi
ter cōcessum. Cōsecutus inq̄ ad hoc vt sim fidelis in
dispēsatione mihi credita. Uñ credēdū ē mihi ī ɔsilijs
Luc. 12 Quis putas est fidelis seruus. Haymo. Q: ei
mādatū fuit vt eēt fidelis ɔsiliator: ñ obuit ɔsiliū idigēti
bꝰ abscōdere: ꝛ ē argumētū: q̄ ē acqescēdū ɔsilio p̄lati.
2 ¶ Deide cū dicit (Existio ergo ꝛc.) hic tāgit digni
tas eius qd̄ ɔsulit: ꝛ hec duplex. Una q: expediēs bo
nū. scd̄aq: honestū ibi. (Qm̄ bonū est ꝛc.) Dicit ergo
existimo ꝛc. q. d. q: fidelis cōsiliarius. sum existimo ḡ h̄
bonū esse. s. manere ī virginitate: ꝛ h̄ ꝑp instantē neces
sitatē cōiugū. s. vitādā: q: multe necessitates ɔstāt. Uñ
dicunt esse in mola. Luc. 17. Uñ vulgariter dr̄ q̄ mri
moniū hꝫ magnū os. existimo inq̄ ꝛ vere: q: bonū est
hoi sic eē. s. ī virginitate. Bonū. s. honestū ꝑp puritatē
delectabile ꝑp libertatē. vtile ꝑp mercedē: q: ei debetur
aureola ꝛ fructus cētesimus. Luc. 8. Aug. ī glo. Sup
gredit v̄ginitas ɔditionē humane nāe: ꝑ quā hoies an
gelis assimilant. Maior tñ victoria virginū q̄ angelo
rū. Angeli. n. sine carne viuūt. v̄gines aūt ī carne triūm
¶ Deide cū dic̄. (Alligatus es vxori ꝛc.) h̄ (phāt.
mrimoniū cōtractū cōcedit ꝛ approbat. Ubi ꝑmo dic̄
q̄ cōiugatus nō oꝫ querere diuortiū. Scd̄o ɔsulit q̄
solutus nō querat cōiugiū ibi. (Solutus es ab vxore
ꝛc̄.) Dicit ergo. (Alligatus ꝛc̄.) q. d. lꝫ cōtinere sit bo
nū. tñ alligatus es vxori noli querere solutionē. maxie
si bona est. Ecc. 7. Noli discedere a muliere sensata. Et
dicit alligatꝰ q̄si duplici vinculo ligatus. s. ɔsēsu ꝑ mri
moniū initiatū: ꝛ copula carnali ꝑ mrimōiū ɔsumatū.
Si. n. tñ vno viculo. s. solo ɔsensu ligatꝰ esset: posset q̄re
re solutionē. s. itrando religionē. Solutus es ab vxore
noli q̄rere vxorē si potes cōtinere: q: sicut dicunt apli.
Mat. 19. Si ita ē cā hois cū vxore nō expedit nubere.
¶ Deide cū dic̄. (Si aūt acceperis ꝛc̄.) hic excusat mri
moniū cōtrahēdū a pctō. Ubi ꝑmo ondit q̄ mrimoni
um pōt ɔtrahi sine pctō. Scd̄o q̄ leuius ē esse sine cō
iugio ibi. (Tribulationē tñ ꝛc̄.) In ꝑma ꝑmo ꝑpōit
veritatē de nō v̄gine. Scd̄o de virgine ibi. (Et si nup
4 serit ꝛc̄.) Dicit ḡ. si aūt solutus es noli q̄rere vxorē. Si
aūt acceperis vxorē. s. bono fine nō ad explectionē libi
dinis nō peccasti. hic est argumētū euidēs cōtra here
ticos: q cōtēnūt mrimoniū. de qbus pꝰ thy. 4. Prohi
bētes nubere: ꝛ sill̄r si nupserit v̄go: nō v̄go deo dicata.
q: s̄m Jero. vouētibꝰ v̄ginitatē nō solū nubere. sꝫ ēt vel
le nubere pctm̄ ē. Nō peccauit. s. nubēdo: alioqn pec
casset btā v̄go cū dispōsata eēt Joseph. Tribulationeꝫ
tñ carnis hebūt hmōi. s. ɔiugati. i. afflictionē ꝑ rebus
necarijs ꝑcurādis sibi ꝛ filijs suis ꝛ alijs. Uñ leuius ē
eē sine cōiugio. Ego aūt vobis parco. q. d. cōsulo euita
re cōiugiū: qd̄ tñ cōcedo ꝑcēdo ifirmitati vestre. Ul' sic
5 Ego aūt vobis ꝑco ī hoc q̄ cōsulo cauere tribulatōes
carnis. ¶ Notādū est h̄ q̄ scā v̄ginitas magnū bonuꝫ
est ꝑp multa ꝑmo q: carnis mūdiciā cōseruat. Apoc.
14. Hi sunt q cū mulieribus nō sunt coinqnati. v̄gies
. n. sunt ꝛc̄. sicut bonū est sal. q: cōseruat carnē a corru
ptione. Scd̄o q: aiam decorat ꝛ ornat. Uñ frequēter ī
scriptura iungit v̄go pulchra. sap̄. 4. O q̄ pulchra es
casta gñatio cū claritate. Cāt. 4. Tota pulchra ē ami
ca. Tertio: q: angelis celi assimulat. sicut dicū h̄ gl. Et
mat. 22. In resurrectōe neq̄ nubēt neq̄ nubēt: sꝫ erūt
sicut angeli dei Jero. In carne ꝑter carnē viuere ꝛc̄.
Quarto q: xp̄o despōsat. 2ª cor. 11. Despōdi. n. vos vni
viro v̄ginē castā exhibere xp̄o. Quinto q: iūgit ꝛ ap
proximat. p̄s. Adducēt regi v̄gīes post eā. Sap̄. 6. In
corruptio facit ꝑximū deo. Je. 3. Dux v̄ginitatis mee tu
es. Sexto q: ceteris statibus ꝑpōderat. Ecc. 26. Nō ē
digna pōderatio oīs cōtinētis. itra eodē. Qui mrimo
nio iūgit virginē benefacit: ꝛ q nō iūgit melius facit.
Septimo q: odor ē bone fame spirat. Luc. ꝑmo dr̄. Et
nomē virginis maria. cāt. 2. Sicut liliū iter spinas: sic
amica mea inter filias hierusalē. Octauo q: ad nupti
as eternas iuitat mat. 25. que parate erāt itrauerūt cū
eo ad nuptias. sꝫ heu q: ad cōseruādū difficiles. Jō. Ec
cle. 42. Filia patris abscōdita est ꝛc. Et hoc q: dyabo
lus surgerit ɔtriū. Corruptio iclinat ad actū pulchritu
do allicit a ɔsensum. ¶ Lectio. VI. 2

Ocitaq̄ dico frēs. Tp̄s breue
est. Reliquū est: † vt ꝛ q habēt 4. q.
vxores tanq̄ nō habētes sint: 26. q.
ꝛ q flēt tanq̄ ñflētes: ꝛ q gau pꝰ ar.
dēt tanq̄ non gaudētes. ꝛ qui emūt: tanq̄ 3. pꝰ
nō possidētes. ꝛ q vtunt hoc mūdo: tanq̄ ꝑ a. io.
nō vtant. † Preterit. n. figura huiꝰ mūdi.
¶ Hec est scd̄a ps: vbi nubentibus siue nubtis ondit
bñ viuēdi modū: docēs pꝰ qualr̄ vtant vxoribꝰ. Scd̄o
q̄liter sortis casibꝰ siue euētibꝰ ibi. (Et q flēt ꝛc.) Ter
tio q̄liter mūdi rebꝰ siue possessiōibꝰ ibi. (Et q emunt: 3
ꝛc.) Quarto subdit rōnē ī his āmonitionibꝰ ibi. (Pre
terit. n. figura.) In pꝰ iplicat tria. s. auctoritatē ɔsiliarij
(Hoc itaq̄ dico ꝛc.) necēitatē cōsulēdi. (Tp̄s breue ē
ꝛc.) forma ɔsilij. (Reliquū ē ꝛc.) Dic̄ ḡ. hoc itaq̄. q. d.
q: nō est pctm̄ nubere hoc itaq̄ dico quos frēs si cōiu
gātꝰ tp̄s breue est quo. s. nō gñatione carnali ꝑpagādus
est populus dei: sꝫ regeneratione spūali colligēdus: sꝫ
glo. ꝛ q: tp̄s breue est reliquū est. i. hoc solū restat agē
dū: vt q hñt vxores sint tanq̄ nō habētes studēdo ser
uitio dei: nō aūt opi carnali: debitū. s. exigēdo. Uñ dr̄:
sint tanq̄ nō habētes: nō dicit tanq̄ nō habētī: sicut
erāt antiq patres. ꝑp qd̄ dicit Aug. q̄ celibatꝰ Johā. ñ
ꝑfert cōiugio abrahe: sꝫ hodie faciūt ecōuerso: q: q nō
hñt sūt tāq̄ ñ habētes. ¶ Est ēt notādū q̄ tāq̄ ñ hñs 4
vxorē ē q vl' vxori ōbitū reddit nec exigit vl' ꝑp ifirmi
tatē vxorē ducit dolēs q̄ sine ea esse negt. Uel pari af
fectu cōtinētiā custodit. Uel cā generāde ꝑlis ad cul
tū dei vxorē ꝑpriā cognoscit. Et q flēt ꝑ casibus cōiu
gātꝰ vel ꝑ aliq̄ tristitia seculi sint nō flētes cōsolati. s. spe
appropinq̄tis boni futuri. Prouer. 12. Nō cōtristabit
iustū qcqd ei acciderit. Et q gaudēt ꝑ aliq̄ ꝑsperitate
seculi tāq̄ ñ gaudētes: sꝫ tāq̄ ī tiore xr̄tes iminētis ma
li piculi. Ecc. 11. In die bonoꝝ ne imemor sis maloꝝ.
¶ Deide cū dicit. (Et q emūt.) Hic ondit q̄liter vtan
tur mūdi rebus siue possessionibus. ꝛ pꝰ q̄liter vti de
beāt acgrēdis. Scd̄o q̄liter acqsitis ibi. (Et q vtunt 5
ꝛc.) Dicit ergo q emūt tanq̄ nō possidētes. i. post hec
terrena nō sedētes: sꝫ supple nō apponēdo cor rebus
pituris. p̄s. Diuitie si affluāt nolite cor apponere. Ecc.
7. Qui emit nō letet: ꝛ q vēdit nō lugeat. Et vt vlr̄ col
ligā q vtunt hoc mūdo. i. rebus mūdanis nō dico fru
unt vt mali q de eis malū faciūt finē q dñt sap̄. 2. Frua
mur bonis q sunt. i. p̄ntibus. Sꝫ q vtunt eis ad finē ō
b. tū referēdo: sint tanq̄ nō vtant. i. nō adhereāt eis ni
mia delectatōe. i. Thi. 6. Hñtes alimēta ꝛ qbus regāur
his cōtēti simus. ¶ Preter actū ḡ cōiugalē ponit. 4.
dr̄ias actū. circa solicitudinē mūdanoꝝ. s. flere: gaude
re: emere: vti. Duo ꝑmi ptinēt ad effectū. duo alij ad ef
fectū. Ex humana v̄o sollicitudine generat duplex ef
fectus. s. emēdi respectu habēdoꝝ: ꝛ vtēdi respectu ha
bitorum

a bitoꝝ ꝛ ꝫ hͦ põit aplꝯ ↄsiliũ tẽpãtie ĩ his q̃tuoꝛ actib᷒.
¶ Deĩde cũ dicit. (Preterit.n.figura ꝛc̃.) Hic subdit rõnẽ p̃dictaꝝ ãmonitionũ q̃ talis est. Trãsitoꝛia sunt reputãda q̃si n̄ sint: ꝫ talia sũt mũdana pitura. g̃ q̃si n̄ sint sunt reputãda. ꝛ hͦ est qꝺ̃ dicit. qꝺ̃ iõ mũdana q̃si nõ sint estimanda sunt: q꞉ p̃terit figura .i. exterioꝛ pulchꝛitudo vel qꝺ̃ ẽ ibi facile cõueniẽs statui fragilitatis. Trãsibũt.n.q̃litates moꝛtales ꝛ remãebũt ĩmoꝛtales. Jõ trãsibit mũdus ꝛ cõcupiscẽtia ei᷒. Dĩa notãda q꞉ figura nõ subã mũdi nõ padist. p̃terit nõ sistit. ¶ Hic q̃rit᷑ sup illo si potes fieri liber. glo. Quãto qs pp deum despectioꝛ est in hͦ seculo tãto magis exaltabit᷑ in futuro. ¶ Cõtra g̃ magis exaltabit᷑ bonus subdit᷒ q̃ꝫ bon᷒ p̃latus. Rñdeo glo. ĩtelligẽda ẽ ceteris parib᷒. ¶ Itẽ
2 sup illud. vnusq̃sqꝫ ĩ quo vocat᷒ est. glo. statu. ¶ Contra g̃ q vocatus est ĩ statu seculari nõ dꝫ ĩtrare religionẽ. Rñdeo aplꝯ loq̇t᷑ de statib᷒ p̃mouẽtibus ad salutẽ nõ de ĩpediẽtib᷒. ¶ Itẽ sup illud. Existĩo hͦ bonũ esse: glo. Maioꝛ est victoꝛia virginũ q̃ꝫ angeloꝝ. ¶ Cõtra g̃ maioꝛ coꝛõa g̃ hoĩes erũt maioꝛes angelis n̄ solũ eq̃les. Rñ᷒ maioꝛ extẽsiue .i. multiplicatiue q꞉ hñt aureolã nõ solũ aureã. ¶ Itẽ sup illud bonũ ẽ hoĩ sic eẽ. glo. in ṽginitate. ¶ Cõtra gen̄.1. Crescite ꝛ multiplicamini ṽginitas aũt ↄ̃ria est huic p̃cepto. Rñ. Illud p̃ceptũ n̄ est p̃ceptũ ꝫ datũ vsqꝫ ad tp̃s sufficiẽtis mltiplicatõis humani gñis. Itẽ sup illud. Qui hñt vxoꝛes glo. Beatioꝛa ↄiugia iudicãda sunt q̃ ꝑ ple cõcepta pari cõsensu
3 cõtinẽtia seruare potuerũt. Cõtra vnũqꝺ̃qꝫ tãto beati᷒ est q̃ꝫto magis cõuenit fini suo. finis aũt cõiugĳ ẽ gñatio ꝑlis. Rñ. expone ↄiugia .i. cõiuges. Uel dĩm ẽ ꝙ ille nõ est vltĩus finis cõiugĳ: ꝫ adĩpletio numeri electoꝝ q citius ĩplet᷑ si oẽs cõtinerẽt. Itẽ sup illud. p̃terit figura hui᷒ mũdi. glo. In iudicio mũdanoꝝ ignium stagratõe huius mũdi ꝑibit nõ subã: ꝫ figura. ¶ Contra 2ᵉ.pe.3. Per quẽ celi magno ĩpetu trãsiẽt. Rñ᷒ ille trãsitus ꝛ illa solutio accidẽtalis est nõ sũbalis .i. ꝺ̃m q̃litatẽ nõ ꝺ̃m substãtiã. ¶ Lectio. VII.

4 mat. 6. Volo aũt vos sine sollicitudĩe eẽ. Qui sine vxoꝛe est: sollicitus est q̃ dñi sũt: quõ placeat deo. Qui aũt cũ vxoꝛe est: sollicitus est: q̃ sunt mũdi: quomodo placeat vxoꝛi: ꝛ diuisus est. Et mulier ĩnupta: ꝛ virgo cogitat q̃ dñi sunt: vt sit sancta coꝛpoꝛe ꝛ spũ. Que aũt nupta est cogitat que sunt mũdi quomodo placeat viro. Poꝛro hoc ad vtilitatẽ vr̃am dico: nõ vt laqueũ vobis inĳciã: sed id qꝺ̃ honestũ est: ꝛ qꝺ̃ facultatẽ p̃ebeat sine ĩpedimento dominum obsecrandi.

¶ Supius dedit p̃mo ṽginibus ↄsiliũ ↄtinẽdi. Scꝺ̃o nubẽtibus documẽtũ b̃n viuẽdi. Hic tertio ondit ꝙ ma
5 gis expedit tp̃s ↄtinẽdi. Et hͦ ondit p̃mo rõne maioꝛis trãq̃llitatis. Scꝺ̃o rõne maioꝛis sanctitatꝭ ibi. (Et mulier ĩnupta ꝛc̃.) Tertio rõne maioꝛis vtilitatis ibi. (Poꝛro hͦ ad vtilitatẽ vestrã ꝛc̃.) Prima rõ talis ẽ. Trãq̃llitas in amoꝛe solius dei p̃ferẽda sollicitudinĩ mũdanorũ. ꝫ cõtinẽtes hñt trãq̃llitatẽ. cõiugati sollicitudinẽ mũdi g̃ status ↄtinẽtiũ p̃ferẽdus ẽ statui cõiugatoꝝ. Pꝛĩo g̃ dehoꝛtat᷑ sollicitudinẽ mundi. Scꝺ̃o subdit ꝙ cõtinẽtes nõ sunt solliciti nisi ĩ his q̃ sũt dei ibi. (Qui sine vxoꝛe ꝛc̃.) Tertio ondit ꝙ cõiugatos oꝫ eẽ sollicitos ĩ his q̃ sunt mũdi ibi. (Qui aũt cũ vxoꝛe ꝛc̃.) Dicit g̃ volo aũt. q.d. Si nubitis p̃dicta facere ↄsulo. sed

Tho. sup epi. Pau.

magis volo vos eẽ sine sollicitudine rei vxoꝛie. Phil. b
4. Nihil solliciti sitis. ¶ Nota ꝙ dehoꝛtatur nos scriptura a sollicitudĩe triplici. s. circa mulierẽ vt hͦ. Uolo vos sine sollicitudĩe eẽ. Circa vẽtrẽ. Mat.6. Ne solliciti sitis aĩe vr̃e ꝛc̃. Circa bursam. Proue.11. Expectatio sollicitoꝝ peribit. Et recte hͦ volo q꞉ q sine vxoꝛe est sollicitus ẽ q dñi sunt vt cõplaceat ei. Nõ.n.hꝫ excusationẽ illoꝝ q dñt. Luc.14. Uxoꝛẽ duxi ꝛ n̄ possũ venire. Sollicitudo inq̃ꝫ. s. quõ placeat deo: ĩterioꝛi .s. pulchꝛitudĩe sua. Felix cui᷒ votũ est vxoꝛẽ fugere: cui᷒
sollicitudo est dño seruire cuius ĩtẽtio est deo placere. 2
¶ Deĩde cũ dicit. (Qui aũt cũ vxoꝛe est ꝛc̃.) Hic ondit qñõ cõiugatos oꝫ eẽ sollicitos ĩ his q̃ sunt mũdi. vbi ĩplicant᷑ q̃ttuoꝛ grauia. Pꝛimo vĩculũ ↄiugale ibi. (Qui cũ vxoꝛe.) studiũ mũdiale ibi. (Sollicitus est.) Subiectio vxoꝛis ibi. (Quõ placeat.) opis diuisio ibi. (Et diuisus est.) Dic̃ g̃. q aũt cũ vxoꝛe ẽ. s. ĩ m̃rimonio sollicit᷒ ẽ q̃ sunt mũdi .i. de regimĩe familie ꝛ hmõi. Uñ Jacob acceptis vxoꝛib᷒ ait gen̄.30. Justũ ẽ vt aliqñ ꝓuideã domui mee .i. sollicit᷒ sũ quõ placeã vxoꝛi. Et hͦ sine põt se licite oꝛnare. Nã ꝺ̃ꝫ glo. Magna amaritudo in domo est vxoꝛ tristis ꝛ talis diuisus est non natura: sed actu. s. diuisione officĳ non intẽtionis p̃ncipalis. Uñ glo. ꝑtim seruit deo ꝑtim mũdo.
¶ Deĩde cũ dic̃. (mulier ꝛ ĩnupta ꝛc̃.) Hic ponit᷑ 2ᵃ rõ
ꝓbãs ꝙ magis expedit seruare ꝓpositũ ↄtinẽtie q̃ꝫ nubere rõe maioꝛis scĩtatis. ꝛ ẽ rõ sua talis. Cõtinẽs studet scĩtati ꝛ diuinitati ꝛ amoꝛi dei. nupta ṽo mundo. g̃ illa p̃ferẽda ẽ isti. Pꝛĩo ↄ̃tãgit studiũ ĩnupte q꞉ cogitat totaliť placere deo. Scꝺ̃o studiũ nupte q꞉ cogitat ꝑti placere mũdo ibi. (Que aũt nupta ẽ.) In p̃ᵒ implicat tria .s. cõtinẽtiũ statũ cogitatũ. ꝛ fructũ. Statũ honestũ q꞉ in nupta ꝛ ṽgo cogitatũ rectũ q cogitat q̃ dñi sunt mltiplicatũ fructũ: q꞉ vt sit scã ꝛc̃. Dicit g̃. Et similiť mulier ĩnupta .i. vidua: ꝛ ṽgo cogitat .i. maioꝛẽ hꝫ facultatẽ cogitãdi q̃ dñi sũt .i. spũalia ꝛ eterna. Cogitat inq̃ꝫ vt sit sãcta magis q̃ꝫ nupte. Multe.n. nupte sũt sancte. Aug.
ãplioꝛẽ nõ nuptaꝝ ꝛ ĩ coꝛꝑe ꝛ ĩ spũ scĩficationẽ ĩtelligi 4
voluit nõ tñ nuptas oĩo scĩficatione p̃uauit. Scã inq̃ꝫ coꝛꝑe .i. coꝛꝑalibus actionibus: ꝛ spũ .i. spũalib᷒ actiõibus. Ul᷑ scã coꝛꝑe ↄ̃ vitia carnalia: ꝛ spũ cõtra spũalia.
¶ Deĩde cũ dicit. (Que aũt nupta ẽ.) Hic tãgit sollicitudinẽ nuptaꝝ: vbi ĩplicat tria. Pꝛĩo ↄiugiũ. Scꝺ̃o sollicitudinẽ ibi. (Cogitat q̃ ꝛc̃.) Tertio cõiugĳ studium ibi. (Quõ placeat ꝛc.) Dic̃ g̃. q̃ aũt nupta ẽ cogitat q̃ mũdi sunt. s. de cura filioꝝ de regimĩe dom᷒ ꝛ hmõi. Uñ ꝑentes mõuerũt sarã honoꝛare socrũ: diligere maritũ gubernare domũ ꝛc̃. Thob.10. Cogitat inq̃ꝫ quomõ placeat viro: vñ hͦ sine oꝛnãtes se nõ peccãt verũtñ magis dẽnt studeř ei placeř oꝛnatu moꝝ q̃ꝫ vestientoꝝ .i. Thy.3. Mulieres ĩ hitu oꝛnatu oꝛnãtes se n̄ ĩ toꝛtĳ crĩ
¶ Deĩde cũ dic̃. (Poꝛro hͦ ad vtili (minib᷒ auro ꝛc. 5
tatẽ ꝛc.) Hic allegat tertiã rõnẽ. s. maioꝛẽ vtilitatẽ. Et ẽ rõ talis. Illud qꝺ̃ ẽ vtili᷒ magis expedit. ꝫ ↄtinere est vtili᷒ q̃ꝫ nubere. g̃ magis expedit eligere ↄtiẽtiã q̃ꝫ nuptias. Pꝛĩo g̃ ondit ꝙ vtile ẽ ↄtiere. Scꝺ̃o ꝙ hõestũ ẽ ibi: (Sꝫ id qꝺ̃ ẽ hõestũ ꝛc̃.) 3ᵒ ꝙ facile ibi. (Et qꝺ̃ facultatẽ ꝛc.) Dicit g̃ poꝛro ꝛ c. q.d. ↄsulo nõ nubere. poꝛro hͦ ad vtilitatẽ vr̃aꝫ maioꝛẽ. ꝫ dico vt expedit᷒ deo seruiatĩ: q꞉ sic mõtificat᷑ caro q̃ ẽ inimica spũs. Aug. sicut inimic᷒ occisus nõ facit tibi iniuriã. sic caro moꝛtificata nõ turbat aĩam. Dico inq̃ꝫ nõ vt laqueũ foꝛnicatõis. s. ĩcõtinẽtib᷒ vobis inĳciã aliq̃d difficile sup hͦ faciẽdo ĩmo poti᷒ laq̃us põeret᷑ si cõsuleret nubeř: q꞉ ꝺ mulieř dr̃. Ecc.7. Q꞉ laq̃us venatoꝝ ẽ ꝫ poti᷒ ĩtẽdẽs ĩducere oẽs ad id qꝺ̃ honestũ est. s. ad sanctitatẽ coꝛꝑis ꝛ aĩe n̄

q: ꝯiugalis status nõ sit honestus: ƺ q: minus hone/
c stus Aug. Nõ mr̃imoniũ turpe eẽ mõstrauit: ƺ ꝙ ho
nesti⁹ erat gn̄alis honesti uoĩe ꝯmẽdauit ⁊ monẽs ad il
lud qḋ facultatẽ ꝓbeat alicui obseruãdi se ĩ dño.i.ad s/
uitiũ dñi: ⁊ ħ siue ĩpedimẽto: qḋ ẽ in ꝯiugio.2.Cor.11.
Despondi vos vni viro ṽginẽ castã exhibere xp̄o. Ue
re eligẽd⁹ ẽ stat⁹ ꝯtinẽtie vbi mai⁹ cõmodũ: q: ħ ad vtili
tatẽ: vbi miu⁹ ꝑiculũ: q: ñ vt laq̃ũ: maioꝛ hõestas: q: id
qḋ hõestũ liberioꝛ facultas ꝓuiẽdi dõ: q: facultatẽ ꝓbƺ
⁊c̄. Notãdũ est ħ ꝙ multiplex sollicitudo est bona. ꝑ⁹
a ꝑlationis sicut nauta sollicit⁹ ẽ ď regimĩe nauis pꝛ de fi
liis. Ro.12. Qui ꝑest ĩ sollicitudĩe. 2⁹ ꝑdicatõis: sic pe/
dagogus sollicitus est de puero. doctoꝛ de discipulis.
ꝑ⁹. Thes.2. Fiduciã habuimus loq̄ ad vos ṽbũ dei in
multa sollicitudĩe. 3⁹ discretiõis sic amicus ver⁹ sollici/
tus est ď cõseruatõe amoꝛis. Ephe.4. Solliciti serua/
re vnitatẽ spũs ĩ vĩculo pacis. ⁊c̄. 4⁹ ꝯpassionis sic vir
misericoꝛs sollicit⁹ ẽ de egẽis ⁊ afflictĩ. ꝑ⁹. Thi.1. Cũ ve
nisset romã sollicite me q̃siuit ⁊ iuenit. 5⁹ deuotiõis sic
seruus sollicit⁹ ẽ ď placẽdo dño: religiosus deo. Mich.
6. Judicabo tibi o hõ qđ sit bonum. Et post. Sollicite
3 ambulare cũ deo tuo. 6⁹ circũspectõis: sic speculatoꝛ de
castro custodiẽdo. Deu.4. Custodite aĩas ṽras sollici/
te. Coꝛp⁹.n. cũ oꝛganis: aĩa cũ potẽtiis qḋdã castrũ est.
7⁹ actõis: sic agricola sollicitus ẽ de ope ꝑficiẽdo. Luc.
10. Martha martha sollicita es. 2. Thi.2. Sollicite cu
ra teipsũ ꝓbabilẽ exhibere deo. 8⁹ ꝓuisiõis sicut dispẽ
satoꝛ ď domo. mercatoꝛ ď ꝯputo. paup̄ de pãe q̃rendo.
Ro.12. Sollicitudine nõ pigri. ❡ Lect. VIII.

I q̄s aũt turpẽ se videri existiat
sup̄ virgine sua ꝙ sit sup̄adulta
⁊ ita oƺ fieri qḋ vult faciat. Nõ
peccat si nubat. Nã q̄ statuit in
4 corde suo firmus nõ hñs necessitatẽ. pote/
statẽ aũt hñs sue volũtatis. ⁊ hoc iudicauit
in corde suo seruare virginitatẽ suã bene fa
cit. † Igiꝛ ⁊ qui matrimõio iũgit virginẽ su
aƺ bene facit. ⁊ q̄ nõ iũgit melius facit. Mu
lier alligata est legi: quãto tp̄e vir eius viuit
Qꝛ si doꝛmierit vir eius: liberata est a lege.
Cui aũt vult nubat: tm̄ in dño. Beatior aũt
erit si sic ꝑmanserit ꝭm meũ cõsiliũ. Puto
5 aũt ꝙ ⁊ ego spiritũ dei habeam.

2ª 2ᵉ q.152 ar.3. ꝑ⁹

❡ Sup̄ius egit de ṽginibus. ħ agit de ṽginũ custodi/
bus oñdẽs. ꝑ⁹ ꝙ licƺ eis ṽgines suas ꝯiugio copulare.
Scḋo ꝙ nõ sit̃ nuptis licƺ nisi post moꝛtẽ viri cõtra/
here ibi. (Mulier alligata est ⁊c̄.) Jn ꝑ⁹ ꝑoñdit ꝙ cu
stos põt dare ṽginẽ suã ĩ ꝯiugio. Scḋo ꝙ nõ peccat ħ
faciẽdo ibi. (Nec peccat. si nubat ⁊c̄.) 3⁹ ꝙ ẽt bñ facit
seruãdo ibi. (Nã statuit ⁊c̄.) Quarto ꝙ lƺ vtrunq̧ sit
bonũ: tñ ħ ẽ meli⁹ illo ibi. (Igiꝛ ⁊ q̄ mr̃imõio ⁊c̄.) iu ꝑ⁹.
ꝑ. supponit ĩ ṽgine etatẽ nubilẽ. Scḋo volũtatẽ nuben
di ibi. (Et ita oꝑtuit fieri ⁊c̄.) 3⁹ dat nubẽdi licẽtiã ibi.
(Que vult faciat ⁊c̄.) Dicit ḡ. Si q̄s aũt ⁊c̄. q.d. eẽ si
ne cõiugio hõesti⁹ ẽ ⁊ expedĩt⁹. Sƺ tñ si q̄s turpẽ se vi
deri existimat apud iudiciũ boĩuƺ sup̄ ṽgine sua timẽs
ne coꝛrũpaꝛ. eo ꝙ sit sup̄adulta. i. vltra pubertatem ⁊
sã ĩ ãnis nubilib⁹: ⁊ ita oƺ fieri vt nubat: q: nõ vult ꝯti/
nere: qḋ vult ṽgo faciat custos. Ecc.7. Trade filiã tuã
⁊ grãde opus fecisti ⁊ hoi sensato dat illã. Nec peccat
custos si nubat ṽgo. Hoc iḋ diꝛ ꝭm glo. Ne ⁊ si ṽgo nõ
peccet custos videaꝛ peccare. Augu. de bono ꝯiugali. q̄

1 se nõ ꝯtiet nubat. q̄ ñ cepit ď liberet. q̄ egressa ẽ ꝑseuerit
nulla aduersario deꝛ occasio ƺ falsa retrahaꝛ oblatio.
❡ Deide cũ diꝛ. (Nam q̄ statuit ⁊c̄.) Hic oñdit ꝙ cu
stos ṽginis bene facit eã ĩ statu ṽginali seruãdo. vbi i/
plicaꝛ q̃druplex ꝯditio ad ħ expediẽs. Pꝛia ꝙ custos
firm⁹ sit ĩ ꝓposito eã ṽginẽ custodiẽdi. 2⁹ ꝙ nõ timeat
ď casu ṽginali ibi. (Nõ hñs necessitatẽ ⁊c̄.) Tertia ꝙ
cognoscat ĩ ṽgine ꝓpositũ ꝯtinẽdi ibi. Ptatẽ aũt hñs
⁊c̄. (Quarta ꝙ hoc faciat ex deliberatione ibi.) Et ħ
iudicauit. (Dicit ḡ. nã q̄ statuit ⁊c̄). q.d. iḋ ẽt dico ꝙ ñ
peccat q̄ tradit ṽginẽ. nã de alio q̄ seruat eã pƺ ꝙ bene
faciat. Nã q̄ statuit ĩ corde suo seruare virgĩnẽ suã fir/
mus in ꝓposito suo nõ curãs sobolẽ vel aliud hmõi ñ
2 hñs necessitatẽ tradidẽdi eã cũ virgo velit cõtinere. po
testatẽ aũt hñs ꝭm aliũe cõtinentiã volũtatis sue ꝑfi/
ciẽde ⁊ ħ iudicauit in coꝛde suo. i. ex iudicio rõnis nõ
ex leuitate mẽtis discernit esse bonũ. ꝑ⁹ Thy.5. Sie ꝑ
iudicio nihil facias. iudicauit inq̧ seruare ṽginẽ suaƺ.
Amb. Nõ ĩgerẽs ei fomitẽ nuptiaꝝ. Ecc.7. Filie tibi
sunt serua coꝛpus illaꝝ. Qui facit inq̧ sic bene facit.
3 ❡ Deide cũ dicit. (Igiꝛ ⁊ q̄ mr̃imonio ⁊c̄.) Hic oñdit
ꝙ licet vtrũq̧ sit bonũ. tñ ṽginitas est melioꝛ mr̃imo/
nio. Ubi ꝑ⁹ apꝓbat statũ cõiugalẽ. Scḋo ꝑponit sta/
tũ virginalẽ ibi. (Qui non iũgit ⁊c̄.) Dicit ḡ. Igiꝛ ⁊ q̄
⁊c̄. q.d. q: opƺ fieri vt diximus. igiꝛ ⁊ q̄ mr̃imonio iun/
git ṽginẽ bene facit. q: licitũ ẽ qḋ facit ⁊ q̄ nõ iũgit cũ
ṽgo acq̄escat cõtiere meli⁹ faꝛ glo. meli⁹ faꝛ q̄ apḋ deũ
meritũ suũ collocat ⁊ a sollicitudĩe libat eã. Meli⁹.n.
est qḋ licet ⁊ expedit. q̧ qḋ lƺ ⁊ nõ expedit. Hic.n. bene
vtiꝛ malo: ibi vero bene vtiꝛ bono. Bene vtiꝛ q̄s bono
cõtinẽtiã dedicãs deo. Male vtiꝛ q̄s bono cõtinentiaƺ
dedicãs idolo. Male vtiꝛ q̄s malo cõcupiscẽtiam rela
xans adulterio. bene vtiꝛ malo cõcupiscentiã restrin/
gẽs cõiubio. Bonũ est pudicitia cõiugalis. sed meli⁹
4 est cõtinẽtia virginalis vel vidualis. ꝭm glo.
❡ Deide cũ dicit. (Mulier alligata est legi ⁊c̄.) ħ oñ/
dit ꝙ non sit̃ coniugata nisi viro moꝛtuo põt ꝯtrahe
re. Ubi ꝑ⁹ ostẽdit ꝙ cõiugata nõ põt nubere viro viuẽ
te. Scḋo ꝙ viro moꝛtuo põt alĩ nubere ibi. (Qꝛ si doꝛ
mierit ⁊c̄.) Tertio ꝙ meli⁹ ẽ illi ꝯtinere ibi. (Beatioꝛ
ãt erit ⁊c̄.) Quarto ꝙ oƺ ꝯsilio eius credere ibi. (Pu/
to aũt ꝙ ⁊ ego ⁊c̄.) Dicit ḡ. (Mulier alligata ẽ ⁊c̄.) q.
d. Qui nõ iũgit ṽginẽ suã melius facit. Et vere meli⁹.
(Qꝛ mulier alligata est ⁊c̄.) Uel sic. ṽgo quocũq̧ tp̄e
põt nubere: ƺ vxoꝛata nõ. q: mulier alligata ẽ legi. ita
ñ possit nubere alteri q̃to tp̄e vir ei⁹ viuit. Ro.7. Que
aũt sub viro ẽ mulier viuẽte viro alligata est lege viri.
❡ Deide cũ diꝛ. (Qꝛ si doꝛmierit sõno moꝛtis.) ď q̄ doꝛ
mitõe. Jo.11. Lazarus amicus nr̄ doꝛmit. (Uir eius ⁊c̄.)
5 Aug. Nõ diꝛ pꝛius. scḋus. vł terti⁹. vł q̃rt⁹. vł quisq̧ lƺ.
Nec nobis diffiniẽdũ ẽ: qḋ nõ diffinit ap̄ls. Uñ nec vł
las nuptias debeo dãnare nec eis verecũdiã nũerosi/
tatis afferre. Si doꝛmierit inq̧ liberata ẽ a lege ⁊ vñ ꝑ
mittiꝛ ei nubere. Hic pƺ ꝙ resurgẽti nõ teneꝛ copulari
ƺ cui vult nubat. Jnuite.n. nuptie solẽt hĩe malos ꝓue
tus. iḋ diꝛ Geñ.24. Uocem⁹ puellã ⁊ q̃ram⁹ volũtatẽ ei⁹
Nubat inq̧ tñ ĩ dño. i. viro sue religionis nã ĩ dispari
cultu ꝓhibitũ est ĩ lege mr̃imoniũ. Deut.7. Per hãc li
cẽtiã ap̄li reuocate sunt oẽs pene ⁊ ĩfamie. q̄ ꝭƺ leges ĩ
fligebaꝛ oliƺ mulieri. scḋo nubẽti ĩfra tp̄s luct⁹. i. vl/
tra ãnũ. Ergo ĩ nuptiis exigiꝛ ꝑsonaꝝ legitimatas. vñ
diꝛ liberata est consensus libertas. Uñ addit. Cui vult
nubat. Cultus paritas. Uñ subdit. Tm̄ in dño.
❡ Deide cũ diꝛ. (Beatioꝛ ãt erit ⁊c̄.) Hic oñdit ꝙ me
li⁹ ẽ illi cõtinere q̧ nubere dicẽs q̧uis liceat ei nubere tñ
beatioꝛ erit si sic ꝑmãserit. s. innupta. Et ħ ẽ ꝯsiliũ meũ
supra eodem

a pra eodē datū:habebit.n.fructū sexagesimū q debet
viduis.Mat.13.Augu.satis ōndit beatā eē post mor/
tē viri:ꝛ scđo nubentē:ʒ beatior est nō nubens.
¶ Deīde cū dič.(Puto aūt ꝙ ꝛ ego ꝛč.)Hic vltio ōn/
dit ꝙ debēt ꝯsilio ei⁹ credere q: īspirāte spū scō h cōsu/
lit.Et h est ꝙ dicit.Puto āt ꝛč.q.d.faciēdū est ſm cō
siliū meū q: puto ꝛ ego sicut ceteri aplī spūm dei habe
am.Ro.8.Sʒ ꝛ nosipsi pmitias spūs hñtes ꝛč.Hoc ḡ
ꝯsiliū oʒ ipleri ꝛ pp fructū sequētē q: beatior erit ꝛ pp
cōsulētis auctoritatē.q: ſm cōsiliū meū.ꝛ pp spūm dī
inspirantē.q: puto ꝛč.Hic querit sup illo verbo.Volo
vos sine sollicitudīe eē.¶ Cōtra.Ro.12.Sollicitudīe
nō pigri.¶ Rñsio.Ibi logr de sollicitudine spūali h
ō tpali.¶ Itē sup illo diuisus est.¶ Cōtra:Osee.10.
2 Diuisuʒ est cor eoꝝ nūc iteribūt.Rñsio.Ibi loqtur ō
diuisione itentionis pncipalis h de diuisiōe actionis.
¶ Itē glo.ibidē:ptim seruit mūdo.¶ Cōtra Math.
6.Nemo pōt duob⁹ dñis seruire.Rñsio.Veꝝ est ita ꝙ
equaliter seruiat vtrīqʒ in eo ꝙ duo.i.ꝯrij sunt.¶ Itē
sup illud.Mulier inupta cogitat que dñi sunt:glosa ñ
cogitat ne dānet a deo.¶ Cōtra dānari pōt vt pʒ ī pa
rabola de fatuis ỽginibus.Rñsio nō cogitat h solū:ʒ
cū hoc ēt ne offendat spōsum.¶ Itē sup illud.Vt sit
sancta corpe ꝛ spū glo.nō pōt fieri vt nō sit scm̄ corpus
quo vtit sanctificator spūs.¶ Cōtra spūssāctus vsus
est lingua caypbe nō scā.Jo.11.Rñsio.vtebat ea vt spi
rit⁹ nō vt scificator.¶ Itē ʒ ad id qđ honestū ē.¶ Cō
3 tra ḡ mrimoniuʒ turpe.Rñsio.ſm glo.Positiuū posu
it ꝑ cōparatiuo.¶ Itē sup illud.Qui nō iūgit melius
facit glo.hic.s.i ꝯiugio bñ vtit bō malo.¶ Cōtra.cu/
ius vsus est bon⁹ est ipsum quoqʒ bonū est.Rñsio.illō
intelligit de vsu rei ꝑ se.s.ad quē ordiata est nō ꝑ acci/
dēs.s.ad quē ex prudētia vtētis ordinat.Itē glo.ibidē.
Meli⁹ est bene vti bono qȝ bene vti malo.¶ Cōtra.h
difficili⁹ illo.Rñsio logr h de malo vitij nō supplicij.
¶ Itē sup illo ỽbo l glo.due pmisse.¶ Contra ḡ due
nuptie ñ sunt a deo.Rñsio.Nō ex eo ꝙ due nisi ex cō
sequēti.¶ Itē si dormierit vir⁹ gd dōm est si resuscita/
tur:Rñsio.reqrit cōsensus nou⁹ ad h ꝙ sit mrimoniū
¶ Itē sup illō puto ꝙ spūm dei habeā.¶ Cōtra.Ro.
8.Certus sum ꝙ neqʒ mors neqʒ vita ꝛč.Rño.ſʒ gl:
4 nō dič h dubitādo ʒ q̄si increpādo. CAP. VIII.

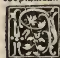
2ª 2ᵉ q. 167. ar. p. De his aūt que idolis sacrificantur scimus.q: oēs sciam habemus.†Scia inflat.Charitas vero edificat.Si qs aūt se existiat
scire aliqd:nōdum cognouit quēadmoduʒ
oporteat eū scire.Si qs aūt diligit deuʒ hic
cognitus est ab eo.De escis aūt que idolis
immolant scimus q: nihil est idoluʒ in mū
5 do.ꝛ ꝙ nullus deus nisi vnus.†Nā ꝛ sunt
qui dicant dij:siue in celo:siue in terra.siq
exo. 21. dem sunt dij multi ꝛ domini multi:†nobis
tñ vnus deus pater ex quo oīa:ꝛ nos in il/
deu. 6. lo.ꝛ vnus dñs iesus christus per queʒ oīa
ꝛ nos per ipsum.Sed in oībus est scientia.
Quidā aūt cum conscientia vsqʒ nūc idoli:
quasi idolotitum mādučāt.ꝛ cōsciētia ipso/
rum cum sit infirma polluitur.Esca aūt nō
nos cōmendat deo.Neqʒ.n.si māducaue/
rimus abūdabimus:neqʒ si manducaueri/

b mus deficiemus.
¶ Excluso errore circa correctionē criminū:ca.5.ꝛ.6.
¶ Itē circa ỽginitatē ꝛ mrimoniū.cap.7.hic excludit
errorē circa esuʒ ꝛ abstinentiam ciboꝝ caplo isto ꝛ .9.
ꝛ.10.loquēs de his q̄ ydolis imolabātur a qbus q̄uis
in se licitis abstinere monet.Pmo allegādo eis scādalū
infirmoꝝ ca.isto.Scđo exēplū sui q pp alios abstinet
a receptione sumptuū licitoꝝ cap.9.Tertio exēplū pe
ne iudeoꝝ post rata bñficia dei ī deserto ꝓstratoꝝ ca.
10.Ergo pp scādalū ꝓximi exēplo aplī pp timorē sup
plicij debem⁹ abstinere a cibis aliqñ licitis.In pmo ōn
2 dit ꝙ ī se licita est comestio ydolotitoꝝ.Scđo monet
nihilomin⁹ abstinere pp scandalum fratꝝ ifirmoꝝ ibi.
(Videte ne forte ꝛč.)In p⁹ pmo ꝓponit ꝙ maiores eo
rū hñt sciam de ydolotitis.Scđo ōndit q̄le sciā hñt de
eis ibi.(De escis aūt q̄ ydolis imolant ꝛč.)Tertio ꝙ
qdā ifirmi hac scia caret ibi.(Sʒ in oīb⁹ nō ē scia ꝛč.)
Quarto ꝙ alij coram eis idolotita edere nō debēt ibi.
(Esca aūt nos nō cōmēdat deo.)In pma pmo dič ꝙ
de idolotitis sciaʒ hñt.Scđo ꝙ eā sine charitate iutilī
ter hñt ibi.(Scia aūt inflat ꝛč.)Tertio ōndit a qbus
habeat hec scia insufficiēter ibi.(Si qs āt existimat.)
Quarto a qbus sufficiēter ibi.(Si qs aūt diligit ꝛč.)
3 Dicitḡ de his aūt ꝛč.q.d.de pdictis q̄suistis a me.s.de
ptinētibus ad mrimonium de alijs aūt vt de imolatis
idolo nō fuit necesse querere:q: oēs scitis sup hoc ỽita
tē ꝛ h est qđ dicit.de his aūt q̄ idolis sacrificant an li
ceat edere vel nō:scim⁹ ego ꝛ vos ꝙ liceat ea comedere
ſm illud.Tit.1.Oīa mūda mūdis.Scim⁹ q: oēm sciaʒ
habem⁹ ego.s.ꝛ vos pfecti iter alios.s.sciaʒ de creatore:
ꝛ creaturis:ꝛ iō minus excusabiles si male facimus.
¶ Deīde cū dič.(Scia aūt iflat ꝛč.)Hic ōndit quō si
ne charitate sciam inutiliter hñt.q.d.Habetis qdem
sciaʒ:ʒ nō valet vobis:q: ide supbitis ꝯ ignaros:sciaʒ
aūt si sola est iflat.Ecc.1.In multa sapia multa est indi
4 gnatio.Act.26.Multe littere te faciūt īsanire.Hec.n.
fuit plaga egyptoꝝ.i.sapiētiū hui⁹ mūdi vesice turgē/
tes.Exo.9.Charitas vero edificat īfirmos q̄ qđ eis ob
esse pōt dimitti:q: nō q̄rit q̄ sua sunt.Vñ addēda ē scie
charitas.Aug.Addite ergo scie charitatē ꝛ vtilis erit
scia.Per se qdē ꝛ inutilis ex charitate vtilis.Pho.Sci
re aut nihil aut paruū ꝓdest ad virtutem.
¶ Deīde cū dč.(Si qs āt existimat ꝛč.)Hic ōndit a q
bus hec scia habet isufficiēter:q: ab alijs q ea vtunt ī
nocumētū ꝓximi.ꝛ est sua rō talis.Quicūqʒ hʒ sciam
ꝛ nō modū vtēdi ea.hʒ sciaʒ isufficiēter:ʒ q hʒ sciaʒ si/
ne charitate ē hmōi.ergo q hʒ sciaʒ sine charitate hʒ ī
sufficiēter sciam.Pmo ḡ supponit sciaʒ sine charitate.
Scđo ōndit isufficiētiā talis scie ibi.(Nōdū cognouit
5 ꝛč.)Tertio rōnē isufficiētie ibi.(Quēadmodū opor/
teat ꝛč.)Dicit ḡ.Si qs aūt ꝛč.q.d.habetis sciaʒ.ʒ nō
sufficiētē:q: si qs vestrū existimat se scire habens sciaʒ
sine charitate:aliqd scit.s.ꝙ liceat comedere idolotita
nōdū tñ cognouit:q: ñ se cognoscere facto ōndit quō
oporteat eū scire.s.qualiter debeat vti scia.q: ī edifica/
tionē non ī nocumētū alioꝝ.Scire aūt ꝯtingit dupli
.s.habere sciam.ꝛ vti scia sicut videre habere visum.ꝛ
vti visu.Glo.bernardi.Hic non approbat aplūs multa
sciētē sit modū sciēdi nesierit.Modus.n.sciēdi est vt
scias quo ordie.quo studio.quo fine scire queqʒ oportet
q̄ ordie vt id pus qđ maturi⁹ ad salutē.q studio vt id
ardētius qđ efficatius est ad amorē.quo fine vt nō ad
inanē gloriā vel curiositatē velle aliqd ʒ ad edificatio
nē tui ꝛ ꝓximi.Sūt nāqʒ q scire volūt eo fine tm̄.vt sci
ant ꝛ curiositas est.qdā vt sciant ꝛ vanitas est:qdā vt
sciam vēdāt ꝛ turpis q̄stus est.qdā vt edificēt ꝛ pru

5 dentia est qdam vt edificent ⁊ charitas est.
¶ Deide cū dicit.(Si qs aūt diligit ⁊c̄.)hic ostēdit a
qbus hec scia habeť sufficiēter:qꝛ ab illis q vtūť ea ex
charitate. Prio ğ supponit sciam cū charitate. Scdo
ondit sufficiētiā talis scie ibi.(Hic cognitus est.)Dicit
ğ:si qs ⁊c̄.q.d.Ille pfecte nō sit q nescit quēadmoduȝ
oporteat eū scire. Si qs aūt diligit deū:⁊ ita cū scia hȝ
charitatē hic cognitus.i.approbatus est ab eo. Nouit
2 .n.dñs.q sunt eius.2.Ti.2.Uñ talis vere scit deo ap/
probāte:qꝛ bñ vtiť scia pp charitatē anexā. ¶ Notā
dū est hic ꝙ ad hoc ꝙ aliqs sciat quēadmodū opȝ sciř
9.sunt necessaria. Prio humiliter sine iflatiōe. Phl.4.
Scio humiliari.ꝑs.Si nō humiliter sentiebā. Scdo
sobrie sine ꝑsumptione.sup:a.1.Nō iudicaui me scire
Ro.12.Nō plus sapere qȝ oȝ. Tertio certitudinaliter
sine hesitatōe.2.Ti.1.Scio cui credidi:⁊ certus sum
Quarto veraciter ⁊ sine errore.2.Ti.3.Semꝑ discen
tes.⁊ nūqȝ ad sciaȝ ỽitatis puenientes. Quito simplr si
ne deceptōe.1.Ti.6.Oppositōes falsi noīs scie. Sex/
to salubriter cū charitate ⁊ dilectōe ifra.13.Si habue/
ro oēm sciam charitatē aūt nō habuero. Septio vtilr
cū prioꝝ edificatōe.ifra.12.Aliğ dať sermo scie i eodē
spū. Octauo liberalr cū gratuita cōicatōe.sap.6.Ponā
in lucē sapiam eius. Nono efficaciter cū bona opera/
tione. Scienti.n.bonū ⁊ non facienti pctm̄ est illi.Jac.
4. Primū.s.humilitas sciētie arguit sapiētes superbos
sobrietas curiosus.certitudo dubiosos.veritas hereti/
cos.simplicitas aduocatos. salubritas magnos. vtili/
tas iniquos.liberalitas auaros.efficatio ociosos.
¶ Deide cū dicit.(De escis aūt q̄ idolis ⁊c̄.) Hic ostē
dit qualē sciam hñt de idolotitis:ondēs pmo ꝙ sciunt
3 Idolū nihil esse. Scdo ꝙ sciūt oīa a deo esse ibi.(Naȝ
⁊ si sunt q dicanť dij ⁊c̄.)In pma pmo dicit idolum ni
hil esse. Scdo iuxta hoc ad declaratione ondit deū nō
nisi vnū esse ibi.(Et ꝙ nullus deus ⁊c̄.)Dicit ğ.ō his
aūt ⁊c̄.q.d. pdictis modis nō valet sciētia:ȝ tn̄ de escis
que imolanť idolis scimus sniā vera.s.ꝙ in se sunt lici
te nec pp idolū sunt imūde:⁊ hoc qꝛ idolū nihil est in
mūdo: Hoc tripliciter exponiť. Primo mō sic.Idolum
nihil est in mūdo.i.inter creaturas mūdi q̄tum ad for
4 mā idoli.ȝ.n.mā idoli sit aliqd.s.aurū vel argentū vel
hmōi:tn̄ nil est forma.s.que creditur ibi esse ab idola/
tris:q credūt idolū esse deū. Esa.41. Ecce vos estis ex
nihilo ⁊ opus vr̄m ex eo ꝙ nō est. Scdo mō sic idolū
nihil est.s.ꝑsona subsistēs ex simulacro ⁊ spū ꝑsidēte.
Ex illis.n.duob9 nihil fit sicut ab idolatris putať. Jer.
10. Cōfusus est oīs artifex i sculptili:qꝛ falsum est ꝙ cō
flauit.⁊ nō est spūs i eo. Tertio mō sic.idolū nihil est i
mūdo.i.nullius rei q̄ sit i mūdo hȝ silitudinem. Est.n.
dria iter idolū ⁊ simulacrū:qꝛ simulacrū dr̄ qđ fit ad si
militudinē rei alicuius nālis idolū ad nullius rei fit si
militudinē:vt si corꝑi hūano addať caput equū. Esa.
5 40. Cui similē fecistis deū ⁊c̄. Et scim9 ēt ꝙ nullus de
us nisi vnus. Deut.6. Audi israel dñs de9 tu9 de9 vn9 est.
¶ Deide cū dicit.(Nā ⁊ si sunt q ⁊c̄.)hic ondit ꝙ sci/
unt oīa a deo esse nō a dijs nūcupatiuis vel adoptiuis
vt sunt idola vel sci:ȝ ab vno sūmo.p9 ğ̄icit quō pōt i
telligi deoꝝ pluralitas.s.ꝑ adoptionē vl nūcupatōeȝ.2°
quō est diuinitatis vnitas.i.ꝑ essentiam ibi.(Nobis tn̄
vnus deus ⁊c̄.)Ubi p9 tāgit vnitatē in pr̄e. Scdo i fi/
lio ibi.(Et vnus dñs ⁊c̄.)In pma tāgit tria.s.essentiā.
qꝛ vnus deus ꝑsona est pr̄.potētiā ex quo oīa.clemētia
qꝛ ⁊ nos i illo.fili ista tāgit i filio. Dicit ğ. Nā ⁊ si sunt
⁊c̄.q.d.⁊ vere nō est nisi vnus deus. Nā ⁊ si sunt q di
canť dij vere ꝑticipatōe diuinitatis vt sancti.ꝑs.Ego di
xi dij estis.siue i celo vt sancti cōprehēsores.siue in ter
ra vt sancti viatores. Si qdē sunt dij multi vere ꝑtici/
patione diuinitatis vt sancti ⁊ iusti dñi apli.⁊ ꝑlati.nobis 6
tn̄ ⁊c̄. Alio mō legiť sic. Nā ⁊ si sunt q dicunť dij a gēti
bus.s.falsa nūcupatiōe.siue in celo vt sol ⁊ luna:siue i
terra vt mercurius ⁊ dyana:siqdē sunt dij multi sola.s.
nūcupatione s̄m gētiles.ꝑs.Oēs dij gētiū demonia:⁊
dñi multi:q aliqs ꝑsunt:nobis tn̄ tm̄ vnus est deus es/
sentialiter.s.pater ex quo oīa s̄m nām ⁊ ꝑ paternā au/
ctoritatē. Ro.11. Ex quo oīa ⁊ nos i illo ꝑ grāȝ act.17.
In ipso viuimus mouemur ⁊ sumus. Et vnus cū pa/
tre de9 dñs iesus xp̄s. Jo.10. Ego ⁊ pr̄ vnū sum9. Per
quē oīa.s.facta sunt s̄m nām. Joā.1. Oīa ꝑ ipsum facta
sunt ⁊ nos ꝑ illū.s.sumus i deo ꝑ grāȝ. Ro.1. Per quē
accepim9 grām ⁊c̄.ğ vnus est altissimus creator oīum 2
oipotēs.ex his eliciť talis rō.nō ē nisi vn9 de9 q fecē oīa
ȝ nūlla sūt idola:ğ nō sunt de9 q fecit oīa:nec credunť
aliqd.ğ nihil.(Sȝ nō i oīb9 ē scia.)Habito ꝙ maiores
illoꝝ hñt sciaȝ de idolotitis.h ondit ꝙ minores hac scia
carēt. Ubi pmo ondit ꝙ in qbusdā defuit pdicta d idō
lotitis scia. Scdo ꝙ pp hoc esu idolotitoꝝ polluiť eoꝝ
cōsciētia. Ubi pmo tāgit pollute cōscie rōnē: Scdo ip
sam pollutionē ibi.(Et ꝯscia ipsoꝝ ⁊c̄.)Dicit ğ.(Sed
nō oībus ⁊c̄.).q.d.h scimus nos.s.ꝙ idolū nihil est:ȝ 3
nō in oībus vt i ifirmis est scia hec:⁊ vere nō est i oīb9
Quidā.n.⁊c̄. Uel sic. Nos scimus ꝙ idolū nihil est in
mūdo. Quidā.n.cū ꝯscia idoli:qꝛ.s.putēt idolū aliqđ
dīnū esse vsqȝ nūc.i.post cōuersionē:sicut añ māducāt
idolotitū.i.de sanctificatis idolis:⁊ hoc nō quasi cibū
simplr:ȝ q̄si idolotitū.s.in reuerētiā idoli ⁊ ꝯscia illoꝝ
cū sit ifirma polluiť ꝑ illos.s.q hñt rectā sciam:ȝ nō cū
charitate ꝑ quos i hūc errorē ifirmi iducunť:deut.27.
Maledict9 q errare facit cecū i itinere. Hic iuuit ꝙ nō sci
b9 ȝ ꝯscia polluiť ꝑ pctm̄ comedēdo ad exēplū maloꝝ.
¶ Deinde,cū dicit.(Esca aūt nō cōmēdat ⁊c̄.)Hic q̄r
to ondit ꝙ corā eis idolotita comedere nō debēt. Ubi
pmo ondit ꝙ hmōi comestio nihil prodest apud deū. 4
Scdo ꝑbat ꝙ nō ꝑstat aliqđ boni augmētū ibi.(Ne/
qȝ.n.si non māducaueritis.)Dicit ergo:esca aūt ⁊c̄.q.
d. Illis nocet vestra comestio.vobis autem non ꝑdest.
Esca.n.nos nō comēdat deo sed recta fides in edēdo.
Nā nec Esau esu lēticule iustificatus ē:nec Helias esu
carniū pollutus est. Ro.14. Nō ē regnū dei esca ⁊ po/
tus. Heb.vlt. Bonū est grā stabilire cor nō escis.
¶ Deide cū dicit.(Neqȝ.n.si nō māducauerim9 ⁊c̄.)
hic ꝑbat qđ ꝑposuit ⁊ ē sua rō talis. Nō comedere ido
lotitū nō diminuit bonū:comedere nō auget:ğ talis es
ca sumpta vel nō sumpta nihil ꝑdest apud deū ⁊ hoc
est qđ dicit. Nihil.n.si nō māducerimus deficiemus .i.
minus ab eo habemus.neqȝ si māducauerimus abū/
dabimus in virtutibus:qꝛ esca vētri nō menti ꝑficit:⁊ 5
ita cū nō sit de veritate vite iustitie ⁊ doctrine dimittē/
da est pp scādalū. ¶ Lectio. II.

Videte āt ne forte hec licētia ve/
stra offendiculuȝ fiat infirmis.
Si qs.n.viderit euȝ qui hȝ sciē
tiā in idolo recūbentē:nōne cō
sciētia eius cū sit infirma:edificabiť ad man
ducandū idolotita. Et peribit ifirmus i tua
cōscientia frater:pp quē xp̄s mortuus est.
Sic aūt peccantes in fratres:⁊ percutiētes 4.d.
conscientiam eorum infirmam in xp̄o pec/ 38.
catis. Quapropter si esca scandalizat fratrē q.2.
meū.nō manducabo carnem in eternū ne ar.p.
fratrem

fratrem meum scandalizem.
a ¶ Hec est scda ps huius capituli: supius.n.ondit q̄ l
se licita est comestio idolotitoꝝ: hic monet abstinere ab
eis pp scādalū ifirmoꝝ. Ubi pmo monet ne offendant
fres sua comestiōe. Scdo qd pōt offendere ibi. (Si.n.
qs viderit ꝛc̄.) Tertio ondit malū qd inde pōt accide
re ibi. (Et peribit ifirm⁹ ꝛc̄.) 4° pbet se i exēplū abstinē
tiū ibi. (Quapp si esca scādalizat ꝛc̄.) Dic̄ g̃. videte qꝛ
q̄tū ad nos nihil pdest vel obest esca ipsa: ꝫ tn̄ videte
ne forte hec licētia vr̄a q̄ scitis licere vobis comedeꝛ d
idolotitis offendiculū fiat ifirmis i fide q nōdū sciunt
idolū nihil ee̅. Leui. 19. Corā ceco nō pōes offēdiculū.
¶ Deīde cū dicit. (Si qs viderit ꝛc̄.) Hic ostēdit quō
pōt offendere: qꝛ comedēdo idolotitū corā ifirmis vbi
implicāꝛ q̄tuoꝛ ꝯcurrētia ad scādalū. Pmo maioꝛ scia.
2 Scdo comestio idolotiti publica ibi. (In dolo recūbē
tē.) tertio occasio scādali accepti ibi. (Nōne ꝯscia ei⁹)
Dic̄. g̃. si.n. qs ꝛc̄. q.d. Et vere pōt esse offēdiculū. Si
.n. qs ifirmus viderit eū q hꝫ sciam recūbētē i idolo.i.
in p̄sentia idoli. nōne ꝯscia ei⁹ cū sit infirma pte edifica
biꝛ.i.p pacti tuū ad manducādū idolotita.i. sacrifica
ta in reuerētiam idoli. q.d. sic vidēs.n. qs fratrem peri
tum in idolo sacrificata comedere incipit ipse edere nō
illa conscientia qua ille.s. peritie causa: sed ibi puta es
se nūmē in cuius reuerentia hoc fiat.
¶ Deīde cū dicit. (Et peribit ifirmus.) Hic ondit ma
lū qd īde pōt accidere: ꝛ hꝫ duplex. pmo scādalū primi.
Scdo offensaꝫ primi ibi. (Si āt peccātes ꝛc̄.) In pmo
3 implicanꝛ tria: peccātis cōditio: qꝛ ifirmus peccādi oc
casio qꝛ i tua ꝯscia. pcti exageratio. qꝛ pp quē xp̄s mor
tuus est. Dicit g̃. ꝛ ita pibit ifirmus i fide.i. in tua scia
frater.i. occasiōe accepta a tua scia. qꝛ te sapiētē videt
comedere putās q̄ sibi idoli veneratione comedas pp
quē saluādū xp̄s mortuus ē. ꝛ ita grauiter peccas. ro.
14. Noli cibo pdere illū pro quo mortuus ē xp̄s. Sic āt
peccātes i fres pctō scādali ꝛ pcutiētes ꝯsciaꝫ eoꝝ ifir
mā gladio mali exēpli. Amos. 9. Percute cardinē.i. cō
sciaꝫ ꝛ cōmonebunꝛ superliminaria.i. itellect⁹ ꝛ affectus
In xp̄o pctis. cuius mēbra sunt. nō ait i xp̄ꝫ ꝫ glo. qꝛ
in xp̄ꝫ peccare ē xp̄ꝫ negare.i. peccare i fide. In xp̄o pec
4 care ē i his q̄ xp̄i sunt peccare.s.i morib⁹ sic ille q i lege
est dr̄ i lege peccare. q āt i lege nō est dr̄ peccare i legē.
¶ Deinde cū dicit. (Quapp si esca ꝛc̄.) Hic vltio pro
ponit se in exēplū abstinētie. Ubi pmo iplicat scādalū.
Scdo ex hoc explicat abstinētia ppositū ibi. (Nō mā
ducabo ꝛc̄.) Tertio puenit dubiū ibi. (Ne fratrē me
um ꝛc̄.) Dicit ergo. Quapp ne.s. peccē in xp̄m si esca
scādalizat fratrē meū nō manducabo carnē aliquā non
solū idolotita i eternū. si ergo pp scādalū fratrē absti
nēdū ē q̄si a necessarijs vite: multomagis a supfluis ꝛ hꝫ
nō iō q̄ esca in se mala sit: sed ne scādalizē fratrē meū.
Nā q scādalizauerit vnū de pusillis istis expedit ei vt
suspēdaꝛ in collo eius mola asinaria ꝛc̄. Math. 18. ro.
14. Oia mūda mūdis. ꝫ malū est hoi q p offendiculū
māducat. ¶ Hic q̄riꝛ sup illud. Scia iflat. Glo. scia p
5 se inutilis ē. ¶ Cōtra scia p se bona ē. g̃ ꝛ vtilis. ¶ Res
ponsio. Inutilis est ad salutem: vtilis tamen ad mul
ta alia. ¶ Itē charitas edificat. ¶ Cōtra. sicut scia in
flat nō p cām ꝫ p occasionē sic ꝛ charitas. Rn̄o. Nō ē
sile qꝛ scia habēti se manifestat: ꝫ n̄ sic charitas: qꝛ ne
mo certus ē de charitate. ¶ Itē sup illud. Idolū nihil
est glo. Nā deus formauit: ꝫ stultitia hoium formaꝫ
dedit. ¶ Cōtra. Oē eē est a deo g̃ ois forma. Rn̄o glo.
loqꝛ de forma puta i nā nō de vera. ¶ Itē ibidē glo.
Forma hois in idolo nō est facta p vbū. ¶ Cōtra. Jo.
1. Oia p ipsum facta sunt. Rn̄o. q̄uis forma hois in il
lo sit facta p verbū nō tn̄ in idolo.i. ad colendū. ¶ Itē b
ibidē glo. idolū nihil est qꝛ nullius rei que sit in mūdo
similitudinē hꝫ. ¶ Cōtra non pōt artifex cogitare vel
formare nisi qualia vidit. Rn̄o. Nō hꝫ similitudinē in
toto sed in ptibus. ¶ Itē sup illud. Nullus deus nisi
vnus glo. hoc dicit ne puteꝛ esse de⁹ in idolo. ¶ Con
tra. deus licꝫ sit vnus tn̄ est vbiq̄ꝫ. Rn̄o in idolo ē p po
tētiā n̄ p p̄sidētiā vel vnionē vt putabāt gētiles. ¶ Itē
ibidē glo. ps trinitatis nō pōt esse q̄cūq̄ꝫ vnus in trib⁹.
¶ Cōtra cuiuslibꝫ numeri ps est vnitas. Rn̄o. Trini
tas nō ē numerus simplr̄: ꝫ numerus psonaꝝ. ¶ Itē
sup illud. Et si sunt q dicunꝛ dij. Glo. pticipatione di 2
uinitatis. ¶ Cōtra diuinitas ē imparticipalis. Rn̄sio
pticipatio hec p cām est nō p essentiā. ¶ Itē ibidē gl.
queriꝛ vtrū angeli vocādi sunt dij. Rn̄sio q̄uis ptici
pēt diuinitatē tn̄ ꝫ glo. nō sunt dicēdi dij pp periculū
adoratōis. ¶ Itē sup illud. Nobis tn̄ vnus pater. gl.
trinitas est nobis vnus pater. nō tn̄ ille q tertia i trini
tate psona alius. ¶ Cōtra. Idē ꝛ aduersū diuidūt ens 13.ar
Rn̄deo q̄uis idē ꝛ aduersum diuidāt ens creatū n̄ tn̄ gu.
increatū. qꝛ ibi est idētitas i essentia cū diuersitate i p soluū
sonis. ¶ Itē nō in oibus ē scia. ¶ Cōtra supra. eodē. tur
Oēs sciaꝫ hēmus. Rn̄sio. Illud nō itelligiꝛ vlr̄. ꝫ d ma abso
ioribus. ¶ Itē sup illud. Esca nō cōmēdat nos deo di lute.
cit glo. sumpta vel nō sumpta. ¶ Cōtra. g̃ abstinētia p 158.
hil mereꝛ. Rn̄sio. Nō vtus esce. ꝫ vt⁹ abstinētie pdest.
¶ Itē si esca scādalizat ꝛc̄. ¶ Cōtra g̃ p scādalo fris 3
a pane ꝛ vino abstinēdū est i ppetuū. Rn̄sio. Nō ē sile
de necessarijs ꝛ supfluis. Uel loqꝛ hꝫ de scādalo actiuo vl
passiuo. Uel pfectiōis ē hoc n̄ necitatis. ¶ Notādū est
hꝫ sup illud. Unus deus: q̄ deus pōt accipi multiplr̄.s.
falsa nūcupatione. sic ydola dn̄r dij. ps. Oēs dij gētiuꝫ
dēonia. Jere. 10. Dij q celū ꝛ terrā nō fecerūt peāt d ter
ra. Uera adoptōe sic sancti dn̄r dij. ps. Ego dixi dij estis
ꝛ filij excelsi oēs vos aūt sicut ꝛc̄. Mūdana platōe sic
plati dn̄r dij. Exo. 22. Dijs nō detrahes. Jo. 10. Si illos
dixit deos ad quos ꝛc̄. Essentie ppietate. sic trinitas 4
dr̄ deus. Deut. 6. Audi israel dn̄s deus tuus vnus est.
¶ Itē notādū q̄ xp̄s vnus siue pari multiplr̄ dr̄. Pri
mo vnus deus pp nām diuinitatis. Un̄ sic nullus ē de
us nisi vnus. Scdo vnus creator pp ifirmitatē ptātis
Ecc. 1. Un⁹ ē altissimus creator oium. Tertio vnus bō
pp singularē eminētiā sanctitatis. ps. Nō ē q faciat bo
nū ꝛc̄. Jo. 11. Expedit vt vnus moriaꝛ hō. Quarto vn⁹
dn̄s pp gubernationē plationis. Eph. 4. Unus dn̄s
vna fides ꝛc̄. ꝛ hꝫ mō vnus dn̄s iesus xp̄s. Quito vn⁹
magister p p̄fusionē cognitōis Mat. 23. Nō vocemi
ni magistri qꝛ magister vester vnus ē xp̄s. 6° vn⁹ pr̄ pp
pductionē vniuersitatis. Mat. 23. Un⁹ ē.n. pr̄ vester:
q i celis est. 7° vnus pastor pp gn̄alē refectionē ppli fi
delis. Jo. 10. Fiet vnū ouile ꝛ vn⁹ pastor. 8° vna hostia 5
pp singularē p̄ciū nr̄e redēptōis. heb. 10. Una.n. obla
tōe ꝯsumauit i eternū scificatos. CAP. IX.

On suꝫ liber nō suꝫ apl̄us. Nō 3.q.
ne xp̄m dn̄ꝫ nostrū vidi nonne 57.
opus meū vos estis in dn̄o. Et ar.6.
si alijs non sum apostolus. sed 3.
tn̄ vobis sum. Nam signaculum apostola
tus mei vos estis i dn̄o. Mea defēsio apō
eos qui me interrogant hec est. Nunquid
non habemus potestateꝫ manducandi: ꝛ
bibendi. Nunquid non habemus potesta
tem sororem mulierculam circūducendi. si

cut ꝛ ceteri apl̃i ꝛ fratris dñi ꝛ cephas. Aut
1 solus ego ꝛ barnabas nõ habemus pote/
statẽ hoc operãdi. Quis militat suis stipẽdi
is vnq̃ȝ. Quis plãtat vineã. ꝛ de fructu ei⁹
nõ edit. Quis pascit gregem: ꝛ de lacte gre
gis nõ mãducat. Nunqd ẜm hoiem hec di
2 co. An ꝛ lex hec nõ dicit. Scriptũ est. n. i le
deu. ge moysi. † Nõ alligabis os boui triturãti.
25. Nunqd de bobus cura est deo. An pp nos
cap. vtique hoc dicit. Nam propter nos vtiq̃ȝ
scripta sunt qm̃ dȝ in spe q arat arare ꝛ q tri
turat in spe fructus ꝑcipiendi.

¶ Superius monuit cauere ab edẽdo idolotita corã i
firmis pp scãdalũ fratrũ ĩfirmoꝝ: hic ꝓponit se i exem
pluȝ q: pp alios abstinet se a sibi licitis. s. ab acceptiõe
sumptuũ: vbi ꝓmo ꝓponit multipłr: q: licitũ est sump/
tus accipere. Scdo ꝙ nihilominus nõ vult accipe ibi.
(Ego aũt nullo eoꝝ vsus sum ꝛc̃.) In ꝓma pte ꝙ lici
tũ sit sumptus accipere ꝓbat tripłr. Pzio ꝑ auctozita/
3 tẽ. Scdo ꝑ rõnem. Tertio ꝑ exẽploꝝ silitudinem ibi.
(Nescitis ꝙ hi q ꝛc̃.) In h⁹ ꝓmo ꝓbat ꝑ auctozitatem
aplice dignitatis. Scdo ꝑ auctozitatẽ humane cõsue/
tudinis ibi. (Quis militat suis stipẽdijs ꝛc̃.) Tertio ꝑ
auctozitatẽ diue legis ibi. (Nũqd ẜm hoieȝ ꝛc̃.) In ꝓ
ma ꝓmo ꝓbat ꝙ sit aplus generałr. Scdo ꝙ sit aplus
eozum specialr ibi. (Et si alijs non suȝ aplus.) Tertio
ꝙ põt accipere sumptus licite ibi. (Nunqd nõ habe/
mus ꝛc̃.) In ꝓma ꝓmo querit an habeat libertatẽ ac/
cipiẽdi sumptus. Scdo an sit aplus ibi. (Nõ sum apls
ꝛc̃.) Tertio ꝓbat duplici rõne ꝙ sit liber. ꝛ aplus ibi.
(Nõne dñm iesum xp̃m ꝛc̃.) Dicit ergo nõ sum liber.
ꝛc̃. q. d. Abstinete ab hoc licito. s. ab esu idolotitoꝝ: q:
ego ẽt abstineo a stipendijs: cũ tñ habeã libertatẽ acci
piendi. Nunqd. n. nõ sum apls. imo vere sum aposto/
lus. Gal. 2. Qui operatus est Petro in apostolatũ cir/
cũcisionis operatus est ꝛ mihi inter gẽtes. Est ergo rõ
4 sua talis. Ois apls rõne sui aplat⁹ hȝ libertatẽ accipiẽ/
aplȝ di sumptus: ȝ ego sum apls. vtrũq̃ȝ ꝓbat postea. ğ ꝛc̃.
se dic̃ ¶ Deide cũ dicit. (Nõne dñm iesum xp̃m ꝛc̃.) Hic ꝓ
pau/ bat duplici rõne ꝙ sit apls. ꝓmo ꝑ causam. scdo ꝑ effe/
lus ctũ ibi. (Nõne opus meũ ꝛc̃.) Pzia rõ sumit ex parte
q: a xp̃i mittẽtis. Scda ex pte corinthioꝝ qbus mittit. ꝓ⁹
xp̃o rõ talis est. Ego vidi dñm q me misit ad ꝑdicãdũ. ergo
mis sum apls. Et h̃ ẽ ꝙ dicit. Nõne ꝛc̃. q. d. Uere suȝ apls.
sus ẽ Nõne dñm ym xp̃m vidi hoc dicit pp pseudo aplos
q dicebãt ipsum nõ esse aplm. q: non fuerat i societate
dñi sicut ceteri apl̃i. Ipse aũt vidit eũ iaȝ ĩmoztalẽ ẜm
5 glo. Uel in via. Act. 9. Uel i tẽplo. Act. 22. Uñ Act. 9.
Barnabas appzehẽsuȝ illũ, duxit ad aplos: ꝛ narrauit
quõ i via vidisset dñm. infra. 15. Nouissimo oium tãq̃ȝ
abortiuo visus est ꝛ mihi. Nõne opus meũ ꝛc̃. Ecce se
cũda rõ talis. Uos estis cõuersi ad fidẽ ꝑ me missum
ad hoc. ergo sum apls. Nõne opus meũ vos estis o co
rinthij sicut tẽplũ architecti. supra. 3. Ut sapiẽs archi/
tectus fundamẽtũ posui. ¶ Itẽ vt filii⁹ opus genitozis
. s. 4. In xp̃o iesu ꝑ euãgeliũ vos genui. op⁹ inq̃ȝ meũ
ꝛ h̃ i dño. i. dño coopãte. Uel i dño. i. ad glãȝ dñi. q. d. sic
¶ Deide cũ dic̃. (Et si alijs aplis ꝛc̃.) Hic ꝓ (estis.
bat ꝙ est apls eoꝝ spãłr. Ubi ꝓmo ꝓponit ꝙ ẽ aplus
eoꝝ spãłr. Scdo ꝓbat h̃ ꝑ effectũ ibi. (Nã sigillũ apla
tus ꝛc̃.) Tertio ondit ꝙ ꝑ effectũ illũ defendit se esse
aplm ibi. (Mea defensio ad eos ꝛc̃.) Dicit ğ. Et si ꝛc̃.
. q. d. Uere opus meũ estis: q: ꝛ si alijs. i. iudeis quozũ

legẽ euacuo: nõ sum. i. nõ videoz eẽ apls. ȝ tñ vobis sũ 1
q ꝑ me cõuersi estis specialr. Ro. 11. Quãdiu gẽtiũ suȝ
apls ministeriũ i meũ honozificabo. Et vere vobis sum
apls: nã vos estis sigillũ aplatus mei. i. fozma ꝛ sigillũ
q: aplatus meus ĩpzessus est ĩ vobis sicut fozma sigilli
in cera. Glo. in vobis apparet ꝙ sum apls dũ habetis:
ꝑ me qd ẽt ꝑ alios aplos. 1. coz. 9. Signa aplat⁹ mei fa/
cta sunt sup vos. Uos estis inq̃ȝ i dño. i. dño ꝓncipali
actoze ꝛ ve re ita ẽ: q: mea defensio ad eos q me iterro/
gãt vtrũ. s. siȝ apls. s. h̃ estis vos: ꝑ vos. n. ondo me esse
¶ Deide cũ dicit. (Nũqd nõ hẽmus ꝛc̃.) h̃ (aplȝ.
ondit: ꝙ põt accipere sumptus licẽter. Ubi ꝓmo q̃rit
an habeat hãc ptãtẽ gñaliter. Scdo q̃: tũ ad ꝑsonas d
2 termĩatas spãłr ibi. (Nũqd nõ habem⁹ ptãtẽ ꝛc̃.) Ter
tio an ipse ꝛ Barnabas sint hac ptãte ꝓuati singułr.
ibi. (An ego solus ꝛc̃.) Dicit ğ. nũqd ꝛc̃. q. d. nã cũ siȝ
apls nũqd nõ habemus ego ꝛ mei ptãtẽ mãducãdi: ꝛ
bibẽdi nostra. i. viuẽdi stipẽdijs nostris. Aug. Permi/
sit dñs: ñ iussit aplis accipere necessaria a subditis. Nũ
qd nõ habem⁹ ptãtem mulierẽ sozozẽ. i. fide circũducẽ
di nobiscũ pp sumptus ministrãdos. Ambz. i. gl. Mu
lieres desiderio doctrine dñice ꝛ virtutũ cupide aplos
3 sequebãtur ꝛ ministrabãt eis sumptus. ꝛ seruitia. Et si
militer xp̃m secute sunt. Luc. 8. ꝛ. 23. Sicut ceteri apl̃i
vt habet act. 6. Et sic̃ fratres. i. cognati dñi q maiores
sunt. Gal. 2. Iaco. ꝛ Ioh. q videbantur colũne esse ꝛc̃:
ꝛ cephas q maxius est iter aplos. vñ cephas iterꝓtat
caput Ambz. Nõ hos rephẽdit apls: ȝ eoꝝ moze sibi
ꝓbat licere. idcirco aũt vt ait Aug. Dñs mulieres mi/
nistraturas seq voluit ostendens qd debet a plebibus
euãgelistis. Uel ideo ẽt ne videret aliene a saluti. Aut
nunqd ego solus ꝛ Barnabas. Isti. n. fuerũt coniuncti
ad ꝑdicãdum gentibus Act. 13. Segregate mihi Bar
nã ꝛ Paulũ in opus ad qd assumpsi eos. Nõ habem⁹
ẜm opinionẽ vestrã potestatẽ hoc operãdi. s. mulieres 4
circũducẽdi ꝛ sumptus accipiendi. q. d. imo. habemus
sicut alij. ȝ oẽs alij licite accipiũt. ğ ꝛ nobis licet.
¶ Deide cũ dicit. (Quis militat suis stipẽdijs ꝛc̃.)
Hic secundo ꝓbat ꝙ liceȝ accipere sumptus per aucto
ritatẽ humane ꝯsuetudis. ꝛ ꝓ° in statu militis. 2° agrico
le ibi. (Quis plãtat vineam ꝛc̃.) Tertio pastozis ibi.
(Quis pascit gregẽ ꝛc̃.) Militi ꝯparat ꝑlatus pp sub
sidiũ agricole pp verbũ pastoz pp exemplũ. Dȝ. n. sub
ditos defendere suffragio: plãtare verbo: pascere exem
plo. Pzimũ respicit extra ecclesiã existẽtes. 2m ecclesiã i
trantes. 3m i eccłia ꝯmorantes. Dic̃. ğ. Quis militat. q.
d. vtiq̃ȝ habemus ptãtẽ accipiẽdi sumpt⁹. ꝛ merito. qs
militat suis stipẽdijs. q. d. vnq̃ȝ nullus. Dabãt. n. militi
bus stipẽdia de republica. Uñ Io. dic̃ Luc. 3. Cõtenti
estote stipẽdijs vestris si ꝑdicatozes ꝛ ꝑlati accipe pñt 5
sumptus a subditis. i. Ti. i. Ut milites i illis militiã bo
nã. Quis. n. plãtauit vineã ꝛ de fructu eius non edit:
Uinea dñi est ecclesia. Esa. 5. Uinea dñi sabaoth dom⁹
israel est. Apoli. n. fuerũt plãtatozes huius vinee. s. 3.
Ego plãtaui apollo rigauit. Quis ẽt pascit gregẽ ꝛ de
lacte eius nõ mãducat: Quasi. d. nullus. Grex dñi sũt
fideles ecclesie. Eze. 34. Uos greges pascue mee. Hui⁹
gregis pastozes sunt ꝑlati ꝛ ꝑdicatozes. Uñ ꝓmo ꝑla/
to dictũ est. Pasce oues meas. Io. 21. Tales pñt pasci
de lacte gregis. q: pñt accipere sumpt⁹ a subditis. Si ğ
defendimus plãtam⁹ ꝛ pascimus moze boni militis: bo
ni aggricole boni pastozis: lȝ nobis sumptus accipere.
Sȝ q: hodie multi sunt q stipẽdia accipiũt ꝛ militant
edũt fructũ vinee ꝛ nõ plãtãt: lac comedũt ꝛ gregẽ nõ
pascũt: Eze. 34. Lac comedebatis gregẽ aũt meũ ñ pa
scebatis. ¶ Notãdũ sup illud. Nõne dñȝ iesuȝ vidi ꝙ
multiplicem

a multiplicē dñi legimus visionē. Unā corporalē que ꝑ
terijt. de qua Baruch. 3. Post hec in terris visus ē ⁊ cū
hoībus cōuersatus. Scðam spūalē q̄ p̄sens est. ps. Ua
cate ⁊ videte: qm̄ ego sum deus ⁊c̄. Tertiā eternalē: q̄
futura ē. de qua Jo. 17. Uolo vt vbi ego sum ⁊ illi sint
mecū vt videāt claritatē meā Job. 19. Jn carne mea vi
debo deū. Quartā momētaneā que ēt futura est, de q̄
Luc. 21. Tūc videbūt filiū hoīs veniētē in nube cum
ptāte magna. Pria fuit in mūdo. Scða ī aīo. 3ª in celo
erit. 4ª erit in iudicio. pª visio dat exēplū viuēdi. 2ª adiu
toriū ꝓficiēdi. 3ª desideriū ꝑueniēdi. 4ª odiū peccādi.
2 ❡ Prima dat exēplū viuēdi triplr: qz visus est paup
⁊ penosus. vt refrenet cupiditas diuitiaꝝ. ps. Ego sū
paup ⁊ dolēs ⁊c̄. ps. Uideant pauperes ⁊ letent. Sic
viderūt pastores. Luc. 2. Uilis ⁊ abiectus: vt refrenet
ambitio honorū. Esa. 53. Uidimus eū ⁊ nō erat aspe
ctus ⁊ desiderauimus eū viꝝ despectū. Jo. dr̄ Math.
11. Discite a me: qz mitis ⁊ humilis sum. Afflict⁹ ⁊ pas
sus. vt refrenet ꝯcupiscētia voluptatū. Treñ. 1. O vos
oēs q trāsitis ꝑ viā videte ⁊c̄. ❡ Scða visio dat adiu
toriū ꝓficiēdi triplr: qz dat robur penitētibus culpas:
⁊ penas oñdēdo sicut sol attomos. Dañ. 5. Uidit Bal
tasar manū scribētis. Job. 42. Nūc oculus me⁹ videt
te ⁊c̄. Spē certātibus mercedē manifestādo: sicut dñs
operātī. Act. 7. Ecce video celos ⁊c̄. Leticiā cōtēplan
tibus ꝑgustatiōes offerēdo. sicut tabernarius modicū
3 vini. ps. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est dñs. Geñ. 32.
Uidi dñm facie ad faciē: sicut paulus ħ. ❡ Tertia vi
sio eternalis dat desideriū ꝑueniēdi pp tria. vz pp verā
iocūditatē. Esa. vlt. Uidebitis ⁊ gaudebit cor vr̄m: qz
dulce lumē ⁊ delectabile ⁊c̄. Hoc significatū est. Jo. 20.
Gauisi sunt discipuli viso dño pp iocūditatis multipli
citatē siue pluralitatem. Esa. 60. Tūc videbis ⁊ afflu
es ⁊c̄. Quippe qz videbimus eū sicuti ē. ⁊ ipse erit oīa
in oībus. Erit. n. rōni plenitudo lucis volūtati multi
tudō pacis. memorie ꝯtinuatio eternitatꝪ. Propter pu
ritans eternitatē. Apo. vlt. Serui eius seruiēt illi ⁊ vi
debūt ꝑēm eius ⁊ regnabūt ī secula seculoꝝ. ps. Adi
4 plebis me leticia ⁊c̄. ❡ Quarta visio dat odiū siue ter
rorē peccādi pp tria. vz. pp furtū ꝓpalādū corā iudice
vidēte. Malac. 3. Ecce veniet ⁊ qs stabit ad videndū
eū? Jpse. n. q̄si ignis cōflās ⁊c̄. Propter malefactorū se
uerā vltionē. Latro. n. vidēs sociū suū suspēdi plus tīet
furari. Jere. 7. Jte ad locū meū in sylo: ⁊ videte qd fece
rim ibi. Sylo iterꝑtat auulsa. Apoc. p̄. Uidi similē filio
hoīs. Et īfra. Ex ore eius q̄si gladi⁹ ex vtraqz pte acu
tus exibat ⁊c̄. Propter visaz. bonoꝝ ꝑmiationē: vidēs
. n. clericus aliū ꝑbendari: qz bonus cauet a malo. ps.
Uidebūt iusti ⁊ letabūt: ⁊ oīs iniqtas opilabit os suū.
❡ Deide cū dicit. (Nūqd ꝑm hoīem ⁊c̄.) Hic ꝓbat 3°
5 ꝙ licet sumptus accipere ꝑ auctātē diuine legis. Ubi
ꝑmo ꝓponit ꝙ lex hec dicit. Scðo verbū legis ponit
ibi. (Scriptū ē. n. ⁊c̄.) Tertio q̄lr itelligēdū sit oñdit
ibi. (Nūqd de bob⁹ cura est ⁊c̄.) Dicit ḡ. (Nūqd ⁊c̄.)
q. d. ꝓbaui rōne hūane ꝯsuetudīs ꝙ lz nobis sumpt⁹
accipere. Sz nūqd ꝑz hoīez. i. ꝑz humanā cōsuetudiez
vel silitudinez tm̄ dico hoc? an nō lex moysi diuinit⁹ ꝓ
mulgata hoc dicit. q. d. imo dicit. Scriptū est. n. ī lege
moysi. Deu. 25. Et habet idē. pª Ti. 5. Nō alligabis os
boui triturāti: vt possit viuere de labore suo. i. nō ꝓhi
bebis ꝑdicatorē viuere de euāgelio. Triturare. n. est se
pare granū a paleis qð facit ꝑdicator abstrahēdo aīas
a terrenis: discernēdo ṽtutes a vitijs. sepādo vtilia a va
nis. Jere. 15. Si sepaueris ꝑciosuz a vili quasi os meū
❡ Deide cū dicit. (Nūqd de bobus ⁊c̄.) Hic (eris
oñdit q̄lr dicta auctas itelligenda sit. Et ꝑmo ꝙ in
telligēda sit lr̄aliter de bobus. Scðo ꝙ nō tm̄ lr̄aliter b
de bobus. sz spūaliter de ꝑdicatoribus ibi. (An pp nos
⁊c̄.) Dicit ḡ. (Nūqd ⁊c̄.). q. d. Hec auctoritas de bob⁹
spūalibus. i. ꝑdicatoribus intelligit. Nūqd. n. de bob⁹
aīalibus cura est deo vt de eis in lege ꝑcipiat? An pp
nos hoc vtiqz dicit. q. d. Hoc vtiqz pp nos dicit. Nā pp
nos scripta sūt hec ⁊ silia. Ro. 15. Quecūqz scripta sūt
ad nostrā doctrinā scripta sunt. Propter nos inqz iccir 2
co: qm̄ ꝑdicator q corda apꝉt ad fidem dz arare in spe
stipendioꝝ tp̄aliū. nō tm̄ pp spem hanc. Dz. n. primuz
querere regnū dei. Et q triturat. i. bonos a malis quasi
grana a malis discernit ꝑdicando. s. ad mores dz hoc
facere in spe fructus ꝑcipiendi. 2ª Ti. 2. Laborantem
agricolam oportet ꝑmum de fructibus ꝑcipere. Eccl.
6. Jo q arat ⁊ q seminat accidit ad illā ⁊ sustinet bonos
fructus illius. ❡ Lect. II.

Si nos vobis spiritualia semina
uimus magnū est si nos carna
lia vestra metamus. Si alij po 3
testatis vestre participes sunt: q̄
re nō potius nos. Sz nō vsi sumus hac po
testate. Sz oīa sustinemus: ne qð offendicu
lū demus euāgelio xp̄i. Nescitis qm̄ q in sa
crario operant: que de sacrario sunt edūt.
Et q altario deseruiūt: cuz altario ꝑticipāt.
Jta ⁊ dñs ordinauit his qui euangeliū an
nunciant: de euangelio viuere.
❡ Superius ꝓbauit per auctoritatē ꝙ licet accipere
sumptus hic ꝓbat idem ꝑ rōnem. Et ꝑmo probat hoc 4
ex eoꝝ obligatione. Scðo ex pseudo aploꝝ accipienti
um ab eis operatōe ibi. (Sz alij potestatis nostre ⁊c̄.)
Tertio dicit ꝙ nihilominus noluit vti hac ptāte ibi.
(Sz nō vsi sumus ⁊c̄.) Pria rō talis est. Maius ē da
re spūalia q̄z accipere tp̄alia. ergo si aplꝯ dat spūalia lz
ei accipere tp̄alia. Primo ergo explicat bñficiū īpensū.
Scðo explicat stipendiū exhibendū ibi. (Magnū est
si nos ⁊c̄.) Dicit ḡ. (Si nos ⁊c̄.). q. d. vere habem⁹ ptā
tem accipiendi sumptus a vobis. Si. n. nos seminaui
mus vobis spūalia: fidē. s. ⁊ sacramenta spūm alentia
a spūsancto ministrata magnū est si nos metamus ad
sustētatōez nostrā carnalia. i. ad carnis sustentationez
cōcessa. Q. d. Nō est magnū. Ro. 15. Si spūaliū eoꝝ ꝑ
ticipes facti sunt gētiles debēt ī carnalibus mistrare.
❡ Deide cū dicit. (Si aūt alij ⁊c̄.) Ecce scða rō ad idē 5
talis. Ueri apli licentius ꝑticipāt bona subditorum q̄z
pseudo: sz pseudo apli ꝑticipāt. ḡ multo plus veri apli
ꝑticipare dēnt. Prīo ḡ ponit añs. Scðo ꝯñs ibi. (Qua
re nō potius nos ⁊c̄.) Dicit ḡ (. Si aūt alij). s. pseudo
quos nō exꝑmit ex noīe ne cūfundant. vocat eos alios
quasi a cōsortio alienos ecclesie. Oēs. n. catholici vnū
sunt. Jo. 17. Ut sint vnū ⁊c̄. Si inqz alij ptātis vestre
ꝑticipes sunt. i. tam potenter vtunt bonis vestris: qua
re non potius nos apostoli q causa salutis vestre labo
ramus? Ecc. 12. Da bono ⁊ ne receperis peccatorez.
❡ Deinde cū dicit. (Sed nō vsi sumus.) Hic oñdit ꝙ
noluit vti hac ptāte. Ubi dicit. ꝑmo se sumptus nō ac
cepisse. Scðo dicit: se nihilominus idiguisse ibi. (Sed
oīa sustinemus ⁊c̄.) Tertio rōnem vtriusqz assignat.
ibi. (Ne qð offendiculū ⁊c̄.) Dicit ergo. (Sz nō ⁊c̄.)
Quasi dicat: Ecce patet ꝙ lz nobis sumptus accipere
sed tm̄ vsi nō sumus hac potestate. supra sexto. Oīa mi
hi licent: sed non omnia expediūt. Nō sum⁹ inqz vsi:
non quia non indigeamus: sed oīa sustinemus: quia

c ꝛ ſi penuriã patiamur tñ patiẽter ſuſtinemus.2ª.Cori.
13.Cũ eſſem apud vos ꝛ egerẽ nulli oneroſus fui. Et
hoc feci iõ ne qḋ offendiculũ dem⁹ euãgelio xp̄i. Hoc
aũt poſſet accidere. Uel q2 pſeudo apl̄s daret exẽplũ
accipiẽdi. Uel q2 corinthij auari erãt ꝛ ſcãdalizarent ſi
ab eis acciperẽt. Uel forte putarẽt ſe emiſſe licentiam
peccãdi ꝛ diminueret in apoſtolo auctoritas arguen
di: ꝛ his modis daret offendiculũ euãgelio xp̄i. puer.
15. Uia iuſtorum abſq3 offendiculo.
¶ Deĩde cũ dic̃.(Neſcitis: qm̄ q in ſacrario ꝛc̃.) pba
2 uit q3 lʒ ſumpt⁹ accipere. p̄ p auctatẽ. 2º p rõnẽ. 3º ĩdẽ p
bat h̃ p exẽploꝝ ſſitudinẽ. Ubi p̄mo ĩducit ſſitudi
nẽ eoꝝ q̃ tẽpla reparãt. Scḋo eoꝝ q tẽplo miſtrãt ibi.
(Et q altari deſeruiũt ꝛc̃.) Tertio adaptat ſſitudines
his q p̄dicãt ibi.(Et dñs ordĩauit ꝛc̃.) q.d. Et vere licʒ
mihi ſumpt⁹ accipere: neſcitis qm̄ q ĩ ſacrario. i. ĩ tẽplo
iudeoꝝ vel gẽtiliũ opãt vt artifices q ḋ ſacrario ſunt
edũt. Suſtẽtabant. n. artifices de denarijs q ĩ gazophi
lacio tẽpli offerebãt: vt p3 tpe Joas. 4. re. 12. Et q altã
rio tẽpli hieroſolymitãi vł ẽt ip̄i tẽplo: vt ſacerdotes ḋſ
3 uiũt. i. ḋuote ſuiũt. vn̄ a. n. de. 12. abuſiõib⁹ ẽ reuerẽtia
corã altari. Cũ altari pticipãt: q2 ptẽ hñt de his q̃ offe
rũt altari. vt p3 p totũ. Leuiticũ. ꝛ maxie. 6. ꝛ. 7. ca. Et
ſicut ſit hic ita ꝛ dñs ordinauit. i. rõnabilr diſpoſuit his
q euãgeliũ annũciãt de euãgelio viuere. Hoc ordĩauit
dicẽs. Mat. 10. ꝛ Luc. 10. dign⁹ ẽ. n. opari⁹ mercede ſua.
¶ Notãdũ eſt hic q apl̄s nobis multoꝝ officioꝝ
p̄dicatorẽ hic deſignat: q2 vocat eũ p̄ militẽ pp officiũ
eccleſiã ꝯ aduerſarios defendẽdi. 2. Cor. 10. Arma mi
litie nr̃e ꝛc̃. 2. Ti. 2. Labora ſicut bon⁹ miles xp̄i. ſcḋo
vinitorẽ pp officiũ palmites ſupfluos. i. malos reſecan
di. Oſee. 2. Dabo ei vinatores eius ex eodẽ loco. Sed
heu can. 1. Uineã meã nõ cuſtodiui. Tertio paſtorẽ
4 pp offm̄ ſubditos bono exẽplo paſcẽdi. p̄ª Pe. 5. Paſci
te q ĩ vobis ẽ gregẽ. Sʒ heu: q2 hodie ĩpletr̃ illud. Zac.
11. O paſtor ꝛ ydolũ derelinquẽs gregẽ ꝛc̃. Quarto bo
uẽ pp offm̄ maturitatis ĩ oĩb⁹ pcedẽdi. puer. 14. Ubi nõ
ſũt boues p̄ſepe vacuũ ẽ Job. p̄. Boues arabãt ꝛ aſine
paſcebant iuxta eos ꝛc̃. Quito aratorẽ pp officiũ cor
da ad fidẽ ꝛ penitẽtiã aperiẽdi. Oſee. 10. Arabit iudas
cõfringet ſibi ſulcos iacob ꝛc̃. Sexto trituratorẽ pp of
ficiũ malos ꝛ bonis diſcernẽdi. Eſa. 41. Ego poſui te
q̃ſi plauſtrũ triturãs nouũ hñs roſtra ſerrãtia ꝛ tritu
rabis mõtes ꝛc̃. Septio ſemiatorẽ pp offm̄ freqñter ꝛ
vtilr̃ p̄dicãdi. Luc. 8. Exijt q ſemiat ſemiare ſemẽ ſuũ.
5 Ps. Eũtes ibãt ꝛc̃. 9º tẽplũ architectũ pp officiũ eccle
ſiã cõſtruẽdi ꝛ reparãdi. s̃. 3. Ut ſapiẽs architect⁹ fun
damẽtũ poſui ꝛc̃. Decimo altaris miniſtrũ pp officiũ
deo deuotiĩ ipẽdẽdi. s̃. 4. Sic nos exiſtiet hõ ꝛc̃. Que
rit hic ſup illud nõ ſum liber. Glo. Ipſe. n. aplico digni
tate ptãtẽ hñs nõ opari manib⁹: ſʒ de euãgelio viuere.
¶ Cõtra ḡ q p̄dicãt nõ hñtes aplicã dignitatẽ ñ pñt
ſine ope manuũ euãgelio viuere. ¶ Rñſio. Glo. loqr
de ptãte qua põt ĩuitos ad hoc cogere nõ de ſpõtanea:
qua põt a voluntarie dãtibus petere ꝛ accipere. ¶ Itez
ex dictis glo. vr̃ q p̄lati nõ teneãt manibus opari.
¶ Cõtra. Geñ. 3. In ſudore vultus tui veſceris pane
tuo. Ipſi nõ ſunt exẽpti ab hac maledictione. ergo ꝛc̃.
¶ Rñſio. Tenent laborẽ ſpũalẽ nõ corporalẽ. tñ bñ
facerẽt ſi occuparẽt ſe ĩ hõeſtis antcq̃ʒ vocarẽt. ¶ Itẽ
ſup illud. Nõne opus meũ Glo. pfecti. ¶ Cõtra. Ip
ſi erãt ĩpfecti. ¶ Rñſio. Opus pfectũ dicebant: q2 eis
apl̄s p̄dicauerat vel q2 eos pfecte docuerat q̃ʒtũ ĩ ſe
erat. ¶ Itẽ ſup illud. Nuq̃d nõ habemus ptãtem mã
ducãdi. ¶ Cõtra Mat. 10. Gratis accepiſtis gratis da
te. ¶ Rñſio. Gratis. i. ſine p̄cio: ſʒ nõ ſine ſtipẽdio.

¶ Itẽ ſup illud. Qui paſcit gregẽ. Glo. Ex euangelio 6
viuẽtes panẽ gratuitũ mãducabãt. ¶ Contra ſubditi
tenebant dare. ¶ Rñſio. Gratuitus erat ex parte reci
piẽtiũ: q2 humiliter nõ poteſtatiue recipiebãt lʒ debit⁹
ex pte dantiũ. Itẽ nuq̃d de bobus cura eſt deo. Quaſi
.d. nõ. ¶ Cõtra. Sap. 6. Cura eſt illi de oĩbus. ¶ Rñ
deo. Ibi. Loqr de cura gnãli. ſ. pũidẽtie hic de ſpãli. ſ.
diſcipline. ¶ Itẽ dʒ ĩ ſpe q arat arare. ¶ Cõtra ſpes ñ
eſt de viſibilibus ſʒ eternis. ¶ Rñº. Spes accipit eq
uoce. ¶ Itẽ in ſpe fructus pcipiẽdi. ¶ Cõtra. Nõ dʒ
poni lucerna p̄dicationis ſub mõ rei tpalis. ¶ Rñdeo
Predicare in ſpe rei tpalis non eſt ponere lucernã ſub
modio. ſed p̄dicare pp ſpem. ¶ Itẽ ſi nos vobis ſemi
nauerimus ſpiritualia ꝛc̃. ¶ Cõtra Gal. 6. Que ſemi 1
nauerit hõ hec ꝛ metet. ḡ q ſeminat ſpiritualia dʒ me
tere ſpũalia. ¶ Rñdeo. Ibi loqtur ḋ meſſiõe ſtipẽdij.
¶ Lectio. IIII.

Ego ãt nullo hoꝝ vſus ſuʒ. Nõ p̄ª 2ª
aũt ſcripſi hec vt ita fiant in me. q. 2.
Bonũ ẽ. n. mihi magis mori ar 7.
q̃ʒ vt gl̃iã meã qs euacuet. Nã c
ꝛ ſi euãgelizauero nõ eſt mihi gl̃ia. neceſſi
tas. n. mihi incũbit. Ue. n. mihi eſt ſi nõ euã
gelizauero. Si. n. volẽs hoc ago: mercedẽ
habeo. ſi aũt inuitus diſpẽſatio mihi credi
ta eſt. Que eſt ergo mea vt euangeliũ predi
cans ſine ſumptu ponã euãgeliũ vt nõ abu
tar poteſtate mea in euãgelio.
¶ Supius multipliciter pbauit q ſibi licet accipere 3
ſumptus: hic oſtẽdit q nihilominus non vult accipe:
ſʒ abſtinet trib⁹ rõnibus. Primo pp intẽtionẽ p̄mij. Se
cũdo pp dilectionẽ euãgelij ibi. (Nã cũ liber eſſem ex
oĩbus ꝛc̃.) Tertio pp expeditionẽ curſus ſui ibi. (Ne
ſcitis q hi q in ſtadio currũt.) In p̄ma p̄mo dicit: q̃re
nõ vult accipere. ſ. ne gl̃ia ſua euacuet. Scḋo oñdit q
accipiẽdo euacuaret ibi. (Nã ſi euãgelizauero nõ eſt
mihi gl̃ia ꝛc̃.) Tertio q nõ accipiẽdo cõſeruabit ibi.
(Que eſt ḡ merces mea ꝛc̃.) In p̄ma p̄mo oñdit q po 4
teſtate accipiẽdi vti noluit. Scḋo q vti nõ ĩtẽdit ibi.
(Nõ aũt ſcripſi hoc vt ꝛc̃.) Dic̃ ḡ. (Ego aũt ꝛc̃.). q. d.
tot modis cõſtat q licet mihi ſumptus accipere: ſʒ tñ
ego nllo hoꝝ auctate. rõne. exẽplo. ad accipiẽdũ vſus
ſum. Ipſe. n. vel ab alijs eccl̃ijs accipiebat. vt. 2. Cori.
11. Alias eccl̃ias ſpoliaui ꝛc̃. vel manibus opabat. Act.
20. Nõ aũt ꝛc̃. Quaſi. d. Nõ ſolũ vſus ſʒ nec vti volo.
Nõ. n. ſcripſi hec. ſ. q lʒ mihi accipere vt ita fiãt ĩ me ſi
cut ſcripſi. i. vt ego accipiã: q2 nõ q̃ro datũ: ſʒ fructũ.
¶ Deĩde cũ dicit. (Bonũ eſt. n. mihi ꝛc̃.) Hic oñdit q̃
re hoc fecit. ſ. ne gl̃ia ſua euacuet. Ubi p̄mo multipli
cat afflictionẽ corporalẽ. Scḋo ſuppoiũt ei gl̃ie dimi 5
nutionẽ ibi. (Quã vt gl̃iam ꝛc̃.) Dicit ḡ (Bonũ ẽ ꝛc̃.)
quaſi diceret ñ accipiã. nã ſi acciperẽ gl̃iã meã euacua
rẽ qḋ nllatenus facerẽ. Bonũ eſt. n. mihi mori nõ ſolũ
ſumptuũ egeſtate affligi magis q̃ʒ vt gl̃iam meã quaʒ
habeo de gratuita ſinceritate p̄dicatõis de p̄mio ſupe
rogatõis. abſtinẽdo a vitijs qs euacuet ab aliquo ĩpor
tune accipiẽdo. vel pp ſumptus euãgelicos. Multi tñ quot
moderni doctores gloriã iſtã euacuãt vel pp intẽtionẽ mo
ſumptũ vel pp fauorez humanũ dõo. Job. 12. Ducit ſa dis
cerdotes ingloriõs ꝛ optimates ſupplãtat. ¶ Notan amit
dũ eſt hic q gl̃ia amittit ſeptẽpliciter pp ſeptem vitia. tat
Naʒ gl̃ia guloſoꝝ euacuat. Unde hic dr̃. Bonũ eſt. n. gl̃ia.
mihi magis ꝛc̃. Gl̃ia. luxurioſoꝝ maculat. Eccle. 27.

a Inclinasti femora tua mulieribus: dedisti maculam in gloriam tuam. gloria superborum captiuatur. primo Mach. 2. Uasa gloriae eius captiua ducta sunt. Gloria iracundorum intermittitur. ps. Si reddidi retribuentibus mihi mala &c. Et post. Persequatur inimicus animam meam &c. Et post. Et gloriam meam in puluerem deducat. Gloria inuidorum excluditur. Ro. 3. Ubi est gloriatio tua. Gloria auarorum annihilatur. ps. Ne timueris cum diues factus fuerit homo &c. Gloria accidiosorum culpatur. primo Macha. 9. Moriamur in virtute propter fratres nostros et non inferamus crimen gloriae nostrae. Ecc. 33. Precellens esto operibus tuis et ne dederis maculam in gloria tua. Ergo per gulam euacuatur gloria so-

a brietatis. per luxuriam maculatur gloria castitatis. per superbiam captiuatur gloria humilitatis. per iracundiam intermittitur gloria mansuetudinis. per inuidiam excluditur gloria charitatis. per auariciam annihilatur gloria libertatis. per accidiam culpatur gloria strenuitatis. De istis dicitur Osee. 4. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. De primo exemplum in Esau. Gen. 25. In Holoferne. 11. Judith. 13. De 2. in Salo. 3. Regum. 11. De 3. in Lucifero. Esa. 14. De 4. in Achitofel. 2. Reg. 16. De 5. in Chain. Gen. 4. De 6. in Giezi. 4. Reg. 5. De 7. in exploratoribus. Nu. 13. et 14. Nam et si euangelizauero &c. Hic ostendit quod accipiendo sumptus euacuaretur gloria eius: quia non superogaret. Et est sua ratio talis. Gloria que est premium superogationis non debetur operibus necessitatis: ad que tenemur ex precepto sed euangelizare tenebatur ex precepto. ergo ex hoc non habebat gloriam

3 superogationis: sed potius ex hoc quod non accipiebat sumptus propter quod tangit gloriae euacuationem. Secundo euacuationis rationem ibi. (Necessitas enim mihi &c.) Tertio rationis declarationem ibi. (Ue enim mihi est &c.) Quarto recte euangelizantium mercedem ibi. (Si volens hoc ago &c.) Dicit ergo. (Nam si euangelizauero &c.) quasi diceret vere euacuaretur gloria mea. nam si euangelizauero ita quod sumptus accipiam non est mihi gloria. id est superogationis premium: necessitas enim premij incumbit Act. 13. Uade quoniam ad nationes longe mittam te. Et vere necessitas. Ue enim mihi est. id est pena transgressionis in me manet si non euangelizauero. Esa. 6. Ue mihi quia tacui. Aliter legitur secundum Glo. Et hoc dupliciter. Primo modo sic. (Nam si &c.) quasi dicat vtique euacuaretur gloria mea celestis. id est si ideo predicarem vt sumptus acciperem. Nam si euangelizauero tantum ita

4 quod non ex delectione dei et proximi hoc faciam nec libera voluntate non est mihi gloria apud deum. Necessitas enim precepti quod non audeo ommitterre mihi incumbit. unde si solo timore seruili predico ve. enim id est eterna damnatio mihi est sed si euangelizauero sicut mihi iniunctum est. (Si autem volens &c.). quasi dicat si necessitate hoc facio non est mihi gloria. si autem volens hoc ago. id est si voluntate ad iunge necessitati mercedem eternam habeo. ideo psalmista dicit. Uoluntarie sacrificabo tibi et confitebor &c. Si autem inuitus. id est solo precepto coactus euangelizo dispensatio mihi credita est sicut seruo: vt. scilicet dispensem ad aliorum vtilitatem non meam. quasi dicat aliis proficio non mihi. Intelligit enim hoc de dispensatione seruili non filiali: secundum glo. Aug. Nemo inuitus benefacit et

5 si bonum est quod facit infra. 13. Si charitatem non habuero factus sum velut es sonans &c. Secundo legitur sic. Nam si euangelizauero pro sumptibus accipiendis non est mihi gloria de superogatione in predicando. Peto enim contra me. Mat. 10. Gratis accepistis gratis date: necessitas enim vite sustentande mihi incumbit: quia pro necessitate vite predico. Ue enim mihi est. id est famis turbatio si non euangelizauero. Si autem volens. id est si non pro victus necessitate: sed pro charitate hoc ago mercedem eternam habeo. si autem inuitus. id est necessitate coactus dispensatio mihi credita est sicut seruo &c. ¶ Deinde cum dicit. (Que est ergo merces mea &c.) Hic ostendit quod non capiendo sumptus gloria eius conseruatur. Ubi primo querit. 2o soluit ibi. (Ut euangelium predicans &c.) Dicit ergo. (Que est merces mea.) id est quid faciendo mercedem accipiam: quia hoc est meritum mercedis: vt. scilicet ego predicans euangelium sine sumptu ponam. id est stabiliam euangelium. Esa. 28. Ponet triticum per ordinem &c. Hoc autem faciebat: secundum glo. ne euangelium venale pu-

taretur. sine sumptu inquam: et hoc vt non abutar potestate mea. id est mihi commissa in euangelio predicando: quod esset si acciperem indistincte. quia perderem auctoritatem libere arguendi: quia Ecc. 20. Exenia et dona excecant oculos iudicum: et quasi mutus in ore auertet correptionem. Ecclesiastica ergo vtilitas implicatur in hac solutione. scilicet confirmatio boni: quia vt euangelium predicans et declinatio mali: quia ne abutar potestate. ¶ Et notandum quod quattuor tetigit differentias eorum qui tenentur predicare. Quidam enim tenentur: sed non euangelizant: hi merentur penam. Quidam tenentur et euangelizant: sed coacti hi non merentur mercedem: sed vitant penam. Quidam tenentur et euangelizant voluntarie: sed accipiunt sumptus: et hi merentur mercedem et vitant penam: sed non habent superogationis gloriam. Quidam tenentur et euangelizant voluntarie nec accipiunt sumptus: et hi mercedem merentur et vitant penam et habent superogationis gloriam. Primum statum tangit ibi. (Ue mihi est &c.) secundum ibi. (Nam si inuitus &c.). tertium ibi. (Si autem volens &c.) quartum ibi. (Que est ergo merces &c.)

b

a

¶ Lectio. IIII.

Nam cum liber essem ex omnibus: omnium me seruum feci: vt plures lucrifacerem. Et factus sum iudeis tanquam iudeus: vt iudeos lucrarer. His qui sub lege sunt: quasi sub lege essem cum ipse non essem sub lege: vt eos qui sub lege erant lucrifacerem. His qui sine lege erant tanquam sine lege essem: cum sine lege dei non essem: sed in lege essem christi: vt lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus: vt infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum vt omnes facerem saluos. Omnia autem facio propter euangelium vt particeps eius efficiar.

3 1. q. 83. ar. 3. c

4

2. q. 29. ar. 4. 4.

¶ Superius ostendit quod non vult sumptus accipere: et hoc propter infectionem premij. hic ostendit quod idem fecit propter amorem euangelij. Ubi primo dicit quod omnium se seruum fecit. Secundo quod omnibus se contemperare studuit ibi. (Et factus sum iudeis &c.) Tertio subdit causam: quare hoc fecit ibi. (Omnia autem facio propter euangelium &c). in prima implicat triplicem conditionem commendabilem in seruitio que sunt generalitas liberalitas. vtilitas. Seruit ergo gratis siue liberaliter ibi. (Cum liber essem &c.) Generaliter ibi. (Omnium me &c.) Utiliter ibi. (Ut plures lucrifacerem &c.) Dicit ergo. (Nam cum essem &c). quasi dicat sine sumptu ponam euangelium: nam et maius feci. scilicet cum liber essem ex omnibus. id est nullius meritis obnoxius omnium me seruum feci omnibus me contemperando pro vtilitate. et quasi debitorem constituendo. 2. cor. 4. Nos autem seruos vestros per iesum et hoc: vt plures lucrifacerem. id est lucrum mei predicationis et seruitutis facerem. Querebat enim non res sed animas. 2. cor. 12. Non quero vestra sed vos. Si enim commendabile est fuisse in temporibus propter lucrum temporale quanto plus in spiritualibus propter lucrum spirituale.

5

¶ Deinde cum dicit. (Et factus sum iudeis &c.) Hic ostendit quod omnibus se contemperare studuit. Et primo dicit quod contemperauit se nondum conuersis. 2o quod etiam iam conuersis ibi. (Factus sum infirmis &c.) 3o quod generaliter vniuersis ibi. (Omnibus omnia factus sum &c.) In prima primo dicit quod contemperauit se iudeis. 2o quod samaritanis ibi. (Et his qui sub lege &c.) Tertio quod gentilibus ibi. (His qui sine lege erant &c.) In prima primo tangit contemperationem. Secundo contemperationis rationem ibi. (Ut iudeos &c.) Dicit ergo. Et factus sum iudeis tanquam iudeus. scilicet aliqua legalia seruando sicut in discretione ciborum: in circuncisione Thimotei. Act. 15. In purificatione legali. Act. 21. Potest autem hoc intelligi dupliciter. Uno modo secundum Hiero. Factus sum iudeis tanquam iudeus per simulationem

6 dispēsationē. Simulabat.n. se seruare legalia aliqua s3
nō seruabat. Alio mō ſm Aug. Factus sum iudeis ⁊c.
Uere.n. cōdescēdebat eis i obseruatione aliquoꝝ lega
liū ꝑ piā cōpassionem. ⁊ hoc fecit vt iudeos lucraret̃
xp̄o .i. eos ad fidē xp̄i conuerteret.
¶ Deide cū dicit. (Et his q sub lege sunt ⁊c.) Hic dic̃
ꝙ cōtēperabat se samaritanis. Ubi notant̃ tria de ip/
so. Primo eius sagacitas i hoc ꝙ se cōtēperabat. Scd̃o
eius libertas i hoc ꝙ sub lege nō erat. Tertio ei⁹ vtili/
tas i hoc ꝙ lucrifaciebat. Dicit ergo fui3 ēt his q sub le
2 ge moysi sunt .i. samaritanis q nō sunt iudei: s3 assirij q
fuerūt adducti ad ihabitādū terrā israel. 4. reg. 17. Isti
ēt erāt sub lege moysi: q3 tm̄ q̄nq3 libros moysi recipie
bāt. his ergo fact⁹ sum q̄si sub lege esse3 approbādo .s.
legē ⁊ ex ea docēdo xp̄m cū tm̄ ipse sub lege nō esse3 ſ3
lrale obseruātiā. vel seruiliter: q3 iusto nō est lex posita.
p⁹ Thi. p̄. Et h̃ ideo feci vt eos q sub lege erāt .s. ipsos
samaritanos lucrifacerē: eos ad fidē xp̄i cōuertēdo.
¶ Deide cū dic̃. (His q sine lege erāt ⁊c.) Hic dicit ꝙ
cōtēperauit se gētilibus. Ubi p̄mo tāgit suā cōformita
3 tē. Scd̃o sue fidei v̄itatē ibi. (Cū tn̄ sine lege ⁊c.) Ter/
tio sue itētōis rectitudinē ibi. (Ut lucrifacerē ⁊c.) Et
hoc est. Et factus sum his q sine lege erant .i. gētibus
Ro. 2. Cū.n. gētes que legē n̄ hn̄t. tanq̄3 sine lege essēt
assentiēdo rōnibus eoꝝ ⁊ bonis dispositōibus phoꝝ:
vt p3 Act. 17. Cū tn̄ sine lege nō essem. Ro. 7. Mente
seruio lege dei. S3 in lege essem n̄ iudaica: s3 xp̄i q de⁹ ē
nō āt moyses. De qua Gal. 6. Alter alterius onera por
tate ⁊ sic adimplebitis ⁊c. Et hoc iō feci vt lucrifacere3
eos q sine lege erāt gētiles ad fidē cōuertēdo: o felix ƺe
lator. Gre. Nullū tale sacrificiū quale ƺelus aiarum.
¶ Deide cū dicit. (Factus sum ifirmis ⁊c.) Hic ōndit
ꝙ se cōtēperauit iā cōuersis: Ubi p̄mo pōit modū bo/
4 nū. Scd̃o finē debitū ibi. (Ut ifirmos.) Dicit g̃. Fact⁹
sum ēt ifirmis i fide ifirmus. a licitis abstinēdo. 2. cor.
11. Quis ifirmatur ⁊ ego non ifirmor. Sic facit bon⁹
medicus q comedit cibū ifirmi: vt eū ꝓuocet ad come
dēdū ⁊ sic sanet. Et hoc feci vt ifirmos lucrifacerē eos
in fide roborādo. Et breuiter oībus oīa factus su3. q̄si
essem oium sectaꝝ. Iō dr̃ ifra. 10. Sicut ⁊ ego ꝑ oīa oī/
bus placeo. Et h̃ vt oēs facerē saluos. Sap. 18. In ve/
stimēto pōderis: qd̄ habebat Aarō tot⁹ orbis terraru3
erat descriptus. Et. 2. reg. 4. Heliseus ꝯtrit se ad modū
pueri ⁊ sic suscitauit illū. Et q3 ſm Home. oīs alteritas
discors similitudo vo appetēda ē: iō viri spūales salua vi/
5 te ⁊ religionis siue obseruātia oībus se debet ꝯformare.
¶ Deide cū dicit. (Oia facio ꝑ euāgeliū.) Supi⁹ ōn/
dit ꝙ oībus se cōtēperare studuit. hic subdit rōnē qua
re hoc facit ⁊ hāc duplicē. Unā ex ꝑte euāgelij .s. vt cur
sum liberū habeat. Aliā ex ꝑte sui .s. vt ꝓmissum p̄miū
obtineat ibi. (Ut ꝑticeps ⁊c.) Et hoc est qd̄ dicit. Oia
aūt facio ꝑ euāgeliū sine ipedimēto p̄dicandū vt ꝑti/
ceps eius .i. ꝓmissionū q̄ i eo cōtinent̃ efficiar. Math.
5. Qui fecerit ⁊ docuerit: sic magnus vocabit̃ i regno
celorū.

¶ Lectio. V.

p^a. 2^e q. 4. ar. 3. p^m

Escitis q̄m hi qui in stadio cur/
runt oēs quidem currūt: s3 vn⁹
accipit brauiū. Sic currite vt cō
prehēdatis. oīs .n. q in agone
cōtēdit ab oībus se abstinet. ⁊ illi qdē vt cor
ruptibilē coronā accipiāt: nos aūt incorru/
ptā. Ego igit̃ sic curro nō quasi in incertu3
sic pugno nō quasi aerē verberās. Sed ca/
stigo corpus meū: ⁊ i seruitutem redigo: ne 4
forte cū alijs p̄dicaueri: ipē reprob⁹ efficiar.
¶ Superius ōndit. qd̄ ꝓposuit a sumptibus abstine/
re. Primo ꝑ itētionē p̄mij. scd̃o ꝑ amorē euāgelij. Hic
tertio ꝑ expeditionē cursus ⁊ agonis sui. Primo qdē
ōndit ꝙ op3 i stadio expedite currere. Scd̃o ꝙ silr op3
in agone expedite certare ibi. (Ois.n. q in agone ⁊c.)
Tertio ꝙ ipse facit vtrūq3 ibi. (Ego igit̃ sic curro ⁊c.)
In p⁹ p̄mo ponit exēplū expedite currētiū. Scd̃o mo/
net eos ad silr currēdum ibi. (Sic currite ⁊c.) In p̄ma
p⁰ tāgit currēdi exercitiū. Scd̃o cōueniētiā currētium
ibi. (Oēs.n. qdē currūt ⁊c.) Tertio differētiā ꝑuenien
tiū ibi. (S3 vn⁹ accipit brauiū ⁊c.) In p̄mo notat̃ cōdi
tio viatoꝝ. In. 2. multitudo vocatoꝝ. In 3⁰ paucitas
2 electoꝝ. Mat. 20. Multi sunt vocati pauci vo electi.
Cōditionē vo viatoꝝ describit a tribus. A certitudie
cū q̄rit. (Nescitis.) A breuitate cū addit. (In stadio.)
A labore cū subdit. (Currūt.) Dicit ergo. (Nescitis.)
Qd̄ tripliciter cōtinuat̃. Primo mō sic. Q.d. Recte ab/ Currere quō debemus vt p̄miū accipiamus
stineo a sumptib⁹ sumēdis vt ꝑticeps efficiar. Nā si nō
abstinuerē: a ꝯtrijs euāgelio nō essem ei⁹ ꝑticeps. Nesci/
tis.n. ꝙ hi ⁊c. Uel sic. Nescitis ꝙ h̃ facio vt particeps
euāgelij efficiar ⁊ vtiq3 possum eē ꝑticeps. Nā nō sic ē
de euāgelij p̄mio vel de cursus brauio: q3 h̃ vn⁹ accipit
brauiū: ibi vo oēs accipere ꝑnt. Tertio mō sic. (Nesci/
tis.) q̄si diceret. Iō aūt sic curro: q3 l3 multi currentes
sint. pauci tn̄ sunt ꝑuenietes. Nescitis.n. ꝙ hi q in sta
3 dio currūt oēs qdē currūt. In labore pares sunt. s3 vn⁹
tn̄ accipit brauiū .i. p̄miū cursus. Stadiū .n. ē spaciū i
quo pedites currūt. ꝙ hercules dr̃ statuisse. Perficiūt
aūt stadiū. 125. passus. Et dr̃ stadiū a stādo: q3 hercul.
tot passus currebat ⁊ postea stabat ⁊ respirabat in fine
huius spacij pōebat̃ aliqd qd̄ erat p̄miū cursus vt equ⁹
⁊ pānus purpure⁹. ⁊ h̃ dr̃ brauiū. Et l3 i h̃ stadio oēs
currerēt. vn⁹ tn̄ solus accipiebat brauiū .s. q citi⁹ ꝑuenie
bat. Sic i cursu spūali vn⁹ tn̄ .s. ꝑseuerās accipit braui
um. Q2 q ꝑseuerauerit vsq3 in finē hic saluus erit.
¶ Deī cū dic̃. (Sic currite ⁊c.) mōet eos ad currēdū
Ubi iplicat tria. Actū strēnuū. (Currite.) Modū ōbi
ti. (Sic.) Finē optimū. (Ut ꝯp̄hēdatis.) Dicit g̃. (Sic
⁊c.) q̄si diceret; q3 vn⁹ accipit brauiū sic currite ꝑ vias
v̄itatis ꝑseuerātes vt cōp̄hēdatis brauiū vite eterne. Heb.
4 12. Per patiētiā curram⁹ ad ꝓpositū nobis certamen.
¶ Deide cū dic̃. (Ois āt q i agōe ⁊c.) ōndit ꝙ i agōe
op3 expedite certare. Ubi p̄ tāgit agonizātiū pugnā. 2⁰
pugnādi formā firmā ibi. (Ab oīb⁹ se abstinet ⁊c.) 3⁰ sic
pugnātiū mercedē debitā ibi. (Et illi qdē vt corrupti/
bilē ⁊c.) Pri^m est necc̃itatis .s. pugnare. 2^m v̄tutis .s. absti
nere. 3^m felicitatis .s. coronā accipere. Dicit g̃. (Ois q i
agone ⁊c.) q̄si diceret vere sic agēdū est: qd̄ p3 exēplo:
q3 ois q i agone ꝯtēdit ab oībus ipedictib⁹ se abstinet.
Unī ⁊ nudi agonizabāt i palestra. Attēde: vt Aug. ait
5 ꝙ de rebus nō laudādis multe trahūt̃ similitudines.
¶ Deide cū dicit. (Et illi qdē vt corruptibile ⁊c.) tan
git pugnātiū mercedē. Et p̄mo pugnātiū mūdaliter. Se
cūdo pugnātiū spūaliter ibi. (Nōs aūt icorruptā ⁊c.)
Dicit g̃. Et illi qdē abstinēt vt corruptibilē coronā ac
cipiāt qd̄ modicū est. Nos aūt abstinere debemus: vt
accipiam⁹ icorruptā .s. coronā vite de qua Iac. p̄. Btūs
vir q suffert tētationē: q̄m cū ꝓbatus fuerit ⁊c.
¶ Deide cū dicit. (Ego igit̃ sic curro ⁊c.) pōit exēplū
vtriusq3 .s. currēdi ⁊ pugnādi. Ubi p⁰ tāgit cursū suu3
in ꝑfectu boni. Scd̃o pugnā suā in victoria mali ibi.
(Sic pugno ⁊c.) Tertio rōnē vtriusq3 sci ibi. (S3 ca
stigo ⁊c.) Dic̃ g̃. (Ego igit̃ ⁊c.) q.d. q3 talis corōa ser

a de p̄mio. In incertū.n.currit q̄ talia facit vt de q̄buſdā ſperare:ex alijs poſſit deſperare. Oīa iſtruūt ad bonū ⁊ ꝑſona apl̃ica q̄ notat̃ ibi.(Ego.) ⁊ forma iplicita q̄ no tat̃ ibi.(Sic.)Et actio ſtrēnua que notat̃ ibi.(Curro) Et merces ſperata q̄ notat̃ ibi.(Nō q̄ſi i icertū.)Phi lipē.2.Nō in vacuū cucurri:nec i vacuū laboraui. Sic pugno cōtra hoſtes decertādo ꝯtra malū. Nō q̄ſi aerē verberās.i.nō verbis tm̄:ſed factis. Nō.n. in ſermone eſt regnū dei:ſed in virtute:ſupra.4.Uel nō q̄ſi aerem verberās.i.nō inaniter me fatigādo:aduerſariū nō le dēdo.Sic erit ꝑfectus homo ſi ſic ſe habeat vt ſit iten
2 tus in cōfeſſione.Eſa.38.Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudīe aīe mee.Deuotus in orōne.Mat. 6.Sic ergo orabitis.Pater noſter q̄ es in celis ⁊c̄.Effi cax in p̄dicatione.Jac.2.Sic loq̄mini ⁊ ſic facite. Hec tria ꝑtinent ad actū oīs recti: ita tm̄ ꝙ cōfeſſio dirigit̃ deo ⁊ ꝓximo:orō ſoli deo:p̄dicatio ſoli ꝓximo.Fortis i pugnādo.Uñ hic pugno ⁊c̄.Apoc.Qui vicerit ſic ve ſtiet̃ veſte alba.Patiēs in ſuſtinēdo.Judith.8.Sic Iſa ac.ſic Jacob.ſic Moy.⁊ oēs q̄ placuerunt deo ꝑ mul tas tribulatiōes trāſierūt fideles.Cautus i ſe ſeruādo. Joſue.2.Ad mōtana cōſcēdite ne forte occurrāt vobis reuertētes ⁊c̄.ſic ibitis viā veſtrā. Primū ꝑꝑ malū cul pe.ſ.pugna.Scōm cōtra malū pene.ſ.patiētia.Tertiū cōtra malū tētatiōis.ſ.cautela.Benignus in cōdonā do.Mat.18.Sic nō eſt volūtas añ p̄rē veſtrū ⁊c̄. In
3 utilē ſe reputādo.Luc.17.Sic ⁊ vos cū feceritis oīa q̄ p̄ cepta ⁊c̄.Sollicitus ſe diſcutiēdo.īfra.11. Probet āt ſe hō:⁊ ſic de pane illo edat ⁊c̄. Primū reprobat malitiā ꝓximi.Scōm probat bonitatē dei.Tertiū dubietatē ſtatus ꝓprij. Humilis in obſequendo.Mat.4.Sic de cet nos iplere oēm iuſtitiā.Agilis in ꝑficiēdo.Uñ h̃.
Sic currite.i.ꝑficite in bono vt cōprehēdatis.Cōſtās in ꝑſeuerādo.Uñ hic.Sic currite.Phil.4.Sic ſtate i dño chariſſimi.Famoſos i ꝯuerſādo.ſupra.4.Sic nos exiſtimet hō ⁊c̄.Primū reſpicit icipiētes. Scōz ꝑficiē tes.Tertiū ꝑſeuerātes.Quartū perfectos.
4 ¶ Deide cū dicit.(Sz caſtigo corpus meū ⁊c̄.)tāgit rōnē p̄dictoꝝ vtriuſq̄.Ubi p̄mo tāgit auſteritatē vite Scōo comēdationē doctrīe ibi.(Neq̄ forte ⁊c̄.) Ter tio rōnē ꝯcordie vtriuſq̄ ibi.(Ipſe reprobus ⁊c̄.)Er go iplet facto:qđ docet ūbo:ne ſe dānet ore ꝓprio.Et h̃ eſt qđ dic̃. Sz caſtigo corpus meū ꝑ declinatōēz ma li motus carnis illicitos reprimēdo. Caſtigo ḡ nō occi do corpus meū nō tm̄ alienū.Ro.12. Exhibeatis cor pora veſtra hoſtiā viuētē ſcām deo placētē rōnabile ob ſeq̄ū veſtrū.Et i ſeruitutē idigo ꝑ opōnem boni corp̄ .ſ.ſpūi ſeruire cogēdo ⁊ ſen ſualitatem rōni ſubijciēdo: ſic de btō Martī.legit̃.Carnē ſpūi ſeruire cogebat.⁊ h̃ facio ne forte cū alijs p̄dicauerī ⁊c̄.Aug.ſuo tiore nos terruit apl̃s.qd.n.faciet agnus vbi aries timet ⁊ trēit. (Ipſe reprobus).i.a deo reprobatus efficiar qđ turpe eſſet.Ro.2.Qui p̄dicas nō furādū furaris. De hmōi

Corpus macerare docet apls n̄ occidere

5 poſſet vere dici illud Job.4. Ecce docuiſti plurimos ⁊c̄.Nūc āt venit ſup te plaga ⁊ defeciſti.¶ Hic q̄ritur ibi.(Meli⁹ eſt mihi mori ⁊c̄.)¶ Cōtra. Glia nō eua cuat̃ niſi ꝑ pctm̄.ḡ accipere eēt ei pctm̄. nō ḡ licitum. ¶ Rñdeo. Glia eſſentialis ꝑ h̃ n̄ euacuaret̃: ſ; glīa ac cn̄talis de h̃ ope ſuperogatōis.¶ Itē ſi euāgelizauero nō eſt mihi glia.¶ Cōtra.Euāgelizāti ⁊ ſumptus ac cipiēti debet̃ ⁊ aurea ⁊ aureola. ¶ Sz Glo. Exponit qñ euāgelizat̃ ex nec̃ate timoris:vel ex cupiditate mer cedis tp̄alis.¶ Itē ſup illud . Diſpēſatio mihi credita eſt.Glo.Nō debemus euāgelizare . vt māducemus. ¶ Cōtra.Ergo p̄dicatores q̄ſtuarij peccāt mortalr̃:q2 faciūt qđ nō debēt.¶ Rño ſi ꝑꝑ q̄ſtū p̄ncipalr̃ faciūt

peccāt:ſ; ſi ꝑꝑ fructū ſpūalē īde ꝓueniētē bñ faciunt. b
¶ Itē ibidē.Glo.Propter regnū dei debemus opari oīa nō ſolū:ſ; cū regno dei mercedē tp̄alem meditari. ¶ Cōtra.Ergo q̄ vadūt ad eccleſiā ꝑ diſtributōibus peccāt.¶ Rño.Uerū ē ſi ſolū vel p̄ncipalr̃ ꝑꝑ hoc va dāt.¶ Itē ſup h̃.Ut nō abutar ꝑtāte.Glo.qđ ēt ſi ac ciperet:qđ ꝓbauit ſupra eodē:ꝙ ei licet accipe. ¶ R̃o
2 intelligēdū ē ſi acciper̃ idiſcrete ⁊ īordinate ⁊ imodera te.¶ Itē oīum ſeruū me feci.¶ Cōtra.ſupra.6.Noli te ſerui effici hoīum.¶ R̃o.Hic loq̄t̃ de ſeruitute cha ritatis.ſ.in bono ibi.de ſeruitute iniq̄tatis.ſ.in malo. ¶ Itē fact⁹ ſū iudeis iude⁹.Glo.in cibis accipiēdis vel nō accipiēdis.¶ Cōtra.glo.Iniuſte ḡ rep̄hēdit petrū de diſcretiōe ciboꝝ.Gal.2.Immo bñ:q2 petrus diſcer nebat cū ſcādalo gētiū.ſ.in locis gētiliū:paulus aūt n̄. ¶ Itē ibidē.Glo.Propter ſcādalū iudeoꝝ circūcidit Thiot.Act.16.¶ Cōtra.Ueritas doctrīe vite ⁊ iuſti tie nō dz dimitti ꝑꝑ ſcādalū.¶ R̃o.Uſq̄ ad diuulga tionem euāgelij nō erat de ūitate doctrine ſiue vite ne hoīes circūciderent̃:ſ; ne ſpē; ponerēt icircūciſione.
3 ¶ Itē vt oēs facerē ſaluos.¶ Cōtra ſciēbat non ſal uādos oēs.¶ Rño.Uolebat oēs i ꝑticulari.i.quēlibz ꝑ ſe n̄ oēs ſimul.¶ Itē ſup illō oēs q̄dē currūt.glo.In ſpūali agone quotquot q̄dē currūt ſi ſpūaliter currūt: accipiūt ⁊ q̄ ꝑo: venerit expectat vt coronet̃ cū poſte riori.¶ Cōtra vnuſq̄ſq̄ i morte coronat̃. ¶ R̃o.Hoc intelligit̃ de glīe corpis non aīe.¶ Itē ſup illud. Ne forte cū p̄dicauerim.Glo.Suo timore nos terret apl̃s. ¶ Cōtra p̄⁹ Jo.4.Perfecta charitas foras mittit timo rē.¶ Rño.Uerū eſt timorē pene:ſ; nō timorē ſepara tionis ſiue offenſe.

Cap. X.

Nolo.n.vos ignorare frēs:q̄uo 4
niā patres noſtri oēs ſub nube
fuerūt ⁊ oēs mare trāſierunt ⁊ 3.q.
oēs in Moyſe baptizati ſunt i 30.ar
nube ⁊ in mari.Et oēs eādē eſcā ſpiritalē 11.p 2m
māducauerūt.⁊ oēs eundē potū ſpiritalem
biberūt.Bibebāt aūt de ſpiritali conſequē
te eos petra.petra aūt erat xp̄s. Sed non i 1.ioz.
pluribus eorū beneplacitū eſt deo. Naz ꝓ ar.p.
ſtrati ſunt in deſerto. 4m

¶ Supius monuit abſtiere ab ydolotitis.p̄⁹ ꝑꝑ vitā
5 dū ſcādalū fratrū īfirmoꝝ.ca.8.2⁹ ꝑꝑ exēplū ſuū q̄ ab ſtiet ꝑꝑ alios ab acceptōe ſumptuū.ca.9.Hic 3⁹ monet ad idē ex cōſideratiōe iudeoꝝ in deſerto ydola venerā tiū.vbi exēplo pene iſtoꝝ.Primo monet abſtiere a ꝑpe tratōe pctōꝝ ſiliū.2⁹ ſpālr̃ a comeſtiōe ydolis imolato rū ibi.(Propter qđ chariſſimi fugite ab ydoloꝝ cultu ra ⁊c̄.)In p̄⁹ p̄ oñdit qđ antiq̄tus iudeis ꝯtigit.Scōo ꝑꝑ qd:q2 nō ꝑꝑ ſe tm̄:ſ; ꝑꝑ nos corrigēdos ita euenit. Hec aūt i figura facta ſunt nr̃i ⁊c̄.Tertio vt exēplo eo rū caueāt ꝯcludit ibi.(Itaq̄ q̄ ſe exiſtimat ſtar̃ ⁊c̄.)ḡ pe na timēda cautela adhibēda.In p̄⁹ p̄ pōit bñficia gre cis ipēſa exeūtibus i egypto.Scōo ꝑſtita i deſerto ibi. (Et oēs eādē eſcā ⁊c̄.)3⁹ flagella ꝑꝑ igratitudinē īfli ctā ibi.(Sz n̄ i plrib⁹ ⁊c̄.)In p̄⁹ tāgit tria bñficia.p̄m̄ i ꝓ tectione nubis.2m̄ in trāſitu maris rubri ibi.(Et oēs mare trāſierūt ⁊c̄.)3m̄ in purgatione baptiſmatis.ibi. (Et oēs in moyſe ⁊c̄.)Dicit ḡ.(Nolo vos ⁊c̄.).q.d.ſic agēdū eſt ſicut monui.Nō.n.ſufficiūt ſacramēta eccle ſie ſuſcepta vobis poſtea peccātibus : ſicut nec iudeis dei beneficia quin poſtea pn̄irent̃.Nolo.n. vos igno rare ⁊c̄.Hoc dupliciter legit̃. Uno modo de bonis:⁊

c malis cōiter. Alio mō de malis specialr. Pri͛o modo sic
Nolo, vos ignorare fratres: q̄m patres nostri istituto-
res fidei nostre: oēs tam boni q̄ȝ mali sub nube ꝓtegē
te fuerūt. Exo. 13. Dn̄s p̄cedebat eos ad ostēdendū viā
p die in colūna nubis ⁊c̄. Uel sub nube. i. sub figura ⁊
vmbra. Heb. 10. Umbrā habēs lex futuroꝝ ⁊c̄. Et oēs
mare rubrū submersis hostib' trāsierūt. n̄ de vna ripa
ad ripā oppositā: sȝ ad eādē vn̄ trāsierūt quēdā sinum
2 maris: ⁊ oēs i Moyse. i. i ducatu Moysi baptizati sūt
in nube ⁊ i mari. i. p visa signa illa purgati ab ignoran
tia. Uel a vitijs p fidē. s. submersis egyptijs. Exo. 14°.
Timuit populus dn̄m ⁊ crediderūt dn̄o ⁊ seruo suo.
Moysi. Uel baptizati sunt. i. signū baptismi receperūt
Nā baptismus cōstat ex aqua ⁊ spiritu. Jo. 3. Nisi qs
renatus fuerit ex aqua ⁊ spū. Nubes āt symbolū erat
spiritus mare vero aque: vt dicit Dam̄.
¶ Deinde cū dicit. (Et oēs eandē escā spiritalez ⁊c̄.)
Post beneficia exhibita Israel de egypto exeūti. hic tan
git beneficia exhibita i deserto. Et p̄mo beneficiū man
3 ne. Scd̄o bn̄ficiū aq̄ ibi. (Et oēs eūdē potū ⁊c̄.) Ter-
tio pot' originē mirabilē ibi. (Bibebāt āt ⁊c̄.) Quarto
originis significationē ibi. (Petra āt ⁊c̄.) Dicit ḡ. Et oēs
eādē escā spiritalē māducauerūt. māna. s. de celo. Uo-
cat aūt eā spiritalē cū esset corp̄alis: sed q̄ȝ miraculose fu
it data. de q̄ habet̄ Sap̄. 16. Panē de celo p̄stitisti eis.
Et oēs eūdē potū spiritalē. i. aquā de petra. Nume. 20.
Loq̄mini ad petrā ⁊ ipsa dabit vobis aquā. Percussit
petrā ⁊ fluxerūt aque. Bibebāt aūt de petra spiritali: q̄
dr̄ spiritalis pp̄ effectū miraculosum pp̄ futuri signuȝ.
petra cōsequēte eos. Dupl'r itelligit̄ cōsequēte. i. satisfa
ciēte volūtati eoꝝ. ps. Desideriū eoꝝ attulit eis. Aque
4 .n. vbiq̄ȝ sequebant̄ eos. Esa. 48. Aquā de petra ꝓdu-
xit eis ⁊c̄. Uel cōsequēte eos. i. veritatē sequētē signifi
cāte. Petra aūt erat xp̄s. nō p subām: sed p significatio
nē. Hic est lapis quē reprobauerūt ⁊c̄. Alio mō legit̄ d̄
bonis breuiter sic. Nolo vos ignorare frēs q̄m p̄res no
stri istitutores fidei nostre oēs boni spūalr. Un̄ dicit pa
tres n̄rī nō illoꝝ sub nube fuerūt sicut p̄us ⁊ oēs eādē
escā māducauerūt spiritalē. i. corpus xp̄i in signo spūa
liter itellecto. Un̄ eādē escā spiritalē māducauerūt. idē
. s. qd̄ nos: sȝ aliā escā corporalē q̄ȝ nos. ⁊ hoc q̄ȝtum ad
maiores i xp̄m credētes. Māducabāt xp̄m spūalr: s̄m
illud. Crede ⁊ māducasti. Et oēs eūdē potū biberūt. s.
5 xp̄i sanguinē i signo. Sic loq̄tur de signo ⁊ potu spūa
li p fidē nō de corporali. Bibebāt aūt de spiritali ⁊c̄. si-
cut p̄us. Appetēdus cibus ⁊ potus q̄ȝ sufficiens. Un̄
dicit. (Oēs māducauerūt.) Indeficiēs q̄ȝ eūdē. Utilis
q̄ȝ pot' ⁊ cib' spūalis qd̄ notat̄ i ipso noīe spiritalis ⁊c̄.
¶ Deīde cū dicit. (Sȝ nō i pluribus ⁊c̄.) Post benefi-
cia tāgit flagella. Et p̄° offensaȝ. Scd̄o penā ibi. (Naȝ
ꝓstrati sunt.) Dicit ḡ. (Sȝ nō i pluribus ⁊c̄.). q. d. his
oībus beneficijs vsi sunt iudei: sed nō i pluribus eoruȝ
beneplacitū ē deo i illis. s. q deū offenderūt: sȝ tm̄ i duo
bus. s. Caleph ⁊ Josue: q̄bus solis cōcessum est terraȝ
ꝓmissionis obtinere. Nume. 14. Mal. p̄. Nō est mihi
volūtas in vobis.

¶ Lectio. II.

Ec aūt in figura facta sunt no-
stri: vt non simus cōcupiscētes
maloꝝ sicut ⁊ illi cōcupierunt.
Neq̄ȝ ydolatre efficiamini: si-
cut q̄dā ex ipsis: quēadmodū scriptū ē. Se
dit ppl's māducare ⁊ bibere ⁊ surrexerūt lu
dere. Neq̄ȝ fornicemur: sicut q̄dā ex ipsis
fornicati sunt: ⁊ ceciderūt vna die vigintitria
milia. Neq̄ȝ tētemus xp̄m sicut q̄dam eoꝝ 6
tētauerūt: ⁊ a serpētibus perierunt. Neq̄ȝ
murmuraueritis: sicut q̄dam eoꝝ murmu-
rauerūt ⁊ perierunt ab exterminatore. Hec
aūt oīa in figura cōtingebāt illis: scripta sūt
aūt ad correptionem nostrā in quos fines
seculorum deuenerunt.

¶ Superius ōndit q̄d antiq̄s iudeis cōtingit. hic ōn̄
dit q̄ nō pp̄ se tm̄: sed pp̄ nos corrigēdos ita euenit.
Ubi p̄mo ōndit q̄ pp̄ nos corrigendos a pctō: p̄dicta
facta sunt. Scd̄o q̄ pp̄ hoc ēt scripta sunt ibi. (Hec āt
oīa in figura ⁊c̄.) In p̄ma ōnit q̄ iō facta sunt vt co 3
hibeamur a pctō: ⁊ p̄mo a pctō cordis. Scd̄o a pctō
op̄is ibi. (Neq̄ȝ ydolatre efficiamini ⁊c̄.) Tertio a pec
cato oris ibi. (Neq̄ȝ murmurauerītis: sicut q̄dā ⁊c̄.)
In p̄ma p̄mo deterret p penā. Scd̄o ex hoc dehortat̄
culpā ibi. (Ut nō simus cōcupiscētes ⁊c̄.) Tertio ma
los reducit ad memoriā ibi. (Sicut illi ꝯcupierūt ⁊c̄.)
Dicit ḡ. hec aūt i figura facta sunt nostri. nō ficta sȝ ve-
re facta. In figura in q̄ȝ. iō. s. vt nos considerātes illoꝝ
supplicia. nō simus cōcupiscētes maloꝝ: sicut ⁊ illi cō
cupierūt. de q̄bus. ps. Cōcupierūt cōcupiscētiā i deser
to. Nume. 11. Dr̄ q̄ vulgus ꝓmiscuū flagrauit deside
rio carnium. ¶ Et nōn̄m̄ q̄ sicut in bonis longe meli
us est qd̄ figurat̄ q̄ȝ ipsa figura vt regnū celoꝝ q̄ȝ terra
ꝓmissiōis. ita i malis lōge peī' ē qd̄ figurat̄ q̄ȝ figura si
gnificās. sȝ āt Aug. illa supplicia q̄ sustinuerūt figura
gehēne fuerūt. q̄ oī pena maior ē. Hec aūt ꝑtinēt ad sa
piētes iter cos. q desiderio carnes comedebāt i ydolo
⁊ scādalizabant ifirmos. vn̄ siles erant iudeis carnes d̄
siderantibus i deserto. vn̄ digni erāt ēt simili pena.
¶ Deīde cū dicit. (Neq̄ȝ ydolatre ⁊c̄.) dehortat̄ pec- 3
catū op̄is. vbi tāgit tr̄ia pctā. Pri͛o ydolatrie. Scd̄o for
nicatiōis ibi. (Neq̄ȝ fornicemur ⁊c̄.) Tertio dine tēta
tōis ibi. (Neq̄ȝ tētemus ⁊c̄.) In p̄° p̄° dissuadet ydola
trie viciū. Scd̄o deterret p exēplū ibi. (Sic̄ q̄dē ex ip-
sis ⁊c̄.) Tertio explicat exēplū iplicitū. ibi. (Quēad-
modū scriptū ē ⁊c̄.) Dicit ḡ. (Neq̄ȝ ydolatre efficiami
ni.) ydolotitis vescēdo i veneratione ydoli vel scādalū
infirmoꝝ. Sic̄ q̄dā illoꝝ. supple ydolatre fuerūt. exo.
32. ⁊ ps. Et fecerūt vitulū i oreb. ⁊ adorauerūt sculpti
le. (Quēadmodū scriptū ē.) Exo. 32. (Sedit ppl's).
. i. q̄dā de ppl'o (māducare ⁊ bibere) corā ydolo q̄bus 4
siles sūt q cōedūt ydolotita: ydola venerādo (. ⁊ surrexe
rūt ludere). i. ludos facer̄ sicut choreas ⁊ hmōi i vene
ratione ydoli. Uel surrexerunt ludere. i. ydolū adorare
qd̄ est sīle ludo pueroꝝ q faciūt imagines luteas.
¶ Deīde cū dicit. (Neq̄ȝ fornicemur ⁊c̄.) tāgit pctm̄
fornicatōis. vbi p̄ dissuadet tale pctm̄. 2° deterret p ex'm
culpe ibi. (Sic̄ q̄dā ⁊c̄.) 3° pene ibi. (Et ceciderūt vna
die.) Dicit ḡ. (Neq̄ȝ fornicemur) vt q̄dā ex vobis. s̄. 5.
Oio audit̄ fornicatio iter vos. (Sicut q̄dā ex ipsis for
nicati sunt) cū madianitis. s. nu. 25. Et iō ceciderūt vna
die. 25. imo. 24. milia: sȝ maior nūerus nō excludit mio 5
rē. vn̄ nō dr̄ h cū p̄cisione. Uel forte viciū scriptoꝝ est.
¶ Deīde cū dic̄. (Neq̄ȝ tētemus xp̄m ⁊c̄.) tāgit pctm̄
dine tētatiōis. qd̄ dissuadet p̄ vbo. 2° exēplo ibi. (Sic̄ q
dā ⁊c̄.). 3° supplicio ibi. (Et a serpentibus ⁊c̄.) Dic̄ ḡ.
(Nȝ tētem' xp̄m.) diffidendo de eius potētia. sicut illi
q i vobis desperāt de resurrectiōe: sicut q̄dā eorū tēta
uerūt deū vl' xp̄ȝ i Moyse dicētes. Nunq̄d poterit pa
rare mensam i deserto. Et ideo a serpentibus pierunt:
donec. s. serpens eneus erectus est ad cuius aspectum
sanabantur. De hoc habetur. Numeri. 21. ⁊ Deut. ⁊

Marginal notes (left): Baptizat oēs in nube fuisse apls hic ōndit
Marginal notes (right): p' 2'. q. 107 ar. 2 — Figura q̄ recipitur bono melior ē figurato ⁊ cō — q̄re deus flagellauit filios isr̄d

a Non tentabis dominum deum tuum.
ℭ Deinde cum dicit. (Neqꝫ murmuraueritis ꝛc̄.) Post
pctm̄ cordis ꝛ operis dehortaſ pctm̄ oris. Ubi prīo diſ
ſuadet murmurationis viciū. Scdo adducit quoſdā i
exēplum. ꝛ pmo culpe ibi. (Sicut qdā ꝛc̄.) Scdo pe-
ne ibi. (Et perierūt a ſerpentibus.) Dicit ergo. (Neqꝫ
murmuraueritis.) Cōtra me vel minores cōtra maio
res. Sap. p. Cuſtodite vos a murmuratiōe. (ſic quedā
eoꝝ murmurauerūt.) cōtra Moyſen. Num. 16. Mur
murauit oīs cōgregatio filioꝝ iſrael cōtra Moyſen: ꝛ
ideo perierūt ab exterminatore. ab angelo. ſ. q extra ter
minos terre eos percuſſit. Baruch. 3. Exterminati ſunt
2 ꝛ ad inferos deſcēderunt. ℭ Notandū ſuper illud. In
Moyſe baptiẓati ſunt. ꝙ Dam̄. lib. 4. ca. de baptiſmo
diſtinguit nouē genera baptiſmatū accipiēdo baptiſ-
mata large. Primū eni eſt aqua diluuij. de quo habeſ.
Gen̄. 6. Scdm̄ mare rubrū. de quo Exo. 14. Tertiū aq̄
Bap expiationis. de qua Nume. 19. Quartū baptiſmus Jo
tiſma annis. de quo Math. 3. Quintū baptiſm⁹. de quo xp̄s
ta .9. baptiẓatus fuit. Luc. 3. Sextū baptiſmus ſpirituſſan-
ſunt cti ſuper diſcipulos. Act. 1. Uos aūt baptizamini ſpiri
gña tuſſancto. Septimū baptiſmus penitētie ꝛ cōtritiōis
de quo Ecc. 34. Qui baptizaſ a mortuo ꝛc̄. Octauum
baptiſm⁹ ſanguinis. de quo Luc. 12. Baptiſma habeo
baptizari: ꝛ quomodo coartor vſqꝫ dum perficiaſ. No
num baptiſmus aque ꝛ ſpiritus. de quo Jo. 3. Niſi qs
3 renatus fuerit ex aqua ꝛ ſpirituſſancto. ꝛ Math. vlt.
Baptizantes eos in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti.
ℭ Deinde cū dicit. (Hec aūt oīa in figura ꝛc̄.) Habi-
to ꝙ pp̄ nos p̄dicta facta ſunt: hic oſtendit ꝙ pp̄ nos
ēt ſcripta ſunt. Et pmo ꝙ in ſignificatione. Scdo ꝙ i
correctione ibi. (Scripta ſunt autem ꝛc̄.) Dicit ergo.
(Hec aūt ꝛc̄.) Quaſi. d. Iſta cōtigerūt illis ꝛ hoc non
tm̄ pp̄ ſua pctā. aūt pro ſed oīa in figura noſtri. ſ. cōtin
gebant illis. erat. n. tunc tempus figurarum.
ℭ Deinde cum dicit. (Scripta ſunt aūt ad correctio-
nē.) Tāgit ꝙ ſcripta ſunt ad correctionē noſtrā. Ubi
implicanſ tria incitātia ad correctionē noſtrā. Primo
4 antiquoꝝ exēpla que notanſ in ſcripturis. Scdo exē-
ploꝝ cauſa que eſt correctio noſtra. Tertio etas nouiſ
ſima que eſt finis ſeculoꝝ. Dicit ergo. Scripta ſunt āt
ad correctionē noſtrā: qꝛ q̄cūqꝫ ſcripta ſunt ad noſtraꝫ
doctrinā ſcripta ſunt. Rō. 15. Nos dico in quos fines
ſeculoꝝ deuenerūt. i. ſexta etas que eſt vltima etas la-
borātiū. p⁹ Joā. 2. Filioli mei nouiſſima hora eſt. Qꝛ ꝗ
in vltima ſeculi etate ſumus tot exemplis hoꝝ corrigi
debemus. Uel i quos fines ſeculoꝝ deuenerūt. i. in q-
bus p fidē ꝛ amorē xp̄i finita eſt ſecularitas: qꝛ Phil.
3. dr̄. Cōuerſatio noſtra in celis eſt. Unde tpalia nō p
mittunſ tpe gratie ſicut tpe legis. Unde nec in pactum
5 deducunſ: ſed adijciūſ. Mat. 6. Primū querite regnū
dei ꝛc̄. Sed antiquis erāt in pactum. Eſa. pmo. Si vo
lueritis ꝛ audieritis ꝛc̄. Ecce ergo exēpla certa. qꝛ ſcri
pta ſunt. vtilia qꝛ ad correctionē noſtrā. durabilia qꝛ in
quos fines ꝛc̄. ℭ Lectio. III.

p⁹. q. 95. ar. 3. Itaqꝫ q ſe exiſtimat ſtare vide-
at ne cadat. Tētatio vos nō ap
prehēdat niſi humana. fidelis
aūt deus eſt q nō patieſ vos tē
tari: ſupra id qd̄ poteſtis: ſed faciet ēt cū tē-
tatione puentū vt poſſitis ſuſtinere.
ℭ Habita pmo iudeoꝝ punitione. Scdo punitionis
rōne hic tertio cōcludit ꝙ exēplo eoꝝ debēt a malo ca
uere. vbi pmo monet vt caueat caſum. Scdo cauendi
docet modū ibi. (Uos nō apprehēdat ꝛc̄.) Tertio p- b
mittit firmū adiutoriū ibi. (Fidelis aūt deus eſt ꝛc̄.) In
pmo iplicat quattuor ſollicitāria ſapiētē. ſ. multitudinē
cadētiū cū dicit. (Itaqꝫ) icertitudinē ſtātiū. cū ſubdit.
(Qui ſe exiſtimat ſtare) Neceſſitatē cautele cum addit.
(Uideat) facilitatē ruine cū dicit. (Nec cadat.) Dic̄ ꝗ.
(Itaqꝫ ꝛc̄.) Quaſi. d. Illi ꝛ ſi beneficijs dei vſi ſunt: ni
hilominꝰ pp̄ pctā perierūt. Itaqꝫ ex eoꝝ cōſideratiōe
q exiſtimat aliqua cōiecturatione ſe ſtare. i. ꝙ ſit in gr̄a
ꝛ charitate. videat diligēti attētione ne cadat peccādo
vel alios faciēdo peccare. Eſa. 14. Quomodo cecidiſti 2
lucifer. ps. Cadent a latere tuo mille ꝛc̄. Ideo Ephe.
5. Uidete quomodo caute ambuletis.
ℭ Deide cū dicit. (Tētatio vos nō apprehēdat ꝛc̄.)
Docet modū cauēdi eāꝫ. ſ. cauēdo tētationē. Ubi p do
cet aliq̄ꝫ tētationē fugiēdā. Scdo aliq̄ꝫ ſuſtinendā ibi.
(Niſi humana.) Prīo notificat: q: pulſat vt irrūat.
Unū dr̄. (Tētatio.) Scdo: q: ipugnat vt puualeat. Uñ
ſubdiſ. (Nō vos apprehēdat.) Dicit ꝗ. (Tētatio ꝛc̄.)
Quaſi diceret ne cadatis. Tentatio. ſ. pctī nō vos ap-
prehēdat. trahēdo in cōſenſum pctī. (niſi humana.) h̄
dupl̄r exponiſ. Uno° de tētatione iteriori mala. ꝛ tūc ē
pmiſſio. Quaſi. d. nulla pctī dilectio vos apphēdat: ni-
ſi forte de malis ſine quibus vita humana nō duciſ. Non 3
. n. eſt hō q ſemp faciat bonū ꝛ nō peccet. 3. reg. 8. ꝛ. 2.
Pal. 6. Alio mō exponiſ de tētatiōe exteriori boni. Et
tūc eſt exhortatio ſic. Tētatio vos nō apprehēdat niſi
humana. ſ. tribulationū p̄ſentiū pp̄ xp̄m tolerātia. Au
gu. pp̄ xp̄m pati humana tētatio eſt. Thob. 12. Qꝛ ac
ceptus eras deo neceſſe fuit vt tētatio probaret te.
ℭ Deide cū dicit. (Fidelis deus.) Oñdit paratū adiu- 4
toriū i tētatione. Ubi cōmēdat deū adiutorē: qꝛ dat no
bis reſiſtēdi potētiā: qd̄ notaſ ibi. (Sꝫ faciet cū tētatiōe
ꝛc̄.) Perſeuerātiā. qd̄ notaſ ibi. (Ut poſſitis ſuſtineř.)
Uere fidelis de⁹ q dat potētiā ne vīcamur. gr̄aꝫ vt me-
reamur. cōſtātiā vt vincam⁹. Dicit ꝗ. (Fidelis ꝛc̄.) qua
ſi diceret vos ad h̄ hortor ꝛ moneo qd̄ poteſtis. fidelis
dñs i oībus v̄bis ſuis q nō patieſ vos tētari ſupra id ꝙ
poteſtis. qd̄ vtiqꝫ poſſꝫ dyabolus ſi pmitteret: qꝛ nō ē
ptās ſup terrā q ei cōpeſ. Eſa. 40. Dat laſſo v̄tutē. Jō
Jac. 1. Oē gaudiū exiſtiate frēs cū in varias tētatiōes
incideritis. Aug. Qui dat dyabolo tētādi licētiam. ipē
dat tētātis miſericordiā. puētū iquā ita vt poſſitis ſuſti cadeſ
nere: nec deficiatis i lucta: ſꝫ vīcatis: qd̄ fit p humilita- nos
tē: vt dicit Aug. Illi. n. nō crepāt i fornace q nō hñt vē multa
tū ſupbie. ℭ Notādū eſt ſup illō: q ſe exiſtiat ſtare ꝛc̄. iacuit
ꝙ ad caſuꝫ ipellūt nos. p° debilitas viriū: ſic cadūt pue
ri decrepiti. ifirmi. Eſa. 40. In ifirmitate cadēt: qd̄ ꝯtin 5
git p tepiditatē bñ opādi ꝛ iſtabilitatē. Scdo on⁹ pctō
rū ſic cadūt aſini ſub onere nimio. ps. Ceciderūt q opā
tur iniqtatē. qd̄ ꝯtigit p negligētiā pītēdi: q: pctm̄ qd̄
p penitētiā ꝛc̄. 3° multitudo trahētiū: ſic arbor vel dom⁹
multis trahētib⁹ dorſuꝫ cadit. ſ. eodē. Neqꝫ fornicemur
ꝛc̄. qd̄ ꝯtigit p ipulſuꝫ hoſtiū. 4° lubricitas viaꝝ ſic in-
cauti cadūt i lubrico. Ecc. 28. Attēde ne forte labores i
ligua ꝛ cadas ꝛ i cōſpectu ꝛc̄. Qd̄ ꝯtigit p icautā cuſto
diā ſenſuū. Quinto varietas offendiculoꝝ: ſic auis ca
pta i medio laqueoꝝ. ps Hi in curribus ꝛc̄. pueř. 24.
Septies i die cadit iuſtus: qd̄ cōtingit p corruptionēꝫ
creaturaꝝ. 6° ignorātia agēdoꝝ: ſicut ceci cadūt ð faci
li. Mat. 15. Si cecus ceco ducatū p̄ſtet ꝛc̄. qd̄ cōtigit
p negligētiā addiſcēdi nec̄ia. Septimo exēpla cadētiū:
ſic angeli ad exēplū luciferi. ps. Cadēt a lateř tuo mil
le ꝛc̄. pueř. 25. Fōs turbat⁹ pede ꝛ vena corrupta iuſt⁹
cadēs corā ipio: qꝛ cōtigit p imitatōēꝫ maioꝝ. Octauo
pōderoſitas corpoꝝ. Corpus. n. qd̄ corrūpiſ aggrauat

6 oiaꝫ ſicut lapis i collo notãtis. Job.14. Mõs cadẽs ɔ̃fluit. qꝺ ɔ̃tingit ꝑ carnis fomentum ſuperfluum.

℄ Lectio. IIII.

Ropter qꝺ chariſſimi mei: fugite ab ydoloꝝ cultura. Ut prudẽtibus loquor voſipſi iudicate qꝺ dico. Calix benedictionis cui benedicimus: nõne cõicatio ſanguinis
2 xpi eſt? Et panis quẽ frãgimus nõne ꝑticipatio corporis dñi eſt. Qm̃ vnus panis: ⁊ vnũ corpus multi ſumus: oẽs qui de vno pane ⁊ de vno calice participamus.

℄ Supius ex ɔ̃ſideratione iudeoꝝ pene monuit abſtinere a ꝑpetratiõe pctõꝝ ſimiliũ: hic ſpecialr monet cauere a comeſtione ydolis imolatoꝝ. Ubi p̃mo ponit cõmonitionẽ cauẽdi ab ydolotitis. Scꝺo ſubdit cãm cõmonitionis ibi. (Quid ẽ dico ⁊c̃.) Tertio docet mo
3 dũ cauẽdi a dictis ibi. (Omne qꝺ in macello venit mãducate ⁊c̃.) In p̃ma cauere ab ydolotitoꝝ comeſtione monet. Primo ex timore pene ɔ̃ſimilis. Scꝺo ex cõione ſancti altaris ibi. (Ut prudẽtibus loquor ⁊c̃.) Tertio ex ſimilitudine ſacrificij legalis ibi. (Uidete iſrael ſm carnẽ ⁊c̃.) In p̃ma vt eius obediãt dictis. Primo arguit iferẽdo. cũ dicit. (Propter qꝺ.) Scꝺo allicit blãdiẽdo cũ ſubdit. (Chariſſimi mei.) Tertio iſtruit exhortãdo. cũ addit. (Fugite ⁊c̃.) Dicit ergo. (Propter qꝺ ⁊c̃.) Quaſi diceret q: ſacramẽto ſola nõ ſaluãt: ⁊ q cadit punit ⁊ auxiliũ dei n̄ deeſt ꝑꝑ qꝺ chariſſimi mei fugite ab ydoloꝝ cultura. i. ab omni ydoli veneratiõe. Glo. Ideo hos apoſtolus hortat fugere ab ydolatrie ſupſtitione. Uel ne ſapiẽtes comedãt ydolatita cũ offẽ
4 diculo ifirmoꝝ qbus ydolatrare viderent. Uel ne ipſi infirmi ydolatre ſint edẽdo in ydoli veneratiõe. Fugite ergo ab ydoloꝝ cultura. Uel putatiua quo ad eſũ ſapientũ. Uel vera quo ad eſum infirmorũ.

℄ Deinde cũ dicit. (Ut prudẽtibus loquor ⁊c̃.) Monet cauere ab ydolotitoꝝ comeſtione ex cõione ſacramẽti altaris. Ubi p̃mo qꝺ dicturus eſt ſupponit eoruꝫ iuditio. Scꝺo oñdit qd ẽ illud. ſ. qꝺ ꝑ cõionẽ euchariſtie efficimur vnũ cũ xpo ibi. (Calix bñdictionis ⁊c̃.) Tertio ꝓbat ꝙ ita eſt ꝙ oẽs ſumus vnũ in corpore eius myſtico ibi. (Qm̃ vnus panis ⁊c̃.) Dicit ergo. (Ut prudentibus ⁊c̃.) q. d. Ut fugiatis loquor vobis vt pru
5 dentibus. Uel ſic. loquor vobis altum quid. ſcilicet qꝺ ſeqtur vt prudentibus. Uel ſic loquor ifirmis. ſ. q ſunt inter vos vt ſupra locutus ſuꝫ prudẽtibus. Et iõ voſipſi maiores iudicate: qꝺ dico Job.21. Si contẽpſi
Calix quot mo dis ſu mit ſubire iudiciũ cũ ſeruo meo. Judicate inq̃ꝫ hoc qꝺ ſeqtur. Calix benedictioni. i. potus calicis ꝑ quẽ ꝑticipantes bñdicunt. Luc.22. Silr ⁊ calicẽ poſtq̃ꝫ cenauit dicens. (Hic calix ⁊c̃.) Cui benedicimus. i. qꝺ nos fideles exultamus credẽdo ⁊ grãs agẽdo. Uel cui bñdicimus. i. quẽ nos ſacerdotes cõſecramus. Nõne cõicatõ
Eu chari ſtia vnit nos cum xpo ſitr ſa guis ſanguinis xpi eſt faciẽs nos vnũ cũ ipſo. ſm illud Augu. Nec tu me mutabis i te. Eſt ergo ſua rõ talis. Sicut ꝑticipãs calicẽ dñi fit vnũ cũ eo: ſic ꝑticipãs calicẽ demonioꝝ fit vnũ cũ eis: ſꝫ demonũ vnitas eſt maxie fugiẽda. ergo ⁊ ꝑticipatio ydolotitoꝝ i eoꝝ veneratione. Et iõ fugite ab ydoloꝝ cultura. Et panis quẽ frangim⁹. i. ſũptio panis fracti i altari nõne ꝑticipio corpis dñi ẽ. faciẽs nos vnũ cũ xpo. q: ſub ſpẽ pãis ſumit corpus xpi

℄ Deĩde cũ dic̃. (Qm̃ vn⁹ pãis ⁊c̃.) Oñdit ꝙ oẽs ſumus vnũ i corpore eius myſtico. Ubi p̃ponit p̃mo vnitatẽ. Scꝺo ſubdit vnitatis rõnem ibi. (Oẽs q de vno ⁊c̃.) In p̃ma tãgit duplicẽ vnitatẽ. Primã incorporationis qua i xpꝫ trãſformamur. cũ dicit. (Un⁹ pãis ⁊c̃.) Aliã vite ⁊ ſenſus quã a xpo capite accipim⁹ cũ addit. (Et vnũ corpus ⁊c̃.) Dicit ergo. (Qm̃ vnus ⁊c̃.) Quaſi. d. ꝑ hoc pꝫ ꝙ vnũ ſumus cũ xpo. qm̃ vn⁹ panis vnione fidei ſpei ⁊ charitatis. ⁊ vnũ corpus multi ſumus ꝑ ſubminiſtrationẽ opeꝝ charitatis. Corpus ſ. illius capitis q ẽ xps. Multi dico. ſ. oẽs q de vno pane. i. corpore xpi ⁊ vno calice. i. ſanguine participam⁹ digna ꝑticipatione. ſ. ſpũali nõ tm̃ ſacramẽtali. Augu. Accipite: q: vnus panis ⁊ vnũ corpus eccleſia xpi dr̃ ꝓ eo ꝙ ſicut vnus panis ex multis granis: ⁊ vnũ corpus ex multis mẽbris cõponit. ſic eccleſia xpi ex multis fidelibus capite copulatis ɔ̃nectit. De iſta vnitate infra.12. dr̃. ℄ Hic querit ſup illo. Oẽs in moyſe baptizati. Glo. ꝑ viſa illa legalia purgati. ℄ Cõtra legalia nõ iuſtificabãt. ℄ Rñdeo. Juſtificabant diſpoſitiue a remotis nõ copulatiue: q: ꝑ modum ſigni non cauſe.
℄ Itẽ ſup illud. Petra aũt erat xps. Glo. Non petra dedit aquas ſꝫ xps. ℄ Cõtra. Numeri.20. Loqmini ad petrã ⁊ ipſa dabit vobis aquas. ℄ Rñdeo. Petra dabat originalr non effectiue. ℄ Itẽ ſuper illud. Oẽs eandẽ eſcã. Glo. Si qs mãducauerit ex hoc pane non morieẽ i eternũ. i. q mãducat corde non q premit ore.
℄ Cõtra: ergo nõ oportet ſacramẽtaliter mãducare.
℄ Rñdeo. Nõ q premit ore ſolũ. ſ. ℄ Itẽ ſuper illud Eundẽ potũ ſpiritalẽ. Glo. Idem eſt effectus i illis ſacramẽtis: ſed nõ tm̃ quãtuꝫ in noſtris. ℄ Cõtra ſacramenta vetera nõ efficiebãt qꝺ figurabant. ℄ Rñdeo. Idẽ eſt effectus. ſed aliter. nam illorũ per modũ ſigni noſtrorum per modũ cauſe. ℄ Itẽ ſuper illud. Hec autẽ in figura facta ſunt. Glo. Omnes pene minores ſũt gehenna. ℄ Contra. Carẽtia viſionis dei maior eſt q̃ꝫ gehenna: ſm Chriſoſto. ℄ Reſpõdeo. Loqtur de penis tẽporalibus. ℄ Item ſuper illud. Qui ſtat videat ne cadat. Glo. Nõ ꝙ ſit aliqs ſine caſu. ℄ Cõtra multi ſunt ſine mortali. ℄ Rñdeo. Duplex eſt caſus vn⁹ a dño per mortale. alter in dño ꝑ veniale. ℄ Item ſup illud. Fidelis deus. Glo. Qui dat tentãri dyabolo licẽtiã dat tentantis miſericordiã. ℄ Contra. Quod fit õ licentia licite fit. Ergo licet dyabolo tẽtare. ℄ Reſpõ
deo. Licẽtia accipitur hic pro permiſſione nõ pro conceſſionẽ. ℄ Itẽ voſipſi iudicate. ℄ Cõtra. Nõ eſt inferiorũ iudicare de factis ſuperiorũ. ℄ Reſpõdeo. nõ debẽt iudicare iudicio ſuperordinationis: ſed licet iudicio diſcretiõis. ℄ Itẽ ſup illud. Benedicimus. Glo. Nos ſacerdotes. ℄ Cõtra. Quod minus eſt a maiori benedicit. ℄ Rñdeo. In ſacramẽto altaris bñdictõ ſacerdotis fert ſuper terminũ a quo. i. ſup panẽ nõ ſuper terminũ ad quẽ. i. corpus xpi. ℄ Itẽ. Panis queꝫ frãgimus ⁊c̃. ℄ Cõtra. Iã tñc nõ eſt ibi panis. ℄ Rñdeo. Ponit ſignificatũ pro ſigno. i. panis ꝑ ſpecie pa-
nis. ℄ Itẽ ſuper illud. Nõne ꝑticipatio ⁊c̃. Glo. Per partes mãducat in ſacramẽto: ⁊ manet integer in celo. ℄ Cõtra. Xps ſub ſacramẽto eſt ipartibilis. ℄ Rñdeo. Manducat ꝑ ꝑtes ſacri nõ ſui. ℄ Itẽ ibidẽ Glo. In illo ſacro corpus ſuũ ⁊ ſanguinẽ cõmẽdauit. qꝺ eſt fecit nos ipſos. ℄ Cõtra. nõ fecit nos corpus xpi veꝝ. ℄ Rñdeo. qꝺ. i. cuius ſignificatũ. vnde relatio eſt ſimplex.

℄ Lectio. V.

Idete iſrael ſm carnẽ. Nõne q edũt hoſtias ꝑticipes ſunt altaris. quid ẽ? dico ꝙ ydolis imolatũ ſit aliqd: aut ꝙ ydolũ ſit aliquid

a quid. Sed que imolant gentes demonijs
imolát ⁊ nō deo. Nolo aūt vos socios fie/
ri demonioꝝ. Nō potestis calicē dn̄i bibe/
re ⁊ calicē demonioꝝ. Non potestis men/
se dn̄i participes esse ⁊ mense demoniorū.
An emulamur dn̄m. Nunquid fortiores il
lo sumus. Omnia mihi licent: sed non oīa
expediunt. Oīa mihi licēt: sed nō oīa edifi
cant. Nemo qđ suū est q̄rat: sed qđ alteri⁹.
¶ Super monuit abstinere a comestione idolotito
2 rū. Primo ex timore pene cōsilis. Scđo ex cōione al/
taris. Hic tertio mouet ad idē ex silitudine sacrificij le
galis. Ubi primo excitat attentionē. Scđo ondit ppo
situ ibi. (Nōne q edunt hostias). Dicit ergo. Uidete.
Hoc dupl'r legit. Uno mō de sacrificijs iudeoꝝ. Alio
mō de ritu gentiliū. Primo mō hoc qđ dico israel ē ac
cusatiui casus. Alio mō vocatiui. Primo mō sic. q.d.
Multi vnū corpus sumus q de vno pane ⁊ vno cali
ce pticipamus. Et hoc pʒ per hāc silitudinē. Uidete
israel sm carnē supple ambulantē. i. carnalibus sacrifi
cijs deseruientē. Hoc dicit ad dr̄iam israel sm spm̄. De
vtroqʒ Ro. 2. Nō. n. q in manifesto iudeus ⁊c. Nōne
q edunt hostias legales pticipes sunt altaris legalis.
3 Sicut q edūt carnē xp̄i ⁊ sanguinē pticipes sunt cor/
poris. Scđo mō legit sic. Uidete o israel o vos q estis
israel spūalis videntis. s. oculi videte inquā ea q̄ sunt sm
carnem. i. in idolatrie ritu carnali. Nōne q edūt hosti/
as idolis. s. imolatas pticipes sunt altaris demonū ⁊
idoloꝝ. q.d. Sic. Est ḡ sua rō talis. Qui edūt hostias
oblatas altari: pticipes sunt altaris. A sili q edūt hosti
as imolatas idolis: pticipes sūt idoloꝝ siue dmonioꝝ.
¶ Deide cū dicit. (Quid ergo dico ⁊c.) Superius po/
suit monitionē cauendi ab idolotitoꝝ comestione. hic
ponit cām admonitionis. Ponit aūt quatuor cās qua
re debent ab idolotitis abstinere. Primo pp̄ter vitan
dam demonis societatē. Scđo pp̄ter vitandam sacre
cōionis exclusionē ibi. (Quia nō potestis calicē dn̄i bi
bere ⁊c.) Tertio pp̄ter vitandā dei indignationē ibi.
4 (An emulamur dn̄m ⁊c.) Quarto pp̄ter fratrū lesio/
nē ibi. (Oīa mihi licent ⁊c.) In pma p ondit p hoc q
nō dicit hoc eo q alicuius virtutis reputet idolū vel
idolotitū. Scđo q potius: iō q2 demonibus est imola
tum ibi. (Sed q̄ imolāt ⁊c.) Tertio q nō vult eos eē
socios demonū ibi. (Nolo aūt vos socios ⁊c.) Dicit er
go. Quid ḡ. q.d. Moneo cauere ab idolotitis. Quid
ergo dico. i. qđ dicere videor hoc monendo. Nunqđ ħ
supple q illud qđ idolis est imolatū sit aliqđ vel alicu
ius virtutis vt noceat aut q idolū sit aliqđ veneratio
ne dignū. Quasi dicat. Nō p̄o. Neqʒ enim est spūs in
ore ipsoꝝ. Sed hoc potius dico q que imolant gētes
idolo: demoni imolant ⁊ nō deo. p̄o. Oēs dij gentiū de
monia. Deu. 32. Imolauerunt demonijs ⁊ non deo.
5 ¶ Deinde cū dicit. (Nolo aūt vos fieri ⁊c.) Ondit q
nō vult eos fieri socios demonū qđ fierent si cōicarent
mēse idoloꝝ. Et ħ ē q dic̄. Nolo āt vos q fideles estis
socios fieri dmonū edēdo. s. de his q̄ idol' imolāt. 2. co.
6. Que societas lucis ad tenebras aut q̄ conuētio xp̄i ad
¶ Deide cū dic̄. (Nō potestis calicē ⁊c.) Ec (belial.
ce scđa rō quare abstinendū est ab idolotitis q̄ est tal'.
Oē qđ excludit a cōione corporis ⁊ sanguinis xp̄i: vi
tandū est. Comestio idolotitoꝝ est hmōi. Ergo vitan/
da est. p° ergo ondit q hmōi comestio excludit a cōio/
ne sanguis xp̄i. scđo q ⁊ a cōione corpis xp̄i ibi. (Nō
potestis mēse ⁊c.) Dicit ergo. Nō potestis ⁊c. q.d. No

b lo vos fieri socios demonioꝝ: hoc aūt ideo dicit. Q2
non potestis calicem dn̄i bibere potu spūali: nō sacra/
mentali tantū p̄o. Calicem salutaris accipiā. Et calicē
demonioꝝ sil': ⁊ hoc quo ad sacramentū sanguis. Nō
potestis mense dn̄i participes eē quo ad sacrm corpis
⁊ mense demonioꝝ. Mat. 6. Nemo pōt duobus dn̄is
seruire. Ecce ergo calix fructuosus q2 ad bibendū spi/
ritualr: p̄ciosus: q2 domini spālr: purus ⁊ mūdus: q2
non datur imundis vtiliter. Sil'r pōt dici de mensa.
¶ Deinde cū dicit. (An emulamur dn̄ʒ ⁊c.) Ecce ter
tia rō talis. Omne illud qđ pūocat irā dei vitandū ē. 2
comestio idolotitoꝝ est hmōi. Ergo vitanda est. Pri'o
ergo ondit q deus pūocat ex tali comestione. Scđo
q stultū est eū pūocare ibi. (Nūqđ fortiores illo ⁊c).
Dicit ergo. An emulamur. i. ad irā pūocare volumus
dn̄m comedendo idolotita. Uel sic. An emulamur do
minū. i. inuidemus ei vt quasi in ɔtemptū eius hoc fa
ciamus. Deu. 32. Prouocauerūt eū in dijs. Nunquid
. q.d. Nō debemus eū pūocare. Nunqđ illo fortiores
sumus. Quasi dicat. Nō Job 9. Si fortitudo q̄rit ro
bustissimus ē. Fatuū est. n. pūocare fortiorē se. ¶ No
tandū sup illud. Nolo aūt vos socios fieri q est socie/
tas bona ⁊ mala: ⁊ vtraqʒ quadruplex. Est ergo socie/
tas bona pma personaꝝ diuinaꝝ: de qua. 1. Jo. 1. Ut so
cietatē hēamus cū deo: ⁊ societas nostra sic cū prē ⁊ 3
cū filio eius iesu xp̄o. Et hoc exigit sūma iocunditas:
q2 nullius rei sine socio iocunda est possessio. Secūda
angeloꝝ scōꝝ: de qua Thobie. 5. Credo. n. q āgelus
dei bonus comitet ei. Et hoc exigit hōis dignitas. Je/
ro. Magna est dignitas aīaꝝ ⁊c. Tertia viroꝝ iusto/
rū: de qua Gal. 2. Jacobus ⁊ Joā. dextras dederūt mi/
hi ⁊ barnabe societatis. Et hoc exigit nr̄a vtilitas: Ec
cle. 4. Melius ē duos ⁊c. Quarta beatoꝝ. de q̄ Apo
ca. 1. Ego Joannes socius vester ⁊ frater in tribulatio/
ne ⁊ regno: ⁊ hoc exigit cōis felicitas: q2 si socij sumus
passionis: erimus ⁊ consolationis: supra pme. Socie/
tas mala sil'r quadruplex. Prima a parte maloꝝ: de q̄
Esa. 1. Principes tui infideles socij furū. Hec est socie/ 4
tas herodis ⁊ pilati in crucifixione xp̄i. Scđa ypocrita
rum. de qua Job. 30. Frater fui draconū ⁊ socius stru/
tionū. Que alas hēre vr̄ ⁊ volare non pōt. Hec est so/
cietas vulpis ⁊ lupi. Tertia demonū de qua Job. 18.
Habitent in tabernaculo eius socij eius qui non est: ħ
societas catti ⁊ muris: carnificis ⁊ bouis. Quarta dā/
natorum: de qua. 2. Corin. 6. Que societas lucis ad te/
nebras: hec est societas incarceratorum in igne.
¶ Deinde cū dicit. (Oīa mihi licēt ⁊c.) Ponit quarta
rō talis. Omne illud qđ ledit pximoꝝ salutē vitandū
est: sed comestio idolotitorum est hmōi: ergo vitanda
est. Primo ostendit q talis comestio comedenti nō p
ficit. Scđo q alteri ledit ibi. (Oīa mihi licent ⁊c.) Di
cit ergo. Oīa mihi ⁊c. q.d. Si illos peccare dicam q co
medūt idolotita: nō tñ dico cibos in se illicitos: q2 oīa
que ad escā pertinent mihi licent. Uel ⁊ si omnia mihi
licent: sed non oīa expediunt. i. adiuuant me in cursu
meo. Simile supra. 6. Omnia mihi licent. i. ⁊ si oia mi/ 5
hi licerent: sed non oīa edificant pximos: sed ea q̄ cha
ritatis sunt supra. 8. Scia inflat charitas edificat: ⁊ q2
non oīa edificant: nemo q suū est querat tantū. Cha/
ritas enim non q̄ sua sunt q̄rit infra. 13. sed qđ alterius
. i. qđ alteri pficit. Sed heu. Phil. 2. dr̄. Oēs q̄ sua sūt
querunt. Audiendus est ergo apls q ⁊ docet verū ⁊
monet bonū. Docet verū duplex. s. expedientie sibi: q2
oia licent: sed nō expediūt: ⁊ edificatiōis alioꝝ: q2 oia li
cent: sed non oia edificant. Monet bonū duplex. s. ex
pedientie sibi. Nemo qđ suū est querat ⁊ edificatiōis

Cōe/dere q̄ ydolis do lata sūt pp̄ter scan/dalū p̄hi/bet.

c aliis. Sed quod alterius. Lectio. VI.

2ª 2ª. q.10. ar.9º.
Omne qđ in macello venit mā-
ducate nihil interrogantes ꝑꝑ
ↄsciam. Dn̄i est terra ⁊ plenitu
do eius. Si qs vocat vos infi
deliū ad cenaȝ ⁊ vultis ire: oē qđ vobis ap
ponit manducate: nihil interrogantes pro
pter conscientiam. Si quis aūt dixerit hoc
imolatum est idolis: nolite manducare pro
pter illum qui iudicabit ⁊ propter conscien
tiam. Conscientiam aūt dico nō tuam: sȝ al
terius. Ut qd enim libertas mea iudicatur
ab aliena cōscia. Si ego cum gr̄a particpo
quid blasphemor pro eo ꝙ gratias ago.

¶ Supius monuit cauere ab idolotitis: ⁊ posuit rō-
nem quadruplicē sue monitionis: hic tertio docet mo
dum cauēdi a ꝑdictis oñdēdo qn̄ lȝ edere: ⁊ qn̄ nō.
Primo ergo ostendit an liceat edere. Scđo qn̄ non lȝ
ibi. (Si qs aūt dixerit ⁊c̄.) Tertio qd in vtrisq; debēt
attendere ibi. (Siue ergo mādu catis ⁊c̄.) In ꝑma pri
mo ponit duos casus in qbus lȝ idolotita comedere.
Primus qn̄ comedit ꝑ se. Scđs qn̄ cū aliis ibi. (Si qs
aūt infideliū ⁊c̄.) Uel ꝑmus qn̄ nescit idolis imolatū.
Scđs qn̄ nō in ꝓximi scādalū. In ꝑmo casu ꝑmo tan-
git comedēdi liciam. Scđo comedēdi ꝑstat cautelam
ibi. (Nihil interrogantes ⁊c̄.) Dicit ergo. Oē qđ i ma-
cello venit .i. vendit ⁊c̄. q.d. q: lȝ edere: sed nō expedit
aliqn̄: ideo sic edite. Oē qđ in macello venit .i. venditur
manducate si vultis. Ois.n. creatura dei bona ⁊ nihil
reiciendū ⁊c̄. i. Thi. 4. Uos dico nihil interrogantes
.s. an sit idolis imolatū vel non: ⁊ hoc ꝓpter consciam
astātis infirmi. Dn̄i ē terra ⁊c̄. Quasi dicat. Hoc secu-
re potestis facere: q: domini est terra ⁊ plenitudo eius
.i. omnia qbus terra impletur. Ps. Om̄ mee sunt oēs
4 fere ⁊c̄. Ambro. Nō pōt esse immundum qđ dn̄i ē: sed
oēs carnes sunt dn̄i: ergo de se munde sunt ⁊ licite.

¶ Deinde cū dicit. (Si qs aūt vocat ⁊c̄.) Oñdit qn̄ lȝ
comedere idolotita cū aliis: qn̄ .s. dant i cōuiuio ⁊ igno
rat ab infirmis ꝙ sint idolis imolata. Ubi implicant
quatuor expedientia cuilibet ↄuiue .s. ne sit ipudens se
ingerēdo qđ notat ibi. (Si qs vocat vos): ꝙ nō sit of
fendens in respuendo: qđ notat ibi. (Et vultis ire): ꝙ
nō sit onerosus impediēdo: qđ notat ibi. (Oē qđ vobis
apponit). ꝙ nō sit indiscretus in loquēdo ibi. (Nihil
interrogantes). Dicit ergo. Si qs infideliū .i. gētiliū.
Nā cū iudeis comedere ꝓhibitū est. 28. q.i. ca. oēs. vbi
sic dr̄. Oēs deinceps siue clerici siue laici iudeoꝝ ↄui
5 uia vitent: nec eos ad ↄuiuiū qsq; recipiat: q: cū iudei
apud xp̄ianos cibis cōibus nō vtantur indignum at-
q; sacrilegū est eoꝝ cibos a xp̄ianis sumi. Si qs ergo
infideliū .i. gentiliū vocat vos ad cenaȝ ⁊ vultis ire .i.
placet vobis inuitatio: oē comestibile qđ vobis appo-
nitur mānducate. Cōcessio est nō iussio. Luc. 10. Mādu
cate q̄ vobis apponunt. Uos dico nihil interrogātes
an sit imolatū idolis vel nō. Et h̄ ꝑꝑ ↄsciam infirmoꝝ.

¶ Deinde cū dicit. (Si qs aūt dixerit ⁊c̄.) ostendit qn̄
nō lȝ comedere. Ubi assignat triplicē cāȝ quare nō lȝ co
medere. Primo ꝓpter alterius ↄsciam. Scđo ꝑꝑ dam
nationem ꝓpriā ibi. (Ut qd.n. libertas mea ⁊c.) Ter
tio ꝓpter imperioꝝ blasphemiā ibi. (Si cū gr̄a parti-
cipo ⁊c.) Prima rō talis est. Nihil faciendū est sciēter
qđ ledat consciaȝ eius q facit: sed comestio idolotiti est
hmōi: ergo nihil tale est faciendū. Primo ergo ꝓpōit 6
idolotiti cognitionē. Scđo dissuadet eius comestionē
ibi. (Nolite manducare ⁊c.) Tertio subdit huius rō
nem ibi. (Propter illū q indicauit). Dicit ergo. Si qs
aūt dixerit etiam nō interrogatus: hoc est imolatū ido
lis: nolite manducare: ⁊ hoc ꝓpter illum q iudicauit
hoc esse imolatū idolis: ne .s. credat te mānducare sub ve
neratione idoli: ꝙ cibus de se sit immundus. Ro. 14.
Scio ⁊ confido in domino ꝙ nihil cōe est ꝑ ipm̄ nisi
illi q existimat aliqd cōe esse: sed ēt ꝓpter ↄscia alioꝝ
ifirmoꝝ. Consciaȝ aūt non tuā q̄ firma est: sed alteri᷒
.s. infirmi. 2. Cor. 6. Nemini dantes vllam offensioneȝ. 2

¶ Deinde cū dicit. (Ut quid.n. libertas mea ⁊c.) Ec
ce iā scđa rō: que est talis. Qđ facit ad iudiciū dānatio
nis ꝓprie, vitandū est: sed comestio idolotiti cū scanda
lo ꝓximi est hmōi: ergo talis comestio vitanda est: ⁊ h̄
est qđ dicit. Ut qd ⁊c. q. dicat. Nolite mānducare ꝑꝑ cō
sciam infirmi. Ut quid.n. libertas mea .i. qđ liberū mi-
hi est iudicatur ab aliena ↄscia .i. mihi sit damnabile ꝓ
pter ↄsciam rōne scandali. q. dicat: si comedo cū alteri᷒
scandalo sic ago vt reddā me dānabilē. Mat. 18. Qui
scandalizauerit vnū ex pusillis istis expedit ei vt suspē
dat mola asinaria ⁊c. Ut qd g̃ sic ago. q.d. Male ago.

¶ Deinde cū dicit. (Si cū gr̄a ꝑticipo ⁊c.) Ecce ter- 3
tia rō talis. Cauendus est casus in blasphemiā ⁊ vitu-
perium alioꝝ: sed comedēdo idolotitū cū scādalo cōe-
do sic: g̃ ⁊c. Ubi ꝑmo tangit modū edēdi debitū: scđo
nihilominus blasphemiā insipientiū ibi. (Quid blas
phemor). Dicit g̃. Si ego cū gr̄a .i. cū gr̄aꝝ actiōe ꝑti
cipo .i. comedo: sic.n. semꝑ sumendus est cibus. Jo. 6.
Gr̄as agēs bn̄dixit ⁊ fregit. Quid blasphemor ab ipe
ritis dicentibus idolatrare. Blasphemor inq̄ȝ ꝓ eo ꝙ
gr̄as ago .i. ꝙ gr̄as agendo ꝑticipo. Ro. 14. Nō g̃ blas
phemet bonū nomē vestrum. Lectio. VII. ꝑma

2ª .q. 88. ar. tic. ꝑ 2ª.
Siue ergo mānducatis siue bibi
tis vel aliud qd facitis: oia in
gl'iaȝ dei facite. Sine offensiōe
estote iudeis ⁊ gētibus ⁊ eccl'ie
dei: sicut ⁊ ego ꝑ oia oibus placeo: nō q̄rēs 4
qđ mihi vtile est: sed qđ multis vt salui fiāt.

¶ Habito qn̄ lȝ de idolotitis comedere ⁊ qn̄ nō: h̄ ostē
dit quid in vtroq; debēt intēdere: ⁊ ꝑmo respectu dei
q: debent q̄rere eius gl'iam. Scđo qd respectu ꝓximi:
q: debent cauere eius offensam ibi. (Sine offensione
estote ⁊c.) In ꝑma ꝑmo inducit actū multiplicē. Se-
cūdo ꝑsuadet actui intentionē debitā ibi. (Oia in gl'i-
am dei ⁊c.) Dicit g̃. Siue ergo ⁊c. q.d. Q: h̄ mala con
tingūt g̃ siue mānducatis siue bibitis q̄ sunt oꝑa neces
sitatis vel aliud qd facitis oia in gloriā dei facite ⁊ cū
inuocatione creatoris: ea ītētiōe vt deus laudet ⁊ gl'ifi
cet. Matt. 5. Sic luceat lux vr̄a corā hoib᷒ ⁊c. Col. 3.
Oē qđcūq; facitis in v̄bo aut in oꝑe oia in gl'iaȝ dei fa-
cite. Aug. Hec si recte fiūt laudes dei sunt. Nō g̃ soluȝ 5
vox tua laudes dei: sȝ ēt oꝑa tua ↄcordēt cū voce tua.
Cū.n. deus laudat de bono oꝑe: deū laudas: ⁊ cū blas
phematur deus de malo opere tuo deū blasphemas.

¶ Deinde cū dicit. (Sine offensione estote ⁊c.) mo-
net vt caueāt ab offensa alioꝝ ⁊ ꝑsuadet h̄ ꝑmo verbo.
scđo exēplo ibi. (Sicut ⁊ ego ꝑ oia ⁊c.) Ubi ponit sei
exēplū. Prio pacifice ↄuersatiōis. Scđo fructuose ope
rationis ibi. (Nō q̄rens qđ mihi vtile ⁊c.) Tertio re-
cte ītētiōis ibi. (Ut salui fiāt). Felix cui᷒ ↄuersatio ama
bil': oꝑō vtil': ītētio salubris. Dicit g̃. Siue offēsiōe ⁊c.
q.d. Ut oia in gl'iaȝ dei fiāt: siue offensiōe estote iudeis
qui

qui nō adorāt idola: ⁊ iō in tali comestione scandalizā-
tur: ⁊ gētibus q adorāt idola: ⁊ iō p hmōi comestiōez
in errore ꝯfirmanꝫ ⁊ eccle dei qͣtu ad īfirmos in fide
q inde offenduntꝫ. Judei sunt sub lege: sed nō sub fide:
gētes nec sub lege nec in fide: ecclia dei ⁊ sub lege ⁊ in
fide Ro.12. Si fieri pōt qd ex vobis est cū oib' hoibus
pacē hn̄tes. Sicut ⁊ ego oibus placeo tāq̄ ꝯuersans
sine scādalo. Ego nūquā nō q̄rens qd mihi vtile ē tm̄:
sed ꝙ multis. Ecce optimus mod' placēdi oibus: si oī-
um vtilitas nō p̄uatū cōmodū pcuretꝫ. Charitas inq̄
nō q̄rit q̄ sua sunt. Qd est vtile inq̄ multis ⁊ h nō ad
aliqd cōmodū tpale: s ad h vt salui fiāt Phil. vlt. Nō
2 q̄ro datū: sed fructū. ¶ Notādū ꝙ multa sunt q̄ me-
rito placere faciūt hoibus. Primū prudētia in ꝯsilijs:
sic aduocat' clienti: dispēsator pncipi plz. Gen.41. Pla-
cuit Pharaoni ꝯsilium ⁊ oibus seruis eius. Eccl.20.
Uir prudēs placebit magnatis. Scdm mūdicia in fa-
ctis: sicut ꝯiunx ꝯiugi instrm̄ vtēti placet.1.Re.2. Pu-
er aūt samuel crescebat ⁊ pficiebat placēs tā deo q̄ hoi-
bus. Nō sic filij heli. Tertiū pietas i suffragijs: sic me-
dicus infirmāti baculus seni placet. Unde de sepultu-
ra Abner dr̄.2.Re.3. Placuerūt eis oia q̄ fecit Dauid
⁊c. Quartū sapiā in v̄bis: sicut lumē viatori: viror vi-
sui placet. Josue.22. Placuit sermo cūctis audientib'.
Eccl.20. Sapiēs in v̄bis pducet seipm̄ ⁊ hō prudens
3 placebit magnatis. Quintū clemētia in r̄nsis sicut sa-
por gustui melodia auri placet.2.Para.10. Si placue-
ris pplo huic ⁊ lenieris eos v̄bis clemētibus seruiēt ti-
bi oi tpe. Sextū fortitudo i bellis: sicut pugil ꝯductori
miles pncipi placet.1.Re.18. dixerūt sui saul ad dauid.
Ecce places regi ⁊ oēs serui eius diligūt te. Septimū
largitas i bn̄ficijs sicut pluuia terra arenti: sicut fons
sitienti placet.1.Macha.14. de simone. Que sūt bona
gētis sue ⁊ placuit illis ptās eius. ¶ Hic q̄riꝫ sup' illō.
Nolo vos esse socios demoniorꝫ glo. ad h gen' ptinēt
q̄ sūt i qbusdā rebus suspēdēdis vel alligādis. ¶ Cō-
tra ḡ suspēsio herbarꝫ ad collū vel cartularꝫ q̄ fieri so-
let: ad idolotriā ptinet. R̄o. Aut herbe hn̄t a nā vi nā-
lem ad effectū illū aut nō. Jn p casu nō ptinet ad ido-
latriā: sed in scdo. Silr cedule aut ꝯtinent solū v̄ba sa-
4 cra ⁊ ex h credunꝫ hr̄e vim aut nō. Jn pmo casu nō p-
tinet ad idolatriā sed in 2º. ¶ Jtē sup illud. Oia mihi
licēt Glos. ptāte liberi arbitrij ⁊ doctrina legis nālis.
¶ Cōtra. Scdm legē nālē multa sunt illicita. R̄n̄º h
loqꝫ de cibis spālr. ¶ Jtē ibidē Glo. Precepto dn̄i il-
la phibenꝫ. R̄n̄º. Jlla pcepta ad tps fuerūt ⁊ reuoca-
ta sunt. ¶ Jtē nihil iterrogātes. ¶ Cōtra Tob.2. Ui-
dete ne forte furtiu' sit. R̄n̄º. Nō ē silē q: cibū furtiuū
nō est licitū in se comedere: sed idolo imolatū lz edere
nisi pp scādalū alterius. ¶ Jtē. Oia in gl̄iaz dei facite.
¶ Cōtra. ḡ nullus actus ē indiffs. R̄º. Relō h i gl̄iaz
dei intelligiꝫ vel in actu vel in aptitudīe referēdi q̄ nō
est solū in bonis: sed ēt in dr̄ntibus. ¶ Jtē dn̄i ē terra
⁊ plēitudo. ¶ Cōtra eadē rō fuit sub lege. Ergo si oia
5 sunt mō mūda: q: dn̄i sūt ⁊ tūc fuerūt. R̄º. Reputatio-
ne legis imūda dcā sūt: sed nō sui nā. ¶ Jtē. Sic ego
p oia oibus placeo. ¶ Cōtra Gal.1. Si hoib' placerē
xp̄i seru' nō essē. ¶ Jtē quō placebat psecutorib' suis.
R̄n̄º. Ad pm̄ placere volebat hoib' pp deū nō pp se.
¶ Ad argm̄. 2m intelligiꝫ hoc nō de oibus gn̄alr: sed
de ecclesiasticis viris ſm glo.

CAP. XI.

Mitatores mei estote sicut ⁊ ego xp̄i. Laudo autē vos fr̄es ꝙ p oia mei memores estis ⁊ sicut tradidi vobis pcepta mea: tenetis. Volo autem vos scire ꝙ omnis viri caput christus est. caput autem mulieris vir: caput vero christi deus. b 3.q.8.o

Tho. sup epl. Pau.

¶ Supra apls remouit a fidelibus id qd est ꝯriū eu-
charistie sacro. s. pticipationē mēse idolorꝫ. Nūc aūt in-
struit fideles de ipso eucharistie sacro. Et p p̄mittit q̄-
dā āmonitionē gn̄alem. Scdo accedit ad ppositū ibi.
(Volo aūt vos scire ⁊c.) Circa pm̄ duo facit. Primo p-
ponit ammonitionē. Scdo significat quō corinthij ad
pdictā āmonitionē se hēbant ibi. (Laudo aūt vos fra-
tres ⁊c.) Circa pm̄ ꝯsiderādū est ꝙ ita se hz nālis ordo 2 Exēplar primordiale oium
rerꝫ ꝙ ea q̄ sunt inferiora in entibus imitanꝫ ea q̄ sūt
supiora ſm suū posse. Un̄ ēt nāle agens tāq̄ supius as-
similat sibi patiens. Primordiale aūt pncipiū toti' p-
cessionis rerꝫ est filius dei: ſm illud Jo.1. Oia p ipm̄ fa-
cta sunt. Et ideo ipse ē pmordiale exēplar qd oēs crea-
ture imitanꝫ tanq̄ verā ⁊ pfectā imaginē pris. Un̄ dr̄
Col.1. Qui est imago dei inuisibilis pmogenitus oīs
creature: q: in ipso condita sunt vniuersa. Speciali tn̄
quodammō exēplar est spūalium grārꝫ qbus spūales
creature illustranꝫ: ſm illud qd in ps. dr̄ ad filium. Jn
splendoribus scōrꝫ ex vtero ante luciferꝫ genui te: qa
s. genitus est an̄ oēm creaturā p grām lucētē hn̄s ex-
emplr in se splendores oium scōrꝫ: hoc aūt exēplar dei
3 pus erat a nobis valde remotū: ſz illō Eccl.2. Quid
est hō vt sequi possit regē factorē suū. Et iō hō fieri vo-
luit: vt hoibus humanū exemplar pberet. Un̄ Aug.
dicit in li. de agone xp̄iano. Qua puersitate nō caueat
q̄ dicta ⁊ facta illius hois ītueri diligit ⁊ sectaꝫ i quo se
nobis ad exemplū vite pbuit filius dei. Et sicut diuini-
tatis eius exēplar. Primo qdez imitanꝫ angeli. Scda-
rio vo relique creature: vt dionysius dicit.10.ca. ange-
lice hierarchie: ita humanitatis exēplar pncipalr qdē
imitandū ppoinꝫ p̄latis ecclesie tanq̄ supiorib'. Un̄
⁊ dn̄s aplis dicit. Jo.13. Exemplū dedi vobis vt quem-
admodū ego feci: ita ⁊ vos faciatis. Scdario vo ipsi p-
lati infirmati exemplo xp̄i pponunꝫ exēplar vite sub-
4 ditis: ſm illud.1.Pe.vlti. Forma facti gregis ex aio. Et
2.ad thes.3. Ut nosmetipsos formā daremus vobis ad
imitādū nos. Et iō apls signāter dic. Dixi vt sine offē-
sione oibus sitis: ⁊ hoc qdem facere poteritis: si h qd
dico seruetis. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego xp̄i. s.
sum imitator. Jmitabaꝫ .n. eū p qdē in mētis deuotio-
ne. Gal.2. Uiuo ego: iā n̄ ego viuit vo in me xp̄s. Scdo
in subditorꝫ sollicitudine. Un̄ dicebat Phil.2. Si immo-
lo sup sacrificiū ⁊ obsequium fidei vestre gaudeo ⁊ ꝯgra-
tulor oibus vobis. Sicut ⁊ xp̄s obtulit semetipm̄ pro
nobis: vt dr̄ Ephe.5. Tertio q̄tū ad passionis tolerā-
tiā.2.Cor.4. Semp mortificarionē iesu in corpe circū-
ferentes. Et gal.vlti. Ego stigmata dn̄i iesu in corpore
5 meo porto. ¶ Est aūt notandū ꝙ nō simpliciter dic
imitatores mei estote: s addit: sicut ⁊ ego xp̄i: q: s. sub-
diti p̄latos suos imitari non debent in oibus: sed i q-
bus illi xp̄z imitanꝫ qui est indeficiens sctitatis exēplar.
¶ Deinde cū dicit. (Laudo aūt vos fratres). Ostēdit
qualr corinthij se hēbant ad āmonitionē pdictā. Cir-
ca qd ꝯsiderandū est ꝙ subditi suos p̄latos sequunꝫ
duplr. s. q̄tū ad facta ⁊ dcā: q̄tū qdē ad fcā dn̄i subditi
p̄latorꝫ exēpla imitanꝫ. Un̄ dr̄ Jac.5. Exēplū accipite
fr̄es mei pphārꝫ q locuti sunt in noīe dn̄i. Quātū vo
ad dicta dn̄i eorꝫ pceptis obediūt. pu.er.3. Custodi pce-
pta mea ⁊ viues. Jn his aūt corinthij deficiebāt ⁊ ma-
xime q̄tū ad maiorē multitudinē: ⁊ iō apls alloquēs
eos dicit. Laudo aūt vos fr̄es. q.d. Sup h laudandos
vos pbere dētis sed nō facitis: ꝙ p oia memores estis

c quasi ad imitandū mea exēpla. Nō enim possumus il
loꝝ exēpla imitari quoꝝ memoriā nō hēmus. Unde
dr̄ Heb.13. Mementote ꝑpositoꝝ vestroꝝ quoꝝ intu
entes exitū ꝯuersationis imitamini fidē. Quantū ꝟo
ad dicta subdit. Et sicut tradidi vobis ꝑcepta mea te
netis.q.d.eodē tenore obseruatis quo ꝯ tradidi: h̄ enī
dicit q: ab obseruātia ꝑceptoꝝ eius recesserant. Jo.15.
Si sermonē meū seruauerūt ⁊ vr̄m seruabūt. Sed vr̄
hic mod⁹ loq̄ndi nō esse ꝯueniēs veritati sacre scriptu
re q̄ nihil patiṫ falsitatis: s̄m illud. ꝑuer.8. Justi sūt oēs
sermones mei ⁊ nō est in eis prauū qd neq̄ ꝑuersū.
Sed dōz q̄ ironica locutio ē vna de locutiōibus figu
2 ratiuis in q̄bus v̄itas nō attendiṫ s̄m sensum quē v̄ba
faciūt. sed s̄m id qd loq̄ns exp̄mere intendit p̄ sile: vel
ꝯriū vel q̄cuiq̄ alio⁹. Et iō i ironica locutiōe v̄itas attē
diṫ s̄m ꝯriū eius qd v̄ba sonāt: sic i methapho⁹ s̄ʒ sile.
¶ Deinde cū dicit. (Uolo aūt vos scire fratres ⁊c̄.) Ac
cedit ad ꝑpositū istruēs. s. fideles de eucharistie sacro.
Et circa h̄ tria facit. Primo redarguit eoꝝ errores cir
ca ritū hui⁹ sacri. Scd̄o ōndit huius sacri dignitatē ibi.
(Ego.n.accepi a dn̄o ⁊c̄.) Tertio docet ꝯueniētē ritū
ibi. (Itaq̄ fr̄es mei). Circa p̄ᵐ tria facit. Pⁱo redargu
it eoꝝ errorē quo. s. errabant in h̄itu q: s. mulieres ad
sacra mysteria ꝯueniebāt capite nō velato. Scd̄o argu
it errorē in ꝯuētu: q: s. cū ꝯuenirēt ad sacra mysteria
3 ꝯtētionibus vocabāt ibi. (Hec aūt ꝑcipio nō laudans
⁊c̄.) Tertio q̄ītū ad certū cibū: q: s. p̄rāsi ad sacra my
steria sumēda accedebāt ibi. (Cōuenientib⁹ aūt vob. ⁊c̄.)
Circa p̄ᵐ duo facit. Pⁱo p̄mittit qddā documētū: ex q̄
Capi sumiṫ rō subseq̄ntis monitiōis. Scd̄o ponit monitio
ti iest nē ibi. (Ois aūt vir orans ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ ponit triplicem
pfcm̄ cōpationem: quaꝝ p̄ma est dei ad hoiēs dicēs. Dixi q̄
subli ꝑcepta mea tenetis p̄ ꝯriūm. Sed vt appeat vos irra
mitas tionabiliṫ agere. Uolo vos scire tanq̄ rē necessariā: s̄m
influ illud. Esa.5. Captiuus ductus ē ppls meus: q: nō ha
entia buit sciam. Qd̄ ois viri caput xp̄s est: qd gdem dr̄ s̄m
⁊ ꝯfor silitudinē capitis nālis in quo q̄tuor ꝯsiderenṫ. Pⁱo
mitas gdem pfectio: q: cū cetera mēbra vnū solū sensum ha
4 beant. s. tactū: in capite vigent oēs sensus: ⁊ siliṫ in alīs
viris inueniunṫ singule gr̄e: s̄m illō qd dr̄ isra.12. Alī
daṫ p spm̄ sermo sapie. Alī sermo scie ⁊c̄. Sed in hoie
xp̄o est plenitudo oium graꝝ. Nō.n.ad mēsurā dat ei
deus spm̄: vt dr̄ Jo.3. Scd̄o in capite inueniṫ sublimi
tas: q: vt. s. in hoie est supius oibus mēbris: ita ēt xp̄o
supeminet nō solū oibus hoibus: sed ēt oibus angelis
s̄m illud Ephe.1. Cōstituēs illū ad dexterā suā in cele
stibus sup oēm p̄ncipatū ⁊ ptātē. Et infra. Et ip̄m de
dit caput sup oēm ecclīaz. Tertio in capite iueniṫ influ
entia: qua. s. quodāmō influit ceteris mēbris sensum ⁊
5 motū: ita a capite xp̄o in cetera mēbra ecclīe motus ⁊
sensus spūalis deriuaṫ s̄m illud Col.2. Nō tenēs ca
ꝛ put ex quo totū corpus p nexū ⁊ ꝯiunctiōes subminī
stratū ⁊ ꝯstructū crescit in augmentū dei. Quarto in
capite inueniṫ ꝯformitas nāe ad cetera mēbra: ⁊ siliṫ
xp̄o ad alios hoies: s̄m illud Phil.2. In silitudinē ho
minū factus ⁊ h̄itu inuētus vt hō. ¶ Scd̄az cōpatio
nē ponit hois ad hoiēz cū dicit. Caput aūt mulieris vir.
Qd̄ ēt s̄m p̄dicta q̄tuor verificaṫ. Nā p̄ gdem vir ē p
fectior muliere nō solū q̄ītū ad corpus: q: vt ph̄s dicit
in lib. de gn̄atione aīalū femina est masculus occasio
natus: sed ēt q̄ītū ad aīe vigorē: s̄m illud Eccl.7. Uirū
ex mille repeṙi vnū mulierē ex oibus nō inueni. Scd̄o
q: vir nāliṫ supeminet femine s̄m illud Ephe.5. Mu
lieres viris suis subdē sint sicut dn̄o: qm̄ vir caput ē mu
lieris. Tertio q: vir influit gubernādo mulierē s̄ʒ illō
Gen̄.3. Sub viri ptāte eris ⁊ ipse dn̄abiṫ tui. Quarto
vir ⁊ femina ꝯformes sunt in nā s̄ʒ illud Gen̄.2. Facia 6
mus ei adiutoriū sile sibi. ¶ Tertiā cōpationē ponit
dei ad dn̄m cū dicit. (Caput ꝟo xp̄i deus). Est aūt ꝯsi
derādū q̄ nomē xp̄s signat p̄sonā p̄dicatā rōne hūane
nāe: ⁊ sic h̄ nomen deus nō supponit solū p̄sonā pris:
sed totā trinitatē: a qua in hūanitate xp̄i sicut a pfectō 1
ri oia bona deriuanṫ: ⁊ cui hūanitas xp̄i subiicit. Alio
mō pōt intelligi s̄m q̄ h̄ nomen xp̄s supponit dictā p
sonā rōne diue nāe: ⁊ sic h̄ nomen deus supponit pso
nā pris. q̄ dr̄ caput filī: nō gdē s̄m maiorē pfectionez:
vel s̄m aliquā suppositionē: sed solū originē ⁊ s̄m con
formitatē nāe: sic in ps. dr̄. Dn̄s dixit ad me filius me⁹ 2
es tu ego hodie genui te. Pn̄t aūt hec mystice accipi p
ut in aīa est qddā spūale ꝯiugiū. Nā sensualitas femie
cōpaṫ: rō vero viro: p quā sensualitas regi dz. Un̄ ⁊ ca
put eius dr̄. Uel potius rō iferior q̄ inheret tpalib⁹ dis
ponēdis mulieri cōpaṫ: viro aūt rō supior: q̄ vacat ꝯtem
plationi eternoꝝ: q̄ caput iferioris dr̄: q: s̄m rōes eter
nas sunt tpalia disponēda s̄ʒ illud Exo. 25. Inspice ⁊
fac s̄m exemplar qd tibi in monte monstratum est. Di
citur autem caput viri xp̄s: q: sola rō s̄m supiorem sui
partem deo inheret. Lectio. II.

Omnis aūt vir orās aut pphe 3
tās velato capite d̄turpat caput
suū. Ois aūt mulier orās aut p 4.d.
phetās nō velato capite detur 14.4
pat caput suū. Unū ē.n.ac si decaluet. Naz p̄ᵐ.
⁊ si nō velaṫ mulier tōdeaṫ. Si ꝟo turpe est 5.
mulieri tōderi aut decaluari: velet caput su
um. Uir gdē nō dz velaṙ caput suū: qm̄ ima
go ⁊ gl̄ia dei est: mulier aūt gloria viri est.
¶ Premisso documēto subiungit amonitionē: cui⁹ rō
sumiṫ ex documēto p̄dicto: ⁊ circa h̄ duo facit. Primo
ponit ammonitionem ex pte viri. Secundo ex parte
mulieris ibi. (Ois aūt mulier ⁊c̄.) Dicit ḡ primo. Di
ctū est q̄ caput mulieris est vir. Ois aūt vir orās aut p
phetās velato capite deturpat caput suū. Circa qd cō 4
siderādū est q̄ glibet hō iudici assistens suā ꝯdōnē vl
dignitatē dz ꝑfiteri: ⁊ p̄cipue assistens deo q est oium
iudex: ⁊ iō q deo assistunt ordinatissime ⁊ ꝯuenientissi
me se gerere dn̄t: s̄m illud Eccl.4. Custodi pedē tuū
ingrediē domū dei. Dupliṫ aūt hō deo assistit. Uno hu
mana in deū referēs qd gdē fit orādo: s̄m illud Eccle.
39. In ꝯspectu altissimi depcabiṫ: apiet os suū in orō
ne: ⁊ p delictis suis depcabiṫ. Alio mō diuina ad hoies
deferēs: qd gdē fit pph̄ando s̄m illud Joel.2. Effūdā
spm̄ meū sup oēm carnē ⁊ pph̄abūt filī vr̄i. Un̄ signā
ter apl̄s dicit. Uir orās ⁊ pph̄ans. His.n. duobus mo
dis vir deo tāq̄ iudici vel dn̄o assistit. Dr̄ aūt pph̄ans
dupliṫ. Uno mō in q̄ītū hō alīs annūciat q̄ ei diuinit⁹
reuelanṫ: s̄m illud Luc.1. Zacharias pr̄ eius ipletus ē 5
spūsco ⁊ pph̄auit dicēs. B̄ndictus dn̄s deus israel ⁊c̄.
Alio mō dr̄ hō pphetans in q̄ītū pfert ea q̄ sunt alīs
reuelata: vn̄ illi q in ecclīa dn̄t pphias vel alias sacras
scripturas legūt dn̄e pphetātes. Et sic accipiṫ isra.14.
Qui pphetat ecclīaz edificat. Et ita ēt accipiṫ. Per
tinet aūt ad dignitatē viri vt infra patebit carere vela
mine capitis: ⁊ iō dicit q̄ ois vir orās aut pph̄ans velato capite deturpat caput suū. i. rē incōuenientē sibi.
agit. Sicut.n. in corpe pulchritudo dr̄ ex debita ꝑpor
tione mēbroꝝ in ꝯueniēti claritate vel colore: ita i acti
bus hūanis dr̄ pulchritudo ex debita ꝑportiōe v̄boꝝ
vel factoꝝ in q̄bus lumē rōis resplēdet. Un̄ ⁊ p oppo
situm

a sitū turpitudo intelligit qñ ꝯ rōnem aliqd̄ agit ꝛ non
obseruat debita ꝓportio in verbis ꝛ factis. Uñ supra.
7. dictū est. Si qs turpē se videri existimat sup virgīe
sua ꝙ sit supadulta. ℂ Sed ꝯ hoc obiicit. Nā multi
velato capite in ecclesia orāt absqȝ oī turpitudine secre
tius orare volētes. Dōm est aūt ꝙ duplex ē orō. Una
ꝑuata: quā. s. qs deo offert in ꝓpria ꝑsona. Alia publi
ca quā qs offert deo in ꝑsona totius ecclesie: vt pꝫ in
orōnibus q̄ in ecclia p sacerdotes dñr ꝛ de talib' orōni
bus apl's hic intelligit. ℂ Itē obiicit de hoc ꝙ dīc gl.
ꝙ ꝓphetans dr̄ scripturas reserans ꝛ ſm hoc ille q ꝑ
dicat ꝙ ꝓphetat. Epi aūt ꝑdicant capite tecto mitra.
2 Sed dōm est ꝙ ille q ꝑdicat vel docet in scholis ex ꝓ
pria ꝑsona loqt. Uñ ꝛ apl's Ro. 2. noīat euangeliū suū
. s. pp industriam qua vtebat in ꝑdicatione euangelij:
sed ille q' sacrā scripturā in ecclesia recitat: puta legēdo
lectionē vel eplā3 vel euangeliū: ex ꝑsona totius eccle
sie loqt. Et de tali ꝓphante intelligit qd̄ h apl's dicit.
Sed tūc remanet obiectio de his q cātant psalmos in
choro capite tecto. Sed dōm ꝙ psalmi nō cantant q̄si
ab vno singulr̄ se deo ꝑntāte: sed q̄si a tota mltitudie.
ℂ Deinde cū dicit. (Ois aūt mulier ꝛc̄.) ponit ammo
nitionē q̄tū ad mulieres dicēs. Ois aūt mulier orans
aut ꝓphetans vt supra: nō velato capite qd̄ repugnat
pp ꝯdōnem eius deturpat caput suū. i. rem incōuenie
3 tem facit circa sui capitis detectionē. ℂ Sed ꝯ h obiī
cit: q: apl's dicit. i. Thi. 2. Docere i ecclia mulieri nō ꝑ
mitto. Quō ergo cōpetit mulieri vt oret aut ꝓphetet
publica orōne aut doctrina. Sed dōm est h intelligendū
eē de orōnib' ac lectiōib' q̄s mulieres i suis collegijs ꝓ
ℂ Deinde cū dicit. (Unu est. n. ꝛc̄.) Probat (ferūt.
admonitionē ꝑdictā. Et ꝑmo īducit ꝓbationē. Scdo
ꝓbationis iudiciū auditoribus cōmittit ibi. (Uosipsi iu
dicate ꝛc̄.) ℂ Circa ꝑm̄ duo facit. Primo inducit ꝓba
tionē. Scdo excludit obiectionē ibi. (Uerūtn̄ neqȝ vir
ꝛc̄.) ℂ Circa ꝑm̄ pōit triplicē ꝓbationē: quaꝝ ꝑ' sumit
ꝑ cōparationē ad hūanā nām. Scdo ꝑ cōparationem
ad deū ibi. (Uir qdē nō dꝫ ꝛc̄.) Tertia ꝑ cōparationē
ad angelos cū dicit. Et pp angelos. ℂ Circa ꝑm̄ ꝯside
rādū est ꝙ nā q̄ ceteris aīalibus ꝓuidit auxilia suffici
4 entia vite: hoīb' ꝑbuit ea iperfecta: vt ꝑ rōnē arte vsu
manu sibi ea ꝑficerent: sicut thauris dedit cornua ad
defensionē: hoīes aūt arma defensionis sibi ꝑparant
manuali artificio rōnis: ꝛ inde est ꝙ ars imitat nām ꝛ
ꝑficit ea q̄ nā facere non pōt. Sic igit ad tegumētum
capitis nā hoī dedit capillos: sed q: hoc tegumentum
insufficiens est ꝑ artē ꝑparat hō sibi aliud velamē. Ea
dem igit rō esse de velamine nāli capillorū ꝛ de vela
mine artificiali. Nāle aūt est mulieri ꝙ comā nutriat.
Hꝫ. n. ad hoc dispōnē nāe ꝛ vlterius inclinatio q̄dam
inest mulieribus ad comā nutriendā. In pluribus. n.
hoc accidit ꝙ mulieres magis studēt ad nutriēdam
comā q̄ȝ viri. Ur ergo ꝯdōni mulieꝝ ꝯueniens esse ꝙ
magis vtant velamie capitis q̄ȝ viri. ℂ Circa h ergo
5 tria facit. Primo ponit ꝯuenientiā velamis nālis ꝛ ar
tificialis dicens. Dictū est: mulier non velans caput d̄
turpat caput suū: vnū est. n. s. vnius rōnis ꝑuari. s. ve
lamine artificiali: ac si decaluet. i. ac si priuet nāli vela
mine capilloꝝ qd̄ in penam qbusdā ꝑdicit Esa. 3. De
caluabit dñs verticē filiaꝝ syon ꝛ crinē eaꝝ nudabit.
Scdo ducit ad incōueniens dicens. Nā si non velat
mulier tondeat. q. d. si abiicit velamen artificiale abiici
at pari rōne ēt nāle: qd̄ est incōueniēs. ℂ Sed ꝯ h vr̄
esse ꝙ scimoniales tondent. Ad qd̄ duplr̄ pōt rn̄deri.
Primo qdem q: ex hoc ipso ꝙ votū viduitatis vel vir
ginitatis assumunt xp̄o desponsante: ꝓmouent in di

gnitatē virilem: vtpote liberate a subiectione viroꝝ ꝛ b
immediate xp̄o coniuncte. Scdo q: assumunt ꝑnia la
mentū religionē intrantes. Est autem consuetudo vi
ris ꝙ tpe luctus comā nutriat quasi hoc sit sue ꝯdōni
conueniens: mulieres aūt econtrario tempore luctus
comā deponunt. Unde dr̄ Jere. 7. Capillum tuū ton
de ꝛ ꝓiice: sume indirectum planctū. Tertio cōcludit
ꝓpositum dicens. Si vo turpe. i. indecens est mulieri
tonderi aut decaluari. i. priuari nāli velamine arte vel
natura: velet caput suum vtens. s. velamine artificiali.
ℂ Deinde cū dicit. (Uir qdē ꝛc̄.) Ponit scdam ꝓba
tionem que accipit per cōparationem ad deū. Et primo
inducit ꝓbationē. Scdo ꝓbat quod supposuerat ibi. 2
(Nō. n. est vir ꝛc̄.) Dicit ergo ꝑmo. Dictum est ꝙ tur
pe est mulieri tonderi sicut ꝛ nō velari: viro aūt nō est
turpe: cuius rō est hec. Uir qdē non dꝫ velare caput
suū: q: est imago: ꝛ gloria dei. Per hoc aūt ꝙ dicit est
ymago dei excludit quorūdā error dicentiū ꝙ hō so
lum est ad imaginē dei: nō aūt est ymago: cuius ꝯriū
hic apl's dicit. Dicebant aūt ꝙ solus filius est ymago:
ſm illud Col. i. Qui est ymago inuisibilis dei. Est ergo
dicendum ꝙ hō ymago dei dr̄ ꝛ ad imaginē. Est. n.
ymago imꝑfecta: filius āt dr̄ ymago non ad imaginē:
q: est imago ꝑfecta. ℂ Ad cuius euidentiā ꝯsideran
dum est ꝙ de rōne imaginis in cōi duo sunt. Primo
qdē silitudo nō in qbuscūqȝ: sed vel ipsa spē rei sicut
hō filius assimilat pri suo. Uel in aliquo qd̄ sit signū 3
spēi: sicut figura in rebus corꝑalibus. Uñ q figuram
equi describunt dñr imaginē eius depingere. Et h est
ꝙ dicit Hilarius in lib. de sinodis ꝙ ymago est spēs i
differens. Scdo reqritur origo. Nō. n. duoꝝ hoīū q
sūt similes spē vnus ymago alterius dr̄: nisi ex eo oria
tur sicut filius a patre. Nam ymago dr̄ ab exemplari.
Tertio ad rōnem perfecte imaginis reqrit equalitas.
Quia igit hō similatur deo ſm memoriā intelligenti
am ꝛ voluntatē mentis: qd̄ ꝑtinet ad spēm intellectua
lis nāe: ꝛ hoc hꝫ a deo: dr̄ eē dei ymago: q: tn̄ deest eq̄
litas est dei ymago imperfecta. Et ideo dr̄ ad imaginē
ſm illud Gen̄. i. Faciamus hoīem ad imaginē ꝛ simitu
dinē nr̄am. Sed filius q est equalis pr̄i est ymago ꝑfe 4
cta: non aūt ad imaginē. ℂ Cōsiderandū est ēt ꝙ glo
ria dei duplr̄ dr̄. Uno modo qua deus in se gloriosus Glia
est: ꝛ sic hō non est gloria dei: sed potius deus est glo dei ē
ria hoīs ſm illud ps. Tu dñe susceptor meus es: glo du-
ria mea. Alio modo dr̄ gloria dei claritas eius ab eo d̄ plex.
riuata: ſꝫ illud Exo. vlti. Gloria dñi impleuit illud. Et
hoc modo hic dicit: ꝙ vir est gloria dei inq̄ntum clari
tas dei imediate super virum refulget ſm illud ps. Si
gnatum est super nos lumen vultus tui domine.
ℂ Deinde cū dicit. (Mulier aūt ꝛc̄.) Ponit id qd̄ est
ex parte mulieris dicens. Mulier autē est gloria viri
ꝛc̄. q: claritas mulieris deriuat a viro: ſm illud Gen̄.
2. Hec vocabitur virago: quoniam de viro sumpta est. 5
ℂ Sed contra hoc obiicitur: q: ymago dei attendit
in hoīe ſm spiritum in quo non est differentia maris
ꝛ femine: vt dicit Col. 3. Nō ergo magis dꝫ dici ꝙ vir
dicit ymago dei q̄ȝ mulier. Dicendū est aūt ꝙ vir dici
tur hic spāliter ymago dei ſm quedam exteriora. s. q:
vir est principium totius sui generis: sicut deus est ꝑn
cipiū totius vniuersi: ꝛ q: de latere xp̄i dormientis in
cruce fluxerūt sacramenta sanguinis ꝛ aque a quibus
fabricata est ecclesia. Potest etiam quātum ad interio
ra dici ꝙ vir spālius dicitur ymago dei ſm mentem in
quantū in eo rō magis viget. Sed melius dicendum
ꝙ apl's signanter loquitur. Nam de viro dixit ꝙ vir
imago ꝛ glia dei est de muliere aūt nō dixit ꝙ eēt yma

c go ꝛ glia viri: sed solū ꝙ est gloria viri: vt dcā intelligi ꝙ esse imaginē dei cōe est viro ꝛ mulieri: esse aūt gloriā dei imediate ꝓpriū est viri. Restat aūt ꝯsiderādū ꝓp qd vir nō dēat velare caput sed mulier. Qḋ qdem duplr accipi pōt. Pͥo qdē q: velamē qḋ capiti supponit designat ptātē alterius sup caput existētis ordie nāe: ꝛ ideo vir sub deo existēs nō dꝫ velamen hēre sup caput vt ostēdat se imediate deo subesse: mulier aūt dꝫ velamē hēre: vt ostēdat se pter deū alteri nāliter subesse. Unā cessat obiectio de seruo ꝛ subdito: q: hec subiectio nō ē nālis. Scḋo ad ostēdēdū ꝙ glia dei nō est occultāda ſꝫ reuelāda: glia aūt hoīs est occultāda: vn̄ in ps. dr̄. Nō no

8 bis dñe nō nobis: sed noī tuo da gloriā. Lectio. III.

Gen. 2. ca. Non enim vir ex muliere ē: sed mulier ex viro. Etenim non est creatus vir ꝓp mulierē: sed mulier ꝓpter viꝝ. Ideo dꝫ mulier velamen hēre sup caput suū: ꝛ ꝓp angeloꝝ. Verūtñ neqꝫ vir sine muliere: neqꝫ mulier sine viro i dño. Nā sicut mulier de viro: ita ꝛ vir p mulierē. Oīa aūt ex deo. Vosipsi iudicate: decet mulierē nō velatā orare deū. Nec ipā nā docet vos. Q: vir qdē: si comā

3 nutriat ignominia ē illi: mulier vō si comā nutriat glia est illi: qm̄ capilli p velamie ei dati sunt. Si qs aūt vr̄ cōtentiosus eē: nos talē ꝯsuetudinē nō hēmus neqꝫ ecclia dei.

¶ Premiserat apls ꝙ mulier est gloria viri: qḋ hic ꝓbare intendit. ¶ Et circa hoc tria facit. Primo pōit ꝓbationē. Scḋo assignat rōnē eius qḋ dixerat ibi. (Etenim nō est creatus ꝛc̄.) Tertio infert ꝯcl'onē intētā ibi. (Iō dꝫ ꝛc̄.) ¶ Circa pͥm ꝯsiderādū ē ꝙ sicut supra dictū est: mulier dr̄ glia viri p q̄ndā deriuationē: ꝛ iō ad hoc ꝓbandum subdit. Nō. n. pͦ. s. reꝝ ꝯdōne vir est ex

4 muliere. s. format': sed mulier ex viro. Dr̄. n. Gen. 2. Q: edificauit dñs deus costā quā tulerat de adā i mulierē. De viro aūt dr̄. Formauit dñs deus hoiem d̄ limo terre. ¶ Deinde cū dicit. (Etenim ꝛc̄.) Assignat rōnē eius qḋ dixerat. Ad cuius euidentiā ꝯsiderandus est talis ordo ꝑfecti ꝛ imꝑfecti: ꝙ imꝑfectū i vno ꝛ eodē subiecto prius est tpe q̄ꝫ ꝑfectū. Prius. n. aliquis hō est puer q̄ꝫ vir: simplr tñ perfectū est prius imꝑfecto etiā tpe. Nam puer ꝓducit ex viro. Hec igit est rō quare mulier ꝓducta est ex viro: q: ꝑfectior est muliere qḋ ex hoc ꝓbat apl's: q: finis est ꝑfectior eo qḋ est ad finē: vir aūt est finis mulieris. Et hoc est qḋ dicit. Etenim non est creatus vir ꝓpter mulierem: sed mulier ꝓpter viꝝ in adiutoriū. s. generationis: sicut patiens est ꝓpter agēs

5 ꝛ mā ꝓpter formā. Un̄ dr̄ Gen. 2. Non est bonum hominem esse solum: faciamus ei adiutorium sile sibi.

¶ Deinde cū dicit. (Iō dꝫ ꝛc̄.) Infert ꝯclōnē intentā dicens. Ideo. s. q: vir est imago ꝛ gloria dei: mulier autem est gloria viri: mulier dꝫ hēre velamen sup caput suum: qn̄. s. deo assistit orando vel ꝓphetando: vt per hoc ostendat ꝙ non imediate subest deo: sed subijcit etiam viro sub deo: hoc enim significat velamen qḋ capiti supponitur. Unde alia littera hꝫ ꝙ mulier dꝫ habere potestatem super caput suum: ꝛ idem est sensus. Nam velamen est signum potestatis sm̄ ꝙ in ps. dicitur. Imposuisti homines super capita nostra.

¶ Deinde cū dicit. (Et ꝓpter angelos ꝛc̄.) Assignat tertiā rōnem q̄ sumitur ex parte angeloꝝ dicens. Et

1 etiam mulier dꝫ hēre velamē super caput suū ꝓpter angelos. Qḋ qdem duplr intelligi pōt. Uno mō de ipsis angelis celestibus q conuentus fideliū visitare credūtur ꝑcipue qn̄ sacra mysteria celebrant. Et ideo tūc tam mulieres q̄ꝫ viri ad reuerentiā eoꝝ honeste ꝛ ordinate se debent habere sm̄ illud ps. In ꝯspectu angelorum psallā tibi. Alio mō pōt intelligi sm̄ ꝙ angeli dicunt sacerdotes inq̄ntum diuina populo annunciant sm̄ illud Mal. 2. Labia sacerdotis custodiunt sciam ꝛ legē requirent ex ore eius q: angelus domini exercituum est. ¶ Debet ergo mulier velamen hēre semp in ecclia ꝓp angelos. i. ꝓpter sacerdotes duplici rōne. Primo qdē

2 ꝓp eoꝝ reuerētiā ad quā ꝑtiet ꝙ mulieres corā eis honeste se hēant. Un̄ dr̄ Eccl. 7. Honora deū ex tota aīa tua ꝛ honorifica sacerdotes illius. Scḋo ꝓpter eorū cautelā: ne. s. ex conspectu mulieꝝ nō velataꝝ ad concupiscentiā ꝓuocent. Un̄ dr̄ Ecc. 9. Uirginē ne aspicias ne forte scādalizeris in decore illius. Augu. aūt alr exponit ꝑdicta. Ostēdit. n. ꝙ tā mulier q̄ꝫ vir est ad imaginē dei p hoc ꝙ dr̄ Eph. 4. Renouamini spū mētis vr̄e ꝛ induite nouū hoiem: q renouat in agnitione dei sm̄ imaginē eius: q creauit eū: vbi nō est masculus ꝛ femina. Et sic pꝫ ꝙ ymago dei attendit in hoie sꝫ spm̄ in quo nō est dr̄ia masculi ꝛ femine: ꝛ iō mulier ē imago dei sic̄ ꝛ vir. Exp̄sse. n. dr̄ Gen. 1. ꝙ creauit ds hoiem

3 ad imaginē suā masculū ꝛ feminā creauit eos: ꝛ iō Augu. dicit h̄ esse intelligendū in spūali ꝯiugio qḋ ē i aīa nostra in qua sicut supra dictū est sensualitas: vel ēt inferior rō se hꝫ p modū mulieris: rō aūt superior per modum viri in qua attendit ymago dei: ꝛ sm̄ hoc mulier est ex viro: ꝛ ꝓpter virū: q: administratio reꝝ tpalium vel sensibiliū: cui intendit inferior rō vel etiam sensualitas: dꝫ deduci ex contemplatione eternoꝝ q̄ pertinēt ad superiorem rationem ꝛ ad eam ordinari: ꝛ iō mulier dr̄ hēre velamen vel ptātem super caput suum ad significandū ꝙ circa tpalia dispensanda dꝫ homo cohibitiōem q̄ndam ꝛ refrenationē habere: ne vltra modū homo ꝓgrediatur in eis diligēdis: que qdem cohibitio circa amorē dei adhiberi non dꝫ: cum preceptum 4
sit Deut. 6. Diliges dñm deū tuum ex toto corde tuo. Nā circa desiderium finis nō apponit mensura: quā necesse est apponi circa ea q̄ sunt ad finē. Medic' enim sanitatē inducit q̄ntō ꝑfectiorē pōt: nō tñ dat medicinā q̄ntō maiorē pōt: sed sm̄ determinatā mēsurā. Sic vir non dꝫ habere velamen super caput. Et hoc dꝫ ꝓpter angelos sanctos: q: sicut in glo. dr̄ gratuita est sanctis angelis sacrata ꝛ pia significatio. Unde ꝛ Augu. dicit 19. de ciuitate dei: ꝙ demones alliciuntur qbusdā sensibilibus rebus: nō sic aīalia cibis sꝫ sicut spūs signis. ¶ Deinde cū dicit. (Ueritamen neqꝫ vir ꝛc̄.) Excludit dubitationem q̄ posset ex dictis oriri. Q: n. dixerat

5 ꝙ vir est gloria dei: mulier aūt est gloria viri: posset aliquis credere vel ꝙ mulier non esset ex deo: vel ꝙ non hēret potestatem in' gr̄a. Un̄ pͥmo hoc excludit dicēs. Licet mulier sit gloria viri: q est gloria dei: veritamē neqꝫ vir est in domino. i. a dño ꝓductus sine muliere: neqꝫ mulier sine viro: vtrūqꝫ. n. deus fecit sm̄ illḋ Gene. 1. Masculū ꝛ feminā creauit eos. Uel alr neqꝫ vir est sine muliere in dño. i. in gratia dñi nr̄i iesu xp̄i. neqꝫ mulier sine viro: q: vterqꝫ p gratiam dei saluat sm̄ illud Gal. 3. Quicūqꝫ in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. Et postea subdit. Non est masculus neqꝫ femina. s. differens in gratia xp̄i. Secundo assignat rationem dicens. Nam sicut in prima rerum institutione mulier est de viro formata: ita ꝛ in subsequentibus generatiōibus vir per mulierē ꝓductus est sm̄ illud Job. 14.

Homo

a Homo natus de muliere. Nam p̄ma pductio hoīs fu
it sine viro ⁊ muliere: qñ deus formauit hoiez de limo
terre. Euā de costa viri: vt ibidē legit. Tertia aūt ē ex
viro ⁊ muliere sicut abel natus est ex Adā ⁊ Eua vt
legit Gen. 4. Quarta āt ē ex muliere sine viro xp̄i ex v̄
gine ſm illud Gal. 4. Misit ds filiū suū ſcm̄ ex mulie
re. Tertio oñdit rōnē eē ɔueniētē. d. (Oia āt ex deo):
q:. s. ⁊ hocipm̄ q mulier p̄ fuit ex viro: ⁊ h q post mōuz
vir ē ex mliere ē ex opōne dina. Uñ ad deū pnnēt tā vir
q̄z mlier. Uñ dr̄ Ro. ii. Ex ipso ⁊ p ipm̄ ⁊ i ipo sūt oia.
¶ Deinde cū dic̄. (Uosipsi iudicate ⁊c̄.) Cōmittit iu
diciū eius qd̄ dixerat auditoribus. Et circa h duo fac.
2 Prio cōmittit iudiciū rōnalib' auditorib' ibi. (Si qs
aūt vr̄ ⁊c̄.) Circa p̄m qtuor facit. Prio cōmittit audito
ribus iudiciū e. us: qd̄ dixerat more eius q ɔ̄ndit se suf
ficiēter pbasse dicēs. (Uosipsi iudicate ⁊c.) Pertinet
. n. ad bonū auditorē iudicare de auditis. Un dr̄ Job.
6. Loquites id qd̄ iustū est iudicate. Et. 12. Nōne auris
v̄ba diiudicat. Scd̄o ppōit sub qōne id de q̄ oȝ eē iudi
ciū dicēs. (Decet mulierē nō velatā orare deū). Hoc p
hibet. i. Pe. 3. Ubi dr̄ quaȝ sit nō exteri' capillatura.
Tertio oñdit vñ dēant sumere suū iudiciū: q: ab ipsa
nā: ⁊ h est q dicit. (Nec ipsa nā docet vos). Et vocat
hic nām ipaȝ iuclinationē nālē q̄ inest mulierib' ad nu
triendū comā q̄ est' nāle velamē: nō aūt viris. Que q̄
dē inclinatio nālis esse oñdit: q: in pluribus inuenit:
3 opȝ āt ab ipsa nā doceri: q: est dei op' sicut in pictura i
struit aliqs artificio pictoris: ⁊ iō ɔ̄ q̄sdaȝ dr̄ Esa. 24.
Trāsgressi sunt leges mutauerūt ius dissipauerūt fe
dus sempiternū. i. ius nāle. Quarto āt nā sumit rōnē:
⁊ p̄mo pōit id qd̄ est ex pte viri dicens: q vir qdē si co
mā nutriat more mulieris ignominia est illi. i. ad igno
miniā ei reputat apud pl̄es hoies: q: p h vr̄ muliebris
esse. Et iō Eze. 44. dr̄. Sacerdotes comā nō nutriāt.
Nec ē istāria de qbusdā q i veteri lege comā nutriebāt:
q: h erat signū q tūc erat positū i lectiōe veteris testi:
vt dr̄. 2. cor. 3. Scd̄o pōit id qd̄ ē ex pte mulieris dicēs.
(Mulier ⁊ si comā nutriat glia est illi): q: vr̄ ad orna
tū eius ptiere. Uñ dr̄ Can. 7. Come capitis eius sicut
purpura regis. ¶ Et assignat ɔ̄ñr rōnē cū dic̄. (Qm̄
4 capilli dati sunt ei). s. mulieri p velamine: ⁊ iō eadē rō
est de capillis nutriendis ⁊ de velamine artificiali ap
ponēdo Can. 4. Capilli tui sicut grex caprarum ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit. (Si qs aūt ⁊c̄. (Cōp̄mit pteruos
auditores dicēs. (Si qs aūt): vr̄ ɔtentiosus esse: vt. s.
rōnibus p̄dictis nō acqescat: sȝ ɔ̄fidētia clamoris vita
tē ipugnet: qd̄ ptinet ad ɔtētionē: vt Amb. dic̄ ɔ̄ id qd̄
dr̄ Job. 6. Rñdete obsecro absq̄ ɔtentiōe. Et puer. 20.
Honor ē ei q sepat se a ɔtētiōibus. Hoc sufficiat ad cō
primendū talē: q nos iudei in xp̄m credētes talē ɔ̄sue
tudinē nō hēmus. s. q mulieres orent nō velato capi
te: neq̄ ēt tota ecclia dei p gētes diffusa. Uñ si nulla es
set rō hoc solū dēret sufficere ne aliqs ageret ɔ̄ cōeȝ ec
clesie ɔ̄suetudinē. Dr̄. n. in p̄s. Qui hītare facit vnius
5 moris i domo. Uñ Aug. dicit i ep̄la ad casulanū q oi
bus i qb' nihil certi diffinit sacra scriptura: mos ppl̄i
dei atq̄ istituta maiorȝ p lege hñda sūt. Lectio. IIII.

Hoc aūt p̄cipio nō laudās q nō
in melius: sed i deteri' ɔueītis.
Primū qdē ɔueniētib' vobis
in eccl'iaȝ: audio scissuras eē in
2ª 2ᵉ q. 11 art. 3. 2ᵐ ter vos ⁊ ex pte credo. † Nā oȝ ⁊ hr̄ses eē:
vt ⁊ q pbati sunt māifesti fiāt i vobis. Cōue
niētibus ergo vobis in vnū iā nō est dñicā

Tho. sup epi. Pau.

cenā mādučare. Unusq̄sq̄. n. suā cenā p̄su b
mit ad mādučādū. Et alius q dē esurit: ali'
āt ebrius ē. Nūqd domos nō hētis ad mā
dučādū ⁊ bibendū. An eccl'aȝ dei ɔtemni
tis: ⁊ ɔ̄funditis eos q nō hūt. Quid dicam
vobis. Laudo vos: in hoc non laudo.
¶ Postq̄ apls redarguit corithios de eorȝ errore in
bitu: q:. s. mlieres ad sacra mysteria ɔueniebāt capite n̄
velato: ɔ̄ñr arguit eorȝ errorē de scissuris i ɔuctu: q:. s.
dū ɔuēirēt ad sacra mysteria ɔtētiōibus vocabāt. Et p̄
tāgit eorȝ defcm̄ i gñali. Scd̄o i spāli ibi. (Primū qdē 2
⁊c̄.) Dicit g̃ p̄. Hoc āt qd̄ dcm̄ ē supra q mulieres ve
late sint i eccl'iis p̄cipio vt sic triplr̄ eos iducēt ad hmōi
obseruātiā. p̄ qdē rōne. 2º ɔ̄suetudine. 3º p̄cepto qd̄ solū
sine aliqs necītatē iducēt. puer. 3. Custodi p̄cepta mea
⁊ viues. Et Ecc. 4. dr̄. Funiculus triplex difficile rūpi
tur. Nō laudās: sȝ magis vitupās q ɔuenitis i eccl'iaȝ
nō i melius: sic dēret eē: sȝ i deterius ex culpa vr̄a. Oia
. n. aīalia gregalia: puta colūbe grues: oues: nāli istin
ctu i vnū ɔueniūt: vt sit eis corpalr̄ meli'. Uñ ⁊ hō cū
sit aīal gregale vel sociale: vt phs pbat: ſm rōnē agere
dȝ vt multi in vnū ɔueniāt pp aliqd̄ melius: sicut i re
bus sclāribus multi in vnitatē ciuitatis ɔueniūt: vt sit
eis melius sclāriter. s. pp securitatē ⁊ sufficiētiā vite. Et 3
iō fideles in vnū ɔuenire debēt pp aliqd̄ melius spūa
le: ſȝ illud p̄s. In ɔueniendo pplos in vnū ⁊ reges vt
seruiāt dño. Et alibi. In ɔ̄silio iustorȝ ⁊ ɔgregatiōe ma
gna opa dñi. Sȝ isti i deteri' ɔueniebāt pp culpas q̄s
cōmittebant dū ɔuenirent. Esa. i. Iniq sunt cetus vri
Ecc. 21. Stuppa collecta sinagoga peccantium.
¶ Deinde cū dicit. (Primū qdē ⁊c̄.) Pōit i spāli quō
in deterius ɔuenirēt. Et p̄ pōit iudiciū culpe dicēs p̄m
qdē iter cetera. s. q i deterius ɔuenitis ɔueniētibus vo
bis i eccl'ia audio scissuras eē iter vos. s. p ɔtentiōes q̄s
exercebāt. Qd̄ qdē ecc'lie nō ɔuēit q̄ i vnitate ɔ̄stituit:
ſm illud Eph. 4. Unū corp' ⁊ vn' spūs: sic vocati estis
in vna spe vocatiōis vr̄e. Hoc tñ p̄dicit Esa. 22. Scissu 4
ras ciuitatis Dauid videbitis: q: multiplicate sūt. Dic̄
aūt glo. q dicendo p̄m oñdit q p̄m malū est dissensio:
vñ cetera oriūt: vbi. n. ē dissensio nihil rectū ē. Sȝ ɔ̄ vr̄
esse qd̄ dr̄. Ecc. 10. Initiū ois pcti supbia ⁊. i. Thi. vlti.
Radix oiuȝ malorȝ cupiditas. Dōm est āt q he auc̄a
tes loquit q̄tū ad pctā p̄sonalia singulariū hoium q̄
rū p̄m ē supbia ex pte auersiōis ⁊ cupiditas ex pte ɔuer
siōis. Sȝ glo. h logt de pctis multitudis iter q̄ p̄m ē dis
sensio p quā soluit rigor discipliē. Uñ dr̄ Jac. 3. Ubi ē
zelus ⁊ ɔtētio ibi icōstātia ⁊ oē opus prauū. Scd̄o po
nit credulitatis auditorȝ cū dicit. (Et credo ex pte). i.
q̄tū ad aliq̄s vr̄m q erāt ad ɔtētionē pni: ſm illud qd̄
dixerat. s. i. Cōtētiōes sūt iter vos: h āt dico qd̄ vnus
5 q̄sq̄ vr̄m dicit: ego qdē suȝ Pauli. ego Apollo. ego vo
Cephe. Aliq̄ vo nō erāt ɔtētiosi ex q̄: ū p̄sona ibi subdi
tur. Ego āt xp̄i Uñ ⁊ Can. 2. dr̄. Sic liliū iter spias sic
amica mea iter filias. i. bōi iter malos. Tertio assignat
rōnē sue credlitat̄. d. (Nā oȝ n̄ solū q̄scūq̄ scissuras).
Sȝ ēt hr̄ses esse. Ubi duo ɔ̄siderāda sūt. Prio qd sit hr̄
sis. Scd̄o quō oȝ hr̄ses esse. Circa p̄m sciēdū q sic Die.
dic̄ sup ep̄lam ad Gal. hr̄sis grece ab electiōe dr̄: q:. s.
eā sibi vnusq̄sq̄ eligat disciplinā quā putat eē meliorē
ex q̄ duo accipi pñt. Prio qdē q de rōne heresis ē q
aliqs p̄uatā disciplinā sequat q̄si p electionē ppriam:
nō āt disciplinā publicā q̄ diuinit' tradit. Scd̄o q huic
discipline aliqs ptinaciter ihereat. Nā electio firmā i
portat inhesionē: ⁊ iō heretic' dr̄ q sp̄nens disciplinā

c fidei q̃ diuinitꝰ tradiť ptinaciter ꝓpriū errorē sectať. Pertinet aūt aliqd ad disciplinā fidei dupľr. Uno° directe sicut articuli fidei: q p se credēdi ꝓponunť. Uñ error a circa hos ſm se facit hrticū ſup ptiacia aſſit. Nō pñt aūt ī tali errore pp simplicitatē aliquā excusari ꝑcipue q̃ꝫ ad ea de qbus eccľia solēnizat: ⁊ q̃ cōiter ꝓſauť ī ore i. delium: sicut misteriū trinitatis natiuitatis xpi: ⁊ alia hmōi. Quedā vō īdirecte ptinēt ad fidei disciplinā: inq̃ꝫtū. ʒ ipsa nō ꝓponuť: vt pp se credēda: ſʒ ex negatiōe eorū seqť aliqd ꝯriū fidei: sicut si negeť Ysaac fuisse filiꝰ abrahe seqť aliqd ꝯriū fidei. s. sacrā scripturā ꝯtinere aliqd falsi. Ex talibꝰ aūt nō iudicať aliqs hrticus: nisi adeo ptinaciter pseueret q ab errore nō recedat: ēt viso qd ex h̄ sequať: sic igiť ptinacia q̃ aliqs ꝯtēnit ī his q̃ sūt fidei directe vel indirecte subire iudiciū eccľie facit eos hrticos: tālis aūt ptiacia ꝓcedit ex radice supbie q̃ aliqs preferret sensuʒ suū toti eccľie. Uñ aplŝ dič. i. ad thi. 6. si qs alr docet ⁊ nō acqescit sanis ſmōibus dñi nři iesu xpi ⁊ ei q̃ ſm pietatē ē doctrine supbus ē nihil sciēs: ſʒ languēs circa q̄ōnes ⁊ pugnas verboꝝ. ¶ Scḋo ꝯsiderādu ē quō oporteat hrses eē. Si. n. oportunū ē hrticos eē: vř q sint ꝯmēdabiles: ⁊ nō sint extirpādi. Sʒ dōm ē q dupľr de aliq̃ dř q oʒ illō eē. Uno° ex ītētiōe illius q h̄ agit: puta si dicamꝰ q oʒ iudicia eē: q. s. iudices iudicia exercētes ītēdūt iustitiā ⁊ pacē i rebus hūanis cōstituere. Alio° ex ītētiōe dei q̃ ēt mala ordinat i bonū sicut psecutionē tyrānoꝝ ordiauit ī gľiam martyꝝ. Uñ Aug. dič ī eucheridiō q d̄s est adeo bonus q nullꝰ pmitteret fieri aliqḋ malū: nisi esset adeo potēs q d̄ q̃lʒ malo posset elicere bonū: ⁊ ſʒ h̄ dř Mat. 18. Nece ē: vt veniāt scādala: verūtñ ve hoi illi p quē scādalū venit: ⁊ ſm h̄ h̄ dicit aplŝ q oʒ hrses esse: ex eo q deus maliciam hrticoꝝ ordiauit ī bonū fideliū. Et h̄ dicit ꝑ qdem ad maiorē ꝯclarationē ṽitatis. Uñ dicit Aug. ī gl. Ab aduersario mota qō discēdi existit occasio. Multa qppe ad fidē catholicā ptinentia dū hereticoꝝ calida igetudine excogitauť: vt aduersus eos defendi possint: ⁊ ꝯsideranť diligētius: ⁊ intelliguntť clarius: ⁊ ꝑdicať ī stātius. Uñ ⁊ ꝓuer. 27. Ferrū ferro acuiť: ⁊ hō exacuit faciē amici sui. Scḋo ad māifestādā, īfirmitatē fidei in his q recte crediūt. Et h̄ est q h̄ subdit aplŝus. Ut q. ꝓbati. i. approbati sunt a deo: manifesti fiāt in vobis. i. inter vos. Sap. 3. Tanq̃ꝫ auꝝ in fornace ꝓbauit illos. ¶ Deinde cū dicit. (Cōuenietibus ğ vob ⁊č.) Redarguit eos de 3° delicto: q. s. peccabāt ī mō ⁊ ordie sumēdi corpus xpi. Et pōt totū qḋ seqť dupľr expōi. Scḋʒ aūt ꝑ ͫ expōnē redarguunť de h̄ q corpus xpi p̄ranſi a ccipiebāt. Circa h̄ ğ q̃tuor facit. Primo pōit dtrimētū qḋ icurrebāt. Scḋo ponit culpā ibi. (Unusq̃sqꝫ. n. ⁊č.) Tertio īqrit de cā culpe ibi. (Nūqd domos ⁊č.) Quarto ꝯcludit eoꝝ vituperationē ibi. (Quid dicā vobis ⁊č.) Dicit ğ ꝑ ita. Cōueniētibus vob scissure sūt īter: ğ vos ꝯueniētibꝰ vob in vnū corpe nō aio. Jā ad h̄ aduenistis: qḋ nō ē. i. nō lʒ vel nō cōpetit vobis dñicā cenā māducare. i. sumere eucharistie sacrm: qḋ dñs in cena discipuľ dedit. Hoc. n. sacrʒ: vt Aug. dicit sup Jo. est sacrm vnitatis ⁊ charitatis. Et iō nō cōpetit dissentientibus Can. 5. Cōedite amici ⁊ bibite ⁊ inebriamini charissimi. Uel melius pōt referri ad ea q̃ sequunť: vt sit sensus. Nō solū ꝯueniētibꝰ vob scissure sūt iter vos: ſʒ ꝯuenit vob ꝯueniētibus: iā. i. in pñti h̄ deteriatū hēris q nō est. i. nō lʒ vob dñicā cenā māducare ad quā pr̄ast acceditis. Q2. n. dñs discipuľ suis post cenā hoc sacrm tradidit: vt legiť Mat. 26. volebāt ēt corīthij pꝰ cōeʒ cenā sumere corpus xpi. Sed dñs h̄ rōnabiľr fecit pp tria. Primo qdē q: ordie ꝯgruo figura ꝑcedit ṽitatē. Agnus aūt paschaľ erat figura siue vmbra huiꝰ sacri. Et iō post cenā agni paschaľ xps h̄ sacrm dedit. Dř. n. col. 2. de oibus legalibꝰ q sūt vmbra futuroꝝ: corpꝰ aūt xps. Scḋo vt ex h̄ sacro stati ad passionē trāsiret cuiꝰ h̄ sacrm ē mēoriale. Et iō dixit discipuľ. Surgite eamus hic. s. ad passionē. Tertio vt artius iprimeret h̄ sacrm cordibus discipuloꝝ: qbus ipm tradidit ī vltio suo recessu. Sʒ ī reuerētiā tāti sacri postmodū eccľia istituit q nō nisi a ieiunis sumať: a q̃ excipiūť īfirmi q ī necītate q̃ legē nō hʒ pñt nō ieiuni sumere corpꝰ xpi. Q2 vō aq̃ nō soluit ieiuniū. Estimauerūt qdā q post potū aq̃ posset aliqs sumere h̄ sacrm ꝑserti: q2 vt dñr aq̃ nō nutrit: sič nec aliqḋ aliud simplex elitū. Quāuis aūt aq̃ ſʒ se nō nutriat: ⁊ ob h̄ nō soluat ieiuniū eccľie: ſʒ q dñr aliq ieiunātes: nutrit tñ aliqs admixta: ⁊ iō soluit ieiuniū nāe: ⁊ ſʒ h̄ dñr aliq ieiuni: q. s. eadē die nihil sūpserūt: nec cibi nec potꝰ. Et q2 reliqe cibi q̃ ī ore rēanēt sumuť p modū saliue: h̄ ñ ipedit aliqs eē ieiunos: silr ⁊ ñ ipedit aliquos esse ieiunos si tota nocte nihil dormierint: vel si ēt nō sint plene digesti: dūmō eadē die oino cibi vel potus nihil sumpserint. Uñ q2 ꝑnͫ dici ē sumēdū: ſm vsum ecclesie a media nocte: iō q̃cūqꝫ post mediā noctē aliqd sumpserit q̃ꝫtūcūqꝫ modicū cibi vel potus non potest eadem die sumere hoc sacramentum.

¶ Deide cū dicit. (Unusq̃sqꝫ. n. ⁊č) Pōit culpā. Et ꝑ ſʒ q peccabāt ī deū. Scḋo ꝓut peccabāt ī ꝓximū ibi. (Et alius qdē ⁊č.) Dič ğ ꝑ Jō dico q nō lʒ vob dñicā cenā māducare: q2 vnusq̃sqꝫ viʒ ꝑ sumit. i. añ sumit suā cenā. i. ciboꝝ cōiuʒ ad māducādū. Quilʒ. n. eoꝝ pōrtabat ad ecclesiā fercula ꝑpata: ⁊ comedebat qlʒ seorsuʒ añq̃ꝫ sumeret sacra mysteria. Osee. 4. Sepatū est cōuiuiū eoꝝ nūc interibūt. Ecc. 11. dř in psona parci. Inueni requiem mihi ⁊ comedebam de bonis meis solus.

¶ Deide cū dicit. (Et alius qdē ⁊č.) Arguit culpam eoꝝ inq̃ꝫtū erat ꝯ ꝓximū. Diuites. n. laute cōedebāt ī eccľia ⁊ bibebāt vsqꝫ ad ebrietatē: paupibꝰ aūt nihil dabāt. ita q remanebāt esurientes. Et h̄ est qḋ dř. (Et aliꝰ qdē esurit). s. paup q nō hūit: vñ sibi ꝑpet: alter aūt ebrius est. s. diues q supflue comedebat ⁊ bibebat ꝯ id qḋ dř. Neemie. 8. Cōedite pinguia ⁊ bibite mulsum ⁊ mittite ptes eis q non ꝑparauerūt sibi Job. 31. Si comedi bucellam meā solus: ⁊ non comedit pupillus ex ea.

¶ Deide cū dič. (Nūqd domos ⁊č.) Inqrit de cā huius culpe. Et ꝑ excludit cām p quā poterāt excusari. Nō. n. ē licitū domū dei q̃ est ꝯputata sacris vsibꝰ: cōis vsibus applicare. Uñ ⁊ dñs Jo. 2. eijciēs emētes ⁊ vendētes ꝺ tēplo dixit. Domus mea domꝰ orōnis vocabiť: vos aūt fecistis eā domū negatiōis. Et Aug. dič ī rľa. In oratorio nemo aliqd faciat: nisi ad qḋ factū ē: vñ ⁊ nomē accepit: tñ pp necessitatē: q̃ñ. s. aliqs aliā domuʒ nō inueuiret: licite posset eccľia vti ad māducāduʒ vel ad alios hmōi licitos vsus: hāc ğ excusationē excludit aplŝ. d. (Nūqd nō hētis domos). s. ꝓprias ad māducādū ⁊ bibēdū: vt pp h̄ excusemini si ī eccľia ꝯuiuia celebretis q̃ hētis ī ꝓprijs domibus facere. Uñ ⁊ Lu. 5. dř q leui fecit xpo ꝯuiuiū magnū in domo sua. Scḋo cū dicit. (Aut ecclesiā dei ⁊č.) Afferit cām q̃ eos inexcusabiles reddit: quaꝝ ꝑꝰ est ꝯtēptus ecclesie dei. Et hāc ponit. d. (Aut ecclesiā dei ꝯtēnitis): ⁊ iō ī eccľia ꝑ sumitis cenā vřam ad māducādū. Et pōt h̄ sumi ecclesia tā ꝓ ꝯgregatiōe fideliū q̃ꝫ ēt ꝓ domo sacra q̃ nō ē ꝯtēnēda: ſʒ illud ꝑs. Domū tuā decet scitudo. Et Je. 7. Nūqd spelūca latronū scā est domꝰ ista in q̃ inuocatū ē nomē meū ī oclis vřis. Isti aūt vtrūqꝫ ꝯtēnebāt dū pñte ꝯuētu fideliū i loco sacro ꝯuiuia celebrabāt. Secūdo pōit ꝯtēptū ꝓximoꝝ ī h̄ q subdiť. (Et cōfūdis eos qui

a eos q nō hñt). Jn hoc.n.paupes erubescebāt q ipsi esu
riebāt i ↄspectu toti⁹ multitudis aliis laute comedēti
bus ⁊ bibētib⁹. Dr̄ āt puer.17. Qui ↄ̄spicit paupē ex
pbrat factori ei⁹. Et Ecc.4. Aiaʒ esuriētē ne ↄ̄sperer.
¶ Deide cū dicit. (Quid dicā ⁊c.) Cōcludit eoꝝ vi
tupationē dicēs. (Quid dicā vob) ex ↄsideratiōe p̄dl
ctoꝝ. Nūqd laudo vos? Et r̄ndet. Et si in aliis factis
laudo vos in hoc tn̄ fcō nō laudo. Et ē aduertēdū q su
pra dū de habitu mulieꝝ loqueret saltē yronice lau
dauit eos dicēs. (Laudo vos q p oia mei ⁊c.) Hic ve
ro nec yronice vult eos laudare: q2 grauioribus deli
ctis nullo mō sūt pctōres palpādi. Vñ ⁊ in ps. dr̄. qm̄
laudat pctōr i desideriis aie sue ⁊ iniqu⁹ b̄ndicit. Exa
2 cerbauit dn̄m pctōr. Et Esa.3. Populc meus q beatū
te dicūt ipi te ↄ̄cipiūt. Sm aliā ↄ̄o expositionē arguit
ↄ̄ alia culpa. Jn p̄mitiua.n. ecclia fideles panē ⁊ vinū
offerebāt q̄ ↄsecrabāt i sanguinē ⁊ corpus xp̄i: qbus
iā ↄsecratis diuites q m̄lta obtulerāt eadē sibi repete
bāt: ⁊ sic ipsi abūdāter sumebāt paupibus nihil sumē
tibus: q nihil obtulerāt. De hac ḡ culpa aplūs eos h re
p̄hēdit dicēs. (Cōuenientibus i vob vnū) iā nō ē.i. non
ↄtīgit īter vos dn̄icā cenā māducar. Cena.n. dn̄i ē cōis
toti familie: vnusqsq3 āt vr̄m sumit eā nō q̄si cōem: s3
q̄si ꝓpriā dū sibi vult vēdicare qd deo obtulit: ⁊ h est
qd s̄bdit. Unusqsq3 p̄sumit.i. p̄suptuose attētat ad mā
ducādū cenā.s.dn̄i.i.panē ⁊ vinū ↄsecratū. q̄si suā.i. q̄si
3 ꝓp ↄ̄ vēdicās.s.ea q̄ ↄsecrata st̄ dn̄o i suos vsus. Et ita
Pul- segt q ali⁹.s.paup q nihil obtulit. esurit. nihil.s. sumēs
cher- ↄ̄ ↄsecratis. (Alius āt).s. diues q multa obtulit. ebri⁹
rima ē ad l'ram pp h q nimiū sumpsit ↄ̄ vino ↄsecrato qd.s.
decla- q̄si ꝓpriū repoposcit. ¶ S3 vr̄ h eē ipole. qd ↄ̄ vio ↄse
ratio crato aliqs inebriet vel ēt nutriat de pane: qm̄ post cō
an eu- secratione sub spēbus panis ⁊ vini nihil remanet: nisi
cha- substātia corpis xp̄i ⁊ sanguis: q̄ nō pn̄t ↄuerti i corp⁹
ristia hois: ad h q ex eis nutriat aut inebriet. Dicūt ḡ qdā
nutri- q h n̄ fit p aliquā cōuersionē: s3 p solā imutationē sen
repos- suū hois ab accidētibus panis ⁊ vini q̄ remanēt post
sit ⁊ ↄsecrationē. Cōsueuerūt.n. hoies ex solo ciboꝝ odore
ine- ↄfortari ⁊ ex multo odore vini stupefieri ⁊ q̄si inebria
brie- ri. S3 ↄfortatio vel stupefactio q̄ ꝓuenit ex sola imu
tatiōe sensuū puo tpe durat: cū tn̄ post ↄsecrationē pa
4 nis aut vini si vinū i magna q̄ntitate sumeret aut pais
diu sustētaret hō pp panē aut stupefieret pp vinū. Et
p̄terea māifestū ē q pāis ↄsecratus i aliā substātiā cō
uerti pōt ex h q p putrefactionē resoluit i pulueres.
aut p ↄbustionē i cineres cū ad nutriēdū nihil i aliō re
grat q̄3 q cibus ↄuertat i substātiā nutrimēti. Quidā
ḡ posuerūt q pāis aut vinū ↄsecratū pn̄t ↄuerti aliō:
⁊ sic nutrire: q2 remanet ibi s̄ba pāis aut vini cū s̄ba cor
poris xp̄i ⁊ sanguis. S3 h repugnat verbis scripture.
Nō.n. veꝝ eēt qd dn̄s dic̄. Math.26. Hoc ē.n. corpus
meū: q2 h demōstratū ē pāis: s3 potius eēt dōm. h.i. i h
loco ē corpus meū. Et p̄terea corpus xp̄i nō icipit eē i
5 h sacramēto p loci mutationē: q2 iā desiueret eē i celo.
Vñ relinqt q ibi icipit eē p ↄuersionē alterius.i. pāis
i ip̄z: vñ n̄ pōt eē q remāeat s̄ba pāis. Et iō aliq̄ dixerūt
q remanet ibi forma s̄balis pāis ad quā ptinet opatio
rei: ⁊ iō nutrit sic̄ ⁊ pāis nutriret. S3 h nō pōt esse: q2
nutrire ē cōuerti i s̄bam nutriti: qd nō ↄpetit nutrimē
to rōne forme cuius ē agere: s3 magis rōne mãe cuius
ē pati. Vñ si eēt ibi for⁹ s̄balis pāis nutrire non posset.
Aliq̄ ↄ̄o dixerūt q aer circūstās ↄuertit vel i s̄baʒ nu
triti vl' i qdcūq3 aliō hmōi: s3 h n̄ posset fieri absq3 mul
ta ↄdēsatiōe aeris q̄ sensui latere n̄ posset. Et iō aliq̄ di
xerūt q diua ↄ̄tute ad h q sacr̄m n̄ ↄ̄p̄hēdat i hmōi
ↄuersiōibus redit s̄ba pāis: ⁊ vini: s3 h vr̄ eē ipole. q2 cū
s̄ba pāis ↄuersa sit i corpus xp̄i n̄ vr̄ q possit s̄ba pāis b
redir̄: nisi ecōuerso corpus xp̄i ↄuerteret i panē. Et p̄
terea si s̄ba pāis redit aut h ē manētibus accn̄tibus pa
nis: ⁊ sic siml' erit ibi s̄ba panis ⁊ substātia corpis xp̄i:
qd supra ip̄obatū ē. Nā tn̄3 diu ē ibi substātia corpis
xp̄i q̄3 diu spēs manēt. Aut redit spēbus n̄ manētibus
qd ēt ē ipole: q2 sic eēt substātia pāis absq3 ꝓpriis accn̄
tibus nisi forte itelligat q deus termīo ↄuersiōis cā
ret ibi quādā mãz q̄ sit subm̄ huius ↄuersiōis. S3 me
lius ē: vt dicat q sic̄ ↄ̄tute ↄsecratiōis miraculose cō
fert spēbus panis ⁊ vini: vt subsistāt sine subiecto ad
modū substantie: ita ēt eis miraculose ↄfert ex ↄ̄sñti q 2
agāt ⁊ patiāt qcqd ager̄ aut pati posset s̄ba pāis aut
vini si adesset. Et hac rōe spē ille pāis ⁊ vini pn̄t nutrir̄
⁊ inebriare. sic̄ si eēt ibi substātia panis ⁊ vini. Cetera
nō mutāt a p̄⁹ expositione. Lectio. V. mat.

Ego.n. accepi a dn̄o qd ⁊ tradi 26.
ip vobis: q̄m dn̄s iesus i qua
nocte tradebat accepit panē:
⁊ gr̄as agēs fregit ⁊ dixit. Ac
cipite ⁊ māducate h ē corpus meū qd p vo
bis tradet. Hoc facite i meā ↄmēorationē.

¶ Postq̄ aplūs redarguit corinthioꝝ inordinatiōes:
q̄s ↄmittebāt cōueniēdo ad eucharistie sacr̄m sumen
dū: h agit ↄ̄ ipo sacro: ⁊ p̄ agit de dignitate hui⁹ sacri. 3
Scdo induc̄ fideles ad reuerēter sumēdū ibi. (Jtaq3
qcūq3 māducauerit ⁊c.) Circa p̄m̄ duo fac̄. Primo cō
mēdat auctoritatē doctrine quā daturus ē. Scdo pōit
doctrinā ↄ̄ dignitate huius sacri ibi. (Qm̄ dn̄s noster
⁊c.) Circa p̄m̄ duo fac̄. Primo cōmēdat auctoritatem Eu-
doctrine ex pte actoris q ē xp̄s dicēs. Dixi q iā n̄ ē vo cha-
bis dn̄icā cenā māducar. Sacr̄m eucharistie dn̄icam ristie
cenā vocās. Ego.n. accepi a dn̄o.s. xp̄o q ē actor huius sacra-
doctrie: n̄ ab aliq̄ puro hoie. Gal.i. paulus aplūs n̄ ab mētū
hoibus neq3 p hoiē3. s3 p ih̄z xp̄3. He.2. Qui cū initiū voca-
accepisset enarrari p dn̄3 ⁊c. Scdo cōmēdat auctorita tur
tē doctrie ex pte m̄stri q ē ipe Pau. cū s̄bdit: qd ⁊ tradi cena
di vob. Esa.71. q̄ audi a dn̄o exercituū deo isral' anūcia
ui vob. sap.7. Quā sin̄ fictiōe didici ⁊ sin̄ iuidia cōico.
¶ Deinde cū dic̄. (Qm̄ dn̄s iesus) ↄmēdat dignitatē 4
huius sacri tradēs istitutiōe3 ipsius. Et p̄ pōit istitu
tionē. Scdo tp̄s istōnis cū dic̄. (Jn q̄ nocte tradebat
⁊c.) Tertio modum istituendi ibi. (Accepit panem
⁊c.) Jnstitutor āt sacri est ipe xp̄s. Vñ dic̄. (Qm̄ dn̄s
nr̄ iesus xp̄s ⁊c.) Dictū ē.n. supra cū ↄ̄ baptismo age
ret: q xp̄s i sacr̄is, h3 excellētie ptātē: ad quā q̄tuor
ptinēt. Primo qdē q ↄ̄tus ⁊ meritū eius opat in sa
cramētis. Scdo q i noie eius sctificet sacr̄m. Tertio
q effectū sacri sine sacro p̄bere pōt. Quarto institutio
noui sacri. Spāliter tn̄ cōgruebat vt h sacramentum
ipse in sua psona instituerct in quo corpus ⁊ sanguis
eius cōmunicat. Unde ⁊ ipse dicit Joā.6. Panis quē3
ego dabo vobis caro mea est pro mundi vita.
¶ Deinde cū dic̄. (Qua nocte tradebat). Describit 5
tp̄s institutiōis huius sacri: qd quidem ↄgruum fuit.
Primo qdē q̄ntū ad qualitatē tēporis. Fuit.n.i nocte.
Per virtutē enim huius sacramēti aia illuminat. Vñ
.i. reg.14. dicit q Jonathas intinxit virgā i fauū3 mel
lis ⁊ cōuertit manū suā ad os suū: ⁊ illuminati sunt
oculi eius: pp qd ⁊ i ps. dr̄. Nox illuminatio mea i dli
tiis meis. Scdo q̄ntū ad negociū qd i illo tpe gerebat:
q2.s. qn̄ tradebat ad passiōe3: p q̄3 trāsiuit ad pāe3: h sa
cramētū: qd ē mēoriale passiōis: istituit. Vñ dr̄ Ec.29.
Trāsi hospes ⁊ orna mēsā: ⁊ q̄ i māu h̄ns ciba ceteros.

c ¶ Deīde cum dicit.(Accepit panem ⁊c̄.)Ondit mo
dū institutiōis:⁊ p̄ ponit ea q̄ fecit ⁊ dixit xp̄s istituen
do h̄ sacramētū. Scd̄o exponit ibi.(Quotiēscūq̄z.n.
⁊c̄.)Circa p̄ᵐ duo facit. Primo agit de istitutiōe sacr̄i
huius q̄ztū ad corpus xp̄i. Scd̄o q̄ztū ad eius sangui
nem ibi.(Silr̄ ⁊ calicē ⁊c̄.)Circa p̄ᵐ an̄ expositionem
lr̄e oz p̄ ɔsiderare necessitatē istitutiōis huius sacramē
ti. Est aūt sciēdū q̄ sacr̄a istituta sūt:pp̄ necessitatem
vite sp̄ualis. Et q: corpalia sūt q̄dā similitudines sp̄ua
liū:oz sacramēta ꝑportionari eis q̄ sunt necessaria ad
vitā corplē. In q̄ p̄ inuenit gn̄atio cui ꝑportionat̄ ba
ptism⁹:p q̄ regenerat̄ alqs in vitā sp̄ualē. Scd̄o ad
vitā corpalē reqrit̄ augmētū:p qd̄ aliqs pducit̄ ad q̄zti
2 tatē ⁊ ⱴtutē pfectā:⁊ huic ꝑportionat̄ sacr̄m ɔfirma
tiōis:in q̄ spūssanctus dat̄ ad robur. Tertio ad vitā
corpalē reqrit̄ alimētū:p qd̄ corpus hoīs sustētat̄. Et
silr̄ vita sp̄ualis p sacr̄m eucharistie reficit̄. Fz illud. In
loco pascue ibi me collocauit: sup aquā refectiōis edu
cauit me. ¶ Est āt notādū q̄ generās nō ɔiūgit̄ geni
to fz substātiā:fz solū ſm ⱴtutē:h̄ cibus ɔiūgit̄ nutri
to.ſm substātiā. Un̄ i sacr̄o baptissmi q̄ xp̄s regenerat
ad salutē:nō ē ip̄e xp̄s.ſm suā subām: sed solū ſm suā
ⱴtutē. Szi sacr̄o eucharistie qd̄ ē sp̄ualē alimētū xp̄s ē.
ſm suā substātiā. Cōtinet̄ aūt sub alia sp̄ē pp̄ tria. Pri
mo q̄dē ne eēt horribile fidelibus sumentibus h̄ sacr̄z
si i ꝑpria sp̄ē carnē hoīs ederent:⁊ sanguinē biberent.
Scd̄o ne hoc ipsū eēt dirisibile ifidelibus. Tertio vt
3 cresceret meritū fidei:q̄ ɔsistit i h̄ q̄ credūt̄ ea q̄ non
vident̄. Tradit̄ aūt hoc sacr̄m sub duplici sp̄ē pp̄ tria.
Primo q̄dē pp̄ eius pfectionē:q: cum sit sp̄ualis refe
ctio dz hr̄e sp̄ualē cibū ⁊ sp̄ualē potū. Nā ⁊ corpalis
refectio nō pficit̄ sine potu ⁊ cibo. Un̄ ⁊ supra.10.dcm̄
ē q̄ oēs eādē escā sp̄ualē mādūcauerūt: ⁊ oēs eūdēz
potū sp̄ualē biberūt. Nā ⁊ corpalis refectio nō ꝑficit̄
sine cibo ⁊ potu. Scd̄o pp̄ eius significationē. Est.n.
memoriale dn̄ice passiōis:p quā sanguis xp̄i fuit sepa
tus a corpe:⁊ iō in h̄ sacr̄o seorsuz off̄rt̄ sanguis a cor
pe. Tertio pp̄ huius sacramēti effectū salutarē. Ualet
.n.ad salutē corpis:⁊ iō offert̄ corpus:⁊ valet ad salu
tē aīe:⁊ iō offert̄ sanguis. Nā aīa in sanguine est. vt dr̄
4 gen̄.9. Offert̄ autē specialr̄ h̄ sacr̄m sub sp̄ē panis ⁊ vi
ni.p̄ q̄dē:q: pane ⁊ vino cōmunis vtūt̄ hoīes ad suam
refectionē. Et iō assumūt̄ i sacr̄o hec:sic aq̄ ad ablutio
nē in baptismo:⁊ oleū ad vnctionē. Scd̄o pp̄ virtutē
huius sacramenti. Nā panis ɔfirmat cor hominis:vi
nuz ⱴo letificat. Tertio q: panis q ex multis granis
fit:⁊ vinū ex multis vuis significāt ecclesie vnitatē q̄
ɔstituit̄ ex multis fidelibus. Est autez hec eucharistia
specialr̄ sacramētū vnitatis ⁊ charitatis:vt dic̄. Aug.
sup Joā. His āt visis circa lr̄e expositionē. Primo ɔsi
derādū ē q̄d xp̄s fecerit. Scd̄o q̄d dixerit ibi.(Et di
xit ⁊c̄.)Tria aūt fecit. Primū q̄dez designat̄ cū dicit.
(Accepit panē.)Per qd̄ duo significari pn̄t. Prio q̄dē
5 q̄ ip̄e voluntarie passionē accepit:cuius h̄ sacr̄m ē me
moriale. ſz illd̄. Esa.53. Oblatus ē:q: ip̄e voluit. Scd̄o
pōt significari q̄ ip̄e accepit a p̄re potestatē pficiēdi h̄
sacr̄m. ſz illd̄ Mat.11. Oīa tradita sūt mihi a p̄re meo.
Scd̄m tāgit cū dicit.(Et gr̄as agēs). In quo dat̄ nob̄
exēplū gr̄as agēdi de oībus:q̄ nobis diuinitus dat̄. ſm
illd̄.i.ad thes.vlti. In oībus gr̄as agite. Tertiū tangit
cū dic̄.(Fregit). Esa.58. Frange esurienti panem tuum.
¶ Sz vr̄ h̄ eē ɔ̄triū vsui ecclie. ſm quā p̄u⁹ ɔsecrat̄ cor
p⁹ xp̄i ⁊ postea frāgit̄. h̄ āt dr̄ q̄ p̄us frangit postea ꝑtu
lit ⱴba ɔsecratiōis. Et iō q̄dā dixerūt q̄ xp̄s ɔsecrauit
prius verbis alq̄s:⁊ postea ꝑtulit ⱴba q̄bus nos cōse
cramus. Sz h̄ nō pōt eē:q: sacerdos dū ɔsecrat n̄ ꝑfert
ista ⱴba q̄si ex ꝑsona sua:fz q̄si ex ꝑsona xp̄i ɔsecrātis. d
Un̄ manifestū ē q̄ eisdē verbis q̄bus nos ɔsecramus
⁊ xp̄s ɔsecrauit. Et iō dicēdū ē q̄ h̄ qd̄ hic dicit̄. Et di
xit:nō ē sumēdū cōseq̄nter q̄si xp̄s accepit panē ⁊ gra
tias agēs fregit:⁊ postea dixerit ⱴba q sequuntur: sed
ɔcomitāter q̄ dū accepit p se panē gr̄as agēs fregit ⁊
dixit. Et iō cū Mat.26.dicat̄ q̄ ih̄s accepit panē ⁊ bn̄
dixit ac fregit. Ap̄ls nō curauit hic de bn̄dictione fa
cere mētionē intelligēs nihil aliud esse illam benedi
ctionem q̄z h̄ q̄ dn̄s dixit hoc est corpus meum.
¶ Deīde cū dicit.(Et dixit). Ondit q̄d xp̄s dixerit in
stituēdo h̄ sacr̄m. In ⱴbis aūt p̄ q̄dē iniūxit sacramētī
vsum. Scd̄o exp̄ssit sacramēti veritatē. Tertio docuit 2
mysteriū. Usum q̄dē sacramēti iniūxit dicēs.(Accipi
te.). Quasi diceret nō ex ptāte vl̄ merito humano cō
petit vobis vsus hui⁹ sacramēti: fz ex eminēti dei bn̄fi
cio. Sap.16. Angeloꝝ esca nutriuisti populū tuū dn̄e
supra.4. Quid habes qd̄ nō accepisti. Et determinat
speciē vsus cū dicit.(Et mādūcate). Jo.6. Nisi mādu
caueritis carnē filij hoīs. Job.31. Si nō dixerūt viri ta
bernaculi mei qs det de carnibus eius vt saturemur.
Sciēdū ē tn̄ q̄ hec ⱴba nō sūt de for⁹ ɔsecratiōis. Est
.n.hec dr̄ia inter hec ⁊ alia sacramēta:q: alia sacramē
ta pficiūt̄ nō q̄dē in ɔsecratiōe materie:fz in vsu mate
rie ɔsecrate:sic in ablutiōe aque:aut in vnctione olei:
seu crismatis:⁊ hoc iō:q: in materijs alioꝝ sacramēto
rū nō ē aliqua nā rōnalis:q̄ sit gr̄e sanctificātis susce
ptiua:⁊ iō in for⁹ alioꝝ sacramētoꝝ fit mētio ō vsu sa 3
cramēti:sic cū dicit̄. Ego te baptizo vel ɔfirmo te cri
mate salutis ⁊c̄. Sz hoc sacr̄z pficit̄ in ipsa ɔsecratiōe
materie in q̄ ɔtinet̄ ip̄e xp̄s q est finis totius gr̄e san
ctificātis. Et iō ⱴba q̄ ꝑtinēt ad vsū sacramēti nō sunt
de substātia for⁹:fz soluz illa q̄ ɔtinēt veritatez ⁊ ɔtinē
tiā sacramēti:q̄ ɔseq̄nter pōit subdēs. h̄ ē corpus meuz.
¶ Circa q̄ ⱴba tria oz ɔsiderare. Primo q̄dē de re si
gnificata:p hec ⱴba:q̄.s.sit ibi corpus xp̄i. Scd̄o de
veritate huius locutiōis. Tertio.vtꝝ hec sit ɔuenīēs
for⁹ huius sacramēti. Circa p̄ᵐ cōsiderādū ē q̄ q̄dā di
xerūt corpus xp̄i nō esse in hoc sacramēto. fz ⱴitalē:fz
solū sicut in signo:sic exponētes qd̄ h̄ dr̄. Hoc ē corp⁹ 4
meū.i.h̄ ē signū ⁊ figura corpis mei:sic ⁊ s̄.10.dictū ē:
petra āt erat xp̄s.i.figura xp̄i. Sz h̄ ē hr̄eticū exp̄sse
dn̄s dicat. Jo.6. Caro mea ⱴe ē cibus. ⁊ sanguis meus
ⱴe ē potus. Un̄ alij dixerūt q̄ ē ibi ⱴe corpus xp̄i: fz sil
cū substātia panis:qd̄ est impole: vt supra ondm̄ est.
Un̄ alij dixerūt q̄ ē ibi solū corpus xp̄i substātia pa
nis n̄ remanēte q̄ annihilat̄ vel i p̄iacētez māz resol
uit̄. Sz h̄ nō pōt eē:q: sic Aug.dicit in libro.83.q. De
us n̄ ē auctor tēdēdi in nō esse. Scd̄o q: ēt p hāc posi
tionē tollit̄ h̄ q̄ substātia panis ɔuertat̄ i corpus xp̄i:
⁊ sic cū corpus xp̄i n̄ incipiat eē in h̄ sacramēto p ɔuer
sionē alterius in ipsū:relinqt̄ q̄ incipiat ibi esse p mo
tū localē:qd̄ ē ipole:vt supra dictū ē. Oz igit̄ dicere q̄ 5
corpus xp̄i ⱴe sit i h̄ sacr̄o p ɔuersionē panis in ipsuz.
Cōsiderādū tn̄ q̄ h̄ ɔuersio dr̄t ab oīb⁹ ɔuersiōib⁹ q̄ sūt
in nā. Actio.n.nāe p̄supponit māz:⁊ iō eius actio non
se extendit nisi ad imutādū aliq̄d ſm formam vel sub
stātialē vl̄ accidētalē. Un̄ oīs ɔuersio nālis dr̄ eē for⁹
lis. Sz deus q facit hāc ɔuersionē ē auctor māe ⁊ for⁹
⁊ iō tota substātia panis mā n̄ remanēte:pōt ɔuerti in
totā substātiā corpis xp̄i. Et q: mā ē indiuiduationis
p̄ncipiū:totū h̄ indiuiduū signatū qd̄ ē substātia ꝑti
cularis ɔuertit̄ in aliā substātiā ꝑticularē:pp̄ qd̄ dicit̄
ista ɔuersio substātialis seu trāsubstātiatio. Cōtigit igi
tur in hac ɔuersiōe ɔ̄triū eius qd̄ accidit i ɔuersiōibus
nālibus:in q̄bus manēte subo fit trāsmutatio ſcdm

Eucharistie sacramentum xp̄s instituit in aliena specie propter tria.

Eucharistia que restituta est sub dupli ci spē.

Duas pertransit sacramentalis sacramentum cum cibo.

Hoc est corpus meum quomodo intelligendum.

Transmutationis panis et vini differt ab omnibus conuersionibus naturalibus.

a circa accidētia. hic aūt trāſmutata ſubſtātia manēt accidētia ſine ſubiecto ꝟtute diuina q̄ ſicut cauſa prima ſuſtētat ea ſine cā materie que eſt ſubſtātia cauſata ad h̄ ꝙ corpus xp̄i ꝛ ſanguis ſumatur i ſpecie aliena rōibus ſupradictis. ꝛ quia ordīe quodā accidētia referūť ad ſubſtātiā. iō dimēſiōes ſine ſubiecto remānet ꝛ alia accidētia remanēt in ipſis dimēſiōibus ſicut in ſubiecto. Si aūt ſub illis dimēſiōibus in illa ſubſtātia remaneat niſi corpus chriſti dubium poteſt eſſe de fractiōibus hoſtie cōſecrate. cū corpus xp̄i glorificatū ſit. ꝛ ꝑ ꝯſequēs iſrāgibile. Uñ nō pōt huic fractiōi ſubſtare: ſ; nec ēt aliud pōt fingi qḋ ſubſiſtet: q: ſacr̄m veritatis nō decet aliq̄ fictio. Uñ nihil ſenſu percipiť in hoc ſa

2 cro: qḋ nō ſit ibi ſm veritatē. Sēſibilia. n. ꝑ ſe ſunt q̄litates: q̄ qdē remanēt ſic ꝓus fuerāt in h̄ ſacro vt ē dictū. Et iō alij dixerūt ꝙ ē qdē ibi de fractio ſiue ſōo. vñ nihil ibi frāgiť. Sed nec h̄ dici pōt.: q: cū fractio ſit in gn̄e paſſiōis q̄ hz debilius eſſe q̄z q̄litas nō pōt eſſe in h̄ ſacro ſine ſubiecto ſic̄ nec q̄litas. Uñ reſtat dōm ꝙ fractio illa fūdať ſicut in ſubiecto in dimenſiōibus panis ꝛ vini remanētibus. corpus aūt xp̄i nō attingiť ab hmōi fractiōe: q: totū remanet ſub qualz pte dimēſionū diuiſarū. Qḋ qdē h̄ mō cōſiderari pōt. Nā corpus xp̄i eſt i hoc ſacro ex cōuerſione ſubſtātie panis in ipſum. Nō aūt ſit cōuerſio rōne dimēſionū. Nā dimēſiones panis remanēt. ſ; ſolū rōe ſubſtātie. Uñ ꝛ corpus

3 xp̄i ē ibi ratiōe ſue ſubſtātie. ñ aūt rōne ſuarū dimēſionū: licet dimēſiōes eius ſint ibi ex cōſequēti ſiquātum ñ ſeparātur a ſubſtātia ipſius. Quātū aūt ad nām ſubſtātie ptinet tota ē ſub qualibz pte dimēſionū. Uñ ſic̄ ante cōſecratiōem tota veritas ſubſtantie ꝛ nā panis erat ſub q̄libz pte dimēſionū: ita poſt cōſecrationē totuz corpus xp̄i eſt ſub q̄libet pte panis diuiſi. Significat āt hoſtie ꝯſecrate diuiſio. ꝑ qdē paſſionē xp̄i: ꝑ quā corpus eius fuit vulneribus fractū. ſm illud ps. Foderūt manus meas ꝛ pedes meos. Secūdo diſtributionē donoꝝ xp̄i ex xp̄o ꝓgredietiū: ſm illō īfra. 12. Diuiſiōes grāꝝ ſūt. Tertio diuerſas ptes eccl̄ie. Nā coꝝ q ſūt mēbra xp̄i qdā adhuc in h̄ mūdo pegrināť qdā

4 viuūt i glīa cū xp̄o ꝛ q̄tū ad aīaz ꝛ q̄tū ad corpus. qdā aūt expectāt finalē reſurrectōez i fine mūdi: ꝛ h̄ ſignificat diuiſio hoſtie in tres ptes. ℭ Scḋo cōſiderādū ē de ꝟitate huius locutiōis. vr̄. n. hec locutio eē falſa. Hoc ē corpus meū. Cōuerſio. n. panis i corpus xp̄i ſit in termio ꝓlat ōis hoꝝ ꝟboꝝ. Tūc. n. cōplet ſignificatio huius locutiōis. Forme. n. ſacroꝝ ſignificando efficiūt: ꝛ iō ſeqǐ ꝙ in ꝑncipio locutiōis qñ diciť ꝙ nō ſit ibi corpus xp̄i: ſed ſola ſubſtātia panis q̄ demōſtrať ꝑ h̄ ꝓnomē: h̄. qḋ eſt demōſtratiuū ſubſtantie. Jdē eſt ḡ hoc cū diciť. Hoc ē corpus meū. ac ſi diceret ſubſtantia panis ē corpus meū: qḋ manifeſte falſuz ē. Dixerūt ḡ qdā ꝙ ſacerdos hec ꝟba māliter ꝛ recitatiue ꝓfert ex ꝑſona xp̄i. ꝛ iō dēmōſtratio huius ꝓnominis ñ

5 referť ad pn̄tem māz vt ex h̄ locutio falſa reddať ſ; ꝙ obiectio ꝓcedebat. Sz h̄ nō pōt ſtare. Primo qdē q: ſi hec locutio ñ appliceť ad pn̄tē māz nihil faciet circa eā qḋ ē falſū. Dic̄. n. Aug. ſup Jo. Accedit ꝟbū ad elemētū ꝛ ſit ſacramētū. Uñ neceſſe ē dicere ꝙ ꝟba iſta formaliter accipiāť referēdo ea ad pn̄tem mām. Profert autem ea ſacerdos ex ꝑſona xp̄i: a quo virtutē ſumpſerūt: ad oſtēdēdū ꝙ eādē efficaciā nūc habēt ſic̄ quando chriſtus ea ꝓtulit. Nō. n. ꝟtus h̄is ꝟbis collata eua neſcit. neq; tēporis diuerſitate: neq; miſtroꝝ varietate. Scḋo. q: eadē difficultas remauet de ꝓma ꝓlatiōe q̄ chriſtus ea ꝓtulit. Jō alij dicūt ꝙ ſenſus huius eſt. h̄ ē corpus meū. i. h̄ panis ſignat corpus meū: vt ly h̄

Fractio sacri euch. quo fiat.

Expositio notabilis forme consecra. eucha.

designet id qḋ eſt in ꝑncipio locutiōis. Sz h̄ ēt eē non pōt. q: cū ſacr̄a efficiāt qḋ figurāt hec ꝟba nihil efficiūt niſi qḋ ſignificāt. Scḋo. q: ex h̄ ſequereť ꝙ ꝑ hec verba nihil efficereť q̄z ꝙ corpus xp̄i eēt ibi ſic̄ ſub ſigno. qḋ ſupra iprobatū eſt. Et iō alij dicūt ꝙ ly h̄ faē dēmōſtrationē ad ītellectū ꝛ dēmōſtrat id qḋ erit in fine locutiōis. ſ. corpus xp̄i. Sed nec h̄ videť cōuenienter dici: quia ſm h̄ ſenſus eēt: corpus meū ē corpus meū. qḋ ñ ſit ꝑ hec ꝟba: cū h̄ ante ꝟba cōſecratiōis fuerit veruz. Et iō aliter dōm ē ꝙ forme ſacramētoꝝ nō ſolū ſūt ſignificatiue: ſed ēt factiue. faciēdo. n. efficiūt. Jn omni āt factiōe oportet ſubijci aliqḋ cōmune tāq̄z ꝑncipiū. Cōmune aūt in hac cōuerſiōe nō eſt aliq̄ ſubſtātia: ſz b

accidētia q̄ ꝛ ꝓus fuerunt: ꝛ poſtea manēt: ꝛ iō ex pte ſubiecti i hac locutiōe nō ponit nom̄ qḋ ſignificat certā ſpēm ſubſtātie: ſz poniť ꝓnomē qḋ ſignificat ſubſtātiaz ſine determiata ſpē. Eſt ḡ ſenſus. Hoc: idē ſt cōtētū ſub his accidētibus ē corpus meū. ꝛ h̄ eſt qḋ ſit per verba cōſecratiōis. Nā añ cōſecrationē id qḋ erat cōtētū ſub his accidētibus ñ erat corpus xp̄i. qḋ tñ ſit corpus xp̄i ꝑ cōſecratiōez. ℭ Tertio aūt oportet cōſiderare quō ē hec cōueniēs forma huius ſacramēti. Naz h̄ ſacramētū vt dictū ē ñ cōſiſtit in vſu mǣ: ſz in cōſecratione ipſi⁹. Cōſecratio āt nō ſit ꝑ h̄ ꝙ mā cōſecrata ſolum ſuſcipiat aliq̄z ꝟtutē ſpūalē: ſz ꝑ h̄ ꝙ trāſubſtātiať ſm eē in corpus xp̄i. ꝛ iō nullo alio verbo vtēduz ſuit niſi verbo ſubſtātiuo: vt dicať h̄ eſt corpus meuz. Per h̄. n. ſignificať id qḋ eſt finis: qḋ ſignificādo efficiť. 3

ℭ Deide cū dicit. (Quod pro vobis tradeť.) Tangit myſteriū huius ſacramēti. Eſt enim hoc ſacramētum repreſentatiuum diuine paſſiōis: ꝑ quā corpus ſuum tradidit in mortez pro nobis: ſm illō Eſa. 50. Corpus meū dedi ꝑcutiētibus. Et Ephe. 5. Tradidit ſemetipſū ꝓ nobis. Et vt oſtēdat rōnē frequētādi hoc myſterium ſubiūgit. Hoc facite in meā cōmemorationē: hoc recolēdo. ſ. tam magnuz bñficiū q̄ pro nobis me tradidit in mortem. Unde ꝛ Tren. 3. diciť. Recordare paupertatis mee abſinthij ꝛ fellis. Et in ps. Memoriam fecit mirabiliū ſuoꝝ miſericors ꝛ miſerator dominus eſcam dedit timentibus ſe. Lectio. VI.

Similiter ꝛ calicez poſtq̄z cenauit dicēs. Hic calix nouū teſtamēti ē in meo ſanguine. Hoc facite quotienſcūq; bibetis in meā cōmemorationē. Quotiēſcūq;. n. māducabitis panē hunc ꝛ calicē bibetis: mortem domini annūciabitis donec veniat. 4

ℭ Poſtq̄z apl̄s poſuit iſtitutionem huius ſacri q̄tuz ad cōſecrationē corpis. hic ponit iſtitutionem eius q̄tum ad ſanguis ꝯſecrationem. Et ꝓ ponit ordinem inſtitutiōis. Scḋo ꝟba cū dicit. (Hic calix ꝛc̄.) Ordo āt attenditur q̄tum ad duo. Primo ad ꝯcomitātiā vtriuſq; ſpēi. cū dic̄. (Silr ꝛ calicē). Utriuq;. n. ē. de ꝑfectiōe 5

huius ſacri. tū pp ꝑfectionem refectionis. tū pp repn̄tationē paſſiōis. tū pp efficientiam ſalutis aīe ꝛ corporis: vt ſupra dictum eſt: ſed ſi ꝓus ꝯſecratur in h̄ ſacro corpus xp̄i: ꝛ poſtea ſanguis videť ſ. q ꝙ ante ꝯſecrationem ſanguis corpus xp̄i in h̄ ſacro ſit exāgue. Qḋ qdā icōueniens reputantes dixerūt ꝙ due forme ſe expectant in efficiendo: ita. ſ. ꝙ prima forma conſecratiōis corporis non cōſequitur ſinz effectū anteq̄z perficiať forma ꝯſecrationis ſanguinis. ſicut etiam dcm̄ ē ꝙ ꝟba q̄ ꝓferūť in ꝯſecratōe corporis non ꝯſequunť ſuū effcm̄ vſq; ad finez ꝓlationis ꝟboꝝ. Sz h̄ non eſt ſiſe.

c Nam significatio verboꝝ ꝗbus consecratur corpus
christi nõ cõpletur nisi in termino prolatiõis eorum.
Et q: verba sacramẽtalia significãdo efficiũt: iõ ñ pos
Cor/ sunt hr̃e effectũ ante terminum prolatiõis. Tũc aũt
p° xp̃i habẽt plenã significationẽ ẽt anteq̃ȝ proferatur ṽba
r̃si cõ cõsecratiõis sanguinis. ⁊ iõ necesse ẽ ꝙ ẽi tũc habeãt
secra sui effectũ. Alioq: sacerdos peccaret statim post ṽba
tur p° cõsecratiõis ꝓponens hostiam nõ cõsecratam populo
sangui adorãdaȝ. Nisi iã esset corpus xp̃i: q: induceret populũ
neȝ: ñ ad ydolatriã. ¶ Est ḡ dõȝ ꝙ ante ꝯsecrationẽ sangui
tñ ẽ si nis ẽ in hoc sacramento corpus xp̃i nõ sine sanguine.
ne sã ¶ Sciẽdũ est. n. ꝙ i h̃ sacramẽto duplr̃ aliq̃d ẽ. Uno
guie. mõ ex vi consecratiõis illud. s. in qõ terminat̃ cõuersio
a panis ⁊ vini: sicut ꝑ formam cõsecratiõis significat̃. ⁊
sic sub specie panis est corpus xp̃i. Alio modo ẽ aliq̃d
in hoc sacramẽto ex reali cõcomitãtia sicut diuinitas
ṽbi est in hoc sacramẽto ꝓpter idissolubilem vnioneȝ
ipsi° ad corpus christi: licet nullo mõ substãtia panis
in diuinitatẽ cõuertatur. Et similiter ẽ ibi aĩa q̃ cõiun
cta est realiter ipsi corpori. Si ṽo i triduo mortis xp̃i
fuisset corpus xp̃i ab aliquo aploꝝ cõsecratũ nõ fuis
set ibi anima que tũc realiter erat a corpore separata.
Et idẽ dõ m est de sanguine. Nã sub speciebus panis
ex vi ꝯsecratiõis est corpus xp̃i i quod substãtia panis
cõuertitur. Sãguis autem est ibi ex reali cõcomitã
tia: q: nũc realis sanguis christi nõ est ab eius corpore
• sepatus: ⁊ eadẽ rõe sub spẽ vini ẽ sanguis xp̃i ex vi cõ
secratiõis corpus autẽ ex reali cõcomitãtia: ita ꝙ sub
vtraq̧ specie est totus xp̃s. Si ṽo tẽpore passionis
qñ sanguis christi erat ex corpe effusus fuisset hoc sa
cramentũ ab aliquo aploꝝ perfectuȝ sub panis specie
fuisset soluȝ corpus christi ex sangue: sub speciebus aũt
vini fuisset solus sanguis christi. ¶ Scdo attẽdit or
do per comparationẽ ad cibos mãlee: quoniaȝ precess
serant. vbi subdit. Postq̃ȝ cenauit. qõ videt̃ signanter
addidisse. Nam christus corpus suum tradidit inter
cenã. Uñ Mat. 26. dicitur. Q: cenantibus illis acce
pit iesus panem ⁊c̃. Sed sanguineȝ dedit exp̃sse post
cenam. Uñ ⁊ Luc. 22. dicitur. Similiter ⁊ calicẽ post
q̃ȝ cenauit dicẽs ⁊c̃. Cuius rõ est: q: corpus christi re
4 p̃sentat mysteriũ icarnationis q̃ facta ẽ adhuc legali
bus obseruãtijs statu habẽtib° iter quas precipua erat
cena agni paschalis. Sed sãguis xp̃i in sacramẽto di
recte representat passionẽ ꝑ quã est effusus ꝑ quã sunt
terminata oĩa legalia. Uñ Heb. 9. dr̃. Q: ꝑ ꝓpriũ san
calix guinẽ itroiuit semel in sãcta eterna redemptiõe iuẽta.
in cõ ¶ Deĩde põit ṽba dicẽs. (Hic calix ⁊c̃.) Et i ṗ demon
secra strat veritatẽ huius sacramẽti. Secũdo iniungit vsũ.
tione ibi. (Hoc facite ⁊c̃.) Quãtũ ḡ ad ṗmũȝ dic̃. (Hic calix
cũ dr̃ ⁊c̃.) Qõ quidẽ duplr̃ sumi põt. Uno modo methano
hic: fi mice. vt. s. ponat̃ continẽs ꝓ cõtento. q. d. Cõtẽtum i
gura hoc calice qõ cõuenictius ponit̃ in cõsecratiõe vini qõ
ṽbo. rõne sue humiditatis idiget aliq̃s termis ꝯtineri, q̃ȝ in cõse
ꝯmit cratiõe panis ḡ rõne sue siccitatis ꝓprijs terminis cõ
titur. tinet̃. Alio mõ potest accipi metaphorice vt sit sensus.
5 Sicut calix inebriat ⁊ ꝑturbat ita ⁊ passio. Uñ Mat.
22. dicit. Potestis bibere calicẽ quẽ bibiturus suȝ. Et
Mat. 26. Trãseat a me calix iste. Est ergo sensus. Hic
calix. i. cõtẽtũ in hoc calice. vel hec mea passio. Est no
uuȝ testamẽtũ in meo sanguie. Uñ ꝯsiderã duȝ est ꝙ
testamẽtuȝ duplr̃ sumit̃ in scripturis. Uno mõ cõiter
pro quolibet pacto: qõ q̃dẽ testibus cõfirmat̃. ⁊ sic cõ
sideradũ ẽ ꝙ deus duplr̃ pactuȝ inĩt cũ humano ge
nere. Uno mõ ꝓmittẽdo bona tẽporalia ⁊ a malis tẽ
poralibus liberãdo: ⁊ h̃ vocatur vetus testamẽtũ vel
pactuȝ. Alio mõ ꝓmittẽdo bona spũalia ⁊ a malis op

positis liberãdo: ⁊ hoc vocat̃ testamẽtũ nouuȝ. Unde d
dicit̃. Jere. 31°. Feriã domui israel ⁊ domui iuda fedus
nouũ: nõ ẽm pactũ quod pepigi cũ patribus ṽris vt
educerẽ eos de terra egypti: sed h̃ erit pactum. Dabo
legẽ meã in visceribus eoꝝ ⁊ ero eis in deum. Est au
tem cõsiderãdum ꝙ apud antiquos erat cõsuetudo
vt alicuius victime sanguinẽ fũderet ad cõfirmatiõeȝ
pacti. Uñ Geñ. 31. Legitur ꝙ postq̃ȝ inierũt fedus la
ban ⁊ iacob: imolatis victimis in mõte vocauit fres
suos. Uñ ⁊ Exo. 24. Legit̃ ꝙ moyses sũptum sangui
nẽ respersit in pplum ⁊ ait. Hic ẽ sanguis federis qõ
pepigit dñs vobiscũ. Sicut ḡ vetus testamẽtũ seu pa
ctum cõfirmatum ẽ sanguine figurali tauroꝝ: ita no 3
uũ testamẽtũ seu pactũ cõfirmatũ est in sanguie chri
sti q per passionẽ est effusus. Et in hoc calice sacr̃m ta
liter cõtinet̃. Alio mõ testamẽtũ accipit̃ magis stricte
pro dispõne hereditatis ꝑcipiẽde quã necesse ẽ ẽm le
ges certo nũero testiuȝ cõfirmare. Nõ aũt testamẽtuȝ
sic acceptum cõfirmat̃ nisi per mortẽ: q: vt aplſ dicit
Heb. 9. Testamẽtũ in mortuis° cõfirmatuȝ est: alioq̃n
nõduȝ valet dum viuit q testatus est. Deus aũt ṗ q̃dẽ
dispositionẽ fecerat eterna hereditate percipienda: sed
sub figura tẽporaliũ bonorũ qõ ꝑtinet ad vetus testa
mẽtũ: s3 postmodũ fecit nouũ testamẽtũ expresse ꝓmit
tẽs hereditatẽ eternã qõ q̃dẽ cõfirmatuȝ est ꝑ sangui
nẽ mortis xp̃i. Et iõ dñs hic dic̃. Hic calix nouũ testa
mẽtũ ẽ in meo sanguie. q. d. Per id qõ i hoc calice cõti 1
net̃ comemorat̃ noui testm̃ ꝑ xp̃i sanguinẽ ꝯfirmatũ.
Est ãt aduertẽdũ ꝙ eadẽ ṽba q̃ h̃ aplſ ponit hñt Luc.
22. Nisi ꝙ ibi addit̃ q pro vobis effundet̃. Lucas. n. di
scipulus fuit pauli ⁊ eũ i cõscriptiõe euãgelij ẽ secutus
Sed Mat. 26. dr̃. Hic est. n. sanguis meus noui testa
mẽti q pro multis effũdet̃ in remissionẽ pctõꝝ. Eadẽ
verba ponit̃ i Marco. 14. Dicit̃ ḡ quidã ꝙ q̃cũq̧ for
me hoꝝ ṽboꝝ ꝓferãtur q̃ sunt scripta in canone suffi
cere ad cõsecrationẽ. Probabilius aũt dici videt̃ ꝙ il
lis solis verbis ꝑficit̃ cõsecratio: q̃bus ecclĩa vtit̃ ex tra
ditõe aploꝝ structa. Euãgeliste. n. verba dñi recitare i
tenderũt q̃ȝtũ ꝑtinet ad rõnẽ hystorie: nõ aũt ẽȝ ꝙ or 4
dinat̃ ad cõsecratiõeȝ sacroꝝ quasi occulto habebãt
in ṗmitiua ecclĩa ꝓpter ifideles. Uñ Diony. dic̃ i vlt°.
ca°. ecclĩastice hierarchie. Perfectiuas iuocatiões nõ
ẽ fas i scripturis exponere: neq̧ mysticum ipsaꝝ ante
factas i ipsis ex deo virtutes ex occulto i cõmuni ad
ducere. ¶ S3 circa ista ṽba: q̃b° ecclĩa vtit̃ i cõsecra
tiõe sãguis: q̃dã opinãt ꝙ ñ oĩa sũt õ necessitate for
me. s3 solũ qõ dr̃. Hic ẽ calix sãguis mei: nõ ãt residuũ
qõ seq̃t noui ⁊ eterni testamẽti mysteriũ fidei q ꝓ vo
bis ⁊ ꝓ multis effũdet̃ i remissiõeȝ pctoꝝ. S3 h̃ nõ vi
det̃ ꝯuenicter dici. Nã totũ illõ qõ seq̃t ẽ q̃dã dtermia
tio ṗdicati. Uñ ⁊ ad eiusdem locutiõis sniaȝ seu signĩfica
tiõeȝ ꝑtinet. Et q: vt sepe dcm̃ ẽ for̃ sacroꝝ signãdo
efficiũt: totũ ꝑtinet ad viȝ effectiuã for̃. Nec obstat rõ
quã iducũt: q: i ꝯsecratiõe corpis suffic̃. qõ dr̃. Hoc est 5
corpus meũ: q: sãguis seorsũȝ ꝯsecratus spãlr̃ repñtat
passiõeȝ xp̃i ꝑ quã eius sãguis sepatus ẽ a corpe: ⁊ iõ
i ꝯsecratõe sãguis oportuit exp̃mere xp̃i passiõis ṽtu
tẽ q̃ attẽdit̃. Prio qõ respcũ nr̃e culpe quã xp̃i passio
abolet: ẽȝ illõ Apoc. ṗ. Lauit nos a pctis nr̃is in sãguie
suo. Et q̃ȝtũ ad h̃ dic̃. q ꝓ vobis ⁊ ꝓ mltis effũdet̃ in
remissionẽ pctõꝝ. Effusus ẽ siq̃dẽ sãguis i remissiõeȝ
pctõꝝ ñ solũ ꝓ mltis s3 ẽt ꝓ oĩbus: ẽm illõ ṗ° Joã. 2°.
Jp̃e ẽ ꝓpiciatio ꝓ pctis nr̃is: nõ ꝓ nr̃is aũt tãtũ: sed
ẽt pro totius mũdi. Sed quia q̃dã se reddũt idignos
ad recipiẽdũ talem effectum: quãtũ ad efficiam dici
tur esse effusus pro multis in q̃bus habet effectũ pas

1 ſio xp̄i. Dicit aũt ſignãter pro vobis ⁊ ꝑ multis: q2 hoc
ſacramẽtũ valet in remiſſionẽ pctõꝝ ſumẽtibus ꝑ mo
dũ ſacramẽti. qd̓ notat̄ ſignãter cũ dicit̄. Pro vobis qui
bus dixerat accipite. Ualet ẽt per modũ ſacrificij mul
tis nõ ſumẽtibus: pro qbus offert̄ qd̓ ſignificat̄ cũ dr̄.
Et pro multis. Scd̓o virtus eius conſiderat̄ ꝑ ꝯpa
ratione ad vitã iuſtitie: quã facit ꝑ fidẽ: ſ3 illud. Ro. 3.
Juſtificati gratis per grãm ipſius ꝑ redemptionem q̃
eſt in xp̄o Jeſu quẽ ꝓpoſuit ꝓpiciatorẽ ꝑ fidẽ in ſãgui
nẽ ipſius. Et q̃ꝫtũ ad h̓ dr̄. Myſteriũ .i. occultũ fidei.
q2 .ſ. fideo paſſiõis xp̄i erat occulta in oĩbus ſacrificijs
veteris teſtamenti: ſicͤ veritas in ſigno. Hoc aũt eccl̃ia
h3 ex traditiõe apl̃oꝝ cũ in canone ſcriptur̄ nõ iueniat̄.
2 Tertio virtus eius attẽdit̄ q̃ꝫtũ ad vitã glorie in quã ꝑ
paſſionẽ xp̄i itroducit̄. ſ3 illud Heb. 10. Habẽtes fidu
ciam in itroitũ ſcõꝝ in ſanguie chriſti. Et q̃ꝫtũ ad hoc
dicit. (Noui ⁊ eterni teſtamẽti.) Eterni ſi qdẽ: q2 ẽ diſ
poſitio de hereditate eterna. Noui ãt ad driaꝫ veteris:
q2 tẽporalia ꝓmittebat. Uñ Heb. 9. dicit̄. Jdeo noui
teſtamẽti mediator eſt vt morte itercedẽte repromiſſio
nem accipiãt qui vocati ſunt eterne hereditatis.
¶ Deinde cũ dicit. (Hoc facite ⁊c.) Jniungit vſuꝫ hu
ius ſacramẽti dicẽs. Hoc facite quotieſcũqꝫ ſumetis i
meã commemorationem .i. in memoriã mee paſſionis.
Uñ ⁊ Treñ. 3. dicit ꝓpheta. Memoria memor ero ⁊
tabeſcet in me aĩa mea. Et. Eſa. 43. Miſerationũ dñi
3 recordabor. Eſt ãt notãdũ ꝙ in calice ꝑncipaliter qdẽ
debet poni vinum rõnibus ſupradictis. D3 aũt appõi
⁊ aq̃. Probabile. n. ẽ ꝙ xp̄s i cena vinũ mixtũ diſcipu
lis dederit ꝓpter cõſuetudinem terre illius in qua vt
tẽperet̄ fortitudo vini ab oĩbus vinũ bibit̄ aq̃ mixtuꝫ.
Uñ ⁊ Prouer. 9. Sapiẽtia dicͭ. Bibite vinũ qd̓ miſcui
vobis. Nihilominus ită aq̃ vino mixta ſignificat popu
luꝫ xp̄ianũ xp̄o ꝑ paſſionẽ cõiunctuꝫ: ſm̄ illud Apoc.
17. A que populi ſunt ⁊ gentes. Et ꝑticipatio ſanguis
xp̄i a fidelibus pertinet ad vſuꝫ ſacramẽti qui nõ eſt d̓
neceſſitate huius ſacramẽti. S3 põt vinũ cõſecrari abſ
qꝫ aqua: licet peccet q ſic cõſecrat nõ ſeruãs ritũ eccle
ſie. Et iõ ſi ſacerdos ante cõſecrationem vini aduertat
4 ꝙ aqua non fuerit appoſita calici d3 apponere. Si vo
poſt ꝯſecrationẽ aduertat non d3 apponere: ſed debet
perficere ſacramẽtum. Nihil. n. poſt conſecratõem eſt
ſanguini xp̄i miſcenduꝫ: q2 talis permixtio non poſſet
eſſe ſine q̃licũqꝫ corruptione vini ꝯſecrati: qd̓ ꝑtiet ad
crimẽ ſacrilegij. Dicũt aũt quidã ꝙ cũ de latere xp̄i pẽ
dẽtis in cruce fluxerit ſanguis ⁊ aq̃. vt legit̄ Jo. 19. ſicͤ
vinum cõuertit̄ in ſanguinẽ: ita aq̃ in aquã. Sed h̓ nõ
cõpetit q2 in illa aq̃ figurat̄ ablutio q̃ eſt ꝑ baptiſmũ.

Põit aqua ante cõſecratõnẽ calicis.

Et iõ alij dicũt ꝙ facta cõuerſiõe vini in ſanguinẽ aq̃
remãet in ſua ſubſtãtia. ⁊ circũtegit̄ accidẽtibus vini.
S3 nec h̓ cõpetit: q2 aqua admiſcet̄ vino ante cõſecra
tionẽ: qñ nõ differt ab alio vino. Uñ nõ ſeorſuꝫ manet
5 ſed ꝑmiſcet̄. Et iõ dĩm eſt ꝙ aq̃ ꝯuertit̄ in vinũ: ⁊ ſic
totũ cõuertitur in ſanguinẽ xp̄i. Propter qd̓ mos eſt
modicũ de aq̃ apponere ⁊ ꝑcipue ſi ſit vinuꝫ debile qd̓
nõ poteſt niſi modicũ aque in ſeipm̄ conuertere.
¶ Deĩde cũ dicͭ. (Quotieſcũqꝫ ⁊c.) Exponit ṽba dñi
q̃ dixerat. Hoc facite i meã ꝯmemorationẽꝫ dicẽs. (q̃tieſ
cũqꝫ. n. mãducabitis panẽ hũc ⁊c.) Et dicͭ panem ꝓꝑ
ſpẽs remanẽtes. Dicͭ ãt hũc ꝓꝑ idẽ nũero corpꝰ ſigna
tũ ⁊ ꝯtẽtũ: ⁊ calicẽ. ſ. hũc bibetis mortẽ dñi ãnũciabitis
repñtãdo. ſ. eã ꝑ h̓ ſacrm̄. Et h̓ donec veniat .i. vſqꝫ ad vl
timũ eius aduẽtũ i q̃ dat̄ itelligi ꝙ h̓ ritus eccl̃ie nõ ceſ
ſabit vſqꝫ ad finẽ mũdi. ſ3 illõ Mat. vlt. Ecce ego vo
biſcũ ſũ vſqꝫ ad cõſumationẽ ſecl̃i. Et Luc. 21. Nõ ꝑteri
bit gnãtio hec. ſ. eccleſie donec oĩa fiant. Lectio. VII.

Taqꝫ qcũqꝫ mãducauerit pa
nẽ ⁊ biberit calicẽꝫ dñi idigne: b
reus erit corpis ⁊ ſanguis do
mini. Probet aũt ſeipm̄ hõ. ⁊
ſic de pane illo edat ⁊ d̓ calice bibat. Qui. n.
mãducat ⁊ bibit idigne: iudiciũ ſibi mãdu Joi.
cat ⁊ bibit. nõ diiudicans corpus dñi. Jdõ i 11. c.
ter vos multi ifirmi ⁊ imbecilles ⁊ dormiũt
multi. Q2 ſi noſmetipſos diiudicaremus: nõ 2
vtiqꝫ iudicaremur. Dum iudicaremur au
tem a dño corripimur: vt nõ cũ hoc mũdo 4. d.
dãnemur. Jtaqꝫ fr̄es mei cũ cõuenitis ad 8. q. i.
manducãdũ iuicem expectate. Si qs eſurit ar. 4.
domi mãducet vt non i iudicium conuenia
tis. Cetera aũt cũ venero diſponam.
¶ Poſtq̃ꝫ apl̃s oñdit dignitatẽ huiꝰ ſacri: hic excitat
fideles ad ſumẽdũ illud reuerẽter: ⁊ ꝑ̊ ponit ꝑiculum
qd̓ iminet idigne ſumẽtibꝰ. ſcd̓o adhibet ſalutare reme
dium ibi. (Probꝫ aũt ⁊c.) Dicit ḡ ꝑ̊. Jtaqꝫ ex quo hoc
qd̓ ſacr̄alr̄ mãducat̄ ẽ corpus xp̄i: ⁊ qd̓ bibit̄ eſt ſãguis
xp̄i. Quicũqꝫ mãducauerit hũc panẽ vel biberit cali 3
cẽ dñi idigne reus erit corporis ⁊ ſanguis dñi. Jn qui Cor
bus ṽbis ꝑ̊ cõſiderãdũ eſt q̃lr̄ aliqs idigne mãducat pꝰ xp̄i
⁊ bibit: ⁊ qdẽ ſ3 Glo. ꝯtingit duplr̄. Prĩo qdẽ q̃ꝫtũ ad ſumi
celebratõeꝫ huiꝰ ſcr̄i: q2. ſ. aliqs alr̄ celebrat ſacrꝫ eucha tur i
riſtie q̃ꝫ a xp̄o traditũ ẽ. puta ſi offerat i h̓ ſacr̄o aliũ pa digne
nẽ q̃ꝫ triticeũ vel aliũ liquorẽ q̃ꝫ de vite. Uñ Le. 10. Di duplr̄
cit̄ ꝙ nadab ⁊ abiud filij Aaron obtulerũt coraꝫ dño
ignẽ alienũ qd̓ eis ꝑceptũ nõ erat: egreſſuſqꝫ ignis a dño
deuorauit eos. Scd̓o ex h̓ ꝙ aliqs nõ deuota mẽte ac
cedit ad euchariſtiã. q̃ qdẽ indeuotio qñqꝫ eſt veniale.
puta cũ aliqs diſtracta mẽte ad ſecularia negocia ac
cedit ad hoc ſacrm̄ habitualiter retinẽs debitam reue
rentiam a ipſuꝫ: ⁊ talis ideuotio l3 impediat fructum 4
huiꝰ ſacr̄i q ẽ ſpũalis refectio: nõ tñ facit reũ corpis ⁊
ſanguis dñi: ſicͤ hic apl̃s loqͭ. Quedã vero ideuotio ẽ
pctm̄ mortale: q̃. ſ. eſt cũ cõptemptu huius ſacr̄i ꝓut
dr̄. Malac. ꝑ̊. Uos polluiſtis nomẽ meũ i eo qd̓ dicitis:
Mẽſa dñi ꝯtaminata eſt: ⁊ qd̓ ſupponit̄ cõtẽptibile
Et de tali ideuotiõe loquit̄ Glo. Tertio mõ dicit̄ aliqs
idignꝰ ex eo ꝙ cũ volũtate peccãdi mortaliter accedit
ad euchariſtiam. Dicit̄ enim Leuiti. 21. Nõ accedat ad
altare qui maculam h3. Jntelligit̄ aliquis maculã pctĩ
hr̄e q̃ꝫdiu eſt in volũtate peccãdi: q̃ tñ tollit̄ ꝑ pniam.
Per cõtritionẽ qdẽ q̃ tollit volũtatẽ peccãdi cũ ꝓpoſi
to ꝯfitẽdi ⁊ ſatiſfaciẽdi q̃ꝫtũ ad remiſſionẽ culpe ⁊ pe
ne eterne. ꝑ ꝯfeſſionẽ aũt ⁊ ſatiſfactiõeꝫ q̃ntũ ad tota
lẽ remiſſionẽ pene ⁊ reconciliationem ad membra ec
cleſie. Et iõ in nc̃itatẽ qdẽ: puta qñ aliqs copiã ꝯfeſſo
ris hr̄e nõ põt ſufficit cõtritio ad ſumptiõeꝫ huiꝰ ſacr̄i: 5
Regulariter aũt debet confeſſio precedere cũ aliq̃ ſatiſ
factione. Unde in libro de eccleſiaſticis dogmatibus
dicit̄. Communicaturus ſatiſfaciat lachrymis ⁊ orõ
nibus: ⁊ cõfidens de dño mundi: accedat ad euchari
ſtiam intrepidus ⁊ ſecurus. Sed h̓ de illo dico quem
capitalia pctã ⁊ mortalia nõ grauãt. Nãqꝫ quẽ morta
lia crimina poſt baptiſmũ cõmiſſa ꝑmunt hortor ꝑus
publica pnĩa ſatiſfacer̄: ⁊ ita ſacerdotis iudicio recõci
liatũ cõioni ſociari: ſi ſi vult ad ꝯdẽnatiõeꝫ euchariſtiã
ꝑcipe. S3 vr̄ ꝙ pctõres nõ indigne accedãt ad h̓ ſa
cramẽtũ. Nã i hoc ſacr̄o ſumitur xp̄s qui ẽ ſpũalis me
dicus q de ſe dicit. Mat. 9. Nõ eſt opus valẽtibus me

c dicus: sed male habētibus. Sȝ dōȝ q̄ h̄ sacramētum
ē spūale nutrimētū: sic̄ baptismus ē spūalis natiuitas.
Nascit̄ aūt aliqs ad hoc vt viuat ſȝ nō nutrit̄ nisi iaȝ
viuū. ⁊ iō hoc sacr̄m nō cōpetit pctō:ibus q nōdū vi
uūt p grām: ɔpetit eis tn̄ baptismus. Et p̄terea eucha
ristia ē sacramētuȝ charitatis ⁊ ecclīastice vnitatis: vt
dicit Aug. sup Jo. Cū igit̄ pctō: careat charitate ⁊ sit
separatus merito ab ecclīe vnitate: si accedat ad h̄ sa/
cramētū falsitatē cōmittit dū significat se hr̄e charita
tē quā nō hȝ. Qz tn̄ pctō: qn̄qȝ hȝ fidē hui⁹ sacri licitū
ē ei hoc sacr̄m inspicere: qd̄ oīo ifidelibus denegat̄: vt
Dionysius dicit. 3°. ca. ecclīastice hierarchie. ¶ Sc̄do
cōsiderādū est quō ille q idigne sumit h̄ sacr̄m sit reus
2 co:pis ⁊ sanguis dn̄i. Qd̄ qdē in. Glo. tripl̄r exponit̄.
Uno mō mālr. Jncurrit. n. reatū ex pctō cōmisso cir
ca corpus ⁊ sanguinē dn̄i: prout in h̄ sacro ɔtinet̄: qd̄
idigne sumit. ⁊ ex h̄ ei⁹ culpa aggrauat̄. Tāto ē. n. cul/
pa grauio: q̄to maio: est ɔ quē peccat̄. Heb. 10. Quā
to magis putatis deteriora mereri supplicia cū q filium
dei ɔculcauerit ⁊ sanguinē testamēti pollutū duxerit.
Sc̄do expōit̄ p silitudinē vt sit sensus. Re⁹ erit corpo
ris ⁊ sāguis dn̄i ⁊ mortis dn̄i penas dabit: hoc est acsi
xp̄m occiderit punie̅t: s̄m illud Heb. 6. Rursum cruci
figētes sibimetipsis filiū dei ⁊ ostentui habētes. Sed
s̄ȝ h̄ videt̄ grauissimū esse pctm̄ eoꝝ q idigne sumunt
corpus xp̄i. ¶ Sȝ dōm q̄ pctm̄ aliqd̄ hȝ grauitatem
3 dupl̄r. Uno⁰ ex ipsa spē pcti q̄ sumit̄ ex obiecto. ⁊ s̄ȝ h̄
grauius ē pctm̄ qd̄ ɔ diuinitatē cōmittit̄. puta ifidelitas
blasphemia vel aliqd hmōi q̄ȝ qd̄ cōmittit̄ ɔ hūanita
tē xp̄i. Un̄ ⁊ ipse dn̄s Mat. 12. Qz q dixerit v̄bū ɔ filiū
hois remittet̄ ei. q āt dixerit ɔ spm̄ scm̄ nō remittet̄ ei.
Et itērū grauius ē pctm̄ qd̄ cōmittit̄ ɔ hūanitatē ī p
pria spē q̄ȝ sub spē sacri. Alio mō grauitas pcti attēdit̄
ex p̄te peccātis. Magis aūt peccat q ex odio aut iuui
dia vl̄ ex q̄cūqȝ malicia peccat sic̄ peccauerūt illi q xp̄ȝ
crucifixerūt q̄ȝ q peccat ex ifirmitate: sic̄ iterdū peccāt
illi q idigne sumūt h̄ sacr̄m. Non ergo p hoc itelligit̄
q̄ pctm̄ idigne sumētiū. hoc sacr̄m cōparet̄ pctō oc/
cidētiū xp̄m s̄ȝ eq̄litatē: ſȝ s̄ȝ silitudinē spēi: qz vtrūqȝ
ē circa eūdē xp̄m. Tertio⁰ exponit̄. Reus erit corpis ⁊
4 sanguis dn̄i. i. corpus ⁊ sanguis dn̄i faciēt eūȝ reū. Jta
. n. bonū male īmptū nocet sic̄ ꝓdest maluȝ q̄ qo bn̄
vtit̄: sic̄ stimulus sathane paulo. Per hec āt v̄ba ex/
cludit̄ erro: q̄rūdā dicētiū q̄ q̄ȝ statiȝ h̄ sacr̄m tāgit̄ a
labijs pctōris dēsinit sub eo ēē corp⁹ xp̄i. ¶ Cōtra qd̄ ē
qd̄ aplūs dic̄. Quicūqȝ mādecauerit panē hunc vel bi/
berit calicē dn̄i. idigne. Sc̄dȝ. n. p̄dictā opinionē null⁹
idignus manducaret vl̄ biberet. ɔriat̄ aūt p̄dicta opio
v̄itati hui⁹ sacri s̄m quātādiu corp⁹ ⁊ sanguis xp̄i ma
nēt in sacro q̄ȝ diu remanēt spēs in q̄cūqȝ loco existāt.
¶ Deīde cū dic̄. (Probet āt ⁊c̄.) Adhibet remediū ɔ
p̄dictū p̄iculū. Et p̄ pōit remediū. sc̄do assignat rōnē
ibi. (Qui. n. mādncat ⁊c̄.) Tertio rōnē māifestat p si/
gnū ibi. (Jō iter vos ⁊c̄.) Dic̄ ḡ p̄. Qz tn̄ reatū icurrit
5 q idigne sumit h̄ sacrȝ: iō necesse ē. vt p̄ hō seipȝ ꝓbet
i. diligēter examiēt suā ɔsciam ne sit in eo volūtas pec
cādi mortaliter vel aliqd̄ pctm̄ p̄teritum de q̄ nō suffi
ciēter penituerit: ⁊ sic post diligētē examiatione d̄ pa/
ne illo edat ⁊ de calice bibat: qz digne sumētib⁹ n̄ ē ve/
nenū ſȝ medicia. Gal. vlt. Opus aūt suū ꝓbet vnusq̄/
qȝ. 2⁰ Cor. 13. Si estis in fide xp̄i: vos ꝓbate.
¶ Deīde cū dic̄. (Quicūqȝ. n. mādncauerit ⁊c̄.) Assi
gnat rōnē p̄dicti remedij dicēs. Jō ꝓbatio p̄exigit̄. q.
n. idigne māducat ⁊ bibit iudiciū. i. ɔdēnatiōēȝ sibi mā
ducat ⁊ bibit: sic̄ dr̄ Jo. 5. Resurgēt q male egerūt ī re
surrectiōēȝ iudicij. Nō diiudicās corp⁹ dn̄i. i. ex eo q̄ n̄

Probare se; hō dȝ añ q̄ȝ ad sacrā cōione ac cedat

discernit corpus dn̄i ab alijs idifferenter ipȝ assumēs: d
sic̄ alios cibos. Leui. 22. Oīs hō q accesserit ad ea q̄ cō
secrata sunt in q̄ est imūdicia pibit corā dn̄o. ¶ Sȝ cō
tra videt̄ ēē qd̄ dic̄ Joan. 6. Qui māducat me viuit p
pter me. ¶ Sȝ dōȝ est q̄ duplex ē modus māducādi
h̄ sacramēti. s. spūalis ⁊ sacramētalis. Quidā ḡ mādu
cāt sacramētal̄r ⁊ spūaliter: q. s. ita sumūt h̄ sacr̄m q̄ ēt
rē sacramēti participāt. s. charitatē p quā est ecclīastica
vnitas. Et de talibus itelligit̄ v̄bū dn̄i iductū. q man
ducat me viuit ꝓpter me. Quidā v̄o māducāt sacra/
mētal̄r tn̄: q. s. ita h̄ sacrȝ percipiūt q̄ rē sacri. i. chari
tatem nō habēt: ⁊ de talibus itelligit̄: qd̄ hic dr̄. Qui
māducat ⁊ bibit idigne iudiciū sibi manducat ⁊ bibit.
Est aūt p̄ter duos modos qbus sumit̄ sacramētū hoc. 2
Tertius modus sumēdi in q̄ māducat̄ p accidēs. duȝ
s. sumit̄ nō vt sacr̄m. qd̄ qdē cōtigit tripl̄r. Uno⁰ sicut
quando aliquis fidelis sumit hostiam consecratā quā
non credit esse consecratam. Talis. n. habet habitum
vtēdi h̄ sacramēto. Alio modo sicut qn̄ hostiam cōse/
cratā sumit aliqs ifidelis q nullā fidē hȝ huius sacra/
mēti. Talis. n. nō hȝ hitū vtendi h̄ sacro: sed solū potē
tiā. Tertio mō sicut qn̄ hostiā cōsecratā comedit mus
vel qdlibet aīal brutū qd̄ ēt non hȝ potentiā vtendi h̄
sacramēto. Ex h̄ igit̄ q̄ spūaliter sumētes h̄ sacrȝ acq
runt vitā alliciunt̄ quidam ad hoc q̄ frequenter hoc
sacr̄m assumāt. Ex h̄ aūt q̄ idigne sumētes acqrūt si 3
bi iudiciū plures deterrent̄ vt rarius sumāt: ⁊ vtrūqȝ
cōmēdādū videt̄. Legimus. n. Luc. 19. Qz Zacheus
recepit xp̄ȝ gaudēs in domū suā in q̄ eius charitas cō
mēdat̄. Legit̄ ēt eodē. 7. q̄ centurio dixit xp̄o. Nō suȝ
dign⁹ vt itres sub tectū meū. Jn q̄ ɔmēdat̄ hono: ⁊ re
uerētia ei⁹ ad xp̄ȝ. Qz tn̄ amo: p̄fert̄ timo:i p se loq̄n
do: cōmēdabilius esse videt̄ q̄ aliqs freq̄ntius sumat
q̄ȝ q̄ rarius. Quia tn̄ qd̄ est in se eligibilius pōt ēē mi
nus eligibile q̄tū ad hunc vel illū. cōsiderare qlibet
in seipso dȝ quē effectū in se habeat frequens susceptio
huius sacramenti. Nā si aliqs sentiat se ꝓficere ī fer/
uore dilectionis ad xp̄ȝ ⁊ in fortitudīe resistēdi pecca
tis q̄ plurimū consequit̄ hoies dȝ frequenter sumere.
Si v̄o ex frequēti sumptiōe sētiat aliqs in se minus re 4
uerētiaȝ huius sacramēti monēdus ē vt rarius sumat.
Un̄ ⁊ in lib. de ecclesiasticis dogmatibus dicit̄. Quot
tidie eucharistiaȝ sumere nec laudo nec vitupero.
¶ Deinde cū dic̄. (Jdeo iter vos ⁊c̄.) Manifestat p̄di
ctā rationē p signū. Et p̄mo ponit signū. Secūdo assi
gnat causam illius signi ibi. (Qz si nosmetipsos ⁊c̄.)
Circa p̄mū cōsiderandū ē. q̄ sicut Augu. dicit in p̄o
ciuitate dei. Si omne pctm̄ nūc manifeste deus plecte
ret pena: nihil vltimo iudicio reseruari putaret̄. Rursus
si nullum pctm̄ nūc puniret: nulla esse diuina prouidē
tia crederet̄. Jn signū ḡ futurij iudicij deus etiam in h̄
mūdo ꝓ peccato quosdaȝ tēporaliter punit. quod ma/
xime obseruatū videt̄ in p̄ncipio legis lationis taȝ no
ue q̄ȝ veteris. Legimus. n. Exo. 32. Propter pctm̄ vi/ 5
tuli aurei ado:ati mlta milia hoīnȝ perempta. Rursuȝ
legit̄ Act. 5. Propter pctm̄ mēdacij ⁊ furti ananiaȝ ⁊
saphirā interijsse. Un̄ ⁊ ꝓpter pctm̄ huius sacramēti
idigne sūpti aliq in p̄mitiua ecclīa puniebāt̄ a deo ifir
mitate corporali vl̄ ēt morte. Un̄ dic̄. Jō. s. in signū fu
turi iudicij. Jnter vos multi idigne sumētes corp⁹ xp̄i
sūt ifirmi corporaliter. p̄s. Multiplicate sūt ifirmita/
tes. Et imbecilles. i. lōga iualitudine laborātes. Et dor
miūt multi. s. morte corpali s̄ȝ q̄ sumit̄ dormitio. p̄ª ad
Tessal̄. 4⁰. Nolumus vos ignorare de dormiētibus.
¶ Deide cum dic̄. (Qz si nosmetipsos ⁊c̄.) Assignat
duplicē rōnem p̄dicti signi. q̄rum p̄ma sumitur ex par

Corpus xp̄i sumitur duobus mōis

a te nrī. Scdō ex pte dei ibi.(Cuȝ iudicamur āt ⁊c̄.)Ex
parte aūt nostra cā dīne punitiōis est negligētia q̄ in
nobisipsis pctā cōmissa punire negligimus. Uñ dic̄.
ꝙ si nosmetipsos diiudicaremus redarguēdo ⁊ puniē
do pctā nostra:nō vtiqȝ iudicaremur.i.nō puniremur
a dño:neqȝ postmodū in futuro:neqȝ etiam in p̄senti.
¶ Sȝ 9̄ ē qd̄ sup:a.4.dictū est. Sȝ neqȝ meip̄m iudi
co. Et Ro.14.dr̄. Beatus qui non iudicat semetipsuȝ.
¶ Sȝ dd̄ȝ ē ꝙ aliqs pōt seipsuȝ iudicare tripl̄r. Uno
mō discutiēdo.⁊ sic aliqs dȝ iudicare seip̄ȝ:⁊ q̄ātuȝ ad
opa p̄terita:⁊ q̄ātū ad futura:ſm illud Gal.vlt. Opus
suū pbet vnusqsqȝ. Alio mō ſnialiter seipsuȝ absoluē
do q̄si iudicādo se inocētē q̄ātū ad p̄terita:⁊ ſȝ h̄ nul
2 lus dȝ iudicar̄ seip̄ȝ vt.s.se inocētē iudicet:ſȝ illō Job.
9. Si iustificar̄ me voluero os meum ɔdēnabit me. Si
inocētē me ostēdero prauū me ɔprobabit. Tertio mō
repħēdēdo:vt.s.faciat aliqd qd̄ ipse iudicat eē maluȝ.
Et hoc mō itelligit̄ qd̄ iductū ē. Btūs ē q nō iudicat
semetipsuȝ in eo qd̄ pbat. Sȝ q̄ātum ad ea q̄ iam fecit
dȝ qlibet seip̄m iudicare:repħēdēdo ⁊ puniēdo p ma
leficijs. Uñ dr̄ Job.13. Uias meas in cōspectu eius ar
guā.⁊ 23. Ponā corā eo iudiciū ⁊ os meū replebo icre
pationibus. Et de h̄ iudicio Aug. dic̄ in li. de pnia:⁊ h̄
ducit̄ h̄ in Glo. Uerset añ oculos nr̄os imago futuri
iudicij:⁊ ascēdat hō aduersuȝ se ante faciē suā:atqȝ cō
stituto in corde iudicio assit accusās cogitatio ⁊ testis
3 ɔſcia ⁊ carnifex cor. Inde qdē sanguis animi cōfitētis
p lachrymas pfluat:postremo ab ip̄a mēte tal̄ snīa p̄fe
rat̄:vt se idignū hō iudicet pticipē corpis ⁊ sāguīs dñi:
¶ Deinde cū dic̄.(Cuȝ iudicamur aūt ⁊c̄.) Pōit cām
q̄ ē ex pte dei dicēs. Cū iudicamur aūt a dño.i.ī h̄ mū
do punimur. Corripimur.i.h̄ fit ad correctionē nr̄am.
dȝ.s.qlibet ꝓpter penā quā sustinuit a pctō recedat.
Uñ ⁊ Job.5.dr̄. Beatus vir q corripit̄ a dño. Et puer.
3. Quē ȝ diligit dñs corripit. Ul' ēt dū p penā vnius ali
us peccādo dsistit. Prouer.19. Pestilēte flagellato stul
tus sapiētior erit.⁊ h̄ iō vt nō dānemur eterna dānatio
ne in futuro cū h̄ mūdo.i.cū hoībus mūdanis.
¶ Deīde cū dic̄.(Itaqȝ frēs mei ⁊c̄.)reducit eos ad d
4 bitā obseruātiā.⁊ p pōit id qd̄ nūc ordinat. Scdō po
nit ꝓmissio de ordinatiōe futura.ibi.(Cetera aūt.)cir
ca p̄m tria facit. Pāo pōit ordinationē suā dicēs.(Ita
qȝ frēs mei ⁊c̄.) Ne vnusqsqȝ cenā suā p̄sumat ad mā
ducādū cū cōuenitis.s.in ecclia ad māducādū.s.corp⁹
xp̄i iuicē expectate.vt.s.sil ocs sumatis. Uñ ⁊ Exo.12.
dicit̄. Immolabit eū mltitudo filiorꝫ israel. Scdō ex
cludit excusationē dicēs.(Si qs āt esurit ⁊c̄.) Et ñ pōt
tm̄ expectar̄.domi māducet.s.cōes cibos: postmoduȝ
eucharistiā ñ sūptur⁹. Eccl.36. Omnē escā māducabit
vēter. Tertio rōnē assignat dicēs.(Ut ñ ɔueniatis).s.
ad sumēdū corpus xp̄i ī iudiciū.i.ī vr̄aȝ cōdēnationē.
¶ Deinde ponitur promissio.cum dicit.(Cetera).s.
5 q̄ nō sūt tāti piculi cū venero p̄sentialr̄ dispona:q̄lr̄.s.
ea conseruare debeatis. Ex q̄ pȝ ꝙ ecclia multa hȝ ex
dispositione apostolorꝫ: q̄ ī sacra scriptura nō cōtinent̄.
Eccle.10. Ciuitates inhabitabunt̄.i.ecclesie disponent̄
per sensum prudētiū.s.aplorꝫ. CAP. XII.

l.2ᵉ.q.
109ᵃ.
art.1.

E spūalib⁹ āt nolo vos ignora
re fratres. Scitis autēȝ quoniā
cū gentes essetis ad simulacra
muta put ducebamini euntes:
iō notū vob facio. ꝙ nemo ī spū dei loqn̄s
dic̄ anathema iesu. Et nemo potest dicere
dominus iesus nisi in spiritu sancto. Diui
siōes ꝟo grarū sūt.idē aūt spūs. Et diuisi
ones ministrationū sunt:idē aūt dñs. Et di b
uisiones operationū sunt.idem vero deus 1.2.q.
q operatur omnia in omnibus. 171. artic.
¶ Postq̄ȝ apostolus ꝓsecutus ē d tribus sacramētis
.s.baptismo mr̄imonio ⁊ eucharistia.hic icipit dtermia
re de hijs q̄ pertinent ad rem sacramētorū. Est autem
duplex res sacramēti. Una significata ⁊ ɔtēta.s.gloria
resurrectōis q̄ in fine expectat̄. Primo ḡ agit de donis
gratiarū. Secundo de gloria resurrectiōis.15.ca°.ibi.
(Notum aūt vobis facio ⁊c̄.)Circa p̄m agit de gratijs a
gratis datis. Secūdo p̄fert oībus his charitatē que p
tiet ad grāȝ gratū faciētē.13.ca.ibi.(Si linguis holuȝ
⁊c̄.) Tertio cōparat grās gratis datas adiuicē.14.
ca.ibi.(Sectamini charitatē ⁊c̄.)Circa p̄m duo fac̄.p̄
ꝓhemialr̄ exponit qd itēdat dicēs. Dixi ꝙ cetera que
ptinēt ad vsū sacramētorꝫ cū venero disponā. Sȝ qdā
statiȝ vobis tradere opȝ.⁊ h̄ ē qd̄ dicit.(De spūalibus
aūt).i.de dōis gratiarū que sūt a spūscō;o fratres nolo
vos ignorare. Est.n.maximū gen⁹ igratitudinis igno
rar̄ bñficia accepta:vt Seneca dic̄ ī libr.d bñficijs:⁊ iō
vt hō nō sit deo igratus nō dbet spūales grās ignora
re. sup:a.2. Spūm accepimus q ex deo est vt sciamus
q̄ a deo donata sūt nobis. Esa.5°. Propterea captiuus 3
ductus ē populus meus:q2 nō habuit sciaȝ.s.spūalem.
¶ Secūdo ibi.(Scitis qm̄ cū gētes ⁊c̄.) ꝓsequit̄ suā
itentionē.⁊ p oñdit spūaliū grarū necessitatem. Scdō
pōit gratiarꝫ distributionē ibi.(Diuisiōes ꝟo ⁊c̄.) Ne
cessitas aūt alicuius rei maxie cognoscit̄ ex defectu ip
sius. Uñ circa p̄mū duo facit. Pmō pōit defectū quē
patiebant̄ ante susceptā grām. Scdō concludit gratie
necessitatē ibi.(Iō notū vobis ⁊c̄.)Dicit ḡ p̄mo Sci
tis q̄si experti qm̄ cū essetis gētes.i.gētiliter viuētes nō
dū suscepta grā p baptismū. Gal.2. Nos eniȝ nā iudei
nō ex gētibus peccatores. Ephe.4. Gētes ambulāt in
vanitate sensus sui. Eratis euntes q̄si ꝓmpta mēte ⁊ 4
assidue:ſm illud Jere.8. Omnes cōuersi sūt ad cursuȝ
suum q̄si equus in impetu vadēs in prelū. Prouerb.
p̄mo. Pedes eorꝫ ad malū currūt.(Ad simulacra mu
ta).s.adorāda ⁊ colenda.ſm illud.ps. Os habēt ⁊ nō
loquēt̄. Ex pōit spālr̄ in eis defectū locutiōis:q2 lo
cutio ē ꝓprius effectus cognitiōis.vñ oñdit̄ nō itelli
gere simulacra:⁊ p ɔñs nihil diuinitatis hr̄e si sunt mu
ta. Et h̄ prout ducebamini.i.sine aliq̄ resistētia. Duce
bātur aūt vel allecti ex pulchritudine simulacrorum:
Uñ dicit̄ in epistola Jeremie. Uidebitis in Babylonia
deos aureos ⁊ argēteos videte ne metus vos capiat ī
ip̄is. Aut ēt ex imperio alicuius p̄ncipis: sicut legit̄.
Dañ.3°. Q2 Nabuchodonosor cogebat hoīes adora
re statuam aureaȝ.⁊ secūdi Machab.6.dicit̄ de qbus
dam ꝙ ducebāt̄ cum amara necessitate in die natalis
regis ad sacrificia. Uel ēt istinctu demōum qui ad hoc
precipue anhelant vt diuinus cultus eis exhibeatur: 5
ſm illud Mat.4. Hec oīa tibi dabo si cadens adoraue
ris me. Ibāt ergo ad ydola colēda prout ducebāt̄.i.si
ne aliq̄ resistētia:sicut de iuuene ēt vecorde dicit̄. Pro
uerb.7. Statim eā sequit̄ q̄si bos ductus ad victimā.
Per hoc ḡ apparet ꝙ hō ante susceptam grām prom
pte currit in peccatū sine resistētia. Specialiter autēȝ
fac̄ mētionē de peccato ydolatrie ꝓpter tria. Primo
qdē:q2 hoc est peccatuȝ grauissimū itroducere alium
deū sicut grauissime peccaret cōtra regē q alium regē
in regnū eius introduceret. Unde dicitur Job.31. Si
vidi solē cū fulgeret ⁊ lunā incedentē clare:⁊ osculat⁹
manum meā.s.quasi cultor solis:⁊ lune que ē singlas

c marima ꝛ negatio cōtra deum altissimum. Scḋo q2 a peccato ydolatrie oīa alia pctā oriebāt: ſm illud Sap. 14. Nephādoꝝ ydoloꝝ cultura oīs mali cā ē. Tertio q2 h pctm̄ apd gētiles cōmune erat ꝛ non reputabat: Uñ in ps. dr. Omnes dij gentiū demonia. Est aūt cōſiderādū q̄ qdam dixerūt hoīeȝ pctō mortali exiſtēte ſine grā qdē nō posse pctō cui ſubiacet liberari: q2 remiſſio peccatoꝝ nō fit niſi p grām: ſm illud Ro. 3. Juſtificati p grām eius: poſſe āt ſe pſeruare a pctō mortali ſine gratia per liberū arbitriū. ¶ Sȝ hec poſitio nō videt vera. Pͥo quidē. q2 nō pōt aliquis ſe a peccato mortali pſeruare niſi oīa legis pcepta ſeruādo: cū null' mortaliter peccet niſi trāſgrediēdo aliqḋ legis pceptū: ꝛ ita poſſet aliqs obſuare oīa legis pcepta ſine grā qḋ 2 ē hereſis pelagiana. Scḋo. q2 charitaté p quā deus diligit ſup oīa nullus pōt hr̄e ſine grā: ſm illḋ Ro. 5. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpm̄ ſctūm q datꝰ ē nobis. Nō pōt aūt eſſe q̄ hō oīa pctā declinet niſi deū ſup oīa diligat: ſic illud magis ptenit qḋ minus diligit. Poterit ḡ eē p aliqḋ tpꝰ q ille q caret gratia a peccato abſtinebit quouſq3 occurrat illud p pter qḋ dei pceptū ptēnet a quo ducitur ad peccandū. Signāter aūt aplꝰ dicit. put ducebamini.

¶ Deinde cū dicit. (Ideo notū vobis facio ꝛc.) Cōcludit duos effectus grē quoꝝ pmus ē q̄ facit abſtinere a pctō. Secūdus ē q̄ facit opari bonū ꝛ h ponit ibi. (Et nēo pt ꝛc.) Dic ḡ. ꝑq̄ qñ ſine grā eratis pni 3 pte ad peccādū currebatis. Jō notum vobis facio q̄. ſi grām habuiſſetis hoc vobis nō cōtigiſſet. Nemo eni in ſpū dei ꝛc. i. p ſpm̄ dei loqns dicit anathema ieſu ꝛc. i. blaſphemiā 2 ieſum: ſm illud Jo. 4. Ois ſpūs q ſolūit ieſuȝ ex deo nō eſt. ¶ Notādū q̄ ſupra poſuit grauiſſimū pctm̄ qḋ ē blaſphemia: qḋ p grāȝ declinat. vt de alijs minoribus pctis itelligat. Pōt autē per h qḋ dr̄ anathema ieſu itelligi qḋlȝ pctm̄ mortale. Anathema. n. ſeparationē ſignificat. Dr̄ ab ana qḋ eſt ſurſuȝ: ꝛ theſis qḋ ē poſitio qñ ſurſū poſitū: q2 olīȝ res q̄ ab vſu hominū ſepabant ſuſpēdebāt in tēplis vel i locis publicis. Oē aūt pctm̄ mortale ſeparat a ieſu: ſȝ illḋ Eſa. 59. Iniqtates vr̄e diuiſerūt īter vos ꝛ deū vr̄m. Quicūq3 ḡ mortalr̄ peccat dic corde vel ore anathema. i. ſepatio 4 nē a ieſu. Nemo ḡ in ſpū dei loquēs dic anathema ieſu: q2 nullus p ſpm̄ dei peccat mortalr̄: q2 vt dr̄ Sap. p. Spūſſcūs diſcipline effugiet fictū: ſȝ ſȝ h vr̄ q̄ q. cūq3 hȝ ſpūm ſcūm nō poſſit peccare mortalr̄: q2 et dr̄ p' Jo. 3°. Ois q natus ē ex deo pctm̄ ñ facit: qm̄ ſemen ipſius in eo manet. ¶ Sed dōȝ ē. q̄ qñi ē ex ſpū dei hō nō faē pctm̄: ſȝ magl a pctō retrahit: pōt tñ pctm̄ facere ex dfectu volūtatis hūane q̄ ſpūſcō reſiſtit: ſȝ illḋ Act. 7. vos aūt ſemp ſpūſcō reſiſtitis. Non. n. p ſpūm ſcūȝ ihabitātē tollit facultas peccādi, a libero arbitrio totalr̄ i vita pſenti: ꝛ iō ſignāter aplꝰ non dixit. Nemo ſpm̄ dei habēs ſed nemo in ſpiritu dei loquens.

¶ Deide cū dic. (Et nemo pōt ꝛc.) Pōit 2m effectum 5 grē. ſ. q̄ ſine ea hō ñ pōt bonū opari. Dic ḡ. Et nemo pōt dicere q̄ ieſus ē dñs niſi in ſpūſcō. ¶ Cōtra qḋ vr̄ ē: q2 p ſpm̄ ſcm̄ hō itroducit in regnū celoꝝ. ſm illud. ps. Spūs tu' bon' educet me i terrā rectā. Dñs āt dic. Mat. 7° Nō ois q dic dñe: dñe itrabit i regnū celoꝝ. Nō ois ḡ q dicit dñȝ ieſuȝ dic h in ſpūſcō. ¶ Dōm eſt aūt q̄ dicere aliqd in ſpūſcō pōt intelligi dupl'r. Uno° in ſpūſcō mouēte ſȝ ñ habito. Mouet. n. ſpūſcūs corpa aliqꝝ ad loquēdū q̄ nō hītat. ſic legit Jo. ii. Q2 cayphas h qḋ de vtilitate morti xp̄i pdixerat a ſemetipſo ñ dixit: ſȝ p ſpm̄ pphetie. Balaȝ ēt multa pdixit motus a ſpūſcō. vt legit Nume. 23. ꝛ 24. Licet eū

Dici| re ali qd in ſpū/ kiō pōt i telli/ gi du pl'r.

nō haberet. Scḋm h ergo itelligēdū ē q̄ nullus pōt 4 dicer qḋcūq3 verū niſi a ſpūſcō mot' ē ſpūs veritatis. ſȝ q̄ dr̄ Jo. 16. Cum aūt venerit ille ſpūs veritatis docebit vos oēm veritatē. Uñ ꝛ in Glo. Ambro. dicit. Oē verū a qcūq3 dicat a ſpūſcō ē. Et ſpāliter illis q̄ ſūt fidei q̄ p ſpālem reuelationē ſpūſſci ſūt hita īter q̄ eſt q̄ ieſus ſit dñs oīuȝ. Uñ Ac. dr̄. 4. Certiſſime ſciat oīs domus iſrael q2 deus fec hūc dñm ieſuȝ quē vos crucifixiſtis. Alio° logt aliqs i ſpūſcō mouēte ꝛ hito. Et ſm hoc ēt pōt verificari qḋ hic dr̄. ita ñ q̄ dicere accipiat nō ſolū ore: ſȝ ēt corde ꝛ opere. Dicit. n. aliqd corde: ſȝ illḋ. ps. Dixit inſipiens in corde nō eſt deus. Dicit ēt aliqd opere inqꝫtū exteriori ope aliqs ſuū pceptū māifeſtat. 2 Nemo ḡ niſi habēdo ſpm̄ ſcm̄ pōt dicere ieſum dñm. ita. ſ. q̄ nō ſolū h ore cōfiteat: ſed ēt corde reuereat ipſȝ vt dñm: ꝛ ope obediat ipſi qſi dño. Sicigit ex hhis p miſſis tria circa grām cōſiderare poſſumus. Pͥo q̄ ſine ea pctm̄ hō vitare non pōt: ſm illud ps. Niſi q2 dñs adiuuit me paulominus in iferno habitaſſet aīa mea. Scḋo q̄ p eā vitat pctm̄: ſȝ illḋ p' Jo. 3. Qui natus eſt ex deo nō peccat. Tertio q̄ ſine ea nō pōt hō bonū facer: ſȝ illḋ Jo. 15. Sine me nihil poteſtis facer.

Dici ficies gra ouer fe fit

¶ Deinde cū dic. (Diuiſiones vo ꝛc.) Incipit diſtinguer grās gratis datas. ꝛ pmo diſtīguit eas i genera ſu. Scḋo māifeſtat in ſpāli ibi. (Unicuiq3 aūt dat ꝛc.) In his aūt q̄ p grām ſpūſſci cōferunt tria ops 2ſiderare. Pͥo qdē facultatē hoīuȝ ad operādūȝ. ſcḋo auctoritatē. 3° executionē vtriuſq3. Facultas quidē habet p donū grē. puta p pphetiā vel ptātē faciendi miracula aut p aliqd hmōi. auctoritas āt habet p aliqḋ miſterium. puta p apoſtolatū vel aliqd hmōi. Executio aūt pertinet ad operationē. Pͥmo ḡ diſtīguit grās. Scḋo miniſteria. Tertio operatiōes. Quātū ergo ad pm dic. Oſtendi neceſſitatē gratie que tñ nō tot alr̄ aduenit oībus niſi i xp̄o cui datus eſt ſpūs nō ad mēſurāȝ: vt dicitur Jo. 3. ſed qñtū ad alios ſunt diuiſiones grāꝝ: quia quidā abundāt in vna: qdam in alia. Sicut enim i corpore nāli caput habet omnes ſenſus: nō aūt alia membra: ita in eccleſia ſolus chriſtus hȝ omnes gratias q̄ 4 in alijs mēbris diuiduntur: quod ſignificat Gene. 2°. Ubi dicit q̄ fluuius. ſ. gratiaruȝ egrediebatur ad irrigandū paradiſuȝ q inde diuiditur in quattuor capita. Et Matth. 25. dicit. Et q̄ vni dedit quinq3 talēta: alij duo: alij vnū. Et qñis dona gratiarū ſint diuerſa que a diuerſis habētur nō iō procedūt a diuerſis actorib': ſicut ponebāt gētiles q̄ ſapiam attribuebāt minerue. locutiōeȝ mercurio: ꝛ ſic ḋ alijs. Ad qḋ excludēdū ſubdit. Idē āt ſpūs. ſ. ſcūs q ē actor oīuȝ gratiaꝝ. Eph. 4. Unū corpus ꝛ vnus ſpūs. Et Sapia. 7. Eſt ſpūs vn' ꝛ multiplex. Unus in ſuba multiplex in grāꝝ.

¶ Deide ponit diſtictiōes miſtrationū dicēs. (Et diuiſiōes miſtrationū ſunt). i. diuerſa miſteria ꝛ officia 5 regrūt ad gubernationē eccleſie. Prelati enīȝ eccleſie miniſtri dicūt. ſup. 4. Sic nos exiſtemet. hō vt miniſtros chriſti: pertinet aūt ad decorem ꝛ perfectionē eccleſie: vt in ea diuerſa miſteria ſint que ſignificātur p ordines miſtrātiū: quod mirabatur regina Saba i domo Salomonis: vt legitur. 3. Reg. io. Omnes tamen vni domino ſeruiūt. Uñ ſubdit. Idē aūt dñs. ſup. 8. Nobis vnus dñs ieſus xp̄s per quē omnia.

¶ Deide pōit diſtictionē opationū dicēs. (Et diuiſiones opationū ſūt) qbus aliquis in ſeipſo bonum operatur: ſicut p miniſtratiōes ad primuȝ. ps. Exibit hō ad opus ſuū. ſ. ſibi pprīū. Eccle. 33. Immutauit. i. diſtīxit vias. i. opationes eoꝝ que tñ omnes procedunt ab vno pncipio. Uñ ſubdit. Ideȝ vero deus qui operatur omnis

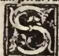
a cia: sicut pma cā creans oēs opationes. Ne tñ alie cāe
videant ee supflue: subdit. In oibus q: in causis scdā
rijs pma cā opaf. Esa. 26. Oia opa nostra opatus es in
nobis. Et no. andū q apls valde ꝯgrue gras attribu/
it spūi q est amor: q: ex amore pcedit q aliqd gratis de
tur ministerū a dño cui ministraf opationes deo sicut
pme cāe mouenti. Et qd dicit spūs pōt referri ad pso
nam spūs sci. Q: dicit dñs ad psonam filij: q dicit de/
us ad psonam pris. Uel hec tria possunt attribui spūi
pma 2ª. q. 111ª ar. p 2 sancto q est dominus deus. Lectio. II.

Nicuiqꝫ aūt daf manifestatio
spūs ad vtilitatē. Alij qdem p
spm daf sermo sapientie. Alij
aūt sermo scie sm eundē spūm.
Alteri fides in eodem spū. Alij gratia sani
tatum in vno spiritu. Alij operatio virtutū:
alij pphetia: alij discretio spirituū: alij ge/
1ª. q. 38. arti. 2ª. o nera linguaꝝ: alij interptatio sermonum.
Hec autem omnia operatur vnus atqꝫ idē
spiritus: diuidens singulis prout vult.
¶ Posita in generali distinctione graꝝ ⁊ ministratio
3 num: ⁊ opationū: hic manifestat ea q dixerat in gnali.
Et pmo qtum ad diuisionē graꝝ. Scdo qtū ad di/
eccle uisionē ministrationū ibi. (Et quosdā qdem posuit de
sia hꝫ us ⁊c.) ¶ Circa pm duo facit. Primo ponit distinctio
prela nē graꝝ in gnali. Scdo adhibet silitudinē ibi. (Sicut
tos: .n. corpus ⁊c.) ¶ Circa pm tria facit. Primo pōit gra
hꝫ sb rū ꝯdonē gratis dataꝝ. Scdo ponit eaꝝ distinctionē
ditos ibi. (Alij qdem datur ⁊c.) Tertio describit eaꝝ actio
qui hē nem ibi. (Hec aūt oia ⁊c.) Dicit ergo pmo: dictuꝫ ē q
bent sunt diuisiones graꝝ. Unicuiqꝫ aūt daf in q designa
ecvni tur eaꝝ subm. Sicut .n. nullū membꝝ est in corpe qd
ti sic nō pticipet aliquo mō sensum vel motum a capite: ita
mem nullus est in ecclia q nō aliqd de gratijs spūs sancti p
bra ticipet: sm illud Mat. 25. Dedit vnicuiqꝫ sm ppriam
corpi virtutē. Et Ephe. 4. Unicuiqꝫ nostrū data ē gra. Ma
4 nifestatio spūs in quo designaf offm gre gratis date.
Pertinet aūt ad grām gratū facientē q p eā spūs scūs
inhabitet: qd qdē nō ptinet ad grām gratis datā: sꝫ so/
lum vt p eam spūs scūs manifestef sicut interior mot⁹
cordis p vocē. Un Jo. 3. dr. Uocē eius audis. Et l. ps.
dr. Notū fec dñs salutare suū. Mānifestaf aūt p hmōi
grās spūs scūs dupl'r. Uno mō vt inhabitās ecclesiā
⁊ docens ⁊ scificans eā: puta cū aliquis peccator quē
nō inhabitat spūs scūs faciat miracula ad ostendēdū
q fides ecclesie quā ipse pdicat sit vera. Un dr Heb. 2.
Cōtestāte deo signis ⁊ pdigijs ⁊ varijs spūs sancti di/
stributionis. Alio mō māifestaf p hmōi gra spūs san/
cti: vt inhabitans eū cui tales gre ꝯceduntf. Un dicif
Act. 6. q Stephanus plenus gra faciebat pdigia ⁊ si
5 gna multa quē spū sancto plenū elegerūt: sic aūt non
conceduntf hmōi gre nisi scīs. Et ne hmōi manifesta
tio vana videaf subdit. Ad vtilitatē. s. cōem. In q desi
gnaf finis hauꝫ: ⁊ hoc vel dū pbaf p̄a doctrina ecclie:
⁊ sic fideles ꝯfirmanf ⁊ infideles ꝯuertunf. Uel dum
scitas alicuius pponif alijs in exēplū. Un ⁊ infra. 14.
Ad edificationē ecclesie qrite vt abundetis. Et supra.
io. Nō qrēs qd mihi vtile ē sed qd multis vt salui fiāt.
¶ Deinde cū dicit. (Alij qdem ⁊c.) Ponit distinctio
nem graꝝ q qdē vt dictū est danf ad vtilitatē cōem.
Et iō opꝫ eaꝝ distinctionē accipe sm q p vnū pt alio
rū salus pcurari. Qd qdem hō nō pōt facere interius
opando: hoc .n. solius dei est: sed solū exterius psuadē
do. Ad qd qdem tria regrunf. Primo qdē facultas per b
suadēdi. Scdo facultas psuasionē ꝯfirmādi. Tertio
psuasionē intelligibil'r pponēdi. Ad facultatē āt psua
dēdi reqrif q hō hēat peritiā ꝯnū ⁊ certitudinē pnci/
pioꝝ circa ea in qbus dēmus psuadere. Cōclusiones
aūt in his q ptinent ad salutē qdam sunt pncipales. s.
res diuine: ⁊ ad h ptinet sapia q est cognitio diuinaꝝ
reꝝ: vt Aug. dicit. 13. de trinitate: ⁊ qtū ad h dr. Alij q
dē daf p spm. s. sermo sapie vt possit psuadere ea q
ad cognitionē diuinoꝝ ptinent. Luc. 21. Ego dabo vo
bis os ⁊ sapiam cui nō potuerūt resistere ⁊ ꝯdicere oēs
aduersarij vri. 1. Cor. 2. Sapiam loqmur inter pfectos. Se/ 2
cundarie ꝯnes sūt q ptinēt ad noticiā creaturaꝝ: qua
rū cognitio dr scia: sm Aug. ibidē. Et qtū ad h sbdit.
Alij āt. s. daf smo scie sꝫ eūdē spm: vt. s. p creaturas ea
q sunt dei manifestare possit. Huic .n. scie attribuif illō
quo pia fides defendif ⁊ roboraf: nō aūt qcqd curiosi
tatis in hūanis scīcijs inuenif: vt Aug. ibidē dic. Sap.
io. Dedit illi sciam scōꝝ. Esa. 33. Diuitie salutis sapia ⁊
scia. Et tñ notādū q sapia ⁊ scia inter septē dona spūs
sci cōputanf: sicut habef Esa. ii. Un apls signāter iter
grās gratis datas nō ponit sapiam ⁊ sciam: sed sermo
nē sapie ⁊ scie q ptinēt ad h vt hō alijs psuadere vale/
at p sermonē ea q sunt sapie ⁊ scie. Principia āt doctri
ne salutis sūt articuli fidei: ⁊ iō qtū ad h subdif. Alte 3
ri. s. daf fides in eodē spū: nō āt h accipif p fidei vtute:
q: h cōe est oibus mēbris xpi: sꝫ illud Heb. ii. Sine fi
de impoīe est placere deo. Sed accipif p sermōe fidei:
put. s. hō pt recte pponere ea q fidei sunt: vel p certitu
dine fidei quā aliqs hꝫ excellēter: sm illud. Math. 15.
Mulier magna est fides tua. Ea vero q ptinēt ad sa/
lutarē doctrinā nō pnt ꝯfirmari seu pbari rōne: q: rō
nē hūanā excedūt: sm illud Eccl. 3. Pluria supra sen/
sum hois ostsa sunt tibi. Cōfirmanf seu pbanf signo
diuino. Un ⁊ Moyses mittēdus ad ppłm israel signū
accepit a deo p qd ꝯfirmaret ea q ex pte dei dicebat: vt
pꝫ Exo. 4. Sic ⁊ signo regio ꝯfirmaf q aliqd sit d mā
dato regis. Signū āt dei sumif vno qdē mō ab eo qd
solus deus facere pōt. Sicut sunt miracula q apls h i 4
duo distinguit. Nā p dicit: alij. s. daf gra sanitatū. i. per
quā alicuius possit sanare infirmitatē in vno. s. ⁊ eodē
spū. Jere. 17. Sana me dñe ⁊ sanabor. Ex his .n. psua/
def aliqs nō solū pp magnitudinē facti: sed ēt pp bnfi
ciū. Scdo aūt dicit alij daf opatio virtutū ex qbus ali
qs psuadef solū pp magnitudinē facti puta cū mare
diuidif vt legif Exo. 14. Uel q sol ⁊ luna stetit i celo si
cut legif Josue. io. Gal. 3. Qui tribuit nob spm ⁊ opaf
vtutes in nobis. Alio aūt mō accipif signū diuinū ab
eo q solus deus cognoscere pōt. Hoc āt est vel futuꝝ
ꝯtingens sm illud. Esa. 41. Annūciate q ventura sūt
⁊ sciemus: q: dij estis vos. Et qtū ad h dicit. Alij. s. da
tur pphia q est diuina reuelatio inter euētus imobili 5
vitate denūciās. Joel. 2. Effundā de spū meo sup oēm
carnē ⁊ pphetabūt filij vri. Aliō aūt est cognitio hūa
ni cordis sm illud Jere. 17. Prauū est cor hois ⁊ iscrū
tabile: qs cognoscet illud? Ego dñs scrutans corda ⁊
pbās renes. Et qtū ad h subdit. Alij discretio spūum
vt. s. hō discernere possit quo spū aliqs moueaf ad lo/
quendū vel opandū: puta vtrū. s. charitatis vel spū in
uidie. i. Jo. 4. Nolite credere oi spūi: sed pbate spūs si
ex deo sunt. Facultas āt psuasionū pnūciādi ꝯsistit in
hoc q hō possit loq intelligibil'r alijs. Qd quidē ipedif
dupl'r. Uno p diuersitatē idiomatū. Cōtra qd remedi
um adhibef p h q dicit. Alij. s. daf gra linguaꝝ: vt. s.
possint loqui diuersis linguis vt itelligaf ab oibus: sic
de aplis legif Ac. 2. Q: loqbanf varijs linguis. Alio

c p obscuritatē scripture īducēde. Cōtra qḋ remediū da
tur p id qḋ subditur. Alij interpretatio sermonū .i. dif
ficiliū scripturaꝝ. Dan. 5. Audiui de te ꝙ possis obscu
ra interp̄tari. Gen. 40. Nūqd nō dei est interpretatio.
¶ Deinde cū dicit. (Hec āt oia ꝛc̄.) Determinat aucto
rē p̄dictaꝝ graꝝ. Circa qḋ tres errores excludit. Primo
qdē gentiliū attribuentiū diuersa dona diuersis diis.
Cōtra qḋ dicit. Hec aūt oia opaꝭ vnus, atqꝫ idē spūs.
Eph. 4. Unū corp⁹ ꝛ vnus spūs. Scḋo errorē eoꝝ q
deo attribuebāt solū vlez ꝓuidētiā rerum ponētes ꝙ
distōnes pticulariū fiūt solū p cās scḋas. Cōtra qḋ sub
diꝭ. Diuidēs singlis ꝓut vult Ecc. 33. In mltitudie di
2 scipline dn̄i sepauit eos. Tertio excludit errorē eoꝝ q
diuersitatē graꝝ attribuebāt vel fato vel hūano meri
to: ꝛ nō solū volūtati diuine: sed ēt macedonij q dicebāt
spm̄ scm̄ eē misteriū prīs ꝛ filij: ꝛ h̄ excludit p h̄ qḋ sub
dit. Prout vult. Jo. 3. Spūs vbi vult spirat. Lec. I I.

p̄°. q.
76. ar
tic. 5.
3m.

Sicut enim viuum corpus est ꝛ
membra hꝫ multa: omnia autē
mēbra corporis cū sint multa:
vnuꝫ tn̄ corpus sunt: ita ꝛ xp̄s.
Etenim in vno spiritu oēs nos in vnū cor
pus baptizati sum⁹ siue iudei: siue gētiles:
siue serui: siue liberi: ꝛ oēs in vno spū pota
3 ti sumus. Nā ꝛ corpus nō est vnū membrū
sed multa. Si dixerit pes : qm̄ nō sū manus
nō sum de corpe: nō iō non est de corpe. Et
si dixerit auris: qm̄ nō sum oculus: nō sum
de corpe: non iō nō est de corpe. Si totum
corpus oculus: vbi auditus. Si totū audit⁹
vbi odoratus. Nūc aūt posuit deus mēbra
vnūqḋqꝫ eoꝝ in corpe sicut voluit. Qꝫ si es
sent oia vnū membrū: vbi corpus. Nūc āt
multa qdem mēbra: vnū aūt corpus. Non
4 pōt aūt oculus dicere manui opa tua nō in
digeo: aut iteꝝ caput pedibus: nō estis mi
hi necessarij. Sed multo magis q̄ vidētur
membra corpis infirmiora esse: necessaria
sunt: ꝛ q̄ putamus ignobiliora membra eē
corporis his honorē abundantiorē circun
damus. Et q̄ inhonesta sunt nr̄a abundan
tiorem honestatē hn̄t. Honesta aūt nr̄a nul
lius egent. Sed deus tempauit corpus ei:
cui deerat abundantiorē tribuēdo honorē:
vt nō sit scisma in corpe: sed in idipsuꝫ pro
5 inuicē sollicita sint mēbra. Et si qd patitur
3°. di. vnū membrū: ꝯpatiunꝭ oia membra. Siue
13. q. gloriaꝭ vnum membrū: congaudēt omnia
2. ar. membra. Uos aūt estis corpus xp̄i ꝛ mem
2. bra de mēbro. † Et quosdā qdem posuit de
mat. us in ecclesia: primo aplos: scḋo pphetas:
3. ca. tertio doctores: deide virtutes: exinde gra
tias curationū opitulationes: gubernatio
nes gnā linguaꝝ interp̄tationes sermōuꝫ.
Nūqd omnes apl̄i. Nunqd omnes pphe
te. Nunqd omnes doctores. Nunqd oēs
virtutes. Nunquid omnes grām habent a
curationuꝫ. Nunqd omnes linguis loquū
tur. Nunquid oēs interpretantur. Emula
mini autem charismata meliora. Et adhuc
excellentiorem viam vobis demonstro.

¶ Posita distinctione graꝝ: hic manifestat eā p similitu
dinē corpis nālis. Et primo ponit silitudinē in gnāli.
Scḋo explicat eā in spāli ibi. (Nā ꝛ corpus ꝛc̄.) Circa
p̄mum duo facit. Primo poniꝭ silitudo. Scḋo silitudi
nis adaptatio ibi. (Ita ꝛ xp̄s ꝛc̄.) Circa p̄m ꝯsiderādū
est ꝙ sicut dr̄ in. 5. meta. tripl̄r dr̄ aliqd vnū p se. Uno
mō indiuisibilitate vt vnitas ꝛ puncti ſm quē modū 2
vnitas excludit totalr multitudinē nō solū actualē: sꝫ
ēt potentialē. Alio° dr̄ vnū ꝯtinuitate vt linea ꝛ supfi
cies q̄ qdem vnitas excludit multitudinē actualē: sed
nō potētialē. Tertio mō itegritate q̄ nō excludit mul
titudinē neqꝫ potētialeꝫ neqꝫ actualē sic domus ē vna
q̄ ꝯstituiꝭ ex diuersis lapidibus ꝛ lignis. Et codeꝫ mō
corpus hois aut cuiuslibet aīalis est vnū: qꝛ eius pfe
ctio integraꝭ ex diuersis mēbris, sicut ex diuersis aie
instrīs. Un̄ ꝛ aīa dr̄ eē act⁹ corpis orgāici .i. ex diuersis
orgāis ꝯstituti. Proponit ḡ p aplȳ ꝙ vnitas corporis
mēbroꝝ mltitudinē nō excludit dicēs: ꝙ sic corp⁹ vnū
est ꝛ mēbra mlta hꝫ. Un̄ ꝛ Ro. 12. dr̄. In vno corpe ml
ta mēbra hēmus. Itē ꝓpōit ꝙ mltitudo mēbroꝝ non 3
tollit corpis vnitatē. Un̄ s̄bdit. Oia āt mēbra corpis cū
sint multa nihilominus vnū corpus sunt: qḋ ex oībus
perficitur. Unde ꝛ Job. 10. dicitur. Pelle ꝛ carne vesti
sti me: ossibus ꝛ neruis compegisti me.
¶ Deīde cū dic̄. (Ita ꝛ xp̄s ꝛc̄.) Poniꝭ adaptatio sili
tudis. Et p̄mo adaptat silitudinē dicēs. Ita ꝛ xp̄s .s. ē
vnus ſm illud .s. 8. Unus dn̄s nr̄ iesus p quē oia. Et
tn̄ multa ꝛ diuersa hꝫ mēbra .s. oēs fideles ſꝫ illud. Ro.
12. Multi vnū corpus sumus in xp̄o. Scḋo poniꝭ rō
adaptatiōis. Ubi poniꝭ duplex rō distōnis. Una qdē
rō vnitatis est spūs sctūs ſm illud Eph. 4. Unū corp⁹
ꝛ vnus spūs. Sed p v̄tutē spūs sci duplex bn̄ficiū cōse
quimur. Primo qdeꝫ. qꝛ p ipm̄ regn̄amur ſm illud Jo. 3. 4
Nisi qs renatus fuerit ex aqua ꝛ spū sctō. Un̄ dicit: ꝛ
enim in vno spū .s. p v̄tutē vnius spūs sci. Oēs nos: q
sumus mēbra xp̄i: sumus baptizati in vnū corpus .i. ī
vnitatē ecclesie: q̄ est corpus xp̄i ſm illud Eph. 1. Ipm
dedit caput sup oēm ecclesiā q ē corpus eius. Et gal.
3. Oēs q in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. Scḋo p
spm̄ scm̄ reficimur ad salutē. Un̄ subdit. Et oēs potati
sumus in vno spū .i. p virtutē vnius spūs sci. Pōt autē
hic potus intelligi dupl̄r. Uno° de interno refrigerio
qḋ spūs sctūs cordi hūano p̄bet extinguēdo sitim car
naliū desiderioꝝ: ꝛ ꝯcupiscentiaꝝ. Un̄ Ecc. 15. Aqua
salutaris sapie potauit eū. Et Jo. 7. Flumina de vētre
eius fluent aq̄e viue. Alio° pōt itelligi de potu sacrāli
q p spm̄ sacraꝭ .s. 10. Oēs eūdē potū spūalē biberūt. In 5
terponiꝭ aūt duplex rō diuersitatis. Una ex pte ritus
cū dicit. Siue iudei siue gētiles ꝛc̄. Alia ex pte ꝯditio
nis cum dicit. Siue serui siue liberi. Nulla .n. hmōi di
uersitas īpedit vnitatē corpis xp̄i. Un̄ gal. 3. dr̄. nō ē iu
de⁹ neqꝫ grec⁹ nō ē ſuus neqꝫ liber: vnū .n. estis ī xp̄o ih̄u.
¶ Deinde cū dic̄.) Nā ꝛ corpus explicat silitudinē in
spāli). Et p̄mo describit ꝯdōnem corpis nālis ꝛ mem
broꝝ ipsius. Scḋo adaptat ad corp⁹ mysticū xp̄i ibi.
(Uos aūt estis ꝛc̄.) Circa p̄mum duo facit. Primo d̄
scribit integritatē corporis nālis. Scḋo habitudinem
membroꝝ ad inuicē ibi. (Nō pōt āt oculus dicer̄ ꝛc̄.)
Circa p̄mū tria facit. Primo ꝓponit qḋ intendit. Se
cundo manifestat explicādo ibi. (Si dixerit pes ꝛc̄.)
Tertio

• Tertio pbat ducẽdo ad incõueniẽs ibi. (Si totũ cor
pus oculus ꝛc̃.) Dic̃ g̃ p. Dictũ ẽ q̄ oẽs nos i vnũ cor
pus mysticũ baptizati sum⁹: qđ repñtat silitudo corpis
nãlis. Nã corp⁹ nãle hois nõ ẽ vnũ mẽbrũ: ʒ mlta: q2
.s. eius pfectio nõ saluat̃ i vno mẽbro: ʒ itegrat̃ ex mlt̃s
q̃ nec̃e hñt desuire diuersis potẽtijs: ꝛ ac̃tib⁹ aie. Uñ ꝛ
Ro. 12. dr̃. Sic̃ i vno corpe mlta mẽbra hẽm⁹: oĩa at̃ mẽ
bra corpis nõ eũdẽ ac̃tũ hñt: ita mlti vnũ corp⁹ sumus
Corp⁹ nãle hominis nõ est vnũ mẽbrum ʒ mlta.

¶ Deinde cũ dic̃. (Si dixerit pes ꝛc̃.) Ma (in xpo.
nifestat qđ dixerat exẽplificãdo in mẽbris qbusdã. Et
pmo in mẽbris deseruiẽtibus motui ꝛ ponit duo mem
bra: pedẽ tãq̃ ignobilius mẽbrum eo q̄ calcat terrã ꝛ
portat totius corpis põdus: manũ at̃ tanq̃ mẽbrũ no
bilius eo q̄ ipsa est organũ organoꝝ. Et h̃ ẽ qđ dicit.
2 Si dixerit pes nõ sum de corpe: qm̃ nõ sũ manus: nõ
iõ nõ est de corpe. Quasi dicat: pfectio corpis nõ tota
ɔsistit in vno mẽbro q̃tuis nobiliori: sed ad eius pfectõ
nẽ reqrunt̃ ẽt ĩgbiliora: p mẽbra at̃ deseruiẽtia motui
designat̃ i ecclia hoĩes dedit vite actiue: ita q̄ pedes
sũt sbditi de qbus dr̃ Eze. 1. Pedes eoꝝ pedes recti: p
manus at̃ figurant̃ plati p q̃s aĩe disponunt̃. Uñ ꝛ Cãt.
5. dr̃. Man⁹ illius tornatiles auree ꝛ plene hiacinctis.
Sunt aũt in ecclia nec̃ie nõ solũ manus .i. plati: sed ẽt
pedes .i. subditi. Uñ pùer. 14. dr̃. In multitudine ppli
dignitas regis. Scđo exẽplificat de mẽbris seruiẽtib⁹
ṽtuti apphẽsiue ꝛ ponit oculũ q deseruit visui ꝛ aurez
q̃ deseruit auditui. Nã isti duo sensus p̃cipue deserui
3 unt hũane sapie: visus qdẽ q̃tũ ad inuẽtionẽ: eo q̄ plu
res reꝝ dr̃ias oñdit: auditus aũt q̃tũ ad disciplinaʒ q̃
fit p sermonẽ. Hoꝝ tñ sensuũ dignior est visus q̃ audi
tus: q2 ꝛ spũalior est ꝛ plura demr̃at ac p h̃ oculus ẽ di
gnior aure. Dicit g̃. Et si dixerit auris q̃ est ignobilius
mẽbrum: nõ sum de corpe: q2 nõ oculus q est mẽbruʒ
nobilius: nõ iõ nõ est de corpe ꝛc̃. Per mẽbra g̃ deser
uientia ṽtuti apphensiue designant̃ in ecclia illi q stu
dent vite ɔtemplatiue. Inter quos sunt sicut oculi do
ctores q p seipsos veritatẽ inspiciunt. Uñ dr̃ Cant. 5.
Oculi eius sic̃ colũbe sup riuos aquaꝝ q̃ resident iux
ta fluẽta plenissima. Per aures at̃ signãt̃ discipuli q
a magr̃is veritatẽ audiẽdo recipiunt. Uñ ꝛ dñs Mat.
4 13. dicit. Qui aures hʒ audiendi audiat. Sunt. n. in ec
clesia necessarij nõ solũ doctores: sed ẽt discipuli. Un
de ꝛ Job. 29. dr̃. Auris audiens beatificauit me.

¶ Deinde cũ dicit. (Et totum corpus ꝛc̃.) pbat ducẽ
do ad incõueniẽs duplex: quoꝝ p̃m̃ est sbtractio neces
sarioꝝ a corpe. 2m̃ ẽ remotio itegritatis corpis ibi. (Q2
si essent oĩa ꝛc̃.) Circa p̃m̃ duo facit. Primo ponit incõ
ueniẽs qđ seqt̃ dicẽs. Si totũ corpus eẽt oculus qđ ẽ
mẽbrũ nobilius vbi eẽt audit⁹ .i. instr̃m audiẽdi. q. d. si
in ecclia eẽnt oẽs magr̃i. Uñ dr̃. Jac. 3. Nolite plẽs ma
gistri fieri fr̃es mei. Et iteꝝ si totũ corp⁹ eẽt audit⁹ .i. in
str̃m audiẽdi: vbi eẽt odorat⁹ ꝛc̃. Per quẽ pñt i ecclia
intelli illi q ꝛ si nõ sint capaces ṽboꝝ sapie: pcipiũt tñ
q̃dã eius ĩdicia a remotis q̃si odorẽ. Uñ ꝛ Can. 1. dr̃.
5 In odorẽ vnguẽtoꝝ tuoꝝ currim⁹. Scđo asserit ɔ̃riaʒ
ṽitatẽ. s. q̄ nec visus nec audit⁹ corpis dʒ deesse. d. Nũc
at̃ deus posuit .i. ordiate disposuit mẽbra diuersa. Nã ꝛ
si mẽbroꝝ distõ sit op⁹ nãe: h̃ tñ agit nã vt instr̃m dine p
uidẽtie. Et iõ pmã cãm dispõnis mẽbroꝝ assignãs sub
dit. Unũqđq̃ eoꝝ i corpe. q. d. Nõ sic posuit mẽbra di
uersa: vt vnũqđq̃ eoꝝ s̃m se sepatim existeret: ʒ vt oĩa
ɔuenirẽt in vno corpe. Et sicut voluit. Nã p̃ca instõ
nis reꝝ est volũtas diua: s̃m illud ps. Oĩa q̃cũq̃ volu
it fec̃. Sic at̃ ꝛ i ecclia disposuit diuersa officia: diuersos
status s̃m suã volũtatẽ. Uñ ꝛ Eph. 1. dr̃. Predestinati
s̃m ppositũ eius q̃ opat̃ oĩa s̃m ɔsilium volũtatis sue.

¶ Deinde cũ dicit. (Q2 si esset ꝛc̃.) Ducit ad aliud in b
cõueniens qđ est defectus integritatis corp s. Uñ pri
mo ponit h̃ incõueniẽs dicẽs: q̄ si essent oĩa vnũ mẽ
bꝛ̃i vbi esset corp⁹ .i. vbi eẽt integritas corpalis. q. d. nõ
esset. Ita si oẽs in ecclia vnius ɔdõnis ꝛ gradus eẽnt
tolleret̃ pfectio ꝛ decor eccl̃ie q̃ in ps. describit̃. Circũ
amicta varietate. Scđo asserit ṽitatẽ ɔ̃riã dicẽs. Nũc
at̃ multa qdẽ sũt mẽbra: ʒ vnũ corp⁹ qđ ex oĩbus inte
grat̃. Sic ecclia ex diuersis ordib⁹ ɔstituit̃. Uñ ꝛ Cãt.
6. describit̃. Terribilis vt castroꝝ acies ordinata.

¶ Deinde cũ dicit. (Nõ pt̃ at̃ oculus ꝛc̃.) Ponit cõpa
rationẽ mẽbroꝝ adinuicẽ. Et pmo q̃tũ ad nec̃itatẽ. 2
Scđo q̃tũ ad cultũ mẽbris adhibitũ ibi. (Et q̃ puta
mus ꝛc̃.) Tertio q̃tũ ad mutuã sollicitudinẽ ibi. (Sʒ
in idipm̃ ꝛc̃.) Circa p̃m̃ duo facit. Prio pponit oĩa mẽ
bra corpis esse necessaria: q̃tuis q̃dã sint ignobiliora.
Scđo ponit nec̃itatis cõparationẽ ibi. (Sed multo ma
gis ꝛc̃.) Oñdit at̃ pmo rõnẽ necessitatis mẽbroꝝ s̃m
duplicẽ dr̃iam. pmo qdẽ s̃m dr̃iam mẽbroꝝ deseruien
tiũ motui. Uñ dicit. Nõ põt aũt oculus q deseruit co
gnitioni ꝛ significat ɔtẽplatiuos dicere manui q̃ deser
uit motui ꝛ significat actiuos opa tua nõ ĩdigeo. Indi
gent. n. ɔtẽplatiui p opa actiuoꝝ sustẽtari. Uñ ꝛ Luc.
10. dr̃. Q2 cũ maria sec⁹ pedes dñi sederet audiẽs ṽba
eius: Martha satagebat circa frequens misteriũ. Se 3
cũdo oñdit idẽ s̃ʒ dr̃iaʒ platoꝝ q signãt̃ p caput ꝛ sb
ditoꝝ q signãt̃ p pedes. Et h̃ ẽ q̄ sbdit. Aut iterũ ca
put .i. plat⁹ s̃m illð .1. Reg. 15. Caput i tribubus israel fa
ctus es. Nõ pt̃ dr̃e pedib⁹ .i. sbdit̃. Nõ estis mihi nec̃a
rij: q2 vt dr̃ pùer. 14. In mltitudie ppli dignitas regis.

¶ Deinde cũ dicit. (Sed multo magis ꝛc̃.) Cõparat
diuersa mẽbra adinuicẽ quo ad nec̃atẽ eoꝝ dicẽs q̄ mẽ
bra corpis q̃ vident̃ esse infirmiora sunt magis nec̃ia:
sicut intestina: ita ẽt in ecclia sine offõ aliquaꝝ abiecta
rũ psonaꝝ puta agricultoꝝ ꝛ alioꝝ hmõi pñs vita trã
siri nõ posset: q̃ tñ posset duci sine aliqb⁹ excellẽtiorib⁹
psonis ɔtẽplatiõi ꝛ sapie deputat̃: q̃ eccl̃ie defuiũt ad
h̃ q̄ sit ornatior ꝛ meli⁹ se hñs. Ex h̃. n. aliqd dr̃ q̄ est
vtile ad finẽ. Illa ṽo q̃ sũt nobilissima ñ se hñt i rõe vti 4
liũ: ʒ sũt p seipsa appetẽda vt fines. Et iõ dr̃ Job. 21. si
fruct⁹ terre ɔmedi absq̃ pecũia ꝛ aiaʒ agricolaꝝ eius

¶ Deinde cũ dic̃. (Et q̃ putam⁹ ꝛc̃.) Cõpat (aslixi.
mẽbra q̃tũ ad exteriorẽ cultũ. Et p̃ ponit diuersitatẽ
q̃ diuersis mẽbris adhibet̃. Scđo cãm diuersitatis as
signat ibi. (Deus tpauit ꝛc̃.) Cultus aũt exterior mẽ
bris adhibitis ad duo ptiet. s. ad honorẽ sic̃ ea q̃ appo
nunt̃ ad ornatũ vt monilia: ꝛ inaures: ꝛ ad hõestatez
sic̃ apponit̃ ad teugmẽtũ: vt brace: ꝛ alia hmõi. Quã
tũ g̃ ad p̃m̃ cultũ dicit p̃. Et q̃ putam⁹ eẽ ĩgbiliora m m
bra corpis his circũdam⁹ abũdãtiorẽ honorẽ .i. maiorẽ
ornatũ sicut auribus alicubi suspẽdunt̃ in aureos: ocu
lis at̃ nihil apponit̃: ꝛ pedibus apponunt̃ calciamẽta 5
depicta ꝛ gẽmata s̃m illud Can. 7. Quã pulchri sunt
gressus tui i calciamẽtis filia p̃ncipis. Manus at̃ nu
de hñt. Et silr̃ in ecclia ĩpfectiorib⁹ sũt magis ɔsolatio
nes adhibẽde qb⁹ pfectiores nõ egẽt. Uñ dr̃ Esa. 40.
In brachio suo ɔgregabit agnos ꝛ i sinu suo leuabit:
fetas ipse portabit. Et .1. Pe. 3. dr̃. Uiri q̃si infirmiori va
sculo muliebri ĩptiẽtes honorẽ. Scđo pseqt̃ q̃tuʒ ad
cultũ hõestatis dicẽs. Et q̃ inhõesta sũt abũdãtiorem
hõestatẽ hñt. s. p studiũ hũanũ. Dr̃r at̃ mẽbra aliq̃ ĩho
nesta in scis nõ pp aliq̃ pctĩ turpitudinẽ: ʒ pp iobedi
entiã mẽbroꝝ genitaliũ subsecutã ex pctõ origiali. Ul
ẽt sunt ĩgbili vsui deputata sicut oĩa mẽbra q̃ deseruiũt
emissiõi supfluitatũ qbus abũdãtior hõestas adhibet̃
dũ studiosius tegunt̃ quo nõ ĩdigẽt mẽbra nobilibus

c vsibus deputata. Un̄ subdit. Honesta aūt nr̄a nulli⁹ egēt
.s. exterioris honestat̄: vn̄ nec faciei velamē apponit̄. Et
sil̄r in eccl̄ia illi q sunt in aliquo culpabiles sūt admo-
nēdi ꝛ custodiēdi: ꝫ illud. Ecc. 42. Sup filiā luxurio
sam ꝯfirma custodiā. Et gal. 6. dr̄. Si p̄occupatus qs
fuerit in aliquo delicto: vos q spūales estis hmōi istrui
te i spū lenitatis. Illi āt q sūt absq̄ culpa his nō egēt.
Et ē nōndū q̄ triplicē defcm̄ circa mēbra nōuit .s. iho
nestat̄: igbilitat̄: ꝛ ifirmitat̄. Quoꝝ p̄ᵐⁱ mēbris. eccl̄ie
ptiet ad culpā. 2ᵐ ad ꝯdōnē fullē. 3ᵐ ad statū ipscōnis.
¶ Deinde cū dicit. (Et deus tpauit ꝛc̄.) Ponit cām
p̄dicti cultus: ꝛ p̄mo assignat cāꝫ efficiētē p̄mā: lꝫ enīꝫ
2 hoies tal̄r se hēant ad cultū mēbroꝝ: h̄ tm̄ ꝓcedit ex or
dinatiōe dīna. Un̄ dicit. Sed deus tpauit corpus abū
Cor- dantiorē honorē tribuēdo ei mēbro cui deerat. Nā ho
p⁹ xp̄i mines h̄ faciūt ex quodā dīno instinctu ꝫ illud Job.
mysti 33. Apit aures viroꝝ ꝛ erudiens eos istruit disciplina.
cū est Scd̄o pōit cāꝫ finalē .d. Ut nō sit scisma i corpe. Qd̄ q
tota dē seq̄ret̄ si defectui mēbroꝝ n̄ subueniret̄: h̄ āt scisma
eccl̄ia q̄ꝫtū ad mēbra corpis mystici mālfeste vitat̄ dū pax ec
ꝛ hoc clesie custodit̄ p h̄ q̄ singulis ea q̇ sunt nec̄ia attribu
ꝓbat̄ unt̄. Un̄ ꝛ supra dcm̄ est ca. i. Idip̄m dicatis oēs: ꝛ nō
p cor sint in vobis scismata. Sed q̄ꝫtū ad mēbra corpis nāl̄
p⁹ nā- scisma eēt in corpe si debita ꝓportio mēbroꝝ tolleret̄.
le ¶ Deinde cū dicit. (Sed in idip̄m ꝛc̄.) Ponit cōpa-
3 tionē mēbroꝝ adinuicē q̄ꝫtū ad mutuā sollicitudineꝫ.
Et p̄mo ꝓpōit eā dicēs. Nō solū p̄dicta mēbra opant̄
adinuicē: sed ēt p seinuiceꝫ sunt sollicita in idip̄m .i. in
vnitatē corpis ꝯseruādi. Et h̄ qdeꝫ manifeste in corpe
naturali appet. Nā qd̄lꝫ mēbruꝫ nālē q̄ꝫdā inclinatio
nē hꝫ ad iuuamentū alioꝝ mēbroꝝ. Un̄ ꝛ nāl̄r hō op
ponit manū ad ꝓtegendū alia mēbra ab ictibus. Et si
mil̄r alij fideles q sunt mēbra corpis mystici p se inui
cē sollicitudinē gerūt ꝫm illud Ecc. 17. Unicuiq̄ꝫ man
dauit deus de ꝓximo suo. Et gal. 6. Alter alterius one-
ra portate. Scd̄o specificat hāc sollicitudinē: ꝛ p̄ i mal̄
in q̄bus magis est māifestū. Un̄ dic̄. Et si qd̄ .s. mali pa
tit̄ vnū mēbrū ꝯpatiunt̄ oia mēbra. Qd̄ qdē māifestū
4 est in corpe nāli. Nā vno mēbro lāguente totū corpus
q̄si lāguescit: ꝛ ad locū lāguoris ꝯfluūt spūs ꝛ hūores
q̄si ad subueniēdū. Et sil̄r dꝫ eē i fidelibus xp̄i vt vnus
malū alterius cōpatiat̄ ꝫ illud Job. 30. Flebā quōdaꝫ
sup eo q afflict⁹ erat: ꝛ aīa mea cōpatiebat̄ paupi. 2ᵒ in
bōis. Un̄ subdit. Siue glīat̄ .i. q̇cuq̄ꝫ mō vigorat̄ vnū
mēbrū: ꝯgaudēt oia mēbra. Qd̄ ēt manifestū ē i corpe
nāli i q̇ vigor vnius mēbri i iuuamētū cedit alioꝝ mē
broꝝ. Sic dꝫ ēt eē in mēbris eccl̄ie: vt vnusq̄sq̄ꝫ bonis
alteri⁹ ꝯgaudeat. phil. 2. Gaudeo ꝛ ꝯgratulor oib⁹ vob̄
Ro. 12. Gaudete cū gaudētibus ꝛ flete cū flentibus.
¶ Deinde cū dic̄. (Uos āt estis). Adaptat silitudinē
ad ꝓpositū. Et p̄ q̄ꝫtū ad corpis vnitatē dicēs. Uos āt
5 .s. q estis in vnitate fidei ꝯgregati estis corpus xp̄i: ꝫm
illud Eph. 1. Ip̄m dedit caput sup oēꝫ eccl̄iaꝫ q̄ ē corp⁹
eius. Scd̄o q̄ꝫtū ad mēbrorū distōnē cū subdit. Et estī
mēbra de mēbro. Qd̄ pōt itelligi tripl̄r. Uno° sic Estis
mēbra dependētia de xp̄o mēbro: qd̄ qdē dr̄ mēbrū ꝫ
hūanitatē ꝫm quā p̄cipue dr̄ eccl̄ie caput. Nā ꝫm diui
nitatē nō hꝫ rōnē mēbri aut ptis cū sit cōe bonū toti⁹
vniuersi. Alio mō sic. Uos estis mēbra depēdentia de
membro: in q̄ꝫtū p me xp̄o acq̄siti estis: ꝫm illud. 8. 4.
In xp̄o iesu p euāgeliū ego vos genui. Tertio° posset
exponi vt designaret̄ distinctio ꝛ series membroꝝ: vt
sit sensus. Uos estis membra de mēbro .i. ita distingui
mini ꝛ ordinamini adiuicē sicut vnū mēbrū ad aliud.
¶ Deinde cū dicit. (Et q̄sdā qdeꝫ ꝛc̄.) ꝓseq̄t̄ distōne
ministrationū. Circa qd̄ tria facit. P̄rio assignat ordinē

ministrationū. Scd̄o manifestat eaꝝ distinctionē ibi. d
(Nūqd apl̄i oēs ꝛc̄.) Tertio ordiat eoꝝ affectionē cir Apl̄i
ca diuersas admistratiōes ꝛ gr̄as ibi. (Emulamini āt dicit̄
ꝛc̄.) Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ponit maiores seu p̄nci maio
pales administrationes. Scd̄o ministrationes scd̄ari- res
as ibi. (Opitulatiōes ꝛc̄.) Maiores āt mīstri in eccl̄ia mini
sunt apl̄i: ad quoꝝ offm̄ tria ptinent. Quorū p̄mū est stri in
auctoritas gubernandi fidelē ppl̄m: q̄ ꝓprie ptinēt ad eccl̄ia
offm̄ apl̄atus. Scd̄o facultas docēdi. Tertio ptās mi-
racula faciēdi ad ꝯfirmationē doctrie: ꝛ de his tribus aplo-
habet̄. Luc. 9. vbi dr̄. Cōuocatis iesus. 12. apl̄is dedit il rum
lis v̄tutē ꝛ ptātem sup oia demonia: ꝛ languores cura tria
rent: ꝛ misit illos p̄dicare regnū dei. In oibus aūt ptā sūt of
tibus seu v̄tutibus ordinatis illud qd̄ est p̄ncipale re- ficia.
seruat̄ sup̄me ptāti. Alia v̄o ēt inferioribus cōicantur. 2
Ptās āt faciendi miracula ordinat̄ ad doctrinā sic ad
fidē: ꝫm illud Mar. vlt. Sermonē ꝯfirmāte seq̄ntibus
signis. Doctrina āt ordinat̄ ad gubernationē ppl̄i sic
ad finē: ꝫm illud Jere. 3. Dabo vobis pastores ꝫm cor
meū: ꝛ pascent vos in scia ꝛ doctrina. Et iō p̄m⁹ grad⁹
inter ecclesiastica misteria est aplorū: q̄bus spālīter cō
petit ecclesie regimen. Et pp̄ hoc dicit. Et deus posuit
.i. ordinate collocauit. In ecclesia quosdā .s. in determi
natis misterijs ꝫm illud Jo. 15. Posuī vos vt eatis. Pri
mū qdem aplos: quoꝝ regimini ꝯmisit ecclesiā: ꝫm il
lud Lu. 22. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pr̄
meus regnū. Un̄ ꝛ Apoc. 21. Sup. 12. fundamenta ci
uitatis describunt̄ duodecim aploꝝ noīa. Propter qd̄ 3
ꝛ ipsi inter ceteros fideles p̄matū in spūalibus gratijs
obtinuerūt ꝫm illud Ro. 8. Nos ipsi p̄mitias spūs hn̄
tes. Et q̄ꝫuis ad aplos p̄cipue ptineat doctrine offici-
um. q̄bus dictū est Mat. vlti. Euntes docete oēs gētes:
tm̄ alij in cōionē huius officij assumunt̄: quoꝝ qdā p
seipsos reuelationes a deo accipiūt: q dr̄ ꝓphete: qdā
v̄o de his q̄ sunt alijs reuelata ppl̄m istruūt: q dr̄ do
ctores. Un̄ subdit. 2° ꝓphetas q ēt i nouo testō fuerūt.
Qd̄ .n. dr̄ Mat. 11. Lex ꝛ ꝓphete vsq̄ꝫ ad Joā. intelligi
tur de ꝓphetis q futuꝝ xp̄i aduentū p̄nunciauerunt:
Tertio doctores: vn̄ ꝛ Act. 13. dr̄. Erant in ecclesia q̄
erat antiochie ꝓphete ꝛ doctores. Sil̄r ēt ꝛ gr̄a mira
culoꝝ fuit alijs cōicata q̄ p̄mitus a xp̄o data fuit apo 4
stolus. Un̄ subdit. Deinde v̄tutes: q .s. miracula faciūt
circa ipsa elementa mūdi. Gal. 3. Opat̄ v̄tutes in nob̄.
q̄ꝫtū āt ad miracula q̄ fiūt i corpib⁹ hūanis subdit̄: ext
de gr̄as curationū ꝫ illō Luc. 9. Ut lāguores curarēt.
¶ Deinde cū dicit. (Opitulationes ꝛc̄.) Ponit mino
res siue scd̄arias administrationes: quaꝝ q̄dā ordinā
tur ad regimen ecclesie qd̄ ad apl̄at⁹ dignitatē ptinere
diximus q̄dā v̄o ad doctrinā. Ad regimen ecclesie pti
nent in gn̄ali qdem opitulationes .i. illi q opem ferūt
maioribus p̄latis in vl̄i regimine: sicut archidiaconi
ep̄is: ꝫm illud Phil. 4. Adiuua illas q̄ mecū laborauē
runt in euāgelio cū clemēte ꝛ ceteris adiutoribus me
is. In spāli āt ponit gubernatiōes sicut sunt parochia- 5
les sacerdotes: q̄bus cōmittit̄ gubernatio aliquaꝝ p-
ticulariū plebiū. ꝓuer. 11. Ubi nō est gubernator corru
et ppl̄us. Ad doctrinā āt ptinet scd̄ario qd̄ subdit. Lin
guaꝝ genera q̄ꝫtū ad illos q varijs linguis loquunt̄
magnalia: vt dicit Act. 2. Ne .s. ꝓpter varietatem idio
matū euangelica doctrina impediret̄. Quantū v̄o ad
ammouendū impedimentū doctrine qd̄ posset ꝓueni
re ex obscuritate sermonum subdit. Interpretationes
sermonū ifra. 14. Qui loqtur ligua oret vt interp̄ret̄.
¶ Deinde cū dicit. (Nuuqd oēs apostoli ꝛc̄). Mani
festat distinctiōem p̄dictaꝝ ministrationū dicens. Nū
quid omnes in ecclesia sunt apostoli: quasi dicat. Nō

(Nunquid

a (nnngd oēs pphete rc. Ex quo pз diuersitas harum
administrationū. Ecc.33. In multitudine discipline dñi
separauit eos. Et.37. Non oia omnibus expediunt.
¶ Deinde cū dic. (Emulamini aūt rc.) Ordinat eo-
rū affectū circa pdcā spūalia dōa dicēs. Cū multa sint
dōa spūssci: vt.s. dictū ē. Emulamini.i. desiderate cha
rismata meliora.i. grās potiores: vt.s. magis desideretis
ea q̄ sunt meliora: puta pphiā q̄ donū linguarū: vt in
fra.14. dicet. 2. ad thes. vlti. Oia pbate: qd bonū ē tene
te. Et ne in pmissis donis eorū affectus qesceret sbdit.
Et adhuc excellentiorē viā demōstro.s. charitatē q̄ di-
recti in deū itur. ps. Viā mādatorū tuorū cucurri. Esa.
30. Hec est via ambulate in ea. CAP. XIII.

2 Si linguis hoiuз loquar r ange
2° 2°, lorū: charitatē āt nō hēam fact'
q̄one suз velut es sonās aut cimbalū
111°, tinniēs. Et si hūero pphetiam
art, 2° r nouerim mysteria oia r oēm scientiaз: r
si habuero oēm fidem: ita vt montes trans
feram: charitatem autē non habuero nihil
sum. Et si distribuero in cibos pauperū om
nes facultates meas: r si tradidero corpus
meum: ita vt ardeam: charitatem autem nō
habuero: nihil mihi prodest.

3 ¶ Apls grāx gratis datarū distinctionē assignauit: r
ministrationū in qbus mēbra ecclesie distinguunt: h
agit de charitate q̄ insepabilr ꝯcomitat grām gratū fa
Dōa cientē. Et q: pmiserat eis se demōstratuꝝ viā excellē-
gra- tiorē: ondit pemiñētiā charitatis ad cetera gratuita do
tuita na. Et pmo q̄tū ad necessitatē: q:.s. sine charitate alia
redu dona gratuita nō sufficiūt. Scdo q̄tum ad vtilitateз:
cit q:.s. p charitatē oia mala vitant r oia bona agunt ibi.
apls (Charitas patiēs ē rc.) Tertio q̄tū ad pmanētiā ibi.
ad tа (Charitas nūq̄ excidit rc.) Oia aūt dona gratuita re
ducere vr̄ apls ad tria. Nā pmo ondit q donū lingua
rū qd ptinet ad locutionē sine charitate non vз. Scdo
q ēt nō valent ea q̄ ptinent ad cognitioneз ibi. (Et si
habuero pphetiā rc.) Tertio ondit idē de his q̄ perti
Cha nent ad operationē ibi. (Et si distribuero i cibos pau
ritatē perū rc.) Erat aūt apud corinthios multū desiderabi
non le donū linguarū: vt infra.14. patebit: r iō ab eo incipi
hñs ens dicit. Promisi me demonstratuꝝ excellentiorē vi
etiaз am: r h pmo pз in dono linguarū: q: si linguis hoium
si loq̄ .s. oium loquar .i. si habuero donū grē p qd loq possim
tur li linguis oium hoium r ad maiorē abundantiā subdit.
gua Et angelorum: charitatē aūt nō habeam factus sum
ange velut es sonās aut cimbalū tinniens: recta cōpatiōe vti
loruз tur. Ala. n. p charitatē viuit q̄ viuit deo: q est aie vita:
nihil fm illud Deu.30. Ipse est vita tua. Vñ r.1. Jo.3. dicit.
ci p- Translati sumus de morte ad vitā: qm diligimus fra-
dest. tres: q nō diligit manet in morte. Recte ergo cōparat
s loqlā charitate carentē sono rei mortue.s. eris aut cim
bali: q: lз clarū sonū reddat: nō tñ est viuus: sed mortu
us. Ita ēt locutio hois charitate carētis q̄tūcūq̄ sit di
serta: tñ habet p mortua: q: nō pficit ad meritu з vite
eterne. Est aūt drīa inter es sonās r cimbaluз tinniēs:
q: es cū sit planū ex pcussione simplicē sonū emittit.
Cimbalū aūt cū sit ꝯcauū ex vna pcussione sonū mul
tiplicat: qd ptinet ad tinnitū. Eri g̃ cōpant q vitatem
simplr pnunciāt: cimbalo vo q veritatē multiplicāt r
ꝓnunciāt: multas rōes r silitudies apponēdo: r q̄nes
plurimas eliciēdo: q̄ tñ oia sine charitate hñt vt mor-
tua. ¶ Cōsiderādū est āt q̄ lingue angelorū dicāt. Nā

cū lingua sit mēbrū corpeum r ad eius vsum ptineat b
linguarū: qd iterdū lingua dr̄: vt patebit ifra.14. Neu- ange
trū vr̄ angelis cōpetere q membra non hñt. Pōt ergo liquo
dici q p angelos intelligunt hoies angelorū offm̄ ha loqu
bentes: q.s. aliis hoibus diuina annūciāt: fm illō Ma unt
lach.2. Labia sacerdotis custodiūt sciam: r legē requi seu
runt ex ore eius: q: angelus dñi exercituū est. Sub h habēt
ergo sensu dr̄. Si linguis hoium loquar r angelorū.i. lin-
nō solū minorū: sed et maiorū: q alios docent. Pōt ēt i guas
telli de ipsis scorpeis angel pui in ps. dr̄. Qui fac āge
los suos spūs. Et q̄uis nō hēant linguā corpeam: per
silitudinē: tñ lingua in eis dici pōt vis qua manifestāt 2
aliis: qd hñt in mente. Est aūt sciendū q in cognitiōe
mentis. angelice aliqd est de quo supiores angeli non
loquunt inferioribus neq̄ ecōuerso.s. ipsa diuina eēn
tia quā oēs immediate vident deo se oibus monstran-
te: fm illud Jere.31. Nō docebit vltra vir primū suū r
vir fratrē suū dicens cognosce dñm. Oēs.n. cognoscēt
me a minimo ad maximū eorū. Aliqd aūt est in cogni
tione mētis angelice: de quo supiores loquunt inferio
ribus: sed nō ecōuerso. Et hmōi sunt diuine puidētie
mysteria: quorū plura cognoscūt in ipo deo supiores q
clarius eū vident q̄ inferiores. Vñ supiores de hmōi i
feriores instruunt vel illuminant: qd locutio pōt dici.
Aliqd vo est in cognitione mentis angelice de quo su 3
periores loquunt inferioribus r ecōuerso r hmōi sūt occul-
ta cordiū: q̄ ex libero arbitrio dependēt q̄ soli deo patēt
r his quorū sunt: fm illud.s.2. Que sūt hois nemo no
uit: nisi spūs hois q in ipso est. Que in noticiā alterius
deuenūt eo cuius sūt maīfestāte siue sit iferior siue su-
perior. Fit āt hmōi maīfestatio dū inferior angelus su-
periori loqt: nō p illuminationē: sed p quēdā significa
tionis modū. Est.n. in qlз angelo aliqd: q: nālr ab al-
tero āgelo cognoscit. Dū g̃ id qd ē nālr notū pponit:
vt signū eius qd ē ignotū: māifestat occultū: r tal māi
festatio dr̄ locutio ad silitudinē hoium: q occulta cor-
diū māifestāt: aliis p voces sensibiles: aut p qdcūq̄ ali
ud corpale exterius appens. Vñ r ea q̄ sūt in angelis
nālr nota: in q̄tū assumunt ad māifestationē occulto 4
ruз: dñr signa vel nutus. Ptās aūt manifestandi con
ceptū suū hoc modo metaphorice lingua nominatur.
¶ Deinde cū dicit. (Et si habuero rc.) Ondit ideз de
his q̄ ptinent ad cognitionē. Est aūt attendēdū: q: su-
pra pposuit. 4. dona gratuita ad cognitionē ptinētia
.s. sapiam: sciam. fidē: r pphiam. Incipit g̃ h a pphia
dicēs. (Et si hūero pphetiā) p quā diuinit' occulta re
uelant. fm illud. 2. Pet.1. Nō. n. volūtate hūana alla-
ta est aliqñ pphetia: sed spū scō inspirati locuti sunt sci
dei hoies. Scdo q̄tum ad sapiam subdit. (Et noueri
oia mysteria) .i. occulta diuinitatis: qd ptinet ad sapiē
tiam: fm illud. s.2. Loqmur dei sapiam in mysteria ab
sconditā. Tertio q̄tū ad sciam dicit. (Et oēm sciam). 5
siue hūanitus acqsitā sicut habuerūt phi: siue diuini-
tus infusam: sicut hūerunt eā apli. Sap.7. Dedit mi-
hi eorū q̄ sunt verā sciam. Quarto q̄tū ad fidē subdit.
(Et si habuero oēm fidē: ita vt mōtes transferā.) Pōt
āt exponi id qd dicit oēm fidē.i. oium articulorū: sз me
lius est vt exponat oēз.i. pfectā fidē pp illud qd subdi
tur. Ita vt mōtes trāsferā. Dr̄.n. Mat.17. Si hūeritis fides
fidē: sicut granū sinapis dicetis mōti huic transi hic r grāo
trāsibit. Et q̄uis granū sinapis sit minimū q̄titate: non sina-
tñ intelligit pua: sed pfecta fides grano sinapis cōpa- pis cō
ri. Dr̄.n. Mat.21. Si hūeritis fidē: r nō hesitaueritis para
nō solū de ficulnea facietis: sed ēt si mōti huic dixeriti tur.
tolle r iactate in mari. fiet. Fides g̃ q̄ nō hesitat grano
sinapis cōpat: qd q̄to magis attcrit tāto magis ei' for

c titudo sentit. Obijciūt āt aliq ꝙ cū multi sci pfecta3 fi dē habuerūt: nullus legit mōte3 trāstulisse: qd̄ qdem soluit p id qd̄ .s.12. dictū est. Unicuiq3 daf manifesta tio spūs ad vtilitatē. Jllo.n. mō loco ꝛ tpe miracula p grām spūssci fiūt q̄ eccle regrit vtilitas. Fecerūt āt sci multa maiora q̄3 trāslatione montiū: put erat fidelib' vtile: puta suscitādo mortuos: diuidendo mare ꝛ alia hmōi opa faciēdo. Et h ēt fecisset si necītas affuisset. Pōt ēt h trāsferri ad expulsionē dmonū q̄ h̄uanis corporibus q̄ mōtes dnr: pp supbiā. Jere.13. Añq̄ offendant pedes vri ad mōtes caliginosos. Ecce ego ad te mōs pestifer q̄ corrūpis vniuersa3 terrā. Attribuit āt opō miraculoꝝ fidei nō hesitāti: q: fides innitit oipotētie p quā miracula fiūt. Si inq3 hūero oia pdicta ad pfectionē intellc̄s ptinētia: charitatē aūt nō hūero: per quā pficit volūtas: nihil su3 .s. fm ee grē: de q̄ dr̄ Eph. 2. Jpsius sumus factura creati: in xp̄o iesu in oplb' bonis. Uñ ꝛ 3 q̄ndā dr̄. Ez.28. Nihil factus es ꝛ n̄ eris in ppetuū. Qd̄ qdē fit pp defectū charitatis p qua3 hō bñ vtit intellc̄u pfecto. Sine charitate āt eius vsus bonus nō est. Uñ ꝛ .s.8. dr̄. Qd̄ scīa inflat charitas autē edificat. Est aūt attendēdū ꝙ aplus h logr de sapīa ꝛ scīa: fm ꝙ ptinent ad dona grē gratis date: q̄ sine charitate ee pnt. Nā fm ꝙ pputant inter septē dona spūsscī nūq3 sine charitate h̄nr. Uñ ꝛ sap.1. dr̄. Jn maliuolā aīam nō intrabit sapīa. Et sap.10. dr̄. Dedit illi scīa3 scōrū. De pphia āt ꝛ fide: manifestū est ꝙ sine charitate hēri pnt. Sed notādū est h ꝙ fides firma ēt sine charitate miracula facit. Uñ Mat.7. dicētib'. Nōne i noie tuo pphetauimus ꝛ multas virtutes fecim' dicetur. (Nunq3 noui vos). Spiritus. n. sanctus operat virtutes ēt per malos: sicut ꝛ per eos loquitur veritatem.

Fides nō he sitat initi tur oi potē tie dei

3 p fir mā fi dē ēt sine chari tate mira cula fiunt.

C Deinde cū dicit. (Et si distribuero ꝛc̄.) Ondit ide3 in his q̄ ptinent ad opa q̄ q̄sistunt in hoc ꝙ hō faciat bona: fm illud Gal.6. Bonū faciētes nō deficiamus: ꝛ in h ꝙ patiēter sustīcat mala: f3 illud ps. Bñ patientes erūt vt annuncient. Jnter ceteras bona opa magis cō mendant opa pietatis: fm illud .i. ad Thi. 4. Pietas ad oia vtilis est. Circa qd̄ opus quatuor: pdōnea designat. Quaꝝ p̄ est ꝙ opus pietatis nō totū ꝑgregēt i vnū: sed diuidat in pleᵒ: f3 illud ps. Dispsit dedit pauperibus. Et h dsignat cū dr̄. (Si distribuero). Scōo vt opus pietatis fiat ad subueniēdū necessitati: nō ad seruiendū supfluitati: fm illud Esa.58. Frāge esurienti panē tuū: ꝛ h designat cū dr̄. (Jn cibos pauperū). Tertio vt opus pietatis exhibeat indigentibus: f3 illud Luc.14. Cū facis q̄uiuiū voca paupes: ꝛ hoc desīgnat cū dr̄. (Paupeꝝ). Quarto ad pfectionē ptiēt: vt hō oia bona sua in opa pietatis expēdat: f3 illo Mat. 19. Si vis pfectus ee vēde oia q̄ hes ꝛ da paupibus: ꝛ hoc designat cū dr̄. (Oēs facultates meas). Jnter malaᵒ q̄ qs sustiet patiēter potissimū est martyriū. Uñ dr̄. Mat.5. Bti q pscutionē patiunt pp iusticiā. Qd̄ ēt quadrupli cōmendat. Primo qde3: q: laudabilius est ꝙ necītate iminēte: puta pp defensionē fidei seipm offerat passiōi: q̄3 si dephensus patiat. Et iō dicit. (Si tradidero). Sicut ꝛ de xp̄o dr̄ Eph.5. Tradidit semet ipm p nobis. Scōo q: grauior est corpis h̄uani lacturā, q̄3 reꝝ: de quo tñ qda cōmendant. Heb.4. Rapinā bonoꝝ vroꝝ cū gaudio suscepistis. Et iō dicit. (Corpus). Esa.50. Dedi corpus meū pcutiētibus. Tertio laudabili'e ꝙ aliqs corp' suū expōat supplicio q̄3 corpus filij vel cuiuscūq3 ppinq̄: de q̄ tñ cōmendat qda3 mulier.2. Macha.7. Sup̄a modū vr̄ mirabilis ꝛ bonoꝝ memoria digna q̄ peuntes septē filios sub vnius diei tpe q̄spiciens bono aīo ferebat. Et iō dic. (Meū).

adele mosi nā q̄ tuor requi runt

4

4 Bti q pscu tionē patiū tur p pter iusticiā q̄ sunt 3 q̄ drū plr cō mendant.

Jndi h.5. Qui ppria volūtate obtulistis vos discrimini p dño. Quarto reddit martyriū laudabilī' ex acerbitate pene de q̄ subdit. (Jta vt ardeā) sicut laurētius Ec.48. Quasi ignis effulgēs ꝛ thus ardēs i igne. Si inq3 pdcā opa tā excellētia fecero: charitatē āt nō hūero: vel q: sit cū pdictis opibus adest volūtas peccādi mortalr: vel q: fiūt pp inanē gl'iam: nihil mihi pdest .s. q̄tū ad meritū vite eterne: q̄ solio diligētib' deū repromittit: fm illud Job.37. Añūciat de ea amico suo ꝙ possessio eius sit. Et notādū q̄ locutionē: q̄ ē vox aiaᵗ si sit sine charitate cōpat nō ēnti: opa aūt q̄ fiūt pp hñe: si sint sine caritate dic ee infructuosa. sap.3. Uacua est spes eoꝝ ꝛ labores sine fructu Lectio. III.

d

Haritas patiēs ē: benigna est. Charitas nō emulat: n̄ agit p/ perā: nō inflat: nō est ambitiosa: n̄ querit q̄ sua sunt: nō irritatur: non cogitat malū: nō gaudet super iniquitate: congaudet autem veritati. Omnia suffert: omnia sperat omnia sustinet.

2.2. q.23. ar.4 2m.

C Postq̄ aplus ondit charitatē esse adeo necessariam ꝙ sine ea nullū spūale donū sufficiat ad salutē: h ostēdit eā adeo ee vtilē ꝛ efficacē ꝟtutū: ꝙ pea cūcta opa virtutis implent. Et p̄ pmittit duo q̄si gñalia. Scōo subiungit in spāli ꝟtutū opa: q̄ p charitatē cōplet ibi. (Charitas nō emulat ꝛc̄.) Circa p̄m duo facit. Nā oīs ꝟtus q̄sistit in h ꝙ aliqs in opando bñ se hēat in sustinēdo mala vel in opando bona. Quātū q̄ ad tolerantiā maloꝝ dic. (Charitas patiēs ē). i. fac patiēter tolerari mala. Cū.n. hō diligit aliquē pp eius amorē de facili tolerat q̄cūq3 difficilia. Et silr q diligit deū pp ei' amorē patiēter tolerat q̄cūq3 aduersa. Uñ ꝛ cañ.8. dr̄. Aque multe nō poterūt extinguere charitatē: nec flumina obruent eā. Ja.1. Patiētia opus pfectū h3. Quātū aūt ad opationē bonoꝝ subdit. Benigna est. Benignitas aūt dr̄: q̄si bona igneitas: vt .s. sicut ignis liq̄facīendo effluere facit: ita charitas hoc efficit: vt bōa q̄ hō h3 nō sibi soli retineat: sed ad alios deriuet: f3 illud puer.5. Deriuent fontes tui foras: ꝛ in plateis aq̄s tuas diuide. Qd̄ qdē charitas facit. Uñ .i. Jo.3. dr̄. Qui hūerit subam huius mūdi: ꝛ viderit fratrē suū necesse hñe: ꝛ clauserit viscera sua ab eo quō charitas dei mãet i eo? Uñ ꝛ Eph.4. dr̄. Estote inuice3 benigni ꝛ misericordes. Et sapi.1. dr̄: Benignus est spiritus sapientie.

1

Charitas efficit vt bo na q̄ hō h3 nō si bi retē ticat.

4

C Deinde cū dicit. (Charitas nō emulat ꝛc̄.) ppōit in spāli ꝟtutū opa q̄ charitas efficit: ꝛ q: ad ꝟtutē duo ptinēt .s. abstinere a malo ꝛ facere bonū: fm illud ps. Declina a malo ꝛ fac bonū: ꝛ Esa.1. Quiescite agere puerse: discite bñ facere. Primo ondit quō charitas facit oia mala vitare. Scōo quō facit oia bona efficete ibi. (Cōgaudet aūt ꝟitati ꝛc̄.) Malū āt efficaciter nō pōt hō deo facere: sed solū sibi: ꝛ primo fm illud Job.35. Si peccaueris qd ei nocebis? Et postea subdit: hoi q similis tibi est nocebit ipietas tua. Prio q̄ ondit quō per charitatē vitant mala: q̄ sunt 3 primi. Scōo quō vitant mala qbus aliqs deordinat in seipso ibi. (Nō inflat ꝛc̄.) Malū āt qd̄ ē 3 primi pōt esse in affectu ꝛ i effectu. Jn affectu aūt pcipue est cū p inuidiā qs dolet de bonis primi: qd̄ directe q̄riat charitati ad quā ptinet ꝙ hō diligat primū: sicut seipm: vt habet Leui.19. Et iō ad charitatē ptinēt: vt sicut hō gaudet de bonis ppꝛijs: ita gaudeat de bonis primi. Ex q̄ seqt ꝙ charitas excludat inuidiā. Et h ꝙ dicit. (Charitas nō emulat). i. nō inuidet: q: .s. facit cauere inuidiā. Uñ ꝛ in ps.

Charitas pati/ ens. ꝙ nō emu/ latur

5

a In ps. dr. Noli emulari in malignātibus. Et puer. 25. Nō emuleꝛ coꝛ tuū pctōꝛes. Quātū ad effcm subdit. Nō agit pperā. i. puerse ꝯ aliquē. Nullꝰ. n. iniuste agit ꝯ illū quē diligit: sic seipꝫ. Esa. i. quiescite agē puerse. ℭ Deīde cū dicit. (Nō inflaꝛ ꝛc̄.) Ondit quō charitas facit vitare mala qbus aliqs deoꝛdinaꝛ in seipso. Et pmo q̄ꝫtum ad passiones. Scḋo q̄ꝫtū ad electionēꝫ ibi. (Nō cogitat malū). Ondit ḡ pmo ꝙ charitas repellit inoꝛdinatā passionē q̄ꝫtū ad tria. Pꝛio qdē q̄ꝫtū ad supbiā q̄ est inoꝛdinatus appetitꝰ ꝓpꝛie excellētie. Tūc aūt inoꝛdiate suā excellētiā appetit: qn̄ nō sufficit ei cōtineri in eo gradu: q sibi est a deo pstitꝰ. Et iō dr̄. Ecc. 10. Initiū supbie hoīs apostatare a deo. Qḋ qdē fit dū
2 hō nō vult ꝯtineri sub regula oꝛdinationis diue. Et hꝫ repugnat charitati: qua qs sup oīa deū diligit. Col. 2. Inflatus sensu carnis sue: ꝛ nō tenēs caput ꝛc̄. Recte aūt supbia inflationi cōpaꝛ. Nā id qḋ inflaꝛ nō hꝫ solidā magnitudinē: sed appentē: ita supbi vn̄r qdē esse sibi magni: cū tn̄ vā magnitudine careant: q̄ nō pōt esse absqꝫ oꝛdine diuo. Sap. 4. Dirūpet illos inflatos sine voce. Est aūt pncipalis supbie filia ambitio: p quā aliqs q̄rit pesse: quā ēt charitas excludit q̄ potiꝰ ꝓximis eligit mistrare: fm illud Gal. 5. Per charitatē spūs servire invicē. Et iō subdit. Nō est ambitiosa. i. fac hoīem ambitionē vitare. Eccl. 7. Noli q̄rere ab hoīe ducatū: neqꝫ a rege cathedrā honoꝛis. Scḋo ondit quō chari-
3 tas excludit inoꝛdinationē cupiditatis cū dicit. (Nō q̄rit q̄ sua sūt): vt itelligaꝛ cū pcisiōe. i. neglectis bonis alioꝝ: nā q diligit alios: sic seipm bōa alioꝝ q̄rit: sicut ꝛ sua ppꝛius. Vn̄ 1. ā. 10. aplꝰs dixit. Nō q̄rens qḋ mihi vtile ē: sed ꝙ multis: vt salui fiāt. ℭ Cōtra qḋ de qbusdā dr̄ phil. 2. Oēs q̄ sua sunt q̄runt: nō q̄ iesu xpi. Pōt ꝛ aliī intelli: nō q̄rit q̄ sua sunt. i. nō repetit ea q̄ sunt sibi ablata. l. in iudicio cū scādalo: q2 magis amat salutē ꝓximi q̄ꝫ pecuniā: fm illud Phil. vlti. Nō q̄ro datuꝫ: sed reqro fructū abūdārē in iustitia vr̄a. Qḋ tn̄ q̄lr intelligendū sit. s̄. 6. dictū est. Tertio ondit quō charitas excludat inoꝛdinationē ire dicēs. (Nō irritaꝛ) i. nō ꝓuocaꝛ ad irā. Est. n. ira inoꝛdinatus appetitus vindicte. Ad charitatē aūt ptinet magis remittere offensas
4 q̄ꝫ supꝛa modū aut inoꝛdinate vindicare: fm illḋ Col. 3. Donātes vobismetipsis: si qs aduersus aliquē hꝫ q̄relam. Jac. pmo. Ira viri iustitiam dei non operatur.
ℭ Deīde cū dicit. (Nō cogitat ꝛc̄.) Ondit quō p charitatē excludiꝛ inoꝛdinatio electionis. Est aūt electio: vt dr̄ in. 3. ethi. appetitus pcōsiliati. Tūc ḡ hō peccat ex electione: ꝛ nō ex passiōe: qn̄ ex ꝯsilio rōis affectus eius ꝓuocaꝛ ad malū. Charitas ḡ p qdē excludit puersitatē ꝯsilij: ꝛ iō dicit. (Nō cogitat malū) i. nō permittit excogitare quō aliqs pficiat malū. Mic. 2. Ve q cogitatis inutile ꝛ opamini malū in cubilibus vr̄is. Esa. i. Auferte malū cogitationū vr̄aꝝ ab oculis meis. Vel charitas nō cogitat malū: q2 nō pmittit hoīem
5 p varias suspitiōes: ꝛ temeraria iudicia cogitare malū de ꝓxio. Mat. 9. Vt qd cogitatis mala in coꝛdibꝰ vr̄is. Scḋo charitas excludit inoꝛdinatū affectū maloꝝ cū dicit. (Nō gaudet sup iniqtate). Ille. n. q ex passione peccat cū q̄dā remoꝛsu ꝛ doloꝛe pctm̄ cōmittit: sed ille q peccat ex electiōe gaudet ex hꝫ ipso ꝙ pctm̄ ꝯmittit: fꝫ illḋ ꝓuer. 2. Qui letāꝛ cū malefecerit ꝛ exultāt in rebꝰ pessimis. Hoc āt charitas ipedit iq̄ꝫtuꝫ ē amoꝛ sūmi boī cui repugnat oē pctm̄. Vel dic̄ ꝙ charitas nō gaudet sup iniqtate. s. a ꝓxio ꝯmissa qnimo ō ea luget iq̄ꝫtū ꝯriaꝛ ꝓrioꝝ saluti quā cupit. 2. Coꝛ. 12. Ne iteꝝ cū venero hūiliet me ds apḋ vos ꝛ lugeā mltos ex his q añ peccauit.
ℭ Deīde cū dic̄. (Cōgaudet āt ꝛc̄.)

b Ondit quō charitas facit opari bonū. Et pmo q̄ꝫtum ad ꝓximum. Scḋo q̄ꝫtū ad deūꝫ ibi. (Oīa credit ꝛc̄.) Quātū ad ꝓximū āt hō opaꝛ bonū dupli̇r. Pꝛio qdē gaudēdo de bōis eius. Et q̄ꝫm ad hꝫ dic̄. (Cōgaudet āt vitati). s. ꝓximi: vel vite vel doctrie: vl' iustitie ex eo ꝙ ꝓximū diligit sic seipm. In. 2. Jo. gauisus suꝫ valde venientibus fribus: ꝛ testimoniū phibētibꝰ vitati tue: sic in charitate ābulas. Scḋo in hꝫ ꝙ hō mala ꝓximi sustinet ꝓut decet. Et q̄ꝫtū ad hꝫ dic̄. (Oīa suffert). i. absqꝫ turbatiōe sustiet oēs defectus ꝓrioꝝ: vel q̄cūqꝫ aduersa. Ro. 15. Demus nos firmioꝛes ibecillitates infirmioꝝ sustinere. Gal. 6. Alter alterius onera poꝛtate: ꝛ sic adimplebitis legē xpi. s. charitatem.
ℭ Deinde cū dicit. (Oīa credit). Ondit quō charitas faciat opari bonū in cōpatiōe ad deū. Qḋ qdē fit pcipue: p vtutes theologicas: q̄ hn̄t deū p obō. Sūt āt pter charitatē due vtutes theologice: vt ifra diceꝛ. s. fides ꝛ spes. Quātū ḡ ad fidē dic̄. (Oīa credit). s. q̄ diuinus traduꝛ. Gen̄. 15. Credidit Abraā deo ꝛ reputatū ē ei ad iustitiā. Credere vo oīa: q̄ ab hoīe dn̄r ē leuitatꝭ. fꝫ illḋ. Ecc. 19. Qui cito credit leuis ē coꝛde. Quātū āt ad spē dic̄. (Oīa spat) q̄. s. pmittuꝛ a deo. Ecc. 2. Qui timetis deū spate i eū. Et ne spes frangaꝛ p dilationē subdit. (Oīa sustinet). i. patiēter expectat q̄ ꝓmittuꝛ a deo q̄ꝫuis dilata: fꝫ illḋ Abacuc. 2. Si morā fecerit expecta eū. ps. Cōfoꝛteꝛ coꝛ tuū ꝛ sustine dn̄m. Lectio. III.

Haritas nunq̄ꝫ excedit siue pphie euacuabūꝛ: siue lingue cessabūt: siue scia destrueꝛ. Ex pte n. cognoscimꝰ ꝛ ex pte pphāmus. Cū āt venerit qḋ pfectuꝫ ē euacuabiꝛ qḋ ex pte est. Cū essem paruulus: loq̄bar vt puulus sapiebā vt puulus cogitabā vt puulus. Qn̄ āt factꝰ sum vir: euacuaui q̄ erāt puuli. 4
(4o cōtragēti. ca. 69. ꝯ gē. p. c. 3.)

ℭ Postq̄ꝫ aplus ondit ꝙ charitas excellit alia dona spūs sci necitate ꝛ fructuositate: hic ondit excellētiam charitatis ad alia dona q̄ꝫtū ad pmanētiaꝫ. Et circa hꝫ tria facit. Pꝛio ꝓponit dr̄iam charitatis ad alia dona spūssci: q̄ꝫtū ad pmanētiā. Scḋo ꝓbat qḋ dixerat ibi. (Ex pte. n. cognoscimus ꝛc̄.) Tertio infert ꝯclōnē itētā ibi. (Nūc āt manet ꝛc̄.) Circa pm̄ duo facit. Pꝛio ꝓponit pmanētiā charitatis. Scḋo cessationē alioꝝ donoꝝ ibi. (Siue pphie ꝛc̄.) Dicit ḡ p. charitas nūq̄ꝫ excidit. Qḋ qdā male intelligētes in erroꝛē ceciderūt dicētes ꝙ charitas semꝫ hita nūq̄ꝫ pōt amitti: cui vr̄ ꝯsonare: qḋ dr̄. i. Jo. 3. Oīs q natus est ex deo pctm̄ non facit: qm̄ semen ipsius in eo manet: sed huius dicti pmo qdē snia falsa est. Pōt. n. aliqs charitatē hn̄s a charitate excidere p pctm̄: fm illud Apoc. 2. Charitatē tuā pmā reliqsti. Memoꝛ esto: itaqꝫ vn̄ excideris ꝛ age penitētiā. Et hꝫ iō ē: q2 charitas recipiꝛ i aīa hoīs: fm modū ipsiꝰ: vt. s. possit ea vti vel nō vti. Dū vo ea vtiꝛ hō peccare nō pt: q2 vsus charitatis ē dilectio dei sup oīa: ꝛ iō nihil restat: pp qḋ hō deū offendat: ꝛ p hūc modū intelligiꝛ vbum. Jo. inductū scḋo pdicta snia nō est fꝫ intentionē apli: q2 nō loqꝛ hic de cessatione donoꝛuꝫ spūaliū: p pctm̄ moꝛtale: sꝫ potiꝰ de cessatiōe donoꝛum spūaliū: q̄ ptinēt ad hāc vitā: p gliaꝫ supueniente. Vn̄ sensus apli ē. Charitas nūq̄ꝫ excidit: q2. s. sicut ē i statu via: ita pmanebit i statu prie: ꝛ cū augmēto: fm illud Esa. 31. Dixit dn̄s cuiꝰ ignis est in syon. s. in ecclia militante: ꝛ caminus eius in hierlm. i. i pace celestis prie. 5
(Charitatē hn̄s pōt peccare cū nō vtitur ea. Charitas i pria nō cessabit.)
ℭ Deinde cū dicit. (Siue pphie ꝛc̄.) ꝓpōit cessatio-

c nem alioꝝ donoꝝ spūaliū: ⁊ spālr eoꝝ: q̄ pcipua vīr. Primo q̄tū ad pphiam dicit.(Siue pphie euacua/bunt).i.cessabūt: q2.i.in futura gloria pphia locū nō hēbit pp duo. Primo qdē q: pphetia respicit futuꝝ: status aūt ille nō expectabit aliqd in futuꝝ: sed erit finale cōplementū oium eoꝝ: q̄ an fuerāt pphata. Uñ in ps.o.(Sicut audiuimus).s.p pphas: ita ⁊ vidimus pñtiar in ciuitate dñi virtutū. Scđo q2 pphetia est cū cognitiōe figurali ⁊ enigmatica: q̄ cessabit in pria. Uñ dr̄ numeri.12. Si qs fuerit inter vos ppha dñi: p somniū aut in visione appebo ei: vl p somniū loq̄r ad illū. Et Osee.12. In māibus pphaꝝ assimilatus sū. Scđo q̄tū ad donū linguaꝝ dicit.(Siue lingue cessabūt).

1 Qđ qdē nō est intelligēdū q̄tū ad ipsa mēbra corporea: q̄ lingue dñr: vt dr̄ infra.15. Mortui resurgent incorrupti.i.absq3 diminutione mēbroꝝ. Neq3 aūt intelligēdū ē q̄tum ad vsum lingue corpe. Est.n.futura in patria laus vocalis: fm illud ps. Exultationes dei in gutture eoꝝ: vt glo. ibidē exponit. Est ergo intelligendū q̄tū ad donū linguaꝝ: quo.s.aliq in pmitiua ecclesia linguis varijs loq̄bant: vt dr̄ Act.2. In futura.n. gloria qlibet q̄libet linguā intelliget. Uñ nō erit necessarium varijs linguis loq. Nā ēt a pmordio generis hūani: vt dr̄ Gen.11. Unus erat sermo: ⁊ vnū labiū oibus: qđ multo magis erit in vltimo statu in quo erit vnitas psūmata. Tertio q̄tū ad sciā3 sbdit.(Siue scia dstruetur). Ex quo qdā accipere voluerūt q scia acq̄sita totaliter pdit cū corpe. Ad cuius veritatis inq̄sitionē cōsiderare: op3 q duplex est vis cognitiua.s. vis sensitiua ⁊ vis intellectiua. Inter quas est dria: q: vis sensitiua ē actus organi corporalis: ⁊ iō necesse est q desinat corpe corrupto: vis aūt intellectiua nō est actus alicuius organi corpei: vt pbat in.3.de aia: ⁊ iō necesse est q maneat corpe corrupto. Si ergo aliqd scie acq̄sire conseruet in pte aie intellectiue: necesse est q id pmācat post mortē. Quidā ergo posuerūt q spēs intelligibiles nō pseruant in intellectu possi: nisi q̄diu intelligit. Cōseruant aūt spēs fantasmatum in potentijs aie sensitiue: puta in memoratiua ⁊ imagiatiua. Ita.s.q semp itellectus possibilis: qñ de nouo vult itelligere ēt q̄ pus intellexit indiget abstrahere a fantasmatibus: p lumen intellectus agentis. Et fm h̄ pōs est q scia hic acq̄sita nō remaneat post mortē. Sed hec pō est. pmo qdē p rōnem. Manifestū est enim q spēs intelligibiles i itellectu possi recipiunt ad minus dū actu intelligit. Qđ aūt recipit in aliquo est in eo p modū recipiētis. Cum ergo sūba intellus posis sit imutabilis ⁊ fixa: pōs ē q spēs itelligibiles remaneāt in eo imobilr. Scđo ē p auctoritatē Aristo.in.3.de aia q dicit: q cū intellus possibilis est sciens vnūqđq3: tūc ēt est intelligens in potentia. Et sic p3 q h3 spēs intelligibiles p quas dr̄ sciens: ⁊ tñ adhuc est in potentia ad intelligendū in actu ⁊ ita spēs intelligibiles sunt in intellu possibili: ēt quādo nō intelligit actu. Uñ ēt ibidē phs dicit q aia intellectiua est locus speciep: q2.s. in ea pseruant spēs intelligibiles. Indiget tñ in hac vita puertere se ad fātasmata: ad h̄ q actu intelligat: nō solū vt abstrahat spēs a fantasmatibus: sed ēt vt spēs habitas fantasmatib' applicet: cuius signū ē q leso organo vtutis imaginatiue: vel ēt memoratiue: nō solū ipedit hō ab acq̄sitiōe noue scie: sed ēt ab vsu scie pus habite. Sic g̃ remanet scia in aia post corpis mortē q̄tū ad spēs intelligibiles nō aūt q̄tū ad iūspectionē fantasmatū: qua aia separata non indigebit: h̄ns esse ⁊ operationē absq3 corporis cōione. Et fm hoc, aplꝰs hic dicit: q scia destruet.s.s3 pueritionē ad fantasmata. Uñ ⁊ Esa. 29. dr̄. Peribit sapientia a sapiētibus ⁊ intellꝰ prudētiū eius abscōdet. d

2 ¶ Deinde cū dicit.(Ex pte.n.cognoscim'). Probat qđ dixerat. Et pmo inducit pbationē. Scđo manifestat ea q̄ in pbatione ptinent ibi.(Cum essem paruulus ⁊c.) Inducit ergo p ad pbandū ppositū talē rōnem. Adueniēte pfecto cessat imperfectū: sed dona alia pter charitatē hñt impfectionē: g̃ cessabunt superueniente pfectione glorie. Primo g̃ ponit minorē ppositionē quod ad ipfectionē scie cū dicit. Ex pte.n. cognoscimus.i.iperfecte. Nā ps h3 rōnē ipfecti. Et h̄ pcipue verificat q̄tū ad cognitionē dei: fm illud Job.36. Ecce deus magnus vincens sciam nr̄am. Et.26. Ecce hec ex pte dicta sunt viaꝝ eius. Propōit ēt ipfectionē pphetie cū subdit. Et ex pte.i.impfecte pphetamus. Est.n. pphetia cognitio cū impfectione: vt dictū est. Tacet aūt de dono linguaꝝ: qđ est impfectius his duobus vt infra.14. patebit. Scđo ponit maiorē dicens.(Cū aūt venerit qđ pfectū ē).i.pfectio glorie: euacuabit qđ ex pte est.i.ois impfectio tollet. De qua pfectione dr̄.1. Pe.vlti. Modicū passos ipse perficiet. Sed s3 hoc videt q ēt charitas euacuet p futurā gloriam: q: ipsa est imperfecta in statu vie p cōparationē ad statū prie. Dōs ergo q impfectio dupłr se h3 ad id qđ dr̄ impfectum. Qñq3.n.est de rōne eius: qñq3 vo nō: sed accidit ei sicut ipfectio est de rōe pueri: nō aūt de rōne hois. Et iō ad ueniente pfecta etate cessat qdē pueritia: sed hūanitas fit pfecta. Impfectio est g̃ de rōne scie: put hic de deo habet: inq̄tū.s.cognoscit ex sensibilibus: ⁊ sir de rōne pphie inq̄tū ē cognitio figuralis: ⁊ in futuꝝ tēdēs: sed ēt ēt de rōne charitatis ad quā cognitū bonū diligere ptinet: ⁊ iō superueniente pfectione glie cessat pphia ⁊ scia: charitas aūt nō cessat: sed magis pficit: q: q̄to pfectius cognoscet deus: tanto ēt perfectius amabitur.

3 ¶ Deinde cū dicit.(Cū essem paruulus ⁊c.) Manifestat ea q̄ pmissa sunt. Et pmo manifestat maiorē.s. q veniente pfecto cessat impfectū. Scđo manifestat minorē.s.q scia ⁊ pphia sint ipfecta ibi.(Uidem' nūc ⁊c.) Ondit aūt h' p silitudinem pfecti ⁊ impfecti qđ inuenit in etate corpali. Uñ ⁊ pmo describ.t impfectum etatis corpalis dicens.(Cū essem puulus).s. etate loquebar vt puulus.i. put pgruit puulo.s. balbuciēdo. Uñ pp nālē defectū locutionis: q ē i puulis cōmedat sapia. Sap.10. Q2 linguas ifātiū fecit disertas: ⁊ vt puulus loq̄r. q vana loq̄r ps. Uana locuti st vnusq̄sq3 ad primū suū. Quātū vo ad iudiciū sbdit. Sapiebā vt puulus.i.approbatā vel reprobabā aliqua stulte vt faciunt puuli: q qñq3 pciosa ptēnunt ⁊ vilia appetūt: vt dr̄ puer.1. Usq3quo puuli diligitis infantiā. ⁊ stulti ea q̄ sunt sibi noxia cupient? Sapiūt g̃ vt puuli q spūalib' ptemptis terrenis inherent: de qbus dr̄ Phil.3. Gloria in pfusione eoꝝ q terrena sapiūt. Quātū āt ad rōnis discursū3 dicit.(Cogitabā vt puulus).i. aliqua vana. Uñ ⁊ in ps.dr̄. Dñs scit cogitationes hoiū3 qm vane sunt. Et vr̄ aplꝰs ordine ppostero hec tria posuere. Nā locutio pigit iudiciū sapie: iudiciū' vo psuppōit cogitationes rōnis. Et hoc satis pgruit ipfectioni pueritie: in qua ē locutio sine iudicio: ⁊ iudiciū sine deliberatione. Pōt aūt referri qđ dicit. Loq̄bar vt paruulus ad donū linguaꝝ: cū dicit. Sapiebā vt puulus: ad donū pphetie: qđ āt subdit: cogitabā vt puulus: ad donū scie. Scđo pōit id qđ ptinet ad pfectionē etatis dicēs. (Qñ aūt factus sum vir).i.qñ pueni ad pfectā ⁊ virilē etatē euacuaui.i.abieci ea q̄ erant paruuli: q: vt dr̄ Esa.65. Puer centū annoꝝ morief: ⁊ pctor centū annoꝝ maledictus erit. Et est attendendū q aplꝰs h̄ cōparat statum presentem pueritie propter imperfectionem: statum 4 5

a nem: statum autem future glorie propter perfectionē virili etati:

Lectio. IIII.

p. q. 56. arti. 4.

Idemus nūc p speculū ī enigmate: tūc autē facie ad faciem. † Nūc cognosco ex pte: tūc aūt cognoscā: sicut ⁊ cognitus suꝫ. Nunc aūt manent fides spes charitas tria hec. Maior autem horum est charitas.

¶ Hic loquit de visiōe que est cognitio dei. Unde oīa pcedentia dona euacuāda sūt intelligenda. ſm q̄ ordināt ad cognitionē dei. Circa h̄ duo fac̄. Primo.n. p
2 bat id qđ intendit in generali. Scđo in speciali ō seipo ibi. (Nūc cognosco ⁊c̄.) Dic̄ ḡ dixi q̄ ex parte cognoscimus: q: nūc videmus p speculū ⁊ ī enigmate. sꝫ tūc .s. in patria videbimus facie ad faciē. Ubi p̄ ꝯsiderandū ē qd sit videre p speculū in enigmate. Scđo qd sit videre facie ad faciē. Sciēdū est ḡ q̄ sensibile aliquid pōt tripliciter videri. s. aut p sui presentiā in re vidente: sicut ipsa lux q̄ p̄sens ē oculo: aut per presentiā sue silitudinis ī sensu imediate ōriuatā ab ipsa re: sicut albedo q̄ est in pariete videt nō existente ipsa albedine presentialiter in oculo: sꝫ eius similitudine: licet ipsa silitudo nō videat ab eo: aut p presentiā similitudinis n̄ imediate deriuate ab ipa re: sed deriuate a similitudie
3 rei in aliqd aliud: sicut cū vr̄ aliqs hō p speculuꝫ. Nō .n. similitudo hois imediate est in oculo: sꝫ similitudo hois resultātis in speculo. Per hūc ergo modū loquēdo de visione dei: dico q̄ naturali cognitione solus deus videt seipsuꝫ: q: in deo idē ē sua essentia ⁊ suus itellectus. Et iō sua essentia ē p̄sens suo itellectui. Sꝫ scđo modo forte angeli nāli cognitione deū vidēt inq̄ꝫtum silitudo diue essentie relucet imediate ī eos. Tertio vo mō cognoscimus nos deum in vita ista inq̄ꝫtum inuisibilia dei p creaturas cognoscimus: vt dr̄ Ro.i. Et ita tota creatura ē nobis sicut speculū quoddā: q: ex or
4 dine ⁊ bonitate ⁊ magnitudine q̄ in rebus a deo causata sūt: venimus in cognitionem sapiētie bonitatis ⁊ eminētie diuine. Et hec cognitio dicit visio ī speculo. ¶ Ulterius aūt sciēdū ē q̄ hmōi silitudo q̄ ē similitudinis in alio relucētis ē duplex: q: aliqñ ē clara ⁊ apta: sicut illa q̄ ē in speculo: aliqñ obscura ⁊ occulta: ⁊ tūc illa visio dr̄ enigmatica: sicē cū dico. me mater genuit: ⁊ eadē gignit ex me. Istud ē p simile occultū. Et dicit ō glacie q̄ gignit ex aqua ꝯgelata ⁊ aqua gignit ex glacie resoluta. Sic ḡ patet q̄ visio p silitudinē silitudis ē in speculo p simile occultū in enigmate: sꝫ p sile clarū ⁊ apertū facit aliam speciē allegorice visiōis. Inq̄ꝫtū ḡ inuisibilia dei p creaturas cognoscimus dicimur videre p speculū. Inq̄ꝫtū vo illa inuisibilia sunt nobis occulta: videmus in enigmate. Uel alr̄ videmus tūc p speculū. i. p rōnē nostrā: ⁊ tūc ly. p. designat v̄tutem tm̄. Quasi. d. videm9 p speculū. i. v̄tute aīe nr̄e. ¶ Cir
5 ca 2m vo sciēdū ē q̄ deus ſm q̄ deus nō hꝫ faciem: ⁊ iō h̄ qđ dicit. Facie ad faciē metaphorice dr̄. Cum.n. videmus aliqd in speculo nō videmus ipsam rē: sꝫ silitudinē ei9: sꝫ qñ videmus aliqd ſm faciē: tunc videmus ipsam rē sicut est. Iō nihil aliud vult dicere apostolus cū dicit. videbimus ī patria facie ad faciē: q̄ꝫ q̄ videbimus ipaꝫ dei essentiā. i. Jo.3. Uidebimus eū sicuti est ⁊c̄. ¶ Sꝫ ꝯ̄ ē q: geñ.32. dr̄. Uidi dñꝫ facie ad faciē ⁊c̄. Sed ꝯstat q̄ tūc nō vidit essentiā dei: ḡ videre facie ad faciē nō est videre essentiā dei. Rñsio. dōm ē q̄ illa visio fuit imaginaria: visio aūt imaginaria est quidā gradus altior. s. videre illud qđ apparet. ī ipsa imagine in qua apparet ē ali9 gradus ifirmus. s. audire tm̄ v̄ba. Uñ b
Jacob vt insinuaret excellētiā visiōis imaginarie sibi ostense dicit. Uidi dñm facie ad faciē. i. vidi dñm imaginarie apparentē in sua imagine: ⁊ nō p essentiā suā. Sic enim nō fuisset visio imaginaria. Sed tm̄ qdaꝫ dicunt q̄ ī patria ipsa diuina essentia videbit p similitudinē creatā: sed h̄ ē oino falsuꝫ ⁊ impossibile: q: nunq̄ꝫ pōt aliqd p essentiā cognosci p silitudinē: q̄ nō ꝯueniat cū re illa in spē. Lapis enim nō pōt cognosci. ſm illud qđ ē: nisi p spēm lapidis q̄ est in aīa. Nulla enim silitudo ducit in cognitionē essentie alicuius rei si differat a re illa ſm spēm: ⁊ multo minus si differt ſm genus. Nō eniꝫ p spēm equi vel albedinis pōt cognosci essentia hois: ⁊ multo minus essētia angeli. Multo 2
ergo minus p aliquā spēm creatā quecūq̄ꝫ sit illa pōt videri diuina essentia: cū ab essētia diuina plus distet q̄cūq̄ꝫ spēs creata in aīa: q̄ꝫ spēs eq vel albedinis ab essentia angeli. Uñ ponere q̄ deus videat solū p similitudinē seu p quādā refulgentiā claritatis sue ē ponere diuinā essentiā nō videri. Et p̄terea cū aīa sit quedam silitudo dei: visio illa n̄ magis eēt specularis: ⁊ enigmatica: q̄ ē ī via q̄ꝫ visio clara ⁊ apta: q̄ repromittit sactis in gloria: ⁊ in q̄ erit beatitudo nr̄a. Uñ Aug. dicit h̄ ī glosa: q̄ visio dei q̄ est p silitudinem ptinet ad visionē speculi ⁊ enigmatis. Sequeret ēt q̄ beatitudo hois vltima eēt in alio q̄ꝫ ī ipso deo: qđ ē alienū a fide. Nāle 3
ēt hois desideriū: qđ est pueniēdi ad primā rerū cām: ⁊ cognoscendi ipsam per seipsam esset inane.
¶ Seqtur. (Nūc cognosco ex pte ⁊c̄.) hic illō qđ p bauit ī gnāli pbat in spāli ō cognitiōe suꝫp sius dicēs. (Nūc) i. in p̄senti vita ego Paulus cognosco ex pte. i. obscure ⁊ iperfecte: tunc aūt. s. ī p̄ria cognoscā: sicut ⁊ cognitus suꝫ. i. sicut deus cognouit essentiā meā: ita deū cognoscā per essentiā: ita q̄ ly. sicut. non. importat hic equalitatem cognitionis: sed similitudinem tm̄.
¶ Cōsequēter infert p̄ncipalē ꝯclusionē cū dic̄. (Nūc aūt manēt ⁊c̄.) Cā āt quare nō facit mētionē de oībus donis: sed istis tribus tm̄ ē: q: hec tria cōiungūt deo: alia āt nō ꝯiūgūt deo: nisi mediātibus istis. Alia ēt dona sūt q̄dā dispositiōes ad gignēdū ista tria in cordibus 4
hoīuꝫ. Uñ ⁊ solū ista tria. s. fides spes ⁊ charitas dnī v̄tutes theologice: q: hñt imediate deū p obo. Sꝫ cū dona sint ad pficiēdū vel affectum vel itellectū: ⁊ charitas pficiat affectū: fides intellectū: nō vr̄ q̄ spes sit necessaria sed supflua. Ad hoc sciēdū q̄ amor ē q̄daꝫ vis vnitiua: ⁊ ois amor ī vnione q̄dā ꝯsistit. Uñ ⁊ ſm diuersas vniones diuerse spēs amicitie a philosopho distigūt. Nos aūt habemus duplicē ꝯiūctionē cuꝫ deo. Una ē q̄ꝫtū ad bona nature: q̄ hic pticipamus ab ipo. Alia q̄ꝫtū ad beatitudinē inq̄ꝫtū nos hic sumus pticipes p grām supne felicitatis. ſm q̄ h̄ ē possibile: spamus et ad pfectā ꝯsecutionē illius eterne beatitudinis puenire ⁊ fieri ciues celestis hierusalē. Et ſm p̄mā cōmunicationē ad deū ē amicitia nālis. ſm quā vnūqđq̄ꝫ. ſm q̄ ē deū vt cām p̄mā ⁊ summū bonū appetit: ⁊ ꝯsiderat: vt finē suū. Scđm vo cōmunicationē scđam ē amor charitatis: q̄ solū creatura itellectualis deū di 5
ligit. Q: vo nihil pōt amari: nisi sit cognitū: iō ad amorē charitatis exigit p̄ cognitio dei. Et q: h̄ ē supra naturā p̄ exigit fides q̄ est nō apparētiū. Scđo ne hō ō ficiat vel aberret exigit spes: p quā tendat in illuꝫ finē sicē ad se ptinet: ⁊ de his tribus dr̄ Ecc.2. Qui timetis deū credite in illū: quantū ad fidē: qui timetis deū sperate in illū. q̄ꝫtū ad speꝫ: q timetis deū diligite eū: q̄ꝫtū ad charitatem. Ista ergo tria manent nunc: sed charitas maior ē omnibus propter ea que dicta sūt supra.

Cognitō nr̄a ī p̄ma nō cōparat cognitione dei.

1 Sectamini charitatē emulamini
2ª2.q.176.art.2° 3m spiritalia: magis āt vt ꝓphete-
tis. Qui.n.loq̄r lingua: nō hoi-
bus loq̄tur: sȝ deo. Nemo eniȝ
2ª2.q.176.ar.p.o audit. Spiritus aūt loq̄tur mysteria. Nā q̄
prophetat: hominibus loquitur ad edifica
tionē ⁊ exhortationē ⁊ ꝯsolationē. †Qui lo
quitur lingua semetipsum edificat: qui aūt
prophetat ecclesiam dei edificat.

¶ Posita excellentia charitatis ad alia dona: hic cō-
2 sequēter apl's ꝯparat alia dona adinuicē: ostēdens ex-
cellētiaȝ ꝓphetie ad donū liguaꝝ. Et circa h̄ duo fac.
Primo ostēdit excellētiaȝ ꝓphetie ad donum linguaꝝ.
Scd'o quō sit vtēdū dono liguaꝝ ⁊ ꝓphie ibi.(Quid
ḡ ē fr̄es ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. Primo ostēdit q̄ do-
nū ꝓphie ē excellētius q̄ȝ donū liguaꝝ rōnibus sum
ptis ex pte infideliū. Scd'o ex pte fideliū ibi.(Fratres
mei ⁊c̄.) Pria ps diuidit̄ i duas. Primo ostēdit q̄ donū
ꝓphie ē excellētius dono liguaꝝ q̄ȝtū ad vsuȝ eoꝝ in
exhortatiōibus seu p̄dicatiōibus. Scd'o q̄ȝtū ad vsum
liguaꝝ q̄ ē in orādo. Ad hec.n.duo est vsus ligue ibi.
(Et iō loq̄r ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. Primo.n.p̄mittit
vnū p qō ꝯtinuat se ad seq̄ntia: ⁊ h̄ ē qō dicit. Dictū ē
3 q̄ charitas oīa dona excellit. Si ḡ ita ē sectamini.s.ꝑ vi
bus charitatē q̄ ē dulce ⁊ salubre vinculū mētiū.i.Pe.
4. Añ oīa charitatē ⁊c̄. Col.3. Sup oīa āt charitatē ha
bete ⁊c̄. Scd'o subdit illō p qō ꝯtinuat se ad sequētia.
Et h̄ ē qō dicit.(Emulamini ⁊c̄.) Quasi dicat. Licet
charitas sit maior oībus donis: tñ alia nō sūt ꝯtēnenda.
Sȝ emulamini.i.feruēter ametis spūalia dona spūssan
cti.i.Pe 3. Quid ē qō vobis noceat ⁊c̄. Licet aūt emu-
latio q̄nq̄ȝ sumat̄ p feruēti dilectione: q̄nq̄ȝ p inuidia:
tñ nō ē equocatio: imo vnū p̄cedit ab alio. Zelari.n. ⁊
emulari ꝯsignat feruētē amorē alicuius rei. Cōtingit
aūt q̄ res amata: ita diligit̄ feruēter ab aliquo q̄ non
patit̄ ibi ꝯsortē: sȝ ipse vult eaȝ solus ⁊ singulariter. Et
4 iste ē zelus: q̄ s̄m quosdā ē amor itēsus nō patiēs ꝯsor
tiū i amato. Hoc tñ nō ꝯtingit in spūalibus: q̄ pñt p̄se-
ctissime a multis ꝑticipari: sȝ solū i illis q̄ nō pñt a mł-
tis ꝑticipari. Vñ i charitate nō ē hmōi zelus nō patiēs
ꝯsortiū i amato: sȝ tñ i corꝑalib' i q̄b' p̄uēit q̄ si aliq̄s
hȝ illō qō ipse zelat doleat: ⁊ ex h̄ ꝯsurgit emulatio q̄ ē
inuidia: sic si ego amo dignitatē seu diuitias doleo q̄
aliq̄s hȝ eas: vñ ei inuideo. Et sic pȝ q̄ ex zelo surgit i
uidia. Cū ḡ dr̄ emulamini spūalia: nō intelligit̄ de in-
uidia: q̄r spūalia pñt a mł'tis hēri: sȝ dic̄ emulamini: vt
inducat ad feruēter amādū ocū. Et q̄r inter spūalia est
gradus q̄dā: q̄r ꝓphia excedit donum linguaꝝ: iō di-
cit.(Magis autē vt ꝓphetetis).q.d. Inter spirtualia
magis emulamini donū ꝓphetie.i.thes̄.5. Spiritum
nolite extinguere: prophetias nolite spernere.

5 ¶ Ad explanationē aūt totius capituli p̄notāda sunt
tria.s.q̄d sit ꝓphia: quot mōis dicat̄ i scriptura sacra ꝓ
phetia: ⁊ q̄d sit loq̄ liguis. Circa p̄m sciēdū ē q̄ ꝓphe-
ta dr̄ q̄si ꝓcul vidēs: ⁊ s̄m q̄sdā dr̄ a for faris: sȝ melius
dr̄ a phanos: qō ē videre. Vñ.i.Reg.9. dr̄ q̄ q̄ nūc dici
tur ꝓpha oliȝ vidēs dicebat̄. Vñ visio eoꝝ q̄ sūt ꝓcul
siue sint futura ꝯtigētia: siue supra rōnem nr̄am dr̄ ꝓ
phetia. Est igit̄ ꝓphetia visio seu maīfestatio futuroꝝ
ꝯtingētiū seu intellectū hūanū excedētiū. Ad hmōi āt
visiōeȝ q̄ttuor req̄rit̄. Cū.n. cognitio nr̄a sit p corꝑa-
lia ⁊ p fātasmata a sensibilibus accepta. Primo exigit̄
q̄ in imaginatiōe formēt̄ silitudies corꝑales eoꝝ que

1 ostēdūt̄: vt dionysius dicit q̄ ipossibile ē aīr lucer̄ nob̄
diuinū radiū: nisi varietate sacroꝝ voluminū circun-
uelatū. Scd'm qō exigit̄ ē lumē itellectuale illuminās
itellectū ad ea q̄ supra nālē cognitionē nr̄am ostēdunt̄
cognoscēdā. Nisi.n. ad silitudies sensibiles i imagina
tiōe formatas itelligēdas assit lumē intellūale: ille cui
silitudies hmōi: ostēdūt̄ nō dr̄ ꝓpha: sȝ potius sōniator:
sic pharao: q̄ lȝ viderit spicas ⁊ vaccas q̄ erāt indicati
ua futuroꝝ q̄ȝdā: q̄r tñ nō intellexit qō vidit: nō dr̄ ꝓ
pha: sȝ potius ille.s.ioseph: q̄ iterꝑtat' ē. Et silr̄ ē d' Na
buchodonosor: q̄ vidit statuā ⁊ nō intellexit. Vñ nec
ꝓpheta dr̄: sȝ Daniel. Et pp h̄ dr̄. Dan.10. Intelligen
2 tia opus ē in visione. Tertiū qō exigit̄ est audacia ad
annūciādū ea q̄ reuelāt̄. Ad h̄.n. deus reuelat: vt aliĳs
denūciēt̄. Hiere.i. Ecce dedi ꝟba mea i ore tuo. Quar-
tū ē oꝑatio miraculoꝝ: q̄ sūt ad certitudinē ꝓphetie.
Nisi.n. facerēt aliq̄ q̄ excedūt oꝑationē nature nō cre
derēt̄ eis i his q̄ nālē cognitionē trāscēdūt. Scd'm er-
go hos modos ꝓphetie dicūt̄ aliq̄ diuersis modis ꝓ-
phete. Aliq̄n.n. dr̄ aliq̄s ꝓpha q̄ hȝ oīa ista q̄ttuor.s.q̄
videt imaginarias visiōes: ⁊ hȝ itelligētiā de eis ⁊ au-
dacter annūciat aliĳs: ⁊ oꝑat̄ miracula ⁊ de h̄ dr̄ nu-
me.12. Si q̄s fuerit iter vos ꝓpha ⁊c̄. Aliq̄n āt dr̄ pro-
pha ille q̄ hȝ solas imaginarias visiōes: sȝ tñ improprie:
⁊ valde remote. Aliq̄n.n. dr̄ ꝓpha: q̄ hȝ intellectuale
lumē ad explanādū ēt visiōes imaginarias: siue sibi:
3 siue alteri factas. Vel ad exponēdū dicta ꝓphetaꝝ: vel
scripturas apl'oꝝ. Et sic dr̄ ꝓpheta ois q̄ discernit do-
ctorū scripturas: q̄r eodē spū iterꝑtate sūt q̄ edite sunt:
Et sic. Salomō ⁊ Dauid pñt dici ꝓphe inq̄ȝtū habue
rūt lumē itellectuale ad clare ⁊ subtiliter intuēdū. Nā
visio Dauid itellectualis tm̄ fuit. Dr̄ ēt ꝓpheta aliq̄s
solū ex h̄ q̄ ꝓphetaꝝ dcā dinūciat seu expōit seu cātat
i ecclesia: ⁊ h̄ mō dr̄.i.Reg.19. q̄ Saul erat iter ꝓphas
.i.iter cātātes dcā ꝓphetaꝝ. Dr̄ ēt aliq̄s ꝓpheta ex mi
raculorū oꝑatione. s̄ȝ illō Ecc.48. Q̄r corpus helisei
mortuū ꝓphetauit.i.miraculū fec̄. Q̄r ḡ dic̄ h̄ apl's p
totū caplm̄ d' ꝓphetis itelligēdū ē: d' scd'o mō.s.qō ille
dr̄ ꝓphetare: q̄ p lumē itellectuale diuinū visiōes sibi:
⁊ aliq̄s factas expōit. Et s̄ȝ h̄ planū erit qō h̄ dr̄ d' pro-
4 phis. ¶ Circa 2m sciēdū ē q̄ q̄r i ecclesia p̄mitiua pauci
erāt q̄bus imminebat fidē x̄pi p̄dicare p mūdū: iō dn̄s
vt cōmodi' ⁊ plibus ꝟbū dei annūciarēt dedit eis donū li
guaꝝ: q̄bus oībus p̄dicarēt: nō q̄ vna ligua loquētes
ab oībus itelligerēt̄: vt q̄dā dicūt: sȝ ad lr̄aȝ q̄ linguis
diuersaꝝ gētiū: imo oiuȝ loq̄rēt̄. Vñ dic̄ apl's. Gra-
tias ago deo q̄ oiuȝ vestꝝ lingua loquor. Et act.i. dr̄.
Loq̄bāt̄ varĳs liguis ⁊c̄. Et h̄ donū multi adepti sunt
a deo in ecclesia p̄mitiua. Corinthĳ āt q̄r curiosi erāt:
iō libentius volebāt illō donū: q̄ȝ donū ꝓphie. Q̄r ḡ
dr̄ h̄ loq̄ ligua vult apl's itelligi ligua ignota: ⁊ nō ex
planare: sic si ligua theotōica loq̄r q̄s alicui gallico. ⁊
nō exponat: h̄ loq̄r ligua. Vel ēt si loq̄tur visiones tm̄:
⁊ nō exponat loq̄r lingua. Unde omnis locutio non
5 intellecta nec explanata q̄cūq̄ȝ sit illa ē ꝓprie loq̄ lin-
gua. ¶ His ḡ visis ad expositiōeȝ lr̄e accedam': q̄ pla
na ē. Circa h̄ ḡ duo fac. Primo ꝓbat q̄ donuȝ ꝓphie
excellētius ē dono liguaꝝ. Scd'o excludit q̄ȝdā obie-
ctiōeȝ ibi.(Volo āt vos ⁊c̄.) Q̄r āt donū ꝓphetie ex-
cedat donū liguaꝝ ꝓbat duab' rōib' q̄ꝝ p̄a sumit̄ ex
cōparatiōe dei ad ecclesiam. Scd'a rō sumit̄ ex cōꝑatiōe
hoium ad ecclīā. Prima aūt rō talis ē. Illō p qō facit
hō ea nō solū q̄ sūt ad honorē dei: sed ēt ad vtilitatem
ꝓximoꝝ ē melius: q̄ȝ illō qō fit tm̄ ad honorē dei: sed
ꝓphetia ē nō tm̄ ad honorē dei: sȝ ēt ad ꝓximi vtilita
tem: p donū vero linguaꝝ solū illud fit: qō ē ad hono

1 rē dei. ꝫ ꝛc̄. Huiꝰ āt rōnis pōit mediū: ꝛ pꝛio q̄ꝫtū ad h
qd̄ dicit ꝙ q loqꝛ ligua honorat tm̄ deū. Et h est qd̄
dicit. (Qui loqꝛ ligua). s. ignota n̄ loqꝛ hoībus. i. ad ī
tellectū hoīuꝫ: ſꝫ deo. i. ad honorē dei tm̄. Uł deo quia
ipe deꝰ ſolus ītellīt. Sap. 5. Auris zeli dei audit oīa ꝛc̄.
Et ꝙ n̄ loqꝛ hoī ſubdit. Nemo. n. audit. i. ītelligit. Sic
. n. frequenter accipiꝛ non audire pꝛo non intelligere.
Mat. 13. Qui hꝫ aures audiēdi audiat. Quare āt ſoli
deo loqꝛ ſubdit ꝙ ipe deus loqꝛ. Uñ dicitꝛ. Spūs aūt
dei loqꝛ myſteria. i. occulta. Mat. 10. Non. n. vos eſtis
q loqmini ꝛc̄. ſupꝛa. 2. Nemo nouit q̄ ſūt ſpūs dei ꝛc̄.
2 Scd̄o ꝓbat id qd̄ dicit ꝙ ꝓphetia ē ad honorē dei ꝛ
vtilitatē primoꝝ. Uñ dic̄. (Nā q ꝓphetat ꝛc̄.) Jdest
explanat viſiōes ſeu ſcripturas. loqꝛ hoībus. i. ad ītel
lectū hoīuꝫ. ꝛ h ad edificatiōeꝫ incipiētiū: ꝛ ad exhoꝛ
tationeꝫ ꝓficiētiū. i. theſ. 5. Cōſolamini puſillanimes
Titū. 2. Loq̄re ꝛ exhoꝛtare ad ꝯſolationeꝫ deſolatoꝝ.
Uł edificatio ptinet ad ſpūalē affectioneꝫ: q2 ibi ꝑmo
īcipit edificiuꝫ ſpūale. Ephe. 2. (Jn quo ꝛ vos coedifi
camini ꝛc̄.) Exhoꝛtatio ṽo ad inductionē ad bonos
actus: q2 ſi affectus ē bonꝰ: tūc actus ē bonus. Titū.
2. Hec loq̄re ꝛ exhoꝛtare. Cōſolatio ṽo inducit ad to
lerantiam maloꝝ. Ro. 15. Quecūqꝫ ſcripta ſūt ad no
ſtrā doctrinam ſcripta. Ad hec. n. tria inducūt. ꝑdican
3 tes diuinaꝫ ſcripturā. Scd̄a rō talis eſt. Jllud qd̄ ē vti
le ſoli facienti ē minus q̄ꝫ illud qd̄ ꝓdeſt ēt aliīs: loq
aūt linguis ē vtile ſoli ei q loqꝛ: ꝓphetare ṽo aliīs ꝓ
deſt. Jgiꝛ ꝛc̄. Huius autem rationis ponit mediū: ꝛ ꝑ
q̄ꝫtū ad pꝛimā partem medīj. ꝛ hoc eſt qd̄ dicit. (Qui
loqꝛ lingua ſemetipſum ꝛc̄.) ꝑs. Cōcaluit coꝛ meū in
tra me ꝛc̄. Scd̄o q̄ꝫtum ad ſecundam partem: ꝛ hoc
eſt qd̄ dicit (Qui aūt ꝓphetat eccleſiaꝫ). i. fideles edi
ficat inſtruendo. Eph. 2. Superedificati ſupꝛa funda
2ª 2ᵉ q. mentum apoſtoloꝝ ꝛ ꝓphetaꝝ. Lectio. II.

176.
art. 2º
o
4

Olo autē vos oēs loq liguis:
magis āt ꝓphare. Nā maioꝛ
ē q ꝓphetat q̄ꝫ q loqꝛ linguis:
niſi forte iterpteꝛ vt eccl'ia edi
ficationē accipiat. Nūc aūt fratres ſi vene
ro ad vos liguis loquēs: qd vobis ꝓdero:
niſi vobis loq̄r aut in reuelatiōe: aut in ſcīa:
aut i pꝛophetia: aut in doctrina. Tñ q̄ ſine
aīa ſūt vocē dātia: ſiue tibia: ſiue cithara: niſi
diſtinctioneꝫ ſonituū dederint: quō ſcieꝛ id
qd̄ canitꝛ aut citharizaꝛ. Etenim ſi incertaꝫ
vocē det tuba qs parabit ſe ad bellum. Jta ꝛ
vos ꝑ liguā niſi māifeſtū ſermonē ꝺderitis
quō ſcieꝛ qd̄ dicitꝛ. Eritis eniꝫ i aera loquē
tes. Tā multa vtputa genera liguaruꝫ ſunt
i hoc mūdo: ꝛ nihil ſine voce ē. Si ergo ne
5 ſciero ꝟtutē vocis: ero ei cui loquoꝛ barba
rus: ꝛ qui loqꝛ mihi barbarus. Sic ꝛ vos
quoniā emulatoꝛes eſtis ſpirituum ad edi
ficationem eccleſie querite vt abundetis.

¶ Hic apl's excludit obiectionē ſeu falſū intellectū q
poſſet eē circa ꝑmiſſa: poſſēt. n. aliq crederꝛ ꝙ ex q̄ apl's
ꝑfert ꝓphiam dono liguaꝝ ꝙ donū linguaꝝ eēt ꝯtem
nēdū. Uñ vt h excludat dic̄. (Uolo aūt vos ꝛc̄.) Ubi
ꝑ oñdit qd intēderit inſinuare. Scd̄o rōnem hoꝝ aſ
ſignet ibi. (Nā maioꝛ ꝛc̄.) Dic̄ ꝫ. Licet hec q̄ dcā ſunt
ſupꝛa dixeriꝫ: nō tñ volo vos donū liguaꝝ ſꝑnere: ſed

volo vos oēs loq liguis: tñ magis volo vt pꝛophetetis. b
Numeri. 11. Quis tribuat vt oīs ꝑplus ꝛc̄. Cuiꝰ rōneꝫ
aſſignat cū dic̄. (Nā maioꝛ ꝛc̄.) Quaſi. d. Jō volo vt
magis ꝓphetetis: q2 maioꝛ ē ꝛc̄. Et huius rō ē: q2 ali
qñ aliq mouetꝛ a ſpūſcō loq aliqd̄ myſticū qd̄ ipſi nō
intelligūt. Uñ iſti hn̄t donū liguaꝝ. Aliqñ aūt nō ſolū
loquūtꝛ liguis: ſꝫ ēt ea q̄ dn̄t iterꝑtanꝛ Et iō dic̄. (Niſi
vt iterꝑteꝛ.) Nā donū liguaꝝ cū iterꝑtatiōe ē melius
q̄ꝫ ꝓphetia: q2 ſicut dictū ē interꝑtatio cuiuſcūqꝫ ar
dui ptinet ad ꝓphetiā. Uñ q loqꝛ: ꝛ q interꝑtaꝛ ꝓphe
ta ē: ꝛ donū liguaꝝ hꝫ: ꝛ interꝑtaꝛ vt eccleſiā dei edi
ficet ideo eſt dicit. (Ut eccleſiā ꝛc̄.) i. non ſolum intelli
2 gat ſe: ſed ēt vt eccleſia edificetur. Ro. 14. Que edifica
tiōis ſūt inuicē cuſtodiamus: ꝛ Ro. 15. Unuſqſqꝫ pxio
ſuo placeat i bonū ad edificationeꝫ. (Nūc aūt fratres
ꝛc̄.) Hic ꝓbat ꝙ donū ꝓphetie ē excellētius q̄ꝫ donū
liguaꝝ ꝑ exempla. ꝛ h tripl'r. Pꝛimo ꝑ exemplū a ſeip
ſo ſumptū. Scd̄o ꝑ exēplū ſūptū a rebꝰ inanimatis ibi.
(Tñ q̄ ſine aīa ꝛc̄.) Tertio ꝑ exēplū ſūptū ab hoībꝰ di
uerſimode loquētibꝰ ibi. (Tā multa ꝛc̄.) Ex ſeipſo aūt
argumētaꝛ ſic. Cōſtat ꝫ ꝙ ego nō minus habeo donū
liguaꝝ q̄ꝫ vos: ſꝫ ſi loq̄rer vobis ſolū liguis: ꝛ interꝑ
tarer nihil vobis ꝓdeſſeꝫ. Ergo nec vos adiuicē. Et h
ē qd̄ dicit. (Nūc aūt fratres ſi venero ad vos linguis
loquēs). Hoc dupl'r pōt ītelligi. ſ. vel liguis ignotis vł
3 ad l'ram qbuſcūqꝫ ſignis: nō ītellectis: qd vobis ꝓde
ro: niſi loq̄r vobis aut i reuelatōe ꝛc̄. ¶ Ubi nōnduꝫ
ꝙ iſta q̄tuoꝛ. ſ. aut i reuelatiōe ꝛc̄. Pn̄t dupl'r diſtin
gui. Uno mō penes ea de qbus ſūt. Et ſic ſciēdū eſt ꝙ
illuſtratio mētis ad cognoſcēdū ē de q̄tuoꝛ: q2 vel ē ꝺ
diuinis: ꝛ hec illuſtratio ptinet ad donū ſapiētie. Diui
noꝝ. n. vt ſupꝛa dictū ē. 2. ē reuelatio q2 q̄ ſūt dei nemo
nouit ꝛc̄. Et iō dicit i reuelatiōe: q. ſ. illuminaꝛ mēs ad
cognoſcēdū dīna. vel ē de terrenis: ꝛ nō de qbuſcūqꝫ:
ſꝫ de illis tm̄ q̄ ſunt ad edificatiōeꝫ fidei: ꝛ h ptinet ad
donū ſcientie: ꝛ iō dicit. (Jn ſcīa). Nō geometrie nec
aſtrologie: q2 hec nō ptinet ad edificationē fidei: ſꝫ in
ſcīa: q̄ ē ſanctoꝝ. ſap. 10. Dedit illi ſcīam ſctōꝝ ꝛc̄. Uel
4 ē de euētibus futuroꝝ: ꝛ h ptinet ad donū ꝓphie. Et
iō dic̄. (Aut i ꝓphia). Sap. 8. Signa ꝛ mōſtra ſcit an
q̄ꝫ fiāt. ꝛ euētus tēpoꝝ ꝛ ſeculoꝝ. Notādū aūt ꝙ ꝓ
phetia nō accipiꝛ h cōiter. ſ. ſm ꝙ ſupꝛa dictū ē: ſꝫ acci
piꝛ h pticulariter ꝓut ē māifeſtatio futuroꝝ tm̄. Et ſꝫ
h diffīniꝛ a Caſſiodoꝛo. Pꝛophia eſt diuina inſpiratio
reꝝ futura imobili ṽitate denūciās. Ecc. 24. Adhuc
doctrinā q̄ſi ꝓphiaꝫ effundā ꝛc̄. Uł ē de agēdis moꝛa
libus: ꝛ h ptinet ad doctrinā. Et iō dicit. (Aut in do
ctrīa). Ro. 12. Qui docet i doctrīa. Pꝛouer. 13. Doctrīa
bōa dabit grāꝫ. Alio mō pn̄t h diſtigui penes modos
acq̄rēdi cognitionē. Et ſic ſciēdū ē ꝙ oīs cognitio aut
ē a ſupnāli ꝑncipio. ſ. deo: aut nāli. ſ. lumīe nāli itelle
ctus nr̄i. Si āt a ſupnāli ꝑncipio. ſ. lumīe diuino iſuſo:
h pōt eē dupl'r: q2 aut infūditꝛ ſubito cognitio: ꝛ ſic eſt
reuelatio: aut īfūditꝛ ſucceſſiue: ꝛ ſic ē ꝓphetia: quā nō
ſubito habuerunt ꝓphe: ſꝫ ſucceſſiue ꝛ ꝑ ptes: vt eoꝝ
5 ꝓphie oñdūt. Si ṽo cognitio acqraꝛ a nāli ꝑnꝰ hoc ē:
aut ꝑ ſtudiū ꝓpꝛiū: ꝛ ſic ptinet ad ſcīaꝫ: aut traditur ab
alio: ꝛ ſic ptiet ad doctrinā. ¶ Tñ q̄ ſiñ aīa ꝛc̄.) h Oñ
dit idē ꝑ exēpla ſūpta ex rebꝰ inaīatis. ſ. ꝑ iſtrā q̄ vꝛ vocē
hn̄t. Et ꝑ ꝑ iſtrā gaudīj. Scd̄o ꝑ iſtrā pugne ibi. (Et.
n. ſi īcertā ꝛc̄.) Dic̄ ꝫ. Hoc n̄ ſolū pꝫ ꝑ ea q. ſ. dicta ſūt:
ſꝫ ēt q̄ꝫtū ad ea q̄ ſine aīa vocē dāt ꝙ loq linguis non
ſolū nō ꝓdeſt aliīs. Et q̄ ſine anima ſunt voceꝫ dātia.
¶ Cōtra vox ē ſonꝰ ab oꝛe aīalis ꝓlatus nālibus īſtru
mentis foꝛmatus. Nō ꝫ ea que ſunt ſine aīa dant vo
cē. ¶ Dicēdū ꝙ lꝫ vox n̄ ſit niſi animaliū: tamē pōt di

c ci ꝑ q̃dã similitudinẽ.s.ꝑm ꝙ quedã sicuti instrumẽta
habent quãdã ꝯsonantiã ⁊ melodiã: ⁊ iõ de illis h̾ fac
mentionẽ.s.d̾ cithara q̃ dat vocẽ tactu: ⁊ tibia q̃ flatu.
Si g̃ hec dant vocẽ sine distictione quõ scief ⁊c. Cum
enim hõ ꝑ instrumẽta aliquid intẽdat exprimere: sci/
licet aliquos cãtus: q ordinãf vel ad flectũ vel ad gau
diũ. Esa.30. Canticũ erit vob̃ sicut vos sanctificate so/
lẽnitatis: ⁊ leticia cordis: sicũ q ꝑgit cũ tibia vt intret i
mõtẽ dñi. Ul ẽt ad lasciuiã ñ poterit diiudicari ad qd
canif tibia aut ad qd cithara si sonus sit ꝯfusus ⁊ in/
distictus. Ita si hõ loqf liguis: ⁊ nõ interp̃taf ñ pote/
rit sciri qd velit dicere. ¶ Etenim si icertã vocẽ dederit
2 ⁊c.) Hic oñdit idẽ ꝑ exẽpla inanimatoꝝ.s.ꝑ instrumẽ
ta ad pugnã ordinata. Et sumif hec silitudo ex li.nũe/
ri.10. Ibi.n.legif ꝙ dñs ꝓcepit Moysi vt faceret duas
tubas argẽteas: q̃ cãnt ad ꝯueniẽdũ ppl'z ad mouẽdũ
castra ⁊ ad pugnãdũ. Et ꝑ q̃libet istoꝝ hẽbãt certuz
modũ tubãdi: q: aľr dabant vocẽ qñ debant cõuenire
ad ꝯciliũm: aliter qñ mouebãt castra: ⁊ aliter quando
pugnabant: ⁊ iõ arguit apostolus: ꝙ sicut si tuba det
incertã vocẽ.i.indistinctã nescif vtrũ debeat se parare
ad bellũ: ⁊ ita vos si loq̃mini tm̃ liguis: nisi distinctuz
sermonẽ dicatis interp̃tãdo vel exponendo nõ poterit
quis scire qd loq̃mini. Per tubã põt intelligi p̃dicator.
3 Esa.58. Quasi tuba exalta vocẽ tuã ⁊c. Ratio.ãt q̃re
nõ põt sciri qd loq̃mini: ẽ: q: eritis i aera loq̃ntes.i.in/
utiľr. supra.9. Sic pugno non q̃si aera verberans ⁊c.
¶ Tam multa ⁊c.) Hic sumit exemplũ a diuersis lin
guis loquẽtiũ. Et circa h̾ tria facit. Primo oñdit diuer
sitatẽ linguaꝝ. Scdõ inutilitatẽ loquẽtiũ sibi ad inui
cẽ in linguis extraneis ibi. (Si g̃ nescierõ ⁊c.) Tertio
ꝯcludit qd̾ intendit ibi. (Sic ⁊ vos qm̃ emulf.⁊c.) Di
cit g̃ p̃. Multe ⁊ diuerse lingue in mundo sunt: ⁊ qui
libet põt loq quacũq; vult: si tñ non loquaf determi/
nate nõ intelligif. Et h̾ ẽ qd̾ dicit. (Tã multa ⁊c.) hoc
põt dupľr exponi: q: põt ꝯtinuari cũ p̃cedẽtibus vt di
caf. Eritis i aera loq̃ntes. (Et tã mlta vt puta ⁊c.) Qua
4 si dicat. Iõ in aera.i.inutiľr loq̃mini oibus linguis: q:
loq̃mini sine intellectu: q̃ tñ ꝓprias significatiões vo/
cũ ad h̾ hñt vt intelligãf. Nihil.n.sine voce est. Uel
potest sic punctari. Eritis in aera loquẽtes. Taz mlta
vt puta sũt genera linguarũ.i.singulis liguis. ¶ Si g̃
nescierõ ⁊c.) Hic oñdit hoꝝ inutilitatẽ. Et h̾ ẽ ꝙ dicit
(Si loq̃r oibus linguis). Sed si nesciero ꝟtutẽ vocis
.i.significationẽ vocis. Ero cui loq̃r barbarus. Iere.5.
Adducã sup te gẽtẽ de lõginq̃.gẽtẽ cuius ignorabis lin
guaz. ¶ Nota ꝙ barbari s'z quosdam dicunf illi: q̃ꝝ
idioma discordat oio a latino. Alij ꝟo dicũt ꝙ quilibz
extraneus ẽ barbarus omni alij extraneo: qñ.s.nõ intel/
ligif ab eo. Sed hoc non est veꝝ: q: ꝑm ysidoꝝ barba
ria est specialis natio. Col.3. In xp̃o iesu non est bar/
barus ⁊ scitha.⁊c. Sed ꝑm ꝙ veri' dicitur barbari ꝓ/
5 p̃ie dicũf illi q in virtute corporis vigẽt in virtute ra/
tionis deficiũt: ⁊ sũt quasi extra leges ⁊ sine regimine
Bar/ iuris. Et huic vf ꝯsonare Aristoteles in politicis suis.
bari ¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Sicut ⁊c.) Cõcludit' qd̾ intẽ
dicif dit. ⁊ h̾ põt dupľr ꝯstrui. Primo vt punctef h̾ mõ.q.d.
q ói sic ego ero barbarus vobis si loq̃r sine significatiõe ⁊
ciunt interp̃tatiõe: sicut ⁊ vos eritis barbari adinuicẽ: ⁊ iõ q̃
incõe rite vt abundetis ⁊c. ⁊ h̾ qm̃ estis emulatores ⁊c. Uel
⁊ vi/ alio mõ vt totũ ponaf sub distictõe. Quasi diceret. Ne
gent g̃ sitis barbari: sic.s.sicũ ego facio: qm̃ estis emulatores
ꝟiute spũuz.i.donoꝝ spũssãcti q̃rite a deo vt abũdetis. ꝓuer.
corpo 15. In abũdãti iustitia ꝟtus maxia est. Que quidẽ iu/
ris. stitia ẽ edificare alios. Math.7. Petite ⁊ dabitur vo/
bis. querite ⁊ inuenietis: pulsate ⁊ aperietur vobis.

T iõ q loq̃tur ligua oret vt iter/ d
p̃tetf. Nã si orem ligua spũs
meus orat: mẽs autẽ mea sine
fructu ẽ. Quid ergo ẽ. Orabo
spiritu: orabo ⁊ mẽte. Psallã spũ: psallã ⁊
mẽte. Ceteꝝ si bñdixeris spũ: qs supplet lo
cũ idiotez. Quomõ dicet amẽ sup tuã bene
dictiõe. Qm̃ qd dicas nescit. Nã tu qdẽ be
ne gratias agis: sed alter nõ edificatur.

¶ Supra oñdit ap̃ls excellentiã doni ꝓphetie ad do
nuz liguaꝝ rõibus sumptis ex parte exhortatiõis: hic 2
vero oñdit idem rõnibus sumptis ex p̃te rõnis: hec.n.
duo ꝑ liguã exercemus: orõnẽ.s.⁊ exhortatiõez. Et cir
ca h̾ duo facit. Primo.enĩ ꝓbat excellẽtiã ꝓphetie ad
donũ linguaꝝ rõnibus. Scdõ exẽplis ibi. (Gras ago
deo meo ⁊c.) Circa p̃m duo facit. Primo ponit neces/
sitatẽ orõnis. Scdõ oñdit quõ i orõne plus valet do/
nũ ꝓphetie q̃; donũ liguaꝝ. (Nã si orẽ ligua ⁊c.) Di
cit g̃ p. Dixi ꝙ donũ liguaꝝ sine dono ꝓphetie nõ va
let: ⁊ iõ q: interp̃tari ẽ actus ꝓphetie q̃ ẽ excellentior
illi q loqf ligua ignota vel extranea vel aliq̃ mysteria
occulta oret.s.deũ vt interp̃tef.i.vt interpretãdi gr̃a def
sibi Col.4. Orantes vt deus aperiat hostiũ. Glo. aliter
exponit oret. Orare enĩz dr̃ dupľr.s.vľ deprecari deum 3
vel ꝑsuadere. Quasi dicat. Qui loqf ligua oret.i.ita
ꝑsudeat vt interp̃tef: ⁊ sic accipit orare hic glo.ꝑ totuz
capitulum. Sed nõ ẽ hec intẽtio apostoli: s'z ꝑ deꝑca/
tiõe ad deũ. (Nã si oret ⁊c.) Hic oñdit ꝙ i orãdo plus
valet ꝓphetia q̃; donũ liguaꝝ: ⁊ h̾ dupľr. Primo rõe
sumpta ex p̃te ipsius orãtis. Scdõ rõne sumpta ex p̃te
audiẽtis ibi. (Ceteꝝ si bñdixeris ⁊c.) Circa p̃m duo
facit Primo ponit rõnẽ ad ꝓpositũ ostẽdendũ. Scdõ
remouet obiectionẽ ibi. (Quid g̃ ⁊c.) Circa p̃m scien
dũ ẽ ꝙ ẽ duplex orõ. Una ẽ p̃uata: qñ.s.qs orat ꝓ seipso
⁊ ꝑ se. Alia publica: qñ qs orat corã ꝓplo ⁊ ꝑ aliqs: ⁊
vtraq; ꝯtingit vti ⁊ dono liguaꝝ ⁊ dono ꝓphetie. Et
iõ vult oñdere ꝙ i vtraq; plus valet donũ ꝓphetie q̃
donũ liguaꝝ. Et p̃ in orõne p̃uata dicẽs: ꝙ si sit ali/
qs ideota q faciat orõnẽ suã dicẽs psalmum vel pater 4
noster: ⁊ nõ intelligat ea q̃ dicit: iste orat lingua: ⁊ nõ
refert vtꝝ oret v̾bis sibi a spũscõ concessis siue verbis
alioꝝ. Et si sit alius q orat ⁊ intelligit q̃ dicit: h̾ qdem
orat ⁊ ꝓphetat. ꝯstat ꝙ plus lucraf q orat ⁊ intelligit
q̃; q tm̃ ligua orat: q.s.nõ itelligit q̃ dic. Nã ille q itel/
ligit reficif ⁊ q̃tũ ad itellectũ ⁊ q̃tũ ad affectũ: s'z mẽs
eius q ñ itelligit ẽ sine fructu refectiõis. Uñ ⁊ cũ meli'
sit refici q̃tũ ad affectũ ⁊ itellectũ q̃; q̃tũ ad effectum
solũ: ꝯstat ꝙ i orõne plus valet ꝓphetie donũ q̃; solũ
donũ liguaꝝ. Et h̾ ẽ qd̾ dicit. Dico ꝙ oret vt iterp̃tef.
Nã si orẽ ligua.i.orãdo vtor dono liguaꝝ. Ita ꝙ ꝓferã
aliq̃ q̃ nõ itelligo: tũc spũs meus.i.spũssãctus mihi da
tus orat qui inclinat ⁊ mouet me ad orandũ. Et nihil/ 5
ominus mereor in ipsa orõne: q: hoc ipsuz ꝙ moueor
a spũscõ est mihi meritũ: Ro.8. Nã qd oremus: sicut
opz nescimus: sed ipse spũssãctus postulare nos facit.
Ul spũs meus.i.rõ orat.i.dictat mihi ꝙ ego loq̃r ea q̃
ad bonũ sũt siue v̾bis ꝓprijs siue alioꝝ sanctoꝝ. Uel
spũs me'.i.ꝟi' imaginatiua orat inq̃tũ voces seu sili/
tudines corꝑaliũ sũt tm̃ i imaginatiõe absq; h̾ ꝙ itel/
ligãf ab itellectu: ⁊ iõ subdit. Mẽs ãt mea.i.itellectus
me' siñ fructu ẽ: q: ñ itelligit. Et iõ meli' ẽ uorõe ꝓphe
tia seu interp̃tatio q̃; donũ liguaꝝ: s'z nũqd qñcũq; qs
orat ⁊ nõ intelligit q̃ dicit ẽ sine fructu orõnis. Dõm

1 q̄ duplex ē fructus orōnis. Unus fructus ē meritū
qd̄ hoi ꝓuenit. Alius fructus ē spūalis ꝯsolatio ꝛ deuo
tio ꝯcepta ex oratiōe. Et q̄tū ad fructū deuotōis spūa
lis ꝑuat̄. q̄ n̄ attēdit ad ea q̄ orat seu n̄ itelligit: sȝ q̄tum
ad fructū meriti n̄ ē deb̄ʒ q̄ euet̄: q: sic mlte orōes eēnt
sine merito: cuʒ vix vnū pr̄ nr̄ pōt hō dicere qn mens
ad alia ferat̄. Et iō dōm est: q̄ qn̄ orās aliqn̄ diuertit
ab his q̄ dicit: seu qn̄ qs in vno ope meritorio non ꝯti
nue cogitat in q̄lʒ actu qd̄ facit h̄ ꝑꝑ deū n̄ ꝑdit rōnē
meriti. Cuius rō ē: q: in oībus actibus meritorijs qui
ordināt̄ ad finē rectū nō reqrit̄ q̄ itētio agētis ꝯiūgat̄
2 fini ꝑm quelibȝ actū: sȝ vis p̄ᵃ q̄ mouet itētionē manet
3 i toto ope ēt si aliqn̄ i aliq̄ ꝑticulari diuertat. ꝛ h̄ p̄ᵃ vis
facit totū opus meritoriū nisi iterrūpat̄ ꝑ ꝯriā affectio
nē q̄ diuertat a fine ꝑdicto ad finē ꝯrīu. ¶ Sȝ sciēduʒ
q̄ ē triplex attētio. Una ē ad vba q̄ hō dic̄: ꝛ hec ali
qn̄ nocet: lq̄; tn̄ ipedit deuotiōeʒ. Alia ē ad sensū v̄boꝝ
ꝛ hec nocet n̄ tn̄ ē mltū nociua. Tertia ē ad finē: ꝛ hec
ē melior ꝛ q̄si necaria. Tn̄ id qd̄ dic̄ aplš mēs est sine
fructu: itellr̄ ō fructu refectōis. (Quid ḡ ē ꝛc̄.) Q: pos
set aliqs dr̄e ex q̄ orare ligua ē sine fructu mētis: sȝ tn̄
spūs orat. nūqd ḡ n̄ ē orādū spū: iō aplš h̄ rēouet dicēs
q̄ vtroqȝ mō orādū ē ꝛ spū ꝛ mēte: q: hō dȝ s̄uire deo
de oībus q̄ hȝ a deo: sȝ a deo hȝ spm̄ ꝛ mētē: ꝛ ideo dȝ de
1 vtroqȝ orare. Ec. 47. De oī corde suo laudabit dn̄ʒ ꝛc̄.
Et iō dic̄. (Orabo spū orabo ꝛ mēte. psallā spū ꝛc̄.) Et
sic dic̄ orabo ꝛ psallā: q: orō vel ē ad ip̄cādū deū: ꝛ sic
dic̄ orabo: vl̄ ad laudādū: ꝛ sic dic̄ psallā. De istj duob⁹
Ja. 5. Tristat̄ qs i vob̄ oret eq̄ aio ꝛ psallat. ꝑs. psallite
dn̄o ꝛc̄. Orabo ḡ spū. i. imagiuatiōe. ꝛ mēte. i. volūtate.
¶ Ceterū si bn̄dixeris ꝛc̄.) Hic scd̄o ostēdit q̄ donum
ꝑphetie plus valet q̄ donū liguarū ēt in orōne publi
ca q̄ ē qn̄ sacerdos publice orat: vbi aliqn̄ dic̄ q̄dā q̄ nō
itelligit. aliqn̄ aliq̄ q̄ itelligit. Et circa h̄ tria fac̄. Pri°
pōit rōnē. Scd̄o expōit eā ibi. (Quō dicet ꝛc̄.) Ter
tio ꝑbat qd̄ supposuerat ibi. (Nā qd ꝛc̄.) Dic̄ ḡ. Dixi
q̄ donū ꝑphie i orōne ꝑuata plus valet ceterū. ꝑ sȝ ꝛ
4 in publica: q: si bn̄dixeris. i. si bn̄dictiōeʒ ōderis spū. i.
i ligua q̄ n̄ itelligat̄ seu imaginatiōe ꝛ motus a spū scō
qs supplet locū ydeote. ydeota ꝑpe dr̄ q scit tn̄ liguā
i q̄ natus ē. Quasi diceret. Quis dicet illō qd̄ dȝ dice
re ab ip̄ ydeota: qd̄ ē dicer̄ amē. Et iō dic̄. Quō dicet sup
plēs tuā bn̄dictiōeʒ. vel. Glosa exponit. i. quō ꝯsentiet
bn̄dictōi a te facte i ꝑsona ecclie. Esa. 65. Qui bn̄dict⁹
Bn̄di- ē sup terrā bn̄dicet̄ i eo amē. Amē idē ē qd̄ fiat vel ve
ctiões rū ē. q. d. si itellīt n̄ q̄ dicis quō ꝯformabit se dicēs tuis?
simil- Pōt qdē se ꝯformare ēt si nō itelligat. sȝ i gn̄ali tn̄: n̄
sa nō in spāli: q: nō pōt itelligere qd boni dicas: nisi q̄ bn̄
dant dicas tn̄. ¶ Sȝ q̄re nō dāt̄ bn̄dictōes vulgari vt itel
i vul- ligāt̄ a ꝑplō ꝛ ꝯformēt se magis eis? ¶ Dōm ē q̄ hoc
gari. forte fuit in ecclia ꝑmitiua: sȝ postq̄ fideles istructi sūt
ꝛ sciūt q̄ audiūt in cōi offō fiūt bn̄dictiōes in latino.
¶ Cōsequēter ꝑbat q̄r n̄ pōt dicere amē. cū dic̄. (Nā
5 qdē tu). i. licȝ tū grās agas bn̄ deo lq̄; tū itelligis: sed
6 alter q audit ꝛ n̄ itellig̃ t n̄ edificat̄ lq̄; tū nō itelligit in
spāli: ꝛ si i generali itelligat ꝛ edificet̄. Eph. 4 Ois ser
mat. mo malus ex ore vr̄o nō ꝑcedat: sȝ si qs bonus ē ad
10. edificationem fidei. Et iō melius est vt nō solum lin
gua benedicat: sed ēt vt iterpretetur ꝛ exponat̄ licet
tu qui gratias agis bene agas. ¶ Lectio. IIII.

Gratias ago deo meo q̄ omniū
vr̄ʒ ligua loquor. Sȝ in ecclia
volo qnqȝ vba sensu meo loq
vt ꝛ alios instruā: q̄ decē milia
vboꝝ i ligua. Fr̄es nolite pueri effici. sen
sib⁹: sȝ malicia puuli estote. In lege. n. scri b
ptū ē. Qm̄ i aliis liguis ꝛ i labijs alijs loq̄r
ꝑplō huic: ꝛ nec exaudiēt me dic̄ dn̄s. Ita
q̄ ligue i signū sūt n̄ fidelibus: sȝ ifidelib⁹
ꝑphetie aūt nō infidelibus sed fidelibus.
¶ Hic ōndit aplš excellētiā doni ꝑphie ad donū lin
guaꝝ ꝑ ratiōes sūptas ex ꝑte sup̄psitis. Et circa hoc
duo fac. Primo agit grās de dono liguaruʒ sibi a deo
dato. Scd̄o se eis in exemplū ꝑponit ibi. (Sȝ in ecclia
volo ꝛc̄.) Dic̄ ḡ. grās ago ꝛc̄. Quasi. d. Nō iō vilipen
do donū linguaꝝ: q: ego dico q̄ donū ꝑphetie sit ex
cellētius: sed dȝ charū haberi. Un̄ ꝛ ego grās ago ꝛc̄. 2
Est ḡ de oībus gratias agēdū. p̄ᵃ Thessa. 5. In oībus
grās agite ꝛc̄. Uel grās ago. q. d. Nō ideo vilipendo
donū liguarū q̄si eo carēs. immo etiā ego habeo. ꝛ iō
dic̄. Gratias ago ꝛc̄. Et ne itelligatur q̄ oēs loqueren
tur vna ligua dicit. Omnium vr̄m ligua loquor. Act.
2. Loquebātur varijs liguis apostoli ꝛc̄.
¶ Sȝ i ecclia.) h̄ pōit se in exēplū. q. d. Si ego habeo
donū liguarū sic ꝛ vos: debetis facere illud qd̄ facio.
Sȝ ego volo. i. magis volo loq i ecclia qnqȝ. i. pauca v
ba sensu meo. i. itellectu vt. s. ego itelligam ꝛ itelligar:
ꝛ ex h̄ instruā alios. q̄ decē milia. i. q̄cūqȝ multitudi
nē vboꝝ in ligua qd̄ est loqui nō ad itellectum quo 3
cūqȝ mō fiat: vt supra expositū est. Dicūt qdam q̄ iō
dicit quinqȝ quia aplš videt̄ velle q̄ magis velit di
cere solū vnā orōnē ad itellectū q̄ multas sine itelle
ctu. Orō aūt ꝑm grāmaticos ad h̄ q̄ debeat facere per
fectū sensum: dȝ hr̄e quinqȝ. s. subiectū. ꝑdicatū. copu
lā vbalē. determiatiōeʒ subiecti. ꝛ determiationē pre
dicati. Alij videt̄ melius q̄ q: ad h̄ loquēdū est cum
itellectu vt alij doceant̄. iō ponit quinqȝ: q: doctor dȝ
qnqȝ docere. s. credēda. Titū. 3°. Hec loquere ꝛ exhor
tare ꝛc̄. Agēda. Math. vltimo. Eūtes in mundū ꝛc̄.
Uitāda. s. pctā. Ecc. 21. Quasi a facie colubri fuge ꝛc̄.
Esa. 58. Annuncia ꝑplō meo scelera ꝛc̄. Sperāda. s.
mercedē eternā. p̄ᵃ Pe. p̄. De q̄ salute exqsierūt ꝛc̄. Ti
mēda. s. penas eternas. Mat. 25. Ite maledicti in ignē 4
eternum ꝛc̄.
¶ Fratres mei nolite ꝛc̄.) Hic ōndit excellētiā doni ꝑ
phetie ad donū liguarū rōibus sumptis ex ꝑte ifide
liū. Et circa h̄ duo fac̄. Primo excitat attētiōeʒ ꝛ red
dit attētos. Scd̄o arguit ad ꝑpositūʒ ibi. (In lege qd
scriptū ē.) Circa p̄ᵐ videt̄ aplš excludere palliū excu
satiōis aliqꝝ: q iō docēt q̄dā rudia ꝛ sup̄ficialia: q̄si ōn
dāt se volētes viuere in simplicitate. ꝛ iō nō curantes
de subtilitatibus: ad q̄s ꝑȝ rei vitatē nō attigūt: hn̄tes
vbū dn̄i ad h̄ Matth. 18. Nisi ꝯuersi fueritis ꝛ efficia
mini sic paruuli ꝛc̄. Sȝ h̄ aplš excludit. cū dicit. (No
lite pueri effici sensu). i. nolite puerilia ꝛ inutilia ꝛ stul
ta loq ꝛ docer̄. supra. 3. Cū essē paruulus ꝛc̄. Sȝ quō
debetis effici pueri? affectu n̄ itellu. Et iō dicit. (Sȝ ma
licia.) Ubi sciēdū ē q̄ paruuli dficiūt i cogitādo mala
ꝛ sic debem⁹ effici paruuli. ꝛ iō dicit. Sȝ malicia paruu 5
li estote. ꝛ dficiūt i cogitādo bōa: ꝛ sic n̄ debem⁹ eē puu
li: imo viri ꝑfecti ꝛ iō dicit. (Sēsib⁹ aūt ꝑfecti ꝛc̄). i. ad
discretōeʒ bōi ꝛ mali ꝑfecti sitis. Un̄ Heb. 5. Perfecto
ruʒ ē solidus cibus ꝛc̄. Nō ḡ laudat̄ in vobis simplici
tas q̄ opponit̄ prudētie: sed simplicitas q̄ astutie. Et iō
dn̄s dic. Mat. 10. estote prudētes sicut serpētes. Ro. 16.
Uolo vos sapiētes eē in bono: simplices in malo.
¶ Cōseqnēter cū dicit. (In lege qd scriptum est). ar
guit ad ꝑpositū. ¶ Ubi sciendū est q̄ h̄ argumētuʒ:
sicut patet per. Glo. distinguitur per multa. Sed ꝑm
itētiōeʒ apostoli videt̄ q̄ attēdatur in toto h̄ nisi vna

c ratio. Et ratio sua ad ꝓbādū ꝙ donū ꝓphetie ē excel
lētius ꝗ̄ donū linguaꝝ ē talis. Omne qḋ plus valet
ad illḋ ad qḋ alterū ꝑncipalr ordinaᷓ ē meliꝰ illo alte
ro ordinato: ad h. Sꝫ tā donū ꝓphetie ꝗ̄ donuꝫ lin
guarū ordinaᷓ ad cōuersionē īfideliū: ꝫ ꝓphetie plus
valēt ad h ꝗ̄ donū linguaꝝ. ğ ꝓphia ē melior. Circa
hāc ğ rōnē duo fac. Pūo ōndit ad qd ordiaᷓ donū lin
guaꝝ ⁊ ad qd ordiaᷓ donū ꝓphie. Scḋo ꝙ plus vꝫ do
nū ꝓphie. ibi. (Si ğ ꝯueniat vniuersa ⁊c̄.) Circa pᵐ duo
fac. Primo īducit auc̄tatē. Secūdo ex auctoritate ar
guit ad ꝓpositū ibi. (Itaqꝫ lingue.) Circa pmū scien
dum ꝙ h qḋ dicit. In lege qd scriptū ē. pōt legi vel in
2 terrogatiue. Quasi dicat: nō detis effici pueri sensibꝰ:
sed pfecti: ⁊ h est videre ⁊ scire legē. Uñ si estis pfecti
sensibus sciatis. s. legē: ⁊ in lege qd scriptū est: de lin
guis q̄ sūt inutiles aliqñ ad id ad qḋ ordinate sunt: q2
licet in diuersis liguis loquar. s. pplo iudeorū. tñ hō ñ
exaudit ⁊c̄. Pōt ēt legi remissiue. In lege qd scriptū ē.
Quasi dicat. nolite moueri sic pueri ad aliqd appetē
dum nō discernētes vtrū bonū vel minus bonū sit qḋ
affectatis ⁊ preponatis meliori bono: ꝫ estote pfecti sē
sibus. i. discernatis īter bona ⁊ magis bona ⁊ sic affe
ctetis: Et h sit si cogitatis qd scriptū est in lege: qm̄ in
aliȷ̄s ⁊c̄. Sap. 6. Cogitare ğ de illa sensus est cōsuma
3 tus. Et dicit in lege nō accipiēdo legē stricte ꝓ quinqꝫ
libris moysi tñ: sic accipiᷓ Luc. vlti. Necesse est ipleri
oīa q̄ scripta sūt de me in lege ⁊c̄. ꝫ ꝓ toto veteri testō:
sic accipiᷓ Jo. 15°. Ut impleaᷓ sermo q̄ i lege eoꝝ scriptus
est. q2 odio habuerūt me gratis. Qḋ tñ in ps. scriptuꝫ
ē. Accipiᷓ tñ hec auctoritas ex Esa. 28. vbi lrā nrā hꝫ.
In loquela labiȷ̄ ⁊ lingua altera loquiᷓ ad pplm istū.
Hoc igiᷓ scriptū est. Qm̄ in aliȷ̄s linguis. i. in diuersis
generibus liguaꝝ ⁊ labiȷ̄s. i. in diuersis ydiomatibus
⁊ modis ꝓnūciādi loqr populo huic. s. iudaico: q2 h
signū spāliter fuit datū ad cōuersionem ppli iudeoꝝ.
Nec sic exaudiet: q2. s. ex signis visis ñ crediderūt. Esa
. 6. Exceca cor populi huius ⁊c̄. Sꝫ q̄re deꝰ dedit eis si
gna si ñ debebāt cōuerti. Ad h sūt due rōnes. Una rō
4 ē: q2 licet nō oēs cōuersi fuerint. tñ aliq sūt cōuersi eo
ꝙ nō repellit dñs plebē suā ⁊c̄. Alia rō ē vt iustior ap
pareat eoꝝ dānatio dū māifestius apparet eoꝝ neq
tia. Jo. 15. Si nō venissem ⁊ locutus eis ñ fuissem ⁊c̄.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Itaqꝫ ligue ⁊c̄.) Ex īducta au
ctoritate argumētaᷓ ad ꝓpositū. q. d. Ex h manifeste
apparet ꝙ donū liguaꝝ datū ē nō fidelibus ad credē
dū: q2 iā credūt. Jo. 4. Nō ꝓpter tuā loquelā ⁊c̄. Sed
īfidelibus vt ꝯuertāᷓ. In Glo. aūt ponuᷓ due expositiones
Ambrosiȷ̄ q̄ ñ sūt lrāles ꝗꝝ vna ē: vt dicaᷓ. Sic ī vete
ri testamēto locutus suꝫ populo iudeoꝝ ꝑ linguas. i.
figuras ⁊ ꝑ labia. i. ꝓmittēdo bōa tēporalia sic adhuc
ī nouo testamēto loqr huic pplo in aliȷ̄s linguis. i. aper
te ⁊ clare ⁊ aliȷ̄s labiȷ̄s. i. spūalibꝰ: nec tñ sic exaudient
me. s. ꝗ̄tū ad eorū multitudinē. Itaqꝫ ligue date sūt ñ
fidelibus: ꝫ īfidelibus ad māifestādū. s. eoꝝ īfidelitatē.
5 Alia ē. In aliȷ̄s linguis. i. obscure ⁊ parabolice loquar:
vt q2 sunt īdigni nō exaudient. i. non ītelligent.
¶ Cōsequēter ōndit ad qd ordiaᷓ ꝓphetia. s. ad īstru
ctiōeꝫ fideliū q iā credūt. Et iō ꝙ ꝓphie date sūt non
īfidelibꝰ q ñ credūt. Esa. 53. Dñe qs credidit auditui
nr̄o: ꝫ fidelibꝰ vt credāt ⁊ istruāᷓ. Eze. 3. Fili hoīs spe
culatorē dedi te ⁊c̄. Prouer. 29. Cū defecerit ꝓphetia ⁊c̄. di
ssipabitur populus. ¶ Lectio. V.

Si ergo conueniat vniuersa ec
clesia in vnū: ⁊ omnes linguis
loquāᷓ: intrent aūt ydeote ⁊ in
fideles: nōne dicent qd insanitis. Si āt om a
nes ꝓphetent: intret āt qs īfidelis vł ydeo
ta. cōuiciᷓ ab oībus: diiudicatur ab oībus.
Occulta. n. cordis eius mā ifesta fiunt. ⁊ ita
cadēs ī faciē adorabit deū: ꝓnūciās ꝙ vere
ds in vobis sit. Quid ğ ē fratres. Cū cōue
nitis vnusqsqꝫ vestrū psalmū hꝫ. doctrinā
habet. apocalypsim hꝫ. liguā hꝫ. īterpreta
tionem hꝫ. omnia ad edificationē fiant.
¶ Glosa vult ꝙ hic īcipiat alia ratio ad ꝓpositū ostē
dēdū. Sꝫ fm ꝙ dictū est nō ē nisi vnū posita ratione 2
⁊ est quasi manifestatio medie ipsius rōnis. s. ꝙ pro
phetia plus valet ad illud ad qḋ spāliter ordinaᷓ do
nū linguarū. Uñ Circa h duo facit. Primo ōndit īcon
ueniens qḋ seqtur ꝗ̄tū ad īfideles ex dono linguarū
ibi. (Sancti ꝓphete.) Scḋo ōndit bonū qḋ seqᷓ ex bo
no ꝓphetie ēt ad īfideles ibi. (Si āt oēs.) Incōueniēs
qḋ seqᷓ ex dono liguarū sine ꝓphetia ēt ꝗ̄tum ad in
fideles est: q2 reputātur īsani qui sic loquunᷓ solis lin
guis. cū tñ donū liguarū ordineᷓ ad cōuersionē īfide
lium: vt iam pꝫ. ⁊ hoc est qḋ dicit. Si aūt oēs ⁊c̄. q. d.
Ex h pꝫ ꝙ ligue ñ sūt pferēde ꝓphetiȷ̄s: q2 si cōueniāt
. s. oēs fideles in vnū nō solū corpore: sed ēt mēte Act.
4. Multitudinis credētium erat cor ⁊c̄. ⁊ oēs q iam 3
cōuenerūt loquātur linguis ad lrām extraneis. vel lo
quātur ignota ⁊ obscura. ⁊ dū sic cōfuse loquiᷓ intret
aliqs ydeota: idest qui nō ītelligit nisi linguam suam
vel īfidelis ꝓpter quē date sunt ligue nōne dicet his
q sic loquūᷓ qd īsanitis: Qḋ. n. ñ ītelligiᷓ reputaᷓ in
sanitis. ꝙ si ītelligaᷓ ligua: nihilominus q̄ loquūtur
sunt occulta: tñ malū ē si nō exponaᷓ: q2 poterunt cre
dere de vobis si occulta loqmini q̄ credūᷓ de gētilibꝰ
q occultabāt ea q̄ faciebāt in ritu eoꝝ ꝓpter eoꝝ tur
pitudinē. Et hec ēt īsanitis q̄dā ē. ¶ Cōtra. Idem est
loq liguis ⁊ loq lrālr ꝗ̄tū ad ydeotas. cū ğ oēs loquā
tur lrālr in ecclīa: q2 oīa dñr in latino videᷓ ꝙ silr sit
īsania. Dōm ē ad h ꝙ iō erat īsaniaᷓ ꝑmitiua ecclīa:
q2 erāt rudes in ritu ecclīastico. Uñ nesciebāt q̄ fiebāt 4
ibi: nisi exponereᷓ eis. Modo ꝟo oēs sunt instructi.
Uñ licet ī latino oīa dicāᷓ sciūt tñ illud qḋ fit ī ecclīa.
¶ Cōsequēter aūt cum dicit. (Si aūt oēs ꝓphetent
⁊c̄.) Ōndit qḋ bonū seqiᷓ ex dono ꝓphetie. Et circa
h tria facit. Primo ōndit qd ꝑ bonū ꝓphetie seqiaᷓ
ꝗ̄tū ad īfideles. Scḋo ōndiᷓ quō hoc seqaᷓ ibi. (Oc
culta. n. ⁊c̄.) Tertio subifert qs effectus inde ꝯueniat
ibi. (Et ita cadēs in faciē ⁊c̄.) Dic̄ ğ cōstat ꝙ ex dono
liguaꝝ nō cōuinciᷓ īfideles. Autē ꝓ ꝫ q si ꝯueniunt
ꝓphetēt. i. oēs ad ītellm loquātur vel exponāt scriptu
ras vel ēt reuelationes eis factas īterptenᷓ. Oēs dico
nō sil ꝫ vnus post alium sic ꝓphetēt. Intret autēꝫ. s.
ecclīaꝫ ydeotes aliqs. s. nō hñs nisi liguā maternam.
hoc ē bonū qḋ inde seqtur: q2 cōuinciᷓ de aliq̄ errore q 5
ōndiᷓ sibi. Jere. 31. Postq̄ ōndisti mihi ꝯfusus sū. Ab
oībus qui ꝓphāt diiudicaᷓ. Q. d. dānabilis ōndiᷓ
de malis maioribus ⁊ vitiȷ̄s suis. pᵃ Cor. 2. Spūaᷓ. i.
doctor oīa diiudicat ⁊c̄. Ad hec. n. duo valet ꝓphia.
s. ad ꝯfirmationē fidei ⁊ instructionē moꝝ. Quō autē
hoc bonū seqaᷓ ex ꝓphie dono subdit. cū dic̄. (Occul
ta. n. cordis.) Qḋ pt intelligi tripliciter. Uno modo
ex hoc ꝙ ad litteram aliqui in primitiua ecclīa grām
habuerūt vt secreta cordium ⁊ peccata hominum sci
rent. Uñ legiᷓ de petro Act. 5. Q2 dānauit ananiam
de fraudato precio agri. Et fm hoc legitur. Occulta
enim. ⁊c̄. q̄si dicat. iō cōuinciᷓ. q2 occulta. i. secreta pec

a cata sua māifesta fiūt ab illis q ea reuelāt. Alio mō ex
hoc ꝙ aliqñ qs in ꝑdicatione tāgit mlta que hoīes ge
rūt in corde sicut pꝫ in libris beati Grego. vbi qlibet i/
uenire pōt fere oēs motus cordis sui. Et ſꝫ h legitur.
Occulta cordis. q̄si dicat. Jdeo cōuincūtur: quia oc/
culta cordis sui. i. ea q̄ egerit in corde. puer. 27. Quo
mō i aquis resplēdent vultus aspiciētiū sic corda hoīuꝫ
māifesta sūt prudētibus. Māifestāt. i. tangūt ab eis.
Alio mō: qꝛ aliqñ occultū cordis dr̄ illō qḋ ē alicui du
bium ⁊ nō pōt p se certificari. Et ſm h legit. Occulta
cordis sui. i. ea de qbus in corde suo dubitabat: ⁊ q̄ nō
credebat māifestāt: dū. s. vadēs ad ecclīam frequēter
1 fiūt sibi māifesta sicͤ de ipso dicͭ Aug. ꝙ ipse ibat ad ec
clīam solū p cātu ⁊ tñ ibi multa de qbus dubitabat ⁊
pper q̄ nō merat māifestabāt sibi. Ex h. n. seq̄bat re/
uerētia: qꝛ cōuictus reuerabat deū. h ē qḋ dicͭ. Et ita
cadēs. i. ex q̄ ita cōuincebat ⁊ māifestabāt occulta cor
dis sui cadēs i faciē adorabit deū. Matth. 2. Procidē
tes adorauerūt euꝫ: qḋ signū ē reuerētie. De reprobis
autē legit ꝙ cadūt retrorsum. prouer. 4. Via impioꝝ
tenebrosa nesciūt vbi corruāt. Electus v̄o in faciēꝫ ca
dit: qꝛ videt vbi psternit: qḋ signū ē reuerētie. Mat/
th. 2. Et Leui. 9°. Laudauerūt deū ruētes in facies su
as. ps. Corā illo pcidēt ethiopes. Et nō solū exhibe/
bit reuerētiam deo: sꝫ ēt ecclie: qꝛ pnūciās dicet ꝙ v̄e
3 deus est in vobis q pphetatis in ecclesia. Zacharie: 8.
Jbimus vobiscū: audiuimus. n. ꝙ deus ē vobiscū. Ap
paret igit ꝙ donum pphetie ē vtili⁹ q̄tuꝫ ad ifideles.
¶ Quid ḡ ē fratres.) Hic ordinat eos ad vsū donoꝝ
dictoꝝ. Et circa h duo facit. Primo oñdit q̄lr se h̄beāt
hr̄e ad vsuꝫ hoꝝ donoꝝ. Scḋo cōcludit ꝑncipale itē
tū ibi. (Jtaqꝫ fr̄es emulamini pphare ⁊c̄.) Circa ꝑmū
duo facit. Primo oñdit quō ordiate se h̄beāt hr̄e i vsu
dictoꝝ donoꝝ. Scḋo exꝑmit eoꝝ ꝑsūptiōēꝫ ibi. (An
a vobis ſmo ⁊c̄.) Circa ꝑᵐ tria facit. Primo oñdit i ge
nerali quō se debēt hr̄e in oīb9 donis. Scḋo quō se
h̄eant q̄tū ad donū liguaꝝ ibi. (Siue ligua qs loq̄t
⁊c̄.) Tertio oñdit quō se h̄eant q̄tuꝫ ad donum pro/
4 phie ibi. (Prophetēt duo aut tres ⁊c̄.) Dicͭ ḡ. pphare
ē melius q̄ loqui liguis. Quid ḡ fr̄es agēdū est: h. s.
Dōis agēdū ē. Nā cū cōuenītis cōstat ꝙ vnus nō hꝫ oīa do
magl na: ⁊ iō nō dꝫ vti aliqs vr̄m oīb9 donis: sꝫ eo dono
vtili/ qḋ spāli9 accepit a deo: ⁊ qḋ meli9 fit ad edificatio
busō nē. Nā vnusqsqꝫ vr̄m hꝫ aliqḋ donū spāle. Ali9 hꝫ
bem⁹ psalmū. i. hꝫ cāticum ad laudādū nomē dei vl̄ psalmos
vti. expōit. Abachuc. 3. Sup excelsa mea deducet me ⁊c̄.
Ali9 v̄o doctrinā. i. hꝫ ꝑdicationē ad istructionem
moꝝ vl̄ expositionē ⁊ spūalē sensuꝫ. prouer. 12. Doctri
na sua cognoscāt vir ⁊c̄. Ali9 Apocalypsim hꝫ. i. re/
uelationē vl̄ in sōniꝫs vl̄ in visiōe aliq̄. Dan. 2. Est de⁹
i celo reuelās mysteria ⁊c̄. Ali⁹ liguā hꝫ. i. donū liguaꝝ
vl̄ legēdi prophetias. Act. 2°. Et ceperūt loq varꝫs li
5 guis ⁊c̄. Ali⁹ iterꝑtatiōēꝫ. supra. 12. Aliꝫ iterꝑtatio ſmo
nū ⁊c̄. Hec āt sic ordināt: q: vel sūt ex igenio nāli vl̄ ex
solo dō. Si sīt ex solo igēio nāli vl̄ sūt ad laudē dei: ⁊ sic
dicͭ psalmū hꝫ: vl̄ ad istructionē pximi. ⁊ sic dicͭ. doctri
nā hꝫ. Si sūt a solo deo sic dupl̄r. Uel sūt aliq̄ occulta
interius. ⁊ sic dicͭ. apocalypsiꝫ hꝫ. Uel occulta exteri⁹.
Et sic dicͭ. liguā hꝫ. Et ad hoꝝ māifestationem est ter
tiū. s. interꝑtatio. Et debet fieri vt ala ad edificationeꝫ
fiāt. Ro. 15. Unusqsqꝫ vestrum pximo suo placeat in
bonū ad edificationem. ¶ Lectio. VI.

Juc lingua qs loquat ſꝫ duos:
aut vt multuꝫ tres ⁊ p partes ⁊
vnus iterpretet. Si aūt nō fue/
rit iterpres: taceat in ecclīa: sibi
āt loq̄t ⁊ dō. Prophetēt āt duo aut tres di b
cāt. ⁊ ceteri diiudicēt. Qꝛ si alii reuelatū fue
rit sedēti: prior taceat. Potestis. n. omnes p
singulos pphetare: vt omnes discāt: ⁊ om
nes exhortēt. Et spūs pphetarū pphetis Deb.
subiectus ē. Nō. n. dissēsionis ē deus sꝫ pa 13. c.
cis: sicut ⁊ i oīb9 ecclesiis sāctoꝝ doceo.

¶ Hic apl̄s ordinat eos quō se habeāt ad vsū doni lin
guaꝝ. Et circa h duo facit. Primo oñdit qualr̄ debent
vti dono liguaꝝ. Secūdo qñ debēt cessare ab vsu ibi.
(Si āt nō fuerit ⁊c̄.) Dicit ḡ p̊ ꝙ modus vtēdi dono
liguarū talis sit iter vos vt siue qs. i. si aliqs loq̄tur lin 2
gua. i. dicat visiōes vel somnia hmōi locutio nō fiat a
multis pꝑter occupationē tēporis in liguis: ⁊ ñ restet
locus pphetꝫe: ⁊ cōfusionē generet. Sꝫ ſm duos: id/
est duobus. ⁊ si necesse fuerit ſm multū tres vt fit fa/
tis a tribus. Deut. 17. Jn ore duoꝝ vel triū ⁊c̄. ¶ Sed
notādū ꝙ hec cōsuetudo adhuc partiꝫ ſuat in ecclīa.
Nā lectiōes ⁊ epl̄as ⁊ euāgelia hēmus loco linguarū
⁊ iō in missa ſꝫ duos ſuat: qꝛ solū duo dn̄r q̄ ptinēt ad
donū liguarū. s. epl̄a ⁊ euāgeliū. Jn matutinis ſꝫ mul
ta fit. s. tribus lectionibus dictis in vno nocturno. An
tiqtus. n. dicebāt nocturna diuisiꝫ ſꝫ tres vigilias no/
ctis. nūc v̄o dicūt simul. Non solum autē d̄bet seruari 3
ordo q̄tū ad numerū loquētiū: sed ēt q̄tuꝫ ad modū.
⁊ h est qḋ dicit. Et per partes: idest vt illi q loquuntur
succedāt sibi adinuicem. s. ꝙ vnus post aliū loquatur.
Uel p partes: idest itriusece: vt. s. loquāt vnaꝫ partem
visionis seu istructionis ⁊ eā exponat. ⁊ post aliam ⁊
ipsaꝫ exponat: ⁊ sic deinceps quem modū cōsueuerūt
seruare predicatores quādo predicant p iterꝑtationē
hoīb9 ignote lingue: ⁊ iō dicit. ⁊ vnus iterpretet.
¶ Cōsequenter cū dicͭ. (Si aūt nō fuerit ⁊c̄.) Oñdit
qñ nō est vtēdū linguis dicēs ꝙ loquēdū est per ptes
⁊ vnus dꝫ iterpretari. Sed si nō fuerit aliquis iterpres
idest q iterpretetur ille qui donū hꝫ liguarū taceat i ec
clesia. i. nō loq̄tur seu ꝑdicet multitudini i ligua igno
ta: qꝛ nō itelligit ab eis: sed sibi loq̄t: qꝛ ipse se itelligit 4
⁊ hoc tacite orando vel meditando. Job. 10°. Loquar
in amaritudine anime mee dicam deo ⁊c̄.
¶ Prophete aūt duo ⁊c̄.) Hic apl̄s ordinat eos quō
se habeāt ad vsum prophetie. Et cira hoc duo facͭ. Pri
mo ostēdit qualiter vtēdū est dono prophetie. ⁊ quātū
ad numerū ⁊ ad ordinē. Scḋo ostēdit quibus vsus p
phetie interdicit ibi. (Mulieres i ecclesia ⁊c̄.) ¶ Cir
ca ꝑmū tria facit. Primo docet ordinem vtendi dono
prophetie. Secundo huius rationē assignat ibi. (Po
testis enim omnes ⁊c̄.) Tertio obiectionem excludit
ibi. (Spiritus prophetarum ⁊c̄.) ¶ Circa primum
duo facit. Primo determinat numerum vtentium do
no dicto. Secundo docet modum seu ordinem vtēdi
ibi. (Qꝛ si aliꝫ ⁊c̄.) Circa ꝑmum sciendum est ꝙ vsus 5
prophetie ſm ꝙ hic videt accipere apostolus est pro/
ponere verbum exhortationis ad plebem exponendo
scripturas sacras: ⁊ quia erant in ꝑmitiua ecclesia plu
res: qui a deo hoc donū habebant: ⁊ fideles non erant
adhuc multiplicati: ideo ne esset confusio ⁊ tedium:
vult apl̄s ꝙ nō oēs q sciūt exponere pphetias ⁊ sacrā
scripturā pphetent: sed aliq ⁊ determiati: ⁊ hoc ē qḋ
dicͭ. (Prophete ⁊c̄.) Quasi dicat. Nolo ꝙ oēs qui cō
ueniunt: sed duo tantū aut ad plus tres: put hoc lo/
quendi necessitas exigit dicant: idest exhortent. Et h
etiā cōsonat scripturꝫ. Deutro. 17. Et Matth. 18. Jn ore
duoꝝ vel trium ⁊c̄. Ceteri v̄o. s. illi qui nō debēt dicu/

c dicẽt ea que ab his ꝓponunt vtrũ3.s.bñ vel male dicta
sint bene dicta approbãdo ⁊ male dcã retractari faciẽ
do supra.2.Spũalis hõ oĩa diiudicat.Est ẽt seruãdus
ordo invtẽdo dicto dono. vt si alteri illoꝝ q sedebant
⁊ tacebãt ⁊ diiudicabant fuit aliqd melius reuelatum
q̃3 illi qui exhortat ⁊ stat por.tũc iste q stat dz sedere:
⁊ ille cui melius reuelatũ est dz surgere ⁊ exhortari.
Et h̃ ẽ qd̃ dicit.Q2 si alĩ sedenti reuelatũ fuit.s.p spm̃
scm̃ por exhortãs taceat ⁊ cedat ei.Ro.12.Honore inui
cem preuenientes.Et ratio huius est: q2 ſm hũc modũ
potẽstis successiue ꝓphetare p singulos.i.omnes.s.vt
sic oẽs.i.maiores discant ⁊ oẽs.i.minores exhortent
puer.p̃.Audiens sapiens ⁊c̃.Et si aliqs dicat o apl̃e
ego nõ possũ tacere dũ alius ꝓphetat vel cedere sedẽ
ti ex quo icepi:q2 nõ possũ retinere spm̃ q̃ in me loq̃t:
ſm illud Job.4.Lõceptũ sermonẽ tenere qs põt:Jõ
apl̃s h̃ remouet.cũ dicit.(Spũs ꝓphetarũ ⁊c.)quasi
dicat:imo bñ p̃t tacere vel sedere:q2 spũs ꝓphetarũ.i.
spũs q dat ꝓphetiss ⁊ ponit in plurali nũero propter
multas reuelatiões eis istinctas ꝓphetis subiecti sunt
nõ qdẽ q̃tũ ad cognitionẽ q2 sic dic̃ Greg.q nõ semp
spũs ꝓphetie adest ꝓphetis.Uñ ñ ẽ habitus sic scia.
Sic.n.seq̃ret q etiã q̃tũ ad cognitionẽ eis subiectus
ess3 ⁊ possent vti eo qñ vellẽt ⁊ nõ vti. Sed ẽ q̃dã vis
3 aut ipressio a deo illuminãs ⁊ tãgens corda ꝓphetaꝝ
tũc solũ qñ sic tangũt cognoscũt.Uñ nõ ẽ sic eis subie
ctus:nec ſm h̃ itelligit ṽbũ apl̃i:s3 spũs ꝓphetaꝝ sũt
subti ꝓphetis q̃tũ ad ꝓnũciationẽ: q2 .s.in eoꝝ ptãte
est ꝓnũciare ea q reuelant eis qñ volũt.⁊ nõ ꝓnũciar.
Et sic nihil valet excusatio: q2 non cogit te spũs qn ta
cere possis.Et q h̃ sit verũ ꝓbat.cũ dicit.(Nõ.n.est
dissensionis ⁊c̃.)Et fac̃ talẽ rõnẽ.Deus nũq̃3 cogit ad
id vñ oriat rixa vel dissensio:q2 deus nõ est dissẽsiõis:
s3 pacis:s3 si cogeret hoĩes spũs ꝓphetie ad loquẽdũ
tũc eẽt cã dissensiõis:q2 sic vellet semp loq vel nõ doce
re vel tacere alio loquẽte de quo alĩ turbarent. Ergo
spũsscũs nõ cogit homines ad loquendũ.2ª.Cor.vlti.
Deus pacis ⁊ dilectionis erit vobiscũ ⁊c̃. Uerũtamẽ:
4 q2 adhuc posset obĩcere q h̃ ñ faceret : q2 solũ eis ista
mãdabat ⁊ nõ aliĩs eccliĩs.Uñ ⁊ in grauamẽ posset vi
deri.iõ apl̃s subdit hoc nõ solũ in eis:s3 ẽt in oĩbus ec-
clesĩs docere.⁊ hoc est qd̃ dic̃.Sicut in oĩbus ecclesĩs
sanctoꝝ doceo.s.de vsu linguarũ ⁊ ꝓphetie.supra pri
mo.Idipsum dicatis omnes. ¶Lectio. VII.

2ª 2ᵉ. qõne 177ª art.2. o — Ulieres i eccl̃ia taceãt. Nõ.n.
pmittit eis loqui: sed subditas
eẽ sic̃:⁊ lex dic̃.Si qd aũt volũt
discere:domi viros suos iter-
rogẽt.Turpe est.n.mulieri loq in ecclesia.
An a vobis ṽbum dei processit.aut in vos
5 solos ꝑuenit.Siqs videtur propheta esse
aut spũales:cognoscat q̃ scribo vobis : qa
2ª 2ᵉ. q.6ª. art.8. dñi sunt mãdata.†Si qs ãt ignorat ignora
bitur.Itaq3 fratres emulamini prophetare:⁊
loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste ⁊ ſm ordinem fiant.
¶Hic apostolus ponit ꝑsonas quibus iterdicit vsu3
ꝓphetie.Et circa h̃ duo facit.Primo ondit qbus pro
phetie vsus iterdicit.Scdo remouet obiectionem ibi.
(Si qd aũt volũt ⁊c̃.)Circa p̃m duo facit.Primo põit
mandatũ de iterdicto.Scdo huius rõnẽ assignat ibi.
(Nõ.n.pmittit ⁊c̃.)Dic̃ g̃.Uolo vt viri h̃ mõ vtant
dono ꝓphetie:sed mulieres i eccl̃ia nolo loq s3 taceãt
in ecclesĩs.p̃ª Ti.2.Mulierẽ docere in ecclesia nõ p d
mitto.Et rõne3 huius assignat Chrysostomus dicens
q semel est locuta mulier:⁊ totũ mundum subuertit.
¶S3 ꝯ hoc videt:q2 de mĩtis mulieribus legit q p
phetauerũt sic de Samaritana.Jo.4°.Et d̃ Anna vx
ore Phanuel.Luc.2.Et de delbora Judicũ.4.Et de
Oldam ꝓphetem vxore Sellu3.4.Reg.22.Et de filia
bus Phil.Act.21.ĩ.10°.ẽt dicit.Oĩs mulier orans vel
ꝓphetãs ⁊c̃.Rñsio.dĩm q in ꝓp̃hia sũt duo.s. reuelo
⁊ mãifestatio reuelatiõis:s3 a reuelatiõe non excludũt
mulieres:s3 multa reuelãt eis sic̃ ⁊ viris.Sed annũcia
tio est duplex.Una publica ⁊ ab hac excludũt.Alia ẽ
ꝑuata ⁊ h̃ pmittit eis:q2 ñ ẽ ꝑdicatio:s3 anũciatio:hu- a
ius aũt rõnẽ assignat dicẽs.Non.n. pmittit eis loq.s.
ab ecclesie auctoritate:s3 h̃ est officiũ earũ vt sint sub-
dite viris.Uñ cũ docere dicat prelatione3 ⁊ presiden-
tiam nõ decet eas q̃ subdite sunt.Rõ aũt q̃re subdite
sunt ⁊ nõ presunt est:q2 deficiũt rõne q̃ est maxie ne-
cessaria presidenti. Et iõ dicit ph̃s in politica sua q
corruptio regiminis ẽ qñ regimẽ ꝑuenit ad mulieres.
¶Lõsequẽter cũ dicit.(Si qd volũt ⁊c̃.)Quia pos-
sent aliqd dicere q ad minus d̃ dubĩs pñt q̃rere in ec
clesia.iõ apl̃us h̃ excludit .Et circa hoc duo fac̃. Prio
.n.remouet obiectiões3. Scdo rõnẽ assignat ibi.(Tur
pe est ⁊c̃.)Dicit g̃. Dico q mulieres taceãt i ecclesia
s3 si aliq̃ de qbus dubitãt adiscere volũt interrogẽt vi
ros suos domi.p̃ª Ti.2.Mulier in silẽtio discat cum 3
omni ⁊c̃. Huius aũt rõ est:q2 turpe ẽ nõ solũ indecẽs:
In mulieribus.n.cõmẽdat verecũdia.Ecc.26.Gra su
p grã3 ⁊c̃.Si g̃ in publico quereret ⁊ disputaret signũ
esset iuerecundie:⁊ h̃ est ei turpe:⁊ inde est etiam q in
iure iterdicitur mulieribus officium aduocãdi.
¶Lõsequenter cũ dicit.(An a vobis sermo dei ⁊c̃.)
Lõfutat cõtradicẽtes.⁊ q2 possent omnes simul cõtra
dicere vl ad minus sapiẽtes iter eos.Jõ circa hoc duo
facit. Primo.n. cõfutat eos q̃tũ ad totã coꝝ ecclĩam.
Secũde q̃tũ ad sapiẽtes tãtum ibi.(Si qs aũt videt
⁊c̃.)Circa p̃m sciẽdũ est q cã quare populus cõsueuit
cõtradicere dño vel rectori est singularitas.Singulari
tas.n.potest causari vel ex ꝑoritate in aliquo bono vl 4
excellẽtia.Et iõ apl̃s volẽs ⁊ cõtradicẽtes corinthios
cõfutare excludit p̃mo ab eis ꝑoritatẽ.cũ dicit.(An a
vobis ſmo dei ꝓcessit.)Quasi.d.Non : sed a iudeis.
Esa.2°.De syon exibit lex ⁊c̃.Quasi dicat . si in ecclia
iudeoꝝ facerem aliquas ordinatiões cõtra ordinatio
nes suas possent contradicere: q2 ipsi ꝑus habuerunt
ṽbũ dei:s3 vos nõ:q2 nõ ꝓcessit a vobis ſmo dei.Secũ
do excludit ab eis excedentiam.An in vos solos ⁊c̃.
Quasi dicat.nõ solũ vos credidistis: s3 etiam alĩ.Un
de vos nõ excellitis eos.p̃s.In oẽm terram exiuit so-
nus eorum ⁊c̃.Et ideo debetis facere:vt alĩ faciunt.
¶Lõsequẽter cũ dicit.(Si qs aũt videt ⁊c̃.)In spe
ciali cõfutat maiores.Et circa h̃ duo facit. Primo ꝯfu
tat eos.Scdo rñdet cuida3 tacite obiectiõi ibi.(Si qs 5
aũt ignorat ⁊c̃.)Dic̃ g̃.esto q tota ecclia nõ ꝯdicat:s3
aliqs qui videt esse propheta ⁊c̃.Et dicit videt:q2 si ꝯ
dicit nõ vere ẽ propheta vel sapiẽs seu spũalis : q2 nõ
contradiceret.Dicit ẽt ꝓpheta ⁊ spũalis.q2 multi sunt
spũales.qui non sunt prophete: s3 oẽs ꝓphete sint spi
rituales.Iste squã q sic videt propheta ⁊ spũalis non
cõtradicat:s3 cognoscat.i.sciat:q2 ea q̃ scribo :vobis sunt Apli
mandata dei ⁊ nõ tãtũ mea.Quasi dicat. ex q̃ nullus suam
ausus mãdatis dñi ẽ ꝯtradicere ⁊ ea que scribo sũt mã doct.
data dei.nõ audeat aliqs cõtradicere.2ª Corin.vltimo. habu
An experimẽtũ q̃ritis ⁊c̃.Et ex h̃ possumus colligere q erit.
verba aploꝝ sunt ex familiari reuelatione spũsancti a. Ll
⁊ christi

1 ⁊ xp̄i: ⁊ iō seruāda sunt sicut p̄cepta xp̄i. Uñ ⁊ signan-
ter apl's distinguit illa q̄ ex se mādat cū dicit. De v̄gini
bus aūt mādatū dn̄i nō habeo. Sed posses dicere. O
apl'e quō ego cognoscā q̄ hec sunt mādata di: Nō pos
sum hoc scire. Hoc apl's excludit dicēs. Nō valet tibi h̄
q2 nō debes ignorare. Quare? Quia ois ignorās ⁊c̄.
Mat. 25. Amē dico vobis nescio vos. Ex quo patet q̄
oēs tenent̄ scire ea que sunt de necessitate salutis q̄ ip
se p̄ius mādat ⁊ apostoli ⁊ p̄phete Uel aliter. Si qs v̄r
⁊c̄. vt sit cōfirmatio p̄cedētiū. Quasi. d. Ita scribo sed
vos nō potestis ea agnoscere pp̄ eoꝝ difficultatē: ⁊ q2
simplices estis: sed vt sciat̄ q̄ ea, q̄ scribo iusta sūt ⁊ ho
nesta volo adducere testimoniū p̄phetaꝝ ⁊ sp̄ualiū vi
roꝝ q̄ sūt iter vos. Et iō dic̄. Si qs āt ⁊c̄. ā. 2. Sp̄ualis
2 iudicat oīa. Et ne aliqs dicat n̄ curam᷒ scire ista s̄bdit
q̄ tenet̄ scir̄ q2 ois ignorās ⁊c̄. Esa. 5. pp̄ea captiu᷒ du
ct᷒ ⁊c. ps. Nescierūt neq3 intellexerūt ⁊c̄. ¶ Itaq3 frēs
mei ⁊c. apl's. hic cōcludit generalē āmonitionē. Et cir-
cē hoc tria facit. Primo monet eos ad apetitū diu3 do-
norū dicēs. Itaq3 ⁊ loq linguis ⁊ p̄phetare est bonū.
Emulamini. i. desideritis p̄phetare cuius causa est: q2
sicut dicit̄. Prouer. 29. Deficiēte p̄phetia dissipabit̄ po
pulus. Et accipit̄ p̄phetare hic s̄m q̄ totū capitulum
expositū est. ⁊ tñ licet desideritis p̄phetare nolite p̄hi
bere loq linguis ne fiat dissensio. Scd̄o inducit ad mo
dū debitū modū cū dicit. Oīa aūt honeste vt. s. vnolo
quēte aliȳ taceāt ⁊ mulieres in ecclesia nō loquant̄ ⁊ si
milia. Ro. 13. Sic vt honeste in die ambulem᷒ ⁊c̄. Ter
3 tio īducit eos ad cōgruū ordinē cū dicit. Et s̄m ordinē
vt. s. p̄mo vnus ⁊ postea alius loquat̄ ⁊ p̄ p̄tes ⁊ silia q̄
dicta sunt. Judicū. 5. Stelle manētes in cursu suo ad-
uersus sysarā pugnauerūt. CAP. XV.

Otū vobis facio fratres euāge
liū qd̄ p̄dicaui vobis. qd̄ ⁊ acce
pistis in quo ⁊ statis. p̄ qd̄ ⁊ sal
uamini. qua rōne p̄dicaueri vo
bis si tenetis. nisi frustra credidistis. Tradi
di. n. vobis in primis qd̄ ⁊ accepi. qm̄ xp̄s
4 mortuus est pro peccatis nostris s̄m scrip-
mat. turas. ⁊ q2 sepultus est ⁊ q2 resurrexit ter-
27. tia die s̄m scripturas. ⁊ q2 visus est cephe ⁊
post vndecim. Deinde visus est plusq̄3 qn
gentis fratribus simul: ex q̄bus multi ma-
nent vsq3 adhuc. q̄dam aūt dormierūt. De
inde visus est Jacobo. deinde apl'is oībus.
Nouissime aūt oīum tanq̄3 abortiuo visus
est ⁊ mihi. Ego. n. sum minimus apl'orum
q̄ nō sum dignus vocari apostolus. qm̄ p̄se
cutus sum ecclesiā dei. Gratia aūt dei sum
5 id qd̄ sum ⁊ gratia eius in me vacua nō fu-
it. sed abūdantius illis oībus laboraui. Nō
ego aūt sed gratia dei mecū. Siue. n. ego si
ue illi: sic p̄dicauimus: ⁊ sic credidimus.

¶ Postq̄3 apl's īstruxit corinthios de ipsis sacramen
tis ⁊ de re cōtēta ⁊ significata in sacramētis. s. de grā ⁊
eius effectibus: hic cōsequēter īstruit eos de re nō cō
tēta: s3 significata in sacramētis. s. de glīa resurrectionis
q̄ nō est cōtēta in sacramēto: cū nō statim habeat ea3 q̄
suscipit sacramēta s3 significat̄ glīa resurrectionis ī ip-
sis inq̄3tū confert̄ in eis grā p̄ quā ad beatitudinē per

b uenit̄ Circa hoc aūt duo facit. Primo p̄mittit tracta
tū de resurrectione. Scd̄o p̄ hoc p̄bat resurrectionem
cōem oīum hoīum ibi. Si āt xp̄s p̄dicat̄ ⁊c. ¶ Circa
p̄m̄ duo facit. Primo cōmēdat euāgelicā doctrinā. Se-
cūdo annūciat que op3 scire circa resurrectionē xp̄i ibi
(Tradidi. n. vobis ⁊c.) Cōmēdat. n. eminētiā euāgeli aplo
ce doctrine q̄3tū ad quatuor. Primo q̄3tū ad p̄dicanti rū do
um auctoritatē: q2 ipsi apl'i. Et hoc est qd̄ dicit. O frēs ctria
cōtinuāda se ad p̄cedētia: facio vobis notū euāgeliū: cōmē
qd̄ idē est qd̄ bona annūciatio q̄ incipit a xp̄o. Uñ qc- dat
qd̄ p̄tinet ad xp̄3 vel est de ipso xp̄o dr̄ euangeliū. Qd̄ ex q̄-
predico vobis. q. d. Illud qd̄ p̄dicaui vobis de xp̄o no- tuor
tū facio vobis. i. reduco vobis ad memoriā quasi non 2
sint noua ea q̄ scribo Phil. 3. Eadē scribere vobis ⁊c.
Predicaui ego. s. vobis ⁊ aliȳ apl'i aliȳs. Et in hoc appa
ret auctoritas huius doctrīe: q2 a xp̄o ⁊ paulo ⁊ ab ali
is apl'is. Heb. 2. Que cū initiū accepisset enarrādi. Se
cūdo q̄3tū ad cōem fidē oīum populoꝝ. ⁊ iō dicit. Qd̄
⁊ accepistis oēs: s3 hoc Aug. dicit p̄tinere ad eminētiā
huius fidei faciēs tale argumētū. Ad credēda ea q̄ sūt
fidei aut sunt miracula facta aut nō. Si sunt facta mi-
racula habeo p̄positū q̄ dignissima ⁊ certissima ē. Si
nō sunt facta hoc ē maximū oīum miraculorū q̄ per
quosdā paucos cōuersi sunt ad fidē infinita multitudo
hoīu3 p̄ paup̄es p̄dicātes paup̄tatē diuites. p̄ ideotas
p̄dicātes ea q̄ rōnem excedūt cōuersi sunt sapiētes: ⁊ 3
phi. ps. In oē3 terrā exiuit sonus eoꝝ ⁊c. S3 si obȳcia
tur q̄ ēt lex machometi recepta est a multis. Dd̄3 ē q̄
nō est silē: q2 ille opprimendo ⁊ vi armorū subiugauit
eos: sed isti apl'i moriēdo ipsi alios ad fidē duxerūt ⁊ fa
ciēdo signa ⁊ p̄digia. Ille. n. p̄ponebat q̄dā q̄ ad deli-
cias ⁊ lascitiuias p̄tinēt: sed xp̄s ⁊ apl'i terrenoꝝ cōtem
ptū. i. Tes. 2. Cū accepistis a nobis verbū dei ⁊c. Ter
tio q̄3tū ad virtutē q2 cōfirmat ⁊ eleuat ad celestia. Iō
dicit in quo statis. s. eleuati ad celestia. Ille. n. dr̄ stare q̄
rectus ē ⁊ hoc sola lex xp̄i facit. Ro. 5. Justificati ergo
p̄ fidē ⁊c. Lex. n. vetus non faciebat stare: s3 curuabat
ad terrena. Deu. 33. Oculus Jacob in terra frumēti ⁊ 4
vini. Quarto q̄3tū ad vtilitatē: q2 sola noua lex p̄ducit
ad finē salutis. vetus aūt nō. Heb. 7. Neminē ad p̄fe-
ctu3 adduxit lex. Et iō dicit. Per qd̄ ⁊ saluamini. Hic
iā ex certitudine spei p̄ inchoatiōem q̄ est p̄ fidē salua-
mini ⁊ in futuro ī veritate rei ⁊ spei. Jac. 1. In māsuetu
dine suscipite insitū verbū ⁊c. Joh. 20. Hec aūt scripta
sunt vt credatis: ⁊ vt credētes ⁊c. Et apponit hic du-
as cōditiones. Prima cū dicit si tenetis ⁊c. Glo. sic ex-
ponit. Si tenetis qua rōne p̄dicaui vobis illud euāge
liū. i. resurrectionē mortuoꝝ ea rōne q̄ cōfirmaui vo-
bis. i. p̄ resurrectionē xp̄i. Uel aliter. Saluamini ita tñ
si tenetis. i. si seruatis ea rōne q̄ p̄dicaui vobis euāgeli
um xp̄i. Scd̄am cōditionē ponit cū dicit. Nisi frustra
credidistis. Q. d. saluamini p̄ fidē si nō frustra credidi- 5
stis. i. si fidei addunt̄ bona op̄a: q2 fides sine operib᷒
mortua est. Jac. 2. Illud. n. dr̄ esse frustra qd̄ est ad fi-
nē quē nō cōsequtur. Finis aūt fidei est visio dei. Uñ si nō
saluamini frustra credidistis nō simplr̄: sed inq̄3tū non
p̄uēit ad finē. Uel aliter si tenetis. q. d. teneatis nisi fru Cre-
stra ⁊c̄. ¶ Tradidi. n. Hic ostēdit p̄positū ⁊c̄. Circa h̄ dere
tria facit. Primo ostēdit originē doctrine de resurrectōe bō
xp̄i. 2° ostēdit ea q̄ ī doctrina hmōi p̄tinēt ibi. (Qm̄ xp̄s d3 q̄
mortuus.) Tertio cōsonātiā seu cōueniētiā p̄dicātiu3 p̄tiet
ibi. (Siue eni3 ego ⁊c̄.) Dicit. n. ergo primo. Illud de ad in
betis tenere. i. in memoria habere qd̄ tradidi vobis ī p̄ car
mis: ⁊ adhuc trado. Et dicit in p̄mis. i. īter p̄ma credē natio
da. Credēda. n. vel p̄tinēt ad trinitatē vel fidē ī carnatō nem
nis. Et p̄mo d3 hō credere ea q̄ ad fidē incarnationis

c ptinēt. Un̄ qd̄ tradidi vobis in p̄mis. s. de īcarnatione:
ꝛ nō a me vel ex mea auctoritate tradidi: s₃ qd̄ accepi a
xp̄o vl' a spūs̄cō. Gal. i. Paulus apl's ꝛc̄. supra. li. Ego
accepi a dn̄o ꝛc̄. Esa. 21. Que audiui a dn̄o exercituū
ꝛc̄. Ea aūt q̄ accepit ꝛ tradidit sunt q̄tuor. s. mors. se-
pultura resurrectio. apparitio xp̄i. Dicit g̊ p̄mo tradidi
vobis p̄mo mortē xp̄i. ꝛ iō dicit. Q̄m xp̄s mortuus ē.
In quo remouet duplicē suspitionē₃ q̄ suboriri posset
circa mortē xp̄i. Prima est q̄ mortuus esset p̄ pctis su
a is actualibus vl' origialib'. Et h̄ excludit cū dicit. Pro
pctis nr̄is nō suis. Esa. 53. Propter scelus ppl'i mei per
cussi eū. i. Pe. 3. Xp̄s semel p̄ pctis nostris. ꝛc̄. Alia su
spitio ē q̄ mors xp̄i esset casualis vel violētia iudeoꝝ.
ꝛ h̄ excludit cū dicit: s̄m scripturas. s. veteris ꝛ noui te
stamēti. Et iō signāter spāliter dicit: s₃ scripturas. Esa.
53. Sicut ouis ad occisionē ductus est. Iere. 11. Ego q̄
si agnus māsuetus q̄ portat ad victimā ꝛc̄. Math. 20.
Ecce ascēdimus hierosolimā ꝛc̄. Tradidi. n. vobis. 2°
sepulturā xp̄i: ꝛ iō dicit. Et q̄ sepultus est. S₃ nūq̄d se
pultura est articulus fidei spāliter. q̄ facit hic mētiōe₃
b spāl'r de ea? Dōm q̄ s̄m illos q̄ numerāt articulos s̄m
credēda nō est spālis articulus fidei. s₃ īcludit cū articu
lo passionis ꝛ mortis xp̄i. Cuius rō est: q̄ fides est eoꝝ
q̄ sunt. s̄. rōnē. Un̄ ibi īcipit articulus fidei vbi deficit
rō. Hoc aūt p̄m est q̄ dn̄s sit ɔceptus. ꝛ iō ɔceptio est ar
ticulus fidei. Scōm q̄ deus est natus de virgine: ꝛ iō
hic est alius. 3m q̄ īpassibilis deus patiat ꝛ moriat: ꝛ h̄
est alius ꝛ cū h̄ itelligit ēt de sepultura. Un̄ nō est spā-
lis articulus. ¶ Facit aūt apl's h̄ mētionē de sepultura
pp̄ tria. Pr̄io vt osn̄dat veritatē mortis xp̄i. Euidēs. n.
mortis signū alicuius ē q̄ sepeliat. Scōo ad osn̄dēdū
veritatē resurrectiōis q̄ si nō fuiss₃ sepultus: nec custo
des fuissent iuxta sepulchꝛū illis dieb' possent dicer q̄
discipuli fuissent eū furati. Tertio q̄ apl's vult eos idu
cere ad fidē resurrectōis. ꝛ h̄ vr̄ magis difficile q̄ sepul
4 tus resurgat. Et ō h̄ dr̄ Esa. li. Et erit sepulchꝛū ei' glo
sum. Esa. 53. Dabit ipios ꝛc̄. Tradidi ēt vobis resurre
ctiōe₃: q̄ resurrexit tertia die. Osee. 6. Uiuificabit nos
post ꝛc̄. Et ēt diē tertia die: nō q̄ fuerint tres dies ite-
gri: s₃ due noctes ꝛ vna dies p̄ synecdochē. Et hui' cā
fuit sic̄ dicit Aug. q̄ deus p̄ suū simplū. i. p̄ malū pene
qd̄ significat p̄ vnū diē ōstruxit nr̄₃ duplū. i. penā ꝛ cul
pā: qd̄ signat p̄ duas noctes. Tradidi ēt vobis quarto
xp̄i appitiōes q̄ visus est cephe. Et ponit p̄ appitiōes
factas alijs. Scōo appitiōes factas sibi soli ibi. (Nouis
sime.) Sciēdū est aūt circa p̄m q̄ appitiones xp̄i n̄ sunt
facte oibus cōiter. s₃ aliqbus spālibus psonis. Act. 10.
Dedit eū manifestū fieri ꝛc̄. Et hui' rō fuit vt seruaret
ordo i ecclesia: vt p̄ quosdā spāles fides resurrectionis
deuēiret ad alios. Notādū āt q̄ appitiōes xp̄i n̄ ponūt
5 h̄ oēs: nec ille q̄ facte fuūt mulierib'. Ponunt āt h̄ q̄dā
q̄ nō leguūt in euāgelijs. Et hoꝝ rō fuit: q̄ apl's vult
ex rōne cōfutare īfideles. ꝛ iō noluit ponere testionia:
nisi autētica: ꝛ iō tacuit appitiōes mulieribus factas: ꝛ
posuit q̄sdā q̄ nō īueniūt: vt osn̄dat q̄ ēt alijs plurib' ap
paruit: s₃ facit mētionē spālē de Petro ꝛ Iaco. q̄ erāt q̄
si colūne vt dr̄ Gal. 2. Dicit g̊ tradidi vobis q̄ visus est
cephe. i. petro Luc. vlt. Surrexit dn̄s vere ꝛc̄. Et credi-
tur q̄ īter viros p̄ apparuit petro q̄ erat ī maxia tristi-
tia. Un̄ ꝛ angelus dixit Mar. vlt. Ite dicite discipul ei'
ꝛ petro ꝛc̄. Postea. i. ī alia vice visus ē. 11. aplis. Semel
q̄dē visus ē. 10. tn̄ qn̄ Thom. erat absens ꝛ post. 8. di-
es. 11. qn̄ Thom. erat cū eis. Aug. dicit q̄ d₃ dicere. 12.
s₃ corruptū est vt vitio scriptoꝝ: ꝛ dic̄ q̄ nō refert q̄ iu
das iā obierat: ꝛ Mathias nōdū erat elect': q̄ cōsue-
tū est q̄ qn̄ maior ps collegij facit aliq̄d dr̄ q̄ totū col-

legiū h̄ facit. Un̄ q̄ dn̄s elegerat. 12. iō pōt dici q̄ visus d
est. 12. i. toti collegio aploꝝ: s₃ nō est vis: siue dicat. 12.
siue. 11. Deīde iteꝝ visus est plusq̄₃ q̄ngētis fr̄ibus. S₃
de hoc nihil legimus in sacra scriptura nisi h̄ q̄ hic dr̄
Pōtēt̄ dici q̄ hec aparitio fuit de qua loq̄t Diony. in
3. de diuinis noībus. qn̄ oēs discipuli cōuenerūt ad vi-
dēdū corpus qd̄ ferebat p̄ncipē vite. ¶ Sed ɔ̄ hoc vr̄
eē q̄ hoc fuit ante ascēsionē: qn̄. s. xp̄s apparuit Iaco.
S₃ cōgregat. io. discipuloꝝ ad vidēdū beatā virginē ō
qua vr̄ loq̄ Diony. fuit multū post. Et iō melius videt
dōō₃ q̄ apparuit q̄ngētis fratrib' simul aute ascēsionē
suā ꝛ nō refert q̄ dr̄ discipuli erāt centū viginti. q̄ lic₃
illi q̄ erāt in hierusalē essent centū viginti. tn̄ in galilea a
erāt multi discipuli: ꝛ forte oēs cōgregati sunt simul cū
apparuit. Et vt huius testimoniū sit magis certū. dicit
q̄ ex eis adhuc multi manēt. i. viuunt. q̄dam āt ex eis
dormierūt. i. mortui sunt in spe resurrectionis. Et vo-
cat sanctoꝝ mortē dormitionē: q̄ moriunt carne cor-
ruptibili: vt resurgāt icorruptibiles. Ro. 6. Xp̄s resur
gēs ꝛc̄. Deinde. i. post visus est Iacobo. s. alphei. ꝛ rō
huius pōt assignari: q̄ vt legit Iaco. vouit se nō sum-
ptuꝝ cibū: nisi p̄us videret xp̄m: s₃ s̄m hoc nō seruare b
tur ordo appariōis: q̄ si post oēs numeratas appitio
nes apparuisset. Iacobo. nimis fuisset siue cibo. ꝛ hoc
ē difficile. Et iō dōm ē q̄ iō singulariter xp̄s apparuit
Iacobo. q̄ spālē deuotionē Iaco. ad xp̄m habuit. Et ō
ista ēt appitioue nihil hr̄ in euāgelio. Deinde post hoc
. s. visus est oibus aplis in ascēsione vt legit Mar. vlt.
ꝛ Act. i. ¶ Nouissime aūt oīum ꝛc̄. hic apl's cōmemo
rat apparitionē factā sibi soli. Et circa h̄ duo facit. prīo
osn̄dit ordinē apparitionis. Scōo rōne₃ eius assignat
ibi. (Ego. n. sum ꝛc̄.) Dicit g̊ ita. Dixi q̄ oibus manife
status est xp̄s nouissime. i. vltio. ꝛ post ascēsionē visus
est ꝛ mihi tanq̄₃ abortiuo: ꝛ iō nouissime. Dicit aūt tā-
q̄₃ abortiuo pp̄ tria. Abortiuus dr̄ aliq̄s fetus. Uel q̄
nascit extra tp̄s debitū. Uel cū violētia educit. Uel q̄
nō p̄ducit ad debitā q̄ntitatē. ꝛ q̄ hec tria videbat in se :4
apl's iō dicit tanq̄₃ abortiuo. Prīo. n. ipse extra tp̄s alio
rū aploꝝ renatus est xp̄o. Nā alij apl'i renati sunt xp̄o
ān aduētū spūssancti: paulus vō post. Scōo q̄ alij apl'i
spōtanee couersi sunt ad xp̄₃: sed paulus coact'. act. 9.
Prostrauit eū ad terrā ꝛc̄. Et h̄ multū valet cōtra hre
ticos q̄ dicūt q̄ nullus d₃ cogi ad fidē. q̄ paulus coact'
fuit. Et sicut dicit Aug. plus p̄fecit ī fide paulus cū co
acte cōuersus est q̄₃ multi q̄ spōtanee venerūt. Tertio
q̄ reputat se alijs miorē: ꝛ nō puenisse ad virtutē alio-
rū aploꝝ. Et iō q̄si rōnē assignans dicit. ego. n. su₃ mi
nimus ꝛc̄. Circa h̄ duo facit. Prīo. n. osn̄dit suā puitatē.
scōo rōnē huius expōit ibi. (Q̄m p̄secut' sū ꝛc̄.) Par
uitatē aūt suā manifestat p̄mo in cōparatiōe ad aplos
cū dicit. Ego. n. sum minimus. Esa. 60. Minimus erit 5
in mille: ꝛ paulus in gētem fortissimā. Ecc. 3. Quāto
maior es ꝛc̄. Et l₃ sit minim' ī cōparatiōe ad aplos poss₃
tn̄ dici q̄ est magnus in cōparatione ad alios: q̄ ē apo
stolus. ꝛ ideo scōo osn̄dit suā puitatē in cōpatiōe ad ali c
os cū dicit. Qui. n. sum dignus: nō solū esse: sed voca-
ri apl's licet vocer. 2. cor. 3. Nō q̄ sufficiētes ꝛc̄. S₃ pos
ses dicere. O apostole pp̄ humilitatē nullus d₃ dicere
falsum. cū g̊ tu sis magnus quare vocas te minimū: ꝛ
iō cū dicit: q̄m p̄secutus ꝛc̄. osn̄dit quō sit minimus. ꝛ
quō nō minimus. minimū aūt dicit se cōsiderādo p̄te-
rita facta sua ꝛ dicit. Nō sum dign' ꝛc̄. Quare? Quia
p̄secutus sum ecclesiā dei: qd̄ alij apl'i nō fecerūt Gal.
i. Supra modū p̄sequebar ꝛc̄. i. Ti. i. Qui fui blasphe
mus ꝛ p̄secutor ꝛc̄. Et licet ex me sim minimus. tn̄ ex
deo nō sum minimus. ꝛ iō dicit. Gr̄a dei sum id q̄ su₃

Apparebit xp̄s aliq̄b' q̄ non noīatur

abortiu' dr̄ aliq̄s fetus pp̄ tria

Et circa

a Et circa h̃ duo fac. p° cõmẽdat ꝯditionẽ suã q̃ntũ ad sta
tũ. 2° q̃ntũ ad executionẽ stat⁹ ibi.(Et gr̃a ei⁹ ⁊c̃.) Dic̃
ḡ p̃mo ex me nihil sum. sed id qd̃ sum gr̃a dei sum. i. ex
deo nõ ex me. Ephe. 3. Cuius factus sum minister ⁊c̃.
Et dicit id qd̃ sum q: hõ sine gr̃a nihil est supra. 13. Si
habuero oẽm ꝓphetiam ⁊c̃. Sꝫ qualr̃ vsus sit ⁊ exe-
cutiõis statũ suũ oñdit dicẽs. Et gr̃a eius ⁊c̃. Ubi p̃mo
oñdit qñ vsus sit gr̃a ista q: ad bonũ. ⁊ iõ dicit. In me
vacua nõ fuit. i. ociosa q: ea vsus est ad id ad quod da
ta est sibi. Gal. 2. Nõ in vacuũ cucurri ⁊c̃. Scd̃o mani
festat quõ alios excessit. ⁊ iõ subdit. Sꝫ abundãtius il
lis oĩbus. i. aplĩs singulatim. Laboraui p̃dicãdo q: nul
lus ꝑ tot loca p̃dicauit ⁊ annũciauit xp̃m. Uñ dic̃. Ro.
15. Ita ꝙ a hierusalẽ vsq; ad yllyricũ ⁊c̃. ⁊ ẽt vsq; ad his
2 paniã operãdo: q: lꝫ ipse sicut alij aplĩ posset exigere sũ
ptus sibi necessarios tñ sp̃alr̃ voluit de labore manuũ
q̃rere sumptus suos: vt ipse dicit. 2. Tes. 3. Nocte ⁊ die
manibus nostris ⁊c̃. tribulationes sustinẽdo. Nullus
.n. aplõrum tot ꝑsecutiones ⁊ tribulationes sustinuit:
vt ipse enumerat. 2. cor. 11. In laboribus plurimis ⁊ car
ceribus ⁊c̃. Tertio oñdit vsus efficatiã. q: h̃ nõ a se for
to: sꝫ ex istinctu ⁊ adiutorio sp̃us sancti. ⁊ iõ dic̃. Nõ aũt
ego solus operor: sꝫ gr̃a dei mecũ q̃ mouet volũtatẽ ad
hoc. Esa. 26. Oĩa opera nostra ⁊c̃. Phil. 2. Qui operat̃
in nobis velle ⁊c̃. Deus. n. non solũ ĩfundit gr̃am qua
nr̃a opera grata sũt ⁊ meritoria: sed ẽt mouet ad bene
vtendũ gr̃a ĩfusa ⁊ hec vocat̃ gr̃a cooperans. ¶ Siue
ego .n. ⁊c̃.) Hic oñdit ꝯcordiã p̃dicãtiũ. Et h̃ põt duplr̃
3 legi. Primo vt sit confirmatio dictoꝝ. Q. d. aliqs. Tu
ita p̃dicas sed tñ nõ credimus tibi soli: q: tu minimus
es inter aplos. Iõ respõdẽs apl's ait. Immo deberetis mi
hi credere. q: ego ñ p̃dico alia siue ego siue alij aplĩ sic
p̃dicamus. s. xp̃m resurrexisse. ⁊ visũ fuisse ⁊c̃. Et vos
ẽt credidistis sicut ego ⁊ illi p̃dicauerũt. s. ꝙ xp̃s resur
rexit ⁊ visus ẽ ⁊c̃. 2. cor. 2. Habẽtes eũdẽ sp̃m ⁊c̃. Scd̃o
põt legi vt efficacia p̃dicationis sit oĩbus aplĩs ex vno
.s. a gr̃a dei. Quasi. d. Siue ego predicẽ siue illi. i. apo-
stoli sicut p̃dicamus h̃ fecimus adiuti ⁊ firmati ꝑ gr̃am
dei: ⁊ ẽt vos ipsi credidistis. i. ĩspirati sp̃u scõ ⁊ gr̃a dei
4 sine qua nihil facere possumus: Io. 15. Sine me nihil
potestis facere. ¶ Lectio. II.

I aũt xp̃s predicat̃ ꝙ resurrexit
a mortuis: quomodo qdam di
cũt ĩ vobis qñ resurrectio mor
3.q.33.ar.ii.p° tuoꝝ nõ est? Si aũt resurrectõ
o mortuoꝝ nõ est neq; xp̃s resurrexit. Si aũt
xp̃s nõ resurrexit: inanis ẽ p̃dicatio nostra
inanis est ⁊ fides vestra. Inuenimur aũt ⁊ falsi
testes dei: qñ testimoniũ diximus aduersus
deum: ꝙ suscitauerit xp̃m quem non suscita
uit: si mortui nõ resurgunt. Nam si mortui
nõ resurgũt: neq; xp̃s resurrexit. Qꝫ si xp̃s
5 nõ resurrexit: uana est fides uestra. Adhuc
.n. estis in peccatis uestris. Ergo ⁊ qui dor
mierũt xp̃o: perierunt. Si in hac uita tñ in
christo sperantes sumus: miserabiliores su
mus omnibus hominibus.

¶ Supra apl's astruxit fidẽ ꝑ resurrectionẽ xp̃i: h̃ vo
ꝓbat ꝑ resurrectionẽ xp̃i resurrectionẽ mortuoꝝ futu
rã. Et p° ꝓbat futurã resurrectionẽ. Scd̃o oñdit quali
tatẽ resurgẽtiũ ibi.(Sꝫ dicet aliqs ⁊c̃.) Tertio vero d
scribit ordinẽ resurrectionis ibi.(Ecce mysteriũ vobis
dico ⁊c.) ¶ Circa p̃m duo fac. Primo ꝓbat resurrectiõẽꝫ b
mortuoꝝ futurã rõne sumpta ex resurrectione xp̃i. Se
cũdo rõne sumpta ex vita sanctoꝝ ibi.(Alioqn qd fa
ciẽt ⁊c.) Probat aũt mortuoꝝ resurrectõem ex resurre
ctione xp̃i tali rõne. Si xp̃s resurrexit ergo ⁊ mortui re
surgẽt. Circa ergo hãc rõnẽ tria facit. Primo ponit cõ-
ditionalẽ. s. si xp̃s resurrexit ⁊ mortui resurgẽt. Scd̃o
vero ꝓbat añs ipsius cõditionalis ibi.(Si aũt resurre
ctio mortuoꝝ ⁊c.) Tertio ꝓbat cõditionalẽ esse veram
ibi.(Nũc aũt xp̃s resurrexit ⁊c.) Dic̃ ergo p̃. Dixi ꝙ si
ego p̃dicaueri siue illi. s. alij apl̃i sic credidistis: sꝫ si p̃di
cat̃ a nobis ꝙ xp̃s resurrexit a mortuis quõ qdã in vo-
bis. i. inter vos dicũt ⁊c. Quasi. d. Si xp̃s resurrexit a 2
mortuis sm̃ ꝙ nos p̃dicamus. i. Tes. 4. Si credimus
ꝙ xp̃s ⁊c. nullus dꝫ dubitare resurrectionẽ mortuorum
futurã. Uñ Ro. 8. Qui suscitauit iesum ⁊c. Sꝫ videt̃ ꝙ
hec argumẽtatio nõ valeat cũ sit locus a maiori affir-
mãdo. q: licet xp̃s resurrexit sp̃aliter ex virtute diuini-
tatis sue nõ seq̃t̃ ꝙ alij hoĩes resurgãt. Sꝫ ad h̃ dñt ali
q ꝙ nõ est locus a maiori sꝫ a sili. Mori. n. ⁊ resurgere
cõpetit xp̃o sm̃ hũanã nãm. ⁊ dñt q ẽ sile argumẽtũ sic
si dicerẽ. Aĩa sortis est ĩmortalis ḡ oẽs. s. aĩe hoĩum sunt
ĩmortales. Ur̃ aũt ꝙ sit melius dñm ꝙ sit locus a cã:
q: resurrectio xp̃i est cã resurrectionis nr̃e. Et iõ sm̃ gl.
dñm est si xp̃s q est cã efficiẽs nr̃e resurrectiõis resur-
rexit: quõ dñt ⁊c. sed tñ non est dñm: ꝙ sit causa effici- 3
ens tñ ꝑ modũ meriti q: resurgẽdo nõ meruit cã cũ iã
esset cõprehẽsor ⁊ viueret vita gloriosa nisi forte meri-
tũ resurrectiõis mortuoꝝ referat̃ ad passionẽ xp̃i. Nec
est cã exẽplaris tñ vt qdã dicũt. sꝫ est cã efficiẽs ⁊ exẽ-
plaris. Uñ Aug. dicit sup Io. ꝙ verbũ caro factũ viui
ficat aĩas ⁊ resuscitat mortuos. Sic ergo pꝫ ꝙ si xp̃us
resurrexit ⁊ mortui resurgẽt. ¶ Sꝫ ꝯ. Resurgere a mor
tuis est supra nãm. hoc aũt nõ est nisi virtutis ĩfinite q̃
deus est. nõ ḡ resurrectio corporis xp̃i est cã efficiẽs resur
rectionis mortuoꝝ: cũ humanitas xp̃i seu corpus sit
creatura lꝫ de xp̃o vel de hoĩe nõ possit dici ꝙ est crea-
tura. ¶ Rñõ dꝫ: ꝙ inq̃ntũ deus sine inq̃ntũ diuinitas 4
est in xp̃o: xp̃s est ⁊ exẽplar ⁊ cã efficiẽs resurrectionis
mortuoꝝ ꝑ humanitatẽ suã sicut ꝑ istr̃m diuinitatis sue.
Ad illud ꝙ obijcit̃ dñm ꝙ caro xp̃i seu humanitas nõ
dr̃ facere effectũ virtutis ĩfinite inq̃ntũ caro vel hũani-
tas sꝫ inq̃ntũ caro xp̃i vel hũanitas xp̃i. ¶ Sꝫ q̃rit̃ ad
hoc. Nã posita cã sufficiẽti stati ponit̃ effectus. si ḡ re
surrectio xp̃i est sufficiẽs cã resurrectiõis mortuoꝝ sta
tim deberẽt mortui resurgere ⁊ nõ tñ differre. ¶ R°
dꝫ ꝙ effect⁹ seq̃t̃ ex causis istrãlib⁹ sm̃ ꝯditionẽ cãe p̃n
cipalis. Et iõ cũ de⁹ sit p̃ncipalis cã nr̃e resurrectionis
resurrectio vero xp̃i sit istrãlis: resurrectio nr̃a seq̃t̃ re-
surrectionẽ xp̃i sm̃ dispositionẽ diuinã q̃ ordinauit vt
tali tp̃e fieret. Sꝫ nũqd si deus nõ fuisset ĩcarnatus ho 5
mies resurrexissent? Dñm vr̃ ꝙ nõ: q: xp̃s non fuisset
passus nec resurrexisset. Dñm est aũt ad h̃ ꝙ hec obie-
ctio nulla est: q: qñ aliqd ordinat̃ ab aliqua cã dꝫ argu
mẽtari ad illud seruato ordĩe illi⁹ cãe. Et iõ dñm est ꝙ
de⁹ ordĩauit resurrectionẽ mortuoꝝ fore ꝑ istũ modũ.
potuisset tñ ⁊ ali⁹ modus adhuc ĩueniri a dõ si voluisset
¶ Deĩde cũ dic̃.(Si aũt resurrectio mortuoꝝ nõ est
⁊c̃.) ꝓbat añs. s. ꝙ xp̃s resurrexit ⁊ hoc ducẽdo ad icõ
uenientia. Et circa h̃ duo facit. Primo ducit ad icõuenien
tia. Scd̃o oñdit illa esse icõuenientia ibi.(Inuenimur
aũt ⁊ falsi testes ⁊c̃.) ¶ Circa p̃m facit deductionẽ suã
supponẽdo ꝙ si xp̃s nõ resurrexit neq; mortui resur-
gẽt. qd̃ si ita est sequunt̃ duo icõuenientia. Unũ ẽ ꝙ in
anis ẽ p̃dicatio apl̃i ⁊ inutilis. Aliud ẽ ꝙ inanis ẽ fides
corinthioꝝ. Uñ dicit. Si aũt xp̃s nõ resurrexit inanis

6 ē ꝛc̄. Et h̄ ē qḋ dic̄. Ex h̄ ꝙ siue ego siue illi sic p̄dicāt
ꝛc̄. Dic̄ ḡ. si aūt xp̄s n̄ resurrexit ianis ē.i. falsa p̄dicatio
nostra: q: sic credidistis: ꝛ hoc magnū est icōueniens:
ꝙ p̄dicationē eoꝝ nō suff ulserit veritas: cū apl's dicat
Phil. 2. Nō i vacuū cucurri neqꝫ laboraui. Inuenlur
aūt ꝛc̄. Hic ondit illa duo esse icōueniētia. Et p̄mo ondit
dit ꝙ sit incōueniēs si p̄dicatio aploꝝ esset inanis seu
falsa. Scd̄o ondit ꝙ sit icōueniēs si fides illoꝝ esset ia
nis ibi. (Q: si xp̄s nō resurrexit ꝛc̄.) Ostēdit aūt p̄m ēē
2 incōueniēs: q: essent falsi testes nō solū dicēdo aliqua
Falsi testes qui sunt vana vel aliqua cōtra aliquē hoiem false: qḋ est morta
le pctm̄: sed falsi testes aduersus deū. qḋ est sacrilegiū.
Q: si deus nō suscitauit xp̄m a mortuis s̄m ꝙ nos p̄
dicamus inuenimur falsi testes: ꝛ si mortui nō resurgūt
deus nō resuscitauit xp̄m a mortuis. Job. 13. Nūqd d
us idiget vr̄o mēdacio ꝛc̄. ꝛ hoc est pessimū. s. ꝙ aliqd
attribuat deo qḋ nō facit. ꝛ laudare i eo ꝙ nō est. Un̄
dicit Aug. Nō minori sed maiori fortasse scelere i deo
laudat falsitas q̄z vituperet veritas. Cuius rō est: q: i
tellectus noster nunq̄ pōt tm̄ laudare deū qn defici
at a p̄fectione eius. ꝛ iō si nō totalr̄ itellectus oēm ve
3 ritatē possit de deo itelligere: hoc est ad excellētiā dei: sꝫ
si attribuit aliqd deo qḋ nō hꝫ vel nō facit: vr̄ ꝙ itelle
ctus nr̄ est maior deo: ꝛ itelligat aliqd maius eo: qḋ si
bi false attribuit. Et h̄ ꝯ illud. 1. Jo. 3. De⁹ maior ē cor
de nostro. (Q: si xp̄s.) Hic ostendit ꝙ icōueniēs sit
si fides illoꝝ esset inanis. Et h̄ ondit p tria icōueniētia
q̄ sequunt inde. Primū est: q: ꝯstat ꝙ falsitas nō hꝫ v
tutē purgādi: sꝫ cōstat ꝙ fides purgat pctā. Act. 15. Fi
de purificās ꝛc̄. Si ḡ fides nr̄a sit ianis: qḋ eēt si xp̄s n̄
resurrexit q: sic credidistis s̄ꝫ ꝙ resurrexit: pctā vr̄a n̄
sunt vobis dimissa. Et h̄ ē ꝙ dicit. Adhuc estis i pctis
vr̄is: sꝫ q: posset aliqs dicere. licꝫ fides nō purget pctā
possunt tn̄ purgari ab eis p bona opa. iō addit. 2m icon
ueniēs. s. ꝙ mortui q nō pn̄t purgari i alia vita pierūt
4 absqꝫ spe salutis: ꝛ iō quasi cōcludēs dic̄. Ergo q i xp̄o
.s. in fide xp̄i dormierūt. i. mortui sunt in spe salutis pie
rūt: q: i alia vita nulla sunt opera meritoria. Sꝫ q: pos
set adhuc dicere nō curo de pctis: nō curo de mortuis
dūmodo habeā i vita ista qetē ꝛ trāqllitatem. ideo ad
dit tertiū icōueniēs cū dicit. Si i hac tm̄ vita ꝛc̄. Et uti
tur tali argumēto. Si resurrectio mortuoꝝ nō est: seqt
ꝙ nihil boni habeat ab hoībus nisi solū i vita ista. ꝛ si
hoc est: tūc illi sunt miserabiliores: q in vita ista multa
mala ꝛ tribulatiōes patiunt. Cū ergo plures tribulatō
nes apl'i ꝛ xp̄iani patiāt: seqt ꝙ sint miserabiliores ce
teris hoībus q ad minus p̄fruunt huius mūdi bonis.
Sꝫ circa hāc rōnem vident duo dubitāda. Unū q:
nō videt ꝙ sit veꝝ vlr qḋ apl's dicit. s. qḋ xp̄iani sunt cō
fidētes i hac vita tm̄: q: possent dicere illi ꝙ lꝫ corpo
5 ra nō habeāt bona nisi i vita ista q̄ est mortalis: tn̄ s̄m
alam hn̄t multa bona in alia vita. Ad hoc obuiat du
pliciter. Uno mō q: si negat resurrectio corporis nō ē
facili imo difficile ē sustinere imortalitatē aie. Constat
.n. ꝙ ala naliter vnit corpi: separat aūt ab eo cōtra suā
nām: ꝛ p accidens. Un̄ ala exuta a corpe q̄diu est sine
corpe est ip̄fecta. Impossibile aūt est ꝙ illud qḋ est nā
le ꝛ p se sit finitū ꝛ quasi nihil: ꝛ illud qḋ est ꝯ nāꝫ ꝛ p
accidēs sit infinitū: si ala semp duret sine corpe. Et iō
platonici ponētes imortalitatē posuerūt reicorporatio
nē lꝫ hoc sit hereticū. ꝛ iō si mortui nō resurgūt solū in
hac vita cōfidētes erimus. Alio⁹: q: cōstat ꝙ hō nālr
desiderat salutē sui ip̄sius. ala aūt cū sit pars corporis
hois nō est totus hō: ꝛ ala mea nō est ego. vn̄ lꝫ ala cō
sequat salutē i alia vita: nō tn̄ ego vel qlibet homo. Et
p̄terea cū hō nāliter desideret salutē ēt corpis frustra

r et nāle desideriū. Scd̄m dubiū ē q: videtur ꝙ dato
ꝙ corpa nō resurgāt non essemus nos xp̄iani mise
rabiliores ceteris hoībus q: illi q sunt in pctis sustinēt
maximos labores Jere. 9. Ut iniqꝫ agerēt laborauerūt
Et sap. 5. Dicūt ip̄q̄. Ambulauimus vias difficiles. At
vero de bonis ꝛ iustis dr̄ Gal. 5. Fructus autē sp̄us est
charitas gaudiū pax ꝛc̄. Ad hoc dōm ꝙ mala q̄ sunt i
h̄ mūdo nō sunt s̄ꝫ se appetēda: sꝫ s̄ꝫ ꝙ ordiant ad ali
qḋ bonū. Apl'i aūt ꝛ xp̄iani multa mala passi sunt in h̄
mūdo. Nisi ergo ordinarent ad aliqḋ bonū essent mi
rabiliores ceteris hoībus. Aut ergo ordinant ad bo
nū futuꝝ aut ad bonū p̄sens: sed ad bonū futuꝝ non
ordinant si nō est resurrectio mortuoꝝ. Si aūt ordi 2
nant ad bonū p̄sens. hoc vel est bonū itellectus: sicut
phi nāles paupertates ꝛ alia multa mala passi sunt vt
p̄uenirēt ad verā veritatē. Sꝫ ad hoc nō possunt ordi
nari si nō est resurrectio mortuoꝝ: q: sic fides eoꝝ eēt
falsa: q: ipsi p̄dicauerūt resurrectionē futurā. falsitas
autem non est bonum intellectus. Uel est bonū moris
sicut morales phi multa mala passi sunt vt p̄uenirent
ad v̄tutes ꝛ famā. Sꝫ nec ad h̄ ordiari pn̄t: q: si resurre
ctio mortuoꝝ nō sit. nō reputat v̄tus ꝛ glīa velle oīa d
lectabilia dimittere: ꝛ sustinere penas mortis ꝛ ꝯtēptus 3
sꝫ poti⁹ reputat stultitia. Et sic pꝫ ꝙ miserabiliores es
sent ceteris hoībus. Lectio. III. Op⁹

Nunc aūt xp̄s resurrexit a mor 3.ca.
tuis primitie dormientiū: qm̄ q 243.
dē p hoiez mors: ꝛ p hoiez resur Joā.
rectio mortuoꝝ. Et sicut i adaz 6.
oēs moriunt: ita ꝛ in xp̄o oēs viuificabun Joā.
tur. Unusqsqꝫ autē in suo ordine: primitie 5.
xp̄s. Deinde hi q sunt xp̄i q in aduētu eius
crediderūt. Deinde finis cū tradiderit re
gnū deo ꝛ patri. cū euacuauerit oēm princi p.re.
patū ꝛ potestatē ꝛ virtutem. Oportet autē 15.
illū regnare donec ponat oēs inimicos sub
ped b⁹ eius. Nouissime aūt inimica destrui 4
tur mors. † Oia. n. subiecit sub pedibus ei⁹. ps.8.
Cum autem dicat: omnia subiecta sunt ei: si
ne dubio preter euꝫ qui subiecit ei omnia.
† Cum autem subiecta fuerint illi omnia: tūc p̄.q.
ꝛ ipse filius subiectus erit illi qui subiecit si 42.
bi oīa: vt sit deus oia in omnibus. ar.4. ad p̄m

Hic p̄bat positā superius ꝯditionalē esse verā. s. si
xp̄s resurrexit mortui resurgūt. Et circa hoc tria fac̄.
Primo ondit quō se habeat resurrectio xp̄i ad resurre
ctionē alioꝝ. Scd̄o ondit ordinem resurrectionis ibi. 5
(Unusqsqꝫ aūt in suo ordie ꝛc̄.) Tertio ondit finē re
surrectiōis ibi. (Deide finis ꝛc̄.) Circa p̄m duo fac̄.
Primo ostēdit habitudinē resurrectionis xp̄i ad resur
rectionē alioꝝ: p cōditionalē predictā p̄bans hoc. Se
cūdo p̄bat ipsam habitudinē ibi. (Qm̄ qdem ꝛc̄.) Di
cit ergo. Nūc. i. ex quo dicta incōueniētia sequuntur si
xp̄s nō resurrexit. iō ad ip̄sa vitāda dicamus ꝙ xp̄s re
surrexit. Hoc aūt verū est s̄m ꝙ Mat. vltimo. dr̄: ꝛ ali
is locis euāgelioꝝ. Sed resurrectionis xp̄i hitudo ita
se hꝫ ad resurrectionē alioꝝ sicut p̄mitie fructuū ad se
quētes fructus: q̄ excedūt alios fructus tpe ꝛ meliori
tate seu dignitate ꝛ iō dicit ꝙ resurrexit nō sicut alij sꝫ p̄
mitie. i. p̄ tpe ꝛ dignitate. Apo. 1. Primogenitus mor
tuoꝝ. Primitie dico dormiētiū. i. mortuoꝝ q i spe resu
rectionis

a tectionis gescunt. Et h̄ pōt īferri conditionalis posi-
ta q: sicut dicimus ⁊ veꝝ ē si xp̄s q̄ est ꝑmitie dormiē
tiū resurrexit ḡ ⁊ alij dormiētes. ℭ Sȝ ꝯͣriū videt̄. s. ꝙ
xp̄s nō resurrexit ꝑmitie dormiētiū q: Laȝa. fuit resu
scitat' a xp̄o nōdū passo ⁊ alij ꝓphete suscitauerunt
alios a mortuis vt hr̄ i veteri testamēto. Ad h̄ dōm ꝙ
duplex est resurrectio. Una ē ad vitā mortalē. ⁊ ad istā
Laȝa. ⁊ alij q̄ suscitati fuerūt resurrexerūt añ xp̄ȝ. Alia
ad vitā imortalē ⁊ de hac loqt̄ hic apl̄s. ℭ Sȝ contra
Mat. 27. Dr̄ ꝙ multa corpora scōꝝ surrexerūt. Cū ḡ
h̄ legat̄ añ xp̄i resurrectionē ⁊ cōstet ꝙ nō surrexerūt
ad vitā mortalē. vr̄ ꝙ adhuc restet q̄stio ꝑ°. ℭ R° dōȝ
ꝙ h̄ qđ Math. dicit de resurrectōe illoꝝ dicit ꝑ antici
pationē: qr̄ lȝ dicat̄ in tractatu de passione nō tūc resur
2 rexerūt: ȝ postq̄ xp̄s resurrexit. ℭ Quī gdē ⁊c̄.) Hic
ꝓbat hītudinē positā. s. ꝙ xp̄s sit ꝑmitie dormiētium.
Et ꝑ° ꝓbat generali. Scd̄o i spāli ibi. (Et sicut i adam
⁊c̄.) Probat i gnāli tali rōne. deus voluit reitegrari hu
manā nām ⁊ humana nā corrupta ē ꝑ hoiem: q: mors
intrauit ꝑ hoiem. Pertinebat ḡ ad dignitatē humane
nāe vt reitegraret̄ ꝑ hoiem. h̄ aūt est vt reducat̄ ad vi-
tā. Cōueniēs ḡ fuit sicut mors itrauit ꝑ hoiez. s. ꝑ adā
ita resurrectio mortuoꝝ fieret ꝑ hoiez. s. ꝑ xp̄m. Ro. 5.
Si. n. vnius delicto ⁊c̄. ℭ Et sicut i adā.) Hic ꝓbat idē
in spāli dicēs: ꝙ sicut i adā oēs morimur morte corpo
rali: ita ⁊ oēs viuificamur i xp̄o. Ro. 5. Per vnū hoiez
⁊c̄. Et nō dicit ꝑ euā ꝙ vr̄ cōtra illud. Ecc. 25. Per illā
oēs morimur. Dōm ꝙ hoc est ꝑ illā euā. s. suggerētē: ȝ
ꝑ adā sicut causantē. Nō si solū eua peccasset peccm̄ ori
ginale nō fuisset traductū i posteros. Uiuificabunt̄ i-
quā i xp̄o. s. boni ⁊ mali vita nāe: ȝ vita grē nō nisi bo-
3 ni: ȝ tm̄ apl̄s loqt̄ h̄ de resurrectiōe ad vitā nāe ad quaȝ
oēs viuificabunt̄ Jo. 5. Sicut pr̄ hȝ vitā i semetipso ita
⁊ filio dedit vitā hre. i. viuificādi virtutē. Jo. 5. Oēs q̄ i
monumētis sunt ⁊c̄. ℭ Unusquisq3 aūt i suo ordie ⁊c̄.)
Hic oñdit ordinē resurrectionis. Et ꝑ° isinuat ipsum or
dinē. 2° māifestat id qđ dixerat ibi. (Primitie xp̄s ⁊c̄.)
Dic̄ ḡ ꝙ veꝝ est ꝙ oēs i xp̄o viuificabit̄: ȝ tm̄ differūt
q: dr̄ia erit iter caput ⁊ mēbra: ⁊ dr̄ia erit q̄tū ad bo-
4 nos ⁊ malos. Et iō dicit ꝙ vnusquisq3 resurget i suo or-
dine. i. dignitatis. Ro. 13. Que a deo sunt ordinata sūt.
Sȝ hūc ordinē ꝯsequēter manifestat q: ꝑmitie xp̄s q:
ipse est ꝑor tp̄e ⁊ dignitate q: plus de glīa Jo. 1. Uidi-
mus eū quasi vnigeniti ⁊c̄. Deide resurgēt oēs q̄ sūt
xp̄i posteriores tp̄e ⁊ dignitate. isti sunt q̄ carnē suā cru
cifixerūt cū vitijs ⁊c̄. Gal. 4. At vbi venit plenitudo. i.
Thi. 6. Serues mādatū sine macula irrepheñsibile vs-
q3 i aduētū dñi nr̄i. ℭ Qui aūt sunt xp̄i exponit dicēs
Qui crediderūt ꝑ fidē ꝑ dilectionē operātē Heb. 11. Ac
cedētē ad deū opȝ credere ⁊c̄. Jn aduētu eius ꝑ° ⁊ 2°.
Sȝ sciēdū ꝙ iter alios scōs nō erit ordo tp̄is: q: oēs re
surgēt in ictu oculi sed bene s̄m dignitates: q: martyr
resurget vt martyr: apl̄s vt apl̄s ⁊ sic de alijs.
5 ℭ Deide finis.) Hic oñdit finē resurrectiōis ⁊ hūc du
plicē. Unū q̄tū ad adeptōez boni. Aliū q̄tū ad remo
tionē mali ibi. (Opȝ aūt illū regnare ⁊c̄.) ℭ Circa ꝑm̄
duo facit. Primo oñdit ꝙ adeptio ipsius boni cōsistit
in hereditate ad deū. Scd̄o oñdit ꝙ imediata hereditas
ibi. (Cū euacuauerit ⁊c̄.) Dicit ḡ ꝙ deide. i. post h̄ erit
finis resurrectionis: ⁊ finis hmōi nō erit: vt viuāt vita
corpis ⁊ voluptatibus vt iudei ⁊ saraceni fingūt. ȝ ꝙ
subhereāt deo ꝑ imediatā visionē ⁊ beatā fruitionē. ⁊ h̄
est tradere regnū deo ⁊ pr̄i. Et iō dicit. Cū tradiderit. i.
ꝑduxerit regnū. i. fideles suos quos ꝓprio sanguine ac
q̄siuit. Apo. 5. Redimisti nos i sanguie deo tuo. Deo ⁊
pr̄i. i. ante ꝯspectū dei. i. creatoris sui inq̄tū est hō ⁊ pa

Adā fuit cā pctī origīnalis q̄ ꝑ eū pīmur ⁊ nō eua

trio inq̄tū est deus. Et hoc est ꝙ petebat Philip. Jo. b
14. Dñe oñde nobis patrē ⁊c̄. Sȝ sic tradet vt sibi nō
adimat imo ipse vnus de' cū pr̄e ⁊ scō ⁊ spū regnabit.
Uel cū tradiderit regnū deo ⁊ pr̄i. i. cū ostēdet deū pa-
trē regnare. Jn scriptura. n. tūc dr̄ aliqua fieri qñ prio
innotescūt. ⁊ hmōi inotescētia fit ꝑ xp̄m. Mat. 11. Ne
mo nouit patrē nisi fili' ⁊ cui ⁊c̄. Cū euacuauerit. Hic
oñdit imediationē dicte hereditatis. Sicut. n. dr̄. Gal. 4.
Quāto tp̄e heres paruulus est: est sub tutoribus ⁊c̄.
Sȝ qñ iā est magnus ⁊ ꝑfectus tūc imediate absq3 pe
dagogo. ⁊ tutore sub patre ē i domo. Status aūt hui' 2
vite p̄ntis assimilat̄ pueritie: ⁊ iō i vita ista sumus sub
angelis sicut tutoribus inq̄tū ꝑsunt nobis ⁊ dirigūt
nos: ȝ qñ tradet̄ regnū deo: ⁊ pr̄i tūc imediate erimus
sub deo: ⁊ cessabūt oīa alia dñia. ⁊ hoc ē qđ dicit. Et cū
euacuauerit oēm ꝑncipatū ⁊ potestatē. ⁊ virtutē. i. cuȝ
cessauerit oē dñiū tā humanū q̄ angelicū tūc imedia-
te erimus sub deo. Esa. 2. Exaltabit̄ dñs solus i die illa
Jere. 31. Nō docebit vltra vir ꝓximū suū ⁊c̄. ℭ Sȝ nū
qd nō remanebūt ordines angeloꝝ distincti. Dōm ꝙ
sic q̄tū ad eminētiā glīe: qua vnus alteri ꝑeminet. ȝ n̄
q̄tū ad efficatiā executionis ad nos. ⁊ iō illos dic̄ eua
cuari: quoꝝ noia ꝑtinēt ad executōez. s. ꝑncipatus po
testates ⁊ v̄tutes. Jllos aūt q' sunt ī supiori hierarchia 3
nō noiat: q: nō sunt exequētes. nec angelos q: est no-
mē cōe. Dñationes aūt nō dicit euacuari: q: lȝ de exe-
quētibus nō tm̄ ipsi exequunt̄: ȝ dirigūt ⁊ iperāt. Dño
rū. n. est dirigere ⁊ iperare nō exeq. Archāgeli vero in
telligunt̄ cū ꝑncipatibus. archos. n. idē ē qđ pricepe.
Hi tres ordines s̄m Greg. legunt̄ descēdēdo q: s̄m ip-
sum pricipatus sunt sup ꝑtātes. ⁊ ꝑtātes sup v̄tutes. ȝ
s̄m Dyo. ascēdēdo q: vult ꝙ v̄tutes sint sup ꝑtātes. ⁊
ꝑtātes sup pricipatus. Uel aliter cū euacuauerit ⁊c̄. i.
tūc erit notū ꝙ ꝑncipatus ⁊ ꝑtātes ⁊ dñationes nihil
ꝑtātis habuerūt ex seipsis: ȝ a deo ex quo sunt oīa.
ℭ Deide cū dicit. (Opȝ aūt illū ⁊c̄.) Oñdit apl̄s finem
resurrectionis quo ad remotionē mali. Quod qdem
ostēdit ꝑ destructionē oium inimicoꝝ ad xp̄m. Et ꝑ°
ponit ipsoꝝ destructionē. Scd̄o subiectionis ꝑfectōez
ibi. (Nouissime aūt ⁊c̄.) Tertio subiectiōis finē ibi.) 4
(Cū aūt subiecta fuerit ⁊c̄.) Dicit ergo ꝑ°. dixi ꝙ finis
erit cū tradiderit regnū deo ⁊ patri. Sȝ nunqd xp̄s hȝ
regnū: ita ꝙ opȝ illū regnare. sic. n. dr̄ Mat. vlt. Data
est mihi ⁊c̄. Luc. 1. Et regnabit i domo Jacob. opȝ inq̄
donec ponat inimicos suos sub pedibus eius. Et nun
qd mō non sunt inimici eius sub pedibus. i. sub ꝑtāte
xp̄i. Dōȝ ꝙ mō inimici xp̄i sunt sub ꝑtāte ei': ȝ duplr̄.
Uel inq̄tū ꝑ ipsuȝ ꝯuertunt̄ sicut. Paulus quē ꝓstra
uit. Act. 9. Uel inq̄tū xp̄s facit volūtatē suā: et de his
q̄ faciūt hic ꝯ volūtatē xp̄i. Sic pōit inimicos suos sub
pedib' suis puniēdo eos: ȝ i futuro ponet sub pedib'. i.
sub humānitate xp̄i. Sic. n. ꝑ caput deitas xp̄i itelligit̄
q: caput xp̄i de'. 1. cor. 11. Jta ꝑ pedē hūanitas. ps. Ado 5
rabimus in loco vbi steterūt pedes eius ⁊c̄. Sic ḡ ini-
mici erūt nō soluȝ sub deitate: sed ēt sub hūanitate xp̄i
Phil. 2. Jn noie iesu omne genu ⁊c̄. Sed qd est ꝙ dic̄.
Donec ponat ⁊c̄. Nunqd nō regnabit ꝑusq3 posuerit
inimicos sub pedibus. Dōm ꝙ h̄ pōt itelligi duplr̄ nā
ly donec qñq3 determinat tp̄s ⁊ ponit̄ ꝓ finito. sicut si
dicerē nō videbo deū donec moriar. q: vsq3 tūc nō vi-
debo sed postea videbo. Qñq3 ponit̄ ꝓ ifinito sicut cū
dr̄. Nō cognouit eā donec peperit filiū suū. Nō ꝙ ve-
lit dicere ꝙ nō cognouit eā solū vsq3 ad partū filij: sed
nec ēt postea q̄ cognouit sicut dicit Jero. Jste modus
seruat̄ qñ alij intēdūt excludere illa solū de qbus ē du
biū. Un̄ euāgeliū excludit illud solū ꝙ vr̄ eē dubiū. s.

Angelis sub sumus i hac vita sicut sub tutoribus

Angeli manebūt distincti post extremum iudicium

Donec h̄ dictō quot modis pōt itelligi

c q Ioseph cognouisset beatā virginē añ partū. Hoc vō
q post partū nō cognouit eā nulli est dubiū. cū tot my
steria pueri viderit ⁊ totiens ab angelis monitus sit: ⁊
adoratus ēt a Magis Jesus fuisset. vñ poterat eā iā di
matrē cognoscere: ⁊ iō nō curauit hoc excludere. sic ēt
loqt hic apls. Q2.n. aliq̄ regnet adhuc inimicis non
subiugatis vr̄ eē dubiū: ʒ q regnet postq̄ inimici sub/
iugati sunt nulli est dubiū: ⁊ iō illud excludit pncipalr
dicēs donec ponat ⁊c̄. Q.d. verū est q xp̄s hʒ regnū: ⁊
2 lʒ sint aliq inimici dū nō faciūt voluntatē suā tñ regnat
donec ponat ⁊c̄. Pōt ēt alio mō itelligi donec pōat ⁊c̄.
vt ly donec determinet tp̄s: ⁊ ponat p futuro: vt dicat
sic. Opʒ illū regnare. Sʒ qñ: donec ponat ⁊c̄. q.d. vsqʒ
tūc regnabit quousqʒ ponat inimicos sub pedibus. po
stea vō nō regnabit. Sʒ ſm hāc expositionē regnare ñ
importat regnū hr̄e ʒ in regnādo pficere ⁊ regnū au/
geri. ⁊ h̄ q̄ntū ad manifestationē pfectā regni xp̄i. q.d.
Regnū xp̄i paulatim pficit inq̄ntū. s. manifestat ⁊ ino/
tescit donec ponat inimicos sub pedib⁹. i. quousqʒ oēs
inimici regnare eū fateant. Boni qdē cū gaudio beati/
tudinis. mali vō cū cōfusione: ⁊ postea nō regnat. i. re
3 gnū suū nō pficit: ⁊ nō ampli⁹ manifestat q2 iā plene ma
nifestū erit. Sic ḡ pʒ oiuʒ aduersātiū subiectio que qui
dēʒ subiectio pfectissima erit q2 ēt illud qd̄ maxime ini
micat subiciet sibi. h̄ aūt est mors q̄ maxie ɔ̄riat vite.
⁊ iō dic̄. Nouissime āt ⁊c̄. vbi tria fac̄ p̄⁰ ponit subiectiō
nē mortis. Scd̄o pbat h̄ p auctoritatē ibi. (Oia.n. sub/
iecit ⁊c̄.) 3⁰ ex ipsa auctoritate arguit ibi. (Cū aūt dicat
⁊c̄.) Dicit ḡ: dixi q oēs inimicos subiecit sub pedibus
eius. Sʒ qualr̄: Perfectissime inq̄: q2 nouissime inimi
ca mors destruet. s. i fine q2 non poterit esse cū vita vbi
4 oēs p resurrectionem viuent. Osee. 13. Ero mors tua o
mors. Esa. 20. Precipitabit mortē i spiternū. ¶ Scië/
Ori dū est āt q origenes ex h̄ vbo sumpsit occasionē erro/
geis risui quē pōit i piarchō. Ipē.n. voluit q pene dānato
erro: rū eēnt purgatorie, ⁊ nō eterne: ⁊ voluit q oēs q sunt
in iferno: qñqʒ ɔuerterent ad xp̄ʒ ⁊ saluarent: ⁊ ēt dia
bolus. Et h̄ ɔfirmat p ista vba. dōec ponā inimicos ini
micos ⁊c̄. Et itelligit q h̄ qd̄ dr̄ inimicos sub pedibus
solū itelligit de subiectione q̄ sit p cōuersionē pctōrū
ad deū nō de subiectōe qua sunt subi xp̄o ēt illi q nūq̄
cōuertunt ad xp̄ʒ inq̄ntū punit eos i iferno. Et iō dic.
Opʒ illū regnare donec pōat inimicos sub pedib⁹: q2 tūc
oēs dānati ⁊ q sunt i iferno saluabunt: inq̄ntū. s. ɔuertē
tur ad ipsum: ⁊ seruiēt ei: ⁊ nō solū ipsi hoiēs dānati. āt
p sed nouissime ipsa mors. i. diabolus destruetur non
q non sit ois: sed q nō sit mors q2 ēt ipse diabolus i fi
Dā ne saluabit. Sʒ h̄ est hereticū ⁊ dānatū i ɔcilio. ¶ Ite
nato rū sciēdū est q apls figuāter posuit h̄ qd̄ dr̄. nouissime
rū pe aūt ⁊c̄. ad remouēdū duas q̄stiōes q̄ possent fieri circa
na ñ pdicta de resurrectione. s. vtrū xp̄s posset viuificare mō
finie tuos: Et h̄ soluit q2 oēs inimicos posuit sub pedib⁹ ei⁹
tu r ⁊ ēt ipsam mortē. Et q̄re nō statim resuscitauit. Ad qd̄
rñdet q opʒ q pmo subiciat. inimicos sub pedibus ⁊
5 nouissime cū destruet ipsa mors tūc resurget oēs ad vi
tā. Nō ḡ differt: q2 nō pōt: ʒ vt seruet ordinē. q2 q̄ a dō
sunt ordiata sunt. Q2 āt ipsa mors subiciat xp̄o pbat
p auctoritatē ps. Oia subiecisti sub pedib⁹. i. sub hūani
tate ei⁹. s. xp̄i phil. 2. Ois lingua ⁊c̄. Esa. 45. Mihi cur
uabit oē genu ⁊c̄. Ex hac aūt auctoritate argumentat
dicēs. Cū aūt dicat ⁊c̄. Et ē rō sua talis. Pp̄ropheta di
cit oia subiecisti ⁊c̄, Sʒ dicēdo oia cōstat q nihil exclu
sit nisi illū q subiecit ergo subiecta sunt xp̄o ⁊ oia ⁊ ipa
mors. Dicit ḡ. Cū āt dicat psalmista. s. oia subiecta sunt
ei. i. xp̄o inq̄ntū hoi pter eum. s. pr̄eʒ q subiecit sibi oia.
Heb. 2. In eo q oia sibi subiecit ⁊c̄. Mat. vlt. Data ē mi
hi ois ptās ⁊c̄. ¶ Sʒ ɔ̄. si pr̄ subiecit oia filio. ḡ fili⁹ est d
maior pr̄e. ¶ Rñio dōm ē q pr̄ subiecit oia filio inq̄ntū
est hō vt dictū ē: ⁊ sic pr̄ ē maior filio. Est.n. minor pr̄e
ſm humanitatē: equalis vero ſm diuinitatē. Uel dōm
q ēt ipse filius inq̄ntū deus subiecit sibi oia: q2 sic po/
test oia q̄ pater pōt. Phil. 3. Saluatorē expectam⁹ ⁊c̄.
ſm opationē qua potens est subicere oia.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Cū āt subiecta fuerint illi oia
⁊c̄.) Ondit finē hui⁹ resurrectōis nō esse i humanitate
xp̄i ʒ vlteri⁹ pducet rōnalis creatura ad cōtēplationē
diuinitatis ⁊ i ea ē btitudo nr̄a ⁊ finis nr̄ ipse deus ē: ⁊
iō dicit. cū aūt subiecta ⁊c̄. Q.d. Nondū deus subiecit
oia xp̄o: ʒ cū oia fuerint ei subiecta. s. xp̄o tūc ipse fili/ 2
us ſm humanitatē subiectus erit illi. s. patri. Joh. 14.
Pater maior me est. ⁊ subiectus est nūc ēt xp̄s ſm q
hō pr̄i: ʒ hoc tūc manifestius erit. Et iō huius subie/
ctionis est vt sit deus oia in oibus. i. vt aia hois totalr
regescat i deo ⁊ solus deus sit btitudo. Mō.n. i vno ē
vita ⁊ virtus in alio. ⁊ glia in alio: ʒ tūc deus erit vita ⁊
salus ⁊ virtus ⁊ glia ⁊ oia. Uel aliter ita vt sit deus oia
in oibus: q2 tūc manifestabit q qcqd boni habemus
est a deo. ¶ Lectio. IIII. 3

Lioquin qd faciēt q baptizan
tur p mortuis. Si oio mortui ñ 4.d.
resurgūt vt qd ⁊ baptizant p il/ 45.
lis. Ut qd ⁊ nos piclitamur oi q.2.
hora. Quotidie morior pp vestrā gloriā fra ar.3.
tres quā habeo in xp̄o iesu dño nostro. Si
ſm hoiēʒ ad bestias pugnaui ephesi. qd mi
hi pdest si mortui nō resurgūt. Mādūcem⁹
⁊ bibamus: cras.n. moriemur. Nolite sedu
ci. Corrūpūt bonos mores colloq̄a mala.
Euigilate iusti: ⁊ nolite peccare. Ignorātiā
.n. dei qdā hūt. Ad reuerētiā vobis loquor.
¶ Ondsa resurrectione mortuoꝝ ex resurrectiōe xp̄i: h̄
cōsequēter ondit resurrectionē mortuoꝝ ex vita scōꝝ. 4
Et circa hoc duo facit. Pmo pbat ppositū. Scd̄o sub/
iūgit amonitionē ibi. (Nolite seduci ⁊c̄.) Probat āt p/
positū ducēdo ad tria incōueniētia. Primū incōueni/
ens ē q frustret deuotio hoium ad baptismū. Scd̄m
est q frustret labor scōꝝ. ⁊ hoc pōit ibi. (Ut qd ⁊ nos
piclitamur ⁊c̄.) Tertiū est q daret occasio fruēdi vo/
luptatibus. Et hoc pōit ibi. (Mādūcemus ⁊ bibam⁹
⁊c̄.) ¶ Circa pm̄ duo facit. Pmo ponit pm̄ incōueniēs.
Scd̄o explicat illud ibi. (Si oio mortui ⁊c̄.) Dicit ḡ p
mo. Dixi q mortui resurgūt. Alioqn. s. si nō est resurre
ctio mortuorūʒ futura: vt nos pdicamus: qd faciēt q
⁊c̄. h̄ pōt dupl̄r itelligi. Uno⁰ vt p hoc q dicit mortu/ 5
is intelligat opera pcti q̄ sunt mortua: q2 carēt vita gr̄e
⁊ ducūt ad mortē. heb. 9. Sāguis xp̄i emūdabit ⁊c̄. Et Ba
ſm h̄ plana est lr̄a. Quid. s. faciēt illi q baptizat p mor ptis
tuis. i. p pctis abluēdis si nō sunt vitā gr̄e habituri: m⁹ ñ
Alio⁰ q2 qdā tūc tpis volebant q hoies possent pmo vʒ re
baptizari: vt sibi ipsis remissionē pctōrum consequerē cept⁹
tur ⁊ iterum baptizabant pro aliquo cōsanguineo suo pro
defuncto: vt ēt post mortem dimitterentur ei peccata. alio
Et ſm hoc sit littera. Quid facient q baptizantur pro ʒ so
mortuis. s. consanguineis: pro quoꝝ salute baptizan/ lū p
tur: si nō sit resurrectio mortuoꝝ: sed isti in aliquo cō/ xp̄o
mēdari possunt. s. i hoc q fidē resurrectionis videbant
habere. Sed in aliquo possunt reprehendi i hoc. s. q
vnū credebant posse p alio baptizari. ¶ Sʒ tūc est q̄
stio. Si ofo vnius pdest alteri: quare nō ēt baptismus

Ad hoc

a Ad hoc est duplex responsio. Una est ꝙ opa que fa
ciunt viui ꝓsunt mortuis pp vnionē charitatis: ⁊ fidei
Et iō nō ꝓsunt nisi illis q decedūt cū charitate ⁊ fide.
vñ ifidelibus: nec orō: nec baptismus viuoꝝ ꝓsunt: tñ
oratio ꝓdest illis q sunt i purgatorio. Alia rñsio: ⁊ me
lior: q2 bona opa valēt mortuis: nō solū ex vi charitatis
sꝫ ēt ex itētione facientis. Sicut si ego dicerē psalteriū
ꝓ aliquo: q ē i purgatorio: q tenebaꝛ dicere: vt satisfaci
am ꝓ eo: valet qdē q̄tū ad satisfactionē solū illi ꝓ quo
dico. Dōm est ergo ẜm hoc ꝙ baptismus: nō hꝫ virtu
tē ex itētione nr̄a: sꝫ ex itētione xp̄i. Jntētio āt xp̄i ē: vt
baptismus illis ꝓficiat q i xp̄i fide baptizanꝛ.
¶ Cōsequēter illud icōueniēs explicat dicēs. (Si oīo
⁊c̄.) Et ista explicatio vꝛ magis ꝯuenire 2ᵉ expositioni
2 suprapositē. Q. d. Ut q baptizāꝛ ꝓ illis. i. ꝓ mortuis si
ñ resurgūt: sꝫ si sꝫ p̄mā expositionē expōaꝛ: tūc sic pōt
dici. (Si oīo mortui nō resurgūt.) vt qdē ēt baptizanꝛ
ꝓ illis. i. pro pctīs cū ipsa non dimittantur.
¶ Ut qd periclitamur ⁊c̄.) Hic ponit 2ᵐ icōueniēs: ⁊
circa hoc duo facit. Primo ponit incōueniēs in cōi. 2ᵒ
in spāli ibi. (Quotidie ⁊c̄.) Dicit ḡ non solū frustra ba
ptizanꝛ aliq pro remissiōe pctōꝝ: sed nos ēt frustra af
fligimur. si resurrectio mortuoꝝ nō est: ⁊ h̄ est qd̄ dic̄.
(Ut qd.) ⁊ nos sci apl̄i ꝑiclitamur. i. ꝑicula patimur oī
hora. 2ᵉ cor. xi. Periculis fluminū: ꝑiculis ⁊c̄. Cōstat. n.
ꝙ sancti exponūt se tribulationibus ⁊ affligūt seipsos
pp spem vite eterne. ẜm illud. Ro. 5. Nō solū aūt sed ⁊
gloriamur ⁊c̄. (Spes aūt nō ꝯfundit ⁊c̄.) Si ḡ resur
3 rectio mortuoꝝ nō sit: totalr̄ spes perit. Frustra ergo af
fligerēt se si mortui nō resurgūt. Nec obstat si dicaꝛ ꝙ
anima separata premiatur: q2 vt probatum est supra n̄
posset probari ꝙ anima esset mortalis.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Quotidie ⁊c̄.) Enumerat pe
ricula in spāli: ⁊ p̄ q̄tū ad ꝑsonā. Scd̄o q̄tū ad locū
ibi. (Si ẜm hoiem ad bestias ⁊c̄.) Manifestat ḡ i spā
li ꝑicula q̄tū ad ꝑsonā suā. vñ dicit. (Quotidie mori
or ⁊c̄.) Quasi. d. Nō quecūqꝫ ꝑicula patiur: sꝫ ēt mor
tis: q2 q̄tidie morior. i. sum i periculis mortis. ps. Pro
pter te mortificamur tota die. Et hoc ostēdit apl̄s Ro.
4 8. Jn ꝑsona aplōꝝ esse dictū scd̄e cor. 4. Sēper morti
ficationē ⁊c̄. Propter gl̄iam vestrā. i. vt ego acqrā glo
riā quā expecto ex vr̄a ꝯuersione ad fidē. i. thes. 2. Uos
estis gloria nr̄a ⁊ gaudiū habeo. i. spero me habituꝝ i
xp̄o iesu dn̄o nr̄o. i. ꝑ charitatē xp̄i. Alia lr̄a hꝫ ꝑ gl̄iaꝫ
⁊c̄. ⁊ tūc ly. ꝑ gloriā. est verbū iurātis. Quasi. d. ꝑ glori
aꝫ vestrā: quā. s. expectatis que est deus. Ac si diceret.
Juro ꝑ deū quē habeo in spe in xp̄o iesu. i. ꝑ passionē
⁊c̄. Ex quo apparet ꝙ ēt apl̄s iurauit: ⁊ ꝙ in viris ꝑfe
ctis iurare nō est pctm̄. ¶ Sꝫ si hoiem ⁊c̄.) Hic specifi
cat ꝑicula q̄tū ad locū. Ubi sciēdū est ꝙ h̄ legiꝛ Act.
19. vbi dꝛ ꝙ cū Paulus apud ephesum multos cōuer
tisset ad fidē qdā ꝯcitauerunt ꝯ̄ eū pplm in tm̄ ꝙ non
esset ausus exire in theatrum: ⁊ ꝙ multa ꝑicula sit ibi
5 passus. Ergo forte facit hic d̄ h̄ mētionē: q2 e vicio pas
sus h̄ fuerat. Dicit ḡ. si ẜm hoiē. i. ẜm rōnē ex qua hō
est hoc disputādo de resurrectione ꝯcludēs ꝙ hō si mo
riꝛ: sicut bestia. Pugnaui ad bestias. i. ad hoies bestia
liter viuētes apud ephesum. Uel si pugnaui ad besti
as ephesi: ⁊ h̄ dico nō ex reuelatōe diua: sꝫ ẜm hoiē. i.
ex instinctu humano si tot pericula passus sum ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit. (Māducemus ⁊c̄.) Ponit tertiū i
cōueniēs: qd̄ est si resurrectio mortuoꝝ nō esset: dareꝛ
occasio fruēdi voluptatibus. Q. d. si nō ē alia vita stul
ti sumus si affligimus nos: sed māducemus ⁊ bibamᵘˢ
. i. vtamur delitiꝭ ⁊ fruamur voluptatibᵘˢ. Sap. 2. Nō
ē q sit agnitus ⁊c̄. Uenite fruamur ⁊c̄. Cras. n. i. i. pri
mo moriemur totalr̄ ⁊ deficiemus i aīa ⁊ corꝑe si mor b
tui non resurgunt.
¶ Deīde cū dicit. (Nolite seduci). Ex p̄dictis cōclu
dit amonitionē: ⁊ p̄ q̄tū ad ifirmos. Scd̄o do q̄tū ad
ꝑfectos ⁊ iustos ibi. (Uigilate iusti ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ duo
facit: p̄ reddit eos attētos dicēs. (Nolite seduci). Q. d.
dictū est ꝙ si resurrectio mortuoꝝ nō sit: stultū esset n̄
vti lasciuijs ⁊ voluptatibus. Ne ḡ ad lasciuias iduca
mini nolite seduci ab his q negāt resurrectionē. Coll.
2. Uidete ne qs vos seducat ⁊c̄. Scd̄o rōnē attētōis as
signat dicēs. (Corrūpūt ⁊c̄.) Quasi. d. Jō nolite sedu 2
ci: q2 colloqa mala illoꝝ. s. q negāt resurrectionē corrū
pūt bonos mores. 2ᵉ thi. 2. Sermo eoꝝ serpit vt cācer.
Hiero. dic̄ ꝙ h̄ est sc̄ptū ex dictis gētiliū: ⁊ ē v̄sus cuiusꝫ
dā menādri. Et ex h̄ vt ip̄e dic̄ argumētū habemᵘˢ ꝙ lꝫ
nobis qñqꝫ i sacra scriptura. vti auctoribus gētilium.
¶ Deīde cū dicit. (Uigilate ⁊c̄.) Ponit ammonitionē
q̄tū ad ꝑfectos. Possent. n. dicere ꝙ a collogis illorū
debēt cauere infirmi: q de facili seducunꝛ: ꝑfecti aūt n̄
sic seduci pn̄t. Apl̄s aūt vult ꝙ ēt ꝑfecti sint cauti. Uñ
circa hoc duo facit. Primo reddit eos attētos dicens.
(Uigilate iusti). i. vos q reputamini iusti vigilate. i. sol
liciti sitis. Mat. 24. Uigilate: q2 nescitis ⁊c̄. Apoc. 16.
Beatus q vigilat ⁊c̄. Scd̄o rōnē assignat dicēs. (Noli 3
te ⁊c̄.) ⁊ hāc duplicē: quaꝝ vnā pp seipsos. Nullus. n.
est adeo ꝑfectus qn debeat sibi cauere a pctīs. Jnertia
aūt ⁊ torpor frequēter inducit ad pcm̄: vñ ne peccēt i
ducit eos ad vigiliā: ⁊ ideo dicit: ⁊ nolite peccare. i. ne
peccetis. Tob. 4. Jn mēte habeto deū: ⁊ caue ne aliqñ
pctō ꝯsentias. Aliā rōnē iducit: pp alios: q2 nō solum
pp seipsos sint solliciti: sꝫ ⁊ pp alios ne illi seducanꝛ: ⁊
h̄ est qd̄ dicit. Quidā. n. hn̄t ignorātiā dei. i. nō rectā fi
dē. Ro. 10. Jgnorātes dei iustitiā ⁊c̄. ¶ Et hoc loquor
vob ad reuerētiā vr̄aꝫ: vt sitis cauti. Uel ad verecūdiā
vr̄aꝫ: q2 verecūdū est vobis q reputamini sapiētes: ⁊ i
structi i fide ꝙ sint aliq inter vos ignorātiā dei haben
tes. i. nō rectā fidē. ¶ Lectio. V. 4

Sed dicet aliqs. Quō resurgunt
mortui. Quali āt corꝑe veniēt.
Jnsipiēs tu: qd̄ seminas nō viui
ficaꝛ: nisi priᵘˢ moriaꝛ. Et qd se 4. d.
minas. nō corpᵘˢ qd̄ futuꝝ est seminas: sꝫ 44.
nudū granū: vt puta tritici: aut alicuius cete q. i.
roꝝ. Deus aūt dat illi corpus sicut vult: ⁊ ar. p̄.
vnicuiqꝫ seminū proprium corpus.

¶ Superius apl̄s ꝓbauit resurrectionē mortuorū. h̄
ōndit q̄litatē ⁊ modū resurgētiū. Et circa h̄ duo facit.
Primo mouet qōnē circa q̄litatē resurgentiū. Scd̄o sol
uit ibi. (Jnsipiēs tu ⁊c̄.) Circa resurrectōeꝫ fuerūt duo
errores. Quidā. n. totalr̄ negabāt resurrectionē mortu
orū futurā. Cū. n. nō cōsiderarēt nisi p̄ncipia nāe ⁊ pos
se ⁊ viderēt: ꝙ ẜm p̄ncipia nāe ⁊ posse nullus de mor
te pōt redire ad vitā: nec cecus pōt recuꝑare visum. iō 5
totalr̄ negauerūt resurrectionē ex quorū ꝑsona dꝛ sap̄.
2. Umbre trāsitus est tp̄s nr̄m ⁊c̄. Et ibideꝫ. de nihilo
nati sumᵘˢ ⁊c̄. Job. 14. Putasne mortuᵘˢ hō rursuꝫ viuat
⁊c̄. Aliq̄ āt dixerūt resurrectionē mortuoꝝ futurā eē: sꝫ
dicebāt ꝙ resurgebāt ad eūdē modū viuendi: ⁊ ad eos
dē actus. Et hoc ēt posuerūt: qdā ph̄i q dn̄t post mul
ta annorū curricula plato adhuc resurget: ⁊ hēbit eos
dē scolares athenis quos aliqñ habuit. Hoc ēt asseruit
pharisei Mat. 22. de muliere septē virorū: vñ dicebāt.
Jn resurrectione cuius erit? Saraceni ēt fingūt ꝙ ha
bebūt post resurrectionē vxores ⁊ voluptates ⁊ de

1 litias corporales. Job.20. Non videat riuulos flumi-
nis torrētis mellis & butiri. ❡ Contra quos dicitur.
Mat.22. Q̄nia erūt sicut āgeli dī ī celo. Has ḡ duas q̄
stiōes mouet hic apl's. p̄mā cū dicit. (Quō resurgunt
mortui) quō ē posse ꝙ mortui q̄ sunt cinis possint resur
gere? Scd̄am cū dicit. (Quali aūt corpe venient). Q.
d. Nūqd̄ cū tali corpe resurgēt cū q̄li sumus mō. Has
duas q̄ones soluit cū dicit. (Insipiēs &c̄.) Pr̄io soluit
scd̄am. Scd̄o vero soluit p̄mā ibi. (Ecce mysteriū vob
2 dico &c̄.) Ad intellectū āt eoꝝ q̄ apl's ponit ī h° pte oꝫ
inuestigare q̄d apl's intēdat. Intēdit āt ī ista pte apl's
ōndere ꝙ mortui resurgunt & ꝙ erit eadē sub̄a. Ubi p̄
ponit silitudīes. Scd̄o adaptat ibi. (Sic & resurrectio
mortuoꝝ &c̄.) Tertio p̄bat ibi. (Si ē corp° aiale &c̄.)
❡ Circa p̄m̄ duo facit. Pr̄io p̄ponit silitudines in vna
spē. Scd̄o ī diuersis spēbus ibi. (Non ois caro eadē ca
ro &c̄.) ❡ Circa p̄m̄ sciēdū est ꝙ videmus ī vna & eadē
spē ꝙ vna res ī via generatōis h̄z diuersas q̄litates: &
formas: sicut granū aliā formā & q̄litatē h̄z q̄n seminaꝶ
aliā q̄n pullulat: aliā q̄n iā est ī herba. Et iō ex hac sili-
tudine apl's itēdit ōndere q̄litatē resurgētiū. Un̄ circa
3 h̄ tria fac. Pr̄io cōp̄at ordinē semiatiōis ad pullulatio
nē. scd̄o d̄riā q̄litat̄ ī semie & ī pullulatōe ibi. (Tu q̄d
semias &c̄.) Tertio cām q̄litatis ī pullulatiōe ibi. (De°
aūt &c̄.) Dic̄ ḡ. Insipiēs &c̄. ❡ Sꝫ ꝯ Mat.5. Qui di-
xerit frī suo Racha. &c̄. Dōm ꝙ dn̄s p̄hibet dici frī Ra
cha seu fatue ex ira: nō ex correctōe. Cā aūt q̄re dic̄ isi
piēs est: q̄ hec obiectio ꝯ resurrectionē p̄cedit ex p̄nci
p̄ijs hūane sapiētie: q̄ tādiu ē sapis q̄diu est subiecta sa
piētie dine: sꝫ q̄n recedit a deo tūc v̄tiꝶ ī isipiētiā: vn̄ cuꝫ
ꝯdicat sapiētie dine vocat eū isipiētē. Q. d. Insipiēs n̄
ne quotidie expiris tu: q̄ q̄d semias ī terra nō viuificaꝶ
i. vegetaꝶ nisi p̄us moriaꝶ. i. putrescat. Jo.12. Nisi gra
nū frumēti &c̄. Ex h̄ vr̄ apl's facere ꝯpatiōnē: ꝙ q̄n cor
4 pus hois poniꝶ ī sepulchro ī terra. tūc est q̄dā semina
tio q̄n v̄o resurget tūc ē q̄dā viuificatio. Un̄ ex h̄ opinā
tur aliq̄ resurrectionē mortuoꝝ eē nālē: p̄p h̄ ꝙ aplus
hic resurrectionē cōp̄at pullulatiōi seminis: q̄ ē nālis.
Opinanꝶ. n. ī puluerībus resolutis ī quos resoluūꝶ hu
mana corpora eē q̄sdā v̄tutes seminales actiuas ad cor
poꝝ resurrectionē. Sꝫ istud nō vr̄ esse veꝝ. Fit. n. reso
lutio corpis humani ī elemēta: sicut & alioꝝ mixtoruꝫ
corporū: vn̄ pulueres ī quos humana corpa resoluūꝶ
nullā aliā h̄nt v̄tutē actiuā q̄ alij pulueres: ī q̄b° ꝯstat:
nō eē aliā v̄tutē actiuā ad corpis hūani ꝯstitutionē: sꝫ
solū ī semie hois: differūt āt pulueres ī quos humana
corpa resoluūꝶ ab alijs pulueribꝰ solū. s̄m ordinatōeꝫ
dinā: p̄ut h̄mōi pulueres sunt ex dina sapia ordiati: vt
iteꝝ ex eis humana corpa reītegrēꝶ. Un̄ resurrectiōis
actiua cā solus de° erit: & si ad h̄ vtaꝶ misterio angeloꝝ
q̄ītū ad pulueꝝ collectionē. Propter q̄d apl's īfra mo
dū resurrectōis exponēs attribuit sono tube: & .s̄. attri-
buit xp̄o resurgētī: nō āt alicui v̄tuti actiue ī pulueri-
5 bus. Nō ḡ itēdit h̄ p̄bare apl's ꝙ resurrectio sit nālis p̄
h̄ ꝙ semē nālr̄ pullulat: sꝫ itēdit h̄ manifestaꝶ p̄ exēpla
q̄dā ꝙ nō sit eadē q̄litas corporū resurgētiū & corpoꝝ
morietiū p̄ p̄ h̄ ꝙ nō est eadē q̄litas semis & pullula-
tōis: vt ex sequētibꝰ manifeste ōndeꝶ. Nā ꝯñr cū dicit.
(Et q̄d semias &c̄.) Ōndit q̄litatē semis differentē esse
a q̄litate pullulatōis cū dic̄: & q̄d semias nō corpꝰ q̄d fu
turū ē semias. i. nō q̄le futurū ē semias. Q̄d exponens
subdit. Sꝫ nudū granū puta tritici vel alicuiꝰ ceteroꝝ
. s. seminū: q̄ seminaꝶ nudū semē. pullulat aūt ornatuꝫ
herba: & aristis. & h̄mōi. Et silr̄ corpꝰ humanū aliā q̄li-
tatē habebit ī resurrectiōe. q̄ nūc h̄z: vt īfra exponeꝶ.
Est tn̄ d̄ria īter resurrectionē humani corpis: & pullu-
latiōnē semis: nā surget idē corpus numero: sed habe- 1
bit aliā q̄litatē: sicut īfra dic̄ apl's. ꝙ opꝫ corruptibile h̄
induere icorruptionē. Et Job.19. dr̄. Quē visurus suꝫ
ego ipse: & nō alius. Sꝫ ī pullulatōe nec est eadē q̄litas
nec idē corpus numero: sꝫ solū idē specie. Et iō signan
ter apl's de pullulatōe loquēs dixit: nō corpus ꝙ futu
rū est seminas. dās itelligere ꝙ nō sit idē numero. Et ī
h̄ opus nāe deficit ab ope dei. Nā v̄tus nāe rep̄at ideꝫ
spē. sꝫ non idē nūero virtus autem dei reparare potest
etiam idem numero. Et sic ēt ex hoc q̄d hic dr̄ p̄t sumi
p̄batio ad h̄ ꝙ resurrectionē futurā fieri nō ē ipossibi
le: sic̄ isipiēs obijciebat. q̄ si nā ex eo q̄d mortuū est p̄t
rep̄are idē spē: multo magis deus p̄ōt rep̄are idē nue- 2
ro: q̄ & h̄ ipsum q̄d nā facit opus dei ē. H̄z. n. h̄ nā a d̄o
ꝙ h̄ facere possit. Et iō ꝯñr describēs q̄litatē pullula-
tionis attribuit eā: p̄m̄ q̄dē deo. scd̄o p̄portioni nāe. Di
cit aūt p̄mo. Deus aūt dat illi corpus: sicut vult: q̄. s.
ex ordinatōe diuine volūtatis p̄cedit ꝙ ex tali semine
tālis plāta p̄ducaꝶ: q̄ q̄dē planta est q̄si corpus semis.
Ultimus. n. fructꝰ plāte est semē. Et h̄ iō attribuit op̄a
tioni dīuine: q̄ ois op̄atio nāe est op̄atio dei: s̄m illud
supra.12. Idē aūt deus q̄ op̄aꝶ oia ī oībus. Et h̄ sic p̄ōt 3
cōsiderari. Manifestū est. n. ꝙ res nāles absq̄ cogni-
tiōe op̄anꝶ ad finē determinatū: alioq̄n nō semp̄ vel in
maiori pte eūdē finē ꝯseq̄renꝶ. Manifestū est ēt ꝙ nul
la res cognitōe carēs ī certū finē tēdit: nisi directa ab
aliq̄ cognoscēte: sic̄ sagitta tēdit ad certū signū ex dire
ctōe sagittātis. Sic̄ ḡ si aliq̄s videret sagittā directe tē
dere. ad certū signū q̄uis sagittātē n̄ videret cogn̄sceret
statiꝫ ꝙ dirigereꝶ a sagittāte. Ita cū videamꝰ res nāles
absq̄ cognitione tēdere ad certos fines possumꝰ p̄ cer
to cognoscere ꝙ op̄aꝶ ex volūtate alicuiꝰ dirigētis quē
dicimꝰ deū. Et sic dicit apl's ꝙ deus dat seminū corpus
. i. ex semie p̄ducit plātā sicut vult. Sꝫ rursus ne aliq̄s
crederet h̄mōi nāles effectus ex sola dei volūtate p̄ue
nire absq̄ op̄atiōe: & p̄portione nāe subiūgit. Et vni-
cuiq̄ seminū p̄priū corpus: puta ex semine oliue gene
raꝶ oliua: & ex semine tritici generaꝶ triticū. vn̄ & Geñ.
1. Germinet terra herbā virētē & faciētē semē iuxta ge 4
nus suū. Sic ergo & ī resurrectione erit alia q̄litas cor-
poris resurgētis: q̄ tn̄ p̄portionabiꝶ meritis morietis.

❡ Lectio. VI.

Non ois caro eadē caro: sꝫ alia
hoium: alia pecoꝝ: alia volucꝝ
alia aūt piscium. Et corpa celestia
& corpa terrestria. Sed alia q̄dē
celestiū gloria: alia aūt terrestriū. alia clari-
tas solꝰ alia claritas lune: & alia claritas stel
laꝝ. Stella. n. a stella differt in claritate: sic &
resurrectio mortuoꝝ. Seminaꝶ ī corruptio 5
ne surget in icorruptione. Seminaꝶ ī igno
bilitate: surget in gloria. Seminaꝶ in īfirmi 3.q.
tate: surget in virtute. Seminaꝶ corpus aia 8.2.
le: surget corpus spirituale. ar. p̄.

❡ Hic apl's ponit exēplū de diuersitate q̄litatis corpis
resurgētis ī diuersis spēbus. Et p̄ cōparādo celestia ad
terrestria. Scd̄o terrestria ad celestia ibi. (Sūt corpa
celestia &c̄.) Tertio corpa celestia ad inuicem ibi. (Alia
claritas solis &c̄.) Q̄ possēt aliq̄s dicere quō ē posse ꝙ
mortui resumāt corpꝰ & carnē: si nō sint habituri eādeꝫ
corporis q̄litatē: iō ad h̄ excludēdū introducit diuersas
q̄litates corpis & carnis: vt sic manifestū sit: ꝙ nō opꝫ
si nō erit eadē q̄litas: ꝙ nō resumaꝶ idē corpus vel ea-
dem caro

1 dē caro. Dicit ergo p q nõ oīs caro est eadē caro. ſm for/
mã. Sz alia est caro hoīum: alia piſciũ: alia pecoꝝ: alia
volucrũ ⁊c. Et ſilr ē alia morientis ⁊ alia reſurgētis: ſicͣ
aũt exēplũ ſuprius īductũ de ſemīe ⁊ pullulatiõe defi/
ciebat ī h q ī ſeminatõe: ⁊ pullulatõe nõ eſt idē nu me
ro nec eedē q̈litates: ita hec exēpla deficiũt: q2 ī his exē
plis: nec eſt eadē ſpēs: nec eadē q̈litas: ſed caro hoīs re
ſurgētis ē eadē ſz ſpēm cũ carne morientis: ſz tñ erit alia
ſm q̈litatē. Erit.n. eiuſdē nãe: ſz alteri⁹ glorie: vt Greg.
de corpe xp̄i dicit: ſi qs āt hec q̄ dicta ſunt ad diuerſuz
ſtatũ reſurgētiũ referre vellet põt dici q p hoīes ītelli
2 gunt boni. ſm rõnē viuētes. ſz illō Eze.34. Uos aũt gre
ges mei greges paſcue mee hoīes eſtis. Per pecora vͦo
intelligunt luxurioſi. ſm illud.2. Pe.2. Hi vͦo velut ir
rationabilia pecora ⁊c. Per volucres ſupbi: p piſces cu
pidi. ſm illud ps. Uolucres celi: ⁊ piſces maris ⁊c.
¶ Ad idē aũt īroducit diuerſitatē celeſtiũ: ⁊ terreſtri
um corporũ cũ ſubdit. Sũt corpa celeſtia: vt ſol: ⁊ lũa:
⁊ hmõi. Et ſunt corpa terreſtria: vt ignis aqua ⁊c. ſed
alia qdē eſt gl̃ia.i. pulchritudo: ⁊ decor celeſtiũ corpuz
alia aũt terreſtriuz. Ecc.43. Spēs celi gl̃ia ſtellaꝝ. Et
põt p celeſtia corpa itelligi ↄtēplatiui phil.3. Nr̃a con
uerſatio ī celis ē. Per tereſtria actiui: q circa terrēa oc
cupant. vñ marthe dictū eſt. Turbaris erga plurima.
3 Luc.10. Et ad idē vlteri⁹ īroducͭ diuerſaz q̈litatē cele/
ſtiũ corpũ cũ dicit. (Alia claritas ſolis ⁊c.) Siͥlr inter
ſtellas ē dr̃ia. Stella.n. differt ⁊c. Et põt itelligi p ſolē
xp̄s. Mala. vlt. Orieͭ vobis timētib⁹ nomē meũ ſol iu
ſtitie ⁊c. Per lunaz beata v̄go de q̄ Can.6. Pulchra vt
luna. Per ſtellas adīuicē ordīatas ceteri ſancti. Judic.
5. ſtelle manentes in ordine ſuo ⁊c.
¶ Cõſequēter cũ dic̃. (Sic erit reſurrectio mõtuoꝝ.)
Adaptat p̄dicta exēpla ad reſurrectionē mortuorum.
Nec itelligēdũ ē q̄tũ ad l̄ralē expoſitõez q aplš h di
cat ad deſignãdũ ī reſurgentib⁹ generis diuerſitatē: pp
id qõ p̄miſerat. Stella differt ⁊c. Sz h refert ad oīa p̄/
4 cedētia: vt oñdaͭ ex oīb⁹ p̄miſſis: q ſicut ī reb⁹ īueniuͭ
diuerſe q̈litates corpoꝝ: ita erit diuerſa q̈litas reſurgē
tiũ a q̈litate morientũ. vñ ſeqͭ. Seminaͭ corp⁹ ⁊c. Ubi
aplš maxīe oñdit aliā eē q̈litatē corpis morientis ⁊ cor/
pis reſurgētis. Et agit h de corpe reſurgēte gl̃ioſo. cui⁹
ꝓprie q̈litates dotes corpis gl̃ioſi dr̃. Que qdē ſunt
q̃tuor q̄s h aplš tãgit. p̄ᵐ.n. tãgit dotē impaſſibilitatis
cũ dic̃. (Seminaͭ ī corruptõe ⁊c.) Et q̄uis ſeminatio
accipi poſſet p p̄ᵐ corpis origine. ſm q generaͭ ex ſemi
ne: tñ ↄueniēti⁹ eſt ſm itellectũ aplī: vt ſemīatio referaͭ
ad mortē, ⁊ ſepulturã: vt r̄ndeat ei qõ ſupra dictũ ē. Qõ
ſemīas nõ viuificaͭ: niſi p̄us moriaͭ. Dr̃ āt mors ⁊ re/
ſolutio ſeminatio: nõ q ī corpe mortuo: vel cinerib⁹ ex
eo reſolutis ſit aliq̄ v̄tus ad reſurrectionē: ſicͣ ē v̄t⁹ acti
ua ī ſemīe ad generationē: ſz q2 a deo talis ordinatio ē
deputata: vt ex eo iterato reformeͭ corp⁹ humanũ. Si
5 cut igiͭ corpus hũanũ. qñ ſemiaͭ.i. qñ moriͭ ē ī corru/
ptõe.i. ſz ſuã ꝓprietatē ē corruptiõi ſubz. ſm illud. Ro.
8. Corpus qdē mortuũ ē pp pctm̃. Sz reſurget ī icorru
ptõe. Dr̃ āt h icorruptio: nõ ſolũ ad excludēdũ ſeparatio
nē aīe a corpe: q2 hac icorruptionē ⁊ corpa dãnatoꝝ
habebũt: ſz ad excludēdũ tã mortē q̄ q̄libet noxã paſ
ſionez ſiue ab iteriori ſiue ab exteriori. Et q̄tũ ad h in
telligiͭ ipaſſibilitas corpis gl̃ioſi. ſm illud Apoc.21.
Nõ eſurict neqz ſitiēt amplius ⁊c. 2ᵒ tãgit dotē clarita
tis cũ dic̃. (Semiaͭ ī ignobilitate).i. corp⁹ qõ añ mor/
tē: ⁊ ī morte ē deformitatib⁹ ⁊ miſerijs multis ſubz. ſz il
lud. Job.14. Hõ nat⁹ de muliere ⁊c. Sz reſurget ī gl̃ia
q̄ claritatē ſignat: vt Augu. dic̃ ſup Jo. Erũt.n. corpa
ſcõꝝ clara ⁊ fulgētia. ſm illud Mat.13. Fulgebũt iu/
ſti ſicut ſol ⁊c. 3ᵒ tãgit dotē agilitatis cũ dic̃. (Semiaͭ ī
infirmitate).i. corpus aīale: qõ añ mortē ē īfirmũ ⁊ tar 1
dũ ⁊ ab aīa nõ facile mobile. ſm illud ſap.9. Corp⁹ qõ
corrũpiͭ aggrauat aīam. Sz ſurget ī v̄tute: q̄.ſ. ſiet vt
ex tãta v̄tute ab aīa moueri poſſit: vt ī nullo difficulta
tē ad motũ exhibeat: qõ ad dotē agilitatis ꝑtinet. Tã
ta.n. erit ibi facilitas: q̄ta felicitas: vt Aug. dic̃. Uñ dr̃
Sap.3. de iuſtis. Fulgebũt iuſti ⁊ tanq̄ ſcītille ī arũdi
neto diſcurrēt. Et Eſa.40. Qui ſperãt ī dño mutabũt
fortitudinē: aſſumēt pēnas ⁊c. Quarto tãgit dotē ſub 2
tilitatis cũ dic̃. (Semiaͭ corp⁹ aīale ⁊c.) Quã qdã ad
h referre volũt q corpi gl̃ioſo. ſm hãc dotē cõpetat: vt
poſſit ſimul eē cũ corpe nõ gl̃ioſo ī eodē loco. Qõ qdē
fuſtieri poſſet: ſi corpi ſm ſtatũ p̄ntē cõpeteret: q nõ
poſſet ſil̃ cũ alio corpe eē ī eodē loco ſm aliqd qõ a cor
pe remoueri poſſet. Nũc āt ſi diligēter cõſideraͭ: q ſz
nihil aliud h corpi ↄpetit: niſi ſm q hz dimēſiões cor
pales. Uñ videm⁹ corpa q̄tũcũqz ſubtilia nõ cõpati ſe
cũ alia corpa: vt pz ī aere ⁊ ī igne: ⁊ vlteri⁹ ſi eēnt corpa
ſepata oīo abſqz mã: ſicͣ qdã poſuerũt. nõ poſſent ſil̃ cũ
corpib⁹ nãlib⁹ eē ī eiſdē locis. vt phs dic̃. Remanentib⁹
igiͭ dimēſiõibus ī quocũqz corpe ⁊ ↄ̈ ſuã nãz: q ſit cũ
alio corpe ī eodē loco. Uñ ſi h aliqñ ↄtingit erit ex mi/
raculo. Propter qõ Greg. ⁊ Aug. miraculo aſcribũt q 3
corp⁹ xp̄i ad diſcipulos ianuis clauſis ītrauit. Nlla.n.
v̄tus terminata põt facere miraculũ: h.n. ſoli⁹ dei eſt. Re
linquͭ ergo q eē ſimul cũ alio corpe ī eodē loco ñ poſſit eē
ex dote ſeu ex q̈litate corpis gl̃ioſi. Nõ tñ negãdũ ē qn
corp⁹ gl̃ioſum poſſit eē ſimul cũ alio corpe ī eodē loco:
q2 corp⁹ xp̄i poſt reſurrectionē ītrauit ad diſcipulos ia/
nuis clauſis cui⁹ corp⁹ nr̃m ī reſurrectiõe ↄformãdũ ſpe
ramus: ſz ſicͣ corpus xp̄i h habuit nõ ex ꝓprietate cor/
pis: ſed ex virtute diuinitatis vnite: ita corpus cuiuſlibz
alterius ſci hoc habebit nõ ex dote: ſed ex virtute diui/
tatis exiſtētis ī eo. Per quē modũ corp⁹ petri habuit: q
ad vmbrã ei⁹ ſanareͭ īfirmi nõ p aliq̄ ꝓprietatē ipſius.
Eſt ergo dõm q ad dotē ſubtilitatis ꝑtinet: qõ h aplš tã/
git dicēs. (Seminaͭ corpus aīale ſurget ſpũale). Qõ
qdã male ītelligētes dixerũt: q corpus ī reſurrectiõe
verteͭ ī ſpiritũ ⁊ erit ſiͥle aeri aut vento: q ſpũs dr̃. Qõ 4
maxime excludiͭ: p illud qõ ad aplõs dr̃ Luc. vlt. Pal
pate ⁊ videte: q2 ſpũs ⁊c. Uñ ⁊ h aplš nõ dicit q reſur
gat ſpũs: ſz ſpũale corpus. Ergo in reſurrectione ſpũa/
le erit nõ ſpũs: ſicut nũc eſt aīale nõ aīa. Ad hoꝝ autē
differentiã cognoſcēdã cõſiderãdũ eſt q vnũ idē ī no
bis eſt: qõ dr̃ ⁊ anima ⁊ ſpũs: ſed aīa dicitur ſm q perfi/
cit corpus: ſpũs aũt ꝓprie ſm mentē: ſm quã ſpũalib⁹
ſubſtantijs aſſimilamur: ſm illud Ephe.4. Renouami
ni ſpiritu mentis veſtre. Itē conſiderãdũ eſt q triplex
eſt differētia potētiaꝝ in aīa: quedã.n. potētie ſunt quo
rũ operationes ad bonũ corporis ordinantur: ſicut gene
ratiua nutritiua ⁊ augmentatiua. Quedã vero ſunt: q̄
qdem corporeis organis vtunͭ: vt oēs potentie ſenſiti
ue partis: ſed earũ actus ad corpus nõ ordinanͭ dire/ 5
cte: ſed magis ad perfectionē anime. Quedã vero ſunt
potentie que neqz vtunͭ corporeis organis neqz dire/
cte ad bonũ corporis ordinant: ſz magis ad bonũ aīe
ſicut q̄ ꝑtinēt ad intellectiuã ꝑtem: p̄me ergo potētie ꝑti/
nent ad aīam inq̄tum animat corpus: tertie vͦo maxi/
me ꝑtinēt ad aīaz inq̄tũ eſt ſpũs: ſcõe vero medio mõ
ſe habēt inter vtraſqz: q2 tñ iudiciũ de potētia aliq̄ ma
gis dz ſumi ex obiecto ⁊ fine: q̄ ex iſtrumēto: ideo ſcđ
de potentie magis ſe tenet cũ tertijs q̄ cũ primis. Itē
cõſiderãdũ eſt q cũ vnaquęqz res ſit: pp ſuam ope/
rationem corpus ad hoc perficitur ab aīa vt ſit ſubie/
ctũ operationibus aīe. Nũc aũt in ſtatu iſto corpus no/

Do/tes/cor/pis/reſur/gētiũ/ſunt/q̄tu/or

Cor/pora/diu/ſimͭ/eē in/eadē/loco/non/cõti/git/ex/dote

1 Dicit ergo.(Qualiter terrenus ⁊c.)Quasi.d.Prim⁹
Adã homo q terrenus fuit ⁊ mortalis:ideo deriuatũ est: vt
fuit oẽs essent ⁊ terreni ⁊ mõtales.supra eodez.Et sicut in
mor- adam oẽs moriunt.Zach.13.Adam exemplũ meũ ⁊c.
talis Quia vero fuit scḋs homo celestis.i.spiritualis ⁊ imor
q: de talis:⁊ ideo oẽs ⁊ imortales ⁊ spirituales erimus.Ro.
terra 6.Sed cõplantati facti sumus similitudini ⁊c.Igit si-
cut portauimus ⁊c.Hic cõcludit qualiter in speciali d
beamus cõformari homini.s.celesti.Possumus aũt du
pliciter cõformari celesti in vita.s.gratie ⁊ glorie:⁊ vna
est via ad aliã:q: sine vita gratie nõ peruenit ad vitam
2 glorie.⁊ ideo dic.(Sicut portauimus ⁊c.)i.q̃diu pec
catores fuimus in nobis fuit similitudo ade.2.Reg.7.
Ista est lex adam dñe deus ⁊c.vt ergo possimus esse ce
lestes.i.peruenire ad vitam glorie portemus imaginez
celestis p vitam grẽ.Coll.3.Exeuntes veterem hoiem
induite nouũ hoiem.s.xpm.Ro.8.Quos prescivit ⁊ p
destinauit cõformes ⁊c.Sic ergo debemus ꝯformari
celesti i vita gratie:q: alias nõ ꝑueniemus ad vitã glo
rie.Et hoc est qḋ dicit.Hoc aũt dico frẽs.Quasi.d.Ni
si viuatis.s.vita grẽ nõ poteritis ꝑuenire ad regnũ dei
.s.ad vitã glorie:q: caro ⁊ sanguis regnũ dei nõ possi-
debunt.Quod qdem nõ est intelligendũ: sicut qdam
heretici dicũt q non resurget caro ⁊ sanguis s3 subaz
3 sed q totũ corpus vel vertet in spiritũ vel i aerẽ:qḋ est
hereticũ:⁊ falsum.nam apl's dicit q cõformabit corp⁹
nostrum corpori claritatis sue.Unde cum xp̄s post re
surrectionẽ habuerit carnẽ ⁊ sanguinez: sicut dr Luc.
vlt.Palpate ⁊ videte q: spiritus carnẽ ⁊ ossa nõ h3 ⁊c.
Cõstat q ⁊ nos i resurrectione carnẽ ⁊ sanguinẽ habe
bimus.Nõ est itelligendũ caro ⁊ sanguis.i.substantia
carnis ⁊ sanguis regnũ dei nõ possidebũt:sed caro ⁊ sã
guis.i.carni ⁊ sanguini operã dãtes.s.hoies dediti viti
is ⁊ voluptatibus regnũ dei nõ possidebũt.Et sic acci
pitur caro.i.homo carnalr viuẽs.Ro.8.Uos aũt nõ i
carne ⁊c.Ul' caro ⁊ sanguis.i.opa carnis ⁊ sanguis re
gnuz dei nõ possidebũt:qḋ ẽ ꝯ iudeos:⁊ saracenos:q
4 fingũt se habituros post resurrectionẽ vxores.fluuios
mellis ⁊ lactis.Uel caro ⁊ sanguis.i.corruptio carnis
⁊ sanguinis regnũ dei nõ possidebũt.i.post resurrectio
nẽ corpus nõ subijciet corruptioni carnis ⁊ sanguinis
sm quã viuit hõ.Uñ ⁊ sm hoc subdit neq3 corruptio
incorruptionẽ possidebit.i.neq3 corruptio mortalitatis
que noĩe carnis hic exprimit possidebit icorruptionez
.i.icorruptibile regnũ dei:q: resurgemus i gloria.Ro.
8.Ipsa creatura liberabit a seruitute corruptõis ⁊c.

Lectio. VIII.

4.ↄ gen. cap. 88. Ecce mysteriũ vobis dico:Oẽs
qdẽ resurgemus:sed non om-
nes immutabimur.In momen
to in ictu oculi.in nouissima tu-
5 3.q. ba.Canet enim tuba:⁊ mortui resurgent i
82. corrupti.⁊ nos immutabimur.
ar.p Hic apl's postq̃ respõdit questioni de qualitate re-
surgẽtiũ respondet cõsequenter questioni qua q̃rebat
de modo ⁊ ordine resurgẽdi.Et circa hoc duo facit.p°
ostẽdit modũ ⁊ ordinem resurrectionis.Scḋo cõfirmat
per auctoritatem ibi.(Cum aũt mortale hoc ⁊c.)Cir-
ca p^m duo facit.Primo.n.proponit itentum.Scḋo ostẽ
dit quo ordine fiat ibi.(In momento in ictu ⁊c.)Pri-
mo igit reddit eos attentos.ostẽdens id qḋ pponit es-
se arduũ ⁊ occultũ dicens.Ecce mysterium.i.occultũ
quoddã dico vobis.i.aperio vobis fratres qḋ d3 vobis
aperiri ⁊ oibus credentibus.Luc.8.Uobis datum est
nosse ⁊c.supra.2.Sapientiã loqmur iter perfectos.Et
post.sed loqmur dei sapientiam que abscondita est ⁊c. b
Quid aũt sit istud mysteriũ subdit.Oẽs qdem ⁊c.Cir
ca p^m sciendũ est q sicut Hiero.dicit in quadam episto
la ad Mineruiũ ⁊ Alexandrũ monachos.Hoc quod
hic dicit.Oẽs qdez resurgemus ⁊c.In nullo libro gre
corum habetur:sed in qbusdam habet.Omnes qdez
dormiemus.i.oẽs moriemur.Et dicit mors somnus:
pp spem resurrectionis.Unde idez est ac si diceret.oẽs
qdem resurgemus:q: nullus resurget nisi moriat.S3
non oẽs imutabimur.Hoc non mutat in libris grecis 2
⁊ hoc est verũ:q: ista mutatio.de qua hic loqtur non
erit nisi sm corpora beatorum:q: immutabunt ad illa
quattuor que supra posita sunt que dicunt dotes cor-
porũ gloriosoꝝ ⁊ hanc desiderabat Job.14.Cunctis
diebus qbus nũc milito expecto donec veniat imuta
tio mea.In qbusdã vero libris iuenit.Non oẽs qdem
moriemur:sed oẽs imutabimur.Et hoc itelligit duplr
Primo ad litteram:q: quorundaz opinio fuit q non
oẽs hoies morient:sed q aliq in aduẽtu xp̄i ad iudici
um veniẽt viui:⁊ isti nõ morient:s3 isti mutabunt i sta
tum icorruptionis:⁊ pp hoc dicũt:nõ oẽs qdem dor-
miemus.i.moriemur:sed oẽs imutabimur ta3 boni q̃3
mali ⁊ tam viui q̃3 mortui.Uñ sm hos imutatio nõ in
telligit de statu aialitatis ad statũ spiritualitatis:q: s3 3
hãc soli boni imutabunt.sed de statu corruptionis ad
statũ icorruptionis:Alio mõ exponit mystice ab origi
ne ⁊ dicit q hoc nõ dicit de somno mortis:q: oẽs mo-
rient.ps.Quis est hõ q viuet ⁊c.Sed de somno pctĩ:
de quo i ps.Illumina oculos meos ne vnq̃3 obdormi-
am.vt sic dicat.Nõ oẽs moriemur.i.nõ oẽs peccabi-
mus mortalr:s3 oẽs imutabimur:sicut supra de statu
corruptionis ad icorruptionẽ.Et l3 hec lr̃a.s.non oẽs
moriemur ⁊c.nõ sit cõtra fidẽ.tñ ecclesia magis acce-
ptat p̄mam.s.q oẽs moriemur siue resurgemus ⁊c.
Q: oẽs morient ẽt si sint tunc aliq viui.
Ordinẽ aũt et modũ resurrectionis manifestat con
sequẽter cũ dic.(In momẽto ⁊c.)Et hoc q̃tũ ad tria.
Primo.n.manifestat ordinẽ q̃tum ad tp̄s.Scḋo q̃tũ
ad causam resurrectionis ibi.(In nouissima tuba.)
Tertio q̃tum ad progressu3 effectus a causa ibi.(Ca 4
net.n.tuba ⁊c.)Dicit ergo q oẽs resurgemur:sed quo
modo?In momẽto.per qḋ excludit errorẽ dicentiũ re-
surrectionẽ nõ esse futurã oium simul.Sed dicunt q
martyres resurgẽt añ alios per mille annos:⁊ tũc xp̄s
descẽdet cũ illis et possidebit regnu3 corporale hierusa
lẽ mille annis cũ eis.Et hec fuit opinio Lactãtij.Sed
hoc p3 esse falsum:q: oẽs in momẽto resurgemus et i
ictu oculi.Excludit ẽt p hoc alius error eiusdẽ q dice-
bat q iudiciũ duraturꝰ erat p spaciũ mille annoꝝ.S3
hoc est falsum:q: nõ erit ibi aliqḋ ꝑceptibile tp̄s sed in
momẽto ⁊c.Sciẽdũ est aũt q momentũ põt accipi
vel pro ipso instãti tp̄is qḋ dr̃ nũc:vel pro aliquo tpe i
ꝑceptibili.tñ vtroq3 mõ põt accipi hoc referẽdo illḋ ad
diuersa:q: si nos referimus hoc ad collectionẽ pulue- 5
rũ que fiet misterio angeloꝝ tũc momentũ accipit pro
tpe ipceptibili.Cũ.n.in collectõe illoꝝ puluerꝝ fit mu
tatio de loco ad ad locũ op3 q fit ibi tp̄s aliqḋ.Si aũt
referam⁹ ad reunitiões corporꝝ ⁊ p vnione aie q̃ oia
fiẽt a deo:tũc nomẽ tñ accipit p istãti tp̄is q: de⁹ i istãti
vnit aia3 corpi ⁊ viuificat corpus.Põt ẽt hoc qḋ dicit i
ictu oculi ad vtrũq3 referri:q: si i ictu oculi itelligit tñ
apertio palpebrarum que fit i tempore perceptibili tũc
refertur ad collectionem puluerum.Si vero i ictu ocu
li itelligit ipse subitus contuitus oculi ⁊ q fit i istanti:
tũc refertur ad vnionẽ ad corpus.
Cõsequẽter cũ dic.(In nouissima tuba.)Ostẽdit or
dinẽ resurrectõis q̃tũ ad cãm imediatã.Et ista tuba ẽ

6 vox illa xp̄i. de q̄ Mat. 25. dicit̄. Media nocte clamor factus est ⁊c. Jo. 5. Audiet vocē filij dei ⁊ q audierint ⁊c. Uel ipsa p̄sentia xp̄i manifesta mūdo f̄m q̄ dicit Greg. Tuba nihil aliud esse designat q̄ presentia xp̄i mūdo manifestatā que dicit̄ tuba pp̄ manifestationē: q: oībus erit māifesta. Et hoc mō accipit̄ tuba. Mat. 6. Cum facis elemosynā noli tuba canere ante te. Itē dr̄ tuba pp̄ officiū tube quod erat ad quatuor: vt dicit̄ Nume. 10. s. ad vocādum concil. ū. ⁊ hoc erit in resurrectione: q: tunc conuocabit ad consilium. i. ad iudici
2 um. Esa. 3. Dn̄s ad iudicium veniet ⁊c. Ad solemnizādum festum. ps. Buccinate in neomenia tuba. Sic ⁊ i resurrectione. Esa. 33. Respice syō ciuitatē solēnitatis nr̄e. Ad pugnā ⁊ hoc in resurrectiōe. Sap. 5. Pugnabit p illo ⁊c. Esa. 30. In cytharis ⁊ tympanis ⁊c. Ad mouēdū castra sua qdam eundo ad paradisum. qdaz eundo ad infernū. Mat. 25. Ibunt q bona fecerūt in vitā eternam. q vero mala in ignem eternū.

¶ Cōsequēter cū dicit. (Canet. n. tuba ⁊c.) Ponit p̄gressum effectus a causa p̄dica. Et circa hoc duo fac. Primo. n. ponit progressum effectus. Scdo necessitatē huius assignat ibi. (Oz. n. mortale ⁊c.) Progressus effectus est: q: statum ad sonitū tube sequit̄ effectus.
3 Q: mortui ⁊c. ps. Dabit voci sue vocē virtutis ⁊c. Ponit aūt duplicē effectū. Unus est cōis. q: mortui resurgent incorrupti. i. integri sine aliqua diminutione mēbroꝝ. Quod qdem est cōe oībus q: in resurrectione ē cōe omne qd pertinet ad reparationem nāe. q: oēs habent cōionem cum xp̄o in natura. Et licet Aug. relinquat sub dubio virū deformitates remaneāt in dānatis. ego tn̄ credo q̄ qcqd pertinet ad reparationeȝ nāe totum confert̄ eis: sed qd pertinet ad grā solum electis cōfert̄. Et ideo omnes resurgent incorrupti. i. integri ēt dānati. Hiero. aūt exponit incorrupti. i. in statu i corruptionis. vt. s. vlterius post resurrectionē non corrūpant̄: q: isti ad beatitudinē eternā ibūt mali vero ad penā eternaȝ. Dan. 12. Multi de terre puluere euigilabūt. Alius effectus est proprius. i. aploꝝ tm̄: q: nos immutabimur. i. apli ⁊ nō solū erimus incorrupti: sed ēt immutabimur. s. de statu miserie ad statum glorie: q: seminat̄ animale: surget aūt spirituale. Et f̄z hunc mo
4 dum exponēdi apparet q̄ melior est littera illa q̄ dic. Omnes qdem resurgemus sed nō oēs immutabimur q̄ illa que hȝ. Omnes immutabimur: q: licet oēs resurgāt tn̄ soli sancti ⁊ electi immutabunt̄. Posset tn̄ ēt f̄m illos q habent. Non oēs quidem morimur: sed oēs immutabimur: legi sic. Mortui resurgēt incorrupti. i. ad statū incorruptionis. ⁊ nos q viuimus licet nō resurgamus: q: nō morimur tn̄ immutabimur de statu corruptionis: ad incorruptionem. Et videt̄ consonare his q̄ dicit. p° Thes. 4. Nos q viuimus q relinquimur simul rapiemur cum illis ⁊c. vt sicut ⁊ ibi ⁊ hic connumeret se viuis.

¶ Lectio. IX.

5 Oportet. n. corruptibile hoc induere icorruptionē. ⁊ mortale hoc induere imortalitatē. Cum

Osee 13. ca. aūt mortale hoc induerit imortalitate: tūc fiet sermo q scriptus est. Absorpta est mors i victoria. Ubi est mors victoria tua. Ubi ē mors stimulus tuus. Stimulus āt mortis pctm̄ ē. Uirtus vero pcti lex. Deo aūt grās q dedit nobis victoriā p dn̄m nostrum iesum xp̄m. Itaqȝ fratres mei dilecti stabiles estote ⁊ imobiles. abundātes in oi opere dn̄i semper scientes q̄ labor vester n̄ est inanis in domino.

¶ Hic aplis ponit necessitatē effectus resurrectiōis ab ipsa cā progrediētis. Et circa hoc duo pōit correspōdētia duobus que posuerat in progressu effectuū ab ipsa causa. Primū fuit generale oium. s. q̄ mortui resurgēt incorrupti. Et ideo p̄mo quātum ad hoc dicit. Oportȝ corruptibile hoc induere icorruptionē. Scdȝ fuit speciale apostolis ⁊ bonis. s. Et nos imutabimur: ⁊ ideo scdo q̄tum ad hoc dicit. Et mortale hoc induere imortalitatē: q: . n. corruptibile opponit̄ incorruptibili: ⁊ in statu presentis vite subijcimur corruptioni. Ideo dicit q̄ cum resurgemus oportet hoc corruptibile ⁊c. necessitate. s. congruentie. Et hoc pp̄ tria. Primo pp̄ cōple
tionem humane nāe. Nam sicut ēt dicit Aug. Anima q̄ diu est separata a corpore est imperfecta non habēs perfectionem sue nāe: ⁊ ideo nō ē in tanta beatitudine separata existens in q̄ta erit corpori vnita p̄ resurrectione. Ut ergo perfruat̄ beatitudine perfecta. oportet corruptibile hoc. i. corpus induere vt ornamentum incorruptionem vt vlterius aliquatenus nō ledat̄ mortale. Secundo pp̄ exigentiam diuine iustitie vt. s. illi qui bona fecerunt seu mala in corpore premient̄ vel puniantur: ēt in ipsis corporibus. Tertio pp̄ confirmitatem membrorum ad caput: vt sicut xp̄s resurrexit a mortuis per gloriam patris: ita ⁊ nos in nouitate vite ambulemus. Ro. 6. ¶ Notandum aūt q̄ ipsam incorru 3
ptionem seu immortalitatem assimilat vestimento. cū dicit induere. vestimentum. n. adest vestito ⁊ abest manente eadem numero substantia vestiti. vt per hoc ondat q̄ corpora eadem numero resurgant: ⁊ idem homines idem numero erunt in statu incorruptionis ⁊ immortalitatis in quo sunt modo. Unde ex hoc excludit̄ error dicentium q̄ corpora non resurgent eadem numero. Unde ⁊ signanter dicit. Oportet corruptibile h̄ .s. corpus. Nam anima non est corruptibilis. Excluditur ēt error dicentium q̄ corpora glorificata non erūt eadem cum istis: s̄ celestia: ⁊ de isto modo simile habetur. 2° Cor. 5. Naȝ in hoc ingemiscimus ⁊c. Esa. 52. Induere vestimētis glorie tue. Job. 40. Circunda tibi de 4
coreȝ ⁊c. ¶ Sed cōtra hoc est. q: videt̄ impossibile q̄ corruptibile hoc induat incorruptionē. i. q̄ corpora resurgant eadem numero: q: impossibile est ea que differunt genere vel specie esse eadē numero: sed corruptibile ⁊ incorruptibile non soluȝ differunt specie sed genere. Ergo impossibile est q̄ corpora resurgentiū sint incorruptibilia ⁊ remaneāt eadē numero. Preterea phs dicit q̄ impossibile est q̄ illa quorum substantia corruptibilis mota est reintegrent̄ eadem numero: sed eadē specie. substantia aūt corporum humanorū est corruptibilis. ergo impossibile est reintegrari eadem nūero.
¶ Respondeo dōm est ad primum q̄ vnumquodqȝ consequit̄ genus ⁊ speciem ex sua nā ⁊ non ex aliquo 5
extrinseco sue nāe: ⁊ ideo dico q̄ si resurrectio corporū futura esset ex principijs nāe corporum impossibile esset q̄ corpora resurgerent eadeȝ numero. Sed dico q̄ incorruptio corporū resurgentium dabit̄ ab alio p̄ncipio q̄ a nā ipsorum corporum. s. a gloria anime ex cuius beatitudine ⁊ incorruptione tota beatitudo ⁊ incorruptio corporū deriuabit̄. Sicut ergo eiusdē nāe ⁊ idem numero est liberum arbitrium modo dum est volubile ad vtrāqȝ partē ⁊ cuȝ erit firmatū in fine vltimo ita ⁊ eiusdem nature ⁊ idem numero erit corpus qd modo est corruptibile. ⁊ tūc qn̄ per liberū arbitrium firmatū erit per gl'iam anime erit incorruptibile. ¶ Ad 2m dicendū q̄ ratio phi procedit contra illos q ponebant

Aia quā diu ē separata corpe ēt pfecta

1 oīa i istis inferioribus causari ex motu corpoꝝ celesti/
um ꝛ ꝙ reuolutis eisdē reuolutionibus corpoꝝ supio
rū sequebant eidē effectus numero q aliqñ fuerāt. Unñ
dicebāt ꝙ adhuc plato idē numero leget athenis: ꝛ ꝙ
habebit easdē scholas ꝛ eosdē auditores quos habuit.
Et iō phs cōtra eosdē arguit. ꝙ licet idē celū numero
ꝛ idē sol sit in eisdē reuolutionibus: tñ effectus q ide ꝓ
ueniūt nō cōsequunt idētitatē numero sed spē. ꝛ h̄ ſm
viā nāe. Silr dico ꝙ si corpora iduerēt icorruptionē ꝛ
surgerēt ſm viam nāe ꝙ nō resurgerēt eadē numero:
sed eadē specie. Sed cū reintegratio ꝛ resurrectio sicut
2 dictū est fiāt virtute diuina: dicimus ꝙ corpora erūt ea
dē numero: cū neqꝫ ꝑncipia idiuiduantia huius hoīs
sint aliud q̄ꝫ hec aīa ꝛ hoc corpus. In resurrectione āt
reddibit ꝛ aīa eadē numero cū sit icorruptibilis: ꝛ hoc
corpus idē numero ex eisdē pulueribus i qbus resolu
tū fuit ex virtute dīna reparatū. sic erit idē hō numero
resurgēs. Nec facio vim i formis itermedijs: q: nō po/
no eē aliq̄ꝫ aliā formā substātialē i hoīe nisi aīam rona
lē a qua hꝫ corpus hūanū ꝙ sit aīatū aīa sensibili ꝛ ve/
getabili: ꝛ ꝙ sit rōnale. Forme vero accidētales nihil i
pediunt identitatem numeralē quam ponimus.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Cū aūt corruptibile ꝛc̄.) Cō/
firmat qḋ dixerat ꝑ auctoritatē. Et circa hoc duo facit.
3 Prio ponit auctoritatē. Scḋo ex ea concludit tria ibi.
(Ubi. n. est mors ꝛc̄.) Dicit ḡ ꝑmo. Dixi ꝙ opꝫ corru/
ptibile hoc induere ꝛc̄. Sed cū mortale hoc induerit
immortalitatē tūc. s. i futuro. Qḋ est ꝯ illos q dicūt iaꝫ
resurrectionē factā. Fiet sermo q scriptus est. s. Absor/
pta est ꝛc̄. Hoc ſm trāslationeꝫ nostram non iuenit in
aliquo lib. Biblie. Si tñ iuenitꝛ in trāslatione. 70. nō
est certū. vñ sumptū sit. Pōt tñ dici hoc esse sumptum.
Esa. 26. Uiuēt mortui tui ꝛc̄. Et. 25. Precipitabit mor
tē i sempiternū. Osee. 13. vbi nos habemus. Ero mors
tua o mors. 70. hñt. Absorpta est mors i victoria. i. ꝑꝑ
victoriā xp̄i. Et ponit ꝑteritū pro futuro ꝑꝑ certitudi/
nē prophetie. p̄ᵃ Pe. 3. Deglutiens morte ꝛc̄.
4 ¶ Cōsequēter cū dicit. (Ubi ē mors victoria tua ꝛc̄.)
Cōcludit tria ex ꝑmissa auctoritate. Insultationē scōꝝ
cōtra mortē. Grāꝝ actiones ad deū ibi. (Deo āt grās.)
Et āmonitionē suā corinthijs ibi. (Itaqꝫ frēs mei ꝛc̄.)
¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Prio ponit isultatiōeꝫ. Scḋo ex
ponit ibi. (Stimulus aūt ꝛc̄.) Loquēs ḡ aplš de victo
ria xp̄i cōtra mortē quasi i quodā spāli gaudio positus
assumit ꝑsonā viroꝝ resurgētiū dicēs. Ubi ē mors vi/
ctoria tua? Hoc nō iuenit i aliquo loco sacre scripture:
vtrū aūt ex se vel aliūde habuerit hoc aplš icertū ē. Si
tñ aliūde accepisset vr̄ accepisse ḋ Esa. 14. Quō q̄euit
tributū cessauit ꝛc̄. Dic ḡ. Ubi ē mors ꝛc̄. s. corruptio
nis victoria tua. i. potētia qua totū humanū genus ꝓ/
sternebas: de oībus triūphas. 2. Reg. 14. Oēs morīur
5 ꝛc̄. Job. 18. Calcet sup eū quasi rex interitus ꝛc̄.
¶ Ubi est mors stimulus tuus?) Quid aūt sit stimu
lus cōsequēter exponit dicēs. (Stimulus āt ꝛc̄.) Unñ
duo ponit. Unū ꝑ qḋ exponit qḋ dixit. Aliud ꝑ qḋ ob
iectionē excludit ibi. (Uirtus pctī ꝛc̄.) Sciēdū est aūt
ꝙ stimulus mortis pōt dici vel stimulās ad mortē. vel
quo vtit seu quē facit mors: sed lr̄alis sensus est stimu
lus mortis. i. stimulās ad mortē: q: hō ꝑ pctm̄ est ipul/
sus ꝛ deiect⁹ ad mortē. Ro. 6. Stipēdia pctī mors ꝛc̄.
¶ Sed q: aliqs posset obijcere ꝙ iste stimulus est re/
motus ꝑ legē. ideo cōsequenter hoc aplš excludit sub/
dens. Uirtus vero. i. augmentū pctī lex. Quasi dicat.
Nō ē remotū pctm̄ ꝑ legē. īmo virtus pctī lex. i. augmē
tū occasionaliter. s. nō ꝙ induceret ad pctm̄: ꝫ inq̄ꝫtuꝫ
dabat occasionē pctī ꝛ nō cōferebat grām ex qua ma
gis accēdebat cōcupiscētia ad peccandū. Rom. 5. Lex b
subintrauit vt abūdaret delictū. Ro. 7. Occasione ac/
cepta pctm̄ ꝑ mandatū ꝛc̄. Est ꝙ aūt alius sensus: sed nō
litteralis vt stimulus mortis dicatꝛ quo vtitꝛ mors: ꝛ sic
ꝑ mortē intelligitꝛ dyabolus. Apoc. 6. Nomē illi mors.
Et sic stimulus mortis est tētatio dyaboli. Et sic totuꝫ
qḋ dr̄ de morte exponitꝛ de dyabolo. vt i Glo. habetur.
Uel stimulus mortis. i. a morte factus. i. a carnali con
cupiscētia. Jac. p̄. Cōcupiscentia cū conceperit ꝛc̄. Cō/
cupiscētia. n. ꝑmo volentes allicit sicut in intēperatis. 2
Scḋo repugnātes trahit: vt in icōtinētibus. Postea cō
tēdit: sed nō vincit vt in cōtinentibus. Postea debilita
tur eius cōtentio sicut in tēperatis: ꝛ vltimo totaliter
deficit sicut in beatis qbus dicere cōpetit. Ubi ē mors
cōtētio vel victoria tua? Q: ergo stimulus mortis de/
structus ē nō ꝑ legē: sed victoriā xp̄i: ideo deo sunt red
dēde grārū actiones. Et hoc est qḋ dicit. Deo aūt grās
. s. ago seu agam⁹ q dedit nobis victoriā mortis ꝛ pctī
ꝑ iesum xp̄m nō ꝑ legē. Jo. 16. Hec est victoria ꝛc̄. Ro.
15. Quis me libabit ꝛc̄. Grā dī ꝛc̄. Nā qḋ ipossibile ꝛc̄.
¶ Consequēter cū dicit. (Itaqꝫ frēs mei ꝛc̄.) Subdit
ammonitionē. sicut. n. dictū est pseudo aplī corrūpebāt
corinthios negādo resurrectōeꝫ. ꝛ ideo postq̄ꝫ iā astru
xit fidē resurrectionis ꝛ per exēpla ostendit ammonet 3
eos ꝙ bene se habeāt ne seducantꝛ a pseudo apostolis.
Et circa hoc tria facit. Primo. n. eos in fide confirmat
dicens. Itaqꝫ. s. iam ostensa resurrectione fratres mei ꝑ
fidē ꝑ quā omnes sumus filij dei. Jo. p̄°. Dedit eis po/
testatē ꝛc̄. Dilectissimi ꝑ charitatē qua debemus nos
inuicem diligere. p̄ᵃ Joā. 4. Hoc mandatū habemus a
deo ꝛc̄. Stabiles estote. s. in fide resurrectionis ne rece
datis a fide. Eph. 4. Non simus sicut paruuli fluctuā
tes ꝛc̄. ꝛ immobiles: ne. s. ab alijs seducamini. Coll. p̄°
In fide fundati stabiles ꝛ immobiles ꝛc̄. Secundo in
ducit ad bona opera dicens. Abundantes in omni tē/
pore bono semper. Gal. vlti. Dum tempus ꝛc̄. prouer.
3°. In abūdantia iustitia. Tertio roborat eos per spem
dicens. Sciētes per qḋ ꝛc̄. Sap. 3. Bonorū. n. laboruꝫ
gloriosus est fructus.

CAP. XVI. 4

E collectis aūt que fiunt in san/
ctos: sicut ordinaui in ecclesijs
galathie: ita ꝛ vos facite ꝑ vnaꝫ
sabbati. Unusqsqꝫ vestruꝫ apō
se reponat recondens quod ei bene placue
rit: vt nō cum venero tunc collecte fiāt. Cuꝫ
aūt presens fuero quos approbaueritis ꝑ
epistolas hos mittā ꝑferre grām vestram i
hierusalē. Q: si dignum fuerit vt ego eam:
mecum ibunt. Ueniam aūt ad vos cū mace
doniam pertransiero. Nam macedoniā ꝑ/ 5
transibo. Apud vos aūt forsitan manebo.
vel ēt hyemabo vt nos me deducatis quo/
cunqꝫ iero. Nolo. n. vos modo in transitu
videre. Spero. n. me aliquantulum tempo
ris manere apud vos: si dn̄s permiserit.
Permanebo autem ephesi vsqꝫ ad pente/
costen. Ostium. n. mihi apertuꝫ est magnū
ꝛ euidens ꝛ aduersarij multi.
¶ Supra per totā seriem epistole proposuit aplš cori
thijs quandam doctrinam generalem, in hoc vltimo

6 capitulo ꝓponit eis quedaꝫ specialia ⁊ familiaria. Et circa hoc duo facit. Primo monet eos qd ipsi debeant alijs facere. Scdo ostēdit qd alij faciāt ipsis ibi. (Salutat vos ecclesia ⁊c̄.) ℭ Circa pͥm duo facit. Primo instruit eos de his que debēt facere ad absentes. Scdo vero de his que debēt facere ad p̄sentes ibi. (Uigilate ⁊ state in fide ⁊c̄.) ℭ Circa pͥm tria facit. Primo instruit eos de his que ptinent ad absentes paupes sanctos q sūt in hierusalem. Scdo de his que pertinēt ad aplm ibi. (Ueniā ad vos cum ⁊c̄.) Tertio de his que ptinent ad discipulos ibi. (Si aūt venerit ⁊c̄.) ℭ Circa ea que
2 debēt fieri sanctis qui erant in hierusalē tribus instruit eos apls. Primo qualiter elemosyna sanctis faciēda sit colligēda. Scdo qualiter sit conseruāda ibi. (Unusquisqꝫ aūt vestrum ⁊c̄.) Tertio qualiter sit in hierusalem trāsmittēda ibi. (Cum aūt presens fuero ⁊c̄.) Circa pͥm sciendū est q sicut legitur Act. 4. Mos erat in primitiua ecclesia vt cōuersi ad fidem venderēt possessiones ⁊ omnia que habebāt ⁊ p̄cium ponerēt ad pedes aplorum ⁊ de eis vnicuiqꝫ prout erat opus ꝓuiderent: vt sic nullus haberet ꝓprium: sed essent illis oia cōia. Et sicut dicit in collationibus patrū ois religio ab illa sancta societate sumpsit exordiū. Cōtingit aūt vt fame perualida exorta pauperes sancti qui erāt in hierusalē inopia maxima laborarēt: vnde factū est vt apli or
3 dinarēt ad ipsorū subuētionē q per alias ecclesias xpi collecte fierent. ⁊ hec cōmissio facta est paulo ⁊ barnabe: Gala. scdo. Dederūt mihi ⁊ barnabe ⁊c̄. Et qꝛ apostolus super hoc sollicitus erat monebat illos quos cōuerterat vt eis subuenirent: qꝛ sicut ipse ad Ro. dicit. Iustū est vt a qbus spiritualia receperant tēpalia ministrent. Et hoc est qd dicit. De collectis aūt que fiunt p ecclesias in sanctos. i. in vsum sanctorū ⁊ nō quorumlibet. Ecc. 12. Da iusto ⁊ ne recipias pctōrem. Non q pctōribus non sit aliquid dandū: sed qꝛ magis dꝫ quis dare elemosynam iusto indigēti q̃ pctōri.

Collectō pecuniarꝫ quaꝫ paulus corinthijs impo suit ꝓ necessitatibus fratrꝫ

ℭ Sicut ordinaui in ecclesia galatie. ita ⁊ vos facite) .i. colligite per vnam. s. diē sabbati. i. septimane. Et hoc ideo ordinatū est vt paulatiꝫ qualibet hebdomada aliquid paruū soluerēt: ne si simul totū soluissent grauarent. Et licet eis paululuꝫ videret ⁊ quasi insensibile paulatim dare tn̄ cōpleto anno elemosyne insimul collecte magne erāt. Uel per vnam sabbati intelligit pͣ dies post sabbatū. s. dies dominicus. Et hoc ideo illo die fieri voluit apls qꝛ iam inoleuerat consuetudo: vt populus in dominicis diebus ad ecclesiā conueniret. Leuit. 23. Dies pͥmus celeberrimus erit atqꝫ sanctissimus ⁊c̄. Et post. Est. n. cetus atqꝫ collecte ⁊c̄. De huiōi elemosyna dicit Danie. 4. Pctā tua elemosynis redime. Et ecclesia. 29. Elemosyna viri quasi sacculus ⁊c̄.

6 Elemosynā sabbatis diebꝰ apls corinthijs iniūxit

ℭ Qnia vero nō solū dꝫ apponi modus in colligēdo sed ēt in cōseruādo. ideo cōsequenter instruit qualiter collecte conseruent. cū dicit. (Unusquisqꝫ aūt vrm ⁊c̄.) In quo ostēdit maxima industria apostoli. Ne aliqui crederent q apls faceret collectas istas magis cā questus propꝫ q̃ pp necessitatē sanctorū. ideo suspitionē hāc vitans ⁊ q̃tū ad se ⁊ q̃tum ad suos ministros noluit dictam pecuniam a se seu a suis ministris custodiri: sed ordinauit q quilibet illud qd sibi placebat elargiri reportaret domi ⁊ cōseruaret seorsum faciens: sic p totū annū. Et huius rō erat qꝛ apls nolebat q qn̄ veniret corinthū vacarēt collectis: sed doctrine: ⁊ rebus spiritualibus. Et ideo dicit. (Ut si cū venero ⁊c̄.) Act. 6. Nō ē equū nos relinquere ⁊c̄. qualiter aūt debeāt mitti in hierusalē subdit dicēs. (Cū āt presens fuero ⁊c̄.) Quasi. d. Nec in hoc volo aliquos spāliter honerare

4 cū presens fuero. s. ad portādum pecuniā: sed mittam illos quos probaueritis. i. approbaueritis mittendos mittā inq̃ per epistolas. i. cū epistolis missis a vobis ⁊ a vobis laudatorū ⁊ cōmendatorū. s. in qbus contineat q̃titas pecunie cōmēdatum studiū nostrū ⁊ charitas. Mittā inq̃ pferre grām vestrā. i. q gratis debitis sanctis. pauperibus in hierusalē. 2ª Cor. 8. Notā facimus vobis grām dei ⁊c̄. In hierusalē. i. sanctis q sūt i hierusalē ⁊ n̄ solū mittā alios qs ꝓbaueritis: sꝫ si dignū fuerit ⁊c̄. i. si magna q̃titas fuerit mecū ibūt: in q inducit eos ad bene ⁊ liberaliter soluēdū. Ro. 15. Nūc igit ꝓficiscar hierusalē ministrare sanctis ⁊c̄.

ℭ Cōsequēter apls instruit eos de his que ptinent ad seipsuꝫ. Et circa hoc tria facit. Primo promittit eis su
2 am presentiā dicens. (Ueniā ad vos cū macedoniā pertrāsiero ⁊c̄.) Circa qd sciendū est q sicut dicit Act. 16. Uir macedo apparuit apostolo cū esset troade deprecās eum ⁊ dicens ei. Trāsiens in macedoniā libera nos. Ut ergo apls iussa impleret disposuit se macedoniam iturꝫ. Et qꝛ macedonia erat media inter asiā ⁊ achaiā in qua est corinthū: ideo dicit. Cū pertransiero in macedoniā veniā ad vos: imo veniā ad vos inde. i. qꝛ tūc ero vobis propior. Scdo ꝓmittit se facturꝫ apud eos diutinā morā dicens. Apud vos forsitā manebo. i. moraꝫ ꝯhā vel ēt hyemabo. i. per totā hyemē permanebo vobiscū: qꝛ multa corrigēda sunt in vobis. Uel cām quare ad eos vadit subdit cū dicit. (Ut vos me deducatis quocūqꝫ iero.) Et dicit quocūqꝫ qꝛ nesciebat de
3 terminar quo iret nisi sm̄ q spiritussanctus inspirabat sibi. Deducatis inq̃ nō defendatis me: sꝫ vt doceatis vias. Tertio cū dicit. (Nolo. n. vos ⁊c̄.) Excusat dilationē sue p̄sentie dupl'r. Uno°: qꝛ corīthij possent dicere nō est necesse q tm̄ differas venire: ⁊ q pͥmo vadas i macedoniā: qꝛ tu potes venire i achaiā ⁊ pmanere ita q nō trāseas p macedoniā. Et ad hoc dicit. licꝫ sic possem venire ad vos tn̄ nō diu possem manere vobiscuꝫ qꝛ statim opꝫ me esse in macedonia vel redire in asiaꝫ. vn̄ qꝛ nolo vos mō in transitu videre: iō mō nō venio: pͥmo ad vos: nā ego spero aliq̃ morā cōtrahere vobiscū si dn̄s pmiserit. Dicit si dn̄s pmiserit: qꝛ forte vel an
4 teq̃ esset ibi vl' postq̃ iā esset ibi dn̄s ispiraret ei q iret ad aliū locū vbi faceret maiꝰ bonū. Alio° excusat ⁊ se sꝫ videt magis lr̄ale: qꝛ oportebat euꝫ diu manere apud ephesum qd est i asia: ⁊ iō dicit. (Permanebo āt ephesi vsqꝫ ad pēthecostē ⁊c̄.) Forte hec epistola missa fuit in hyeme seu i vere ⁊ tūc post pētecostē debebat ire in macedoniā ⁊ morari ibi vsqꝫ ad hyemē ⁊ tūc ire corinthū ⁊ hyemare. Rōnē aūt quare volebat morari ephesi vsqꝫ ad pēthecostē subdit cū dicit. (Ostiū aūt ⁊c̄.) .i. magnū fructū facio in epheso. Et dicit hostiū esse apertū magnū. i. multa corda hoīum ad credendū parata: ⁊ euidēs qꝛ sine ꝯdictione. Coll. 4. Orātes simul ⁊ p nobis ⁊ deus aperiat nobis hostiū ⁊c̄. Sꝫ qꝛ sunt mul
5 ti aduersariꝫ q conant ipedire vel subitrare. Si g̃ abstarē me tātus fructus posset d̄ facili ipediri: iō nolo recedere quosqꝫ sint bene firmati. Apoc. 3. Ecce dedi corā te ostiū apertū.

ℭ Lectio. II.

Si aūt venerit thimo. videte vt sine tiore sit apd vos: opꝰ. n. dn̄i opat sicut ⁊ ego. Ne qs g̃ illuꝫ spnat deducite aūt illū i pace: vt veniat ad me. Expecto. n. illū cū fribꝰ. De apollo āt fratre vobis notū facio: qm̄ multuꝫ rogaui eū vt veniret ad vos cū fratri

ꝛ vtiq; nõ fuit volũtas eius vt nũc veniret. Ueniet aũt cũ ei vacuũ fuerit. Uigilate state in fide: viriliter agite ꝛ cõfortamini: oĩa enĩ vestra in charitate fiãt. Obsecro aũt vos fratres nostris domũ stephãe ꝛ fortũati ꝛ achaici: qm̃ sunt primitie achaie ꝛ in ministeriũ sanctorũ ordinauerũt seipsos: vt ꝛ vos subditi sitis eiusmodi: ꝛ omni cooperãti ꝛ laborãti. Gaudeo aũt ĩ presentia stephane ꝛ fortunati: ꝛ achaici: qm̃ id qđ vobis deerat ipsi suppleuerũt. Refecerũt.n. ꝛ meũ spm̃. ꝛ vrm̃. Cognoscit̃ ergo q eiusmodi sunt. Salutãt vos oẽs ecclesie asie. Salutat vos ĩ domino multũ aq̃la: ꝛ prisca cũ domestica sua ecclesia: apđ quos ꝛ hospitor. Salutãt vos oẽs fratres. Salutate inuicẽ in osculo sancto. Salutatio mea: manu pauli. Si q̃s non amat dñm nostrum iesuʒ xp̃m sit anathema

Ad. Ro. 16.

maranatha. Gratia dñi nostri iesu xp̃i vobis cum. Charitas mea cum omnibus vobis in christo iesu. Amen.

3 ¶ Hic istruit eos de his q̃ ptinẽt ad discipulos suos. ꝛ pͦ. de his q̃ ptinẽt ad thimo. Scđo de his q̃ ptinent ad apollo ibi. (De apollo ꝛc̃.) De thimotheo tria mandat. Primo vt secure custodiat̃. Uñ dicit. Si aũt venerit ad vos thimotheus videte studeatis vt sine tiore sit apud vos. Forte aliq̃ cõmotio fuerat ibi pp pseudo apsos. 2ͣ Cor. 7. Foris pugne: intus timores ꝛc̃. Et h̃ debetis facere: q2 opus dñi opat̃: sicut ꝛ ego p̃dicãdo.

4 2ͣ Th̃ͦ. 4. Tu vero vigila: in oĩbus labora. Scđo vt ĩ honore habeat̃: ꝛ iđ dicit. Ne q̃s ergo illũ spernat. Et rõ huiꝰ est forte: q2 iuuenis erat. 2ͣ. Thi. 4. Nemo adolescẽtiã tuã spnat. Luc. 10. Qui vos spnit me spnit. 3ͦ vt pacifice deducat̃: ꝛ h̃ est qđ dicit. (Deducite aũt illũ ꝛc̃.) Et rõ huiꝰ est. q2 expecto illũ cũ fratribꝰ q sunt cũ eo.

¶ De apollo ꝛc̃. (Iste ẽ ille apollo. de q̃ habet̃.) Act. 18. Q2 iudeus qdã ꝛc̃. ꝛ iste fuit in achaiã: ꝛ fuit quasi spãlis doctor eoꝝ post apl̃m. pͦ Cori. 3. Ego plantaui apollo rigauit ꝛc̃. ꝛ vt gl. dic̃. ep̃s erat. Et q2 corinthij male se habuerant: recesserat ab eis ꝛ iuerat ad apl̃m. Postmodũ vo corinthij rogauerũt apl̃m vt remitteret illuc ipsum. ad qđ r̃ndet eis dicẽs. De apollo aũt fratre quẽ rogastis remitti ad vos notũ vobis facio tria. Prĩo p̃ces meas sibi factas: qm̃ multũ rogaui eũ: vt veniret ad vos cũ fratribus. Et dicit rogaui eũ lʒ posset p̃cipere

5 q2 magnis viris nõ de facili dʒ fieri p̃ceptũ pͦ Ti. 5. Seniorẽ obsecra ꝛc̃. ecc. 32. Rectorẽ te posuerit ꝛc̃. ¶ Sʒ nũq̃d licuit sibi reliq̃re pplm̃ suũ. ¶ Ad h̃ dõm q ſic̃ Greg. dicit. qñ oẽs subditi male se hñt ꝛ nolũt corrigi: licet ep̃o recedere ab eis. Uñ q2 isti erãt tales licuit ei. ¶ Uel dõm est: qđ forte nõ erat ep̃s eoꝝ: sʒ spãlr p̃dicauerat eis. Scđo r̃nsum appollinis: q2 renuit venire ad eos ibi. (Et vtiq; nõ fuit volũtas eius vt nũc ꝛc̃.) Et rõ huius est q2 forte nõdũ erãt bene correcti. Uel q2 ipse erat in alijs arduis occupatus. Tertio p̃mittit eũ aliqñ ad eos iturũ. Uñ dic̃. (Ueniet aũt cum ei vacuũ). i. opportunũ fuerit. s. qñ vos eritis correcti.

¶ Cõsequẽter postq̃ istruxit eos qđ debeãt facere ab sentibus: hic istruit eos q̃liter se habeãt ad p̃ntes. Circa h̃ duo facit. Prĩo ostẽdit q̃liter se habeãt q̃ntũ ad oẽs in cõi. Scđo q̃ntũ ad quosdã in spãli ibi. (Obsecro aũt vos frẽs.) Instruit aũt eos apl̃s in cõi de tribus. s. de fide de bona opatiõe: ꝛ de mõ bene opãdi. ¶ Sʒ tñ istis tribus p̃mittit vnũ qđ est oĩbus necessariũ. i. sollicitudo. Uñ dic̃. (Uigilate ꝛ orate.) De fide ergo istruit. cũ dicit. (State. s. ĩ fide.) Ephe. 6. State succincti ꝛc̃. De bona opatiõe. cũ dic̃. (Uiriliter). i. fortiter agite: q2 fides sine opibus mortua est. Iac. 2. Sʒ q2 bona opatio nõ ẽ attribuẽda nobis: sʒ deo: iđ subdit. Et confortamini in dño. ps. Uiriliter agite ꝛ cõfortet̃ cor vestrũ ꝛc̃. De mõ agẽdi cũ dicit. (Oĩa vestra in charitate fiãt). i. oĩa debẽt referri ad finẽ charitatis. s. vt fiant pp deum ꝛ p̃ximũ: Col. 3. Super oĩa charitatem ꝛc̃.

¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Obsecro aũt ꝛc̃.) Instruit eos quõ se habeãt ad quosdã in spãli. ꝛ p̃mo q̃ntũ ad illos q videnť habere aliquã p̃rogatiuã ĩ spũalibus. Scđo q̃ntũ ad illos q in corporalibus opibus ibi. (Gaudeo aũt ꝛc̃.) Dicit g̃. (Obsecro autẽ vos frẽs nostris). i. approbastis domũ stephane ꝛ fortunati ꝛ achaici. Approbastis inquã pp duo: ꝛ q2 sunt p̃mitie. i. p̃mo conuersi: q2 ab ipso aplo in p̃mis baptizati. supra p̃mo. Baptizaui aũt ꝛc̃. Et q2 magis deuoti ꝛ p̃mpti ad ministeria sanctorũ. Uñ dicit. Et in ministerio sanctoꝝ ordiauerũt seipsos. Ro. 12. Necessitatibꝰ sanctoꝝ ꝛc̃. ꝛ iđ obsecro vt ꝛ vos subditi ꝛc̃. Heb. 12. Obedite p̃positis ꝛc̃. Et oĩ cooperãnti. Philipẽ. 4. Adiuua eos q mecũ laborauerũt. Sap. 3. Bonorũ laboꝝ gloriosus ꝛc̃.

¶ Gaudeo ꝛc̃.) Hic instruit eos q̃ntũ ad illos q p̃eminẽt in ministerijs: ꝛ põt duplr̃ exponi. Uno mõ: vt dicat̃. Gaudeo aũt ĩ presentia stephane ꝛ fortũati ꝛ achaici q sunt p̃ntes vobis quoꝝ p̃sentia est vobis p̃ficua. Qm̃ ipsi id qđ vobis deerat suppleuerũt docẽdo vos. Et ip̃i qdeʒ refecerũt spm̃ meũ: inq̃ntũ gaudeo d̃ bono vr̃o: ꝛ spũʒ vr̃ʒ ĩ q̃ntũ istructi estis. Philipẽ. 4. Gauisus sum valde: q2 iueni ꝛc̃. Et iđ q2 sic se habuerũt.

4 g̃ cognoscite. i. honorate eos ꝛc̃. Alioͦ vt dicat̃ gaudeo in p̃ntia stephane fortunati ꝛ achaici. q2. s. p̃sonalr̃ mecũ sunt ꝛ seruiũt mihi: ĩ quo supplẽt qđ deerat vobis. i. qđ vos nõ poteratis mihi corpalr̃ exhibere. In quo qdẽ refecerũt spm̃ meũ inq̃ntũ mihi seruierũt ꝛ pauerũt me. ꝛ vr̃ʒ. inq̃ntũ d̃ bono meo gaudet). ꝛ iđ cog̃scite ꝛc̃.

¶ Salutat vos ꝛc̃.) Hic apl̃s insinuat qđ alij faciant corinthijs. Et circa hoc duo facit. Primo isinuat quõ salutent̃ ab alijs. Scđo subdit suã salutationẽ ibi. (Salutatio mea ꝛc̃.) ¶ Circa pͫ tria facit. Primo isinuat quõ salutat eos tota ecclesia asie in cõi. Uñ dicit. (Salutant vos oẽs ecclesie asie.) Ro. vl. Salutãt vos oẽs ecclesie xp̃i. Scđo quõ salutat eos specialiter hospites pauli. Uñ dicit. (Salutãt vos in dño multũ aq̃la ꝛc̃.) Isti erant hospites apostoli: ꝛ de his habetur Ro. 16. ꝛ Act. 18. Tertio quõ salutãt eos apostoli ꝛ familiares sui Unde dicit. Salutãt vos oẽs frẽs q. s. mecũ sunt. Phil. vlt. Salutãt vos qui mecũ sunt frẽs. Ex quo g̃ oẽs salutãt vos ꝛ vos ẽt salutate inuicẽ ĩ osculo sancto

5 ñ libidinoso: quo mulier apprehensũ de osculatur iuuenem. Prouer. 7. Non fraudulento quo iudas osculatus est xp̃m. Mat. 26. ꝛ Mar. 14.

¶ Salutatio ꝛc̃.) Hic suã salutationẽ subdit: ꝛ circa h̃ duo facit. Primo ponit titulũ salutationis dicẽs. (Salutatio mea). i. scripta ẽ manu mea pauli. Et hoc faciebat in epistolis suis pp quosdã q sub spẽ apostoli scribebant falsas litteras. Uñ vt nõ deciperentur. postq̃ scripta erat ep̃la p aliquẽ in fine. cõsequẽter scribebat apl̃s manu sua. Scđo ponit ipsam salutationẽ ĩ qua pͦ maledicit malis dicens. Si quis non amat ꝛc̃. anathema sit, i. sepatus vel excõicatus. maranatha. i. dominꝰ.

Apollo q̃dã fuit iudeus ꝛ doctor p̃dicauit q̃ in achaia. Ep̃s nõ dimittere eccl̃ias qñ oẽs fere subditi sunt mali.

c venict. Quasi.d. Qui nō amat dn̄m nostrū iesum xp̄z
sit anathema in aduētu dn̄i. Sz nūqd sunt excōicādi
oēs q nō sunt in charitate. ¶ Rn̄o dōz q̄ hoc ītelligi
tur si qs nō amat dn̄m iesum xp̄m. i. fide xp̄i ⁊ isti sunt
heretici ⁊ sunt excōicati. Uel si qs vsq̄ ad finē mortis
nō pseuerat in amore dn̄i iesu xp̄i in aduētu erit se pa
ratus a bonis. Scd̄o benedicit bonis bene optās eis.
.s. grām xp̄i. cū dicit. (Grā dn̄i nostri iesu xp̄i.) Et hoc
optans optat eis oē bonū: q2 in grā dn̄i nostri iesu xp̄i
cōtinet omne bonū. Optat ēt eis charitatē suā dicens
Charitas mea ⁊c. In vos inuicē ⁊ deū diligatis ea cha
2 ritate qua ego vos diligo ⁊ nō pp̄ aliqd̄ aliud nisi i xp̄o
iesu. i. pp̄ amorē xp̄i. Amen. i. fiat.
¶ Incipit postilla doctoris angelici sci Thome ordīs
fratrū p̄dicatorꝝ sup scd̄a epistola ad corinthios.

Ministri dei nr̄i dicet vobis. Esa.
16. In his verbis cōgrue
tangit mā huius scd̄e epistole ad cori.
Nā i p̄ma epistola agit apl's de ipsis sa
cramentis. sed in hac scd̄a agit de mini
stris ipsorꝝ sacramētorꝝ tam bonis q̄ malis. Ratio āt
hanc eplam scribēdi fuit q̄ corinthij post p̄dicationez
eius admiserāt pseudo apl'os quos apostolo p̄ferebāt.
3 Propter hoc scribit eis hāc eplaz i qua comēdat apl's
⁊ ondit verorꝝ aplorum dignitatē: ostēdit ēt ⁊ vitupe
rat falsorꝝ aplorū falsitatē cōmendat aūt virorꝝ aplo
rum dignitatē ex hoc q̄ sunt ministri dei. Ministri in
qt dei dicet vobis. s. apl'is: q qdem dicunt ministri q̄
tum ad tria. Primo q̄tum ad dispēsationē sacramēto
rū. p̄ Cor. 4. Sic nos existimet homo vt mi. ⁊c. Xp̄s
.n. institutor est sacramētorū: sed apl'i ⁊ eorū successo
res ea dispēsāt. ⁊ id̄ subdit i p̄dicta auctoritate: ⁊ dispē
satores misteriorꝝ dei. 2° q̄tū ad gubernatōez. s. in q̄tū
gubernāt pplz dei. Sap. 6. Cū essetis mīstri non recte
iudicastis ⁊c. Deus. n. gubernat oīa p prudentiā. Un̄
4 qcūq̄ aliqd gubernat dr̄ mister dei. Tertio q̄tum ad
humane salutis operationē in q̄tū. Leorꝝ ministerio ⁊
p̄dicatione hoīes ad salutē puenti sunt cuius salutis so
lus deus est auctor: q2 ipse est q venit saluū facere qd̄
pierat apl'i vero mīstri. p̄ Cor. 3. Quid ḡ est apollo qd
paulus? mīstri eiꝰ cui credidistis ⁊c. CAP. I.

(Apl'i dn̄r ministri q̄tū ad tria)

Paulus apostolus iesu xp̄i p vo
luntatē dei ⁊ thimotheus frater
ecclesie dei que est corinthi cuz
oībus sanctis qui sunt i vniuer
sa achaia gratia vobis ⁊ pax a deo patre no
5 stro ⁊ domino iesu christo.
¶ De istis ergo ministris tractat hic apl's ondens in
hac epistola eorꝝ dignitatē ēt scribens corinthijs. In q̄
qdem p̄mittit. Primo salutationē. Scd̄o psequtur epi
stolā ibi. (Bn̄dictus deus ⁊c). In salutatōe āt tria po
nit Primo. n. describit psonas salutantes. Scd̄o pso
nas salutatas ibi. (Ecclesie q̄ est ⁊c.) Tertio bona op
tata ibi. (Grā vobis ⁊c.) ¶ Circa p̄m p̄mo describit p
sona salutās p̄ncipalis: q2 paulus. Scd̄o psona adiun
cta. q2 Thimo. Persona salutās describit ab humilita
te: q2 paulus q latine dr̄ modicus. Iste ē ille modicus
de quo Esa. 60. Minimus erit in mille ⁊c. Uel a do
ctrina: q2 paulus dr̄ os tube. Ista est illa tuba. de qua
Zach. 9. Dn̄s in tuba canet ⁊c. Et cōpetit: qd̄ dr̄ Esa.
58. Quasi tuba exalta vocem tuā ⁊c. A dignitatis au
ctoritate: q2 apl'sꝰ ⁊c. Ubi tria ponunt. Primo q̄ sit lega
tus. vn̄ dr̄ apl's. i. p̄ncipalr missus. Soli. n. 12. apl'i ele
cti missi sunt a xp̄o. Luc. 9. Elegit. 12. quos ⁊ apl'os ⁊c. d
Alij aūt discipuli nō missi sunt p̄ncipalr: sed scd̄ario.
Et inde est q̄ apl'is succedūt ep̄i q hn̄t spālē curā gre
gis dn̄i. Alij āt sacerdotes succedūt. 72. discipulis q ge
rūt vices cōmissas sibi ab ep̄is. Est ergo eius dignitas
q2 apl's. p̄ Cor. 9. Si alijs nō sum apl's sz tn̄ vobis sum
⁊c. Gal. 2. Qui operatus est Petro ⁊c. Sz quare vo
cat se hic apl'm dicēs Paulus apl's. cū in epl'a ad Ro.
scribat se seruū. Rō huius est: q2 romāos reprehēdit d
dissensione ⁊ supbia q̄ est mater dissensiōis: q2 iter su
pbos semp iurgia sunt. Un̄ vt eos reuocet a dissēsiōe
inducit eos ad humilitatē vocādo se seruū. Corinthij
do erāt ptinaces ⁊ rebelles. ⁊ id̄ vt rep̄mat eorꝝ pteruī
am vsus est hic noīe dignitatis dicens. aplz. ¶ Scd̄o
ponit cuius sit legatus: q2 iesu xp̄i. Ifra. 5. Pro xp̄o le
gatōe fungimur. ¶ Tertio ponit modus quo adeptꝰ 2
est legationē: q2 nō ingessit se vt pseudo. Iere. 23. Nō
mittebā eos ⁊ ipsi currebāt. Nō est datus pp'o ex dīno
furore iux̄ illud Iob. 34. Qui facit regnare ypocritas
⁊c. Osee. 12. Dabo tibi regē sz in furore meo. Est adep
tus apostolatū ex volūtate dī ⁊ bn̄placito. Act. 9. Uas
electionis est mihi iste. Et id̄ dic̄ p voluntatē dei. Per
sona aūt adiūcta est Thimo. Un̄ dic̄. Et thimo. frater
Frater inq̄ pp̄ fidē. Math. 23. Oēs vos frēs estis ⁊c.
Et pp̄ dignitatē: q2 ep̄s: ⁊ inde est q̄ papa vocat oēs
ep̄os frēs. Cōuenerat āt sibi thimotheū: q2 cū ipse trāsisset
p eos sicut dixit in p̄ epistola vl. ea. possent credere q̄
maliciose retulisset apl'o ea de qbus ipse scribit ad eos. 3
¶ Cōsequēter ponunt psone salutate: ⁊ p̄mo p̄ncipa
les. 2° adiūcte p̄ncipalibus in h̄ q̄ dic̄. (Ecclie dei) q̄ ē
totus pp'ls fidelis tā clerus q̄ laici. p̄ Thi. 3. Ut scias
quō opteat te puersari. (Que est corinthi) q2 corinthꝰ
erat metropolis achaie. Sz adiūcte psone sunt oēs sci
q sunt vnius sp̄us sci grā renati. 1. Corin. 6. Sz abluti
estis. sz sanctificati ⁊c. Qui sunt i achaia: cuius metro
polis est corinthus. Istis āt psonis salutatis optat apl's
bona. Un̄ dicit. Grā vobis ⁊c. Et circa h̄ duo facit. p̄
ponit ipsa bona. 2° ipsorꝝ actorem ibi. (A deo pr̄e ⁊c.)
Ponit aūt ista duo extrema bona vt i eis ītelligāt me
dia. Primū. n. bonū ē grā q̄ ē p̄ncipiū oīuz bonorꝝ. Nā 4
an̄ grām nihil est nisi diuitū in nobis. Ultimū āt oīuz
bonorꝝ ē pax: q2 pax ē gn̄alis finis mētis. Nā q̄lscūq̄
pax accipiat hz rōnē finis ⁊ i glā eterna ⁊ i regimie ⁊ā
cōuersatōe finis ex pax. ps. Qui posuit fines tuos pa
cē. Quis aūt sit actor horꝝ bonorꝝ ondit: subdēs. A dō
pr̄e ⁊c. Et hec duo pn̄t dupl'r distingui: q2 cū dicit: a dō
pr̄e. pōt ītelligi p tota trinitate. Nā lz psona pr̄is dicat
pr̄ xp̄i p nāz tn̄ tota trinitas est pr̄ nr̄ p creationē ⁊ gu
bernationem. Esa. 63. Et nūc dn̄e pr̄ nr̄ es tu Iere. 3.
Prēz vocabis me. A deo ḡ pr̄e nr̄o. i. a tota trinitate p
ueniūt bona. Mat. 7. Si vos cū sitis mali ⁊c. ¶ Sz
si deus pr̄ nr̄ accipiat p tota trinitate quare addit p
sona filij. cū dicit. Et dn̄o iesu xp̄o: nūqd est alia psona
a trinitate. ¶ Dōm addit nō pp̄ aliā psonā: sed pp̄ ali 5
am nām. i. humanitatis assumpte a filio in psonā diui
nā quē qdē trinitati cōnumerat. q2 oīa bona pueniūt
nobis a trinitate p icarnationē xp̄i. Et p̄mo grā. Ioh.
p̄. Gratia ⁊ veritas ⁊c. Scd̄o pax: Ephe. 2. Ipse ē pax
nostra ⁊c. Itē cū dicit. A deo pr̄e nostro: pōt itelligi p
sona pr̄is solū: ⁊ licet tota trinitas sit pr̄ nr̄: vt dictū est
tn̄ psona pr̄is est pr̄ noster p appropriationē: ⁊ sic hoc
q̄ dicit. Et dn̄o iesu xp̄o: intelligit de psona filij. De p
sona aūt sp̄ussancti nō fit hic mētio: q2 sicut dicit Au
gu. Cū sit nexus pr̄is ⁊ filij vbicūq̄ ponit psona pr̄is
⁊ persona filij intelligit persona sp̄ussancti.

(aplo scri bens rōa nis dic se fui bic aplz)

Benedictus

a Lectio. II.

Exo. 22°. Enedictus deus ⁊ pr̃ dñi nr̃i ie
su xp̃i: ⁊pater misericordiarũ ⁊
deus totius ꝯsolationis q cõso
latur nos in oi tribulatiõe nr̃a:
vt possimus ⁊ ipsi ꝯsolari eos q in oi pressu
ra sunt p exhortationez qua exhortamur ⁊
ipsi a deo: qm̃ sicut abundãt passiones xp̃i
in nobis: ita ⁊ p xp̃m abũdat ꝯsolatio nr̃a.
¶ Hic incipit ep̃lam in qua ap̃ls duo facit. Primo. n.
excusat se de eo ꝙ nõ fuerat ad eos sicut promiserat.
2 Scd̃o ꝓsequit intentionẽ suã ca. 3. ibi. (Incipim⁹ iterꝫ
⁊c̃.) Circa p̃ᵐ duo facit. Prio ponit excusationẽ d̃ mo
ra. Scd̃o more assignat cãz. 2. ca. ibi. (Statui aũt ⁊c̃.)
Circa p̃ᵐ duo facit. Prio. n. reddit eos beniuolos. Se
cũdo excusationẽ põit ibi. (Et hac ꝯfidentia ⁊c̃.) Cir/
ca p̃ᵐ duo facit. Primo captat eoꝝ beniuolẽtiã recitã/
do q̃dã in gñali. Scd̃o q̃dã in sp̃ali ibi. (Nõ. n. ⁊c̃.) Be
niuolentiã aũt eoꝝ captat ap̃ls oñdendo ꝙ q̃cq̃d fac̃
totũ facit ad eoꝝ vtilitatez. Et circa h̃ duo facit. Prio
p̃mittit vtilitatẽ q̃ ex ipso aliis ꝓuenit. Scd̃o rõnẽ eo/
rũ assignat ibi. (Qm̃ sicut abũdant ⁊c̃.) Circa p̃ᵐ tria
facit. Primo. n. ponit grãꝝ actio. Scd̃o actionis grã/
rũ mod⁹ ibi. (Qui ꝯsolat ⁊c̃.) Tertio cã ibi. (Ut pos
3 simus ⁊ ipsi ꝯsolari). Agit g̃ grãs toti trinitati a q̃ ꝓ/
uenit oẽ bonũ. Et iõ dicit. Bñdictus deus. i. tota trini
Bñdicere deum ⁊ de⁹ bñdicere nobis quo intelligat. tas. Item psone prio cũ dicit. Et pr̃ dñi nr̃i iesu xp̃i p
quẽ. s. xp̃m pr̃ nobis oĩa donauit. Sed sciendũ ꝙ nos
bñdicimus deũ ⁊ deus bñdicit nobis: sed alr̃ ⁊ alr̃. Nã
dicere dei est facere. ps. Dixit ⁊ facta sunt. Uñ bñdicere
dei est bonũ facere ⁊ bonũ infundere: ⁊ sic hꝫ rõnẽ cã
litatis: ⁊ Geñ. i. ⁊. 22. Bñdicens bñdicaz tibi ⁊c̃. Dicere
aũt nr̃m non est cãle: sed recognoscitiuũ seu exp̃ssiuũ.
Uñ bñdicere nr̃m idẽ est q̃d bonũ recognoscere. Cum
ergo grãs agimus deo: bñdicimus sibi. i. Recognosci/
mus eũ bonũ ⁊ datorẽ oĩum bonoꝝ. Tob. 12. Bñdici/
te deũ celi ⁊c̃. Dañ. 3. Bñdicite oĩa opa ⁊c̃. Recte ergo
grãs agit pr̃i q: misericors est. Uñ dicit. Pater miseri
4 cordiaꝝ. Et q: ꝯsolator. Uñ dicit. Et deus totius ꝯso/
Deus dī de⁹ tot⁹ ꝯsolatiõis. lationis. Et agit grãs de duobus q̃bus homies maxi
me indigent. Prio. n. indigẽt: vt auferant ab eis mala
⁊ h̃ facit mĩa q̃ aufert miseriã: ⁊ miserere ẽ ꝓpriũ pr̃is
ps. Quo miseret pr̃ filioꝝ ⁊c̃. Scd̃o indigent vt susti
tent in malis q̃ aduenkũt. Et illud est ꝓprie cõsolari:
q: nisi hõ h̃eret aliq̃d in quo q̃esceret cor eius qñ sup/
ueniunt mala nõ subsisteret. Tũc g̃ aliq̃s consolat ali
quẽ qñ affert ei aliq̃d refrigeriũ in quo q̃escat in mal.
Et lꝫ in aliq̃bus malis hõ possit in aliquo ꝯsolari ⁊ q̃e
scere ⁊ sustẽtari: tñ solus deus est q nos ꝯsolat in oib⁹
malis: ⁊ iõ dicit. Deus totius ꝯsolationis: q: si peccas
ꝯsolat te deus: q: ipse misericors est. Si affligeris cõso
lat te vel eruẽdo ab afflictione p potẽtiã suã vel indi/
5 cãdo p iustitiã. Si laboras ꝯsolat te remunerãdo Ge.
15. Ego merces tua ⁊c̃. Et iõ dr̃ Mat. 5. Bt̃i q lugent
⁊c̃. Modũ aũt grãꝝ actionis subdit dicẽs. Qui ꝯsolat
⁊c̃. q. d. Iõ bñdictus q: ꝯsolat nos in oi tribulatiõe in/
fra. 7. Qui ꝯsolat ⁊c̃. Cãz aũt huius ponit cũ dic̃. Ut
possimus ⁊ ipsi ꝯsolari. Ubi notandũ est ꝙ in dõis di
uinis est ordo. Ad h̃. n. deus dat aliq̃bus sp̃alia dona
vt ipsi effundant illa in vtilitatẽ alioꝝ. Nõ. n. dat lu/
mẽ soli vt sibi soli luceat: sed vt toti mũdo. Uñ vult ꝙ
de oibus bonis nr̃is siue sint diuitie siue scia siue potẽ
tia siue sapiẽtia accrescat aliqua vtilitas aliis. i. Pe. 4.
Unusq̃sq; grãm quã accepit ⁊c̃. Hoc est g̃ q̃d ap̃ls di/
cit. Cõsolat nos in oi tribulatiõe. Sed q̃re nõ vt soluz b
nobis hoc sit ad bonũ: sed vt ẽt aliis ꝓsit. Uñ dic̃. Ut
possimus ⁊ ipsi ꝯsolari eos ⁊c̃. possimus p exẽpliũ ꝯso
lationis nr̃e. Qui. n. nõ est ꝯsolatus nescit ꝯsolari. Ec
cle. 33. Qui nõ est tẽtatus, qualia scit q sunt in oi. i. in
qualibet p̃ssura Esa. 61. Sp̃us dñi misit me ⁊c̃. vt ꝯso/
laret oẽs lugẽtes ⁊c̃. Eccle. 48. Cõsolatus est lugẽtes
⁊c̃. Possimus dico ꝯsolari p exhortationẽ ad tolerãti
am passionũ ꝓmittẽdo p̃mia eterna: q̃. s. exhortamur
vos p⁹ scripturas ⁊ in eternas inspirationes vt patiẽter
sustineamus ⁊ alios exhortemus exẽplo nr̃i ⁊ p ipsas
scripturas. i. Corin. 11. Ego. n. accepi a dño ⁊c̃. Esa. 48. 2
Que audiui a dño ⁊c̃. Posita vtilitate q̃ ex ap̃lis aliis
ꝓuenit dictoꝝ ꝯñr rõnẽ assignat dicẽs. (Qm̃ sic abũ/
dant ⁊c̃.) Et q: duo dixerat. s. ꝙ deus ꝯsolat nos in oi
tribulatiõe ⁊ ꝙ possimus ⁊ ipsi ⁊c̃. Hic rõnẽ hoꝝ duo
rum exponit ⁊ p̃mo ostendit q̃o deus ꝯsolat nos i oi
tribulatione. Scd̃o q̃o ꝯsolatio nr̃a ꝯuertit in ꝯsola/
tionẽ alioꝝ ibi. (Siue aũt tribulamur ⁊c̃.) Dicit g̃. Re
cte dico ꝙ ꝯsolat nos i oi tribulatiõe nr̃a q: sꝫ ꝙ abũ/
dãt passiões xp̃i in nobis: ⁊ dicit xp̃i. i. ichoate a xp̃o.
Eze. 9. A sanctuario meo incipite. In xp̃o. n. inceperũt
passiones ꝓ pctis nr̃is: q: ipse pctã nr̃a ptulit in corpe
suo sup lignũ. i. Pe. 2. Deide p ap̃los q dicebãt. Mor 3
tificamur tota die. ps. ⁊c̃. Deinde per martyres q fecti
sunt tentati sunt ⁊c̃. Heb. 11. Ultio ipsi pctores ꝓ suis
pctis patienter irã dñi portabũt: q: peccauerũt ei. Uel
passiones xp̃i. i. quas sustinemus ꝓpter xp̃m. Act. 5.
Ibant ap̃li gaudentes ⁊c̃. ⁊ ps. Propter te mortifica/
mur ⁊c̃. Sicut inquã hmõi passiones abũdãt sic abũ/
dat per xp̃m consolatio nostra. ps. Secundum multi
tudinem dolorum ⁊c̃. Lectio. III.

Iue aũt tribulamur ꝓ vr̃a exhor p^a 2^e
tatione ⁊ salute: siue ꝯsolamur q. 87.
ꝓ vr̃a consolatione: siue exhor art. 6.
tamur ꝓ vestra exhortatione ⁊
salute q̃ operatur tolerantiã earũdez passio 4
nuz quas ⁊ nos patimur: vt spes nr̃a firma
sit ꝓ vobis scientes: qm̃ sicut socij passiõuz
estis: sic eritis ⁊ consolationis. Non enim
volumus ignorare vos fratres de tribula/
tione nostra que facta est in asia: qm̃ supra
modum grauati sumus supra virtutem: ita
vt tederet nos etiam viuere. Sed ipsi in no
bisipsis responsum mortis habuimus: vt
nõ simus fidẽtes in nobis: sed in deo q su/
scitat mortuos q de tantis piculis nos eri/
puit ⁊ eruit i quẽ spamus: qm̃ adhuc eripi 5
et adiuuantib⁹ vobis in orõne p nobis: vt
ex multaꝝ psonis facieꝝ eius q̃ in nobis ẽ
donationis: p multos grẽ agant ꝓ nobis.
¶ Postq̃ ap̃ls oñdit ꝙ deus ꝯsolat seruos suos i tri
bulationibus. s. ministros fidei ⁊ p̃dicatores: hic ꝯñter
manifestat ꝙ eoꝝ ꝯsolatio cedit ad bonũ alioꝝ. Et cir
ca h̃ duo facit. Primo manifestat qualr̃ eoꝝ ꝯsolatio
sit ad alioꝝ vtilitatẽ ⁊ salutem. Scd̃o ordinem huius
ꝯsolationis ⁊ salutis insinuat ibi. (Que opant tolerã/
tiã ⁊c̃.) Circa p̃ᵐ aduertendũ est ꝙ tria dicit ap̃ls se re
cepisse. Tribulationẽ cũ dicit. In oi tribulatione vr̃a
ꝯsolationẽ cũ dicit. Qui ꝯsolat nos. Exhortationem
cũ subdit. Ut possimus ⁊ ipsi ⁊c̃. Accipiendo ergo h̃

c tria passiue dicimus q̄ apli cōsolanť tribulantur ⁊ ex
hortanť. Unā ⁊ tria ōndit apls cedere ad cōsolationem
Apli aliorꝫ; ⁊ hoc in quodā ordine. Et ꝑmo eorꝫ tribulatio
cōso/ nē cū dicit. (Siue inq̄t tribulamur ⁊c.) q.d. ꝑe q̄cq̄d
lanť recipimus est in bonū vr̄m. Qꝛ siue tribulamur ꝑ ve
tribu stra exhortatione ⁊ salute: qꝛ. s. nr̄o exēplo monet vos
lanť deus ad passionē tolerantiaꝫ: vn̄ ꝑuenit vobis salus
⁊ ex. eterna vn̄. 1. Mach. 6. legiť. Qꝛ ondērūt elephātis san
hortā guinē vue ⁊ morozꝫ: vt acuerent eos ad bellū. Quod
tur. fit qn̄ tepidis ⁊ pigris adhibenť passiones scōꝝ in exē
pli. Scdo ōndit q̄ eorꝫ ꝯsolatio in aliorꝫ vtilitateꝫ ce
dit cū dicit. (Siue ꝯsolamur). q.d. ipsa nr̄a ꝯsolatio q̄
nos spe p̄remiȷ: ꝯsolamur est ad ꝯsolationem vr̄am in
q̄ntū exēplo nr̄o vos ēt eādē spē p̄remiȷ hn̄tes gaude/
tis. Tertio ōndit q̄ eorꝫ exhortatio passiua est ad bo/
nū aliorꝫ dicens. (Siue exhortamur) ꝑ internā inspi/
rationē vel ꝑ flagella: ħ est ꝑ vr̄a exhortatiōe. s. vt vos
ad maiora animemini: ⁊ salutē speretis. Un̄ dr̄. 2. Ma
cha. vlt. q̄ exhortati sermōibus inde ⁊c. Sexto adiu/
uantes aūt vos ⁊c. Huius aūt ꝯsolatiōis ⁊ salutis or/
dinē insinuat cū subdit. Que operanť tolerātiā ⁊c. Et
circa hoc duo facit. Primo ōndit patiētiā habitā ī ad/
uersis. Scdo manifestat fructuꝫ q̄ ex patiētia ꝑuenit
ibi. (Ut spes firma ⁊c.) Dicit ḡ. Dico q̄ hec ad vr̄am
salutē cedūt: q̄ salus est vobis in hoc: inq̄ntum exēplo
nr̄i estis fortes ad tolerātiā passionū: ⁊ vt patiēter su/
3 stineatis passiōes quas ⁊ nos patimur Luc. 21. In pa
tientia vr̄a possidebitis aias vr̄as. Ja. 5. Exemplū acci
pite fratres mei ⁊c. Ex q̄ q̄dē patiētia ꝑuenit vob̄ fru
ctus: qꝛ ex ħ spes nr̄a firma est ꝑ vobis q̄ vos efficia/
mini hedes vite eterne. Ro. 5. Tribulatio patientiam
opať patiētia do spem. Greg. Tanto spes in deū solidi
or surgit: q̄nto q̄s grauiora ꝑ noīe eius ꝑtulerit. Naꝫ
ex passiōibus q̄s sustinēt scī dei ꝑ xp̄o ꝯsurgit eis spes
vite eterne. Et cā spei hui⁹ ē: qꝛ sumus sciētes: qꝛ sicut
estis sociȷ nr̄i in passiōibus eritis sociȷ ⁊ ꝯsolatiōis. i. vi
te eterne. 2. Thi. 2. Fidel' s̄mo: nā si ꝯmortui sum⁹ ⁊ cō
uiuem⁹ ⁊c. 1. Pe. 4. Cōicātes xp̄i passiōib⁹ gaudete ⁊c.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Nō. n. volumus vos ⁊c.) Ca
4 ptat eorꝫ beniuolētiā recitādo q̄dā in spāli. Et circa ħ
tria facit. Primo. n. describit ꝑsecutionē quā passus ē
in asia. Scdo spālē ei ꝯsolationē collatā ibi. (Qui d tā
tis). Tertio subdit ꝯsolationis cām ibi. (Nā glia ⁊c.)
Dicit ergo ꝑᵐ: nō solū ea q̄ dicta sunt de tribulationib⁹
in gn̄ali bonū est vos scire: sed nō volumus vos igno
rare: qꝛ scire est vtile vobis inq̄ntū exēplo nostri patien
tiores estis. Nolumus inq̄ vos ignorare d tribulatio
ne nr̄a ⁊c. Tren̄. 3. Recordare paupertatis mee ⁊c. Hec
est illa ꝑsecutio de q̄ legiť. Act. 19. Que facta est aplo
ab asiano quodā argentario ꝯcitante plebē ꝯ eū: quā
q̄dem apls exaggerat a tribus. Ex loco qꝛ in asia: ⁊ ħ
est q̄d dicit. Que. s. tribulatio. Facta est in asia. i. apud
ephesum: q̄ est in asia: vbi debuisset magis honorari ⁊
5 ꝯsolari. Ex acerbitate: qꝛ supra ꝯsuetudinē hūanarū
passionū: ⁊ id̄ dicit. Qm̄ supra modū sumus ⁊c. Item
supra posse: ⁊ ideo dicit supra virtutē. ¶ Sed ꝯ. 1. Cor.
10. Fidelis deus qui non patietur vos tētari supra ⁊c.
¶ Rn̄ dōm q̄ pati supra virtutē pōt intelligi dupl'r.
Uel supra virtutē nālē: ⁊ de hac loq̄tur hic: supra quā
deus aliq̄n permittit scōs tentari. Uel supra virtutem
gratie: ⁊ de hac itelligiť illd̄. 1. Cor. 10. Fidelis deus ⁊c.
supra quā nō ꝑmittit aliquē deus tentari. Et q̄ aplus
loquať hic de virtute nāli ōndit ꝯn̄r cū dicit. Ita vt te/
deret nos viuere. Cōstat. n. q̄ inter alia viuere magis
desiderať. Qn̄ ergo est tanta ꝑsecutio vt ⁊ ipsa vita red
datur tediosa manifestū est q̄ est supra v̄tutē nāe. Et

hoc ē q̄d dicit. Ita vt ⁊c. q.d. Sic erat grauis ꝑsecutio d
vt vita esset nobis tediosa. Job. 10. Tedet aiam meam
vite mee. ¶ Cōtra Jac. 1. Oē gaudiū existimate fr̄es
mei ⁊c. ¶ Rn̄deo dōm q̄ tribulatio pōt ꝯsiderari du
pliciter. Uel s̄m se: ⁊ sic est tediosa: vel in cōparatione
ad finē: ⁊ sic est iocunda inq̄ntū ꝑꝑ deū ⁊ speꝫ vite eter
ne sustineť. Et nō solū erat nobis tediosa vita: sed era/
mus certi de morte. Un̄ dicit. Sed ipsi in nobis respō
sum mortis. i. certitudinem mortis habuimus: q̄si di/
cat. Opio mea dictabat mihi hoc q̄ dēre mori. Uel al'r
rn̄sum mortis. i. ipsa rō diceret ⁊ eligeret mori ꝑpter te
dium vite. Exaggerat ēt tribulationē ex cā. Un̄ dicit.
Ut nō simus in nobis ⁊c. s. vt reprimať hūana super/ 2
bia. Jere. 16. Dn̄e fortitudo mea ⁊ robur ⁊c. Sed in oī
bus ꝯfidamus de deo. Jere. 17. Bn̄dictus q̄ ꝯfidit i do
mino ⁊c. Et id̄ dicit. Sed in deo q̄ suscitat ⁊c. 1. Re. 2.
Dn̄s mortificat ⁊ viuificat. Sed qꝛ dn̄s nō dereliquit
sꝑantes in se: id̄ subdit apls consolationē ei factā a do
mino dicens Qui de tantis ꝑiculis ⁊c. Et circa ħ tria
facit. Primo describit ꝯsolationē p̄ntem ꝯ mala p̄teri/
ta. Scdo ꝯsolationē futurā. Tertio caꝫ spei. Dic ergo
cōsolati sumus a deo q̄ eripuit nos in p̄terito de tantis
periculis ⁊ eruit in p̄nti: qꝛ nō cessat liberare. Esa. 43.
Cū transieris ꝑ aquas ⁊c. In quē sꝑam⁹ q̄n̄ eripiet: ⁊
adiecit in futuro Ecc. 2. Qui timetis dn̄m sꝑate in il/
lum. Huius aūt spei cām nobis p̄bent orōnes vr̄e. Un̄ 3
dicit. Adiuuantibus vobis nos in orōnibus: q̄s ꝑ no
bis facitis. Prouer. 18. Frater q̄ iuuať a fratre ⁊c. Ro.
15. Obsecro vos fratres ꝑ dn̄m iesum xp̄m ⁊ ꝑ charita
tem scī spūs vt adiuuetis me in orōnib⁹ vr̄is ⁊c. Que
q̄dem orōnes necessarie sunt: qꝛ deus multa bona cō/
fert vni ad p̄ces multorꝫ: cuius rō est: qꝛ deus de bōis
que ꝯfert: vult exhiberi sibi gratias: ⁊ q̄ multi ex ħ te
neanť ad grāꝝ actiones: hoc aūt fit q̄n̄ ex eo q̄d dat vni
ad p̄ces multorꝫ obligat sibi oēs ad quorꝫ p̄ces ꝯfert
bonū aliq̄d: vt sic nō solū ille cui cōfert: sed ēt ipsi rogā
tes grās referāt deo. Et hoc est q̄d dicit. Ut ex multa/
rū ꝑsonis. Et dicit ex multaꝝ facierꝫ vel q̄ntū ad etatē 4
vel q̄ntū ad ꝯdōnē: vel q̄ntū ad diuersitateꝫ gentiū vel
morꝫ. Eius q̄ in nobis est donatiōis. i. ꝑ illa donatio/
ne. s. fidei q̄ in nobis est. Per multos aganť grē deo ꝑ
nobis Eph. 5. Gratias agētes deo ⁊ p̄ri. Uel al'r. Ut ex
multaꝝ ꝑsonis facierꝫ. i. cōditionū ꝑsonis. Dico eius
donationis q̄ est in nobis. i. q̄ hn̄t idē donū. s. fidei vel
charitatis. i. ex multis ꝑsonis illorꝫ q̄ sunt in fide xp̄i.
Aganť ⁊c. Et sic s̄m hanc expōnem ꝑ diuersas facies
intelliguntur diuerse virtutes: vt facies vnius dicať illa
virtus: in qua p̄eminet: sicut facies Job. patiētia: facies
dauid humilitas: ⁊ sic de aliȷs. Lectio. IIII.

Am gloria nr̄a hec est testimoī 2ᵉ2.q.
um ꝯscie nostre: q̄ in simplici 45ᵉ.
tate cordis ⁊ in sinceritate dei: ar.4ᵒ
⁊ nō in sapia carnali: sed in grā pᵐ.
dei ꝯuersati sumus in hoc mūdo: abūdan/ 5
tius aūt ad vos. Non. n. alia scribimus vo
bis q̄ꝫ q̄ legistis ⁊ cognouistis. Spero au/
tem q̄ vsq̄ꝫ in finē cognoscetis sicut ⁊ cogno/
uistis nos ex pte: q̄ qꝛ glīa vr̄a sumus: sicut hier.
⁊ vos nostra in die domini nostri iesu xp̄i. 9.caᵒ.
¶ Posita cōsolatione aplo a deo facta post ꝑsecutio/
nem. Hic ꝯn̄r ꝯsolationis cām assignat q̄ est de spe di/
uini auxiliȷ. Et circa ħ duo facit. Pro ꝑpōit caꝫ spei.
Scdo adducit ad hoc testimōiū eorꝫ q̄bus scribit ibi.
(Non

a (Non.n.alia ꝛc̃.)Dicit ergo. Dico ꝙ ſpamus adhuc
eripi a dño ꝛ ꝯſolari. Nā gloria ꝛc̃.q.d.cā huius ē bōa
ꝯſcia nr̃a. Spes.n.eſt expectatio futuroꝝ ex gr̃a ꝛ me
ritis ꝓueniens. Uñ ꝛ circa hoc tria facit. Primo oſtē/
dit gloriā quā hꝫ de teſtimonio pure ꝯſcie. Scd̓o cām
huius glorie iſinuat ibi.(Q: in ſimplicitate). Tertio
manifeſtat vñ ꝓueniat hec cā ibi.(Et nō in ſapia car/
nali). Dicit ergo. Ideo ſpero ꝛ ꝯfido de deo: q: gloria
noſtra.i.glorio: ex teſtimonio ꝛ puritate ꝯſcie noſtre:
ex qbꝰ ſecure pōt ꝯfidere de deo.i.Jo.4. Si cor nr̃m
nō rephēderit ꝛc̃. Ro.8. Ipſe ſpūs teſtimoniū ꝛc̃. No
tādum aūt ꝙ ꝯſcie teſtimoniū veꝝ eſt q: non decipit.
Multi enim exterius videnꝶ boni q in ꝯſcia ſua non
2 ſunt boni. Et ſemꝑ durat. Sed nō dicit ꝯſcie alioꝝ ſed
noſtre: q: ſemꝑ hō plus dꝫ ſtare ꝯſcie ſue de ſe ꝙ̄ teſti/
monio alioꝝ qd̓ nō faciunt illi q reputāt ſe bonos ex
h̓: ꝙ alij ſunt mali nō ex hoc ꝙ ipſi in v̓itate boni ſiut.
Et illi q̓ gloriantꝶ de bonitate alicuius boni viri q eis
aliqua affinitate ꝯiungiꝶ. Cām aūt huius glorie iuſi/
nuat dicens ꝙ in ſimplicitate ꝛc̃. q̄ ꝯſiſtit in duobus.
In duobus.n. cōſiſtit puritas ꝯſcie: vt.ſ.ea q̄ facit ſint
bona ꝛ ꝙ intētio faciētis ſit recta: ꝛ iſta dicit aplſ̓s d̓ ſe.
Primo ꝙ hꝫ intentionē rectā ad deū in opibus ſuis:
ꝛ id̓o dicit. Q: in ſimplicitate.i.in rectitudine intentio/
nis. Sap.i. in ſimplicitate cordis ꝛc̃. ꝓuer.ii. Simpli/
citas iuſtoꝝ ꝛc̃. Scd̓o ꝙ ea q̄ facit ſunt bona: ꝛ id̓o di/
cit. Et ſinceritate opōnis. Phil.i. Ut ſitis ſinceres ꝛ ſi
ne offenſa. Uñ aūt ꝓueniat huius glorie cā mãifeſtat
3 ſubdēs. Sed nō in ſapia car. Hoc pōt dupl'r legi. Pri/
mo vt referaꝶ ad hoc qd̓ imediate p̄cedit.ſ. dei. Et tūc
eſt inſinuatiuū: vñ vēiat ei ſinceritas ꝛ ſimplicitas.q.
d. Multi antiq fuerūt ſapientes in ſapia terrena ſicut
phi. Et multi iudei pure vixerūt ꝯfidētes in iuſtitia le
gis: ſed nos nō in ſapia carnali q̄ ſm nãs reꝝ vel deſi/
deria carnis eſt: ſed in gr̃a dei ꝯuerſati ſumus in h̓ mū
do. Ro.8. Prudētia carnis mors eſt ꝛc̃.i.Cor.2. Non
in ꝑſuaſibilibus hūane ꝛc̃.i.Cor.15. Gratia dei ſuꝫ id
qd̓ ſum. Uel ēt ſm hunc modū. Nō in ſapia ꝛc̃.i.qua
ſi innixus hūane ſapie: ſed gr̃e dei. Prouer.3. Ne ini/
taris prudentie tue. Alio mō pōt exponi vt hoc qd̓ di
cit i ſimplicitate ꝛc̃. referaꝶ ad puritatē vite h̓ vero qd̓
4 dicit. Non in ſapia ꝛc̃. referaꝶ ad veritatē doctrine q̄ſi
dicat. Sicut vita noſtra eſt in ſimplicitate ꝛ ſincerita
te dei: ſic doctrina nō in ſapia carnali: ſed in gratia dei.
Sed tñ due p̓me magis valent. Et lꝫ ſic bñ ꝯuerſati ſi
mus ſic in mūdo iſto: tñ abūdantius q̄tuꝫ ad vos: q:
:ſ.ab alijs eccleſijs recepat ſumptus ab eis non infra
ſi. Alias eccleſias expoliaui. Et rō huius pōt eē: q: aua
ri erāt: vñ ne cōtriſtaret eos noluit ab eis recipe ſūpt᷑.
Cōſequenter huius ſancte ſue ꝯuerſatiōis teſtimo
niū coꝝ iuocat dicēs.(Nō.n.alia ꝛc̃.)q.d. hec q̄ ſcribi
mus vobis nō ſunt vobis incognita: q: iā legiſtis ea in
p̓ma epl'a ꝛ cognouiſtis ꝑ experientiam operuꝫ.2.Jo.2.
Nō mādatū nouū. Et lꝫ nō ꝑfecte cognoueritis q: cō
paraſtis vobis pſeudo apl'os: ſpero tñ ꝙ vſqꝫ in finem
5 .ſ.vite cognoſcetis.ſ.ꝑfecte ſicut vſqꝫ mō cognouiſtis
nos ex ꝑte. Cuius rō eſt: q: cū qs videt aliquē aliquid
bñ incipe dꝫ ſperare ꝙ ſemꝑ bñ ꝓficiat. Et quare: q
q cepit in vobis opus bonū ꝛc̃. vt dr̃ Phil.i. Et cogno
ſcetis: q: nos ſumus gloria veſtra.i.ꝑ nos dētis cōſeq
gloriā eternā ad quā hō ꝑuenit ꝑ fidē xp̄i quaꝫ p̄dica
mus vobis. ꝓuer.10. Gl'ia filioꝝ ſunt pr̃es coꝝ. Ita di
co ſumus gloria veſtra ſicut ꝛ vos nr̃a gl'ia eſtis: q: ꝑ
vos nobis inſtructos hr̃e ſpamus p̓miū eterne glorie
.i.Theſ.2. Que eſt ſpes nr̃a aut corona glorie nr̃e: nō
ne vos. Et hec gl'ia erit nobis ex vobis in die dñi nr̃i
Tho. ſuꝑ epi. Pau

b Ieſu xp̄i.i.in die iudicij q dr̃ dies xp̄i: q: tūc faciet volū
tatē ſuā cū pctōribus puniēdo eos q in h̓ mūdo fece/
rūt volūtatē ſuā peccādo. p̄s. Cū accepo tp̄s ego iuſti
ꝛc̃. Apoc.10. Libri apti ſunt ꝛc̃. Lectio. V.

T hac ꝯfidentia nolui prius ve
nire ad vos vt ſcd̓am gratiam
haberetis ꝛ per vos tranſirem
in macedoniā: ꝛ iteꝝ a macedo
nia venirē ad vos ꝛ a vobis deduci in iude
am. Cū ergo hoc voluiſſem: nūqd leuitate
vſus ſum. Aut q̄ cogito ſm carnē cogito vt
ſit apud me: eſt ꝛ nō. † Fidelis aūt deus: q: 2
ſermo nr̄' q fuit apud vos: nō eſt in illo: eſt
ꝛ nō: ſed ē i illo eſt. Dei.n. filius ieſus xp̄s 2ª 2.q.
qui in vobis per nos p̄dicatus eſt: ꝑ me ꝛ 109.
ſiluanū ꝛ timotheuꝫ: nō fuit in illo eſt ꝛ nō: ar.4.
ſed eſt in illo fuit. Quotquot enim ꝓmiſſio/ Ro.
nes dei ſunt in illo eſt: ideo ꝛ per ipm amē 4.ca.
deo ad gloriam veſtram. † Qui aūt ꝯfirmat ꝯ Bē.
nos vobiſcū in xp̄o: ꝛ qui vnxit nos deus: c.21.
ꝛ q ſignauit nos ꝛ dedit pignus ſpūs i cor
dibus nr̃is. Ego aūt teſtem deū inuoco in 3
aiam meā: ꝙ parcens vobis nō veni vltra
corinthuꝫ: non q: dñamur fidei veſtre: ſed
adiutores ſum᷑ gaudij vr̃i. Nā fide ſtatis.
Aplſ̓s captata beniuolētia corinthioꝝ: ꝯñr excuſa/ Apl's
tionē ſuā addit. Et circa hoc tria facit. Primo.n. pōit p̓mi
intentū. Scd̓o ſub q̄ōne accuſationē ꝯ eū ab eis factā ſit ire
exponit ibi.(Cuꝫ ergo hoc ꝛc̃.) Tertio excuſat ſe ibi. ad co
(Fidelis aūt deus.) Circa p̓m̄ ſciendū eſt ꝙ aplſ̓s in p̓ rin.
epl'a quā nos nō hēmus miſſa ab eo corinthijs vel per qd̓ tñ
nunciū ꝓmiſerat eis ꝙ p̓mo iret ad eos anteqꝫ iret in nō fe
macedoniā ꝛ ꝑ eos iret in macedoniā ꝛ inde iteꝝ redi cit.
ret in achaiaꝫ in qua eſt corinthū ꝛ de achaia in iude
am: poſtmodū in ſcd̓a epl'a quā nos hēmus p̓mā ſcri/ 4
bit eis ꝙ p̓mo iret in macedoniā ꝛ poſtmodū iret i' co
rinthū. Q: ergo vr̃ ſm hoc ꝯ̄rium p̓me ꝓmiſſioni:
apl's excuſat ſe mō de h̓.: Ponēs p̓mo ipſam ꝓmiſſio/
nē p̓mo factā: ꝛ id̓o dicit. Et hac ꝯfidētia.q.d. vos ſcitis
puritatē ꝛ ſinceritatem meā: ꝛ eſtis teſtes mei ꝛ gloria
mea: id̓ in hac ꝯfidentia.i.in h̓ cōfiſus: q: ꝑ alterutruꝫ
glorificari ſperamus volui p̓ venire ad vos vt ſcd̓am
gr̃aꝫ haberetis: q: 2ª viſitatio ꝛ ꝯfirmatio i fide dr̃ ſcd̓a
gr̃a reſpectu ꝯuerſionis quā p̓mo habuerunt miniſte
rio ꝛ p̄dicatione ipſius: ꝛ ꝑ vos tranſire in macedoniā
ꝛ iteꝝ a macedonia venire ad vos ꝛ a vobis deduci in
iudeā. Iſte eſt ordo prime ꝓmiſſionis: ſed in precedē/
ti epl'a eſt ordo contrarius ſicut dictum eſt. 5
Cōſequenter huius mutationis accuſationē q̄ ac/
cuſabant eū corinthij ponit ſub q̄ōe dicēs.(Cū g̓ hoc
voluiſſem ꝛc̃.) duo iponebāt ei ex h̓: leuitatē q: muta/
uerat ꝓpoſitū Eccl.27. Stult᷑ vt luna mutaꝶ. Et car
nalitatē q: viſum erat eis ꝙ ex aliquo carnali ꝛ hūa/
no affectu h̓ feciſſet. Uñ hec duo tāgit: ꝛ p̓ leuitatem:
vñ dicit. Nūqd leuitate viſus ſuꝫ ſi nō feci qd̓ aliq̄n vo
lui. Abſit. heſter.16. Nec putare dētis ſi diuerſa iubea
mus ex ai leuitate venire p̄s. In ꝓpl'o graui ꝛc̃. Scd̓o
tāgit carnalitatē cū dicit. Aut nūqd ea q̄ cogito faciē
da vel dimittēda: ſm carnē cogito.i. ſm aliquē carna/
lē affectū. Ut ſit apud me eſt ꝛ nō.i. affirmatio ꝛ nega

c tio. Infra.io. Arbitrant̄ nos tanq̄ ſm carnē ambule/
mus. Ja.i. Uir duplex aīo ⁊c̄. Expoſita eoꝝ accuſatio
ne pn̄r excuſat ſe dicēs. Fidelis aūt deus ⁊c̄. Et circa h̄
duo facit. Pˀio inſinuat ſe nō fuiſſe mētitū. Scd̄o oñ/
dit modū quo nō fuit mētitus ibi. (Qui aūt cōfirmat
⁊c̄.) Qꝛ aūt nō fuerit mētitus excuſat ſe dupl̄r. ſ. ex cō
ſuetudine: ⁊ ex cā. Ex ꝯſuetudine qdē: qꝛ nō dꝫ credi:
ꝙ aliqs de facili mētiat̄: q nunq̄ inuētus eſt mēdax:
⁊ ſm hāc expōnē fidelis deus ⁊c̄. accipit̄ in vi iurī: q̈/
ſi teſtis ſit mihi deus: ꝙ ſermo meus. ſ. ꝑdicationis q
fuit apud vos nō eſt in illo eſt ⁊ nō. i. nō eſt in illo fal/
ſitas. Deu. 32. Deus fidelis ⁊ abſq; vlla ⁊c̄. Si aūt ſu-
mat̄ fidelis deus ⁊c̄. ꝓ vitate diuine ꝓmiſſionis: tunc
eſt ſenſus. Fidelis ē deus. i. ſeruat ꝓmiſſa ſua. Promi/
ſerat aūt mittere ad vos ꝑdicatores vitatis. Jere. 3. Da
bo vobis paſtores iuxta cor ⁊c̄. Et iō cū ſim miſſus ab
eo ſermo nr̄ q fuit ⁊c̄. ſicut ſupra. Ex cā excuſat ſe cuꝫ
dicit. Dei. n. filius: ⁊ h̄ dupl̄r. ſ. motiua ⁊ efficiente ibi.
(Qui aūt ꝯfirmat ⁊c̄.) Cā aūt motiua ad nō mētiēdū
eſt: qꝛ q aſſumit aliqd̄ offm̄ nāl̄r mouet̄ ad ea q̄ cōgru
unt illi offō: ⁊ nō ad ꝯ̄ria. Sed ꝯſtat ꝙ offm̄ aplicum
eſt ꝑdicare vitatē. Nō ḡ mouet̄ ad ꝯ̄riū veritatis qd̄ ē
mentiri. Et circa h̄ tria facit. Pˀio ꝓbat veritatē dicti
ſui ꝑ dictū xp̄i. Scd̄o vitatē xp̄i ꝑ dictū dei ibi. (Quot
quot aūt ⁊c̄.) Tertio ꝯcludit ſuū ꝓpoſitū ibi. (Jō ⁊ ꝑ
ip̄m ⁊c̄.) Dicit ḡ. Pˀio dico ꝙ dicta nr̄a debēt reputa
ri vā ⁊ vera ſiit: qꝛ ꝑdicamus xp̄m in quo fuit aliq̄ fal
ſitas: ⁊ hoc eſt qd̄ dicit. Dei. n. filius xp̄s q eſt ꝑdicat⁹
ꝑ nos in vob: ꝑ me. ſ. ꝓncipal̄r ⁊ ſiluanū ſcd̄ario. Jſte ē
ſilas de quo habet̄ Act. 18. ⁊ Timo. de quo ſupra. Jſti
.n. duo fuerūt cuꝫ aplo qn̄ ꝑ ꝯuertit eos. Jn illo. ſ. filio
dei nō fuit eſt ⁊ nō. i. falſitas vel nō fecit qd̄ nō ꝯuenit.
Sed fuit in illo eſt. i. veritas: nā veꝝ ⁊ eus ꝯuertunt̄.
Joh. 14. Ego ſum via vitas ⁊ vita. Sed qꝛ poſſet vide
ri du^m hoc qd̄ dicit ꝙ in xp̄o nō fuit falſitas: iō ſtatiꝫ h̄
ꝓbat ſubdēs. Quotquot aūt ⁊c̄. ⁊ ꝓbat hoc mō. Con
ſtat ꝙ in illo qd̄ eſt manifeſtatiuū diuine vitatis nō pt̄
eſſe falſitas: filius dei venit ad manifeſtandū diuinā vi
tatē in ꝓmiſſionibus a deo factis cōplendis ꝑ ip̄m: er
4 go in ipſo nō eſt falſitas. Et h̄ eſt qd̄ dicit. Nō eſt i filio
dei eſt ⁊ nō: ſed eſt qꝛ quotquot ꝓmiſſiones dei. ſ. ſunt
facte hoībus in illo. i. in xp̄o eſt. i. in xp̄o vificant̄ ⁊ cō
plent̄. Ro. 15. Dico ieſum xp̄m miniſtrū fuiſſe ⁊c̄. Ad
ꝯfirmādas ⁊c̄. Ex his ḡ ꝯcludit ꝙ poſtq̄ dicta ſua vā
ſunt: qꝛ ꝑdicant filiū dei in quo eſt veritas; iō ⁊ ꝑ ip̄m
.ſ. xp̄m dicimus. Amen deo eſt veꝝ. Apoc. i. Hec dicit
amen teſtis fidelis ⁊c̄. Eſa. 65. Qui bn̄dictus eſt in ter
ra bn̄dicet̄ in deo amen ⁊c̄. Et iſtā veritatem dicimus
deo. i. ad honorē dei. ſ. manifeſtātes eius veritatē ⁊ gli
am nr̄am: qꝛ gloria nr̄a eſt ꝯuerſio veſtra: vel gloriam
vr̄am: qꝛ gloria nr̄a eſt oñdere ⁊ ꝑdicare verbum dei.
¶ Cōſequenter cū dicit. (Qui aūt ꝯfirmat nos ⁊c̄.) ꝓ
bat apls ꝙ nō eſt mentitus ꝑ cām efficientē ſic: lꝫ enī
5 hō ex libero arbitrio poſſit vti ligua ſua ad veꝝ vel ad
falſum loquendū: nihilominus tn̄ deus pōt ꝯfirmare
hoīem ſic in vō: vt nō niſi vā loquat̄. Si ḡ deus aliquē
ꝯfirmaret in vō manifeſtū eſt ꝙ nō diceret falſum: ſed
deus ꝯfirmat nos in veritate: ḡ ⁊c̄. Et iō dicit ꝙ deus
eſt q ꝯfirmat vos nobiſcū in xp̄o. i. in vā ꝑdicatiōe xp̄i
q. d. Si xp̄s eſſet ex̄ nos poſſemus mentiri: ſed ex quo
eſt nobiſcū ⁊ nos ſumus in xp̄o nō mētimur. ꝑs. Ego
ꝯfirmaui colūnas eius ⁊c̄. Sumus ḡ in xp̄o dupl̄r. ſ. ꝑ
grāꝫ ⁊ ꝑ gloriā. Per grām qdē ſumus inq̄tū vncti ſu
mus ſpūs ſci grā ⁊ effecti ſumus mēbra xp̄i ⁊ iuncti ſi
bi: qua ēt grā xp̄s vnctus eſt ſm ꝙ hō. ꝑs. Unxit te d̄
us ⁊c̄. Et ex plenitudine iſtius vnctiōis redundauit i

oēs ſuos: ſicut vnguentū in capite. ſ. xp̄o qd̄ deſcendi d
⁊c̄. Et iō dicit ꝙ vnxit nos deus vnxit inq̄ in reges ⁊
ſacerdotes Apoc. 5. Feciſti nos deo ⁊c̄. i. Pe. 2. Uos aūt
genus electū ⁊c̄. Unionē aūt q̄ eſt ꝑ gloriā nō hēmus
in re: ſed in ſpe certa: inq̄tū hēmus firmam ſpem vite
eterne. Et hēmus duplicē certitudinē ſpei huius vnio
nis ꝯn̄de. Una eſt ꝑ ſignū. Alia ꝑ pignus. Per ſignū
euidēs: qꝛ fidei. Un̄ dic. Signauit nos ſigno fidei xp̄i.
Jtē ſignū crucis Eze. 9. Signa thau. i. ſignum crucis
Apoc. 7. Quoadvſq; ſignemus ſeruos dei nr̄i ⁊c̄. Et
hoc ꝑ ſpm̄ ſcm̄ Ro. 8. Si qs ſpm̄ xp̄i non hꝫ ⁊c̄. Et iō
ſpāle ⁊ certū ſignū eſt vite eterne ꝯn̄de ꝯfigurari xp̄o.
Can. 8. Pōe me vt ſignaculū ⁊c. Uel ſignauit ſigno vi
te: ꝑ pignus vō maximū: qꝛ ſpūſſci: ⁊ iō dicit. Dedit pi 2
gnus ſpūs in cordibus nr̄is. De quo certū eſt ꝙ nullꝰ
pōt eū accipe a nob. ¶ Sed nota in pignore duo ſunt
ꝯſiderāda. ſ. ꝙ faciat ſpem hn̄de rei ⁊ ꝙ valeat tm̄ q̄tū
vꝫ res vel plus: ⁊ hec duo ſūt in ſpū ſcō: q̈ſi ꝯſiderem⁹
ſubām ſpūs ſci ſic vꝫ tm̄ ſpūs ſcūs q̄tum vita eterna q̄
eſt ipſe deus: qꝛ. ſ. vꝫ q̄tum oēs tres ꝑſone. Si vō con
ſideret̄ modus hn̄di ſic facit ſpem: ⁊ non poſſeſſioneꝫ
vite eterne: qꝛ non dū perfecte hēmus ip̄m in vita iſta.
Et ideo non ꝑfecte beati ſumus: niſi qn̄ perfecte habe
bimus in patria. Ephe. i. Signati eſtis ſpiritu.
¶ Cōſequenter cū dicit. (Ego aūt teſtē ⁊c.) Excuſat
ſe de eo ꝙ nō venit: ⁊ h̄ ꝑ iurm̄ qd̄ maius eſt. Et circa
hoc tria facit. Primo ponit ſuā excuſationē. Secūdo 3
rn̄det tacite qōni ibi. (Non qꝛ dn̄amur). Tertio expo
nit qd̄ dicit ibi. (Nam fide ſtatis). Excuſat aūt ſe per
iurm̄ duplex. Unū atteſtationis cū dicit. Ego aūt ē te
ſtē deū inuoco. Aliud eſt execrationis cū dicit. Jn aīaꝫ
meā. i. ꝯ aiam meā. Ro. i. Teſtis eſt mihi deus ⁊c. Te
ſtē inq̄ inuoco deū: qꝛ nō veni vltra. i. poſt primā vicē
vel poſtq̄ diſceſſi a vobis: ⁊ hoc feci parcens vobis. ſ.
qꝛ ipſe ſciebat eos incorrigibiles: vn̄ ſi iuiſſet: tunc aut
puniuiſſet: ⁊ ſic forte receſſiſſent total̄r a fide: aut nō
puniuiſſet ⁊ ſic d̄diſſet occaſionē magis peccādi: ſꝫ qꝛ
aliqs poſſet dr̄e q̈re dicis: parcens vobis. Nūqd̄ dn̄s
nr̄ eſtis: ideo pn̄r hoc remouet dicens. Nō dico qꝛ do/
minamur fidei veſtre ſed adiutor ⁊c. quaſi dicat nō di 4
co hoc vt dn̄s: ſed vt coadiutor. i. Pe. 5. Nō. n. dominā
tes in cleris ⁊c. Adiutor inq̄ gaudij veſtri vel emēda
tionis veſtre. Quare autem dicat fidei veſtre exponit
conſequenter dicens. Nam fide ſtatis: ideſt ſtatis i gra
tia iſta chriſti per fidem. CAP. II.

STatui aūt hoc ipſum apd̄ me:
ne iteruꝫ in triſtitia venirem ad
vos. Si enim ego cōtriſto vos:
⁊ quis eſt qui me letificet niſi q
contriſtatur ex me. Et hoc ipſum ſcripſi vo
bis: vt nō cū venero triſtitiā ſup triſtitiā hē 5
am: de qbus oportuerat me: gaudere cōfi/
dēs in oīb⁹ vobis: qꝛ gaudiū meū oīuꝫ ve/
ſtrum eſt. Nam ex multa tribulatione ⁊ an
guſtia cordis ſcripſi vobis ꝑ multas lachri
mas: non vt ꝯtriſtemini: ſed vt ſciatis quaꝫ
charitatem habeam abundantius i vobis.
¶ Apl̄us ſupra poſuit excuſationē in gn̄ali de mora
eundi ad corinthios: hic vero inſinuat cām tante mo
re: ⁊ qūo eis pepercit. ¶ Circa hoc aūt duo facit. Prio
enim inſinuat vnam cām dilationis fuiſſe ne in aduē
tu ſuo triſtitiā inferret eis. Scd̄o oſtendit aliā cauſam
fuiſſe ne fructus quem apud alios ſperabat ⁊ inceperat
facere

a facere impediret ibi.(Cū venissem aūt ⁊c̄.)Circa pmū
duo facit. Primo ostendit cāz dilationis esse in cōi ne
tristiciā inferret. Scdo loqtur in spāli de quodā q eū
ɔtristauerat ibi.(Si qs aūt ɔtristauit me.)Circa pmū
tria facit. Primo assignat rōnē quare venire distulit.
Scdo cām dicti assignat.(Si enim ego contristatus
⁊c̄.)Tertio manifestat q̄ dicit ibi.(Nam ex multa tri
bula.)Dicit ḡ dixi q̄ nō veni ad vos parcens vobis:
in hoc.s.q2 nolui vos ɔtristare:⁊ iō statui.i.firmiter di
sposui hoc ipm apud me qd ppsui cū aliam eplaz mi
si. Ecc.37. Ante oīa verbū vex ⁊c̄. Ne iterū.i.alia vice
in tristicia venirē ad vos.i. vos ɔtristem. Et rō quare
noluit eos cōtristare est illa qua dn̄s noluit ieiunare di
2 scipulos suos.s.ad hoc vt amore ⁊ non timore afficerē
tur ad xp̄m ⁊ inngerent sibi. Uoluit.n. eos dn̄s firma
re ⁊ nutrire in fide in oī dulcedine ⁊ desiderio cordis:
⁊ sic firmati ex amore nō de facili reuellerent pp tribu
lationes:q2 aque multe nō potuerunt extinguere cha
ritatē. Cant.8. Silr apls nō vult eos ppter h ɔtrista
re. Rōnem huius dicti.s.q̄ nō vult eos ɔtristare assi
gnat cū dicit.(Si.n.ego ɔtristo ⁊c̄.)Et circa h duo fa
cit. Primo assignat cām quare noluit eos contristare:
Scdo manifestat quare hoc significauit ibi.(Et h ipz
scripsi.)Dicit ergo. Rō quare nolui in tristicia venire
est:q2 tristicia vr̄a redundat in tristiciā meā:⁊ de cōso
latione vr̄a gaudeo:⁊ solū vos ɔsolamini me cū sum
3 apud vos:vn̄ si venirē ⁊ ɔtristarez vos ego ex tristicia
vr̄a tristarer:⁊ sic nullus essz q letificaret me in vos q
ɔtristamini ex me:q2 ɔtristatus nō de facili aliū ɔsola
tur. Prouer.10. Filius sapiēs ⁊c̄. Puer.29. Uir q amat
sapiam ⁊c̄. Uel alr est duplex tristicia. Una seculi alia
fm deū q̄ penitentiā in salutē opat. Apls nō loqt de
pma:sed de 2ª. Et dicit ex hoc ipso ego ɔsolabo: si con
tristo vos.i.si increpando reduco ad penitentiā: sed si
venirē ⁊ viderē vos nō penitere de pctis: tūc nullā cō
solationē haberē:q2 nullus ɔtristat ⁊ penitet ex me.i.
mea correctione ⁊ increpatione. Cā aūt quare hoc scri
bo vobis est:vt ita disponatis vos:q̄ qn̄ venero nō ha
beā tristiciā de eo q̄ viderim vos incorrectos sup tristi
ciā quā habui qn̄ audiui vos peccasse. Et circa h duo
4 facit. Primo ponit āmonitionē. Scdo spē de ipletione
āmonitionis ondit ibi.(Cōfidēs ⁊c̄.) Ammonitio est
ista. Iō scripsi vobis hoc.s.q̄ tristor d pctō vr̄o cōmis
so.2.Pe.i. Iniqs opibus aīam iusti cruciabant ⁊c̄. Ut
paretis ⁊ dispōatis vos corrigēdo vt cū venero ad vos
nō habeā tristiciā de pctis d qbus.s.vobis oportuerat
me gaudere.i.dēbā letari:⁊ nō ɔtristari.s.de pn̄tia vr̄a.
Luc.15. Gaudiū est angelis dei ⁊c̄. Qualē aūt spez ha
beat de ipletione sue āmonitionis subdit dicens. Cōfi
dēs ⁊c̄.q.d.hāc fiduciā hēo de vobis talr disponi vos:
vt cū venero oēs detis mihi mām gaudij ⁊ hoc dētis
libenter facere:q2 gaudiū meū ⁊c̄.i.cedit ad gaudium
vr̄m:vel ē ppter gaudiū vestrū qd hētis d recupatiōe
grē.i.Thi.2. Qd ē gaudiū meū ⁊c̄. Ro.12. Gaudete
5 cū gaudētibus ⁊c̄. Sed q2 posset aliqs dubitare de h
qd dicit. Ne cū venero tristiciā sup tristiciā habeā ⁊ q̄
rere,quā tristiciā habuit de eis:iō ɔn̄r h exponit dicēs.
Nā ex multa tribulatione ⁊c̄. Et circa hoc duo facit.
Primo manifestat tristiciā iamdudū habitā. Scdo re
spondet cuidā tacite qōni ibi.(Nō vt ɔtristemini ⁊c̄.)
Dicit ḡ pmo:q2 hērem tristiciā si nō inuenirē vos cor
rectos sup tristiciā quā habui qn̄ peccastis ⁊ oportuit
me ɔtristare vos redarguēdo dure. Nā ex multa tribu
latione ⁊ angustia cordis scripsi pmā eplam p multas
lachrimas quas fudi p vobis iā mortui p pctō Iere.
9. Quis dabit capiti meo aquas ⁊c̄. Ecc.22. Confusio

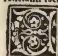
b est pr̄i de filio idisciplinato. Esa.57. Iustus perit ⁊ nō
est q recogitet ⁊c̄. Sciendū est aūt q̄ duo ponit ad ex
aggerationē tristicie:tribulationē.s.⁊ angustiā q2 vnū
additū alteri aggrauat tristiciā. Nā aliqn̄ qs tribulat:
sed sine angustia:tūc.s.qn̄ aliq̄ aduersitate q̄si acutissi
mo tribulo pungit:⁊ tn̄ videt sibi patere vias euaden
di:q2 si nō pateat tribulationi angustia iungit. Dic̄ ḡ
ex mlta tribulatiōe q̄ pungebar de malo vr̄i ⁊ angustia
cordis q2 nō videbā:vn̄ de facili posset pōi remediū.
Scripsi ⁊c̄. Ps. Tribulatio ⁊ angustia inuenerūt me.
Sed q2 possent dicere. O apls ēt hec scribis nobis: vt
tristemur:⁊ iō hoc remouet dicēs. Nō vt ɔtristemini
.s.scribo vobis illa:sed vt sciatis quā charitatē hēam
2 in vobis. Duo.n. sunt signa dilectiōis.s.q̄ gaudeat qs
de bono alterius ⁊ tristet de malo eius:⁊ hec ego hēo
ad vos infra.5. Charitas xp̄i vrget nos. Abūdān⁹ q̄
credatis:vel abūdātius q̄ ad alios. Lectio. II. 2ª 2.q.

I quis contristauit me: nō me 116.
ɔtristauit:sed ex pte vt non one ar. p.
rem omnes vos. Sufficit illi
qui hmōi est obiurgatio hec q̄
sita pluribus: ita vt cōrio magis donetis ⁊
cōsolemini:ne forte abundantiori tristicia
absorbeat q hmōi ē. Propter qd obsecro
3 vos:vt confirmetis in illum charitatē. Iō
enim ⁊ scripsi vobis vt cognoscam experi
mentum vestrū: an in oībus obedientes
sitis. Cui aūt aliqd donastis:⁊ ego. Nā ⁊
ego qd donaui:si qd donaui ppter vos in
persona xp̄i: vt nō circumueniamur a satha
na. Nō enim ignoramus cogitationes eius.
¶ Postq̄ apls insinuauit cām dilationis ne.s. tristi
ciam inferret:⁊ de eius ɔtristatione tractauit. Hic ɔn̄r
tractat de ɔtristante. Et circa h tria facit. Primo.n.ex
aggerat culpā ɔtristantis. Scdo penā eius p culpa in
flicta ibi.(Sufficit illi ⁊c.)Tertio hortat eos hr̄e mi
4 sericordiā ad ɔtristātē ibi.(Ita ⁊ eōrio ⁊c.)Dicit ergo
pmo scripsi vobis p multas lachrimas q̄s fudi pp tri
sticiā ɔceptā ⁊ pp penā infligendā peccanti. Sed si qs
ɔtristauit me ille.s.fornicarius de quo dr̄.i.cor.5. Omnino
audit inter vos fornicatio ⁊c. Iste lnq̄ ⁊ si cōtristauit
nō ɔtristauit me:sed ex pte.i.non ɔtristauit me.s.solū
sed vos ⁊ nos. Nō oēs.sed ex pte. Et hoc dico non vt
onerē vos oēs.i.vt vobis hoc oībus nō imponā derisō
rie loquēdo.q.d.non ita estis boni ⁊ diligitis me q̄ p
tristicia mea ⁊ p pctō fratris oēs doleatis. Uel vt one
rē oēs vos n̄tm illos q n̄ doluerūt de pctō. Uel alr dōz
⁊ melius. Nō me ɔtristauit sed ex pte ⁊c. Sciendū ē.n.
q̄ aliqs aliqn̄ tristatur totalr ⁊ aliqn̄ non totalr. Tota
5 liter qdem tristat qs qn̄ pre tristicia absorbet a dolore
⁊ hec tristicia est q̄ mortē operat vt dr̄. infra.7. Que
qdem fm phm nō cadit in sapientē. Non totalr autē
tristat qs qn̄ lz ex aliquo malo qd patitur seu videt fie
ri tristat:tn̄ ex alijs causis bonis gaudet:⁊ ista tristicia
est fm deū ⁊ cadit in sapientem. Q2 ḡ apls dicit se cō
tristatū ne credat totalr a tristicia absorptus qd nō est
sapientis:dicit se ɔtristatū ex pte q̄si nō totalr. Et fz h
legit sic. Contristauit me.s. fornicarius ppter pctūm
suū:sed nō me ɔtristauit totaliter: q2 lz in ipso pp pec
catū habuerīz tristiciā:tn̄ in vobis pp multa bōa q̄ fa
citis ⁊ i ipso pp penitētiā quā fecit hēo gaudiū. Et di
co ex pte vt nō onerē oēs vos.i.vt nō imponaz vobis

c hoc onus: ꝙ.s.ɔtristaueritis me. Sed ne isti ꝑꝑ tristici
am apſi adhuc vellẽt eũ magis punire: oñdit eis penã
sufficientẽ fuisse dicens. Sufficit illi q eiusmodi est: ꝙ
.s.ɔtristauit me tã grauiter peccãdo: obiurgatio q̃ fit a
pluribus.i.tã manifesta ⁊ dura coꝛrectio.s.ꝙ sꝑatus
fuit ab oi cõione.i.excõicatus ab ecclesia ⁊ traditus sa
thane: vt hr̃.i.Coꝛ.5. Est ergo sufficiens hec pena ꝑꝑ
dictas cãs. Uel põt dici sufficiens nõ q̃tũ ad dei iudici
um: sed q̃tum expediebat ipi ⁊ ꝑsone. Melius.n.est
sic seruare lenitatis spm̃ in coꝛrigendo: vt ꝑ penitẽtiã
coꝛrectionis fructus sequaf: q̃ si durius coꝛrigaf: ⁊ õ
speret peccans: ⁊ maioꝛibus pctis immergaf. Et ideo
a dr̃. Eccl. xi. Obiurgatio ⁊ iniurie annullabunt subam.
Qꝛ ergo pena sufficiẽs fuit ⁊ penitẽtiã egit: iõ ɔñr in-
ducit eos ad misercõdiã dicẽs. Ita vt eõ magis ⁊c̃. Ubi
tria facit. Primo mãdat vt ei .s.peccãti pcãt. Scðo hu
ius rõnem assignat ibi. (Ne foꝛte ⁊c̃.) Tertio inducit
eos ad obseruãtiã huius monitionis ibi. (Propter qð
⁊c̃.) Dicit ḡ ꝑ. Dico ꝙ sufficiẽs pena est illi: ⁊ intantũ
vt velĩ vt eõtrio magis donetis.i.remittatis. Luc.6. Di
mittite ⁊ dimitteſ vobis. Eph.4. Donãtes inuicẽ sicͭ ⁊
deus in xp̃o donauit vobis. Et nõ solũ donetis: sed qð
plus est ɔsolemini: ⁊ hoc ꝓponendo sibi exẽpla peccã
tium: q restituti sunt ad statũ gratie: sicut dr̃ de dauid.
Petro. Paulo. ⁊ Magdalena: ⁊ ꝑ verba dei. Eze.18.
3 Nolo moꝛtẽ pctõꝛis ⁊c̃. i. Thes. vlt. Coꝛripite ingetos
ɔsolamini pusillanimes ⁊c̃. Rõnem aũt huius ammo
nitionis subdit. Ne foꝛte abũdãtioꝛi tristicia absoꝛbeaſ
q eiusmodi est. Aliqs.n. ꝑpter pctm̃: ⁊ penã pcti aliqñ
sic mergiſ tristicia ꝙ absoꝛbeſ: dũ nullũ hꝫ ɔsolatoꝛẽ:
⁊ hoc est malũ: qꝛ nõ seqtur ex h̃ penitẽtie fructus q
speraſ.s.coꝛrectio: sed potius desperãs tradit se oĩbus
pctis sicut cayn cũ dixit. Maioꝛ est iniqtas ⁊c̃. Ge.4.
Et Ephe.4. Qui despantes tradiderunt se ⁊c̃. Et ꝑꝑ
hoc dr̃.2.Re.2. ꝙ periculosa res est despatio. Et iõ di-
cebat dauid in ps. Neqꝫ absoꝛbeat me ⁊c̃. Et iõ ne h̃
ɔtingat dicit. Consolemini: vt.s.cesset a pctõ. Esa.27.
Hic est ois fructus vt auferaſ pctm̃. ¶ Cõtra apls nõ
solũ ꝑ rõnem: sed ex aliis causis inducit eos ad hoc cũ
4 dicit. Propter qð obsecro ⁊c̃. Et inducit eos a tribus.
Primo ꝓcibus dicens. Propter qð.i.ne absoꝛbeaſ ob
secro q possum ꝓcipere. Phylem. Multã fiduciã hñs
in xp̃o iesu imperãdi tibi ⁊c̃. Cõtrariũ faciũt mali ꝑla-
ti. Eze.34. Cũ austeritate impabatis eis ⁊c̃. Ut ɔfirme
tis in illum charitatẽ. Qð ͦfit si oñditis charitatẽ vr̃am
ad eũ ⁊ nõ abhoiamini eũ ꝑꝑ pctã nec ɔtẽtitis: sꝫ ꝑꝑ
ɔsolationẽ vr̃am facitis eũ hẽre odio pctm̃ suũ ⁊ dili-
gere iustitiã. Luc.22. Et tu ɔuersus ɔfirma fratres tu-
os ⁊c̃. Scðo ꝓcepto dicens. Jõ.n.scripsi h̃.s.vt cogno
scã expimẽtũ vr̃m an i oibus obediẽtes sitis. Et dic̃ i
oib⁹.s.siue in his q̃ placẽt vobis: siue in his q̃ displicẽt
Primo.n.mãdauerat eis ꝙ ex cõicarent eũ ⁊ isti fece
runt mãdatũ apli: nũc v̾o scðo mandat eis ꝙ ꝑcãt. Et
5 iõ dicit. An in oibus obedientes sitis. Tertio ex cõme
moratione bñficij cũ dicit. Cui aũt ⁊c̃. Quasi dic̃. Uos
debetis h̃ facere: qꝛ ẽt ego feci. Si.n. vos remisistis ali
cui ⁊ rogastis me ꝙ ego remitterẽ ⁊ ego remisi. Et h̃
est quod dicit. Cui aũt aliqd donastis vos ⁊ ego.s.do
naui. Et hoc pꝫ. ¶ Nã ⁊ ego qð donaui ⁊c̃. Ubi qua
tuoꝛ tãgunſ ad hmõi donationẽ seu remissionẽ necia.
Primũ est discretio vt.s.nõ passim ⁊ temere remittaſ.
Et iõ dicit. Si qd indebito modo. ꝓuer.4. Palpebꝛe
tue ꝓcedãt ⁊c̃. Scðm finis: qꝛ nõ ꝑꝑ amoꝛẽ vel odiũ
dꝫ fieri: sed ꝑpter vtilitatẽ aliquã ecclesie vl̾ aliquoꝝ.
Et iõ dicit. Propter vos. Tertiũ est auctoꝛitas: qꝛ nõ
dꝫ fieri auctoꝛitate ꝓpria: sed xp̃i: q remittit pctã aucto

ritate: aliĩ v̾o qbus cõmissum est misterio ⁊ sicut mem d
bꝛa xp̃i. Et iõ dicit in ꝑsona xp̃i.s.nõ mea auctoꝛitate.
Et tñ qðcũqꝫ remitteſ xp̃s remittit. Joã.20. Quoꝝ re
miseritis pctã ⁊c̃. Quartũ est necessitas. Unñ dicit. Ut
nõ circũueniamur a sathana. Dyabolus.n. multos de
cepit quosdã.s.trahẽdo ad pctõꝝ ꝑpetrationẽ: quosdã
v̾o ad nimiã rigiditatẽ ɔ peccãtes: vꝫ si nõ põt eos hr̃e
ꝑ ꝑpetrationẽ facinoꝝ: saltẽ ꝑdat quos iã hꝫ ꝑ ꝓlatoꝝ
austeritatẽ: q eos nõ misericoꝛditer coꝛrigentes in de-
spationẽ inducũt: ⁊ sic ⁊ hos nõ ꝑdit ⁊ illos dyaboli la
queus includit. Eccl.7. Noli esse nimis iustus.i. Pe.
5. Aduersarius vester dyabol⁹ ⁊c̃. Et h̃ ɔtingeret nob̃
si nõ remittam⁹ peccãtib⁹. Et iõ vt nõ circũueniamur
a sathana: ego donaui si qd dõaui. Nõ.n. ignoꝛam⁹ co a
gitatiões eius.s.sathane veꝝ ẽ i gñali: sꝫ in spãli nulls
põt scire eius cogitatiões nisi solus de⁹. Job.41. Quis
reuelauit faciẽ indumẽti eius ⁊c̃. Lectio. III.

Um venissem autem troadem
ꝑpter euangelium xp̃i: ⁊ ostiũ
mihi apertũ esset in dño nõ ha-
bui requiem spũi meo: eo ꝙ nõ
inuenerim titum fratrẽ meũ: sed valefaciẽs
eis pꝛofectus sum in macedõiam. Deo au
tem gratias qui semper triumphat nos in
xp̃o iesu ⁊ odoꝛẽ noticie sue manifestat per 3
nos i omni loco: † qꝛ chꝛisti bonus odoꝛ su Ioã.
mus deo in his qui salui fiunt: ⁊ in his qui 7 1. ar ti. 2.
pereunt. Alijs qdem odoꝛ moꝛtis in moꝛ psal.
tem: alijs aũt odoꝛ vite in vitã. Et ad h̃ qs 49.
tam idoneus. † Nõ.n. sumus sicut plurimi
adulterantes verbum dei: sed ex sinceritate
sicut ex deo corã deo in chꝛisto loquimur.
¶ Posita pꝛima cã sue dilationis: ne.s.cũ tristicia iret
ad eos: hic ponit cãm scðam q̃ est ex fructu quẽ alicu-
bi faciebat. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo ponit sui iti
neris ꝓcessum. Scðo ipsius ꝓcessus effectũ ibi. (Deo
aũt gras ⁊c̃.) Circa pͫ duo facit. Pꝛio oñdit ipedimen 4
tũ fructificãdi qð habuit i troade. Scðo subiungit ꝓ
cessum suũ in macedoniã ibi. (Sed valefaciẽs ⁊c̃.) Di
cit ergo. (Cũ venissem troadẽ ꝑꝑ euangeliũ).i.ad ꝓdi
candũ xp̃m. Jo.15. Posui vos vt eatis ⁊c. (Et hostiũ
mihi aptũ esset).i.mẽtes hoiũ parate ⁊ disposite ẽẽnt
ad recipiẽdũ ꝓdicationis v̾ba ⁊ xp̃m. i. Coꝛ.16. Ostium
mihi aptũ est ⁊c. Apo.3. Ecce sto ad ostiũ ⁊c. sed nõ in
quocũqꝫ: imo in dño: qꝛ ipsa ꝓparatio mẽtis hũane est
ex v̾tute diuia. Nã lꝫ facilitas qua mẽtes ꝓparanſ sit
cã ɔuersionis: tñ ipsius facilitatis ⁊ ꝓparationis cã ẽ de
us. Tren. vlti. Conuerte nos dñe ad te ⁊ ɔuertemur.
Cũ inqꝫ ita esset aptũ mihi ostium in dño nõ habui re
quiẽ spũi meo.i.nõ potui facer̃ qð spũs meus volebat 5
.i.dictabat. Tũc.n. dr̃ hr̃e spũs requiẽ qñ efficit qð vult
sicut tũc dr̃ caro requiescere qñ hꝫ qð ɔcupiscit. Luc.12.
Aia mea hẽs multa bona ⁊c. Apls nõ dicit: nõ habui
requiẽ carni mee vel coꝛpi: sed spũi meo.i. volũtati mee
spirituali: que est vt xp̃m firmem in coꝛdibus hoium.
Et impediſ: qꝛ videbat coꝛda parata ⁊ disposita ⁊ nõ
poterat ꝓdicare. Sed quare nõ habuit requiem spũi suo
subdit. Eo ꝙ nõ inueni titum fratrem meũ.i. pꝛopter
absentiã titi: ⁊ hoc duplici de cã. Una cã est: ꝙ lꝫ apo-
stolus sciret oẽs linguas: ita vt diceret. Gras ago deo
meo ꝙ omnium vestrum lingua loquoꝛ: tamen ma-
gis expedit⁹: ⁊ edoct⁹ erat in lingua hebꝛea q̃ i greca

a Titus aūt magis in greca. Et ideo volebat eum habe
re pñtem vt pdicaret in troade. Et qꝫ erat absens: naꝫ
corinthij detinuerant eū: dicit. Non habui requiem spūi
meo: sed qꝫ dona dei nō sunt impfecta ꝛ donū lingua
rū fuit spāliter aplis collatū ad pdicandū p totū mun
dum. ps. In oēm terrā exiuit sonus eoꝝ ꝛc. Et iō alia
cā est melior q̄ est qꝫ aplo iminebāt in troade multa fa
cienda. Nā ex vna pte iminebat ei pdicare his q para
ti erāt recipere xp̄m p fidē: ex alia pte iminebat ei resi
stere aduersarijs q impediebāt. ꝛ iō qꝫ ipse nō poterat
solus ista facere angustiabaꝛ de absētia titi q insistetisset
pdicationi ꝛ conuersioni bonoꝝ ꝛ aplo restitisset aduer
sarijs. Et spālr ēt hoc scribit eis vt innuat ꝙ nō solū pri
2 ma cā dilationis sue fuit ex eis: sed ēt scda. Nā ipse pp
duriciā ꝛ dissensionē eoꝝ detinuerat tanto tpe titū: ꝛ
iō dicit. Eo ꝙ nō inueni titū fratrē: vel in xpo: vel co
adiutorē. puer. 18. Frater q iuuaꝛ a fratre ꝛc. Et qꝫ nō
inueni titū in troade nō remāsi ibi: sed valefaciēs eis q
erāt conuersi: ꝛ in qbus ostiū apertū erat pfectus suꝫ in
macedoniā vbi credebā eū inuenire. Cā aūt essendi in
macedoniā legiꝛ Act. 16. vbi dicitur ꝙ vir macedo ꝛc.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Gratias aūt deo ꝛc.) Ponit
pfectū sui pcessus. Et circa hoc duo facit. Primo ꝫ.
describit ordinē sui pcessus. Scdo excludit ab isto p
cessu pseudo aplos ibi. (Ad h̄ qs tā idoneus ꝛc.) Cir
ca pᵐ duo facit. Primo insinuat pfectū quē faciebat.
Scdo exponit qddam qd dixerat ibi. (Christi bonus
3 odor ꝛc.) Circa pᵐ sciendū ꝙ apls pfectū ꝛ fructum
quē faciebat nō attribuit sibi neqꝫ ppie virtuti: ſꝫ deo
.i. Cor. 15. Abūdātius oībus laboraui nō ego: sed grā
ꝛc. Et iō dicit. Grās āt deo. s. ago. i. Thes. 5. In oībus
grās agite. Ephe. 5. Grās agentes ꝛc. ¶ Qui semper
triūphat in xp̄o iesu. i. triūphare nos facit in pdicatōe
xp̄i cō aduersarios. Ubi sciendū est ꝙ pdicatores vita
tis duo debent facere. s. exhortari in doctrina sacra: ꝛ
cōdicentē deuincere: ꝛ hoc dupl'r: disputatione hereti
cos: patientia vō psecutores. Uñ p ordinē ista tāgit h̄
apls: ꝛ iō dicit. Qui triūphat nos q̄ntū ad cōdicentes.
Ro. 8. In his oībus supamus. Et. i. macha. 2. Nō i for
titudine exercitus victoria belli: sed de celo ꝛc. ¶ Et
4 odorē noticie sue manifestat p nos in oī loco: q̄ntū ad
exhortationē sacre doctrine. Sed odorē noticie sue ex
ponit glo. i. filiū suū: sed meli⁹ est vt hoc dicaꝛ ad dr̄iaꝫ
noticie de deo quā faciūt alie scie ꝛ quā facit fides. Nā
noticia de deo q̄ hr̄ p alias scias illuminat intellm so
lum ondens ꝙ deus est cā pma: ꝙ est viuus ꝛ sapiens
ꝛc. Sed noticia de deo q̄ hr̄ p fidē ꝛ illuminat intelle
ctum: ꝛ delectat affectū: qꝫ nō solū dicit ꝙ deus est p⁹
cā: sed ꝙ est saluator nr̄: ꝙ ē redēptor: ꝛ ꝙ diligit nos
ꝙ est incarnatus p nobis: q̄ oīa affectū inflāmant: ꝛ
iō dōꝫ ꝙ odorē noticie sue. i. noticiā suā suauitatꝭ credē
ti p nos in omni loco manifestat: qꝫ iste odor longe la
teqꝫ diffundiꝛ Ecc. 24. Ego q̄si vitis fructificaui ꝛc.
Gen. 27. Ecce odor filij mei ꝛc. Qꝫ vo aliq possent di
5 cere qd est odor dei in oī loco: nā multa loca sunt in q
bus nō recipiꝛ pdicatio nr̄a: iō aplus exponit dicens.
Nō curo qꝫ siue recipiāt pdicationē siue nō: tñ noticia
dei manifestaꝛ vbiqꝫ p nos: qꝫ sumus bonus odor xp̄i
deo. i. ad honorē. dei: ꝛ loqꝛ ad similitudinē legis vbi dr̄
ꝙ sacrificiū fiat in odorē suauitatis suauissimū deo. q.
d. Nos sumus holocaustū: qd offerꝛ deo in odorē sua
uitatis. Et tā in his q salui fiunt: vt. s. nō peant: qd est
eis a deo: q̄ꝫ in his q peunt qd est eis ex seipsis. Unde
Osee. 13. Perditio tua israel ex te ꝛc. Sed est ne odor
bonis ꝛ malis eodē mō? Nō ſꝫ alijs qdē est odor mor
tis in mortē. i. inuidie ꝛ malicie occasionalr ducētis eos

b in mortē eternā illis. s. q inuidebāt bone fame apli ꝛ im
pugnabāt pdicationē xp̄i ꝛ conuersionē fideliū. Luc. 2.
Positus est hic in ruinā ꝛ in resurrectionē ꝛc. Alijs āt
odor vite dilectiōis ꝛ bone opionis ducētis eos in vi
tam eternā. s. illis q gaudent ꝛ conuertunꝛ ad pdicatio
nē apli. i. cor. i. Uerbū crucis peuntib⁹ ꝛc. ¶ His āt q
salui ꝛc. Sic ḡ ex odore apli bōi viuūt mali moriūꝛ:
sic legiꝛ ꝙ ad odorē vineaꝝ florētiū moriūꝛ serpētes.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Sed ad hec qs tam idone⁹
ꝛc.) Excludit ab isto pfectu pseudo aplos. d. Quis ē
tā idoneus ad ista. s. q̄ nos apli veri facimus? Quasi
dicat. Nullus. ps. Nimis honorati sunt amici tui de⁹.
Sed cō puer. 27. Laudet te alienus ꝛc. Ad hoc rñdet
2 Greg. sup Eze. ꝙ sancti duplici ex cā seipsos laudant:
ꝛ nō ppter gloriā suā ꝛ vanitatē. Prima cā est vt non
despent in tribulatiōibus: sicut Job qñ amici nitebāꝛ
eū ad despatiōnē iducere: reduxit ad memoriā sua bo
na q̄ fecerat: vt cōfortatus nō desparet. Uñ dicebat. Pe
pigi fedus cū oculis meis ꝛc. Legiꝛ ēt de quodam scō
patre ꝙ qñ tentabaꝛ de desperatiōe reducebat ad me
moriā bona q̄ fecerat vt cōfortareꝛ: qñ tentabaꝛ de sup
bia reducebat ad memoriā mala vt humilIareꝛ. Scda
cā est pp vtilitatē vt. s. habereꝛ in maiori fama: ꝛ citius
credereꝛ doctrine sue. Et ppter hanc cām hic apls lau
dat se. Naꝫ corinthij pferebant sibi pseudo aplos ꝛ cō
demnabant eū: ꝛ ideo non sic obediebant sibi. Ut er
3 go nō vilipenderent eū: sed obedirent sibi: pfert se eis
ꝛ laudat se ꝛ dicit. Sed ad hec qs tā idoneus sic nos:
nō pseudo: qꝫ lꝫ ipsi pdicent: tñ adulterāt verbū dei qd
nos nō facimus. Uñ dicit. Nō sumus sicut plurimi. s.
pseudo adulterātes verbū dei admiscendo cōtria sicut
heretici: q lꝫ cōfiteanꝛ xp̄m: tñ nō dicūt eū esse veꝝ deū
sic faciūt pseudo: q dicūt cū euāgelio dēre obseruari le
galia. ¶ Itē nō adulterātes vbū dei. i. pdicantes vel p
pter q̄stū vel pp fauorē laudis. Sic. n. mulieres adul
tere dr̄r qñ recipiūt semen ex alio viro ad ppagatiōeꝫ
plis. In pdicatione aūt semen nihil aliud est q̄ꝫ finis
seu intentio tua vel fauor glorie ppie. Si ḡ finis tu⁹
est q̄stus si intentio tua est fauor glorie: ppie adulte
4 ras verbū dei. Hoc faciebant pseudo: q pp q̄stum pdi
cabant. infra. 4. Neqꝫ adulterātes verbū dei ꝛc. Apli
autē pdicabant neqꝫ pp q̄stū neqꝫ pp gloriā ppiā: ſꝫ
ppter laudē dei ꝛ salutē primi. Et iō subiungit. Sed
ex sinceritate. i. sincera intentiōe: nō p q̄stu ꝛ sine ad
mixtione corruptionis. d. i. Ex sinceritate ꝛc. Ponit
aūt triplicē rōnem huius sinceritatis. Prima rō sumi
tur ex dignitate mittentis. Nuncius. n. veritatis decet
v̄az loq. Et iō dicit ex deo. i. illa sinceritate q̄ ē digna nū
cio dei. i. Pe. 4. Si qs loqꝛ quasi sermones dei. Scda
sumiꝛ ex auctoritate psidētis cui astat. Ideo dicit. Co
ram deo coram quo ex sinceritate loq dēmus. 3. Re. 17.
Uiuit dñs in cuius cōspectu sto ꝛc. Tertia sumiꝛ ex di
gnitate māe de qua loqtur. Nā pdicatio aploꝝ est de
xp̄o: ꝛ iō dꝫ esse sincera: sicut ꝛ ipse deus ꝛ xp̄s. Et iō
5 dicit. In xp̄o solū non de legalibus vt pseudo faciūt. i.
Cor. 2. Neqꝫ existimaui me scire aliquid inter vos nisi
christum ꝛ hunc crucifixum. CAP. III.

Aplo nō potuit mētiri: qa xp̄us erat i eo ꝛ cū eo.

Incipimus iterū nosmetipsos
cōmendare. Aut nunquid ege
mus sicut qdam cōmēdatitijs
eplis ad vos aut ex vobis. Epi
stola nr̄a vos estis scripta in cordibus no
stris: que scitur ꝛ legiꝛ ab oībus hominibus
manifestati: qm̄ epistola estis xp̄i ministra

Op⁹ 19. ca. 13.

c ta a nobis ⁊ scripta nō attramēto: sed spiri-
tu dei viui: non in tabulis lapideis: sed i ta
2. dis. 28. ar bulis cordis carnalibus. Fiduciā autem ta
ti. p° lem habemus per xp̄m ad deū: ⁊ nō q̄ suffi
ad p^m cientes simus cogitare aliqd a nobis quasi
ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est.
¶ Postq̄ apl̄s suam excusationē posuit in qua beni
uolentiā captauit auditoꝝ: hic ꝓñr ꝓseqtur suā inten
tionē. s. tractans de ministris noui testi. Et circa h̄ duo
facit. Primo. n. cōmendat dignitatē bonoꝝ ministro-
rū. Scdo vo exaggerat malitiā maloꝝ ministroꝝ: ⁊ h̄
2 a. io. ca. ⁊ deinceps. Circa p^m duo facit. Primo. n. com
mendat ministeriū noui testi. Scdo cōmēdat vsū hu
ius ministerij in alijs exhortando eos ad h̄ ibi. 6. capi.
(Adiuuantes aūt ⁊c̄.) Prio cōmendat hmōi ministeriū
noui testi ex tribus: ex dignitate ex vsu. c. 4. ibi. (Ideo
hn̄tes ⁊c̄.) Et ex p̄mio. 5. c. ibi. (Scim⁹ aūt qm̄ si ⁊c̄.)
Circa p^m duo facit. Primo remouet q̄dā obiectionē.
Scdo cōmendat ministros noui testi ibi. (Qui ⁊ ido-
neos nos fecit ⁊c̄.) Circa p^m sciendū est q̄ apl̄s inten-
dit cōmēdare ministros noui testi quoꝝ ipse erat vn⁹:
⁊ iō ne corinthij obijcerent sibi q̄ in h̄ vellet cōmēda-
re seip̄m: statī excludit dicens. (Incipimus ⁊c̄.) Ubi
duo facit. Primo mouet q̄ōnē. Scdo rn̄det ibi. (Aut
3 nunqd ⁊c̄.) Q̄ō sua talis est. Dico q̄ nō sumus adul-
terātes v̄bum dei sicut pseudo: sed ex sinceritate sicut
ex deo. Sed nunqd hoc dōo. Incipimus iteꝝ nos com
mendare. i. dicimus ista vt velimus nr̄aꝫ gloriā q̄rere
⁊ nō dei. Et dicit iteꝝ: q̄ in ep̄la p̄ma cōmēdauerat se
satis cū dixit. Ut sapiēs architectus ⁊c̄. Nō ḡ hoc dici
mus: vt q̄ramus gliam nr̄aꝫ: sed dei. ꝓuer. 27. Laudet
te alienus ⁊c̄. Huic aūt q̄ōni rn̄det cū dicit. Aut nunqd
egemus ⁊c̄. Et ōndit q̄ nō libēter cōmendat se. Et cir
ca hoc duo facit. Primo ōndit q̄ nō indiget cōmenda
tione hoīum. Scdo q̄ neq̄ ēt h̄ reqrit ipse ab eis ibi.
(Fiduciā aūt talē ⁊c̄.) ¶ Circa p^m duo facit. Prio ostē
dit q̄ nō indiget cōmendatione eoꝝ ad gloriā ꝓpriā.
4 Scdo hui⁹ cām assignat ibi. (Ep̄la nr̄a vos estis ⁊c̄.)
Dicit ḡ. Dico q̄ nō incipimus cōmendare nosmetip-
sos: q̄ nō indigemus cōmendatiōe. Et h̄ est q̄ dicit.
Aut nunqd egemus nos ⁊ ministri sicut qdam. s. pseu
do cōmēdaticijs ep̄lis. i. laudibus missis ad vos ab ali
is aut ex nobis alijs missis. ¶ Sed ꝯ col. 4. dr̄ Mar
cus ꝯsobrinus barnabe de quo accepistis mādatū ⁊c̄.
Etiā legati pape semꝑ portāt l̄ras cōmēdaticias. Nō
est ergo malū. Rn̄sio dōm q̄ accipe l̄ras hmōi a ꝑso
nis famosis vt solū ꝑ illas cōmēdent ⁊ honorent quo
usq̄ ipsi ex bonis opibus suis veniāt in noticiā: h̄ nō
est malū: hoc faciūt legati pape. Apl̄s vo: ita iam erat
notus ⁊ cōmendatus apud istos ꝑ opa sua: q̄ nō indi-
gebat l̄ris cōmendaticijs. Et iō statim cām⁹ huius assi
5 gnans subdit. Ep̄la nr̄a vos estis. Quasi dicat. Ego
hēo bonas l̄ras nō indigeo alijs: ⁊ iō circa hoc duo fa
cit. Primo. n. ōndit q̄ sit ista l̄ra quā hꝫ. Scdo exponit
hoc idē ibi. (Manifestati ⁊c̄.) Circa p^m duo facit. Pri
mo ōndit q̄ sit illa l̄ra. Scdo ōndit eā esse sufficienteꝫ
ad cōmendationē ꝓpriā ibi. (Scripta ⁊c̄.) Dicit ergo
sic. Ep̄la nr̄a vos estis. i. ep̄la ꝑ quā manifestat dignī
tas nr̄a: qua nos cōmendamur: ita vt ep̄lis alijs nō in
digeamus supra. 2. Gloria nr̄a vos estis Gal. 4. Filioli
mei quos iteꝝ parturitis ⁊c̄. ¶ Sꝫ hec ep̄la est ne suf
ficiens? Ita q̄ scripta ⁊c̄. Ubi duo tāgit: sufficientiam
l̄raꝝ hmōi cātia. Unū ē q̄ intelligat ⁊ sciat ab eo ꝑ
quo mittit: alias adhuc q̄reret nisi sciret se eā hēre. Et

q̄tum ad hoc dicit. Scripta in cordibus nr̄is: q̄ sem d
per vos hēmus in memoria: hn̄tes de vobis sp̄alem cu
ram. Phil. 1. Eo q̄ hēam vos ⁊c̄. Scdm est q̄ ille cui
mittit legat ⁊ sciat eam: alias nō curaret de cōmenda-
tione eius. Et q̄tum ad hoc dicit. Que scit ⁊ legit ab
oibus hoibus. Nr̄a inquā q̄ ꝑ nos instituti estis ⁊ cō
uersi. Legit aūt q̄ exēplo nr̄i ēt alij imitant vos. Aba.
2. Scribe visum ⁊ explana eū sup tabulas: vt ꝑcurrat
q legerit eū. ¶ Quō aūt sit hec ep̄la exponit dicens.
Manifestati ⁊c̄. Et circa hoc tria facit. Primo expōit
cuius sit hec l̄ra. Scdo quō sit scripta: ⁊ 3° in quo. Cu-
ius aūt sit sic ōndit: q̄ xp̄i: ⁊ iō dicit. Manifestati qm̄
estis xp̄i. i. a xp̄o informati ⁊ inducti. s. p̄ncipalr ⁊ au-
ctoritatiue Mat. 23. Unus est magr̄ vester. Sed a no 2
bis scdario ⁊ instrualr. Et ideo dicit. Ministrata a nob.
1. Cor. 4. Sic nos existimet hō ⁊c̄. 1. Cor. 3. Quid igit
cephas ⁊c̄. Quō aūt sit scripta ostēdit: q̄ nō attramē
to. i. nō admixta erroribus sicut pseudo: non mutabi-
lis ⁊ impfecta sicut vetus lex: q̄ neminem ad pfectuꝫ
adduxit. Heb. 7. Nam attramētū nigrū est: ꝑ qd̄ intel
ligit error: ⁊ delebile: ꝑ qd̄ intelligit mutabilitas. Nō
inquā in attramento est scripta: sed spū dei viui. i. spiri
tu scō: quo viuitis: ⁊ quo docēte instructi estis. Eph.
1. In quo signati estis ⁊c̄. ¶ Ubi aūt sit scripta isinuat
subdens. Nō in tabulis lapideis sicut lex vetus vt ex
cludat duriciē. Q. d. Nō in lapideis cordibus hn̄ib⁹
duriciē sicut iudei Act. 7. Dura ceruice ⁊c̄. Sed in ta 3
bulis cordis carnalibus. i. in cordibus lautis ex chari
tate: ⁊ carnalibus. i. mollibus ex affectu implendi ⁊ in
telligēdi Eze. 36. Auferā a vobis cor lapideū ⁊c̄. ¶ Fi
duciā aūt talē ⁊c̄.) Apl̄s supra excusauit se q̄ nō q̄re-
bat gloriā suā: q̄ nō indigebat ea: hic vo ꝓbat hoc: q̄
ipse non q̄rit gloriā ꝓpriā: imo oīa bona q̄ facit nō at
tribuit sibi: sed deo. Et circa hoc duo facit. Primo enī
attribuit oīa bona q̄ hꝫ ⁊ facit deo. Scdo cām hui⁹ as-
signat ibi. Nō q̄ sufficientes ⁊c. Dicit ḡ p̄mo. Dico q̄
non egemus ep̄lis cōmendaticijs: ⁊ q̄ vos estis ep̄la
nr̄a ministrata a nobis. Nec ēt q̄rimus gloriā nostraꝫ
sed xp̄i: ⁊ fiduciam talē. i. dicendi talia. Hēmus ad deū
.i. referimus in deū. Uel fiduciā tendentē in deū ex cu 4
ius viribus hoc dico: q̄ ipse in me opat: quā qdem fi-
duciā hēmus ꝑ xp̄m: per quē accessum hēmus ad pa
trem vt dr̄ Ro. 5. Qui vniuit nos deo. Iere. 17. Bndi
ctus vir ⁊c. Et q̄ vnitus deo ꝑ xp̄m hēo hanc fiduciā
ps. Fiducialr agam ⁊c. Cā aūt huius fiducie est: q̄ qc
qd ego facio ēt ip̄m p̄n^m operis deo attribuo. Et iō di-
cit. Nō q̄ sufficientes simus cogitare saltē nō dicere
vel iplere. Nā in quolibet ꝓcessu opis p° est assensus:
q fit cogitando: deinde collatio ꝑ verbū ⁊ postmoduꝫ
impletio per opus vn̄ fit: vt si nec cogitare q a se hēat:
sed a deo: non est du^m q̄ non solū pfectio opis boni est
a deo: sed ēt inchoatio. Phi. 1. Qui cepit i vobis opus
bonū ⁊c. Et hoc est ꝯ pelagianos dicentes q̄ inchoa 5
tio boni opis est ex nobis: sed pfectio ē a deo. Esa. 26.
Oīa opa nr̄a ⁊c. Sed ex hac ne videat tollere liberta
tē arbitrij dicit. A nobis q̄si ex nobis. Q. d. Possum q
dem aliqd facere qd̄ est liberi arbitrij: sed hoc qd̄ facio
nō est ex me: sed a deo q hoc ip̄m posse ꝯfert: vt sic ⁊ li
bertatē hois defendat cū dicit. A nobis. i. a nr̄a pte: ⁊
diuinā gratiam cōmendat cū dicit. Quasi ex nobis. s.
ꝓcedat: sed a deo. Hoc etiam phs vult q̄ nunq̄ hō ꝑ
liberum arbitrium pōt quoddā bonum facere sine ad
iutorio dei. Et ratio sua est: q̄ in his que facimus que
rendū est illud propter qd̄ facimus. Non est aūt ꝓce
dere in infinitū: sed est deuenire aliquid: puta ad con
siliū. Sic ergo hoc bonū facio: q̄ cōsiliū mihi inest ad
hoc:

a hoc: ⁊ h̄ ē a deo. Unū dicit ꝙ cō filiū boni est ab aliquo qd̄ est supra hoīez mouēs eū ad bene operādū. Et h̄ ē deus. q ⁊ hoīes mouet: ⁊ oīa q̄ agūt ad actiōes suas: ſ; aliter ⁊ aliter. Cū.n. hmōi motus sit qdā receptuꝫ in moto. opꝫ ꝙ h̄ fiat ſm modū sue nature. i. rei mote. Et iō oīa mouet ſm suas naturas. Ea ḡ q̄ꝝ tīa est vt sint libere volūtatis dn̄iuꝫ suaꝝ actionū hn̄tia mouet libere ad operatiōes suas sic creaturas rōnales ⁊ itellectuales. Alia aūt nō libere: ſ; ſm modū sue nature. licet aūt n̄ simus sufficiētes cogitare aliqd a nobis tan q̄ꝫ ex nobis. tn̄ habemꝰ aliquā sufficiētiā: q̄. s. boni possumus velle ⁊ credere icipiamꝰ. ⁊ hoc a deo ē pꝰ Cor.
a 4. Quid habes qd̄ nō accepisti? ⁊c̄. ¶ Lectio. II.

3. q6. 27. ar. 4 c
Qui ⁊ ydōeos nos fecit mīstros noui testamēti: n̄ littera sed spū. Littera enim occidit. spiritus autem viuificat. Qz si mīstratio mortis litteris ōformata in lapidibus fuit in gloria: ita vt nō possent intendere filij israel in faciē moysi ꝓpter gloriaꝫ vultus eiꝰ q̄ euacuatur. quomō non magis mīstratio spūs erit in gloria. Nā nec gl̄ificatū est qd̄ claruit in hac parte ꝓpter excellētē gloriā.
3 Si enim quod euacuatur ꝑ gloriam est: mlto magis qd̄ manet in gloria est.

¶ Cōmēdato ministerio noui testamēti: hic cōsequēter cōmendat ministros eius. Et pmo ponit duo q̄ respōdēt verbis premissis. Premiserat enim donū a deo acceptū cū dixit. Sufficiētia nr̄a ⁊c. Et fiduciā ex dono cōceptā cū dixit. Fiduciaꝫ talē ⁊c. Primo ḡ ōterminat ea que pertinēt ad donū perceptū. Secūdo ea que ad fiduciā cōceptā ibi. (Habētes igit̄ talē ⁊c.) Circa pmum tria facit. Primo ostēdit donū a deo susceptū: scilicet ministeriū noui testamēti. Secūdo describit nouum testamētū ibi. (Nō littera sed spū.) Tertio ex di
4 gnitate noui testamēti ōndit dignitatē ministroꝝ eius ibi. (Si ministratio ⁊c.) Dicit ḡ. Dico ꝙ sufficiētia nostra ex deo ē. qui ⁊ fecit nos ydoneos ministros noui testamēti. Esa. 61. Mīstri dei nostri dicetur vobis. Et i hoc tenemus locū angeloꝝ. ps. Qui facit angelos ⁊c. Sed nō solū fecit nos mīstros: sed ydoneos. Deus. n. cuiꝫ rei dat ea ꝑ que possit cōsequi ꝑfectionē sue nature. Unū qz deus ꝯstituit mīstros noui testamēti dedit ⁊ eis ydoneitatē ad h̄ officiū exercēdū: nisi sit impedimētū ex parte recipiētū. supra. 2. Et ad hec qs tā ydoneus. s. sicut apostoli a deo istituti. Hoc aūt nouum testamētū qd sit describit subdēs. Nō littera ⁊c̄. Et describit ipsum q̄ꝫtum ad duo. scilicet q̄ꝫtum ad illud in
5 quo cōsistit ⁊ q̄ꝫtū ad causam ꝓpter quam datum est ibi. (Littera. n. occidit ⁊c.) Circa pmū sciendum est ꝙ apostolus loquitur ꝓfunde. Dicitur enim Je. 31. Feriā
2 domui israel ⁊ domui iuda fedus nouū n̄ ſꝫ pactū qd̄ pepigi cū patribus vestris. Et post. Dabo legē meam in visceribus eoꝝ. ⁊ in corde eoꝝ superscribaꝫ eam ⁊c. Uetus ḡ testamētū scribit̄ in libro postmodū sanguine aspergēdo. vt dicit̄ Heb. 9. Accepit sanguineꝫ ⁊ aspsit libꝛuꝫ ⁊c̄. Dicēs. hic ē sanguis ⁊c. Et sic pꝫ ꝙ vetꝰ lex ē testamētum littere: sed nouum testamentum est testamentum spiritussancti: quo charitas dei diffunditur in cordibus nostris. vt dicitur Romano. 5. Et sic dum spiritussanctus facit in nobis charitatem: que est plenitudo legis est testamentū nouuꝫ: nō littera: idest per litterā scribēdū: sed spiritu: idest per spiritum qui viuificat. Romano. 8. Lex spiritus vite: idest viuificantis. b
Causa aūt quare datū sit nouuꝫ testamētū ꝑ spirituꝫ: subditur. Quia littera occidit occasionalr̄. Nā littera legis dat solū cognitionē peccati. Romano. 3. Per legē. n. cognitio peccati. Ex h̄ aūt ꝙ cognosco peccatū solū duo sequunt̄. Nā lex dūꝫ per eā cognoscitur non reprimit cōcupiscētiā: sed magis occasionaliter auget: inquātū cōcupiscētia feruētius fertur i reꝫ prohibitā. Unū huiusmodi cognitio nōdū destructa cā cōcupiscētie occidit. hic vero addit preuaricationē. Nā grauius est peccare cōtra legē scriptā ⁊ naturalem simul: q̄ꝫ ꝯ legem naturalem solū. Romano. 7. Occasiōe accepta
nō data peccati ⁊c. licet autem occasionaliter occidat 2
inq̄ꝫtum: scilicet auget cōcupiscētiam: ⁊ addit preuaricationē: nō tn̄ est mala lex vetus. quia ad minus ꝓhibz mala. Et tamē imperfecta iquātū nō remouet cām. Est ergo lex sine spiritu iterius imprimēs legem i corde occasio mortis. Et ideo necessarium fuit dare legeꝫ spiritus qui charitatem in corde faciens viuificat. Joan. 6°. Spiritus est qui viuificat.

¶ Cōsequēter ex his ōndit dignitatē sui ministerij. Et circa hoc duo facit. Primo ōndit ꝙ ministerium noui testamēti prefert̄ ministerio veteris testamēti. Secundo ꝙ nō solū prefert̄: sed ꝙ ministeriū veteris testamēti q̄si nihil hꝫ de gloria in comparatiōe ad nouum ibi. (Nā nec glorificatū ⁊c.) Circa pmum duo facit. Prio
ostendit ꝙ ministeriuꝫ noui testamēti prefert̄ veteri. 3
Secūdo rōnem huius assignat ibi. (Naꝫ si mīstratio ⁊c.) Circa pmū sciendū est ꝙ apostolus argumētatur ex hoc quod habeat̄ Exod. 24. Ubi littera nostra hꝫ ꝙ moyses habebat faciē cornutā ita ꝙ nō possent ⁊c. Alia littera hꝫ faciē splendidā: quod melius dicit̄. Nō enim itelligenduꝫ est eū habuisse cornua ad litteram: sicut quidā euꝫ pingunt: sed dicitur cornuta ꝓpter radios: qui videbant̄ esse quasi quedaꝫ cornua. Arguit̄ autem ex hoc sic. Et primo per vnum simile ⁊ est locus a minori. Cōstat enim ꝙ si aliquid quod minus ē hꝫ aliqd de gloria ꝙ multo magis illud quod est maius. Sed vetus testamētum est minus q̄ꝫ nouuꝫ: cū ḡ illud fuerit in gloria: ita vt non possent ⁊c̄. videtur ꝙ
imulto magis nouuꝫ est in gloria ꝙ autem vetus testa 4
mētuꝫ minus sit nouo: probat tripliciter. Primo q̄ꝫtū ad effectū: quia illud est testamētuꝫ mortis istud vite: vt dictum est. Et quātuꝫ ad hoc dicit ꝙ si ministratio mortis. idest vetus q̄ ē occasio mortis ⁊ h̄ respōdet ei q̄ dicit̄. littera occidit ⁊c̄. Scdo q̄ꝫtū ad modū tradēdi: quia vetus fuit tradita litteris in tabulis lapideis. noua vō fuit ipressa spū in cordibꝰ carnalibꝰ. ⁊ h̄ innuit cū dic̄. Lr̄is ōformata. i. ꝑfecte formata i lapidibꝰ. i. i tabulis lapideis. Et h̄ rn̄det ei q̄ dr̄. Nō lr̄a ſ; spū ⁊c̄. Tertio q̄ꝫm ad ꝑfectiōeꝫ: qz gl̄ia veteris testa. sine fiducia ē. qz neminē ad ꝑfectū adduxit lex. In nouo vō est gl̄ia cū spe melioris gl̄ie. s. sēpiterne. Esa. 51. Salus mea in sēpiternū erit. Et h̄ innuit cū dicit. Que euacuat̄. Gal.
5. Qz si circūcidimini xp̄s nihil ⁊c̄. Cōclo pōit̄ cum
dic̄. Quō n̄ magis. qd̄ planū ē. Hoꝝ āt rōneꝫ assignat 5
cōsequēter cū dic̄. (Nā si mīstratio ⁊c̄.) Et rō sua talis. Gl̄ia magis ōbet̄ iustitie q̄ꝫ dānatiōi: ſ; misteriū noui testi ē misteriū iustitie: qz iustificat iterꝰ viuificando. Misteriū āt veteꝛ testi ē misteriū dānatōis occasiōalr̄. s. eodē. Lr̄a occidit: spūs āt viuificat. Cū ḡ mīstraꝰ dānatiōis. i. mīstraꝰ veteris testi q̄ occasionalr̄ est cā dānatōis: vt dictuꝫ est: est in gl̄ia que appūit in facie moysi: constat ꝙ multo magis abundat in gloria. i. dat abundantem gloriam ministris eius ministerium iustitie. i. noui testamēti: per qd̄ datur spūs per quē ē iusticia ⁊

e cōsūmatio virtutū. Prouer. 3. Sapiētes gliaȝ possidebunt. Cōsueuerunt in hoc loco fieri q̄ōes d̄ cōparatione moysi ⁊ pauli: sed si recte ꝯsiderent v̄ba aplī: nō sūt necessarie: q: hic nō fit comparatio ꝑsone ad ꝑsonā: ȝ ministerij ad ministeriū. Sed quia possent pseudo dicere ꝙ licet maius misteriū sit noui testamēti q̄ȝ misteriuȝ veteris testi: nō tamē ē multū magis: ⁊ iō bonū est ꝙ illi misterio ⁊ isti intēdamus qd̄ ⁊ faciebāt: q: simul seruabāt legalia cū euāgelio. Jō hic cōsequēter aplūs hoc improbat cū dicit. (Nā nec glorificatū ⁊c̄.) Et circa hoc duo facit. Prio enim oñdit ꝙ misteriū noui testamenti absq̄ aliq̄ cōpatiōe excedit misteriū veteris. Secū-

f do cām huius assignat ibi. (Si. n. qd̄ euacuat̄). Dicit ḡ. Dixi ꝙ misteriū iusticie abūdat in gloria. ⁊ in tm̄ ꝙ gloria veteris misterij nō ē dicēda glia: q: nec glorificatū ⁊c̄. qd̄ dupl̄r exponit̄. Prio mō sic. Q: nec ⁊c̄. i. illa glia nihil ē in cōparatiōe ad istā noui testamēti: q: illa gloria nō ē oibus mistris collata: ȝ solū moysi. ⁊ non claruit in toto moyse se in ꝑparte. i. in facie solum ꝑticulariter. Et iō nec glificatū ē. i. nec glorificari debet propter excellentē gloriā. i. cōparatiōe excellētis glie noui testi q̄ abūdat gr̄a vt ꝑ eā purificati hoies possēt videre nō gloriā hoīs. sed dei. Scd̄o mō vt pūcteī sic. Nec glorificatū ē qd̄ claruit. Quasi. d. Nam in hac parte. i.

g in respectu huius nāe ꝑticularis q̄ sumus serui nō est glorificatū. i. nō gliosuȝ: illud qd̄ claruit in veteri testamēto: ⁊ h̄ ꝑpter excellētem gloriā q̄ est in nouo. q: illa ē gloria dei patris. Huius aūt cāȝ assignat cōsequēter. cū dicit. (Si enim qd̄ euacuat̄ ⁊c̄.) Et est rō sua talis. Illud qd̄ dat̄ vt transeat nihil ē in respectu ad illud qd̄ dat̄ vt semꝑ maneat. Si ḡ testamētū vet' qd̄ euacuat̄ tollit̄. ꝑ' Cor. 13. Cū venerit qd̄ ꝑfectuȝ ē euacuabitur ⁊c̄. Per gloriaȝ eni moysi ministratū saltem per particularē gliaȝ constat ꝙ testamētum nouum manet: quia hic īchoatur ⁊ ꝑficit̄ in patria. Luc. 21. Celum ⁊ terra trāsibunt: verba aūt mea nō trāsibunt. Erit multo magis in gloria eterna in qua perficiet̄. Erit in q̄ȝ nobis q̄

h sumus huius ministri. ❡ Lectio. III.

Abētes igit̄ talē spē multa fiducia vtimur. Et nō sicut moyses ponebat velamē sup faciē suaȝ: vt nō intenderent filij israel in faciē eius qd̄ euacuat̄: sed obtusi sūt sensus eorū. Usq̄ȝ in hodiernū dieȝ idipsuȝ vel in lectione veteris testamēti manet nō reuelatū. qd̄ in christo euacuat̄: sed vsq̄ȝ in hodiernū dieȝ cū legit̄ moyses velamē positū est
5 sup cor eorū. Cū autem cōuersus fuerit ad
1. ad deū auferī velamē. Dominus auteȝ spūs
ibi. c. est. Ubi aūt spūs domini ibi libertas. Nos
5°. vero oēs reuelata facie gloriaȝ domini spe
4. di. culātes in eādē imagine transformamur a
15. q. claritate in claritatē tanq̄ȝ a domini spū.
3ª arti
cu. 2°.

❡ Positis his q̄ pertinēt ad commendationē doni ꝑcepti a deo. h̄ cōsequēter pōit ea q̄ ꝑtinēt ad cōmendationē fiducie de ipo dono cōcepte. Circa h̄ aūt duo fac. Primo pōit fiduciā ex dono cōceptaȝ. Secundo vero ꝯparat fiduciaȝ veteris ⁊ noui testamēti ibi. (Et nō sicut moyses.) Dicit ḡ p̄mo. Habētes igitur talem spem ex hoc. s. quod nobis dictū ē. s. vidēdi gloriaȝ dei. Ro. 8. Spe salui facti sumus. Multa fiducia vtimur. i. confidenter operamur ea que pertinēt ad vsuȝ huius ministerij ex quo crescit nobis spes. Prouerb. 28. Justus q̄si leo confidens absq̄ȝ terrore erit. Jere. 17. Benedictus vir qui confidit in domino. a

❡ Cōsequēter sicut pretulit donū dono: ita p̄fert fiduciā noui testamēti fiducie veteris testamēti. cū dic̄. (Et nō sicut moyses ⁊c.) Et circa hoc duo facit. Primo ꝑpōit factū i veteri testamēto. Secūdo expōit ibi. (Qd̄ euacuat̄ ⁊c̄.) Factū aūt qd̄ ꝑponit legit̄ Exo. 24. vbi dicit̄. Q: moyses qn̄ loquebat̄ ad ppl̄m velabat facieȝ suā: q: ꝑpter claritatē vultus eius nō poterāt respicere in euȝ filij israel. Et ideo dic̄. Et nō sicut moyses ⁊c̄. Quasi. dicat. Dico ꝙ vtimur fiducia ⁊ tāta ꝙ nō accidit nobis sic̄ moyses faciebat eis. s. nō velādo faciē suā

b populo: q: nōdū venerat tēpus reuelādi claritatē veritatis. Habemus ḡ nos fiduciam absq̄ȝ velamine.

❡ Cōsequēter exponit hoc qd̄ dixerat de velamine dicēs. (Qd̄ euacuat̄ ⁊c̄.) Uelamē. n. illd̄ erat obscuritas figurarū que per xp̄ȝ euacuata ē. Et circa h̄ tria facit. Prio. n. ponit euacuationem huius velaminis. Scd̄o quō hec euacuatio h̄ȝ locū in iudeis ibi. (Sed obtusi ⁊c̄.) Tertio quō nō h̄ȝ locū in ministris noui testamēti ibi. (Nos v̄o reuelata ⁊c̄.) Dicit ḡ ꝙ moyses pōebat velamē. s. figure sup faciē suaȝ. qd̄. s. velamē euacuat̄. i. tollit̄ ꝑ xp̄m. s. ꝑplendo ī v̄itate qd̄ moyses tradidit in figura. q: oīa i figura cōtingebāt illis. Sic. n. xp̄s ꝑ mortē suā rēouit velamē de occisiōe agni paschalis. Et iō

c stati cū emisit spm̄ velū tēpli scissū ē. Jtē l mittēdo spm̄ scm̄ i corda credentiū vt itelligerēt spūaliter qd̄ iudei carnal̄r itelligunt. Et hoc velamē remouit cū aperuit eis sensum vt itelligerēt scripturas. Luc. vlt. Qualē aūt effectū hēat in iudeis hec euacuatio oñdit dicēs. Sed obtusi ⁊c̄. Et circa h̄ duo facit. Primo oñdit ꝙ remotū ab illis nō fuit in statu īfidelitatis. Scd̄o ostēdit ꝙ remouebit̄ in eoꝝ cōuersiōe ibi. (Cū aūt cōuersus fuerit ⁊c.) Circa p̄mū duo facit. Primo ostēdit rōnē q̄re h̄ euacuatio n̄ h̄ȝ effctuȝ i iudeis. Scd̄o ex h̄ oñdit eos adhuc h̄re velamē ibi. (Sed vsq̄ȝ in hodiernū diē ⁊c̄.) Dicit ḡ. ꝙ euacuat̄ in his q̄ credūt: sed nō q̄ntū ad iudeos īfideles: ⁊ rō huius ē: q: obtusi sūt sensus eoꝝ. i. rō eoꝝ hebes est ⁊ sensus eoꝝ ībecilles ⁊ obtusi sunt

d nec p̄nt videre claritatē diuini luminis. i. diuine veritatis absq̄ȝ velamie figurarū. Et huius rō ē: q: claudūt oculos vt n̄ videāt q: veluȝ tēpli scissuȝ ē. Et iō est ex eoꝝ culpa īfidelitatis nō ex d̄fectu v̄itatis: q: remoto velamie oibus aperiētibus oculos mētis ꝑ fidē clarissime māifestat̄. Ro. 11. Cecitas ex ꝑte cōtingit in israel. Jo. 9. Jn iudiciū veni in hūc mūdū ⁊c. Sic. n. ꝑpheta uerat Esa. 6. ca°. Excecat cor ppli hui' ⁊c̄. Et de in tm̄ obtusi sūt sensus eoꝝ vt v̄itatē nobis māifestatā vsq̄ȝ i hodiernū diē nō itelligāt. Sȝ idip̄m velamē qd̄ erat i veteri testamēto an̄q̄ȝ velū tēpli scissuȝ eēt i lectiōe veteris testi: q: n̄ al̄r itelligūt illd̄ q̄ȝ an̄ q: adhuc īnitūt̄ figu-

e ris vt v̄itatē n̄ reuelēt. i. n̄ itelligāt sic velamē dei nō figuram: sed v̄itatē credūt qd̄. s. euacuatur q̄ntū ad fideles ⁊ q̄ntū in se est omnibus ꝑ xp̄m. i. in fide xp̄i: sed in

f eis nō manet: q: nō credunt venisse xp̄m.

❡ Cōsequenter cum dicit. (Sȝ vsq̄ȝ i hodiernū diem ⁊c̄.) Ostendit quomodo adhuc apud iudeos est velamē q̄ȝ ad infideles licet remotum sit ꝑ xp̄ȝ. Circa qd̄ sciendū ē ꝙ velamē dr̄ apponi alicui dupl̄r. Aut q: apponit̄ rei vise ne possit videri. Aut q: appōit̄ videnti ne videat. sed iudeis in veteri lege vtroq̄ȝ mō appositum erat velamē. Nā ⁊ corda eoꝝ excecata erāt ne cognoscerent veritatem ꝑp eorum duriciem: ⁊ vetus testamētum nondum completum erat q: nondum veritas venerat. Uñ in signum huius velamē erat i facie moysi

a ꝛ non in faciebus eoꝝ. sed veniēte xpo velamen remo
tum est a facie moysi.i.a veteri testamēto:q: iam iple/
tuȝ ē:sed tñ nō est remotū a cordibus eoꝝ. Et h ē qd
dicit.(Sed vsq; in hodiernū diē.)Quasi.d.amotū est
a fidelibus veteris testamēti velamē. Sed adhuc cuȝ
legit moyses.i.cū expōit eis vet⁹ testm̄. Act.15. Moy
ses a tēporibus antiquis hȝ in singulis ciuitatibus q
eum p̄dicēt in synagogis ꝛc̄. Uelamē.i.cecitas.ē posi/
tū sup cor eoꝝ. Ro.11. Cecitas ex pte cōtingit ꝛc̄. Qñ
autē ꝛ quomō remouet ab eis illud velamē:oñdit cō/
sequēter cū dic̄.(Cū aūt ꝯuersus ꝛc.)Et p̄ ōscribit mo
dū remouēdi h velamē. Secūdo rōnem huius⁹ reddit
ibi.(Dñs aūt spūs ꝛc̄.)Dicit ḡ q illud velamē adhuc
2 ē i eis:sȝ ñ q vetus testm̄ sit velatū: sȝ q: corda eoꝝ ve
lata sunt. Et iō ad hoc vt remoueat nihil restat nisi q
cōuertant:ꝛ h est qd dicit. Cū aūt cōuersus fuerit.s.ali
qs eorū ad deū p fidē in xp̄m ex ipsa cōuersiōe auferet
velamē. Esa.10. Reliquie cōuertēt ꝛc. Et hoc idem ha
betur. Ro.11. Et nō q cū ageret de cecitate loqt in plu
rali. Uñ dicit. Super corda eoꝝ. cū vo loqt de cōuer
sione loquit in singulari dicēs. Cū aūt ꝯuersus vt oñ/
dat eoꝝ facilitatē ad malū ꝛ difficultatē ad bonū: q̈si
pauci ꝯuertant. Ratio aūt q̄re cōuertant ꝛ velamē re
mouet h mō est:q: deus vult. Posset.n.dicere q vela
mē illud appositū ē ex p̄cepto dñi:ꝛ iō nō p̄t remoue/
ri. Sed apostolus oñdit q nō solum potest remoueri:
imo q: remouet p eum qui est dñs.ꝛ hoc est qd dicit.
3 Dñs.n.ꝛc̄. Qd pōt dupl̄r legi. Uno mō vt spūs teneat
ex parte subiecti: vt dicat: spūs.i.spūsctūs.s.q ē auctor
legis:est domin⁹.i.operat ex ꝓprio libertatis arbitrio.
Jo.3. Spūs vbi vult spirat. p̄ᵉ Cor.12. Diuidēs singu/
lis ꝓut vult. Ubi autē spūs dei ibi libertas. Q.d. Q:
spūs est dñs:pōt dare libertatē vt possumus libere vti
scriptura veteris testamēti absq; velamine. Et iō q nō
hñt spm̄ scm̄ nō pñt libere vti. Gal.5. Uos in libertatē
vocati estis. p̄ᵒ Pet.2. Quasi liberi nō q̈si velamē ha/
bētes malicie libertatē. Alio mō vt p dñȝ itelligat xp̄s:
ꝛ nūc legit sic. Dñs.i.xp̄s ē spūalis.i. spūs ptāis: ꝛ iō
vbi ē spūs dñi.i.lex xp̄i spūaliter itellecta nō scripta lit
4 teris:sȝ p fidē cordibus impressa:ibi est libertas ab om
ni impedimēto velaminis. ❡ Sciēdū aūt q occasiōe
istoꝝ vboꝝ.s.vbi spūs dñi ibi libertas:ꝛ illoꝝ.s.iusto
lex nō est posita:aliqui erronee dixerūt q viri spūales
nō obligātur preceptis legis dine. Sed hoc est falsuȝ.
nam precepta dei sunt regula volūtatis huāne. Nul/
lus aūt hō est nec etiam angelus cuius volūtatē non
oporteat regulari ꝛ dirigi lege dina. Uñ impossibile ē
aliquem hoiem preceptis dei nō subdi. Hoc aūt quod
dicit.iusto lex ē posita.expont.i.ꝓpter iustos q iterio
ri habitu mouētur ad ea que lex dei precipit:lex nō est
posita:sȝ ꝓpter iniustos:nō quin etiam iusti ad eam te
neantur. Et similiter. vbi spūs domini ibi libertas intel
5 ligit:q: liber est q ē causa sui.seruus aūt est causa dñi:
quicūq; ḡ agit ex scipō libere agit:qui vo ex alio mot⁹
non agit libere. Ille ḡ q vitat mala non q: mala:sed ꝓ
pter mādatum domini non est liber: sȝ qui vitat mala
q: mala est liber. Hoc autem facit spūssanctus qui mē
tem interius perficit per bonū habitum:vt sic ex amo
re caueat ac si preciperet lex diuina: ꝛ ideo dicitur li
ber:non quin subdatur legi dine: sed q: ex bono habi
tu iclinatur ad hoc faciendū quod lex dina ordinat.
❡ Deīde cū dicit.(Nos vo oēs ꝛc̄.)Oñdit quomo/
do xp̄i fideles sūt oino liberi ab hoc velamie. Dicit.ḡ.
Dico q ab illis aufert velamē h:cū aliquis cōuersus
fuerit sicͭ nos:non aliqs:sed oēs q sumus xp̄i fideles.
Luc.8. Uobis datū ē ꝛc̄. Reuelata facie ñ habētes ve
lamē supra cor sicͭ illi:ꝛ itelligit per faciē cor seu mēs: b
q: sicut p faciē videt quis corporalr ita p mētē spiri/
tualiter. ps. Reuela oculos meos ꝛc̄. Gliaȝ dñi ñ moy
si:gloria enim significat claritatē:vt dic̄ Augu. Judei
autē videbāt quādā gliam in facie moysi ex h q locu
tus ē cū deo:sȝ hec gloria ē īpfecta:q: nō ē claritas:ex
q̈ ipse deus ē gloriosus:ꝛ h est cognoscere ipsum deū.
Uel gliam dñi.i.filiū dei. Prouer.10. Gloria patris fi/
lius sapiens ꝛc̄. Speculātes nō sumit hic a specula sȝ
a speculo.i.ipsum deū gloriosū cognoscētes p speculū
rationis:in q̈ est quedā imago ipsius:ꝛ h speculamur
quādo hō ex consideratione supꝑius assurgit in co/
gnitionē aliquā de deo transformat. Cum enim ois 2
cognitio fit p assimulationem cognoscētis ad cognitū:
oportet q q vident aliquo mō trāsformentur in deuȝ.
Et siquidē pfecte vident:perfecte trāsformātur: sicut
beati in patria p fruitionis visionē. p̄me Joan.3ᵒ. Cuȝ
autem apparuerit ꝛc̄. Si vo imperfecte. imperfecte:
sicut hic per fidem. p̄me Corinth.13. Uidemus nūc p
speculū ꝛ in enigmate: Et iō dicit. Jn eandem imagi/ Euā-
nem.idest sicut videmus. Transformamur iquā a cla geliū
ritate in claritatem in q̈ distinguit triplicē gradum co illu/
gnitiōis i discipulis xp̄i. Primus ē a claritate cognitio miat
nis nālis in claritatē cognitionis fidei. Secundus est clari/
a claritate cognitionis veteris testamēti in claritatem ficat
cognitionis grē noui testamēti. Tertius est a clarita/
te cognitionis nālis ꝛ veteris ꝛ noui testamēti in cla/
3 ritatem visionis eterne. infra.4. Licet is qui foris est
ꝛc̄. Sed vñ est h: Nō ex littera legis sed tāq; a spiritu
domini. Roma. octauo. Quicūq; spiritu dei aguntur.
ps. Spiritus tuus bonus deducet ꝛc̄. CAP.IIII.

Deo habentes hanc admini/
strationē iuxta quod misericor/
diam cōsecuti sumus: non de/
ficimus sȝ abdicamus occulta
dedecoris: nō ambulantes in astutia: neq;
adulterantes verbum dei. sed in manifesta
tione veritatis: commendantes nosmetip
sos ad omnē ꝯsciaȝ hominuȝ coram deo.
4 ❡ Ostensa dignitate ministerij noui testamēti: h ꝯse/
quenter apostolus determinat de vsu ministerij. Et cir
ca h duo facit. Primo enim ostendit vsum huius mi/
nisterij qui debet esse in agendis bonis. Secundo illū
qui debet esse in malis patienter tolerandis ibi.(Ha/
bemus autem thesaurum ꝛc̄.)Circa primum duo fa/
cit. Primo ponit huius ministerij vsum. Secundo ob
iectionem excludit ibi.(Q: si ꝛc̄.)Dicit ergo. quia igi
tur huiusmodi ministerium est tante dignitatis in se ꝛ
in ministris. Jdeo nos habentes hanc administratio
nem: idest hanc dignitatē administrandi spiritualia.
prime Corinth.4. Sic nos existimet homo vt mini/
stros ꝛc̄. Roma.11. Quandiu sum gentium apostolus
ministerium ꝛc̄. Habētes inquā non ex nobis seu ex
5 meritis nostris: sed iuxta quod misericordiam conse/
cuti sumus a deo: idest ex misericordia dei quam i hoc
consecuti sumus a deo. prime Thimo. primo. Miseri
cordiam consecutus sum ꝛc̄.
❡ Cōsequēter cū dic̄.(Nō deficimus ꝛc̄.) Describit
vsū hui⁹ misterij: q dȝ esse circa bona agēda: ꝛ h q̄tuȝ
ad duo. Primo q̄tū ad vitationē maloꝝ. Secundo
q̄tū ad opationē bonoꝝ ibi.(Jn maifestatiōe ꝛc̄.)Do
cet aūt vitari mala i vsu huius misterij: ꝛ quātū ad vi
tā ꝛ quātuȝ ad doctrinā. Sȝ quātuȝ ad vitam dupli
citer: scilicet quātuȝ ad operationē ꝛ quantuȝ ad itētio

c nem. Ná si quis vitat mala operari ꝛ bona itētiōe per
fecte vitat mala. In operatiōe aūt vitat malū in aduer
sitate patiēter mala sustinēdo: ꝛ iō dicit. Nō ɔ̄ficimus
per impatiētiā. Gal.6. Bonū aūt faciētes nō ɔ̄ficiamus
2° Cor.p̄. Cū ifirmor tūc fortior sum ꝛ potēs. Vitat ēt.
in ꝓsperitate tēperate vtēdo eis q̄ ꝓspere succedūt. ꝛ
ideo dicit. Sed abdicamus occulta ɔ̄decoris. i. amoue
mus a nobis q̄ hoiem turpem ꝛ dedecorosum faciunt
.s. imūda ꝛ turpia ꝛ ēt occulta nō solū manifesta. Jac.
.i. Abijciētes oēm imūdiciā. Ephe.5°. Que in occulto
ab eis fiūt turpe ꝛc. In itētiōe aūt vitat malū vite sic
in itētiōe recta ꝛ q̄ntū ad hoc dicit. Nō ambulātes in
astutia. i. in astutia ꝛ simulatiōe ꝛ ypocrisi: qḋ faciunt
2 pseudo q aliud p̄tēdūt exterius ꝛ aliud gerūt iterius
in corde. Job.36. Simulatores ꝛ callidi ꝓuocāt iram
dei. In doctrina āt vitat malū qn̄ verbū dn̄i ɔ̄bito mō
ꝓpōit: ꝛ q̄ntū ad hoc dicit. Nō adulterātes v̄bū. Qḋ
dupliciter expōit: vt p3 supra.2. Et p̄mo nō ꝓmiscē
tes doctrine xp̄i falsā doctrinā qḋ faciebāt pseudo: di
cētes legalia debere seruari cū euāgelio. Scḋo n̄ p̄di
cātes ꝓpter lucrū vel gliam ꝓpriam. Et istorū p̄mus ē
lupus. Scḋs mercenarius. Sꝫ q v̄a p̄dicat ꝛ propter
gliam dei ē pastor. Vn̄ Augu. Pastor est amādus: lu
pus vitādus: sꝫ mercenarius ad tp̄s tolerādus. Sꝫ q2
nō sufficit ad pfectā iusticiā solū vitare mala: sꝫ req̄rit
operatio bona. iō cōsequēter subiungit d̄ opatiōe bo
norū in ipso vsu huius misterij. Et pōit triplex bonum
3 qḋ fac̄ cōtra triplex malū. Primū bonū ē ɔ̄ malum do
ctrine. Scḋz cōtra malū operatiōis. Tertiū cōtra ma
lū itētiōis. Cōtra malū doctrine qḋ debet vitari facit
bonū manifeste veritatis. Et q̄ntū ad h̄ dicit. In mani
festatione veritatis. Q.d. non deficimus: sed vitantes
mala: ambulamus ꝛ pficimus in māifestatiōe v̄itatis
.i. veritatē purā manifestamus. Jo.19. Ad h̄ natus sum
vt testimoniū phibeā v̄itati. Ecc 24. Qui elucidāt me
vitā eternā habebūt. Cōtra malū opatiōis faciūt bōa
opa ꝛ q̄ntū ad h̄ dic̄. cōmēdātes nos ꝛc. Et h̄ nō faci
mus dicēdo de vobis bona q2 nō de facili credit ei q se
ip̄m cōmēdat: sꝫ operādo bona: q2 talia opera facimus
4 vt ex ipsis operibus reddamus nosmetipsos cōmen
dabiles ad oēm cōsciētiā hoium. p̄ Pe.2. Cōuersatio
nē v̄rā3 iter gētes ꝛc. Cōtra malū itētiōis facimus bo
nū reddēdo nos cōmēdabiles nō solū ad oēm ɔ̄sciē
tiā hoium: sꝫ ēt corā deo q ituet corda. ifra.10. Nō eni3
qui seipsum cōmēdat ille ꝓbatus ē ꝛc. Roma.12. Pro
uidētes bōa nō solū corā ꝛc. Et s̄m Aug. l Glo. Apo
stolus implet in hoc mādatū dn̄i. Mat.5. Sic luceat
ꝛc. Itē 6°. Attēdite ne iusticiā ꝛc. Primū in hoc qḋ di
cit. Cōmēdātes nos ꝛc. Scḋm v̄o in hoc quod dicit.
Corā deo. Ro.2°. Nō. n. qui in manifesto ꝛc. Vel pōt
totū hoc magis s̄m cōtinuationē littere legi sic: vt di
cat. Ideo habentes hanc ministrationē3: iuxta qḋ ꝛc.
5 Nō deficimus supple a bene operādo sed abdicamus
ꝛc. Et iterum non deficimus in manifestatione verita
tis seruato tamē eodē modo exponēdi sicut in prima
lectura.

Adulterantes dicunt qui v̄bū vel nō sane expōnūt.

¶ Lectio. II.

Exo. 4.ca.

psal. 4°.

Quod si etiā opertū est euāgeliū
nostrū in his q pereunt ē optū i
qbus deus huius seculi exceca
uit mentes infidelium. †vt non
fulgeat illuiatio euāgelij gloria xp̄i qui ē
imago dei. Nō. n. nosmetipsos p̄dicamus
sed iesum christum dn̄m nostrum: Nos aūt
seruos vestros per iesū: †quoniā deus q di
xit de tenebris lucē splendescere: ip̄e illuxit d
in cordibus nostris ad illuminationem sciē
tie claritatis dei in facie christi iesu.

¶ Hic cōsequēter ap̄ls r̄ndet cuidā tacite obōni. Pos
set. n. dici sibi ab aliquo tu dicis q̄ nō ɔ̄ficitis in māi
festatiōe v̄itatis xp̄i. sꝫ h̄ nō videt̄ q2 multi ɔ̄dicūt tibi.
Huic ḡ qōni r̄ndet. Et circa h̄ duo facit. Prio. n. r̄ndet
qōni p̄dicte. Scḋo excludit qḋdā dubium qḋ videt̄ ex
r̄nsiōe sua seq ibi. (Non. n. nosmetipsos ꝛc.) Circa p̄m
tria fac̄. Primo oñdit qbus occultat̄ v̄itas xp̄i. Scḋo
occultationis causam assignat ibi. (In quibus deus
huius seculi.) Tertio oñdit q̄ h̄ nō ē ex ɔ̄fectu v̄itatis 2
euāgelij vt occultet̄ ibi. (Vt nō fulgeat ꝛc. Dic̄ ḡ. Di
xi q̄ nō deficimus in māifestatione: q̄.i. sed si euāge
liū n̄r̄m: qḋ. s. nos p̄dicam⁹ ē opatū. i. occultū: nō ē opa
tū oībus sꝫ illis tm̄ q pereūt. s. p̄bēdo īpedimētū ne eis
manifestet̄. p̄ Cor.p̄. Verbū crucis pereuntibus stul
ticia ē ꝛc. Cā ḡ huius occultatiōis ē nō ex pte euāge
lij: sꝫ ꝓpter eorū culpā ꝛ maliciā. Et h̄ ē qḋ subdit. In
qbus deus hui⁹ seculi ꝛc. Et h̄ pōt expōi trib⁹ modis.
Prio mō sic. Deus hui⁹ seculi. i. deus q ē dn̄s hui⁹ se
culi ꝛ oium rerū creatiōe ꝛ nā. iuxta illḋ. ps. Dn̄i ē terra
ꝛ plenitudo eius. Excecauit mētē ifideliū nō iducēdo
maliciā sꝫ merito: imo d̄ merito p̄cedētiū pctōꝝ subtra
hēdo gliā3. Esa.6. Exceca cor ppl'i hui⁹ ꝛc. Vn̄ ꝛ p̄ce
dētia pctā isinuat. cū dic̄. Infideliū3 q̄s ifidelitas eorū
fuerit cā hui⁹ excecatiōis. Scḋo mō sic. De⁹ hui⁹ se 3
culi. i. dyabolus q d̄r deus huius seculi. i. secularis viuē
tiū3 n̄ creatiōe sꝫ imitatiōe q̄ seculares eū imitāt̄. Sap̄
.2. Imitāt̄ eū q sūt ꝛc. Et h̄ excecat suggerēdo trahēdo
ꝛ iclinādo ad pctā. Et sic qn̄ iā sūt in pctīs opiūt̄ in te
nebris pctōꝝ ne videāt. Eph̄.4. Tenebris obscuratū
hn̄tes itellm̄ ꝛc. Tertio mō sic. De⁹ hꝫ rōnē3 vltimi fi
nis ꝛ ɔplemētū ɔ̄sideriorū totius creature. Vn̄ q̄cq̄d
aliqs sibi pro fine vltīo ɔstituit in q̄ eius desideriū q̄e
scit pōt dici deus illius. Vn̄ cū3 habes pro fine delitias
tūc delitie dn̄r deus tuus. Similiter ēt si voluptates
carnis vel honores. Et tūc expōit̄ sic. Deus huius se
culi. i. illḋ qḋ hies seculariter viuētes sibi pro fine cō
stituunt: vt puta voluptates vel diuitie ꝛ hm̄oi. Et hic
deus excecat mētes inq̄ntū3 īpedit ne hoies lumē gr̄e 4
hic ꝛ glorie in futuro videre possint. ps. Supercecidit
ignis. s. ɔcupiscētie vt n̄ viderēt solē3. Sic ḡ excecatio
deliū nō ē ex pte euāgelij: sꝫ ex culpa īfideliū. Et ideo
subdit. Vt nō fulgeat ꝛc. Vbi sciēdū est q̄ deus p̄r est
fons totius luminis. p̄ Jo.p̄. Deus lux ē ꝛ tenebre in
eo ꝛc. Ex h̄ aūt fontano sō lumīe deriuat̄ imago huius
luminis. s. filius v̄bū dei. He.p̄. Qui cū3 sit splēdor ꝛc.
Hic ḡ splēdor glie imago fontanosi lucis carnē n̄rām
accepit ꝛ mlta gliosa ꝛ diuina in h̄ mūdo opera fecit.
Declaratio igit̄ hui⁹ lucis ē euāgeliū vn̄ ꝛ euāgelium
dicit̄ noticia claritatis xp̄i q̄ qdē noticia v̄tutē hꝫ illu
miatiuā. Sap̄.6. Clara ē ꝛ q̄ nūq̄ marcescit sapia ꝛc.
Et qdē q̄ntū ē de sein oībus refulget ꝛ omnes illumi 5
nat: sed illi q p̄bēt īpedimētū nō illuminātur. Et hoc
est qḋ dicit. Iō excecauit mētes īfideliū: vt. s. nō efful
geat in eis. In mētibus īfideliū licet in se effulgēs sit
illumiatio euāgeliū illuminātis qḋ quidē ē illumināns
q2 est gloria xp̄i. i. claritas. Jo.p̄. Vidimus gliam ꝛc.
Que qdē gloria ꝓuenit christo ex q̄ ē imago dei. Col.
p̄. Qui ē imago inuisibilis dei. Nota s̄z Glos. Q2 chri
stus perfectissima imago dei ē. Nā3 ad hoc q̄ aliqd p
fecte sit imago alicuius tria req̄rūt̄: ꝛ hoc tria p̄ecte
sūt in xp̄o. Primū ē similitudo. Scḋz ē origo. Tertiū
est pfecta eq̄litas. Si. n. inter imaginem ꝛ eum cuius

est imago esset dissimilitudo ⁊ vnũ nõ oriet̃ ex alio: si/
militer ẽt si nõ sit equalitas p̃fecta que est s̃m eãdẽ nãm
nõ esset ibi p̃fecta rõ imaginis. Nã silitudo regis i dña
rio nõ p̃fecte dicit̃ imago regis: q: deest ibi equalitas
s̃m eãdem nãm: sed silitudo regis in filio dicit̃ p̃fecta
imago regis: q: sũt ibi illa tria q̃ dicta sũt. Cum ergo ista
tria sint in xp̃o filio dei: q: s. similis patri orit̃ a patre. ⁊
equalis est patri maxime ⁊ perfecte dicit̃ imago dei.
Cõsequẽter cũ dicit. (Nõ enim nosmetipsos ⁊c̃.) Re/
mouet apostolus q̃dã dubiũ. Posset. n. aliquis cõ p̃
dicta dicere apostolo. Supra dixisti euãgeliũ vr̃m esse
opertum mõ dicis euãgeliũ xp̃i illuminare. si ergo detur
q̃ euãgeliũ xp̃i sit illuminãs nõ põt hic sequi q̃ op̃tũ
2 sit euãgeliũ vr̃m: Et iõ ad h̃ remouendũ duo fac̃. Pri
mo oñdit q̃ idẽ est euãgeliũ suũ ⁊ xp̃i. Scd̃o oñdit v̄ñ
sit q̃ euãgeliũ suũ sit illuminatiũ ibi. (Qm̃ deus q dic̃
⁊c̃.) Dicit ergo p̃. Dico q̃ manifestatio claritatis xp̃i est
euãgeliũ xp̃i ⁊ nr̃m. Nr̃m qdẽ tanq̃ per nos p̃dicatũ:
xp̃i ṽo tanq̃ in ipso euãgelio p̃dicati. Et hoc est q̃ nõ
p̃dicamus nosmetipsos. i. nõ cõmẽdamus nos: nec ad
nos. i. ad laudẽ vel lucrum nr̃m cõuertimus p̃dicatio
nẽ nr̃am: s; ad xp̃m totũ referimus ⁊ laudem eius. pͤ.
Cor. p̃. Nos aũt p̃dicamus xp̃m ⁊c̃. ps. Ut annuñciem
oẽs p̃dicatiões tuas nõ meas in portis ⁊c̃. S; iesum
dñz nr̃m: nos aũt seruos v̄r̃os p iesum. Q. d. Jesum p̃/
dicamus vt dñm: nos aũt vt seruos. Et huius rõ ẽ: q:
3 p̃ncipalr̃ q̃rimus laudẽ xp̃i ⁊ nõ nr̃az. Nã seruus ẽ q
ẽ p̃pter vtilitatẽ dñi. Et inde ẽ q̃ mister ecclie q nõ q̃rit
honorẽ dei: ⁊ vtilitatẽ subditoꝝ nõ dr̃ verus rector: s;
tyrãnus. Nã q̃cũq; bñ regit dz eẽ sic s̃uus q̃rẽs hono
rẽ ⁊ vtilitatẽ subditoꝝ. Geñ. 25. Maior seruiet minori.
pͤ Cor. 9°. Cum essem liber: oium vr̃m me seruum feci.
¶ Cõseq̃nter cũ dicit. (Quoniã deus q dixit ⁊c̃.) Oñ
dit v̄ñ euãgeliũ suũ h; v̄tutẽ illuminatiuã. Ubi nota
ordinẽ p̃cedẽdi seruatũ ab ap̃lo q talis ẽ. Nos aliqñ. s.
anteq̃ cõuersi essemus ad xp̃m eramus tenebrosi sicut
⁊ vos ⁊ alij in qbus nõ fulget claritas glie xp̃i. Nunc
ṽo postq̃ xp̃s vocauit nos p grãm suaz ad se tenebre
iste remote sũt a nobis ⁊ iã fulget in nobis v̄tus glie
4 claritatis xp̃i: ⁊ in tm̃ refulget in nobis q̃ nõ solũ illu/
minamur ad h̃ q̃ videre possumus: s; ẽt q̃ alios illu
minemus. Ex sp̃uali ergo grã ⁊ abũdãti refulgẽtiã clari/
tatis glie xp̃i in nos h; euãgeliũ nr̃uz v̄tutẽ illumina
tiuã. Et h̃ ẽ q̃d dic̃. Dico q̃ iõ illumiat euãgeliũ nr̃um
qm̃ deus q dixit. i. p̃cepto solo fecit lucẽ splẽdescere q̃d
fuit in separatiõe elemẽtoꝝ: qñ chaos tenebrosũ illu
minauit p lucẽ quã fecit. Geñ. p̃. Dixit fiat lux ⁊c̃. Ecc.
24. Ego feci vt in celis oriret̃ lux ⁊c̃. Iste inq̃ deus il
luxit in cordibus. i. i mẽtib⁹ nr̃is p̃us tenebrosis p ab/
sentiã luminis grẽ ⁊ obscuritatẽ pctĩ. Luc. i. Illumiare
his q i tenebris ⁊c̃. Illuxit inq̃ nõ solũ vt nos illumia
remur: s; ad illumiatiõez. i. vt ⁊ alios illuminem⁹. Eph.
5 3. Mihi oium scõꝝ mimo data est ⁊c̃. Matt. 5°. Uos
estis lux ⁊c̃. Ad illumiatione dico sciẽtie. i. vt faciam⁹
alios scire. Dico claritatis dei. i. clare diue visiõis. In fa
cie iesu xp̃i. glo. i. p iesũ xp̃m q ẽ facies pr̃is: q: sine ipo
nõ cognoscit̃ pr̃: s; melius dr̃ sic. Ad illumiatiõem sciẽ
claritatis dei q̃ qdem claritas fulget in facie xp̃i iesu. i.
vt p ip̃az gliaz ⁊ claritatẽ cognoscat̃ xp̃s iesus. Q. d. in
sũma ad h̃ deus illuxit nobis ad illumiatiõem: vt ex h̃
iesus xp̃s cognoscat̃ ⁊ p̃dicet̃ gẽtibus. ¶ Lectio III.

2a 2e. q. 28. ar. p.

Abemus autem thesaurũ istuz
in vasis fictilibus. vt sublimitas
sit v̄tutis dei ⁊ nõ ex nobis. In
oibus tribulationem patimur:
sed nõ angustiamur. Aporiamur s; nõ d̃stitui b
mur. Persecutõez patimur: s; nõ dereliqui
mur. Humiliamur: s; nõ cõfũdimur. Deijci
mur: s; nõ p̃imus. Semp mortificationem
iesu christi in corpe nr̃o circũferẽtes: vt ⁊ vi
ta iesu mãifestetur in cordibus nostris.
¶ Supra tractauit de vsu misterij noui testamẽti q̃/
tũ ad bona agẽda: hic cõsequẽter tractat de vsu eius
q̃tũ ad tolerãtiã maloꝝ. Et circa h̃ duo facit. Primo
. n. oñdit tolerãtiã maloꝝ q̃ patiebant̃. Scd̃o ṽo hoc
mãifestat ibi. (Sẽper. n. nos q viuimus ⁊c̃.) Circa p̃m
tria facit. Primo ponit cãm: q̃re tribulatõibus exponã 2
tur a deo. Scd̃o oñdit q̃ in istis tribulatiõibus patiẽ/
ter se habeãt ibi. (In omnibus tribulatiõem patimur
⁊c̃.) Tertio ṽo rõnez huius patiẽtie assignat ibi. (Sẽ
per mortificationẽ iesu ⁊c̃.) Dic̃ ergo. Deus illuxit menti
bus nr̃is ad illumiationẽ alioꝝ: q̃ qdẽ lux ẽ maximus
thesaurus. Sap. 7. Infinitus. n. thesaurus ⁊c̃. Esa. 33.
Diuitie salutis sapia ⁊c̃. Istuz aũt maximũ thesauruz
non habemus in p̃cioso loco: sed in re vili ⁊ fictili: ⁊ rõ
huius ẽ: vt. s. deo efficacia eius tribuat̃. Et h̃ ẽ q̃d dic̃.
Habem⁹ thesaurũ istũ. i. lucẽ illã q̃ alios illuminam⁹ i
vasis fictilibus. i. in corpe fragili ⁊ vili. ps. Ipse cogno
uit figmẽtũ nr̃m. Jere. 18. Sicut lutũ in manu figuli 3
sic ⁊ ũ manu ⁊c̃. Esa. 64. Et nũc dñe pr̃ nr̃ es tu: nos
ṽo lutũ. Iõ habemus i vasis fictilibus vt sublimitas
istius lucis sit v̄tutis dei. i. deo attribuat̃ ⁊ nõ ex nobis
credat̃ eẽ. Nã si essemus diuites: si potẽtes: si nobiles
s̃z carnẽ: q̃cq̃d magnũ facerem⁹ nõ deo: s; nobisipsis at
tribueret̃. Nũc ṽo q: pauperes ⁊ contẽptibiles sumus
hm̃õi sublimitas deo ⁊ nõ nob̃ attribuit̃. Et iõ vult nos
de⁹ cõtẽptui hr̃i ⁊ tribulatiõib⁹ expõi. Deut. 32. Ne di
cerẽt man⁹ nr̃a excelsa ⁊c̃. Et pͤ Cor. p̃. Ut nõ glriet̃ ois
caro ⁊c̃. sap. 12°. Misisti añcessores tuos ne dicerẽt ⁊c̃.
¶ Cõsequẽter cũ dicit. (In omnibus tribulationibus
⁊c̃.) Ostẽdit eoꝝ patiẽtiam in his que patiuntur. Et
circa hoc duo facit. Primo ostẽdit mala que patiunt̃
in generali. Scd̃o enumerat ea in speciali ibi. (Aporia
mur ⁊c̃.) Dicit ergo. Uere habemus hunc thesaurum in 4
vasis fictilibus: q: in oibus tribulationem patimur. q̃
si dicat. Nullus modus tribulandi deest nobis. Act.
14. Per multas tribulationes ⁊c̃. Nec mirũ: q: vt dr̃
Luc. vlt. Oportuit xp̃m pati: ⁊ sic itrare ⁊c̃. Et licet sic
tribulamur: nõ tm̃ angustiamur. Et loquitur ad silitu
dinẽ viatoris q qñ nõ p; ei via q̃ exeat de aliq̃ arto lo
co angustiat̃. Q. d. Hoies q solũ in mũdo cõfidunt an
gustiant̃ si vndiq; a mũdo tribulãt̃: q: nõ p; eis via re/
medij cũ nõ sperẽt nisi d̃ mũdo. S; nos licet tribulamur
in mũdo: q: tm̃ ɔfidim⁹ d̃ deo ⁊ sp̃amus in xp̃o p; no/
bis via euasiõis ⁊ auxilij a deo. ⁊ iõ nõ angustiamur.
¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Aporiamur ⁊c̃.) Enumerat
tribulationes in sp̃ali. Sũt aũt q̃tuor in qbus hoies
ɔsueuerunt tribulari: ⁊ in istis tribulati sunt ap̃li. s. in 5
rebus exterioribus. inquietudine status. in lesiõe fa/
me: ⁊ in afflictõe p̃prij corporis. Quãtũ ergo ad p̃mum
dic̃. Aporiamur. i. depauperamur. Aporos. n. grece la
tie dr̃ pauper. Q. d. Adeo pauperes sumus vt neces/
saria d̃sint. p̃me Cor. 4. Usq; i hãc horã esurimus ⁊c̃.
S; nõ d̃stituimur a deo q est thesaurus nr̃. Diuitie. n.
nõ queruntur p̃pter se: s; p̃pter sufficientiaz vite. Unde
homines qui sine dei auxilio ⁊ spe sunt si careãt diui/
tijs destituunt̃: sed qui solũ de deo cõfidunt ⁊ sperant
q̃ntũcũq; aporiant̃ nõ destituunt̃. infra. 6. Tãq̃ nihil
habẽtes ⁊ oia possidẽtes. Sed nec sufficit: imo cũ hoc

c inquietamur: persecutionē patimur. s. de loco ad locū.
Mat. 24. Persequntur vos. Sȝ nō relinq̄mur a deo qn̄
p̄beat auxiliū. He. vlti. Nō te deserā ⁊c̄. ps. Sperēt in
te: q̄ nouerūt te ⁊c̄. Sȝ ⁊ cū h̄ ledimur in fama: q: humi
liamur. i. ɔtēnimur ⁊ pro nihilo reputamur. Jo. 16. Ve
nit hora ⁊ vt oīs q̄ iterficit vos ⁊c̄. Mat. 5. Beati eritis
⁊c̄. Sȝ q: qn̄ qs cōtēnit̄ ⁊ cā ɔtēpt⁹ subest. ille q̄ ɔtēnit̄
ɔsueuit cōfundi qn̄ vo cā n̄ subest nō cōfūdit̄: ⁊ istis nō
suberat cā cōtēptus. iō dicit. nō cōfundit̄. Q. d. Q: n̄
subest cā nō curamus. ps. In te dn̄e sp̄aui nō ɔfundar
⁊c̄. Sȝ q̄si hec pauca sint addit ad tribulatiōis exag-
geratione dicēs. Deijcimur ad mortis p̄icula. s̄ȝ nō p̄i
mus. i. a bono n̄ cessamus vl̄ n̄ p̄im⁹ q: sustētat d̄s nos.
2 Job. ii. Cū te ɔsūptū putaueris ⁊c̄. i. cor. 4°. Taq̄ pur
gamēta hui⁹ mūdi ⁊c. ps. Estimati sum⁹ sic oues ⁊c̄.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Semp mortificationē ⁊c̄.) sub
dit rōnē huius patiētie. Circa qd̄ sciēdū q̄ in xp̄o talis
fuit p̄cessus. Nā a p̄ncipio sue ɔceptiōis carnem hn̄s
passibilē: ⁊ passus mortu⁹ fuit: sȝ tn̄ īterius viuebat sp̄ua
li vita. Post resurrectionē v̄o illa sp̄ualis ⁊ gl̄iosa vita
vsq̄ȝ ad corpus deriuata ē: ⁊ factū est ip̄m corpus glo
riosuȝ ⁊ imortale: q: christus resurgēs ex mortuis iaȝ
nō morit̄ ⁊c̄. Vn̄ ex h̄ accipit̄ duplex status in corpore
xp̄i. s. mortis ⁊ gl̄ie. Et iō dicit. q̄ iō pericula mortis ⁊
passiones patienter sustinemus vt perueniamus ad
gl̄iosam vitam. Et hoc est qd̄ dicit. Ita sustinemus sp̄. i.
3 in oībus ⁊ vbiq̄ȝ mortificationē iesu. i. p̄pter iesum vl̄
ad silitudinē mortis iesu. Gal. vlt. Stigmata dn̄i iesu
⁊c̄. Q: p̄pter v̄itatē passi sumus sicut ⁊ iesus. In cor-
pore n̄ro solū in mētē. ps. Propter te mortificamur to
ta die. Vt vita iesu. i. vita gr̄e quā iesus dat: vl̄ vita gl̄ie
ad quā iesus p̄ passiōes peruenit. Luc. 24. Nōne opor
tuit xp̄ȝ pati ⁊ ita itrare in glo. i. manifeste appareat ēt
inimicis. Dicit ḡ in futura. s. resurrectiōe vel ēt nūc vi
ta gl̄ie in cordibus nostris nō solū in aīabus. Judi. 7.
Fractis lagunculis apparuerunt lucerne. Et iccirco
dicit Ambro. Nō timebat mori p̄pter resurrectioneȝ
p̄missaȝ. Circūferētes. i. vbiq̄ȝ portātes ⁊ sustinentes:
q: quocūq̄ȝ eamus patimur ⁊ non cedimus. Et h̄ iō
4 vt vita iesu que latet nunc in corde nostro in corpibus
nostris manifestetur quādo. s. reformabit corpus hu-
militatis n̄re ⁊c̄. Philipen. 3°. Collo. 3°. Mortui estis
⁊ vita vestra ⁊c̄. scd̄a Thimo. 2°. Si cōmortui sumus
⁊ conuiuemus. ¶ Lectio. IIII.

Semper. n. nos qui viuimus in
mortē tradimur p̄pter iesū: vt
⁊ vita iesu manifestet̄ in carne
n̄ra mortali. Ergo mors i nob
opat̄: vita aūt in vobis. Habētes āt eundeȝ
sp̄m fide: sicut scriptū ē. Credidi p̄pter qd̄
5 locutus sum. ⁊ nos credimus p̄pter qd̄ ⁊
loquimur: sciētes qm̄ suscitauit iesuȝ. ⁊ nos
cū iesu suscitabit ⁊ cōstituet vobiscū. Oīa. n.
propter vos vt gr̄a abundās per multos
in gratiaꝝ actione abundet in gloriam dei.
¶ Posita patiētia apostoloꝝ in malis ⁊ cā patientie
ostēsa. hic ap̄ls cōsequēter manifestat ea. ⁊ p̄ manife
stat id qd̄ dixit de spe gl̄ie. Scd̄o v̄o id quod dixit d̄ sua
patiētia ibi. (Propter qd̄ non deficimus ⁊c̄.) Circa p̄m
duo facit. Primo manifestat speȝ glorie quā h̄ȝ. Scd̄o
ostēdit vn̄ hec spes sibi p̄ueniat ibi. (Habētes aūt eūdē
⁊c.) Circa primum tria facit. Primo ostēdit quō mor-
tificationem iesu in corpore suo portet. Scd̄o vero ma

nifestat q̄mō portet vitā iesu ibi. (Vt ⁊ vita ⁊c.) Ter- d
tio manifestat quid ex h̄ sibi ⁊ aliis p̄ueniat ibi. (Ergo
mors ⁊c.) Dicit ḡ p̄. Dico q̄ portamus mortificatio-
nem in corpibus n̄ris nō q̄ moriamur: sȝ q: nos qui
viuim⁹ corpali vita vel v̄tutibus semp tradimur i mor
tē vel in p̄icula mortis. Et hoc q̄dem p̄pter iesum. ps.
Estimati sum⁹ sic oues ⁊c. Qualit̄ aūt vitā iesu portem⁹
in corpore expōit subdēs: ita. s. vt vita iesu imortalis ⁊
impassibilis manifestetur in carne n̄ra nūc mortali: ita
vt caro n̄ra mortalis recipiat imortalitatē i resurrectio
ne p̄ Cor. 14. Oportet aūt mortale h̄ induere ⁊c̄. Sed
ex hoc qd̄ p̄ueniat subdit dicens. Ergo mors opatur
2 . i. exercet dn̄ium suū i nos. Vita aūt. s. presens opat̄ in
vobis: q: estis in p̄speritate. iuxta illd̄. p̄ Cor. 4°: Nos
stulti ⁊c̄. Vt mors operet̄ in nobis magnū bonū. s. p̄se
cutiōeȝ vite sp̄ualis: sȝ vita terrena quā amatis opatur
in vobis magnū malū. s. mortē eternā. Prouer. 10. Op⁹
iusti ad vitā ⁊c̄. Joā. 12. Qui amat animam suā in hoc
mūdo ⁊c̄. Vel aliter. Duo fuerūt in xp̄o: mors corpo-
ralis ⁊ vita sp̄ualis. Dicit itaq̄ȝ. Ergo mors ⁊c. Quasi
dicat in nobis nō solū vita sp̄ualis opatur iq̄ȝtum imi
tamur sp̄ualr̄. sȝ ēt mors opat̄. i. p̄pter spē resurrectio
nis ⁊ p̄pter amorē xp̄i vestigia mortis xp̄i i nobis ap
parēt iq̄ȝtū passiōibus mortis expōimur. ps. Propter
te mortificamur tota die: sȝ in vobis opat̄ solū vita xp̄i
p̄ quā fides plātatur in vobis ⁊ vita sp̄ualis. Vn̄ auteȝ
3 p̄ueniat apostolo hec spes certitudinis subdit dicēs.
Habētes aūt ⁊c. Et circa h̄ duo facit. Primo pōit cām
certitudīs. Scd̄o cōcludit ipsā certitudinē ibi. (Sciē-
tes quoniā qui ⁊c.) Cā autē huius certitudinis ē sp̄us
īfūdēs fidē in cordibus eoꝝ. Vn̄ p̄ pōit cām hāc. scd̄o
v̄o manifestat eā per exemplū ibi. (Sicut scriptum est
⁊c.) Dicit ḡ ex hoc speramus ⁊ non deficimus. q: su-
mus habētes eundē sp̄m fidei quā antiqui habuerūt:
q: lȝ tp̄a mutata sint: sp̄us tn̄ ⁊ fides nō est mutata: nisi
q̄ illi credebāt xp̄m venturū ⁊ passurū: nos aūt credi-
mus ip̄m venisse ⁊ passū fuisse. Et hic sp̄us ē sp̄ussctūs
q̄ est sp̄us fidei. p̄ Cor. 12. Hec aūt aīa operatur vnus
atq̄ȝ idē sp̄us ⁊c. Et ibideȝ. Alteri fides in eodem sp̄u.
Huc ḡ sp̄um habētes quē antiqui habuerūt facim⁹ ea
dē q̄ illi ⁊ credimus. Illi aūt qd̄ fecerint. dic̄. ps. Credi
4 di. s. deo ⁊ p̄fecte. Et hoc oēs antiqui fecerunt. He. 11.
Hi oēs testimōio fidei ⁊c. p̄p qd̄. s. credidi locutus suȝ.
i. cōfessus in fide. Ro. 10. Corde credit̄ ad iustitiaȝ ⁊c.
Qd̄ ēt nos facimus: q: nos p̄ter hoc q̄ credimus lo
q̄mur ⁊ cōfitemur fidē ⁊ p̄dicamus. Act. 4. Nō. n. pos
sumus q̄ vidimus ⁊ audimus nō loq̄. Sp̄us ḡ scūs
ē cā huius certitudīs. Vltimo ḡ ɔcludit ɔclonē itētā.
s. ipsam certitudinē. Et p̄ d̄ salute p̄p̄a. Scd̄o d̄ salute
alioꝝ ibi. (Et ɔstituet vobiscū ⁊c.) Dic̄ ḡ. Sciētes. i. cer
tā sciam h̄ntes qm̄ q̄ suscitauit iesum. i. deus p̄r vel to
ta trinitas ⁊ nos cū iesu suscitabit: vt. s. sumamus ean-
dē gl̄iaȝ cū iesu: q: cū simus mēbra eius ɔpēm⁹ eē cū ca
5 pite. Jo. 12. Volo p̄r vt vbi ego suȝ illic sit ⁊ minister me⁹
⁊c̄. Ro. 8. Qui suscitauit dn̄m iesuȝ a mortuis suscita-
bit ⁊c̄. Et nō solū sū certus de salute n̄ra: sed ēt de v̄ra:
q: ɔstituet nos vobiscū. i. sil̄ erimus. q: sic nos sum⁹ mē
bra xp̄i: ita ⁊ vos p̄ nos. i. Thes. 4. Et sic sp̄ cū dn̄o eri
mus. Mat. 24. Vbicūq̄ȝ fuerit corpus ⁊c. ⁊ iō dic̄ vo-
biscū vt animet eos ad bonū iq̄ȝtū ōndit eos n̄ eē iferio
res sȝ pares. Et bn̄ h̄ possuȝ certe dicere. q: oīa sūt pro
pter vtilitatē v̄raȝ. Nā oīa q̄ sustinem⁹ oēs gr̄as q̄s re
cipim⁹ a deo sūt p̄pter vos. s. istruēdos n̄ro exēplo: Et
h̄ iō vt gr̄a abūdās a nobis in vos abundet p̄ multos
in gl̄iam dei. i. multi agāt gratias deo sup b̄n̄ficio tāto.
Ephe. quinto. Gratias agentes deo patri ⁊c̄.

a ro. 6. Propter quod non deficimus: †Sed lz is q foris est nr̄ homo
corrũpat: tamē is q intus est re-
nouat de die in diem. Id.n.qđ
ĩ p̄senti est momētaneũ ⁊ leue tribulatiōis
nostre supra modũ in sublimitate eternum
p̄ᵃ.q. glorie pondus operat in nobis non cōte-
65. ar plantibus nobis que vident: sed que non
tic. p̄ vident. †Que eni vident temporalia sunt:
q̄ aũt non videntur eterna sunt.
2 ℂ Posita patiētia quā apl̄i habebāt in tribulatiōibᵘ ⁊
p̄mio qđ expectabāt manifestato: hic p̄nr̄ agit d̄ patien-
tie cā ⁊ patiētie mō seu rōne. Et circa h̄ tria fac. Prio
.n. insinuat scōꝝ patiētiā. Scđo patiētie cām ibi. (Non
cōtēplātibus nobis ⁊c̄.) Tertio patiētie remuneratio
nē ibi. (Id.n. ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ itendit ōndere q̄ scōꝝ pa-
tiētia ē invincibilis. Et h̄ ē qđ dicit. (Propter qđ). s.
q: sumus sciētes q̄ q suscitauit iesũ a mortuis suscita-
bit nos ⁊ cōstituet nobiscũ: iō nō deficimus. s. in tribu-
latōibᵘ. i. nō ōducimur ad h̄ q̄ nō possimus ꝑpter xp̄z
ampliᵘ ferre ⁊ sustinere. Nā ōficere idē ē qđ ferre, non
posse. Iere. 20. Defeci ferre n̄ sustinui. Cā aũt q̄re non
ōficimus ē q: licet q̄tũ ad aliqd ōficiamus. s. q̄tũ ad
exteriorē hominē: tn̄ q̄tũ ad aliqd semꝑ renouamur.
3 s. q̄tũ ad iteriorē hoiem. Et h̄ ē qđ dic. (Sed licet is
Aia q foris ē ⁊c̄.) ℂ Ubi sciēdũ ē q̄ occasiōe istoꝝ ūboꝝ
hũa/ hereticus tertullianus nole dixit q̄ aia rōnalis q̄ ē in
na fi/ hoīs corꝑe hz corporeā figurā ⁊ mēbra corꝑa: sicut ⁊
gurā corpus hz ⁊ h̄ dicit hō iterior: corpus ūo cũ sensibus
corꝑe suis dr̄ hō exterior. Qđ qdē falsũ est. Un̄ ad itellectũ
is nō huius ūbi sciēdũ ē q̄ ēt ꝑm p̄hm in ethy. ⁊ ꝑm cōsue-
habz tudinē loquēdi. Unūqđq3 dr̄ eē illđ qđ ē p̄ncipalius
in ipso: puta q: in ciuitate p̄ncipalius ē ptās ⁊ cōciliũ
id qđ facit ptās ⁊ cōciliũ dr̄ tota ciuitas facere. Prin-
cipaliᵘ āt in hoie pōt aliqd iudicari ꝑ ūitatē ⁊ ꝑm ap
parētiā. Scđz ūitatē qdē p̄ncipaliᵘ in hoie ē ipa mēs.
4 Un̄ ꝑm iudiciũ spūaliũ virorum mēs dr̄ hō iterior. ꝑz
apparētiā ūo p̄ncipalius in hoie ē corpus exterius cũ
sensibus suis. Un̄ ꝑm iudiciũ illoꝝ q tm̄ corꝑalia ⁊ sē-
sibilia cōsiderāt ⁊ terrena sapiũt: quoꝝ deus vēter est:
corpus cũ sensibus dr̄ hō exterior. Et iō ꝑz hūc modũ
loqtur hic apl̄s dicēs. (Licet hō nr̄). s. corpus cum nā
sensitiua corrũpat in tribulatiōibus ieiuniīs ⁊ abstinē-
tiīs ⁊ vigiliīs. Roma. 6. Vetᵘ hō nr̄ siml ⁊c̄. Abachuc.
3. Ingrediat putredo ⁊c̄. Tn̄ is hō q intus ē. s. mens
seu rō munita spe futuri p̄miĩ ⁊ firmata munimine fi-
dei renouat. Qđ sic itelligēdũ ē. Vetustas enim ē via
ad corruptionē: Heb. 8. Qđ antiqt ⁊ senescit ⁊c̄. Nā
aũt hũana fuit ĩ itegritatē ꝯdita ⁊ si in illa itegritate ꝑ
māsisset semꝑ eēt noua: ꝫ ꝑ pctm̄ icepit corrũpi: quo
fit q̄ qcqd consecuti ē sicut ignorātia difficultas ad
bonũ ⁊ pronitas ad malũ: penalitas ⁊ alia hmōi: totũ
ꝑtinet ad vetustatē. Cũ g̃ nā hũana hmōi pctm̄ seque-
5 tia ōponit: tūc dicit renouari. Que qdē depositio hic
icipit in scīs ꝫ ꝑfecte cōsumabit in patria. Hic.n. ōpo
nit vetustas culpe. nā spūs ōpōit vetustatē pctī ⁊ subī-
cit nouitati iustitie. Hic itellectus ōpōit errores ⁊ assu
mit nouitatē ūitatis ⁊ ꝑm h̄ is q itus ē hō. s. aīa reno
uat. Eph. 4°. Renouamini in spū mētis vr̄e. Sz ĩ pa-
tria tollet ēt vetustas pene. Un̄ ibi erit ꝯsumata reno-
uatio. ps. Renouabit vt aqle ⁊c̄. Sz q: scī quotidie
ꝑficiũt ĩ puritate cōsciētie: ⁊ in cognitiōe diuinoꝝ: iō
dic. (De die in diez.) ps. Ascēsiōes in corde suo. Sic g̃
p̄tia ē isuicibilis, q: renouat d̄ die ĩ dic. Tertiũ p̄ncipa-
le: ꝫ huiᵘ patiētie cā ē recogitatio p̄miĩ: q̄ est efficacissi- b
ma: q: ꝑm Greg. recogitatio p̄miĩ diminuit viz flagelli.
Et h̄ ē qđ dic. (Id.n. qđ. ⁊c̄.) Quasi. d. Nihil sũt tribu
lationes q̄s h̄ patimur. si respiciat ad gl̄iam: quā ex eis
ꝯseqmur. Un̄ ꝯparat statũ scōꝝ q sũt in vita ista ad sta
tũ eoꝝ q sũt in p̄tia. ⁊ pōit qnq3 in vtroq3 statu corr̄n
dētia sibĩ inuicē. Nā p̄ status istius vite in scīs ē statᵘ q̄
tũ in se ē p̄uus ⁊ q̄si iperceptibil. Un̄ dic. Id. s. minimũ
Esa. 54. Ad pūctũ in modico dreliq te. Itē trāsitoriũ.
Un̄ dic. In p̄senti. i. in vita ista. q̄ est in afflictiōibus ⁊
erūnis. Iob. 7. Militia ē vita hois ⁊c̄. Itē tp̄is breui-
tas. Un̄ dic. momētaneũ. Esa. 54. In momēto idigna- 2
tiōis abscōdi faciē meā paruper a te ⁊c̄. Nā totũ tēpus
huius vite cōpatũ ad eternitatē n̄ ē nisi sic momētũ.
Itē ē leuis. Un̄ dicit leue. Nā licet supra p̄ dicat Gra-
uati sumᵘ supra modũ: q: s. graue ē corpi: tn̄ spūi cha-
ritate feruēti leuissimũ est. Aug. Oia grauia ⁊ imania
facilia ⁊ ꝑpe nulla fac amor. Itē ē penosus: ⁊ iō dicit.
Tribulatiōis. Mich. 7. Irā dn̄i portabo ⁊c̄. Sz q̄tũ
ad statũ btitudinis pōit qnq3. q: ꝯ hoc qđ dicit. Id po
nit supra modũ. i. supra mēsurā. ℂ Sz ꝯ Mat. 16. Red
det vnicuiq3 iux̄ opa sua. Nō g̃ supra mēsurā. ℂ Rn̄-
deo dōm ē: q̄ ly. ꝫ n̄ designat eq̄litatē q̄titatis: vt. s. q̄-
tũ qs meruit tm̄ p̄miet: ꝫ ōsignat eq̄litatē ꝑportiōis:
vt. s. q plus p̄miĩ accipiat. Itē ꝯ id qđ dic. In p̄nti. pōit.
In sublimitate. i. ĩ statu sublimi absq3 ꝑturbatiōe. Esa. 3
58. Sustollā te suꝑ altitudinē nubiũ ⁊c̄. Cōtra id qđ
dic momētaneũ pōit eternũ. Esa. 35°. Leticia sempiter
na suꝑ capita eorũ ⁊c̄. Cōtra h̄ qđ dicit leue. pōit pon
dus. Et dic pōdus ꝑꝑ duo. Pōdus.n. iclinat ⁊ trahit
ad motũ suũ q̄ subsũt sibi: sic gl̄ia eterna erit tāta q̄ to
tũ hoiez fac gl̄iosũ ⁊ ĩ aīa ⁊ ĩ corꝑe nihil erit ĩ hoie qđ
nō sequat ipetũ gl̄ie. Vel dr̄ pōdus ꝑꝑ p̄ciositatē. Nā
p̄ciosa solũ pōderari ꝯsuerũt. Cōtra h̄ qđ dic tribula-
tiōis. pōit. Glie. vel h̄ q̄ dic gl̄ie pōt eē cōe ad alia q̄tu
or q̄ d̄ statu p̄tie dn̄r. Hoc ūo q̄ dic tribulatiōis ad q̄-
tuor: q̄ d̄ statu p̄ntis vite dcā sũt. Opat supra id. s. q̄ tri-
bulatiōes patimur. nā hec sũt cā ⁊ meritũ q̄re d̄s istaz
gl̄iaz nobis cōferat. Est g̃ scōꝝ patiētia iuicibilis: eoꝝ
remuneratio ieffabilis: ꝫ remuneratiōis eoꝝ recōpēsa- 4
tio recta ⁊ dilectabilis. Un̄ dic. Nō cōtēplātibus nobis
⁊c̄. Q. d. Lz hec q̄ spamus sint futura ⁊ iterim corpus
nr̄z corrũpat: nihilominᵘ tn̄ renouamur: q: n̄ attēdimᵘ
ad ista tp̄alia: ꝫ ad celestia. Et h̄ ē q̄ dic. Opat in nob
pōdus gl̄ie: nobis dico n̄ ꝯtēplātibus. i. nō attēdētibus
ad ea q̄ videt. i. ad terrena: ꝫ ad ea q̄ n̄ videt. s. celestia.
Phil. 3. Que retro sũt obliuiscēs ⁊c̄. p̄ᵉ Corint. 2. Ocu
lus n̄ vidit ⁊c̄. Et q̄re celestia ꝯtemplamur? q: ea que
vident. i. terrena sunt temporalia ⁊ trāsitoria: ea aũt q̄
non vidētur. s. celestia sunt eterna. Esa. 49. Salus au-
tem mea in sempiternum erit.

CAP. V.

Scimus aũt quoniaz si terrestis
domus nr̄a huius habitatiōis
dissoluatur: q̄ edificationez ex 5
deo habemus domũ nō manu ꝯ ge. ca. 9.
factam. ꝫ eternā ĩ celis. Nā ⁊ in hoc igemi
scimus habitationē nostrā: que de celo est:
superindui cupiētes: si tamē vestiti nō nudi
inueniamur. Nam ⁊ qui sumus in hoc ta-
bernaculo: igemiscimus grauati. eo q̄ no-
lumus expoliari ꝫ supuestiri: vt absorbea- Pro- uerb.
tur quod mortale est a vita. 25. c.
ℂ Postq̄ apostolus cōmēdauit misteriũ noui testa-

c mēti ⁊ q̄tū ad dignitatē ⁊ q̄tū ad vsū: ꝯñter hic cōmē dat illud q̄tū ad p̄miū: licet de premio q̄tuȝ ad aliq̄d aliq̄lr ⁊ icōplete supra tractauit. hic tñ de h̄ ꝯplete tra ctat. Circa qḋ tria facit. Primo enim agit de premio. Scḋo ṗo de p̄paratiōe ⁊ p̄mij susceptione ibi. (Et iḋ cōtēdimus siue ⁊c̄.) Tertio ṗo de cā vtriusq̄. s. p̄pa/ ratiōis ⁊ p̄mij qḋ expectat ibi. (Oia aūt ex deo q recō ciliauit ⁊c̄.) Circa p̄m duo fac̄. Primo ponit p̄miū qḋ expectat. Scḋo exprimit desideriū p̄mij expectati ibi (Nā i h̄ igemiscimus ⁊c̄.) Sȝ q: p̄miū qḋ expectat ē i estimabile. s. glia celestis: ⁊ iḋ dic̄. (Scim' qm̄ ⁊c̄.). q. d.

2 ẜȝ Glo. Uere opat in nob pōdus glie: q: in corpibus erit hec gloria nō tātuȝ in aiabus. Enim. i. q: scimus .i. certi sumus: q: iaȝ habemus i spe qm̄ si terrestris do mus nr̄a. i. corpus. Hō. n. vt dictū ē dr̄ mens cū sit ꝓn cipalius in hoie. q̄ qdē mens se hȝ ad corpus: sicut hō ad domū. Sicut. n. ḋstructa domo nō ḋstruit hō eam i

dom' habitās sed manet: sic destructo corpe nō destruit mēs
nr̄e .cū aia rōnalis ẜȝ manet. Corpus ḡ terrestre dicit do/
habi mus habitatiōis. idest in q̄ habitamus. Job. 4°. Qui
tatio/ habitāt domos luteas ⁊c̄. (Dissoluat). i. ḋstruat. (Sci
nis mus in q̄ꝫ q habemus edificationē). i. edificiū ex deo.
dīco: i. paratū a dō. Edificiū dico domū nō manufactā. i. nō
rupti ope hois nec ope nāe ẜȝ corpus icorruptibile: qḋ assu/
bil' q̄ memus. qḋ qdē nō ē manufactū: q: icorruptibilitas i
tū ad corpibus nr̄is ꝓuenit solū ex opōne diua. Philipen.
corp' 3°. Reformabit corpus humilitatis nostre ⁊c̄. (Domū

3 eternā.). i. domū ab eterno nobis preparatam. Esa. 33. Tabernaculū qḋ nequaq̄ꝫ destruet in celis. Mat. 5. Merces vr̄a copiosa est in celis. Hāc āt cōmutationē: vt. s. p terrestri domo habeāt celesteȝ desiderabat Job dicēs. 14. Cūctis diebus q̄bus nūc milito: expositio est ẜm Glo. ẜȝ tñ nō ē ẜm itellectū apostolicū nec p̄cedēti bus nec sequētibus cōcordat. Nā ipse cū habeat vnaȝ mām cōtinuā de q̄ loqtur nō iterpōit aliam. Et iḋ vi/ deamus qd itēdat apls dicēr. ¶ Sciēdū ē aūt q apls vult h̄ ōndere q sancti rōnabiliter substinēt tribulatio nes: ex q̄bus vita p̄sens corrūpit: q: ex h̄ statim ꝑue niūt ad gliam nō ad gloriosuȝ corpus: vt dicit in Glo. Et iḋ dicit. Ideo sustinuimus. n. i. q: scim'. i. pro certo

4 habemus qm̄ sit terrestris domus nr̄a huius habita/ tiōis. i. corpus dissoluat. i. corrumpat p mortē: habe/ mus statiȝ nō in spe: sed in re meliorē domū. s. edifica/ tionē domū nō manufactā. i. gliam celestem ñ corpus gloriosuȝ. De hac āt domo dicit Joā. 14. In domo p̄ris mei mãsiōes mlte sūt ⁊c̄. Que quidē ē ex deo nō manu facta q: gloria eterna est ipse deus. ꝑs. Esto mihi i deū protectorem ⁊ in domū ⁊c̄. Et eternā ad litterā: q: ipe deus ē eternus. In celis. i. i excelsis q: statiȝ corrupto corpe aia facta cōseq̄t hāc gloriā ñ in spe ẜȝ in re. Si ḡ p̄miū sctōꝝ ē admirabile ⁊ desiderabile: q: glia celestis ē: ⁊ iḋ ꝯsequēter subiūgit ḋsideriū sctōꝝ ad ipm p̄miū dicēs. (Nā in h̄ igemiscimus ⁊c̄.) Ubi tria facit. Primo

5 exprimit ḋsideriū gr̄e ad p̄miū ipȝ. Scḋo ōndit q desi deriū gr̄e retardat ex desiderio nāe ibi. (Nā ⁊ q sum' in tabernaculo ⁊c̄.) Tertio ōndit quō desideriū gr̄e vi cit desideriū nāe ibi. (Audētes igit ⁊c̄.) Sed ḋsideriū gr̄e ē cum furore. Nā in hoc ingemiscimus ⁊c̄. Quasi dicat h̄ ē ṗa ꝓbatio q habemus domū ñ mãufactam: q: si desideriū nature nō ē frustra multominus ḋside riū gr̄e frustra ē. Cū igit nos habeamus feruētissimuȝ ḋsideriū gratie ḋ gloria celesti: ipossibile ē q sit frustra ⁊ h̄ ē qḋ dic̄. Ingemiscimus. i. in gemendo ḋsideram'. in h̄. s. ale ḋsiderio retardati. ꝑs. Heu mihi: q: icolatus meus ⁊c̄. In h̄. n. q cupientes sumus. i. cupimus sup indui habitationē nr̄aȝ. i. fruitionē glie q̄ ḋ celo ē. i. ce/ lestis q̄ dr̄ hitatio: q: in ipa glia sci habitāt sic̄ in suo cōsolatorio. Mat. 25. Intra in gaudiū dn̄i tui. Per h̄ āt qḋ dic̄. supindui dat itelligere q illa domus celestis. ḋ q̄ supra dixerat ñ ē aliq̄d ab hoie separatū: ẜȝ aliq̄d ho mini iherens. Nō. n. dr̄ hō iduere domū ẜȝ vestimētū. domū aūt dr̄ aliq̄s ihabitare. Hec ḡ duo ꝯiūgit dicēs supindui hitationē p qḋ ōndit q illḋ desideriū ē aliq̄d iherēs: q: idnitur. ⁊ aliq̄d ꝯtinēs ⁊ excedēs: q: ihabi/ tat. Sȝ q: nō simplr dixit indui: ẜȝ supindui rōneȝ sui dicti subdit dicēs. Si tñ vestiti ⁊ nō nudi ineniamur. Quasi. d. si aia iduerer bitatiōe celesti q non exuerer bitatiōe terrena. i. nō corrūperet corpus nr̄m p mortē

2 ẜȝ celestis adeptio illius bitatiōis eēt supinduitio. Sȝ q: oȝ q euacuet hitatiōe terrena ad h̄ q induat cele/ sti nō pōt dici supinduitio: ẜȝ iduitio simplex. Et iḋ di cit. Si tñ vestiti ⁊ nō nudi ieniamur. Quasi. d. supin dueremur qdē si iuenīremur induti ⁊ nudi. Nudus. n. nō dr̄ supindui ẜȝ idui tñ. Glo. ṗo alr expōit de ve/ stimēto spūali dicēs. Cupimus supindui qḋ vtiq̄ꝫ fiet tñ hac ꝯditiōe si nos ieniamur vestiti. i. ṽtutib' ⁊ nō nudi. s. ṽtutib'. De istis vestib' dr̄ Coll. 3. Induite vos sic̄ electi dei ⁊c̄. Q. d. Nullus ad illā gliā ꝑueniet nisi hēat ṽtutes. q̄ qdē expositio ñ vr̄ ꝯcordare itentioni apli. Sic ḡ ḋsideriū gr̄e feruet ad p̄miū: ẜȝ tñ retardat a ḋsiderio nāe qḋ ōndit. cū dic̄. Nā dū sumus i taber/ naculo isto ⁊c̄. Ubi p̄ pōit ꝯditionē ḋsiderij nālis. scḋo

3 ōndit q ēt h̄ status ḋsiderij nālis ē a deo ibi. (Qui āt effic̄ nos ⁊c̄.) Cōditio āt ḋsiderij ē nālis retardās desi deriū gr̄e. q: vellemus iueniri vestiti ⁊ ñ nudi. i. ita vel lemus q aia ꝑueniret ad gliaȝ q corpus ñ corrūperet p mortē. Cui' rō ē. q: nāle ḋsideriū iest aie eē vnitā cor pi alias mors ñ eēt penalis. ⁊ h̄ ē qḋ dic̄. Nā nos q su mus i tabernaculo. i. q hitam' in isto mortali corpe. 2. Pet. p̄. Scio q velox sit depositio tabernaculi mei. Ingemiscimus. i. itus i corde. ñ solū ex̄ i voce gemim'. Esa. 59. Ut colūbe mediātes gemem': q: durū ē cogita re mortē. ⁊ ñ grauati q̄si aliq̄ extre ꝯ ḋsideriū nr̄m eo q ñ possum' ꝑuenire ad gliaȝ nisi ḋponam' corpus: qḋ ē: ita ꝯ nāle desideriū: vt dic̄ Aug. Q: nec ipa senect' a petro timorem mortis auferre potuit. Et iḋ dic̄. Eo q nolumus spoliari. s. tabernaculo terreno: ẜȝ supuestiri

4 glia supcelesti. Ul' ẜȝ Glo. corpe glioso. Sȝ q: posset vi deri idecēs q corp' ex vna pte eēt corruptibile ex sui nā si ñ fuisset añ dissolutū ⁊ ex pte glie eēt gliosuȝ sub dit modū quō fieri vellet dicēs. Ut absorbeat: qḋ mor tale ē ⁊c̄. Q. d. Nō sic supuestiri volum' q corpus re maneat mortale: ẜȝ ita q glia auferat ex toto corrup/ tōeȝ corpis absq̄ꝫ corpali dissolōne. Et iḋ dic̄. Absor beat qḋ mors est. i. ipa corruptio corpis a vita. s. glie. p̄' Cor. 15°. Absorpta ē mors i victoria sua ⁊c̄. Lectio. II.

Ui autē efficit nos in hoc ipsuȝ ḋs qui dedit nobis pignus spi ritus. Audentes igit semper ⁊

5 sciētes: quoniā dū sumus i hoc corpe pegrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus ⁊ nō p spem. Audemus autem ⁊ bonam voluntatem habemus ma gis peregrinari a corpore ⁊ presentes esse ad dominū: ⁊ ideo contendimus siue absen tes siue p̄sētes placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal chri sti. vt referat vnusq̄sq̄ꝫ propria corporis ꝑ ut gessit: siue bonum siue malum.

Beati vellēt non spoli an corpi bus

¶ Hic

a ¶ Hic ostendit auctorem supnaturalis desiderij ō habitatione celesti. Cā.n.nālis desiderij ꝙ volumus expoliari est:qꝛ.s.aīa nāliter vnit corpori ⁊ ecōuerso. Sꝫ hoc ꝙ celestē inhabitationē supindui cupiamus nō est ex nā:sed ex deo. Et iō dicit. Qui aūt efficit nos in hoc ⁊c̄. Q.d. Volumus supinduere celestē habitationem:ita tñ ꝙ nō spoliemur terena:⁊ tñ hoc ipm ꝙ volumus sic supuestiri efficit in nobis deus. Phil. 2. Deus est q operaꝛ in nobis ⁊c̄. Cuius rō est:qꝛ q̄libꝫ nām ꝯsequiꝛ appetitus cōueniens fini sue nāe:sicut graue nālr tendit deorsū:⁊ appetit ibi qescere. Si aūt appetitus alicuius rei supra nām suā illa res nō moueꝛ ad illū finē nālr:sed ab alio qd̄ est supra nām suā. Cōstat
2 aūt ꝙ perfrui celesti gloria ⁊ videre deū p eēntiā:iꝫ sit rōalis creature est tñ.s̄.nām ipsius:nō ergo moueꝛ rōnalis creatura ad hoc desiderādū a nā: sed ab ipso deo q in hoc ipm efficit nos ⁊c̄. Sꝫ quō h̄ efficit subdit dicens. Qui dedit pignus ⁊c̄. Circa ꝙ sciendū est ꝙ deus efficit in nobis nālia desideria ⁊ supnālia. Nālia qdem qñ dat nobis spm̄ nālem ꝯuenientē nāe hūane. Gen.i. Inspirauit in faciē ⁊ eius ⁊c̄. Supnālia vō dat qñ infundit in nobis supnālem spm̄.s.spm̄ scm̄. Et iō dicit. Dedit nobis pignus spūs.i. spm̄ scm̄ cāntem in nobis certitudinē huius rei quā desideramus impleri Eph.i. Signati estis spū ꝓmissionis scō ⁊c̄. Dicit aūt pignus:qꝛ pignus dꝫ tm̄ valere q̄ntum vꝫ res p q̄ po
3 niꝛ:sed in hoc differt a re p qua poniꝛ:qꝛ pleniori iurꝫ possideꝛ res qñ iā habeꝛ:q̄ꝫ pignus:qꝛ res possideꝛ vt qd suū:pignus vō seruaꝛ ⁊ teneꝛ quasi p certitudine rei hn̄de. Ita est de spū scō:qꝛ spūs scūs tantū vꝫ q̄ntū gloria celestis:sed differt in mō hn̄di: qꝛ nunc hēmus eum quasi ad certitudinē ꝯn̄di illā gloriā. In p̄ria vō habebimus vt rem iā nr̄am:⁊ a nobis possessaꝫ. Tūc enim habebimus perfecte:nō impfecte. Sic ergo retardaꝛ desideriū gratie a desiderio nāe. Sed nūqd impeditur? Non:sed desideriū gratie vincit. Et hoc ē qd̄ dicit. Audētes igiꝛ ⁊c̄. Quasi dicat. Duo dsideria sūt in sanctis. Unū quo desiderant celestē habitationem: aliud quo nolunt expoliari. Et si hec duo essent compossibilia nō essent ꝯria ⁊ vnū nō retardareꝛ ab alio.
4 Sed apl's ōn̄dit ea esse incōpossibilia ⁊ ꝙ opꝫ ꝙ vnū vincat alteꝝ. Uñ circa hoc tria facit. Primo.n. ostēdit incōpossibilitatē dictoꝝ desiderioꝝ. Scdo interponit q̄dam ꝓbationē ibi.(Per fidē.n.⁊c̄.) Tertio ostēdit qd̄ hoꝝ vincat ibi.(Audemus aūt ⁊c̄.) Incōpossibilitatē ostendit cū dicit.(Audētes igiꝛ semp ⁊c̄.) Audere ꝓprie est immiscere se in picula mortis ⁊ nō cedere ppter amorē. Lꝫ aūt sci nāliter timeant mortē: tñ audent ad pericula mortis ⁊ nō cedunt timore mortis. Prouer.28. Justus q̄si leo ꝯfidens. Eccl.48. In diebus suis nō ptimuit pncipē. ¶ Et scientes.s.sumus h̄ ꝙ cōfirmat in nobis audaciā vt p xp̄o mori nō timeamus: qm̄ dū sumus in hoc corpe mortali pegrinamur.i.elōgamur a deo. ps. Heu mihi qꝛ incolatus meus ⁊c̄. pe
5 grinamur inq̄ꝫ qꝛ sumus ex̄ p̄riam nr̄am q deus ē: alias nō diceremur pegrinari ab eo. Et h̄ nō est ex nā nostra:sed ex eius grā. Qꝛ autē pegrinamur a dn̄o ꝓbat cū dicit. Per fidē.n.ambulamus.i. ꝓcedimus in vita ista p fidē ⁊ nō p spēm.i.nō p pfectā visionē. Fidei.n. v̄bum est sicut lucerna a qua illuminamur ad ambulādū in vita ista ps. Lucerna pedibus meis v̄bum tuūꝫ ⁊c̄. In p̄ria aūt nō erit hmōi lucerna: qꝛ ipsa claritas dei.i.ipse deus illuminabit illā. Et iō tūc p spēm.i. p essentiā videbimus eū. Dicit aūt. Per fidē ambulamus: qꝛ fides est dc nō visis. Est.n.fides subā spandaꝝ rerū argumētū nō appentiū dr̄. Heb.ii. q̄diu aūt aīa corpori mortali vniꝛ nō videt deū p essentiā. Exo.33. Nō b
videbit me hō ⁊c̄. Uñ in q̄ntū assentimus credēdo his q̄ nō videmus dicimur ambulare p fidē ⁊ nō p spēm. Sic ḡ pꝫ duoꝝ desiderioꝝ incōpossibilitas: qꝛ nō possumus cū h̄ corpe supindui celestē hitationē ⁊ ꝓbatio huius qꝛ p fidē ambulamus. ¶ Seqꝛ ꝯn̄r victoria vnius desiderij de duobus.s. desideriū grē cū dic̄. (Audemus ⁊c̄.) Et dꝫ resumi scientes supra positū: qꝛ lr̄a suspēsiua est:vt dicaꝛ sic. Hoc inq̄ꝫ sciētes:qꝛ dū sumus in hoc corpe ⁊c̄. Audemus ⁊ bonā volūtatem habemus. Duo dicit quoꝝ vnū iportat repugnantiā quā hꝫ in volēdo q̄ si p timorē mortis. Ubi.n. nō est timor nō est audacia. Naꝫ ex appetitu nāe surgit timor
mortis:ex appetitu grē surgit audacia. Iō dicit. Audemus. Aliud importat impfectionē ai in desiderando: 2
qꝛ nisi bn̄ desideraret nō vinceret timor mortis cū sit valde nālis. Et iō nō solū opꝫ audere: sed bonā voluntatē hēre.i.cū gaudio velle. Lꝫ.n. s̄m phm̄:In actu fortitudinis nō reqraꝛ gaudiū ad pfectionē virtutis sicut in aliīs virtutibus: sed solū nō tristari: tñ qꝛ fortitudo scōꝝ pfectior est nō solū nō tristanꝛ in piculis mortis: sed et gaudēt. Phi.i. Hn̄s desideriū dissolui ⁊c̄. Sꝫ qd audemus? Magis pegrinari a corpe.i.remoueri a corpore p corpis dissolutionē qd̄ est ꝯ desideriū nāe ⁊ pn̄tes esse ad dn̄m.i.ambulare p spēm qd̄ est desideriū grē. Hoc desiderabat. ps. q dicebat. Sitiuit aīa mea ad deum viuū ⁊c̄. Et nō ꝙ hic ꝯcludit eadē duo q̄ ꝓposuit in pn° supra. scdo.s. ꝙ si terrestris domus nr̄a huius 3
hitatiōis dissoluaꝛ ꝙ idē est qd̄ h̄ dicit pgrinari a corpore ⁊ ꝙ hēmus hitationē in celis nō manufactā ⁊ h̄ qd̄ idē est pn̄tes esse ad deū. Cōfutaꝛ p hec verba error dicentiū aīas scōꝝ decedentiū nō statim post mortem deduci ad visionē dei ⁊ eius pn̄tiā: sed morari in qbusdā māsionibus vsq̄ ad diē iudicij. Nā frustra sci auderent ⁊ desiderarēt pegrinari a corpe si nō essent pn̄tes ad deū. Et ideo dōm est ꝙ sci statim post mortē vidēt deū p essentiā ⁊ sunt in celesti māsione. Sic ḡ pꝫ ꝙ p̄miū qd̄ sci expectant est inestimabile. ¶ Seqtur d̄ p̄paratione ad p̄miū q̄ fit p pugnā ꝯ tentationes ⁊ p exercitiū bonoꝝ opeꝝ. Et hoc est qd̄ dicit. Iō ꝯtendim° ⁊c̄. Preparanꝛ aūt sci ad h̄ p̄miū tripl'r.s. placēdo deo. Scdo pficiēdo ꝓximo ibi.(Sciētes aūt timorē dei). Tertio abdicādo a se carnales affect° ibi.(Itaq̄ nos ⁊c̄.) Deo aūt placēt resistēdo malis. Et iō dicit. Iō qꝛ
.s.totū desideriū nr̄m est ꝙ simus pn̄tes deo. Cōtendimus.i.cū conatu nitimur seu studemus cū pugna ⁊ 4
lucta ꝯ tentatiōes dyaboli carnis ⁊ mūdi. Luc.13. Cōtendite intrare p angustā portā ⁊c̄. Placere illi.s. deo ad quē desideram° esse pn̄tes:⁊ h̄ siue abn̄tes siue pn̄tes illi sumus:qꝛ nisi studeamus ei placere in vita ista dū sumus abn̄tes nō poterimus ei placeꝛ nec et ei pn̄tes in alia vita. Sap.4. Placēs deo factus dilect° ⁊c̄. ¶ Cōsequēter cū dicit.(Oēs.n. nos manifestari opꝫ ⁊c.) subdit cām quare sci ꝯtendūt placere deo:q̄ qdeꝫ cā sumiꝛ ex ꝯsideratione futuri iudicij vbi nos oēs manifestari opꝫ. Pōit aūt apl's quinq̄ ꝯdōnes futuri iudicij. Primo.n.ponit ipsius vl'itateꝫ: qꝛ nullus excipieꝛ
ab illo iudicio. Et iō dic̄. Oēs nos.i. oēs hoīes bonos 5
⁊ malos magnos ⁊ puos. Ro.14. Oēs stabimus ante tribunal xp̄i. Apoc.20. Uidi mortuos pusillos ⁊ magnos stātes in ꝯspectu agni ⁊c. ¶ Sed ꝯ h̄ obijcitur dupl'r. Primo qꝛ vr ꝙ infideles nō veniēt ad iudiciū: nā q nō credit iā iudicat° ē:vt dr̄ Jo.3. Scdo qꝛ qdā erūt ibi vt iudices. Mat.19. Sedebitis sup sedes ⁊c. Nō ḡ oēs erūt an̄ tribunal vt iudicenꝛ. Rn̄sio dōm ꝙ in iudicio duo erūt.s. discussio meritoꝝ ⁊ q̄ntū ad h̄ nō oēs

Ante thoꝝ statim post mortem vident deū p essentiam.

c iudicabunt:q2 illi q totalr abrenunciauerunt sathane
⁊ pōpis eius:⁊ p oīa adheserūt xp̄o:nō discutient:qa
iā dā̄ sunt. Illi vō q in nullo adheserūt xp̄o: nec p fidē
nec p opa:silr nō indigent discussione:q2 nihil hn̄t cū
xp̄o:sed illi q cū xp̄o aliqd hn̄t.s.fidē:⁊ i aliquo reces-
serunt a xp̄o.s.p mala opa ⁊ praua desideria:discutiēt
de his q̄ ꝯ xp̄m cōmiserūt. Un̄ q̄tū ad hoc soli xp̄iani
pctōres manifestabunt an̄ tribunal xp̄i. Itē erit in iu-
dicio ꝓlatio sñie:⁊ q̄tū ad h̄ oēs māifestabunt. Sz de
pueris nō vr̄:q2 dr̄ vt referat vnusqsq ꝓpria corpis
ꝓut gessit:sed pueri nihil gesserūt in corpe:g̃ h̄ c̄. Sed
hoc soluit glo.q2 nō iudicabunt ꝓ his q̄ ipsi gesserint
2 p se:sed de his q̄ gesserūt p alios:dū p eos crediderūt
vel nō crediderūt:baptizati vel n̄ baptizati fuerūt. Uel
dānabunt ꝓ pctō pmi parētis. Scdo vō ponit iudicij
certitudinē. In iudicio hoīu3 multi decipi pn̄t:dū qdā
iudicant mali:q tn̄ sunt boni ⁊ eꝯ. Et huius rō est:q2
nō māifestant corda:sed in illo iudicio pfectissima cer
titudo erit:q2 erit ibi māifestatio cordiū. Un̄ dic̄. Ma
nifestari.i.Cor.4. Nolite an̄ tp̄us iudicare ⁊c̄. Tertio
ponit iudicij necessitatē:q2 nec p īterpositā ꝑsonā nec
p ꝯtumaciā poterit qs effugere iudiciū illud. Un̄ dic̄.
Opz.i.necīum est. Job.19. Scitote eē iudiciū. Eccl.vl
ti. Cūcta q̄ fiūt adducet deus ⁊c̄. Quarto pōit iudicis
auctoritatē. Un̄ dicit. An̄ tribunal xp̄i:vt.s. veniat ad
3 iudicādū hoīes in eadē forma in q̄ iudicatus ē ab hoī
bus vt xp̄s in forma hūana videat a bonis ⁊ malis:
Mali.n.nō pn̄t videre gloriā dei Jo.5. Ptātē dedit ei
iudiciū facere ⁊c̄. Tribunal aūt dicit iudiciariā ptātē:
⁊ sumptū est ab antiq̄ ꝯsuetudine romāoꝝ:q elegerūt
tres tribunos plebis:ad quoꝝ offm̄ ptinebat diiudica
re excessus ꝯsulū ⁊ senatoꝝ:⁊ loca istoꝝ vocabant tri
bunalia. Quinto ponit iudicis eqtatē:q2 fm merita p
pria erūt pmia vel pene. Un̄ dic̄. Ut referat vnusqsq
⁊c̄. Ro.2. Reddet vnicuiq fz opa sua. Et dicit corpis
nō solū p his q̄ fac̄ motū corpis:sz p his q̄ mēte gessit
als īfideles nō punirent. Et iō cū dicit corpis:itelligē
dū est.i. p his q̄ gessit dū vixit in corpe. Lectio. III.

4 Scientes ergo timorem dn̄i ho
minibus suademus: deo autez
manifesti sumus. Spero aūt ⁊
in cōsciētijs vestris manifestos
nos esse. Nō iteꝝ cōmendamus nobis: sz
2ª 2.q. occasionē damus vobis gloriandi pro no
81. ar bis:vt habeatis ad eos q in facie gloriant
tic. 6. ⁊ nō in corde. †Siue eniz mēte excedimus
2ᵐ deo:siue sobrij sumus vob. †Charitas. n.
3°. ꝯ xp̄i vrget nos estimantes hoc:quoniam si
gēt. c. vnus p omnibus mortuus ē:ergo omnes
148. mortui sunt. †Et pro omnibus mortuus ē
5 christus:vt ⁊ qui viuunt:iā non sibi viuāt:
sed ei qui p ipsis mortuus est ⁊ resurrexit.
mat. ¶ Ostenso qualr scī se pparant ad pmiū eterne glīe pla
27. c. cendo deo:hic ondit pn̄r quō pparant se ad h̄ ꝓficien
do p̄xis. Et circa hoc duo facit. Pmo ondit sollicitudi
nē suā quā h3 de salute ꝓximoꝝ. Scdo vō hui9 sollici
tudis cām assignat ibi. (Charitas xp̄i vrget nos ⁊c̄.)
Circa pm̄ tria facit. Pmo pōit curā quā h3 de salutē ꝓ
ximoꝝ ꝑsuadēdo eis. Scdo excludit q̄dā falsā suspi
cionē ibi. (Nō iteꝝ nos ⁊c̄.) Tertio ondit q ēt in mō
docēdi p̄ximoꝝ vtilitatē intēdat ibi. (Siue.n. mente
⁊c̄.) Circa pm̄ duo facit. Pmo ponit studiū suū de vtili

tate ꝓximoꝝ. Scdo manifestat h̄ ibi. (Deo aūt ⁊c̄.) d
Dicit g̃. Dico q opz nos manifestari an̄ tribunal ⁊c.
Et hec ꝯsideratio īducit hoīes ad timēdū iudiciū. Et
iō dic̄. (Sciētes g̃ timorē dn̄i).i.q2 pure ⁊ caste timēd9
sit dn̄s iesus xp̄s suadem9 hoībus:vt timeāt:⁊ vt cre-
dant. Job.23. Cōsiderans eū timore sollicitor. Jer.10.
Quis nō timebit te o rex gētiū Esa.8. Dn̄m exercitu
um ip̄m scīficate ⁊c. Sed q2 aliqs posset dicere q nō
ex grā:sed ex ꝯmodo suo suadebat hoībus. Et iō māi
festat h̄ esse falsum duplici testimonio.s.dei. Un̄ dicit.
Deo aūt manifesti sumus:q2.s.ex timore dei loqmur.
Deus.n.videt intentionē cordis nr̄i. Jere.17. Prauus
est cor hoīs ⁊ īscrutabile ⁊ qs cognoscet illud? Ego dn̄s
⁊c. Jo.2. Ipse sciebat ⁊c. Itē testimonio ꝯsciaꝝ ipsoꝝ. 2
Un̄ dicit. Spero aūt in ꝯscientijs vr̄is ⁊c. ⁊ h̄ spero:
q2 sic me exhibui vt vos scire possitis nos esse ꝓbatos
⁊ firmiter h̄ tenere:⁊ si nō ꝯfiteamini ore. s̄.4. Cōmē
dantes nosmetipsos ad oēm ꝯsciam hominum ⁊c.
¶ Cōsequēter q2 possent credere q h̄ dixerit apl̄s ad
cōmēdationē ꝓpriā remouet hanc suspitionē falsā di
cēs. (Nō iteꝝ nos cōmēdam9 vobis).i.nō dicim9 h̄ ad
cōmēdationē nr̄aꝫ:vt q̄si iteꝝ velimus nos cōmenda
re. Supra.n.3. ⁊ ēt.i.Cor.3. aliq̄ dixerat ad cōmēdatio
nē suā. Et iō dicit. Iteꝝ infra.10. Nō.n. q seip̄m cōmē
dat ⁊c. Sz h̄ dicimus pp vtilitatē vestrā. Q.d. Dam9
vobis occasionē gl'iandi.i.mām gl'iandi. Pseudo.n.ꝑ
elationē gl'iabant dicentes se fuisse doctos ab aplis:q 3
fuerūt a dn̄o.s.a petro ⁊ iacobo: q erāt colūne fidei de
trahētes in h̄ aplo:q̄si nō fuerit cū dn̄o iesu:⁊ volētes
eius doctrinā destruere. Ut g̃ ⁊ corinthij hr̄ent in quo
gloriarent ꝯ ipsos pseudo.i.de grā aplo data: ⁊ vt eos
refellant:⁊ nō seducant ab eis: iō dicit h̄. Un̄ subdit.
(Ut hēatis ad eos).i. ꝯ eos:vel ad eos rep̄mēdos qd
possitis dr̄e. Ad eos dico:q i facie gl'iant:⁊ nō i corde.
Qd triplr exponit sic. In facie gloriant.i.interioribus
obseruātijs legalib9: q2 ad lr̄am docebāt seruare lega
lia. Et in corde.i.in ṽtute xp̄i q̄ est i corde:q2 i spūalib9
sicut apl̄s q in ṽtute crucis xp̄i dicebat. Mihi āt absit
gloriari ⁊c. Itē in facie gloriabant.i. in ꝯspectu hoīu3
sicut hypocrite faciūt:⁊ nō in corde.i.in testimōio con 4
sciē:sicut apl̄s. Un̄ dicit. Glīa nr̄a hec est ⁊c. Uel in fa
cie gl'iant:q2 aliq̄ ptēdebāt exterius: q̄ tn̄ nō ita sentie
bāt iterius i corde.s.q dicebāt se doctos ab aplis: ⁊ se
querent eoꝝ doctrinā:quā nitebant destruere. Pz g̃ q̄
liter apl̄s in docēdo ꝓrioꝝ salutē ꝓcurabat. ¶ Seqt
videt quō ipsoꝝ salutē ꝓcurabat et i mō docēdi. Un̄
dicit. (Siue.n. mēte ⁊c.) Qd exponit duplr. Uno9 sic
vt apl̄s dicat se excedere qn̄ loqt eis ꝯmēdādo se sobri
um esse qn̄ loqt de cōmēdatione ꝓpria:fm hoc dicit.
Quocū mō doceamus: vel est honor dei: vel vtilitas
ꝓximi:q2 si excedimus mēte.i.cōmendamus nos dō
.i.est.i.ad honorē dei:vl de seruādo iudicio dei:siue so
brij sumus.i.nō alta dicamus de nobis. Hoc est vob.i. 5
ad vtilitatē vr̄am. Sed aliī:⁊ est magis lr̄alis sensus. Apli
Dico q damus vobis occasionē gl'iandi ꝓ nobis: q2 sunt
nos in oībus q̄ facimus: ⁊ ēt in mō faciēdi ītēdimus medij
bonū vr̄m. Un̄ sciendū est q apl̄i sunt medij inter deū inter
⁊ pplm. Deu.5. Ego seqster medius fui ⁊c. Oportebat deū ⁊
ergo q hauriret a deo qd effunderet pplo. Et iō neces pplm
sariū erat q qn̄q eleuarēt se p ꝯtēplationē in deū ad
ꝑcipiendū celestia:qn̄q ꝯformarēt se pplo ad tradēdū
q̄ a deo ꝑceperant:⁊ h̄ totū in eoꝝ vtilitatē cedebat. Et
iō dicit. Siue.n. excedimus mēte.i. eleuamur ad h̄ q
ꝑcipiam9 dōa graꝝ ⁊ h̄ vt deo.s.vniamur qd fit p ex-
cessum reꝝ tpaliū. ps. Ego dixi in excessu meo. Dyo.
Est.n. extasim faciens diuinus amor ⁊c. Siue sobrij
simus

simus.i.cōmensuremus nos vobis tradēdo diuina p
cepta. Hoc est vobis.i.ad vtilitatē vrā3. Sobrietas .n.
idē est qđ cōmēsuratio. Bria.n. in greco idē est qđ mē
sura. Hec sobrietas nō opponit ebrietati q̄ est de vino
q̄ ad bella trahit in terra: sed opponit ebrietati q̄ est a
spū scō q̄ rapit hoīem ad dīna: de qua dr̄ Cant.5. Bibi
te amici ⁊ inebriamini carissimi. Nā illa.s. sobrietas est
pp vtilitatē primi: sed hec ebrietas est pp amorē dei.
Hmōi aūt descēsus signat̄ ē p descēsu3 āgeloꝝ p scalā
quā vidit Jacob. Gen̄.28. Jo.1. Uidebitis celū aptū ⁊c̄.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Charitas aūt xp̄i ⁊c̄.) Sub
iungit apl̄s cām p̄misse sollicitudinis q̄ qdē est chari
tas xp̄i. Circa hoc āt duo facit. Pūo ondit se vrgeri a
2 charitate xp̄i: ad pcurādā salutē primoꝝ. Scdo ostē
dit vn̄ puocet̄ charitas xp̄i in ipso ibi. (Estimātes hoc
⁊c̄.) Dicit g̃. Dico q siue excedimus deo siue sobrij su
mus vobis est ad vtilitatem vrām. Et huius cā est: qr
charitas xp̄i vrget nos ad hoc. Et dicit vrget: qr vrge
re idē ē qđ stimulare. Quasi dicat. Charitas xp̄i q̄si sti
mulus stimulat nos ad faciendū ea q̄ charitas impat:
vt.s. pcuremus salutē primoꝝ. Hic est effectus chari
tatis. Ro.8. Qui spū dei agunt̄.i. agitant̄ ⁊c̄. Cant.8.
Lāpades eius vt lāpades ignis ⁊c̄. Un̄ āt pueniat iste
stimulus charitatis: ostēdit p̄nr subdens. Estimātes
hoc qm̄ si vnus ⁊c̄. Et p̄ assignat rōnem huius. Scdo
exponit ibi. (Et p oibus mortuus est ⁊c̄.) Dicit ergo.
3 Dico q oia p vobis facim⁹: qr vrget nos charitas xp̄i
qr estimamus q si vnus.s. xp̄s p oibus mortuus ē: q
ēt nos ita viuamus.i. ad vtilitatē vrā3 q ēt nobis mor
tui simus.i. nihil curem⁹ de nobis: sed de xp̄o: ⁊ de his
q̄ xp̄i sunt. Et hoc est qđ dicit. Si vnus ⁊c̄. Ro.5. Cō
mendat deus suā charitatē in nobis ⁊c̄. 1. Pet.2. Xp̄s
passus est p nobis ⁊c̄. Qđ ergo infert. Ergo oēs mor
tui sunt: exponit̄ tribus modis. Pūo vt dicat̄ oēs mor
tui sunt morte pcti in adā. Nō.n. esset necīu q xp̄s p
oibus morerer̄ nisi oēs mortui fuissent morte pcti in
adā. 1. Cor.15. Sicut in adā oēs ⁊c̄. Scdo vt dicat̄. Oēs
mortui sunt.s. veteri vite. Xp̄s.n. mortuus est ad delē
da pctā. Ergo oēs d̄bent mori veteri vite.s. pcti ⁊ viue
4 re vita iustitie. Ro.6. Qr.n. mortuus est pctō ⁊c̄. ita ⁊
vos estimate vos mortuos eē ⁊c̄. Tertio ⁊ magis lrā
liter. Ergo mortui sunt oēs.i. ita d3 se glibet reputare
ac si eēt mortu⁹ sibi q̄p̄si. Col.3. Mortui estis ⁊c̄. Et hūc
modū exponit p̄nter cū dicit. Et p oibus mortuus est
xp̄s. 1. Jo.2. Mortuus est vt viuamus xp̄o. Un̄ subdit.
Ut ⁊ q viuit.s. vita nāli. iā nō sibi viuat.i. nō pp seip̄m
⁊ pp bonū suū tm̄: sed ei q p ipsis mortuus est ⁊ resur
rexit.s. xp̄o.i. totā vitā suā ordinet ad seruitiū ⁊ honorē
xp̄i. Gal.2. Uiuo ego iā nō ego ⁊c̄. Eccl.29. Grā3 fide
iussoris tui ne obliuiscaris ⁊c̄. Et hoꝝ rō est: qr vnus
q̄q̄s opans sumit regulā operis sui a fine. Un̄ si xp̄s ē
finis vite nr̄e vitā nr̄am dēmus regulare nō sm̄ volū
tatē nr̄am: sed sm̄ volūtatē xp̄i. Sic.n. ⁊ xp̄s dicebat
5 Jo.6. Descēdi de celo nō vt facerē volūtatem meā ⁊c̄.
Nō āt q duo dic̄.s. q mortuus est xp̄s ⁊ q resurrexit
p nobis. Ubi duo exigunt̄ a nobis. Qr.n. mortu⁹ est
p nobis ⁊ nos dēmus mori nobis ip̄is.i. p ipso abnega
re nosipsos. Un̄ dicebat. Luc.9. Qui vult venire post
me abneget semetip̄m ⁊c̄. Qr v̄o xp̄s resurrexit p no
bis: ⁊ nos debemus ita mori pctō ⁊ veteri vite ⁊ nobis
ipsis: ⁊ tm̄ resurgamus ad nouā vitā xp̄i. Ro.6. Quō
xp̄s surrexit a mortuis p gloriā: ita ⁊ nos in nouitate
⁊c̄. Et ppter hoc dn̄s non dixit solū abneget semetip̄3
⁊ tollat crucem suam. sed addidit ⁊ sequatur me.s. in
nouitate vite proficiendo in virtutibus. Ps. Ibunt de
virtute in virtutem ⁊c̄. Lectio. IIII.
Tho. sup epi. Pau.

Itaq3 nos ex hoc neminē3 no b
uimus sm̄ carnē. † Et si cogno
uimus sm̄ carnē xp̄m iā noui 4°.5
m⁹. Si q̄ ergo i xp̄o noua crea Gen.
tura vetera trāsierūt: ecce fcā sūt oia noua. plo.
¶ Posito quō sancti p̄parant se ad susceptionē glorie Cor.
celestis placēdo deo ⁊ pficiendo primo: hic p̄nr ostē 2°.
dit quō prepant se ad hoc idē abdicādo a se carnalē af
fectū. Et circa hoc tria facit. Primo ponit abdicatiōe3
carnalis affectus. Scdo excludit instantiā ibi. (Et si
cognouimus ⁊c.) Tertio p̄cludit intentū ibi. (Si q̄ g̃
in xp̄o ⁊c.) Dicit ergo p̄mo. Ex quo ergo adeo certi su
mus de glīa eterna. Ita q nos ex hoc neminē sm̄ car
nē nouimus. Ubi nota q sm̄ carnē est q̄dā determia 2
tio: ⁊ pōt duplr̄ exponi: sm̄ q duplr̄ p̄structio fieri po
test. Uno mō vt ly s3 carnē p̄struat̄ cū hoc accusatiuo
neminē: ⁊ sic exponit glo. Neminē sm̄ carnē.i. carna
liter viuentē approbamus. Ex quo.n. glibet d3 mori:
nō approbamus eū q carnalr̄ viuit. Et hoc mō accipi
tur caro. Ro.8. Uos aūt in carne nō estis ⁊c. Alio mō
neminē sm̄ carnē.i. sm̄ carnales legis obseruātias vi
uentē nouimus.i. approbamus. Et hoc mō accipit̄ ca
ro. Phi.3. Qui p̄fidunt in carne.i. in carnalibus legis
obseruantijs ⁊c. Tertio neminē s3 carnē.i. sm̄ carnis
corruptionē nouimus.i. reputamus. L3.n. fideles ad
huc carnē corruptibilē gerant: tm̄ in spe iā hn̄t corpus
incorruptibile. Un̄ non reputāt se sm̄ q mō carnē cor 3
ruptibilē hn̄t: sed sm̄ q habituri sunt corpus incorru
ptibile. Hoc mō accipit̄ caro. 1. Cor.15. Caro ⁊ sanguis
regnū dei nō possidebūt. Alio mō pōt cōstrui vt ly s3
carnē p̄struat̄ cū hoc verbo nouimus. Et sic ē sensus.
Dico q ex quo nō dēmus nobis viuere: sed ei q p no
bis mortuus est: itaq3 nos ex hoc neminē sm̄ carnem
nouimus.i. nō sequimur i aliquo carnalē affectū nec ali
quē hoc mō reputamus. Et hoc mō accipit̄ illđ Deu.
33. Qui dixerit pr̄i suo ⁊ matri nescio vos ⁊c. Et sic ly
sm̄ carnē refert̄ ad cognoscentē: sed in p̄ma expōne re
ferebat̄ ad cognitū. Qr v̄o aliqs posset dare instantiā
de xp̄o qđ saltē cognouisset eū sm̄ carnē: iō p̄nr hoc re
mouet dicens: q si cognouimus ⁊c̄. Circa qđ sciendū
est q manicheus adducebat v̄ba ista p se in fulcimē 4
tū sui erroris. Ipse.n. dicebat xp̄m nō habuisse veꝝ cor
pus: nec fuisse ex semine dauid natū. Et sic Aug. dicit
in lib. p̄ faustū. Si qs p̄ eū allegaret v̄bū apl̄i ad Ro.
1. Qui factus est ei ex semine dauid s3 carnē ⁊ illud. 1.
Thi.3. Et manifeste magnū est pietatis sacr̄m qđ ma
nifestatū est in carne ⁊c. ⁊ 2. Thi.2. Memor esto dn̄3
iesum xp̄m resurrexisse a mortuis ex semine dauid ⁊c.
Rn̄debat q apl̄s aliqn̄ fuerat huius opinionis.s. q fuis
set ex semine dauid: ⁊ q veꝝ corpus habuisset: sed po
stea hāc opiōnē mutauit ⁊ correxit se hic. Un̄ dicebat.
Et si cognouimus sm̄ carnē xp̄m.i. si fuerimus aliqn̄
huius opinionis q xp̄s habuisset verā carnē: sed nūc iā
nō nouimus.i. nō mutauimus illā opiōnē ⁊ nō credi
mus ita. Qđ qdē duplr̄ improbat. Aug. p̄: qr de eo qđ 5
falso putamus nullus dicit nouimus: sed opinamur.
Cū ergo apl̄s vtat̄ hic hoc v̄bo cognouimus vr̄ q nō
aliqn̄ falso putauerit. Scdo qr supra apl̄s dicit. Nemi
nē nouimus sm̄ carnē. Si g̃ veꝝ esset qđ dicit Mani
cheus apl̄s nullū cognosceret hērē veꝝ corpus: qđ est
falsum. Est ergo falsum qđ manicheus dicit. Et iō ali
ter est exponēdū sm̄ veritatē ⁊ duplr̄. Uno⁰ vt sumat̄
hic caro p corruptiōe carnis. 1. Cor.15. Caro ⁊ sanguis
⁊c. Et tūc est sensus. Et si cognouimus aliqn̄ xp̄m sm̄
carne3.i. hēre eum carnem corruptibilem ante passio

c nem: sed nunc iam non nouimus.s.eū habere carnem
incorruptibilē:q: Ro.6.dr̄.Xp̄s resurgens ex mortu/
is iā nō morit̄ ⁊c̄.Alio mō ſm glo.vt ly ſi aliqñ ſʒ car
nem xp̄m cognouimus:referat̄ ad statū pauli añ con
uersionē ad xp̄m.Qḋ vō ſeqtur: ſed nūc iā non noui/
mus:referat̄ ad statū eius poſt ↄuerſionē. Et ſic ē ſen
ſus.Et ego ⁊ alij iudei infideles aliqñ.i.añ ↄuerſionēʒ
meā cognouimus xp̄m ſm carnē.i.ſm ꝙ carnalr̄ opi
nati ſumus de xp̄o.ſ.eū eſſe tm̄ hoiem:⁊ ꝙ venit rātuʒ
ad carnales obſeruātias legis:ſed iā.i. poſtꝙ̄ ↄuerſus
ſum:nō nouimus.i.hec opio ceſſauit: imo credo ꝙ ſit
verus deus:⁊ ꝙ nō ſit colēdus p carnales obſeruanti
as. Uñ dicebat Gal.5.Si circūcidimini xp̄s nihil vob
a ꝓderit.Pōt ⁊ alr̄ exponi:vt hoc qḋ dicit:⁊ ſi cognoui
mus ⁊c̄.dicat apl̄s in pſona oīum aploꝝ xp̄i: ⁊ ſic vr̄
rñdere vltime expōni huius qḋ dr̄:neminē cognoui-
mus.Uñ ſciendū eſt ꝙ Aug.exponēs illud Jo.16.Ex
pedit vobis vt ego vadā.Ubi rō dñi ad hoc ſubdit̄.Si
.n.nō abiero paraclytus nō veniet ad vos. Dicit ꝙ h
iō erat q: diſcipuli carnalr̄ amantes xp̄m afficiebāt̄ ad
ip̄m:ſicut carnalis hō ad carnalē amicū: ⁊ ſic nō pote
rant eleuari ad ſpūalē dilectionē q̄ ēt p abſēte mlta fa
cit pati.Ut ergo radicaret̄ in eis affectus ſpūalis q eſt
a ſpū ſcō:⁊ ceſſaret carnalis dixit eis dñs.Pax vob ⁊c.
Hoc ergo apl̄s in pſona oīum diſcipuloꝝ cōmemorās
dixit. Et ſi cognouimus.i. ſi adheſimus xp̄o aliqñ.ſ.
3 qñ nobiſcū erat pñtia corꝑali ſm carnē.i.ſm carnalem
affectū:ſed iam nō noui.i.iā iſte affectus ceſſauit a no/
bis per ſpiritum ſanctum qui datus eſt nobis.
¶ Cōſequēter cū dicit.(Si q̄ igit̄ i xp̄o ⁊c̄.)Ex p̄miſ/
ſis ↄcludit quēdā effectū eē ↄſecutū.ſ.nouitatis i mun
do:⁊ iō dic̄. Si q̄ igit̄.i.ſi aliq̄ in xp̄o.i.in fide xp̄i:vel p
xp̄m noua creatura eſt fcā. Gal.5. In xp̄o ieſu neq; p̄/
puciū neq; circūciſio ⁊c̄. Ubi nōndū ꝙ inouatō p gra
tiā dr̄ creatura.Creatio.n.eſt motus ex nihilo ad eſſe.
Eſt aūt duplex eē:eſſe nāe ⁊ eē grē. Pria creatio facta
fuit qua creature ex nihilo ꝓducte ſūt a deo in eē nāe:
⁊ tūc creatura erat noua: ſed tñ p pctm̄ inueterata eſt.
Tren.3.Uetuſtā fecit pellē meā ⁊c̄. Oportuit ḡ eē no
uā creationē:p quā ꝓducerent̄ in eſſe grē:q̄ qdē crea/
tio eſt ex nihilo:q: q grā carēt nihil ſunt.i. Cor.13.Si
nouerim myſteria oīa ⁊c̄.charitatē aūt non hēam ⁊c̄.
Job.18.Habitēt in tabernaculo illius ſocij ei⁹:q nō ē.i.
pctī: Aug. Pctm̄.n.nihil eſt:⁊ nihil ſiūt hoies cū pec
cant. Et ſic pʒ ꝙ infuſio grē ē q̄dā creatio.Si ergo ali
qua creatura facta eſt noua p ip̄m: vetera trāſierūt ei.
Hoc qdem ſumptū eſt Leuit.26.vbi dr̄. Nouis ſupue/
niētibus vetera ꝓijcietis.Ex quo ſic argumētarit.Si
oīa noua facta ſunt ⁊ ſm legē nouis ſupuenientib⁹ ve
tera ſunt ꝓijcienda:ergo ſi qua creatura eſt vetera trā
ſierūt ei.i.trāſire debēt ab eo:vetera aūt q̄ trāſire debēt
ſūt legalia.:Ro.7.Seruiam⁹ in nouitate ſpūs ⁊ nō i ve
tuſtate lr̄e. Itē errores gentilium. Eſa.26.Uetus error
abijt.Item corruptiones pctī. Ro.6.Uetus hō nr̄ ⁊c̄.
Quibus qdē in nobis tranſeūtibus virtutes ↄrie his
vitijs debent in nobis inouari. Apo.21.Et dixit q ſede
bat in trono.Ecce noua facio oīa. Lectio. V.

Omnia autē ex deo qui nos re
conciliauit ſibi p xp̄m : ⁊ dedit
nobis miniſteriū reconciliatio/
nis.Qm̄ qdē deus erat in xp̄o
mundū recōcilians ſibi : nō reputans illis
delicta ipſoꝝ:⁊ poſuit in nobis verbū recō
ciliationis. Pro xp̄o ergo legatione fungi
mur tanq̄ꝫ deo exhortante p nos. Obſecra d
mus p xp̄o reconciliamini deo. † Eum qui
non nouerat peccatum pro nobis peccatū Iſa.
fecit: vt nos efficeremur iuſtitia dei in ipſo. 53.
¶ Poſtq̄ꝫ apl̄s in ſupioribus tractauit de premio ſcō
rum ⁊ de prepatione ad ſuſceptionē eius: hic ↄñr agit
de cā vtriuſq;. Et circa hoc tria facit. Q: p̄mo oſtēdit
auctorē oīum predictoꝝ eē deū. Scd̄o cōmemorat bñ
ficiū a xp̄o collatū ibi.(Qui reconciliauit ⁊c̄.) Tertio
bñficij vſum ibi. (Pro xp̄o ergo legatione ⁊c̄.) Dicit
ergo.dixi ꝙ intendimus ſalutē ꝓximoꝝ:⁊ vetera trā/
ſierūt: ſed hec oīa ſunt nobis ex deo pr̄e. Uel ex deo au
ctore. Ro.11.Ex ipſo ⁊ in ipſo ⁊ p ip̄m ſunt oīa Jaco.1. 2
Oē datū optimū ⁊c̄. Seqt̄ bñficiū ſuſceptū a deo ibi.
(Qui recōciliauit ⁊c̄.) Ubi p̄mo ponit ip̄m bñficium
collatū. Scd̄o exponit ibi.(Qm̄ qdē deus ⁊c̄.) Cōme
morat aūt duplex bñficiū p xp̄m collatū. Unū cōe: ali
ud ſpāle. Cōe qdē toti mūdo.ſ. recōciliationis ad deū:
⁊ hoc eſt qḋ dic̄. Qui.ſ.deus pr̄ recōciliauit.i. pacifica
uit nos ſibi:⁊ hoc p xp̄m.i. p incarnatū verbū. Hoies
enim erāt inimici dei ꝓpter pctm̄:xp̄s aūt hāc inimici
tiā abſtulit de medio ſatiſfaciens p pctō. Et fecit ↄcor
diā. Col.1. Pacificans p ſanguinē crucis eius ſiue q̄ in
terris:ſiue q̄ in celis ⁊c̄. Et iō dicit p xp̄ʒ. Ro.5. Recō
ciliati ſumus deo p mortē ⁊c. Spāle aūt beneficiū eſt
aplis collatū.ſ.ꝙ ipſi ſint miniſtri huius recōciliatio/ 3
nis. Uñ dicit. Et dedit nobis:aplis vicarijs xp̄i miniſte
riū huius recōciliatiōis. Supra.3. Miniſtros nos ele
git ⁊c. P̄s Suſcipiant mōtes.i.apl̄i:pacē pplo.ſ.a dño.
¶ Cōſequēter cū dicit.(Qm̄ qdem ⁊c.) Expōit q̄ di
xit: Primo p̄mū. Scd̄o ſcd̄m ibi.(Poſuit in nob ⁊c.)
Dicit ergo. Dico ꝙ deus recōciliauit nos ſibi:⁊ h̄ mō.
Inimicitie.n.inter deum ⁊ hoiem erant ꝓpter pctūm:
vt dictum eſt: ſm illud Eſa. 59. Pctā veſtra diuiſerūt
⁊c. Deſtructo ergo pctō per mortē xp̄i inimicitie iā ſo
lute ſunt. Et hoc eſt qḋ dicit. Qm̄ quidē deus erat in
xp̄o per vnitatē eſſentie. Jo.14. Ego in patre ⁊ pater i
me eſt. Uel deus erat in xp̄o per xp̄m mundum ſibi re
cōcilians. Ro.5. Reconciliati ſumus deo ⁊c. Et h̄ nō 4
reputans illis delicta ipſoꝝ.i. nō habēs in memoria
illoꝝ delicta tā actualia q̄ꝫ originalia ad puniendū: p
qbus xp̄s plene ſatiſfecit. Et ſm hoc dr̄ nos reconcili
eſſe ſibi in q̄ꝫtum non imputat delicta nr̄a nobis. P̄s.
Beatus vir cui non imputabit dominus peccatum.
¶ Conſequēter cū dicit.(Et poſuit in nobis ⁊c.) Ex
ponit ſʒ.ſ.de beneficio aplis collato. Quaſi dicat. Hoc
mō dedit nobis miſteriū recōciliationis q̄ poſuit i nob
verbū recōciliationis.i.dedit virtutē ⁊ inſpirauit i cor
dibus nr̄is vt annūciemus mūdo hāc recōciliationēʒ
eſſe factā p xp̄m. Et hoc faciendo inducim⁹ hoies vt cō
formēt ſe xp̄o p baptiſmū. Je.1. Ecce dedi vba mea ⁊c.
¶ Conſequenter cuʒ dicit.(Pro xp̄o ergo legatione 5
⁊c.) Oſtendit vſum beneficij: ⁊ p̄mo q̄ꝫtum ad p̄m be
neficium collatū apoſtolis. Scd̄o q̄ꝫtum ad p̄m colla/
tum omnibus ibi.(Obſecramus p xp̄o ⁊c.) Dicit er/
go: ex quo deus poſuit verbū recōciliatiōis debemus eo
vti: ⁊ hoc eſt ergo ꝙ fungimur legatione p xp̄o: id eſt
ſumus legati xp̄i. Ephe.6. Pro quo legatione fungi/
mur in cathena iſta ⁊c. Et ydoneitas ad hanc legatio
nem eſt nobis ex virtute dei q̄ eſt in me: ⁊ iō dicit. Tan
q̄ꝫ deo exhortante per nos: q: deus qui in nobis loqui
tur dat nobis ydoneitatem ad hanc legationē. Mat.
10. Non vos eſtis qui loquimini ⁊c. Infra.13. An expe
rimentum queritis eius qui in me ⁊c.
¶ Cōſequenter cū dicit.(Obſecramus ⁊c.) Subdit
quantum

Creatio est motus ex nihilo ad eē.

a quantū ad vsum ꝑmi bñficij. Et ꝑmo īducit ad vsum.
Scdo ondit vñ assit nobis facultas ad ipm vsum ibi.
(Cū.n.q ꝛc.) Dicit ergo. Ex quo deus fec̄ recōciliatio
nem: ꝛ nos sumus legati dei in h obsecram' ꝛc. Blan
de alloqtur cui posset impare. 2. Ty. vlti. Argue: obse
cra increpa ꝛc. Ad phile. ptātē hñs impandi ꝛc. Ob
secramus inquā ꝑ xpo.i. ꝓp amorē xpi recōciliamini
deo. ¶ Vr aūt hoc esse ꝯtrium ei qd dicit q deus recō
ciliauit nos sibi. Si ergo ipse recōciliauit qd necesse ē:
vt nos recōciliemur. Jā.n.recōciliati sumus. Ad hoc
dicendū q deus recōciliauit nos sibi: vt cā efficiēs.s.
ex pte sua: sed vt sit nobis meritoria: opz ēt q fiat recō
ciliatio ex pte nr̄a. Et h qdē ī baptismo ꝛ ī pnīa: ꝛ tūc
2 cessamus a pctis. Unde aūt assit nobis hmōi facultas
recōciliandi deo ostendit ex hoc.s. q dedit nobis ptātē
iuste viuendi qua possumus abstinere a peccatis: ꝛ h
faciendo recōciliamur deo. Et iō dicit. (Eū q nō ꝛc.)
Quasi dicat. Bene potestis recōciliari: q2 dūs.s.pater
eum.s.xpm q non nouerat peccatū.i.Pet.2. Qui pec
catū non fecit ꝛc. Jo.8. Quis ex vobis arguet me ꝛc.
¶ Pro nobis fecit peccatū. Qd tripli exponit. Uno
mō q2 ꝯsuetudo veteris legis est vt sacrificiū ꝑ pecca
to pctm noiet. Osee.4. pctā ppli mei comedent.i.obla
ta ꝑ pctō. Tunc est sensus. Fecit pctm̄.i.hostiā vel sa
crificium ꝑ pctō. Alio mō q2 peccatū aliqñ sumit ꝑ si
militudine peccati vel ꝑ pena peccati. Ro.8. Misit d
3 us filium suū in similitudine pcti ꝛc.i.de similitudine
pcti damnauit pctm̄. Et tunc est sensus. Fecit peccatū
.i.fecit eū assumere carnē mortalē ꝛ passibilē. Tertio
q2 aliqñ dr̄ hoc esse hoc vel illud nō q2 sit: sed q2 opinā
tur hoies ita esse. Et tunc est sensus. Fecit pctm̄.i.fecit
eum reputari pctōrē. Esa.53. Cū iniqs reputatus est.
Et hoc qdem fecit vt nos efficeremur iustitia: idest vt
nos q pctōres sumus efficeremur non soluz iusti: imo
ipa iustitia.i.iustificaremur a deo: vel iustitia: q2 nō so
lum nos iustificauit: sed ēt voluit q ꝑ nos alij iustifica
rent. Justitia dico dei nō nostra. Et in xpo.i.per xpm.
Uel aliter vt ipse xps dicat iustitia. Et tunc est sensus vt
nos efficeremur iustitia: idest vt inhereremus xpo per
4 amorē ꝛ fidem: qui xps est ipsa iustitia. Dicit aūt dei vt
excludat iustitiam hois que est qua hō ꝯfidit de ꝓpri
is meritis Ro.10. Ignorantes dei iustitiam ꝛc. In ipso
.s.christo.i.per christum: q2 ipse factus est nobis iusti
tia. ꝑme Corinth.i.

CAP. VI.

ꝑ° ad Cor. 3°. Adiuuantes aūt exhortamur ne
in vacuū grāz dei recipiatis: ait
enim: Tpe accepto exaudiui te:
Isai. 49°. ꝛ in die salutis adiuui te. Ecce
nunc tps acceptabile: ecce nūc dies salutis.
Nemini dātes vllā offensionē vt nō vitupe
ret misteriū nr̄m: sed ī oībus exhibeamus
nosmetipsos sicut dei ministros. In mlta pa
5 tiētia: in tribulatiōibus: in necessitatibus: in
angustijs: in plagijs: ī carceribus: ī seditiōi
bus: in laboribus: in vigilijs: in ieiunijs.

¶ Supra aplūs cōmendauit ministeriū aplatus: h cō
sequenter ipm ministerium sibi cōmissum ad vtilitatē
subditorū exeqtur. Et circa hoc duo facit. Primo hor
tatur eos in gnāli ad oīa q cōiter sunt necessaria ad bo
nā vitā. Scdo hortat eos de quodā spāli suffragio fiē
do scīs in hierlm: ꝛ hoc.8.ca.ibi. (Notum aūt vob faci
mus fratres ꝛc.) Circa ꝑm aūt duo facit. Primo hortat
eos ad bona pñtia. Scdo cōmendat eos de bonis ī p
terito factis: ꝛ hoc.7.cap.ibi. (Has igit habentes pro b
missiones ꝛc.) Circa ꝑm tria facit. Primo hortat in ge
nerali q grā dei nō vtant in vanū. Scdo ondit gratiā
dei eis esse collatā ibi. (Ait.n.tpe accepto ꝛc.) Tertio
docet eos ī spāli modū vtēdi dcā grā ibi. (Nemini dā
tes vllā offensionē ꝛc.) Dicit ergo ꝑmo. Ex quo facul
tas adest nobis ad bñ operandū: ꝛ hec est grā dei: nos
aūt ad hoc ꝑ xpo legatione fugimur. Jō adiuuantes
nos.s.ꝑdicationibus exemplis ꝛ exhortatiōibus pro
uer.18. Frater qui adiuuat a fratre ꝛc. Ul adiuuātes.s.
deū.i.Cor.3. Adiutores dei sum'. ¶ Sed ꝯ. Esa. 40.
Quis adiuuit spm̄ dñi ꝛc. Nō ergo bñ dr̄. Adiuuan
tes deū. Rñsio. q iuuare deū pōt intelligi vel ei vires
ministrare ad aliqd agendū: ꝛ sic nullus iuuat deum
nec iuuare pt. Uel eius mādatū exequi: ꝛ sic sci hoies
deū iuuare dñr exequendo eius mādata. Nos inquā 2
sic iuuantes hortamur vos. Ro.12. Qui exhortat ꝛc.
hoc.s.exhortamur ne in vacuū grām dei recipiatis. Q.
d. Ne receptio grē sit vobis inutilis ꝛ vacua. Qd tūc
contingit qñ ex ꝑceptione gratie qs nō sentit fructuz.
Qui qdem duplex est.s.remissio pctōrū. Esa.27. Hic ē
oīs fructus ꝛc. Et vt hō iuste viuendo ꝑueniat ad glo
riam celestē. Ro.6. Habetis fructū vr̄m ꝛc. Quicūqz
ergo grā ꝑcepta nō vtit ad vitandū pctā: ꝛ ꝯsequendum vi
tam eternā hic grām dei in vanū recipit. Phil.2. Non
in vacuū cucurri ꝛc. Et ne aliqs dubitaret de ꝑceptio
ne huius grē a deo: iō ꝯñr apls ꝓbat eos iaz recepisse
grām hanc: vel paratā hēre ad recipiendū dicens. Ait
.n.tpe ꝛc. Et circa hoc duo facit: Primo inducit aucto 3
ritatē ꝓphete. Scdo inductā adaptat ad ꝓpositū ibi.
(Ecce nūc tps ꝛc.) Dicit ergo ꝑ. Dico q paretis vos
ad fructuose ꝑcipiēdū grām q vobis est collata vel pa
rata. Ait.n.dñs ꝑ Esa.49. Tpe accepto ꝛc. Circa qd
sciendū est q dñs dr̄ facere nobis grām vel exaudien
do nos in petitionibus nr̄is: vel iuuando in opationi
bus nr̄is: sed exaudit vt ꝑcipiamus qd petimus. Jac.
i. Si quis indiget sapia postulet ꝛc. Adiuuat vt ꝑficia
mus qd opamur. ps. Nisi q2 dñs adiuuit me ꝛc. Et h
duplex est grā: ꝑueniens.s. ꝛ cooperans vel subsequēs
que qdem necessaria est nobis ad obtinendū. Et ꝑmo
grām ꝑuenientem quā optare debemus vt simus ac
cepti a deo. ps. Pro hac orabit ad te oīs sctūs. Et qtū
ad hoc dicit. In tpe accepto.i.acceptionis ꝛ gratifica
tionis: hoc.n.tpe accepto fit qd gratis fit. Ro.4. Beati 4
tudiem hois cui deus accepto fert iustitiā ꝛc. Exaudi
ui te.i.acceptaui te. Uel tpe accepto.i. in tpe grē. Et
hoc modo grā preueniens dr̄ illa ꝑ quā liberamur a
peccatis. Grā vero subsequēs dr̄ ꝑ quā virtutes nobis
ꝛ ꝑseuerantia in bono conferunt. Scdo necessaria est
nobis grā cooperans ꝛ hāc petebat. ps. Et misericor
dia eius subsequat me ꝛc. Et qtū ad hoc dicit. In die
salutis adiuui te. Tps.n.ān xpm nō fuit dies: sed nox.
Ro.13. Nox ꝑcessit ꝛc. Sed tps xpi dr̄ dies: ꝛ nō soluz
dies: sed dies salutis. Añ.n.nō erat salus: q2 nullus ad
finē salutis ꝑueniebat.s.ad visionē dei: sed mō qñ iam
nata est salus in mundo hoies salutē sequunt. Mat.i.
Uocabis nomē eius Jesum. Ipse.n.saluum faciet po 5
pulum ꝛc.i.Pe.4. Operamini vestram salutē. Et hoc
fit auxilio grē coopantis qua ꝑ nostra opa ꝑuenimus
ad vitam eternā. Phil.2. Deus est qui operatur ꝛc.
¶ Cōsequenter auctoritatē inductā adaptat ad ꝓpo
situm dicens. (Ecce nunc ꝛc.) Quasi dicat. Hec q di
xit dñs de tpe gratie ꝑ ꝓphetā implent modo: q2 ecce
nunc tps acceptabile.i.gratificationis ꝑ quā exaudi
mur a deo: q2 iā venit plenitudo tpis.s. incarnationis
xpi. Gal.4. Et hoc qtum ad ꝑmā partē auctoritatis

c ho. Tempus beneplaciti deus. Ecce nūc dies salutis:
in quo .s. adiuti gratia cooperante possumus operari
ad consequendum salutem eternam Jo.9. Me opor-
tet operari ⁊c̄. Gal.6. Dum tempus habemus ⁊c̄.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Nemini dantes ⁊c̄.) Docet
modū vtendi gratia eis collata. Et pmo in gn̄ali qua-
liter .s. in vacuū nō recipiat. Scdo in spāli ibi. (In mul-
ta patiētia ⁊c̄.) Dicit ergo: sic vtēdū est grā vt dātes ne
mini vllā offensionē. Nā grā ad duo daf .s. ad vitādū
mala ⁊ ad operandū bōa. Et iō duo docet: vt .s. vitemus
mala: ⁊ q̄ntum ad h dicit. (Nemini dātes ⁊c̄.) Qd pt
dupl̄r exponi. Uno mō vt referaf ad aplos .q.d. Nos
adiuuantes vos exhortamur. Nos dico nemini vllaȝ
2 dantes offensionē: q: si p malā vitā aliquos offendere
mus vituperaref ministeriū nr̄ȝ: ⁊ pōtēneref pdicatio no
stra. Ro.2. Nomen dei p vos blasphemaf. Grego. Cu
ius vita despicif restat vt eius pdicatio contēnaf. Unū
publicus ⁊ famosus pctōr: cauere dȝ sibi ne pdicet alo
peccat. Ps. Pctōri aūt dixit ds ⁊c̄. Alio vt referaf ad h
ditos .q.d. Hortamur vos ne in vacuū ⁊c̄. Uos dico ne
mini dantes vllā ⁊c̄ .i. nō facientes aliqd: vn̄ alij scāda
lizenf. 1. Cor.10. Sine offensione estote ⁊c̄. Ro.14. Nō
ponatis offendiculū ⁊c̄. Et rō huius est: vt nō vitupe
ref ⁊c̄ .i. ita irreprehensibilr vos habeatis vt ministeriuȝ
nr̄m .i. aplatus nr̄ non vituperef. Qn̄ .n. subditi male
se habent vituperiū est prelatis. 1. Pe.2. Conuersatio-
3 nem vr̄am inter gentes ⁊c̄. Uel vt non vituperef cōe
ministeriū quo ad vos ⁊ nos: q sumus ministri dei. Nos
dico sumus ministri dei ad exequēdū volūtatē eius in
nobis ⁊ i alijs. Sed vos ad exequēdū volūtatē eius in
vobis tm̄. Esa.61. Uos sacerdotes dn̄i vocabimini ⁊c̄.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Sed in oībus exhibeamus
⁊c̄.) Docet eos modū vtendi pcepta grā q̄ntum ad bo
na operāda. Dicit ergo nemini demus vllā offensionē
sed exhibeamus nos ⁊ vos ope ⁊ sermone in oībus q̄
ad virtutes ptinent tales quales debent esse ministri dei
vt .s. cōformemus nos deo faciendo eius voluntatem.
Eccl.10. Sm iudicem populi: sic ⁊ ministri eius prime
Cor.4. Sic nos existimet homo vt ministros ⁊c̄.
4 ¶ Cōsequenter cū dicit. (In multa patientia ⁊c.) Ostē
dit in spāli quō nos debemus exhibere: sicut dei mini-
stros in vsu grē collate. Et hoc q̄ntum ad tria. Primo
q̄ntum ad exteriorē operationem. Scdo q̄ntum ad maio
rē deuotionē ibi. (Os nr̄m pȝ ⁊c.) Tertio q̄ntū ad infi
delium vitationē ibi. (Nolite iugū ducere ⁊c.) Circa pm
tria facit: sm tria in qbus cōsistit opatio exterior. Prio
n. cōsistit i sufferētia malor̄. Et q̄ntū ad hoc dicit. (In
multa patiētia ⁊c.) Scdo in opatione bonor̄: ⁊ q̄ntuȝ
ad hoc dicit. (In castitate ⁊c.) Tertio i mutua coopa
tione bonor̄ ad mala: ⁊ q̄ntū ad h dicit. (Per arma iu
stitie ⁊c.) Est ergo necessaria in malis sustinēdis vtus
patientie. Un̄ dicit. (In multa patiētia ⁊c.) Ubi tria fa
5 cit. Primo inducit ad patiētiā. Et h q: in ps. legif. Bn̄
patientes erūt vt annūcient. Et q̄ntū ad hoc dicit. (In
multa patientia). Puer.19. Doctrina viri p patiētiā no
scif. Luc.21. In patiētia vr̄a possidebitis aīas vr̄as. Di
cit in multa .i. pp multas tribulatiōes: q̄ occurrūt. Se
cūdo ostēdit viā patiētie in gn̄ali: ⁊ h in superuentiōe ma
lor̄. Un̄ dicit. In tribulationibus Ro.12. In tribulatio
ne patientes. Act.14. Per multas tribulatiōes ⁊c. Et
in defectu necessarior̄. Un̄ dicit. In necessitatibus scȝ
eor̄ q̄ sunt necessaria ad vitā. Ps. De necessitatibus me-
is ⁊c. Tertio ostendit mām patientie in spāli. Et pmo
in his q̄ ptinent ad tribulatiōes q̄ sunt volūtarie: ⁊ h
q̄ntum ad tribulationes: q̄ ptinent ad aīam: ⁊ sic dicit.
In angustijs .s. cordis: qn̄ .s. sic artaf aduersis vt nō pa

d teat via euadēdi. Heb.11. Angustiati afflicti ⁊c. Itē q̄n-
tū ad tribulationes: q̄ sunt in corpe: ⁊ sic dicit. In pla-
gis .s. illatis ab alijs. Et carceribus. Act.16. Cū multas
plagas ei intulissent ⁊c. infra.11. In carceribus abūdā
tius: in plagis supra modū ⁊c. In seditiōibus .s. totius
ppli cōmoti Act.19. Periclitamur argui seditiōis ho-
dierne ⁊c. Scdo in his q̄ ptinent ad necessitates. Ne
cessitas āt aliqn̄ ē volūtaria. Et sic dicit. In laboribus: p
pria manu opando apud corinthios: q: auari erāt: ne
eos grauaret sūptibus. Et apud thessalonicen̄. q: erāt
ociosi: vt daret exēplum exercitij. Act.20. Ad ea q̄ mihi
opus erāt ⁊c. In vigilijs pp pdicatiōes infra.11. In vigi
lijs: in ieiunijs aliqn̄ volūtarijs: aliqn̄ īuolūtarijs pp pe
2 nuriā. 1. cor.9. Castigo corpus meū ⁊c. ¶ Sed ↄ h est
qd dr Mat.11. Jugū meū suaue ē. Hic vo dr in tribula-
tionibus multis ⁊c. Nō g̃ suaue: sed grauissimū. Rn̄:
Hec sunt in seipsis aspa: sed pp amorē ⁊ interiorē fer-
uorē spūs dulcorānf. Un̄ Augu. Oīa grauia ⁊ imania
facilia ⁊ pxpe nulla facit amor. Lectio. II.

N castitate: in scia: in lōganimi
tate: in suauitate: in spūsancto:
in charitate nō ficta: in vbo vi
tatis: in virtute dei. Per arma
iustitie a dextris ⁊ a sinistris. Per gl'iam ⁊
3 ignobilitatē: p infamiā ⁊ bonā famā. Ut se
ductores ⁊ veraces: sicut q ignoti ⁊ cogni-
ti. Quasi moriētes ⁊ ecce viuimus: vt casti-
gati ⁊ nō mortificati q̄si tristes: semp autē
gaudētes: sicut egētes multos āt locupletā
tes: tanq̄ nihil hn̄tes: ⁊ oīa possidentes.
¶ Positis his q̄ ptinent ad tolerantiā malor̄: ponit
ↄ̄nr ea q̄ ptinent ad obseruantiā bonor̄. Bonitas aūt
opis cōsistit in tribus. In pfectione virtutū: ⁊ hoc pti-
net ad cor. In vitate locutionis: ⁊ h ptinet ad os. In v
tute opis: ⁊ h ptinet ad opus. Primo ergo ostēdit aplus
qualr se habeat in his: q̄ ptinent ad pfectionē virtutū:
4 q̄ cōsistunt in corde. Scdo in his q̄ ad virtutē oris ibi.
(In vbo veritatis). Tertio in his q̄ ptinent ad pfectiō
nē opis ibi. (In virtute dei). Circa pm ponit quatuor v
tutes. Et pmo virtutē castitatis q̄ maximū locū tȝ in
virtute tempantie: ⁊ q̄ntū ad hoc dicit in castitate .s. mē Casti
tis ⁊ corpis. Ubi notādū est q imediate post multos tatem
labores vigilias ⁊ ieiunia subdit d castitate: q: q vult volēs
hēre vtutē castitatis necesse hȝ laboribus dari: vigilijs hēre
insistere: ⁊ macerari ieiunijs. 1. cor. Castigo corpus me nece
um ⁊ in seruitutē redigo ⁊c. Heb.12. Pacē sequimini ⁊c. hȝ la
¶ Si aūt q̄raf quare nō facit mētionē de alijs virtuti bora
bus solū de repērātia. Dōm est: q sic facit: sed iplicite: re.
5 q: h q dicit. In multa patiētia in tribulationibus ⁊c̄.
Pertinet ad virtutē fortitudinis: h vo qd dicit. Per ar
ma iustitie ptinet ad virtutē iustitie. Scdo pōit vtutē
scie. Un̄ dicit. In scia. Et si qdē scia referaf ad sciam q̄
aliqs scit bn̄ cōuersari in medio nationis praue ⁊ puer-
se: sic referf ad virtutē prudētie. Si vo scia referaf ad
certitudinē qua fideles certi sunt de his q̄ ptinent ad
cognitionē dei: sic ptinet ad virtutē fidei. Et vtraq3 ne
cessaria est xp̄ianis: q: siue scia pmo mō: siue scdo mō
accepta hoīes de facili ruūt in pctis. Esa.5. Propterea
captiuus ductus est pplo meus: q: nō habuit sciaȝ Je
re.3. Dabo vobis pastores iuxta cor meū. Tertio pōit
vtutē spei. Un̄ dic̄. In lōganimitate q̄ ptiet ad pfectio
nē spei. Nihil aūt aliud est lōganimis: q̄ q arduū ali-
qd ex spe semp ac diu dilatū patiēter expectat: ⁊ hoc a
spiritu

a spiritusscõ. Gal.5. Fructus aũt spũs charitas ₇c̃. Lõga
nimitas ₇c̃. col.1. In oĩ patiẽtia ₇ lõganimitate. Quar
to ponit ṽtutẽ charitatis. Charitas aũt duo h₃. s. effcm̃
exteriorẽ. Sed in effectu exteriori h₃ suauitatẽ ad pri
mũ. Nõ. n. ꝯuenit ꝙ aliqs nõ sit suauis ad eos quos
diligit. Et iõ dicit. In suauitate. i. dulci ꝯuersatiõe ad p
ximos: vt. s. blãdi simus. puer. 12. Qui suauis ẽ viuit i
moderatiõibus ₇c̃. Eccl.6. Uerbũ dulce multiplicat
amicos ₇c̃. S₃ nõ in suauitate mũdi: sed in ea q̃ cãt ex
amore dei. s. ex spũscõ: ₇ iõ dicit ex spũscõ. i. quã spũssã
ctus cãt in nobis. sap.12. O q̃₃ bõus ₇ suauis ₇c̃. In ef
fectu aũt interiori h₃ ṽitatẽ absq₃ fictiõe: vt. s. ñ p̃tẽdat
exterius ꝯtrariũ eius: qđ h₃ interius. Et iõ dicit. In chari
2 tate nõ ficta. i. Jo.3. Nõ diligamus ṽbo neq₃ lingua: s₃
₇c̃. Col.3. Sup oĩa charitatẽ hñtes. Et huius rõ ẽ: q₂
vt dr̃ Sap.1. Spũssanctus discipline effugiet fictum.
¶ Cõsequenter oñdit quõ se hñt in hĩs q̃ ptinẽt ad
veritatẽ oris: vt. s. sint veraces. Et iõ dicit. In verbo ṽi
tatis. s. ṽa loquẽdo ₇ p̃dicãdo. Quõ aũt se hñt in p
fectione opis subdit dicens. (In virtute dei). i. nõ i opi
bus nr̃is confidamus: sed solum in virtute dei: ₇ non
in ppria. pme cor.4. Regnũ dei nõ est in sermone ₇c̃.
¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Per arma iustitie ₇c̃.) Oñdit
qualr̃ se hñt in opõne bonoꝝ ₇ maloꝝ inter bona ₇
mala ꝓspa ₇ aduersa: ₇ h̃ ptinet ad virtutẽ iustitie. Et
pmo oñdit h̃ in gñali. Scđo expõit in spali. Dicit g̃ pº
3 ꝙ exhibeamus nos sicut dei mĩstros in multa patien
tia. Et qđ plus est: p arma iustitie. Ubi sciẽdũ est ꝙ iu
stitia ordinat ₇ facit hoĩem tenere locũ suũ a dextris. i.
i ꝓspis: vt. s. nõ eleuet: ₇ a sinistris. i. i aduersis: vt. s. nõ
deiciat. Phi.4. Ubiq₃ ₇ i oĩbus ₇c̃. scio abũdare ₇c̃.
¶ Cõsequenter h̃ exponit p ptes ꝓspoꝝ ₇ aduersoꝝ
d. (Per gloriã ₇c̃.) Ubi sciendũ est ꝙ in rebº tpalibus
ꝓspitas: vel aduersitas i tribus ꝯsistit. In supbia vite:
in ꝯcupiscẽtia carnis: in ꝯcupiscẽtia oculoꝝ. Juxta il
lud. i. Jo.2. Oẽ qđ est in mũdo aut ẽ ꝯcupiscẽtia carnis
₇c̃. Et hec ꝓseqr̃ ordine suo: q₂ p̃ dicit quõ se hñt in
aduersis ₇ ꝓspis: q̃ ptinẽt ad supbiã vite dicẽs. (Per
gloriã ₇c̃.) Scđo quõ se hñt in hĩs q̃ ptinẽt ad ꝯcu
piscẽtiã carnis ibi. (Quasi moriẽtes ₇c̃.) Tertio quõ
4 se hñt in hĩs: q̃ ptinent ad ꝯcupiscentiã oculoꝝ ibi.
(Sicut egẽtes ₇c̃.) Sunt aũt duo q̃ ad supbiã ptinẽt. s.
sublimitas status ₇ opeꝝ. Et iõ dicit. Per gliã₃. i. p sta
tũ excellẽtie. q. d. Exhibeamus nos dei mĩstros. s. p gli
am. i. in ꝓspitate. Esa.23. Dñs exercituũ cogitauit ₇c̃.
Et ꝙ apli gliosi appeãt p₃ Act.14. Q₂ Pau. ₇ barna
bas credebãt eẽ dij. Et ignobilitatẽ q̃ ẽ i sinistris. q. d.
Nec in glia eleuemur nec si ꝯtẽptibiles sumus: dẽjcia
mur. i. cor.1. Ignobilia huius mũdi elegit deus ₇c̃. Quã
tũ ad famã opu₃ dic̃: p isamiã ₇ bonã famã. Ubi scien
dũ est ꝙ sic Greg. dicit. Bõ nõ oꝫ ex se dare cã₃ isamie
sue: s₃ potiº oꝫ ꝓcurare bonã famã iuxta illđ. Eccl.41.
Curã habe de bono noĩe: ₇ h̃ pp alios: q₂ op₃ nos bo
nũ testimoniũ hr̃e ad eos q foris sunt. i. Ti.3. Si ṽo cõ
tigat aliquẽ icurrere i isamiã iniuste: ñ oꝫ eẽ ita pusilla
5 nimis: vt pp h̃ dereliq̃t iustitiã: si ṽo sit i bõa fama apđ
isideles ñ oꝫ tñ supbire: s₃ oꝫ iter vtriq₃ medio mõ icedẽ.
¶ Cõsequẽter expõit ista duo q̃ posuit. Et p̃ quã isa
miã hũerũt ₇ oñdit ꝙ magna₃: q₂ vt seductores ₇c̃. q.
d. A qbusdã hẽmur vt seductores: a qbusdã ṽo habe
mur vt veraces. Nec mirꝝ: q₂ ẽt de xp̃o aliq̃ dixerũt: q₂
bonus est: aliq̃ ṽo ꝙ non: sed seducit turbas: vt dr̃ Jo.
7. Scđo oñdit quõ fuerunt gliosi ₇ ignobiles: q₂ sicut
ignoti ₇ cogniti. i. approbati a bonis: ₇ incogniti. i. de
specti a malis prime Cor.4. Tanq̃₃ purgamenta ₇c̃.
¶ Cõseq̃nter ꝓseqr̃ ea q̃ ptinẽt ad ꝯcupiscẽtiã carnis

Et ponit tria q̃ ꝯcupiscit caro. Prio. n. ꝯcupiscit lõga₃ b
vitã: ₇ q̃₃tũ ad h̃ dic̃. (Quasi moriẽtes). i. l₃ expõamur
piculis mortis. Infra.11. In mortibº frequẽter ₇c̃. tñ ec
ce viuimº ṽtute ₇ fide. Et iõ Abachuc.2. Justº ex fide
viuit. Ps. Nõ moriar: s₃ viuã ₇c̃. Scđo ꝯcupiscit icolu
mitatẽ ₇ q̃etẽ. Et q̃₃tũ ad h̃ dic̃. (Ut castigati ₇ ñ mor
tificati). Q. d. l₃ diuersis flagellis castigemur a dño: ñ
tñ tradit nos morti. Ps. Castigans castigauit me dñs.
Et.2. Ti.3. Oẽs q pie volũt ₇c̃. Tertio ꝯcupiscit gau
diũ ₇ iocũditatẽ: ₇ q̃₃tũ ad h̃ dic̃. (Quasi tristes. sp aũt
gaudẽtes): q₂ l₃ in exterioribus: ₇ q̃ ad carnẽ sunt pa
tiunt tristitiã: ₇ amaritudinẽ: interius tñ ꝯtinuũ gau
diũ hẽmus: qđ crescit in nob ꝯsolationibus spũssancti
₇ spe remunerationis eterne. Jac.1. Oẽ gaudiu₃ existi 2
mate ₇c̃. Jo.16. Tristicia vestra vertet in gaudium ₇c̃.
¶ Cõsequenter ꝓseqr̃ de hĩs q̃ ptinẽt ad ꝯcupiscẽtias
oculoꝝ. Et circa h̃ põit duo: quoꝝ vnũ est in cõpatio
ne ad alios: ₇ ƀm h̃ ꝓspeꝝ in diuitijs ẽ ꝙ hõ abũdet:
ita ꝙ possit aliqs mĩstrare de diuitijs suis. Siniſtrũ aũt
in h̃ est ꝙ hõ sit: ita paup ꝙ oporteat eũ ab alijs mẽdi
care. Et iõ dicit ꝙ i hĩs tpalibus sumº sicut egẽtes. i.
ab alijs accipiẽtes: s₃ tñ q̃₃tũ ad spũalia sumº mltos lo
cupletãtes: ₇ nõ dicit oẽs: q₂ nõ sũt oẽs locupletari pa
rati. puer.13. Est q̃si paup cũ i multis diuitijs sit. Scđ₃
est i cõpatione ad seipos: ₇ ƀ₃ h̃ ꝓspeꝝ i diuitijs ẽ mul
ta possidere: sinistrũ aũt vt nihil penitus hẽat. Et q̃₃tũ
ad h̃ dicit ꝙ in exterioribus sunt tãq̃₃ nihil hñtes. s. in 3
tpalibus: q₂ oĩa dimiserũt pp xp̃m. Mat.19. Si vis ꝑfe
ctus eẽ vade ₇ vẽde oĩa q̃ hẽs ₇c. Sed interiº ₇ i spũa
libus oĩa possidẽtes. s. p iteriorẽ magnitudinẽ cordis.
Et h̃ iõ est: q₂ ipsi viuebãt nõ sibi: s₃ xp̃o: ₇ iõ oĩa: q̃ sũt
xp̃i reputabãt vt sua. Uñ cũ xp̃o oĩa sunt, subtã oĩa pos
sidebãt: ₇ oĩa tẽdebãt i eoꝝ gliã₃ Josue.1. Et oẽm locũ
quẽ calcaueritpes vester: vester erit. Nõ aũt circa ꝓmis
sa ꝙ apls vtit i p̃missis miro mõ loquẽdi. Nã ipse q̃si
sp ponit vnũ ꝯ̃ vnũ: ₇ tpale ꝯ̃ spũale. Sed tñ i tpalibº
sp addit q̃₃dã ꝯdõnẽ: puta: vt sicut. q̃si. tãq̃₃. s₃ i opposi
to spũali nihil addit. Cuius rõ ẽ: q₂ tpalia siue sint ma
la siue bõa siue trãsmutabilia ₇ appentia: hñtia tñ simi
litudinẽ vel boni vel mali. Et iõ dicit: vt seductores: ₇ q̃
si ignoti: q₂ nõ erãt i rei ṽitate sic: sed in opĩone hoĩu₃:
₇ si erãt trãsitoria erãt bõa aut mala. Bona aũt spũalia 4
exñtia sũt ₇ ṽa: ₇ iõ ñ addit eis ꝯdõnẽ aliq̃₃. Lec. III.

s nostru₃ p₃ ad vos corinthij:
cor nr̃m dilatatũ est. Nõ angu
stiamini in nobis: angustiami
ni aũt in visceribus vr̃is. Eãdẽ
aũt hñtes remunerationẽ: tãq₃ filijs dico:
dilatamini ₇ vos. Nolite iugum ducere cũ
infidelibus. Que. n. participatio iustitie cũ
iniquitate: aut q̃ societas luci ad tenebras.
Que aũt cõuẽtio xp̃i ad belial. Aut q̃ pars 5
fidelis cũ infideli. Qui aũt ꝯsensus tẽpli cũ
ydolis. Uos enim estis templũ dei viui: si
cut dicit deus: qm̃ inhabitabo in illis: † ₇ in
ambulabo iter eos: † ₇ ero illoꝝ deus: ₇ ipi psal. 67.
erunt mihi populus. Propter qđ exite de Deu.
medio coꝝ ₇ separamini dicit dñs: ₇ imun ca.7.
dum ne tetigeritis: ₇ ego recipiam vos ₇
ero vobis in patre₃: ₇ vos eritis mihi in fi
lios ₇ filias dicit dominus omnipotens.

c ¶ Post q̃ apl's docuerat vsum grẽ collate q̃tũ ad bo
nas opõnes exteriores: hic pñr instruit eos circa vsuȝ
pdictũ q̃tũ ad iteriorẽ deuotionẽ: q̃ ↄsistit i leticia cor
dis q̃ latitudineȝ cordis dicit. Et circa h̃ tria facit. Pri̊o
n. exibet se eis i exẽplũ latitudis. Scd̃o oñdit q̄ ab ipo
ñ hñt ↄriũ exẽplũ: nec pñt accipe ibi. (Nõ angustiami
ni in nob̃ ꝛc.) Tertio exhortat̃ eos ad cordis latitudi
nẽ ibi. (Eãdẽ hñtes ꝛc.) Circa p̄ᵐ duo facit. Pri̊o põit
signũ latitudis cordis. Scd̃o põit ipaȝ latitudinẽ cor
dis quã hẽbat aplus ibi. (Cor nr̃m dilatatũ ẽ ꝛc.) Si
gnũ ãt latitudis est os latũ: q: os imediate adheret cor
di. Uñ q̃ p os exp̃mim̃ sũt exp̃ssa signa ↄceptionũ cor
dis. Mat. 12. Ex abũdãtia cordis os loq̃t. Et h̃ ẽ qd̃ di
2 cit. Os nr̃m p̃ȝ ad vos. Os. n. clausum est aliqñ: tũc. s.
qñ ea q̃ sunt in corde nõ patẽt extrei⁹: ſȝ apti ꝛ patẽs
est: qñ ea q i corde sũt mãifestant̃. Job. 3. Post h̃ apuit
ꝛc. Mat. 5. Apiẽs os suũ ꝛc. Et ne h̃ videat̃ ptier ad
vitiũ vanitatis: q: manifestet se subdit rõnẽ dicẽs. (Ad
vos). i. pp vtilitatẽ vr̃am mãifestamus vob̃ secreta cor
dis nr̃i. 1. Cor. 10. Nõ q̃rens qd̃ mihi vtile sit ꝛc. Cã ãt
huius dilatatiõis pcedit ex dilatatiõe ꝛ latitudie cor
dis. Et iõ dicit. (Cor nr̃ȝ dilatatũ ẽ ꝛc.) puer. 21. Exal
tatio oculoꝝ dilatatio est cordis. Cor aũt aliqñ est stri
ctũ. tũc. s. qñ cõprimit̃ ꝛ ↄcludit̃ i modico: sicut cũ qs
nõ curat nisi de terrenis ꝛ ↄtẽnit celestia: nõ valẽs ea
intellu cape. Al' qñ aũt est latũ: tũc. s. qñ qs magna ap
3 petit ꝛ desiderat: ꝛ talis erat apl's: q nõ reputans ea q̃
vident̃ desiderabat celestia. Et iõ dicit. (Cor nostrũ di
latatum est). i. ampliatum ad magna appetenda.
¶ Cõseq̃nter oñdit q̄ nõ hñt ab aplo ↄriũ exẽplũ di
cẽs. (Nõ angustiamini ꝛc.) q. d. Ex q̃ oñdim⁹ vob̃ latitu
dinẽ cordis nr̃i nõ hẽtis a nob̃ exẽplũ: nec cãȝ vñ angu
stiamini. Sȝ si h̃ facit̃: tũc q̃dẽ angustiamini: ſȝ nõ ex
nob̃: imo in viscerib⁹ vr̃is. i. ex vobis. Ubi sciẽdũ est q̄
angustiari idẽ ẽ qd̃ icludi i aliq̃ vñ nõ p̃ȝ adit⁹ euaden
di. Isti ãt erãt seducti adeo a pseudo: q̄ ñ credebãt pos
se salutẽ ↄseq: nisi i obseruãtiis legalib⁹: ꝛ iõ efficiebãt
serui cũ eẽnt liberi p̃ȝ fidẽ xp̃i. Uñ angustiatio hui⁹ ser
uitutis nõ pueniebat eis ab aplo: ſȝ ex viscerib⁹ eoꝝ. i. ex
duritia cordiũ ipsoꝝ. Luc. 23. Nolite flere sup me ꝛc.
4 ¶ Cõseq̃nter hortat̃ eos ad latitudinẽ cordis dicẽs.
(Eãdẽ aũt hñtes ꝛc.) Q. d. si aliqñ ↄcepti a pseudo an
gustiati estis: nõ oĩno remaneatis i angustiatiõe. Immo
studeatis hr̃e latũ cor. sicut nos hẽmus: q: eãdẽ habe
bitis remunerationẽ: quã nos hẽmus. Et iõ dicit. (Eã
dẽ remunerationẽ hñtes). s. sic̃ ꝛ nos. 8. i. Sicut estis
socii passionũ ꝛc. Tanq̃ filiis nõ inimicis dico vob̃ vel
tanq̃ filiis dei. Q. d. (Eãdẽ remunerationẽ hñtes quã
filii dei). s. hr̃des vite eterne. Ro. 8. Si filii ꝛ heredes.
(Eãdẽ inq̃ hñtes remunerationẽ dilatamini ꝛ vos). i.
hẽatis cor magnũ ꝛ lib p̄ libtate spũs: q̃ ẽ in fide xp̃i:
ꝛ nõ coangustiamini in seruitute obseruantie legalis.
5 ¶ Cõsequenter cũ dicit. (Nolite iugũ ducere ꝛc.) do
cet eos vsuȝ collate grẽ q̃tũ ad infideliũ vitationẽ. Et
circa h̃ duo facit. Pri̊o ponit̃ apli exhortatio. Scd̃o ex
hortatiõis rõ ibi. (Que. n. pticipatio ꝛc.) Tertio rõeȝ 1
hui⁹ p auc̃tatẽ ↄfirmat ibi. (Uos. n. estis tẽplũ dei ꝛc.)
Dicit ergo. (Nolite iugũ ducer̃ ꝛc.) Ubi ẽ sciẽdũ q̄ iugũ
dr̃ oẽ illud qd̃ ligat plẽs ad aliq̃d faciẽdũ. Uñ q: aliqñ
aliq ↄueniũt ad faciẽdũ aliq̃d boni qd̃ est ex deo: ꝛ ali
qui ad faciẽdũ aliq̃d mali: qd̃ est ex dyabolo. Iõ dr̃ iu
gũ dei ꝛ iugũ dyaboli. Iugũ q̃dẽ dei est ipsa charitas:
q̃ ligat hoiem ad seruiẽdũ deo. Mat. 10. Tollite iuguȝ
meũ ꝛc. Iugũ ṽo diaboli est ipa iniq̃tas q̃ ligat ad ma
lũ ꝛ ad malefaciẽdũ. Esa. 9. Iugũ oneris eius ꝛc. Hoc
ergo dicit. (Nolite iugũ ducere). i. nolite cõicare i opi

bus infidelitatis cũ infidelibus. Et h̃ pp duo. Primo d
q: aliq erãt inter eos q reputabant̃ sapientiores nõ ab
stinẽtes ab ydolotis: ꝛ ex h̃ scãdalizabãt iferiores. Aliq̃
aũt erãt q cõicabãt cũ iudeis i traditiõib⁹ senioꝝ. Uñ
apl's hortat̃ eos cũ dic̃. (Nolite ꝛc.) vt nõ cõicẽt cũ iu
deis i traditiõib⁹ legis: neq̃ cũ gẽtib⁹ i cultu ydoloꝝ.
Utriq̃. n. ifideles sunt. Rõneȝ ãt hui⁹ assignat dicens.
(Que. n. pticipatio ꝛc.) Que sumit̃ ex distĩõne dupli
ci. Una distĩõ est q̃tũ ad cãȝ: ſȝ alia ẽ q̃tũ ad statũ. Di
stinctio q̃tũ ad cãȝ duplex ẽ. s. q̃tũ ad cãm hitualeȝ: ꝛ
q̃tũ ad cãm efficientẽ. Cã aũt hitualis ẽ duplex. Una
q̃tũ ad effectũ: ꝛ h̃ ẽ qd̃ dic̃. (Que. n. pticipatio iusti
tie ꝛc.) q. d. Nõ dẽtis iugũ ducere cũ infidelib⁹: q: ali⁹
hitus ẽ in vob̃ ali⁹ in illis: i vob̃ q̃dẽ ẽ hitus iustitie: i il 2
lis ṽo ẽ hitus iniq̃tatis. Maxia aũt iustitia ẽ reddere
deo qd̃ suũ ẽ: ꝛ h̃ ẽ colere ipm. Uñ cũ vos colatis deũ ẽ i
vob̃ hitus iustitie. Sũma ãt iniq̃tas ẽ auferre deo: qd̃
suũ ẽ: ꝛ dare dyabolo. Esa. 1. Iniq̃ sunt cetus vr̃i. Iere.
23. Quid paleis ad triticũ? Alia cã hitualis ẽ q̃tũ ad
intellm̃: ꝛ h̃ distĩõ est: q: fideles sunt illumiati lumie fi
dei: sed infideles sũt i tenebris erroꝝ. Et q̃tũ ad h̃ di
cit. (Aut q̃ societas lucis ad tenebras). q. d. Nõ ẽ ↄue
niẽs q̄ eis cõicetis: q: nõ est aliq̃ societas ↄueniẽs: q:
vos estis lux p sciaȝ fidei. Eph. 5. Eratis aliqñ tenebre
nũc ãt lux in dño ꝛc. Illi ṽo tenebre sũt p ignorãtiã. p
uer. 4. Uia ipioꝝ tenebrosa ꝛc. Uñ dñs a p̄n⁹ diuisit lu
cẽ a tenebris: vt dr̃ Geñ. 1. Q̃tũ ṽo ad cãȝ efficiẽtẽ di 3
cit. (Que ãt ↄuẽtio xp̃i ad belial). Q. d. Uos estis s̃ui
xp̃i ꝛ mẽbra eius. 1. Cor. 12. Uos estis corpus xp̃i: illi ãt
sũt mẽbra diaboli: ꝛ dr̃ diabolus belial absq̃ iugo: q:
noluit subiici iugo dei. Iere. 2. A s̃clo fregisti ꝛc. Q: ãt
nõ possit eẽ ↄuẽtio xp̃i ad belial p̃ȝ ex ṽbis xp̃i. Io. 14.
Uenit pnceps mũdi huius ꝛc. Et ẽt ex ṽbis diaboli.
Mat. 8. Quid nobis ꝛ tibi iesu ꝛc. Alia distinctio est
q̃tũ ad statũ: ꝛ h̃ q̃tũ ad duo. s. q̃ᵐ ad statũ fidei: ꝛ s̃ȝ
hoc dicit. (Aut q̃ ps ẽ fidelis ꝛc.) Quasi. d. nõ eadẽ ẽ
ps vtriusq̃: q: ps fidelis est ipse deus quẽ h̃ȝ p̃miũ: ꝛ
vt finẽ sue btitudis. ps. Dñs ps hr̃ditatis mee ꝛc. Sed
ps infidelis sunt bõa terrena. Sap. 2. Hec est sors nr̃a
ꝛc. Mat. 24. Diuidet eũ ꝛ ptẽ ꝛc. Itẽ q̃ᵐ ad statũ grẽ:
ꝛ s̃m h̃ dicit. (Quis aũt ↄsensus ꝛc.) q. d. Nõ est aliq̃ 4
ↄuenientia tẽplo dei ꝛ ydolis. Uñ vos estis tẽplũ dei
p grãm. 1. Cor. 3. Tẽpluȝ dei estis ꝛc. ꝛ. 6. Nescitis qm̃
mẽbra vr̃a tẽpla sunt ꝛc. Nõ debetis ergo cõicare cuȝ
infidelibus q sunt tẽpla ydoloꝝ. Sed notãdũ q̄ dñs
phibet p ezechielẽ q̄ in templo dei nõ colant̃ ydola.
Ezec. 26. Multo ergo magis phibent̃ hoies: quoruȝ
anime sunt tẽplum dei ne violent illa per participatio
nem ydoloꝝ. 1. Cor. 3. Si quis tẽplũ dei violauerit ꝛc.
¶ Cõsequenter cũ dicit. (Uos. n. estis ꝛc.) Cõfirmat
rõnẽ ppositã p auctoritatẽ. Et circa h̃ duo facit. Pri̊o
. n. ↄfirmat qd̃ iduxit rõne amonitionis. Scd̃o ṽo ↄfir
mat ipsaȝ amonitionẽ ibi. (Propter qd̃ exite ꝛc.) Cir 5
ca p̄ᵐ duo facit. Prĩo resumit qd̃ pbare intẽdit. Scd̃o
ṽo iducit auctoritatẽ ad ppositũ ibi. (Sicut dicit dñs
1 qm̃ ꝛc.) Dicit ergo. Recte dico q̄ nõ ẽ ↄsensus tẽplo dei
cũ ydolis. i. nõ dẽtis cũ eis pticipare: q: vos estis tẽplũ
dei viui: ꝛ nõ mortui sicut ydolatre: ad h̃ pbãdũ addu
cit auctoritatẽ pbans hoc ipm p vsum tẽpli: vsus. n. tẽ
pli est vt deus hitet in eo. Nã tẽplũ est locus dei ad in
hitandũ sibi ↄsecrat⁹. ps. Dñs i tẽplo scõ suo ꝛc. Que
q̃dẽ auctoritas sumit̃ ex Leui. 26. q̃ tal' ẽ. Ponã taber
naculũ meũ i medio vr̃i ꝛc. In q̃ auctoritate q̃tuor tã
git q̃tũ ad hũc vsuȝ ptinet. Primũ ptinet ad graȝ opõ
nũ: qd̃ est deũ eẽ i aliquo p grãm: ꝛ hoc ẽ qd̃ dicit. (In
hitabo in eis). s. in scis p grãm excolẽs eos: l̃ȝ ãt deus
in omnibus

a in oībus rebus dicaī esse p p̄sentiā potētiā & essētiā: n̄
tn̄ dr̄ in eis inhabitare: sed in solis sanctis p grām. Cu
ius rō ē: q: deus est in oībus rebus p suā actionē iq̄ztū
contingit se eis vt dās eē: & p̄seruans in esse. In sanctis
āt ē p ipsoꝝ sanctoꝝ operationē q̄ attingūt ad deū: & q̄/
dāmodo cōp̄rehēdūt ip̄m: q̄ est diligere & cognoscere.
Nam diligens & cognoscēs dr̄ i se h̄re cognita & dile/
cta. Scdm ptinet ad grām cooperantē: q.s. p̄ficiūt sā
cti auxilio dei: & q̄ztū ad hoc dic. (Inambulabo i eis).
i. pmouebo eos de v̄tute in v̄tutē. Nā hic p̄fectus si/
ne grā dei esse non pōt. p̄me cor. 15. Grā dei sum id qd
sum. Nā sicut grā operās fac̄ nos eē aliqd in eē iustitie:
ita & grā cooperās fac̄ nos ipso eē p̄ficere. Tertiū pti/
1 net ad dei b̄n̄ficiū: & h̄ vel ptectōis p p̄uidentiā: & h̄
tangit dicēs. Ego ero illoꝝ deus. i. p̄uidētia mea pte
gā eos. p̄s. Beat⁹ pp̄ls cui⁹ dn̄s &c. Uel b̄n̄ficiū remu/
neratiōis: et sic dicaī. Ero illoꝝ deus. i. dabo eis meip
sū i mercedē. Gen̄. 15. Ego ero merces tua &c. Et heb.
11. Nō ɔfūdiī deus eoꝝ vocari deus. Quartum ptinet
ad d̄bitū cultū et seruitiū factoꝝ: & q̄ztū ad h̄ dic̄. Et
ipi erūt mihi in pp̄lm. i. me colēt & mihi obedient vt
mei: & nō alteri⁹. p̄s. Nos aūt pp̄ls ei⁹ & oues &c. Uel
pōt ad p̄n̄tiā corpalē referri: & tūc expōiī sic. Q̄m ihā
bitabo i illis p carnis assūptiōē. Jo. 1. Uerbū caro fa/
ctū ē &c. Et ambulabo inter illos corpalr cū eis ɔuer/
sando. Bar. 3. Post hec in terris visus ē &c. Et ero illo
3 rū deus p gloriā. Deut. 4. Nō ē alia natio tā grandis
&c. Et ipsi erunt mihi pp̄ls. i. p fidem me colent.
¶ Ɔsequēter cū dicit. (Propter qd exite &c.) Ɔfir/
mat ipsam ammonitionē p aliā auctoritatē. Et circa h̄
duo facit. P̄mo ɔfirmat ipsā ammonitionē p auctorita
exite tē. Scdo ōndit p̄miū p̄missū s̄uantibus monitionem
sepa/ ibi. (Ego recipiā vos &c.) Dicit ḡ pp qd. i. q: estis tem/
n: & plū dei exite de medio eoꝝ. Et sumiī de Esa. 52. Rece
mun dite recedite inde & pollutū nolite tāgere. Ubi tria di/
dūnō cit. Exite. separamini: & imūdū nolite tāgere: q: tripli/
tāgeī citer d̄bemus nos h̄re ad infideles. P̄mo vt exeamus
tripl'r ab eis relinquēdo peccata. Zach. 2. O. o. o. fugite de ter/
expo ra aqlonis &c. Sz donatiste dicūt q̄ debemus corpalr
nit. deserere malā societatē: qd nō ē veꝝ. Un̄ qd apl's di
4 cit intelligendū ē de separatōe sp̄uali. Et iō sic expōit.
Exite sp̄ualr nō sequēdo vitā eoꝝ. Can. 2. Sicut liliū
inter spinas &c. Et hoc iō vt vitemus ipsas peccatoꝝ oc
casiōes ab eis datas. Et iō dicit. Sepamini. i. longe ab
eoꝝ ɔsensu sitis. Mat. 10. Ueni. n. separare &c. Nūeri.
16. Recedite a tabernaculis hoīū impioꝝ &c. Tertio vt
arguamus eos cū male agūt. Et iō dicit imūdū ne te/
tigeritis. s. ɔsentiētes eis i malis. Ro. 1. Non solū q fa
ciūt ea: sz & q ɔsentiūt &c. Eph. 5. Nolite cōicare opib⁹
infructuosis. Et h̄ q: q tāgit picē &c. Ecc. 13. Premiū
aūt repromissum s̄uātibus monitionem ē duplex. s. di
5 uia familiaritas: & diuina adoptio. Diuia familiaritas:
q: ego recipiam vos. Quasi. d. Secure exeatis: q: ego
recipiā vos i meos. p̄s. Q̄m p̄r meus & mater mea &c.
p̄s. Beatus quē elegisti &c. Esa. 42. Ecce seruus me⁹
&c. Sz diuina adoptio: q: adoptat nos in filios: q: di/
cit. Et ero vobis i p̄rē: & vos eritis mihi in filios. Ro.
8. Nō accepistis &c. Et dicit filios q̄ztū ad perfectos: &
filias q̄ztum ad imperfectos: & hoc sumiī de. 2. reg. 7.
vbi dicīī de Salomone. Ego ero ei in patrem &c.

CAP. VII.

p° 2°. q. 7 2. ar. 2°.

As igiī habentes promissiōes charissimi: mūdemus nos ab oī inquinamēto carnis & spūs. p ficiētes sāctificationem in timore dei. Capite nos. Neminē lesimus: nemi
b nem corripuimus: neminem circūuenim⁹:
Non ad condemnationē vestrā dico. Pre
diximus enim q̄ in cordibus nostris estis
ad commoriendum & ad conuiuendum.
¶ Monuit apl's corinthios qualiter se in futuro de
beāt h̄re: hic ɔmendat eos d bonis p̄teritis. Sz vt fiat
q̄dā ɔtinuatio p̄teritoꝝ ad futura: p̄ ɔcludit ammoni
tionē. Scdo v̄o commēdat eos ibi. (Multa mihi fidu
cia &c.) Circa primū tria facit. P̄mo ponit ammoni/
2 tionē. Scdo inducit exemplū suū p̄sius ad ammonitio
nē s̄uādā ibi. (Capite nos &c.) Tertio ponit ammo
nētis intentionē ibi. (Nō ad ɔdēnationē vestrā &c.)
Circa p̄m̄ tria facit. P̄mo ponit motiuū ad obseruan
tiā ammonitionis: & hoc est promissio eis facta. Et iō
dicit. Has igiī habentes p̄missiones charissimi. s. q̄
deus habitet in nobis & recipiat nos &c. Scdo ponit
ammonitionē cū dicit. (Mundemus &c.) Et h̄ ideo
q: p̄missiones iste nō dant̄ nisi mundis: & iō munde
demus nos ab omni inquinamēto carnis & sp̄us. i. car
naliū & sp̄ualium vitiorum Esa. 52. Mūdamini qui
fertis vasa dn̄i &c. Ubi sciēdū ē q̄ oē peccatū qd con/
sumaī i d̄lectatione carnis: est carnale: illūd v̄o qd ɔsu
3 maī in delectatiōe sp̄us: est sp̄uale. Et inde est q̄ pctā
carnalia si ɔsiderenī q̄ztū ad sui ɔsumationē sunt duo
tm̄. s. gula & luxuria: cetera v̄o peccata sunt sp̄ualia. Si
v̄o ɔsiderenī q̄ztū ad sui originem: sic oīa peccata pn̄t
dici carnalia: q: oīa ex conceptione carnis originem
habent. & hoc modo loquiī ad Gal. 5. Manifesta sunt
aūt opa carnis &c. Tertio ponit modū implendi am/
monitionē ibi. (Perficiētes &c.) Posset. n. aliqs diceī.
Nūqd nō sumus mūdati in baptismo? Et iō addit p
ficiētes sanctificationē. i. p̄ficimus emundationem in/
choatā in baptismo. Sāctus enim idē est qd mūdus.
Leuit. 11. & 19. Sancti estote: q̄m ego sanctus sum &c.
Perficiamus inq̄: q: p̄hi conati sunt p̄ficere. & nō po/
4 tuerūt: q: nō potuerūt oīa peccata vitare: q̄ztūcūq̄z. n.
aliq̄ peccata vitarēt & exercerēt actus v̄tutū: adhuc tm̄
remanebat i eis peccatū īfidelitatis. Et iō i v̄o cultu dei
solū p̄ficiī emūdatio: & hoc ē qd dicit. In timore. i. i cul
tu dei. Ecc. 25. Timor dn̄i &c. ¶ Sed ɔ. col. 3. Super
oīa charitatē habētes: q̄ est vinculū p̄fectionis. Non
igiī p̄ficiī sāctificatio in timore dei: sed i charitate dei.
R̄n̄deo dicendum est q̄ hic loqīur de timore filiali: q
est charitatis effectus: & nō de s̄uili qui ɔ̄trariatur chari
tati. Dicit autem in timore: vt doceat nos habere affe/
ctum ad deum cum quadā reuerentia & sollicitudine.
Amor enim causat securitatem que q̄nq̄z negligentiā
parit: sed qui timet semper est sollicitus.
¶ Ɔsequēter cū dicit. (Capite nos &c.) in exemplū
5 se prebet. Quasi diceret. Accipite nos in exemplū. p̄
me cor. 11. Imitatores mei estote &c. Ego. n. mihi caui
ab imundicia p sanctificationem: q: neminē lesi. Ubi
notandum q̄ tripl'r pōt aliqs ledere p̄ximum: & nul
lo istoꝝ modoꝝ lesi aliquem. P̄mo in p̄sona: & q̄ztū
ad h̄ dicit. Neminem lesimus. s. in p̄sona sicut faciunt
mali dn̄i. Mich. 3. Uiolenter tollitis pellem eoꝝ &c.
Scdo q̄ztum ad famā inducendo eos vel exēplo vel
p̄suasionibus ad malum: & q̄ztum ad hoc dicit. Nemi
nē corripuimus. p̄ime corint. 15. Corrumpūt bonos
mores. Tertio q̄ztum ad subtractionem bonoꝝ: & q̄z
tum ad h̄ dicit. Neminem circūuenimus. i. in bonis
fraudauimus. i. thes. 4. Ne quis circūueniat &c.
¶ Ɔsequēter cū dic̄. (Nō ad condemnationem ve/
stram &c.) aperit suā intentiōem. Quasi dicat: nō dico

c hoc condemnãdo vos: sed vt emẽdemini. Mala eius
preterita pp duo ↄsueuerũt ↄmemorari. Aliqñ ad con
dẽnationẽ: ꝛ h̃ qñ nõ est vltra spes correctiõis. Aliqñ
aũt ad emẽdationẽ: vt. s. corrigaᵗ. ꝛ h̃ mõ loqᵗ h̃. Non
ad ↄdẽnationẽ v̄ram ꝛc̃. p̄me cor. 4. Hec ad vtilitatem
v̄raȝ dico ꝛc̃. Et rõ huiꝰ ẽ: q: gaudeo ð bono v̄ro: p̄di
xi. n. ꝙ vos estis ꝛc̃. supra. 3. Epl̄a n̄ra vos estis scripta
ĩ cordibus n̄ris. phil. i. Eo ꝙ habeaȝ vos ꝛc̃. Estis iḡ
ĩ cordibꝰ n̄ris. s. ad cõmoriẽdũ ꝛ ad ↄuiuẽdũ. Qð põt ĩ
telligi de morte culpe ꝛ de morte n̄ali. De morte culpe:
vt nõ itelligaᵗ ꝙ nos simꝰ parati ad ↄmoriẽdũ vobis
cuȝ. i. qñ vos pctis uos volumꝰ peccare: s; ꝙ mortem
culpe v̄raȝ eo dolore accipimꝰ q̄ n̄raȝ. 2. cor. ii. Quis in
2 firmaᵗ ꝛ ego nõ ĩfirmor. pᵉ Cor. i. 15. Quottidie morior
ꝛc̃. Et ad ↄuiuẽdũ: q: ita gaudeo de bõa vita v̄ra ĩ gra
tia: sicut ꝛ de n̄ra. De morte vero n̄ali vt ĩtelligatur ad
ↄmoriẽdũ. i. paratus sum mori ꝑ vobis: infra. 12. Libẽ
tius impendar ꝛ supimpẽdar ꝛc̃. ꝛ ad ↄuiuẽdũ. i. vt ↄ
siderem vos esse socios in vita eterna. 2. Ty. 2. Si con
mortui sumus ꝛ ↄuiuemus. Lectio. II.

Ulta mihi fiducia ẽ apud vos:
multa mihi gloriatio ꝑ vobis.
Repletus sum cõsolatione: su
perabũdo gaudio ĩ omni tribu
latione n̄ra. Nã ꝛ cũ venissemus ĩ macedo
3 niã: nullã requiẽ habuit caro n̄ra: s; omnẽ
tribulationẽ passi sumꝰ. Foris pugne: ĩtus
timores: sed qui consolatur hoies consola
tus est nos deus in aduentu titi. Non solũ
autem in aduentu eius: sed etiaȝ in consola
tione in qua cõsolatus est in vobis referẽs
nobis vestrũ desideriuȝ: vestrum fletuȝ: ve
stram emulationem pro me: ita vt magis
gauderem. Qm̃ si cõtristaui vos ĩ epistola
ñ me penitet. Et si peniteret vidẽs ꝙ episto
la illa ꝛ si ad horaȝ vos cõtristauit: nũc gau
4 deo: non quia contristati estis: sed quia cõ
tristati estis ad penitentiam.

¶ Apostolus posuit supra ammonitioneȝ ex p̄missis
cõclusam: h̃ subdit suã ↄmẽdationẽ. Et circa h̃ duo fa
cit. Prio põit eoꝝ ↄmẽdationẽ. Scðo ipsaȝ expõit ibi.
(Nã ꝛ cũ venissem ꝛc̃.) Cõmẽdationẽ aũt istoꝝ ponit
oñdẽdo affectũ suũ: q ↄsurgit ex bonis opibꝰ q̄ corin
thij̄ faciebãt. Cõsueuit. n. q̄druplex affectꝰ ĩ cordibus
diligẽtiũ ↄsurgere ex bõis: q̄ dilecti opaᵗ: ꝛ hos q̄tuor
se apl̄s ↄcepisse ð eis oñdit. Et p̄ affectũ fiducie. Unde
dicit. Multa mihi fiducia ẽ apud vos. Juq̄ȝtũ. s. ↄfido
ꝙ q bñ cepistis semp ꝑficietis ĩ melius. Uñ ex bonis
auditis ð vobis spo maiora ĩ futuꝝ. phil. i. Cõfido de
5 vobis ꝙ q cepit opꝰ bonũ ꝛc̃. Heb. 6. Cõfidimꝰ ð vob
charissimi ꝛc̃. Et hec fiducia bõa ẽ ꝛ salubris. Heb. io.
Nolite amittere fiduciã ꝛc̃. Scðo ex h̃ ↄcipit affectuȝ
gloriatiatiõis. Ex q̄. n. qs bona amici sicut sua diligit:
ↄñs ẽ vt ð bõis amici: sic de ꝓprijs gloriaᵗ. Et h̃ sp̄alr
qm̃ ipse ẽ cã illoꝝ bonoꝝ: sic magister ẽ cã doctrine di
scipuli. Et iõ dic̃. Mlta mihi gloriatio pro vobis ẽ ꝛc̃.
ꝓuer. io. Gloria patris filiꝰ sapiẽs. Tertio ex p̄dictis
ↄcipit affectũ ↄsolatiõis: qñ ei q letaᵗ ꝛ gloriaᵗ ð bonis
suis vl̄ amici h̃ȝ remediũ ↄ̄ tristicias. Cõsolatio. n. ẽ re
mediũ ↄ̄ tristicias. Nãle at̃ ẽ ꝙ sp ðlectatio ꝛ gaudiuȝ
tristicie oppõiᵗ. Et s̃ȝ ph̃ȝ. Ois ðlectatio ðbilitat vel to
taliter tollit tristiciã. Si ðlectatio sit ↄ̄ria tristicie: totalr

Dili-
gẽtes
se so-
lẽt q̄
tuor
cõso-
lari.

absorbet tristiciã si at̃ ñ sit ↄ̄ria ðbilitat ꝛ diminuit eã. Et d
ide ẽ ꝙ qñ qs ẽ ĩ tristicia q̄ncũq; nunciaᵗ sibi aliq̄ leta
diminuiᵗ tristicia. Et iõ q: audit leta ð corithijs dic̃. Re
pletus suȝ ↄsolatiõe: audita. s. correctione v̄ra. supra. i.
Sic̃ abũdãt xp̄i passiones ꝛc̃. Philp. 2. Si q̄ ↄsolatio
ꝛc̃. Jmplete gaudiũ meuȝ ꝛc̃. Quarto ↄsurgit ex p̄di
ctis affectꝰ exuperãtis gaudij: l;. n. ex aliq̄bꝰ ðlectatiõi
bus diminuaᵗ tristicia: nõ tñ totalr tolliᵗ: nisi gaudiũ
sit magnũ. Quãuis aũt apl̄us multas tribulatiões su
stineret: q: tñ multũ gaudebat de bonis corithioꝝ: iõ
nõ solũ ñ absorbebaᵗ tristicia totalr: s; ẽt supabũdabat
gaudio. Et iõ dic̃. Supabũdo gaudio ĩ omni tribula
tiõe n̄ra. i. gaudiũ meũ supat oẽm tribulatiõeȝ q̄ erat ĩ
animo meo. p̄me thes. 2. Que ẽ. n. spes n̄ra aut gaudi 2
uȝ ꝛc̃. Ro. 12. Jn tribulatione patientes.
Cõsequẽter cũ dicit. (Nã cũ venisseȝ ꝛc.) Expõit suaȝ
ↄmẽdationẽ. Duo at̃ dixerat. s. se accepisse gaudium ꝛ
hũisse tribulationẽ. Prio g̃ manifestat suã tribulatio
nem. Scðo vo suã ↄsolationem ibi. (S; q ↄsolaᵗ ꝛc̃.)
Tribulationẽ at̃ aggrauat ex duobꝰ. s. ex subtractione
remedij cũ dic̃. (Nã ꝛ cũ venisseȝ ꝛc̃.) q. d. Uere tribu
lationẽ hẽo: q: ĩ nullo ↄsolor. ¶ Nã cũ venissem mace
doniã nullã requiẽȝ habuit caro n̄ra. h̃ fac̃ mẽtionẽ ð ꝑ
secutiõe quã passus ẽ ĩ macedõia: qñ liberauit ancillã
phytonissaȝ: vt legiᵗ act. 16. Dic̃ at̃. nullã requiem hũit ca
ro n̄ra: ꝛ nõ dic̃ sp̄us n̄r. q: sci semp hñt pacẽ sp̄us: cuȝ
ẽt ĩ aduersis aĩa q̄ ĩ corpe patiᵗ spe futuri p̄mij q̄escat: 3
q̄ȝq̄ȝ m̄lta sustineat affectui carnis ↄ̄ria. ¶ Ex multi
plicitate vo tribulationũ aggrauat cũ dic̃. Oẽm tribu
lationẽ passi sumꝰ. i. oẽ genꝰ tribulatiõis s̃m corpus: ꝛ
s̃ȝ aĩam. supra. 4. Jn oĩbus tribulatiõneȝ patimur ꝛc̃.
Jo. 16. Jn mũdo p̄ssurã ꝛc. ¶ Et ꝙ oẽȝ tribulationem
passus fuerit expõit ↄsequẽter cũ dicit (Foris pugne. ĩ
tus timores) Foris. i. ex̃ meip̄m pugne ꝑsecutionũ: sed
tñ ĩtus. i. ĩ corde ẽ timor de malo: timẽs ꝑsecutiõem in
futuro. Deu. 32. Foris vastabit eos gladius ꝛc. ¶ S;
ↄ̄ ꝓuer. 28. Justꝰ q̄si leo ↄfidẽs absq; terrore erit. Rñ
deo ẽ sine timore q̄ȝtũ ad sp̄uȝ: nõ tñ q̄ȝtũ ad carnem.
Ul̄ foris. i. ex̃ ecclesiã pugne illate ab ĩfidelibꝰ: s; ĩtus ti
mores: ne. s. illi q ĩtra ecclesiã sũt excidãt a fide: pp ꝑse
cutores. Uel foris. i. mãifesto ĩ pugne: q̄bus ĩpugnaᵗ
a manifestis inimicis. Jntus timores: qui ĩgeriuᵗ no 4
bis ab illis q dicũt se amicos: ꝛ ñ sũt: q: vt dic̃ boetius
ð ↄsolatiõe. Nulla pestis efficacior ad nocẽdũ q̄ȝ fami
liaris inimicus. Mat. io. Jnimici hois domestici eius.
¶ Consequẽter cũ dic̃. (S; q ↄsolaᵗ ꝛc̃.) Põit mãȝ sue
ↄsolatõis quã extollit ex duobus. s. ex grata p̄ñtia Ty
ti. ꝛ ex ↄsolatiõe Tyti ibi. (Nõ solũ at̃ ꝛc̃.) Dic̃ g̃. licet
h̃ grauiter aflicti fuerimꝰ: sed q. s. deus ↄsolaᵗ humiles
cõsolatus ẽ ꝛc. Cuiꝰ p̄ñtia vtpote mihi gratissima ẽ: ꝛ ĩ
adiutoriũ. supra. i. Qui ↄsolaᵗ nos ĩ omni tribulatione
n̄ra. Dic̃ at̃ q ↄsolaᵗ humiles: q: supbos nõ ↄsolaᵗ: s;
eis resistit: vt dr̃ Jac. 4. ꝛ i. Pe. 5. ↄsolaᵗ at̃ humiles dã
do eis grãȝ q̄ ẽ ↄsolatio sp̄ussancti. Esa. 61. Ut ↄsolarer
oẽs lugentes ꝛc. ¶ Nõ solũ aũt ꝛc.) Hic põiᵗ alia mã 5
ↄsolatiõis apl̄i. s. ↄsolatio Tyti. Et mã huiꝰ ↄsolatiõis
ẽ duplex. Prima emẽdatio corĩthioꝝ: quã habuerunt
ĩ p̄ñtia tyti. Secũda ẽ deuotio corĩthioꝝ: quã oñdit ad
tytũ ibi. (Jn cõsolatiõe at̃ v̄ra ꝛc.) Circa p̄ᵐ duo facit.
Prio põit ↄsolatiõeȝ ð penitẽtia corĩthioꝝ. Scðo ex
põit q̄daȝ q̄ dixit ibi. (Cõtristati. n. estis ꝛc.) Circa p̄ᵐ
tria fac̃. Prio põit cõsolationẽ tyti. Scðo mãm ↄsola
tiõis ibi. (Referẽs nobis ꝛc.) Tertio effectum ↄsola
tiõis ĩ mẽte apl̄i ibi (. Jta vt magis gauderem ꝛc.) Dic̃
g̃. Nõ solum ↄsolatur nos deus in aduentu tyti. s; ẽt
in consolatione qua ipse tytus ↄsolatus est de vobis ꝛ

a in vobis. Et hui⁹ ɔsolatiōis mā ē: q: ipse Tytus consolatus est referēs nobis vřm desideriū ɽc. Ubi tria pōit laudabilia pp tria rephēsibilia, q̄ fuerūt in eis. Fuerūt.n.pigri ad bonū: ɽ ꝯ h dic̄ (Referēs nobis vestr̄ desideriū) de pficiēdo in melius. Itē erāt pni ad malū: ɽ ꝯ hoc dicit. (Nostrū fletū). s. de peccatis cōmissis. Iere. 6. Luctū vnigeniti fac ɽc. Itē erant faciles deceptioni pseudoꝝ: ɽ ꝯ hoc dicit. (Uestraꝫ emulationem contra pseudos habitam pro amore mei). Nam ante emulabamini contra me pro eis.

¶ Cōsequēter cū dic̄. (Ita vt magis ɽc.) Pōit affectū ɔceptū ex ɔsolatione Tyti q̄ qdē affectus ē gaudiū. Un̄ circa h tria facit. p̄rio pōit ɔceptū gaudiū. scdo ondit sue estimatiōis imitatiōeꝫ. Tertio subdit rōnē gaudij. 2 Dic ḡ in tm̄ gauisus sum ō his q̄ Tytus retulit mihi: ita vt magis gauderem de h q̄ꝫ de tribulatiōe mea doluerim. Nā spūalia pferēda sūt tpalibus. Uel vt magis gauderē ō h q ɔtristaui vos q̄ꝫ dolueri olim. Peccauerāt.n.faciēdo fornicatiōeꝫ ɽ aplˢ icrepauerat vos: vt pꝫ in pma eplā. 5. ɽ. 6. Tunc aūt incertus erat aplˢ quē euētū hberet hre illa tristitia: bonū. s. an malū. Et iō dubitās penituit: sed vidēs postmodū q bonū inde puenerat gaudebat: iō dic̄ (Qm̄ etsi ɔtristati) vos increpādo in pˢ eplā nō me penitet mō. q: correcti estis etsi olim peniteret. qn̄. s. erā incertus vtꝝ tristitia induceret vos ad correctionē vł desperationē: vidēs q eplā illa etsi ad horā vos ɔtristauit nūc gaudeo: q: estis cōuersi. Et rōnē gaudij assignat: q: non gaudeo de h. q: ɔtristati estis: ſꝫ ō effcu. s. ō correctiōe: q: s. ɔtristati estis nō ad desperationē: ſꝫ ad penitētiā: sic̄ medicus n̄ gaudet de amaritudine: ſꝫ de effectu. s. de sanitate. supra. 6. Quasi tristes: semp aūt gaudētes. Lectio. III.

Ꝗ Ui tristati enim estis ſm deuꝫ vt in nullo ðtrimētū patiamini ex nobis. Que.n. ſm deum tristiciam ē penitētiā in salutē stabilē operaꝫ: ɽ seculi āt tristicia mortē opaꝫ.

4 p.2. q.37. ar.4 Ecce.n. hocipsū. ſꝫ deū cōtristari vos quātā in vobis opaꝫ sollicitudinē: sed defēsiōeꝫ: ſꝫ indignationē: sed timorē: ſꝫ desideriū: ſꝫ emulationeꝫ: sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incōtaminatos eē negocio.

¶ Posita ɔsolatiōe apli ɽ Tyti de tristicia corīthiōꝝ eo q fuerit ad penitētiā: ɽ nō ad desperationē: h consequēter huius ɔsolatiōis rō assignaꝫ: eoꝝ tristiciam comēdādo. Et circa h duo facit. Primo.n.ɔmēdat eorū tristiciā. Scdo ex h ɔcludit ppositūꝫ ibi. (Etsi scripsi vobis ɽc.) Cōmēdat aūt corinthioꝝ tristiciā ex duobus. P̄rio ex cā: scdo ex effectu ibi. (Que eniꝫ tristicia 5 est ɽc.) Cā aūt ex q̄ cōmēdaꝫ eoꝝ tristicia hec ē: q: est ſm deū. Et iō dicit. Licet ad horā ɔtristauerīꝫ vos per epistolā: tn̄ nūc gaudeo. i. q: ɔtristati estis ſꝫ deū. Ubi sciēdū ē q tristicia ɽ gaudium ɽ cōiter ois affectio ex amore caꝫ. Tristaꝫ.n.qs: q: caret eo qd amat. Qualis aūt ē amor talis ē tristicia ex amore causata: Est aūt duplex amor. Unus q̄ diligiꝫ dn̄s: ɽ ex h causaꝫ tristicia: q̄ ē ſm deū. Alius ē quo amaꝫ seculū: ɽ ex h causatur tristicia seculi. Amor quo diligimus deū facit nos libēter seruire deo: sollicite querere honorem dei: ɽ vacare deo dulciter. Et q: peccādo impedimur a seruitio dei ɽ iō ei nō vacamus: nec eius honorē q̄rimus. Iō amor dei causat tristiciā de pctō: ɽ hec ē tristicia ſm deum: q̄ qdē tristicia nō fuit nobis ad malū nec ðtrimētū: ſꝫ potius ad fructū ɽ meritū. Et iō dic̄. Ut in nullo ðtrimē-

amor est duplex. s. quo diligitur deus et quo diligitur seculū.

tum patiamini ex nobis: q: nō solū bōa ɽ grata q̄ vobis impedimus: vobis prosunt: sed ēt hocipsūꝫ q vos corrigim⁹ ɽ ɔtristam⁹. Heb. 12. Ois disciplina i pnti ɽc. b

¶ Cōsequēter cū dicit. (Que.n.tristicia ɽc.) Cōmendat eoꝝ tristiciā ex effectu q̄ qdē est pmiū vite eterne. Et circa h duo facit. Primo.n.ponit effectū in generali. Scdo experimētū spāliter i eis ɔsecutū ibi. (Ecce.n. hocipsum ɽc.) Circa pmū duo facit. Primo.n.pōit effectū tristicie q̄ ē ſm deū. Scdo pōit effectū tristicie q̄ ē ſm mūdū ibi. (Seculi aūt ɽc.) Dicit ḡ primo. Dico q tristicia nr̄a nō fuit vobis detrimētū. Eni. i. q: tristicia q̄ ē ſm deū opaꝫ penitētiā: penitētiā aūt dico i salutem 2 stabilē. i. sempiternā q̄ ē salus stabilis ɽ ē beatoꝝ: de q̄ Esa. 49. Salus aūt mea in sempiternuꝫ erit. Et hanc opaꝫ penitentia. Mat. 3. Agite penitētiā: appropinq̄bit enim regnū celoꝝ. Et dicit stabilē vt excludit salutē tpalē: q̄ ē trāsitoria: ɽ cōis ipsis hoib⁹ ɽ iumētis: de qua i ps. Hoies ɽ iumenta saluabis dn̄e ɽc. ¶ Sꝫ ꝯ h qd dicit q tristicia q̄ ē ſm deū penitētiā opaꝫ vr̄ eē: q: ipsa tristicia ſm deū ē penitētia. Penitere.n.ē tristari de malo ɽ ſm deū. Nō ḡ opaꝫ penitētiā. Rn̄deo. dōm ē q penitentia hꝫ tres partes: q̄ꝝ pma ps ē tristicia. s. dolor ɽ cōpunctio de peccatis. Alie due sunt ɔfessio ɽ satisfactio. Cū ḡ dicit q tristitia opaꝫ penitentiā. In- 3 telligēdū ē q ɔpūctio seu dolor de peccato opeꝫ i nobis penitētiā. i. alias ptes penitētie. s. ɔfessionē ɽ satisfactionē. Uel dicēdū est q tristicia. ſm deū est cōmunior q̄ꝫ penitentia: q: penitētia est de pprio peccato: ſꝫ tristaꝫ qs ſm deū. ɽ de peccatis pprijs: ɽ de alienis. Sic ḡ effectus tristicie: q̄ ē ſm deū ē salus eterna: effect⁹ vo tristicie: q̄ est ſm mūdū est mors. Quia enim q diligit seculū inimicus dei constituiꝫ: vt dr̄ Iac. 4. Iō ex amore seculi mors causaꝫ. Tristaꝫ.n.ſm seculū qs: nō q: peccās deū offendit: ſꝫ dephēsus in peccato punitur ō eo ɽ detegitur. Et hec tristicia est vitāda in peccatis. Ecc. 30. Tristiciam longe fac a te ɽc.

¶ Cōsequēter manifestat effectū pdictū p experimentū sūptū in ipsis cū dicit. (Ecce.n. hipsūꝫ ɽc.) q.d. Uere salutē stabilē: q: experimēto pꝫ q i nobis multa: q̄ ad salutē ducūt opaꝫ. Ponit aūt sex ad h ptinētia: q̄ꝝ vnū ē gn̄ale. s. sollicitudo: qn̄.n. hō ē i leticia de facili cōmittit aliq̄s negligētias: ſꝫ qn̄ ē trist: ɽ i timore sollicitaꝫ: ɽ iō dicit. Ecce.n. s. i vobis expti estis hocipm. s. ſꝫ deum ɔtristari vos q̄ꝫtā in vobis opaꝫ sollicitudinem ad vitādū mala: ɽ ad faciēdū bona. Mic. 6. Indicabo tibi o hō qd sit bonū ɽc. Et ista sollicitū ɽc. Alia vo sunt specialia quoꝝ q̄dā ptinēt ad effectū interiorē: quedā ad actū exteriorē. Eoꝝ vo q̄ ptinent ad effectum exteriorem q̄dā sunt ad peccati remotionē: q̄dā vo ad boni adeptionē. Nā verus penitēs dꝫ recedere a malo et facere bonū. Quātū aūt ad remotionēꝫ mali pōit tria. Primū ē vt ɔsistat facere malū: ɽ q̄ꝫtū ad hoc dic̄. Sꝫ 5 defensionē: ꝯ illos q nos ad malū iducūt. 1. Pe. 5. Cui resistite fortes in fide. Uel ſm glo. vt ꝯ pseudo me defēdatis. Eph. vlti. Accipite armaturā dei ɽc. Scdm est q hō indigneꝫ ꝯse p peccatis q̄ fecit: ɽ q̄ꝫtum ad hoc dicit. Sꝫ indignationē. Indignatio aūt sui opaꝫ tristiciā. ſm deuꝫ. Esa. 63. Indignatio mea auxiliata ē mihi. Tertiūꝫ est q sit i ɔtinuo timore de futuro vt caueat: ɽ q̄ꝫtum ad hoc dicit. Sed timorē de recidiuo: ne. s. i futuro sibi ɔtingat. Ecc. 25. Timor dn̄i oia ɽc. Quantuꝫ autē ad boni adeptionē duo ponit. P̄rio desiderium q̄ ad bonū afficiꝫ: ɽ q̄ꝫtuꝫ ad h dicit. Sed desiderium: q̄ bonū facere affectetis. pue. 11. Desiderium iustoꝝ omne bonū. Scdo emulationem bonam q̄ bonos imitari conaꝫ: ɽ q̄ꝫtum ad h dicit. Sꝫ emulationem. vt. s. me ɽ alios bonos imitemini. pme corin. 14. Sectamini cha-

c ritatē.emulamini carismata meliora.Corꝫ vo q̄ ptinēt ad exterio:ē actū duo pouit. Primū ē vt vindicet in se ipsis ꝙ peccauerūt:⁊ h̄ vtile ē.Cū.n.oē malū necessariū sit puniri vel ab hoīe vl'a deo.si h̄ nō punit melius ē ꝙ hō malū i se puniat qd̄ fecͭ:q̄ꝫ ꝙ dn̄s:q: vt dr̄ Heb.io.Ho:rēdū ē incidere in manus dei ⁊c̄.Et q̄tū ad h̄ dicit.Sꝫ vindictā.i.q: peccātes punitis ⁊ ētvosipsos.pͤ.corint.9.Castigo corpus meū ⁊c̄.Esa.26.Justiciā n̄ fecim⁹ ⁊c̄.Scd̄ꝫ ē ꝙ totalr̄ abstineat a malo.Et id̄ dic̄.Jn oīb⁹ exhibuistis duce.s.fide incōtaminatos eē negocio.scꝫ xp̄iano.supra.6.Jn oīb⁹ exhibeam⁹ ⁊c̄.Eph.i.Elegit nos an̄ mūdi ꝯstitutionē vt essē⁹ scī.ps.Ambulās i via imaclata ⁊c̄.Ul'negocio:de quo .s.correcti
2 estis:puta de fauore quem dedistis fornicatori:sꝫ postmodum puniendo ⁊ ꝯdēnādo ip̄m ōndistis vos i hoc icōtaminatos esse. ℭ Lectio. IIII.

Bitur ⁊ si scripsi vobis nō pp eū q fecit iniuriā:nec ꝓpter eū qui passus ē:sed ad maīfestandam sollicitudinē nr̄aꝫ: quā habem⁹ pro vobis corā deo.Jdeo cōsolati sumus. Jn consolatione autē nostra abundantius magis gauisi sumus sup gaudio titi: quia refectus ē spiritus eius ab oībus vobis.Et
3 si quid apud illum de vobis gloriatus suꝫ: nō sum cōfusus:sed sicut oīa vobis in veritate locuti sumus:ita ⁊ gloriatio nostra que fuit ad Tytū veritas facta ē. Et viscera ei⁹ abundantius in vobis sūt:reminiscētis omnium vestrum obedientiā: quomodo cum timore ⁊ tremore excepistis illuꝫ .Gaudeo ꝙ in omnibus confido in vobis.

ℭ Hic assignata rōne q̄re gaudet apl'us de ipsoꝝ tristitia ꝯsequēter iducit ꝯclusionē suā:in q̄ duo fac.Pri'o .n.ōndit intentionem suā quā habuit i scribēdo.Scd̄o manifestat gaudiū:qd̄ habuit de ipsoꝝ correctiōe ibi.
4 (Jdͦ ꝯsolati ⁊c̄.)Dicit ergo p̄mo.Ex quo incōtaminati.estis.igit̄ apparet ꝙ ⁊si scripsi vobis ꝑ ep̄lam icrepando:nō scripsi pp eum tm̄:q fecit iniuriā icestu maculādo cubile patris sui vt dr̄ p̄me cor.5.Nec pp eū tm̄ qui passus ē.s.pp patrem:q̄si non pp zelum vindicte solū:sꝫ h̄ feci ad manifestandā sollicitudinem nostram: quā ꝓ vobis habemus.i.vt sciret| q̄ꝫ sollicitī sumus pro vobis:⁊ hoc dico coram deo:vt sit iuramtum.i.deo teste.Uel ad manifestādā corā vobis deo.s.de oībus sollicitudinē nr̄am.Col.2.Uolo vos scire quā sollicitudineꝫ ⁊c̄.Uel alr̄.Nō scripsi tm̄ pp eū q fecit iniuriā vt.s.corrigeret̄.Uel pp eū q passus ēt:vt placaret̄:sed ad maīfestandaꝫ ⁊c̄:vt.s.vos q idignati fuistis pro ꝯtumelia
5 ⁊.pena inflicta fornicatori reconciliaremini deo.

ℭ Cōsequenter ꝯcludit gaudiū quod habuit de eoꝝ correctione cum dicit.(Jdeo ⁊ ꝯsolati sumus ⁊c̄.).q.d.Quia hoc consecutus sum ex eo ꝙ scripsi.s. ꝙ estis correcti:ideo consolati sumus.i.consolationem accepimus.Gaudium enim hoīs est cum ꝯsequitur:qd̄ cum desiderio intendit.supra.i.Abundantius autem ⁊c̄.

ℭ Cōsequēter cū dicit.(Jn ꝯsolatione autē ⁊c̄.) Ponit secundam causam sue ꝯsolationis que sumitur ex deuotione quam ostenderunt ad Titum.Et circa h̄ tria facit.Primo ponit gaudium suum de gaudio titi conceptum.Secundo gaudij rationem assignat ibi.(Et si quid apud illum ⁊c̄.)Tertio materiam gaudij

a Tyti assignat ibi.(Reminiscētis oīuꝫ vestꝝ ⁊c̄.)Dic̄ ḡ p̄mo.Gauisi sumus de correctiōe vr̄a.aūt.i.sed i ꝯsolatiōe nr̄a abūdantius magis gauisi sumus q̄ꝫ turbati fuerimus de tribulatiōe sup gaudio Tyti.Uel magis gauisi sumus.i.magis gaudiū attulit ꝯsolatōi nr̄e gaudiū Tyti.⁊ h̄ q: refectus ē spūs eius.Tūc.n.reficitur animus p̄lati:qn̄ subditi eius sūt obediētes ei: ⁊ eū reuerent̄.ephilem̄.Refice viscera ⁊c̄. Refectus inquam ab oībus vob̄ q: oēs vel correcti estis vel ē spes correctiōis.Rōnē aūt huius gaudij assignat q̄tuꝫ ad duo.Unū ē ex pte apl̄i:q:.s.ipse inuēt⁹ ē verax.Nā apl'us cōmēdauerat corīthios Tyto an̄q̄ꝫ iret ad eos. Quia v̄o nūc ita inuenit Tytus sic̄ apl's dixit:gaudet apl'us v̄ba'sua v̄a fuisse.Et h̄ ē qd̄ dic̄.(Et si qd apud illum
2 de vobis gloriatus sum)cōmēdādo vos.dic ē gl'iatus suꝫ:q: gloria apl̄i erat bonū illoꝝ.(Nō sū ꝯfusus).i.si erubesco me falsa dixisse.Qn̄.n.aliq̄s inuenit̄ mēdax:cōfundit̄.Ecc.37.An̄ oīa sermo verax ⁊c̄.Sꝫ sic̄ oīa in veritate vobis locutus suꝫ.i.sicut p̄dicaui vobis v̄itatē:ita gloriatio nr̄a q̄ fuit ad Tytum de vobis veritas facta ē.i.inuenta est vera.Alia rō est ex pte corinthioꝝ.Nā amici desiderāt:vt illi quos diligūt ab oīb⁹ diligant̄.Quia ḡ Tytus diligebat corīthios pp eorū deuotionē:id̄ de h̄ apl'us gaudebat. Et id̄ dicit apl'us.(Et viscera eius ⁊c̄.).q.d.Nō solū gaudeo: q: iuētus suꝫ verax:sed ēt q: viscera eius:idest viscerosa charitas eius:⁊ nimius amor abūdātius q̄ꝫ ante in vobis esset:
3 ex quo vidit ꝓfectū vestꝝ.Uel abundantius q̄ꝫ i aliq̄s.ephe.6.Induite vos sicut electi dei ⁊c̄. ℭ Maꝫ autēꝫ gaudij manifestat ex duobus.s.ex obediētia ⁊ ex reuerētia.Ex obedientia qdē cū dic̄.(Reminiscētis oium vestꝝ obediētiā)q̄ obediēter sibi obtēperastis.Jn q̄ ēt ⁊ laudauit vos.i.reg.15.Melior ē obedientia ⁊c̄.Ecc.3.Filij sapētie ecclesia iustoꝝ..Ex reuerentia āt cū dic̄.(Quō i timore).s.filiali:nō s̄uili cū tiore animi: ⁊ tremore corpori excepistis eū.Gal.4.Testimoniū.n.vobis ⁊c̄.Et q: ita habuistis vos ad eū gauisus sū : q: verax iuēt⁹ sūt ⁊ ip̄e diligit vos.Un̄ gaudeo ꝙ ī oīb⁹ ꝯfido de,vobis.Nō solū i bōa volūtate:sꝫ ēt i bōis opib⁹ i futuro:ꝙ bn̄ vos habeatis.Heb.6.Confidim⁹ de vobi
4 meliora,⁊ viciniora saluti. CAPI. VIII.

Otā aūt vobis facimus fratres gratiam dei que data est in ecclesijs macedonie: ⁊ ꝙ ī multo experimento tribulatiōis abūdātia gaudij ipsoꝝ fuit: ⁊ altissima paupertas eoꝝ abundauit in diuitias simplicitatis eorum.Quia s̄m virtutē testimoniuꝫ illis redo ⁊ supra virtuteꝫ voluntarij fuerunt cum multa exhortatione obsecrātes nos gratiā ⁊ cōmunicationem ministerij: qd̄ fit in sanctos.Et nō sicut sperauimus : sꝫ semetipsos dederūt:primū dn̄o :deinde nobis per
5 volūtatē dei:ita vt rogarem⁹ Titū : vt quē admodū cepit ita ⁊ perficiat in vobis etiaꝫ gratiā istā.Sed sicut i oībus abūdatis fide ⁊ sermone ⁊ scientia ⁊ omni sollicitudine ī sup ⁊ charitate vestra ī nos: vt ⁊ in hac gr̄a abūdetis.Nō q̄si imperās dico :sꝫ ꝑ alioꝝ sollicitudinem etiam vestre charitatis ingenium bonum comprobans.

1 ¶ Posita iā exhortatiōe ad bonū in generali. h cōse/quēter exhortat eos ad quoddā bonū particulare. s. ad largitionē collectarū p sanctis q erāt in hierusalē. Nā sicut Act. 15. dr. ⁊ aplūs tāgit ad Gal. 2. Apli ipositū fuerūt paulo ⁊ barnabe vt ꝓpouerēt vbū salutis gētibus et hortādo eos ad subueniēdū scīs q erāt in hierusalē q vēdītis oībus ⁊ positis ad pedes apostolorū i maria erāt paupertate. ⁊ ad h nducit eos ad pnā. Ubi duo fac. Pri mo iduc eos ad dādū. Scdo monet ad modū dādi: vt .s. cito ⁊ abūdāter dent. ⁊ h. 9. ca°. ibi. (Nā d ministerio ⁊c.) Circa pᵐ duo fac. Prio tractat d collectiō dādis. Scdo d mīstris p q̄s hmōi collecte fiāt ibi. (Grās at deo q dedit ⁊c.) Circa pᵐ duo fac. Prio inducit eos ad

2 dādū. Scdo excludit excusatiōnē ibi. (Si n. voluntas pmpta ē ⁊c.) Induc āt eos ad dādū tripl̄r. Prio exē/plo aliorū q dederūt. Secūdo exēplo xpi ibi. (Scitis. n. grām dñi nri ⁊c.) Tertio ex ipsorū ppria voluntate ibi. (Hoc. n. vobis vtile ⁊c.) Circa pᵐ tria. fac. Prio ponit exēplū. Scdo ōndit se per motum ab h exemplo ibi. (Ita vt rogaremus titū ⁊c.) Tertio monet vt ipsi h exēplū sequāt ibi. (Sz sicut in oībus abūdātis ⁊c.) ¶ Circa pmū sciēdū ē q aplūs ad h vt corinthij libe/raliter tribuāt ꝓponit eis macedoneos in exēplū. Et cō mēdat eos q̄tū ad duo. s. q̄tū ad patientiam in aduer sis. Scdo q̄tū ad liberalitatē in donis ibi. (Et altis/sima paupertas ⁊c.) ¶ Circa pᵐ sciēdū ē q aplūs iduc eos ad elemosynā q ex eo meritū crescat. ⁊ iō in illo

3 tpe h facit qñ pñt mereri. s. in tēpore grē: tūc enim ele/mosyne meritorie fiūt. Et h ē qd dicit. Notā vobis fa cimus grās. i. gratuitū donū dei. s. elemosynarū largi/tiōes ⁊ dic h ee grās: q̄ qcqd bōi facimus e ex grā dei: q̄ qdē grā nō ē data istis s̄ mihi: lq̄tū. s. ex mea pcura tione ⁊ sollicitudine ⁊ monitiōe macedones ad h mo/ti fūt. Eph. 3. mihi āt oīum scōrū minimo ⁊c. Data est sicq; mihi in ecclesijs macedonie. i. apō fideles mace/donie. Que qdē grā ē q̄tū ad duo. s. q̄tū ad patiētiā: q̄ in multo expimēto ⁊c. ¶ Ubi ponit ꝯditiōes patiē tie pfcē. Una ē q bō sit cōstās ita q nec timore tribu latiōis deijciat: s̄ nec ēt in ipso tribulatiōis expimēto.

4 Et iō dicit q̄ i multo expimēto tribulatiōis. s. cōstātes fuerūt. Alia ē q in ipsis tribulatiōibus gaudeat sic le git de btō Laurētio: ⁊ q̄tū ad hoc dic. Abūdātia gau dij ipsorū. s. macedonū fuit. Jac. p. Oē gaudiū existima/te ⁊c. Ro. 12. In tribulatiōe gaudētes ⁊c. Uel in mlto expimēto tribulatiōis: nō quā ipsi passi fuerūt: sed quā viderūt pati i macedonia abūdātia gaudij ipsorū fuit. ¶ Itē 2ª grā ē q̄tū ad liberalitatē i elynis. Et q̄tū ad h dic. (Et altissima ⁊c.) Ubi duo fac. p pōit eorū libera litatē. 2° expōit qd dixerat ibi. (Q: s̄z vtutē ⁊c.) Dic g̃ p. Nō solū fuerūt patiētes in tribulatiōibus. s. macedo nes: s̄ ēt fuerūt liberales: q: altissima. i. maria paupertas eorū vel nobilissima. Scdm Glo. fac. paupertatē altā ele

5 uatio spūs supra res tpales ⁊ ꝯtēptus earū. Et sic istorū paupertas altissima erat q: nō habebāt d iuitias ⁊ cōtē nebāt eas. Jac. 7. Nōne deus elegit pauperes in mun do ⁊c. Hec inq; paupertas abundauit. i. excreuit in diui/tijs copiose dādo. Sz hec expositio glose nō videt esse s̄z itētionē apli. Et iō aliter dōm e. Altissima paupertas ⁊c. ¶ Ubi sciēdū ē q bō ex duab° causis bz pmptū aīum ad dādū satis. s. ex abūdātia diuitiarū: sic sūt di/uites vel ex ꝯtemptu diuitiarū: ⁊ sic idez facit in paupe cōtēpt° qd fac in diuite abūdātia. Et iō dicit altissima paupertas fic. .s. abūdauit. i. effecit abūdātie fecī diuiti as simplicitatis eorū: q: cor eorū erat solū ad deū. ⁊ ex h pueit ꝯtēpt° diuitiarū. pner. 10. simplicitas iustorū ⁊c. ¶ Cōsequēter cū dic. (Quia s̄z vtutem ⁊c.) Exponit

qd dixit cōmēdādo ipsorū liberalitatē q̄tū ad tria. s. q̄ b tū ad q̄titatē dati. q̄tū ad volūtatē dādi. ⁊ q̄tum ad ordinē dationis. Quātū ad q̄titatē dati: q: dederunt supra vtutē. Et iō dic. Uere abūdauit in diuitias: q: g̃ reddo illis testimoniū q fuerūt volūtarij ad dādū s̄m vtutē rerū suarū. ⁊ supra vtutē: q: in tm̄ dederūt q post egerūt. Uel dōm ē ⁊ melius q est vtus iterior: animi: ⁊ vtus exterior. s. facultas rerū tpalium. Utr° iterior est pmptitudo animi ad dādū. Et iō dic. Testimoniū il/lis reddo q fuerūt volūtarij ad dādū s̄m vtutē animi iteriorē: ⁊ supra vtutē exteriorē. s. diuitiarū. Thob. 4. Si mltū tibi fuerit ⁊c. ¶ Cōtra. Quicūq; dat. s. vtu tē dat immoderate. Rñdeo. Dōm ē q vtus in dādo pōt cōsiderari dupl̄r. s. simpl̄r seu absolute: ⁊ in ꝓportionē 2

aliorū. Quādo g̃ dat plus q aliq̄ sue ꝓportiōis nō pec cat: s̄ si simpl̄r dat supra vtutē tūc imoderate dat. Sic g̃ cōmēdat eorū liberalitatē q̄tū ad q̄titatē dati. Con mēdat aūt eā q̄tū ad volūtatē dādi. cū dic. (Q: volūtarij fuerūt.) Exo. 25. Ab oī q vltroneus offert. In hoc duo/ āt fuerūt volūtarij: q: rogauerūt nos cū mlta exhorta/tiōe. obsecrātes. i. rogātes. Quasi. d. Non solū rogaue rūt: sed ēt p rōnes nos iduxerūt vt hēant grās ⁊ cōica tione misterij ⁊c. i. vt liceret eis dare sue paupibus scīs bōa: q sūt q in hierlm: si reputātes se facere grām nobis: s̄ q̄tū q̄ eis grā fiat. He. vlt. Bñficētie āt ⁊ cōionis ⁊c. Cōmē dat ēt eorū liberalitatē q̄tū ad ordinē dādi: q: nō solū sua dederūt. s̄z seipsos: q: talis ds ee ordo in dando: vt p bō sit acceptus do. Gen. 4. Respexit dñs ad Abel. s. p: ⁊ ad munera eius ꝯsequenter. Eccli. 30. Miserere aīe tue ⁊c. Et iō dicit. Nō sicut speuim°. Q. d. Uere vo lūtarij fuerūt: q: nō sic̄ speuimus. i. nō ea itētiōe q̄ pu tabamus: vt. s. darēt pro culpis redimendis: sed semet ipsos dederūt pᵐ dño emēdādo vitā suā: ⁊ deide nobis obediēdo p oīa p volūtatē dei q̄ ē vt subdāt boīes vi/ carijs suis. Heb. vlt. Obedite ꝓpositis vrīs ⁊c. ¶ Glo/ sa dic q̄ ñ aūt erat ab eis recipiēdū: nisi. s. Cpīte seipsos dedissent do. g̃ videt q nō sint recipiēde elemosyne a pctōribus. ¶ Sed dōz ē q nō est ab eis recipiēdū qñ dant ea itētione vt foueāt i peccatis. Sic g̃ posito exē plo macedonū: ōdit se ꝯsequēter per motū esse hoc 4 exēplo. cū dic. (Ita vt rogaremus titum.) Quasi dice ret. In tm̄. nos pmoti fuimus h exēplo de liberalitate macedonū: vt. s. rogaremus titū: vt ēt vos sitis ptici pes istius grē: vt. s. titus quēadmodū cepit vos monere ad bñficiēdum postq̄ vidit vos correctos ⁊ inducere vos ad cōionē: ita pficiat in vob: ⁊ spūalr grām istam de largitione elemosynarum: vt non desit vobis. Phi li. 2. Qui cepit in vobis ⁊.

¶ Cōsequēter āmonet eos vt h exēplo ipsi iducant. cū dic. (Sz sic in oībus ⁊c.) Ubi duo dic. Prio monet vt ipsi exēplo macedonū sint pmpti ad elemosynas fa ciēdū. Scdo quādā suspiciōnē aufert ibi. (Et n q̄si im perās dico ⁊c.) Dic g̃. (Sz sic i oībus ⁊c.). Q. d. Sic 5 vos supatis macedones i oībus aliis gratijs. ita obetis eos supare. ēt in ista. s. elemosynis faciēdis. Et h ē qd dic. Sic ioībus aliis abūdātis. Et p̄ in his q̄ ptinēt ad itellectū ⁊ q̄tū ad h dicit. In fide qua credit. ⁊ sermo ne q̄ cōfitemur. Ro. 10. Cor: de credit ad iusticiā: q̄tūz ad fidē. ore aūt ꝯfessio fit ad salutē. q̄tum ad sermonē. In sciētia scripturarū. p° Cor. p. In oībus diuites fa cti estis ⁊c. Scdo in his q pertinent ad opus. ⁊ q̄tūz ad h dic. Et in omni sollicitudie. s. bene opādi. Ro. 12. Sollicitudine nō pigri. Tertio in his q̄ pertinent ad affectū. ⁊ q̄tū ad h dicit. In charitate vestra spiritua/ li habita i nos supabūdātis. Coll. 4. Sup omnia cha ritatē habētes ⁊c. Sicut inq; in oībus istis abūdantes

c lit.s.rogaui Titū:vt in hac grã.s.elynarū abundetis.
Et q: posset haberi suspicio q̄ q̄si ex impio mãdaret vt
darēt elynas. Cōtra qđ ē qđ dr̃ Ezech.34. Uos aūt cū
austeritate ꝛc. Et iđ ꝯ remouet dicēs. Nō q̄si imperās
dico. h̄ est q̄ rogaui Titū vel q̄ egoipse h̄ dico vobis.
nō feci q̄si imperās. p̄ª Pet.vlt. Nō vt dñantes in cle/
ris. Sz dico h̄ comprobās.i.volēs, cōprobare ꝑ alioꝝ
sollicitudinē.s. macedonum vr̃e charitatis ingenium.
¶ Ubi sciēdū ē q̄ igeniū bonū sumit nō soluz ꝓ apti
tudine ad sciēdū faciliter: sz ēt ad bñ opãdū. Cuius rō
ē.q: ad h̄ q̄ aliquis bñ operet̄ exigit̄ scīa dirigēs. Et iđ
sicut in adiscendo dicit̄ boni ingenij esse qui cito capit
verba magistri:ita in operãdo boni igenij dicit̄ q exem
2 plo alioꝝ cito mouet̄ ad bñ operãdū. Et iđ dicit aplṡ.
Cōprobans.i.ꝓbare volens bonum ingenium ve/
strum.l.q̄ promptam voluntatem habeatis ad dan/
dum moti exemplo macedonum. p̄ª Cor.4. Non vt
confundam vos hec scribo. ¶ Lectio. II.

Citis.n.gratiaz domini nostri
iesu christi.†quoniã ꝓpter vos
3°.d. 49°. ar.2° egenus fact᷑ ē cū eēt diues: vt
illius iopia vos diuites effetis.
2 Et cōsilium in hoc do. Hoc eniz vobis vti
le est.qui non solū facer̄ sed ꝛ velle cepistis
3 ab anno priore. Nūc vero ꝛ facto ꝑficite:
vt quemadmodū promptus ē animus vo/
luntatis:ita sit ꝛ perficiēdi ex eo quod habe
p̄ª.2ª. q.20ª ar.4° tis. Si eniz volūtas prompta ē ƀz id qđ h̄z
accepta est non ƀm id qđ nō h̄z. Nō enim
vt alijs sit remissio vobis aūt tribulatio: sed
ex equalitate in presenti tpe vestra abūdan/
2ª.2ª. q.32. ar.5° tia illoꝝ inopiã suppleat. vt ꝛ illoꝝ abūdãtia
vestre inopie sit supplemētū: vt fiat eq̄litas
sicut scriptum est. †Qui multum nō abūda
uit ꝛ qui modicum non minorauit.
4 ¶ Hic iducit corinthios ad dãdū elynas exēplo xp̄i di
cēs. Uolo cōprobare igeniū vestrū bonuz ad dãduz.s.
Ely/na li/bēter dare debe/mus exem/plo xp̄i. pauperibus: ꝛ h̄ facere debetis exēplo xp̄i.n.i.q: scitis
grãz dñi nr̄i iesu xp̄i quã ḡdē hūano generi cōtulit. Jo.
p̄ Grã ꝛ veritas ꝑ iesuz xp̄m .c. Et hec dr̃ grã: q: gcq̄d
filius dei pen aliatū nr̃arū assumpsit totuz grẽ ē impu
tãdū. q: nec ꝓuctus alicuius bonitate: nec alicuius ỽ
tute coactus: nec inductus sua necessitate. Est aūt grã
ista quđ ꝓpter nos egenus factus ē. Et dic̄ egen᷑ qđ
plus ē q̄ paup. Nã egenus dr̃ ille q nō solū paruz h̄z.
sed q idiget seu eget. Pauper ỽo ille q parum h̄z. Ad
significãdū ḡ maiorē pauptatē dicit̄ egēus factus ē.s.
5 in tpalibus. Luc.9. Filius hois nō h̄z ꝛc. Tren.3. Re/
cordare pauptatis ꝛc. Est aūt factus egenus nō ex ne
cessitate: sz ex volūtate. q: grã ista iã nō esset grã. Et iđ
dicit. Cū diues esset.s.in bonis spūalibus. Ro.10. Idez
deus diues i oēs ꝛc. ꝓuer.8. Mecū sūt diuitie ꝛc. Dic̄
aūt eēt nō fuisset. ne videret̄ xp̄s amisisse diuitias spūa
les cū assūpsit pauptatē. Sic.n. assumpsit hanc pau/
ptatez q̄ illas iestimabiles diuitias nō amisit. ḣs. Sit̄
in vnū diues ꝛ paup. Diues in spūalibus: paup in tem
poralibus. Cām aūt q̄re voluit fieri egenus subdit cuz
dic̄. Ut illius inopia diuites essemus.i. vt illi᷒ paupta
te in tpalibus vos essetis diuites in spūalib᷒. Et hoc ē
ꝓpter duo.s. ꝓpter exēplū ꝛ ꝓpter sacrm̄. Propter exē
plū q̄dē. q: si xp̄s dilexit pauptatē ꝛ nos exemplo suo
debemus diligere eã. Diligēdo aūt paupertatez in tem
poralibus efficimur diuites in spūalib᷒. Jaco.2. Nōne d
deus eligit pauperes in mūdo: diuites in fide ꝛc. Et iđ
dic̄. (Ut illius inopia ꝛc.) Propter sacrm̄ aūt q: oīa q̄
xp̄s egit vl̄ sustinuit fuit ꝓpter nos. Unde sic ꝑ hoc q̄
sustinuit mortē, liberati sumus a morte eterna ꝛ restitu
ti vite: ita ꝑ h̄ q̄ sustinuit inopiaz in tpalibus liberati
sumus ab inopia in spūalibus ꝛ facti diuites in spūa/
libus. p̄ª Cor.p. Diuites facti estis in illo in oī scīa ꝛc.
¶ Cōsequēter cuz dic̄. (Cōsiliū in h̄ do ꝛc.) Inducit
eos ad dãdū ex ꝑte eoꝝ. Et circa hoc duo fac̄. Primo po
nit ipsoꝝ vtilitatē q̄ ex h̄ ꝓuenit. Secūdo ondit q̄ h̄
ēt ab ipsis volitū est.s. vt darent elemosynas ibi. (Qui
nō solū ꝛc.) Dicit ḡ cōsiderãs hoc bñficium cōsilium
2 vobis do.i. hortor vos ad hoc.s.ad dãdū elemosynas.s.
nō solū ꝓpter vtilitatē eoꝝ q sunt in hierusalem: sz
ꝛ ꝓpter vtilitatē vr̃am. ꝓuer.27. Boni amici consilijs
aīa dulcoratur ꝛc. Et h̄: q: vtile est vobis. Bonū enim
pietatis plus ē vtile faciēti q̄ illi cui fit: q: faciēs repor
tat inde cōmodū spūale. recipiens ỽo tpale. p̄ª Thi.4.
Pietas ad oīa valet. Hoc aūt nō soluz ē eis vtile: sed ēt
ipsi h̄ voluerūt. Et iđ dic̄. (Qui nō solū ꝛc.) Ubi tria
fac̄. Primo cōmemorat bonū ꝓncipiū in eis. Secundo
hortat̄ eos ad ꝯditū finē ibi. (Nūc ỽo ꝛ scō ꝛc.) Ter/
tio expōit qđdã qđ dixerat ibi. (Si.n. volūtas ꝛc.) Di
ḡ. Uere ꝯbetis libēter dare elemosynas: quia nō solū ē
vobis vtile. sz ēt hoc ipsum velle sponte cepistis.s. dare
3 elemosynas ꝑori ãno q̄.s. veni ad vos. Uel a ꝑori ãno.
i. ꝓcedēti. q̄si dicat. Plus est velle q̄ facere. iuxta illud
Eccl.18. Uerbū melius ē q̄ datū ꝛc. Et iđ debetis esse
prompti ad dãdū. Et q: estis ꝓmpti ad dãdū: iđ nunc
qđ habuistis in animo ꝑficite facto. alioq̄n illa volun/
tas eēt frustra. p̄ª Jo.4. Nō diligamus ỽbo neq̄z lin/
gua ꝛc. Phili.p. Qui cepit in vobis ꝛc. Et huius rō ē
vt quēadmodū ꝓmptus ē animus volūtatis.i. discre/
tio volūtatis ƀz Glo. ꝓmpta ē: ita sit ꝓmpta discretio
ꝑficiēdi. Ul̄ aliť vt anim᷒ sumat̄ ꝓ volūtate. Et tūc dr̃.
Quēadmodū ꝓmpti fuistis ad volēdū ita ꝓmpti ad
ꝑficiēdū. ꝛ h̄ ex eo quod h̄ētis.i. ƀm facultatē vestraz.
¶ Cōsequēter exponit hoc qđ dic̄. Ex eo qđ habetis
dicēs. (Si.n.ꝛc.) Quasi.d. Dico q̄ h̄ētis eē ꝓmpti ad
dãdū ꝛ in h̄ nō itēdo vos grauare: vt.s. detis supra fa/ 4
cultates vr̃as: q: forte volūtas ꝓmpta ad h̄ iduc̄ vos.
sz i h̄ op᷒ nō pōt imitari volūtatē: ꝛ iđ dic̄. (Ex eo qđ h̄ē
tis.) Eiū ꝓ q: si volūtas ꝓmpta ē ƀz id qđ h̄z accepta
ē. Et hui᷒ rō ē: q: volūtas acceptat̄ i ꝑfectiōe opōnie:
op᷒ aūt nō ꝑficit̄ nisi ex eo qđ habet̄. Et iđ dic̄ ƀz qđ h̄z ac
cepta ē tob.4. Si mlt̄ū tibi fuerit abūdãter tribue ꝛc.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Non.n. vt alij̄s ꝛc.) Rēouet
suspicionem q̄dã. Posset.n. dicere isti. Si damus ely
nas paupibus scis q sūt in hierl̄m ipsi ociosi. viuēt ꝛ
nos dãna patiemur ꝛ sic efficiemur miseri. Iđ aplṡ ꝑmo
hãc suspicionē excludit. Scđo suã itētiōez manifestat.
Tertio ỽo ꝯfirmat ꝑ auctātez ꝛ remouet suspiciōem 5
cū dic̄. (Nō.n. vt alij̄s ꝛc.). Q.d. Nō.n. ita moneo vos
elynas dare: vt alij̄s sit refrigerium dum ociose viue/
rent de elynis vr̃is. vobis aūt sit tribulatio.i. pauptas:
q: vos affligimini. Sz nūq̄d peccāt illi q dāt oīa alij̄s
ꝛ ipsi postea pauptate affligut̄. Et vr̄ q̄ sic ꝑ hec ỽba
apli. Rñdeo dđz ē ƀz Glo. q̄ meli᷒ eēt totum dare pau
peribus ꝛ affligi ꝓ xp̄o. Illud autez quod dicit: h̄ cōde
scendo fecit: q: infirmi erant ꝛ forte deficerent si ege/
state premerentur. ¶ Intentionem suam manifestat.
cum dicit. (Sed ex qualitate ꝛc.) quasi dicat. Non in
tendo tribulationem vestram: sed quandam equali/
tatez. vt.s. vestra abūdãtia ꝛc. Quod pōt expōi triplici
ter. Primo de eq̄litate q̄titatis. Scđo de eq̄litate pro/

a portiōis. Tertio de eq̄litate volūtatis. De eq̄litate q̄ti
tatis: q2 isti .s. corīthij abūdabāt in tēporalibus ꝛ ḋficie
bāt in spūalibus. sc3 hō qui erāt in hierusalē abūdabāt
in spūalibus ꝛ deficiebāt in tēporalibus. Uult ḡ vt fi
at iter eos eq̄litas q̄titatis. vt .s. illi q abūdāt in tēpora
libus dent medietatē oīum illis q deficiunt in eis. ꝛ isti
dent medietatē spūaliū eis: vt sic sint eq̄lr diuites. Et
iō h̄ potius dic̄. vt .s. ex eq̄litate q̄titatis .i. dimidia pte
bonorū vr̄oꝝ in p̄nti tpe qd̄ breue ē vr̄a abūdātia ter
renorū suppleat illoꝝ inopiā q deseruerūt oia mūdi. ꝛ
vt illorū abūdātia .s. in spūalibus sit supplemētū vestre
inopie i spūalibus .i. vt sitis participes vite eterne. Lu.
2 16. Facite vobis amicos ꝛc. Ecc. 14. In diuisiōe sortis
da ꝛ accipe. da tp̄alia ꝛ accipe spūalia. De eq̄litate aūt
ꝓportiōis exponit̄ sic ꝛ melius. Uos corīthij hētis
abundātiā tp̄aliū. sc3 q sūt in hierusalē abūdātiā spūa
liū. Uolo ḡ. ex q̄dā eq̄litate: nō q̄ sit f̄m q̄titatē: s3 f̄m
ꝓportionē. vt .s. sic̄ illi sustētat̄ elynis vr̄is: ita vos dite
mini ꝑcib9 illoꝝ apd̄ deū. Sic̄ .n. illi n̄ ita ditāt̄ ḋ bōis
vr̄is tp̄alibus: sic̄ vos estis diuites. ita nec vos bōis il
lorū spūalib9 ditemini sic̄ illi. Et iō dic̄. Sed ex eq̄litate
ꝑdicta vr̄a abūdātia terrenoꝝ illoꝝ .s. scōꝝ inopiā3 in
tp̄alibus suppleat: vt ꝛ illoꝝ abūdātia in spūalib9 ꝛc. i.
Cor. 9. Si nos vobis spūalia seminauim9 ꝛc. De eq̄lita
te āt volūtatis expōit̄ sic. Sed ex eq̄litate ꝛc. i. volo ꝙ
3 sit in vobis eq̄litas volūtatis: vt .s. sic̄ illi hn̄t volūtate3
cōmunicādi vobis ea in q̄bus abūdāt: ita vos habeatis
volūtatē cōmunicādi illis ea in q̄bus abundatis.
¶ Cōsequēter cōfirmat h̄ per auc̄tatem. Unde dicit.
Sic̄ scriptū ē .s. Exo. 16. Qui mltū .s. collegerat ḋ mā
na. i. q amplius habuit q̄3 gomor non abūdauit. i. non
habuit vltra sufficiētiā suā. ꝛ q modicū nō minorauit.
i. nō defecit ei: q2 oēs equalr̄ abundabant. vt dr̄ Exo.
16. Et sic nec q plus collegerat plus hūit: nec q min9
parauerat repperit minus. ¶ Lectio. III.

GRatias aūt deo qui dedit eādē
sollicitudinē pro vobis in cor
4 de titi: quoniā exhortatōe3 qui
dē suscepit: sed cū sollicitior es
set sua volūtate profectus ē ad vos. Misi
mus ēt cū illo fratrem nostrum: cuius laus
est in euāgelio per oēs ecclesias. Nō solū
aūt: s3 ꝛ ordinatus ē ab ecclesijs comes pe
grinatiōis nostre in hāc grām q̄ ministrat̄
a nobis ad dn̄i glīam ꝛ destinatā volūtate3
nr̄am. Deuitātes hoc ne qs nos vituperet
in hac plenitudie q̄ mistratur a nobis i dn̄i
gloriā3. † Prouidemus enim bona nō so
5 lū corā deo: sed etiā corā hominibus. Mi
ibo. 4° simus autem cū illis fratrē nostrū quē pro
bauimus in multis sepe sollicitū esse: nunc
aūt multo sollicitiore3: cōfidētia mlta i vos
siue pro tito qui est socius me9: ꝛ in vobis
adiutor: siue fratres nr̄i apostoli ecclesiarū
glorie xp̄i. Ostēsionē ergo que est charita
tis vestre ꝛ nostre glorie pro vobis in illos
ostendite in faciem ecclesiarum.
¶ Postq̄ tractauit ḋ collectis dādis. h̄ p̄nt̄ tractat ḋ
ministris p q̄s collecte fiāt. Et circa h̄ duo fac̄. Primo
noīat eos. 2° recōmēdat eos corīthijs ibi. (Ostēsionē ḡ

q̄ ē ꝛc.) Circa p̄m tria fac̄. Prio .n. noīat titū. 2° Barna. b
ibi. (Misimus aūt cū illis frēs ꝛc̄.) 3° aplo ibi. (Mi
simus aūt cū illis ꝛc̄.) Circa titū duo cōmēdat. s. eius
sollicitudinē ꝛ sollicitudis signū ibi. (Qm̄ exhortatio
nē ꝛc.) Dic̄ ḡ p. Dixi supra ꝙ rogaui titum vt pficeret
grā3 istā .ḋ. elynis colligendis: q̄d imiuet sollicitudiui
mee: ex ordinatiōe aplōꝝ. de q̄ iueni ēt ip̄m sollicitū: ꝛ
iō ago grās deo q dedit eādē sollicitudiuē quā ego ha
beo ꝑ vobis exhortādis ꝛ ꝓmouēdis ad opa miseri
cordie in corde titi: q2 ipse ēt sollicitus ē: sic̄ ꝛ ego vt p
ficiat in vobis hāc grām. Heb. 6. Cupimus vnūquēq3
vr̄m eādē ostāre sollicitudiuē ꝛc. Ro. 12. Qui p̄est i sol
licitudie. Signū aūt hui9 sollicitudinis ē: q2 qn̄ rogaui 2
eū ipse ꝯsensit exhortatiōi mee. Et iō dic̄. Qm̄ exhor
tationē qdē suscepit. Et q2 ꝓsecut9 ē qd̄ petij. Un̄ dic̄.
S3 cū sollicitior eēt sua volūtate q̄3 mea exhortatiōe:
ꝓfectus ē ad vos: qui tamē p̄mo recusabat venire pp
peccata vestra. Ro. 12. Sollicitudine non pigri.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Misim9 autē3 ꝛc.) Tractat de Bārna
scdo mistro. Et circa h̄ duo facit. Prio cōmēdat ip̄ū. bas
Scdo subdit rōnem q̄re mittit tā solēnes nūcios ibi. cōmē
(Deuitātes ꝛc.) Frater iste f3 q̄sdā ē Lucas. vel f3 ali dat
os Barnabas. quē qdē cōmēdat ex trib9. s. ex fama: q2 ab
laus ei9 .s. luce ē i euāgelio ab eo scripto p oēs ecclīas: aplo
q2 ē approbatū p aplōs. Ul̄ cui9 laus .s. Barnabe est in ex tri
euāgelio ꝑdicato ab ip̄o p oēs ecclīas: q2 iudeis ꝛ gen bus
tib9. Un̄ dr̄ ḋ bārnaba. Act. 10. ꝙ erat vir bon9 plen9 fi 3
de ꝛ spūscō. Itē cōmēdat ip̄3 ex societate sua: q2 nō so
lū ē famosus: s3 ordinat9 ē ab ecclījs iudee comes pegri
natiōis mee .i. ꝑdicatiōis mee: q̄ vt pegrini mūdū cir
cuimus. ḋ. 5°. Quādiu sumus in corpe pegrinamur a
deo ꝛc. Et h̄ ē veꝝ ḋ Luc. q2 ip̄e fuit vn9 ḋ. 72. discipul̄
ꝛ soci9 pauli. De Barnaba silr̄: q2 p sp̄m scm̄. dr̄ act. 13°.
Segregate mihi Barnabā ꝛ paulū i opus ꝛc. Et scūs
ē comes i hāc grām .s. collectiōis elynarū. Uel in hāc
grām .s. ꝑdicatiōis: de q̄ dr̄. Ephe. 3°. Mihi aūt oīum
scōꝝ minimo ꝛc. Itē cōmēdat eū ex officio: q2 ē mini
ster grē q̄ mistrat̄ a nobis. p̄9 Corin. 4. Sic nos existi
met hō supra. 3. Qui ꝛ ydoneos nos ꝛc. Mistrat̄ aūt
grā ista ad dn̄i glīam: vt .s. dn̄s nr̄ glificetur .s. de elynis
factis de ꝯuersiōe aplōꝝ ꝑdicatiōis nostre: q2 vt dr̄ ꝓ
uer. 14. In mltitudine ppl̄i ꝛc. Itē mistrat̄ vt volūtas 4
nr̄a impleat̄: q2 nos h̄ volumus fieri. Et iō dicit. Et vo
lūtatē nr̄am destinatā .i. predestinatā3 a deo qui prede
stinauit ab eterno nos talem voluntatem habere.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Deuitātes ꝛc.) Assignat cā3:
q̄re mittat eā solēnes nūcios. Et p̄ hui9 rōnē assignat.
Scdo ꝓbat ibi. Prouidemus ḡ ꝛc. Dicit ḡ. Cā q̄re tā
solēnes nūcios mittimus ē ista: vt sciatis negociū hui9
mūdi lesse cordi nr̄o. Et iō dic̄ diuitātes h̄ .s. ne qs ꝛc.
Q. d. vt vitem9 vitupiū qd̄ poss3 mihi ipīgi ab aliq̄b9 vl̄
negligētie. si n̄ mitterē strēnuos. Ul̄ fraudis. si n̄ mitte
rē securos. Et isti strēnui erāt ꝛ ꝓmpti ꝛ securi: q2 dati
ab ecclījs: ꝛ electi p sp̄m scm̄. supra. 6°. Nemini dātes vl̄
lā offēsiōe3 ꝛc. Dic̄ āt i hac plenitudie .s. elynaꝝ vl̄ cō
uersiōis gētiū. i. Pe. 4. Unusq̄sq3 sic̄ accepit grā3 i alte
rutrū ꝛc. Et h̄ ꝓbat dicēs. ꝓuidem9 .n. ē. Q. d. Bn̄ di 5
co ḋuitātes: q2 ꝓuidem9 .i. ꝓuidere ḋbem9 bōa .i. vt opa
nr̄a bōa sint n̄ solū corā deo vt ei placeam9: s3 ēt corā
hoīb9 vt .s. eis bōa videāt̄. Et h̄ facit sollicite ꝓcurādo ꝛ
bonos imitādo. Ro. 12°. Adherentes bono ꝛc̄.
¶ Cōseq̄nter cū dic̄. (Misim9 āt cū illis ꝛ frēs nostrū
ꝛc̄.) tractat ḋ. 3. nūcio .s. ḋ apollo. Ubi duo fac̄. p̄ cōmē
dat eū ḋ sollicitudie cū dic̄. Quē .s. apollo ꝓbauim9 se
pe sollicitū eē de salute vr̄a. nūc autē multo sollicitiorē.
Nā sic̄ supra appareat apollo fuit p̄mus q post aplm̄ ꝑ

c dicauit apd̄ corinthū. p̄ᵒ Cor. 3. Ego plantaui apollo
rigauit. Hic aūt turbatus d̄ pctō ipsoꝝ recessit ⁊ sollici
tudinē quā añ p ipsis habebat postposuit. Nūc vero
audita cōuersiōe eoꝝ factus ē de salute ipsoꝝ sollici-
tior: q̄ꝫ antea eēt. Ephe. 4. Solliciti seruare vnitatem
spūs ⁊c̄. Ro. 12. Qui preest in sollicitudine ⁊c̄. Secun
do subdit cāꝫ sollicitudinis quā assūpsit. q: apollo con
fidit d̄ vobis ex his q̄ titus dic̄ de vobis cōmēdās vos.
Uñ dic̄. Multa cōfidētia in vobis siue pro tito q est
socius meus. ⁊ q: libēter venit in societatē titi: ⁊ Luce
seu Barnabe: ⁊ q: ad h̄ inductus fuit ab apostolis ec-
clesiarū q̄ sūt in iudea. Et id̄ dic̄. Siue frēs nr̄i aposto
2 li ecclīarū iudice. s. iduxerūt eū ad sollicitudinē habē-
dā p vobis. q̄ q̄dē ecclīe sunt glīe xp̄i. i. ad glīaꝫ xp̄i.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Ostēsionē ḡ q̄ ē ⁊c̄.) Recom
mēdat istos nūcios corīthijs dicēs. Qui tales misim⁹
ad vos ḡ ostēsionē ⁊c. i. ondatis opere q̄ charitatē ha
betis ad eos ⁊ q̄ h̄ec cōmēdaui vos ⁊ q̄ ego vere glo-
riatus sum de vobis in facie ecclesiarū ad quas perue-
ni ⁊ q̄bus predicaui. Uel in faciē oīum ecclesiaruꝫ: q:
qd̄ facitis eis ē inotescet oībus ecclijs. CAP. IX.

Jam de ministerio quod fit in sā-
ctos ex abundanti est mihi scri
3 bere vobis. Scio enim pmptū
animū vestruꝫ pro quo de vob
glorior apd̄ macedones: quoniā ⁊ achaya
parata est ab anno preterito: ⁊ vestra emu-
latio puocauit plurimos. Misimus auteꝫ
fratres vt ne quod gloriamur d̄ vobis eua
cuetur in hac parte: vt quēadmodū dixi pa
rati sitis ne cū venerint macedones mecuꝫ
⁊ inuenerint vos iparatos: erubescamus
nos ⁊ nō dicamus vos i hac substātia. Ne
4 cessariū ergo existimaui rogare fratres vt p̄
ueniant ad vos ⁊ p̄parent repromissā bene
dictionem hāc paratā esse si q̄si benedictio
nem nō quasi auariciā. Hoc aūt dico. Qui
parce seminat: parce ⁊ metet. ⁊ q seminat i
benedictionibus: de bn̄dictiōibus ⁊ metet.
Unusq̄sq̄ꝫ prout destinauit in corde suo: n̄
ex tristicia aut necessitate. Hylarem eniꝫ da
torem diligit deus.

¶ Supra apl̄s īducit corīthios ad dādū elynas scis q
sunt in hierusalē. h̄ h̄o iduc̄ eos q̄tū ad moduꝫ dādi.
vt. s. hylariter ⁊ abūdāter dent. Uñ ad h̄ q̄ bn̄ darent
5 misit tā solēnes nūcios. Circa h̄ aūt duo fac̄. Prio ex-
cludit opinatā cāꝫ d̄ missiōe nūcioꝝ. Scd̄o h̄o astruit
p̄ᵒ 2ᵉ. verā ibi. (Misimus āt frēs ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ tria fac̄. Pri
q.39. mo excludit suspitionē. Scd̄o ad h̄ cām assignat ibi.
(Scio. n. pmptū ⁊c̄.) Tertio cām pbat ibi. (Pro q̄ d̄
vobis ⁊c̄.) Quātū ad p̄ᵐ q: posset aliq̄s dicere apl̄o. tu
mones nos q̄ bn̄ recipiamus nūcios q̄s mittis. Sꝫ q̄r
n̄ poti⁹ mones q̄ bn̄ largiamur elynas. Et id̄ h̄ remo-
uēs dic̄. Nō ē necēm q̄ h̄ moueā. Nā. i. q: d̄ ministerio
qd̄ fit in scōs ex abūdātia ē: idest supfluū ē mihi scribe
re vobis. ⁊ hui⁹ cā ē: q: scio pmptū aīuꝫ vr̄m ad subue
niēdū eis. ps. Paratū cor: m. cū de⁹ ⁊c̄. Q: āt sit pmpt⁹
aīus vester pbo ex duob⁹. Prio ex glīatiōe nr̄a d̄ vo-
bis. Nā nisi scirē vos eē pmptos ad h̄: nō fuissē glīa-
tus de vobis apd̄ alios. Et id̄ dic̄. Pro q̄. s. pro pmpti

tudīe aīui. d̄. p̄. Glia nr̄a ⁊c̄. Et. d̄. 7. Multa mihi fidu d
cia ⁊c̄. Glorior apd̄ macedones. d̄ h̄. s. q̄m ⁊ achaya i q̄
corithus metropolis ē. Parata ē ab āno p̄terito ad lar-
giēdū. Scd̄o ex effectu: q: vos puocastis exēplo vr̄o
multos ad h̄. Et id̄ dic̄. Et vr̄a emulatio. i. amor ⁊ stu
diū imitādi vos puocauit plimos: q: .n. audierūt vos
bn̄ correctos pficer̄: puocat̄ plimi. s. ad pficiēdū. Pro
uer. 27. Ferrū ferro acuit̄ ⁊c̄. Gal. 4. Bonuꝫ aūt emula
mini ⁊c̄. p̄ᵉ Cor. 12°. Emulamini carismata ⁊c̄.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Misimus aūt fratres ⁊c̄.) Po-
uit verā cām q̄re miserit tā solēnes nūcios. Et p̄ ponit
in gnāli. Secūdo in spāli ibi. (Ut quēadmodum dixit
⁊c̄.) Circa p̄ᵐ duo fac. Prio assignat veraꝫ cām dicēs. 2
Cā aūt q̄re istos misi ē nō q̄ credā vos nolle subueni
re pauperibus: sꝫ vt ne q̄ gliamur de vobis. i. ne glia
nr̄a quaꝫ habem⁹ de vobis euacuet̄ si. s. defeceretis. p̄ᵉ
Cor. 9. Bonū ē mihi mori ⁊c̄. Euacuet̄ inq̄ꝫ i hac pte:
q: bn̄ cōstat mihi q̄ in aliijs v̄tutibus ⁊ bonis nō eua
cuabitis gliaꝫ meā. Scd̄o cū dic̄. vt quēadmodum ⁊c.
hortat̄ eos ad debitū modū dādi. Et p̄ hortat̄ vt dent
pmpte. Scd̄o vt dent abundāter ibi. (Necessarium ḡ
⁊c.) Tertio vt dent hylariter ibi. (Unusq̄sq̄ꝫ put de-
stinauit ⁊c.) Circa p̄ᵐ duo fac̄. p̄ pōit modū dādi. scd̄o
rōnē assignat ibi. (Ne cū venero ⁊c.) Modus dādi ē.
vt. s. pmpte det̄. ⁊ id̄ dic̄. Jō misi mistros vt sitis parati
ad dādū quēadmodū dixi. s. exēplo macedonū. Mat.
25. Que parate erant ⁊c. Prouer. 3°. Ne dicas amico
tuo vade ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi ⁊c. Rō āt huius 3
est ne cū venerint mecū. s. ad vos macedones ⁊ iuene
rint vos iparatos erubescamus nos. Q. d. Uobis erit
cōfusio si pmisistis ⁊ n̄ soluistis. Sꝫ esto q̄ sustineas-
tis ⁊ nō curetis de ꝯfusiōe vr̄a. adminus caueatis eru
bescētie nostre qui diximus vos esse paratos.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Necessariū ḡ ⁊c.) Hortat̄ eos
q̄ dent abūdāter. Et circa h̄ duo fac̄. Prio pōit āmoni
tionē. Scd̄o āmonitiōis rōnē assignat ibi. (Hoc āt di-
co ⁊c.) Dic̄ ḡ ne ḡ euacuet̄ glia nr̄a ⁊ vos n̄ erubesca
tis necium existimaui rogare frēs. s. lucā titū ⁊ apollo
vt p̄ueniāt ad vos vt p̄parēt repromissā bn̄dcōeꝫ hāc.
s. elynā q̄ dicit̄ bn̄dictio: q: ē cā eterne bn̄dictiōis. Naꝫ
p actionē dādi hō bn̄dicit̄ a deo. ps. Hic accipiet bn̄di-
ctionē a dn̄o ⁊c. Et ab hoībus. Ecclici. 13. Splendidū 4
in panib⁹ ⁊c. Prou. 22°. Qui puus est ad mīam ⁊c. Et
dic̄ hāc bn̄dictiōeꝫ paratā eē q̄si bn̄dictiōeꝫ. i. abūdāter
⁊ n̄ q̄si auariciā. i. parce. Rō aūt q̄re debeāt abundāter
dare ē: q: ego dico q̄ q parce seminat. i. q paruꝫ dat in
mūdo isto: parce ⁊ metet. i. parū recipiet in alio seculo.
Et dic̄ semiat: q: semia nr̄a sūt q̄cq̄d bōi fecerimus. Et
iteꝝ. q: parū semiat̄ n̄ mltū colligit̄. Gal. 5. Que semi-
nauerit hō hec ⁊ metet: sꝫ multiplicata. Et q semiat in
bn̄dictiōib⁹. i. abūdāter metet ⁊ d̄ bn̄dictiōib⁹. s. dei lar
gā retributōeꝫ. Sꝫ nūq̄d nō metēt oēs abūdāter. Dōꝫ
ē sic: q̄tuꝫ ad q̄titatē p̄mij: q: oēs affluēt ⁊ nullus ibi
parce metet Sꝫ dic̄ abūdāter q̄si ad pportōeꝫ ⁊ bn̄ se
minātiū. p̄ᵉ Cor. 15. Stella a stella differt. Abundāter
oēs q̄tū ad p̄miū subale: sꝫ parce in ꝯpatiōe ad p̄miū 5
accn̄tale in q ē scōꝝ dr̄ia. d̄. s. Qui multū nō abūdauit
⁊ q modicū nō minorauit. Exod. 16. Q: aliq̄n aliq̄s pce
dat ⁊ cum magna charitate ⁊ abundanter metet.
¶ Cōsequēter cuꝫ dic̄. (Unusq̄sq̄ꝫ. n. ⁊c.) Hortat̄ eos
vt dent hylariter ⁊ gaudenter. Et circa hoc duo facit.
Primo. n. monet eos ad gaudēter danduꝫ. Scd̄o rōnꝫ
assignat ibi. (Hylarem. n. datorē ⁊c.) Dic̄ ḡ. Dico q̄ pa
retis illō qd̄ vultis dare quasi benedictiōeꝫ. i. abundā-
ter ⁊ dignum benedictione: non quasi auariciam. i. nō
parce. Et hoc dicit q: illud qd̄ sponte fit non pōt auari
re fieri

a re fieri. Et iõ subdit. vnusquisq3.n.&c. quasi nõ auare: q2
vnusquisq3.s. vestrũ det elemosinas ꝑut destinauit.i. ꝑde
liberauit in corde suo.s. secũ cõferẽs. Nõ ex tristitia aũt
&c. Quasi.d. Unusquisq3 volũtarie det nõ coacte. Põit
aũt duo opposita voluntario.s. tristitiam & necessitatẽ3.
Uoluntariũ.n. tollit per violentũ. est aũt duplex vio/
lentũ.s. simplex & mixtũ. Simplex qñ absolute qs co/
git ad aliqd cõtra voluntatẽ suã faciẽdũ. Ad remouẽ/
dũ ꝰ illud violẽtũ dicit. nõ ex necessitate: qđ fieret si da
rẽt coacti mãdato apl'i. Quasi.d. Nõ cogat vos ad dã
dũ mãdatũ nostrũ: sed moueat vos ad hoc ꝓmpta vo/
lũtas vestra. Exo.35. Oĩs volũtarius &c. Uiolẽtũ mix
tũ est qñ qs nõ absolute cogit ad faciẽdũ aliqd ꝯ vo/
lũtatẽ suã. sz ſm qd.s. q nisi faciat icurrit maius dãnũ
2 sicut nõ ꝓijciat merces in mari nauis submergit. Et
iõ aliquo mõ fit spõte & aliquo modo violẽter inq̃ɫtũ3
.s. cogunt timore maioris dãni. Ut ergo hoc remoueat
dixit. Nõ ex tristitia.i. nõ ita q sit violentũ mixtum.
Quasi.d. Nõ ex timore cõfusionis ne.s. erubescatis.
sed ex gaudio qđ cõcepistis ꝑꝑ amorẽ quẽ habetis ad
sanctos. ps. Uolũtarie sacrificabo tibi &c.
Ele/ ¶ Cõsequẽter cũ dicit. (hylarẽ.n. datorẽ &c.) rõnẽ as/
mosi signat & est talis. Oĩs remunerator remunerat ea que
nas sunt remuneratione digna: hec aũt sunt solũ actus vir
dz tutũ. s. actibus aũt virtutũ duo sunt. s. spẽs actus & mo
dari dus agẽdi q est ex pte agẽtis. Uñ nisi in actu virtutis
cũ hi vtrũq3 istoꝝ cõcurrat: nõ dr actus ille simpliciter vir
lari tuosus. sicut non dr ꝑfecte iustus ſm virtutẽ q operat
tate opera iustitie nisi delectabilr: & cũ gaudio operet. Et
l3 apđ hoĩes q nõ vidẽt nisi ea que parẽt sufficiat q qs
3 operet actũ virtutis ſm ipsam spẽm actus. puta actu3
iustitie: tñ apud deũ q ituet cor nõ sufficit q solũ ope
ret actũ ṽtutis ſm spẽm nisi ẽt ſm debitũ modũ ope/
ret. s. delectabiliter & cũ gaudio. Et ideo nõ datorẽ tñ
sed hylarẽ datorẽ3 diligit deus. i. approbat & remune/
rat & nõ tristẽ & remunerantẽ. ps. Seruite dño in leti/
tia. Ecc.35. In oĩ dato hylarẽ &c. Ro.12. Qui miseret
in hylaritate &c.

¶ Lectio. II.

4 POtens est.n. deus oẽm gratiã
abundare facere in vobis vt in
oĩbus semꝑ omne sufficientia3
habẽtes abundetis in oẽ opus
bonũ sicut scriptũ est. Dispersit dedit pau/
peribus: iustitia eius manet in seculũ seculi.
Tho. p. Qui aũt administrat semẽ seminãti: & pane3
ad manducãdũ prestabit. Et multiplicabit
semẽ vestrũ & augebit icremẽta frugũ iusti/
cie vr̃e: vt in oĩbus locupletati abũdetis in
oẽm simplicitatẽ que operat ꝑ nos gratia/
rum actionem deo. Qm̃ ministeriu3 huius
5 officij nõ solũ supplet ea que desunt sanctis
sed ẽt abũdat per multas gratiarũ actiones
in dño ꝑ probationẽ ministerij huius: glo/
rificãtes deũ in obedĩẽtia cõfessionis vestre
in euangelio xp̃i & simplicitate cõicationis
vestre in illos & in oẽs & in ipsorũ obsecra/
tione pro vobis. desiderãtiũ vobis ꝑꝑ emi
nente3 gratiam dei in vobis. Gratias ago
deo super inenarrabili dono.

¶ hic rõnẽ triũ modoꝝ assignat. Et circa h duo fac.

Primo assignat rõnẽ sumptã ex pte ipsoꝝ. 2° rõnẽ sum b
ptã ex pte dei ibi. (Et i oĩbus locupletati &c.) ¶ Cir/
ca pᵐ duo facit. Primo põit rõnẽ. Scđo ipsam ꝯfirmat
ibi. (Sicut scriptũ est &c. Rõ est talis. Quecunq3 dat elẽo/
aliqd qđ multiplicat sibi: dz ꝓmpte abũdãter & hylari sinã
ter dare sicut videmus q hoĩes abũdanter: & ꝓmpte dãs
& cũ gaudio seminãt semẽ: q2 multiplicatũ illud recol indi/
ligũt. Cũ ergo elemosine multiplicent dãtibus. debẽt gen/
illas ꝓ̃ꝓpte gaudẽter & abũdanter facere. Et q multi ti nõ
plicent patet. q2 deus potẽs est oẽm grãm &c. Quasi. ege
d. Nõ timeatis dare ne indigẽtia grauati peniteat ali bit
qñ vos dedisse. q2 potẽs est deus facere abũdare oẽm
grãm spũs sancti qua.s. semꝑ gaudeatis de bono ope 2
qđ fecistis. Et ideo dicit. Abũdetis in oẽ opus bonũ.i.
abũdãtẽ affectũ habeatis ad dãdũ elemosinã sicut ha
betis ad alia opa virtutũ & tñ habeatis plenã sufficiẽti
am bonoꝝ exterioꝝ. Et iõ dicit. Semꝑ oẽm sufficiẽti/
a3 habẽtes. i. vos reputãtes habere. Jac.1. Qui dat oĩ
bus affluẽter. Et.1. thi.6. Habẽtes alimẽta &c. De ista
sufficiẽtia dr infra.12. Sufficit tibi grã mea &c. De mul
tiplicatione vero dr. Esa.30. Dabit pluuia semini tuo.
Mat.19. Oĩs q relinquerit &c. centuplũ accipiet &c.
¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Sicut scriptũ ẽ &c.) ꝓbat po
sitã rõnem dupliciter. s. auctoritate & experimẽto ibi.) 3
(Qui aũt administrat &c.) ꝓbat aũt auctoritate dicẽs.
Recte dz vos mouere ꝑdicta rõ. q2 sicut scriptũ est &c.
Sz glo. i alio sensu adducit hãc auctoritatẽ q̃3 sit itẽtio
apl'i. Nã glo. sic adducit. Dico q abũdetis i oẽ op⁹ bo
nũ. s. largitione elemosinaꝝ q2 scriptũ ẽ. Dispsit dedit
paupibus. Sz apl's vr h velle referre ad illud qđ dicit
abũdare facere oẽm grãm. Et hoc q2 ille q dispsit de/
dit paupibus iustitia eius manet i eternũ. Ecc.12. Bñ
fac iusto & iuenies retributionẽ &c. In auctoritate aũt
proposita notatur quibus sit dãdũ q2 paupibus .s. indi
gẽtibus &c. Luc.14. Cũ facis prãdiũ &c. Quõ dandũ.
q2 dispsit: q2 nõ totũ vni. sz diuisi3 multis. 1. cor.12. Si
distribuero &c. Esa.58. Frãge esuriẽti panẽ &c. Justitia 4
eius. i. diuus iustitie manet i eternũ. q2 ex quo dat auge
tur volũtas ad dãdũ. vel iustitia eius. i. merces iustitie
eius mãet i eternũ. Prouer.11. Seminãti iustitiã mer/
ces fidelis &c. Experimẽto aũt cõfirmat rõnẽ ꝑdictã di/
cẽs. Qui aũt administrat &c. Q.d. Experti estis q2 hoc
ipsu3 qđ datis i elemosinas habetis a deo. Et iõ debe
tis libẽter dare amore dei. 1. paral. vlt. Tua sunt oĩa q̃ de
manu &c. Et isinuat tria circa h. Primũ ẽ q aliqs pos
set dicere. Si nos dam⁹ mõ qđ habem⁹ deficiẽt nobis Nõ
necẽaria ad quotidianũ victũ. Et h remouet: q2 nõ so/ tria
lũ semẽ ministrat seminãti: sz panẽ. i. necẽaria vite ꝑsta/ circa
bit ad mãducãdũ. ps. Qui dat escã oĩ carni. Scđm est ele
q2 posses dicere q si multũ darem⁹ deficiẽt nobis q̃ ha mosi
bemus ad dãdũ iteꝝ. Et h apl's remouet dicẽs q nõ de nam
ficiet. sz multiplicabit semẽ vr̃m vñ. s. plures elemosi/
nas facitis. 3ᵐ est q2 posset aliqs dicere q si mõ dam⁹
deficiet nobis volũtas ad dãdũ & penitebit nos dedisse.
Et h remouet dicẽs. Et augebit icremẽta frugũ iusti/
tie vr̃e. i. intũ augebit facultatem: & volũtatẽ dãdi ele
mosinas ex quibus ꝓcedit iustitia vr̃a q semꝑ parati &
ꝓmpti eritis ad dandũ elemosinas & q fruges maxie
erũt i cõparatione ad puum semẽ. Prouer.3. Deꝑ miti/
is frugũ tuaꝝ da paupibus. Leuit.25. Dabo benedi/
ctionẽ &c. 1. thi.4. Pietas ad oĩa valet.
¶ Deide cũ dic. (Ut i oĩbus locupletati &c.) assignat
rõnẽ q̃re ꝓmpte abũdãter & hylariter dare debeat ex p
te ipsoꝝ dãtiũ. h assignat rõnẽ ex pte ipsius dei ꝓ quo
date debẽt. Et pᵒ assignat rõnẽ. Scđo manifestat eã ibi
(Qm̃ ministeriũ hui⁹ officij &c.) In rõne aũt assignau

c da tria ꝯsiderant quoꝝ pᵐ ē ipsoꝝ locupletatio qđ rñdet pmissis. Dixerat.n. supra. Multiplicabit semē vr̄z ⁊ augebit icremēta frugū iustitie vr̄e. ⁊ hoc pmo resumit dicēs. Et vt ī oībus locupletati.i. tā ī corpalibus q̄ȝ in spūalibus bonis.i.cor.i. Diuites facti estis ⁊c. Sȝ ne aliqs crederet q finis ponēdus sit in abundantia diuitiaꝝ tēporaliū: aut q diuitias spūales aliqs ociose absq̄ȝ vsu possidere deberet. refert h pmū ad aliud scđȝ dicēs. Abūdetis in oēm.i. perfectā simplicitatē.i. largita

a tem simplici aīo factaȝ: vt largitio procedat ex diuitijs tēporalibus: simplicitas aūt ex spiritualibus. Prouer. io. Simplicitas iustoꝝ ⁊c. Sed ⁊ hoc ipsum ad aliū finē referēdū est.s. ad deū. Et ideo tertio subdit. q.s. largitio simplex. operat p nos.i. mediātibus nobis grāꝝ actionē deo.i. Thes.5. In oībus gratias agite ⁊c.

¶ Deīde cū dicit. (Qm ministeriū ⁊c.) manifestat rōnē supra positā.s. quō eoꝝ largitio operet grāꝝ actōēȝ deo. Et p hoc ōndit. Scđo ponit grāꝝ actōis māȝ ibi. (Glorificātes deū ⁊c.) Tertio ipse ꝓrūpit ī grāꝝ actionē ibi. (Grās deo ⁊c.) Dicit ergo. Dico q largitio vr̄a

3 operat gratiaꝝ actiones deo: q2 ministeriū huius officij vestri: quo subuenitis sanctis: multa bona hȝ: q2 nō solū supplet ea q̄ desunt scis q̄ȝtū ad tēpalia. supra.8. Vr̄a abūdātia illoꝝ inopiā suppleat ⁊c. Non solū g h bonū seqt inde. sed ēt q ipsi orāt p vobis ⁊ agūt grās deo ꝓbātes ⁊ approbātes ministrationē vr̄am. Et hoc est qđ dicit; sed ēt abūdat.i. excrescit in actione grāꝝ q̄ fit p multos nō solū pfectos: sed p alios fideles paupe-

Nō tria de grārum actione res: q inde agūt grās deo in dño: q eos ad hoc mouet vidētes ⁊ ꝓbātes ministeriū vestrū supra pmo. Vt ex multaꝝ psonis facieꝝ ⁊c. Huius gdē grāꝝ actōis mā est pp tria. Primo pp eoꝝ fidē quā acceperūt: ⁊ iō dicit. Dico q abūdat in grārū actione. Glorificātes.s. fideles deū ī obediētia cōfessionis vr̄e.i. de cōfessione fidei vr̄e: quā cōfitemini ⁊ creditis ī xp̄m. Math.5. Sic luceat lux vr̄a ⁊c. Prouer.21. Vir obediēs loquet victo-

4 rias. Scđo pp eoꝝ largitionē. Et iō dicit. Glorificātes ⁊ in simplicitate cōicationis vestre.i. ꝓ largitione vr̄a in illos.s. sanctos paupes: ⁊ in oēs.s. fideles q indigent simplici ⁊ puro aīo facta. Gal.6. Cōicet is q cathetizat verbo ei q se cathetizat ⁊c. Et iterū. Operemur bonuȝ ad oēs ⁊c. Tertio pp hoc q ipsi viri sancti habēt a deo vt ꝓ eis agāt grās deo. Et iō dicit. Glorificātes ēt deū ꝓ ipsorū obsecratione ꝓ vobis.i. glorificāt deū de hoc q ipsi viri sancti obsecrāt ꝓ vobis. ipsorū dico desiderātiū vos videre in eterna beatitudīe. ⁊ hoc pp eminētē grām dei in vobis. Ex his ergo apls ꝓrūpit in grārū actionē deo dicēs. Grās ⁊c.i. q2 tot bona ide puenīunt de ministerio vr̄o: ego ago grās dō ⁊c.s. charitatis q̄ maxime vr̄ vigere in vobis q subuenitis ēt illis q sic agūt grās deo ⁊ orāt ꝓ vobis. Et h donū ē inenarrabi-

5 le: q2 nō pōt dici q̄ȝtū vtile sit q2 oculus non vidit nec auris audiuit ⁊c.

CAP. X.

Ipse autē ego paulus obsecro vos p māsuetudinē ⁊ modestiā xp̄i q in facie gdē humilis suȝ inter vos: absens aūt ꝯfido in vo-

p ad thes. 5. ca. bis. Rogo aūt vos ne presens audeaȝ per eā cōfidentiā qua existimor audere in quosdā: q arbitrant nos tanquā sm carnem am-

quo libet 7° 18. ca. bulem⁹. †In carne.n. ambulantes: non tm̄ sm carnem militamus. †Nam arma militie nostre nō carnalia sunt: sed potentia dō

a ad destructionē munitionū: cōsilia destruētes: ⁊ omnē altitudinē extollentē se aduersus scientiā dei. †⁊ in captiuitatē redigentes: 3.d. 23.

omnē intellectū in obsequium xp̄i: ⁊ in prōptu habentes vlcisci omnē inobedientiā cū q.2. ar.

impleta fuerit vestra obedientia. 4.

¶ Postq̄ȝ tractauit đ bonis ministris xp̄i ⁊ fidei: consequēter apls inuehit cōtra falsos ministros ⁊ pseudo ꝓphetas. Et pmo inuehit cōtra eos. Scđo vo cōtra illos q decepti ab eis adherebāt eis. in.13. cap. ibi. (Ecce.3°. ⁊c.) ¶ Circa pᵐ duo facit. Primo excusat se de eis q̄ imponunt sibi p rōnē. Scđo vero p facti euidētiam ibi.

a (Que aūt sȝ faciē sunt ⁊c.) ¶ Circa pᵐ duo facit. Primo recusat se excusare p experimētū: cū tm̄ posset. Secūdo vo excusat p rōnē ibi. (Qui arbitrant ⁊c.) Circa pᵐ tria facit. Primo pmittit obsecrationē. Scđo iter ponit illud qđ imponit sibi a pseudo ibi. (Qui in faciē gdē ⁊c.) Tertio recusat experimētū ibi. (Rogo āt ne.)

b Dicit ergo. Ipse ego āt paulus q vos ⁊ alios ad elemosinas exhortor: ego inq̄ȝ ipse obsecro vos p māsuetudinē ⁊ modestiā xp̄i. De māsuetudine xp̄i hr̄. Mat.11. Discite a me q2 mitis sum ⁊c. De modestia. Sap.11. Oīa ī numero pōdere ⁊ mēsura disposuisti ⁊c. Modestia.n. nihil aliud est q̄ȝ modū seruare ī agēdis. Facit aūt spāliter hic mētionē de māsuetudie ⁊ modestia xp̄i: q2 pseudo ⁊ corinthij spāliter īponebāt. Paulo q cū eēt p̄ns apud eos ꝯuersaret humiliter. ⁊ cū esset absens scriberet eis valde dure. Et iō posuit illa duo q̄ xp̄s habuit: vt sciāt q apls hec ēt ōndit ⁊ suauit exēplo xp̄i. Et iō cōsequēter iterponit viciū sibi ipositū dicēs. Ego ipse paulus.i. vere hūilis: q2 paulus humilis ⁊ qetus interpretat.i. cor.15. Ego sum minim⁹ ⁊c. Vñ ego ipse.i. vere paulus. p̄s. Tu gdē ipse es. Ecc.19. Est q neqter humiliat se ⁊c. et iacobi.3. Vbi zelus ⁊ ꝯtētio ibi icōstātia ⁊c. Ego inq̄ȝ obsecro q ī facie.i. exterius vt dicitis hūilis sum iter vos.i. humilr cōuersatus: cū sum vobis p̄sens. absens aūt.i. cū sum absens a vobis: qñ.i. nō timeo ledi ab aliq̄ vr̄ȝ: cōfido ī vobis.i. cōfidēter ago aspe vo-

4 bis p eplāȝ scribēs. ꝓuer.28. Iustus q̄si leo cōfidēs ⁊c. ¶ Cōsequēter cū dicit. (Rogo aūt ⁊c.) recusat sumere experimētū. isti.n. credebāt q apls ex timore duct⁹ cōuersaret humiliter inter eos: ⁊ iō dicit. Vos ita creditis: sed ego rogo vos: q ⁊ ipse obsecro vt velitis experiri vtrū ego si necesse sit faciā in p̄sentia quđ facio ī absentia. Et iō dicit. Ne p̄sens.i. cū fuero apud vos audeam facere ī vobis si necesse sit p eā cōfidētiā.i. ita cōfidēter sicut existimor a vobis audere.i. audacter ⁊ confidēter agere ī quosdā īcorrectos dure reprehēdēdo: p litteras ēt corrigēdo. Job.31. Exaltat audacter ⁊c.

¶ Deinde excusat se p rōnē dicēs. (Qui arbitrantur ⁊c.) Quasi.d. Et licet nolim experimēto me excusare: pp vos: tñ rō in ꝓmptu est ad excusandū me sufficien-

5 ter. Circa hoc g tria facit. Primo ponit cām quare iponūt ei qđ dem̄ est. Scđo destruit cām illā. Tertio cōfirmat p rōnē. Cām āt quare h sibi iponit.s. q p̄ns sit humilis: absens āt seuerus ⁊ austerus ē: q2 isti arbitrabāt aplm sm carnē ambulare. Et q2 vnusqsq; sm regulaȝ opis opat: finis āt hȝ rōnē regule: q2 q̄bȝ dirigit opus suū ad finē quē itēdit. Qui g ponūt finē suum ī bonis carnalibus dr̄r ambulare sm carnē. ⁊ inde ē q ita regulāt opera sua: vt cōsequant ea que sunt carnis: q̄ q̄dē q2 possunt subtrahi ab hoībus: iō hoīes q̄ carnalia intēdūt blāde se habēt ad hoīes ⁊ hūilr. ⁊ iō q2 credebant aplm ambulare sm carnē: ideo credebāt q pp h

a humiliter ꝯuerſatus ſit iter eos. Sȝ hec rõ nulla eſt ⁊
vana:⁊ iõ deſtruit eã dicẽs.(In carne.n.⁊c̃.) q̃ſi.d.ꝙ
nos ſimus in carne nõ poſſumus negare q: Ro.8.dr̃
Debitores ſumus carni ⁊c.ſed ꝙ nos regulemur ſm
carnẽ ponẽdo i bonis carnalibus finẽ ſiue intẽtionẽȝ
noſtrã h eſt falſam q: nõ ſm carnẽ militamus.i.vitaȝ
noſtrã q̃ eſt q̃dã militia:vt dr̃ Job.7.Nõ regulam⁹ ſȝ
carnẽ.Et ꝙ nõ militemus ſm carnẽ ꝓbat cũ dic̃.(Nõ
arma nr̃a ⁊c̃.)Et p̃ ex militaribus armis ſicut vnuſq̃ſ
q̃ pugnator hȝ arma accõmoda militie ⁊ pugne ſue.
Sȝ cõſtat ꝙ arma eoꝝ q pugnãt ſm carnẽ ſeu militãt
ſunt diuitie.voluptates.honores.⁊ potẽtie mũdane ⁊
tẽporales.cũ g̃ arma nr̃a ñ ſint hmõi.q: arma militie
nr̃e nõ ſunt carnalia.ſȝ potẽtia deo.i.ſm deũ vel ad ho
2 norẽ dei.Ergo nos nõ militam⁹ ſȝ carnẽ.℄ Scđo do
cũ dic̃.(Ad deſtructionẽ ⁊c̃.)Põit ṽtutẽ armoꝝ ſpũa
liũ.quoꝝ q̃dẽ ṽtus pȝ ex triplici effectu eoꝝ.Prim⁹ ef
fectus eſt ꝙ ꝑ ipſa arma cõfundunt rebelles.Et q̃tũ
Armorum ſpũaliũ ē triplex effectus — ad hoc dicit.(Ad deſtructionẽ munitionũ.)Quaſi.d.
Bene ſunt potẽtia deo:vt deſtruãt rebelles.iſra.Tit.i.
Ut ſit potẽs exhortari ⁊c̃.Jere.i.Ut euellas:⁊ deſtru
as ⁊c̃.Muniũt aũt ſe aliq ꝯtra deũ dupl̃r.Aliq aſtutĩ
cõſilijs:ſicut ſunt tyrãni q machinant̃ prauis cõſilijs
ſuis deſtruere q̃ dei ſunt:vt ipſi tyrannizẽt.Et q̃tũ ad
hoc dic̃.Cõſilia deſtruẽtes.ſ.tyranoꝝ.Job.5.Qui ap
p̃hẽdit ſapiẽtes ⁊c̃.Aliq vo ꝑ ſupbiã vel altitudinẽ ige
nij ꝓprij.Et q̃tũ ad h dic̃.Et oẽm altitudinẽ.ſ.ſue ſu
ꝑbie.Ro.11.Nõ alta ſapiẽtes ⁊c̃.i.ſupbia.Siue pfun
ditatẽ itellectus tã legiſplitorum q̃ꝫ phoꝝ.Ro.8.Neqꝫ
altitudo:neqꝫ pfundũ.Eſa.5.Ue q ſapiẽtes eſtis i ocu
lis vr̃is.Altitudinẽ dico extollẽtẽ aduerſus ſciaȝ dei
.ſ.fidẽ que eſt ſcia dei:q: q̃ de deo dñr ipugnãt.ſ.ꝑtum
3 ṽginis:⁊ alia dei mirabilia.Eſa.11.Repleta ẽ terra ſcia
dei.Apoc.2.Quam dñt altitudinẽ ſathane.Apoc.2.
Qui nõ cognouerũt altitudinẽ ſathane.Ro.11.No
li altũ ſapere ſȝ time.℄ Scđs effectus eſt cõuerſio iñ
deliũ ad fidẽ.Et q̃tũ ad h dic̃.(Et i captiuitatẽ redi
gẽtes ⁊c̃.)qđ q̃dẽ fit qñ id qđ hõ ſcit totũ ſuppõit mi
niſterio xp̃i ⁊ fidei.ꝑs.Ad alligãdos reges eoꝝ i cõpe
dib⁹ ⁊c̃.Ecc.6.Injice pedẽ tuũ i cõpedes illi⁹.i.i docu
mẽta fidei ⁊c̃.℄ Terti⁹ effect⁹ ẽ correctio peccãtiũ.Et
4 q̃tũ ad hoc dic̃.(Et i pmptu habẽtes).i.pmptũ ⁊ li
berũ aĩum habẽtes ad puniẽdũ oẽm iobediẽtiam.ꝑs.
Gladij ancipites i mãibus ⁊c̃.Et hoc erit cũ ipleta fue
rit vr̃a obediẽtia.i.cũ vos pfecte obediẽtes eritis.q: ñ
vos velitis obedire non erit uobis locus puniẽdi iobe
dientiã alioꝝ ⁊ veſtrã.Uel tũc vlciſcemur vos de iobe
dientia qñ ipleta fuerit obediẽtia veſtra.i.qñ deſtruet̃
inobedientia vr̃a.cõtraria.n.contrarijs curantur.

℄ Lectio. II.

Que aũt ſm faciẽ ſunt videte. Si
quis cõfidit xp̃i eſſe hoc cogitet
5 iterũ apud ſe:q: ſicut ⁊ ipſe xp̃i
eſt:ita ⁊ nos. Nã ⁊ ſi amplius
aliqd gloriatus fuero de ꝑtãte noſtra quaȝ
dedit nobis dñs in edificationẽ ⁊ nõ in de
ſtructionẽ veſtrã nõ erubeſcã. Ut aũt ñ exi
ſtimer tanq̃ꝫ terrere vos ꝑ epiſtolas. Qm̃
quidẽ epiſtole inquiunt graues ſunt ⁊ fortes
preſentia aũt corporis infirma ⁊ ſermo cõ
tẽptibilis:hoc cogitet qui eiuſmodi eſt:q:
quales ſumus verbo ꝑ epiſtolas abſentes
tales ⁊ preſentes in facto. Nõ.n.audemus

inſerere aut comparare nos quibuſdam q b
ſe ipſos commendãt.ſed ipſi in nobis noſ
metipſos metientes:⁊ cõparantes noſmet
ipſos nobis.

℄ Supra excuſauit ſe apl̃s ꝑ rõnẽ:h excuſat ſe ꝑ facti
euidẽtiã.Et circa hoc duo facit.Prio.n.cõmittit audi
toribus iudiciũ ſuũ excuſatõis.Scđo ꝓſeq̃t ſuã cãm
ibi.(Si qs cõfidit ⁊c̃.)Dicit g̃ pᵒ.Licet appareat ꝑ rõ
nẽ falſum eſſe qđ iponũt mihi pſeudo.tñ ſi aliq ſint in
ter vos q rõne nõ vincant̃ ⁊ noluerint rõni acqeſcere
ſaltẽ videte.i.cõſiderate ea q̃ ſunt ſm faciẽ.i.i manife
2 ſto apparẽt de me euidẽter.Cõmittit aũt eis iudicium
cãe ſue ad oñdendã ſecuritatẽ cordis ſui.Job.6.Rñde
te obſecro abſqꝫ cõtradictione.℄ Sed ꝯ.Jo.7.Noli Obo
te ſm faciẽ iudicare.Nõ g̃ bene dr̃ h.Que ſm faciem rñſio
ſunt videte.Rñdeo dđm eſt ꝙ ibi accipit̃ ſm faciẽ pro
his q̃ exterius apparẽt i hoĩe.ſ.ꝑ ſola veritatis apparẽ
tia:h vero ꝑ ipſa veritate euãgelica ⁊ apta veritate ſm
q̃ nõ dȝ hõ iudicare:q: aliqñ cõtrariũ latet i corde.Uñ
dr̃.Mat.7.Ueniũt ad vos in veſtimẽtis ouiũ itrinſe
cus ⁊c̃.Hic vero accipit̃ ſm faciẽ ꝑ facti euidẽtia ſm
quã põt fieri iudiciũ.Glo.aliter expõit.ſ.ſm facieȝ.i.
3 pſeudo.Uidete.i.attẽdite.Quaſi.d.Conſiderate facta
eoꝝ quia ipoſſibile eſt q̃n iter multa bona que preten
dunt nõ faciãt aliqua ex q̃bus poteritis cognoſcere i
tẽtionẽ ipſorũ prauã Mat.7.Ex fructibus eoꝝ ⁊c̃.
℄ Cõſequẽter cũ dic̃.(Siqs aũt cõfidit ⁊c̃.)ꝓſeq̃tur
cãȝ ſuã.Cõtingit aũt ꝙ aliqs mouet̃ ꝯ aliquẽ decept⁹
auctoritate alicuius q ſe magnũ facit.Et ſic corinthij
cõmoti erãt ꝯ aplm̃ decepti a pſeudo.q ſe dicebãt ma
ioris auctoritatis q̃ꝫ paulus q: venerãt a iudea:⁊ erãt
p̃ cõuerſi.Et iõ apl̃s duo facit.Prio euacuat auctorita
tẽ illoꝝ pſeudoꝝ.Scđo ꝓſeq̃t cãȝ ſuã ibi.(Ut aũt nõ
exiſtimer ⁊c̃.)Circa p̃ᵐ duo fac̃.Prio oñdit ꝙ pſeudo
nõ ſint ſibi p̃ferẽdi.Scđo ꝙ ipſe eſt p̃ferẽdus eis ibi.
(Nã ⁊ ſi amplius ⁊c.)Dicit g̃.Hoc inq̃ꝫ ſm faciẽ vide
4 te.Q: ſi qs de pſeudo cõfidit ſe xp̃i eſſe ꝑꝑ aliqđ ma
gnũ qđ fecerit:vel ꝑꝑ aliqđ bonũ ſpũale qđ a xp̃o re
ceperit:h cogitet apđ ſe.i.ꝯſideret diligẽter i corde ſuo
q: ſicut ipſe xp̃i eſt ita nos.Q.d.Quicq̃d iuenit̃ in eis
totũ iuenit̃ i nobis.vñ debeamus dici ⁊ eſſe xp̃i.i.cor.
7.Puto ꝙ ⁊ ego ſpũm xp̃i habeaȝ.Ro.8.Siqs ſpũm
xp̃i nõ hȝ h nõ eſt eius.Nõ ſolũ aũt nos ſumus xp̃i:ſi
cut ⁊ ipſi:ſed multo plus poſſumus gl̃iari ꝙ ſum⁹ xp̃i
q̃ꝫ ipſi ⁊ h eſt ꝙ dic̃.Nã ſi amplius q̃ꝫ ipſi gl̃iatus fue
ro d̃ ꝑtãte nr̃a quã.ſ.ꝑtãteȝ dedit mihi dñs.Act.9.Uas
electõis eſt mihi iſte.Gal.2.Qui opatus eſt petro ⁊c.
Dedit inq̃ꝫ mihi ꝑtãtẽ hãc ſpãlẽ ad ꝯuertẽdũ gẽtes in
edificationẽ.ſ.eccl̃ie ⁊ nõ i deſtructionẽ.ſicut faciunt
pſeudo abutẽtes ꝑtãte eis data i ꝯtriũ ad qđ data ẽ.nã
lȝ ꝑtãs det̃ i edificationẽ eccleſie i fide ⁊ caritate.iſti tñ
q̃rũt gloriã ſuã ⁊ nõ xp̃i:⁊ iõ deſtruũt.Et h faciebant
p̃dicãdo obſeruari legalia ⁊ faciẽdo q̃ſtũ.Si g̃ ampli⁹
glorior de hac ꝑtãte quã habeo ⁊ i qua gloriã xp̃i que 5
ro ⁊ nõ meã nõ erubeſcã.ſ.de hmõi cõmẽdatione mea
q: nõ facio ad oñdẽdũ me:ſȝ cã necẽitatis.ſ.vt oſtẽdens
auctoritatẽ meã eſſe magnã ⁊ pſeudo nullã nõ decipia
mini ab eis decetero.℄ Ubi nõ ꝙ ſm Gre.duabus d̃ nõ
cauſis p̃t ſe aliqs ꝯmẽdare abſqꝫ pctõ.ſ.qñ aliqs ꝓuo
cat̃ opprobrijs:⁊ cõculcat̃:⁊ hoc vt nõ deſperet vidẽs
ſe cõculcari:⁊ vt cõfutet aduerſarios.Sic Job cõmen
dauit ſe multũ ſicut pȝ.27.cap.vñ dicit.Neqꝫ.n.repre
hẽdit me cor meũ in oĩ vita mea ⁊c̃.Itẽ qñ aliqs p̃di
cãs veritatẽ:⁊ alius aduerſarius ṽitatis cõtradicit ſibi
⁊ ipedit mãifeſtationẽ veritatis tũc hmõi p̃dicator dȝ

c se cōmēdare ⁊ oñdere auctoritatē suā vt cōfutet illū: ⁊
vt trahat auditores ad veritatem. Et hoc facit aposto
lus in multis locis ⁊ hic etiam.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Ut aūt nō existimer ⁊c̄.) pse
quit cām suā ex facti euidētia. Et circa hoc tria facit.
Primo oñdit falsum esse qḋ sibi iponit. Scḋo rōnē di
cti assignat ibi. (Nō. n. audemus ⁊c̄.) Tertio exponit
2 rōnē ipsam ibi. (Nos aūt nō ⁊c̄.) ¶ Circa pͫ sciēdū ē
ꝙ sicut dictū est: iponebat aplo ꝙ in pn̄tia esset humi
aplo lis ꝑꝑ timorē: vel ꝑꝑ grām ⁊ fauorē captādū: ⁊ in ab
ipõe sentia dure scriberet eis. Et ideo dicit aplȷ ꝙ nō ē ita.
baf sed si bene voluīt cōsiderare q̄ apparēt: ita inueniēt euȝ
ꝙ dū facto qualē habuerūt scripto: ⁊ hoc possunt experiri si
eēt p̄ voluīt. Et hoc est qḋ dicit. Ut āt nō existimer a pseudo
sens seu a vobis tanq̄ȝ terrerē vos vel timorē vobis incute
ērat rē p̄ eplas nostras: quas vobis mittimus quē gdē tio
hū i rē nō incutiebā vobis in pn̄tia. Et hoc iō est qm ipsi. s.
lis pseudo inqūt. eplē. s. pauli graues sunt. i. dure ⁊ graui
ꝑꝑ ti ter punientes ⁊ fortes. i. absq̄ȝ timore: sed pn̄tia nō talis
morē immo ifirma. i. debilis: ⁊ humilis: qḋ rn̄det ei qḋ dicit:
fortes ⁊ sermo. i. p̄dicatio sua. ⁊ collocutio. ⁊ exhorta
tio cōtēptibilis qḋ rn̄det ei qḋ dr̄ graues. Sȝ q ē hmōi
. i. q talia dicit de nobis cogitet. i. sciat certe ꝙ q̄les su
mus ⁊c̄. i. tales erimus p̄sentes cū venimus ad vos: q̄
3 les sumus p̄ eplam absentes si necesse fuerit. Cām aūt
quare aplȷ se habuit humilr ad eos manifestat aplȷ. i.
corin. 2. Et ego frēs cū timore multo ⁊ tremore ⁊c̄. qḋ
faciebat q2 nō erāt firmi in fide. Et voluit eos p̄ dulce
dinē sue cōuersationis firmare. Quare āt locutus fue
rit sibi plana ⁊ p̄dicauerit eis ñ subtilia isinuat. i. cor. 3.
dicēs. Tanq̄ȝ paruulis in xp̄o lac potū dedi vobis ⁊c̄.
Nōdū. n. erant capaces altioris doctrine.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Nō. n. audem⁹ ⁊c̄.) Oñdit rō
nē dicti sui dicēs. Dico ꝙ ñ sum⁹ sīles pseudo. nec ēt ē
verū qḋ iponit nob: q2 ego nō dico aliq̄ȝ facere ē nece.
Et iō dic̄. Nō. n. audem⁹ nos inserere. i. dicere nos esse
vnū ex eis aut cōpare. i. sīleȝ facere q̄busdā. s. pseudo q
seipos vobis tm̄ comēdāt. ⁊ ñ ab aliis ⁊ a factis suis ñ
cōmēdant. ꝯ illud. puer. 27. Laudet te alien⁹: ⁊ nō os
tuū ⁊c̄. (Sȝ ipsi i nobis ⁊c̄.). i. ꝓm ea q̄ sunt i nobis cō
4 mēsuram⁹ facta nr̄a ⁊ dicta. Q. d. Jlla dicim⁹ de nobis
q̄ sunt ꝓportionata nobis. i. ꝯmēsurata factis nr̄is. Gal.
vlt. Unusq̄sq̄ȝ opus suū pbet ⁊c̄. ¶ Sȝ ꝯ. 4. dr̄. Com
mēdātes nosmetipsos ad ocm ꝯsciam ⁊c̄. Ergo nō bn̄
dixit. Rn̄deo, dōm est ꝙ aliud ē ꝯmēdare seipsuȝ ad cō
sciam: ⁊ aliud ad aures. Nā ad cōscias bonum cōmen
damus nosipsos cū bene agimus: ⁊ h̄ est bonū. Ad au
res aūt cōmēdamus nosmetipsos verbis tm̄: ⁊ hoc est
malū. Primo mō commēdāt se iusti ⁊ apls. Scḋo mō
pseudo ⁊ hypocrite. ¶ Lectio. III.
Nos aūt nō in imēsum gloriabi
mur. sed ꝓȝ mēsurā regule qua
mēsus est nobis deus mēsuraȝ
ptingēdi vsq̄ȝ ad vos. Nō. n. q̄
5 si nō ptingētes ad vos superextēdimus nos.
Usq̄ȝ ad vos. n. puenimus in euāgelio xp̄i
nō in imēsum gloriantes in alienis labori
bus. Spē aūt habētes crescētis fidei vr̄e in
vobis magnificari ꝓm regulā nostrā i abū
Die dātia: ēt in illa que vltra vos sunt euāgeliza
re. 9. re nō aliena regula in his que p̄parata sunt
cap. gloriari. † Qui aūt gloriat̄ i dn̄o, glorietur.
Nō. n. q seipsum cōmendat: ille pbatus est
sed quem deus cōmendat. a
¶ Supra aplȷ oñdit rōnē eoꝝ que dixerat: hic conse
quēter ipsam rōnē manifestat. Dixerat. n. ꝙ ꝯmēsura
bat se sibi: ⁊ nō excedebat mēsurā suā. Pōt aūt aliqs i
gloriādo ⁊ cōmēdando se excedere dupliciter. Primo
q̄ȝtū ad id de quo gloriat̄. puta si qs gloriat̄ de eo qḋ ñ
hȝ. Scḋo q̄ȝtū ad id in quo gloriat̄. puta si qs hn̄s ali
qd ex alio: gloriat̄ in ipso tanq̄ȝ a se haberet. Et iō apo
stolus oñdit ꝙ neutro istoꝝ modoꝝ excedit mēsuram
gloriādo vel laudādo se. Et p̄mo q̄ȝtū ad pͫ. Scḋo q̄ȝ
tū ad scḋm ibi. (Qui aūt gloriat̄ ⁊c̄.) ¶ Circa pͫ duo
facit. Primo pbat ꝙ nō excedit mēsurā suā q̄ȝtuȝ ad
gloriā de p̄teritis. Scḋo q̄ȝtuȝ ad gloriā de futuris ibi. 2
(Spē aūt hn̄tes ⁊c̄.) ¶ Circa pͫ tria facit. Primo p
ponit intētū. Scḋo ꝓpositū pbat ibi. (Nō. n. quasi nō
⁊c̄.) Tertio cōcludit ibi. (Nec in imēsuȝ gloriātes, ⁊c.)
Dicit ḡ p°. Dico ꝙ metimur ⁊ cōparamus nosmetip
sos nobis faciētes. s. ꝓm ꝙ officiū nr̄m exigit. hoc aūt
nos agētes nō imēsum gloriamur. i. nō excedimus mē
surā nr̄am exercēdo ptātē nr̄am ⁊ cōmendando nos.
Leuit. 19. Nolite facere iniquū ⁊c̄. Sed gloriamur ꝓm
mēsurā qua mēsus est nobis deus. Glo. hoc exponit d̄ 3
mēsura p̄lationis apli: ⁊ dicit ꝓm mēsurā. i. ꝓm mēsura
tū mihi a deo populū: cuius ego sum p̄latus ⁊ regula
ad dirigēdū. Sȝ h̄ idē pōt vniuersalius accipi: vt mēsu
ra regule dicat̄ q̄ȝtitas grē. Et tūc est sensus. Sed glo
riamur ꝓm mēsurā qua mēsus ē nobis de⁹. i. ꝓȝ q̄ȝtita
tē gratie quā dedit nobis deus. Ephe. 4. Unicuiq̄ȝ da
ta est grā ⁊c̄. Que qdē grā est nobis regula ne extolla
mur ⁊ deuiemus a deo. Quā mēsus est nobis deus: q2
qcq̄d boni facimus: in euāgelizādo ⁊ i cōuersatōe vr̄a
⁊ alioꝝ totū est ex deo mihi in vobis ⁊ aliis ꝯcessum. i.
cor. 3. Ego plātaui appollo rigauit ⁊c. Mēsurā dico p
tingēdi vsq̄ȝ ad vos. q2 vos estis sub mēsura grē mihi
date p quā ꝯuersi estis ad xp̄ȝ ⁊ obeditis euāgelio. Hoc
ērḡ qḋ ꝓponit. s. ꝙ ñ excedit mēsurā suā gloriādo ⁊ lau
dādo se ꝙ sit eoꝝ p̄latus ⁊ ꝙ p̄ eū cōuersi sunt. Et ꝙ
ita sit. s. ꝙ p̄tingat vsq̄ȝ ad eos. pbat ꝯn̄r cū dic̄. Nō. n.
q̄si nō ptingētes ⁊c. Q. d. Uere gloriamur. Nō. n. sup
extendimus nos in grā vel gloria vel in potestate no 4
stra quasi nō simus ptigētes vsq̄ȝ ad vos ptāte nostra:
⁊ ministerio. Nā vsq̄ȝ ad vos puenimus in euangelio
xp̄i. i. in p̄dicatione euāgelii xp̄i. i. cor. 4. Jn xp̄o iesu p
euāgeliū ego vos genui ⁊c. ⁊ supra. 9. Nōne opus me
um vos estis ⁊c. Gal. 2. Qui operatus ē petro i aplatū
⁊c̄. Et iō cōcludit dicēs. Igit̄ cū glorior de vobis non
glorior in imensum. Un̄ dicit. Nō in imensum gloriā
tes ⁊c. vbi alius fundamentū fidei posuisset.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Spem aūt habētes ⁊c.) oñdit
ꝙ nō excedit mēsuram suaȝ q̄ȝtum ad gloriā de futu
ro. Sciendū est aūt ꝙ p̄dicator pōt habere duplex ar
gumentū glorie de p̄dicatione sua. Unū est vt cōuer
si ad p̄dicationē suā ꝓficiāt in melius. Aliud vt p ip
sos cōuersos alii ꝯuertant̄: q2 vt dr̄ Exo. 36. Cortina cor 5
tinā trahit ⁊c. Et apoc. vlt. Qui audit dicat veni. Naȝ
qñ qs videt alios cōuerti i facilius ꝯuertit̄. Et q̄ȝtuȝ ad
ista duo apls sperat augeri gloriā suā de corinthiis p°
. s. de profectu eoꝝ i melius. Et ideo dicit. Dico ꝙ nec
in imensum gloriamur de cōuersione vestra p̄ nos cō
ta olim. Sed adhuc habētes. i. sumus spem magnifica
ri in futuro. i. augeri gloriā nostrā crescētis fidei vestre i
vobis. i. de fide vestra crescēte ⁊ ꝓficiēte in melius per
bona opera. i. Petri. 2. Lac cōcupiscite vt i eo crescatis
in salutē ⁊c. Et iteꝝ scḋo speramus magnificari i ꝯuer
sione alioꝝ p̄ vos. Et ideo dicit. Jn abūdātia ⁊c. idest
in abundantia predicationis non solum in vobis: sed
etiam

a ēt in illa loca que vltra vos sunt: ⁊ ſm regulā nostrā.i.
ſm q̄ iniūctū est nobis a xp̄o: nō solū euāgelizare vo/
bis: sed oībus gētibus. Mar. vlt. Eūtes in mūdū vni/
uersum ⁊c. Nec tamen sumus habentes spem in alie
na regula.i.nō speramus gloriari: nec gl'iamur ī ali/
q̄ aliena regula. Q.d. Nō in illis q̄ preparata sunt ab
alijs.i.quos alij duxerūt ad fidē: sed faciā fructū in illis
in qbus ab alijs non est p̄dicatum. Ro.15. Predicaui
euāgeliū hoc non vbi noiatus est xp̄s. ❡ Cōtra est q̄
Petrus predicauit Rome anteq̄ predicaret ibi Pau/
lus. Respondeo dōm est q̄ non dicit hoc recusans pre
dicare vbi alius p̄dicasset: sed dicit q̄ intēdit predica/
re ēt vbi non predicasset aliquis.
❡ Cōsequēter cū dicit. (Qui āt gl'iant ⁊c.) Oñdit q̄
2 nō excedit mēsurā suā q̄ntū ad id ī quo gloriant dicēs.
Q.d. si ego glorior in eo in quo gloriādū est nō excedo.
Cū aūt gloriādū sit in deo: q gloriat in dn̄o glorietur. Je
re.9. In hoc glorietur q gloriat ⁊c. Pōt aūt h̄ exponi tri
pliciter. Uno mō ī dn̄o glietur: vt ly. dn̄o denotet obiectū
gliādi. q.d. Ex hoc glietur q̄ h̄z dn̄m amādo ⁊ cognoscē
do. Jere.9. In hoc glietur ⁊c. Alio mō glorietur ī dn̄o.i. ſ̄z
deū. ⁊ hoc mō gloriat: q gloriat de his q̄ dei sunt: ⁊ nō
de malis: sicut ille de quo dr̄ ī p̄s. Quid gloriaris ī ma
litia. Alio mō in dn̄o glorietur.i. vt gloriā suā reputet se
habere a deo: totū qd̄ cedit ad gloriā suā referēs in deū
p̄' Cor.4. Quid hēs qd̄ nō accepisti. Si aūt accepisti
⁊c. Et sic accipit hic cū dicit. (Qui gloriatur in dn̄o glo
rietur). Quasi.d. glorior ō p̄dictis: ſ̄z nō quasi hoc a me
habeā: sed a deo. Et hoc ēt ē mēsura vestra: q̄ totū bo
nū vestrū h̄z orītū a nobis. Et vere ī dn̄o debemus glo
riari: nō nobis iputare gloriā nr̄am: sed deo. Nā nō est
3 p̄batus.i. cōprobatus a deo vel hoibus ille q seipsuz
cōmendat. Prouer.27. Laudet te ⁊c. Sed ille quē de
us cōmendat.i. cōmendabilem facit bonis operibus ⁊
miraculis. Nā deus est causa totius boni operis p̄ ho/
mines facti. CAP. XI.

Utinā sustineritis modicū qd ī/
sipientie mee: sed ⁊ supportate
me. Emulor.n. vos dei emula
tione despōdi.n. vos vni viro
virginē castā exhibere xp̄o. Timeo aūt ne
sicut serpens seduxit euā astutia sua: ita cor
4 rūpantur sensus vestri ⁊ excidant a simpli/
citate que est in xp̄o iesu.
❡ Postq̄ apls excusauit se de his q̄ falso iponebant
sibi a pseudo: hic p̄nr vt cōfutet eos.s. pseudo ⁊ reddat
auctoritatē suā honorabilē cōmēdat se corinthijs. Cir
ca hoc aūt duo facit. Prio rōnē sue ɔmendationis assi
gnat. Scd̄o ponit suā cōmēdationē ibi. (In quo quis au
det ⁊c.) ❡ Circa p̄m tria facit. Primo petit vt eius insi
pientia supportet. Scd̄o ōdit necessitatē sue ɔmēdatio
nis: vt nō isipiēs videat ibi. (Emulor.n. vos ⁊c.) Ter
tio innuit q̄ dato q̄ sit insipiēs: supportare debēt ibi.
(Iterū dico ne quis ⁊c.) ❡ Circa p̄m duo facit. Primo p̄
5 mittit suū desideriū: vt petitio sua facilius exaudiat.
Scd̄o ponit suā petitionē ibi. (Sed ⁊ supportate me)
Desideriū āt apli est vt corinthij sustineāt aplm cōme
dātē se. Et iō p̄ aduerbiū optādi incipit dicēs. (Utinā
sustineritis ⁊c.) ❡ Circa qd̄ sciēdū ē q̄ p̄cepta mora
lia sunt de agēdis: que cū sint particularia ⁊ variabilia
nō p̄nt determinari vna cōi rōne ⁊ regula indefinite: ſ̄z
opꝫ qn̄q̄ p̄ter regulā cōem aliqd facere ī aliquo casu
emergēte. Qn̄ aūt hoc mō fit aliqd p̄ter cōem regulā:
sapiētes q cām huius ɔsiderāt nō turbant: nec repu/
tāt insipiēter factū esse. Indiscreti vero ⁊ minus sapiē b
tes nō cōsiderātes ex qua cā hoc ita fiat turbant ⁊ re/
putāt stulte factū fore: sicut patet: q̄ p̄ceptū morale est
nō occides. Aliqn̄ tn̄ necesse est malos occidere. Et qn̄
hoc fit sapiētes cōmēdant vel nō reputāt male factuz.
Stulti aūt: ⁊ heretici dāuant dicētes hoc esse male fa/
ctū. Q.d. q̄ cōis lex moralis est q̄ hō n̄ ɔmēdet seipsuz.
ſm qd̄ dr̄ Prouer.27. Laudet te alienus ⁊c. Pōt fie/
ri in aliquo casu p̄ter hāc cōem regulā: vt hō cōmēdet
se: ⁊ laudabiliter hoc facit: ⁊ tn̄ indiscreti hoc reputāt ī
sipiētiam. Uñ cū imineret casus quo aplus deberet se
cōmēdare. hortat eos ad hoc q̄ istud nō reputēt ei ad 2
insipiētiā dicēs. (Utinā sustineritis).s. patiēter (modi/
cū insipiētie mee) supportādo me. Et dicit modicū: q̄
si commendaret se sine causa esset maxima isipientia.
Et iterū si cōmēdaret se ex cā oino vrgēte: tūc nihil eēt
ibi insipiētie. Sed q̄ cōmēdat se licet ex cā: nō tn̄ oino
vrgēte cū alio mō posset ɔfutare pseudo: ⁊ q̄ cōmēdat
se multū: vr̄ ibi esse aliqd isipiētie: ⁊ hoc est qd̄ dicit.
(Modicū insipiētie mee). Infra.12. Factus sum insi/
piēs ⁊c. Et licet sic siꝫ isipiēs tn̄ supportate me. Et hoc 3
debēt facere: q̄ subditi dēt supp̄tare p̄latos ⁊ ecōuer
so. Gal.6. Alter alterius onera ⁊c. Ephe.4. Suppor/
tātes iuicē in charitate. Necessitatē aūt cōmēdationis
oñdit dicēs. (Emulor ⁊c.) Et circa hoc tria facit. Prio emulatio
ostēdit hmōi cōmēdationē p̄uenire ex zelo: vt exclu/ put
dat insipiētiā. Scd̄o dicit hūc zelū nō esse inordinatū idē ē
vt vitet indescretionē ibi. (Timeo aūt ⁊c.) Tertio ex q̄ zelus
cludit eorū excusatōez ibi. (Nā si is). ❡ Circa p̄m duo ē q
facit. Primo ponit zelū quē h̄z ad eos sanctū: q̄ dei. da
Scd̄o oñdit cām huius zeli: q̄ incūbebat sibi ex offi/ mot⁹
cio ibi. (Despōdi vos ⁊c.) Est q̄ zelus sanctus: q̄ emu cā
lor vos.i. diligo vos feruēter dei emulatione.i. ad ho/ boni
norē dei: nō meū. Circa qd̄ nota q̄ emulatio p̄ut ē idē vel
qd̄ zelus nō aliud est q̄ qdā motus animi bonus vel mali
malus tēdentis in statū p̄rimi ⁊ iportat feruorē amo/
ris. Et ideo cōsueuit sic diffiniri. Zelus est amor inten
sus nō patiēs cōsortiū in amato. Et si qdem nō patiat
cōsortiū ī aliquo bono: puta. vitā vel alicuius ip̄fectio 4
nis: sed singulariter illud solus vult habere: tūc zelus
ē bonus ⁊ emulatio bona: ō qua dicit. p̄' Cor.12. Emu
lamini carismata ⁊c. Gal.4. Emulamini bonū in bo/
no ⁊c. Tertiū. Reg.17. Zelo zelatus ⁊c. p̄s. Zelus do/
mus tue ⁊c. Si vō nō patiat ɔsortiū ī aliqua excellētia
vel in aliq̄ p̄speritate mūdi: tūc zelus est malus ⁊ emu
latio mala. Hoc aūt bono zelo seu emulatione aliqn̄ qs
emulat alios p̄ se: sicut vir zelat p̄ vxore sua quā sibi
soli vult ſuari. Aliqn̄ vō zelat aliqs p̄ alio sicut eunuch⁹
zelat vxorē dn̄i sui vt custodiat eā sibi. Sic apls pplm
suū quē videbat paratū ad p̄cipitiū: vt cū spōso xp̄o vel
le p̄stitui diabolo emulabat: ne xp̄s spōsus verus ī eis
aliqd diaboli ɔsortiū pateret. Et iō dicit dei ⁊ emulatō
ne. Q.d. nō p̄ me sed p̄ xp̄o q est sponsus. Jo.3. Qui
h̄z spōsam spōsus ē. 3. Reg.19. Zelo zelatus sum p̄ dn̄o
⁊c. Uñ aūt aplo incūbebat hmōi emulatio ostēdit di/ 5
cēs. (Despōdi.n. vos ⁊c.) Quasi diceret. Merito vos
emulor dei emulatione: q̄ ego sum paranymph⁹ hui⁹
m̄rimonij: qd̄ est inter vos ⁊ xp̄m: q̄ ego despōdi vos
.i. feci spōsalia q̄ sunt p̄ fidē ⁊ charitatē. Osee.2. Spon
sabo te mihi ⁊c. Et iō p̄tinet ad me custodir̄ vos. Qui
cūq̄ q̄ ɔuertit pplꝫ ad fidē ⁊ ad iustitiā despondet eos
xp̄o. Despōdi iuq̄ non multis: q̄ que multis adheret
polluit. Jere.3. Tu āt polluta es ⁊c. Sꝫ vni xp̄o.s. vi/
ro p̄fecto v̄tutis plenitudine. Zac.6. Oriēs nomen eius
Jere.31. Nouuz faciet dn̄s sup terrā ⁊c. Et dr̄ xp̄s vir
vnus: q̄ singularis: ⁊ q̄ntū ad modū ɔceptionis: ⁊ q̄

c tū ad modū nascēdi ⁊ q̄ʒtū ad grē plenitudīez. Ecc.7.
Uiuū de mille ⁊c̄. Jsti inq̄ʒ viro despōdi vos exhibere.
virginē. ❡ Nota ꝙ a plurali ad singulare descēdit di
cēs. (Despōsaui vos.) ī plurali. (Et exhibere virgīez)
in singulari: volēs ostendere ꝙ ex oībus fidelibus fit
vnū corpus ⁊ vna ecclesia: q̄ dʒ esse virgo in oībus mē
bris suis. Et ideo dicit ꝟginē castā. Jn oībus. n. accipi
tur virginitas pro integritate corporis: castitas ꝓ inte
gritate mētis. Nā aliqñ aliqua est virgo corpore: que ñ
est casta mēte. Sic ecclesia exhibet se xp̄o virginē: qñ
a ꝑseuerat in fide: ⁊ infra sacramēta absqʒ corruptiōe ali
cuius ydolatrie: ⁊ īfidelitatis. Eze.16. Ad oē caput vie
edificasti signū ⁊c̄. Castā exhibet se qñ existens īfra sa-
cramēta ⁊ in fide xp̄i exhibet puritatē corporis ⁊ ope-
ris. Eph.5. Ut exhiberet sibi gloriosam ecclesiā nō ha
bentē maculā neqʒ rugā ⁊c̄. Sʒ qr corinthij possent di
cere nō necesse est: ꝙ custodias nos ⁊ zelus tuus nō ē
rōnalis. qr nos bene seruabimus nosmetipsos. Jō pn̄r
cām huius zeli ondit dicēs. (Timeo aūt ⁊c̄.) Ubi sciē
dū ē ꝙ ī paradiso fuit cōiugiū adā ⁊ eue. Sʒ eua corru
pta fuit ꝑ serpētē nō violēter: sed astute: inq̄ʒtū promisit
falsum ⁊ suasit iniquū. Falsum qdē cū dixit. Eritis sicˇ
dij ⁊ nequaq̄ʒ moriemini: cū tñ ex hoc ipsi incurrerint
necessitatē mortis. Jniquū vero: vt trāsgrederef ⁊ ꝓte
3 rirei mādatū dei. Et ƒm hāc similitudinē aplس loquēs
dicit ecclesiā esse sicut euā: quā diabolus aliqñ ꝑsecu-
tus est manifeste per tyrānos ⁊ potestates: ⁊ tūc sicut
leo rugiēs circuit querēs quē deuoret: vt dr̄. i. Pet.5.
Aliqñ molestat ecclesiā latēter ꝑ hereticos: q ꝓmittūt
veritatē ⁊ simulāt se bonos: ⁊ tūc sicut serpēs seducit
astutia sua ꝓmittēdo falsa. Et iō dicit. (Timeo ne sicˇ
serpēs euā seduxit) a paradiso eā ejciēs. (Astutia sua)
promittēdo falsa. i. Thi.2. Adā nō est seductus: ʒ mu
lier. (Jta). i. ꝑ similes deceptiones hereticoꝝ. (Corrū
paūf sensus vestri). Et dicit sensus vestri: qr sicut ī ma
trimonio carnali cauet sponsus ne piunx corrūpaf car
naliter: ita aplس in hoc matrimonio spirituali timet ne
corrūpanf spūaliter sensus cordis. pͥ Cor.15. Corrum
pūt bonos mores ⁊c̄. Uel sensus spūales de qb᷒. Sap.
4 i. Sētite de dn̄o ⁊c̄. pͥ Cor.14. Nolite pueri effici sensi-
bus. Et excidāt a simplicitate. que est in xp̄o iesu. Si-
plex. n. est illud qđ corruptione caret. Pseudo ergo cō
ponebāt vnā sectā ex iudaismo ⁊ euāgelio mādātes si
mul cū euāgelio seruari legalia. Jlli ğ excidūt a simpli
citate xp̄i: q seducti a pseudo simul cū euāgelio seruāt
legalia. ⁊ hoc timebat apostolus de corinthijs. Ecc.2.
Ue peccātori ingredienti terra duabus vijs. Et econtra
prouer.11. Simplicitas iustoꝝ diriget eos.

Eua corrupta fuit ꝑ serpētē: ʒ nō violēter

4 Ecclesiā ꝑsecut᷒ ē diabol᷒ aliqñ manifeste aliqñ occulte.

❡ Lectio. II.

Nam si is q venit aliū xp̄ʒ predi-
cat quē nō ꝑdicauimus: aut ali-
um spiritū accipitis quē nō ac-
cepistis: aut aliū euāgeliuʒ qđ ñ
5 recepistis. recte pateremini. Existimo. n. ni
hil me minus fecisse a magnis aplis. Naʒ
⁊ si imperitus sermone: sed nō scientia. Jn
oībus aūt manifestus sum vobis. Aut nū-
qd peccātū feci me ipsuʒ humiliās: vt vos ex
altemini. Qm̄ gratis euāgeliū dei euangeli
zaui vobis: alias ecclesias expoliaui accipi
ens stipendiū ad ministeriū vestrū.
❡ Posito zelo quē ad corin. habebat aplس: ⁊ ondso ze-
lū esse rōnabilē: hic pn̄r remouet coꝝ excusationem

Et circa hoc duo facit. Primo ꝓponit coꝝ excusatio- d
nē. Scđo vero remouet eā ibi. (Existimo. n. me ⁊c̄.)
❡ Circa pͫ sciēdū est ꝙ corinthij possent suspicari: ꝙ
tō zelū haberet de eis: qr timet ne dimittāt doctrinā su
am ꝑꝑ doctrinā pseudo: vn̄ possent dicere: pstat ꝙ mi-
nus bona sunt dimittēda propter magis bona. Ergo
si pseudo meliore doceāt nō debes turbari si acqesci-
mus eis. Et iō hāc excusationē ponit ostendēdo ꝙ ni
hil maius q̄ʒ aplس docēt ⁊ ꝑdicāt. Nā aplس tria ꝑdica-
uit eis ⁊ docuit eos. Primo ꝙ essent xp̄i. supra.4. Nō
. n. ꝑdicamus nosmetipsos: ʒ xp̄m iesum. Scđo ꝙ ha
berēt spūm xp̄i. Ro.8. Si qs spūm xp̄i nō hʒ: hic nō ē
eius. Tertio vt reciperēt euangeliū xp̄i. Ro.1. Nō. n. a
erubesco euāgeliū ⁊c̄. Si ğ pseudo meliora vobis ꝑdi
carēt ⁊ vos docerēt recte faceritis ⁊ excusabiles essetis.
Sed hoc nō faciūt. Et hoc ē qđ dicit. (Nā si is q ⁊c̄.)
Quasi. d. Timeo ne pseudo q venit ad vos nō missus
sed ex se sicut fur ⁊ latro. Jo.10. Quotquot venerūt fu
res sunt ⁊ latrones. Jere.23. Nō mittebā eos ⁊ ipsi cur
rebāt. Ro.10. Quō ꝑdicabūt nisi ⁊c̄. Si inq̄ʒ talis pre
dicator ꝑdicat vob aliū xp̄ʒ. s. excellētiorē q̄ʒ illū quē
nos predicauimus: qđ nō pōt esse: qr vt dr̄ Cor.8. Un᷒ 3
dn̄s noster iesus xp̄s ꝑ quē oīa ⁊c̄. Et hoc q̄ʒtum ad ꝑ
mū. Aut aliū spūm. s. meliorē accepistis. s. ꝑ talē q̄ʒ ac-
cepistis. s. nos. i. ministerio nostro: qđ non pōt esse: qr
vt dr̄. pͥ Cor.12. Hec oīa opaf vnus atqʒ idem spiritus
⁊c̄. Et hoc q̄ʒtū ad 2ͫ. Aut ꝑdicat vobis aliud euāgeli
um. i. aliā ꝑdicationē vel doctrinā quā ꝑ nos nō recepi
stis. Gal.1. Miror ꝙ sic cito trāsferimi ⁊c̄. Si inq̄ʒ alia
⁊ meliora facerēt vobis. pateremini. i. faceritis excusā
do vos. Et qr nō pōt eis aliđ euāgeliū. i. melius tradi.
Jdeo aplس excōicat galathas si aliud euangeliū recipi
ant. Gal.1. Si qs aliud vobis euāgelizauerit ⁊c̄.
❡ Cōsequēter cū dic̄. (Existio. n. ⁊c̄.) Remouet hāc
excusationē. Et circa h̄ duo. facit Prio ostēdit ꝙ ipse ñ
minus fecit eis q̄ʒ alij. Scđo ꝙ plus ibi. (Aut nunqd
⁊c̄.) ❡ Circa pͫ tria facit. Primo ostēdit ꝙ nihil mi-
nus fecit facto q̄ʒ alij apli. Scđo innuit ꝙ nō defuit ei
facultas ad hoc faciēdū ibi. (Nā ⁊ si imperitus sermo 4
ne ⁊c̄.) Tertio ostēdit euidētiā vtriusqʒ ibi. (Jn oībus
aūt ⁊c̄.) Dicit ergo. Recte pateremini vos seduci ab
eis si melius predicarent vobis: sed hoc nō est verum.
Enim. i. qr existimo me nihil minus fecisse in his a ma
gnis aplis. i. q̄ʒ Petrus ⁊ Joannes: quos isti habebāt
magnos ⁊ cōparat se magis apostolis: tuʒ qr Paulus
videbatur ⁊ reputabaf ab eis minor q̄ʒ illi: eo ꝙ illi fue
rant cū iesu ⁊ Paulus non: tū ēt qr pseudo dicebant se
missos ab eis. Et ideo ostēdēdo se parē magis aposto-
lis istoꝝ errorē remouet ⁊ pseudo pfutat. Et nō soluʒ
nihil minus fecit: sed plus. pͥ Cor.15. Plus oībus labo-
raui. Et ne forte diceret ei. vnde tibi est facultas ad h̄
faciendū: cū sis impedite lingue. Ostendit ꝙ ei facul-
tas affuit ex magnitudine sciētie dicēs. Licet sum īperi
tus sermone: tñ nō sum īperitus sciētia. 2. Pe. vlt. Si- 5
cut ⁊ charissimus frater noster Paulus ƒm sapiam.
❡ Sed hoc sciēdū est ꝙ pseudo querētes gl'iam ꝓpri
am ⁊ lucra sectātes nitebanf attrahere pplm ꝑ ornata
⁊ subtilia ⁊ exqsita verba: nō attēdētes nisi solū aures
ꝑmulcere. Aplس vero qr nō q̄rebat vtilitatē ꝓpriā: sed
solū dilatione fidei xp̄i ⁊ ꝓfectū eius: ita ꝓponebat ꝟ
bū fidei: vt oēs possent capere pformās se pditioni au
ditiū ⁊ capacitati. Un̄ qr isti in ꝑncipio nō erāt capa-
ces alte doctrie ꝓposuit eis fidē nō ī subtilitate ƒmōis
ʒ eo mō q̄ capere possent. i. plane ⁊ apte. Et iō isti dice
bāt eū esse īpitū ƒmone. pͥ cor.1. Non ī sapia ꝟbi ⁊c̄. Et
ꝑꝑ hoc dic̄ aplس. lʒ sim iperitus sermone: vt vobis vr̄ h̄
non

a nõ fuit ex defectu sciẽtie: sed pp vos ex quadã dispẽsa
tiõe: q2 tanq̃ puulis i xpo lac potũ dedi vobis rc. Uel
dõm ad lrãz q apls fuit balbus: et ex h pseudo deride
bãt eũ. Et iõ dicit. (Et si imperitus sermone). i. ipedite li
gue: nõ tñ suz iperitus scia. Exo. 4. Impeditioris et tar
dioris lingue sum. Q2 ãt nihil minus fecerĩ a magnis
aplis: euidẽter apparet p ea q̃ feci vobis. Et iõ dic. (In
oibus predictis manifestatus sum in vobis). Qui ex
perti estis q̃ per me fuit. pme cor. 9. Signaculũ aposto
latus mei vos estis in dño: et infra. 12. Signa tñ apo
stolatus mei facta sunt super vos rc.
¶ Cõsequẽter cũ dic. (Aut nũqd pctm̃ rc.) Ostẽdit
q plus fecit q̃ oẽs alij et h q2 pdicauit sine sumptib9.
Circa hoc duo facit. Primo ponit factũ. Scdo cãm fa
2 cti assignat ibi. (Quare q2 nõ diligo vos rc.) ¶ Circa
pm̃ duo facit. Pmo oñdit factũ q̃tũ ad pteritũ. Scdo
q̃tũ ad futurũ ibi. (Et in oibus rc.) Factũ aũt pteritũ
ostendit dupliciter. Primo in generali. Scdo in spãli
ibi. (Qm̃ gratis rc.) Dic ergo. Recte dico q nihil mi
nus feci ab illis: nisi forte hoc reputetis male et minus
factũ: q2 diminui de auctoritate mea nõ accipiẽs sum
ptus a vobis: sed si hoc esset malũ minus fecissez. Et
iõ oñdit q nõ est malũ. Et h est q dicit. Aut nunqd
pctm̃ feci. i. nũqd peccaui humiliãs meipsuz et diminu
ens de auctoritate mea. Quasi. d. Nõ. Ecc. 3. Quãto
maior es rc. pme cor. 9. Cum essem liber rc. Math.
18. Qui humiliauerit se rc. Rõ. aũt humiliationis mee ẽ
nõ pp lucrũ pprium: sz pp pmotionem vrãz. Uñ dicit.
(Ut vos exaltemini). i. i fide ɔfirmemini. Corinthij ãt
auari erãt: et iõ si a pncipio accepisset sumptus forte õ
stitissent a fide. Itẽ pseudo pdicabant pp questũ. Ut g
3 corinthij reciperẽt aplm̃ et pseudo auferret occasionez
q̃stus gratis pdicauit eis sine sumptibus ppriis. Hoc
ãt q dixerat i generali manifestat i spãli ibi. (Qm̃ gra
tis rc.) Et facit duo. Primo oñdit quõ sine sumptib9
pdicauit eis in p9 aduẽtu ad eos. Scdo oñdit q idẽ fe
cit in mora quã apud eos ɔtrit ibi. (Et cũ essem rc.)
¶ Circa pm̃ duo facit. Primo pponit qd intẽdit. s. hu
militationẽ dicẽs. (In hoc humilias meipsuz). qm̃ euã
gelizaui vobis gratis. i. sine sumptu: nõ ãt sine merce
de: q2 hoc nõ est laudis: lz. n. oẽs possent capere sum
ptus psone ab eis qbus pponũt vbũ dei. nullus tñ p
dicare dz p mercede et q̃stu. Scdo q2 possent dicere isti
vñ g accepisti sumptus: rñdet q ab alijs ecclijs dicẽs.
Ecclesias alias expoliaui accipiẽs ab eis stipendiũ ad
ministeriũ vrm. Et hoc ɔuincit eos q nõ possint dice
re aplo q nõ liceret ei accipere ab eis. Si. n. accipit ab
alijs ad seruitiũ eorum multo magis liceret ei accipe
ab ipsis. Ex h ẽt apparet q legatus pape visitãs vnaz
partẽ legationis põt accipere stipẽdia. Et q dñs papa
4 pro necitate vnius patrie põt accipere subsidiũ ab ali
is ptibus mũdi. rõ est: q2 ecclesia ẽ: sicut vnũ corpus:
videmus aũt i corpe nãli q nã qñ deficit virtus i vno
mẽbro: subministrat humores et vtutẽ accipiẽs ab ali
is mẽbris. ¶ Lectio. III.

5

T cũ essem apud vos et egerez
nulli onerosus fui. Nã qd mi
hi deerat suppleuerũt fratres q
venerat a macedonia: et in oib9
sine onere me vobis seruaui et seruabo. Est
veritas xpi in me et qm̃ hec gloriatio nõ in
fringetur in me in regionibus achaie. Qua
re? q2 nõ diligo vos. Deus scit. Quod aũt
facio et faciã vt amputez occasionẽ eoz qui b
volunt occasionẽ: vt in quo gloriant inue
niantur sicut et nos. Nã eiusmodi pseudo
apostoli sunt operarij subdoli: trãsfiguran
tes se in apostolos xpi. †Et non mirũ. Ipse 2a 2e
. n. sathanas transfigurat se in angelum lu q. 10.
cis. Non est ergo magnum si ministri eius ar. 28
transfigurentur velut ministri iustitie quoz
finis erit sm̃ opera ipsorum.
¶ Oñso q qñ pmo eis predicauit in ipso aduẽtu: euã
gelizauit eis gratis: hic oñdit q nec ẽt ɔhẽdo moram 2
apud eos accepit ab eis sumptus. Et pmo hoc oñdit.
Scdo do rñdet cuidã tacite q̃stioni ibi. (Naz qd mihi
rc.) Dicit g. Nõ solũ qñ pmo veni ad vos nõ accepi a
vobis sumptus: sz ẽt cũ essem apud vos diu et ẽt egerẽ
vt oñdat q nõ dimisit eis sumptus pp diuitias. Nulli
onerosus fui aliqd ab aliquo accipiẽdo. In quo appa
ret cã q̃re dimisit: q2 corinthij pp auariciã eis inatã re
putabat sibi onus ministrare sumptus. p9 cor. 9. Nõ si
mus vsi hac ptãte: sz oia sustinemus rc. Sed possent 3
isti dicere: vñ g habuisti necessaria? Et iõ rñdet dicẽs:
q ab alijs ecclesijs: iõ. s. nihil accepi: q2 illud qd mihi
deerat. s. a pcio qd lucrabat nocte laborando manibus
suis apud aqlã et pscã. Erat. n. senofactorie artis p quã
lucrabat sibi necc̃a. Act. 2. Ad ea q̃ mihi opus erãt rc. aplo
illud g qd deerat nõ dedistis vos: sz suppleuerunt fra sci
tres q venerũt a macedonia. s. philippẽses q erãt val uit
de liberales. Uñ de hoc in epistola ad Philip. ɔmẽdat artẽ
eos Phil. 4. Nulla ecclesia cõicauit mihi in rõne dati sce
et accepti: nisi vos. Sed corinthij erant auari. nofa
¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Et in oibus sine onere rc.) ctori
Oñdit quõ se habebit hoc ad eos in futurũ dicens: q am
ẽt sine onere vult se habere ad eos. Et circa hoc duo fa 4
cit. Primo ponit suã rõnem cõem. Scdo ɔfert cã ibi.
(Est veritas xpi rc.) Dicit g nõ solũ feci hoc. s. q gra
tis vobis euangelizaui et nulli onerosus fui: sz ẽt in oi
bus seruabo me vobis sine onere: sicut vsq3 mõ serua
ui nõ dure rephẽdẽdo: nõ seuere corrigẽdo: nec vrã
accipiẽdo. Act. 3. Argẽtũ et aurũ et vestẽ nullius ɔcu
piui. Nume. 16. Tu scis q nec asellũ qdẽ acceperim
ab eis dicit moyses ad dñz. Samuel dicit. i. Reg. 12. Lo
qmini de me si oppssi rc. Et q ita facturus sit ɔfirmat
ex duobus. Primo ex eo q logr in ipso. s. xpo q est veri
tas a qua nõ põt esse falsuz. Et iõ dicit. Est veritas xpi
in me rc. Q. d. Hoc qd dixi verũ est: q2 veritas xpi loq
tur in me rc. Hoc infra vltimo. An experimẽtũ q̃ritis 5
eius q in me rc. Uel hoc põt accipi p modũ iurantis.
Quasi. d. deus q est veritas et est in me scrutans corda
sit mihi testis: q ita seruabo me. Ro. p. Testis ẽ mihi
deus rc. Scdo ex eo qd nõ itẽdit minuere gloriã suã:
sz augere. Apls. n. attribuebat sibi apud xpm ad ma
gnã gloriã: q ipse solus iter aplos sine sumptu pdica
bat corinthijs. Et iõ dicit. (Iõ seruabo me sine onere)
qm̃ nõ ifringet. i. nõ minuet i me hec gloria: q. s. grati Cori
predico vobis: et q a licitis abstineo. pp salutẽ vrãm q̃ thu
qdẽ est gloria xpi: q2 ipe glorificat p h i me: vel q2 ego erat
hãc gloriã habeo spãliter apud xpz q̃ qdẽ refringeret ciui
in regionib9 achaie: vbi corinthũ erat metropolis si re tas
cepisset ab eis: q2 auari erãt: habitabãt. n. i maritimis: me
et erãt itẽti mercatõibus: et tales ɔsueuerũt ẽẽ auari. p9 tro
cor. 9. Bonũ ẽ mihi magis mori: q̃ vt gliã meã qs eua po
cuet. ¶ Cõsequẽter cũ dic. (Quare q2 nõ rc.) Põit mari
cãz q̃re nõ accepit sumptus ab eis. Et circa h duo fac. tia
Pmo excludit falsam cãz. Scdo astruit verã ibi. (Qõ

aūt facio rc.) ¶ Circa p^m sc sciēdū est q pseudo ipone
bāt aplo: q ideo nō recipiebat a corinthijs sumptus:
q: nō diligebat eos: r q: nō crēdebat eis benefacere. r
seruire. Dicit g quare. s. hoc facio: q: nō diligo vos. i. p
odio q habeo ad vos. sicut dicunt pseudo. deus scit q
diligo vos r q nō p odio nō facio. Jo. vlt. Dñe tu scis
q: amo te. Sic g exclusa cā falsa seqt vera ibi. (Qd aūt
facio rc.) Et circa hoc duo facit. Primo ponit vaz cāz.
Scdo rōnē huius assignat ibi. (Nā eiusmodi pseudo
rc.) ¶ Circa p^m sciēdū est q pseudo vt dictū est qre/
bant lucra r gloriā ppriā. Et iō vt i reuerētia haberēt
nitebant exterius seq vestigia apli: vel ēt si potuissent
excellere ipsum dicit g aplus. Si g volūt me imitari i h
imitent vt nihil accipiāt. Et q: sciebat q pseudo pdica
bāt vt accipiāt: r p ɔñs q nō pdicarent si deficeret eis
lucrū dic. Qd facio ideo facio r faciā h nō pp odiū: s
vt amputē occasionē eorum. s. pseudo accipiēdi vestra
eoz. s. pseudo q volūt supple meo exēplo habere occa
sionē accipiēdi vra. Sciebat. n. fm Amb. q si nō acci
perēt nō diu pdicarēt. Ecōtrario dr pver. 9. Da occa/
sionē sapiēti rc. Et hoc vt tales iueniant. s. pseudo: sic
a r nos. s. nō accipiētes pecunias: sicut r nos nō accipi/
mus. In quo qdē ipsi gloriant. s. q imitant nos r ego
nolo si pfecte volūt nos imitari q accipiant. i. cor. 7.
Volo oēs hoīes esse sicut r me. s. nō accipiētes. ¶ Ut
in quo rc.) Hoc legit tripl'r. Uno mō: sic vt iueniant
c tales supple sicut r nos: nō accipiēdo sicut nec nos ac
cipimus: r p ɔñs a pdicatione cessando. In quo. s. esse
tales sicut r nos gloriant: ɔtendebant. n. esse similes
b veris aplis. Scdo mō sic: vt i eo in quo gloriant. s. ac/
cipiēdo: q: h solū qrebāt: inueniant sicut r nos. i. simi
les nobis cessando. s. r desistēdo ab acceptōe vt nobis
assimilent. Tertio mō sic: vt i eo i quo gloriant. s. i nō
accipiēdo: dnt. n. se nihil accipe: iueniant sicut r nos. i.
nō meliores nobis: ne. s. possint se in h nobis pferre.
¶ Nā eiusmodi) h ɔtinuat tripl'r. p^o mō sic: itaq̄ iāt
r ɔtēdunt: ñ sic nos. (Nam eiusmodi rc.) 2° mō sic: r
ve, desistūt accipe: vt nobis assimilēt. (Nā huiusmodi
rc.) Tertio mō sic: ita i ñ accipiēdo gloriant: vt nobis
siles videant. Posita aūt va cā pbat eā ɔñr dicēs. (Naz
eiusmodi rc.) Oñdens quō studērassimilari aplo. Et
circa hoc tria facit. Primo ponit cām. Scdo pbet eam
ibi. (Sz nō mix.) Tertio ɔñr oñdit dr̄iam pseudo ad
veros aplos ibi. (Quoz finis rc.) Dic g recte dico: q
h facio: vt amputē eis occasionē accipiēdi. Naz hmōi
pseudo apli sunt operarij. s. falsi. Phi. 3. Videte cāes vi
4 dete malos operarios rc. Subdoli. i. callidi r vulpini sb
specie religiōis decipiētes. Ezec. 13. Quasi vulpes i de
sertis rc. Capite nobis vulpes paruulas q demoliunt
vineas rc. Cā. 2. Mat. 7. Veniūt ad vos in vestimētis
ouiū rc. Et hoc est q dicit. trāsfigurātes se i aplos xpi
. i. exteri^o portātes signa bonoz aploz. 2. thi. 3. Hñtes q
5 dē spēz pietatis rc. Et h pbat: q: sicut veri apli mittūt
a deo r informant ab ipso: sic sathanas trāsformat se in
angelū lucis q est dux r rector eoz ostēdēs se esse vl
angelū dei vel aliqñ xpm. Nō est g mix neq magnus
si ministri eius. s. pseudo trāsformāt se in ministros iu/
stitie. i. simulāt se esse iustos. Ecc. 10. Scdm iudicē po/
puli sic et minister eius rc. ¶ Notādū āt est q satha
nas trāsfigurat se aliqñ visibiliter: sicut beato Marti.
vt deciperet eū: r hoc mō multos decepit. Sz ad hoc
valet r necessaria est discretio spūum quā spāliter de^o
contulit beato Anto. In hoc tñ pōt cognosci q satha
nas sit: q: bon^o āgelus in pncipio hortat ad bōa r pse
uerat i eis: s malus i pn^o qdē ptendit bona: s postmo
dū volēs explere desideriū suū: r qd intēdit. s. decipere

inducit r instigat ad mala. i. Joā. 4. Oī spiritui nolite d
credere rc. Et iō Josue cū videret angelū in cāpo suo
dixit. Judicū. 5. Noster es an aduersarioz? Aliud ēt si
gnū est q bonus angelus r si terreat in pncipio tñ sta
tim ɔsolat: r cōfortat sicut Zachariā Luc. i. Ne time
as Zacharia. Et ad beatā vginē dixit. Ne timeas ma
ria rc. Malus āt angelus stupefacit r desolatū dimit
tit. Et hoc ideo vt stupefactū facilius decipiat r psua/
deat sibi. Aliqñ aūt trāsfigurat se inuisibiliter: r hoc qñ
ea q̄ i se mala sunt facit apparere bona: puertendo sen
sus hoīs r isslamādo cōcupiscētiā: pver. 14. Est via q
vr̄ homini recta rc. Sic decepit monachū quedā cum
pposuisset in aīo suo nunq exire cellā: suggessit ei dia a
bolus q bonū esset q exiret ad ecclesiā r reciperet cor/
pus xpi. Cui suggestioni ɔsentiēs ppositū mutauit va
dēs ad ecclesiā. Postmodum cognoscēs eū fuisse dia
bolū gloriatus est monachus q nō deceperat eum: q:
ad bonū iuerat: r tñ iā remouit eū a pposito continue
stādi i cella. Postmodū vo itez suggessit ei q pr suus
esset mortuus r dimiserat sibi multas diuitias distri/
buēdas iter paupes q iret ad ciuitatez: ad quā cū iret b
nunq̄ redijt ad cellā: r mortuus est i peccato. Uñ val/
de difficile est q homo caueat sibi: r ideo recurrēdum
est ad adiutoriū diuinū. Job. 41. Quis reuelabit faciē
indumēti eius rc. Quasi. d. Nullus nisi deus.
¶ Cōsequēter ponit ministroz r maloz r bonoz dif
ferētiā que cōsistit i hoc q finis illoz. s. ministroz xpi
r sathane erūt fm opera eoz. Nā finis bonoz erit bo
nus r maloz erit malus r boni iducuntur ad bonuz
r mali ad malum. Philipp. 2. Quorū finis interitus
rc. Item boni recipiēt bona: r mali mala supra. 5. Oēs
nos manifestari opz añ tribunal xpi. ¶ Lec. IIII.

Terū dico ne qsme putet isipiē
tē esse. Aliogn velut insipientē
accipite me: vt r ego modicum
qd glorier. Quod loquor: non
loquor fm deuz: sed quasi in insipientia in
hac substantia glorie: qm multi gloriāt fm 4
carnē: r ego gloriabor. Libēter. n. suffertis
insipientes cum sitis ipsi sapientes. Susti/
netis. n. si quis vos in seruitutem redigit: si
quis deuorat: si quis accipit: si quis extolli/
tur: si quis in faciem vos cedit. Secundum
ignobilitatem dico quasi nos infirmi fueri
mus in hac parte.

Supra aplus induxit corinthios vt patiēter sustinerēt
suā cōmendationē: oñdēs q hoc faciebat ex zelo quez
habebat ad eos: r q: zelus ille erat rōnabilis r ordina
tus: hic aūt ɔñr ponit aliā rōnē p quā oñdit q dato q
insipiēter ageret: nihilominus tñ derēt eū supportare.
Unde in ista rōne pcedit ex suppositione stulticie. In 5
hac āt pte duo facit. Primo. n. proponit suā petitiōez.
Scdo rōnē dictoz assignat ibi. (Qd loquor rc.) In
petitione aūt sua duo facit. Primo. n. petit q nō repu/
tēt eū insipiētē qd pertinet ad premissam rōnem. Et iō
dicit. Iterum dico q ex quo zelus meus est rationabi/
lis r ego rōnabiliter cōmendo me: ne qs. s. vestrū me
reputet isipientē. Scdo petit q dato q isipiēter agat
tñ supportēt eum r hoc ptinēt ad rōnē hāc. Et iō dic
(Aliogn). i. si nō rōnabilr cōmendo me: r penitus ve
litis me ex hoc insipiētem reputare tñ accipite. i. sup/
portate me velut isipiētē. Et dicit velut. Q: licet ipsi

a reputet eum insipiētē in hoc tñ in rei veritate nō est i
sipiēs. Accipite me inq̄ velut isipientē: vt ⁊ ego mo
dicū qd glorier. Et dicit modicū: q̄ infra cōmendauit
se de gloria: que est ſm carnem que valde modica est.
Job.25. Homo putredo ⁊ filius hominis vermis. Ecc.
10. Quid superbis terra ⁊ cinis. Rationem aūt dictorū
assignat dicens. (Quod loquor ⁊c̄.) Dixerat aūt tria.
Primo q̄ supposuit insipienter cōmendasse seipsum.
Scđo q̄ vult gloriari. Tertio q̄ sustineant eū. Et ho
rum trium rōnem assignat. Et p̄mo de hoc q̄ suppo
suit insipienter commendare se. Scđo quare vult glo
2 riari ibi. (Qm̄ multi gloriantur ⁊c̄.) Tertio q̄ debe
ant eum supportare ibi. (Libenter.n. sufferetis ⁊c̄.) Di
cit ergo p̄mo. Ratio quare debetis insipientē accipe
re me est: q̄ illud quod loquor in hac substantia glo
rie.i.in cōmendatione carnis. que ad quibusdam appe
titur ac si per eam debeant substinere: non loquor ſm
deū: sed quasi in insipientia. Et dicit ex ypostasi: sicut
illud qđ supra dixit. velut insipientē. Unde ibi posuit
velut: hic ponit quasi. Ac si diceret. Si non rōnabili
ter cōmendarem me: tunc illud quod loquor in cōmē
3 datione mea non est ſm deum.i.ſm rōnem diuine sa
pientie. Et tūc merito acciperetis me: n̄ ſm deū loqui:
sed isipienter. supra.10. Nō.n.q seipsum cōmendat ille
probatus ē ⁊c̄. Prouer.27. Laudet te alienus ⁊c̄. Rō
nem aūt sue cōmendationis ⁊ glorie ostendit subdēs.
(Qm̄ mihi gloriantur ⁊c̄.) Ubi sciendū est q̄ pseudo
q̄ ex iudeis erāt gloriabant ſm carnem: dicentes se eē
filios habrahe: ⁊ ex hoc volebant haberi in reuerentia
a corinthijs ⁊ auctoritate. Dicit ergo apls: dato q̄ sit i
sipientia: q̄ glorier ſm carnem: tñ qm̄ multi.s. pseudo
gloriantur ſm carnem: ⁊ ego ēt gloriabor ſm carnem
prouer.26. Responde stulto ſm stulticiam suam: ne sibi
sapiens videatur. ¶ Sed contra est q̄ Seneca dicit.
Summa malorum est quod ad exemplum viuitur. Et
exod.23. Non sequaris turbam ad faciendū malum.
Non ergo apostolus dꝫ gloriari ſm carnem eo q̄ pseu
do gloriantur. Respondeo dōm est: q̄ licet sit eadem
materia gloriationis. non tñ est eadem intentio ⁊ idem
4 finis. q̄ pseudo cōmēdabant se pp̄ gloriam propriam
⁊ vt ipsi haberentur in auctoritate ⁊ possent lucrari:
apostolus aūt gloriabatur vt verbum dei per eū pre
dicatum esset maioris auctoritatis ⁊ ponderis. ⁊ fru
ctum faceret christo. Rationem aūt quare debeant eū
supportare subdit dicens. (Libēter enim sufferetis ⁊c̄.)
Et primo ponit rationem hanc: q̄ scilicet debeant eū
supportare. Possent enim dicere. Quare debemus te
supportare sicut insipiens. Et dicit apostolus. q̄ ideo
q̄ cum vosipsi sitis sapientes in oculis vestris ⁊ in ve
stra reputatione libenter sufferetis: idest estis consueti
supportare insipientes pseudo: scilicet. Secundo ostē
dit in quo supportent insipientes. Et ponit quinq̄ gra
5 uia q̄ sustinebant a pseudo: primum est iugum ser
uitutis. Et quantum ad hoc dicit. Sustinetis.n. si q̄s
.s. aliquis pseudo redigit vos in seruitutem. Quasi di
cat per xp̄m liberati fuistis a seruitute legis que est in
timore: ⁊ reducti estis in libertatem filiorum dei: que
est in charitate. Gal.4. Non sumus ancille filij: sed li
bere. Et tamen vos sustinetis pseudo: qui ex hmōi li
bertate redigunt vos in seruitutem legis: q̄ cogūt vos
seruare legalia. Gal.5. Nolite iugo seruitutis ⁊c̄. Mul
to ergo magis deberetis sustinere me: qui volo vos pre
seruare in libertatē xp̄i q̄ pseudo: qui volūt vos redu
cere in seruitutem legis. Scđm est graue valde.s. q̄
pseudo viuūt de bonis vestris laute. nos vero nō .su
pra.8. Non vt alijs sit remissio ⁊c̄. Et ideo dicit. Si q̄s

abrahe filios esse gloriabant pseudo ⁊ nobiles

b deuorat. Mathe.23. Ue qui comeditis domos vidua
rum ⁊c̄. Tertium graue est depredatio ⁊ expoliatio:
q̄ isti ad litteram blandis verbis ⁊ pretextu pietatis ac
cipiebant eis omnia: ⁊ quantum ad hoc dicit. Si q̄s
accipit.i. blande decipit subtrahendo vestra. Roman.
16. Per blandos sermones seducunt corda insipien
tium. Quartum graue est nimia iactantia super eos
cum corinthiorꝫ contemptu. Ideo dicit. Si quis extol
litur iactando se importune. Ecclesiast.6. Nō te extol
las in cogitatione ⁊c̄. Quintum graue est illatio oppro
briorū. Nam pseudo non solū tam grauia eis iferebāt: 2
sed super hoc addebāt improperia dicentes eis iniuri
as: ⁊ maxime de ignobilitate. Nam q̄ ipsi erant iudei
⁊ cultores vnius dei dicebant se nobiles esse et corin
thios ignobiles: q̄ nō erāt de semine Abrahe: nec cir
cuncisi ⁊ q̄ de ydolatris. Et quantum ad hoc dicit. Si
q̄s in faciem vos cedit.i. coram vobis infert cōtumeli
as ⁊ dicit iniurias. Et hmōi iniurie sunt ſm ignobili
tatem quā vobis obijciunt. Et tñ illos sustinetis ⁊ nos
nō: quasi nos fuerimus infirmi i hac parte glorie quā
attribuistis eis: preferendo eos nobis presertim cum
pseudo dicāt q̄ ideo nos nō dicimus nec facimus vo 3
bis ista: q̄ nos sumus infirmi i hac parte: idest q̄ su
mus ignobiles. p̄me corinth.4. Nos infirmi vos for
tes: vos nobiles nos ignobiles. ¶ Lec. V.

In quo q̄s audet in insipientia
dico audeo ⁊ ego. Hebrei sunt
⁊ ego. Israelite sunt ⁊ ego. Se
mē abrahe sunt sunt ⁊ ego. Mi
nistri xp̄i sunt ⁊ ego. Ut minus sapiēs dico
plus ego. In laboribus plurimis: in carce
ribus abundātius in plagis supra modū: i
mortibus frequēter: a iudeis quinquies qua
dragenas vna minus accepi. Ter virgis ce
sus sum: semel lapidatus sum: ter naufragium
feci: nocte ⁊ die in profundo maris fui. In 4
itineribus sepe: piculis fluminū: piculis latro
nū: piculis ex genere: piculis ex gētibus: pi
culis in ciuitate: piculis in solitudine picu
lis in mari: periculis in falsis fratribus.
¶ Positis rationibus sue cōmendationis ⁊ cause:
quare supportandus est: hic consequenter incipit se cō
mendare. ¶ Et circa hoc duo facit. Primo enim ade
quat se pseudo ⁊ alijs qui commendabant se. Secun
do prefert se eis ibi. (Ut minus sapiens ⁊c̄.) Adequat
autem se apostolus eis in gloria. Est autem gloria du
plex. Una ſm carnem que modica est ⁊ contemnen
da. Unde ipse dicit. Phil.3. Sed que mihi fuerunt lu 5
cra arbitratus ⁊c̄. Alia est ſm christum: q̄ magna glo
ria est sequi dominum. Ecc.23. Et hec est querenda.
Gal. vltimo. Mihi absit gloriari nisi in cruce ⁊c̄. Et
ideo apostolus adequat se eis quantū ad vtranq̄ glo
riam. Et primo quantum ad primam. Secundo quā
tum ad secundam ibi. (Ministri christi ⁊c̄.) Et p̄mo
adequat se eis in generali dicens. Recipiatis me isipi
entem: si tamen isipientia est. Ex ypotesi.n. loquor:
quia si quis ausus presumere de se ⁊ commendare se
⁊ ego possum bene audere ⁊ commendare me i eodem
in quo ipse cōmendat se: q̄ non subest eis maior causa
sue cōmēdatōis q̄ mihi. Et hoc dico i isipientia.i. di
co q̄ isipienter agam cum tamē ipse sapienter ageret
cū hoc nō faceret pro sui iactācia: sed vt pseudo humi

c liceret. supra eodẽ. Existimo me nõ minus fecisse a ma
gnis aplis ⁊c̃. Scdo cũ dicit. (Hebrei sunt ⁊c̃.) Adeq̃t
se eis in speciali: ostẽdens p singula se parẽ eis esse in
q̃bus pseudo gloriabanf. Cõmẽdatio aũt istoꝝ ⁊ glia
erat de tribus. Primo de natione ⁊ lingua: q: dicebãt
se hebreos. Scdo de genere: q: dicebãt se esse de gene
re israel. Tertio de promissione: q: dicebant se esse par
ticipes promissionis habrahe: cũ essent de semine ei⁹.
Et q̃tum ad hec tria adequat se eis. Primo q̃tuz ad
natiõe ⁊ linguã dicẽs. (Hebrei sunt ⁊ ego). s. lingua ⁊
natione. Quasi. d. ita sũ ⁊ illi. Et notandũ est q̃ licz q̃
2 dam dicũt hebrei dicunf ab abrahã: q: ante eum de
facili nõ inuenit illud nomẽ. Potest tñ dici ⁊ forte me
lius q̃ dicunf a quodam heber de quo habef Geñ. xi.
Uixit sale. 30. annis ⁊ genuit heber. Et seqtur. Uixit
heber. 33. annis ⁊ genuit phalech. Et tpe eius fuerũt
diuise lingue ⁊ lingua hebreorum remãsit in familia
sua. Scdo adequat se eis: q̃tum ad genus dicẽs. (Is
raelite sunt ⁊ ego). s. s̃m ritum. Tertio q̃tum ad tertiũ
dicens. (Semẽ abrahe sunt ⁊ ego). Et de istis tribus
simul dicif Phil. 3. Si qs alius sibi cõfidere videf ego
magis circũcisus octaua die. Quãtũ ad tertiũ ex gene
re israel de tribu beniamin. q̃tum ad scdm hebreus ex
hebreis. q̃tũ ad pmum Roma. xi. Nã ego israelita suz
3 ex semine abrahe ⁊c̃. Sic ergo patet q̃ nõ sum minor
eis. q̃tum ad gloriã. que est s̃m carnẽ. Sed nec ẽt q̃
tũ ad gloriã: que est s̃m xp̃m: q: ministri xp̃i sunt. i. di
cunt se sic: vt decipiant vos: ⁊ ego sum minister xp̃i. pᵉ
Cor. 4. Sic nos existimet homo: vt minister xp̃i ⁊c̃. su
pra. 3. Qui ⁊ nos ydoneos fecit ⁊c̃.
¶ Cõsequẽter cũ dic̃. (Ut minus sapiẽs ⁊c̃.) Prefert
se oĩbus aplis ⁊ pseudo. Et pmo q̃tum ad mala ppes
sa. Scdo q̃tum ad beneficia recepta ⁊ hoc. xii. cap. ibi.
(Si gloriari opz ⁊c̃.) ¶ Circa pmã duo facit. Primo
prefert se q̃tum ad mala que pertulit. Scdo q̃tuz ad
modum quo mala vitauit ibi. (Damasci ppositus).
¶ Circa pᵐ duo facit. Primo proponit se alĩs pferen
dũ. Scdo ondit in quo sit pferẽdus ibi. (Quia in la
boribus ⁊c̃.) Tertio ɔfirmat quedam dictoꝝ ibi. (Si
gloriari opz ⁊c̃.) Dicit ergo. Si videor insipiẽs vobis:
4 q: cõmẽdo me ⁊ adequo me alĩs: quanto magis vide
bor vobis minus sapiẽs si pferã me eis. Et iõ dic̃. Nõ
solũ sum minister xp̃i: sicut ⁊ illi: sed vt minus sapiẽs.
s̃m vestrũ iudiciũ dico q̃ ego suz plus minister xp̃i q̃
illi: ⁊ q̃tum ad hoc dicit pferendũ esse. Ro. xi. Mini
sterium meũ honorificabo: pponẽdo. s. illud ministerio
alioꝝ. In quo aũt sit pferẽdus ostẽdit dicẽs. (Quia in
laboribus ⁊c̃.) Quasi. d. i. Ƀ plus ego: q: suz magis oñ
sus minister xp̃i. In hoc pmo q̃tum ad mala illata.
Scdo q̃tum ad mala spõte assumpta ibi. (In itineri
bus sepe.) Mala aũt illata. Primo ponit ĩ generali di
5 cẽs. Plus ego sum. Lostẽsus minister ĩ laboribus plu
rimis q̃ illi: ⁊ si aliquos labores ptulerint. pme cor. 15.
Abũdãtius oĩbus illis laboraui. Scdo enumerat ista
mala in spẽli: ⁊ hoc pmo q̃tũ ad carceris squalores.
Q: in carceribus abũdãtius. s. q̃ illi. Act. 16. Lũ mul
tas plagas illis intulissent. s. paulo ⁊ socĩs miserũt in
carcerẽ. Scdo q̃tũ ad flagelloꝝ dolores: q: in plagis
obo . s. oñsus sum supra modũ alioꝝ. s. modũ humane vir
tutis vel supra modũ humane ɔsuetudinis. supra. xi.
rñsio In plagis. in carceribus ⁊c̃. ¶ Sed ɔ. pme cor. 10. Fi
delis deus q nõ pmittit vos tẽtari. supra id ⁊c̃. Nõ g̃
supra modũ humane virtutis. Rñdeo dõm est q̃ de⁹ ñ
pmittit nos tẽtari sine adiutorio gr̃e diuine. Et iõ dice
bat apls. pme cor. 15. Nõ aũt ego: sed gr̃a dei mecũ. Et
q̃tũ ad mortis terrorẽ. Uñ dicit. (In mortibus frequẽ
ter). i. in periculis ⁊ terroribus mortis. Uñ dicebat ip 6
se. Rom. 8. mortificamur tota die. pme. cor. 15. Quotti
die morior propter gloriam vestram.
¶ Sed cõsequẽter cũ dicit. (A iudeis quinquies ⁊c̃.)
Manifestat duo vltima pericula que ppessus est. Et
pmo periculũ plagaꝝ. Scdo piculũ mortis. Plagarũ
aũt periculũ manifestat p ipsa perpessa a suis. s. iudeis.
Et ideo dicit. (A iudeis quinq̃es ⁊c̃.) Notãdũ est aũt si
cut dr̃. Deu. 25. Pro mẽsura delicti erit plagaꝝ mod⁹.
Ita duntaxat: vt quadragenariũ numeꝝ ñ excedat ⁊c̃.
Ex quo habef q̃ hoĩes p minoribus pctis debẽt fla
gellari. Ita tñ q̃ flagellatus nõ reciperet vltra. 40. pla
gas. Iudei aũt vt viderenf misericordes semp faciebãt
citra mãdatũ legis dantes pauciores q̃z quadraginta 2
s̃m q̃ eis videbaf. Q: ergo odio habebant paulũ: qñ
flagellabãt eũ dimittebãt sibi de numero pdicto q̃to
minus poterãt. s. vnã tñ minus: dãtes sibi trigintano
uẽ. Et hoc ẽ q̃ quinq̃ vicibus accepit. i. recepit. 40. pla
gas minus vna plaga. s. trigintanouẽ. Scdo manife
stat pericula ppessa ab extraneis. s. a gẽtibus dicens.
(Ter virgis cesus sum.) Act. 16. Magistratus scissis
eoꝝ tunicis iussit eos virgis cedi. Itẽ. 22. Iussit eũ tri
bunus duci in castra ⁊ flagellis cedi ⁊ torqueri eũ ⁊c̃.
Pericula vero mortis illata: ⁊ pmo pericula mortis il
lata ab hoĩbus ostẽdit dicẽs. Semel lapidatus sum: Ƀ
fuit in ciuitate Licaonia vbi obrutus lapidibus fuit q̃
si mortuus. Act. 14. Lapidãtes Paulũ eiecerũt eũ ex
tra ciuitatẽ credẽtes eũ mortuũ. Scdo pericula mor 3
tis illata a periculis nãe: ⁊ hec sunt spẽliter maris ⁊ ag
grauat ea. Primo ex numero: q: ter naufragiũ feci. i. p
tuli. Scdo ex cõtinuitate: q: nocte ⁊ die ĩ pfundo ma
ris fui: qd̃ est grauius: q: ad litteram dicit q̃ cum plu
ries passus sit naufragiũ: tñ semel stetit sub aqua p die
⁊ noctẽ: diuina eũ virtute ptegẽte. Uñ poterat dicere
illud Ione. 2. Et pĩecisti me in pfundum ⁊c̃. Enume
ratis aũt malis illatis enumerat cõsequenter cũ dicit.
(In itineribus ⁊c̃.) Etiã mala assumpta. Et pmo ex
teriora. Scdo iteriora ibi. (Preter illa que extrinsecus
⁊c̃.) Mala exteriora exprimit: ⁊ q̃tũ ad mala que cõ
tingũt in itineribus. Scdo q̃tum ad ea que eueniunt 4
in domibus. Quantũ ad pmũ. Primo ponit multipli
citatẽ itinerũ dicẽs. (In itineribus sepe.). s. ostẽsus suz
minister xp̃i sustinẽdo multa dura ⁊ grauia patiẽter.
Ro. 15. Ab hierusalẽ vsq; in illiricũ ⁊c̃. Et cũ hoc mul
tas alias vias fecit ⁊ Romã ⁊ in hispaniã vadens. ps.
Propter verba labioꝝ tuoꝝ ⁊c̃. Scdo enumerat pi
culũ itineꝝ. Et pmo pmittit minora. Scdo subdit gra
uius periculũ qd̃ est in falsis fratribus. Premittit aũt
tria. s̃m q̃ multa picula passus es. Primo picula s̃m
causas. Et hoc vel ex cã nãli. Et ideo dicit. (Periculis
fluminũ). Nãliter. n. flumina hyeme excrescũt ⁊ sunt
rapida ⁊ valde piculosa ⁊c̃. Uel ex malitia violenta: ⁊
q̃tum ad hoc dicit. (Periculis latronũ) quos excita
bat ei diabolus vt vel vestes ei auferrẽt. Iob. 19. Simf
venerũt latrones ⁊c̃. Scdo enumerat pericula metu ĩ 5
inferẽtia: ⁊ hoc vel ex suis. Uñ dicit periculis ex gene
re. i. a iudeis pcuratis. Uel ab extraneis: ⁊ iõ dicit. Pe
riculis ex gẽtibus pp vnius dei pdicationẽ q eũ cape
re volebãt: ⁊ sic in suis ⁊ ĩ alĩs nõ habebat requiẽ. Iere.
15. Ut qd me genuisti mater mea viꝝ doloris ⁊c̃. Ter
tio enumerat pericula q̃tũ ad loca: ⁊ Ƀ vel q̃tũ ad ci
uitates. Uñ dicit. (Periculis ĩ ciuitate). i. ĩ cõmotioni
bus ciuitatũ ɔ me. Sicut fuit ephesi ⁊ apud corinthũ
vt pz. Act. 18. ⁊. 19. Uel q̃tũ ad sollitudines. ⁊ q̃tũ ad
Ƀ dicit. (Periculis ĩ sollitudine). q̃ erãt vel a bestĩs ma
lis sic qñ vipa momordit manũ suã. Act. vlt. Qñ con

a gregauit sarmēta. Uel ex penuria ciboꝝ vel q̃ntum ad maris: ⁊ ideo dicit. Periculis in mari nõ ex mari: sicut supra. Ecc. 43. Qui nauigant mare ⁊c̃. Sed grauius periculuz subdit dicens. (Periculis in falsis fratrib⁹) idest in falsis christianis ⁊ hereticis ⁊ in pseudo. Jere. 9. Unusquisq̧ a fratre suo se custodiat.

Lectio. VI.

N labore ⁊ erumna. in vigilijs multis. In fame ⁊ siti. in ieiunijs multis. In frigore ⁊ nudita-
1 te: p̃ter illa q̃ extrinsecus sunt in stãtia mea quotidiana sollicitudo oĩum ecclesiaꝝ. Quis infirmat̃ ⁊ ego nõ infirmor. Quis scãdalizat̃ ⁊ ego nõ vror. Si gloriari opꝫ que infirmitatis mee sunt gloriabor. Deus ⁊ pater dñi nostri iesu xpi scit q̃ est benedictus in secula ꝙ nõ mẽtior. Da-
3 masceni p̃positus gẽtis arethe regis custodiebat ciuitatẽ damascenoꝝ vt me cõprehẽderet ⁊ p fenestrã in sporta dimissus sum p murũ: ⁊ sic effugi manus eius.

Hic pñr enumerat mala spõte assumpta que sustinent̃ in domibus. Et enumerat tria mala opposita, tribus bonis que sunt necessaria ad vitã domesticã. Primũ bonum est reges somni. Scõm est sustẽtatio cibi. Tertiũ est fomẽtũ vestis. Requiei ergo somni oppõit laborẽ ⁊ vigilias. Quãtũ ad laborẽ dicit. (In labore) .s. manuũ. Act. 20. Ad ea q̃ mihi opus erãt ⁊c̃. Et ideo dicit supra. 6. In laboribus: q: ad lrãm vt dictũ est: supra manu sua victũ q̃rebat. Et. 2. thessalo. 3. Nocte et die laborãtes ⁊c̃. Quãtũ ad laboris defectũ dicit. (Et erũna). Que est defectus ⁊ lãguor ɔsequẽs ex labore vel ex morbo nãli. ps. Cõuersus suz in erũna ⁊c̃. Quãtũ vero ad vigilias dicit. (In vigilijs multis). Uel va-
4 cãdo p̃dicationibus de nocte. Uel operi manuali. Act. 20. dr̃ ꝙ ꝓtraxit sermonẽ vsq̧ ad mediã noctẽ. Sustẽtationi vero cibi opponit duplicẽ subtractionem cibi: vnã q̃ est ex necessitate. Uñ dicit. (In fame ⁊ siti). Q: .s. ad lrãm deficiebat sibi aliqñ cibus ⁊ potus. i. cor. 4. Usq̧ in hãc horã ⁊c̃. Aliã que est ex volũtate. vnde dicit. (In ieiunijs multis), .s. voluntarie assumptis ⁊ pp̃ exẽplũ boniũ: ⁊ pp̃ macerationẽ carnis. p̃me Cor. 9. Castigo corpus meũ ⁊c̃. ¶ Sed cõtra. Math. 6. Hec oĩa adijcient̃ vobis .s. tẽporalia. Quare ergo in fame ⁊ siti? Rñdeo dicendũ est: ꝙ qñ expedit adijciunt̃ nobis .s. tẽporalia: ⁊ pp̃ vtilitatẽ nostrã: sed aliqñ expedit carere eis. Fomento vero vestis opponit vnum ex parte nãe. Uñ dicit. (In frigore). Aliud ex parte inopie. Uñ dic̃. (Et nuditate). .s. nõsuo sum .s. minister xpi. i. cor. 4. Nudi ⁊ istabiles ⁊c̃. supra sexto. In necessitatibus ⁊c̃.
5 ¶ Cõsequẽter cũ dic̃. (Preter illa ⁊c̃.) Enumerat mala assumpta interiora: q̃ causant̃ ex sollicitudie cordis ꝓ pseudo. Bonus aũt p̃latus duplr̃ affligit̃ ꝓ subditis. Et p̃mo sollicitudine ɔseruationis subditoꝝ. Scõo p defectu ipsoꝝ. Et istã duplicẽ afflictionẽ passus ẽ aplš. Primõ cũ dicit. (Preter illa q̃ extriñsecus ⁊c̃.) quasi. d. Preter oĩa que externis patior ⁊ passus suz angit me grauius interior afflictio .s. sollicitudo subditoꝝ. Et iõ dicit. (Instãtia) oĩum ecclesiaꝝ magna est ⁊ multum grauat: q: multum sollicitat. Luc. 10. Martha martha sollicita es: ⁊ turbaris erga plurima ⁊c̃. Ro. 12. Qui p̃est in sollicitudine. Scõam afflictionẽ passus est ꝓ de-

fectu subditoꝝ: ⁊ hoc duplr̃ .s. p defectu sp̃ualiuz. Uñ b
dicit. (Quis infirmat̃). .s. in fide ⁊ bono ⁊ ego nõ infirmor i corde dolẽs de eo: sicut de me. p̃me cor. 9. Factus suz infirmis ĩfirmus ⁊c̃. Jere. 9. Quis dabit capiti meo aquã ⁊c̃. Itẽ p defectu corporaliũ. Uñ dicit. (Quis scãdalizat̃) malo pene. i. gs patit̃ tribulationes: (⁊ ego nõ vror). igne cum passionis. Iste est ignis quẽ dñs venit mittere in terrã. Luc. 12. Et attẽde ꝙ ɔgrue vtit̃ hoc v̄bo vror. q: cõpassio ꝓcedit ex amore dei ⁊ ꝓxĩmi q̃ est ignis cõsumẽs: dũ mouet ad subleuãdas miserias ꝓxi-
2 moꝝ ⁊ purgat ex affectu cõpassiõis: ⁊ p quẽ nobis peccata relaxant̃: charitas ẽt illius cõpassiõis operit multitudinẽ peccatoꝝ. Uel aliter. Aliqñ. n. labit̃ homo in peccatuz ex seipso: ⁊ tunc infirmat̃. Aliqñ aũt ex malo exẽplo alioꝝ: ⁊ tunc scandalizatur. Luc. 17. ⁊ Math. 18. Ue homini illi per quẽ scandalũ venit ⁊c̃.

Deus vẽit mittere ignẽ

¶ Deinde cũ dicit. (Si gloriari opꝫ ⁊c̃.) Cõfirmat q̃dã dictoꝝ superius. Uel dic ꝙ supra loq̃tur q̃ntum ad mala q̃ ꝑtulit ɔmẽdabiliter: hic aũt q̃ntũ ad mala: q̃ vitauit prudenter. Sed q: vitare pericula q̃ surgunt pp̃ fidẽ vr̃ ꝑtinere ad infirmitatẽ. Ideo p̃mo p̃mittit ꝙ in illis: q̃ infirmitatis sunt vult gloriari. Scõo ꝓponit iuramẽtũ ad ɔfirmationẽ dicẽdoꝝ ibi. (Deus ⁊ pater ⁊c̃.) Tertio ostẽdit modũ vitãdi ibi. (Damasci ⁊c̃.) Proponit ergo p̃mo de q̃bus gloriat̃ si oꝫ gloriari dicẽs. Si p
3 q: opꝫ gloriari: q̃ sunt ĩfirmitatis mee gloriabor. Quasi. d. Aliq̃ gloriant̃ in genere ⁊ in alijs mũdanis rebus. Phil. 3. Gl̃ia in cõfusione ⁊c̃. Et ego ẽt coactus gl̃iat⁹ sum in eis. Tñ si gl̃iari opꝫ gl̃iabor in ĩfirmitatibus meis. ĩfra. 12. Libẽter gl̃iabor in ĩfirmitatibus meis ⁊c̃. 2° subdit ꝙ nõ mẽtit̃ inocẽs testimoniũ diuinũ p modũ iuramẽti: vt credat̃ sibi dicẽs. (Deus ⁊ pr̃ ⁊c̃.) Ubi tria ponit. Unũ p qd̃ inducit ad amorẽ. Uñ dicit. (Deus). Jere. 9. Quis nõ timebit te ⁊c̃. Aliud p qd̃ excitauit ad amorẽ. Uñ dicit. (Pater.). Jac. p̃. Oẽ datũ optimũ ⁊c̃. Mal. p̃. Si ego pr̃ vbi est amor meus. Uel s̃m aliã lrãz honor meus. Tertiũ p qd̃ mouet ad reuerẽtiã ⁊ laudẽ. Uñ dicit. (Qui est Benedictus deus i secula). supra p̃-
4 mo. Benedictus deus ⁊ pr̃ ⁊c̃. Iste g̃ tã reuerẽdus tam diligẽdus tã timẽdus scit ꝙ nõ mẽtior .s. in his q̃ dixi: ⁊ dicturus sum. supra p̃°. Nõ. n. ẽ apud nos ẽ ⁊ nõ ⁊c̃.
¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Damasci p̃positus ⁊c̃.) Ostẽdit q̃ntũ mala vitauit: ⁊ hoc in quodã ꝑticulari ꝑiculo. Ubi sciẽdũ est ꝙ aplš p̃mo cepit p̃dicare xp̃m in damasco. vbi dũ ꝑgeret xp̃ianos capere ꝓstratus est ⁊ ad fidẽ cõuersus. Et ideo iudei ad p̃positum illius ciuitatis. q̃ erat ibi p aretha rege ɔfugerent vt paulũ caperent ⁊ occiderẽt. Et ideo ille faciebat custodiri nocte ⁊ die portas ciuitatis: vt dicit̃. Act. 9. Xp̃ani aũt q̃ erant ibi volẽtes seruare paulũ: eũ submiserũt i sporta p muꝝ: ⁊ sic euasit. Hũc ergo modũ euadẽdi tãgit aplš dicẽs.
Uere nõ mẽtior de hoc ꝙ dico ẽt mõ. (Nam damasci 5
⁊c̃.). i. p̃positus q̃ sub aretha rege gẽti damascenoꝝ p̃erat custodiri faciebat iductus a iudeis ciuitatẽ damascenoꝝ: ad hoc. s. vt me cõprehẽderet ⁊ cõprehẽsum assignaret iudeis: ne amplius p̃dicarẽ: sꝫ ego p fenestraz submissus sum p muꝝ: ⁊ sic effugi manus eius .s. p̃positi. Et hoc fuit de mandato dñi dicẽtis. Math. 10. Si vos ꝑsecuti fuerint ⁊c̃. Sic michol dauid posuit p fenestrã: ne caperetur a Saule p̃mi Reg. 19. Sic Raab exploratores dimisit cum fune p fenestram. Josue. 2.
¶ Sꝫ hic obijcit̃ ɔ̃ aplm̃: p̃mo q: videt̃ ꝙ non fuerit sufficiẽter confisus in dño: sed fugit. Rñdeo dicenduz est ꝙ q̃ndiu adest humanũ auxilium homo non oꝫ cõfugere ad auxilium diuinum: q: hoc esset tentare deum: sed debet vti illo auxilio q̃ntum potest, Apostolo

Auxiliũ diuinũ nõ ẽ iplorãdũ vbi supplet hũanum

c aūt nōdū deerat humanū auxiliū. ¶ Scdo obĳcif: q2
obo Jo.io.df. Mercenarius aūt ⁊ q nō est pastor videt lu
pū veniētē ⁊ fugit. Unde videt q nō fuerit bonus pa
ṫisio stor. Rñdeo dōm est: q aliqñ querit psona prelati ini:
aliqñ cum plato totus populus. Qñ g querit prelat᷒
solus: tūc dz cōmittere curā alteri ⁊ absentare se. Et sic
fecit hic paulus. Et ideo dic glo. q licet fugeret: tñ fuit
ei cura de ouibus: bono pastori in celo sedēti eas com
mēdando: ⁊ vtilitati eorum se p fugā preseruādo. Qñ ve
2 ro querit totus grex: tūc dz pponere vtilitatē ⁊ salutez
gregis saluti corporis sui. ¶ Nota aūt q est quedā fu
ga humilitatis: qñ qs fugit honores. sicut xps fugit.
Jo.6. Cū vidisset q vellent eū eligere in regē fuit. Sic
Saul cū electus fuit in regem abscondit se domi. pmi
Reg.10. Quedam vero fuga est cautele: qñ .s. fugit pi
cula vt pseruet ad maiora: sic Helias fugit pp Jezabel
tertĳ Reg.19. Et sic apls hic fugit man᷒ prepositi.

CAP. XII.

I gloriari oportet: nō expedit
qdem. Ueniam autem ad visio
nes: ⁊ reuelationes domini.
2ª 2ª. ✝Scio hominem in christo an
q. 175 te annos quatuordecim siue in corpore si
ar. 5. ue extra corpus nescio: deus scit: ✝raptum
huiusmodi vsqz ad tertium celum.
Exo. 33. cap. ¶ Posita sua cōmēdatione q̄tum ad mala ppessa: h
cōsequēter apls cōmendās ostēdit preeminentiam sue
dignitatis q̄tuz ad bona diuinitus recepta. Prima aūt
gloriatio fuit de infirmitatibus. Ista vero est de bonis
3 eius. Unde circa hoc duo facit. Primo cōmendat se de
bonis susceptis diuinitus. Scdo excusat se de hac cō
mendatione q hoc fecerit quasi coactus ibi. (Factus
sum isipiēs ⁊c̄.) ¶ Circa pͥm duo facit. Primo extollit
magnitudinē eorum q̄ sunt sibi collata a deo. Scdo ma
nifestat remediū ifirmitatis sibi adhibitū ꝯ periculum
supbie ibi. (Et ne magnitudo ⁊c̄.) ¶ Circa pͥm duo fa
cit. Primo ponit bonū sibi diuinitus collatū. Scdo ōñ
dit quō se habuit in gloriādo de hmōi bono ibi. (Pro
hmōi gloriabor ⁊c̄.) Circa pͥm duo facit. Primo ondit
4 q sit hoc sibi collatū diuinitus i generali. Scdo vero
in spāli ibi. (Scio hoiem ⁊c̄.) Bonū aūt aplo collatuz
diuinitus sunt reuelationes sibi diuinitus facte: ⁊ de
istis vult hic gloriari. Uñ dicit. Si gloriari opz .i. q2 glo
riari opz pp vos: tñ sm se nō expedit: q2 q gloriatur de
bono recepto incidit in periculū amittēdi qd hz. Eccl.
43. Aperti sunt thesauri .s. virtutū p gloriationē inanē
⁊ euanuerūt nebule sicut aues. Et hoc significatur in
Ezechia. Esa. 36. qñ ostēdit thesauros domus dñi nū
cĳs regis babylonis. Et licet simpliciter nō expediat
gloriari: tñ aliqñ pp aliquā specialem cām pōt hō glo
5 Nō riari, sicut ex premissis manifestū est. Et ideo dicit. Q2
gloriari oportet: ideo dimissis cōmendationibus de in
firmitatibus: veniā ꝯmēdando me ad visiones ⁊ reue
lationes dñi. Ubi notādū est q differētia est iter visio
nē ⁊ reuelationē. Nā reuelatio includit visionē: ⁊ non
ecōuerso. Nā aliqñ vident aliqua quorum intellectus ⁊
significatio est occulta vidēti: ⁊ tūc est visio solū. Si
cut fuit visio Pharaonis ⁊ Nabuchodonosor Dan.2.
⁊ Gen.41. Sed qñ cū visione habet significatio itelle
ctus eorum q̄ vident: tūc est reuelatio. Uñ q̄tū ad Pha
raonē ⁊ Nabuchodonosor visio de spicis ⁊ de statua fu
it solū visio: sed q̄tū ad Joseph ⁊ Danie. q significatiō
nē visorum habuerūt fuit reuelatio ⁊ pphetia. Utrūqz tñ
.s. visio ⁊ reuelatio q̄nqz qdē fit a deo. Dan.2. Est deus
1 in celo reuelās mysteria. Osee.12. Ego visiones mul
tiplicaui eis. Ps. Reuela oculos meos ⁊c̄. Q̄nqz vero
a malo spū. Jerem.23. Prophete pphetabāt in Baal.
Aplo autē facta ē ⁊ visio ⁊ reuelatio: q2 secreta q̄ vidit
plene itellexit a dño nō a malo spū. Uñ dicit dñi. Est aūt
reuelatio amotio velamēti. Pōt aūt esse duplex vela Duplex velamen
mē. Unū ex parte vidētis: ⁊ hoc est infidelitas vel pec
catū vel duricia cordis: ⁊ de hoc supra tertio. Usqz i ho
diernū dic velamē ⁊c̄. Aliud ex pte rei visē: qñ .s. res spūa
lis pponitur alicui sub figuris rerum sensibilium: ⁊ de
hoc dicitur. Numeri.4. Q2 sacerdotes tradebant leui
tis vasa sanctuarĳ velata: q2 .s. debiliores non possunt
spiritualia capere. sm q in seipsis sunt. Et ideo dñs lo
quebatur turbis in parabolis. Mat.13.
¶ Cōsequēter visiones ⁊ reuelationes hmōi manife 2
stat apls in spāli loquēs de se tanq̄ de alio. Uñ dicit.
(Scio hoiem i xpo ⁊c̄.) Et ponit duas visiones. Pria
incipit hic. Scda vero icipit ibi. (Et scio hmōi hoiez i
xpo ⁊c̄.) ¶ Circa pͥmam aūt visionē vtit apls quadaz
distinctione. Dicit .n. se circa hmōi reuelationē scire q̄
dā ⁊ quedā nescire. Dicit aūt se scire certa .s. vidētis cō
ditionē. Uñ scio hoiem in xpo. Uisionis tps. q2 añ an
nos.14. ⁊ visionis fastigiū: q2 raptus vsqz ad tertiū ce
lū. Dicit aūt se nescire vidētis dispositionē: q2 siue i cor
pore: siue extra corpus nescio. ¶ Uideamus ergo ea
que sciuit: vt per nota ad ignota facilius puenire possi
mus. Et pͥmo videntis ꝯditionē que est laudabilis: q2
in xpo .i. cōformē xpo. ¶ Sed cōtra. In xpo nullus ē 3
nisi q hz charitatē. q2 pͥ Jo.4. df. Qui manet i charita
te in deo manet. Ergo sciuit se habere charitatē: qd est
cōtra illud. Nescit homo vtrū odio vel amore dign᷒ sit
⁊c̄. ¶ Rñdeo q esse i xpo pōt itelligi dupl'r. Uno mo
do p fidē ⁊ fidei sacramētū. sm illud aplī. Gal.3. Quot
quot baptizati estis: xpm iduistis .s. per fidem ⁊ fidei sa
cramētum. Et hoc modo sciuit se apls i xpo esse. Alio
modo df aliqs esse in xpo per charitatez: ⁊ hoc modo
nullus scit se esse i xpo certitudinalr: nisi p quedā expe
rimēta: ⁊ signa: inq̄tū sentit se dispositū ⁊ cōiunctum
in xpo: ita q nullo modo ēt pp mortez pmitteret se se
parari ab eo. Et hoc de se exptus erat apls cuz dicebat
Ro.8. Certus .n. sum q neqz mors neqz vita ⁊c̄. sepa 4 Anos 14. apls rapt᷒ fuit
rabit nos a charitate. Uñ potuit habere hmōi signa q
esset in charitate xpi. ¶ Scdo visionis tps qd fuit cō
ueniēs: q2 ante annos.14. q2 .14. anni trāsacti erāt ab
eo tpe quo viderat visionē vsqz ad tps quo scripsit hāc
epistolā. Qñ .n. hāc epistolā scripsit nondū apostolus
erat positus i carcerē. Et sic videtur q fuit circa pͥnci
pium imperĳ Neronis a quo post multū tēpus occi
sus fuit. Unde si computemus annos descēdētes a pͥn
cipio imperĳ Neronis vsqz ad .14. annos māifeste ap
paret: q apostolus habuit has visiones i pͥncipio sue
conuersionis. Ipse .n. conuersus fuit ad xpz anno quo
christus passus est. Xps aūt passus est circa finem Ty
berĳ Cesaris: quo mortuo successit ei Gayus impera
tor qui vixit quatuor annis: post quē Nero factus est
imperator. Et sic inter Tyberiū ⁊ Neronē fluxerūt 5
quatuor anni. Et sic additis duobus annis de tempore
Tyberĳ. q2 nondū mortuus erat. qñ Paulus fuit con
uersus ⁊ octo de tēpore Nerōis qd fluxerat vsqz ad tē
pus: qñ scripsit hāc epistolaz: relinqtur q a tēpore sue
cōuersionis: vsqz ad tēpus quo hanc epistolaz scripsit
fuerūt anno.14. Et ideo quidam dicunt satis proba
biliter q apostolus has visiones habuit in illo triduo
quo post prostrationem suam a dño stetit neqz videns
neqz mādūcans neqz bibens. Act.9. Cōmemorat aūt
tempus sue cōuersionis apls: vt ostendat: q si a tēpe

a sue cōuersiōis tm̄ erat gratus xp̄o vt talia sibi ondēderet
q̄to magis post.14.annos cū pfecerit ꝛ in auctoritate
apud deū ꝛ in virtutibus ꝛ gr̄a. ¶ Tertio videamus
fastigiū visionis qd̄ q̄dē est excellēs:q2 raptus vsq3 ad
tertiū celū. ¶ Sed sciēdū ꝙ aliud est furari ꝛ aliud ra
pi. Furari q̄dē ꝓprie ē cū res alicui latenter aufertur.
Uñ Gen̄.41. dicebat Joseph. Furtim sublatus su3. S3
rapi ꝓprie dr̄ qd̄ subito ꝛ ꝑ violētiā aufert. Job.6. Si/
b cut torrēs raptim.i.subito ꝛ rapide trāsit in cōuallib9.
Jnde est ꝙ p̄dones q violēter expoliāt dicunt rapto/
res. S3 attēde ꝙ aliq̄s hō dr̄ rapi ab hoib9: sic Enoch.
Sap̄.4. Rapt9 est ne malicia ꝛc. Aliqñ rapit aīa a cor
pore. Luc.12. Stulte hac nocte aīam tuā ꝛc. Aliqñ ali
q̄s dr̄ rapi a seipso qñ ꝑ aliq̄d homo efficit extra seip
c sum ꝛ hoc est idē qd̄ extasis. Sed ꝛ extra seipsum effi/
citur homo ꝛ ꝑ appetitiuā ṽtutē ꝛ ꝑ cognitiuā. Per ap
petitiuā.n. virtutē homo est solū in seipso qñ curat que
sunt sua tm̄. Efficit vero extra seipsum qñ nō curat q̄
sunt sua sed que perueniūt ad bona alioꝝ. ꝛ hoc facit
charitas.1a Cor.13. Charitas nō querit q̄ sua sunt. Et
3 de hac extasi dicit Diony.4.ca. de diuinis noībus. Est
aūt extasim faciēs diuin9 amor nō sinēs amatorē suoꝝ
Extasis ē qñ diuī9 amō nō sinit. siue esse: sed amatoꝝ.s. reꝝ amataꝝ. Scd̄m cognitiuā
vero aliq̄s efficit extra se qñ aliq̄s extra nālē modum
hoīs eleuat ad aliq̄d videndū: ꝛ de isto raptu loq̄tur h̄
ap̄ls. ¶ S3 sciēdū ꝙ modus nālis humane cognitio
nis est vt cognoscat simul ꝑ vi3 mentalē que ē intelle/
ctus ꝛ corꝑalē que est sensus. Et inde est ꝙ hō nō h3
in cognoscēdo libeꝝ iudiciū intellectus nisi qñ sensus
fuerint in suo vigore bene dispositi absq3 aliquo liga/
tionis impedimēto: alias cū impediunt ēt iudiciū in/
4 tellectus ip̄edit: sicut in dormiētibus patet. Tūc ergo
Cognitio q̄ hōi intelligit fit duobus modis. homo efficit extra se s3 cognitiuā qñ remouet ab hac
nāli dispositione cognitionis q̄ est: vt itellectus ab vsu
sensuū ꝛ sensibiliū rerū abstractus ad aliqua videnda
moueat. Qd̄ q̄dē cōtingit dupliciter. Uno mō ꝑ defe
ctū virtutis vndecūq3 talis defectus ꝯtingat sicut ac/
cidit in freneticis ꝛ aliis mēte captis ꝛ hec q̄dē abstra/
ctio a sensibus nō est eleuatio hoīs: sed potius depres/
sio: q2 virtus corꝑ debilitat. Alio vero mō per virtute3
diuinā: ꝛ tūc ꝓprie dicit eleuatio: q2 cū agēs assimilet
sibi patiēs abstractio q̄ fit virtute diuina ꝛ ē supra ho/
minē: est aliq̄d altius q̄3 sit hoīs nā. Et iō raptus sic
acceptus diffinit sic. Raptus est ab eo qd̄ est s̄m nām
Ex se ip̄z efficitur hō ꝑ appetitiuā virtute3. in id qd̄ est supra nām in vi suꝑioris nāe eleuatio. Jn q̄
q̄dem diffinitione tāgit eius gen9 dū dr̄ eleuatio. C
efficiēs: q2 vi suꝑioris nāe. Et duo termini motus.s.a
quo ꝛ in quē cum dicitur ab eo quod est s̄m nām in id
quod est supra nām. Sic ergo patet de raptu.
¶ Seq̄tur de termino raptus.s.ad quē cū dr̄. Usq3 in
tertiū celū. Notādū est aūt ꝙ tertiū celū tripl'r accipit.
Uno mō s̄m ea que sunt infra aīam. Alio mō s̄m ea q̄
sunt in aīa. Tertio modo s̄m ea que sunt supra aīam.
5 Jnfra aīam sunt oīa corpora: vt dicit Aug. in lib. de ve
Celū tertiū3 tripliciter sꝑt accipi. ra religione. Et sic possumus accipere triplex celū cor
poreū.s. aereū: sydereū: ꝛ empyreum. Et hoc mō dr̄ ꝙ
ap̄ls erat raptus vsq3 ad tertiū celū.i. vsq3 ad vidēdu3
ea que sunt in celo empyreo: non vt existeret ibi: q2 sic
sciret si fuisset siue in corꝑe siue extra corpus. Uel s̄m
Damasce. q nō posuit celū empyreū possumus dicere
ꝙ tertiū celū ad qd̄ raptus est ap̄ls est supra octauam
sperā: vt.s. euidēter videret ea que sunt supra totā nām
corporalē. Si aūt accipiamus celū s̄m ea q̄ sunt i ipsa
Triplex visio aīa: sic celū debemus dicere aliquā altitudinē cogni/
tionis q̄ excedit nālē cognitionē humanā. ¶ Est aūt
triplex visio.s. corꝑalis ꝑ quā videmus ꝛ cognoscimus
corpora sp̄ualis. siue imaginaria qua videmus similitudi b
nes corporꝝ: ꝛ itellectualis qua cognoscimus naturas
reꝝ in seipsis. Nā ꝓpriū obiectū intellectus est qd̄ q̄d
est. Hmōi aūt visiones si fiāt s̄m nālē modū: puta si vi
deo aliq̄d sensibile si imaginor aliq̄d ꝓus visum si in/
telligo per fantasmata nō possunt dici celū. Sed tunc
quelibet istoꝝ dr̄ celū qñ est supra nālem facultatē hu
mane cognitionis. puta si aliq̄d video oculis corpora/
libus supra facultatē nāe sic eēt raptus ad ꝓmū celu3.
Sicut balthasar raptus est vidēs manū scribētis i pa a
riete. vt dr̄ Dan̄.5. Si vero eleuetur ꝑ imaginationē vl'
ꝑ sp̄m ad aliq̄d supnaturaliter cognoscēdū: sic eēt ra
ptus ad scd̄m celū. Sic raptus fuit Petrus qñ vidit li
theū imissum de celo: vt dr̄ Act.10. Sed si aliq̄s vide/
ret ipsa intelligibilia ꝛ naturas ipsoꝝ non ꝑ sensibilia
nec ꝑ fantasmata sic eēt raptus vsq3 ad tertiū celum.
Sed sciendū est: ꝙ rapi ad ꝓmū celū est alienari a sen
sibus corꝑalibus. Uñ cum nullus possit abstrahi tota
liter a sensibus corꝑeis. manifestū est ꝙ nullus pōt di
ci simpl'r raptus in ꝓmū celū: sed s̄m q̄d. Jnq̄ntū cōtin
git aliqñ aliquē sic esse intentū ad vnū sensum, ꝙ ab/
strahit ab actu alioꝝ. Rapi ad scd̄m celu3 est qñ aliq̄s
alienat a sensu ad vidēdū quedā imaginabilia. vnō ta
les semꝑ cōsueuerūt fieri in extasi. Et ideo Act.10. Qñ
Petrus vidit Lintheū dicit ꝙ factus fuit in extasi. 3
Paulus vero dicit rapt9 ad tertiū celū: q2 sic fuit alie/
natus a sensibus ꝛ sublimatus ab oībus corꝑalibus:
vt videret itelligibilia nuda ꝛ pura eo mō quo vident
angeli ꝛ aīe separate: ꝛ qd̄ plus est: ēt ipsum deū ꝑ eēn
tiā. vt Aug. expresse dicit.12. super Gen̄. ad l'ram. ꝛ in
Glo. ꝛ ad paulinā in libro de vidēdo deū. Nec ēt est ꝓ
babile: vt moyses minister veteris testamēti ad iude/
os viderit deū: ꝛ minister noui testamēti ad gētes ꝛ do
ctor gētiū hoc dono fuerit ꝓuatus. Uñ dicit ipse supra
3. Si ministratio dānationis fuit in gloria ꝛc. De moy
se aūt ꝙ viderit deū ꝑ essentiā patet. Nā ipse a dño pe
tiuit. Exo.33. Ondē mihi faciē tuā. Et licet tūc negatū 4
fuerit sibi nō tn̄ dr̄ ꝙ dñs finaliter negauerit ei. Uñ di
cit Aug. ꝙ cōcessum fuit ei per hoc ꝙ dicit. Num.12.
Si quis fuerit iter vos propheta dñi ꝛc. At vero nō ta
lis seruus meus Moyses ꝛc. palam. n. ꝛ non per eni/
gmata videt deū. ¶ Sed nunq̄d fieri potuisset paulo Interrogatio
vt non raptus videret deū. ¶ Dicēdum ꝙ nō. Nā im
possibile est ꝙ deus videat in vita ista ab homine non
alienato a sensibus: q2 nulla imago nullū fantasma ē rñsio
sufficiēs medium ad dei eēntiam ostēdendam: ideo o3
ꝙ abstrahatur ꝛ alienatur a sēsibus. Tertio modo ac/
cipiendo celum s̄m ea que sunt supra animam: sic tri/
plex celu3 est triplex hierarchia angelorum: ꝛ s̄m hoc
apostolus raptus fuit vsq3 ad tertium celum: idest ad
hoc vt videret essentiā dei ita clare sicut vidēt eum an
geli superioris ꝛ prime hierarchie: qui sic vidēt d eum Interrogatio
ꝙ immediate in ipso deo recipiūt illuminationes ꝛ co
gnoscūt diuina mysteria. Et sic vidit Paulus. Sic er/
go sic vidit dei essentiā sicut angeli superioris hierar/ rñsio
chie. Ergo videt ꝙ ap̄ls fuerit beat9: ꝛ per ꝯsequēs fue 5
rit immortalis. ¶ Respōdeo ꝙ licet viderit deū ꝑ eēn
tiā non tn̄ fuit beatus simpliciter: sed solum s̄m quid.
¶ Sciendū est aūt ꝙ visio dei per essentiam requirit lu
men aliquod.s. per lumē glorie: de quo dicitur in psal.
Jn lumine tuo videbimus lumen. Sed aliquod lumē
cōicatur alicui per modum passionis. alicui vero ꝑ mo
dū forme inherētis: sicut lumē solis inuenitur in car/
bunculo ꝛ in stellis vt forma inherens. idest connatu
ralis effecta: sed in aere inuenit: vt forma trāsiēs ꝛ nō
ꝑmanēs: q2 trāsit abeūte sole. Simil'r ꝛ lumē glorie du

c plicit mẽti infundit. Uno mõ p modũ forme ꝯnaturalis facte & pmanẽtis: & sic facit mẽtẽ simplr beatã. Et hoc mõ infunditur beatis i patria: & iõ dñr cõprehẽsores & vt ita dicam visores. Alio mõ cõtingit lumẽ glorie mentẽ humanã sicut quedã passio trãsiẽs & sic mẽs pauli fuit in raptu lumine glorie illustrata, vñ ẽt ipsum nomẽ raptus oñdit trãseũdo hoc esse factũ. & iõ nõ fuit simpliciter glorificatus nec habuit dotẽ glorie cũ illa claritas nõ fuerit effecta ꝓprietas. Et pp hoc nõ fuit de/
2 riuata ab aia in corpus: nec in hoc statu ppetuo permãsit. Uñ solũ actũ beati habuit in ipso raptu: sed nõ fuit beatus. Sic p hoc patet qd apls sciuit i suo raptu .s. videntis cõditionẽ visionis tps: & visionis fastigium.

¶ Seqtur qd nesciuit. s. vtrũ esset in corpore vel extra corpus: quod tñ dicit deũ scire. Unde dicit. Siue i corpe siue extra corpus nescio deus scit. qd qdã intelligere voluerũt vt raptus referatur ad corpus: dicentes aplm dixisse se nescire nõ qdem an aia esset coniuncta corpori in illo raptu an nõ: sed esset raptus fm aiaz & corpus simul: vt simul corporalr portaretur i celũ sicut. Abachuc portatus fuit Dañ. vlt. An fm aiam tñ eẽt in visionibus dei: vt dr Eze. 8. In visione adduxit me in terrã israel. Et iste fuit itellectus cuiusdã iudei quẽ exprimit Hiero. in ꝓlogo sup Dañ. vbi dicit deniq: & aplm nostrũ dicit non fuisse ausum affirmare se raptũ in corpore: sed dixisse siue in corpore: &c. Sed hũc intellectũ Aug. maxime improbat. 12. sup Geñ. ad lrãm q: nõ cõuenit cũ aliqs verbis apli. Apls. n. dicit se raptũ vsq in tertiũ celũ. Unde sciuit ꝓ certo illud fuisse verũ celũ. Sciuit ergo an illud celum esset corporeum
3 aut incorporeũ. i. res incorporea. Sed si fuit icorporeũ sciuit ꝙ corporalr ibi rapi nõ potuit: q: in re incorporea nõ põt esse corpus. Si uero corporeũ fuerat sciuit ꝙ nõ fuit ibi aia siue corpe: q: aia cõiuncta corpori nõ põt esse i loco vbi nõ est corpus: nisi celũ corporeũ dicatur silitudo celi corporei. Sed si sic apls nõ dixisset se scire ꝙ esset raptus in tertiũ celũ. i. in similitudinẽ celi q: pari rõne dicere potuisset ꝙ fuisset raptus in corpore. i. in silitudine corpis. Dõm est ergo fm Aug. ꝙ diuinã essentiã nullus in hac vita positus & hac mor/
4 tali vita viuẽs videre põt. Uñ dixit dñs. Exo. 33. Non videbit me hõ & viuet. i. nõ videbit me hõ nisi totaliter separetur a corpore. ita. s. ꝙ aia eius non insit corpori: vt forma: vel si insit: vt forma: tñ mens eius oino i hmõi visione totalr alienetur a sensibus. Et ideo dõz ẽ ꝙ hoc qd apls dicit se nescire: vtrũ. s. in illa visione anima eius fuerit totaliter separata a corpore. Uñ dicit siue extra corpus: vel vtrũ anima eius extiterit in corpore vt forma: tñ mẽs eius fuerit a sensibus corporeis alienata: Uñ dicit. Siue in corpore. Et hoc ẽt aliq cõcedunt.

Du/ bita/ uit apls vtrũ fuisset raptus cum corpe solũ vl aia & corpe

¶ Lectio. II.

5

Et scio hmõi hominem siue in corpe siue extra corpus nescio: deus scit: qm raptus est in paradisũ: & audiuit archana verba
p°. q. que nõ licet homini loqui. Pro hmõi glo
12. riabor: pro me autẽ nihil nisi in infirmitati
ar. 9. bus meis. Nã & si voluero gloriari nõ ero insipiens: veritatem. n. dicam. Parco aũt ne quis me existimet supra id quod videt i me: aut audiuit aliquid ex me.

¶ Posito pmo raptu. ponitur ꝯsequẽter scd'us raptus. Et duo facit. Primo ponit raptus. Scdo raptus excellẽtia sibi. (Audiuit archana &c.) Sz notãdũ ꝙ glo. dicit istũ raptũ esse aliũ a pmo. Et si bene consideretur his legitur aliqd de apostolo ad qd possunt isti duo raptus referri. Nã Act. 9. legitur de eo ꝙ stetit tribus diebus ñ vidẽs & nihil mãducãs neq bibẽs: & ad hoc põt referri pmus raptus: vt. s. tũc fuerit raptus vsq ad tertium celũ. Sed Act. 22. legitur ꝙ factus est i tẽplo in stupore mẽtis: & ad hoc refertur iste scd's raptus. Sed hoc nõ videtur verisile: q: qñ in stupore mẽtis factus fuit: missus iam fuerat in carcerẽ apls: sed hãc eplam scripsit apls diu ante. vnde pus scripta fuit hec epistola q̃ apls fuisset in stupore. Et ideo dõm est ꝙ differt iste raptus a pmo q̃tũ ad id qd raptus est. Nã in pmo raptus est in tertiũ celũ. In secũdo vero in paradisum dei. Si vero aliqs tertiũ celũ acciperet corporalr: fm pmã acceptionẽ celorum superius positã vel si fuerit visio imaginaria posset similiter dicere paradisum corporalẽ vt diceretur ꝙ fuerit raptus in paradisum terrestrẽ: sed hoc est cõtra intentionẽ Aug. fm quẽ dicimus ꝙ fuit raptus in tertiũ celũ. i. visionẽ intelligibiliũ fm ꝙ in seipsis & in ꝓpriis nãis videntur. vt supra dictum est. Unde fm hoc oportet nos nõ aliud intelligere per celum: & aliud per paradisum: sed vnũ & idem per vtrũq. s. gloriã sanctorũ: sed fm aliud & aliud. Celũ. n. dicit altitudinẽ quãdã cum claritate paradisus vero quãdam iocũdam suauitatẽ. In sanctis aũt beatis & angelis deũ vidẽtibus sunt excellẽter hec duo: q: est in eis excellẽtissima claritas: qua deũ vidẽt: & summa suauitas: qua deo fruuntur. Et ideo dicuntur esse in celo q̃tũ ad claritatẽ: & i paradiso q̃tũ ad suauitatẽ. Esa. 66. Uidebitis & gaudebitis &c. Fuit g̃ vtrũq collatũ aplo. vt. s. subliaretur ad illã altissimã claritatem cognitionis. & hoc significat cum dicit: Ad tertium celum. & vt sentiret suauitatẽ diuine dulcedinis. vnde dicit. in paradisum. ps. Magna multitudo dulcedinis tue &c. Apoc. 2. Uincenti dabo mãna abscõditũ &c. Et ista dulcedo ẽ gaudiũ de diua fruitione. de q̃ Mat. 25. dicitur. Intra i gaudiũ dñi tui. Sic ergo patet terminus raptus: q: in paradisum. i. in eam dulcedinẽ: qua indeficienter reficiuntur illi qui sunt in celesti hierusalem.

¶ Seqtur cõsequẽter ipsius raptus excellẽtia: q: audiuit archana que nõ licet homini loqui. Et hoc põt dupliciter exponi. Uno mõ vt ly homini cõstruatur cũ licet & loq: & sensus est. Audiuit archana vba. i. pcipit intima cognitione de secreta dei essentia q̃si p vba q. s. vba nõ est licitũ vt hoi dicantur. Alio mõ vt ly hoi ꝯstruatur solũ cũ nõ licz: & tũc est sensus. Audiuit vba &c. q verba nõ licet hoi loq homini. s. iperfecto. Sciẽdũ ẽt ꝙ fm Aug. paulus est raptus ad videndũ diuinã eẽntiam: que qdem non põt videri per aliquã similitudinem creatã. Unde manifestũ est ꝙ illud qd paulus vidit de essentia diuina nulla lingua humana põt dici: alias deus nõ esset incõprehẽsibilis. Et ideo fm pmã expositionẽ dõm est audiuit. i. cõsiderauit archana vba . i. magnificentiã diuinitatis. quã nullus hõ põt loq. Dicit aũt audiuit pro vidit: q: illa cõsideratio fuit fm interiorẽ actũ anime in quo idẽ est auditus & visus fz ꝙ dicitur Nume. 12. Ore ad vos loqtur ei & palã &c. dicitur aũt illa cõsideratio visio inq̃tũ deus videt in hoc & locutio inq̃tũ hõ in ipsa instruitur de diuinis. Et qa hmõi spũalia nõ sunt pãdenda simplicibus & ipfectis sed pfectis fm qd dr p° Cor. 2. Sapientiam loqmur inter perfectos. ideo scdo modo exponitur ꝙ secreta: q ibi audiuit nõ licet mihi loqui homini. i. imperfectis: fz spũalib' iter quos loqmur sapiam. Prouer. 25. Gloria dei est celare vbũ. i. hoc ipsum ꝙ necesse ẽ clare magna

Ar/ cha/ na q nõ lz hoĩ loq quo con/ stru/ atur

(right margin markers: d, 2, 3, 4, 5)

a lia dei ptinet ad gliã dei. ps. sm trãslationem hierony
mi. Tibi silet laus deus. i. q incõphensibilis ẽ vbis nris.
¶ Deinde cũ dicit. (Pro hmõi gliabor ⁊c.) Ondit quõ
se hz ad gliam. Et circa hoc tria facit. Primo ostẽdit se
nõ gloriari de hõmi reuelationibus. Scdo insinuat se
hre aliqd preter illud vñ gloriari possit ibi. (Nã si vo-
luero ⁊c.) Tertio assignat cãm: qre nõ gloriaf de om-
nibus ibi. (Parco aũt ne qs ⁊c.) ¶ Circa pm sciẽduz
est q hoc qd dicit. Pro hmõi aũt gloriabor ⁊c. põt du
pliciter legi. Uno mõ vt apls ostẽdat se esse ipsum pro
quo gloriaf: vt. s. ipse sit q vidit has visiones. Alio mõ
2 vt ondat q alius sit q vidit has visiones. ¶ Sciẽduz
est. n. q i hoie duo possunt cõsiderari. s. donũ dei ⁊ hu
mana conditio. Si ergo aliqs gloriaf in aliquo dono
dei: vt a deo accepto illa est bona gloria: q: sic in dño
gloriaf: vt dictũ est supra. io. Sz si gloriaf de illo dono
sicut a se habito tũc mala est gloriatio hmõi. p Cor. 4.
Quid habes qd nõ accepisti? Si aũt accepisti qd glo
riaris quasi nõ acceperis? Dicit ergo aplс sm hoc. pro
hmõi. s. visionibus ⁊ donis dei mihi colatis gloriabor.
Pro me aũt nõ. i. nõ gloriabor inde quasi a me accepe
rim: q: a deo habui. Sed si p me oz gloriari nihil glo
riabor: nisi in ifirmitatibus meis. i. nõ habeo vñ possiz
gloriari: nisi õ infirma cõditione mea. Si aũt exponaf
3 vt ondat aliũ esse q vidit ⁊ si ipse sit: tũc est sensus: vt q
si loquaf de quoda alio dicẽs. Pro hmõi gloriabor. i. p
illo hoie q hoc vidit: ⁊ qui hec dona recepit gloriabor:
sed p me quasi velim manifestare me esse talem nihil
gloriabor: nisi in infirmitatibus meis. i. de tribulatiõi
bus quas patior. Sed q: isti possent sibi dicere. O apo
stole nõ est mirũ si nõ gloriaris: q: nõ habes vñ glorie
ris. iõ apls ondit q ẽt pter illas visiones hz aliqd: vñ
possit gloriari dicẽs. Licet pro hmõi hoie glorier ⁊ nõ
pro me: tñ ẽt bene pro me possum gloriari. nã si volue
ro gloriari ⁊c. vel p hmõi tribulationibus vel p aliqs
mihi a deo collatis vel ẽt p ifirmitatibus nõ ero isipi
4 ens. i. nõ isipiẽter agã. Et qre veritatẽ. n. dicã de aliqs õ
qbus pter dictas visiões gliari possum. Dicit aũt. Non
ero insipiẽs: q: gloriabaf de his que habebat. Qñ. n.
gloriaf qs de his que nõ hz stulte gloriaf. Apoc. 3. Di
cis q: diues sum ⁊ nullius egeo ⁊ nescis ⁊c. Et q: glo
riabatur ex cã sufficiẽti: vt ex predictis est manifestũ.
¶ Cõsequẽter aũt cũ dicit. (Parco aũt ⁊c.) Ondit rõ
nẽ quare nõ gloriaf de oibus si põt gloriari. que qdez
rõ est vt eis parcat. Uñ dicit. Parco aũt ⁊c. Q. d. Pos
sem de pluribus aliqs gloriari: sed parco. i. parce glori
or: vel parco vobis cõmẽdando me: nolẽs esse onero
sus vobis. Nã talia mihi deus cõcessit que si sciretis re
putaretis me multo maiorẽ: ⁊ hec sunt dona gratuita
multa q habebat apls. Ex qbus hoies huius mundi
cõsueuerũt plus cõmẽdare hoies ⁊ maiores eos repu
5 tare q ex gratuĩ faciẽtibus. Et iõ dic. Nolo ex gratuitis
cõmẽdari. Et iõ pco. i. nõ glorior. Et qre? Ne qs existi
met me cõmendare vel gloriari supra id qd videt ⁊c.
Uel aliť. hõ dupľr cognoscif. p cõuersationẽ ⁊ doctrinã
suã. Apls aũt nolebat aliq de se dicere: licet posset q ex
cedebat ⁊ vitã ⁊ doctrinã suã. Et iõ. pco aũt ne qs exi
stimet me esse supra id qd videt de cõuersatiõe mea ex
teriori: aut audit aliqd ex me. i. ex doctrina pdicatiõis
⁊ exhortatiõis ⁊ istructionis mee: q: forte crederẽt eũ
esse vel imortalẽ vel angelũ. Prouer. 11. Uir prudẽs ta
cebit. puer. 29. Totũ spiritũ suũ pfert stultus. sapiens
differt ⁊c. Uel dicit. Parco aũt ⁊c. Pro detractoribus. s.
pseudo q dicebãt eũ gloriari ⁊ ex elatiõne: ⁊ nõ ex cau
sa: neqz de his que in ipo erãt. Et iõ dicit. Parco aũt. s.
parce glorior: ne qs pseudo extimet me excedere elatõ
nis spũ. s. id. i. in aliqd qd videt in me vel audit ex me b
. s. supra posse meritorium. ps. Dñe non est exaltatum
cor meũ ⁊c. Eccli. 3. Quãto magnus es ⁊c.

¶ Lectio. III.

Et ne magnitudo reuelationũ
extollat me: datus ẽ mihi stimu p. 2. e
lus carnis mee angelus sathãe q.
q me colaphizet. Propter qd 79.
ter dñm rogaui: vt discederet a me: ⁊ dixit ar.
mihi. Sufficit tibi gratia mea. † Nã virtus 4.
in infirmitate perficitur. Libenter igif glo p. 2. e
riabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet q. 55.
in me virtus xpi. Propter qd placeo mihi ar. 3.
in ifirmitatibus meis: in cõtumelijs: in ne
cessitatibus: in persecutionibus: in angusti
is p xpo. Cũ. n. infirmor tũc potẽs sum.

¶ Hic agit de remedio adhibito cõtra supbiã. Et cir
ca hoc tria facit. Primo. n. põit remediũ adhibitũ. Se
cũdo manifestat suã orõnẽ de remedio remouẽdo ibi.
(Propter qd ter dñm ⁊c.) Tertio isinuat dñi rñsionẽ
assignãtis rõnez de adhibito remedio ibi. (Et dixit mi
hi dñs ⁊c.) ¶ Circa pm sciẽdũ est q plerũqz sapiẽs me 3
dicus pcurat ⁊ pmittit supuenire ifirmo minorẽ mor
bũ vt maiorẽ curet vel vitet: sicut vt curet spasmũ pcu
rat febrẽ. hoc euidẽter in se beatus apls a medico aiarũ
dño nro iesu xpo factum ondit. Xps. n. velut medicus
aiarũ summus ad curãdũ graues aie morbos pmittit
plurimos electos suos ⁊ magnos in morbis corporũ
grauiter affligi: ⁊ qd pls est ad curãdũ maiora crimina
pmittit icidere i minora ẽt mortalia. Inter oia õo pctã
grauius pctm est supbia. Nã sicut charitas ẽ radix ⁊ ini
tiũ õtutũ: sic supbia ẽ radix ⁊ initiũ oium viciorũ. Ecc.
10. Initiũ ois pcti supbia. Qd sic pz. Charitas. n. iõ dr
radix oium õtutũ: q: piũgit deo q ẽ vltimus finis. Uñ 4
sicut finis est pncipiũ oium opabiliũ: ita charitas ẽ pn Su
cipiũ oium õtutũ. Supbia aũt auertit a deo. Supbia pbia
. n. est appetitus iordinatus excellẽtie. Si. n. aliqs ap ẽ ini
petit aliq excellẽtiã sub deo si moderate qdẽ appetit ⁊ tiuz
pp bonũ sustineri põt. Si vero nõ debito ordine põt q pcti
dẽ alia vicia icurrere. s. ambitiõis: auaricie seu inanis
glorie ⁊ hmõi tñ nõ est pprie supbia: nisi qñ qs appe
tit excellẽtiã nõ ordinãdo illã ad deũ. Et iõ supbia pro
prie dicta separat a deo ⁊ est radix oium viciorũ ⁊ pessi
mũ oium: pp qd deus resistit supbis: vt dr Jac. 4. Q:
ergo in bonis est maxime mã huius vicij. s. supbie. q:
eius mã est bonũ: permittit aliqñ electos suos impedi
ri ex aliqua sui parte vt per infirmitatẽ vel per aliquez
õfectũ: ⁊ aliqñ ẽt p pctm mortale ab hmõi bono: vt sic
ex hac pte humilienf q ex illa nõ supbiãt ⁊ hõ sic hu
miliatus recognoscat se suis viribus stare non posse.
Uñ dr Ro. 8. Diligẽtibus deũ ⁊c. Nõ qdẽ ex eorũ pctõ
sed ex ordinatiõe dei. Q: igif apls magnã habebat su
pbiẽdi mãm ⁊ qñtũ ad spãlẽ electionẽ qua a dño elect9 5
est. Act. 9. Uas electionis ⁊c. ⁊ qñtũ ad secretorũ dei co
gnitionẽ: q: hic dicit se raptũ i tertiũ celũ ⁊ i paradisuz
vbi audiuit archana verba que nõ lz homini loq: ⁊ qñ
tũ ad malorũ ppessionẽ: q: supra. 11. In carceribus plu
rimis in infirmitatibus. ter virginis ⁊c. ⁊ qñtũ ad vir
ginalẽ ĩtegritatẽ: q: volo oẽs esse sicut ⁊ ego. p Cor. 7.
Et qñtũ ad bonorũ opationẽ: q: supra. plus oibus labo
raui. ⁊ spãliter qñtũ ad maximã sciam: qua emicuit: q
spãliter inflat: iõ dñs adhibuit ei remediũ ne in super
biã extolleretur. Et hoc est quod dicit. Et ne magnitu

c do reuelationis mihi facte extollat me in superbiã. Eccl.
6. Nõ te extollas in cogitatiõe aie tue velut thaur⁹ rc.
ps. Exaltatus aũt humiliat⁹ rc. Et dicit: vt oñdat sibi
factas fore reuelatiões pdictas. Datus ẽ mihi. i. ad me
am vtilitatẽ r humiliationẽ. Job. 30. Eleuasti me r q̃si
sup ventũ ponẽs rc. Datus est inq̃ mihi stimulus cru
cias corpus meũ p infirmitatẽ corpis vt ala laneẽ: q: ad
lr̃am dr̃ q fuit vehemẽter afflictus dolore yliaco vl' sti
mulus carnis mee. i. cõcupiscẽtie surgẽs ex carne mea
a qua multũ infestabat. Ro. 7. Non. n. qd volo rc. Igit
2 ego ipse mẽte seruio legi dei rc. Un Aug. dic. q inerãt
ei mot⁹ ɔcupiscẽtie: quos tñ diua gr̃a refrenabat. Iste
inq̃ stimulus ẽ angelus sathane. i. angelus malign⁹.
Est aũt angelus a deo missus seu pmissus ꝫ sathane
q: sathane itẽtio est vt subuertat: dei ṽo vt humiliet: r
pbatũ reddat. Timeat peccator: si apls r vas electiõis
securus non erat. ¶ De remotione aũt huius stimuli
remouẽdi sollicitus erat apostolus. Un pp hoc orabat
Et h̃ est q subdit. Propter qd ter. rc. ¶ Ubi sciẽdũ ẽ
q infirmus nesciẽs pcessuz medici apponẽtis mordax
emplm rogat medicũ vt remoueat: qd tñ sciẽs medic⁹
cãm: q̃re faciat. s. pp sanitatẽ nõ exaudit eũ q̃tũ ad vo
lũtatẽ petẽtis: magis curãs de eius vtilitate. Sic apls
sentiẽs stimulũ sibi graue ẽẽ ad singularis medici cõ
3 fugit auxiliũ vt eũ remoueat. Ter. n. expsse r deuote
rogauit: vt deus tolleret ab eo. s. stimulũ. 2. Parali. 20.
Cũ ignoremus qd agere debeam⁹ rc. Forte pluries h̃
petijt: ꝫ expsse r istãter ter eũ petijt vel ter. i. multotiẽs
Ternarius. n. est numerus pfectus. Et vere ipse rogã
dus est: q: ipse vulnerat r medet. Job. 5. r Luc. 22. Ora
te ne intretis itẽtationẽ rc. ¶ Seqtur rñsio dñi. Et di
xit mihi dñs rc. Ubi duo facit. Prio ponit dñi rñsionẽ.
Scdo rñsiõis rõnẽ assignat ibi. (Nã ṽtus rc.) Dicit ḡ
Ego rogaui: ꝫ dñs dixit mihi. Sufficit tibi rc. Q. d.
Nõ est tibi necẽ q infirmitas recedat a te corpis q: nõ
est piculosa: q: nõ duceris ad ipatiẽtiã cũ gr̃a mea con
fortet te: nec infirmitas cõcupiscẽtie: q: nõ ptrahet te ad
petm̃. q: gr̃a mea ptegit te. Ro. 3. Iustificati gratis rc.
Et vere sufficit gr̃a dei ad mala vitãda: ad bona faciẽ
da: r ad vitã cõsequẽdã eternã. p⁹ Cor. 15. Gr̃a dei sum
id qd sum rc. Ro. 6. Gr̃a dei vita eterna. ¶ Sꝫ cõtra.
4 Jo. 15. Quicqd petieritis patrẽ in noie meo rc. Aut ḡ
paulus discrete petiuit: r tũc debuit exaudiri aut indi
screte: r tũc peccauit. ¶ Rñ⁹ dõm est q de vna r eadẽ
re põt hõ dupl' loq. Uno mõ ꝫ se r nã illius rei. Alio
mõ ꝫm ordinẽ ad aliud. Et sic cõtingit q illud qd est
malũ ꝫm se r vitãdũ: ꝫ ordinẽ ad aliud ẽ appetẽdũ: si
cut potio inq̃tũ ꝫm se est amara est vitãda: tñ q cõside
rat eã ꝫm ordinẽ ad sanitatẽ appetit eã. Ergo r stimu
lus carnis ꝫm se est vitãdus r affligẽs. inq̃tũ vero est
via ad virtutẽ r exercitiũ ṽtutis est appetẽdus. Apls
5 aũt q: nõdũ reuelatũ ei erat illud secretũ diue puiden
tie vt ad vtilitatẽ suã cederet: cõsiderabat sibi malũ q̃
tũ i se ẽ: r iõ petierat suã amotionẽ: nec i h̃ peccauit: ꝫ
deus q hoc ordinauerat h̃ ad bonũ humilitatis sue non
exaudiuit eum q̃tũ ad eius volũtatẽ: qd tñ sciẽs post
modũ apls gl'iabat cũ diceret. Libẽter gl'iabor rc. Et
lꝫ nõ exaudierit eũ q̃tũ ad volũtatẽ: exaudiuit tñ eũ r
exaudiuit scõs suos q̃tũ ad eius vtilitatẽ. Un dic. Hie
ro. in epl'a ad paulinũ. Bonus dñs q sepe non tribuit
qd volumus: vt tribuat: qd malemus. Rõnem aũt sue
rñsionis subdit ɔsequẽter. cũ dicit. (Nã ṽtus rc.) Mi
rus modus loquẽdus. Uirt⁹ i ifirmitate pficit. Ignis i
aqua crescit. Intelligi ṽo põt hoc qd dr̃. Uirtus pficit
in ifirmitate dupl'r. s. mãliter r occasiõalr. Si accipiat
mãliter tũc est sensus. Uirtus i ifirmitate pficit. i. infir

d mitas est mã exercende ṽtutis. Et p̃ humilitatis. vt. s.
dcm̃ ẽ. 2⁰ patiẽtie. Jac. i. Tribulatio patiẽtiã opat. Ter
tio tẽperãtie: q: ex ifirmitate debilitat fomes r tẽpatus
efficit qs. Si ṽo accipiet occasionalr: tũc ṽtus i ifirmi
tate pficit. i. occasio pueniẽdi ad pfectã ṽtutẽ: q: hõ sci
ens se ifirmũ magis sollicitat ad resistẽdũ r ex hoc q
magis resistit r pugnat efficit exercitatior: r p conse
quẽs fortior. Et iõ Leui. legit r Iudic. 3. q: dñs noluit
destruere oẽs habitatores terre: ꝫ aliquos reseruauit:
vt. s. filij israel exercitarent pugnãdo cũ eis. Sic ẽt. Sci
pio noiebat destructionẽ ciuitatis carthaginẽsis: vt. s.
dũ rõani haberẽt hostes exteri⁹ nõ sentirẽt hostes inte
riores ꝫ q̃s diuti⁹ bellũ ẽ q̃ ꝫ exteriores: vt ipse dicebat.
¶ Cõsequẽter ponit apls effectũ huius rñsiõis dñice
3 dicẽs. (Libẽter gloriabor rc.) Ponit aũt duplicẽ effe
ctũ. Unus est gl'iatiõis. Un dicit. Q: ṽtus mea pficit i
infirmitatib⁹ igit libẽter gl'iabor in ifirmitatibus meis
s. mihi ad vtilitatẽ meã datis. Et hoc q: magis cõtigi
tur xp̃o. Mihi aũt absit gl'iari: nisi i cruce rc. Gal. vlti.
Ecc. 10. Qui i paupertate gl'iat rc. Et rõ q libẽter gl'ia
bor: vt ihabitet i me ṽtus xp̃i: vt. s. p ifirmitates ihabi
tet r cõsumet i me gr̃a xp̃i. Esa. 40 Qui dat lapso ṽtu
tẽ rc. Alius effectus est gaudij. Un dic. Propter qd cõ
placeo rc. Et circa h̃ duo facit. Primo ponit hmõi ef
fectũ. Scdo huius effectus rõnẽ assignat ibi. (Cũ. n. i
firmor rc.) Põit aũt effectũ gaudij r mãz gaudij. Dic
ergo pp qd q: ṽtus xp̃i habitat i me in ifirmitatib⁹ r i
tribulatiõibus oibus: r iõ cõplaceo mihi. i. multũ dele
3 ctor r gaudeo de dictis ifirmitatibus meis. Jaco. 1. Oẽ
gaudiũ existimate frẽs rc. Defectus ãt i qbus pp gr̃az
xp̃i abũdãter delectat enumerat. Et p̃ illos q sunt a cã
interiori: r hmõi sunt ifirmitates. Et iõ dicit i ifirmita
tib⁹. ps. Multiplicate sunt ifirmitates eoꝝ postea acce
lerauerũt. s. ad gr̃am. Scdo illos q̃ sunt a cã exteriori.
Et hos qdẽ q̃tũ ad verbũ cũ dicit. In ɔtumelijs. s. mi
bi illatis. Act. 5. Ibãt apli gaudẽtes rc. q̃tũ ad factũ:
r hoc vel q̃tũ ad defectũ bonoꝝ cũ dicit. In necessita
tibus. i. i penurijs necioꝝ r in paupertate qua p̃mebat.
Et hoc mõ accipit necessitas. cũ dr̃ Ro. 12. Necessitati
4 bus scõꝝ cõicãtes: Uel q̃tũ ad expimẽtũ maloꝝ illa
toꝝ. r hoc q̃tũ ad exteriora. Mat. 5. Beati q psecutio
nẽ rc. cũ dicit. ¶ In psecutionibus. i. corporis quas d
loco ad locũ r vbiq pimur. Et q̃tum ad iteriora di
cẽs. In angustijs. i. i anxietatibus animi. Dan. 13. An
gustie sunt mihi vndiq rc. Sꝫ mã oium hoꝝ q̃ faciũt
ad gaudiũ est: q: p xp̃o. Quasi. d. Ideo cõplaceo: q:
pp xp̃m patior. p⁹ Pe. 4. Nemo vestrũ patiat quasi ho
micida: vel fur. Et huius gaudij rõnẽ assignat dicẽs.
cũ. n. ifirmor rc. Q. d. Merito ɔplaceo mihi i illis: q:
qñ infirmor rc. i. qñ ex his q̃ i me sunt vel ex psecutõe
alioꝝ incido in aliqd p̃dictoꝝ: adhibet mihi auxiliuz
diuinũ: p qd cõfirmor. ps. Cõsolationes tue letificaue
rũt aiam meã. Joel. 3. Infirmus dicat: q: ego fortis sũ
supra. 4. Licet is q fortis noster hõ corrũpat rc. Exo.
5 p. legit q q̃to plus p̃mebant filij israel. tãto plus mul
tiplicabant.

¶ Lectio. IIII.

Factus sum insipiens. vos me coegistis. Ego. n. a vobis debui cõmẽdari. Nihil. n. minus feci ab his q sunt supra moduz apl'i. Tamet si nihil sum: signa tñ apl'atus mei facta sunt sup vos in omni patiẽtia i signis r pdigijs r virtutibus. Quid est. n. qd minus habuistis preceteris ecclesijs: nisi

a q ego ipse non grauaui vos. Donate mi
hi hanc iniuriam.

C Posita cōmendatione sua: cōsequenter apl's excusat se de his que dixit: ostendens se coactū hoc dixisse q ad gl'iam suā pertinent. Et circa hoc duo facit. Primo imponit corinthijs cām hm̄ōi gloriationis. Scd'o expōit et mani festat hanc cām ibi.(Ego.n.debui rc.)Dicit ergo. Cō fiteor: q in his oībus commendationibus meis factus sum insipiēs.i.vr̄ vobis q opus insipientis fecerim: sz h nō ex me nec sp̄ōte:imo coactus feci et vr̄a culpa fuit: q: vos me coegistis.i.dedistis mihi occasionē. Frequē ter.n.subditi cogūt p̄latos aliqua facere:q insipiēter fcā
b esse iudicari pn̄t:sed tn̄ p loco et tpe sapiēter facta sunt. Hoc aūt qd' dixerat in cōi. scz q ipsi fuerūt cā sue cōmen dationis exponit cōsequenter cū dicit.(Ego.n.debui rc.)Ubi dicit q ipsi fuerūt cā sue cōmendationis. Primo omittē do bona q facere debuissent. In quo exaggerat eoꝝ in gratitudinē. Scd'o cōmittēdo mala in quo detestat eo rum malitiā ibi.(Timeo.n.ne forte rc.)Circa p̄mū duo facit. Primo cōmemorat qd facere debuissent: ostendens cām ibi.(Nihil.n.minus rc.)Tertio remouet ipsorū excusationē ibi.(Quid est.n.qd' minus rc.)Dicit ergo vere vos me coegistis:q: vos debuissetis facere illud qd' ego feci. Unn̄ dicit. Ego debui cōmēdari a vobis qd' nō fecistis qn̄ necesse erat.s.qn̄ pseudo vilipēdēdo me et p̄
c ferendo se reddebāt vilē doctrinā et euāgeliū xp̄i a me p̄dicatū. Unn̄ q: vos nō cōmendastis me ne deperiret fi des xp̄i in vobis: prorupi in cōmēdationē p̄priā. C Sz cōtra:supra.3.dixit. Nūqd egemus cōmendatitijs epl stolis rc. Quare ergo voluit cōmendari ab istis: Rn̄ dēdum est q apl's pp se nō egebat cōmendationibus:sed pp alios:vt.s.dū cōmendaret doctrina sua esset i maio ri auctoritate et pseudo cōfutarent. Sed q: possent isti dicere iō nō cōmendauimus te:q: nō est i te aliqd cō mendatione dignū. Propter hoc apl's p̄bat eis q bn̄ poterāt eū cōmendare cū dicit.(Nihil.n.rc.)Ostendens esse in se multa cōmēdatione digna. Et p̄mo q̄tum ad p̄terita bona q fecit. Scd'o q̄tū ad futura q facere in
4 tendit ibi.(Ecce.3.h.paratus rc.)Ostēdit aūt preterita cōmendabilia q fecit p̄ i gn̄ali q̄tū ad oēs ecclias. Se cūdo in sp̄āli q̄tū ad ea q egit apud eos ibi.(Tametsi nihil rc.)Tertio excludit obonē ibi.(Quid ē.n.rc.) Dicit ergo. Merito debui cōmēdari a vobis:q: mul ta sunt in me cōmendatione digna. Nā nihil minus fe ci ad his.s. Petro Jacobo et Joāne q sunt supra modū apl'i.i.q vl'r a qbusdā digniores apl'i q̄ ego sū. Pseudo .n.dicebāt q erāt docti a Pe.et Joā.q fuerunt docti a xp̄o et q Petrus et Joā.seruabāt legalia:vn̄ et ipsi debe bant seruare. Sed q: nihil minus feci ab eis:nec q̄tū ad p̄dicationē:nec q̄tū ad cōuersionē fideliū:ostensio nes miraculoꝝ:et ppessionē laboꝝ:imo plus q: supra
5 Plus oībus laboraui.1.Cor.15. Abūdātius oībus rc. Jō magis sum cōmēdādus. Uel dr̄ supra modū apl'i illi.s.petrus ioānes et iacob':qui fuerūt p̄ cōuersi ad xp̄z 1.Cor.15. Nouissime aūt visus rc. Si s'm hoc accipiat nihil tn̄ minus fecit eis:q: in modico tpe:et postq̄ cōuer sus fuit plus laborauit. Sed esto q nihil fecerim q̄tū ad ecclias alias p qd' possem cōmendari: multa tn̄ sp̄ā lia egi apd' vos:de qbus potuissetis me cōmendare. Et iō dicit. Tametsi nihil.i.dato q nihil fecerim in cōparatio ne ad eos:tn̄ effectus mee virtutis manifeste appent in vobis. Et p̄mo q̄tū ad p̄dicationē nr̄az:qua conuersi estis ad fidē. Et sum apl's vester. Et iō dic. Signa apo stolatus mei.i.mee p̄dicationis facta sunt supra vos a deo in q̄tū credētes cōuersi estis.1.Cor.9. Signaculum

apl'atus mei vos estis.1.Cor.4. In xp̄o iesu p euāgeli um ego vos genui. Scd'o p cōuersationē p quā confir mat fides:q: qn̄ vita cōcordat doctrine maioris aucto ritatis est doctrina: et virtus p̄dicatoris magis appet p patientiā p̄uer.19. Doctrina viri p patiētiā noscit. Et iō dicit. In oī patiētia. Tertio q̄tū ad opationē mira culoꝝ. Et iō dicit. In signis rc. Marc.vlt. Illi aūt p̄ fecti rc. Et hec tria distinguunt:q: virtus ē cōe ad oīa miracula. Nam virtus est vltimū de potētia. Et iō alt qd dr̄ virtuosum:q: ex magna virtute. Q: ergo mira cula fiunt ex magna virtute.s.diuine:iō dicunt virtu tes. Signū vero refert ad minus miraculū. Prodigiū aūt ad maximū. Uel dicit signa q̄tū ad miracula fcā
e de p̄nti: p̄digia q̄tū ad miracula d' futuris. Uel signa et p̄digia dicit miracula q fiunt cōtra nāz:sicut illuminatio ceci:suscitatio mortui rc. Uirtutes vero dic q fiunt s'm nām:sed nō eo mō quo nā facit:sicut q ad impōnem manus statī sanent infirmi:qd' et nā fac: sz successiue. Uel v'tutes dicit v'tutes mētis:sicut ē castitas et hm̄ōi. C Cōsequenter excludit obonem cū dicit.(Quid.n. est qd' minus rc.)Possent.n.corinthij r̄ndere ad p̄dcā et dicere:veꝝ est q multa bōa fecisti et magna:et tn̄ alij fecerūt plura et maiora q̄ tu. Et iō apud eos et in eorū comparatione nolumus te cōmendare. Et iō hoc exclu dit:ostendens q nihil minus fecit q̄ illi:sed plus:et iō di
f cit. Quid est.n.qd' minus habuistis a me p̄ceteris ec clesijs.i.q̄ alie ecclesie xp̄i habuerūt p illos q̄tum ad sp̄ūalia. Quasi dicat. Nihil:q: ipsi p̄dicauerūt fidem et apl's p̄dicauit. Illi ostenderūt signa et virtutes:et apl's silr. Et non solū non minus habuistis:sed plus:q: alij apl'i viuebāt de sumptibus illoꝝ qbus p̄dicabant:sed apostolus nō:q: nihil accepit a corinthijs. Et iō dic. Nisi q ego ipse n̄ grauaui vos accipiēdo vestra. Qua si dicat. Nihil habuistis minus nisi hoc forte repute tis minus:q: nihil accepi a vobis:qd' tamen plus est. Act.20. Ad ea q mihi opus erant et his q mecū sunt necessaria ministrauerūt rc.2.thess.3. Nocte ac die la borantes rc. Esa.33. Qui excutit manus suas rc. Q: si hoc ip̄m reputatis iniuriā.s. q nolui vestra recipere qd' feci:q: nō dilexi vos et videtur vobis q male fece
4 rim parcatis mihi. Et ideo dicit ironice loquendo. Do nate.i. parcite mihi hanc iniuriam. Hoc modo accipit donate Ephe.4. Donantes inuicem sicut et christus vobis donauit. C Lectio. V.

Ecce tertio hoc paratus sum ve
nire ad vos et nō ero grauis vo 2. 1.
bis. Nō.n.q̄ro q vestra sunt sz q. 1. c.
vos. Nec.n.debent filij parēti at. 2.
bus thesaurizare:sed pentes filijs. Ego au tem libentissime impendam et supimpēdar ego ipse pro animab' vestris: lz plus vos
5 diligēs minus diligar. Sed esto. Ego vos nō grauaui:sed cū essem astutus dolo vos cepi. Nūquid per aliquē eoꝝ quos misi ad vos circūueni vos. Rogaui titū et misi cum illo fratrem. Nunqd titus vos circūuenit. Nōne eodem spiritu ambulauimus. Non ne eisdem vestigijs. Olim putatis q excuse mus nos apud vos. Corā deo i xp̄o loqui mur. Oīa.n.charissimi p̄pedificatōez vr̄az.

C Hic ostendit se esse cōmēdabilē q̄tū ad bona futu ra:que facere intendit. Et duo facit. Primo ostēdit se

c tum propositum de futuro bono qđ intendit. Scđo ꝓ-
positi huius rōnem assignat ibi. (Nō.n.q̄ro q̄ vr̄a sūt
⁊c̄.) Tertio ad rōnē similitudinē adhibet ibi. (Nec.n.dꝫ
⁊c̄.) Sciēdū est circa p̄m̄: ꝙ aliqñ ꝯtingit ꝙ iō aliqui ñ
accipiunt vno tempe: vt reseruēt se ad aliud tp̄s in quo
possint ⁊ plus recipere ⁊ audacius. Ne ergo isti simile
crederēt de aplo: vt iō noluisset p̄ma vice recipe ab eis
vt postmodū reciperet plus: dicit ꝙ non solū hoc fecit
olim sed ēt paratus est facere in futuꝝ. Vñ dicit. Ecce
iā tertio.i. tertia vice paratus sum venire ad vos: ⁊ nō
ero vobis grauis. Quasi dicat: nec ēt tūc grauabo vos
accipiendo vr̄a supra.xi. In oībus sine onere me serua
ui ⁊ seruabo. Job.27. Iustificationē quā cepi tenerē ⁊c̄.
d Dicit aūt. Tertio paratus sum venire. Et nō dicit ter-
tio venio: q2 nō bene ter paratus fuit venire ad eos: sꝫ
tñ nō iuit nisi bis. Paratus.n. fuit venire p̄ma vice: ⁊
tūc iuit ⁊ ꝯuersi sunt. Scđa vice fuit paratus: ⁊ fuit i-
peditus pp̄ pcc̄a eoꝝ: ⁊ tūc nō iuit: de quo excusat se i
p̄n° huius ep̄le. Mō est paratus ire 3° ⁊ iuit: vñ bis iuit
⁊ ter fuit paratus ire. Rōnē aūt huius boni ꝓpositi s̄b
dit dicēs. Nō.n.q̄ro ⁊c̄. q̄ talis est. Cōstat ꝙ artifex dis
pōit opus suū s̄m finē quē intēdit: p̄dicatores aūt in p̄
dicādo aliq̄ intēdūt q̄stū ⁊ bona tpalia: ⁊ iō totā p̄dica
tionē ad hoc ordināt ⁊ disponunt. Aliq̄ vero intēdūt
salutē aiarū. Et iō s̄ mō disponūt p̄dicationē suā s̄ꝫ ꝙ
vident expediri saluti illoꝝ q̄bus p̄dicāt. Q2 ergo apls
3 intendebat in p̄dicatiōe sua salutē corinthioꝝ ⁊ vide-
bat ꝙ nō expediebat ꝙ recipet ab eis sumptus: tū vt
confutaret pseudo: tū ēt q2 auari erāt: iō noluit accipe
sumptus. Et iō huius rōnē assignat dicēs. Iō nō gra-
uabo vos sumptus accipiēdo: q2 nō q̄ro q̄ vestra sunt
in p̄dicatione mea: sed vos ⁊ vestrā salutē ꝓcurare in
tendo. Phil.4. Nō q̄ro datū sed fructū. Et ideo dñs
dixit apostolis. Faciā vos fieri piscatores hoīum nō pe-
cunie. Hoc ēt figurat̄ Geñ.47. Ubi legitur ꝙ Joseph
emit egyptios in seruitutē regis: q2 bonus p̄dicator dꝫ
ad hoc studere: vt infideles ꝯuertat ad seruitiū xp̄i. Sꝫ
hmōi rōni adaptat similitudinē cū dicit. Nec.n. debet ⁊c̄.
Et p̄mo ponit similitudinē. Scđo adaptat eā ibi. (Ego
aūt libentissime ⁊c̄.) Tertio arguit eoꝝ ingratitudinē
4 ibi. (Licet plus vos ⁊c̄.) Dicit ergo. Q2 aūt nō querā
vestra: pꝫ p̄ sile. Uidemus.n. ꝙ parētes carnales debēt
thesaurizare filijs carnalibus: q2 filij non debēt thesau
rizare parentibus: sed parētes filijs. Cū ergo ego sim
pr̄ vester sp̄ualis: ⁊ vos sitis filij mei: nolo ꝙ vos the-
saurizetis mihi: sed ego vobis. ¶ Sed hic est questio
de pr̄ibus carnalibus. Nā Exo.20. dr̄. Honora pr̄em
tuū ⁊c̄. In quo ēt p̄cipit̄ nobis ꝙ ministremus eis ne
cessaria. Ergo filij tenent̄ tesaurizare parētibus. Rñ°
dōm est ꝙ ex p̄cepto tenent̄ filij ministrare ⁊ subueni-
re parentibus in necessarijs: nō aūt cōgregare ⁊ thesau
5 rizare eis. Nā thesaurizatio ⁊ cōgregatio fit in posteꝝ.
Sed nos videmus ꝙ s̄m nām filij succedūt parētibus
⁊ nō ecōuerso: nisi in aliquo tristi euētu. Et iō nāliter
amor parētū est ad hoc vt ꝯgregēt filijs. Et hoc mō lo
q̄tur apls. Exo. aūt. 20. loq̄t̄ dñs de subuētione i neces
sarijs. ¶ Itē qđ dr̄ de hoc qđ dicit. Parētes filijs ⁊c̄.
Ergo cū p̄lati sint parētes nr̄i sp̄uales: vr̄ ꝙ male fece
rint p̄ncipes ⁊ alij dādo diuitias p̄latis. Rñdeo dōm
est ꝙ nō dederūt p̄latis pp̄ se: sed pp̄ pauperes. Et iō ñ
dederūt eis: sed paupibus. Et hoc dñs monet Math.
6. Thesaurizate vobis thesauros in celis ⁊c̄. Prelatis
aūt dantur tanq̄ pauperum dispensatoribus.
¶ Cōsequenter positā similitudinē adaptat: in similitudīe
aūt duo ꝓposuit. Unū est ꝙ filij nō debēt thesaurizare
parentibus: ⁊ hoc iā pꝫ. Et aliud est ꝙ parētes debēt

Filij quasi nō debent the-sauri zare parē-tibus

thesaurizare filijs ⁊ dare. Et q̄tum ad hoc dicit. Q2 er- d
go ego sum pater vester: ideo paratus sū dare vobis.
Et hoc est ꝙ dicit. Ego libentissime ip̄endā vobis bo
na sp̄ualia p̄dicādo: ⁊ exēpla mōstrādo: sed ēt tpalia ꝙ
⁊ faciebat inq̄tū p̄dicabat ⁊ seruiebat eis cū sumptib9
aliaꝝ ecclesiaꝝ. Hec tria ministrare dꝫ q̄libet p̄latus su
is subditis. Vñ dñs dixit ter petro. Pasce oues meas.i.
pasce verbo: pasce exēplo: pasce tpali subsidio. Et non
solū ista impendā vobis: sed paratus sum mori ꝓ salu-
te aiarū vestraꝝ. Vñ dicit. Et sup̄impendar ꝓ aiabus
vestris. Jo.15. Maiorē charitatē nemo hꝫ ⁊c̄. i. Joā.i.
Si xp̄s aīam suā ꝓ nobis posuit: ⁊ vos debetis ⁊c. Jo
an.10. Bonus pastor aīam suā ⁊c. ¶ In gratitudinem
istoꝝ increpat ꝯñter dicēs. Licet plus vos diligēs ⁊c̄. 2
Quasi dicat. Libenter ip̄endar ꝓ vobis lꝫ sitis ingrati:
q2 licet plus vos diligens ⁊c̄. Et hec cōparatio pōt ex
poni dupl̄r. Uno mō sic: licet plus diligā vos q̄ꝫ pseu-
do tñ minus diligor. s. a vobis q̄ꝫ diligant̄ pseudo: q̄s
plus diligitis q̄ꝫ me. Et sic patꝫ ꝙ ego plus vos diligo
q̄ꝫ illi: q2 ego q̄ro salutē vestrā tm̄: illi vero bona vr̄a so-
lū. Alio mō sic: licet plus diligā. s. vos q̄ꝫ alias eccl̄ias.
tñ minus diligor a vobis q̄ꝫ ab alijs ecclesijs. Phil.i.
Testis est mihi deus quō cupiā ⁊c̄. Et ꝙ plus dilexe-
rit corinthicos q̄ꝫ alias eccl̄ias pꝫ: q2 plus ꝓ eis labo-
rauit. Illō ēt i q̄ plus laborām9 magis ꝯsueuim9 diligere.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Esto ego vos ⁊c̄.) Remouet
suspitionē. Et p̄mo ponit suspitionē ipsā. Scđo exclu-
dit eā ibi. (Nūq̄d p̄ aliquē ⁊c.) Tertio rōnē exclusio- 3
nis assignat ibi. (Olī putatis ꝙ excusemus ⁊c̄.). Po
set ēt esse istoꝝ suspitio talis ꝙ iō ipse ab eis p̄ se ipsum
nō acceperit vt p̄ alios dolose ab eis plus accipiat. Et
ideo dicit hoc ponēs. Esto.i. dato: ⁊ cōcesso ꝙ ego in p̄
sona mea: ⁊ q̄ me accipiendo non grauaui vos: sed si-
cut vos credidistis: cū essem astutus dolo ⁊c̄. i. p̄ alios
detraxi vobis bona vr̄a plurima. Sed hoc est falsum:
q2 nihil ex dolo feci. i. thessa.2. Exortatio nr̄a nō de er-
rore neq̄ꝫ immundicia neq̄ꝫ in dolo. Nā ipse erat vere is-
raelita in quo dolus nō fuit. Jo.i. Hāc aūt suspitionem
excludit ꝯñr cū dicit. Nūq̄d p̄ aliquem ⁊c̄. Et p̄mo ge
nerali. Scđo in sp̄ali. In generali sic. Si p̄ alios voluis
sem surripere vr̄a misissem aliquos q̄ hoc ꝓcurarent
apud vos. Sed nunq̄d p̄ aliquē eoꝝ quē misi ad vos 4
circumueni vos extorquēdo p̄ eos vr̄a. Quasi dicat nō
supra.7. Neminē circūuenimus ⁊c. i. thess.4. Ne q̄s cir
cūueniat in negocio fratrē suū. In sp̄ali vero excludit
suspitionē p̄dictā cū dicit. Rogaui titū ⁊c. Quasi dicat
Nullus eoꝝ in sp̄ali quē misi ad vos circūuenit vos.
Titum.n. cum precibus misi ad vos. Et hoc est quod
dicit. Rogaui titū ⁊c. De isto habet̄ supra.8. Misi ēt cū
illo fratrem. s. barnabam vel lucā. supra.8. Misimus
cum illo. s. tito fratrem. s. alterum dictorum cuius laus
est in euangelio. Sꝫ nunq̄d titus circūuenit vos. Qua
si dicat. Non supra.8. Gratias ago deo meo q̄ dedit eā- 5
dem sollicitudinē ꝓ vobis in corde titi ⁊c. Et ꝙ titus
nō circūuenerit eos probat per cōformitatē titi ad apo
stolū. Et ponit duplicem ꝯformitatem. s. cordis: ⁊ ideo
dicit. Nōne eodem spiritu ambulauimus.i. eandem vo
luntatem habemus. Uel eodem spiritu instigamur ad
bene ⁊ recte agendum supra.4. Habentes aūt eundē
spiritum ⁊c. Itē conformitatem operis. Et ideo dicit.
Nonne eisdē vestigijs.i. operibus intendimus. s. vesti
gijs xp̄i. Nam ego sequor vestigia xp̄i. Job.23. Uesti-
gia eius. s. xp̄i secutus est pes ⁊c. i. Pe.2. Christus pas
sus est ⁊c. Ut sequamini vestigia eius. Et titus sequit̄
vestigia mea. i. Cor.11. Imitatores mei estote ⁊c. Et sic
patet ꝙ si cōformis est mihi in volūtate ⁊ ope ⁊ ego ñ
circumuenit

Dili-gebat apls plus dice-bat corin-thios

a circūueni vos nec intendo circūuenire: ꝙ aūt nec ipse
circūuenerit vos pȝ ꝑ illud Mat. 7. A fructibus coꝝ
cognoscetis τc̄. Rōnem aūt exclusiōis subdit dicens.
Olim putatis τc̄. Et ṗmo ponit coꝝ opiōnem. Scđo
excludit eā. Opinio aūt istoꝝ erat ꝙ apl's quasi re'ꝰ τ
culpabilis oīa ṽba ista epistole diceret ad excusationeȝ
suā τ ꝙ nō essent vera: sed ad excusandū tm̄ inuenta:
τ ideo ponens hanc opiniōem ipsoꝝ dicit. Uos puta-
tis olim. i. a ṗncipio huius epistole ꝙ excusemus nos
apud vos. i. ꝙ hec verba nō sint vera: sed sint ad excu
sandū ꝯficta. Hanc aūt excludit sic. Qui. n. sic excusat
se duo hȝ. Unū est ꝙ nō vtit̄ verbis veris: sed cōfictis.
Aliud est q2 nō vult pati detrimentuȝ fame sue τ glie.
2 Uñ spāliter ꝓpter dispendiū fame aliq excusant se: sed
neutrū istoꝝ est in nobis. Nō ergo vera est opio vr̄a:
ꝙ aūt neutrum istoꝝ sit in nobis pȝ. Nō. n. dicimus ṽ
ba falsa qđ ꝓbo. Primo per testimoniū dei: q2 corā deo
loquimur. Quasi dicat. Teste deo hoc in ṽitate dico.
Job. 16. Ecce in celo testis meus τc̄. Scđo ꝑ testimoni
um xp̄i: q2 in xp̄o loquimur idest ꝑ xp̄m in quo nulla
est falsitas. sup2a. 2. Ex sinceritate sicut ex deo in xp̄o
loquimur. Item non q̄rimus gloriam nostram nec ti-
memus infamiam: q2 oīa que dixi τ de reuelationibus
τ de tribulationibus facio seu dico ꝓpter vr̄aȝ edifica
tionem: vt. s. permaneatis in virtute: τ expellatis pseu-
do. Ro. 14. Que edificationis sunt inuicē τc̄. 1. cor. 14.
3 Oīa ad edificationē fiant. Joā. 12. Nō ꝓpter me h̄ vox
venit sed ꝓpter vos τc̄. Lectio. VI.

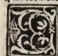

Timeo enim ne forte cum vene
ro: nō quales volo inueniā vos:
τ ego inueniar a vobis qualem
nō vultis: ne forte ꝯtentiones:
emulationes: aīositates: dissensiones: d̄tra
ctiones: susurratiōes: inflatiōes: seditiones
sint iter vos. Ne iteꝝ cū venero hūiliet me
deus apud vos τ lugeā mltos ex his q ān
peccauerūt τ nō egerūt pēitētiā sup imūdi-
4 cia τ fornicatiōe τ ipudicitia quā gesserūt.
¶ Posita vna cā cōmendationis q̄ ꝓuenit ex omis
sione corinthioꝝ q̄tum ad ea q̄ facere debuissent: l q̄
detestat̄ coꝝ ingratitudinem: hic ꝯñr ponit aliam cām
que ꝓuenit ex coꝝ cōmissione q̄tum ad mala q̄ debu
issent vitare. In qua exaggerat coꝝ maliciam. ¶ Et
circa hoc duo facit. Primo ponit coꝝ culpam in gene
rali. Scđo explanat eaȝ in spāli ibi. (Ne forte τc̄.) Di
cit ergo. Nō solum laudaui me ꝓpter hoc ꝙ vos omi
sistis me laudare: sed ēt ꝓpter periculum vr̄m: qđ ē in
hoc ꝙ vos adheretis pseudo: q2 dum fouent vos i pec
catis exponunt vos in magno ꝑiculo: τ iō dic̄. Timeo
. s. ne forte cū venero ad vos personaliter nō inueniam
vos q̄les vos volo. s. iustos: sed pctōres τ incorrectos
τ displiceatis mihi τ ego vobis: q2 iusto nō placēt pec
5 catores inq̄ꝝtum pctōres. Et inueniar talis a vobis cō
tristatus τ puniens qualē me non vultis hēre. Mali
enim odiunt correctionē τ ṽitatē: ergo inimicus factꝰ
sum vobis veꝝ dicens vobis τc̄. Sic pȝ coꝝ malicia i
generali. s. ꝙ timebat ne nondum plene penituerint.
In spāli ēt manifestat coꝝ maliciā cum dicit. (Ne for
te ꝯtentiones τc̄.) Et circa hoc duo facit. Primo eniȝ
enumerat coꝝ mala p̄ntia. Scđo cōmemorat p̄terita
mala de qbus nōdū penituerūt ibi. (Ne iteꝝ cū vene
ro τc̄.) Sciendū est aūt circa ṗm ꝙ corinthienses post
ꝯuersionē inciderunt in pctm̄ carnale ꝓpter illuȝ qui

b vxoreȝ patris habuit: τ de hoc in hac ꝑte correcti sunt
per ṗmam eplam nō tamen plene. Sed adhuc aliqd
in eis remansit τ supra hoc remāserūt in eis multa pec
cata spūalia q̄ ꝓprie opponunt̄ charitati. Charitas ṽo
duo facit. Primo. n. facit corda hoīum ad inuicem con
sentientia. Scđo inducit hoīes ad mutuū ꝓfectum: τ
ideo pctā spūalia ecōtrario ṗmo faciunt hoīes ad inui
cem dissentientes. Scđo faciūt eos inuicem offenden
tes. Et ideo ṗmo enumerat pctā spūalia q̄ ꝑtinent ad
dissensionē. Scđo ea q̄ faciunt ad offensionē ibi. (De
tractiones τc̄.) In dissensionibus aūt ꝓcedit ordie re
trogrado. Nam ṡm rectū ordinem hoīes ṗmo dissenti
unt inq̄ꝝtum vnus vult vnū: alius vult ꝯtrium. Scđo
ex hoc ꝓcedunt ad inferendū nocumenta: inq̄ꝝtuȝ q 2
libet vellet obtinere in ꝓposito suo. Tertio qñ nō pōt
obtinere in ꝓposito suo: sed succumbit accendit̄ zelo ī
uidie. Quarto ex hoc ꝓrumpit ad ꝯtentiones verbo
rum τ ab isto vltimo incipit apl's dicens. Ne forte con
tentiones τc̄. Quasi dicat. Non solū timeo mala vr̄a
in gñali: sed in spāli: ne forte sint in vobis ꝯtentiones
de meritis prelatoꝝ τ de baptistis τc̄. ꝓuer. 20. Honor
est hoī q separat se a ꝯtentionibus τc̄. Ambros. Cōtētio
est impugnatio veritatis cū ꝯfidentia clamoris. Et h̄
ꝯtentio venit ab emulatione. Et ideo dicit: τ emulatio
nes. i. inuidie in his q minores sunt τ minus hñt. Ja.
3. Ubi zelus τ ꝯtentio ibi incōstantia τc̄. Job. 5. Par-
uulum occidit inuidia τc̄. Sap. 2. Inuidia dyaboli τc̄.
Et emulatio venit ab aīositate. Uñ dixit. Aīositates ī
vltione τ illatiōe nocumēti. Eccl. 8. Cū audace ne eas 3
τc̄. Et aīositas venit ex dissensionibus. Et iō dic̄. Dis-
sensiones: odia: τ ꝯrietas aīoruȝ. Roma. vlti. Obserue
tis eos q dissensiones τ offendicula τc̄. 1. Cor. 1. Idip-
sum dicatis omnes: τ non sint in vobis scismata.
¶ Cōsequenter enumerat coꝝ mala p̄ntia q̄tum ad
offensionē. Et q2 ista spālr̄ sunt mala in nocumentis
verboꝝ τ non factorum. Iđ dimissis nocumentis fcō
rum enumerat nocumenta verboꝝ: in qbus ēt ꝓcedit
ordine retrogrado: incipiens a posteriore τ hoc est cū
quis expresse malū dicit de aliquo. Et si qdem in ma-
nifestos: sic est detractor. Et iō dicit detractiones. Ro-
ma. 1. Detractiones deo odibiles τc̄. Si vero in occul
4 to: tunc est susurratio. Et ideo dicit susurrones: q latē
ter seminant discordias. Eccl. 28. Susurro τ bilinguis
maledictus erit. Et hec duo ꝓcedunt ex supbia: q̄ ani
mum inflatum contra aliquos ꝓrumpere facit in ma
la verba. Et iō dicit. Inflationes. 1. cor. 4. Tanq̄ȝ non
sim venturus ad vos sic inflati τc̄. Et he inflatiōes vē
niunt ex seditionibus q̄ sunt ꝑparationes partium ad
pugnam: q2 inter supbos semꝑ iurgia sunt ꝓuerb. 13.
Et iō dicit. Seditiones. i. tumultus ad pugnaȝ ꝓuer.
17. Semper iurgia q̄rit malus. Sic ergo pȝ coꝝ mali
cia q̄tum ad mala p̄sentia q̄ multa sūt τ in dissensiōi
bus τ in nocumentis. Manifestat aūt coꝝ maliciam
q̄tum ad mala p̄terita de qbus non penituerunt cuȝ 5
dicit. Timeo ne iterum cuȝ venero humiliet me deus
idest affligat apud vos: ita ꝙ τ lugeā multos vestrum
ex his q ante peccauerunt: ante ṗmaȝ epistolā: τ non
egerunt penitentiā plene post ṗmā eplam. Et merito
lugeam: q2 sicut gloria p̄ris est gloria filioꝝ: ita ꝯfusio
patris est ꝯfusio filioꝝ. Sic samuel lugebat saul. 1. re.
15. Usqquo lugens saul τc̄. Et hoc q2 nō penituerūt
nec egerunt penitentiam de pctīs carnalibus p̄dictis
quoꝝ quedam sunt contra nām: τ ideo dicit. De imū
dicia idest luxuria contra nām. Quedam sunt que cō
mittuntur cum mulieribus corruptis. s. viduis seu cō
iugatis. Et iō dicit: τ in fornicatione. Quedā sunt q̄ s

c unt in corruptione virginū. Et iō dicit. Et īpudicitia:
quā gesserūt assidue. Gal. 5. Māifesta sūt opa carnis
q̄ sūt fornicatio īmūdicia: īpudicitia ⁊c̄. CAP. XIII.

Deu. ca. 17.

Ecce tertio hoc vēio ad vos: ⁊ vt
in ore duoꝝ vel trium testiū sta
bit omne verbum. Predixi. n.
⁊ p̄dico: vt p̄ns vobis: ⁊ nūc ab
sens his q̄ ante peccauerunt ⁊ ceteris om/
nibus: quoniam si venero iterum non par
cam. An experimentū queritis eius qui in
2 me loquitur xp̄s. Qui in vobis nō infirma
tur: sed potens est in vobis. Nam ⁊ si cru
cifixus est ex infirmitate: sed viuit ex virtute
dei. Nam ⁊ nos infirmi sumus in illo: sed
viuemus in eo ex virtute dei in vobis.
¶ In precedentibus apl's multa locutus est ad dete/
statione pseudo: hic ꝯn̄r loq̄tur ꝯ illos q̄ a pseudo sunt
seducti. Et circa hoc duo facit. Primo increpat sedu/
ctos. Scd'o ꝯsolatur p̄sisteutes ibi. (De cetero fratres
gaudete ⁊c̄.) Circa p̄m p̄mo cōminat̄ s̄nie seueritatem.
Scd'o ōn̄dit suā iudiciariā ptātē ibi. (An expimentū
queritis ⁊c̄.) Tertio monet correctionē ibi. (Uosmet/
3 ipsos tentate ⁊c̄.) Circa p̄m p̄mo p̄mittit suā p̄ntiā. Se
cundo p̄determinat sui iudicij formā ibi. (In ore duo/
rū ⁊c̄.) Tertio cōminat̄ seuerā s̄niam ibi. (Predixi enī
⁊ p̄dico ⁊c̄.) Promittit ḡ p̄mo suū aduentū dicēs. Ec
ce ego venio. q. d. Certū sit vobis q̄ venio ad vos: ⁊ iō
cauete vobis ne inueniā vos īparatos: ⁊ dicit. 3° nō q̄
tertio iuerit: sed q̄ tertio iā parauerat iter: ⁊ si nō iuerat
nisi sel: in 2° apparatu īpeditus. i. cor. 4. Ueniā ad vos
cito ⁊c̄. Ueniā inq̄ ⁊ iudicabo malos s̄m ordīnē: t̄n̄
ita. s. q̄ in ore duoꝝ vel triū testiū accusantiū seu triā
tiū ꝯ aliquē sit oē verbū accusatoꝝ q̄d q̄dē dr̄ Deu. 17.
Nemo occidet̄ vno teste dicēte testimoniū. Et eiusdē
19. Nō stabit testis vnus ꝯ aliquē. Uel aliter. In ore duo
rū ⁊c̄. Quasi dicat. Hoc q̄d dico d̄ aduētu meo ad vos
ita est certū sicut testimoniū duoꝝ vel triū. Sic ḡ ordo
4 iudicij erit. Sed seueritatē s̄nie cōminat̄ dicēs. Predi/
xi. n. ⁊c̄. Ubi p̄mo insinuat ordinē iudiciariū quo ē p̄
cedendū: in quo exigit̄: vt p̄cedat trina āmonitio: ⁊ q̄
tum ad hoc dicit: predixi vobis vt p̄ns: bis: q̄n̄. s. eram
vobiscū: ⁊ nunc abn̄s predico: vt sic ter ammoneat: p̄/
dico inq̄ his q̄ ante peccauerunt ⁊ oībus alijs. Qua/
si dicat: oēs moneo. Scd'o p̄missa monitione cōminat̄
s̄niam. Un̄ dicit. Q̄m si venero nō parcā iteꝝ. Quasi
dicat. Illis q̄ peccauerunt peperci p̄ma vice: sed si ite/
rū peccauerunt: vel si nō egerint penitentiā nō parcam
eis iteꝝ. Et hoc iuste fit: q̄ ille cui semel remittit̄ ⁊ ite/
rū peccat: si remitteret̄ sibi cresceret in malicia ⁊ effice
ret̄ insolens. Et iō dicit sapiens p̄uer. 13. Qui parcit v̄/
5 ge odit filiū suū ⁊c̄. Ex hoc ergo ordinatū est in ecclia
vt p̄cedat trina monitio anteq̄ q̄s s̄niam excōicatiōis
fulminet: q̄ contingit q̄ aliq̄ l3 sint in peccatis ⁊ offē
dunt: t̄n̄ ex solo verbo āmonitionis corrigunt̄ ⁊ satisfa
ciunt. Et ēt a leuioribus semp̄ incipiendū est: q̄ si am
monitione nō ducit̄ ne magis insolescat adhibēda est
seueritas s̄nie. Eccl. 8. Ex eo q̄ nō p̄fert̄ cito s̄nia ⁊c̄.
¶ Cōsequēter ne possint calūniari de ptāte apl'i osten
dit apl's suā iudiciariā ptātem dicens. An expimentū
⁊c̄. Ubi tria facit. Prio ōn̄dit se hēre legationē ⁊ ptātē
iudicādi a xp̄o. Scd'o ōn̄dit virtutē xp̄i ibi. (Qui in vo
bis nō infirmat̄ ⁊c̄.) Tertio ostēdit q̄ virtus xp̄i ēt ad
alios deriuat̄ ibi. (Nā ⁊ nos ifirmi sumus in illo). Di

cit ergo: si venero nō parcā: imo seuerissime iudicabo: d
⁊ hoc bn̄ possum: q̄ hēo auctoritatē xp̄i in puniēdo ⁊
remittendo. sup̄ra. 2. Nā si q̄d donaui vobis ⁊c̄. ⁊ .5. p̄
uer. 10. Legatione fungimur ⁊c̄. Et iō dicit. An expi/
mentū ⁊c̄. Quasi dicat. Nō est dubitandum de ptāte
mea: q̄ q̄cq̄d ego loquor vel p̄ferēdo s̄nias vel remit/
tendo vel p̄dicādo: loquor a xp̄o. Exo. 4. Perge ergo
ego ero in ore tuo. Luc. 21. Ego dabo vobis os ⁊ sapiē
tiam ⁊c̄. Que ergo hō facit ex instinctu sp̄us sc̄i dr̄ q̄
sp̄us sc̄us facit: iō apl's q̄ a xp̄o motus hoc loquebat̄:
attribuit xp̄o tāq̄ p̄ncipali dicēs. Qui in me loq̄t̄ xp̄s
⁊c̄. Sed ne dubitet̄ de ptāte ⁊ virtute xp̄i: iō ꝯn̄r apl's
ostendit virtutē xp̄i cū dicit. Qui in vobis ⁊c̄. Ubi p̄/ 2
mo ostendit virtutē xp̄i q̄tum ad ea q̄ in eis apparue
runt. Scd'o q̄tum ad ea q̄ in xp̄o sunt ibi. (Nam ⁊ si
⁊c̄.) Dicit ergo: habeo p̄tatem iudiciariam a xp̄o q̄ in
me loq̄tur q̄ magne virtutis est in vob̄ dādo dona grā
rū distributionē sp̄us ⁊ alia multa q̄ experti estis ⁊ nō
solū nō infirmat̄: sed potēs est in vobis: q̄ potēter vos
liberauit a pctō: potenter vos ꝯuertit ad bonū. ps. Do
minus fortis ⁊c̄. Sap. 12. Subest tibi cū volueris pos/
se. Et paulo an̄. Uirtutem. n. ostendis tu ⁊c̄. Et nō so/
lum potentia xp̄i apparuit in vobis: sed ēt in seipso. s.
quantū a morte crucis quā sustinuit ex infirmitate hu
mana quā assumpsit infirmatā in pauptate surrexit ⁊
viuit ex virtute dei q̄ est ipse deus. Talis. n. erat illa su
sceptio q̄ deū hoiem faceret ⁊ hoiem deū. i. Cor. i. Qd̄
infirmū est dei fortius est hoibus ⁊c̄. Uel ex v̄tute dei 3
. s. patris q̄ est ēt virtus xp̄i: q̄ eadem est virtus patris
⁊ filij. Apoc. i. Fui mortuus ⁊c̄. Hec etiam virtus xp̄i d̄
riuatur ad nos. Nā ⁊ nos infirmi ⁊c̄. q. d. Ad nos ēt p̄
tinet illa virtus: q̄ ⁊ nos infirmi sumus in illo. i. ad in/
tentionē illius inq̄tū pp̄ ip̄m multa patimur ⁊ morti
ficamus nosmetipsos ⁊ hūiliamus nos. i. Cor. 4. Nos
infirmi pp̄ xp̄m ⁊c̄. Supra. 10. Presentia corpis infir
ma. Supra. 4. Semp̄ mortificationem ⁊c̄. Et iō viue
mus. i. viuificabimur ex v̄tute dei in vobis iudicādis.
Gal. i. Qui suscitauit iesum christum ⁊c̄. Et est sensus.
Nos ex virtute qua christus viuit resuscitamur ⁊ illa
virtute habemus etiam potestatē iudicandi in vobis.
Uel viuemus simili beatitudine cum eo: ⁊ hoc ex vir/
tute dei: que quidem virtus dei est in vobis: idest in cō 4
scientijs vestris. Lectio. II.

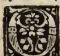

Osmetipsos tentate si estis in
fide ipsi vos p̄bate. An nō co/
gnoscitis vosmetipos: q̄ xp̄s
iesus in vobis est. Nisi forte re
probi estis. Spo āt q̄ cognoscitis: q̄ nos
nō sumus reprobi. Oramus āt deū vt nihil
mali faciatis: nō vt nos p̄bari pareamus: s3
vt vos q̄d bonū est faciatis. Nos aūt vt re
5 probi simus: nō possumus. n. aliq̄d aduer/
sus veritatē: sed p̄ veritate. Gaudemus. n.
q̄m nos infirmi sumus. Uos aūt potentes
estis. Hoc ⁊ oramus v̄ram ꝯsumationem.
Iō. n. hec abn̄s scribo: vt non p̄ns durius
agā s̄m ptātem quam dominus dedit mihi
in edificationem ⁊ non in destructionem.
¶ Post cōminationem seueri dei iudicij: subdit apl's
ammonitionē ad p̄parationē vt iudiciū seueꝝ nō pati
ant̄. Et p̄mo ponit ipsam ammonitionē. Scd'o rōnem
ammonitiōis assignat ibi. (Iō hec absens scribo ⁊c̄.)
Circa

a Circa pmum duo facit. Primo ponit ammonitionez.
Scdo excludit falsam suspitionē ibi.(Oramus aūt ad
deū 7c.)Circa pm duo facit. Primo monet vt se exami
nent.Scdo innuit qd p hmōi examinationē inuenire
possint ibi.(Aut nō cognoscitis 7c.) Circa pmū scien
dum est ꝙ ille q secure vult cōparere in iudicio: dz se
pmo examinare de factis suis 7 sic poterit scire vtrum
tute cōpareat. Et iō apls monet: vt anteꝙ veniant ad
iudiciū qd erit in aduētu suo ad eos: examinent se di-
cens. Uosmetipsos examinate 7 psiderate actus vros
.i.thessal.5.Oia pbate qd bonū est tenete 7c. Monet
aūt vt de duobus se examinent.s.de fide.Un dixit. Si
estis i fide quā pdicaui vobis 7 a me accepistis ō dno
2 iesu xpo an excederitis ab ea 7 sitis plapsi in aliā. Et
hoc necessariū est:qr.i.Cor.ii.dr. Si nosmetipsos iudi
caremus 7c. Jer.2.Uide vias tuas 7c. Itē de opibus.
Unde dicit. Ipsi vos pbate.s.an sitis in operibus bo-
nis: 7 vtrū conscientia remordeat vos:aliqd mali fecis
se.Et hoc vtile est:qr.i.Cor.ii.dicitur: Probet āt seipz
homo 7c.Gal.6.Opus suum probet vnusquisqz.
Cōsequenter cū dicit.(An nō cognoscitis 7c.)Ondit
dit qd p hmōi examinationē inuenire poterūt. Et pri
mo qd inueniāt in seipsis. Scdo qd inueniāt in aplo
ibi.(Spero aūt 7c.)In seipsis aūt duo inuenire pote
runt p examinationē:qr aut scient se tenere fidez 7 sic
inuenire poterunt 7 cognoscere ꝙ xps sit in eis: 7 hoc
est qd dicit.An nō cognoscitis vosmetipsos:qr xps in
3 vobis est.i.nunqd si examinaretis vos sciretis vos hē
re fidē 7 cognosceretis ꝙ xpus est in vobis.Quasi.dr:
Sic:qr vbi est fides xpi ibi est xps.Eph.3. Habitare xpz
p fidē.i.cor.6.Nescitis qr corpa vra tēplū 7c.Aut sci-
ent se nō tenere fidē: 7 sic inuenient ꝙ sint reprobi: 7
iō dicit.Nisi forte reprobi estis.i.de inuenietis vos hē
re xpm nisi forte dimiseritis fidē 7 reprobi sitis ab eo
qd prius habuistis p fidē Jere.15. Reliqsti me retror-
sum abijsti.Jere.6.Malicie eoꝝ nō sunt psumpte ar-
gentū reprobū 7c. Sed hic qd est lralis de hoc qd
dicit.An nō cognoscitis 7c.Nā xps in eis solū manet
q hnt charitatē:vt dr.i.Jo.4. Deus charitas ē 7c. Si
ergo cognoscimus ꝙ xps p fidē sit in nobis:opz ꝙ h
4 sit p fidē formatā.Cognoscētes ergo hoc mō xpm eē i
nobis sciemus nos hēre charitatē qua informat fides
qd est pt id Eccl.9.Nemo scit vtrū odio 7c. Rndeo di
cendū est ꝙ habitare xpm in nobis pōt accipi dupl.r.
Uel qtum ad intellectū.Uel qtū ad effectū.Si qtū
ad intellectū sic ipse habitat in nobis p fidē informez.
Et h mō nihil phibet nos p certitudinē scire ꝙ xps
habitet in nobis cum scimus nos tenere fidem:quā ec
clesia catholica docet 7 tz. Si vero qtum ad affectuz
sic habitat xps in nobis p fidē formatā 7 hoc mō nul-
lus pōt scire ꝙ xpus habitet in nobis vel ꝙ hēamus
charitatē nisi p reuelationē 7 spālem grām alicui pce-
dat p certitudinē: p qsdam tn piecturaz nihil phibet
nos scire posse ꝙ in charitate sumus:qn.s.qs inuenit
se talr paratū 7 dispositū vt nullo mō ppter aliqd tpa
5 e vellet aliqd facere pt xpm.i.Joā.3. Si cor nrm non
reprehenderit nos 7c. Patet ergo ꝙ apls loqtur quā
tum ad pmum modū.Uel ēt loqtur de cognitione q ē
per piecturam qsdam vt dictū est. Argumentū aūt p
cedit qtum ad scdm modū 7 de cognitione q est p cer
titudinem. Quid aūt in aplo possint inuenire subdit
dicens.Spero aūt 7c.Nā qr isti corinthij possent dice
re.Nos nō sumus reprobi:sed iō nō tenem documen
ta tua:qr nō sunt recta:sed reprobāda: 7 iō dic. Quic-
qd sit de vobis:tn spo ꝙ ex vita 7 doctrina nra quam
ondi vobis cognoscetis ꝙ nō sum reprobi 7 nō docui

b mus mala nec exclusi sum a ptāte quā dicim nos hre
Ecc.19.Ex visu cognoscit vir.Mat.7.A fructib eoꝝ 7c.
Cōsequenter cū dicit.(Oramus aūt 7c.)Excludit
suspitionē.Cōminatus.n.fuerat eis iudiciū seuerū cū
ostenderat ptātem suā in iudicando 7 indixerat exami
nationem:credens xpm in eis esse nisi ipi essent repro
bi.Sed tn hoc dimittit sub dubio vtrū sit xps in eis: 7
qr isti possent credere 7 suspicari ꝙ apls gauderet de
hoc ꝙ essent reprobi:vt ipse in cōparatione ad eos ma
ior appareat: 7 vt in eis posset exercere seuerius iudici
um:iō apls hanc suspitōez remouet hic. Primo p ora
tionem quā p eis ad deū dirigit.Scdo p gaudiū qd ō
eis pcepit ibi.(Gaudemus.n.7c.)Orat aūt vt ipsi iue
niant innocentes: qr examinent ex seueritate iudicij: 7 2
iō dicit.Oramus aūt.s.deū vt vos nihil mali faciatis.
Quasi dicat:non credatis ꝙ velimus ꝙ sitis reprobi:
sed oramus vt nihil 7c.Itē orat ꝙ ipse appareat infir-
mus:p qd excludit appetitus excellentie apli in cōpa
ratione ad eos.Et iō dicit.Nō.s.oramus vt pbati par
camus.i.nō vt nos cōmendemur pbati in cōparatio
ne ad vos:sed magis vt vos qd bonum est faciatis.Ga
la.6.Bonum aūt facientes 7c.ps.Uirilr agite 7 pforte
tur cor vrm.Nos aūt vt reprobi simus amittēdo ptā-
tem puniendi 7 iudicandi:qr vbi non est culpa oēs su
mus pares 7 vnus nō hz ptātem iudicandi sup alios.
Magis ergo vult apls vt sint boni qz vt subiaceāt ptā
ti iudicij sui.Et ꝙ careat ptāte iudicandi si boni sint:
ostendit cū.dicit.Non.n.possumus 7c. Quasi dicat.
Nos nō laboramus nisi p veritate 7 p ipsa stam.Cō 3
stat aūt ꝙ si puniremus innocentes faceremus pt veri
tatem 7 pt iustitiā.Unde cum apls non possit facere pt
veritatem:sed p veritate.i.p iustitia: manifestū est ꝙ
non puniet innocentes. Notandū est sm augustinuz
in glosa ꝙ ad vitandū pctā:necessario sunt duo.s. libe
rum arbitriū 7 gra dei.Si.n.liberū arbitrium non eēt
necessarium nunqz darent hoi precepta nec phibitio
nes nec exhortationes.Frustra ēt darent pene.Gratia
etiam est necessaria:qr nisi deus oēs regeret p graz su
am non posset hō stare.Frustra etiam oraremus ꝙ nō
inducat nos in tentationē.Et iō apls ostendens vtrū-
qz esse necessariū 7 orat deum pro gratia obtinenda: 7
monet vt per liberū arbitrium recedant a malo 7 faci-
ant bonum.Unde dicit. Oramus quantuz ad primū; 4
Ut nihil mali faciatis quantum ad secundum.
Cōsequenter cū dicit.(Gaudemus 7c). Remouet
falsaz suspitionē ppter gaudiū de bono ipsoꝝ pceptū:
Et pmo ponit gaudiū qd de ipsoꝝ innocentia pcipit.
Scdo orōnē quā p ipsoꝝ pfectione emittit ibi.(Hoc
aūt oramus vram 7c.)Dicit ergo. Oramus ꝙ vos p
bati appeatis:sed nos infirmi 7 h appet ex affectu no
stro:qr gaudemus ꝙ.s.aliq sint inter vos boni 7 inno-
centes:ex quo subtrahit nobis ptās iudicandi 7 vide-
mur infirmi.Et hoc est qd dicit.Gaudemus qm nos i
firmi sumus.i.nō exercētes ptātem nram.Uos autem 5
potentes.i.sic bn agentes 7 vitia vincentes ꝙ subtra-
hitis vos a ptāte nra iudicandi.Cū.n.aliqs male agit
subdit se ptāti iudicis: sed bene faciendo repellit illā a
se.Roma.13.Uis nō timere ptātem.Benefac.7c.i.cor.
4.Nos infirmi vos fortes.De isto gaudio dr.Phil.2.
Gaudeo 7 pgratulor vobis 7c.Et non solū ō his gau
demus:sed ēt super hoc oramus vestram consumatio
nem:idest perfectiōem.In rebus.n.nālibus videmus
ꝙ qlibet res nālis:nāliter tendit ad suā perfectionem:
ad quā hz nāle desideriū.Et ideo cuilibet rei dat vir-
tus nālis vt ad suā pfectionē nālez possit puenire:grā
aūt dat hoi a deo per quā hō pueniat ad suā vltimam

c ⁊ pfectam consūmationē.i.beatitudinē ad quā hȝ nūl
le desiderii.Unde quando aliquis nō tendit ad suam
perfectionē signū est ꝙ non habeat satis de gratia di.
Et ideo apostolus vt isti possint in gratia crescere orat
vt perficiantur.Et Phil.i.Oro vt charitas vestra ꝛc.
Eph.6.Ut possitis resistere in die malo ꝛc.
❡ Cōsequenter posita āmonitione cām ammonitio
nis assignat dicens.(Jō hoc absens scribo ꝛc.).i.ideo
absens scribo vobis hoc monēdo vos:ne.s.cogar aliqd
facere ꝯ voluntatē meam que est vt nihil dure agaȝ ꝯ
vos:nisi quatenus per vos cōpellar.Et ideo dicit.Ut
non pns vobis durius agam ꝯ vos ꝗ velim vel ꝗ ve
litis.Sap.ii.Hos qdem tanꝗ pr monens pbasti ꝛc.
2 supra.io.Absens cōfido in vobis. Rogo aūt vos ne p
sens audeā ꝛc.Sed qꝛ corinthiȷ possent dicere ; nūqd
etiam si bene fecerimus nō poteris ꝯ nos o apse dure
agere:ideo rn̄det dicens.Nō: qꝛ non ppono nec pos
sum agere:nisi ſm ꝙ recepi a deo ptātem : deus auteȝ
dedit mihi hanc ptātem.i.ligandi atqꝫ soluendi in edi
ficationem nō in destructionē.i. vt vos edificemini:⁊
non vt destruamini.Et si dure vos corrigerē nō edifi
carem;sed destruerē supra.iō.De ptāte nr̄a quaȝ dedit
nobis dn̄s ad edificationē ꝛc. Hāc aūt ptāteȝ dedit do
minus paulo.Act.9.⁊.i3.Segregate mihi barnabam
⁊ paulum ad opus ꝛc. Lectio. III.

3 E cetero fratres gaudete pfecti
estote exhortamini:idipsum sa
pite.† Pacē habete:⁊ deus pa
2ª 2ª. cis ⁊ dilectionis erit vobiscuȝ.
q.29. Salutate inuicem in osculo sancto.Salutāt
art.p vos omnes sancti.Gratia domini nostri ie
su xpi ⁊ charitas dei ⁊ communicatio sancti
spiritus sit cum omnibus vobis Amen.
❡ In precedentibus apl's increpauit seductos a pseu
do:hic vo consolat persistentes in fide ⁊ doctrina sua.
Et pmo ponit monitionē. Scdo subdit salutationem
ibi.(Salutate in osculo ꝛc.)Circa pm̄ pmo ponit mo
nitionē.Scdo pmium implete monitionis ibi.(Et de
4 us pacis ꝛc.)Monet aūt ad tria.Primo qualr se ha
beant in seipsis.Scdo qualr se hēant ad prios.Ter
tio q̄lr debēt esse oēs adinuicē.In seipsis aūt dn̄t bona
duo hēre. Primo gaudiū de bono habito ⁊ q̄tum ad
hoc dicit.Decetero fratres q ꝯstantes fuistis gaudete
In his q̄ ad seruitium dei facitis.Et hoc est necessari
um ad hoc ꝙ sitis iusti ⁊ virtuosi: qꝛ nullus est vtuo
sus seu iustus q nō gaudet iusta ⁊ virtuosa opōne.Et
ideo dr̄ in psal.Jubilate deo ois terra: seruite dn̄o in le
ticia.Phil.4.Gaudete in dn̄o semp itez dico gaudete
ꝛc.Et vere semp est gaudendū: qꝛ gaudiū ꝯseruat ho
minem in bono habitu:qꝛ nullus pōt esse diu in eo qd
tristat.Scdo debent hēre boni in seipsis emulationeȝ
5 pfectionis:⁊ q̄tū ad h dicit.Perfecti estote.i. semp tē
datis ad pfectū.Heb.6.Quapp intermittētes inchoa
tionis xpi sermonē ad pfectionē ꝛc.Nō est aūt hoc qd
hic dr̄ pceptum.s.ꝙ hō sit pfectus:sed hoc ꝙ semp tē
dat ad pfectionem ⁊ hoc est necessariū:qꝛ q nō studet
ad pficiendū est in periculo deficiendi. Uidemus enī
ꝙ nisi remiges conent ascēdere nauis semp descēdit.
Et iō dicebat dn̄s.Marci.6.Estote pfecti ꝛc. Proxi
mis aūt est impendēda exhortatio ad bona.Et q̄tum
ad hoc dicit.Exhortamini ꝛc.Eccl.17.Unicuiqꝫ mā
dauit de primo ꝛc.Ro.i2.Qui exhortat in exhortan
do.Apoc.vlti.Qui audit dicat veni.Cōia aūt oībus
debent esse duo.s.vt idem sapiāt.Et ideo dicit. Idem d
sapite:⁊ vt pacem habeant. Et iō dicit.Paceȝ habete.
Et hec duo ita se habent ꝙ vnum est exterius:aliō in
terius.Constat enim ꝙ corpa nō possunt seruari ⁊ or
dinari nisi mēbra ordinent adinuicē.Similiter nec ec
clesia nec ecclesie mēbra nisi ordinent ⁊ vniant adin Ec
uicē.Est aūt duplex vnio necessaria ad mēbra ecclesie clesie
vnienda.Una est interior:vt.s.idē sapiant p fidem quā vnita
tum ad intellectū idē credēdo:⁊ p amorem q̄tū ad af tiuo
fectum idē diligendo.Et iō dicit.Idē sapite.i. ideȝ sen sūme
tiatis de fide ⁊ idē diligatis affectu charitatis:qꝛ tunc cessa
est vera sapientia qn̄ opatio intellectus perficit ⁊ cōsū ria.
matur per quietationē ⁊ delectationē affectus. Unde
sapientia dr̄ quasi sapida scia.Roma.i5. Ut sic vnani 2
mes vno ore honorificetis deū ꝛc.i.Cor.i.Idipsum di
catis ꝛc.Phil.2.Idem sapiatis ꝛc.Alia est exterior.s.
pax.Et ideo dicit. Pacem habete inter vos Hebr.i2.
Pacem seqmini ꝛc.Ps.Inqre pacem.2.Thes.3.Ipse
deus pacis det vobis pacem sempiternā in omni loco.
❡ Cōsequenter cū dicit. (Et deus pacis ⁊ dilectiōis A do
erit vobiscū)ponit pmium qd reddit implentib' moni nis gē
tionem predictā.Quasi dicat.Si seruabitis pacem in tiles
ter vos:deus pacis ⁊ dilectionis erit vobiscū.❡ Circa deno
qd notandū est ꝙ apud gentiles consuetū erat ꝙ aliq mina
ex donis denoīabant deos:qꝛ lȝ esset vnus deus tātū: bant
tn̄ singula dona sua denoīabāt deos ex illis donis sic deos
ex dono pacis denoīabant deum pacis:⁊ ex dono salu 3
tis deū salutis.Huic vocabulo aliū dens apl's dicit.De
us pacis ꝛc.non ꝙ pax sit vn' deus sicut illi dicebāt:
sed iō xps dr̄ deus pacis: qꝛ est dator pacis ⁊ amator.
Jo.i4.Pacē meam do vobis ꝛc.i.Cor.i4.Non est de
us dissensionis:sed pacis. Ro.5.Charitas dei diffusa
est in cordibus nr̄is ꝛc.Ipse etiaȝ est auctor pacis. Jo.
i6.In me paceȝ habebitis ꝛc.Ipse in pace hītat.Ps.In
pace factus est locus eius ꝛc.Item non solū est deus
pacis:sed ēt dilectionis.Et iō dicit.Deus pacis ⁊ dile
ctionis erit vobiscū:⁊ h ideo est qꝛ q est in vera pace cor
dis ⁊ corporis est in charitate : ⁊ q manet in charitate
in deo mānet ⁊ deus in eo: vt dr̄.i.Jo.4. ⁊ qꝛ hō nō me
ret nisi p pacē ⁊ dilectionē.Jo.i4.Si qs diligit me ꝛc.
❡ Cōsequenter cū dicit .(Salutate inuiceȝ in osculo
ꝛc.)Ponit salutationem. Et circa hoc primo indicit
eis mutuā salutationē.Scdo salutat eos ex parte alio 4
ruȝ ibi.(Salutat vos ꝛc.)Tertio salutat eos ex parte
sua ibi.(Gratia dei ꝛc.)Mutuam salutationeȝ indicit
faciendā per osculum.Unde dicit. Salutate inuicem
vosipsos in osculo sancto. Ubi notandū est ꝙ osculuȝ
est signū pacis. Nam per os in quo dat osculū hō re
spirat.Et iō qn̄ homines dāt sibi mutua oscula signuȝ
est ꝙ vniunt spirituȝ suum ad pacē.Est aūt pax simu
lata ⁊ hec est eoꝝ qui loquunt pacem cū primo suo
mala aūt ꝛc.vt dr̄ in Ps. Que qdem fit per osculi frau
dulentiā Prouer.27.Meliora sunt verbera diligentis
ꝛc.Est ⁊ pax mala ⁊ turpis:qn̄.s.conueniunt ad malū
faciendū.Sap.i4.In magno viuentes inscientie bel 5
lo ꝛc.Et hec fit per osculum libidinosum.Prouer.7.
dr̄ de mala muliere ꝙ apphensum deosculat iuueneȝ
ꝛc.Est ⁊ pax sancta quā facit deus.Phil.vlti.Et pax
dei q̄ exuperat ꝛc.⁊ hec fit p osculū sanctū:qꝛ vnit spm̄
ad scitatem.Et de hoc osculo dr̄ hic.In osculo scō:Et
ex hoc inoleuit consuetudo ꝙ fideles ⁊ sancti viri i si
gnum charitatis ⁊ vnionis se osculant. Et datur pax
in ecclesijs in osculo sancto.Ex parte āt alioꝝ salutat
eos dicens.Salutant vos sancti oēs:qꝛ omnes sancti
⁊ fideles sperant ⁊ desiderant ac orationibus pcurāt
salutem nr̄am,Unde omnes fideles christi adinuiceȝ
sperant

a speran t ꝛ desiderãt sibi salutẽ. ps. Participẽ me fac de
uo ꝛc. Ex parte aũt sua salutat eos apl's dicens. Gra
tia dñi nostri ꝛc. Ubi sciendũ est ꝙ duplex est modus
appropriãdi aliqd diuinis psonis. Unus ẽ essentialr:
alius cãliter. Essentialr aũt appropriaꝛ diuinis psonis
sicut prĩ potentia: qꝛ ipse est potentia essentialr inquã
tum est pn̄m. Filio sapientia inq̈ʒtum est verbũ. Spũi
sancto amor inq̈ʒtum est bonitas. Hic vero apl's nõ ap
propriat ista hoc mõ. s. p essentiã: qꝛ sic oĩa appropria
renꝛ spũi sancto: sed appropriat p cãm. Et iõ cũ gra sit
donũ quo dimittunꝛ nobis pctã. Ro. 3. Justificati gra
tis ꝛc. Et remissio pctõꝝ sit nobis facta p filiũ q car
nem nr̃am accipiẽs p pctis nr̃is satisfecit. Jo. i. Gratia
2 ꝛ ṽitas ꝛc. Propter hoc apl's attribuit grãm xp̃o. Un̄
dic. Gratia dñi nostri ꝛc. Charitas aũt est nobis neces
saria: qꝛ opꝫ nos vniri deo. p'ᶜ Jo. 4. Qui manet in cha
ritate in deo manet ꝛc. Et qꝛ hoc est a deo patre inq̈ʒ
tum ipse sic dilexit mundum vt filium suũ vnigenituꝫ
daret vt dr̃ Jo. 3. Ro. 5. Cõmendat aũt deus suã chari
tatẽ. Jõ sibi vt pncipio istius charitatis attribuit cha
ritatem cũ dicit. Et charitas dei. s. patris. Cõicatio ve
ro diuinoꝝ fit per spm̃ sanctuꝫ: qꝛ est distributor dono
rum spũalium p'ᶜ Cor. 12. Hec oĩa operaꝛ vnus atq̈ idẽ
spũs. Et ideo spiritui sancto attribuit cõicationem cuꝫ
dicit. Et cõicatio spiritus sancti. Ul' attribuit sibi hoc.
qꝛ ipse est cõis aliꝫ duabus personis. Sic ergo apl'us
in salutatione sua optat omnia necessaria cũ dicit. Gra
3 tia dñi nr̃i iesu xp̃i ꝛ charitas dei ꝛ cõicatio spũs san
cti sit semp cũ oĩbus vobis Amen. ¶ Gr̃a xp̃i q̈ iusti
ficamur ꝛ saluamur: charitas dei pr̃is q̈ sibi vnimur:
ꝛ cõicatio spũs s'ci. diuina nobis dona distribuẽtis Amẽ.
¶ Explicit aurea expõ sup scõa ep'la ad corĩthios an
gelici doctoris sc̃ti Thome de aqno ordĩs p̃dicatoꝝ.
¶ Incipit mirabilis explanatio sanctissimi doctoris
Thome de aqno ordĩs p̃dicatoꝝ sup ep'lam ad Gala.
¶ Prologus.

Etera nouis superue
nientibus p̃ijcietis. Leui. 26. Hec ṽba
cõpetunt p̃nti ep'le. Jn qua apl's redar
4 guit galathas q in tantũ seducti fuerũt
a pseudo vt simul seruarent legalia ꝛ euangelium qð
apl's improperat eis in verbis premissis dicens. Uete
ra nouis sup̃uenientibus p̃ijcietis. Jn qbus verbis in
nuit dominus quadruplicem vetustateꝫ. Prima vetu
stas est erroris de qua. Esa. 26. Uetus error abijt: ꝛ hec
remota est p nouitatem doctrine xp̃i. Mar. i. Que est
hec noua doctrina. Scõa vetustas est figure de qua.
Heb. 8. Consumabo sup domum dauid ꝛ super iuda
testm̃ nouum: non s'm testamentuꝫ qð feci prib' eoꝝ.
Ubi p̃ ostendit pmum testm̃ esse vetustuꝫ ꝛ hoc reno
uari per nouitatem gratie seu veritatis p̃ntie xp̃i. Jere.
31. nouum faciet dominus super terram ꝛc. Tertia est
vetustas culpe de qua. ps. Quoniam tacui ꝯfitendo:
scilicet peccata mea inueterauerunt ꝛc. Et hec reno
5 uatur per nouitatem iustitie Roma. 6. Jn nouitate vi
te ambulemus ꝛc. Quarta est vetustas pene. Tren. 3.
Uetustam fecit pellem meam: ꝛ hec renouabiꝛ p no
uitateꝫ glorie. de qua nouitate. Esa. vlti. Ecce ego creo
celum nouũ ꝛc. Apoc. 21. Dixit qui sedebat in throno.
Ecce noua facio omnia. CAP. I.

Aulus apl's non ab hoibus ne
psal. 3. q̈ p hoiem: sed per iesum xp̃ꝫ
ꝛ deũ p̃reꝫ q suscitauit eũ a mor
tuis: ꝛ q mecũ sũt oẽs fr̃es ec
Tho. sup epi. Pau.

clesijs galathie. Gratia vobis ꝛ pax a deo b
patre nr̃o ꝛ dño iesu xp̃o: q dedit semetip mat.
sum p peccatis nostris vt eriperet nos de 26. c.
presenti seculo neq̈ s'm volũtatẽ dei ꝛ p̃ris
nr̃i cui est gloria in secula sc'lorum Amen.
¶ Scribit ergo apl's galathis hãc ep'lam in qua ostẽ
dit ꝙ veniente gr̃a noui testamenti deꝫ p̃ijci vetus te
stamentũ: ꝛ impleta veritate deseraꝛ figura qbus dua
bus. s. gr̃a ꝛ veritate adeptis p̃ueniaꝛ ad veritatẽ iusti
tie ꝛ glorie. Acqrunꝛ aũt illa duo si obseruãtia legaliũ
dimissa: obseruãtie euangelij xp̃i feruenter insistam'.
Ordo ãt huius ep'le ꝯgruus est vt post duas ep'las ad
Corinthios: in quaꝝ pma agiꝛ de sacris eccl'ie: in scõa a
de ministris hoꝝ sacroꝝ necessarie sequaꝛ ep'la ad ga
lathas: in qua agiꝛ de cessatione sacroꝝ veteris testa
menti. Diuidiꝛ aũt hec ep'la in duas p̃tes: in salutatio
nem ꝛ ep'larem narrationẽ ibi. (Miror ꝙ ꝛc.) Jn salu
tatione aũt pmo poniꝛ psona salutantis. Scõo poniꝛ
psone salutate ibi. (Ecclesijs galathie ꝛc.) Tertio bo
nũ optatũ ibi. (Gr̃a vobis ꝛc.) Circa pm̄ pmo poniꝛ p
sona salutans pncipalr q̈ describiꝛ ex noĩe ꝛ ex auctori
tate. Ex noĩe qdẽ cũ dicit. Paulus: qð ꝯgruit hũilitati
sue: qꝛ interp̃taꝛ hũilis. Un̄ dr̃. i. Cor. 15. Ego sum mi
nimus aploꝝ ꝛc. Jtẽ ꝯgruit offõ suo: qꝛ s'ꝫ aliũ modũ
interp̃taꝛ os tube: in quo sp̃alr est offm̃ p̃dicationis si
gnificatũ. Esa. 58. Quasi tuba exalta vocẽ tuã ꝛc. Ex 3
auctoritate aũt describiꝛ cũ dr̃. (Apl'us). Ubi duo po
nunꝛ. s. eius auctoritas ꝛ auctoritatis origo. Auctori
tas: qꝛ apl's q missus. ¶ Sciendũ est aũt ꝙ apl's i q
busdã ep'lis scribit se seruũ ostendens nomẽ hũilitatis
vt in ep'la ad Roma. Jn qbusdã ṽo scribit se apl'm: ost
dens auctoritatẽ suam. Cuius rõ est: qꝛ romani sup̃bi
erant: ꝛ ideo apl's vt inducat eos ad humilitatẽ scribit
se seruum in exemplũ humilitatis. Galathi ṽo qꝛ stul
ti erant ꝛ superbi vt frangat eos noĩat se apl'm: ꝛ ideo
hic ponit auctoritatem suam. Originem aũt auctorita
tis sue describit cum dicit. (Non ab hoibus ꝛc.) Et p
mo remouet originẽ extimatã. Scõo assignat verã ibi.
(Sed p iesum xp̃m ꝛc.) Origo aũt extimata erat qꝛ i 4
tantũ galathe seducti erant a pseudo ꝙ crederẽt apl'm qd di
non esse eiusdẽ auctoritatis: qua alij apl'i erãt: qꝛ non cebat
fuit doctus a xp̃o vel ꝯuersatus cũ eo: sed esset missus gala.
ab eis q̃si minister eoꝝ. Opionẽ ergo istã remouet cũ di sedu
cit. Nõ ab hoibus ꝛc. Quidã. n. mittebanꝛ a toto col cti a
legio aploꝝ ꝛ discipuloꝝ. Et iõ oñdens se non esse ab pseu
eis missuꝫ dicit. (Nõ ab hoibus). Quidã. n. mittebaꝛ do
ab aliquo aploꝝ sp̃ali: sicut paulus aliqñ mittebat lu aplis
cã ꝛ titũ: ꝛ iõ oñdens ꝙ nec sic missus sit dicit. (Neq̈
p hoiem). i. p aliquẽ aploꝝ in sp̃ali: sed p spm̃ scm̃ q di
cit. Act. 13. Segregate mihi ꝛc. Cã aũt originis huius 5
veritatis ṽa est xp̃s iesus: ꝛ iõ dicit. (Sed p iesum xp̃ꝫ aplo
ꝛ deũ p̃reꝫ). Hec aũt distinctio cũ dicit. Per iesuꝫ xp̃m fuit
ꝛ deũ p̃rem põt accipi vel q̈ʒtũ ad psonã p̃ris ꝛ psonã mis
filij: ꝛ tunc alius ẽ in psona deus p̃r ꝛ alius iesus xp̃s. sus ad
Ab vtroq̈ aũt missus est btũs paulus ad p̃dicandũ predi
ꝛ a tota trinitate: qꝛ inseparabilia sũt opa trinitatis. Nõ cãdũ
fit aũt mentio de psona spũs sc̃i: qꝛ cũ sit vnio ꝛ nexus a tota
duoꝝ: positis psonis duabus. s. p̃ris ꝛ filij: intelligiꝛ ꝛ trini
spũs sanctus. Uel põt sumi distinctio p̃dicta q̈ʒtuꝫ ad tate.
nãm assumptam. s. humanã: qꝛ s'm nãm diuinam non Distõ
est distinctio inter deũ patrem ꝛ iesum xp̃m. Et tunc perso
missus est paulus p deum patrem sicut per auctorem narũ
ꝛ p iesum xp̃m sicut per ministrum. Ro. 15. Dico ihm̄ sdiui
xp̃m ministrũ fuisse ꝛc. Qꝛ vero galathe derogabant nis.
aplo ꝙ non fuisset conuersatus cum xp̃o sicut alij ne

c missus ab eo. Ideo in hoc specialiter magnificat se: q2
illi fuerunt missi per xp̄m adhuc viuentē i carne mor
tali. Ipse vero a xp̄o iam glorificato missus est. Iō di/
cit. Qui .s. deus pater suscitauit eum .s. iesum xp̄m lq̄3/
tum hoiem a mortuis. Quasi dicat. Apl's sum non ab
hominibus .s. collegio apostoloꝝ: nec per hominem .s.
xp̄m in mortali carnale viuentem: sed sum apostolus
per xp̄m iam suscitatum ⁊ glorificatū. Ro. 6. Christus
resurgens a mortuis ⁊c̃. Et q2 presens vita significat
per sinistram: futura vero per dextram: inq̄3tum ista ē
celestis ⁊ spūalis: illa vero temporalis: ideo petrus q
vocatus fuit a xp̄o adhuc in carne mortali posito po/
nitur in bulla pape in sinistra parte. Paulus vero qvo
2 catus fuit a xp̄o iam glorificato ponit᷑ in p̄te dextra.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Et qui mecū sunt ⁊c̃.) Po/
nunt᷑ persone adiuncte salutātes: quas describit a dul
ci familiaritate: q2 mecū sunt .s. ad solatium ⁊ adiutori
um. Prouer. 18. Frater q iuuatur a fratre ⁊c̃. p̄s. Ecce
q̄3 bonū ⁊c̃. Itē ab inseparabili charitate cū dicit. Fra/
tres. Jo. 13. In hoc cognoscent oēs ⁊c̃. Item ab vnitate
cum dicit. Oēs: qd̄ ideo addit: q2 isti forte erant intētū
seducti q̄ dictū pauli non reputarent. Et iō dicit. Om
nes qui mecum sunt: vt ostendat eos testes esse verita
tis sue: ⁊ facile intelligant se errare dū ab oībus repre/
hendunt᷑. 2. Cor. 2. Sufficit illi q̄ eiusmodi est obiur/
gatio hec que fit a pluribus ⁊c̃. Personas āt salutatas
3 ponit cū dicit. Ecclesie galathie ⁊c̃. Ubi sciendū q̄ sic
Gala in glo. tangit᷑. Brēnus dux senonū olim ꝯgregato exer
the: citu intrauit italiam: qua p̄transita venit in greciā an/
vnde te tp̄s Alexandri magni: vbi cū essent aliqui de gente
sum/ sua remanētes in vna parte grecie miscuerūt se grecis:
pserit vnde illa prouincia gallogrecia dicta est. Deīde illi ga
origi lathe sunt appellati quasi albi. Et l3 greci sint acuti
nem. ingeniī: tñ illi galathe stulti erant ⁊ instabiles: ⁊ ad in/
telligendū tardiores: sicut ⁊ indociles galli: vñ origi/
nē traxerūt. Et iō infra dicit eis. O insensati galathe ⁊c̃.
Istis ergo scribit ep̄lā3 hāc: ⁊ isti sunt p̄sone salutate.
¶ Consequenter cū dicit: (Gratia vobis ⁊c̃.) Ponit
bona q̄ eis optat. Et p̄mo ponit ipsa bona optata. Se
cundo ipsoꝝ bonoꝝ auctorē ibi. (A deo p̄re ⁊c̃.) Bo/
na aūt que eis optat sunt duo in q̄bus oīa bona spūa/
4 lia includūtur. Primū est gratia: que est p̄nm vite spiri
tualis cui in glo. ascribit᷑ remissio peccatoꝝ que est p̄m
in vita spūali. Nullus .n. pōt esse in vita spūali nisi
p̄us morial᷑ pctō. Scōm est pax q̄ est q̄etatio mentis
in fine que in glo. dr̄ esse reconciliatio ad deū: ⁊ sic dū
optat p̄ncipium ⁊ finē oīum bonoꝝ spiritualium iclu
dit apostolus tanq̄3 inter duo extrema desiderium om
nis boni eis p̄ueniendum. p̄s. Gratiam ⁊ gl'iam dabit
dñs. 2. Cor. vlti. Gratia dñi nostri ⁊c̃. Bonoꝝ aūt ipso
rum auctor est deus pater: ⁊ ideo dicit. A deo p̄re ⁊c̃.
Ubi p̄ ponit᷑ bonoꝝ cā. Secūdo causandi modus ibi.
(Qui dedit). Tertio gratiaꝝ actio p̄ ipsis bonis ibi.
(Cui est honor ⁊c̃.) Cā aūt ⁊ auctoritas bonoꝝ ē de/
5 us pater tanq̄3 actor inq̄3tu3 deus: ⁊ tota trinitas que
dr̄ deus omnium per creationem. Sap. 14. Tu autem
pater gubernas ⁊c̃. Et ideo dicit. A deo p̄re. Itē actor
est dñs iesus xp̄s sicut mister. Et hoc inq̄3tum homo.
Ro. 15. Dico iesum xp̄m ministrum ⁊c̃. Et q̄ per xp̄m
sit nobis gratia p3. Joā. p̄. Gratia ⁊ veritas per iesum
xp̄m facta est. Et Ro. 5. Justificati gratis ⁊c̃. Pax etiā
est nobis per ipsum. Jo. 14. Pacem meā do vobis ⁊c̃.
Modus aūt cāndi hmōi bona ponit᷑ cum dicit: Qui
tradidit ⁊c̃. Ubi primo ponit᷑ causa efficiens q̄ ē mors
xp̄i. Et quātum ad hoc dicit. Qui dedit semetip̄m ⁊c̃.
Quasi dicat. Ideo xp̄s est auctor gratie ⁊ pacis: q2 ip

si morti dedit se ⁊ sustinuit crucē: vnde ipsa mors chri d
sti est causa efficiēs gratie. Ro. 5. Justificati gratis ⁊c̃.
Et Col. primo. Pacificans que in celis ⁊c̃. Et dicit pri
mo. Qui dedit ⁊c̃. Idest sponte se obtulit. Ephe. 5. Di
lexit nos xp̄s ⁊ tradidit ⁊c̃. Heb. 2. Pro omnibus nob
gustaret mortem Tit. 2. Qui dedit semetipsū3 ⁊c̃. Ex
quo manifeste apostolus arguit contra eos q̄ si mors
xp̄i est sufficiens causa salutis nostre: ⁊ in sacramētis
noui testamenti que efficaciā habent ex passione xp̄i
confertur gratia: q̄ superfluum est simul cū nouo te/
stamento seruari legalia: in q̄bus gratia non confert᷑:
nec salus acquiritur: q2 neminem ad p̄fectu3 adduxit
lex vt dr̄ Heb. 7. Scd̄o ponit᷑ finis ⁊ vtilitas ipsorum
bonoꝝ que est cā finalis: ⁊ est duplex. Unus est vt li/ 2
beremur a peccatis preteritis: ⁊ quātum ad hoc dicit.
Pro peccatis nostris .s. preteritis delendis ⁊ expiādis
qd̄ est initium nostre saluationis. Apo. primo. Dilexit
nos ⁊c̃. Alius finis est vt liberaret nos a p̄tāte mortis
⁊ quantum ad hoc dicit. Ut eriperet nos de presenti
⁊c̃. Col. p̄io. Eripuit nos a potestate ⁊c. Et ponit tria
.s. vt eriperet inquit de presenti ⁊ seculo: ⁊ neq̄3. Ut eri
peret trahendo nos ab eterna per desiderium ⁊ spe3.
De seculo: idest de conformitate huius mūdi qui nos
allicit vt non ei conformemur. Romanorum. 12. Noli
te conformari huic seculo ⁊c. Neq̄3 reducens nos ad
veritatem iustitie. Et dicitur seculum neq̄3 non p̄pter 3
sui naturam: cum bonum sit creatum a deo: sed p̄pter
mala que in eo fiunt: sicut illud Ephe. 5. Dies mali sūt
⁊c. Et Geñ. 47. dixit iacob. Dies peregrinationis vite
mee. 130. annoꝝ sunt parui ⁊ mali ⁊c. Et licet hec sint
nobis per christum: non tamē excluditur deus pater.
Et ideo ponitur tertio acceptatio diuine voluntatis.
Unde dicit f̄m voluntatem dei ⁊ patris. Patris inq̄3
xp̄i per naturam qua ab eterno procedit vt verbū. p̄s.
Ego hodie genui te. Jo. primo. In principio erat ver/
bum ⁊c. Item patris nostri per adoptionē. Joā. p̄mo.
Dedit eis potestatem ⁊c. Primo modo ly deus pater
accipitur pro sola persona patris. Secūdo modo pro
tota trinitate. Et q2 a deo patre nostro .s. a tota trinita/
te: hec omnia proueniunt nobis per christu3: Ideo ip
si .s. toti trinitati gloria in se: honor aliīs sit vel est in se
cula seculorum: idest semper. Amen est nota cōfirma/ 4
tionis. Habes ergo in summa in salutatione predicta
auctoritatem apostoli qua eorum superbiam frangit.
Uirtutem gratie qua eos ad obseruantiam euangeliī
p̄uocat: ⁊ insufficientiā legaliū vt ab eis eos reuocet.

Lectio. II.

Miror q̄ sic tam cito transferimi
ni ab eo q vos vocauit in grati
am xp̄i in aliud euāgeliū qd̄ nō
est aliud nisi sunt aliq q vos cō/
turbant: ⁊ volunt conuertere euāgeliū xp̄i.
Sed l3 nos aut angelus de celo euāgelizet 5
vobis p̄ter q̄3 qd̄ euangelizauimus vobis
anathema sit. Sicut p̄dixim' ⁊ nūc iterū di
co si q̄s vobis euāgelizauerit p̄ter id qd̄ ac
cepistis anathema sit. Modo .n. hoib' sua
deo an deo. An q̄ro hoibus placere: si ad/
huc hoibus placerē: xp̄i seruus non essem. Ro.
¶ In superioribus p̄cessit salutatio: seq̄tur in sequen 15.
tibus ep̄larie narratio. In qua arguit ap̄ls eoꝝ erro/
rē. Scd̄o monet eos ad correctionē. 5. ca. ibi. (State er
go ⁊c.) Errorē aūt eoꝝ arguit duplr: ⁊ per auctorita/
tem

a tem euāgelici documēti: ⁊ per rōnē veteris testamēti
3° cap°. ibi. (O īsensati ⁊c.) Arguit autē errorez ipsoꝝ
ondēdo auctoritatē euāgelice doctrīe. Prīo ostendē-
do ipsoꝝ leuitatē q̄ntū ad leuem dimissionez euange
lice doctrine. Scđo cōmēdādo auctoritatez. ipsius do-
ctrine euāgelice: vt sic quāto dignius ē qđ dimittunt:
tāto eoꝝ error appareat maior: ibi. (Notū enim vobis
facio ⁊c.) Circa pmū duo fac̄. Primo. n. exaggerat cul
pā. Scđo infligit penā ibi. (Sz licet nos ⁊c.) Culpam
aūt exaggerat ⁊ seductoꝝ ⁊ seducentiū ibi. (Nisi sint
⁊c.) ¶ Circa pmum tria facit. Primo enim aggrauat
culpā seductorū ex animi leuitate. Unde dicit. miror.
Quasi dicat. cū sciatis tot bona que dicta sūt ꝓuenire
2 vobis p christuz: ⁊ ꝙ cum fueritis ita bene instructi p
me tn̄: sic. i. intantū ⁊ tā vehementer vt videamini iam
obliti tā cito. i. in tā breui tp̄e transferimini: vt alludat
nomini. Galathia. n. translatio dicit̄. quasi dicat. Uos
Unde dicit galathia estis galathe: quia tā cito transferimini. Ecclesiastici. 19.
Qui cito credit leuis est corde. Scđo aggrauat eorūz
culpā ex eo quod dimiserūt. Si eni rō recedit ⁊ trāsfer
tur a malo cōmēdabilis ē ⁊ bn̄ facit: sz q̄n recedit a bo-
no tūc ē culpabilis. Et sic isti a bono trāslati erāt. Et iđ
dicit eis. Et si mirandū sit ꝙ tam cito: ⁊ sic trāsferimi-
ni: addit tn̄ materiam admiratiōis ꝙ transferimini ab
eo. s. a deo ⁊ a fide eius q vos vocauit in grāz christi. i.
3 in participationē eterni boni quā habemus p christū.
pma Pet. 2. Grās agētes deo qui vos vocauit in am-
mirabile lumē suū. Itē. 2ª Pet. 2. Melius erat eis viā
veritatis nō agnoscere q̄z ⁊c. Secūdo aggrauat eorūz
culpā ex eo qđ conuersi sūt: q: nō sunt ꝯuersi ad bonū
sed ad malum. vnde dicit. In aliud euāgeliū. i. veteris
legis que annūciatio bona est in q̄ntū annūciat quedā
bona. s. temporalia ⁊ carnalia. Esa. pmo. Si volueritis
⁊ audieritis me ⁊c. Sed tn̄ nō est pfecta ⁊ simplr sicut
euāgeliuz: quia nō annūciat pfecta ⁊ maxima bona: sz
parua ⁊ minima. Sed lex noua est pfecte ⁊ simplici-
ter euāgeliū. i. bona annūciatio. q: annūciat maxia bo
na. s. celestia spūalia ⁊ eterna. Et licet sit aliđ euāgeliūz
sm traditionē pseudo: tn̄ sm meā predicationez nō. Est
eniz aliud in pmissis sed nō ē aliud in figura: quia idē
4 continet̄ in veteri testamēto ⁊ in nouo. In veteri qdez
vt in figura. in nouo v̄o vt in re ⁊ expresse. Et sic ē ali
ud euāgeliū q̄ntū ad ea q̄ exterius apparent: sed q̄ntūz
ad ea q̄ interius sūt ⁊ continet̄ non est aliud: licet autē
nō sit aliud in se tamē potest eē aliud ex culpa aliorūz:
scz seducentiū. Et iđ eoꝝ culpaz exaggerās dicit. Nisi
sint aliqui. s. seductores qui vos cōturbāt. i. puritatem
sensus vr̄i: quo imbuti fuistis p fidei veritatē obfuscāt
q: licet idē cōtineatur q̄ntū ad iteriorē intellectuz per
vetus ⁊ nouuz testamētū: vt dcm̄ est. tamē si post susce
ptionem noui testamēti reiterat̄ vetus. videt̄ ostēdi ꝙ
nouū nō sit pfectū ⁊ ꝙ illud sit aliud ab isto. Et iđ di-
cit. Quod non est aliud nisi sunt ⁊c. quia isti pseudo
5 post fidei euāgelice susceptionē cogebāt eos circūcidi.
ostēdētes p h̄ ꝙ circūcisio est aliqđ aliud q̄z baptism9:
⁊ efficit aliqđ qđ baptismus nō potest efficere: ⁊ iđ isti
cōturbāt vos. isra. 5. Utinā abscindāt̄ qui vos contur
bāt ⁊c. Et vere cōturbāt: quia volūt cōuertere euan-
geliū christi. i. v̄itatē euāgelice doctrine in figurā legis
quod est absurdū ⁊ turbatio maxia. In illud eniz debz
aliquid cōuerti ad quod ordinat̄. Nouuz aūt testamē-
tuz ⁊ euāgeliū christi non ordinat̄ ad vetus sz potius
ecōuerso lex vetus ordinat̄ ad legē nouā sic figura ad
v̄itatē. Et iđ figura cōuerti dz ad v̄itatem: ⁊ lex vetus
in euāgeliū xp̄i: nō aūt veritas in figurā neq̄ euāgeliū
christi in legē veterē: qđ pz ex ipso vsu loquēdi. Nō. n.

dicimus ꝙ hō sit similis imagini hoīs: sz pot9 ecōuer- b
so imago est silis hoī. Jere. 15. Ipsi conuertentur ad te
⁊c. ⁊ Leuit. 26. Nouiosi ꝓuenientibus ⁊c.
¶ Cōsequēter post exaggerationē culpe pōit īflictio
pene cum dicit. (Sz licet ⁊c.) Et circa h̄ duo fac̄. Prio
pmulgat sniam. Secūdo rōnem sentētie assignat ibi.
(Modo enim hoībus ⁊c.) Circa primū duo facit. Pri
mo ostendit auctoritatē sue sentētie. Secundo profert
eam ibi. (Sicut prediximus ⁊c.) Ostendit aūt auctoritatē
sue sententie multā eē ꝙ nō solū ī ꝑuersores ⁊ in sedu
ctores subditos: sz etiaz in pares: sicut sūt alij apostoli:
⁊ ētiā in supiores: sic̄ sunt angeli: si huius criminis. s. cō 2
uersiōis euāgelij in veterē legē rei eēnt efficaciam ha-
beret. Et iđ dicit. Quia nostre snie auctoritas: quam Anathema
ego promulgo: q̄ ē excōmunicatio nō solū in illos qui quid si
talia itēdūt efficaciaz hz: sz licz nos. s. apostoli aut ange gnifi
lus bon9 vel malus de celo veniēs euāgelizet p̄ter q̄z qđ cet.
euangelizatum ē a nobis: anathema sit. i. reus erit hu
ius snie quaz pmulgamus. ¶ Ad euidētiam aūt di-
ctorū tria īquirere opz. Primo quid significat h̄ nomē
anathema. Circa quod sciēduz est ꝙ anathema ē no
mē grecū ⁊ componitur ab ana qđ est sursum ⁊ thesis
positio q̄si sursum positio. Et est ortū ex quadam anti
qua cōsuetudine. Antiqui. n. q̄n pugnabāt capiebant
aliquādo aliquā p̄daz ab hostibus quā nolebāt cōuer 3
tere in vsum ꝓprium sz suspēdebāt illam in tēplis vel
in aliquo publico loco ciuitatis. quasi sepataz a cōmu
ni vsu hominū: ⁊ omne tale sic suspēsum nominabant
greci anathema: ⁊ ex h̄ inoleuit cōsuetudo ꝙ omne il
lud qđ excludebat̄ ab vsu cōmuni diceret̄ anathemati Tri-
zatum. Uñ dicit̄ Josue. 6. de Jericho ⁊ oīa q̄ in ea fuit. plex
Q: Josue mox anathematizauit ea. Et ideo ēt h̄ in ec est do
clesia inoleuit vt illi qui excludūt̄ a cōmuni societate ec ctrina.
clie ⁊ a participatiōe sacramētorum ecclie dicant̄ ana
thematizati. ¶ Secūdo īgrēda ē rō eorū q̄ dic̄. (Licet
nos aut āgelus ⁊c.) Ubi sciēdū ē ꝙ ē triplex doctrina.
Prima ē philosophorū: q ex ductu rōis ꝓprie ī cogni
tionē sue doctrine deuenerūt. Quedā alia doctrina ē
q̄ ē tradita p angelos sicut lex vetus. Lex enim non est 4
allata volūtate humana. sicut dicit̄ ad Galat. 3°. Sz p
angelos in manu mediatoris: vt dr̄ isra. 3. Quedaz v̄o
doctrina tradita ē a deo īmediate: sic̄ doctria euāgelij. Quo
Jo. p̄. Deū nemo vidit vn̄q̄ ⁊c. Heb. p̄. Nouissime die intel
bus istis locutus ē nobis in filio. Et post. Que cū ini ligat
tiū accepisset ⁊c. doctria g̊ que traditur p hominē pōt ex cō
mutari ⁊ reuocari p aliū hoīem q melius nouit. sicut muni
vnus philosophus reprobat dicta alterius. Itē p ange catiōē
lū q pspicacius videt v̄itatez. Doctria ēt q̄ tradit̄ p an quā i
gelū possz forte remoueri p aliū angeluz supiorē seu p tulit
deum. Sz cōtra que immediate a deo traditur nō pōt aplus
neq̄ p hominē neq̄ p angelū irritari. Et iđ si cōtīgat cō Au
ꝙ hō vel angelus diceret cōtrariū illi q̄ p deuz tradita gus. ⁊
ē dictum suum nō ē cōtra doctrinam vt p h̄ irritetur ⁊ aplos
repellatur sz potius doctrina ē ecōtra euz: q: ipse q dic̄ 5
dz excludi ⁊ repelli a cōmuniōe illius doctrine. Et iđ
dicit apostolus ꝙ dignitas doctrine euāgelice q̄ ē in-
mediate a d̄o tradita est tāte dignitatis ꝙ siue hō siue
angelus euāgelizet aliud p̄ter quod in ea euāgelizatū
ē: ē anathema. i. abijciendus ⁊ repellēdus ē. ¶ Tertio
soluere opz obōnes q̄ circa hoc occurrūt. Quoꝝ vna
ē cū par in parē nō hēat impiuz. ⁊ mlto magis nō hēat
ī supiorē: vr̄ ꝙ apls non potuit excōmunicar̄ aplos q
erāt sibi pares ⁊ angelos q sūt supiores. Mat. 11. Qui
minor ē ī regno celoꝝ maior ē illo. Nō ē g̊ anathema
p h̄. ¶ Ad h̄ dōm ē ꝙ aplus ꝓtulit hāc sniam nō ꝓ-
pria auctate sz auctate euāgelice doctrie cui9 minister

c erat: cuius doctrine auctoritas hꝫ vt quicũq̃ cõtra il/
lam dicunt excludẽdi ⁊ repellendi sint. Jo. 10. Sermo
Euã/ quẽ locutus sũ ille iudicabit eum in nouissimo die ⁊c.
geliũ ¶ Alia questio ẽ: qꝛ ipse dic̃ p̄terq̃ qđ euãgelizatũ ẽ.
dr̃ qc Ergo nõ dꝫ aliquis docere neq̃ p̄dicare nisi qđ scribit
qd de in epistolis ⁊ in euãgelio. Sꝫ hoc est falsũ: qꝛ Thess.
xp̄o 3° dicit. Ut compleamus ea q̃ desunt fidei nostre ⁊c.
dz si/ ¶ Rñdeo dicẽdum est ꝙ nihil aliud euangelizãduꝫ
ue sit est q̃z illđ qđ continet in euãgelijs ⁊ in epistolis ⁊ i sa/
in no cra scriptura implicite vel explicite. Nã sacra scriptura
uo vł ⁊ euangeliũ euãgelizat eẽ credendũ xp̄o explicite. Un̄
in ve quicqd cõtinet in eis implicite que faciũt ad doctrinã
teri eius ⁊ ad fidẽ christi euãgelizari ⁊ doceri põt. Et iđ cũ
testõ dic̃. (Preter id ⁊c.) .i. oĩno alienũ addẽdo. Apoc. vlti.
a Siqs apposuerit ad hec aut addiderit oĩo alienũ ap/
ponat deꝰ sup illũ plagas scriptas i libro isto. Et Deut.
4. ñ addetis qcq̃ ⁊c. .s. p̄rĩũ seu alienũ nec minuetis ⁊c.
¶ Cõsequẽter cũ dic̃. (Sic̃ predixi ⁊c̃.) Sniam suaꝫ
p̄fert in malo dicẽs. Sic̃ predixi đ angelis ⁊ aplis idẽ
dico de seductoribus: si qs seductor euãgelizauerit p̄/
ter id qđ accepistis a me: anathema sit .i. excõicatꝰ. Et
hec ẽ sniã quã p̄fert. ¶ Sꝫ nũqđ ex hoc sũt excõmu
nicati omnes heretici videt ꝙ nõ: qꝛ dicit Tit. 3. Here
ticũ hoiem post p̄mã ⁊ scđaꝫ correctionem deuita ⁊c.
¶ Respõdeo. dõm ẽ ꝙ hereticus põt dici aliqs vł qꝛ
simplr̃ errat ex ignorãtia: ⁊ ex h̃ nõ est excõmunicatꝰ.
Uel qꝛ errat ex pertinacia ⁊ alios nitit p̄uertere: ⁊ tũc
3 icurrit in canonẽ late snie. Utrũ aũt ex tunc his v̄bis
sniam in hereticos p̄tulerit duꝰᵐ ẽ. Cũ tñ sniã iã lata sit
cõtra hereticos in cõcilijs. Potest tamen dici ꝙ forte
hic ostenduntur excõmunicatione digni.
¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Nõ enim hoibus ⁊c̃.) Oñdit
rõnem snie. Ubi p̄mo ponit rõnem ipsius snie. Scđo
manifestat hic p̄positũ ibi. (An q̃ro ⁊c.) Posset. n. ali
quis dicere. Quare sic excõmunicas. Forte aliq̃ sunt
amici vel alicuius auctoritatis. Nõ ḡ sic faciẽdũ ẽ. Jđ
respõdens aplus dic̃. Jmmo sic faciẽdũ ẽ: qꝛ ea q̃ mo/
do dico nõ sũt ad fauorẽ hoium: sꝫ vt placeam deo: ⁊ h̃
est qđ dicit. Nõ. n. i. post cõuersionẽ. Uel in ista episto/
la. Suadeo hoibus. i. tendit ad h̃ appetitus meus: vt
placeã hoibꝰ an deo? Quasi dicat. Hec que facio ideo
4 facio: vt cõplaceam soli deo. p̄ᵃ Thess. 2. Loquimur ñ
quasi hoibus placẽtes: sed deo ⁊c. Nec etiam loqmur
auctoritate hominum: sꝫ diuina. Qꝛ aũt nõ itendam
placere hominibus pꝫ ex ĩtẽtione ⁊ ex p̄posito meo.
Nam ego nõ quero hominibus placere. i. nõ ẽ itẽtiõis
mee hoies p̄uertere vt placeam hoibus tm̃: sed p̄pter
honorẽ dei. Et hoc pꝫ: qꝛ si adhuc itẽderẽ placere hoi/
bus vt olim placui: nõ essem s̃uus christi. Cuius rõ ẽ:
qꝛ hec sunt cõtraria. Jta duntaxat: vt. s. velim placere
hominibus p̄pter hoies non referẽdo illud in deum.
Si enim ideo intẽdam aliquando placere hoibus: vt
eos traham ad deuꝫ nõ pecco. Sꝫ si p̄mo mõ nõ sũ ser
5 uus xp̄i. Esa. 28. Coangustatũ ẽ stratũ: ita vt alter de/
cidat ⁊c. Mat. 6. Nemo põt duobus dñis s̃uire ⁊c. Ps.
Cõfusi sunt q hoibus placẽt. ¶ Lectio. III.

Otum eniꝫ vobis facio fratres
euangeliũ qđ euangelizatuꝫ est
a me: quia nõ ẽ s̃ꝫ hominẽ. Ne
q̃ enim ego ab hoie accepi illđ
neq̃ didici: sed p reuelationeꝫ iesu christi.
Audistis enĩ cõuersationem meã aliqñ in
iudaismo: quoniã supra modũ p̄sequebar
ecclesiã dei ⁊ expugnabã illã: ⁊ p̄ficiebã in
iudaismo supra multos coetaneos meos i d
gñe meo abundantius emulator existes pa
ternarum meorum traditionum.
¶ Supra aplus redarguit galathas đ leuitate animi
eo ꝙ sic cito dimiserãt doctrinã euãgelij: hic v̄o ipsius
euãgelice doctrĩe dignitatẽ oñdit. Et circa h̃ duo fac̃.
Quia p̄ cõmẽdat autoritatẽ doctrine euãgelice s̃m se
ipsam. Secundo ex parte alioꝝ aploꝝ ⁊ sua simul. 2°
caplo ibi. (Deide post ãnos q̃ttuordeci ⁊c̃.) Jterũ pri
ma pars diuidit in duas. qꝛ p̄ p̄ponit ĩtẽtũ. Scđo ma
nifestat p̄positũ ibi. (Audistis enim ⁊c.) Circa p̄muꝫ
duo fac̃. Prio p̄ponit qđ itendit. Scđo p̄bat qđ p̄po
uit ibi. (Neq̃ .n. ⁊c.) Jntẽdẽs ḡ cõmẽdare v̄itatẽ euãge
a lice doctrine dic̃. (Notũ vobis ⁊c.) Quasi .d. Jta sum
certus de auctoritate euãgelij ꝙ nõ solũ hoibus: imo
ẽt angelis p̄trariũ nõ crederẽ: sꝫ eos si p̄trarij eẽnt ana
thematizarẽ. Quã qdẽ certitudinẽ ex h̃ habeo: qꝛ ma
gis credẽdũ ẽ deo q̃z hoibus seu angelis. Et iđ cũ ego
habuerim illud euãgeliũ a deo maximã certitudinem
hr̃e debeo ⁊ habeo. Et ideo dicit. Notũ enim vobis fa
cio frẽs euãgeliũ qđ euãgelizatuꝫ est a me vobis ⁊ ali
is ecclesijs: qꝛ ñ s̃m hoiem. i. s̃m hũanã nãꝫ dis̃cor dã/
tẽ a regula seu reuelatione diuina. Et sic ly s̃m hoiem
sonat i vitiũ. p̄ᵃ Cor. 3. Cũ enim sit iter vos zelus ⁊ cõ/
tẽtio ⁊c̃. Et sic accipit hic aplus. Et iđ dic̃. Nõ s̃ꝫ ho
minẽ docẽtẽ me vł mittẽtẽ. Quasi dicat. Nullo modo
põt hoc euãgeliũ haberi ab hoie: sꝫ a deo. Et ideo sub/ 3
dit. Neq̃ eniꝫ ego ab hoie ⁊c. Ubi duplicẽ modum ac
ceptionis excludit. Prio ꝙ nõ habuit ab hoie auctori
tatẽ euãgelizãdi: ⁊ q̃tũ ad h̃ dic̃. Neq̃ ab hoie. s. puro
accepi illud. i. auctoritatẽ euãgelizãdi euãgelium: sꝫ a
xp̄o. Ro. 10. Quõ p̄dicabũt nisi mittant. Esa. 42. Dedi
te i lucẽ gẽtiũ ⁊c̃. Act. 9. Uas electiõis ẽ mihi iste ⁊c̃.
Scđo ꝙ ñ accepit sciaꝫ euãgelizãdi ab hoie. Et iđ dic̃.
neq̃ didici. s. euãgeliũ p hoiem puruꝫ: sꝫ p reuelationẽ
iesu christi. i. p iesuꝫ xp̄m oĩa clare ostẽdẽtẽ. p̄ᵃ Cor. 2.
Nobis autẽ reuelauit ds ⁊c̃. Esa. 50. Dñs deus apuit
mihi aurẽ ⁊c̃. Et ibidẽ. Dñs dedit mihi liguã eruditã
vt sciaꝫ ⁊c̃. Hec aũt reuelatio facta fuit apostolo cũ ra
ptus fuit in paradisum vbi audiuit archana verba q̃
non licet homini loqui. 2ᵃ Cor. 12°. 4
¶ Cõsequenter cum dicit. (Audistis enim ⁊c̃.) Pro
bat p̄positum. s. ꝙ non accepit ab homine euangeliũ aplꝰ
neq̃ ante conuersionem neq̃ post conuersionem ad nõ ac
xp̄m ibi. (Cũ enim placuit ⁊c.) Qꝛ aũt non acceperit cepit
ab homine ante cõuersionem suam oñdit ⁊ p odium aucto
qđ habebat ad fidẽ xp̄i ⁊ ad christianos: ⁊ p feruorem ritatẽ
quẽ habebat ad iudaismũ ibi. (Et proficiebaꝫ ⁊c.) Di euan
cit ḡ. Dico ꝙ nõ accepi ab homine ⁊ hoc ante cõuer/ geli
sionem meam: quod patet ex factis illius temporis ⁊ zandi
ex odio quod habebam ad fidem. Nam vosipsi audi abho
stis. infra eodem. Tantũ autem audituꝫ habebãt ⁊c̃. mine.
Conuersationem meam aliquando dum infidelis erã
in iudaismo quo iudaice viuebam. Et dicit meã: quia
hoc quod male facimus ex nobis est: ex deo autem qc
quid boni facimus. Osee. 13. Ex te perditio tua israel 5
ex me auxilium tuũ. Jstud scilicet audistis: quoniam
supra modũ: scilicet aliorũ: quia nõ solũ per se: sed pro
uocabat principes ad h̃. Alij enim forte a p̄ncipibus i
ducti persequebant: sed iste eos inducebat. Actuũ. 9°.
Saulus adhuc spirans minarũ ⁊c̃. Accessit ⁊c̃. Et qꝛ
nõ solũ in hierusalẽ: sed etiam p totam regionem. Un
de accepit literas in damascuꝫ ⁊c̃. Unde de eo potest
intelligi illud qđ dicit Gen. 49°. Beniamin lupus ra/
pax ⁊c. Persecutus sũ ecc̃liaꝫ dei. s. inquirẽdo christia/

a nos ⁊ fugādo. p° Cor. 15. Nō sū dignus vocari aplus ꝛc. Et expugnabā illā nō qdē spūalr: q: corda fideliū nō poterā a fide auertere: sꝫ corporalr affligēdo eos penis corpalibus ⁊ ponēdo in carcere. Actuū. 9. Nōne hic ē q ꝛc. ps. Sepe expugnauerūt me ꝛc. Sic ꝑ pꝫ p odiū qd habebat ad fidē xpi: ante cōuersionē. s. q non accepit euāgeliū ab hoie. Pꝫ hoc ēt p amorē ⁊ feruorē zeli quē habuit ad iudaismū: ⁊ h qtū ad ꝓfectū exteriorē. Un̄ dic̄. Et ꝓficiebam ꝛc. Ubi tria ponit que exprimūt ꝓfectus magnitudinē: q: sup̄ multos nō paucos ꝓficiebat: nō supra senes ineptos ad ꝓfectū scie sꝫ coetaneos adolescētes acutos ⁊ aptos ad ꝓfectum. Treñ. 3. Bonū est viro cū portauerit iugū ab adolescētia sua. Itē nō supra coetaneos extraneos q̄si ignote lingue: sꝫ illos q sūt in genere meo. i. iudeoꝝ. Act. 22. Ego sū vir iudeus secus pedes gamalielis eruditus ꝛc. Itē qtū ad zelū interiorē quē habebat ad legē. Et iō dic̄. Abūdātius prę aliis emulator existēs nō solū legis: sꝫ paternarū mearū traditionū. s. quas habēt iudei licitas: quas boni patres addiderūt: vt dr̄ i Glo. quas qdem traditiōes vocat suas: q: ita reputabat eas ac si sue fuissent. Philipē. 3. Scdm̄ legē phariseus sꝫ emulationē ꝑsequēs ꝛc. ¶ Sꝫ qd ē sup h qd dic̄ Glo. Boni patres addiderūt. Uidet q nō fuerint boni: q: Deut. 4. dr̄ Nō addetis ad ꝟbū qd ego loqr vobis ꝛc. Ergo fecerūt ꝯ mādatū dn̄i: addētes traditiōes: ⁊ sic n̄ fuerūt
3 boni. Dicēdū est q verbū illud dn̄i itelligēdum est nō addetis aliquid ꝯrium seu extraneū ꝟbis que ego loquor ꝛc. Addere autem aliq̄ que nō sūt cōtraria licuit eis. s. aliqs dies solēnes ⁊ alia silia sicut factū est tempore mardochei ⁊ tēpore Judith in memoriā bn̄ficiorū que a deo recipiebāt. ¶ Cōtra. Mat. 15°. Dn̄s reprehēdit eos dicēs. Irriti fecistis mandatum dn̄i propter traditiones hominū. Nō ergo sunt licite traditiones. ¶ R̄ndeo. dicēdū est q nō arguuntur q tenent traditiones hominū: sed quia ꝓpter traditiones hominū dimittunt mandata dei. ¶ Lectio. IIII.

Cum aūt placuit ei qui me segregauit ex vtero m̄ris mee ⁊ vocauit p grām suā vt reuelaret filiū
4 suū in me vt euāgelizarem illū in gētibus: cōtinuo nō acquieui carni ⁊ sanguini. Neqꝫ enim veni hierosolymā ad āncessores meos apostolos: sꝫ abij in arabiā ⁊ iterum reuersus sum damascum.

¶ Postq̄ autē aplus ostēdit q ipse nō accepit ab hoie euangelium ante suā cōuersionem: nūc hic probat q nō accepit ipm ab hoie post cōuersionē suā. Et circa h duo facit. Primo ostendit q nō recepit euāgelium ab hoie tēpore cōuersiōis sue. Scdo q nec etiam post cō
5 uersionē suā ibi. (Deide post annos tres ꝛc.) Circa p̄m. duo fac̄. Quia p̄ ostēdit q nō accepit euāgeliū ab aplis neqꝫ dic̄. Scdo q nō ab aliis fidelibus ibi. (Sꝫ abij in arabiā ꝛc.) Circa p̄m duo facit. Primo ostēdit cām efficiētē sue conuersiōis. Scdo fine ibi. (Ut reuelaret ꝛc.) Tertio modū ibi. (Cōtinuo nō acqeui ꝛc.) Circa p̄mū notat cām sue cōuersiōis que duplex est. s. bn̄placitum dei: qd est diuina electio ⁊ conuertētis vocatio. Quātū ad p̄mū dicit. Cū aūt placuit. s. deo non quādo volui ego sed quādo placitum fuit sibi: q: nō est volētis neqꝫ currentis ꝛc. vt dr̄ Ro. 9. ps. Beneplacitum est domino ꝛc. Phi. 2. Deus ē qui opatur in nobis ꝛc. Qui. s. deus me. s. rebellē. p° Corin. 15. Ego sum minimus aploꝝ ꝛc. qm̄ ꝑsecutus sū ꝛc. Act. 9. Saulus

adhuc spirans minarū ꝛc. Persecutorē. Act. 9. Saule b
saule qd me ꝑseq̄ris ꝛc. Blasphemū. p° Thi. p. Qui fui blasphemus ꝛc. Me talē inq̄ segregauit d vtero matris mee. Uel ad lrām. Qui fec me nasci ex ventre matris mee. Et vere dicit deus segregare ex vtero licet sit opus nāe q est q̄si instrm̄ dei: q: opa ēt nr̄a attribuūt deo sicut p̄ncipali auctori. Esa. 26. Oia opa nr̄a opatus es in nobis ꝛc. Sic ⁊ effectus p̄ncipali agenti attribuūt. Ideo dr̄ Job. 10. Pelle ⁊ carnib9 vestisti me ꝛc. Et ab h vtero segregatus ē ad iustificatiōes: q: eius dē ē iustificare cuius est cōdere. ps. De ventre matris
mee. ꝛc. Ul ex vtero matris mee. s. synagoge: cuius venter est collegiū phariseoꝝ q nutriebāt alios in iudaismo. Mat. 23. Circuitis mare ⁊ aridam vt faciatis ꝛc. Sic ꝑ mater sua fuit synagoga. Cantic. p. Filij matris mee pugnauerūt ꝯ me ꝛc. Uterus eius sunt pharisei. Ex h ꝑ vtero ē segregatus p spm̄ scm̄ ad fidē euāgelij. Roma. p. Segregatus i euāgeliū dei. Uel mater sua ē eccl̄ia xpi. Uterus eius collegiū aploꝝ. Segregauit ꝑ deus ipm ab vtero ecclesie. i. a collegio aploꝝ in offm̄ aplat9 ⁊ p̄dicatiōis ad gētes: q̄si dixit apostolis. Ac. 13. Segregate mihi barnabā ⁊ paulū ꝛc. Uocat aūt synagogā m̄rē suā: q: phariseus erat q̄si magn9 i ea: dū dr̄ phariseus ⁊ ex phariseis: q: zelator legis erat supra. Abūdātius aūt emulator ꝛc. Quātū aūt ad aliā cām dic̄. Et vocauit ꝛc. Est aūt duplex vocatio. Una ē exterior ⁊ sic dic̄ vocauit me ex celesti voce. Act. 9°. Saule saule qd me ꝑseq̄ris ꝛc. Uade i ciuitatē ꝛc. sic ēt alios aplos vocauit. Alia ē iterior ⁊ sic vocauit p quēdā istinctū iteriorē q deus p grāꝫ tangit cor vt ꝯuertat ad ipm: ⁊ sic vocauit a mala via in bona: ⁊ h p grām suā nō nr̄is meritis. Ro. 8. Quos p̄destinauit hos ⁊ vocauit ꝛc. Esa. 45. Suscitauit eū ad iusticiā ꝛc. Amos. 5. Qui vocat aquas maris ꝛc. Finis aūt cōuersiōis ponit cū dic̄. vt reuelaret filiū ꝛc. Qui qdē finis est xps. Ordinat aūt cōuersio sua ad xpm dupliciter. i. facto ⁊ sic dic̄. Ut reuelaret filiū suū. i. in eo qd circa me fecit cōuertēdo me ⁊ dimittendo pctā mihi reuelaret quāta
sit mihi facta mīsicordia. p° Thi. p. Xps iesus venit i 4
hūc mūdū pctōres saluos facere ꝛc. Sed iō mīsicordiā dei cōsecutus sū q: ignorans ꝛc. Sic ꝑ reuelauit in eius cōuersiōe filiū suū: ⁊ h inq̄tū filius dr̄ grā dei. Itē reuelauit eum in eius opōne. Unde dicebat ipse. Ro. 15. Nō. n. audeo aliqd loq eoꝝ q p me n̄ effec xps In obediētiā gētiū: in ꝟbo factis ⁊ ꝟtute ꝛc. Et h inq̄tum filius ꝟtus ē dei. Itē reuelauit eū in ei9 p̄dicatiōe. Un̄ ipse. p° Cor. p. dicebat. Nos p̄dicam9 ꝛc. Usqꝫ. Et dī sapiētiā. Et h inq̄tū fili9 eius dicit dei sapiētia. Itē ordinat ad christū sua conuersio ꝟbo. Et sic dicit. Ut euāgelizarē illū in gētibus: q: alij aplis euāgelizātibus xpm iudeis: paulus de mādato dn̄i iuit ad gentes cōuertēdas. Esa. 49. Paru. n. ē mihi vt sis mihi suus
ꝛc. dedi te i lucē ꝛc. Act. 13. Sic. n. p̄cepit ꝛc. infra. Esa. 5
55. Ecce testē ꝑplis dedi eū. ducē ac p̄ceptorē gētib9. ¶ Modus āt sue ꝯuersiōis ē ꝑfect9 ⁊ q̄tū ad effectū. Un̄ dic̄. Cōtinuo n̄ acqeui carni ⁊ sāguini. i. stati ita ꝑfecte sui ꝯuersus q oīs carnalis affect9 recessit a me. Ecc. 11. Facile ē. n. i oculis dn̄i subito honestar̄ paupē. Et accipit h caro ⁊ sāguis ꝓ vitijs carnalib9. p° Cor. 15. Caro ⁊ sāguis regnū dei n̄ possidebit ꝛc. isra. 5°. Caro ꝯcupiscit ꝛc. Uel ꝓ affectu ⁊ amore ad carnalr sibi ꝯiūctos. Mat. 16. Caro ⁊ sāguis n̄ reuelauit tibi ꝛc. sic aplus vitia supauit ⁊ suos iudeos ꝯtēpsit. ¶ Itē q̄tū ad itellm̄: q: ita fuit istruct9 a xpo q n̄ fuit ei necesse istrui ab aplis. Et iō dic̄. nec veni hierosolymā: vt. s. ab eis istrueret. Itē n̄ fuit necesse istrui ab aliis fidelibus

c Et iō dicit. Sed abiī in arabiā zc. Quasi dicat. Non
iui ad loca vbi erāt aliq̄ fideles vt me instruerēt: sed iui
in arabiā vbi nō erāt edocti in fide: sed īfideles: ₇ reuer
sus sum damascū. s. ad parētes. Job. 38. Quis dedit ve
hemētissimo ymbri cursū zc. ℭ Sz ɔ̄ dicit Act. 9. Q̄
dimiserūt eū ꝑ murū ꝑ sportā zc. Cū aūt venisset hierl̄z
tētabat se iūgere discipulis. Uenit ḡ hierl̄m. ℭ Dicen
dū est q̄ venit: sz nō vt istrueret. Uel melius dicendū
est q̄ nō statim venit: sz post aliqđ tēpus. Et ideo seq̄
tur. Deinde post annos tres zc. ℭ Lectio. V.

Deinde post ānos tres veni hie
rosolymā videre petrū: ₇ mansi
2 apđ eū diebus quindecī. Aliū
aūt aplōꝝ vidi neminē nisi iaco
bū fratrē dn̄i. Que aūt scribo vobis ecce co
rā deo q̄ nō mētior. Deīde veni in partes
syrie ₇ cilicie. Erā aūt ignot' facie ecclesijs
iudee q̄ erant in xp̄o. Tātū aūt auditū habe
bāt: quoniā qui persequebatur nos aliquā
do: nūc euangelizat fidem quā aliquādo ex
pugnabat. ₇ in me clarificabant deum.

ℭ Postq̄ supius aplūs ondit se nō accepisse euāgeliū
ab hoīe ante cōuersiōez suā: nec tp̄e sue cōuersionis: h
3 pbat q̄ nec etiā post cōuersionē accepit ip̄m ab hoīe.
sed potius: hic ondit quomō doctria sua fuit ab hoīb'
approbata. Et circa h duo fac. Prio. n. māifestat quo
mō doctria sua fuit ab aplis approbata. Scđo ondit q̄lr
fuit approbata ab aliq̄s fidelibus ibi. (Deinde veni in
partes zc.) Et p̄ narrat factū. Scđo cōfirmat v̄itatem
dicti ibi. (Ecce corā deo zc.) Dic̄ ḡ. licet nō iuerim ad
aplos vt instruerer ab eis circa p̄ncipiū mee ɔuersiōis:
q̄ iā erā istructus a xp̄o. tn̄ ex affectu charitatis cōpul
sus post ānos tres. s. ɔuersiōis mee veni hierosolymā:
qm̄ iādiu desideraui videre petrū: nō vt discerē ab eo.
sz vt visitarē eū. Job. 5. Uisitās spēm tuā zc. Et mansi
apud eū diebus qndeci reptus ab eo vt verax aplus.
Et dic̄ diebus qndeci: q̄ numerus iste ɔponit ex octo
4 ₇ septem. Octonarius aūt ē numerus noui testamēti
in q̄ expectat octaua resurgētiū. Septēnari' aūt ē nu
merus veteris testamēti: q̄ celebrat certū dic̄. Mansit
aūt apđ petrū diebus qndeci ɔferēs cū eo d mysterijs
veteris testamēti ₇ noui. Et ne credat q̄ licet sit istru
ctus a petro eēt tn̄ ēt instructus ab aliq̄s subdit q̄ nec
ab aliq̄s fuit istructus. Un̄ dic̄. Aliū aūt aplōꝝ a q̄ in
strueret vidi neminē. i. nullū nisi iacobū frēm dn̄i. Illū
. n. vidit i hierl̄m. Circa istū iacobū sciēdū ē q̄ iste fuit
ep̄s hierosolymoꝝ ₇ fuit vocatus iacobus minor eo
q̄ vocatus fuerat post iacobū aliū. Dicit aūt multa d
isto. Act. 15. Ipse ēt fec̄ eplā canonicā. Quare āt dicat
5 frater dn̄i: a diuersis diuersimode dr̄. Eluidius. n. dicit
q̄ iō dr̄ frater dn̄i: q̄ fuit filius btē virginis. Dic̄. n. q̄
beata virgo xp̄m cōcepit ₇ peperit. ₇ post partū xp̄i cō
cepit de ioseph ₇ pepit alios filios. Sz h error ē dāna
tus ₇ reprobatus. Itē pz eē falsū: q̄ iacobus n̄ fuit fili'
ioseph sz alphei. Aliq̄ ṽo dicūt q̄ ioseph ante btā vir
ginē habuit aliā vxorē. d q̄ habuit filiū iacobū ₇ alios:
q̄ mortua accepit i vxorē btā virginē d q̄ nat' ē xp̄s: n̄
tn̄ cognita a ioseph: sz p spm̄ scm̄: vt i euāgelio dr̄. Q̄
ḡ ex p̄re noiant cognatiōes ₇ ioseph putabat p̄r xp̄i.
iō iste iacobus licz n̄ fuit fili' v̄ginis tn̄ vocabat frater
dn̄i. Sz h ē falsū: q̄ si dn̄s mr̄ez v̄ginē noluit nisi v̄gi
ni cōmēdare custodiēdā q̄mō sustinuisset sponsū eius
v̄ginē nō fuisse ₇ sic perstitisse. Iō aliq̄ dicūt ₇ in Glos.

tāgit q̄ iacob' iste fuit fili' marie cleophe q̄ fuit soror d
v̄ginis. Dicūt. n. q̄ Anna mater beate v̄ginis nupsit
p̄ ioachim ex q̄ peperit mariā mr̄em dn̄i. quo mortuo
nupsit cleophe fratri ioachim ex quo peperit mariam
cleophe. ₇ ex hac nat' ē iacobus minor iudas ₇ symon.
q̄ mortuo dr̄ q̄ nupsit adhuc cuidā tertio q vocatus ē
salome. ex q̄ cōcepit ₇ peperit aliā mariā que dicta est
salome. ₇ de hac natus ē iacobus maior ₇ ioānes fra
ter eius. Sz huic opioni dupl̄r ɔ̄dicit Jeroñ. Primo q̄
salome nō ē nomē viri vt ēt in greco apparet: sz est no
mē mulieris q̄ fuit soror beate v̄ginis ₇ ex zebedeo ge
nuit iacobū maiorē ₇ ioannē: sic̄ maria cleophe ex al
pheo genuit iacobū minorē iudā ₇ symonē. Dicit aūt
frater dn̄i iste iacobus spālr iter alios suos ɔsobrinos: 2
₇ h ꝑpter duo. Primo ꝑpter similitudinē effigiei: q̄
similis erat xp̄o i facie. Et ꝑpter similitudinē vite: q̄
imitabat xp̄m in moribus. Uel quia alpheus p̄r eius
fuit d cognatione ioseph. Et iō q̄ iudei cognatiōis li
neā texere solēt a maribus ₇ xp̄s putabat fili' ioseph:
vt dr̄ Luc. 3. Iō specialr dictus ē frater dn̄i: ₇ nō aliq̄ q
solū ex matre cōiūcti erāt ei. Accipit aūt hic frater co
gnatiōe. Nā in scriptura fratres aliq̄n dicuntur natu
ra. Mat. p. Jacob āt genuit iudā ₇ fratres ei'. Cogna
tiōe: sic̄ oēs consanguinei sūt fratres. Gen̄. 13. Ne que
so sit iurgiū iter ₇ te ₇ me. frēs. n. sum'. Gente. ₇ sic oēs
vnius ligue dicūt fratres. Deutrono. 17. Non poteris
alterius gentis hoīem regē facere q nō sit frater tuus.
Affectiōe ₇ sic oēs amici ₇ q habēt eūdē affectū dicū 3
tur fratres. 2° Cor. 2. Eo q̄ nō iueneri titū frēm meū zc.
Religiōe. ₇ sic oēs xp̄iani q habēt vnā rl̄am vite dicūt
frēs. Mat. 23. Frēs estis zc. Ps. Ecce q̄ bonū ₇ q̄ io
cundū habitare frēs in vnū zc. Cōiter autē oēs hoīes
dicūtur frēs: q̄ ab vno deo gubernati ₇ educati. Ma
lach. 2°. Nūquid nō vnus est pater oium nr̄m zc.
ℭ Cōsequēter cū dic̄. (Que aūt dico vobis zc.) Con
firmat p iuramētū quod dixerat. Quasi. d. Ea q̄ nunc
scribo vob d me ecce in māifesto sūt. q̄ nō mētior. Et h
dico corā deo. i. teste deo. Jurat aūt hic aplus nō ex le
uitate. sed ex necessitate istoꝝ qbus neciū erat vt cre
derēt. Nisi. n. h faceret non crederēt ei. 2° Cor. 2. Corā
deo in xp̄o loqmur. Roman̄. p. Testis ē mihi deus zc.
ℭ Quid ḡ dicit dn̄s. Sit s̄mo vester est est. nō nō: qđ 4
amplius est a malo est. Dōm est: q̄ est a malo eius q
non credit vel a malo pene q̄ cogitur quis iurare.
ℭ Cōsequenter cū dic̄. (Deide veni zc.) Ostendit q̄
mō fuit approbat' ab aliq̄s ecclījs iudee. Ubi tria fac̄.
Prio ostēdit vbi fuit cōuersatus q̄ in cilicia. Un̄ dicit.
Deinde veni in p̄tes syrie ₇ cilicie. s. ꝑtie vnde etiam fu
it natus: q̄ dr̄ Act. 22. Erat autē paulus a tharso ci
licie zc. Scđo q̄uō fuit cognitus ab eis: q̄ nō facie sz
auditu tm̄ ₇ fama. Unde dicit. Eram enim ignotus
facie ecclesijs iudee que erant in xp̄o. i. in fide xp̄i. 2°
Corin. 6. Sicut qui ignoti ₇ cogniti. Unde paret q̄ ec
clesie iudee non docuerunt. Tantum enim auditum
habebant. s. de me per famam: quoniam qui perseque
batur nos zc. Tertio quomodo approbatus ē ab eis: 5
q̄ in me glorificabant deum. i. in mea conuersiōe ma
gnificum ꝑbabāt qui gratia sua me cōuertit. Esa. 43.
Glorificabit me bestia zc. CAP. II.

Deinde post annos quattuor
decim iterum ascendi hieroso
lymam cū barnaba assumpto
₇ tito. Ascendi autē s̄m reuela
tiōez ₇ cōtuli cū illis euāgeliū qđ p̄dico i gē
tibus. Seorsum autē his qui videbant ali

Ge
nea
logia
xp̄i v̄
ginis
₇ ali
quoꝝ
aplo
rum.

a quid esse: ne forte in vacuum currerez aut
cucurrissem. Sed neqz titus q mecũ erat cũ
esset gẽtilis compulsus est circũcidi. sed pro
pter subītroductos falsos frẽs: q subintro/
ierũt explorare libertatẽ nostram quam ha
bemus in christo iesu: vt nos in seruitutem
redigerẽt. qb' neqz ad horã cessimus subie
ctiõi: vt vitas euãgelij pmaneat apud vos.
¶ Postq̃ apostolus i precedẽti caplo cõmẽdauit au/
ctoritatẽ euãgelice doctrine ſm seipsam. nũc in isto ca
plo cõmẽdat ipsam ex pte apostolorũ ꝛ sua simul. Et
1 circa hoc duo facit. Primo cõmẽdat auctoritatẽ sue do
ctrine ex approbatiõe aliorũ aplorũ. Scdo ex exemplo
sui ꝛ aliorũ aplorũ ibi. (Nos nã iudei nõ ex gentibus
ꝛc.) Circa pͥm duo facit. Prio ostẽdit q alij apli appro/
bauerũt suã doctrinã. Scdo ostẽdit q libere reprehendit
alios aplos in his q̃ ꝯtrium sue doctrine dicebant ibi.
(Cũ venisset petrus ꝛc.) Circa pͥm duo fac. Prio agit
de collatione quã habuit cũ apostolis. Scdo insinuat
qd inde secutũ sit ibi. (Sz neqz titus ꝛc.) Circa pͥmũ
duo fac. Prio põit circũstãtias ipsius collatiõis. Scdo
ponit ipsaz collationẽ ibi. (Et cõtuli cũ illis ꝛc.) Quã
tũ ad pͥm tangit q̃ttuor circũstãtias. s. tps locũ testes ꝛ
motiuũ ipsius. Describit aũt tps. cũ dicit. (Deide post
3 annos q̃ttuordecim.) ¶ Sz ꝯ ẽ: q: aplus fuit cõuer/
sus pͥ anno post passionẽ xpi. Et post tres iuit i hieru
salem ꝛ sic sunt q̃ttuor: ꝛ hic dic post annos q̃ttuorde
cim iterũ iuit in hierusalẽ: ꝛ sic fiũt decẽ ꝛ octo. Et tũc
inuenit petrũ in hierlm. Et hoc nõ põt eẽ: q: petr' sedit
in antiochia septẽ annis. in Roma vo vigintiqnq; an
nis. Et sic decẽ ꝛ octo ꝛ septẽ fiũt vigintiqnq; ãni anteq̃
iret romã: ꝛ rome moratus ẽ vigintiqnq; ãnis. Ergo
vixisset petrus post passionẽ xpi qnquaginta ãnis: qd
est falsũ: q: q̃dragesimo ãno a passiõe xpi passus ẽ pe/
trus rome vt in hystoria habet quod fuit tpe neronis.
¶ Respõdeo. dicendũ q cũ dicit. deide ꝛc. nõ est itelligẽ
dum q post tres ãnos iterum elapsi sunt q̃ttuordecim
ãni anteq̃ iret in hierlm: sed q ãno quartodecimo sue
4 cõuersiões iterũ ascendit: nec sunt addendi supra istos
q̃ttuordecim septẽ ãni quibus petrus rexit ecclesiam
antiochenam: quia ante istos ãnos icipit regere: cũ an
tiochia sit prope hierlz: potuit esse vt aliquãdo petrus
iuisset in hierlm: ꝛ tũc paulus inuenerit eum ibi. Et sic
colligit ex hystoria q post annos q̃ttuordecim petrus
venit romã: tempore claudij impatoris ꝛ existẽs ibi vi
gintiqnq; ãnis cõpleuit numeruz triginta nouẽ ãnorũ
ꝛ mortuus est q̃dragesimo ãno post passionẽ dñi. Dic
aũt signãter q̃ttuordeci: vt ostẽdat q nõ idigebat apo
stolorũ instructione si quattuordeciz ãnis fuit sine eis.
¶ Locũ vo describit cũ dic (. hierosolymã.) Et dic ascẽ
di q i alto posita ẽ. Ascẽdit at hierosolymã: vt ostẽderz
5 se ꝯcordare cũ pphia q̃ dic. Esa. 2. De syõ exibit lex ꝛc.
¶ Testes describit cũ dic. (Cum barnaba assumpto
tito.) Barnabas iudeus erat: titus vo gẽtilis. Cum eis
ergo ascẽdit. vt haberet testes sue doctrine. Et vt i nul
lã ptem siue iudeorum siue gẽtiliũ ostẽdat se declinare.
Deutr. 17. In ore duorum vel trium stat omne verbũ.
¶ Motiuuz autem describit cum dicit. (Scdm reue
lationẽ dei). i. deo reuelante ꝛ precipiente sibi q ascen
deret in hierusalez. Ex quo colligi potest q omites ac
tus apostolorum ꝛ motus fuerunt ſm instinctum spi
ritussancti. Job. 17. Nubes spargũt lumen suum ꝛc.
¶ Cõsequẽter cũ dic. (Et cõtuli ꝛc.) Agit de ipa colla
tiõe. vbi tria fac. Prio manifestat mãz sup quã contulit.

b Scdo psonas cũ qbus ꝯtulit. Et 3° cãz pp̃ter quã cõ
tulit. Mã de q̃ cõtulit fuit euãgeliũ. Et ideo dic. Cõtuli
cũ illis euãgeliũ dei ꝛc. Persone cũ qbus cõtulit: sunt
maiores ꝛ excellẽtiores iter aplos dicẽs. (Seorsuz aũt
cũ his ꝛc.) Sz cã vtilis ꝛ necia. ne. s. in vacuũ ꝛc. Quã
tũ ad pͥm dic. Ascẽdi hierosolymã vbi contuli cuz illis
tanq̃ cũ amicis ꝛ paribus euãgeliũ qd pdicaui i genti
bus. nõ vt adiscerẽ q: iã doctus erã a xpo: nõ vt certifica/
rer: q: sic certus suz q si angelus diceret ꝯtrariũ nõ cre/
derẽ: vt pz supra pͥ ca°. Sz cõtuli pp̃ter duo. s. ad isinu
andã vnitatẽ doctrine mee cuz doctrina aliorũ aplorũ.
2 i. Cor. pͥ. Idipsm dicatis oẽs ꝛc. Cõtulit ergo cũ eis q̃si idẽ v
bũ cũ eis: sz nõ ptes habuit. Itẽ ad vitãdũ calũnia aliorũ.
Aplo. n. q: nõ fuerat cõuersatus cũ xpo nec edoctus
ab aplis: sz statim post cõuersionẽ suã icepit pdicare: ꝛ
q̃ erat odiosa iudeis: ꝛ spãliter de vocatiõe gẽtiũ: ꝛ q nõ
obebãt seruari legalia. Sic ergo cõtulit euãgeliũ. Sz qbus
hoc fecerit ostẽdit subdẽs. Seorsuz aũt his ꝛc. Quasi di/
cat. Nõ cũ oibus: sz cũ his q erãt inter alios alicuius
auctãtis ꝛ momẽti. s. cũ petro iacobo ꝛ ioanne: ꝛ alijs
magnis. Eccle. 9. Cũ sapiẽtibus ꝛ prudentibus tracta
ꝛc. Sz seorsũ ꝛc. nõ q turpia vel falsa cũz eis tractaret
ac ꝯferret sicuti hẽrtici faciũt: sz q: sciebat ibi eẽ iudeos ca
lũniãtes pp̃terea q: de legalibus docuerat. Et ideo ne vi
3 tas pateret calũnie cũ illis seorsuz cõtulit q nõ calũnia
rent. puer. 25. Cãz tuã tracta cũ amico tuo. ꝛ secretuz
extraneo ne reueles ꝛc. Ecclesiastici. 8. Corã extraneo
ne facias ꝯsiliuz ꝛc. Sic ergo pz ꝛ mã collatiõis ꝛ psone.
¶ Seqt cã q̃ fuit. s. ne in vacuũ currerẽ aut cucurris
sem. i. ne reputarer pdicasse inutiliter. Uocat aũt pdica
tionẽ suã cursuz pp̃ter velocitatẽ sue doctrine: q: i mo
dico tpe a hierlm vsq; in yllyricũ ꝛ vsq; in hyspaniã p/
dicauit euãgeliũ. Unde posset dici de eo illd ps. Uoloci/
ter currit ſmo eius. ꝛ 2ᵉ Thessal. 3. Frẽs orate p nobis:
vt ſmo dñi currat ꝛc. ¶ Sz nũqd dubitabat q in va/
cuũ curreret. ¶ Dicendũ ẽ q sibi nõ dubitabat: sz illis q/
b' pdicauerat: q: nisi ab illis firmiter teneretur sua do
ctrina q̃tũ ad illos i vacuũ cucurrisset. ꝛ ideo voluit cõ/
4 ferre cũ eis. vt dũ scirẽt auditores q doctrina sua con
cordaret cũ doctrĩa aliorũ aplorũ ꝛ approbaret ab eis
firmi' ei' doctrinã tenerẽt: ꝛ q̃tũ ad ad eos nõ i vanuz
curreret pͥ Cor. 9. Ego sic curro non q̃si in certum.
¶ Cõsequẽter cũ dic. (Sz nz titus ꝛc.) Ostẽdit qd se/
cutũ sit ex collatiõe cũ aplis hita. Et põit tria q̃ inde se/
cuta sũt. s. q a sua sñia non recessit: ꝛ q sue doctrĩe ni/
hil supadditũ fuit ibi. (Ab his aũt q̃ videbant ꝛc.) Ter
tio q sua doctrĩa approbata ẽ ibi. (Sz ꝯ cũ vidissent
ꝛc.) Circa pͥm duo fac. Prio ostẽdit q non recessit a sua
sñia i q̃dã pticulari. Scdo ostẽdit q et i nullo alio reces/
sit ab ea ibi. (Sz pp̃ter itroductos ꝛc.) Dic ergo. Dico q
ita ꝯtuli cũ eis de doctrĩa euãgelij q ex hoc secutũ est q
doctrĩa mea ꝛ sñia firma pmãsit. s. de legalib' nõ obseruan
dis. s. q gẽtiles nõ cogerẽt ad seruãduz legalia: sicut q nz
5 titus q mecũ erat: cũ eẽt ẽt gẽtilis ꝯpulsus ẽ roib' corũ
circũcidi: sz suscept' ẽ ab aplis i societatem icircũcisus.
Unde tũc data ẽ sñia ab aplis de legalib' nõ obseruãdis: sic
hẽ Act. 15. Rõ aũt q̃re post passiõem xpi nõ obebãt seruari
legalia assignat a chrysostomo talis. Manifestũ ẽ. n. q
istrm qd fit de aliq̃ pmissiõe seu federe tenet tm̃ q̃uscz
cõpleat fedus ꝛ pmissio: qb' ꝯpletis istrz pdcm i hoc nõ
tz. Circũcisio aũt ẽ qdã istrz pmissiõis ꝛ federis inter
deũ ꝛ fideles hoies. vñ ꝛ abraã accepit circũcisiõez i si
gnũ promissionis: vt dicitur Gen. 17. Et q: xpi pacta
passione soluta fuit pmissio ꝛ cõpletum fedus: ideo post
passionem nõ tz nec vz circuncisio. Sic ergo pz q nõ
recessit a sñia sua i hoc. q pmitteret circũcidi titum

1 ¶ Cõsequenter oñdit ꝙ in nullo alio ẽt recessit ab eis cũ dicit. (Sed ꝓpter subĩtroductos ⁊c̃.) Littera autẽ ista ẽ diuersa in diuersis ⁊ obscura. ⁊ legiẜ sic. Tu dicis ꝙ ñ ꝑmisisti circũcidi titũ: sed q̃r nõ ꝑmisisti? Nõ ne alibi ꝑmisisti Thimotheũ: sic̃ legiẜ Act. 16. Ad hoc põt sic respõdere apls: q2 tunc tẽporis qñ thimotheus fuit circũcisus. i. differẽs erat circũcisio. Utrũ. s. seruareẜ vel nõ: ħ mõ cũ agereẜ de tito erat spãlis questio ð circũcisione quã ego dicebã non debere seruari. Uñ si ꝑmisissẽ eũ circũcidi egomet diffiniuissez q̃õnẽ ⁊ fuisset tractũ in ↄ̃rium vtpote iã determinatã. Et iõ dicit. Dico ꝙ non solũ nõ ꝑmisi ipm circũcidi ab illis qbus neqȝ ad horã cessim subõi. s. vt gentes subderenẜ legi. 2 Et ħ ꝓpter subĩtroductos a dyabolo vel a phariseis falsos fratres: q se fingũt amicos. 2ᵉ Cor. 12. Periculũ in falsis fratribus. Qui. s. fratres falsi subĩtroierũt in locũ vbi erãt apli: latẽter explorare. i. ad explorãdũ libertatẽ nr̃am a pctõ ⁊ lege. 2ᵉ Cor. 3. Ubi spũs dñi ibi libertas. Ro. 8. Nõ. n. accepistis spm̃ ẜuitutis ⁊c̃. ĩfra. 4. Ut eos q sub lege erãt redimeret. Quã. s. libertatez habemus ĩ xp̃o iesu. i. ꝑ fidẽ xp̃i. ĩfra. 4. Nõ estis ancille filij sed libere. Et ad ħ subĩtroierũt vt in seruitutem legis ⁊ carnaliũ obseruãtiarũ redigerẽt sic̃ ante passionẽ xp̃i qd̃ nõ ẽ faciẽdũ: q2 fũdamẽtũ aliud nemo põt ponere ⁊c̃. pᵉ Cor. 3ᵒ. Et ħ vt veritas euãgelij ꝑmaneat apud vos. Quasi dicat. In nullo cessimᵘ eis ꝓpter 3 ħ ne. s. occasionẽ daremus q eis sine circũcisiõe dicebãt vos nõ posse saluari. qd̃ est ↄ̃ v̓itatẽ euãgelij qd̃ predicaui vobis. Ambr. autẽ aliter legit. Scd̃m premissa. n. habeẜ ꝙ iõ ad horã nõ cessit ꝓpter subĩtroductos. Ex q̃ sequitur ꝙ nisi fuissent subĩtroducti falsi fratres cessisset eis ð legaliũ obseruatiõe. Et iõ ꝓpter hoc nõ fuit q2 ꝓpter hoc nõ cessisset eis: sed propter ipsam veritatẽ. Iõ dicit Ambro. ꝙ littera est falsa ⁊ sup̃fluit ibi neqȝ. Uñ vult ꝙ nõ sit ibi neqȝ. Et tũc ẽ sensus Non ꝑmisi circũcidi titũ: ſʒ thimotheũ ꝑmisi circũcidi propter subĩtroductos falsos frẽs ĩ loco vbi eraʒ cũ thimotheo ⁊ alijs q subĩtroierũt ⁊c̃. Qd̃ cũ facere nequissẽt ꝓplm̃ in seditionẽ ↄ̃ nos icitare moliebãẜ. Quibus. s. 4 falsis fratribus ꝓpter ħ cessimus ad horã subõni ĩ scdm̃ circũcisiõis: circũcidẽdo thimotheũ vt veritas euãgelij ꝑmaneat ⁊c. q̃ hʒ ꝙ nec circũcisio aliqd cõfert neqȝ p̃putiũ: ſʒ fides. Fuit aũt spãlis cã q̃r thimotheus circũcisus fuit ⁊ nõ titus: q2 thimotheus fuit ex p̃re gẽtili ⁊ matre iudea. titᵘ v̓o ex vtroqȝ parẽte gẽtili. Et sentẽtia apli erat ꝙ q ex aliquo parẽte iudeo nati fuerant circũciderenẜ. q v̓o totaliẜ ex gẽtilibus parẽtibus nati erãt nullo mõ debeãt circũcidi. ¶ Lectio. II.

Ab his aũt qui videbãẜ esse aliquid q̃les aliquãdo fuerit nihil mea interest. Deus. n. ꝑsonã hominis ñ accipit. Mihi. n 5 q videbãtur eẽ aliquid nihil contulerũt: sed ecõtra cũ vidissent ꝙ creditũ ẽ mihi euãgeliũ p̃putij sicut petro circũcisionis. q enim opatus ẽ petro in apostolatũ circũcisionis operatus ẽ ⁊ mihi inter gentes: ⁊ cuʒ cognouissẽt grãm q̃ data ẽ mihi: iacobus ⁊ cephas ⁊ ioãnes q videbãtur columne eẽ. dextras dederũt mihi ⁊ barnabe societatis: vt nos in gẽtes: ipsi autẽ in circuncisione: tantũ vt pauperum memores essemus. Quod etiam sollicitus fui hocipsum facere. 1

¶ Ostẽso ꝙ apls in nullo recessit a s̃nia sua ĩ collatiõe p̃dicta hic cõsequẽter oñdit ꝙ nihil sue doctrine ꝑ alios aplos superadditũ fuit. Et circa ħ duo fac̃. Primo. n. describit cõditionẽ aplorũ: nihil ei addere valẽtiũ. Scdo ꝓsequiẜ ꝓpositũ ibi. (Mihi. n. q ⁊c̃.) Cõditionẽ aũt illorũ describit ex tribus. Primo ex auctoritate quã habebãt in eccla q̃ est magna. Et q̃tum ad ħ dic̃. Ab his aũt ⁊c. littera defectiua est. Uñ dʒ suppleri sic. Ab his aũt. s. petro ⁊ ioanne. Quasi dicat. Licet ad horam cesserim eis. nihil tñ accepi ab eis ꝑtãtis vel doctrine. Et si ab his nihil accepit: multo minᵘ ab alijs. ¶ Sʒ notãdũ ẽ ꝙ ħ ꝙ dic̃. Qui videbãẜ aliqd eẽ. si ħ ĩtelligaẜ ẜʒ grãm dei q̃ in ipsis erat. sic veꝛ ẽ ꝙ ẜʒ hãc magni erãt. q2 quos iustificauit hos ⁊ magnificauit. vt dr̃ Ro. 8ᵒ. Si v̓o ĩtelligãẜ aliqd eẽ ẜm seipsos. sic falsũ ẽ: 2 q2 ẜm ħ nihil erãt. Nã si ẜm se aliqd eẽ viderenẜ semꝑ fuissẽt magni: q2 qd̃ ꝑ se ĩest sẽꝑ ĩest. Uñ cũ ñ fuerit semꝑ magni nõ ẜm se videbãẜ aliqd eẽ. Scdo describit eorũ cõditionẽ ex statu eorũ ante ↄuersiõem quã habuerũt in synagoga. Et hũc statũ caute oñdit fuisse abiectũ ⁊ vilẽ. Uñ dic̃ q̃les aliqñ fuerãt: q2 rustici paupes ydeote ⁊ sine litteris erãt. pᵉ Cor. p̃. Nõ multi sapiẽtes ẜm carnẽ ⁊c̃. Sʒ q̃les fuerint. nihil. i. nõ mea interest. s. referre. Et ħ forte ĩtroduc̃ vt ↄsiderãtes statũ quem illi hũerũt ĩ synagoga q ullᵒ fuit ⁊ statũ pauli q magnᵘ fuit: mãifeste cogñ scãt ꝙ paulus in s̃nia q̃ ĩ ad legalia sit eis ꝑferẽdus. ⁊ ꝑferẜ cuʒ paulus ĩ statu ecclie xp̃i eis cõreẜ. ita ꝙ paulus eos in statu synagoge ante cõuersionẽ p̃cedebat in statu: post cõuersionez eis eq̃lis erat. Uñ. cũ agebaẜ ð synagoga magis erat stãdũ s̃nie pauli q̃ aliorũ: ſʒ cũ de euãgelio agereẜ stãduʒ 3 erat s̃nie sue sic̃ s̃nie aliorũ. Et sic̃ alij nõ erãt magni ꝑ legalia sed ꝑ xp̃m: sic ⁊ aplus ꝑ xp̃m magnus erat ĩ fide ⁊ nõ ꝑ legalia. Tertio describit eorũ cõditionem ex diuina electiõe. ⁊ q̃tũ ad ħ dic̃. Deus. n. ꝑsonã ⁊c̃. Quasi dicat. Iõ magni fuit: q2 deus eos magnificauit nõ attẽdẽs ad merita vel demerita eorũ: ſʒ ad ipm qd̃ facere ĩtẽdit. Et iõ dic̃. Deus ꝑsonã hois nõ accipit. i. nõ cõsiderat magnũ vel paruũ. Sap. 6. Pusillũ ⁊ magnũ ipe fec̃ ⁊c̃. Sʒ sine ꝑsonarũ acceptiõe ad salutẽ oẽs vocat. 4 nõ iputãs illis d̓licta eorũ. ⁊ ħ quia trãsierũt. 2ᵉ Cor. 5. Uetera trãsierũt ⁊c. ps. Nec memor ero nominũ eorũ ⁊c. Et iõ dic̃ petrus. Act. 10. In v̓itate comperi ꝙ non est ꝑsonarũ acceptio ⁊c. ¶ Circa ħ sciẽduʒ ẽ ꝙ accipere ꝑsonã proprie ẽ in aliq̃ negocio attẽdere q̃ñ regulã ipsius negocij: cõditionẽ ꝑsone nihil faciẽtẽ ad negociũ. puta. cũ iõ do bñficiũ alicui: q2 ẽ nobilis siue pulcher. Nobilitas. n. seu pulchritudo nil fac̃ ad ħ ꝙ habeat bñficiũ. Si v̓o cõditio ꝑsone fac̃ ad negociũ sic cõsiderãdo illã cõditionẽ in facto illo nõ accipio ꝑsonaʒ sic̃ si iõ do bñficiũ alicui: q2 bonus ẽ ⁊ bñ d̓ſuiet ecclesie: q2 bñ litteratus ⁊ honestus: non sũ acceptor ꝑsone. Nil ḡ ẽ proprie accipe ꝑsonã q̃ʒ cõsideraẜ cõditionem ꝑsone nil faciẽtẽ ad negociũ. Cũ ḡ deus ĩ opibus suis ⁊ bñficijs nihil p̃existẽs ex ꝑte creature respiciat: q2 ipsuʒ qd̃ ẽ creature ẽ effectus sue electiõis: ſʒ respiciat solũ q̃si ꝓ regula bñplacitum volũtatis sue ẜm quã oĩa operatur ⁊ non ẜʒ aliquã ↄditionẽ ꝑsone. vt dicit Eph. 4. manifestum est ꝙ non accipit ꝑsonaʒ hominis. 5

Acceptiõ ꝑsonarũ nõ dʒ eẽ ẜʒ cõditionẽ status.

¶ Cõsequẽter d̓scripta cõditiõe illorũ oñdit ꝓpositũ. scʒ ꝙ nil ei addere potuerũt. Et iõ dic̃. Mihi aũt ꝙ videbãẜ aliqd eẽ nihil ↄtulerũt. Q. d. Licet eẽnt magne auctoritatis: tñ nil addiderũt doctrine mee nec ꝑtãti: q2 sic̃ supra dcm̃ ẽ neqȝ ab homine accepi euãgeliũ neqȝ ꝑ hominẽ didici. Glo. autez aliter legit. Quales aliqñ

fuerūt ⁊c. Quasi dicat. Nō ptinet ad me referre statū eoꝝ ante conuersionē: q̄les. s. fuerūt: qꝛ ⁊ hoc nihil refert cū ⁊ ego fuerim ipsi' ecclesie ēt psecutor: ⁊ tñ deus elegit me ⁊ magnificauit. ⁊ h qꝛ dñs psonā hoīs ñ ⁊c:
¶ Cōsequēter cū dicit. (Sed ecōtra cū vidissent ⁊c.) Ostēdit quō eius sñia sit approbata ab aplis. Et circa hoc tria facit. Primo ponit cām approbationis. Scdo insinuat ipsam approbationē ibi. (Jacobus ⁊ cephas ⁊c.) Tertio addit q̄ndā cōditionē approbatiōi īterpositā ibi. (Tm̄ vt pauperes ⁊c.) Cām aūt approbatiōis ponit duplicez q̄ mouit apostolos approbare sñiam apli. s. pdicationis offm̄ aplo iniūctū a xp̄o: ⁊ effcm̄ iniūcti off. cū ibi. (Et cū cognouissent ⁊c.) ¶ Circa p^m Primo ponit officiū iniūctū qd̄ mouit eos ad approbādū. Scdo officij manifestationē ibi. (Qui. n. operatus est ⁊c.) Dicit g̃. Dico q illi q videbant aliqd esse nihil mihi cōtulerūt: sed potius cōtra opinionē aduersariorū q ascēderat ꝯ me in hierusalē ad aplos pro ipsa questione: me ipsi apli approbauerūt: ⁊ h cuz vidissent q creditū est mihi euāgeliū. i. officiū pdicatiōis pputij. i. iniūctū in circūcisio. s. gētilibus. Iere. 9. Oēs gētes habēt preputiū. oīs aūt domus ⁊c. Sicut ⁊ petro cōmissa est auctoritas: vt pdicaret iudeis tm̄ ⁊ paulus gētibus: ꝫ postmodū ⁊ Petrus pdicauit gētibus ⁊ paulus iudeis. Sed qꝛ aliqs posset dicere: vñ cōstat nobis: q tibi sit cōmissum euāgeliū in gētibus: iō interponēs dicit. q per opationes xp̄i. Sicut. n. patet q petrus accepit euāgeliū a xp̄o pp mirabilia que xp̄s fecit per eum: ita patet q ego ab ipso accipit pp miracula q̄ xp̄s opatus est ⁊ operat in me. Et iō dicit. Qui operatus ē Petro ⁊c. i. qui Petrū fecit apostolū in iudea. s. xp̄s: ipse me fecit aplm̄ in gētibus. Et hec est cā que mouet eos. Sed qꝛ nō sufficit iniūctio auctoritas pdicādi nisi hō per bonā sciam ⁊ discretā eloquētiā ipsam exequat: ⁊ p bonā vitā cōmendet: ideo addit vsum sue auctoritati seu officij effectū dicēs. Et cū cognouissent gr̄am dei ⁊c. Et est littera suspensa. i. cū vidissent q gratiosa ⁊ fructuosa esset pdicatio mea: tūc Jacobus ⁊ cephas ⁊ Joannes ⁊c. In quo notat approbatio seu societas facta cū eis ⁊ Paulo. Et p ponunt psone inter quas facta est societas que sunt Jacobus ⁊ cephas. i. Petrus ⁊ ioannes. Et pmittit Jacobus: qꝛ erat episcopus hierosolymoꝝ: vbi hec facta sunt. Joānes aūt iste fuit Joānes euāgelista q non deseruit iudeā vsqꝫ ad tp̄s vespasiani q videbant colūne esse Metaphorice dicit hoc. i. sustētatio totius ecclesie. Sicut. n. totū edificiū sustentat p colūnas: ita p istos tota ecclesia iudeoꝝ sustentabatur ⁊ regebat. Et de istis colūnis dicit in ps. Ego cōfirmaui colūnas eius. i. apostolos ecclie. Cantico. 5. Crura illius colūne marmoree que fundate sunt sup bases aureas. Isti. s. ex vna pte dederūt dexteras societatis. i. cōsenserūt in societatē mihi ⁊ barnabe. In quo designantur psone ex alia parte p hoc aūt q dederūt sibi dexteras significat q p manus se acceperūt in signū cōiunctionis ⁊ vnitatē opinionis. Scdo ondit societatis tenor: seu cōditio cū dicit. Ut nos in gētes: ipsi aūt in circūcisione. s. pdicarēt. Quasi. d. Facta fuit inter nos cōiūctio ⁊ vnio ita tñ q sicut oēs fideles obediūt petro in circūcisione. i. in ecclesia iudeoꝝ fideliū: ita oēs gētiles q cōuersi fuerūt ad xp̄m obedirēt barnabe ⁊ paulo. h tñ aposito vt nos essemus memores pauperū xp̄i q. s. vendiderant oīa bona sua ⁊ pciū eoꝝ ad pedes aploꝝ posuerant pp xp̄m pauperes effecti. Qd̄ qdem sollicitus fui h idē facere nō min' affectus q̄ ipsi q ordinauerūt: sicut apparet Ro. 15. ⁊ p' Cor. 6. ⁊. 2' Cor. 8. ⁊. 9. Ro. āt q̄re ꝯsuetudo pmitiue ecclie ō vēditōe possessionū seruabat in ecclia ex circūcisione ⁊ nō in ecclesia ex b
gētibus hec ēt qꝛ fideles iudei cōgregati erāt i hierusalē ⁊ in iudea que destruēda in breui a Ro. erat vt postmodū rei pbauit euētus: ⁊ ideo voluit dñs vt ibi possessiones nō reseruarent vbi pmāsuri non erāt. Ecclia vō gētiū firmāda erat ⁊ augēda. Et iō ꝯsilio spūsci factū est vt i ea possessiones nō vēderent. Lectio. III.

Um autē venisset. Petrus antiochiam in faciē ei restiti: qꝛ reprehensibilis erat. Prius. n. q̄ venirent quidā a iacobo cū gētibus edebat. Cū aūt venissent subtrahebat ⁊ segregabat se: timens eos q ex circun- 2
cisione erant: ⁊ simulationi eius cōsenserūt ceteri iudei: ita vt ⁊ barnabas duceretur ab eis in illā simulationē: sed cū vidissem q nō recte ambularēt ad veritatē euāgelij. dixi cephe corā omnibus. Sed tu cum iudeus sis gētiliter viuis ⁊ non iudaice: quomodo gētes cogis iudaizare.

¶ Supra aplo ondit q ipse nil vtilitatis accepit ex collatiōe habita cū dictis aplis. hic vero ostēdit q ipse alijs profuit. Et p ostēdit quō profuit Petro in corrigēdo euz. Scdo manifestat ea que dixit ibi. (Prius. n. q̄ veniret ⁊c.) Dicit g̃. Uere ipsi mihi nihil cōtulerūt: sed ego potius cōtuli eis: ⁊ spaliter Petro: qꝛ cuz venisset Petrus antiochiā vbi erat ecclesia gentiū, ego restiti ei in faciē. i. māifeste. Ecc. 4. Ne reuerearis primū in casu suo: ne retineas vbum ⁊c. Uel in faciē. i. nō in occulto tanq̄ detrahēs ⁊ timēs: ꝫ publice ⁊ vt par ei. Leui. 19. Nō oderis frēm tuū i corde tuo: ꝫ publice argue eū ⁊c. Et hoc iō qꝛ reprehēsibilis erat. ¶ Sed ꝯ qꝛ h fuit post acceptā gr̄az spūsci: ꝫ p' gr̄az. s. s. nro' peccauerūt apli. ¶ Respōdeo dōm est q post gr̄az spūsancti nullo mō peccauerūt mortalr apostoli: ⁊ hoc donū habuerūt per potētiā diuinā que eos cōfirmauerat. ps. Ego cōfirmaui colūnas eis ⁊c. Peccauerūt tñ venialr: ⁊ h fuit eis ex fragilitate humana. p'. Joā. p. Si dixerim' qꝛ peccatū nō habemus. s. veniale. ipsi nos seducimus ⁊c. Qz vō dicit in Glo. Restiti ei tanq̄ par. Dicēdū est q aplus fuit par Petro in execūtione auctoritatis: nō in auctoritate regiminis. Ex p dictis ergo habem' exēplū: prelati qdē humilitatis. vt nō dedigneut a minoribus ⁊ subditis corrigi. subditi vō exēplū ȝeli ⁊ libertatis vt nō vereant platos corrigere psertim si crimē ē publicū ⁊ in periculū multitudinis vergat.

Apli post missiones spūsci poterāt solus venialiter peccare

¶ Cōsequenter aūt cum dicit. (Priusq̄ veniret ⁊c.) Manifestat ea que dixit. Et pmo hoc q dixit eum reprehensibilem esse. Secundo vero hoc q dixit Petrū reprehendisse ibi. (Sed cum vidissem ⁊c.) ¶ Circa pmum tria facit. Primo ostendit ad Petrus sentiebat: Secundo quid faciebat ibi. (Cum autez venisset ⁊c.) 5
Tertio quid inde sequebatur ibi. (Et simulationis ei' ⁊c.) Dicit ergo circa pmum. q Petrus sentiebat legalia n esse seruanda. Et hoc facto ostendebat quia priusquam venirent quidam iudei. s. ȝelantes pro legalibus a Jacobo hierosolimitāe ecclesie episcopo edebat. s. Petrus cum gentibus. idest, indifferenter vtebatur cibis gentilium. Et hoc faciebat ex instinctu spiritussancti: q dixerat ei. Qd̄ deus sanctificauit tu ne cōmune dixeris. vt habetur Actuum decimo. Ut ipse ibidem dixit iudeis: qui contra eum insurrexerunt: qꝛ cum in-

circūcisio cōmedisset quasi rōnē reddens. Quid āt faciebat ostēdit dicēs φ cū erat cū iudeis subtrahebat se a cōsortio fidelium q fuerant ex gentibus: adherēs iudeis tm̄: ꝛ congregans se cū eis. Et ideo dicit. Cuʒ autem uenissent. s. a iudea subtrahebat se Petrus a gentibus cōuersis: ꝛ segregabat se ab eis. Et hoc iō q: erat timens eos q ex circuncisione erāt. i. iudeos non qdeʒ timore humano siue mundano: sed timore charitatis: ne. s. scandalizarent: sicut dicit in Glo. Et ideo fact⁹ est iudeis tanq̄ iudeus: simulās se cū infirmis idem sentire: sʒ tn̄ inordinate timebat: q: veritas nunq̄ dimittenda est pp timorem scandali. Quid aūt ex hac simulatiōe sequebat subdit dicēs: φ simulationi eius. s. Petri cōsenserūt ceteri iudei q erant antiochie discernentes cibos ꝛ segregantes se a gētibus: cū tn̄ ante simulationem hmōi hoc nō fecissent. Et nō solū illi ꝯsenserūt petro: sed ita fuit illa simulatio in cordibus fideliuʒ: vt ēt Barnabas q mecum erat doctor gentiū ꝛ cōtrariū fecerat ꝛ docuerat duceret ab eis in simulationē subtrahens se ab eis. s. gentibus. Et hoc ideo: q: fm φ dicit Eccl. io. Qualis est rector ciuitatis ꝛc̄. Et ibidem. Secundum iudicem populi ꝛc̄.

ℭ Cōsequēter cū dicit. (Sed cū vidissem ꝛc̄.) Māifestat ea q̄ dixerat de reprehēsiōe pauli qua Petrū reprehendit. Et circa hoc tria facit. Prio ponit cāʒ reprehēsionis. Secūdo reprehendēdi modū. Tertio reprehēsionis verba. Occasio aūt reprehēsionis est nō leuis: sʒ iusta ꝛ vtilis. s. periculuʒ euangelice veritatis. Et ideo dicit. Sic Petrus reprehensionis erat: sed ego solus cū vidissē φ si recte ambularēt illi q sic faciebant ad veritatem euangelij: q: per hoc peribat veritas. si cogerentur gentes seruare legalia: vt infra patebit. Q: autem recte nō ambularent ideo est: q: veritas maxie vbi piculū iminet da publice pdicari: nec fieri cōtrarium pp scandalum aliquorum. Math. io. Quod dico vobis i tenebris dicite in lumine. Esa. 26. Semita iusti recta ē rectus callis iusti ad ambulandum. Modus aūt reprehendendi fuit cōueniens: q: publicus ꝛ manifestus Vn̄ dicit. Dixi cephe. idest Petro corā oībus: q: simulatio illa in periculuʒ oium erat p⁹ Thimo. 15. Petūm coram oībus argue. Quod intelligendū est de peccatis manifestis ꝛ non de occultis: in qbus dʒ seruari ordo fraterne correctionis. Cuiusmodi aūt verba apostolus dixerit Petro cū eū reprehēderet subdit dicēs. Si tu iudeus cū sis ꝛc̄. Quasi dicat. O Petre. si tu cū iudeus sis natione ꝛ genere gētiliter ꝛ nō iudaice viuis. i. gentiū ꝛ nō iudeoꝝ ritū seruas cū scias ꝛ sentias discretionē ciboꝝ nihil conferre. quomodo cogis gentes nō, qdem imperio: sed tue cōuersationis exēplo iudaicare. Et dicit cogis: q: fm φ leo papa dicit. Validiora sunt exēpla q̄ verba. In hoc ergo Paulus reprehēdit Petrū φ cū ipse esset instructus a deo cū iudaice nō viueret ne cibos discerneret. Act. io. Quod deus sanctificauit tu ne cōe dixeris. Ipse ꝯriū simulabat. ℭ Sciendū est aūt φ occasione istoꝝ verboꝝ nō parua cōtrouersia est orta inter Hieronymū ꝛ Augu. Et fm φ ex eorū verbis aperte colligit: in quatuor discordare vidētur. ℭ Et p̄ in tpe eoꝝ qū. s. seruari debuerunt. Nam hieronymus duo tempora distinguit vnuʒ ante passionem xpi aliud post passionē. Vult ergo Hieronymus φ legalia ante passionem xpi viua erant. idest habentia virtutē suā. inq̄tum. s. per circuncisionem tollebat pcm̄ originale ꝛ per sacrificia ꝛ hostias placabatur deus. Sed post passionē nō solum dicit ea nō fuisse viua vel mortua: sed qō plus est ea fuisse mortifera ꝛ φ qcū q post passionē xpi ea seruauit peccauit mortalr. Augustinus vero distinguit tria tēpora. Unum tps ante passionē xpi ꝛ concordās cum Hieronymo dicit isto tēpore legalia viua fuisse. Aliud tps est post passionem xpi imediate ante grām diuulgatā sicut ips apostolorum in pncipio: in quo tēpore dicit Augu. legalia mortua fuisse: sed tn̄ nō mortifera iudeis cōuersis: dūmodo ipsa seruantes spem in eis nō ponerēt: ita φ ēt ipsi iudei ea seruātes tūc nō peccarēt. Si uero eis spem posuissent qcunq̄ conuersi ea seruantes peccassent mortaliter: q: si posuissent in eis spem quasi essent necessaria ad salutē. q̄tū in eis erat euacuassent gratiam xpi. Aliud tempus dicit esse post veritatē ꝛ graʒ xpi diuulgatam ꝛ in isto tpe dicit ea mortua ꝛ mortifera oībus ea seruantibus. Ratio aūt dictorum est: q: si iudei statim post conuersionē fuissent prohibiti ab obseruantiis legalium visum fuisset eos pari passu ambulare cū ydolatris: q statim ab ydoloꝝ cultura prohibebant ꝛ legalia non fuisse bona sicut nec ydolatriam. Et ideo i stinctu spiritussancti pmissum est: vt legalia modico tēpore seruarent ea intētione q̄ dicta est. vt per hoc ostēderet legalia tunc bona fuisse. Unde dicit Augu. φ p hoc ostendebat φ mater synagoga cum honore deducenda ad tumulū erat. dum nō statim post passionem xpi legalia prohibita sunt. Quicūq̄ vero nō eo modo ipsa seruaret non honoraret matrē synagogam: sed eā extumularet. ℭ Scdo discordant predicti Hierony. ꝛ Aug. de obseruatione legaliū q̄tum ad ipsos apostolos. Hieronymus. n. dicit φ apostoli nunq̄ seruabant legalia: sed simulauerunt se seruare: vt vitarent scādalū fideliū: q fuerant ex circūcisione. Et hoc qdem mō dicit simulasse paulum qn̄ persoluit votum in templo hierosolymitano. vt habet Act. 2i. Quādo circuncidit Thimotheuʒ. vt habet Act. i6. Et qn̄ a Jacobo monitus quedam legalia suscepit. vt habet. Act. 15. Et hoc qdem facientes non deludebant alios: q: faciebant: sʒ nō intendentes legalia seruare: sed pp aliquas causas sicut φ qescebant in sabbato non pp obseruantiam legis sed pp quietem. Item abstinebant ab immūdis fʒ legem non pp obseruantiam legis: sed pp alias causas vtpote pp abhominationem ꝛ aliquid hmōi. Augustinus vero dicit φ apostoli seruabant ipsa legalia ꝛ hoc intendentes: sed tn̄ non ponentes i eis speʒ quasi eēnt necessaria ad salutem. Et hoc qdem licebat eis: q: fuerunt ex iudeis. Ita tn̄ φ hec seruarent ante gratiaʒ diuulgatam: vnde sicut eo tempore alij iudei cōuersi sine periculo seruare poterant absq̄ eo φ i eis spem ponerēt ita ꝛ ipsi. ℭ Tertio discordāt de pctō Petri. Nā Hieronymus dicit i simulatione predicta Petrum nō peccasse. q: hoc ex charitate fecit ꝛ nō ex aliquo timore mundano: ut dictum est. Augustinus vero dicit eū peccasse venialiter: tn̄ hoc propter idiscretionem: quaʒ habuit nimis adherendo huic parti. s. iudeorum ad vitandum eorum scandalum. Et validius argumentum augustini contra Hieronymum est: q: Hieronymus adducit pro se septem doctores quorum quatuor. s. laudicensem. alexandrum. origenē ꝛ didimum excludit Augustinus vtpote ō hereticos famosos. Aliqs vero tribus opponit tres quos pro se ꝛ pro sua opinione hʒ. scʒ Ambrosium. Cyprianum: ꝛ ipsum paulum q manifeste dicit φ reprehensibilis erat Petrus. Si ergo nephas ē dicere i scriptura sacra aliqō falsuʒ cōtieri nō erit phas dicere Petrū reprehensibilē nō fuisse. Et pp hoc verior ē opinio ꝛ sententia Augustini: q: cum dictis apostoli magis cōcordat. ℭ Quarto discordant i reprehensione Pauli. Nam Hieronymus dicit φ Paulus vere n̄ reprehēdit Petrū: sʒ simulatorie sicꝫ ꝛ Petrus simula

a tore legalia seruabat: vt. s. petrus nolens scandalizare
iudeos simulabat se legalia seruare: ita paulus vt non
scādalizaret gētes ondit sibi displicere qd petrus facie
bat ⁊ simulatorie eū rephendit: facientes hoc q̄si ex cō
dicto vt vtriusq; fidelibus sibi subditis ꝓuiderit. Au
gusti. vō dicit sicut petrū vere seruasse legalia: ita dicit
paulum eū vere rephendisse ⁊ non simulatorie. Sed
⁊ petrus qdē seruando peccauit: qr inde erat scandalū
apud gentiles a qbus se subtrahebat. Paulus vō nō
peccauit reprehendendo: qr ex eius reprehēsione nul
lum scandalum sequebatur. Lectio. IIII.

Ro. 2.
2 Os natura iudei ⁊ nō ex gētibꝰ
pctōres. Scientes aūt ꝙ nō iu
stificatur hō ex operibus legis ni
si p fidē iesu xpi: ⁊ nos in xp̄o ie
su credimus vt iustificemur ex fide xpi ⁊ nō
Joa. ex operibus legis. † Propter quod ex ope
16. c. ribus legis non iustificatur omnis caro.
❡ Supra ostendit veritatem doctrine apostolice pdi
cate p eū ex auctoritate alioꝝ aplōꝝ: hic ondit idez ex
eoꝝ ꝯuersatione ⁊ exēplo. ❡ Et circa h duo fac. Pri
mo ondit ꝓpositū p aplōꝝ ꝯuersationē. Scdo aduer
santium obiectionē ibi. (Q: si q̄rentes iustificare ⁊c.)
❡ Circa pmū tria facit. Primo pmittit aplōꝝ ꝯditionē.
3 Scdo insinuat eoꝝ ꝯuersationem ibi. (Scientes autē
ꝙ nō iustificatur ⁊c.) Tertio infert intētā ꝯnē ibi. (Pro
pterꝙ ex opibꝰ legis ⁊c.) Cōditio aūt apostoloꝝ ⁊ eti
am ipsius Pauli hec est. ꝙ sm nālem originē ex iude
is ꝓcesserunt. Et hoc est qd dicit. Nos. s. ego ⁊ aposto
li alij sumus nā. i. nāli origine iudei non ꝓseliti. 2 Cor.
11. Hebrei sunt ⁊ ego ⁊c. Et hec est magna laus: qr vt
dr Jo. 4. Salus ex iudeis est. Et non ex gentibus pec
catores: idest non sumus pctōres vt gentes ydolatre
⁊ immunde. ❡ Sed ꝯ est qd dr pᵒ Johan. 1. Si dixeri
mus qm pctm nō hēmus ⁊c. Ergo iudei sūt pctōres.
Rn̄deo dōm est ꝙ aliud est peccantē esse aliud pecca
torem. Nam pmum denoīat actū. Scdm vō ꝓmpti
4 tudinem siue habitum ad peccandū. Unde scriptura
iniquos ⁊ grauibus pctōrum sarcinis oneratos pctō
res appellare ꝯsueuit. Judei ergo ꝓpter legem supbiē
tes: quasi per eā coerciti a peccatis: gētes q sine freno
legis erāt ⁊ ad peccandū ꝓne pctōres vocabāt. Eph.
4. Nō circūferamus oi vento doctrine ⁊c. Cū ergo di
cat apostolus: non ex gentibus peccatores: exponitur. i.
nō sumus de numero pctōrū q sunt inter gētiles ⁊c.
❡ Cōsequenter cū dicit. (Scientes aūt ꝙ nō iustifi
catur hō ⁊c.) Ponit apostoloꝝ ꝯuersationē: q qdem
non est in legalibus: sed in fide xpi. Et circa h duo fa
cit. Primo exprimit rōnem apostolice cōuersationis.
Scdo ponit ipsam apostolicam ꝯuersationem ibi. (Et
nos in xp̄o ⁊c.) Erat ergo aplica ꝯuersatio in fide ⁊ nō
in legalibus. Cuius rō est: qr lz fuerimus iudei nā ⁊ in
5 legalibus nutriti: tn̄ sciētes ꝓ certo ꝙ nō iustificatur hō
ex opibus legis: idest per opera legalia nisi p fidē iesu
xpi: ideo deserentes illa ꝯuersamur in preceptis fidei.
Ro. 3. Arbitramur enim hoiem iustificari p fidez sine
opibus legis. Act. 4. Non est aliud nomen ⁊c. ❡ Sz
ꝯ. Ro. n. 2. dr. Non enim auditores legis iusti sūt apd
deū: sed factores legis iustificabuntur ⁊c. Uidetur ergo ꝙ
ex operibus legis iustificetur hō. Rn̄deo dōz est ꝙ iusti
ficari pōt dupl'r accipi. s. iustitiam exequi ⁊ iustū fieri.
Primo aūt mō hō iustificatur q opera iustitie facit. Non
aūt iustus fit aliquis nisi a deo per gratiam. Sciendū
est ergo ꝙ opera legis quedam erant moralia: quedā
vero cerimonialia. Moralia aūt lz ꝯtinerētur in lege: b
non tn̄ poterant ꝓprie dici opa legis cū ex nāli instin
ctu ⁊ ex lege nāli homo inducatur ad illa. Sed cerimo
nialia dicuntur ꝓprie opa legis. Quantūcunq; ergo ho
mo quoad executionē iustitie ex moralibus iustificetur:
⁊ ēt ex cerimonialibus: inq̄tum seruare ea est opꝰ obe
dientie ⁊ ad mala ptineat: ⁊ sic accipitur sz dictū aposto
li ad Ro. 2. Quantū vō ad iustū fieri ex opibus legis
nō iustificari hō p hec vr: qr sacra veteris legis nō cō
ferebant grām infra. 4. Cōuersi estis ad egena elemē
ta. i. grām nō ꝯferentia: neq; gratiā in se ꝯtinentia. Sa
cramenta vō noue legis lz sint elementa māli: nō ta
men sunt elementa egena: qr in se gratiam continent.
Unde ⁊ iustificare possunt. Si q aūt in veteri lege iu 2
sti erant nō erant iusti ex operibus legis: sed solū ex fi
de xpi: quē deus ꝓposuit ꝓpiciatorē p fidē: vt dr. Ro.
3. Unde ⁊ ipsa sacra veteris legis nō fuerunt nisi que
dam ꝓtestationes fidei xpi sicut ⁊ nostra sacra: sed dif
ferenter: qr illa sacra gratiam xpi configurabant quasi
futurā: nostra aūt sacra ꝓtestantur quasi cōtinentia gra
tiam p̄sentem. Et ideo signanter dicit: ꝙ ex operibus
legis non iustificatur hō nisi per fidem iesu xpi: qr ⁊ si
olim aliqui seruantes opera legis iustificarentur: non tn̄
hoc erat nisi per fidem iesu xpi. Ex hac aūt sciētia apo
stoloꝝ quā habebant ꝙ iustificatio non est per opera
tionem legis: sed per fidē xpi: concludit ꝯuersationez
apostoloꝝ eligentium fidem xpi: ⁊ dimittentium opa 3
legis. Unde seqtur. Et nos in christo iesu credimus:
qr vt dicitur Act. 4. Non est aliud nomen datum ⁊c.
Unde sequitur. Ut iustificemur ex fide christi Ro. 5.
Justificati ergo ex fide ⁊c. Et ne aliqs credat ꝙ simul
cum lege christi opera legis iustificent subiungit: ⁊ nō
ex operibus legis. Ro. 3. Arbitramur. n. iustificari ho
minem per fidem ⁊c. Et ex hoc concludit pncipale in
tentum dicēs ꝙ si apostoli qui sunt naturaliter iudei
non querunt iustificari per opera legis: sed p fidem: qr
non iustificatur omnis caro ex operibus legis: nec ho
mo potest iustificari per opera legis. Sumitur enim h
caro pro homine. s. pars ꝓ toto: sicut Esa. 40. Uidebit
omnis caro salutare dei nostri. Dicēs aūt. Propter qd 4
⁊c. Concludit quasi a maiori. Magis enim videtur na
turale ꝙ iudei per opera legis q̄ per fidem iustificarē
tur: sed hoc nō est. Quare ⁊c. Lectio. V.

Uod si querentes iustificari in
xp̄o inuenti sumus ⁊ ipsi pctō
res: nunquid xp̄s peccati mini
ster est. Absit. Si. n. que destru
xi iteꝝ reedifico: puaricationez me ꝯstituo.
❡ Postq̄ apostolus ostendit per conuersationē apo
stolorum legalia nō esse obseruanda qd ipse dicebat: h
mouet qōnem in contrarium. ❡ Et circa hoc tria fa
cit. Primo mouet qōnem. Scdo soluit eaz ibi. (Absit 5
⁊c.) Tertio solutionem eius manifestat ibi. (Ego eni
p legem ⁊c. Primū dupl'r potest exponi sm glos. Pri
mo sic. Posset enim aliquis dicere ꝙ apostoli deseren
tes legem: veniendo ad fidem xpi peccassent. Sed ex h
apl's introducit quasi qddam incōueniens. s. xp̄m esse
auctorem peccati: ꝙ homines ad suam fidē vocat. Et
hoc est qd dicit. Q: idest sed: si nos apostoli querētes
iustificari in ipso: idest per ipsum. s. xp̄m: inuēti sumus
. i. manifeste cōprobamur ⁊ ipsi apostoli peccatores ꝓ
pter legis dimissionem: nunqd xp̄s est minister pecca
ti. i. introducens nos ad peccandū q nos a statu legis
ad suam fidē vocauit. Infra. 4. Factum sub lege vt eos
qui sub lege erant redimeret. s. ab onere legis. Respon

c det apostolus. Absit.q: magis est minister iustitie. Ro
ma .5. Per vnius obedientiam iusti constituunt mul
ti.i. Pe.2. Qui peccatu3 non fecit ⁊c̃. Et ꝙ xp̃s nõ sit
minister peccati abstrahens a lege veteri p3: q: si ego
ipse que destruxi.i. superbiã gloriantem de lege: iteru3
reedifico: volens redire ad gloriandũ de lege: preuari
catorem me ipsum constituo: resumens que destruxi.
2ᵉ Pe.2. Canis reuersus ad vomitum ⁊c̃. Josue.2. Ma
ledictus homo qui reedificauerit iericho. Dicit autem
que destruxi non ipsam legem vt manichei volunt: q:
lex sancta est. Ro.7. Sed superbiam de lege: qua dici
tur Ro.10. Querentes sua3 iustitiã statuere ⁊c̃. Siqs
autem obijciat ꝙ cum ipse olim destruxerit fidem xp̃i
preuaricatorem se faciebat eam edificans: p3 respõsio
a q: fidẽ xp̃i conatus fuit qdem destruere: sed non preua
luit propter veritatem. Act.9. Quid me persequeris:
durum est tibi ⁊c̃. Sed superbia legis vana erat: ⁊ ideo
destrui poterat: ⁊ reedificanda non erat. Scd̃o modo
potest exponi vt qd̃ dicit. Inuenti sumus ⁊ ipsi pecca-
tores vt referatur non ad dimissionem legis sicut nũc
expositum est: sed magis ad ipsam legis obseruantia3.
Manifestum enim est ꝙ quicunqs querit: profitetur
se non esse iustum: sed peccatore3. Est ergo sensus. Si
nos querentes iustificari in xp̃o: ex hoc ipso ꝙ queri-
mus iustificari inuenti sumus: idest ratione comproba
mur ⁊ ipsi peccatores fuisse: propter hoc ꝙ legem ob-
seruabamus: nunqd iesus xp̃s minister peccati est: vt
.s. mandauerit hoĩes post suã passionem legalia obser
b uare qd̃ sine pctõ fieri non potest. Et attendendũ ẽ ꝙ
hec expositio ꝓcedit ſm opinionẽ Hieronymi q pone
bat statim post passionem xp̃i legalia fuisse mortifera.
Tertio mõ põt exponi vt qd̃ dicit. Inuẽti sumus ⁊ ipsi
pctõres: pertineat qde3 ad statũ quo lex obseruabat: nõ
tñ ꝙ ipsi offenderẽt ꝓpter legis obseruãtiã: sed ꝓpter
legis defectũ: que pctm̃ auferre non poterat: vt sit sen
sus. Si querentes iustificari in ipso inuẽti sumus ⁊ ip
si pctõres.i. peccatum habentes: lege peccatum nõ au
ferente ſm illud Ro.3. Causati sum⁹ iudeos ⁊ grecos
omnes sub peccato esse. Nunqd iesus xp̃s peccati mi
nister est vt reducat nos ad obseruantiã legis in qua
sub peccato eramus. Et hec expositio ꝓcedit ſ3 expo-
4 sitionem Augu. Et respondet ſm vtrãqs expositionẽ.
Absit.q: ego destruxi legem carnali intellectam: spiri
tualiter iudicando ⁊ docendo. Unde si iterum vellem
edificare carnalis legis obseruantias esse3 ꝑuaricator
legis spiritualis. Potest ⁊ quarto modo sic exponi. Di
xeram hominem non iustificari ex operibus legis. Pos-
set aliquis dicere ꝙ nec etiam per fidem xp̃i: q: multi
post fidem xp̃i acceptam peccant. Et hoc est quod di-
cit. Si querentes iustificari in xp̃o.i. per fidem xp̃i: in-
uenti sumus post fidem xp̃i susceptam etiam ipsi nos
fideles peccatores: idest in peccatis viuentes: nũquid
iesus xp̃s minister peccati est ⁊ damnationis: sicut mi-
nister veteris legis est minister peccati ⁊ damnatiõis.
5 Non ꝙ lex induceret ad peccatum sed occasionaliter:
q: prohibebat pctm̃ ⁊ non conferebat gratiã adiuuã-
tem ad resistendum peccato. Unde dicitur Ro.7. Oc
casione accepta peccatum per mandatum ⁊c̃. S3 xp̃s
dat gratiam adiuuantẽ. Jo.1. Gratia ⁊ veritas per ip̃m
christum facta est. Unde nullo modo est minister pcti
nec directe nec occasionaliter. Lectio. VI.

3.dist. 29.ar ti.3ᵒ.

Go enim per legem legi mor-
tuus sum: vt deo viuã: xp̃o cõfi
xus sum cruci. † Uiuo aũt iã nõ
ego: viuit vo i me xp̃s: ꝙ ãt nũc
viuo in carne: in fide viuo filij dei: † q dilexit d
me ⁊ tradidit semetipsum pro me. Nõ abij 3.qd̃.
cio gratia3 dei. Si enim per legem iustitia: p ar-
ergo gratis christus mortuus est. ti.4ᵒ
Hic apostolus solutionem superius assignata3 ma
nifestat. Et ꝑmo ponit solutionis manifestatione3. Se
cundo concludit principale intentum ibi. (Non abij-
cio grãm dei ⁊c̃.) Sed attendendũ est ꝙ apls ingren
do ꝓcedens nullum dubium indiscussum relinqt. Et
ideo verba eius l3 videant intricata: tñ si diligenter ad
uertant: nihil sine cã dicit. Et hoc apparet in verbis ꝓ
positis. Ubi tria facit. Primo manifestat solutionem.
Scd̃o explicat solutionis manifestationẽ ibi. (Christ⁹ a
crucifixus est ⁊c̃.) Tertio remouet dubitationem ibi.
(Q: aũt viuo ⁊c̃.) Q: ergo apls dixerat. Si.n. que de
struxi ⁊c̃. Qd̃ intelligit de veteri lege: posset.n. ab ali-
quo reputari legis destructor: ⁊ per ꝯñs iniquus ſm il
lud ps. Dissipauerunt iniqui legẽ tuam. Jd̃ apls vult
ostendere quo legem destruat: ⁊ tñ non est iniquus di
cens. Ego.n. per legem ⁊c̃. Ubi sciendũ est ꝙ aliquis
dissipat legem per ipsa3 legẽ: ⁊ talis est preuaricator le
gis non iniquus. Dissipatur aũt lex per legem qñ in le
ge datur aliqd̃ preceptum locale seu tpale: vt.s. lex illa
tali tempore seu tali loco seruetur: ⁊ hoc ipsum exꝑma
tur in lege. Si qs in illo tempe seu in illo loco lege vti 3
tur: destruit legem per ipsam legem: ⁊ hoc mõ aposto-
lus destruxit legem. Un̄ destruxi inquit quodãmodo
legem: tñ per legem: q: ego mortuus sum legi ꝑ lege3:
idest per auctoritatẽ legis ipsam dimisi quasi legi mor
tuus. Auctoritas.n. legis per quã mortuus est legi in
multe sacre scripture locis habetur. Jere .31. tamẽ sub
alijs verbis. Confirmabo testamentũ nouum sup do-
mum israel ⁊c̃. Deut.18. Prophetam suscitabit dñs de
fratribus vr̃is ⁊c̃. Et multe alie. Nõ est ğ transgressor
apls legem destruendo. Uel aliter. Ego per legem sc3
spiritualem mortuus sum legi carnali. Tunc.n. morit
legi quando abijcit legem solutus a lege. Juxta illud
Roma.7. Mortuo viro soluta ẽ mulier a lege viri. In
quantum vero apls subiectus erat legi spirituali dicit
se mortuum legi.i. solutum a legis obseruatione. Ro.
8. Lex spiritus vite ⁊c̃. Alius modus dimittendi lege3 4
sine preuaricatione esse potest: q: videlicet lex aliqua
est scripta in charta: ⁊ tunc dicitur lex mortua: ⁊ est in
mente legislatoris: ⁊ tunc dicitur lex viua. Cõstat aũt
ꝙ si aliquis ſm verbum legislatoris operaret ꝯ lege3
⁊ solueret lege3 ⁊ soluerent a lege mortua: ⁊ seruaret le-
gem viuam ſm imperium legislatoris. Dicit ergo ſ3 B.
Mortuus sum legi scripte ⁊ mortue.i. solutus sum ab
ea vt deo viuam.i. motus meos ſm dicta ipsius dirigã
⁊ ad honorẽ eius ordiner. Lex.n. statuta i scriptis aliqd
tradit ꝓpter extraneos ⁊ eos q ab eo verbotenus au-
dire nõ possunt: sed his q coram eo sunt non dicit ea3
scriptis: sed verbo tantum. A ꝑncipio.n. hoĩes infirmi 5
erãt: ad deũ accedere non valentes. Et ideo necesse fu
it eis ꝑcepta legis in scriptis dare: vt ꝑ legem quasi ꝑ
pedagogũ manuducerent ad hoc ꝙ ad eo ꝑcepta eius
audirent: ſ3 ꝙ dicitur infra.3. Lex pedagogus noster
fuit in xp̃o ⁊c̃. Sed postq̃ habemus accessum ad pa-
trem per xp̃m: vt dicitur Ro.5. Non instruimur ꝑ le-
gem de mãdatis dei: sed ab ipso deo. Et ideo dic̃. Per
legem manducentẽ mortuus sum legi scripte vt viuã
deo.s. ipsi factori legis.i. vt ab ipso instruar ⁊ dirigar:
Consequenter cũ dicit. (Christo cõfixus sum ⁊c̃.)
Explicat q̃ dixit. Dixerat aũt ꝙ est mortuus legi ⁊ ꝙ
viuit deo. Et ista duo manifestat. Et ꝑ ꝙ sit mortuus
legi

a legi per hoc quod dicit. Christo confixus sum cruci. Se
cundo q vivit deo cuz dicit. Vivo ego: iã non ego 7c.
Et primum quidem põt exponi dupl'r. Uno mõ sicut in
glo. sic. Quilibet hõ sm carnalem originẽ nascit filius
ire. Ephe. 2. Eramus enim nã filij ire 7c. Nascit etiam
in vetustate peccati. Baruch. 3. Inveterasti i terra alie
na 7c. Que qdem vetustas pcti tollit per crucẽ xpi: 7
confertur novitas vite spiritualis. Dic ergo aplõ. Chri
sto confixus sum cruci. i. concupiscẽtia seu fomes pcti
7 omne hmõi mortuũ est in me per crucẽ xpi. Ro. 6.
Vetus hõ noster simul crucifixus est 7c. Item ex quo
cum xpo confixus sum cruci 7 mortuus sum peccato
7 xps resurrexit: cũ resurgẽte ẽt resurrexi. Ro. 4. Tra
2 ditus est 7c. Sic ergo xps in nobis renovat vitã novã
destructa vetustate pcti. Et ideo dicit. Vivo autez. i. q
xpo confixus sum cruci: vigorem bene operandi hẽo iaz
non ego sm carnem: q iam non habeo vetustatẽ quã
prius habui. Sed vivit in me xps. i. novitas q p xpm
nobis data est. Vel aliter. Homo q̃ntum ad illud dr vi
vere in quo pricipaliter firmat suum affectũ: 7 in quo
maxime delectat. Unde 7 homines q in studio seu in
venationibus maxime delectant dicunt hoc eorz vitã
esse: qlibet autem hõ hz quẽdam privatum affectũ: quo
querit qõ suum est: dũ ergo aliqs vivit q̃rens tantum
quod suũ est: soli sibi vivit: cũ vero q̃rit bona alioz dr
etiam illis vivere. Q ergo aplõ proprium affectum de
3 posuerat per crucẽ xpi: dicebat se mortuum pprio af
fectu dicens. Christo confixus sum cruci. i. per crucez
xpi remotus est a me proprius affectus sive privatus.
Unde dicebat infra vlti. Mihi absit gl'iari nisi in cru
ce dñi nostri 7c. 2. Cor. 5. Si vnus p oibus mortu9 est:
ergo oẽs mortui sunt. Et p oibus mortuus est xps: vt
7 q vivunt iam non sibi vivant sed ei 7c. Vivo aũt. i. iã
non vivo ego quasi in affectu hñs pprium bonũ: sed vi
vit in me xps. i. tantũ xpm habeo in affectu: 7 ipse xps
est vita mea. Phil. i. Mihi vivere xps est 7 mori lucrz.
¶ Consequenter autem cum dicit. (Q aũt nũc vivo
7c.) Respondet dubitationi q poterat esse duplex ex
pmisso verbo. Una est qũo ipse vivit 7 non est ille. s. q
vivit. Scõa qũo confixus est cruci. Et ideo hec duo ape
4 rit. Et primo primum: quo modo. s. vivit 7 non ipse vivit
dicens. Q autem nunc vivo carne 7c. Ubi notanduz
est q illa pprie dicuntur vivere que moventur a princi
pio intrinseco. Aĩa aũt pauli constituta erat inter deũ
7 corpus: 7 corpus qdem vivificabatur 7 movebatur
ab anima pauli: sed aĩa eius a xpo. Quantũ ergo ad
vitam carnis vivebat ipse paulus. Et hoc est qõ dicit.
Q aũt nunc vivo in carne. i. vita carnis: sed q̃ntuz ad
relationem ad deũ xps vivebat in paulo. Et ideo dic.
In fide vivo filij dei per quam habitat in me 7 movet
me. Abachuc. 2. Iustus autem meus ex fide vivit. Et
nota q dicit. In carne: non ex carne: q hoc malũ est.
Secundo ostendit q confixus est cruci dicẽs. Quia
amor xpi quem ostendit mihi in cruce moriens p me
facit vt semper ei configar. Et hoc est qõ dicit. Qui di
5 lexit me. i. Io. 4. Ipse prior dilexit nos. Et in tantũ dile
xit me q tradidit semetipsum p me 7 non aliud sacrifi
cium Apoca. i. Dilexit nos 7 lavit nos a peccatis no
stris in sanguine suo. Ephe. 5. Sicut xps dilexit eccle
siam 7 semetipsum tradidit p ea 7c. Sed attendendũ
est q ipse filius tradidit se: 7 pater tradidit filium Ro
mano. 8. Qui proprio filio non pepercit: sed pro nobis
omnibus tradidit illum. Et iudas tradidit eum vt di
citur Mat. 26. Et totum vna res est: sed non vna intẽ
tio: q pater ex charitate: filius ex obedientia simul 7
cum charitate. Iudas vero ex proditione.

¶ Consequenter cum dicit. (Non abijcio gratiaz dei b
7c.) Infert conclusionẽ pncipalẽ. Et primo inducit cõ
clusionem. Scdo manifestat modum. Dicit ergo. Ex
quo tantam grãm recepi a deo q tradidit se: 7 ego vi
vo in fide filij dei: non abijcio gratiam filij dei. i. non re
pudio nec ingratũ me exhibeo. i. Cor. 15. Gratia dei in
me vacua non fuit. 7c. Unde 7 alia lrã hz. Non sum in
gratus gratie dei. Heb. 12. Contemplantes ne qs desit
gratie dei. s. per ingratitudinẽ se indignũ fatẽdo. Mo
dus autem abijciendi 7 ingratitudinis est si dicerez q
lex esset necessaria ad iustificãdũ. Et ideo dicit. Si. n.
per legem iustitia. ergo xps gratis est mortuus: idest si
sufficiens sit lex: idest opera legis sufficiunt ad iustifi
candum hoiem xps sine cã mortuus est 7 frustra: qa 2
ad hoc mortuus est vt nos iustificaret. i. Pet. 3. Chri
stus semel pro peccatis nostris mortuus est 7c. Q si
hoc p legẽ fieri posset supflua fuisset xpi mors. Sz nõ
gratis mortuus nec in vacuũ laboravit: vt dr Esa. 49.
Q per ipm soluz grã iustificans 7 veritas facta est vt
dr Io. i. Si qui aũt ante passionẽ xpi iusti fuerunt hoc
etiam fuit p fidem christi venturi in quẽ credebant: 7
in cuius fide salvabantur. CAP. III. 3° 5

Insensati galathe qs vos fasci gent.
navit non obedire veritati. Añ capi.
quorũ oculos iesus xps pscri 103.
ptus est 7 in vobis crucifixus. 3
¶ Supra confutavit aplõ vnitatem 7 mutabilitatez
galathaz per auctoritatem evangelice doctrine ostẽ
dens suam doctrinã auctenticam fuisse ab alijs aposto
lis: hic vero per rõnes 7 auctoritates ostendit hoc idez
. s. q legalia non sunt servanda. Et hoc dupl'r. Primo
ex insufficientia legis. Scdo ex dignitate eoruz qui ad
xpm conversi sunt: 7 hoc quarto ca. ibi. (Dico autem
quanto tpe 7c.) Circa primum duo facit. Primo pmit
tit obiurgationem. Secũdo psequtur suam pbatiõem
ibi. (Hoc solum a vobis volo 7c.) Circa primum duo fa
cit. Primo obiurgat eos attendens eoz fatuitatẽ. Se
cundo rõnem obiurgationis assignat ibi. (Ante quo
rum oculos 7c.) Primo ergo eos de fatuitate obiur 4
gat vocãs eos insensatos. Uñ dicit. O insensati 7c. In
sensatus aũt pprie dicit qui sensu caret. Sensus autẽ
spualis est cognitio veritatis: qui ergo veritate caret p
prie insensatus dr. Mat. 15. Et vos sine itellectu estis.
Sap. 5. Nos insensati vitam illorum 7c. Sed contra.
Math. 5. dicitur: Qui dixerit fratri suo fatue 7c. Sed
fatuus idẽ est quod insensatus. Ergo aplõ reus est ge
henne ignis. Sed dicendũ est: vt Aug. dicit q intelli
gendum est si dixerit sine cã 7 animo vituperandi: sed
apostolus ex cã dixit 7 animo corrigendi. Uñ dr i glo.
Hoc dolendo dicit. Secundo cum dicit. (Quis vos fa
scinavit 7c.) Ostendit modũ quo insensati erant effe
cti. Ubi notandum est q insensatus fit aliquis multis 5
modis. Vel q nõ proponit sibi aliqua veritas quam
cognoscere possit. Vel q 7 si pponat sibi: tñ nũq̃ eaz
acceptat. Vel q veritatem ppositam vel acceptã dese
rit a via veritatis recedẽs: 7 tales erãt isti galathe qui
veritatem fidei: quã acceperant: deserentes veritatem
ppositam renuerunt supra. i. Miror q tam cito 7c.
Et ideo istũ gradũ insensationis in eis reprehendit di
cens. Quis vos fascinavit 7c. Ad sciendũ autem qd
sit fascinatio sciendũ est q sm glo. fascinatio pprie di Fasci
citur ludificatio sensus: que per artes magicas fieri cõ natio
suevit: puta cum hoiem facit aspectibus alioz appa qd sit
rere leonẽ vel cornutũ: 7 hmõi: 7 hoc ẽt p demões põt
fieri: q habent ptãtem movendi fantasmata 7 reduce

c dī ad principia sen sitiū ipsos sensus immutando. Et s3 hanc acceptionem satis ꝓprie dicit apostolus. Quis vos fascinauit: quasi dicat. Uos estis sicut homo ludificatus: q res manifestas aliter accipit q̄3 sit in rei veritate: q2. s. estis ludificati per deceptiones ⁊ sophismata: veritati non obedire. i. veritatē vobis manifestam: ⁊ a vobis receptam non videtis: nec obediendo recipitis. Sap. 4. Fascinatio nugacitatis obscurat bona. Esa. 5. Ue q dicunt bonum malū ⁊c. Alio mō accipit fascinatio ſm ꝙ aliqs ex aspectu maliuolo ledit: ⁊ maxime in vetulis: que visu vrenti: ⁊ aspectu inuido fascināt pueros: q ex hoc infirmant ⁊ vomunt cibum. Huius cām
2 volens assignare auicēna in lib. suo de aīa: dicit ꝙ mā corporalis obedit substantie intellectuali magis q̄3 q̄litatibus actiuis ⁊ passiuis in nā. Et ideo ponit ꝙ ad apphensiones substantiaꝝ intellectualiū: quas vocat aīas seu motores orbium: multa fiunt preter ordinem motus celi: ⁊ oīum corpalium agentium. Eodem mō dicit ꝙ qñ aīa sancta deputata ab affectibus terrenoꝝ ⁊ a carnalibus vitijs accedit ad silitudinē substaꝝ dearuz ⁊ obedit ei nā. Et hinc est ꝙ aliqui sancti viri operant q̄dam mira preter nature cursum: ⁊ silr q2 aīa alicuius fedata passionibus carnalibus h3 fortē apphensionem in malina: obedit. n. ei nā ad transmutationez māe in illis maxime: in quibus mā abilis est: sicut in
3 pueris teneris cōtingit. Et sic ɔtingit ſm eū ꝙ ex forti apprehensione vetulaꝝ in malitiam immutat puer ⁊ fascinat. Hec aūt positio satis vr̄ vera ſm opinionez Auicenne. Nā ipse posuit formas oēs corpales i istis inferioribus influi a substantijs incorpalibus separatis: ⁊ ꝙ agentia nālia non habent se ad hoc nisi vt dispositiua tantū. Sed hoc qdez iprobat a phō. Agēs enim op3 esse simile subiecto. Nō fit aūt forma tantū: nec mā: sed compositū3 ex mā ⁊ forma: Id ergo quod agit ad esse corporalium op3 ꝙ habeat materiaz ⁊ formam. Unde dicit ꝙ transmutare materiam formaruz non potest nisi id quod h3 materiam ⁊ formā: ⁊ hoc q dem vel ṽtute sicut deus q actor est forme ⁊ materie vel actu sicut agens corporeum. Et ideo materia corporalis q̄tū3 ad hmōi formas nec angelis nec alicui pure creature obedit ad nutū: sed soli deo: vt Augus. dicit. Unde non est verum qđ Auicēna dicit de hmōi
4 fascinatione. Et ideo dicēdum ꝙ ad imaginationē seu apprehensionem hoīs quando fortis est immutat sensus seu appetitus sensitiuus que qdem immutatio nō est sine alteratione corporis ⁊ spiritum corporis sicut nos videmus ꝙ ad apphensionē delectabilis mouet appetitus sensitiuus ad concupiscentiā: ⁊ exinde corpus calescit. Simlr ex apphensione timendi frigescit. Immutatio aūt spirituum maxime inficit oculos: qui infecti rem p aspectum inficiunt: sicut patz in speculo mundo: qđ ex aspectu mēstruatate inficitur. Sic ergo q2 vetule obstinate in malitia ⁊ dure sunt: ex forti apprehensione immutat appetitus sensitiuus: ⁊ ex hoc sicut dictū est infectio maxime fit a venis ad oculos: ⁊
5 ex hoc oculis ad rē ꝓspectaz. Unde q2 caro puerj mollis est ad earum inuidū aspectuz inficit ⁊ fascinat. Et qñq3 qdem ad hunc effectū demones operant. Dicit ergo: qs vos fascinauit veritati nō obedire? Quasi. d. Uos aliqñ obedistj ṽitati fidei: sed mō nō: ergo estis sicut pueri: qui ex aliquo inuido infecti cibum receptuz vomitis. ℭ Rōnem āt obiurgationis assignat dicēs. (Ante quoꝝ oculos ⁊c.) Qđ pōt triplr legi. Uno mō ſm Hieronymum vt respōdeat ꝑme persone acceptioni fascinationis: alr ꝑmo acceptu: q̄si dicat. Dico vos fasciatos q2 ante quoꝝ oculos ⁊c. Idest ꝓscriptio xp̄i

Corpalis mā non magis obedit subē intellectuali q̄3 qualitatib' actiuis ⁊ passiuis.

qua damnatus est in mortem adeo vobis māifesta fuit ac si ante oculos vestros fuisset. Et in vobis crucifixus. i. in itellectibus vestris erat crucifixio iesu christi vt sciretis qualiter facta esset. Unde si eam non videtis modo: nec obeditis hoc contingit: q2 estis ludificati ⁊ fascinati. Cōtra quod dr̄ Cañ. vlti. Pone me vt signaculum sup cor tuū: ⁊c. Alio modo ſm Augu. quasi dicat. Recte fascinati estis: q2 veritatem quā recepistis. s. xp̄m per fidē in cordibus vestris euomitis sicut pueri. Et hoc q2 ante oculos vestros. i. in vestra p̄ñtia iesus xp̄s ꝓscriptus est. i. expellit ⁊ eijcit de hereditate sua. Et qđ molestū dēret eē vobis: q2 nō dētis pati ꝙ ab alijs ꝓscriberet ⁊ expelleret in vobis ꝓscript' est. i. hr̄ditatē suam amisit in vobis. i. vosipsos. Et tunc hoc qđ seqtur. s. crucifixus: legi d3 cum pondere ⁊ ostēsione doloris: q2 hoc addidit vt considerarent quo ꝑcio xp̄s emerit possessionē quā in eis amittebat: ⁊ ex h̄ mouerent magis: quasi dicat. Christus ꝓscriptus est i vobis. s. q crucifixus. i. qui cruce sua ⁊ sanguine proprio acquisiuit hanc hereditatem. 1. Cor. 6. Empti. n. estis ꝑcio magno ⁊c. i. Pe. i. Nō corruptibilibus auro vel argento ⁊c. Tertio mō ſm Ambro. quasi. d. Uere fascinati estis ante quoꝝ oculos. i. in quoꝝ reputatione. s. ſm iudicium vr̄m iesus xp̄s ꝓscriptus est. i. dānat' non alios saluans: ⁊ in vobis: idest ſm ꝙ vos intelligitis crucifixus est. i. mortuus tm̄: nō aūt als iustificās: cum tñ de eo dicat. 2. Cor. vltimo. Q2 si mortuus ē ex infirmitate nostra: viuit tñ ex virtute dei. Potest ⁊ q̄rto modo exponi ſm glo. vt p hoc designet apls grauitatem culpe eoꝝ: q2 in hoc ꝙ xp̄m deserunt: legē obseruantes: qualr quodāmodo peccabāt Pilato: q xp̄3 ꝓscripsit. i. damnauit: vt dū isufficientē xp̄m credunt ad saluandū similes in peccando crucifixoribus xp̄i q ipm in ligno suspenderūt morte turpissima cōdemnātes ⁊ afficientes. Equalitas tñ est accipienda ex parte eius in quē peccat: q2 in xp̄m galathe peccabant sicut pilatus ⁊ crucifixores xp̄i. Lectio. II.

Hoc solum a vobis volo discere: ex opibus legis spiritum accepistis: an ex auditu fidei. Sic stulti estis vt cum spū ceperitis
nunc carne consumamini. Tāta passi estis sine cā: si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum ⁊ operatur virtutes in vobis ex operibus an ex auditu fidei. 4

ℭ Posita obiurgatione ɔtīr apostolus ꝓcedit ad isufficientiā legis ⁊ virtutē fidei ostendendā. Et ꝑmo ostēdit insufficientiā legis. Secundo mouet qōnem ⁊ soluit ibi. (Quid igit lex ⁊c.) Et circa ꝑmum duo facit. Primo probat defectum legis ⁊ insufficientiaz per ea que ipsi experti sunt. Secundo p auctoritates ⁊ rationes ibi. (Sicut scriptum est ⁊c.) Circa primuz duo facit: q2 ꝑmo ꝓbat propositum experimento sumpto ex parte ipsoꝝ. Secundo ꝓbat idem experimento sumpto ex parte ipsius apostoli ibi. (Qui ergo tribuit vobis ⁊c.) Circa ꝑmum duo facit. Primo ostendit donū qđ receperūt. Scđo defectū in quē inciderūt ibi. (Sic stulti estis ⁊c.) Donū aūt qđ receperunt ondit q̄rēdo ab eis: vn̄ illud receperunt. Unde susceptuz donū supponēs interrogās querit ab eis dicēs. (Quāuis fascinati ⁊ stulti sitis): tñ nō tm̄ estis ludificati qn vntū: qđ valde manifestū est me docere possitis. Et iđ solū hoc volo a vobis discere: q2 hoc solū sufficit ad ꝓbandum
quod

a quod intendo: hoc inquã est: qꝛ constat ꝙ spiritũſctm̃ accepistis. Quero ergo an accepistis illũ ex opibus legis an ex auditu fidei? Ad qḋ sciendũ est ꝙ in primitiua ecclesia ex diuina dispõne vt fides xp̃i pmoueret͡ ꝛ cresceret statim post ꝑdicationẽ fidei ab apl̃is manifesta signa sp̃ũſſancti fiebant sup audientes. Un̄ de Pet. dr̄ Act. 10. Adhuc loquente Petro vba hec cecidit spiritusſctus ꝛc̃. Ipsi ẽt galathe ad ꝑdicationẽ Pauli manifeste sp̃m̃ ſcm̃ acceperant. Querit ergo apl̃us ab eis: vñ habuerũt sp̃m̃ ſcm̃. Cõstat aũt ꝙ nõ per opa legis: qꝛ cũ essent gentiles añ receptionẽ sp̃ũſſancti legẽ non hẽbant. Ergo habuerunt sp̃m̃ sanctum. i. dona sp̃ũſſãcti ex auditu fidei. Ro. 8. Nõ accepistis sp̃m̃ seruitutis iterũ in timore: q. s. dabat͡ in lege. Un̄ ꝛ cũ tremore lex

2 data ẽ: sed accepistis sp̃m̃ filiorũ: q daṫ p fidem q̃ est ex auditu: vt dr̄ Ro. 10. Si ergo hoc potuit fidei virtus: frustra q̃rit͡ aliud: p qḋ saluemur: qꝛ multo difficilius est de iniusto facere iustũ q̃ȝ iustũ in iustitia ꝯseruare. Si ǧ fides ƀ iniustis galathis sine lege iustos fecerat: nõ est dubiũ ꝙ sine lege poterat eos in iustitia ꝯseruare. Magnũ ergo erat donũ qḋ per fidem acceperant.

In ecclesia primitiua fiebant signa manifesta ꝑp cõfirmationẽ fidei.

¶ Consequenter cũ dicit. (Sic stulti estis ꝛc̃.) Oñdit defectũ in quẽ ꝓlapsi sunt ꝛ exaggerat duplicẽ defectũ in eis apl̃s. s. q̃ȝtum ad dona q̃ a xp̃o acceperant: ꝛ q̃ȝtũ ad mala q̃ ꝓ ipso ptulerunt ibi. (Tãta passi estis ꝛc̃.) Circa pͥ̄ sciẽdũ est ꝙ isti galathe deserẽtes qḋ magnũ erat. s. sp̃m̃ ſcm̃ adheserunt minori. s. carnali obseruãtie

3 legis: ꝛ hoc stultũ est. Et iḋ dicit. Sic stulti estis adeo vt cũ cepitis instinctũ ſci sp̃us. i. initiũ ꝑfectõis vr̄e habueritis a sp̃uſcõ: nũc dũ ꝑfectiores estis ꝯsumamini carne. i. q̃ritis ꝯseruari p carnales obseruantias legis: a q̃ nec initiũ iustitie ꝑt hr̄i. Jo. 6. Caro nõ ꝓdest q̃cq̃ȝ ꝛc̃. Et sic ordinẽ puenteritis: qꝛ via ꝑfectiõis est ab ipſcõ tẽdere ad ꝑfectũ. Vos aũt qꝛ eẽ̄ facitis: stulti estis. Eccle. 27. Hõ ſcũs pmanet in sapiã sicut sol: stultus vt luna mutaṫ. Sic es isti sunt. q incipiũt seruire deo cũ feruore sp̃us: postmodũ deficiũt i carne q ẽt assimilaṫ statue nabuchodonosor: cui᷒ caput aureũ: ꝛ pedes lutei. Dan. 2. Et iḋ dr̄. Ro. 8. Qui i carne sũt deo placeṫ n̄ pñt. Et infra. 6. Qui seminat i carne de carne metet corruptiõeȝ.

Quare galathi dimiserũt sp̃ũȝ ſcm̃.

4 ¶ Cõsequenter cũ dicit. (Tãta passi estis ꝛc̃.) Exaggerat eoꝝ defectũ q̃ȝtum ad mala: q̃ ꝓ xp̃o ptulerũt: q. n. aliq̃d sine labore recipiũt illa minus chare custodiunt: sed illud qḋ cũ labore acq̃riṫ vilipendere: ꝛ nõ custodire stultũ est. Isti aũt cũ labore ꝛ tribulatiõe magna quã passi sunt a ꝯtribulibus suis: ꝑp fidẽ receperunt sp̃m̃ ſcm̃. Et iḋ dicit. (Tãta passi estis sine cã). q. d. Nõ ꝯtẽnatis tm̃ donũ: qḋ cuȝ labore accepistis: alias illa sine cã. i. sine vtilitate passi estis: qꝛ hec sustinuistis vt pueniretis ad vitã eternã. Ro. 5. Tribulatio patiẽtiam opaṫ: patiẽtia aũt ꝓbationẽ: ꝓbatio vo speȝ ꝛc̃. Un̄ si ꝑcluditis vobis aditũ vite eterne deserẽtes fidẽ q̃rentes ꝯseruari carnalibus obseruãtijs: sine cã. i. inutiliter passi estis. Et ƀ dico: si tñ sine cã. Qḋ iḋ dicit: qꝛ i coꝝ ptãte erat penitere si vellent q̃ȝdiu viuerẽt. Ex hoc aũt

5 habeṫ ꝙ opa mortificata reuiuiscũt. Sap. 3. Labores eoꝝ sine fructu ꝛc̃. Gal. 4. Timeo aũt ne sine cã laborauerim ꝛc̃. Si vo accipiaṫ de malis q nõ penitẽt: põt dici ꝙ patiunṫ sine causa conferente. s. vitam eterneȝ.

¶ Cõsequenter cũ dicit. (Qui ergo tribuit vobis ꝛc̃.) ꝓbat ꝓpositũ experimento sumpto ex pte apl̃i: possent . n. dicere ꝙ veꝝ est nos recepisse sp̃m̃ ſcm̃ ex auditu fidei: tñ ꝑp deuotionẽ quã ad legẽ habuimus accepim᷒ fidẽ: quã ꝑdicabas. Et iḋ dicit. (Nõ curo q̃cq̃d sit ex pte vr̄a): tñ illud qḋ ego feci tribuẽs vobis ministerio meo sp̃m̃ ſcũm: q opaṫ in vobis ṽtutes. i. inter vos mi-

b racula: sed nũq̃d facio hoc ex opibus legis an ex opibus fidei? Non vtiq̃ȝ ex opibus: sed ex fide. ¶ Sed nũq̃d aliq̃s põt dare sp̃m̃ ſcũm. Aug. n. 15. de trinitate dicit ꝙ nullus hõ purus sp̃ũm ſcũm dare põt: nec ipsi apl̃i dabãt: sed iponebant man᷒ sup hoĩes ꝛ accipiebãt sp̃ũm ſcũm. Quid ǧ est qḋ hic dicit apl̃s de se loquens q tribuit vobis sp̃ũm ſcũm? Re᷒ dõm est ꝙ in datiõe spiritusſci tria p ordinẽ se hñtia occurrunt. s. sp̃ũſcũs ihabitans: donũ gr̄e ꝛ charitatis cũ ceteris habitibus: ꝛ sacr̃m noue legis cuius misterio daṫ. Et sic põt ab aliquibus tripl'r dari. Ab aliquo. n. daṫ sicut auctoritateȝ hñte q̃ȝtuȝ ad tria ꝑdicta. s. respectu sp̃ũſſancti inhabitantis: respectu doni: ꝛ respectu sacr̃i: ꝛ ƀ mõ spiritus

2 sanctus daṫ a solo p̃re ꝛ filio: ſm ꝙ eius auctoritatem hñt nõ q̃dẽ dñij: sed originis: qꝛ ab vtroq̃ȝ ꝓcedit. Sȝ q̃ȝtũ ad gr̃am seu donũ: ꝛ q̃ȝtũ ad sacr̃a sp̃ũſſancti daṫ ẽt se: sȝ ſm ꝙ datio iportat cãlitatẽ sp̃ũſſancti respectu donoꝝ ipsius: qꝛ vt dicit apl̃s. i. Cor. 12. ipse diuidit singulis ꝓut vult. Scdm̃ aũt ꝙ in datiõe iportaṫ auctoritas: non põt ꝓprie dici sp̃ũm ſcũm seipsum dare. Quãtũ vo ad sacr̃m qḋ ministerio ministroꝝ ecclesie daṫ: põt dici ꝙ sancti p ministeriũ sacroꝝ dant sp̃ũsanctum. Et hoc mõ hic loqṫ apl̃s: ſm ꝙ tãgiṫ in glo. tñ hmõi modus non est ꝯsuetus neq̃ȝ extẽdendus: dicit ẽt glo. ꝙ facere miracla attribuiṫ fidei: qꝛ ex ƀ ꝙ credit: q̃ supra

3 nãm sunt supra nãm operaṫ. Et qꝛ apl̃i ꝑdicabãt fidẽ: que q̃dam rõnem excedentia cõtinebat: iḋ oportebat ad eoꝝ credulitatẽ aliqua testimonia adducere: ꝙ missi essent a deo: qḋ rõnem excedit. Un̄ xp̄s dedit eis signum suũ ad hoc oñdendũ. Est aũt duplex signũ xp̃i. Unũ est ꝙ est dñs oĩuȝ. Un̄ dr̄ i ps. Regnũ tuũ regnũ oĩum seculoꝝ ꝛc̃. Aliud ẽ ꝙ est iustificator ꝛ saluator: ſm illud Act. 4. Nõ est aliud nomẽ sub celo datũ hoĩbus ꝛc̃. Dedit ergo eis duo signa. Unũ est ꝙ facerent miracula p qḋ oñderẽt ꝙ missi sunt a deo dño oĩs creature. Luc. 10. dedit eis ptãtem ꝛ virtutem sup oĩa dęmonia ꝛc̃. Aliud ꝙ darẽt sp̃ũm ſcũm misterio: p qḋ oñderent ꝙ missi sunt ab oĩum saluatore. Act. 8. Tũc iponebãt manus sup eos ꝛc̃. Et nũc cũ iposuisset illis ma-

4 nus paulus sp̃ũſcũs venit sup illos ꝛc̃. Et de his duobus modis dr̄ Heb. 2. cõtestante deo signis ꝛ portẽtis ꝛ varijs virtutibus ꝛ spiritusſancti distributionibus ſm suam voluntatem.

Lectio. III.

Icut scriptum est credidit abraham deo: ꝛ reputatũ est ei ad iustitiaȝ: cognoscite: ergo qꝛ q ex fide sũt hi sũt filij abrahe. Prouidẽs auteȝ scriptura: qꝛ ex fide iustificat gẽtes deus: prenunciauit abrahe: qꝛ benedi- Gen. 15. ca.

5 centur in te omnes gentes: igitur qui ex fide sunt bñdicentur cum fideli abraham.

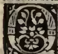
¶ Supra ꝓbauit apl̃s experimento virtutẽ fidei ꝛ isufficientiã legis: hic vo ꝓbat ideȝ p auctoritates ꝛ rões. Et pͥmo ꝓbaṫ virtutẽ fidei in iustificando. Scdo in ƀ oñdit legis defectũ ibi. (Quicunq̃ȝ. n. ex opibus legis ꝛc̃.) Primuȝ aũt ꝓbat vtens quodã syllo. Un̄ circa ƀ tria facit. Primo ostendit minorẽ. Scdo maiorem ibi. (Prouidens aũt scriptura ꝛc̃.) Tertio infert ꝯclusionem ibi. (Igiṫ q ex fide ꝛc̃.) Circa pͥmũ duo facit. Primo ꝓponit q̃ȝdam auctoritatẽ ex qua elicit minorem. Scdo ꝯcludit eã ibi. (Cognoscite ergo ꝛc̃.) Diṫ ǧ. Vere iustitia ꝛ sp̃ũſcũs est ex fide sicut scriptum est. Gen. 15. Et introduciṫ Ro. 4. Qꝛ credidit abraham deo ꝛc̃.

6 Ubi notandū est q̄ iustitia ɔsistit in redditiõe debiti: hō aūt dz aliqd deo: ꝛ aliqd sibi ꝛ aliqd ꝓximo. Sed qđ aliqd debeat sibi ꝛ ꝓximo hoc est pp deū. Ergo sūma iustitia est reddere deo: qđ suū est. Nā si reddas tibi vel ꝓximo qđ debes: ꝛ h̄ nō facis pp deū: magis es ꝑuersus q̄ȝ iustus: cū ponas finē in hoie. Dei aūt ē qc qđ est in hoie ꝛ intellc̄s ꝛ volūtas ꝛ ip̄m corpus: sed tñ quodā ordine: q: inferiora ordinanť ad sup̄iora: ꝛ exteriora ad interiora. s. ad bonū aie: sup̄mū aūt in hoie est mens. Et iđ p̄ᵐ iniustitia hois est q̄ mēs hois deo subdať: ꝛ h̄ fit p fidem. 2. Cor. 10. In captiuitatē redigētes oēm intellc̄m in obsequm xp̄i. Sic ergo vōz est in oib⁹ q̄ deus est p̄mum pn̄ᵐ iniustitia: ꝛ q deo dat. s. summū
8 qđ in eo est subdēdo ꝑfecte est iustus. Ro. 8. Qui sp̄ū dei aguť: hi filij sunt dei. Et iđ dicit. (Credidit abrahaz deo). i. mentē suā deo p fidē subdidit. Eccl. 2. Crede deo ꝛ recuꝑabit te ꝛc̄. Et infra. Qui timetis dn̄m credite illi ꝛc̄. Et reputatū est ei ad iustitiā. i. ip̄m credere ꝛ ipsa fides fuit ei ꝛ est oibus aliis sufficiens cā iustitie: ꝛ q̄ ad iustitiā reputeť ei exterius ab hoibus: sed interi⁹ a deo q eos q hn̄t fidē p charitatez oꝑantem iustificat eis pctā remittēdo. Ex hac aūt auctoritate ɔcludit minorē ꝓpōnem dicens. (Cognoscite ergo ꝛc̄.) Q. d. ex hoc aliqs dr̄ filius alicuius: q̄ imitať oꝑa eius: si ergo vos filij estis abrahe: oꝑa abrahe facite. Jo. 8. Abrahā
1 aūt nō q̄siuit iustificari p circūcisionē: sed p fidē: ergo ꝛ illi q q̄runt iustificari p fidem sunt filij abrahe. Et h̄ est qđ dicit. Q: abrahā iustus est ex fide: p hoc q̄ deo credidit ꝛ reputatū ē ei ad iustitiā: ergo cognoscite q̄ illi q ex fide sunt. i. q ex fide credunt se iustificari ꝛ saluari: hi sunt filij abrahe. s. imitatione ꝛ instructōe. Ro. 9. Qui filij sunt ꝓmissionis estimanť in semine ꝛc̄. Luc. 19. dicitur Zacheo. Hodie huic domui salus a deo facta est: eo q̄ ꝛ ipse sit filius abrahe ꝛc̄. Et Mat. 3. Potēs est deus de lapidibus istis: idest de gentilibus suscitare filios abrahe: inquantum. s. facit eos credentes.

¶ Cōsequēter cuz dicit. (Prouidēs aūt scriptura ꝛc̄.) Ponit maiorē: q. d. q̄ abrahe p̄nūciatū est q̄ in semine suo bn̄dicerenť oēs gētes. Et hoc est qđ dicit. (Prouidēs scriptura). Inducēs deū loq̄ntē abrahe dic Gen̄.
4 12. Q: deus p̄nūciauit abrahe q̄ in te. i. i his q ad siltudinē tuā filij tui erūt imitatione fidei benedicenť oēs gētes. Mat. 8. Multi veniēt ab oriēte ꝛ occidente ꝛc̄.

¶ Cōsequēter cū dicit. (Ergo q ex fide ꝛc̄.) Infert cōclusionem ex p̄missis. Unde sic pōt formari argumentum. Deus pater nūciauit abrahe q̄ in semine suo benedicerenť oēs gentes. Sed illi q querunt iustificari per fidez sunt filij abrahe. Ergo q ex fide sunt. i. q querunt iustificari p fidem benedicentur cum fideli idest credente abraham.

Lectio. IIII.

5 Quicunqȝ eniz ex opibus legis sunt sub maledicto sunt: scriptū est enim. Maledictus oīs q nō permanserit in oībus q̄ scripta sunt in libro legis: vt faciat ea: qm̄ autez in

Abacuc. 2º ca. lege nemo iustificatur apud deum. † Manifestū est: q: iustus ex fide viuit. † Lex aūt nō est ex fide: sed qui fecerit ea viuet in illis.

Leui. 18. ca. ¶ Supra ostendit ap̄ls virtutē fidei: hic ɔ̄ṙ ostēdit defectū legis. Et p̄mo p auctoritatē legis. Scđo p humanā ɔsuetudinē ibi. (Fratres s̄m hoiem dico ꝛc̄.) Circa p̄mū tria facit. Primo ostēdit damnū occasionalr̄ ex lege ɔsecutū. Scđo legis insufficientiā ad ip̄sum dānum remouendū ibi. (Quicūqȝ aūt in lege ꝛc̄.) Tertio xp̄i sufficientiā qua ip̄m dānum est remotū ibi. (Christus d aūt nos redemit ꝛc̄.) Circa p̄mum duo facit. Primo ꝓponit intentū. Scđo ꝓbat ꝓpositū ibi: (Scriptū ē. n. Maledictus ꝛc̄.) Dicit ergo. Quicūqȝ. n. ꝛc̄. Nā q: dixerat q̄ q ex fide sunt bn̄dicenť cū sint filij abrahe: posset qs dicere q̄ pp oꝑa legis ꝛ pp fidē bn̄dicunť: ꝛ iđ hoc excludēs dic. (Quicūqȝ ex opibus legis sunt: sub maledicto sunt). Sed ɔ̄. Antiq p̄res fuerūt i opibus legis: ergo sunt maledicti: ꝛ p ɔ̄ñs dānati: qđ est error manichei: Iđ hoc est sane intelligendū. Et attēdēduz est q̄ ap̄ls nō dicit qcūqȝ seruant oꝑa legis sub maledicto sunt: q: hoc est falsum ꝓ tp̄e legis. sed dic̄. (Quicūqȝ sunt ex opibus legis ꝛc̄.) i. qcūqȝ in opibus legis ɔfidunt ꝛ putā se iustificari p ea: sub maledicto sunt. Aliud. n. est esse in opibus legis: ꝛ aliud est facere legē. Nā h̄ est legē iplere. Et q eā implet: nō est sub 2 maledicto. Esse v̄o in operibus legis est in eis ɔfidere ꝛ spem ponere. Et q in eis hoc mō sunt sub maledicto sunt. s. transgressionis. Qđ qdem nō facit lex: q: ɔcupiscētia nō venit ex lege: sed agnitio pcti ad qđ ꝓni sumus p ɔcupiscētiā p legē ꝓhibitā. Inq̄ȝtū ergo lex cognitionē pcti facit ꝛ nō p̄bet auxiliuz ɔ̄ pctm̄: dr̄ esse sub maledcō: cū neq̄ant illud p ip̄sa oꝑa euadere. Sūt aūt q̄dā oꝑa legis cerimonialia q̄ in obseruationib⁹ fiebant. Alia sunt oꝑa q̄ ptinent ad mores: de q̄bus sunt mādata moralia. Un̄ s̄m glo. hoc qđ hic dr̄. Quicūqȝ ex opib⁹ legis sunt ꝛc̄. itelligēdū est de opib⁹ cerimōia 1 lib⁹ ꝛ nō de moralib⁹. Uel dōz q̄ loq̄ť hic ap̄ls de oīb⁹ opibus tā cerimōialibus q̄ȝ moralibus. Opa. n. nō sūt cā q̄ aliqs sit iustus apud deū: sed potius executiões ꝛ manifestationes iustitie. Nā nullus p opera iustificať apud deum: sed p habitum fidei: non qdem acq̄situm: sed infusū. Et iđ qcūqȝ ex opibus iustificari q̄runt sub maledicto sūt: q: p ea pctā nō remouenť: nec aliqs quo ad deū iustificať: sed p hitum fidei charitate informatum. Heb. 11. Hi omnes testimonio fidei ꝛc̄.

¶ Cōsequenter cū dicit. (Scriptū est. n. ꝛc̄.) Probat ꝓpositū: ꝛ hoc p̄mo qdem s̄m glosam ostēdiť p hoc q̄ nullus pōt legē seruare hoc mō quo lex p̄cipit. Deut. 4 28. Q: oīs q non ꝑmanserit in oībus q̄ scripta sunt in libro legis: vt faciat ea. i. q non impleuerit totā legē sit maledictus. Sed implere totā legē est ipoīe: vt dr̄ Act. 15. Ut qd tentatis impōere iugū: qđ neqȝ nos neqȝ patres nostri portare potuimus? Ergo nullus est ex opibus legis qui sit maledictus. Pōt ēt accipi hoc qđ dr̄. (Scriptū est. n. ꝛc̄.) nō vt ꝓbatio ꝓpositi: sed vt ostēdatur eius expō. q. d. Dico q̄ sunt sub maledicto. sub illo: s. de quo dicit lex. (Scriptū est. n.) Maledictus ē oīs ꝛc̄. Ut itelligať de pctō. i. maledicto. Nā lex impat bona facienda seu mala vitāda: ꝛ imperando obligat: sed nō dat virtutē obediēdi. Et iđ dicit. (Maledictus q̄si malo adiectus oīs nullū excipiēdo: q: vt dr̄ act. 10. Nō est ꝑsonaꝝ acceptio apud deū. Qui nō ꝑmanserit vsqȝ in finē. Mat. 24. Qui ꝑseuerauerit vsqȝ in finē. In 5 oībus nō in q̄busdā tm̄: q: vt dr̄ Jac. 2. Quicūqȝ totaz legē seruauerit: offendat aūt in vno factus est oīum reus. Que scripta sunt in libro legis vt faciat ea. Nō soluz vt credat seu velit tm̄: sed vt opere impleat. Ps. Intellectus bonus oībus facientibus eū. Sancti aūt patres: ꝛ si in opibus legis erāt: saluabanť: tm̄ in fide venturi: ɔfidentes in eius gratia ꝛ saltē sp̄ualr̄ legē iplentes. Moyses. n. vt in glo. dr̄ multa qdem p̄cepit q̄ nullus implere potuit ad domādā iudeoꝝ sup̄biā dicentium. Nō deest q impleat: sed deest q iubeat. ¶ Sed h̄ est qđ de h̄ q̄ dr̄. Maledictus oīs ꝛc̄. Dr̄. n. Ro. 12. Benedicite ꝛ nolite maledicere. R̄ñdeo dōm est q̄ male-

dicere

a dicere nihil aliud est q̃ȝ malū dicere: possum ergo dice
re bonū esse malū ⁊ malū esse bonū: ⁊ rursum bonū eē
bonū ⁊ malū esse malū. Et pᵐ qdē ꝓhibet aplͥs dicēs,
(Nolite maledicere) .i. nolite dicere bonū esse malū ⁊
eꝯ: sed fȝ lȝ: ⁊ iō cuȝ vituperamus pctm̄ maledicimus
qdem: sed non dicendo bonū malū: sed dicimus malū
esse malum. Et ideo licet peccatorem maledicere: idest
dicere eum esse malo adiectum vel esse malum.
¶ Consequenter cū dicit. (Q̄m aūt in lege ⁊c̄.) Ostē
dit insufficientiā legis nō valentis ab illo maledcō eri
pere ex hoc q̄ iustificare nō poterat. Ad q̄ ostendenduȝ
vtit̄ quodā syllo in scda figura ⁊ est talis. Justitia ē ex
fide: sed lex ex fide nō est: ḡ lex iustificare nō pōt. Cir
2 ca hoc ergo p̄ ponit ꝯclonē cū dicit. (Q̄m āt in lege ne
3 mo iustificat̄). Scdo aūt maiorē cū dicit. (Q̄ȝ iustꝰ ex
fide viuit). Tertio minorē cū dicit. (Lex aūt nō est ex
fide). Dicit ḡ. Dico q̄ p legem maledictio inducta ē:
nec tn̄ ab illa maledictione lex eripit: q̄ȝ manifestū ē q̄
nemo in lege iustificat̄ apō deū .i. p opa legis. Circa qō
intelligendū est q̄ illi q negauerunt vetus testm̄ ex h̄
verbo occasionē sumpserūt. Et iō dōm est q̄ nemo iu
stificat̄ in lege .i. p legē. Nā per eā cognitio qdem pctī
habebat̄: vt dr̄ Ro.5. Sȝ nō habebat̄ p eā iustificatio.
Ro.3. Ex opibus legis nullus iustificabit̄. ¶ Sed ꝯ.
Jac.2. dr̄. Nōne abrahā ex opibus iustificatus est. Rꝯ
dōȝ est q̄ iustificare pōt accipi dupl̄r. Uel q̄ntū ad exe
cutionē iustitie ⁊ manifestationē: ⁊ hoc mō iustificat̄
hō .i. iustus ostenditur ex opibꝰ opat̄. Uel q̄ntuȝ ad ha
bitum iustitie infusum: ⁊ hoc mō non iustificat̄ qs ex
operibus cum habitus iustitie quo hō iustificat̄ apud
deū non sit acqsitus: sed p grām fidei infusus. Et ideo
signāter aplͥs dicit. (Apud deū): q̄ȝ iustitia q̄ est apud
deū in interiori corde est: iustitia aūt q̄ est ex operibus
.i. q̄ manifestat̄ iustum est apud hoīes: ⁊ hoc mō aplͥs
accipit apud deū. Ro.2. Nō .n. auditores: sed factores
⁊c̄. Ro.4. Si ex opibus abrahaȝ iustificatus est habȝ
gloriam: sed non apud deum ⁊c̄. Sic ergo patet con
clusio rationis: scilicet q̄ lex iustificare non potest.
¶ Consequenter cū dicit. (Q̄ȝ iustus ⁊c̄.) Ponit ma
4 iorem q̄ est ex auctoritate scripture. Abacuhc.2. Et in
troducit̄ ēt Ro.1. ⁊ ad Heb.10. Circa qō notanduȝ est:
q̄ in hoīe est duplex vita. s. vita nāe: ⁊ vita iustitie. Ui
ta qdē nāe est p aīam. Unde aīa a corpe recedente cor
pus remanet mortuū. Uita vō iustitie est p deū. Et iō
p̄muȝ quo deus est in aīa hoīs est fides: ad Heb.11. Ac
cedentē ad deū opȝ credere. Eph.3. Habitare xp̄m p fi
dē ⁊c̄. Et sic dicimus q̄ in aīa p̄ma indicia vite appa
rent in opibus aīe vegetabilis: q̄ȝ aīa vegetabilis ē q̄ p̄
mo aduenit aīali ḡnato: vt phs dicit: ita q̄ȝ p̄mū p̄nci
pium quo deus est in nobis est fides: ideo fides dr̄ p̄n
cipium viuēdi. Et hoc est qō hic dr̄. Justus meus ex fi
de viuit. Et intelligendū est de fide p dilectionē opan
te. Minor aūt ponit̄ ibi. (Lex aūt nō est ⁊c̄.) Et p̄mo
ponit̄ ipsa minor. Scdo ꝓbat̄ ibi. (Sed q fecerit ⁊c̄.)
Dicit ergo. Lex nō est ex fide. ¶ Sed ꝯ. Lex mandat
5 credere: q̄ sit vnus deꝰ: ⁊ hoc ptinet ad fidē. Ergo lex
hēbat fidē: q̄ aūt sit vnus deus: mādat̄ Deu.6. Audi
israel: dn̄s deus tuus ⁊c̄. Rn̄deo dōm est q̄ hic loqt̄ ð
obseruationibus mandatoꝝ legis: fm̄ q̄ lex ꝯsistit in
mādatis ⁊ p̄ceptis cerimōialibus: ⁊ dicit q̄ est ex fide
Fides .n. vt dr̄ Heb.11. est subā sperandaꝝ reꝝ argumē
tum nō apparentium. Et iō ꝓprie implet mandatū de
fide q nō speret ex hoc aliqua pn̄tia ⁊ visibilia ꝯseq: fȝ
bona inuisibilia ⁊ eterna. Lex ergo q̄ȝ ꝓmittebat terre
na ⁊ pn̄tia: vt dr̄ Esa.1. Si volueritis ⁊ audieritis me:
bona terre comedetis: iō nō est ex fide: sed ex cupidita
te potius vel ex timore: fm̄ illos p̄cipue: q carnal̄r le b
gē seruabāt. Aliq tn̄ spūal̄r viuebant in lege: sed h̄ nō
est ex ea: sed ex fide mediatoris. Et hoc lex nō sit ex fi
de ꝓbat cū dicit. (Sed q fecerit ea) .s. opa legis viuet
i illꝭ .s. vita pn̄ti .i. imunis erit a morte tpali ⁊ ꝯ seruabit̄
in vita pn̄ti. Uel al̄r: dico q̄ lex nō est ex fide: ⁊ hoc pȝ:
q̄ȝ q fecerit ⁊c̄. Q̄uasi dicat: p̄cepta legis nō sunt ð cre
dendis: sed de faciēdis: lȝ aliqd credendū annūciet. Et
iō virtus eius nō est ex fide: sed ex opibꝰ ⁊ hoc ꝓbat: q̄ȝ
dn̄s qn̄ voluit eā ꝯfirmare nō dixit q crediderit: fȝ q fe
cerit ea viuet in illis. Sed noua lex ex fide est. Mat. vl
ti. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit ⁊c̄. Lex tn̄ est qō
dam effigiatum ⁊ effectum ex fide: ⁊ ideo comparatur
lex vetus ad legem nouā sicut opa nāe ad opa intelle 2
ctus. Nam in ipsis opibus nāe apparent qdam opa in
tellectus: nō q̄ res nāles intelligāt: sed q̄ȝ agunt̄ ⁊ or
dinant̄ ab intellectu vt finem consequant̄. Sic ⁊ in ve
teri lege aliqua continent̄: q̄ fidei sunt: nō q̄ iudei ea
ꝓut erant fidei haberent: sed habebant ea in figura tā
tum fidei christi ⁊ protestationem ex cuius fidei virtu
te saluabantur iusti. Lectio. V.

Christus aūt nos redemit ð ma 3ᵃ qō.
ledicto legis: factus ꝓ nobis 46. ar
maledictū: q̄ȝ scriptū est: †male 11.4ᵒ
dictus oīs q pēdet in ligno: vt
in gētibus bn̄dictio abrahe fieret i xp̄o iesu
vt pollicitationē spūs accipiamus per fidē. Leuit.
¶ Posito damno a lege illāto ⁊ defectu legis ab illo 18.ca.
eripere non valentis: hic ꝯn̄r ostendit virtutē xp̄i ab ip
so damno liberantis. Et p̄mo ostendit quō per xp̄ȝ ab
ipso dāno liberamur. Scdo quomodo ēt sup hauxiliū
a xp̄o acqrimus ibi. (Ut in gentibus ⁊c̄.) Circa p̄mū
tria facit. Primo .n. ponit liberationis auctoritatē. Se
cundo liberationis moduȝ ibi. (Factus ꝓ nobis ⁊c̄.)
Tertio testimoniū ꝓpheticū ibi. (Q̄ȝ scriptū ⁊c̄.) Di
cit ergo p̄mo. Quicūqȝ seruabant opa legis erant sub
maledicto: sicut dictū est. Nec p legē liberari poterāt.
Jdeo necesse fuit aliquē hēre q nos liberaret: ⁊ iste fu
it xp̄s. Et iō dicit. (Cristus redemit nos de maledicto 4
legis.) Ro.8. Quod īpoſe erat legi ⁊c̄. Deꝰ mittēs fili
um suū .s. xp̄m ⁊c̄. Redemit inq̄ȝ nos .s. iudeos p̄cioso
sanguine suo. Apoc.5. Redemisti nos in sanguine ⁊c̄.
Esa.43. Noli timere: q̄ȝ redemi te ⁊c̄. De maledicto le
gis .i. de culpa ⁊ pena. Infra.4. Ut eos q sub lege erant
redimeret. Osee.13. De morte redimā eos. Modū libe
rationis ponit cū dicit. (Factus ꝓ nobis maledictū).
Ubi notandū est q̄ maledictū est qō dr̄ malum. Et fȝ
duplex malū pōt dici duplex maledictū .s. maledictuȝ
culpe ⁊ maledictū pene. Et vtroqȝ mō pōt hoc legi du
pliciter. (Factū ꝓ nobis maledictū). Et p̄mo qdeȝ de
malo culpe. Nā xp̄s redemit nos ð malo culpe. Un̄ si
cut redemit nos de morte mortuus: ita redemit nos ð 5
maledicto culpe factus maledictū .s. culpe: nō qdeȝ q̄
in eo pctm̄ esset aliquod: qui pctm̄ nō fecit nec dolus
⁊c̄. Ut dr̄ .1. Pet.2. Sed fm̄ opinionem hoīum ⁊ p̄ci
pue iudeoꝝ qui reputabant eū pctōrem. Jo.18. Si nō
esset hic malefactor nō tibi tradidissemus eū. Et ideo
de hoc dr̄ .2. Cor.5. Eum qui non nouerat peccatū fe
cit ꝓ nobis pctm̄. Dicit aūt maledictū: nō maledictus
vt ostendat q̄ iudei eū sceleratissimuȝ reputabāt. Un̄
dr̄ Jo.9. Non est hic hō a deo ⁊c̄. Et Jo.10. De bono
opere non lapidamus te: sed de peccato ⁊ de blasphe
mia. Et iō dicit. (Factus est ꝓ nobis maledictum i ab
stracto). Quasi dicat. Factus est ipsa maledictio. Se

c cūdo expōit de malo pene. Nā xps liberauit nos a pe
na sustinēdo penā ꝛ mortem nrām: q̄ qdem in nos ꝓ
uenit ex ipsa maledictione peccati. Inq̄ntum ergo hāc
maledictionem pcti suscepit ꝓ nobis moriendo dī eē
factus ꝓ nobis maledictū: Et est sile ei qđ dī Rom. 8.
Misit deus filiū suū in similitudinem carnis peccati
.i. mortalis. 2. Cor. 5. Eum q non nouerat pctm̄ .s. xp̄m
q peccatum nō fecit: deus .s. pater ꝓ nobis fecit pctm̄
.i. fecit pati penā: qn̄ .s. oblatus est ꝓpter peccata nrā.
¶ Consequenter ponit scripture testimoniū cū dicit.
(Q2 scriptū est. Maledict⁹ ois ꝛc̄.) Et hoc Deut. 27.
Ubi sciendū ſm glo. q in Deu. Uñ accipit h̄ v̄bū taz
in nr̄is q̄ꝫ in hebreis codicibus hr̄. Maledictus a deo
ois ꝛc̄. Qđ qdem .s. a deo in antiqs hebreoꝝ volumi
2 nibus non hr̄: vñ credit q a iudeis post passionē dn̄i
appositū sit ad infamiā xp̄i. Pōt aūt exponi auctori
tas de malo pene ꝛ de malo culpe. De malo qdē culpe
sic. Maledict⁹ ois q pēdet in ligno: nō propter hoc q
pēdet in ligno: ſʒ ꝓ culpa ꝓ q̄ pēdet. Et hoc mō xps ē
estimatus maledict⁹ i cruce pēdēs: pp h̄ q maxie tali
pena punit⁹ fuit. Et ſm h̄ ꝯtinuat ad p̄cedētia. Dn̄s .n.
p̄cepit in Deu. vt q suspēsus fuerit in vespa depōat. Et
rō huius est: q2 hec pena erat ceteris abiectior ꝛ igno
miniosior. Dicit ḡ. Uere factus ē ꝓ nobis maledictū:
q2 ipsa mors crucis quā sustinuit sufficit ad maledictio
nē: q2 scriptū est. Maledict⁹ ois ꝛc̄. De malo v̄o pene
sic exponit. Ois q ꝛc̄. Maledictus: q2 ipsa pena ē ma
3 ledictio .s. q sic mortuus ē. Et ē maledict⁹ a deo: q2 de⁹
ordinauit vt hanc penam sustineret vt nos liberaret.
¶ Consequenter cū dicit. (Ut in gentibus bn̄dictio
ꝛc̄.) Ponit spem quā ꝑ xp̄m sup h̄ q ꝑ eū liberamur
de maledicto acqrimus: vt dī Ro. 5. Nō sicut delictū:
ita ꝛ donū: imo multo malus .s. q2 liberat a pctō ꝛ con
fert gratiā. Primo ḡ ponit fructū: ꝛ qbus dat dicens.
(Ut i gētibus bn̄dictio abrahe ꝛc̄.) Quasi .d. Fact⁹ est
ꝓ nobis maledictū nō solū vt maledictionē remoue
ret: sed vt in gētibus q̄ nō sub maledictiōe legis erant:
fieret bn̄dictio abrahe ꝓmissa Geñ. 22. In semine tuo
bn̄dicent oēs gētes ꝛc̄. Et hec qdem bn̄dictio facta est
nobis .i. ipleta est ꝑ xp̄m q est de semine abrahe: cui di
4 cte sunt ꝓmissiones ꝛ semini tuo q est xps: vt dī infra
codē ca. Que qdē bn̄dictio ꝛ fructus ē vt pollicitatio
nē spūs accipiamus .i. ꝓmissiones quas spūssc̄us facit
in nobis .s. de btitudine eterna: q q̄si arra ꝛ pignus no
bis traditus ipsam nobis ꝓmittit vt hētur Eph. i. ꝛ 2.
Cor. 2. Et qdem in pignore dat ad certitudinē. Nā pi
gnus est qdā certa ꝓmissio de re accipiēda. Ro. 5. Nō
.n. accepistis spm̄ seruitutis ꝛc̄. Et infra si filij ꝛ hēdes.
Uel pollicitationē spūs accipimus .i. spm̄ scm̄. Quasi
dicat. Accipiamus pollicitationē de spūsancto factā se
mini abrahe. Iohel. 2. Effundā de spū meo ꝛc̄. Q2 per
spiritum scm̄ ꝯiungimur xp̄o: ꝛ efficimur semen abra
he: ꝛ digni bn̄dictione. Scđo ostendit ꝑ qd ꝓueniat
nobis iste fructus dicens. Per fidē: per quā qdeꝫ ꝛ he
reditatem eternā acqrimus. Ad heb. ii. Accedentē ad
deuꝫ opꝫ credere: q2 est ꝛ ingrentibus se remunerator
sit. Per fidē etiam acqrimus spm̄ sancti: q2 vt dī Act.
5. Dominus dat spiritum sanctum obedientibus sibi .s.
per fidem.

Lectio. VI.

Fratres ſm hoiem: dico tamē
hois confirmatuꝫ testm̄ nemo
spernit aut supordiat. Abrahe
dicte sunt ꝓmissiones ꝛ semini
eius. Nō dicit ꝛ seminibus quasi i multis:
d sed quasi in vno: ꝛ semini tuo: q ē xps: hoc
autem dico testamentū confirmatum a deo
que post quadrigētos ꝛ triginta annos fa
cta est lex: non irritum facit ad euacuandaꝫ
promissionem. Nam si ex lege hereditas
iam non ex promissione. Abrahe autem ꝑ
promissionē donauit deus.
¶ Postq̄ aplūs ꝓbauit ꝑ auctoritates q lex nō iustifi
cat: nec ad iustificationē q̄ est ꝑ fidē est necessaria: hic
ꝯñr ondit idē ꝑ rōnes hūanas. Et circa h̄ quatuor fa
cit. Primo humanā ꝯsuetudinē ponit. Scđo assumit
ꝓmissionē diuinā ibi. (Abrahe dicte sūt ꝓmissiōes ꝛc̄.)
Tertio infert ꝯclonē ibi. (Hoc aūt dico ꝛc̄.) Quarto 2
ostendit ꝯclonēꝫ seq ex ꝓmissis ibi. (Nā si ex lege ꝛc̄.)
Dicit ergo. Aperte qdem ꝓ vos locutus sum: ſm aucto
ritatem scripture nō allate voluntate hūana: sed spiri
tu scto: vt dī. 2. Pe. i. Sed nūc ſm hoieꝫ dico: ꝛ ſm ea q̄
hūana rō ꝛ ꝯsuetudo hꝫ. Ex quo qdem hēmus argu
mentū q ad ꝯferendū de his q̄ sunt fidei possum⁹ vti
quacūqꝫ v̄itate cuiuscunqꝫ scie. Deu. 21. Si videris in
numero captiuoꝝ mulierē pulchrā ꝛ adamaueris eā:
volueris qꝫ hēre vxorem: introduces eā in domū tuam
.i. si sapientia ꝛ scia secularis placuerit tibi introducēs
eā infra terminos tuos: q̄ radet cesariē ꝛc̄ .i. resecabis
oēs sensus erroneos. Et inde est q aplūs in multis lo 3
cis in eplīs suis vtit auctoritatibus gentiliū: sicut illō
.i. Cor. 15. Corrūpunt bonos mores ꝛc̄. Et illud Ti. i.
Cretenses male bestie ꝛc̄. Uel q̄uis. hmōi rōes vane
sint ꝛ infirme: q2 vt dī in psal. Dn̄s scit cogitatiōes ho
minum qm̄ vane sunt: tn̄ hois ꝯfirmatuꝫ testm̄ nemo
spernit aut supordinat: q2 nihil humanū tantā firmita
tem hꝫ: sicut vltima volūtas hois: sperneret aūt illud ali
qs: si diceret q testm̄ hois ꝯfirmatum in morte testato
ris ꝛ testibus nō valeret. Si ergo testm̄ hmōi nemo sp
nit dicēs nō esse seruādū: aut spnit aliqd mutādo: mul
to magis testm̄ dei nullus spernere dꝫ aut supordina
re infringēdo illud vel addēdo vel diminuēdo. Apoc.
vlti. Si qs apposuerit ad hec apponet deus sup illuꝫ
plagas scriptas in isto libro: ꝛ si qs diminuerit de v̄bis 4
ꝓphetie huius auferet deus ptē eius ꝛc̄. Deu. 4. Nō
addetis ad v̄buꝫ qđ vob loqr: neqꝫ auferetis ex eo ꝛc̄.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Abrahe dicte sunt ꝓmissio
nes ꝛc̄.) Assumit ꝓmissionē diuinā abrahe factā q̄ est
quasi qđdam testm̄ dei. Et ꝓmo exponit hāc ꝓmissio
nem seu testm̄. Scđo v̄o apit veritatem testi ibi. (Nō
dicit in seminibus ꝛc̄.) Dicit ergo ꝓmo. Abrahe dicte
sunt ꝓmissiones. Quasi dicat: sicut testamentū hois
est firmū ita ꝓmissiones diuine firme sunt. Sed nun
qd deus aliquas ꝓmissiones fecit añ legem? Utiqꝫ: q2
abrahe q fuit añ legē .s. q nō falleret v̄bus: dicte .i. facte
sunt ꝓmissiōes ꝛ semini eius a deo. Sed abrahe facte
sunt vt cui erāt iplende: semini v̄o vt ꝑ qđ ipleret. Dicē
aūt ꝓmissiones pluralr: q2 ꝓmissio de bn̄dicēdo semi
ne multa ꝯtinebat. Uel q2 frequēter idē .i. eterna btitu 5
do sibi ꝓmissa est: sicut Geñ. 12. In te bn̄dicent vniuer
se cognationes terre. Itē 15. Suspice celū ꝛ nūera stel
las ꝛc̄. Item eodē. Semini tuo dabo terrā hāc ꝛc̄. Iteꝫ
22. Bn̄dicaꝫ tibi ꝛ multiplicabo semē tuū: sicut stellas
celi ꝛc̄. Iste ergo promissiōes sunt quasi testm̄ dei: q2 ē
q̄dam ordinatio de hereditate danda abrahe ꝛ semini
suo. Ueritatē aūt testamenti aperit cū dicit. (Nō dicit
in seminibus ꝛc̄.) Quā qdeꝫ apit eodē spū quo testm̄
ꝯditū est. Et hoc pꝫ ex v̄bis testi. Non inqt dicit in se
minibus q̄si in multis .i. sicut faceret si ī multis illud
valeret

Abrahe dicte ꝓmissiōes in plurali.

valeret: sed in vno qd̄ est xp̄s: q2 ipse solus est p quē ꝛ
in q̄ oēs poterūt bn̄dici. Nā ipse solus ꝛ singularis est
qui n̄ subiacet maledictiōi culpe: ꝛ si maledictio p nob̄
dignatus sit fieri. Un̄ dr̄ in ps. Singulariter sum ego
ꝛc. Itē nō ē q facit bonum ꝛc. Eccl. 7. Uirū de mille
vnū repi. s. xp̄m q eēt sine omni pctō: mulierem aūt ex
oīb⁹ nō inueni q̄ a pctō oīno imunis eēt ad min⁹ origia
li vl' vēiali. Cōclusionē aūt infert ꝯn̄r cū dicit. (Hoc aūt
dico testm̄ ꝛc.) Ubi videamus p ordinē qd sit qd̄ dic̄.
Dic̄ g̃ q̄ h̄ pmisit deus abrahe: s3 h̄ ē testm̄. s. ipsa p/
missio de hereditate adipiscenda. Jere. 31. Feriā domui
israel ꝛ domui iuda fedus nouū ꝛc. Cōfirmatū. ¶ Qd̄
iō pōit vt ꝯcordet cū pmissio. nā supra dixerat. Testm̄
hoīs ꝯfirmatū ꝛc. A deo. s. q pmisit. Et ꝯfirmatū dico
2 iureiurādo. Gen̄. 22. Per memetip̄z iuraui ꝛc. Heb̄. 6.
Ut p duas res imobiles qb⁹ ipossibile ē mētiri deū ꝛc.
Hoc inq̄ testm̄ lex nō facit irritū: q̄ gdē lex facta est ꝛ
data deo p Moysen. Joā. 1. Lex p Moysen data ē ꝛc.
Post q̄drigētos ꝛ trigita ꝛc. Et q̄si exponēs quod di/
xerat subiūgit. Nō irritū facit ad euacuādā pmissionē.
Circū Sic. n. irritū fieret p̄dictū testm̄ si pmissio facta abra/
cisio/ he euacuaref. i. in vacuū facta esset q̄si nō sufficeret se/
nis men abrahe repromissum ad gētiū bn̄dictionez. Per
xp̄us xp̄m aūt nō sunt euacuate pmissiōes pr̄ibus facte. s3
fuit ꝯfirmate. Ro. 15. Dico ih̄m xp̄3 ministꝝ fuisse circūcisio
mini nis ad ꝯfirmādas pmissiones patꝝ. Et. 2. cor. 1. Quot
ster. quot. n. pmissiones dei sunt in illo ē ꝛc. Hoc aūt qd̄ dr̄
3 Post q̄drigētos ꝛ triginta ānos ꝯcordat ei qd̄ habef.
Exod. 12. Habitatio filioꝝ q̄ mānserat i egypto fuit qua
dringētorū triginta annoꝝ. Et act. 7. Locutus ē dn̄s.
s. abrahe. quia erit semen eius accola i terra aliena ꝛ ser
uituti eos subijcient annis quadringentis trigita. Sz
ꝯtra ē quod dicitur Gen̄. 15. Scito p̄noscēs q̄ pegrinū
futuꝝ sit semē tuū ꝛ s̄uitute eos subijciēt ꝛ affligent
eos annis q̄dringētis. Rn̄º dōm q̄ si fiat computatio
annoꝝ a p̄ma pmissione facta abrahe q̄ legif Gen̄. 12.
vsq3 ad exitum filioꝝ israel de egypto qn̄ data ē lex: sic
sunt anni q̄dringēti trigita. sicut h̄ scribif ꝛ Exod. 12. ꝛ
Act. 7. Usq3 ad exitū filioꝝ israel de egypto qn̄ data ē
lex. Si aūt icipiat cōputatio a natiuitate ysaac de qua
legif Gen̄. vigesimo p̄ sic sunt tm̄ q̄drigēti ꝛ q̄nq3 āni.
4 Nā viginti q̄nq3 anni fuerūt a pmissione facta abrahe
vsq3 ad natiuitatē ysaac. Abrahā. n. erat septuagitaq̄n
Abra q3 annoꝝ. qn̄ exiuit de terra sua ꝛ facta ē ei p̄ma pmis
ham sio: vt hr̄. Gen̄. 12. Cētenarius aūt fuit: qn̄ natus ē ysaac
erat. vt hr̄ ibidē. 21. Qr̄ aūt a natiuitate ysaac vsq3 ad exitum
75º. filioꝝ israel de egypto fuerūt q̄dringēti q̄nq3 āni pbaf
annoꝝ p hoc q̄ ysaac fuit sexagita annorū: qn̄ genuit Jacob:
qn̄ exi vt habef Gen̄. 25. Jacob aūt erat. 130. annoꝝ qn̄ itrauit
uit de egyptum vt hr̄ Gen̄. 47. Et sic a natiuitate ysaac vsq3
terra ad introitū iacob i egyptū fuerūt. 190. anni. Joseph aūt
sua. fuit triginta annoꝝ: qn̄ stetit corā pharaone vt habef
Gen̄. 41. Et postea trāsierūt septē āni fertilitatis ꝛ duo
sterilitatis vsq3 ad igressum Jacob i egyptū: vt hr̄. 45.
5 Uixit aūt Joseph. 110. ānis vt hr̄ Gen̄. vltimo. A qbus
si subtrahanf triginta ꝛ nouē anni remnent septuagi/
ta ꝛ vnus ann⁹. Fuerunt g̃ a natiuitate ysaac vsq3 ad
mortē Joseph ducēti ꝛ sexaginta vnus ann⁹. Fuerunt
aūt i egypto filij israel post mortē Joseph. 144. annis. vt
raban⁹ dic̄ i glo. Act. 7. Fuerūt g̃ a natiuitate ysaac vs/
q3 ad exitū filioꝝ israel de egypto ꝛ legē datā. 405. āni
scriptura aūt Gen̄. 17. Nō curauit d̄ minutis. Uel pōt di
ci q̄ q̄nto āno ysaac expulsus fuit ismael ꝛ remansit so
lus ysaac heres abrahe: a q̄ tp̄e fuerūt q̄dringēti anni.
¶ Deinde cū dic̄. (Nā si ex lege ꝛc.) Ondit quō seq̄t
ex pmissis q̄ lex euacuaret pmissiones: si lex necessa
ria eēt ad iustificationē siue bn̄dictionē gētiū. Dic̄ g̃ q̄ b
pmissio euacuaref si lex necessaria eēt. Nā si hr̄ditas.
bn̄dictiōis abrahe eēt ex lege iā n̄ eēt ex repromissiōe
. i. ex semine repromisso abrahe. Si. n. semē pmissum
eēt sufficiēs ad hr̄ditatē bn̄dictiōis ꝯsequēdā n̄ fieret
iustificatio p legē. Destruit aūt ꝯsequēs cū dicit: (Abra/
he aūt donauit deus ꝛc.) . i. pmisit se datuꝝ: qd̄ ita cer/
tū erat acsi statī daret p repromissionē. i. p semē repro
missum. Nō g̃ ē ex lege hereditas. i. bn̄dictio d̄ qua dr̄
p̄me Pe. 3. In hoc vocati estis vt bn̄dictionē heredita
te possideatis. Lectio. VII.

Quid igitur lex. ppter trāsgres/ 2
sionē posita ē donec veniret se
mē cui pmiserat: ordiata p an
gelos i manu mediatoris. † Me 3º q̄ō.
diator aūt vnius nō ē: † deus autez vnus ē. 26. p
¶ Postq̄ ondit apls ꝛ auctoritate scripture ꝛ ꝯsuetu totus.
dine hūana q̄ lex iustificare non potuit: h̄ mouet duas Deu.
dubitatiōes ꝛ soluit. Scd̄a dubitatio icipit ibi. (Lex g̃ 6. caº.
aduersus pmissa dei ꝛc.) Circa p̄mū tria fac̄. Primo
mouet dubitationē. Scd̄o soluit ibi. (Propter trāsgres
siones ꝛc.) Tertio quoddā i solutiōe positū māifestat
ibi. (Mediator aūt ꝛc.) Pōt aūt eē dub̄m ex premissis: si 3
lex iustificare n̄ poterat: an eēt oīno inutilis: ꝛ hāc dubi
tationē mouet dicēs. (Quid igif lex) sit. i. ad quid lex
vtil' fuit. Et hāc pūctuationez magis approbat. Augu.
vt hr̄ i glo. q̄3 aliā que sibi p̄mit⁹ melior videbaf vt di/
stinguaf sic. Quid igif. Et potest a dicaf lex ppter trās
gressiōes ꝛc. Similis dubitatio ppōif. Roma. 3. vbi
sic dicitur. Quid igitur amplius iudeo ꝛc.
¶ Deinde cū dic̄. (Propter trāsgressiōes). Soluit du/
bitationē motā: vbi q̄tuor fac̄. Pr̄o ppōit legis vtili/
tatē. Scd̄o legis fructū ibi. (Donec veniret semē ꝛc.)
Tertio legis ministros ibi. (Ordiata p āgelos). Quar/
to legis dn̄iū ibi. (In manu mediatoris). Circa p̄mū
notādū ē q̄ lex vet⁹ data ē pp q̄tuor. s3 q̄tuor ex pctō 4
consecuta q̄ enumerat beda. s. pp malicia: ifirmitatem:
ꝯcupiscētiā: ꝛ ignorātiā. Est g̃ lex p̄ data ad reprimē/
dā maliciā dū. s. phibēdo pctm̄ ꝛ puniēdo retrahebāt
hoīes a pctō: ꝛ h̄ tāgit dicēs. (Propter trāsgressiones
posita ē lex). i. ad trāsgressiōes cohibēdas: ꝛ de hoc ha
bef p̄me thi. 1. Justo lex nō ē posita: s3 iniustis. Cuius
rō pōt sumi a ph̄o in. 4. Ethicoꝝ. Hoīes. n. bn̄ disposi/
ti ex seipsis mouenf ad bn̄ agēdū ꝛ sufficiūt eis pater
na mōita: vn̄ n̄ idigēt lege: sed sic̄ Ro. 2. dr̄. Ipsi sibi sūt
lex habētes opus legis scriptū in cordibus suis. Sed
hoīes male dispositi idigēt retrahi a peccatis p penas.
Et iō q̄tū ad istos fuit necessaria legis positio q̄ h3 co
artatiuā v̄tutē. Scd̄o lex data est ad infirmitatē mani 5
festandam. Homines enim de duobus presumebant.
Primo qdē de sciētia. Scd̄o de potētia. Et iō deus re
liq̄t hoīez absq3 doctrina legis: tempore legis nature.
In quo dum in errores inciderunt ꝯuicta est eoꝝ sup
bia de defectu scientie. Sed adhuc restabat p̄sūptio
de potentia. Dicebant eni3 nō deest qui impleat: sed d̄
est qui iubeat: vt dicitur in glosa super illō Exod. 24.
Quicquid preceperit dn̄s faciemus ꝛ erimus obediē/
tes. Et ideo data est lex: q̄ cognitionem peccati face/
ret. Per legē. n. cognitio peccati: Ro. 3. Que tm̄ auxi/
lium gratie non dabat ad vitādum peccata: vt sic ho/
mo sub lege constitutus ꝛ vires suas experiretur ꝛ in/
firmitatem suam recognosceret inueniens se sine gra/
tia peccatum vitare non posse: ꝛ sic auidius quereret
gratiaz. Et hec ēt causa potest ex his v̄bis accipi vt di/
catur q̄ lex posita ē pp transgressiōes ad implendas:

c quasi illo modo loquēdo q̄ apostolus dic̄ Ro.5.Lex subintrauit vt abūdaret delictū: qd nō ē intelligendū causaliter: sed ɔsecutiue: q: lege subintrāte abundauit delictum ⁊ trāsgressiones sunt multiplicate. dū ɔcupiscētia nōdū p grām sanata i id qd ꝓhibebat magis exarsit: ⁊ factū ē pctm̄ grauius addita preuaricatione legis scripte. Et hoc deus pmittebat vt hoīes īpfectiōez suā cognoscētes quererent mediatoris grāz. Unde signāter dicit.(Posita ē q̄si debito ordine collocata iter legē nature ⁊ legem grē). Tertio data ē lex ad domandā ɔcupiscētiā ppl'i lasciuiētis: vt diuersis cerimonijs fatigati neq; ad ydolatriā neq; ad lasciuias dclinarēt. vn̄ dic̄ Petrus. Actuū.15. Hoc ē onus qd neq; nos ⁊c̄.
2 Quarto ad instruēdū ignorātiā data est lex in figurā future grē. ſm illud Hebre.10. Umbrā hz lex ⁊c̄.

Deinde cū dicit.(Donec veniret semen ⁊c.) Idest xp̄s de quo pmiserat deus p eū bn̄dicēdas oēs gētes. Mathei.11. Lex ⁊ ꝓphete vsq; ad Joānē ⁊c. Gen̄.12. In semine tuo ⁊c. Ministri aūt legis ponūt cū dicit. (Ordiata).i.ordināter data p angelos.i.p nūcios dei. s. Moysem ⁊ Aron. Malach.2. Legē requirēt ex ore eius ⁊c. Angelus.n. dn̄i ⁊c. Uel p angelos.i. ministros angeloꝝ. Act.6. Accepistis legē in dispositionē angeloꝝ ⁊c. Et ē data p angelos: q: lex nō debebat dari per filiū qui maior est. Heb.2. Si.n. q p āgelos fact' ē ſmo ⁊c. Dic̄ aūt. Ordiata: q: ordinabiliter data ē. s. inter tp̄s legis nālis q̄ hoīes ɔuicti sūt q se iuuare nō poterant:
3 ⁊ tp̄s grē. Nā añq; grām acciperēt ɔuincēdi erāt ð lege. Dn̄s āt legis ē xp̄s. Et iō dic̄. i manu mediatoris. i. in ptāte xp̄i. Deut.33. In dextera eius ignea lex. Thimo.2. Mediator dei ⁊ hoīuz ⁊c. Iste mediator significatus ē p Moysē: i cui' manu ē lex data. Deut.5. Ego sequester ⁊ medius fui inter deum ⁊ vos ⁊c.

Deinde cū dicit.(Mediator aūt ⁊c.) Expōit qd dixit. In manu mediatoris qd pōt tripl'r exponi. Uno° q: mediator nō est vnius tm̄: sed duoꝝ. Un̄ cū iste sit mediator dei ⁊ hoīs opꝫ q sit deus ⁊ homo. Si. n. eēt purus homo vel deus tm̄ nō esset verus mediator. Si g̃ est verus deus ⁊ nullus ē mediator sui ip̄sius: pōt videri alicui q ṕter ip̄m sunt alij dij quoꝝ ē mediator: ⁊
4 hoc remouet dicēs: q mediator iste: ⁊ si non est vnius tm̄: nō pp hoc sunt alij dij: sed deus vnus ē: q: licet ipse alius sit in psona a deo patre: nō est tm̄ aliud in nā. Deut.6. Audi israel dn̄s deus ⁊c. Ephe.4. Unus de' ⁊c. Scdo mō: q: posset credi q iste esset mediator iudeoꝝ tm̄. Iō dicit. Dico q xp̄s est mediator: sed non vnius s. iudeoꝝ: sed vnus est oīum. i. sufficiens ad oēs recōciliandos deo: q: ipse deus est. Ro.3. Unus deus qui iustificauit ex fide circūcisionem ⁊ p̄putium p fidē ⁊c. scdo cor.5. Deus erat i xp̄o mundū recōcilians sibi ⁊c. Tertio mō q: nō ē mediator vnius populi: tm̄. s. iudeoꝝ: sed ēt gētilium. Ephe.2. Ipse ē pax nr̄a qui fecit vtraq; vnū. Et hoc ex pte gētiū auferēdo ydolatriā: ⁊
5 ex pte iudeoꝝ ex obseruātia legis. Specialr āt mediator: est filius nō pater nō spiritussanctus: nihilominus tm̄ vnus est deus. Lectio. VIII.

Ex ergo aduersus pmissa dei. absit. Si eniz data eēt lex q̄ posset hoīem viuificare ṽe ex lege esset iusticia. Sz cōclusit scriptura oīa sub pctō: vt pmissio ex fide iesu christi darer credētibus. Prius aūt q̄ꝫ veniret fides sub lege custodiebamur: cōclusi in eā fidē q̄ reuelāda erat. Itaq; lex pedagogus

nr̄ fuit in xp̄o vt ex fide iustificemur. At vbi venit fides iam non sumus sub pedagogo. d

Hic mouet aplūs aliam dubitationē: vtꝝ. s. lex noceat grē. Et p̄ mouet dubitationē dicens.(Lex g̃ ⁊c̄.) Quasi dicat si lex posita ē pp trāsgressiones: nūqd lex facit aduersus pmissa dei. s. vt id qd deus pmisit se facturū p semen repromissum p aliū faciat.(Absit.) Q. d. Nō. Nā supra eodē. Lex nō irritū fac̄ testamētuz ad euacuādas pmissiones ⁊c. Ro.7. Lex sancta ⁊ mādatū scm̄. Scdo cū dic̄.(Si.n. lex data esset ⁊c.) Soluit dubitationē. Et p̄ ōndit q lex nō ē ɔ̄ pmissa dei. Secūdo q ē in obsequiū pmissoꝝ ibi.(Sed ɔclusit ⁊c.) Dic̄ g̃ q lz lex sit posita pp trāsgressores: non tm̄ ɔ̄riat
1 pmissioni dei: q: trāsgressiones ip̄as remouere nō pōt. Si enim eas remoueret: tūc manifeste eēt ɔ̄ promissa dei: q: iustitia eēt p aliū modū q̄ꝫ deus pmisit q: esset p legē ⁊ nō p fidē: cū tñ dicat. Abacuch.2. Iust' meus ex fide viuit. Ro.3. Iustitia dei ē p fidez iesu xp̄i. Et iō dic̄. q si lex eēt data talis: q̄ posset viuificare. i. tāte ṽtutis eēt q posset vitā grē et eternā beatitudinez ɔferre: tūc ṽe: ⁊ nō apparenter iusticia eēt ex lege: si lex faceret qd fides facere dicit: ⁊ sic frustra eēt fides. Sed lex nō iustificat: q: lr̄a. s. legis occidit vt dr̄. scdē cor.3. Et Ro.8. Lex enim spiritus vite in christo iesu ⁊c.

Deinde cū dicit.(Sed scriptura ɔclusit ⁊c.) Ōndit q lex nō solū nō ɔ̄riat gratie: sz ē ei ēt i obsequm. Et p̄
3 ōndit q lex obseqt pmissis dei. Scdo quō h̄ obsequꝫ māifestatū ē i iudeis ibi.(Pri' āt q̄ꝫ veniret fides ⁊c.) Tertio quō gētiles ēt sine lege cōsecuti sūt pmissa dei ibi.(Oēs eniꝫ filij dei estis ⁊c.) Circa p̄mū sciēduz ē q lex obseqt pmissis dei in generali q̄tuz ad duo. Prio q: māifestat peccata. Ro.3. Per legē cognitio peccati. Deinde q: manifestat infirmitatē hūanā. Inq̄tuz hō nō pōt vitare pctm̄: nisi p grāz q̄ p legē nō dabat. Et sicut ista duo. s. cognitio morbi ⁊ impotētia īfirmi multū inducūt ad querēdū medicuz: ita cognitio peccati ⁊ ꝓprie impotētie inducit ad q̄rēdū xp̄m. Sic g̃ lex obsecuta ē grē: inq̄tū p̄buit cognitionē peccati ⁊ experiētiā ꝓprie impotētie. Et iō dic̄.(Scriptura).i. lex scri-
4 pta (ɔclusit).i. tenuit īclusos iudeos (sub pctō).i. ōndit eis pctā q̄ faciebāt. Ro.7. Cōcupiscētiā nesciebam ⁊c. Itē ɔclusit: q: veniēte lege sūpserūt occasionē peccati. Ro.11. Cōclusit deus oīa i incredulitate ⁊c. Et h̄ iō vt hō q̄reret grāz. Et iō dic̄. Ut pmissio. i. grā repromissa daret ñ solū iudeis: sz oīb' credētibus: q: illa grā poterat liberare a pctīs: ⁊ hec gratia ē ex fide iesu xp̄i.

Deinde cū dicit.(Prius aūt q̄ꝫ veniret ⁊c̄.) Ponit experimentum huius obsequij manifestatū i iudeis. Et p̄ ponit obsequꝫ iudeoꝝ. Scdo ɔcludit quoddam correlariū ibi.(Itaq; lex pedagogus ⁊c.) Dicit ergo. si scriptura. i. lex scripta ɔ̄tinuit oīa sub peccato: q̄s vtilitates hēbāt iudei ex lege anteq̄ꝫ veniret fides ex grā? Rñdet ⁊ dicit. Nos iudei ante aduentum fidei custo-
5 diebamur sub lege: inq̄ꝫtum faciebat nos vitare ydolatriam ⁊ multa alia mala. custodiebamur inq̄ꝫ non sicut liberi: sed quasi serui sub timore: ⁊ hoc sub lege: idest sub onere legis ⁊ dominio. Ro.7. Lex in homine dominatur q̄ꝫto tempore viuit ⁊c̄. Et custodiebamur conclusi: idest seruari ne defluueremus ad vitia: sed prepararemur in eā. i. tam bonaz fidez que reuelāda erat. Esa.56. Iuxta est salus mea vt veniat: ⁊ iustitia mea vt reueletur. Et dicit reuelanda. q: cum fides excedat omne humanum ingenium: non potest per proprium sensum haberi: sed ex reuelatione ⁊ dono dei. Esa.40. Reuelabitur gloria domini ⁊c. Uel i eā fidē q̄ reuelāda erat tp̄e grē in antiquis tp̄ibus multis signis latens.

1 Unde & tempore xpi velū templi scissum est. Mat. 27.
¶ Cōsequēter cū dic. (Lex pedagogus &c.) Cōcludit
quoddā correlariū. Et p̄ ostendit legis officiū. Scdo of-
ficiū cessationē ibi. (At vbi venit plenitudo tpis &c.)
Officiū aūt legis fuit officiū pedagogi. Et iō dic. (Lex
pedagogus nr̄ &c.) Quādiu. n. heres nō pōt ↄseq bn̄-
ficiū hereditatis vel pp defectū etatis seu alicuius obi-
ce pfectiōis: ↄseruat & custodit ab aliq̄ instructore: q
qdē istructor pedagogus dr̄ a pedos: qd ē puer: & go-
ge qd ē ductio. Judeis aūt pmissa erat bn̄dictio futu-
ri seminis de hereditate obsequēda: sz nōdū aduenerat
tps ipsius hereditatis ↄsequēde. Et iō necessariuz erat
1 q ↄseruarent vsq ad tps futuri seminis & cohiberent
ab illicitis qd fctm ē per legē. Et iō dic. (Itaq &c.) Q.
2 dicat. Erḡ sub lege custodiebamur lex fuit nr̄ pedago
gus. i. dirigens & ↄseruās in xpo. i. in viā xpi. Et hoc iō
vt ex fide xpi iustificaremur. Osee. xi. Puer isrl̄ & dilexi
eū. Jere. 31. Castigasti me dn̄e. Et eruditus sum &c. Ro.
3. Arbitramur. n. hoiez iustificari p fidez &c. Et q̄uis
lex pedagogus nr̄ eēt: nō tn̄ ad pfectā hereditatē duce-
bat: q2 vt dr̄ Heb. 7. Neminē ad pfectū adduxit lex &c.
Sz hoc officiū cessauit postq̄ venit fides. Et h̄ est qd
dicit. (At vbi venit fides). s. xpi iā non sum9 sub peda-
gogo. i. sub coactiōe q̄ nō ē necessaria liberis. p̄me cor.
13. Cū essem puulus &c. cū aūt factus sum vir &c. scd̄e
cor. 5. Si q̄ ḡ in xpo noua creatura vetera trāsierūt &c.

Lectio. IX.

3 OMnes enim filij dei sūt p fidez
q̄ est in xpo iesu. Quicūq enīz
Luc. 6. ca. in christo baptizati estis christū
induistis. Non est iudeus: ne
q grecus: nō ē seruus neq liber: nō ē mas
culus neq femina. Omnes enīz vos vnū
estis in christo iesu. Si aūt vos christi: ergo
semen abrahe estis sz pmissione heredes.
¶ Hic ondit aplus q ad fructū grē gētiles sine obse
quio legis puenerūt: ad quē tn̄ iudei pducti sunt p legis
custodiā & obsequiū. Et circa h̄ facit tria. Primo ppo-
nit itētū. Scdo manifestat ppositū ibi. (Quicūq enī
4 i xpo &c.) Tertio ex h̄ argumētat ibi. (Si aūt vos xpi
&c.) Dicit ḡ ve nō sum9 sub lege. i. sub pedagogo & co-
actione: q2 sumus filij dei. Silr̄ & vos sub lege neq sub
pedagogo estis: q2. s. ad grām puenistis. Jō oēs estis fi-
lij dei p fidē nō p legē. Ro. 8. Nō. n. accepistis spiritū
seruitutis. s. timoris q dabat in lege veteri: sz accepistis
spūm filiorū. s. charitatis & amoris q dat i noua lege p
fidē. Jo. 1. Dedit eis ptātē filios dei fieri &c. Si ḡ filij dei
estis p fidē: q̄r vultis eē sui p legis obseruātias? Naz
sola fides hoies fac̄ filios dei adoptiuos. Null9 sigdez
ē filius adoptiuus: nisi vniat & adhereat filio nāli. Ro
manorū octauo. Quos psciuit ↄformes fieri imaginis
filij eius &c. Fides. n. facit nos in xpo iesu filios. Ephe.
5 3. Habitare xpm p fidē in cordibus vestris. Et hoc in
xpo iesu. i. filij dei estis per iesum christum.
¶ Cōsequēter cū dic. (Quicūq. n. in xpo &c.) Māi-
festat ppositū. Et circa h̄ tria facit. Prio pponit ppo
siti māifestationē. Scdo manifestatiōis expositionem
ibi. (Nō ē iudeus &c.) Tertio assignat māifestationis
rōnē ibi. (Oēs. n. vnū sumus &c.) Māifestat aūt circa
p̄m quō sumus in xpo iesu filij dei. Et h̄ est quod dicit.
(Quicūq enīz in xpo iesu &c.) Qd pōt q̄druplicit
expōi. Uno mō vt dicat. Quicūq i xpo iesu baptizati
estis. i. in istitutiōe xpi ad baptismū structi estis. Mar.
vltimo. Euntes in mūdū vniuersū pdicate euāgeliū
b omni creature &c. Qui crediderit & baptizatus fuerit
&c. Alio mō qcūq in xpo iesu baptizati estis. i. p simi-
litudinē: & p ↄfigurationē mortis xpi. Ro. 6. Quicūq
baptizati sumus in xpo iesu i morte ipsius baptizati su
mus. Uel in xpo iesu. i. in fide iesu xpi. Nā baptismus
n̄ fit: nisi i fide sine q̄ effectū baptismi nullū ↄseqmur.
Mar. vlt. Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit
&c. Uel in xpo iesu. i. in virtute & opatione eius. Jo. 1.
Sup quē videris spm̄ descēdētez h̄ ē q baptizat. Qui
cūq ḡ istis quatuor modis baptizati estis xpm̄ iduistis.
Ubi sciēdū ē q q idui aliq̄ veste ptegit ac ↄtegit ea: &
2 apparet sub colore vestis colore pprio occultato. Eodē
mō & q induit xpm ptegit & ↄtegit a xpo iesu ↄ impu
gnatiōes & estus & in eo nihil aliud apparet. nisi q̄ xpi
sūt. Ro. 13. Induite dn̄m iesum xpm. Et sicut lignum
accēsum induit igne & pticipat ei9 v̄tutē: ita & q xpi v̄-
tutes accipit induit xpo. Luc. vlt. Sedete i ciuitate do
nec induamini v̄tutē &c. Qd in illis locis h3 q interius
xpi v̄tute iformāt. Ephe. 4. Induite nouū hoiez qui
sm &c. Et nota q xpm aliq induūt exterius p bonam
ↄuersationē: & iterius p spūs renouationē: & sm vtrū-
q p sanctitatis ↄfigurationē vt tāgit i glosa. ¶ Expo
sitionē aūt māifestatiōis ponit cū dicit. (Nō ē iudeus
&c.) Quasi dicat. ve dixi: q qcūq in xpo iesu &c. Qr
3 nihil pōt eē in hoibus: qd faciat exceptiōez a sacramē
to fidei xpi & batismi. Et ponit tres drīas hoium ostē-
dens q p eas nullus excipit a fide xpi. Prima drīa ē
q̄tū ad ritū cū dic. (Nō est iudeus neq grecus). q. d. Jude
Erḡ i xpo iesu baptizat9 ē: nō ē drīa: q pp h̄ sit idigni orum
ori fide ex q̄cūq ritu ad eā venerit siue ex ritu iudaico stat9
siue greco. Ro. 3. An iudeorū deus tm̄? Nōne & gētiū: erat
imo & gentiū: qm̄ qdē vnus deus q iustificauit ex fide perfe
circūcisionē: & pputiuz p fidē. Et Romanorū. 10. Non ctior
est distinctio iudei & greci &c. ¶ Sz ↄtra ē qd dr̄ Ro- ante
manorū. 3. Quid ḡ amplius est iudeo. Multū qdē p leges.
oēm modū. Rn̄9 dōm est q iudei & greci pnt ↄsiderari
duplr̄. Uno9 sm statū in quo erāt ante fidē & sic aplius 4
fuit iudeo pp bn̄ficiū legis. Alio mō q̄tuz ad statum
grē: & sic nō est amplius iudeo: & de hoc intelligit hic.
Secūda drīa ē q̄tū ad statuz & ↄditiōem cū dic. (Nō
est suus neq liber). i. neq suitus: neq libertas: neq
nobilitas: neq ignobilitas drīaz facit ad recipiēdū ef-
fectum baptismi. Job. 3. Paruus & magnus ibi sunt &
seruus liber a dn̄o suo. Ro. 2. Nō ē psonarū acceptio
apud deū. Tertio differētia ē q̄tū ad nāz cū dic. (Nō
ē masculus neq femina): q2 sexus nullā differētiā fac̄
q̄tū ad participandū baptismi effectū Gal. 3. Non est
masculus aut femina &c. Expositiōis vero rōem pōit
cū dicit. (Oēs. n. vos vnū estis in christo iesu). Quasi
dicat: vere nihil hoium ē p qd differentia fiat in xpo: q2 5
vos oēs. s. fideles vnū estis in xpo iesu: q in baptismo
oēs estis effecti9 mēbra xpi & vnū corpus: & si iter9 vos si
tis diuersi. Ro. 12. Oēs vnum corpus sumus i christo
&c. Ephe. 4. Unum corpus vnus spūs &c. Ubi autez
est vnitas: drīa nō h3 locū. Pro hac vnitate orat chri
stus. Jo. 17. Uolo pater vt sint vnum &c.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Si aūt vos estis &c.) Arguit
ad pncipale propositum hoc modo. Dixi q abrahe di
cte sunt promissiones & semini eius: sed vos estis abra
he: ergo ad vos pertinet promissio abrahe de heredita
te consequenda. Miorez sic probat. Uos estis filij dei
adoptiui: q2 estis vniti per fidem christo qui est filius
dei naturalis. Sed christus est filius abrahe in vno se
mine suo qui est christus. Ergo si vos estis christi: id-
est in christo estis semen abrahe: idest filij: cum chri-
stus fili9 eius sit. Et si filij estis & heredes idest ad vos

6 ꝑtinet hereditas.ſm ꝓmiſſionē abrahe factaʒ. Ro-
manoꝝ nono. Nō q̄ filij ſunt carnis hi ſūt filij: ſed qui
ſunt filij promiſſionis hi eſtimant̄ in ſemine dei.

CAP. IIII.

Dico autē q̈ꝫto tp̄e heres paruulus eſt nihil differt a ſeruo. cū ſit dominus omnium. ſed ſub tutoribus ⁊ actoribus eſt vſqꝫ ad prefinitū tēpus a patre. Jta ⁊ nos cum eſſemus paruuli ſub elemētis mūdi eram⁹ ſeruientes.

2 ¶ Poſtq̈ꝫ oñdit apl'us legis defectū: hic ↄſequēter oñ
dit grē dignitatē. Et p̄mo p exēplum humanū. Scđo
p exēplum creature ibi.(Dicite mihi q̄ ſub lege vultis
eſſe ⁊c.) Circa p̄m̄ duo facit. P̄rio oñdit dignitatē grē
ꝑmitiue ſtatus veteris legis p ſilitudinē a lege hūana
ſumptā. Scđo oñdit ꝙ ipſi facti ſūt p̄ticipes huius di
gnitatis p fidem ibi.(Om̄ aūt eſtis filij dei ⁊c.) Tertio
arguit ipſos eo ꝙ hāc dignitatē ↄtēnebāt ibi.(Sꝫ tūc
q̄dē ignorātes deū ⁊c.) Circa p̄mū duo fac̄. Primo po
nit ſimilitudinē. Scđo adaptat eā ad propoſitum ibi.
(Jta ⁊ nos cū eſſemus ⁊c.) Notādū ē aūt ꝙ in ꝓpoſi
ta ſilitudine q̈ttuor tangit apl'us. Primo q̄dē dignita-
tē: q2 nō ē ſeruus: ſed heres. Un̄ dic̄.(Quāto tempore
3 heres ⁊c.) Quod aptat̄ ⁊ refert̄ ad populū iudeoꝝ: q̄
fuit heres ꝓmiſſionis abrahe. p̄s. Elegit nos i heredi
tatē ſibi. Et ad xp̄m q̄ ē heres oīum. Hebre .i. Quem
ↄſtituit heredē vniuerſoꝝ. Scđo eius paruitatē. Un̄
dic̄.(Paruulus ē): q2 ⁊ iudei paruuli erāt ſꝫ ſtatuꝫ le-
gis. Amos .7. Quis ſuſcitabit Jacob: q2 paruulus ē.
Silr̄ ⁊ chriſt⁹ paruulus factus eſt p icarnationē. Eſa.
9. Paruulus natus ē nobis ⁊c. Sꝫ nota ꝙ apl'us ali-
q̄ñ aſſimilat paruulo ſtatū legis: ſic̄ h̄. Aliq̄ñ ſtatū p̄ſen
tis vite. p̄ͤ cori .13. Qñ eraꝫ paruulus ⁊c. Cuius rō eſt:
q2 ſtatus veteris legis eſt ſic̄ paruulus ꝓp imꝑfectio-
nē cognitōis i xp̄o ad ſtatū grē ⁊ veritatis: q̄ p xp̄m fa
cta ē. Sic ⁊ ſtatus p̄ñtis vite: in q̄ videmus p ſpeculuꝫ
in enigmate ē ſic̄ paruulus compatus ſtatui future vi
4 te: in q̄ ē ꝑfcā dei cognitio. q2 vr̄ ſicuti ē. ¶ Tertio ei⁹
ſubiectionē cū dic̄.(Nihil differt a ſuo cū ſit dñs oīuꝫ:
ſꝫ ſub tutoribus ⁊c.) Propriuꝫ.n. ſui ē ꝙ ſit ſubiectus
alicui dño. Puer aūt q̈ꝫdiu paruulus ē: q2 nō hꝫ cogni
tionē ꝑfectā: ⁊ vſū libere volūtatis: ꝓp defectuꝫ etatis
cōmitti̊ cuſtodie alioꝝ: q̄ ⁊ bona ſua defendāt: ⁊ hi di
cunt̄ tutores ⁊ negocia agāt: ⁊ hi actores noiant̄. Et
iō lꝫ ſit dñs oīum reꝝ ſuaꝝ: tñ in q̈ꝫtū ſubijcit alijs ni-
hil differt a ſuo. Eſa .44. Et nunc ſuus meus Jacob
⁊c. Sꝫ notādū eſt ꝙ in ꝓp'lo iudaico aliq̄ erant ſimplr̄
ſui: illi. ſ. q̄ ꝓp timorē pene ⁊ cupiditatē t̄paliū: q̄ lex ꝓ
mittebat legē ſuabāt. Aliq̄ vo erāt: q̄ nō erāt ſui ſim-
plr̄: ſꝫ q̈ſi ſui exiſtētes: erāt vo filij ⁊ heredes: q̄ lꝫ attēde
5 rēt exterius ad t̄palia ⁊ vitarent penas: nihilomin⁹: tñ
i eis finē nō ponebāt: ſꝫ accipiebāt ea vt figurā ſpūaliū
bonoꝝ. Un̄ licꝫ videret̄ nihil exterius differre a ſuis:
in q̈ꝫtū cerimonias ⁊ alia legis mādata ſuabāt: tñ erāt
dñi: q2 nō ea itētiōe eis vtebāt̄: vt ſui: quia illis vtebāt̄
a more ſpūaliū bonoꝝ q̄ p̄figurabāt. Serui vo timore
pene ⁊ cupiditate terrene cōmoditatis. Xp̄s erat etiā
q̈ſi ſuus: q2 lꝫ ſit dñs oīum ſꝫ illō. p̄s. Dixit dñs dño
meo ⁊c. tñ nihil videbat̄ differre a ſuo in exteriorib⁹: i
q̈ꝫtū hō. Phil .2. Exinaniuit ſemetipſū formā ſui acci-
piēs ⁊ habitu iuētus vt hō. Sub tutorib⁹ āt ⁊ actori-
bus erat: q2 ſub lege fact⁹ erat vt dr̄ īfra eodeꝫ. Factus
ſub lege. Et hoīb⁹ ſubdit⁹: vt dr̄ Luce .2. Erat ſubdit⁹

illis. ¶ Quarto ponit tp̄is ↄgruitateꝫ cū dicit.(Uſqꝫ
ad p̄finitū tp̄s a p̄re) q2 ſic̄ heres ſꝫ determinationem
p̄ris p̄finito tp̄e ſub tutoribus ē: ita ⁊ lex d̄terminatuꝫ
tp̄s habuit a deo q̈ꝫdiu deberet durare: ⁊ q̈ꝫdiu heres.
i. ꝓp'ls iudeorū eēt ſub ea. Silr̄ ⁊ p̄finitū tp̄s fuit a p̄re
q̄ xp̄s nō erat facturus miracula ⁊ oſtēſur⁹ dñiuꝫ p̄tā-
tis diue. Jo .2. Nōdū venit hora mea. Hāc ſimilitudinē
adaptat cum dic̄ ↄſequēter.(Jta ⁊ nos ⁊c.) Et primo
adaptat eā q̈ꝫtū ad iudeos. Scđo q̈ꝫtū ad xp̄ꝫ ibi.(At
vbi vēit plenitudo tp̄is). Dic̄ ḡ. Dico ꝙ q̈ꝫto tp̄e heres
p̄uulus ē ⁊c. Et ita nos iudei cū eſſemus p̄uuli i ſtatu
legis veteris: ſub elemētis mūdi eram⁹ ſuiētes. i. ſub le-
2 ge q̄ t̄palia ꝓmittebat. Eſa .i. Si volueritis ⁊ audieri-
tis me bōa terre comedetis. Et ↄminabat̄ penas t̄po-
les. Ul' lex vetus dr̄ elemētū: q2 ſic̄ pueris q̄ ſūt īſtruē-
di ad ſciam p̄ ꝓponūt̄ elemēta illi⁹ ſciētie p q̄ mandu-
cūt̄ ad illā ſciētiā: ita lex vet⁹ ꝓpoſita eſt iudeis: p quā
manducerēt̄ ad fidē ⁊ iuſticiaꝫ. ḡ .3. Lex pedagog⁹ nr̄.
fuit in xp̄o. Uel ſub elītis. i. corpalib⁹ rebꝫ: q̄s ſua
bāt: ſic̄ lunares dies neomenias ⁊ ſabbatū. Nec tñ in-
ſtādū ē: ꝙ ꝓp h̄ nō differrēt a paganis: q̄ elemētꝫ ſuie-
bāt hui⁹ mūdi: cū eis nō ſuirēt iudei ſeu cultū impēde
rēt: ſꝫ ſub eis deo ſuiebāt ⁊ eū colebāt: gētiles vo elemē
tis ſuiētes eis diuinū cultū impēdebāt. Ro .2. Serui-
erūt creature poti⁹ q̈ꝫ creatori ⁊c. Fuit aūt neceſſariuꝫ:
3 ꝙ iudei ſub elemētis huius mūdi deſeruirent deo: q2
iſte ordo ē ↄgruus nature hūane vt a ſenſibilibus ad
intellectualia perducantur. ¶ Lectio. II. p⁹ q̄ō. 73. a r

At vbi venit plenitudo temporis: miſit deus filiū ſuū factū ex muliere factuꝫ ſub lege: vt eos qui ſub lege erant redimeret vt adoptionem filiorum reciperemus. tie. p̄ Joa. 3. ca°.

¶ Hic adaptat apl'us ſimilitudineꝫ ꝓpoſitā ad xp̄ꝫ.
Et p̄ ponit̄ adaptio. Scđo fruis rei i q̄ ſimilitudo ad-
aptatur ibi.(Ut eos qui ſub lege erant ⁊c.) Sciēdū eſt
aūt: ꝙ ſupra i ſilitudine ꝓpoſita q̈tuor oñdit p ordinē:
ſic̄ dictū ē. Hic aūt illa quatuor adaptās ad xp̄m icipit
ab vltimo. ſ. a d̄terminatiōe tp̄is cuius rō ē: q2 idē tp̄s
4 fuit i quo xp̄s fuit humiliat⁹: ⁊ i q̄ fideles fuerūt exal
tati. Et iō dicit.(At vbi venit plenitudo tp̄is). i. poſt-
quā tēpus: qđ fuerat p̄finitū a deo p̄re demittēdo filio
ſuo erat cōpletū: ⁊ h̄ mō accipit̄. Luc .2. Jmpleti ſūt di-
es ⁊c. Dr̄ aūt plenū tp̄s illud ꝓp plenitudinē graꝝ: q̄
i eo dātur. ſꝫ illō. p̄s. Flumē dei repletū ē aq̄s ⁊c̄. Jtem
ꝓp impletionē figuraꝝ veteris legis. Mat .5. Nō veni
ſoluere legē ⁊c̄. Jteꝫ ꝓp impletionē ꝓmiſſoꝝ. Dan .9.
Cōfirmabit aūt pactuꝫ multis hebdomada vna. Hoc
āt qđ dic̄.(At vbi venit plenitudo tp̄is ⁊c̄.) Silr̄ vbi ⁊
i alijs ſcripture locis tp̄s circa xp̄m impleri dr̄: nō eſt
referēdū ad fatalē neceſſitatē: ſꝫ ad diuinā ordinatio-
nē: de q̄ dr̄ in p̄s. Ordinatione tua ꝑſeuerant dies ⁊c.
Aſſignat̄ aūt duplex rō q̈re illud tp̄s p̄ordinatuꝫ ē ad
5 aduentuꝫ xp̄i. Una ſumit̄ ex magnitudine. Quia eniꝫ
magnus ē q̄ vēturus erat: oportebat: ⁊ mltis indicijs
⁊ mltis p̄parationib⁹ hoīes ad aduētū ei⁹ diſponi. Heb.
p. Multifarie mltiſqꝫ modis ⁊c̄. Alia ex ↄditione ve-
niētis. Quia. n. medic⁹ erat venturus oportebat ꝙ añ
aduētū ſuū ↄuincerēt̄ hoīes d̄ morbo: ⁊ q̈ꝫtū ad d̄fectū
ſcie i lege nāe: ⁊ q̈ꝫtū ad d̄fectū v̄tutis i lege ſcripta. Et
iō oportuit vtrūqꝫ. ſ. ⁊ legē nāe ⁊ legē ſcriptur̄ aduētū
xp̄i p̄cederē. 2° adaptat q̈ꝫtū ad hr̄ditariā dignitatē cū
dic̄.(Miſit de⁹ filium ſuum). ſ. proprium ⁊ naturalē.
Et ſi filius ergo ⁊ heres. Dicit aūt filiū ſuum. idest ꝓ-
prium naturalem ⁊ vnigenitum non adoptiuū. Jo .3.

a Sic deus dilexit mūdū ⁊ vt ⁊c. Misit inq̄ȝ eū ñ a se se partū: q: missus est p hoc q' assumpsit humanam nāȝ: ⁊ tamē erat in sinu patris. Jo. p̄. Unigenitus q ē i sinu patris enarrauit. Joā. 3. Nemo ascēdit in celū nisi q descē dit de celo fili' hoīs q ē in celo. Qui licȝ descēderit per assūptionē carnis: tñ ē i celo. Itē misit eū nō vt eēt vbi p' nō erat: q: licȝ in ppa venerit p pñtiā carnis: i mū do tñ erat p pñtiā deitatis: vt dr Joā. p̄. Similr ñ misit eū q̄si ministruȝ: quia sua missio fuit assūptio carnis ñ depositio maiestatis. Misit g̃ deus filiū suū ad sanan duȝ inq̄ȝ deuiationē cōcupiscibilis ⁊ ad illuminādum ignorantiā rōnalis. ps. Misit vbuȝ suū ⁊c. Misit etiā ad liberādū a ptāte demonis cōtra infirmitatē irascibi
2 lis. Esa. 19. Mittet eis saluatorem q liberet eos. Itē ad remediuȝ ab oblone eterne mortis. Osee. 13. De manu mortis liberabo eos: de morte redimaȝ eos. Itē ad sal uandū ab eoꝝ pctis. Jo. 3. Nō misit deus filiū suum i mundū vt iudicet mūdū: sed vt saluet mūdus p ipsuȝ ⁊c. ¶ Tertio adaptat similitudinē q̄ȝ ad paruita tē cū dic̄. (Factū ex muliere.) Esa. 9°. Paruulus na tus ē nobis ⁊c. Philipē. 2°. Exinaniuit semetipsuȝ ⁊c. Paruuȝ se fec̄ nō dimittēdo magnitudinē: ȝ assumen do paruitatē. In h aūt q' dic̄. Factū ex muliere: cauēdi sūt duo errores. s. fotini q dic̄ xp̄m purū hoīeȝ eē ⁊ ex virgine pncipiū essēdi sumpsisse: ⁊ iō ita dic̄ ipsum fa
3 ctuȝ ex muliere q̄si totalr initiū ex ea sūpserit. Sed h ē falsū: q: est ꝯ illud qd dicitur Romañ. pmo. Qui fact' est ei ex semine Dauid fm carnē. nō dicit fm personā que est ab eterno. s. ipsa ypostasis filij dei. Uñ sicut cuȝ scutuȝ sit albū de nouo nō oportet dicere q' ipsa substā tia scuti de nouo fiat: ȝ q' ei de nouo albedo accesserit: ita ex h q' filius dei de nouo carnē assūpsit nō oportet dici q' psona christi de nouo sit facta: sed q' nā hūana ei de nouo aduenit sicut corpori cuȝ absq̄ sui mutatio ne q̄dā accidūt. Aliqua. n. aduenīūt alicui ⁊ immutāt ipm: sicut forme ⁊ q̄litates absolute. Quedā vo absq̄ mutatiōe aduenīūt: ⁊ huiusmodi est assumptio carnis fm q' dic̄ relationē. Uñ p h psona vbi in nullo mutar. Et inde ē q' in diuinis vtimur his q̄ relationem signi ficant ēt ex tempore. Uñ dicimus. Domine refugium
4 factus es nobis: ⁊ q' deus fact' est hō. Nō aūt vtimur formis absolutis: vt deus factus ē bonus sapiēs ⁊ hu iusmodi. Itē vitādus ē error hebeonis q dicit christuȝ ex ioseph semine eē natū motus ad h ponēduȝ: p hoc quod dicit ex muliere. Nā fm eū mulier corruptionē sportat tātuȝ. Sed h est falsum: quia hoc nom̄ mulier in sacra scriptura designat etiā sexuȝ nālem: fm illud Gen. 3. Mulier quā dedisti mihi ⁊c. vocat. n. eā mulie rez que tñ adhuc erat virgo. Per h ēt quod dicitur ex muliere factus destruit duo errores. s. valētini dicētis christū nō sūpsisse corpus de virgine ȝ attulisse illō de celo ⁊ p beatā virginē: sic̄ p fistulā seu cānale transiuis
5 se. Sed h est falsū: quia si verū eēt qd dicit nō fuisset factus ex muliere: vt apostolus dicit. Hec eniȝ prepositio ex cām materialē designat. Itē error nestoris dicentis beataȝ virginē nō eē matrē filij dei: sed filij hoīs: qd falsuȝ esse ostēdit: p hoc q' dicit aplus hic. Q: misit de us filiū suuȝ factū ex muliere. Qui eniȝ fit ex muliere est filius eius. Si g̃ filius dei ē factus ex muliere. s. ex beata virgine māifestū ē q' beata virgo est mater filij dei. Licet aūt posset dici natus ex muliere: signāter tñ dicit factū ⁊ nō natū. Nasci eniȝ aliquid est ipsū pdu ci nō solū ex pncipio cōiunctoȝ ȝ fieri etiā ex pncipio se parato. Archa. n. fit ab artifice: ȝ fructus nascit ex ar bore. Pncipiū aūt hūane gnationis est duplex. s. mate riale: ⁊ q̄tū ad h christus processit ex pncipio ꝯiūcto:

Fact' dicit xpus ex se mine De.

error hebe onis

error valē tini.

error nesto rij.

b quia māam sui corporis sumpsit ex virgine. Unde fȝ h dicit nasci de ea. Mat. p̄. De qua natus ē iesus ⁊c. Ali ud est pncipiū actiuū. qd qdē in christo q̄tū ad id qd pncipiū habuit. s. q̄tuȝ ad formationē corporis ñ fuit cōiūctuȝ sed sepatuȝ: quia virtus spūssancti formauit illud. Et q̄tuȝ ad h nō dicit natus ex muliere: ȝ fact' quasi ex pncipio exteriori. Ex quo pȝ q' h qd dicit ex muliere: nō dic̄ corruptionē: q: dixisset natū ⁊ ñ factū. ¶ Quarto adaptat similitudinē q̄tū ad subiectionē cū dic̄. (Factū sub lege.) Sed ꝯ est qd dicitur infra. 5. Si spū ducimini nō estis sub lege. Si g̃ christus non solū estis spūalis sed etiā dator spūs: icōueniēter videt
2 dici q' sit factus sub lege. Respōdeo dōm est q' eē sub lege dicit duplr. Un mō: vt ly. sub denotet solam obsuātiā legis: ⁊ sic xp̄s fuit factus sub lege: q: circūcisus fuit ⁊ in tēplo psentatus. Mat. 5. Nō veni legē soluer̄ ⁊c. Alio mō: vt ly sub denotet oppressionē. Et h modo ille dr eē sub lege qui timore legis opprimit: ⁊ hoc mo do nec xp̄s nec viri spirituales dicuntur esse sub lege. ¶ Cōsequēter cū dicit. (Ut eos qui sub lege ⁊c.) Po nit fructū rei: in q̄ similitudo adaptat. s. q' ideo voluit isto tēpore fieri subiectus: vt heredes fierēt magni ⁊ li beri. Et hec duo pōit ⁊ p̄ fructū liberatiōis cōtra subie
3 ctionē. Et iō dic̄. Ut eos q sub lege erāt. i. sub maledi cto ⁊ onere legis liberaret. supra. 3. Christus nos rede mit de maledicto legis ⁊c. Scdo fructū exaltationis: i q̄tū adoptamur in filios dei p h q' accipimus spiritū christi ⁊ ꝯformamur ei. Roma. 8. Si qs spūm xp̄i nō hȝ ⁊c. Et hec adoptio specialr competit christo: q: nō possumus fieri filij adoptiui nisi cōformemur filio nā li. Ro. 8. Quos prescīuit cōformes fieri imaginis filij Lu. 6.
ei' ⁊c. Et q̄tū ad hoc dicit. Ut adoptionē filioꝝ recipe remus. i. vt p filiū dei nālē efficeremur filij adoptiui.

¶ Lectio. III.

Quoniam autē estis filij dei mi sit deus spiritum filij sui in cor 4
da vestra, clamātis abba pater. Itaq̄ȝ iā nō est seruus sed fili'. Q: si filius ⁊ heres per deum.

¶ Supra apostolus ōndit bñficiū iudeis exhibitum: hic ōndit hoc bñficiū etiam ad gētiles ptinere. Et pri mo pponit ipm bñficium. Secundo modū adipiscen di ibi. (Misit deus spiritū ⁊c.) Tertio manifestat eius fructū ibi. (Itaq̄ȝ iā nō est ⁊c.) Dicit g̃. Q: beneficiuȝ adoptiōis filioꝝ dei nō solū ptinet ad eos qui sub lege erāt: sed ēt ad gentiles. Et iō dic̄. Quoniam estis filij
5 dei: Idest q' sitis filij dei ista de causa factum est: quia ñ soluȝ iudei: sed etiā omnes alij qui in filium dei credūt adoptātur in filios ⁊c. Joā. pmo. Dedit eis potestatem filios dei fieri ⁊c. Modus aūt adipiscēdi illud donum ē p missionē spiritus filij dei in corda vestra. Augusti nus autē dicit q' xp̄s in carne exñs predicauit iudeis pncipalr: gentibus aūt perfunctorie. Roma. 15. Dico xp̄m iesum ministrū fuisse circūcisiōis ⁊c̄. Et ideo qc quid ptinet ad statū iudeoꝝ conuenienter attribuitur christo. Et q: possent dicere isti galathas ñ eē adopta tos in filios dei cū xp̄s ex eis carnē non sumpserit nec eis predicauerit. vñ non videbant i aliquo xp̄o ꝯiūgi. Jō aplus modū huius adoptionis demōstrans dicit q' ⁊ si non fuerunt ꝯiuncti xp̄o fm carnem. s. q̄tū ad gētē neq̄ȝ fm pdicationē: tamen fuerunt cōiuncti per spiritum ⁊ ex hoc adoptati fuīt in filios dei. Unde cō uerso gentilium spāliter attribuit spūi scō. Et ideo pe trus qñ fuit reprehensus q' a iudeis in sfei predicare gentilibus excusauit se per spiritum sanctum dicens.

Filij dei ado ptiui fuert nisi soluȝ iudei sed et gent.

xp̄s p dicauit in deis pnci palr gēti b' aūt pfun ctorie Gen. sinon fuert xp̄o ꝯiūcti carne fuert ꝯiūcti spū.

c Act.ii. Nō posse resistere spūi sancto cuius istictu hoc
fecerit. Et iō quia misit deus pr̃ spiritū filij sui in cor
da nostra: iudeorū scȝ ⁊ gentiliū cōiungimur christo:
⁊ p hoc adoptamur ī filios dei. ¶ Sȝ sciēdū ē q̄ si ali
cubi in scriptura inuenit spiritussctūs mitti a pr̄e. Joā.
14°. Paraclitus aūt spiritussctūs quē mittet pr̄ ⁊c. Ali
quādo vō a filio. Joā. 15. Cuȝ venerit paraclytus queȝ
ego mittā vobis ⁊c. Nihilominꝰ tñ spūssctūs cōmunis
e st patri filio ⁊ ab vtroqȝ pcedit ⁊ ab vtroqȝ daf. Et iō
est q̄ vbicūqȝ inuenit q̄ pater mittat spiritum sctum
fit mētio de filio: sicut in pmissa auctoritate dicit queȝ
mittet pr̄ in nomine meo. Et simlr̄ vbi dicit mitti a fi
lio fit mentio de patre. Vñ dicit: queȝ mittam vobis a
2 patre. Et ēt hic cū dicit. Misit deus pater spiritū san
ctū: statiȝ fit mētio de filio cū dicit filij sui. Nec refert
si alicubi dicat spiritussanctus solū a patre pcedere: qȝ
ex quo filius mittit eū manifestū ē q̄ ab ipso procedit.
vñ spūssanctus dicit spiritus filij sicut mittētis: ⁊ sicut
a quo pcedit: ⁊ sicut a q̄ hȝ spiritussanctus qcqd hȝ si
cut ⁊ a patre. Joā. 15°. Jlle me clarificabit: qȝ de meo ac
cipiet ⁊c. Dic aūt in corda quia duplex ē gñatio. Una
carnalis q̄ fit p semē carnale missū in loco generatiōis:
qđ qdē semē licet sit q̄ntitate paruū: tamē virtute con
tinet totuȝ. Alia ē spūalis q̄ fit p semē spūale trāsmissū
in locū spūalis generationis: q quidē locus ē mēs seu
cor hominis: qȝ in filios dei generamur p mētis reno
uationē. Semē aūt spūale ē grā spiritussancti. pꝰ Joā.
3 vlt. Qui natus ē ex deo nō peccat: quoniam genera
tio dei conseruat eū ⁊c. Et hoc semen ē virtute continēs
totam pfectionē beatitudinis. Vñ dicit pignus ⁊ ar
ra beatitudinis. Ephe. p. Ezech. 39. Dabo spiritum no
uum ⁊c. ¶ Clamatē. i. clamare facientē. Abba pr̄. Nō
abba magnitudine vocis: sed magnitudie ⁊ feruore affectꝰ.
⁊ gre Tūc enim clamamus abba pr̄ quando per affectuȝ ac
ceidé cendimur calore spiritussancti ad desideriū dei. Roma.
est q̄ 8. Nō accepistis spūȝ seruitutis ⁊c. ¶ Abba pater ⁊c.
pr̄ la Jdē aūt est in significatione abba quod est hebreuȝ: ⁊
tine. pater qđ ē latinuȝ: ⁊ patir quod est grecū. Et vtrunqȝ
ponit vt ostendat q̄ gratia spiritussancti cōmuniter se
hȝ q̄ntum ad vtrunqȝ populum q̄ntum est ex se.
4 ¶ Cōsequēter cū dicit. (Jtaqȝ iā nō ē seruus ⁊c.) Po
nit fructū huius beneficij. Et pmo q̄ntū ad remotionē
omnis mali: a quo liberamur p adoptionē spūssancti
⁊ hec ē liberatio a seruitute. Et q̄ntuȝ ad h̄ dicit. Jtaqȝ
scilicet quia spūs clamat in nobis pater. iaȝ a tempore
grē non est aliquis nostrūȝ qui in christū credimus ser
uus in timore scilicet seruiēs. Joā. 15. Jaȝ nō dicaȝ vos
seruos sȝ amicos ⁊c. Ro. 8. Nō accepistis spūȝ suitutis
⁊c. Sed ē filius. Ro. 8. Jpse spiritus testimoniū reddit
spūi nr̄o q̄ sumus filij dei. Licet. n. conditione serui si
mus quia dicit Luc. 17. Cū feceritis omnia que prece
pta sunt vobis dicite serui inutiles sumus: tamē nō su
mus serui maliuoli: ex timore scilicet seruiētes: qȝ tali
5 sus debet tortura ⁊ cōpedes: sȝ sumus serui bōi ⁊ fideles
⁊ amore seruiētes: ⁊ iō libertatē p filiuȝ consequimur.
Jo. 8. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis. ¶ Secun
do ponit fructū q̄ntū ad cōsecutionē ois boni: ⁊ q̄ntuȝ
ad hoc dic. Qȝ si filius ⁊ heres p deuȝ. Ro. 8. Si filij ⁊
heredes: heredes qdē dei ⁊c. Hec ēt hereditas ē pleni
tudo ois bōi: cū nihil aliđ sit q̄ ipse deus: sm illud. ps.
Dñs pars hereditatis mee ⁊c. Gen. 15. dixit ad abraaȝ.
Ego merces tua magna nimis ⁊c. ¶ Dic ēt. Per deū:
qȝ sic iudei hereditatē adepti sūt p dei repromissionē
⁊ iusticiā: ita ⁊ gētiles p deū. i. p dei misericordiā. Ro
ma. 15°. Gētes ēt supra mīa honorare deū ⁊c. Ul p deū
. i. p dei opationē. Esa. 26. Oia opera nostra operatus

es in nobis domine. ¶ Lectio. IIII. d

Sed tūc quidē ignorātes deū
his qui nā nō sunt dij seruieba
tis. Nunc autem cū cognoueri t'2.q.
tis deum: immo cogniti sitis a 103.
deo: quo mō ɔuertimini iterum ad īfirma ar.1°.
⁊ egena elemēta qbus denuo suire vultis.
Dies obsuatis ⁊ mēses ⁊ tēpora ⁊ ānos.
Timeo ne forte sine causa laborauerim ī vo
bis. Estote sicut ego: qȝ ⁊ ego sicut vos.
¶ Posita dignitate bñficij grē: ⁊ ostēsa p exēplū hūa
nū: h̄ aplš arguit galathas q hāc grāȝ cōtēnebāt vipo 2
te īgrati tāto bñficio. Et p̄ arguit eos de īgratitudine.
Scđo excusat se q̄ h̄ nō fac ex odio ⁊ liuore ibi. (Frēs
obsecro vos nō me lesistis ⁊c.) Circa pᵐ tria fac. Pmo
cōmemorat statū pristinū. Scđo extollit ⁊ cōmendat
bñficiū susceptū ibi. (Nūc aūt cognoueritis ⁊c.) Ter
tio exaggerat pctm̄ cōmissū ibi. (Quō conuertemini
⁊c.) Dic g̃. Sed tūc. ⁊c. Q. d. Nūc estis filij ⁊ heredes
p deū: sȝ tūc qdē cū gētes eētis. Eph. 5. Eratis aliqñ te
nebre ⁊c. Jgnorātes deū p īfidelitatē suiebatis cultu
latrie his q nā nō sunt dij: sȝ opīone hoīuȝ. pꝰ Cori. 12°.
Cū gētes essetis ad simulacra muta put ducebamini
eūtes ⁊c. Ro. p. Seruierūt creature potius q̄ creatori
⁊c. Hoc aūt qđ dic. Qui nā nō sūt dij ē ad ɔfutationeȝ 3
arrianoꝝ dicētiū xp̄m dei filiū nō esse deū p nāȝ. Qȝ si error
verū eēt: nō eēt ei exhibēdus cultꝰ latrie. ⁊ qcūqȝ exhi arria
beret ei eēt ydolatra. Sed pōt obijci: qȝ nos adoramus noꝝ.
carnē ⁊ humanitatē xp̄i. Ergo sumus ydolatre. Sed Ado
dōm ē q̄ licet adoremus carnē seu hūanitatē xp̄i ado ramꝰ
ramus tñ eā vt vnitā psone diui vbi qđ qdē vbū ē sup carnē
positū diuinū. Vñ cū adoratio debeat supposito dīne seu
nature: qcqd in xp̄o adorat absqȝ errore fit. hūa
¶ Cōsequēter cū dic. (Nūc ēt cū cognoueritis ⁊c.) Cō nita
memorat acceptū bñficium. Q. d. Si igrātes eratis ⁊ tē xp̄i
peccabatis tolerari poterat: nā ceteris paribus. grauiꝰ vt vni
ē pctm̄ in xp̄iano q̄ ī gētili. Sȝ nūc cum cognoueritis tāȝ p
deū. i. sitis cōducti ad dei cognitionē. ⁊ grauiꝰ pctis q̄ sone
oli suiēdo ⁊ ponēdo speȝ in his ī qbus nō debetis. Jer. diuie.
31. Oēs cognoscēt me ⁊c. Sed hoc qđ dic: imo cogniti 4
estis a deo: vr̄ ɔtrietatē hr̄e: cū deꝰ ab eterno oīa cogno
uerit. Ecc. 23. Dño. n. deo anteqȝ crearent oīa sunt agnita
⁊c. Sȝ dōȝ h̄ cāltr eē dctm̄ vt sit sēsus: imo cogniti estis
a deo. i. deꝰ fec q̄ vos cognosceretis euȝ. Sic. n. deꝰ dr̄
cognoscere in q̄ntū est cā cognitiōis nostre. Et iō qȝ su
pra dixit. Cū cognoueritis deū: q̄ fuit vā locutio: statiȝ
corrigit eaȝ p figuratā: quia nō possumus deū cogno
scere ex nobis nisi p ipsum. Joā. pmo. Deum nemo vi
dit vnqȝ: sed vnigenitus qui est in sinu patris ⁊c.
¶ Cōsequēter exprobrat pctm̄ ɔmissū dicens. (Quō
ɔuertimini ⁊c.) Et p̄ exaggerat eoꝝ pctm̄. Scđo ostē
dit iminēs piculū ibi. (Timeo ne forte ⁊c.) Tertio re
duc eos ad salutis statū ibi. (Estote sic ego ⁊c.) Circa
pᵐ duo fac. Pmo pponit pctm̄ ɔmissuȝ. Scđo ō pctō 5
ɔmisso eos ɔuicit ibi. (Dies obsuatis ⁊c.) Sciēdū est
ēt q̄ hec lr̄a duplr legit. Unoꝰ qȝ isti galathe a fide cō
uertebāt ad ydolatria: ⁊ iō dic. Quō ɔuertimini a fide
iterū. i. denuo. 2ᵉ Pet. 2. Meliꝰ erat eis vitā vitam non
cognoscere q̄ post ⁊c. ps. Cōuersi sūt retrorsuȝ ⁊c. Ad
elemēta. s. mūdi q̄ sūt īfirma p se subsistere nō valētia: qȝ
in nihiliū deciderēt nisi ea manꝰ cūcta regētis teneret.
sȝ illđ Heb. p. Portās oīa vbo vtutis sue ⁊c. Et egena
q egēt bōo ⁊ seipis adiuicem ad ɔplemētū vniuersi: qui
bus. s. elementis denuo. i. iterum seruire vultis seruitu

a te.s.latrie. Probatio huius manifeste appet: q2 obseruatio dierum.s.faustos et infaustos et mẽses et ipa et ãnos.s. cõstellatiões et cursum corpor celestiũ: que oia ortus hñt ab ydolatria. Contra qd dr Iere.10°. A signis celi nolite metuere q gẽtes et c. Et q obseruationes hmõi male sint et contra cultũ christiane religionis pz: q2 distinctio dierũ mẽsiũ ãnor et tẽpor attedit fm cursum solis et lune. Et iõ tales tempor distinctiões obseruãtes venerant corpa celestia et disponũt actus suos fz iudiciũ astror. q nullã directã ipressionẽ habẽt in volũtate hoĩs: et in his q dependent a libero arbitrio. Et ex hoc iminet graue piculũ. Uñ dic. Timeo ne forte sine causa.i.inutiliter laborauerim in vobis. Et iõ cauẽdũ est fi-
2 delibus talia obseruare: sz nulla dz eẽ eis suspitio harum rerũ: q2 psperare põt cedere qcqd sub dei deuotione simplr agit. Sed nũqd licet in aliq cursum stellarum fuare? Dicẽdũ est q corpora celestia quotidiã qdẽ effectuũ cã sunt.s.corporaliũ: et in istis lz ipsor cursuz attẽdere: quotidiã autẽ nõ sũt cã.s.eor que dependent a libero arbitrio: seu a fortuna vl isortunio: et in istis fuare cursum astror ptiet ad ydolatriã. Sed lz hec lectura sustineri possit: nõ tñ est fz itẽtionẽ apli. Cum.n.ipse in tota pcedẽti serie huius epistole et in sequẽti arguat galathas de h q a fide trãstulerũt se ad obseruantiam legis: iõ magis ad ppositũ exponit de h q ad legales obseruantias cõuertunt. Unde dicit. Cum cognoueritis
3 deum p fidẽ: quomõ cõuertimini a fide ad elemeta.i. ad litteralẽ legis obseruãtiaz que dicit elementa: q2 fuit pma istitutio diuini cultus. Elemẽta dico ifirma: q2 nõ pficit iustificãdo. Heb.7. Neminez ad pfectum adduxit lex. Egena. q2 nõ cõfert virtutes et gram adiuuãdo p se. Sz qd est qd dic cõuertimini. Et videt hoc inconuenienter dcm. Similr et hoc q dic denuo. Nã isti nec iudei fuerãt nec alis legalia seruauerãt. Ad qd dicẽdum ẽ q cultus iudeor medius ẽ iter cultum xpianor et gentiliũ. Nã gẽtiles colebant elemẽta ipa tãq̃ viua quedã. Iudei vo elemẽtis quidẽ nõ seruiebãt: sed deo sub ipsis elemẽtis inq̃tũ obseruationibus corporaliũ elemẽtorũ deo cultũ exhibebãt supra eodẽ. Sub elemẽtis huius mũdi eramus seruiẽtes. Christiani vo seruiunt deo sub christo.i.in fide christi. Quãdo aũt ali-
4 qs peruenit ad terminũ trãsacto medio si iterũ redire velit ad mediũ: idẽ videt ac si velit redire ad pncipiũ. Et iõ aplus: q2 isti iam puenerãt ad terminũ.i.ad fidẽ christi: nũc redierũt ad mediũ.s. ad cultũ iudeor: inde est q pter quãdã conformitatez mediũ ad pncipiũ dicit eos conuerti ad elemẽta et denuo eis seruire. Et q ita sit: pbat cũ dic. Dies obseruatis iudaico ritu.s.sabbata: et decimũ pmi mẽsis et hmõi q dñr in Glos. Menses.i. neomenias: vt pm et septimũ mẽsem. vt habetur Leuit. 23°. Tẽpora.s.egressionis d egypto. et q hierosolymã trib9 vicibus veniebãt p singulos ãnos. Itẽ ãnos iubilei et septimũ annũ remissionis. Et ex h segr piculum:
5 quia ex h nihil pdest fides xpi. Uñ dic. Timeo ne forte sine causa.i.inutiliter in vobis laborauerim. infra.5. Si circuncidimini xps vobis nihil proderit.

Cõsequẽter cũ dic. (Estote sic ego et c.) reducit eos ad statũ salutis. Q̃rasi dicat. Ita timeo ne forte sine cã laborauerim in vobis: sz ne ita sit estote sic ego. Hoc in Glos. tripliciter legit. Primo mõ sic. Estote sicut ego .s. legẽ deserẽtes sic ego dim.si. Scdo mõ sic. Estote sicut ego et orẽ.s. pristinũ corrigẽtes sicut ego errorem meũ correxi. Et h potestis: quia ego supple sum: sicut vos: et tñ de errore meo correctus sum. Tertio mõ sic Estote sic ego.s. sine lege viuẽtes: quia ego supple q legem habui et in lege natus sũ: mõ sum sicut vos supple fuistis.s. sine lege.

Lectio. IIII. b

Fratres obsecro vos: nihil me lesistis. Scitis aũt q p ifirmitatẽ carnis euangelizaui vobis iã pdẽ et tẽtationem vrãm in carne mea nõ spreuistis neq respuistis: sz sicut angelũ dei excepistis me sicut xpm iesum. Ubi ẽ g beatitudo vrã. Testimoniuz.n. phibeo vobis q2 si fieri posset oculos vros eruissetis et dedissetis mihi. Ergo inimicus vobis factus sũ verũ dicẽs vobis. Emulant vos 2
nõ bñ: sed excludere vos volunt: vt illos emulemini. Bonũ aũt emulamini in bono semp: et non tñ cũ presens sum apud vos.

Postq̃ reprehẽdit aplus galathas: hic ondit se h nõ ex odio fecisse. Et pondit se nõ hre veram causam odij ad eos vllam. Scdo q nec hz cam estimatam ibi. (Ergo inimicus factus sũ vobis et c.) Tertio assignat cãm pmisse reprehensionis ibi. (Filioli mei et c.) Circa pmũ duo facit. Primo ondit q non hz cãm odij ad eos. Scdo q magis hz cãm amoris ibi. (Scitis aũt q p ifirmitatẽ et c.) Circa pmũ notãdũ ẽ q cõsuetudo ẽ boni pastoris in correctiõe subditor asperis dulcia miscere: 3
ne.s. ex nimia seueritate frãgant. Luc.10. legit de samaritão q incuratiõe sauciati ifundit vinũ et oleũ. E contra de malis pastoribus. dicit Ezech.34. Cũ austeritate imperabatis eis. Et iõ aplus sicut bonus platus ondit q nõ ex odio increpat eos blande loquẽdo eis q̃tũ ad tria. Primo q̃tũ ad charitatis nomẽ. Uñ dic. Fratres. ps. Ecce q bonũ et q iocundũ habitare frẽs in vnum. Scdo q̃tũ ad modestie verbũ. Uñ dic. Obsecro vos. puer.18. Cũ obsecrationibus loqt pauper. Tertio q̃tũ ad excusationẽ. Uñ dic. Nihil me lesistis. Et ego nõ sũ talis q habeã odio illos qui me non offendũt. Secũdo ondit se ad eos hre cãm amoris. cũ dicit. (Scitis aũt q p ifirmitatẽ et c.) Ubi tria ponit ex qbus hoĩes se 4
diliger cõsueuerũt. Primũ ẽ mutuũ societatis auxiliũ: et ex hoc et amor in bonis cõfirmatur: fm illõ Luc. 22. Uos estis q pmansistis mecũ et c. Et q̃tũ ad hoc dicit. Scitis aũt et c. Ubi p cõmemorat tribulationẽ quã passus est apud eos. Scdo ondit quomõ ei astiterunt gẽtes ibi. (Et tentionẽ nram et c.) Dicit g q̃tũ ad pmũ. Dic se iuit co. q nihil me lesistis: imo fuiustis mihi. Scitis.n.i. cem recordari poteritis q euãgelizaui vobis iãpridez.i.tria facto tpe p ifirmitatẽ carnis.i.cũ ifirmitate et afflictiõe cõsue carnis mee: vel cũ multis tribulationibus quas patie uerit bar a iudeis: q sũt de carne mea me persequẽtibus. p9 hẽre. Cor.2. Cuz timore et tremore multo fui apud vos. 2°. Corint.12. Uirtus in ifirmitate pficit. Et hec licz ifirmitas fuerit cã spernẽdi me et tẽtatiõis vrẽ. fm illõ Zach 5
13. Percute pastorẽ et dispgent oues et c. Uos th tẽtatiõnẽ vrãm q erat i carne mea.i. tribulatiõem meã q erat vobis cã tẽtationis nõ spreuistis. Ecc.11. Nõ spernas hoĩes i visu suo. Q: vt dicit dñs. Luc.10. Qui vos spnit me spnit et c. Neq respuistis doctrinã meã et me qn vel lest ce soch tribulationũ. Esa.33. Ue q spnis nõne et ipse sperneris et c. Secũdũ aũt qd cõfirmat iter hoĩes dilectionẽ ẽ mutuus amor: et mutua dilectio ad inuicẽ: fm illõ puerb.8. Ego diligẽtes me diligo et c. Et q̃tũ ad hoc dic. Sed sicut angelũ di excepistis me.i. ita honorifice sicut nuncium verba dei nunciantem prime Thess.2. Cum accepissetis a nobis verbum auditus dei et c. Et inde ẽ q pdicatores dicuntur angeli. Malach.2. Le

c gez requirēt ex ore eius ⁊c. Et nō solū sicut āgelū rece
pistis: sed sicut iesuz christum. i. ac si xp̄s ipse venisset.
Qui pfecto in ipso ad eos venerat ⁊ in eo loq̄bat̄. s̄m
illud. 2ª Cori. viti. An experimētū q̄ritis eius q in me
loqtur xp̄s. Matt. 10°. Qui vos recipit me recipit ⁊c.
¶ Deīde icrepat eos q̄ sic deteriorati erāt. Unde dic̄.
Ubi est ḡ beatitudo vr̄a? Q. d. Nōne ex h̄ dies btīfica
bāt vos q̄ me honorastis ⁊ p̄dicatiōez meā recepistis?
Job. 4°. Ubi ē timor tuus ⁊ fortitudo tua patiētia tua
⁊ pfectio viarū tuarū. ¶ Tertiū qd̄ amorē cōfirmat ē
mutua bn̄ficiētia. Et q̄tuz ad h̄ dic̄. Testimoniū p̄hibi
beo q̄ si fieri posset. i. iuste fieri potuisset. Illud. n. fieri
pōt qd̄ iuste fit vl̄ ad vtilitatē eccl̄ie fuisset. Occulos er
uissetis ⁊ dedissetis mihi. Quasi. d. Ita me diligebatis
q̄ non solum mihi vestra exteriora: sed etiam oculos
vestros dedissetis mihi.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Ergo inimic⁹ fact⁹ suz vobis
⁊c.) Ponit cām estimati odij: ⁊ p̄ vnā ex parte aposto
li. Secūdo aliā ex pte pseudo ibi (. Emulāt̄ vos ⁊c.) Di
cit ḡ. Ex q̄ mihi tot bona fecistis: ē ne credēdū q̄ fact⁹
sim inimicus vobis iterū dicēs vobis. Uerbuz autem
h̄ quod dicit dupl'r pōt intelligi. Uno. s. mō q̄ ipse ha
beat eos odio. Et isto mō legit̄ sic tūc. Factus suz inimi
cus. i. habeo vos odio. Et sic hoc quod seq̄t̄. Uerū di
cens vobis pōt estimari vt signū odij: quod tm̄ ē signū
dilectionis. s. dicere verum: suo tamen loco ⁊ tempore.
Alio mō pōt itelligi inimicus passiue. s. q̄ ipse hēatur
odio ab eis. Et tūc sic legit̄. Ego factus sum inimicus
vobis. i. habetis me odio. ⁊ hoc iō: q̄ dico vobis verū:
vt sic dicētis verū vobis ponat̄: vt sit cā odij. Nam ho
mines veritatem dicētes a malis odio habēt̄. Ueritas
enim odiū parit. Amos. 5. Odio habuerūt in porta cor
ripiētē ⁊c. ¶ Sz ꝯ est qd̄ dicit̄ Prouer. 28. Qui corri
pit hominē grām postea inueniet apud eū magis q̄ q
per lingue blandimēta decipit. ¶ Sz dōz est q̄ solutio
hec pōt haberi ex hoc qd̄ dicit̄ Prouer. 9°. Noli argue
re derisorem ne oderit te: argue sapientem ⁊ diliget te.
Bonitatis enim signū ē si iste qui corripitur corripien
tē diligit. Et ecōuerso si eū oderit signū est malicie. Cū
enim hō nāliter odiat illd̄ qd̄ cōtrariat̄ ei qd̄ diligit: si
4 tu odis eū q corrigit te de malo: manifestū est q̄ malū
diligis. Si vero diligis eum ostēdis te odire peccata.
Qr̄ eniz hoies a p̄ncipio cū corripiunt̄ per amorez ad
peccata afficiūt̄ inde ē q̄ in p̄ncipio pctōr corripientē
odit: sz postq̄ iā correctus ē ⁊ affectū peccati deposuit
corripientē diligit. Et iō signāter in pposita auctorita
te dicitur q̄ postea iueniet grām apud eum.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Emulāt̄ vos ⁊c.) Pōit aliaz
cām estimatā ex pte: sz pseudo. Et p̄ ponit eā. Secun
do excludit eā ibi. (Bonū āt emulamini ⁊c.) Quātuz
āt ad p̄mū sciēdum est q̄ sicut dictū est supra quidam
pseudo ex iudeis cōuersi circūeuntes ecclesias gētiuz
p̄dicabāt seruari legalia. Et q̄ paulus ꝯtriū dicebat. iō
5 isti detrahebāt ei. Et h̄ magis faciebāt vt excluderent
paulū q̄z pro salute eoꝶ. Et iō dicit aplus. Emulātur
vos. i. nō patiunt̄ in vobis quos diligunt potius amo
re cōcupiscētie q̄z amicitie cōsortium nr̄m. Emulatio
eniz ē zelus ex amore q̄cūq̄ proueniēs nō patiēs ꝯsor
tiū in amato. Sed quia amor eoꝶ ad istos nō erat bo
nus. tū q̄ n̄ amabāt eos pp̄ter vtilitatē ipsoꝶ: sz pp̄ter
cōmodū pp̄ū. ⁊ h̄ pz: q̄ volebāt excluder̄ aplz ab eis:
vtpote pp̄e vtilitati ꝯtriū: tū q̄ h̄ cedebat in dānū gala
tharū: q̄ q̄rebāt in eis lucrū p qd̄ ipsi dānificabantur.
Iō dicit. Emulāt̄ vos: sz nō bene: q̄ nō amāt bonuz ve
strum. Et h̄ apparet: q̄ volūt vos excludere vt emule
mini illos. i. vt nullū recipiatis nisi eos. Prouer. 3. ne emu

d leris hoiez iniustū ⁊c. Et Prouer. 23. Nō emulet̄ cor tuū
pctōres. Hoc aūt excludit cōsequēter cuz dic̄. (Bonū
aūt emulamini ⁊c.). Q. d. Nō debetis eos emulari in
doctrina eoꝶ: sz emulamini bonū doctorē me. s. ⁊ hmōi.
pª Pet. 3°. Quis ē q vobis noceat si boni emulatores
fueritis. Sz q̄ aliqs pōt eē bonus doctor in q̄ pōt esse
aliqd mali: iō addit. Emulamini dico bonū doctorē: sz
tm̄ i bono. i. in eo qd̄ bonū ē. pª Cor. 14. Sectamini cha
ritatē emulamini spūalia: licet aūt apl's d̄ se loq̄t̄: s̄m
Glo. cū dic̄. Emulamini bonū. addit tm̄ in bono: q̄ sic̄
ipse dic̄. pª Cor. 4. Nihil mihi ꝯscius suz: sz nō i h̄ iusti
ficatus suz. Sz q̄ aliq emulēt̄ doctorē bonū in sua p̄sē
tia solū iō addit semp ⁊ nō tm̄ cū p̄sens sū apd̄ vos: q̄
emulatio i bonū ē signū q̄ ex amore ⁊ timore dei qui 3
oia videt pcedat: si ēt in absentia pseuerat. Col. 3. Ser
ui obedite p oia dn̄is vestris ⁊c. Lectio. V.

Filioli mei quos iteruz parturio
donec formet̄ christus i vobis.
Uellem autez eē apud vos mo
do ⁊ mutare vocez meam quo
niam confundor in vobis.
¶ Supra apl's remouit falsā cām correctiōis galatha
rū: hic ꝯsequēter apl's dicte correctiōis assignat cāz ve
rā q̄ ē dolor d̄ eoꝶ ipfectiōe. Et iō p̄ dolorē cordis ex q̄
loq̄bat̄ exp̄mit. Scd̄o pōt d̄siderium d̄ māifestatione
huius doloris ibi. (Uellē aūt ⁊c.) Tertio pōit cām do
loris ibi. (Qm̄ ꝯfūdor ⁊c.) Dolor āt iste ex caritate pce
debat: q̄ dolebat d̄ pctis eoꝶ. Ps. Uidi p̄uaricātes ⁊ ta
bescebā ⁊c. Et iō v̄buz charitatis pponit dicēs. (Filio
li mei.) Signāter āt n̄ eos filios vocat sz filiolos vt d̄si
gnet eorū ipfectionē q̄ diminuti sunt. pª Cor. 3. Tāq̄ Qua
paruulis i xp̄o ⁊c. ¶ Sz notādū ē q̄ puer dū ē i pturi re ap.
tiōe dr̄ filiolus. Et isti tales erāt: q̄ indigebant iterata gala.
pturitiōe: cū tm̄ parētes carnales semel tm̄ parturiāt fi appel
lios. Et iō dic̄ eis. Quos iteꝶ pturio. Nā iā eos pturi lauit
erat in p̄ma cōuersiōe: sed q̄ iā auersi erāt ab eo q eos filio
vocauit i aliud euāgeliū: idigebāt q̄ iterato pturiret los.
eos. Iō dic̄ pturio. i. cū labore ⁊ dolore ad lucē fidei re
duco. In q̄ appet dolor apli. Uñ ꝯuersio hoīs pt⁹ dr̄.
Job. 39. Incuruāt̄ ad fetū ⁊ pariūt. Apoc. 12. Clama 4
bat pturiēs ⁊ cruciat̄ vt pareat. Et ideē q̄ apl's ex do
lore dur̄ eos corrigit: sicut mulier ex dolore partus du
re clamat. Esa. 42. Quasi parturiens loquar ⁊c. Et rō
iterate pturitiōis ē: q̄ nō estis pfecte formati. Uñ dic̄.
Donec xp̄s formet̄ in vobis. i. recipiatis silitudinē ei⁹
quā vestro vitio pdidistis. Et nō dic̄ formemini i xp̄o:
sz formet̄ xp̄s in vobis. vt h̄ terribilius insonet aurib⁹
eoꝶ. Nā xp̄s p fidē format̄ in corde. Eph. 3°. Habitar̄
xp̄m p fidē ⁊c. Sed qn̄ quis nō hz fidē formatam: iam
in eo moritur xp̄s. 2ª Pet. p̄. Donec dies illucescat ⁊c.
Et sic s̄m hominis pfectum in fide xp̄s in hoie pfic̄:
⁊ ecōuerso s̄m defectū deficit. Quādo ḡ fides in hoie
efficit̄ isformis p pctm̄ xp̄s nō ē in eo formatus. Et iō
q̄ in istis nō erat fides formata idigebāt iterū parturi 5
ri donec xp̄s in eis formaret̄ p fidē q̄ p dilectiōez opa
tur. Ul' donec xp̄s formet̄ i vobis. i. formosus aliqs per
vos appareat. Possz āt aliqs dr̄e. Absēs tu dicis talia:
sz si esses apud nos hec nō diceres: s̄m illud 2ª Cor. 10.
Pn̄tia qdē corporis ifirma ⁊ s̄mo ꝯtēpt bilis ⁊c. Et iō
ponit desiderium manifestandi dolorem suū asperius
dicēs. Uellez aūt eē apud vos modo ⁊ mutare vocem
meam. Quasi dicat. Modo blandis verbis vtor vo
cans vos frēs ⁊ filios in absentia. Sed si essem p̄ns as
perius corriperē. Nam si que p l'ras scribo nunc p̄ns
⁊ ore pferrem durior esset correctio vtpote: q̄ magis
possem

a possez vocē obiurgātis exprimere ꝛ irascētis resonare
clamorē ꝛ dolorē pectoris magis q̄ȝ p lr̄as explicare.
magis cor vr̄m viua vox ad cōfusionē de errore vr̄o ꝛ
mea turbatione moueret. Et cā huius doloris ē qꝛ cō-
fundor i vobis.i.erubesco apud alios p vobis. Nā sic̄
Ecc.22.dr̄. Cōfusio est patris de filio idisciplinato. Nā
cū filius sit res pr̄is ꝛ discipulus inq̄ȝtū hmōi res: ma-
gister gaudet de bono qḋ videt in eo relucere quasi de
bono pprio ꝛ gl'iaꝛ ꝛ ecōuerso de malo dolet ꝛ cōfun-
dit. Vn̄ qꝛ isti mutati erāt de bono i malū: aplus ꝯfun
debaꝛ inde. ¶ Lectio. VI.

Dicite mihi q sub lege vultis eē
legē non legistis. Scriptum est
2 enim. q̄m abrahā duos fili-
Ro. os habuit vnū de ancilla: ꝛ vnū
9.ca. de libera. Sed qui de ancilla scd̄m carnem
natus est: qui aūt de libera p repromissio-
nē. Que sunt per allegoriam dicta.

¶ Supra aplus pbauit dignitatē status p ꝯsuetudīez
humanā: h āt pbat eā auctoritate scripture. Et p̄ ppo
nit factū. Scd̄o exponit mysteriū ibi. (Que sunt p al-
legoriā dicta ꝛc̄.) Tertio ꝯcludit ppositū ibi. (Itaq̄ȝ
frēs mei nō sumus ꝛc̄.) Circa p̄m duo facit. Primo exci-
tat ad attētionē. Scd̄o ppōnit suā itētionē ibi. (Scri-
ptū ē.n.ꝛc̄.) Dicit ḡ. Dicite mihi ꝛc̄. Quasi.d. Si vos
estis sapiētes attēdite ad ea q̄ obijcio: ꝛ si nō potestis ꝯ
dicere cedatis. Job.6. Respondete obsecro absq̄ȝ con-
tētione ꝛc̄. Facio vobis aūt hanc obiectionē. Aut legi-
stis legē aut n̄ legistis. Sȝ si legistis scire debetis ea q̄
in ea scripta sunt: ꝫ ipa pbat se dimittēdā: si āt nō legi
3 stis: nō debetis recipe qḋ nescitis, puer.4. Palpebre
tue pcedāt gressus tuos. ¶ Dicite aūt sub lege.i. sub
onere legis. Nā subire aliqḋ leue nō ē vis: ꝫ subire gra
ue on' sic̄ ē on' legis magne stultitie signū eē vr̄. Act.
15. Hoc ē onus qḋ neq̄ȝ pr̄es nr̄i neq̄ȝ nos ptare potui-
mus ꝛc̄. Qḋ ē itelligēdū de illis q volūt carnalr̄ eē sub
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Scriptū ē.n.ꝛc̄.) Pro (lege.
ponit suā itētionē dicēs. Jō qro an legistis legē: qꝛ i ip
sa ꝯtineꝛ qdā q̄ manifeste dn̄t legē nō eē tenēdā: ꝛ ipā
liter aplus facit mētionē de duobus filijs abrahe. Et p̄
ponit vnū i quo ꝯueniūt: 2° duo i qbus differūt. Cōue
niūt qdē i vno pr̄e. Vn̄ dic̄. Scriptū ē: q̄m abrahā du
os filios habuit. Habuit ēt alios: q̄ȝ istos duos filios:
4 qꝛ post mortē sare alios gēuit d cethura: vt dr̄ Gen̄.25.
de qb' mētionē n̄ fec̄ aplus qꝛ n̄ ptinēt ad hāc signatōēȝ.
Pn̄t tn̄ p istos duos.s. filiū ancille ꝛ filiū libere duo po
puli.s. iudeoꝝ ꝛ gētiū dsignari: p alios vō filios cethuꝛ
scismatici ꝛ heretici. Qui qdē duo ppl'i cōueniūt i vno
pr̄e: qꝛ iudei sunt filij abrahā s̄m carnē: gētiles vō s̄m
imitationē fidei. Vel sunt filij abrahā.i. dei q ē pr̄ oiuȝ
Mal.2. Nōne de' pr̄ oium ꝛc. Ro.3. An iudeoꝝ tm̄.
Differūt āt i duob'.s.i cōditōe mr̄is: qꝛ vn' est de ancil-
la, vt dr̄ Gen̄.21. Nec tn̄ peccauit abrahā ad eā accedēs
qꝛ accessit ad eā ꝯiugis affectu ꝛ ordinatōe dina: Ali'
āt ē d libera.s. ysaac, quē gēuit ei sara vxor sua. Gen̄.18.
5 Veniā ad tpe isto vita cōite ꝛ sara vxor tua ꝛc̄. Itē dif-
ferūt i mō gnōnis qꝛ q de ancilla.s. ysmael s̄ȝ carnē na
tus ē: q āt de libera.s. ysaac p repromissiōēȝ. Sȝ vitād'
est h duplex falsus itellectus. Vn' ne itelligaꝛ p h q̄ di
cit s̄m carnē natus est vt accipiaꝛ h caro p actu pcti.
s̄m illud. Ro.8. Si s̄m carnē vixeritis moriemini ꝛc̄.
2.cor.10. In carne.n. ambulātes nō s̄ȝ carnē militam'
q̄si abrahā peccāte natus sit ysmael. Alius itellect' vt
p h q̄ dr̄. Per repromissionē credaꝛ ysaac nō s̄ȝ carnē
nat' .i. s̄ȝ carnalē ꝯmixtionē: ꝫ p spūȝ scm̄. Est ḡ dōm b
q̄ s̄m carnē.i. s̄m nāȝ carnis nat' est ysmael. Nā nāle ē
in hoīb' q̄ ex muliere iuuēcula fecūda sicut erat agar
ꝛ sene nascaꝛ fili'. et q̄ p repromissionē.i.s̄. nāȝ carnis
nat' ē ysaac. Nō.n. ad h se extēdit nā carnis: vt ex viro
sene ꝛ vetula sterili sic̄ fuit sara fili' nascaꝛ. Per ysmael
signaꝛ ppl'us iudeoꝝ: q s̄m carnē nat' ē. Per isaac vō i
telligiꝛ ppl'us gētiū q nat' ē s̄m repromissionē: q̄ pmis
suȝ ē abrahe q̄ eēt futur' pr̄ multaꝝ gētiū. Gen̄.22. In
seie tuo bn̄dicēꝛ ꝛc̄. Mysteriū āt exponit cū dic̄. Que
sunt p allegoriā dicta. Et p̄ pōit modū mysterij. Scd̄o
exēplificat ibi. (Hec.n. duo sunt testamēta ꝛc̄.) Dicit ḡ a
Hec q̄ sunt scripta de duob' filijs ꝛc̄. sunt p allegoriā di Alle
cta.i.p aliū itellectū. Allegoria.n. ē trop' seu modus lo gori
quēdi q̄ aliqd dr̄ ꝛ aliud itelligiꝛ. Vn̄ allegoria dr̄ ab a ē
allos qḋ ē alienū ꝛ goge ductio q̄si alienū itellectū du tro
cēs. Sȝ attēdēdū ē q̄ allegoria sumiꝛ aliqn̄ p q̄libȝ my pus
stico itellectu. Aliqn̄ p vno tm̄ ex q̄tuor q sunt histori seu
cus allegoric' mysticus ꝛ anagogic' q sunt q̄ttuor sen mo
sus sacre scripture: ꝛ tn̄ differūt q̄ȝtū ad signatōnē. Est duo
.n. duplex signatio. Vna ē p voces. Alia ē p res q̄s vo loq̄n
ces signant. Et h spālr̄ est i sacra scriptura ꝛ nō i alijs. di
Cū.n. ei' actor sit de' i cui' ptāte ē q̄ nō solū voces ad 3
designādū accōmodet: qḋ ēt hō facere pōt. ꝫ ēt res ip-
sas. E nō i alijs scietijs ab hoīb' traditis q nō pn̄t accō
modare ad signādū nisi tm̄ vba: voces solū signant.
Sȝ h ē ppriū i ista scia vt voces ꝛ ipse res signāte p eas
aliqd significēt: ꝛ iō hec scia pōt hr̄e plures sensus. nā
illa significatio q̄ voces signant aliqd ptinet ad sensuȝ
lr̄alē seu historicū. Illa vō significatio q̄ res signate p
voces iteꝝ res alias signant ptinet ad sensuȝ mysticū.
Per lr̄alē āt sensum pōt aliqd significari duplr̄.s. s̄m p
prietatē locutōis: sic̄ cū dico hō ridet: vel s̄m silitudīeȝ
seu metaphorā: sic̄ cuȝ dico pratū ridet. Et vtroq̄ȝ mō
vtiūt i sacra scriptura: sic̄ cū dicim' q̄ȝtū ad p̄m q̄ iesus
ascēdit: ꝛ cū dicim' q̄ sedet a dextris dei q̄ȝtū ad 2m. Et 4
iō sub sensu lr̄ali icludiꝛ parabolic' seu methaphoric'.
Mysticus āt sensus seu spūalis diuidiꝛ i tres. p̄° nāq̄ȝ
sic̄ dicit aplus lex vet' ē figura noue legis. Et iō s̄ȝ q̄ ea
q̄ sunt veteris legis signant ea q̄ sunt noue ē sensus al
legoric'. Itē s̄m Diony. i lib. de celesti hierarchia. No-
ua lex ē figura future. Et iō s̄m q̄ ea q̄ sunt i noua le-
ge ꝛ i xp̄o signant ea q̄ sunt i pr̄ia ē sensus anagogic'.
Itē i noua lege ea q̄ i capite sunt gesta sunt exēpla eo-
rū q̄ nos facer̄ debem': qꝛ q̄cūq̄ȝ scripta sūt ad nr̄aȝ do
ctrinā scripta sunt. Et iō s̄ȝ q̄ ea q̄ i noua lege facta sūt
in xp̄o ꝛ i his q̄ xp̄m signant sunt signa eoꝝ q̄ nos fa-
cere debem' ē sensus moralis. Et oīum hoꝝ pȝ exem-
plū. Per h.n. q̄ dico fiat lux ad lr̄aȝ de luce corpali pti
net ad sensum lr̄alē. Si itelligaꝛ fiat lux.i. nascaꝛ xp̄s i
ecclia ptinet ad sensuȝ allegoricū. Si vō dicaꝛ fiat lux 5
.i. vt p xp̄m itroducamur ad glīā ptinet ad sensuȝ ana
gogicū. Si aūt dicaꝛ fiat lux.i. p xp̄m illuminemur in
intellectu ꝛ inflāmemur in affectu ptinet ad sensum
moralē. ¶ Lectio. VII.

Hec.n. sunt duo testamēta. Vnū
qdem in mōte syna in seruitutē
generās: que ē agar. Syna.n.
mōs est in arabia: q cōiunctus
est ei q̄ nūc est hierusalē: ꝛ seruit cū filijs su-
is. Illa aūt que sursum est hierusalem libe- heb.
ra est que est mater nostra: scriptū ē.n. Le 2.
tare sterilis que nō paris, erumpe ꝛ clama cap.

c que non parturis: q2 multi filij deserte: ma
gis q̃ eius que hȝ virum.
¶ Supius posuit apl's itellectū mysticū. h aperit my
steriū. Et p̄ q̃tū ad matres. Scdo q̃tum ad filios ibi.
(Nos aūt, frēs ꝛc.) Per duas aūt matres itelligit duo
testamēta. Et iō p̄ ponit significatū. Scdo exponit ibi.
(Unū qdē i mōte ꝛc.) Dicit ḡ he. s. due vxores: s. ancil
la ⁊ libera sunt duo testamēta. vet⁹ ⁊ nouū. Jere. 31. Fe
riā domui israel fedus nouū. Ecce nouū testamētum.
2 Nō ꝑm pactū ꝛc. Ecce testamentū vetus. Libera. n. si
gnificat testamētū nouū. ancilla vo vetus. Ad sciēdū
aūt qd sit testamētū attēdi dȝ ꝙ testamētū idē ē qđ pa
ctū seu fedus coꝝ q̃ testibus confirmāt. Uñ i scriptura
multotiēs loco testamēti ponit̄ fedus vel pactū. Ubi
cūqȝ aūt interuenit fedus vel pactū fit aliq̄ ꝓmissio.
Et iō ꝑm diuersitatē ꝓmissionū est diuersitas testamē
toꝝ. Duo aūt sunt nobis ꝓmissa. s. tpalia in veteri lege
⁊ eterna i noua. Math. 5. Gaudete ⁊ exultate ꝛc. He ḡ
due ꝓmissiones sunt duo testamēta. Uñ apl's ꝯñr cum
dicit. (Unū qdē ꝛc.) exponit ipa. Et p̄ q̃tū ad vetus.
Scdo q̃tū ad nouū ibi. (Illa āt q̃ sursū ꝛc.) Ad eui
dētiā aūt lr̃e sciēdū est circa p̄m ꝙ qlibet ciuis alicuius
Ciuitas dei ē duplex ciuitatis dr̄ esse filius illius. ⁊ ipa ciuitas ē sicut mater
ei⁹. Luc. 23. Filie hierusalē nolite flere ꝛc. ⁊ Treñ. vlt.
Filij syon icliti ꝛc. Per h igit̄ ꝙ aliq sūt alicuius ciui
3 tatis ciues efficiunt̄ filij eius. Duplex aūt ē ciuitas dī.
Una terrena. s. hierusalē terrestris. Alia spūalis. s. hie
rusalē celestis. p vetus aūt testamētū hoies efficiebāt̄
ciues ciuitatis terrestris: p nouū aūt celestis. Et iō cir
ca hoc duo fac̄. Pmo ꝓponit mysteriū expositū. Scdo
expositionis mystice rōnē assignat ibi. (Syna. n. ꝛc.)
Dicit ḡ p̄. Dico ꝙ significat duo testamēta. s. vet⁹ ⁊ no
uū. Et q̃tū ad h dicit. Primū qdē i mōte syna ꝛc. Ubi
p̄ ponit̄ locus i quo datū fuit: q2 ad lr̃am i mōte syna:
vt dr̄ Exo. 20. Cuius ꝑm glo. mystica rō est. q2 syna in
terꝑtat̄ mādatū. Uñ ⁊ ab apl'o vetus lex vocat̄ lex mā
datoꝝ. Ephe. 2. Mōs āt significat supbiā Jere. 13. Añ
q̃ offendāt pedes vestri ad mōtes caliginosos ꝛc. Uñ
4 p mōtē istū in quo data est lex significat̄ supbia iudeo
rū duplex. Una q2 supbiebāt ꝯ deū. Deut. 31. Ego scio
cōtētionē tuā ꝛc. Alia qua supbiebāt ꝯ alias nationes
abutētes illius qđ dr̄ i ps. Nō fecit taliter oī natiōi ꝛc.
Scdo vo ꝓponit ad qd sit datū: q2 nō ad faciēdū libe
ros ȝ filios mr̄is ancille seruitutē q̄ ē. i. signat̄ p agar q̄
qdē in seruitutē generat. s. vetus testamētū tripl'r. s. q̃
tū ad effectū: q̃tū ad itellectū: ⁊ fructū. Quātū ad in
tellectū qdē ꝑm cognitionē: q2 i hoie est duplex cogni
tio. Una libera: qñ. s. reꝝ veritatē ꝑȝ se ipsaȝ cognoscit.
Alia vo ancilla. i. subiecta velaminibus figuraꝝ. Et ta
lis fuit cognitio veteris testamēti. Quātū ad effectum
vero: q2 noua lex generat affectū amoris q ꝑtinet ad li
bertatē. Nā q amat ex se mouet̄. Uetus aūt generat af
5 fectū timoris i quo est seruitus. Qui. n. timet nō ex se:
ȝ ex alio mouet̄. Ro. 8. Nō accepistis spūm seruitutis
iteꝝ i timore ꝛc. Sȝ q̃tū ad fructū: q2 lex noua gene
rat filios qbus debet̄ hereditas: ȝ illis debent̄ munu
scula sicut seruis. Jo. 8. Seruus nō manet i domo i eter
nū. filius manet i domo i eternū. Rōnem mysterij assi
gnat cū dicit. Syna. n. mōs est i arabia ꝛc. Ubi p orit̄
dubitatio: q2 cū syna distet a hierusalē p. 20. fere dietas
vr̄ falsum ꝙ syna iunctus sit hierusalē: vt h apl's dicit.
Sȝ ad hoc mystice r̄ndet̄ i glo. sic: vt syna sit i arabia.
Arabia. n. humilitas vel afflictio iterpretat̄. i qua datū
ē vetus testamētū: q2 hoies quasi serui ⁊ alieni sub ea
affligebant̄ carnalib⁹ obseruātijs. Act. 15. Hoc ē onus

qđ neqȝ p̄res nr̄i neqȝ nos ꝛc. Qui mons coniunctus d
est nō p spaciū ꝯtinuitatē: ȝ p silitudinē ei q̄ nūc est hie
rusalē. i. iudaico pp'lo. q2 sicut ipi terrena diligūt ⁊ pro
tpalibus ꝑuiūt sub pctō: ita ⁊ mōs ille i seruitutē gnā
bat. Sȝ hec ñ vr̄ itētio apl'i. Nā ipse vult ꝙ vetus testa
mētū ꝙ i mōte syna datū ē: ex ipo loco ꝑuitutis i serui
tutē generet. q2 illud dabat̄ i syna: nō tñ ibi remanenti
bus filijs israel. ȝ ꝓficiscētibus ad terrā ꝓmissiōis. Hie
rusalē ēt generat filios ꝑuitutis. ⁊ iō q̃tū ad h ꝯtinua
tur mōs syna cū illa. Et h ē qđ dic̄. Qui cōiunctus ē ei
. s. p ꝯtinuationē itineris eūtiū i hierusalē. q̄ seruit cū fi
lijs suis: ꝑuitute. s. legaliū obseruātiaꝝ: a q̄ redemit nos
xp̄s ⁊ ꝑuitute diuersoꝝ pctōꝝ. Joā. 8. Qui facit pctm̄ 2
ꝑu⁹ ē pcti. Et ad lr̄aȝ a ꝑuitute rōanorū q eis dñabāt̄.
¶ Deīde cū dicit. (Illa āt q̄ sursum ē hierusalem ꝛc.)
Hic ꝯñr apit mysteriū de libera. Et p̄ exponit mysteriū
Scdo iducit ꝓphetiā ibi. (Scriptū ē. n. ꝛc.) Primū q
dē pōt dupl'r itelligi ꝑm ꝙ hāc matrē possum⁹ itellige
re. Uel illā p quā gnāmur: q̄ est eccl'ia militās. Uel illā
mr̄ez in cui⁹ filios generamur: q̄ est eccl'ia triūphans. i.
Pe. i. Regnauit nos i spē viuā ꝛc. Sic ḡ gnāmur i pñti
eccl'ia militāte vt ꝑueniam⁹ ad triūphāte. Hoc ḡ mō il 3
lud exponētes a q̄tuor describit̄ mr̄ nr̄a. s. a sublimita
te cū dicit. (Sursum ē.) Scdo a noīe cū dicit. (Hieru
salē.) Tertio a libertate cū dicit. (Libera ē.) Quarto
a fecūditate cū dicit. (Mr̄ nr̄a.) Est ḡ sublimis p ap
tā dei visionē: ⁊ p ꝑfectā dei fruitionē: ⁊ h q̃tū ad ec
clesiā triūphātem. Esa. 6. Uidebis ⁊ afflues ꝛc. Col. 3.
Que sursū sunt sapite ꝛc. Itē sublimis p fidē ⁊ spē. q̃
tū ad eccl'iā militātē. Phi. 3. Nr̄a ꝯuersatio i celis est.
Cañ. 3. ⁊ 8. Que ē ista q̄ ascēdit ꝛc. Sȝ ē ēt pacifica: q2
hierusalē. i. visio pacis. Qđ qdē ꝯpetit eccl'ie triūphāti
vt hñti pacē ꝑfectā. ps. qui posuit fines tuos pacē ꝛc.
Esa. 32. Sedebit pp'ls me⁹ i pulchritudie pacis. Itē cō
petit eccl'ie militāti: q̄ in xp̄o pacē hñs qescit. Jo. 16. In
me pacē habebit. Est ēt libā. Ro. 8. Ipa creatura libe
rabit̄ ꝛc. q̃tū ad triūphātē ⁊ q̃tū ad militātē. Apoc.
21. Uidi ciuitatē sanctā hierusalē ꝛc. Sȝ fecūda est: q2
mr̄ nr̄a. Militās qdē vt generās. triūphās vt i cui⁹ fili 4
os gnāmur. ps. Nūqd syon dicet hō ꝛc. Esai. 60. Filij
tui de lōge veniēt ꝛc. Scriptū ē. n. Esa. 54. Scdm. n.
70. h ponit̄ ꝓphetia p quā p̄ ꝓbat̄ libertas mr̄is ꝑdi
cte. Scdo eis fecūditas ibi. (Q2 multi filij ꝛc.) Scien
dū est āt circa p̄m ꝙ i muliere fecūda p̄ qdē est tristitia i
pariēdo. Scdo subseqt̄ gaudiū i suscepta ꝓle ꝑm illud
Jo. 16. Mulier cū parit ꝛc. Sȝ mulier sterilis nec pati
tur i partu nec gaudet i ꝓle. Differūt aūt parere ⁊ ptu
rire: q2 pturire dic̄ conatū ad ptū: parere vo dicit edu
ctionē fetus iā facti. In pturitione ḡ dolor ē experit̄ fe
cūda. ⁊ i ꝑtu gaudiū. sterilis āt dolore pturitōis ⁊ gau
dio ptus ꝑuat̄. Sȝ hec duo ꝓpheta idicit sterili dicēs.
Letare steril̄. ꝛc. Ubi loqt̄ de hierusalē quā dicit liberā
significatā p sarā sterilē. Nā eccl'ia sterilis erat. s. eccl'ia
militās gētiū q̄ nō offerebat filiū deo. sed diabolo. Uñ
ad babylonē dr̄ Esa. 47. Sterilitas ⁊ viduitas vene 5
ret tibi ꝛc. Et eccl'ia triūphās añ passionē xp̄i sterilis
erat: q2 nō generabant̄ aliq i filios eius p itroitū glie ni
si i spe. Posita. n. erat rōphea añ ianuā paradisi: vt nul
lus itrare posset. Huic ḡ sterili dr̄. Letar q nō paris ꝛc.
q. d. Steriles vt dictū est nō dolēt de ptu: ȝ de eo ꝙ ñ
pariūt. i. Reg. i. Cū esset anna amaro aio ꝛc. Sȝ tu le
taberis i multitudine filiorū. Esa. 60. Tūc dilatabit̄ ⁊
mirabit̄ cor tuū. i. leticiā mētis extra ondens. Duo. n.
sunt i ptu. s. dolor ex eruptiōe reticuloꝝ qbus cōtinet̄
fetus in mr̄ice ⁊ clamor ex ipso dolore. Et iō dic̄. Tu
q̄ nō pturis. s. eccl'ia militās: q̄ nō contrios d ptū p de

siderium

a fideriū ꝛ triūphās ꝙ nō pturis doledo. Uſqꝫ nōdū ve nit tpo recipiēdi filios erūpe .i. leticiā quā iterū habes manifeſta exterī ꝛ clama voce laudis. Eſa. 58. Clama neceſſe eſt ꝛc. et hec duo ad libertatē ptinēt .s. clamare ꝛ erū pere. ſic ḡ apparet libertas matris. ¶ Seqꝛ fecūditas (Quia multi filij ꝛc.) Sꝫ cū ſupra dictū ſit eccliā libe rā ſignificari p ſarā: vr ee dubiū an ſara fuerit deſerta. Ad qḋ ſciēdū ꝙ deſerta fuit ab abrahā vt hic dr ñ p

abra dinoctiū: ſed ꝙtū ad opus carnale. Nā abrahā voca

ꝫ va bat qdē operi carnali nō p cōcupiſcētiā: ſed pp plem

cauit ſuſcipiēdā. Cū ḡ inotuit ei ſarā ſterilē eſſe deſeruit eā ꝫ

opi nō frāgēs cōiugalē thoꝛū. ſꝫ qꝛ nō vtebaꝛ ea ab illo ꝑ

car ciſe tpe quo ſara itroduxit ei ancillā. Per qḋ daꝛ itelli

nali gi ꝙ eccleſia gētiū deſerta erat a xpo: qꝛ nōdū venerat

pp p xpo: ꝛ ꝙ eccleſia triūphās deſerta erat ab hoibus qb'

le ſu ad eā nōdū patebat acceſſus. Huius ḡ deſerte .s. eccle

ſcipi ſie gētiū ſunt multi filij .i. plures magis ꝙ ei' .s. ſynago

en ge ꝗ hꝫ virū .s. moyſē. 1. Re. 2. Sterilis peperit pluri

daꝫ mos ꝛ ꝗ multos filios habebat ꝛc. Et hoc veniēte ſpō

ſo .s. xpo a quo deſerta erat nō dilectione: ſꝫ partu poſt poſito. ¶ Lectio. VIII.

Nos aūt fratres ſꝫ iſaac promiſ ſionis filij ſumus. Sed quō tūc is qui ſm carnē natus fuerat p ſequebatur eum q ſm ſpiritum:

Gen. 20. capi. ita ꝛ nūc. Sed quid dicit ſcriptura. † Ejice ancillam ꝛ filium eius. Non .n. heres erit filius ancille cum filio libere. Itaqꝫ fratres non ſumus ancille filij: ſed libere. qua liber tate nos xps liberauit.

¶ Expoſito myſterio ꝙtū ad mres: h expoīt illō ꝙtū ad filios. Et p ponit filioꝝ diſtinctionē. Scdo pñcipa lē cōcluſionē ibi. (Itaqꝫ frēs mei ꝛc.) Diſtinctionē aūt filioꝝ ponit ꝙtū ad tria. Primo ꝙtū ad modū oꝛigi nis. Scdo ꝙtū ad affectū dilectiōis ibi. (Sed quō tūc ꝛc.) Tertio ꝙtū ad ius hereditatis ibi. (Sꝫ qd dic ſcri ptura ꝛc.) Modus aūt oꝛiginis quo aliq naſcūꝛ filij abrahe eſt duplex. qdā oꝛigine carnali ſicut iſmael de ancilla. qdā aūt nō carnali oꝛigie: ſic iſaac de libera. nō ꝙ nāli ope natus nō fuerit. ſꝫ ſicut dictū ē. ſupra nā lē vitute carnis fuit ve de vetula ſterili filius naſcereꝛ. Per hos āt filios itelligiꝛ duplex ppls. Nā p iſmaelē i telligiꝛ ppls iudeoꝝ q carnali ppagatione eſt ab abra

hā deriuatus. Per iſaac aūt ppls gētiū q p imitationē fidei ab abrahā deſcēdit. Et io dicit. (Nos aūt fratres) .i. fideles tā iudei ꝙ gētiles ſm iſaac .i. in ſiſitudine iſa ac pmiſſionis filij ſumus facti abrahe. Gen. 12. Ro. 9. Qui ſunt filij pmiſſionis eſtimanꝛ in ſemine. Sꝫ no ta ꝙ filij carnis abrahe ad lrām ſunt iudei. myſtice āt q pp carnalia ꝛ tpalia bona ad fidē veniūt. ſm affectū aūt diſtinguūꝛ. qꝛ q natus erat ſm carnē pſequebaꝛ il lū q natus erat ſm ſpūm. ¶ Sꝫ h eſt qſtio. Pꝛio qꝛ ñ legiꝛ ꝙ iſmael pſecutionē aliquā fecerit ꝫ iſaac. ſed ꝙ tm luſerit cū eo. Gen. 21. Cū vidiſſet ſara filium ancille

5 agar ludētē ꝛc. Rñſio. dōm eſt ꝙ apſs illū ludū dic p ſecutionē: qꝛ ludus magni ad paruū eſt qdā illuſio. cū maioꝛ cū paruo ludēs itēdit eū decipere. Uel et vt di cūt qdē iſmael cogebat iſaac adoꝛare imagines luteas quas faciebat. Per hoc aūt docebat eū auerti a cultu vni' dei: qḋ eſt magna pſecutio. cū maius malū ſit in ferre moꝛtē ſpūalē ꝙ coꝛpalē. Qḋ tñ iō in Gen. appel laꝛ ludus: qꝛ ſub ſpē ludi hoc faciebat. ¶ Eſt et qſtio quō filij ſm carnē pſecuti fuerint ꝛ pſequanꝛ filios ſꝫ ſpūm. Sꝫ ad hoc eſt rñſio: qꝛ pn° pmitiue eccleſie iu

dei pſecuti ſunt xpianos: vt pꝫ in actibus apłoꝝ: ꝛ fa b cerēt et nūc ſi poſſent. Nūc et carnales pſequūꝛ i ec cleſia ſpūales viros et coꝛpaliter. illi .s. q querūt gloriā ꝛ tpalia lucra in eccleſia. Uñ dr in glo. Oēs q in eccla terrena facultatē querūt a dño ad hūc yſmaelē ptinēt. Ipſi ſunt q cōtradicūt ſpūalibus pficiētibus ꝛ detra hūt illis ꝛ habēt labia iniqua ꝛ linguas doloſas ꝛ ſub doloſas. Spūaliter āt pſequūꝛ ſpūales filios ſupbie ꝛ ipocrite. Nā aliqñ aliq mānifeſte carnales ꝛ mali cul pā ſuā recognoſcētes bonis ſe humiliāt. fatui vero bo nitatē quā ipſi nō hnt pſequūꝛ in aliqo. ¶ Eſt et que ſtio: qꝛ heretici: quos nos perſeqmur: dnt ſe natos ſm ſpūm: nos vero ſm carnē. Sed dōm eſt ꝙ duplex ē p ſecutio. Una bona qua aliqs pſeqtur aliū vt reducat eū ad bonū: ꝛ hāc viri iuſti faciūt malis ꝛ ſpūales car nalib'. Uel vt eos coꝛrigāt ſi puerti noluit. Uel ſi obſti nati inut in malo deſtruāt ne gregē dñi inficiāt. Alia pſecutio eſt mala: qua qs pſeqtur aliū vt puertat ad malū. Et hāc q ſm carnem nati ſunt faciūt his q nati ſunt ſm ſpūm. Q nāti vero ad ius hereditatis diſtin guunꝛ p auctoꝛitatē ſcripture. Gen. 21. Ejice ancillā ꝛ filiū eius. In quo daꝛ intelligi ꝙ iudei ꝛ pſecutoꝛes fi dei xpiane ꝛ et carnales ꝛ mali xpiani eijciēꝛ a regno celeſti. Mat. 8. Multi venient ab oriēte ꝛc. Apoc. 22. Foꝛis canes ꝛ venefici ꝛc. Ancilla et .i. malicia ꝛ ipſuꝫ pctm eijcieꝛ. Ecc. 18. Oē opꝰ coꝛruptibile ꝛ i fine dficiet Et tō hoꝝ ſubdiꝛ: qꝛ ñ erit heres filius ancille cū filio libere. In mūdo .n. iſto boni ſunt malis pmixti ꝛ mali bonis. Cañ. 2. Sicut liliū inter ſpinas ꝛc. Sed in eter na patria nō erunt niſi boni. Judic. 11. dr ad Jepte. He res in domo patris noſtri eſſe nō poteris: qꝛ de adulte ra natus es. Q ꝗdē libertatē habemus a xpo. Un de dicit. Qua libertate ꝛc. Jo. 8. Si filius vos libera uerit: vere liberi eritis. CAP. V.

Tate ergo ꝛ nolite iterum ingo 4 ſeruitutis cōtineri. Ecce ego pau lus dico vobis: qm ſi circunci dimini: xps vobis nihil prode rit. Teſtificoꝛ aūt rurſus omni homini cir cumcidenti ſe qm debitoꝛ eſt vniuerſe legis faciende: euacuati eſtis a xpo: qui in lege iu ſtificamini a gratia excidiſtis.

Supra oñdit apłs ꝙ p legē nō eſt iuſtitia: h do reduc eos ab erroꝛe ad ſtatū rectitudie. Et p ꙩtū ad diuinaꝫ 2° ꙩtū ad humanā. 6. capit. ibi. (Et ſi pꝛoccupatus fue rit hō ꝛc.) Circa pm duo facit. Pꝛio ppponit amonitio nē. 2° ei' rōnē aſſignat ibi. Ecce ego paulus ꝛc. et i am monitione ēt duo ponit. Quoꝝ vnū ē inductiuū ad bo nū. 2m eſt phibitiuū a malo. Inducit qdē ad bonū cuꝫ 5 dic. State ḡ .q.d. Ex quo p xpm liberati eſtis a ſuitu te legis: ſtate firma fide ꝛ firo pede pmanētes i liberta te. Sic ḡ cū dic ſtate inducit ad rectitudinē. Ꝗl .n. ſtat rectus ē .i. coꝛ .10. Qui ſe exiſtimat ſtare ꝛc. Inducit ēt ad firmitatē .i. coꝛ .15. Stabiles eſtote ꝛ immobiles ꝛc. Eph. vi. State ſuccīnti lūbos vr̃os ꝛc. Pꝛohibꝫ do ꝛ retrahit a malo cū ſubdit. Nolite iterꝫ iugo ſuitutis cō tineri .i. nō ſubijciamini legi q i ſuitutē gnat. De ꝗ in go dr act. 15. Hoc eſt onus qḋ neqꝫ pres nr̃i neqꝫ nos ꝛc. A ꝗ iñ p xpm liberati eſtis. Eſa. 9. Uirgā humeri ei' ꝛc. Iō āt addit. Iterꝫ. nō qꝛ pus ſub lege fuerit. ſꝫ qꝛ vt Hiero. dic. poſt euāgeliū ſuare legalia adeo pctm ē ſic ſuire idolatrie. Uñ qꝛ iſti idolatre fuerāt ſi ſubijciāt ſe iugo circūciſionis ꝛ aliaꝝ legaliū obſeruationū qſi ad eadē reuertunꝛ qbus antea i idolatriis ſuierant ſm

c augu.do vt.ḡ.dictū ē:circa legaliū obseruātias triplex
tps distinguit.s.tps ante passionē:añ grām diuulgatā
⁊ post gratiā diuulgatā. Post ergo grām diuulgatam
seruare legalia est pctm̄ mortale ēt ipsis iudeis. Sz in
tpe medio.s.ante grām diuulgatā poterant qdem abs
q₃ pctō ēt illi q ex iudeis cōuersi fuerāt legalia serua
re:dū tñ in eis spē non ponerent:puersis do ex gentili
bus nō licebat ea seruare. Q₂ ḡ galathe ex iudeis non
erāt:⁊ tñ legalia seruare volebāt ⁊ ponebāt i eis spem:
idō reuertabant i iugū seruitutis. Nā hmōi obseruatio
erat eis sicut idolatria inq̄tū nō recte sentiebāt d xp̄o:
credētes ab ipo sine legalibus salutē psequi nō posse.
¶ Deinde cū dicit.(Ecce ego ⁊c̄.) Expōit p̄dicta duo.
2 Et p̄mo scōm.scdo p̄m ibi.(Nos aūt spū ⁊c̄.) Circa pri
circū mum duo facit. Primo ostendit qd sit iugū seruitutis
cisus qd nō debent subire. Scdo pbat ibi.(Euacuati estis
fuit ti ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. Primo ostēdit iugū illud eē val
mote de nociuū. Scdo valde onerosum ibi. (Testificor aūt
us ab ⁊c̄.) Nociuū qdem ē iugū legis:q₂ aufert dñice passio
aplo nis effectū. Et idō dicit. Nolite ptineri iugo seruitutis:
circa q₂ ecce ego paulus q supple voce auctoritatis: dico ⁊
quod bñ:qm̄ si circūcidimini xp̄s vobis nihil pderit.i.fides
aug. xp̄i. Sed ꝯ Act.16.dr̄ q̄ paulus circūcidit timotheū:
⁊ hie. ergo fecit q̄ xp̄s ei nihil pdesset:ergo decepit eū. Rñ
discre dicendū est s̄m Hieronymū q̄ paulus nō circūcidit ti
pant motheū quasi legē seruare intenderit:sed simulauit se
3 circūcidere faciendo opus circūcisionis. Naz s̄m ipm
apli simulatorie seruabant legalia ad vitandū scanda
lum fideliū ex iudeis. Faciebāt aūt actus legaliū: non
tñ cū intentione seruādi legalia: ⁊ sic nō exibāt a fide.
Uñ nō decepit timotheū. Scdm do augu.dcm est q̄
apli s̄m veritatē seruabāt legalia ⁊ cū intentiōe ea ser
uandi:q₂ s̄m aplorum sniam licebat fidelibus ex iudeis
illo tpe.s.añ grām diuulgatā ipa seruare. Et idō q₂ timo
theus fuit ex matre iudea circūcidit eū apls cū intētio
ne seruādi legalia. Q₂ do galathe ponebant spem i le
galibus post grām diuulgatā:quasi sine eis grā nō suf
ficeret ad salutē:⁊ idō ea seruare volebāt:idō dicit eis apo
stolus. Si circūcidimini ⁊c̄. Sequebat.n.ex hoc q̄ nō
4 reputarent xp̄m:in cuius signum data fuit circūcisio.
Gen.17. Ut sit in signū federis inter me ⁊ vos ⁊c̄: Qui
ergo circūcidebāt credebāt adhuc signū durare:⁊ tūc
signatū nondū venisse:⁊ sic excidebant a xp̄o. Sic er
go pz onus legis esse nociuū. ¶ Est ēt valde onerosū:
q₂ obligat ad impole:⁊ hoc est qd dicit. (Testificor āt
⁊c̄.) Quasi dicat. Dico q̄ si circūcidimini xp̄s vobis ni
hil pderit. Sed adhuc testificor oī hoi.s.iudeo ⁊ gētili
⁊c̄. Nā qcūq₃ pfitet in aliqua religione facit se debito
rem oium q̄ ad obseruātiā illius religionis ptinent. Et
sicut dicit Augu. Nūq₃ fuit aliqua religio sine aliquo
visibili signo: ad qd obligarent q in ipsa religione vi
5 uunt:sicut in religione xp̄iana signū visibile est bapti
Con smus:ad qd oēs xp̄iani tenent quo ad cultū. Obligant
scien ēt ad oīa q̄ ad cultū xp̄iane religionis ptinent. Signū
tia er aūt religionis mosayce fuit circūcisio. Quicūq₃ ḡ cir
rōea cuncidebat se obligabat ad oīa legalia seruanda ac im
obli plenda:⁊ h̄ est qd dicit. Debitor est vniuerse legis faci
gat ende. Jac.2. Qui offendit in vno factus est oiuz reus.
adob Quā tñ nullus s̄uare poterat s̄z illud act.15. Hoc ē on⁹
seruā qd neq₃ pr̄es nr̄i neq₃ nos portare potuim⁹ ⁊c̄. Sz da
tiam to q̄ aliqs circūcideret:ḡ s̄m p̄dcā obligat se ad s̄uan
eorū dū legalia:sed h̄ ē pctm̄ mortale:ḡ tenet peccare mor
qb⁹ ē talr:⁊ sic vr̄ esse pplexus. Rñ dcm est q̄ eadē pscia du
erro rante tenet seruare legalia:puta si aliqs hr̄et psciaz q̄
nea. nisi circūcideret peccaret mortalr: ⁊ circūcisus ipsa cō
scia durāte peccaret mortalr: si nō obseruaret legalia:

cuius rō est:q₂ hr̄e psciaz de re aliqua faciēda nihil ali d
ud est q̄ q̄ faciat ꝯ deū nisi illud faciat. Facere āt ꝯ de
um est pctm̄. Sic ḡ dico q̄ nisi faceret h̄ ad qd inducit
pscia peccaret:nō qdem ex gn̄e opis:sed ex intentione
opantis. Et silr si fac̄ peccat: q₂ hmōi ignorātia nō ex
cusat cū sit ignorātia iuris: nec tñ est pplexus simplr:
s₃ s̄₃ qd:q₂ pōt depōere erroneā psciaz. Et h̄ mō h̄ apls
testificat oī circuncidēti se q̄ tenet ad seruādū legem.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Euacuati estis ⁊c̄.) pbat q̄
dixit.s.q̄ non debēt accipe legis obseruantiā rōne dā
ni iam p̄ntis:qd est duplex. Unū est amissio xp̄i. Scdz
est amissio grē xp̄i. Primum est cā scdi ibi. (Qui in le
ge ⁊c̄.) Dic̄ ergo. Euacuati ⁊c̄. Quasi dicat. Uere xp̄s
vobis nihil pderit:q₂ euacuati estis a xp̄o.i. habitatio 2
ne xp̄i. Scdm dānum est amissio gratie:idō dicit. A gra
tia excidistis:q.s.prius eratis pleni gratia xp̄i: q₂ d ple
nitudine eius accepimus oēs. Jo.1. De plenitudine ei⁹
nos oēs accepim⁹ ⁊c̄. Et Eccl. 21. Cor fatui quasi vas
confractum ⁊ oēm sapiam non tenebit. Uos dico q in
lege iustificamini:idest creditis iustificari a gratia.s.ha
benda future beatitudinis. Uel etiam a iam habita ex
cidistis. Apocal.2. Memor esto vnde excideris ⁊ age
penitentiam. Lectio. II.

Os aūt spiritu ex fide spez iusti
tie expectamus: nā in xp̄o iesu
neq₃ circūcisio aliqd vz neq₃ p̄ 3
putium: sed fides q̄ per charita
tem operat. Currebatis bene: qs vos ipe
diuit veritati nō obedire. Nemini psenseri
tis. Persuasio hec nō est ex eo q vocat vos.
Modicū fermentū totā massam corrūpit.
Ego pfido in vobis in dño q̄ nihil aliō sa
pietis. Qui aūt cōturbat vos portabit iudi
ciū qcūq₃ est ille. Ego aūt fratres si circūci
sionē adhuc p̄dico: qd adhuc persecutionē
patior. Ergo euacuatū scandalum crucis. 4
Utinam abscindantur qui vos conturbāt.
¶ Explicauit apls p̄m documentū.s. q̄ non esset sub
eundū iugū seruitutis legis:hic aūt redit ad p̄mū ostē
dens q̄ stare debēt. Et p̄mo pponit stādi exemplum.
Scdo remouet stationis impedimentū ibi. (Curreba
tis ⁊c̄.) Tertio assignat standi cām ibi.(Uos.n.i liber
tatē ⁊c̄.) Circa p̄mū duo facit. Primo pponit stādi exē
plū. Scdo cām eius assignat ibi. (Nā in xp̄o iesu ⁊c̄.)
Dicit ḡ. Qui in lege volūt iustificari:xp̄s eis nihil p
dest:q₂ excidūt a grā. Sed nos.s.apli stamus p spem:
q₂.s.expectamus spem iustitie.i.iustitiā ⁊ spem.i. eter
nam btitudinem.1. Pe.1. Regenerauit nos in spem vi
uā ⁊c̄. Uel spem iustitie.i. xp̄m p quem est nobis spes
iustitie:q₂ per eum iustificamur. Phil.3. Saluatorem
expectamus ⁊c̄.1. Cor.1. Qui factus est nobis sapiētia 5
⁊ iustitia ⁊ sanctificatio ⁊ redemptio ⁊c̄. Uel spē iusti
tie.i.spem que est de iustitia: vt iustificemur nō p legez
sed per fidem. Ro.3. Arbitramur hoīem iustificari per
fidem sine operibus legis. Uel spem iustitie.i. rem spe
ratam in quā tendit iustitia.s.vitam eternā.2. Ti. vlti.
In reliquo reposita est mihi corona iustitie ⁊c̄. Et hoc
ex fide:q₂ iustitia dei est per fidē iesu xp̄i vt dr̄. Ro. 3.
Que qdem fides non est ab hoīe; sed a spiritusancto
q eam inspirat. Ro.8. Accepistis spūm filiorum in quo
clamamus abba pater ⁊c̄. Sicut ergo fides est ex spū:
ita ex fide ē spes ex spe iustitia:p quā puenim⁹ ad vitā
eternam

a eternā. Hec āt spes nō venit ex circūcisione neqȝ ex gē
tilitate: q: nihil faciūt ad hoc: ꝛ iō dicit. (Nā in xp̄o ie/
su). i. in his q̄ sunt in fide xp̄i: neqȝ circūcisio neqȝ p̄pu
tiū ꝛc̄. i. indr̄ia sunt: sed fides nō ifo:mis: sed ea q̄ p di/
lectionē opat. Jac. 2. Fides sine opibus mo:tua est ꝛc̄.
Nā fides est cognitio v̄bi dei. Ephe. 3. Hitare xp̄m p fi
dē ꝛc̄. Et h̄ v̄bū nec pfecte habet: nec cognoscit: nisi
ēt hēat amo: quē spirat. Hic sunt duo du͂ circa glosaȝ.
Primū ē q̄ dic̄ p̄putiū ꝛ circūcisionē eē indr̄ia: cū su/
p:a dixerit. Si circūcidimini xp̄s vob̄ nihil pderit. Sȝ
dōm est q̄ ex gn̄e opis sunt indr̄ia. s. illis q̄ nō ponūt
spē in eis: sed ex intētione opantis nō sūt indr̄ia. Naȝ
ponētib' in eis spē mo:tifera sūt. Scōm du͂ ē de h̄ qō
2 dic̄ q̄ illi q̄ nō credūt peiores sunt q̄ȝ demōes: cū ōmo
nes credāt ꝛ ɔtremiscāt. R̄° dōm est q̄ peiores q̄dē sūt
ex spē opis: sed nō q̄ȝtū ad affectū. Nā demonibus di
credeteno splicet h̄ qō credūt: nec ēt est tāta negtia voluntatis in
lētes hoie q̄ nō credit q̄ȝta in demone qui odit qō credit.
peio/ ❡ Cōsequēter cū dicit. (Currebatis bn̄ ꝛc̄.) Agit ō i
res sr pedimēto statōis. Et p̄ ponit ipedimentū. Scōo docet
demo eius remotionē ibi. (Nemini ɔsenseritis ꝛc̄.) Impedi
nib'. mētū statiōis eoꝝ magnū erat ꝛ nociuū: nā tāto aliqd
est magis nociuū q̄ȝto maius bonū p̄uat. Qn̄ ḡ aliqs
multis bonis sp̄ualibus p̄uat̄ signū est hūisse magnū
impedimentū. Et iō vt ondat eos apl's magnū impedi
mentū hūisse cōmemorat eis bona sp̄ualia q̄ amiserūt
cū dic̄. (Currebatis bn̄ ꝛc̄.) s. p opa fidei fo:mate: p chari
3 tatē q̄ instigat ad currēdū. p̄s. Uiā mādatoꝝ tuoꝝ cu
curri cū dilatasti co: meū. Et h̄ q̄dē fuit oliȝ in vob̄: sȝ
dū sic currebatis estis impediti: ꝛ iō subdit. Quis vos
fascinauit de q̄ dictū est sup:a. 3. capi. ꝛ iō supsedeo ad
p̄ns. Quis ḡ vos fascinauit. i. impediuit v̄itati. s. euan
gelice nō obedire. Et h̄ ɔgrue dicit. Nā obedire est vo
luntatis applicāde ad ɔsensum p̄ceptis. Et iō fides ē
volūtatis ꝛ intelle̾s: opꝫ ḡ volūtati fidei obedire: hoc āt
est q̄ gr̄a fidei xp̄i sufficiat ad salutē sine legalibus ob
seruātijs. ❡ Excludit aūt impedimentū: cū dicit. (Ne
mini ꝛc̄.) ꝛ hoc ex triplici pte. Pr̄io ex pte eoꝝ. Scōo
ex pte dei ibi. (Ego ɔfido ꝛc̄.) Tertio ex pte apl̄i ibi.
(Ego aūt fr̄es si ꝛc̄.) Ex pte eoꝝ cum dicit. (Nemini
4 ꝛc̄.) Ubi p̄ ondit q̄d reqrat̄ ex pte eoꝝ vt vitent h̄ im
pedimentū. s. q̄ nemini pseudo deinceps ɔsentiāt. p:ie
Thes. 15. Nō sumus noctis neqȝ tenebraꝝ ꝛc̄. Ephe.
5. Nolite cōicare opib' infructuosis tenebraꝝ ꝛc̄. Et
2. Ti. 2. Et sermo eoꝝ vt cancer serpit ꝛc̄. Ex q̄ dat̄ in
telligi q̄ nōdū erāt co:rupti: sed sollicitabant̄ de h̄. Se
cūdo assignat rōnē hui' cū dic̄. (Persuasio. n. ꝛc̄.) Et
hec est duplex. Pr̄ia q: hō cū dat se alicui nihil dȝ face
re: nisi qō vtile dixerit sibi. Sed vos traditi estis xp̄o:
ergo nihil dētis audire vel ɔsentire: nisi his q̄ sūt ab ip
so: ḡ hec p̄suasio q̄ vos volunt mittere sub iugo legis:
q: nō ex eo. s. ex deo q̄ vos vocauit ad vitā: sȝ ex diabo
lo inq̄ȝtū. s. deficiēs ē. Et iō nō ɔsenseritis eis. Uel non
ex eo. i. ɔ̄ ipm. Scōa rō est: q: posset dici q̄ non est ma
5 gnū si paucis ɔsentiat̄ cū ex h̄ nō sit piculū: ꝛ iō dic̄ q̄
nō est eis ɔsentiēdū: nec eoꝝ insidie sūt ɔtēnende: sȝ dē
bent p̄ncipijs obstare: q: modicū fermētū ꝛc̄. i. illi pau
ci q̄ vobis p̄suadēt. Uel hec p̄suasio parua in p̄n° totaȝ
massaȝ co:rūpit. i. ɔgregationē fideliū. Leui. 2. Nec qc
q̄ȝ fermenti ac mellis adolebit̄ in sacrificio domini.
❡ Cōsequenter cū dicit. (Ego ɔfido in vobis ꝛc̄.) Re
mouet ipedimētū ex pte dei q̄ auxiliū ad h̄ p̄bet: ꝛ po
nit duplex auxiliū. Un[...]tū ad seducētes. Aliud q̄ȝ/
tum ad ɔturbātes ibi. (Qui aūt ɔturbāt ꝛc̄.) Dicit er/
go: ego ɔfido ꝛc̄. q. d. Dixi q̄ nō ɔsentiretis pseudo: ꝛ
ɔfido in vobis. 2. Co:. 7. Haudeo q̄ in oībus ɔfido in
vobis. Heb̄. 6. Cōfidimus aūt de vob̄ dilectissimi ꝛ me b
lio:a vicinio:a saluti. ɔfido inq̄ȝ in h̄. s. q̄ nihil aliud sa
pietis q̄ȝ qō vos docui sup:a. 1. Lȝ nos aut angelus de
celo euāgelizet vobis p̄terq̄ȝ qō euāgelizauim' anathe
ma sit. Phi. 2. Implete gaudiū meū vt idē sapiatis ꝛc̄.
Et h̄ ex auxilio diuino: ꝛ iō dicit. (In dn̄o deo). s. opan
te. 2. Co:. 3. Fiduciā talē hēm' p xp̄m ad deū ꝛc̄. ꝛ dn̄s
dabit vobis sape: s̄m sob:ietatē catholice veritatis. p̄s.
Bonū est̄ ɔfidere in dn̄o ꝛc̄. ❡ Quātū aūt ad ɔturbā/
tes dicit. Qui aūt ɔturbat ꝛc̄. i. q̄ remouet vos a debi/
to o:die: vt. s. a sp̄ualibus cōuertamini ad co:palia: cū
dēat esse ɔ̄triū. i. Co:. 15. Nō p̄us qō spiale ē: sed qō aia
le est deinde qō ꝛc̄. Et cū talis o:do sit pu̾ersus: vt d̄r
.s̄. 3 Sic stulti facti estis: vt cū sp̄ū cepitis ꝛc̄. iō po:ta/ 2
bit iudiciū. i. cōdēnationē sustinebit. Sicut. n. q̄ iducit
aliquē ad bonū remunerat̄. Dan̄. 12. Qui ad iustitiam
erudiūt plurimos q̄si stelle in ppetuas eternitates ꝛc̄.
ita q̄ iducit aliquē ad malū cōdēnat̄. Josue. 7. Q: tur
basti nos exturbet te dn̄s in hac die. Deu. 27. Maledi
ctus q̄ errare facit cecuȝ in itinere. Et h̄ q̄cūqȝ ē ille. i.
q̄ȝtecūqȝ sit auctoritatis: nō parcet̄ ei. Sȝ Po:phyri'
ꝛ Julianus in h̄ rep̄hendūt paulū p̄sumptiōe dicētes
q̄ hoc dixit lacerās petrū: cū sup:a in faciē se restitisse
scripserit: vt sit sensus: q̄cūqȝ sit ille. i. ēt si petrus esset
puniet̄. Sed vt Aug. dicit nō est credēdū q̄ Paulus
cū maledicto de eccl'ie p̄ncipe loqueret̄ cū scriptuȝ sit
Exo. 22. Principē ppl̄i tui nō maledices. Nec ēt q̄ pe 3
trus sic offenderit q̄ esset dignus cōdēnatiōe. Dicit ḡ
apl's de quodā alio q̄ de iudea veniēs dicebat se fuisse
discipulū magnoꝝ apl'oꝝ: ꝛ sub ista auctoritate co:rū
pebat galathas ipse cū alijs falsis predicato:ibus su/
p:a. 2. Propter subintroductos falsos fratres ꝛc̄.
❡ Cōsequenter cū dicit. (Ego aūt fratres ꝛc̄.) Remo
uet impedimētū ex pte sua. Et p̄mo pōit sui excusatio
nē. Scōo eoꝝ q̄ eū infamabāt obiurgationē ibi. (Uti
nā ꝛ abscindant̄ ꝛc̄.) Excludit aūt falsum qō ei ipone
bat̄: ꝛ p̄ aliqd ptinēs ad ipm tm̄. Scōo aliqd ptinens
ad oēs ibi. (Ergo euacuatū est ꝛc̄.) Sciendū est circa
p̄m q̄ pseudo galathis excusantibus se de eo q̄ nō ser
uabāt legalia: q: ita edocti erant ab apl'o: ꝛ dicebāt q̄
4 apl's decepat eos: ꝛ cōfirmabāt dicētes paulū p̄dicasse
in iudea ꝛ docuisse legalia dēre seruari. Et iō excusat
se de hoc apl's dicēs. (Ego aūt fr̄es si circūcisionē ad/
huc p̄dico): sicut iponunt mihi pseudo: q̄d adhuc pse
cutionē patio:. s. a iudeis. i. Co:. 4. Persecutionē pati/
mur ꝛc̄. Nā iudei sp̄alr pp hoc p̄seq̄bant̄ paulū q̄ p̄di
cabat legalia nō dēre seruari. Ac. 21. dic̄ Jaco. Paulo.
Audierūt de te: q: dissenssionē doceas a Moyse eoꝝ
q̄ p gētes sunt iudeoꝝ dicēs eos nō dēre circūcider̄ fi
lios suos ꝛc̄. Pȝ ḡ q̄ nō est veꝝ qō mihi iponūt: alio
qn̄ p̄secutiones adhuc nō paterer. Falsum est ēt id qō
mihi iponunt p id qō cōiter est apud alios: q: si circū/
cisionē p̄dico euacuatū est scādalū crucis. Nā nō solū
5 ego: sed ēt oēs apl'i p̄dicamus xp̄m crucifixū. Judeis
q̄dem scādalū ꝛc̄. vt d̄r. i. Co:. i. Et de hoc maxie scan/
dalizant̄: q: p̄dicamus q̄ p crucē xp̄i legalia euacuēt̄. Cru/
Si ḡ p̄dico circūcisionē euacuatū ē scādalū. i. nō erit cis
scādalū apud iudeos vltra de cruce. Nā patiēter sustī scāda
nerēt: imo libēter vellent q̄ p̄dicaremus crucē ꝛ lega lū eua
lia sil' dēre seruari. Uel s̄m Augu. euacuatū est scāda/ cuatū
lum crucis. i. euacuata est crux q̄ est scādalū. Q. dicat p cir/
Crux pdidit effectū suū ꝛ v̄tutē. s̄. 2. Si. n. ex lege eēt cunci
iustitia: ḡ xp̄s gratis mo:tuus est. Dicit aūt apl's sp̄alr sionē
euacuatū est ꝛc̄. vt det itelligere: q̄ pp hoc q̄ iudei oc quo
ciderūt xp̄ȝ: q: legalia nō s̄uabat: ꝛ ea nō eē s̄uāda do intel
cebat. Jo. 9. Nō est h̄ hō a deo q̄ sabbatū nō custodit. ligit.

c ¶ Consequenter obiurgat pseudo qui eu3 infamaue
t aut dicens: vtinam ⁊ abscindant ⁊c. Quasi dicat. Ip
si conturbant vos in hoc ꝙ volunt vos circūcidi: sed
vtinā nō solū circumcidant: sed totalr castrent. Sed ꝯ
Ro.12. Benedicite ⁊ nolite maledicere ⁊c. Ad hoc est
duplex rūsio. Prima est ꝙ non maledixit apl's eis: sed
potius bñdixit: q: optauit eis vt spūalr castrent vt ser
uarent spiritualem castitatem cassando cerimonialia:
fm illud Mat.19. Sunt qdam eunuchi q se castraue
rūt ppter regnū celoꝝ. Scdo ꝙ optat eis sterilitate3
plis quā habent eunuchi: vt. s. nō generent. Unde ait
2 vtinam ⁊ abscindant ⁊c. i. vim generandi pdant i vo
bis vel alijs. Et hoc merito: q: generāt filios in errorē
⁊ redigūt eos in seruitutē legis. Osee.9. Da eis vulua3
sine liberis ⁊ vbera arentia. Lectio. II.

Os enim in libertatem vocati
estis fratres: tm̄ ne libertatē in
occasionē dētis carnis: s3 p cha
ritatē spūs seruite inicē. Ois. n.
lex in vno sermone implet: diliges primū
tuū sicut teipm. Q: si inuicem mordetis ⁊ co
meditis: videte ne abinuicem ꝯsumamini.

3 ¶ Proposito exēplo standi ⁊ remoto eius impedimē
to: hic innuit modū ipsius. Et pmo ponit modū stan
di. Scdo exponit ibi. (Ois. n. lex ⁊c.) Circa pmu3 tria
facit. Primo pōit ꝯdōnem status. Scdo remouet abu
sum standi. Tertio innuit stādi modū. Cōditio qde3
standi est libertas. Ois. n. status ꝯdō pertinet ad serui
tutem vel ad libertatē: sed status fidei xpi ad quē indu
cit apl's ad libertatē pertinet: ⁊ est ipa libertas. Et iō di
cit. Uos. n. ⁊c. Quasi dicat. Recte cōturbant vos: q
abducūt a meliore in peius: q: vos vocati estis. s. a deo
in libertatē grē. Ro.8. Non accepistis spūm seruitutis
iterū in timore: sed accepistis spūm adoptionis filioru3
⁊c. supra.4. Nō sumus ancille filij: sed libere ⁊c. Uos
inquā q liberi estis p xpm volunt ducere in seruitutē.
4 Abusus aūt status est si in deterius plabat: ⁊ libertas
spiritus puertat in seruitutem carnis: galathe aūt iam
liberi erant a lege. S3 ne credāt eis licere peccata com
mittere que lex phibebat: ideo apl's subdit abusum li
bertatis dicens. Tm̄ ne ⁊c. Quasi dicat. Liberi estis
ita tamē ꝙ nō abutamini libertate vr̄a impune vobis
peccādū eē arbitrātes. i. cor. 8. Uidete ne forte hec li
cētia vestra offendiculum fiat ifirmis. Modus autem
standi ē per charitatē. Unde dicit. Sed p charitatem
spiritus ⁊c. Status autem totus ē in charitate sine q
hō nihil est. i. Corin.13. Et fm diuersos gradus chari
tatis distinguunt diuersi status. Sic ergo status grē ē
5 nō per affectum carnis: sed p charitatē spūs. i. que pce
dit a spūsancto per quem debemus inuicem esse subie
cti ⁊ seruire. infra.6. Alter alterius onera portate ⁊c.
Ro.12. Honore inuicē puenientes ⁊c. Sed cū supi' di
cat ꝙ sint vocati in libertatē qd est ꝙ mō dicit seruite
inuicē. Ad qd dicēdū est ꝙ hoc exigit charitas vt inui
cē seruiamus ⁊ tm̄ libera est. Sciēdū est tm̄ ꝙ sicut phi
losophus dicit: liber est qui est cā sui. seruus autem est
cā alterius vel vt mouētis vel vt finis. q: seruus nec a
se mouet ad opus. sed a dn̄o ⁊ pp vtilitatē dn̄i sui. Cha
ritas ergo quātum ad cām mouentem libertatē h3. q:
a se opat. 2. cori. 5. Charitas xpi vrget nos spōtanee. s.
ad operandum. Seruus aūt est cū postpositis ppriis
vtilitatibus accōmodat se vtilitatibus proximorum.
¶ Consequenter cū dicit. (Ois lex ⁊c.) Exponit q di
xit. ⁊ primo de dilectione. Scdo de libertate nō ꝯda
in occasionē carnis ibi. (Spiritu ambulate ⁊c.) Circa d
primū mouet ad charitatē sectandā. Primo pp vtilita
tem quā cōsequimur in impletione. Scdo pp dānum
charitatis neglecte qd icurrim' ibi. (Q: si inuicē ⁊c).
Utilitas aūt quā cōseqmur in ipletione charitatis ma
xima est: q: in ea iplemus totā legē. Et iō dic. (Ois. n.
⁊c.) q. d. Iō charitas est hn̄da: q: ois lex in vno sermōe
iplet. s. in vno pcepto charitatis. Ro.13. Qui diligit p
ximū legē ipleuit. Et in eodē cap. dr. Plenitudo legis
est dilectio. Et iō dicit. i. Ti.1. Finis pcepti est charitas.
Sed ꝯ: q: dr Mat.22. In his duobus mādatis. s. d dile
ctione dei ⁊ primi tota lex pēdet ⁊ pphe. Nō g i vno 2
pcepto tm̄ iplet. R° dōm est ꝙ in dilectōe dei includit
dilectio primi. i. Jo.4. Hoc mādatū hēmus a deo vt q
diligit deū diligat ⁊ fratrē suū. Et eo primū diligimus
pp deū: iplet g tota lex in vno pcepto charitatis. Prece
pta. n. legis reducunt ad illud pceptū. Nā oia pcepta
vel sūt moralia vel cerimonialia vel iudicialia. Mora
lia qdē sunt pcepta decalogi: quoꝝ tria ptinēt ad dilectio
nē dei: alia septē ad dilectionē primi. Judicialia āt sūt
vt qcūq3 furat aliqd reddat qdruplū: ⁊ his silia: q sil
ad dilectionē primi ptinēt. Cerimonialia vo sūt sacri
ficia ⁊ hmōi q reducunt ad dilectionē dei. Et sic p3 ꝙ
oia in vno pcepto charitatis ipleut. Diliges primū tu
um sicut teipm: ⁊ est scriptū Leui.19. Dicit aūt sic teip 3
sum nō q̄tū teipm: q: hō fm ordinē charitatis magis
d3 se diligere q̄3 aliū. Exponit aūt tripl'r. Uno mō vt
referat ad veritatē dilectiōis. Amare. n. est velle bonum
alicui. Et iō dicimur amare aliquē cui volumus bonū
⁊ ēt bonū illd qd ei volum': s3 diuersimode: q: cū volo
bonū mihi me diligo simpl'r pp me: bonum āt illd qd
mihi volo diligo nō pp se s3 pp me. Tūc g diligo pri
mū sic meipm. i. eodē mō q meip3 qn̄ volo ei bonū pp
se nō: q: ē mihi vtil' vel delectabilis. 2° mō vt referat ad
iustitiā dilectiōis. Unaq̄q3. n. res ē illd qd potissimū ē
in ea: potissimū āt i hoie est intell'c ⁊ rō: ille g diligit se
q vult sibi bonū intell'c ⁊ rōnis. Tūc g diligis primū
sicut teipm qn̄ vis ei bonū intellectus ⁊ rōnis. Tertio 4
mō vt referat ad ordinem. s. vt sicut te diligis pp deū:
ita ⁊ primū pp ipm diligas. s. vt ad deum perueniat.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Q: si inuicē ⁊c.) inducit ad
charitatē sectādā ex dāno: qd incurrim' si eā negliga
mus. Ubi loqt galathis adhuc q̄si spūalib' abstinēs a
cōmemoratione māifestoꝝ inuidoꝝ. ⁊ eoꝝ q minora
vr̄r mētionē facit. s. de vitijs lingue. Et iō dicit. Q: si i
uicē ⁊c. Q. d. In dilectiōe ois lex iplet: ꝙ si vos inuicē
mordetis. s. i pte famā prio detrahēdo aufertis: q enī
morder nō totū accipit: s3 ptē. Et comedetis. i. totā fa
mā aufertis: ⁊ totalr detrahēdo ꝯfundītis. Nā q come
dit totū absorbet. Jac. 4. Nolite detrahere alterutrum
fratres mei ⁊c. Si ita inq̄3 charitatē negligitis videte
dānū qd iminet vob. s. ꝙ abinuicē ꝯsumamini. Phi.3.
Uidete canes videte malos operarios ⁊c. Esa.49. Et va 5
ne fortitudinē meā cōsumpsi ⁊c. Nā sicut Aug. dicit.
Uitio ꝯtentiōis ⁊ inuidie puiciosa iurgia iter hoies nu
triunt qbus ꝯsumit societas ⁊ vita. Lectio. III.

Ico autē in xpo. ¶ Spiritu am Op. 18.
bulate ⁊ desideria carnis non p
ficietis. Caro enim concupiscit
aduersus spiritum: spiritus aūt
aduersus carnem. Hec enim sibijnuicē ad
uersant: vt non quecūq3 vultis illa faciatis.

¶ Postq̄3 apl's māifestauit i quo ꝯsistit status spūal:
q: s. in charitate: nūc hic agit de cā stat'. s. de spūscto

a quê dicit esse sequendû. Ubi ponit triplex bñficiû spûs sancti. Quoz pmû est liberatio a seruitute carnis. Se cundû est liberatio a seruitute legis. Et tertiû est colla tio vite seu securitas a damnatione mortis. Scdm ibi. (Q: si ducimini rc.) Tertiû ibi. (Si spû viuim⁹ rc.) Circa pm duo facit. Primo ponit pm bñficiû spûs. Se cundo bñficij necessitatê ondit ibi. (Caro. n. rc.) Dicit ergo. Dico q dêtis p charitatê spûs inuicê seruire: qz nihil pdest sine charitate. Sed h dico in xpo. i. p fidez xpi. Spû ambulate. i. mente 7 rône. Quâqz. n. mês nra spûs dr fm illud Eph. 4. Renouamini spû mêtis ve stre. i. Cor. 4. Psallâ spû psallâ 7 mente. Uel spû ambu late. i. spûsancto pficite bñ operando. Nâ spûssanctus
2 mouet 7 instigat corda ad bñ opandum. Rom. 8. Qui spû dei agunt rc. Ambulandû est ergo spû. i. mête vt ipsa rô siue mens legi dei pcordet: vt dr Ro. 7. Sz spi ritus humanus p se vanus est: 7 nisi regat aliûde flu ctuat hac atqz illac: vt dr Eccl. 34. Et sicut parturien tis cor tuû fantasias patit: nisi ab altissimo fuerit emis sa visitatio rc. Uñ de qbusdâ dr Eph. 4. Ambulât in vanitate sensus sui rc. Nô gpfecte stare pôt rô huma na: nisi fm qd est recta spû dino. Et iô dicit apls. Spû ambulate. i. p spûm scûm regentê 7 ducentê quê seq de bemus: sicut demôstrantê viâ. Nâ cognitio supnalis finis nô est nobis nisi a spûscô. i. Cor. 2. Oculus nô vi dit nec auris audiuit ne i cor hois ascêdit rc. Et se
3 quit. Nobis aût reuelauit deus p spûm suû. Itê sicut inclinantê. Nâ spûsscûs instigat 7 inclinat affectû ad bñ volendû. Ro. 8. Qui spû dei agunt rc. ps. Spirit⁹ tuus bonus deducet me in terrâ rectâ. Iô aût spû am bulandû est: qz liberat a corruptôe carnis. Uñ sequitur. Et dsideria carnis ñ pficietis. i. delectatiôes carnis qs caro suggerit: hoc desiderabat apls dicês. Ro. 7. Infe lix ego hô qs me liberabit de corpe mortis huius: grâ dei rc. Et postea pcludit in. 8. capi. Nihil ergo dânatô nis est his q sunt in xpo iesu: q nô fm carnê ambulât. Huius rône ibidê subiungit dicens. (Q: lex spûs vite in xpo iesu liberauit me a lege rc.) Et hoc est spâle de siderium sanctoz: vt nô pficiant desideria ad que caro
4 instigat: ita tñ q in hoc non includant desideria q sût ad necessitatem carnis: sed que sunt ad superfluitatê. Carnê cô cupiscere aduersus spiritum et ecô uerso quo intelligas. Cõsequenter cû dicit. (Caro. n. pcupiscit rc.) Pôit necessitatê huius bñficij q est ex impugnatôe carnis 7 spûs. Et pmo ponit ipsam impugnatiônê. Scdo ma nifestat eâ p euidês signû ibi. (Hec. n. inuicê aduersan tur rc.) Dicit g necessariû est q p spûm carnis deside ria supetis. Nâ caro pcupiscit aduersus spûm. Sed h vr esse dubiû: qz cû pcupiscere sit actus aîe tantû: non vr q côpetat carni. Ad hoc dôm est fm Aug. q caro dr côcupiscere inqztum aîa fm ipsaz carnê côcupiscit sicut oculus dr videre cû potius aîa p oculum videat. Sic ergo aîa p carnê pcupiscit qñ ea q delectabilia sût fm carnê appetit. Per se vo aîa côcupiscit: qñ delecta
5 tur in his q sint fm spûm: sicut sunt opa virtutû 7 con templatio diuinoz 7 meditatio sapie. Sap. 6. Côcupi scentia itaqz sapie deducet ad regnû ppetuû rc. Sed si caro côcupiscit p spûm quo côcupiscit aduersus euz: In h. s. q pcupiscêtia carnis impedit pcupiscêtia spûs. Cû. n. delectabilia carnis sint bona q sunt infra nos: de lectabilia vo spûs bôa q sunt supra nos côtingit q cû aîa circa inferiora: q sunt carnis occupat: retrahit a su perioribus q sunt spûs. Sed vr êt dubiû de hoc qd di cit. s. q spûs côcupiscit aduersus carnê. Si. n. accipia mus hic spûm p spûscô: côcupiscentia aût spûssci sit p mala: pñs vr q caro aduersus quâ côcupiscit spûs sit mala: 7 sic sequit error manichei. Rñdeo dôm ê q spi

b ritus nô concupiscit aduersus nâm carnis: sed aduer sus eius desideria: que. s. sunt ad supfluitatê. Uñ 7 su pra dictû ê. Desideria carnis. s. supflua nô pficietis. In necessarijs. n. spiritus non contradicit carni: qz vt dici tur Ephe. 5. Nemo carnem suam odio habuit. Cõsequenter cû dicit. (Hec enim rc.) Ponit signû côpugnationis. Quasi dicat. Experimento pz q p se in uicem pugnât 7 aduersant in tantû vt nô qcunqz vul tis bona. s. vel mala illa faciatis. i. facere permittamini. Ro. 7. Nô qd volo bonû h ago: sed qd rc. Nô tñ tol lit libertas arbitrij. Cû. n. liberz arbitriû sit ex h q hz electionê: i illis est libertas arbitrij q electioni subsût. Nô ât oîa q in nobis sunt simplr subsunt nre electiôi: sed fm qd. In spâli. n. possum vitare hunc vel illû mo
2 tum pcupiscentie seu ire: sed in gñali oês motus ire vl côcupiscentie vitare non possum⁹: 7 hoc pp corruptô nem fomitis ex pmo pcto introductâ. Sed notan dum est q qtuor sunt gña hoîum circa pcupiscentias quoz nullus facit qcunqz vult: nâ intemperati q ex p posito sequunt carnales passiones: fm illud Prouer. 2. Letant cû malefecerint: faciunt qdê qd volunt inqz tum ipsas passiones sequunt: sed inqztû ipsa coz rô re murmurat 7 ei displicet faciunt q nô volunt. Incontî nentes aût q hñt ppositû abstinêdi: 7 tñ a passionib⁹ vincunt faciunt qdê qd nô volunt inqztû ipsas passio
3 nes pt coz ppositû sequunt: 7 sic intêpati faciût plus de eo qd volunt côtinêtes ât q vellêt oîno nô côcupi scere faciunt qd volunt dû nô côcupiscût: sed qz oîno nô côcupiscere nô pñt faciunt qd nolunt. Têpati vo qd volunt qdê faciunt inqztum in carne domata non côcupiscunt: sed qz nô ex toto domari pôt qn i aliquo repugnet spûi: sicut nec malicia i tâtû crescere pôt qn rô remurmuret: iô cû aliqñ côcupiscût: faciunt qd no lunt: plus tñ de eo quod volunt.

Lectio. V.

Uod si spû ducimini non estis sub lege. Manifesta sût ât opa carnis: q sunt fornicatio: inmun dicia ipudicitia: luxuria: ydolo rum seruitus: veneficia: inimicitie: côtentio nes: emulationes: ire rixe: dissensiones: se cte: inuidie: homicidia: ebrietates: comessa tiones: 7 his silia q pdico vobis sicut pdi xi: qm q talia agût regnû dei nô pseqnt. pma 2e qo. 70. ar ti. 4. 4 pe ad Cor. 15. ca.

Postqz ondit apls q p spûm liberamur a desideri is carnis: hic pñr ondit q p ipm liberamur a seruitute legis. Et pmo pponit bñficiû spûs. Scdo manifestat p effectû ibi. (Mâifesta sunt opa carnis rc.) Dicit g. Dico q si spû ambuletis nô solû desideria carnis nô pficietis: sed qd plus est: si spû ducimini: qd fit qñ faci tis qd spûs suggerit vt director 7 gubernator: nô ât id ad qd sensus 7 affect⁹ ppri⁹ instigat: nô estis sub lege. 5 ps. Spûs tuus bonus deducet me in terrâ rectâ. Nô qdê vt coactor: sed vt gubernator. Ex his ât vbis vult Hiero. q post aduêtû xpi, nullus hñs spûm scûm tene tur seruare legê. Sed sciendû est q h qd dic. (Si spû ducimini iâ nô estis sub lege). Pôt referri ad pce pta legis vel cerimonialia vel moralia. Si qdê referat ad cerimonialia: sciendû est q aliud est seruare legem aliud est eê sub lege. Seruare legê ê facere opa legis ñ hñdo spem in eis: sz eê sub lege ê pônere spem in opib⁹ legis. In pmitiua aût ecclia erât aliq iusti seruantes le gem: sz nô sub lege inqztû seruabât opa legis: sed non erât sub lege qñ in eis spem ponêtes. Sic et xpo sub

c lege fuit. ḡ. 4. Factū sub lege ⁊c̄. Et sic excludit̄ opīo
hieronymi. Si aūt referat̄ ad moralia sic eē sub lege p̄t
intelligi dupl'r: vel q̄ntū ad oblōnē: ⁊ sic oēs fideles sūt
sub lege: q2 oībus data est. Uñ dr̄. Math. 5. Nō veni
soluere legē ⁊c̄. Uel q̄ntū ad coactionē: ⁊ sic iusti non
sunt sub lege: q2 motus ⁊ instinctus sp̄ūssci q est i eis ē
p̄prius eo⁊ instinctus. Nā charitas iclinat ad illō idez
qō lex p̄cipit. Q2 ḡ iusti hn̄t legē iteriorē sp̄ōte faciunt
qō lex mādat ab ipsa nō coacti. Qui v̄o volūtatē male
faciēdi hn̄t cōp̄mūt: tn̄ pudore vel timore legis isti co
gunt̄. Et sic iusti sunt sub lege obligāte tm̄ nō cogēte
sub qua sunt solū iniusti. 2. Corin. 3. Ubi sp̄ūs dn̄i ibi li
bertas. 1. thi. 1. Iusto non est lex posita. s. cogens.
2 Cōsequenter cū dicit. (Manifesta sūt aūt op̄a ⁊c̄.) Pro
bat q̄ dixit p̄ effectum. Et p̄ ponit op̄a carnis q̄ ꝯriant̄
sp̄ūiscō. Scd̄o ōndit q̄uo op̄a sp̄ūs nō p̄hibent̄ a lege
ibi. (Aduersus hmōi ⁊c̄.) Circa p̄m̄ duo facit. Prīo po
nit op̄a carnis q̄ p̄hibent̄ a lege. Scd̄o pōit op̄a sp̄ūs
q̄ ab ea nō p̄hibent̄ ibi. (Fructus aūt ⁊c̄.) Circa p̄m̄ duo
facit. Primo p̄ponit op̄a carnis. Scd̄o subdit nocum
tū qō ex his sḡt ibi. (Que p̄dico ⁊c̄.) Dubitat̄ aūt cir
ca p̄mū. Primo qdē de h̄ q̄ ap̄ls hic q̄dā ponit q̄ non
ꝑtinēt ad carnē: q̄ tn̄ dicit eē op̄a carnis: sicut ydolo⁊
seruitus secte emulatiōes ⁊ hmōi. R̄n̄ dōm est s̄m Au
gu. lib. 4. de ci. dei. ca. 2. Q2 s̄m carnē viuit q̄cūq3 viuit
s̄m seip̄m. Uñ caro hic accipit̄ p̄ toto hoīe. Quicq̄d ḡ
3 p̄uenit ex inordinato amore sui dr̄ op⁹ carnis. Uł dōz
est q̄ aliqō pctm̄ pōt dici carnale dupl'r. s. q̄ntū ad cōsu
mationē: ⁊ sic dn̄r carnalia illa tm̄ q̄ ꝯsūmat̄ in delecta
tione carnis. s. luxuria ⁊ gula. Et q̄ntū ad radicē: ⁊ sic
oīa pctā dn̄r carnalia i. q̄ntū ex corruptiōe carnis aīa ag
grauat̄: vt dr̄ Sap. 9. Ex q̄ intell's debilitatus facil⁹ de
cipi pōt ⁊ ipedit̄ a sua p̄fecta op̄atione. Uñ ⁊ ex hoc se
quunt̄ vitia. s. hereses secte ⁊ alia hmōi. Et h̄ mō dī q̄
fomes est p̄n̄ oium pctō⁊. ¶ Scd̄o dubitat̄: q2 cum
ap̄ls dicat q talia agūt regnū dei nō ꝯsequent̄: ⁊ nulls
excludat̄ a regno dei. nisi p̄ pctō mortali: sēqt̄ ḡ q̄ oīa
q̄ enumerat sūt pctā mortalia. Cuius ꝯrīū vr̄: q2 inter
4 ista enumerat multa: q̄ nō sunt pctā mortalia: sicut est
ꝯtentio emulatio ⁊ hmōi. R̄ndeo dōm est q̄ oīa h̄ enu
merata sunt aliquo mō mortalia: sed q̄dā qdē s̄m gen⁹
suū: sicut homicidiū fornicatio ydolo⁊ seruit⁹ ⁊ hmōi:
q̄dā v̄o s̄m suā ꝯsumationē: sicut ira cuius ꝯsūmatio ē
in nocumētū p̄ximi. Uñ si accedit ꝯsensus de ipso no
cumēto est pctm̄ mortale. Et sil'r comestio ordinat̄ ad
delectationez cibi: sed si in hmōi delectatiōibus ponat
q̄s finē suū peccat mortal'r: ⁊ iō nō dicit comestiōes: s3
comessatiōes: ⁊ sil'r intelligēdū ē de aliis sil'b⁹. ¶ Ter
tio dubitat̄ de ordine ⁊ numeratiōe eo⁊. Circa qō dōz
est q̄ cū ap̄lus in diuersis locis diuersa vitia ⁊ diuersi
mode enumerat: nō intēdit enumerare oīa vitia: ⁊ s̄m
artē: sed illa tm̄ in q̄bus abūdāt ⁊ in q̄bus excedūt illi
5 ad q̄s scribit. Et iō i eis nō ē q̄renda sufficiētia: s3 cā di
uersitatis. ¶ His ḡ hītis sciēdū ē q̄ ap̄ls enumerat q̄
dā vitia carnis q̄ ꝯtingūt circa ea q̄ nō sunt nec̄ia vi
te: q̄dā v̄o circa ea q̄ sunt necessaria vite. Circa p̄mus
ponit q̄dā vitia q̄ sunt hoīs ad seip̄m: q̄dā q̄ntū ad de
um q̄dā ꝯ p̄ximū. Cōtra seip̄m sunt q̄tuor: q iō p̄ pōit
q2 maīfeste ex carne p̄cedūt: quo⁊ duo p̄tinē ad actū
carnalē luxurie. s. fornicatio q̄ est: q̄n. s. accedit solutus
ad solutā: vel q̄ntū ad nālē vsum luxurie. Aliud ē imū
dicia q̄ntū ad vsū ꝯ nām. Eph. 5. Ois fornicator aut i
mūdus ⁊c̄. 2. Cor. 13. Qui nō egerūt penitētiā sup̄ im
mūdicia ⁊ fornicatiōe ⁊ ipudicitia ⁊c. Alia duo ordi
nant̄ ad ipsos actus. Unū. s. exteri⁹: sicut tact⁹ aspect⁹
oscula ⁊ hmōi. Et q̄ntū ad h̄ dicit Impudicitia. Eph.

4. Qui desp̄antes semetip̄os tradiderūt ipudicitie ⁊c. d
Aliud iterius. s. i cogitatiōibus imūdis. Et q̄ntū ad h̄
dicit. Luxuria. 1. Thi. 5. Cū. n. luxuriate fuerint i xp̄o
nubere volūt ⁊c. ¶ Cōtra deū pōit duo quo⁊ vnū est
p̄ qō ipedit̄ ab hostib⁹ dei cultus diuinus. Et q̄ntuz ad
hoc dicit. (Ydolo⁊ seruit⁹). 1. cor. 10. Neq3 ydolatre ef
ficiamini ⁊c. Sap. 14. Infandoruz. n. ydolo⁊ cultura
oīs mali cā ē ⁊ iitiū ⁊ finis. Aliud ē p̄ qō init̄ pactuz
cū demōibus. Et q̄ntū ad h̄ dicit. (Ueneficia) q̄ fiūt p̄
magicas artes: ⁊ dicunt̄ veneficia a veneno: q2 fiunt in
nocumētū hoīum. 1. cor. 10. Nolo vos fieri socios dmo
nio⁊. Apoc. vlt. Foras canes ⁊ venefici ⁊c. ¶ Cōtra p̄
ximū aūt pōit nouē: quo⁊ p̄m̄ est inimicitia: vltimū v̄o 2
hōicidiū: q2 ad h̄ deuenit̄ ad illud. Primū ḡ ē inimici
tia in corde: q̄ est odiū erga p̄ximū. Mat. 10. Inimici
hoīs domestici ei⁹: ⁊ iō dic̄. (Inimicitie). Ex hac aūt orit̄
dissensio i v̄bis. Et iō dicit. (Cōtētiōes) q̄ ē ipugnatio
v̄itatis cū ꝯfidētia clamoris. Prouer. 20. Honor ē hoī
q se sep̄at a ꝯtentiōibus. Scd̄m ē emulatio q̄ ꝯsistit in
hoc qō ad idē obiiciēdū ꝯtēdit. Uñ dicit. Emulatiōes
q̄ ex intētiōe oriunt̄. Tertiū ē ex h̄ q̄ vn⁹ ipedit̄ p̄ aliū
ad rē eādē tēdētē: ⁊ ex hoc irascit̄ ꝯ eū: ⁊ iō dicit. (Ire)
Iac. 1. Ira. n. viri ⁊c̄. Eph. 4. Sol nō occidat sup̄ iracū
diā vr̄. 3. Quartū cū ex ira al p̄uenit̄ ad p̄cussiōes. Et 3
q̄ntū ad hoc dicit. (Rixe). Prouer. 4. Odiū suscitat ri
xas. Quintū ex his. s. dissensiōes: ⁊ si qdē in reb⁹ hūa
nis sint dn̄r dissensiōes: q̄n. s. p̄tes fiunt i eccl'a. Ro. 16.
Obseruet̄ eos q dissensiōes ⁊ offendicula p̄ter doctri
nā quā vos didicistis faciūt ⁊ declinate ab illis. Si i re
bus diuis sic dn̄r secte. i. hereses. 2. Pet. 2. Introducēt
sectas p̄ditionis ⁊c̄. Et ibidē. Sectas nō metuunt itro
ducere blasphemātes. Ex his aūt seqt̄ inuidia: q̄n illi q̄s
emulant̄ p̄sp̄ant̄. Job. 5. Paruuluz occidit inuidia ⁊c.
Ex his aūt sequunt̄ homicidia cordis ⁊ op̄is. 1. Ioā. 4.
Qui odit fratrē suū homicida est. Quātū v̄o ad vitia
q pertinent ad ordinationem circa vite necessaria pōit
duo. vnū q̄ntum ad potum. Uñ dicit. Ebrietates. s. assi
due. Luc. 21. Attendite ne grauent̄ corda vestra crapu
la ⁊ ebrietate ⁊c. Aliud vero q̄ntum ad cibum: ⁊ q̄ntū
ad hoc dicit. (Comessationes). Ro. 13. Non in comes
sationibus ⁊ ebrietatibus. 4

¶ Lectio. vi⁹

Ruct⁹ aūt sp̄ūs ē charitas gaudi
uz: pax: patiētia: benignitas bo
nitas lōgāīmitas: māsuetudo: fi
des modestia: ꝯtinētia: castitas.

¶ Positis opibus carnis: hic ꝯn̄r ap̄ls maīfestat op̄a
sp̄ūs. Et p̄ maīfestat ea. Scd̄o ostēdit q̄uo lex se h3 ad
op̄a sp̄ūs ⁊ ad opera carnis ibi. (Aduersus hmōi ⁊c.)
Circa p̄m̄ enumerat bōa sp̄ūalia q̄ vocat fructus. Ex q̄
incidit qō: q2 illud dr̄ fructus q̄ fruimur. Sed actibus
nr̄is nō dēmus frui: sed deo solo: ḡ hmōi actus q̄s enu
merat h̄ ap̄ls nō dn̄t dici fruct⁹. Itē glo. dicit q̄ hmōi 5
op̄a sp̄ūs sunt: p̄p se appetēda: qō aūt p̄p se appetit̄ non
refert̄ ad aliud: ḡ v̄tutes ⁊ eo⁊ op̄a nō sūt referēda ad
beītudinē. R̄n̄ dōm est q̄ fructus dr̄ dupl'r. s. vt acq̄sit⁹:
puta ex labore vel studio. Sap. 3. Bono⁊ labo⁊ glo
sus est fruct⁹. Et vt p̄duct⁹ sicut fructus p̄ducit̄ ex ar
bore. Mat. 7. Nō pōt arbor bona fructus malos face
re: op̄a aūt sp̄ūs dn̄r fructus nō vt adepti: sed vt p̄du
cti. Fructus aūt q est adeptus h3 rōnē vltimi finis: nō
aūt fructus p̄ductus. Nihilominus tn̄ fructus sic ac
ceptus duo iportat. s. q̄ sit vltimū p̄ducētis: sicut vlti
mū qō p̄ducit̄ ab arbore ē fructus eius: ⁊ q̄ sit suaue
siue delectabile. Cāti. 2. Fruct⁹ eius dulcis gutturi meo.

Hic

a Sic ergo opa virtutū et spūs sunt qd vltimum in nobis. Nā spūssanctus est in nobis p gram p quā acqrimus habitū virtutū et ex h potētes sum⁹ opari fm virtutem. Sūt ēt delectabilia. Ro.6. Habetis fructū vestꝝ i san/ctificatiōe.i.i opib⁹ sanctificatis: et iō dicunt fructus. Di/cunt ēt flores respectu future beatitudis: q: sic ex flori/b⁹ accipit spes fructus: ita ex opibus virtutuꝫ habet spes vite eterne et beatitudis. Et sicut i flore ē qdā in/choatio fructus: ita in opibus virtutū ē qdā ichoatio beatitudis q tūc erit qn cognitio et charitas pficient. Et p h pꝫ respōsio ad illd qd scdo obijcit. Nā aliquid pōt dici pp se appetēdū dupl'r q: ly pp. pōt designare cām formalē vel finalē. Opa virtutū pp se sūt appetēda

2 formal'r: sꝫ nō final'r: q: hnt in seipsis delectationē. Nā medicina dulcis appetit pp se formal'r: q: hꝫ i se vnde sit appetibilis. s. dulcedinē: q tn̄ appetit pp finē. s. pp sani/tatē. Sꝫ medicina amara nō ē appetēda pp se forma/liter: q: nō delectat rōne sue forme: sed tn̄ pp aliud appe/tit final'r. s. pp sanitatē q ē finis eius. ¶ Ex his appa/ret rō: quare apl's effectus carnis vocat opa: fructus aūt spūs vocat fructus. Dictuꝫ ē.n. q fructus dr ali/qd finale et suaue ex re pductuꝫ. Qd aūt pducit ex ali q pter nām eius nō hꝫ rōneꝫ fructus: sed qsi alterius germinis. Opa aūt carnis et pctā sunt pter nām eoruꝫ

3 q deus nāe nr̄e inseruit. Deus.n. humane nature qdā semina iseruit. s. nāleꝫ appetitū boni et cognitionē: et ad didit ēt dona grē. Et iō q: opa virtutū ex his nāliter p/ducunt fructus dicunt non auteꝫ opera carnis. Et pp h apl's dicit. Ro.6. Quē ergo fructū habuistis tunc in illis i quibus nunc erubescitis. Patet ergo ex dictis q fru/ctus spūs dnr opa virtutuꝫ: et q: habēt in se suauitateꝫ et dulcedinē: et q: sūt quoddā vltimū pductū: fm cōue/niētiaꝫ donoꝝ. ¶ Accipit aūt dr̄ia donoꝝ: beatitudi/num: virtutū et fructuū ad inuicē hoc mō. In virtute.n. ē ꝯsiderare habitū et actuꝫ. Habitus aūt virtutis perficit ad bn̄ agēdū. Et si qdeꝫ pficiat ad bn̄ operādū hūano modo dr virtus. Si vo pficiat ad bene opādūꝫ supra modū humanū dicit donū. Vn̄ phs supra cōes virtutes ponit virtutes quasdā heroycas: puta cognoscere inuisi/bilia vel sub enigmate ē p modū hūanū. Et hec cogni/tio ptinet ad virtutē fidei. Sed cognoscere ea pspicue

4 et supra humanū modū ptinet ad donuꝫ intellectus. Act⁹ autē virtutis vel ē pficiēs: et sic ē beatitudo: vel ē delectans et sic ē fructus. Et de istis fructib⁹ dr. Apoc. 22. Ex vtraqꝫ parte lignū vite afferens fructus duode/cī etc. Dicit ergo fructus spūs: q. s. ꝯsurgit in aīa ex semina/tione spiritualis grē: est charitas etc. Qui qdē sic distin/guunt: q: fructus aut pficit interius aut exteri⁹. Prīo ergo ponit illos qui pficiunt iterius. Scdo illos q pfi/ciunt exterius ibi. (Bonitas etc.) Interius aūt hō pfi/cit et dirigit et circa bona et circa mala. scdē cori.6. Per arma iustitie a dextris et a sinistris. Circa bona aūt pfi/ciunt pmo quidē i corde p amorē. Nā inter motus na/

5 turales primus est inclinatio appetitus nature ad finē

sutūita primus motuū interioꝝ ē inclinatio ad bonuꝫ q dr amor: et iō primus fructus ē charitas. Ro.5. Cha/ritas dei diffusa est in cordibus nr̄is etc. ex charitate p/ficiunt alie: et ideo dicit apls. Coll.3. Super oia chari/tatē habētes etc. Vltimus aūt finis quo hō pficit inte/rius est gaudiū qd procedit ex psentia rei amate. Qui aūt hꝫ charitatē iaꝫ hꝫ qd amat. pme Jo.4. Qui ma/net in charitate in deo manet et deus in eo. Et ex h cō/surgit gaudiū. Phil.4. Gaudete in dn̄o semp etc. Gau/diū aūt oꝫ esse pfectū. Et ad h duo reqrūt. Prīo vt res amata sufficiens sit amāti pp suā pfectionē. Et qntum ad h dic pax. Luc.11. amēs pacē hꝫ qn rē amatam suffi/cienter possidet. Cātico. vlti. Ex quo facta sum coram b eo qsi pacē repericēs etc. Scdo vo vt assit pfecta fruitio rei amate qd similiter p pacē habet: q: qcqd superueni/at si pfecte aliqs fruat re amata: puta deo: n pōt impe/diri ab eius fruitiōe. ps. Pax multa diligentibus legē tuā: et non ē illis scādalū. Sic ergo gaudiū dic charitatis fruitionem: sꝫ pax charitatis pfectioneꝫ: p que hō inte/rius pficit qntū ad bona. Circa mala ēt pficit spūssan/ct⁹ et ordinat: et p ꝯ malū qd pturbat pacē q pturbat p aduersa: sed ad hoc pficit spūssanctus p patientiā q fa/cit aduersa patienter tolerare. Et iō dicit. (Patiētia.) Luc.21. In patiētia vr̄a possidebitis aīas vr̄as. Jaco. pmo. Patiētia opus pfectū hꝫ. Scdo ꝯtra maluꝫ ipe/

2 diēs gaudiuꝫ est dilatio rei amate ad qd spūs opponit lōganimitatē q expectiōe nō frāgit. Et quātū ad hoc dic. (Longanimitas.) Abac.2. Si moraꝫ fecerit expe/cta eū: q: etc. scdē cor.6. i longanimitate etc. et iō dic dn̄s Mat.10. Qui perseuerauerit. vsqꝫ in finem etc. ¶ Cōsequēter cū dicit. (Bonitas etc.) Ponit fructus spūs q pficiunt qntum ad exteriora. Hois aūt exterio/ra sunt vel id qd est iuxta ipsum: vel id qd ē supra ipm: vel id qd ē infra ipm. Iuxta ipm ē pximus: supra ipsuꝫ deus: infra ipsum nā sensitiua et corpus. Sic ergo qntuꝫ ad pximū: pficit p qdē in corde p rectā et bonā volūtatē. Et qntuꝫ ad hoc dic. (Bonitas). i. rectitudo et dulcedo

3 animi: Si eniꝫ hō oēs alias potētias bonas habeat n̄ pōt dici bonus hō: nisi habeat volūtatē bonā. fꝫ quaꝫ oib⁹ alijs bn̄ vtit. Cuius rō est: q: bonū dicit aliqd pfe/ctū. Est aūt duplex pfectio. Prima. s. q est ipm esse rei. Scda vo est eius opatio: et hec est maior q pª. Illud ergo dicitur simpl'r pfectuꝫ qd ptingit ad pfectā sui opatio/nē q ē scda eius perfectio. Cū ergo hō p volūtatē exeat in actuꝫ cuiuslibet potētie: volūtas recta facit bonuꝫ vsū oium potētiaꝝ: et p ꝯsequēs ipsum hoiem bonum. Et d h fructu dicit Ephe.5. Fructus aūt lucis est in omni bonitate etc. Scdo vo in opere: vt. s. sua cōmunicet p/ximo: et qntum ad hoc dicit (. Benignitas). i. largitas reꝝ. scdē cor.9. Hylarē.n. datorē etc. Benignitas. n. di/

4 cit qsi bona igneitas q facit hoieꝫ fluere ad subueniē/dū necessitatibus alioꝝ. Sapien.1. Benignus ē enim spūs sapiētie etc. Collo. tertio. Induite vos ergo sicut ele/cti dei sctī et dilecti viscera misericordie benignitatē etc. Itē vt patienter sustineat proximi molestias: et qntum ad h dic. (Māsuetudo). Math.11. Discite a me q: etc. Prouerb.3. Māsuetis dabit grām. Ad id vero qd est supra nos: scilicet deus ordinat spūs per fidem: vnde dicit. (Fides) que est cognitio qdam inuisibilium cum certitudine. Gen.15. Credidit abraham deo et reputatū est ei ad iustitiam. Heb.11. Accedentē ad deuꝫ oportet credere etc. Et iō. Eccl.1. Beneplacitum est deo fides et māsuetudo etc. Ad id qd est infra nos. s. corpora diri/

5 git spiritus: et primo qntum ad actus exteriores corpo/ris qd fit p modestiā que ipsis actibus seu dictis mo/dum imponit. Et qntuꝫ ad hoc dicit. Modestia. Philip/pen.4. Modestia vestra etc. Scdo vero qntum ad ap/petitum sensitiuum interiorem: et qntum ad hoc dicit. (Continentia que etiam a licitis abstinet et castitas q licitis recte vtitur. fꝫ glo. vel aliter continentia dicitur ex eo q licet homo impugnetur a prauis concupiscē/tijs: tamen per rationis vigorem se tenet ne adducat. et ideo continentie nomen sumptum est ab eo q aliquis in impugnatione tenet se: Castitas vero dicitur ex eo q quis nec impugnatur nec abducitur: et dr a castigā/do. Nā illum dicimus bene castigatum qui in omnib⁹ ordinate se hꝫ. ¶ Circa hoc dubitant duo. Prīo q: cū fructus spiritus aduersent opib⁹ carnis: vr q apl's d.

c buerit ponet tot fructus spūs quot posuit opa carnis:
qḋ nō fecit. Ad qḋ dicēdū ē: φ iō non fecit: q̄ plura sūt
vitia q̄ ꝟtutes. ¶ Scḋo dubitat q̄ fructus spūs hic
positi nō rn̄dent opibus carnis. Ad h̄ dicēdū ē φ apo
stolus nō intēdit hic tradere artē ꝟtutū ⁊ vitioꝝ: ⁊ iō
nō ponit vnū ꝯ aliud: ſȝ aliq̄ enumerat d̄ istis: ⁊ aliq̄ d̄
illis. ſm φ expediēs vr̄ p̄senti intētioni: nihilomin⁹ tn̄
si diligēter ꝯsideret aliq̄liter sibi ꝯ rn̄dent. Nā fornica
tiōi q̄ ē amor illicitus ꝯ rn̄det caritas: imūdicie ꝟo ipu
dicitie: ⁊ luxurie q̄ sunt carnales illecebre ⁊ ex fornica
tione ꝓueniunt ꝯ ponit gaudiū qḋ ē spūalis delecta
tio ꝯsequēs ex charitate vt dcm̄ est. Ei ꝟo qḋ ē ydoloꝝ
ſuitus ꝯ pōit pax. Ei ꝟo qḋ dicit veneficia ⁊c. vsq̄ ad
2 dissensiones patientia longanimitas ⁊ bonitas. Ei ꝟo
qḋ dr̄ secte ꝯ ponit fides. Ei ꝟo qḋ dr̄ inuidie: benigni
tas. Ei āt qḋ dr̄ homicidia: mā̄suetudo. Ei qḋ dr̄ ebrie
tas: comessationes ⁊ his silia: ꝯ ponit modestia ꝯtinen
tia ⁊ castitas. Lectio. VII.

Aduersus huiusmodi nō ē lex:
3. q̄ō. 34. ar tic. 4. † qui aūt sunt xp̄i: carnē suā cru
cifixerunt cū vitijs ⁊ cōcupiscē
tijs. Si spū viuimus: spū ambu
2ª 2ª q. 132. artic. p̄ lem⁹. † Nō efficiamur inanis glie cupidi:
inuicē prouocantes: inuicē inuidentes.
3 ¶ Enumeratis opibus carnis ⁊ spūs: hic ꝯsequenter
ex vtrisq̄ ꝯcludit φ q̄ spūm sequunt nō sūt sub lege: ⁊
vtitur tali ꝓbatiōe. Ille ē sub lege q̄ ē obnoxius legi. i.
q̄ fac̄ ꝯtria legi. Sed illi q̄ agunt spū nō faciūt opa ꝯ
tria legi. ḡ nō sūt sub lege. Prio ḡ oñdit ꝓpositū ex par
te opeꝝ spūs. Scḋo ex pte opeꝝ carnis ibi. (Qui aūt
sunt ⁊c.) Dicit ḡ. Dico φ q̄ agunt spū nō faciūt opa ꝯ
tria legi: q̄ faciūt opa spūs ⁊ aduersus hmōi nō ē lex. i.
ꝯ opa spūs: ſȝ spūs docet ea. Nā sic lex exterius docet
opa virtutū: ita ⁊ spūs interius mouet ad illa. Ro. 7.
Cōdelector enim legi dei ſm interiorē hoiem ⁊c. Aut
faciūt opa carnis ⁊ hec in his q̄ spiritu dei agunt non
sūt ꝯtria legi. Vn̄ dic̄. Qui xp̄i sūt. i. q̄ spū dei habēt. nā
Ro. 8. Qui spūm dei nō hȝ hic nō est eius. Illi ḡ spiri
4 tu dei agunt q̄ sunt xp̄i. Isti icq̄ carnē suā crucifixerūt
⁊c. nō aūt dicit vitia ⁊ ꝯcupiscentias vitant: q̄ bonus
medic⁹: tūc bn̄ curat qn̄ adhibet remedia ꝯtra cām mor
bi. Caro āt ē radix vitioꝝ. Si ḡ volumus vitare vitia
opȝ domare carnē. p̄ͣ cor. 9. Castigo corp⁹ meū ⁊c. Q̄r
ꝟo caro domat per vigilias ieiunia ⁊ labores. Eccl. 33.
Seruo maliuolo tortura ⁊ cōpedes ⁊c. Ad hec autē
opa mouent ex deuotiōe quā habēt ad xp̄m crucifixū:
iō signāter dic̄. (Crucifixerunt). i. xp̄o crucifixo se ꝯfor
mauerūt affligēdo carnē suā ⁊c. Ro. 6. Vetus hō nr̄ si
mul crucifixus ē ⁊c. supra scḋo. Ut deo viuā xp̄o ꝯfi
xus sum cruci ⁊c. Quia ꝟo nō crucifigūt carnē ōstruē
do nām: q̄ nemo carnē suā odio habuit: vt dr̄ Ephe. 5.
Sȝ q̄ntū ad ea q̄ ꝯtriant legi: iō dicit. Cū vitijs. i. cū pec
5 catis ⁊ ꝯcupiscētijs. i. passionibus q̄bus aīa iclinat ad
peccādum. Nō. n. bn̄ crucifigit carnē q̄ ēt passiōib⁹ lo
cū ñ aufert. Aliter cū rō ñ semp inuigilet ad pctā vitādū
vt opȝ posset q̄nq̄ cadere. Eccl. 18. Post ꝯcupiscētias
tuas nō eas ⁊c. Ro. 13. Carnis curā ne feceritis ⁊c.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Si spū viuimus ⁊c.) Ponit
tertiū bñficiū spūssancti qḋ ꝯfert vitā. Et p̄mo pōit be
neficiū spūs dei. Scḋo excludit vitia spiritus mūdi ibi.
(Nō efficiamur ⁊c.) Dicit ḡ ꝯnumerans se eis quibus
scribit. Dico φ debemus ambulare p̄ spūm: q̄ ⁊ per ip
sum viuimus: ⁊ nō p̄ carnē. Ro. 8. Debitores sumus ñ
carni ⁊c. Si ḡ spū viuimus: debemus in oibus ab ipso
agi. Sicut enim in vita corporali corpus nō mouet: ni d
si p̄ aīaȝ p̄ quā viuit: ita i vita spūali ois motus nr̄ dȝ eē
a spū sācto. Jo. 6. Spiritus ē q̄ viuificat. Actu. 17. In ip
so viuimus mouemur ⁊ sumus. Et ne ea q̄ dicta sūt d̄
spū intelligant de spū mūdi de q̄ dr̄ p̄me corin. 2. Nos
autem nō spūm huius mūdi accepimus. Jō h̄ conse
q̄nter remouet apostolus dicēs. (Nō efficiamur ⁊c.)
vbi tria excludit ꝓpa spūs mūdi. s. inaneȝ gloriā iracū
diā: ⁊ inuidiā q̄bus tribus ꝯueniēter aptari pōt nomen
spus. Significat. n. spūs q̄ndā iflationē. Unde ſȝ hoc
illi dicunt magni spūs q̄ sūt inflati p̄ inanē gloriā. Esa.
25. Spūs robustoꝝ q̄si turbo impellens parietem ⁊c.
Et q̄ntū ad hoc dic̄. (Nō efficiamur inanis glorie cu 2
pidi). i. glorie secularis. Cū. n. vanum sit qḋ nec solide
firmat nec veritate fulcit nec vtilitate amat: iō gloria
huius mūdi vana est: q̄ caduca ⁊ non solida. Esa. 40.
Ois caro fenū ⁊c. Et q̄ falsa ē. i. Macha. 2. Glia hois
peccatoris stercus ⁊ vermis. Sȝ vera gloria ē i ꝓpriis
bonis hois q̄ sūt bona spūalia: ⁊ hanc hn̄t sancti. scḋe
cor. p̄mo. Gloria nr̄a hec ē testimoniū ꝯscientie nostre
⁊c. Et q̄ inutilis ⁊ infructuosa. Nā q̄ntumcūq̄ gloriā
habeat q̄s ex testimonio seculariū nō pōt p̄p̄ hoc ꝯseq
finem suuȝ queȝ ꝯsequit testimonio dei. p̄me cor. p̄. Qui
gloriat in dn̄o glorie ⁊c. Nō aūt dicit. Non habeatis
inaneȝ gliā: ſȝ nō efficiamini cupidi: q̄ glia seq̄t aliq̄n
fugiētes eā: ⁊ si opȝ recipi nō tn̄ amet. Itē significat in
petuositatem. Prouer. 27. Impetum ꝯcitati spiritus 3
ferre q̄s poterit? Et significat iracundiā. Et q̄ntuȝ ad
hoc dicit. Inuicē ꝓuocātes. s. ad ꝯtētiōem vel liteȝ vel
alia illicita. Roma. 13. Nō in cōtētiōe ⁊ emulatiōe ⁊c.
Itē ē spiritus tristicie de q̄ dr̄ Prouer. 17. Spūs tristis
exsiccat ossa. Et q̄ntū ad h̄ dicit. Inuicem inuidentes.
Prouerb. 14. Putredo ossium inuidia ⁊c. Cuius rō
est: q̄ ipsa sola crescit ex bono. CAP. VI.

Fratres: ⁊ si p̄occupatus fuerit
homo in aliquo delicto: vos q̄
spirituales estis hmōi instruite
in spiritu lenitatis: † cōsiderās 4
teipsuȝ ne ⁊ tu tenteris. Alter alterius one p̄ͣ q̄ō. 95. ar tic. 3.
ra portate ⁊ sic adimplebitis legem xp̄i. nā
si quis existimat se aliquid esse cū nihil sit ip
se seducit. Op⁹ āt suū ꝓbet vnusq̄sq̄: ⁊ sic
i semetipso tn̄ gloriaȝ habebit ⁊ ñ in altero.
† Vnusquisq̄. n. onus suum portabit. psal. 61.
¶ Postq̄ apl̄us reduxit galathas ad statū veritatis
q̄ntū ad res diuinas: hic ꝯsequēter reducit eos q̄ntum
ad res humanas: istruēs eos q̄liter se habeāt ad hoies.
Et p̄ q̄liter se habeāt ad rectos. Scḋo quō ad p̄uersos
ibi. (Videte q̄lib⁹ litteris ⁊c.) Circa primū tria fac̄. Pri
mo docet q̄liter supiores se habeāt ad iferiores. Scḋo 5
q̄liter eq̄les ad coeq̄les ibi. (Alter alterius ⁊c.) Ter
tio qualiter iferiores ad supiores ibi. (Cōicet āt is ⁊c.)
Circa p̄mum duo facit. Primo ponit ammonitiones.
Scḋo assignat āmonitiōis rationem ibi. (Considerās
teipsum ⁊c.) Quia ḡ de peccatis multa dixerat ne ali
quis a peccato imunis in pctōres deseuiret: ideo am
monitionem de mansuetudine ⁊ misericordia eis pro
ponit dicens. (Fratres ⁊ si preoccupatus fuerit homo
⁊c.) Ubi tria ponit que faciunt ad ammonitionem.
Primum est surreptio: nā quādo aliqui⁹ ex malitia pec
cant minus digni sunt venia. Job. 34. Qui quasi de in
dustria recesserunt ⁊c. Sed qn̄ aliq̄s p̄occupat tenta
tiōibus ⁊ iducit ad peccādum: facilius dȝ ei venia con

2 cedi. ꝛ ideo dicit. Et si p̄occupatus fuerit ꝛc̄. i. ſpꝛudē/
ter lapſus: vt nequeat vitare. Scd̄m ē peccatoꝝ pauci
tas. Nā aliqui ex cōſuetudine peccāt. Oſee. 4. Male/
dictū ꝛ mendaciū ꝛ homicidiū ꝛ furtū ꝛ adulteriū in
undauerit: ꝛ ſanguis ſanguinē tetigit ꝛc̄. Et ꝯ tales
ſeuerius ē agēdū. Et hoc excludit cū dic̄. In aliquo: q̄
ſi nō vſu quottidiano peccās. Tertiū ē peccatoꝝ qua/
litas. Naꝫ quedā peccata cōſiſtunt in trāſgreſſiōe: que
dā vo in omiſſiōe. Grauioꝛa aūt ſūt p̄ma ſcd̄is: q2 il/
la opponūt p̄ceptis negatiuis: q̄ obligāt ſemꝑ ꝛ ad ſē/
p: hec vo opponūt p̄ceptis affirmatiuis: q̄ cū nō obli/
2 gēt ad ſemꝑ nō pōt ſciri determinate qn̄ obligāt. Un̄
dicit in p̄s. Delicta qs itelligit ꝛc. Et q̄tū ad hoc dic̄.
Delicto. Uel ſm̄ Glo. Delictū eſt pctm̄ ex ignoꝛantia.
Dic ḡ p̄miſſis ad mīam eos q coꝛrigunt monet: ꝛ hi
ſunt ſpūales: ad quos ptinet coꝛrectio. Un̄ dic̄. Uos q
ſpūales eſtis hmōi iſtruite. p̄ᶜ Coꝛin. 2°. Spiritualis iu
dicat oīa ꝛ ipſe a nemine iudicat ꝛc̄. Et huius rō ē: q2
rectū iudiciū hꝫ de oībus q circa vnūquodqꝫ recte diſ
poſitus ē: ſicut q ſanū guſtū hꝫ recte iudicat de ſapo/
re. Solus aūt ſpūalis bn̄ diſpoſitus eſt circa agēda. ꝛ
ideo ipſe ſolus de eis bn̄ iudicat. Sed q2 nomē ſpūs ri
goꝛem quēdam ꝛ impulſum deſignat. ſꝫ illud Eſa. 25.
Spiritus robuſtoꝝ q̄ſi turbo impellēs parietē ꝛc̄. nō
3 eſt credēduꝫ ꝙ viri ſpūales ſint nimis rigidi in coꝛri/
gendo. Nā h̄ ſpiritus huius mūdi facit: ſꝫ ſpiritusſan/
ctus ſuauitatē quādā ꝛ dulcoꝛē efficit in hoīe. Sap. 12.
O q̄ꝫ bonus ꝛ ſuauis ē ſpūs tuus dn̄e ꝛc̄. Et iō dic̄. In
ſpū lenitatis. p̄s. Coꝛripiet me iuſtus i miſicoꝛdia ꝛc̄.
Cōtra qd̄ dr̄ de qbuſdā Ezech. 34. Cū auſteritate im/
perabatis eis ꝛc. Dicit aūt iſtruite ꝛ coꝛrigite: q2 loqt
de p̄occupatis ꝛ delinquētibus: q idigēt iſtructione.
Uel q2 oīs peccās ē ignoꝛās. p̄uer. 14. Errāt q operā
tur malū. Rōnē aūt ammonitiōis ſubdit dicēs. Cōſi/
derans teīpm ꝛc̄. Q. d. Ita fiat vt dixi: q2 ꝛ tu fragilis
es. nāmquādiu in hac vita moꝛtali ſumus: proni ſu/
mꝰ ad peccādū. Nihil aūt ita frāgit hoīs ſeueritateꝫ in
coꝛrigēdo q̄ꝫ timoꝛ ꝑpꝛij caſus. Ecc. 31. Intellige q̄ ſūt
4 ꝓximi tui ex teipſo. ¶ Qualr̄ autē ſe habeāt ad eq̄les
oſ̄dit dicēs. Alter alterius ꝛc̄. ꝛ p̄ ꝓponit ammonitio
nē. Secundo aſſignat eiꝰ rōnē ibi. (Et ſic adiplebitis
ꝛc̄.) Tertio excludit āmonitiōis implēde ipedimētuꝫ
ibi. (Nā ſi qs exiſtimat ꝛc̄.) Ammonet aūt ad mutua
ſupportatiōeꝫ dicēs. Alter alteriꝰ onera poꝛtate. Et h̄
tripſr. Uno mō defectū alteriꝰ coꝛpalē ſeu ſpūalē patiē
ter tolerando. Ro. 15. Debemus aūt nos firmioꝛes ꝛc̄.
Alioº neccītati mutue ſubueniēdo ꝛc̄. Ro. 12. Neceſſita
tibus ſanctoꝝ cōicātes ꝛc. Tertio mō ꝓ pena ſibi de
bita ſatiſfaciēdo oꝛōibus ꝛ bonis operibus. p̄uer. 18.
Frater q iuuat a frē ꝛc̄. Rō aūt āmonitiōis ē adimple
tio legis xp̄i q̄ ſilr ē charitas. Ro. 13. Plenitudo legis
eſt dilectio. Un̄ dic̄. Et ſic adimplebitis legē xp̄i. i. cha
5 ritatē. Dr̄ aūt charitas ſpālr lex xp̄i triplici rōne. Pꝛio
q2 p̄ h̄ diſtiguit lex noua a lege veteri. Nā illa ē timo/
ris: hec vo amoꝛis. Un̄ Augu. dic̄. Parua dr̄ia ē vete/
ris legis ꝛ noue: timoꝛ ꝛ amoꝛ. Secūdo q2 ꝑ charitatē
ſpālr xp̄s legē ſuā ꝓmulgauit. Jo. 13. In h̄ cognoſcēt
oēs q2 mei eſtis diſcipuli ſi dilectionem ꝛc̄. Et iterum.
Mādatū nouū do vobis vt diligatis iuicē ꝛc̄. Tertio
q2 ipſam impleuit xp̄s ꝛ exēplum eā implendi nob̄ re
liquit. Nā ipſe ex charitate peccata nr̄a tulit. Eſa. 53.
Uere languoꝛes nr̄os ipſe tulit. i. Pet. 2. Qui pctā no
ſtra ptulit in coꝛꝑe ſuo ſuꝑ lignū ꝛc̄. Eſa. 40. Fetas ip/
ſe poꝛtabit. Sic ergo d̄bemus alter alterius onera poꝛ
tare ex charitate: vt ſic ipleamus legē xp̄i. Impedimē
tum aūt implende ammonitiōis p̄dicte eſt ſupbia. Jō

hoc excludens dicit. Nā ſi qs exiſtimat ꝛc̄. Et p̄mo vi b
tuperat ipſaꝫ ſuperbiā. Scd̄o oſ̄dit modū vitādi eā ibi.
(Opus aūt ſuū ꝛc̄.) Tertio vitandi rōnē aſſignat ibi.
(Unuſqſqꝫ. n. ꝛc̄.) Dic̄ ḡ. facite vt dixi. Sed contingit
aliqñ onus alteriꝰ nō poꝛtare: q2 p̄fert ſe alijs. Un̄ dice
bat ille. Luc. 18. Nō ſuꝫ ſic̄ ceteri hoīum ꝛc. Et iō dic̄.
Nā ſi qs exiſtimat ſe aliqd eē. i. i mēte ſupbe iudicat ſe
magnū eē in cōparatiōe peccātis: cū nihil ſit ex ſe: q2
qc qd ſumꝰ h̄ ē ex grā dei ſm̄ illō apli. p̄ᶜ Coꝛ. 15. Grā
dei ſū id qd̄ ſum. Qui niq̄ꝫ tale aliqd facit ipſe ſe ſedu/
cit. i. a ꝟitate ſe diuidit. Eſa. 40. Oēs gētes q̄ſi nō ſint
ꝛc. Luc. 17. Cū oīa bn̄ feceritis dicite: Serui inutiles ſumꝰ
ꝛc. Remediū āt vitādi eſt ꝓpꝛioꝝ d̄fectuū ꝯſideratio.
Nā ex h̄ ꝙ aliqs alienos ꝛ nō ſuos d̄fectus ꝯſiderat. 2
videt ſibi aliqd eē in cōparatiōe ad alios in qbꝰ defe/
ctus intuet ꝛ ſuos nō ꝯſiderās ſupbit. Et iō dic̄. Opꝰ
āt. ſ. iteriꝰ ꝛ exterius: ſuuꝫ. i. ꝓpꝛiū. p̄bet. i. diligēter exa
minet vnuſqſqꝫ. p̄ᶜ coꝛ. 11. Pꝛobet ſeīpm hō ꝛc. Et ſic
in ſeipſo. i. i ꝓpa ꝯſcia gl̄iaꝫ habebit. i. gl̄iabit ꝛ gaude
bit. 2ᶜ coꝛ. p. Gl̄ia nr̄a hec ē teſtimoᵐ ꝯſcie nr̄e. Et non
in altero. i. nō in laude alteriꝰ vel ſic. in ſemetipſo. i. ꝑ ea
q̄ ſui ipſiꝰ ſūt. gloꝛiā habebit. i. gloꝛiabit in cōſideratio
ne ſui ꝛ nō in altero. i. nō i ꝯſideratiōe alteriꝰ. 2ᶜ coꝛ. 12.
Libenter gl̄iaboꝛ i iſirmitatibꝰ meis ꝛc. Uel in ſemetip
ſo. i. in deo q in eo habitat gloꝛiabit. i. eius erit gl̄ia ꝛ nō
in altero q̄ꝫ in deo. 2ᶜ coꝛ. 10. Qui gloꝛiat in dn̄o gl̄iet.
Rō vitādi ſupbiā ē p̄miū vel pena vnicuiqꝫ ꝓ merito 3
vel d̄merito reddēda: vn̄ dic̄. Unuſqſqꝫ. n. onꝰ ſuū poꝛ
tabit. Qd̄ videt ꝯꝛiū ei qd̄ dixerat. Alter alteriꝰ onera
poꝛtate. Sꝫ ſciēdū ē ꝙ ibi loqt de onere ſuſtinēde iſir
mitatis: qd̄ dēmus mutuo poꝛtare: h̄ loqt d̄ onere red
dende rōnis: qd̄ q̄lꝫ ꝑ ſe poꝛtabit: ſiue ſit onꝰ p̄mij ſiue
pene: nā onus aliqñ qdē pōdus pene: aliqñ p̄mij ſignī
ficat. 2ᶜ coꝛ. 4. Eterni gl̄ie pōdus opat ꝛc. Eſa. 3. Dici
te iuſto qm̄ bn̄: qm̄ fructū adinuētionū ſuaꝝ comedet.
ve ipio in malū ꝛc. Si āt dicāt aliq rōneꝫ reddere ꝓ
alijs. puta p̄lati ꝓ ſubditis ſm̄ illō Ezech. 3. Sāguinē
eius d̄ manu tua reqrā ꝛc. Et Heb. vlt. Obedite p̄poſi
tis vr̄is. ipſi. n. ꝑuigilāt q̄ſi rōnem reddituri ꝓ aīabus
vr̄is. h̄ ē ꝯꝛiū dicto apli: q2 nō puniunt ꝓ pctis ſubdi/
toꝝ ſꝫ ꝓ ꝓpꝛijs q̄ i cuſtodia ſubditoꝝ cōmiſerūt. Eſt 4
ḡ vitāda ſupbia ꝛ pctm̄: q2 vnuſqſqꝫ onꝰ ſuū. i. mēſurā
grē ſue offert d̄o i die iudicij tāq̄ꝫ māipulos boꝝ opeꝝ.
p̄s. Uenientes āt venient cū exultatiōe. Et h̄ q̄tū ad ho
nos. vl̄ onus ſuū poꝛtabit. i. penā ꝓ ꝓꝓo pctō. Lec. 11. 4ᵃ diſ.

Communicet aūt is q cathetiza 45. q.
tur v̄bo ei qui ſe cathetizat in 2. art.
oibꝰ bonis. Nolite errare: deꝰ p
nō irridet. † Que enim ſemina/
uerit hō hec ꝛ metet: qm̄ qui ſeminat in car
ne ſua: de carne ꝛ metet coꝛruptionē. q aūt 5
ſeminat in ſpū de ſpiritu met vitam eternā.
Bonū aūt faciētes nō deficiamus. tempo/ 2ᵃ 2ᵉ
re enim ſuo metemus nō deficiētes. Ergo q. 31.
dum tempus habemus operemur bonum ar. 2.
ad omnes: maxie aūt ad domeſticos fidei.
¶ Poſtq̄ꝫ apſus oſ̄dit q̄lr ſuꝑioꝛes ſe habeāt ad iſerio
res ꝛ eq̄les eq̄libus. hic cōſequēter oſ̄dit q̄liter iſerio
res ſe habeāt ad ſuꝑioꝛes dicēs: iſerioꝛes debere ſuꝑio
ribus miniſtrare ꝛ obſequi. Et circa hoc tria facit. Pꝛi
mo monet vt miſtrēt ꝓmpte. Scd̄o vt miniſtrent per
ſeuerauter ibi. (Bonū āt faciētes non deficiamus ꝛc.)

c Tertio vt ministrēt cōmuniter,ibi.(Ergo dū tps ha/
bemus ꝛc̄.)Circa pmū duo facit.Pͥmo ponit monitio
nē misterij.2° excusationē excludit ibi.(Nolite errare
ꝛc̄.)Dic̄ ergo.dictuz est supra quomō supiores se de/
beāt hr̄e ad īferiores.s.leniter corripiendo ꝛ istruēdo:
nūc aūt restat videre qualr̄ īferior supiori obseq̄r.ꝛ iō
dic̄.Cōicet autez q cathetizat idest docet v̄bo dei ei q
se cathetizat.i.q eū docet.Cōicet inq̄ in oībus bonis.
Sed notādū ē φ discipulus pōt duplr̄ cōmunicare se
docēti.Pͥmo vt accipiat bona doctoris.ꝛ sic dr̄.Cōi/
cet is q cathetizat.i.cōe sibi faciat qḋ ē docētis eū imi/
tādo.pͥ Corīth.ii.Imitatores mei estote ꝛc.Sz q: cō
tigit doctores aliqñ min⁹ bōa facere.iō non sūt in hoc
2 imitādi.Et iō subdit.In oībus bonis.Mat.23.Que
cūq3 dixerint vobis seruate ꝛ facite:ſm opa eoꝝ noli/
te facere.Scḋo vt cōicet bona sua docenti.Hoc eniz a
dn̄o precipit.pͥ Cor.9.vbi dr̄.Qui euangelio seruiūt
d̄ euāgelio viuāt.Unde Math.io.Dignus ē operarius
cibo suo.Et Luce.io.Dign⁹ ē operari⁹ mercede sua:ꝛ
apl̄s dic̄.pͥ corint.9.Si vobis spūalia seminamus ꝛc̄.
Et iō hic dic̄.Cōicet aūt is ꝛc̄.i.doctori in hoībus bo
nis q̄ hz:nā ēt tp̄alia bona q̄dā dn̄r.Esa.i.Si volueritis
audieritis ꝛ me bōa terre cōedetis.Mat.7.Si vos cū si
tis mali nostis bōa data ꝛc̄.Dic̄ aūt in oībus:q: nō so
lū cōmunicare dz idigenti:sed ꝛ sciam ꝛ cōsiliū:potē/
tiā ꝛ qcqd agat generalr̄ dz pximo cōmunicare.i.Pe
3 tri.4.Unusq̄sq3 sicē accepit grām in alterutrū illaz ad
ministrā:es ꝛc̄.De ista cōmunicatiōe dr̄ Ro.12.Neces
sitatibus sanctoꝝ cōmunicantes.Eccl̄ici.14.In diui
sione sortis da ꝛ accipe.
¶ Cōsequēter cū dicit(.Nolite errare ꝛc̄.)Excusatio
nē excludit.ꝛ p̄ excludit eā.Scḋo rōnē exclusiōis as/
signat ibi.(Que.n.semiauerit ꝛc.)Dic̄ ḡ.nolite errare
de⁹ nō irridet.Quod qdē duplr̄ itelligi pōt ſm duas
pmissas expositiōes.Scḋm pmā qdē sic.Tu dicis φ
dbem⁹ imitari doctores ēt in bōis:sz nō possū eos imi
tari nisi in his q̄ faciūt.Nihil autē video in ipsis nisi
malū:ḡ dbeo eos imitari in malo.Sz h̄ excludit dicēs.
(Nolite errare de⁹ nō irridet.)Quasi.d.error ē hoc di/
4 cere.Nā mala prelatoꝝ nō excusant nos.Non.n.sunt
subditis in exēplū:nisi in his qbus imitat xp̄z q ē pa/
stor absq3 pctō.vnde ꝛ signāter dicit.Jo.io.Ego sum
pastor bon⁹ ꝛc̄.ꝛ Aplūs pme Corīt.4.ꝛ.ii.dic̄.Imitato
res mei estote:sicē ꝛ ego xp̄i.Quasi.d.In his me imita
mini i qbus ego imitor xp̄m.Et si p mala prelatoꝛ3
excusatis vos apō hoies:tn̄ de⁹ nō irridet.i.nō pōt fal
li.Job.13.Aut dcipiet vt hō fraudolētijs vr̄is.Unde di
citur Prouer.3.Delusores ipse dludet.Secūdum aūt
secūdā expositionē sic itroducit.Possent.n.dicere.pau
peres sumus nihil habem⁹ qḋ cōmunicare possimus.
Sed h̄ excludit dicēs.Nolite errare.i.nemo excusatū
vane se existimet pauptatē ptēdendo.de⁹ nō irridet.i.
5 nō pōt falli.Scit.n.corda ur̄a ꝛ ñ ignorat facultates.
Excusatio verisimilis hoiem pōt latere vl̄ placare:deū
nō pōt fallere.Rōnē aūt hui⁹ assignat dicēs.Que.n.
seminauerit hō ꝛc.Et pmo in gn̄ali.Scḋo in spāli.ibi.
(Qm̄ q semiat ꝛc̄.)Dic̄ ḡ ſm pmā expositionez.vere
erratis h̄ credētes:q: deus reddet singulis pro meritis
proprijs.Nā que semiauerit hō hec metet.i.ſm opera
sua bōa vel mala:parua vl̄ magna pmiabit vl̄ puniet.
Scḋm aūt secūdā expōnē q̄ semiauerit hō.i.ſm bene
ficia sua parua vl̄ magna:ꝛ q̄z ad q̄litatē opeꝝ:ꝛ quā
tū ad q̄titatē bn̄ficioꝝ pmiabit.2.Cori.9.Qui parce
seiat parce ꝛ metet ꝛc.Rōnē aūt specialiter assignat di
cēs.(Qm̄ q semiat i carne sua ꝛc.)q̄ qdem rō hz duas
partes ſm duas semiatiōes carnis ꝛ spūs:Pͥo ḡ agit
de semiatiōe carnis.Ubi vidēdū ē qd sit semiar in car d
ne.Scḋo qd est de carne metere corruptionē.Semia
re qdē in carne est operari pro corpe vel pro carne:si
cut si dicā.ego mltū expēdi in isto hoie.i.multa feci p
eo.Ille ḡ in carne semiat q ea q̄ fac̄ ēt si q̄ bōa videant
fac̄ in fomētū ꝛ vtilitatez carnis.De carne aūt metere
corruptionē:q: semē fructificat vtplurimū ſm ꝯditio
nē terre.Un̄ videm⁹ φ in aliqb⁹ terris semē frumēti d
generat in siliginē vl̄ in aliqḋ aliud.Cōditio aūt car/
nis ē vt sit corruptibilis:ꝛ iō q i carne seiat.i.studiū su
um pōit ꝛ opera.opz φ ipsa corrūpat ꝛ pereāt.Eccl.
14.Omne op⁹ corruptibile i fine pdet.Ro.8.Si ſz car
nē vixeritis moriemini.Scḋo agit de semiatiōe spūs
dicēs.Qui aūt seminauerit i spū:idest ordinat studiū 2
suū ad ſuitutē spūs ex fide ꝛ caritate seruiēdo iustitie:
metet qdē de spū ſm cōditionē ei⁹.Cōditio āt spūs est
φ sit actor vite.Jo.6.Spūs ē q viuificat.Nō āt cuiu h
cūq3 vite sz vite eterne cū spūs sit imortalis.ꝛ iō metet
de spū vitā eternā.Prouer.ii.Semināti iustitiā mer/
ces fidelis q: nūq̄ desiccat.Sed nota φ cū agit de se/
minatiōe carnis dic̄.In carne sua q: caro ē nobis d nā
nr̄a:sz cū loqt d semie spūs non dic̄ suo:q: spiritus nō
est nobis a nobis sed a deo.
¶ Deinde cū dicit.(Bonū aūt faciētes ꝛc̄.)monet ad
ministerij pseuerantiā.q: nō ad horā tātū:sed semp de
bemus bn̄ facere.qḋ qdem pōt referri ad ea que dicta
sunt.s.ad supiores ꝛ ad equales ꝛ ad inferiores.quasi 3
dicat.Quicūq3 sum⁹ siue plati erga subditos:siue eq̄
les erga eq̄les.siue subditi erga prelatos bonū facien,
tes nō deficiamus.s.in bn̄ operādo:q: nō deficiem⁹ in
metēdo.Eccl.9.Quodcūq3 pōt manus tua facere in
stāter opar.i.cor.15.Stabiles estote ꝛ imobiles.Et me
rito nō ē dficiēdū qꝛ expectam⁹ remūerationē eternā
ꝛ idefiiciētē:vn̄ subdit.Tpe.n.suo metem⁹ idefiiciētes.
Un̄ dicit Augusti.Si hō nō imposuerit finē operi nec
de⁹ imponet remuneratiōi.Math.25.Ibūt hi ad vitā
eternā.Sed nota φ dic̄.Tēpore suo:q: sicut agricola
nō statim d illo qḋ semiat fructū colligit:sz tpe ꝯgruo
Jac.vltimo.Agricola expectat gloriosuz fructū terre
patienter ferens donec accipiat tēporaneuz ꝛ serotinū 4
ꝛc̄.De ista messione dr̄.2.cori.9.Qui seminat in bene
dictiōibus de bn̄dictionib⁹ ꝛ metet vitam eternam.
¶ Deide cū dic̄.(Ergo dū temp⁹ habem⁹ ꝛc̄.)monet
ad mistrandū cōiter dicens.Quia metem⁹ nō dficien
tes.Ergo dū tēpus habemus:idest in hac vita q̄ est tē
p⁹ seminandi.Jo.9.Me opz operari opa eius q misit
me donec dies est.venit nox ꝛc̄.Eccl.9.Quodcūq3 pt
man⁹ tua facere istāter operare:q: nec opus nec ratio
nec sciētia nec sapiētia erūt apud īferos,quo tu ppe/
ras.Dum inquā illud habem⁹ operemur bonū:ꝛ hoc
ad oēs.s.hoies q iūcti sūt nobis in diuina silitudine in
quantum oēs ad imaginē dei facti sumus.¶ Sz ꝯtra
Eccl.12.dr̄.Da iusto ꝛ ne recipias peccatorē.Nō ḡ de
bem⁹ opari bonū ad oēs.Rn̄deo.dōm est φ in pecca/
tore duo sūt:nā.s.ꝛ culpa.Nā qdem ē in eo amāda ꝛ 5
sustētāda ēt inimici.Mat.5.Diligite inimicos vestros
ꝛc̄.Culpa v̄o in eo est expellēda.Sic ḡ dictuz est.Da
iusto ꝛc̄.vt.s.peccatori nō iō benefacias:q: peccator
est:sed q: hō.Un̄ augustin⁹.Nō sis ad iudicādū remis
sus nec ad subueniēdū ihuman⁹.Persequamur ḡ in
malis ppriā iniquitatē:misereamur in eisdem cōez cō
ditionē.¶ Sz q: nō possum⁹ oīb⁹ bn̄facere ordinem
bn̄faciēdi subdit.Maxie aūt ad domesticos fidei q.s.
nō solū nā:sz ēt fide ꝛ grā.Eph.2.Nō estis hospites ꝛ
aduene:sz estis ciues ꝛc̄.ḡ oīb⁹ ipēdēda ē mīa:sz ppo/
nēdi sūt iusti q sūt ex fide:q:.i.Ti.5.dr̄.q suoꝝ maxie

a domesticoꝝ curā nō hȝ:fidē negauit:⁊ ē īfideli dterior.
¶ Sed dubitaꝝ hic vtrum liceat plus vnū diligeꝛ ꝙ̄
aliū. Ad qḋ sciēdū ꝙ amor pōt dici maior vel minor
duplr. Uno mō ex obiecto. Alio mō ex intēsione
act⁹. Amare enim aliquē est velle ei bonū. Pōt ḡ aliqs
aliū magis alio diligere: aut q: vult ei maius bonū qḋ
ē obiectū dilectionis: aut q: magis vult ei bonū.i.ex in
tensiori dilectione. Quātum ḡ ad ꝑmū oēs equaliter
debemus diligere: q: oībus debemus velle bonuȝ vite
eterne. Sed quātum ad 2^m non oportet ꝙ omnes eq̄
liter diligamus: q: cū intēsio actus sequaꝝ ꝑncipium
actiōis: dilectionis āt ꝑncipiū sit vnio ⁊ similitudo: il
los ītēsi⁹ ⁊ magis debemus diligere q sunt nobis ma
2 gis similes ⁊ vniti. ¶ Lectio. III.

Amō pōt dici maior ⁊ minor dupl'r

Uidete qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicūqȝ.n. voluīt placere ī carne: hi cogūt vos circūcidi tātū: vt crucis xp̄i persecutionem non patianꝝ. Neqȝ.n. qui circūciduntur legē custodiūt: sȝ volunt vos circuncidi: vt in carne vestra glorientur.

Postꝙ̄ apl̄us monuit galathas qualiter se habeāt ad
hoīes rectos ⁊ iustos: hic docet quō se habeāt ad here
ticos ⁊ puersos. Et ꝑ̄ īsinuat modū scribēdi monitiōeȝ.
3 2° ipsam mōitionē subiūgit ibi. (Quicūqȝ.n. ⁊c̄.) Cir
ca ꝑmū sciēdū ē ꝙ ꝯsuetudo erat apḋ hereticos dꝓa
uādi ⁊ falsificādi scripturas canonicas: necnō ⁊ ꝑmi
scendi aliq̄ eoꝝ q̄ heresiȝ sapiāt: ꝓp̄ h̄ ꝯsuetudo fuit ab
apl̄o ꝯuata: ꝙ qn̄ aliqua ꝯ̄ eos scribebat ī fine lr̄e aliq̄
scriberet vt dꝓauari nō posset: ⁊ ita īnotesceret eis de
eius ꝯsciētia ꝓcessisse sicut ꝑme corin. vlt° dic̄. Salu
tatio mea manu pauli. Totā.n. epistolā ꝑ aliū eo di
ctāte scribi faciebat: ⁊ postea in fine aliqd propria ma
nu addebat. Et ẜm huc modū ea q̄ sequunꝝ ab isto lo
co scripsit paulus manu ꝓpria Un̄ dic̄. Uidete q̄lib⁹
lr̄is scripsi vobis manu propria: vt.s. ꝑdicta firmius te
neatis: vt sciētes a me hāc ep̄laȝ missā magis obedia
4 tis. Sic ḡ p̄lati debēt ꝓpria manu scribere: vt qḋ docēt
v̄bo ⁊ scripto ostēdant exēplo. Jḋ dicit Esa. 49. Jn mā
bus.i. in oꝑib⁹ meis descripsi te ⁊c̄. Exo. 32. dr̄ ꝙ Moy
ses: ꝙ descēdit portās duas tabulas lapideas scriptas di
gito dei. ¶ Monitionē aūt subiūgit dicēs. (Quicūqȝ
.n. placere voluīt ⁊c̄.) Et ꝑ̄ aperit seducētiuȝ intētionē.
Scḋo ostēdit suā intētionē eis eē ꝯ̄riam ibi. (Mihi aūt
absit gloriari ⁊c̄.) Tertio subdit suā ammonitionē ad
subditos ibi. (Quicūqȝ hāc regulā ⁊c̄.) Circa ꝑ^m duo
facit. Pr°o aperit seducētiū malā itētionē. Scḋo ꝓbat
qḋ dicit ibi. (Neqȝ.n. circūcisionē ⁊c̄.) Circa ꝑ^m ponit
vnū factū ⁊ duas itētiōes adinuicē ordinatas. Factum
aūt erat istoꝝ q circūcisionē inducebāt ⁊ ex h̄ duo in
tendebant. Unū ꝓp̄ aliḋ.s. vt placerēt īde iudeis: ex h̄.
5 ꝙ carnales obseruātias legis introducebāt in ecclesia
gentiū: ⁊ hoc est qḋ dicit. (Quicunqȝ voluit placere).s.
iudeis infidelibus. in carne.i. in carnalib⁹ obseruātijs:
hi cogunt vos circūcidi: nō coactiōe absoluta: sȝ q̄si ex
ꝯditiōe dicētes. Q: nisi circūcidamini nō poteritis salui
fieri: vt habeꝝ Act. 15. Jntēdebāt aūt ex hoc vlteri⁹ q̄n
dam securitatē habeꝛ. Judei.n. ꝑsequebanꝝ discipulos
xp̄i: ꝓp̄ ꝑdicationē crucis. ꝑme Cor. ꝑ̄. Nos aūt ꝑdica
mus xp̄m crucifixuȝ ⁊c̄. Et h̄ q: ꝑ ꝑdicationeȝ crucis
euacuabāꝝ legalia. Nā si apl̄i simul cū cruce xp̄i ꝑdi
cassent debere ꝯuare legalia: nullā ꝑsecutionem iudei
apl̄is intulissent. Un̄ dicebat. supra. 5. Ego āt fratres si
adhuc circūcisionē ꝑdico: qd adhuc ꝑsecutiōeȝ patior

Apl̄i si ꝑdicassēt crucē cū legali b⁹ nullā ꝑsecutionē habuissent.

⁊c. Ut ḡ nō haberēt ꝑsecutionē a iudeis: inducebant b
circūcisionē. Et iō dic̄. Et ēt h̄ ꝓp̄ h̄ tm̄ faciūt: vt cru
cis xp̄i ꝑsecutionē nō patianꝝ: q̄.s. ꝑ cruce xp̄i inferꝝ.
Uel h̄ ēt faciebāt ad vitādā ꝑsecutionē nō solū iudeoꝝ:
sȝ ēt gētiliū īfideliuȝ. Nam romani imꝑatores Gaius
Cesar ⁊ Octauianus augustus ꝓmulgauerunt leges
vt iudei vbicūqȝ eēnt ꝓprio ritu ⁊ ꝓprijs cerimonijs
deseruirent. Et iō qcūqȝ in xp̄m credebat ⁊ circūcisus
nō erat ꝑsecutiōibus taȝ gētiliū ꝙ̄ iudeoꝝ fiebat ob
noxius. Ut ḡ nō iurgeterꝝ ꝯ fide xp̄i ⁊ ī qete viuerēt:
cogebant eos circūcidi: ẜm ꝙ habeꝝ in glosa. ¶ Sed
q: possent dicere pseudo: ꝙ nō ꝓp̄ h̄ circūcisionē indu
cūt: sȝ zelo legis solū: iō h̄ excludens ꝓbat qḋ dixit cū
dic̄ sic. (Neqȝ.n. qui circūcidūꝝ ⁊c̄.) Cōstat.n. ꝙ si ꝓp̄ 2
legis zeluȝ aliqs ad legis obseruātias inducerēt: man
darent ēt legē in alijs impleri. Sed neqȝ illi q circūci
dūꝝ neqȝ pseudo in alijs.s. in moralibus q̄ potiora sūt
ī lege ⁊ ī alijs obꝯuātijs custodiūt. Jo. 7. Nemo ex vo
bis facit legē: nō ḡ ex zelo legis circūcisionē iducūt. Ro.
2. Circūcisio qdē ꝓdest si legē obserues. Sed iō volūt
vos circūcidi vt in carne vr̄a.i. in carnali vestra circū
cisiōe glorienꝝ apḋ iudeos eo ꝙ tam multos ꝓselitos
faciāt. Mat. 23. Ue vobis scribe ⁊ pharisei q circuitis
mare ⁊ aridā vt faciatis vnū proselitū ⁊c̄. Lectio. IIII. 2^a 2^e q. 132. art. ꝑ̄

Mihi aūt absit gl'iari nisi in cruce dn̄i nr̄i iesu xp̄i: ꝑ quē mihi mūdus crucifixus ē ⁊ ego mūdo. Jn xp̄o.n. iesu neqȝ circumcisio aliqd valet neqȝ ꝑputiuȝ: sȝ noua creatura. 3

¶ Postꝙ̄ apl̄s exposuit prauā seducētiū itētionē: hic
insinuat suā. Et ꝑ̄ ponit suā itētionē. Scḋo ostēdit intē
tionis huius signū ibi. (Per queȝ mūdus ⁊c̄.) Tertio
rōnē itētiōis assignat ibi. (Jn xp̄o iesu ⁊c.) Dic̄ ḡ. Jntē
tio seducētiū apparet: q: illi glorianꝝ in carne: sed ego
aliaȝ gl'iaȝ q̄ro.s. in cruce. Et h̄ est qḋ dic̄. (Mihi absit
gloriari ⁊c̄.) Uide ꝙ vbi mūdi ꝓbs erubuit ibi apl̄us
thesaurū reꝑpit. Qḋ illi visuȝ est stulticia: apl̄o factuȝ
est sapiā ⁊ gloria: vt dic̄. Augustinus. Unusqsqȝ.n. in
ea re gloriaꝝ ꝑ quā reputaꝝ magnus. Sic q reputat se
4 magnū ī diuitijs gloriaꝝ in eis: ⁊ sic de alijs. Qui.n. in
nullo alio se magnū reputat nisi ī xp̄o gloriaꝝ in solo
xp̄o. Talis aūt erat apl̄us. Un̄ dicebat. supra. 2. Uiuo
ego iā nō ego: viuit v̄o in me xp̄s. Et iō nō gl'iaꝝ nisi in
xp̄o: ꝑcipue āt in cruce xp̄i: ⁊ h̄ q: in ipsa inueniunꝝ oīa
ꝯ q̄bus hoīes gl'iari solēt. Nā gloriaꝝ aliq ꝯ magnoꝝ.
puta regum aut ꝑncipū amicitia: ⁊ hoc maxie apl'aꝝ
uenit ī cruce: q: ibi ostēdiꝝ euidēs signū diuine amicitie.
Ro. 5. Cōmēdat aūt suā charitateȝ deus in nobis ⁊c̄.
Nihil.n. sic charitatē suaȝ ad nos ostēdit sic mors xp̄i.
Un̄ Gregorius. O īestimabilis dilectio charitatis: vt
seruū redimeres filiū tradidisti. Jteȝ glorianꝝ aliq de sciē
tia. Et hāc apl̄us excellētiorē īuenit in cruce. ꝑme cor.
5 2. Nō.n. estimaui me aliquid scire īter vos: nisi iesum
xp̄m ⁊c. Nā in cruce est ꝑfectio totius legis ⁊ tota ars
bn̄ viuēdi. Jteȝ gl'ianꝝ aliq de potētia: ⁊ hāc apl̄s ma
ximā habuit ꝑ cruceȝ. ꝑme cor. ꝑ̄. Uerbū crucis ꝑeun
tibus stulticia ē: his aūt q salui fiūt.i. nobis v̄tus dei ē.
Jtē gl'iāꝝ aliq ꝯ libertate adepta: ⁊ hāc apl̄us ꝯsecutus
est ꝑ crucē. Ro. 6. Uetus nr̄ hō crucifixus ē vt vltra nō
ꝯuiam⁹ pctō. Jtē aliqui glorianꝝ in assumptiōe ad ali
qḋ magnū collegiū. Sȝ ꝑ crucem xp̄i assumimur ad
collegiū celeste. Col. 1. Pacificās per sanguinē crucis
eius: siue q̄ in celis: siue q̄ in terris sūt. Jtem qdā glo
rianꝝ in triūphali signo victorie. Sȝ crux triumphale
signū est victorie xp̄i ꝯ̄ demones. Collo. 2°. Expoliās

Glīa bat apl̄s nō in diuitijs ⁊ bonorib⁹ sȝ ī cruce ꝯfiu nr̄ie sux p̄i

c ꝑncipatus ⁊ potestates traduxit cōfidēter: palā triū
phās illos ⁊c. Sap. 14. Benedictū lignū ꝑ qđ fit iusti
tia. ¶ Signū aūt sue intētionis subdit dicēs. Per quē
mihi mūdus ⁊c. q᷑ ât hoc qđ dicit. Mihi absit glori
ri nisi in cruce ⁊c. est ꝓpositio exceptiua icludēs vnā
affirmatiuā ⁊ aliā negatiuā. ideo duplex signū posuit ꝓ
bans vtranq᷒ ꝓpositionē. Et ꝑmo qdē ꝓbat negati
uā. s. q̄ nō gloriat᷑ nisi i cruce: ⁊ hoc cū dicit. Per quē
mihi mūdus crucifixus est ⁊c. Illud. n. in quo q̄s glo
riat᷑ non est mortuū in corde eius: sed magis illud qđ
cōtēnit. ps. Obliuioni datus sū tanq̄ mortuus a cor
de. Manifestū est aūt q̄ mūdus ⁊ oīa q̄ in mūdo sunt
mortua erāt in corde pauli. Phil. 3. Oīa arbitratus sū
2 vt stercora: vt xp̄m lucrifacerē. Ergo nō gloriat᷑ i mū
do neq᷒ in his q̄ i mūdo sunt ⁊ hoc est qđ dicit. Vere i
nullo alio glorior nisi in cruce xp̄i ꝑ quē. s. xp̄m crucifi
xū mihi mūdus crucifixus est. i. mortuus est in corde
meo: vt nihil in eo cupiā. ¶ Scđo ꝓbat affirmatiuam
. s. q̄ in cruce xp̄i gloriat᷑ dicēs se crucifixū mūdo. Qui
. n. gl'iat᷑ in aliquo: illud in se p̄tēdit ⁊ manifestare desi
derat: s᷒ apl's nihil in se p̄tēdit nec manifestare deside
rat: nisi qđ ptinet ad crucē xp̄i. ⁊ ideo tm̄ in ea gloriat᷑.
⁊ hoc est qđ dicit. Et ego mūdo. s. sum crucifixus. q. d.
Porto isignia crucis ⁊ sū reputatus vt mortuus. Et
iđ sicut mūdus horret crucē xp̄i: ita horret me. Col. 3.
Mortui. n. estis ⁊ vita vestra abscōdita est cū xp̄o i đo
⁊c. ¶ Rōnē aūt quare nō i alio gloriat᷑ ōndit subdēs.
In xp̄o. n. iesu ⁊c. In illo siqdē maxime gloriat᷑ qđ va
3 let ⁊ adiuuat ad coniūgendū xp̄o. hoc. n. apl's desiderat
. s. cū xp̄o esse. Et q᷑ nō val᷒ ad h̄ ritus iudaicus nec gē
tiliū obseruātia: s᷒ crux xp̄i solū. iđ solū in ea gloriat᷑: ⁊
hoc est qđ dicit. In xp̄o neq᷒ circūcisio aliqd valet. i. ri
tus iudaicus: neq᷒ p̄putiū. i. gētilitatis obseruātia. s. ad
iustificādū ⁊ ad iūgēdū xp̄o: s᷒ ad hoc valet noua crea
tura. Qđ qdē p᷒ ex his que dicta sunt. supra. 5. q̄stio eis
dē v̄bis. In xp̄o. n. iesu neq᷒ circūcisio aliqd valet neq᷒
p̄putiū: sed fides q̄ ꝑ dilectionē operat᷑. Fides ḡ charita
tate formata est noua creatura. Creati nāq᷒ et ꝓducti
sumus in esse nūc ꝑ adā: sed illa qdē creatura vetusta
iam erat ⁊ inueterata. ⁊ ideo dn̄s ꝓducēs nos ⁊ cōstitu
4 ens in esse grē fecit quandam nouā creaturā. Jac. p̄.
Vt simus initiū aliqđ creature eius. Et dr̄ noua: q᷑ ꝑ
eā renouamur in vitā nouā ⁊ ꝑ spiritū s̄ctū. ps. Emitte
spiritū tuū ⁊ creabunt᷑: ⁊ renouabis faciē terre. Et per
crucē xp̄i. 2ª Cor. 5. Si qua est i xp̄o noua creatura ⁊c.
Sic ḡ ꝑ nouā creaturā. s. ꝑ fidem xp̄i ⁊ charitatem dei
que diffusa est i cordibus nostris renouamur ⁊ xp̄o cō
iungimur. Lectio. V.

T q̄cūq᷒ hāc regulā secuti fue
rint: pax sup illos ⁊ misericor
5 dia ⁊ sup israel dei decetero ne
mo mihi molestus sit. Ego. n.
stigmata dn̄i iesu i corpore meo porto. Grā
dn̄i nr̄i iesu xp̄i cū spū v̄ro fratres. Amen.
¶ Aperta intētione sedncētiū ⁊ isinuata sua: hic ꝯfir
apl's monet eos ⁊ p̄ʳ ad sui imitationem. Scđo vt desi
stāt ab eius molestatōe ibi. (Decetero nemo ⁊c.) Ter
tio implorat eis gratie auxiliū ad p̄dictoꝝ impletionē.
Dicit ergo ꝑmo. Intētio mea est vt non nisi i cruce xp̄i
glorier: qđ ⁊ vos debetis facere: q᷑ q̄cūq᷒ hāc regulam
quā ego. s. teneo secuti fuerint. s. hāc rectitudinē gloriā
di. 2ª Cor. 10. Nō i imēsum gloriamur: s᷒ s̄m mēsurā re
gule ⁊c. Pax sup illos. s. gloriātes: q᷑ nō nisi in xp̄o glo
riant᷑ pax. i. quā q̄ quiescūt ⁊ ꝓficiant᷑ i bono. Pax. n. est

trāqllitas mētis. Cant. 8. Ex quo facta sum corā illo q̄si d
pacē reperiēs. Col. 3. Pax xp̄i exultet in cordibus ve
stris in qua ⁊c. Et misericordia. ꝑ quā liberent᷑ a peccatis
Tren. 3. Misericordie dn̄i q̄ non sumus consumpti.
Sap. 4. Grā dei ⁊ misericordia in scōs eius ⁊ respect'
in electos illius. Qui. s. sunt israel. Ro. 2. Nō. n. q̄ i ma
nifesto iudeus. Ille ergo israel dei q̄ est spūaliter israel
corā deo. Jo. p̄. Ecce vere israelita in quo dolus nō est.
Ro. 9. Nō. n. oēs q̄ sunt ex israel hi sunt israelite ⁊c. s᷒ q̄
filij sunt ꝓmissionis existimant᷑ in semine. Vn̄ ⁊ ipsi gē
tiles facti sunt israel dei ꝑ mētis rectitudinē. Israel re
ctissimus iterpretat᷑. Gen. 32. Israel erit nomē tuū ⁊c.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Decetero nemo mihi ⁊c.) mo
net vt desistāt a sui molestatione. Et p̄ ponit amonitio 2
nē. Scđo rōnem eius assignat ibi. (Ego. n. stigmata.)
Dicit ergo. (Decetero nemo ⁊c.) quod potest dupl'r ex
poni. Vno mō vt decetero accipiat᷑ in vi vnius dictio
nis vt sit sensus. Decetero. i. ammodo. Alio mō vt acci
piat᷑ i vi duaꝝ dictionū: vt sit sensus. de residuo nemo
⁊c. Q. d. ego glorior tm̄ in cruce: de oībus alījs nemo
mihi molestus sit: q᷑ ego đ nullo curo. S᷒ p̄ᵒ melior ē.
Qđ aūt dicit. Nemo mihi molestus sit. pōt referri ad
pseudo q̄ molesti erāt apl'o mouēdo questiones ⁊ mur
murādo de obseruātijs legalibus. ps. Ego dū mihi mo
lesti essent ⁊c. Vel pōt referri ad auditores nō recte se
tiētes vt dicat᷑. Nemo mihi molestus sit. i. nullus audi
tor exhibeat se mihi talē vt rursum in eo necessitatē ha
beā laborādi. s. aliter sentiēdo q̄᷒ doceā. ¶ Rōnē āt ho 3
rū assignat dicēs. (Ego. n. stigmata ⁊c.) Stigmata. n.
ꝓprie sūt quedā note ipsse alicui cū ferro cādēdi. sic cū
seruus ab aliquo dn̄o signat᷑ in facie: vt nullus eū sibi
vēdicet: sed qete dimittat dn̄o suo. cuius stigmata por
tat. Hoc ēt mō apl's dicit se stigmata dn̄i portare q̄si isi
gnitus sit vt seruus xp̄i. Et hoc q᷑ portabat insignia
passionis xp̄i patiēs ꝓ eo multas tribulatiōes i corpe
suo. s̄m illud. p̄ᵃ Pe. 2. Xp̄s passus est ꝓ nobis vobis
relinq̄ns exēplū ⁊c. 2ª Cor. 4. Semꝑ mortificationem
dn̄i iesu in corpe nostro circūferētes ⁊c. Et s̄m hoc du
pliciter pōt cōtinuari ad p̄missa. Vno mō vt dictū est.
Nemo mihi molestus sit: nā ego porto isignia dn̄i nr̄i 4
iesu xp̄i in corpe meo: ⁊ sic nullus super me ius h᷒ nisi
xp̄s. Alio mō. Nēo mihi ⁊c. q᷑ ego habeo multos alio
os cōflictus ⁊ stigmata q̄ i ꝑsecutiōibus quas patior
me molestāt. ⁊ graue ē addere afflictionē afflictio. Vn̄
cōqueri᷑. Job. 16. Cōscidit me vulnere sup vulnus. S᷒
p̄ᵒ melior est. ¶ Implorat aūt auxilium grē dei dicēs.
Grā dn̄i nostri iesu ⁊c. ꝑ quā p̄dicta iplere possitis. sit
cū spū v̄ro. i. cū rōne vestra: vt veritatē intelligat̄. Vel
cū spiritu vestro quo. s. debetis legē obseruare: ⁊ non
carnaliter. Ro. 8. Non. n. accepistis. ⁊c.
¶ Explicit aurea expositio doctoris āgelici scil Tho
me de aquino ordinis fratrū predicatoꝝ in epistolam
sanctissimi Pauli apostoli ad galathas.
¶ Incipit solēnis explanatio eiusdē sanctissimi docto
ris Thome de aqno ordinis fratrū p̄dicatoꝝ i episto
lam eiusdem apl'i sancti Pauli ad Ephesios.

Go cōfirmaui colūnas
eius. ps. 5
Sic dic̄ sapiēs. Nō mior est v̄tus q̄᷒ q̄re
re parta tueri. Iđ nō merito cōmēdatur
apostolus: q᷑ ⁊ si Ephesios i fide nō fū
dauit: tamen fundatos in fide confirmauit: vt ipse lo
quēs de ecclesia Ephesiorū v̄e possit dicere. Ego cōfir
maui colūnas eius. Ego. v᷒. israelita natiōe. xp̄ianus
religiōe: apl's dignitate. Israelita dico natōe. Nā ⁊ ego
israelita sū ex semie abrahe de tribu beniami. 2ª. cor. 11.

a Ite xpianus religione. Gal. 2. Ego. n. p legē mortuus
sum legi vt deo viuā: xpo cōfixus sum cruci. viuo ego
tā nō ego: viuit vo i me xps. Q2 aūt nūc viuo i carne
in fide viuo filij dei. Itē apls dignitate. pª Cor. 15. Ego
sum minimus aplorꝫ. De his tribus. scde Cor. 11. Isra
elite sunt ꝛ ego. Semē abrahe sunt ꝛ ego. ministri xpi
sunt ꝛ ego. vt minus sapiēs dico plus ego. Talis dꝫ eē
ꝑdicator: sapie salutaris. s. israelita quo ad cōtēplatiōeꝫ
dei xpianus quo ad religionē fidei. apls quo ad aucta
tē officiȷ̄. Ego ḡ iudeus p scripturā: querēs deū p fidē
apls dei p imitationē ↄfirmaui ꝛc̄. Cōfirmaui ne a fide
2 vacillarēt: sicꝰ artifex ↄfirmat edificiū ne cadat. Unū di
ctū ē Petro. Luc. 22. Et tu aliqñ cōuersus ↄfirma frēs
tuos. Qd fecit paulus. Unū ei cōpetit illud. Job. 4. Ua
cillātes cōfirmauerūt sermones tui. Ne pseudotime
rēt sicꝰ episcopus ↄfirmat pueru ad robur ↄ pusillami
nitatē. Unū dictū ē de Dauidi ps. Inuēi Dauid seruū
meū: oleo scō meo vnxi eū: manus. n. mea auxiliabit
ei: ꝛ brachiū meuꝫ ↄfortabit eū nihil ꝑficiet inimicus
in eo ꝛc̄. ps. Uerbo dñi p paulus scripio: celi. i. ephesij
firmati sunt ꝛc. s. ne ꝑmiū glie amitterēt sicꝰ platus vel
3 ꝑnceps ↄfirmat donū ne postea auferat. ps. Me autē
pp inocētiā suscepisti ꝛ ↄfirmasti me i cōspectu tuo in
eternū. Has ↄfirmationes petebat psalmista dicēs. Cō
firma hꝰ deꝰ qd operatus es i nobis ꝛc. Has ꝑmittebat
apls. 2ª Thess. vlt. Fidelis āt deus ē q ↄfirmabit vos ꝛ
custodiet a malo. Ego ḡ cōfirmaui collūnas eius. i. fi
deles eccle ephesiorꝫ. Fideles. n. eccle dicūt colūne: q2
debēt eē recti erecti ꝛ fortes. Recti p fidē. erecti p spē.
fortes p charitatē. Recti p fidē: fides. n. ondit rectā viā
veniēdi ad priā. Unū significat p colūnā nubis: de qua
Exo. 13. Dñs aūt ꝑcedebat eos ad ondēdā viā p diē in
colūna nubis. Fides. n. ad modū nubis hꝫ obscuritatē
q2 cū enigmate. dissolonē: q2 euacuat: humiditateꝫ q2
excitat ad deuotionē. Erecti p speꝫ. Spes. n. dirigit ad
supna. Unū signat p colūnā fumi. de qua dr̄ Judic. 20.
Uiderūt qsi colūnā fumi d ciuitate ascēdētē. Spes. n.
ad modū fumi ex igne. i. ex charitate ꝑcitat i altū ascē
dit in fine deficit. i. i glia. Fortes p charitatē. Fortis. n.
est vt mors dilectio: vt dr̄. Cant. 8. vñ significat p colū
4 nā ignis q oia cōsumit. de quo Sap. 18. Ignis ardēteꝫ
colūnā ducē habuerūt ignote vie. Sicꝰ. n. ignis illumi
nat diaphana. examinat metalla. exterminat cremabi
lia: sic charitas illuminat opera examinat lectionem. ꝛ
oia vitia extermiñat. Iā apparet q̄ sit cā huius eple ef
ficiēs. q2 paulus: qd notat ibi. (Ego.) Finalis q2 cōfir
matio: qd notat ibi. (Cōfirmaui.) Que mālis: q2 ephe
sij. qd notat ibi. (Collūnas eius.) Formalis pꝫ i diuisio
ne eple ꝛ mō agēdi. Huic eple ꝑmittit glosator ꝑlogū
siue argumētū: vbi ꝑncipalr duo facit. Primo descri
bit eos. Scdo rōnē ꝛ modū scribendi subdit ibi. (Hos
collaudat apls ꝛc.) Ephesinos vo qbus scribit: descri
bit a tribus. Primo a regione: q2 ephesij sunt asiāi ab
5 asya miore. Scdo a religiōe: q2 hi acceperūt vbū vitaꝫ
xpiane. Tertio a stabilitate: q2 ꝑstiterūt i fide. Primū
respicit priā. Scdꝫ grāꝫ. Tertiū ꝑseuerātiā. Hos col
laudat apls ꝛc̄. Hic subdit et rōnē ꝛ modum scribēdi.
vbi iplicat qttuor. Pmo scripture rōnē. Scdo actoreꝫ
q est apls scribēs. Tertio locū a quo scribit: q2 a roma
de carcere. Quarto nūciū p quē scribit: q2 p titicuꝫ dia
conem. ista satis pꝫ.

CAP. I.

Paulus apl's iesu xpi p volunta
tem dei oibus sanctis qui sunt
ephesi: ꝛ fidelibus in xpo iesu.
Gratia vobis ꝛ pax a deo patre
b nr̄o ꝛ dño iesu xpo. Benedictus deus ꝛ pa
ter dñi nostri iesu xpi: † qui benedixit nos i Gen.
omni benedictione spirituali in celestibus 28.
in christo. sicut elegit nos in ipso ante mun cap.
di constitutionem: vt essemus sancti ꝛ in
maculati in cōspectu eius in charitate. Qui
predestinauit nos in adoptionē filiorū p ie Luc.
sum xpm in ipsum sm ꝑpositū voluntatis 6. ca.
sue in laudē glorie gratie sue.

2 ¶ Hanc eplam scribit apls ad ephesios. Ephesij sunt
asyani ab asya minore que est pars grecie. hi nō fuerūt
p aplm Paulū in fide fundati: sꝫ cōfirmati. Iā. n. ante
q̄ veniret ad eos erāt cōuersi: vt haberi pōt. Act. 19. Fa
ctū est cū apolio eēt corinthi ꝛc. Post ↄuersionē vo su
am ꝛ apli cōfirmationē in fide ꝑstiterūt: nec pseudo re
ceperūt. Nō ḡ reprehēsione: sed cōsolatiōe ꝑdigni erāt.
Iō paulus eis. nō increpatoriā: sed consolatoriā scribit
eplam. Scribit aūt ab vrbe roma p titicū. Intentio vo
eius ē eos i bonis habitis cōfirmare ꝛ ad altiora ꝑuo
care. Modus aūt agēdi pꝫ i diuisione eple. Pmo ḡ po
nit salutationē i qua suū affectū ad eos demōstrat. Se
cūdo narrationē i q̄ eos in bonis habitis cōfirmat ibi.
3 (Benedictus deus ꝛc.) Usqꝫ ad qrtū caplum. Tertio
exhortationē i qua eos ad vlteriora bona ꝑuocat a ca
plo qrto vsqꝫ ad locū illū cap. 6. Decetero frēs cōforta
mini i dño ꝛc. Quarto eple cōclusionē: in qua eos ad
certamē spūale cōfortat a loco illo. Decetero vsqꝫ in fi
nē. In salutatione ꝑponit ꝑsona salutās. Scdo ꝑsone
salutate ibi. (Sāctis oibꝰ ꝛc.) Tertio forma salutatōis
ibi. (Grā vobis ꝛc̄.) In pª p noiat ꝑsonā ibi. (Paulꝰ)
Scdo ꝑsone auctare ibi. (Apls xpi.) 3º auctatis dato
rē ibi. (Per volūtatē dei.) Dicit ergo. (Paulus apls.)
Paulus nomē est humilitatis. apls vero nomē est di
gnitatis: q2 p se humiliat exaltabit. Luc. 14. ꝛ 18. Apls
inqꝫ iesu nō sathane: sicꝰ pseudo. 2ª Cor. 11. Nō est ḡ ma
gnū si ministri eius. s. sathane trāsfigurent velut mini
4 stri iustitie ꝛc. Apls inqꝫ ꝛ hoc nō meis meritis: sꝫ per
volūtatē dei. Econtra est i multis. Osee. 8. Ipsi regna
uerūt ꝛ nō ex me ꝛc̄. Scis oibus. s. q sunt ephesi ꝛ fide
libus supple scribit. Uel ego paulus scribo scis exerci
tio vtutū: quo ad mores. Fidelibus rectitudine cogni
tiōis quo ad fidē. Uel sanctis. i. maioribus ꝛ ꝑfectis. fi
delibus. i. minoribus ꝛ ipfectis. fidelibus inqꝫ i hoc. s.
in xpo nō i sectis suis. ¶ Grā vobis ꝛ pax ꝛc.) Hic sb
dit salutationis forma i qua iplicant tria. s. donū quoli
bet. gratificātia. dōi sufficiētia ibi. (Grā vobis ꝛ pax.)
Datoris potētia ibi. (A deo prē.) Mediatoris excellē
tia ibi. (Et dño iesu xpo.) Tūc. n. gratū ē donū qñ suf
ficiēs est qd dat: qñ a potēte dat: vt qñ a rege vel ꝑnci
5 pe dat qñ p solēnē nūciū datur: vt p filiū. Dicit ḡ. Grā
. s. iustificationis a culpa. ꝛ pax. i. trāqllitas mētis ꝛ re
cōciliatio ad deū quo ad liberationē a debita pena pro
offensa vobis supple sit ex hoc. s. a deo prē nr̄o: a quo
bona cūcta ꝑcedūt. Jac. p. Oē datū optimū ꝛc̄. Et dño
iesu xpo sine quo nulla bona datur. Ideo fere oēs orō
nes finiunt p dñm nr̄m iesum xpm. Spūm scūm non
noiat: q2 cū sit nexus prīs ꝛ filij itelligit i extremis: vl
intelligit i donis sibi appropriatis q̄ sunt grā ꝛ pax.
¶ Deīde cum dicit. (Benedictus deus ꝛc̄.) Hic grās
agēdo eos i bono ↄfirmat: ꝛ hoc tribus modis. Primo
ratione sumpta ex parte xpi a quo multa bona adepti
sunt capitulo isto. Secundo rōne sumpta ex parte ipo
ruꝫ qui de preterito statu malo ad bonū translati sunt

c capitulo.2.ibi.(Et vos cũ essetis mortui ⁊c̃.) Tertio
rõne sumpta ex parte apli cuius ministerio ⁊ diligẽtia
in bono statu positi cõfirmati sunt cap.3.ibi.(Huius
rei grã ⁊c̃.)Iterũ pͥma i tres diuidit̃:q: pͥmo grãs agẽ
do tãgit beneficia generalr̃. Scõo beneficia exhibita
ipis aplis spãliter ibi.(Que supabũdauit i vobis ⁊c.)
Tertio bñficia exhibita ipsis ephesijs spãliter ibi.(In
quo ⁊ vos cũ audissetis ⁊c̃.)Bñficia vo exhibita gnã
liter humano generi tãgit sex. Primũ bñdictionis in
certitudine future beatitudinis ibi.(Bñdictus ⁊c̃.)
2 Scõm electionis i pͦordinata sepatione ⁊ massa pdi
tionis ibi.(Sicut elegit vos i ipso ⁊c̃.)Tertiũ pͥdesti
natõis i pͦordinata associatõe cũ bonis.s.cũ filijs ado
ptiõis ibi.(Qui pͥdestinauit nos ⁊c̃.)Quartũ gratifi
catõis i collatõe grẽ ibi.(In quo gratificauit nos ⁊c̃.)
Quintũ redẽptionis i liberatione a pena .i. a diaboli
seruitute ibi.(In quo habemus redẽptionẽ ⁊c̃.)Sextũ
remissionis i deletione culpe ibi.(Remissionẽ pctõrũ
⁊c̃.)Circa bñficiũ bñdictõis tãgit duo. Primo pͥconi
um qõ dz ipendi ibi.(Bñdictus de' ⁊c̃.)Scõo bñficiũ
pp q' dz ipendi ibi.(Qui bñdixit nos ⁊c̃.)Dicit ḡ.bñ
dictus.s.a me a vobis ⁊ ab alijs.s.corde ⁊ ore ⁊ opere.i.
laudatus deus ⁊ pater.i.ille q est deus per essentiã di
uinitatis.⁊ pater pp pͥprietatẽ gñationis. Incidit aũt
3 copulatio nõ rõne suppositionis:q: idẽ est suppositũ
sed rõne significationis essentialr̃ ⁊ relatiue. Pater in
q̃ dñi nostri iesu xp̃i.i.filij q est dñs noster sm diuini
tatẽ.iesus xp̃s sm humanitatẽ. Qui.s.deus benedixit
nos i spe i pͥsenti:sed i futuro benedicet i re. Põit aũt
preteritũ pͦ futuro pp certitudinẽ. Benedixit inq̃; nos
licet nostris meritis maledictos. In oi bñdictõe spũa
li.s.q̃tũ ad aiaz ⁊ q̃tũ ad corp'. Tũc.n.erit corp' spũa
le.pͥme Cor.15.Seminat̃ corpus aiale.resurget corp'
spũale. Benedictione inq̃ habita i celestibus.i.i celo.
Et hoc in xp̃o.i.per xp̃m vel in xp̃o operante. Ipse.n.
est q conformabit corpus humilitatis nostre ⁊c̃. Phil.
3. Ualde appetẽda est bñdictio hec. Et rõne efficiẽtis
q: est qui benedicit ⁊ rõne mãe qua nos benedicit. Et
ratione forme:q: in oi benedictione spũali benedicit.
4 Ps. Ecce sic benedicetur homo qui timet dñm.
¶ Deinde cũ dicit.(Sicut elegit nos ⁊c̃.)tãgitur bene
ficiũ electionis:vbi cõmendat̃ electio ista:q: libera ibi.
(Sicut elegit nos in ipso.)q: eterna ibi.(Ante mũdi
cõstitutionẽ):q: fructuosa ibi.(Ut eẽmus ⁊c̃.)q: gra
tuita ibi.(In charitate.)Dicit ergo:ita bñdicet nos ñ
nostris meritis:sz ex grã xp̃i:sicut elegit nos ⁊ gratis
a massa pditionis separãdos pͦordinauit nos in ipso.i.
p xp̃m. Io.15. Nõ vos me elegistis.sz ego elegi vos ⁊c̃.
Et hoc añ mũdi cõstitutionẽ.i.ab eterno anteq̃ fiere
mus. Ro.9. Cũ nõdu; nati fuissent ⁊c̃. Elegit inq̃:nõ
5 q: sancti essemus:q: nec eramus:sed ad hoc elegit nos
vt essemus sci virtutibus ⁊ imaculati a vitijs. Utrũq;
.n.facit electio sm duas ptes iustitie. Ps. Declina a ma
lo ⁊ fac bonũ. Sãcti inq̃ i ɔspectu eius.i.iterius i cor
de vbi ipse solus cõspicit.pͦ Reg.16. Deus aũt ituet cor.
Uel i cõspectu eius.i.vt eum ispiciamus:q: visio ẽ to
ta merces sm Aug. Et hoc fecit nõ nr̃is meritis;sed i
charitate sua vel nostra q̃ nos formalr̃ sanctificat.
¶ Deinde cũ dicit̃.(Qui pͥdestinauit ⁊c̃.)subdit tertiu;
beneficiũ.s.pͥdestiatiõis i pͦordinata associatõe cõis.
Ubi circa pͥdestiatiõez iplicat sex. Pͥo actũ eternũ ibi.
(Predestinauit.) Scõo tẽporale obiectũ ibi.(Nos.)
Tertio pñs cõmodũ ibi.(In adoptõem ⁊c̃.)Quarto
fructũ futuꝝ ibi.(In idipsum.) Quinto modũ gra
tuitũ ibi.(Scõm pͥpositũ ⁊c̃.)Sexto effectũ debitum
ibi.(In laudẽ glorie ⁊c̃.)Dicit ḡ. Qui.s.deus pͥdestia

uit nos.i.sola grã pͥelegit i adoptionẽ filioꝝ.i. vt asso d
ciarẽtur cũ alijs filijs adoptiõis i bonis q̃ habituri sũt.
Ideo dicit i adoptionẽ filioꝝ. Ro.8. Nõ.n. accepistis
spũm seruitutis iteꝝ i timore:sed accepistis spũm ado
ptionis filioꝝ. Et infra. Adoptõem filioꝝ expectãtes.
Q: vero illud qõ fit ignitũ: p ignẽ hoc opz fieri: q: ni
hil cõsequit̃ pticipationẽ alicuius nisi p id qõ ẽ p nãz
suã tale. Iõ adoptionẽ filioꝝ opz fieri p filiũ nãlẽ: ⁊ iõ
addit apls. Per iesum xp̃m. Et hoc est tertiũ qõ tangit̃
in isto beneficio.s.mediator alliciẽs. Gal.4. Misit de'
filiũ suũ factũ ex muliere factũ sub lege vt eos q sub le
ge erãt redimeret:vt adoptiõez filioꝝ reciperemus. Et
hoc i idipsum.i.inq̃tũ ei ɔformamur ⁊ i spũ seruimus
2 pͥme Io.3. Uidete qualẽ charitatẽ dedit nobis deus:
vt filij di noiemur ⁊ simus. Et sequitur ibidẽ. Et scimus
qm̃ cũ apparuerit similes ei erimus. Ubi notandũ est
q' duplex ẽ similitudo pͥdestiatoꝝ ad filiũ di q̃dã ipse
cta que est p grãm.⁊ dr̃ iperfecta. Prio qdem q: solu;
est sz reformationẽ aie.de qua Col.3.reformamini spũ
mentis vestre ⁊ iduite nouũ hoiem ⁊c̃. Scõo q: ẽt sz
aiaz hz q̃ndã iperfectionẽ. Ex hac pte.n.cognoscius
vt dr̃.pͥme Cor.13. Alia vero silitudo erit perfecta que
erit i gloria ⁊ q̃tum ad corpus. Phil.3. Reformabit
corpus humilitatis nostre cõfiguratũ ⁊c̃. Et sm aiam
q: cũ venerit qõ pfectum est euacuabit̃ qõ ex pte est. pͥ
me Cor.13. Qz ergo dic̃ apls q' pͥdestinauit nos i ado
ptionẽ filioꝝ pͥt referi ad ipfectã assimilationẽ filij dei
3 que habet̃ i hac vita p grãm:sed melius est q' referat̃
ad pfectã filij dei assimilationẽ que erit i patria.de qua
adoptiõe dr̃. Rom.8. Ingemiscimus adoptionẽ filioꝝ
dei expectãtes. Causa pͥdestinatõis diuine nõ est neces
sitas ex parte dei nec debitũ ex parte pͥdestinatoꝝ:sed
magis est sm pͥpositũ volũtatis sue. In q̃ q̃rto cõmẽ
dat̃ illud beneficiũ:q: ex amore puro pͥueniẽs:q: pͥde
stinatio sz rõnẽ pͥsupponit electionẽ:⁊ dilectio dilectio
nẽ. Duplex tñ hic causa hui' beneficij imẽsi assignat̃.
Una efficiẽs que est simplex dei volũtas ibi.(Scõz pͥ
positũ volũtatis sue.) Ro.9. Cui' vult miseret̃: ⁊ que;
vult idurat Iac.pͥmo. Uolũtarie.n.nos genuit vbo ve
4 ritatis sue. Alia vero cã est finalis que est:vt laudemus
⁊ cognoscamus bonitatẽ dei q̃ notat̃ ibi.(In laudem
glorie grẽ sue.) Et hoc iteꝝ ẽ a quo cõmẽdat̃ istud ex
cellẽs beneficiũ.s.seruitiũ sibi cõueniẽs. Cã.n.diuine
pͥdestinationis est volũtas mera dei.finis vero cogni
tio eius bonitatis. Uñ notãdũ est q' dei volũtas nullo
mõ hz cãm sz est pͥma cã oium. Nihilominus tñ põt eẽ
aliqua rõ assignari dupl'r.s.vel ex pte volẽtis:⁊ sic que
dã rõ diue volũtatis est eius bonitas que est obz volũ
tatis diue ⁊ mouet eã. Uñ rõ oium eoꝝ q̃ deus vult ẽ
diua bonitas. Puer.16. Uniuersa pp semetipsum opa
tus est deus. Ex pte aũt voliti rõ diue volũtatis põt eẽ
aliqõ eẽ creatũ:sicut dñs vult coronare petrũ:q: legitie
certauit:sed hoc nõ cã volẽdi:sed est causa q' ita fiat.
¶ Sciẽdũ tñ est q' effectus sunt rõ volũtatis diue ex
5 parte volitiita;s. q' effectus pͥor sit rõ vlterioris:sz tñ
cũ venit̃ ad pͥmũ effectũ nõ põt vltra assignari aliqua
rõ illius effectus nisi volũtas diua. puta deus vult ho
minẽ habere manũ:vt seruiat rõni.⁊ hoiem hr̃e rõnẽ:
q: voluit eũ eẽ hoiez:⁊ hoiez eẽ voluit pp pfectionem
vniuersi. Et q: h ẽ pͥmus effect' i creatura nõ põt assi
gnari aliq̃ rõ vniuersi ex pte creature: sz ex pte creato
ris q̃ ẽ diua volũtas. ḡ sm hũc modũ nec pͥdestiatiõis
pͥt ex pte creatur̃ rõ aliq̃ assignari:sz solũ ex pte dei.nã
effect' pͥdestiatõis sunt duo.s.grã ⁊ glia. Effectuũ aũt q
ad gliã ordinat̃ põt qdẽ ex pte voliti assignari rõ.s.grã
puta petrũ coronauit q: legitie certauit, ⁊ h q: fuit fir
matus

a matus in gratia: sed gratie que est p̄mus effectus non
pōt aliqua rō assignari ex parte hoīs q̄ sit rō predesti-
nationis: q: hoc esset ponere q̄ p̄ncipiū boni op̄is sit i
hoīe ex seipso ⁊ nō per grām qd̄ est heresis pelagiano
q̄ dicit p̄n^m boni operis esse ex pte nr̄a. Sic ergo p3 q̄
rō p̄destinatiōis est simplex dei volūtas: qd̄ dicit aplš
ſm ppositū volūtatis sue. ¶ Qualr aūt intelligat̄ q̄
deus oīa facit ⁊ vult pp̄ suā bonitatē: sciendū est q̄ al
qua opari ppter finē pōt intelligi dupl̄r. Uel pp̄ finez
adipiscendū: sicut infirmus accipit medicinā pp̄ sani-
tatē. Uel pp̄ amorē finis diffundendi: sicͭ medic⁹ opat̄
pp̄ sanitatē alteri cōicandā. Deus aūt nullo exterio: i o
se bono indiget. ſm illud. Ps. Bonoꝝ meoꝝum nō idi
2 ges. Et ideo cū dī q̄ deus vult ⁊ facit oīa ppter boni-
tatē suā: non intelligit̄ q̄ faciat aliqd ppter bonitatez
sibi cōicandā: sed ppter bonitatem in alios diffunden
dā. Cōicat̄ autem diuina bonitas creature rōali pp̄: ie
vt ipsa rōnalis creatura eā cognoscat. Et sic oīa q̄ de⁹
in creaturis rōnalibus facit creat ad laudē ⁊ gloriā su-
am: ſm illud Esa. 43. Oēm q̄ inuocat nomē meū i glī
am meā creaui eū: vt. s. cognoscat bonitatē: ⁊ cognoscē
do laudet eā. Et iō subdit aplš. In laudē glīe grē sue. i.
vt cognoscat q̄ntū deus sit laudādus ⁊ glīficādus. Nō
dicit aūt: in laudem iustitie. Nā iustitia ibi locū h3 vbi
inuenit̄ debitū vel ēt reddit̄: qd̄ aūt p̄destinat̄ ad vitā
eternā non est debitum vt dictum est: sed grā pure gra
3 tis data. Nec solū dicit glorie: sed addit grē quasi glio-
se grē q̄ est grā in qua ondit̄ magnitudo gratie q̄ cōsi-
stit ēt in magnitudine glīe ⁊ in mō dādi: q: nullis me-
ritis p̄cedentibus: sed adhuc imeritis exn̄tibus eā dat.
Unꝰ Ro. 5. Cōmendat aūt d̄us suā charitatē in nobis.
qm̄ si cū adhuc pctōres essemus xp̄s p nobis mortu⁹
est ⁊c̄. Et paꝝ post. Cū inimici essemus recōciliati su-
mus deo. P3 ergo p̄destinationis diuine nulla alia cā
est nec esse pōt q̄ simplex dei volūtas. Unꝰ p3 ēt q̄ di-
uine voluntatis predestinātis non est alia rō q̄ diui-
na bonitas filijs cōicanda. Lectio. II.

N qua gratificauit nos in dile-
cto filio suo i quo h̄emus redē
4 ptionē p sanguinē eiꝰ remissio
nē pctōꝝ ſm diuitias grē eius.
¶ Hic ponit aplš quartū b̄n̄ficiū p̄nis. s. gratie. Circa
qd̄ facit duo. Primo tāgit huius b̄n̄ficij collationem.
Scdo ondit ꝯferendi modū ⁊ ꝯdōnē ibi. (In quo ha-
bemus redēptionē ⁊c̄.) Dicit ḡ p̄mo. Ego dico q̄ p̄de
stinati sumus in adoptionē filioꝝ in laudē glorie grē
sue: ⁊ dico grāz in qua gratificauit nos ⁊c̄. Circa qd̄ sci
endū est q̄ idē est aliqd esse gratū alicui ⁊ esse dilectū
ei. Ille. n. est mihi gratus quē diligo. Cū ḡ de⁹ dilexerit
nos ab eterno nā elegit nos an̄ mūdi ꝯstitutionē bari-
tate sicut dictū est: quō ergo in tpe gratificauit? Et di-
cēdū est q̄ illos quos ab eterno in seipso dilexit in tpe
5 put sunt in nāis ppꝛijs gratificat ⁊ illud qdez qd̄ ab
eterno est factū nō est: qd̄ vō in tpe est fieri dī. Unꝰ dic̄
hic aplš. Gratificauit. i. gratos fecit q̄ simus digni di-
lectione sua. i. Jo. 3. Uidete qualē charitatē dederit no
bis deus pī: vt filij dei noiemur ⁊ simus. Cōsueuit aūt
distingui duplex grā. s. gratis data q̄ sine meritis dat̄.
Ro. ii. Si aūt grā iā nō est ex opibus alioqn grā iam
Dili- nō est grā. Et gratia gratū faciēs q̄ nos facit deo gra-
git tos ⁊ acceptos de qua dī hic. Notandū est aūt q̄ aliq
aliqꝰ diligunt̄ pp̄ aliū: ⁊ aliq pp̄ seipsos. Cū. n. aliquē multū
aliqs diligo: diligo illū ⁊ qcqd ad illuz ptinet: nos aūt a deo
ppꝫ ali diligimur: sed nō pp̄ nosipsos: sed in eo q̄ p seipm dile
um. ctus est patri. Et iō aplš addit. In dilecto filio p quo
b . s. nos diligit In q̄ntum sumus ei siles. Dilectio. n. fun-
dat̄ sup silitudine. Unꝰ dī. Eccle. 13. Oē aīal diligit sibi
sile. Filius aūt est p nām suā silis patri. Et ideo p̄ncipa
liter ⁊ p se dilectus est: ⁊ iō nālr ⁊ excellētissimo mō est
patris dilectus. Nos aūt sumus filij p adoptionē inq̄-
tum. s. sumus ꝯformes filio eius. Et iō q̄dam partici-
patione diui amoris h̄emus. Jo. 3. Pater diligit filiuz
⁊ oīa dedit in manu eius q̄ credit in filiū h3 vitā eter-
nā. Col. i. Transtulit nos in regnū filij dilectionis sue.
¶ Deinde cū dicit. (In quo h̄emus redēptionez ⁊c̄.)
Ponit modū ipsius. Circa hoc aūt duo facit. Q: p̄mo
pponit modū ex pte xp̄i. Scdo ex pte dei ibi. (Scdm̄
diuitias gratie eius ⁊c̄.) Ex pte xp̄i ponit duplicē mo-
dū: nā xp̄s p duo nos gratificauit. Sūt. n. duo i nobis
2 q̄ repugnāt gratificationi diuine. s. pctī macula ⁊ pene
noxa. Et sic mors repugnat vite: pctm̄ aūt repugnat
iustitie: ita vt p h̄ elongati a dei silitudine deo grati nō
essemus. Sed p xp̄m nos gratificauit. Primo qdē ab
lata pena: ⁊ q̄tuz ad hoc dicit q̄ in xp̄o h̄emus redē-
ptionē. s. a seruitute pctī. i. Pe. i. Nō. n. auro ⁊ argento
redēpti estis: sed p̄cioso sanguine ⁊c̄. Apoc. 5. Redemi
sti nos deo in sanguine suo. Scdo dicimur redempti:
q: a seruitute in qua pp̄ pctm̄ detinebamur: nec p nos
plene satisfacere poteramus p xp̄m liberati sumus: q:
moriēdo p nobis satisfecit deo prī ⁊ sic abolita est no-
xa culpe. Unꝰ dicit. In remissionē pctōꝝ. Joan. i. Ecce
agnus dei: ecce q̄ tollit pctā mūdi. Lu. vlt. Oportebat
xp̄3 pati ⁊ resurgere a mortuis die tertia ⁊ p̄dicari i no 3
mie eius penitētiā ⁊ remissionē pctōꝝ. ¶ Modus āt
ex pte dei ponit̄ cū dicit. (Scdm̄ diuitias ⁊c̄.) Q. d. q̄
deus gratificās nos nō solū culpā remisit nobis: sed fi
liū suū dedit q̄ p nob̄ satisfecit: fuit ex supabūdāti grā q̄
voluit p hoc honorē hūane nāe ꝯseruare dū q̄si p iusti
tiā hoīes a s̄uitute pctī ⁊ mortis voluit liberare p mor
tē filij sui. Et iō dicit. Scdm̄ diuitias grē eius. Quasi
dicat. Hoc q̄ redēpti sumus ⁊ gratificati sumus p satis
factionē filij eius fuit ex abūdāti grā ⁊ misericordia p-
ut imeritis tribuit̄ misericordia ⁊ miseratio. Hec aūt q̄
dicta sunt: ꝓsecuti sumus ſm expōnē glo. q̄ qdē expō
vī extorta: q: idē ꝯtinet̄ in vno qd̄ in alio. Nā idē ē di-
ctū elegit nos: ⁊ p̄destinauit nos. Et idē dī p h̄ q̄ dicit 4
vt essemus sci ⁊ imaculati: ⁊ p h̄ q̄ dicit in adoptionē
filioꝝ. Propter qd̄ sciēdū est q̄ est ꝯsuetudo apli: vt cū
loqtur in aliq̄ difficili mā q̄ imediate sequunt̄ sūt p̄mis
soꝝ expō: nec est ibi inculcatio v̄boꝝ: sed expō: ⁊ hūc
modū seruat hic aplš. Unꝰ seruato eodē verboꝝ pōde
re alr a p̄u⁹ diuidamus ⁊ dicamus q̄ ps ista. B̄ndict⁹
deus ⁊c̄. diuidit̄ p̄mo in tres ptes: q: aplš p̄mo reddit
gratiaꝝ actionē ibi. (B̄ndictus d̄us ⁊c̄.) Scdo recitat
olum b̄n̄ficioꝝ sibi largitionē ibi. (Qui b̄ndixit nos in
oī b̄ndictiōe spūali ⁊c̄.) Tertio ponit diuinoꝝ b̄n̄ficio
rum in spāli aptaz exp̄ssionē ibi. (Sicut elegit ⁊c̄.) Et
hec diuidit̄ in duas ptes: q: p̄mo b̄n̄ficia distincte exp̄
mit. Scdo ea exponit ibi. (Qui p̄destinauit nos ⁊c̄.) 5
Explicat āt b̄n̄ficia. Prio q̄ntū ad electionē. Scdo q̄ntū
ad ea q̄ sequunt̄ ibi. (Ut essemus sci ⁊c̄.) Exponit āt
p̄mo de electione. Est. n. duplex electio. s. p̄ntis iustitie.
Jo. 6. Nōne duodecim vos elegi: ⁊ vnus ex vobis dia
bolus est. Et de hac aplš nō intēdit hic: q: ista nō fuit
an̄ mundi ꝯstōnem: ⁊ iō statim manifestat de qua itel
ligit: q:. s. de eterna p̄destinatione pp̄ qd̄ dicit. (Prede
stinauit nos ⁊c̄.) Et q: dixit in xp̄o. s. vt xp̄o essemus
siles ⁊ ꝯformes ſm q̄ adoptamur in filios: iō subdit.
In adoptionē filioꝝ p iesum xp̄m. Hoc vō q̄ dixit. In
charitate: exponit cū dicit. In quo habemus redēptio
nem per sanguinē eius. Quasi dicat. Nos h̄emus ⁊c̄.

c Qđ vero dicit. Et immaculati exponit cū dicit. In re-
missionē pctōꝝ. Hoc vō qđ dic. In ꝯspectu eius: expōit
dicens. In laudē glorie grē sue. Lectio. III.

Ue supabundauit in nobis ī oī
sapientia ꝛ prudentia: vt notuꝫ
faceret nobis sacr̄m volūtatis
sue ſm beneplacitū eiuſ qđ pro
posuit in eo in dispensatione plenitudinis
temporuꝫ instaurare omnia in christo que
in celis ꝛ que in terra sunt in ipso.

¶ Positis beneficijs, cōiter oibus collatis: hic aplūs
ponit bñficia spālr aplis collata. Diuidit aūt hec pars
2 in duas: qꝛ pmo pponit bñficia singulr aplis collata.
Scđo ostendit cām eoꝝ ibi. (In quo ꝛ nos sorte voca
ti ꝛc̄.) ¶ Circa pmū tria facit: qꝛ pmo pponit singula
ria aploꝝ bñficia q̄tum ad excellentia sapie. Scđo q̄
tum ad spālem reuelationē sacri abscōditi ibi. (Ut no-
tum facerent ꝛc̄.) Tertio exponit qđ sit illud sacr̄ꝫ ibi.
(Scđm beneplacitū ꝛc̄.) Dicit ḡ pmo. Dico ꝙ scđꝫ di
uitias grē eius oēs fideles cōiter tā vos q̄ꝫ nos hēmus
redemptionē ꝛ remissionē pctōꝝ p sanguinē xpi: q̄ q-
dem gra abundauit in nobis. i. abūdantius fuit q̄ꝫ in
alijs. Ex quo apparet temeritas illoꝝ vt nō dicā error
q aliquos scōs psumunt cōparare aplis in gra ꝛ glia.
Manifeste. n. pꝫ ex verbis istis ꝙ apli hnt grām maio
3 rem q̄ꝫ aliq alij sci post xpm ꝛ virginē matrē. Si vō di
cat alios sctōs tm̄ mereri posse q̄tuꝫ ꝛ apli meruerūt:
ꝛ per ꝯñs tantā gratiā hēre. Dōm est ꝙ bñ argueret si
gratia p meritis daret: qꝛ si ita esset iā non esset gra vt
dr̄ Ro. ii. Et iō sicut deus pordinauit aliquos sctōs ad
maiorē dignitatē: ita ꝛ abundantiorē grāꝫ eis infudit:
sicut xpo hoi quē ad vnitatē persone assumpsit ꝯtulit
grām singularē. Et gliosam virginē mariā quā ī mr̄eꝫ
elegit ꝛ q̄tum ad aiam: ꝛ q̄tum ad corpus gra imple
uit. Et sic aplos sicut ad singularē dignitatē vocauit:
ita ꝛ singularis gratie puilegio dotauit: pp qđ dic apo
stolus Ro. 8. Nos ipsi pmitias spūs hñtes. Glo. Tēpe
pus ꝛ ceteris abundātius. Temerariū est ergo aliquē
4 sctūm aplis cōparere. Supabūdauit ḡ gratia dei ī apo
stolis in oī sapientia. Nā apli pposit i sunt ecclesie sicut
pastores. Jere. 3. Dabo vobis pastores ſm cor meuꝫ ꝛ
pascent vos scia ꝛ doctrina. Duo aūt spectant ad pasto
res. s. vt sint sublimes in cognitione diuinoꝝ: ꝛ indu-
strij in actione religionis. Nā subditi instruendi sunt ī
fide ꝛ ad hoc necessaria est sapia q̄ est cognitio diuino
rū ꝛ q̄tum ad h̄ dic. In oī sapia. Luc. 21. Ego dabo vo
bis os ꝛ sapiāꝫ cui nō poterūt resistere nec ꝯdicere oēs
aduersarij vestri. Itē gubernādi sunt subditi in exterio
ribus: ꝛ ad h̄ necessaria est prudētia. Mat 10. Estote
ergo prudētes ꝛc̄. Sic ergo appet bñficiū aploꝝ q̄tū
ad excellentiā sapie. ¶ Seqtur eoꝝ bñficiū q̄tum ad
5 excellentiā reuelationis ibi. (Ut notum faceret sacr̄m
ꝛc̄.) Quasi dicat. Sapiētia nr̄a nō est vt sciamus nās
reꝝ ꝛ syderuꝫ cursus ꝛ hmōi: sed in solo xpo. i. Cor. 2.
Nō. n. iudicaui me scire aliqd inter vos nisi xpm ꝛ hūc
ꝛc̄. Unñ hic dicit. Ut notū faceret sacr̄m. i. sacrū secretū
. s. mysteriū incarnationis qđ fuit ab initio abscōditū.
Cām aūt huius sacri abscōditi subdit dicēs. Uolūtatis.
Nā effectus futuri nō cogscunt nisi cognitis cāis suis
sicut eclypsim futurā nō cognoscimus nisi cognoscen
do cām eius. Cū ergo cā mysterij incarnatiōis sit volū
tas dei: qꝛ pp nimiā charitatē quā deus hūit ad hoies
voluit incarnari. Jo. 3. Sic. n. deus dilexit mūdū vt fi-
liū suū vnigenitū daret. Uolūtas aūt dei occultissima

Aplis nullo sctūs cōpari pt.

Aplorū sapiētia nō fuit vt sciamus nās rerū.

d est. i. Cor. 2. Que dei sūt nemo nouit nisi spūs dei. Cā
ergo incarnationis occulta fuit nisi qbus deus reuela
uit p spūm scm̄ sicut apls dicit. i. Cor. 2. Dicit ḡ: vt notū
faceret sacr̄m. i. sacrū secretū: qđ iō est secretū: qꝛ volun
tatis sue. Mat. 11. Cōfiteor tibi dñe pr̄ celi ꝛ terre: qꝛ ab
scondisti hec a sapiētib⁹ ꝛ prudētib⁹ ꝛ reuelasti ea puu
lis. Itē col. i. Mysteriū qđ abscōditū fuit a sclis ꝛ gñā-
tionibus: nūc aūt manifestatū est scis eius qbus volu
it deus notas facere diuitias glorie sacri huius. Quid
aūt sit hoc sacr̄m expoīt dicēs. Scđm beneplacitū ꝛc̄.
Que qdem lr̄a intricata est: ꝛ dꝫ sic ꝯstrui. Ut notuꝫ
faceret ꝛc̄. Qđ qdeꝫ sacr̄m est instaurare oīa in xpo. i.
p xpm. Oīa dico q̄ in celis ꝛ q̄ in terris sunt. Instaura
re inq̄ꝫ in eo. s. xpo cū dispēsatione plenitudīs tēpoꝝ: ꝛ
2 hoc ſm bñplacitū eius. Ubi tria tāgit. s. sacri cām: tpis
cōgruitatē: ꝛ sacri vtilitatē. Cām quodāmō tāgit cū di
cit. Scđm beneplacitū. Lꝫ aūt qcqd deo placet bonū
sit: hoc tm̄ beneplacitū dei antonomasice bonū dr̄: qꝛ
p ipm ad pfectā fruitionē bonitatis pducimur. ps. Be
neplacitū est dño sup timentes eū. Ro. 12. Ut pbetis q̄
sit volūtas dei bona ꝛ bñplacens ꝛ pfecta. Cōgruitas
tpis fuit in dispēsatione plenitudinis: de qua dr̄ Gal.
4. Ubi venit plenitudo tpis misit deus filiū suū factū
ex muliere. Unñ apls hic excludit qōnem friuolā quaꝫ
gentiles q̄rere ꝯsueuerunt: vt. n. dr̄ Job. 24. Ab oipo-
tente nō sunt abscōdita tpa. Unñ sicut oīa ordinat ꝛ di
3 spēsat: ita ꝛ tpa dispensando ꝛ accōmodādo ea effecti
bus quos pducit ſm ꝯgruentiā eoꝝ: sicut aūt alijs ef
fectibus ab eo pductis tpa ordinata sunt: ita ꝛ certuꝫ
tps pordinauit ab eterno mysterio incarnatiōis: qđ q-
dem tps ſm glo. existens fuit postq̄ꝫ hō ꝯuictus fuit d̄
sua insipientia an̄ legē scriptā: dū. s. creaturas colebat
vt creatorē: vt dr̄ Ro. i. Dicentes se esse sapientes stulti
facti sunt. Et de potētia p legem scriptā: quā iplere nō
poterat: vt sic hoies aduentū xpi de sua sapientia ꝛ vir
tute nō psumentes nō ꝯtemnerent: sed quasi infirmi
ꝛ quodāmodo ignari ipsum auidius affectarēt. ¶ Et
effectus huius sacri est instaurare oīa. Nā inq̄tum fa
cta sunt ppter hoiem oīa restaurari dr̄. Amos. 9. Su
scitabo tabernaculū dauid qđ cecidit: ꝛ reedificabo ap
4 turas muroꝝ eius: ꝛ ea q̄ corruerant instaurabo. Oīa
inquā que in celis. i. angelos: nō ꝙ p angelis mortu⁹
sit xps: sed qꝛ redimendo hoiem reintegrat ruina an
gelorꝫ. ps. Impleuit ruinas ꝛc̄. Ubi cauendus ē error
origenis, ne p hoc credamus angelos damnatos redi
mendos esse p xpm: vt ipse finxit. Et q̄ in terris lq̄tꝫ ī
celestia terrenis pacificat. Col. i. Pacificans p sangui-
nem crucis eius siue q̄ in terris: siue q̄ in celis sūt. Qđ
est intelligendū q̄tum ad sufficiētiā: ꝛ si oīa nō restau
rentur q̄tum ad efficaciā. Lectio. IIII.

angeli mali non redimēta xpo.

N quo etiā nos sorte vocati su
mus pdestinati ſꝫ ppositū eius
q opatur oīa ſm consilium vo-
luntatis sue: vt simus in laudē
5 glorie eius nos q ante sperauimus in xpo.

Act. pca.

¶ Supra posuit apls abundantiā grē quā ipse ꝛ alij
apli a xpo receperunt: ne aūt crederet aliquis eos pro
prijs meritis eā recepisse: ideo ꝯñter ostendit ꝙ gratis
eam receperunt vocati a deo non pprijs meritis. Di
uiditur aūt pars ista in tres: qꝛ pmo pponit gratuitaꝫ
vocationem. Scđo voluntariā dei pdestinationē ibi.
(Predestinati ſm propositum eius ꝛc̄.) Tertio vtri
usq̄ꝫ finē ibi. (Ut simus in laudem glorie eius ꝛc̄.) Di
cit ergo. Dixi ꝙ hmōi grā supabundauit in nobis ꝛ
ꝙ in xpo omnia restaurata sunt. In quo etiāꝫ. i. p quē
christum

a xp̄m nos sorte sumus vocati.i.non nr̄is meritis:sȝ di/
uina electione. Col.i. Gratias agentes deo ⁊ patri q di
gnos nos fecit in ptem sortis scōꝝ in lumie ⁊c̄. ps. In
manibus tuis sortes mee. ❡ Ad huius āt intellm sci
endū est ꝙ multa fiunt inter hoies q̄ fortuita vīr ⁊ cō
tigētia:q̄ tm̄ sunt ſm diuinā ꝓuidētiā ordinata. Sors
nihil aliud est q̄ȝ exqsitio ꝓuidentie diuine de aliquo
ꝯtingenti ⁊ hūano. Un̄ Augu. sup illud ps. In mani/
bus tuis sortes mee:dicit ꝙ sors nō est aliqd malū:sed
in rebus dubijs diuinā exqrens volūtatē. Est aūt i sor
tibus triplex pctm̄ vitandū. Primū qdem supstitiōis:
nā ois vana ⁊ illicita religio supstitio est. Tuc ḡ i sorti
bus incurrit pctm̄ illicite supstitiōis qn̄ in eis init ali
2 quod pactū cū demonibus. Un̄ dr̄. Eze.21. Stetit rex
babylonis in biuio:in capite duaꝝ viaꝝ diuinationeȝ
q̄rens cōmiscens sagittas interrogauit ydola.exta cō/
suluit. Cōmiscere.n.sagittas ad sortilegiū ptinet: ⁊ iter
rogare ad supstitionē. Et ibi sortilegiuȝ damnat inter
pctā ad supstitioneȝ ptinentia. Scd̄o vitandū ē pctūȝ
tentationis dei:nā q̄ȝdiu p se hō aliqd pōt facere ⁊ sci/
re qd debeat facere: si tunc a deo sorte vel aliquo alio
tali explorat qd facere dēat deū tentat. Qn̄ aūt necessi
tas iminet neqȝ ipse p seipm̄ iuuari pōt:tūc licite a deo
inqrit qd facere debeat. 2. Paral.20. Cū ignorem᷑ qd
agere debeamus:hoc solū hēmus residuuȝ vt oculos
nros dirigamus ad te. Tertio vitandum est pctūm
3 vanitatis:qd̄ fit si de inutilibus ⁊ imptinentib᷑ ad nos
inqramus:puta de futuris ꝯtingentibus. Un̄ dr̄ Ac.
i. Nō est vrm̄ nosce tpa vel momēta q̄ pr̄ posuit in sua
ptāte. Pōt ergo ſm hoc triplex sors accipi.s. q̄dam di/
uisoria:q̄dam ꝯsultoria: ⁊ q̄dā diuinatoria. Diuisoria ē
cū aliq diuidentes hereditatē ⁊ concordare nō valen
tes mittunt sortes:puta anulū vel quartā: vel aliqd ta
le dicentes:ille cuicūqȝ euenerit hēbit partē istā in he/
reditate. Et hmōi sortes psūt mitti licite. Prouer.18. Cō
tradictiones cōprimit sors: ⁊ inter potētes quoqȝ diiu
dicat.i.inter volentes diuidere. Cōsultoria aūt fit quā
do qs dubitās qd facere debeat ꝯsulit deū mittēs sor/
tes. Jone.i.dr̄. Qꝛ qn̄ supuenit tempestas illa in mari
4 ꝯsulerunt deū sortē mittentes: vt scirent cuius pctō tē
pestas illa venisset. Et hic modus licitus est maxime
in necessitatibus ⁊ in electionibus ptātū scl̄arius. Un̄
faciunt rotulos de cera in quoꝝ qbusdaȝ ponūt aliq̄s
Apli chartas ⁊ in qbusdā nos:quos bussulos vocant:vt il/
vsi s li qbus veniunt bussoli cū chartis hēant voces in ele/
sorti ctione. Sed hoc ante aduentū spūs sancti apli fecerūt
bus i etiam in electione spūali. Act.i.qn̄ sors cecidit sup ma
electi thiam. sed hoc post aduentū spūs sci amplius non lȝ i
one predictis electionibus:qꝛ hoc faciendo iniuriaret spūi
spūa sancto. Credendū est.n.ꝙ spūssctūs ꝓuidet ecclesie sue
li. de bonis pastoribus. Un̄ post aduentū spūssancti quā
do apli elegerunt septē dyaconos nō miserūt sortes: ⁊
iō in nulla electione ecclesiastica hoc mō lȝ. Diuinato
ria aūt sors est inqsitio de futuris soli diuine cognitiōi
5 reseruatis. Et hec semp hȝ vanitatē admixtā: nec pōt
sine vicio curiositatis fieri. Qꝛ ḡ sors nihil aliud ē q̄ȝ
inqsitio reꝝ q̄ ex diuina volūtate fiūt: grā aūt eius ex
sola diuina volūtate depēdet. Inde est ꝙ grā diuie ele
ctionis dr̄ sors:qꝛ deus p modū sortis ſm occultā ꝓui
dentiā nō ex alicuius meritis p grām internaȝ vocat.
❡ Deinde cū dicit.(Predestinati ⁊c̄.) Ponit volūta/
riā dei p̄destinationē de qua dr̄. Ro.8. Quos p̄destia/
uit hos ⁊ vocauit. Cuius qdem p̄destinationis rō nō
fuit merita nr̄a:sed mera dei volūtas:ꝓpter qd̄ subdit.
Scd̄m ꝓpositum eius. Ro.8. Scimus qm̄ diligētib᷑
deū oia cooperant in bonū his q ſm ꝓpositum voca/
ti sunt sancti. Qꝛ aūt ſm ꝓpositum predestinauerit p b
bat:qꝛ nō solū hoc:sed ēt oia alia q̄ deus facit opat ſȝ
ꝯsilium voluntatis sue. ps. Oia q̄cunqȝ voluit dn̄s fe/
cit. Esa.46. Cōsiliū meum stabit ⁊ ois volūtas mea fi
et. Nō aūt dicit ſm volūtatē:ne credas ꝙ sit irrationa
bilis:sed ſm ꝯsilium.i.ſm volūtatē suā q̄ est ex rōe:nō
ſm ꝙ rō importat discursum:sed ſm ꝙ designat certā
⁊ deliberatā volūtatē. ❡ Ultimo aūt tangit finē vtriu(s)
qȝ.s.p̄destinationis ⁊ vocationis.s.laudē dei. Un̄ dicit.
Ut simus in laudē glorie eius nos q an̄ spauimus in
xp̄o: ⁊ p nos q credimus i xp̄o laudet gloria dei. Esa.
55. Montes ⁊ colles cantabūt corā vobis laudē. Lau
aūt glorie dei:vt dicit Ambro.est cū multi acqruntur.
ad fidē sicut gloria medici ē cū multos acgrit ⁊ curat. 2
Eccl.2. Qui timetis dn̄m sperate in illū ⁊ i oblectatiōe
veniet vobis misericordia. Lectio. V.

N quo ⁊ vos cum audiuissetis
verbum veritatis euangeliū sa
lutis vestre:ī quo ⁊ credentes Isa.
signati estis spiritu ꝓmissionis ca. 8.
sancto q est pignus hr̄ditatis nostre i redē
ptionem acqsitionis in laudē glorie ipsius.
❡ Post q̄ȝ enarrauit apl̄s beneficia collata cōiter oīb᷑
fidelibus ⁊ exhibita spāliter aplis:hic āt enumerat bn̄
ficia ipsis ephesijs collata. Diuidit aūt pars ista in du
3 as:qꝛ pmo ꝓpōit beneficia eis exhibita. Scd̄o insinu
at affectū suū ex ipsis bn̄ficijs excitatū ibi.(Propterea
⁊ ego audiens ⁊c̄.) Prima iteꝝ in tres diuidit ſm tria
beneficia eis exhibita:qꝛ pmo ꝓponit beneficiū p̄dica
tionis. Scd̄o bn̄ficiū ꝯuersionis ad fidē ibi.(In quo
⁊ credētes signati estis ⁊c̄.) Tertio bn̄ficiū iustificatio
nis ibi.(Signati estis ⁊c̄.) Dicit ergo q̄ȝtum ad pmū.
In quo.s.xp̄o ⁊ vos cū audiuissetis.i.cuius bn̄ficio ⁊ v
tute audiuistis verbū p̄dicationis inq̄ȝtuȝ ipse xp̄s ad
vos p̄dicatores misit. Ro.10. Quō audient sine p̄dicā
te:quō vero p̄dicabunt nisi mittant. Iteȝ eodē infra. Er
go fides ex auditu: auditus aūt p vbū dei. Eius ergo
beneficio audiunt q p̄dicatores eis mittit. Luc.11. Bea
4 ti q audiūt verbū dei ⁊ custodiūt illud. Hoc verbū p̄di
cationis triplr̄ cōmendat apl̄s. Primo a veritate cū di/
cit. Uerbū veritatis. Quippe qꝛ accipit originē a xp̄o
de quo dr̄ Joan.17. Sermo tuus veritas est. Jac.i. Uo
luntarie genuit nos verbo veritatis sue. Scd̄o qꝛ ē an
nunciatio bona. Unde dicit. Euangelium: qd̄ qdē an
nunciat sūmū bonū ⁊ vitā eternā: ⁊ anthonomasice v
bum fidei euangeliū dr̄ quasi annunciatio sūmi boni.
Esa.52. Quā pulchri pedes annunciantis ⁊ p̄dicātis
pacē annunciantis bonū p̄dicantis salutē. Eodeȝ.41.
Sup monteȝ excelsum ascende tu q euāgelizas syon.
Et hoc est q̄ȝtū ad futura bona. Tertio describit q̄ȝtū
ad bona psītia qꝛ saluat. Un̄ dicit.(Salutis nr̄e).i.qd̄
5 creditū dat salutē. Ro.i. Non.n.erubesco euangeliuȝ: 5
virtus.n.dei est in salutem oī credenti.i. Cor.15. Notū
autem vobis facio fratres,euangelium qd̄ predicaui
vobis:quod ⁊ accepistis:i quo ⁊ statis:per qd̄ ⁊ salua/
mini. ❡ Quantū aūt ad beneficium conuersionis ad
fidē dicit. In quo.s.xp̄o.i.in cuius operatione vos cre
dentes signati estis. Quod qdem beneficium:iō poni
tur fidei:qꝛ fides necessaria est audiētibus. Frustra.n.
quis audiret verbum veritatis si non crederet. Et ipȝ
credere est per xp̄m. Infra.2. Gratia eniȝ saluati estis p
fidem. Et hoc nō ex vobis:donuȝ enim dei ē. ❡ Quā
tum vero ad beneficium iustificationis dicit.(Signa
ti estis). Et hoc per spiritum scūm qui datus est vobis

c de quo dicit tria.s.ꝙ est signū: ⁊ ꝙ est spūs ꝓmissiōis
⁊ ꝙ est pignus hereditatis. Signū qdē est inq̄tū per
eū infundit charitas in cordibus nr̄is: qua distingui-
mur ab his q nō sunt filij dei: ⁊ q̄tum ad hoc dicit. Si-
gnati estis.i.diuisi a grege dyaboli.infra.4. Nolite cō-
tristare spm̄ scm̄ dei in quo signati estis ⁊c. Sicut eniꝫ
hoīes gregib⁹ suis apposuit signa vt ab alijs distinguā
tur: ita dn̄s gregē suū.i.pplm̄ spūali signo voluit signa
ri. Dn̄s aūt pplm̄ peculiarē habuit: in veteri qdē testō
iudeos. Ezec.34. Uos aūt greges mei greges pascue
mee hoīes estis. Un̄ ps. Nos aūt ppls eius ⁊ oues pa
scue eius. Sed q: hic grex l pascuis corꝑalibus pasce-
baf.s.in doctrina corꝑali ⁊ in bōis tꝑalibus. Esa.i. Si
volueritis ⁊ audieritis me bona terre comedetis: iō eū
dn̄s corꝑali signo.s.circuncisionis ab alijs separauit ⁊
2 distinxit. Gen.17. Eritq3 pactū meū in carne vr̄a. Pri
us aūt dr̄. Circuncidetis carnē ꝑpucij vestri vt sit signū
federis inter me ⁊ vos. In nouo aūt testō gregē habu
it pplm̄ xp̄ianū.i.Petri.2. Cōuersi estis nūc ad pasto-
rem ⁊ ep̄m aiaꝝ vestraꝝ. Jo.10. Oues mee vocē meaꝫ
audient ⁊c. Sed grex iste pascif in pascuis spūalib⁹ bo
nis: iō eū signo spūali ab alijs dn̄s distinxit: hoc aūt est
spūs sctūs: ꝑ quē illi q xp̄i sunt distinguunf ab alijs q
nō sunt eius: nunc aūt spūs sctūs amor est: ergo tūc spi
ritus sctūs daf alicui: qn̄ efficif amator dei ⁊ primi. Ro
ma.5. Charitas dei diffusa est in cordibus nr̄is ꝑ spūꝫ
sanctū ⁊c. Signū ergo distinctionis est charitas q est
a spū scō. Jo.13. In hoc cognoscent oēs q: mei discipu
3 li estis si dilectionē habueritis adinuicē. Spūs ḡ scūs
est quo signamur. ❡ Spūs vero ꝓmissionis dr̄ dupli
ci rōne. Primo q: ꝓmissus est fidelibus. Eze.36. Spi
ritum nouū ponā in medio vestri. Et ezech.37. Dabo
vobis spūm nouū. Scd̄o q: daf cū quadā ꝓmissione:
ex hoc.n.ipso ꝙ daf nobis efficimur filij dei. Nā ꝑ spi-
ritum scm̄ efficimur vnū cū xp̄o. Ro.8. Si qs aūt spm̄
dei nō h3 hic nō est eius: ⁊ ꝑ ꝯn̄s efficimur filij dei ado
ptiui ex quo hēmus ꝓmissionē hereditatis eterne: q:
si filij ⁊ heredes. Ro.8. Tertio dr̄ pignus inq̄tum fac
certitudinē de ꝓmissa hereditate. Nā spūs scūs inq̄tū
adoptat in filios dei est spūs ꝓmissionis: ⁊ ipsemet est
signū ꝓmissionis adipiscende. Sed vt dr̄ in glo. Alia
lr̄a h3 q est arra hereditatis: ⁊ forte melius. q: pignus
4 est aliud a re ꝓ qua daf ⁊ reddif postq̄ ille q pignus
recepit rē sibi debitā h3. Arra aūt nō est aliud a re pro
qua daf nec reddif q: daf de ipso ꝑcio qd̄ nō est aufe-
rendū sed cōplendū. Deus aūt dedit nobis charitateꝫ
tanq̄ pignus per spm̄ sanctum q est spūs veritatis ⁊
dilectionis. Et iō hmōi nō est aliud q̄ quedā particu-
laris ⁊ imꝑfecta participatio diuine charitatis ⁊ dile-
ctionis. Que qdem nō est auferenda sed ꝑficienda: iō
magis ꝓprie dr̄ arra q̄ pignus: tn̄ pōt nihilominus
⁊ pignus dici. Nā per spm̄ scm̄ deus nobis diuersa do
na largif: quoꝝ quedā manent in patria vt charitas q̄
nunq̄ excidit.i.Cor.13. Quedā vero pp̄ sui imꝑfectio
nem nō manēt sicut fides ⁊ spes q̄ euacuabunf vt ibi-
5 dem dr̄. Sic ergo spūs scūs dr̄ arra per respectuꝫ ad ea
q̄ manent: pignus ṽo ꝑ respectū ad ea q̄ euacuabunf
Ad qd aūt signati sumus subdit dicens. In redēptio-
nem. Nā si aliqs de nouo aliqua aialia acqreret ⁊ ad-
deret gregi suo iponeret eis signa acqsitionis illi⁹: xp̄s
aūt acqsiuit populū ex gētibus. Jo.10. Alias oues ha
beo q̄ non sunt ex hoc ouili ⁊ illas oꝫ me adducere ⁊c.
Et ideo imꝑssit eis signū acquisitionis.i.Pet.2. Gens
sancta populus acquisitiōis. Act.20. Quā acquisiuit
sanguine suo. Sed q: xp̄s acquisiuit populū istū non
sic ꝙ nunq̄ fuerit suus: sed q: aliqn̄ fuerat suus ⁊ op-

primebaf a seruitute dyaboli in quā peccando se rede- d
git: ideo nō dicit simplr̄ acqsiuit: sed addit in redēptio
nem. Quasi dicat. Nō simplr̄ de nouo acqsiti: sed qua
si a seruitute dyaboli ꝑ sanguinē eius redēpti.i.Pe.i.
Nō corruptibilib⁹ auro ⁊ argēto redēpti estis ⁊c. Acq
siuit ergo xp̄s nos redimendo: nō ꝙ accrescat inde ali
qd deo: q: bonoꝝ nostroꝝ nō indiget. Job.35. Si iuste
egeris qd donabis ei: aut qd de manu tua recipiet? Ad
qd aūt acqsiuerit nos xp̄s subdit. In laudem glie ipsi
us.i.vt ipse deus laudef. Esa.43. Qui inuocat nomen
meū in gliam meā creaui eum. Lectio. VI.

Propterea ⁊ ego audiēs fidem
vr̄aꝫ q̄ est in xp̄o iesu: ⁊ dilectio 2
nem in oēs sctōs: nō cesso gra-
tias agens ꝓ vobis memoriaꝫ
vestri faciens in orōnibus meis: vt deus
dn̄i nostri iesu xp̄i pater glie det vobis spm̄
sapie ⁊ reuelatiōis in agnitionē eius †: illu- p⁹ qō.
minatos oculos cordis vestri: vt sciatis q̄ 12ª ar
sit spes vocationis eius ⁊ q̄ diuitie glie he- ti.3°.
reditatis eius in scis: ⁊ q̄ sit supueniens ma
gnitudo virtutis eius in nos q credimus.
❡ Postq̄ enumerauit aplus bn̄ficia ephesijs collata 3
ꝑ xp̄m: hic ondit qūo affectus suus creuit ad eos. Di-
uidif aūt hec ps in tres ptes: q: pmo pmitif bonoꝝ q̄
audiuit de eis cōmemoratio. Scd̄o de pceptis bn̄ficijs
graꝝ debita actio ibi.(Nō cesso grās agens ⁊c.) Ter
tio subdif ꝓ futuris bn̄ficijs eius orō ibi.(Memoriaꝫ
vestri faciēs ⁊c.) Bona aūt q̄ de eis audiuit sunt duo.
Unū quo ordinanf ad deū: ⁊ hoc est fides: ⁊ q̄tuꝫ ad
hoc dicit.(Et ꝓpterea: ⁊ ego audiens fidē vr̄am q̄ est
in xp̄o iesu): q̄ qdem facit habitare deū in hoīe. Infra.3.
Habitare xp̄m ꝑ fidē in cordibus vr̄is. Itē corda pu-
rificat. Act.15. Fide purificans corda eoꝝ. Itē sine le-
ge iustificat. Ro.3. Arbitramur iustificari hoīeꝫ ꝑ fidē
sine operibus legis. Scd̄m quo ordinanf ad primuꝫ
⁊ hoc est dilectio: ⁊ q̄tū ad hoc dicit. Et dilectioneꝫ.i.
opa charitatis: q̄ qdem dilectio est spūale signū ꝙ hō 4
sit discipulus xp̄i. Jo.13. In hoc cognoscēt oēs: q: mei
estis discipuli si dilectionē ⁊c. Et ibidē. Mandatū no
uum do vobis vt diligatis inuicē ⁊c. Dilectioneꝫ dico
in oēs sanctos. Nā oēs quos ex charitate diligim⁹ de
bemus eos diligere: vel ideo q: sancti sunt vel vt sancti
sint. Gal.vlti. Dum tempus habemus operemur bo-
num ad oēs: maxime aūt ad domesticos fidei ⁊c.
❡ Deinde cū dicit.(Nō cesso ⁊c.) agit aplus gratias d̄
bonis ⁊ bn̄ficijs hmōi auditis dicens. Non cesso grati
as agens ⁊c. Cōtra. q: non semper poterat continue ꝓ
eis gratias agere. Rn̄deo. aplus dicit non cesso.i. bonis
debitis: vel non cesso q: affectus gratias agendi ꝓ vo-
bis sine cessatione habitualiter est in me. Col.i. Non 5
cessamus ꝓ vobis orātes ⁊ postulātes ⁊c. Ro.i. Sine 6
intermissiōe memoriā vr̄i facio semꝑ in orōnib⁹ meis.
❡ Cōsequenter orat aplus ꝓ beneficijs eis in futurum
cōcedendis ⁊ quantum ad hoc dicit. Memoriā vestri
⁊c. Et hec diuidif in tres: q: pmo proponit q̄dam que
eis petit. Secundo exponit ea ibi.(In agnitione eius
⁊c.) Tertio ostendit exemplar ⁊ formā illoꝝ ibi.(Se
cundum opationem potentie ⁊c.) Dicit ergo q̄tuꝫ ad
pmū. Non solū grās ago q̄tum ad beneficia preteri-
ta q̄ recepistis: ⁊ q̄tum ad bona audita de vobis: sed
etiam oro vt oino in futuꝝ accrescant: memoriā vr̄i fa
ciens in orōnibus meis pro bis.s. vt deus dn̄i nr̄i iesu
christi

a xp̄i pater glorie ꝛc. ❡ Ubi sciendū q̄ dn̄s nr̄ ihs xp̄s
⁊ deus ⁊ hō est. Et inq̃tū hō est deū hʒ cū sit cōposit⁹
ex aīa ⁊ corpe: quoꝝ vtriqʒ cū sint creature cōpetit de
um hēre: ſm aūt q̄ deus est p̄rem hʒ. Jo.20. Ascendo
ad p̄rez meū ⁊ p̄rem vr̄m: deū meū ⁊ deū vr̄m. Silr ēt
ſm q̄ est deus est glīa p̄ris. Heb.1. Qui cū sit splēdor
glīe ꝛc. Est ēt glīa nr̄a: q: ipse est vita eterna. 1. Jo. vlt.
Simus in vō filio eius: hic est verus deus ⁊ vita eter-
na. Sic ḡ dicit vt deus dn̄i nr̄i iesu xp̄i: ſʒ q̄ ē hō: ⁊ p̄r
glīe. s. xp̄i q est gloria eius. Prouer. 23. Glia p̄ris filius
sapiens ꝛc. Et glorie nr̄e inq̃tuʒ dat oībus gloriam.
❡ Deinde cū dicit. (Det vobis ꝛc.) Ponit ea q̄ petit
q̄ sunt duo. Ubi sciendū est q̄ q̄dā sunt dona cōia oī-
2 bus scis. s. illa q̄ sunt necessaria ad salutē: vt fides spes
charitas: ⁊ hec hēbant vt iā pʒ. Alia aūt sunt dona spā
lia ⁊ q̃tum ad hoc p̄ eis orat. Primo qdē p̄ dono sa-
pientie: ⁊ q̃tum ad hoc dicit. (Ut det vobis spm̄ sapi-
entie) quē nullus pōt dare nisi deus. Sap.9. Sensuʒ
aūt tuū qs sciet: nisi tu dederis sapiam ⁊ miseris spūm
sanctum tuū de altissimis. Scdo orat p̄ dono intelle:
⁊ hoc ꝯsistit in reuelatione spūaliū secretoꝝ: pp̄ qd di-
cit. Et reuelationis q̄ ēt a solo deo est. Dan.2. Est de⁹ i
celis reuelans mysteria. ❡ Expōit aūt q̄ sint ista q̄ pe
tit. Et p̄mo qd ptinet ad donū sapie. Scdo qd ptinet
ad donū intellc̄s ibi. (Ut sciatis q̄ sit spes ꝛc.) Ad dōuʒ
aūt sapie ptinet cognitio diuinoꝝ. Un̄ petere donū sa
pientie est petere q̄ hēant cognitionē dei. Et hoc petit
3 ibi. (In agnitionē dei ꝛc.) Quasi dicat. Hoc peto vt p̄
spm̄ sapientie habeatis illuminatos oculos cordis ve
stri in agnitionē. s. clariorē eius. s. dei. ps. Illumia ocu
los meos ꝛc. Hoc est ꝯ eos q hn̄t oculos illuminatos
tantum ad tpalia cognoscenda cū magis: tn̄ sit neces-
sarium ⁊ ēt gloriosum cognoscere deū. Jere.9. Nō glo
riet sapiēs in sapia sua: ⁊ n̄ gloriet diues in diuitijs su-
is: sed in hoc gloriet q gloriat scire ⁊ nosce me. Ad do
num aūt intellc̄s tria ptinentia ponit. Unū q̃tū ad sta
tum p̄ntem: ⁊ duo q̃tum ad futuꝝ. Ad statū vō p̄ntē
ptinet spes q̄ est necessaria ad salutē. Ro.8. Spe. n. sal
ui facti sumus ꝛc. Et q̃tum ad hoc dicit. Ut sciatis q̄
4 .i. q̃ta sit spes vocatiōis eius. i. virtus spei: ⁊ de q̃ta re
sit. Que qdem ⁊ maxima est: q: de maximis. 1. Pet.1.
Regenerauit nos i spem viuā p̄ resurrectionē iesu xp̄i
ex mortuis ꝛc. Et maxima virtutū. Heb.6. Fortissimū
solatiū hēamus q ꝯfugimus ad tenendā ꝑpositā spē:
quā sicut anchorā habemus aīe ꝛc. Sed q: ea q̄ spera
mus sunt de futura vita: iō alia duo ptinent ad vitam
futurā: vnū qdem ptinet ad oēs iustos cōiter: qd est p̄
mium essentiale. Et q̃tum ad hoc dicit. (Et q̄ diuitie
glorie ꝛc.) Ubi ponit quatuor ad illa dona ptinentia:
Primū est q̄ sunt copiosissima: ⁊ q̃tū ad hoc dic̄. (Di
uitie). Prouer.1. Abūdantia pfruet terrore malorum
sublato. ps. Gloria ⁊ diuitie i domo eius ꝛc. Prouer.8.
Mecū sunt diuitie ⁊ gloria ꝛc. Scdo q̄ sunt clarissi-
5 ma. Et q̃tum ad hoc dicit. (Glorie). Ro.2. Gloria aūt
⁊ honor ⁊ pax oī opanti bonū ꝛc. Tertio q̄ sunt stabi
lissima ⁊ q̃tuʒ ad hoc dicit. (Hereditatis). Ea. n. q̄ he
reditaria sunt stabilr possident. Eccle.11. Stabilita sūt
bona illius in dn̄o. ps. Dn̄s ps hereditatis mee ⁊ cali-
cis ꝛc. Quarto q̄ erunt intima. Et q̃tum ad hoc di-
cit. (In scis). Ro.8. Nō sunt ꝯdigne passiones huius
tpis ꝛc. 2. Cor.4. supra modū in sublimitate glorie pō
dus opat in nobis. Aliud qd ponit ptinens ad futurā
gloriā est q̄ spālr ptinet ad aplos. Un̄ dicit. (Et q̄ sit)
supple sciatis supeminens magnitudo virtutis eius. s.
in bonis. Quasi dicat. Lʒ oībus scis abundanter diui
tias glīe tribuat: supeminentius: tn̄ tribuet aplis. Ma

gnitudo. n. virtutis ostēdit in effectu. Un̄ q̃to magis b
effectus virtutis diuine in aliquo inuenit: tanto ibi v̄
tus diuina maior ostendit: lʒ in seipsa sit vna ⁊ indiui-
sa. Et iō q: maior effectus virtutis diuine est in aplis:
iō magnitudo virtutis erit in eis. Et q̄ maior sit i eis
effectus ondit subdēs. Qui credidimus. i. q sumus p̄-
mitie credentiū. 2. Cor.4. Nos credidimus pp̄ qd ⁊ lo
qmur sciētes q̄ ille q suscitauit iesum ⁊ nos cū iesu su
scitabit: pp̄ qd dicebat. 2. Thi.1. Scio cui credidi ⁊ cer
tus suʒ ꝛc. Jō illi inter vos p̄ quos alij istructi sūt ⁊ vo
cati ad fidē: sicut doctores p̄eminētius p̄miabunt: qa
vt dr̄ in glo. qddā incrementū glorie hēbunt sūmi do-
ctores vltra illud qd cōiter oēs hēbunt: pp̄ qd Dani.
12. docti assimilant splēdori firmamenti: sed doctores 2
assimilant stellis. Qui aūt docti fuerint q̄si splēdor fir
mamenti: ⁊ q ad iustitiā erudiunt multos quasi stelle
in perpetuas eternitates. Lectio. VII.

Secundū opationez potētie vir
tutis eius quaʒ operatus est in
xp̄o suscitans illū a mortuis: ⁊ psal.
cōstituens ad dexterā suā in ce- 3°
lestibus sup omnem principatuʒ ⁊ potesta mat.
tem ⁊ virtutem ⁊ dominationē: ⁊ omne no 16. ca.
men quod nominatur non soluʒ in hoc se
culo: sed etiam in futuro.
❡ Enumeratis bn̄ficijs q̄ apls̄ ꝯferenda optat ephesi 3
is in futuꝝ: hic ꝯn̄r ponit formā ⁊ exemplar. Sicut āt
vita xp̄i est forma ⁊ exemplar iustitie nr̄e: ita ⁊ gloria ⁊
exaltatio xp̄i est forma ⁊ exēplar glorie ⁊ exaltationis
nr̄e. Jō hic apls̄ duo facit: q: p̄mo ꝑponit formā exal
tationis bn̄ficij ⁊ donoꝝ in gn̄ali. Scdo manifestat eaꝫ
in spāli ibi. (Suscitans illū a mortuis ꝛc.) Formā autē
⁊ exemplar opationis diuine in nos est opatio diua in
xp̄o. Et q̃tum ad hoc dicit. (Scdm̄ opationē). i. ad si
militudinē opationis potētie virtutis eius. i. virtuose
potentie dei quā opatus est in xp̄o exaltans caput illō
supple: ita virtuose opabit in nobis. Phil.3. Saluato
rem expectamus dn̄m nr̄m iesum xp̄m: q reformabit
corpus humilitatis nr̄e ꝛc. Nos aūt exaltari ad simili 4
tudinē exaltationis xp̄i frequēter legimus in scriptu-
ra. Ro.8. Si cōpatimur ⁊ glorificemur. Item Apo.3.
Qui vicerit dabo ei sedere mecū in trono meo: sicut ⁊
ego vici ⁊ sedi cum patre meo in trono eius.
❡ Cōsequenter explicat formā ⁊ exēplar in spāli: ma
nifestans ea q̄ ptinent ad exaltationē xp̄i: loquēdo de
xp̄o inq̃tū est hō dicēs. (Suscitans illū ꝛc.) Circa qd
tria bn̄ficia ponit exaltationis xp̄i. Primū est trāsitus
de morte ad vitā: ⁊ q̃tum ad hoc dicit. Suscitans illū
a mortuis. Scdm̄ est exaltatio ad gloriā altissimā: ⁊ q̃
tum ad h̄ dicit. (Cōstituens illū ad dexterā suā). Ter
tium est sublimatio ad potētiā maximā: ⁊ q̃tū ad hoc
dicit. (Et oīa subiecit sub pedibus eius). Dicit ḡ q̃tuʒ 5
ad p̄m: dico q̄ h̄ erit: ſm opationē qua opatus ē i xp̄o
. s. deus p̄r eadē virtute quā hʒ cū xp̄o. Un̄ ⁊ ipse xp̄us
seipm̄ resuscitauit ⁊ deus p̄r eū resuscitauit. Ro.8. Si
spūs eius q suscitauit iesum a mortuis habitat in vob:
q suscitauit xp̄m a mortuis viuificabit ⁊ mortalia cor-
pora vr̄a. Quātū vō ad 2m dicit. (Cōstituens illum ꝛc.)
Que qdē celsitudo glorie pōt triplr ꝯsiderari. s. p̄ ꝯpa
tionez ad deū: p̄ cōpationē ad corpales creaturas: ⁊ p̄
cōpationē ad creaturas spūales. Si ḡ ꝯsideret p̄ cōpa
tionē ad deū: sic ꝯstitutus ē ad dexterā suā: q̄ qdē dex
tera nō est intelligenda ps corporalis: q: vt dr̄ Jo.4.
Spūs est deus: sed metaphorice dr̄: vt sicut p̄ dexterā

c intelligit nobilior τ virtuosior pars hoīs: ita cum dici
mus xp̄m iesum ꝯstitutū ad dexterā dei intelligat: ſm
ange humanitatē ꝯstitutus in potioribus bonis p̄ris: τ ſm
lorū diuinitatē intelligat equalis p̄ri. Unū ps. Dixit dn̄s do
noue mio meo: sede a dextris meis τc̄. Itē marci vlt. Et dn̄s
sunt qdem iesus postq̄ȝ locutus est eis assumptus est in ce
ordi lū τ sedet ad dexterā dei. In cōparatione vo ad corpa
nes. les creaturas dicit in celestibus. Naȝ corpa celestia te
nent sup̄mū locū in cōpatione ad alia corpa. infra. 4.
Qui descendit ipse est: τ q ascēdit sup oēs celos. In cō
paratione vo ad spūales creaturas. Primo spālr. Se
2 cundo qntum ad oia cōiter ibi. (Et sup oē nomē τc̄.)
¶ Ad hoꝝ aūt intelligentiā sciendū est q nouē sunt
ordines angeloꝝ: quoꝝ quatuor apls tāgit hic: q qdē
sunt mediȷ. Naȝ supra eos sunt tres superiores. s. throni
cherubin τ seraphin. Sub eis aūt sunt duo inferiores
. s. archangeli τ angeli. Qui qdem nouē ordines disti
guunt in tres hierarchias. i. sacros pncipatus. In qua
rū qlibet assignant tres ordines: sed in assignatiōe or
dinū hierarchie pme ꝯueniunt oēs doctores in hoc. s.
q supmus ordo ipsius sit seraphin: scd̄s cherubin: ter
tius throni. In assignatione vo ordinū aliaꝝ duarum
hierarchiaꝝ. s. medie τ infime discordāt Diony. τ Gre
go. Nā Diony. in sup̄mo ordine medie hierarchie po
3 nit dn̄ationes. In scd̄o virtutes. In tertio ptātes descē
dendo. In sup̄mo vo ordine infime hierarchie posuit
pncipatus. In scd̄o archangelos. In tertio angelos: τ
hec assignatio ordinū ꝯcordat lr̄e p̄nti. Nā apls ascen
dendo incipit a supremo infime hierarchie: q est septi
mus. Grego. aūt aliter ordinat: q2 ponit pncipatus in
medio dn̄ationū τ ptātū: qd̄ ptinet ad 2m ordinē medie
hierarchie: virtutes vo pōit in medio ptātum τ archā
geloꝝ qd̄ ptinet ad sup̄muȝ ordinē infime hierarchie.
Et hec assignatio ēt fulcimentū hȝ ex vbis apli. Col.
3. Ubi dicit. Siue throni: siue dn̄ationes: siue pncipa
tus: siue ptātes: vbi illos ordines enumerat descendē
do. Sed reseruata ordinatione gregorȷ vsq3 quo lega
mus eplam ad col. ad pn̄s viā dionysij magis cōpeten
4 tem p̄nti lr̄e ꝓsequemur. ¶ Ad cuius intellectū scien
dum est q pōt ꝯsiderari tripl̄r ordo reꝝ. Primo qdeȝ
ſm q sunt in pma oīuȝ cā. s. in deo. Scd̄o vo ſȝ q sunt
in causis vlibus. Tertio ſm determinationē ad spāles
effectus: τ q2 oia q̄ fiunt in creaturis ministrant p an
gelos: iō ſm triplicē acceptionē ordinis reꝝ distingu
unt tres angelice hierarchie: ad quaꝝ vnā ptinet acci
pere rōnes reꝝ in ipso reꝝ vertice. s. deo: ad aliā vo p
tinet accipere rōnes reꝝ in causis vlibus: ad aliā vo in
ꝓprijs effectibus. Nā q̄nto mentes angelice sunt supe
riores: tāto diuinā illuminationē in maiori vlitate reci
piunt. Et iō ad supremā hierarchiā ptinet administratio
reꝝ in compatiōe ad deū. Propter qd̄ ordines hierar
5 chie istius denoiant p cōparationē ad deū: q2 seraphi
dn̄r ardentes: τ vniti deo p amorē. Cherubin vo q̄si lu
centes in q̄ntū supeminēter diuina secreta cognoscūt.
Throni vo in q̄ntū in eis deus sua iudicia exercet. De
istis tribus ordibus nullā facit hic apls mentionē. Ad
mediā hierarchiā ptinet reꝝ administratio p cōpationē
ad cās vles. Unū denoiant ordines hierarchie illius noi
bus ad ptātē ptinentibus cū cāe vles sint virtute τ po
testate in inferioribus τ particularibus. Ad ptātes aūt
q̄ hn̄t vle regimen tria ptinent. Primo q sit aliqs per
imperiū dirigens. Scd̄o q sint aliq qui impedimenta
executionis repellant. Tertio q sint aliqui q ordinēt
qualiter aliq̄ impium exequant. Hoꝝ aūt pmū ptinet
ad dn̄ationes q̄ vt dicit Diony. sunt libere ab oī subie
ctione nec ad exteriora mittunt: sed eis q mittunt im

perant. Scd̄m vo ptinet ad virtutes q̄ p̄bent facilita d
tem ad impium implēdū. Tertiū vo ptinet ad ptātes
impium exequentes. Ad infimā aūt hierarchiā ptinet
administratio reꝝ in cōpatione ad spāles effectus: vn̄
noibus ad eos ptinētibus nūcupant. Unū angeli dn̄r
illi q exequunt ea q̄ ptinent ad salutem singuloꝝ. Ar
changeli vo q exequunt ea q̄ ptinent ad salutē τ vtili
tatē maiorꝝ. Principatus vo dn̄t illi q p̄sunt singu
lis ꝓuincijs. ¶ His ergo expositis xp̄s sup oēs ē. De
his vo q̄tuor apls spālē mentionē facit. Cuius rō est:
q2 hoꝝ quatuor ordinū noīa a dignitate imponunt:
τ q2 agit de dignitate xp̄i: iō hic spālr eos noiat vt ostē 2
dat xp̄m oēm dignitatem creatam excedere.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Et oē nomen qd̄ noiat τc̄.)
ondit xp̄m exaltatū esse cōiter supra oēȝ creaturā spūa
lem: dixerat. n. supra xp̄m esse exaltatū sup oēs creatu
ras spūales: q̄ a ptāte denoiant. Sed q2 p̄ter illos āge
loꝝ ordines in sacra scriptura qdam aliȷ ordines cele
stium spūum inueniunt. s. seraphin. Esa. 6. Et cheru
bin. Ezec. 10. τ. 11. τ. 41. τ throni in ps. Et de istis nō fe
cerat mentionē: ideo ondit xp̄um: ſm q hō supra oēs
hmōi ordines esse exaltatū: pp qd̄ subiūgit dicēs. (Et
sup oē nomē τc̄.) i. nō solū sup pncipatus: sed sup om
ne noiabile. ¶ Sciendū est. n. q nomē impont ad co
gnoscendū rē: vn̄ τ significat rei subam: cū significatū 3
nois sit diffinitiua rō rei. Cū ergo dicit. (Et oē nomē
qd̄ noiat dat intelligere q exaltatus est supra oēȝ sub
stantiā: de qua pōt hēri noticia τ noie cōp̄hendi. Qd̄
dico vt excludat suba diuinitatis q̄ incōp̄hensibilis ē.
Unū glo. dicit. (Supra oē nomen). i. noiabile. Et ne in
telligat q sit supra nomē dei: iō subdit. Quod noiatur.
Nā maiestas diuina nullo noie ꝯcludi vel noiari pōt.
Addit aūt non solū in hoc seculo: sed ēt in futuro: q2
multa sunt in hoc seculo q̄ noticia comp̄hendimus
τ noiamus: q̄dam tn̄ sunt in futuro seculo q̄ hic cōpre
hendi non pn̄t: nec ēt noiari: q2 vt dr̄. pme Cor. 13. Ex
parte cognoscimus τ ex parte ꝓphetamus. Noiantur
tn̄ hec a beatis q̄ sunt in futuro seculo. Hmōi aūt sunt
de qbus dicit apls. scd̄e. Cor. 12. q audiuit archana v 4
ba que non licet homini loqui. Et tn̄ sup hec omnia
exaltatus est christus. Phil. 2. Dedit illi nomen quod
est super omne nomen. Lectio. VIII.

Et oia subiecit sub pedibus ei⁹: p̄e ad
τ ipȝ dedit caput supra oēȝ ec Cor.
clesiā q ē corpus ipsius τ pleni ca. xi.
tudo eius q oia i oibus adimplet.

¶ Supra egit apls de exaltatione xp̄i τ q̄ntū ad eius
transitū de morte ad vitā in illa pticula. (Suscitans il
lum τc̄.) Et de eius exaltatione ad gloriā altissimā: in
illa pticula. (Et ꝯstituēs ad dexterā τc̄.) hic agit de ei⁹
exaltatione q̄ntū ad ptātē maximā. Circa qd̄ duo facit:
q2 p agit de xp̄i ptāte respectu totius creature. Scd̄o d
eius ptāte respectu ecclie ibi. (Et ip̄m dedit τc̄.) Dicit 5
ergo q respectu totius creature hȝ vleȝ ptātem: q2 oia
subiecit. s. deus p̄r sub pedibus eius. ¶ Ubi sciendū
est q hoc qd̄ dicit. (Sub pedibus) pōt accipi dupl̄r.
Uno mō vt sit locutio figuratiua τ similitudinaria: vt. s.
p hoc det intelligi q oīs creatura totalr est subta ptā
ti xp̄i. Illud. n. est a nobis oino subm qd̄ pedibus con
culcamus. Et de ista ptāte dr̄ Mat. vlt. Data est mihi
oīs ptās in celo τ in terra. Heb. 2. in eo. n. q ei oia subȷ
ciunt nihil dimisit nō subm ei. Alio mō vt sit locutio
metaphorica. Nā p pedes intelligit infima ps corpis
p caput vo supma. Lȝ ēt i xp̄o diuinitas τ hūanitas nō
hēant rōnem p̄ris: tn̄ diuinitas q̄ est sup̄mum in xp̄o
intelligitur

1 intelligit per caput.i.Cor.ii.Caput vero xpi deus: hūa
nitas vero q̃ infima est intelligit p pedes. ps. Adorabi
mus i loco: vbi steterūt pedes eius. Est ergo sensus φ
oia creata nō solū subiecit pr xpo inq̄ntū ē deus cui ab
eterno oia sunt subta: sed et hūanitati eius. Aduerten
dū est aūt hic φ xpo subijciunt aliq̄ dupli: q2 q̄dā3 vo
lūtarie: ⁊ q̄dā inuolūtarie. Hoc aūt origies nō itelligēs
sumpsit ex h vbo apli occasionē erroris dicēs.(Q2 oia
q̄ subijciunt xpo pticipāt salutē: q2 ipse ē vā salus. Et
iō dixit φ oēs demōes ⁊ dānati aliqn̄ saluabunt vt subij
ciant sub pedibus xpi: hoc āt est ꝯ̄ snīa3 dnī. Mat.25.
Discedite a me maledicti in ignē eternū q paratus est
dyabolo ⁊ angelis eius: ⁊ ꝯcludit in fine capli. Ibūt hi
2 in suppliciū eternū. Dōm est ḡ φ oia subiecit sub pedi
bus eius: sed q̄dā volūtarie tāq̄ saluatori: puta iustos
q in vita p̄nti implēt volūtatē dei: ⁊ isti subijciunt ei vt
impleat eo4 desideriū ⁊ volūtatē expectātes illud qd
dr̄ de bonis. puer.io. Desideriū suū iustis dabit. Que
dā vo subijciunt ei inuite tāq̄ iudici vt xpus de his suas
volūtatē faciat. Et isti sunt mali de qbus pōt intelligi
illud Luc.i9. Uerūtn̄ inimicos meos illos q noluerūt
me regnare sup se: adducite huc ⁊ interficite corā me.
¶ Deinde cū dicit.(Et ipm dedit caput ⁊c̄.) Agit de
ptāte xpi respectu ecclesie. Circa qd tria facit: q2 p pōit
hitudinē xpi ad ecclesiā. Scd̄o habitudinē ecclesie ad
xpm. Tertio exponit illā habitudinē. Quantū ad pm̄
3 dicit.(Et ipm dedit deus pr caput sup oēm ecclesia3)
.s.tā militātē q̄ est hoium in p̄nti viuētiū q̄ triūphātē3
q̄ est ex hoibus ⁊ angelis in patria: xpus.n. sm quasdā3
oēs rōnes caput est et angelo4. Col.2. Qui est caput
ois pncipatus ⁊ ptātis: sed sm spāles rōnes est xpus ca
put hoium spūalr. Nā caput triplicē habitudinē h3 ad
membra. Primo q̄dē quo ad pemīnētiā in situ. Scd̄o
quo ad diffusionē virtutū: q2 ab eo oēs sensus deriuāt
in membra. Itē quo ad ꝯformitatē in nā. Sic ḡ q̄ntum
ad pemīnentiā: ⁊ q̄ntū ad diffusionē xpus est caput āge
lo4. Nā xpus pest angelis et sm hūanitatē. Heb.i. Tā
to melior angelis effectus q̄nto pre illis differētius no
men hereditauit. Itē xpus et sm φ hō angelos illumi
nat ⁊ in eis influit: vt Dionysi. pbat ex vbis Esa.63.s.
4 Quis est iste q venit de edon ⁊c̄. dicēs hec vba eē su
premo4 angelo4. Qd āt sequit. Ego q loquor iustiti
am: dicit esse vba xpi eis imediate rn̄dentis. Ex q̄ dat
intelligi φ nō solū inferiores: sed et supiores angelos
xpus illuminat. Quātū aūt ad nāe ꝯformitatē xpus non
est caput angelo4: q2 nō angelos apprehendit: sed se
mē abrahe: vt dr̄ Heb.i. Sed est caput hoium tm̄. Cā
ti.4. Uulnerasti cor meū soror mea.s. p nām ⁊ spōsa p
grā3. Quantū ad hitudinē ecclie ad xpm dicit.(Que
est corpus eius).s. inq̄ntū est ei subta ⁊ recipit ab eo in
fluentiā: ⁊ h3 nām ꝯformē cū xpo.i.Cor.i2. Sicut enī
corpus vnū est ⁊ h3 multa mēbra: oia āt mēbra corpo
ris cū sint multa vnū corpus sūt: ita ⁊ xpus: vt.n. i vno
spū oēs nos vnū corpus baptiçati sumus. ¶ Expōit
5 aūt qd dixit q̄ ē corpus ipsius subdēs.(Et plenitudo
eius ⁊c̄.) Quereēti.n. cur in corpe nāli sint tot mēbra
.s.manus pedes os ⁊ hmōi: rn̄det h esse iō vt deserui
ant diuersis opationibus aie: quaru3 ipsa pōt esse cā ⁊
pn̄m ⁊ q̄ sunt virtute in ipsa. Nā corpus est factū pp̄ter
aiam ⁊ nō ecōuerso. Un̄ sm h corpus nāle est q̄dā ple
nitudo aie: nisi.n. essent mēbra cū corpe cōpleta n̄ pos
set aia suas opas plene exercere. Silr itaq̄ est hoc de
xpo ⁊ de ecclia. Et q2 ecclesia est instituta pp xpm dr̄
φ ecclia est plenitudo eius.s.xpi.i. vt oia q̄ virtute sūt
in xpo q̄si quodāmō in mēbris ipsius ecclesie impleā
tur: dū. Loēs sensus spūales ⁊ dona ⁊ qcqd pōt esse in

Ca-
put oi
u3 dr̄
xpus
tā hoi
u3 q̄
ange
lo4.

ecclesia q̄ oia supabundāter sunt in xpo ab ipso deri
uent in membra ecclesie ⁊ perficiant i eis. Un̄ subdit. b
(Qui oia in oibus adimplet). Loū hunc q̄dem qui ē
membrum ecclesie facit sapientem sm perfectam sapi
entiam: que est in ipso: illum vo iustum sm perfecta3
iustitiam: ⁊ sic de alijs. CAP. II.

Et vos cū eētis mortui ī delictis
⁊ pctis vr̄is in qbus aliqn̄ am 4° di.
bulastis: sm seculū mūdi hui9: 27.q.
sm pricipē ptātis aeris huius: 1.art.
spūs qui nunc opatur in filios diffidentie: 3°
in qbus ⁊ nos aliquando cōuersati sumus:
⁊ in desiderijs carnis nostre facientes volū 2
tatem carnis ⁊ cogitationum: ⁊ eramus na 2°2.q.
tura filij ire sicut ⁊ ceteri. 154.
¶ Supra enumerauit apl's bn̄ficia humano generi p ar. 5.
xpm cōiter exhibita: hic apl's cōmemorat eadē p com
parationē ad eo4 statū pteritū. Status aūt eo4 pteri
tus dupli ꝯsiderari pōt. Primo q̄dē q̄ntū ad statū cul
pe. Scd̄o q̄ntū ad statū gētilitatis eo4. Apls ḡ duo fa
cit: q2 pmo cōmemorat bn̄ficia q̄ntum ad pmū statum
eis exhibita. Scd̄o cōmemorat ea p comparationē ad
statū s3 ibi.(Propter qd memores estote ⁊c̄.) Prima
iter4 in duas: q2 pmo recitat apl's statū culpe ipsorum. 3
Scd̄o bn̄ficiū grē iustificationis ibi.(De9 aūt q diues
est ⁊c̄.) Prima iter4 in duas: q2 pmo cōmemorat statū
culpe q̄ntū ad gētiles. Scd̄o q̄ntum ad iudeos ibi.(In
qbus ⁊ nos oēs ⁊c̄.) pma iter4 in duas: q2 pmo pmit
tit bn̄ficij gn̄alitatem. Scd̄o subdit huius necessitate3
ibi.(Cū essetis mortui ⁊c̄.) Dicit ḡ dico φ de9 magnifi
ce opat in fidelibus: sm opationem potentie virtutis
eius: quā opatus est in xpo: ⁊ h φ suscitauit illū a mor
tuis: sm hāc ergo opationē ad huius opationis exem
plum ꝯuiuificauit nos vite.s. grē de morte pcti. Osee.
6. Uiuificauit nos post duos dies i die 3a suscitabit nos
⁊c̄. Col.3. Si ꝯsurrexistis cū xpo q̄ sursum sūt ⁊c̄. Ne
cessitatē vo huius bn̄ficij ōndit cū dicit.(Cū essetis mor 4
tui ⁊c̄.) Ubi optime describit eo4 culpā. Primo q̄ntū
ad mltitudinē: q2 cū essetis mortui.s. morte spūali que
pessima est ps. Mors pctō4 pessima. Pctūm.n. mors
dr̄: q2 p ipsum hō a deo q est vita separat. Jo.i4. Ego
sum via vitas ⁊ vita. Mortui inquā in delictis ⁊ pec
catis vr̄is. Ecce multitudo. In delictis q̄dem q̄ntū ad
omissa. ps. Delicta qs intelligit ⁊c̄. Et pctis q̄ntum ad
cōmissa: in qbus aliqn̄ ambulastis. Qd iō dicit vt mul
titudinē pctō4 exaggeret. Nā aliq̄ s3 ad horā mortui
sunt in pctis ⁊ in delictis; cessant tn̄ aliqn̄ ⁊ peccare de
sistunt: sed ibi de malo in peius pcedentes ⁊ ambulā
tes proficiebant. Simile habet Phil.3. Multi.n. am
bulant quos sepe dicebā vobis: nūc aūt ⁊ flēs dico. Je 5
re.2. Ambulauerunt post vanitatē suā ⁊ vani facti sūt.
Scd̄o q̄ntum ad cām q̄ ponit dupler. Una ex pte hu
ius mūdi: q2 alliciebant a rebus mūdi: ⁊ q̄ntum ad h
dicit.(Scd̄m sclm mūdi huius).i. sm secularē vitā re
rum mundana4 q̄ vos alliciunt.i.Jo.2. Si qs diligit
mundū nō est charitas patris in eo. Propter qd pre
mittit. Nolite diligere mundū. Alia cā est ex parte de
monum qbus seruiebant: de qbus dr̄ Sap.i4. Infan
dorum ydolo4 cultura ois mali cā est ⁊ initiū. Et quā
tum ad hoc dicit.(Et sm pncipem ptātis). Quā q̄dē
cām describit tripli. Primo q̄dem q̄ntum ad ptāte3 di
cens.(Scd̄m pncipem potestatis).i. potestatem exer
cente3: non φ habeat eam nāliter: cū nec dn̄s nec crea

c toꝛ sit ex nã: sed inq̃ꝰtum dñaẽ hoĩbus q se ei peccãdo
subijciunt. Jo.12. Nunc ꝓnceps huius mundi eijcieẽ
foꝛas. Et.14. Uenit ꝓnceps huius mundi ⁊ in me nõ
hꝫ qcq̃. Scḋo q̃ꝰtum ad habitationẽ: qꝛ aeris huius.
i. qui hꝫ potestatem in hoc aere caliginoso.

De demonibus q sũt in aere duplx ẽ opinio.

C Ubi sciendũ est ꝙ de istis demonibus duplex ẽ opi
nio apud doctoꝛes. Quidã. n. dixerunt demones q ce
ciderunt: nõ fuisse de supmis oꝛdinibus: sed de inferio
ribus: q p̃sunt coꝛpibus inferioꝛibus. Cõstat aũt totaꝫ
creaturã coꝛpalem administrari a deo ministerio ange
loꝝ. Et hec est opĩo Joãnis damasceni. s. ꝙ p̃mus eoꝝ
q ceciderunt p̃erat oꝛdini terrestriũ: qḋ foꝛte sumptũ ẽ
ex dicto platonis q põebat quasdã substãtias celestes
seu mũdanas. Et ſm hoc exponeẽ hoc ꝙ diẽ aeris hu
ius. i. ad hoc creati vt p̃siderent aeri huic. C Alij vero
e voluut ⁊ melius ꝙ fuerint de supmis oꝛdinibus: ita ꝙ
hoc qḋ dicit aeris huius sit ad ondendum ipm aerem
esse habitationẽ ipsoꝝ in penã eoꝝ. Uñ iudas i sua ca
nonica dicit: angelos ṽo q nõ seruauerũt suũ ꝓncipa
tum: sed dereliq̃runt suũ domiciliũ in iudiciũ dei ma
gni vinculis eternis sub caligine reseruauit. Rõ aũt q̃re
non statim post eoꝝ casum retrusi sunt in infernũ: sed
dimittunẽ in aere: est qꝛ deus noluit ꝙ ipsis peccanti
bus eoꝝ creatio totalr̃ frustrareẽ: ⁊ iḋ dedit eos hoĩbꝰ i
exercitiũ quo bonis p̃parent coꝛonã: malis aũt eternã
moꝛtẽ: ⁊ qꝛ vsqꝫ ad diẽ iudicij est nobis ipῩ belli ⁊ me
rendi: iḋ vsqꝫ tũc in aere pmanebunt: post diẽ ṽo iudi
cij retrudenẽ in infernũ. C Aduertendũ ẽt ꝙ vna lr̃a
3 hꝫ spũs: ⁊ sic est gti casus: ⁊ ponĩ singulare ꝓ plura
li. Quasi dicat. spũum. Alia lr̃a hꝫ spũm: ⁊ tũc est accu
satiui casus: vt diceẽ ſꝫ ꝓncipẽ spm̃. i. q ꝓnceps ẽ spũs.
Tertio q̃ꝰtum ad opationẽ ibi cũ dicit. (Qui nũc opa
tur in filios diffidẽtie). i. in illos q a se repellunt fructũ
passionis xp̃i: q erãt filij diffidẽtie. Uel qꝛ de eternis nõ
hñt fidẽ nec spem salutis p xp̃m. Et in talibus ꝓnceps
ptãtis aeris huius libere opaẽ ducẽs eos quo vult: de
qbus infra. 4. dr̃. Qui desperantes semetipsos tradide
runt impudicitie in opationẽ immũdicie. Uel diffiden
tie. i. de qbus eis est diffidendũ. i. q ex malicia peccant:
in qbus ꝓnceps huiꝰ mũdi ẽt operaẽ ad nutũ. De his
.n. q ex ignoꝛãtia ⁊ ifirmitate peccãt: nõ est diffidẽdũ:
nec in eis ꝓnceps iste opaẽ ad nutũ. Sed ꝯ: de nemie
4 est desperandũ q̃ꝰdiu viuit. Rñdeo dõm est ꝙ de aliq
põt esse duplex spes. Una ex pte hoĩs: alia ex pte diue
gratie: ⁊ sic de aliquo potest desperari ex parte sua: de
quo tamen desperandũ nõ est ex parte dei: sicut despe
randum erat de lazaro iacente in sepulchꝛo ꝙ resurge
ret ex parte sua: de quo tñ desperandũ non erat ex pte
dei: a quo resuscitatꝰ est. De illis ergo q ex malicia sunt
multũ in pctĩs diuersi si attendaẽ eoꝝ virtus despera
ri põt. ps. Infixus sum in limo ꝓfundi: ⁊ nõ est substã
tia. Nõ tñ si attendaẽ virtus diuina. De istis aũt filijs
diffidentie dr̃ infra. 5. Nemo vos seducat inanibꝰ ver
bis. Propter hoc. n. venit ira dei in filios diffidentie.
5 C Deinde cũ diẽ. (In qbus ⁊ nos oẽs ⁊c̃.) Cõmemo
rat apl̃s statũ culpe q̃ꝰtum ad iudeos: oñdens eos oẽs
in pctõ fuisse: ſm illḋ Ro.3. Cãti sumus iudeos ⁊ gre
cos oẽs sub pctõ esse. Attendenda est tñ dr̃ia circa h̃:
qꝛ apl̃s agẽs de culpa gẽtiliũ assignauit duas cãs cul
pe fuisse. Unã. s. ex parte mũdi: aliaꝫ ex pte demonum
quos colebãt. Qꝛ ergo iudei erant siles gẽtilibus i sta
tu culpe q̃ꝰtũ ad p̃mã cãꝫ: nõ aũt q̃ꝰtũ ad scḋaꝫ: iḋ apl̃s
nõ facit mẽtionẽ de culpa eoꝝ: nisi q̃ꝰtũ ad cãm q̃ est
ex pte mundi. Circa qḋ tria facit. Pꝛimo cõmemoꝛat
eoꝝ culpã q̃ꝰtum ad pctm̃ coꝛdis. Scḋo q̃ꝰtũ ad pctm̃
opis. Tertio q̃ꝰtũ ad pctm̃ originis. Pctm̃ ṽo coꝛdis
insinuat p desideria carnis: ⁊ q̃ꝰtuꝫ ad hoc dicit. In q d
bus. s. pctĩs: ⁊ delictis nos oẽs. s. iudei aliqñ ꝯuersati su
mus agentes vitã nr̃am in desiderijs carnis nr̃e. i. car
nalibus. Tit.3. Eramus. n. aliqñ ⁊ nos insipientes ⁊ i
creduli: errantes ⁊ seruientes desiderijs ⁊ voluptatibꝰ
varijs ⁊c̃. Ro.13. Carnis curã ne feceritis in desiderijs.
Pctm̃ ṽo opis insinuat cũ dicit. (Facientes voluntates
⁊c̃.) Pctm̃. n. opis nihil aliḋ est: q̃ꝫ expssio interioꝛis
ꝯcupiscẽtie. Est aũt q̃dã ꝯcupiscẽtia carnis: sicut sunt
ꝯcupiscentie nãles: puta cibi p quã ꝯseruaẽ indiuiduũ
⁊ venereoꝝ: p quã ꝯseruaẽ spẽs: ⁊ q̃ꝰtũ ad h̃ diẽ. (Faci
entes volũtates carnis). i. ea i qbus caro delectaẽ. Ro.
8. Qui aũt in carne sunt deo placere nõ pñt. Quedam 3
ṽo est ꝯcupiscentia cognitionis eoꝝ. s. q nõ veniũt ex
desiderijs carnis: ſꝫ ex ipso appetitu aĩe vt honoꝛis am
bitio ⁊ ꝓpꝛie excellentie: ⁊ hmõi. Et q̃ꝰtum ad hoc di
cit. (Et cogitationũ). i. exequentes illas ꝯcupiscentias
q̃ cãnẽ ex instinctu cogitationũ nr̃aꝝ. Pctm̃ ṽo origi
nis insinuat dicens. (Et eramus nã filij ire). Qḋ qdẽ
pctm̃ ex p̃mo parente: nõ solũ in gentiles: sed ẽt in iu
deos trãsfundiẽ. Ro.5. Sicut p vnũ hoĩeꝫ in hũc mũ
dum pctũm intrauit ⁊ p pctũ moꝛs: ita ⁊ in oẽs hoĩes
moꝛs ptransiuit in quo oẽs peccauerũt. Et sic hoĩes p
baptismũ mũdanẽ a pctõ originali solũ q̃ꝰtũ ad psonas
ꝓpꝛias: vñ gñant filios baptizãdos: ita circũcisio mũ
dabat ab originali psonas solũ: sed generabant adhuc 3
circũcidẽdos. Et hoc est qḋ diẽ. (Eramus nã). i. p ori
ginem nãe. Nõ qdem nãe: vt nã est. qꝛ sic bona est ⁊ a
deo: sed nãe vt viciata est: filij ire. i. vindicte pene ⁊ ge
henne: ⁊ h̃ sicut ceteri. i. gentiles. Lectio. II.

Eus aũt qui diues est in miseri 4º 5
coꝛdia ꝓpter nimiã charitateꝫ gen. 6.
suã qua dilexit nos: ⁊ cum esse 46.
mus moꝛtui peccatis: cõuiuifi
cauit nos i xp̃o cuius grã estis saluati: ⁊ cõ
resuscitauit ⁊ consedere fecit in celestibus i
xp̃o iesu: vt ostenderet in seculis superueni
entibus abundantes diuitias gratie sue in
bonitate super nos in chꝛisto iesu. 4
C Postq̃ꝫ exaggerauit apl̃us statũ culpe in ficiẽtis: h̃
cõmendat bñficiũ grẽ iustificãtis. Circa quã duo facĩ.
Pꝛimo ipsum bñficium ponit. Scḋo seipm expõit ibi.
(Grã. n. estis ⁊c̃.) Bñficiũ aũt illud describit q̃ꝰtum ad
tres cãs. Pꝛimo q̃ꝰtũ ad cãm efficientẽ. Scḋo q̃ꝰtũ ad
cãm foꝛmalẽ. Tertio q̃ꝰtũ ad cãm finalẽ. Efficiens aũt
cã bñficij diuini iustificãtis est charitas dei. Et q̃ꝰtum
ad hoc dicit. (Deus aũt q diues est in misericoꝛdia pp
nimiã charitatẽ). Dicit aũt pp nimiã charitatẽ: qꝛ dile
ctionis diuine possumus ꝯsiderare q̃drupliceẽ bonita
tẽ ⁊ efficientiã. Pꝛimo qꝛ nos in esse ꝓduxit. Sapi.11.
Diligis. n. oĩa q̃ sunt ⁊ nihil odisti eoꝝ q̃ fecisti ⁊c̃. Se
cundo qꝛ ad imaginẽ suã nos fecit ⁊ capaces btitudĩs 5
sue. Deu.33. Cũ eo sctõꝝ milia in dextera illius ignea
lex dilexit pplos oẽs scti i manu illius sunt. Tertio qꝛ
hoĩes p pctũm coꝛruptos reparauit. Jer.31. In charita
te ppetua dilexi te iḋ ⁊c̃. Quarto qꝛ p salute nr̃a filiũ
ꝓpꝛium dedit. Jo.3. Sic deus dilexit mundũ vt filiuꝫ
suũ vnigenitũ daret. Uñ Grego. O inestimabilis dile
ctio charitatis vt seruũ redimeres filiũ tradidisti. Diẽ
aũt: q diues est in misericoꝛdia: qꝛ cũ amoꝛ hoĩs cause
tur ex bonitate eius q diligiẽ: tunc hõ ille diligit ex iu
stitia inq̃ꝰtũ iustũ est ꝙ talẽ amet. Qñ ṽo amoꝛ causat
bonitatẽ in dilecto: tunc est amoꝛ ꝓcedẽs ex misericoꝛ
dia. Amoꝛ autem quo deus amat nos causat in nobis
bonitatem

a bonitatē: ⁊ iō misericordia ponit̄ hic: quasi radix amo
ris diuini. Esa. 63. Largitus ē in eis ſm indulgētiam
suā ⁊ ſm mltitudinē misericordiaꝝ suaꝝ. Ibidē. Mul
titudo visceꝝ tuoꝝ ⁊ miserationū tuaꝝ sup me. Dicit̄
aūt deus diues in misericordia: q: hȝ eā infinitā ⁊ inde
ficiētē: qđ nō hȝ hō. In tribus .n. hō miseret̄ cū termi
no: ⁊ limitatione. Pͥo qdē largiendo bñficia tpalia: ⁊
hec misericordia est finita: nō excedēs limites proprie
facultatis. Tob. 4. Quomō potueris: ita esto miseri
cors. Sed deus diues est ēt in oībus: q inuocant illū:
vt dicitur Ro. 10. Scđo ē finita misericordia hominis:
quia nō remittit: nisi offensaȝ propͥā: ⁊ in h̄ ēt modus
esse dȝ: vt. s. nō sic passim remittat: vt ille cui remittit ef
2 ficiat̄ procacior pronior ⁊ facilior ad iteꝝ offendēdum.
Eccl. 8. Etenim q: nō pfert̄ cito ꝯ malos sñia absq3 ti
more vllo filij hoīum ppetrāt mala. Deo aūt nihil noce
re pōt: ⁊ iō potest oēm offensam remittere. Job. 35. Si
peccaueris qd ei nocebis? Et paꝝ post. Porro si iuste
egeris qd donabis ei? Tertio hō miseret̄ penā remit
tēdo: ⁊ in hoc ēt est modus seruādus. s. vt nō facias ꝯ
diues legis superioris iustitiā. Deꝰ aūt penā oīum remitter̄ pōt
dr̄ de cū nō astrīgat̄ aliq̄ superiori lege. Job. 34. Quē ꝯstituit
us: q: aliū sup terrā ⁊ quē posuit sup orbē quē fabricatus ē?
mise/ Sic g̃ misericordia dei ē infinita: q: nō coartat̄ angu
ret stijs diuitiaꝝ: neq3 timore nocumēti restrigit̄: ⁊ neq3 le
eius. ge superioris. ¶ Causa vō exemplaris bñficij ē: quia in
3 xp̄o collata ē. Et q̄ntū ad hoc dicit. Cū essemus mortui
peccatis cōuiuificauit nos xp̄o ⁊c̄. Ubi tangit triplex
bñficiū. s. iustificationis resurrectiōis a mortuis: ⁊ ascē
Bñfi sionis in celū: per que tria xp̄o assimilant̄. Dic̄ g̃ q̄ntū
cium ad primū vt legatur littera suspensiue. Deus aūt q di
xp̄i ē ues est ⁊c̄. Cū essemus mortui peccatis conuiuificauit
triplx nos xp̄o. i. sił viuere facit cū xp̄o. Osee. 6. Uiuificabit
nos post duos dies ⁊c̄. Cōuiuificauit inq̄ hic. s. p vitā
iustitie. ps. Qui posuit aīaȝ meā ad vitā: ⁊ h̄ i xp̄o. i. p
grām xp̄i: cuius. s. xp̄i grā estis saluati. Ro. 8. Spe. n.
salui facti sumꝰ. Quātū vō ad 2m dicit. (Et conresusci
tauit nos cū xp̄o) q̄ntū ad animā in re: ⁊ spe q̄ntum ad
corpus. Ro. 8. Qui suscitauit ipsū a mortuis viuifica
bit ⁊ mortalia corpa nr̄a ⁊c̄. ¶ Quātū vō ad tertium
dicit. (Et cōsedere fecit in celestibꝰ in xp̄o iesu). s. nūc
4 p spem ⁊ tandē in futuro in re: q: vt dicit̄ Joā. 12. Ubi
ego sum illic ⁊ minister meus erit ⁊c. Itē Apoc. 3. Qui
vicerit dabo ei sedere mecū in throno meo: sicut ⁊ ego
vici ⁊ sedi cū patre meo in throno eius. Utit̄ autem in
his apostolus preterito p futuro: enuncians tāq̄ iam
factū quod futuꝝ ē pro certitudine spei. Sic g̃ ꝯuiui
ficauit q̄ntū ad aīam tandē resuscitabit q̄ntum ad cor
pus. ꝯsedere fecit q̄ntū ad vtrunq3.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Ut ondēderet ⁊c.) Ostēdit cām
finalem collati bñficij: qđ qdem pōt dupliciter legi: q:
secula superuenientia vel pñt accipi in vita ista vel i vi
ta futura. Si enim accipiant̄ in vita ista: tūc seculū e st
q̄daȝ mensura tēporis: ⁊ periodus vnius generatiōis:
5 vt dicat̄ sic. Dico q̄ nos q sumus primitie dormiētiū
cōuiuificauit in xp̄o. ⁊ hoc vt ostēderet i seculis supue
niētibus. i. in his qui futuri sūt post nos abūdātes diui
tias grē sue: ⁊ hoc nō meritis nostris: sȝ bonitate sua:
que ē. s. super nos in christo iesu. i. p xp̄m iesū. pꝰ Thi.
1. Jesus xp̄s venit in hūc mūdū peccatores saluos fa
cere: quoꝝ primus ego sum: ⁊ ideo misericordiā ꝯsecu
tus sum: vt in me ostēderet xp̄s oēm patiētiā ad infor
mationē illoꝝ qui credituri sūt illi i vitā eternā. Sic g̃
deus largitus est sanctis pmitiuis abūdātia dona gra
tie: vt posteri faciliꝰ ꝯuertant̄ ad xp̄ȝ. Uł pōt aliter acci
pi seculū. s. in alia vita de qbus dicit̄ Eccl. 24. Et vsq3
ad futuꝝ seculuȝ nō desinā. Sed licet ibi sit vnū secu b
lū: q: ibi ē eternitas. dic̄ tñ in seculis supuenientibus
pp multitudinē sanctoꝝ pticipantiū eternitatē: vt di
cantur ibi tot secula quot sūt eternitates pticipate. De
his seculis dicit̄ i ps. Regnū tuū regnū omniuȝ secu
loꝝ. Dicit g̃ ſm hūc sensum. Dico q̄ viuificauit nos i
spe. s. per xp̄ȝ vel in gratia: vt ondēderet in seculis super
uenientibus: idest in alia vita compleret abūdantes di
uitias gratie sue. i. abundanteȝ gratiam: quā ēt in hoc
mūdo dum multa dimittit peccata ⁊ maxima dona cō
cedit. dicit. Que quidē superabūdat in vita alia: quia
ibi indeficienter habetur. Jo. 10. Ego veni vt vitam. s.
grē habeant in hoc mūdo. ⁊ abundantius habeāt: sci
licet glorie in patria. Et hoc in bonitate sua. ps. Quā 2
bonus israel deus. Tren. 3. Bonus ē dominus sperā
tibus in eum: anime querenti illū. Et h̄ supra nos. i. su
pra nostrū desideriū supra nostrū intellectuȝ: ⁊ supra
capacitatē nr̄am. Esa. 64. Oculus nō vidit deꝰ absq3
te q̄ preparasti expectantibus te. Et h̄ in xp̄o iesu: id
est p christū iesū: q: sicut gratia nobis cōfert̄ per chri
stum: ita ⁊ gloria que est gratia cōsūmata. ps. Gratiaȝ
⁊ gloriam dabit dn̄s. Per ipsum enim beatificamur p
quē iustificamur. Dicit autem. Ut ostēderet: q: thesau
rus gratie in nobis est occultus: quia habemus ipsuȝ
in vasis fictilibꝰ: vt dr̄. 2. cor. 4. ⁊ . 1. Jo. 3. Uidete qualē
charitatem dedit nobis pr̄: vt filij dei nominemur ⁊ si 3
mus. Et parum post. Nūc filij dei sumus ⁊ nondum
apparuit ⁊c. Sed ille thesaurus occultus: quia nōdū
apparuit: in seculis superuenientibus ondit̄ur: q: in
patria oīa erūt nobis aperta: q̄ ad manifestam sancto
rū gloriā ptinēt. Ro. 8. Nō sūt ꝯdigne passiones huiꝰ
tēporis ad futurā gloriaȝ que reuelabit̄ in nobis.

Lectio. III.

Gratia enim estis saluati p fideȝ Adti
⁊ hoc nō ex vobis. Dei enim tuȝ 3°
donū est nō ex operibus: vt ne capi.
qs glorietur. Jpsius. n. sumus
factura creati i xp̄o iesu in opibus bonis: q̄ 4
preparauit deus vt i illis ambulemus.
¶ Supra cōmemorās apostolus bñficium dei quo
liberati sumꝰ a peccato iterposuerat q̄ gratia xp̄i era
mus saluati: nunc aūt illud pbare intendit. Circa qđ
duo facit. Primo .n. proponit intētionem suā. Scđo
manifestat ppositum ibi. (Et hoc non ex nobis ⁊c̄.)
Dicit g̃ pmo: Bñ dixi cuius grā estis saluati. Et certe
adhuc dico secure. Enim p quia estis saluati gratia. p
me cor. 15. Gratia dei sum id quod sum. Ro. 3. Justifica
ti p gratiam ipsius. Idem enim est saluari ⁊ iustifica
ri. Salus enim importat liberationeȝ a periculis. Uñ
perfecta salus hoīs erit in vita eterna quando abom
nibus periculis imunis erit: sic nauis dicitur esse sal 5
uata quando venit ad portū. Esa. 60. Occupabit salꝰ
muros tuos ⁊ portas tuas laudatio. Huius aūt salu
tis spem suscipiunt hoīes dū in pñti iustificāt̄ a pecca
to: ⁊ ſm h̄ dicunt̄ saluati eē: ſm illud Ro. 8. Spe eniȝ
saluati sumus. Hec auteȝ saluatio gratie est per fidem
xp̄i. Cōcurrit enim ad iustificationem impij simul cuȝ
infusione gratie motus fidei in deum in adultis. Luc.
8. Uade in pace fides tua te saluū facit. Ro. 6. Justifica
ti. n. ex fide pacem habemus.
¶ Deinde cuȝ dic̄. (Et non ex nobis ⁊c̄.) Mãifestat
quod dixerat: ⁊ pmo quantum ad fidem que est fun
damentū totius spūalis edificij. Scđo quātuȝ ad gra
tiam ibi. (Ipsius eniȝ sumus factura ⁊c̄.) Circa pmū

e excludit duos errores: quoꝝ ꝑmus est: qꝛ dixerat ꝙ ꝑ
fides fidẽ sumus saluati: posset qs credere ꝙ ipsa fides esset
nõ est a nobis: qꝛ credere in nr̃o arbitrio ꝯstitutũ ẽ. Et iõ hoc
ex no excludẽs dic̃. (Et hoc ex nobis.) Nõ. n. sufficit ad cre
bis. dẽduz liberũ arbitriũ: eo ꝙ ea q̃ sunt fidei sũt supra rõ
nez. Eccl. 3. Plurima supra sensum hoĩs ostẽsa sũt ti
bi. prime cor. 2. Que dei sũt nemo nouit: nisi spũs dei
ꝛc̃. Et iõ ꝙ hõ credit h̃ nõ põt ex se hr̃e: nisi deus det.
ꝭm illud. Sap. 9. Sensuz aũt tuuz qs sciet: nisi tu de
deris sapiẽtiã ꝛ miseris spũm sanctũ tuũ de altissimis.
Propter qõ subdit. Dei. n. donũ ẽ. s. ipsa fides. ꝛ Ꝑphil.
i. vobis ãt donatũ ẽ ꝓ xp̃o nõ solũ vt i eũ credatis: sꝫ ẽt
ꝓ eo patiamini: ꝛ ꝑͤ cor. 12. Aliĩ enim daꝭ fides ĩ eodẽ
spũ. Scḋo excludit aliũ errorẽ. Posset. n. aliqs credere
2 ꝙ fides dareꝭ nobis a deo merito opeꝝ ꝑcedẽtiũ: ꝛ ad
hoc excludẽdũ subdit. (Nõ ex opibus). s. ꝑcedentibus
fides hoc donũ meruimus aliq̃n ꝙ saluati sumus: qm̃ h̃ est
non ex gr̃a vt supra dictũ ẽ. ꝭm illõ Ro. 11. Si ãt gr̃a iã non
daꝭ ex opibus. alioqn gr̃a iã nõ ẽ gr̃a. ¶ Subdit aũt rõnẽ
nob q̃re deus saluat hoĩes ꝑ fidẽ absq meritis ꝑcedentib᷒.
ex me Ut ne qs glorieꝭ in seipso: sꝫ tota gloria ĩ deũ referaꝭ.
rito ꝑs. Nõ nobis dñe nõ nobis ꝛc. ꝑme cor. 1. Ut ñ glorieꝭ
opuz oĩs caro in ꝯspectu eius: ex ipso ãt vos estis i xp̃o iesu.
¶ Deinde cũ dic̃. (Ipsius enĩz factura sum᷒ ꝛc̃.) Ma
nifestat qõ dixerat q̃tuz ad gr̃am. Circa qõ duo facit.
Primo manifestat gr̃e infusionem. Scḋo ḋclarat gr̃e
ꝑdestinationẽ ibi. (Que ꝑparauit deus ꝛc̃.) Duo aũt
ad rõnez gr̃a ꝑtinẽt q̃ ẽt iã dicta sũt: quoꝝ ꝑmum ẽ: vt
3 id qõ ẽ ꝑ gr̃am nõ insit homi ꝑ seipsum vel a seipo: sed
ex dono dei. Et q̃ꝫᵐ ad h̃ dic̃. (Ipsius. n. factura sum᷒)
qꝛ. s. qcqd boni nos habemus nõ est ex nobisipsis: sed
ex deo faciente. ꝑs. Ipse fec̃ nos ꝛ ñ ipsi nos. Deut. 32.
Nonne ipse est pr̃ tuus qui possedit fecit ꝛ creauit te?
Et ꝯtinuaꝭ ĩmediate cũ ꝑcedẽti vt dicaꝭ. Ne qs glieꝭ
ꝙ. s. ipsius factura sumus. Uel põt ꝯtinuari cuz eo qõ
supra dixerat. Gr̃a enim saluati sumus. ¶ Scḋo ꝑti
net ad rõnem gr̃e vt nõ sit ex opibus ꝑcedẽtibus ꝛ h̃
exꝑmitur i hoc qõ subdit. (Creatura.) Est. n. creare ali
qd ex nihilo facere. Uñ qñ aliqs iustificaꝭ sine meritis
ꝑcedẽtibus: dici põt creatus q̃si ex nihilo fact᷒. Hec ãt
actio. s. creatio iustitie fit ṽtute christi spũm sanctũ dã
4 tis. Propter qõ subdit. (In xp̃o iesu). i. per xp̃m iesuz.
Gal. vltimo. In xp̃o enim iesu neq circũcisio aliqd va
let neq ꝑputiũ: sꝫ noua creatura. ꝑs. Emitte spũz tuũ
ꝛ creabuntur. Ulterius nõ solũ daꝭ nobis habitus vir
tutis ꝛ gratie: sed interius ꝑ spũz renouamur ad bene
oꝑandum. Unde subdit. (In oꝑibus bonis): qꝛ. s. ipsa
bona oꝑa sũt nobis a deo. Esa. 26. Oĩa. n. oꝑa nr̃a oꝑa
tus es i nobis. Et qꝛ quos ꝑdestinauit hos ꝛ vocauit. s.
ꝑ gr̃am: vt dicꝭ Ro. 8. Iõ subdit de predestinatiõe di
cẽs. (Que). s. bõa oꝑa (preparauit deus.) Nihil. n. ali
ud ẽ predestinatio q̃ꝫ ꝑparatio bñficioꝝ dei inter q̃ bñ
ficia computanꝭ ꝛ ipsa bona oꝑa nr̃a. Dicꝭ autẽ deus
5 nob̃ preparare inq̃tum disposuit se nobis datuꝝ. ꝑs.
Parasti cibum illoꝝ ꝛc̃. ¶ Sed ne aliqs intelligeret
bõa oꝑa sic esse nobis ꝑparata a deo: vt nihil ad illa ꝑ
liberũ arbitrium cooꝑaremur: iõ subdit. (Ut i illis am
bulemus.) Quasi dicat. Sic nobis ea ꝑparauit vt ea
nosipsi nobis ꝑ liberũ arbitrium ĩpleremus. Dei enim
adiutores sumus vt dicꝭ ꝑme. cor. 3. Propter qõ dice
bat de seipso apl̃us. ꝑme cor. 15. Gratia eius in me va
cua non fuit: sed abundantius omnibus laboraui. nõ
ego autem: sed gratia dei mecum. Signanter autẽ di
cit. (Ambulemus): vt designet boni oꝑis profectũ.
ꝭm illud Io. 12. Ambulate dum lucem habetis infra.
5. Ut filiĩ lucis ambulate.

Lectio. IIII.

Propter qõ memores estote ꝙ a
aliq̃n vos q gẽtes eratis in car
ne q dicebamini preputiũ ab eo
q̃ dicꝭ circũcisio i carne manife
sta: q eratis illo in tpe sine xp̃o alienati a cõ
uersatiõe israel: ꝛ hospites testamẽtoꝝ pro
missiõis spez nõ habẽtes: ꝛ sine deo in hoc
mũdo. Nunc aũt in xp̃o iesu vos qui aliq̃n
eratis lõge facti estis prope i sanguine xp̃i.
¶ Prosecuto beneficio dei gentilib᷒ exhibito q̃tũ ad
liberationẽ a pc̃tõ: hic recitat apl̃us bñficiũ eis exhibi 2
tum i liberatiõe a statu gẽtilitatis. Circa qõ duo facit.
Primo ꝯmemorat ꝯditionẽ status ꝑteriti. Secũdo re
citat bñficia eis exhibita i statu pñti ibi. (Nũc aũt in
xp̃o iesu ꝛc.) Circa ꝑᵐ duo facit. Pᵒ ꝯ cõmemoratiõis
status ꝑteriti ponit exhortationẽ. Scḋo ipsemet stat᷒
ꝑteriti declarat ꝯditionem ibi. (Qꝛ aliq̃n ꝛc̃.) Dicit ḡ.
Propter qõ: vt. s. aduertere possitis ꝙ oĩa sunt nobis da
ta ex dei gr̃a memores estote. Deut. 9. Memento ꝛ ne
obliuiscaris quõ ad iracũdiã ꝓuocaueris dñz deũ tuũ
ꝛc̃. Deut. 16. Memineris diei egressionis tue ḋ egypto
oĩb᷒ diebus vite tue. Scḋo cũ dic̃. (Quia aliq̃n.) Com
memorat ꝑteriti status cõditionẽ: ꝛ ꝑᵒ q̃tum ad mala
que habebant. Scḋo q̃tum ad bona qbus priuabãꝭ 3
ibi. (Qui eratis illo tempore ꝛc̃.) Circa ꝑmũ põit tria
mala. Primo gẽtilitatis crimẽ q̃ ydolis seruiebãt: cum
dic̃. (Qꝛ aliq̃n vos gẽtes eratis). ꝑͤ cor. 12. Scitis qm̃
cũ gẽtes essetis ad simulachra muta ꝓut ducebamini
eũtes. Quidã ṽo libri hñt. Uos q gẽtes eratis: ꝛ tunc
pẽdet cõstructio vsq ibi. (Nũc aũt i xp̃o iesu ꝛc̃.) Scḋo
recitat eoꝝ carnalẽ ꝯuersationẽ cũ dicit. (In carne). i.
carnalr̃ viuẽtes. Ro. 8. Qui aũt i carne sũt deo placere
nõ pñt. Tertio recitat ꝯtemptus eoꝝ vilipẽsionẽ qua circũ
a iudeis vilipẽdebãꝭ. Uñ dic̃. (Qui dicebamini ꝑpu cisio
tiũ). i. incircũcisio: ab ea. s. circũcisiõe q̃ dr̃ circumcisio est du
mãifesta i carne. i. a iudeis talis circũcisiõe circũcisis. plex.
Et dic̃ manufacta ad drĩaz circũcisiõis spũalis: ḋ q̃ di 4
cꝭ. Col. 2. In q̃ circũcisi estis circũcisiõe ñ mãufacta i
expoliatiõe corꝑis carnis. sꝫ circũcisiõe xp̃i. Et seqtur
paꝝ post Uos cũ mortui essetis i delictis ꝛ ꝑputio car
nis vestre cõuiuificauit cũ illo ꝯdonans vobis omnia ꝛc̃.
Deinde cũ dicit. (Qui eratis illo i tpe ꝛc̃.) Cõmemo
rat bõa qbus ꝑuabanꝭ: ꝛ ꝑᵒ ꝑticipatiõe sacroꝝ. 2ᵒ dei
cognitiõe ibi. (Et sine deo i h̃ mũdo.) Circa ꝑmũ po
uit tria sacramẽta quoꝝ ꝑticipatiõe ꝑuabaꝭ. Pᵒ xp̃i
dignitate. Uñ dic̃. (Qui eratis illo tpe sine xp̃o). i. si
ne ꝓmissiõe xp̃i: q̃ facta ẽ iudeis. Iere. 23. Suscitabo
dauid germẽ iustũ ꝛc̃. Zach. 9. Exulta satis filia syon:
iubila filia hierusalẽ ecce rex tu᷒ venit tibi iustus ꝛ sal
uator. 2ᵒ tãgit societatẽ sc̃toꝝ q̃ ꝑuabãꝭ q̃diu i gẽtilita
te ꝑmanebãt cũ dic̃. Alienati a ꝯuersatiõe isrl̃: qꝛ. s. iu 5
deis cũ gẽtilib᷒ ñ erat licitũ ꝯuersari. Deut. 7. Nõ ini
bis cũ eis fedus: nõ misereberis eoꝝ: neq sociabis cũ
eis ꝯiugia ꝛc̃. Io. 4. Nõ. n. coutunꝭ iudei samaritanis.
Et q̃tũ ad illos q in iudaismo recipiebãꝭ ꝯtẽptibiliter
cuz fiebant ꝓseliti. Uñ subdꝭ. Et hospites testõrum.
Quasi dicat. Hmõi ꝓseliti᷒ qñ ꝯuertebanꝭ ad iudeos
ꝛ fiebant ꝓseliti: nõ sicut ciues: sed sicut hospites reci
piebanꝭ ad percipiendum testamenta dei. Dicit autez
testamentoꝝ: qꝛ iudeis vetus testamentum erat exhi
bitum: ꝛ nouum erat ꝓmissum: qꝛ dicitur Eccl. 44.
Testamentum suum confirmauit super caput Iacob.
Quod potest intelligi de veteri testõ. Promiserat. n.

a deus dare aliud testamētum. Baruch. 2. Statuā illis
testamētū alterū sempiternū. Hoc aūt reddidit illis qrū
adoptio ē filiorū dei ⁊ gloria ⁊ testm̄: vt dicitur Ro. 9.
¶ Ponit ēt aliud bñficiū q̄ puabant. s. spem futuro-
rū bonorū cū dicit. (Promissionis spē nō hñtes) qr vt
dr̄ Gal. 3. Abrahe dicte sūt promissiones ⁊ semini ei⁹.
¶ Ulterius ponit summā dānificationē q̄ dānifica-
bant. s. dei cognitionē ibi. (Et sine deo ī h̄ mūdo). i. si-
ne cognitionē dei. ps. Notus in iudea de⁹: nō at notus
gētibus vt dr̄ pme the. 4. Nō in passiōe dsiderij: sicut
⁊ gētes q̄ ignorāt deū: qd̄ tñ intelligit de cognitione q̄
b est p fidē. Nā de cognitiōe nāli dr̄. Ro. 1. Qui cum co-
gnouissent deū: nō sicut deū glorificauerūt ⁊c.
1 ¶ Cōsequēter cū dic. (Nūc āt ī xp̄o ⁊c.) Commemo
rat bñficia eis exhibita in statu ɔuersiōis p xp̄m. Cir-
ca qd̄ duo fac: qr pmo ondit quō facti sūt pticipes bo-
norū qbus añ puabant. Scd̄o ondit q̄ ad illa bōa: nō
sic hospites: sz sic ciues recipiūt ibi. Ergo nō estis hos
pites ⁊c. Prima iterū ī duas: qr p cōmemorat hmōi bñ
ficia ī generali. Scd̄o in spāli ibi. (Ipse. n. est pax nr̄a
⁊c.) Dic ḡ pmo. Dixi q̄ ī illo tpe eratis sine xp̄o alie-
nati a ɔuersatione israel. Nūc aūt. i. postq̄ ɔuersi estis
ad xp̄z: vos q estis ī xp̄o. i. q ei adheretis p fidē ⁊ chari
tatē. p⁹ Io. 4. Qui manet in charitate in deo manet: ⁊
3 de⁹ in eo. Gal. vltimo. In xp̄o. n. iesu. neq̄ circūcisio ali
qd valet: neq̄ pputiū: sed noua creatura. Uos inq̄ q
aliqñ eratis lōge. idest elōgati a deo: nō loco: sz merito.
ps. Lōge a peccatoribus salus. ⁊ a ɔuersatione sctorū
⁊ pticipatiōe testamentorū: vt dictū ē. Statiz facti estis
ppe: deo. s. ⁊ sanctis eius ⁊ testamētis Esa. 6. Filij tui d
lōge veniēt ⁊c. Mar. 8. Quidā. n. ex eis. s. gētilibus de
longe venerūt. s. de regione dissimilitudis ⁊ statu gētili
tatis: vos aūt nō facti estis ppe. s. ī sanguine xp̄i. i. p sā
guinē eius: quo vos xp̄s attraxit. Io. 12. Ego si exalta-
t⁹ fuero a terra oīa traham ad meipsuz. Et h̄ pp nimiā
charitatē: que potissime in morte crucis manifestat.
Iere. 31. In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te
miserans. Lectio. V.

4 Isa. 12. Ipse eni est pax nr̄a: qui fecit
vtraq̄ vnū: ⁊ mediū parietem
macerie soluēs inimicitias in
carne sua: legē mādatorū dcre-
tis euacuās: vt duos cōdat in semetipso in
vno nouo hoie: faciēs pacē vt recōciliet am
bos ī vno corpe deo p crucē interficiēs ini
micitias ī semetipo: ⁊ veniēs euangelizauit
pacem vobis qui longe fuistis: ⁊ pacē his
qui prope: quoniam per ipsum habemus
accessum ambo in vno spiritu ad patrem.

5 ¶ Cōmemoratis bñficijs collatis ipsis ephesijs ī gene
rali p xp̄m: hic ea ɔmemorat in spāli. Circa qd̄ duo fa-
cit. Primo ondit quō appropiq̄uerūt poplo iudaico.
Scd̄o q̄lr ppinquores facti sūt deo. Scd̄a ibi. (Ut recō
ciliet ambos ⁊c.) Prima iterū in tres: qr pmo ostēdit
cām appropinq̄tionis. Scd̄o modū. Tertio finē. secū
da ibi. (Et mediū pietē ⁊c.) Tertia ibi. (Ut duos ⁊c.)
Emphatica locutio. Cā aūt appropinquatiōis ē xp̄s: pp qd̄ dicit. (Ipse. n.
ē pax nr̄a ⁊c.) Et ē emphatica locutio ad maiorē rei
expssionē. Quasi. d. Bñ dico q̄ facti estis ppe: sed h̄
factū ē p xp̄m: qr ipse est pax nostra. i. cā pacis nr̄e. Uñ
dicebat Io. 14. Pacē meā do vobis. Hic aūt modus lo
quēdi fieri ɔsueuit qñ totū qd̄ est in effectu depēdet ex
cā: sicut cū dicimus ō deo: q̄ ipse ē salus nr̄a: qr qcqd

salutis ē ī nobis causat a deo. Quia ḡ qcquid pacis ē ī b
nobis causat a xp̄o: ⁊ per ɔñs qcqd appropinquatio
nis: qr hō qñ pacificatus est cū alio secure pōt ambula
re seu appropinq̄re ad ipsum. Iō dicit q̄ ē pax nostra.
Nā ī ei⁹ natiuitate angeli annūciauerūt pacē. Luc. 2.
Gloria in altissimis deo: ⁊ in terra pax ⁊c. Ipso ēt xp̄o
in corpe existente: mūdus maximā pacē habuit qualē
añ ñ habuerat. ps. Orief in diebus eius iusticia ⁊c. Ip
se ēt resurgēs pacem annūciauit Luc. vltimo. dixit eis
Pax vobis. ¶ Seqtur. Qui fecit vtraq̄ vnū: qr. s. xp̄s
vtrunq̄ pplm: videlicet iudeorū. colētium deū verū. ⁊
gētiliū ab hmōi dei cultura alienatorū ɔiunxit in vnū.
Io. 10. Alias oues hēo q̄ nō sunt ex h̄ ouili ⁊c. vsq̄ ibi.
Et fiet vnū ouile ⁊ vn⁹ pastor. Ezech. 37. Rex vn⁹ erit 2
oībus imperans ⁊c. Modus aūt appropinquationis
ostēdit cū subdit. (Mediū parietē ⁊c.) Hic āt modus
est p remotionē eius qd̄ diuidebat. Debemus aūt ad ī
tellectū littere imaginari vnū magnū campū ⁊ mltos
hoies ibi ɔgregatos ī q̄ qdē p mediū ptēdat ⁊ eleuet
vnus paries diuidens eos ita q̄ nō videat pplus vn⁹:
sed duo. Quicūq̄ ḡ remoueret parietē ɔiūgeret illorū
hoium ɔgregationem in turbā vnā ⁊ efficeret pplus
vn⁹. Sic intelligendū est: qd̄ hic dr̄. Mundus enim
iste est sicut ager. Mat. 13. Ager ē mūdus. hic āt ager
. s. mūdus plenus ē hoib⁹. Gen. 8. Crescite ⁊ multiplica
mini ⁊ replete terrā. In isto aūt agro est paries: qr qdā
sunt ex vna pte: qdā ex alia: hic aūt paries pōt dici lex 3
vetus. scd̄m carnales obseruantias: in qua iudei ɔclusi
custodiebāt: vt dicit Gal. 3. Sub lege custodiebamur
ɔclusi in eā fidē que reuelanda erat. Cañ. 2. Ipse stat
post parietem nostrum: qr videlicet xp̄s per veterē le
gem figurabat: christus aūt hunc parietem remouit:
⁊ ita cū nullū remaneret interstitium factus est pplus
vnus iudeorū ⁊ gentiū. Et hoc est qd̄ dicit. (Dico q̄ fe
cit vtraq̄ vnū) hoc modo. s. soluens medium parietē.
Parietē dico macerie nō muri. Tunc. n. ē paries ma
cerie: qñ lapides in eo nō ɔglutinant cemēto: nec ad h̄
erigitur vt duret in perpetuū: sed vsq̄ ad tempus pre
finitum. Uetus ergo lex est paries macerie: propter
duo. Primo qr nō ɔglutinabatur charitate: q ē quasi 4
cementū ɔglutinās singulos sibi inuicem: ⁊ omnes
simul christo. infra. 4. Solliciti seruare vnitatem spūs
in vinculo pacis. Uetus enim lex est lex timoris ildu-
cēs hoies per penas ⁊ cōminationes ad obseruantias
mandatorū. Et si qui illo tempore legis eā ex charita-
te obseruabant iā pertinebant ad nouū testamētuz: vt
dicit Aug. quod est lex amoris. Roma. 8. Nō eniz ac
cepistis spiritū seruitutis iterū in timore ⁊c. Scd̄o ve
tus lex est paries macerie: qr nō fuit data vt perpetuo
duraret: sz vsq̄ ad tēpus pfinituz. Gal. 4. Quāto tēpo
re heres paruulus est nihil differt a seruo cum sit dñs
oium: sed sub tutorib⁹ ⁊ actoribus est vsq̄ ad prefini-
tū tēpus a patre: ita ⁊ nos cum essemus ⁊c. ¶ Sed h̄ 5
incidit questio: qr dicit parietē macerie soluēs: ɔtrariū
dicit Math. 5. Non veni soluere legē: sed adimplere.
Respondeo dicendum est: q̄ in veteri lege erant pre-
cepta moralia ⁊ cerimonialia. Moralia quidem prece
pta xp̄s nō soluit: sed adimpleuit: superaddēdo ɔsilia
⁊ exponēdo ea que scribe ⁊ pharisei male intelligebāt.
Uñ dicebat Math. 5. Nisi abundauerit iusticia vestra
plus q̄ scribarū ⁊c. Et iterum. Dictum ē antiqs. Dili
ges proximum tuū ⁊ odio habebis inimicuz tuū. Ego
aūt dico vobis. Diligite inimicos vr̄os ⁊c. Cerimonia
lia vero precepta soluit quidem q̄ntum ad eorum sub
stantiam: sed adimpleuit q̄ntum ad illud quod figura
bant adhibens figuratum figure. Est intelligendum

c quod hic dič soluēs.s.q̄ꝫtum ad obseruātiam legis car
nalis. Et soluere h.s.parietē macerie ē soluere inimici
tias q̄ erāt iter iudeos ⁊ gētiles:qꝛ isti volebāt legē ser
uare:illi vō minime:ex q̄ oziebaẛ inter eos ira ⁊ iuidia.
Sꝫ certe has inimicitias xp̄s soluit i carne sua assūpta.
Nā in eius natiuitate stati pax hoībus annūciata est.
Luc.2. Uel i carne sua.s.imolata:qꝛ vt dř ifra.5. Tradi
dit semetipsum ꝓ nobis oblationē ⁊ hostiā. Jn q̄ qdē
sacrificio ipleta sūt oīa illa sacrificia ⁊ cessauerunt. He
bre.10. Una.n.oblatōe ꝯsūmauit i sepiternū sctificatos.
℃ Quid āt sit iste paries isinuat dicēs.(Q̄ ē lex mā
datoꝝ.) Quasi.d. Soluēs parietē ⁊ h legē mādatoꝝ
⁊c̄. Dicit aūt lex vetus lex mādatoꝝ: nō qꝛ alie leges
mādatis careāt. Noua.n.lex mādata hꝫ. Jo.14. Māda
2 tū nouū do vobis. Sꝫ pp duo. Prīo qdē pp magnum
numeꝝ mādatoꝝ legalium intātuꝫ ꝙ ab oībus seruari
nō pñt.sm illud Act.15. Hoc ē onus qđ neqꝫ nos neqꝫ
pr̄es nr̄i portare potuim⁹. Job.11. ꝙ mltiplex sit lex ei⁹
⁊c. Uel dř(Mādatoꝝ).i.factoꝝ. Ro.3. Ubi ē ğ gloria
tio tua? Exclusa ē. Per quā legē? Factoꝝ? Nō: sꝫ p le
gē fidei. Uñ sic baptismus Joānis dř baptism⁹ aque:
qꝛ tm̄ exterius mūdabat :interius āt nō sanctificabat:
ita ⁊ lex vetus dř lex factoꝝ:qꝛ p̄cipiebat tm̄ qd facere
dēberent: sꝫ nō ꝯferebat grām p quā ad legē iplendā iu
uarenẛ. Lex vō noua dirigit in agēdis p̄cipiēdo: ⁊ iu
uat ad iplēdū grām ꝯferēdo. Euacuās dico sič impfe
ctū euacuaẛ p pfectū: ⁊ vmbra p vitatē. p̄me co.13. Cū
3 aūt venerit qđ pfectū ē euacuabiẛ qđ ex pte ē.s.impfe
ctio ⁊ vmbra veteris legis.đ q̄ Hebre.10. Umbrā.n.ha
bēs lex futuroꝝ bonoꝝ ⁊c. Et h decretis.i.p̄ceptis no
ui testamēti p q̄ excludiẛ lex. Leuit.26. Comedetis ve
tustissima veteꝝ.i.p̄cepta legis nāe simul cū noua lege
p̄ceptis eius susceptis vetera ꝓiicietis.s.cerimonialia
p̄cepta veteris legis q̄ꝫtū ad eoꝝ subām vt dictum est.
℃ Finē vō appropinquatiōis oñdit dicens.(Ut duos
cōdat i se ⁊c.) Qui qdē finis ē:vt duo ppl̄i efficiaẛ vn⁹
pplš. Que āt vniunẛ opꝫ vniri i aliq̄ vno:⁊ qꝛ lex diui
debat nō poterant in lege vniri:xp̄s āt i lege succedēs
⁊ fides ei⁹:sič vitas figure eos i semetip̄o ꝯdidit Jo.17.
4 Ut sint. Unū sič ⁊ nos vnū sum⁹. Mat.18. Ubi.n.sunt
duo vł tres ꝯgregati i noīe meo:ibi ego sum in medio
eoꝝ.et h i vno nouo hoīe faciēs pacē.i.i semetip̄o xp̄o
q dř nou⁹ hō pp nouū modū sue ꝯceptiōis. Jer̃.31. crea
uit dñs nouū sup terrā: femina circūdabit viꝝ. Jtē pp
nouitatē grẽ quā ꝯtulit. Gal.vi. Jn xp̄o.n.iesu neqꝫ cir
cūcisio aliqd valet:neqꝫ p̄putiū: sꝫ noua creatura.ifra.
4. Renouamini spū mētis vr̃e. ⁊ induite nouū hoiem
qui ⁊c. Jtē pp noua mādata q̄ attulit. Joā.13. Mādatū
nouū do vobis:vt diligatis iuicē ⁊c. Et licꝫ ista videaẛ
eē itētio aplī:tm̄ i glosa paries duplicaẛ:qꝛ ex pte iudeo
rū pōiẛ lex q̄si obstaculū:ex pte vō gētiū est ydolatria.
℃ Cōsequēter cū dič.(Ut recōciliet ambos ⁊c.) Oñ
5 dit qualr̃ deo appropiquauerūt. Circa qđ duo fac. Pri
mo māifestat eoꝝ recōciliationē ad deuꝫ. Scđo ponit
manifestationē recōciliatiōis ibi.(Et veniēs euāgeliza
uit ⁊c.) Sciēdū ē ꝙ dilectio ꝓximi ē via ad pacē dei:
qꝛ vt dř p̄me Jo.4. Qui.n.nō diligit fratrē suū quem
videt:deū quē ñ videt quō pōt diligere? Et Aug.dicit
ꝙ nlł̄s putet hr̄e pacē cū xp̄o si discors fuerit cū xp̄ia
no. p̄mo ğ pōit pacē hoīuꝫ inuicē factā p xp̄m: ⁊ exide
pacē hoīuꝫ ad deū:pp qđ dič.(Ut recōciliet ambos iā
vnitos).s.in vno corpe ecclesie.s.in xp̄o. Ro.12. Mul
ti vnū corpus sum⁹ in xp̄o. Recōciliet inq̄ꝫ deo p fidē
⁊ charitatē.scđe co.5. De⁹ erat i xp̄o mūdū recōcilians
sibi. Et h fec̄ p crucē:iterficiēs inimicitias i semetip̄o.
qꝛ iudeoꝝ ⁊ gētiliū q̄ erāt p legē inimicitias interfecit:

d impleēs figuras veteris testamēti: sꝫ inimicitias q̄ erāt
inter deū ⁊ hoīes p pctm̄ interfecit i semetip̄o. q̄ñ per
mortē crucis deleuit peccatū. Gal.1. Qui dedit semetipꝫ
ꝓ peccatis nostris. Heb.10. Christus semel oblat⁹ ē ad
multoꝝ exhauriēda pctā. Dicit ğ interficiēs inimici
tias.i.peccata in semetipso in immolatiōe corporis sui.
Col.1. Pacificās p sanguinē crucis eius:siue q̄ in celis:
siue q̄ in terris sunt. Ro.5. Cū inimici essemus recōci
liati sum⁹ dō p mortē filij ei⁹. Jtē col.1. Jn xp̄o ꝯplacuit
oēm plenitudinē habitare: ⁊ p eū recōciliare oīa i ipso.
Quia ğ xp̄s satisfec̄ sufficiēter ꝓ peccatis nostris: ꝯse
quēs fuit vt soluto precio fieret recōciliatio. Māifesta
tionē vō huius recōciliationis ponit dicēs.(Et veniēs
2 euangelizauit ⁊c.) Pōit aūt p̄mo pacis seu recōcilia
tionis annūciationē. Scđo pacis cām ⁊ rationem ibi.
(Q̄m p ipsū habem⁹ accessuꝫ ⁊c.) Est ğ manifesta dei
recōciliatio ad hoīeꝫ p xp̄m:qꝛ ipse xp̄s nō solū recōci
liauit nos deo: ⁊ interfec̄ inimicitias: sꝫ ēt veniens.s.in
carne euāgelizauit.i.annūciauit pacē. Uel veniēs post
resurrectionē:q̄ñ stetit in medio discipuloꝝ ⁊ dixit eis.
pax vobis. Luce vltimo. ⁊ Jo.20. Esa.61. Ad annūciā
dū misit me ⁊c̄. Et.52. Quā pulchri pedes supra mon
tes annūciātis ⁊ p̄dicātis pacē annūciātis bonū p̄dicā
tis salutē ⁊c. Euāgelizauit inq̄ꝫ nō vni pplo tm̄: sꝫ vob
gētibus q longe fuistis: qbus ⁊ si nō i psona ꝓpria tm̄
p aplos suos annūciauit pacē. Mat.vltio. Euntes er
3 go docete oēs gentes baptizātes ⁊c̄. Esa.33. Audite q
longe estis q̄ fecerim ⁊ cognoscite ⁊c̄. Et pacē his q ꝓ
pe supple annūciauit xp̄s in psona ꝓpria. Ro.15. Di
co.n.xp̄m iesum ministꝝ fuisse circūcisionis pp verita
tē dei ad ꝯfirmandas ꝓmissiones patrū. Esa.54. Ec
ce accola veniet q nō erat mecū aduena quondā ciuis
adiūgeẛ tibi. ℃ Causaꝫ aūt pacis ⁊ formam oñdit di
cens.(Q̄m p ipsuꝫ habemus accessū ambo).i.duo po
puli in vno spū.i.vniti vnione spūssancti.infra.4. Sol
liciti seruare vnitatē spūs ⁊c̄. p̄ co.12. Hec aūt oīa opa
tur vnus atqꝫ ideꝫ spūs. Sic autē habemus accessum
ad patrē: p xp̄m q̄ñ xp̄s operaẛ p spūm sanctū. Ro.8.
Si qs aūt spūm xp̄i nō hꝫ hic nō ē eius: ⁊ iđ qcqd fit
4 per xp̄m.s.per hoc etiam qđ dicit ad patrem intelligen
duꝫ est ꝙ ēt pertinet ad totam trinitatem: qꝛ propter
essentie vnitatem in patre est filius ⁊ spiritussanctus:
⁊ in spiritusancto pater ⁊ filius. Jdeo cū dicit ad patrē:
specialiter oñdit ꝙ quicquid filius hꝫ a patre habet: ⁊
ab eo etiam se habere recognoscit.

Lectio. VI.

Rgo iam non estis hospites ⁊
aduene: sed estis ciues sanctoꝝ
⁊ domestici dei: supedificati sup
fūdamētū aploꝝ ⁊ prophetarū
ipso summo āgulari lapide xp̄o iesu: i quo
omnis edificatio ꝯstructa crescit in templū
5 sanctum in dño. Jn quo ⁊ vos coedificami
ni in tabernaculum dei in spiritu sancto.
℃ Ostenso supra ꝙ ad spiritualia bñficia simul admis
si sunt gentiles cum iudeis: hic ostendit ꝙ in illis be
neficijs gentiles non sunt minoris dignitatis q̄ꝫ sint
ipsi iudei: sed eque plenarie ad christi beneficia sūt ad
missi. Circa quod duo facit: qꝛ primo proponit inten
tum. Scđo manifestat propositum per exempluꝫ ibi.
(Superedificati ⁊c̄.) Circa primum duo facit. Primo
excludit id qđ erat in statu preterito a statu presenti.
Scđo ꝯcludit id quod cōpetit presenti statui ibi.(Sꝫ
estis ciues ⁊c.) quia ergo apostolus cōcludēdo induẛ

a hoc qđ dicit. Ergo iaʒ ⁊c. Cōsiderādū ē φ similitudo
seqꝭ ex pmissis. Pˀio qdem ex h φ ambo ꝯiuncti sunt
deo recōciliati. Scđo φ ambo hñt accessū ĩ vno spū ad
prem. Qꝛ ḡ simul sunt cōfigurati toti trinitati: pri ad
quē habēt accessū: filio p quē: spiritui sancto in q vno
accedūt. In nullo ḡ deficiūt a spūaliū bonoꝝ pticipa/
Collegiū fidelũ in scripturl vocat dom' tione. ¶ Ad itellectū āt littere sciēdū ē φ collegiū fide
liū quādoqꝫ in scripturis vocaꝭ domus: ſm illud pme
Thimo. 3. Ut scias quomō in domo dei oporteat te cō
uersari q̄ ē dei ecclia. Quādoqꝫ aūt vocaꝭ ciuitas: ſm
illud ps. Hierlm q̄ edificatur vt ciuitas. Ciuitas. n. hꝫ
collegium politicū: domus aūt yconomicū: iter q̄ qdē
duplex differētia iuenitur. Nā qui sūt ĩ collegio dom'
2 cōmunicant sibi in actibus puatis: q vo sūt ĩ collegio
ciuitatis cōmunicant sibi in actibus publicis. Itē qui
sunt in collegio domus reguntꝭ ab vno q vocaꝭ pater/
familias: sꝫ q sunt in collegio ciuitatis reguntꝭ a rege.
Ita. n. est paterfamilias in domo: sic rex ĩ regno. Sic
igiꝭ collegiū fideliū aliqd hꝫ de ciuitate: ⁊ aliqd ĩ do/
mo. Sꝫ si cōsidereꝭ rector collegij pr est. Matth. 6. Pr
noster q es in celis ⁊c. Jere. 3. Prem vocabis me ⁊ post
me igredi nō cessabis: ⁊ sic collegiū ē domus. Si vo ip
sos subditos cōsideres sic ciuitas ē: qꝛ cōmunicant si
bi in actib' pcipuis. s. fidei spei ⁊ charitatis. Et h mō si
fideles cōsidereꝭ in se est collegiū ciuitatis. Si vo re
3 ctor collegij attēdatur est collegiū domus. Et iō aplus
duo vba ponit hic. s. hospites ⁊ aduene. Hoc eniꝫ sunt
hospites ad domū qđ aduene ad ciuitatē. Hospes. n. dr
q̄si extrane' a domo. Ecc. 29. Uita neq̄ꝫ hospitandi de
domo in domuꝫ. Aduena vo est qui extraneus venit
ad ciuitatē. Ac si dicat aplus. Olim eratis extranei a
collegio fideliū: sic hospites ad domū ⁊ aduene ad cita
tē: quēadmodū ⁊ pselıti ad legē veterē: sed nūc nō est
ita: qꝛ iā ñ estis hospites ⁊c. Esa. 54. Ecce acola veniet
q nō erat mecū: aduena quondā ciuis adiungeꝭ tibi.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Sꝫ estis ciues sanctoꝝ ⁊c.)
Cōcludit qđ cōuenit statuti psenti dicēs. Sed estis ci
ues sanctoꝝ ⁊c. Quasi dicat. Qꝛ collegiū fideliū dr ci
uitas in cōparatiōe ad subditos: ⁊ domus in ꝯparatio
ne ad rectorē: collegiū ad quod vocati estis est ciuitas
4 sanctoꝝ ⁊ domus dei. ps. Gloriosa dicta sūt de te ciui/
tas dei. Uñ Aug. Duas ciuitates faciūt duo amores.
Nā amor dei vsqꝫ ad cōtemptū sui. s. hoīs amantis faĉ
ciuitatē hierlm celestem: amor vo sui vsqꝫ ad cōtemptū
dei faĉ ciuitatē babylonis. Quilibꝫ ḡ vel est ciuis san/
ctoꝝ si diligit deum vsqꝫ ad cōtemptum sui. puer. vlt.
Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus. Si vo
diligit se vsqꝫ ad cōtemptū dei ē ciuis babylonis.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Superedificati ⁊c.) manife/
stat ꝓpositū. Cōsuetū est in scripturis φ in figura que
methonomia dr cōtinēs ponaꝭ p cōtento: sicut qñqꝫ
domus p his q sūt in domo. Scđm hūc ḡ modū loqꝭ
aplus de his qui sunt in domo dei. s. de fidelibus: sic ĩ
5 vna domo ⁊ ꝯparat eos edificio. Et circa h duo faĉ: qꝛ
pmo ꝓponit itentuꝫ. Scđo ōndit φ huius edificij pri
cipes facti sunt ipsi ephesij ibi. (In quo ⁊ vos coedifica
mini ⁊c.) Circa pm̄ duo facit. Pˀio ꝓponit huius edi/
ficij fūdamētū. Scđo ipsius ꝯstructionē seu cōplemē/
tū ibi. (In q̄ ois edificatio cōstructa ⁊c.) Fūdamētum
aūt pōit duplex. Unū scđariū ⁊ aliud pncipale. Scđa
rium qdē fūdamētū sūt apli ⁊ ꝓphete. Et q̄tū ad hoc
diĉ eos ñ eē hospites sed ciues: qꝛ iā ptinēt ad edificiū
spūale vt pote supedificati supra fūdamētū apostoloꝝ
⁊ ꝓphetaꝝ. i. q sūt apli ⁊ ꝓphe. i. sup doctrinā eoꝝ. vl
aliter supra fūdamētū aploꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ. i. supra xpm
q est fūdamētū aploꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ. Quasi dicat. In eo

diĉ fūdamēto supedificati estis in q̄ apli ⁊ ꝓphete sunt b
edificati: q ex iudeis fuerūt. He aūt expōnes due tm̄ q̄
ad vba differūt: sꝫ pma cōueniētior ē: qꝛ si alia cōueniē
tior eēt: tūc p nihilo adiūgeret. Ipo sūmo angulari la
pide xpo iesu: cū ipse ie suo sit sūmū fūdamētū. Scđm
ḡ pm̄ moduꝫ magis cōsonat: ita tm̄ φ pcipuus lapis ⁊
summū fūdamētū sit xps. Quātū vo ad iniaꝫ nihil dif
ferunt: qꝛ idē ē dicere xpm eē fūdamētū ⁊ doctrinam
aploꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ. cū xpꝫ tm̄. nō seipsos pdicauerint.
vñ accipere eorū doctrinā ē accipere xpm crucifixum.
pᵉ Cor. p. Nos aūt pdicam' xpm crucifixū. pᵉ. p. Qui
b' reuelatū est: qꝛ nō sibi ipsis ⁊c. Itē pᵉ Cor. 2. Nos aūt
sensum xpi habemus. ¶ Notādū ē φ apli dicuntꝭ fū/
damēta. ps. Fūdamenta eius in mōtibus scis. Esa. 54. 2
Fūdabo te in saphyris. i. in celestibus viris. Expsse āt
dicuntꝭ fundamēta. Apoc. 21. Murus ciuitatis habēs
Apli dnr fūdamenta. fundamēta duodecī: ⁊ ĩ ipsis nomina duodecī aploꝝ.
Qui itātū dicuntꝭ fundamēta inq̄tum eoꝝ doctrina
xpm annūciat. Mat. 16. Sup hāc petrā edificabo ec
clīā meā. Diĉ aūt aploꝝ ⁊ ꝓphaꝝ vt designet φ vtra
qꝫ doctrīa ē necīa ad salutē. Mat. 13. Scriba doct' in
regno celoꝝ silis est homini patrifamilias q profert ĩ
thesauro suo noua ⁊ vetera. Itē vt ōndat cōcordia iter
vtrāqꝫ ad alterā quū idē est vtriusqꝫ fūdamētū. Naꝫ qđ
ꝓphete pdixerūt futurū apli pdicauerūt factū. Ro. p
Paulus ſuus iesu xpi vocatus aplus segregatus in
euāgeliū dei: qđ ñ pmiserat p ꝓphas suos. ¶ Prin/ 3
cipale vo fūdamētū tm̄ ē xps iesus: ⁊ q̄ꝫ ad h diĉ ipo sū
mo ⁊c. Ubi tria diĉ de eo. s. φ sit lapis. φ angularis: ⁊
φ sūmus. Lapis qdē ē ꝓpter fūdamēti firmitatem. Uñ
dr Mat. 7. Qꝛ domus q̄ fundata erat supra petrā fir
miter edificata erat itm̄ φ nec pluuie nec flumina nec
vēti potuerūt eā destruere. Nō sic aūt de nouo fūdata
sup arenā. Danie. 2. Lapis abscisus ĩ monte sine mani
bus. Angularis aūt dr ꝓpter vtriusqꝫ cōiunctionem.
Nā in angulo duo parietes vniuntꝭ. Sic in xpo ppls
iudeoꝝ ⁊ gētiū vniti sunt. ps. Lapidē quē reprobaue
rūt edificātes hic factus ē ĩ caput anguli. Act. 4. Hic ē
lapis q reprobat' ē a vobis edificātibus q factus est ĩ
caput anguli: ⁊ nō ē in aliq̄ alio salus. Et h idē ĩ se in 4
troducit. Mat. 21. Nūq̄ꝫ legistis in scripturis. Lapidē
quē reprobauerūt edificātes h factus ē in caput angu
li ⁊c. Sūm' āt dr ꝓpter dignitatis celsitudinē. Esa. 28.
Ecce ego mittā in fūdamētis syon lapidē angularem
ꝓbatū pciosuꝫ in fūdamēto fūdatū. Sed ē fūdamēto
spūali ⁊ in edificio mālī. Māle nāqꝫ edificiuꝫ funda/
mētū hꝫ in terra. Et iō opꝫ vt pncipalius fūdamētū sit
magis īfimū. Spūale vo edificiuꝫ fūdamētū hꝫ in ce/
lo. ⁊ iō oꝫ φ fūdamētū q̄to ē pncipali' tanto sit subli
mi': vt sic imagiemur ciuitatē q̄dā dscēdētē ĩ celo cui'
fūdamētū ĩ celo exñs edificiū dimissū ad nos videaꝭ iſe
ri' sꝫ illō Apoc. 21. vidi ciuitatē hierlꝫ dscēdētē ĩ celo ⁊c.
¶ Cōsequēter cū diĉ. (In quo ois edificatio ⁊c.) agit 5
ĩ costructiōe edificij. In q̄libꝫ āt edificij constructione
q̄tuor reqrūtꝭ. Pˀio edificij fūdatio. Scđo cōstructio.
In q̄ libet edificio q̄tuor: regrūtur. Tertio augmētatio. Quarto consumatio. Que qdē
breuiter tāgit cū diĉ. In q̄ fūdamēto q xps ē pncipalr:
⁊ doctrina aploꝝ ⁊ ꝓpharū secundario: qꝛ vt diciꭍ pᵉ
Cor. 3. Fūdamētuꝫ aliō nemo pōt ponere preter id ⁊c.
Scđo vo tāgit 2m cuꝫ diĉ. (Omnis edificatio ꝯstru/
cta.) Et qdē si itelligaꭍ allegorice dsignat ipsaꝫ eccle/
siaꝫ: que tūc cōstruitur qñ hoīes ad fidē ꝯuertuntur.
Si aūt moraliter itelligaꭍ significat aiam scām: ⁊ tunc
eiusmodi edificatio cōstruiꭍ qñ bona opera superedifi
cantꭍ sup xpm. puer. 14. Sapiēs mulier edificat domū
suā. pme Cor. 3. Unusqꝫ videat quomō supedificet.

c Jn hoc ḡ fudamēto: scȝ xp̄o oīs edificatio sp̄ualis cō/
struitur iudeoꝝ vel gētiliuȝ a deo ꝑ auctātēȝ. ps. Nisi
dn̄s edificauerit domū ⁊c. Heb. 3. Oīs nāq̧ dom⁹ fabri
catur ab aliq̄: q aūt oīa creauit deus est. Sȝ instrumen
taliter ꝯstruitur edificiū vel ab hoīe qui seipsum edifi/
cat vel a p̄latis. Tertiū tāgit cū dicit. (Crescit in tēplū
⁊c.) qd̄ quidem fit quādo multiplicanf qui salui fiunt
Act. 6. Uerbū dn̄i crescebat ⁊ multiplicabaf numerus
discipuloꝝ in hierusalē valde. Crescit ēt quādo hō cre
scit in bonis opibus. Et ī grā crescit q̄ātū ad hoc q̄ fit
templū sanctū. Templū. n. a deo inhabitatur ⁊ iō opȝ
q̄ fit sanctū. ps. Sanctificauit tabernaculū suū altis/
simus. Et quia non debemus ihabitari a deo vt deus ī
nobis habitet: ad h̄ nos parare d̄bemus vt sci simus.
2 p̄ᵉ. Cor. 3. Nescitis quia tēplū dei estis ⁊ sp̄us dei hitat
in vobis. Apoc. 21. Ecce tabernaculū dei cū hoīb⁹ ⁊
habitabit cū eis. Sȝ nūq̄d statiȝ a p̄ncipio cū chari/
tatē habem⁹ tēplū dei. sum⁹ Respōdeo dōȝ ē q̄ sic. Et
q̄āto magis p̄ficimus: tāto magis dn̄s habitat in nob.
Et ideo ad hoc edificiū quarto reqritur ꝑfectio ⁊ con/
sumatio qd̄ ondit cū dicit. (Jn domino.)

¶ Cōsequenter cū dic̄. (Jn quo ⁊ vos ⁊c.) ondit quō
gētiles facti sūt participes huius edificij dicēs. Jn quo
.s. edificio nō solū supedificātur iudei: sȝ etiam ephesij
edificamini. i. ad silitudinē alioꝝ edificamini. p̄ᵉ. Pe.
2. Ad quē accedētes lapidē viuuȝ ab hoīb⁹ quidē re
probatū: a deo aūt electū ⁊ honorificatū ⁊ ipsi tāq̄ la/
3 pides viui supedificamini domos sp̄uales. Et iō sub/
dit. Jn habitaculū dei: vt scȝ deus in vobis inhabitet
ꝑ fidē. infra. 3. Habitare xp̄ȝ ꝑ fidē in cordibus vestris.
Hoc aūt nō pōt fieri sine charitate: q manet in chari/
tate in deo manet ⁊c. p̄ᵉ Joā. 4. Charitas aūt datur no
bis ꝑ sp̄um sanctuȝ. Roma. 5. Charitas dei diffusa est
in cordibus nostris per sp̄m sanctum qui datus ē nob.
ideo subdit. Jn sp̄u sancto. CAP. III.

Huius rei grā ego paulus vin/
ct⁹ christi iesu pro vobis gētib⁹
si tamen audistis dispensationē
grē dei que data ē mihi in vob:
4 quoniā s̄m reuelationem notū mihi factuȝ
est sacramentum sicut supra scripsi in breui
prout potestis legentes ītelligere pruden/
tiā meā in misterio xp̄i qd̄ alijs gn̄onib⁹ nō
est agnitum filijs hoīum. sicuti nūc reuela/
tum est scīs ap̄lis eius ⁊ prophetis in sp̄u
esse gētes coheredes ⁊ cōcorporales ⁊ cō/
participes ꝓmissiōis ī xp̄o iesu ꝑ euāgeliū.

¶ Supra cōmemorauit ap̄lus multa dei b̄nficia hu/
mano generi ⁊ ipsis ap̄lis collata: hic cōmemorat spe
5 cialia b̄nficia sibi tradita. Pͥo ḡ ꝓponit ītētionē suaȝ
in generali. Scd̄o expōit ꝑ ptes in sp̄āli ibi. (Quonīā
s̄ȝ reuelationē ⁊c.) Circa pͥ⁹ duo fac̄. Pͥo pōit suā cō
ditionē q̄ātū ad patiētiā ⁊ tribulatiōes q̄s ptulit. scd̄o
q̄ātū ad dona grē q̄ deus sibi ꝯtulit ibi. (Si tamē audi
stis ⁊c.) Dic̄ ḡ. Dixi ī quo ⁊ vos coedificamini ⁊c. Hu
ius rei grā. i. vt edificamini ⁊ ꝯuertamini ad xp̄m: ego
paulus q tātus sum: q̄ ap̄ls iesu xp̄i ⁊ magister gētiū
in fide ⁊ vitate nūc vinctus sū rome. Nā hāc ep̄lam de
vrbe scripsit vbi in vīculis tenebaf. 2ᵉ Thi. 2. laboro v̄
q̄ȝ ad vīcula q̄si male operās. īfra. 4. Obsecro vos ita/
q̄ȝ ego paulus vinctus in dn̄o. Ex q̄ apparet eius tribu
latio ⁊ passio ī sq̄lore carceris. Sȝ q̄ pena nō fac̄ mar
tyrē ꝭ causa: iō addit suarū tribulationū cām. Duplex

Ap̄ls scri-bens hanc ep̄laȝ rome in vin-culis tene-baf.

a est āt cā pro q̄ q̄s martyrīj cāȝ ꝑleq̄f. Una si patiaf ꝑ
fide xp̄i vel pro q̄cūq̧ alia v̄tute. p̄ᵉ Pe. 4. Nemo v̄rm
patiatur q̄si homicida aut fur aut maledicus aut alie/
noꝝ appetitor: si aūt vt xp̄ianus non erubescat. Et q̄ā
tū ad h̄ dic̄. Uinctus christi iesu. Alia si patiaf ꝓ eccl̄ie
vtilitate. Et q̄ātū ad h̄ aīt. Pro vobis gētibus. i. tantuȝ
intendo cōuersionē vestram ⁊ v̄bum salutis vobis pre
dico q̄ traditus sum carceri. 2ᵉ Corint. p̄mo. Tribula
mur pro vestra exhortatione ⁊ salute. Col. p̄mo. Nūc
gaudeo in passionibus pro vobis.

¶ Cōseq̄uter cum dic̄. (Si tn̄ audistis ⁊c.) pōit donū
grē sibi ꝯmissuȝ. Quasi. d. Dico q̄ suȝ ꝓ vobis gētib⁹
vinctus. Si tn̄ audistis. i. ītellexistis dispēsationē grē q̄
2 data ē mihi ꝓ vobis. Qd̄ pōt intelligi duplr̄. Uno mō
vt dispēsatio accipiaf passiue: ⁊ sit sensus: si tn̄ audistis
dispēsationē grē ⁊c. i. si ītellexistis q̄ mihi hoc donū. s.
ap̄lat⁹ in gētibus ē dispēsatū. Nā vt dicif īfra. 4. Uni/
cuiq̧ data ē grā s̄m mensurā donatiōis xp̄i. Et infra.
Jpse dedit q̄sdā qdē ap̄los: quosdam aūt ꝓphetas ⁊c.
Uñ mihi dispēsatū ē a dn̄o xp̄o. i. venit in sorteȝ grā dei
hec vt in vobis fructū faciā. Col. p̄mo. Fact⁹ sū ego mi
nister ⁊c. Dico dispēsationē dei q̄ data ē mihi in vobis
.s. eorū dispēsatio tradita est mihi. Alio mō vt dispensa
tio accipiaf actiue vt sit sensus. Si tn̄ audistis dispensa
tionē ⁊c. i. si ītellexistis q̄ mihi datū sit vt dona grē dis
pēsem ꝑ cōionem sacramētoꝝ ⁊ h̄ in vobis. p̄ᵉ Cor. 4.
Sic nos existimet hō vt ministros xp̄i.

3 ¶ Cōseq̄uēter cū dic̄. (Quoniā s̄ȝ reuelatiōeȝ ⁊c.) ma
nifestat cōditionē suā ꝑ partes ⁊ in sp̄āli. Circa quod
duo fac̄: q̄ p̄mo ponit qd̄ ptinet ad dignitatē officij. s.
dispēsationē grē. Scd̄o illud qd̄ ptinet ad expientiam
patiētie: scȝ tribulatiōes ibi. (Qua ꝓpter peto ne defi/
ciatis ⁊c.) Pͥa iterū in duas. Pͥo ondit grē dispensa
tionē q̄ātū ad diuersoꝝ mysterioꝝ cognitioneȝ. Scd̄o
q̄ātū ad ipsoꝝ executionē ibi. (Cuius factus suȝ minister
⁊c.) Prima iteꝝ in duas. Pͥo ponit mysterioꝝ xp̄i si/
bi datā cognitionē. Scd̄o exponit qd̄ sit istud mysteriū
ibi. (Esse gētes coheredes ⁊c.) Circa cognitionē suaȝ
tria pōit. Pͥo q̄ sit certa. Scd̄o q̄ sit plena. Tertio
4 q̄ sit excellens. Certa qdē est q̄ nō ē ꝑ humanā idu/
striā nec ꝑ hūanā ītētionē q̄ falli pōt. Sap. 9. Cogitatō
nes .n. mortaliū timide ⁊ īcerte ꝓuidētie n̄re. Sȝ ꝑ le
gē dīnā q̄ certissima ē: ⁊ iō dic̄. Qm̄ s̄ȝ reuelationē ⁊c.
Gal. p̄. Nȝ. n. ego hoīe accepi illō nȝ didici: sȝ ꝑ reuela
tōeȝ ih̄u xp̄i. 2. cor. 3. Nos v̄o reuelata facie gl̄iā dn̄i spe
culantes ⁊c. ¶ Jteȝ plena ē: q̄ ꝑfcē reuelatū ē mihi: ⁊
ꝯmitto v̄ro iudicio q̄ ego ī v̄bis paucis h̄ expssi: ī qb⁹
cognoscere potestis q̄ perfcāȝ cognitionē habeā d̄ myste
rijs fidei. Et q̄ātū ad h̄ dic̄. Sic scripsi ī breui. i. ī pau/
cis v̄bis ⁊ apte eo mō vt potestis legentes ītelligere. 4.
Factus distillās labia tua ⁊c. Labiū qdē breue qd est.
Et sic labia doctoris sunt fau⁹ distillās qn̄ breuibus ⁊
paucis v̄bis m̄lta ⁊ magna īsinuat. Sȝ attēde: vt dic̄. 5
Aug. q̄ dȝ ītēdere h̄ doctor q̄. s. ītelligaf. Et q̄ādiu ad
hoc laborat v̄ba sua non sunt supflua: sȝ si post q̄ ītellr
eis ī moraf supflua sūt ei⁹ v̄ba. Dic̄ āt prudētiā meā: s̄ȝ
illō ꝓuer. 9. Scīa scōꝝ prudētia. Que qd̄ n̄ ē mūdana
sȝ dīna ⁊ celestis pp qd̄ dic̄. Jn mysterio xp̄i. Est ēt ex/
cellēs: q̄ sol ap̄lis ē reuelata. Uñ subdit. Qd̄ alijs gn̄ō
nib⁹ n̄ ē agnitū. Licȝ. n. mysteria xp̄i ꝓphetis ⁊ pͥar/
chis fuerīt reuelata: n̄ tn̄ ita clare sic ap̄lis. Nā ꝓphis
⁊ pͥarchis fuerūt reuelata ī q̄dā gn̄ālitate: sȝ ap̄lis ma
nifestata sūt q̄ā ad singlares ⁊ d̄terminatas circunstā/
tias. h̄ āt qd̄ dic̄ q̄ alijs gn̄ōnib⁹ ⁊c. pōt duplr̄ exponi
Uno mō vt ꝑ gn̄ationes tempora generationū accipi
entur. iuxta illō. ps. Dn̄atio tua in omni gn̄atiōe ⁊ ge/

Ap̄lis miste rium fidei clari⁹ fuit d̄ mon/strati q̄ ꝓ/phe

a neratiōes. Et nūc est sensus q̄ aliis generatiōibus .i. tē
poribus nō ē agnitū filiis hoīuz .i. rōnalibus creaturis
.s. nec hoībus nec angelis. Mat. ii. Abscōdisti hec a sa
piētibus ꝛ prudentibus ꝛ reuelasti ea paruulis. Sicu
ti reuelatū ē nūc scis aplis eius ꝛ pphetis noui testamēti
interpretātibus scripturas ꝛ explanantibus legē. Luc.
8. Uobis datuz est nosce mysteriū regni dei. ceteris aūt
ꝛc. Luc. io. Beati oculi q̄ vidēt q̄ vos videtis Et infra.
dico aūt vobis q̄ multi reges ꝛ pphete voluerūt vide
re q̄ vos videtis ꝛ nō viderūt ꝛc. Alio mō pōt exponi
vt p generationes accipiant hoīes generati. fm illud.
Mat. 23. Uenient hec oīa sup generatiōez istaz ꝛc. Et
tunc est sensus q̄ aliis generatiōibus .i. hoībus in p̄ce
dentibus generatiōibus generatis nō est cognitū ꝛc.
2 sīc pus. Un̄ Esa. 53. Quis credidit auditui nr̄o ꝛ bra
chiū dn̄i cui reuelatū est? Sed hoc qdē sacrm̄ fidei re
uelatū ē aliqbus patribus veteris testi: fm illō. Joā. 8.
Abraaz pr̄ vester exultauit vt videret diē meū vidit ꝛ
gauisus ē. Et ēt pphetis: fm illud Joel. 2. Post hec ef
Apli fūdā de spiritu meo sup oēm carnē ꝛ pphetabunt filii
suam vestri ꝛ filie vr̄e. Sed eis qdē reuelatū ē in q̄dā genera
doct. litate. apostolis vō clare ꝛ pfecte. Et h̄ ppter tria. Pri
imedi moq: ipsi apostoli habuerūt reuelatione imediate a fi
atceba lio dei: fm illud Jo. p̄. Unigenitus fili⁹ q̄ ē in sinu pa
bue/ tris ipse enarrauit. Prophe vō ꝛ p̄res veteris testamē
rūt a ti ipsi edocti sūt p āgelos vel per aliqs similitudines. Un̄
xpo, dr̄ Esa. 6°. Uolauit ad me vnus d̄ seraphin ꝛ in manu
3 eius calculus quē ꝛc. Et iō ipsi apli clarius acceperūt.
Scdō q: nō in figuris ꝛ in enigmatibus: sic pphete vi
derūt: s; reuelata facie gl̄iam dn̄i speculantes. Luc. io.
Beati oculi q̄ vidēt q̄ vos videtis. Tertio q: apli cōsti
tuti fuerūt executores ꝛ dispēsatores huius sacramēti:
ꝛ iō oportebat q̄ melius ipsi eēnt istructi q̄ alii. Jo. 4.
alii laborauerūt ꝛ vos in labores eorum introistis.
¶ Cōsequēter cum dicit. (Esse gētes ꝛc.) manifestat
qd̄ sit illud sacramētū. Circa qd̄ sciēdū ē q̄ iudei tripli
cem prerogatiuā habebāt respectu gētiliū .s. pmissiōis
hereditatis. Roma. 4. Nō eniz p legem pmissio abrae
aut semini eius vt heres esse mūdi: sed p iusticiā fidei.
ps. Dominus pars hereditatis mee ꝛc. Itē p specialez
4 a gentibus aliqs istructionē. Deuter. 7°. Te elegit dn̄s
deus tuus vt sis ei populus pecularis de cūctis pplis
q̄ sūt sup terrā. Un̄. ps. Nos aūt populus eius ꝛ oues
pascue eius. Can̄. 6. Una ē colūba mea: pfecta mea ꝛc.
Itē p xp̄i pmissionē. Gen̄. 12. In te bn̄dicent vniuerse
cognatiōes terre. Hec aūt tria gētes nō habebāt. supra
2°. Qui eratis illo tēpe sine xp̄o alienati a conuersatio
ne israel. S; ad hec tria recepti sūt p fidē. Primo qdem
quātū ad pticipationē hereditatis: ꝛ q̄tū ad hoc dic̄.
Coheredes. s. ipsius iudeis in hereditate celesti. Mat
th. 8. Multi ab oriēte ꝛ occidēte venient ꝛ recumbent
cū abraā ysaac ꝛ iacob in regno celorū ꝛc. Secūdo ad
speciale collegiū fideliū. Et quātū ad h̄ dicit. Cōcorpo
rales .i. in vnū corpus. Joā. io. Alias oues habeo q̄ nō
5 sūt ex h̄ ouili .i. gētes. ꝛ illas opz me adducere ꝛ vocez
meā audiēt ꝛ fiet vnū ouile ꝛ vnus pastor. Tertio ad
pticipationē gr̄e repromisse. Et q̄tū ad h̄ dicit. Et cō
participes: sc; pmissionū q̄ facte sūt abrae. Roma. i5.
Dico aūt christū fuisse ministrū circūcisionis propter
veritatē dei ad cōfirmādas promissiones patrū: gētes
aūt sup misericordiā honorare deū. Et hec omnia cōse
cute sūt gētes non p moysen: s; in xp̄o. Joā. p̄. Lex per
moysen data est: gratia ꝛ veritas p iesum xp̄m facta ē.
2ᵉ Pet. p̄. Per quē maxia ꝛ p̄ciosa nob̄ pmissa ꝛc. Itez
nec p impletionē legis: q: hoc ē iugū qd̄ neq; p̄res no
stri neq; nos portare potuimus: vt dicit Act. i5. S; p

euangeliū p quod omnes saluātur. Roma. p̄mo. Non b
eniz erubesco euāgeliū. Uirtus enim dei ē in salutem
omni credēti. p̄me Cor. i5. Notum vobis facio euāge
liuz quod predicaui vobis quod ꝛ accepistis in quo ꝛ
statis p quod ꝛ saluamini. ¶ Lectio. II.

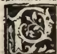
Uius fact⁹ sum ego mīster fm
dōnū gratie dei que data est mihi
fm operationem virtutis eius.
Mihi. n. omnium sanctorū mi
nimo data ē gr̄a hec in gentibus euangeli
zare inuestigabiles diuitias xp̄i ꝛ illuminare 2 Gen.
omnes que sit dispēsatio sacramēti abscon p ca.
diti a seculis: in deo qui omnia creauit.
¶ Postq̄ ōndit apostolus eē sibi gr̄az dispēsatā q̄tū
ad mysterioꝝ diuersoꝝ cognitionē: hic ōndit hoc idez
q̄tū ad ipsoꝝ mysterioꝝ executiōez Et circa hoc duo
facit. Primo cōmemorat auxilium gr̄e prestitū sibi ad
exequēdū. Secūdo ōndit sibi cōmissū officiū ministe
rii ibi. (Mihi omniū sanctoꝝ minimo ꝛc.) Primo in
duas. Primo tāgit misterioꝝ diuinoꝝ executiōez. Secū
do ōndit auxiliū sibi datuz ad exequēduz ibi. (Scdm̄ 3
dominū gr̄e ꝛc.) Executio aūt diuinoꝝ sibi cōmissa ē
p modū ministerii. ꝛ q̄tū ad h̄ dic̄. Dico q̄ h̄ ministeriū
est mihi cōmissuz. s. gētes eē coheredes p euāgeliuz p
qd̄ gētes pticipes sūt pmissiōis dei in xp̄o iesu cui⁹ ego
paulus factus sum mīster ꝛc. Quasi dicat. Nō ego im
pleo vel exequor vt a me vel vt meū: s; sicut misterium
qd̄ dei ē. Act. 9. Uas electiōis ē mihi iste ꝛc. Unde apo
stolus. pᵉ Cor. 4°. Sic nos existimet homo vt mīstros
xp̄i ꝛ dispensatores ministerium dei.
¶ Deinde cū dicit. (Secūdū donū gr̄e ꝛc.) tāgit au
xiliū sibi prestitū ad misterioꝝ executionē. Hmōi autē
auxiliū duplex fuit. Unū qdē ipsa facultas exequendi:
aliō ipsa opatio siue actualitas. Facultatē aūt dat deus
infundēdo v̄tutē ꝛ gr̄am p quas efficitur homo potēs 4
ꝛ aptus ad operādū: s; ipsaz opationē cōfert in q̄tum
opatur in nobis interius mouēdo ꝛ instigādo ad bonū.
Et iō hoc accipiēs aplus a deo dicit q̄tū ad p̄mū. Di
co q̄ fact⁹ suz mīster: s; certe nō meis meritis nec v̄tute p
pa: s; donū gr̄e dei q̄ data ē mihi: q: s. idōe⁹ efficior ad
executionē diuinoꝝ misterioꝝ: q̄ fuit p̄us psecutor. p̄.
cor. i5. Plus oībus laboraui nō ego s; gr̄a dei mecum.
Quātū ad scdz dic̄. Secūdū opationez quā deus effic
in q̄tū v̄tus. eius opat in nobis ꝛ velle ꝛ pficere p bo
na volūtate. Pōt autē hoc aliter exponi fz Glo. vt quod
dictū est modo referat ad p̄cedētia .s. dicat q̄ eē gētes
coheredes ꝛ cōcorporales ꝛ cōparticipes pmissionis
eius. s. dei p̄ris. hoc qdē donū dedit deus gentibus in 5
xp̄o .i. p xp̄m ꝛ hoc fm opationē v̄tutis: ꝛ p hoc q̄ po
tēter opatus est suscitādo xp̄m a morte.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Mihi sanctoꝝ minimo ꝛc.)
ōndit offm̄ cōmissuz. cui⁹ qdē cōmissiōis gr̄a cōmēda
tur ex trib⁹. Primo qdē ex psone sue cōditiōe. Scdō ex
cōmissoꝝ magnitudie ibi. (Euāgelizare inuestigabiles
ꝛc.) Tertio ex fructus vtilitate ibi. (Ut innotescat ꝛc.)
Cōmēdat igitur offm̄ sibi cōmissuz: ex psone cōditiōe.
Si. n. rex aliqs aliquod quidem magnum offm̄ alicui
magno p̄ncipi ꝛ excellēti cōmitteret nō multā ei ma
gnā gr̄az faceret q̄m̄ ad hunc magnū i magno offō: s;
si magm̄ ꝛ arduissimū offm̄ alicui puo cōmittat. mult ū
eū magnificat ꝛ magnā gr̄am facit: ꝛ tāto magis q̄to
officii excellentia excedit ipz. Secūduz ergo hunc mo
dū paulus gr̄az sibi cōmissi officii cōmēdat dicēs. Mi
hi omniū sctoꝝ minimo data ē gr̄a hec. Et vocat se

c minimū ſ ex poteſtate ſibi cōmiſſe: ſȝ ex cōſideratione
ſtatus preteriti. pᵉ Cor.15º. Ego ſum minimus aploꝝ
q nō ſum dignus vocari aplus: quoniā pſecutus ſum
eccliāȝ dei. Eſa.60. Minimus erit ī mille ⁊ paruulus ī
gēte fortiſſimā. Et h̄ ī gētibus.i. īter gētes. Gal.2. Qui
.n. opatus ē petro in apoſtolatū circūciſiōis: opatus ē
⁊ mihi īter gētes. Et cū cognouiſſent grām dei q̄ data
ē mihi īter gētes ⁊c. Scḋo cōmēdat hmōi cōmiſſionis
grā ex officij magnitudine qḋ ē reuelare ⁊ māifeſtare
ſecreta dei q̄ ſunt magna ⁊ occulta. puta ḋ magnitudi
ne xp̄i ⁊ ḋ ſalute fideliū facta p eū. De his āt duobus
ē totū euāgeliū. Quātū ad pᵐ dic̄. Euāgeliȝar̄ ⁊c. Q.
d. Hec grā data ē mihi vt āuūciē bonū. pᵉ Cor.p̄. Non
miſit me xp̄s baptiȝare ſed euāgeliȝar̄. Et ibidē.9. Ue
2 .n. mihi ſi nō euāgelizauero. Et h̄ īueſtigabiles xp̄i di
uitiasq̄ ſūt ḋe diuitie. ſupra.2. Deus āt q diues ē in mi
ſericordia ⁊c. Ro.2. An diuitias bonitatis eius ⁊ patiē
tie ⁊ lōganimitatis ꝯtēnis ⁊c. Ro.10. Diues in oēs qui
īuocāt illū. Quaſi dicat. Diuitie iſte ſūt ineueſtigabiles
ſūt qꝛ tāta ē miſericordia eius ꝙ ītelligi vł īueſtigari ñ
poſſet. Eſa.33. Diuitie ſalutis ſapiā ⁊ ſciā timor dñi ipē
theſaurus eius.ſ. xp̄i: qꝛ in chriſto abūdātiſſime fuit ti
mor dñi. Eſa.11. Replebit eū ſpū timoris dñi. In xp̄o
enim ſunt oēs theſauri ſapie ⁊ ſcie abſconditi. Coll.2.
Et hec ſūt īueſtigabiles qꝛ perfecte ſapiā ⁊ ſciā chriſti ī
ueſtigari nō pñt. Job.11. Reperies forſan veſtigia dei ⁊
vſqȝ ad perfectū omnipotētē? Quaſi dicat nō. Nā per
3 creaturas in qbus relucet veſtigiū creatoris puenirī
nō poteſt ad perfectā eius cognitionē. Hmōi āt diui
tias ſtupens admirat̄ aplus dicēs. Roma.11. O altitu
do diuitiarū ſapie ⁊ ſcie dei quaȝ ⁊c. Eccl̄ p̄. Sapiētiaȝ
dei precedētem omnia quis īueſtigabit? ¶ Quātum
ad ſcḋz.i. ad manifeſtandū ſalutē fidelibus ex chriſto
ꝓuenientem dicit. Illuminare omnes nō ſolū iudeos:
ſȝ etiam gentiles p predicationē ⁊ miracula. Ecc.24.
Illuminabo omnes ſperantes in domino. Act.9. Uas
electionis ē ⁊c. Mat.5º. Uos eſtis lux mūdi. Illumina
re inqȝ q̄tū in me eſt oēs.ſ. credere volētes. 2ᵉ Thi.2.
Qui omnes homines vult ſaluos fieri ⁊ ad agnitionē
ūitatis venire. Ad h̄.ſ. vt ītelligāt q̄ ſit diſpēſatio ſacra
4 menti: quia nihil valent iſta niſi diſpenſentur. Quaſi
dicat. de hoc illuminabo.ſ. q̄ȝ mirabilis ⁊ ex quāta dile
Oia ctione ſit facta adimpletio archane redemptionis. Hu
q̄cun iuſmodi aūt diuitie īueſtigabiles per chriſtum vobis
qȝ ſūt diſpenſate ſunt. Sed qꝛ dici poſſet iſtud quod dicis ⁊
ī effe/ ſi ſit magnū: omnes tamē hoc ſciunt. ideo ad hoc reſ
ctu la pondet apoſtolus dicēs ꝙ nō qꝛ abſcondita a ſeculis.
tēt vir Ubi ſciēdū eſt ꝙ omnia que ſunt in effectu latēt ūtu
tute ī te in ſuis cauſis: ſicut in virtute ſolis cōtinētur omnia
ſuis que ſunt in generabilibus ⁊ corruptibilibus. Sed ta
cāis. mē ibi quedaȝ ſunt abſcondita quedam māifeſta. Nā
calor eſt manifeſte in igne: aliquorum vero ratio q̄ oc
culto modo producit latet in eo. Deus autē ē omnium
5 rerum cauſa efficiēs. ſed producit quedam quorum ra
tio poteſt eſſe manifeſta illa ſcilicet que mediantibus
cauſis ſecūdis producit. Aliqua vero ſunt ī eo abſcon
dita illa ſcilicet que immediate per ſeipſum producit.
Et quia ſacramētum hūane redemptionis per ſeipſuȝ
opatus eſt deus. iō in eo ſolo hoc ſacramentum eſt ab
ſconditum. Et h̄ eſt quod dicit. Abſcondita a ſeculis ī
deo ideſt in ſola noticia dei. Inueſtigare aūt ſecreta p̄
me cauſe maximū eſt. pᵐᵉ Corint.2. Sapientiā loqui
mur inter perfectos. Sapientiam vero ñ huius ſeculi.
neqȝ principiū huius ſeculi q deſtruunt̄ ſȝ loqmur dei
ſapiā in myſterio q̄ abſcōdita eſt quā p̄deſtinauit deus
ante ſecula q inqȝ oia creauit. ¶ Lectio. III.

T innoteſcat principib' ⁊ ptāti d
bus in celeſtibus per eccleſiam
multiformis ſapiētia dei ſȝ pfi pª. qō.
nitionē ſeculorum quam fecit 117º.
in xp̄o ieſu dño noſtro: in quo habemus fi ar. 2º.
duciā ⁊ acceſſum in cōfidētia per fidē eius. pm
¶ Poſita dignitate officij ex magnitudie cōmiſſoꝝ:
h̄ cōmēdat aplus officij dignitatē ex vtilitate effect':
q̄ qdē ē reuelatio magnoꝝ reꝝ magnis pſonis. Sūt
āt circa h̄ tria cōſiderāda. Prio qdē qbus ſit reuelatū:
⁊ q̄tū ad h̄ dicit. Ut inoteſcat pncipib' ⁊c. Scḋo per
quē reuelet̄: qꝛ p eccleſiā. Tertio qd reuelet̄: qꝛ multi 2
formis ſapiā dei. Ad cui' qdē ſapie dſcriptiōem q̄ttuor
tāgit apl's. Prio ei' mltiplicitatē ibi. (Mltiformis ſapiā
dei.) Scḋo modū mltiplicitatis ibi. (Prefinitiōeȝ ſecu
loꝝ.) Tertio multiplicitatis auc̄tatē. Uñ ſubdit. (quā
fec dñs ī xp̄o ieſu dño nr̄o.) Quarto auctoris effm̄ ibi.
(In q̄ habem' fiduciā ⁊ acceſſuȝ.) Eſt ḡ ſapiā q̄ reue
lat̄ mltiformis: ⁊ hec qdē multiformitas tāgit̄. Job.11.
Utinā de' loq̄ret̄ tecū ⁊ aperiret labia ſua tibi vt oñde
ret tibi ſecreta ſapie: ⁊ q̄ȝ mltiplex ſit lex ei' ⁊c. Sap.7.
Eſt.n. in illa.ſ. ſapiā diña ſpūs ītelligētie ſcūs vnicus ⁊
multiplex ⁊c. Multiplex.ſ.ī effectib': vnic'.ſ.ī eēntia.
¶ Modus āt mltiplicitatis reuelate ſcie ē ſȝ pfinitio
nē ſeculoꝝ.i. diſtictiōem ⁊ dterminatiōeȝ diuerſoꝝ tem 3
poꝝ. Deus.n. ordinat alia eē ī vno tpe: alia ī alio: ⁊ ſȝ
h̄ hmōi ſapiā mltiformis dr̄ ſȝ pfinitiōeȝ ſeculoꝝ qꝛ di
uerſa tpa diuerſis ornat effectibus. Auctor aūt huius
multiplicitatis ē xp̄s. Uñ dic̄. Quā fec de' in xp̄o ieſu
dño nr̄o.i.p xp̄ȝ. Ipē.n. mutat tpa ⁊ ſtatum eoꝝ. Heb.
p̄. Multipharie multiſqȝ modis ⁊c. p quē fec ⁊ ſecula.
Pōt āt h̄ qḋ dic̄ quē fec de' ⁊c. referri vel ad eternā p
deſtinationē. Nā ipſaȝ fec pr̄ in filio ſuo. ſupra p̄. Ele
git nos in ipo añ mūdi ꝯſtitutionē vt eſſemus ſci. Ipſe
enīȝ filius ē ſapiā pr̄is. Nihil aūt diffinit vel pordinat
aliqd niſi p ſapiaȝ. Uł pōt referri ad pdeſtinatiōis eter
ne cōpletionē quā deus pr̄ p filiū ꝯſumauit. pᵉ Cor.10.
In q̄s fines ſeculoꝝ ḋuenerūt. Supple ſum'. ¶ Effe 4
ctus aūt auctoris ē magnitudo fructus q nobis a xp̄o
ꝓuenit. qḋ pōit̄ cū dic̄. In q̄ habem' fiduciā ⁊c. Circa
qḋ duo fac̄. Prio pōit q̄ recipimus. Scḋo appropriatū
p qḋ recipimus ibi. (Per fidē ei'.) Bona āt q̄ recipim'
Bōa ſūt duo. Unū qḋ ptinet ad ſpem obtinēdi: ⁊ q̄tū ad h̄
q̄ ac/ dic̄. In q̄.ſ. xp̄o habem' fiduciaȝ.ſ. veniēdi ad celuȝ ⁊
cepi/ eternā hereditateȝ. Jo.16. Cōfidite ego vici mundū. 2ᵉ.
mus Cor.3. Fiduciā talē habem' p xp̄m ad deū. Aliḋ bonū
a xp̄o ptinet ad obtinēdi facultatē: ⁊ q̄tū ad h̄ dic̄. Et acceſ
ſunt ſum ſcȝ habem'. Heb.4. Adeamus cū fiducia ad thro
duo nū glīe ei'. Iere.3º. Patrē vocabis me ⁊ poſt me igre
di nō ceſſabis. Ro.5. Per quē acceſſuȝ habem' p fideȝ
ī grā iſta in qua ſtamus ⁊ glīamur in ſpe glīe filioꝝ
dei. Per qd aūt hec deneīt nobis ſubdit dicēs. Per fidē
ei'.ſ. xp̄i. Ro.5. Juſtificati ex fide paceȝ habeamus ad 5
deū p dñȝ nr̄ȝ ieſuȝ xp̄m. Ut ḡ breuiter cōphēdamus
dico ꝙ reuelata ē ſapiā dei multiformis varietatis ſm
diſtictiōeȝ ⁊ pfinitiōeȝ ſecloꝝ q̄ ḋdit nob' fiduciā ⁊ ac
ceſſuȝ ad pr̄eȝ p fidē ei'. Quib' āt reuelata ſit iſta mul
tiformis ſapiā dei oñdit ⁊ tūc ſumit̄ iſtalr̄a ſupius di
miſſa. Ut inoteſcat pncipibus ⁊ ptātibus ex qua ap
paret magnitudo. Et qꝛ ēt in terris ſunt pncipes ⁊ ptā
tes addit. In celeſtib'.i. ī celo vbi nos erim'. ¶ Notā
dū ē āt h̄ ꝙ pncipes ⁊ ptātes ſūt duo ordies q ex ipoꝝ
noīe p̄eminētiaȝ in operādo dſignant. Ptās ordinat̄
ad reprimēdū ipedimēta ſalutis: ſȝ ordo pricipatuȝ
precēt

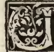
a p:eest ⁊ iniungit ad bene exequendum. Q: aũt ad or/
dinem ꝓncipatus ptineat regulare: pꝫ ꝑ illud ps. Pre
uenerunt ꝓncipes coniuncti psallentibus ⁊c̃. Itẽ ꝓnci
pes iuda duces eoꝝ ⁊c̃. Q: aũt ad ptãtes pertīeat re
primere: pꝫ Ro. xiii. Uis aũt non timere ptãtem: bonuꝫ
fac ⁊ habebis laudẽ ex illa: dei. n. minister est tibi ĩ bo/
num: si aũt malefeceris time. Non. n. sine cã gladium
portat ⁊c̃. Magni ergo sunt qbus innotescit: q: scis an
gelis ꝑ quos dirigunt ⁊ defendunt sci. Per qd aũt eis
innotescat multiformis sapia dei subdit dicens. Per ec
clesiã: qđ qdẽ hꝫ magnã difficultatẽ. Nã glos. hꝫ. i. per
aplos in ecclesia ꝑdicãtes. Unus qdẽ intellectus esse
põt: ꝙ. s. angeli didicerunt ab aplis: ⁊ hoc vr̃ ꝯ̃dã rõ/
2 nem hẽre: videmus. n. ꝙ in celo ĩter angelos supiores
qui ĩmediate a deo illuminant: illuminant ⁊ docẽt ĩfe
riores angelos q nõ ĩmediate illuminant a deo. Non
vr̃ ergo irrõnabile ꝙ apl̃i qui ĩmediate a deo sunt edo
cti: ſm illud Io. i. Unigenitus filius q est in sinu pr̃is
ange ipse enarrauit vt doceant angelos. Sed hoc qdẽ satis
li nõ sufficiẽter dici posset nisi aliud occurreret. Cu. n. ĩ xp̃o
docẽt sint due nãe: diuina. s. ⁊ hũana: edocti qdem sunt apl̃i
a via/ a xp̃o ĩmediate q̃tũ ad hũanam nãm. Angeli aũt ĩme
torib' diate nãm dinam vident: ẽt inferiores: als nõ eẽnt btĩ:
cũ in sola visione dĩne essentie rõalis creature btitudo
ꝯsistat. Nõ est g̃ ꝯueniens nec rõ aliqua vt dicam' san
3 ctos q sunt in pr̃ia doceri a q̃tũcunqꝫ ꝑfectis viatori/
bus. Nã lꝫ inter natos mulieꝝ nõ surrexit maior Ioã
ne baptista: tñ q est in regno celoꝝ maior est illo: vt dr̃
Bea/ Mat. xi. Dicere aũt ꝙ demones doceant ab hoibus: h̃
ti nõ absqꝫ ꝑiudicio credibile est. Sed ꝙ bti q ĩmediate v̈bũ
docẽ cõspiciunt: qđ est speculũ sine macula: in quo relucent
tur a oĩa a viatoribus doceant dici nõ dꝫ nec ꝯueniens vr̃.
viato Dõm est g̃ ꝙ innotuit angelis ꝑ ecclesiã. i. ꝑ aplos pre
rib'. dicantes: vt dicit Glo. Nõ ꝙ angeli hoc didicerunt ab
eis sed in eis. Nã sicut dic̃ Augu. sup Gen. ad litterã.
Deus anteq̃ creaturas crearet: ãn dico ordie nãe: nõ
ordine tpis: cũ ſm rp̃s simul oĩa creata sint: rõnes reꝝ
nãliũ indidit mentibus angeloꝝ: quo fit vt angeli du
pliciter res nãles cognoscerent: q: cognouerũt eas in v̈
bo: ⁊ hec cognitio dr̃ matutina. Itẽ cognouerũt eas in
4 nãis ppriis: ⁊ hec dr̃ cognitio vespertina. ¶ Ulteri' no
tandũ est ꝙ sunt q̃dam rõnes mysterioꝝ gratie totam
creaturã excedẽtes: ⁊ hmõi rõnes nõ sunt indite men
tibus angeloꝝ: sed in solo deo sunt occulte. Et iõ ange
li nõ cognoscũt eas in seipsis: nec ẽt in deo: sed cogno/
ange scunt eas ſm ꝙ in effectibus explicant. Cũ igit rõnes
li non ꝑtinẽtes ad multiformẽ sapiam dei sint hmõi. s. in solo
cog/ deo abscõdite: ⁊ postmodũ in istis forinsecis effectibus
scunt explicate: manifestũ est ꝙ angeli eas nec in seipsis nec
oĩa in in ipso v̈bo: nec ẽt ab aplis nec a viatoribus aliqs cogno
celis. uerunt: sed in ipsis aplis explicatas ꝓus in mẽte diuia
latẽtes cognouerũt: sicut domus q̃ est in mẽte artificis
vel ꝯceptu de domo faciẽda: nullus scire põt q̃diu ia/
cet in mẽte: nisi solũ ille q solus illabit aiabus. s. de': h̃
5 postq̃ ꝯceptus est iã in effectu extrinseco explicat': q:
domus iã facta est: sic aliqs de domo iã facta q̃ ꝓus la/
tebat in mẽte artificis edocet: nõ aũt edocet ꝑ domuꝫ:
sed in domo. Unñ iã restat vt alr̃ exponat h̃ qđ dic̃. Ut ĩ
notescat ꝓncipibus ⁊c̃. vt illa ꝯiunctio vt accipiat non
causalr̃: sed quodãmõ ꝯsecutiue ⁊ legat sic. Illumina/
re q̃ sit dispẽsatio sacri abscõditi a sclis ĩ deo q oĩa crea
uit: ita tñ abscõditi vt innotescat ꝓncipibus: ⁊. i. istđ sa/
cramentũ: ita fuit abscõditũ in deo ꝙ inde ĩnotuit ꝓn/
cipibus ⁊ ptãtib' nõ ab eterno: sed a seculo: q: oĩs crea
tura ꝓn'' hꝫ. Et hoc nõ ꝑ ecclĩam terrenã sed celestẽ: q:
ibi est v̈a ecclesia q̃ est mr̃ nr̃a: ⁊ ad quã tendimus: ⁊ a
qua nr̃a ecclesia militans est exẽplata. Et sic ly per: de b
signat ordinẽ nãe tantũ vt dicat ꝑ ecclesiã celestẽ. i. de
vno ad aliud: sicut dr̃ illud factũ est notuꝫ ꝑ totum re/ ange
gnuꝫ vel ciuitatẽ: q: noua currunt ab vno in aliũ ſꝫ ꝙ lima
verba currunt sicut dr̃ Act. ix. de suscitatiõe thabite be iores
ghine sci petri. Notũ aũt factũ est ꝑ vniuersam yopen a ꝓn'
⁊ crediderũt multi ⁊c̃. Magister uñ alr̃ recitat lecturã mun
Augu. hoc mõ. Illuminare q̃ sit dispẽsatio ⁊c̃. ⁊ h̃ per di co
ecclesiã. i. oẽs q sunt in ecclesia terrena: sed h̃ nõ est ſꝫ gno/
intentionẽ augusti. ¶ Hic posset q̃ri vtrũ angeli a ꝓn uerũt
cipio mũdi cognouerint mysteriũ incarnatõis. Rñdet miste
magister dicens ꝙ angelis maioribus notũ fuit ſꝫ nõ rium
minoribus. Unñ ipsi. s. minores angeli interrogãt. Esa. incar
lxiii. Quis est iste q venit de edom tinctis vestibus d bo natio
sra. Sed opio hec est ꝯ̃ btm̃ Diony. Dionysius. n. du/ nis.
as interrogationes angeloꝝ de xp̃o factas ex sacra scri a
ptura accipit. Unã ex ps. Quis est iste rex glĩe. Itẽ ac/
cipit aliã ex Esa. lxiii. Quis est iste q venit de edom ⁊c̃.
Prima aũt interrogatio ſm eũ ẽ inferioꝝ angeloꝝ. Se
cunda supmoꝝ: qđ pꝫ: q: ꝓme nõ ĩdẽ rñdet sed alius.
Unñ dicit. Dñs virtutũ ipse est rex glĩe: scđe v̈o rñdet ip
se deus ĩmediate. Unñ dic̃. Ego q loquor iustitiã ⁊ ꝓpu
gnator sum ad saluandũ. Uult g̃ Diony. ꝙ vterqꝫ ali/
qd ignorauerũt: ⁊ vterqꝫ aliqd sciuerũt: q: a ꝓn° oẽs sci
uerũt mysteriũ incarnatõis in gñali: sed rõnes ĩ spãli
didicerũt tpe ꝓcedẽte seu ꝓcessu tpis ſꝫ ꝙ in effectib'
extrinsecis explicabantur. Lecti. IIII.

Ropter qđ peto ne deficiatis ĩ 3
tribulatiõibus meis in vobis q̃
est glĩa vr̃a. Hui' rei grã flecto ꝓ' dis.
genua mea ad pr̃em dñi nr̃i ie/ 21. q.
su xp̃i ex quo oĩs pr̃nitas in celis ⁊ in terra ꝓ' ar/
noĩatur: ĩ vt det vobis ſꝫ diuitias glorie sue ti. ꝓ.
virtutem corroborari per spiritum eius ĩ in
teriore xp̃m habitare per fidem in cordib'
vestris: in charitate radicati ⁊ fundati.
¶ Postq̃ egit aplus de dignitate officii: qđ ꝑtinet ad
suã ꝯditionem: hic ꝯñr agit de his q̃ ꝑtinent ad suã affli
ctionem. s. de passionibus suis. Circa qđ duo facit. Pri
mo exhortat eos ne ꝑ suis tribulationibus ꝯturbent:
sed hẽant patientiã. Scđo q: ad hoc ꝙ hõ nõ ꝯturbe 4
tur necium est diuinũ auxiliũ: ꝓmittit orõnẽ: vt impleat
hoc ꝑ diuinã grãm ibi. (Huius rei grã ⁊c̃.) Dicit ergo
ꝓmo. Ex magnitudine officii mei ⁊ firmitate eius quã
hẽo pet fidẽ xp̃i accidit ꝙ tribulationes patior nec me
ꝯturbant nec a xp̃o auellere pñt. Ro. viii. Quis nos se/
parabit a charitate xp̃i: tribulatio ⁊c̃. Quasi dicat. Ni
hil. Propter qđ induco vos ⁊ peto ne deficiatis in tri/
bulationibus meis: ne. s. occasiõe tribulationũ mearuꝫ
deficiatis oĩno a fide ⁊ ab opibus bonis. Heb. xii. Non
fatigemini aĩs vr̃is deficientes. Dico aũt ꝙ vos nõ de
betis deficere: q: sunt ꝑ vobis. i. ꝑ vtilitate vr̃a. ii. Cor.
i. Siue tribulamur ꝑ vr̃a exhortatiõe ⁊ salute: siue cõ
solamur ꝑ vr̃a ꝯsolatione ⁊ salute: q̃ operat tolerãtiaꝫ
passionũ earũdem: quas ⁊ nos patimur vt spes nr̃a fir
ma sit ꝑ vobis sciẽtes: qm̃ sicut socii passionũ estis sic
eritis ⁊ ꝯsolationũ. Uel dicit ꝑ vobis. i. ꝑ vr̃a ꝓbatio
ne. Sap. iii. Tãq̃ auꝝ in fornace ꝓbauit electos dñs
⁊c̃. Que est glĩa vr̃a. s. si nõ deficiatis sed stetis fortes ĩ
tribulatiõibus. Nã q ꝑseuerauerit vsqꝫ ĩ finẽ ⁊c̃. Alio
mõ q̃ est glĩa vr̃a. i. tolerãtia passionũ: nr̃aꝝ est ꝑ vob
ad gloriã in hoc ꝙ deus exposuit aplos suos ⁊ ꝓphe/
tas tribulatiõibus ⁊ passiõibus ꝑꝑ salutẽ vr̃am. Osee.
vi. Propterea dolaui in ꝓphis ⁊ occidi eos ⁊c̃. ii. Cor. i.

6 Gloria vestra sumus sicut vos nostra rc.
¶ Cōsequēter cū dicit.(Huius rei grā rc.) iplorat eis
auxiliū p orōnē vt p exhortationē suā pficiat. Et prio
orōnē pmittit. Scdo q̄si securus de exauditione grās
agit ibi.(Ei aūt q potēs est rc.) Itē pma i tres:q: prio
pponit orōnis obīm. Scdo orōnis intētū ibi.(Ut det
vob ꝟ3 diuitias rc.) Tertio orōnis fructū ibi.(Ut pos
sitis cōprehēdere rc.) Orō aūt reddit exaudibilis per
humilitatē.ps. Respexit in orōnē hūiliū rc. Eccl.35.
Orō humiliātis se nubes penetrabit rc. Et iō statī orō
nem suā ab humilitate incipit dicēs. Huius rei grā sc3
1 ne deficiatis a fide flecto genua mea ad patrē rc. Qđ ē
signu3 humilitatis pp duo. Primo q: q genua flectit
quodāmō paruificat se r subijcit se ei cui genua flectit.
Uñ p hmōi ondit recognitio ppie fragilitatis r par
uitatis. Scdo q: in genu ē fortitudo corpis. Qñ ergo
quis genua flectit ptestat debilitatē sue virtutis. Et ide
est q exteriora signa corpalia exhibēt deo ad puersio
nē r exercitiū spūs aie interioris.2. Paralip. vi. in orō
ne Manasses. Flecto gēua cordis mei rc. Esa.45. Mi
hi curuabit oē genu rc. ¶ Deinde describit orationis
obīm qđ est deus:r describit eū ex duobus. Primo ex
affinitate. Scdo ex auctate. Ex affinitate.n. erigimur
ad orādū cū fiducia. Et q̄tu3 ad h dicit. Ad prem dñi
2 nři iesu xpi.s.cuius nos filij sumus. Jac.i. Oē datū op
timū rc. Esa.63. Tu.n. dñe pr nr rc. Ex auctoritate āt
pfirmat obtinēdi qđ petimus fiducia: q: ipse ē ex quo
ois prnitas in celo r in terra noiat. ¶ Hic posset q̄ri
vtrū in celo sit prnitas. Posset dici breuiter q in celo.
s. in deo vel in diuinis est prnitas q̄ est prn ois prnitas.
Sed de hac nō q̄rit ad pñs:q: cuili3 fideli nota ē. Sed
querit vtrū in celis. s. vtrū i angelis sit aliqua prnitas.
Ad hoc dico q prnitas est tm̄ in viuētibus r cogno
scentibus. Est aūt duplex vita. Una ꝟm actū: alia ꝟm
potentiā. Uita qdē ꝟm potētiā est hrē opa vite in potē
tia. Uñ dormiens q̄tū ad actus exteriores dr viuere i
potētia. Uiuere aūt ꝟm actū est qñ exercet qs opa vite
4 in actu. Sic aūt nō solū q dat potētiā vite pr est ei' cui
dat: sed q dat actū vite ille ēt pr dici pōt. Quicūq3 ḡ in
ducit aliquē ad aliquē actū vite: puta ad bñ opandu3:
intelligendū: volendū: amandū pr eius dici pōt. i. cor.
4. Nā si decē milia pedagogoꝝ hētis in xpo: sed nō
multos pres rc. Cū ḡ inter angelos vnus alteꝝ illumi
net pficiat r purget r isti sint actus hierarchici: mani
festū est q vnus angelus est pr alterius sicut magister
est pr discipuli. ¶ Utrū aūt prnitas q̄ est in celis r in
terra deriuet a prnitate q̄ est in diuinis dubitat: r vr q
non q: noia sic iponimus ꝟm q res noiatas cognosci
mus. Quicqd aūt cognoscimus est p creaturas: ergo
noia iposita a nobis rebus ipsis plus r pus pueniunt
creaturis q̄3 ipsi deo. Rñdeo r dico q nomē alicui' rei
5 noiate a nobis duplr pōt accipi:q: vel est exp̄ssiuū vel
significatiuū pceptus intellect': q: voces sunt note vl
signa passionū vel pceptuū q sunt in aia: r sic nomen
pus est in creaturis q̄3 in deo. Aut in q̄tū est māifesta
tiuum qditatis rei noiate exterius: r sic est pus i deo.
Uñ h nomen prnitas ꝟm q signat pceptionē itellect'
noiantis rē: sic p pus inuenit in creaturis q̄3 in deo: q:
per pus creatura inotescit nobis q̄3 deus: ꝟm aūt q si
gnificat ipsam rē noiatā sic p pus est in deo q̄3 in nob:
q: certe ois virtus gñatiua in nobis est a deo. Et iō di
cit. Ex quo ois prnitas in celo r in terra noiat. Quasi
dicat. Paternitas q̄ est in ipsis creaturis est q̄si noialis
seu vocalis: sed illa paternitas diuina qua pr dat tota3
nām filio absq3 oi imperfectione est vera paternitas.
¶ Cōsequēter cū dicit.(Ut det vobis rc.) ondit orōnis

6 nis intentū. Et pmo facit hoc. Scdo ondit p qd poss3
ipetrare suū ppositū ibi.(Per spm eius rc.) Dicit ḡ.
Dico q peto ne deficiatis: sed stetis virilr. Scio tm̄ q h
ex vobis facere nō potestis sine dono dei: iō peto vt det
vobis. Jac.i. Oē Datū optimū rc. Et h qdē ꝟm diuiti
as glie sue. i. ꝟ3 copiā maiestatis eius r magnificētie. ps.
Glia r diuitie in domo eius. puer.8. Mecū sunt diui
tie r glia. Diuitie. inquā q̄ faciūt vtutem corroborari.
Esa.40. Qui dat lasso virtutē: r his q nō sunt fortitu
dinē r robur multiplicat. Et h in iteriori hoie: q: nisi
in iterioribus fortificet hō: facilr ab hoste supat. Esa.
2 9. Cōfirmet illud r corroboret i iudicio r iusticia amo
do r vsq3 in sempiternū. ¶ Tūc resumat illa pticula
interposita. s. p spm: in q̄ ondit p qd obtiere pōt qđ pe
tit. Ipse.n. spūs q roborat est spūs fortitudis: r est cā nō
deficiēdi in tribulatiōibus: quē obtinem' p fidē q̄ ē for
tissima: q: fides est sba reꝝ spandaꝝ. i. facit in nobis
subsistere res spandas. Uñ. i. Pe.4. Cui resistite fortes
in fide. Et iō subiungit. Hitare xpm p fidē. Et h in cor
dibus vris. i. Pe.3. Dñm aūt xpm scificate i cordibus
vris. Per qđ. Dico q nō solū p fidē q̄ vt donū est for
tissima: sed ēt p charitatē que est in sanctis. Et iō sub
dit in charitate radicati r fundati. i. cor.13. Oia suffert:
oia credit: oia sperat: oia sustinet: charitas nunq̄3 exci
3 dit. Can. vlti. Fortis ē vt mors dilectio. Uñ sicut arbor
sine radice r domus sine fundamento de facili ruit: ita
spirituale edificium nisi sit in charitate fundatū r radi
catum durare non potest. Lectio. V. Job. ca.11.

Ut possitis cōprehendere cū oi
bus scis q̄ sit latitudo r lōgitu
do r sublimitas r pfundū. Sci
re ēt supereminentem scie cha
ritatem xpi: vt impleamini in oēm plenitu
dinem dei. Ei autem q potens est oia face
re superabundanter q̄3 petimus aut intelli
4 gimus ꝟm virtutē que operatur in nobis:
ipsi gloria in ecclesia r i xpo iesu in omnes
generationes seculi seculorum. Amen.

¶ Supra ondit apls petitōis sue p ephesijs r orōnis cognitio dī
itentū. s. corroboratione spūs in fide r charitate: h pñr est no
ostendit eoꝝ q̄ petit fructū corroboratiōis q̄ est p fidē bis ne
r charitatē que est q̄dā cognitio. Iō p ppoit ipsa3 no cessa
ticia. Scdo ipsius noticie seu cognitionis efficaciam ria tā
ibi.(Ut ipleamini in oi plenitudine dei). Dicit ḡ. Ita in fu
sitis charissimi i charitate radicati r fūdati vt possitis turo
cōphēdere rc. Qđ qdē duplr legi pōt. pmo mō vt ma q̄3 in
gis sequat intentionē apli. Sciendū est ḡ q tā i futu pñtis
ro q̄3 in pñti cognitio dei est nobis necia: nā in futuro
gaudebimus r de cognitiōe dei: r de cognitiōe assum
5 pte hūanitatis. Jo.17. Hec est vita eterna vt cognoscāt
te rc. Jo.10. Ingredit. s. in ptēplationē diuinitatis: r egre
diet. s. in ptēplationē hūanitatis: r pascua inueniet. Et
qr fides est inchoatio illius future cognitōis: q: est sba
reꝝ spandaꝝ rc. vt dr Heb.11. Quasi ia3 in nobis res
spandas p modū cuiusdā inchoationis facit sustinere.
Inde est q fides nra in his duobus psistit. s. in diuini
tate r hūanitate xpi. i. cor.2. Nō.n. iudicaui me scire in
ter vos nisi iesum xpm rc. Scdm h ergo p pmittit eis
cognitionē diuinitatis. Scdo cognitionē mysterioꝝ hu
manitatis ibi.(Scire ēt supeminentē scie rc.) Cogni
tionē aūt dei manifestat eis sub his vbis.(Ut possitis
rc.) Quasi dicat. Corroboramini p fidē r charitate3:
q: si sic estis puenietis ad vitā eternā: vbi hēbitis deū
presentem

a pñtem ꝛ perfecte eũ cognoſcentis. Q: aũt deus mani
feſtef amanti pꝫ Joã.14. Qui diligit me diligef a pr̃e
meo: ꝛ ego diligã eũ ꝛ manifeſtabo ei meipm̃. Q: ꝟo
manifeſtef credenti pꝫ ꝑut dr̃ Eſa.7. ſm aliã lraꝫ. Ni
ſi credideritis nõ intelligetis. Opꝫ.n.ſm fidẽ ꝛ chari/
tatẽ vt corroboremini vt poſſitis cõphendere. Ubi ſci
endũ eſt ꝙ cõphendere qñqꝫ ponif ꝑ includere: ꝛ tũc
opꝫ ꝙ comphendens ꝯtineat in ſe totalr̃ cõphenſum.
Qñqꝫ aũt ponif ꝑ apphendere: ꝛ tunc dicit remotio/
nẽ diſtantie: ꝛ inſinuat ꝓpinqtatem. Primo aũt mõ a
nullo intellectu creato deus cõphendi põt. Job.11. For
ſitan veſtigia dei cõphendes ꝛ vſqꝫ ad ꝑfectũ oipotẽ
tem repies? Quaſi dicat. Non: q: ſic poſſet eũ ꝑfecte
2 cognoſcere q̃tũ cognoſcibilis eſt. Et de hac cognitiõe
nõ intelligif qđ dr̃. Ut poſſitis cõphendere: ſed ſecũdo
mõ ꝛ eſt vna de tribus dotibus: ꝛ de hac loqf apl̃s cuꝫ
dicit. Ut poſſitis comphendere.i. deũ hẽre pñtem ꝛ ꝑ/
ſentialr̃ cognoſcere. Phil.3. Sequor aũt ſi quõ ꝯphẽ-
dam in quo ꝛc̃. Et hec cõphenſio eſt cõis oĩbus ſciis
eius. Jõ ſubdit. Cũ oĩbus ſcis. ps. Glia hec eſt oib⁹ ſan-
ctis eius. Talibus aũt dr̃ illud.i. cor.9. Sic currite vt
cõphendatis ꝛc̃. ¶ Que ſit latitudo ꝛc̃. Notandũ ꝙ
verba iſta videnf ortũ hẽre ex verbis Job.11. Forſan in
quit veſtigia dei cõphendes? Quaſi dicet incõphenſi
bilis eſt. Huius aũr incõphenſibilitatis cãꝫ aſſignat di
cens. Excelſior celo eſt ꝛ qđ facies. Profundior infer
3 no eſt: ꝛ vñ cognoſces. Longior terra mẽſura eius ꝛ la
tior mari. Ex quo vr̃ ꝙ Job oñdat eũ eſſe incõphenſi/
bilẽ: attribuens ei quadruplicẽ dr̃iam dimenſionum.
His.n. ꝟbis alludens apl̃s dicit. Ut poſſitis cõphẽde
re q̃ ſit latitudo ꝛc̃. Quaſi dicat. Habeatis tantã fideꝫ
ꝛ charitatẽ vt poſſitis tadẽ cõphendere qđ cõphenſi-
bile eſt. Et hoc mõ exponit Diony. Nõ eſt tñ aliq̃ mõ
intelligendũ has dimẽſiões corpalr̃ eẽ in deo q: ſpũs
eſt deus: vt dr̃ Jo.4. Sũt tñ in deo metaphorice. Uñ ꝑ
latitudinẽ deſignaf dimẽſio ſeu extenſio virtutis ꝛ ſa/
pientie diuine ſup oĩa. Eccl.1. Effudit illã.ſ. ſapientiaꝫ
ſup oĩa opa ſua. Per lõgitudinẽ deſignaf eterna eius
4 duratio. ps. Tu aũt dñe in eternũ ꝑmanes. ꝛ ps. Domũ
tuã dñe decet ſcitudo ꝛ longitudine dieꝝ. Per ſubli/
mitatẽ vel celſitudinẽ ꝟo ꝑfectio ꝛ nobilitas nãe eius
q̃ in infinitũ excedit creaturã. ps. Excelſus ſup oẽs gẽ
tes dñs. Et ꝓfundũ.ſ. incõprehenſibilitas ſapiẽtie ei⁹.
Eccl.7. Alta ꝓfunditas.ſ. ſapie diuie qs inueniet eã?
Sic ergo pꝫ ꝙ finis fidei ꝛ charitatis nr̃e ẽ vt ꝑuenia
mus ad ꝑfectã dei cognitionẽ qua cognoſcamus infi/
nitã ſue virtutis extẽſionẽ: eternã: ꝛ infinitã eius dura
tionẽ: ſue ꝑfectiſſime nãe celſitudinẽ: ſue ſapie ꝓfundi
tatẽ ꝛ incõphenſibilitatẽ eo modo ſicut eſt attingẽdũ.
¶ Cõſequenter q: adhuc alia cognitio eſt neceſſaria
.ſ. cognitio myſterioꝝ humanitatis iõ ſubdit. (Scire
ẽt ſupueniẽtẽ ſcie ꝛc̃.) Ubi ſciendũ eſt ꝙ qcqđ eſt in
myſterio redẽptionis hũane: ꝛ incarnationis xp̃i totũ
5 eſt opus charitatis. Nã ꝙ incarnatus eſt: ex charitate
ꝓceſſit. Jõ.3. Propter nimiã charitatẽ ſuã q̃ dilexit nos
ꝛc̃. Q: ꝟo mortu⁹ fuit ex charitate ꝓceſſit Jo.15. Ma/
iorẽ hac dilectione nẽo hꝫ ꝛc̃. infra.5. Xp̃s dilexit nos
ꝛ tradidit ſemetipm̃ ꝑ nobis oblationẽ ꝛ hoſtiã deo:
ꝓp hoc dicit Grego. O ineſtimabilis dilectio charitat̃
vt ſeruũ redimeres filiũ tradidiſti. Et iõ ſcire charitatẽ
xp̃i eſt ſcire oĩa myſteria incarnationis xp̃i ꝛ redẽptio
nis nr̃e q̃ ex imenſa charitate dei ꝓceſſerũt: q̃ qdẽ cha
ritas excedit oẽm intellectũ creatũ ꝛ oĩum ſciam: cum
ſit incõprehenſibilis cogitatu. Et iõ dicit. Supueniẽ/
tẽ ſcie.ſ. nãe ꝛ oĩs intellectus creati. Phi.4. Et pax dei
q̃ exupat oẽm ſenſum. Charitatẽ xp̃i.i. quã deus pater

Charitatẽ xp̃i ſcire: eſt ſcire oĩa ei⁹ miſteria.

ſecit ꝑ xp̃m. 2. Cor.5. Deus erat in xp̃o mundũ recõcili b
ans ſibi. Alio mõ põt legi vt referaf ad ꝑfectionẽ cha
ritatis nr̃e. Quaſi dicat. Corroboramini in charitate
radicati ꝛ fundati: ꝛ hoc vt poſſitis cõprehendere nõ
ſolũ cognoſcendo cũ oĩbus ſcis: q: hoc donũ.ſ. charita
tis cõe eſt oĩbus: cũ nullus poſſit eſſe ſcũs ſine charita
te vt dr̃ Eph.3. Poſſitis inqꝫ cõphẽdere q̃ ſit latitudo
.ſ. charitatis q̃ ſe extẽdit vſqꝫ ad inimicos. ps. Latum
mãdatũ tuũ nimis. Lata eſt.n. charitas ad ſuã diffuſio
nem. ps. Eduxit me in latitudinẽ dñs. Lõgitudo autẽ
eius attendif q̃tũ ad ſui ꝑſeuerãtiã q: nũqꝫ deficit: ſed
hic incipit ꝛ ꝑficif in glĩa.i. Cor.13. Charitas nũqꝫ ex
cidit. Can.viii. Aque multe nõ potuerunt extinguere
charitatẽ. Sublimitas aũt eius attendif q̃tũ ad inten/ 2
tionẽ celeſtiũ: vt.ſ. deus nõ diligaf ꝓp tꝑalia: q: hmõi
charitas eſſet infirma: ſed vt diligaf ꝓp ſe tm̃. Job.40.
Jn ſublime erigere ꝛ eſto glioſus. Profundũ ꝟo attẽ/
dif q̃tũ ad originẽ ipſius charitatis. Nã h ꝙ deũ dili
gimus nõ ẽ ex nobis: ſed a ſpũſcõ: q: vt dr̃ Ro.5. Cha
ritas dei diffuſa ẽ i cordibus nr̃is ꝑ ſpũmſcm̃ ꝛc̃. Hoc
ergo ꝙ vnus hꝫ charitatẽ lõgã latã ſublimẽ ꝛ ꝓfundã
ꝛ alius nõ: venit ex ꝓfundo diue ꝑdeſtinatiõis. Eccl.
1. Profũdũ abyſſi qs dimẽſus eſt? Ergo vt poſſitis cõ
phẽdere.i. ꝑfcẽ ꝯſeq cũ oĩbus ſcis q̃ ſit latitudo vt extẽ
daf charitas vr̃a vſqꝫ ad inimicos: q̃ ſit lõgitudo: vt.ſ.
nũqꝫ deficiat q̃ ſit ſublimitas: vt.ſ. ꝓp ſeipm̃ deus dili/
gaf ꝛ ꝓfundũ.ſ. ꝑdeſtinatiõis ꝛc̃. ¶ Sciendũ eſt aũt 3
hic ꝙ xp̃s in cuius ptãte fuit eligere genus mortis qđ
vellet: q: ex charitate mortẽ ſubijt: elegit mortẽ crucis
in qua ꝑdicte q̈tuor dimẽſiones ſunt. Jbi eſt latitudo
.ſ. in ligno trãſuerſo: cui affixe ſunt manus: q: opera
nr̃a dñt ꝑ charitatẽ dilatari vſqꝫ ad inimicos ps. Edu
xit me in latitudinẽ dñs. Jbi eſt lõgitudo in ligno ere/
cto cui inniti ſ totũ corp⁹ q: charitas dꝫ eẽ ꝑſeueratiua
q̃ ſuſtinet ꝛ ſaluat hoiem. Mat.10. Qui aũt ꝑſeueraue
rit vſqꝫ in finẽ h ſaluus erit. Jbi eſt ſublimitas in ligno
ſuꝑiori cui capur inheret: q: ſpes nr̃a dꝫ eleuari ad eter
na ꝛ diua.i. Cor.11. Caput viri xp̃s eſt. Jbi ẽt ẽ ꝓfundũ
in ligno qđ latet ſub terra ꝛ ſuſtiet crucẽ: ꝛ tñ nõ vr̃: q:
ꝓfundũ amoris diui ſuſtinet nos: nec tñ vr̃ q: rõ ꝑde/
ſtinationis vt dictũ eſt excedit intellm̃ nr̃m. Sic ḡ ꝺbe 4
mus cõphendere virtutẽ charitatis nr̃e ꝛ xp̃i ꝛ adhuc
ſcire charitatẽ xp̃i ſupueniẽtẽ ſcie.ſ. hũane: q: nullꝰ pt
ſcire q̃tũ xp̃s dilexit nos vel ſcire ẽt charitatẽ ſcie xp̃i
.i. q̃ habef cũ ſcia xp̃i. Charitatẽ dico ſupeminẽtẽ aliq̃
charitati q̃ eſt ſine ſcia. Sed nũqd eſt veꝝ ꝙ charitas
q̃ eſt cũ ſcia ſupemineat charitati q̃ eſt ſine ſcia: ꝛ vr̃ ꝙ
nõ: q: ſic malus theologus eſſet ſupeminẽtior is chari
tatis q̃ ſcã vetula. Rñdeo dico ꝙ hoc intelligif ꝺ ſcia
efficiente. Nã ex vi cognitionis iducif ad magis dili/
gendũ: q: q̃to deus magis cognoſcif: tãto ꝛ magis di
ligif: ꝓp qđ petebat Aug. nouerim te nouerim me. Uel h
dr̃ ꝓp quoſdã q hñt zelũ dei: ſed nõ ſm ſciam. Talium 5
.n. charitati ſupeminet charitas cum habef ſcia xp̃i.
¶ Cõſequenter cũ dicit. (Ut ipleamini ꝛc̃.) Ponit co
gnitionis diue efficaciã dicens. Ut ipleamini i omneꝫ
plenitudinem dei.i. vt habeatis perfectam participatõ
nem oĩum donoꝝ dei: vt.ſ. h habeatis plenitudinem
virtutiꝫ ꝛ poſtea beatitudĩs que qdẽ efficit charitas.
Eccl.24. Tranſite ad me oẽs q concupiſcitis me ꝛc̃.
¶ Cõſequenter ſeqtur illa pars. (Ei autem q potens
ꝛc̃.) Jn qua apoſtolus agit deo gratias ꝺ ſue petitõis
exauditiõe. Circa qđ tria facit: q: ꝑmo ponit ptãtẽ dei
qua poſtulata concedit. Scđo poteſtatis exemplũ ibi.
(Scđm virtutem que operatur in nobis ꝛc̃.) Tertio
mãm gratiaꝝ actionis ibi. (Jpſi gloria ꝛc̃.) Poteſtatẽ

crux chri/ſti hũit q̈tuor di/menſiões ſcꝫ latitudinẽ ꝛc̃.

c autem vel deſcribit infinitam dicens. Ei autem.ſ.deo
xp̄o ⁊ deo patri q potens eſt oīa facere ⁊c̄.Exo.15.Oi/
potens nomen eius. Ro.vlti.Ei aūt q potens eſt vos
cõfirmare iuxta euangeliū ⁊c̄.Et hoc ſupabūdāter fa
cere in nobis oīa q̄ ſciamus petere ꝑ affectū:aut itelli
gere ꝑ intellectū:⁊ hoc eſt qḋ dicit:q̄ petimus aut itel
ligimus. ¶ Exemplū aūt hmōi abūdantie in nob ex
hibite oñdit dicēs.Scḋm virtutē quā opaꝛ in nobis.
Quaſi dicat.Apparet ſi attendamus ea ꝗ opatus eſt
in nobis.ſ.hoībus.Nā nec affectus:nec intellect⁹ hūa
nus potuiſſent ꝯſiderare vel itelligere vel petere a deo
ꝙ fieret hō:⁊ ꝙ hō efficereꝛ deus ⁊ ꝯſors nāe diuīe: ꝗ
2 tñ ſꝫ virtutē opaꝛ in nobis:⁊ hoc ī incarnatiōe filij.ſm
2.Pe.i.Ut ꝑ h̄ efficiamini diue ꝯſortes nāe. Uñ ð his
dr̄ Eccl.18. Quis ſufficiet enarrare opa illi⁹? Quis.n.
inueſtigabit magnalia illius:virtutē aūt magnitudis
qs annūciabit? Uel opatus eſt in nobis.ſ.aplīs qbus
dedit gr̄am euāgeliȥādi inueſtigabiles diuitias xp̄i: ⁊
illuminare oēs q ſit diſpēſatio ſacrī abſcōditi a ſeculis
in deo:vt dictū eſt ſupra eodē ca. ¶ Mā aūt graꝝ ac/
tionis dr̄ eſſe duplex bñficium qḋ nobis ꝯtulit deus.
Primū eſt eccleſie inſtitutio. Scḋm eſt filij icarnatio.
Dicit ġ.Ipſi.ſ.deo patri glīa ſit ſupple in eccleſia.i. ꝑ
his ꝗ fecit in eccleſia quā inſtituit quo ad ꝑmuȝ: l xp̄o
.i.ꝑ xp̄m vel ꝓ xp̄o quē nobis dedit.Ipſi inq̄ ſit glīa
3 vt glorioſus appareat non ſolum in pn̄ti:ſed ī oēs gña
tiones ſeculi ſcloꝝ.i.ſeculi oīa cõtinentis.i. Thi.i.Re
gi aūt ſcloꝝ imortali ⁊ iuiſibili ſoli deo honor ⁊ gloria
in ſecula ſeculorum Amen. CAP. IIII.

Bſecro itaq vos ego vinctus
in dño:vt digne ambuletis vo/
catione qua vocati eſtis cum oī
2ª2.q. humilitate ⁊ manſuetudine: cū
29.ar patientia ſupportantes inuicem in charita/
tic.2° te.†Sollicitl ſeruare vnitatem ſpūs in vin/
culo pacis. Unum corpus ⁊ vnus ſpiritus
4 ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis vr̄e.
¶ Supra cõmemorauit apls diuina bñficia :ꝑ ꝗ vni
tas eccleſie ꝯſtituiꝛ ⁊ cõſeruaꝛ: hic monet eos apls ad
ꝑmanendū in eccl̄ie vnitate.Circa qḋ duo facit: q: pri
mo monet eos vt in ipſa vnitate pſeuerēt. Scḋo iſtru
it eos quō in ea ꝑmaneant:ibi.(Hoc ġ dico ⁊ teſtificor
in dño ⁊c̄.)Itē ꝑma in duas:q: ꝑmo monet eos ad ſer
uandā eccleſiaſticā vnitatē.Scḋo ꝓponit ipſius eccle
ſiaſtice vnitatis formā ibi. (Unus dñs vna fides ⁊c̄.)
Prima iteꝝ in tres. Primo ꝑmittit ꝗdā inductiua ad
ſeruandā eccleſiaſticā veritatē.Scḋo ponit monitiōeȝ
ibi.(Cū oī humilitate ⁊c̄.)Tertio oñdit monitionis fi
nem:ibi.(Sollicltl ſeruare ⁊c̄.)Inducit aūt ex tribus
ad ſeruandā eccleſiaſticā vnitateȝ. Primo ex charitatꝭ
5 affectu.Scḋo ex cõmemoratiōe ſuoꝝ vinculoꝝ. Ter
tio ex ꝯſideratione diuinoꝝ.Charitatis aūt affectū iſi
nuat ꝑ obſecrationē.Uñ dicit.Itaq ex quo tot bñficia
a dño recepiſtis obſecro vos:cū iñ impare poſſem:ſꝫ ꝓ
pter humilitatē magis obſecro.ꝓuerb.18.dr̄. Cū obſe
crationibus loqꝛ paup.Itē ꝑꝑ charitatē ꝗ magis mo
uet ad opus q̄ timor.philemoni.i.Fiduciaȝ hñs l xp̄o
imperandi tibi qḋ ad rē ꝑtinet ꝑꝑ charitatē magis ob
ſecro ⁊c̄.Ex cõmemoratione ꝟo ſuoꝝ vinculoꝝ idu/
cit eos dicens.Ego vinctus in dño. Ex qbus inducit
eos ꝑꝑ tria.Primo q: amicus magis cõpatiꝛ amico af
flicto ⁊ nitiꝛ in pluribus facere volūtatē ſuā : vt vel ſic
eū ꝯſoleꝛ.Eccl.12.Nō agnoſceꝛ in bonis amicus ⁊ nō
abſcōdeꝛ a malis inimicus. In bōis viri inimici illius

in triſtitia:⁊ in malicia illius amicus agnitus eſt. Se/ d
cundo:q: apls ipſe vincula patiebaꝛ ꝑ ipſoꝝ vtilita/
te:⁊ iō inducit eis ad memoriā quaſi volens eos obli/
gare.2.Cor.1.Siue aūt tribulamur ꝓ veſtra exhorta/
tione ⁊ ſalute: ſiue ꝯſolamur ꝓ veſtra ꝯſolatione: ſiue
exhortamur ꝓ vr̄a exhortatione ⁊ ſalute ꝗ operaꝛ to/
lerantiā earūdē paſſionū quas nos patimur. Tertio:
q: vt ſupra dictū eſt cap.3.in illa ꝑte.Que eſt glīa vr̄a
hmōi erāt eis ad magnā gloriā:dū deus ꝑ eis amicos
⁊ electos ſuos expoſuit tribulationibus ꝑ ipſoꝝ ſalu/
te.Et iō addit.In dño.i.ꝓpter dñm.Uel erant ad glo
riā apl̄i ꝙ non vt fur aut homicida: ſed vt xp̄ianus: ⁊
ꝓpter dñm nr̄m ieſum xp̄m vinculatus erat. Ezec.3. 2
Ecce data ſunt ſuper te vincula ⁊ ligabūt te in eis ⁊c̄.
¶ Ex ꝯſideratione ꝟo diuoꝝ beneficioꝝ inducit eos
dicens.Ut digne ambuletis vocatōe qua vocati eſtis
.i.attendētes dignitatē ad quā vocati eſtis ambuletis
ſm qḋ ei ꝯuenit.Si.n.qs vocat⁹ eſſet ad nobile regnū
indignū eēt ꝙ faceret opa ruſticana.Sic monet ephe
ſios apls.Quaſi dicat.Uocati eſtis vt ſitis ciues ſctō
rū ⁊ domeſtici dei vt dictū eſt.ſ.ca.2.nō eſt ġ dignū vt
faciatis opa terrena:nec vt de mūdanis curetis.Iō di/
cit.Digne ⁊c̄.Col.i.Ambuletis digne deo ꝑ oīa placē
tes.Phi.i.Digne euāgelio xp̄i ꝯſeruamini:⁊ quare? q:
vocauit vos de tenebris ī admirabile lumē ſuū.i.Pe.2.
¶ Cõſequenter cū dicit.(Cū oī humilitate ⁊c̄.)Po/ 3
nit modū ſue monitionis dicēs. Quō digne poterunt
ambulare.Ponit ġ quatuor virtutes ⁊ excludit q̄tu/
or vitia eis oppoſita.Primū aūt vitiū qḋ excludit ē ſu
perbia:dū.n.vnus ſupbiens vult alijs ꝑeſſe:⁊ alius ſilr
ſupbus non vult ſubeſſe:cātur diſſenſio in ſocietate:⁊
tolliꝛ pax.Uñ ꝓuer.13.Inter ſupbos ſemꝑ iurgia ſūt.
ad qḋ excludēdū dicit.Cum oī humilitate.ſ.interiori
⁊ exteriori.Eccl.3.Quanto magnus es hūilia te ī oī/
bus ⁊c̄.Phil.2.In humilitate ſupiores inuicē arbitrā
tes.Iac.4.Deus ſupbis reſiſtit:hūilibus aūt dat gra/
tiam.Scḋm eſt ira.Iracūdi.n.ſunt ꝓpinqui ad iniu/
riam inferendam ꝟbis:ex quo turbationes oriunꝛ.ꝓ/
uer.15.Uir iracūdus ꝓuocat rixas q patiens eſt miti/
gat ſuſcitatas.Ad h̄ excludendū dicit.Māſuetudine
ꝗ mitigat rixas ⁊ pacē conſeruat.ꝓuer.3.Manſuetis 4
dabit gr̄am ꝑs.Māſueti āt hereditabunt terrā.Eccle.
3.Fili in māſuetudine opa tua perfice: ⁊ ſuꝑ gloriā ho
minum diligeris.Tertiū eſt in patientia.Qñq.n.ali
qs humilis eſt ⁊ māſuetus in ſe:abſtinens a moleſtijs
inferendis:non tñ patienter ſuſtinet moleſtias ſibi illa
tas vel acceptat.Iō ſubdit.Cū patientia.ſ.aduerſoruȝ
Iac.i.Patientia aūt opus ꝑfectū hꝫ.Eccl.2.In humi
litate tua patientiā habe Heb.10.Patientia vob neceſ
ſaria eſt vt voluntatem dei facientes ⁊c̄.Quartuȝ ior/
dinatus ȥelus.Cum.n.inordinate ȥelantes oīa que vi
dent iudicant:nec tempus:nec locū ſeruantes concita
tur turbatio in ſocietate.Gal.5.Si mordetis inuiceȝ ⁊
comeditis:videte ne inuicem ꝯſumamini. Et iō dicit.
Supportantes inuicem in charitate.ſ.mutuo ſuſtinē 5
tes defectus alioꝝ : ⁊ hoc ex charitate:q: qñ deficit ali
quis non dꝫ ſtatim corrigi:niſi aſſit locus ⁊ tp̄s:ſꝫ mi/
ſericorditer expectari:q: charitas oīa ſuſtiet.i. Cor.13.
Nō aūt debēt hmōi defect⁹ ſupportari ex negligentia
vel ex ꝯſenſu ⁊ familiaritate carnali vel amicitia:ſꝫ ex
charitate.Gal.6.Alter alteri⁹ onera portate ⁊c̄.Ro.15.
Debemus nos firmiores ibecillitates ifirmoꝝ ſuſtinere.
¶ Cõſequenter cū dicit.(Sollicitl ſeruare ⁊c̄.)Oſtē
dit monitionis finem:q qdem eſt vt ſeruetur vnitas i
ter fideles.Circa qḋ tria facit.Primo ponit ipſam vni
tatem ꝗ eſt finis.Secūdo deſcribit modū vnitatis ibi.

a (In vinculo pacis.) Tertio ponit rōnē seruāde vnita
tis ibi. (Sicut vocati estis &c.) Dicit ergo pmo. Dico
q̄ digne ambuletis &c. & hoc faciatis solliciti serua-
re vnitatem spiritus. Est aūt duplex vnitas. Una ad
malefaciēdū que est mala. s. carnis. Ecc. 11. A scintilla
una augeē ignis: & ab vno doloso augeē sanguis. Alia
est vnitas spūs q̄ est bona ad faciendū bonū. ps. Ecce
q̄3 bonū & q̄3 iocūdū &c. Jo. 17. Ut sint vnū sicut & nos
Charitas vnitas cōstituit duos 2 — vnū sumus. Modus aūt seruāde vnitatis est in vincu
lo pacis. Charitas. n. est cōiūctio aīoꝝ. Nulla aūt cōiū
ctio stare pōt. nisi legeē aliquo vinculo. Eodē mō nec
cōiūctio aīaꝝ p charitatē stare pōt: nisi legeē hmōī aūt
veꝝ ligamē est pax q̄ est trāqllitas modi spei & ordinis
q̄n. s. vnusq̄sq3 h3 qđ suū est. Propter qđ dicē in vinculo
pacis. ps. Qui posuit fines tuos pacē &c. Que qdem
pax seruaē p iustitiā. Esa. 32. Opus iustitie pax. Ecc. 6.
Ne accidieris i vinculis ei'. Et q̄re? q2 certe vt dr ibi-
dē. Uincula illius alligaturꝰ salutis. Nūc āt q2 i hoīe
est duplex vnitas. Una. s. mēbroꝝ ad inuicē simul or-
dinatoꝝ. Alia corporis & aīe tertiū cōstituētiū. Apls
aūt loqē hic de vnitate ecclīe ad modū vnitatis q̄ est in
hoīe. iō subiūgit. Unū corpus. q. d. Ligemini vinculo
pacis: vt sitis vnū corpus: q̄3tū ad pmā vnitatem. vt. s.
oēs fideles sint ordīati ad īuicē sicut mēbra vnū corp'
cōstituētia. Ro. 12. Multi vnū corpus sumus ī xpo &c.
3 Et vnus spūs. q̄3tū ad scōm. s. spūalē ɔsensu3 p vnita-
tē fidei & charitatis. Uel vnū corp' q̄ ad primū: & vn'
spūs quo ad deū: q2 q adheret deo vnus spūs ē. p. cor. 6.
¶ Deīde cū dicit. (Sicut vocati estis &c.) Subdit rō
nē huius vnitatis: q2 sicut videmus q̄ q̄n aliq sūt vo-
cati simul ad aliqd pariter habēdū & mutuo pcipien-
dū solēt simul ēt manere & simul ire. ita spūaliter dicit.
Q2 vos estis vocati ad vnū. s. finale pmiū. iō debetis si
mul cū vnitate spūs ambulare in vnā spē vocationis.
Heb. 3. Fratres sancti vocationis celestis pticipes. i. cor.
i. Uidete vocationē vestrā &c. Sed posset aliqs dicere
Quis vocabit nos & ad qd. Rñdeē. i. Pe. 5. Deus aūt
4 ols gr̄e. q vocauit nos in eternā glīā suā &c. vbi est bti-
tudo vr̄a. Apoc. 19. Beati q ad cenā nuptiaꝝ agni vo-
cati sunt. ¶ Lectio II.

1. q. 103. ar. 3.
Unus dn̄s: vna fides: vnū3 ba-
ptisma. † Unus deus & pr̄ oiu3
q est super oēs & per omnia & i
omnibus nobis.

¶ Posita eoꝝ exhortatione p seruanda ecclesiastica
vnitate: in hac parte apls' formā dicte vnitatis ipsis
ephesiis instituat. Ubi sciēdū est cū ecclesia dei sit sicut
ciuitas est aliqđ vnū & distinctū cū nō sit vnū sicut sim
plex: sed sicut compositū ex diuersis partibus. Et ideo
apls duo facit. Primo ostēdit id qđ est cōe ecclesie. Se
cūdo ostēdit id qđ est distinctū in ipsa ibi. (Unicuiq3
aūt nostrū data est gratia &c.) In qualibet āt ciuitate:
5 ad hoc: vt sit vna quatuor debēt esse cōia. s. vnus gu-
bernator: vna lex: eadē insignia: & idē finis: hec aūt q̄-
tuor dicit apls esse in ecclesia. Dicit ergo. Dico q̄ de-
betis habere vnū corpus & vnū spiritū: q2 estis in vni-
tate ecclesie que est vna. Primo q2 h3 ducē vnū. s. xpm
Et q̄3tum ad hoc dicit. Unus dn̄s nō plures: pro quo-
rum diuersis volūtatibus oporteat vos discordare. Di
citur. n. Heb: coꝝ. 3. Xp̄s est tanq̄3 filius in domo sua.
Act. 2. Certissime ergo sciat ois domus israel q2 dn̄m
eū & xpm deus fecit iesum quē vos crucifixistis. i. cor.
8. Unus dn̄s noster iesus xp̄s. Zac. 14. In illa die erit
dn̄s vnus & nomē eius vnū. Scđo q2 lex eius est vna.
Lex. n. ecclesie est lex fidei. Ro. 3. Ubi est ergo nūc glo

riatio tua? Exclusa est. Per quā legē? Factoꝝ? Non s3 b
per legē fidei. Sed fides q̄nq3 sumiē p ipsa re credita
fm illud. Hec est fides catholica &c. ista debent credi.
Q̄nq3 vero sumiē p habitu fidei quo crediē in corde.
Et de vtraq3 pōt hoc dici. De prio vt sit sensus vna est
fides. i. idē iubemini credere & eode3 modo operari. q2
vnū & idē est qđ crediē a cūctis fidelibus. Un vniuer-
salis seu catholica dr̄. vnde. i. cor. i. Idipsu3 dicatis. i. sē c
tiatis oēs &c. Alio modo vna est fides. i. vnus habitus
fidei quo creditur: vna inq̄3 non numero sed specie: q2
idem d3 esse in corde oīum. Et hoc modo idem volen-
tium dicitur vna voluntas. ¶ Tertio eadem sunt in-
signia ecclesie. s. sacramēta xpi iter que primū ē baptis
ma: quod est ianua oīum aliorū. Et ideo dicit. Unum
baptisma. Dicitur aūt vnū3 triplici rōne. Primo q2 ba
ptismata nō differunt fm baptiçantes: q2 a quecunq3
conferatur vniformē virtutē h3 q2 q baptiçat interius
vnus est. s. xp̄s. Jo. i. Super quē videris spiritu3 descē
dentem & manentē super eo: hic est q baptiçat in spiri-
tu sancto. Scđo dr̄ vnum. q2 datur in noīe vnius. s. tri
nitatis. Mat. vl. Baptiçantes eos in noīe patris & filij
& spiritussancti. Tertio q2 iterari nō potest. Peniten-
tia aūt matrimonium eucharistia & extrema vnctio
iterari possunt: nō aūt baptismus. Hebreo. 6. Impossi-
bile est eos qui semel sunt illuminati per baptismum
& gustauerūt donum celeste & participes facti sunt spi
ritussancti. gustauerūt nihilominus bonū dei verbum
virtutesq3 seculi venturi & prolapsi sunt per peccatū re
nouari rursus ad penitētiā. Nō iteraē aūt vel pp cara d
cterē: vel q2 causa eius nō iteratur. Roma. 6. Cōsepul-
ti. n. sumus cum illo per baptismū in mortē &c. Nūc āt
xp̄s semel pro peccatis mortuus est vt dicitur. i. Pe. 3.
¶ Quarto i ecclesia est idē finis q est deus. Filius. n.
ducit nos ad patrē. i. cor. 15. Cū tradiderit regnū deo &
patri cum euacuauerit oēm principatum & virtutem &
potestate3 oportet aūt illum regnare &c. Et q̄3tum ad
hoc subiungit dicens. (Unus deus &c.) Ubi pmo po
nit apostolus eius vnitatē. Scđo eius dignitatem ibi.
(Qui est super omnes &c.) ¶ Circa pm̄ duo dicit. Pri
mū pertinet ad naturā diuina3. Un̄ dicit. Unus deus.
Deut. 6. Audi israel dn̄s deus tuus vnus est. Aliud p
tinet ad eius beniuolentiā ad nos & ad pietatē. Un̄ di- 4
cit. Et pater oīum. Esa. 63. Tu dn̄e pater noster & re-
dēptor noster. Malach. 2. Nunqd nō pater vnus oīu3
nostrū? Nunqd nō deus creauit nos. Dignitatē aute3
eius commendat ex tribus. Ex altitudine diuinitatis
cū dicit. Qui ē super oēs. ps. Super oēs gētes dn̄s &c.
Ex amplitudie eius potestatis cū dicit. Per oia. Jere.
23. Celum & terrā ego impleo &c. ps. Oia subiecisti sub
pedibus eius &c. Luc. 10. & Mat. 11. Oia mihi qppe tra
dita sunt qppe q2 p ipm facta sunt. Jo. p. Sed modo
quo dr̄. Sap. 11. Oia in numero & pondere & mensura
disposuisti. Itē ex largitate gratie cū dicit. In oībus vo
bis. s. per grām. Jere. 14. Tu aūt i nobis es dn̄e &c. S3 5
pmum appropriatur patri q est fontale pncipiū diui-
nitatis & oēs creaturas excellit. Secundū filio q est sa
pientia attingēs a fine vsq3 ad finem fortiter. Sap. 8.
Tertiū vero spūi sancto q replet orbē terrarū. Sap. i.
¶ Lectio III.

Unicuiq3 āt nostrū data est gra mat.
tia fm mēsurā donationis xpi. 25. capi.
Propter qđ dicit. Ascēdens i
altū captiuā duxit captiuitate3: ps
dedit dona hoibus. Q2 aūt ascendit qd est 67.
nisi q2 & descēdit primū i iferiores ptes ter

c re. Qui descēdit: ipse est ꝛ qui ascendit sup
oēs celos vt adimpleret omnia.
¶ Supra ostēdit apl'us ecclesiasticā vnitatē quātum
ad id qd̄ i ecclesia est cōe: hic idē ondit q̄tū ad hoc q̄
singulis fidelibus mēbris ecclesie est ꝑpriū ꝛ speciale.
Circa qd̄ tria facit. q: p̄mo proponit distinctionē. Se
cūdo inducit ad hoc auctoritatē ibi. (Propter qd̄ dicit
ꝛc.) Tertio ponit auctoritatis expositionē ibi. (Q: āt
ascēdit ꝛc.) Dicit ergo. habemus in ecclesia vnū deū:
vnā fidē ꝛc. sed tn̄ diuersas gr̄as: diuersas particulari
2 ter collatas habemus: q: vnicuiq3 nostrū data est gr̄a:
Quasi. d. Nullus nostrū est q nō sit particeps diuine
gratie ꝛ cōionis. Joan. i. De plenitudine eius oēs acce
pimus gr̄am pro gr̄a. Sed certe ista gratia nō est data
oibus vniformiter seu equaliter: sed s̄m mēsurā dona
tionis christi. idest. s̄m q̄ christus est dator: ꝛ eam sin
gulis mēsurauit. Roma. 12. Habentes donationes s̄m
gr̄am que data est nobis differētes. Hec differētia non
est ex fato: nec a casu: nec ex merito: sed ex donatione
xp̄i. i. s̄3 q̄ xp̄s nobis ꝯmēsurauit. Ipse. n. solus recepit
sp̄m nō ad mēsurā. Jo. 3. ceteri aūt sancti ad mensurā
recipiūt. Ro. 12. Unicuiq3 sicut deus diuisit mēsurā fi
dei. i. cor. 3. Unusq̄sq3 ꝑpriā mercedē accipiet ꝛc. Ma
thc. 25. Unicuiq3 s̄m propriā virtutē ꝛc. Quia sicut in
3 potestate xp̄i est dare vel nō dare: ita date tm̄ vel min'.
¶ Seq̄tur. (Propter qd̄ dicit ꝛc.) Hic ponit quādam
auctoritatē assumptā de. ps. ꝛ refert ad hoc qd̄ dixit.
Scd̄m mēsurā donationis xp̄i: vbi tria facit. Primo
cōmemorat xp̄i ascēsionē. Scd̄o humani generis libe
rationē. Tertio ponit donoꝝ spiritualiū collationem.
Partes cōsequētur se. Ostēdit ergo p̄mum dicēs sic ꝓ
pter qd̄. s. significandū dicit. s. ꝓpheta David in ps.
Ascendēs xp̄s in altū ꝛc. Michee. 2. Ascēdit ante eos
pādens iter ꝛc. Job. 39. In altū alas eriget ꝛc. Ascēdēs
inq̄3 sed non solus: q: captiuā duxit captiuitatē. eos. s.
quos dyabolus captiuauerat: humanū. n. genus capti
natū erat ꝛ sancti in charitate decedentes q meruerūt
gloriā in captiuitate dyaboli detinebant quasi captiui
in lymbo. Esa. 5. Ductus est captiuus populus meus
ꝛc. Hāc ergo captiuitatē xp̄s liberauit ꝛ secū duxit in
celū. Esa. 49. Nunq̄d tollet a forti p̄da aut qd̄ captuz
4 fuerit a robusto saluabit ac saluū poterit esse. q: hec di
cit dn̄s. Eq̄dē ꝛ captiuitas a forti tollet ꝛ qd̄ ablatum
fuerit a robusto saluabit. S3 certe hoc nō verificat so
lū q̄tum ad iam mortuos: sed ēt q̄tum ad viuentes:
q captiui tenebant sub peccato: quos a peccato liberās
seruos fec̄ iustitie: vt dr̄ Ro. 6. Et sic quodāmodo eos
in captiuitatē duxit nō ad ꝑniciē: sed ad salutē. Luc. 5.
Ex hoc iam hoies eris capiēs. Nō solum aūt hoies a
captiuitate eripuit ꝛ sue seruituti subiecit: sed ēt eos spi
ritualibus bonis dotauit. Un̄ subdit. Dedit dona hoi
bus. s. gratie ꝛ glorie. ps. Gratiā ꝛ gloriā dabit dn̄s. 2.
Pe. i. Per quē ꝛ preciosa nobis promissa donauit ꝛc.
Nec est cōtrariū: qd̄ in littera p̄cedenti dr̄. Accepit do
5 na i hoibus: q: certe ipse dedit vt deus ꝛ accepit vt ho
mo in fidelibus sicut in mēbris suis. Dedit in celo si
cut deus ꝛ accepit in terra s̄m modū loquēdi quo dr̄.
Mat. 25. Qd̄ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis.
¶ Deinde cū dicit. (Q: aūt ascēdit ꝛc.) Exponit pro
positā auctoritatē ꝛ p̄mo q̄tum ad ascensionē. Scd̄o
q̄tū ad m̄a3 donationis ibi. (Et ipse dedit ꝛc.) ¶ Cir
ca p̄m duo facit. Primo ostēdit quomodo d̄scēdit ibi.
(Qui d̄scēdit.) Scd̄o quomodo ascēdit ibi. (Qui ascē
dit ꝛc.) ¶ Circa p̄m cōsiderandū est q̄ cū xp̄s vere sit
deus incōueniēs videbat q̄ sibi cōueniret descēderet
q: nihil esse deo sublimius. Et iō ad hāc dubitationē3

Ascēdēdo xp̄s captiuam duxit captiuitatem quō intelligat

excludēdā subdit apl's. Q: aūt ascēdit qd̄ est: nisi q: ꝛ d
d̄scēdit p̄mū ꝛc. Ac si diceret. Iō postea dixi q̄ ascēdit
q: ipse p̄ descēderat vt ascēderet: aliter. n. ascēdere non
potuisset. Quo āt descēdit subdit dicēs q: i iferiores p
tes terre. Qd̄ pōt intelligi dupl'r. Uno modo vt p inte
riores partes terre intelligant iste ꝑtes terre in q̄bus
nos habitamus q̄ dicunt inferiores eo qd̄ sunt īfra ce
lū ꝛ aerē. In has aūt partes terre dicit descēdisse fili' dī
nō motu locali: sed assumptione inferioris ꝛ terrene
nāe s̄m illud. Phil. 2. Exinaniuit semetipsum ꝛc. Alio
modo pōt intelligi de inferno q ēt infra nos est. Illuc
n. descendit dn̄s s̄m aiā3 vt inde sanctos liberaret. Et
sic videt hoc eis cōuenire qd̄ dixerat. Captiuā duxit
captiuitatē. Zac. 9. Tu quoq3 in sanguine testamenti
tui eduxisti vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua. 2
Apoc. 10. Uidi aliū angelū fortem descendentē de ce
lo ꝛc. Exo. 3. Uidi afflictionē populi mei qui est i egy
pto ꝛc. Et seq̄tur. Et descendi liberare eum.
¶ Deinde cū dicit. (Qui descēdit ꝛc.) Manifestat ei'
ascēsionē q̄tū ad tria. Primo q̄tū ad ꝑsonā ascēdētis
cū dicit. (Qui descēdit ipse ē q ascēdit ꝛc.) In quo desi
gnat vnitas ꝑsone dei ꝛ hois. Descēdit. n. sicut dictuz
est filius assumēdo humanā nām: ascēdit aūt filius ho
minis s̄m humanā nām ad vite imortalis sublimita
tē. Et sic est idē filius dei q descēdit: ꝛ filius hois q ascē
dit. Jo. 3. Nemo ascēdit in celū nisi q descendit de celo 3
filius hois q est in celo. vbi notat q̄ humiles q volun
tarie descēdūt sp̄ualr̄ deo sublimāte ascēdūt: q: q se hu
miliat exaltabit. Luc. 14. ꝛ. 18. Scd̄o ostēdit terminuz
ascēsionis cū dicit. (Sup oēs celos.) ps. Qui ascendit
sup oēs celos ad oriētē. Nec solū itelligēdū est q̄ ascē
derit sup oēs celos corꝑales: s3 ēt sup oēm sp̄ualē crea
turā. supra ca. i. Cōstituēs illū ad dexterā suā i celestib'
sup oēm p̄ncipatū ꝛ ꝑtātē3 ꝛ v̄tutē ꝛ dn̄ationē ꝛ oē no
mē qd̄ noiat ꝛc. ¶ Tertio ponit ascēsionis fructū cū
dicit. (Ut adimpleret oia). i. oē genus bonoꝝ sp̄ualibus
donis repleret. ps. Replebimur in bonis domus tue.
Eccl. 24. A generationibus meis adimplemini. Uel
vt adipleret oia. i. vt ad affectū ꝑduceret oia que d̄ ipso 4
erāt scripta. Luc. vl. Oz ipleri oia q̄ scripta sunt in lege
ꝛ ꝓphetis ꝛ psalmis de me. ¶ Lec. IIII.

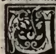
De scēdisse xp̄m p̄ ad inferiores partes terre quō intelligat

T ipse dedit quosdā q̄dē apo
stolos. quosdā aūt prophetas
alios vero euāgelistas. alios āt
pastores ꝛ doctores ad consu
mationē sanctoꝝ in opus ministerij in edifi
catione corporis xp̄i: donec occuramus oēs
in vnitatē fidei ꝛ agnitionis filij dei in viꝝ ꝑ 5
fectū. in mēsurā etatis plenitudinis xp̄i.
¶ Hic exponit apl's qd̄ supra dixerat de donatione do
noꝝ. Circa qd̄ duo facit. p̄ ondit q̄ dn̄s singulis fideli
bus dedit donoꝝ diuersitatē. Scd̄o ondit illoꝝ dono
rū fructū ꝛ vtilitatē ibi. (Ad ꝯsumationē scōꝝ ꝛc.) Et
q: p dona xp̄i diuersi status ꝛ munera i eccl'ia designā
tur. cōsiderādū ē q̄ iter dona xp̄i p̄ ponit apl'os. Un̄ di
cit. Et ipse dedit quosdā q̄dē apl'os. Luc. 6. Elegit ex ip
sis quos ꝛ apl'os noiauit. i. cor. 12. Quosdā q̄dē posuit
in ecclesia. p̄mū apl'os. Scd̄o ꝓphetas. Tertio docto
res. Quarto v̄tutes. Apl'i p̄mo loco ponunt: q: ipsi p̄
uilegiati fuerūt in oibus donis xp̄i. Habuerūt. n. pleni
tudinē gr̄e ꝛ sapiētie q̄dē q̄tū ad reuelationē diuinoꝝ
mysterioꝝ. Luc. vlt. Aperuit eis sensum vt itelligerēt
ꝛc. Mar. 4. ꝛ Luc. 8. Uobis datū est noscere mysteriū re
gni dei ꝛc. Jo. 15. Oia q̄ audiui a patre meo nota feci vo
bis.

Apl'i p̄uilegiati erāt i oib' dōis xp̄i

a dis. Habuerunt ēt copiam eloq̄ntie ad annunciandū
euangelium. Luc. 21. Dabo vobis os ⁊ sapiam cui nō
poterunt resistere ⁊ contradicere oēs aduersarij vestri.
Mat. vlt. Euntes i mundum vniuersum p̄dicate ⁊c̄.
Habuerunt ēt p̄rogatiuā auctoritatis ⁊ potētie q̄tum
ad curam dñici gregis Joan. vlt. Pasce oues meas. 2.
Cor. 10. De potestate nostra quā dedit nobis deus i edi
ficationem nō in destructōem vestram ⁊c̄. Jō aplūs sub
iungit h̄ tres gradus ecclesiasticos ſm participatōem
singulorū p̄missorū. Nam q̄tum ad reuelationē diuino-
rum mysteriorū subdit. Quosdā aūt ꝓphetas q p̄nun
ciatores fuerunt incarnatōis xp̄i de q̄bus dr̄ p̄ Pet. 1.
Prophete q de futura i vob̄ gr̄a ꝓphetauerūt. Mat.
2 11. Oēs. n. ꝓph̄e ⁊ lex vsq̄ ad Joānem ꝓphetauerunt.
Sed apl̄i ꝓphetantes fuerunt post aduentū xp̄i gau
dia vite future. Apoc. 1. Btūs q legit ⁊ audit verba ꝓ-
Euā- phetie huius ⁊c̄. Jtem exponentes antiquorū ꝓphetarū
geli- ꝓphetias. 1. Cor. 14. Emulamini spūalia: magis aūt vt
ste di ꝓphetetis. Mat. 23. Ecce ego mitto ad vos ꝓphetas
cunt ⁊ sapientes ⁊c̄. ¶ Quantū vō ad annunciandū euan
ab gelium subdit. Alios vō euāgelistas: q. s. habent offm̄
euan p̄dicandi euāgeliū: vel ēt ꝯscribēdi: q̄uis nō essent de
geli. p̄ncipalibus aplīs. Ro. 10. Quā speciosi pedes euāge
lizantiū pacē ⁊c̄. Esa. 41. Dabo hierusalē euangelistā.
¶ Quantū vō ad curā ecclesie subdit. Alios aūt pa-
stores curā. s. dominici gregis habentes. Et sub eodē
addit. Et doctores ad ostendendū q̄ ꝓpriū offm̄ pastorū
3 ecclesie est docere ea q̄ ꝑtinēt ad fidē ⁊ bonos mores.
Dispensare aūt tp̄alia non ꝑtinet ad ep̄os q sunt aplo-
rum successores: sed magis ad dyaconos. Act. 6. Non
docto- est equum nos derelinquere verbum dei: ⁊ ministrare mē
res di- sis. Tit. 1. Amplectentē eum q ſm doctrinā est: fidelē
cunt sermonem. Dr̄ de episcopo. Jere. 3. Dabo vobis pasto-
a do- res iuxta cor meum ⁊ pascent vos sciā ⁊ doctrina.
cēdo. ¶ Deide cū dic̄. (Ad ꝯsummationē sanctorū ⁊c̄.) Ostē
dit fructū p̄dictorū donorū seu offōrū. Et circa h̄ duo
facit: q2 p̄mo assignat fructū. Scđo ostēdit qualr̄ fideles
ad huc fructū possent aduenire ibi. (Ut iā non simus
paruuli ⁊c̄.) Prima itē in duas. P̄rio ꝓponit effectū
ꝓximū. Scđo ostendit fructū vltimū ibi. (Donec oc-
4 curramus oēs ⁊c̄.) Effectus aūt p̄rimus p̄dictorū do-
norū seu offōrū pōt attendi q̄tum ad tria. Uno mō q̄-
tum ad ipsos q sunt in officijs ꝯstituti q̄bus ad h̄ sunt
collata dona spūalia: vt ministrent deo ⁊ ꝓximis. Et q̄-
tū ad hoc dic̄. Jn opus ministerij ꝑ qđ. s. ꝓcurat̄ honor
dei: ⁊ salus ꝓximorū. 1. Cor. 4. Sic nos existimet hō vt
ministros xp̄i ⁊c̄. Esa. 61. Ministri dei dicet̄ vob̄. Alio mō
q̄tū ad ꝑfectionē iā credētiū cū dicit. Ad ꝯsumationē
. i. ꝑfectionē scōꝝ. i. eorū q iā sunt scificati ꝑ fidē xp̄i. Et
enim spālr̄ debent itendere p̄lati ad subditos suos vt
eos ad statū ꝑfectionis ꝑducant: vñ ⁊ ipsi ꝑfectiores
sunt, vt dic̄ Diony. in ecclīastica hierarchia Heb. 6. Ad
ꝑfectionē feramur ⁊c̄. Esa. 10. Cōsūmatio abbreuiata
inundabit iustitiā. Cōsūmationē. n. ⁊ abbreuiationem
5 dñs deus exercituū faciet ⁊c̄. ¶ Tertio q̄tū ad ꝯuer
sionē ifideliū: ⁊ q̄tū ad hoc dic̄. Jn edificatōēz corpis
xp̄i. i. vt ꝯuertant ifideles, ex q̄bus edificat̄ ecclīa xp̄i
q̄ est corpus eius. 1. Cor. 14. Ad edificationē ⁊ exhorta
tionē ⁊ ꝯsolationē. Et seq̄t ibidē. Nā maior ē q ꝓphe-
tat q̄ q linguis loq̄tur: nisi forte interp̄tet̄ vt ecclesia
edificationē accipiat. Et ibidē. Oīa ad edificatōēz fiāt.
¶ Deide cū dicit. (Donec occurramus ⁊c̄.) Assignat
fructū vltimū. Et pōt intelligi dupl̄r. Uno mō de fru
ctu simpl̄r vltio: q erit in resurrectione scōꝝ. Et ſm h̄
duo tangunt̄. P̄rio q̄dē ꝯgregatio resurgētiū ⁊ corpa
lis ⁊ spūalis. Corpalis q̄dē erit ꝯgregatio i. hoc q̄ oēs

b sci ꝯgregabunt̄ ad xp̄m. Mat. 24. Ubicūq̄ fuerit cor
pus illuc ꝯgregabunt̄ ⁊ aq̄le. Et q̄tum ad h̄ dic̄. (Do
nec occurramus oēs ⁊c̄.) Quasi dicat: vsq̄ ad h̄ extē-
dit̄ p̄dictū ministeriū: ⁊ ꝯsūmatio scōꝝ: ⁊ edificatio eccle
sie: donec in resurrectiōe occurramus xp̄o. Math. 25.
Ecce sponsus venit exite obuiā ei Amos. 4. Prepara
te in occursum dei tui israel ⁊c̄. Et ēt occurramus no
bis inuicem. 1. thes. 4. Simul rapiemur cū illis in nu
bibus obuiā xp̄o in aera. Phil. 3. Si quō occurrā ad re
surrectionē q̄ est ex mortuis spūalis aūt ꝯgregatio at-
tendit̄ q̄tū ad meritū q̄dē ſm fidē: ⁊ q̄tū ad hoc dic̄.
Jn vnitatē fidei. s̄. eodē. Unus dñs vna fides ⁊c̄. Jtē
supra in eodē. Solliciti seruare vnitatē spūs ⁊c̄. Quā
tum vō ad p̄m̄ ſm dei ꝑfectam visionē ⁊ cognitionem 2
de qua. 1. Cor. 13. Tūc cognoscā sicut ⁊ cognitus sum.
Et q̄tum ad hoc dicit. Et agnitionis filij dei. Jere. 31.
Oēs. n. cognoscent me. ¶ Scđo ponit p̄dictū fructū Femi
q̄tum ad ꝑfectionē resurgētiū. Et p̄mo ponit ipsā ꝑ- ne nō
fectionē cū dicit. Jn virū ꝑfectū. Ubi nō est intelligen mutā
dum sicut q̄dam intellexerūt: q̄. s. femine mutent̄ i se- tur in
xum virilē in resurrectione: q2 vterq̄ sexus ꝑmanebit sexū
nō q̄dē ad cōmixtionē sexuū q̄ tūc decetero nō erit ſm virilē
illud Mat. 23. Jn resurrectione. n. nō nubent neq̄ nu in re-
bent̄: sed sunt sicut angeli. Sꝫ ad ꝑfectionē nāe ⁊ glie surre
dei q talem nām ꝯdidit. Dicit ergo virū ꝑfectū ad desi ctiōe.
gnandū oīmodam ꝑfectionē illius status. 1. cor. 13. Cū
venerit qđ ꝑfectū est euacuabit̄ qđ ex pte est. Et pp̄ h̄ 3
vir magis sumit̄ ſm q̄ diuidit̄ ꝯ puerū: q̄ ſm q̄ diui
dit̄ ꝯ feminā. Scđo ostēdit exēplar huius ꝑfectionis cū
dicit. Jn mēsurā etatis plenitudis xp̄i. Ubi ꝯsiderādū
est: q̄ corpus xp̄i verū est exemplar corpis mistici: vtrū
q̄. n. ꝯstat ex pluribus mēbris in vnū collectis. Corp̄
aūt xp̄i fuit ꝑductū ad plenā etatē virilē. s. triginta triū
fere annorū i qua mortuus fuit. Hmōi ergo etatis ple-
nitudini cōformabit̄ etas scōꝝ resurgentiū: in q̄b̄ nul
la erit iꝑfectio nec defectus senectutis. Phil. 3. Re-
formabit corpus humilitatis nostre cōfiguratū corpi
claritatis sue. Alio mō pōt itelligi de fructu vltimo p̄n
tis vite: in qua q̄dem sibi occurrunt omnes fideles ad
vnam fidem ⁊ agnitiōem veritatis. Jo. 10. Alias oues
habeo q̄ non sunt de hoc ouili ⁊c̄. Jn qua perficit̄ etiā
corpus xp̄i mysticum spūali perfectione ad similitudi 4
nem corporis xp̄i veri. Et ſm hoc totum corpus eccle
sie dr̄ corpus virile ſm illam similitudinē qua vtitur
apostolus. Galathas. 4. Quanto tp̄e heres paruulus
est nihil differt a seruo ⁊c̄. Lectio. V.

T iam nō simus paruuli fluctu 2ª 2. q. 183ª. ar. 2ª
antes ⁊ circūferamur oī vento
doctrine in neq̄cia hoīuꝫ: i astu
tia ad circumuentionē erroris.
Ueritatē aūt facientes in charitate cresca-
mus i illo ꝑ oīa q est caput xp̄s: ex quo to
tum corpus cōpactum ⁊ cōnexū ꝑ oēm iū-
cturam subministrationis ſm operationē 5
in mensurā vniuscuiusq̄ mēbri augmētum
corpis facit in edificationē sui in charitate.
¶ Posita donorū spūaliuꝫ diuersitate ⁊ fructu eorū: h̄
ostēdit aplūs quō ad fructū illū perueniamus. Circa qđ
duo facit. P̄rio duo ipedimēta remouet. Scđo modū
veniendi docet ibi. (Ueritatem facientes ⁊c̄.) Dicit er
go. Bñ dictum est q̄ hic est fructus vltimus istorū do-
norum: q̄. s. occurramus dño in virum perfectum ⁊c̄.
Ergo opꝫ nos videre vt iā nō simus paruuli: sed certe

c viri pfecti: q2 q̃diu aliqs est puer nõ est pfectus vir.
Oz ergo q̃ deserat puericiã q dño dz occurrere. Sic fa
ciebat aplꝰ.i.Cor.13. Qñ factus sum vir euacuaui ea
q̃ erant paruuli. Cõditio aũt pueri est q̃ nõ est fixꝰ vel
determinatus in aliquo: sed credit oi ꝟbo. Si g̃ volu/
mus exhibere nos vt viros pfectos opz q̃ deseramus
cogitationẽ fluctuantem.i.instabilẽ. Et hoc est qđ di/
cit. Fluctuantes.i.Cor.14. Nolite paruuli effici sensi/
bus sed malitia paruuli estote. Dicunt aũt fluctuãtes
a fluctu: q2 tales ad modũ fluctus nõ sunt firmi i fide:
Jac.p̃. Qui.n. hesitat silis est fluctui maris q a vento
mouet ꝛ circũfert. Nũc aũt necesse est nos stabiles eẽ
2 ꝛ nõ fluctuare. Et q2 ventus est praua doctrina: de q̃
merito dr̃ puer.25. Uẽtꝰ aqlo dissipat pluuias Mat.
7. Descẽdit pluuia venerũt flumina: flauerũt vẽti ꝛ ir
ruerũt in domũ illã ꝛ cecidit ꝛ fuit ruina eius magna.
Jõ dic̃. Et nõ circũferamini oi vẽto doctrine ꝛc̃. Q.d.
Nulla doctrina pũersa pstante ad cõmotionẽ cordis
ꝛ ruinã spũalis edificij demus moueri: q2 nõ est bona
doctrina: qđ pz ex tribus. Pꝛio ex eius ꝓnꝰ qđ est neq/
cia holum: iõ nõ est bona doctrĩa sed falsa ꝛ neq̃: quã
dogmatizat aliqs ad pditionẽ aiaꝝ: vt obtineat ꝓnci/
patum: sicut doctrina arrij neqssimi: q crepuit mediꝰ:
vt de ipso possit exponi illud Eccl.31. Testimoniũ ne
qcie eius veꝝ est. Itẽ talis doctrina pũersa est: qđ pz.
3 Scđo ex eius ꝓcessu q est astutia: q2 cũ dolo.i.vnũ itẽ
dit ꝛ aliud simulat: pp qđ aplꝰ dicit.2.Cor.11. Timeo
ne sicut serpẽs euã seduxit astutia sua: ita corrũpãtur
sensus vestri ꝛ excidant a simplicitate q̃ est in xp̃o ie/
su. Tertio pz h̃ idẽ ex effectu: q2 effectꝰ talis doctrine
est ad circũuentionẽ erroris non ad denarios: vel alia
tpalia acqrẽda: sed ad seminãdos errores seducũt ꝛ cir
cũuenũt tales doctores: d qbꝰ dr̃.2.Thi.3. mali hoies
ꝛ seductores ꝓficiẽt i peiꝰ errãtes ꝛ i errorẽ mittẽtes.
¶ Deinde cũ dicit. (Ueritatẽ aũt faciẽtes ꝛc̃.) Osten
sis ipedimẽtis p q̃ a fructu donoꝝ spũaliũ ipedit qꝛ
hic ondit qualr ad fructũ debitũ ꝑuenit. Et arguit sic.
4 Stati dcm est q̃ si volumꝰ ad spũaliũ donoꝝ fructũ
ꝑuenire opz vt iã nõ simus paruuli ꝛc̃. Sed tãdiu su/
mus paruuli q̃diu virilẽ statũ nõ attingimus ac cre/
scimus g̃ nobis necium est vt crescamus. Et h̃ est qđ
dicit. (Ueritatẽ aũt faciẽtes ꝛc̃.) Duo g̃ facit. Pꝛio oñ/
dit in quo dẽmus crescere. Scđo p quẽ ibi. (In illo p
oia ꝛc̃.) Dic̃ g̃ q̃tũ ad ꝓm: ꝟitatẽ faciẽtes crescamus: ꝛ
hoc in duobus.s. in bono ope ꝛ forma bõi opis q̃ duo
sunt veritas ꝛ charitas. Ueritas ẽt qñqz dr̃ oẽ opꝰ bo/
num: vt Thob.p̃. In captiuitate tñ positus viã verita
tis nõ deseruit. Faciamus g̃ veritatẽ.s. oẽ opus bonũ
vel veritatẽ doctrine: q2 nõ sufficere nobis dz audire vel
docere veritatẽ: sed opz facere: ppter h̃ dicebat aplꝰ.i.
5 Thy.4. Hoc.n. facies ꝛ teipm saluũ facies ꝛ eos q te
audiunt. Estote g̃ factores ꝟbi ꝛc̃. vt dr̃ Jac.i. Q2 fa/
ctores iustificabunt: vt habet. Ro.2. Et h̃ si fiat i cha
ritate/q̃ est forma boni opis. pꝰ Cor.in.16. Uirilr agite ꝛ
ꝯfortet cor vr̃um ꝛ oia opa vr̃a in charitate fiant. Q2
certe alr nihil valerent.i.Cor.13. Si tradidero corpus
meũ: ita vt ardeã: charitatẽ aũt nõ habuero nihil mihi
ꝓdest. Sed q2 in via dei nõ ꝓgredi est regredi: iõ sub/
dit aplꝰ. Ut crescamus in illo ꝛc̃. vbi tria facit. Primo
ondit auctorẽ nr̃i augmenti. Scđo eius veritatẽ. Ter
tio modũ augmenti. Scđa ibi. (Ex quo totũ corpus).
Tertia ibi. (Scđm opõnẽ in mensuraz vniuscuiusqz
mẽbri). Dicit g̃. Crescamus illo.s. xp̃o de quo pꝰ Pe.2.
In eo crescatis in salutẽ. In illo inq̃ q est caput nr̃um
xp̃s: ꝛ in ecclesia q̃ est corpus ipsius: vt dr̃ Col.i. Cre/
scamus inq̃ nõ in possessionibus: sicut dr̃ Job.i. Pos

sessio eius creuit in terra: sed in spũalibus. Nec in vno d
tantũ sed p oia.i. in oi bono fructificãtes ꝛ crescẽtes.i.
Cor.10. Oia in gl'iam dei facite ꝛc̃. Et ibi seqt. Sicut ꝛ Cor/
ego p oia oibus placeo. De hoc cõmendat corinthios pꝰ nã
aplꝰ dicens.i.Cor.11. Oia ꝓcepta mea tenetis. letria
¶ Consequenter cũ dicit. (Ex quo totũ corpus ꝛc̃.) hz ad
Ondit veritatẽ xp̃i p quẽ crescere dẽamus. ¶ Ubi sci/ inuicẽ
endũ est q̃ corpus nãle tria hz.s. cõpactionẽ mẽbroꝝ con/
adinuicẽ: ligationẽ p neruos: ꝛ mutuã subministratio nexa
nẽ.i.Cor.12. Si dixerit pes qm̃ nõ sum manus nõ sũ
de corpe: nõ iõ nõ est de corpe? Et si dixerit auris qm̃
nõ sum oculus nõ sum de corpe ꝛc̃. Si totũ corpus ẽ
odoratus vbi auditus? Spũalr ergo sicut vnũ corpus 2
efficit ex multis his tribus modis.s. p cõpactionẽ seu
adunationẽ: p ligationẽ ꝛ per mutuã opationẽ ꝛ sub/
uẽtionẽ: ita vt oia q̃ sũt a capite corpali.s. cõpactio: ner
uoꝝ ligatio: ad opus motiõ fluũt a capite nr̃o xp̃o in
corpe ecclie. Et pꝰ cõpactio p fidẽ. Un̄ dic̃. Ex q̃.s. xp̃o
q est caput nr̃m vt mõ dictũ est: totũ corpus cõpactũ
ẽ.i. coadunatũ. ꝓs. Dispsiões israel ꝯgregabit. Abac.
2. Cõgregabit ad se oẽs gẽtes ꝛ coacernabit ad se oẽs
ꝓplos. De h̃ dr̃ Col.2. Caput ex q̃ totũ corpꝰ p nexꝰ ꝛ
ꝯiunctiones subministratũ ꝛ ꝯstructũ crescit i augmẽ
tum dei. Scđo fluit a xp̃o capite in corpꝰ ecclie sue mi
sticũ connexio ꝛ colligatio: q2 opz adunata aliquo ne
xu vel vinculo necti vel colligari. Et pp h̃ dic̃. Et ꝯne 3
xum ꝓoẽm iuncturã subministrationis.i. p fidẽ ꝛ chari
tatẽ q ꝯnectũt ꝛ ꝯiungũt mẽbra corpis mystici ad mu
tuã subministrationẽ. Eccl.39. Oia opera dñi bona ꝛ oẽ
opus hora sua subministrabit. Un̄ ipse aplꝰ ꝯsiderans d
ista mutua subministratione q̃ est inter mẽbra ecclesie
p diuinã ꝯiunctionẽ dicebat. Phi.p̃. Scio.n. q̃ i hoc
ꝓueniet in salutem per nr̃am orõnem ꝛ subministratio/
nem spũs iesu xp̃i. Tertio a capite xp̃o in membris vt
augmentent influit virtus actualr operandi. Un̄ dic̃:
Scđm mensuram vniuscuiusqz membri augmentum
corporis faciens. Quasi dicat. Non solũ a capite nr̃o
xp̃o est membroꝝ ecclesie ꝯpactio p fidem: nec sola cõ
nexio vel colligatio per mutuã subministrationis cha
ritatis: sed certe ab ipso est actualis membroꝝ opatio
siue ad opus motio s'm mensurã ꝛ cõpetentiã cuiusli/ 4
bet mẽbri. Un̄ dicit q̃ facit augmentũ corpis s'm ope
rationẽ ꝛ mẽsurã vniuscuiusqz mẽbri debite mẽsurati
q2 non solũ p fidẽ corpus mysticũ cõpaginat nec solũ
p charitatẽ subministrationẽ ꝯnectẽtẽ auget corpus: sz
p actualẽ motionẽ ad operationẽ quã deus facit in no
bis. Un̄. Esa.26. Oia opa nr̃a opatus est deus: q in oi
bus opat vt dr̃.i.Cor.12. Et hec expõ cõcordat glosa/
tori. Sed ad qđ augmẽtat deus vnũqđqz mẽbruz: vt
corpus edificet. s̃.2. In quo ois edificatio ꝯstructa cre
scit in templũ scm̃ in dño: i quo ꝛ vos edificamini ꝛc̃.
Unde.i.Cor.3. Dei edificatio estis. Et hec oia fiũt in
charitate: q2 vt dicitur.i.Cor.8. Charitas edificat. Uel
in charitate facit deus hec oia.i. ex mera dilectione. Je 5
re.31. In charitate ꝑpetua dilexi te: ideo attraxi te mi/
serans. Rursusqz. Edificabo ꝛ edificaberis. Hoc est er
go quod dicit. In edificationem sui in charitate.

¶ Lectio. VI.

Hoc ergo dico ꝛ testificor i dño
vt iã nõ ambuletis sicut ꝛ gẽtes
ambulãt in vanitate sensus sui
tenebris obscuratũ hñtes itel/
lectũ alienati a vita dei p ignorãtiã q̃ ẽ in il
lis ppter cecitatẽ cordis ipoꝝ: q despãtes se
metipsos

metipsos tradiderũt ĩpudicicie ĩ operatio nem immundicie omnis in auariciam.

¶ Supra monuit aplus ephesios vt manerent in ecclìastica vnitate ꝺscribẽdo modũ eius ꝛ formã: in hac parte docet eos viam ꝑ quã possint manere in ecclìastica vnitate. Et ꝓ facit hoc. Secũdo ondit ptãtem hanc ad implenda ꝓcepta, in fine epistole ibi. (De cetero fratres cõfortamini ꝛc.) Prima in duas. Pꝛio ꝓponit ꝓcepta ad oẽs. Secũdo ptinentia ad singulos gradus ecclesie ibi. (Mulieres viris suis subdite sint ꝛc.) Prima in duas. Pꝛio ꝓponit quedã ꝓcepta generalia ad que reducunt oĩa alia. Secũdo ponit spãlia ibi. (Propter qḋ deponẽtes mẽdaciũ ꝛc.) Pꝛia iterũ in duas: q: cũ itẽtio apostoli sit eos reuocare a veteri cõsuetudine ad nouã xp̃i doctrinã. Pꝛio ondit doctrinam xp̃i eẽ ꝯ̃riam antique ꝯuersitati gẽtilitatis. Scḋo inducit eos vt eã ꝺponãt ꝛ eã q̃ xp̃i est assumãt ibi. (Deponite vos ẜm pꝛistinã ꝛc.) Pꝛima in duas: q: ꝓ describit ꝯuersationẽ gẽtiliũ. Secũdo ondit ꝙ ei cõtrariat doctrina xp̃i ibi. (Uos aũt nõ ita ꝛc.) Pꝛima in tres. Pꝛio hortatur eos vt declinẽt cõuersationẽ gentiliũ. Scḋo ꝺscribit eã q̃tũ ad iteriorẽ aĩum ibi. (Tenebꝛis obscurati ꝛc.) Tertio q̃tũ ad exteriorẽ modũ ibi. (Qui desꝑãtes ꝛc.) Dicit ḡ. ad hoc ꝙ possitis ĩplere ea que dicta sũt: dico .i. nõ obsecro vt ꝓus: ſʒ dico ꝛ testificor h̃ qḋ dixi. Gal. 5. Testificor aũt omni homini rursum circũcidẽti se qm̃ debitor ẽ vniuerse legis faciende. 2ª Thi. 4. Testificor coram deo ꝛ xp̃o iesu ꝛc. Et qḋ? Ut iã .s. tẽpore fidei ꝛ ꝯuersiõis ad xp̃z: q: iã vos mũdi estis. Joã. 15. Nõ ambuletis .i. viuatis. Gal. 5. Si spũ viuim⁹ spũ ꝛ ambulemus ꝛc. Et h̃ sicẽ gẽtiles ambulãt. pª Cor. 12. Scitis qm̃ cũ gẽtes essetis ad simulacra muta ꝓut ducebamini euntes ꝛc̃. nõ sic igit ambuletis. ꝓuer. ꝓ. Fili mi ne ãbules cũ eis: ꝓhibe pedẽ tuũ a semitis eoꝝ ꝛc.

¶ Cõsequẽter cũ dic. (In vanitate sensus sui:) reddit cãm huius ꝓhibitiõis. Ubi notãdũ ẽ ꝙ cũ ambulare spũaliter sit ꝓficere ẜm illḋ Esa. 26. Rectus callis iusti ad ambulãdũ ꝛc. Gen. 17. Ambula corã me ꝛ esto ꝑfectus. dr̃ abrae. Ad h̃ ḡ vt hõ iuste ambulet .i. spũalr ꝓficiat oꝛ tria q̃ ĩ ipso sũt regulari ꝛ ordinari. In hoie. n. est rõ iudicans de ꝑticularibus agẽdis. Itẽ ĩtellectus vniuersaliũ ꝓncipioꝝ q est sinderesis. tertio lex diuina seu deus. Quandocũq; ḡ aliquis ẜm ista tria sibĩ inuicẽ ordinata dirigit: ita ꝙ actio ordiet ẜm iudiciũ rõnis: ꝛ hec scʒ rõ iudicet ẜm ĩtellectũ rectũ vel sinderesim: ꝛ hec scʒ sinderesis ordinet ẜm legẽ dĩnam: tũc actio ẽ bõa ꝛ meritoria. Sed vita gẽtiliũ nõ est talis. immo ꝺficit in ꝓdictis tribus: quia ꝓ deficit a rõne iudicante: quia ambulãt in vanitate sensus sui. Sensus aũt est vis appꝛehẽsiua ꝑ quã iudicamus singularia. Uñ aliquis hõ rectus dicitur qñ bene iudicat de agendis. Sed sensus iste qñq; est rectus: quãdoq; est van⁹. Rectus dicit qñ debita regula regit q̃ venit ad debitũ finem. Uanus autem qñ idebita regula ductus nõ venit ad debitum finẽ. Sap. 13. Uani sunt omnes hoies ĩ qbus nõ subest sciẽtia dei ꝛc. Ro. ꝓ. Euanuerũt ĩ cogitationibus suis ꝛc. Jere. 2. Ambulauerũt post vanitates suas ꝛ vani facti sũt. ꝛc̃. Quare? q: certe rõ istoꝝ ĩ agẽdis nõ dirigebat ab intellectu illuminato ſʒ erroneo. Et h̃ ẽ qḋ ait. Tenebꝛis obscurati hñtes intellectũ. Ro. i. Obscuratũ ẽ ĩsipiens cor eoꝝ. ps. Nescierũt neq; ĩtellexerũt ĩ tenebꝛis ãbulãt. Et rõ ẽ q: tales ñ sũt ꝑticipes diuini luminis seu lege diue illuminãtis ꝛ regulantis: ꝓpter qḋ subdit. Alienati a vita dei .i. a deo q ẽ vita aĩe. Joã. 14. Ego sũ via ꝟitas ꝛ vita. Ul' a vita dei .i. a charitate ꝛ grã spũali q̃ aĩa viuit formalr. Ro. 6.

Grã aũt dei vita eterna. Isti aũt erãt sine spe vite eterne q: ponebãt mortalitatẽ aĩe ꝯ̃ fidẽ ꝛ ꝓphetiã. Sap. 2. Nescierũt sacramẽta dei neq; sperauerũt mercedẽ iustitie neq; iudicauerũt honorẽ aiaruʒ scãruʒ ꝛc. Uel a vita dei .i. a vita scẽ viuẽdi q̃ ẽ ꝑ fidẽ. Gal. 2. Uiuo ego iã nõ ego ꝛc. Justus aũt ex fide viuit: vt dicit Ro. ꝓmo. Uel que ẽ ꝑ charitatẽ. pª Joã. 3. Nos scimus: q: trãslati sum⁹ ꝺ mortale ad vitã quoniam diligimus frẽs ꝛc̃. Nõ sic autẽ isti sed magis alienati. ¶ Modũ aũt huius alienatiõis tãgit. s. ignorãtiã nõ stellarũ vel cursus syderuʒ ſʒ nature diue. pª Cor. 15. Ignorãtiã quidẽ dei quidã habẽt q: certe tũc soluʒ in iudea notus erat de⁹: sed mõ vt dr̃ Act. 17. Tpa huius ignorãtie despiciens deus tũc annũciat hoĩbus vt oẽs vbiq; penitẽtiã agãt ꝛc̃. Hui⁹ aũt ignorãtie deus nõ erat cã q̃tũ de se erat: q: vt dicit Rom. ꝓ. Deus illis reuelauit: ſʒ certe causa erat illis ꝓpter cecitatẽ cordis ipsoꝝ. Et ꝓe dicit cecitatẽ ꝙ ex creaturis nõ poterãt venire in noticiaʒ creatoris: q: vt dr̃. Sap. 2. Excecauit eos malicia eorum ꝛ nescierũt sacramẽta dei neq; mercedẽ sperauerũt iustitie. Et h̃ est qḋ seqt. Qui ꝺsperãtes ꝛc̃. Ubi ondit apostolus quales erãt in exteriori conuersatione qꝛ̃ sine spe ꝛ h̃ quia alienati a vita. Job. 7. Desperaui nequaq̃; vltra iã viuã ꝛc̃. Jere. 18. Desperauimus post cogitatiões nr̃as ibimus: ꝛ vnusq̃sq; post prauitates cordis sui malefaciem⁹. Et h̃ ẽ qḋ seqt. Tradiderũt semetipsos ipudicicie ꝛc̃. Et h̃ legi põt duplr vel separatĩ vt dicatur in auaricia .i. q: auari erant. Roma. ꝓ. Repletos omni iniqtate ꝛ malicia. fornicatiõe: auaricia ꝛc̃. Heb. 13. Sint mores sine auaricia ꝛc. q: vt dr̃ Eccl. 10. Auaro nihil ẽ scelesti⁹. Propter qḋ Abbac. 2. Ueh q ꝯgregat auariciã malã domui sue ꝛc̃. Põt ẽt legi ꝯiũctĩ cũ ꝓcedẽtib⁹: vt dicat ĩ auaricia .i. auare: ita vt sit modificãs ꝓcedẽtia. Et hʒ h̃ aggrauat eoꝝ vitã triplr: q: ꝓ peccauerũt nõ ex passiõe: ſʒ poti⁹ ex electiõe. Uñ dic̃. Tradiderũt semetipsos ipudicicie. q. d. Nõ passiõib⁹ vl' ĩfirmitate peccauerũt: ſʒ semetipsos tradiderũt ꝛc̃. Judith. 7. Spõte tradam⁹ nos oẽs ꝓplo Olofernis ꝛc̃. 2ª Cor. 12. Nõ egerũt pniaʒ sup ĩmũdicia ꝛ fornicatiõe ꝛ ipudicicia quã gesserũt. 2° ex actuali effrenatiõe. pª Pe. 2. Post carnẽ ĩ ꝯcupiaʒ ĩmũdicie ãbulãt ꝛc̃. Et iõ dic̃. In opõnẽ oĩs imũdicie. Ezech. 14. Isti posuerũt ĩmundicias suas ĩ cordib⁹ suis ꝛc. 3° aggrauat eoꝝ pctm̃ ex cõtinuatiõe: q: ĩcessãter peccabãt. Osee. 4. fornicati sũt ꝛ ñ cessauerũt: qm̃ dñʒ reliqrũt. vñ dic̃. In auaricia .i. ardẽter ꝛ ĩsatiabilr. 2. pe. 2. oclos hñtes plẽos adulterij ꝛ incessabilis delicti: pellicientes aias ĩstabiles cor exercitatum auaricie habentes maledictionis filij ꝛc̃.

¶ Lectio. VII.

Uos aũt nõ ita didicistis xp̃um: si tñ illum audistis ꝛ ĩ ipo edocti estis sicut ẽ ꝟitas in iesu. Deponite vos ẜʒ pꝛistinã ꝯuersatõẽʒ veterẽ hoiẽʒ q corrũpit ẜm ꝺsideria erroris. Ro

Renouamini aũt spũ mẽtis vr̃e ꝛ iduite nouũ hoiẽʒ q ẜʒ deũ creat⁹ ẽ ĩ iustitia ꝛ scitate.

¶ Ostẽsa ꝑuersitate gẽtilis cõuersatiõis: h̃ ondit aplus ꝙ doctrĩa xp̃i totalr ꝯ̃ria ẽ illi ꝯuersationi ꝛ statui. Et qi ꝑuertẽtes qdã doctrinã xp̃i dixerũt ñ eẽ aliaʒ vitaʒ post istã: ſʒ aiaʒ mori cũ corꝑe vt al's dia: iõ aplus ondit. Pꝛio doctrinã xp̃i ꝯ̃riã eẽ vite ꝛ statui ꝓcedẽti. Scḋo ondit ꝯditiones debitas doctrine xp̃i ibi. (Deponite vos ꝛc̃.) Dicit ḡ. Ita dictuʒ est ꝙ illi desꝑãtes ꝛc̃. vos aũt nõ ita audiuistis xp̃m. scʒ esse imitãdũ. Quomõ ḡ. Ipsi. n. vos a dõ didicistis vt diligatis inuicẽʒ. 2ª. The. 2.

Itaqz fratres state ⁊ tenete traditiões quas credidistis. Et 2ᵉ The.2. Quomõ tenebim⁹. Et pᵉ Thes.2. Quã cũ accepissetis a nobis vbũ auditus dei accepistis illõ nõ vt vbũ hoĩuz sed sicut est vere vbum dei ⁊c. Col.2. Radicati ⁊ supedificati in ipo ⁊ ɔfirmati in fide sicut didicistis abũdãtes in illo in grãꝫ actiõe. Et hoc cer- te: si tñ illũ audistis: qꝛ auditus õseruit discipline. Si p qꝛ. Qꝛ h̃ ẽ annũciatio quã audistis: vt dr̃ pᵉ Jo.p̃. Et h̃ q̃ztũ ad p̃dicationẽ fidei. Eccl.24. Qui audit me non cõfundet. puer.15. Auris q̃ audit increpationes vite in medio sapiẽtũ ɔmorabit ⁊c. ¶ Et in illo edocti estis. s. quõ ptinẽtia ad fidem sũt custodiẽda ⁊ adimplẽda. Mat.vlt. Fecerũt sicut erãt edocti ⁊c. Et h̃ sicut ẽ vitas. q.d. Si audiuistis fidẽ xp̃i p̃dicari ⁊ quõ p̃dicata de beãt adimpleri estis edocti sic iesus de q̃ predicat vob q̃ est vitas. ¶ Uos aũt nõ ita. s. opꝫ ambulare: sic aliq desperãtes. Sꝫ quõ? Subdit. (Deponite vos ⁊c.) que q̃dẽ lr̃a pt legi dupl̃r. Uno mõ vt dicat õponere: ⁊ tũc cõstruit cũ p̃cedẽtib⁹ sic. ita ẽ vitas in q̃ edocti estis i. ie su depõere vos ⁊c. Si ãt dicat õpõite: q̃ lr̃a cõius habet. dicemus q qꝛ ɔ̃ria est ⁊ vita ⁊ doctrina gẽtiliuꝫ vite ⁊ doctrĩe iesu in q̃ edocti estis restat vt õponatis ⁊c. Duo g̃ facit: qꝛ cũ p̃ extirpãda sunt vitia q̃z iserant virtutes. Pr̃io docet eos statũ p̃stĩue ac veteris cõuersatiõis de ponere. ¶ Scd̃o nouũ statũ iesu assumere ibi. (Reno uamini aũt spũ ⁊c.) Dic g̃. deponite ⁊c. vbi tria sũt ɔsi derãda. Pr̃io q̃d itelligit p veterẽ hoĩeꝫ. Dicũt aliq q hic hõ vetus exterior ⁊ nouus hõ dr̃ iterior. Sed dicen dum est q hõ vetus dr̃ tam interior q̃z exterior q subijcit vetustati q̃ztũ ad aiam p pctm̃ ⁊ q̃ztum ad corpus: qꝛ mẽbra corpis sũt arma pcti. Et sic subiectus hõ pec cato sm̃ aiaꝫ ⁊ corpus dr̃ vetus hõ sm̃ q illa vetusta sũt q̃ sũt in via corruptiõis vel in ipo corrũpi: qꝛ qõ an tiq̃t ⁊ senescit ꝓpe iteritum est: vt dr̃ Heb.8. Et sic hõ subiectus pctõ dr̃ vetus: qꝛ ẽ in via corruptiõis. ꝓpter qõ subdit. Qui corrũpit sm̃ õsideria erroris. Nã vnũ q̃dqꝫ corrũpit cũ recedit ab origĩe nãe sue. Nã ãt hoĩs est vt õsideriũ eius tendat ad id qõ ẽ sm̃ rõnẽ. Perfe ctio aũt ⁊ bonũ rõnis ẽ vitas. Qñ g̃ rõ tẽdit ad errorẽ ⁊ desideriũ ex h̃ errore corrũpit. tũc vetus hõ dr̃. Dic

4 aũt sm̃ õsideria. s. mala. Ro.13. Carnis curã ne feceri tis in desiderijs. pᵉ Thi.6. Desideria multa ⁊ nociua ⁊ inutilia q̃ mergũt hoĩem in iteritũ ⁊ pditionẽ ⁊c. Qꝛ aũt hec desideria in q̃busdã trahũt ex ifirmitate: in q̃ busdã vo ex malicia sic in illis q dicũt deuꝫ ꝓuidẽtiã n̄ hr̃e: iõ dicit. Erroris qꝛ in talibus errãtibus corrum pit itellectus ⁊ affectus. Uel sm̃ õsideria erroris idest q̃ hoĩes faciũt errare: sm̃ illõ Sap.2. Hec cogitauerũt ⁊ errauerũt ⁊c. puer.14. Imprudẽtia stultoꝝ erratis. Sꝫ quõ õponẽdus sit docet aplus dicẽs. Col.3. Expo liantes vos veterẽ hoĩeꝫ cũ actib⁹ suis ⁊c. Nõ g̃ subalr dꝫ õponi vl̃ expoliari sꝫ solũ q̃ ad opa mala vel ɔuersa tiõeꝫ. pᵉ Pe.2. Cõuersatiõeꝫ vr̃am iter gẽtes hñtes bo nã. pᵉ Thi.4. Exẽplũ esto fideliũ i vbo ⁊ ɔuersatione. ¶ Deide cũ dic. (Renouamini ⁊c.) õndit q õbemus nouũ statũ iduere. Circa qõ tria facit. Pr̃io õndit per qõ cõsequi possumus hãc nouitatẽ. Scd̃o in q̃ hec no uitas cõsistat. Tertio q̃ sit. Quãtũ ad p̃mũ dic. Reno uamini spũ ⁊c. Ubi notãdũ ẽ q lꝫ spũs multipl̃r dicat in hoĩe tñ triplex spũs iuenit. s. spũsctũs. pᵉ Cor.3. Ne scitis q tẽpluꝫ dei estis ⁊ spũs dei habitat in vob. Iteꝫ spũs rõnalis. Gal.5. Caro cõcupiscit aduersus spiritũ. Itẽ spũs fantasticus. Osee.14. Scitote israel stultum ꝓphetam insanũ virum spiritalem. i. fantasticuꝫ. Hoc ergo qõ dicit. Spiritu mẽtis sumit ꝓ spiritusancto. Di cit aũt cãm renouatiõis eẽ spm̃scm̃ qui habitat in mẽ-

te nr̃a. Gal.4. Misit deus spm̃ filij sui i corda ⁊c. psal. Emitte spm̃ tuum ⁊ creabuntur ⁊c. Uel põt accipi spiri tus ꝓ spiritu rõnali: ⁊ tũc spũs idem est q mens nr̃a ⁊ est simile huic: qõ dr̃ Col.2. In expoliatiõe corporis carnis. i. corpis q̃ est caro: ita hic spũ mẽtis. i. spũ q est mens. hoc aũt dicit: qꝛ in nobis est alius spũs q nõ est mens: q. s. est cõis nobis ⁊ brutis. Dicit aũt: renouami ni spũ mẽtis: qꝛ illud qõ nõ est corruptũ ẽ nouũ nec re nouatiõe idiget. Nam si adam corruptus nõ fuisset re nouatione nõ idiguisset nec nos ẽt. Sed qꝛ corruptus fuit renouatiõe idiguit ⁊ eius posteriores. Et iõ opꝫ re nouari nos in p̃nti sm̃ aiam ⁊ in futuro sm̃ corpus qñ corruptibile h̃ induet icorruptionẽ ⁊ mortale imorta litateꝫ: vt dr̃ pᵉ Cor.15. Dic g̃. renouamini spũ hic. s. qꝛ nisi i p̃nti spũs remouet nũq̃z corpus ei⁹ inouabitur. Uel põt exponi spũ mẽtis. i. mente vr̃a spũali facta: ⁊ i idem redit. In quo aũt hec renouatio cõsistat q̃ztũ ad secũduꝫ subdit cuꝫ dic. Induite nouũ hoĩeꝫ ⁊c. Hic ad uertẽdũ est q sic vniuscuiusqꝫ rei p̃ᵐ vetustatis p̃nci piũ fuit adam p quẽ pctm̃ in omnes itrauit: ita p̃nci pium p̃mũ nouitatis ⁊ renouatiõis christus ẽ qꝛ sicut in adam omnes moriunt: ita ⁊ in xp̃o omnes viuifica bũt. Uñ Gal.vlt. In xp̃o iesu neqꝫ circũcisio neqꝫ pre puciũ aliq̃d valet: sed noua creatura. Induimini ergo dñm nr̃m iesuꝫ xp̃m. Ro.13. Que aũt sit renouatio ostẽ dit cũ dicit. Qui sꝫ deũ creat⁹ ẽ ⁊c. Hoc aũt põt itelligi tripl̃r. Uno° sic vt ly q referat ad spm̃. i. spũs q est mẽs nr̃a ⁊ creat⁹ ẽ a deo. s. in originali iustitia. s. in sui noui tate. Uel recreatus noua creatiõe vt eẽt iustus. supra. 2. Creati in xp̃o iesu i opibus bonis. Ul̃ ly q põt referri ad nouũ hoĩeꝫ scꝫ xp̃m. Et tũc cõstruet sic. Qui crea tus ẽ. s. formatus in vo v̄ginis sm̃ deũ. i. nõ semine hũa no: sed spũscõ. Uel creatus ẽ sm̃ esse grẽ ⁊ plenitudĩs: ⁊ hoc in iustitia quo ad hoĩes in sanctitate q̃ ad deuꝫ: ⁊ hoc veritatis nõ falsitatis. Luc.2. In sanctitate ⁊ iu stitia. Uel vt scitas sit in corde. veritas in ore: iustitia i opere.

Adã si corrupt⁹ nõ fuisset p i obedictiam renouatione nõ indiguisset.

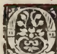
Lectio. VIII.

Ropter quod deponẽtes men daciũ loquimini vitatem vnus q̃sqꝫ cũ ꝓximo suo: quoniam sumus inuicem mẽbra. Irasci mini ⁊ nolite peccar̃. Sol nõ occidat super iracũdiã vestrã. Nolite locũ dare dyabolo.

¶ Suprapõsita generali monitione vt nouitatem in duerẽt: hic aplus ponit p̃cepta spẽlia. Circa qõ duo fa cit. Primo inhibet eis pctã interiora corrũpẽtia spm̃. Scd̃o pctã exteriora q̃ corrũpũt carnẽ ibi. (Fornica tio aũt ⁊c.) Pr̃ia in duas. Pr̃io ꝓhibet pctã q̃ in deor natiõe ꝓpria consistunt. Scd̃o pctã q̃ cõsistunt in de ordiatiõe alterius ibi. (Ois s̃mo malus ⁊c.) Pr̃ia iteꝝ in tres. qꝛ p̃mo ꝓhibet pctm̃ corrũpẽs rõnalẽ. Secun do pctm̃ deordinãs irascibilẽ ibi. (Irascimini ⁊ nolite peccare ⁊c.) Tertio pctm̃ ptinẽs ad ɔcupiscibileꝫ ibi. (Qui furabat ⁊c.) Circa p̃muꝫ tria facit. Pr̃io qꝛ vnũ istoꝝ ꝓhibet. Scd̃o inducit ad aliud. Tertio rõnem assignat. Prohibet ergo illud. p̃mo qõ ad veterẽ hoĩeꝫ ptinet ita vt ista lr̃a sit expositiua huius qõ p̃dixerat. Induite nouuꝫ hoĩeꝫ: ad quẽ induẽdũ p ꝓhibet men daciũ qꝛ p hoc pctm̃ oris corrũpit vitas rõnis. Uñ di cit. Propter qõ scꝫ nouuꝫ hoĩeꝫ induẽdũ deponentes mẽdaciũ: qꝛ vt dr̃ in p̃s. Perdes omnes q loquũt mẽ daciũ. s. pniciosum. ¶ Et postea iducit ad nouitatẽ di cẽs. Zacha.4. Loq̃mini vitateꝫ vnusquisqꝫ cũ ꝓximo suo. Et q̃re? Quã sum⁹ inuicem mẽbra. Mẽbra enĩ se

a inuicē diligūt ⁊ se iuuāt mutuo in veritate. Roma. 12.
Unū corp⁹ sum⁹ in xp̄o: singuli aūt alter alteri⁹ mēbra.
¶ Seq̄tur. (Irascimini ⁊c.) Ubi p̄hibet petm̄: corꝝ ū
p̄cē irascibilē. Circa qȯ tria facit. P̄rio ponit monitio/
nē. Scd̄o eā exponit ibi. (Sol nō occidat ⁊c.) Tertio
rōnē reddit ibi. (Nolite locū ⁊c.) Monitionē āt ponit
cū dicit. (Irascimini ⁊c.) Qȯ pōt exponi dupl̄r: q: du
plex est sp̄cēs ire: q̄dā bona: q̄dā mala. Mala q̄dē qn̄ in
ordinate tēdit in vindictā. s. ꝯtra iustitiā: bona vero qn̄
in vindictā debitā: qn̄. s. q̄s irascit̄ qn̄ opꝫ cū q̄bus ⁊ q̄
tum opꝫ. Et de vtraq̄ pōt exponi. Si de mala: sic est
2 sensus. Non p̄cipit sed p̄mittit. Quasi. d. Si sic ē q̄
motus ire insurgat: qȯ humanū est: nolite peccare. i.
nolite p̄ducere ad effectū p̄ ꝯsensum. p̄ Cor. 10. Tēta
tio vos nō apprehēdat nisi humana: q: certe q̄ alr̄ ira
scit̄ fratri suo reus erit iudi. io: vt dr̄ Math. 5. De hac
ira monebat Joseph frēs suos. Gen̄. 45. Ne irascimini
in via. Si aūt exponat̄ de bona sic tenet̄ nō solū p̄mis/
siue vt p̄mo: sed ip̄eratiue: irascimini. s. ꝯtra pctā vr̄a:
qm̄ duplex est vindicta quā hō appetit. Una de seipso
peccāte: ⁊ sic penitēcia est quedā vindicta quā hō facit
⁊ capit de seipso. Et hec est bona ira: ⁊ de hac dr̄ ip̄era/
tiue. Irascimini. s. ꝯtra pctā vr̄a: ⁊ nolite peccare. s. de/
cetero: nec talia ꝯmittere ꝯ̄ q̄ iterꝝ oporteat irasci. Nō
3 credunt aliq̄ q̄ hō secure possit sibi ip̄si irasci p̄p pctā
sua: sed nō p̄ximo suo p̄p sua: ſꝫ nō est ita: sicut ꝯtra
seipsum pōt q̄s irasci p̄p pctā p̄pria ita p̄ximo suo p̄p
sua. ḡ irascimini ꝯtra vitia aliena: ⁊ hoc cū zelo. Num.
25. Phinees auertit irā meā a filiis israel: q: zelo meo
cōmotus est ꝯ̄ eos. Sic Helyas. 3. Reg. 19. Zelo zelat⁹
sum p̄ dn̄o deo exercituū q: dereliquerūt pactū dn̄i fi
lii israel ⁊c. Et nolite peccare p̄ueniēdo rōnem: sed po
tius seq̄uēdo. Jac. p̄. Sit aūt oīs hō velox ad audiēdū
tardus aūt ad loq̄uēdū ⁊ tardus ad irā ⁊c. ¶ Seq̄tur
(Sol nō occidat ⁊c.) Ubi exponit qȯ dixerat ⁊ ſꝫ tres
p̄dictas expōnēs pōt tripl̄r exponi: q: si ḋ mala ira tūc
sic. Sol ⁊c. i. nō p̄sistatis i ira ꝯcepta: ſꝫ an̄ solis occa/
4 sum deponatis: q: lꝫ p̄mittat̄ motus p̄p fragilitatē nō
p̄mittit̄ mora. Si de bona ⁊ hoc ꝯ̄ pctā p̄pria: tunc sic.
Sol. i. xp̄s. Mal. 4. Orief vobis timētibus nomē me/
um sol iustitie ⁊c. Nō occidat sup̄ iracūdiā vr̄am. i. sup̄
pctā vr̄a p̄ q̄bus iterꝝ oportet vos irasci: ⁊ vosmet in
ter ip̄os punire. Si ꝯ̄ pctā aliena sic accipit̄ sol. s. rōnis
Ecc. 12. Memēto creatoris tui i diebus iuuētutis tue
anteq̄ veniat tp̄s afflictionis ⁊ appropinquēt anni ḋ
q̄bus dicas. Nō mihi placēt anteq̄ tenebrescat sol ⁊c.
Sol nō occidat sup̄ iracūdiā vestrā. i. obtenebret̄ dicta
mē rōnis. Job. 5. Uirꝝ stultū iterficit iracūdia. ¶ Seq
tur. (Nolite locū dare dyabolo.) vbi assignat rōnē mo
nitiōis. Dyabolus. n. hꝫ locū i nobis p̄ peccatū vel p̄ cō
5 sensum. Jo. 13. Cū dyabolus iā misisset i cor vt traderet
eū iudas ⁊c. Et seq̄t̄ ibidē q̄ post bucellā itroiuit i eū
sathanas. Nūc āt h̄mōi passiōes multū iclināt ad ꝯse/
sum: ⁊ maxie qn̄ p̄uertūt iudiciū rōnis: ⁊ h̄ sp̄ialr̄ facit
ira q̄ ꝯsistit i accēsione sanguis: q̄ q̄dē rōne velocitatis
sui mot⁹ p̄cedit iudiciū rōnis. Et q: sic nobis p̄turbat̄
dyabolus icipit locū habere i nobis: iȯ dic̄. Nolite locū
dare dyabolo. Q. d. Nō p̄seueretis i ira: q: p̄ h̄ datis lo
cū dyabolo: q: tot⁹ dyabolus iracūdus ē. p̄s. Liberator
meus de inimicis meis iracūdis. Intrat āt hoīem cum
furoꝛ ⁊ ira. Apo. 12. Descēdit dyabolus ad vos h̄ns irā
magnā. Hoc āt nō pōt facere saltē i aīa q̄ diu hō iustus
ē. Hec āt iustitia p̄ irā amittit̄: q: ira viri iustitiā dei n̄
opat̄ vt dr̄ Jac. p̄. Si ergo nō vultis locū dare dyabolo
saltē in aīa: sol nō occidat super iracūdiā vestrā. Eccl.
11. Aufer iram a corde tuo. ¶ Lectio. IX.

Ui furabat̄ iā non furetur: ma/ b
gis aūt laboret operādo mani/ exo.
bus suis qȯ bonū est vt habeat 12.
vnde tribuat necessitatē patien/ cap.
ti. Ois sermo malus ex ore vestro nō pro/
cedat sed si quis bonus ad edificationem fi
dei: vt det gratiam audientibus.
¶ Exclusa supra vetustate hoīs q̄ntum ad vim rōna/
lē ⁊ irascibilē: hic p̄hibet eā q̄ntum ad ꝯcupiscibilē p̄
ueniētē ex eoꝝ inordinata ꝯcupiscētia. Circa qȯ duo
facit. Primo p̄hibet concupiscibilis vetustatē. Scd̄o
hortat̄ ad eius nouitatē ibi. (Magis aūt laboret ⁊c.)
Ad vetustatē aūt ꝯcupiscibilis p̄tinet furtū: qȯ p̄ue/ 2
nit ex corrupto ⁊ inordinato appetitu rei tēporalis. Iō
dicit. Qui furabat̄ iā nō furet̄ ⁊c. Quasi. d. Qui habe
bat ꝯcupiscibilē corruptā ⁊ vetustā ex corrupto appe
titu reꝝ tp̄aliū iā nō furet̄. s. si vult ꝯcupiscibilē reno/
uare: q: vt dr̄ Ecc. 5. Sup̄ furē ꝯfusio. p̄p h̄ dr̄ Exo.
20. Nō furtū facies. Et q: aliq̄s posset se excusare p̄e
paupertate. ideo dicit. Magis laboret ⁊c. sicut ip̄se fec̄
ap̄ls: vt dr̄ Act. 20. Argentū ⁊ aurū nullius ꝯcupiui
aut vestē: vosip̄si scitis: qm̄ ad ea que mihi opus erant
⁊ his q̄ mecū sunt ministrauerūt manus iste ⁊c. Itē 2ª
Thes. 3. Ip̄si. n. scitis quēadmodū oportet vos imita
ri nos: qm̄ nō inq̄eti fuimus inter vos neq̄ gratis pa/
nē māducauimus ab aliquo: ſꝫ in labore ⁊ fatigatione
nocte ac die laborātes ne quē vr̄ꝫ grauaremus ⁊c. Un̄ 3
notādū est q̄ opus manuale ad tria iducit̄. P̄rio ad ne
cessitatē victus acq̄rēdā. Gen̄. 3. In sudore vultus tui
vesceris pane tuo. Et ideo q̄ nō hꝫ vn̄ licite viuat tene
tur manibus laborare. 2ª Thes. 3. Si q̄s nō vult ope
ri nō māducet. Q. d. Sicut q̄ nō comedit i necessitate
peccat: ita ⁊ si nō laborat. Et sic ponit̄ hic ad excludē/
dū furtū. Q̄nq̄ vero inducit̄ ꝯtra ociū: q: multa ma
la docuit ociositas. Ecc. 33. Et iȯ q̄ hēbēt vitā ociosam
tenent̄ manib⁹ laborare. 2ª Thes. 3. Audiuimus quos
dā iter vos ambulare inq̄ete nihil operātes: ſꝫ curiose
agētes. Has āt q̄ h̄mōi sunt denūciamus ⁊ obsecram⁹
in dn̄o iesu xp̄o vt cū silētio operātes suū panē mādu/
cēt. Q̄nq̄. n. iducit̄ ad carnis macerationē ⁊ domatio
nē. Unde ponitur iter alia opa continētie. 2. cor. 6. In 4
laboribus: in vigiliis: i ieiuniis: ⁊c. Triplex ḡ est ratio
iniungendi laborē corporalē: ſꝫ p̄⁹ oībus necessaria ē
⁊ h̄ de necēitate p̄cepti: q: aliis modis pōt excludi ociū:
sil̄r ⁊ lasciuia carnis pōt alio mō domari ⁊ refrenari ⁊
sufficit quōcunq̄ fiat. ¶ Seq̄tur (qȯ bonū ē:) qȯ du/
pliciter pōt itelligi. Uel i vi accusatiui ⁊ sic construet̄.
Magis aūt laboret opando manibus ⁊ q̄dē nō illicita
sed qȯ bonū ē. Gal. vi. Bonū aūt faciētes nō deficiam⁹
Esa. p̄. Quiescite agere p̄uerse discite bene facere. Ul̄
pōt itelligi in vi nōīatiui laboret ⁊c. qȯ est bonū: quasi 5
hec sit rō quare laborādū est. Q. d. Nō solū est necēiꝫ
laborare imo ēt bonū est laborare: vt laborās possit vi/
uere ⁊ vt habeat vn̄ tribuat necēssitatē patiēti. Ecc. 29.
Fenerare p̄ximo tuo in tēpore necessitatis illius ⁊c.
¶ Deinde cū dicit. (Ois sermo malus ⁊c.) Ponit p̄ti
nentia ad veterē hoīem in deordinatione ad aliū: et
facit duo: q: p̄mo p̄hibet vetustatē ⁊ inducit nouitatē
Secundo inducit exemplum in p̄ncipio q̄nti capituli
ibi. (Estote ergo ⁊c.) Ad p̄rimum aūt pōt q̄s male se
habere dupliciter. Uno modo ledēdo eū verbis malis
Alio modo malis exēplis p̄mo p̄hibet p̄mum. Scd̄o
scd̄ꝫ ibi. (Et nolite ꝯtristare ⁊c.) P̄rima iterū i duas:
P̄rio p̄hibet vetustatē. Scd̄o iducit ad nouitatē ibi.

6 (Sed si qs' ꝛc̃.)Dicit ğ.(Ois sermo malus ꝛc̃.)Ser/
mo oris pr̄edit ꝛ annunciat q̄ sunt i aia: qꝛ voces sunt
note passionū aie. Jlle est bonus sermo q indicat bo/
nā dispositionē interiorē: malus q malā. Tripl'r autē
homo ordinat' īterius. s. ad se. vt. s. ois sint rōni subie/
cta ad deū: vt rō sit ei subdita ad ꝓximū qñ diligit euꝫ
vt seip̄m. Est ergo qñqꝫ sermo malus qñ iudicat hoīeꝫ
inordinatū in se: ꝛ hic est sermo falsus eius q aliud lo/
qtur aliud ītendit: ꝛ similiter sermo inutilis ꝛ vanus.
Jtē est sermo malus q indicat hoiem inordinatū ꝯtra
deū sicut piuria blasphemie ꝛ hmōi. Jtē qñ est ꝯtra ꝓ
ximū suū sicut iniurie doli ꝛ fallacie. Et iō dic̄. Ois ser
mo malus ex ore vestro nō ꝓcedat. Ois vero eqpollet
2 huic signo nullus. Sap̄. p̄. Custodite ğ vos a murmu
ratione q̄ nihil ꝓdest ꝛ a detractione parcite lingue: qꝛ
sermo obscurus i vacuū nō ibit: qꝛ certe deū nō p̄terit
ois cogitatus ꝛ nō abscōdit se ab eo vllus sermo: vt dr̄
Ecc. 42. Nūc ğ vos deponite oēm irā idignationē ma
liciā: blasphemiā: turpē sermonē de ore vr̄o. Col. 3.
¶ Seqtur.(Sꝫ si qs bonus est ꝛc̃.)Jnducit ad noui
tatē qꝛ sermo bonus bene dicēdus est ꝓ loco ꝛ tp̄e. ꝓ/
uer. 15. Sermo oportunus est optimus. Si qs ğ loqt'
quasi sermones dei. i. Pe. 4. Et ad qd subdit. Ad edifi
cationē fidei. i. vt corroboret' fides i cordib' ifirmoꝝ. i.
cor. 14. Ois ad edificationē fiāt ꝛ B vt det grām audiē/
tibus. s. si talis bonus sermo sit ꝓbatus vel talis sermo
est ꝯferēs: qꝛ frequēter hō ex bono sermone: ꝛ p v̄tutē
3 boni s̄monis auditi cōpūctus disponit' ad grāz. Act.
10. Adhuc loquēte Petro v̄ba hec cecidit sp̄ussanctus
sup oēs q audiebāt verbū. Sic loquebat' dñs: de quo
dr̄ Luc. 4. Mirabant' ex verbis grē q̄ ꝓcedebant de
ore ipsius. Eccl. 10. Uerba oris sapientis gratia.

¶ Lectio. X.

3.q. 63. ar.3. Et nolite cōtristare spiritū scūꝫ
dei in quo signati estis i die re/
dēptiōis. Ois amaritudo ꝛ ira
ꝛ idignatio ꝛ clamor ꝛ blasphe
mia tollatur a vobis cū omni malicia. Esto
4 te aūt inuicē benigni: misericordes: donan
tes inuicē sicut ꝛ deus i xp̄o donauit vobis.
¶ Supra monuit ap̄ls abstinere a v̄bis īfectiuis: hic
monet abstinere a v̄bis ꝛ factis turbatiuis seu cōtrista
tiuis primoꝝ. Circa qd̄ duo facit. Prio ꝓhibet qd̄ pti
net ad vetustatē. Scd̄o psuadet qd̄ ptinet ad nouitatē
ibi.(Estote aūt inuicē benigni ꝛc.) Pria iteꝝ i duas: qꝛ
p̄ ꝓhibet qd̄ ad vetustatē ptinet i gñali. Scd̄o in sp̄ali
ibi.(Ois amaritudo ꝛc.)Dicit ğ.(Nolite ꝯtristare spi
ritū ꝛc.)Cōtra sp̄ussanct' ē deus i quo nō cadit passio
aliq̄ nec tristicia. R̄ndeo. sp̄ussctūs dr̄ cōtristari qñ con
tristat' ille i quo ē sp̄ussctūs. Luc. 10. Qui vos sp̄nit me
5 sp̄nit. Esa. 63. Jpsi aūt ad iracūdiā ꝓuocauerūt eū ꝛ af
flixerūt sp̄ūm scm̄ eius ꝛ cōuersus est eis i inimicum.
Uel dōm ē q est metaphorica locutio. Sicut. n. de' dr̄
irasci pp silitudinē effectus ita ēt dr̄ cōtristari: qꝛ sicut
qñ aliqs cōtristat' recedit a cōtristāte: ita sp̄ussctūs a pec
cāte. Et sic ē sensus. Nolite ꝯtristare sp̄ūm scm̄ dei. i. no
lite eū fugare vel expellere p pctm̄. Sap̄. p̄. Sp̄ussctūs
. n. discipline effugiet fictū ꝛ aufert se a cogitationib': q̄
sunt sine ītellectu ꝛ corripiet' a supueniente iniq̄tate.
Jgit' nō est ꝯtristādus sp̄ussctūs ꝛ hoc pp beneficium.
Jdeo subiūgit. Jn quo signati estis. i. reformati estis: ꝛ
ab aliīs distincti. Qui aūt habebit hoc signū scm̄ ha/
bebit vitā eternā. Jdeo ergo ē custodiēdus ꝛ nullo mo
do cōtristādus: qꝛ sine eo nō est vita eterna. 2. Cor. p̄.
Qui signauit nos deus ꝛ dedit nobis pignus sp̄ūs. Et
qñ? Jn die redēptionis. i. baptismi. Jo. 3. Nisi qs rena/
tus fuerit ex aqua ꝛ sp̄ussctō ꝛc. Act. p̄. Uos baptiȥabi
mini sp̄ussctō nō post multos hos dies. Dicit aūt redē/
ptionis: qꝛ in baptismo fit hō particeps redēptiōis fa/
cte p xp̄m. ¶ Seqtur.(Ois amaritudo ꝛc̃.)Ubi ostē
dit in sp̄ali q̄ ptinet ad vetustatē. Qñqꝫ. n. hō cōtristat
amicū suū ex ira: aliqñ ex industria. Sed in ira est tri/
plex gradus: qꝛ i corde sicut que tm̄ īterius irascit'. Jn
ꝓlatione: sicut q dicit racha. Jn cōtumelie ꝓlatione si
cut q dicit fatue. Primo ergo ponit qd̄ pertinet ad irā
cordis. Scd̄o qd̄ pertinet ad inordinatā prolationem.
Tertio qd̄ pertinet ad cōtumeliā. Jn ira āt cordis ista
2 se ꝯsequuntur. Primo qꝛ ira est effectus tristitie ꝛ hec
in sacra scriptura dr̄ amaritudo. i. Reg. i. cū esset anna
amaro aio ꝛ oraret deū flens ꝛc. Et ideo dicit ois in
amaritudo ꝛc. que est per memoriā iniurie preterite.
Ecc. 21. Nō est sensus vbi abundat amaritudo. Scd̄o
qꝛ statim appetit vindictā. ideo dicit. Et ira que est ap/
petitus vindicte. Jac. p̄. Jra. n. viri dei iustitiā non ope
ratur. Et qꝛ iratus indignū reputat qd̄ ei parcat ꝛ indi
gnū esse q sine punitione trāseat. ideo seqtur ꝛ īdigna
tio. Sed q̄ntum ad inordinatā prolationem sic est cla/
mor. Esa. 5. Expectaui vt faceret iudiciū: ꝛ ecce iniqui
3 tas: ꝛ iustitiā: ꝛ ecce clamor. Jdeo dicit. Et clamor. Si
militer ꝛ blasphemia vel cōtra deum vel cōtra sanctos
Leui. 24. Quicūqꝫ blasphemauerit nomen dñi morte
moriat'. Jdeo dicit. Et blasphemia. Et addit. Tollat' a
vobis cū omni malicia. s. operis. i. Pet. 2. Deponentes
oēm malitiā ꝛ oēm dolū ꝛ simulationem.
¶ Deinde cū dicit.(Estote aūt ꝛc.) Ponit pertinētia
ad nouitatē cōtrariā passionibus premissis: cōtra ama
ritudinē benignitatē. Unde dicit. Estote aūt inuicē be
nigni: qꝛ benignus est spiritus sapientie ꝛc. Uñ dicit.
Misericordes. Luc. 6. Estote ergo misericordes sicut
ꝛ pater vester misericors est. Cōtra indignationē cōdo
nationē. Unde dicit. Donantes inuicē. Col. 3. Donan/
tes vobismetipsis si qs aduersus aliquē hꝫ querelam
sicut deus donauit vobis. Ro. 8. Qui ēt proprio filio 4
suo nō pepercit Et paulo post seqt'. Quō nō ēt cū illo
nobis oia donauit. CAP. V. p̄a 2e

Estote ergo imitatores dei sicut q. 19. ar. 3.
filij charissimi. ꝛ ambulate i dile
ctione sicut ꝛ xp̄s dilexit nos: ꝛ
tradidit semetipꝫ ꝓ nobis obla
tionē ꝛ hostiā deo in odorē suauitatis.
¶ Posita exhortatione ad benignitatē ꝛ misericordi
am que sunt effectus charitatis: hic ostēdit eis exem/
plū. Circa quod duo facit. Primo inducit eos ad imi/
tationē exēplaris. s. dei. Scd̄o ostendit in quo debēt ip
sum imitari ibi.(Et ambulate ꝛc.)Dicit ergo. Dixi q
debetis donare inuicē: sicut ꝛ deus in xp̄o donauit vo
bis: ergo estote imitatores dei: qꝛ hoc necessariū est li/ 5
cet difficile sit. Eccl. 2. Quid est iquam homo vt possit
sequi regem factorē suum? Nunq̄ tm̄ perficietur natu
ra humana nisi in coniunctione ad deuꝫ. Unde Job.
23. Uestigia eius secutus est pes meus. ergo imitādus
est quomodo habemus possibilitatē: qꝛ ad filiū perti/
net patrē imitari. Et ideo subdit. Sicut filij patrē. s. per
creationem. Deut. 32. Nōne ipse est pater tuus q pos/
sedit ꝛ fecit ꝛ creauit te. Et addit. Charissimi quos. s.
elegit ad participationem sue glorie. ¶ Seqtur.(Et
ambulate ꝛc.)Ubi p̄mo ponit imitādi moduꝫ: qꝛ i cha
ritate. Secundo ostendit īmense charitatis signū. ibi.
(Et tradidit ꝛc.)Qꝛ ergo sumus filij charissimi hoc fa

cit charitas dei. Ro.8. Nō.n. accepistis spūm seruitu tis iterū in timore. ß accepistis spūʒ adoptiōis filiorū in quo clamamus abba pater. Ipse.n. spūs testimoniū reddit spūi nr̄o q̄ sumus filij dei. Debem⁹ ḡ ipm̄ in dilectiōe imitari. Et dicit ambulate .i. semp p̄ficere. Gen. 15. ambula corā me ⁊ esto pfectus. Et ß in dilectione: q: dilectio ē tale bonum in quo dʒ hō p̄ficere: ⁊ tale de bitū qd̄ dʒ homo semp soluere. Ro.13. Nemini quicq̄ debeatis nisi inuicē diligatis. Uel in dilectiōe q̄ ē via sequēdi deū magis se p̄pinquo. p̄me Co:.13. Adhuc excellētiorē viā vobis demōstro. Si linguis hoīuʒ lo quar ⁊ angeloꝝ ⁊c. Col.3. Sup oīa hec charitatē ha bētes ⁊c. Et ß exemplo xp̄i. Uñ subdit. Sicut ⁊ xp̄s dilexit nos. Joā.13. Cū dilexisset suos q erant in mūdo. in finem dilexit eos. ❡ Et q: fm̄ Grego. p̄batio dile ctōis exhibitio est opeꝝ. iō subdit. Et tradidit semet ipsum p:o nobis. Apo.i. Dilexit nos ⁊ lauit nos a pec catis nostris. Gal.2. In fide viuo filij dei qui dilexit me ⁊ tradidit in morte semetipsum p me. Esa.53. Tradi dit in mortē aīam suā ⁊c. ❡ Hec aūt mors fuit nobis vtilis ⁊ necessaria: iō subdit. Oblationē ⁊ hostiam ⁊c. Loquit aūt hic apl̄us more veteris legis: in q̄ vt dicit Leui.4. Quando qs peccauerat offerri debebat p eo hostia ⁊ oblatio q dr̄ p peccato. Itē qñ qs agebat ḡras deo vel aliqd cōseq volebat opoꝛtebat offerri hostiam pacificam: vt dr̄ Leui.3. Que qdē erat in oblationem suauissimi odoꝛis dño: vt dr̄ ibidē. Hec aūt facta sūt p xp̄m: q: vt a pctis mūdaremur ⁊ glīam p̄sequremur tra didit semetipm̄ p nobis in oblationē p ea q̄ in vita gel sit. Esa.53. Oblatus ē q: ipse voluit ⁊c. Et hostiā p pec catos: ⁊ ß in odorē suauitatis. Alludit autē huic qd̄ dr̄ Leuiti.3. Sed certe ille odoꝛ nō erat sic deo acceptus: fm̄ se: ß fm̄ suā significationē inq̄ntū significabat obla tionem odoriferam corpoꝛis xp̄i filij dei. Gen.2. Ecce odoꝛ filij mei: sicut odoꝛ agri pleni. Cañ.p. Trahe me post te curremus in odorē vnguētoꝝ tuoꝝ. Sic autē debemus nos sacrificare deo spūaliter. psal. Sacrificiū deo spiritus ⁊c.

❡ Lectio. II.

4 Fornicatio āt ⁊ oīs īmūdicia aut auaricia nec noīet in vob sicut decet sctōs: aut turpitudo: aut stultiloquʒ: aut scurrilitas: q̄ ad rem nō p̄tinet: sed magis gratiarum actio.

❡ Supꝛa posita monitiōe apl̄s vt deposita vetustate ephesij nouitatē assumerēt p̄hibēdo vitia spūalia: hic p̄hibet eisdem vitia etiam carnalia. Diuiditur aūt in duas. Pꝛimo.n. p̄hibet vetustatē vitioꝝ carnaliū. Se cūdo inducit ad nouitatem ibi. (Uidete itaq̄ frēs ⁊c.) Pꝛima iterū diuidit in tres. Pꝛio excludit vetustatē vitioꝝ. Scđo p̄pōit penā eoꝝ ibi. (Hoc āt scitote ⁊c.) Tertio excludit fallaciā ibi. (Nemo vos seducat ⁊c.)

5 Pꝛima itez in duas. Pꝛio excludit q̄dā vitia p̄ncipa lia. Scđo excludit q̄dā adiuncta ibi. (Aut turpitudo ⁊c.) Excludit āt tria vitia. s. luxuriā naturalē que ē cū nō sua. Unde dicit. Fornicatio ⁊c. Osee.4. Spūs enī fornicationis decepit eos. p̄me Co:.6. Fugite fornica tionē. Sic faciebat Job.31. Pepigi fedus cum oculis meis vt nec cogitarē de virgine. Dr̄ aūt fornicatio a fornice. i. arcu triūphali iuxta quos erant lupanaria. Pꝛouer.20. Et omnis immūdicia ⁊c. i. omnis pollu tio cōtra nām̄. s. que non oꝛdinatur ad generationem. Gal.5. Manifesta sūt opa carnis que sunt fornicatio i mūdicia luxuria ⁊c. Tertio excludit auariciā. Sʒ q̄re ß: Nūqd ē idē cū pctis carnalibus. Respōdeo dicēdū est q̄ sic: nec totaliter diuisa: ß mediū iter spūalia ⁊ car

Unde dicat fornicatio

nalia pctā: qd̄ pʒ sic. In pctō sūt duo. s. obiectū pctī ⁊ de lectatio in obiecto. Quedā ḡ sunt pctā quoꝝ obm̄ ⁊ de lectatio est spūalis sic ira. Nā vindicta q̄ ē obm̄ ire ⁊ de lectatio eius est qd spūale: ⁊ sic inanis glīa. Quedam vo sunt oīno carnalia ⁊ obm̄ ⁊ delectatio sic gula ⁊ lu xuria: sed auaricia tenet mediū q: eius obm̄ ē carnale. s. pecunia: ß delectatio est spūalis: q: aīo quiescit qs in pecunia: ⁊ iō connumerat auaricia cū pctis carnalibus rōne obiecti: cū spūalibus vo rōne delectatiōis. Deb. vlti. Sint moꝛes sine auaricia. Uel dōm ē q̄ auaricia opponit iustitie. vñ ponit p spē luxurie q̄ ē adulteriū qd̄ ē iniustus vsus mulieris alteri⁹: sic auaricia iniustus vsus pecunie. Sʒ supꝛa dixit. Qui furabat ⁊c. hic aūt dicit q̄ nec noiētur ⁊c. q: in pugna spūali vitia carna lia p̄ occurrūt vincēda: q: frustra pugnat qs cōtra intrin seca nisi p̄ vincat extrīseca. s. carnalia: cōtra q̄ semp re manet bellū. Et iō dicit. Nec noiet in vobis sic decet s̄ ctos. s. abstinere a factis a cogitatiōibus ⁊ a dictis. Esa. 41. Perdam babylonis nomen ⁊ reliquas ⁊ p̄geniē ⁊ germen. Eccl. 41. Curam habe de bono nomine: q: ß decet sanctos. scđe Coꝛinth.6. In oībus exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei ministros ⁊c. ❡ Seqtur (Aut tur pitudo ⁊c.) Ubi pōit q̄dā vitia adiuncta. Circa quod duo fac. Pꝛio adiūcta vitia excludit. Secūdo ad 3ria eoꝝ inducit ibi. (Sed magis grārum actio ⁊c.) Tria ḡ vitia excludit. s. turpitudinē q̄ ē i tactibus turpibus ⁊ amplexibus ⁊ osculis libidinosis. puerbioꝝ. 6. Qui aūt adulter ē p̄pter coꝛdis inopiam pdet aīam suam ⁊ turpitudinē ⁊ ignominiam cōgregat sibi. Itē stultilo quium: idest vba p̄uocātia ad malū. Eccl.9. Colloquiū illi⁹ q̄si ignis exardescit: scilicet male mulieris. Et scur rilitatē: idest vbū ioculatoꝛiū: p qd̄ aliq volūt ide place re aliqo. Matth.12. De omni vbo ocioso: quod locuti fuerit hoīes: reddēt rōnem de eo in die iudicij. Et hec oīa sūt moꝛtalia inq̄tū ad moꝛtalia pctā oꝛdinat: q: ali qd ēt si bonū sit ex genere: inq̄ntū ad moꝛtale oꝛdinat est moꝛtale. ❡ Deinde inducit ad 3ria. s. grārū actiōes Uñ dicit. Sed magis grārū actio. Esa.51. Gaudiū ⁊ le ticia inuenief in ea grārū actio ⁊ vox laudis.

❡ Lectio. III.

Hoc enim scitote intelligentes: q̄ oīs foꝛnicatoꝛ: āt imūdus: aut auarus qd̄ est ydoloʒ ser uitus non hʒ hereditatē in re gno xp̄i ⁊ dei. Nemo vos seducat inanibus vbis: p̄pter hoc.n. venit ira dei i filios dif fidētie. Nolite ergo effici pticipes eoꝝ.

❡ Supꝛa prohibuit apostolus peccata carnalia: hic cōminatur penā damnationis que peccatoꝛibus in fligitur. Circa quod duo facit. Pꝛimo enim de ß eos certificat. Secundo sigillatim peccata recitat ibi. (Q omnis foꝛnicatoꝛ ⁊c.) Dicit ergo hoc scitote intelligen tes: idest actualiter non solum habitualiter pro certo habete. p̄me. Joā. tertio. Hec scripsi vobis vt sciatis ⁊c. Et quidē q̄ omnis foꝛnicatoꝛ aut immundus aut aua rus: quod est ydoloꝛum seruitus: non habet heredita tem in regno chꝛisti ⁊ dei. Nota q̄ vocat hic auariciā ydolatriam: quoniam ydolatria est quando hono: so li deo debitus impenditur creature. Nunc autem deo dupliciter honoꝛ debetur: scilicet vt in eo finem nostrū constituamus: ⁊ vt in eo fiduciam nostram finaliter ponamus. ergo qui hoc in creaturis ponit reus ē ydo latrie. Hoc autem facit auarus qui finē suū in re cre ata ponit ⁊ etiam totam suā fiduciā. Osee octauo. Ar gentum suum ⁊ aurū suum fecerūt sibi ydola vt interi

Auaricia cōpat̄ ydolatrie

Exo. 32. c.

c rent. Et hoc quia vt dicitur Prouerbiorũ.ii. Qui con
fidit in diuitijs suis corruet. Sȝ cũ in alijs peccatis po
nat homo finẽ suum in creatura cui amore inheret: q̄r
etiã in illis non dicit̃ peccator ydolatrare? Respondeo
ydolatrare ẽ aliq̄d exterius idebite colere. Nũc autem
in alijs peccatis ponitur in finis in interioribus q̃si i ꝓ
pria exultatiõe. Sȝ q põit finẽ i diuitijs põit eis finẽ vt
i re exteriori sic ydolatria. Sȝ nũq̄d auari honorẽ deo
d̃bitũ exhibẽtes creature realr sũt ydolatre ⁊ ꝑ se. Dico
ꝙ nõ: quia in moralibus actus seu opera iudicantur
ex fine. Ille ergo per se ẽ ydolatra qui intendit ꝑ se cul-
tum exhibere creature. Hoc aũt non intendit auarus
per se sed per accidẽs hoc facit inq̃ñtũ superflue ⁊ iordi
2 nate diligit. Et quid de tali? Non habebit hereditatẽ.
q̄ppe q: filij ⁊ heredes: vt dr̃ Roma.8. Nũc aũt tales ñ
sunt filij qui sic carnales sũt ĝ hereditatẽ nõ habent. q:
vt dicit̃ pͥ cor.15. Caro ⁊ sanguis regnum dei nõ possi
debunt .i. deum q dic̃ Ezech.44. Ego hereditas eorũ.
¶ Sed posset queri si hereditas ista est ipse deus cũȝ
si indiuisibilis ⁊ impartibilis: quare dicit in regno xp̄i
⁊ dei diuisiue ac si hereditas ista sit diuisibilis. Respõ
deo. Hereditas nostra cõsistit in fruitione dei: nũc autẽ
deus aliter se fruit̃ ⁊ nos: eo q: deus seipo ꝑfecte fruit̃:
q: seipȝ ꝑfecte cognoscit: ⁊ totaliter diligit q̃ñtũ cogno
scibilis ⁊ diligibilis ẽ: nõ aũt sic nos: q: licȝ ipm ꝑfecte
cognoscam⁹ in patria ⁊ ꝑ cõsequẽs diligamus q: qui
3 aliq̄d simplex attingit ipm totũ cognoscit: ⁊ si nõ tota
liter: sic lux solis si esset pũctalis hũanus oculus ipaȝ
totã apphẽderet nõ totalr. oculus ṽo aqle ipm totali-
ter cõphẽderet. Sic ⁊ si deũ ꝑfecte cognoscimus in pa
tria ⁊ ꝑfecte diligimus: sed ipm totaliter nõ cõphendi
mus. iõ videt̃ ibi eẽ q̄dam iperfectio ⁊ particularitas.
Et iõ dicit. Xp̄i ⁊ dei cõiunctim: q̃si partẽ cũ parte po
nendo .i. q: ꝑ xp̄m ⁊ non per aliũ habet̃ hereditas.
¶ Deinde cũ dicit. (Nemo vos seducat.) hic excludit
fallaciã seductorũ. Et circa h̃ duo facit. Primo eñi po
nit ammonitionem. Scdõ subiũgit ipsius rõnem ibi.
(Eratis.n. aliq̃ñ tenebre ⁊c.) Pria iterũ in duas: q: ꝓ
monet eos vt nõ seducant̃ verbis eis credendo. Scdõ
4 vt nõ cõmunicẽt eis mala faciẽdo ibi. (Et nolite cõica
re ⁊c.) Prima adhuc in duas: q: ꝓmo remouet sedu-
ctiões. Scdõ ostdit seductiõis signũ ibi. (Propter h̃.n.
Car- venit ira dei ⁊c.) Notãdũ ẽ ĝ ꝙ in vitijs carnalibus so
nalia lũ docuit cauere seductionẽ: q: a ꝓncipio vt hoies pos
pctã sent libere frui ꝯcupiscentijs cogitauerũt inuenire rões
q̄daȝ ꝙ fornicationes ⁊ hmõi venerea non eẽnt peccata. Et
dice- iõ dicit inanibus verbis: q: sine rõne sũt talia ṽba que
bant dicunt ꝙ hmõi nõ sunt peccata nec excludãt a regno
nõ eẽ dei ⁊ xp̄i. Col.2. Videte ne quis vos seducat ꝑ ꝓphe-
pctã tiam ⁊ inanẽ fallaciã. Et ꝙ tales sint seductores ⁊ ta-
lia ṽba seducentia ostdit. quia nisi peccata carnalia es
sent peccata nõ punirentur a deo: quia cum deus sit iu
stus nõ infligit penam sine culpa. Nũc talia autẽ pu-
niuntur a deo: ergo peccata sunt. Minorẽ probat cuȝ
5 dicit. Propter hec enim venit ira dei .s. ꝓpter peccata
carnalia in filios diffidentie: vt patuit in diluuio. Ge-
ne.6. Itẽ in sodomitis. Geñ.19. Itẽ tribus beniamin fe-
re tota cõsumpta fuit ꝓpter hec. Iudicũ.20. Dicit aũt
filios diffidentie: q: sic peccãtes diffidunt de vita eter-
na: quia qui sic faciẽs speraret vitã eternã magis esset
ꝓsumptio q̃: spes q̃ est certa expectatio future beatitu
dinis ex meritis ⁊c. Unde supra.4. Qui desperãtes se-
metipos tradiderũt impudicitie in operationẽ imũdicie
ois in auaricia. Sap.7. Nullũ pratũ sit quod nõ ptrã
seat luxuria nr̃a ⁊c. Et seq̄t i fine capituli. Quia tales
nõ sperauerũt mercedem iustitie ⁊c. Dicit ergo ꝙ in fi-
lios diffidẽtie .i. qui nõ cõfidũt de gaudijs eternis venit d
ira dei: scilicet propter peccata vel diffidẽtie .idest de q
bus nõ est cõfidendũ q̃ñtũ est ex parte meritorũ. Et iõ
cõcludit. Nolite eff.ci participes eorũ: cõmunicãdo
scilicet eis in talibus operibus. scdé Corint.6. Que.n.
ꝑticipatio iustitie cũ iniquitate: aut que societas lucis
ad tenebras: aut que communicatio xp̄i ad belial: aut
que pars fidelis cum ifideli? ⁊c. ¶ Lectio. IIII.

Eratis enim aliquãdo tenebre: 2. dist. 12.
nũc aũt lux in domino. Ut filij
lucis ambulate. Fructus.n. lu
cis ẽ in omni bonitate ⁊ iustitia
⁊ veritate. Probantes quid sit beneplaci- 2
tum deo. Et nolite cõmunicare opꝑib⁹ ifru
ctuosis tenebrarũ: magis aũt redarguite.
¶ Supra prohibuit apostolus peccata carnalia cõ-
minãdo penam ⁊ remouẽdo fallaciã: hic assignat rõ-
nẽ sumptam ex eorũ cõditiõe: ⁊ duo facit. Proponit
enim ꝓmo eorum cõditionẽ. Secũdo ex eis duas con
clusiões inducit ibi. (Ut filij lucis sitis ⁊c.) Ponit aũt
duas cõditiones. Prio ꝓteritam. Secũdo cõditionem
ꝓsentẽ ibi. (Nũc aũt lux ⁊c.) Dic̃ ĝ eratis aliq̃ñ tene-
bre: idest excecati ignorãtia ⁊ errore. supra quarto. Te
nebris obscuratũ habẽtes itellectum. psal. Nescierũt
neq̄ itellexerũt in tenebris ambulãt. Itẽ tenebrosi per 3
pctm̃. Prouerb. quarto. Uia impiorũ tenebrosa nesciũt
vbi corruant. Sed notãdũ est ꝙ ideterminate nõ dic̃
tenebrosi: sed tenebre: quia sicut q̄libet videtur esse id
qd̃ ꝓncipaliter est in eo sicut tota ciuitas videtur esse
rex ⁊ qd̃ rex facit ciuitas dicitur facere. ita quãdo pec-
catum regnat in homine. tũc totus hõ dicit̃ peccatum
⁊ tenebre. ¶ Seq̄tur. (Nũc aũt lux ⁊c.) Ubi ponit cõ
ditionem ꝓsentem. q̃si dicat. Nũc autem habetis lucẽ
fidei. Philip.2. Inter quos lucetis sicut luminaria in
mũdo. Matth.5. Uos estis lux mũdi. Sed cõtra dicit̃
de Ioãne baptista. Non erat ille lux. quomodo ergo fi
deles alij lux dicuntur. Respondeo. Nõ dicuntur lux 4
per essentiam sed per participationem.
Deide cũ dic̃. (Ut filij lucis ambulate ⁊c.) Concludit
duas cõclusiones. Dixerat.n. ꝙ tenebre fuerunt: ⁊ ꝙ
nũc sũt lux. Et iõ ꝓmo cõcludit vt se cõformẽt ei quod
nũc sũt. Secũdo vt vitẽt ea q̃ ꝓus fuerũt ibi. (Et noli
te cõicare.) Prima in duas. Prio ponit ammonitionẽ.
Scdõ eã exponit ibi. (Fruct⁹.n. lucis ⁊c.) Dic̃ ergo. q:
nũc lux estis faciatis opa lucis. ĝ vt filij lucis ambula
te. Io.12. Ambulate dum lucem habetis ⁊c.
¶ Hoc autem exponit cum dicit. (Fructus enim ⁊c.)
Ambulat autem quis vt filius lucis dupliciter. Prio
q̃ñtum ad substantiaȝ vel genus operis. Secũdo quã
tum ad modum vel itentionem faciẽtis. Primo ergo
ponit opera que oportet facere. Secundo qua debent 5
fieri intẽtiõe ibi. (Probãtes ⁊c.) Dicit ergo. dixi vt am
buletis vt filij lucis: fructus autem lucis est: idest opa
fructifera ⁊ clara. Eccli.24. Flores mei fructus ho-
noris ⁊c. Et hoc in omni bonitate ⁊c. Ubi aduerten-
dũ est ꝙ omnis actus virtutis ad tria reducitur. Nã
oportet ꝙ agens ordinet̃ in se ⁊ ad deum. In se vt sit
bonus in seipso: ⁊ propter hoc dicit in omni bonitate.
psal. Bonitatẽ ⁊ disciplinam ⁊ scientiam doce me ⁊c.
Item ad proximũ ꝑ iustitia. Ideo dicit. In iustitia. ꝓs
Feci iudiciũ ⁊ iustitiã ⁊c. Ad deũ ꝑ cognitionẽ ⁊ cõfes
sionẽ ṽitatis. Et iõ dic̃. Et ṽitate. Zacha.8. Ueritateȝ
tãtũ ⁊ pacẽ diligite. Ul aliť vt bonitas referat̃ ad cor. iu
stitia ad op⁹. ṽitas ad os. Supra q̃rto. ⁊ Zach. octauo.

a Loquimini veritatem vnusquisqꝫ cum ꝓximo suo:
¶ Deinde cū dicit.(Probātes ⁊c.)ondit q̄ intentione
debeant operari.q: nō ex abrupto.sed ꝓbātes.idest rō
ne discernētes. Opus suum probet vnusquisqꝫ: vt dr̄
Gal.6. Et hoc qd sit beneplacitum deo.idest vt inten
datis facere qđ placet deo. Rom.12. Probetis q̄ sit vo
lūtas dei bona ⁊ beneplacēs ⁊ perfecta.
¶ Deide cū dic̄.(Et nolite cōicare ⁊c.) hortat̄ eos ne
redeāt ad statū quē reliquerāt.q: vt dr̄ Gal.2. Si enim
que destruxi hec iteꝝ reedifico p̄uaricatorē me ꝯsti
tuo. 2ª Pe.2. Canis reuersus ad suū vomitū ⁊ sus lota
2 in volutabro luti. Diuidit aūt ista pars in duas. Primo
pōit monitionē. Scđo assignat rōnem ibi.(Que aūt i
occulto ⁊c.) Prima iteꝝ in duas. Prio monet eos ne
malefaciāt. Secūdo vt mala rep̄hēdāt ibi.(Magis āt
redarguite ⁊c.) Dic̄ ergo. Probantes qd beneplacitū est
deo ⁊ nolite cōicare opib' infructuosis tenebraꝝ.idest
operibus carnalib' ꝺucētib' ad tenebras ppetuas.q̄ q
dē sūt infructuosa:q: nō habēt nisi momētaneā dele
ctatiōēꝫ citissime trāseūtē. Ro.6. Quē ergo fructū habui
stis tūc i qbus nūc erubescitis. Jude.1. Arbores autū
nales infructuose bis mortue eradicate fluct' feri ma
ris despumātes suas ꝯfusiōes ⁊c. Itē tenebrosa ꝓpter
turpitudinē:q: cōmunicant in eis cū brutis. Job.24.
3 Occulus adulteri obseruat caliginem dicēs: nō me vi
debit oculus:⁊ operiet vultū suū.pfodit i tenebris do
mos ⁊c. Istis ergo nolite cōicare.imitādo coadiuuādo cō
sentiēdo. Eccli.13. Que cōicatio homini scō ad canē.
Sꝫ certe' h nō sufficit nisi et eos rep̄hēdatis.q: vt dicit
Augu. Aliqn̄ deus puit cōmunicantes insontes: q:
aliq boni nō rep̄hēdūt malos Eccli.17. Mādauit āt
vnicuiqꝫ ꝺ ꝓximo suo. Et iō dicit magis aūt redargui
te. 2ª thymo.4. Argue.obsecra.icrepa ⁊c. Sed nūqd
semp peccam' si nō rep̄hēdim': Augusti. Qđ.n.nō re
p̄hēdis ex timore charitatis:ne.s.peior efficiat̄:⁊scāda
lisat' affligat bonos.n̄ peccas. Si āt ex timorē cupidita
tis.ne.s.indignet̄ ⁊ pdas bn̄ficia sua sic peccas. Lec.V.

4 Que autem in occulto fiūt ab ip
sis turpe est ⁊ dicere. Oia autē
que arguūtur a lumie mā̄festā
Col. 4. tur. Omne enim qđ mā̄festat̄
lumē ē. Propter qđ dicit. Surge q dor
mis ⁊ exurge a mortuis ⁊ illuminabit te xp̄s.
¶ Supra posuit aplus monitiōes:hic assignat rōnes
eaꝝ. Duas āt monitiones posuit. Prima vt nō cōica
rent opib' tenebraꝝ. Secūda vt redarguerēt pctōres.
5 Secūdū h ergo duo facit. Primo ponit rōnē p̄me moni
tionis. Secūdo rōnem secūde ibi.(Oia enim que ar
guunt̄ ⁊c.) Dic̄ ergo. Bene dixi:nolite cōicare.imo debe
tis ⁊ tales icrepare ⁊ redarguere. Quare? Quia q̄ i oc
culto fiūt ab ipsis turpe ē dicere. H aūt est de vitijs car
nalibus:in qbus ē turpitudo magna.q: minimū ē ibi
de bonis rōnis:cū hmōi act' cōis sint nobis ⁊ brutis.
¶ Seqt̄.(Oia q̄ arguūt̄ ⁊c.) H ponit aplus rōnē scđe
monitiōis ⁊ fac̄ duo. Prio.n.pōit rōnē. Secundo assi
gnat cōfirmationē ibi.(Propter qđ dic̄ ⁊c.) Quātū ergo
ad p̄mū vult ꝓbare q̄ eos doceat delinquētes arguere.
⁊ h ꝓbat sic. Quicqd ondit̄ malū eē redarguit̄.oīs.n.
redargutio mā̄festatio q̄dā ē. Sꝫ oīs mā̄festatio fit p
lumē vos aūt estis lux. ergo docet vos arguere ⁊ eos mā̄
festare. Pōit āt hui' rōnis maiorē ibi.(Oia āt q̄ arguū
tur ⁊c.) Minorē āt pōit ibi.(Omne qđ ⁊c.) Iō decet
eos arguer̄.q: vt dicit̄.p' corīth.2. Spiritualis iudicat
omnia ⁊ ipse a nemine iudicat̄. Un̄ glo.sic expōit. Oia

.s.peccata q̄ arguunt̄ a lumine.i.a bonis ⁊ sanctis ho b
minibus q sunt filij lucis mā̄festāt̄.s.per cōfessionem.
Prouerb.28. Qui aūt confessus fuerit ⁊ reliquerit ea
misericordiā cōseqt̄. Omne aūt.s. malū qđ mā̄festat̄ p
ꝯfessionē lumē ē.i.in lumie vertit̄. Deide cōfirmat hoc
p auctātēꝫ dicēs. Propter qđ dic̄ surge ⁊c. Glosa sic ex
ponit. Propter h q̄ sit lum dic̄.s. spūssanctus. O tu q
dormis surge ⁊c. Sed hec nō ē cōsuetudo pauli. Et iō
dicēdū est q̄ aplus introducit figurā positam. Esai.60.
Surge illuminare hierusalē ⁊c. dicens. Propter qđ di
cit.s.scriptura. Surge a negligentia bōi operis.tu.s.q
dormis. Prouer.6. Usquequo piger dormies. ps. Nū
quid q dormit nō adijciet vt resurgat. Itē exurge a mor
tuis.i.ab operib' mortuis seu mortificantibus Heb.9. a
Emūdabit cōsciētiā nr̄am ab opib' mortuis ⁊c. Esa.
26. Uiuent mortui tui īterfecti mei resurgent. Exurge
ergo ⁊ illūinabit te xp̄s. ps. Dn̄s illuminatio mea ⁊c. Itē.
Illūina oclos meos ne vnq̄ꝫ obdormiā i morte. Sꝫ nū
qd possum' p nos resurger̄ a pctō.q: dic̄. Surge ⁊ illu
minabit te xp̄s. Rn̄deo. Dicēdū ē q̄ ad iustificationēꝫ
impij duo reqrunt̄.s.liberū arbitriū cooperās ad surgē
dū ⁊ ipsa grā. Et certe h ipm hꝫ liberū arbitriuꝫ a gra
tia preueniente ⁊ postea meritorie opātia gratia subse
quente. Un̄ dr̄ Treno.vlt. Conuerte nos deus ⁊ con
uertemur.

Lectio. VI.

Uidete itaqꝫ fratres quomō cau
te ambuletis:nō q̄si insipiētes. 1
sed vt sapientes:redimentes tē
pus quoniam dies mali sunt.
Propterea nolite fieri imprudentes:sed i
telligentes que sit voluntas dei.
¶ Supra ꝓhibuit fallaciaꝝ carnaliuꝫ vetustatē:hic
hortat̄ ad ꝯtriam nouitatē. Et p̄mo hortat̄ ad nouitatē
ꝯtriaꝫ fallacie. Scđo ad nouitatē ꝯtriaꝫ luxurie ibi.(Et
nolite inebriari ⁊c.) Prima in tres. Prio īducit ad cau
telaꝫ ꝯtriam fallacie. Scđo ondit nouitatē cautele ibi.
(Redimētes tēp' ⁊c.) Tertio docet modū cautele ibi.
(Propterea nolite fieri ⁊c.) Dic̄ ergo. Itaqꝫ.s.ex premissis
vide e quō caute ambuletis. Cautio ē q̄dā ꝯditio pru 4
dētie p quā aliqs vitat impedimēta agēdoꝝ ⁊ hāc cau
telā debēt omnes hr̄e. Prouer.4. Oculi tui videāt re
cta ⁊ palpebre tue p̄cedāt gressus tuos. Hoc aūt ptinet
ad sapientes. ⁊ ideo dicit. Non quasi insipientes.qui
.s.nesciunt vitare impedimenta. ps. Turbati sunt om
nes insipientes corde:sed vt sapientes. Ecclesiastes.2.
Sapientes oculi in capite eius stultus in tenebris am
bulat. Quidam dicunt:si non caste tamen caute. Sed
sic non accipit apostolus.sed dicit caute: ac si diceret.
cauete ab omnibus cōtrarijs castitati. Necessitatē aūt 5
huius cautele ondit cuꝫ dicit. Redimētes tempus ⁊c.
quod potest exponi dupliciter. Redimit enim aliquis
quandoqꝫ rem suam dando exenia vel aliquid p ea
sicut dicitur aliquis redimere vexationem suam dādo
exenia vel pecuniam vel quādo dimittit in iure suo.
Dicit ergo. Totum tempus hoc est tempus calūnie.⁊
ideo redimentes tempus quoniaꝫ dies mali. sunt. Ex
quo peccauit adam ex tunc semper parate sunt īsidie
impellentes ad pctm̄. Non sic auteꝫ in statu īnocētie:
in quo non oportebat hominem ab aliq̄ licito abstine
re:quia in eius volūtate nō erat impellēs aliqd ad pec
catum. Modo auteꝫ oportet nos ipos redimer̄:quoniā
dies mali sunt.idest debemus malicia dierū vitar̄.dieꝫ
malū precauer̄ vt dicit̄ Eccles.7. Et etiā a qbusdā lici
tis abstinere. p' corint.10. Oia mihi licent, sed non oīa

Adaꝫ post q̄ peccauit ex tunc semp sūt in sidie i pellē tes ad peccā dum.

c edificãt. Jn hũc aũt modũ, dr̃ aliquis vexationẽ suam
redimere: q: dimittit aliqd de iure suo perire. Ul' aliter.
Redimẽte tẽpus rc. Cõtingit qñq3 q aliquis per ma
gnũ tẽpus vite viuit in peccato r hoc est tps perditu3.
Sed quõ redimet cum homo nõ sufficiat ad debita p
soluẽda. Respondeo. Dicẽdum est q tanto magis de
bet vacare operibus bonis quãto pl'us istetit malis. p'
Pe. 4. Sufficit. n. pretetitũ tempus ad volũtatẽ gẽtiũ
cõsumãdã his q ambulauerunt in luxurijs vinolẽtijs
desiderijs rc. Sed prima expositio est melior.
¶ Deide cũ dic̃. (Propterea nolite fieri rc.) docet mo
dum cautele dicens. pptērea. s. vt possitis tẽpus redi
mere nolite fieri iprudẽtes. ¶ Nota q differẽtia est in
2 ter sapientiã r prudẽtiã. Prudẽtia. n. est q̃dã sapientia.
s3 non vniuersalis sapiẽtia. Prouer. 10. Sapientia est. i.
prudẽtia. Sapiens. n. simpliciter dr̃ q h3 de oibus or
dinare. sapiẽs aũt fm qd dr̃ q h3 ordinare de his de q
bus est sapiens. p' corint. 3. Ut sapiens architectus fũ
damẽtũ posui. q: sapiẽtis ẽ ordinare. vt dr̃. i. metaphysi
ce. Omnis aũt ordinator respicit finẽ. Ille g̃ simplr̃ est
sapiens q cognoscit fine3 vel q agit ppter finẽ vniuer
salẽ. s. deũ. Deutro. 4. Hec ẽ enim sapia vr̃a rc. Sapia.
n. est diuinar rer cognitio vt dicit Aug. 4. de trinita.
Prudẽtia võ ẽ pticulatis rei puidẽtia. qñ. s. qs ordinat
facta sua. Et iõ sapiẽtia ẽ viro prudẽtia. ppter h g̃ dic̃.
Nolite fieri iprudẽtes sed itelligentes rc. sicut rõ spe
3 culatiua ordinat de agendis r iudicat. op3 aũt cõclu
siones hr̃e r iudicare p pucipia r sic in operabilib'.
Jstud aũt p'm principiũ p qõ debemus iudicare oĩa r
regulare est volũtas dei. Et iõ itellectus in moralibus
r diuinis debet hr̃e p pricipio volũtatẽ dei. quia si hãc
habeat p pricipio fit prudens intellectus. Deutro. 32.
Utinã saperent r intelligerent rc. hoc aũt docuit do
min'. Mat. 6. Fiat volũtas tua. ¶ Lectio. VII.

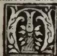

1.2.q.76.arti.4. T nolite inebriari vino: in quo
est luxuria. sed impleamini spũ
sancto. loquẽtes vobismetip
sis in psalmis. hymnis. r can
4 ticis spiritalibus. cãtantes r psallẽtes i cor
dibus vr̃is domino gr̃as agẽtes semp pro
oĩbus i nomine domini nostri iesu xpi deo
r patri. Subiecti inuicem in timore xpi.
¶ Supra idurit ad nouitatẽ cõtra vetustatẽ fallacie:
hic h idem facit cõtra vetustatem vitior carnalium.
Uel dicamus q pl'us reprehẽdit pctã carnalia q̃tũ ad
luxuriam. hic q̃tum ad gulã. Duo aũt fac̃. Pmo. n. p
hibet vetustatẽ. Secũdo iducit statĩ ad nouitate3 ibi.
(Sed impleamini rc.) Dicit g̃. dixi q fornicatio r oĩs
imũdicia nõ nominet in vobis. sed ad h cauẽdũ õbetis
a vino superfluo abstiner̃. q: cibus r potus superfluus
5 est cã luxurie r pcipue vinũ. qõ calefac̃ r mouet. Pro
uer. 20. Luxuriosa res vinũ r tumultuosa ebrietas. He
ster. 1. Cũ eẽt rex hylarior r post nimiam potationem i
ebrietas est causa multorum malorum caluisset mero rc. Osee. 4. Fornicatio r vinũ r ebrietas
aufert cor. Unde hiero. Quẽ sodoma nõ vicit. vina
vicerũt loth. Nolite g̃ rc. s3 impleamini spũ sancto. Jn
ter oĩa q̃ multos spũs generant est vinũ. Uñ generat
aiositatẽ r fac̃ homines p talẽta loq. vt dicit. 2. Esdre.
3. Et iõ conuenienter docet eos 5 hoc repleri spũ san
cto q generat feruorẽ deuotionis. Ro. 12. Spũ feruen
tes. Jtẽ gaudiũ r leticiã spũalẽ. Ro. 14. Justitia r pax
r gaudiũ in spũ scõ. Jtẽ fac̃ audacter loq. Act. 2. Re
pleti sunt oẽs spũ sancto r ceperũt loq rc. Et iõ q eos
loquentes audiebãt credebãt eos ebrios. S3 nũqd ha

bem' spũm sanctu3 in nr̃a potestate? Rñdeo r dico q d
hr̃e spũm sanctum est duplr̃: vel receptiue. r sic nõ est
in nr̃a potestate eu3 recipere: sed ex dono dei eũ recipi
mus Ro. 5. Caritas dei diffusa est in cordibus nr̃is rc.
Ul' ẽt dispositiue r sic nõ sumus sufficiẽtes eũ recipe
re. i. nos disponere sine gr̃a dei. 2' Cori. 3. Non sumus
sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: s3
sufficientia nr̃a ex deo est. Uel aliquis dr̃ recipere spũ3
sanctum: cum tñ plenus ess3 spũ sancto qñ. s. h3 grãm
spiritussancti q̃tũ ad aliquã r ñ quãtũ ad oẽm homi
nis operatione. Tũc autẽ dr̃ plenus spũ sancto qñ eo
vtit generaliter. Modus aũt repletionis est in dilectio
ne dei r pximi. Et iõ cu3 dicit loquẽtes rc. Pmo tan
git modum repletiõis ex pte dei. Secũdo ex pte proxi 2
mi ibi. (Subiecti iuicẽ rc.) Circa pmũ tria facit. Pmo
ponit spũalis meditatio. Secũdo spũalis exultatio ibi.
(Cantantes rc.) Tertio grar actio ibi. (Gr̃as agen
tes rc.) Prima i duas. q: p ponit modũ meditatiõis.
Scdo mã3 ei' ibi. (Jn psalmis rc.) Dic̃ g̃ loquẽtes vob
rc. Est aũt duplex locutio Una exterior hois ad hoie3.
Alia iterior hois ad seipsum. Talis aũt d3 esse cõpun
ctiua. Job. 10. Loqnar in amaritudine anime mee. Jtẽ
d3 fieri in secreto. Mat. 6. Tu ãt cũ oraueris itra cubi
culũ r clauso hostio ora patrẽ tuũ. Et sap. 8. Jntrans
in domũ meã cõquiescã3 cum illa. ¶ Mã3 võ medita
tiõis tangit cũ dic̃. (Jn psalmis rc.) Psallere ẽ vti psal
terio. Et sic in psalmis. i. bonis operationibus. ps. Su 1
mite psalmũ r date tympanũ psalteriũ iocundũ rc. Et
hymnis. i. laudibus diuis. ps. Hymn' oĩbus sanctis
eius rc. canticis spũalib'. s. de spe eternor Ro. 12. Spe
gaudẽtes. ps. Jn decachordo psalterio cu3 cantico in
cythara. ps. Cantate dño canticum nouũ rc. Medite
mur g̃ de recta opatiõe qd faciẽdũ: de diuina lauda
tione qd imitãdũ: de celesti iocũdatiõe qd r quõ fuiẽ
dũ. Sic g̃ effectus spũsancti pmo ẽ sacra meditatio.
scdo spũalis exultatio. q: ex frequẽti meditatiõe ignis
charitatis i corde accẽdit. ps. Cõcaluit cor meu3 intra
me r in meditatione mea exardescet ignis rc. Et hinc
generat leticia spũalis in corde. Et ideo dicit. (Cantã
tes r psallentes). i. vt affectus vestri afficiant gaudio 4
spũali ad operanda bõa. p' corĩ. 14. Psallã spiritu: psal
lã r mente. Col. 3. Jn oĩ sapiẽtia docentes r cõmonen
tes vosmetipsos in psalmis r hymnis r canticis spiri
talibus in gratia cantantes r psallentes in cordibus
vestris dño. Ex hoc error hereticorũ cõfundit dicẽtiũ
q vanũ est cantare dño cãtica vocalia sed spũalia tñ.
Nã in laudibus eccl'ie ẽ aliqd p se 9siderãdũ. r h ẽ qõ
apl's dicit. Jn cordibus. Aliqd vero pp aliud. r h pp
duo. s. ppter nos vt mens nostra incitet ad deuotionẽ
iteriorẽ: sed si ex h aliquis 9moueat ad dissolutionem
vel gloriã inane3 hoc ẽ 9tra itentionem ecclesie. Jtem
propter alios. q: p hoc rudes efficiuntur deuotiores.
4. Reg. 3. Cũq3 caneret psaltes facta est super eu3 ma
nus dñi. Tertius effectus est gr̃arũ actio q: ex hoc q 5
aliquis sic affectus est ad deum recognoscit se oĩa hr̃e
a deo. Quãto enim aliquis magis afficitur ad deum
r ipsum cognoscit tãto videt eũ maiorẽ. r se minorem
imo ppe nihil in cõparatiõe ad deũ. Job. 42. Oculus
meus videt te. iccirco me reprhẽdo rc. Et iõ dic̃. Gr̃as
agentes pro oĩbus. s. donis. vel prosperis vel aduersis.
ps. Benedicam dominũ in oĩ tempore rc. q: hec etiam
sũt nobis i via. Jacobi. 1. Omne gaudiũ existimate rc.
Act. 5. Jbant apostoli gaudẽtes rc. p' thes. 5. Jn oĩb'
gr̃as agite. Sed hoc i nomine domini nr̃i iesu christi:
quia omnia bona proueniunt per eum. Rom. 5. Pacẽ
habem' ad deũ per dñm nostrum iesum christum per
quem

Cãtare de bem' vt de u3 ad mise ricordiã p u occ mus.

6 que᷑ ⁊ accessum ⁊c̄. Sed addit deo inq̄ʒtum actor no/
ster est p creationē: ⁊ patri q̄ʒtū misit nobis xp̄ʒ p quē
regñauit nos. Et sic grās deo q̄ʒtū ad bōa nāc pri q̄ʒ/
tum ad bona gr̄e. Sed q̄ʒtū ad ꝓximū pouit modū re
pletiōis dicens. Subiecti inuicē in timore xp̄i.i.nō ꝑ
timorē humanū sed xp̄i. Lectio. VIII.

Ee.3. Ulieres viris suis subdite sint
sicut dn̄o qm̄ vir caput est mu/
lieris: sicut xp̄s caput est eccle/
sie: ipse saluator corꝑis ei⁹. Sʒ
sicut ecclesia subta est xp̄o: ita ⁊ mulieres vi
2 ris suis in oībus: † viri diligite vxores vr̄as
sicut ⁊ xp̄s dilexit ecclesiam ⁊ seipsuʒ tradi
2ª2.q. dit pro ea vt illam sanctificaret: mundans
26. ar eaʒ lauacro aque in verbo vite vt exhiberet
ti.11. ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentē
maculam aut rugam aut aliquid huiusmo/
di: sed vt sit sancta ⁊ immaculata: ita ⁊ viri
debent diligere vxores suas vt corpa sua.

¶ Supra apl̄s posuit p̄cepta gn̄alia ad oēs: hic pōit
ea q̄ ꝑtinent ad sp̄ales quasdā ꝑsonas ⁊ status. Et qa
s̄m ph̄m in politicis. Domus hʒ tres ꝯnexiōes sine q
bus nō est ꝑfecta. s. viri ⁊ mulieris p̄ris ⁊ filij: dn̄i ⁊ ser
ui: iō hec tria ꝯsequens instruit. p̄ mulierē ⁊ viꝝ. scd̄o
3 p̄rem ⁊ filiū. cap. 6º. ibi. (Filij obedite ⁊c̄.) Tertio ser/
uos ⁊ dn̄os ibi. (Serui obedite ⁊c̄.) Prima in duas.
Primo. n. monet mulieres de subiectione. Scd̄o viros
de dilectione ibi. (Uiri diligite ⁊c̄.) Pria in duas. Pri
mo ponit ammonitionem. Scd̄o eius rōnem ibi. (Qm̄
vir caput est ⁊c̄.) Dicit ergo: mulieres viris suis subdi
te sint: q: certe mulier si p̄matū hēat ꝯria est viro suo:
vt dr̄ Eccl. 25. Et ideo sp̄alr monet eas de subiectione.
Et hoc sicut dn̄o: q: ꝓportio viri ad vxorē quodāmō
est sicut serui ad dn̄m inq̄ʒtuʒ dʒ regi mādato domini:
sed dr̄ia est in hoc q dn̄s vtit̄ seruis suis quo ad id qd̄
est sibi vtile: sed vir vtit̄ vxore ⁊ liberis ad vtilitatē cō/
4 munem: Et iō dicit. Sicut dn̄o. Nō q vere sit dn̄s: sed
sic dn̄s. i. Pe. 3. Mulieres subdite sint viris suis ⁊c̄.
¶ Deinde subdit rōnē suā. Circa qd̄ tria facit. Primo
eā ꝓponit. Scd̄o exemplū iducit ibi. (Sicut xp̄s ⁊c̄.)
Tertio ex exēplo intentū ꝯcludit ibi. (Sed sicut ⁊c̄.)
Ratio aūt hec est: qm̄ vir est caput mulieris: in capite
aūt viget sensus visus. Eccl. 2. Sapientis oculi in ca
pite eius. Et ideo vir dʒ gubernare mulierē vt caput
eius. i. Cor. 11. Caput quidem mulieris vir.
¶ Deinde ponit exēplum cū dicit. (Sicut xp̄s caput
est ecclesie). supra. i. Ipsum dedit caput supra oēm ec/
clesiā q̄ est corpus ipsius. Et hoc nō ad vtilitatē suaʒ:
sed ecclesie: q: ipse est saluator corꝑis eius. Act. 4. Nō
est. n. aliud nomē sub celo datū hoībus in quo oporte/
at nos saluos fieri. Esa. 12. Ecce deus saluator me⁹ ⁊c̄.
5 ¶ Ex hoc aūt ꝯcludit intētionē cū dicit. (Sed sicut
⁊c̄.) Quasi dicat. Nō est ꝯueniēs q mēbrū repugnet
ipsi capiti in aliquo: nūc aūt sicut xp̄s caput est eccle/
sie suo mō: ita vir est caput mulieris non dʒ ergo mu
lier inobediēs esse viro: sed vt ecclesia subta ē xp̄o. Ps.
Nōne deo subta erit aīa mea ⁊c̄. Ita ⁊ mulieres viris
suis. Gen. 3. Sub viri ptāte eris. Et hoc i oībus. s. q̄ nō
sūt ꝯ deū: q: dr̄ Act. 5. Obedir̄ oʒ deo magis q̄ʒ hoīb⁹.
¶ Deinde cū dic̄. (Uiri diligite vxores vr̄as ⁊c̄.) mo
net viros ad dilectionē vxoꝝ. Et p̄mo facit h̄. Scd̄o
assignat rōneʒ huius ibi. (Sicut xp̄s ⁊c̄.) Dicit ergo.
Uiri diligite vxores vestras: q: certe ex amore quē hʒ

vir ad vxorē magis caste viuit ⁊ pacifice vterq̄ʒ se hʒ: si b
aūt vir aliā diligit q̄ʒ suā: se ⁊ suā discrimini expōit. Col.
3. Uiri diligite vxores vr̄as ⁊ nolite amari ee ad illas.
Tangit aūt rōnem huius triplicē. Primā sumit ex ex
emplo xp̄i cū dicit. (Sicut ⁊ xp̄s ⁊c̄.) Scd̄am ex par
te viri ibi. (Qui suā vxorem diligit ⁊c̄.) Tertiam ex p
te mādati diuini ibi. (Propter hoc relinquet ⁊c̄.) Cir
ca p̄mum tria facit. Primo ꝓponit exēplum dilectio/
nis xp̄i. Scd̄o signū ibi. (Et tradidit ⁊c̄.) Tertio con
cludit intentū ibi. (Ita ⁊ viri ⁊c̄.) Dicit ergo. Sicut ⁊
xp̄s dilexit ecclesiā supra eodē. Estote imitatores dei
sicut filij charissimi ⁊c̄. Signū aūt dilectiōis xp̄i ad ec
clesiā ondit̄: q: tradidit semetip̄m ꝓ ea. Gal. 2. Dilexit
me ⁊ tradidit semetip̄m ꝓ me ⁊c̄. Esa. 53. Tradidit in 2
mortē aīam suā ⁊c̄. Sed ad qd̄ vt scificaret eā. Hebre.
vlti. Iesus vt scificaret p suū sanguinē pplm̄ ⁊c̄. Jo. 17.
Sanctifica eos in veritate. Iste est effectus mortis. Ef
fectus aūt scificationis est mūdatio eius a macul pctō
rum. Ideo subdit dicens. Mūdans eā lauacro aque:
qd̄ qdem lauacrū hʒ virtutē a passiōe xp̄i. Ro. 6. Qui
cūq̄ʒ baptiçati sumus in xp̄o iesu: in morte ipsius ba/
ptiçati: ꝯsepulti. n. sumus cū illo in mortē p baptismū.
Ezec. 36. Effundā sup vos aquā mundā ⁊c̄. Zach. 13.
Erit fons patens domui dauid ⁊c̄. Et hoc in v̄bo vite.
Qd̄ adueniens aque dat ei virtutē absoluēdi. Math.
vlt. Euntes g̃ docete oēs gētes baptiçātes eos in noīe
p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄ussancti. Finis aūt scificationis est puri 3
tas ecclesie. Iō dicit. Ut exhiberet sibi gl̄iosam ecclesi
am ⁊c̄. Quasi dicat apl̄s: indecens est q immaculatus
sponsus sponsam duceret maculatā. Et iō sibi exhibet
eā imaculatā: hic p grām: sed in futuro p gl̄iaʒ. Uñ di
cit. Gloriosam. s. p claritatem aīe ⁊ corꝑis. Phil. 3. Re/
formabit corpus humilitatis nr̄e ⁊c̄. Et iō addit. Nō
hn̄tem maculā. Ps. Ambulās in via imaculata ⁊c̄. Ps.
Beati imaculati in via ⁊c̄. Neq̄ʒ rugam. i. sine defectu
passibilitatis: q: vt dr̄ Apoc. 7. Non esurient neq̄ʒ siti
ent amplius. Aut aliqd̄ hmōi. Sed vt sit scā p ꝯfirma
tionē gr̄e ⁊ imaculata ab oī imūdicia. Et hec oīa intel
ligi p̄nt de exhibitiōe q̄ erit in futuro p gloriā. Si autē
de exhibitiōe p fidē tūc diceret̄ vt exhiberet sibi. s. p fi
dem ecclesiā gl̄iosam: q: gl̄ia magna est sq̄ dn̄m: vt dr̄ 4
Eccle. 23. Non hn̄tem maculam. s. criminis mortalis:
Maculata es in iniqtate tua. Jere. 2. Neq̄ʒ rugā. i. du
plicitatē intentionis quā non habent q recte coiuncti
sunt xp̄o ⁊ ecclesie. Job. 16. Ruge mee testimonium di
cūt ꝯ me ⁊c̄. Sed magis sanctā p intētiōeʒ ⁊ imacula
tā p oīmodā puritatē. Et hoc tertio ꝯcludit intentū di
cēs. Ita ⁊ viri debēt diligere vxores suas vt corpa sua.
¶ Lectio. IX.

Ui suam vxorem diligit seip̄m
diligit. † Nēo. n. vnq̄ʒ carnē su 3. dis.
aʒ odio hūit: sʒ nutrit ⁊ fouet eā 28.
sic ⁊ xp̄s ecclīā: † q: mēbra su
m⁹ corꝑis ei⁹ d̄ carne eius ⁊ de ossib⁹ eius. 5
¶ Supra induxit viros ad dilectionē vxoꝝ ex parte Gen.
xp̄i vel exēplo dilectiōis quā hʒ xp̄s ad ecclesiā: h̄ ost 2. ca.
dit idē ex pte ipsiusmet viri. Et facit duo. Prio ponit
rōnē. Scd̄o ꝯfirmat eā p exēplū ibi. (Sicut ⁊ xp̄s ⁊c̄.)
Rō est talis. Uir ⁊ mulier sunt quodāmō vnū. Uñ sic
caro subdit̄ aīe ita mulier viro: sed nullus vnq̄ʒ habu
it carnē suā odio: ergo nec vxorē. Dicit g̃. Qui suā vxo
rē diligit seip̄m diligit. Mat. 19. Itaq̄ʒ nō sunt duo: sʒ
vna caro. Et iō sicut peccaret ꝯ nāmq̄ seip̄m odio ha
beret: ita g vxorē. Eccl. 25. In tribus bn̄placitū ē sp̄ui
meo q̄ sunt ꝓbata corā deo ⁊ hoībus ꝯcordia fratruʒ:

6 amor ꝓximoꝝ: ⁊ vir ⁊ mulier bñ sibi ɔsentientes. Qr
aũt sic debeant diligere ꝓbat dicens. Qr nemo carnē
suā vnq̄ʒ odio hũit: qḋ pʒ ꝑ effectũ: q: ꝓbatio dilectio-
nis exhibitio ē opis. Nā id qḋ ꝓ viribus ɔseruamus
diligimus: sed q̃ʒ nutrit ⁊ fouet carnē suā ꝓꝑ ɔserua-
tionem .i. Ty. vi. Hñtes aũt alimēta: ⁊ qbus tegamur
⁊c̄. Sed ɔ̄ Luc. 14. Qui nō odit vxorē ⁊c̄. nō pōt meꝰ
esse discipulus. Rñ°dōm est ꝙ vt aplš dic̄: sic hō vxo-
rem dʒ diligere sicut se: se aũt dʒ diligere infra deũ: sic er
go vxorē dʒ diligere. s. īfra deũ. Dicit āt q nō odit vxo-
rē: nō q: ꝓcipiat eā odire: qḋ eēt pctm̄ mortale ꝓcipere:
sed ꝓcepit eā ita vt se diligere: nūc āt minor dilectio est
2 q̄si qḋdā odiũ respectu eius qḋ sũme ⁊ plus diligiř scʒ
respectu dei: ita nemo carnē suā odit ⁊c̄. Sʒ ɔ̄. Qui di
ligit aliquē nō vult nec appetit ab eo separi: sed sci vo
lunt a carne separi. Ro. 7. Infelix ego hō qs me libe-
Caro rabit de corꝑe mortis huius? Phi. i. Desideriũ hñs dis
potest solui ⁊c̄. ℭ ꝓ. Nullus affligit qḋ diligit: ſʒ sci affligũt
dupl'r carnē suā in h mũdo. i. Cor. 9. Castigo corpus meũ ⁊c̄.
ɔside ℭ ꝓ. Quidā occidũt se sicut auditũ est frequēter. Itē
rari. de iuda. Rñdeo. Caro pōt ɔsiderari in se ⁊ sic nō habe
tur odio: sed nāľr q̃ʒ appetit eā eē ⁊ fouet eā vt sit. Uľ
pōt ɔsiderari caro inq̄ʒtũ est alicuius īpeditiua qḋ vo
lumus: ⁊ sic odio quodāmō habeř ꝑ accñs. Nā oē qḋ
volumus aut est bonũ aut malũ si bonũ vel est vt finis
vltimus. s. vita eterna: a q̄ īpedimur ꝑ carnē. 2. Cor. 5.
3 Quādiu sumus in h corꝑe ꝑegrinamur a dño. Et qr
nāľr appetimus finē nr̄m ⁊ bñ esse: nec hoc possumus
q̄ʒdiu in hac carne sumus: iō vellemus eā abiĳcere: nō
sicut malũ odio hitũ: sed sicut bonũ minus dilectũ im
pediens maius bonũ. Et sic exponēde sunt auctātes
supra inducte. Infelix ⁊c̄. Itē desideriũ hñs ⁊c̄. vel cō
siles. Uel illud qḋ volumꝰ ē bonũ nō vt finis: sed dispo
nens ad finē sicut sunt hitus virtutũ. Hoc aũt bonũ i-
pediř ꝑ carnis lasciuiā. Et iō sci affligũt ⁊ macerāt car
nē suā vt subdař spũi ad repressionē ɔcupiscētiaꝝ: qr
caro ɔcupiscit īpediēs acq̄sitionē v̄tutũ nos disponen
4 tiũ ad bonũ vltimũ. Et iō q sic affligit carnē suā vt sub
dař spũi nō odit eā sed ꝓcurat bonũ eius q: bonũ eius
est ꝙ subĳciař spũi sicut bonũ hoīs ē ꝙ subĳciař deo.
ps. Mihi aũt adherere deo bonũ est. Et sic intelľr. Ca
stigo corpus meũ ⁊c̄. Et ɔsiles: vñ h ñ oportebat fieri
in statũ inocentie q̄ʒdiu hō subditꝰ fuit deo ⁊ caro to-
talľr subdita fuit spui: in q̄ qdē mutua subōne ɔsistebat
bonũ originalis iustitie. Sed aliqñ illud qḋ volumꝰ est
malũ: ⁊ iō sic hōi carnē affligũt vľ depōere volũt iq̄ʒtũ
īpeditiua ē bōi qḋ appetũt: ita mali iq̄ʒtũ caro ē īpediti
ua mali qḋ appetũt eā occidũ ⁊ se suspēdũt sic iudas.
ℭ Deīde oñdit ꝙ viꝝ dʒ vxorē diligere ⁊ h ꝑ exēplũ.
Uñ dicit. Sicut ⁊ xp̄s ecclesiā. s. dilexit sicut aliqd sui
qr mēbra sumꝰ corꝑis. ē. 4. Sumus. n. inuicem mēbra.
5 Dicit aũt de carne eius ꝓꝑ eādē ꝑticipationē nāe. Lu
ce. vlt. Spũs aũt carnē ⁊ ossa nō hʒ ⁊c̄. Uel dicit ō car
ne mystice q̄ʒtũ ad debiles q sũt carnei: ⁊ de ossibꝰ eius
q̄ʒtũ ad fortes q sunt ossei. Lectio. X.

Gen. 2. ca. PRopter hoc relinquet hō p̄rē
⁊ mr̄em suã: ⁊ adherebit vxori
sue: ⁊ erunt duo in carne vna.
Sacr̄m hoc magnũ est. Ego āt
dico in xp̄o ⁊ in ecclesia. Uerũtamē ⁊ vos
singuli vnusq̄sq̄ʒ vxorem suam sicut seip̄m
diligat: vxor autem timeat virum suum.
ℭ Supra exhortatꝰ est apl̄s ephesios ad amorē vxo-
dupl'r. s. exēplo dilectiōis xp̄i ad ecclesiā: nūc ex amo
re hoīs ad seip̄m: hic tertio hortař eos ꝑ auctoritatem a
scripture. Et circa h tria facit. Pͥo auctoritatē īducit.
Scḋo eaʒ mystice exponit ibi. (Sacr̄m h ⁊c̄.) Tertio
adaptat eā ſm lr̄alē sensũ ad ꝓpositũ suũ ibi. (Uerũtñ Adā
⁊ vos ⁊c̄.) Auctoritas hec dř Gen. 2. Dicta ab adā vidē cui di
te vxorē. s. de costa sua formatā. Sed ɔ̄ dř Mat. 19. ꝙ xit ca
deus hoc dixit. Rñdeo. Adā vt a deo īspiratus h dixit ro de
deus aũt vt adā īspirās ⁊ docens. Nos āt hoc idē dici carne
mus ⁊ multa alia q̄ dicit dñs spũ dei docēte. Uñ dicit mea
Mat. 10. Nō. n. vos estis q loqmin ⁊c̄. ℭ Notādũ h quo
est ꝙ in ꝓdicta auctoritate triplex ɔiunctio viri ad mu intel.
liere designař. Pͥma ꝑ affectũ dilectiōis: qr est tantꝰ
affectus vtriusq̄ʒ vt p̄res relinquāt. 2. Esdre. 9. Diligit 2
hō vxorē suā magis q̄ʒ patrē ⁊ multi demētes facti sũt
ꝓꝑ vxores suas ⁊c. ibi multa. Hoc āt nāle est: qr appeti
tus nālis est ɔcors debite actioni. Cōstat āt ꝙ oībꝰ agē
tibus supioribus inest appetitus vt ꝓuincāt ⁊ cōicēt i-
ferioribus. Et iō amor nālis inest eis v̄sus inferiora: ⁊
qr hō respectu p̄ris ⁊ mr̄is est inferior nō supior: ideo
ad vxorē cuiꝰ est supior ⁊ ad filios nāľr plus afficiř q̄ʒ
ad parētes: ⁊ ēt qr vxor sibi ɔiungit ad actũ gñatiōis.
ℭ Scḋa ɔiūctio est ꝑ ɔuersationē. Uñ dicit. Et adhe
rebit vxori sue ⁊c. Eccl. 25. In tribus bñplacitũ ē spũi
meo ⁊c. ℭ Tertia ē ꝑ carnalē ɔiunctionē ibi. (Et erũt
duo in carne vna). i. in carnali ope. In q̄libet. n. gñatiō
ne est virtus actiua ⁊ passiua: sed in plātis vtraq̄ʒ ē in 3
eodē: in ꝑfectis āt distīguũř. Et iō i actu gñōnis: ita se
hñt masculus ⁊ femia i aīalibꝰ sicut i plātis toto corꝑe.
ℭ Cōsequenter expōit eā mystice ⁊ dicit sacr̄m h ma
gnum est. i. sacre rei signũ. s. ɔiunctionis xp̄i ⁊ ecclesie.
Sapientie. 6. Nō abscondā a vobis sacr̄m dei. ℭ No
tandũ est hic ꝙ quatuor sacr̄a dñr magna. s. baptismꝰ
rōne effectus qr delet culpā ⁊ aperit ianuam paradisi.
Cōfirmatio rōne misterĳ: qr solum a pōtificibus ⁊ nō
ab aliĳs cōferř. Eucharistia rōne ɔtinētie q: totũ xp̄m
ɔtinet. Itē matrimoniũ rōne significationis qr signifi
cat ɔiunctionē xp̄i ⁊ ecclesie. Et iō si mystice exponař
dʒ sic exponi lr̄a ꝓcedēs ꝓꝑ h relinquet hō p̄rē ⁊ ma
trem. s. in sempiternũ. Reliqt inq̄ʒ patrē inq̄ʒtũ est mis
sus in mũdũ ⁊ incarnatꝰ. Jo. 16. Exiui a p̄re ⁊ veni in
mũdũ ⁊c. Et mr̄em. s. synagogā Jere. 12. Reliq domũ 4
meā ⁊ dimisi hr̄ditatē meā ⁊c. Et adherebit vxori sue
ecclesie. Mat. vlt. Ecce vobiscũ sum oībus diebus ⁊c.
ℭ Cōsequenter argumētař ſm sensum lr̄alē exponen
do ꝓdictũ exēplũ. Quedā. n. sũt i sacra scriptura vete-
ris testi: q̄ tm̄ dñr de xp̄o sicut illud ps. Foderũt manꝰ
meas ⁊c. ⁊ illud Esa. 7. Ecce virgo ɔcipiet ⁊c. Quedā
v̄o de xp̄o ⁊ aliĳs exponi pñt: sed de xp̄o ꝓncipalr̄ ō ali-
is v̄o in figura xp̄i sicut ꝓdictũ exēplũ. Et iō ꝑ exponē
dũ ē ō xp̄o ⁊ postea de aliĳs. Et iō dicit. Uerũtñ ⁊ vos
singuli vnusq̄sq̄ʒ vxorē suā diligat. Q. d. De xp̄o dř ꝓn
cipalr̄: tñ iplēdũ est i aliĳs ⁊ si singulr̄ i figura xp̄i. Dic̄
āt. Sicut semetip̄m: qr sicut vnusq̄sq̄ʒ se diligit in ordi
ne ad deũ: ita dʒ vxorē diligere ñ iq̄ʒtũ trahit ad pctm̄. 5
Luc. 14. Si qs venit ad me ⁊ nō odit p̄rem ⁊ matrem
⁊ vxorē suā ⁊c̄. ℭ Seqř. Nō pōt meus eē discipulus.
Sed qd de vxore: vxor āt viꝝ timeat. s. timore ⁊ reue
rētie ⁊ subiectiōis: qr dʒ ei eē subiecta. CAP. VI.

FIlĳ obedite parētibus vestris Exo.
in dño. Hoc enim iustuʒ ē. Ho 20. c.
nora patrem tuuʒ ⁊ matrem tu
am quod est mandatum primũ
in promissiōe vt bene sit tibi ⁊ sis lōgeuus
super terram. Et vos patres nolite ad ira-
cundiam

cundiã prouocare filios vestros: sed educa
te illos in disciplina et correctione dñi.
¶ Supra monuit virũ et vxorẽ que est vna cõnexio fa
milie: hic monet patrẽ et filios q̃ est scd̃a cõnexio domus.
Et p̃ facit monitionẽ quõ filiĩ se debeãt habere ad pa
rẽtes. Scd̃o quõ ecõuerso patres ad filios ibi. (Nolite
rc.) Prima in duas. Pr̃o pponit monitionẽ. Scd̃o
oñdit rõnẽ ibi. (Hoc.n.est iustũ rc.) Dicit ẽ. Filiĩ obe
dite rc. Notãdũ ẽ hic q̃ patres debẽt nãliter instruere
filios moribus: filiĩ aũt instruẽtibus parẽtibus nãliter de
bẽt eis obedire. Col.3. Filiĩ obedite. I p̃ribus p oĩa hoc est
.n. bñplacitũ dño rc. Dic̃ aũt I dño q2 nõ est obediẽduz
2 parẽtibus nec alicui in his q̃ sunt cõ deũ. Act.5. Obedi
re opz deo magis q̃ hoĩbus. Et p hoc soluit auctoritas
mõ allegata. Luc.14. Si qs venit ad me et nõ odit pa
trẽ rc. q2 hoc itelligit inq̃tũ sunt cõ deũ. Rõnẽ aũt assi
gnat ex duob9.s. ex iustitia et vtilitate: q̃ aũt sit iustũ p3
sic pbat. q2 lex diuina nihil mãdat nisi iustũ ps. Iusti
tie dñi rc. Sed hoc mãdat lex diuina. Exo.20. et Deu.5.
Honora patrẽ tuũ et matrẽ tuã rc. Eccl.3. Qui timet
deũ honorat patrẽ rc. Honor aũt iportat exhibitionez
reuerẽtie his q.s. nos sũt. Sz q2 parẽtes habemus.s.
nos vtit̃ noĩe honoris, Dic̃ ẽ. Hoc.n. iustũ est. Honora
p̃rem tuũ et m̃rem rc. Ecc.3. Qui honorat p̃rez suũ vi
ta viuet lõgiore. Itẽ q obedit patri refrigerabit m̃rez.
3 Et hoc itelligit tripl̃r q̃ filiĩ debẽt parẽtes honorare: q2
debẽt eis reuerẽtiã sic maioribus: obediẽtiã sicut instru
ctoribus: sustẽtamẽta sic nutriẽtibus cum fortes erãt.
¶ Deinde assignat dignitatẽ hui9 p̃cepti dicẽs. (Qd̃ ẽ
mãdatũ p̃m.) Cõtra imo mãdatũ p̃m est q̃ est colẽdus
vnus de9. Rñ°. Mãdata ptinent I duab9 tabulis. Pr̃a
cõtinet ea q̃ ordinant ad deũ. Scd̃a ea q̃ ad pximũ. et
in hac scd̃a p̃mũ mãdatũ est de honore parẽtũ. Et hoc
duplici de cã. Pr̃o q2 in illa scd̃a tabula nullũ est p̃ce
ptũ affirmatiuũ nisi istud. q2 nãle ẽ nobis vt parẽtibus
seruiam9: nõ aũt sic alĩs pximis. iõ nullũ ẽ aliud affir
matiuũ. Sz nã dictat vt nõ inferat hõ pximis nocumẽ
4 tũ et iõ phibet. q2 ẽ p̃mũ plus et p̃us h3 de debito. iõ p̃
mũ. Scd̃o q2 deus honorãdus est sicut p̃ncipiũ nr̃i eẽ
et q2 parẽtes sunt ẽt p̃n̄m nostri eẽ. q2 vt dr̃.6. Ethico.
Tria hẽmus a parentibus. s. eẽ viuere et disciplinã. iõ
cõueniẽs est vt post mãdata ordinata ad deũ. p̃m esset
ordinatũ ad parẽtes. Uel p̃mũ quo ad pmissionẽ: q2
isti soli addit pmissio. Et huius est duplex rõ. Una est
q2 hoĩes I alĩs q̃ agũt querũt vtilitatẽ ppriã. et q2 a pa
rẽtibus iã senibus nullã expectãt vtilitatẽ nisi a deo p
ueniẽtẽ. Scd̃a rõ est ne aliqs credat q̃ honoratio pa
rẽtũ nõ sit meritoria: q2 nãlis est. iõ addit. vt sis lõgeu9
sup terrã. In veteri aũt testamẽto pmittebant pmissio
nes tp̃ales: q2 populus ille puulus erat. iõ gratiose in
struẽdus sub pedagogo sicut puulus. Tñ i illis p̃uis
munusculis populũ illũ p̃mũ docentibus figurabant
5 magna bona. s. sp̃ũalia. Et iõ põt hoc referri s̃m sensũ
lr̃alẽ ad bona tp̃alia. Et sic dici I pmissione vt bñ sit ti
bi. i. vt bonis pmissis abũdes. Nã q gratus est I minori
bus bñficĩs: meret maiora recipere: maxia aũt beneficia
hẽmus a parẽtibus. s. eẽ nutrimẽtũ et disciplinã. Qñ ẽ
qs gratus est his: fit dignus vt maiora recipiat. Et iõ
dic̃. Ut bene sit tibi: q2 vt dr̃.1. Ti.4. Pietas ad oĩa vti
lis ẽ pmissionẽ hñs vite q̃ nũc est et future. Et iõ ad
dit. Ut sis longeu9 sup terrã quasi supra gradus vite
quã habes a parẽtibus. pu̇er.3. Lõgitudo dieř I dex
tera eius et I sinistra illius diuitie et gl̃ia. Sz ptra. Mul
ti deuoti parẽtibus cito moriunt. Et iõ sciendũ q̃ hec
tp̃alia nõ sunt bona absolute: nisi inq̃tũ ordinata ad
sp̃ũalia: et iõ intm̃ homini bona inq̃tuz p ea iuuat ad
sp̃ũalia. Unñ fortuna nõ est diceñda bona si est ipediens
a virtute: Et iõ lõgitudo vite intm̃ est bona inq̃tũ ad
seruitiũ dei est ordinata. Et ideo q̃nq3 subtrahit ne ipe
diat. Sap.4. Raptus est ne malicia mutaret itellectũ
eius. Uel põt referri ad sensum sp̃ũalẽ vt sit lõgeuus i
terra viuẽtiũ. ps. Spiritus tuus bonus deducet me in
terrã rectã pp nomẽ tuũ dñe viuificabis me. ¶ Cõse
quẽter instructis filĩs instruunt parẽtes. Circa qd̃ duo
facit. Primo ponit vnũ phibitiuũ. Scd̃o aliud indu
ctiuũ ibi. (Sz educate eos rc.) Dic̃ ẽ. Et vos p̃res no
lite puocare filios vestros ad iracũdiã: nõ qd̃ in oĩbus
assentiatis volũtati eoř. Ubi notãdũ est q̃ alius ẽ p̃n
2 cipatus patris ad filiũ et dñi ad seruũ. q2 dñs vtit seruo
suo ad vtilitatẽ ppriã: sed pater vtit filio ad vtilitatẽ fi
lĩ. Et iõ est necesse q̃ patres instruãt filios pp vtilita
tẽ suã nõ tñ nimis arcẽdo aut subĩciẽdo. Et iõ dr̃. Col.
3. Patres nolite ad indignationẽ prouocare filios ve
stros. vt. s. nõ pusillo aĩo fiãt: q2 talis puocatio nõ aiat
ad bonũ. Quomodo ergo subdit. Sed educate illos i
disciplina. s. verbeř et correctione. s. verboř. i. corripite
eos et educate vt seruiant dño. Uel in disciplina eos ad
bonũ inducendo. et correctione a malis retrahendo.

¶ Lectio II.

SErui obedite dñis carnalibus:
cũ timore et tremore in simplici 2.2e
tate cordis vestri sicut xp̃o: nõ q.
ad oculũ seruiẽtes: quasi hoĩb9 104.
placẽtes sed vt serui xp̃i faciẽtes volũtatez ar.5.
dei ex aĩo cũ bona voluntate seruientes: si 3
cut domino et nõ hominibus. scientes qm̃
vnusq̃sq3 quodcũq3 fecerit bonũ: hoc reci
piet a dño siue seruus: siue liber. Et vos do 2.2e
mini eadẽ facite illis remittẽtes minas: sci q.65.
entes et q2 illoř et vester dñs ẽ i celis. et per ar.2.
sonař acceptio nõ est apud deum.
¶ Instructis duabus cõnexionibus. s. viri et mulieris pa 3.re.
tris et filĩ: hic instruit cõnexionẽ serui ad dñm. Et circa hoc ca.8.
facit duo. Primo instruit seruũ. Scd̃o dñm ibi. (Et vos
dñi rc.) Iteř p̃ma in tres. Primo.n. ponit monitionẽ. 4
Scd̃o exponit ibi. (Nõ ad oculũ seruiẽtes rc.) Ter
tio oñdit retributionẽ ibi. (Sciẽtes qm̃ vnusq̃sq3 rc.)
Iteř p̃ma in tres. Q2 p̃ monet ad obediẽtiã. Scd̃o ad
reuerẽtiã. Tertio ad cordis simplicitatẽ. scd̃a ibi. (Cũ
oĩ timore rc.) Tertia ibi. (In simplicitate rc.) Mõet
.n. eos ad obediẽtiã ex iperio dñi. vñ dicit. (Serui obe
dite dñis carnalibus.) Monet eos ad reuerẽtiã dicẽs.
(Cũ oĩ timore.) Malach.1. Si ego dñs vbi est timor
meus? Item cũ tremore exterius. ps. Seruite dño I ti
more rc. Item in simplicitate. Sap.1. In simplicitate
cordis vestri rc. Luc.12. Fidelis seruus rc. Job.1. Nũ
5 qd considerasti seruũ meũ Job. rc. Et paulopost. Uir
simplex rc. Sic.n. seruiẽdũ ẽ xp̃o. vñ dicit. Sicut xp̃o.
Sap.1. In simplicitate cordis q̃rite illum. 1. Para.29.
Dñe deus I simplicitate cordis mei letus obtuli vniuer
sa. Dicit ẽt. Sicut xp̃o. q2 a dño xp̃o ẽ q̃ dñs aliq̃d pos
sit. Ro.13. Qui potestati resistit: dei ordinatiõi resistit.
Et iõ seruiẽdũ est eis sicut xp̃o. I his q̃ nõ sunt cõ fidez
nec cõtra ipsum. Exponit aũt. In simplicitate. et p̃ remo
uet qd̃ simplicitati cõtrariat. Scd̃o docet modũ cõue
nientem ibi. (Facientes volũtatẽ dei rc.) Cõtrariũ aũt
simplicitatis est q̃ seruus habeat oculũ ad dñz et non
ad cõplacentiã dñi. Talis.n. seruus nõ h3 simplicita
tem et rectã intentionẽ. Et iõ hoc prohibet dicens. Nõ

a ad oculū3 seruiētes.s. dño pp lucrū tēporale tm̄ quasi hoibus placētes.i.cōplacere volētes. Gal.i. Si adhuc hoibus placerem: xp̄i seruus non essem. Sed vt serui xp̄i. Col.3. Dño xp̄o seruite. Et quomodo? Facientes voluntatē dei.s.implendo mandata eius opere. Ps. Facientes verbum illius sicut xp̄s. Jo.6. Descēdi de celo non vt facerē voluntatē meam: sed voluntate3 eius q misit me. Hec est.n. voluntas eius q misit me.s. vt obediam hoibus pp deum. Et ideo dicit. Sicut serui xp̄i: ꝛ sicut seruientes dño non hoibus.s. non pp se: sed pp

b dñm. Quō? Ex aio. Col.3. Quodcunq3 facitis ex aio opamini sicut dño ꝛ nō hoibus. Jtē cū bona volūtate ꝛ recta ītētione. Col.4. Stetis pfecti ꝛ pleni i oi volūtate dei. ¶ Deide subiūgit remunerationē dicēs. (Sciētes q a dño ꝛc.).i. Jo.5. Scripsi vobis vt sciatis ꝛc. Qm̄ vnusqsq3 siue seruus siue liber siue psonarū acceptione. Non.n. est personaꝝ acceptio apud deum. Gal.3. Non est seruus neq3 liber: nō est masculus neq3 femina: omnes.n. vos vnū3 estis i xp̄o iesu. Act. 10. Jn veritate cōperi qm̄ nō est personaꝝ acceptor deus: sed in oi gēte q timent deū ꝛ operatur iustitiā ꝛc. Eccl.9. Quodcūq3 pōt facere manus tua īstanter operare ꝛc. ¶ Percipiet a dño pro remuneratōe. Col.3. Sciētes q a dño accipiēt retributōem hereditatis.

c ¶ Deide cū dicit. (Et vos dñi ꝛc.) istruit dños: ꝛ facit duo. Primo ponit monitionē. Scdo subdit rōne3 ibi. (Sciētes q: ꝛ illoꝝ ꝛc.) Dicit ergo. Et vos dñi eade3 faciatis.eadem.s.identitate proportionis. vt sicut illi ex aio ꝛ bona voluntate: ita ꝛ vos faciatis. Ece.33. Si est tibi aliqs seruus fidelis: sit tibi sic aia tua. Remittētes minas non solū verba vel flagella. ꝛ quare? Rōnē subdit dicens. scientes q: ꝛ illorum ꝛ vester dñs est in celis. Nam idem dñs oium. Ro.10. Quasi dicat conserui estis. ꝛ iō debetis vos bene haberē ad eos. Mat.

d 18. Oportuit ꝛ te misereri conserui tui. Non est personarum acceptio apud deum. Roma.2. Jdem dr. Luc. 20. Non accipis personam hominum. Act.10. idem.

¶ Lectio. III.

p.2. q.55. ar.3.

Ecetero frēs confortamini in dño ꝛ in potētia virtutis eius. Jnduite vos armaturā dei: vt possitis stare aduersus īsidias dyaboli. qm̄ nō ē nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē: s3 aduersus pricipes ꝛ ptātes. aduersus mūdi rectores tenebrarū haꝝ cōtra spiritalia neqtie in celestibus.

¶ Supra posuit apls multa pcepta generalia ꝛ spālia ad destruēdam vetustatē peccati ꝛ induendā nouitatē gratie: hic ostendit qua virtute debēt vti ad precepta hec iplenda: q: fiducia auxilij diuini. Circa qō duo

e facit. Primo ponit monitionē. Scdo in speciali explicat eam ibi. (Quia nō est nobis colluctatio ꝛc.) Prīa i duas: q: pmo ostendit de quo debemus cōfidere sicut de interiori. Scdo ostendit de quo debemus cōfidere sicut de exteriori ibi. (Jnduite vos ꝛc.) Jllud aūt interius de quo debemus cōfidere est auxiliū diuinū. Et ideo dicit. (Decetero fratres cōfortamini.) Jere.17. Benedictus vir q cōfidit in dño ꝛ erit dñs fiducia eius ꝛc. Duplici aūt rōne confidit qs de aliquo. Una est q: ad eū ptinet sua defensio. Alia est q: potēs est ꝛ paratus est eū defendere. Et hec duo sunt in deo respectu creature sue. q: cura est deo de vobis vt dr̄.i. Pe.vlt. Oēm sollicitudinē vestrā pjcientes in eum. qm̄ ipsi cura est

Cōfidere i aliū aliqs pt tri plr

a de vobis. Jtē ipse potēs est ꝛ pmptus auxiliari. Et iō dicit. (Decetero fratres ꝛc.) Quasi dicat. Postq3 vos instruxi cōfortamini nō in vobis sed in dño: q curam h3 de vobis. Ps. Mihi aūt adherere deo bonū3 est ꝛc. Esa.35. Dicite pusillanimes cōfortamini ꝛc. Jere.20. Dñs mecū est tanq3 bellator fortis idcirco q me persequuntur cadent ꝛc. Et in potētia ꝛc. Luce.i. Qui potēs ē ꝛ licet in deo virtus ꝛ potentia sint idē. tñ q: virtus est vltimū de potentia ꝛ quasi perfectio potentie. ideo dicit. Jn potētia virtutis eius.i. in potentia virtuosa. Phil.4. Omnia possum i eo q me cōfortat. Job.17. Pone me iuxta te ꝛ cuiusuis manus pugnet ꝯtra me.

b Sed posset dici. si deus pōt ꝛ vult debemus esse securi. Jdeo respōdens dicit q nō imo d3 qlibet facere qō in se est. q: si inermis iret ad bellum quantūcunq3 rex protegeret eum esset in periculo. Et ideo dicit. Jnduite vos armaturā dei.i. dona ꝛ virtutes. Ro.13. Abijciamus ergo opera tenebrarū ꝛ iduamur arma lucis ꝛc. Col.3. Jnduite vos ergo sicut electi dei sancti ꝛ dilecti viscera misericordie benignitatem: humilitatē: modestiam ꝛc. q: p virtutes homo protegit contra vitia. S3 contra. q: dñs est rex ita potens q nullus potest eum impugnare. Respondeo. verū est per violentiam: sed p

c insidias ꝛ fallaciam impugnat eum dyabolus in mēbris suis non in se. q: vt dicitur. Eccl'ici.11. Multe sunt insidie dolosi ꝛc. Et ideo subdit. Ut possitis stare contra insidias dyaboli.i. Pet.5. Sobrij estote ꝛ vigilate ꝛc. Ps. Jnsidiatur in abscondito quasi leo ꝛc.

¶ Cōsequenter cū dicit. (Q: non est nobis colluctatio ꝛc.) explicat in spāli monitionē. ꝛ pmo de insidijs inimicoꝝ. Scdo de armatura sumēda ibi. (Preterea accipite ꝛc.) Tertio de fiducia xp̄i habenda ibi. (Per oium orōnē ꝛc.) Describit āt īsidias: q: qñ aliqs hostis imminet si sit debilis. stultis: ꝛ hmōi non est multū cauendum nec timēdū de eo. Sed qñ est potēs: nequa3: ꝛ calidus tunc est timendus. Hec tria sunt in diabolo.

d Primo q: nō est debilis. Et pp hoc dicit q nō est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē ꝛc. Per carne3 ꝛ sanguinē intelligunt duo vitia carnis.i. Cor.15. Caro ꝛ sanguis regnū dei nō possidebunt. Et hoies carnales. Gal.i. Continuo nō acqeui carni ꝛ sanguini.i. hoibus carnalibus. Dicit ergo. Nō est nobis colluctatio ꝛc. qō videt esse falsum qualitercūq3 accipiat: q: vt dr̄. Gal.5. Caro cōcupiscit aduersus spiritū ꝛc. Ps. Multi q persequunt me. Respondeo dupliciter. Primo vt dicamus. Nō est nobis colluctatio aduersus ꝛc. supple tm̄ quin ēt aduersus diabolū. Uel q: actio que instrumēto attribuit est pncipaliter agentis. Et sic accipit illud. Rom.9. Non est volētis neq3 currētis: sed miserē

e tis dei. Quasi dicat. q vultis aliqd vel facitis a vobis nō ē. sed aliunde.s. a deo. sic hic. Nō est nobis colluctatio ꝛc.i. q nos impugnent.s. caro ꝛ sanguis hoc nō est eoꝝ pncipaliter: s3 a supiore mouēte.s. a diabolo.

¶ Cōsequēter describit a potētia: q: aduersus pncipes ꝛ potestates tenebraꝝ harū. Jo.14. Uenit.n. pncipes huius mūdi ꝛc. Dicit aūt pnceps mundi nō creatione sed imitatione mūdanoꝝ. Jo.i. Et mūdus eum nō cognouit.i. pncipes mūdani. Uel dr̄ pnceps q̄si pmatu3 capiēs. Uñ pncipes q̄si pmi duces ad aliqd. Ps. Principes cōiūcti psallētibus. Gen.23. Princeps dei es apō nos. Ad ptātē aūt ptinet iustitiā exercere. inq3tum ergo aliq demones inducūt aliquos ad rebellandū deo dicunt principes. inq3tum vero habent potestate3 puniēdi illos qui eis subijciunt dicūtur potestates. Luc. 22. Hec est hora vestra ꝛ potestas tenebraꝝ ꝛc. S3 cū ex ordinibus oibus ceciderint aliq quare mentionem

facit

a facit apl's de illis duobus ordibus denotans demões.
Rn̄deo. In noībus ordinū sunt tria. In qbusdā.n.im
portaẗ ordo ad deū: in qbusdā vo ptās: in qbusdā vero
demo dei misteriū: in noībus.n.cherubin ꝛ seraphin ꝛ thro/
nes q̄ nec̄ iportaẗ cōuersio ad deū. Demones āt auersi sūt a
re nō deo: ꝛ iō eis nō cōpetūt hec noīa. Itē q̄dā noīa iportāt
cōpa/ ordinē ad misteriū dei: sicut angeli ꝛ archāgeli: ꝛ ista ēt
tetur noīa nō cōpetunt demonibus: nisi cū adiūcto.s. satha/
cheru ne. Tertio ēt q2 virtutes ꝛ dn̄atiōes iportāt ordinem
bin ꝛ ad seruitiū dei: iō eis non ꝯueniūt hec noīa: sed tm̄ ista
sera// duo q̄ cōia sunt bonis ꝛ malis.s. p̄ncipatus ꝛ ptātes.
phin: Sunt ergo ꝛ potentes ꝛ magni: iō hn̄t magnū exerci/
tū ꝯ quē hēmus pugnare aduersus mūdi rectores te
2 nebrax̄ hax̄.s. pctōx̄.ā.5. Eratis.n. aliqn̄ tenebre ꝛc̄.
q2 qcqd est tenebrosum totū ē de ordie istox̄ ꝛ subtm̄
eis. Glosa mali hoīes sunt eq̄ dyaboli eqtes: q̄s occida/
mus ꝛ eq̄s possideamus. Io.1. Et tenebre eū nō cōpre
hēderūt. ¶ Sūt ēt astuti: q2 ꝯ spūalia neqtie.i. ꝯ spūa
les neqtias emphatice loq̄ndo p qd̄ intellr̄ plenitudo
neqtie. Dicit āt spūalia neqtie: q2 q̄to est altior s̄z nāa:
tāto qn̄ ꝯuertiẗ ad malū ē peior ꝛ neqor. Un̄ phs dicit
q2 hō malus est pessim' aīaliū. Et iō dicit: spūalia neq
tie. q2 spūales ꝛ neqssimi sūt. Et dicit i celestib' dupli/
ci de cā. Uel vt ondat vtutē ꝛ auātagiū quā tēgit sup/
audi nos: q2 nos i terra: ipsi āt in alto.s. i aere isto cali/
gioso: ꝛ iō hn̄t ptē meliorē. Luc.8. Uolucres celi come
3 derūt illō. Ul' dic̄ i celestib': q2 p celestib' ē ista pugna
ꝛ h̄ dz aiare nos ad pugnā. Lectio. IIII.

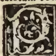

Ropterea accipite armaturaz
dei vt possitis resistere i die ma
psal. lo: ꝛ in oībus pfecte stare. †Sta
44. te ergo succincti lūbos vr̄os in
vitate: ꝛ iduti loricā iustitie ꝛ calciati pedes
in pparationē euāgelij pacis. In oībus su/
mentes scutum fidei in quo possitis oīa te/
la neqssimi ignea extīguere: ꝛ galeā salutis
4 assumite: ꝛ gladiū spūs qd̄ est verbum dei.
¶ Supra exposuit apl's qd̄ dictū est de isidijs dyabo/
li: hic monet nos de armatura sumēda: Et circa h̄ fac̄
duo. Primo ꝯcludit ex p̄missis armature necessitatez.
Scd̄o armox̄ diuersitatez describit ibi. (State ḡ ꝛc̄.)
Dic̄ ḡ hētis hostes malos neqssimos ꝛ potētes ꝛ p re
ardua pugnātes: q2 p celestibus: ppea accipite arma
turā dei.i. armemini spūalibus armis. 2. Cor.10. Arma
militie nr̄e nō sunt carnalia: sed potētia deo ad destru/
ctionē munitionū ꝛc̄. Et h̄ vt possitis resistere.1. Pet.
5. Cui resistite fortes in fide ꝛc̄. Jac.4. resistite dyabo/
lo ꝛ fugiet a vobis. Quāto magis.n. ei cediẗ tāto plus
insegẗ. ¶ In die malo. Et hoc pp mala q̄ in die fiunt.
supra.5. Redimētes tp̄a: qm̄ dies mali sunt. Eccle.7.
Diē malā p̄caue ꝛc̄. Itē accipite non solū ad resistēdū
5 sed ēt ad p̄ficiēdū. Et in oībus pfecti state.i. in aduer
sis ꝛ p̄speris imobilr̄ state. Jac.1. sitis pfecti i nullo d
ficiētes. De hoc.1. Pe.1. Perfecti spate in eā q̄ offerẗ vo
bis grām ꝛc̄. Sed nūqd oēs debent pfecti esse. R̄ñ du
plex est pfectio. Una sufficiētie quā hz hō: s̄m q2 ē ne/
cessariū ad salutē sicut illud. Diliges dn̄m deū tuū ex
duplx toto corde tuo.q.d. Ut nihil sit in corde tuo qd̄ sit ꝯ d
ē per/ um. Et h̄ est de necītate salutis. Jac.1. Ut sitis pfecti ꝛ
fectio ꝛ integri in nullo deficiētes ꝛc̄. Alia est pfectio totalis
abūdātie q̄ ē pfectio p̄rie q̄ est ꝯsumata glia in h̄ q2 p/
fect' totalr̄ hereat dō. Ma.22. In resurrectiōe neq̄ nu
bent neq̄ nubenẗ: sed sunt sicut angeli dei in celo. Et
de hac loqbaẗ apl's Phil.3. Nō q2 iam acceperim aut

q2 iā pfectus sim. Et paulo post. Fratres ego nō arbi/ b
tror me cōp̄hendisse. Alia est media.s. consiliȷ̄ qua ho
mo nititur se abstrahere ab his ꝛ ire ad illas.
¶ Deinde cū dicit. (State ḡ ꝛc̄.) Describit diuersita/ Ar/
tē armox̄. Est aūt triplex genus spūaliū armox̄ ad si mox̄
militudinē corpaliū: quox̄ q̄dā sunt sicut idumēto ad spūa
tegēdū: q̄dā vo ad ptegēdū: ꝛ q̄dā ad impugnādum. liū ē
Indumēto āt tria sūt necessaria. Primo q2 cingaẗ. Et triplx
q̄ntū ad h̄ dic̄. (State ḡ succincti lūbos vr̄os ꝛc̄.) Sz gēus
p̄us induit se hō q̄z se cingat. Apl's aūt accipit hec s̄m
ordinē armature spūalis. In bello aūt spūali p̄us ē ne
cesse ꝯcupiscētias carnis restringere: sicut vicinus ho
stis est p̄us vincendus: hoc āt fit p restrictionē lūbox̄
in qbus viget luxuria qd̄ fit p tēpantiā q̄ gule ꝛ luxu/ 2
rie ꝯriaẗ Luc.12. Sint lūbi vr̄i p̄cincti ꝛc̄. Job.38. Ac/
cinge sicut vir lūbos tuos ꝛc̄. Sed in vitate.i. in recti
tudine intentiōis nō sitāte. Alia lr̄a hz in charitate.1.
Cor. vlti. Oīa vr̄a in charitate fiāt. Scd̄o monet vince
re cupiditates rex̄. Duplex āt inueniẗ armatura ꝯ eas
.s. iustitia ꝛ abrenūciatio rex̄ tpaliū. Et iō p̄ p̄cepit vt
eas nō iniuste vsurpem' qd̄ facit iustitia: ꝛ iō dicit. (In
duite loricā iustitie.) s. p quā hō abstinet a rebus alie
nis. Dr̄ āt iustitia lorica: q2 sicut lorica tegit mēbra: ita
iustitia virtutes oēs. Sap.5. Induet p thorace iustitiā
ꝛ accipiet p galea iudiciū certū. Itē vt rex̄ tpaliū curā
supfluam deponamus: q2 dum his nimis intendimus
nō hēmus pedes paratos ad diuina negocia ꝛ myste/ 3
ria annūciāda. Et pp hoc dicit. (Calciati pedes).i. af/
fectus dispositi in ppatione euangelij pacis. In signū
huius misit apl'os dn̄s. Mar.6. Calciatos sandalijs q̄
hn̄t subtus soleas p qd̄ significaẗ eleuatio mētis a ter/
renis ꝛ apti sūt supius: p qd̄ significaẗ ꝓmptitudo ad
diuinā sapiam. Dicit āt pacis: q2 p euāgeliū pax nobis
annūciaẗ. Mat.10. Inquacūq̄ domū intraueritis dici
te pax huic domui. Itē scd̄o sunt arma ad ptegendū.
Duo aūt in nobis sunt ptegēda q̄ sunt p̄n' vite.s. pect'
in quo est cor: ꝛ caput in q̄ est cerebrū. Pro pectore āt
est scutū: ꝛ iō dicit. (In oībus sumētes scutū fidei): q2
sicut scutū supponiẗ oībus armis: ita fides oībus ali/
is virtutib'. Alia sunt.n. arma vtutū moraliū.s. tēpan
tie.i. succinctio lūbox̄: ꝛ iustitie.i. induitio lorice: sed h̄
genus armox̄.s. scutū est vtutis theologice.s. fidei: q2
sic̄ p scutū repelluẗ tela: ita p fidē oīa ꝯria ꝛ habeẗ vi/
ctoria. Heb.11. Sci p fidē vicerūt regna. Sed p vtutes
morales vicimus potestates terrenas. Et ideo ait. (In
q̄ possitis oīa tela ignea neqssimi extīguere).s. dyabo
li: cui' tela sunt q̄dā imissiōes p angelos malos. Ignea
sunt: q2 adurētia prauis ꝯcupiscētijs. ps. Supcecidit
ignis ꝛc̄. Hec āt p fidē extinguunẗ q̄ tētatiōes p̄ntes ꝛ
trāsitorias extinguit p bona spūalia eterna q̄ ꝓmittit
sacra scriptura. Un̄ dn̄s Mat.4. dyabolo tēptanti p̄ij
ciebat ꝛ opponebat auēates sacre scripture. Et sic dbe
mus facere: si tētat de gula: s̄m illud Deu.8. Nō i solo 5
pane viuit hō. Uel illud. Nō est regnū dei esca ꝛ pot'.
Ro.14. Si de luxuria. Nō mechaberis. Si de furto.
Nō furtū facies: ꝛ sic de alijs. Dr̄ āt scutū fidei: q2 sic̄
ptegit totū pectus: ita fides dz eē in pectore. Spes āt
dr̄ galea: q2 sicut galea ē i capite: ita caput virtutū mo
raliū est finis: ꝛ de h̄ ē spes.s. de fine: ꝛ iō dr̄. Et galeaz
salutis assumite. ¶ Itē tertio sūt arma ad pugnādū:
q2 nō solū sufficit se d̄fendere: sz ēt aduersariū ipugna
re. Hoc āt sic̄ fit p gladiū corpalr̄: ita p vbū dei: qd̄ est
spūssci spūalr̄: ꝛ pp h̄ dic̄. Et gladiū spūs qd̄ ē vbū dei
.s. assumite. Heb.4. Uiu' ē sermo dei ꝛ efficax ꝛ pene/
trabilior oī gladio ancipiti ptingēs vsq̄ ad diuisiones
aie ꝛ spūs: ꝛ p̄dicatio dr̄ gladius spūs: q2 nō penetrat

c vsq̧ ad spūm: nisi ducat a spūscto. Mat. 10. Nō. n. vos
estis q̄ loq̄mini: sed spūs prīs vrī q̄ loq̄t ī vobis. Sic ḡ
hēmus arma q̄bus defendamur a carnalibus hostib⁹
.s. a gula ꝛ luxuria qḋ fit ꝑ tēꝑantiā ibi. (State ḡ succī
cti lūbos vr̄os ꝛc̄.) Itē q̄bus vincam⁹ cupiditates ter
renas. s. arma iustitie: q̄ abstinere nos faciūt ab illicitis
ibi. (Induti loricā iustitie). Et puritatē affect⁹ seu pau
pertatē q̄ nos retrahit ēt a licitis ibi. (Calciati pedes
ꝛc̄.) Iteȝ hēmus arma q̄bus ꝓtegamur ab erroribus
.s. arma fidei ibi. (In oībus sumētes scutū fidei). Et ēt
ab hostibus gn̄is hūani ibi. (Quo). s. scuto fidei possi
tis oīa tela neq̄ssimi ignea extinguere. Itē hēmus ar
ma q̄bus in bonis spūalibus ꝯfirmamur. s. arma spei
2 ibi. (Et galeā salutis assumite). Galea ponit̄ in capite
sicut spes in fine. Nūc āt caput virtutū moraliū ē ipse
finis de quo est spes. Vñ nihil est aliud galeā salutꝭ as
sumere q̄ȝ spem de vltimo fine hēre. Itē hēmus arma
ad impugnādū ipsos demones. s. gladiū spūs qḋ ē ver
bum dei qḋ fit frequēter in sermōibus in q̄bus verbuȝ
dei penetrans corda pctōrum expellit congeriem pec
catorum ꝛ demonum. Lectio. V.

Luc. 18°c.

Er omnem orōneȝ ꝛ obsecra
tionē orantes oī tpe in spū ꝛ in
ipso vigilantes in oī instantia ꝛ
obsecratione ꝓ oībus sanctis
3 ꝛ ꝓ me: vt detur mihi sermo in apertione
oris mei cū fiducia notū facere mysterium
euangelij ꝓ quo legatione fungor ī catena
ista: ita vt in ipso audeā ꝓut opȝ me loqui.
Vt aūt ꝛ vos sciatis q̄ circa me sūt q̄d agā:
oīa vobis nota faciet tichyc⁹ charissimus
frater ꝛ fidelis mīster in dn̄o: queȝ misi ad
vos in hoc ip̄m vt cognoscatis q̄ circa nos
sunt ꝛ consolent̄ corda vestra. Pax fratri
bus ꝛ charitas cū fide a deo prē nr̄o ꝛ dn̄o
4 iesu xp̄o. Gratia cum oībus q̄ diligunt dn̄ȝ
nr̄m iesum xp̄m in incorruptione Amen.
¶ Supra posuit aplš q̄ dixerat de indūēdo ꝛ armatu
ris: hic exponit illud de ꝯfirmatione ꝛ ꝯfortatiōe ī po⁹
dei ꝛ h̄ fit ꝑ orōnē dei sup auxilio diuino. Facit aūt tria.
Primo monet eos ad orādū ꝓ seipsis. Scḋo ꝓ aliis.
Tertio ꝓ ipsomet aplō. ¶ Circa p̄ᵐ ponit septē ꝯdō
nes orōnis. Primo q̄ dȝ esse pfecta. Vñ dicit. Omēȝ orō
nem qḋ fit cū in oībus recurrit qs ad orōnē vel orat ꝓ
oī bono. Scḋo q̄ sit hūilis nō p̄sūmptuosa. ps. Respe
xit in orōnē hūiliū ꝛc̄. Qḋ fit qn̄ hō nō putat se exau
diri pp merita sua. s. ꝓpter mīaȝ diuinā. Et iō dic̄. Ob
secrationē: sed ꝑ sacre rei acceptionē. Phi. 4. In oī orō
ne ꝛ obsecratione cū grāꝝ actiōe petitiones vr̄e inote
5 scant apud deū. Tertio q̄ sit ꝯtinua ibi. (Oī tpe). prie
thes. 5. Sine intermissione orate: in oībus grās agite.
ps. Bn̄dicā dn̄m in oī tpe. s. statuto. Quarto q̄ sit duo
ta: qr in spū. 1. Cor. 14. Psallā spū psallā ꝛ mēte. i. nō vt
vagus. Quinto q̄ sit vigilās ibi. (Vigilātes). 1. Pet.
4. Estote prudētes ꝛ vigilate in orōnibus. Sexto q̄
sit instās ibi. (In oī instātia). Ro. 12. Orōni instantes
ꝛc̄. Septimo charitatiua: vt. s. fiat ꝓ oībus aliis scis. 1.
Ti. 2. Obsecro. n. p̄mū oīum fieri obsecratiōes orōnes
postulationes grāꝝ actiones ꝓ oībus hominibus ꝛc̄.
¶ Deinde vltimo ꝓ se. Et ꝓ me inq̄t. Vbi tria petit ꝓ
se q̄ cuilibet p̄dicatori sūt necessaria. s. q̄ os apiat: ꝛ ad
p̄dicādū se p̄pararet q̄ȝtū in se est: vt det̄ sibi grā. Et vt h̄

tria sibi dent̄ petit: vt oret̄ ꝓ se dicens. Vt det̄ mihi ser d
mo in aptione oris mei. Nō. n. potero loq̄: nisi qḋ ōde
rit mihi dn̄s: dicebat ille balaam. Numeri. 22. Vñ dn̄s
Mat. 10. Nō. n. vos estis q̄ loq̄mini: sed spūs ꝛc̄. Vñ
dr̄ ibidē. Dabit̄. n. vobis in illa hora q̄d loq̄mini. Hoc
aūt dictū p̄ ponit hic aplš vt det̄ inq̄t mihi sermo ī ap
tione oris mei. Col. vlti. Orantes sil̄ ꝛ ꝓ nobis vt dn̄s
apiat nobis hostiū sermonis. Et ad q̄d paule? Rn̄det:
vt. s. possim cū fiducia notū facere euāgelij mysteriū ꝓ
quo legatiōe fungor in catena. Et h̄ est s̄m qḋ petit: q̄r
nō solū est necēūm p̄dicatori vt det̄ ei sermo in apṫiōe
oris seu scīa: sed vt sermonē sibi datū p̄dicet audacter
ꝛ cū fiducia. Et hoc est q̄ dicit. (Cū fiducia ꝛc.) Et sic
p̄dicabāt apli de q̄bus Act. 4. Qr loq̄bant̄ cū fiducia 2
verbū dei. Cōmendat aūt aplš offm̄ p̄dicationis ab ex
cellentia ꝛ altitudine. Vñ dicit. (Mysteriū euāgelij).
Scḋo ostendit q̄ ꝓ ipso libenter sustinuit tribulationem
ꝛ ignominiā. Vñ dicit. (Pro quo legatione fungor in
catena). De his duobus sil̄ Col. vlt. Vt deus apiat no
bis hostiū sermonis ad loquēdū mysteriū xp̄i: pp qḋ
ꝛ vinctus sum. Et q̄r dr̄ Ecc. 20. Ex ore fatui repꝛoba
tur parabola: nō. n. dicit eā tpe suo: iō aplš nō solū pe
tit q̄ det̄ sibi sermo seu p̄dicādi scīa: sed ꝛ grā loquēdi
cū fiducia: vt. s. nō desisteret ab incepto ꝓ catenis q̄b⁹
catenatus erat ab incepto ꝛ cōmisso sibi offō fiducialr̄
ꝛ fidelr̄ ꝓseq̄ndo: sed 3°. petit vt det̄ sibi tpis seu modi
ꝯgruentia: q̄r tp̄s loq̄ndi ꝛ tp̄s tacēdi: vt dr̄ Eccl. 3. Et 3
iō dicit. Vt in ipso audeā ꝓut opȝ me loq̄ ꝛ certe in oī
bus modus ꝛ q̄litas facit gratū. Et hoc idem petebat
aplš Col. vlti. Vt manifestē illud: ita vt opȝ me loq̄: q̄r
vt dr̄ ꝓuer. 15. Sermo opportunus optim⁹. ¶ In fine
aūt huius epl̄e aplš statū suū ephesijs manifestat cuȝ
dicit. (Vt āt vos sciatis ꝛc̄.) Vbi p̄ facit qḋ dictuȝ est.
Scḋo eos more solito salutat ibi. (Pax fratribus ꝛc̄).
In p̄ma pte tria facit. Primo ponit̄ status sui manife
statio ibi. (Vt aūt vos sciatis ꝛc̄.) Scḋo discipuli nun
ciātis multiplex cōmēdatio ibi. (Tichicus fr̄ me⁹ cha
rissimus ꝛ fidelis ꝛc̄.) Tertio ostendit finē ꝓ q̄ eis mani
festat statū suū: q̄r est ipsoꝝ ꝯsolatio ibi. (Et ꝯsolent̄ cor
da vr̄a). Dicit ḡ vt āt vos sciatis q̄ circa me sunt: quid 4
agā: oīa nota vobis faciet ꝛc̄. Quasi dicat aplš. Pro
mysterio euāgelij ꝓ q̄ catenatus sum volo q̄ sciatꝭ q̄
catena ꝛ oēs tribulatiōes ꝛ oīa supplicia q̄ in credito
offō inferunt̄ nō me angūt: nec cor mutāt nec ꝑuertūt ī
terius: nec attingūt: ȝ certe sic ago de istis q̄ oīa circa
me sunt nō itra. Et q̄r nō possuȝ ire ad annunciādū vo
bis vtpote catenat⁹: oīa nō faciet voƀ Tichicus frater
meus charissimus ꝛ fidelis mīster in dn̄o. Et iō secure
credatis ei de oībus Luc. 12. Quis putas est fidelis ser
uus ꝛ prudēs ꝛc̄. Et iste certe ē talis quē misi ad vos ī
hoc ip̄m vt cognoscatis q̄ circa nos sunt. Et hec ē disci
puli cōmendatio. Et ad q̄d? vt ꝯsolent̄ corda vestra.
¶ Deinde cū dicit. (Pax fr̄ibus ꝛc̄.) Ponit aplš cō
suetā salutatōeȝ. Et aduertēdū ē q̄ lȝ grā p̄cedat pacē 5
ꝛ charitatē mutuā holuȝ ad seinuicē ꝛ ad deū q̄ ad col
lationē: q̄r nō ē pax ipijs dic̄ dn̄s: tn̄ q̄ ad executōeȝ ꝛ
grē ꝯuitatꝭ ꝛ charitatꝭ ꝯseruatiōeȝ pax p̄cedit suo mō: ꝛ
iō p̄ optat eis pacē ad seiuicē ꝛ charitatē ad deū dicēs.
(Pax fr̄ib⁹ ꝛ charitas cū fide.) Et q̄r lȝ pax ꝛ charitas
mltū faciāt ad grē ꝯseruatiōeȝ: tn̄ q̄r sp̄ supponūt ip̄aȝ
grāȝ sine q̄ hn̄i nō pn̄t: iō optat eis grāȝ. Vñ dic̄. (Grā
vobis cū oībus q̄ diligūt dn̄m nr̄ȝ iesum xp̄ȝ. Amen.)

¶ Explicit mirabilis lectura glosissimi doctoris scī
Thome de aquino ordinis predicatorum super epi
stola sanctissimi apostoli Pauli ad Ephesios.

¶ Incipit

¶ Incipit deuotissima explanatio eiusdē angelici doctoris scti Thome aq̄natis ordis fratrū p̄dicatoꝝ sup eplā eiusdē sanctissimi aplī Pauli ad Philippenses.

Prologus.

Ustorum semita quasi lux splēdēs ꝛc̄. Prouer. 4. In hac auctoritate describit vita sctōꝝ ex tribus. Ex coꝝ artitudie ibi. (Semita): q: Mat. 7. Arta ē via ꝛc̄. Job. 28. Semitā ignorauit auis ꝛc̄. ex claritate ibi. (Lux splēdēs). Eph. 5. Eratis aliqn̄ tenebre ꝛc̄. Iusti. n. sunt lucētes ⁊ iō eoꝝ via est lucida. Ex p̄fectu: q: semp crescit. i. Pe. 2. In eo crescatis ꝛc̄. Et hoc vsqꝫ ad p̄fectū diē. s. glorie. i. cor. 13. Cum venerit qd̄ p̄fectū est euacuabit ꝛc̄. E cōuerso maloꝝ via lata obscura tenebrosa ⁊ deficiēs. Un̄ pũer. 4. subdit. Uia ipioꝝ tenebrosa ꝛc̄. Et Mat. 7. Lata porta ⁊ spaciosa via q̄ ducit ad p̄ditionē ꝛc̄. Ex his v̄bis trahi pōt mā huiꝰ eplē. Erāt. n. in xp̄i recta semita tribulationes multas p̄ xp̄o sustinētes. Itē illuminati p̄ fidē. Infra. 2. Inter q̄s lucetis ꝛc̄. Itē p̄ficiebāt: vt p3 p̄ totā eplām. Itē cōuenienter post eplām ad ephesios in qua fit instructō
3 qualr̄ seruāda sit ecclīastica vnitas: hic p̄ponit i exemplū seruāde ecclīastice vnitatis q optīe eā seruauerūt.

CAP. I.

Aulus ⁊ Timotheus serui iesu xp̄i oībus scīs in xp̄o iesu q sunt philippis cū episcopis ⁊ diaconibus. Gr̄a vobis ⁊ pax
Luc. a deo patre nostro ⁊ dn̄o iesu xp̄o. Gratias
18. c. ago deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis in gaudio dep̄cationem faciēs
4 super cōicatione vestra in euangelio xp̄i a prima die vsqꝫ nunc: confidens hoc ipsuz qui cepit in vobis opus bonum: perficiet vsqꝫ in diem xp̄i iesu. Sicut est mihi iustuz hoc sentire pro omnibus vobis: eo q̄ habeam vos in corde ⁊ in vinculis meis ⁊ in defensione ⁊ confirmatione euangelij socios gaudij mei omnes vos esse.

5 ¶ Diuidit āt hec eplā in salutationē ⁊ eplārē narratōnē. Scd̄a ibi. (Gratias ago ꝛc̄.) Circa p̄m̄ tria facit: q̄a p̄mo describunt p̄sone salutātes. Scd̄o p̄sone salutate ibi. (Oībus scīs ꝛc̄.) Tertio bona optata ibi. (Gr̄a vobis ꝛc̄.) Circa p̄mū p̄ponunt p̄sone salutātes. Scd̄o coꝝ p̄dō ibi. (Serui ꝛc̄.) Circa p̄mū p̄ pōit p̄sona p̄ncipalis cū dicit. (Paulus). Et interp̄tat paulus quasi modicus. In quo notat eius humilitas. Esa. 60. minimus erit in mille ⁊ paruus in gentē fortissimā. Secundo ibi. (Timotheus). Ponit p̄sona adiuncta: q: fuerat coꝝ p̄dicator. infra. 2. Neminē. n. habeo tā vnanimē q sincera affectione p̄ vobis sollicitus sit.

¶ Deinde cū dicit. (Serui ꝛc̄.) Ponit p̄dō coꝝ. 2. cor. 4. Nō. n. nosmetipsos p̄dicamus: sed iesum xp̄m dn̄m nr̄m: nos aūt seruos vr̄os p̄ iesum ꝛc̄. Sed ꝯ Jo. 15. Jā nō dicā vos seruos ꝛc̄. R̄ndeo duplex ē seruitus s̄m duplicē timorē. Timor. n. pene cāt malā seruitutē ⁊ de hac intelligit dictū illud p̄missum Jo. 15. Timor vo castus cāt seruitutē reuerētie: ⁊ de hac loqt̄ aplūs

hic. Persone salutate sunt oēs de ecclīa philippensi. s. minores. Un̄ dicit. (Oībus scīs q sūt philippis): q̄ est ciuitas quā philippus ꝯdidit. Et dicit sctīs: ⁊ h̄ p̄p̄ baptismū Ro. 6. Quicūqꝫ baptizati sumus in xp̄o in ipsiꝰ morte baptizati sumus ꝛc̄. Maiores aūt tāgit dicens. (Cū epīs ꝛc̄.) ¶ Qō est quare minores p̄ponit maioribus: q: p̄lus est pp̄l's q̄ p̄latus. Ecçe. 34. Nōne greges pascunt a pastoribus? Greges. n. pascēdi sunt a pastoribꝰ nō e cōuerso. Itē cur intermittit p̄sbyteros. R̄ndeo dōm est q̄ cōp̄rehendunt cū epīs: q: in vna ciuitate nō sunt plures epī. Un̄ dicens in plurali dat intelligere ēt p̄sbyteros. Et tn̄ est alius ordo q: ex ipso euāgelio hoc legit q̄ post designationē duodecim aplōꝝ quoꝝ personas gerunt epī designauit septuaginta duos discipulos quoꝝ locū sacerdotes tenent. Dionysiꝰ ēt distinguit episcopos ⁊ sacerdotes: sed in p̄ncipio licet ordines fuerint distincti: non tn̄ nomina ordinum.

¶ Deinde pōit bona optata ibi. (Gr̄a ꝛc̄.) Et sūt duo q̄ icludūt oīa. Primū ē gr̄a dei remittēte s pctā. Eph. 2. Gr̄a saluati estis ꝛc̄. Ultimū ē pax hoīs. ps. Qui posuit fines tuos pacē ꝛc̄. Et p̄ p̄ñs optat bona media ⁊ hoc a deo p̄re. Jac. 1. Oē datū optimū: ⁊ oē donū p̄fcm̄ desursuz ē descēdēs a p̄re luminū ꝛc̄. Itē p̄ meritū humilitatis xp̄i. Et iō addit: ⁊ dn̄o iesu xp̄o. Jo. 1. Gr̄a ⁊ veritas p̄ iesum xp̄m fcā est. Eph. 2. Ipse. n. est pax nr̄a ꝛc̄.

¶ Cōsequēter ponit eplārē narrationez. Et circa hoc duo facit. Primo q: agit gr̄as de p̄teritis. Scd̄o hortatur ad p̄fectū in futurū ibi. (Scire aūt vos volo ꝛc̄.)
Circa p̄m̄ p̄ p̄mittit gratiaꝝ actionē p̄ eis. Scd̄o mām 3
eius ibi. (Sup cōicatione ꝛc̄.) Gratias aūt agit adiuncto gaudio ⁊ dep̄catione. Et iō hec tria tangens dicit. (Gratias deo nr̄o). Gratias agere ē recognoscere gratiam sibi factā. i. thes. vlti°. In oībus gratias agite ꝛc. ¶ In oī memoria: q: in eis nihil occurrit aplō qd̄ non esset dignū gratiaꝝ actiōe. Et hoc est valde magnuz. pũer. 10. Memoria iusti cū laudibus ꝛc. ¶ Pro oībꝰ Esa. 60. Populus aūt tuus oēs iusti in p̄petuum ꝛc. Agit ḡ gratias p̄ eoꝝ bono ōronem ⁊ dep̄cationez p̄ custodia totum tn̄ pro gaudio. 1. Reg. 12. Absit autem a me hoc peccatū in dn̄o vt cessem orare pro vobis.

¶ Deinde cū dicit. (Sup cōicatiōe ꝛc.) Tāgit de mām triū p̄dictoꝝ. Et p̄mo ponit mām gratiaꝝ actiōis. Secundo gaudij de futuris ibi. (Cōfidēs ꝛc.) Tertio de
precationis ibi. (Testis ꝛc.) Dicit ḡ. Sup cōicatione 4
. s. qua cōicastis doctrine euangelij credendo ⁊ ope implendo. Hec est. n. v̄a cōicatio Heb. vlti. Bn̄ficentie āt ⁊ cōionis nolite obliuisci ꝛc. ¶ A p̄° dic ꝛc. Eccl. 27. Hō sanctus in sapia manet sicut sol ꝛc. Et hoc ipsum cōfidens de vobis gaudeo: q: q cepit ꝛc. Jere. 17. Maledictus hō q ꝯfidit in hoīe: ⁊ pōit carnē brachiū suū. Benedictus vir q ꝯfidit in dn̄o ⁊ erit dn̄s fiducia eius: ⁊ hoc in virtute dei. Et iō dicit. (Cepit ꝛc.) Jo. 15. Sine me nihil potestis facere. Qō est ꝯ pelagianos q dicunt p̄ncipiū boni opis esse ex nobis: sed cōsumationez
ex deo. Sed hoc nō est veꝝ: q: p̄n̄m boni opis in nobis 5
est cogitare de bono: ⁊ hoc ip̄m est a deo. 2. Cor. 3. Nō q̄ sufficientes simus cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis ꝛc. ¶ In diē xp̄i iesu q̄ remunerabit singulos.
2. Ti. vlti. In reliquo reposita est mihi corona iustitie Boni
quā reddet mihi dn̄s ꝛc. i. cor. 1. Cōfirmabit vos vsqꝫ i opis
finem sine crimine ꝛc. ¶ Rō gaudij ponit cum dicit. p̄nci-
(Sicut est mihi ꝛc.) q: s. iustū est: q: ꝯgaudetis mihi pium
de bonis meis. Eo q̄ habeā vos ꝛc. Quasi dicat: hēo nō est
de vobis hanc ꝯsciam tales vos esse: ideo gaudeo vt. s. ex no
gaudeatis de his de quibus ⁊ ego: qd̄ est in vinculis bis.
meis: q: tūc pro christo fuit ligatus de quo gaudebat

6 Jac.i. Omne gaudiū existimate fratres mei cū in vari
as temtationes incideritis: sciētes ⁊c̄. Act.5. Ibāt apl̄i
gaudētes a ꝯspectu cōcilij: qm̄ digni hīti sunt ꝓ noīe
iesu ꝯtumeliā pati ⁊c̄. ¶ Et in defensione ⁊ ꝯfirmatio
ne euāgelij. s. audacter ꝑdicādo ꝯ tyrānos ⁊ hereticos.
Et q: ꝯfirmabat euāgeliū in cordibus fideliū Act.18.
Perābulās ex ordie galathiā regionē ⁊ frigiā: ꝯfirmās
oēs discipulos. Uel alr̄ ſm glo. In corde. i. desiderio vt
socij sitis sempiterni gaudij. Jo.16. Gaudiū vestruz ne
mo tollet a vobis. Et h̄ nō pōt abstrahi a corde meo:
q: ēt in vinculis extāns ⁊ intētus confirmatōi ⁊ defēsiōi
euāgelij sollicitudo de vobis nō recedit de corde meo.
2 CAP. I.

Estis enim mihi est deus quō
cupiam omnes vos esse in visce
ribus iesu xp̄i. †Et hoc oro vt
charitas vestra magis ac ma
gis abundet in omni scientia ⁊ in omni sen
su: vt probetis potiora: vt sitis sinceres ⁊ si
ne offensa: in diem xp̄i: repleti fructu iusti
tie per iesum christum in gloriam ⁊ laudez
dei. Scire autem vos volo fratres: q: que
circa me sunt: magis ad pfectuz venerunt
3 euangelij: ita vt vincula mea manifesta fie
rent in xp̄o in omni pretorio ⁊ in ceteris oi
bus: vt plures e fratribus in domino con
fidentes in vinculis meis abūdātius aude
rent sine timore verbum dei loqui. Quidā
quidem ⁊ propter inuidiā ⁊ contentionez:
2ª2ᵉ q.38. art.p quidam autem propter bonam voluntatez
christum predicant. Quidam ex charitate
scientes quoniam in defensione euangelij
4 positus sum. †Quidam autem ex contētio
ne christum annunciant non sincere: existi
mantes pssuraz se suscitare vinculis meis.
¶ Posita mā gaudij de spe futura: hic ōndit sup quo
depcationez ꝓ eis facit. Et p̄ pmittit suū desideriū qd̄
ōndit oīno feruēs. Scd̄o māni depcatōis ibi. (Et hoc
oro ⁊c̄.) Et q: cordis desideriū soli deo est manifestuz:
iō inuocat deū testē q̄ ꝓ eis depcet cū desiderio. Job.
16. Ecce in celo testis me⁹ ē. s. d̄s ⁊c̄. Quō cupiā vos. s.
ego existēs in visceribꝰ iesu xp̄i. Uel quō cupiā vos eē in
eis. q.d. Cupiā vr̄az salutē ⁊ pticipationē viscerū cha
ritatis xp̄i Luc.i. Per viscera misericordie dei ⁊c̄. q.d.
q: ad ꝓfunda ⁊ intima cordis virtus amoris ptingit.
5 Uel cupiā vt sitis in visceribus iesu xp̄i vt ip̄m intime
diligatis: vt ⁊ diligamini ab eo: in h̄. n. vita hoīs ꝯsistit.
¶ Deinde cū dicit. (Et hoc oro ⁊c̄.) Ponit depcatio
nē ⁊ tria bona optat. Pri⁹ q̄tū ad interiorē charitatis
augmētū. Affectus. n. interior pficit p charitatē: ⁊ iō
nō hn̄ti charitatē optādū ē vt hēat: hn̄ti v̄o vt pficiat.
Uñ dicit. (Ut charitas ⁊c̄.) Pro augmēto āt charitatis
orandus est deus: q: solus deus h̄ in nobis opat. 2. co
rin.9. Potēs est āt deus oēm grām abūdare facere in
vobis vt in oībus semp oēm sufficientiā hn̄tes abun
detis in oē opus bonū ⁊c̄. Et hoc necessarium vt peta
mus ⁊ nos: q: Mat.5. Nisi abundauerit iustitia vr̄a
plusq̄ scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ nō intrabitis in regnū ce
loꝝ ⁊c̄. ¶ Scd̄o q̄tū ad intellm̄. Uñ dicit. (In scia).
Sed nūq̄d ex charitate ꝓuenit scia? Sic: q: p̄r .i. Joā.
2. Et vos vnctionē quā accepistis ab eo manet in vob
⁊ nō necesse habetis vt aliqs doceat vos: sed sic vnctio
docet vos de oībus ⁊c̄. Itē charitas est sp̄us de quo dr̄
Jo.16. Cū venerit ille sp̄us v̄itatis docebit vos oēz ⁊c̄.
Cuius rō est: q: q h̄z habitū si rectus est hītus: seqt̄ i
de rectū iudiciū de his q̄ ptinēt ad illū hītū: si v̄o corru
ptus falsum. Sicut circa venerea tēpatus h̄z bonū iu
diciū: intēpatus nō: sed falsum. Oīa aūt q̄ a nobis fiūt
sunt informāda charitate: ⁊ iō hn̄s charitatē h̄z rectuz
iudiciū: ⁊ q̄tū ad cognoscibilia. Et sic dicit. (In scia)
qua. s. agnoscat veritatē ⁊ inhereat circa ea q̄ sūt fidei.
Hec est scia scōꝝ: de qua dr̄ sap.10. Et q̄tū ad opabilia
⁊ sic dicit. (In oī sensu). Qui ē vis cognoscitiua circa 2
exteriora oba. Et ꝓpriū ei⁹ ē vt statī iudicet de ꝓp̄o se
sibili recte. Et iō hoc nomē trāslatū est ad interius iu
diciū rōnis. Uñ sensati dnr̄ hr̄e rectū iudiciū circa agi
bilia. Sap̄.i. Sētite de dn̄o in bonitate ⁊c̄. Sap̄.6. Co
gitare ergo de illa sensus est ꝯsumatus ⁊c̄. Sed hic sen
sus dz esse nō tm̄ cōsideratiuus: sed ēt discretiuus iter
bonū ⁊ malū ⁊ iter bonū ⁊ melius. Uñ subdit. Ut ⁊c̄.
¶ Nota q̄ charitas pficit sensum vt ꝓbet bona: s; p
fecta charitas vt ꝓbet meliora. i. Cor.12. Emulamini
meliora carismata: ⁊ infra ca.14. Sectamini charitatē
⁊c̄. Et iō dicit. (Potiora). ¶ Tertio q̄tū ad effectuz.
Et p̄mo ponit imunitatē a malo. Scd̄o pfectionē i bo
no. Primū in h̄ qd̄ dicit. (Et sitis sinceres). Est. n. du 3
plex pctm̄ vitandū. s. interioris corruptōis qua hō cor
rumpit in se: ⁊ h̄ excludit p sinceritatē. i. Cor.5. In azi
mis sinceritatis ⁊c̄. Aliud est in primo. s. offensa. Et iō
dicit. Sine offensa. i. Cor.4. Sine offensione estote iu
deis ⁊ gentibus ⁊ ecclesie dei sicut ⁊ ego ⁊c̄. Et. 2. co
ri.6. Nemini dātes vllā offensionē ⁊c. In diē xp̄i iesu. i.
sp xp̄o. Et Mat.24. Qui pseuerauerit vsq; in finē h̄
salu⁹ erit. Quātū ad grāz dicit. Repleti fructu iustitie
vt opa iustitie qdā fructus sint. Ro.6. Hētis fructum
vr̄m in scificatione ⁊c. Uel fructu iustitie. i. p̄mio iusti
tie. s. corona. 2. Ti.4. In reliq̄ reposita ē mihi corona
iustitie ⁊c. Sap.4. Bonoꝝ. n. laboꝝ glīosus ē fructus
⁊c. Et h̄ habet p xp̄m: q: oia q̄ facim⁹ sūt bōa p ip̄z. Jo.
15. Sine me nihil potestis facere ⁊c. Et hec faciēda sūt
h̄ fine. s. i laudē dei: q: ex opib⁹ scōꝝ deus clarificat vñ 4
aliq̄ ꝓrūpūt i laudē dei. p̄s. Laudate dn̄z i scis ei⁹ ⁊c. Je
re.33. Erit mihi i nomē ⁊ i gaudiū ⁊ i laudē ⁊ i exulta
tionē cūctis gētibus terre q̄ audierint oia bona ⁊c.
¶ Deinde cū dicit. (Scire aūt ⁊c.) Admonet ad fu
tura. Et p̄mo ponit exēpla exeq̄nda ⁊ vitanda. Scd̄o
ꝯcludit moralē mōitionē in. 4. capi. ibi. (Itaq; fratres
mei charissimi ⁊c.) Circa p̄mū duo facit: q: p̄mo ostē
dit q̄ sunt imitāda. Scd̄o q̄ sunt vitāda. 3. ca. ibi. (De
cetero ⁊c.) Itē p̄ma diuidit in duas: q: p̄mo iducit se
eis imitandū. Scd̄o alios. 2. capi. ibi. (Si qua ḡ ⁊c.)
Itē p̄ma in tres: q: p̄mo ponit in exēplū pfectū suum.
Scd̄o gaudiū qd̄ h̄z ex ꝓfectu ibi. (Quid. n. ⁊c.) Ter
tio fructū ex ꝓfectu suo ibi. (Scio. n. ⁊c.) Itē p̄ma in 5
duas. Pri⁹ p̄mittit ꝓfectū. Scd̄o modū ibi. (Ita vt vi
cula mea ⁊c.) Dicit ḡ. Monui vos ad ꝓfectū ⁊ vt for
mā hēatis ꝓfectū meū scire vos volo: ⁊ q̄ circa me sūt
exterius: q: tribulationes ⁊ si exterius eēnt nō imuta
bāt interi⁹: s; magis ad ꝓfectū venerūt: q: ex eis fides
ꝑdicata magis pfecit. 2. Cor.i. Siue tribulamur ꝓ vr̄a
exhortatiōe ⁊ salute: siue ꝯsolamur ꝓ vr̄a ꝯsolatōe ⁊c̄.
Et ōndit ꝓfectū. Primo q̄tū ad se. Scd̄o q̄tū ad ali
os ibi. (Ut plures ⁊c.) Quātū ad se qdē manifestum
fuerat q̄ talia p xp̄o pateret ꝯstāter: ita vt vincula qd̄
est glīosum p xp̄o. i. Pe.4. Nemo vr̄m patiat̄ q̄si ho
micida aut fur aut alienoꝝ appetitor: si āt vt xp̄ianus
non erubescat

a non erubescat ꝛc. in ōī ꝑtorio sicut in curia cesaris ꝛc. Ex pte vero alioꝝ fides crescebat in eōi. Unde dicit. (Ut plures ꝛc̄.) ꝓi Macha. 4. De elephātib⁹. Eccl. 10. Scdm iudicē ppli sic ꝛ ministri eius ꝛc̄. ꝓuer. 18. Iustus quasi leo ꝯfidens absq̧ terrore erit ꝛc̄. Ex pte tñ alioꝝ ē diuersitas: q: gdā bn̄ loqbāt: gdā male: ꝛ q bn̄: gdaȝ ex generali charitate: ꝛ gdā ex spāli amore ad aplꝫ. Et qui male gdā ex generali malicia: q: ex speciali odio ad apostolū. Sȝ mihi vr̄ aplus duplicez oñdit cām pp quā gdā ꝑdicabāt. Pꝛio pp inuidiā. Et iō aplus eoꝝ prauā intentionē oñdit dicēs. (Quidā qdē et pp inuidiam ꝛc̄.) Iac. 3. Ubi zelus ꝛ ꝯtētio ibi incōstātia ꝛ oē
a opus prauum. ꝓme cor. 3. Cū sit iter vos zelus ꝛ cōtentio nōne carnales estis ꝛc̄. Scdo pp amorē xpi ꝛ euangelij. Un̄ dic̄. (Quidā pp bonā ꝛc̄.) ꝓs. Benigne fac ī bona volūtate ꝛc̄. Sȝ aplus addit dicēs. (Quidaȝ ꝓo ex charitate). s. q̄ facit bonā volūtatē ꝛc̄. q: vt suppleret ꝺfectum mei docentis predicauerunt.

Deinde aplᷤ exponit qd̄ dixerat dicēs. (Q: gdam non ꝫm sanā intētionē): sȝ ex ꝯtētione. Corrupta eorū ꝯtentio dupliciter patuit. Uno mō vt publice predicādo turbationē faceret in populo gentili ꝯ apostolū supra illam quā habuit. Alio mō q: credebāt q̧ paulus audiēs eos vsurpare officium sibi cōmissum turbare-
3 tur: ꝛ ex hoc adderetur afflictio afflicto.

Lectio. II.

Quid enim. Dum omni modo siue p occasionez siue p veritatē xp̄s annūcietur: ꝛ i hoc gaudeo sed ꝛ gaudebo. Scio eniȝ quia: hoc mihi proueniet ad salutem: per vestraȝ orationē ꝛ subministrationem spūs iesu xpi ꝫm expectationē ꝛ spem meā: q: in illo cōfundar: sed in omni fiducia sicut semper ꝛ nūc magnificabitur christus in corpe meo siue per vitam siue per mortē. Mihi eniȝ viuere christus est ꝛ mori lucrum. Q: si viuere in carne: hic mihi fructus operis est ꝛ quid eligā ignoro: coartor autem e duob⁹ desideriuȝ habens dissolui ꝛ eē cū christo: multo magis melius permanere autem in carne necessarium propter vos.

(Margin: Op⁹ ꝫ in pu°.)

4 (verse 4 at "uere in carne")

(Margin: Gaudium ex q⁹ b⁹cāis pue- pire potest)

Supra aplus ꝺscripsit ꝓfectū ex ipo subsecutum: hic agit de gaudio ꝯcepto ex h̄ ꝓfectu. Et ponit ꝓmo mā gaudij. Scdo ipsuȝ gaudiū ibi. (Et i hoc gaudeo ꝛc̄.) Cōtigit aūt qñq̧ q̧ aliqd̄ gaudiū ꝓuenit ex bona cā: ꝛ hoc directe ꝛ p se ꝛ qñq̧ ex mala cā: ꝛ hoc idirecte ꝛ p accidēs. Qñ enim ē ex bōa cā gaudēdū ē ꝺ effectu ꝛ de cā sicut de elemosyna facta pp deū. Sȝ qñ ē ex cā
3 mala tūc ē gaudēdū de effectu: sȝ de casu nō. Et sic de redemptiōe p xp̄ȝ q̄ fuit ex scelere iude ꝛ iudeoꝝ. Ita cōtingit in ecclesia vbi ꝓuenit vtilitas: qñq̧ p bonos ꝑdicatores quo ad bonam intētionē: qñq̧ p malos q̄ ad malam: ꝛ de vtroq̧ gaudendum est: sicut dictū est. Et iō dicit. (Quid enim ꝛc̄.) Per occasionē annūciat xp̄ȝ q nō intendit h̄ ꝓncipaliter: sed pp aliud puta lucrū vel gloriam. ꝓuerb. 18. Occasiones querit q recedere vult ab amico. Per veritatem aūt qñ ex recta intentione Esa. 36. Obsecro dn̄e memēto queso quō ambulauerim coram te in veritate ꝛ corde perfecto ꝛc̄. Sed h̄ fit vtroq̧ mō ad vtilitatē ecclesie ideo dicit. (Si xp̄s annuncietur ꝛc̄.) q: si aliud annunciaret q̄ȝ xp̄ȝ tunc

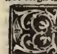
multuȝ interesset quod sit: qñ falsa doctrina docetur. b
Aug. Pastor q pp veritatē annūciat ē amādus: mercenari⁹ q pp lucrū est tolerādus: q falsa expellēdus.

Deinde ponit gaudiū ꝯsequēs dicens. (In h̄). s. q̧ vīcula mea māifesta sūt pp xp̄ȝ ꝛ q̧ xp̄s annūciat gaudeo i p̄nti. Io. 14. Si diligeretis me gauderetꝭ vtiq̧ ꝛc. et gaudebo i futuꝝ. Esa. 51. gaudiū ꝛ leticiā obtinebūt

Deīde cū dicit. (Scio. n. ꝛc̄.) Ponit fructū ex (ꝛc̄.) ꝓfectu suo ꝓuenientē. Et ꝓ ponit ipsuȝ fructū. Scdo mouet q̄ȝdā dubitatiōeȝ ibi. (Q: si viuere ꝛc̄.) Itē ꝓmo ꝓponit fructū. Scdo auxiliū ipsi ꝯsequēdi ibi. (Per vr̄aȝ orōnē ꝛc̄.) Tertio assignat māȝ fructus ibi. (Sȝ nō in omni ꝛc̄.) Dicit ḡ. Gaudeo de his: ꝛ h̄ pp fructū ꝓuenientem ex eis in salutem eternā. Esa. 45. Salua- 2
tus ē israel i dn̄o salute eterna ꝛc̄. Et hoc iō: q: qñ nos aliqua bona facimus cooperando saluti alioꝝ redundat i salutem nr̄am. Si. n. vt dr̄ Mat. 18. Qui scandalizauerit vnū ex his pusillis ꝛc. q̄ȝta gloria dignus ē q salutem multoꝝ ꝓcurat. Auxiliū aūt ē triplex. s. ex pte alioꝝ mutua oratio. Un̄ dicit. (Per vr̄as oratiōes). s. ex qbus spero adiuuari a deo. Iac. vltio. Orate p inuicē vt saluemini ꝛc̄. Ex pte dei de q̄ habemus spē salutis. Esa. 26. A facie tua dn̄e ꝯcepimus ꝛ q̄si pturimus ꝛ peperimus spm̄. Et iō dic̄. Et subministratiōeȝ spūs iesu xpi. Ro. 8. Spūs adiuuat infirmitatē nr̄am. Et loq̄ similitudinarie: qñ enim aliqs ē debilis indiget releuā- 3
te vt substētet: ꝛ h̄ est subministrare: ꝛ nos debiles sumus iō idigemus subministratiōe spūs. Io. 14. Et suggeret vobis oīa ꝛc. s. q̄si vobis subministrādo. Item ex pte nr̄a est spes in deo: q: ꝓuer. 11. Qui ꝯfidit i diuitijs corruet. Oportȝ ḡ q̧ spes nr̄a sit in deo ꝛc̄. ꝓs. Qui cōfidunt in dn̄o sicut mons syon ꝛc̄. Et iō dicit. Scdm expectationē ꝛ spem meā. Sed nōne spes est expectatio future beatitudinis? Dicēdū est q̧ spes ē mot⁹ appetitus in bonū arduū. Et hoc qñ quis sperat adipisci p se: sic spes ē sine expectatione. qñ aūt p aliū tūc ē spes cū expectatione: ꝛ sic nos expectamus spē habētes aliquid ꝯseq p aliū ꝓs. Expectās expectaui dn̄ȝ ꝛc. Ro. 8. Spe salui facti sumus. Sed dicit scio ꝛ postea ꝛ spero ꝛ expecto. Nūquid certa ē hec spes? Respōdet aposto- 4
lus dicens. Ita q: in nullo cōfundar. 1. Macha. 2. Oēs qui sperant i illo nō infirmant. Ro. 5. Spes aūt nō cōfundit. Eccl. 2. Nullus sperauit i dn̄o ꝛ ꝯfusus est ꝛc̄. Huius ꝓmo rationem assignat. Scdo exponit eaȝ. Ratio hec sumitur ex hoc q̧ ipse totaliter ordinat ad seruitiuȝ xpi. Quasi dicat. Ideo hec mihi prouenient in salutem. q: totaliter sum ad seruitiū xpi. Et ꝓmo pōit fiduciam. Scdo ꝑseuerantiam. Tertio certitudineȝ intētionis. Dicit ḡ. Sȝ in omni fiducia ꝛc̄. Quasi dicat. Multi ꝑsequunt me: sed ego ꝯfido i deū. Esa. 12. Fiducialr agā ꝛ nō timebo ꝛc̄. ꝓs. Fiducialr agā i eo. Sicut semp. i. a principio cōuersionis. Act. 9. Quomodo in damasco fiducialiter egerit ꝛc̄. Ita ꝛ nunc. Iob. 27. Iustificationē meā quā cepi tenere non deserā ꝛc̄. Tertio 5
ostendit q̧ sit eius recta intentio: q: magnificabit ꝛc. xp̄s cum sit verus deus nō potest in seipso magnificari vel minorari: sed in nobis. i. in cognitione aliorū: tūc ergo quis magnificat christum qñ eius cognitionem dicat. Eccl. 43. Quis magnificabit eum sicuti est a principio. Et hoc ꝛ verbo ꝛ facto qñ magnitudo diuini effectus ostendit magnitudinem eius. Et inter effectus mirabilis iustificatio ē. Hec q̄ȝdiu ē i corde hois latēs nō magnificat p eā xp̄s: nisi q̄ȝtū ad cor illius: nō q̄ȝtum ad alios. sed qñcūq̧ ꝓrumpit i exteriora p actus corpales appatētes: tūc magnificat. Et iō ait. In corpore meo. In corpe nr̄o xp̄s dupl̄r magnificat. Uno

(Margin: Corporalr magnificat p xp̄m.)

c Inq̄ntū₃ corpus nr̄m deputamus ad obsequiū eius: mi
nisteria ei⁹ corporaliter exequēdo. pͥme cori.6. Glorifi
cate ⁊ portate deū i corpe v̄ro ⁊c. Alio mō corp⁹ nr̄um:
exponēdo ꝑ xp̄o. ꝑme.cor.13. Si tradidero corp⁹ meū
ita vt ardeā ⁊c. Sed ꝑmus modus fit ꝑ vitā. Scḋs vo
ꝑ mortē. Jō dic̄. Siue ꝑ vitā: q: viuēdo opat: siue per
mortē. Ro.14. Siue viuim⁹ siue morimur dn̄i sumus
⁊c. qḋ ēt itelligi p̄t de morte sp̄uali. Col.3. Mortificate
mēbra v̄ra que sunt super terram ⁊c.
¶ Deinde exponit quō mortificabit ꝑ vitā ⁊ ꝑ mortē
dicēs. (Mihi viuere ⁊c.) vita.n. importat motionē q̄n
dā. Jlla.n. viuere dicūt q̄ ex se mouent. Et inde est q̄
illud vr̄ eē radicaliter vita hoīs: qḋ ē ꝑncipium motus
in eo. Hoc autē ē illud cui affectus vnit sic fini: q: ex h
mouet hō ad oīa. Vn̄ aliq dicūt illud ex q̄ mouent ad
opādū vitā suā: vt venatores venationē: ⁊ amici ami
cū. Sic ḡ xp̄s ē vita nr̄a: qm̄ totū ꝑncipium vite nr̄e ⁊
opatiōis ē xp̄s. Et iō dic̄ aplus. (Mihi viuere ⁊c.) q:
solus xp̄s mouebat eū. Et mori lucrū: hic aplus ꝑꝑe
loquit. Quilꝫ.n. sibi ad lucrū reputat: qn̄ vitā quā hꝫ
ipfectā p̄t ꝑficere. Sic infirmus ad lucꝝ reputat sanā
vitā. Vita nr̄a xp̄s ē. Col.3. Vita v̄ra abscōdita ē cum
christo in deo ⁊c. ꝫ hic ē impfecta. scḋe cor.5. Quādiu
sum⁹ i corpe ꝑegrinamur a dn̄o ⁊c. Et iō qn̄ morimur
corpe ꝑficit nobis vita nr̄a. s. xp̄s cui tūc p̄sentes sum⁹
ps. Cū dederit dilectis suis somnū ⁊c. 2. Thi.4. Ego
enī₃ iā delibor ⁊ tempus mee resolutionis instat ⁊c.
¶ Deinde cū dicit. (Quod si viuere ⁊c.) Pōit dubita
tionē q̄ndā circa ea q̄ dicta sunt. Et circa hoc duo fac̄.
Primo pōit dubitationē. Scḋo soluit eā ibi. (Et hoc
ↄfidens ⁊c.) Jtē ꝑma i duas: q: ꝑmo ꝑpōit dubitatio
nē. Scḋo ꝑponit rōnes ad vtraꝗ partē₃ ibi. (Coar
tor aūt ⁊c.) Dicit ḡ. Si viuere i carne hic mihi ē fruct⁹
⁊c. verū ē q̄ i corpe meo dū viuo magnificat xp̄s. Er
go viuere meū in carne. i. vita mea in carne ē hmōi fru
ctus. Jnde p̄dicat effectū de cā. i. ſi vita affert mihi hūc
fructū vt xp̄s magnificet: vita in carne est bona ⁊ fru
4 ctuosa. Ro.6. Habetis fructū v̄rꝫ i scificatiōe₃ ⁊c. Si ḡ
ita ē ignoro qd eligā vtꝝ mori vel viuere. Ro.8. Nā₃
qd oremus: sicut opꝫ nescimus ⁊c. Sap.9. Cogitatio
nes.n. mortaliū timide ⁊ incerte ꝑuidētie nr̄e ⁊c. Sꝫ
q̄re dubitas: q: coartor ⁊c. Primo ponit rationem ad
partē vnā. Scḋo ad aliā. Jn hoīe.n. duplex est motus
nature. s. ⁊ gratie. Nature ad non moriēdū. scḋe cor.5.
Nolumus expoliari ꝫ supuestiri ⁊c. Jo. vltio. Et alius
ducet te quo tu nō vis ⁊c. Et gr̄e quā suggerit chari
tas q̄ mouet ad dilectionē dei ⁊ ꝑximi. Hic affect⁹ ad
dilectionē dei mouet vt sim⁹ cū xp̄o. Et iō dic̄. Deside
riū habens dissolui nō simplr̄. sed eē cū xp̄o. scḋe corin.
5. Audemus aūt ⁊ bonā volūtatē habemus magis pe
grinari a corpe ⁊ p̄ntes esse ad dn̄m ⁊c. Jn q̄ notat fal
5 sitas opiniōis grecoꝝ q̄ aīe sctoꝝ post mortē n̄ statī₃
sunt cū xp̄o. Et h iō opto: q: ē multo melius esse cum
xp̄o. ps. Qui enim mihi ē in celo ⁊c. Defecit caro mea
⁊ cor meū. s. ad habēdū bonū. ps. Melior ē dies vna i
atrijs tuis sup milia ⁊c. Dilectio aūt ꝑximi mouet ad
ꝑfectū ꝑximi: ⁊ iō dic̄. (Permanere aūt ⁊c.) idest ne
cessaria ē vita mea ꝑꝑ vtilitatē v̄ram. scḋe cor.5. Siue
mēte excedimus deo: siue sobrij sumus vobis ⁊c. Vel
aliter. Coartor ⁊c. i. ex duplici parte insurgit desideriū
Dilectio dei ē duplex. dissolui ⁊c. melius ⁊c. Snīa n̄ mutat. Sꝫ h n̄ vr̄ dubi
tabile ⁊ i peiorē partē dclinare. Primū.n. desiderium
excitat i nobis dilectio dei. Scḋm dilectio ꝑximi. Ma
ius ē desideriū ꝑmū. Rn̄deo. dicēdū q̄ duplex est dile
ctio dei. s. dilectio ↄcupiscentie q̄ vult frui deo ⁊ delecta
ri in ipso: ⁊ hoc est bonū bonis. Jtem est dilectio ami
citie: q: hō prepōit honorē dei et huic delectatiōi qua d
fruit deo. Et hec est ꝑfecta charitas. Vn̄. Ro.8. Neq₃
mors neq₃ vita neq₃ āgeli ⁊c. Et sb̄dit. 9. ca⁹. Optabā
ego anathema fieri ꝑ frib⁹ meis ⁊c. Et h vt on̄dat se
esse ꝑfectioris charitatis quasi sit paratus ꝑꝑ amore₃
dei ⁊ gloriam carere delectatione visionis dei: ⁊ ideo
hoc elegit tāq̄₃ magis ꝑfectū. Lectio. III.

ET hoc confidens scio quia ma
nebo ⁊ permanebo oībus vob
ad profectū vestrū ⁊ gaudiū fi
dei: vt gratulatio v̄ra abūdet in
christo iesu in me: ꝑ meū aduētū iterum ad
vos. Tantū digne euangelio christi cōuer
samini: vt siue cū venero ⁊ videro vos siue
absens audiā de vobis: q: statis i vno spiri
tu vnanimes collaborātes fidei euangelij ⁊
in nullo terreamini ab aduersarijs q̄ ē illis
cā perditiōis. vobis autē₃ salutis. Et hoc a
deo. Quia vobis donatū est ꝑ christo non
solum vt in eū credatis: sed vt etiam ꝑ illo
patiamini: idem certamen habentes quale
⁊ vidistis in me: ⁊ nunc audistis de me.
¶ Posita dubitatione ⁊ rōibus hincinde: h soluit du
bitationē. Et p̄ q̄si eligēs vnam partē p̄nūciat post fu
turꝝ aduētū suū ad eos q̄ntū ad se. Scḋo on̄dit qd req
rat ex parte eoꝝ ibi. (Tm̄ digne ⁊c.) Jtē ꝑma in tres:
q: p̄ ꝑmittit futurꝝ aduētū. scḋo on̄dit fructū. Tertio
illū fructū exponit. Dicit ḡ. (Viuere i carne necessa
riū ē ꝑꝑ vos). Et h q: mea vita ē fructuosa vobis: ideo
scio h. s. q: ꝑmanebo: ꝫ h q̄si ↄfidēs de deo. ꝑuer.18. Ju
stus q̄si leo ↄfidens absq₃ terrore erit ⁊c. ¶ Manebo
⁊ ꝑmanebo. i. viuā ⁊ diu viuā. Sꝫ ↄ̄ statī ē occisus a ne
rone. Rn̄deo. dicēdum ē q̄ epla est facta vel scripta p̄ 4
anno i carcerationis qḋ fuit p̄ anno neronis. Vn̄ postea
dixit septē annis. ¶ Oībus vobis. i. ad vtilitatē oīum
vestꝝ. p⁹ cor.10. Nō q̄rens qd mihi vtile ē: ꝫ qḋ multi
vt salui fiāt. Et h ad ꝑfectū vestꝝ. i. vt ꝑ meā exhorta
tionē ꝑficiatī i fide ⁊ gaudeatis d̄ mea vita quā auditī:
ꝫ magis gauderetis si essē₃ p̄ns. Ro.1. desidero videre
¶ Deīde expōit qḋ dixerat dicēs. (Vt gra (vos ⁊c.
tulatio v̄ra ⁊c.) idest si det vt iterꝝ veniā ad vos est: vt
gaudiū abūdans sit vob. Eph.3. Ei aūt q potēs est oīa
facere superabūdanter q̄₃ petimus aut intelligim⁹ ⁊c.
Et hoc in xp̄o iesu: q: hoc ipm̄ q̄ gaudebāt de eo erat
ꝑpter xp̄₃. Philem̄. Fruar te in domino ⁊c.
¶ Deinde cū dicit. (Tm̄ digne ⁊c.) On̄dit qd requirat 5
ex parte eoꝝ. Et circa hoc tria fac̄: q: ꝑmo facit hoc. scḋo
manifestat vtilitatem inde ↄsequentē₃. Tertio expli
cat. Dicit ḡ q̄ tm̄ ex parte eoꝝ requirit q̄ in euangelio
xp̄i digne ↄuersent. s. sm̄ q̄ doctrine tali ↄgruit. pͥme
thes.2. Testificati sumus vt ambularetis digne deo q
vocauit vos i suū regnū ⁊ gloriā ⁊c. Col.1. Ambuletis
digne deo ⁊c. ¶ Vt cum venero ad vos ⁊ videro vos
aut absens audiam de vobis bona. Et hoc gaudium
ē mihi. 3. Jo.1. Maioꝝ hoꝝ non habeo gratiam q̄₃ vt
audiam filios meos in veritate ambulare ⁊c. Et nunc
in speciali expetit ab eis. Primo vnitatem. Secundo
constantiam ibi. (Et in nullo ⁊c.) Est autem sanctis
necessaria vnitas triplex: scilicet amoris. vn̄ dicit. (Au
diam de vobis). Q: scilicet statis in vno spiritu quod
est per amorē. Ephe.4. Solliciti seruate vnitatem spi
ritus in vinculo pacis. Et pͥme cor.6. Qui aūt adhe

a ret domino vnus spūs est: Itē concordie. Unde dic̄
(Unanimes).i. vnam volūtatē ⁊ animum habentes.
Act.4. Multitudis credētium erat cor vnū ⁊ anima
vna ⁊c̄. ps. Qui inhabitare fac̄ vnius moris in domo
⁊c̄. Itē coopatiōis. Uñ dicit. Collaborātes ⁊c̄. vt.s. vn⁹
adiuuet aliū. Ad h̄ fac̄ qđ dr̄.1. Reg.25. Cōgregat⁹ est
israel vniuersus ⁊ plauxerūt eū.s. Samuelē prouerb.
18. Frater q iuuat a fratre q̄si ciuitas firma. ¶ Scđo
expetit ɔstātiā ibi.(Et in nullo ⁊c̄.) Et p̄ induc̄ ad for
titudinē. Scđo pōit rōnē. Dicit ḡ.(Et i nullo ⁊c̄.) q᷑
nihil pōt: nisi q̄tū deus pmittit. Luc.21. Capillus de
capite vr̄o nō pibit ps. Foliū eius nō dēfluet ⁊c̄. Esa.51.
Quis tu vt timeas ab hoīe mortali: ⁊ a filio hoīs q q̄
2 si fenū ita arescet: rō āt ē triplex. Pria sumit a fructu tri
bulatiōis. Scđa ex dono duplici dei. Tertia ab actore.
Dic̄ ḡ.(Nō terreamini): q᷑ ē vobis fructus. q̄.s. psecu
tio in illis.s. psequētibus ē cā pditiōis: s᷑ vobis ē cā salu
tis. Mat.16. Qui voluerit aiā suā saluā facere perdet
eā ⁊c̄. Jo.12. Qui amat aiā suā pdet eā. Osee.13. Per
ditio tua ex te israel: tm̄mō ex me auxiliū tuū ⁊c̄. Et h̄ a
deo a quo p munere donatū ē vobis q sustineatis tri
bulatiōes patiēter. ¶ Et i eum credatis. Ephe.2. Gra
tia estis saluati. Et hoc q̄tū ad fidē qđ ē magnū ⁊ p
mū donū. ¶ Et ēt vt p illo patiamini qđ ē magnum
donū: vt curā xp̄i agamus q̄si athlete eius Act.5. Ibant
apli ⁊c̄. Sic ḡ vtile ē ⁊ honorificū: ⁊ iđ agatis fortiter.
3 Tertio ex exēplo: q᷑ ita tractat eosdem: sicut nos q su
mus pmitie fideliū. Et iđ dic̄. Itē certamē habētes q̄le
vidistis in me.s. apud vos qñ nudus fui v̄beratus phi
lippis pp phitonissam liberatā. Actu.16. Et nūc audi
stis d̄ me q sum i vicul. CAP. II.

Si qua ergo cōsolatio in christo:
si quod solatiū charitatis: si qua
societas spūs: si q̄ viscera mise
rationis: implete gaudiū meū:
t.ª2.q.161.ar tic.3. vt idē sapiatis: eadē charitatē habētes: vna
nimes idipsū sentiētes. Nihil p cōtētiōez:
neq̄ p inanē gliā: s᷑ in humilitate supio
4 res sibi iuicē arbitrātes: nō q̄ sua sunt singu
li cōsiderantes: sed ea que aliorum.

¶ Supra p̄buit se in exēplū patientie ⁊ sanctitatis:
hic ad idē adducit exēpla alioꝝ. Et p̄ ponit exemplū
xp̄i. Scđo exēpla suoꝝ discipuloꝝ quos ad eoꝝ ɔfirma
tionē mittere pmittit ibi.(Spo āt i dño ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ
tria facit: q᷑ p̄mo pmittit exhortationem. Scđo iducit
exēpluī ibi.(Hoc.n. sentite ⁊c̄.) Tertio ɔcludit ppositū
tū ex exēplo xp̄i ibi.(Itaq̄ charissimi mei ⁊c.) Circa p̄
mum p̄ est ɔsiderandū crimē quo eos iducit. Scđo ad
qđ iducit ibi.(Implete gaudiū ⁊c.) Utit aūt circa p̄ᵐ
q̄druplici medio. Pꝛio ex deuotiōe ad ipm xp̄z. Scđo
ex charitate proximi. Tertio ex spāli societate. Quar
5 to ex miseratiōe. Dic̄ ḡ.(Si q̄ ɔsolatio ⁊c.) Hec q̄tuor
media q̄ hic ɔsequēter ponūtur oia referunt ad h̄ qđ
subdit.(Implete ⁊c̄.) Et ē sensus. Quasi .d. Cōsola
ri volo in vobis.(Si qua ḡ ɔsolatio).i. si quā ɔsolatio
nē mihi afferre vultis in xp̄o implete gaudiū meum.
Esa.61. Ut ponerē fortitudinē lugētib⁹ syon ⁊c. 2.cor.
1. Cōsolat nos in oi tribulatiōe vt ⁊ ipsi possumus ɔso
lari ⁊c̄. ¶ Ex pte p̄xo charitatis sīne dicit.(Si qđ so
latiū charitatis).s. ē iplete gaudiū meū. Gal.5. Fructus
autē spūs ē charitas gaudiū pax ⁊c̄. ps. Ecce q̄ bonū
⁊c̄. ¶ Itē ex societate: ⁊ hec ē iter hoīes q cōicāt i reb⁹
sicut socij i bellicis armis: ita hoīes spūales q sibi cōicāt
i spūalibus bonis. Et iđ dicit.(Si qua societas spūs).
b s. ē mihi ad vos: iplete gaudiū meū. q.d. Exhibui ego
vobis multā ɔsolatiōez vr̄az. Si ḡ socij mei estis exhi
bete idē ⁊ vos mihi. Eph.4. Solliciti suare vnitatē
spūs in vinculo pacis ⁊c. puerb.18. Uir amicabilis ad
societatē magis amicus erit q̄ fr. ¶ Item ex misera
tione cū dicit.(Si qua viscera miserationis). Collo.3.
Induite vos sic̄ electi dei sci ⁊ dilecti viscera mīe ⁊c̄.
¶ Deinde ponit ea ad q̄ inducit. Et p̄ i generali dicēs.
(Implete ⁊c̄.). q. dicat. Gaudeo i vobis pp bōa q̄ vidi
⁊ audiui de vobis: s᷑ qñ hec pficient: tūc gaudiū meū
crescet ⁊ tādē pficiet. Uñ illō iplete pficiēdo i bonum.
Scđo i spāli mōet ad mutuā charitatē. cuius vnitas ī
duob⁹ ɔsistit.s. iteri⁹ i affectu ⁊ exteri⁹ i affectu.1. Jo.3.
2 Non diligamus v̄bo neq̄ lingua: s᷑ ope ⁊ veritate ⁊c̄.
Pria d̄signat i obiecto charitatis cū dic̄.(Idē sapite.)
Sapientia.n. est cognitio altissimaꝝ causaꝝ: q᷑ eius ē
iudicare qđ nullus pōt sine cā altissima. Et iđ sapiētia
ē cognitio de diuis.(Idē ergo sapite ⁊c̄.). q.d. Idē sa
piatis circa ea q̄ sūt fidei. Ro.15. Deus aūt patientie ⁊
solatij det vobis idip̄z sape i alterutꝝ. s̄m iesū xp̄z: vt
vno ore honorificetis deū. S᷑ h̄ fit per charitatē eādē
Col.3. Sup oia charitatē hr̄ites qđ ē viculū pfectiōis.
Itē q̄tū ad affectū sūt duo nec̄ria.s. ɔsensus duoꝝ in
idē ex pte affectus ⁊ iudiciū rōnis ɔcors i eodē. Quā
tū ad p̄ᵐ dic̄.(Unanimes).i.i agēdis. ps. Qui hitare
facit vnius moris i domo. Ro.15. Uno ore honorifice
3 tis deū. Quātū ad 2ᵐ dicit.(Idipsum sentiētes). Qđ
ita differt ab h̄ q dicit.(Idē sapite) sic̄ h̄ qđ dic̄.(Una
nimes i chritate.) Scđo monet ad humilitatem: circa
quā p̄ excludit ɔria hūilitati. Scđo monet ad eā. Cō
traria aūt humilitati sunt: que oriuntur ex supbia: hec
autem sunt proprie exterior contentio: q᷑ humiles sibi
cedūt. puerb.13. Inter supbos sp iurgia sunt ⁊c. Jac.3.
Ubi zelus ⁊ ɔtētio ibi i constantia ⁊ oē opus prauum.
Aliud est inanis glia. Supbus.n. inordinate appetit
suā excellentiā ēt i opiniōe alioꝝ. Gal.6. Non efficia
mur inanis glie cupidi inuicē puocātes iuicē iuiden
tes ⁊c̄. Jo.8. Ego aūt nō q̄ro gliā meā ⁊c̄. S᷑ i humi
litate supiores iuicē arbitrātes. Sicut.n. ptinet ad sup
biā q hō se extollat supra se: ita ad humilitatē q hō se 4
subijciat s̄m suam mēsurā. S᷑ quō supior poterit hoc Bon⁹
iplere? Aut.n. nō cognoscit se eē supiorē ⁊ v̄tutē suā: ⁊ nullꝰ
sic nō ē virtuosus: q᷑ nō ē prudēs. Aut scit: ⁊ sic non sic est
pōt aliū existimare supiorē se. Rñdeo. Dicēdū ē q nul qn sit
lus ē sic bonus qn sit alicuius defect⁹: ⁊ nullus est sic in eo
malus qn habeat aliqd bōi. Uñ nō op̄z q eū p̄ponat aliqs
sibi simpliciter: s᷑ q̄tum ad hoc q dicat in mente sua. defect⁹
Forte i me ē aliquis defectus. q non est in illo. Et hoc nec ali
ōndit Augusti. i libro d̄ v̄ginitate quō v̄go p̄ferat sibi qs est
coniugatā: q᷑ forte seruētior. Sed detur q q̄tum ad ita ma
omnia sit ille bonus ⁊ ille malus: nihilominus tu ⁊ il lus qn
le geritis duplicem personam .s. tui ⁊ christi. Si ergo nō sit
illum non preponas ratione sue persone: preponas ra in eo
tiōe imaginis diuine Ro.12. Honore iuicē p̄uenientes. aliqd
¶ Tertio monet ad mutuā sollicitudinē dicēs.(Nō boni.
q̄ sua ⁊c̄. 1.cor.12. Pro se i uicē sollicita sunt mēbra ⁊c̄. p̄ᵉ 5
cor.13. Charitas non querit q̄ sua sunt. Lectio. II. Ad

Hoc sentite in vobis qđ ⁊ in xp̄o Gal.
iesu. Qui cū in forma dei eēt nō 6.ca.
rapinā arbitratus ē eē se equa Joa.
lem deo: sed semetipsum exina 3.ca.
niuit formam serui accipiens in similitudinē 2ª 2ᵉ.
hominū factus ⁊ habitu inuētus vt homo q.161.
humiliauit semetipsum factus obediēs vs art.3.

c ꝗ ad mortem: mortem autem crucis.
¶ Postq̄ apl̄us posuit exhortationē suā: hic hortaꝰ ad virtutē humilitatis exēplo xp̄i. Et p̄ inducit ad imitādū xp̄i exēplū. Scd̄o ponit eius exēplū ibi. (Qui cuz in forma ⁊c.) Dicit ḡ Sitis humiles vt dixi: ⁊ hoc sentite .i. experimēto tenete qd̄ fuit i xp̄o iesu. ¶ Notādū q̄ qnq̧ modis debemus hoc sentire .s. quinq̧ sensibus. Primo videre eius claritatē vt ei cōformemur illuminati. Esa. 33. Regē in decore suo videbunt ⁊c. scd̄e cor. 3. Nos aūt oēs reuelata facie gloriā dei speculantes ⁊c. Scd̄o audire eius sapiētiā vt beatificemur. 3. Reg. 10. Beati viri tui ⁊ bti s̄ui tui hi q̄ stāt corā te ⁊ audiūt sapiētiā tuā ⁊c. ps. In auditu auris obedierūt mihi ⁊c. ter-
a tio odorare g̃ras vt ad eū curramꝰ ⁊c. Can. 1. Trahe me post te curremꝰ i odorē vnguētoꝝ tuoꝝ ⁊c. q̄rto gustare dulcedinē eiꝰ pietatis: vt i do sep̄ simꝰ. ps. Gustate ⁊ videte q̄m suauis ē dn̄s ⁊c. quīto tāgere eiꝰ v̄tutē vt saluemur. Mat. 9. Si tetigero tm̄ fimbriā vestimēti eius salua ero ⁊c. Et sic sētiꝰ q̄si tāgēdo p̄ opis imitationē. ¶ Deide cū dic̄. (Qui cū in forma ⁊c.) Propōit exēplumꝰ xp̄i. Et p̄ p̄mittit xp̄i maiestatē. Scd̄o ponit eiꝰ humilitatē ibi. (Semetipsuz ⁊c.) Tertio exaltationez ibi. (Propter qd̄ ⁊c.) Et p̄ maiestatē xp̄i p̄mittit vt magis humilitas cōmendetur. Et duo p̄ponit ptinentia ad xp̄i dignitatē .s. diuine nature v̄itatē. Scd̄o eq̄litatem ibi.
b Nō rapinā ⁊c. Dic̄ ḡ .q. s. xp̄s cū in forma ⁊c. Unūqd̄q̧ eniz dr̄ in nā generis vl̄ spēi p̄ suā formā. Uñ forma dr̄ nā rei. Et sic eē in forma dei ē eē in nā dei: p̄ qd̄ intelligitur: q̄ sit verus deꝰ. p̄me Jo. vltimo. Ut simꝰ i vō filio eius iesu xp̄o. Sed nō est intelligēdū q̄ aliud sit forma dei: ⁊ aliud ipse deus: q: i simplicibus ⁊ in m̄alibus idē ē forma ⁊ id cuius ē: ⁊ maxime i deo. Sz quare potius dicit in forma q̄z in nā. Quia hoc ꝯpetit nobꝰ p̄ p̄prio filij tripl̄r. Dicit enim ⁊ filius ⁊ v̄bū ⁊ imago. Filius eni ē q̄ generatur: ⁊ finis generatiōis ē forma. Et io vt ondatur p̄fectus dei filius dic̄ in forma: q̄si habēs p̄fecte formā patris. Siīr v̄bū nō ē p̄fectum: nisi q̄n ducit in cognitionē nature rei. Et sic v̄bū dei in forma dei dr̄ q: hz totā nām patris. Siīr nec imago dr̄ p̄fecta: nisi habeat formā cuius ē imago. Heb. 1. Cū sit splendor
4 glie ⁊ figura substātie eiꝰ ⁊c. Sz nūq̄d hz eā perfecte? Sic: q: nō rapinā ⁊c. Qd̄ posset dupl̄r intelligi. Uno mō sic: q: nō rapinā ⁊c. q: h̄ eēt rapina si referatur ad humanitatē: sz nō loqr̄ de h̄: sz si dicatur de humanitate h̄ ē hereticū: q: Jo. 15. Eq̄lē deo se faciens: ḡ arbitrabatur se eq̄lez deo. Repugnat ēt tōni: q: nā dei nō ē receptibilis i m̄ām. Q: aūt aliq̄s existēs i nā aliq̄ magis vel minus participet eā ē ex m̄ā: sed ibi nō ē: ergo dicēdum ē q̄ arbitratus ē nō esse rapinā .s. se esse equalem deo: q: ē in forma dei: ⁊ cognoscit bn̄ nāz suā: ⁊ q: cognoscit h̄ Jo. 5. Equalem se deo facit: sz hoc nō fuit rapina: sicut q̄n diabolus ⁊ homo volebāt ei eq̄ri. Esa. 14. Ero silis altissimo ⁊c. Et Gen. 3. Eritis sicut dij ⁊c. Et q: hec fu-
5 it rapina: ideo pro hac xp̄s venit satisfacere. ps. Que n̄ rapui tunc exoluebam ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit. (Sed semetipsum ⁊c.) humilitatē xp̄i ꝯmēdat. Primo q̄tum ad mysteriuz incarnationis. Scd̄o q̄tū ad mysteriuz passionis ibi. (Humiliauit se ⁊c.) Circa p̄m̄ p̄mo pōit humilitatē. Scd̄o eius modū ⁊ formā. Dic̄ ḡ. (Sed semetipsum ⁊c.) Sz q: erat plenꝰ diuinitate: nūq̄d ḡ euacuauit se diuinitate? Nō q: qd̄ erat p̄māsit: ⁊ qd̄ nō erat assumpsit. Sz h̄ ē itelligēdum s̄m assumptionē eiꝰ qd̄ nō habuit: sz nō s̄m assūptionē eius qd̄ habuit. Sic̄ n. descendit de celo nō q̄ desineret eē in celo: sz q: incipit eē nouo mō i terris: sic ēt se exinaniuit: n̄ deponēdo nām diuinā: sz assumēdo nām hūanā. Pulchre aūt dicit exinaniuit. Inane eniz opponitur pleno. Nā aūt diuina satis plena ē: q: ibi est oīs bonitatis p̄fectio. Exo. 33. Ostēdā tibi omne bonū. Natura āt hūana ⁊ aīa nō sunt plena: sed in potentia ad plenitudinē: q: ē facta q̄si tabula rasa. Est ergo nā humana inanis. Dic̄ ergo. Exinaniuit: q: naturaz hu-
manā assumpsit. Tangit ḡ p̄mo nature hūane assumptionē dicēs. Formā s̄ui accipiēs. Hō. n. ex sua creatōe ē s̄uus dei: ⁊ nā humana est forma serui. ps. Scitote q̄m dn̄s ipse est deus ⁊c. Esa. 42. Ecce seruꝰ meꝰ ⁊c. ps. Tu dn̄e susceptor meus es ⁊c. Cur dr̄ ꝯuenientiꝰ formā serui q̄z s̄uuz? Quia s̄uus ē nomē ypostasis vl̄ supposui qd̄ nō ē assumptū: sed nā: qd̄ enim suscipitur distinguitur a suscipiēte. Nō ḡ filius dei assūpsit hoīem: q: daretur intelligi q̄ hō eēt aliquid a filio dei: cuz tn̄ filiꝰ dei factus sit hō. Accepit ḡ nām i p̄sona sua vt eēt idem i p̄sona filius dei ⁊ filius hoīs. Scd̄o tāgit naturē ꝯformitatē dicens. (In silitudine hoium factus) .s. s̄m spēm. Heb. 2. Debuit p̄ oīa fratribus assimilari ⁊c. Et si dicas q̄ in dn̄o iesu xp̄o nō ꝯuenit speciez accipere: veꝝ ē q̄ resultet ex diuinitate ⁊ hūanitate: q̄si diuinitas ⁊ humanitas ꝯuenissent in vnā nām cōmunē. Uñ sequeretur q̄ diuina nā (vt ita loquar) mutaretur. Tertio nature humane ꝯditiones ponit dicēs: (⁊ habitu inuētꝰ vt homo): q: defectꝰ oēs ⁊ proprietates ꝯtinētes spēm p̄ter pctm̄ suscipit. Et io habitu inuētus: vt homo. i. exteriori ꝯuersatione: q: esuriit vt homo: fatigatus fuit: ⁊ hmōi Heb. 4. Tētatū p̄ oīa p̄ silitudie absq̧ peccato. baruch. 3. Post hec in terris visus ē: ⁊ cū hoībus ꝯuersatus est ⁊c̄. Et sic habitu possumꝰ referre ad exteriores habitudines. Uel habitu. q: ipsam humanitatem accepit quasi habitū. Est aūt habitus q̄druplex. Unꝰ mutat h̄ntē ⁊ ipse non mutatur. vt stultus per sapiaz. Alius mutatur ⁊ mutat vt cibus. Alius qui nec mutat nec mutatur: vt anulus adueniens digito. Aliꝰ q̄ mutatur ⁊ nō mutat vt vestimētū. Et p̄ hāc silitudinē nā hūana in xp̄o dr̄ habitus. q: sic aduenit diuine p̄sone q̄ n̄ mutauit ipsam: sed mutata est in melius: q: impleta ē gratia ⁊ veritate. Jo. 1. Uidimus gloriam eius: gl̄iam quasi vnigeniti a patre plenum gratie ⁊ veritatis ⁊c̄. Dicit ḡ. In similitudine hoīm factus ita tamē q̄ nō mutatur: q: habitu inuentus ē vt hō. Sed aduertendū ē q̄ ex hoc v̄bo habitu ⁊c. aliq̄ errauerunt. Uñ tangitur triplex opinio. 6. distin. 3. sńiarum. Prima est q̄ humanitas xp̄i aduenit ei accidentaliter: quod est falsum: q: suppositum diuine nature factum est suppositum humane naturē. ⁊ io accidētaliter nō aduenit ei: sz substantialr̄: n̄ q̄ diuinitas nālr̄: sz substātialr̄ predicetur de ip̄o. Et p̄ hoc ēt excluditur error fotini: q̄ dixit q̄ xp̄s eēt purꝰ hō: nō de v̄gine. q: dr̄ cū i forma dei eēt. Ergo p̄us i forma dei erat q̄z acciperet formā s̄ui ex q̄ ē minor patre: q: nō rapinam ⁊c. Uincitur ḡ q̄ per formaz s̄ui meruit. Itē excluditur error arrij: qui dixit q̄ esset minor p̄re: q: non rapinam ⁊c. Itē Nestorij: qui dixit q̄ vnio esset intelligenda s̄m inhabitationem: inq̄tum .s. deꝰ inhabitauit hominē ⁊ alius ē filius hoīs: ⁊ alius filius dei. Sed rabanus dicit q̄ apl̄us icarnationē nolat exinanitionē. Constāt autem q̄ pater inhabitat ⁊ sp̄us sc̄tus. ḡ ⁊ ipsi sunt exinaniti: quod est falsum. Item dic̄ semetipsum exinaniuit. ergo idem est qui exinanitus est ⁊ exinaniēs. Sz hmōi est filius dei: q: ipse semetipsum exinaniuit. ḡ est vnio in p̄sona. Itē Eutbicetis q̄ dixit q̄ ex duabus naturis resultat ēt vna nā. Ergo nō accepit formā serui: sed quādā aliā: qd̄ est ꝯtra h̄. Itez valētini q̄ dixit q̄ attulit corpus de celo. Item apollinaris qui dixit q̄ non habuit animam. Sic enim nō esset in similitudinem hominum factus.

1 ¶ Deinde cū dicit.(Humiliauit semetipsm̄ ⁊c.) cōmē
dat humilitatē xp̄i quo ad mysteriū passiōis eius. Et
p̄ ōndit humilitatē xp̄i.scd̄o modū ibi.(Fact⁹ obediēs
⁊c.) Est ḡ hō sed valde magnus:q: idēest deus ⁊ hō
⁊ tñ humiliauit se. Eccl.3. Quāto magnus es humilia
te in oībus. Mat.11. Discite a me q: mitis sum ⁊ humi
lis corde ⁊c. ¶ Modus humiliatiōis est signū humi
litatis ⁊ obediētie:q: ꝓpriū supboꝝ est seq ꝓpriā vo
lūtatē:q: supbus q̄rit altitudinē. Ad q̄ rē aūt altā ptiet
q̄ nō reguleť alio: sed ipsa alia regulet. Et iō obediētia
cōtrariať supbie. Uñ volēs oñdere pfectionē humilita
2 tis ⁊ passionis xp̄i dicit: q̄ factus est obediēs:q: si fuis
set passus nō ex obediētia:nō fuisset ita cōmēdabilis:
q: obediētia dat meritū passionibus nr̄is. Sʒ quō fa
ctus est obediēs: Nō volūtate dīna:q: ipse ē regula:ſʒ
volūtate humana q̄ regulata ē i oībus ſm volūtatem
paternā. Mat.26. Uerūtñ nō sicut ego volo:ſʒ sic̄ tu.
Et cōuenieñter itroducit in passione obediētiā:q: pma
pręuaricatio est facta p inobediētiā. Ro.5. Sicut.n.p ino
bediētiā vnius hoīs pctōres constituti sunt multi : ita
⁊ p obediētiā vnius hoīs iusti cōstituuť multi ⁊c. Pro
uer.21. Uir obediēs loqueť victorias. Sed q̄ magna ⁊
cōmendabilis sit obediētia patet:qd̄ tūc est obediētia
magna qñ sequtur imperiū alterius cōtra motū ꝓpri
um. Motus aūt volūtatis humane ad duo tēdit. Ad
3 vitā ⁊ ad honorē:ſʒ xp̄s nō recusauit mortē. p⁹ Pe.3.
Xp̄s semel p pctis nr̄is mortuus est ⁊c. Itē nō fugit
ignominiā. Uñ dicit. Mortē aūt crucis q̄ est ignomi
niosissima. Sap.2. Morte turpissima ꝯdenem⁹ eū ⁊c.
Sic ḡ nec refugit mortē nec gen⁹ mortis. Lec. III.

Ropter quod ⁊ deus exaltauit
illum ⁊ donauit illi nomen qd̄
opus 3.ca. 247. est super omne nomē: vt in no
mine iesu: omne genu flectať:
celestiū: terrestrium: ⁊ infernorū: ⁊ omnis
lingua confiteatur:q: dñs iesus xp̄s in glo
4 ria est dei pr̄is. Itaq̄ʒ charissimi mei sicut sē
per obedistis nō in presentiam ei tm̄: ſʒ mul
to magis nunc in absentia mea cum metu ⁊
3.5 gen̄e cap. 64. tremore vestrā salutē operamini. † Deus ē
.n. qui operatur in vobis ⁊ velle ⁊ perfice
re pro bona voluntate.
¶ Supra cōmēdauit xp̄i humilitatē: hic cōmēdat ei⁹
pmiū qd̄ est exaltatio ⁊ gloria. Luc.14.⁊.18. Oīs q̄ se ex
altat humiliabiť ⁊ q se hūiliat exaltabiť. Job.22. Qui
humiliatus fuerit erit i gl̄ia ⁊c. Nota triplicē exaltatio
5 nē xp̄i q̄ʒtū ad gloriā resurgētis ibi.(Propter qd̄ ⁊c.)
q̄ʒtū ad notificationē sue diuinitatis ibi.(Et dōauit ⁊c.)
Et q̄ʒtū ad reuerētiā toti⁹ creature ibi.(Ut i noīe ⁊c.)
Dicit ḡ. Propter qd̄ ⁊ deus exaltauit illū.s. vt de mor
te resurgeret. Itē de mortalitate ad imortalitatē. Ro.
6. Xp̄s resurgēs ex mortuis iā ñ moriť: mors illi vltra
nō dñabiť ⁊c. Ps. Dextera dñi exaltauit me nō moriar:
ſʒ viuā ⁊c. Itē exaltauit eū i dextris suis constituēdo.
Eph.p. Cōstituēs illū ad dexterā suā i celestib⁹.s. oēm
pncipatū ⁊ ptātē ⁊ vtutē ⁊ dñationē ⁊ oē nomē ⁊c. Sʒ
veꝝ ē q̄ alij exaltanť i gl̄ia ⁊ i imortalitate ſʒ iste pl⁹:
q: dedit ei nomē ⁊c. Nomē aūt iponiť ad signādū rē
aliq̄ʒ: ⁊ tāto nomē ē alti⁹ q̄ʒto res signata p illud ē alti
or: ⁊ iō nomē diuinitatis ē alti⁹. Ps. Dñe dñs nr̄ ⁊c. Ergo
h̄ nomē vt de⁹ diceret ⁊ eēt dedit isti.s. xp̄o pr̄ tanq̄ʒ ve
ro deo. Sʒ Fotinus dicit q̄ hoc poniť hic sicut pmiū
humilitatis xp̄i: ⁊ dicit q̄ nō est verus deus: ſʒ q̄ sit si

1 bi data quedā eminētia creature ⁊ similitudo diuinita
tis: qd̄ nō est verū:q: dictū est supra. Cū in forma dei
esset ⁊c. Dōm ḡ est q̄ in xp̄o est duplex nā ⁊ vnū sup
positū. Hec.n. psona deus est ⁊ hō: ⁊ ideo pōt hoc du
pliciter exponi. Uno mō vt donauerit ei hoc nomē pa
ter inquantū est filius dei: ⁊ hoc ab eterno per genera
tionē eternā que donatio nihil est aliud q̄ʒ eterna eius
generatio. Jo.5. Sicut pater hʒ vitā in semetipso: sic de
dit ⁊ filio vitā habere in semetipso ⁊c. Alio mō de xp̄o
hoīe: ⁊ sic pater dedit illi homini nomē vt deus eēt: nō
p nām:q: alia est nā dei: ⁊ alia hoīs: sed vt esset deus p
grām nō adoptionis sed vnionis: vt simul esset deus ⁊
hō. Ro.p. Predestinatus est filius dei in vtute ⁊c. ille
.s. q factus est ex semine Dauid ſm carnē. Et hec ē ex
2 positio Aug. ſm intētionē apl̄i. Simile habeť Act.2.
Certissime sciat oīs domus ⁊c. Prima aūt est Ambro.
Sʒ queris q̄ʒtū ad vtrāq̄ʒ expositionē humiliauit ⁊c.
Propter hoc ⁊c. pmiū nō p̄cedit meritū. Nō ḡ eterna
gnātio ⁊ icarnatio est pmiū passionis xp̄i q: p̄cedūt. ſʒ
dōʒ est q̄ in sacra scriptura dr̄ aliqd fieri qñ inotescit.
Donauit ḡ.i. fecit manifestū mūdo q̄ hoc nomē habe
ret. Hoc.n. manifestatū est in resurrectione q: ante nō
erat sic nota diuinitas xp̄i. ⁊ huic concordat textus se
quēs: quasi nō donauerit qd̄ nō haberet: ſʒ vt hoc oēs
venerenť. Et poniť duplex veneratio .s. in subiectione
opis ⁊ in cōfessione oris ibi.(Et oīs lingua ⁊c.) Dic̄ ḡ.
Et dedit illi nomē qd̄ est sup oē nomē. et ſm q̄ hō. Jō
subdit. Ut in noīe iesu: qd̄ est nomē hoīs: oē genu fle
3 ctať. Phil.2.⁊ Esa.45. Mihi curuabiť oē genu ⁊c. ſʒ
hic errauit Origenes:q: cū audiuit q̄ oē genu flectať
qd̄ est reuerētiā exhibere: credidit futurū q̄nq̄ʒ q̄ oīs
creatura rōnalis siue angeli siue hoīes siue demones
subijcerenť xp̄o subiectione charitatis. Sʒ cōtra hoc ē
illud Mat.25. Ite maledicti in ignē eternū ⁊c. Sʒ dōʒ
est q̄ est duplex subiectio. Una volūtaria ⁊ alia inuo
lūtaria. Et est futurū q̄ oēs angeli sci xp̄o subijciant
volūtarie. ⁊ iō dicit oē genu flectať. Et poniť signū p
signato. Ps. Adorate eū oēs angeli eius. Itē q̄ hoīes.
Ps. Oēs gētes quascūq̄ʒ fecisti veniēt ⁊ adorabūt corā
te dñe: glificabūt nomē tuū ⁊c. Et q̄ demones licet in
uolūtarie. Jac.2. Demones credūt ⁊ cōtremiscūt ⁊c.
¶ Deinde cū dicit.(Et oīs lingua cōfiteať ⁊c.) Poni
tur exhibitio reuerētie i cōfessiōe oris. Oīs lingua.s. ce
lestiū terrestriū ⁊ infernoꝝ. Nō de ꝯfessione laudis dr̄
4 hoc respectu infernoꝝ: ſʒ de coacta que fit p recognitio
nē dei. Esa.40. Uidebit oīs caro pariter q̄ os dñi locu
tū est ⁊c. Ps. Confiteamur nomini tuo: qm̄ terribile: ⁊
sanctū est ⁊c. Et hoc q: dñs iesus xp̄s ⁊c. Iste.s. homo
in gloria ⁊c. Nō dicit in simili: q: i eadē. Jo.5. Oēs ho
norificēt filium sicut honorificant patrem.
¶ Et notandū est q̄ in pncipio dicit.(Qui cū in for
ma ⁊c.) Hic dicit. in gloria: q: futurum erat q̄ illud q̄
ab eterno habuit oībus innotesceret: vt Joan.17. Cla
rificā me tu pater apud temetipsum claritate quā ha
5 bui prius q̄ʒ mundus fieret apud te.
¶ Deīde cū dicit.(Itaq̄ʒ frēs ⁊c.) Cōcludiť exhorta
tio. et circa hoc tria facit. q: pmo hortať ad bñ agēdū.
Scd̄o ostēdit quō debēt agere ibi.(Oīa aūt ⁊c.) Ter
tio quo fructu ibi.(Ut sitis ⁊c.) Itē p⁹ in tres. Q: p cō
memorat p̄teritā obediētiā. Scd̄o oñdit qd agere de
beāt ibi.(Nō in p̄sentia ⁊c.) Tertio dat fiduciā adim
plēdi ibi.(Deus.n. ⁊c.) Dicit ḡ. Itaq̄ʒ ex quo xp̄s sic se
humiliauit ⁊ pp hoc ē exaltatus. debetis scire q̄ si hu
miliamini exaltabimini: ⁊ hoc debetis facere: q: semp
obedistis. ⁊ facit mētionem de obedientia cōmēdādo
bona eoꝝ. ⁊ hoc ideo: q: p obedientiā intelligitur oīa.

Dēo nes non salua bunt ꝯ ori genē.

e virtus: qꝛ ex hoc est hō iustus ꝙ mādata dei custodit.
Ro. 6. Serui estis eius cui obedistis siue pctī ad mor
tē siue obeditiōis ad iustitiā ⁊c̄. Itē oē bonū ꝙtūcūqꝫ
bonū est p se p obedientiā reddit melius. puer. 21. Uir
obediēs loquet victorias. Itē qꝛ obediētia inter alias ē
maxima. Nā offerre de rebus exterioribus est magnū
sed maius si de corpore: sꝫ maximū si de aīa ⁊ volūtate
sua qḋ fit p obediētiā. p̄. Reg. 15. Melior est obediētia
ꝙ̄ victime ⁊ auscultare magis ꝙ̄ offerre adipē arietuꝫ
⁊c̄. Sꝫ si sic fecistis hortor vt sic faciatis decetero.
¶ Deide cū dicit. (Nō in p̄sentia ⁊c̄.) ondit qd agere
debeāt. Et p̄ monet vt agāt fideliter: qꝛ seruus infide
2 lis nō seruit nisi qn̄ dn̄s videt: qꝛ nō curat nisi placere:
sed fidelis semp bene operaṫ. ⁊ iō dicit. Nō ī p̄ntia mea
tm̄ qꝛ sic vr̄ qḋ nō faciatis ex īstinctu bone volūtatis.
Ephe. 6. Nō ad oculū seruiētes quasi hoibus placen
tes: sed vt serui xp̄i faciētes volūtatē dei: ⁊ aīo cū bona
volūtate seruiētes dn̄o ⁊ nō hoibus ⁊c̄. Scd̄o vt humi
liter ibi. (Cū metu ⁊ tremore.) Supbus. n. nō timet sꝫ
humilis. p̄ Cor. 10. Qui se existimat stare videat ne ca
dat ⁊c̄. puer. 28. Beatus hō q semp est pauidus. ps.
Seruite dn̄o in timore: ⁊ exultate ei cū tremore. Ter
tio salubriter ibi. Urāꝫ salutē opamini. Mat. 10. ⁊. 24.
Qui p̄seuerauerit vsqꝫ in finē: hic saluus erit.
¶ Deide cū dicit. (Deus est. n. ⁊c̄.) Cōfirmat fiduciaꝫ
3 ⁊ excludit quatuor falsas existimationes. Unā hoiem
credētiū ꝙ homo p liberū arbitriū possit saluari absqꝫ
diuino auxilio. Cōtra hoc dicit. Deus ⁊c̄. Jo. 14. Pater
in me manēs ipse facit opera ⁊c̄. ⁊. 15. Sine me nihil po
testis facere. Aliā oino negāt liberū arbitriū. dicentes
ꝙ homo necessitaṫ a fato. vel a puidētia diuina. Et hꝫ
excludit cū dicit. In vobis: qꝛ interius p istinctū monet
volūtatē ad bene operādū. Esa. 26. Oīa. n. opera nostra
operatus es in nobis. Tertia pelagianoꝝ sicut ⁊ p̄mi
dicētiū electiones in nobis: sꝫ p̄secutiones opeꝝ ī deo
qꝛ velle est a nobis: sed p̄ficere est a deo. Et hoc exclu
dit dicēs. Et velle ⁊ p̄ficere. Ro. 9. Nō est volentis. s.
velle sine auxilio dei: nec currētis. s. currere: sed miserē
tis est dei. Quarta ꝙ deus facit oē bonū in nobis: ⁊ hꝫ
4 per merita nostra. Hoc excludit cū dicit. Pro bona vo
lūtate. s. sua nō p meritis nr̄is: qꝛ ante grāꝫ dei nihil bo
ni meritū est in nobis. ps. Benigne fac dn̄e in bona vo
lūtate tua ⁊ ⁊c̄. ¶ Lectio IIII.

Omnia āt facite sine murmura
tionibus ⁊ hesitatiōib: vt sitis
sine q̄rela ⁊ simplices filij dei si
ne rephēsione ī medio natiōis
ps. 44. praue ⁊ puerse: iter quos lucetis sicut lumi
naria ī mūdo: ⁊ verbū vite cōtinētes ad glo
riā meā ī die xp̄i: qꝛ nō vacuū cucurri: neqꝫ
5 in vacuū laboraui. Sꝫ ⁊ si immolor supra sa
crificiū: ⁊ obsequū fidei vr̄e gaudeo: ⁊ cōgra
tulor oībus vobis. Idipsuꝫ āt ⁊ vos gaude
te: ⁊ cōgratulamini mihi. Spero āt ī dn̄o ie
su thimotheū me cito mitterē ad vos: vt ego
bono aīo sim cognitis q̄ circa vos sunt. Ne
minē. n. hēo tā vnanimē q sincera affectiōe
p vobis sollicitus sit. Oēs. n. q̄ sua sunt q̄rūt
nō q̄ iesu xp̄i. Experimētū aūt eius cogno
scite: qm̄ sicut prī: filius mecū seruiuit ī euāge
lio. Hūc igiṫ spero me mitterē ad vos. mox
vt videro q̄ circa me sunt. Cōfido āt ī dn̄o: d
qm̄ ⁊ ipse veniā ad vos cito. Necessariū āt
existimaui epaphroditū frēꝫ ⁊ coopatorē:
⁊ commilitonē meū: vr̄m āt aplꝫ: ⁊ ministrū
necessitatis mee mitterē ad vos: qm̄ qdē oēs
vos desiderabat: ⁊ mestus erat ppea ꝙ audie
ratis illū īfirmatū. Nā ⁊ īfirmatus est vsqꝫ ad
mortē: sꝫ deus misertus ē eius. Nō solū autē
eius vez ēt ⁊ mei: ne tristiciā sup tristiciā ha
berē. Festinātius ergo misi illū: vt viso il
lo iterꝫ gaudeatis: ⁊ ego sine tristitia sim. ex 2
cipite itaqꝫ illū cum oī gaudio ī dn̄o ⁊ eius
modi cū honorē hētote qm̄ pp opus xp̄i vsqꝫ
ad mortē accessit: tradēs aīam suaꝫ: vt iple
reṫ id qḋ ex vobis deerat erga meū obsequū.
¶ Supra aplus idúxit ad faciēdū opa salutis: hꝫ docet
eos modū faciēdi. Et p̄ docet ipm̄ modū. 2° assignat rō
nē eius ibi. (Ut sitis ⁊c.) Docet duplicē modū faciēdi: vt
. s. sine murmure ⁊ sine dubitatiōe. Opa. n. virtutū sunt
difficilima: ⁊ ī his hꝫ locū murmuratio. i. cor. 10. Neqꝫ
murmurauerint sic qdā eoꝝ murmurauerūt ⁊ pierūt 3
ob extermiatore. Et ne dubitetis an fiāt. Jac. 1. Qui. n.
hesitat silis est fluctui maris q a vēto moueṫ ⁊ circūfer
tur ⁊c̄. Ponit āt huius rōnē: ⁊ p̄ ex pte eoꝝ. Scd̄o ex pte
apl̄i ibi. (Ad gl̄iā ⁊c̄.) Circa p̄m̄ ponit triplex rō. Pria
in cōparatione ad fideles cū dic. Ut sitis sine q̄rela. Luc.
p̄. Incedētes ī oībus mādatis ⁊ iustificatiōib dn̄i sine
q̄rela ⁊c. Sic pctō āt nullus eē pōt: sꝫ bn̄ sine q̄rela. vn̄
ad hꝫ monet. 2. ī cōparatiōe ad deū ibi. (Siplices ⁊c.) Fi
lius. n. ē silis prī. Deus āt simplex est. vn̄ simplices sim.
sic filij dei. qḋ ē qn̄ ītētio est ad vnū. Jac. 1. Uir duplex
aīo icōstās ē ī oīb vijs suis ⁊c̄. Mat. 10. Estote prudē
tes sic serpētes ⁊ simplices sic colūbe. 3° ī cōpatiōe ad ī
fideles ibi. (Sine rephēsione ⁊c̄.) i. vt bn̄ se hēant ad ī 4
fideles: vt. s. sint sine offēsiōe ī medio natōis praue ꝙ̄
tū ad mala opa: ⁊ puerse ꝙ̄tū ad īfidelitatē. Et hꝫ ē qn̄
nō pōt īfamari ab eis. i. Thi. 5. Nullā occasionē date
aduersario maledicti grā ⁊c̄. Et huius rō ponit ibi. (In
ter q̄s ⁊c.) Qꝛ q̄litercūqꝫ mūdus varieṫ luminaria celi
clara manēt. Mat. 5. Uos estis lux mūdi ⁊c. Lucēs sꝫ
ꝙ̄tū ad eēntiā: qꝛ sic tm̄ deus lux ē. Jo. 1. Et vita erat lux
hoiuꝫ ⁊c̄. At vo sci nō sic. Jo. 1. Nō erat ille lux ⁊c. Sꝫ
sunt lux inꝙ̄tū hn̄t aliqd lucis illius q erat lux hoiuꝫ. s.
vbi dei irradiātis nobis. Et iō dic̄ vbū vite cōtinētes. s.
vbū xp̄i. Jo. 6. Dn̄e ad quē ibimus? vba vite eterne ha
bes ⁊c. ps. Lucerna pedibus meis verbum tuum ⁊c.
¶ Deide pōit rōnē ex pte apl̄i ibi. (Ad gl̄iā meā.) 2°
manifestat rōnē: qꝛ subditi dēnt bn̄ agere ēt vt cedat in
gl̄iā p̄lateꝝ. coꝝ. n. ē gl̄ia qn̄ subditi sunt bn̄ īstructi. p 5
uer. 10. Filius sapiēs letificat prēꝫ ⁊c. i. Thel. 2. Uos. n. estis
gl̄ia nr̄a ⁊c. Et hꝫ ī die xp̄i. qn̄. s. adducet secū fideles. ⁊
hꝫ pp duo ē ad gl̄iā. s. pp laborē ī p̄dicatiōe. pp passio
nē mortis quā sustinuit. Et iō dic̄. Qꝛ n̄ ī vacuū cucur
ri nec ī vacuū laboraui. cursū dic̄ p̄dicatōēꝫ pp agilita
tē: qꝛ hieꝫ vsqꝫ ad hispaniā. Itē labores pp ꝯdictiōēs
⁊ penas q̄s ptulit: ⁊ hꝫ n̄ ī vacuū imo ī multū fructū. i.
cor. 15. Grā eius ī me vacua nō fuit. Itē pp passionē ibi.
Sꝫ ⁊ si imolor. Cōuertēs. n. aliquos q̄si de illis quos
cōuertit offert sacrificiū deo. Sꝫ qn̄qꝫ offerētes a tyrā
nis occisi sunt supra sacrificiū: sicut hꝫ. Luc. 13. Et iō di
cit. Offero deo sacrificium de vobis: sꝫ si cōtingat ꝙ ⁊
ego supra hꝫ imoler. i. occasione sacrificii ꝯuersionis ve

a ftre occidar gaudeo ppter me. Jaco. p. Omne gaudiuz
eristimate frēs mei cuz in tentationes varias incideri
tis ⁊c. Et congratulor vobis q habetis fidē ēt cū peri
culo persone mee. cui ⁊ in hoc congratulamini. Et idō
dicit. Idipsum gaudete ⁊ congratulamini mihi. Ro
ma. 12. Gaudere cum gaudentibus.
¶ Deide cū dicit. (Spero aūt ⁊c.) Proponit i exēplū
discipulos suos. Et p thimotheū. Scdo epaphroditū
ibi. (Necium aūt ⁊c.) Circa pmū pmo pmittit missio
nē thimothei. Scdo cōmēdat euz ibi. (Neminen ⁊c.)
Tertio inuit tps missionis ibi. (Hūc igitur ⁊c.) Dicit
g. (Spero ⁊c.) Notādū ē q aplūs sic habuit fiduciaz
1 in deo q ēt minima attribuebat deo. 2 cor. 3. Nō q suf
ficiētes simus cogitare aliqd a nobis q̄si ex nobis: sed
sufficientia nr̄a ex deo est. Littera ē plana. ¶ Deinde
cōmēdat eū: ⁊ p ex charitate ad eos. Scdo ex deuotiōe
ad aplm ibi. (Experimētū ⁊c.) Et sic fac bon⁹ media
tor: q: illos diligit hūc venerat. Itē p ponit cōmēdatio
nez. Scdo expōit ibi. (Omnes eni q ⁊c.) Dic g. (Mit
to ⁊c.) Q: neminē ⁊c. s. in pfectū vr̄m. ps. Qui ihabi
tare fac vni⁹ moris in domo. Qui sollicitus sit. Ro. 12.
Qui preest in sollicitudie. Sincera affectiōe: q: solum
ppter deuz. 2. cor. p. Ex sinceritate sicut ex deo coram
deo in xp̄o loqmur. Nō aūt q̄re. Neminē ⁊c. q: oēs q
⁊c. i. nō q ad salutē primoꝝ ⁊ ad honorē dei q̄rūt: sz q
3 ad lucꝝ ⁊ gliaz q̄rūt ⁊ q sua sūt. Sz nūqd lucas ⁊ epa
phroditus ⁊ alij q erāt cū aplo q̄rebāt q sua sūt? Rn̄.
Dicēdū ē q in societate apli plures erāt q h q̄rebant
q ⁊ dseruerūt eū. 2. Thi. 4. Demas. n. me dereliquit di
ligēs seculū ⁊ abijt thessalonicā. Crescēs i galatiā. Ti
tus in dalmatiā. lucas ē mecū solus. Sz cōsuetudo est
q aliqn̄ scriptura loqtur de nōnullis sic d oibus. Jere.
6. A minori qppe vsq ad maiorē oēs auaricie studēt: ⁊
a pphēta vsq ad sacerdotē cuncti faciūt doluz ⁊c. Et
ideo ē distributio accōmoda. ¶ Et quō se hz ad me: q:
p experimētū ⁊c. Quasi eēt spālis filius. p⁹ Cor. 4. Jō
misi ad vos thimotheū q ē filius meus charissim⁹ ⁊ fi
delis in dn̄o ⁊c. Dic g sic sollicitū p vob sic mihi carū
spero ⁊c. Sz q̄re nō statim? Est sciēduz q alr ē de xp̄o
⁊ d alijs sanctis. i xp̄o. n. ē plenitudo grārū. vn̄ habuit
4 semp noticiā oiuz: nō sic alij sanctis. Un̄ aplus preuide
bat aliq de futuris circa se: aliq ignorabat. Et sic nō re
uelatuz erat sibi an deberet liberari d vinculis: ⁊ idō dic.
Mox ⁊c. q: si det facultas psonalr veniā. Et idō pfido
⁊c. Sz liberatus a vinculis nō fuit. ps. Qm̄ tu illumi
nas lucernā meam dn̄e deus meus illumina tenebras
meas. Semp eniz aliquid tenebrosum est in sanctis.
¶ Deide cū dicit. (Necium ⁊c.) pponit in exēplum
alium suum discipulum: scz epaphroditum. Et p dscri
bit ipsum. Scdo ondit quomō suscipiatur ibi. (Excipi
te ⁊c.) Circa p^m duo facit: q: p cōmēdat eū. Scdo on
dit cām missionis ibi. (Qm̄ qdē ⁊c.) Tertio eā expōit
ibi. (Nā ⁊ ifirmatus ē ⁊c.) Dic g. (Necīu ⁊c.) Nomi
5 nat aūt eū frēm ppter fidē. Matt. 23. oēs vos frēs estis
⁊c. Cooperatorē: scz in laborē pdicatiōis. puer. 18. Fra
ter qui iuuat a fratre q̄si ciuitas fortis ⁊c. Et cōmilito
nē ⁊c. q: simul passi tribulationē. 2. Thimot. 2. Labo
ra sic bon⁹ miles xp̄i iesu ⁊c. Aplm. i doctorē. Hic fuit
ep̄s philippēsiū ⁊ missus ab eis vt suiret aplo, ⁊ idō dic
Ministrū necītatis mee. Infra. 4. Replet⁹ sū accepistis
ab epaphrodito quē misistis in odorez suauitatis ho
stiā acceptā placētē deo ⁊c. Sed q̄re? ad satisfaciēdū d
siderio q desiderio sperabat videre vos. Ro. p. Desi de
rio. n. vos ⁊c. Itē ad subueniēdū sue tristicie: q: tristis
erat de vr̄a tristicia q audiuistis eū ifirmari. Et exponit
cām q est ifirmitas sua vsq ad mortē s̄m iudiciū medi

coꝝ: nō antē s̄m pujdētiā diuinā: sz ad honorem dei. b
Joan. 11. Infirmitas hec nō ē ad mortē: sz p glia dei. ⁊c.
sed deus misertus est eius ps. Miserere mei deus qm̄
ifirmus suz ⁊c. Et nō solū ⁊c. q: tristicia temporalē ⁊
nālē habui de afflictiōibus suis sic ⁊ xp̄s. ¶ Cōseqn
ter cōcludit missiōez. ⁊ pz littera: ⁊ ondit quō recipiat.
⁊ 2° huius cām. Recipiēdus est honorifice in dn̄o cui⁹
ē mister. Gal. 4. Sic angelū dei excepistis me sic xp̄m
iesuz. p⁹ Thimo. 5. Qui bn̄ presunt psbri duplici hono
re digni habeant maxie q laborāt in vbo doctrīa ⁊c.
Et h ppter ⁊c. i. pter deū ⁊ salutē fideliū vsq ad mor
tē. Joan. 15. Maiorē charitatē nemo hz vt aiaz suā po
nat qs p amicis suis ⁊c. ¶ Tradēs. Jo. 10. Bon⁹ pa
stor aiaz suā pōit p ouib⁹ suis ⁊c. et h vt iplerēt qd vos a
psonalr nō potuistis circa meū obsequz. CAP. III.
DE cetero fratres mei gaudete in
domino: eadem vobis scribere
mihi qdem nō pigrū: vobis āt
necessariū. Uidete canes: vide
te malos opariosvidete pcisionē. Nos. n.
sum⁹ circūcisio q spiritu suuimus deo: ⁊ glia
mur i xp̄o iesu: ⁊ nō in carne fiducia hn̄tes:
quanq ⁊ ego habeo cōfidentiam i carne.
Si qs alius vr̄ cōfidere i carne: ego magis 3
circūcisus octauo die ex gn̄e israel: de tribu
beniamin. hebreus ex hebreis. s̄m legem
phariseus: s̄m emulationez persequens ec
clesiam dei: s̄m iustitiam que in lege est cō
uersatus sine querela. Sz mihi q fuerūt lu
cra. hec arbitratus suz propter xp̄m detri
menta. Uerumtamen existimo oīa dtrimē 2. 2.
tum esse propter eminentem sciam iesu xp̄i 184.
dn̄i mei: propter quem omnia detrimentū a. 7.
feci ⁊ arbitror vt stercora vt christum lucri
faciam vt ⁊ inueniar in illo. 4
¶ Proposuit exēpla q seq deberēt: h ondit q̄rū exem
pla debēt vitare. Et circa h tria fac. q: p pmittit qs vi
tare dbēt. 2° exēplū vitandi per pūersatiōez scrōꝝ ibi.
(Uos. n. ⁊c.) 3° iducit ad vitādū eos qs illi reputabant
imitabiles ibi. (Imitatores mei ⁊c.) Itēꝝ p⁹ ps diuidit
i tres pticlas. q: p pmittit finē hui⁹ doctrie. 2° scribēdi
necītatē ibi. (Eadez vob ⁊c.) 3° necītatis rōnē ibi. (Ui
dete ⁊c.) Intētio amonitiōis ē remouere fideles gētes
a legalib⁹ ad q qdā eos iducebāt. Et idō dic. O frēs. s. p
fidez. decetero. i. postq vos monui: vt s. Gaudete i dn̄o
tm̄ nō i legalib⁹ obsuātijs. Abac. 3. Ego āt i dn̄o gau
debo ⁊ exultabo i do iesu meo ⁊c. Et h q: eadē q dixi i
pn̄tia nō ē mihi pigrū vob scribere in absentia. Uerba
. n. d facili trāseūt: sz scripta manent. Eccl. 38. Sapiam 5
scribe i tpe vacuitatis ⁊c. Jude. p. Oēz sollicitudinē fa
ciēs scribēdi vob d cōi vr̄a salute necē habuit scribere
vob ⁊c. Ro. 15. Audaci⁹ scripsi vob frēs ex pte tanq in
memoriā vos reducens ⁊c. Et cā hui⁹ necītatis ē: q: s.
stāt seductores: ⁊ idō oz istāti⁹ pitatē scribere. vn̄ dic. Ui
dete. i. obsuate ⁊c. Et tria de his dic. s. seuiciā cordis ir
rōnabilē. vn̄ dic. Canes. Glos. Nā canis ē vt statī ex
ira latret: nō ex rōe: sz ex psuetudie. Sic ⁊ illi. Esa. 56.
Canes ipudētissimi nescierunt saturitatē: ipi pastores
nesciuerūt itelligētiā ⁊c. Apoc. vlt. foris canes ⁊c. scdo
puerse doctrie semiationē ibi. (Malos oparios.) q: nō
fidelr in vinea dn̄i laborant: nec bonum semē in agro

6 mittit. Mat. 13. Inimicus hō hoc fecit 7c. 2ª Thi. 2.
Cura teipm pbabilem exhibere deo 7c. Tertio dissē-
siōis ibi. (Cōcisionē.) Et h̄ vbo vtit in eoꝝ sugillatio
nē. Predicabāt. n. circūcisionē que nō potest stare cū grā
xpi Gal. 5. Si circuncidimini xpo nihil vobis pderit.
Unde alludens vocabulo dicit. Concisionem quasi n̄
circuncisionem sed concisionem habeant.
¶ Deīde cū3 dič. (Nos aūt 7c.) Ostēdit quomō vitet̄
a sanctis. Et pmo quomō ab oibus. Scđo quomō ab
ipso ibi. (Quapropter 7c.) Dicit ḡ. Ego dico q̄ illi sūt
cōcisio s3 nos vera circūcisio. Qui spū 7c. Est aūt du-
plex circūcisio. s. corporalis 7 spūalis. Ro. 2. Non. n. q
in māifesto iude⁹ est: neq3 que in māifesto in carne est
2 circuncisio sed q in abscōdito iudeus est: 7 circuncisio
cordis in spū nō littera 7c. Circūcisio. n. carnis est q̄ ē
de supfluo carnis: s3 circuncisio spūs p quā spūssāctus
abscindit supfluas iteriores cōcupiscētias. Et iō dicit.
Nos sum⁹ 7c. i. q iteri⁹ circūcidit nos deo. Ro. 2. Te-
stis. n. ē mihi deus cui seruio in spū meo in euāgelio fi
lij eius 7c. i. cor. 14. Psallā spū psallā 7 mēte. orabo spū
orabo 7 mēte 7c. Data ē āt circūcisio: vt ondit Ro. 4. vt
signū fidei abrahe ondereť: vt. s. ei⁹ fides ondereť pa q̄
fuit fides d futuro xpo. Gal. 3. Abrahe dicte sūt pmissi
ões 7c. Est ḡ circūcisio signū fidei abrae d xpo. Ille ḡ
circūcidiť q iterius p spūscm̄ renouať in xpo q ē veri
tas circūcisiōis. Col. 2. Circuncisi estis circuncisione n̄
3 manufacta in expoliatione corporis carnis, sed in cir-
cuncisione xpi 7c. Et non habentes fiduciam in car-
ne. i. in carnali circuncisiōe: qr dr Jo. 6. Spūs ē q viui
ficat: caro aūt n̄ pdest: q̄cq3. Sumiť āt caro aliqñ i vo-
bis p carnali ocupiscētia: qñq3 p carnis cura: qñq3 p
carnis abstinētia: 7 vtriq3 obem⁹ circūcideř nec in eis
¶ Deiñ cū dič. (Quāq3 ego 7c.) Pōit exēplū gl'iati.
ppriū. 7 pmo pmittit eminētiā suā quā hēbat in statu
legali. Secūdo ondit quomō eā cōtēpsit ibi. (S3 que
7c.) Primū pponit p in gnāli. Scđo explicat per pres
ibi. (Circūcisus 7c.) Circa pm̄ duo facit. qr p ondit fi-
duciā3 quā habuit in legalibus dicēs. Nō obem⁹ hr̄e
fiduciā3 in legalibus quāq3 habeā. i. possē3 hr̄e si vel-
4 lē: qr in q̄ qs audet: i insipiētia dico: audeo 7 ego 7c. vt
dr̄ 2ª cor. 11. Et h̄ ēt excellētius: qr ego magis. 2. Cor. 11.
Ut min⁹ sapiēs dico plus ego 7c. Et h̄ totū fač vt effi-
cacius ostruat obfuatiōes legales. Mlti. n. otemnūt
q̄ nesciūt. 7 h̄ nō valet. S3 tūc qñ aliqs h3 7 cōtemnit
7 nō gl'iať in eis. Sic si apl's n̄ habuisset locū i statu le
gali n̄ poterat dici q̄ iō ad statū euāgelij venit. Et iō on
dit p h̄ eminētiā suā in statu illo. Et p q̄tu3 ad genus.
Scđo q̄tū ad cōuersatiōe3 ibi. (Scđm legē 7c.) Quā
tū ad pm̄ tripliť: q̄tū ad gn̄is sacr̄3: qr circūcisus octaua
die. Gen̄. 17. Ut sit signū federis iter me 7 vos 7c. Et di
cit octaua die. qr hec erat differētia iter pselitos 7 eos
q erāt d gn̄e abrahe qr illi nō octaua die: s̄m iā adulti
qñ ouertebāť: s3 isti s̄3 legē octauo die. Gen̄. 17. Infans
5 octo dierū circūcideť ex vob 7c. Sic ḡ nō vt pselitus:
s3 vt de israelita fuit. Secūdo q̄tū ad ipm gen⁹. 7 p q̄-
tū ad gentē cū dič. Ex genere israel. Ex abraā eni due
gētes descenderūt. Una p ysaac: 7 alia p ysmael. De p
due. Una p Esau: 7 alia p Jacob. Sed alie due. s. esau
7 ysmaelite nō sūt cōsecute hereditatē: s3 solus iacob q
7 israel Jō dič. Ex genere israel. 2. Cor. 11. Israelite sunt
7 ego. Itē q̄tū ad tribū: qr i tribu israel erāt qdā d an-
cillis. s. de bala 7 zelfa: qdā de liberis. s. lya 7 rachel. Et
iter istos qdā sp erāt i cultu dei. s. leui iuda. 7 beniami.
Alie tpe ierobodā cōuerse sūt ad ydola. Et iō tribus be
niamin puilegiata erat: qr in fide 7 dilectiōe vxoris 7 i
ca tēplū. Deutro. 33. Beniamin amātissimus dn̄i habi

tabit ofidēter i eo: qñ i thalamo tota die morabiť 7 iter 6
humeros illius requiescet 7c. Gen̄. 49. Beniamin lupus
rapax mane comedet pdā 7 vesper diuidet spolia. quo
figurabať paulus q fuit qñq3 o ecclīam. Tertio q̄tu3
ad nomen 7 lingua cū dič. Hebreus. Aliq dicūt q̄ he
bre dr̄ ab abrahā. 7 h̄ dič Aug. S3 postea retractat.
Sed dr̄ ab heber. de q̄ Gen̄. 11. Qr āt ab abrahē p3: qr
ēt abraha3 diciť hebre⁹. Gen̄. 14. Nūciauit abrahe he
breo. Dicit Glos. sup Gen̄. 11. Qr tēpore heber diuisu3
est labiu3 gētiū: 7 illa ligua remāsit in familia heber 7
i cultu vni⁹ dei: 7 inter oēs hebreos: natus est ēt ex pa
rētibus hebreis: 7 iō dicit. Ex hebreis. ¶ Deīde ondit
suā eminētiā quo ad cōuersationē. Et p q̄tu3 ad sectā
cū dič. (Secūdū legē phariseus.) Apud iudeos siqdē 2
erāt tres secte. s. phariseoꝝ: saduceoꝝ: 7 esseoꝝ. Sed
pharisei magis ad veritatē accedebāt: qr saducei nega
bāt resurrectionē neq3 angelos: neq3 spūs: pharisei āt
vtriūq3 cōfiteť: vt diciť Act. 23. Et iō in h̄ cōmēdabi-
lior ē secta phariseoru3. Quomō aūt phariseus fuerit
dr̄ Act. 26. Qm̄ s̄m certissimā sectā nr̄e religiōis vixi
phariseus 7c. Scđo q̄tū ad emulatōe3 quā habuerūt
iudei: licet n̄ s̄3 sciā3 in psequēdo xpianos. Jō dič. Per
sequēs ecclīā dei. Gal. p. Qui psequebať nos aliqñ: nunc
aūt euāgelizat fidē quā aliqñ expugnabat. Et Act. 26.
Et ego qdem existimaueram me aduersus nomē iesu
nazareni debere multa cōtraria agere: qđ 7 feci hiero-
solymis. Et multos scōꝝ ego in carceribus iclusi 7c. 3
pª Cor. 15. Nō sum dignus vocari apl's quoniā psecu-
tus su3 ecclīā dei. Tertio q̄tū ad inocētiā ouersatiōis.
Jō dič. Scđ3 iustitiā 7c. Hec iustitia cōsistit i exteriorī
b⁹ s3 iustitia fidei est cordis. Ac. 15. Fide purificās corda
eoꝝ. Nāq3 q̄tu3 ad iustitiā exteriorē apl's inocēter vixit.
Et iō dicit. Sine querela. Non āt ait sine peccato: qr q̄
rela est pctm̄ scādali pxioꝝ in his que sunt exteriora.
Luc. p. Incedentes in omnibus mādatis 7 iustifica-
tionibus dn̄i sine querela 7c. Et iō nō est ɔ̄riu3 qđ dr̄
Eph. 2. In qb⁹ 7 nos ambulauimus. qr verā iustitia3
fidei que facit hoiem purū nō habuit: s3 solum legis.
¶ Deīde cu3 dič. (S3 que mihi 7c.) ostēdit otemptū
sue eminētie in legalibus: 7 pmo ostendit pter quid 4
legalia cōptempsit in gnāli. Scđo in spāli ibi. (Uerūtn̄
7c.) Dič. ḡ. (Hec q̄ fuerūt 7c.). i. reputabā magna. i. q̄
pharise⁹ 7c. Hec sū arbitrat⁹ pter xp3 mihi detrimen
ta. i. reputo q̄ sūt mihi in dtrimētū. Legales. n. obfuā
tie q̄ tpe legis erāt efficaces post xpm facte sūt noxie.
Et iō dič detrimēta. Et finis hui⁹ ē xpo. Et iō dič. Pro
pter xp3. Et expōit: qr p pter xp3 cognoscēdū. Scđo
pter xp3 adipiscendū. Quātū ad pmu3 dicit. Uerū-
tn̄ existimo oia detrimēta eē verū est si eis initereť. Et
h̄ qđ aliqñ feci reputo mihi detrimētū: 7 hoc pter de
siderium recte scie xpi domini mei. pª Cor. 2. Nihil repu
taui me scire nisi iesum xpm 7 hūc crucifixum 7c. Et
hoc pter eminētē sciam 7c. qr hec superat oēs alias 5
sciētias. Nihil. n. melius pōt sciri q̄ vbū dei in q̄ sunt
oēs thesauri sapie 7 scie abscōditi. Col. 2. Quātum ad
scđm dicit. Propter quē oia 7c. Et p ostēdit q̄ pter
xp3 adipiscēdū cōtempsit legalia. Scđo ondit q̄ pos-
sit xpm adipisci ibi. (Nō habes 7c.) Dič ergo. Omnia
detrimēta facio habendo me ad ea sicut ad dtrimētu3
7 vilia: 7 hoc vt xp3 lucrifacerem. i. adipiscar ip3 7 iun
gar ei per charitatem. ¶ Lectio. II.

Non habēs meā iustitiā q̄ ex le-
ge est: sed illā q̄ ex fide est christi
iesu: que ex deo ē iustitia in fide
ad cogscēdū illū: 7 vtutē resurre
ctionis

a ctionis eius ꝛ societatem passionis illius:
configuratus morti eius: si quo mō occur/
p⁹q̄s. ram ad resurrectionē q̄ est ex mortuis: non
12. ar q2 iā accepim: aut iā pfectus sim. †Sequor
u.7°. autem si quomodo comprehendā in quo
ꝛ comprehensus sum a christo iesu. Fres
ego me non arbitror cōprehendisse. Unū
autem: que quidem retro sunt obliuiscens
ad ea vero que sunt priora extendens me/
ipsum ad destinatum persequor ad brauiū
2 superne vocationis dei in christo iesu.

¶ Ostendit supra preterita lucra contemnere ꝓpter xp̄m ꝛ ostēdit ꝙ intēdebat xp̄m cognoscere ꝛ ip̄m lucrari: ꝛ hoc intendit hic spālr exponere. Et p̄mo quomō desiderat xp̄m lucrari ꝛ inueniri in eo ꝑ iustitiam. Scd̄o per passionis tolerantiā ibi. (Cōfiguratus ꝛc̄.) Circa p̄mū p̄mo ostendit q̄ sit iustitia quaz dereliq̄t. Scd̄o q̄ sit quā querit ibi. (Sed illam ꝛc̄). Sciendū est aūt ꝙ iustitia q̄nq3 sumit᷑ vt est spālis virtus ꝑ quā hō ponit rectitudinē in his q̄ sunt ad cōem cōuinctuz ꝛ s̄m ꝙ est in his directiua. Nā tempantia est circa interiores passiones. Justitia aūt est ad alteꝝ. Alio mō
3 iustitia dr̄ virtus gn̄alis s3 ꝙ hō seruat legē ꝑꝑ bonū cōe: ꝛ hoc mō frequēter in scriptura sacra ponit᷑ ꝑ obseruantia diuine legis. Ps. Feci iudiciū ꝛ iustitiaz ꝛc̄. i. legē quā seruabat ex amore quasi motus ex se. Et sic ē virtus. Nō aūt si alio mō. i. ex aliqua exteriori cā. s. vel ꝓpter lucra vel ꝓpter penas ꝛ si obseruatio ei displiceat. Et s̄m hoc est duplex modus iustitie. Unus est iustitie moralis. Alius est iustitie legalis ꝑ quā legē non ex amore: sed timore seruat. Et iō dicit. Non hn̄s meā iustitiā q̄ ex lege est: q2 vt dicit. Augu. Breuis dr̄ia legis ꝛ euangelij est amor ꝛ timor. Ro. 8. Nō accepistis
4 spm̄ seruitutis iteꝝ in timore: sed accepistis spm̄ adoptionis ꝛc̄. Sed si tua est quō est ex lege? Rn̄det: imo est mea: q2 hūana virtute absq3 habitu gr̄e interioris iustificantis facio talia opera: sed ex lege est sicut a docēte. Uel mea ē ꝙ p̄sumo ꝑ me eā s᷑uare. Ro. 10. Moyses. n. scripsit qm̄ iustitiā q̄ ex lege est q fecerit hō viuet in ea. De hac iustitia quā q̄rit tria dic̄. s. modū adipiscēdi: actorē ꝛ fructū. Modus est q2 nō adipiscit᷑ nisi ex fide xp̄i. Ro. 5. Justificati igit᷑ ex fide pacem habeam⁹ ad deū per dn̄m nr̄m iesum xp̄m ꝛc̄. Ro. 3. Justitia āt dei ꝑ fidē iesu xp̄i in oēs ꝛ sup oēs q credūt in eū. Actor aūt est deus ꝛ nō hō. Ro. 8. Deus q iustificat. Ro. 4. Credēti āt in eū q iustificat impiū reputat᷑ fides ei⁹ ad iustitiā s̄m ꝓpositū gr̄e dei. Et iō dicit. Que ex deo est ꝛc̄. Act. 5. Et sp̄us sctūs quē dedit deus oībus ꝛc̄.
5 Fructus est cognitio eius ꝛ virtus resurrectionis eius ꝛ societas scōꝝ eius. Et de hmōi duplici cognitiōe p̄t duplr̄ agi. Uno mō ex cognitione vie ꝛ sic op3 tria cognoscere de eo. Primo eius personā. s. ꝙ est verus deus ꝛ verus hō. Et iō dicit. ad cognoscēdū illū. Joan. 14. Tanto tpe vobiscū su3 ꝛ non cognouistis me ꝛc̄. Scd̄o gloriā resurrectionis eius. Un̄ dicit. Et virtutē resurrectionis eius. i. resurrectionē virtuosam factam ꝓpria virtute. Tertio qualr̄ eū imitent᷑ ibi. (Et societatē). s. vt ei sociemur in passiōe. i. Pe. 2. Xp̄s passus ē ꝑ nobis vobis relinquens exemplū vt sequamini vestigia eius ꝛc̄. Scd̄o de cognitione expimentali: ꝛ incipit a posteriori qd̄ est vltimū in executiōe ꝛ p̄mū i intētione. Primū est agnitio dei ꝑ essentiā ad quā ducit fides. Jere. 31. Oēs cognoscēt me a minimo coꝝ vsq3 ad maximū dicit dn̄s ꝛc̄. Et ideo dicit. Ad cognoscēdu3 illu3. Scd̄o q2 non solū aīa glorificat᷑ sed ex hoc etiā corpus erit gloriosum. Jdeo dicit. Et virtutem resurrectionis eius. s. ex qua resurgemus. i. Cor. 15. Si xp̄s non resurrexit vana est fides nostra ꝛc̄. Tertio societatē q2 ꝑ expientiā hēbimus q̄ntum valeat societas passionis eius. i. Cor. i. Fidelis aūt deus per quem vocati estis in societatem filij eius iesu christi domini nostri. b

¶ Deinde cū dicit: (Cōfiguratus ꝛc̄.) Ōndit quō velit lucrari ꝛ inueniri in eo per tolerantiā passionis. Et p̄mo ponit tolerantiā. Scd̄o fructū ibi. (Si quō ꝛc̄.) Dicit ergo. Jnueniar non solū hn̄s iustitiā: sed cōfiguratus morti eius vt patiar ꝓpter iustitiā ꝛ veritatē sic xp̄s. Gal. vlti. Ego. n. stigmata dn̄i iesu in corpe meo 2 porto. Fructus ꝟo est si quō ꝛc̄. Ex passionibus enim hic toleratis hō peruenit ad gloriā. Ro. 6. Si. n. complātati facti sumus silitudini mortis eius: simul ꝛ resurrectionis erimus ꝛc̄. 2. thy. 2. Si cōmortui sumus ꝛ cōuiuemus: si sustinemus ꝛ cōregnabimus. Ro. 8. Si tn̄ cōpatimur vt ꝛ glorificemur ꝛc̄. ¶ Et dicit si q̄modo ꝓpter difficultatē arduitatem ꝛ laborē. Mat. 7. Arta est via q̄ ducit ad vitā: ꝛ pauci sunt q inueniunt eā ꝛc̄. Amos. 4. Prepara te in occursum dei tui israel ꝛc̄. Xp̄s enim surrexit ꝑ potentiā ꝓpriam: hō āt non ꝓpria ptāte: sed gr̄a dei. Ro. 8. Qui suscitauit iesum xp̄m a mortuis viuificabit ꝛ mortalia corpa vr̄a ꝑꝑ inhitantē spm̄ eius in vob. Uel pōt intelli do occursu scōꝝ qn̄ occurrēt xp̄o descēdēti de celo ad iudiciū. 3

¶ Deinde cū dicit. (Nō ꝙ iā ꝛc.) ostēdit quō differt suum desideriū. Et p̄mo ostendit qd de se sentit. Secundo hortat᷑ alios vt idē de se sentiāt ibi. (Quicūq3 enim perfecti ꝛc.) Jteꝝ p̄ma in duas: q2 p̄mo ostēdit quō deficit a pfectiōe inchoata. Scd̄o h̄ exponit ibi. (Fratres ego me ꝛc.) Circa p̄mū duo facit. Primo ostendit se nō ꝑuenisse ad pfectionez. Scd̄o ꝙ ad eā tendit ibi (Sequor aūt ꝛc.) Tendēs in aliud duo intēdit. s. adipisci q̄situm ꝛ frui illo. Frustra. n. q̄reret si nō eo frueret᷑ ꝛ inhereret: ꝛ iō dicit. Non ꝙ iam acceperim. s. gloriam quā q̄ro. Sap. 5. Accipient regnū decoris ꝛ dyadema spēi de manu dei sui. Aut iā perfectus sim. i. corin. 13. Cū venerit qd̄ pfectū est euacuabit᷑ qd̄ ex parte est ꝛc. Sed ꝯ. Estote perfecti. Mat. 5. ꝛ Gen̄. 17. Esto perfectus. Rn̄deo. Dicendum est ꝙ duplex est pfectō. s. patrie ꝛ vie. Perfectio naq3 hoīs consistit in hoc ꝙ adhereat deo per charitatem: q2 vnūquodq3 est perfectū s̄m modum quo adheret sue perfectioni. Alia aūt pōt adherere deo duplr̄ perfecte. Uno mō vt totam actionem referat in deū actualr̄ ꝛ cognoscat vt cognoscibilis est. Et hec est p̄rie. Sed ꝯhesio vie est duplex. Una de necessitate salutis ad quā oēs tenent᷑. s. vt in nullo cor suū qs applicet ad id qd̄ est ꝯ deū: sed habitualr̄ referat totam vitā in eum. Et isto mō dicit dn̄s. Math. 22. Diliges dn̄m deum tuum ꝛc. Et Deu. 6. Alia est supererogationis: qn̄ qs vltra cōem statum inheret deo qd̄ fit remouendo cor a tpalibus: ꝛ sic magis appropinquat ad p̄riam: q2 q̄nto deficit cupiditas tāto plus crescit charitas. Q̄ d̄ q̄ hic dr̄ intelligit᷑ de perfectiōe p̄rie. 5

Alia p̄t adhereri dou plr.

¶ Deinde cū dicit. (Sequor āt ꝛc.) ōndit conatū ad eā dicēs. Sequor. s. xp̄m. Jo. 8. Qui seq̄t᷑ me non ambulat in tenebris ꝛc. Jo. 10. Oues mee vocē meā audiunt ꝛ sequunt᷑. Et hoc si quo modo cōp̄hendam. i. Cor. 9. Sic currite vt cōprehendatis. Sed ꝯ q2 deus est incōprehensibilis q2 Jere. 31. dr̄. Si mensurari potuerint celi desursum ꝛ inuestigari fundamenta terre deorsu3 ꝛc. Rn̄deo. Dōm est ꝙ cōprehendere est includere sicut domus cōprehendit nos. Jtē attingere ꝛ tenere.

Comprehēdere est cōcludere.

a Primo ergo mõ est incõphensibilis:q: nõ põt inclu-
di in intellu creato cũ sit simplicissimus: q: nõ pfecte
vides eũ nec amas sicut est visibilis ⁊ amabilis: sicut
q nescit demonstrationẽ nescit demõstratiue sed opati
ue. Deus aũt pfecte seipm cognoscit vt cognoscibilis
est. Cuius rõ est:q: res cognoscit fm modũ sui esse ⁊
veritatis: deus aũt lux est ⁊ veritas infinita: sed nr̃um
lumen est finitũ. Et iõ dicit. Seq̃: si quo mõ cõphẽdã
.s. attingẽdo. Cant. vlt. Tenui eũ nec dimittã ⁊c. ¶ In
quo ⁊ cõphensus sum ⁊c. Qđ tripl̃r intellr. Nã tota
gloria est in dicta dei cõphensiõe: vt.s. deus sit pñs aie
nr̃e. Sed non oẽs hñt equalẽ btitudinez: q: qdã clari⁹
vident sicut ẽt qdam ardẽtius amabunt ⁊ plus gau-
a debunt. Uñ glibet habebit certã mẽsurã ⁊ hoc ex pde
stinatione diuina: ⁊ iõ dicit. In quo ⁊ cõphensus sũ.
Quasi. d. in tali mẽsura intẽdo cõphẽdere: fz q mihi
dispositũ est a xp̃o. Uel seq̃: vt cõphendã sicut cõphẽ
sus sum. Q. d. Ut videã eũ sicut ipse me videt. i. Jo. 3.
Uidebimus eũ sicuti est. i. nõ p silitudinẽ: sed p ẽentiam
vel cõphendã videndo xp̃m gl̃iosum. In q cõphẽ
sus sum. i. in illa gloria qua apparuit qñ ɔuersus sum.
¶ Deinde cũ dicit. (Fratres ego ⁊c.) Exponit q̃ dixe
rat. Et pmo de defectu pfectionis. Scđo de seq̃la ibi.
(Unũ aũt ⁊c.) Dicit g̃. Ego ⁊c. Quasi dicat: nõ sum
sic supbus q attribuã mihi qđ nõ hẽo: sed sequor ⁊c.
3 Qđ tripl̃r legit. Uno mõ sic: vnũ arbitror. s. q q̃ retro
sunt ⁊c. Uel nõ arbitror me cõphendisse: sed psequor
vnũ. s. ad destinatũ ⁊c. Uel nõ arbitror me cõphẽdisse
illud. s. ps. Unã petij ⁊c. Et tunc oñdit qd deseruit: q:
vel tp̃alia lucra: vel tp̃alia bona: vel merita pterita: q:
non dz hõ ɔputare deo merita pterita. Scđo ostendit
ad qd tendit. s. ad ea q̃ sũt ⁊c. i. vel q̃ ptinent ad fidẽ xp̃i
vel maiora merita vel celestia. ps. Ascensiones in cor-
de suo disposuit ⁊c. Et dicit. Extẽdens. Qui. n. aliqđ
vult cape extẽdit se q̃ñtũ põt. Sed dz cor extẽdere se p
desideriũ. Sap. 6. Concupiscẽtia sapie ducit ad regnũ p
petuũ ⁊c. Sed ad qd tẽdit? Ad destinatũ brauiũ qđ ẽ
pmiũ solius currẽtis. i. Cor. 9. Oẽs qdẽ currũt sed vn⁹
4 accipit brauiũ. Dico aũt ad h̃ brauiũ destinatũ mihi a
deo: qđ est supne vocationis dei. Ro. 8. Quos pdestina
uit hos ⁊ vocauit ⁊c. Et hoc in xp̃o iesu. i. per fidẽ xp̃i.

¶ Lectio. III.

Quicũq3 ergo pfecti sum⁹ hoc
sentiamus ⁊ si qd alr̃ sapitis ⁊
hoc vobis deus reuelabit. Ue
rumtñ ad qđ puenimus vt idẽ
sapiamus ⁊ in eadez pmaneamus regula.
Imitatores mei estote fratres: ⁊ obserua-
te eos q ita ambulant sicut habetis formaz
nr̃am. Multi. n. ambulant quos sepe dice
5 bam vobis: nunc aũt ⁊ flẽs dico inimicos
crucis xp̃i: quoꝝ finis interitus: quoꝝ de⁹
pma venter est ⁊ gloria in confusione ipsoꝝ qui
d. 15. terrena sapiunt. † Nostra autem conuersa
q̃d. 3. ar. 3. tio in celis est. Unde ẽt saluatorẽ expecta-
mus dñm nostrum iesum xp̃m q reforma
3 q̃d. bit corpus humilitatis nostre configuratũ
45. ar tic. 2. corpori claritatis sue fm opationem virtu
tis sue: qua ẽt possit subijcere sibi omnia.
¶ Supra pposuit q̃ñ ab vltima pfectiõe deficiebat:
nunc hortat alios ad idẽ sentiendũ. Et pmo ponitur
exhortatio. Scđo qd ab eis necessario exigat ibi. (Ue a
rũtñ ad qđ puenimus ⁊c.) Dicit g̃: qcũq3 ⁊c. s. qđ ego
sentio. s. q nõ sum pfectus. Quõ g̃: si pfecti sumus sen
timus quasi nõ pfecti. Rñdeo. dõm q pfecti pfectiõe
vie: sed nõ pfecti pfectiõe cõphensionis: qñ. s. tota inten
tio fert actu in deũ. In via võ habitualr̃: q. s. nihil ɔ̃ deũ
faciamus. Et dicit. Quicũq3 q: q̃ñto qs est pfecti
or tãto impfectũ magis cognoscit. Job. vltimo. Auditu
auris audiuite: nũc aũt oculus meus videt te. Idcirco
ipse me rep̃hendo ⁊ ago penitentiã in fauilla ⁊ cinere
⁊c. Heb. 5. Perfectoꝝ est solidus cibus eoꝝ q p ɔsue-
tudine exercitatos hñt sensus ad discretionẽ boni ⁊ ma
li. ¶ Et si qd alr̃ ⁊c.) In glo. q̃tuor modis dr̃: ⁊ p po-
nunt duo sensus magis lrales. Unus tal̃. dico q vos
sentiatis qđ ego. s. vos ee ipfectos: in si qd alr̃. i. meli⁹ đ
vobis sapitis q̃ ego de me h̃ ipz ẽ vobis p reuelationẽ
dinã dõatũ. Et qñ altius est vob̃ reuelatũ aliqd qđ nõ
mihi nõ ɔ̃dico: sed cedo vr̃e reuelationi: verũtñ nolo
q pp hãc reuelationẽ ab vnitate eccl̃ie discedatis: sed
teneam⁹ ex vnitate illud ad qđ puenimus vt idẽ sapia
mus ⁊c. q̃ vnitas eccl̃ie ɔsistit in vnitate v̾itatis fidei:
⁊ rectitudis bone opationis. Et vtraq3 seruãda ẽ. 2. co
rin. vlti. Perfecti estote exhortamini: idẽ sapite ⁊c. Et
eadẽ regula bõe vite ⁊ opõnis. Gal. vlt. Quicũq3 hãc
regulã secuti fuerint pax sup illos ⁊ mĩa ⁊c. Uel alr̃: di
co ẽt si vos pp ignorãtiã vel ifirmitatẽ alr̃ sapitis q̃ v̾i
tas hz si huilr̃ ɔfiteamini nec pterue defendat. Mat.
xi. Abscõdisti h̃ a sapiẽtib⁹ ⁊ prudẽtib⁹ ⁊ reuelasti ea p
uulis ⁊c. Uel alr̃: dico q idẽ sentiamus. i. nõdũ cõpre
hendisse: sed si qd alr̃ nũc sapitis q̃ sapiẽdũ sit in futu
ro: q: nũc videm⁹ in speculo: tũc aũt facie ad faciẽ de⁹
reuelabit in futuro. ps. Reuelabit ɔdensa ⁊c. Uel alr̃.
Ut sapitis hoc obscure ⁊ in futuro manifeste deus iu
dicabit: q: fides ex deo est: verũtñ ⁊c. non mutatur.
¶ Deinde cũ dicit. (Imitatores ⁊c.) inducit ad sui ⁊
alioꝝ imitationẽ vt caueãt malos. Et p ppoit inten
tionẽ. Scđo rõnẽ ibi. (Multi. n. ⁊c.) Dicit g̃: q: h̃ repu
to vt stercora ⁊c. In h̃ imitatores ⁊c. Jo. 10. Uocẽ eius
audiẽt. Q. d. Ego sũ pastor vos oues mee p imitatio 4
nẽ. i. Cor. 4. ⁊ xi. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego xp̃i
⁊c. Et obs̾uate. i. diligẽter ɔsiderate q ita ãbulãt sicut
ego. Et vos scire potestis ex vr̃a ⁊ doctrina mea. i. thy.
4. Exẽplũ esto fideliũ in v̾bo in ɔuersatiõe: in charita
te: i fide i chastitate. i. Pe. 5. Forma facti gregis ⁊ ex aio.
¶ Deinde cũ dicit. (Multi ⁊c.) Ponit rõ monitõis.
Et p ex pte vitãdoꝝ. Scđo ex pte imitãdoꝝ ibi. (Nr̃a
aũt ɔuersatio ⁊c.) Ne ãt hec videat ex odio dr̃e pmit-
tit suã affectionẽ. (Scđo oñdit q̃les sũt vitãdi ibi). Ini
micos ⁊c. Dicit g̃. Dico q imitãdi idigent obseruatio
ne: q: qdã alr̃ incedũt. s. de malo in peius. ps. In tene
bris ambulãt ⁊c. Quos ⁊c. vobiscũ pñs: nũc ãt ⁊ flẽs
pre cõpassione. Jere. 9. Quis dabit capiti meo aquã ⁊
oculis meis fontẽ lachrimaꝝ: ⁊ plorabo die ac nocte i 6
terfectos ppli mei. Et huius rõnẽ oñdit dicẽs. Inimi-
cos ⁊c. Quos describit. Primo ex ope. Scđo ex inten
tiõe ibi. (Quoꝝ deus ⁊c.) Itẽ circa pm̃. Prĩo ppoit
opus. Scđo euẽtuz opis oñdit ibi. (Quoꝝ finis ⁊c.)
Opus eoꝝ est exercitiũ inimicitie ɔ̃ crucẽ xp̃i. s. dicen
tiũ q nullus pt saluari sine legalibus i q̃ euacuãt v̾tu
tẽ crucis xp̃i. Gal. 2. Si. n. ex lege iustitia: g̃ xp̃s gratis
. i. sine vtilitate mortu⁹ ẽ. i. cor. i. Uerbũ. n. crucis peun
tib⁹ qdẽ stultitia ẽ: his ãt q salui fiũt. i. nobis v̾tus dei
ẽ. Et qd euẽiet? Certe nob̃ vita p⁹ crucẽ xp̃i: illis ãt ɔ̃riũ
q: icurrẽt mortẽ: vñ dic. (Quoꝝ finis iterit⁹). s. mors
eterne. Job. 28. Lapidẽ caliginis ⁊ vmbrã mortis diuidit ⁊c.
¶ Deinde describit eos q̃ñtũ ad intẽtionẽ. Et p manife
stat eorum

1 stāt eoꝝ intentionē. Scđo ondit intentionis euētum ibi. (Et glīa ꝛc.) Dicit ḡ. Quoꝝ de⁹ ꝛc. Quasi dicat. Jō hoc dissemināt. s. legalia eē obseruāda ꝓp lucruꝫ ꝛ gloriā ꝓpriā vt satisfaciāt vētri. Ro. vlti. Dño nō seruiunt sed suo vētri: ꝛ p dulces sermones ꝛ bñdictiones seducūt corda inocētū. Eccl. 6. Ois labor hoīs in ore eius: sed aīa illius nō iplebit. Et dicit deus: q: ꝓpriuꝫ dei est vt sit ꝓn^m ꝓmū ꝛ finis vltimus. Un̄ q ꝓ fine hꝫ aliqd illud est deus suus. Itē q̄runt gloriā suā: ꝯ illud Jo. 8. Ego gloriā meā non q̄ro: est q q̄rat ꝛ indicet ꝛc. Sed euētus eoꝝ erit in ꝯfusione Osee. 4. Gloriā eoꝝ in ignominiā cōmutabo. Et h̄ eoꝝ q terrena sapiūt. i. qbus terrena placēt ꝛ ea q̄rūt. Et hi ꝯfundent q: sta-
2 tus eoꝝ trāsit. Ro. 8. Si ꝫ carnē vixeritis moriemini ꝛc. Glo. Quoꝝ dō ꝛc. Dei ꝓpriū ē iustificare q ḡ in cibis iustificationē pōebāt: dicebāt deū vētrē. Itē ē i ꝯfusiōe: q: i ꝯfusibilib⁹. s. i circūcisiōe pudēdoꝝ occisione. ¶ Cōsequēter ondit q̄les sunt imitādi ibi. (brutoꝝ. (Nostra aūt ꝯuersatio ꝛc̄.) Et p̄ describit in eis celesteꝫ ꝯuersationē. Scđo expectationē ibi. (Un̄ saluatorem ꝛc̄.) Tertio vtilitatē ibi. (Qui reformabit corpus humilis ꝛc̄.) Dicit ḡ. Illi terrena sapiūt: sed nō ē sic dō nobis: q: nr̄a ꝯuersatio pficit p ꝯtēplationē. 2. cor. 4. Nō ꝯtēplātibus nobis q̄ vīr: sed q̄ nō vident ꝛc̄. Itē p affectionē: q: sola celestia diligimus. Itē p opationē l q̄ ē celestis repn̄tatio. 1. cor. 15. Sic̄ ptauim⁹ ymaginē ter-
3 rēi: pte m⁹ ꝛ ymaginē celestꝭ. Sꝫ q̄re ē ibi ꝯuersatio: q: i de expectam⁹ optimū auxiliū p̄s. Leuaui oclos meos in mōtes ꝛc̄. Mat. 6. Ubi est thesaur⁹ tu⁹ ibi ē ꝛ cor tuum ꝛc̄. Un̄ dicit. Un̄ expectamus saluatorē nr̄ꝫ. Esa. 30. Beati oēs q expectāt eū. Luc. 12. Siles hoībus expectantibus dn̄ꝫ suū qn̄ reuertat a nuptijs ꝛc̄. Tria aūt facit iste aduentus. Primo cōem resurrectionē. Jō dicit. Reformabit corpus humilitatis. i. abiectiōis: q: est mortalitati subm. Job. 25. Hō putredo ꝛ filius hoīs v mis. 1. Cor. 15. Seminat in corruptione surget i icorruptione: seminat in ignobilitate surget in glīa: seminat in īfirmitate surget ivirtute. Hoc corpus sic abm reformabit. i. ad ꝓpriā formā reducet. Ro. 8. Qui suscitauit iesuꝫ xp̄m a mortuis viuificabit ꝛ mortalia corpa nr̄a
4 ꝛc̄. Itē scōꝝ imitationē. Jō dicit. Cōfiguratū corpi claritatis sue. Corpus siqdē xp̄i est glorificatum p glīa diuinitatis sue: ꝛ h̄ meruit p suā passionē: qcūqꝫ ḡ participat ṽtutē diuinitatis p grāꝫ: ꝛ passionē xp̄i imitat: glīabit. Apo. 3. Qui vicerit dabo ei sedere mecū in throno meo sic̄ ego vici ꝛ sedi cū p̄re meo i throno eius ꝛc̄. 1. Jo. 3. Siles ei erimus Mat. 13. Tunc iusti fulgebunt sic̄ sol in regno patris eoꝝ. Et h̄ facit ꝫm opationē diuinitatis sue. i. p ṽtutē in ipso p quā possit sibi subijcere oīa. Oēs. n. xp̄o subijciet. qdā q̄tū ad salutē qdam q̄tū ad penā. In ꝓmis exercebit mīaꝫ. In scđis iustitiā p̄s. Oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹ ꝛc̄. 1. Cor. 15. P̄r subiecit oia filio. Jo. 5. Quecunqꝫ p̄r facit ꝛ filius simi-
5 liter facit.

CAP. IIII.

Itaqꝫ fratres mei charissimi ꝛ desiderantissimi: gaudium meum ꝛ corona mea: sic state i domino charissimi. Euchodiā rogo: ꝛ syntichē deprecor idipsum sapere i domino. Etiaꝫ rogo ꝛ te germane cōpar.
2ª 2. q. adiuua illas que mecū laborauerunt i euan
160. gelio cū clemēte ꝛ ceteris adiutoribus me
ar. 2. is: quoꝝ nomina sunt i libro vite. Gaudete in dño semper: iteꝝ dico gaudete. † Mode-

Tho sup epl. Pau.

stia vr̄a nota sit oībus hoībus. † Dominus enim ꝓpe est. Nihil solliciti sitis sed in omni oratione ꝛ obsecratione cū gratiaꝝ actione petitiones vestre innotescant apud deū. † Et pax dei q̄ exuperat oēm sensū custodiat corda vestra ꝛ intelligētias vestras i xp̄o iesu. Decetero fratres q̄cunqꝫ sunt vera: q̄cunqꝫ pudica: q̄cunqꝫ iusta: q̄cunqꝫ sācta: q̄cūqꝫ amabilia: q̄cunqꝫ bone fame: si qua virtus si q̄ laus: discipline hec cogitare q̄ ꝛ didicistis ꝛ accepistis ꝛ audistis ꝛ vidistis i me. † Hec agite ꝛ deus pacis erit vobiscū. b Psal. 144. Isai. 26. c.

¶ Supra ꝓposuit eis exēpla sequēda: h̄ p āmonitionē morālē ondit qualr̄ se dēant hēre. Et ꝓmo ondit q̄liter se habeāt in futuꝝ. Scđo cōmēdat eos de p̄terito ibi. (Gauisus sum aūt ꝛc̄.) Circa ꝓmū duo facit. Primo monet ad ꝑsistēdū in iā hito. Scđo ad ꝓficiēdū i meli⁹ ibi. (Gaudete in dño semp ꝛc̄.) Iteꝝ ꝓma diuidit i duas partes. Q: ꝓ inducit ad ꝑseuerādū in gñali. Scđo pōit spāles modos ad singulares ꝑsonas ibi. (Euchodiaꝫ rogo ꝛc̄.) Circa ꝓ^m. Primo cōmemorat ad eos suum affectū. Scđo pōit monitionē ibi. (Sic state ꝛc̄.) Affectū aūt suū cōmendat qntuplr̄. Prime ꝫm amorē ostēdēs eos sibi dilectos. Un̄ dicit. Fratres. s. p fidē: Mat. 23. Oēs vos fratres estis. Itē p charitatē. Un̄ dicit. (Charissimi). 1. Cor. 10. Charissimi mihi ꝛc̄. Itē ꝫ desideriū. Un̄ dicit. (Desiderātissimi). supra. 1. Testis est mihi deus quō cupiā ꝛc̄. Et dico desiderātissimi: q: desidero vos: vel q: me desideratis. Itē p gaudiū. Un̄ dicit. (Gaudiū meū). Et hoc. s. ꝙ estis boni. Prouer. 10. Filius sapiēs letificat p̄rem ꝛc̄. Itē p rōnēꝫ gaudij. Un̄ dicit. (Corona mea). 1. thes. 2. Que est. n. spes nostra: aut gaudiū: aut corona glīe? Nōne vos estis? ꝛc̄. 2 2. ad Cor. i fine 3

¶ Deide cū dicit. (Sic state ꝛc̄). pōit mōitionē d ꝑseuerātia dicēs. (Sic state ꝛc̄.) i. sic ego ꝑseuerate: vt sic sic stati. Mat. 10. q ꝑseuerauerit vsqꝫ i finē h̄ saluꝰ erit. ¶ Deiō cū dic̄. (Euchodiā rogo ꝛc̄.) singulares mōitiōes. pōit Et ꝓ de ꝯcordia. Scđo de sollicitudie adiutorij ibi. (Etiā rogo te ꝛc̄.) He due mulieres ſc̄ ministrabāt scīs i ciuitate philippēsi: ꝛ forte erat aliq̄ discordia īter eas: iō eas ad ꝯcordiā reuocat. 2. cor. vl. Idē sapite. 4

¶ Deinde cū dicit. (Etiā rogo te. ꝛc̄.) quēdā rogat vt adiuuaret q̄sdā ꝑsonas. Et dicit ꝯpar: q: socius erat ꝓdicatiōis eius. puer. 18. Frater q iuuat a fratre q̄si ciuitas fortis. Adiuua illas ꝛc̄. Et ad hoc rogo oēs quoꝝ noia ꝛc̄. Quō pōit ne si alie s nō noiat et turbarent. Q. d. Nō est magnū si nō scribo oīuꝫ noia: q: sunt scripta in meliori loco. Mat. 5. Gaudete ꝛ exultate ꝛc̄. Liber vite ꝫm glo. est p̄destinatio scōꝝ: ꝛ hoc est veꝝ ꝫm rē: sed differt rōne. Sciendū est aūt ꝙ oli erat ꝯsuetudo ꝙ q ordinabant ad aliqd offm̄ vel dignitatē scribebāt i matricula: sicut milites ꝛ senatores q palatio cōscripti erāt. Oēs aūt scī p̄destinati eligūt a deo ad magnū. s. ad vitā eternā. Et hec ordinatio est p̄destinatio. Cōscriptio huius ordinatōis dr̄ liber vite: ꝛ hec ꝯscriptio est in memoria diua q: q̄ q̄tū ordinat p̄destinat. Inq̄tū ṽo imobilr̄ scit dr̄ esse p̄scriptio. Firma ḡ notitia d p̄destiātis dr̄ liber vite. Sꝫ nūqd aliq inde delent. Sciēdū est ꝙ aliq sunt scripti simplr̄: aliq ꝫm qd. Sunt. n. aliq p̄destinati a deo vt habituri simplr̄ vitā eternā: ꝛ isti sunt scripti indelebilr̄. Aliq vt hēant vitā eternā nō in se: sed in sua cā inq̄tū ordināt ad iustitiā p̄ntē: ꝛ tales dn̄r deleri de libro vite qn̄ excedunt a p̄nti iustitia Eu-chodiā ꝛ sintichē sue runt due mulieres q̄ ministrabant scīs. 5

c ¶ Deinde cũ dicit. (Gaudete in dño ⁊c̃.) hortaᵗ eos
ad ꝑficiendũ in melius. Et ꝑmo ordinat eoꝝ aĩũ ad
ꝑficiendũ in melius. Scdo actũ eoꝝ ibi. (Decetero
⁊c̃.) Aĩum aũt ordinat tripl̃r. Et ꝑ q̃tũ ad spũale gau
diũ. 2° q̃tũ ad spũalẽ q̃etẽ ibi. (Nihil solliciti ⁊c̃.) 3° q̃
tũ ad pacẽ ibi. (Et pax ⁊c̃.) Circa ꝑᵐ ꝑ describit q̃le dꝫ
esse nr̃ꝫ gaudiũ. Scdo oñdit gaudij cãꝫ ibi. (Dñs ꝓpe
est ⁊c̃.) Neciũ ẽ.n. cuilꝫ volẽti ꝑficere q̃ hẽat spũale
gaudiũ. ꝓuer. 17. Aĩus gaudẽs etatẽ floridã facit ⁊c̃.
Cõditiões aũt q̃tuor veri gaudij tãgit aplš: ⁊ ꝑ q̃ dꝫ eẽ
rectũ: qd̾ est qñ ẽ de ꝓpo bono hoĩs: qd̾ nõ est q̃d crea
tũ: sed de⁹. ps. Mihi adherere deo bonũ est ⁊c̃. Tũc aũt
2 rectũ est qñ in dño. Jõ dicit. In dño. Neemie. 8. Gaudi
um dñi ẽ fortitudo vr̃a ⁊c̃. Itẽ ↄtinuũ. Uñ dicit. (Sp)
.i. thes. vlt. Semꝑ gaudete qd̾ fit qñ nõ iterrũpiᵗ ꝑcid̾.
Tũc.n. est ↄtinuũ. Aliqñ ṽo interrũpiᵗ ꝑ tristitiã tpa
lẽ: qd̾ signãt ĩꝑfectionẽ gaudij. Cũ.n. q̃s ꝑfecte gaudet
nõ interrũpiᵗ eius gaudiũ: q: paꝝ cura de re paꝝ du-
rante. Et iõ dicit. Semꝑ. Itẽ multiplicatũ dꝫ eẽ. Si.n.
gaudes de deo ĩminet tibi gaudere de eius incarnatio
ne. Luc. 1. Euãgelizo vobis gaudiũ magnũ: q: natus
est ⁊c̃. Itẽ vt gaudeas de actiõe. ꝓuer. 21. Gaudiũ ẽ iu-
sto facere iudiciũ ⁊c̃. Imminet ẽt tibi gaudiũ: de ↄtem
platione. Sap. 8. Nõ hꝫ amaritudinẽ ↄuersatio illius.
Itẽ si gaudes de bono ꝓprio ĩminet tibi gaudere sil̃r
3 de bono alioꝝ. Itẽ si de p̃nti iminet ẽt de futuro. Et iõ
dicit. Iteꝝ ⁊c̃. Itẽ dꝫ eẽ moderatũ: ne.s. effluat ꝑ volu-
ptates sicut facit gaudiũ mũdi. Et iõ dic̃. (Modestia
vr̃a ⁊c̃.) Quasi.d. Ita sit moderatũ gaudiũ vr̃m q̃ nõ
vertaᵗ in dissolutionẽ. Judith vlti. Pplš erat iocũdus
ꝭm faciẽ sctõꝝ ⁊c. ꝓuer. 12. Qui suauis ẽ viuit ĩ mo
deratiõibus. ¶ Et dicit. Nota sit oĩbus hoĩbus. Qua
si dicat. Uita vr̃a sic moderata sit in exterioribꝰ vt nul
lius offendat aspectũ. Impedit et.n. ↄuersationẽ vr̃aꝫ.
¶ Deinde cũ dicit. (Dñs.n. ꝓpe est). tãgiᵗ cã gaudij.
Hõ.n. gaudet de ꝓpinq̃tate amici. Dñs q̃dẽ ꝓpe ẽ ꝑñ
tia maiestatis. Act. 17. Nõ lõge est ab vnoquoq;. Itẽ ẽ
ꝓpe ꝑ inhitãtẽ grãm. Jac. 4. Appropinq̃te deo ⁊ ap-
propinq̃bit voƀ. Itẽ ꝑ exauditiõis clementiã. ps. Pro
4 pe est dñs ĩuocãtibꝰ eũ. Itẽ ad remunerãduꝫ. Esa. 14.
Prope ẽ vt veniat tps ei⁹: ⁊ dies eius nõ elõgabiᵗ ⁊c.
¶ Deinde cũ dicit. (Nihil solliciti ⁊c.) Oñdit q̃ mẽs
nr̃a dꝫ esse q̃ta. Et ꝑ oñdit sup̃flua sollicitudinẽ. Se-
cũdo oñdit q̃d loco eius in mẽte succedat ibi. (Sed in
oĩ orõne ⁊c.) Et satis ↄueniẽter subdit. Nihil solliciti
⁊c. Ad hoc qd̾ dixerat. Dñs ꝓpe ẽ. Quasi dicat. Ipse oĩa
tribuet: vñ nõ nec̃e est q̃ sitis solliciti. Mat. 6. Ne solli
citi sitis aĩe vr̃e q̃d mãducetis neq; corꝑi vr̃o q̃d idua
mini ⁊c. Sed ↄ. q: dr̃ Ro. 12. Qui ꝑest in sollicitudĩe.
Rñdeo. Dõm est: q̃ sollicitudo q̃ñq; ĩportat diligẽtiaꝫ
q̃rendi qd̾ deest: ⁊ hoc ẽ cõmẽdabile: ⁊ opponiᵗ negligẽ-
tie: q̃ñq; anxietatẽ aĩ cũ defectu spei ⁊ timore ꝺ obtinẽ
5 do id circa qd̾ sollicitaᵗ: ⁊ hãc ꝓhibet dñs. Mat. 6. ⁊ hic
aplš q: nõ dꝫ desꝑare qn dñs det nec̃ia. Sed loco solli
tudinis dẽmus hẽre recursum ad deũ. i. Pe. vlt. Oẽm
sollicitudinẽ ꝓiciẽtes in eũ: qm̃ ipsi est cura de voƀ.
Et hoc fit orãdo. Et iõ dicit. Sed in oĩ ⁊c. Et ↄueniẽter
postq̃ dixit. Dñs ꝓpe est. subdit de petitiõe. Nouo.n.
dño venienti porriguntᵗ petitiones. Et ponit q̃tuor q̃
necessaria sunt in qualꝫ orõne. Orõ.n. ĩportat ascẽsum
intellꝰ ĩ deũ. Et iõ dicit. In oĩ orõne. Eccl. 35. Orõ hu
miliantis se nubes penetrabit ⁊c. Itẽ dꝫ eẽ cũ fiducia
ĩpetrãdi ⁊ hoc ex dei m̃ia. Dañ. 9. Neq;.n. ĩ iustificatõibꝰ
nr̃is ꝓsternimus p̃ces ante faciẽ tuã: sed in miseratio
nibus tuis multis ⁊c. Et iõ dicit. Obsecratione q̃ est sa
cra ↄtestatio ꝑ dei grãm: ⁊ eius sanctitatẽ: ⁊ iõ se humi

liantis est. ꝓuer. 18. Cũ obsecratione loq̃tur pauper. d
Et hoc fit cũ dicimus. Per passionẽ ⁊ crucẽ tuam ⁊c.
Q: ṽo ingratus de bñficijs acceptis indignus est vt
alia accipiat: iõ subdit: cũ grãꝝ actiõe. i. thes. vlt. In oĩbꝰ
grãs agite. Et tũc ꝓponit petitionẽ. ⁊ iõ dicit. Petitio
nes vr̃e. Mat. 7. Petite ⁊ accipietis. Et hec quatuor si
bene ↄsideremus hñt oẽs orõnes ecclesie. Primo n. in
uocaᵗ deus: post cõmemoraᵗ diuinũ bñficiũ. Tertio pe-
tiᵗ bñficiũ. Quarto poniᵗ obsecratio. Per dñꝫ nr̃ꝫ ⁊c.
Sed notandũ q̃ dicit petitiones vr̃e innotescant apd̾
deũ. Nunq̃d dñs nescit hoc? Ideo hoc tripl̃r exponiᵗ
in glo. Primo innotescant. i. approbenᵗ ante deũ ⁊ ap
pareant quasi digne ⁊ sancte. ps. Dirigatur dñe oratio 2
mea sicut incensum in ↄspectu tuo ⁊c. Uel innotescãt
nobisipsis: q̃ semꝑ sint apud deũ. Quasi dicat. Non
oretis ꝑꝑ fauorẽ ꝓpli. Mat. 6. Tu aũt cũ oraueris in-
tra in cubiculũ tuũ: ⁊ clauso hostio ora patrẽ tuũ ĩ ab
scondito ⁊c. Uel innotescant his q̃ sunt apud deum. i.
angelis ꝑ quoꝝ misteriũ deseruiunᵗ deo: nõ quasi igno
rãti: sed q: itercedũt ꝓ nobis. Apo. 8. Ascẽdit fum⁹ in
censoꝝ de orõnibus scõꝝ de manu angeli corã deo ⁊c.
¶ Deinde cũ dicit. (Et pax ⁊c.) ordinat aĩum q̃tum
ad pacẽ ꝑ illã dico dispositũ. Et hãc ꝑ modũ orãtis op
tat. Pax ꝭm Aug. est trãq̃llitas ordis: ꝑturbatio.n. or
dinis est destructio pacis. Hec ordinis trãq̃llitas tripl̃r
cõsideraᵗ. Primo put est in ꝑncipio ordinis. s. in deo. 3
Ro. 13. Que a deo sunt ordinata sunt ⁊c. Ab isto ꝓfũ
do in quo est pax deriuaᵗ ꝑmo ⁊ ꝑfectius in btõs in q̃
bus nulla est ꝑturbatio: nec culpe: nec pene ⁊ ↄsñr deri
uaᵗ ad scõs viros. Et q̃to est magis scũs: tãto minus
patiᵗ ꝑturbationẽ mentis. ps. Pax multa diligẽtibus
legẽ tuã: ⁊ nõ est illis scãdalũ: sed ꝑfecta ẽ in btis. Esa.
vlt. Ecce ego declinabo sup eã q̃si fluuiũ pacis ⁊c. Q:
ṽo cor nr̃m ab oĩ ꝑturbatiõe nõ põt esse alienũ nisi ꝑ
deũ: opꝫ q̃ ꝑ ipm fiat. Uñ dicit ei: ⁊ hoc ꝭm q̃ ↄsidera
tur in ipso ꝑncipio: exuperat oẽm sensum creatũ: q: vt
dr̃. i. Thy. vlti. Lucẽ habitat inaccessibilẽ. Job. 36. Ec
ce deus magnus vincens sciam nostram ⁊c. Et ꝭm q̃
est in patria superat oẽm sensum angeloꝝ: sed ꝭm q̃ ẽ
in scis exuperat oẽm sensum humanũ non hñtiũ gra
tiam. Apo. 2. Uincẽti dabo mãna abscõditũ ⁊ dabo il 4
li calculũ ⁊c. Hec ergo pax custodiat corda vr̃a. i. affe-
ctus vr̃os vt in nullo declinetis a bono. Prouerb. 4.
Oĩ custodia serua cor tuũ: q: ex ipso vita ꝓcedit. Item
intelligentias vr̃as. s. vt in nullo deuietis a ṽo. Et hoc in
xp̃o iesu. Per cuius. s. Per charitatẽ conseruatur affe-
ctus a malo: ⁊ ꝑ cuius fidẽ intellectus ꝑseuerat in ṽo.
¶ Deide cũ dicit. (Decetero ⁊c.) ordinat actũ: ⁊ ꝑmo
inducit eos ad bñ agẽdũ: vbi ponit actionis obm. s. bo
nũ: qd̾ agiᵗ. Scdo motiuũ actus. Tertio actũ. Quar
to fructũ actus. Hec q̃tuor sunt hic. Obiectũ aũt boni
actus vel est obiectũ cognitiõis vel affectiõis. Quãtũ
ad intellm est veꝝ: q̃tum ad effectuꝫ est bonũ: ⁊ ideo
dicit. Decetero. i. ex quo sic estis firmati cogitate q̃ sũt
vera ꝑ fidẽ. Zach. 8. Pacẽ ⁊ veritatẽ diligite ⁊c. Quã- 5
tum aũt ad affectũ sciendũ est q̃ q̃dam sunt de neces
sitate ↄtutis: q̃dam supaddita. De necessitate sũt tria.
Primo vt integer sit in se: ⁊ q̃tum ad hoc dicit. Que-
cũq; pudica. i. casta. Jac. 3. Que de sursum est sapiẽtia
primum q̃dem pudica est ⁊c. Iteꝫ q̃ sit directus ad ꝓ
ximum. Uñ dicit. Quecũq; iusta ⁊c. Mat. 5. Beati q̃
esuriunt ⁊ sitiunt iustitiã ⁊c. Item ordinatus ad deũ.
Unde dicit. Sancta. Luce. 1. Seruiamus illi in scitate
⁊ iustitia coram ipso oĩbus diebus nostris ⁊c. Obiecta
autem necessitatis sunt duo. s. q̃ sit inductiuũ ad ami-
citiam. Scdo q̃ cõseruatiuum bone fame. Quãtũ ad
primum

a primū dicit.(Quecūq amabilia).i. q̄ inducūt ad mu
tuā amicitiā.Eccl.7.Nō te pigeat visitare infirmum.
Ex his.n.in dilectiōe firmaberis.Prover.18.Uir amica
bilis ad societatē magis amicus erit q̄ frater.Quantū ad
2^m dicit.(Quecūq bōe fame).Multa.n. possent fieri
cū bōa ɔsciā: q̄ tñ ꝑꝑ famā sunt dimittēda.Ecc.41.Cu
rā habe d̄ bono noīe.Hoc.n.magis ꝑmanebit q̄ mille
thesauri magni ꝛ p̄ciosi.Motiuū ad opādū est duplex.
Primo inclinatio interioris habitus.Scd̄o exterior di
sciplina seu instructio.Quātū ad p^m dicit.(Si qua vir
tus).i.habitus virtutis est in vobis.s. inducat vos ad
hoc.Eccl.44.Diuites in virtute pulchritudinis stu
dium hñtes pacificantes in domibus suis. Quantū
ad 2^m dicit.(Si qua laus).i.laudabilis disciplina.s. est
2 in vobis facite bona.ps.Bonitatē ꝛ disciplinā ꝛ sciam
doce me ꝛc.Et exponit qualis sit ista disciplina dicēs.
(Hec cogitate).i. q̄ didicistis me docēte.Mat.11.Disci
te a me: q: mitis sū ꝛ hūilis corde ꝛc.Et.1.thes.2.Cū
accepissetis a nobis v̄bū auditus dei accepistis illud
nō vt v̄bū hoīm: sed sicut est vere v̄bū dei ꝛc. Et vi
distis ꝑ exēpla.Sic.n.pꝫ motiuū actus ꝛ obm: q: disci
plina habet̄ ꝑ doctrinā.Uñ opꝫ q̄ p̄ capiat̄. Uñ dicit.
(Hec cogitate).Itē q̄ ei assentiat̄.Uñ dicit.(Et didici
stis ꝛ accepistis).Itē habet̄ ꝑ auditū ꝛ visum.Uñ dic̄.
(Que audistis ꝛ vidistis).Bonus actus est duplex.s.
vnus interior q ponit̄ ibi.(Hec cogitate).i.Ti.4.Hec
3 meditare.Exterior ibi.(Agite).Esa.1.Quiescite age
re ꝑuerse: discite bene facere ꝛc. Fructus est deus ibi.
(Et deus pacis ꝛc.) Quasi dicat. Si hoc feceritis erit
vobiscū.2.Cor.vlti. Pacem habete: ꝛ deus pacis ꝛ di
lectionis erit vobiscum. Lectio. II.

Auisus sum in dño vehemēter
qm̄ tandē aliqñ refloruistis ꝑ
me sentire sicut ꝛ sentiebatis.
Occupati autem eratis. Nō q̄
si propter penuriā dico. Ego enim didici i
qbus sum sufficiēs esse. Scio ꝛ humiliari:
4 scio ꝛ abundare. Ubiq ꝛ in oībus institu
tus sum: ꝛ satiari: ꝛ esurire: ꝛ abūdare: ꝛ pe
nuriam pati. Omnia possum in eo q me cō
fortat. Uerumtamen bene fecistis: cōicātes
tribulationi mee. Scitis aūt ꝛ vos philip
penses q̄ in principio euangelij quādo ꝑ
fectus sū a macedonia nulla mihi ecclesia
cōmunicauit in rōne dati ꝛ accepti: nisi vos
soli: q: ꝛ thessalonicam semel ꝛ bis i vsum
mihi misistis. non q: quero datum: sed re
quiro fructum abundantē in rōne vestra.
5 Habeo aūt oīa ꝛ abundo. Repletus sū ac
ceptis ab epaphrodito que misistis in odo
rē suauitatis hostiā acceptā placentē deo.
Deus aūt meus impleat oē desideriū vr̄m
sm̄ diuitias suas in gloria in xp̄o iesu. Deo
aūt ꝛ patri nostro gloria in secula seculorū
amen. Salutate oēm sanctum in xp̄o iesu.
Salutant vos omnes sancti: maxime autē
qui de cesaris domo sunt. Gratia domini
nostri iesu christi cum spiritu vestro amen.
¶ Superius ostēdit aplūs qualr̄ fideles se debeāt hēre

in futurꝰ: hic cōmendat eos de p̄terito sibi ipenso bñfi b
cio. Et ꝑponit cōmendationē. Scd̄o terminat ep̄lam
in orōne ꝛ salutatiōe ibi.(Deus aūt ꝛc.)Circa p^m duo
facit. Primo cōmendat eos de bñficio ipēso. Scd̄o bñ
ficiū diffusius exponit ibi.(Nō quasi ꝛc.)Itē p^s ꝑo di
uidit̄ in tres ꝑticulas: q: p̄ ponit gaudiū ɔceptū ex eo
rum bñficio. Scd̄o cōmendat eoꝝ bñficiū ibi.(Qm̄
tandē ꝛc.)Tertio excusat tarditatem ibi.(Occupati
ꝛc.)Dic̄ ḡ: moneo vt gaudeatis: ſꝫ ego gauisus sū ꝑꝑ ea
q̄ fecistis nō i reb^s: ſꝫ i dño. Abac.3. Ego aūt i dño gau
debo ꝛc. Gauisus sū iḡ vehemēter: q: ꝑꝑ filios meos.
¶ Deinde ponit̄ mā gaudij ibi.(Qm̄ tandē ꝛc.)Bo
na opa sunt opa misericordie ꝛ dn̄r flores: q: sic ex flo
re fructus ꝑuenit: ita ex eis fructus vite bt̄e ꝑcipit̄. Ec 2
cle.24. Flores mei fructus honoris ꝛ hōestatis. Qñ ḡ
opus bonū intermittit̄ ꝛ postea resumit̄ dr̄ reflorere.
Isti aūt aliqñ ꝑuiderūt aplo. ꝛ iterū nūc ꝑuiderūt; iō dic̄
eos refloruisse. Et h̄ exponit cū subdit.(Pro me senti
re).i.mihi cōpati.q.d. Sicut est mihi iustū h̄ sentire ꝑ
oībus vobis ꝛc.1. Macha.10. Que nr̄a sūt sentias no
biscū: vt ɔserues amicitias ad nos ꝛc. ¶ Sic̄ ꝛ olim.s.
qñ mihi ꝑuidistis. Et h̄ tādē aliqñ q: lꝫ tarde: tñ aliqñ
fecistis. Ro.1. Si quo tādē aliqñ ꝓsꝑum iter hēam ꝛc.
¶ Deinde cū dicit.(Occupati ꝛc.)excusat tarditatē.
Quasi dicat. Nō iputo negligētie vel culpe: ſꝫ necēati:
q: eratis occupati ꝑꝑ tribulationes q̄s passi estis. Ecc.
40. Occupatio magna creata est oībus hoībus ꝛc. 3
¶ Deinde cū dicit.(Nō q̄si ꝑꝑ ꝛc.)Beneficiū expo
nit. Et p̄mo cām gaudij. Scd̄o bñficiū quo floruerūt
ibi.(Scitis aūt ꝛ vos ꝛc.)Tertio cōmemorat benefi
cium p̄ño ibi.(Habeo aūt oīa ꝛc.)Itē p̄ excludit cām
gaudij extimatā. Scd̄o ꝓpriā mētis ɔstātiā ibi.(Ego
.n. didici). Tertio approbat beneficētiā ibi.(Uerūta
men bñ fecistis ꝛc.)Dicit ḡ. Nō gaudeo ꝑꝑ penuriā
a vobis ꝓpulsam q grauis erat. Esa.48. Elegi te i ca
mino paupꝑtatis. Sed tñ nō deprimit aīum: nisi eorū
q in diuitijs delectant̄: aut q gloriant̄ in sub̄s: ꝛ ideo
apl̄s non tristat̄ de paupꝑtate: cuius rō est ɔstantia mē
tis eius quā p̄mo ponit. Scd̄o cām eius ibi.(Omnia
possum ꝛc.)Item p̄mo ponit constantiā in sp̄ali casu.
Scd̄o generalr̄ in oībus ibi.(Ubiq ꝛc.) Dicit ḡ: pau 4
pertatē nō timeo: q: didici ꝛc. Nihil demōstrat ita mē
tem sapiētis ꝑfecti: sicut q̄ sciat vti quolibet statu. Si
cut.n.est bonus dux q in quolibet exercitu operat̄: ſꝫ
exigentiā eius: ꝛ coriarius q ex quolibꝫ corio facit op
timos sotulares: sic ille ꝑfectus est q scit vti quolꝫ sta
tu: vt si sit in magno nō eleuet̄ ꝛ si in minimo nō deij
ciat̄: ꝛ iō dicit. Didici ꝛc. Esa.50. Dñs deus aperuit mi
hi aurē: ego aūt nō ɔdico retrorsū nō abij ꝛc. Et hoc
sufficit si parū habeo: si multū scio me cōtēperare: ꝛ iō
se exponit dicens.(Scio humiliari). Humilitas aūt qñ
q̄ dicit v̄tutē q̄dam. Lu.14. ꝛ.18. Qui se humiliat ex
altabit̄ ꝛc. Qñq deiectionē. ps. Humiliauerunt in cō
pedibus pedes eius ꝛc. Et sic loquit̄ hic dicēs.(Scio 5
humiliari).i.abiectiōem sustinere moderate: sicut opꝫ.
Et q: homines exaltant̄ per diuitias ꝛ deprimuntur
per paupertatem: ideo exaltationem vocat abundanti
am: ꝛ in vtroq est periculum: q: ex abundantia erigit̄
animus contra deum: ex paupertate deijcit̄: ꝛ ideo di
citur Prouer.30. Paupertatem ꝛ diuitias ne dederis
mihi. Sed apostolus loquitur melius: q: v̄tute i vtro
q scit vti: ꝛ hoc vbiq.i.in omni loco ꝛ negocijs: stati
bus: ꝛ cōditionibus institutus: sicut scd̄e Cor.6. In oī
bus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros ꝛc.
¶ Deinde cū dicit.(Omnia possum ꝛc.)Ponit cām
sue cōstantie dicens.(Oīa possum ꝛc.)Quasi dicat.

c Non possem hos insultus sustinere nisi manu dei me
cōfortante. Ezec.3. Manus dn̄i erat mecū. Esaie.40.
Qui sperant in dn̄o mutabūt fortitudinē assumēt pē
nas sicut aqle ꝛc. Sed nunqd supfluit qd̄ misim⁹ cuꝫ
scias egere? Nō q: licꝫ sciā penuriā pati qd̄ est virtus: tn̄
nō dꝫ mihi subuētio subtrahi. Ro.12. Necessitatib⁹ scō
rū cōicantes. Heb.10. Nā ꝛ vinctis cōpassi estis. Et sic
pꝫ cā gaudij. Scd̄o cōmemorat pteritū bn̄ficiū ibi.
(Scitis aūt ꝛc.) A qbusdā.n. nihil accipiebat. s. corin
2 thijs ꝛ thessalonicensibus: ꝛ hoc q: corinthij erāt aua
ri ꝛ cū turbatione ministrassent: sed q: thessalonicenses
erant ocio dediti: laborabant dās eis exēplū laborādi.
Isti v̄o erāt boni in abs̄ntia ꝛ p̄ntia. Un̄ dicit.2. Cor.11.
Alias ecclesias expoliaui accipiēs stipēdiū ad ministeri
um vestrū. In rōne dati spūalis ꝛ accepti tpalis.1.
Cor.9. Si nos vobis spūalia seminauimus: nō magnuꝫ
est si nos carnalia vr̄a metamus. Q: ꝛ in thessalonica
ꝛc. Et hoc est argumētū q̧ papa pōt ab vna ecclia ac
cipe in subsidiū alioꝝ: nō āt sine oī cā. Sciendū est
aūt q̧ cum qs dat aliqd alicui: duo sunt ꝯsideranda. s.
subā muneris ꝛ meritū dātis: q gaudet de tpalib⁹ gau
det de subā muneris nec q̄rit nisi dantē: ꝛ hic est mer
cenarius. Qui aūt q̄rit meritū q̄rit fructū v̄tut̄ ꝛ iusti
tie. Et talis est pastor. Fructū inq̄ꝫ q abūdat i rōe vr̄a.
3 Rō dr̄ dupl'r: vel fm q̧ est virtus aie: ꝛ sic ois virtus ē
rōnis. Ro.12. Rōnabile obsequm vr̄m. Qn̄qꝫ est rōci
natio ꝛ cōputatio. Mat.18. Qui voluit rōnem ponere
cū seruis suis ꝛc. Jō dicit abundantem in rōe: q: plus
dabant q̄ꝫ tenerent: q: qdaꝫ tm̄ in p̄ntia: sed isti ēt mit
tebant romā. Hēo aūt q̄. misistis ꝛc. Acceptis. i. his
q̄ misist̄. (In odorē ꝛc.) Leui.3. ꝛ.4. Offerre holocau
stū in odorē suauitatis dn̄o. Est.n. odor deo suauis de
uotio offerentiū ꝛ inter oēs hostias multū valent ele
mosine. Heb.13. Beneficentie autem ꝛ cōionis nolite
obliuisci: talibus enim hostijs promeretur deus.
4 Deinde cum dicit. (Deus aūt ꝛc.) Finit epistolā in
oratione. Et pmo ponit orōnē. (Deus aūt meus ꝛc.)
Unus deus est oium p creationē ꝛ potētiaꝫ: sꝫ meus
q: singulariter ei seruio. Ro.1. Testis.n. est mihi deus
cui seruio ꝛc. Impleat ꝛc. Q: implestis meū. Et h̄ pōt
dn̄s. q: abundat fm diuitias. Ro.10. Idē dn̄s omnium
diues in omnes q inuocant illuꝫ ꝛc. Et hoc veꝝ i glo
ria. s. sua: q: ibi implebit totū desideriū. ps. Satiabor
cum apparuerit gloria tua. ps. Qui replet in bonis d
siderium tuū. Et hoc in xp̄o. i. per xp̄m.2. Pe.1. Per quē
maxima nobis ꝛ p̄ciosa donauit ꝛc. Et d oībus his sit
deo trinitati ꝛ patri nostro gloria ꝛc.1. Ti.1. Soli deo
honor ꝛ gloria ꝛc. Seculum est spaciū seu duratio ge
nerationis aut memorie hoium. Posita pmo oratiōe:
ꝛ scd̄o gratiarum actione. Tertio ponit salutationeꝫ.
5 Oēm scōꝝ. i. fideles in xp̄o: q: p xp̄m sctificati. Heb.
13. Ut sanctificaret p suum sanguinē pplm extra portā
passus est. Et pꝫ per totū. Maxime ꝛc. Et per hoc
intelligit q̧ multos de familia cesaris ꝯuertit. supra.1.
Ut Uincula mea manifesta in xp̄o fierent in omni p
torio ꝛ ceteris hoibus ꝛc. Quāuis aūt. Mat.11. dicat.
Qui mollibus vestiunt in domibus reguꝫ sunt ꝛc. tn̄
ad pmouendū bonos ꝛ impediendum malos videt li
citum sanctis in curijs regum cōmorari: sed nō pp̄ter
delitiam ꝛ cōcupiscentiā voluptatū. Et dicit qui de ce
saris domo sunt vt eos animet ad gaudium ꝛ ad fidē.
Deinde ponit suam salutationem de manu sua di
cens. (Gratia domini ꝛc.)

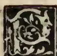
Explicit deuotissima expō doctoris angelici sctissi
mi Thome de aquino ordinis fratrum predicatoꝝ sup
epistola gloriosi apostoli sancti Pauli ad philippēses.

Incipit subtilis explanatio eiusdem gl'osissimi do d
ctoris sci Thome de aquino ordinis fratrum predicato
rum super ep̄la sanctissimi Pauli apl̄i ad colossenses.
Prologus.

PRotegebat
castra gladio suo ꝛc.1.
Machab.3. Hec verba
congruunt mā̄e huius
epistole ad colossenses:
q: iste⁹ status huius vite
est in pugnatōe militāti
um quoruꝫ habitacula
castra dn̄r. Job.7. Mili a
tia ē vita hois sup terrā:
hō habitacula fidelium noie
castroꝝ figurāt. Un̄ ec
clesia silitudinem hꝫ ca
stroꝝ. Gen̄.32. Castra dei sūt hec ꝛc. Hec castra tripli'r
ꝯpugnant. A qbusdā q̄si obsidētibus q manifeste se eri
gunt ꝯ ecclīā. Apoc.20. Ascēderūt sup latitudinē ter
re ꝛ circuierūt castra scōꝝ ꝛ ciuitatē dilectā ꝛc. Ab ali
is latēter decipit sicut ab hereticis. Ro.vlti. Per dul
ces sermones ꝛ bn̄dictiōes seducūt corda hoium ꝛc.
2. Ti.3. Mali aūt hoies ꝛ seductores pficient in pei⁹
errātes ꝛ i errorē mittētes ꝛc. A qbusdā. s. domesticis
p diuersas corruptelas pctōꝝ q̄ sunt ex corruptōe car
nis. Gal.5. Caro ꝯcupiscit aduersus spm̄ ꝛ spūs aduer 3
sus carnē ꝛc. Eph. vlti. Nō ē nobis colluctatio aduer
sus carnē ꝛ sanguinē: sed aduersus pncipes ꝛc. Prela
ti ecclīe sūt duces. ps. pncipes iuda duces coꝝ ꝛc. Ad
quoꝝ offm̄ ptinet ꝯ oīa pdicta castra ecclīe munire. Cō
tra pctā qdem p exhortatiōes. Esa.58. Annūcia pplo
meo scelera coꝝ ꝛ domui iacob pctā coꝝ. Cōtra here
ticos p sanā doctrinā. Ti.1. Amplectētē eū q fm doctri
nā est fidelē sermonē ꝛc. Cōtra psecutores exēplo. s. pa
tienter tolerādo sicut Paulus ptexit gladio spūali: q:
in suis ep̄lis corripiebat pctā ꝯfutabat hereses: aiabat
ad patientiā. De p Eph.5. Fornicatio aūt ꝛ ois immūdi
tia aut auaritia: nec noiet i vob ꝛc. De 2° Ti.3. Hereti
cū hoiem post pmā ꝛ scd̄am correctiōeꝫ deuita ꝛc. De
3°.2. Cor.11. p totū pꝫ quō aiabat ad patientiā. Et sic tā 4
gunt duo in v̄bis ppositis. s. ecclesie status cū dr̄. Ca
stra. ꝛ apl̄i studiū ibi. Protexit: in castris āt dꝫ esse solli
citudo ad mala vitāda. Deu.23. Ut sint castra tua scā
ꝛ nihil in eis appeat feditatis. Itē ordo ad ducē ꝛ ad
se. Can̄.7. Quid videbis in sunamite: nisi choros ca
stroꝝ? Gen̄.32. Castra dei sūt h. Iteꝫ terror ad hostes.
Can.6. Terribilis vt castroꝝ acies ordinata ꝛc. Sed
apl̄s circa ptectionē erat sollicitus tāq̄ꝫ pastor cui⁹ est
dirigere oues diligenter ne errēt. Joā.10. An̄ eas vadit
ꝛc. Et sic apl̄s faciebat. Phil.3. Imitatores mei estote
sicut ꝛ ego xp̄i ꝛc. Itē pascere abūdāter ne deficiāt. p°
Pet.5. Pascite q in vobis est dn̄i gregē ꝛc. Et sic apl̄s 5
faciebat.1. cor.3. Tāq̄ꝫ puulis lac dedi vobis. Itē defē
dere potēter ne peant. Eccl.7. Noli velle fieri iudex ni
si valeas virtute irrūpere iniqtates ꝛc.1. Reg.17. Pa
scebat seru⁹ tu⁹ p̄ris sui gregē: ꝛ veniebat leo vel vrsus
ꝛc. et iō dicit q̧ apl̄s ptegebat castra. i. ecclesiā dei gla
dio qd̄ est v̄bū dei vt dr̄ Eph.6. Heb.4. Uiuus est.n.
sermo dei ꝛ efficax ꝛ penetrabilior oi gladio ancipiti
ꝛc. Sic g̃ mā̄ huius epistole est hec: q: in ep̄la ad ephe
sios ostendit modū ecclesiastice vnitatis. In epistola
ad philippenses ostendit eius pfectum ꝛ confedera
tionem. In hac autem agit de eius conuersatione con
tra hereticos qui deprauauerunt eos seducendo ꝛc.
CAP. I.

Paulus

eccle
sia hꝫ
silitu
dines
castro
ruꝫ q
impu
gnāt
tripli'r

Aulus apl'ƨ iesu xp̄i per volũ/
tatẽ dei ꝛ timotheus frater his
qui sunt coloss.s sanctis ꝛ fide/
libus fratribus in christo iesu.
¶ Diuidit aũt hec epistola in salutationẽ ꝛ tractatuʒ
ibi.(Grãs ꝛc̃.)Itẽ p̄ ponitũ p̄sone salutãtes.Scd̄o p̄so
ne salutate ibi.(his q sunt ꝛc̃.)Tertio bõa optata ibi.
(Grã vobis ꝛc̃.)Circa p̄m̄ p̄ ponit principalis persona:
Scd̄o adiũcta ibi.(Et timotheus ꝛc̃.)Principalis p̄
tangit ex noĩe paulus.i.humilis.Tales.n.p̄cipiũt sa/
pientiã.Mat.11.Abscõdisti h a sapiẽtib' ꝛ prudẽtib':
2 ꝛ reuelasti ea p̄uulis.Et iõ docet eã. Scd̄o ab officio scʒ
aplŝ.i.missus.s.ad p̄curãdũ salutẽ fideliũ.Act.13. Se
gregate mihi Barnabã ꝛ saulũ in opus quo assumpsi
eos ꝛc̃.Joã.20.Sicut misit me pr̃ ꝛ ego mitto vos ꝛc̃.
Et aplŝ nõ cuiuslʒ:sed iesu xp̄i cuius gliã q̄rit:nõ sui/
ipsius.2.Cor.4.Nõ.n.nosmetipsos p̄dicamus:sed ie/
sum xp̄m dñm nr̃m:nos aũt seruos vr̃os p̄ iesum ꝛc̃.
Sed q̄dã p̄uenerũt ad offm̃ ex ira dei p̄p̄ pctm̃ ppl̃i.
Job.34.Qui regnare facit hoiem hypocritã p̄p̄ pctã
ppl̃i.Osee.13.Dabo tibi regẽ in furore meo: ꝛ iõ dicit.
(Per volũtatẽ dei).s.eius bñplaciti. Je.3. Dabo vob̃
pastores iuxta cor meũ ꝛ pascẽt vos scĩa: ꝛ doctrĩa ꝛc̃.
3 Persona adiũcta est timotheus:vt.s.in ore duoꝝ vel
triũ stet oẽ v̄bũ:vt dr̃ Deu.17.Prouerb.18.Frater q'iu
uat a fratre q̄si ciuitas firma ꝛc̃.Persone salutate po/
nunt ibi.(His ꝛc̃.)Sci dr̃r maiores. Luce.1.Seruia/
mus illi in s̄citate ꝛ iustitia corã ipso ꝛc̃.Fideles dicunt
minores q saltẽ verã fidẽ tenẽt: q: sine fide impoĩe est
placere deo:vt dr̃ Heb.11.Uel sanctis.i.in baptismo sc̃i
ficatis:ꝛ fidelibus: idest permanentibus in fide acce/
pta.Prouer.18.Uir fidelis multum laudabitur ꝛc̃.
¶ Deinde ponunt bona optata.s.gratia q̄ est p̄n̄m oĩs
boni. Ro.3.Iustificati gratis p̄ grãm ipsius ꝛc̃.Pax q̄
est finale bonũ oĩum.Ps.Qui posuit fines tuos paceʒ
ꝛc̃.Et p̄ p̄ñs optat oĩa bona media. Et hoc a deo.Ps.
Grãm ꝛ gloriam dabit dñs ꝛc̃. Patri dñi nr̃i iesu xp̄i
.s.p̄ nãm:sed nostro p̄ grãm.Et dño iesu xp̄o: ꝛ sic pa
4 tre nostro.s.deo in trinitate:ꝛ dño iesu xp̄o quãtum ad
nãm assumptam. Lectio. II.

Ratias agimus deo ꝛ pr̃i dñi
Luc. 18. nostri iesu xp̄i semp̄ pro vobis
orantes: audientes fidẽ vr̃aʒ
in xp̄o iesu ꝛ dilectionem quaʒ
habetis in sanctos omnes propter speʒ q̄
reposita est vobis in celis:quaʒ audistis in
verbo veritatis euãgelij quod peruenit ad
vos sicut ꝛ in vniuerso mundo est ꝛ fructi/
ficat ꝛ crescit sicut i vobis ex ea die qua au
distis ꝛ cognouistis gratiam dei in verita/
5 te: sicut didicistis ab epaphra charissimo
conseruo nostro qui est fidelis pro vobis
minister christi iesu. Qui etiam manifesta/
uit nobis dilectionem vestram in spiritu.
¶ Hic accedẽs ad p̄positũ incipit epl̃arem tractatũ:ꝛ
p̄ cõmẽdat euãgelij veritatẽ.Scd̄o ꝯ ꝯtrãria p̄tegit v̄i
tatẽ status huius in.2°ca.ibi. (Uolo.n. scire vos ꝛc̃.)
Circa p̄m̄ duo facit. Primo cõmẽdat euãgelice fidei v̄i
tatẽ.Scd̄o actorẽ huius stat' ibi.(Qui ẽ imago ꝛc̃.)
Itẽ p̄a in duas:q: p̄ agit grãs p̄ bñficijs sp̄alr exhibitis
colossensibus.Scd̄o p̄ exhibitis gñaliter ecclesie ibi.

(Grãs agentes ꝛc.)Circa p̄m̄ duo facit:q: p̄mo cõmẽ/ b
dat grãꝝ actionẽ deo p̄ istis.Scd̄o ondit orõnis mãʒ
ibi.(Audientes ꝛc.)Iteꝝ p̄ma in duas:q: p̄mo p̄mit
tit grãꝝ actionẽ. Scd̄o orõneʒ ibi.(Orantes).Dicit
ergo.Grãs agimus deo actori grãꝝ.i.thes.vlti.In oĩ/
bus gratias agite: Et hoc semp̄ p̄ p̄teritis ꝛ futuris.
Lʒ.n.nõ continue in actu possimus orare: tñ semp̄ ex
habitu charitatis debemus orare.i.thes.vlti.Sine iter
missione orate ꝛc.Luc.18.Oportet semper orare.
¶ Deinde ponit mã.Et p̄ grãꝝ actionis.Scd̄o orõ/
nis ibi.(Jõ ꝛ nos ꝛc.)Circa p̄m̄ p̄mo cõmemorat bõa
eoꝝ.Scd̄o q̃uo fuerunt ea adepti ibi (Quã audistis
ꝛc.)Bonũ nr̃ʒ p̄ncipalr̃ est in fide spe ꝛ charitate.Per 2
fidẽ.n.hẽmus noticiã dei:p̄ spem eleuamur in ip̄m:sed bonũ
charitate vnimur ei.i.Cor.13. Nunc aũt manent fides: nr̃uʒ
spes:charitas tria hec ꝛc.Et iõ de istis tribus gratias p̄nci/
agit.Prio q̄ fidẽ hñt.(Nõ.n.ipse p̄dicauerat eis):sed palr
q̄dã discipulus epaphras noĩe: ꝛ postea archippus: ꝛ cõsi
iõ dicit.(Audientes fidẽ q̄ est p̄n̄m sp̄ualis vite.Abac. stit in
2.Iustus meus ex fide.Heb.11. Accedentẽ ad deũ opʒ fide.
credere ꝛc.Sed hec fides sine dilectione operante est
mortua:vt dr̃ Jac.2.Et iõ opʒ q̄ assit dilectio op̄ans.
Gal.vlti.In xp̄o iesu neq; circũcisio aliq̄d vʒ neq; pre
putiũ:sed noua creatura.Et iõ dicit.(Et dilectionem
quã hẽtis ꝛc.)Est aũt q̄dã dilectio charitatis ꝛ q̄dã mũ
dana:sed mũdana nõ se extẽdit ad oẽs: q: dilectio ad
illos est cũ q̄bus est cõio:q̄ est cã dilectiõis ꝛ hec cã in
dilectione mũdana nõ se hʒ ad oẽs: sed tñ est cũ ꝯsan 3
guineis ꝛ mũdanis: sed dilectio charitatis se extendit
ad oẽs: ꝛ iõ dicit.(In oẽs).Nã ꝛ si pctõres diligant p̄
charitatẽ h est vt fint sc̃i.i.Jo.3.Nos scimus qm̃ trãsla
ti sumus de morte ad vitã:qm̃ diligimus fr̃es.Itẽ dile
ctio mũdi hʒ fructũ in h mũdo: sed charitas in vitam
eternã:ꝛ iõ tertio subdit d̃ spe dicẽs.(p̄pter spẽ q̄ repo
sita ẽ).i.p̄p̄ gloriã eternã q̄ iõ dr̃ spes:q: p̄ certo custo
dit.Job.19.Reposita est hec spes mea in sinu meo.
¶ Deinde cũ dicit.(Quã an̄ audistis ꝛc.)Ondit q̃uo
adepti sunt ista.Et p̄ cõmendat doctrinã euãgelicam.
Scd̄o ministeriũ ibi.(Sicut didicistis ꝛc.)Itẽ p̄ cõme/
dat doctrinã a v̄itate.Scd̄o ab ei' dilatatiõe ibi.(Qd̄
p̄uenit' ꝛc.)Tertio a p̄fectu ibi.(Et fructificat ꝛc.) 4
Dicit ḡ.Quã audistis.s.spẽ vel rẽ sp̄atã.Et hoc in v̄bo
v̄itatis euãgelij.Hec.n.excedit oĩa.i.Cor.2.Nec ocul's
vidit nec auris audiuit:nec in cor hoĩs ascẽdit ꝛc. Et
iõ ds̄ eã reuelat.Mat.3.Penitẽtiã agite app̄ropinq̄bit
n.regnũ celoꝝ ꝛc.Hec aũt ẽ spes v̄a ñ vana:sic q̄n p̄mit
tẽs ẽ mẽdax:q: i v̄bo v̄itas.Jo.17.Sermo tu' v̄itas ẽ.
¶ Deinde cũ dicit.(Qd̄ p̄uenit).Cõmendat doctrĩa
xp̄i a dilatatione:q: nõ solũ p̄uenit ad vos:sed in vni/
uerso mũdo.Ps.In oẽm terrã exiuit son' eoꝝ ꝛc.Ma.
24.Opʒ hoc euãgeliũ regni p̄dicari in vniuerso orbe:
ꝛ tunc erit ꝯsumatio. Sed quo? Nõdũ ẽ ꝯsumatio cuʒ 5
p̄dicatũ sit in vniuerso mũdo. Rñdeo. Aliq̄ dicunt q̄
euangeliũ xp̄i nõ est euãgeliũ regni. Sed h est falsuʒ: Euã/
q: dñs dicit h euãgeliũ regni.Sed dd̄m est f̄m Chriso geli/
stomũ q̄ adhuc viuẽtib' aplis euangeliũ xp̄i est diuul uʒ ad
gatũ p̄ totũ mũdũ saltẽ q̄tũ ad famã qd̄ est valde mi/ huc vi
raculosum q̄ in q̄dragĩta annis sic creuerit doctrĩa uẽtib'
xp̄i.Et sic dicit in vniuerso mũdo q̄tũ ad famã: ꝛ tũc aplis
erit ꝯsumatio.i.destructio hierl̃m.Scd̄ʒ Aug.aũt h nõ dr̃ di/
est veꝝ:q: adhuc tp̄e suo erãt alique gẽtes in q̄b' non uulga
dũ erat ecclia:ꝛ iõ ipse dicit h eẽ intelligẽdũ q̄n p̄dica/ tum p̄
bit.Ita q̄ q̄n in oĩbus gẽtib' ecclia erit fundata lʒ aliq̄ totum
sint credẽtes aliq̄ nõ tũc erit finis:ꝛ h nõ tp̄e apl̃i: sed mũdũ
circa finẽ mũdi:ꝛ sic in vniuerso mũdo loq̄t aplŝ d̃ fu saltem
turo sicut de p̄nti p̄p̄ certitudinẽ euẽtus.Ps.In oẽʒ ter famã.

c ram exiuit sonus eo⁊ ꝛc̄. Pōt tñ dici q̄ ꝭm famā est diuulgatum p totū mūdum: sed nō ꝭm fundationem.
¶ Deinde comendat doctrinā xp̄i q̄tū ad fructū per bona opa ibi. (Et fructificat ꝛc̄.) Eccl. 24. Flores mei fructus honoris ⁊ honestatis ꝛc̄. Mat. 13. Attulit fructū aliud cētesimū: aliud sexagesimū: aliud tricesimū ꝛc̄. Et crescit. s. in multitudine credētiū. Act. 2. Dñs aūt augebat q̄ salui fierēt quotidie in idipm̄. Et h̄ magne ptātis fuit: q: sic̄ in vob: ita ⁊ i alijs. Audistis p̄dicationē ⁊ cognouistis approbādo. ¶ Cōsequēter cōmēdat ministeriū tripl'r. Primo p cōpationē ad se. Scd̄o p comparationē ad ipos. Tertio q̄tū ad vtrosq̄. Dicit ergo. Edocti estis p euāgeliū sicut ab epaphra didicistis cō
2 seruo. Apo. vltī. Cōseruus tuus sū ⁊ fratrū tuo⁊ ꝛc̄. Qui est fidelis minister. s. nō q̄rens q̄ sua sunt. i. Cor. 4. Sic nos existimet hō vt ministros xp̄i ⁊ dispēsatores ministerio⁊ dei ꝛc̄. Qui fuit mediator īter aplm̄ ⁊ istos: vñ significauit. i. manifestauit ꝛc̄. Lectio. III.

Ideo ⁊ nos ex q̄ die audiuimus non cessamus p vobis orantes ⁊ postulātes vt ipleamini agnitione voluntatis eius in oī sapientia ⁊ intellectu spiritali: vt ambuletis digne deo per omnia placentes in oī opere
3 bono fructificantes ⁊ crescentes in sciētia dei: in omni virtute confortati ꝭm potentiam claritatis eius in omni patientia ⁊ longanimitate cū gaudio gratias agētes deo ⁊ patri: q̄ dignos nos fecit in partē sortis sanctorū in lumine. Qui eripuit nos de potestate tenebrarū ⁊ transtulit in regnum filij dilectionis sue: in quo habemus redemptionem ⁊ remissionem peccatorum.
4 ¶ Supra posuit mām gra⁊ actiōis ostēdens p q̄bus bonis grās egit: hic ostēdit orōnē ostēdens qd p eis petit. Et p̄ p̄mittit ꝯdōnes orōnis. Scd̄o subdit bōa petita ibi. (Ut impleamini ꝛc̄.) Orō tres hꝫ ꝯdōnes. Primo q̄ sit tēpestiua. Uñ subdit. (Ex q̄ die ꝛc̄.) supple cepimus orare. Jere. 31. Ex quo locutus sum de eo. adhuc recordabor eius ꝛc̄. Scd̄o q̄ sit ꝯtinua ibi. (Nō cessamus ꝛc̄.) i. Reg. 12. Absit aūt a me h̄ pctm̄ i dñō vt cessem orare p vobis ꝛc̄. Ro. i. Sine intermissiōe memoriā vr̄i facio sp̄ in orōnibus meis ꝛc̄. Tertio multiplex ⁊ pfecta ibi. (Orantes ⁊ postulātes). Orō est ascensus mētis in deū. Postulatio est re⁊ petitio. Orō dꝫ p̄cedere vt deuote petēs exaudiat̄ sicut petētes p̄mittūt persuasionē vt inclinēt: sed nos dēmus p̄mittere deuotionē ⁊ meditationē dei ⁊ diuino⁊: nō vt eū flectam⁹: sed vt
5 nos erigam⁹ in eū. Tria aūt petit. s. cognitionē veritatis ibi. (Ut ipleamini ꝛc̄.) Opationē virtutis ibi. (Ut ambuletis ꝛc̄.) Tolerātiam malo⁊ ibi. (Jn oī patiētia). Triplicē vo cognitionē optat. s. agēdo⁊. Uñ dic̄. (Ut ipleamini i agnitiōe ꝛc̄.) i. vt plene cogscatis volūtatē dei. i. thes. 4. Hec est volūtas dei scificatio vr̄a vt abstineatis ꝛc̄. Jlle ḡ cognoscit volūtatē dei q̄ in scītate viuit. Qui ḡ peccat n̄ cognoscit volūtatē dei: q: ois peccans est ignorās. Rom. 12. Ut pbetis q̄ sit volūtas dei ꝛc̄. Jtē cognitionē diuino⁊ ibi. (Jn oī sapia) q̄ est cognitio diuino⁊: ꝭm Aug. Sap. i. Sentite de dñō in bonitate spūaliū dono⁊ ibi. (Et intellu spirituali). i. nō hārū corpaliū re⁊. i. Cor. 2. Nos aūt nō spm̄ huius mundi accepimus: sed spm̄ q̄ ex deo est ꝛc̄. Et apte ꝯiūgit

d hec duo sapia ⁊ intell'ẽ: q: minor ē sapia si intellectu careat vt dicit Grego. ⁊ inutilis est intell'ẽ sine sapia: q̄a sapia iudicat ⁊ intellectus capit: ⁊ non vꝫ cape nisi iudicet: ⁊ ecōuerso. Glo. dicit q̄ p̄m sumit̄ gn̄alr̄. Scd̄ꝫ ptinet ad actiuā vitā. Tertiū ad ꝯtēplatiuā. Nec suffic̄ cog̃scere: q: sciēti bonū: ⁊ nō opanti pctm̄ est illi vt dr̄ Jac. 4. Uñ opꝫ q̄ assit virtuosa opatio quā p̄ tāgit ibi. (Ut ābuletis digne deo). Jndigne. n. ābulat q̄ n̄ viuit: sicut decet filiū dei. 2. Cor. 6. Jn oībus exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei ministros in multa patiētia ꝛc̄. i. thes. 4. Sicut p̄diximus ⁊ testificati sumus. Scd̄o tāgit rectā intētionē ibi. (Per oīa placētes). Sap. 4. Placēs deo factus est dilectus ꝛc̄. Tertio studiū pficiēdi ibi.
2 (Jn oī ope bono ꝛc.) Semp. n. hō dꝫ niti ad vlterius bonū. Eccl. 24. Flores mei fruct⁹ honoris ⁊ hōestatis ꝛc. Ro. 6. Hētis fructū vr̄m i scificationē ꝛc. Ad fructificationē seq̄t augmētū scie: iō dicit. (Et crescētes ꝛc.) Ex h̄. n. q̄ aliq̄s studet iplere mandata disponit̄ ad cognitionē. ps. Sup senes itellexi: q: madata tua q̄siui. Sap. i. Nō habitabit in corpe subdito pctis ꝛc. Et dicit dei: non mundi. Sap. 10. Dedit illi sciam scto⁊ ꝛc. ¶ Deinde tāgit tolerātiā malo⁊: q: ad v̄tutē nō sufficit scire vel velle nisi imobil'r opet̄ qd̄ nō pōt eē sine patientia ⁊ malo⁊ tolerātia. Et iō dicit. (Jn oī virtute cōfortati). Eccl. 44. Diuites in virtute pulchritudīs studiū hn̄tes. Que virtus est a deo. Uñ dicit. (Scd̄m po
3 tētiā claritatis eius). Eph. 6. Cōfortamini i dñō. Sed addit claritatis eius. i. xp̄i q̄ ē claritas p̄ris: q: pgere ad pctm̄ ē pgere ad tenebras. Sap. 7. Uapor ē. n. v̄tutis dei ⁊ emanatio q̄dā est claritatis oīpotētis dei sincera. ¶ Deinde cū dicit. (Jn oī patiētia ꝛc.) Petit eis tolerātiā in aduersis. Quidā. n. deficiūt vel pp̄ difficile aduerso⁊: ⁊ iō opꝫ hēre patiētiā. Luc. 21. Jn patiētia vr̄a possidebitis aīas vr̄as. Uel pp̄ dilationē p̄mij. Et iō dicit. (Et lōganimitate). Que facit sustinere rē pmissā. Abac. 2. Si morā fecerit expecta eū ꝛc. Heb. 6. Lōganimiter ferēs adept⁹ est repromissionē. Sꝫ aliq̄ h̄ duo vitāt: ꝫ cū tristitia. Cōtra h̄ dic̄. (Cū gaudio). Jac. i. Oē gaudiū existiate fr̄es cū i varias tētatiōes icideritꝭ ꝛc.
4 ¶ Deide cū dicit. (Grās agētes ꝛc.) Agit grās p bn̄ficijs exhibitis oībus fidelibus. Et h̄ p bn̄ficio gratie qd̄ p̄mo pōit. Scd̄o fructū gr̄e ibi. (Qui eripuit ꝛc.) Dicit ergo. Oramus p vobis agētes grās deo. s. creanti: ⁊ p̄ri. s. adoptāti: q̄ dignos ꝛc. Dixerūt aliq̄ q̄ dona gra⁊ dant̄ p meritis: ⁊ q̄ deus dat dignis gra⁊: nō aūt indignis: iō hoc excludit apl's: q: q̄cq̄d hēs dignitatis ⁊ gr̄e: hoc deus fecit in te: ergo ⁊ effectus gr̄e. Et iō dicit. (Qui dig̃s nos fecit ꝛc.) 2. cor. 3. Nō q̄ sufficiētes simus cogitare aliq̄d a nobis q̄si ex nobis ꝛc. ptē sortꝭ scō⁊ ꝛc. Oēs hoies de mūdo ꝭm nām sūt boni. Et iō instūt eos aliquā ptē hr̄e dei. Mali q̄dē ptē hn̄t voluptates ⁊ tpalia. Sap. 2. Hec est ps nr̄a ⁊ h̄ sors. Sed vo hn̄t ipm̄ deū ptē. Tren. 3. Pars mea dñs ps. Dñs
6 ps hereditatis mee. Et iō dicit. (Qui dignos ꝛc.) Et addit. Sortis: q: dupl'r aliq̄ diuidit. Q̄nq̄ p electiōē q̄n vnus hāc: alius illā ptē eligit. Aliq̄n sorte. pūerb. 18. Cōtradictiōes cōprimit sors. Hec aūt ps cedit sctis nō p electionē pprīa. Joā. 15. Nō vos me elegistis: sed ego elegi vos ꝛc. Sed q: ipe deus elegit nos. Sors. n. nihil aliud est q̄ cōmittere aliq̄d diuino iudicio. Sors aūt triplex est. s. ꝯsultoria: diuinatoria: ⁊ diuisoria. Prima in tpalib⁹ nō est mala. Scd̄a vana est ⁊ mala. Tertia in necessitatibus aliq̄n pmittēda: sed hec p se ē possessio lumis. i. Ti. vlt. Lucē hitat inaccessibilē. Job. 36. Jn manibus abscōdit lucē ꝛc. Sed ex hac pte seq̄t effectus gr̄e. s. translatio de tenebris ad lucē. Et ideo p̄mo ponit

a mo ponit trāslationē. Scḋo modū i q̄ hoīes añ grām
sunt s̄ui peccati. Et pctm̄ ē tenebra: ⁊ iō fuit in ptāte te
nebraꝝ siue demonū siue pctōꝝ. Ephe. vi. Aduersus
rectores mūdi tenebraꝝ haꝝ ⁊c̄. Esaie. 49. Captiui
tas a forti tollet ⁊c̄. ¶ Trāstulit vt essem⁹ regnū dei:
Jo. 19. Regnū meū nō ē de h̄ mūdo ⁊c̄. Et h̄ fit qñ libe
ramur a pctō. Apoc. 5. Fecisti nos deo nr̄o regnū ⁊c̄.
vel ad l̄raz vt vitā eternā. Mat. 3. ⁊. 4. ⁊. 10. Appropin
q̄bit regnū celoꝝ. Et h̄ ē q̄ḋ dicit. (Regnū filij dilectio
nis sue.) Dilectio vt dicit Aug. i glo. qñq̧ dr̄ spūssan
ct⁹ q̄ ē amor p̄ris ⁊ filij. Sz si dilectio sic semꝑ teneret
ꝑsonalr̄: tūc filius eēt fili⁹ spūssācti: sꝫ qñ dr̄ essentialr̄:
vt dr̄ in glo. Filij ḡ dilectionis sue dr̄ .i. filij sui dilecti:
2 vel filij essētie sue. Sz nūq̇d hec v̄a. fili⁹ ē filius essentie
patris? Dicēdū ē q̧ si genitiuus designat habitudinē
cause efficientis ē falsū: q̄z essētia nō generat nec gene
rat̄. Si aūt designat formā .i. habēs essentiā suā q̄si ma
terialr̄: sicut dr̄ Egregie forme .i. habēs egregiā formā:
sic ē v̄a. Jo. 3. P̄r diligit filiū ⁊ oīa ḋdit i manu eius ⁊c̄.

Filiū esse filii patris q̄ mōōz intelligi.

¶ Deinde cū dic̄. (In quo habem⁹ ⁊c̄.) Ostēdit modū
trāslatōis. Hō .n. existēs i peccato dupl̄r tenebat̄ subdi
tus .s. ꝑ seruitutē. Joā. 8. Qui facit pctm̄ s̄u⁹ ē peccati.
Itē erat re⁹ pene ⁊ auersus a deo. Esa. 59. Iniq̄tates ve
stre diuiserunt iter vos ⁊ deū vestꝝ: ⁊ pctā nr̄a abscon
derūt faciē ei⁹ a nob̄ ne exaudirēt. Hec duo remouet xp̄s:
q̄z in q̄ntū hō fact⁹ ē ꝑ nob̄ sacrificiū: ⁊ redemit nos in
3 sanguine suo. Et iō dic̄. In q̄ habemus redēptionem.
p̄me Cor. 6. Empti estis precio magno ⁊c̄. Sed in q̄n
tum est deus habemus per eum peccatorum remissio
nem: q̄z reatus peccati solutus est per eum.

p⁹ q̄ō. 35. arti. 2°.

¶ Lectio. IIII.

Qui est imago dei inuisibilis pri
mogenit⁹ oīs creature: q̄m in ip
so cōdita sūt vniuersa i celis: ⁊ i
terra visibilia ⁊ inuisibilia. Siue
throni: siue dn̄atōes: siue p̄ncipat⁹: siue po
testates oīa ꝑ ipsū ⁊ i ipso creata sunt: ⁊ ipe
est añ omnes: ⁊ omnia in ipso cōstant.

4 ¶ Postq̄ supius cōmemorauit grē bn̄ficia spālia et
vlia: hic cōmēdat actorē hui⁹ grē .s. xp̄m. Et p̄ ꝑ cōpa
tiōez ad deū. Scḋo generalr̄ ꝑ cōparatione ad totā crea
turā ibi. (Primogenit⁹ ⁊c̄.) Tertio spālr̄ ꝑ cōparatio
nē ad ecclīā ibi. (Et ipse ē caput ⁊c.) Circa p̄ᵐ notādū
ē q̧ de⁹ dr̄ inuisibilis: q̄z excedit capacitatem visionis
cuiuscūq̧ itellectus creati: ita q̧ nullus itellect⁹ crea
t⁹ nāli cognitiōe pōt ꝑtingere ad eius essentiā. Job. 36.
Ecce de⁹ magn⁹ vincēs sciētiā nr̄am. p̄me Ti. vlt. Lu
cē habitat inaccessibilē ⁊c. Ur̄ ḡ a beatis ex grā nō ex
nā. Rō huius assignat̄ a Dionysio: q̄z oīs cognitio ter
minat̄ ad exn̄s .i. ad aliquā nāz ꝑticipatā eē. Deus aūt ē
ipsū eē nō ꝑticipatū. ḡ ē incognit⁹. Hui⁹ ḡ dei inuisibi
lis filius ē imago. Sz vidēdū ē quō dicat̄ imago dei: ⁊
q̄re dicat̄ inuisibilis. Et q̄dē de rōe imaginis sunt tria .s.
q̧ sit ibi silitudo: q̧ deducta sit vel exp̄ssa ex eo cū q̄ ē
silitudo: ⁊ q̧ ḋducta sit i aliq̇ ꝑtinēte ad spēm vl̄ signū
spēi. Si enī sint duo similia: q̄ꝝ vnū non deriuet̄ ab
alio neutꝝ dicim⁹ alterius imaginē: sic ouū nō dr̄ ima
go oui. Et iō ab imitādo dr̄ imago. Itē si sit sile: sꝫ non
q̄ntū ad spēz vl̄ signū spēi: tūc nec imago dicit̄: sicut in
hoīe mlta sūt accidentia vt color q̄ntitas ⁊ hm̄oi: ⁊ s̄m
nullū hōꝝ dr̄ imago. Sz si figura ei⁹ accipiat: sic pōt
esse imago. q̄z figura ē signū speciei: filius aūt ē similis
p̄ri: ⁊ p̄r silis filio: sꝫ fili⁹ hꝫ h̄ a p̄re p̄r aūt nō a filio. Et
iō ꝑprie loquēdo dicim⁹ filiū imaginē p̄ris: ⁊ nō ecou

4 Deus dr̄ i inuisibilis q̄z nul lus intellectus creat⁹ pōt attingere ad ei⁹ essentiam.

5 Filius dicit̄ ymago patris: nō autem econuerso

uerso: q̄z ḋducit̄ ⁊ deriuat̄ hec silitudo a p̄re. Item hec b
silitudo ē s̄m speciē: q̄z filius in diuinis repn̄tat̄ aliq̇
mō: sꝫ deficiēter ꝑ v̄bū mentis nr̄e. Uerbū mētis nr̄e
ē qñ formam⁹ actu formam rei cui⁹ noticiā habem⁹: ⁊
h̄ significam⁹ v̄bo exteriori. Et h̄ v̄bū sic cōceptū ē que
dā rei silitudo quā i mēte tenem⁹: ⁊ sile s̄z spēm. Et iō
v̄bū dei imago dei dicit̄. Quātū ad 2ᵐ sciēdū ē q̧ ar
riani h̄ v̄bū male itellexerūt iudicātes de dei imagine
s̄z imagines q̄ fiebāt ab antiq̧s vt viderēt in eis caros
suos subtractos sibi. sic̄ ⁊ nos facim⁹ imagines sctōꝝ:
vt q̄s nō videm⁹ i sub̄a videam⁹ i imagie. Et iō dicūt q̧
inuisibile ē ꝑpriū p̄ri: fili⁹ aūt ē p̄ᵐ visibile in q̄ maifestat̄
bonitas p̄ris: q̄si p̄r sit v̄e inuisibilis: sꝫ fili⁹ v̄o visibilis
⁊ sic alteri⁹ eēnt n̄ae. Hoc aūt excludit aplus ad Heb.
2 i. dicēs. Qui cū sit splēdor glīe ⁊ figura substātie ei⁹
⁊c̄. Et sic ē imago nō solū dei inuisibilis: sꝫ et̄ ipe inuisi
bilis ē: sicut pater. Col. i. Qui ē imago inuisibilis dei.
¶ Deinde cū dic̄. (Primogenitus ⁊c̄.) Cōmēdat xp̄z
ꝑ cōparatione ad creaturaz. Et p̄ facit h̄. Scḋo exponit
ibi. (Q̄z in ipso ⁊c̄.) Circa p̄mū sciēdū ē q̧ arriani sic
itelligūt q̄si dicat̄ p̄genit⁹: q̄z sit p̄ma creatura: sꝫ h̄ nō
ē sēsus vt patebit. Et iō duo sūt vidēda .s. quō hec ima
go sit genita: ⁊ quō p̄genita creature. Quātū ḡ ad p̄i
mū sciēdū ē q̧ i vnaquaq̧ re generatio ē s̄m modū sui
eē ⁊ sue n̄ae. Alius .n. modus gn̄atiōis ē i hoīb⁹ ⁊ ali⁹
in plātis: ⁊ sic ī alijs. N̄a aūt dei ē ipsū eē itelligere: ⁊
sic opꝫ q̧ ei⁹ gn̄atio vl̄ cōceptio itellectualis sit genera
tio vel cōceptio n̄ae ei⁹. In nobis aūt cōceptio itelligibil̄ n̄
3 ē cōceptio n̄ae nr̄e: q̄z i nobis aliō ē intelliger̄ ⁊ n̄a nr̄a.
Et iō cū hec imago sit v̄bū ⁊ cōceptio itellect⁹ opꝫ dicer̄
q̧ sit germē n̄ae: ⁊ sic de necessitate genitus. q̄z accipit
n̄am ab alio. ¶ Scḋo vidēdū ē quō dicat̄ p̄genit⁹. de⁹
.n. nō alio se cognoscit ⁊ creaturā: sꝫ oīa i sua eēntia sicꝫ i p̄⁹
cā effectiua. Filius aūt ē cōceptio itellectualis dei. sꝫ q̧
cognoscit se: ⁊ ꝑ consequens omnem creaturam. In q̄n
tum ergo gignitur videtur quoddā v̄bum repn̄tans
totā creaturā: ⁊ ipsum est principium omnis creature.
Si enim non sic gigneretur solum verbuz patris esset
p̄mogenitus patris: sed nō creature. Eccl. 24. Ego ex
ore altissimi prodij p̄mogenita ante oēm creaturā ⁊c̄.
4 ¶ Deinde cū dic̄. (Quia i ipso ⁊c̄.) Exponit q̄ḋ dixe
rat .s. q̧ sit p̄mogenitus: q̄z scꝫ est genitus vt principiū
creature. Et h̄ q̄ntum ad tria. Primo q̄ntum ad rerum
creationē. Scḋo q̄ntum ad earū distinctionuz ibi. (In
celis ⁊c̄.) Tertio q̄ntuz ad cōuersationē in esse ibi. (Et
oīa in ipo ⁊c̄.) Dicit ergo. est primogenitus creature:
q̄z ē genitus vt principiū omnis creature. Et iō dicit.
(Quia in ipso ⁊c̄.) Circa quod sciēdū est q̧ platonici
ponebāt ydeas dicētes q̧ q̄lz res fiebat ex eo q̧ ꝑtici
pabat ydeā: puta hoīs vel alicuius alteri⁹ speciei. Lo
co oīum haꝝ ydeaꝝ nos habem⁹ vnū .s. filiū v̄buz dei.
Artifex .n. facit artificiuz ex h̄ q̧ facit illud participare
5 formā apud se cōceptā quasi inuoluēs eā exteriori ma
terie: sic̄ si dicat̄ q̧ artifex fac̄ domū ꝑ formā rei quam
hꝫ apud se cōceptam. Et sic de⁹ omnia in sua sapientia
dicit̄ facere: q̄z sapiētia dei se hꝫ ad res creatas sic̄ ars
edificatoris ad domū factā. Hec aūt forma ⁊ sapientia
ē verbū: ⁊ ideo oīa in ipso condita sunt: sicut in q̄dam
exēplari. Geñ. i. Dixit ⁊ facta sunt: q̄z in verbo suo eter
no creauit oīa vt fierent. ¶ Quātuz aūt ad distinctio
nē sciēdū est q̧ aliqui sicut manichei errauerūt dicen
tes h̄ corpora terrena: q̄z corruptibilia facta esse a ma
lo deo: celestia vero: q̄z incorruptibilia a bono deo: sci
licet patre christi. Sed mentiuntur: quia in eodē sunt
vtraq̧ creata. Ideo dicit. (In celis ⁊c̄.) Et ē hec distin
ctio s̄z ꝑtes nature corporee. Geñ. i. In principio idest

error arriani. error arriani. error manicheorum.

c i filio creauit de⁹ ⁊c̃. Platonici ēt dicūt q̃ deus per se creauit creaturas inuisibiles. s. angelos. ⁊ p̄ āgelos creauit naturas corporeas. Sȝ h̄ excludit q̄ dicit. Uisibilia ⁊ inuisibilia. De p̄mo Heb. xi. Fide intelligimus esse aptata secula vt ex inuisibilibus visibilia fierēt. De se-
Error pla to nicorum cundo aūt. Eccl. 43. Pauca vidim⁹ opuȝ eius: oīa aūt dn̄s fecit ⁊c̃. Hec āt distinctio ē s̄m creaturarum nāȝ. tertia distinctio ē ordinis ⁊ gradus in inuisibilib⁹ cū dic̄. (Siue throni ⁊c̃.) Platonici ēt errāt hic: dicebāt. n. in rebus diuersas esse pfectiones ⁊ quālibet attribuebāt vni p̄ principio: ⁊ s̄m ordines earum pfectionū ponebāt ordines principiorum sic̄ ponebant p̄muȝ ens a q̄ parti-
2 cipant oīa eē: ⁊ illud p̄ncipiū ab isto. s. p̄mū intellectuȝ a quo oīa participant intelligere: ⁊ aliō p̄ncipiū vitam a q̄ oīa pticipant viuere. Sȝ nos nō sic ponimus: sȝ ab vno p̄ncipio res habēt qcq̄d in eis pfectionis ē. Et iō dicit. (Siue throni ⁊c̃.) Quasi dicat. Non dependēt ab aliq̄s p̄ncipijs ordinatis: sȝ ab ip̄o vno solo v̄bo dei. Sȝ qd ē qd̄ dicit Ephe. i. Ipsuȝ dedit caput ⁊c̃. Ubi q̄daȝ diuersitas vr̄ eē ab istis. Solutio. Hic. n. enumerat d̄scēdēdo. q̄ ondit pgressum creature a deo: ibi ascēdēdo: q̄ ondit q̄ filius dei: s̄m q̄ hō sup oēs creaturas ē. sed tn̄ ibi p̄ncipatus ponunt̄ sub ptātibus: ⁊ virtutes inter dn̄ationes ⁊ potestates: h̄ p̄ncipatus sup ptātes. ⁊ p̄ncipatus mediū inter dn̄atiōes ⁊ ptātes. Et s̄m hoc di-
3 uerse sunt snīe Gregorij ⁊ dionysij. Dionysius eniȝ ordinat eos. s̄m q̄ dr̄ ad ephesios: q̄ in scd̄a hierarchia pōit dn̄ationes v̄tutes ⁊ potestates. Gregorius v̄o ordinat eos sic̄ hic habet̄: q̄ in scd̄a hierarchia ponit dominationes p̄ncipatus ⁊ ptātes: in tertia v̄o virtutes archangelos ⁊ angelos. ¶ Sȝ sciēdū ē: q̄ sic̄ Grego-
Conueni- rius ⁊ Dionysi⁹ dicūt hec dona spūalia ex q̄b⁹ nominā-
unt ali- tur hi ordines cōia sunt oīb⁹: tn̄ q̄dā noīant̄ a q̄busdā
qua ali- q̄dā ab aliq̄s: cuius rō accipit̄ ex dictis platonicorum. q̄
cui p̄t oē qd̄ ꝯuenit alicui cōuenit tripl̄r: q̄ aut essentialr̄ aut
tripl̄r participatiue: aut causaliter. Essentialr̄ q̄dē qd̄ ꝯuenit rei s̄m pportionē sue nature: sic̄ homini rōnale. Participatiue aūt qd̄ excedit suā nām. sȝ tn̄ aliq̄d de illo participat: sȝ impfecte. sicut intellectuale homini: qd̄ ē supra
4 rōnale ⁊ ē essentiale angelorum: ⁊ idem aliq̄d participat hō. Causaliter v̄o qd̄ ꝯuenit rei supueniēter: sicut homini artificialia. q̄ in eo nō sūt sic̄ i m̄ā. sȝ p modū art. Unūq̄dq̄ aūt denoīat̄ solū ab eo qd̄ ꝯuenit ei essentialiter. Un̄ hō n̄ dr̄ intellectualis nec artificialis: sȝ rationis. De dictis aūt donis in angelis ea q̄ ꝯueniūt superiorib⁹ essentialit̄ er: inferioribus ꝯueniūt participatiue: que v̄o inferiorib⁹ essentialiter ꝯueniūt: superioribus cāliter ꝯueniūt. Et iō superiores denominantur a superioribus donis. Supremū aūt in creatura spūali ē q̄ attingat deū ⁊ quodāmodo participet eū. et iō dn̄oīant̄ superiores ex hoc q̄ attingunt deū. Cherubin quasi scientes deū. Seraphin quasi ardentes vel accēdētes. Throni
5 quasi habētes in seipsis deū. Tripl̄r. n. aliq̄d pōt alio participare. Uno mō accipiēdo pprietatē nature eius. Alio mō vt recipiat ipsum p modū intentiōis cognitiue. Alio mō vt deseruiat aliqualiter eius v̄tuti: sicut aliq̄s medicinalē arteȝ a medico. vel q̄ accipit in se medicine artē: vel accipit cognitionē artis medicinalis: vel q̄ d̄seruit arti medicine. Primū ē maius scd̄o: ⁊ 2m tertio. In sacra aūt scriptura significat̄ aliq̄d diuinū per ignē Deut. 4. dn̄s deus tuus ignis cōsumēs ē ⁊c. et iō sup̄mus ordo dr̄ seraphin q̄si ardētes deo ⁊ ꝯtinentes aliquā diuinā pprietatē. Scd̄s ordo ē cherubin ꝯsequētes eā cognitiue: ⁊ throni eius v̄tuti deseruientes. Aliq̄ aūt ordines nō noīant̄ ex attingēdo deū: sȝ p aliquam eius operationē. Et aliq̄ vt dirigent: ⁊ sic sūt dn̄atiōes.

Aliq̄ exeq̄ntes. Et horum q̄dā vt p̄ncipaliores vt principat⁹. P̄s. Preuenerūt p̄ncipes ⁊c̃. Aliq̄ s̄ȝ executionē: ⁊ sic sunt exequētes supra spūales creaturas: vt sūt po- 1
testates q̄ arcēt demones: supra nālia sūt v̄tutes q̄ miracula faciunt: supra hoīes sunt archāgeli ad magna: angeli ad minima. Et sic ꝯcludēdo dicit. Oīa p ipsū sicut p cām effectiuaȝ: ⁊ ipso sic̄ cām exemplarem. Jo. i. Oīa p ipsum facta sūt ⁊c̃. Sȝ q̄ posset aliq̄s dicer̄. Nū qd oīa sunt eterna. iō aplus q̄si rn̄dēs ad hoc dicit: q̄ nō: sȝ ipse ē an̄ oīa. s. tpa ⁊ res alias. puer. 8. Dominus possidet me in initio viarum suarum anteq̄ q̄cq̄ faceret a p̄ncipio ⁊c̃. Uel ante dignitatem. P̄s. Quis similis deo
⁊c̃. ¶ Quātū ad ꝯseruationem dicit. Et omnia in illo 2
ꝯstāt: idest ꝯseruant̄. Sic eniȝ se hȝ deus ad res sic̄ sol ad lunaȝ: quo recedente deficit lumen lune. Et sic si deus subtrahat suam virtutē a nobis: in momento deficerēt oīa Heb. i. Portans omnia verbo virtutis sue.

Lectio. V.

T ip̄e est caput corporis ecclesie q̄ ē pricipiuȝ p̄mo genit⁹ ex
mortuis: vt sit i oībus ip̄e p̄matū tenēs. † Quia in ipso compla- Jo. 8.
cuit oēȝ plenitudinē diuinitatis in habitare Psal. 45.
⁊ p eū recōciliari oīa in ipsum † pacificās p
sanguinē crucis eius siue que i terris siue q̄ 3
in celis sunt. Et vos cum essetis aliq̄n alienati ⁊ inimici sensu in opib⁹ malis: nūc āt recōciliauit i corpe carnis ei⁹ p mortē exhibere vos sctōs ⁊ imaculatos ⁊ irreph̄ēsibiles corā ip̄o: sit tn̄ pmanetis i fide fūdati ⁊ stabiles ⁊ imobiles a spe euāgelij qd̄ audistis: qd̄ p̄dicatū ē i vniuersa creatura q̄ sub celo ē
¶ Postq̄ aplus cōmēdauit xp̄ȝ p cōpatione ad deū ⁊ ad totā creaturā: hic cōmēdat ipsum i cōpatione ad ecclesiā. Et p̄mo gn̄aliter. Scd̄o spāliter q̄tū ad colossenses ibi. Et vos cū essetis ⁊c̃. Tertio q̄tū ad suā psonā singulariter ibi. (Cuius factus sum ⁊c̃.) Circa p̄m
duo fac: q̄ p̄ ppōit habitudinē xp̄i ad totā ecclesiam. 4
Scd̄o exponit ibi. (Qui ē p̄ncipiū ⁊c̃.) Dic̄ ḡ. Iste in q̄ habem⁹ redēptioneȝ xp̄s ē ⁊ pgenitus creature. Sȝ s̄ȝ q̄ hmōi fact⁹ ē caput ecclie. Duo occurrūt hic exponēda. Et p̄ quō corp⁹ sit ecclia: ⁊ scd̄o quō xp̄s ē caput. Ecclia dicit̄ corpus ad similitudinē vnius hoīs: ⁊ hoc dupl̄r. s. ⁊ q̄tū ad distinctioneȝ mēbrorum. Eph. 4. Dedit quosdā q̄dem aplos: quosdam aūt pphetas ⁊c. Et q̄tū ad s̄ultia q̄ licet sint distincta: tn̄ vnū seruit alteri. p̄⁹ cor. 12. Pro inuicē. sollicita sint mēbra. Gal. 6. Alter alterius onera portate ⁊c̃. Itē sicut ꝯstituit̄ vnū corp⁹ ex vnitate aīe: ita ecclesia ex vnitate spūs. Eph. 4. vnū corpus ⁊ vnus spūs. p̄⁹ cor. 10. Un⁹ panis ⁊ vnū corp⁹
multi sumus ⁊c̃. Itē est alia ꝯsideratio mēbrorum ad caput ecclie ad xp̄ȝ. Ephe. v. xp̄s ē caput ecclie. P̄s. Tu ex- 5
altas caput meū ⁊c̃. ¶ Et expōit qd ē eē caput dicēs. Qui ē p̄ncipiū ⁊c̃. Caput eni respectu aliorum mēbrorum hēt tria p̄uilegia. Prio q̄ distinguitur ab aliq̄s ordine dignitatis: q̄ ē p̄ncipiū ⁊ p̄sidens. Secūdo in plenitudine sensuū q̄ sunt oēs i capite. Tertio i q̄dam influxu sensus ⁊ mot⁹ ad mēbra. Et iō prio ondit quō xp̄s ē caput rōne dignitatis. Scd̄o rōne plenitudinis grarum ibi. (Q2 i ip̄o ꝯplacuit ⁊c̃.). Itē tertio rōe influētie ibi (. Et p eū ⁊c̃.) Ecclia q̄dē hȝ duplicē statū. s. grē i p̄nti ⁊ glorie i futuro ⁊ ē eadē ecclia. ⁊ xp̄s ē caput s̄m vtrunq̄

a statum:q: pmus in grā τ pmus in gloria. Quātū ad
pᵐ dicit. Qui ē pncipiū:q: n̄ solū est in grā. sm q hō:
sȝ ēt oēs sūt iustificati p fidē xp̄i Ro.5. Per obediētiaȝ
vnius hois iusti ɔstituunt multi. Et iō dicit. (Qui ē pn
cipiū). s. iustificationis τ grē in tota ecclesia. q: i veter
testamēto sūt aliq iustificati p fidē xp̄i. Jo.8. Ego pnci
piū q τ loq̄r: τc. ps. Tecū pncipiū τc. Jtē ē pricipiū q̄ꝫ
tū ad statū glie. Jō dicit. Primogenitus ex mortuis. q:
eniȝ resurrectio mortuoꝝ ē quasi q̄dā scḋa generatio:
q: hō in ea ad vitā eternā reparat. Mat.19. Jn regene
ratione cuȝ sederit filius hois τc. τ pre oibus pmus ē
xp̄s: iō ē pmogenitus ex mortuis. i. eoꝝ q sunt geniti
p resurrectiōeȝ. Sȝ ɔ̄ de lazaro Jo.11. R̄ndeo. dr̄ q isti
τ aliq̄ n̄ resurrexerūt ad illā vitā imortalē: sȝ ad mortalē:
sȝ xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō morit τc. vt dr̄ Ro.6.
2 Apoc.i. Primogenitus mortuoꝝ τc. pᵉ cor.15. Nunc
āt xp̄s resurrexit a mortuis pmitie dormiētiū. Et h̄ vt
i oībus sit ip̄e pncipatū tenēs: q̄ꝫtū ad dona grē: q: ip̄e
ē pncipiū q̄ꝫtuȝ ad dona glie: q: ipse ē pgenitus. Eccl.
24. Jn omni gente τ in omni pplo primatū habuit τc.
¶ Deinde cū dicit. (Q2 in ipso τc.) Oñdit dignitateȝ
capitis q̄ꝫtū ad plenitudinē grarū oiuȝ. Aliq̄.n. sancti
habuerunt diuisiōes graꝝ: sȝ xp̄s habuit oēs. Jō dic.
(Q2 in ipso τc.) Singula verba pondus suū habent
(Complacuit) designat q dona hois xp̄i nō erāt ex fa
cto seu meritis. vt dic fotinus: sȝ ex diuine volūtatis cō
placētia assumētis hūc hoiem in vnitatē psone. Mat.
3 3. Hic ē filius meus τc. Jtē dic oēm q: aliq h̄nt h̄ donū
aliq̄ aliud. Jo.13. Oia dedit i manᵘ eiᵘ. Jtē dic plenitudi
neȝ: q: aliqs aliqḋ habuit donū: sȝ nō plenitudinē eiᵘ
seu v̄tutis: q: forte in illa in aliq̄ defecit. Sȝ Jo.i. dr̄ ḋ
xp̄o. Uidimᵘ eū plenū grē τ v̄itatis. Eccl.24. Jn pleni
tudine sanctoꝝ detētio mea τc. Jtē dic Habitare. Aliq̄.
n. acceperūt vsum grē ad tp̄s: q: sp̄us pphetaꝝ n̄ sem
p adest pphis: sȝ in xp̄o ē habitualiter: q: semp ad vo
tū in xp̄o ē donum huiᵘ plenitudinis. Jo.i. Super quē
videris spiritum descendentem τ in eo manētem τc.
¶ Deinde cū dicit. (Et p eū τc.) Ostendit xp̄m eē ca
put ecclesie rōne influxus. Et hec est tertia rō. capitis.
Et p̄ ostendit influxum grē. Scḋo exponit qḋ dixerat
4 ibi. (Pacificans τc.) Dicit ḡ pmo: dico q ɔplacuit nō
solū q̄ꝫtū ad hoc q haberet i se: sed ēt vt p eum ad nos
d̄nuaret. Un̄ dic. (Et p deū recōciliari oia i ipȝ). 2. cor.
5. Deᵘ erat in xp̄o mūdū recōcilians sibi. Exponit aūt
q̄lis sit ista recōciliatio τ quō oia recōciliata. Jn recō
ciliatione aūt sunt duo ɔsideranda. Primo i q̄ ɔueniūt q
recōciliant: discordes.n. diuersas h̄nt volūtates. Reco
ciliati aūt ɔsentiūt in aliquo vno. Et sic volūtates pus
discordes ɔcordāt i xp̄o. Et hmōi volūtates sūt τ hoiuȝ
τ dei τ āgeloꝝ. Hoiuȝ q: xp̄s hō ē: dī q: ḋs ē. Jtē discor
dia erat īter iudeos q volebāt legē: τ gētiles q nō vole
bāt legē sȝ vtrosq̄ꝫ xp̄s ɔcordat: q: ex iudeis ē: τ q: ab
soluit obsuātias legis. Et h̄ ɔcordia ē fcā p sāguinē τc.
5 Jnter deū.n. τ hoieȝ cā discordie fuit pctm̄. īter iudeos
τ gētes lex. Xp̄s p crucē destruxit pctm̄ τ ipleuit legē.
Et ita remouit cāȝ discordie. Heb.12. Accessistis ad syō
mōtē τ ciuitatē dei viuētis hierlm τc. Et sic reconciliati
sumus. Et ista sūt siue q̄ i celis vt angeli τ deus: siue
q̄ i terris. s. iudei τ gētiles. Jō xp̄o nato dr̄ Luc.2. Glia
in altissimis deo τ in terra pax hoibus τc. Jtē i resur
rectiōe dixit. (Pax vob τc.) Ut habetur Jo.20. Eph.2.
Jpse enim est pax nostra qui fecit vtraq̄ꝫ vnum τc.
¶ Deinde cuȝ dicit. (Et vos τc). Ponit cōmendatio
xp̄i p dona eis collata. Ubi pmo ɔmemorat statū p̄te
ritū. Scḋo xp̄i bn̄ficiū ibi. (Nunc aūt τc.) Tertio qḋ
exigit ab eis ibi. (Si tn̄ τc.) Status.n. p̄teritᵘ habuit

tria mala. Quātū.n. ad intellectū erāt ignorātes: q̄ꝫtū b
ad affectū inimici iustitie: q̄ꝫtum ad actū i multis pec
catis. Quātū ad pmū dicit. (Alienati τc.) Quātū ad
2ᵐ. Et inimici sensus sm vnam l̄ram: τ oñdit defectū
sapie quā p̄dicabāt iudei de vno deo. Jo.3. Dilexerunt
magis tenebras q̄ꝫ lucē. sȝ nūq̄d tenebāt ad legē moy
si? Dōȝ ē q sic q̄ꝫtū ad cultū vniᵘ dei. Ul' aliēati sesu. i.
ex electiōe ɔ̄dicētes ex malicia. Job.34. Qui q̄si de in
dustria recesserūt ab eo. Quātū ad tertiū dic. (Jn opi
bus malis). Jo.3. Erāt enim eorum opera mala τc.
¶ Deinde cum dicit. (Nunc aūt). Ponit bn̄ficia xp̄i.
Et primū est recōciliatio in corpe eius. Et dicit corpᵘ:
non q aliud sit corpus τ aliud caro: sȝ ad oñdendum
q accepit corpus in esse nature. Jo.i. Et v̄bum caro fa
ctum ē τc. Jtē carnis. i. mortale. Ro.8. Deus filiū suuȝ 2
mittēs i similitudineȝ peccati τc. Scḋȝ ē sanctificatio.
Un̄ dicit. (Exhibere vos sanctos. Heb.13. Jesus vt san
ctificaret pplum suū τc. Tertium ē ablutio a peccatis
ibi. (Et imaculatos) Heb.9. Sanguis xp̄i q p sp̄m san
ctū semetipsum obtulit deo emūdabit ɔsciētiā n̄ram
τc. ¶ Jteȝ q̄ꝫtū ad futura ibi. (Jrrephēsibilis). 2. Pe.
3. Satagite imaculati τ inuiolati ei iueniri in pace τc.
Et addit. Corā ipso. i. Reg.16. Homo videt q̄ foris pa
tent: dn̄s aūt intuet cor. Exigit ā nobis firmitatem fi
dei τ spei. Jō subiūgit dicēs. (Si tn̄ pmanetis τc.) Fi
des ē sicut fundamētuȝ ex cuius firmitate tota firmat
ecclesie structura. Jtem stabiles in spe non moti a scip
sis: τ imobiles quasi nō excidentes a spe p alios. A spe
ing̃ euāgelij. i. quā dat euāgeliū de bonis regni celoꝝ. 3
Mat.4. Penitētiā agite appropinquabit.n. regnuȝ ce
loꝝ τc. Nec ē excusatio. q: ē predicatum: videlicet per
aplos. Utit p̄terito p futuro pp certitudinē eius. Uel
oī creature noue. s. fidelibus q̄bus paratum erat.

Lectio. VI.

Uius factus sū ego paulus mi
ster: qui nūc gaudeo in passioni
bus p vobis: τ adipleo ea q̄ de
sūt passionū christi i carne mea
pro corpe eius qḋ est ecclesia. Cuius factᵘ
sum ego minister sȝ dispēsationem dei que 4
data est mihi i vobis: vt impleā verbis dei
mysterium qḋ absconditū fuit a seculis τ
generationibus: nūc autem manifestatum
ē sanctis eius q̄bus voluit deus notas face
re diuitias glorie sacramēti huiᵘ in gētibus
qḋ ē christus in vobis spes glorie quē nos
annunciamus: corripientes omnē hominē
τ docentes in omni sapiētia: vt exhibeamᵘ
omnem hominē perfectuȝ in christo iesu in
quo τ laboro certando. sm operationeȝ eiᵘ
quam operatur in me in virtute. 5
¶ Postq̄ꝫ cōmendauit xp̄ȝ i cōparatiōe ad deuȝ τ ad
vniuersam creaturā: ad totā: ecclesiā. τ ad ip̄os colos
senses: hic cōmēdat eū i cōparatiōe ad seipsū: ostendēs
se eius mistrū. Et pmo ponit ministeriū. Scḋo oñdit
fidelitatē i mistrādo ibi. (Qui nūc gaudeo τc.) Ter
tio misterij magnitudineȝ ibi. (Cuiᵘ factᵘ suȝ τc.) Dic
ḡ. Dico q p̄dicatū ē i vniuersa creatura cuiᵘ euāgelij fa
ctᵘ suȝ mister p̄dicādi: nō mea auctoritate: sȝ p̄dicatiōi
misteriuȝ exhibens. pme cor.4. Sic nos existimet ho
mo vt ministros christi τ dispēsatores τc. Sȝ ē mister.

c fidelis: qđ pꝫ q: nō refugit pati pericula gn diligenter
exeqͣt. Uñ p oñdit q̄ affectu sustinet passiones. Scđo
quo fructu ibi. (Adimpleo ꝛc.) Affectu qdem leto:
q: nūc gaudeo ꝛc. p vobis. i. pp vr̄am vtilitatē. scđe
cor. i. Siue tribulemur p vr̄a exhortatiōe ꝛ salute ꝛc.
Et pp gaudiū vite eterne qđ inde expecto qđ ē fruct⁹
misterij eius. Jac. i. Oē gaudiū existimate fratres mei
cū in tentatōes varias incideritis: scientes ꝛc. Phil. 2.
Si emulor sup sacrificiū fidei vr̄e: gaudeo ꝛ ꝯgratulor
ꝛc. Et ēt h̄ fructu vt adimpleā ꝛc. Hec v̄ba ꝑꝫ suꝑficiē
malū possent hr̄e itellectū. s. q xp̄i passio nō eēt suffici
ens ad redēptionē: ſꝫ addite sūt ad cōplendū passiōes
2 sctōꝝ. Sꝫ h̄ ē hereticū: q: sanguis xp̄i ē sufficiēs ad re
dēptionē ēt mltoꝝ mūdoꝝ. i. Jo. 2. Ipse est ꝓpiciatio
p peccatis nr̄is ꝛc. Sꝫ itelligēdū ē q xp̄s ꝛ ecclesia ē
vna ꝑsona mystica cui⁹ caput ē xp̄s: corpus oēs iusti:
qlibet aūt iustus ē: q̄si mēbrū hui⁹ capitis. p̄ cor. 12. Et
mēbra de mēbro. De⁹ aūt ordinauit in sua ꝑdestinatio
ne q̄ꝫtū meritoꝝ ōberet eē p totā ecclesiā tā i capite q̄
mēbris sic̄ ꝛ ꝑdestinauit numeꝝ electoꝝ. Et iter hec
merita ꝑcipue sūt passiōes sctōꝝ: sꝫ xp̄i. s. capitis meri
ta sūt infinita: qlibet v̄o sanctus exhibet aliq̄ merita. ſꝫ
mēsurā suā. Et iō dic̄. Adimpleo ea q̄ desunt passio
nū xp̄i. i. totius ecclesie cui⁹ caput est xp̄s: adimpleo. i.
addo mēsurā meā. Et h̄ in carne. i. egoipse patiēs. Uel
3 q̄ sūt: idest desunt i carne mea. Hoc. n. deerat q sic̄ xp̄s
passus erat in corpe suo: ita paterer i paulo mēbro suo:
ꝛ sir in aliīs. Et h̄ p corpe qđ ē ecclesia q̄ erat redimē
da p xp̄m. Eph. 5. Ut exhiberet ipse sibi ecclesiā gl'iosā
nō hn̄tē maculā neqꝫ rugā ꝛc. Sic ēt oēs sancti patiū
tur pp ecclesiā q̄ ex eoꝝ exēplo roboratur. Glosa. Pas
siones adhuc desunt eo q paritoria meritoꝝ ecclesie
si ē plena: nec adimplebit: nisi cū seculū fuerit finitū. Pa
ritoria aūt ē vas vl' dom⁹ vbi pariter multa inferuntur.
¶ Deinde cū dic̄. (Factus sum ꝛc.) Oñdit dignitatem
misterij tripl'r. Primo ex mā adoptiōis. Scđo ex fine
ad quē ducit ibi. (Ut impleamini ꝛc.) Tertio ex vsu
ibi. (Quā vos cū ꝛc.) Sꝫ diceret aliqs. Est ne magnū
h̄ misteriū. Et rñdet dicēs. (Ita ē.) q: traditū ē mihi ꝑꝫ
dispēsationē. Qđ dupl'r pōt exponi. s. actiue: ꝛ sic ē sen
4 sus. i. vt dispensem vobis diuina fideliter tradens ea: ꝛ
hec potestas data ē mihi. Uel passiue: ꝛ tūc ē sensus. i.
ꝑꝫ q mihi ē dispēsatū a deo. Ephe. 4. Dedit quosdā q
dē apostolos q̄sdā ꝓphas ꝛc. Act. 13. Segregate mihi
barnabā ꝛ Paulū i opus q̄ assumpsi eos ꝛc. Ecce qs ē
finis certe ñ pecunia nec gloria ꝓpria: ſꝫ aliqđ magnū
ad qđ accepi. q: vt impleā ꝛc. Et p oñdit dignitatē ei⁹
ad qđ accepit. Scđo oñdit qđ ē illud qđ ē xp̄s. Item p̄
cōmendat magnitudinē eius ex diffusa ꝑdicatione et
occultatiōe ꝛ māifestatiōe. Accipit aūt ad ꝯuersionē
gētiliū. Uñ vt adimpleā verbū nō ꝑdicatiōis: ſꝫ dispēsa
tionē eternā dei. i. vt mea ꝑdicatiōe impletū oñdaꝫ ver
bū dei. i. dei dispēsationē ꝛ ꝑordinationē ꝛ ꝓmissionē
de v̄bo dei incarnādo: vel dispēsationē dei eternā q̄ dis
5 posuit vt gētes p xp̄ꝫ ꝯuerterent ad fidē veri dei. Et h̄
oportebat ipleri. Numeri. 23. Dixit ḡ ꝛ nō faciet: locu
tus ē ꝛ nō iplebit. Esa. 55. Uerbuꝫ qđ egredietur d̄ ore
meo nō reuertet ad me vacuū: ſꝫ faciet q̄cunqꝫ volui ꝛ
ꝓsperabit ꝛc. Sꝫ h̄ disposuit ipleri p ministeriū pauli.
Uñ dicit. (Ut impleā h̄ mysteriū). s. inq̄ꝫtū ē res abscō
dita: q: mysteriū qđ est absconditum est hoc verbum.
Esa. 24. Secretum meū mihi ꝛc. Qđ abscōditum fuit
a seculis. i. a ꝑncipio seculoꝝ ꝛ oib⁹ generatiōib⁹ hoīuꝫ
q hoc scire nō potuerunt. Eph. 3. Que sit dispensatio
sacri abscōditi a seculis i deo. Nā ꝛ si ph̄i antiq̄ q̄dā d̄
xp̄i diuitate videat dixisse vl' ꝓpria vel appropriata: sic̄

d augustinus inuenit i libris platonis. In ꝑncipio erat
verbū ꝛc. tñ q v̄bū caro factū ē nullꝰ scire potuit. Sꝫ 1
dicꝫ. Nōne fuit sciti p ꝓphas. Rñdeo. dicēdū ē q sic tñ
q̄ꝫtū ptinebat ad euāgeliū. Uel ñ ita apte sicut apl'i sci
¶ Deīde cū dic̄. (Nūc autē ꝛc.) Agit d̄ māife (uerūt.
statiōe ei⁹: ꝛ p̄ oñdit qb⁹ māifestatū ē. Scđo oñdit q̄re
māifestatū ē eis ibi. (Quib⁹ voluit ꝛc.) Dicit ḡ. mani
festatū ē nūc. s. tpe gr̄e. 2ͤ cor. 6. Ecce nūc tp̄s accepta
bile. ecce nunc dies salutis ꝛc. Hec autem ē scia sctōꝝ.
Sap. 10. Dedit illi sciam sctōꝝ ꝛc. Job. 36. Annūciat d̄
ea amico suo ꝛc. Sꝫ h̄ nō pp eoꝝ merita: ſꝫ pp bn̄pla
citū suū. Uñ dic̄. (Quib⁹ voluit de⁹ ꝛc.) Joā. 15. Que
audiui a pr̄e meo nota feci vob̄ ꝛc. Et subdit. ñ vos me
elegistis. ſꝫ ego elegi vos ꝛc. Mat. 11. Ita placitū fuit
añ te ꝛc. Notas facer diuitias gl'ie: q: p ista occulta de⁹
apparet abūdāter gl'iosus. Nā olīꝫ not⁹ i iudea de⁹. Sꝫ 2
p h̄ sacrū ꝯuersiōis gētiliū gl'ia dei notificat p totū mū
dū. Joā. 17. Ego te clarificaui ꝛc. Et h̄ itelligētib⁹. s. qđ
cōplet in eis. Ro. 5. Gl'iamur in spe gl'ie filioꝝ dei. Et
Ro. 11. O altitudo diuitiaꝝ sapiētie ꝛ scie dei ꝛc. Hoc
v̄bū ē qđ ē xp̄s. i. qđ p xp̄m adipiscimur. s. spē glorie q̄
olim videbat ꝓmissa solū iudeis. Act. 10. Mirabāt q
ꝛ i natiōes diffusa ē gr̄a ꝛc. Ro. 5. Justificati ex fide pa
cē habeam⁹ ꝛc. Et post: ꝛ gl'iamur i spe gl'ie filioꝝ dei
ꝛc. Esa. 11. Radix iesse q̄stat i signū pploꝝ ꝛc. Sic ḡ oñ
dit origo misterij ꝛ finis. ¶ Sꝫ subdit vsuꝫ ei⁹ cū dic̄:
(Quē nos ꝛc.) Et circa h̄ tria fac: q: p̄ oñdit vsuꝫ ei⁹. 3
Scđo fructū ibi. (Ut exhibeam⁹ ꝛc.) Tertio auxiliū
sibi ipēsuꝫ ad ꝯsequēduꝫ vsuꝫ ibi. (In q̄ ꝛ laboro ꝛc.)
Usus ei⁹ ē nūciare xp̄ꝫ. Et pōit vsū ꝛ modū vtēdi. ꝓs.
ānūciate iter gētes studia ei⁹ ꝛc. i. Jo. i. qđ vidim⁹ ꝛ au
diuim⁹ annūciam⁹ vob̄ ꝛc. ¶ Modus pōit ibi. (Cor
ripiētes ꝛc.) Qđ ē ꝑfecta annūciatio: q: oī hoī nō so
luꝫ iudeis. Math. vlt. Docete oēs gētes ꝛc. Modus
ēt ei⁹ ē docere veritatē ꝛ refellere falsitatē. Et iō dicit.
(Corripiētes oēꝫ errorē. vl' infideles i vita. scđe cor. 10.
Arma militie nr̄e nō sūt carnalia: ſꝫ potētia dei ad de
structionē munitionū. ꝯsilia destruētes ꝛc. ¶ Et do
cētes oēꝫ hoīeꝫ i omni sapiā. s. q̄ ē cognitio dei. Sap. 15.
Nosce. n. te ꝯsumata iustitia ē: ꝛ scire iustitiā ꝛ v̄itatem 4
tuā radix ē imortalitatis ꝛc. Et p̄ cor. 2. Sapiētiaꝫ loq
mur ꝛc. ¶ Fruct⁹ aūt h̄ ē q hoīes ducit ad ꝑfectū. Uñ
dic̄. (Ut exhibeam⁹ oēꝫ hoīeꝫ). s. cuiuscūqꝫ ꝯdiōis ꝑ
fectū ñ i lege: ſꝫ i xp̄o. Mat. 5. Estote ꝑfecti ꝛc. Sꝫ nū
qd qlibet tenet ad ꝑfectiōem: Nō ſꝫ itētio ꝑdicatoris
ad h̄ oꝫ eē. Est aūt duplex ꝑfectio charitatis. Una d̄ ne
cessitate ꝑcepti. s. vt in corde nihil admittat ꝯtrarium deo.
Mat. 22. Diliges dn̄ꝫ deum tuū ex toto corde tuo ꝛc.
Alia de vtilitate ꝯsilij vt abstineat ēt a licitis: ꝛ hec est
ꝑfectio superogatiōis. Sꝫ ad h̄ habuit auxiliū a deo.
Uñ dicit. (In q̄ laboro. s. certādo ꝯ ifideles ꝛ ꝑctōres.
scđe Ti. 2. Labora sicut bonus miles xp̄i ꝛc. Itē eius
dē. 4. Bonū certamē certaui ꝛc. Et h̄ ꝑm opationem
ei⁹. p̄ cor. 15. Gr̄a dei mecū. Et h̄ facit deus in me i vir
tute miraculoꝝ. s. prebendo virtutē. Luc. vlti. Sedete 5
in ciuitate donec induamini virtute ex alto.

CAP. II.

Uolo eniꝫ vos scire q̄lem sollici
tudinē habeam pro vobis ꝛ p
his q sunt laodicie ꝛ q̄cūqꝫ nō
viderunt facieꝫ meā in carne vt
consolent corda ipsorū instructi in charita
te ꝛ in omnes diuitias plenitudinis intel
lectus in agnitione mysterij dei patris ꝛ

a iesu christi: in quo sūt omnes thesauri sapie
Dañ. 13. ꝛ scie abscōditi. Hoc aūt dico: vt nemo vos
decipiat in sublimitate sermonum.
¶ Supra cōmēdauit statū fideliū: q est gratie: ꝛ decorē. s. xp̄m: hic ꝓtegit eos cōtra ꝯtrariantia huic statui: ꝛ pmo cōtra doctrinā corrumpētē. Scd̄o cōtra puersos mores. 3°. ca. ibi. (Igit si ꝯsurrexistis ꝛc̄.) Circa pmū duo fac. Q: p ostēdit sollicitudinē d eoꝝ statu. scd̄o tuetur eos ꝯ malā doctrinā ibi. (Hoc aūt dico ꝛc̄.) Iteꝝ pma ps diuidit in tres pticulas. Q: p pōit sollicitudinē. Scd̄o psonas d qbus sollicitat ibi. (Pro vob ꝛc.) Tertio de quo sit sollicit⁹ ibi. (Ut cōsolent ꝛc̄.) Dicit
1 ḡ. Uolo. n. vos scire qlē habeaꝫ sollicitudinē. s. magnā. Et h ptinet ad bonū plati. Ro. 12. Qui pest in sollicitudine. Luc. 2. Pastores erāt in eadē regione vigilātes ꝛ custodiētes vigilias noctis sup grege suū ꝛc̄. Et nō solū p a se cōuersis ꝛ sibi psentibus: ſʒ et p alijs. Un̄ dic̄. Pro vob q̄s nō vidi corpe: sed mēte: ꝛ nō solum p istis: ſʒ et p illis q nō viderūt ꝛc̄. Sollicit⁹ qppe erat p toto mūdo. Sap. 18. In veste poderis aaron totus erat orbis terraꝝ. ꝛc. Sic in mēte aplī. 2ᵉ Cor. 11. Preter ea q̄ extrinsec⁹ sūt istātia mea q̄tidiana sollicitudo oīuꝫ ecclesiaꝝ ꝛc̄. ſʒ d qb⁹ magis sollicitat. Rn̄° d nō visis q̄ꝫtū ad aliqd: q: nesciebat qd fieret circa eos: nō aūt simplr.
3 ¶ Deide cū dicit. (Ut cōsolent ꝛc̄.) Ostēdit de q̄ sollicit⁹ sit. s. de eoꝝ cōsolatiōe. Et p hoc pōit. Scd̄o quō possit hoc haberi ibi. (Instructi ꝛc̄.) Dic̄ ḡ. Ut cōsolent . i. p me habeāt cōsolationē spūalē cui⁹ ꝯsolatiōis factiuū ē bonū. Est eniꝫ factiuū gaudij vt q tristat de aliq̄ consolet de alio eque bono. Duo aūt sunt que ꝯsolātur nos: scꝫ meditatio sapientie. Sap. 8. Erit allocutio cogitationis tedij mei. Aliud ē oratio. Jac. 5. Tristat qs in vobis oret equo animo ꝛ psallat.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Instructi ꝛc̄.) pōit spēaliter sapie instructiōeꝫ. Duplex ē h lra: scꝫ q̄ dicta est ꝛ q̄ habet in Glo. sic. Ut cōsolent corda ipoꝝ instructoꝝ ꝛc̄. ad cognoscēdū ꝛc̄. Et est idē sensus. Instructio ḡ sapie cōsolat cōtra mala tēporalia. Dꝫ aūt hic eē istructus d via. ꝛ ideo dicit. In charitate q̄ scꝫ ē via ad deū. p° Cor. 12. Adhuc excellētiorē viā vobis demōstro: si linguis
4 ꝛc̄. Instructi ḡi charitate q̄ deus nos: diligit: ꝛ q̄ nos euꝫ diligimus. vtrunqꝫ. n. nos ꝯsolat. s. ꝛ q: dn̄s diligit nos. Gal. 2. Uiuo ego ꝛc̄. Et post. Qui dilexit me ꝛ tradidit semetipm̄ p me ꝛc. Eph. 2. Diues ī misericordia ꝓpter nimiam charitatē suā qua dilexit nos ꝛc. Item qua nos deū diligimus nos cōsolamur: q: cōsolatio ē amici si p eo substineat mala. Eccl. 22. Et si euenerit mihi mala ꝓpter illū substinebo ꝛc. Et subdit. In oēs diuitias. i. in omni capacitate. Intellē. n. noster ē. in potētia ad aliqd cognoscēdū: sed itellectus angeli in sua creatiōe impletus ē scia itelligibiliuꝫ. Et iō opꝫ q̄ nr̄o itellectui humano superueniat scia. Ul' p disciplinā. ſʒ
5 hec ē isufficiēs: q: nūq̄ꝫ aliqd tm̄ pōt sciri sic q̄ capacitatē eius impleat. Uel p reuelationē dinam ꝛ donum dei. Et hec ē sufficiēs. Eccl. 15. Impleuit eū dn̄s spū sapie ꝛ itellectus ꝛc. Et iō dic̄. Plenitudinis itellectus. i. in copiā. Sap. 8. Quid sapia locupletius? Esa. 33. Diuitie salutis sapia ꝛ scia. Instructi ḡ in copia dine sapie q̄ copia iplet itellm̄. Et h habebim⁹ cognoscēdo deuꝫ. Etiā dic̄. In agnitionē mysterij ꝛc̄. i. ad cognoscēduꝫ ꝟitatē sacramēti hui⁹ occulti: scꝫ q̄ de⁹ sit hō iesu xp̄i. Ul' misterij dei pr̄is: qd ē xp̄s iesus. Jō dicit Math. 11. d aplīs. Abscōdisti hec a sapiētib⁹ ꝛ prudētib⁹ ꝛ reuelasti ea paruulis. Ul' i agnitiōe eterne gn̄atiōis ꝛ incarnatiōis xp̄i. Sap. 6. Cogitare ḡ d illa sensus ē cōsumat⁹.

b Augu. Beat⁹ q te nouit: ifelix q te nō nouit. Per cognitionē dei hꝫ homo oēm plenitudinē. Joā. 17. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū ꝛc. Sꝫ nūqd p cognitionē xp̄i implet itellectus? Respōdeo sic: q: i eo sunt oēs thesauri ꝛc. De⁹ hꝫ oīum reꝝ noticiam: ꝛ hec noticia cōparat thesauro. Sap. 7. Infinitus. n. ē thesaurus hoībus ꝛc̄. Thesaurus ē diuitie cōgregate: ſʒ effuse nō dn̄r thesaurus: ſʒ q̄ in vno sūt. De⁹. n. sapiam suā sparsit s. sup oīa opa sua. Ecc. p. Et sic nō hꝫ rōnē thesauri: ſʒ ſm q̄ hmōi rōnes vniunt in vno. s. in sapia diuina. ꝛ oēs hmōi thesauri sūt i xp̄o. Sapia ē. n. cognitio diuinoꝝ. Scia vo ē creaturarū cognitio. Quicqd aūt de deo pōt sciri ptinēs ad sapiam totuꝫ deus abun-
2 dāter in se cognoscit. Itē qcqd pōt cognosci de creaturis cognoscit in se supereminēter. Quicqd aūt i sapia dei est: est in ꝟbo suo vno. q: vno simplici actu itellectus cognoscit oīa: q: in eo nō ē sciētia in potētia nec i habitu. Et iō i isto ꝟbo sūt oēs thesauri ꝛc. Sꝫ addit. Abscōditi. q: q̄ mihi aliqd abscōdit ꝯtigit duplr. s. vl' ꝓpter debilitatē itellē mei: vl' ꝓpter velamē oppositū: sic q̄ nō videt cādelaꝫ: vl' q: cecus ē vel velata ē. Ita i ꝟbo dei sūt oēs thesauri sapie ꝛ scie. ſʒ abscōditi nobis q̄ nō habem⁹ limpidos oculos: ſʒ lippos. Jo. 12. Adhuc modicū lumē i vob ē. Et q: ē velatū duplici velamie. s. creature: q: itellē nr̄ nūc ad illā cognitionē nō pt nisi p similitudinem creaturaꝝ. Ro. p. Inuisibilia dei p ea q̄ facta sūt itellecta cōspiciūt ꝛc. Itē velatū in carne. Jo. p. Et
3 ꝟbū caro factū ē ꝛc̄. Et si aliqd videm⁹ d deo: nō in totū. Esa. 45. Uere tu es de⁹ abscondit⁹ ꝛc. Num. 20. Aperi eis thesaurū tuū. Ponam⁹ q̄ aliqs habeat cādelaꝫ velatā nō q̄reret aliūde lumē nisi q̄ ditiuꝫ ab eo reuelet: ꝛ iō nō opꝫ sapiaꝫ q̄rere nisi i xp̄o. p° cor. p. Nō existimaui me aliqd scire nisi xp̄ꝫ iesuꝫ ꝛc̄. Et p° Jo. 3. Cū reuelabit tūc siles ei erim⁹. s. oīa scientes: sicut q hr̄et librū vbi esset tota scia non q̄reret nisi vt sciret illum librū: sic ꝛ nos non opꝫ amplius querere nisi xp̄m.
Deide cū dic. (Hoc aūt dico ꝛc̄.) Instruit ꝛ monet eos ꝯ doctrinā corrūpētē. Seducebāt aūt a qbusdā phis ꝯ fidē ꝛ ab hereticis q docebāt obſuātias legaliu. Jō p instruit eos ꝯ phos. 2 ꝯ iudaiſātes ibi. (In q̄ ꝛ circūcisi
4 ꝛc̄.) In scia vo mūdana duo ꝯtinēt: q: est q̄dā scia loquēdi: ꝛ q̄dā sciā reꝝ. ꝛ iō duplr pñt decipi. Jō p munit eos ꝯ phos decipiētes eos p sciaꝫ loquendi. Scd̄o cōtra decipientes eos per sciētiaꝫ rerū ibi. (Uidete negs ꝛc.) Pmo māifestat dceptiōeꝫ. Scd̄o assignat rōnē ibi. (Nā si corpe ꝛc.) Dic ḡ. Dico q̄ in xp̄o ē oīs scia. et h dico vt nō q̄rētes alibi sciaꝫ dcipiamini. Et dic̄. Nemo. s. nec dmosthenes nec tulli⁹ i sublimitate ſmonis. Esa. 33. Ppl'ꝫ ibi alti ſmōis nō videbis ꝛc̄. Sꝫ nūqd ē pctm̄ vti ſmōib⁹ sublimib⁹? Rn̄deo. Nō. q: et sci viri legūti⁹ loquūt q̄ꝫ et rhethores mūdi: sic Ambrosi⁹:
5 Hieronym⁹: ꝛ Leo papa. Nā si licꝫ vti ad psuadēdū in malo ornata locutiōe. mlt̄o magis in bona. Lectio. 11.

Aꝫ ꝛ si corpe absens sum: sed spū vobiscū sū gaudēs ꝛ vidēs ordinē vestrū ꝛ firmamētū ei⁹ que in xp̄o ē fidei vestre. Sicut ergo accepistis iesuꝫ xp̄m dominū nostrūꝫ in ipso ambulate: radicati ꝛ supedificati in ipso ꝛ cōformati i fide sicut ꝛ didicistis: abūdantes in illo i gr̄arū actiōe. Uidete negs vos decipiat per philosophiam ꝛ inanem fallaciā secunduꝫ traditioneꝫ hominum se

c cundum elementa mundi ⁊ nō ſm xp̄um:
3ᵃ qō. tq2 in ipſo īhabitat omnis plenitudo diui-
2ᵃ ar- nitatis corporaliter: ⁊ eſtis illo repleti q eſt
ti. 3ᵒ. caput oīs principatus ⁊ poteſtatis.

Supra monuit ne p aliquā fallaciā ſermonis deci-
dāt a fide: hic ponit rōnem monitiōis: q̄ ſumit̄ ex bōis
que in iſtis erāt q̄ nō debebāt pdere ſ3 pficere in eis. ⁊
p cōmemorat bona habita. Secundo oñdit quō in eis
pficiant ibi. (Sicut g̃ ⁊c̄.) Circa p̄mū duo facit. q2 p̄
2 oñdit q̄liter ſunt ſibi nota bona eoꝝ. Secūdo que bo
na in eis ſunt ibi. (Gaudēs ⁊c̄.) Dic̄ g̃. Nam ⁊ ſi ⁊c̄.
Quaſi dicat. Licet non p̄dicaueri vobis nec vr̄a facta
oculis videāt tn̄ ſpū vobis īterſu3 p affectionē gaudēs
de bōis veſtris. p̄ᵃ Cor. 5. Abſens q̄dē corpe: p̄ſens ∂o
ſpū. puerb. 10. Filius ſapiēs letificat p̄rem ⁊c̄. Et h̄ q2
reuelabat̄ ſibi p ſpm̄ ſcm̄. et iō dic̄. ſ3 ſpū vobiſcū ſū. 4.
Reg. 5. Nōne cor meū ī p̄ſenti erat qn̄ reuerſus ē hō d̄
curru in occurſu3 tui ⁊c. Gaudēs inq̄ ſū: q2 videns tu3
ordinē. i. ordinatā vr̄a3 cōuerſationem. p̄ᵃ Cor. 14. Oīa
honeſte ⁊ ſ3 ordinē fiāt in vob. Judic. 5. Stelle manē
tes ī ordie ⁊ curſu ſuo ⁊c. Et firmamētū ⁊c. 2ᵃ Thi. 2.
Firmū fūdamētū dei ſtat ⁊c. Et h̄ ī xp̄o. Eph. 3. hītare
xp̄3 p fidē ī cordibꝰ vr̄is ⁊c. Eccl̄ia. n. ē ſpūle edificium
3 Eph. 2. In q̄ oīs edificatio ꝯſtructa creſcit ī tēplū ſcm̄
in dn̄o. Huiꝰ āt bonitas cōſiſtit in d̄bito fūdamēto qd̄
ē fides ⁊ in d̄bita ſupedificatiōe. Et iō hec duo poſuit.
Deīd cū dic̄. (Sic̄ g̃ ⁊c.) mouet eos ad hec ſeruan
da. Et p̄ ad pficiēdū. Scd̄o ad perſiſtēdū. Tertio ad
grās agēdū. Dic̄ g̃. Sicut accepiſtis xp̄3 ieſu3 dn̄m no
ſtrū nō puertēdo in ipſo ambulare. Ro. 12. Adherētes
bono. Eccl̄ia q̄nq3 cōparat̄ ſpūali edificio. p̄ᵃ Cor. 3. tē-
plū dei ſcm̄ ē qd̄ eſtis vos. Q̄nq3 arbori q2 fert fructū.
Et eadē ē cōpatio fūdamēti ad domū: ⁊ radicis ad ar-
borē. q2 vtriuſq3 firmitas ē radix ⁊ fūdamē xp̄s. Eſa. 11.
Erit radix ieſſe q ſtat in ſignū pploꝝ: p̄ᵃ Cor. 3. Fūda
4 mētū aliō nemo pōt ponere p̄ter id qd̄ poſitū ē: qd̄ eſt
xp̄s ieſus ⁊c. Jō dic̄. Radicati. ſ. ſic̄ hōi rami: ⁊ ſupedi
ficati in ipſo ⁊ ꝯfirmati. ſ. ſic̄ hōi lapides. h̄ ē ſi pſtueri-
tis in fide eius. p̄ᵃ Pe. vlt. Aduerſarius veſter ⁊c. Et
poſt. Cui reſiſtite fortes ī fide ⁊c. Et h̄ ſic̄ didiciſtis. ſ. ī
ꝟa fide. Gal. p̄. Si qs vobis euāgelizauerit p̄ter id qd̄
accepiſtis anathema ſit ⁊c. Abundātes in eo in grāru̅
actiōe. i. grās agētes abundāter. p̄ᵃ Theſ. vlt. In omni
bus grās agite. 2. Machab. p̄. De magnis p̄iculis a dō
liberati magnifice grās agimus ipſi ⁊c̄.
Deīde cū dicit. (Uidete ⁊c.) monet ne decipiant̄ p
vanā ſapiam. Et p̄mo ponit monitionē. Secundo rō
nē ibi. (In ipſo ⁊c̄.) Circa p̄mū p̄mo docet vitare qd̄
pōt decipere. Secūdo oſtēdit quare illud decipiat ibi.
(Secūdū traditiōes ⁊c.) S3 q aliqs d̄cipiat̄ p ſapia3
5 ſecularem dupl̄r cōtingit. ſ. quādoq3 p p̄ncipia realia
ph̄ie. q̄nq3 p ſophiſticas rōnes. Et vtraſq3 docet cauer̄.
Un̄ dic̄. Ne qs ⁊c̄. i. per philoſophica documēta. Eſa.
47. Sapia tua ⁊ ſcia hec decepit te. Mr̄i. 11. ſūt pp̄ter
ph̄iam decepti a fide deuiātes. Jere. 10. Stultus eſt fa-
ctus ōis hō a ſcia ſua ⁊c̄. Q̄uātū ad ſcd̄3 dicit. Et ina-
nem fallaciā q̄ nō fundat̄ niſi ſup apparēti inuolutione
v̄boꝝ. Eph. 5. Nemo vos ſeducat inanibus v̄bis. Sed
quō ſeducēs? Qui ſeducit op3 h̄re aliq̄d apparēs ⁊ ali
q̄d nō exiſtēs. Jō p̄mo ponit p̄ncipiū apparētie. Secū
do defectū exn̄te. Principiū apparētie ē duplex. ſ. au-
ctoritas ph̄oꝝ. ⁊ q̄ſtu3 ad hoc dicit. Scd̄m traditionē
hoīum. i. ſ̄m eas q̄ aliqui tradiderunt pp̄ria rōne. p̄s.
Dn̄s ſcit cogitatiōes hoīu3: qm̄ vane ſūt. Aliō ē adin
uētio rōis. qn̄. ſ. aliqs vult metiri ea q̄ ſūt fidei ſ3 p̄nci-
pia rerum: ⁊ nō ſ̄m ſapiam d̄inam. Et h̄. n. multi deci 6
piant̄. Et iō dic̄. (Scd̄m elementa mūdi ⁊c̄.) Sap. 13.
Neq3 opibus attēdētes agnouerūt qs eēt artifex ⁊c̄.
Q̄uāto eni3 cā ē altior: tāto h3 ſupiorē effectū. Un̄ qui
voluerit cōſiderare effectus ſupiores ſ3 cās īferiores d̄
cipit̄: ſicut ſi quis cōſideret motu3 aque ſ̄m v̄tute3 aq
nā pōt ſcire cauſam refluxus maris: ſ3 ſic ſi conſiderat
eū ſ̄m v̄tutē lune. Un̄ mlto magis decipit̄ q cōſiderat
pprios dei effectus ſ̄m elemēta mūdi. Et hec ē cā ap-
parētie. S3 nūq̄d ſunt ſemp reſpuēde traditiōes hoīu3
⁊ rōnes? Reſpōdeo. Nō. ſed tūc qn̄ pcedit phyſica rō
ſ3 illa ⁊ nō ſ̄m xp̄m. Infra eodē. Nō tenētes caput ex
q̄ totū corpꝰ p nexus ⁊ ꝯiunctiōes ſubminiſtratū cre
ſcit ī augmētū dei ⁊c̄. Uel p̄t expōi ſ3 elemēta mūdi mē 2
ſurādo. ſ. v̄itatē ſ̄m v̄itatē creaturarū. Uel hoc dicit p-
pter ydolatras colētes ydola ⁊ dicētes. Jouem celum.
Uel ſ̄m iudeos vt ſit ſenſus. Per ph̄iam. i. p rōnē volē
tium trahere ad legalia ſ̄m elemēta mūdi. i. ſ̄m obſer-
uationes corporales. Gal. 4ᵒ. Sub elemētis mūdi era-
mus ſeruientes. Sed prima expoſitio ē melior.
Deīde cū dicit. (Q2 in ipſo ⁊c.) ponit rōnē p̄dictoꝝ
dicens. Quicq̄d nō eſt ſ̄m xp̄m reſpuēdū eſt. S3 nū
q̄d ē xp̄s tātus: vt p eo oīa reſpui debeant? Et reſpon
det q ita qd̄ oñdit tripl̄r. P̄rio p cōparationē ad diui-
tatē. Secūdo p cōparationem ad fideles ibi. (Et eſtis
⁊c̄.) Tertio p cōparationē ad angelos ibi. (Qui ē ca
put ⁊c̄.) Dic̄ g̃. Ideo reſpuēdū ē qd̄ eſt ꝯ eū q2 ipſe ē d̄ 3
us. Un̄ plus eſt ei ſtādū q̄3 oībꝰ: q2 in ipſo habitat ⁊c̄.
Deus enim eſt in oībus: ſ3 in q̄buſdā p p̄ticipationem
ſimilitudis ſue bonitatis vt lapis ⁊ alia hm̄oi. Et talia
nō ſūt deꝰ ſed habent in ſe aliq̄ dei: nō eius ſubā3 ſed Deus
ſimilitudinē eius bonitatis. Et iō nō habitat ī eis ple eſt in
nitudo diuinitatis: q2 nō eſt ibi ſ̄m ſubām. Itē eſt ī mē oībus
tibus ſanctis que p amorē ⁊ cognitionē attingūt deū. rebus
Et ideo deus eſt in eis ſ3 grām: ſ3 nō corporal̄r ſ3 ſ̄m dupl̄r
effectū grē: nec eſt plenitudo: ſ3 ſ̄m aliquos effectus
terminatos. S3 in xp̄o eſt corporaliter: qd̄ exponit̄ tri-
pl̄r. Corpus. n. diuidit̄ ꝯ vmbra3. infra eodē. Que ſūt
vmbra futuroꝝ ⁊c. ⁊ ſic deū cōtingit dupl̄r īhabitare.
vel ſ̄m vmbrā: vel corporal̄r. i. real̄r. Primo mō īhabita
bat ī veteri lege: ſ3 in xp̄o īhabitat corporal̄r. i. real̄r: ⁊ 4
ſ3 veritatē. Alio mō q2 aliq̄ ſancti inhabitant̄ ſolu3 ſ̄m
animum nō ſ̄m corpus. Roma. 7. Scio q nō habitat
in me. i. in carne mea bonu3: ſed in xp̄o diuinitas inha
bitat corporaliter: q2 īhabitatio dei q̄ ſanctos inhabi-
tat eſt p opationē. i. per amorem ⁊ cognitionē qd̄ ē opꝰ
ſolius mētis rōnalis: ſ3 in xp̄o inhabitat p aſſumptio Deus
nē hoīs in vnitatē pſone. Un̄ q̄cq̄d pertinet ad hoīem tribꝰ
totū īhabitat̄ a deo. ⁊ ideo caro ⁊ mens īhabitatur: q2 mōis
ambo ſunt vnita v̄bo. Jo. p̄. Et v̄bū caro factū eſt. S3 eſt in
tertio mō ē ſenſus. Tribus eni3 modis eſt deus in re- rebus
bus. Unus eſt cōis p potētiā: p̄ntia3 ⁊ eſſentiā. Alius
p grā3 in ſanctis. Tertius modus eſt ſingularis ī xp̄o
p vnionē. Corpus aūt tres dimēſiones h3. Et plenitu 5
do diuinitatis his modis in xp̄o ſupperabūdat: iō cor
poral̄r dicit̄ in eo eē. Et p̄mus q̄dē modus eſt q̄ſi lon
gitudo: q2 ſe extendit ad oīa. Itē latꝰ ē p charitatē. Itē
q̄ſtū ad pfūdū icōp̄henſibilis. S3 ex hoc Neſtorius
erat dicens vnionē factā p inhabitationē tm̄ dicēs v̄-
bu3 īhabitaſſe carnē. Sed ꝯ hoc ē qd̄ apoſtolus dicit
Phil. 2. Exinaniuit ſemetipm̄ ⁊c̄. Habitare aūt hoīe3 error
nō ē exinanire. ſ3 hoīe3 fieri. Eriō ſubdit. In ſilitudi- neſto
nem hoīu3 factus ē. ⁊ ideo habitabilis d̄r xp̄s. ñ quaſi rij.
alius ſit q habitat ⁊ qui īhabitat̄: ſ3 ipſe ē ⁊ hō pleni-
tudo diuinitatis. Deīde cu3 dic̄. (Et eſtis i illo ⁊c.)
Oñdit idem per comparationē ad alius. Quaſi dicat

a omnia accepistis. Jo. p̊. De plenitudine eius ꝛc̃. Sciē
Dõa dū ē aūt ꝙ platonici dicūt ꝙ diuina dona ꝑueniunt
diuisa ad homines mediātibus substātijs separatis. Et h̄ est
in ho verū ēt ſ3 Dionyſium: ſ3 h̄ ē quoddā speciale: q2 ab eo
mies imediate qui replet angelos. Joā. p̊. Unigenitus dei fi
nõ ve lius q est in sinu patris ipse enarrauit ꝛc̃. Heb. 2°. Cū
niunt initiū accepisset enarrari ꝑ dn̄m ab his q audierunt
p sub ꝛc̃. Et iō dicit Qui est caput ois ꝓncipatus ꝛ potesta
stanti tis inq̄ntū ē rex eorū ꝛ dn̄s: ñ ꝑ cõformitatē nature: q2
as se sic caput est hoīum. Et tangit istos ordines qui vide
paras tur hre quādā preeminentiam. ¶ Lectio. III.
ime- IN quo ꝛ circūcisi estis circun-
diate cisiõe nõ manufacta in expolia
2 tione corꝑis carnis. sed in cir-
Dier. cūcisiõe xp̄i cõsepulti ei i baptis
4. mo. in quo ꝛ resurrexistis ꝑ fidez operatio
nis dei: q suscitauit illū a mortuis. Et vos
psal. cū mortui essetis in d̄lictis ꝛ p̄pucio carnis
3. vr̄e cõuiuificauit cū illo donās vobis oia d̄
licta. delēs qd̄ aduersus nos erat cyrogra
phū decreti qd̄ erat c̄riū nobis. Et ip̄m tu
lit d̄ medio affigēs illd̄ cruci: ꝛ expoliās prī
cipatus ꝛ ptā̄tes: traduxit confidenter palā
3 triumphans illos in seipso.
¶ Supra muniuit fideles c̄tra deceptiões secularis
3ª. q. sapiētie. hic instruit ꝛ munit eos c̄tra hereticos volen
48. ar tes eos ad legalia trahere: quos p̊ docet vitare. Secū
ti. 6. do excludit eorꝫ falsam seductionem ibi. (Nemo ꝛc̃.)
Iterū p̄ma in duas: quia p̊ ondit legalia esse impleta
in xp̄o. Secūdo ea excludit: ostendens ꝙ nõ tenētur
ad ipsa ibi. (Nemo vos ꝛc̃.) Inter legalia aūt p̄mū est
circūcisio. in q̄ iudei ꝓfitebāť obseruātiā veteris legis:
sic q̄s nos in baptismo ꝓfitemur obseruātiā noue legis.
Gal. 5. Testificor omni circūcidēti se quoniā debitor
est vniuerse legis faciende. Un̄ dic̄ ꝙ fideles sūt circū
cisi quadam spūali circūcisiõe. Ex q̄ seqť ꝙ illa cessat.
4 Unde p̊ ostēdit q̄li circūcisiõe sūt circūcisi. Secūdo in
quo accipitur hec circūcisio ibi. (Cõsepulti ꝛc̃.) Ter-
tio assignat rõnem hui9 circūcisiõis ibi. (Et vos cum
mortui ꝛc̃.) Circa p̄m sciēdū ē ꝙ duplex ē circūcisio. s.
carnalis ꝛ spūal. Per xp̄z v̊o sum9 circūcisi nõ circūci
siõe carnali ſ3 spūali. Et iō p̊ excludit carnalez. Scd̄o
astruit spūalem. Dicit ḡ. In quo. s. xp̄o circumcisi estis
circūcisiõe nõ manufacta. Ro. 2°. Nõ. n. q in māifesto
iudeus est: neq3 que in manifesto in carne est circūci-
sio: ſ3 qui in absc̄ōdito iudeus est ꝛ circūcisio cordis in
spū nõ littera ꝛc̃. ¶ In expoliatiõe corporis carnis) h̄
dupl̄r pōt legi. Uno mõ sic. Dico circūcisi nõ manufa
cta circūcisiõe. vos dico manētes in expoliatiõe ꝛc̃. i.
5 carnalis corruptiõis: ſ3 illd̄ p̊ Cor. 15. Caro ꝛ sanguis
regnū dei nõ possidebūt ꝛc. Quasi dicat. Jō circūcisi:
q2 nõ habetis iam vitia carnis. infra. 3. Expoliātes vos
veterē hoīez cū suis actibus ꝛc̃. Uel dico circūcisiõe ñ
manufacta q̄ circūcisio manufacta cõsistit in expolia
tiõe corporis carnis q̄ abscindiť ab alia. Un̄ alia lrā h3.
Cutis carnis. i. corporis carnis. i. pticule corporis q̄ est
caro: nõ ꝙ aliud sit corpus ꝛ aliud caro. Et dicit carnis
alludens legi: vbi fit mentio de carne. Gen. 17. Circun
cidetis carnē preputij vestri ꝛc̃. Et hoc vt ostēderet ꝙ
est q̄dā carnalis obseruātia. Sed nos non tali sumus
circūcisi: ſ3 circūcisione xp̄i. Sicut. n. xp̄s assumpsit si
militudinē carnis peccati. i. carnē passibilē vt a pc̄tō li
beraret: ꝛ ita ꝛ remedia legis vt a legis obseruantia li-
beraret. Ut q̄nā xp̄s facit in nobis q̄ est spūalis circūci b
sio. Ro. 2. nõ littera ſ3 spū. Secūdo ondit ꝙ adepti su-
mus eā in baptismo: ꝛ sic baptismus ē spūalis circūci
sio. Et p̊ ondit ꝙ in baptismo exhibetur figura mor-
tis xp̄i. Secūdo ꝙ in eo accipiť cõformitas ad resurre
ctiõez xp̄i ibi. (In q̄ ꝛ resurrexistis ꝛc̃.) Dic̄ ḡ. (Cõse-
pulti ꝛc̃.) Q2 in eo exprimiť similitudo mortis xp̄i: vt
sic̄ xp̄s pōit p̊ in cruce ꝛ postea in sepulchro: ita q bap-
tizať ponit sub aqua ꝛ ter sic̄ stetit xp̄s triduo i sepul
chro. Cõsepulti ēt. i. baptizati ad similitudinez mortis
xp̄i: vt sic̄ in ea destruxit pc̄tm̄: ita ꝛ i baptismo. Et sic̄
resurrexit de sepulchro ita ꝛ nos a peccatis i re: ꝛ a cor
ruptiõe carnis in spe. Et h̄ ꝑ fidē: q2 v̄tute dei resusci-
tamus ē. ps. Resuscita me ꝛc̃. Et credēs hāc resurrectio a
nē fit ꝑticeps hui9 resurrectiõis. Rom. 8. Qui suscita-
uit iesū xp̄z a mortuis viuificabit ꝛ mortalia corpa vr̄a
ꝛc̃. S3 ꝛ xp̄s resuscitauit se. Eadez est enim opatio pa
tris ꝛ filij. ps. Exurgā diluculo ꝛc̃.
¶ Deīde cū dic̄. (Et vos cū ꝛc̃.) Ondit rõnē similitu
dinis. ꝛ p̊ ondit similitudinē. Secūdo modū dictorꝫ ibi.
(Delēs ꝛc̃.) Littera ñ ē difficilis. Dixit vos circūcisos:
q2 cõsepulti estis xp̄o in baptismo: ꝛ cõparauit baptis
mū sepulture ꝛ morti. S3 pōt dici ꝙ ad ꝓpositū ma-
gis cēt si dicať qd̄ p̊ ostēdiť ꝙ baptismus sit circūcisio.
Scd̄o ondit rõnē q̄re: q2. s. pc̄tm̄ est supfluitas ꝛ caro p̄
putij ē supfluitas. Idē ḡ ē d̄poni pc̄tm̄ ꝛ preputiū. S3
in baptismo deponiť pc̄tm̄. Ergo ē idē qd̄ circuncisio. b
¶ Et iō dic̄. (Cū essetis mortui i d̄lictis). i. ꝑpter de-
licta vr̄a. ps. Mors pc̄tōrꝫ pessima. (Et p̄pucio carnis
vr̄e). i. carnalis c̄cupiscētie qd̄ ꝑtinet ad originale q̄n
astricti reatu malorꝫ actuū ꝛ pc̄ti mortalis h̄ faciēs xp̄s
c̄uiuificauit ꝛc̃. Ephe. 2. Cū ēēm9 mortui d̄lictis ꝛ pec
catis vr̄is ꝛc̃. Et h̄ remouēs a vob̄ oē pc̄tm̄ cõdonās ꝛ
remittēs vob̄ oia d̄licta. Idē ē igiť circūcidi ꝛ c̄uiuifica
ri. ꝛ h̄ i baptismo ꝑ remediū mortis pc̄ti: ꝛ cū circūcidi
mur ꝑ remotione pc̄ti originalis. S3 quod̄ cõdonauit ē
Rn̄9 dicēdū ē ꝙ hō peccādo duo icurrit. s. reatū culpe. ꝛ
ƀuitutē dyaboli. Et iō dic̄ quod̄ sūt pc̄tā cõdonata. ꝑ̊o
q̄ntū ad remotiõez ƀuitutis dyabolice. Scd̄o pōt abla
tiõez reat9 culpe ibi. (Expolias ꝛc̃.) Dic̄ ḡ. Delēs ꝛc̃. 4
Qd̄ d̄cretū dupl̄r pōt itelligi. Uno9 lex vet9 Eph. 2. Le
gē mādatorꝫ d̄cretis euacuās ꝛc̃. Et sic loqť h̄ ad iu- Cirographus
deos. Q. d. Et vos c̄uiuificauit. Cyrographū ē scriptu
ra manualis ꝛ ꝓpē fit ꝑ cautiõe c̄ctuū. Quicūq3 frā
git d̄cretū dei efficiť reus culpe. Et h̄ reat9 cõsistit ꝛ in ē scriptura manualis.
memoria hoīs idē ꝑturbata ꝛ maculata ꝛ in memoria
dei iudicaturi ꝛ d̄monū q cruciaturi sūt. Hoc ḡ rema-
nēs i mēoria vocať cyrographū. xp̄s. ḡ q c̄donauit oia
ꝛ h̄ d̄lēs cyrographū. i. mēoriā trāsgressiõis: qd̄ cyro-
graphū vl d̄cretū erat aduersus nos: q2 vtrūq3 erat c̄
nos. Lex q̄dē: q2 faciebat cognitiõez pc̄ti ꝛ ñ iuuabat.
Cyrographū aūt: q2 mēoria trāsgressiõis ad puniēdum
erat. Et dic̄ d̄cretū: q2 ñ remittit vt facias ꝙ ñ peccaue 5
ris: ſ3 q2 nõ ē i mēoria dei ad puniēdū: nec i d̄mõis mēo
ria ad accusādū: nec i te ad c̄tristādū. ps. Bti q̄rū tecta
sūt pc̄tā ꝛc. Ut cõiter loqť ñ solū ad iudeos ſ3 ad oēs.
Unū d̄cretū scū3 ē p̊ hoī. Gen. 2. Ex oi ligno paradisi
comede: d̄ ligno aūt sciē bōi ꝛ mali ne cõedas. In q̄cūq3
die cõederis morte morieris ꝛc. S3 hm̄õi d̄cretū ē hō
trāsgressus: ꝛ h̄ i mēoria ē cyrographū c̄riū nobis qd̄
xp̄s deleuit. Et quod̄ In cruce q̄n̄ tulit ip̄m de medio
ꝛc̃. Cõsuetudo. n. erat ꝙ soluēs omnia ad que quis te-
nebať scindebať cyrographū. Homo aūt erat in peccato:
sed xp̄s soluit pro nobis patiendo. ps. Que nõ rapui
tunc exoluebam. Et ideo simul cū morte christi h̄ cy-
rographū est destructum. ꝛ ideo dicit. Tulit d̄ medio.

6 ubstulit de rerum natura. ꝛ hoc affigens cruci per quã
satisfaciẽs deo: tulit peccatum nostrum.
¶ Deinde cũ dicit. (Expolians ꝛc.) Ondit quõ liberauit a
seruitute peccati. Detur. n. q usurarius ppter cautio
nem teneat hoiem captũ. Nõ sufficeret destructio cau/
tionis: nisi liberaret. Sic ꝛ xp̃s. Et ideo dicit. (Expolians
ꝛc). Hec expoliatio refertur ad sanctos mortuos ante
passionẽ xp̃i. ꝛ sic xp̃s eos de inferno expoliãdo libera/
uit. Zach. 9. Tu vero i sanguine testamẽti tui emisisti vin
ctos tuos de lacu i quo nõ erat aqua ꝛc. Esa. 49. Eqdẽ ꝛ ca
ptiuitas a forti tollet: ꝛ qd ablatũ fuerit a robusto sal/
uabit. Uel de viuis: ꝛ sic expoliauit eos a demõib⁹. Lu.
a 11. Si autẽ fortior illo superueniens vicerit eũ vniuersa ar
ma ei⁹ auferet in qbus cõfidebat: ꝛ spolia ei⁹ distribuet.
Jo. 12. Princeps huius mũdi eijcietur foras ꝛc. Dicit ergo ex
polians principatus ꝛ ptãtes. i. ipsos demones. Eph. vlt.
Aduersus pricipes ꝛ potestates: aduersus mũdi recto
res tenebrarũ harũ ꝛc. ¶ Traduxit ipsos sanctos cõ/
fidẽter tanq̃ auctoritatẽ habẽs i celũ q̃ntũ ad mortuos
ꝛ viuos in regnũ glorie sue. Uel traduxit. i. extra duxit.
i. expulit principatus ex homine. Esa. 51. Induere forti/
tudinẽ brachiũ dñi ꝛc. ¶ Palaz. i. euidẽti iudicio quo
cognoscat q traducti sunt. Olim eniz totus mundus
seruiuit ydolis nũc nõ. Uel pallam corã multitudine
angelorũ: tuz qz descẽdit ad infernũ sanctorũ tũ qz ascẽ
3 dit in celũ. Et hoc in semetipso. i. in sua virtute. Phil.
3. Scd̃m operationem qua possit ẽt subijcere sibi oia.
Alia littera sic habet. Et exuens se carne principatus ꝛ
potestates exẽplauit fiducialiter triumphãs. Et expo
nitur sic. Exuens se carne. i. mortalitate. prime. Cor. 15.
caro ꝛ sanguis regnum dei ñ possidebũt. i. mortalitas
carnalis corruptionis. Rom. 6. Xp̃s resurgẽs ex mor/
tuis iam nõ moritur mors illi vltra non dñabitur ꝛc.
2. Corin. 5. Et si cognouimus scd̃m carnẽ xp̃m: sed nunc
iã nõ nouimus. Exemplauit. i. in se exẽplũ prebuit q̃/
Ro. mõ sũt vincẽdi. Reliq̃ nõ mutantur. ¶ Lectio. IIII.
14. c. Nemo ergo vos iudicet in cibo
aut in potu aut i parte diei festi
aut neomenie aut sabbatorum
4 que sunt vmbra futurorũ. cor
pus autẽ christi. Nemo vos seducat volẽs
in humilitate ꝛ religione angelorũ q̃ non
vidit ambulãs frustra inflatus sensu carnis
sue ꝛ nõ tenẽs caput ex quo totũ corpus p
nexus ꝛ coniũctiones sũe mistratũ ꝛ con/
structũ crescit i augmẽtũ dei. Si ergo mor/
tui estis cũ christo ab elementis hui⁹ mũdi
qd adhuc tanq̃ viuẽtes mũdo decernitis.
Ne tetigeritis. neq̃ gustaueritis: neq̃ con
trectaueritis q̃ sũt oia i interitu ipso vsu scd̃m
5 pcepta ꝛ doctrinas hominũ q̃ sũt rõnẽ qui/
dẽ habentia sapiẽtie in superstitione ꝛ hũili
tate ꝛ non ad parcẽdum corpori non in ho
nore aliquo ad saturitatem carnis.
Ceri/ ¶ Supra ondit legalia eẽ impleta in xp̃o ppter cir/
moni cũcisionẽ in eo impletã q̃ est legaliũ professio: hic con
alia i cludit eos nõ obligari ad legalia pcepta cerimonialia.
veteri Cerimõialia aũt erãt q̃tuor. s. sacrificia sacra sacramẽ
lege ta: ꝛ obseruãtie. Sacrificia imolabant deo vt oues vi/
erant tuli ꝛ hmõi. Sacra erãt sicut vasa ꝛ solẽnia tpa. Sacra/
q̃tuor mẽta erãt tria. s. circũcisio: agnus paschalis: ꝛ cõsecra/
tio sacerdotũ. Obseruãtie aũt erãt ea q̃ ptinebãt ad sin
gularẽ cõuersationẽ ppli israel: vt cibi: vestes ꝛ hmõi. a
Quedã vero pdictorũ ptinebant ad quosdã: vt sacrificia
vasa ꝛ alia hmõi. q̃dã ad oẽs. De primis aũt ñ facit mẽ
tionẽ: sed de tãgẽtib⁹ totũ pplm sicut nũc baptism⁹. Facit aũt
mẽtionẽ de obseruãtijs: qz abstiebãt a certis cibis. Le/
ui. 11. vt de q̃drupedibus ab his q̃ vngulã nõ diuidũt.
In potu ẽt vas qd ñ hr̃et opculũ imũdũ erat ꝛ qcqd i
eo erat. Et ideo q̃ntũ ad hoc dicit. Nẽo vos iudicet. i. cõdẽna/
biles putet in hoc qd vtimini cibis vel potib⁹ phibitis i
lege. Ro. 14. Qui nõ mãducat mãducãtẽ non iudicet
ꝛc. Itẽ facit mẽtionẽ de sacris ad tẽporũ solẽnitatẽ pti/
nẽtibus. In veteri aũt lege erat solẽnitas iugis: vt sacri
ficiuz vespertinũ ꝛ matutinũ. q̃dã aũt q̃ certis tẽpori/
bus fiebant. Et horũ q̃dã fiebãt pluries in ãno. q̃dã se/
mel tñ: sicut pascha. scenophegia: ꝛ pẽthecosten: sed sab a
batũ ꝛ neomenia pluries: qz istud q̃libet hebdomada:
illud semel in mẽse. Et huius rõ erat qz oia festa tẽdũt
ad honorẽ dei. Impẽdimus aũt deo honorẽ: vel ppter
aliqd eternũ: ꝛ sic ẽ iuge sacrificiũ: vel ppter aliqd tem
porale: ꝛ hoc q̃ntũ ad totũ hoium statum: ꝛ sic sũt duo. s.
creatiõis bñficiũ ꝛ sic ẽ sabbatũ. Exo. 20. Memẽto vt
diẽ sabbati sanctifices. Et rõ ponit ibi: qz septimo die
requieuit. Et rõ allegorica ẽ: qz significat qetẽ xp̃i in se
pulchro. Et anagogice qetẽ aie i deo. Itẽ bñficiũ ppa
gatiõis ꝛ cõseruatiõis qd fit p xp̃m. Et qz iudei obserua
bãt tpa a luna ideo dicit. Festũ neomenie. i. noue lune sunt
ẽt alie cãe. s. liberatiõis spãlis: ꝛ sic superaddite sũt alie 3
solemnitates: ideo dicit. In pte diei festi: aut neomenie q̃
fit q̃libz mẽse. Leui. 23. aut sabbatorũ p qualibet septi/
mana. Et dicit sabbatorũ: qz sabbatũ est requies: ꝛ isti ha
bebant plura sabbata: qz septimũ diẽ ꝛ septẽ septima/
nas. s. pentecostẽ. q̃ in septima septimana est a pascha:
que est principiũ ãni. ꝛ septimũ mẽsem ꝛ septimũ annũ
in q̃ fit remissio debitorũ. Itẽ 7ᵐ septimana ãnorũ. s. i iu
bileo. Et ideo dicit. Sabbatorũ. Quasi dicat. Null⁹ vos
cõdemnet. qz hec nõ obseruatis. Et hoc ideo: qz sunt vm
bre futurorũ. s. xp̃i. Et ideo veniẽte veritate dz cessare
vmbra. Corpus aũt xp̃i. i. corpus ptinẽs ad xp̃z. qñ qs
videt vmbrã sperat q corpus sequat. Legalia aũt sunt
vmbra pcedẽs xp̃m ꝛ eũ figurabãt vẽturũ. Et ideo dicit. 4
Corpus. i. veritas rei ptinet ad xp̃m: sed vmbra ad legẽ.
¶ Deinde cũ dicit. (Nemo vos seducat ꝛc.) Loquit
cõtra seductores ꝛ deceptores. Et primo mouet vt non
decipiant. Secũdo arguit deceptos ibi. (Signo mortui
ꝛc.) Itẽ primo reddit cautos a seductiõe. Secũdo ondit per
qd seducant ibi. (Volẽs in humilitate ꝛc.) Tertio in
quo deficiat ibi. (Que nõ vidit ꝛc.) Dicit ergo. Nemo vos
seducat. s. a veritate quã dixi. Ephe. 5. nemo vos seducat
inanibus verbis ꝛc. Seducũt. n. i humilitate isti pseudo
introducẽtes legalia: qz vtebãt simulata sanctitate. Sã
ctitas aũt in duobus cõsistit: scz in hũana cõuersatiõe
ꝛ cultura dei. Isti aũt ostendebant humilem cõuersa/
tionẽ videntes nõ curare de rebus mũdi. Et ideo dicit. In
humilitate. Eccl. 19. Est q nequiter se humiliat ꝛ interio
ra eius plena sũt dolo. Itẽ dicebãt se pdicare ad reuerẽ 5
tiã dei. Et dicit. Et religione angelorũ. Religio. n. ẽ scd̃m
tulliũ q̃ cuidã nature quã diuinaz vocãt cultũ ꝛ cerimo
niã affert. 2 Thi. 3. Habẽtes qdẽ spẽz pietatis: virtutem
aũt eius abnegãtes. Et scd̃z Glo. legit sic. In religiõe ꝛc.
Qz p hoc itẽdũt q videant eẽ ãgeli. i. nũcij dei. Mat. 7.
Attẽdite a falsis pphetis ꝛc. Vel in religiõe angelorũ
ad lr̃az. qz vetus lex ẽ tradita p angelos i manu media
toris. vt dicit Gal. 3. Heb. 2. Si eniz q p ãgelos dict⁹ est
sermo fact⁹ ẽ firm⁹ ꝛc. et isti dicebãt cultũ legis obseruãdũ
qz tradita erat p ãgelos. Sz tñ triplex est eorũ defect⁹. s.
scie iustitie ꝛ fidei. Et q̃ntũ ad primũ dicit. Volẽs q̃ ñ vidit
idest

a idest intellexerit psuadere: ꝛ semp repetas. Nemo vos se
ducat. Isti.n. nesciebant quo fine data esset lex.i. thi.i.
Uolētes esse legis doctores nō intelligentes neqꝫ q̄ lo
quunt: neqꝫ de qb⁹ affirmāt. Quātū ad pm dicit. Am
bulans frustra inflatus. Lꝫ sic hūilitatē ptēdāt. Et po
nit duo.s. q religio eoꝝ sit inutilis: qꝛ āmbulant frustra
.s. opantes opa q̄ nō psunt ad vitā eternā. Sap.3. In
utilia sunt opa eoꝝ. Job.39. Frustra laborauit nullo ti
more cogēte. Itē ptendūt fīcam hūilitatē. Uñ dicit. (In
flatus ꝛc.) Dria est inter inflatū ꝛ pinguē: qꝛ pingues
veritatis sunt pleni: inflati pō vacui: sed vento extēsi.
Qui ḡ vere sunt hūiles sunt pleni: sed q appent tm̄ in
flati. Sap.4. Dirūpe illos inflatos sine voce. Hoc sen
2 su intellr illud. Scia iflat.i.cor.8. Hec sapia est grauis
.s. qꝛ inflat nō q̄ est ex deo Mat.16. Caro ꝛ sanguis nō
reuelauit tibi ꝛc. ¶ Quātū ad tertiū dicit. (Nō tenēs
caput).s. xp̄m p fidē. Et talis decipit qꝛ sine xp̄o est in
tenebris.i.thi.6. Si qs nō acqescit sanis v̄bis ꝛc. Sꝫ
quare est caput? Rñdet dicēs. Qꝛ ab eo depēdet totuꝫ
bonū corpis.s. ecclesie. In corpe.n. nāli sunt duo bona
.s. cōpactio mēbroꝝ ꝛ augmētū corpis. Et h hꝫ ecclia
a xp̄o. Ex eo.n. depēdet totū corpus. Rom.12. Multi
vnū corpus sumus in xp̄o ꝛc. Et iō dicit. Cōnexū in
corpe.n. est duplex piunctio mēbroꝝ.s. pm ptactuꝫ: qꝛ
manus est piuncta vlne. hec pectori ꝛ sic de aliqs. Alia
est pnexio seu piunctio neruoꝝ. Et iō dicit. Cōiunctū
3 ꝛ cōnexū. Sic in ecclia est piūctio p fidē ꝛ sciaꝫ. Eph.
4. Unus dñs vna fides: vnū baptisma. Sed hoc non
sufficit: nisi sit puexus charitatis ꝛ pnexio sacroꝝ. Et
iō subdit. Subministratum p nexus: qꝛ p charitatē vn⁹
subministrat alteri. Augef ēt p xp̄m: qꝛ crescit.s. corpus
coniunctū sic in augmētū dei.i. qd̄ deus facit in nobis
ps. Beatus vir cuius est auxiliū abs te ascēsiōes icor
de suo disposuit ꝛc. Uel dei.i. xp̄i q deus corpus auget
dū augef ecclesia. Eph.4. Ad psumationē sanctorum
in opus ministerij in edificationem corporis xp̄i ꝛc.
¶ Deinde cū dicit. (Si ḡ mortui ꝛc.) Arguit iā dece
ptos. Et pmo ponit rōnē redargutionis ex pdōne de
ceptoꝝ. Scḋo ex pdōne eoꝝ in qbus dcipiebanf ibi.
(Que oia sunt ꝛc.) Cōditio eoꝝ erat libertas: qꝛ sicut
4 erant mortui pctō: ita ꝛ legi. Uñ seruare eā nō debant.
Dicit ḡ. Si mortui estis cū xp̄o mortuo legi ab elntis
mūdi.i. a legalibus obseruātijs: qꝛ iudei seruiebāt deo
pō: tm̄ sub elemētis: sed gentiles sub ipis elemētis: qd
adhuc ūitate cognita tanqꝫ in hoc mūdo vt iudi decer
nitis tāgēda ꝛ comedēda.s. dicēs. Ne tetigeritis h: qꝛ
pctm̄ ē neqꝫ gustaueritis de porco ꝛ anguilla. Leui.11.
¶ Deinde cū dicit. (Que oia ꝛc.) Ostendit qualia sūt
ex pte legalium dicens q sunt noxia ꝛ vana ꝛ grauia.
Uñ dicit. Que oia sunt in interitum: qꝛ mortifera post
passionē xp̄i ponentibus spem in eis: sed post ipo gre
diuulgate simplr oībus sūt mortifera. Qd dico ppter
opinionē Hiero. ꝛ Augu. q̄ supra ad Gal.2.ca. ponif.
5 Ad interitū ḡ ꝛ in mortē pducentia sunt. Et si dicaf q̄
re ḡ legimus vetus testm̄? dic q legimus ad testimoni
um nō ad vsum. Et iō dicit. Sunt in interitū ipso vsu
.i. nō ad testimoniū: sed ad vsum. Itē sunt vana q̄ non
innitunf rōni nec auctati: sed hec nō initunf auctorita
ti diue: sed hūane. Uñ dicit pm pcepta. Sed nūqd nō
sunt pcepta a deo? Rñ°. sic quosqꝫ veniret ūitas. Mat.
15. Irritū fecistis mandatū dei pp traditiōes v̄ras. Itē
nō innitunf rōni: qꝛ sunt hñtia rōnē sapie in supstitio
ne. Quasi dicat. Nō hꝫ rōnē q̄ inducat: nisi ad supsti
tionē.i. ad religionē supra modū ꝛ ex tp̄s ipsoꝝ obser
uatū. Et in humilitate.s. simulata tm̄ pm delectionēꝫ:
qꝛ q liberaf p xp̄m a seruitute legis non dꝫ se suppone

b re seruituti. Gal.5. Nolite iterꝫ sub iugo seruitutis pti
neri ꝛc. Seruanf tm̄ aliq̄ q̄ ꝛ si nō auc̄ate diua tm̄ hūa
na rōne sunt vtilia: sed hoc deficit h. Sunt.n. grauia h
pm se psiderata. Tria at desideram⁹.s. getē honoreꝫ ꝛ
sufficiētiā q̄ hec legalia nō hñt. Subtractio.u. ciboruꝫ
pria est saturitati. Inducūt ēt laborē pp obseruantias
multiplices. Nec sunt ad honorē: sed ad psusionē mul
tā: vt illa aspsio cineris ꝛ hmōi. Act.15. Hoc est onꝰ qd̄
neqꝫ pres nri neqꝫ nos portare potuim⁹ ꝛc. Ad ñ pcē
dū corp.i. ecclie nō ad honorē dei: ꝫ ad saturitatē car
nis.i. ad iplendū carnalē affectū. CAP. III.

Igitur si cōsurrexistis cū xp̄o q̄
sursum sunt querite vbi xp̄s est
2 in dextera dei sedens: que sur
suꝫ sunt sapite non que sunt su
per terram. Mortui enim estis ꝛ vita v̄ra
abscondita est cum christo in deo: cum au Eph. 5.ca.
tem christus apparuerit vita vestra: tunc ꝛ
vos apparebitis cum ipso in gloria. Mor
tificate ergo membra vestra que sunt super
terram: fornicationem: immundiciaꝫ: libi
dinem concupiscentiam malam: †ꝛ auari
ciam que est simulacrorum seruitus ppter
que venit ira dei in filios incredulitatis iq 3
bus ambulastis aliqñ cum viueritis i illis. Exo. 32.
¶ Supra apl's monuit fideles p seducētes: hic istru
it eos p puersitatē moꝝ. Et pmo ppōit gñalē doctri
nam. Scḋo spālē ibi. (Mulieres subdite ꝛc.) Circa p
mū duo facit: qꝛ p instruit eos de hñda recta intentiōe
finis. Scḋo de rectitudine hūane actionis ibi. (Mor
tificate ꝛc.) Iterꝫ p° diuidif in duas ptes: qꝛ pmo pōit
modū instructiōis. Scḋo assignat rōnē ibi. (Mortui
.n. ꝛc.) Circa pm pmo ponit susceptuꝫ bñficium. Scḋo
ex h pcludit instructionis documētū ibi. (Que sursuꝫ
ꝛc.) Bñficiū est q resurreximus cū xp̄o resurgēte: sed
hoc duplr. Uno° p spē corpalis resurrectionis.i.cor.15.
4 Si at xp̄s pdicaf q resurrexit a mortuis: quō qdaꝫ di
cunt in vobis qm̄ resurrectio mortuoꝝ nō est. Itē cuꝫ
eo resurgēte repamur ad vitā iustitie. Ro.4. Tradit⁹
est pp delicta nr̄a: ꝛ resurrexit pp iustificationē nr̄am.
Quasi.d. Si xp̄o resurgēte ꝛ vos resurrexistis.2.cor.
4. Qui suscitauit dñꝫ ih̄m ꝛ nos cū iesu suscitabit ꝛc.
¶ Deinde cū dicit. (Que sursum ꝛc.) Cōcludit docu
mentū debitū fini. Et p p coōpationē ad finē ꝛ vt fineꝫ
pncipalr aliqs intēdat. Scḋo vt pm finē de aliqs iudi
cet. Dicit ḡ. Si psurrexistis cū xp̄o q̄ sursuꝫ sunt q̄rite.
Mat.6. Primū q̄rite regnū dei ꝛ iustitiā eius ꝛc. Hic
.n. est finis. ps. Unā petij a dño ꝛc. Et iō hoc q̄rite vbi
xp̄s sedet in dextera. Mar. vlt. Dñs qdē ih̄s postq̄ lo
5 cutus est eis assumpt⁹ ē i celū ꝛ sedet a dextris dei ꝛc.
ps. Sede a dextris meis ꝛc. Et itelligēda ē dextera nō
ps aliq̄ corpal: sed silitudiaria. Dextera.n. ē potios pe
bois: xp̄s ḡ sedet ad dexterā: qꝛ hꝫ q hō i potiorib⁹ bo
nis pris ē: ꝫ hꝫ q ds in eq̄litate eius est. Et sic sit ordo
in vob: vt qꝛ xp̄s ē mortu⁹ ꝛ surrexit: ꝛ sic ē assumpt⁹ a
dextris dei: ita ꝛ vos moriamini pctō: vt postea viuatis
vita iustitie: ꝛ sic assumamini ad gl̄iā. Uel nos resurre
ximus p xp̄m: ipse at ibi sedet: ḡ desideriū nr̄ꝫ dꝫ eē ad
ip̄m. Mat.24. Ubi fuerit corp⁹ ibi cōgregabunf ꝛ agle
ꝛc. Mat.6. Ubi ē thesaurus tu⁹ ibi ē ꝛ cor tuū ꝛc. Itē
dēm⁹ iudicare de aliqs pꝫ ip̄m. Et iō dicit. Que sursum
sūt sapite ꝛc. Astruit vnū ꝛ aliō negat: sapit at q̄ sursū

6 sunt q̄ ꝯm supernas rōnes ordinat vitā suam ⁊ de oi-
bus iudicat ꝯm eā. Jac. 3. Hec est sapia desursum descē
dens. Sapit aūt que sunt super terrā q̄ ꝯm terrena bo
na oīa ordinat ⁊ iudicat iudicās ea sūma bona. Phil.
3. Et gloria in ꝯfusione eorum qui terrena sapiūt ⁊c.
¶ Deinde cū dicit. (Mortui.n. ⁊c.) Ponit rō moni-
tionis. Et ꝑmo cōmemorat q̄dā mortē. Scdo innuit
occultationē cuiusdā vite ibi. (Et vita ⁊c.) Tertio do
cet huius vite manifestationē ibi. (Cum aūt xp̄s ⁊c.)
Prius.n. vnū ꝓhibuit ⁊ aliud astruxit: ⁊ nūc ad hec
duo redit. Primo sic. Nō sapite q̄ sunt terrena: q: mor
tui estis terrene ꝯuersatiōi. Mortuus.n. huic vite nō
2 sapit ea q̄ sūt huius mūdi: ita ⁊ vos si mortui estis eīn
tis hui⁹ mūdi. Ro. 6. Existiate vos mortuos esse q̄dez
pctō: viuētes aūt deo ⁊c. Esa. 26. Morientes nō viuāt gi
gantes nō resurgāt ⁊c. Cū aūt dixit existimate ⁊c. Sub
dit. Uiuētes. Et iō alia vita est occulta: vn̄ et hic dicit.
Et vita vr̄a ⁊c. Et hāc vitā acqrim⁹ nob̄ ꝑ xp̄m. i. Pe.
3. Xp̄s ꝓ pctis nr̄is mortu⁹ est: iust⁹ ꝓ iniustis ⁊c. Q̄z
ꝟo hec vita est ꝑ xp̄m: xp̄s aūt est occultus a nob̄: q: ē
in glīa dei prīs. Et sil'r vita q̄ ꝑ eū nobis daꝛ est i occul
to vbi. s. xp̄s ē in glīa dei prīs. ꝓuer. 3. Lōgitudo dieꝝ
in dextera eius: ⁊ i sinistra eius diuitie ⁊ glīa. ps. Q̄uā
magna multitudo dulcedis tue: quā abscōdisti timēti
bus te ⁊c. Apoc. 2. Uincenti dabo māna abscōditū ⁊c.
3 Jō cū dicit. Cū aūt xp̄s ⁊c. Ondit quō manifestaꝛ. s. sic
⁊ xp̄s: q: dr̄ in ps. Deus manifeste veniet. Et iō dicit.
Cū aūt appuerit xp̄s vita vr̄a: q: ipse est actor vite vr̄e:
⁊ q: in amore eius ⁊ cognitione ꝯsistit vita vr̄a. Gal. 2.
Uiuo ego iam nō ego: viuit vero in me xp̄s ⁊c. Tunc
vos appebitis. i. Jo. 3. Cū apparuerit siles ei erim⁹. s. in
glīa. Abac. 3. Ab austro vēiet ⁊ scūs d̄ mōte pharā ⁊c.
¶ Deinde cū dicit. (Mortificate ḡ ⁊c.) Ordinat hūa
nā actionē. Primo ꝑ cohibitionē pctōꝝ. Scdo ꝑ instru
ctionē bonoꝝ moꝝ ibi. (Induite vos ⁊c.) Circa ꝑmū
duo facit: q: ꝑmo ꝑmittit monitionē. Scdo eius rōnē
exponit ibi. (Expoliātes vos ⁊c.) Iteꝝ ꝑma in duas:
q: ꝑ̄ ꝓhibet vitia carnalia. Scdo rationē assignat ibi.
(Propter q̄ ⁊c.) Circa ꝑ^m duo facit: q: ꝑmo ponit gnā
lem ꝓhibitionē. Scdo explicat in spāli ibi. (Que sūt
4 ⁊c.) Dicit ḡ: nō dētis sape q̄ sūt sup terrā: s; mortifica-
te q̄cq̄d terrenū ⁊ spāli'r mēbra q̄ sūt ⁊c. Q̄d pōt expo-
ni silitudinarie: q: ꝯuersatio nr̄a est ꝯtinēs multos ac-
tus: sicut corpus multa mēbra: ⁊ i ꝯuersatiōe bōa pru
dētia est sicut oculus dirigēs: fortitudo aūt sicut pes
portās. In mala ꝟo astutia sicut oculus: ptinacia ꝟo
sicut pes. Hec ḡ mēbra sunt mortificāda. Uel al'r d̄ mē
bris corpis carnalibus dixit. Mortui estis ⁊c. s. terrene
ꝯuersatiōi. Q̄uō? Et rn̄dēs dicit. Mortificate ⁊c. Intā
tū ḡ morimur culpe: inq̄tū viuificamur ꝑ grāz. Uita
.n. grē repat nos q̄tū ad mēbra nō total'r q̄tū ad cor-
p⁹ ꝑꝑ fomitē. Ro. 7. Ego ipse mēte ꝯuio legi dei: carne
aūt legi pctī. Et paulo añ. Uideo aliā legē i mēbris me
is repugnātē legi mētis mee ⁊c. Qui ḡ mortui estī q̄
5 tū ad mētē mortificate ꝯcupiscētiā i mēbris q̄ sunt sup
terrā i q̄tū sūt sup terrā ⁊ terrena corpa. i. cor. 6. Casti-
go corp⁹ meū ⁊ in ꝯuitutē redigo ⁊c. i. nō ꝑmittēdo ei
se ꝑtrahi ad carnalia. Et iō ponit pctā in spāli. Et ꝑ pu
re carnalia. Scdo media ibi. (Et auaritiam ⁊c.) Inter
carnalia marie ꝯcupiscētia iclīat ad luxuriaz vbi ē act⁹
turpis. Et h̄ vel ꝯm nām aialis nō rōnis: q: oē pctm̄ ē
ꝯtrā rōnī: ⁊ iō dicit. Fornicationē. Tob. 4. Attēde tibi
ab oī fornicatiōe ⁊c. Uel ꝯ nām: ⁊ sic dicit. (Immūdi-
ciā.) Itē delectatio est imūda. Un̄ dicit libidinē. Item
ꝯcupiscētia praua. Un̄ dicit. (Cōcupiscētiā malā.) Itē
ponit pctā media. Et ꝑ auariciā: cuius obm̄ est corpa

le. s. pecunia: ⁊ cōpleꝛ in delectatiōe spūali. s. dn̄io taliū. d
Et iō cōicat cū carnalibus pctis. Et subdit q̄ ē ydolo-
rum seruitus. Ephe. 5. Aut auarus qd̄ est ydoloꝝ ser-
uitus. Sed nunq̄d auaricia ex suo gn̄e est spēs idola-
trie: ⁊ auarus peccat tanq̄ idolatra? Rn̄deo dōm est.
Nō ꝯm spēm sed ꝯm silitudinē: q: auarus ponit vitaz
suā in pecunia. Idolatra ē qn̄ q̄s exhibet alicui ymagi
ni honorē debitū deo. Auar⁹ aūt honorē debitū deo ex-
hibet pecūie: q: tota sua vita circa h̄ ē: q: ꝟo auar⁹ n̄ itē
dit circa pecūiā se hr̄e vt ad deū sic idolatra iō ē minus
¶ Deinde cū dicit. (Propter q̄ venit ⁊c.) On̄. (pctm̄.
dit rōnē q̄re vitāda sunt hec pctā. Et ē duplex. Una q̄
mouet oēs: ⁊ alia q̄ spāl'r istos. Pria est vindicta dei: q:
ꝑꝑ carnalia venit ira. i. vindicta dei in filios diffidētie
i. pctōres q̄ diffidūt de deo: q: luxuria est filia despatio 2
nis: q: multi ex despatiōe spūaliū dant se total'r carna
libus. Uel diffidētie: q: q̄tū ē de se nō est ꝯfidēdum vt
corrigantꝛ: ⁊ iō venit ira dei sicut i Gen̄. 6. ⁊. 7. de sodo-
mitis ⁊ in diluuio. 18. ⁊. 19. Alia rō ē: q: illi aliqn̄ fuerūt
tales. Un̄ dicit. In q̄bus ⁊ vos āmbulastis aliqn̄. s. d̄ ma
lo i peius. Et ponit hāc rōnē ꝑꝑ duo. s. ⁊ ꝑꝑ qd̄ petrus
dicit. i. Pe. 4. Sufficit ꝑteritū tp̄s ad volūtatē gētiū cō
sumādā: q̄ āmbulauerūt in luxurijs ⁊c. Uel q: exꝑti estī
q̄ i eis nō ē vtilitas: s; ꝯfusio Ro. 6. Quē ḡ fructū ha
buistis tūc i illis i q̄bus nūc erubescitis. Lectio. II.

Nunc autem depōite ⁊ vos oīa: 3
iram: indignationem: maliciā:
blasphemiā turpem sermonez
de ore vestro. Nolite mētiri in Eph:
uicem: ⁊ expoliantes vos veterem hoiem 5.
cū actibus suis ⁊ induentes nouum eū qui
renouaꝛ in agnitionem dei ꝯm ymaginez
eius qui creauit: cum vbi nō est gētilis ⁊ iu
deus: circūcisio ⁊ ꝑputium: barbarus ⁊ sci
tha: seruus ⁊ liber: sed oīa ⁊ in oībus xp̄s.
¶ Supra apl's monuit fideles ꝯ vitia carnalia: h̄ mo 4
net eos ꝯ vitia spūalia. Et ꝑ ponit vl'em ammonitōez.
Scdo ꝑ ꝑtes distinguit. Dicit ḡ aliqn̄ ambulastis in il
lis: sed nūc deponite oīa nō solū carnalia sed oīa. i. pet.
2. Deponētes oēm maliciā ⁊ oēm dolū ⁊ silationes: ⁊ i
uidias: ⁊ detractiōes ⁊c. Distinguit aūt vitia spūalia in
duo. Prio i pctm̄ cordis. Scdo oris ibi. (Blasphemie
⁊c.) Et ꝑmo ponit irā. Ira.n. viri iustitiā dei nō opaꝛ ⁊
hec est deponēda. Scdo indignationē q̄ oriꝛ ex ira: q̄
est qn̄ q̄s reputat aliquē idignū eoꝝ q̄ h̄z vel vt cōpeꝛ
alīj. Esa. 27. Indignatio n̄ ē mihi. Malitiā q̄ ꝯseq̄ꝛ ad
h̄ duo. s. qn̄ q̄s moliꝛ malū ꝓximo iferre. Ja. i. Abijciētes
oēm imūdiciā ⁊ abūdantiam malitie i mā̄suetudie ⁊c.
¶ Deinde ponit pctā ꝑtinentia ad pctm̄ oris. Et sunt
tria gn̄a pctōꝝ oris. Per hoc.n. pctm̄ designaꝛ inordi
natio mētis. Et ꝑ in cōꝑatione ad deū: ⁊ hec ē blasphe 5
mia Leui. 24. Educ blasphemū ex castra ⁊ ponāt oēs
q̄ audierūt manus suas sup caput eius ⁊ lapidet eum Blas-
ꝑpl's vniuersus ⁊c. Et sic q̄cūq̄ blasphemia est pctm̄ phe-
mortale. Sed q̄d si sit subito? Rn̄deo dōm est q̄ si sit mia ⁊
subito: ita q̄ nō ꝑcipit se blasphemare nō peccat mor- si fiat
tal'r. Sed credo q̄ q̄tūcūq̄ subito: si tn̄ ꝑcipit q̄ dicit subito
ꝟba blasphemie peccat mortal'r. Scdo designat inor- dūmō
dinationē circa ꝯcupiscētiā dicēs. Turpē sermonē de ꝑcipi-
ore vestro. Ephe. 4. Ois sermo malus ex ore vr̄o non at mō
ꝓcedat ⁊c. Tertio inordinationē ꝯ ꝓximuz ⁊ hoc est tale
mēdaciū. ꝓuer. 19. Qui loq̄tur mendaciū nō effugiet. pctūz
¶ Deinde cū dicit. (Expoliātes ⁊c.) Ondit rōnē q̄re est.
sunt

a funt vitanda ꝑdicta vitia:q2.ſ.depoſita vetuſtate dꝫ in
dui nouitas. Mat.9. Nemo mittit cōmiſſurā pāni ru
dis in veſtimentū vetus ⁊c̄. Et ꝑmo ponit depōnē ve
tuſtatis. Scd̄o aſſumptionē nouitatis ibi.(Et induē
tes ⁊c̄.) Dicit ḡ. Deponite ħ expoliātes ⁊c̄. Nā hoc in
ueteraſ p pctm̄. Heb.8. Qd̄ aūt antiquaſ ⁊ ſeneſcit p
pe interitu eſt. Et hec vetuſtas ꝓpinquat corruptionī
q2 pctūm eſt via ad corruptionē. Itē p pctūm pdiſ vir
tus ⁊ decor ſpūalis q̄ qdem vetuſtas ē introducta per
pctūm ꝑmi parētis. Ro.5. Sicut.n.p vnū hoiēꝫ pctm̄
in huc mūdū intrauit ⁊ p pctūm mors:ita ⁊ in omnes
hoies ptrāſt ı in quo oēs peccauerūt. Hic ḡ veterē ho
minē.i.vetuſtatē pctī. Ro.6. Uetus hō nr̄ ſil crucifix⁹
2 eſt vt deſtruaſ corpus pcti: vt vltra nō ſeruiam⁹ pctō
⁊c̄. Exuite cū actibus ſuis. Ephe.4. Deponite vos ꝭꝫ
ꝑſtinā ꝯuerſationē veterē hoiem q corrūpiſ ꝭm deſide
ria erroris ⁊c̄. Nouus hō eſt aīus interius renouatus:
q2 hō añ grām hꝫ mētē interiorē pctō ſubtraꝫ. Et qñ re
paraſ p grām hꝫ nouitatē. Ps. Renouabiſ vt aqle iu
uētus tua ⁊c̄. Gal.vlti. In xp̄o ieſu neq̄ circūciſio ne
q̄ ꝓpuciū aliqd vꝫ. ſꝫ noua creatura ⁊c̄. Noua creatu
ra ē grā inouās: ſꝫ adhuc vetuſtas remāet i carne. Sꝫ
ſi ſeq̄ris iudiciū noui hoīs: tūc idnis nouū hoiēꝫ: ſi vo
ꝯcupiſcis ꝭꝫ deſideria carnis iduis vetuſtatē. Eph.4.
Induite nouū hoiēꝫ q ꝭꝫ deū creat⁹ ē i iuſtitia ⁊ ſcitate
3 ❡ Deinde cū dicit.(Et iduētes ⁊c̄.) Deſcri (ꝑitatio.
bit nouū hoiēꝫ. Et ꝑ oſtēdit renouatiōis modū. Scd̄o
vbi renoueſ. Tertio ꝭꝫ qd renoueſ. Oñdit ḡ q̄ iterior
hō ver⁹ p ignorātiā dei renouaſ p fidē ⁊ agnitionēꝫ dei
2.cor.3. In eādē ymaginē trāſformamur a claritate in
claritatē tāq̄ a dñi ſpū. Sꝫ vbi ē ħ rēouatio? Ibi.ſ.vbi
ē ymago dei q̄ nō ē i potētijs ſenſitiue ptis: ſꝫ i mente.
Uñ dic ꝭm ymaginē.i.ipſa dei ymago q̄ ē in nob reno
uaſ ⁊ ħ ꝭꝫ ymaginē ei⁹.ſ.dei q creauit eū. Dr̄ āt nouus
creat⁹: q2 aīa rōnalis nō ē ex traduce: ſed a deo creata.
❡ Deinde cū dicit.(Ubi nō eſt ⁊c̄.) Oñdit hanc ino
uationē eſſe oībus cōem: alias nō ptineret ad hoiēꝫ in
q̄tū hō. Et ħ q2 facta eſt ꝭm aliqd qd̄ cōuenit oībus.
Quintuplex aūt hic cadit diſtinctio inter hoies. Una
ꝭm ſexū corpeū: ⁊ hāc excludit dicēs. Ubi nō ē maſcu
4 lus ⁊ femina: q2 nō differūt mēte: ſed ꝭm ſexū corpeū.
Scd̄o p natiōes: ⁊ hāc excludit ibi.(Gētilis ⁊ iude⁹).
Iſti.n.ex fidelibus: illi ex infidelibus: ⁊ tñ vtriq̄ mēte
rōnales. Ro.3. An iudeorꝫ deus tm̄? Nōne ⁊ gētiuꝫ?
Tertia ꝭm ritū certū ⁊ ꝓpriū: q2 qdā legis ꝓfeſſionē:
⁊ qdā ritū eundē nō hēbant. Ro.10. Idē dñs oium ⁊c̄.
Al.a ꝭm linguā ibi.(Barbarus ⁊ ſcitha). Scitia ē ver
ſus ſeptētrionē: barbaries aūt extneitatē dic̄. Uñ bar
bari quaſi extnei. Et ſimplr̄ eſt barbarus q extneus eſt
ab hoie in q̄tū hō: ⁊ hoc eſt in q̄tum rōnalis: ⁊ iō illi
barbari ſunt q nō reguntꝫ rōne ⁊ legibus: ⁊ iō barbari
nālr̄ ſunt ſerui: ⁊ in xp̄o nō dr̄nt: q2 ⁊ ſi ius ciuile non
hñt: tñ legē hñt xp̄i. Alia ꝭm ꝯdōnes: q2 qdā ſerui qui
5 dā liberi: in xp̄o aūt ſunt oēs filios. Job.3. Paru⁹ ⁊ ma
gnus ibi ſunt ⁊c̄. Ergo nō ſunt he drīe in xp̄o: ſed eſt
oia in oībus xp̄s. Nō.n.eſt circūciſio niſi p xp̄m: ⁊ li
bertas p xp̄m: ſi non es liber libertas tua eſt xp̄s. Si
nō circūciſus circūciſio tua eſt xp̄s: ⁊ ſic de alijs. Et in
oībus: q2 oībus bñficia ſua dat. Lectio. III.

Induite vos ergo ſicut electi dei
ſcti ⁊ dilecti viſcera miſericor
die benignitatē: hūilitatēꝫ mo
deſtiā: patientiā ſupportantes
inuicē ⁊ donantes vobiſmetipſis ſi qs ad
uerſus aliquē hꝫ q̄relā ſicut ⁊ dñs donauit

b vobis ita ⁊ vos. Super omnia aūt hec cha
ritatem habete qd̄ eſt vinculum perfectio
nis: ⁊ pax xp̄i exultet in cordibus veſtris i
qua ⁊ vocati eſtis in vno corpe ⁊ grati eſto
te. Uerbum xp̄i habitet in vobis abundan
ter in omni ſapientia docentes ⁊ cōmonen
tes voſmetipſos i pſalmis ⁊ hymnis ⁊ cā
ticis ſpūalibus: in grā cantātes in cordib⁹
veſtris deo. Oē qdcūq̄ facitis in v̄bo aut
in opere: omnia in noīe domini noſtri ieſu
chriſti gratias agentes deo ⁊ patri p ipſuꝫ. 2
❡ Supra aplſ induxit fideles ad vitādū mala: hic in
ducit eos ad opandum bona. Et ꝑmo ad opa pticula
riū virtutū. Scd̄o ad opa virtutū ꝑncipaliū pficiētiuꝫ
alias ibi.(Sup oia ⁊c̄.) Et ꝑmo cōmemorat eorꝫ ꝯdō
nem. Scd̄o ſubdit virtutū cōnumerationē ibi.(Uiſce
ra miſericordie ⁊c̄.) Dicit ḡ. Si induiſtis nouū hoiem
dētis induere noui hoīs ptes.ſ.virtutes. Ro.13. Abij
ciamus ḡ opa tenebrarꝫ: ⁊ induamur arma lucis ⁊c̄.
Quibus induimur: qñ qcqd exterius appꝫ eſt virtu
tibus ornati. Sed qbus virtutibus? Alr̄ induuntꝫ mi
lites: alr̄ ſacerdotes. Ergo iduite vobis ꝯuenientia ve
ſtimenta. ❡ Electis ⁊ ſcis. Et qd̄ dicit electis ptiet ad 3
remotionē a malo: qd̄ dicit ſcis ad donū grē.1. Cori.6.
Abluti eſtis: ſed ſcificati eſtis. Leui.11.⁊.19. Sci eſtote:
q2 ego ſcūs ſuꝫ dñs deus veſter ⁊c̄. Q2 dicit. Dilecti p
tinet ad ꝓparationē future glorie. Jo.13. In fine dilexit
eos.ſ.vite eterne. Et deſcribit hic veſtimēta q̄ ꝓtegūt
nos in aduerſis ꝓſpis. 2.cor.6. Per arma militie a dex
tris ⁊ a ſiniſtris ⁊c̄. Et ꝑ q̄ hñda in ꝓſpis. Scd̄o q̄ in
aduerſis ibi.(Patiētiā ⁊c̄.) In ꝓſpis aliqd dēmus: ⁊ ꝑ
mo ꝓximo miām: ⁊ iō dicit. Uiſcera miē. Luce.1. Per
viſcera miſericordie dei nr̄i ⁊c. Phil.2. Si qua viſcera
miſerationis ⁊c.i.miāꝫ ex affectu ꝓcedētē. Ad oēs vo
ꝯſr eſt hñda benignitas q̄ eſt q̄ſi bōa igneitas. Ignis
.n.liq̄facit ⁊ effluere facit hūida. Si in te ē bon⁹ ignis:
liq̄facit qcqd hūiditatis hēs ⁊ diſſoluet. Hāc faē ſpūſ
ſcūs. Sap.1. Benignus eſt ſpūs ſapie. Ephe.4. Eſtote 4
aūt inuicē benigni: miſericordes ⁊c. In corde dēs hūi
litatē. Eccl.3. Quāto magnus es hūilia te i oībus ⁊c.
In exterioribus dēs modeſtiā: q̄ pōit modū ne i ꝓſpe
ris excedas. Phil.3. Gaudete in dño: iterꝫ dico gau
dete: modeſtia v̄ra nota ſit oībus hoībus. In aduerſis
tria ſūt arma hñda.ſ.patiētia q̄ facit q̄ aīus pp aduer
ſa nō amoueaſ ab amore dei ⁊ rectitudīe iuſtitie. Luc. In ad
21. In patiētia v̄ra poſſidebis aīas v̄ras ⁊c. Sꝫ q2 q̄nq̄ uerſis
ꝯtingit q̄ aliqs a iuſtitia nō declinat q̄tū ē de ſe: tamē tria ſūt
aliorꝫ mores ſunt ei iportabiles: iō dicit. Supportātes arma
inuicē. 2. Pe.2. Hitās apud eos q de die in die iuſtam hñda
aīam iniqs opibus cruciabāt ⁊c. Ro.15. Dēmus nos
firmiores ibecillitates ifirmorꝫ ſuſtinere ⁊c. Tertio cō
donationē ibi. Et donātes.i.pcētes. 2.cor.2. Nā ⁊ ego 5
qd̄ donaui ſi qd donaui pp vos in pſona xp̄i ⁊c. Con
donat āt qs iniuriā qñ nō hꝫ rācorē ad eū: nec malū ꝯ
ipſꝫ pcurat. Sꝫ qñ neceſſitas puniēdi eſt: tūc puniend⁹ ē.
Et addit rōnēꝫ ſicut ⁊ dñs. Eccl.28. Hō hoī ſuat irā ⁊
a deo q̄rit medelā ⁊c. Mat.18. Oē debitū dimiſi tibi ⁊c.
Et poſt nōne ḡ oportuit ⁊ te miſereri ꝯſerui tui ſicut ⁊c.
❡ Deīde cū dicit.(Sup oīa ⁊c.) Inducit ad ꝑncipa
les v̄tutes pficientes alias: ⁊ ꝑncipalis eſt charitas in
ter virtutes: ſapientia v̄o inter dona. Charitas qdem
informat omnes virtutes: ſapia v̄o dirigit. Primo igiꝫ
inducit ad ꝑm̄. Scd̄o ad ꝭm ibi.(Uerbū xp̄i ⁊c.) Primo

1 Inducit ad charitatē hñdam. Scḋo ad charitatis effe
ctus ibi.(Et pax ⁊c̄.)Dicit ergo. Sup oīa induatis cha/
ritatē q̄ oībus p̄dictis maioꝛ est: vt dr̄.i.coꝛ.13. Super
oīa.i.magis q̄ȝ oīa: q: est finis oium virtutū.i.thi.i.Fi/
nis aūt p̄cepti est charitas ⁊c̄. Uel sup oīa dēmus hr̄e
charitatē: q: est sup oīa alia.i.coꝛ.12. Adhuc excellētio
rē viā vobis demōstro ⁊c̄. Et hoc q: sine ipsa nihil va/
lent alia. Et hec charitas figurat̃ p tunicā incōsutilē.
Jo.19. Et rō huius q̄re est hñda est.q: est vinculū: ſm
glo.p oēs virtutes hō perficit̃: sed charitas ꝯnectit eas
adinuicē: ⁊ facit eas pseuerantes: ⁊ iō dr̄ vinculū. Uel
ex nā sua est vinculū: q: est amoꝛ q est vniens amatuȝ
amanti. Osee.xi. In funicul̃ adā trahā eos in vinculis
2 charitatis ⁊c̄. Sed addit. Perfectionis: q: est vnūqḋ/
q̄ȝ pfectū q̄n adheret fini vltimo.s. deo qḋ fac̄ charitas.
¶ Deinde cū dicit.(Et pax ⁊c̄.) Monet ad act⁹ chari
tatis. Et pōit duos actus.s.pacē ⁊ gratitudinē. ⁊ 3ᵐ in
nuit.s.gaudium. Dicit ergo. Et pax xp̄i ⁊c̄. Ex charitate
moꝛ oꝛit̃ pax q̄ est ſm Aug. trāqllitas oꝛdīs sibi a deo
instituti: qḋ facit charitas. Qui.n.aliquē diligit cōcoꝛ
dat cū eo ī volūtate. ps. Pax multa diligētibus legē tu
am ⁊c̄. ¶ Exultet q: charitatis effectus ē gaudiū qḋ
seqt̃ ex pace. puer.12. Qui pacis ineūt ꝯsilia seqt̃ eos
gaudiū ⁊c̄. Sed nō dic̄ simplr̄ pax: q: ē pax mūdi quā
deus nō venit facere: sed xp̄i quā fecit inter deū ⁊ hoīeȝ.
Mar.9. Pacē hēte inter vos: quā annūciauit. Luc. vlti.
3 Stetit iesus in medio eoꝝ ⁊ dixit eis. Pax vobis ⁊c̄.
Et dētis hr̄e: q: in ista vocati estis ⁊c̄.i.coꝛ.7. In pace
vocauit nos deus. ¶ Et h̄ sbdit: in vno coꝛpe.i. vt sitis in
vno coꝛpe. Effect⁹ ali⁹ ē vt sitis grati. Sap.16. Ingrati spes
tāq̄ȝ hibernalis glacies tabescet: ⁊ dispiet tanq̄ȝ aq̄ sup.
¶ Deinde cū dicit.(Uerbū xp̄i ⁊c̄.) Monet (uacua.
ad sapiam. Et p̄mo docet sapie originē. Scḋo sapiētie
vsum ibi.(Docentes ⁊c̄.) Ad hoc ēt q̄ qs hēat sapiaȝ
verā opȝ ꝯsiderare: vn̄ oꝛiat̃. Eccl.i. Fons sapie v̄bum
dei in excelsis: ergo ex v̄bo xp̄i hauriatis eā. Deut.4.
Hec est sapia vr̄a ⁊ intellcs coꝛā pplis ⁊c̄.i.Coꝛ.i. Qui
4 factus est nobis sapia a deo ⁊c̄. Sed aliq non hn̄t ver
bum: iō nec sapientiā. Et iō dicit hitet. puer.3. Circū/
da eas gutturi suo ⁊ describe in tabulis coꝛdis tui ⁊c̄.
Aliqbus sufficit modicū qd de verbo xp̄i: sed aposto
lus vult q̄ hēamus multū. Et iō dicit. Abūdanter.2.
Coꝛ.9. Potēs est deus oēm gr̄am abūdare facere i vob
vt in oībus semp oēm sufficiētiā hn̄tes abūdetis in oē
opus bonū. puer.2. Sicut thesauros effoderis eā ⁊c̄.
¶ Et addit. In oī sapia.i. in oībus ptinentib⁹ ad sapiē
tiam xp̄i dētis studere scire. Act.20. Nō subterfugi q̄
minus annūciarē vobis oē ꝯsiliū dei ⁊c̄. Eccl.21. Coꝛ
fatui q̄si vas cōfractū ⁊ oēm sapiaȝ nō tenebit ⁊c̄. Tri
plex aūt est vsus huius sapie.s. instructionis deuotio/
nis ⁊ directiōis. Instructio duplex.s. ad cognoscēduȝ
v̄a. Un̄ dicit.(Docētes). Quasi dicat. Hitet ita abun
5 danter in vobis vt de oībus sitis instructi p ip̄ȝ.2.thi.
3. Ois scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docen
dū ad arguendū ⁊c̄. ¶ Itē ad cognoscendū bona: iō
addit. Et cōmonentes vosmetipsos.i. exhoꝛtantes vos
ad bona opa.2.Pe.i. Suscitare vos in cōmonitionem
⁊c̄. ¶ Scḋo ponit vsum deuotiōis. Un̄ dicit.(In psal
mis ⁊ hymnis). In psalmis q designant iocūditatem
bone opationis. ps. Laudate eū in voce exultatōis ⁊c̄.
Hymnus est laus cū cātico. ps. Hymnus oīb⁹ scis eius
⁊c̄. ¶ Cāticis spūalibus q: qcqd nos facimus dēmus
referre ad bona spūalia: ad ꝓmissa eterna: ⁊ ad reuerē
tiā dei. Et iō dicit. In coꝛdibus ⁊ nō in labijs tm̄.i.coꝛ.
14. Psallā spū psallam ⁊ mēte ⁊c̄. Esa.29. Pp̄ls hic la
bijs me honoꝛat: coꝛ aūt eoꝝ lōge est a me: ⁊ addit. In

gr̄a.s. recognoscentes gr̄am xp̄i ⁊ bn̄ficia dei. Sunt ēt d
cantica ecclesie coꝛdis p̄ncipalr̄: sed oꝛis sunt vt excite
tur cātica coꝛdis ⁊ p simplicib⁹ ⁊ rudibus. Tertio po
nit vsum directiōis in ope dicēs.(Oē qḋcunq̄ȝ facitis
⁊c̄.) q: ēt locutio opus qḋdā est.i.coꝛ.10. Siue mandu
catis siue bibitis vel aliud qd facitis oīa in gl̄iaȝ dei fa
cite ⁊c̄. Sed ꝯ. Aut hoc est p̄ceptū aut cōsiliū: si p̄cece
ptum peccat qcunq̄ȝ hoc nō fac: sed q̄n peccat venialr̄
hoc non facit: ergo quecunq̄ȝ peccat venialiter peccat
moꝛtalr̄. Respōdeo. Quidam dicunt q̄ hoc est cōsiliū
sed h̄ nō est veꝝ. Sed dōm est q̄ nō ē neciuȝ q̄ oīa in
deū referant̃ actu sed hitu: q.n. facit ꝯ gloꝛiā dei ⁊ p̄ce
pta eius facit ꝯ hoc p̄ceptū. Uenial̃ aūt peccans nō fa 2
cit ꝯ hoc p̄ceptū simplr̄: q: nō actualr̄: sed habitualr̄
refert oīa in deum. Lectio. IIII. Ge.3°

Ulieres subdite estote viris: si
cut oꝛ in dn̄o. Uiri diligite vxo
res vestras: ⁊ nolite amari esse Exo.
ad illas. Filij obedite parētib⁹ 20.
per oīa: hoc.n. placitū est in dn̄o. Patres
nolite ad indignationē ꝓuocare filios ve/
stros vt nō pusillo aīo fiant. Serui obedite
per oīa dn̄is carnalibus: nō ad oculū serui
entes quasi hoībus placētes: sed in simpli 3
citate coꝛdis timentes dn̄m. Qḋcunq̄ȝ faci
tis ex aīo opamini sicut dn̄o ⁊ nō hoībus: Psal.
scientes q̄ a dn̄o accipietis retributioneȝ 61.
hereditatis: dn̄o xp̄o seruite. Qui.n. iniuri
am facit: recipiet id qḋ inique gessit. Et nō Deu.
est personaꝝ acceptio apud deum. Dn̄i qḋ ca°10.
iustum est ⁊ equuȝ seruis prestate: scientes
quoniam ⁊ vos dominuȝ habetis in celo. 3.reg.
¶ Posita gn̄ali instructiōe ad oēs: hic incipit ponere ca.8.
spālem. P̄rio dat q̄dā spālia documēta ptinētia ad sin
gulos status in ecclesia. Scḋo q̄dā cōia oībus statib⁹ 4
respectu certaꝝ cōditionū in.4°cap. ibi.(Oꝛoni insta/
te ⁊c̄.) P̄rima in tres ſm tres cōiugationes ex qb⁹ do/
mus cōstituit̃ ſm phm̄: quaꝝ vna ē viri ⁊ vxoꝛis. Se
cūda p̄ris ⁊ filij: alia dn̄i ⁊ serui. scḋa ibi.(Filij ⁊c̄.) ter
tia ibi.(Serui ⁊c̄.) Unaq̄q̄ȝ eaꝝ diuidit̃ in duo ſm q̄
mōet subditos vt obediāt: supioꝛes vt moderate ipent.
Dicit ergo: mulieres ⁊c. ⁊ dicit. Ut opȝ: q: hec subiectio ē
lege dīna oꝛdinata. Gene.3. Sub viri ptāte eris ⁊ ipse
dn̄abit̃ tui ⁊c.i.Coꝛ.14. Mulieres in ecclesijs taceant.
Nō:n.p̄mittit̃ eis loq: sed subditas esse sicut ⁊ lex dicit
⁊c. Et rō huius est q: regere est rōnis: viri aūt magis
vigent rōne: ⁊ iō p̄sidere debent. Itē addit. In dn̄o q:
oīa oꝛdiata ad aliquos fines sunt referēda finalr̄ ī deū. 5
¶ Deinde monet viros vt diligant eas: hoc.n. est nāle
q: vir ⁊ vxoꝛ quodāmo sunt vnū. Ephe.5. Uiri diligi/
te vxoꝛes vr̄as ⁊c. Et ꝓhibet ne eis sint amari. Mic.
i. Infirmata est bonū q̄ habitat in amaritudib⁹. Eph.
4. Ois amaritudo ⁊ ira ⁊ indignatio ⁊ clamoꝛ ⁊ blas/
phemia tollat̃ a vobis cum omni malicia.
¶ Deinde cū dicit.(Filij ⁊c.) agit de scḋo ⁊ dicit. Obe
dite per oīa.s.q̄ non sunt ꝯ deū. Heb.12. Parentes q̄dē
carnis nostre hūimus eruditoꝛes ⁊ reuerebamur eos
⁊c. Si v̄o precipiant in his que sunt contra deū: sic in
telligitur illud quod dr̄. Luc.14. Si quis venit ad me
⁊ non odit patrem suū ⁊ matrem ⁊c. Et hoc q: hoc est
placitū dn̄o.i. in lege domini: q: lex charitatis non re/
mouet

1 mouet legem nature:sed perficit. Est autem lex natu-
ralis ꝙ filius subdatur cure patris. Exod. 20. Honora
patrem tuum ⁊ matrem ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit. (Patres nolite ⁊c̄.) Instruit paré-
tes. Ephe. 6. Et vos patres nolite ad iracundiā ꝓuo-
care filios vr̄os ⁊c̄. Et hoc vt nō pusillanimes fiāt: hu
ius rō est q: hoīes retinent imp̄ssionem quā a puericia
habuerunt. Nāle aūt est ꝙ q̄ in seruitute nutriunť sp̄
sunt pusillanimes. Vn̄ rō cuiusdā q̄re filij israel nō sta-
tim ī terrā ꝓmiss. oīs sunt ꝑducti: q: fuerāt nutriti ī ſuitute:
⁊ nō hūissent audaciā ꝯ inimicos pugnādi. Esa.
35. Dicite pusillanimes ꝯfortamini ⁊ nolite timeř ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit. (Serui obedite ⁊c̄.) agit de tertio.
2 Et p̄mo de seruis ponit monitionē. Scd̄o ōn̄dit rōnē
ibi. (Scientes ⁊c̄.) Tertio excludit dubitationem ibi.
(Qui.n. ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit: q: p̄mo mouet eos ad
obediētiā. Scd̄o determinat obediēdi modū ibi. (Nō
ad oculū ⁊c̄.) Dič ḡ. Serui ſ3 carnalē ꝯdōnē ⁊c̄. Per
oīa q̄.s. nō ꝯ deū sunt. i. Pe. 2. Nō tantū bonis ⁊ mode
stis: sed ēt discolis ⁊c̄. i. Thy. vlti. Quicūq3 sunt sub iu
go serui dn̄os suos oī honore dignos arbitrentur ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit. (Nō ad oculū ⁊c̄.) Docet modum
obediendi. Et ōn̄dit duos modos obediēdi. Primo ꝙ
simplr̄ ⁊ sine dolo. Scd̄o ōn̄dit ꝙ voluntarie. Dicit ḡ:
nō ad oculū. s. q̄ntū pōt videri a dn̄o. Eph. 6. sic. Et di
cit: quasi hoībus placētes: q: nō seruiūt hoc mō nisi vt
3 placeāt hoībus. Gal. i. Si adhuc hoībus placerē seru⁹
xp̄i non essem. Jō addit. Sed ī simplicitate cordis ⁊c̄.
i. absq3 dolo. Job. i. Erat ille vir simplex ⁊ rectus ⁊c̄. ꝓ
uer. ii. Simplicitas iustoꝝ diriget eos ⁊c̄. Jtē volunta
rie: vn̄ dicit. Qd̄cūq3 facitis ex aīo. i. ꝓmpte opamini.
Et h̄ sicut dn̄o: q: q̄ seruit alicui ꝓpter ordinē iustitie
facit hoc ꝓꝑ deū a q̄ ē h̄ ordo. Ro. 13. Qui ptāti resistit
dei ordinatiōi resistit ⁊c̄. Eph. 6. Faciētes volūtatē dei
ex aīo cū bona volūtate seruiētes sicut dn̄o ⁊ nō hoīb⁹.
¶ Deinde cū dicit. (Sciētes ⁊c̄.) ōn̄dit duplicē rōne3
huius: ⁊ vna est ex ꝑte remunerationis: alia ex ꝑte de-
uotiōis ad deū. Dicit ḡ. Seruiatis ꝓmpte: q: a dn̄o ac
cipietis retributionē hereditatis eterne. Ps. Funes ce-
4 ciderunt mihi in p̄claris: etenim hereditas mea p̄cla-
ra est mihi. Eph. 6. Scientes qm̄ vnusq3q3 qd̄cūq3 fe-
cerit bonū: h̄ recipiet a dn̄o: siue seru⁹: siue liber. Quo
rūdā.n. fuit opio ꝙ actus iustitie nō est meritorius: q:
hoc videbať eē debitū: ⁊ h̄ nō est meritoriū alicui dare
ꝙ suū est. Sed sciendū est ꝙ ex hoc ꝙ volūtarie facis
⁊ ex hoc ponis aliq̄d de tuo: q: de ptāte tua est velle ⁊
nō velle: ⁊ sic est meritoriū. Serui aūt ex debito serui-
unt dn̄o: ⁊ iō vt habeant mercedē hoc faciunt volūta-
rie. S3 sic fuite eis ꝙ a deo nō recedatis. Jtē alia ē q:
sic seruit⁹ dn̄o xp̄o. Ro. 12. Spū feruētes dn̄o seruiētes.
¶ Deinde cū dicit. (Qui.n. ⁊c̄.) Remouet dubitatio
nem. Posset.n. dicere seruus. Quō seruiā ei q̄ facit mi
hi iniuriā. Et iō dicit. Nō est tuū vt vindices te subtra
5 hendo ei qd̄ suū est: sed expecta ab eo q̄ pōt: q: q̄ iniu-
riam facit ⁊c̄. 2. cor. 5. Oēs.n. nos manifestari: op3 ante
tribunal xp̄i vt referat vnusq3q3 ꝓpria corporis ꝓut
gessit siue bonū siue malū. Eph. 6. Et ꝑsonaꝝ acceptō
nō est apud deū. Act. 10. Nō ē ꝑsonaꝝ acceptor deus.
¶ Deinde cū dicit. (Dn̄i ⁊c̄.) Ōn̄dit qualr̄ dn̄i se habe
Dn̄s dupl̄r dicit grauare suos. ant ad seruos. Et circa h̄ duo facit: q: p̄mo dat doctri
nam. Scd̄o reddit rōnē eoꝝ ibi. (Sciētes ⁊c̄.) Dupl̄r
aūt pōt dn̄s grauare seruos. s. faciendo ꝯ eos qd̄ iusti
tia legis ꝓhibet: q: ſm leges nō l3 dn̄o seruire in ſuū.
Et ideo dicit: qd̄ iustū est. Jtem si exigeret totū debitū
qd̄ mansuetudo xp̄iana mitigat: ⁊ iō dicit. Et equum.
Job. 31. Si contempsi subire iudicium cum seruo meo
⁊ ancilla mea cum disceptarent aduersum me ⁊c̄. b
¶ Deide cū dicit. (Sciētes ⁊c̄.) Ponit rō q: sic tu te
habes ad eos: ita dn̄s ad te. Eph. 6. Scientes q: ⁊ illo
rū ⁊ vester dn̄s est in celis. CAP. IIII.

Rationi instantes vigilātes in Psal. 16.
ea in gratiaꝝ actione: orātes si-
mul ⁊ ꝓ nobis vt deus aperiat
nobis ostium sermonis ad lo-
quendū mysteriū xp̄i: ꝓpter qd̄ etiam vin
ctus sum vt manifestē illud: ita vt oporteat
me loq. In sapiā ambulate ad eos q̄ foris
sunt tp̄s redimentes. Sermo vester semꝑ 2
in grā sale sit ꝯditus vt sciatis quō oporte-
at vos vnicuiq3 rn̄dere. Que circa me sunt
oīa vobis nota faciet tichicus charissimus 3 q̄.
frater ⁊ fidelis mīster ⁊ conseruus in domi 71. ar
no: quem misi ad vos ad hoc ipsum vt co- ti. 2.
gnoscat q̄ circa vos sunt: ⁊ consoleť corda
vr̄a cū onesimo charissimo ⁊ fideli fratre: q̄
ex vobis est: qui oīa que hic aguntť nota fa
cient vobis. Salutat vos aristarchus cōca
ptiuus meus ⁊ Marcus cōsobrinus bar- 3
nabe de quo accepistis mādata. Si venerit
ad vos suscipite illū. Et iesus qui dr̄ iustus
q̄ sunt ex circūcisiōe. Hi soli sunt adiutores
mei i regno dei: q̄ mihi fuerunt solatio. Sa
lutat vos epaphras q̄ ex vobis est seruus
xp̄i iesu sp̄ sollicitus ꝓ vobis in orōnibus:
vt stetis ꝑfecti ⁊ pleni in oī voluntate dei.
Testimoniū.n. illi ꝑhibeo ꝙ h3 multū la
borem ꝓ vobis ⁊ ꝓ his q̄ sunt laodicie ⁊ q̄
hieropoli. Salutat vos lucas medic⁹ cha- 4
rissimus ⁊ demas. Salutate fratres q̄ sunt
laodicie ⁊ nymphā ⁊ q̄ in domo eius ē ec-
clesiā. Et cū lecta fuerit apud vos epistola
hec facite vt ⁊ in laodicensiū eccl̄ia legať ⁊
ea q̄ laodicēsiū est vobis legať. Et dicite ar
chippo. Vide misteriū qd̄ accepisti in dn̄o
vt impleas illud. Salutatio mea manu pau
li. Memores estote vinculorum meorū3.
Grā domini nostri iesu xp̄i vobiscū Amē.
¶ Supra posuit sp̄alia documēta ad singulos status 5
hoīu3: hic ponit ꝑtinētia ad oēs: tn̄ respectu diuersoꝝ.
Et p̄ ōn̄dit qualr̄ se hēant ad alios. Scd̄o qualr̄ ad ip-
sos alij se hēant ibi. (Que circa me ⁊c̄.) Jteꝝ p̄ma in
duas: q: p̄mo ōn̄dit quō se hēant ad ip̄mmet ap̄lm eo-
rū p̄latū. Scd̄o quō ad alios maxime īfideles ibi. (In
sapiā ⁊c̄.) Circa p̄mū duo facit: q: p̄mo instruit eos vlr
ad orandū. Scd̄o vt orent ꝓ eo ibi. (Orātes ⁊c̄.) D3 aūt
orō hr̄e tria. s. ꝙ sit assidua: grata: ⁊ vigilans. Assidua
vn̄ dicit orōni instantes. s. cū ꝑseuerantia orate. i. thes.
5. Sine intermissiōe orate. Luc. 18. Op3 semꝑ orare ⁊
nunq̄3 deficere. Jtē vigilās vt alius nō sit p̄ssiue. i. Pe.
4. Vigilate in orōnibus ⁊c̄. Luc. 6. Erat ꝑnoctans in
orōne dei ⁊c̄. Jtē grata. i. in grāꝝ actiōe alias nō mere
tur bn̄ficia noua si de accepto eēt ingratus. Phil. 4.

f Cum gratiaꝝ actiōe.i. Thes.5. In oībus gratias agite ꝛc.
¶ Cōsequenter rogat vt orent ꝑ ipso dicēs.(Orātes
sil ꝛc.) Quia hoc est debitū: q: plati custodiūt eos ꝛ quoꝝ
bonū est cōe oīum.2.Thes.3. Orate ꝑ nobis vt sermo
dñi currat ꝛc. Et hoc vt deus apiat hostiū.i.os ꝑ qđ ser/
mo corde exit ꝑ qđ deus dat grām digne ꝑferēdi vbū
suū. In aptiōe ēt signat aliqđ magnū. Mat.5. Apiēs
os suū docebat eos ꝛc. Et iđ subdit ad loquēdū.i.Cor.
14. Spūs est q loqt mysteria: ꝛ his indigeo: q: ꝑꝑ vbū
xp̄i tribulatiōes patior. Et iđ orandū est vt libere pos/
sim.2.Thi.2. Laboro vsq3 ad vincula. Et hoc mō vt api
at.s.vt manifestet ꝛc. Tria posuit ipedimēta.s.timorē:
g ꝛ iđ dicit. Uinctus vel ꝑꝑ altitudinē ita q̄ subditi ne/
queāt itelligere ꝑꝑ incōgruitatē tp̄is vel modi: ꝛ iđ di
cit. Ut oꝫ.i.cor.3. Nō potui voƀ loq q̄si spūalib⁹ ſ3 q̄si
carnalib⁹. Luc.12. Fidelis dispēsator ꝛ prudēs quē cōsti
tuit dñs suꝑ familiā suā vt det illis i tp̄e tritici mēsurā.
¶ Cōsequēter cū dicit.(In sapia ꝛc.) ondit quō se ha
beant ad extneos: ꝛ p̄mo in cōuersatione. Scđo quō in
locutione ibi.(Sermo vester ꝛc.) Dicit ergo. In sapia
ambulantes ad eos q foris sunt.i.infideles: in sapia.i.
sapienter. Sap.7. Neminē diligit deus nisi q cū sapia
inhabitat ꝛc. Et huius cā est. Redimētes tp̄s ꝛc. Redi
mit vexationē suā qñ qs dimittit qđ est de iure suo vt
vitet eā. Isti vexabant ab eis: ꝛ iđ vult qđ redimāt eā
h ꝑ sapiam.i.Pe.2. Cōuersatiōnē vr̄a3 iter gētes hn̄tes
bonā ꝛc. Itē sapiēter loq. Uñ dic. Sermo vester ꝛc. Ut
sit gratus: q: in grā. Eccl.6. Lingua eucharis in bono
hoīe abundabit ꝛc. Itē discretio. Uñ dicit. Sale cōdit⁹
ꝑ salē intelligit discretio q: ꝑ ip̄m ōis cibus cōditus est
sapidus: ita ōis actio indiscreta est insipida ꝛ inordina/
ta. Mat.9. Habete in vobis sal ꝛ pacē hēte inter vos:
Et hoc vt sciatis ꝛc. Aliter.n.est rñdendū sapiētibus:
aliter insipientibus. ꝓuer.26. Non respōdeas stulto iux
ta stulticiā suam ne eff ciaris ei silis ꝛc.i.Pe.3. Para/
ti semper ad satisfactionem oī poscenti vos rationē ꝛc.
¶ Deinde cū dicit.(Que circa me ꝛc.) Ondit qđ aliq̄
agāt ad ip̄os. Et p̄ ondit qđ ad eos agāt illi q̄s ad eos
mittit. Scđo qđ cū apl̄o remanētes ibi.(Salutāt ꝛc.)
i Mittit āt ad eos legatū quē p̄ describit tripl̄r. Et p̄mo
a dilectiōe dicēs. Charissimus fr̄.s.ꝑ charitate3 q̄ facit
hoīe3 auro ꝑciosiorē. Esa.13. Preciosior erit vir auro ꝛ
hō mūdo obrizo ꝛc. Itē a fide. Uñ dicit. Fidelis i miste
rio.i.Cor.4. Hic iā q̄rit inter dispēsatores: vt fidel' qs i
ueniat. Itē ab hūilitate. Uñ dicit. Et cōseruus.s.i execu
tione misterij: sed in dño q: platus q̄rere dȝ vtilitatē eo
rū q̄bus p̄est: ꝛ dei honorē. Sed ad qđ mittit? Ut co
gnoscat statū subditoꝝ. Gen.37. Uade ꝛ vide si cūcta
ꝓspa sunt erga fr̄es tuos ꝛ pecora ꝛ renūcia mihi qđ
agat ꝛc.i.Reg.17. Fr̄es tuos visitabis si recte agant: ꝛ
cū q̄bus ordinati sunt disce. Itē vt cōsolet. Ro.i. Desi/
dero.n. videre vos vt aliqđ ipartiar voƀ grē spūal' ad
k cōfirmādos vos.i.simul cōsolari in vobis ꝛc. Et dño missus
a p̄re ad hoc venit. Esa.61. Ut cōsolarer oēs lugētes ꝛ po
nerē cōsolationē lugēntibus syon ꝛc. Itē describit eius so
cietatē cū onesimo. Qui oīa q̄ hic agunt ꝛc. ꝛ vr̄a mi/
hi vt corrigam: ꝛ mea vobis vt exemplum habeatis.
¶ Deīde cū dicit.(Salutat ꝛc.) Ondit quō salutant
a remanētibus cū apl̄o: ꝛ l̄ra satis pȝ. De quo accepi/
stis ꝛc. Ac.13. dr̄ q̄ cū paulus ꝛ barnabas simul irēt: qdā
Joānes marcus sic se eis cōiūx.t q̄ postea recessit ꝛ ite
rū rediijt. Et paulus qdē noluit eū recipe: ſ3 barnabas:
ꝛ iđ paulus recessit a barnaba. Et ꝑꝑ hoc apls scripsit
colossensibus de marco q̄ nō recipent eū: sed nūc: q̄a
cōuersus erat scribit vt eū recipiāt: ꝛ hoc est accepistis ꝛc.
Uel fratrē barnabe de quo barnaba accepistis ꝛc. Et

iesus ꝛc.q qdē erat vir scē cōuersationis. Et iđ dr̄ iust⁹. l
Qui sūt ex circūcisiōe missi ad p̄dicādū euāgeliū xp̄i.
Phil.i. Quid.n. cū oī mō siue ꝑ occasionē siue ꝑ vi/
tatē xp̄s annūciet. Et sic p̄ gētiles. Scđo iudeos po/
nit. Epaphras q ex voƀ ē: q: asian⁹ erat. Et ad hoc salu/
tant vt stetis ꝑfecti. Jac.i. Scitis ꝑfecti ꝛ itegri i nullo
deficiētes ꝛc. Pleni ꝛc.i.in oībus q̄ ꝑtinēt ad volūtatē
dei. Itē pōit lucā q nō fuit nat⁹ ex iudeis vt vr̄ q̄ fuit an
thiocen⁹ medic⁹ arte: quē sp̄al'r nolat: q: fuit bō hōe eu
ctoritas i ecclia ꝑꝑ euāgeliū qđ scripsit aplo adhuc vi
¶ Deinde cū dicit.(Salutate ꝛc.) (uēte: itē d̄mas.
Ondit quos salutēt: ꝛ p̄ quō alios aliene ecclie. Scđo
quō eos q sunt de sua ibi.(Et eā q̄ est laodicēsiū). Ex m
quo habet q̄ scripsit alias ep̄las: q: istā de qua fit mē/
tio hic.s.laodicensiū ꝛ vnā aliā ad corinthios ꝑter pri
mā ꝛ scđam: q: in p̄ma ep̄la.ca.5. dicit. Scripsi vobis i
ep̄la ne cōmisceamini fornicarijs ꝛc. Sed rō est duplx
quare nō sunt in canone: q: nō cōstabat de eaꝝ auctori
tate: q: forte erāt deprauate ꝛ ꝑierant in ecclesijs. Uel
q: nō cōtinebāt aliud q̄ʒ ista. ¶ Et dicite ꝛc.) Hic fuit
p̄latus eoꝝ ꝛ mandat vt moneāt ip̄ʒ dicētes. Uide ꝛc.
2.Thi.4. Misteriū tuū iple. Et qdē tūc misteriū iplet
qñ facit illud qđ accepit. Sed vr̄ q̄ nō ꝑtineat ad sub
ditū monere p̄latū. Exo.19. Dōm qđ irreuerēter argue
re ꝛ vituperare est ꝓhibitū: sed monere charitatiue pōt:
sicut Paulus petrū. Gal.2. Sed q̄re nō scripsit p̄lato? n
Q: p̄latus ē ꝑꝑ ecclesiā ꝛ nō ecōuerso. Salutatio ꝛc.
Cōsuetudo apl̄i erat q̄ totā ep̄lam faciebat aliquē scri
bere: sed in fine ponebat aliqđ de manu sua.2.Thes.
vlti. vbi dicit salutatio mea mau pauli: idē vt hic ne fal
lerēt. Et dicit mēores ꝛc. q: rome vinctus erat: q: Jac.
5. Exemplū accipite fr̄es exitus mali ꝛ longanimitas
ꝛ laboris ꝛ patiētie ꝓp̄has q locuti sūt i nomie dñi ꝛc.
Heb.vlti. Memētote ꝑpositoꝝ vr̄oꝝ q voƀ locuti sūt
vbū dei: q̄ꝝ ituētes exitū cōuersatōis imitami fidē. Tā
dē cōcludēs optat eis bonū dicēs. Gra ꝛc. Jo.i. grā ꝛ vi
tas ꝑ ybm xp̄m fcā ē. Cui sit laus ꝛ glia nūc ꝛ sp̄ amē.

¶ Explicit subtilissima expositio sanctissimi doctoris
Thome de aquino ordinis fratrum predicatorum su
per epistola mirifici apostoli Pauli ad colossenses. a

¶ Incipit mirabilis declaratio eiusdē angelici docto/
ris sancti Thome aquinatis ordinis fratrum predica
toru3 super p̄ma epistola doctoris gentium sancti apl̄i
Pauli ad thessalonicenses. Prologus.

Ultiplicate sunt
aque ꝛc. Gen.7. Hec verba cōpe/
tunt māe huius ep̄le. Ecclesia.n.
figurat ꝑ arcā: sicut dr̄.i.Pe.3. q:
sicut in arca ceteris ꝑeuntib⁹ pau
ce anīe saluate sunt: ita in ecclesia
pauci.i.soli electi saluabunt. Per b
aquas aūt significant tribulatio
nes. Primo q: aque impellunt irruendo sicut tribula
tiones. Mat.7. Uenerunt flumina ꝛ flauerunt vēti ꝛ
irruerūt in domū illā ꝛc. Sed impulsu fluminū eccle
sia nō mouet. Uñ subdit. Et nō cecidit. Scđo aq̄ extin
guit ignem. Eccl.30. Ignem ardentē extinguit aqua:
sic ꝛ tribulationes extinguunt impetus cōcupiscentia
rum ne hoīes ad libitū eas sequant: sed nō extinguūt
veram charitatē ecclesie. Can.8. Aque multe non po/
terunt extinguere charitatē nec flumina obruent illā.
Tertio aque submergunt ꝑ inundationē. Tren.3. In
undauerūt aque suꝑ caput meū: sed ecclesia nō ꝑ has
submergitur.

a ſubmergit. Jon.2. Circundederũt me aq̄ vſq ad aīaʒ
meā: abiſſus vallauit me: pelagus oꝑuit caput meū ⁊c̄.
Et poſt. Rurſum videbo tēplū ſcūm tuū ⁊c̄. Nō ḡ de
ficit ſed ſubleuat. Et ꝑmo ꝑ eleuationē mētis ad deū.
Greg. Mala iſta in h̄ mundo q̄ nos ꝑmūt ad deū no
ſtre cōpellūt. Oſee.6. Jn tribulatione ſua mane ꝯſurgēt
ad me ⁊c̄. Scd̄o ꝑ ſpūalē ꝯſolationē. ps. Scd̄m multi
tudinē doloꝝ in corde meo ꝯſolationes tue letificaue
rūt aīam meā ⁊c̄. 2. Cor.1. Sicut abūdant paſſiões xp̄i
in nobis: ita ꝑ xp̄m abūdat ꝯſolatio nr̄a ⁊c̄. Tertio ꝑ
multiplicationē fideliū: q2 tpe ꝑſecutionū deus multi
plicauit eccleſiā. Exo.1. Quātoq magis opprimebāt
eos tāto magis multiplicabāt ⁊ creſcebāt ⁊c̄. Sic ḡ cō
a uenit huic epl̄e: q2 iſti multas tribulationes paſſi ſtete
rūt fortes. Uideamus ergo textū. CAP. I.

Aulus ⁊ Siluan⁹ ⁊ Timothe
us: eccleſie theſſalonicenſiū in
deo patre nr̄o ⁊ dn̄o ieſu xp̄o:
Luc. gr̄a vobis ⁊ pax. †Gratias agi
18. mus deo ſemꝑ ꝓ omnibus vobis memori
am veſtri facientes in orōnibus noſtris ſi
ne intermiſſione: memores opis fidei vr̄e
⁊ laboris ⁊ charitatis ⁊ ſuſtinentie ſpei dn̄i
noſtri ieſu xp̄i ante deum ⁊ pr̄em noſtrum.
3 Scientes fratres dilecti a deo electionē ve
ſtram: q2 euangeliū neſtrū nō fuit ad vos ī
ſermone tm̄: ſed ⁊ in virtute ⁊ in ſpū ſcō ⁊
in plenitudine multa: ſicut ſcitis quales fue
rimus ī vobis pp vos. Et vos imitatores
noſtri facti eſtis ⁊ dn̄i excipientes verbū in
tribulatione multa cum gaudio ſpiritusſan
cti: ita vt facti ſitis forma oībus credētibus
in macedonia ⁊ in achaia. A vobis.n. diffa
matus eſt ſermo dn̄i non ſolū in macedōia
4 ⁊ in achaia: ſed ⁊ in oī loco fides veſtra q̄
eſt ad deū ꝑfecta eſt: ita vt non ſit nobis ne
ceſſe quicq̄ꝫ loqui. Jpſi enim de nobis an
nunciant qualem introitū habuerimus ad
vos: ⁊ quomodo conuerſi eſtis ad deuʒ a
Joa. ſimulachris ſeruire deo viuo ⁊ vero: †⁊ ex
p pectare filiuʒ eius de celis quē ſuſcitauit ex
mortuis yh̄m q eripuit nos ab ira vētura.
¶ Et iō apl̄s vult munire hic eccleſiā ꝯ tribulatiōes.
Et ꝑmo ꝯ tribulationes pn̄tes. Et hoc in ꝑma epl̄a.
Scd̄o ꝯ futuras tpe antixp̄i: ⁊ hoc in ſcd̄a. Prima di
uiditur in ſalutationē ⁊ epl̄arem narrationē ibi.(Gra
5 tias agimus ⁊c̄.) Jtem ꝑmo tangit ꝑſonas ſalutātes.
Scd̄o eccleſiam ſalutatā. Tertio bona optata. Notā
dum eſt aūt q̄ꝺ q2 vbi nō delinq̄mus oēs pares ſum⁹:
iō q2 iſtis bonis ſcribit nō facit mētionē de officio ſuo:
ſed ſolū de noīe humilitatis. Sap.7. Et innumerabi
lis honeſtas ꝑ manus illius. Et adiūgit duos q eis ꝑ
dicauerūt cū eo.ſ. Siluanū q ē ſylas ⁊ timotheū quē
circūcidit: vt dr̄ Act.16. Salutat aūt eccleſiā q̄ eſt con
gregatio fideliū. Et hoc in deo pr̄e ⁊ dn̄o nr̄o ieſu xp̄o
.i. in fide trinitatis ⁊ diuinitatis ⁊ humanitatis xp̄i: q2
in hoꝝ cognitione erit nr̄a btitudo. Tāgit aūt ꝑſonaʒ
pr̄is ⁊ filij incarnati in q̄bus intelligit ſpūs ſcūs q eſt
nexus amboꝝ. Bona optata ſunt gr̄a q̄ eſt ꝑn̄ oīum

bonoꝝ. 1. Cor.15. Gratia dei ſum id q̄ꝺ ſum. Et pax que b
eſt finis: q2 tunc eſt pax qn̄ appetitus totaliter pacat.
¶ Deinde cū dicit.(Gratias agimus ⁊c̄.) Jncipit epi
ſtolaris narratio. Et ꝑmo cōmēdat eos de ꝑterita ꝑſe
uerantia. Scd̄o monet eos ad bn̄ agendum in futuꝝ.
4. ca. ibi.(De cetero ⁊c̄.) Jtē ꝑmo agit gratias vr̄ ō bo
nis eoꝝ. Scd̄o ea cōmemorat in ſpāli ibi.(Scientes
fratres ⁊c̄.) Circa ꝑmum duo facit: q2 ꝑmo ponit gr̄a
rum actionem. Scd̄o eius mām ibi.(Memores ⁊c̄.)
Jtē ꝑmo ꝓ eis gratias agit. Scd̄o ꝓ eis orat ibi.(Me
moriam veſtri ⁊c̄.) Quātum ergo ad ꝑmum dicit tria
que debent eſſe ī gratiaꝝ actione. Primo q̄ ſit ordina
ta.ſ. ad deū. Jdeo dicit. Gratias agimus deo. ps. gr̄am
⁊ gloriam dabit dn̄s. Ja.1. Oē datū optimū ⁊ oē donū a
perfectum deſurſum eſt deſcendens a patre luminum
⁊c̄. Jtem aſſidua: q2 ſemper. Jtē vniuerſalis ibi.(Pro
omnibus vobis). īfra.5. Jn omnibus gratias agite ⁊c̄.
¶ Deinde orat ꝓ eis dicens.(Memoriā ⁊c̄.) Quaſi
dicat. Qn̄cūq oro hēo vos in memoria. Ro.1. Sine ī
termiſſiōe memoriā vr̄i facio ſꝑ in orōnibus meis ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit.(Memores opis ⁊c̄.) Ponit bōa
de q̄bus gr̄as agit.ſ. fidē: ſpē ⁊ charitatē. 1. Cor.13. Nūc
aūt manent fides ſpes charitas tria hec ⁊c̄. Fidē ꝑmit
tit: q2 ē ſuba ſperandaꝝ reꝝ ⁊c̄. Accedentē.n. ad deū opꝫ
credere ⁊c̄. Heb.11. Hec aūt nō eſt ſufficiens niſi habe
at operationem ⁊ laborē. Et iō dicit. Operis veſtri ⁊ la
boris. Jac.2. Fides ſine opibus mortua eſt. ¶ Jtē q̄a
q in laborando pp xp̄m deficit nihil vʒ. Lu.8. Ad tps
3 credunt ⁊ in tpe tentationis recedūt: iō dicit. Operis ⁊
laboris. Quaſi dicat. Memores fidei vr̄e operātis ⁊ la
borantis. Jtem charitatis in cuius opibus abundant.
Jnfra.4. De charitate fraternitatis ⁊c̄. Jtē ſpei q̄ facit
patienter ſuſtinere aduerſa. Ro.12. Spe gaudētes ī tri
bulatione patientes. Et ſuſtinētie quā ſpes facit. Ja.5.
Patientiā iob audiſtis ⁊c̄. Spei inq̄ꝫ dn̄i nr̄i.i. quā hē
mus de xp̄o vel quā xp̄s dedit nobis. 1. Pe.1. Regenera
uit nos in ſpem viuam ⁊c̄. Hec ſpes eſt an̄ deū nō ante
oculos hoīum. Mat.6. Attendite ne iuſtitiā vr̄am fa
ciatis corā hoībus ⁊c̄. Heb.6. Quā ſicut anchoraʒ hē
m⁹ aīe tutā ⁊c̄. Spes.n. ī veteri teſtō nō īduxit ad deū.
4 ¶ Deinde cū dicit.(Scientes fratres ⁊c̄.) Jn ſpāli cō
memorat eoꝝ bona quos ꝑmo cōmendat q̄ deuote ⁊
ꝓmpte ſuſceperunt ꝑdicationē nō obſtante tribulatio
ne. Secundo q̄ ꝓpter tribulationē ab ea non receſſe
runt in ſcd̄o capi. ibi.(Nam ipſi ſcitis ⁊c̄.) Jteꝝ ꝑma
pars diuidit in duas: q2 ꝑmo oſtendit qualis fuit iſta
ꝑdicatio. Secundo qualiter ab eis recepta ibi.(Et vos
imitatores ⁊c̄.) Circa ꝑmum tria facit: q2 ꝑmo oſtēdit
q̄d circa eos ſciebat. Scd̄o modū ꝑdicationis ſue ibi.
(Q2 euāgeliū ⁊c̄.) Tertio q̄d ipſi ſciebāt de apl̄o ibi.
(Sicut ſcitis ⁊c̄.) Dicit ergo. O fratres dilecti a deo:
nō ſolū cōiter inq̄ꝫtū dat eſſe nāe: ſed inq̄ꝫtum ſpāliter
ad bona eterna eſtis vocati. Malac.1. Jacob dilexi ⁊c̄.
Deut.33. Dilexit populos ⁊c̄. Electionem vr̄aʒ. Qua
5 ſi dicat. Certitudinalr̄ cognoſco vos eē electos: q2 hāc
electionem non meruiſtis: ſed a deo eſtis gratuite ele
cti. Et hoc ſcio: q2 deus dedit mihi magnū argumētū
in ꝑdicatione.ſ. q̄ illi q̄bus loquor ſunt a deo electi.ſ.
qn̄ deus dat eis vel mihi gr̄am copioſe ꝑdicandi eis.
¶ Cōſequenter q̄ꝺ dr̄ Ezech.3. Et linguā tuā adhe
rere faciā palato tuo ⁊c̄. Et iō ꝑ cōmemorat q̄ꝫ uirtuo
ſe eius ꝑdicauit. Scd̄o īducit eoꝝ teſtimōiū ibi.(Sic
ſcitis ⁊c̄.) Uirtuoſe q̄dē: q2 nō fuit ī ſublimitate ſmōis
ſed in v̄tute. 1. cor.2. Sermo meus ⁊ ꝑdicatio mea nō ī
ꝑſuaſibilib⁹ hūane ſapie v̄bis: ſed oſſione ſpūs ⁊ v̄tutis
⁊c̄. 1. Cor.4. Nō.n. in ſermōe ē regnū dei: ſed ī virtute.

6 Uel pōt referri ad ꝯfirmationē ꝑdicationis vel ad mo
dū ꝑdicādi. Si ad pᵐ ſic ꝯfirmata fuit ꝑdicatio mea vo
bis nō argumētis: ſed ꝟtute miraculoꝝ. Uñ dr̄. Mar.
vlt. Dño coopante ⁊ ſermonē ꝯfirmāte ſeqn̄tibꝰ ſignis.
¶ Itē in datione ſpūs ſci. Act. io. Adhuc loquēte pe
tro ꝟba hec: cecidit ſpūs ſcūs ſup oēs q audiebāt ꝟbū
⁊c̄. Heb. 2. Cōteſtāte deo ſignis ⁊ portētis ⁊ varijs vir
tutibus ⁊ ſpūs ſci diſtributiōbus ⁊c̄. Et i plenitudine
⁊c̄. Et h̄ addit ne crederēt ſe minus recepiſſe q̄ꝫ iudei.
Quaſi. d. Spūs ſcūs nō ē ꝑſonaꝝ acceptor: ſꝫ i ea ple
nitudie fuit apd̄ vos ſic̄ apud iudeos. Act. 2. Repleti
ſunt oēs ſpū ſcō ⁊c̄. Sꝫ ſi ad 2ᵐ ſic virtute. i. ꝟtuoſaꝫ vi
a tā vobis oñdēs. Act. i. Cepit dñs facer̄ ⁊ docere ⁊c̄. Et
in ſpū ſcō. ſ. ſuggerēte. Mat. io. Nō eſtis vos q loqmi
ni ⁊c̄. In plenitudie multa. ſ. q: iſtruxi vos de oībꝰ q̄ ꝑ
tiuent ad finē nec̄ia. Inducit āt coꝝ teſtimoniū ad h̄
cū dic̄. Q: vos ſcitꝭ ⁊c̄. i. q̄lia dōa ⁊ ꝟtutes oñdimꝰ i vo
bis. 2. cor. 5. Spo āt ⁊ i ꝯſciētijs vr̄is māifeſtos nos eē.
¶ Deide cū dicit. (Et vos imitatores ⁊c̄.) Oñdit quo
ꝑdicationē ſuā virtuoſe receꝑunt: nec ꝑꝑ tribulatiōes
receſſerūt. Et pmo oñdit coꝝ virtutē in h̄ ꝙ alios imi
tati ſūt. Scd̄o ꝙ aliꝭs ſe imitabiles ꝯſtiterūt. ¶ Ita vt
facti ſitis ⁊c̄. Circa pᵐ duo facit: q: pmo oñdit q̄s ſunt
imitati. Scd̄o in q̄bꝰ ſunt imitati ibi. (Excipiētes ⁊c̄.)
Circa pᵐ dicit ꝙ imitati ſunt eos quos debuerūt. ſ. ꝑla
tos. Et iō dicit. Imitatores vos facti ⁊c̄. Phil. 3. Imita
b tores mei eſtote fratres ⁊c̄. Sed imitati ſunt nō i eo in
quo delingmus ſicut hoīes: ſed in quo imitamur xp̄ꝫ.
Uñ ⁊ dr̄. i. Cor. 4. Dixi imitatores mei eſtote ſic̄ ⁊ ego
xp̄i. i. in quo imitatus ſum xp̄m. ſ. in patiētia tribulatio
nis. Mat. 16. Si q̄s vult poſt me venire abneget ſemet
ipm ⁊ tollat crucē ſuā ⁊ ſequaꝛ me ⁊c̄. i. Pet. 2. Xp̄us
paſſus ꝓ nobis vobis relinquēs exēplū vt ſequamini
veſtigia eius ⁊c̄. Et iō dicit. In multis tribulationibꝰ
. i. q̄ꝫuis multa tribulatio imineret ꝑꝑ verbū: tn̄ illō ac
cepiſtis cū gaudio. Iac. i. Oē gaudiū exiſtimate fratres
mei cū in tētationes varias incideritis ⁊c̄. Act. 5. Ibāt
apli gaudētes a ꝯſpectu cōcilij: qm̄ digni hīti ſunt pro
noīe ieſu ꝯtumeliā pati ⁊c̄. ¶ Cū gaudio ſpūs ſancti.
4 Nō alio quocūq̄ q eſt amor dei: q facit gaudiū patiēti
bus ꝑꝑ xp̄m q: amant eū. Canti. 8. Si dederit hō oēm
ſubām domus ſue ꝓ dilectione q̄ſi nihil diſpiciet eam.
¶ Et ſic eſtis imitatores nr̄i ꝙ. ſ. aliꝭs eſtis imitabiles.
Uñ dicit. Ita vt ⁊ facti ſitis ⁊c̄. Circa qd̄ tria facit: q: p
mo oſtēdit eos eſſe imitabiles. Scd̄o quo coꝝ fama di
uulgata eſt ibi. (A vobis. n. diffamatus ē ⁊c̄.) Tertio
quō ab oībus laudabanꝛ ꝑplis ibi. (Ipſi. n. annūciant
⁊c̄.) Dicit ḡ. Ita ꝑfecte nos imitati eſtis vt ſitis fcī for
ma. i. exēplū vite nō ſolū in terra vr̄a: ſed i aliꝭs. Mat.
5. Sic luceat lux vr̄a corā hoībꝰ vt videāt oꝑa vr̄a ⁊c̄.
Sed credētibus forma facti eſtis q̄bus fides vr̄a inno
tuit. Ad qd̄ bonitas vr̄a acceſſit. A vobis. n. diffamatꝰ
5 eſt ſmo dñi. i. ꝑdicādi dñꝫ. i. vr̄a fama diffuſa ē nō i ma
c cedonia ⁊ achaia q̄ ſūt vob̄ vicine: ſed fides vr̄a ad de
um ꝑfecta. i. quā deus acceptat ⁊ ꝯiungit vos deo: q̄ ēt
eſt in oī loco diuulgata. Ro. i. Fides vr̄a annūciaꝛ i vni
uerſo mūdo ⁊c̄. Et ſignū huius eſt: q: nō eſt nec̄e ⁊c.
Boni. n. ꝑdicatoris eſt bona alioꝝ in exēplū adducere
2. Cor. 9. Ueſtra. n. emulatio prouocauit plurimos.
Deide cū dicit. (Ipſi. n. ⁊c.) Ponit coꝝ laudē q̄ ab ali
is laudabanꝛ q: de vobis annūciāt ⁊c. ꝓuer. vlti. Lau
dent illā in portis oꝑa eius ⁊c. Laudāt āt in vob̄ meaꝫ
ꝑdicationē ⁊ vr̄am ꝯuerſionē. Annūciāt ḡ q̄lē itroituꝫ
habuerimꝰ ad vos: q: cū magna difficultate ⁊ i tribu
lationibus. Laudāt ēt vr̄am ꝯuerſionē. Et oſtēdit quō
a quo ⁊ ad qd̄ ꝯuerſi ſunt. Quo ad pmū dicit. Et quō

ꝯuerſi eſtis ad deū. i. q̄ꝫ faciliꝰ ⁊ ꝑfecte. Iohel. 2. Conuer d
timini ad me i toto corde vr̄o ⁊c. Eccl. 5. Ne tardes cō
uerti ad dñm ⁊ ne differas de die in diē ⁊c. Quo ad 2ᵐ
dicit. A ſimulacris. i. Cor. 12. Scitis qm̄ cū gētes eētis
ad ſimulacra muta prout ducebamini eūtes ⁊c. Quo
ad 3ᵐ dicit ſeruire deo. ſ. ſeruitute latrie: nō creature: ſꝫ
deo. Cōtra qd̄ dr̄. Ro. i. Seruierūt creature potius q̄ꝫ
creatori ⁊c. Et dicit. Uiuo vt excludat ydolatrie cultū:
q: ydolatre colebāt quoſdā mortuos: quoꝝ aīas dixe
runt deificatas: ſicut Romulū ⁊ Herculē. Et iō dicit:
viuo. Deu. 32. Uiuo ego in eternū ⁊c. Itē q: platonici
putabant quaſdā ſubās ſeꝑatas deos eē participatio
ne. Dr̄ vero non participatione diuine nāe: ſed q: ſerui
entes ſunt remunerādi: ideo q: ſic eſtis reſtat vt remu 2
nerationem expectetis. Uñ dicit. Et expectare filium
eius. ſ. dei de celis deſcendentem. Luc. 12. Et vos ſimi
les hominibus expectantibus dominum ſuum quan
do reuertatur a nuptijs ⁊c. Eſa. 30. Beati omnes qui
expectant eum ⁊c. Illi autem ſunt qui ſunt lumbis ꝓ
cincti. Duo aūt expectamus: ſcilicet reſurrectioneꝫ: vt
ſcilicet ei conformemur. Unde dicit. Quem ſuſcitauit
ex mortuis ieſum. Romanoꝝ. 8. Qui ſuſcitauit ieſum
xp̄m a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpora veſtra
⁊c. Phil. 3. Reformabit corpus humilitatis noſtre cō
figuratum corpori claritatis ſue ⁊c. Item liberari a pe
na futura que imminet reis. A cauſa autem pene. ſ. a b
peccato liberamur per xp̄m. Unde dicit. Qui eripuit
vos ⁊c. Apo. 6. Abſcōdite vos a facie ſedētis ſup thro
nū ⁊ ab ira agni ⁊c. Ab hac ira nullus pōt nos libera
re niſi chriſtus. Mat. 3. Quis demonſtrabit vobis fu
gere a ventura ira? CAP. II.

Iam ipſi ſcitis fratres introituꝫ
noſtrum ad vos: q: nō inanis
fuit: ſed ante paſſi multa ⁊ con
tumelijs affecti ſicut ſcitis i phi
lippis fiduciaꝫ habuimus in deo noſtro lo
qui ad vos euangelium dei multa ſollicitu
dine. Exhortatio. n. noſtra nō de errore ne
q̄ꝫ de immundicia: neq̄ꝫ in dolo: ſed ſicut 4
ꝓbati ſumus a deo vt crederet nobis euā
geliū ita loqmur: ⁊ nō quaſi hoībus placen 3 re. ca. 8.
tes: ſed deo q ꝓbat corda nr̄a. Neq̄ꝫ enim
aliqū fuimus in ſermone adulationis ſicut
ſcitis neq̄ꝫ in occaſiōe auaricie: deus teſtis
eſt nec q̄rentes ab hoībus gloriam neq̄ꝫ a
vobis: neq̄ꝫ ab alijs: cū poſſemꝰ vobis one
ri eſſe vt xp̄i apl̄i. Sed facti ſumus paruuli
in medio veſtrum tanq̄ꝫ ſi nutrix foueat fili
os ſuos: ita deſiderantes vos cupide: vole
bamus tradere vobis non ſolū euangeliuꝫ 5
dei: ſed etiam animas nr̄as qm̄ chariſſimi
nobis facti eſtis. Memores eni facti eſtis
fratres laboris noſtri ⁊ fatigationis nocte
⁊ die operantes: ne quē vr̄m grauaremus
ꝑdicauimus in vobis euangeliū dei. Uos
teſtes eſtis ⁊ deus q̄ꝫ ſancte ⁊ iuſte ⁊ ſine q̄
rela vobis q credidiſtis affuimꝰ ſicut ſcitis
q̄lr vnūquēq̄ꝫ veſtrum ſicut pater filios ſu
os dep̄cantes vos ⁊ ꝯſolantes: teſtificati ſu

muſ vt

mus vt ambularetis digni deo qui vocauit vos in suuz regnum ꝛ gloriam.

¶ Supra cõmẽdauit eos ꝙ in tribulatiõibus v̄bum dei receperũt: hic cõmẽdat eos ꝙ ab eo nõ recesserunt ꝑpter tribulatiões. Et circa h̄ tria fac: q: p̄ ꝯmemorat eorũ tribulatiões. Scd̄o oñdit quale eis remediũ adhi buit in 3° cap̄. ibi. (Propter qd̄ ꝛc.) Tertio propter qd ibi. (Q: nũc viuim⁹ ꝛc̄.) Q: vo supra dixit ꝯ eis nũcia ri ab oibus introitũ apl̄i ad eoꝝ cõuersionẽ: iõ p̄ agit ꝯ itroitu suo. Scd̄o de eoꝝ ꝯuersiõe ibi. (Jõ ꝛ nos gr̄as ꝛc̄.) Circa p̄mũ tria fac: q: p̄ cõmemorat suã cõstãtiaʒ quã habuit anteq̄ ad eos veniret. Scd̄o sinceritatem
2 doctrine ꝑ quã eos ꝯuertit ibi. (Exhortatio. n. nr̄a ꝛc. Tertio sinceritatẽ sue cõuersatiõis cuʒ ꝯuersio ibi. (Uos eni ꝛc̄.) Jteruʒ p̄ma i duas: quia p̄ premittit tri bulatiões q̄s passus est anteq̄ ad eos veniret. Scd̄o quõ fiducia ex h̄ nõ amisit: ibi. (Fiduciã habuim⁹ ꝛc̄.) Dicit ḡ. Dico ꝙ annũciat itroitũ nr̄m quẽ ꝛ vos scitis: qm̄ nõ fuit inanis. i. leuis: ſʒ difficilis: q: ꝑ multas tribu latiões. Uel nõ inanis. i. vacuus ſʒ plenus. Gene. p̄. ter ra erat inanis ꝛ vacua ꝛc. Uel nõ inanis. i. mobilis sed stabilis. Phil. 2°. Nõ in vanũ cucurri neq̄ in vacuũ la boraui ꝛc. Sʒ añ sum⁹ passi passiones corꝑales. ꝓuer. 19. Doctrina viri ꝑ patiẽtiã noscit̄. ps. Bñ patiẽtes erũt
3 vt annũciẽt ꝛc. Jtẽ spũales q: cõtumelijs ex h̄ affecti i philippis vbi ꝑpter curatiõnẽ phitonisse passus est tri bulatiões. Et hec ciuitas ẽ macedonie. Nec tñ ꝑpter hec fiducia p̄dicãdi est extincta. Esa. 12. Ecce de⁹ salua tor me⁹ fiducialr̄ agã ꝛ ñ timebo ꝛc. et hec fiducia fuit p̄dicãdi ad vos euãgeliũ dei i multa sollicitudie ꝯ vr̄a ꝯ uersiõe Ro. 12. Qui p̄est i sollicitudie. 2. Cor. 11. p̄ter ea quo extrinsecus sunt instantia mea quotidiana solli citudo omnium ecclesiam.

¶ Deinde cum dic̄. (Exhortatio). Ostendit sincerita tẽ sue p̄dicatiõis. Et circa hoc duo facit: q: p̄ ꝓbat sin ceritatẽ sue doctrine. Scd̄o q̄dam q̄ dixerat expõit ibi. (Non q̄si hoibus ꝛc.) Circa p̄mũ duo fac̄: q: p̄mo ex cludit corruptionẽ doctrine. Scd̄o ponit sinceritateʒ ibi. (Sed sicut ꝓbati ꝛc.) Doctrina aũt corrũpit̄ vl̄ ꝑ
4 pter rẽ q̄ docetur vel ꝑpter ĩtẽtionẽ docẽtis. Propter p̄mũ dupl̄r corrũpit̄ doctrina. s. vel ꝑ errorem sicut do cẽs salutẽ ẽẽ per xp̄ʒ cũ legalib⁹. 2ᵉ Thi. 3. Mali hoies ꝛ seductores ꝓficiẽt in peius errãtes ꝛ in errorẽ mittẽ tes: ꝛc. Jõ dicit Exhortatio. n. nostra nõ ẽ sicut aliq̄ꝝ ex errore vel propter imũdiciã: sicut dicẽtiũ vacanduʒ esse voluptatibus q̄ doctrina est a quodã nicholao: q ꝑmisit ꝓmiscua matrimonia cõmunicãs alijs suã vxo rẽ. Jõ dic̄. Nec ꝯ imũdicia. Apo. 2. Permittis mulierẽ iezabel q̄ se dic̄ ꝓphetã docere ꝛ seducere seruos meos fornicari ꝛ mãducare de ydolotitis ꝛc. Job. 6. Nõ iue nietis in lingua mea iniq̄tatẽ ꝛc. ¶ Jtẽ nec est exhor tatio in dolo sicut quorundã q licet verũ dicãt habent
5 tñ itẽtiõem corruptã: q: non ꝓfectũ auditoꝝ neq̄ dei honorẽ ſʒ suuʒ querũt honorẽ. Cõtra qd̄ dicit. Neq̄ in dolo. Jere. 9. Sagitta vulnerans lingua eoꝝ doluʒ lo cuta est ꝛc. Sua ḡ p̄dicatio nõ est corrupta: ſʒ sincera. Sincerũ aũt aliqd ẽ qd̄ seruat suaʒ natũ. tunc est p̄di catio sincera qñ quis docet eo tenore ꝛ fine q̄ xp̄s do cuit. Et ideo dicit. Sed sicut ꝓbati. i. eo mõ ꝛ. ea ĩtẽtiõe qua deus nos elegit ꝛ approbauit ad p̄dicãdum euã geliũ loq̄mur. Gal. 2. Creditũ est mihi euangeliũ p̄pu tij sic petro circũcisiõis ꝛc. Act. 9. Uas electiõis ẽ mihi iste: vt portet nom̄ meũ corã gẽtib⁹ ꝛ regib⁹ ꝛ filijs isrl̄. ¶ Deide cũ dic̄. (Nõ q̄si hominibus ꝛc.) oñdit ꝙ sua p̄dicatio ñ est in dolo. Prio excludẽs illud ꝑ qd̄ vide ret ẽẽ dolosa. Scd̄o mãifestat ꝑ signum ibi. (Neq̄ ali

quãdo ꝛc.) Tertio ꝑ cãm ibi. (Neq̄ in occasione ꝛc.) b
Propter p̄ᵐ dic̄. Predicatio mea nõ ẽ q̄si hoib⁹ placẽs . s. finalr̄. ps. Dissipata sunt ossa eoꝝ q hoibus placent. Gal. p̄mo. Si hoib⁹ placerẽ xp̄i s̄uus nõ essem ꝛc. Ali quãdo tñ debẽt velle placere hoibus ꝑpter gl̄iaʒ dei vt p̄dicatio magis fructificet: sicut dicitur. 1. Cor. 10. Ego per oia omnibus placeo ꝛc. Sʒ deo ꝛc. Prouer. 16. Om nes vie hoiʒ patẽt oculis eius ꝛc. Hui⁹ aũt signum ẽ q: nõ adulatiõibus loquẽtes eis placẽtia. Esa. 30. Lo quimini nobis placẽtia: videte nobis errores ꝛc. ꝓuer. 24. Nõ lactes queq̄ labijs tuis ꝛc. Et idẽ oñdit ꝑ cãʒ. Propter duo enim aliq̄s q̄rit hoibus placere. s. vl̄ pro pter b̄ñficia: vel ꝑpter gl̄iam. Hoc aũt h̄ excludit: ꝛ pri
mo p̄ᵐ dicẽs. Neq̄ fuim⁹ ꝛc. q: nõ solũ adulationem 2
ꝯuitauim⁹: ſʒ ẽt oẽm occasionẽ auaricie. p̄ᵉ Thi. 6. Exi stimantiũ q̄stũ ẽẽ pietatẽ ꝛc. Jere. 6. A minori q̄ppe vſ q̄ ad maiorem oẽs auaricie studẽt ꝛc. Scd̄o scd̄m ibi. (Neq̄ querẽtes a vob̄ neq̄ ab alijs gl̄iaʒ) de doctrina cũ haberem⁹ vñ possem⁹ gl̄iari ꝛ accipere: imo oneri ẽẽ: q: ꝯbebãt ei gl̄iaʒ ꝛ sustẽtatiõnẽ. Et vocat on⁹ q: ꝑuer se eis p̄dicãtes vltra modũ h̄ ab eis q̄rebãt. Esa. 3. vos n. ꝯpasti estis vineã meã: ꝛ rapia paupis i domo vr̄a ꝛc. ¶ Deinde cũ dic̄. (Sed facti sumus ꝛc.) Manifestat hec duo ꝛ p̄ ꝙ nõ q̄rit hũanã gl̄iam. Scd̄o ꝙ nec oc casionẽ auaricie ibi. (Memores. n. estis ꝛc.) Circa p̄ mũ duo facit. q: p̄ oñdit suã humilitatẽ. Scd̄o sub sili tudie oñdit suã sollicitudinẽ ibi. (Tanq̄ si nutrix ꝛc.)
Ponit ḡ p̄ᵐ dicẽs ꝙ facti sunt paruuli ꝛc. i. humiles. 3
Eccl. 32. Rectorẽ te posuerũt noli extolli: esto in illis q̄ si vn⁹ ex ipsis ꝛc. Qd̄ oñdit in siltudine dicẽs. tanq̄ si nutrix q̄. s. cõdescẽdit infanti balbutiẽdo ei loquens vt puer loq̄ discat ꝛ in gestibus ei ẽt cõdescendit. p̄ᵉ Cor. 9. Oibus oia factus suʒ. p̄ᵉ Cor. 3. Tanq̄ ꝑuulis i xp̄o lac vob̄ potũ ꝯdi nõ esca ꝛc. Etiã aias. Jõ. 10. Bon⁹ pa stor aiaʒ suã dat ꝓ ouib⁹ suis ꝛc. Qm̄ charissimi ꝛc. 2. Corit. 12. ego ãt libẽtissime impẽdaʒ ꝛ supimpẽdar ego ip̄e ꝓ aiab⁹ vr̄is: licet plus vos diligẽs minus diligar. ¶ Deide cũ dicit. (Memores. n. estis ꝛc) oñdit scd̄ʒ dicẽs. Jtẽ neq̄ ꝑ occasionẽ auaricie: q: nihil a vobis sũpsim⁹ ſʒ ꝯ labore. q: laboris ꝛc. Et aliq laborãt qdeʒ
ſʒ ex solatio: ſʒ nos nõ ſʒ cũ labore. Jõ dicit laboris nr̄i. 4
Nec ꝑꝑ exercitationẽ corꝑis: ſʒ cũ fatigatiõe. Uñ dic̄. Et fatigatiõis. Aliq ẽt laborãt ꝯ die nos ꝯ nocte. Per h̄. n. voluit arcere ꝑsendo q nimis accipiebãt: ꝛ ꝑpter occiosos iter eos p̄ᵉ Cor. 4. laboram⁹ opãtes manib⁹ nr̄is. ¶ Deide cũ dicit. (Uos. n. estis ꝛc.) Ponit puritateʒ sue cõuersatiõis: ꝛ p̄mo quomodo sancta quo ad vitã. Scd̄o quõ sollicita quo ad doctrinam ibi.) Qualiter vnũquẽq̄ ꝛc.) Dicit ḡ. Scitis quoniã sancte. i. pure. Leui. 11. ꝛ. 19. Sancti estote q: ego sanctus sum. Juste quo ad ꝓximũ. Tit. 2°. Sobrie ꝛ iuste ꝛ pie viuamus i h̄ seculo ꝛc. Sine q̄rela nob̄ credidistis. i. ex quo credi distis nihil agẽtes: vñ qs posset scãdalizare vnũquẽq̄
vestꝝ singulariter. Nota ꝙ singularis predicatio quã 5
doq̄ multuʒ valet. ¶ Tanq̄ pater. prime Cor. 4. Jn christo iesu per euangelium ego vos genui. ¶ Depre cãtes. Philemo. Multã fiduciã habẽs in xp̄o iesu im perãdi tibi. qd̄ ad rẽ ꝑtinet: ꝑpter charitateʒ magis ob secro. Et cõsolationẽ ꝑ v̄ba lenia. Cõtra qd̄ dr̄. Ezec. 34. Cum austeritute imperabatis eis ꝛ cũ potẽtia ꝛc. Esa. 61. Ut cõsolarer oẽs lugẽtes ꝛ ponerẽ cõsolatiõeʒ lugẽtib⁹ syon ꝛc. Et qd p̄dicasti. Ut digne. i. vt vr̄a cõ uersatio esset talis q̄lis ꝯcet ministros christi. Col. p̄mo. Ambuletis digne deo ꝑ omnia placentes ꝛc. Deo qui vos ꝛc. Sap̄. 6. Cõcupiscẽtia itaq̄ sapiẽtie deducet ad regnum perpetuum. ¶ Lectio. II.

c Deo & nos gratias agim⁹ deo
Luc. 18. sine itermissiōe: qm̄ cū accepis/
setis a nobis ꝟbū audit⁹ dei: ac
cepistis illō nō vt ꝟbū hoīuz:
sed sicut ē vere ꝟbū dei: q opat in vobis q
credidistis. Vos eni imitatores facti estis
frēs ecclesiarū dei que sunt in iudea in xp̄o
iesu: q2 eadē passi estis & vos a cōtribulibus
vr̄is sicut & ipsi a iudeis: q & dn̄m occiderūt
iesuz & prophetas: & nos psecuti sūt: & deo
a nō placēt: & oībus hoībus aduersantur: ꝓ
hibētes nos gētibus loq vt salui fiāt vt im/
pleāt peccata sua semp. † Peruenit eni ira
Exo. dei sup illos usq3 in finez. Nos aūt fratres
32°c. desolati a uobis ad tēpus hore: aspectu nō
corde abūdātius festinauimus faciez ur̄am
uidere cū multo desiderio quoniā uoluim⁹
uenire ad uos ego qdē paulus & semel & ite
ruz: sed impediuit nos sathanas. Que ē.n.
3 nr̄a spes aut gaudiū aut corona glie. Nōne
vos ante dn̄m nr̄m iesum xp̄m in aduentu
eius. Vos eni estis gl'ia nostra & gaudiuz.
¶ Supra ondit apostolus q̄lis fuit ad eos introitus
suus: hic ondit q̄lis fuit eoꝝ cōuersio. Et circa h̄ duo
facit: q2 p̄ ondit ꝙ perfecte cōuersi sūt p fidē firmam.
Secundo quō fortiter perstiterunt in tribulationibus
ibi. (Vos.n.&c̄.) Ponit ḡ p̄mo bona eoꝝ ꝓ qbus gra
tias agit: & reddit rōnē. Dicit ḡ ideo: q2 sollicite vobis
predicaui sic̄ pr̄ filijs: iō de bonis vestris gratias ago:
sic̄ pater de filijs. 2ª Joā. Maiorē horū nō habeo graz
ꝙ̄ vt audiā filios meos in veritate ambulare. Philip.
4 4. Cū garrū actiōe. Sz de quo? Quoniā cū accepisse/
tis a nobis &c̄. Grās debet agere predicator qñ verbuz
eius in auditoribus ꝓficit. Et dicit verba auditus dei
p nos. Ps. Audiaz qd loqtur in me dn̄s de⁹ &c̄. Ro. 10.
Fides.n. ex auditu: auditus aūt p ꝟbū xp̄i &c̄. ¶ Ac/
cepistis illō.i. firmiter in corde tenuistis. Nō vt ꝟbum
hominū: q2 vana ꝟba hominis. 2ª Cor. 13. An expimē/
tū q̄ritis eius q in me loq̄r xp̄s. 2. Pet. p̄. Nō.n. volū/
tate hūana allata est aliqñ ꝓphetia: ſ3 spūſcō inspirati
locuti sūt sacti dei hoīes. Et q̄re grās agitis: q2 hoc ip
sum ꝙ credidistis de⁹ in vob opat⁹ est. Phil. 2. Deus
est qui opatur in vobis velle & pficere ꝓ bona volūta
te. Esa. 26. Oia opa nostra operat⁹ es in nobis dn̄e.
¶ Deinde cū dic̄. (Vos.n.&c.) Ondit quō fortiter per/
5 stiterūt in tribulatiōibus. Et circa h̄ duo facit: q2 p̄mo
ponit tribulatiōes eoꝝ in qbus steterunt. Scd̄o qd re
mediū ꝓposuit adhibere ibi. (Vos aūt &c̄.) Itē p̄⁹ di/
uidit in duas. q2 p̄ cōmēdat eoꝝ patiētiā in aduersis:
Scd̄o rep̄hēdit eos q intulerūt aduersa ibi. (Qui xp̄z
&c.) Dic̄ ḡ. Accepistis verbū nō vt ē holum sed dei: q2
exposuistis vos ꝓ illo vsq3 ad mortez. Per h̄.n. ꝙ hō
morit ꝓpter xp̄m testificat ꝙ ꝟba fidei sūt ꝟba dei. Et
iō martyres idē est qd testes. ¶ In iudea. Ibi .n. fides
Fides xp̄i p̄ est annūciata. Esa. 2. De syon exibit lex & ꝟbum
p̄mo dn̄i d hierl'm. Ibi ēt p̄ psecutio fidei facta fuit. Act. 8. fa
annū cta ē aūt in illa die psecutio magna in ecclia q̄ erat hie
ciata rosolymis &c̄. Heb. 10. Rememoramini āt p̄stinos dies
est i iu ī qbus illumiati magnū certamē sustinuistis passionū
dea. &c̄. Et isti silēs passiōes passi sūt. Et iō dic̄. Eadē passi

a cōtribulibus vr̄is.i. ab infidelibus thessalonicensib⁹. d
Mat. 10. Inimici hominis domestici eius
¶ Deinde cū dic̄. (Qui & ip̄m dn̄m &c.) Vituperat iu/
deos a qb⁹ icepit psecutio. Et p̄ cōmemorat eoꝝ cul/
pā. Secūdo rōnē culpe ibi. (Vt impleāt &c̄.) Circa p̄ᵐ
tria fac̄. q2 p̄ eoꝝ culpā pōit.i. cōpatiōe ad dei mīstros.
Secūdo ad ip̄m deū. Tertio ad totū genus hūanum.
Mīstri dei sūt p̄dicatores. Predicatio aūt p̄ncipalr ē
a xp̄o: figuraliter a ꝓphetis executiue ab ap̄lis. Con/
tra hos tres insurrexerunt iudei. Et p̄ dicit de xp̄o ibi.
(Qui & dn̄z &c.) Mat. Hic ē heres venite occidamus
eū. Nec obstat si gētiles occiderūt eū: q2 ipsi suis voci/
bus petierūt eū occidi a pilato. Jere. 12. Facta ē heredi
tas mea mihi q̄si leo in silua dedit ꝯ me vocē &c. Scd̄o e
dic̄ d ꝓphetis ibi. (Et ꝓphetas.) Act. 7. Quē ꝓphe
taꝝ nō sūt psecuti patres vr̄i & occiderūt eos q p̄nūcia/
bāt de aduentu iusti cuius vos nūc ꝓditores & homi/
cide fuistis. Tertio dic̄ de ap̄lis. Et nos.s. ap̄los. Ma.
10. Tradēt vos in concilijs &c. Scd̄o pōit culpā in cō/
paratiōe ad deū ibi. (Deo nō placēt) licet crederēt in h̄
se obsequiū prestare deo. Jo. 16. Sz q2 zelū dei habent
nō solū ſm sciam iō deo n̄ placēt: q2 nō faciūt recta fi/
de. Et sine fide ipossibile ē placere deo. He. 11. Esa. 5. ira
tua ē furor dn̄i in pp̄lo suo &c̄. Tertio ondit eoꝝ cul/
pā in cōpatiōe ad totū gen⁹ hūanū cū dic̄. Oib⁹ hoib⁹
aduersant. Gen. 16. Man⁹ eius ꝯ oēs &c̄. Aduersāt āt
in h̄: q2 ꝓhibēt & impediūt p̄dicationē gētiliū & cōuer 3
siōez. Act. 11. Rep̄hēditur petrus ꝙ iuit ad cornelium.
Itē Luc. 15. Fili⁹ maior.s. pp̄ls iudeoꝝ turbat: q2 filius
minor.i. populus gentiliū recipit a pr̄e. Esa. 45. Ve q
dicit patri qd generis? Numeri. 11. qs det vt oīs pp̄ls ꝓ
phetet. Rō āt hui⁹ culpe ē ex diua pmissiōe: q2 vult ꝙ
impleant pctā sua. Oium.n. q̄ fiūt siue bona siue mala
est q̄dā certa mēsura: q2 nihil ē ifinitū. Et oium istoꝝ
mēsura ē in p̄sciētia. Bonorū qdē in eius p̄paratione.
Ephes. 4. Q2 vnicuiq3 vr̄m dat grā ſ3 mēsurā dona/
tionis xp̄i. Maloꝝ ꝟo i pmissiōe. q2 si aliq sūt mali nō
tm̄ q̄tū volūt: ſ3 q̄tū deus pmittit. Et iō tandiu viuūt
q̄diu pueniāt ad hoc qd de⁹ pmittit. Mat. 23. Imple/ 4
te mēsuraz pr̄m vr̄oꝝ &c. Et iō dicit. Vt impleant &c.
Deus.n. dedit iudeis post passionē xp̄i spaciū peniten
tie p 40. ānos nec ꝯuersi sūt: ſ3 addebāt peccata pctis.
Et iō de⁹ nō plus pmisit. Vn̄ dic̄ hic. Peruenit ira dei
&c̄. 4. Reg. 22. Ira dei magna succēsa ē ꝯ nos. q2 nō au
dierūt patres nostri verba libri huius &c̄. Luc. 21. Erit
.n. pressura magna sup terrā & ira populo huic &c. Et
nō credas ꝙ hec ira sit p cētū ānos: ſ3 vsq3 ad finē mū
di qñ plenitudo gētiū itrauerit &c̄. Luc. 19. & 21. & Mat
th. 13. Nō relinquet lapis sup lapidē q nō destruat.
¶ Deinde cū dic̄. (Nos aūt &c.) Ondit remediū qd eis
ꝓposuit adhibere.s. ꝙ psonalr iret ad eos. Et circa h̄
duo fac̄. q2 p̄ pōit ꝓpositū sue visitatiōis. Scd̄o ipedi/
mētū ibi. (Sz ipediuit &c.) Tertio cāz q̄re volebat ire 5
ibi. (q̄ aūt ē &c.) Dic̄ ḡ. Nos frēs desolati vob a qbus
eram⁹ separati vl ꝓpter tribulatiōes vr̄as. ore.i. caren
tes collocutiōe. Et aspectu.i. carētes visiōe. ꝓpter hec
.n. duo necessaria ē amici p̄ntia: q2 ē cōsolatiua: ſ3 cor/
de sum⁹ p̄sētes. p̄ª cor. 5. Ego absens qdē corpe p̄ns āt
spū &c. Abūdāti⁹ festinauim⁹ faciē &c: Vt sic corde sic
& corpe p̄sens eēt. Rō. 15. Cupiditatē habēs veniēdi ad
vos ex mltis iā p̄cedētib⁹ ānis &c. festinauim⁹. dic̄ plura
lr: q2 scribit ex psona triū.s. sui Siluani & Thimothei.
Iō ēt voluim⁹ oēs forte semel: ſ3 ego paulus semel & ite
rum: idest bis ꝓposui: ſ3 impediuit nos sathanas: idest
ꝓcurauit impedimēta forte p aeris tēpestates. Apoc.
7. Isti sunt angeli qui tenent ventos.

b ¶ Deide cũ dicit.(Que est eniz). Oñdit causaz ppositi. ꝑ q̃tum ad futurũ. Secundo q̃tũ ad presens ibi. (Nos enĩ ⁊c.) Dicit ḡ. Desidero videre vos ⁊ gratias ago de bonis vestris quãdo venerit vnicuiq̧ scd̃z opera. Maxima.n.est retributio predicatori ex his q̃s cõuertit ad gaudium:q: gaudiũ illorum est gaudiũ apostoli:q: bonũ eoꝝ est bonum apostoli. bonus eniz effectus reducit in bonũ cause. Aut corona glorie:q: pro certaminibus eoꝝ:⁊ iste q̃ induxit ad certãdũ coronabitur. dux eniz q̃ induxit milites ad pugnam coronabitur. Eccl.30. Qui docet filiũ laudabit in illo ⁊ ĩ medio domesticoꝝ in illo gloriabit ⁊c. Hec inq̃: spes q̃ ē? Nõne vos? Immo sic. In futuro ante dñz nostruz iesũ xp̃z
2 in aduentu eius: sed etiam in presenti vos estis apud omnes fideles gloria nostra. p̃ cor.9. Melius est mihi mori q̃z vt gliam meã quis euacuet ⁊c. Et gaudiũ quo letor de bonis vestris in presenti. CAP. III.

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere athenis solis ⁊ misimus thimotheũ frẽm nostrũ ⁊ ministruz dei ĩ euãgelio christi. ad confirmãdos vos ⁊ exhortandos pro fide vr̃a. vt nemo moueat in tribulationibus istis. Ipsi .n. scitis
1 q̧ in hoc positi sumus. Nã ⁊ cũ apud vos essemus. predicebamus vob̃ passuros nos tribulatiões: sicut ⁊ factũ ē ⁊ scitis. Propterea ⁊ ego ãplius nõ sustinẽs misi ad cognoGen. scẽdũ fidẽ vr̃az. ne forte tẽtauerit vos is
22. c. q̧ tentat: ⁊ inanis fiat labor nr̃. Nũc autem veniẽte Thimotheo ad nos a vob̃ ⁊ annũciãte nobis fidẽ ⁊ charitatẽ vr̃az: ⁊ quia memoriã nostri habetis bonã semp desiderãtes nos videre sicut ⁊ nos quoq̧ vos: ideo cõsolati sumus fratres ĩ vobis in omni ne
4 cessitate ⁊ tribulatiõe nostra p fidẽ vestraz: quoniaz nũc viuimus: si vos statis in dño. Quam eniz grãrũ actionez possumus deo retribuere p vobis in oĩ gaudio quo gaudemus propter vos ante deũ nostrũ nocte
Luc. ac die abũdãtius orãtes ut videamus faciẽ
18. vr̃am ⁊ cõpleamus ea que desunt fidei vr̃e. Ipse autez deus ⁊ pater noster ⁊ dñs iesus xp̃s dirigat uiam nostrã ad nos. Uos aũt dñs multiplicet ⁊ abũdare faciat charitatẽ
5 uestraz in inuicem ⁊ in oẽs: queãdmodum ⁊ nos in uobis ad cõfirmãda corda uestra sine querela ⁊ sanctitate ante deum ⁊ patrẽ nostrum in aduentu domini nostri iesu christi cũ oĩbus sanctis eius. Amen.

¶ Cõmemorauit tribulatiões q̃ passi erãt ⁊ remediũ qd̃ ꝓposuit eis ĩpẽdere: hic oñdit quomõ eis subuenit .s. visitãdo p thimotheũ. Et ꝑmo agit de missione nũcĳ. Secũdo de relatione facta p eũ ibi.(Nũc aũt ⁊c.) Tertio d̃ effectu relõnis ĩ aplo ibi. Jõ (consolati ⁊c.) Itẽ ꝑma sit tres:q: ꝑ p̃mittit cãm quare misit eũ. Secundo q̃lẽ misit. Tertio cãm ꝓpter quã misit. Dicit ḡ.

b ꝓpter qd̃.i.q: impediuit nos sathanas: tamẽ vos estis glia nr̃a: ideo nõ sustinẽtes põdus amoris inclinantis ad vos. Esa.ꝑ. Facta sunt mihi molesta ⁊c. Gen.45. nõ se poterat eis cohibere. Placuit nob.s. paulo ⁊ siluano remanere athenis solis ⁊ misimus thimotheũ q̃ erat aplo cõuenientissimus. Phil.2. Neminẽ habeo tã vnanimẽ q̃ sincera affectione p vobis sollicitus sit. p̃ cor. 4. Misi ad vos thimotheũ q̃ ē filius meus charissimus ⁊ fidelis ĩ dño ⁊c. Frẽz p charitatẽ adiuuãs. puer.18. Frater q̃ iuuat a frẽ q̃si ciuitas firma ⁊c. ¶ Ministrũ. Ecclesie dignitatis ē. 2 Cor.11. Ministri xp̃i sũt ⁊ ego ⁊c. Misit aũt ad cõfirmãdum eos ⁊ referendum sibi.

2 ¶ Deide cũ dic̃.(Ad cõfirmãduz ⁊c.) Oñdit q̧ mittit ad ꝯfirmãdũ. Et ꝑ facit hoc. Secũdo ponit rõ ꝯfirmationis ibi.(Ipse.n.⁊c.) Dicit ḡ. Dico ad ꝯfirmandos ⁊ exhortandos: q: p exhortatiões animus hoĩs cõfirmatur. Job.4. Uacillantes cõfirmauerũt ꝯmones tui ⁊c. Luc.22. Et tu aliq̃n cõuersus ꝯfirma frẽs tuos ⁊c. Et indigetis exhortari in fide vr̃a vt nemo moueat in his tribulatiõibus. Eccl.10. Si sp̃us ptãtẽ habẽtis ascẽderit sup te locũ tuũ ne dimiseris ⁊c. Est autẽ rõ duplex ꝯfirmãs. Una ex ordiatione diña. Ipse.n. scitis ⁊c. Q. dicat. Ita voluit deus vt p tribulatiões in celũ intraretis. Act.14. Per multas tribulatiões opz nos itrare in regnũ dei. Et 2 Thi.3. Oẽs q̃ pie volũt viuere in xp̃o iesu psecutionem patient ⁊c. Per hãc viã iuit xp̃s. Luc.
3 vlt. Oportuit xp̃m pati ⁊ resurgere ⁊ sic itrare in gliaz suã ⁊c. Alia rõ est ex pte ꝓnunciationis: q: preuisa minus feriũt. Unñ dicit. Naz ⁊ cũ apud ⁊c.i.q: ego ꝑdixi vobis tribulatiões q̃s estis passi in istis annis: misi ⁊c. Quasi. s. Lectis fortes in fide. puer.27. Diligẽter agnosce vultũ pecoris tui ⁊ greges tuos ꝯsidera. ¶ Jo q̃ tentat. s. dyabolus. Mat.4. Accedẽs tẽtator. Glo. Cuius offm̃ ē tentare. Sz ḡ. Tẽtat mũdus ⁊ caro. Ja.ꝑ vnusquisq̧ tẽtat a ꝯcupiscẽtia sua ⁊c. Itẽ Gen.22. Tentauit ds Abrahã ⁊c. Rñdeo. Tẽtare ē expimẽtũ de aliq̃ sumere. In h̃ ꝯsiderãdũ ē ad q̃d velit sumere ⁊ quõ. Nã h̃ ē triplr. Ul vt ipse cognoscat. Uel vt aliũ cognoscere faciat. Prio mõ ds nõ tẽtat. ip̃e.n. scit q̃d ē ĩ hoĩe. Jo.2. Si.2 mõ sic ds tẽtauit abrahã.s. vt alĳ scirẽt fidẽ eius. Sz
4 ꝑ tẽtare est duplr: scz vt ꝓmoueat ad bonũ sicẽ ep̃s ꝓmouẽdos examiat: vel aliq̃s tentat vt decipiat: ⁊ h̃ est dyaboli: q:.s. ingrit ꝯditiõez hoĩs vt s̃z diuersas ꝯditiones ad diuersa vitia ad q̃ ꝓni sũt iducat. ꝑ Pe.5. Aduersarius vr̃ dyabolus ⁊c. Offm̃ ḡ eius ē tẽtare ad decipiẽdũ. Mũdus aũt ⁊ caro dr̃ tẽtare mãlr: q: p ea ad q̃ ip̃a iclinãt sumit expimẽtũ de hoĩe vtrũ firmus sit ad mãdata dei ⁊ dilectiõez. Si.n. vicerit ꝯcupiscẽtia non pfecte diligit deũ. Et silr q̃n res mũdi vl̃ terret vl̃ afficiũt. Et inanis: q: si tẽtatiõi nõ resistitis labor vr̃ eẽt inanis. Gal. 4. timeo vos ne forte sine cã laborauerĩ ĩ vob. Ezech. 18. oẽs iustitie eius q̃s opatus ē n̄ recordabunt. Inanis aũt dr̃ respcũ mercedis eterne: tñ bõa añ pctm̃ ꝯmissa ad aliq̃t valẽt: q: p̃ pniaz reuiuiscũt ⁊ dispõit q̃s facilr ad ꝯuer
5 ¶ Deĩd cũ dic̃.(Nũc aũt ⁊c.) oñdit quõ retulit reddũ. thimotheus bõa eoꝝ ptinẽtia ad deũ ⁊ aplz. ad deũ fidẽ ⁊ charitatẽ Gal.6. In xp̃o iesu nz circũcisio aliq̃d valz: nz ꝑputiũ. sz noua creatura. Sz fidẽ ẽt ad aplz. vñ dic̃. Et q: mẽoriã. Eccl.49. Mẽoria yosie ĩ ꝯpõne odis fcõ opus pigmẽtarĳ ⁊c. p̃u.10. Mẽoria iusti cũ laudibus ⁊c. ¶ Desiderãtes videre nos sicut ⁊ nos. Aug. Durus est aĩus q̃ dilectiõez ⁊ si nõ velit ipendere nolit rependere. Esa.51. Attendite ad abraham patrem vr̃m ⁊c. ¶ Deide cũ dic̃.(Jõ ꝯsolati ⁊c.) Põit effectus relationis triplex.s. sp̃ualis cõsolatiõis grãrũ actiõis ibi.(quã enim ⁊c.) Et orõnis multiplicate ibi.(Nocte ⁊c.) Di

c cit g. Quia talia audiuim' ō vobis licet necessitates tē
porsliū imineant ꝛ tribulatiōes corpales. tñ ꝯsolati su
m'. ps. Scōȝ mltitudinē dolorꝫ meorꝫ i corde meo ꝛc.
scōe Cor. p. Bñdict' de' ꝛ pr̄ dñi nr̄i iesu xp̄i. pr̄ miseri
cordiarū ꝛ de' toti' ꝯsolatiōis ꝛc. Et h̄ p fidē vr̄aȝ. i. au
diens firmitatē fidei vr̄e. Qm̄ viuimus ꝛc. Quasi di.
Tm̄ diligo statū vr̄ȝ ꝙ repnto me p ip̄m viuere. Gen.
45. Sufficit mihi si adhuc filius meus viuit.
a ¶ Deide cū dic. (Quā. n. ꝛc.) Pōit scōa modus relo
nis facte. s. grar̄u actio. Q. d. Nō sufficio ꝙ aliquā ꝯdi
guā grar̄u actionē agā deo p vob. Mich. 6. Quid di
gnū offerā dño? ꝛc. ps. Quid retribuā dño p oīb' ꝛc.
referēde sūt tñ grar̄u actiōes. ¶ In oī gaudio. qd oīno
nō ē exteri': ſȝ in ꝯscia ante dñȝ q videt cā. Ul' ante dñȝ:
q: de ꝓprio placet deo. p' Cor. 13. Cōgaudet v̄itati ꝛc.
¶ Deide cū dic. (Nocte ꝛc.) Pōit terti' effect' relo
nis. ꝛ p̄ ꝓpōit mltiplicitatē orōis. Scōo oñdit qd orā
do opter ibi. (Ipe āt ꝛc.) Dic g. grās agim' ō p̄teritis.
nec tñ ōficim' qn orēmus ꝓ futuris: imo nocte ac die
. i. aduersis ꝛ ꝓsperis. ps. vespe ꝛ mane ac meridie nar
rabo ꝛc. Que desūt ꝛc. Nō qdē ō necitate fidei: ſȝ aliq̄
secreta q̄ nec duȝ aplus eis p̄dicauit i sua nouitate. p'
3 cor. 3. n̄ potui loq vob̄ q̄si spūalib': ſȝ q̄si carnalib' ꝛc.
Jo. 16. Mlta habeo vob loq q̄ nō potestis portar̄ mō.
¶ Deide cū dicit. (Ipse aūt deus ꝛc.) Demōstrat qd
optet eis. Et circa h̄ p̄mo ostēdit qd petat ibi. (Ad cō
firmāda ꝛc.) Petit aūt duo. Unū ex pte sua vt posset
ire ad eos. Un̄ dic. Ipe de' ꝛ pr̄ nr̄ ꝛc. Jo. 20. Ascendo
ad patreȝ meū ꝛ prēm' vr̄m ꝛc. puer. 16. Hois ē p̄parar̄
aium: ꝛ dñi gubernare liguā ꝛc. Aliō ex pte eorꝫ. Un̄
dic. Uos aūt mltiplicet. s. i fide. 2. Reg. 24. Adaugeat
dñs ppl'm suū cētupluȝ q̄ȝ sūt ꝛc. ¶ Et vt augeantur
merita. Un̄ dicit. Et abūdare faciat charitatē vr̄am q̄
semp in via crescere pōt Col. 3. Sup oia charitatē ha
4 bete qd ē viculū pfectiōis ꝛc. Et p̄ iuicē. Scōo ad oēs.
Gal. 6. Opemur bonū ad oēs. maxie autē ad domesti
cos fidei ꝛc. Et ponit exēplum de seipso dicens. Quē
admodū ꝛc. Q. d. Sicut ꝛ ego diligo vos 2' Cor. 7. in
cordib' nr̄is estis ad cōmoriēdū ꝛ ad conuiuendum.
¶ Sȝ ad qd petit? Ad ꝯfirmāda corda vr̄a sine q̄re
la. i. vt nullus possit cōqueri de vobis. Lu. p. Incedētes
in oībus mādatis ꝛ iustificatiōib' sine q̄rela ꝛc. ¶ In
scītate añ deū. s. q cor videt. Luc. p. In scītate ꝛ iustitia
coram ip̄o ꝛc. Et h̄ apparet in aduētu dñi nr̄i iesu xp̄i
vt vos inueniat scōs q aduētus erit cū oībus scis. i. scī
tis in ꝯspectu ei': sicut sunt oēs scī añ eū. CAP. IIII.

De cetero ergo frēs rogam' vos
ꝛ obsecramus i dño iesu vt quē
5 admodum accepistis a nobis
quō oporteat vos ambulare ꝛ
placere deo sic ꝛ ambuletis vt abūdetis ma
3ª dis. gis. Scitis enim q̄ p̄cepta dederim vobis
3ª qō. p dñm iesum. †Hec ē. n. volūtas dei scifica
pma art. 2° tio vr̄a: vt abstineatis vos a fornicatiōe. vt
sciat vnusq̄sq̄ vr̄m vas suū possidere i scifi
catione ꝛ honore: nō in passione ōsiderij si
2ª 2ᵉ. cut ꝛ gētes q̄ ignorāt deū. †Et ne qs super
q. 55ª grediat̄ neq̄ȝ circūueniat i negocio frēȝ su
ar. 4ª um: †qm̄ vid達 ē dñs ō his oīb' sicut p̄dixi
Deu. 32. c. mus vob ꝛ testificati sumus. Nō. n. vocauit
nos ds i imūdiciā ſȝ i scificatiōeȝ. Itaq̄ȝ q
hec sp̄nit: n̄ hoieȝ sp̄nit: ſȝ dū. q et ōdit sp̄m
suū scm̄ in nobis. De charitate āt frnitatis d
nō necesse habuimus scribere vobis. Ipsi
eni vos a deo didicistis vt diligatis iuiceȝ.
Eteni illō facitis in oēs frēs i vniuersa ma
cedonia. Rogam' āt vos frēs vt abūdetis
magis ꝛ opā d̄tis vt q̄eti sitis: ꝛ vt vr̄m ne
gociū agatis ꝛ opemini māibus vr̄is sicut
p̄cepimus vob: vt ꝛ honeste ambuletis ad
eos q foris sūt: ꝛ nullius aliqd desideretis.

¶ Supra cōmēdauit aplus fideles de cōstātia i tribula
tionib' ꝛ aliīs bōis. h̄ in futurū monet ad bñ agēdum. a
Et p̄ ꝓpōit gnālē amonitionē. Scōo specificat ibi. (vt
abstineatis ꝛc.) Circa p̄mū duo facit: q: p̄mo ꝓponit
itētū. Scōo rōnē monitiōis assignat ibi. (Ut abūdetis
ꝛc.) Dic g. Audiui bōa vr̄a p̄terita: ſȝ i futurū rogam'
ꝛc. Induc āt eos p̄ ex pte sua. Et iō dicit. Rogam'. ps.
Rogate. q̄ ad pacē sūt ꝛc. Itē ex pte xp̄i: ꝛ sic dicit. Ob
secram' ꝛc. Obsecrat āt: q: erāt pfecti. s. thi. 5. Seniorē
ne icrepaueris: ſȝ obsecra: vt prēȝ. Sȝ qd rogat? vt quē
admodū ꝛc. Docuerat eos aplus quō oporteret eos am
bulare i via cōi iustitie q̄ ē p mādata. Un̄ dicit. Accepi
stis ꝛc. ps. Uiā mādatorꝫ tuorꝫ ꝛc. Itē quō placeret deo
in via ꝯsiliorū. Sap. 4. Placēs deo fact' ē dilect'. Uel
quō ambuletis. s. p recta opōnē. Jo. 12. Ambulate duȝ b
lucē hētis. Quō placeatis. s. p rectā itētionē. Sic ꝛ am
buletis. i. vt fuetis p̄mā doctrinā non recedēdo ab ea.
Gal. p. Sȝ licet nos aut angelus ō celo euāgeliȝet vob
p̄terq̄ȝ qd euāgeliȝauim' vob anathema sit. Rō monā
tiōis accipit̄. p̄ ex fructu fuate monitiōis. Scōo ex ip̄a
motiōe ibi. (Scitis eniȝ q̄ ꝛc.) Dic g. Licet sitis bōi: tñ
p exercitiū mādatorꝫ ꝛ cōsiliorꝫ abūdabitis ꝛ ꝓficietis.
2' Cor. 9. Potēs ē de' oēȝ grām abūdare facer̄ i vobis
ꝛc. Est. n. charitas tā magna ꝙ semp restat q̄ ꝓficiēdū
sit. Itē q̄ ex monitiōe accepistis honesta sūt ꝛ vtilia. ps.
Lex dñi imaculata ꝛc. puer. 6. Mādatū lucerna est ꝛ
lex lux ꝛ via vite. Iō dic. Que p̄cepta. i. q̄lia. Et hoc p
dñm iesum accepta ab eo. p' Cor. 11. Ego enim accepi
a dño qd ꝛ tradidi vobis ꝛc. Heb. 2. Que cū initium ac
cepisset enarrari p dñm ab his q audierunt ꝛc. Et hec 4
sunt ista. Hec est voluntas. Quasi dicat. Oia precepta
dei sunt ad hoc ꝙ sitis sancti. Scītas. n. dicit mun
diciam ꝛ firmitatē. Et omnia dei precepta inducūt ad
ista vt quis mūdus sit a malo ꝛ firmus in bono. Rom.
12. Probetis que sit volūtas dei. s. explicata p p̄cepta.
¶ Deide cū dicit. (Ut abstineatis ꝛc.) Monet i spāli.
Et p̄mo corrigit eos de q̄busdaȝ inordinationibus in
ter eos. Secūdo promouet ad obseruantiā bonorūȝ. 5.
cap. ibi. (De temporibus ꝛc.) Tres autē iordinatiōes 5
erant inter eos scilicet carnaliū vitiorum quantum ad
quosdam. Itē curiositatis. Item tristicie de mortuis. ꝛ
ideo de istis agit. Secūda ibi. (De charitate auteȝ ꝛc.)
Tertia ibi. (Nolumus vos ꝛc.) Circa p̄mū duo fac: q:
p̄mo monet abstiner̄ ab imoderato appetitu carnaliū.
Secūdo ponit rōnem ibi. (Quoniam vindex ꝛc.) Ite
rum p̄ma in duas: q: p̄imo prohibet luxuriam. Secū
do auariciaȝ. Et ꝯiungit hec semp: q: vtrumq̄ȝ ē circa
obiectum corporale. licet hoc compleat̄ in delectatiōe
spūali. Itē p̄ docet cauere luxuriā q̄tuȝ ad non suam.
Secūdo q̄tū ad vxorē ꝓpriā ibi. (Ut sciat ꝛc.) Dicit
g. Uolūtas dei ē abstinere a fornicatiōe. q̄ ē pctm̄ mor
tale: q: ē ꝯ p̄ceptū ꝛ volūtatē dī. Tob. 4°. Attēde tibi
ab oī fornicatione ꝛc. Sȝ ꝛ respectu vxoris abstineatis
honeste. Ut sciat vnusq̄sq̄ȝ vas suū ꝛc. idest vxorē i san

a ctificatiōe.cessando ad tps ꝛ in honore non in passiōe
vt scʒ passio p̄cedat sicut gētes:q̄ꝛ h̄ ē gētiliū q̄rere dle
ctatiōes p̄ntes n̄ future vite. In sanctificatiōe ꝛ bona
re:q̄ꝛ h̄ est debitus vsus m̄rimonij:q̄ꝛ ē ad bonū prolis
ꝛ ad reddēdū debitū. Et sic pōt eē sine peccato:sʒ ali-
qn̄ ē veniale pctm̄ si nō efferat̃ cōcupiscētia vltra limi
tes m̄rimonij scʒ qn̄ licʒ ꝯcupiscētiā habeat n̄ tn̄ vteret̃
ea nisi eēt vxor sua. Sʒ qn̄ ē extra limites m̄rimonij fe-
rat̃ mortale:ꝛ h̄ qn̄ si nō eēt sua vxor adhuc vteret̃ ea ꝛ
libēti⁹ cū alia. Heb. vlt. sit honorabile cōnubiū ꝛ thor⁹
imaculat⁹. Fornicatores aūt ꝛ adulteros iudicabit d̄s.
p̄ᵉ Pe.3. Uiri simlr cohabitātes f̄m sciaʒ q̄si ifirmiori
vasculo muliebri impartiētes honorē tanq̄ꝫ coheredi
2 bus gr̄e ꝛ vite vt nō impediantur orōnes vestre.
¶ Deide cū dic̄.(Et ne qs ꝛc̄.) p̄hibet auariciā. Un̄
dicit. Et ne qs supgrediat̃ .i. violētia ꝫ iferat auferendo
aliena p potētiā. Ja.2. Nōne diuites p potētiā vos op-
primūt. ¶ Neq̄ꝫ circūueniat p dolū. Jere.5. Sicut de-
cipula plena auibus:sic dom⁹ eoꝝ plene dolo ꝛc̄.
¶ Deide cū dic̄.(Q̄m vindex ꝛc.) Ponit̃ rō monitio
nis quā p assignat ex diua vltiōe. Scd̄o on̄dit hāc vl
tionē eē iustā ibi.(Nō eniʒ vocauit ꝛc̄.) Dic̄ ḡ. Absti-
neam⁹ ab his:q̄ꝛ dn̄s est vindex. Gal.5. Predico vob̄
sic p̄dixi:qm̄ q talia agūt regnū dei nō ꝯsequēt̃. Nam
certe iuste vlciscitur. cui⁹ vna ē rō ex deo vocāte. Scd̄a
ex ꝯtrietate doni. Si dn̄s vocat te ad vnū ꝛ tu agis ꝯ-
triū dign⁹ es pena. Et iō dic̄. Nō.n. vocauit ꝛc. Ephe.
p̄. Elegit nos i ip̄o an̄ mūdi cōstitutionē vt sim⁹ scti ꝛ i
maculati in ꝯspectu ei⁹ i charitate ꝛc. Ro.8. q̄s vocauit
3 hos ꝛ iustificauit ꝛc. Et iō ꝯcludit. Itaq̄ꝫ ꝛc. q̄si.d. hec
est vna rō spālis quā dixi. Alia est rō q̄ꝛ ꝯtriantur hec
vitia spūali q dat⁹ est nobis. Un̄ q hec agit iniuriam fa
cit spūiscō. Et iō dic̄. Qui ēt dedit ꝛc. Heb. io. Irritam
qs faciēs legē moysi sine vlla mis̃atiōe duob⁹ vel trib⁹
testib⁹ morit̃:q̄ꝫto magis putatis deteriora mereri sup
plicia q filiū dei ꝯculcauerit ꝛ sanguinē testamēti pol
lutū duxerit i q̄ scificat⁹ ē:ꝛ spūi grē ꝯtumeliā fecerit ꝛc.
¶ Deiō cū dic̄.(De charitate aūt ꝛc.) retrahit ab ocio
sitate. Sciēdū ē aūt q̄ sic̄ dic̄ Hierony. i epl̄a ad Gal.
4 thessalonicēses erāt liberales:ꝛ erat ꝯsuetudo apō eos
diuites dare multū:ꝛ iō pauperes occiose inherebant be
neficio eoꝝ n̄ curātes labores: sʒ discurrere p domos.
Et iō p̄ ꝯmēdat liberalitatē dātiū. Scd̄o occiū accipiē
tiū dissuadet ibi.(Et opā dtis ꝛc.) Dicit ḡ. p̄ q̄ n̄ indi
gēt moneri ad charitatē. Scd̄o monet q̄ i ea p̄ficiant
ibi.(Rogam⁹ āt ꝛc.) Dic̄ ḡ. De charitate.i. q̄ diligatis
frēs n̄ ē neēe scribere vob̄. Ro.12. Charitatē fraternita
tis iuicē diligētes ꝛc. Heb. vlti. Charitas fraternitatis
maneat i vob̄ ꝛc. Et hui⁹ rō ē:q̄ꝛ ipsi didicistis a deo.s.
p p̄ceptū i lege. Leui.19. Diliges amicū tuū sic̄ teip̄ꝫ. itē
i euāgelio. Jo.13. Mādatū nouū do vob̄ vt diligatis i-
uicē ꝛc. vl̄ didicistis iteriori disciplina. Jo.6. Ois q au-
diuit a p̄re ꝛ didic̄ vēit ad me ꝛc. et h̄ adiscit p spm̄ scm̄.
5 ¶ Deide cū dicit.(Rogam⁹ āt ꝛc.) Hortat̃ eos ad p̄fi
ciēdū i charitate dicēs. Et q̄ꝛ habetis charitatē ad oēs
iō rogam⁹ vt p̄ficiatis. Et licet alq̄ abutāt̃ vos tn̄ in si-
statis. puer.15. In abūdāti iustitia v̄tus maxia est.
¶ Deide cū dic̄.(Et opaʒ detis ꝛc.) Arguit ociosos:ꝛ
p̄ eoꝝ igetudinē. Scd̄o on̄dit quō eā rep̄māt. Tertio
q̄re. Dic ḡ. Opaʒ dtis ꝛc. puer.7. Garrula ꝛ vaga quie
tis ipatiēs nec valēs pedib⁹ suis in domo ꝯsistere ꝛc.2.
Thes.3. Nō igeti fuim⁹ iter vos:neq̄ꝫ gratis panē mā
ducauim⁹ ab aliq̄:sʒ in labore ꝛ fatigatiōe nocte ꝛ die
operātes ꝛc. scʒ ociū rep̄mētes exercēdo negocia. Un̄
dicit. Et vt v̄rʒ negociū ꝛc. puerbi.24. Diligēter exer-
ce agrū:vt postea edifices domū tuā. Dicit autem v̄rm̄.

b Sʒ nūq̄d n̄ alienum negociuʒ ē agēdum? Et videtur
q̄ sic. Ro. vlt. Assistatis ei i quocūq̄ꝫ negocio. R̄ndeo.
dicēdum ē q̄ oīa p̄nt iordinate fieri si fiat p̄ter ordineʒ
rōnis:tūc.s. qn̄ aliqs se iprobe ingerit. ꝛ ordinate.s. qn̄
fuat̃ ordo rōnis ꝛ in necessitate ꝛ h̄ est cōmendabile.
¶ Itē detis opam ꝛc.i. opaudo māibus vestris. Eccl̃.
33. Multa mala docuit occiositas ꝛc. Ezech.16. hec fuit
iniq̄tas sodome sororis tue supbia:saturitas pāis ꝛ abū
dātia:ꝛ occiū ipsi⁹ ꝛ filiarū ei⁹ ꝛ manuʒ egeno ꝛ paupi
nō porrigebāt ꝛc. Et h̄ est in p̄cepto oībus illis qui nō
habēt alia vn̄ licite viuere p̄nt. Et de p̄cepto nature est
2 q̄ hō corpus sustētet. 2ᵉ Thes.3. Qui non vult opari
nec māducet. Hui⁹ ē duplex rō. P̄ria pp exēplū alioꝝ.
Un̄ dicit. Ut hōeste ꝛc. Infideles.n. vidētes ꝯuersatio
nē v̄ram sic occiosaʒ detestāt̃ vos. p̄ᵉ Thi.3. Opʒ autē
illū testimōiū h̄re bonū ab his q foris sūt ꝛc̄. Itē vt nō
desideritis ea q̄ sūt alioꝝ. puer.21. Desideria occidūt
pigrū. Eph.4. Qui furabat̃ iā nō furetur ꝛc. Et ideo
hec iquietudo si rep̄matur est in bonum exemplum ꝛ
in repulsionem desiderij. ¶ Lectio. II.

Olum⁹ āt vos ignorare fratres 4.di.
de dormiētib⁹ vt nō cōtristemi- 15ᵉ
ni sicut ꝛ ceteri q spē nō habēt.
Si eniʒ credim⁹ q̄ iesus mortu
us ē ꝛ resurrexit: ita ꝛ d̄s eos q dormierūt
p iesū adducet cū eo. †Hoc.n. vob̄ dicimus
in v̄bo dn̄i:q̄ꝛ nos q viuim⁹ q residui sum⁹ i
3 aduētu dn̄i nō p̄ueniem⁹ eos q dormierūt.
†Q̄m ipse dn̄s i iussu ꝛ i voce archāgeli ꝛ i
tuba dei descēdet d̄ celo:ꝛ mortui q in xp̄o psal.
sūt resurgēt:primi. d̄ide nos q viuim⁹ q reli 88ᵒ.
quemur:sit̃ rapiemur cum illis in nubibus
obuiā xp̄o i aera ꝛ sic sēp cum dn̄o erimus. Job.
Itaq̄ꝫ cōsolamini inuicē in verbis istis. 14.c.
¶ Supra induxit ad continētiā a cupiditatibus ꝛ cō
pescuit ab ociositate:hic cōpescit ab iordinata tristicia.
Primo premittens monitioneʒ. Secundo assignat ra
tionem ibi.(Sicut ꝛ ceteri ꝛc̄.) Prohibentur ergo ne
4 scilicet inordinate tristentur. Unde dicit. Sicut ꝛ cete
ri. Uidetur aūt apostolus bn̄ cōcedere tristari pro mor
tuis:aliquid tamē prohibet̃ ne scilicet iordinate tristē
tur. Un̄ dicit. Sicut ꝛ ceteri. q̄ enim aliquis tristetur
scilicet de mortuis habet pietatem. Primo p̄pter defe
ctum corporis deficientis. Debemus.n. eos diligere ꝛ
corpus p̄pter aiaʒ. Eccl̃.41. O mors q̄ꝫ amara est me-
moria tua homini pacem habenti ꝛc. Secundo p̄pter
discessum ꝛ separationē q̄ dolorosa est amicis. p̄ᵉ Reg.
15. Siccine sepat amara mors. Tertio q̄ꝛ per mortem
fit ꝯmemoratio peccati. Rom.6. Stipēdia pctī mors.
Quarto q̄ꝛ fit cōmemoratio mortis n̄re. Eccl̃.7. In il-
5 la eniʒ finis cunctoꝝ āmonet̃ hominū ꝛ viuens cogi-
tat qd futurū sit ꝛc. Sic ḡ tristādū:sʒ moderate. Unde
Eccl̃.22. Modicū plora supra mortuum: qm̄ requieuit
ꝛc. Et iō dicit. Sicut ceteri q spem nō habēt: scʒ q̄ꝛ isti
credūt hmōi d̄fectus perpetuos:sed nos n̄. Philippē.
3. Saluatorē expectamus dn̄ʒ n̄rʒ iesuʒ xp̄ʒ q reforma
bit corpus humilitatis n̄re ꝯfiguratū corpi claritatis
sue ꝛc. Un̄ signāter dicit. De dormiētib⁹. Joā.11. Laza-
rus amicus n̄r dormit. Dormiēs eniʒ tria facit. Cubat
in spe surgēdi. psal. Nūq̄d qui dormit nō adījciet vt re
surgat ꝛc. Sic ꝛ q morit̃ in fide. Iteʒ in dormiente aīa
vigilat. Cāt.5. ego dormio ꝛ cor meū vigilat ꝛc. itē po

c stea hõ resurgit magis refectus. Sic sancti resurgent
icorruptibiles. prime Corin. 15.
¶ Deĩde cũ dic. (Si. n. credimus ⁊c.) Ponit tõ mo
nitiõis. Et p̃ astruit resurrectiõez. Scdo excludit dila
tionis suspitionẽ ibi. (Hoc. n. vobis ⁊c.) Tertio ponit
resurrectiõis ordinẽ ibi. (Qm̃ ipse dñs ⁊c.) Sciendũ
ẽ at q̃ apls. p̃ᵉ Cor. 15. Ex resurrectiõe xp̃i astruit nr̃az:
q: illa ẽ cã nr̃e. vñ arguit p loci a cã. Sz resurrectõ xp̃i
ñ ẽ cã solũ exẽplar: q: v̾bũ caro fcm̃ suscitat corpa: v̾
bũ vo aĩas: sz xp̃s accepit carnẽ ⁊ in ea resurrexit: i q̃
est exẽplar nr̃e resurrectiõis. Nec solũ hoc sz efficiens:
q: q̃ hũanitate xp̃i gesta sũt nõ solum sũt gesta s3 v̾tu
2 tẽ hũanitatis: sz v̾tute dĩnitatis sibi vnite. Vñ sic tact'
suus curabat leprosum inq̃ztũ instr̃m dĩnitatis: sic re
surrectio xp̃i cã ẽ nr̃e resurrectiõis nõ iq̃ztũ corpis: sed
iq̃ztũ corpis vniti v̾bo vite. Et iõ aplus h̃ firmiter sup/
ponẽs sic arguit. si. n. credim' firmiter q̃ xp̃s resurrexit:
ita ⁊ eos q dormierũt ⁊c. Illi dormierunt p iesũ q facti
sũt 9formes morti ei' p baptmũ: vl' p iesu q̃ cũ eo ducet
. s. cũ ip̃o xp̃o. Zach. 14. et veniet dñs d̾s meus oẽsq3 sctĩ
ei' cũ eo ⁊c. Esa. 3. dñs ad iudiciũ veniet cũ senib' ppli
¶ Deĩde cũ dic. (H. n. ⁊c.) Exclu/ (sui ⁊ p̃ncipib' ei'.
dit dilationẽ resurrectõis. q. d. Scim' q̃ resurget ⁊ ve
niẽt cũ xp̃o. iõ ñ h̃bem' tm̃ dolore. Nõ. n. illi q iueniẽt
viui p̃us 9sequẽt resurrectiõis gloriã q̃z mortui. et iõ
3 h̾ dicim' vobis nõ ex 9iectura hoĩs: sz in v̾bo dñi ea q̃
nõ deficiẽt: q: nos q viuimus. i. illi q sunt viui nõ p̃us
sortient 9solationẽ ex aduẽtu xp̃i q̃z mortui. Et iõ dic.
Nos q viuim'. Ex q̃ videt nõ itelligẽtibus qd apls h̾
dic. q̃ adhuc aplo viuẽte h̾ fieret: ⁊ hoc ẽt thessalonicẽ
sibus videbat. Et iõ scribit eis aliaz eplam in q̃ dic. 2
thes. 2. Nõ moueamini a vr̃o sensu ⁊c. Sed nõ loqtur
ex psona sua ⁊ tũc existẽtiũ: sz eo͡r q tũc viui reperiet.
Qui. residui sum'. i. erũt residui post psecutionẽ anti/
christi ñ p̃ueniem' eos. i. nõ p̃us recipiẽt 9solationez. i.
Cor. 15. In momẽto. n. i ictu oculi i nouissima tuba ⁊c.
¶ Deĩde cũ dic. (Qm̃ ipse ⁊c.) oñdit ordinẽ resurre/
ctionis ⁊ modũ. Prio p̃põit resurrectiõis cãm. Scdo
eius ordinẽ ⁊ modũ ibi. (Et mortui ⁊c.) Tertio 9clu
4 dit eo͡r 9solationẽ ibi. (Itaq3 9solamini inuicez ⁊c.)
Primũ oñdit dicẽs. (Ipse dñs ⁊c.) Ubi notandũz est
q̃ sicut dcm̃ est causa cõis resurrectionis est resurre/
ctio christi. Sed si dicas q̃ iam fuit: q̃re ergo nõ seq̃t
effectus eius? Rñdeo dicẽdũ ẽ: q̃ est causa resurrectio
nis nostre fm q̃ operatur in v̾tute diuina. Deus autez
operatur p ordinẽ sue sapiẽtie. Tũc ergo erit nostra re
surrectio quando hoc h3 ordo diuine sapiẽtie. Ut autẽ
ostẽdat q̃ xp̃s sit causa. ostendit q̃ ad presentiã christi
oẽs mortui resurgẽt. Ad resurrectionem aũt cõmunẽ
faciendam triplex causa 9currit. Una p̃ncipalis sc3 v̾
tus dĩnitatis. Scdo instrumentalis: sc3 virtus huma/
nitatis christi. Tertia quasi misterialis. s. v̾tus ange/
5 lo͡r qui habebũt aliquẽ effectuz in resurrectiõe. Aug.
. n. p̃bat q̃ ea q̃ fiũt nũc p creaturas corpales fiũt a dĩo
eis mediãtibus. In resurrectiõe v̾o aliq̃ p eos sũt agẽ/
da: sicut collectio pulueris. Sed reintegratio corpo͡r ⁊
vnio anime ad corpus erit imediate p xp̃m. Has g̃ tres
cãs ponit. Prio humanitatẽ christi gl̃iosaz dicẽs. (Ipse
dñs ⁊c.) Act. p̃. Quẽadmodũ vidistis eũ ascẽdẽtez in
celũ ita veniet. In iussu ⁊c. In p̃ venit vt obediẽs. Phi
lippẽ. 2. Factus ẽ obediens vsq3 ad mortem ⁊c. Et h̾ q:
ille fuit aduentus humilitatis. sed iste erit gl̃ie. Luc. 12.
Uenit cũ ptãte magna ⁊ maiestate. ¶ Scdo virtutem
angelo͡r cũ dic. (In voce archangeli ⁊c.) Nõ q̃ opet
in voce eius sz misterio ei'. Et dic archãgeli: q: oẽs an
geli sub vno archangelo ministrant ecclesie. Apocal. 12.

Hic est michael p̃nceps eccl̃ie. Ul' in voce archãgeli. i. 1
xp̃i p̃ncipis angelo͡r. Esa. 9. Magni 9silij angelus.
Et in voce eius corpali vel sp̃uali erit resurrectio. Jo.
5. Audiẽt vocẽ filij dei: sc3 surgite mortui ⁊ venite ad
iudiciũ: ⁊ illi voci corpali obedient. Tertio v̾tutẽ dĩni/
tatis cũ dic. (In tuba dei.) Hec ẽ v̾tus dĩna: q: dr̃ vox
archãgeli iq̃ztũ fiet misterio archãgelo͡r. ⁊ tuba dei in
q̃ztũ v̾tute dĩna fiet. Et dicit tuba p̃pter ei' sonoritatẽ
q̃ 9uenit a deo suscitãs mortuos. Itez tuba 9gruit ad
officia: cuius vsus fuit multiplex in veteri testamẽto: vt
ad bellũ. Et tũc pugnabit p eo orbis terrarũ. Sap. 5.
Itẽ fiebat vsus eius ad solẽnitates. sic ista ad celestem
hierlz. Item ad mouendum castra. Et tunc sancti mo
2 uebunt castra. Unde si sit vox corporalis dr̃ tuba pro
pter has rõnes. Uel nõ erit vox corpalis: sz v̾tus dĩna
xp̃i presens ⁊ manifesta toti mundo.
¶ Deĩde cũ dic. (Et mortui ⁊c.) Ponit ordo resurre/
ctõis. ⁊ circa h̾ tria fac: q: p̃ p̃oit resurrectionẽ mortuo
rũ. Scdo occursuz viuo͡r ibi. (Deĩde ⁊c.) Tertio hũ/
tudinẽ scõ͡r vtrorũq3 ibi. (Et sic semp ⁊c.) Occasiõe
horũ v̾bo͡r crediderũt aliq q̃ futuri i fine nunq̃z mo/
rirẽt: vt dic hierony. i epl̃a. p̃pter h̾ q̃ dic. Deĩde nos
⁊c. Als. n. frustra distingueret viuẽtes a moriẽtibus.
Sz 9. p̃ᵉ Cor. 15. Oẽs qdẽ resurgemus. Itẽ sic i eodem
oẽs moriũt: vt habet Ro. 5. g̃ mors ad oẽs ptrãsijt. Di
3 cẽdũ ẽ g̃ q̃ aliq iuenient viui in tp̃e illo q̃ xp̃s veniet
ad iudiciũ sz in illo momẽto tẽporis morient ⁊ stati re/
surgẽt. Et iõ p̃pter modicã iterpolationẽ reputat vi/
uẽtes. Sz tũc ẽ q̃stio q: dr̃ h̾. Et mortui q in xp̃o sunt
resurgẽt p̃mi: ⁊ deĩde nos ⁊c. Ergo p̃us resurgẽt mor
tui q̃z viui occurrãt xp̃o: ⁊ in h̾ occursu moriet. Ergo
p̃us aliq resurgẽt ⁊ sic ñ erit oĩuz resurrectio simul qd
est 9 illõ. p̃ᵉ cor. 15. In momẽto in ictu oculi in nouissi/
ma tuba ⁊c. Rñ°. dõm ẽ q̃ duplex ẽ hic opĩo: qdam. n.
dicũt q̃ resurrectio nõ erit simul: sz p̃ mortui veniẽt cũ
xp̃o. Et tũc i aduẽtu xp̃i viui rapient in nubib' ⁊ in illo
raptu moriẽt ⁊ resurgẽt. Et iõ qd dr̃ ec in momẽto: in
telligit q: i modico tp̃e fiet. Et si dicat q̃ erit i istanti:
tũc nõ ẽ h̾ referẽdũ ad totã resurrectionẽ oĩuz: sz ad re
surrectionẽ singulariũ: q: singulus resurget in istanti.
4 Alij v̾o dicũt q̃ oẽs simul ⁊ in istãti resurgẽt. Q: g̃ di
cit resurgẽt p̃mi. 9notat ordinẽ dignitatis nõ tp̃is. Sz
videt h̾ difficile: q: d̾ viuis mlti erũt p̃bati in psecutio
ne anti xp̃i: q dignitate precellẽt mltos p̃us defũctos.
Et iõ videt aliter eẽ dõm q̃ omnes moriẽt ⁊ omnes re
surgẽt. ⁊ q̃ simul. Nec apostolus dicit h̾ q̃ illi p̃us re
surgẽt q̃z isti. sz q̃ illi p' resurgẽt q̃z isti occurrãt. Apo/
stolus g̃ nõ ponit ordinem resurrectõis ad resurrectio
nẽ: sz ordinẽ ad raptũ vel ad occurẽtia. Nã p̃mo veniẽ
te dño morientur qui iuenient viui: ⁊ tũc statim cum
illis qui p̃us mortui fuerãt resurgentes rapient in nu
bib' ⁊c. vt apostolus h̾ dic. Est aũt hec inter bonos ⁊
malos differẽtia: q: mali remãebũt in terra quã dilexe
5 rũt. bõi rapient ad xp̃m quẽ q̃sierũt. Matth. 24. Ubi
fuerit corpus ibi 9gregabũt ⁊ aqle. In resurrectione
ẽt sancti 9formabũt christo nõ soluz q̃ztũ ad gloriam
corporis. Philip. 3. Sz etiam q̃ztũ ad sitũ: q: christus
erit in nube. Actuuz. p̃. Et nubes suscepit eũ. Et quẽ/
admoduz vidistis eum ⁊c. Sic ⁊ sancti a nubibus ra/
pientur. Et quare hoc? Ad ostendendum eorum dei
formitatem. In veteri enim testamento gloria appa/
ruit per moduz nubis. 3. Reg. 8. Dominus venit in ne
bula. He nubes erũt preparate virtute diuina ad ostẽ/
sionem glorie sanctoruz. Uel ipse fulgẽtia corpora glo
riosoruz videbuntur malis q̃dã nubes qui erunt i ter
ra. Matt. 25. Ecce sponsus venit exite obuiam ei.

¶ Deīde cū dic̄.(Et sic semꝑ ⁊c̄.) Ondit beatitudinē
sanctoꝝ: qꝛ semꝑ erunt cum domino eo fruentes. Jo.
14. Iterū veniam ⁊ accipiam vos ad meipsum vt vbi
ego sū ⁊ vos sitis. Hoc sancti desiderāt. Philip. pmo.
Desiderium habēs dissolui ⁊ esse cum christo.
¶ Deīde cū dicit.(Itaqꝫ ⁊c̄.) Cōcludit ꝯsolatiōez ha-
bēdā esse de mortuis dicēs. Ex quo sancti resurgunt ⁊
nullum detrimētum cōsequuntur. ergo de mortuis cō
solamini. Esa. 40. Cōsolamini cōsolamini popule me⁹
dicit dominus deus vester. CAP. V.

De temporibus aūt ⁊ momentis
frēs non idigetis vt scribamus
vobis. † Ipsi eniz diligenter sci
1 tis qꝛ dies dñi sicut fur in nocte
ita veniet. Cū. n. dixerint pax ⁊ securitas:
Ma. tunc repētinus eis supueniet interitus sicut
14. dolor i vtero habētis ⁊ nō effugient. Vos
aūt frēs nō estis i tenebris vt vos dies ille
tāqꝫ fur ꝯprehēdat. † Oēs. n. vos filij lucis
Eph. estis ⁊ filij diei. Nō sum⁹ noctis neqꝫ tene-
5. brarū. Igit̄ ñ dormiamus sic̄ ⁊ ceteri: sꝫ vi-
gilemus ⁊ sobrij simus. Qui. n. dormiunt:
nocte dormiūt: ⁊ q ebrij sūt nocte ebrij sūt.
3 Nos aūt q diei sumus. sobrij simus. iduti
loricā fidei ⁊ charitatis. ⁊ galeā spē salutis:
quoniaꝫ nō posuit nos deus in iram: sed in
acq̄sitionem salutis per dominū nostruꝫ ie-
sum christū q mortuus est pro nobis: vt si-
ue vigilemus: siue dormiamus simul cū illo
viuamus. Propter qd̄ cōsolamini inuiceꝫ
⁊ edificate alterutrū sicut ⁊ facitis.

¶ Supra correxit in eis corrigenda: hic monet eos in
futurū. ⁊ pmo pōit monitiōez. Secūdo orōnē ibi.(Ip
4 se aūt deus ⁊c̄.) Hec aūt duo sūt nobis necīa: qꝛ bona
q̄ facimus sūt ex libero arbitrio: ⁊ iō idiget hō monitio
ne ⁊ grā: ⁊ iō orone. Circa pmū duo fac̄. qꝛ p hortat̄ vt
pparent se ad futurū iudiciū. Secūdo ondit̄ preparan
di modū ibi.(Propter qd̄ cōsolamini ⁊c̄.) Iterū pma
in duas: qꝛ pmo ondit q̄lis sit conditio futuri iudicij.
Scdo qualr̄ pparēt se ad illud ibi.(Igit̄ nō dormiam⁹
⁊c̄.) Itē pma in duas: qꝛ pmo pmittit cōditionē futuri
iudicij. Secūdo exponit ibi.(Cū. n. ⁊c̄.) Itē pmo quie
tat eoꝝ sollicitudinē circa sciaꝫ futuri aduēt⁹. Scdo
ondit qd circa illū sciant ibi.(Ipsi. n. ⁊c̄.) Dicit ḡ. Ne-
cesse erat ꝙ scriberē de pmissis: qꝛ idiguistis. Sꝫ de tē
poribus scꝫ estate hyeme vel potius q̄ tpa futura sint
nō erat necesse: qꝛ q̄dā de his sūt soli diuine scie reserua-
ta. Mat. 24. ⁊ Mar. 13. De die illa vel hora nemo scit:
5 neqꝫ angeli in celo: neqꝫ fili⁹ nisi pater ⁊c̄. Act. p. Nō
ē vrm̄ noscē tpa vel momēta ⁊c̄. Eccles. 6. Quid nec̄e
Dies ē hoī maiora se q̄rere cū ignoret qd cōducat sibi in vita
dñi: dñ nūero dierū vite sue ⁊c̄. Et iō h̄ nō ē necesse scriber̄: qꝛ
veni- illō qd̄ sciēdū ē vos scitis: qꝛ scꝫ dies dñi in nocte. Sūt
re in aūt oēs dies dñi. ps. Ordinatiōe tua pseuerāt dies. Sꝫ
nocte. iste specialr̄ ē dñi: qꝛ faciet in oīb⁹ suā volūtatē q̄ iplet̄ i
bōis q pducūt̄ ad finem pscitū a dō. s. salutē. p⁹ Thi. 2.
Vult oēs hoīes saluos fieri ⁊c̄. In malis qꝛ puniēt̄. ps.
Cū accepo tps ego iustitias iudicabo ⁊c̄. Iste vēiet sic̄
fur. i. ex ipmeditato. Luc. 12. Si sciret pr̄familias q̄ ho
ra fur veniret ⁊c̄. 2⁹. Pe. 3. Adueniet dies dñi: sic̄ fur

Apoc. 3. Veniā tibi tāqꝫ fur. Quō aūt dies dicit̄ veni- b
re i nocte? Sꝫ sciēdū ꝙ vtrūqꝫ ē: qꝛ in die venit ppter
māifestationem cordiū. p⁹ Cor. 4. Quoadusqꝫ veniat
dñs q ⁊ illuminabit abscōdita tenebraꝝ ⁊ māifestabit
ꝯsilia cordiū: sꝫ i nocte pp̄ icertitudinē. Mat. 25. Me-
dia nocte clamor fact⁹ ē. Ecce. sponsus venit ⁊c̄. Incer
tum enim est qua hora erit.
¶ Deīde cū dic̄.(Cū. n. dixerit ⁊c̄.) Expōit q̄ dixerat.
⁊ p q̄tū ad malos. Scdo q̄tū ad bonos ibi.(Vos āt
⁊c.) Circa p^m duo fac̄. Prio dscribit pditionē malo-
rū. Scdo piculū more. Dic̄ ḡ. veniet sic̄ fur: qꝛ ex ipro
uiso. Cū. n. dixerit. Pax q̄tū ad pstita. i. dū trāqlle vi-
uūt sic dcipiūt̄. Sap. 14. In magno viuētes iscie bello
tot ⁊ tā magna mala pacē appellāt ⁊c̄. Et securitas q̄ 2
tū ad futura. Luc. 12. Aia mea mlta habes bōa reposi-
ta i ānos plimos requiesce: comede: bibe ⁊ eplar̄ ⁊c̄. Sꝫ
ꝯ. Luc. 21. Arescētib⁹ hoīb⁹ pre timore ⁊c. ḡ nlla securi
tas. Solō ē duplex. Una q̄ ē Augustini q̄ talis ē. In
tpe illo aliqui erunt boni ⁊ hi affligentur: lugebunt ⁊
expectabunt. Et de hoc dr̄. Luc. 21. Arescētibus ex ca-
rētia voluptatum: ⁊ abūdātia maloꝝ ⁊c̄. Sꝫ in malis
erit pax ⁊ securitas. Alia dat̄ solō in glosa.
¶ Deīde cū dic̄.(Tūc repētinus ⁊c.) Describit picu-
lū a q̄ttuor. Prio qꝛ subitū ibi. Repētin⁹. Esa. 30. Su
bito dū n̄ spat̄ veniet cōtritio ei⁹. Secundo mortiferū
ibi.(Interi⁹.) Job. 18. Calcet sup eū q̄si rex iterit⁹ ⁊c. ter
tio afflictiuū ibi.(Dolor). ps. Ibi dolores vt pturiētis
⁊c. Quarto ieuitabile ibi. (Nō effugiēt.) Job. 11. Effu- 3
giū peribit ab eis. Ab ira dei nūc ē effuger̄ ad ei⁹ mīaꝫ:
ibi vero non est tempus misericordie sed iustitie.
¶ Deīde cū dic̄.(Vos aūt ⁊c.) Expōit q̄ dixerat q̄ ad
bonos ⁊ duo fac̄: qꝛ p excepit bonos a ꝯsortio maloꝝ.
Scdo rōnē assignat ibi.(Oēs eni vos ⁊c.) Dic̄. ḡ Nō
estis i tenebris: qꝛ illuminati estis p xpm̄ ō illo die iō vo
bis n̄ ē ipuisus. Jo. 8. q seq̄t̄ me n̄ ambulat i tenebris: sꝫ
habebit lum̄ vite ⁊c. Et hui⁹ rō ē ibi.(Oēs. n. vos ⁊c.)
Astruit. n. ꝙ sūt filij lucis ⁊ diei. Filij āt alicui⁹ rei i scri
ptura dr̄r aliq pp̄ abūdātiā in re illa. Esa. 5. In cornu
filio olei. i. colle hn̄te mltū oleū. q ḡ pticipāt mltū ō die
⁊ luce dr̄r eoꝝ filij. Hec lux ē fides. xpi. Jo. 8. Ego suꝫ
lux mūdi ⁊c. Jo. 12. Credite i lucē vt filij lucis sitis ⁊c̄. 4
Itē diei. Sic̄. n. ex luce fit dies: ita ex fide xpi fit dies scꝫ
honestas bonoꝝ opū. Ro. 13. Nox pcessit ⁊c. Et iō nō
estis filij noctis. i. infidelitatis neqꝫ tenebrarum: idest
pctōꝝ. Roma. 13. abijciam⁹ ḡ a nob opa tenebrarū ⁊c̄.
¶ Deīde cū dic̄.(Ergo nō dormiam⁹ ⁊c.) Ondit q̄lr
se pparēt ad illū aduētū: ⁊ p q̄lr p vitionē maloꝝ. scdo
p obseruātiā bonoꝝ ibi.(Induti ⁊c.) Circa p^m duo fa
cit: qꝛ p ponit monitionē. Scdo ei⁹ rōneꝫ ibi.(Qui. n.
dormiūt ⁊c.) Dic̄ igr̄. Ex quo dies dñi ē sic̄ fur. Luc. 12.
Si sciret pr̄familias q̄ hora fur veniret vigilaret vtiqꝫ
⁊c. ḡ vos qꝛ scitis vigiletis. Vn̄ dic̄. Ergo n̄ dormiam⁹
somno peccati. Ephe. 5. Surge q dormis ⁊ exurge a
mortuis ⁊c. Itē nec pigritie. puer. 6. Vsqꝫ q̄ piger dor
mis ⁊c. Sꝫ vigilem⁹ p sollicitudinē. Mat. 24. Vigilate 5
itaqꝫ ⁊c. Et ad h̄ ē necīū ꝙ sobrij sim⁹ vt ⁊ corp⁹ ⁊ mēs
sint sobria. i. n̄ occupata voluptatib⁹ ⁊ curis mūdi. Lu.
21. Attendite vob ne forte grauēt̄ corda vr̄a crapula ⁊
ebrietate ⁊c. p⁹ Pe. 5. Sobrij estote ⁊ vigilate ⁊c. Rō
āt hui⁹ ē ⁊ ex tpis ꝯgruitate: qꝛ q dormiūt vl̄ ebrij sūt ali
qd faciūt in nocte. Sꝫ nos nō sum⁹ in nocte. Ergo ⁊c.
Dic̄ ḡ. Qui. n. dormiūt. i. tps noctis dputāt q̄eti dic̄ ho
opatiōi. ps. Ort⁹ ē sol ⁊ cōgregati sūt ⁊ i cubilib⁹ suis
collocabūt̄. Et rursū. Exibit hō ad op⁹ suū ⁊ ad opera
tionem suaꝫ vsqꝫ ad vesperam. Item abstinent a vino
in die propter negocia exercenda: sed de nocte tantuꝫ

c nõ curant. Job.24. Oculus adulteri obseruat caliginẽ.
Somnus ꝗ̃ ⁊ ebrietas est nocti cõueniẽs: eoꝗ; nocte
ĩfidelitatis ⁊ tenebris pctõꝝ occupati sũt ebrꝗ ꝑ amo-
rẽ p̃sẽtiũ ñ habẽtes spẽ futuroꝝ. Eph.4. Desperantes
tradiderũt se impudicitie in opationẽ imũdicie oĩs in
auaricia ⁊c. Nos aũt ptinẽtes ad diẽ honestatis ⁊ fidei
simus sobꝛij. Ro.13. Honeste ambulemus in die ⁊c.
¶ Deĩde cũ dicit. (Induti ⁊c.) oñdit quomõ se pꝛepa
rẽt ꝑ bona. Et p̃mo ponit monitionem gnãlem. Scõo
2 spãlem ibi. (Propter qd̃ ⁊c.) Itẽ p̃ma in duas: qꝛ p̃mo
ponit ipsaꝫ monitionẽ. Scõo rõnẽ eius ibi. (Qm̃ non
posuit ⁊c̃.) Sunt aũt ĩ hoĩe duo p̃ncipalia mẽbꝛa que
cõsueuerũt in bellis ꝓtegi. s. cor qd̃ ẽ p̃ncipiũ vite ⁊ ca-
put scꝫ p̃ncipiũ motus exterioris a q̃ sũt sensus ⁊ aliq̃
mõ nerui. Et ꝓtegit cor lorica: caput galea. Spũalis
vita ĩ nobis ẽ xp̃s ꝑ quẽ aĩa viuit: ⁊ dñs ĩ nobis ꝑ fidẽ
habitat Ephe.3°. Habitare xp̃m per fideꝫ in cordibus
vestris. p̃ᵉ Jo.4. Qui manet in charitate in deo manet
⁊ de᷒ ĩ eo ⁊c. Que ĩformat fidẽ. Et iõ debemus hr̃e fi-
deꝫ ⁊ charitatẽ. Vñ dicit. Loricaꝫ fidei ⁊ charitatis: qꝛ
pꝛotegit vitalia ⁊ galeã spei: q̃ ẽ p̃ncipiuꝫ mot᷒ spũalis
qd̃ est ex intentiõe finis quam speramus assequi.
¶ Deĩde cũ dicit. (Qm̃ non posuit nos ⁊c.) oñdit rõ
3 nẽ quõ in nobis opat̃. Et p̃ ex p̃ordinatione diuina. scõo
ex grã xp̃i. Tertio oñdit modũ ꝯsequẽde salutis. Dicit
ꝗ̃. Qm̃ nõ posuit. i. nõ ordinauit. Jo.15. Posui vos scꝫ
sanctos vt eatis ⁊c. De᷒ in irã. i. ad h̃ vt cõseq̃mur eius
irã. Sap.p̃. De᷒ mortẽ nõ fec̃. Ezech.18. Nũqd volũta
tis mee ẽ mors impij dic̃ dñs de᷒ ⁊c. Sꝫ in acq̃sitiõe. i.
vt acq̃ram᷒ salutẽ. Matt.11. Regnũ celoꝝ vim patit̃ ⁊
violẽti rapiũt illd̃ ⁊c. p̃ᵉ Pe.2. Vos estis gen᷒ electũ re
gale sacerdotiũ ⁊c. Et h̃ ꝑ grãm xp̃i. iõ dicit. Per dñꝫ
nostrũ ⁊c. Act.4. Nõ ẽ aliud nom̃ sub celo datũ hoi-
bus ĩ q̃ opoꝛteat nos saluos fieri ⁊c. Saluauit nos mo
riẽdo ꝓ nob̃. i. Pe.3. Moꝛtu᷒ est iust᷒ ꝓ iniustꝭ vt offer
4 ret nos dõ moꝛtificatos qdẽ carne: viuificatos aũt spũ: ⁊
modus ꝑueniẽdi ẽ qꝛ xp̃s docuit nos opãdo salutẽ no
strã ⁊ h̃ moriẽdo ⁊ resurgẽdo. Ro. Traditus ẽ ꝓpter
delicta nr̃a ⁊ resurrexit ꝓpter iustificatiõeꝫ nr̃am. ⁊ iõ
dic̃. Siue vigilam᷒ siue doꝛmiam᷒ simul cuꝫ illo viue-
mus. Ro.14. Siue viuim᷒ siue moꝛimur dñi sumus.
¶ Deĩde cũ dic̃. (Propter qd̃ ⁊c.) docet nos quõ pꝛe
paremus nos q̃̃tũ ad spãles cõditiões personaruꝫ. Et
circa hoc tria facit: qꝛ p̃mo oñdit quõ se debeãt hr̃e ad
eq̃les. Secundo quõ subditi se habeant ad pꝛelatũ ibi.
(Rogamus aũt ⁊c.) Tertio quõ pꝛelati ad subditos
ibi. (Rogam᷒ aũt ⁊c.) Debemus aũt eq̃libus cõsolatio
nẽ in aduersis. Vñ dicit. Consolamini inuicẽ. Itẽ edi-
ficationeꝫ in exẽplis. Vñ dicit. Et edificate ⁊c. Ro.14.
5 Que edificatiõis sunt inuicem custodiam᷒ ⁊c. ¶ Sub
diti aũt ad p̃latos p̃mo debẽt bñficioꝝ recognitioneꝫ.
Scõo charitatẽ. Tertio pacem. vñ. Vt noueritis. i. vt
recognoscatis bñficia eoꝝ. Heb. vlti. Mementote pꝛe
positoꝝ vestroꝝ ⁊c. Noueritis inq̃̃ p̃mo ex pte eoꝝ:
qꝛ maximũ laborẽ ferũt ꝓ vobis: vñ qui laborãt inter
vos ꝓ bono vestro. 2ᵉ Thi.2. Labora sic̃ bonus miles
xp̃i ⁊c. Scõo ex pte dei. Et iõ ẽ habenda reuerẽtia ad
eos sic̃ ad deũ. Vñ dicit. Et presunt vobis ĩ dño. i. vice
dñi. 2ᵉ Coꝛ.2. Ego si quid donaui vobis in p̃sona xp̃i.
Tertio ex pte vr̃a: qꝛ sũt vobis vtiles. Vñ dic̃. Et cõ-
monẽt vos: ⁊ iõ scõo d̃betis eis charitatẽ abũdãtius. i.
pꝛe alijs Quarto pacẽ ꝓpter opus. Sed ꝯ hoc qdam
agũt. Amos.5. Odio habuerũt in poꝛtã coꝛripiẽtẽ ⁊c̃.
Eccl.19. Qui odit coꝛrectionẽ minuet̃ vita ⁊c. Sꝫ vos
habete pacẽ ꝓpter op᷒ coꝛrectiõis qd̃ pꝛopꝛie spectat
ad eoꝝ officiuꝫ. psal. Duꝫ loquebar illis: impugnabãt

me gratis.

¶ Lectio. II. d

Ogam᷒ aũt vos frẽs vt noueri
tis eos q̃ laborãt iter vos ⁊ pꝛe
sũt vob̃ ĩ dño ⁊ monent vos vt
habeatis illos abũdãtius ĩ cha
ritate ꝓpter op᷒ illoꝝ ⁊ pacẽ habete cũ eis.
Rogam᷒ aũt vos frẽs. coꝛripite iq̃etos: cõ Deu. 32.
solamini pusillanimes: suscipite infirmos:
patiẽtes estote ad oẽs. † Videte ne q̃s ma-
lũ pro malo alicui reddat: sꝫ semꝑ qd̃ bonũ
ẽ sectamini ĩ inuicẽ ⁊ in oẽs. Sẽp gaudete. 1
sine iternissiõe orate: in oĩbus grãs agite.
Hec ẽ. n. volũtas dei ĩ xp̃o iesu ĩ oĩb᷒ vob̃.
Spm̃ nolite extiguer̃. ꝓphetias nolite sper
ner̃. Oĩa aũt ꝓbate qd̃ bonũ ẽ tenete: ab om-
ni specie mala abstinete vos. ipse aũt de᷒ pa-
cis sãctificet vos ꝑ oĩa vt itꝫger spũs vester
⁊ aĩa ⁊ corpus sine q̃rela in aduẽtu dñi nr̃i
iesu xp̃i seruet̃. Fidelis est q̃ vocauit vos: q̃
ẽt faciet. Frẽs orate pro nobis. Salutate 3
frẽs oẽs ĩ osculo scõ. Adiuro vos ꝑ dñꝫ vt
legat̃ ep̃la hec oĩbus sanctis frĩbus. Grã
dñi nostri iesu christi vobiscum. Amen.
¶ Supꝛa ostẽdit quõ subditi d̃bẽt se hr̃e ad pꝛelatos:
hic oñdit ecõuerso. Et circa h̃ duo fac̃: qꝛ p̃ docet quõ
p̃lati ad sacerdotes subditos se debeãt hr̃e. Scõo gene
ralr̃ quõ se debeant habere ad oẽs ibi. (Videte nequis
⁊c̃.) Sciẽdũ ẽ aũt q̃ cura pꝛelatoꝝ ad duo dꝫ tendere
. s. ad retrahẽdũ alios a pctis ⁊ ad custodiendũ seip̃os.
Quãtũ ad p̃mum tria ap̃ls dicit. ¶ Tripl̃r. n. subditi
pñt pati defectũ. p̃mo in actu. Scõo in volũtate. Ter
tio in v̓tute. In actu aũt qñ prorumpũt in actũ pecca
ti. Et tũc sũt coꝛrigendi. Et q̃̃uis d̃ oĩ pctõ: spãliter tñ
coꝛrigendi sũt d̃ peccato iq̃etudinis. Et iõ dic̃. (Coꝛri- 4
pite iquietos ⁊c). 2ᵉ Thes.3. Nõ iquieti fuim᷒ inter
vos ⁊c. Eccl.19. Coꝛripe primum anteq̃̃ cõmineris ⁊
da locũ timori ⁊c. In volũtate vero quãdo ñ aggredit̃
magna. qꝛ deijcitur propter aduersa ⁊ peccata prece-
dẽtia. Vñ dicit. Consolamini pusillanimes. Pusillani
mis ẽ nõ habẽs animũ ad magna timens ne deficiat.
Esa.35. Dicite pusillanimes ꝯfoꝛtamini ⁊ nolite time
re ⁊c. Job.4°. Vacillãtes cõfirmauerũt manus tue ⁊c.
In virtute autem quãdo vel ex ĩfirmitate peccãt vel d̃
bilitãtur in bono actu ⁊ isti sunt fouendi. Unde dicit.
Suscipite. idest in visceribus charitatis fouendo ĩfir-
mos quorum est virtus debilis vel ad resistendum ma
lis vel ad faciendũꝫ bona. Rom.15. Debemus nos fir 5
miores imbecillitates ĩfirmorum sustinere ⁊c̃. Pꝛelat᷒
autem debet se custodire a defectu cuiuscunq̃ modi ⁊
maxime ab impatiẽtia: qꝛ ipse poꝛtat totum põdus mĩ
titudinis. Numeri.11. Non possuꝫ solus sustinere om
nem hãc multitudinẽ qꝛ grauis ẽ mihi ⁊c. Et iõ dicit.
Patiẽtes estote ad oẽs ꝓuerb̃.19. Doctrina viri ꝑ pa- 1
tiẽtiaꝫ noscitur. p̃s. Bene patiẽtes erũt vt annũciẽt.
¶ Deĩde cũ dic̃. (Videte ne quis ⁊c.) Oñdit gnãliter
quõ se habeãt ad oẽs. Et circa h̃ duo fac̃: qꝛ p̃mo ostẽ
dit g̃liter omnes in q̃busdã debeant se habere. Secũ
do quid in oĩbus ibi. (Oĩa autem.) Circa p̃mum tria
facit: qꝛ p̃mo oñdit quomõ se d̃beãt habere ad primũ.
Secundo quomõ se habeãt in his que ad deũ sũt ibi.
(Semper

a (Semp gaudete ⁊c̄.) Tertio quō se habeāt ad ei⁹ do/
na ibi. (Spūm nolite ⁊c̄.) Quātū ad primū debēt se
hr̄e vt nō īferāt ei mala: ⁊ vt studeāt ei bn̄facere. Vn̄
dicit. Dixi supra in spāli: sed nūc in gn̄ali dico: ne quis
ibo malū ⁊c̄. ps. Si reddidi retribuētib⁹ mihi mala. Sed
solo ꝯ. Multotiēs vindicta petit corā iudice. Rn̄deo. Si/
cut actus moralis sumit ꝫ intētionē finis sic ad duo
pōt eē intentio vel ad malū illius: ita ꝙ quiescat ibi. Et
hoc ē illicitū ⁊ ex liuore vindicte. Uel ad bonū corre/
ctionis seu iusticie ⁊ ꝯseruationis reipublice: ⁊ sic nō
reddit malū p malo: sed bonū. s. ei⁹ correctionē. Quā/
tū ad secūdū dicit. Sed semp̄ qd̄ bonū est ⁊c̄. Et dicit.
Sectamini ⁊ nō faciatis. q: tu ex te debes sumere oc/
2 casionē bene faciēdi ad primū tuū ⁊ nō expectare ꝙ
ipse det tibi occasionē bn̄ faciēdi sibi. vn̄. ps. Inquire pa/
cē ⁊ persequere eaꝫ ⁊c̄. Ro. 12. Noli vinci a malo. vt. s.
sis tractus ab eo ad malefaciendum: sed vince in bo/
no malum retrahendo eū ad bonum. Gal. vlt. Duꝫ tē/
pus habemus operemur bonū ad oēs ⁊c̄.
¶ Deide cū dicit. (Semp gaudete ⁊c̄.) ostēdit quō se
debeant hr̄e quo ad deū: ad que tria opꝫ hr̄e. Primo
gaudere de ipso. Unde dicit. Semp gaudete. s. de deo:
q: qcqd malū pueniat ē incōparabile bono qd̄ est de/
us. Et ideo nullū malū illud iterrupat: vn̄ dicit. Sem
p gaudete. ¶ Scd̄o orare p bn̄ficiis suscipiendis ibi.
(Sine itermissione orate.) Luc. 18. Opꝫ semp orare ⁊
3 nunq̄ deficere. Sed quō pōt hoc esse. Rn̄deo dicēduꝫ
est ꝙ hoc pōt esse tripliciter. Primo ꝙ ille semp orat
qui statutas horas nō intermittit. Sic habet. 2. Reg.
9. Tu comedes panē in mensa mea semper. Scd̄o sic.
Semp. idest cōtinue orate sed tūc oratio sumit p effe/
ctu orōnis. Est eni orō interptatio desideriꝫ q: qn̄ desi
dero aliqd tūc illud orādo peto. Unde ⁊ oratio est peti
tio decētiū a deo: ⁊ iō desideriū hꝫ vim orōnis. ps. De
siderium pauperū exaudiuit dn̄s. Oīa ergo que facimus
ex desiderio pueniūt. Ergo orō in bonis que facimus
manet in virtute: q: bona que facimus ex desiderio bo
no pueniunt. Glo. Nō cessat orare q non cessat bn̄fa/
cere. Tertio quo ad cām orōnis. s. faciēda elemosynā.
4 In vitis patrū. Ille sic orat q elemosynas dat: q: q ele/
mosynā accepit orat p te ēt te dormiēte. Itē tertio orare
p bn̄ficiis suscipiēdis ⁊ grās agere p susceptis. Iō di/
cit. In oībus. s. bonis ⁊ aduersis grās agite. Ro. 8. Di/
ligentibus deū oīa cooperant in bonū ⁊c̄. Col. 2. Abū
dantes in illo in gratiaꝝ actione. Phil. 4. Cū gratiaꝝ
actiōe. Hec est. n. volūtas ⁊c̄. p̄ᵉ Thy. 2. Qui vult oēs
hoīes saluos fieri ⁊ ad agnitionē veritatis venire.
¶ Deide cū dicit. (Spiritū nolite ⁊c̄.) ostēdit quō se
hēant ad dona dei. Et pmo ꝙ ea nō ipediāt. Scd̄o ꝙ
ea nō cōtēnāt ibi. (Prophetias ⁊c̄.) Spūs aūt sanct⁹
ē psona diuina icorruptibilis ⁊ eterna: vn̄ in sua sb̄a ex
tingui nō pōt: sed tn̄ dr̄ quis extinguere spūꝫ: vno mō
feruorē eius extinguēdo vel i se vel i alio. Ro. 12. Spū
5 feruētes. Cū eni aliqs aliqd bōi ex feruore spūs sancti
vult facere vel ēt cū aliqs bonus motus surgit ⁊ ipse i
pedit: extinguit spūꝫ sctūꝫ. Act. 7. Uos semp spūi sctō
resistetis. Alio mō mortaliter peccādo. Spūs eni sctūs
in se semp viuit: sed in nobis viuit qn̄ facit nos in se vi/
uere: sed qn̄ qs peccat mortaliter nō viuit in ipso spūs
sanctus. Sap. 1. Spūs. n. sanctus discipline effugiet fi/
ctū ⁊c. Tertio mō occultādo. Quasi dicat. Si donuꝫ
spūs sancti hētis vtimini eo ad vtilitatē prioꝝ. Eccli/
ci. 20. Sapia abscōdita ⁊ thesaurus inuisus q̄ vtilitas i
vtrisqꝫ. Mat. 5. Nemo accēdit lucernā ⁊ ponit eaꝫ sub
modio ⁊c̄. ¶ Prophetias nolite ⁊c. Aliq enim apud
istos spū pphetie erāt pollētes q ab istis reputabant i/
sani: prīe Corinth. 14. Emulamini spūalia: magis aūt b
vt pphetetis. Uel pphetias. idest diuinā doctrinā. Ex
ponētes eni diuinā doctrinā dicunt pphete. Quasi di
cat. Nō spernatis verba dei ⁊ pdicatiōes. Jere. 20. Fa/
ctus est sermo dn̄o mihi i opprobriū ⁊ i derisū tota die.
¶ Deinde cū dicit. (Oīa aūt probate ⁊c̄.) ōn̄dit quali
ter se habeant ad oīa ⁊ vnū ē ꝙ in oībus vtant discre/
tione. Ro. 12. Rōnabile obsequiū vestrū ⁊c. In hac ma
teria dꝫ esse diligēs examinatio: boni electio: mali abie
ctio. Quantū ad primū dicit: pphetias nolite spnere.
tn̄ oīa probate. s. que sunt dubia. Manifesta. n. exami/
natione nō īdigent. 1. Jo. 4. Omni spiritui credere noli
te. Job. 12. Nōne auris vba diiudicat. Quātū ad scd̄m
dicit. Qd̄ bonū ē tenete. Gal. 4. Bonū aūt emulamini 2
i bono semp ⁊c. Quātū ad tertiū dicit. Ab oī spē mala
abstinete vos ⁊c. Esa. 7. Ut sciat reprobare malū ⁊ eli/
gere bonū. Et dicit specie: q: ēt que habent similitudi/
nem malicie vitare debemus que. s. nō possemus serua
re corā hoībus absqꝫ scandalo eorū.
¶ Deinde cuꝫ dicit. (Ipse aūt ⁊c.) subdit orōnē: ⁊ cir/
ca hoc tria facit. q: pmo orat p eis. Scd̄o dat spem de
exauditione. Tertio dat spāles monitiōes. Dicit ergo
Ita moneo. sed nihil valet nisi deus grāꝫ det. Vn̄ ipse
deus. Leui. 21. Ego dn̄s q sanctifico vos ⁊c. Per oīa. i.
vt sitis totaliter sancti. Et hoc vt iteger ⁊c. Occasione
eni verboꝝ istoꝝ dixerūt qdā ꝙ in hoīe aliud ē spūs ⁊
aliud aīa ponētes duas in hoīe aīas. Vnā q̄ animat 3
aliā q̄ rōcinat. Et hec fūt reprobata i ecclesiasticis do/ duas
gmatibus. Vn̄ sciēdū ꝙ hec nō differūt ꝫm essentiam aīas
sed ꝫm potētiam. In aīa enim nostra sunt qdam vires eē in
q̄ sūt actus corpaliū organoꝝ sicut sūt potētie sensiti/ hoīe
ue ptis. Alie sunt que nō sunt actus taliū organoꝝ ꝫ est re
sunt abstracte ab eis sicut sunt potētie itellectiue ptis. pba/
Et he dicunt spūs quasi imateriales ⁊ separate aliquo tū ab
mō a corpore in q̄tū nō sūt actus corporis. ⁊ dicit hec eccle/
spūs ⁊ mens. Ephe. 4. Renouamini spiritu mentis ve sia
stre ⁊c. Inquātū aūt animat dicit aīa: q: hoc est ei pro
prium: ⁊ loqtur pprie. Nam ad peccata tria cōcurrūt
electio affectio: sensualitas: ⁊ executio corporis. Vult
ergo ꝙ in nullo hoꝝ sit peccatū. Nō dicit in rōne. vn̄
dicit. Ut spūs. idest mens vestra seruet integer. In oī 4
peccato rō corrūpit ꝫm ꝙ oīs malus ē ignorās. Item
nec i sensualitate. Unde dicit. Aīa. Itē nec in corpore.
⁊ iō dicit. Et corpus. Hoc aūt sic fit qn̄ seruatur imune
a peccato. Et dicit. Sine querela nō sine peccato qd̄ ē
solius christi: sed esse sine querela est etiam alioꝝ: q ⁊
si venialia non tn̄ cōmittunt grauia ⁊ qbus proximus
scandalizatur. Luc. 1. Incedētes in oībus mandatis: ⁊
iustificationibus dn̄i sine querela. Et addit. In aduen
tu ⁊c. i. perdurādo vsqꝫ in finem vite. Uel integer spūs
refertur ad donum spūs sancti. Quasi dicat. Donum 1
spūs sancti qd̄ habetis sit integrum.
¶ Deinde cum dicit. (Fidelis ⁊c.) Dat spē exauditio/
nis. Quasi dicat. Ut ego spero ⁊ sic fiet: q: ipse q no/ 5
uit faciet. i. cōplebit. ps. Fidelis dn̄s in oībus vbis suis
⁊c. Ro. 8. Quos vocauit hos ⁊ iustificauit ⁊c. ¶ Ulti
mo iniūgit familiares monitiōes. i. orationē ibi. (Ora/
te.) Itē mutuam pacē ibi. (Salutate oēs fratres i oscu
lo sancto nō pditorio sicut iudas. Mat. 26. Nec libidi
noso vt libidinosa mulier. puerb. 7. ¶ Ut legatur ⁊c.
Timebat. n. ne prelati pp aliqua que erāt hic eam oc/
cultarent. prouerb. 11. Qui abscondit frumenta male/
dicet in ppłis ⁊c. Ultio cōcludit eplam in salutatiōe.
¶ Explicit mirabilis ⁊ deuota expō doctoris angelici
sanctissimi Thome aqnatis ordinis fratrū pdicatoꝝ
sup prīa epla icliti aplī scti Pauli ad Thessalonicēses.

6 ℭ Incipit pfūda ꝛ sbtilis explanatio eiusdē sctissimi doctoris Thome de aquo ordis fratrū pdicatoꝝ sup scōa epla eiusdē gloriosi apli pauli ad thessalonicēses.

Congrega mini vt ānunciē que vētura sunt vobis die bus nouissimis ꝛce. Geñ.49. Hec vba cōpetūt huic eple. Duo eni tanguut q̄ ei ꝯue niunt.s.fructus ꝛ ei⁹ mā.Uñ dr.Ut annū
a ciē ꝛc̄. Agit eni in ea de his q̄ vētura sūt in diebus nouissimis:q̄ sūt tria.s.picula ecclesie:tpe antixp̄i.2. Thy.3. In nouissimis dieb⁹ istabūt tpa piculosa ꝛc̄. Itē maloꝝ supplicia.ps. Dōec itrē i sanctuariū dei ꝛc̄. Uerūtñ pp dolos posuisti eis:deiecisti eos dū alleuarent. Itē premia bonoꝝ. Prouer.vlti. Fortitudo ꝛ decor īdumētū eius. Et de his agit i hac epla. Utilitas ostñdit:qr cōgregamini. Sic acqrit ex hac epla ꝯgregatio.s.ꝯcordātiū in vitate qr discordabāt d̄ iudicio futuro pp h̄ qd̄ dicit in pma epla. Deide nos q viuimus ꝛc̄.ps. Dispsiones isrel ꝯgregabit. Itē volūtatū:qr cū ꝯsiderāt ꝙ q̄cuuq̧ tpalia sūt:i nouissimo mūdi pibūt:dat intelligi ꝙ eos ꝯgregāt ad vnū querēdū.s.celeste pmium. Ecclici.30. Cōgrega cor tuū i sctitate ei⁹. Itē cogitationū ad vnaꝫ stabilē vitatē. Esa.vlt. Ego āt opa eoꝝ ꝛ cogitationes eoꝝ venio vt ꝯgregē ꝛc̄. Sic ḡ ꝓz fruct⁹ ꝛ mā:qr i prima muniuit eos ꝯ psecutiōes pteritas:hic muniit eos eos cōtra futuras. CAP. I.

Aulus ꝛ siluan⁹ ꝛ Thimotheus ecclesie Thessalonicensiū in deo patre nr̄o ꝛ dño iesu xp̄o. Gratia vobis ꝛ pax a deo pr̄e
4 nr̄o ꝛ dño iesu xp̄o. Gratias agere debem⁹
semp p vobis fratres:ita vt dignū est:†qm̄
supercrescit fides vestra ꝛ abūdat charitas
2ᵉ.2ᵉ. vniuscuiusq̧ vestrū in inuicē:ita vt ꝛ nosip
q.5ᵉ. si in vobis gloriemur in ecclesijs dei p pa
ar.4. tientia vestra ꝛ fide†ꝛ in oībus psecutioni
bus vestris ꝛ tribulatiōibus qua sustinetis
2ᵉ.2ᵉ. in exemplū iusti iudicij: vt digne habeami
q.108 ni in regno dei p quo ꝛ patimini.
ar.4. ℭ Diuidit hec epla i salutationē:ꝛ eplarē narrationē ibi.(Gratias agere debem⁹ ꝛc̄.) Itē pmo ponit psone salutātes. Scd̄o psone salutate. Tertio bona optata. Sūt aūt eedē psone q̄ in pma. Tres aūt psone salutan
5 tes ponūt vt auctoritas eple robustior appeat. Eccles 4. Funiculus triplex difficile rūpit ꝛc̄. ℭ Ecclie thes. ꝛc̄. Ecclia ꝯgregationē dic̄ q̄ oꝫ eē i deo. alr̄ ē mala. De bōa dr̄.ps. Cōgregate illi sctōs ei⁹ ꝛc̄. ℭ In xp̄o.i.i ei⁹ fide. Ro.5. Per quē accessū hēm⁹ p fidē i graꝫ istā ꝛc̄. ℭ Deide optat eis bōa. Et prio pacē. Ipsa est.n. pnci plū oium spūalium donoꝝ.p⁹ Cor.i.15. Gra dei sum id qd̄ sum ꝛc̄. Itē pacē q̄ ē finis hominū.ps. Qui posuit fines tuos pacē ꝛc̄.ꝛ h̄ a do ꝛc̄. Jac.i. Oē datū optimū ꝛ oē donū pfectū desursum ē descēdētes a pr̄e luminū ꝛc̄. Et dño ꝛc̄.2. Pe.i. Per quē maxia nobis ꝛ pciosa pmissa donauit ꝛc̄. ℭ Gras agere debem⁹ ꝛc̄. hec est eplaris narratio. Et pmo istruit eos de futuris i nouis

a simis dieb⁹. Scd̄o admonet eos familiariter de qbusdā i tertio.cap̄.ibi.(Decetero fres ꝛc̄.) Itē pmo monet sicut dictū est q̄tū ad pmia bonoꝝ ꝛ penas maloruꝫ. Scd̄o q̄tū ad picula tpe antixp̄i.2.cap̄.ibi.(Rogam⁹ aūt vos ꝛc̄.) Itē pmo agit gr̄as de pparatiōe ad futuꝝ iudiciū. Scd̄o describit ip̄m iudiciū ibi.(Sꝫ tñ iustum ꝛc̄.) Itē prio gr̄as agit de pfectu. Scd̄o ondit fructū pfectus. Tertio signū. Dicit ḡ. Gras agere debem⁹ ꝛc̄. Nā qr in pma epla cōmēdauit eos de fide ꝛ charitate ꝛ alijs bonis in qbus abūdabāt:iō dicit gr̄as agere debemus deo.qr bonū ꝙ habetis reputo meū.2. Jo. maiorē hoꝝ nō hēo graꝫ q̄ vt audiā filios meos i veritate ambulare:ꝛc̄. Et hoc deo sine quo nihil boni pōt fie
a ri. Et hoc dignū ē:qr de magnis bōis agimus gr̄as.2. Mache.i. de magnis piculis a deo liberati magnifice gr̄as agamus. Quare:qr semp crescunt bona spūalia. Periculose tñ custodiunt nisi pficiat i eis hō. In dōis aūt dei ē fides p quā deus habitat i nobis:ꝛ in hac pficimus s̄m itellectū. Ephe.4. Habitare xp̄ꝫ p fidē i cordibus vr̄is. Et sic pficit hō p cognitionē deuotionē: ꝛ īhesionē. Itē charitas p quā deus ē in nobis s̄m affectū.i. Jo.4. De⁹ charitas ē ꝛ q manet i charitate i deo manet ꝛ deus i eo. Et iō dicit. Et abūdat Prouer.15. In abūdāti iustitia virt⁹ ē maxia ꝛc̄.i. Thes.4. De charitate aūt fr̄nitatis nō necesse habuim⁹ scribere vobis. ipsi eni a deo didicistis vt diligatis iuicē ꝛc̄. Et tūc po
3 nit pfectus cū dicit. Ita ꝙ ego glorior īde apud alios qr vr̄a reputo mea. Bonū eni discipuloꝝ est glia platorū. Prouer.10. Fili⁹ sapiēs letificat patrē ꝛc̄. Prouerb. 17. Corona senū filij filioꝝ ꝛc̄.2. Cor.9. Pro quo d̄ vobis glorior. Et tūc ponit signū pfect⁹.s.pacītiā q̄ ostēdit maxie i tribulatiōib⁹. Jac.i. Beatus vir q suffert tētationē ꝛc̄. In tribulatiōib⁹ sūt duo seruāda.s.patientia ne discedat a fide. Jac.i. Patiētia op⁹ pfectum hꝫ. Et fides i psecutiōib⁹.i. Cor.4. Persecutionē patimur ꝛ sustinem⁹. Uñ dicit. In fide i oīb⁹ psecutiōib⁹ vr̄is ꝛ tribulatiōib⁹. Que qdē tribulatiōes dr̄ a tribulis qb⁹ iteri⁹ p afflictiōes pugimur. Geñ.3. Spinas ꝛ tribulos germinabit tibi.ps. Tribulatiōes cordis mei multiplicate sūt. Et hec sancti sustinēt pp duo.s.pp terrorē malorū. Si eni deus nō parcit bonis i hoc mūdo: quō pcet
4 malis i futuro.p⁹ Pe.2. Si aūt pmū a nobis qs finis eoꝝ q nō credūt dei euāgel.o ꝛc̄. Jere.49. Ecce qbus nō erat iudiciū vt biberēt calicē ꝛc̄. Scd̄o ad augēduꝫ meritū. Uñ dicit. Ut digni ꝛc̄. Naꝫ vt dr̄. Mat.11. Regnū celo. vī patit ꝛ violēti rapiūt illō. Et Luc.vlt. Nōne hec oportuit xp̄m pati.ꝛ ita itrare i gloriā suā. Ro. 8. Si tñ cōpatimur vt ꝛ ꝯglorificemur. Uñ dicit. Pro quo patimini ꝛc̄. Tribulatio eni q̄ fit p do facit dignū regno dei. Mat.5. Beati q psecutionē patiūt ꝛc̄.i. Pe. 4. Nemo vr̄m patiat q̄si homicida aut fur aut maledicus aut alienoꝝ appetitor. ℭ Lectio. II. deu. 32ᵒc.

†Ꝫ tñ iustum est apud deū retri
buere retributionē his q vos tri
bulāt ꝛ vobis q tribulamini re
quiē nobiscū in reuelatione dñi
iesu d̄ celo cū angelis virtutis eius in flāma
ignis dātis vindictā his q nō nouerūt deū. Esa.
ꝛ q nō obediūt euāgelio dñi nr̄i iesu christi. i fine
†Qui penas dabūt in iteritu eternas a facie Luc.
dñi ꝛ a gloria virtutis eius cū venerit glori 18.
ficari i sctis suis:ꝛ āmirabilis fieri i oīb⁹ q
crediderūt:qr creditū est testimoniū nostrū
super

1 sup vos i die illo. † In quo et oramus sp p
vobis: vt dignetur vocatiōe sua deus: ⁊ im
pleat omnem voluntatem bonitatis sue ⁊
opus fidei in virtute: vt clarificet nomē do
mini nostri iesu xpi in vobis ⁊ vos in illo:
ſm gratiam dei nostri ⁊ domini iesu xpi.
¶ Supra egit de eorum idoneitate ad futurum iudiciū: h
agit de forma iudicij. Et p̄ ponit iudiciū q̄tū ad puni
tionē malorum ⁊ p̄mia bonorum. Scdo de vtraq; pte sigil
latim ibi. (In flāma ⁊c.) Itē p̄mo ponit iudiciū q̄tuz
ad punitionē malorum. Scdo q̄tū ad p̄mia bonorum ibi.
2 (Cū venerit ⁊c.) Quātū ad p̄ᵐ dicit. (Sustinetis i ex
emplū ⁊c.) Si tñ p q: iustū est. Unū alia lr̄a hz. Si q
dē vel si tñ referat in exēplū iusti iudicij. Quasi dicat.
Iustū est q hec patiamini: vñ dicit. Si tñ ex h merea
mini: sed p̄ma lr̄a ⁊ expō est melior. Iustū est retribuer
ps. Exaltare q iudicas terrā: redde retributionē super
bis. Esa. 33. Ueh. q p̄daris: nōne ⁊ tu p̄daberis. Tri
bulationē. s. eterne dānatiōis. Ro. 8. Tribulatio an an
gustia ⁊c. ¶ Et vos q̄dē regez. Luc. 16. Recepisti bōa
in vita tua ⁊ lazarus sil̄r mala. Nūc aūt hic cōsolat: tu
vo cruciaris. Apo. 14. Amodo. n. iā dicit sp̄us vt requie
scant a laboribus suis. ¶ Nobiscū. i. equalē gloriam.
equalitas e duplex Sed nūqd hoc est verum. Rñdeo duplex est eq̄litas. s. ab
soluta q̄titatis ⁊ pportiōis. Et p̄ma nō est eq̄lis q̄tū
ad pticipationē hōis: sed eq̄lis q̄tū ad btitudinē ptici
3 patā q est deus: sed hō participat ſm magis ⁊ minus:
ſm q ardētius vel minus ardēter amat deū. Sed ſm
scdam cōmoda eq̄litas erit: q: ita est glīa petri ad grāz
sibi datā ⁊ meritū suū sicut glīa Lini ad suā. Hoc autē
erit in reuelatiōe ⁊c. Io. 5. Pater oē iudiciū dedit filio
⁊c. Et h inq̄tū filio hōis ptātē dedit iudiciū facere: q:
in forma hūana oībus appebit. Sed mō non apparet:
q: humanitas eius latet in gloria dei: ſz tunc appebit.
Et iō dicit. In reuelatiōe Esa. 40. Et reuelabit gloria
dñi ⁊c. Et h cū mīstris suis. s. angelis ⁊c. Mat. 25. Cū
venerit filius hōis i maiestate sua ⁊ oēs āgeli cū eo ⁊c.
¶ Deide cū dicit. (In flāma ⁊c.) Agit de vtraq;. s. pu
4 nitione malorum ⁊ p̄miatione bonorum: sed in punitione
malorum ostēdit acerbā iustā ⁊ diuturnā. Dicit ḡ. Dan
tis vindictā. i. iudicātis puniēdo in flāma ignis faciem
orbis cōburētis ⁊ inuoluētis reprobos ⁊ detrudētis i
ppetuū. ps. Ignis añ ipm p̄cedet ⁊c. Itē erit iusta pp
duplicē culpā. s. infidelitatis ⁊ male vite. Quātū ad p̄
mū dicit. Qui nō nouerūt. i. noluerūt cognoscere deū.
Iob. 21. Sciam viarum tuarum nolumus. i. Cor. 14. Igno
rās ignorabit ⁊c. Quātū ad ſz dicit. Qui nō obediūt
euāgelio iesu xpi. Ro. 10. Nō oēs obediūt euāgelio. In
obediētia. n. est tm̄ pctm̄ q p eā mors venit in mūdū:
vt dr̄ Ro. 5. Itē est diuturna: q: penas dabūt ⁊c: ⁊ pōt
legi dupl'r ſm vnū sensum duplex est pena. s. sensus ⁊
5 dāni. De pena sensus pōt itelligi sic. Dabūt. i. sustiebūt
penas eternas nō finiendas: ⁊ h in interitu q: sp morī
ent. Alr. n. est de penis huius vite ⁊ illis. Nā hic q̄to
plus acerbiores tāto sunt breuiores: q: extiguūt: sed il
le sunt grauissime q: sunt pene mortis ⁊ sunt itermia
biles. Unū dr̄ q semp erūt q̄si in morte. ps. Mors dpa
scet eos. Esa. vlti. Uermis eorum nō morietur. Pena āt dā
ni est duplex: q: sepabūt a visiōe dei. Unū dicit. A facie
dñi. s. remoti. Iob. 13. Nō veniet i ꝯspectu eius oīs ypo
crita. Alia est p̄uatio visiōis glorie scorum. Esa. vlt. Tol
lat impius ne videat glīā scorum ⁊c. Uel alr. A facie dñi
⁊c. In hoc oñdit eā acerbitatis pene sensus. Sētus. n.
alicuius euacuat vel pp superiorē iudicē vel pp supio
ris potētiā: sed h nō erit: q: hoc iudiciū p̄cedet a facie

dñi. ps. De vultu tuo iudiciū meū pdeat ⁊c. Et iō di b
cit. Dabūt penas. i. sustinebunt a facie domini.
¶ Deinde cū dicit. (Cū venerit ⁊c.) Agit de p̄miatio
ne scorum. Et p̄mo ponit p̄miū. Secundo meritum ibi.
(Qui crediderunt ⁊c.) Gloriā scorum cōmendat ⁊ q̄tū
ad essentiā per participationē glorie dei cuz dicit. Glo
rificari ⁊c. Et q̄tum ad eius excessum ibi. Et admira
bilis. Dicit ergo. Cum venerit ⁊c. Xp̄s certe glosus ē.
Phil. 2. Omnis lingua confiteat q: dominus ihs xp̄s
in gloria est dei patris ⁊c. ¶ Glorificari in sanctis eius
q: bonum sui est cōicatiuum: vel glorificari in sanctis
eius: q sunt membra sua in qbus habitat: ⁊ in qb⁹ glo
rificatur qñ sua gloria. s. capitis deriuatur vsq; ad sua
mēbra. Esa. 49. Seruus meus es tu israel: q: in te glo 2
rificabor ⁊c. Et hoc excedet oēm admirationē. Unū di
cit. Admirabilis ⁊c. Si qdem admiratio est stupor p
cedens ex magna fantasia. Tāta vero scorum gloria nō
pōt cadere in opinionē hoīum: Et iō dicit. Admirabi
lis. Sap. 5. Mirabunt in subitatione insperate salus ⁊c.
¶ Deinde ponit meritū ibi. (Crediderunt ⁊c.) Et po
nit p̄mo meritū fidei. Scdo suffragiū oratiōis ibi. (In
quos ⁊c.) Dicit ergo. Hec erit gloria: q: creditū est no
strum testimoniū sup vos qd credidimus de xp̄o vob
in illo die. i. pp illū diem: q: bona q agimus sunt pp il
lum diē: sed dicit: sup vos. i. hoc testimoniū est sup vos
. i. sup sensum humanū. Eccl. 9. Plurima super sensuz
hoīs ⁊c. Fides. n. non hz meritum vbi hūana rō p̄bet
experimentū. Nisi. n. esset supra vos: non esset magni
meriti credere. Uel dicit super vos. i. dñat vob subijcie
tibus intellectum vr̄m humiliter ad credendū. 2. Cor. 3
10. In captiuitatē redigentes omnem intellectum i ob
sequium xpi ⁊c. Sic exponit glos. Uel aliter ⁊ magis
ſm litteram. Dico q glorificabit xp̄s in vobis qui cre
didistis in die iudicij quando apostoli iudicabūt: ⁊ tūc
erit testimonium quod est super vos idest de prompti
tudine fidei vestre erit certum idest credibile.
¶ Deinde cū dicit. (In quo oramus ⁊c.) Subiungit
suffragiū oronis. Et p̄mo pponit qd petit. Scdo quo
fine ibi. (Ut dignet ⁊c.) Tertio p qd posset asseq peti
tum ibi. (Scdm gratiam ⁊c.) Petit aūt vnū ex parte
dei: ⁊ duo ex parte nr̄a. dicit ḡ In quo. i. ppter quē diē
nos oramus semper. Ro. 1. Sine intermissione memo 4
riam vestri facio semper in orationibus meis ⁊c. 1. Re.
12. Absit aūt hoc pctm̄ a me in dño vt cessem orare p
vobis ⁊c. Sed ad qd? Ut dignet vos vocatione sua d
us nr̄. i. faciat vos in mūdo digne cōuersari sue vocatō
ni. Eph. 4. Digne ābuletis vocatione qua vocati estis
⁊c. ¶ Item ex parte nostra appetit ex parte voluntas
vt plene fruant oī bonitate. Unde dicit. Ut ipleat oēz
voluntatē bonitatis. i. impleat i vobis volūtatē oīs bo
ni. Phil. 2. Qui operat in nobis velle ⁊ pficere p bōa
voluntate. ¶ Itē ex pte intellectus vt pfecte credāt: iō
dicit. Et opus fidei ⁊c. Ro. 10. Corde. n. credit ad iusti
tiam: ore aūt ꝯfessio fit ad salutē ⁊c. Et hoc opemini i
virtute. i. in ꝯstantia ⁊ fortitudine vt nullo timore ces 5
setis a cōfessione eius. Uel sic. In quo. i. pp quē diem
oramus vt deus dignet vobis dare illō ad qd vocauit
vos. i. Pe. 3. In hoc vocati estis vt bñdictionē heredi
tate possideatis ⁊c. ¶ Impleat oē bonū qd desiderat
qd est in vita eterna: qd hēbimus deū. ps. Qui replet
in bonis desideriū tuū. ¶ Itē ipleat opus fidei qd erit
qñ id qd hic p speculū ⁊ in enigmate videmus: videbi
mus tūc facie ad faciē. Sed quo fine? vt clarificet. i. ad
gl'iaz xpi sit ⁊ p vos tā in pn̄ti q̄ in futuro nomen xpi
glificet in bonis oꝑis. Mat. 5. Uideāt opa vr̄a bona ⁊
glorificēt p̄rem vr̄m q in celis ē. E cōuerso de malis dr̄
Esa. 52. ⁊ Ro. 2. Nomen dei per vos blasphemat. Sz

c per quid poterimus illud consequi: ſm gratiaʒ dei nostri q est radix oium bonoꝝ nostroꝝ.i.Co:.15. Gratia dei sum id quod sum ꝛc.

CAP. II.

Rogamus aūt vos fratres per aduētum domini nostri iesu xp̄i ꝛ nostre congregationis in ip̄ʒ vt nō cito moueamini a vestro sensu: neqꝫ terreamini: neqꝫ per sp̄ūm: neqꝫ per sermonē: neqꝫ per ep̄laʒ tanqꝫ per nos missam quasi instet dies domini. Ne qs
a vos seducat vllo mō. † Quoniam nisi vene
Esa. 8° ca. rit discessio primū ꝛ reuelatus fuerit hō peccati filius perditionis qui aduersaꝛ ꝛ extollitur super omne quod dicitur deus aut qđ colitur ita vt in templo dei sedeat: ostēdes se tanqꝫ sit deus. Non retinetis ꝙ cum adhuc essem apud vos hec dicebam vobis.

¶ Superius ap̄lus ondit futura q̄ꝫtū ad penas malorū ꝛ p̄mia bonoꝝ: hic annunciat futura q̄ꝫtū ad p̄icula eccl̄ie q̄ erūt t̄pe antixp̄i. Et p̄mo iīciat veritatē de futuris p̄iculis. Scđo monet vt in veritate p̄maneant ibi.(Itaqꝫ fratres ꝛc.) Circa p̄mū duo facit: q2 p̄ exclu
b dit falsitatē. Scđo istruit de v̄itate ibi. (Qm̄ nisi ꝛc.) Itē p̄ma in tres: q2 p̄mo cōmemorat illud ex quo debent iduci. Scđo ondit ad qđ debēt iduci ibi. (Ut nō cito ꝛc.) Tertio remouet illud qđ eos mouere posset ibi.(Neqꝫ p sp̄m ꝛc.) Inducit āt ex tribus.s. p̄p̄ꝛꝫs p̄cibus ibi.(Rogam⁹) nō p̄cibus. Philem.i. Mltā fiduciā hn̄s in xp̄o iesu īperandi tibi qđ ad rē ptiēt: pp charitatē magis obsecro. Scđo ex aduētu xp̄i desiderabili bonis: lꝫ terribili malis. Amos.5. Ueh desiderātib⁹ diē dn̄i ꝛc. 2.Thi.4. Nō solū āt mihi sed ꝛ his q diligunt aduētū eius ꝛc. Apo.vlti. Ueni dn̄e iesu ꝛc. Tertio ex desiderio ꝛ amore totius ꝯgregatiōis scōꝝ. In idip̄uꝫ .s.xp̄o est: q2 Mat.24. Ubi erit corpus ibi ꝯgregabūtur
4 ꝛ aqle ꝛc. Uel in idip̄m.i.in idē: q2 oēs sci loco ꝛ gloria erūt in eodē. Ps. Cōgregate illi scōs eius. Sed ad qđ inducit. Ut nō cito moueamini. Est āt aliud moueri aliud terreri. Mouetur āt a suo sēsu q p̄termittit qđ tenebat. Q.dicat. Nō cito dimittātis doctrinā meā. Eccle. 19. Qui cito credit leuis est corde ꝛc. Terror āt est q̄dā trepidatio cū formidine ꝯtrꝫ. Et iō dic̄. Neqꝫ terreamini. Job.15. Sonitus terroris semp in auribus eius. Et cū sit pax illi semp insidias suspicatur ꝛc. Sap.17. Cuꝫ enim sit timida neqcia dat testimoniū ꝯdēnationi ꝛc.
¶ Deīde cū dicit.(Neqꝫ p sp̄m ꝛc.) Remouet qđ eos mouere posset: p̄mo in sp̄ali. scđo in gn̄ali ibi. (Ne qs
5 ꝛc.) Seducitur aūt qs p falsam reuelationē. Un̄ dic̄. Neqꝫ p sp̄m.i. si qs dicat sibi reuelatū p sp̄m scm̄ vel a sp̄ū scō: qđ est ꝯ doctrinā meā nō terreamini.i.Jo.4. Nolite oi sp̄ūi credere. Ezec.13. Ueh p̄p̄his insipientibus: q sequuntur sp̄m suū ꝛ nihil vidēt ꝛc. Aliqñ ēt sathanas trāsfigurat se in angelū lucis: vt dr̄.2.cor.11. ꝛ tertiꝫ Re. vlti. Egrediar ꝛ ero sp̄ūs mēdax in ore oium p̄p̄harū eius. Scđo p rōcinationē vel falsam expōnē scripture: iō dicit. Neqꝫ p sermonē.2.Thy.2. Sermo eoꝝ vt cācer serpit Eph.5. Nemo vos seducat inanibus verbis. Tertio p auc̄tatem inductā in malo itellu.2.Pe.vl. Sicut carissimus frater nr̄ paulus ſꝫ datā sibi sapiaꝫ scripsit vobis sicut in oibus ep̄lis loquēs in eis de his i quibus sunt q̄dā difficilia itellectu q̄ indocti ꝛ instabiles depravāt sicut ꝛ ceteras scripturas ad suā ipsoꝝ damnationē. Sed de quo seducebantur. Quasi instet dies dn̄i

d Et dicit. Per ep̄lam tanqꝫ p nos missam: q2 in p̄⁹ ep̄la nisi bn̄ intelligatur vr̄ dicere instare dn̄i aduētū: vt illud. Deinde nos q viuimus ꝛc. Deinde cū dicit. (Ne quis ꝛc.) Facit idē in gn̄ali. Luc.21. Uidete ne seducamini ꝛc.i.cor.15. Nolite seduci. Rō aūt q̄re h̄ remouet ap̄ls .s. de aduētu dn̄i est: q2 p̄latus nullo mō dꝫ velle ꝙ per mēdaciū aliqua bōa p̄curentur.i.cor.15. Inuenimur aūt ꝛ falsi testes ꝛc. Itē q2 res credita erat p̄iculosa: ꝙ.s. instaret dies dn̄i. Primo q2 daretur occasio maioris seductio
a nis: q2 futuri erāt post t̄pa ap̄loꝝ aliq q dicerēt se esse xp̄m. Luc.21. Multi dicēt ego suꝫ: ꝛ iō ap̄ls noluit. Itē demō frequēter p̄tēdit se eē xp̄ꝫ: sicut pꝫ de btō martio. Et iō ne seducantur noluit. Aug. aūt pōit aliā rōnē q2 iminer et p̄iculū fidei. vn̄ diceret aliqs tarde veniet dn̄s ꝛ tūc p̄pabo me ad eū. Ali⁹ diceret: veniet cito: ꝛ iō nūc me p̄pabo. Alius diceret. Nescio. Et hic meli⁹ dicit q2 ꝯcordat xp̄o. Sꝫ ille plus errat q dicit cito: q2 elapso termino hoies desp̄arēt ꝛ crederēt falsa eē q̄ scripta sunt. ¶ Deinde cū dicit.(Qm̄ nisi ꝛc.) Astruit v̄itatē: ꝛ p̄⁹ ostendit q̄ vētura sunt ad antixp̄i aduētū. Et sunt duo quoꝝ vnū p̄cedit aduētū antixp̄i. Aliud est ipse aduē
b tus eius: p̄ᵐ est discessio: qđ multiplr expōitur i glo. Et p̄ a fide: q2 futurum erat vt fides a toto mundo reciperetur. Mat.24. Et p̄dicabitur h̄ euāgeliū regni i vniuerso orbe. Istud ḡ p̄cedit qđ ſm Aug. nōdū ē ipletum: ꝛ post multi discedēt a fide.i.Thy.4. In nouissimis t̄pib⁹ discedēt q̄dā a fide ꝛc. Mat.24. Refrigescet charitas multoꝝ. Uel discessio a romāo ip̄io: cui totus mūdus erat subdit⁹. Dicit āt aug. ꝙ h̄ figuratur Dan.2. in statua vbi notantur q̄tuor regna: ꝛ post illa aduēt⁹ xp̄i. Et ꝙ h̄ erat ꝯueniēs signū: q2 romanū ip̄iū firmatū fuit ad h̄ ꝙ sb eius p̄tāte p̄dicaretur fides p totū mūdū. Sed quō est h̄ q2 iā diu gētes recesserūt a romāo ip̄io nec dū venit antixp̄s. Dōm est ꝙ nōdū cessauit: sed ē cōmutatū d̄ t̄pali i sp̄ūale: vt dic̄ leo papa i sermōe d̄ ap̄lis. Et iō dōm est ꝙ discessio a romano inp̄io dꝫ itelligi nō solū a t̄pali: sed a sp̄ūali.s. a fide catholica romane eccl̄ie. Est āt h̄ ꝯueniēs signū ꝙ sicut xp̄s venit qñ romanū ip̄iū oib⁹ dn̄abatur: ita eꝫ signū ātixp̄i ē discessio ab eo. Scđo p̄dicit ſm futuꝝ.s. antixp̄m. Et p̄ q̄ꝫtū ad eius culpā ꝛ penā. Scđo q̄ꝫtū ad eius p̄tāte ibi. Cū cui⁹ aduēt⁹ ꝛc. Itē
4 p̄ cōiter ꝛ iplicite tāgit culpā ei⁹ ꝛ penā. Scđo explicat vtrūqꝫ ibi.(Qui aduersatur ꝛc.) Dicit ḡ. Discessio p̄ueniet ꝛ tūc reuelabitur ꝛc. Dr̄ āt eē hō p̄cti ꝛ fili⁹ p̄ditiōis ſꝫ glo. q2 sicut i xp̄o abūdauit plenitudo v̄tutis: ita i antixp̄o mltitudo oiuꝫ p̄ctōꝝ. Et sicut xp̄s ē melior oibus sctis sic ille peior oib⁹ malis. Et pp h̄ hō p̄cti dr̄ ꝙ totalr erit p̄ctis d̄dit⁹. Sed nō dr̄ sic hō p̄cti qn posset eē peior: q2 nūqꝫ malū corrūpit totū bonū: lꝫ q̄ꝫtū ad actū nō poterit eē peior: xp̄s āt nullo hō potuit eē magis bonus. Dr̄ āt fili⁹ p̄ditiōis.i. deputat⁹ extreme p̄ditiōi. Job.21. In die p̄ditiōis seruabitur malus ꝛ ad diē furoris ducetur. Uel p̄ditiōis.i. dyaboli nō p nām: sed p sue malicie cōplemētū q̄ in eo cōplebitur. Et dicit reuelabitur: q2
5 sicut oia bona ꝛ virtutes scōꝝ q p̄cesserunt xp̄m fuerunt figura: ita in oibus p̄secutionibus ecclesie tyrāni fuerunt quasi figura antixp̄i: ꝛ latuit ibi antixp̄s: ꝛ ita tota illa malicia que latet in eis reuelabitur in t̄pe illo. ¶ Deīde cū dicit.(Qui aduersatur ꝛc.) explicat q̄ dixerat. Et p̄ ondit quō sit hō p̄cti. Scđo quō fili⁹ p̄ditiōis ibi.(Et tūc reuelabitur ꝛc.) Itē p̄ p̄nūciat ei⁹ futurā culpā. Scđo. assignat ei⁹ cāꝫ ibi.(Et tūc ꝛc.) Itē p̄ describit culpā. Scđo dicit se nō annūciare doctrinā nouaꝫ ibi.(Nōne ꝛc.) Itē p̄ ondit culpā. Scđo eius signum ibi.(Ita vt ꝛc.) Duplex ē āt ei⁹ culpa.s. ꝯtrietas ad deū. Un̄ dicit. Qui aduersatur oib⁹ spiritib⁹ bōis. Job.15. Cucurrit aduersus deū erecto collo ꝛ pigui ceruice armatus est

Antixp̄us quō dicatur esse filius p̄ditōis bonū nō p̄t corrūpi totalr a malo

1 tus est &c. Sicut & mēbra eius. Esa. 3. Lingua eorū & adinuētiōes eoꝝ ꝯ dñm vt ꝓuocarēt oculos maiestatꝭ eius &c. Scđa est: q2 ꝓfert se xpo: iō dic̄ extollit̄ &c. Dr̄ āt deus tripl̄r. p̄ nāl̄r. Deu. 6. Audi israel dñs de' tuus deus vn' est. scđo opīatiue. ps. Oēs dij gētiū demonia. Tertio ꝑticipatiue. ps. Ego dixi dij estis &c. Oibus āt his se ꝓferet antixp̄s. Dan. xi. Eleuabit̄ & magnificabit̄ aduersus oēꝫ deū & aduersus deū deoꝝ loqt̄ magnifica &c. Signū āt culpe ē cū dic̄. (Ita vt i tēplo &c.) Superbia. n. antixp̄i maior ē supbia oium ꝓcedētiū. Un̄ sic de Cayo cesare legit̄. Q2 cū iuita ista adhuc eēt coliuo luit: statuā suā ponē i q̄lꝫ tēplo: & ezec. 28. De rege tyri dr̄. Dixisti q2 de' ego sum &c. Ita credibile ē ꝙ sic eis faciet antixp̄s dicēs se deū eē & hoiēꝫ. Et in hui' signū

deus dr̄ tripl̄r.

2 sedebit i tēplo: sed i q̄ tēplo? Nōne ē destructū a romanis. Et iō dn̄t qdā ꝙ antixp̄s est de tribu Dan: cui' tribus inter alīs duodeci nō nolat̄. Apoc. 7. Et iō iudei p̄ eū recipiēt & reedificabūt tēplū i hierlm: & sic implebit̄ illud Dan. 9. Erit i tēplo abhoiatio & ydolū. Mat. 24. Cū vero videritis abhoiationem desolationis q̄ dicta est a Daniele ꝓpha stantē in loco scō: q legit intelligat. Quidā vero dicūt ꝙ nunq̄ꝫ hierlm nec tēplū reedificabit̄: sed vsq3 ad ꝯsumationē & finē ꝑseuerabit desolatū. Et hoc ēt aliq iudei crediderūt: iō exponit̄ in tēplo dei. i. ī ecclesia: q2 multi de ecclesia eū recipiēt. Uel s̄m Aug. in tēplo dei sedeat. i. ꝓncipet̄ & dominet̄ tanq̄ꝫ ipse cuꝫ

Anti xp̄us erit d tribu dan

3 suis nunciis sit templum dei: sicut christus ē cū suis. ¶ Deinde cū dic̄. (Nō retietis &c.) Ondit ꝙ nihil noui scribit. Quasi. d. Nōn' cū essem apud vos dixi h. i. Jo. 2. Nō mādatū nouū scribo vobis: sed mādatū vet' qđ hūistis ab initio &c. 2. Cor. 10. Quales fuimus v̄bo per epl̄as abs̄ntes: tales & p̄ntes in fcō &c. Lectio. II.

ET nūc quid detieat scitis vt reuelet̄ in suo tpe. Nam mysterium iam operat̄ iniqtatis tantū vt q tenet nunc teneat donec de medio fiat. Et nūc reuelabit̄ ille iniqu' quē

4 dominus iesus interficiet spū oris sui. Et destruet illustratione aduētus sui eū: cuius ē aduentus s̄m operationem sathane in omni virtute & signis & prodigijs mendacibus & in oi seductione iniqtatis his qui pereunt.

3a p. q. 8. art. 8.

¶ Supius apl̄s ꝓnuncians narrauit aduētū & culpā antixp̄i: hic ondit cām dilationis. Et p̄ ondit eos hēre huius scie cām. Scđo cām illā obscure ꝓpōit ibi. (Nā mysteriū &c.) Dicit ḡ. Dico ꝙ opꝫ reuelari hoiēꝫ pctī. Et qđ nunc. i. q̄ sit cā ꝙ tardet: vos. n. scitis: q2 ego dixi vobis: ita ꝙ sic ad p̄ns detinet vt suo tpe. i. ꝯgruo tēpore reuelet. Eccle. 8. Oi negocio tps & oportunitas ē. Et ibidē. 3. Omnia fecit deus bona in tempore &c. ¶ Deinde cū dicit. (Nā mysteriū &c.) Cām eius pōit.

6 Et hec lr̄a multipl̄r exponit̄: q2 hoc mysteriū pōt esse nominatiui casus vel accusatiui. Si p̄ mō est sensus. Dico vt suo tpe: q2 ēt iā mysteriuꝫ. i. figuralr̄ occultatū opat̄ in fictis: q vnt̄ boni: & tn̄ sunt mali. Et hi opant̄ offm̄ antixp̄i. 2. Ti. 2. hn̄tes spēm pietatis: v̄tutē aūt eius abnegātes. Sed scđo mō est sensus. Nā diabolus i cuius potestate veniet antixp̄s iaꝫ incipit operari occulte iniqtatē suā & p tyrānos & seductores: q2 ꝑsecutiones ecclesie huius tpis sunt figure illius vltīe ꝑsecutionis ꝯ oēs bonos: & sunt sicut ipfecte cōpando ad illā. ¶ Tātum vt q tꝫ &c. Hoc exponit̄ multipl̄r. Uno mō s̄ꝫ glo. & Augu. 20. de ciuitate dei q dicunt ꝙ qdā opiati sunt

Neronem q p̄mo ꝑsecutus est xp̄ianos esse antixp̄m: & ꝙ nō fuerat occisus: sed subtractus & q̄nq3 restituendus. Un̄ apl̄s hoc euacuās dicit. Tm̄ vt q tꝫ nunc romanū impium: teneat donec moriat̄. Sed hoc nō ē cōueniens: q2 multi anni sunt ꝙ nero mortuus est: illo. s. anno quo apl̄us: sed meli' est ꝙ referat̄ ad neronē put est ꝑsona publica romani impij donec de medio fiat. i. tollat̄ romanū īperiū de hoc mūdo. Esa. 23. Dñs exercituū cogitauit h̄ vt detraheret supbiā oīs glīe: & ad ignominiā &c. Uel alr̄. Tm̄ vt q tꝫ. i. detinet mō aduētū antixp̄i ne veniat q̄si sit necessariū ꝙ aliq veniāt ad fidē & aliq recedāt. q. d. Ut discessus & accessus: q nūc tꝫ dōec veniat: teneat donec tollat̄ ille obscenus. Uel sic. Tan-

2 tum q nūc tꝫ fidē teneat. i. firmus sit in ea. Apoc. 2. Tene qđ hēs vt nēo accipiat coronā tuā &c. Donec de medio fiat. i. ꝯgregatio maloꝝ ꝑmixta separet̄ & fiat seorsum: qđ erit in ꝑsecutiōe antixp̄i. Uel tātū &c. i. vt mysteriū iniqtatis. i. iniqtas mystica q̄ detiet: detieat dōec fiat de medio. i. donec iniqtas reducat̄ i publicū: & fiat q̄si aliqđ extrās i publico de medio. Multi. n. mō occulte peccant: sed tn̄ q̄nq3 fiet in apto: q2 deus sustiet pctōres q̄diu sunt occulti donec publice peccant: & tūc nō sustinebit: vt pꝫ de sodomitis. Gen̄. 19. Sed tn̄ Augus. ꝯfitet̄ se nescire qđ apl̄s loquat̄: q2 apl̄s illis loqt̄ q iaꝫ sciebant. Un̄ dicit. (Quid nūc detineat scitis). Et preterea hoc non erat multū necessarium ad sciendum.

3 ¶ Deinde cū dicit. (Etiā tūc &c.) Ponit̄ aduētus iniq: & pena eius. Et p̄mo eius manifestatio. Scđo ei' pena. Quātū ad p̄m dicit. Ille singulr̄ iniquus reuelabit̄: q2 manifesta erit eius culpa. Quē dñs iesus. Esa. ix. Zelus dñi exercituum faciet h. i. zelus iustitie q est amor. Spūs. n. xp̄i est amor xp̄i: & hic zelus est sp̄ussci quem hꝫ ad ecclīa. Uel spū oris sui. i. mādato suo: q2 Michael interfecturus est eū in mōte oliueti: vn̄ xp̄s ascēdit: sic & iulianus manu dina extinctus est. Et hec ē pena p̄ns lꝫ futura ēt eternalr̄ puniet̄: q2 illustratiōe &c. i. in aduentu suo oia illustrāte. p̄' Cor. 4. Illumiabit abscōdita tenebraꝝ &c. & destruet: eterna. s. damnatione. ps. Destrues illos &c. Et dicit illustratione: q2 ipse visus ē ecclesiā obtenebrare: & tenebre expellunt̄ illustratione

Anti xp̄us occidet a Michaele archangelo i mōte oliueti.

4 q2 quicqđ antixp̄s ostēdit ondetur fuisse mendacium. ¶ Deinde cū dicit. (Cū cuius est aduētus &c.) Predicit ptātē antixp̄i. Et circa hoc duo facit: q2 p̄ ponit ptātem eius ad seducēdū. Scđo huius cām ex dñi iustitia ibi. (Eo ꝙ charitatē &c.) Iteꝝ p̄ma i tres. q2 p̄mo ponit actore huius ptātis. Scđo modū seducēdi. Tertio ondit seducēdos. Actor huius ptātis est diabolus: & iō destruet eū xp̄s p̄' Jo. 3. In hoc apparuit filius dei vt dissoluat opa diaboli &c. Et iō dicit ꝙ aduētus antixp̄i erit s̄m opationē sathane. i. ex instictu ei'. Apoc. 20. Soluetur sathanas de carcere suo: & exibit & seducet gentes &c. Operat̄. n. aliqđ s̄m opationē sathane sicut arreptitius in quo nō solū instigat volūtatē: sed ēt

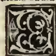
Anti xp̄us hēbit vsum liberi arbitrij: s diabolus intrabit illuꝫ

5 īpedit vsuꝫ rōnis: qđ tn̄ nō iputat̄ ad culpā eius: q2 nō hꝫ vsum liberi arbitrij. Antixp̄us aūt nō sic: sed hēbit vsum liberi arbitrij in quo est diabolus suggerēs sicut dr̄ de iuda. Jo. 13. Introiuit in eū sathanas. i. instigādo. Decipiet aūt hoc mō. P̄mo p potētiā secularē. Scđo p virtutē miraculoꝝ. Quātū ad p̄m dicit. (In oi virtute). s. seculari. Dan̄. xi. Dominabit̄ thesauroꝝ auri & argenti & in oibus p̄ciosis egypti &c. Uel virtute. s. simulata. Quātū aūt ad 2m dicit. (In signis &c.) Signa sūt q̄dam mira ēt parua. Prodigia vero magna q̄ aliqueꝫ ꝓdigiosum ostēdunt quasi ꝓcul a digito. Apo. 13. Fecit signa magna vt & ignē faceret descēdere de celo &c. Math. 24. Dabunt signa magna & ꝓdigia: ita vt i er

Idez decipiet homies p potētiam secularem p virtutem miraculoꝝ &c.

c rorem inducant si fieri põt ẽt electi. ¶ Et dicit.(Mẽ
dacibus). Miraculũ mendax dr̃ vel q: deficit a vera
rõne facti: vel a vera rõe miraculi: vel a debito fine mi-
raculi. Primũ fit in p̃stigijs: qñ p demones illudũtur
aspectus: vt aliud videat: q̃d est sicut symon magus fe
cit decollari arietẽ: z postea ostẽsus est viuus: z hõ de
collatus est: z postea hõ q credebat decollatus osten-
sus est viuus: z creditus est resuscitatus. Et hoc faciũt
boles cõmutando fantasmata z decipiẽdo. Secundo
mõ illa dñr miracula ꝓprie q̃ plena sunt admiratione
qḋ est qñ effectus vr̃ z ignorat cã. Que ḡ hñt cãm oc-
cultã alicui: z nõ simplr̃: dicunt qdẽ mira z non mira
2 cula simplr̃. Sed q̃ simplr̃ cãm occultã hñt sunt mira-
cula: quoꝝ cã est ipse deus gloriosus: q: totũ ordinem
nãe create transcẽdunt. Aliqñ vo fiunt aliqua mira: s;
non p̃ter ordinẽ nãe: sed occultas cãs hñt: z hec mul-
to magis faciunt demones q v̓tutes nãe sciunt z q ha
bent determinatas efficacias ad spãles effectus: z h̓ fa
ciet antixp̃s: sed non q̃ hñt verã rõnem miraculi: q: nõ
põt in illa q̃ sunt supra nãm. Tertio mõ dicunt mira-
cula: s̓m ꝙ sunt ordinata ad attestãdũ veritati fidei ad
reducendũ fideles in deũ. Marci vlti. Dño cooperan
te z sermonẽ ꝯfirmante sequẽtibus signis zc̃. Sed si
alicui adest grã miraculoꝝ z nõ vtat eis ad hoc: mira
cula qdem sunt vera quo ad rõnem rei facte z quo ad
rõnem miraculi: sed sunt falsa q̃tum ad intentionem
3 dei. Sed tñ hoc non erit in antixp̃o. q: nullus ꝯ fidem
facit vera miracula: q: deus non est testis falsitatis: vñ
aliqs p̃dicans falsam doctrinam non potest facere mi
racula: licet aliquis habens malam vitam posset.
¶ Deinde ondit seducẽdo cũ dicit. (his q pereũt). i.
in p̃scitis ad pditionem. Jo. 17. Nemo ex eis perijt nisi
filius pditionis. Et hoc ideo: q: Jo. 10. Oues mee vocẽ
meam audiunt.

Lectio. III.

Exo. 4.
3. reg. 22. c.

O ꝙ charitatem veritatis non
receperũt vt salui fierẽt. † Ideo
mittet illis deus opationẽ erro
ris: vt credant mẽdacio: vt iudi
4 centur omnes q non crediderũt veritati: s;
consenserunt iniqtati. Nos. aũt debemus
gratias agere deo semp pro vobis fratres
dilecti a deo ꝙ elegerit nos deus primitias
in salutẽ in s̃cificatione spiritus z in fide ve
ritatis: in qua z vocauit vos p euangeliu;
nostrum in acquisitione glorie dñi nr̃i iesu
xp̃i. Itaq; fr̃es state z tenete traditiões q̃s
didicistis siue per sermonẽ siue per ep̃lam
nr̃am. Ipse aũt dominus noster iesus xp̃s.
5 z deus z pater noster qui dilexit nos z de-
dit consolationẽ eternam z spem bona; in
gratia exhortetur corda vestra z confirmet
in omni opere z sermone bono.
¶ Postq̃ ostẽdit in qbus h; locum deceptio antixp̃i
s. in p̃scitis ad dãnationẽ: hic assignat cãm p̃dictoꝝ.
Et p̃mo ostẽdit cã; huius z quõ decipient. Scdo quõ
fideles ab eo liberent ibi. (Nos aũt zc.) Itẽ p̃mo põit
eoꝝ culpã tantũ. Scdo penã cũ culpa. Tertio penam
tantũ. Et est hic ꝓcessus pctĩ. Primo. n. qo ex demeri
to p̃mi pctĩ deserit a grã z cadit in aliud peccatũ z post
in eternũ punit. Dicit ergo ꝙ cã quare decipient ẽ: q:
noluerunt recipere veritatẽ euãgelij. Jo. 8. Si veritatẽ

d dico quare nõ creditis mihi. Job. 24. Ipsi fuerũt rebel
les lumini. Et dicit charitatẽ v̓itatis: q: nisi sit formata
fides p charitatẽ nihil est. i. Cor. 13. Si habuero fidem
ita vt mõtes transferã: charitatẽ aũt nõ habuero nihil
sum zc̃. Gal. vlti. In xp̃o iesu neq; circũcisio neq; p̃pu
tium aliqd v;: sed noua creatura. Et subdit vtilitatem
veritatis dicens. (Ut salui fierẽt). Ro. 5. Justificati ex
fide pacẽ hẽamus ad deũ p dñm zc̃. ¶ Sed culpa z
pena est eoꝝ seductio. Vñ dicit. (Mittet). i. pmittet il
lis venire opationẽ erroris. Esa. 19. Miscuit dñs i me-
dio eius spũm vertiginis. 3. Reg. vlt. Ero spũs mẽdax
in ore oĩum ꝓphaꝝ eius zc̃. Et iõ dicit. Ut credãt mẽ
dacio. i. false doctrine antixp̃i. Ro. 2. Propter qḋ tradi-
2 dit illos deus in reprobũ sensum vt faciant ea q̃ nõ cõ
ueniũt zc̃. Sed pena tantũ est eterna dãnatio. Vñ sub
dit: vt iudicent. s. iudicio dãnationis. Jo. 5. Et ꝓcedẽt
q mala fecerũt i resurrectionẽ iudicij zc̃. ¶ Oẽs q nõ
crediderũt zc̃. Jo. 6. Qui non credit iam iudicatus est.
¶ Deinde cũ dicit. (Nos aũt zc̃.) Ostẽdit quare fide
les xp̃i liberent. Et primo agit gratias ꝓ eis. Scdo cõ
memorat dĩna beneficia qbus a talibus liberant. Dic̃
ergo sic. Illi decipient: sed nos debemus grãs agere.
Ro. i. Primũ qdem grãs ago deo meo semp ꝓ vobis
p dñm zc̃. Duplex aũt ponit dei beneficiũ. s. electione;
dei q̃ est eterna: z vocationis q̃ est tp̃alis ibi. (In qua z
vocauit nos zc̃.) Dicit ergo: ꝙ ꝓ q: elegit nos. s. apo-
stolos z vos. s. fideles. Ephe. i. Elegit nos in ipso ante
3 mundi ꝯstitutionẽ vt essemus sancti zc̃. Jo. 15. Nõ vos
me elegistis: sed ego elegi vos zc̃. Circa electionẽ: tria
tangit. s. ordinẽ electoꝝ: finẽ electionis z modũ ꝯñdi fi
nem. Electi sunt oẽs sancti a p̃ncipio mũdi. Deut. 33. Ele-
Dilexit populos oẽs: sancti in manu illius sunt. Sed ctõ re
apli spãliter sunt p̃mitie. Ro. 8. Nos ipsi p̃mitias spũs spicit
habentes zc̃. Et iõ dicit. (Primitias fidei finis est i sa- tria.
lutẽ eternã.) Et iõ dic̃ (. In salutẽ). i. Ti. 2. Omnes ho
mines vult saluos fieri zc̃. Hoc autem fit per gratiam
sanctificantem. Unde dicit. (In sanctificatione spũs).
Secundo ex parte nostra est consensus liberi arbitrij
per fidem. Ideo subdit. Et in fide veritatis.
¶ Deinde cũ dicit. (In qua vos vocauit zc̃.) Põit 2m
b̃nficium qḋ est vocatio tp̃alis xp̃i q̃ seqtur electionẽ.
4 Ro. 8. Quos vocauit hos z iustificauit zc̃. Et de hac
vocatione nota parabolam. Luc. 14. De eo qui fecit ce
nam magnã zc̃. ¶ Et addit. Per euangeliũ nostrum
idest a me predicatum. Sed ad quam cenam? In acq-
sitione glorie: idest vt acquiramus christi gloriam.
¶ Deinde cũ dicit. (Itaq; zc̃.) Monet tenere verita-
tem. Et p̃mo ponit monitionẽ. Scdo oṙonem ibi. (Ip
se aũt dñs zc̃.) Et facit p̃mum: q: opus nostrũ depen
det a libero arbitrio. Scdm vero: q: idiget auxilio gra
tie. Et p̃mo monet ad standũ cũ dicit. (State in verita
te). Gal. 5. State z nolite iteꝝ iugo seruitutis cõtineri.
2° docet modũ standi ibi. (Et tenete traditiones). i. do
5 cumenta q̃ a maioribus tradunt. Nã documenta que
tradunt a minoribus sunt qñq; non seruanda: qñ. s. ꝯ docu
riant documentis fidei. Mat. 15. Irritũ fecistis mãda- it apo
tum dei: ꝓp traditionẽ vr̃am. Sed seruanda sunt q̃ or stolus
dinant ad mãdata dei. Act. 16. Paulus docebat vt te- aliqñ
nerent traditiões z documẽta q erãt decreta ab aplis scrip-
z senioribus q erant hyerosolymis zc̃. Et has traditõ turis
nes duplr̃ ediderũt: quasdã verbis: vnde dicit. Per ser aliqñ
monẽ. Quasda; in scripturis. Ideo addit. Siue p epi oracu
stolam. Vñ p; ꝙ multa in ecclesia non scripta sunt ab lo vi-
aplis docta: z iõ seruãda sunt. Nã multa s̓m iudicium ue vo
aploꝝ melius erat vt occultarent vt dicit Dionysius. cis.
Vñ aplš. i. Cor. 10. dicit. Cetera cum venero disponã.

¶ Deinde

¶ Deinde ponit orõnem ibi. (Ipse aũt dñs noster iesus xp̃s ꝛc.) Quasi dicat. Sic moneo: sed nihilo ꝫ nisi assit diuinũ auxiliũ. Et iõ ponit p̃mo duplex dei bñficiũ. Primũ est amor eius ad nos quo alia nobis impẽdit. Iõ dicit. (Dilexit nos ꝛc.) Scdm ẽ spũalis ꝯsolatio ibi. (Et dedit ꝯsolationẽ eternã. 2. Cor. 1. Qui ꝯsolat nos i oĩ tribulatione nr̃a. Esa. 40. Cõsolamini ꝯsolamini popule meus dicit dñs deus vester ꝛc. Et dicit ꝯsolationem eternã. s. ꝯ oĩa mala iminentia ꝛ futura. Et iõ expectamus spem bonã. i. bonoꝝ eternoꝝ infallibilitatẽ: p̃ᵃ Pe. 1. Qui ſm magnã mĩaꝫ suã regñauit nos i spez viuã. Et hoc l grã. s. p quã spamus ꝯsequi vitã eternã. Ro. 6. Grã dei vita eterna. ¶ Petit aũt p eis exhortationẽ q̃ est monitio ducẽs aĩum ad volendũ. Et hanc põt facere hõ exterius: sed non esset efficax: nisi eẽt interius spũs dei. Uñ dicit. Exhortet corda vr̃a. i. istiget. Osee. 2. Inducã eã in solitudinẽ ꝛ loquar ad cor eiᵘ ꝛc. Itẽ petit cõfirmationẽ. Unde dicit. (Et cõfirmet). ps. Cõfirma hoc deus qd̃ operatus es in nobis ꝛc. Quasi dicat exhortet p grãm vt velimus: ꝛ confirmet vt efficaciter velimus. Et hoc in omni opere bono ꝛ sermone. Precedit opus sermonem: q̃ cepit iesus facere ꝛ docere. Actu. 1.

CAP. III.

De cetero fratres orate p nobis vt sermo dei currat ꝛ clarificet sicut ꝛ apđ vos: ꝛ vt liberemur ab importunis ꝛ malis hoĩbᵘ. Nõ. n. oĩum est fides. Fidelis aũt deus est q cõfirmabit vos: ꝛ custodiet a malo. Cõfidimus aũt de vobis fratres i dñõ: qm̃ quecunq ꝫ precipimus ꝛ facitis ꝛ facietis. Dñs aũt dirigat corda vestra i charitate dei ꝛ patientia xp̃i. Denunciamus autẽ vobis fratres in nomine domini nostri iesu christi: vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulãte inordinate ꝛ nõ ſm traditionem quã acceperunt a nobis. † Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos: quoniaꝫ non inquieti fuimus inter vos: neq ꝫ gratis panem mãducauimus ab aliquo: sed in labore ꝛ fatigatione nocte ac die opantes: ne quem vestrum grauaremus. Nõ quasi nõ habuerimus ptãtẽ: sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.

¶ Supra instruxit eos de futuris in nouissimis: h̃ instruit eos de qbusdã q̃ particulr̃ eis agenda erãt. Ubi p̃mo ponit instructio. Scdo epl̃e ꝯclo ibi. (Ipse autẽ deus pacis ꝛc.) Itẽ p̃mo monet qualr̃ se habeãt ad ipsum. Scdo ostẽdit qd de eis cõfidat ipse ibi. (Fidelis aũt deus ꝛc.) Tertio qũo se hẽant ad alios q iordinate ambulãt ibi. (Denũciamᵘ aũt vobis ꝛc.) Circa p̃ᵐ primo ponit orõnẽ. Scdo qd in orõne ẽ petẽdũ ibi. (Ut sermo ꝛc.) Dicit g̃. De cetero. s. q: estis sufficiẽter istructi orate ꝛc. Ro. 15. Obsecro igit vos fr̃es p dñm nr̃m ihm xp̃m: ꝛ p charitatẽ spũsscĩ vt adiuuetis me orõnibus vestris p me ad deũ ꝛc. Et hoc est debitũ: q: curati hñt curã vtilitatis gregis. Heb. 13. Mementote p̃positoꝝ vr̃oꝝ q vobis locuti sunt verbũ dei ꝛc. Scdo ostẽdit qd petẽdũ est: vt. s. tollant impedimenta p̃dicationis. Et iõ dicit. Et sermo dñi currat: q: non põt totalr̃ impediri: sed retardari. Iõ dicit currat. Col. 4. Orã tes simul ẽt p nobis vt dñs aperiat nobis hostiuꝫ sermonis ad loquẽdũ mysteriũ xp̃i ꝛc. Itẽ vt clarificet. s. p clarã ꝛ lucidã expõnẽ apud rudes ꝛ sapiẽtes: sicut ꝛ apud vos. Ro. 1. Sapiẽtibus ꝛ insipiẽtibus debitor sũ ꝛc. Prouer. 14. Doctrina prudẽtiũ facilis. Itẽ p miracula q̃ sunt demõstratiões fidei. Est. n. oĩs scĩa clara p demõstrationes: ꝛ h̃ est orãdũ. Act. 4. Da seruis tuis cũ oĩ fiducia loq verbũ tuũ ꝛc. Itẽ scdo orãdũ est p p̃dicatoribus vt liberent ab iportunis ꝛ malis hoĩbus. s. pseudo apl̃is q sunt iportuni in disputando: mali in seducẽdo. Uel a ꝑsecutoribᵘ q cogitauerũt iniqtatẽ in corde. Et rõ huius petitõis est: q: oĩuꝫ nõ ẽ fides: q: lꝫ videãt hẽre eã: nõ tñ hñt verã. Esa. 53. Dñe qs credidit auditui nr̃o. Rom. 10. Nõ omnes obediunt euãgelio.

¶ Deinde cũ dicit. (Fidelis ꝛc.) Ponit fiduciã quã in hꝫ de eis. Et p̃ facit hoc. Scdo orat p eis ibi. (Dñs aũt ꝛc.) Fiducia aũt pẽdet ex deo q grãm dat: ꝛ ex hoĩbus q sunt liberi arbitrij: vt dirigant in grã. Dicit p̃mo ex pte dei. Cõfido q orabit ꝛ exaudiemini: q: fidel ẽ dñs q ꝯfirmabit in bonis q̃ in vobis est opatus. 1. Pe. vlti. Perficiet: ꝯfirmabit consolidabitq ꝫ ꝛc. Et custodiet a malo culpe ꝛ pene. Si tñ in mala pene incidãt est eis i bonũ: q: diligẽtibᵘ deũ oĩa coopant in bonũ ꝛc. Ut dr̃ Ro. 8. Scdo ex pte eoꝝ dicit. (Confidimᵘ ꝛc.) s. ex grã quã accepistis: sed i deo nõ i virtute vr̃a. Heb. 6. Cõfidimus aũt de vobis dilectissimi meliora ꝛ viciniora salutis ꝛc. Qm̃ quecũq ꝫ precipimus ꝛc. i. qm̃ perseuerabitis. Exo. 14. Oĩa verba que locutus est dñs faciemus.

¶ Deinde cũ dicit. (Dñs ꝛc.) Pro eis orat dicẽs. (Dominus aũt dirigat). s. vt pueniatis. Est aũt hoĩs aĩuꝫ p̃parare: ꝛ dñi linguã gubernare: vt dr̃ puer. 16. Et paulo post. Cor hoĩs disponit viam suã: sed dñi est dirigere gressus eius. s. ad destinatũ brauium. Et iõ dicit. Dirigat corda: non solũ exteriora opera: ꝛ hoc in charitate. Duo aũt sunt per q̃ in via salutis incedimus. i. bona q̃ facimus ꝛ mala que sustinemus. Sed opera nõ sũt bona: nisi directa in finem charitatis. p̃ᵃ Thi. 1. Finis precepti est charitas ꝛc. Itẽ nec patientia nisi p xp̃m. Lu. 21. In patientia vestra possidebitis aĩas vr̃as ꝛc. Ma. 5. Beati eritis cũ maledixerint vobis homines ꝛc. Et ideo dicit. In patiẽtia xp̃i. i. tolerantia malorum pp̃ter xp̃m vel ad exemplum eius. p̃me Pe. 2. Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ꝛc.

¶ Deinde cũ dicit. (Denũciamus ꝛc.) Ostendit qũo se habeant ad hoĩes iordiatos. Et p̃mo p̃ponit edictũ. Scdo exponit ibi. (Ipsi. n. ꝛc.) Tertio ostendit necessitatẽ edicti p̃ponẽdi ibi. (Audiuimus ꝛc.) Dic̃ ergo: Sic vos viuitis: ꝛ sic ꝯfido. Sed q: sunt qdam mali inter vos denunciamus. s. p̃fectis. In noĩe ꝛc. Hoc. n. ad p̃latum ptinet. Esa. 58. Annũcia pplo meo scelera eoꝝ ꝛ domui iuda pctã eoꝝ ꝛc. Ezec. 3. Sanguinẽ illiᵘ de manu tua reqram. ¶ Et seqt edictũ dicens. (Ut subtrahatis ꝛc.) Et hoc itroductũ est in eccl̃ia q mali vitent: ꝛ hoc ne ifirmiores ex eoꝝ ꝯsortio maculent. Eccle. 13. Qui tetigerit picẽ inqnabit ab ea. p̃ᵃ Cor. 5. Modicũ fermẽtũ totã massam corrũpit. Itẽ ad sanationeꝫ peccantis vt ꝯfusio cedat ei in salutẽ. Eccl. 4. Est confusio adducens pctũm: ꝛ est ꝯfusio adducens gloriaꝫ. Nec hoc dꝫ fieri passim: sed cũ deliberatione ꝛ maturitate. p̃ᵃ Cor. 5. Cõgregatis vobis ꝛ meo spũ cũ virtute dñi iesu tradere hmõi sathane i interitũ carnis ꝛc. Et sic hic dr̃. Ut subtrahatis ꝛc. Nec dꝫ fieri excõicatio: nisi p aliquo pctõ: q: hic dr̃ inordinate ꝛc. Et hoc est qñ aliqd est ſm se malũ: ꝛ ꝯ ordinẽ iuris nãlis: vt glos. exponit. 1. Cor. 14. Ut oĩa honeste ꝛ ſm ordinẽ fiãt ivobis. Rom. 13. Oĩa que sunt a deo ordinata sunt. Uel q: est

6 p̄hibitum ⁊ ꝯ doctrinā ecclesie. Uñ dicit. (Et nō ẜm
traditionē ⁊c̄.) Supra scdo huius. Tenete traditiões
quas didicistis siue per sermonē siue per eplam nr̄az.
¶ Deinde cū dicit. (Ipsi .n. ⁊c̄.) Exponit q̄tū ad vltī
mū qđ dixerat. s. ẜm traditiones oñdens q̄ sit traditio
hec ⁊ quō acceperunt ab ipso. Est aūt hec traditio: vt
nō essent ociosi vel curiosi. Et p̄mo oñdit quō accepe-
runt verbo. Scdo quō exemplo. Itē p̄mo oñdit ꝙ vi-
tauit inqetudinē. Scdo quō. Tertio assignat cām. Di-
cit ergo. Traditionez quā acceperunt scitis ⁊c̄. Q2 p̄-
lati sunt imitandi non in oībus: sed in his que sunt re
gula xp̄i. i. Cor. 4. ⁊ ii. Imitatores mei estote: sic̄ ⁊ ego
xp̄i ⁊c̄. Et in quo? qm̄ nō inqeti fuim' inter vos. Erāt
2 .n. thessalonicenses valde liberales. i. thes. 4. De cha-
ritate fraternitatis non necesse hēmus scribere vobis:
ipsi .n. didicistis ⁊c̄. Et hac rōne pauperes ociose viue-
bant ⁊ ex ocio dabant se opibus indebitis nec ptinēti-
bus ad eos. Et hoc erat inqetudo. Et iō dic̄. (Q̄m nō
inqeti ⁊c̄.) p̄' thes. 4. Operā detis vt qeti sitis ⁊c̄. ¶ Itē
neq; grās ⁊c̄. q2 opibus manuū operabat Act. 20. dī.
Ipsi scitis qm̄ ad ea q̄ mihi opus erant ⁊ his q mecū
sunt ministrauerūt manus iste. Et puer. vlti. Panem
ociosa non comedit. Numeri. 16. Tu scis: q2 nec asellū
qdem vnq; acceperim ab eis ⁊c̄. Sed in labore ⁊ fati-
3 gatiōe. Nō paꝝ sed nocte ⁊ die. i. ꝯtinue: q2 aliqñ opor
tebat eū p̄dicere ⁊ docere ⁊ residuū ponebat i labore.
¶ Ne quez vestrum. scde Cor. 12. Quid est quod pre
ceteris minus habuistis nisi ꝙ non grauaui vos.
¶ Deinde cū dicit. (Nō quasi nō ⁊c.) Assignat cām
sui opis manualis. Ubi excludit p̄mo cām falsaz. Se-
cūdo ponit verā. Falsa qdē cā eēt si qs diceret ꝙ ei nō
liceret accipe ab eis sumpt'. Et iō dicit. (Nō q̄si ⁊c.) i
mo habuimus ptātē viuēdi de sumptibus fideliū pᵐᵃ
Cor. 9. Qui altario deseruiūt cū altari pticipāt. Mat.
10. Dignus est oparius cibo suo. i. Cor. 9. Sic ⁊ dñs or
dinauit his q euāgeliū anūciāt de euāgelio viuere: ⁊
sic ex euāgelio sunt duo gñā hoīum ptātem hñtiū vi-
4 uere de sūptibus: q. s. altari deseruiunt vt p̄dicatores.
¶ Deinde cū dicit. (Sed vt nos ⁊c.) Ponit verā cāz.
Nā duplicē cā inuenimus quare apl's manibus labo-
rauit. Una apud corinthios. Alia hic. Illi .n. erāt aua
ri ⁊ grauati sicut ibi dr̄. Cā aūt quare laborauit hic fu
it hoꝝ ociū. Et iō dicit. Ut nos essemus in forma. s. la-
borandi. i. Thi. 4. Exemplū esto fideliū in v̄bo: in con
uersatione: in charitate: in fide: in castitate. i. Pe. 5. For
ma facti gregis. Alia cā ponit in glo. i. Cor. 4. s. qn̄ nō
inuenimus q det nobis: ⁊ tunc laborabat. Quarta cā
erat: vt sicut monachi egypti non essent ociosi. Eccle.
33. Multam maliciam docuit ociositas ⁊c. Uñ q non
habent exercitium vel officiū vel studiū vel lectionis pe
riculose viuunt ociosi.

Lectio. II.

5 Nam cū eēmus apud vos: hoc
denunciabamus vobis: qm̄ si
qs non vult operari: nec man-
Be. 6. ducet. †Audiuimus .n. iter vos
quosdā ambulātes inqete: nihil opantes:
sed curiose agentes. His āt q eiusmodi sūt
d̄nūciamus ⁊ obsecramus in dñō iesu xp̄o
vt cū silentio opantes suū panē manducēt.
Uos aūt fratres nolite d̄ficere bñfaciētes.
Q2 si qs non obedierit v̄bo nr̄o: †p eplaz
hāc notate ⁊ nō cōmisceamini cū illo vt cō-
fundat. Et nolite quasi inimicū existimare:

4 dis. 18. q. 2 art. p̄mo.

sed corripite vt fratrem. Ipse aūt deus pa- 1
cis det vobis pacem sempiternaz in omni
loco. Dominus sit cū omnibus vobis. Sa
lutatio mea manu pauli quod est signum in
omni epistola. Ita scribo. Gratia domini
nostri iesu xp̄i cum omnibus vobis. Amē.
¶ Supra oñdit apl's qđ eius suo exēplo tradidit: vt
s. nō essent inqeti: sed vt opareñ: hic oñdit quō ẜ p̄ns
verbis ⁊ factis tradidit. Uñ dicit. (Cum essemus ⁊c.)
Quasi dicat. Ut formā darem' vobis: fecimus qđ do-
cuimus: q2 ẜ denunciabamus. Qm̄ si qs ⁊c. Hec v̄ba
sicut dicit glosa ⁊ Augu. in lib. de opibus monachoꝝ. 2
qdā puertebant ꝙ nō sit licitū seruis dei manib' opa-
ri: pp̄ hoc qđ dr̄ Mat. 6. Nolite solliciti esse ⁊c. Nā di-
cunt hanc opationē ptinere ad sollicitudinē victus: ⁊
pp̄ hoc istud referebat ad sp̄ūalia opa. Quasi. d. Si qs
non vult facere opa meritoria ⁊ sp̄ūalia nō est dignus
māducare. Sed hoc est ꝯ intentionē apl'i q dicit. (De
nunciabamus nos) sic fecisse. s. in labore ⁊ fatigatiōe.
Sed qđ est qm̄ si qs nō vult ⁊c. Est ne hoc ꝯsiliū vel
p̄ceptum? Et vr̄ esse p̄ceptū: q2 infra dr̄. Si qs nō obe
dierit verbo nr̄o ⁊c. Ergo oēs teneñ manibus opari.
Qui igiẜ non operaẜ manibus: sed stat ociosus peccat
mortalr̄. R̄ñ' dōz est ꝙ est p̄ceptū: ẜ aliqđ p̄cipiẜ duplr̄
simplr̄ vel sub ꝯdōne. Simplr̄ p̄cipiẜ qđ p se est neces- 3
sarium ad salutē: ⁊ hec sunt opa virtutū. Sub ꝯdōne
vero: vt qn̄ talis est casus sine quo p̄ceptū seruari non
pōt. Precipiẜ aūt hoī ꝙ corpus suū sustētet. Alr̄ .n. est
homicida suipsius. Geñ. 2. De oī ligno paradisi come
de ⁊c. Ex p̄cepto ergo teneẜ hō corpus suū nutrir̄. Et
silr̄ ad oīa sine qbus corpus nō pōt viuere tenemur.
Uñ qcūq; nō hz alias vñ corpus sustētet licite: vl' pos-
sessiōe vel licito negocio: teneẜ laborare ne fureẜ. Eph.
4. Qui furabaẜ iā nō fureẜ: magis aūt laboret opādo
manibus suis ⁊c. Est ergo p̄ceptum qn̄ alr̄ non pōt li
cite viuere. Uñ dicit. Si qs non vult opari nec mādu-
cet. Est ergo duobus modis necessarium: vt hō possit
māducare. s. vl' ꝙ hēat possessionē: vel ꝙ licite pcuret.
p̄s. Labores manuum tuoꝝ: q2 māducabis ⁊c. i. thes. 4
4. Operamini manibus vestris sicut p̄cipim' vob̄ ⁊c.
¶ Deinde cū dicit. (Audiuimus ⁊c.) Ponit necessita
tem huius p̄cepti: q2 apl's dixit hoc non tā ex offō do-
centis: q̄z pp̄ vitiū gentis. Iō p̄mo ponit culpā q̄ indu
cit necessitatē p̄cepti. Secundo adhibet remediū ibi.
(His āt q ⁊c.) Dicit ẜ. Audiuimus ⁊c. Quasi di. Iō
nō occulto ẜ p̄ceptū: q2 audiuimus quosdā ⁊c. Aīa .n.
hois semp opz ꝙ circa aliqđ occupeẜ: ⁊ iō necesse est
ꝙ ociosi inqetudinē patiaẜ circa illicita. i. thes. 4. Ope
ram detis vt qeti sitis ⁊c. Et addit. ¶ Sed curiose. s.
de negociis alioꝝ. puer. 21. Desideria occidūt pigrū.
¶ Deinde adhibet remediū cū dicit. (His q aūt ⁊c.)
Et p̄mo ex pte peccātiū. Scdo ex pte alioꝝ ibi. (Uos
aūt ⁊c.) Dicit ẜ. His q sunt hmōi denūciamus seuere 5
vt p̄latus: obsecramus aūt charitatiue vt pater eoꝝ: vt
panē suū nō alienū: sed debitū sibi. s. licite acqsitū cū si
lentio. i. sine inqetudine nō discurrēdo. Esa. 30. Cult'
iustitie silētiū. Eccle. 33. Mltā maliciā docuit ociositas.
¶ Deinde cū dicit. (Uos aūt ⁊c.) ex pte alioꝝ nō pec
cantiū duplex adhibet remediū. Primo. s. ꝙ nō cessēt
bñfaciendo. Scdo ꝙ illos corripiāt ibi. (Q2 si qs ⁊c.)
Dicit ergo. (Uos aūt ⁊c.) Quasi dicat. Nolite defice
re bñfaciēdo lz ociosi abutanẜ. Gal. 5. Bonū facientes
nō deficiamus ⁊c. Et ẜ necessariū est ēt si opeñ mañi-
b': ⁊ nō deesset eis aliqđ: q2 necessaria ē aliq̄s subuētio.
¶ Deīde cū dicit. (Q2 si qs ⁊c.) innuit ꝙ corrigaẜ. Et
primo

Ex p̄cepto hō tenetur corp' suum nutri re.

a pmo ondit quo ordine puniant. Scdo ondit effectu pe
ne ibi. (Ut confundat.) Tertio finé ibi. (Et nolite rc.) In
ordine do pmo ponit culpaz. Scdo eius manifestatio
né. Tertio eius punitioné. Culpa é inobedientia: z id
dic. (Q: si qs nó obedierit). i. Reg. 15. Quasi peccatu
ariolãdi é repugnare: z quasi zelus ydolatrie nolle ac
 qescere. ¶ Manifestatio z conuictio põit cu dic. Hunc
p epistolá notate. i. manifestate p veritatis inqsitionez
Job 29. Cám quá nesciebá diligétissime inuestigabaz.
¶ Pena eoz é snia excóicatiois. Un dicit. (Et nó có
misceamini cu illo.) p cor. 5. Cu hmói nec cibu sumere
2. Jo. Nolite eu recipere in domuz nec aue ei dixeritis.
2 Hic nota q excómunicatio infligit p inobediétia: dz
tñ eé conuictus. Un dic. Si qs nó obedierit: p epistolam
vestrá hunc notate. i. significate nobis vt puniat: z tñ
vos interim ne cómisceamini cu illo. Sz effect pene é
vt confundat z ex h resipiscat. Ecc. 4. Est confusio adducés
pctm z est confusio adducens gloriá rc. Finis aut z inté
tio dz esse eius correctio quá intendit charitas. Unde
dicit. (Et nolite rc.) q: non dz fieri ex liuore odij: sed
ex studio charitatis. Quasi di. Q: ipsum vitatis non
fiat ex odio inimicitie. Mat. 5. Diligite inimicos ve
stros: benefacite his qui oderunt vos rc. Et ideo dic.
(Sz corripite vt fratrem. In quo ostenditur charitas.
Ps. Ecce q bonu z q iocudu habitare fres in vnum.
3 ¶ Deide cu dic. (Ipse aut rc.) concludit epistolá. Et p
mo póit cóclusio. Scdo salutatio q é qsi epistole sigil
lu ibi. (Salutatio rc.) Itez pma i duas: q: eis primo
optat dona dei. Scdo ipsu deu ibi. (Dñs sit rc.) Quá
tu ad pmu dicit. (Ipse rc.) De dr eé pacis qtu ad duo.
Pax enim consistit in duobus: vt. s. hó concordet ad seipsu
z ad alios. Et neutru pót haberi sufficiéter nisi in deo:
q: sibi nó concordat sufficiéter: nisi i deo z minus alijs:
quia nec affectus hois concordat in seipso: qn qd vr fm
vnum sufficit qtu ad oés qd nihil pót eé nisi p deum.
Ps. Qui replet in bonis desideriu tuu. Quecuqz. n. alia
pter deu nó sufficiut ad oés. sz de sufficit. Jo. 16. In me
pacem habebitis rc. ¶ Ité hoies nó viuut iter se: nisi
i eo qd é cóe inter eos: z hoc é maxie deus. Et id dicit.
Deus pacis det nó pacé tpalé: sz sempiterná. i. spúalez
4 q hic incipit z ibi pficit. Ps. Qui posuit fines tuos pa
cez. Et hoc i omni loco: z i toto mundo apud fideles.
¶ Quátu ad 2m dic. (Dñs sit rc.) q: nihil aliud bñ ha
bet nisi ipz habeat p fidé z charitaté. ¶ Salutatio h
dic pp ifideles puertentes epsas eius. Gal. vltio. Videte
qlibus lris scripsi vobis manu mea rc. Quod é signu
rc. Gra gratuitu donuz dei qd gratos vos reddit deo
rc. Joan. i. Gra z veritas p iesum christum facta est.

¶ Explicit deuota z subtilis explanatio ágelici doctoris
scti Thome aqnatis ordis fratz pdicatoz super epsa
scda z vltia gliosi apli scti Pauli ad Thessalonicéses.

5 ¶ Incipit deuotissima postilla eiusdem scti doctoris
Thome aqncsis ordis fratz pdicatoz sup pma epsa
eiusdé sanctissimi Pauli apostoli ad Timotheum.

Prologus.

In manu dei ptás terre: z execrabilis ois iniqtas gé
tium z vtilé rectoré suscitabit i tem
pore sup illam. Eccl. 10. Hec verba
materie huius epistole conueniunt.
Prius enim instruxit ecclesiaz in
his q ad eius vnitaté pertinét. Hic
instruit ipsos rectores ecclesie qui
sunt quasi principalia mébra eius. Circa quod viden

da é ista instructio z vtilitas. Instructio est in deo: q: b
In manu dei rc. Et h tripliciter: q: ab ipo exorit. Ro
ma. 13. Nó é ptás nisi a deo. Ité q fm deu dz regulari.
puer. 8. Per me reges regnát z conditores legum iusta
decernut rc. Ité q: fz dei dispositioné eoz ptás fundat.
Dan. 2. Et ipse mutat tpa z etates: trásfert regna atqz
cóstituit rc. Ité vtilitas eoz ondit: q: é ad cohibédam
neqtiaz hoiuz: q: execrabilis ois iniqtas gentiu. Isra. i.
Justo ñ é lex posita. Rectores legis tripl'r debét se hre
ad mala. Pmo vt ea corde odio habeant. 2. Macha. 3.
Aio odio hntes mala rc. Scdo vt phibeát ea ne fiat.
puerb. 20. Rex q sedet i solio iudicij dissipat oé malu
intuitu suo. Tertio vt facta puniát. Ro. 13. Mister. n. dei
est vindex i irá ei q male agit. Tertio vidéda est vtili 2
tas ibi. (Utilé rectoré rc.) Et ad tria é vtilis rector q
notat. Eccl. 49. Joseph pnceps frum firmaméntu gétis
rector fratru: stabiliméntu ppli. Pmo pnceps fratruz vt
géte sustétet p potétiá. Esa. 19. Et rex fortis dñabit eoz
rc. Rector fruz dirigédo p sapiaz. Esa. 32. Pnceps ea
q sut digna pncipe cogitabit rc. Eccl. 10. In medio fra
tru rector illoz. Stabiliméntu ppli vt cohibeat ab iniu
stis p iustitiá. Ps. Tu pplz humilé saluu facies z ocu
los supboru humiliabis rc. Et sic pz mã hay epsay:
q: é ad istructioné rectoz ppli fidelis i q qda pferunt
i spúalib sic prelati ecclesiaz: qs p instruit. Quidá do
i tpalib: qs 2o monet. Et h i epsa ad philem. Circa pm
tres sut epse. fm tria q competut plato: qz pmu é vt gu
bernet pplm. Scdm vt p pplo subdito patiat. Tertiu
vt malos coerceat. Primu in pma ad Timo. Scdz in 3
scda vbi agit de martyrio. Tertiu in epsa ad Titu vbi
agit ac docet quó vitet hereticos: vt et pz in argumen
tis epsarum. CAP. I.

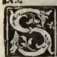

Paulus apls iesu xpi fz impiu
dei saluatoris nri z xpi iesu spei
nre. Timotheo dilecto filio i fi
de Gra z misericordia z pax a
deo patre z christo iesu dño nro.

¶ Diuidit hec epsa i salutationé z eplaré narrationez
ibi. (Sic rogaui rc.) Circa pmu tria facit: q: pmo po
nit psona salutás. Scdo psona salutata. Tertio bona 4
optata. Describit aut psoná salutanté p ex noie Pauli:
qd conuenit auctoritati pp duo. In aplatu. n. duo sunt.
s. altitudo ptátis ad quá exaltát humiles. i. Reg. 13. Cu
esses paruulus i oculis tuis: caput i tribub israel fa Apsa
ct es. Et paulus dr modicus. Ité claritas sapientie: z tus di
hác dñs pbet paruulis. Math. 11. Reuelasti ea paruu cat
lis rc. Scdo ex auctoritate. q: apls. i. missus. Jo. 20. sic duo.
misit me pr p cor. 9. Signaculu apostolatus mei vos
estis in dño. Tertio ex origine huius auctoritatis. Un
dic. (Jesu xpi fm imperiu dei rc.) Act. 13. Segregate
mihi Barnabá z Saulu i opus qd assumpsi eos rc. i.
Reg. 13. Quesiuit sibi dñs viz iuxta cor suu rc. Ex q
pz q plati ex necessitate pcepti tenent ad ea q sut p
prij officij. pme cor. 9. Ue mihi. n. é si ñ euágelizauero. 5
Et iesu q é spes nra vt ad eu véiam. Phil. i. Desideriu
hns dissolui z eé cu xpo rc. Uel spei nre: q: p ipsuz spa
mus adipisci bona eterna. pme Pe. i. Regenerauit nos
in spem viuá rc. Ro. 15. Per consolatióez scripturaz spez
habeamus. Personá salutatá describit tripl'r. Pmo ex noie
cu dicit. (Timotheo) de quo Actu. 16. Item ex affectióe
dicés (dilecto). Philip. 2. Neminem habeo tan vnani
men rc. Item ex filiatione dicens. (Filio meo). In fide
. s. a se conuerso. prime Corinth. 4. Misi ad vos timo
theum filium meum charissimum z fidelem i domino
rc. ¶ Tunc autem primo ponit bona optata. Et se

c cũdo oñdit a quo sit. Sciẽdũ ẽ aũt q̃ in alijs epistolis duo ponũf: hic tria: q2 plati pluribꝰ indigẽt. Et iõ dic. Misericordia hic ⁊ grã p̃mo sibi et inde alijs. Et sumitur hic misericordia p remissiõe peccatoꝝ: q2 hec ẽ ex dei misericordia: grã vo p munere graꝝ q̃ indigẽt prelati. Ul grã sic in alijs p grã iustificãte: ʒ misericordia p munere diuino in spũalibus carismatibꝰ exaltante. Sap. 4. Grã dei misericordia in sanctos eiꝰ: ⁊ respectꝰ in electos illius. Et par. s. tecũ: ⁊ p te alijs. ps. Suscipiãt mõtes pacẽ. Sʒ vñ? A deo: vt dent populo. Jac. i. Omne datũ optimũ: ⁊ omne donũ pfectũ desursum ẽ descẽdens a pre luminũ ⁊c. Et xp̃o iesu domino nr̃o. s.
2 p quez maxima nobis ⁊ preciosa promissa donauit. 2. Pe. i.

Lectio. II.

Sicut rogaui te vt remaneres ephesi cuz irem in macedoniã vt denũciares qbusdã ne aliter docerent neq3 itenderent fabulis ⁊ genealogijs iterminatis: que questiones p̃stant magis q̃ edificationẽ dei: que est i fide. † Finis precepti ẽ charitas d̃ corde puro ⁊ conscientia bona: ⁊ fide non ficta.

p 2e. q.99. art. p

¶ Hic icipit eplãris narratio: ⁊ ẽ hec epla quasi pasto
3 ralis regula quã aplus tradit timotheo instruẽs de oĩbꝰ q̃ spectant ad regimẽ platoꝝ: ⁊ eo ordine q̃ dʒ eẽ in tẽtio. Pri̇o g̃ instruit eũ de spũalibus ministrãdis. Secũdo de tpalibus. in. 4. ca. ibi. (Spũs aũt ⁊c.) Jtẽ ad prelatum ptinet. p̃ q̃ doceat de forma fidei: ne fides subditoꝝ corrumpaf. Luc. 22. Ego rogaui p te. vt ñ d̃ficiat fides tua: ⁊ tu aliqñ ꝯuersus ꝯfirma frẽs tuos. Scd̃o vt istruat eos de ptinentibꝰ ad cultũ dei: qd̃ nõ põt esse nisi fides sit recta. Jõ p̃ instruit de fide scd̃o d̃ cultu dei 2°. cap. ibi. (Obsecro igitur ⁊c.) Tertio agit de instructiõe officioꝝ ecclesiasticoꝝ i tertio capitulo ibi. (Fidelis sermo.) Sciendũ ẽ aũt q̃ in p̃mitiua ecclia error fuit periculosus quorũdã dicẽtiũ legalia debere seruari simul cũ euangelio: qd̃ aplus excludit primo oñdens le
4 gis ꝯditionẽ. scd̃o pbat p experimẽtũ i seipso ibi. (Gras ago ⁊c.) Circa p̃m̃ tria facit: q2 p̃mo oñdit qd de lege sit repudiãdũ. scd̃o qd in ea acceptãdũ ibi. (Finis aũt p̃cepti ⁊c.) Tertio ꝯcludit legis ꝯdõnẽ ibi. (Scimꝰ autẽ q2 ⁊c.) Repudiãdũ ẽ aũt in lege qd̃ alij male addiderũt nõ qd̃ a deo est datum: nisi iã f̃m carnalẽ intellectũ. Et primo docet falsas fabulas ⁊ traditiões esse repudiandas. Scd̃o rõnem assignat ibi. (Que qõnes ⁊c.) Dic̃ ergo. Dico q̃ debes facere sicut rogaui te cũ tñ possem imperare. Eccl. 32. Rectorẽ te posuerunt: noli extolli: esto in illis quasi vnus ex illis ⁊c. ¶ Ut denũciares qbusdã. Ul' aliter duo ptinẽt ad prelatum vt cohibeat docẽtes falsa. Et iõ dic. (Ne aliter docerẽt). Gal. i. Si
5 qs vobis euãgelizauerit preter id qd̃ accepistis anathema sit. Deut. 4. Nõ addetis ad verbũ qd̃ ego loquor vobis: neq3 auferetis ex eo. Scd̃o vt si ꝯtingat q̃ aliq falsa docerẽt prohibeat populũ ne eis intẽdãt. Unde dic. (Neq3 intẽdant ⁊c.) Fuerũt aũt qdã heretici q d̃testãtes vetus testm̃ exponebãt q̃ aplus ipsuz repudiabat deridendo historias eius dicẽs. Fabulis ⁊ genealogijs iterminatis ⁊c. Cõtra qd̃ dicit augustinus q̃ aplẽ vtif historijs ⁊ genealogijs veteris testamẽti. gal. 4. Abrahã duos filios habuit ⁊c. Si g̃ reprobaret nõ eis vteref. dicit ergo fabulas ñ datã legẽ in scriptis: ʒ i ore scilicʒ thalmuth nõ q̃ moyses ore tradidit: sed q̃ alij addiderunt: vt sunt stulte fabule. s. q̃ adam habuit aliã vxorẽ ex qua dicũt natos demones. Mat. 15. Jrritũ fecistis

d mãdatũ dei pp traditionẽ vestrã. 2. Tim. 4. Ad fabulas aũt ꝯuertenf. ¶ Ratio huius ẽ: q2 prestãt qõnes. idest ꝯtẽtiones. scd̃e Tim. 2. Noli vbis ꝯtẽdere. puer. 20. Honor ẽ homini: q se separat a contentionibus ⁊c. ¶ Quã edificationẽ dei q̃ ẽ p fidẽ ⁊ l fide: qñ. s. aliqs ẽ ꝯfirmatus l v̇itate fidei ad qd̃ dʒ oĩs doctrina tendere. ¶ Deĩde cũ dicit. (Finis aũt ⁊c.) Oñdit qd d̃ lege sit tenenduʒ. Et circa h̃ duo facit: q2 p̃mo oñdit h̃. Scd̃o qd̃ periculũ ẽ his q h̃ nõ tenẽt ibi. (A qbusdã ⁊c.) Circa p̃mũ sciẽdũ q̃ lex vetus dicif lex mãdatoꝝ: q2 mandatis ⁊ preceptis ꝯtinef. Ephe. 2. Legẽ mãdatoꝝ d̃cretis euacuãs. Jllud ergo ad qd̃ ordinanf oĩa mãdata le
2 gis est p̃cipue tenendũ: hoc aũt est charitas. Mat. 22. Diliges deũ tuum ex toto corde tuo ⁊c. Et paulo post. Jn his duobꝰ mãdatis vniuersa lex pẽdet ⁊ pphe. Sʒ quõ charitas est finis p̃cepti? Ad hoc sciẽdũ duo sunt ꝯsideranda. Pri̇o q̃ oĩa p̃cepta legis sũt de actibus v̇tutũ: ⁊ q̃ p oẽs actus virtutũ ordinatur hõ vnus ad aliũ. Scd̃o q̃ obiectũ vnius v̇tutis ẽ finis alterius: q2 qñcũq3 vna potẽtia ẽ circa aliquẽ finẽ: ad illã ordinãf oĩa: que sunt eiusdẽ sicut ad fineʒ: sicut frenifactiua ad equestrẽ: q2 offm̃ equestris ẽ eius finis: hec aũt ad ducẽ. Uirtutes aũt theologice vltimũ finẽ hñt p obiecto. Alie aũt sunt circa ea q̃ sũt ad finẽ. Uirtutes g̃ oẽs respiciũt. theologicas sicut finẽ. Jnter theologicas vero
3 illa plus hʒ de rõne finis q̃ ppinquis se hʒ ad vltimũ finẽ. Fides aũt oñdit eũ spes facit tẽdere in eũ: charitas vnit. Ergo oẽs ordinanf ad charitatẽ. Et sic dr̃ charitas finis p̃ceptoꝝ. Sʒ cũ ea que sunt ad finem disponũt ad finẽ: p̃cepta aũt sunt ad charitateʒ iõ disponũt ad eã. Jõ dicit. (De corde puro.) Ad h̃ enim q̃ cor sit purum dantur precepta virtutũ quarum quedã ordinanf ad modũ rectificãdi passiones: quarũ. s. virtutuʒ materie sunt passiones: sicut temperantia que ordinat concupiscẽtiam: mãsuetudo iras: fortitudo timores ⁊ audacias. Per has. n. passiões turbaf puritas cordis. Et iõ iste virtutes faciũt cor puꝝ. Sed miqd hoc reqrif ad charitatẽ. Rñdeo. Dõm est q̃ sic: q2 impossibile ẽ q̃ cor impuꝝ sit promptũ ad charitatẽ: q2 vnicuiq3 est diligibile qd̃ sibi est ꝯforme. Cor impuꝝ diligit il
4 lud qd̃ competit ei. s. ʒ passionẽ. Ergo necesse est q̃ sit expeditum a passiõibus. Can. i. Recti diligũt te. Alie virtutes sunt q̃ rectificãt hominẽ ad proximũ ⁊ ex hoc sequitur q̃ habeat ꝯsciẽtiã bonaʒ. quia nõ facit alteri qd̃ sibi nõ vult fieri. Mat. 7. Omnia ergo quecũq3 vultis vt faciant vobis hoĩes ⁊ vos facite illis ⁊c. Et iõ q̃ ꝯtra proximũ sunt: sunt ꝯtra ꝯsciẽtiam. Qui ergo nõ habuerit ꝯsciẽtiam bonam nõ potest deum pure diligere: q2 q non habet conscientiam bonam timet penã: Timor autem non est in charitate: sed fugit deũ ⁊ nõ vnitur ei. Et ideo precepta que conscientiam rectificãt bene disponunt ad charitatem. Alie sunt virtutes ad habendam veram fidem: scilicet virtutes quibus deũ
5 colimus: scilicet latria ⁊ hmõi que sunt ordinata ad remouendum errores ⁊ ad firmanduʒ in cordibus fidei firmitatem de deo. Qui enim non hñt veram fideʒ: nõ possunt deum diligere: q2 qui falso credit de deo iã nõ diligit deum. Non enim diligit qui non credit: q2 non figif affectus: nisi in illo qd̃ ostendit intellectus. Et iõ que faciunt fidem bonam ordinantur ad charitatem. Et ideo dicit. De corde puro: q2 faciunt hoc. Mat. 5. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. ¶ De conscientia bona. secunde corint. i. Gloria nr̃a hec ẽ testimoniũ conscientie nostre ⁊c. Et fide nõ ficta. i. vera. Et iõ virtutes ⁊ precepta ordinantur ad fineʒ qui est charitas: que ⁊ sumitur f̃m ista tria ⁊c.

a Lectio III. b

Ro. 7. Quibus quidā aberrātes ↄuersi sūt in vaniloquiū volētes esse legis doctores. nō intelligētes. neqꝫ q̄ loquunť: neqꝫ d̄ qbus affirmāt. Scim⁹ aūt q2 bona ē lex si qs ea legittime vtať. sciētes hoc q2 lex iusto non est posita: sꝫ iniustis ꝛ nō subditis impijs ꝛ peccatoribus sceleratis ꝛ cōtaminatis. patricidis ꝛ matricidis. homicidis. fornicarijs.
2 masculoꝝ cōcubitorib⁹. plagiarijs. mēdacib⁹ ꝛ piuris. ꝛ si qd aliō sane doctrie aduersať q̄ est ꝓm euāgeliū glorie beati dei quod creditū ē mihi. Grās ago ei qui me ↄfortauit i xp̄o iesu dn̄o nr̄o: q2 fidelē me existimauit ponēs i misterio. Qui prius blasphem⁹ fui ꝛ psecutor ꝛ contumeliosus: sed misericordiā dei ↄsecutus suꝫ q2 ignorās feci i incredulitate. Supabūdauit āt grā dn̄i nostri cum fide ꝛ dilectione que est in xp̄o iesu.

¶ Supra oñ dit virtutū dignitatē ꝛ vtilitatē. h̄ declarat haꝝ necessitatē: q2 quicqꝫ ab his discedit in piculū
3 false doctrie cadit. Et circa hoc duo facit. q2 p̄ ponit falsitas doctrie i quā inciduīt. Scd̄o ↄditionē falsa docentiuꝫ ibi. (Volentes ꝛc.) Dicit ḡ. Finis p̄cepti ꝛc. ꝛ hec sunt p̄ncipalia legis a qb⁹ qdā discedūt. p̄s. Vana locuti sūt ꝛc. ¶ Et nota ꝙ recessus a charitate cā est false doctrie: q2 q nō amāt charitatē cadūt in mēdaciū. scd̄e thes. 2. Qui nō crediderūt ꝟitati: sꝫ ↄsenserūt iniqtati. Similiter q dimittūt cordis puritatē. Habētes. n. cor i fectū passiōibus iudicāt ꝓm effectū eaꝝ ꝛ nō ꝓm deū. p̄ cor. 2. Animalis hō nō ꝑcipit q̄ dei sunt ꝛc. Similr habentes ↄsciētiā malā: q2 nō pn̄t qͥerere i veritate. Et inde ē ꝙ querūt falsa vt i eis quiescāt. Infra eodē. Habēs fidē ꝛ ↄsciētiā bonā. Similiter qui habet fidem fictam. Esa. 21. Qui incredulus est infideliter aget.
4 ¶ Deinde cū dicit. (Volentes ꝛc.) Ponit ↄditio falsa docentiū: ꝛ p̄ inordinata ambitio. Scd̄o defect⁹ eorū. Quātū ad p̄mū dic̄. (Volētes eē ꝛc.) Mat. 23. Amāt p̄mos recubitus i cenis et vocari ab hoibus rabbi ꝛc. Iaco. 3. Nolite plures magistri fieri ꝛc. Quātū ad 2ᵐ dic̄. (Nō itelligētes ꝛc.) p̄s. Nescierūt neqꝫ itellexerūt: in tenebris ambulāt. Sap. 5. Sol itelligētie nō ē ortus nob ꝛc. Neqꝫ que dn̄t per auctoritates quas nō intelligūt: neqꝫ de quibus affirmant. s. concludendo.

¶ Deinde cū dicit. (Scimus aūt ꝛc.) Ponit legis cōditionē q̄ꝫtū ad duo. P̄rio q̄ꝫtum ad bonitatem legis. Scd̄o q̄ꝫtuꝫ ad finē ꝛ intētionē legislatoris ibi. (Sciē
5 tes ꝛc.) Dicit ḡ. Scimus. s. p certitudinē: ꝙ lex bōa est non mala vt heretici dicūt. p̄s. Lex dn̄i imaculata ꝛc. Ro. 7. Lex qdē sancta ē ꝛ mādatū sanctū ꝛ iustū ꝛ bonū. Sꝫ ↄtingit ꝙ aliqs bono vtať male. Cuꝫ ḡ lex sit bōa reqriť ꝙ hō ea bene vtať. Et iō dicit. (Si qs ꝛc.) Alias fit ei mors: vt dr̄ Ro. 8. In lege. n. sūt q̄dā moralia ꝛ q̄dā cerimonialia. Cerimonialia qdē i figura xp̄i ꝛ ecclesie sūt data: sed idigent vt intelligant nō solum carnalr: sꝫ etiā sp̄ūaliter ꝛ in figura futuroꝝ: ꝛ vt sciās ꝙ non sunt perpetuo ꝟuanda: sed cessant veritate veniente. Iere. 31. Et feriam domui israel. ꝛ domui iuda fedus nouū: non ꝓm pactum quod pepigi cum patribus vestris ꝛc. Et sic exponit glo. Sed aplˢ videť loq de moralibus: q2 subdit ꝙ lex posita est pp̄ peccata: ꝛ hec sunt p̄cepta moralia. Hoꝝ legitim⁹ vsus est vt hō nō attribuat eis q̄ꝫ in eis ↄtineť. Data est lex vt cognoscať pctm̄. Ro. 7. Q2 nisi lex diceret. Non ↄcupisces. ꝛc. Qd̄ dr̄ i ḡgalago. Nō ē ḡ i eis spes iustificatōis: sꝫ i sola fide Ro. 3. Arbitramur iustificari hoiēꝫ p fidē sin̄

¶ Deide cū dic̄. (Sciētes ꝛc.) Oñdit (opibus legis. ↄditionē legi q̄ꝫtū ad legislatoris itētionē: ꝛ p̄ pōit existimatā. Scd̄o pōit verā itētionē ibi. (Sꝫ iniustis ꝛc.) existimata itētio excludiť cū dic̄. (Iusto ꝛc.) Ubi posset eē duplex falsus itellectus. Unus ꝙ iust⁹ legē non ꝟuat: qd̄ falsuꝫ ē: q2 nisi ꝟuaret eā q̄ꝫtū ad moralia iust⁹ nō eēt. Uñ et xp̄s fact⁹ ē sub lege. Alius ꝙ iustus obligať ad p̄cepta legis ꝛ nō peccaret si facēt ↄ ea. Sꝫ v̄us: ē q2 ꝙ iponiť alicui ipōiť sic on⁹: sꝫ lex iustis ñ ipōiť sicē onus: q2 habit⁹ coꝝ iterior iclinat eos ad h̄ ad qd̄ lex: ꝛ iō nō ē onus eis. Ro. 2. Ipsi sibi sunt lex. Ul' alr. lex nō ē posita p iustis. sꝫ p iniustis. Quasi di. Si oēs essent iusti nulla necessitas eēt dādi legeꝫ: q2 oēs essēt sibi lex. intētio bonoꝝ dꝫ eē vt alios iducant ad ꝟtutes. Quidā aūt p se sūt bn̄ dispositi ad ꝟtutes: alij hn̄t mētē bn̄ dispositā: sꝫ p aliū. Et de istis sufficit paterna monitio ñ coactiua. Alij aūt nec p se: nec p aliū bn̄ disponūtur: iō eis omnino est necessaria lex vt patet in ethicis.

¶ Deide cū dicit. (Sed iniusti ꝛc). Ponit ꝟam itentionē: ꝛ p̄mo describit eos in generali qbus necessaria ē lex. Scd̄o in sp̄ali ibi. (Patricidis ꝛc.) Sciēdū ē aūt
ꝙ sic̄. i. Io. 3. dr̄. Omne pctm̄ ē iniqtas. ꝛ iō repugnat alicui iuri. Cū aūt sit duplex ius. s. naturale ꝛ positiuū: naturali repugnat: qd̄ ꝓm se ē malū: positiuo āt repugnat: qd̄ ē malū: q2 ꝓhibitū. Quātū ad p̄ᵐ dicit. (Sꝫ iniustis) q. s. agunt ↄ ius nāle. Esa. 24. Trāsgressi sūt leges: mutauerūt ius dissipauerūt fedus sempiternuꝫ ꝛc. Quātū ad 2ᵐ dicit. (Nō subditis). s. p̄cepto humano. Ro. 1. Parētibus nō obediētes. Et hec duo respiciūt rōnē pctī. Pōit aūt alia q̄ sumuntur p cōparationeꝫ ad aliud: ꝛ h̄ ē vel ↄ deū. vel ↄ ꝓximū: vel in seipsum. In deū dr̄ ipietas: q2 pietas importat cultū dei. In ꝓximū sic dicit peccatoribus. p̄s. Non resurgēt impij in
4 iudicio ꝛc. Gal. 2. Nos. n. nā iudei ꝛ nō ex gētib⁹ peccatores. Sꝫ ꝓm Aug. de doctrina xp̄iana: pctā distinguūtur in duo. s. in sp̄ūalia que dicuntur facinora: ꝛ in carnalia: ꝛ hec dicuntur flagitia: ꝛ ideo dicit. (Sceleratis). q̄ꝫtum ad sp̄ūalia. Prouer. 17. Qui abscondit scelera ꝛc. Quātum ad carnalia dicit. (Contaminatis). Malac. 2. Cōtaminauit iudas scificationeꝫ dn̄i ꝛc.

¶ Deide ↄnumerat pctā i sp̄ali. Et p̄mo nołat q̄daꝫ i sp̄ali. scd̄o colligit alia i generali ibi. (et si qd aliō ꝛc.) P̄rio ponit peccata opis. scd̄o peccata oris ibi. (Mendacibus ꝛc.) Circa p̄mū p̄mo ponit q̄ꝫtum ad facinora. scd̄o q̄ꝫtū ad flagitia. Facinora dn̄r q̄ sunt in nocumētū proximi. Et q̄ꝫto ē ꝓximus ↄiūctiꝰ tāto ē eorū pctm̄ grauius. q2 plus eis tenetur. Et iō p̄ dic̄ d̄ pr̄e
5 2°. de mr̄e. Exo. 20. Honora pr̄eꝫ tuū ꝛ mr̄eꝫ tuam ꝛc. Et postea 21. Qui ꝑcusserit pr̄eꝫ suum aut mr̄eꝫ. mōte ¶ Deiō ꝓseqť d̄ alijs ꝓximis homicidis (moriať ꝛc. dicēs. Exo. 21. si qs p idustriā occiderit ꝓximū suū ꝛc. ¶ Deinō pōit flagitia. ꝛ p̄mo q̄ ꝓm nām sūt cū dicit. (Fornicarijs). Heb. vi. Fornicatores ꝛ adulteros iudicabit de⁹. scd̄o ↄ nām dicēs. (Masculoꝝ ꝛc.) p̄ cor. 6. Neqꝫ masculoꝝ ↄcubitores regnuꝫ dei possidebunt. ¶ Deide ponit nocumēta oris: ꝛ p̄mo quātuꝫ ad simplex mēdaciū dicēs. (Mēdacibus). Ephe. 4. Deponētes mēdaciū loqmini veritatē ꝛc. scd̄o q̄ꝫtū ad iuramētū dicēs. (Periuris.) Et tunc colligit alia in generali dicens. (Et si quid aliud ꝛc.) Iob. 6. Nō inuenie

c tis in lig͡ua mea iniquitatē: nec i faucib⁹ meis stulticiā
ꝑsonabit ⁊c. Tyt. 2. Loq̄re que decet sanā doctrinam.
¶ Deīde cū dic. (Que est ſm euāgeliū ⁊c.) Ondit ꝙ
euāgeliū cōicat sanā doctrinam. qd̄ tripliciter dſcribit.
Et ꝑmo a fine cū dicit. (Glorie). s. quā ānūciat. ps. An
nunciate inter gētes gliaȝ eius. Scd̄o ab actore glorie
cū dicit. (Beati dei). Infra vltimo. Quē suis tꝑib⁹ ostē
det beatus ⁊ solus potens rex regū ⁊c. Tertio a mini
stro cū dicit. (Qd̄ creditū ē mihi.) Gal. 2. Cū vidissent
ꝙ creditum est mihi euangeliū ꝑpucij ⁊c.
¶ Deide cū dicit. (Grās ago ⁊c.) Probat ꝑ expimen
tuȝ i seipso qd̄ fuerit ipse tꝑe legis: ⁊ qd̄ ꝯsecutus sit tē
pore grē. Et ꝑmo ondit qd̄ circa se vtroq̄ȝ tꝑe sit actū.
2 Scd̄o inducit timotheū ad imitādum se ibi. (Hoc ꝑce
ptū ⁊c.) Circa ꝑmū duo facit: q2 ꝑmo ondit qd̄ datum
sibi fuit in lege: ⁊ qd̄ sibi sit datū in euāgelio. Scd̄o rō
nē assignat ibi. (Fidelis ſmo ⁊c.) Itē ꝑma pars diuidi
tur i tres ꝑticulas: q2 primo ponit dignitatē quā ꝯsecu
tus ē in euāgelio. Scd̄o pctā q̄bus subiacuit in statu
legis ibi. (Qui ꝑus fui ⁊c.) Tertio quō liberatus fuit
ibi. (Sȝ misericordiaȝ ⁊c.) Sȝ ad h̄ ꝙ aliq̄s sit mister
euāgelij tria req̄rūt. Prio ꝙ sibi ꝯmittat. Ro. 10. Quō
ꝑdicabūt nisi mittāt ⁊c. Scd̄o ydoneitas. i. vt sit fidel.
ꝑme cor. 4. Hic iā q̄rit inter dispēsatores vt fidelis quis
inueniat. Itē vt sit fortis ad ꝓseq̄ndū. Et hec tria po
nit ordie retrogrado: ⁊ ꝑ tertiū dicēs. (Qui me ꝯfirma
uit ⁊c.) scȝ ad ꝓseq̄ndū offm̄ iniunctū. Ezech. 3. Ma
3 nus dn̄i erat mecū ꝯfortās me. Scd̄ȝ ponit ibi. (Quia
fidelē me ⁊c.) Mat. 24. Fidelis ſuus ⁊ prudēs quē cō
stituit dn̄s sup familiā suā ⁊c. Et hoc q2 q̄rebat solum
q̄ dei erant. Primū v̄o ondit cū dic. (In ministerio). i.
cōmittēs mihi misteriuȝ hoc. Act. 13. Segregate mihi
barnabā ⁊ sauliū i opus ad qd̄ assumpsi eos scd̄e cor. 11.
Ministri xp̄i sūt ⁊ ego. ¶ Sȝ qualis erat i statu legis?
Peccator. Et ꝑ in deū cū dicit. (Qui prius ⁊c). s. nois
xp̄i. Leuit. 24. Educ blasphemū ex̄ castra: ⁊ ponāt oēs
q̄ audierūt man⁹ suas sup caput ei⁹: ⁊ lapidet eū ppls
vniuersus. Un̄ sibi illō cōpetebat. Itē i proximū cum
dic. (Persecutor.) ꝑme cor. 15. Non sum dignus vocari
aplus. qm̄ ꝑsecut⁹ suȝ ecclīaȝ dei. I: ē ꝯtumeliosus ver
bis ⁊ factis. Iere. 20. Audiui ꝯtumelias multoꝝ ⁊c.
4 ¶ Deinde cū dicit. (Sȝ misericordiā dei ⁊c.) Ostendit
quō fuit liberat⁹ ꝑ xp̄ȝ. Et circa hoc duo facit: q2 ꝑmo
ponit misericordiā liberantē. Scd̄o ondit ꝙ supabun
dāter in bonis repleť ibi. (Superabūdauit autē ⁊c.)
Quātū ad primū dicit. (Sȝ misericordiā ⁊c.) Tren. 3.
Misericordie dn̄i ꝙ nō sumus ꝯsumpti. Ro. 9. Cuius
vult miseret ⁊ quē vult idurat. Sȝ ex ꝑte mea aliqua ē
excusatio peccati: q2 ignorās feci. Minus dicit plus si
gnificat: q2 aliō ē ignoranter agere: aliud ꝑ ignorātiaȝ:
q2 ignoranter facit aliq̄d q̄ nescit qd̄ facit: tm̄ si sciret ēt
faceret illud sicut credens se interficere ferā occidit ini
micū suū: quē tm̄ occidisset ēt libētius si nouisset eum.
Sȝ ꝑ ignorātiā facit q̄ facit aliq̄d qd̄ non faceret si no
5 cet: sicut occidēs patrem quē si sciret nō occideret eum
quē tm̄ occidit: q2 eum credit inimicū. Sȝ paulus fecit
ꝑ ignorātiā: q2 si sciuisset ꝙ xp̄s esset filius dei hoc nō
fecisset. Sȝ iudei ꝑ ignorātiā non occiderunt xp̄m: sed
ignorāter: q2 si sciuissent ipsuȝ eē xp̄ȝ libenti⁹ occidissēt
eū. Luce. 12. Seruus q̄ nouit volūtatē dn̄i: ⁊ nō separa
uit nec fecit volūtatē eius vapulabit mltis ⁊c. Quātū
vero ad 2^m dicit. (Superabūdauit ⁊c.) Ro. 5. Ubi abū
dauit delictum superabundauit ⁊ gratia ⁊c. Et fecit
ibi effectū fidei per dilectionē operātem. Gal. 3. In xp̄o
iesu vt pollicitationē spiritus accipiamus per fidem.

Lectio. IIII.

Fidelis sermo ⁊ omni acceptio d
ne dignus: † q2 xp̄s iesus venit
in hūc mūdū peccatores saluos mat.
facere: quorū ꝑm⁹ ego sū. † Sȝ 9.
iō misericordiā ꝯsecutus sū: vt i me primo p^a 2^e.
ondēret xp̄s iesus oēm patiētiā: ad iforma q. 87.
tionē eoꝝ qui credituri sūt illi i vitā eternā. art. 2.
† Regi aūt seculoꝝ immortali inuisibili soli p^a. q.
deo honor ⁊ gloria in secula seculorū amē. 31. ar
Hoc preceptū cōmendo tibi fili thimothee ti. 3.
ſm precedētes in te prophetias vt milites
in illis bonā militā habēs fidem ⁊ bonam a
conscientiā. Quam quidaȝ repellentes cir
ca fidem naufragauerunt ex quibus est hi
meneus ⁊ alexander quos tradidi sathane
vt discant non blasphemare.

¶ Supra ondit ꝯditionē suā: ⁊ q̄ȝtū ad pctā sub lege
⁊ q̄ȝtū ad bona tꝑe grē: h̄ ondit rōem hoꝝ bn̄ficioꝝ: q̄
sumit ex diuina miseratiōe. Et ꝑ ꝓponit diuinā mise
rationē in cōi. Scd̄o aptat ad se ibi. (Quoꝝ ꝑm⁹ ⁊c.)
Tertio ponit grāꝝ actionē ibi. (Regi āt seculoꝝ ⁊c.)
Circa ꝑmū duo facit: q2 ꝑmo cōmēdat veritatē ꝓponē 3
dā. 2° ꝓponit diuinam miserationē ibi. (Q2 xp̄s iesus
⁊c.) Quātū ad ꝑmū dicit. (Fidelis ⁊c.) Duo aūt sunt
in ſmone cōmēdanda. s. ꝙ sit ver⁹ ⁊ ꝙ sit acceptabilis.
Aliq̄n. n. ſmo verus ē durus ⁊ odia ꝯcitās. Gal. 4. Ini
micus factus sum vobis veꝝ dicēs vobis. Sȝ h̄ ſmo ꝑ
q̄dem h̄ȝ veritatē. Un̄ dicit. (Fidelis ſmo.) Apoc. vi.
Hec v̄ba fidelissima ⁊ v̄a sunt. Itē acceptabilis ē: q2 de
salute nostra. Iō dicit. (Et omni acceptione dignus.)
Zacha. i. Et r̄ndit dn̄s angelo q̄ loquebat ⁊c. Alia lr̄a
h̄ȝ humanus ſmo: q2 de susceptiōe hoīum. Ti. 3. Ap
paruit benignitas ⁊ humanitas saluatoris nostri dei
⁊c. Et hic sermo ē talis: q2 xp̄s venit ⁊c. Q2 in mūdū
venit exprimit duplicē nām. s. diuinitatis q̄ erat anq̄ȝ 4
in mūdo appareret. Io. 16. Exiui a patre ⁊ veni in mū
dū ⁊c. Et humanitatis q̄ deo q̄ celū ⁊ terrā implet. Ie
re. 23. Et lō nō cōpetit i aliquo loco eē: ſȝ cōpetit ei ſm
hūanā nām. Io. i. in mūdo erat ⁊ mūdus ⁊c. In ꝓpria
venit ⁊c. Sȝ ad qd̄ venit? Peccatores saluos facere. i.
ꝑꝑ salutē populorū. Io. 3. Nō. n. misit deus filiū i mū
dū vt iudicet mundū: ſȝ vt mūdus saluet ꝑ ipsum ⁊c.
Io. 12. Nō. n. veni vt iudicē mūdū. Sȝ si nullus fuisset
peccator nūq̄d incarnat⁹ nō fuisset? Uidet ꝙ nō. q2 ve
nit peccatores saluos facere. Nō ḡ fuisset necessaria in
carnatio. Itē glo. Tolle morbū ⁊ medicine opus non
erit. R̄ndeo. Dōm ē ꝙ ex verbis sanctoꝝ satis hoc pȝ.
Sed hec questio non est magne auctoritatis: q2 deus
ordinauit fiēda. ſm ꝙ res fiēde erant. Et nescimus qd̄ 5
ordinasset si non presciuisset peccatum: nihilomin⁹ tn̄
auctoritates videtur exꝑsse sonare ꝙ nō fuisset incar
nat⁹ si nō peccasset hō: i quā ꝑtē ego magis declino.
¶ Deīde cū dicit. (Quoꝝ ꝑmus ⁊c.) adaptat h̄ ad se.
Prio ꝯfitēs se peccatorē. Scd̄o dic̄ se saluatuȝ ibi. (Sȝ
misericordiā ⁊c.) Dic̄ ḡ. Quoꝝ primus ⁊c. Hic dic̄ he
reticus ꝙ aīa ade fuit i paulo: ⁊ trāsiuit de corꝑe i cor
pus. Quasi dicat. Ego ꝑm⁹ peccator: q2 aīa ade ē aīa
mea: ſȝ h̄ ē ꝯ aplm̄. Ro. 9. Cū nōdū nati essēt. ⁊c. Ergo
aīa n̄ ē an̄ corp⁹: ꝑm⁹ ḡ n̄ tꝑe: ſȝ peccatoꝝ magnitudine.
Et h̄ dicit ex humilitate. Prouer. 18. Iustus ꝑor est ac
cusator sui. Prouer. 30. stultissim⁹ suȝ viroꝝ ⁊c. Sȝ nū
qd̄ fuit aplˢ maxim⁹ pctōr? Et v̄r ꝙ iudas fuit maior.

a Sed quidā dicūt q̄ peccatū pauli generalius fuit: q2 ōtra totā ecclīam. Sed h̄ nihil est: q2 paulus in icredulitate: ⁊ mihi iudei psequebant ex malitia. Dōm ē ergo q̄ est pmus ñ q̄ iter peccatores maximus q̄ tūc erat. ß maximus iter peccatores saluatores. Quasi dicat. Venit peccatores saluos facere: q̄z. s. peccatorū saluatorū ego sū p'm': quod ē de illis itelligēdum qui pcesserant aplm: q2 p̄us ēt multi alij sūt ecclīam psecuti. Et h̄ dicit: vt ōnderet q̄ oīa q̄ deus facit: facit ad ostensionem bonitatis sue. puer. 16. Uniuersa pp semetipm opat' ē dñs ⁊c. Eccl. 42. Glia dñi pleni ē opus ei'. Jtē ppter nostrā vtilitatē: ⁊ iō dič. Jō saluauit me pmo ppter glam suā Uñ pmū. vel tpe. vel p̄m". i. potissime. ¶ Deš

2 patiētiā. i. pfectā: q2 puocatus nō puniuit: ß pot' aduersariū exaltauit: ⁊ ad vtilitatē nrā. Uñ dič ad exemplū. i. ad iformationē ⁊ eruditionē. Q. d. Ut ñ diffidāt peccātes ad eū accedeř. p' Pe. vlt. Forma facti gregis. ¶ Deide cū dicit. (Regi ⁊c.) Ponit grārū actiões. Et circa h̄ duo facit. q2 p̄ cōmēdat eū cui grās agit. Scdo gratias refert ibi. (Honor ⁊c.) Cōmēdat aūt eū pmo ex potestate. Secūdo ex nature pprietate. Quātū ad pmum dicit. Regi. Dominius sui ē maximū. q2 solus dominaě ⁊ h̄z liberam potestatē: nō fz statuta: vt politicus: deus aūt vn' ē dñs oīū. Et iō dicit. Deo. Apoc.

3 pmo. Rex regū ⁊ dominus dñantiū ⁊c. ps. Q̄m rex oīs terre deus. Jtē alicuius regis potestās vtplurimū qnqginta annis durat: ßste est oīum seculorū. ps. Regnū tuū regnū oīum seculorū ⁊c. Eccl. 10. Jn manu dī potestas terre. Cui et cōuenit pprietas nature dei. Circa quod sciēdū ē q̄ in rebus pma differētia rerū nāliū ē corruptibile ⁊ icorruptibile. Et icorruptibiliū quedā visibilia ⁊ corporalia: vt corpora terrestria. qdā āt iuisibilia ⁊ spūalia: vt angeli. Et hec diuidunť fm platonicos in deos q per nām supremi sūt: ⁊ in itellectus qui nō sūt dij: ß diuini: ⁊ in aīas: ß apō nos ē vnus solus de'. Deutro. 6. Audi isrl dñs de' tu' vnus ē ⁊c. Dič ḡ p̄. Jmmortali: vt distiguat a corruptibilib'. Jnuisibili: vt ad iuisibilē ōñdat ptiere ⁊ vt distiguat ab alijs visibilibus. Dič soli deo: ⁊ ñ soli imortali vł iuisibili: q2 solus

4 deus p nāz: licz posset dici sol' imortalis ⁊ solus iuisibilis. i. spālis pre alijs. Jnfravlt. q̄ solus h̄z imortalitatē. ¶ Deide cū dicit. (Honor ⁊c.) agit grās. Quasi di. ex hibēdus ē ei honor: ex subiectione totius creature: ⁊ in māifestatiōe excellentissime ipsius bonitatis claritas ⁊ glia. Apoc. 7. Bñdictio ⁊ claritas ⁊ sapia ⁊ gratiarū actio honor virtus ⁊ fortitudo deo nostro ⁊c. Jn secla seculorū. Q2 seculū aliorū ē modico tempore. Esa. 40. Omnis caro fenum ⁊ oīs gloria eius vt flos feni. ¶ Deiñ cū dič. (Hoc pceptū ⁊c.) Jnstruit thimotheū pmanere in his que dicunť. Pzio cōmemorās qd sit ei cōmissum. Scdo monet ad debitū vsū. Et tertio docet vtēdi modū. Dicit ḡ. Hoc pceptū. vt. s. tu custodias finē legis. i. charitatē conserues semp: nō aūt fabulas

5 iudeorū: commēdo tibi sicut fidele depositū: q2 tibi iō ē cōmissum. Et quōs Scdm pcedētes ⁊c. i. q2 hoc euangelium non discordat a pphetijs quas ante dixicerat: q2 fuit filius mulieris iudee. 2' Petri pmo. Habemus firmiorē ppheticū fmonē cui bene facitis attendētes quasi lucerne ardenti in caliginoso loco ⁊c. p' Thessa. vlt. Prophetias nolite spernere ⁊c. Uel Scdm pcedentes. i. fm q̄ ego ⁊ alij sancti de te p spūm pphetie cognouerunt tradendum esse tibi vt in illis militēs. s. p phetijs bonā militiā. Militia est duplex. quedam spiritualis. quedam carnalis. scdē. Co. 10. Arma militie nostre nō sunt carnalia: ß potētia deo ⁊c. Jn bona militia requirunť duo ex pte militis. s. vt nihil agat ōriuz

b discipline militari: vt nō marcescat ocio. p' Co. 9. Ois q̄ in agone cōtēdit ab oībus se abstinet ⁊c. Jtē ex pte militie duo requirunť. s. vt expugnet ōtrarios reipublice: ⁊ vt subijciat eos q̄ debēt eē subiecti. Sic ⁊ in militia spūali ē: q2 ordinat ad ōstruēdū oēs extollētes se ⁊ ad subijciēdū oēm itellectū in obsequiū xpī. vt dř. 2' Co. 10. Et hec ē ßa militia d̄ q̄ dicit. Milites ⁊c. Ubi etiam p modus vtēdi poniť. ⁊ scdo eius necessitas ibi. (Quā quidē ⁊c.) Dicit ḡ. Milites ⁊c. Quasi. d. Potes qdē facere bonā militiā. Pzio p fidē bonā quā habes. p' Jo. vlt. Hec ē victoria q̄ vincit mūdū fides ⁊c. Jtē p ōsciā bonā: q2 difficili hō recedit ab eo qō mordz eū. vñ remorsus ōscie ē sic qdā stimul' q̄ h̄ñtē malā cō

3 sciā pungit: ⁊ iō cito a pctis p bonā ōsciā ⁊ rectā fidē recedit. Act. 23. Ego oī ōscia bōa querfatus sū añ deū vsq̄ in hodiernū diē ⁊c. 2' Co. p. Glia nr̄a hec ē testimoniū ōscie nr̄e ⁊c. ¶ Necessitas bone ōscie ōñter oñdit cū dicit. (Quā qdē ⁊c.) vbi pmo pōit culpā. Scdo penā. Tertio fructū pene. Culpā ibi. (Quā) s. ōsciam bonā repellētes circa fidē naufragauerūt. Qui. n. contra fidē errat pdit oia q̄ h̄z Heb. 11. Sine fide ipossi ē placere deo. Jtē mořif q2 iustus me' ex fide viuit Abac. 2. ⁊ Ro. p. Ex qb' est alexander ⁊ hymeneus. 2' Thi. 4. Alexander erarius multa mala mihi ostendit ⁊c. ¶ Deide pōit eorū pena cū dicit. (Quos tradidi ⁊c.) q2 excōmunicauit eos: vt fideles vitent eos ne eos inq̄

3 nent ipos. Fuit āt excōicatio apli tāte ßtutl q̄ excōicati mox corripiebāť a dyabolo ⁊ corpalr vexabāť. p me Cor. 5. Cōgregatis vobis ⁊ meo spū in virtute dñi iesu tradere hmōi sathane in interitū carnis vt spūs saluus fit ⁊c. Tñ etiā mō traduně ad vexādū spūalr: q2 amittunt suffragia ecclesie q̄ multū iuuant cōtra dyabolū. Et tradidi sicut deus tradidit in reprobū sensū. Ro. p. Quasi subtrahēdo suū auxiliū ⁊ cōiōne eccle ⁊ suffragia. Et h̄ nō exōdio ß ex charitate ad pfectū eorū. p' Co. 5. Ut spūs saluus fiat. Uñ dicit. Ut discant falte per penā nō blasphemare. Discit aūt quis recedere a peccato tripl'r. qñq3. s. ex pena qñ corporalr vexať. Jtē ex cōfusione excōmunicatiōis. Jtē ex hoc q̄ cū ecclīa traditur, aliquē sathane ruit in peccata māifesta. vñ cōfusus humiliaě ⁊ abstinet et ab occultis q̄ p̄us ñ cognoscebat se habere. CAP. II.

Ex/ cōica ti ab aplo mox vera bant a dia bolo

4 Bsecro igiť primū omniū fieri obsecrationes. orationes: postulationes: grārum actiones: pro oībus hominibus: p regibus: ⁊ p omnibus qui in sublimitate ōstituti sūt vt quietam ⁊ tranquillā vitam agamus in omni pietate ⁊ castitate. Hoc enim bonum est ⁊ acceptum coram saluatore nr̄o deo: q̄ omnes homines vult saluos fieri ⁊ ad agnitionem veritatis venire. Unus. n. de': vn'

5 ⁊ mediator dei ⁊ hoīum hō christus iesus: qui dedit redēptionē semetipsū pro oībus. ¶ Supra docuit thimotheū quō reducat pplz ad formā ßre fidei: ß agit d̄ princibus ad cultū fidei. scz d̄ oronibus ⁊ obsequijs. ⁊ p ponit doctrinā orationis in cōmuni. Scdo descēdit ad determinatas cōditiones hominū ibi. (Uolo ḡ ⁊c.) Jtem pmo distinguit diuersos modos orationis. Secūdo ostēdit p quibus sit orādū. ibi. (Pro oībus ⁊c.) Tertio assignat rōnē ibi. (Hoc enī bonū ⁊c.) Dicit ergo. Quia ita ē q̄ xps venit peccatores saluos faceř. igitur pmo omniū obsecro ⁊c. Jn

p' q̄ō. 19. ar ti. 6'.

c quo aperte oñdit ꝙ inter oĩa necessaria ad vitã xpianaȝ
pcipua est oratio que valet cõtra picula tẽtationis ⁊ ad
pficiẽdũ in bono. Jaco. vlt. Multũ valet orõ iusti assi
dua. Distinguit ergo orõnẽ in quattuor. s. obsecrationes.
orõnes postulatiões: ⁊ grãrũ actiões. quoꝝ tria ptinẽt
ad bñficia impetrãda. vltimũ ad bñficia accepta. In im
petrãdis aũt bñficijs tria requiruntur. Primo vt. s. impe
trãs assignet causam quare debeat ei cõcedi. Scõo opȝ
ꝙ ostẽdat cãm eẽ rõnabilẽ. Tertio cõcludit petitionẽ.
Et sicut rhetores faciũt: sic ⁊ nos in orãdo debem⁹ fa
cere. Primo excogitare cãm quare sit cõcedẽdũ: ⁊ hoc
nõ merita nr̃a: sȝ miseratio diũa. Dañ. 9. Nõ in iustifica
tionibus nostris psternim⁹ preces ante faciẽ tuaȝ: sȝ i
2 miserationibus tuis mltis ⁊c̃. Et ad hoc est obsecratio q̃
ẽ attestatio p sacra: sicut p passionẽ ⁊ crucẽ tuaȝ libera
nos dñe. Hac cã excogitata necesse ẽ ꝙ meditemur ꝙ
hoc sacrũ ẽ causa salutis. Et iõ requiritur orõ q̃ ẽ ascẽ
sus intellectus i deũ. Ps. Ego vo orõnẽ meã ad te dñe
⁊c̃. Dicit aũt orõ q̃si oris rõ. Persuasiones. n. rhetoꝝ
dñr orõnes q: psuadẽt: sȝ aliter ibi. aliter i nr̃a ad deũ:
q: nõ itẽdimus ꝙ aĩum dei flectamus: q semp ad bo
nũ ẽ paratus: sȝ vt nr̃ȝ coꝛ sit in orõne ad deũ eleuatũ.
Tertio postulatio. Jaco. p. Postulet autẽ in fide nihil
hesitans. Itẽ d acceptis donis grãrũ actiões. p⁹ The
3 sa. vlt. In oĩbus grãs agite. Phil. 4. In oĩ orõne ⁊ ob
secratiõe cũ grãrũ actiõe petitiões vestre inotescãt an
te deũ ⁊c̃. Vñ iste modus orãdi est in ecclia dei. Omnipo
tẽs sempiterne deus. Ecce ascẽsus mẽtis q est oratio.
Qui dedisti ecclesie tale bñficiũ. Ecce grãrũ actio. Pre
sta q̃sum⁹. Ecce postulatio. Per dñm. Ecce obsecratio.
Similiter in missa ẽ obsecratio vsq; ad cõsecrationem
corpis ⁊ sanguis q: in eis ẽ cõmemoratio sacroꝝ ex q
bus ẽ fiducia ipetrãdi. In mysterio cõsecratiõis ẽ orõ
q: meditatio coꝝ q̃ xp̃s egit. i alijs vo vsq; ad cõiõnẽ ẽ
postulatio⁹ p viuis ⁊ mortuis ⁊ p se. In fine aũt ẽ grãrũ
actio. Vel hec quattuor referũt ad quattuor q̃ nos volumus
in orõne obtinere: vt obsecratio referat ad difficilia im
petrãda vt ad pctoꝝ cõuersionẽ. Orõ q̃n iã cõuersis im
4 ploram⁹ grãȝ vt pficiãt. Postulatio vt pmia p meritis
retribuãt. Et p bñficijs iã acceptis est grãruȝ actio.
¶ Deinde cũ dicit. (Pro oĩbus ⁊c̃.) ondit p qbus est
orãdũ. Et circa hoc duo facit: q: p oñdit orãdũ eẽ pro
oĩbus. Scõo assignat fructũ orõnis ibi. (Vt qetã ⁊c.)
Circa pmũ g dic̃ eẽ orãdũ p oĩbus hoĩb⁹. Cui⁹ rõ ẽ: q:
orõ ẽ iterpres desiderij nostri. Orando. n. petimus qd
desideramus. Charitas aũt requirit ꝙ desideremus bo
nũ oĩbus ad quos se extẽdit. Jac. vlt. Orate p inuicẽ vt
saluemini ⁊c Sed p quibus spẽaliter? Pro regibus.
Baruch. p. Orate p vita Nabucbodonosor regis Ba
bylonie. ⁊ pro vita balthasar filij eius ⁊c̃. Et apls dic̃.
Roñ. 13. Oĩs aĩa ptãtibus sublimioꝛib⁹ subdita sit. p⁹
Petri 3°. Subiecti estote oĩ humane creature propter
5 deũ siue regi quasi pcellẽti. siue ducib⁹ tãq; ab eo mis
sis ⁊c̃. Subiecti qppe opȝ ꝙ impendãt dñis suis d suis
officijs. vtilitas aũt ẽ: q: p hoc etiã pcuram⁹ bonũ no
strum. In pace. n. coꝝ ẽ pax nr̃a. Vñ dic̃. qetam ⁊ trã
quillã ⁊c̃. In his duobus est pax mũdi. Ecclesia siquĩ
dẽ hȝ pacẽ pprĩã in qua nõ est mũdus: q: nõ est pax i
pijs. Sȝ q̃dã ẽ pax cõis vtrisq;. ⁊ hac idiget ecclia. Jer.
29. Querite pacẽ ciuitatis ad quã trãsmigrar̃ vos feci.
Pax terrena q̃nq; pturbat ab iterioꝛi: q̃nq; ab exterio
ri. 2⁹ Cor. 7. Foris pugne intus timores. Quãtum ad
pmũ dicit. Vt quietã. Quantũ ad scdm dic̃. Et trãquil
lã vitã. Et licet pax terrena cõmunis sit bõis ⁊ malis:
tñ diuersimode vtriq; illa vtũt. Mali. n. tũc ad duo ea
vtebãt. s. ad cultũ dmonũ. q: illaȝ psperitatẽ falsis dijs

attribuebãt. Itẽ ad lasciuiã q: tpe pacis vitijs carnalia d
abũdabãt. Sap. 14. Magno viuẽtes in sciẽtie bello tot
⁊ tã magna mala pacẽ appellãt. Sȝ scti ecõuerso q: in
cultu veri dei ⁊ i castitate. Et iõ dic̃. In oĩ pietate ⁊ ca
stitate. Tit. 2. Sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuam⁹ i hoc seculo.
¶ Deide cũ dic̃. (Hoc. n. bonũ ⁊c.) Ponit rõ orõnis.
Et circa hoc duo facit. q: p ponit rõnes. Scõo pbat qd
dã ppositũ ibi. (Vnus. n. deus.) Itẽ p assignat rõnem
ex specie opis. Scõo ex pte dĩ ibi: (Et acceptũ ⁊c̃.) po
nit g rõnẽ ex operis specie: q: q̃n aliqd ẽ sm se bonum
illud debemus facere: sed p alijs orare est hmõi. q: ẽ ac
tus charitatis. Et iõ dic̃. Hoc. n. bonũ est. Ps. Qm̃ bo
nũ ẽ in cõspectu sctoꝝ tuoꝝ. Itẽ ex pte dei: q: ẽ acceptũ
deo. Ps. Tuc acceptabis sacrificiũ ⁊c̃. Et hoc nõ nisi i 2
charitate fuerit oblatuȝ. Et dicit. Saluatore. q: solus
de⁹ saluat. Esa. 43. Nõ est absq; me saluator. Et pbat
ꝙ sit acceptũ ibi. (Qui vult ⁊c̃.) 2⁹ Pet. 3. nolẽs aliqs
perire: sȝ oẽs ad penitẽtiã reuerti ⁊c. Sȝ cõ. Oĩa q̃cũq;
voluit fecit. Ergo oẽs saluat. Sed si dicis ꝙ nõ. q: bõ
nõ vult. videt icõueniẽs ꝙ omnipotens impediat per
volũtatẽ nõ omnipotentis. Respõdeo. Velle põit q̃n
q; p volũtate bñplaciti: q̃nq; p voluntate signi. Pro
volũtate signi vult saluare oẽs: q: oĩbus pposuit salu
tis pcepta: cõsilia ⁊ remedia. Vel volũtate beneplaciti:
⁊ sic quattuor modis. Vno mõ vt sit locutio causalis: sic̃
deus dr̃ aliqd facere: q: fac̃ alios illud facere. sic̃. Ro.
8. Spũs postulat. i. postulare nos fac̃. Sic g de⁹ vult: 3
q: scȝ fac̃ suos sanctos velle ꝙ oẽs salui fiant. Hoc. n.
dȝ esse in sanctis: q: nesciũt qui sint pdestinati ⁊ qui nõ.
Alio mõ vt sit distributio accõmoda. i. oẽs q saluabũ
tur: q: nlls saluat nisi p volũtatẽ eius: sic̃ in vna schola
magister docet oẽs pueros huius ciuitatis: q: nullus
docet nisi ab eo. Alio mõ vt sit distributio p generib⁹
singuloꝝ: non p singulis generum. i. nullus genus
hoĩum excipit a salute: q: olim tantũ iudeis: sed modo
oĩbus prebet. Et hoc magis facit ad intentionẽ apostoli.
Alio vo mõ sm Dam. vt intelligat de volũtate antece
dẽte nõ cõsequente. In volũtate. n. dei licȝ nõ sit pus ⁊
posteri⁹. dr̃ tñ volũtas añs ⁊ cõñs. Itẽ sm ordinem volũ
toꝝ sȝ ꝙ volũtas põt dupli cõsiderari. s. i vli. vl absolu 4
te ⁊ sm aliquas circũstãtias ⁊ in pticulari. Et pus est
absoluta cõsideratio ⁊ in vli q̃; in pticulari ⁊ cõparata.
Et iõ volũtas absoluta ẽ q̃si añs. ⁊ volũtas alicui⁹ rei
in pticulari ẽ q̃si cõñs. Exemplũ de mercatore q vult
oẽs merces suas saluare absolute: ⁊ hoc volũtate añte. sȝ
si cõsideret salutẽ nõ vult oẽs merces p cõparationeȝ
ad alia saluare. s. q̃n cũ salute seqtur submersio nauis.
Et hec volũtas est cõsequẽs. Sic in deo salus omniũ
hoĩuȝ sȝ se cõsiderata hȝ rõnẽ vt sit volibilis. Et aplus
hic ita loquit. ⁊ sic eius volũtas est antecedens. Sed
si cõsideret bonũ iustitie: ⁊ ꝙ peccata puniant: sic nõ
vult. et hec ẽ volũtas cõsequẽs. ¶ Et subdit. Ad agni
tionẽ ⁊c. q: salus nõ ẽ nisi p agnitionẽ veritatis. Jo. 8.
Agnoscetis veritatẽ ⁊ veritas liberabit vos. 5
¶ Deide cũ dicit. (Vnus ⁊c.) pbat qd dixerat p rõ
nẽ: ⁊ sũt tres pbatiões. Vna ex parte dei. Alia ex pte
hoĩs xp̃i. tertia ex pte testiũ xp̃i. Dic̃ g. ꝙ de⁹ velit oẽs
⁊c. pȝ. q: vn⁹ ẽ de⁹ oĩuȝ q saluat. Ro. 3. An iudeoꝝ de⁹
tãtũ? an nõ ⁊ gentiũ? imo ⁊ gẽtiũ: qm̃ qdẽ vn⁹ deus ⁊c̃.
¶ Tũc põit rõ ex pte xp̃i ibi. (Vnus ⁊ mediator ⁊c.)
Vbi p probat intentum. Secundo inducit signũ ibi.
(Quid dedit ⁊c.) Dic̃ g. hõ xp̃s iesus ẽ mediator dei ⁊
hoĩum nõ quorũdã: sed inter deum ⁊ omnes hoies: ⁊
hoc nõ fuisset nisi vellet oẽs saluare. Et põt dici ꝙ xp̃s
mediator ẽ similis vtriq; extremo. scȝ dõ ⁊ homini sc̃
tum deus ⁊ in q̃ntũ homo: quia mediũ dȝ habere ali

a quid de vtroq₃ extremoꝝ. Et hec sunt hō ꝛ deus. Sꝫ
q: mediū ē distinctū ab vtroq₃ extremoꝝ: ꝛ filius non
est alius deus a patre. iō melius est dōm q mediator ē
ſm q hō. Sic enī cōicat cū vtroq₃ extremoꝝ. In deo
enī sunt duo. s. iustitia ꝛ imortalitas: in hoibus vero ē
iniustitia ꝛ mortalitas. Media ḡ sunt duo. Unū i quo
est iustitia ꝛ mortalitas. Aliud i quo est imortalitas ꝛ
iniustitia: ꝛ vtrūq₃ ē mediū: ſꝫ pmū mediū puenit xpo.
scōm ꝟo dyabolo. Et iō dyabolus ē mediū disiungēs:
q: p iniustitiā suā distīgit nos a diuina iustitia: ſꝫ xpo ē
mediū cōiungēs: q: ē iustus ꝛ mortalis. ꝛ p suā mortē
piungit nos dei iustitie. pᵃ Jo. 2. Ipse ē ppiciatio p pec-
catis nr̃is ꝛc̄. Pro aliqbus efficaciter: sed pro oibꝰ suf-
2 ficienter: q: pciū sanguinis eius est sufficiēs ad salu
tem oīum: sed nō hꝫ efficaciam nisi i electis pp impe-
dimentum. ❡ Lectio. II.

pᵃ qō. 117. art. p — Cuius testimoniū tpibus suis
pma 2ᵉ qō. 102. ar 4 — pfirmatū est i quo positus sū
ego pdicator ꝛ aplūs. Ueritа
tē dico nō mētior: doctor gētiū
in fide ꝛ vitate. Volo ergo viros orare i oī
loco: leuātes puras manus sine ira ꝛ discep
Esa. tertio — tatiōe. Similiter ꝛ mulieres in habitu orna
to cū verecūdia ꝛ sobrietate ornātes se: nō
3 in tortis crinibus aut auro aut margaritis
vel veste pciosa: sed qđ decet mulieres pro
mittentes pietatem per opera bona.

❡ Supra dixit q deus vult oēs saluos fieri, ꝛ pbauit
ꝫ ex parte dei q est vnus oīum: ꝛ ex parte xpi q ē vnus
mediator oīum: hic pbat idē ex pte testimonij: ꝛ pmo
iducit alios testes. Scōo suū testimoniū ibi. (In q po-
situs sum ꝛc̄.) Dicit ḡ. dedit se p oibus. Sed nūqd
subito deo i mētē venit vt q elegerat saluare iudeos so
lū: vellet saluare totū mundū. hoc excludēs dicit. Cu-
ius testimoniū ꝛc̄. Quasi dicat. Hec lex nō ē subita ſꝫ
antiqꝰ attestata p legē ꝛ p pphas. Esa. 44. Uos estis
testes mei. Act. 10. Huic oēs pphete testimoniū phibēt
4 ꝛc̄. ❡ Cōfirmatū ē. s. ipletiōe ꝛ ostēsione signoꝝ ꝛ pdi
catiōe apostoloꝝ. Tēporibꝰ suis. s. qbꝰ pdeterminatū
erat fieri. Eccles. 3. Oīa tps hn̄t. Uel testimōiū aploꝝ
pfirmatū ē tpibꝰ dterminatis. Act. p. Eritis mihi testes
i hierl'm ꝛ i oī iudea ꝛ samaria ꝛ vsq₃ ad vltimū tre ꝛc̄.
❡ Deide cū dicit. (In quo positus sum ꝛc̄.) Ponit te-
stimoniū suū. Et pmo ondit suū officium. Scōo officij
sui vsum ibi. (Ueritatē ꝛc̄.) Dicit ergo. In quo scꝫ offi
ciō testificādi positus sum. s. a deo. Jo. 15. Posui vos vt
eatis ꝛ fructū afferatis ꝛ fructꝰ vester maneat ꝛc̄. Et
pdicator q: ad hoc me posuit vt pdicē. Marci vlt. Eū
tes i mūdū vniuersum pdicate euāgeliū oī creaturē ꝛc̄.
Sed i quolibet artificio sunt duo qdā ministerialr ope
5. rantes. qdā q disponunt de alijs. s. architectores: sed in
offō ecclesie disponētes sunt apostoli. ꝛ ideo dicit. Apo
stolus. quasi cū auctoritate. pᵃ Cor. 9. Signaculū apo-
stolatus mei vos estis i dn̄o ꝛc̄. Usus aūt officij ē pdi-
care veritatē. ꝛ hoc est officium predicatoꝝ vt veritatē
dicant. puer. 8. Ueritatē meditabit guttr meū ꝛc̄. Eph.
4. Loquimini veritatē. Sed nō ē aliqua doctrina que
nō habeat aliquā veritatē. sed i hoc damnat aliqua do
ctrina: q: miscet veritati falsitatem. Et ideo dicit. Ueri
tatē dico nō mentior. puer. 8. Recti sunt omnes sermo
nes mei. Job. 6. Non inuenietis in lingua mea iniqtatē
ꝛc̄. Et hic est vsus officij. s. veritatē sine mendacio pdi
care: q competit meo officio qui sum doctor gentium.

Doctor aūt generat sciam in aīa discipuli. Sciētia aūt b
nō est de falso. vn̄ docēs falsum nō est doctor. Sed ꝯ.
Mat. 23. Nolite vocari rabbi. Rn̄deo. Nō phibet mi
nisteriū doctrine: ſꝫ ambitionē officij. Act. 9. Uas ele-
ctōis ē mihi iste vt portet nomē meū ꝛc̄. Esa. 49. Dedi
te i lucē gentiū ꝛc̄. Et debeo eas docere i fide ꝛ vitate:
q: dꝫ docere fidē ꝛ bonos mores. Et dicit in fide. i. ď his
que ptinent ad statum psentē i quo ſm fidē viuimus
ꝛ in veritate quātum ad statum glorie.
❡ Deide cū dicit. (Uolo aūt ꝛc̄.) Descēdit ad spūales
gradus bonum. Et circa hoc duo facit q: pmo mouet
viros de orone. Scōo mulieres ibi. (Silr ꝛ mulieres
ꝛc̄.) Dicit ergo. Nolo ꝛc̄. Tria exigit a viris in orādo.
Prio q oro sit assidua. Scōo pura. Tertio qeta. Assi 2
dua vt in oī tpe ꝛ in oī loco. ꝛ dicit. Uolo: q: bonū ē q
homo oret. ꝛ ego doctor volo viros orare in oī loco: nō
in hierl'm tm̄ vt iudei: nec i monte garisim vt samarita
ni. Jo. 4. In omni loco pōt homo spūalr ꝛ mentaliter
orare. Soph. 2. Adorabūt eum viri de loco suo omnes
isule gentium ꝛc̄. Sed quō dn̄s repbendit phariseos
stantes i angulis. Mat. 6. Respōdeo. Oratio mentalis
vbiq₃ pōt fieri sed signa orōnis exterius nō debēt fieri
in omni loco: q: hō nō dꝫ singularis apparere i exteri
oribus. ꝛ ppter hoc pōt haberi inanis gloria. Sꝫ qua
re nunc sunt facte ecclesie? Respōdeo. Nō q locus sit
de necessitate orōnis: sed ad bene eē eius: q: oro requi
rit solitudinē ꝛ qetē. ❡ Itē pura. Ideo dicit. Leuantes
ꝛc̄. Aug. qđ exterius orādo agimus: facimus vt affe- 3
ctus noster interius excitet. Genuflexionis enīꝫ hmōi
nō sunt p se accepte deo: sed q: p hec tanq̄ p humilita
tis signa homo iterius humiliat: sicut eleuatio manus
significat eleuationē cordis. Tren. 3. Leuemus corda
nr̃a cum manibus ad dn̄m in celo. ❡ Leuantes ꝛc̄. i.
orātes cū deuotiōe cordis. Job. 8. Si diluculo psurre-
xeris ad deū ꝛ oipotētē fueris depcatꝰ: si mūdus ꝛ re-
ctus icesseris statiꝫ euigilabit ad te ꝛ pacatū reddet ha
bitaculū iustitie tue ꝛc̄. ❡ Itē qeta. ꝛ ponit duo. Pri
mo vt. s. mens sit sine irā q aīum ingetat ad iferēdum
nocumētū primo. a qua dꝫ liberū eē aiuꝫ orātis. Eccle
sia. 28. Homo hoi seruat irā ꝛ a deo qrit medelā. Iteꝫ li 4
ber dꝫ eē hō a disceptatiōe: qđ pōt intelligi dupl'r. Uno
mō ſm Glo. vt nō disceptemus cōtra deū icreduli ver
bis eius ꝛ murmurādo ꝯ eiꝰ ordinationē. Rom. 9. O
hō tu q es vt rn̄deas deo ꝛc̄. Itē contra primū vt nō
rūpamus pacē cū eo. quod fit p disceptationē. Par. n.
est necīa orāti. Matt. 18. Si duo ex vobis cōsenserit su
p terrā de oī re quā petierint fiet illis a patre meo ꝛc̄.
❡ Deide cū dicit. (Silr ꝛ mulieres ꝛc̄.) ordiat mulie-
res. ꝛ pmo q̄tum ad orōnē. Scōo q̄tum ad doctrinā
ibi. (Mulieres in silētio ꝛc̄.) Itē pmo ostēdit qd req-
ratur a muliere orāte. Secūdo expōit que dixerat ibi.
(Non in tortis ꝛc̄.) Circa primū sciēdū est q oīa q
requntur ad virum orātē reqrunt ꝛ ad mulieres. Et 5
iō dicit. Silr ꝛ mulieres ꝛc̄. Quasi dicat. Omnia fiēt
q dicta sunt. Sed addit duo. scilicet ornamēta ꝛ vere-
cundiam. cuius rō est: quia naturale ē q sicut mulie-
res sunt mollioris corporis q̄ viri. ita ꝛ debilioris rō-
nis. Rōnis aūt est ordinare actus ꝛ effectus vniuscu-
iusq₃ rei. Ornatus ꝟo cōsistit in debita ordinatione ꝛ
dispositiōe. Sic i iteriori decore nisi sint oīa ordiata ex
dispositiōe p rōnē nō hn̄t pulchritudinē spūalē. Et iō
q: mulieres deficiunt a rōne reqrit ab eis ornatū. Itē
verecūdia ē de turpi actu: ꝛ iō ē laudabilis in illis q fa
cile solēt decliare i actꝰ turpes. hmōi sūt iuuenes ꝛ mu
lieres. Et iō hoc i eis laudat: ñ āt senes ꝛ pfecti. Eccl.
26. Gra sup gratiā mulier sancta ꝛ pudorata ꝛc̄. Item

c sobrietatē requirit. Q2 eni in mulieribus rō est debi-
lis: sobrietas aūt cōseruat virtutē rōnis: ⁊ iō in mulieri
bus maxie rep̄hēdit ebrietas. Unde antiqtus apud
romanos eis nō dabat vinū. ¶ Nō in tortis ⁊c. expo-
nit qđ dixerat. ⁊ pmo de ornatu. Scđo de verecundia
ibi. (Sz qđ decet ⁊c.) Circa pmū pmo excludit corpo-
ralē. Scđo pouit spūalem ibi. (Sed qđ decet ⁊c.) Cir
ca primū dicit. Qđ dixi de habitu ordinato nō itelligo
de exteriori: q2 nō in tortis crinibus. i. nō ornato capi-
te vel toto corpore. Sed p̄cipue mulieres ornāt caput
qđ ē nāle mulieri: vt dr̄ p° Cor. ii. Et iō ornamēta i ca-
pite hn̄t. In capite vero est duplex velamētū. Unū est
2 nāle. s. capilli: vt dr̄ p° Cor. ii. Itē artificiale: ⁊ in vtrisq3
se ornāt: q2 capillos torquēt. Un̄ dicit. Nō in tortis. i.
crispatis. Esa. 3. Erit p crispanti crine caluitiū. Itē arti
ficialia p̄hibet. cū dicit. Aut auro ⁊ argento. p° Pet. 3.
Nō extrinsecus capillatura: aut circūdatio auri: aut in
dumenti: aut vestimētoꝝ cultus ⁊c. Uel nō in tortis
crinibus. ⁊ hoc auro. i. nō hn̄tes crines tortos auro: vl̄
margaritis. Quantū v̄o ad totū corp° dicit. vel veste
p̄ciosa. hoc. n. dānat aplus hic ⁊ Esa. 3. Sed nūqđ hoc
est pctm̄? Rn̄deo. Dōz est q sm Aug. duo sunt consi-
deranda in ornatu mulierū. s. simplex ornatus ⁊ fucat°.
Simplex ornatus. puta in veste ⁊ auro ⁊ hmōi. qđ pōt
fieri cū peccato tribus modis. s. ex praua itentiōe vt si i
3 tendāt cōmotionē ↄcupiscētie ostētationē vel inanem
gl'iam. Prouer. 7. Preparata ad capiēdas aīas. Scđo
si fiat p̄ter ↄsuetudinē p̄rie qđ fit diuersimode. Aut. n.
excedit modū ↄsuetū p̄rie qđ ex leuitate ai est: aut si cō
ditioné sui status excedit. Sz seruata recta itentiōe: cō
suetudine p̄rie: ⁊ cōditiōe status non est pctm̄. De fu-
cato aūt semp est pctm̄. Mulieribus eni nō pmittit or-
nari nisi pp viros: ⁊ viri nolūt decipi vt fucate eis appa
reant. Sit g̃ nō talis ornatus: sed qualis decet mulie-
res pmittētes pietatē. Exteriora eni opera hois sūt q̄si
quedā p̄fessio iterioris hois: sicut religiosi aliq̄n hz ha
bitū ⁊ clerici silr. Un̄ nisi ↄcordet exterior cū interiori ē
fictio. Ita ēt de aliq̄s operibus interioribus. Interi°. n.
debemus colere pietatē. i. cultū dei exterius pmittere
p bona opera que cōcordent pietati: ⁊ silr h̄re interi°:
sicut ostendimus exterius. Uel dico q debent se orna
4 re non exterius: sed sm q decet eas. pmittentes. i. que
pmittere debent pietatē per opera bona. Ecclesiastici
19°. Amictus corporis ⁊ risus dentium ⁊ igressus ho-
minis anūciant de illo. ¶ Lectio. III.

p° ad Cor. 14.

†Ulier i silētō discat cū oi subie
ctione. Docere aūt mulieri nō
pmitto neq3 dn̄ari in virū: sed
eē in silētio. Addā eniz primus
.3. q. 68. ar ti. 1. formatus ē. deide eua ⁊ adā nō ē seductus:
mulier āt seducta i preuaricatiōe fuit. †Sal-
uabit aūt p filiorū gn̄ationē si pmāserit in fi
de ⁊ dilectiōe ⁊ sāctificatiōe ⁊ cū sobrietate.
5 ¶ Superius aplus ordinauit mulieres quo ad orō-
nē hic ordinat eas q̄tū ad doctrinā: ⁊ pmo ponit suas
ordinationē circa eaꝝ doctrinā. Scđo rōnē ordinatio
nis assignat ibi. (Adā eni pmus ⁊c.) Tertio rn̄det ta
cite q̄oni ibi. (Saluabit āt ⁊c.) Itē pmo ondit qđ mu
lieribus ↄueniat. Scđo qđ eis nō cōpetat ibi. (Doce-
re aūt ⁊c.) Circa pmū tria pouit eis ↄpetere scz taciturn
nitatē. disciplinā ⁊ subiectionē: q̄ tria ex vna rōne p̄ce
dūt: scz ex defectu rōnis in eis qbus pmo indicit silen
tiū. Jac. 3. Si qs in v̄bo nō offendit h̄ p̄fectus ē vir. ⁊
p° Cor. 14. Mulieres in ecclesijs taceāt: nō eni pmittit

eis loq ⁊c. Scđo q2 verba mulieris sunt inflāmantia. d
Eccles. 9. Colloquiū illius q̄si ignis exardescit. Itē vt
discāt: q2 eoꝝ q deficiūt rōne p̄priū est adiscere. i. Cor.
14. Si qđ volūt discere domi viros suos iterrogēt ⁊c.
Uiris aūt dat q doceāt. Itē subiectio: q2 nāle ē q aia
dominet corpi. ⁊ rō viribus iferiorib°. Et iō sicut phs
docet. Qn̄cunq3 aliqua duo adinuicē sic se hn̄t sic aia
ad corpus. ⁊ rō ad sensualitatē: nāle dn̄ium est eius q
abūdat rōe: ⁊ illud est p̄ncipās: aliud āt ē subditū: qđ
. s. deficit rōne. Gen̄. 2. Sub viri ptāte eris. Itē excludit
ea q̄ eis nō cōpetūt ⁊ sunt duo. s. vt nō doceāt. Sed ↄ.
puer. vlt. Erudiuit eū mater sua ⁊c. Rn̄deo dōm ē q
doctrina publica nō cōpetit mulieri. ⁊ ideo dicit. In ec
clesia. Alia est priuata: ⁊ hac mater erudiuit filiū. Sz
ↄ. Judi. 5. Delbora erudiuit ppl'z israel. Rn̄deo illa eru 2
ditio est per spm̄ p̄pheticū: ⁊ gr̄a spiritussancti nō discer
nit inter virū ⁊ mulierē: nec tn̄ publice p̄dicabat sed in
stinctui spūssancti cōsilia dabat. Scđo iterdicit eis do
miniū in virū. Ecclesiastici. 25. Mulier si primatū ha-
beat ↄria est viro suo. Et phs dicit q dn̄ium mulierū
ē corruptio familie: sicut tyrāni i regno. Et sic p̄hibet
duo ↄ duo q̄ ↄpetūt eis: sz tertiū repetit: scz in silentio.
¶ Deinde cū dicit. (Adā eni ⁊c.) Assignat rōnē eius
qđ dixerat. ⁊ pmo ex ordine creatiōis. Scđo ex ordine
culpe ibi. (Et adā nō est ⁊c.) Circa pmū sciēdū ē q in
ordine rerū p̄fectū ⁊ imp̄fectum diuersimode ordināt 3
q2 in vno ⁊ eodē imp̄fectū p̄cedit tpe: ⁊ perfectū p̄ce-
dit nā: q2 nā tendit ad p̄fectū: sed in diuersis p̄fectū est
prius tpe ⁊ natura: q2 nā semp icipit a p̄fectis. Et hūc
ordinē agit hic: q2 vir perfectus est nā humana: muli-
er vir occasionatus. Unde primo formatus est adam.
Gen̄. 2. Formauit deus hoiem de limo terre ⁊c. Secū-
dario mulier: sicut qđdam imp̄fectū a p̄fecto orginatū
. s. de costa. i. Cor. ii. Nō enim vir ex muliere: sed muli-
er ex viro est ⁊c. Et inde est q homo nō dr̄ factus pp
mulierē sed ad similitudinē dei. Gen̄. i. Faciamus ho-
minē ad ymaginē ⁊ silitudinē nr̄am. Mulier āt pp vi-
rū: iō vir dz p̄esse. Itē ex pte culpe. Ordo. n. generatio-
nis ⁊ corruptiōis est ↄrius: q2 qđ est pmū in gn̄atione 4
est vltimū in corruptione. Peccatū aūt ē corruptio na
ture: ⁊ iō generatio incepit pmo ab adā: sed corruptio
a muliere. Un̄ dicit. Adam nō est seductus scz primo:
q2 fortior erat: sed icepit a debiliori vt facilius seducere
tur fortior. Alludit aūt hic verbis ade. Gen̄. 3. Cū eniz
dn̄s reprehendit adam dixit. Mulier quā dedisti mi-
hi dedit mihi ⁊c. Et ideo dicit. Adam non est seduct°
sed mulier. Seductio aūt duplex est: scilicet in vniuer
sali ⁊ particulari eligibili que est ignorātia electionis.
Quicūq3 ergo peccat seducit ignorātia electiōis i par
ticulari eligibili. Mulier aūt fuit seducta ignorātia in
vniuersali: qn̄ scilicet credidit quod serpēs dixit: sz vir
nō credidit hoc: sed deceptus fuit in p̄ticulari: scilicet
q gerēdus eēt mos vxori: ⁊ cū ea comedere deberet ⁊ 5
inexptus diuine seueritatis credidit q facile ei remit-
teret. Sed cōtra. Ignorātia est pena peccati. ergo pe- ōbo
na p̄cessit culpā. Rn̄deo dōm est q nō p̄cessit: q2 statis solo
ad verba serpētis fuit elata q alius eēt de ea sollicitus
⁊ ex illa elatione seducta est. vnde elatio precessit.
¶ Deinde cum dicit. (Saluabitur aūt ⁊c.) Respōdet
cuidā tacite questioni: q2 diceret quis q si mulier non
est p̄pter virū ⁊ ex ea est initiū peccati. ergo viro ē no
ciua. Sed si aliqđ non est p̄pter aliud sed est ei nociuū
dz tolli. ergo mulier non debet saluari. Dicendum est
ergo q duplex est salus: scz temporalis ⁊ hec est cōmu
nis ēt brutis. Alia est eterna ⁊ hec est propria holum.
Esa. 51. Salus aūt mea in sempiternū erit ⁊c. Utrāq3
autem

a autem salutem mulier non amisit. Nō temporalē: qꝛ statim non puat̃ sexu muliebꝛi ꝑpter gñationem prolis: nec eternam: qꝛ ſm aiam capax est grẽ ⁊ glorie. Et iō q̃tum ad pmum dr̃. Saluabit̃. i. nō extirpabit̃ ⁊ h̃ per gñationem filioꝝ ad quā est a deo ordinata. Quātum ad 2m dicit. (Si pmanserit ⁊c̃.) Sed qꝛ si ipoꝛtat cām nunqd q̃ nō pmanſit nō saluabit̃ cū aplus dicat ꝙ mulier melius facit si nō nubat. Rñdeo vno mō ꝑt eiſe locutio figuratiua ⁊ sic p virꝫ rō supioꝛ intelligit̃: rō inferioꝛ est mulier: opa bona sunt filij inferioꝛis rōnis: ⁊ charitas quā p virꝫ ꝯcipit ⁊ per hec saluabitur. Alia est expō lr̃alis: vt ly p nō dicat cām sed repugnātiam: Et est sensus. Mulier saluabit̃ ēt si incedat per
2 gnātionem. s. si nubat ⁊ nō sit virgo. Et nūc ly p dicit augmētationē salutis quasi p gñationem filioꝝ ad cultum dei magis saluabit̃. Eccle. 7. Filij tibi sunt erudi illos: ⁊ incurua illos a pueritia illoꝝ ⁊c̃. De salute vero eterna tria ponit̃. s. ꝙ aliqd sit in intellectu. Scdō ꝙ i affectu. Tertio quo ad exterioꝛē actū. In intellectu est fides p quā intellectus xp̄o subijcit̃. Vñ dicit. In fide. Heb. xi. Sine fide impoſſe est placere deo. Et qꝛ fides nihil vꝫ sine dilectione. Ideo statim subiunxit dicēs. Et dilectione. i. Coꝛ. 13. Si habuero oēm fidē: ita vt mōtes transferam: charitatē aūt nō habuero nihil sū ⁊c̃. In
3 exterioꝛi aūt ponit duo ꝯ lasciuiā q̃ consistit in duobꝰ: s. in luxuria. Et q̃tū ad hoc dicit. In sanctificatione: i. in castitate. i. the. 4. Hec est voluntas dei sanctificatio vestra ⁊c̃. Itē in crapula. contra quod dicit. In sobꝛietate. Tit. 2. Sobꝛie ⁊ pie ⁊ iuste viuamus in h̃ sclō ⁊c̃.

CAP. III.

2a 2e q. 185a. art. p. Fidelis sermo. † Si quis ep̄atū desiderat bonū opus ꝺsiderat. Opꝫ. n. ep̄m irrep̄hensibilē eē vnius vxoꝛis virꝫ sobꝛiū: oꝛnatū prudentē pudicū: hospitalē doctoꝛē: nō vinolentū: nō percussoꝛē sed modestū nō litigiosū: nō cupidū: sed sue domui bene ꝑpositū filios hñtē subditos cū oi castitate.

¶ Supꝛa istruxit timotheū de ptinentibus ad fidem rectam ⁊ cultum dei: hic agit de instructione offīcꝛum ecclīasticoꝛum. Et pmō ponit̃ istitutio. Secundo sue institutōnis occasio seu necessitas ibi. (Hec tibi scribo ⁊c̃.) Itē pmo instruit de ptinētibus ad ep̄m. scdō q̃ ad diacones ibi. (Diacones sil̃r ⁊c̃.) Sed cū ſm Dionyſ. tres sint oꝛdīes. s. ep̄oꝝ q pficiunt: p̄sbyteroꝝ q illuminant: Diaconoꝝ q purgāt quare nō facit mentionem de p̄sbyteris? Rñdeo dōm est ꝙ p̄sbyteri itelligunt̃ cū ep̄is non ꝙ sit indistinctio inter oꝛdines q̃tū ad rē: sꝫ q̃tum ad noīa: qꝛ p̄sbyter idē est qd̄ senioꝛ ⁊ ep̄s supintendens. Et ideo presbyteri ⁊ ep̄i q̃tū ad nomen vocabant̃ ⁊ episcopi ⁊ p̄sbyteri. Circa hoc ḡ pmo agit ꝺ desiderio ꝑueniendi ad ep̄atum. Scdō describit ꝯdōnē ep̄i ibi. (Opꝫ aūt ⁊c̃.) Pꝛemittit ergo sue institutionis assertionē dicēs. (Fidelis sermo). i. quē dicam vel dixi. Apoc. vlti. Hec v̄ba fidelissima ⁊ v̄a sunt. Si qs ⁊c̃. ex hoc sumpserunt aliq occasionē ambitionis ep̄atus ⁊ ꝓlationis. Sed nō recte intelligūt qd̄ hic dr̃. Aplꝯ. n. h̃ voluit ondere qd ptineat ad ep̄m. Episcopus ē nomē grecū scopos. n. idē est qd̄ intēdēs. epi. i. supꝛa quasi superintendēs. Duo ḡ sunt ꝯsideranda in ep̄o. s. gradus supioꝛ ⁊ actio plebi vtilis. Aliq. n. ꝯspiciūt foꝛte oculū ad ea q̃ circūstant eū. s. ꝙ q preest honoꝛat̃ ⁊ ꝙ hꝫ ptātem. Et q ꝑpꝫ ista desiderat ep̄atum nescit qd sit ep̄s. Et ideo dicit aplꝯ qd sit ep̄s: ⁊ qd desiderat q ep̄atum desiderat qꝛ bonū opus. Non dicit bonum desideriū hꝫ sed bonum opus. s. vtilitatē plebis. Sed nunqd liꝫ ipsum desiderare? Aug. dicit ꝙ non. Glo. Locus supioꝛ sine quo regi non pōt populus: ⁊ si teneat̃ ⁊ administret̃ decenter: tñ indecenter appetit̃. Et idē dic̃. 19. ꝺ ciuitate dei. Cuius rō est ꝙ nullꝯ dꝫ appetere aliqd supꝛa vires suas non sibi ꝓpoꝛtionatū alr̃ esset stultus. Oꝛatius. Ludere q nescit cāpestribus abstinet armis. Ille ergo bñ ep̄atum desiderare posset cuius opus ep̄atui esset ꝓpoꝛtionatū. Ad hoc āt nullus est idoneꝰ: qꝛ pꝛelatus ſm gradū ⁊ ꝯuenientiā dꝫ oēs alios excedere in conuersatiōe ⁊ ꝯtēplatione: ita vt in respectu sui alij sint grex. Et hāc ydoneitatē ꝺ se p̄sumere est maxime supbie aut ḡ appetit circūstantias: ⁊ tunc nescit quid
2 appetat: qꝛ nō est h̃ ep̄atus vel ip̄m opus ⁊ h̃ est superbie. Et iō non est accipiendū nisi ipositū. Glo. Si dicis status ep̄oꝝ est pfectioꝛ statu religiosoꝝ: hūc aūt liꝫ appetere. Rñdeo. Perfectio aliter se hꝫ i hoc ⁊ in illo: qꝛ status ep̄oꝝ p̄supponit pfectionem: ⁊ iō nullus appetere dꝫ nisi habeat eā: sed status religiosoꝝ est via: ⁊ iō non reqritur pfectio iam habita: sed ꝙ acqrat eā nisi habeat: ⁊ hoc pꝫ Io. vlti. vbi dñs symoni non dicit. Si vis pfectus esse pasce ⁊c̃. Et iuueni dicit. Si vis perfectus esse ⁊c̃. Sic ergo intelligendū est in noīe ep̄atus
3 bonū opus. i. Pe. 5. Non vt dñantes in cleris: sed foꝛma facti gregis ⁊c̃. Quasi dicat. Si tu ep̄atum desideras hoc ē qd̄ desideras qꝛ bonū opus. ¶ Sed qualis debeat esse ep̄s ostendit cū subdit. Opꝫ ep̄m ⁊c̃. Quē pmo instruit in generali. Secūdo in spāli ibi. (Vnius vxoꝛis ⁊c̃.) Dicit ergo. Dico ꝙ bonū opus desiderat: Ep̄s sed ad hoc nō ois est ydoneus: sed opꝫ ꝙ sit talis: pmo dꝫ eē irrep̄hensibilis. Vnde de Zacharia dr̃. Lu. i. ꝙ incede irrep̄ bat in oibus mādatis ⁊ iustificationibus dñi sine que hensi rela. Leui. 21. Qui habuerit maculam non offerret pa bilis nes deo suo nec accedet ad ministeriū eius. Nec intelligendū est ꝙ oino sit sine peccato: qꝛ dr̃. i. Io. i. Si dixerimus ⁊c̃. Nec est dōm sicut aliqui dixerunt ꝙ qcūqꝫ peccauit moꝛtalr̃ post baptismū non est ydoneus qꝛ pauci eēnt tales: sed irrep̄hensibilis. i. nō subiectus alicui pctō: vnde ab alijs rep̄hendi posset: qꝛ indecēs ē ꝙ
4 rep̄hensibilis sit rep̄hēsoꝛ. Mat. 7. Eijce pm trabē ⁊c̃. ¶ Deinde cū dicit. (Vnius vxoꝛis ⁊c̃.) Instruit eū i spāli. Et pmo q̃tum ad se. Scdō q̃tum ad multitudinem ibi. (Filios hñtem ⁊c̃.) Itē pma in duas: qꝛ pꝛio ostendit qbus virtutibus oꝛnet̃. Scdō a quo mens dꝫ esse imunis ibi. (Nō vinolentū ⁊c̃.) Ois aūt moralis virtꝰ est pmo circa passiones ⁊ sunt duo q̃ faciūt iclitatē. s. castitas ⁊ sobꝛietas: qꝛ p delectationē vel delectabilia carnis: maxime inquietat̃ aīa. Et iō pmo ponit qd̄ ptinet ad castitatē dicens. Vnius vxoꝛis virꝫ. Simile Tit. i. In hoc aūt discoꝛdia vr̃ esse inter August. ⁊ Hieronymū. Hierony. n. dicit ꝙ hoc intellig t post baptis-
5 mum: qꝛ si añ baptismū duas habuit vxoꝛes vel vnā pmo ⁊ aliā postea non impedit̃ ab oꝛdinatione: qꝛ per baptismū oia delent̃. Aug. ⁊ Ambꝛosius ꝯriū dicūt: qꝛ siue ante siue post si duas habuit non oꝛdinat̃. Et nunqd baptismus non oia delet? Rñdeo sic pctā nō irregularitatē que interdū ēt sine pctō icurrit̃ ex sola ecclesiastica institutione: sed matrimoniū nō est pctm̄ ēt in paganis. Sed que est cā huius institutionis? Nunquid non magis ipedit̃ qui multas concubinas habꝫ. Rñdeo dicendū ꝙ hoc sit non ꝑpter incōtinentiā tantum: sed ꝑpter rep̄sentationem sacramenti: qꝛ sponsus ecclesie est xp̄s ⁊ vna est ecclesia. Can. 5. Una est columba mea ⁊c̃. Scdō agit de sobꝛietate. Tit. 2. Sobꝛie ⁊ pie ⁊ iuste viuamus in hoc seculo ⁊c̃. Dic. n. docet ep̄m

Ep̄orum noīa ⁊ p̄sbyterorū sūt pmiscua.

e qui dr supintendens vt vigilet. Luc.i. Pastores autez erant τc. Et ebrietas obstat vigilie.i. Pe.viti. Sobrij estote τc. Tertio ordinat rationem dicens. Prudentē q: hec est regitiua omnium virtutum: τ episkopus eli gitur vt alios regat. Mat.io. Estote prudētes. Mat. 24. Quis putas est fidelis seruus τ prudens τc.

ℭ Cōsequenter ponit virtutes q̄ ordināt actiones ex teriores. Primo q̄ntū ad se. Scdo q̄ntū ad alios. Quā tum ad se dicit ornatū pudicum. Ornatus est qn̄ bn̄ cō ponit in actibus τ dictis. Ornatus.n. iportat pulchri tudinem q̄ ɔsistit in pportione. Un̄ tunc est ornat' qn̄ agit τ loqtur vt decet. Eccle.44. Homines diuites in vir
a tute pulchritudis studiū hn̄tes τc. Hoc reqrit in epo: q: per exteriora iudicamus de interioribus. Eccle.i9. Amictus corpis τ risus dentiū: τ ingressus hois enun ciant de illo: q: plātus ponit in aspectu hoium: opz q sit ornatus. Un̄ dr de ambrosio q quosdā ordinare no lebat: q: dissolute incedebāt. Itē q̄nq ɔtingit q occur runt alicui aliqua turpia in alijs vel agētibus vel dicē tibus: τ ad hec dz hr̄e pudicitiā vt verecūdet si videat vel audiat. Aug. Impudicus oculus ipudici cordis ē nuncius. Eccl.7. Gr̄a.n. verecundie illius super aurū.

Epo dz hēre honestā familiam.

ℭ Dein de cū dicit. (Hospitalē τc.) Agit de epo in cō paratiōe ad alios. Imponit āt epo vt pascat oues. Jo. vlti. τ.i. Pe. viti. Et duplex est elemosyna. s. corpalis τ
b spūalis. Ergo dz in vtraq pascere. Quātū ad pm̄ dicit. Hospitalē. s. pegrinoꝝ τ hospitū. Ro.i2. Hospitalitatē sectantes. Heb. vlti. Hospitalitatez nolite obliuisci τc. Job.3i. Hostiū meū viatori patuit τc. Quātū ad 2m di cit. Doctorē. Ephe.4. Alios pastores τ doctores τc. Et hoc est offm̄ pprium prelati. Jere.3. Dabo vob pa stores iuxta cor meū τ pascent vos scia τ doctrina τc.

ℭ Cōsequenter cū dicit. (Nō vinolentū τc.) Remo uet vitia opposita. Tria āt remouet. Unū qd ptiet ad ɔcupiscentiam carnis. Aliud ad irā. Aliud ad cupidi tatē. Quantū ad pm̄ dicit. Nō vinolentū. Minus di cit τ plus significat. Ephe.5. Nolite inebriari vino in quo est luxuria τc. Quasi dicat: nō guiosum nō luxu riosum. Quātū ad irā duo ponit pmo q̄ntū ad actū cū
4 dicit. Nō pcussorē. Decenter phibet hoc post vina. q: ebrij de facili pcutiunt: sed modestū. i. patiētē. Phi.4. Modestia vr̄a nota sit oibus hoibus. po. Bene patiē tes erant vt annūciēnt. Xp̄s passus nō pcutiebat. Se cundo q̄ntū ad vba cū dicit. Non litigiosum. 2. thy.2. Seruū dei non opz litigare τc. i. Cori.ii. Si qs aūt vr̄ cōtentiosus esse nos talē ɔsuetudinē non hēmus neq ecclesia dei. Et hoc q: epi sūt successores apsoꝝ: quos xp̄s instruxit vt pacē annūciarēt. Itē i passiōe sua xp̄s dixit. Pacem meā do vobis: pacem meā relinquo vo bis. ℭ Quantū ad res tpales dicit. Non cupidum: q: ponit iudex τ ordinator ecclesie qui si sit cupidus de facili declinat a iustitia. Exo.23. Ne accipias: munera
5 que excecant etiam prudentes τ subuertunt verba iu storum: sed heu. Jere.6. A maiore vsq ad minorē oēs auaritie student τc. Lectio. II.

SI quis āt domui sue preesse ne scit quō ecclesie dei diligentiaz habebit. Nō neophitū: ne i su perbiā elatus in iudiciū incidat dyaboli. Oportet aūt τ illū testimoniū hr̄e bonū ab his qui foris sunt vt nō in oppro brium incidat τ in laqueum dyaboli. Dya conos fitr pudicos: nō bilingues: nō mul to vino deditos: non turpe lucrū sectātes: hn̄tes mysteriū fidei in conscia pura. Et hi
a autem probent primū: τ sic ministrent nul lum crimen hn̄tes. Mulieres sitr pudicas: non detrahentes: sobrias: fideles i oibus.

ℭ Supra oñdit apls qualis dz esse eps s̄m se: hic oñ dit qualis dz esse in cōparatiōe ad multitudinē. Et p mo ad multitudinē domestice familie. Scdo quo ad multitudinē ecclesie ibi. (Nō neophitū τc.) Tertio q̄ ad multitudinē infideliū ibi. (Opz aūt τc.) Itē pmo oñ dit qualis dz esse in cōparatiōe ad familiā domesticaz. Scdo rōnem huius assignat ibi. (Si qs autē τc.) Itē pmo ostendit q ab epo reqrit gubernatio debita fami
2 lie. Scdo bona instructio filioꝝ ibi. (Filios hn̄tez τc.) Dicit ergo. Opz epm̄ pesse domui. i. familie sue τc. Ut eam bn̄ gubernet. Bona aūt gubernatio non solū ē ac quisitio diuitiaꝝ: q: ea nō sunt finis yconomice sed in strumenta: sed finis eius est recta vita. Eccl.44. Paci ficantes in domibus suis. Spālr aūt in domestica fa milia pcipui sunt filij. Et iō dicit de eis spālr Filios τc. i. q suis filijs oñdet nō emollitus ex teneritudine amo ris quā q̄nq extendit ad filios. Inter alia aūt q̄ reqrū tur in filijs epoꝝ quos habuerint anq̄ eēnt epi reqrit q sint casti: q: mala eoꝝ vita esset testimoniū ɔ parē tem τ plātū. Eccl.io. Scd̄m iudicē ppli sic τ ministri ei': τ q̄lis rector ciuitatis tales τ hitātes i ea: Sap.4. Ex inigs.n. oēs filij q nascunt testes sūt neqtie aduersus
3 pentes in interrogatione sua. Scda rō est: q: ad domū epi concurrit pplus: ideo opz eos esse castos. Contra il lud. i. Reg.2. Ubi filij hely nō casti corrūpebāt mulie res venientes ad tēpium: vnde τ hely a dño ē punitus.

ℭ Deinde cū dicit. (Si qs aūt τc.) Dicti sui rōnē assi gnat. Possz.n. dici. Quid ad epm̄ q bn̄ regat familiā cui imīuet cura cōis? Et iō dic. Si qs āt τc. i. pprie fa milie. Lu.i6. Qui fidelis ē i mīmo τ in maiore fidel' ē. Cōtingit tn̄ frequenter q aliqui non sunt regitiui bn̄ in paruis domesticis: qui tamen bene regūt in maiori bus. Sed dic: nescit: vt hec nescia referat ad negligen tiam: τ q parua negligit de facili magna negligit: sz q non curat de paruis aliqn̄ bene se habet in maioribus.

ℭ Cōsequenter ostēdit qualr se habeat ad multitudi nem ecclesie in qua nō dz esse nouitius in fide sed an
4 tiquus. Un̄ dicit. Nō neophitū. i. nouā fidē hn̄tē. Act. i. Opz eligere vnū ex his q nobiscū τc. Idē numeri. ii. Cōgrega mihi. 70. viros de senioribus quos tu nosti q senes sint populi ac magri τ duces τc. Sed sic dr. Sap.4. Senectus venerabilis est nō diuturna neq nu mero annoꝝ cōputata τc. Cōtingit.n. q̄nq q in aliq bus nouis supabūdet gr̄a τ hn̄t simul cum etate mo rum senectutē qui dispēsatiue pmouēt sicut Ambro. diuina inspiratione. Un̄ hoc qd dicit hic ad eos ptinet qui nō solū etate neophiti: sed τ qui neophiti sunt pfe ctione. Et huius est rō: ne in superbiā τc. Qn̄.n. aliqs
5 de nouo veniens ad fidem τ ad cōditionem aliquā p mouet: reputat se alijs meliorē: τ valde necessariū: q̄si nisi ipse esset nō hērent vn̄ puideret ecclesie. Et dicit dyaboli: q: ipse condēnatus fuit pp peccatū superbie.

ℭ Deide cū dicit. (Opz aūt illū τc.) oñdit qualr se ha beat ad multitudinē infideliū τ ponit documēta. Pri mo vt sit bone fame. Col.4. In sapia ambulate ad eos qui foris sunt. i. Pe.2. Cōuersationē vr̄am inter gētes hn̄tes bonā τc. Et hoc necessariū est plāto: q: ɔuersa tio totius ɔgregationis iudicat ex plāto. Sed ɔ. 2. co rin.6. Per infamiā τ bonā famā τc. Rn̄deo infamia i surgit q̄nq ex culpa eius qui infamat: τ hanc phibet hic: q̄nq ex malitia detrahentiū: τ in hac opz habere patientiam

a patientiā ꝛ de hac loq̄tur aplѕ ibi. Sed hic loq̄tur de assumēdo in ep̄m q̄ ꝛ si sit bonus ꝛ īfamaꝭ falso dꝫ patienter ferre. Scd̄o assignat rōnē. Uñ subdit. Ut non in opprobriū ꝛc̄. Ubi tangit duplex piculū.s.ne fiat opprobriosus: ꝛ p̄ h̄ eius auctoritas minuaꝭ: ꝛ p̄ cōns auferaꝭ audacia corrigēdi. Ma.7. Ejice p̄mͫ trabē ꝛc̄. Secundo ne incidat ꝛc̄. q̄nq̄ꝫ.s.īpatienter sustinēdo q̄ ifamis cōciteꝭ ad odia ꝛ despc̄t ꝛ hmōi. ꝛ q̄ plḡ sit odio suis laycis: cōtingit si negligit cultū dīne laudis. Mala.2. Irritū fecistis pactum leui dicit dn̄s exercitū p̄p̄ qd̄ dedi vos ↄtemptibiles ꝛ humiles oīb⁹ populis.

C Deinde cū dicit. (Diacones ꝛc̄.) Ostēdit ptinentia

2 ad diacones qd̄ in greco idē est qd̄ mīstri. In p̄mitiua .n. ecclesia solū erāt tres ordines vt dicit diony. s. ep̄oꝝ p̄sbyteroꝝ ꝛ mīstroꝝ ꝛ nō diuidebanꝭ p̄ diuersos gradus: sed oīa erant in vno ordine p̄pter paucitatē ministroꝝ ꝛ p̄p̄ nouitatē ecclesie. Primo ḡ ostēdit q̄les debent eē s̄m se. Scd̄o q̄ꝫtū ad alios ibi. (Mulieres ꝛc̄.) Itē p̄mo ondit quales debēt esse. Scd̄o quō examinādi sunt ibi. (Et hi ꝛc̄.) Itē p̄mo ostēdit quales debent esse q̄ꝫtū ad coꝝ p̄priū corpus. Scd̄o q̄ꝫtum ad res exteriores ibi. (Nō turpe ꝛc̄.) Tertio q̄ꝫtū ad alia. (Hn̄tes ꝛc̄.) Itē q̄ꝫtū ad corpus. Primo ostēdit quo ad totius corporis qualitates. Scd̄o q̄ꝫtū ad oris refrenationem. Dicit ḡ. Dico q̄ episcopi debēt esse pudici: silr̄

3 opꝫ dyacones esse: q̄ ↄrium pudicitie facit ineptū ad spūalia: q̄ denegat aīum a spūalibus quē necesse ē tales habere eleuatū. Esa.52. Mundamini q̄ fertis vasa domini ꝛc̄. Luc.12. Sint lumbi vestri p̄cincti ꝛc̄.

Dyacones nō debet esse linguosi. C Deinde ostēdit quales debent esse in ore. Os deseruit locutioni ꝛ gustui. Quātū ad p̄mum dicit. Nō bilingues. Eccl.28. Lingua tertia multos cōmouit ꝛ dispersit illos a gente in gentē ꝛc̄. Bilinguis est hn̄s duas linguas. Nō enī tales dyaconi mīstri pacis. Quātū ad scd̄ꝫ dicit. Nō multo ꝛc̄. puer.23. Cui veh? Cui⁹ patri veh? cui rixe? cui fouee? cui sine cā vulnera: cui suffossio oculoꝝ. Nōne his q̄ cōmoranꝭ in vino ꝛ student calicibus epotādis. Esa.5. Ueh q̄ potentes estis ad bibendū vinū ꝛ viri fortes ad miscendā ebrietatē.

C Deinde cū dicit. (Nō turpē ꝛc.) Ostēdit quō se ha

4 beant ad res exteriores. Non solū.n. diuertiꭍ a iustitia q̄nq̄ꝫ p̄p̄ cupiditatē lucri: sed ēt a veritate dicētes q̄ nō opꝫ. Et iō p̄hibeꭍ eis tpale lucrū in q̄ intelligiꭍ oē lucrum inhonestū. C Sed q̄ꝫtū ad affectionē dicit. Hn̄tes ꝛc. Et instruit eos. Primo q̄ꝫtum ad fidē. Scd̄o q̄ꝫtum ad ↄsciē puritatē. Uñ dicit. Mysterium fidei non fidē.i. non tm̄ fidem simplicē: sed intelligentiā eius qd̄ in fide occultū est. Mysterium.n. idē est qd̄ occultuꝫ: q̄ ministri debent scire non tm̄ ea de fide q̄ ꝛ pp̄ls intelligit: sed ꝛ mysteria: q̄ debent alios instruere.1. Pe.3. Parati semp̄ ad satisfactionē oī poscenti vos rōnē d̄ ea que in vobis est fide ꝛ spe ꝛc. Itē conscientiā purā: q̄ ipura facit in fide errare sup̄a.i. Finis aūt p̄cepti ē cha

5 ritas de corde puro ꝛ conscia bona ꝛ fide non ficta ꝛc.

C Deinde cū dicit. (Et hi p̄hibeanꭍ ꝛc.) Ostēdit quō examineꭍ. Posset.n. dicere aliq̄s puto oēs bonos: h̄ .n. dꝫ esse iustus reputatiōe. Sed q̄ꝫtū ad coꝝ p̄mptionē oēs sunt examinādi. Uñ ēt ipsi examinanꭍ: vñ dic̄. Et hi ꝛc. C Nullū crimē.i. pctm̄ mortale: nō aūt intēdit de pctō vēiali: q̄ vt dr̄.1. Jo.1. Si dixerim⁹: q̄ pctm̄ nō hēmus ipsi nos seducim⁹ ꝛ vitas in nobis non est. Nec dicit q̄ hūerunt: sed q̄ hn̄t.i. sunt notabiles ꝛ hn̄t infamie crimē. Alioqn h̄ eēt derogare clauib⁹ ecclie.

C Deinde cū dicit. (Mulieres ꝛc.) Ostendit qualr̄ se hēant ad alios. Et p̄mo ponit suā instructionē. Scd̄o rōnem ibi. (Qui.n. hn̄t ꝛc.) Circa p̄mū duo facit: q̄ p̄

b mo ondit qualr̄ se hēant ad vxores quas hēbant in p̄mitiua ecclesia: ꝛ loq̄tur p̄ statu illo. Scd̄o quō ad filios ibi. (Qui filijs ꝛc.) Itē p̄ma in duas: q̄ p̄mo ostēdit quales debent esse coꝝ vxores. Scd̄o qualr̄ ipsi habeant se ad illas ibi. (Dyacones ꝛc.) In vxoribus coꝝ req̄rit q̄ttuor. s. pudicitiā: modestiā sobrietatē: ꝛ fidelitatē. Dicit ḡ silr̄ sicut dixi. De dyacōibus dico de mulierib⁹: q̄ oꝫ eas esse pudicas. Eccl.26. Grā sup̄ grām mulier scā ꝛ pudorata. Itē modestas in lingua nō detrahētes. Eccl.10. Si serpēs mordeat i silentio: nihil eo minus hꝫ q̄ detrahit ꝛc. Itē sobrias q̄ est maximū ornamētū mulieꝝ. s̄.2. Silr̄ ꝛ mulieres i hītu ornato cū

2 verecūdia ꝛ sobrietate. Itē fideles vel oēs q̄ꝫtū ad verā fidē vel viris suis. Sed q̄ culpa ē dyaconi si ei⁹ vxor ē mala. Rn̄deo. Aliq̄s a misterio repelliꭍ nō solū p̄p̄ culpā: sed et p̄p̄ aliqd̄ īpedimētū misterij. Et iō si p̄ter culpā coꝝ possent mulieres eē male: tn̄ p̄stant īpedimētū duplr̄. Primo q̄ cū male sunt īdigent maiori cura: ꝛ p̄ hoc minus vacarēt ecclīasticis misterij. Scd̄o q̄ viri d̄prauanꭍ ex vxoribus. Itē esset in piculū: q̄ mistroꝝ ecclesie multi frequētant domos. Dixerūt āt cataphrige q̄ ex quo inter dyaconos agiꭍ de mulieribus: mulieres p̄nt ordinari ad sacros ordines. Sed sciēdū est q̄ in iure aliq̄ mulieres aliqñ vocāꭍ dyaconisse: nō q̄ hēant hmōi ordinē: ꝫ p̄p̄ aliqd̄ misteriū ecclie: sicut i greco dr̄ dyaconissa q̄libet mister.

Dyaconissa dr̄ nō q̄ ordie sacro fūgaꭍ

Lectio. III.

Diacones sint vnius vxoris viri: q̄ filijs suis bn̄ presint: ꝛ suis domibus. Qui enim bene mi

3 nistrauerint: gradū bonū sibi acquirent ꝛ multā fiduciam in fide que ē in xp̄o iesu. Hec tibi scribo fili Thimothee: sperans me venire ad te cito. Si aūt tardauero: vt scias quō oporteat te in domo dei conuersari q̄ est ecclesia dei viui: columna ꝛ firmamentū veritatis. Et manifeste magnū est pietatis sacramentum quod manifestatum est in carne: iustificatum est in spiritu: apparuit angelis: predicatum est gētibus:

4 creditū est in mūdo: assumptum est in glia.

C Supra ondit aplѕ quales debēt esse dyacones ꝛ corū vxores: hic ondit quō dyaconisse hēant ad vxores ꝛ ad filios ꝛ familiā. Et p̄mo ponit documētū. Scd̄o ei⁹ rōnē ibi. (Qui.n. bn̄ ꝛc.) Dic̄ ḡ. Dixi q̄ mulieres dyaconoꝝ sint pudice. Et si in vxoribus est pudicitia hn̄da p̄p̄ eos amplius in ipsis est necessaria vt sint oīno a ↄtactu mulieꝝ imunes. Sed q̄ s̄m hoc pauci essent ministri ↄcedit q̄ saltē sint vnius vxoris viri: q̄ hūise plures ē signū incōtinentie: ꝛ contra significationeꝫ sacri. Et inde est q̄ dn̄s instituit matrimoniū vnius ad vnum. Unde ꝛ p̄ma vxor benedicitur non secunda.

5 C Deinde mouet qualr̄ se hēant ad filios dicēs. Qui filijs suis bn̄ presint. s. bn̄ erudiēdo in disciplina bona ꝛ bona vita. Eccle.7. Filij tibi sunt erudi illos ꝛc. C Cōsequēter hortaꭍ eos bn̄ p̄ee ꝛ ton domui.i. familie. s. cū māsuetudie. Eccl.4. Noli eē sicut leo in domo tua ꝛc. Et hui⁹ pōit rōnē dicēs. (Qui.n. ꝛc.) Quāsi diceret. Qd̄ regrit ab ep̄is rōnabile ē: q̄ ipsi sūt p̄lati. Sꝫ q̄re a dyaconis qui ē mister. Rn̄det dicēs. (Qui .n. ꝛc.) Et pondit q̄ bon⁹ vsus huius misterij ē via ad maiorē dignitatē. Scd̄o ēt q̄ē via ad vitā eternā. Quātū ad p̄mͫ dicit. Qui.n. bn̄ mīstrauerit exercēdo officiū

c dyaconi. Q̄ð.n.est in greco dyaconus in latino dr̄ mi
nister. Gradū bonū sibi acqrent.i. ꝓmoueri merēt ad
gradū altiorē. Mat.25. Q: in pauca fuisti fidelis sup
multa te ꝯstituā ꝛc̄. Et dic̄ bonū:qꝛ.ē.eodē. Qui epatū
desiderat bonū opꝰ desiderat. Nec tñ l ħ est coꝝ finis:
sꝫ cū ħ remuneratiōeꝫ hñtꝰa dō. Jo.12. Uolo vt vbi ego
sum illic sit ꝛ mister meꝰ. Et iō dicit. Multā fiduciā.s.
auxiliū grē i pñti:ꝛ glie i futuro:ꝛ ħ ꝑ fidē xpi.2.cor.3.
Fiduciā talē hēmꝰ ꝛc̄. Esa.12. Fiducialr agā ꝛ ñ timebo.
¶ Deinde cū dicit.(Hec tibi scribo ꝛc̄.) Ponit rōnes
oīum ꝑdictaꝝ monitionū. Et pmo excludit cām opia
tā. Scdo astruit verā ibi.(Si aūt ꝛc̄.) Tertio assignat
a rōnē ibi.(Que est ecclia ꝛc̄.) Circa pᵐ sciēdū ē q pos
set thimotheus credere q exq scripsit decetero eū nō
visiturus eēt aīo supfluū videref eū lrīs mōere. Et iō di
cit ħ scripsi tibi ꝛc̄. Et notat eū filiū: qꝛ sibi charissimꝰ
erat.1.Cor.4. Jō misi ad vos thimotheū q est filiꝰ meꝰ
charissimus ꝛc̄. Et dicit sꝑans: q̄si nō certus.2. Joan.
Plura hñs vobis scribere nolui ꝑ chartā ꝛ attramētū.
spo.n.me futuꝝ apud vos ꝛ os ad os loq ꝛc̄. Scribo
igif lꝫ speꝫ hēam:qꝛ spes l lōgū ꝓtrahi pōt. ꝓuerb.16.
Hois ē ꝑpare aīuꝫ ꝛ dñi liguā gubernaf ꝛc̄. Et iō dic̄.
Si aūt tardauero ꝛc̄.1.thes.2. Sꝫ sathanas ipediuit nos.
Ego igif scribo vt si tard auero scias quō oportcat te i
domo dī ꝯuersari. ps. Hītare fac̄ vniꝰ moris i domo ꝛc̄.
3 ¶ Deinde cū dicit.(Que ē ecclia ꝛc̄.) Assignat rōnes
q̄re sit sic ꝯuersandū in ea. Et assignat rōnē huiꝰ cāe q̄
est duplex. Primo cōmendādo ipsam eccliaꝫ. Scdo vi
tatē ecclesie ibi.(Et māifeste ꝛc̄.) Circa pᵐ duo fac̄:qꝛ
pmo cōmendat ecclesiā ex pte eius cuiꝰ ē ecclia. Scdo
ex veritate ipsius ecclesie ibi.(Colūna ꝛc̄.) Ex pte eiꝰ
cuius est ecclesia qꝛ est dei viui. Ecclesia q̄si adunatō:
qꝛ l ecclia ē adunatio fideliū. Ro.8. Quos vocauit ꝛc̄.
Et adunanf l deū. Jo.17. Ut ꝛ ipsi l nobis sint vnū ꝛc̄.
Et iō dicit q̄ est dei. Et addit viui: ad distinctionē alio
rū deoꝝ ad q̄s ꝯgreganf gētes. Nā hi sūt mortui: sed
deꝰ ecclie ē viuꝰ. Jo.5. Sicut pr̄ hꝫ vitā l semetipo ꝛc̄.
Est ḡ sic in ea ꝯuersandū vt spūalr viuamꝰ. ps. Domū
tuā dñe decet scitudo ꝛc̄. Scda rō ē ex vitate ecclesie.
4 Nāle ē.n.hoī vt desideret cognitionē vitatis cū sit ꝑfe
ctio intellectus. Uñ Aug. dicit q btitudo ē finis hois
q̄ nihil aliud est q̄ꝫ gaudiū de vitate. Hoc inotuit phis
ꝑ creaturas. Ro.1. Sed i ħ vacillabāt: qꝛ nō hēbāt cer
titudinē veritatis: tū qꝛ erāt corrupti erroribus: tuꝫ qꝛ
vix inuenif apud eos q i veritate ꝯcordēt. Sed in ec
clesia est firma cognitio ꝛ vitas. Uñ dicit colūna. Ecc.
24. Thronus meus in colūna nobis ꝛc. Eccl.26. Co
lūne aurec ꝛc. Et dr̄ aurea: qꝛ in se scā. Et firmamētuꝫ
.s.q̄ꝫtū ad alios: qꝛ non pñt firmari in veritate nisi ꝑ ec
clesie sacra. Luc.22. Tu aliqñ ꝯuersus cōfirma ꝛc. ps.
Ego ꝯfirmaui colūnas eius. Si igif ecclesia ꝯgregat i
deo ꝛ dei cognitionē veritatis dēbemus esse in ea.
5 ¶ Deinde cū dicit.(Et manifeste ꝛc.) Cōmendat ca
put ecclesie. Et pmo xp̄m ad cuius manifestatiōeꝫ ap
paruit. Scdo de eius exaltatione agit ibi.(Assumptꝰ
ꝛc.) Cōmendat aūt xp̄m dupli. Primo q̄ꝫtū ad nām
diuā. Scdo q̄ꝫtū ad hūanā ibi.(Qd māifestatū ē ꝛc.)
Dic̄ ḡ. Et maifeste ꝛc. Q: sacrꝫ idē ē qd sacrū secretū.
Nihil aūt tā secretū q̄ꝫ id qd in corde gerimus. Mul
to ḡ magis qd in corde dei ꝛ secretū est ꝛ sacrū.1. Cor.2.
Que sūt dei nemo nouit nisi spūs dei ꝛc. Esa.24. Se
cretū meū mihi secretū meū mihi. Esa.45. Tu es deꝰ
abscōditus. Et hoc ē verbū dī i corde prīs. ps. Eructa
uit cor meū verbū bonū ꝛc. Hoc siqdē sacrm̄ est sacrm̄
pietatis: secretū aūt hoīs aliqñ est vanū. ps. Dñs scit co
gitatiōes hoīum qm̄ vane sunt. Jnq̄ꝫtū ḡ est restaura
tiuū mūdi est pietatis. Jtē magnū qꝛ est vius deꝰ cuius d
magnitudis nō est finis. Hoc ḡ secretū qd latet i corde
prīs factū ē hō. Et iō describit ipm. Scdo q̄ꝫtū ad nāꝫ
hūmanā ꝛc. Et pmo q̄ꝫtū ad carnem. Scdo q̄ꝫtuꝫ ad
aīam. Quātum ad pmū dicit. Qd manifestatū est in
carne. Sicut verbū qd latet in corde manifestaf ꝟbo
sensibili: ita verbū dei in corde dei latebat: sed in carne
māifestatū. Jo.1. Uerbū caro factū ē ꝛc. Quātū ad aīaꝫ
dic̄. Justificatū ē i spū. Hoc dupli expōif. Pmo ne cre
daf q caro pus sit ꝯcepta dicit q nō: qꝛ i spū.i.ꝑ spm̄
scm̄ ꝯceptꝰ ē. Mat.1. Qd.n.ex ea natū ē de spū scō est.
Et Lu.1 Qd.n.ex te nascef vocabif filiꝰ dei: ꝛ ħ qꝛ spūs
scūs supueniet in te ꝛc. Uel in spū scō hūano de q̄. Jo. 2
19. Emisit spm̄. Et sic ē māifestatū i carne qd tñ ē cum
spū. Et dico spū iustificato.s.qꝛ iustꝰ ē absqꝫ oī macula.
¶ Deinde cū dicit.(Apparuit ꝛc.) Ostendit eius ma
nifestationeꝫ. Et pmo factꝰ ā āgelis.2° hoīb' ibi.(Pre
dicatū ꝛc.) Dicit ḡ: sacrm̄ illud qd appuit ꝛc. excludit
ēt cognitionē angeloꝝ ꝛc. Jllud aūt dr̄ appere qd i ptā
te sua hꝫ videri ꝛ nō videri: ꝛ nō subest ptāti videntis.
Uñ nō dr̄ lapis appet mihi: sed video lapidē. Si ḡ an
gelus in sua nā hēret q videret verbū: nō diceref ꝟbū
appere sibi: sed q ipse videret cū vellet. Et iō dicit apls
q apparuit angelis: qꝛ nō in sua nā viderunt ipm. Et
veꝝ est q a pncipio apparuit angelis qñ ex ꝯuersiōe
ad se deificauit ipsos: sed qñ est i carnatū multa myste 3
ria inotuerunt angelis q̄ nō cognouerāt antea. Et iō
dicit. Beda q in natiuitate appuit angelis claritas q̄
nō antea in veritate visa est hoībus. Et ħ dupli. Pmo
q̄ꝫtū ad ministeriū aploꝝ. Scdo q̄ꝫtū ad cognitiones
ꝑploꝝ qbus manifestaf. Olim siqdē solis iudeis ma
nifestabaf: sed nūc in gētibus. Et iō dicit. Predicatuꝫ
ē gētibꝰ. Mat.vlti. Euntes ḡ docete oēs gētes ꝛc. ps.
Annūciate inter gentes gliam eiꝰ ꝛc. Et ħ efficaciter: qꝛ
creditū ē mūdo. Et ħ dñs orabat Jo.17. Et ħ marie
miꝝ est q ꝑ simplices paupes ꝛ impotentes totꝰ mū
dus est ꝯuersus.1. Cor.1. Non multi sapientes ꝛc. Et ħ
vt non gloriet oīs caro ꝛc. Secundo manifestat q so
la veritas dei hoc facit: qꝛ assumptum est in gloria xp̄s
.s.qꝛ māifestatus assumptus est in celis. Mar.vlt. Do
minus qdem iesus postq̄ꝫ locutus est eis assumptus ē 4
in celū ꝛc. Phil.2. Et omnis lingua confiteatur: quia
dominus noster iesus christus in gloria est dei patris.

CAP. IIII.

SPiritus aūt manifeste dicit qꝛ
in nouissimis tpibus discedent
qdā a fide attēdētes spiritibus
erroris ꝛ doctrinis demonioꝝ
in ypocrisi: loquentiū mendaciū ꝛ cauteria
tā hñtiū suā ꝯsciaꝫ: ꝓhibētiū nubere: ꝛ absti
nere a cibis quos deus creauit ad ꝑcipien Ro. 14
dū cū grāꝝ actiōe fidelibus ꝛ his q cogno 5
uerūt ꝟitatē. † Qꝛ oīs creatura dei bōa ē ꝛ
nihil reiciēdū qd cū grāꝝ actione ꝑcipif 3° 5
Sanctificaf.n.per verbum dei ꝛ oratione. gent. ca.5.
¶ Superius instruxit thimotheum de ꝑtinentibꝰ ad
ordinationē ecclesie in spūalibus. Scdo q̄ꝫtum ad do
cumenta fidei: cultum dei ꝛ dispōnem misterioꝝ: ħ in
instruit eum de ordinatione ecclesie q̄ꝫtum ad exterio
ra. Et pmo q̄ꝫtum ad cibos. Scdo q̄ꝫtū ad statꝰ hoiuꝫ
ꝛ diuitias ibi.(Quicunqꝫ sub iugo ꝛc.) Jtē pmo agit
de vsu ciboꝝ. Scdo de dispensatione ciboꝝ.5.ca. ibi
(Uiduas honora ꝛc.) Jtē ꝑ excludit supstitiosam ab
stinentiam.

tinentiã. Scõo pfert pietatẽ abstinẽtie licite ibi.(Ex/
erce te ꝛc̃.) Jtẽ pmo pnunciat falsam doctrinam de illi
cita abstinentia. Scõo instruit eũ hec pponere fratri/
bus ibi.(Hec ppones ꝛc̃.) Jtẽ p errorẽ maĩfestat. Se
cundo excludit ipm ibi.(Quos deus ꝛc̃.) Jtẽ pmo p/
nunciat errorẽ futurꝫ ex pte deceptorꝫ. Scõo ex parte
decipientiũ ibi.(Jn ypocrisi ꝛc̃.) Jtẽ ponit actorẽ ãnũ
ciationis. Scõo fidei defectum ibi.(Q: in nouissimis
ꝛc̃.) Tertio cõm defectus ibi.(Attẽdẽtes ꝛc̃.) Dicit g̃.
Magnũ est pietatis sacrm qõ iustificatũ est in spũ: sed
supra hoc sacrm spũssctũs aliqd pnunciat futurꝫ. Ad
eũ.n. ptinet reuelare mysteria. pᵒ Cor.15. ꝛ Jo.16. Que
ventura sunt annũciabit vobis. Spũs g̃ pnũciat i cor
de futura. Sꝫ olim loquebat in silitudibus. Numeri.
12. Si qs fuerit inter vos pphẽta dñi in visione appa/
rebo ei vel p somniũ loquar ad illũ. Osee.12. Ego visio/
nẽ multiplicaui ꝛ in manu pphaꝝ assimilatus suꝫ ꝛc.
Sed in nouo testõ spũssctũs manifeste dicit. Joã.16. Et
palam de pr̃e meo anũciabo vobis. Et pnũciat defcm̃
fidei futurꝫ. Uñ dicit.(Jn nouissimis tpibus ꝛc̃.) No/
uissimũ tps dr̃ vltima etas: q: nos sumus in qs fines
seculoꝝ deuenerũt. Tñ in hoc tpe tãto amplius nouis
simũ est: qãto magis ppinquũ nouissime diei. Et sic i
pmitiua ecclesia pp ppinqtatẽ ad xpm ꝛ sacra institu
ta fuit feruẽtissima fides: sic in nouissimis tpibus i cõ
paratiõe ad tps aploꝝ recedẽt a fide: q: carnales erũt:
sed magis in fine abũdabunt errores. Geñ.49. Cõgre
gamini vt annũciẽ q̃ vẽtura sunt vobis nouissimis die
bus ꝛc̃. Cã defectus est duplex. Una ex pte dyaboli se
ducentis. 2ᵉ Cor.11. Timeo ne sicut serpẽs euã seduxit
astutia sua ꝛc̃. Et iõ dicit.(Attendẽtes spiritibus erro
ris). l. demonibus quoꝝ officiũ in errorẽ ẽmittere. Jo.
8. Mẽdax est ꝛ pr̃ eius ꝛc̃. 3. reg. vltio. Egrediar ꝛ ero
spũs mẽdax ꝛc̃. Et dicit spiritibus: q: demõ maloꝝ mĩ
tos hꝫ mistros. Sed qñs attẽdent eis? Nũqd eos vide
bũt? Nõ: sed loquẽt in eis. Et iõ addit scõaꝫ cãꝫ. l. siaꝫ
doctrinã. Et fm glosam dicit hic falsos doctores ẽmo
neos: nec imerito. Sicut.n. boni hoies interdũ dñr ãge
li: sic isti pp excellẽtẽ malitiã demões dñr. Jo.6. Nõne
.n. duodecim vos elegi ꝛ ex vobis vnus est dyabolus.
¶ Ex pte decipiẽtiũ est duplex cã. Una eoꝝ falsitas.
Alia pũersitas ↄ̃scie eoꝝ. Quantũ ad pᵐ dicit.(Demo
nioꝝ). i. hoium a demone possessoꝝ: ꝛ hoꝝ dico loqn
tiũ mendaciũ. Jere.23. Usqꝫ q̃ istud est i corde pphaꝝ
vaticinãtiũ mẽdaciũ ꝛ pphãtiũ seductiões cordis sui.
Et nota q͛ p mẽdaciuꝫ simplex absqꝫ pallio appentie
nõ posset aliqs decipe quẽpiã. Et ita neminẽ posset fal
lere: nisi ptenderẽt aliqõ palliũ vel bone intentiõis vel
sĩlationis vel false auctoritatis. 1. Cor.3. Nemo vos se/
ducat ꝛc̃. 2. thy.3. Hñtes qdem spẽm pietatis. i. fictã pie
tatẽ. Et demonioꝝ dico hñtiũ ↄ̃sciaꝫ cauterizatã. Cau
teriũ est corruptio in carne p ignẽ ex qua egredit cõti/
nue putredo. Jta ex igne peruerse voluntatis ire: odij:
cõcupiscentie vlcerat ↄ̃scia ꝛ demonioꝝ egredit falsa
doctrina. Tit.1. coinqnate sunt eorum mentes.

Cauterium e corruptõ i carne.

¶ Deinde ostẽdit q̃ sit ista falsa doctrina ꝛ tangit here
sim manicheoꝝ: q dãnãt mr̃imoniũ: ↄ̃ illud Mat.19.
Quos deus ↄiunxit hõ nõ sepet. 1. Cor.7. Mulier nõ
peccat si nubat. Jtẽ manichei phibẽt vsum ciboruꝫ. i.
mãdant abstinere a cibis. Abstiere ãt a cibis põt qs li
cite intentiõe domãdi carnẽ: sicut thimotheus abstie/
bat a vino: vel pp scãdalũ sicut dicit aplŝ. 1. Cor.8. Si
esca scãdalizat fratrẽ meũ nõ mãducabo carnes i eter/
nũ. Jtẽ illicite. Uno mõ pp legis pceptũ: q̃si legalia ad
huc essent seruãda: ↄ̃ qõ loqt ad Gal.2. Alio mõ fꝫ he
resim manicheoꝝ: nõ q: phibitũ lege quã dãnãt: sed
q: dicũt q͛ i carnibus: ouis ꝛ vino: ꝛ hmõi. l. in aliquã
taliũ particula diuina nã est ↄmixta: qõ nõ põt õ deo pu
tari. Nõ vr̃ aũt hoc dicere de legalibus: q: dicit in no/
uissimis diebus: sed de manicheis. Et istos demones
vocat: q: inter oẽs hereses plus dant dyabolo de bono
re: q: ponunt eũ pnᵐ ex equo cũ deo bono ponẽtes eũ
pnᵐ visibiliũ. Jmprobat aũt aplŝ hãc erroneã doctri
nã duplr. l. ex intẽtiõe dei creatis cibos. Scõo ex ↄdõ
ne creature ibi.(Ois creatura ꝛc̃.) Dicit g̃ q͛ phibent
abstinere: ꝛ hꝫ ↄ̃ intẽtionẽ dei q creauit eos ad pcipien
dũ. Geñ.1. ꝛ 9. Sicut olera virẽtia dedi vob oĩa ꝛc̃. Sꝫ
dicis. Nũqd plãte pp aĩalia ꝛ herbe pp hoies? Rñᵒ dõꝫ
est q͛ sic fm et phm in p pol. q: ipfectũ ordinat ad pfe
ctius. Et iõ sicut in gñatione est multiplex pfectio p. l.
plantaꝝ: deinde aĩaliũ: ꝛ vltio humana: ita in vsu reꝝ.
Et io ad pcipiẽdum: sed cũ gr̃aꝝ actione. 1. thes. vl. Jn
oĩbus gr̃as agite: q: s. ↄcessa sũt vobis a deo. ps. Edẽt
paupes ꝛc̃. Sed illi q pcipiunt cũ gr̃aꝝ actiõe sunt fi/
deles. Nullus.n. põt gr̃as agere deo in eo qõ illicitum
est. Stultus.n. est q agit gr̃as de fornicatiõe deo: quia
deus non est actor maloꝝ. Ergo ille gratias agit q hꝫ
hoc q͛ vsus ciborum sit licitus. Et hoc quidem innote
scit per fidem solam: ꝛ ideo dicit fidelibus.

¶ Deinde cũ dicit.(Qui nouerunt). Q: ois ꝛc̃. Jm/
probat errorẽ ex ↄdõne creature. Et pmo pponit crea
turã esse bonã fm se. Scõo q̃tum ad vsuꝫ. Dicit ergo.
Ois creatura est bona. s. in sua nã. Geñ.1. Uidit deᵒ cun
cta q̃ fecerat ꝛ erãt valde bona ꝛc̃. A bono ẽt actore ni
hil ẽ nisi bonũ. Sed q: multa sunt in se bona quoꝝ tñ
vsus nõ est bonus: iõ pbat oẽm creaturã esse bonã nõ
solũ in se: sed ꝛ q̃tuꝫ ad vsum. Et p ponit intẽtum. Se
cundo pbat ibi.(Scificat.n. ꝛc̃.) Dicit g̃: nihil reijciẽ/
dum est. s. ex debito dine legis q̃uis ex alia cã sic: sicut
venenũ comedere: inq̃tum tale nõ ẽ pctm̃: sed reijciẽ
dum est inq̃tum ẽ mortiferꝫ. Silr nec aliq cibi iq̃tum
res tales sũt: nõ sunt reijciẽdi: sed inq̃tũ incitãt ad la/
sciuiã. Ergo fꝫ discretiõeꝫ rõnis ꝛ ordinationẽ charita
tis nõ sunt reijciẽdi. Mat.15. Oẽ qõ intrat in os nõ co
inqnat hoiem ꝛc̃. Quare g̃ aliq cibi in veteri lege sunt
phibiti. Augus. ponit rõnẽ ↄ̃ faustũ: q: in illoꝝ statu
nõ solum p vba: sed ẽt p facta pfiguratus est xpus. Et
iõ in cibis vestibus ꝛ sacrificijs fuerunt figure futuri
status. Nõ g̃ phibent fm se: sed q: imundoruꝫ figure
sunt: sicut porcus est signũ imunde vite. Et iõ phibi/
tio carnis eius est signum q͛ in lege xpi ẽ phibita ois
imunditia. Et est exẽplum Augu. Hoc nomen fatuus
põt ↄ̃siderari: fm q͛ est vox cõposita ex lris: ꝛ sic ẽ bo/
na: vel inq̃tum signum ꝛ signatiua talis rei: ꝛ sic ma/
la est ꝛ phibita. Ois g̃ creature vsus fm se est bonus.
Cuius rõ est: q: si esset malus hoc nõ posset esse nisi i
q̃tum dyabolus post pctm̃ hois accepisset ptãteꝫ sup
eos: q: ex q̃ hõ peccauit accepit i hoieꝫ ptãtẽ ꝛ eoꝝ q̃
sunt eius. Sed p xpm est ablata hec ptãs: ꝛ hec vocat
sanctificatio. Unde omnia quecunqꝫ bñdicimus exor
cizant primo vbi est oratio expellens dyaboluꝫ. Et iõ
dicit. Sanctificatur.n. per verbum dei. i. per xpm qui
oẽs sanctificat. Jo.17. Et per orationem fidelium. Jac.
vltimo. Multum valet deprecatio iusti assidua.

4 Cibi aliq i veteri lege erant phibiti: qa figurabant xpm.

5 Fatuᵒ ex vi nois nõ est malũ sed ex significatione.

Lectio. II.

Ec ppones fratribus bonus
eris mister xpi iesu: enutritus
vbis fidei ꝛ bõe doctrĩe quã as
secutᵘ es. Jneptas ãt ꝛ aniles
fabulas deuita. † Exerce ãt teipꝫ ad pieta/
tẽ. Nã corpalis exercitatio ad modicũ vti

2. 2ᵉ. q. 80. c

6 lis est. Pietas át ad oia vtilis ē: pmissiōez
2ª 2ᵉ. hñs vite q̄ nūc est ⁊ future. Fidelis ſmo ⁊
q.32. oī acceptōe dignus. In hoc.n.laboramus
art.5. ⁊ maledicimur: q2 speramus in deū viuū
q̄ est saluator oium hoium maxime fideliū.
¶ Supra reprobauit supsticiosam cibo2 abstinētiā:
hic mādat thimotheo vt doctrinā pmissam pponat fi
delibus. Et pmo ondit qd d3 pponere. Scdo qd d3 vi
tare ibi. (Ineptas aūt ⁊c̄.) Proponit ḡ duas rōes q̄re
d3 pponere pmissa. Unā ex cōmisso sibi offō. Scdā3
ex eius educatione. Dicit ḡ. Hoc q̄ dixi supra.s. q̄ ois
3 creatura est bona ⁊ q̄ nihil rejiciendū est ⁊c̄. Propo
nens ⁊c̄. Thimotheus.n. ɔstitutus erat in offō miste
rij xp̄i: q2 oēs hñtes offm̄ p̄dicandi ⁊ regēdi ɔstituunt
mistri xp̄i. i. cor. 4. Sic nos existimet hō vt ministros
xp̄i ⁊c̄. Ille aūt est bonus mister q̄ sequit intentionē3
dñi sui: xp̄s aūt h̄ docuit. Mat. 15. Nihil qd intrat i os
coinqnat ⁊c̄. Et iō hoc officiū reqrit illō. Itē ipsa edu
catio hoc reqrit. Prouer. 22. Adolescens iuxta viā su
am et cū senuerit nō recedet ab ea ⁊c̄. Et iō incōueni
ens est q̄ al' q̄ nutriti veritate doctrine recedāt ab eius
veritate. Uñ recedēs a doctria qua eccl'ia suos puulos
instruit nō est bonus mister xp̄i. Et iō dicit. (Enutri
tus v̄bis fidei ⁊c̄.) Uerbū.n. dei est spūale nutrimētū
3 quo sustentat aīa sicut corpus p cibū. Deu. 8. Nō i so
lo pane viuit hō: sed in oī v̄bo qd pcedit de ore dī ⁊c̄.
Hoc verbū fidei instruit pmo circa credēda: ⁊ sic dicit:
Enutritus v̄bis fidei. Scdo circa agēda: ⁊ sic dic̄. Uñ
subiūgit. (Et bone doctrine). Uel fidei verbū quam ⁊
simplices hñt ⁊ bone doctrine quam spūales magri.
¶ Deinde cū dicit. (Ineptas ⁊c̄.) Ondit qd vitandū
Fabu sit: q2 fabule ieple ⁊ inanes. Fabula.n. ſm pħm ē cōpo
la est sita ex miris: ⁊ fuerūt in pncipio inuētę: vt dicit pħs i
q̄dā3 poetria: q2 intētio hoium erat vt inducerēt ad acgrēn
ɔposi dū virtutes ⁊ vitandū vitia. Simplices aūt melius in
tio ⁊c. ducunt repñtationibus q̄3 rōibus. Uñ in miro bñ re
p̄sentato v̄r delectatio: q2 rō delectat in collatione. Et
4 sicut repñtatio in factis est delectabilis: ita representa
tio in verbis: ⁊ hoc ē fabula.s. dicere aliqua ⁊ represen
tādo mouere volēs ad aliqd. S3 antiq hēbāt aliq̄s fa
bulas accōmodatas aliqb' veris q̄ v̄itatē occultabāt
in fabulis. Duo ḡ sunt i fabula: q̄.s. ɔtineat ve2 sensū
⁊ repñtet aliqd vtile. Itē q̄ ɔueniat illi v̄itati. Si ḡ p
pōat fabula q̄ nō pōt repñtare aliquā veritatē ē ianis
sed q̄ nō ppue repñtat ē iepta sic̄ fabule d̄ thalmuth.
¶ Deinde cū3 dicit. (Exerce te ⁊c̄.) Exclusa supstiti
osa abstinētia: hic cōpat abstinētiā virtuosam aliq̄s vir
tutibus. Et sciendū est q̄ iste thimotheus erat hō val
de abstinēs. Uñ dic̄ isra. 5. Q: modico vino vtat ⁊ for
te vt sit sollicitus de his q̄ ad mīa3 ptinēt: q2 q̄ nō par
5 cunt sibi frequēter nec aliq̄s pcunt. Et iō inducit eū vt
pietatē pferat abstinētie. Et p inducit eū ad pietatem.
Scdo pfert eā abstinētie ibi. (Nā corpalis ⁊c̄.) Ter
tio ɔfirmat quoddam dictū ibi. (Promissionem ⁊c̄.)
Quarto dat formā docēdi pietatē ibi. (Precipe h̄ ⁊c̄.)
Dicit ḡ: exerce teipm ad pietatē. Pietas ē p quā pentī
bus patrieq3 beniuole offm̄ ipēdimus: sicut religio p
quā cultū debitū deo exhibemus. Pietas.n. ipo2tat q̄3
dā affectionē ad suū pnᵐ. Principiū aūt gñationis est
pr̄ ⁊ pr̄ia. Et iō op3 q̄ hō circa eos sit beniuolus. Pa
ter aūt oium est deus. Malac. i. Si ego pr̄ vbi est ho
no2 meus. Et iō nomē pietatis ē deriuatū ad cultū dī:
vt dicit. Augu. 4. de ciui. dei. Uñ eusebia ē idē qd pie
tas. Job. 28. Ecce pietas ipsa est sapia ſm aliā trāslatio
nē vbi nr̄a h̄ h3. Ecce timo2 dñi ipa est sapia. ⁊c̄. Tit. i.

d In agnitione veritatis q̄ est ſm pietatē. Sed q̄3tū ad
terrenā pietatē cōpetit pietati vt hō sit beniuolus cō
patriotis: sed q̄3tū ad xp̄ianā pietatē reqrit vt hō oib'
hoibus sit beniuolus: q2 oēs sumus eiusdē pr̄ie. Et iō
pietas sumit p mīa. Cū ḡ dicit. Exerce teipm ad pieta
tē: pōt accipi ſ3 q̄ ptinet ad cultū dei ⁊ ad opa mīe ex
hibēda. Glo. ad pietatē.i. ad cultū oipotētis dei ⁊ opa
misericordie. Et dic̄: exerce nō fac: q2 exercitiū dic̄ pm
ptitudinē: ⁊ h̄ iō: q2 exercitatus facit leuius: delectabi
lius ⁊ stabilius. puer. 24. Diligēter exerce agrū tuū.
¶ Deide cū dicit. (Nā corpalis ⁊c̄.) Prefert eā absti
nentie. Et pmo ondit ad qd v3 exercitatio corpal. Se
cundo ad qd pietas ibi. (Pietas aūt ⁊c̄.) Corpalis ex
ercitatio ieiunij ⁊ hmōi: sua nā nō sunt bona: sed pe
e nalia: ⁊ si hō nō peccasset nihil ho2 fuisset: sed sūt bo
na medicinalia. Sicut.n. reubarba2 est bonū inq̄3tū3 Cor
reuelat a colera: sic ⁊ ista inq̄3tū cōprimūt ɔcupiscen pora
tias: ergo ad istud modicū sunt vtilia. i. cor. 9. Castigo lē ex
corpus meū ⁊ in seruitutē redigo ⁊c̄. Col. 3. Mortifi erci
cate mēbra vr̄a q̄ sunt sup terrā ⁊c̄. Et iō si hō esset in tatio
statu in quo nō posset peccare nō indigeret ieiunio ⁊ nē ad
hmōi. Uñ Chrisostomus sup Mat. Uenit iesus ⁊c̄. di modi
cit Joānes purus hō indigebat medicina ieiunij: xp̄s cū eē
de' erat ⁊ nō pur' hō: ⁊ iō hmōi non idigebat. ḡ ad mo vtiles
dicū vtil' ē: q2 tm̄ ad mo2bū peti cāual' n̄ spūal: q2 aliqñ quo i
pp abstinētiā hō iracūdiā inanē3 gl'iam ⁊ hmōi icurrit. tellr.
¶ Deinde cū dicit. (Pietas aūt ⁊c̄.) Prefert abstinen
f tie pietatē ⁊ accipit hic vtroq3 mō.s. p cultu dei ⁊ mīa
⁊ est ad oia vtilis. q2 ad oia pctā delēda. Eccl. 3. Ignē3
ardētē extinguit aqua: ⁊ elemosyna resistit pctis. Itē3
ad bona pmouenda. Eccl. 17. Elemosyna hoīs quasi
sacculus ⁊c̄. Itē pmerent spūlē dei mīam. Mat. 5. Bti
misericordes qm̄ ipsi misericordiā ɔsequēt. Et iō ad h̄
designandū dñs Mat. 25. spāl' cōmemorat opa miseri
cordie qd pbat subdens. (Promissionē hñs ⁊c̄.) In
p̄ceptis.n. decalogi vnū solū inuenit: qd ptinet ad pie
tatem.s. honorare patrē ⁊ matrem: ⁊ sub illo ɔtinent
oia p̄cepta ad qdcunq3 beneficiū impendendum pxi
mo: ⁊ hoc est solū p̄ceptum inter ea q̄ ad primum est
habens pmissionē3.s. vt sis longeuus ⁊c. Exo. 20. Et
4 apl's hic interpretat longeuus ſm vitā pñtē ⁊ futurā.
Uñ dicit. (Uite q̄ nunc est ⁊ future). Prouer. 3. Lon
gitudo die2 in dextera eius. Sed tunc est qō: q2 aliqñ Dile
inuenit aliq̄s pietatē sequēs: q̄ tñ nō est lōgeuus. Rñ ciōē3
deo sicut dicit pħs hec bona tpalia in tantum sunt bo parē
na inq̄3tum vtilia ad felicitatē. Uñ si q̄s haberet satis tu3 q̄
de tpalibus q̄ pp ipsa impediret a bono virtutis ⁊ fe re nō
licitatis: hoc nō eēt sibi ad bonā fortunā: sed ad mala3 seq̄t
vt dr̄. io. Ethi. ⁊ longitudo vite est vnum de tpalibus aliqñ
in tātum bonum inq̄3tu3 coadiuuat ad virtutē. Aliqñ lōge
autē est occasio ad peccādum: ⁊ iō deus aliqñ subtra uitas
bit eā hoī: non q2 deficiat a pmissiōe: sed q2 dat qd me vite.
lius est. Sap. 4. Rapt' ē ne malicia imutaret co2 eius
5 ⁊c. Alia est qō: q2 aplus pfert pietatē corpali exercita
tioni: q2 h3 spem vite presentis ⁊ future. Sed nunqd
corpalis exercitatio nō h3 spem: alias ieiunans nō me
reret vitā eternā. Rñdeo qd due v̄tutes sunt ⁊ vna cō
tinet aliā: illud qd est supioris virtutis p se cōpetit ei: p
accidens autem inferiori: virtus āt cui competit per se
mereri vitā eternā est charitas: cuius pprius ⁊ imme
diatus effectus est pietas. Et ideo ſm pprium rōnem
attingit ad merendā vitā eternā: abstinētia autem nō:
nisi inq̄3tum ordinatur ad charitatē ⁊ pietatē: q2 si ie
iunans non refert hoc ad dilectionē dei non meret vi
tam eternā. Tertia questio est: q2 dicit hic Ambro. in
glo. Omnis summa discipline xp̄iane i misericordia ⁊
pietate

a pietate est quā aliqs sequēs si lubricū carnis patiaꝛ si
ne dubio vapulabit: nō tñ peribit. Ubi pmo est dubiū
de pma eius parte: qꝛ misericordia ⁊ pietas immediate
ordinanꝛ ad charitatē: in qua est sūma xpiane religio
nis. Rñdeo. quorūdā fuit opīo sicut Aug. dicit. 10. d ci
uitate dei: ꝙ exercentes pietatis operā qūtūcūqꝫ faci
ant pctā carnalia finalr non peunt eternalr. Et ad h ē
auctoritas ista. Itē qđ habeꝛ Mat. 25. Ubi dānandis
solū improperat defectū misericordie. Ergo debeꝛ pena
eterna solū imisericordibus. Augu. aūt dicit 3trium: qꝛ
apls dicit. q talia agūt regnū dei ⁊c. Quātūcūqꝫ. n. ex
erciteꝛ qs in misericordia si in morte est in pctō morta
li nō intrabit in regnū. Ad opposita dōm est qđ nō est
2 misericors q sibi nō misereꝛ: sm illud Eccl. 30. Misere
re aīe tue placēs deo. Et h vt hō ꝯiungaꝛ deo p amorē
alias nō est misericors. Ad illud euāgeliū rñdet Aug.
ꝙ non qcūqꝫ peccat detrudiꝛ in infernū statim: qꝛ re
manet ei locus penitētie: sed ille detrudiꝛ q finalr mo
ritur in pctō ⁊ ptinet penitentia ad misericordiā. Sed
qđ dicit lubricū ⁊c. Rñdeo dōz est ꝙ loqꝛ de lubrico
mortali. Et ꝙ dicit nō pibit lꝫ hoc nō sit ex ꝯdigno: tñ
est ex congruo inqūtum disponiꝛ alius ad bonū. Dñs
ēt post lapsum hoīem reparat. Et hoc pcipue vr eē in
pietate: qꝛ hō benefaciendo aliqs inducit alios ad orā
dū p se ⁊ dñs donat aliqñ veniam pctōribus pcib' ꝗ
rum inqūtū impetraꝛ eis venia pctōꝝ ⁊ donū gratie:
3 qꝛ homo potest mereri ex congruo alteri primam gra
tiam: alias pro nihilo oraret ecclesia pro peccatoribus.
¶ Deinde cū dicit. (Fidelis sermo ⁊c.) Ondit ꝙ pmit
tiꝛ nobis futura vita: ⁊ pmo ondit hoc ex labore scōꝝ.
Scđo ex eoꝝ spe ibi. (Qꝛ speramus ⁊c.) Tertio ex be
nignitate dei ibi. (Qui est ⁊c.) Dic ḡ. Sermo: ꝙ. s. pie
tas hꝫ pmissionē ⁊c. Est fidelis. Qđ supra expositū ē.
Et qre? In hoc. n. i. pp hoc vt ꝯseqmur vitaꝫ eternam
laboramus. 2. Thi. 2. Laborātē agricolā: opꝫ pm̄ de fru
ctibus pcipere ⁊c. Itē vt bñfaciamus ⁊ vt mala sustinea
mus. Uñ dicit. (Bñdicimus ⁊ maledicimur. Jac. 1. Pa
tientia opus pfectū hꝫ. Et Ro. 5. Et sustinem' pp speꝫ
vite: qꝛ spamus in deū viuū q est actor vite pñtis ⁊ fu
ture. Itē ex offō dei cui' est saluare. Esa. 43. Nō ē abs
4 qꝫ me saluator. Et iō incarnatus est deus, ⁊ vocat' est
iesus. Mat. 1. Ipse. n. saluū faciet pplꝫ suū a pctīs eoꝝ.
Et xps ē saluator: qꝛ saluat salute corpali quo ad oēs.
Et iō dicit. (Oium hoium). Itē spūali: ⁊ iō dicit. (Et
maxime fidelium.)

Lectio. III.

Precipe hec ⁊ doce. Nēo ado
lescētiā tuā ꝯtemnat: sed exem
plū esto fideliū: in verbo: in cō
uersatione in charitate: in fide:
in castitate. Dum venio attende lectioni: ex
hortationi ⁊ doctrine. Noli negligere gra
tiā q in te est: q data est tibi p pphetiā cum
impōne manuū psbyteri. Hec meditare: i
his esto: vt pfectus tuus manifestus sit oi
bus. Attende. n. tibi ⁊ doctrine: insta i illis.
Hoc. n. faciēs: ⁊ teipꝫ saluū facies ⁊ eos q
qō. te audiūt. Seniorē ne icrepaueris: sꝫ obse
12. ar cra vt prēꝫ. Iuuenes vt fratres: anus vt ma
ic. 2°. tres: iuuenculas vt sorores in oi castitate.

¶ Supius apls hortatus est thimotheū ad pietatem
hic dat ei formā docēdi pietatē: cui pmo iniūgit vt pie
tatē doceat. Scđo qūo sit idōeus ad docēdū ibi. (Ne
mo ⁊c.) Tertio qūo diuersos diuersimode doceat ibi. b
(Seniorē ⁊c.) Doctrina do pietatis in duobus ꝯsistit
. s. in agēdis ⁊ credēdis. Agēda aūt nō solū debēt istrue
re si sunt auctoritatē hñtes: sed ēt pcipere: ⁊ ideo dicit.
(Precipe hec ⁊c.) Ti. 2. Argue cū oi imperio. Quan
tū ad credenda dicit. (Et doce). Mat. vlt. Docete oēs
gentes ⁊c. Job. 4. Ecce docuisti plurimos ⁊c.
¶ Deinde cū dicit. (Nemo ⁊c.) Ondit qūo possit esse
ydōeus ad pdicta. Et p ad pcipiēdū. Scđo qūo ad do
cendū ibi. (Dū venio ⁊c.) Circa pm̄ duo facit: qꝛ primo
docet qūo dꝫ excludere ꝯtēptū. Scđo manifestat p qđ
excludendū sit ibi. (Sed exēplū ⁊c.) Preceptū effica
ciā nō hꝫ: nisi p auctoritatē pcipiētis: ⁊ iō qñ auctori
tas ꝯtemniꝛ pceptum frustraꝛ: qđ maxime fit in adole 2
scentia: qꝛ tales non credunꝛ prudentes esse. Unde sꝫ
phm: nemo iuuenes eligit duces. Et iō dicit. (Nemo
⁊c.) Quasi dicat. Lꝫ sis iuuenis: mores tamen repre
sentant senectutem. Tob. 1. Cum esset iunior ⁊c.
¶ Deinde ondit qūo excludiꝛ cōtēptus dicens. (Sꝫ
esto ⁊c.) vt. s. talē exhibeat se vt sit exemplū faciēdi qđ
verbo docet. Et notandū ꝙ in his in qbus plātus ē ex
emplū est multiplex dria. Quedā. n. ordinanꝛ ad pri
mum: qdam ad deū: qdam ad se. Quantū ad pm̄ dicit.
(Exemplū esto fidelibus): vt. s. qđ vbo pcipis impleas
ope p' Pet. vlti. Forma facti gregis ⁊c. Et hoc in locu
tione. Uñ dicit. (In verbo). s. ponderato: ordiato ⁊ cir
cūspecto. Col. 4. Sermo vester semp' i gratia sale sit cō
ditus. 1. Pe. 4. Si qs loqꝛ quasi sermones dei. Iteꝫ in 3
ꝯuersatione exteriori: vt sicut excellit loco ⁊ dignitate:
ita ⁊ honesta ꝯuersatione. 1. Pe. 2. Cōuersatione vrām
inter gentes hñtes bonā ⁊c. Math. 5. Videāt opa ve
stra bona ⁊ glorificent prēm vrm q in celis ē ⁊c. Quā
tum ad deū ordinaꝛ charitate q pficit affectū. Uñ dic.
In charitate. pme Cor. 13. Si linguis hoium loquar
⁊c. Col. 3. Super oia charitatem hñtes ⁊c. Itē p fideꝫ
que illuminat intellectum. Uñ dicit (In fide). Heb. 11.
Sine fide impossibile est placere deo ⁊c. Qđ specialr
cōpetit platis qui sunt custodes fidei. Uñ Luc. 22. spe
cialiter dñs orat pro fide petri dicēs. Ego pro te roga
ui petre: vt non deficiat fides tua. Quātum ad se ordi
nat castitas: qꝛ indecens est nimis vt vita ministroꝝ 4
discordet a vita dñi. Eccle. 10. Scđꝫ iudicem ppli sic ⁊
ministri eius ⁊c. Christus autem sic castitatem dilexit
vt de virgine vellet nasci ⁊ ipse eam seruauit.
¶ Deinde cū dicit. (Dū venio ⁊c.) Ondit qūo sit ydo
neus ad docendū: ⁊ pmo facit hoc scđo assignat rōnē docto
pmisse monitionis ibi. (Noli negligere ⁊c.) Per duo ribus
aūt est ydoneus ad docēdū. s. p lectionē in qua acqrit fuit ne
sciam: ⁊ p exercitium in quo efficiꝛ pmptus. Et ideo cessa
dicit. (Dū venio attende lectioni). librorum scōꝝ. pmi ria.
Macha. 12. Habentes solatio libros scōs. Joā. 5. Scru
tamini scripturas. Et hoc significaꝛ. Exod. 25. Ubi dr
ꝙ semp in archa dñi debebāt esse vectes in circulis ⁊
circuli in angulis qsi semp pati ad portandū. Ad ex 5
ercitiū aūt necessaria est exhortatio nrā qūtū ad agēda
doctrina qūtum ad cognoscenda. Jere. 3. Dabo vobis
pastores iuxta cor meū ⁊ pascent vos scia ⁊ doctrina.
¶ Deinde cū dicit. (Noli ⁊c.) Ponit rōnem monitio
nis pmisse: ⁊ pmo pōit cāꝫ ex dono suscepto. Scđo cāꝫ
ex pmio expectato ibi. (Attende tibi ⁊c.) Itē pmo po
nit rōnē. Scđo ondit qūo qđ in rōne ꝯtineꝛ ipleri pōt
ibi. (Hec meditare ⁊c.) Dicit ḡ. (Noli ⁊c.) Quasi di.
Ita attēde: qꝛ q recipit grām nō dꝫ in ea negligēs eē:
sed in ea fructificare dꝫ. Mat. 25. Seruus abscōdēs in
terra pecuniā puniꝛ pp negligētiā. (Noli ḡ negligere
grāꝫ ⁊c.) Per h intellige vel dignitatē epalem vel do

In primitiua ecclesia nullus assumebatur in epm nisi electus a deo.

c num scie vel pphetie vel miraculoꝝ: quoꝝ nihil dꝫ negligi. 2. Cor. 6. Ne in vanū grām dei recipiat. ꝛc. Dico grām q̄ data est tibi p pphetiā. i. p diuinā inspirationē. Nā in pmitiua ecclesia vbi pure ꝛ pp deū electiones fiebāt nullꝰ assumebaꝛ ad ↄ̄patū nisi p electionem diuinā: sicut electus est Ambro. ꝛ Nicolaus. Et hanc inspirationē vocat hic pphetiā. Unī glos. dicit. i. p scōꝝ electionē: q2 sci nō eligebāt quē a deo nō sciebāt electū. Itē apls puidebat hunc ↄ̄futuꝝ esse pplo. pro uer. 29. Cū pphetia defecerit. i. talis modus electiōis dissipabiꝛ pplus. Et q̄tio. (Cū impōne manus p̄sbyteri.) Alia lr̄a hꝫ manuū p̄sbyteri. Et sicut dictū est noīa p̄sbyteri vel epi sunt ↄ̄miscua: q2 sacerdotes ꝛ p̄sbyteri. i. epi erant q recipiebanꝛ cū manus impōne. Num. 27.

2 Uoca Josue ꝛ impōe manū tuā sup eū ꝛc. Dn̄s ēt imposuit manū pueris vt dr̄ Mat. 19. Itē aplī. septē dyaconibus. Act. 6. Et iō ordinādis in epm imponiꝛ manus. Sed qō est cū epūs debeat ordinari a tribus: quare hic dr̄ singulari numero p̄sbyteri. R̄ndeo hoc iō dicit: q2 ꝛ si ↄ̄ueniant multi tn̄ vnus est pncipalis ꝛ alij coassistētes: tn̄ pōt dici q̄ tūc hec ↄ̄stitutio nōdū erat: ꝛ tūc pauci erāt epi q nō poterāt ↄ̄gregari. Alia lr̄a hꝫ p̄sbyteri. i. illoꝝ q sibi imposuerunt manus nō inq̄ntū hoīes: sed inq̄ntū p̄sbyteri. Et hec impositio significat collationē grē: non q̄ ministri dent grām: sed q̄ significant grām darī a xp̄o. Un̄ illoꝝ est solū q sunt mistri xp̄i. Et iō dicit p̄sbyterij vel p̄sbyteri: q2 manus impō: alia est q̄ fit a dyaconibus: ꝛ alia q̄ fit a p̄sbyteris.

In cōsecratiōe epōꝝ si plures ↄ̄uenīāt vnus tn̄ est pncipalis.

3 ¶ Deinde cū dicit. (Hec meditare ꝛc.) Ondit quō impleaꝛ qō dictū est: vt. s. ↄ̄tinue mediteꝛ ea q̄ spectant ad officium sui. Heb. vlti. Ipsi. n. puigilant quasi rōnem p animabus vestris reddituri: vt cum gaudio ꝛc. Hec ergo meditare. i. frequenter cogita q̄ sunt ad curā gregis tui. In his esto. i. tota virtus tua sit ad hoc. Et quare? Ut pfectus tuus ꝛc. Mat. 5. Nemo accēdit lucernam ꝛ in abscōdito ponit ꝛc. Phil. 4. Modestia vr̄a nō sit oīb' hoībus ꝛc. Et hec dꝫ seruare pp pmiū expectatum: pp qō subdit dicens. (Attēde tibi ꝛ doctrine). Aliqui sic attendūt doctrine q̄ sui curā negligūt: sed apls dicit q̄ pmo attēdat sibi ꝛ postea doctrine. Eccl. 30. Miserere aie tue placens deo ꝛc. Un̄ iesus cepit facere ꝛ docere.

4 ¶ Insta in illis). i. instāter exerce. 2. thi. 4. Insta oportune. Et fructus erit ex hoc copiosus: q2 hoc faciens ꝛ teipm ꝛc. Et hoc est magnū. Jac. 5. Qui ↄ̄uerti fecerit pctō:ē ab errore vie sue saluabit aiam suam a morte ꝛc. Dan. 12. Qui ad iustitiā erudiūt mltos q̄si stelle ꝛc. Un̄ doctoribus debeꝛ premium aureole.

¶ Deinde cū dicit. (Seniorem ꝛc.) Ostendit quō diuersimode diuersis suā doctrinā dꝫ tradere: ꝛ ponit duas diuersitates. Unā s̄m etatē. Aliā s̄m sexū. Scd̄m etatē. Primo q̄ntum ad viros. Scd̄o q̄ntū ad feminas ibi. (Anus ꝛc.) Dicit g̃. Seniorē ꝛc. Leuit. 19. Honora psonā senis. Et iō nō sūt mordaciter increpādi: sꝫ obsequendi. pme. Pe. 5. Seniores q in vobis sunt obsecro

5 cōsenior. Et si petrus senior hoc faciebat: q̄nto magis iuuenis. Sed ↄ̄ Esa. 65. Puer centū annoꝝ morieꝛ: ꝛ pctōr centum annoꝝ maledictus erit. R̄ndeo dōꝫ est q̄ senex ppter excedentē maliciā pdit honorē senectutis: ꝛ tunc increpādus. (Juuenes ꝛc.) Matt. 23. Oēs vos fratres estis. Ezec. 34. Cū austeritate impabitis eis. Ex pte feminaꝝ est dr̄ia etatū: (q2 anus vt matres) maxime q̄ nō sunt iuuenes. infra. 5. Uiduas honora. Juuenculas vt sorores: ex amore charitatis. Et hoc in oī castitate. Q2 amor spiritualis ad mulieres degenerat in carnalē: ideo in his que ad iuuenculas ptinēt adhibenda est castitas: ꝛ ideo apls addit hoc. Unde papa

4 scribens eis dicit. (Dilectis in xp̄o). Sed viris simplr̄ dicit: dilectis filijs.

CAP. V.

Uiduas honora: q̄ vere vidue sūt. Si que aūt vidua filios aut nepotes hꝫ discat pmū domū suam regere: ꝛ mutuā vicē reddere parētibus. Hoc. n. acceptū est corā deo. Que aūt vere vidua est ꝛ desolata speret in deum: ꝛ instet obsecrationibus ꝛ orōnibꝰ nocte ꝛ die. Nā q̄ in delitijs est viuēs mortua est. Et hoc precipe vt irrephensibiles sint. 2ª 2ᵉ. q. 32. ar. 3

a Si qs aūt suoꝝ ꝛ maxime domesticoꝝ curā nō hꝫ fidē negauit: ꝛ est infideli deterior.

¶ Supra instruxit thimotheū de vsu ciboꝝ ꝛ de abstinentia: hic instruit eum de dispensatione ciboꝝ q̄ sit spūalibus psonis. i. q̄ dispensabanꝛ viduis ꝛ doctoribꝰ. Primo g̃ instruit eū de viduis. Scd̄o de doctoribꝰ ibi. (Et q bn̄ p̄sunt ꝛc.) Circa pm̄ pmo ondit quō viduis ꝛ doctoribus sunt mistranda alimēta p ecclesiā. Scd̄o q̄lis vidua sit eligēda ibi. (Uidua eligaꝛ ꝛc.) Itē pmo ondit q̄libus viduis sit subueniendū. Scd̄o manifestat qō dixit ibi. (Si qua aūt ꝛc.) Tertio ondit rōnē dcōꝝ ibi. (Si qs ꝛc.) Dicit g̃ viduas honora nō solū reuerē-

3 tiā exhibēdo: sed necīa tribuēdo. Hec. n. duo itelligunꝛ in vbo honoris. Un̄ in p̄cepto honorādi parētes itellr̄ ēt de subuētiōe. q. d. In necessarijs puide. Et hic ic hoc tū est a pncipio ecclie. Act. 6. Factū ē murmur grecoꝝ aduersus hebreos: eo q̄ despicerenꝛ in misterio q̄tidiano vidue eoꝝ. 2. Mach. 3. In tēplo pecunia posita ad alimoniā viduaꝝ ꝛ pupilloꝝ. Sed q̄s vidue? Ille q̄ vere sunt vidue. Uidua dr̄ q̄si a viro idua. i. diuisa. Nā vidua vere est illa q̄ nō hꝫ alias psonas a quibus sustenteꝛ: ꝛ huic necessaria dabanꝛ de elemosynis fidelium.

¶ Deinde cū dicit. (Si qua aūt ꝛc.) Exponit q̄ sūt vere vidue. Et pmo ondit q̄ nō sunt vere. Scd̄o q̄ sunt vere ibi. (Que aūt ꝛc.) Circa pm̄ pmo agit de institutiōe earū q̄ sunt vere vidue. Scd̄o rōnē assignat ibi. (Hoc. n.

4 ꝛc.) Instruit g̃ hmōi q̄ discāt domū suā regere. Tob. 10. Docuerunt filiā suā regere familiā ꝛc. Et dicit pm̄: q2 vidua q̄ assumiꝛ ad puisionē sibi ab ecclesia fiendā dꝫ esse cū honestate vigilās. Et hoc est qō dicit. Si vi-dicit ꝛc. Itē dꝫ suis parētibus seruire: ꝛ iō dicit. (Mutuā ꝛc.) Q. d. Sic parētes eā nutrierūt: ita ꝛ ipsa eos si hꝫ eos. Et huiꝰ rō assignaꝛ cū subiungit dicēs. (Hoc enim est acceptū ꝛc.) Quia hec non solū hoībus sunt sed deo. Et hoc pꝫ: q2 dn̄s de hoc spāle mandatū dedit. Exo. 20. Qō ēt dn̄s iesus in euāgelio noluit p̄termitti. Itē hic nā docet: vt hō recōpenset beneficia impendētibus: ꝛ nulli tantū impenderūt quantum parentes.

5 ¶ Deinde cū dicit. (Que aūt vere ꝛc.) Tractat de veris viduis. Primo ondens q̄ vere sint vidue. Scd̄o q̄liter instruende sunt ibi. (Speret in deū ꝛc.) Dicit ergo. Que aūt ꝛc. desolata. i. q̄ nō hēat ↄ̄solationē humanā. s. filios vel parētes. Et talis q̄ nō hꝫ aliud ↄ̄fugiū nisi q̄ speret in deū ēt q̄ntum ad tpalia subsidia p ecclesiā sustētata. Et dꝫ instrui pmo vt exerciteꝛ in bonis. Secundo vt caueat a malis ibi. (Et hoc p̄cipe ꝛc.) Circa pm̄ duo facit: q2 pmo ondit qbus dꝫ occupari hic vidua. Scd̄o rōnem assignat ibi. (Nā vidua ꝛc.) Dicit ergo. Speret in deo ꝛ actū spei cōuenientē exerceat qō fit p orōnem: q2 obtineꝛ p hanc qō speraꝛ. Oratio. n. eleuatio est mentis in deū: obsecratio est postulatio p aliqua sacra. Et dicit. (Die ꝛ nocte): q2 impole est q̄ animus

bominis

bois sit sine aliq̃ cura. Et iõ ex q̃ vidua nihil hȝ in quo occupet̃ oȝ vacare sp̃ deo. Luc. 2. Anna ñ discedebat d̃ téplo ⁊c. Judith. 8. fec̃ cubiculũ i supiori ad orandum.

¶ Deide cũ dic̃. (Nã q̃ ⁊c.) Reddit rõnem quare dȝ semp̃ vacare orationi. s. q: impossibile ẽ q̃ animus nõ occupet̃ circa aliquã dlectationẽ. Et cũ animus ociosi nõ occupat̃ vtilib⁹ oȝ q̃ occupet̃ carnalib⁹. Et iõ dic̃ q̃ vidua sic desolata vacet orõnibus: q: si nõ hȝ hanc dat se delicijs: ⁊ sic mortua ẽ morte pcti. Apo. 3. Nomẽ hẽs q̃ viuas ⁊ mortu⁹ es ⁊c. Esa. 38. Uiuens. s. veri⁹ viuẽs. s. exterius ɔfitebit̃ tibi. Et licet delitie sint oĩbus hoĩbus occasio mortis: spãliter tñ mulieribus: q: ex sui nã habent aĩ molliciẽ. Cũ ḡ delitie emolliant aium necesse ẽ q̃ mulieres multo plus emolliant̃. Jer. 31. vsq̃quo delicijs dissolueris filia vaga. Apoc. 18. Quãtũ glorificauit se ⁊ i dlitijs fuit tñ date illi tormẽtũ ⁊ luctuȝ ⁊c̃.

¶ Deĩdecũ dic̃. (Et h̃ p̃cipe ⁊c̃.) Oñdit q̃ instrui debẽt cauere sibi a malis. Et iõ dic̃ q̃ ẽt prohibeat h̃ p̃cipiẽs q̃ mulieres q̃ ab ecclia sustẽtant̃ sint irreprehensibiles. p̃s. Domum tuam domine decet sanctitudo.

¶ Deinde cũ dic̃. (Si qs aũt ⁊c.) Assignat rõnẽ hui⁹ qđ dixit (discat p̃mũ ⁊c.) dicẽs q̃ oȝ q̃ circa h̃ istruat̃ vidua: q: h̃ est de necessitate. Et iõ dicit: suoꝝ q̃rũ. s. cura eiincumbit ⁊ maxime domesticoꝝ. Cañ. 2. Ordinauit in me charitatẽ. Et sicut aug. dicit põssumus oĩb⁹ bene velle: ſȝ illi q̃ sunt nobis coiuncti estimant̃ quasi q̃dã sors: ⁊ iõ magis diligenti. Ambrosius in libro de officijs dicit: q̃ rõ huius ẽ: q: forte his q̃bus nõ est verecũdũ suscipere a suis esset verecũdũ suscipe ab alijs.

Fidelium et infidelium peccata distinguit

¶ Fidẽ negauit p̃ opa. q: si nõ seruat fideȝ his quos nã copulauit ɔsequẽs ẽ q̃ nec alijs. Tit. 1. Confitẽtur se nosce deũ factis aũt negãt ⁊c. Sed nunq̃d ẽ h̃ veꝝ. ⁊ est infideli deterior? Cuius ɔtrariũ videt̃ p̃ aug. Jo. 15. Si nõ venissem ⁊c. q: sup̃ hoc dicit q̃ ibi loquitur d̃ peccato infidelitatis: qđ est grauius ceteris peccatis: q: peccata in deũ sunt grauiora q̃ꝫ q̃ in p̃ximũ. Respõdeo q̃ status fidelis ab ĩfideli põt dupliciter ɔsiderari. Prio q̃ꝫtum ad statũ peccati. ⁊ sic infideles sunt in peiori statu: q: nihil agit deo acceptũ: nõ aũt si ɔsideret̃ q̃ꝫtũ ad vnũ peccatũ. Fidelis enĩ ⁊ infidelis si mechẽt̃ plus peccat fidelis: q: facit iniuriã fidei. Et sic dicit q̃ si fidelis ɔtẽnit curã parentũ grauius peccat q̃ꝫ si hoc faceret infidelis. s̃cđe Pe. 2. Melius erat eis nõ cognoscere viã iustitie q̃ꝫ post agnitionẽ retrorsum ɔuerti ⁊c̃.

Lectio. II.

Jdua eligatur non minus sexaginta annoꝝ q̃ fuerit vnius viri vxor in opibus bonis testimoniũ habens si filios educauit: si hospitio receperit: si sanctorũ pedes lauit: si tribulationẽ patientib⁹ subministrauit: si
5 omne op⁹ bonũ subsecuta ẽ. Adolescentiores aũt viduas deuita. Cũ eniȝ luxuriate fuerint i xp̃o nubere volũt habẽtes dãnatiõeȝ: quia primã fidẽ irritã fecerũt. Simul auteȝ ⁊ ociose discũt circũire domos: non solum ociose: sed ⁊ v̉bose ⁊ curiose loquẽtes que non oportet. Uolo aũt iuniores nubere: filios procreare: matresfamilias esse: nullaȝ occasionẽ dare aduersario maledicti grã. Jam enim q̃dam conuerse sunt retro post sathanam. Si quis fidelis habet viduas sũministret illis: vt non grauet̃ ecclesia vt his que vere vidue sunt sufficiat. b

¶ Supra oñdit viduas ab ecclia eẽ sustẽtandas. hic oñdit quales sunt sustẽtande. Et p̃mo oñdit qualis sit eligẽda. Scđo q̃lis vitãda ibi. (Adolescentiores ⁊c.) Circa p̃mũ tria facit: q: p̃mo oñdit eẽ eligẽdã ex tẽpe. Scđo ex castitate. Tertio ex bonoꝝ opeꝝ exercitio. Ex tp̃e q: sexaginta annoꝝ. Sed de q̃ electione agit̃: Ad hoc põt r̃nderi dupliciter. Uno mõ q̃ loq̃t̃ de electiõe qua eligitur ad p̃sidenduȝ gubernationi aliaꝝ viduaꝝ q̃ ab ecclesia nutriebant̃ q̃ sic antiqua p̃ficiatur. vt de ɔtinẽtia ei⁹ nullus suspicet̃. Numeri. 4. A triginta annis ⁊ supra vsq̃ ad annos. 50. ⁊c. Sed ɔ̃ vt̃ q: ecclesia facit ɔ̃riũ: q: abbatisse iuniores fiunt. R̃n⁹ dõm ẽ q̃ inordinatũ ẽ q̃ nimis iuuẽcule fiãt: ſȝ tñ nõ ẽ tãta diligentia ecclesie in eis q̃ sunt incluse vt in eis q̃ sunt libere. Alio mõ q̃ loquat̃ de electiõe qua eligit̃ ad h̃ q̃ sustẽtet̃ stipẽdijs ecclesie: ⁊ talis eligat̃ nõ min⁹ q̃ꝫ annoꝝ sexaginta: q: iuuenes pñt laborare mãibus: sicut ⁊ apls: qui licet posset de euãgelio viuere: tñ laborabat. ſȝ vetule q̃scũt. ¶ Ex castitate ẽt eligẽda ẽ vidua: ideo dicit. Que fuerit vnius viri vxor. Sicut. n. reqrit̃ i ep̃o q̃ sit vir vni⁹ vxoris: ita in vetula q̃ sit viri vnius vxor. Glo. hoc dicit p̃p̃ p̃dictũ sacramẽtum. Hec glo. ẽ magistralis ⁊ paꝝ valet. Nõ enim vĩ ratio sumi ex aliquo sacramento: q: mulieres non suscipiũt aliq̃ sacramẽta ministranda. Sed h̃ dicit p̃p̃ firmitatẽ: vt. s. habeat ɔtinuũ p̃positum suaude viduitatis. Sed hieronymus in ep̃la ad aggerũtiam. al's ad eliciam aliaȝ rõnem assignat. s. q̃ apud gentiles mos erat q̃ in sacris deoꝝ nulla p̃erat q̃ haberet duos viros. Et iõ apostolus voluit vt q̃ alimẽtis ecclie nutriebantur non min⁹ essent caste. Judith. 15. Eo q̃ castitatẽ amaueris ⁊ post virum tuum alteꝝ nescieris ⁊c. Luc. 2. Uixit annis septẽ cum viro suo a virginitate sua ⁊c. Et iõ ẽ q̃si laudabile signum castitatis q̃ vnius viri fuit vxor.

Abbatisse nimis iuuencule eligi nõ debent.

a

¶ Deinde cũ dicit. (In opibus bonis ⁊c.) Oñdit viduaȝ eẽ eligẽdã ex exercitatiõe bonoꝝ operum: ⁊ p̃ in generali. Scđo in sp̃ali ibi. (Si filios ⁊c.) Tertio dat ideȝ intelligere de oĩbus bonis opibus ibi. (Si omne opus ⁊c.) Quantũ ad p̃m̃ dicit. (In opibus bõis ⁊c.) Prouer. vltimo. Laudẽt eã in portis opera eius. Et dicit. Testimoniũ habens. Jo. 5. Opa q̃ dedit mihi p̃r vt p̃ficiam ipsa opa q̃ ego facio testimoniũ p̃hibent d̃ me. ⁊c. Exteriora. n. opa ostẽdunt interiorẽ fidẽ. Ja. 2. Oñde mihi fidem tuam sine opibus: ⁊ ego ostẽdaȝ tibi ex opib⁹ fidẽ meã ⁊c. Sed q̃ opera: p̃mo ad suos: s̃cđo ad alios. Ad suos dic̃. (Si filios educauit). s. timore dei. ⁊ castitate. Eccl̃ici. 7. Filij tibi sunt erudi illos. Quãtũ ad alios tangit tria opa pietatis. Primo ad misericordiã: q: mulieres habentes cor molle sunt naturaliter misericordes. Primo ḡ docet hospitalitatem ibi. (Si hospitio recepit.) Ro. 12. Hospitalitatẽ sectãtes. Scđo cũ hoc simul ponit humilitatem dicens. (Si sanctoꝝ lauit pedes) sic. n. sunt sancti recipiẽdi q̃ ⁊ honorifice tractãdi. Luc. 10. Martha aũt satagebat circa frequẽs misteriũ: sic xp̃s Jo. 13. Si ḡ ego laui pedes v̄ros dñs ⁊ magr̃ ⁊ vos dẽtis alter alteri⁹ lauare pedes ⁊c. Glo. augustini sup̃ Jo. Faciũt hoc sibi inuicem fr̃es ẽt in ipso ope visibili: ⁊ qđ manu nõ faciũt corde nõ faciũt. Multo aũt meli⁹ ẽ vt ẽt manibus fiat: nec dedignet̃ qđ fecit xp̃s facet̃ xp̃ianus. Qui. n. ad pedes fratris inclinat̃ et i corde humilitas excitat̃: vl̃ si iam inerat ɔfirmatur humilitatis affect⁹. Tertio fortitudineȝ ⁊ ɔstãtiam: vt. s. tribulatis assistat. Heb. 10. Uinctis compassi estis.

4

5

b ¶ Deinde cũ dicit.(In oĩbus ꝛc.)Cõcludit in qͥbus dꝫ eẽ bõa dicẽs.(Si oẽ opꝰ bonũ subsecuta ẽ).i.ꝓsecuta ẽ.Gal.6.Dũ tp̃s habemꝰ opemur bonũ ad oẽs ꝛc.
¶ Deinde cũ dic.(Adolescẽtiores ꝛc.)Oñdit q̃ sint vitãde.Et ꝑ hoc oñdit. Scõo assignat rõnẽ ibi.(Cũ enim luxuriate ꝛc.)Dic̃ ḡ eligãt vidue talis etatis:ſꝫ deuita adolescẽtiores viduas.i.passim nõ recipias ad sustẽtationẽ in ecc̃lia precipue ĩfames ꝛ dissolutas:vl deuita eas q̃ꝫ tũ ad ↄsortiũ ꝛ familiaritatem.Eccl.42. Melior est iniq̃tas viri.i.securior ad cõmorandum q̃ꝫ mulier bñfaciens.Vñ subdit: ꝛ mulier cõfundens ĩ opprobrium.Prima expositio ẽ litteralis.
c ¶ Deĩõ cũ dic.(Cũ.n.ꝛc.)Assignat duplex rõ ex duplici periculo qḋ iminet.Circa ꝑm duo facit:q2 ꝑmo ꝓponit ꝑmũ.Scõo rñdet q̃stiõi ibi.(Hñtes damnationẽ ꝛc.)Si eniꝫ adolescẽtes assumãt ad sustentationem ecc̃lie sunt duo ↄ̃tria.s. ꝙ habeãt sufficiẽtiã ꝛ ꝙ nõ cogant mãibus opare.Ex vtroq; ãt iminet periculũ.Ex ꝑ piculũ castitatis.Vñ dic.(Cũ.n.luxuriate fuerint ꝛc.)Luxuria q̃nq; sumit ꝓ supfluitate actus venerei:ꝛ sic ẽ vnũ de septẽ vitijs capitalibus:q̃nq; vero sumit ꝓ omni supfluitate rez corporaliũ. Et sic sumitur hic.Quasi di.Cuꝫ habuerint supabũdantiã ꝓ suffragiũ xp̃i:tũc nubere volũt.Exo.32.Sedit pp̃ls manducare ꝛ bibere ꝛ surrexerunt ludere.Valeriꝰ dic̃ ꝙ a
d cerere.i.cibo.ꝛ libero pr̃e ꝓpiquꝰ ẽ locꝰ ad venerẽ.Osee.4.Comedẽt ꝛ ñ saturabũt:fornicati sũt ꝛ ñ cessauerũt
¶ Deinde cuꝫ dicit.(Habentes ꝛc̃.)Rñdet tacite ꝛc. q̃stiõi.Posset.n.aliq̃s dicere.Quid.n.mali ẽ si nubãt. Tu eñi dicis. ꝑme cor.7.Mulier nõ peccat si nubat. Iõ dic̃.(In h hñt dãnationẽ.)q2 ꝑmã fidẽ.s.castitatis quã vouerũt alis.n.ñ fuissẽt assumpte ad alimoniã.Vñ dicit Augu.hic ꝙ ex solo ꝓposito q̃s incurrit dãnationẽ.Verũ ẽ si sit ad ðterminatũ ꝛ cuꝫ ↄsensu.Eccl.4.Si q̃d vouisti deo neꝰ moreris reddere ꝛc.Luce.9.Nemo mittẽs manũ in aratrũ ꝛ aspiciẽs retro aptus ẽ regno dei ꝛc.Ex 2o.s.ꝙ nõ laborãt tria mala icurrũt.Primũ malũ ẽ ociositas.Eccl.33.Multã maliciã docuit ocio
e sitas.Ezech.16.Hec fuit iniq̃tas sodome sororis tue: supbia:saturitas panis ꝛ abũdãtia ꝛ ociũ ꝛc̃.Prouer.12.Qui sectatur ociũ stultissimus ẽ ꝛc.Ex ociositate sequũt hec mala.Cor mulieris ñ est firmũ sicut viri:ꝛ ꝓp hoc ad diuersa mouet.Si ḡ nõ astringat ad operãdũ opꝫ ferri ad diuersa.Et iõ ẽ periculuꝫ ꝙ mulieres sint ociose:vñ antiqui occupabãt eas.Itẽ efficiũt istabiles q̃ꝫtum ad locum:q2 discunt circuire domos. Prouer.7.Nunc foris nunc in plateis nunc iuxta angulos insidians ꝛc̃.Iere.14.Dilexit mouere pedes suos ꝛ non quieuit ꝛ dño non placuit.Quãtuꝫ ad ṽba dicit.(Verbose.)Exq̃.n.nõ occupant multũ vacãt nugis.Prouer.7.Garrula vaga gẽtis ipatiens ꝛc.Quãtum ad cor curiose.q2 ex quo non occupant i suis:itromittũt se ð alie
f nis:ꝛ iõ loquũt que nõ opꝫ:q2 aliorum facta diiudicant. Eccl.9.Colloquiũ eius quasi ignis exardescit ꝛc.
¶ Deinde cũ dicit.(Volo ḡ ꝛc̃.)Oñdit cui opi sint applicande.s.vt nubãt.Et ꝓponit ꝑ documentũ. Scõo assignat rõeꝫ ibi.(Iã.n.ꝛc̃.)Dic̃ ḡ.Volo iuuenes.s.viduas nubere ꝛc̃.Cõtra.ꝑme cor.7.Bonũ ẽ eis si sic ꝑmaneant ꝛc̃.Ergo dꝫ meliꝰ dicere.Volo ↄtinere.Rñ. Hieronymus dicit ꝙ illḋ ꝑme cor.7.Volebat ex ꝑncipali intẽtionẽ:ſꝫ vnusq̃sq; hꝫ ꝓpriũ donũ a deo.Et ideo subdit.Melius e nuberẽ q̃ꝫ vri ꝛc̃.Et iõ in quo casu loq̃tur videndũ ẽ:q2 i h ne primã fidẽ faciãt irritã:ꝛ ideo subdit melius ꝛ dic̃ volo nõ ex ꝑncipali intẽtiõe filios ꝓcreare melius q̃ꝫ eos occulte occidere ꝑ aborsum:supra.2.Saluabit ãt ꝑ filioꝝ generationẽ si ꝑmãserit i fi

g de ꝛc. ¶ Itẽ matresfamilias eẽ:vt.s.sint occupatẽ nec ṽbose discurrãt ꝑ domos.Et ẽt h volo vt nulla occasionẽ dent aduersario.i.vl diabolo vl gẽtili maledicti gr̃a .i.vt possit maledicere ecclesie dei.In q̃ sic ↄcludit vitã viduaꝝ:vt sic viuant vt i nullo alios ꝓuocẽt ad lasciuiã.ꝑme Pe.2.Sic ẽ volũtas dei vt bñfacientes obmutescere faciatis imprudẽtiũ hoĩuꝫ ignorãtiã ꝛc̃.Et ẽ etꝰ hec rõ:q2 q̃dã vouẽtes castitatem ↄuer se sũt retro votũ irritãtes.Et tales vadũt post sathanam per imitationẽ qui apostatauit de societate angelorum.
¶ Deide cũ dic̃.(Si q̃s ḡ ꝛc̃.)Oñdit q̃ vidue sũt nutriẽde a ꝑuatis ꝑsonis:ꝛ ꝑ ponit documẽtũ. Scõa rõnẽ ibi.Et nõ grauet ꝛc̃.Dicit ḡ ꝙ q̃ ẽ vidua ðe speret ĩ
a deo:ſꝫ si q̃ hꝫ frẽs vl parẽtes sustẽtet ab illis.Et iõ dic̃. (Si q̃s fidelis ꝛc̃.)q2 h ẽ opꝰ pietatis.Et h vt ecc̃lia nõ grauet.Et h necessariũ ẽ:q2 tũc ecclesia nõ habuit possessiões:ſꝫ mõ hꝫ possessiões ðputatas ad h.ꝑe.Thes. ꝑ.Nocte ꝛ die opantes ne que vestruꝫ grauaremꝰ.ꝛc.

¶ Lectio. III.

Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni habeãt:maxime q̃ laborãt i ṽbo ꝛ doctriã. Dicit enim scriptura. Nõ ifrenab.s os boui trituranti:ꝛ dignus ẽ opariꝰ 2a 2e. q.102. art.2.
mercede sua.Aduersus presbyterũ accusa
b tioneꝫ noli recipere nisi sub duobus aut tribus testibꝰ.†Peccãtes corã oĩbus argue: vt ꝛ ceteri timorẽ habeãt. Testor corã deo ꝛ christo iesu ꝛ electis angelis eiꝰ:vt hec custodias sine preiudicio:nihil faciẽs in alterã partẽ declinãdo.Manus cito nemini iposueris:neq; ↄmunicaueris peccatis alienis.Teipsũ castũ custodi.noli adhuc aquã bibere:ſꝫ modico vino vtere ꝓpter stomachũ tuũ ꝛ freq̃ntes tuas ifirmitates.†Quorũdã hoĩnũ peccata mãifesta sunt precedẽtia ad iudicium:quorũdã aũt sequuntur. Similiter ꝛ facta bona mãifesta sunt:ꝛ que aliter se habent abscondi non possunt. 3a q. 55 ar ti.ꝑ 4 2a 2.q. 67.ar tic.2.
¶ Supiꝰ egit de viduis honorãdis q̃ stipẽdijs ecc̃lie sustẽtabant:h agit ð honoratiõe ꝑsbyteroꝝ ꝛ ꝑ instruit timotheũ q̃lr se hẽat ad eos.2o oñdit quõ q̃dã dicta sũt itelligẽda ibi.(Quorũdã hoĩum ꝛc̃.)Item ꝑ oñdit ꝙ ꝑsbyteri sũt honorãdi.2o ↄfirmat ꝑ auctoritatẽ ibi.(Dicit.n.scriptura ꝛc.)Circa ꝑm duo fac:q2 ꝑ oñdit ꝙ sũt honorãdi.2o oñdit q̃ rõne debet eis honor ibi.(Maxie q̃ ꝛc.)Dic̃ ḡ.Qui bñ ꝛc.Presbyter idẽ ẽ qḋ senior:
c ꝛ sic senes etate ↄsueuerũt hr̃e prudẽtiã.Iob.12.In multo tpe prudẽtia:ita q̃ sumit ad regimẽ ecc̃lie dꝫ prudẽs eẽ.Luc.12.Fidelis suꝰ ꝛ prudens ꝛc.Et iõ ꝑlati ecc̃lie.s. ep̃i ꝛ sacerdotes vocãt ꝑsbyteri.Et iõ dic̃.(Qui ꝑsũt.) Nec h tñ.ſꝫ opꝫ ꝙ bñ ꝑsũt.s.ad dei honorẽ:ꝛ ñ ad ꝓprias ↄmoditates.Eze.34.Ve h pastoribꝰ isrl̃ q̃ pascebãt semetipsos.Itẽ prudens vt vnicuiq; det tpe suo.ꝑꝰ cor. 4.Hic iã q̃rit iter dispẽsatores vt fidelis q̃s iueniatur. Isti duplici digni sũt honore q̃rũ vnꝰ ẽ i mistratiõe necessarioꝝ.Tob.1.Ex his q̃bus honoratꝰ fuerat a rege habuisset decem talenta argenti ꝛc.Prouer.3.Honora dñm de tua suba ꝛc.Item aliꝰ in exhibitione reuerentie.Eccl.4.Presbytero humilia animam tuam.Heb. 13.Obedite ꝑpositis vestris.Prouer.viii.Omnes do-

a mestici eiꝰ vestiti sunt duplicibꝰ rc. Esa.19. In terra sua duplicia possidebūt rc. Sed ꝓcipue hic honor est illis exhibēdus q hoc merēt suo labore.s. q laborant ī vbo ꝑdicatiōis. Phil.2. Inter quos lucetis: sicut luminaria ī mūdo vbū vite ꝯtinētes rc. Col.3. Uerbū xpi habitet in vobis abūdāter ī omni sapia docētes rc. Item in doctrina.i.ī eruditiōe. Jere.3. Dabo vobis pastores iuxta cor meū ꝛ pascēt vos sciētia ꝛ doctrina. Et ephe.4. Iūgit pastores ꝛ doctores: q: h̄ ē officium epi.

Deīde cū dicit. (Dicit.n. rc.) Probat ꝑ duplicē auctoritatē ꝛ vnā introducit ſm sensum mysticū: aliā ſm litteralē ibi. (Dignus est rc.) Dicit g. Dicit enim scriptura.s. deutro.25. nō alligabis rc. ꝑ me cor.9. ꝓbat aplus

b hoc eē intelligēdū de doctoribus: q: deo nō ē cura de bobꝰ nō qn subsint diuine ꝓuidētie: ſ; q: nō ē deo cura q̄lr hoīes tractent boues q ꝑsūt eis vti vt volūt. Un̄ illa lex nō ē de bobꝰ: ſ; ꝑ similitudinē dr̄. Quasi dicat. Domini laborāti in officio non ꝓhibeas qn viuat de illo officio. Per boues.n. intelliguntur docētes. Prouer.14. Ubi plurime segetes ibi māifesta est fortitudo bouis. Per messes fideles. Mat.9. Messis qdē multa rc. Ergo nō sūt ꝓ ibēdi ꝑdicatores ꝛ doctores qn sumptus habeant. Alia auctoritas ē. Dignus est operariꝰ cibo suo. Mat.10. Uel potius in veteri testamēto ē licet nō sic scripta sit. Nec ꝯsueuit aplus de euāgelio adducere auctē. nisi cū expressione dicētis: sed sumitur hec ð Le

3 ui.9. Nō morabitur apō te merces mercennarij tui vsq mane rc. S; nūqd isti sumptus sūt merces? Dicit. Aug. in glo. q sic. Nō iā venale ē euāgeliū vt ꝓ istis ꝑdicet. Merces.n. qn̄q dr̄ qd homini redditur ꝑ ꝑmio finali: ꝛ sic absit q ꝑdicatorꝝ merces sint hmōi sumptꝰ: qn̄q dr̄ merces solū q̄ qs sit dignꝰ laborādo. Et h̄ mō large hic dr̄ merces. Et iō dicit Augu. Accipiant ergo rc.

Deīde cū dicit. (Aduersus ꝑsbyterꝝ) agit ð correctōe presbyteri dicens q ꝑsbyter q bn̄ presunt duplici honore sunt honorādi: ſ; mali sūt corrigēdi. Circa qd tria facit. Primo dicit q faciliter eorꝝ accusatio n̄ admittatur. Scdo q culpabiles sunt publice corrigēdi ibi. (Peccantē rc.) Tertio q non damnentur temere ibi. (Sine ꝑiudicio rc.) Dicit g. Tu maior ꝑsbyter noli aduersus

4 ꝑsbyterꝝ rc. Duo sufficiūt si boni sūt: cuius rō ē in glo. q: nō ē facile accusandā tā alti ordinis ꝑsonā q̄ sit vice xpi. S; h̄ non vr̄ sufficere: q: aliorꝝ accusatio non nisi sub duobꝰ vl̄ tribus testibus admittitur. Deutro.17. In ore duorū ac triū testiū ꝑibit q occidetur rc. Un̄ notādū q aliud ē accipere accusationē ꝛ aliud ꝯdēnare accusatū. 2m non d; iudex: nisi cū testibus ꝯuictus fuerit damnandus ꝛ hoc in oībus: sed in sacerdotem nec debet accusationem recipere nisi sit euidens.

Deīde cū dicit. (Peccantē rc.) Ostendit quō puniatur si sibi ꝓbetur ꝛ ꝑmo ondit q publice corriget eū. Scdo adiurat eū q obseruet ista ibi. (Testor corā rc.) Dicit g. Peccātes tā ꝑsbyteros q̄ quoscūq corā oībꝰ argue. Et quare? Ut ceteri timorē habeāt. Procedit tn̄ aliter

5 ī correctione fraterna. alr in iudiciaria: q: iudex gerit ꝑsonā publicā: ꝛ iō d; intendere bonū cōe qd ledit per peccatū publicū. q: multi scādalizantur. Et iō iudex ecclesiasticus sic d; publice punire vt alij edificētur. Eccl.8. Q: nō cito ꝓfertur ꝯ malos sententia absq vllo timore filij hominū ꝑpetrāt mala. Prouer.19. Pestilēte flagellato stultꝰ sapiētior erit rc. Nota q dicit. Corā oibus. S; ꝯ. Mat.18. Si peccauerit in te frater tuus corripe eū inter te ꝛ ip̄m solū rc. R̄ndet Augustinus in glosa. distingue tpa ꝛ peccatū: q: aliud ē occultū aliud publicū, S; ꝑmū idiget occulto remedio.i. occulte arguēdū, ꝛ de hoc loqtur dn̄s. Un̄ dicit i te.s. solo: q̄si occulte. S;

b aplus loqtur de peccato publico qd publica pena indiget. Et hoc significatur in mortuis qs dn̄s suscitauit. Mat.9. Puellā intra domū ꝑ qd occultū peccatū intelligitur. Unde ꝛ tūc eiecit turbā: sed Luc.7. Filiū vidue extra portā corā oībus: per quod ostenditur publicum peccatum publice puniendum.

Deīde cū dicit. (Testor rc.) Q: iudex ecclesiasticus maxie gerit ī iudicādo ꝑsonā dei: iō ꝑ deū attestādꝰ ē iuste q iudicet. Sic.n. d; arguere corā oībꝰ q n̄ ð ꝑspiciat iudiciū dei. Ubi tria ondit. Primū ē auctoritas diuina: q: deꝰ pr̄ auctoritate iudicabit: iō dicit corā dō. Gen.18. Iudicas oēs terrā. Itē xp̄o hō sicut ī iudicio ꝯpens. Jo.5.

2 Ptātē ðdit ei iudiciū facere: q: filiꝰ hoīs ē rc. Et iō dicit. Et xp̄o iesu. Itē āgeli sicut ministri. Mat.25. Cū venerit filius hoīs ī maiestate sua ꝛ oēs āgeli cū eo: tūc sedebit sup sedem maiestatis sue rc. Iō addit. Coram angelis Job.10. Instauras testes tuos cōtra me rc.

Deīde cū dicit. (Sine ꝑiudicio rc.) Remouet temerariū iudiciū dicēs. (Sine ꝑiudicio.) Ut.s. nō temere ꝓcedas: ſ; cū deliberatiōe nihil faciēs.s. ð clinādo ī aliquā ꝑtē. Ul̄ sine ꝑiudicio.i. sine ꝑcedenti discussione. Eccl.33. Sine iudicio nihil facias graue. Job.29. Causā quā nesciebā diligētissime inuestigabā: als n̄ esses mediꝰ inter pres. Exo.23. Nō declinabis in iudicio pauperis.

Deīde cū. dic. (Manꝰ cito rc.) Agit de ꝓmptiōe ꝛ h̄ vr̄ eē rō ꝑmi. Sicut.n. n̄ d; cito puniri: nec cito ꝓmouere.i. ordinare de facili ad sacros ordines. Supra.2.

3 Et hi ꝓbētur ꝑm̄ rc. Numeri.11. Cōgrega ad me septuaginta viros ð senioribus israel q̄s tu nosti q senes sint populi ac magistri. q.d. Illos qs tibi ꝯstat ydoneos esse. Et q̄re? Neq cōicaueris rc. q: si inordinate ꝓmoueas ꝛ ex h̄ ꝯtingat peccatū eis vel in plebe: h̄ tibi imputabitur. Uel cōmunicat alienis: q: nō corrigit cum pōt. Ro.1. Digni sunt morte nō solū q faciūt ea: ſ; ēt q ꝯsentiunt facientibus. Esa.52. Pollutū noli tangere.

Deīde cū dicit. (Teipsum rc.) Ondit quō hēat se ad seip̄m: ꝛ h̄ satis rōabilr: q: ꝯtingit q aliqs ita fertur ad alios q se negligit. Un̄ ꝑ hortatur eū ad castitatē. 2o ex h̄ rep̄mit imoderatā eiꝰ abstinētiā ibi. (Noli adhuc

4 rc.) Dicit g. Tu q alios debes corrigere. Teipsum castū rc. ꝑ.c cor.9. Castigo corpꝰ meū ꝛ ī ſuitutē redigo ne cū alijs ꝑdicauero ipse reprobus efficiar. Iste siqdē timotheꝰ erat nimie abstinētie. ꝛ ad vitandum carnis peccata corpꝰ macerabat. Eccl.2. Cogitāi ī corde meo abstrahere a vino carnē meā rc. Et q: ꝑp h̄ fuit infirmus totaliter: iō dicit ei. Noli adhuc postq̄ es ifirmus rc. Et quare? Q: Leuit.2. Quicqd obtuleris sacrificij sale.s. discretiōis ꝯdies. Ro.12. Rōnabile obsequū vr̄m rc. Et iō dic. (Utere vino ſ; modico) nō ad ebrietatē. Eccl.31. Exultatio aie ꝛ cordis vinū moderate potatū rc. Propter stomachum tuū ꝛ frequentes ifirmitates tuas.s. q̄ tibi ex abstinētia ꝓuenerūt. Glo. Laborādū.

5 n.ē vt si fieri pōt ceptū officiū gradatī ꝓmoueatur potiꝰ q̄ ꝑ incōsideratiōē diminuatur. Sed notandū est q sanabat Paulus infirmos ꝛ mortuos suscitabat: ꝛ tamē timotheum curat consilio medicine: per quod datur intelligi q non ad omnes vtebatur miraculis: sed quādo expediebat propter fidem.

Deīde cū dic. (Quotidiē rc.) Ondit qualiter intelligenda sūt duo q̄ dixit.s. sine ꝑiudicio nihil in cōdēnationibꝰ fiendū. Itē manꝰ cito rc. Et ꝑ ꝑm̄. 2o. 2m̄. Quātū ad ꝑm̄ dicit. (Quotidiē rc.) Quasi di. Supius dixi sine ꝑiudicio rc. Tn̄ dēs adhibere ꝯsideratiōnē: q: q̄dā peccata sunt notoria: ꝛ hec nō idigēt examiatiōe: q̄dā occulta ꝛ hec indigent. Un̄ in isto vere itelligitur sine ꝑiudicio nō in primis: quia illa precedūt iudiciū: ista

Apls ꝛ si.. mults tos sanauerat tn̄ timotheū tn̄ cōsiliosanare curauit.

6 vero subsequunt̄.s.mãifestatio p discussionē nō tūc pu
blicādaz.puer.27.Quō in aqs resplendet vultus p̄-
spicientiū sic corda hoīum mãifesta sūt prudentibus.
ℭ Secūdo dicit.(Manus cito ⁊c̄.)Qđ dicit eē intel
ligēdū ī n̄ manifeste bonis:q2 sūt facta bona quorūdā
mãifesta sunt.Mat.5.Uideāt opera v̄ra bona ⁊ glorifi
cent patrez vestrū ⁊c. Jo.3.Qui aūt facit veritatez ve-
nit ad lucē vt manifestent̄ eiꝰ opa ⁊c.ℭ Que aliter se
hn̄t).i.que nō sunt manifesta abscondi non pn̄t. quia
Mat.10.Nihil opertum qđ non reueleẗ: ⁊ occultū qđ
nō sciat̄ ⁊c.quia vel in futuro vel etiam hic omnis ini-
quitas manifestat̄.Et in his nō ē facilis impositio.

CAP. VI.

1 Uicūq3 sunt sub iugo serui:do
minos suos omni honore di-
gnos arbitrentur:ne nomē do
mini ⁊ doctrina blasphemetur.
Qui autem fideles habent dominos : non
ɔtēnant:quia fratres sūt:s3 magis seruiāt:
q2 fideles sūt ⁊ dilecti:q2 beneficij pticipes
sunt.Hec doce ⁊ exhortare.Si qs aliter do
cet:⁊ nō acquiescit sanis sermonibus domi
ni nostri iesu christi:⁊ ei que s̄m pietatem ē
doctrine:superbus nihil sciens:sed lāguēs
3 circa questiones ⁊ pugnas verborum ex q
bus oriuntur inuidie:cōtentiōes :blasphe-
mie suspitiones male:cōflictationes homi
num mente corruptorū: ⁊ q2 a veritate pri-
uati sunt:existimantiū questum esse pietatē.
est autem questus magnus pietas cū suffi-
cientia.nihil enim intulimus in hūc mūdū.
haud dubiū:quia nec auferre qđ possumꝰ.
q̄lib3 Habentes autez alimēta ⁊ q̄bus tegamur
lo.14. his contenti simus.
artic. ℭ Supra ap̄lus timotheū instruxit de vsu ciboꝝ ⁊ ꝺ
ꝑsonis q̄bus eccl̄a mistrabat alimēta : hic agit de aliis
4 ꝑsonis ad populū ecclesie ptinētibus.Et p̄ de ꝑsonis ī
fimi status.Scđo de ꝑsonis maioris statꝰ ibi.(Diuiti-
bus ⁊c.)Circa p̄mū tria facit:q2 p̄mo ponit īstructiōez
de s̄uis.Scđo arguit ɔ̄riaz assertionem ibi.(Si qs h3
⁊c̄.)Tertio monet vt ɔ̄ria vitet ⁊ s̄uet p̄dicta ibi.(Cū
āt ⁊c̄.)Itez p̄ma in duas:q2 p̄ ōndit qđ sit tenendum.
Scđo docet hoc eē docēdū ibi.(Hec doce ⁊c̄.)Item p̄
ōndit qualiter se habeant s̄ui ad dños infideles. Scđo
qualr̄ se habeāt ad fideles ibi.(Qui aūt ⁊c.)Dic̄ ergo.
Quicūq3 s̄ui sūt sub iugo .s. pp̄ seruilē ɔditionē q̄ dr̄
iugū s̄uitudinarie:q2 sic̄ boues ɔtinēt̄ sub iugo: vt n̄ li
ceat eis ire quo velint:ita s̄ui sub dño vt non liceat eis
5? qđ velint facere.Gala.5.Nolite iteꝝ sub iugo seruitutis
cōtineri.ℭ Omni honore.i.debita reuerētia.Ephe.6.
Serui obedite dñis carnalibus cū omni timore ⁊ tre-
more ī simplicitate cordis vestri sicut xp̄o ⁊c.Cuius rō
ē:ne nomē ⁊c̄.Si enim dñi infideles seruos suos intui
tu fidei rebelles sentirēt dānarent nomē xp̄i:⁊ blasphe
marent doctrinā nr̄az.Ro.2.Nomē xp̄i p vos blasphe
mat̄.Qui ḡ īfideles hn̄t dños illis obediāt: ne nomen
dei ⁊c̄.S3 quō fidelibus? Qui aūt ⁊c.Nō ɔtēnant qđ
q̄n̄q3 ɔtigit q̄n familiaritas infimis exhibet̄.s.ꝙ erigāt̄
in supbiā.puer.10.Per tria mouet̄ terra ⁊ q̄rtū non
pōt sustinere:p seruū cū regnauerit.⁊c̄.Et huiꝰ rō est
s̄m ph̄m:q2 hoīes in talibus paralogizāt ꝙ si ī vno vi-

dent se eq̄les credūt ꝙ sint in oībus eq̄les: ⁊ nolūt il- 6?
lis in aliq subdi:sic̄ in ciuilibus:q2 pplus nō ē subiectꝰ
credit ꝙ sint totalr̄ eq̄les nobilibus.Et sic posset ɔti
gere ꝙ serui vidētes se in aliq.s.fide eq̄les dñis repu-
tēt se eq̄les simplr̄.Et iō dicit.(Non ɔtēnant ⁊c.)Et
pōit tria.Primū est fidei donū.Un̄ dic̄.(Quia fideles
sūt.)⁊ h̄ valde magnū ē:q2 p fidē viuit iustꝰ. Itē p eaz
vincit̄ mūdus.Scđz ē,dignitas diuine dilectiōis:iō dic̄.
(Dilecti).s.excellentius aliis creaturis .q2 adoptāt̄ in
filios dei.p̄me Jo.3.Uidete q̄lē charitatē dedit nobis
deꝰ pr̄:vt filij dei nominemur ⁊ simus ⁊c.Tertiū ē bn̄
ficiū grē:iō dic̄.(Q2 bn̄ficij pticipes sunt).s.q̄z tum ad
sacr̄m dñi.p̄me cor.10.Panis quez frangimus nonne 2
cōicatio corpis dñi ē.p̄s.Particeps ego sum omnium
timentium te ⁊c.(Hec doce).s.nescientes ⁊ exhortare
vt impleant scientes.Tit.2.Hec loquer̄ ⁊c.
ℭ Deinde cū dicit.(Si qs ⁊c̄.)Excludit ɔ̄riam asser
tionē.Et p̄mo modū false doctrine : Scđo radicez ibi.
(Superbus ⁊c.)Tertio effectū eiꝰ ibi.(Ex q̄bus ⁊c.)
Si vis scire q̄ doctrina sit erronea:hoc ōndit ex tribꝰ.
p̄io si sit ɔ̄ doctrinaz ecclesiasticā.Et iō dic̄.(Si qs ali
ter docet).s.q̄z ego ⁊ alij ap̄li:q̄z tū ad p̄m.Gal.1.Si qs
vobis euangelizauerit p̄ter id qđ accepistis anathema
sit.Doctrina.n.apostoloꝝ ⁊ pphetaꝝ dr̄ canonica:q2
ē quasi regula ītellectus nr̄i.Et iō nullus aliter d3 do
cere.Deutro.4.Nō addetis ad verbū qđ loquor vobis
neq3 auferetis ex eo.Apoc.vlti. Si qs apposuerit ad 3
hec apponat deus sup illū plagas scriptas in libro isto
⁊c.Quātū ad 2m dicit.(Et nō acq̄escit ⁊c.)Naz dñs
iesus venit vt testimoniū phibeat veritati. Jo.18.In h̄
natus sum:⁊ ad h̄ veni ī mūdū:vt testimoniū phibeā
veritati ⁊c̄.Et ideo missus ē a patre sicut doctor ⁊ ma-
gister.i.Mach.2.Ip̄z audite semp : ⁊ ipse erit vobꝭ pr̄
⁊c.Et iō erroneus ē q̄cūq3 nō acq̄escit s̄monibus eiꝰ
.i.reg.15.Quasi peccatū ariolādi est repugnare:⁊ q̄si
scelus ydolatrie nolle acq̄escere.Et dicit sanis: q2 ī xp̄i
s̄monibus nihil ē corruptionis.nihil falsitatis vel p-
uersitatis:q2 sunt s̄mones diuine sapiētie. puer.8.Iu-
sti sunt s̄mones mei:nō est in eis prauū quid:neq3 per
uersum.Recti sunt intelligentibꝰ:⁊ eq̄ inuenientibus
sciētiā Quātū ad tertiū .puer.6.Cōserua fili mi p̄ce-
pta prīs tui ⁊ ne dimittas legē mr̄is tue ⁊c . Un̄ dicit. 4
(Et ei q̄ s̄m pietatē ē doctrine).s.ecclesiastice.Hec pie
tas est p cultū dei.Tit.1.Scđm agnitionē veritatis q̄ error
est s̄m pietatem.ℭ Radix aūt erroris est duplex.s.su oritur
pbie affectus:⁊ defectus intellectus.Quātū ad p̄mū ex du
dicit.(Supbus ⁊c.)Dr̄ aūt supbia radix erroꝝ dupli obus
citer.P̄io q2 supbi volūt se intromittere de his ad q̄ nō
attingunt.⁊ iō necesse est ꝙ errēt ⁊ deficiant. Esa.16.
Superbia eius ⁊ arrogātia eiꝰ ⁊ indignatio eius plus
q̄z fortitudo eius ⁊c.Itē q2 nolūt intellectū alteri subij
cere:s3 innitunt̄ sue prudētie:⁊ iō nolūt obedire scriptu
re sacre.Cōtra hoc dr̄ puer.3.Ne innitaris prudentie
tue.puer.11.Ubi humilitas ibi sapiētia .Itē defectus ī 5
tellectꝰ.Ubi sciēdū ē:ꝙ sicut in corpore sanitas ē que-
dam equalitas humoꝝ:ita veritas ē q̄dā equalitas in
ītellectu:q2 veritas ē adequatio rei ⁊ intellectus.Un̄ si
cut īfirmus q̄n nō h3 equalitatē cōplexiōis ad modica
ɔ̄ria accidētia ledit̄:sic ī itellectu: q̄n hō nō fūdat̄ ī v̄i
tate:nec h3 virtutem per quā possit iudicare veritatem
a qualibet q̄ōnis difficultate īcidit ī errorez.Un̄ dicit.
(Lāguēs circa q̄ōnes ⁊c.)Sap̄.9.Homo īfirmꝰ ⁊ exi-
gui tpis ⁊ minor ad ītellectū iudicij ⁊ legū ⁊c . Sicut
dicit boetius:ita se h3 intellectus ad rōnem : sicut cir- boetiꝰ
culus ad cētrū.Rō.n.discurrit ɔsiderando actus ac ɔ
fectus:⁊ habitudinē vniꝰ rei ad aliaz.Et nisi resoluat

a vsq3 ad itellectū veritatis: vana est rō. Un̄ qn̄ accipit vi
tatē rei hȝ eā q̄si cētrū. Quidā aūt discurrūt ⁊ nō atti
gunt. 2ᵉ Thi. 3ᵒ. Semp̄ discētes ⁊ nūq̄ȝ ad sciaȝ v̄itā
tis pueniētes ⁊c. Et iō dicit circa q̄ōnes. i. nō puenien
tes ad ip̄ȝ centrū. Et dicit q̄ōnes. q2 in aliq̄bus dubita
tionē facit ex parte rei: in aliq̄bus ex pte v̄boꝝ ⁊ nomi
nū. Et iō dicit q̄ōnes q̄ȝtum ad p̄ᵐ. Coe rebus. sup2a. 2.
Que q̄ōnes p̄stāt magis q̄ȝ edificationē dī q̄ est ī fide
⁊c. Quātum ad 2ᵐ dic̄. Pugnas v̄boꝝ. puer. 19. Qui
tm̄ v̄ba sectat̄ nihil hēbit ⁊c. Et dicit. Pugnas v̄boꝝ:
q2 de hac q̄ōne fit dissensio ex verbis tātuȝ orta quia
dn̄s dicit. Joā. 8. Si filiꝰ vos liberauerit v̄e liberi eritis
⁊c̄. Mat. 7. Ergo liberi sūt filij. Ex quo volebant q̄
b oēs catholici filij dī eēnt ⁊ filij liberi. Sȝ ē pugna ver
boꝝ: q2 dn̄s loq̄t ibi de libertate sp̄uali non de carnali.
¶ Deīde cū dic̄. (Ex q̄bꝰ ⁊c.) P̄ōit effectū erroris. Et
p̄ ponit ip̄m effectū. Scd̄o māifestat quedā que dire
rat ibi. (Est āt q̄stus ⁊c.) Itē p̄ ostēdit que mala sequāt̄
ex sua doctrina. Scd̄o ī q̄bus ibi. (Doluȝ mēte ⁊c.) In
ter mala v̄o que ponit quedā sunt itus in corde quedā
exterius. Interiꝰ sūt iordinati motus respectu boni vł
respectu mali. Respectu boni ē iuidia q̄ est tristicia de
bono alieno. Un̄ dic̄. Inuidie ⁊c. Q̄ð p̄ōt itelligi vł in
p̄posito vel vłr: q2 cū aliq̄ laborant nō ad veritatē sed
c solū mō ad v̄ba. nō videt̄ si aliq̄s p̄ualet. Job. 5. Paruu
lū occidit iuidia. Item p̄posito: q2 si serui habēt̄ vt li
beri ⁊ nō subditi dn̄i iuidebūt ⁊ dolebunt suos sibi eq̄
ri. Ex iuidia v̄o hō isurgit ꝯ p̄ximū cui inuidet. Et h̄ ē
cōtētio. puer. 20. Honor est homini q̄ se separat a ꝯten
tionibus ⁊c. Itē ꝯ deum. ⁊ h̄ est blasphemia. 2. Pe. 2ᵒ.
Que ignorāt blasphemātes ⁊c. Respcū v̄o mali ē suspi
cio. Un̄ dic̄. Suspitiōes male. s. dn̄oꝝ aduersus xp̄ia
nos q̄si libertatē ad lucruȝ finxerimꝰ. Uel q̄ solū tota
doctrina xp̄iana eēt iuenta vt serui fierēt liberi. Ecclici.
3. Multos supplātauit suspicio illoꝝ ⁊ in vanitate de
tinuit sēsus illoꝝ ⁊c. Et ex istis sequūt̄ ꝯflictatiōes ad
uersus fideles. Gen̄. 13. Facta ē rixa inter pastores gre
gū abrahā ⁊ loth. Sȝ h̄ n̄ ē in cordibus oīuȝ sȝ q̄ꝝūdaȝ.
d Et p̄ōit tres eoꝝ cōditiōes. q̄ꝝ p̄ma ꝑtinet ad defectū
lumīs nālis. Scd̄a ad defectū cognitōis. Tertia ad vi
tiū iordinate affectiōis. Quātū ad p̄ᵐ dic̄. Doluȝ mēte
corruptorū. i. rōne ēt nālī q̄ hn̄t ꝑuersū iudiciū. p̄s. Cor
rupti sūt ⁊ abbominabiles facti sūt ⁊c. Quātū ad scd̄ȝ
dicit. Ueritate. s. cognitiōis eius p̄uati sūt. Osee. 4. Nō
est veritas ⁊ nō ē misericordia: ⁊ nō sciētia dei in terra
⁊c. Quātū ad tertiuȝ dicit. Existimātiū ⁊c. i. q̄ cultus
dei ordinet̄ ad questū ⁊ acquisitionē diuitiaꝝ. Sap̄. 15.
Existimauerūt lusū esse vitā nostram ⁊ cōuersationē
vite compositam ad lucrū ⁊ oportere vndecūq̄ȝ etiam
ex malo acquirere. Homines ergo hmōi qui hoc cre
dunt de facili ꝯtemnūt ⁊ incidunt in mala predicta.
¶ Deīde cū dicit. (Est aūt ⁊c.) Probat vltimo dictuȝ
. s. questū eē pietatē. Et p̄ ostēdit quomodo pietas hȝ se
e ad questū. Scd̄o ostēdit q̄ nō cōsistit in q̄stu diuitiaruȝ
exterioꝝ ibi. (Nā q̄ volunt ⁊c.) Item p̄ ostēdit p̄mum.
Scd̄o rōnē assignat ibi. (Nihil. n. ⁊c.) Dicit ḡ. Isti di
cūt questū eē pietatē: sȝ ego dico q̄ pietas ē q̄stus: sȝ il
larū diuitiarū q̄ dāt sufficiētiā. Et h̄ cōsistit in duobus.
In vno p̄ncipalr. s. pietate q̄ ordinat alia in deū ⁊ p̄ri
mū. Et hec sūt v̄tutes ⁊ dona grē. Sap̄. 7. Infinitus
ē thesaurus hoīb̄ꝰ: q̄ q̄ vsi sūt ꝑticipes facti sūt amici
tie dī ⁊c. Scd̄o ī sustētatiōe vite. Un̄ dic̄. Cū sufficiētia
. s. i bis q̄ sūt nec̄ia ad vitā. Mat. 6. Querite p̄ᵐ regnū
dei ⁊ iustitiā eiꝰ ⁊c. sup2a. 4. Pietas ad oīa vtilis est.
¶ Deīde cū dic̄. (Nihil. n. ⁊c.) Assignat rōnē huius.
Et p̄ ex humana ꝯditiōe. Scd̄o ex eius necessitate ibi.

f (Habētes ⁊c.) Cōditionē aūt ponit q̄ȝtū ad duo. s. q̄ȝ
tū ad p̄ncipiū: q2 nihil itulimus ⁊c. Quasi dicat. Suf
ficit necessitas nō sup̄fluitas. q2 nihil itulimꝰ in hunc
mūdū. Job. p̄. Nudus egressus suȝ de vtero m̄ris mee
⁊c. Itē q̄ȝtū ad finē: q2 nihil auferemꝰ. p̄s. Dormierūt
somnū suū: ⁊ nihil iuenerūt oēs viri diuitiaꝝ in mani
bꝰ suis. Job. 27. Diues cū dormierit nihil secū afferet.
ap̄iet oculos suos ⁊ nihil iueniet ⁊c. Eccl. 5. Quō ve
nit sic reuertet̄ ⁊c. Quātū ad nec̄itatē: q2 hec bona sūt
ꝑp nec̄itatē. ⁊ idiget hō ꝯ iteriora ꝯsumētia ⁊ hec sunt
alimēta: ⁊ ꝯ exteriora corrūpētia: ⁊ sic idiget hō tegu
mētis vestiū ⁊ domoꝝ. Heb. vlti. Sint mores sine aua
ricia cōtēti p̄ntib̄ꝰ ⁊c. Eccl. 29. Initiū vite hoīs aq̄ ⁊ pa
a nis ⁊ vestimētū ⁊ domꝰ ꝓtegēs turpitudinē. Lectio. II.

Nam qui volunt diuites fieri: in
cidūt in tētationeȝ ⁊ in laqueū
dyaboli: ⁊ desideria multa inuti p̄ᵃ. 2ᵉ.
lia ⁊ nociua q̄ mergūt homines q. 77. art. 5.
in interitum ⁊ perditionem. ¶ Radix enim
oīuȝ malorū est cupiditas: quā quidā appe
tētes errauerūt a fide ⁊ inseruerūt se dolori
bus multis. Tu aūt o hō dei h̄ fuge. Sectare
v̄o iustitiā: pietatē: fidē: charitatem: patien
tiā: māsuetudinē. Certa bonū certamē fidei
b apprehēde vitā eternaȝ: in qua vocatus es
⁊ confessus bonam cōfessionē corā multis
testibus. Precipio tibi corā deo q̄ iustificat
oīa ⁊ christo iesu q̄ testimoniū reddidit sub
pontio pilato bonā confessioneȝ: vt serues
mandatuȝ sine macula irreprehensibile vs
q̄ȝ in aduentum dn̄i nostri iesu christi.
¶ Supra ostēdit apostolus q̄d sit questus xp̄ianis ex
pediens q2 pietas cum sufficiētia: hic ostēdit q̄ querē
tes superfluum questū diuitiaꝝ incurrūt damna mul
ta. Et p̄ ostēdit mala que sequunt̄ ex inordinato appeti
c tu diuitiaꝝ. Scd̄o assignat rōeȝ ibi. (Radix. n. ⁊c.) ma
la aūt q̄ sequunt̄ sūt duplicia. Quedā. n. oriūt̄ ex hoste
exteriori q̄dā v̄o a ꝯcupiscentia iteriori ibi. (Desideria
⁊c.) Dicit ḡ simꝰ ꝯtēti alimētis ⁊c. q2 q̄ volūt ⁊c. Et nō
ad necessitatē: sȝ ad abūdātiā diuitiaꝝ icidūt ⁊c. Eccli
ci. 10. Nihil ē iniquius q̄ȝ amar̄ pecuniā ⁊c. Eccl. 5. Qui
amāt diuitias fructꝰ nō capiēt ex eis ⁊c. Et ponit duo.
s. tētatiōes ⁊ laqueū: q2 p̄ tētāt iq̄ȝtū diuitie alliciūt ⁊ i Diui
ducūt ad aliq̄ pctā. p̄ᵉ Thes. 3. Ne forte tētauerit vos tie sūt
q̄ tētat ⁊c. p̄ᵉ Cor. 10. Tētatio vos non app̄hendat nisi nō hn̄
humana ⁊c. Et laqueū: q2 diuitie sunt nō hn̄tib̄ꝰ ad tēta tibus
tionē: hn̄tibꝰ in laqueū: q2 nō libenter reddunt eas q̄s tenta
auferūt. puer. 21. Qui cōgregat thesauros lingua mē tio.
d dacij vanꝰ ⁊ excors est ⁊c. Ex pte iteriori ponit tria ma
la. Pmo q̄ icidit in desideria multa. Perfectio. n. hoīs
est q̄ cor eius cōgreget̄ in vnū: q2 q̄ȝto aliq̄d ē magis
vnū: tāto est deo similius q̄ vere vnus ē. p̄s. Unā petij
a dn̄o ⁊c. Sȝ ꝯ hoc patit̄ querēs diuitias: q2 cor eiꝰ tra
hit̄ ad diuersa. Osee. 10. Diuisuȝ ē cor eoꝝ nūc iteribūt
⁊c. Et h̄ iō q2 vbi ē tesaurꝰ tuꝰ ⁊c. Mat. 6. Itē sūt inutilia
hmōi desideria mltiplr. Pmo quia inutilia sunt sp̄uali
ter: quia diuitie non ducunt ad beatitudinē. Sapiē. 5.
Quid nobis profuit superbia. aut q̄d diuitiarū iactan
tia cōtulit nobis ⁊c. Eccl. 5. Qui amat diuitias fructꝰ
nō capiet ex eis ⁊c. Item temporaliter. quia nō dāt q̄ð
promittūt. Eccl. 6. Est aliud malū quod vidi sub soleȝ
⁊ quidē frequens apud homines vir cui dedit deus oī

6. uitias ⁊ subaꝫ ⁊ honorē: ⁊ nihil deest aīe eius ex oībus
que desiderat: nec tribuit ei potestatē deus vt comedat
ex eo: sꝫ extraneꝰ hō deuorabit illud ⁊c. Tertio sūt no-
ciua. Eccl. 5. Diuitie cōseruate in maluꝫ dn̄i sui ⁊c. Et
ondit quō sunt nociue: q: mergūt in interitum. s. in p̄nti.
Propter diuitias multi perierūt. Itē futuro. Unde dic.
Et pditionē. Ac. 8. Pecunia tua tecuꝫ sit in pditionē.
Uel vtrūqꝫ referf ad spūale damnū. ¶ Interitū. i. mor
tem eternā. Ro. 9. Sustinuit in multa patiētia vasa ire
apta i interitū ⁊c. Et pditionē. i. penā eternā q̄ dr̄ mors
ppter penā damni: q: sūt q̄si pditi damnati. dū nō pn̄t
redire in domū suā. s. eternitatis. Job. 21. in diē pditio-
nis seruabitur malus ⁊ ad diē furoris ducetur.
2. ¶ Deinde cū dicit. (Radix ⁊c.) Ondit rō huius. ⁊
h̄ ex duobus. s. ex nā cupiditatis ⁊ expiētia ibi. (Quaꝫ
quidā ⁊c.) Dic̄ ḡ icidūt in temptationē. Quare? Q: ra-
Cupiditas sumitur tripliciter — dix oīuꝫ maloꝝ ⁊c. Ubi notādū est ꝙ f̄m quosdā cupi
ditas sumit tripl̄r. Qn̄qꝫ pro auaricia sꝫ ꝙ ē spāle pec
catū. s. inordinatus amor habēdi diuitias. Qn̄qꝫ put
ē genus pctōꝝ oium f̄m ꝙ ipoꝛtat iordinatū appetitū
rei tpalis: hoc icludif in omni pctō. q: est conuersio ad
bonū cōmutabile. Sꝫ sic nō est radix sꝫ genus omniū.
Tertio mō put est quedā iordinatio animi ad cupien
dū bona tpalia iordinate: ⁊ hec est habituale tm̄ pctm̄
⁊ nō in actu: sed est q̄dā radix oium peccatoꝝ. Et dici
3 tur cupiditas radix: ⁊ supbia initiū. Eccl. 10. initiū oīs
pcti ē supbia ⁊c. q: supbia dic̄ corruptionē animi ad re
cedēdū a deo. Arbor aūt a radice hꝫ alimētū: ⁊ sic pec
catū ex parte conuersiōis ad bonuꝫ cōmutabile sumit
nutrimētuꝫ. Sꝫ credo ꝙ loqf de cupiditate f̄m qd̄ est
spāle pctm̄. Un̄ dic̄ q volūt diuites fieri ⁊c. Et hec est
inordinatus amor pecuniarū. Et iō dico ꝙ auaricia ē ra
dix oīuꝫ. Oia. n. pctā ꝯsistūt in appetitu. ⁊ iō origo pec
catorū ē sꝫ originē appetibiliū. Origo. n. appetibiliuꝫ
pcedit ex fine. Et iō q̄to aliqd̄ pctm̄ hꝫ finē magis de
siderabilē tāto ē peius. Finis aūt alicuiꝰ peccati ē desi-
derabilis ppter duo. s. ppter seipm̄. ⁊ hec ē excellētia:
q: ad h̄ hō bonū illō vult vt excellat. Et hec ē supbia:
4 ⁊ iō supbia ē initiū oīuꝫ pctōꝝ. Itē ppter aliō ⁊ h̄ ē qd̄
ad oia valet: ⁊ hmōi sūt diuitie: q: p h̄ credunt se hr̄e
omnia. Ex ista parte auaricia est radix oium maloꝝ.
¶ Deīde cū dicit. (Quam q̄ ⁊c.) Ondit idē p expiē
tiam ⁊ dicit. Appetētes: q: q̄to magis habent diuitias
tāto magis ꝯsiderāf. Eccl. 5. Auarus n̄ iplebif pecunia.
Et icidūt p̄mo in dānū spūale. Un̄ dic̄. Errauerūt a fi-
de. Cuiꝰ rō ē: q: p sanā doctrinā fidei phibēf multa illici
ta lucra a q̄bus ꝯsistere nolūt: ⁊ inuenīt sibi aliā doctri
nā vbi eis sit spes salutis. Et h̄ spāliter faciūt vsurarij.
Secūdo q: iseruerūt se doloribꝰ mlt̄is ēt in p̄nti: q: sol-
licitudo in acq̄rēdo: timor in possidēdo: dolor in amit
tēdo. Job. 20. Cū satiatus fuerit diuitijs artabif. estua
bit ⁊ oīs dolor irruet in eū ⁊c. Et mlto magis i futuro.
5 ¶ Deīde cū dic̄. (Tu aūt ⁊c.) Monet ad seq̄ndū sa
nā doctrinā ⁊ vitādā malaꝫ. Et p̄ exponit viam quā se
quāf. Scd̄o alligat eū inductiōe p̄cepti ibi. (Precipio
⁊c.) Itē p̄ hortatur ad vitandū peccata p̄dicta. Scd̄o
ondit quid agat ibi. (Sectaf vo ⁊c.) Et q: seruꝰ dꝫ imi
tari dn̄m suū: q: vt df Eccl. 10. Scd̄m iudicē populi sic
⁊ ministri eius. iō dic̄. O hō dei. Quasi dicat. Tu ditus
seruituti dei. Ps. Ego seruus tuus. p̄ Jo. 2. Qui dic̄ se
in illo manere dꝫ sicut ille ambulauit ⁊ ipse ambulare.
Si igif tu es hō dei: debes facere sicut xp̄s fecit. Qui
vt habef. Jo. 6. Fugit cū eū volebāt facere regē. Heb. 12.
Qui pposito sibi gaudio sustinuit crucē cōfusiōe cō-
tēpta ⁊c. Ergo ⁊ tu fuge. Ps. Elōgaui fugiēs. Quid ḡ
faciet? Ad duo hortatur. p̄ scꝫ ad sectandū arma spūa-
lia. Secūdo ad certandū in eis ibi. (Certa bonuꝫ ⁊c.) a
Arma aūt spūalia aut sunt ad faciendū bonuꝫ: aut ad
malū tolerandū. Primū aūt est vel in comparatiōe ad
primū cui p duo ordinamur: scilicet per iustitiā ⁊ pie-
tatē seu misericordiā: q: p̄mū sine secūdo est seueritas,
scd̄m sine p̄mo est remissio. Quātū ad p̄mū dicit. Se-
ctare iustitiam que cōpetit prelatis. Sap. p̄mo. Diligi
te iustitiam qui iudicatis terrā ⁊c. Itē q̄tū ad scd̄ꝫ dic.
Pietatem. i. misericordiā. Puer. 20. Misericordia ⁊ iu-
stitia custodiunt regem ⁊ roboraf clementia thronus
eius. In cōparatione aūt ad deū p̄m est quod pficit intel-
lectū fides. He. 11. Sine fide ipole ē placere dō ⁊c. Scd̄ꝫ
affectū est charitas. p̄ Jo. 4. Qui manet in charitate i 2
deo manet ⁊ deus in eo. Ad sustinēda mala sunt due v̄-
tutes. s. patiētia ⁊ mansuetudo: q: hō in malo duas pas
siōes inordinatas icurrit. s. tristiciā inordiatā: ⁊ irā que
est ex ea. Et ideo patiētia ē ꝯ imoderatā tristiciā. Luc.
21. In patientia vestra possidebitis animas vestras ⁊c.
¶ Deide iducit eū ad debitū certamē. Et p̄ qualr cer-
tet. Scd̄o inducit rationē inq̄tum milites dupl̄r pu-
gnant. s. qn̄qꝫ ad defendēdū quod habēt. qn̄qꝫ ad acq-
redū nō habita. ⁊ hoc innuet sanctis. p̄mū vt custodiat
habita. s. fidem ⁊ virtutes. Et ideo dicit. Fidei. i. pro fi-
de custodiēda. Eccl. 4. Usqꝫ ad mortē certa p iustitia
⁊c. Uel fidei. vt p fidē vites peccata. p̄ Joā. vlt. Hec est
victoria que vincit mundū fides vestra ⁊c. Uel fidei. i. 3
vt alios ad eam ꝯuertas. Et dicit bonū. i. legitimū cer
tamē. p̄ Cor. 9. Omnis qui in agone cōtēdit ab oībus
se abstinet. Tūc est bonum quādoqꝫ abstinet se ab oi-
bus impedimētis. 2. Thi. 4°. Bonū certamen certaui
⁊c. Secūdo certāt ad acquirēdū q̄ nō habēt. Et hec ē
vita eterna que acquiritur ppugnā. Mat. 11. Regnum
celoꝝ vim patif: ⁊ violenti rapiunt illud. Et ideo dicit.
Apprehende. i. quasi tenens tuo certamine vincas. vt
certes certamē fidei. Et quo premio? Ut apprehēdas
vitam eternam. p̄. Cor. 9. Nos aūt incorruptam.
¶ Deīde cum dicit. (In quā vocatus es ⁊c.) Rōnem
ponit huius dicti. s. Apprehēde ⁊c. Et p̄mo respondet
scd̄o. quasi dicat. Dicis ꝙ debeo apprehendere sꝫ non
possuꝫ. Immo potes: q: debetur tibi de iure: q: vocatꝰ 4
es in ea a deo ⁊ a rege illius regni. Et ideo debes coro
nari potissime. p̄ Pe. 2. De tenebris vos vocauit in ad
mirabile lumen suuꝫ. Secundo respōdet p̄mo. Quasi
dicat. Certa bonū certamē. q: dedisti iuramentum in-
telligentie: ⁊ ideo nō licet tibi repugnare. Tu aūt con
fessus es ⁊c. Idest in consecratione bonum certamen
pfessus es. Unde dicit. Bonā cōfessionem cōfessus es
quādo ordinatꝰ es in episcopum. p̄ Cor. 9. Naꝫ si non
euāgelizauero ⁊c. vsqꝫ. Dispēsatio credita est mihi ⁊c.
Uel cōfessionē bonā. s. p̄dicādo fidē vt eā serues.
¶ Deīde cū dic̄. (Precipio ⁊c.) Obligat eū ad p̄dicta
ex p̄cepto qd̄ p̄ pōit. Scd̄o manifestat q̄dam dicta ibi.
(Quē suis ⁊c.) In p̄cepto aūt p̄ testes iduc̄. Scd̄o cō
mēdat p̄ceptū. Tertio ondit q̄diu seruet p̄ceptū. Te- 5
stes iduc̄ deū prē ⁊ dn̄m nr̄m iesū xp̄m. Dic̄ ḡ. Te mo
nui: sꝫ ne credas ꝙ liceat tibi aliter facere p̄cipio tibi:
sic tu debes p̄cipe subditis tuis corā dō. Ad duo idure-
rat apphēde inq̄ ⁊ cōfessus es. Et iō iducit actorē vi-
te qui viuificat oīa. Dicit aūt deo qui est tota trinitas q
est actor vite. Itē hoīem xp̄m qui cōfessus est se esse fi-
lium dei qd̄ ē bōa cōfessio fidei nostre. Item cōmendat
mādatū: q: in se iustum ⁊ rectum ⁊ irreprehēsibile ab
aliis. Job. 6. Nō inuenietis in ligua mea iniq̄tatē. et q̄diu
ē s̄uādū? Usqꝫ i aduētū dn̄i ly vsqꝫ dic̄ finē intētionis. i.
vt p obseruātiā huiꝰ mādati ordines te ad aduētū. Us-
qꝫ ad mortē tuā: q: q̄lis eris in illa: talis inuenieris tūc.

Matt.24. Qui perseuerauerit vsq̃ in finem ꝛc.

¶ Lectio. III.

4.5 gent. ca.8.

Uem suis tēporibus ondet beatus ꝛ solus potens: rex regum ꝛ dn̄s dominātiū: q̄ solus hꝫ imortalitatē ꝛ lucē habitat inaccessibilē: quē nullus hoīuꝫ vidit: sed nec videre pōt cui honor ꝛ īpiū sēpiternū. Amē.

Joa. pmo

¶ Supra aplus ꝓponēs p̄ceptum thimotheo p̄cepit vt seruet p̄dicta vsq̃ ad aduentū xp̄i. ꝛ iō agit h̄ ð xp̄i aduentu de q̄ tria manifestat. P̄rio ꝙ erit tp̄e cōgruo. Scd̄o ꝙ manifestus erit. Tertio ondit actorē aduētus. Quātū ad p̄mū dicit. Quē suis temporibus ondet. p̄ Pet.vlt. Uenient in nouissimis dieb⁹ in dceptiōe illusores ꝛc. Et iō vult ondere ꝙ si videat aduētus tardari: tn̄ suo tp̄e ostendet. Eccles.3. Oia tp̄s hn̄t. Eccles.8. Omni negocio tēpus ē ꝛ opportunitas ꝛc. Cōgruū tēpus ē finis mūdi: q: illud tp̄s est tēpus messis ꝛ collectiōis fructus. Et iō opꝫ ꝙ veniat in fine. Quātum ad scd̄ꝫ dicit. Ondet. i. manifestabit. Licet eniꝫ sit visibilis q̄tū ad carnē: tn̄ ꝯtus eius ē abscōdita. s; tūc ēt diuinitas eius erit manifesta sanctis reprobi vo solū videbūt gl̄iaꝫ carnis. Sꝫ q̄tū ad tertiū dic̄ ꝙ ondet eum deus trinitas. Et circa h̄ duo facit: q: p̄ describit aduentum xp̄i. Scd̄o in ei⁹ cōmēdatiōeꝫ ꝓrumpēs laudat eū ibi.
3 (Cui honor ꝛc.) Jtē circa p̄mū tria facit. P̄rio actoreꝫ aduētus ðscribit ex pfecta opatione. Scd̄o ex singulari ptāte. Tertio ex icōprehēsibilitate nature. Primuꝫ cū dicit. Btūs. Beatitudo. n. est opatio pfecta que ē supreme ꝯtutis opatiue optime disposite. Et hec est btitudo nr̄a. Dei aūt btitudo est q̄ cognoscit se. Si. n. se n̄ cognosceret deus nō eēt beatus. Gregorius. De⁹ dū se ipso pfruit pfecte gl̄iosus est. Et ꝯueniēter actorē hui⁹ aduētus dicit ꝙ beatus est: q: ad hoc ē aduentus xp̄i vt nos deducat ad btitudinē. Tob.13. Beatus si fuerint reliquie seminis mei ad vidēdum claritatē hierl̄m ꝛc. Quātū ad scd̄m dicit. Solus potēs. ps. Potens es dn̄e ꝛc. Sꝫ q̄re dicit solus? Nūqd nō oia habēt potentiā: imo: s; p participationē: s; solus deus se essentialr.

Beatitudo est opa. tio p. fecta.

4 Un̄ dicit. Rex regū ꝛc. Ambrosius. Dn̄s est nomē potestatis ꝛ rex filr. Qui g̃ hꝫ dn̄ꝫ ꝛ regē supra se ē subiectus ptāti: ꝛ talis nō est potēs a se s; ab alio. Si g̃ xp̄s est rex regum ꝛc. necesse ē ꝙ solus habeat potētiā non ab alio: s; oēs ab eo. Et designat duplex potētia dei. s. gubernatiua mūdi cuꝫ dicit. Rex regū q̄si a regimine dicta. puer.20. Rex q sedet in solio iudicij dissipat omne malū intuitu suo. Jtē potētia creādi cū dic̄. Dn̄s dominātiū. ps Scitote q̄m dn̄s ipse ē de⁹ ipse fecit nos ꝛc. Apoc.19. Et habebat in vestimēto ꝛ in femore suo scriptū. Rex regū ꝛ dn̄s dominātiū ꝛc. Quātū ad tertiuꝫ
5 dicit. Qui solus hꝫ imortalitatē ꝛ lucē hitat inaccessibilē. Jncōphēsibilitas dei ex duobus pꝫ. P̄rio q: n̄ excēdit q̄cq̄d in creaturis ē cōphēsibile. Scd̄o q: h̄ ipm qd deus ē solum cōphēsione excedit. Primuꝫ cū dicit. Solus. Jn q̄libet enim mutatione est q̄dā corruptio: q: omne qd mutatur in q̄tū hmōi desinit eē tale. Jllō g̃ ꝓprie ꝛ ꝟe ē icorruptibile qd penitus est imutabile. Quelibet aūt creatura in se cōsiderata hꝫ aliquā mutationē vel mutabilitatē. deus aūt est eius imutabilis. Sꝫ si aliq̄ creatura ē imutabilis. hoc cōuenit ei ex dono g̃re. Et ex hoc onditur ꝙ nā dei transcēdit oē quod est in natura create. supra p̄mo. Regi seculoꝝ imortali ꝛc. Quātuꝫ ad scd̄m dicit. Luceꝫ ꝛc̄. Lux in sensibilibus est p̄ncipium vidēdi. vnde illud q̄ aliqd cognoscitur quocūq̃ mō dicit lux. Unūquodq̃ aūt cognoscitur p suam formā ꝛ s̄m ꝙ est actu. Un̄ q̄tum hꝫ ð forma ꝛ actu: tātū hꝫ de luce. Res g̃ q̄ sunt actus: q̄dam: s; nō purus lucētia sunt s; nō lux. Sꝫ diuina eētia q̄ ē actus purus est ipa lux. Jo. p̄. Nō erat ille lux ꝛc. Deus aūt hitat apd̄ se: ꝛ hec lux est inaccessibilis. i. nō visibilis oculo carnis: s; itelligibilis. Et tn̄ nullus intellectus creatus potest ad eū accedere. ¶ Notādum ē tn̄ ꝙ dupl̄r pōt itell's accedere ad cognitionē nature alicui⁹. s. vt cognoscat ꝛ vt cōphēdat. Ad cōphēdēdū aūt deū ipose ē intellectū ꝯuenire: q: sic cognosceret deuꝫ vt cognoscibilis ē. de⁹ aūt pfecte cognoscibilis ē q̄tū hꝫ ð entitate ꝛ luce. hec aūt sūt ifinita. g̃ est ifinite cognoscibilis. Uirt⁹ aūt itellectus creati est finita. Et iō ē intellectus xp̄i n̄ cōphēdit deū. Sꝫ ali⁹ modus ē cognoscēdi deū. s. attigēdo deū. Et s̄ꝫ h̄ null⁹ itellectus creatus p ꝓp̄a nāl'a attingit ad cognoscēdū id qd ē deus. Et rō hui⁹ est: q: nulla potētia pōt in aliqd altius suo obiecto: sic visus ad altius colore. Propriū aūt obīm itellectus ē ꝙ qd ē. vn̄ qd superat qd qd est excedit ꝓportionē ois itellect⁹. Jn deo aūt n̄ ē aliud eē ꝛ q̄ditas ei⁹: quō g̃ cognoscibilis ē? g̃ accedam⁹ ad eū cognoscēdū: hic p g̃raꝫ ꝛ ī futuro p gl̄iaꝫ. ps. Accedite ad eū ꝛ illuminamini ꝛc. Sed q̄r g̃ deus hitat lucē inaccessibilē ꝛ in ps. Nubes ꝛ caligo in circuitu ei⁹. Exod.19. Moyses accessit ad caliginē in q̄ erat de⁹. Rn̄det Dionysi⁹. Ois caligo ē inaccessibile lumē. Est g̃ idē qd hic lumē ꝛ ibi caligo: s; caligo ē i q̄tū n̄ videt: lumē vo i q̄tuꝫ videt. Sꝫ aliqd ē inuisibile dupl̄r. Uno mō ꝓpter se. sic opaca. Alio mō ꝓpter excedētiā eius: sicut sol ab oculo noctue. Sic quedā sūt nobis nō cōspicua propter defectū sui eē: ꝛ quedā propter excedētiaꝫ eius ꝛ sic deus nobis quodāmodo inaccessibilis ē. ¶ Quē nemo ꝛc̄. Si intelligat de cōprehensione sic absolute veruꝫ est. ēt de angelis: quia solus deus comprehendit se. Si aūt de visione qua attingit: sic intelligitur tripliciter. Uno mō nemo vidit oculo corpali. Alio mō s̄m essentiam oculo mentis viuens in carne nisi xp̄us. Exod. 33°. Nō videbit me hō ꝛ viuet. Tertio mō nemo vidit qd ē deus p seipsum. Matt.11. Nemo nouit patreꝫ ꝛc. 4
Mat.16. Caro ꝛ sanguis nō reuelauit tibi ꝛc. ¶ Deinde prorumpit in laudē dei dicens. Cui ē honor ꝛc. Et ponit tria. Primū ptinet ad reuerentie exhibitionem dicens. Honor. qui est exhibitio reuerētie. Malach.p̄. Si ego pr̄ vbi est honor meus ꝛc. Secunduꝫ ad refulgentiaꝫ bonitatis eius cū dicit. Gloria que est clara cū laude noticia q̄ refulget in noticijs hominuꝫ ꝛ angelorum. Esa.42. Gloriā meam alteri nō dabo ꝛc. Tertio ad gubernationē cuꝫ dicit. Jmperium sempiternum.

Cōphēdere deum nemo pt

¶ Lectio. IIII.

Diuitibus huius seculi p̄cipe nō sublime sapere: neq̃ sperare in incerto diuitiarū: s; i deo viuo q 5
p̄stat nobis oia abūde ad fruēdū: bn̄ agere: diuites fieri i bōis opibus: facile tribuere. cōmunicare. thesaurizare sibi fūdamētū bonū in futuꝝ vt apphendāt bonā vitaꝫ. O thimothee depositū custodi deuitās ꝓphanas vocū nouitates. ꝛ oppōnes falsi nominis scie. quā quidā ꝓmittētes circa fidem exciderunt. Gr̄a tecum. Amen.

¶ Supra egit ð istructiōe psonaꝝ ifimi stat⁹: h̄ redit ad mām suā ꝛ istruit euꝫ ad istruēdū diuites. Et p̄sa

cit hoc. Scdo agit de istructiõe thimothei ibi. (O thi-
mothee rc.) Et semp qñ istruit eũ ad istructiões alioꝝ
monet vt nõ negligat se. Et circa pmũ p excludit vitia
q̃ solẽt in diuitibus abũdare. Scdo iducit ad bõa ibi.
(Bene agere rc.) Itẽ circa pmũ p ppponit vitia q̃ solẽt
eẽ in diuitibus. Scdo excludit hec: reddendo rõnẽ hu
ius ibi. (In incerto rc.) Dicit g. Diuitibus rc. Diuitie
abũdãtiã importãt. Est aũt abũdãtia spũaliũ ⁊ he sunt
ṽe diuitie. Esa. 33. Diuitie salutis sapia ⁊ scia timor dñi
ipse ẽ thesaurus ei⁹ rc. Quedã corpales ⁊ he non sunt
ṽe diuitie: q2 nõ sufficiũt. Et iõ dic̃ cũ q̃dã diminutiõe
hui⁹ seculi. Baruch. 3. Qui argẽtũ ⁊ aurũ in q̃ ꝯfidũt
hoies thesaurizant rc. His g pcipe. Qñ de seruis egit
non posuit pceptũ: q2 hoc ẽ virtus q bõ vtat auctãte
ad maiores ñ ad minores. Et iõ dic̃. Nõ dimittas pro-
pter diuitias ⁊ ppter statũ eoꝝ qn pcipias. Et qd dz
pcipere? Nõ sublime sapere. i. nõ sentire aliqd excelsũ
de se. Nũqd h ẽ malũ? Rñdeo. Põt reddi malũ ex duo-
bus. Prio si sublime sapit d se ppter ea q̃ nõ habet ex-
cellẽtiã ṽaz. Et h ẽ si in rebus tpalibus. vñ q ppter ex-
teriorẽ excellẽtiã sublime sapit d se iordinate sapit: ⁊ ẽ
supbia. Et tñ carnales ñ aliã sublimitatẽ curãt nisi istã
⁊ hec acqri põt p diuitias. Eccl. 10. Pecunie obediunt
oia. Vñ q2 diuites hmõi hec hñt faciliter extollũt. Itez
alio mõ: q2 sũt quedã que hñt sublimitatez: sicut dona
spũalia. Eccl. 25. Quã magnus ẽ q inuenit sapiaz ⁊ scias
rc. In his. n. aliqs põt iordinate sapere sublimitatẽ nõ
ex nã donoꝝ: s3 vel attribuẽdo sibi qd nõ hz. Vl nõ re-
cognoscẽdo a deo ea q̃ hz. Vñ in pmis ẽ iordinatio p-
pter defectũ rerũ. In scdis ppter inordinationẽ affect⁹.
Scdm vitiũ i diuitib⁹ ẽ spes mũdanoꝝ. Vñ dic̃. Neqz
sperare rc. Job. 31. si putaui aurũ robur meũ ⁊ obrizo dixi
fiducia mea rc. Prouer. 10. subã diuit| vrbs fortitudis ei⁹.
¶ Deinde cũ dic̃. (In incerto rc.) Assignat rõnẽ moni-
tionis. In eo. n. spat aliqs vñ credit auxilium hr̃e. Au-
xiliũ. n. habet a forti: sed diuitie sũt fragiles ⁊ inestima-
biles. Mat. 6. Nolite thesaurizare rc. S3 in deo vbi ẽ
ṽa spes ponẽda. Iere. 17. Btũs vir q cõfidit i dño ⁊ erit
dñs fiducia ei⁹. Jac. p. Dat oib⁹ affluenter. S3 h qd
dic̃. Abũde ad fruẽduz dupl'r põt exponi. Uno mõ vt
fruitio sumat p gaudio. ⁊ hoc mõ ẽ etiã in corpalibus.
Vel vt p hec puenia mus ad fruitionez dei.
¶ Deinde cũ dic̃. (Bene agere rc.) Monet ad operan-
dũ bonũ. Qui aũt habent affectũ ad diuitias. p nitunt
ad acquirendũ nõ habitas. Scdo vtunt habitis. Ter-
tio vt ad finẽ diuitiarũ puenĩãt. hec tria monet h aplus
p vt acqrãt spũales diuitias quas nõ habẽt. Et iõ dic̃.
Bñ agere rc. Esa. p. Discite bñ facere rc. Quãtum ad
scdm sciẽdũ ẽ q duplex ẽ vsus diuitiarũ. Unus ẽ tene-
re ⁊ alius est dare: s3 pncipalis ẽ dare. Et iõ ista duo po-
nit. p movt dẽt. Vñ dic̃. Facile tribuere. i. sine grauitate
cordis alteri⁹. 2. Cor. 9. Nõ ex tristicia aut ex necẽitate rc.
Et sine tarditate. Prouer. 3. Ne dicas amico tuo. vade ⁊
reuertere ⁊ cras dabo tibi cũ statiz possis dare. Job. 31.
Si oculos vidue expectare feci. Scdo vt custodiat nõ
qdẽ tm̃ ad suã vtilitatẽ s3 ad qddã cõe. Vñ dic̃. ad cõ-
municãdũ. i. hr̃e eas sic cões. Ro. 12. Necessitatib⁹ san-
ctoꝝ cõmunicãtes. Quãtũ ad tertiũ vt ad finẽ thesau-
rizandi puenĩãt. iõ dic̃. Thesaurizare rc. Thesaurus
spũalis ẽ cõgregatio meritoꝝ q̃ sũt fũdamẽtuz futuri
edificij qd nob pparat in celo: q2 tota pparatio future
glie ẽ p merita q̃ acqrim⁹ p grãm q̃ est pncipiũ merẽ-
di. Mat. 6. Thesaurizate vobis thesauros in celo: vbi
neqz tinea rc. p⁹ Cor. 9. Sic currite vt comprehẽdatis.
¶ Deinde cũ dicit. (O thimothee rc.) Instruit ip3 thi-
motheũ. Et p vt bõa conseruet. Scdo vt mala deuitet
ibi. (Deuitãs rc.) Dicit g. O thimothee dpositũ custo-
di. Depositũ hois ẽ omne bonũ qd hz quilz qd sibi cõ-
missũ ẽ a deo vt cõseruet ⁊ multiplicet. Eccl. 17. Grãm
hois q̃si pupillã cõseruabit. p⁹ Cor. 15. Et grã ei⁹ i me
vacua nõ fuit. Et sic dicit ei vt dpositũ custodiat. i. vt se
in grã dei cõseruet ⁊ multiplicet. Qui. n. abscondit ta-
lentũ puniť. Et spãliter plati habẽt dpositũ. s. curã pxi-
moꝝ ⁊ fideliũ. Jo. vlt. Pasce oues meas. Heb. vlti. Ip-
si puigilãt q̃si rõnẽ reddituri p animabus vr̃is rc. 2.
Thi. p. Bonũ dpositũ custodi. Itẽ q mala vitet: preci-
pue illa q̃ sũt nata coinquinare fidẽ. cui⁹ rõ ẽ: q2 sic pn-
ceps secularis poniť ad custodiẽdã vnitatez regni: ita
spũalis ad seruãdã vnitatẽ spũalẽ. Pax aũt regni ꝯsistit
in iustitia. ⁊ iõ ille ordinať ad iustitiã. S3 vnitas eccle-
sie ẽ i fide. ⁊ iõ pncipalr monet ad custodiã fidei. Luc.
22. Ego rogaui p te vt nõ deficiat fides tua rc. Silr aũt
posset corrũpi fides p fallaciã sicut ẽt qlibz scia. S3 sic
dr̃. p. elenc̃. fallacia qñqz fit ex voce qñqz ex re. Vñ est
fallacia in dictiõe ⁊ extra dictionem. Et sic fides aliqñ
corrũpiť p aliquas voces iordinatas sic dicit hierony.
q ex ṽbis iordinate platis fit heresis. Et iõ dicit. Pro-
phanas rc. Q2 nõ velle audire aliqd noui ẽ oblatrare
cõtra cõsuetudies. S3 noua pphana nõ sũt audiẽda.
S3 pphana nouitas ẽ q̃ inducit aliqd ꝯ fidẽ. Et di-
ciť nouũ ad id qd est antiquũ. Hoc fec nestorius qũ di-
xit de ṽgine maria christotochos: vt iferret q nõ esset
mater dei. Et iõ sctĩ patres in ephesino cõcilio istitue-
rũt q diceret theotochos. 2⁹ Thi. p. Formã habẽs sa-
noꝝ ṽboꝝ q̃ a me audisti in fide ⁊ dilectiõe in xp̃o ie-
su. Et cap⁹. 2⁹. Prophana ⁊ vaniloquia deuita rc. Q si-
cut vo corrũpiť p rõnes reales ⁊ sophisticas: Et istud
vitãdũ ẽ. Et dicit. Per oppositiones scie falsi nominis.
q2 nõ est ṽa scia sed apparẽs. Scia enim fm pħm rõ-
nez nõ est nisi veroꝝ. Impossibile aũt ẽ q verũ sit ṽo
ꝯtriũ: licet qñqz duo falsa sint sibi cõtraria: ⁊ iõ impos-
sibile est q illud quod rẽpugnat veritati diuine que ẽ
summa veritas sit verũ. Col. 2. Uidete ne quis vos de-
cipiat p pħiaz ⁊ inanẽ fallaciam fm traditionẽ hoiuz:
fm elemẽta mundi ⁊ nõ fz xp̃m rc. Promittẽtes. i. di-
cẽtes se hr̃e. Iere. 10. Stultus factus ẽ ois homo a scia
sua. Que nõ est dei. q2 qui loquiť mẽdacium ex pprijs
loquiť. Jo. 8. Iere. 2. Filij mempheos ⁊ taphneos con-
stuprauerũt te vsqz ad verticẽ rc. Esa. 47. Sapia tua
⁊ scia tua hec decepit te rc. Gratia dei tecum. Amen.

¶ Explicit pfunda ⁊ subtilis explanatio mirifici do-
ctoris sctĩssimi thome aqnatis ordis fratrũ pdicatoꝝ
sup pma epl'a gloriosi gẽtiũ apl'i pauli ad thimotheuz.

¶ Incipit dũotissima expositio eiusdẽ ãgelici doctoris
gl'iosi thome aqnẽsis ordis fratrũ pdicatoꝝ sup scda
epl'a eiusdẽ sctĩssimi pauli gẽtiuz apl'i ad Thimotheũ.

Octe ⁊ die estu vre-
bar ⁊
gelu rc. Gen. 31. Uerba sũt. Jacob
ostẽdentis ⁊ cõmẽdãtis curam pa-
storalem ac pastorale officiuz. In
qbus circa hoc offm tria ponunť
scz assiduitas: patiẽtia sollicitudo.
Pmũ est: q2 sine intermissiõe dbz
curam gregis gerere. Unde dicit.
Nocte ⁊ die. Nocte orando: die
erudiendo. Esa. 21. Super speculam dñi ego suz stans
iugiter p diem: ⁊ sup custodiã ego suz stans totis nocti-
bus. Uel p diem. i. tempore psperitatis: ⁊ per noctẽ. i.
tẽpore aduersitatis. In quibus platus debz respicere
curam

a curá gregis. 2. Cor. 6. Per arma iustitie a dextris z a si
nistris zc. puer. 17. Oi tpe diligit q amicus est zc. Se
cundú est qz maxime plato patiētia necessaria est. Dz
.n. platus pp gregis salutē oia sustinere. Jo. 10. Bonus
pastor aiam suá dat p ouibus suis zc. puer. 19. Doctri
na viri p patiētiā noscit. Uñ dicit. Estu .i. feruore istā
tis psecutionis. Jac. 1. Exortus est sol cū ardore z arefec
fenú zc. Gelu .i. timore futurorū. 2. cor. 7. Foris pugne
intus timores zc. Tertiū est qz pest in sollicitudie: vt
dr Ro. 12. Et hoc expellit somnū negligentie. Uñ sub
dit. Geñ. 31. Fugiebatqz somn⁹ ab oculis meis. puerb.
6. Discurre festia suscita amicū tuū ne des oculis tuis
somnū zc. Recte ḡ hec vba māe huius eple suenuit.
Jn p°. n. istruit eū de ordinatiōe ecclīastica. Jn hac aūt
scḋa agit de sollicitudine tāta pastorali vt ēt martyriū
sustleat p cura gregis vt pz iplogo. CAp. I.

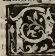
Paulus apostolus iesu christi p
voluntatem dei sm promissio
nem vite que est in christo iesu.
Thimotheo charissimo filio:
gratia z misericordia z pax a deo patre no
stro z christo iesu domino nostro.

¶ Diuidit aūt hec epla in salutationē z narrationē:
scḋa ibi. (Gras ago zc.) Jtē pmo ponit psona salutās.
Scḋo psona salutata. Tertio bōa optata. Persona sa
3 lutans describit ex noie paulus qd sonat modicitatē:
qd ei cōpetit pp humilitatē mētis z tribulationē q fa
ciunt hoiem paruū. Jnīm q xps dr minorat⁹ pp pas
siones. Heb. 2. Eū q̄ m modico ab angelis minoratus
est zc. Jtē ex dignitate quā p ponit. Scḋo dignitatis ori
ginē. Tertio fructū. Dignitas est magna qz ē aplus .i.
missus a xpo. Luc. 6. Elegit duodecī ex ipsis quos ēt
aplos noiauit zc. Hāc dignitatē adept⁹ ē qz plus oibus
laborauit. 1. cor. 15. z Gal. 2. Qui opat⁹ ē petro i aplatū
circūcisiōis opat⁹ est z mihi iter gētes zc. Origo aplat⁹
est volūtas dei. Uñ dicit. Per volūtatē dei quā qdā p
uenitū qz se ingerūt: 9 q̄s dr Heb. 5. Nēo. assumit sibi
honorē: s3 q vocat a deo tāqz aaron zc. Jtē qdā pmit
4 tunt pp pctā ppli. Job. 34. Qui regnare fac hoiē ypo
critā pp pctā ppli zc. sed h p volūtatē dei. Qd dicit qz
nō p volūtatē suā. Fruct⁹ aūt nō ē aliqd terrenū: s3 sm p
missionē .i. ad 9ndā vitā eternā pmissā a xpo. Hic dz
ēē finis platorū. 1. Cor. 9. Jlli qdē vt corruptibilē coro
nā accipiāt: nos aūt icorruptā. Dañ. 12. q ad iustitiā eru
diunt multos q̄si stelle i ppetuas eternitates zc. Perso
na salutata est thimothe⁹ fili⁹ eius ab eo 9uer sus. Act.
16. Charissim⁹: qz sibi vnanimis. Phil. 2. Neminē hēo
tā vnanimē zc. Bona optata sunt tria .s. gra p quā est
remissio pctōrū: mīa p quā 9segmur finale bonū. Pax
Glo. i. trāqllitas mētis: hec cōpetit plato q ad h ponit
c vt pacē pcuret. Jo. 10. dixit dns. Pax vobis. Et pcepit
intrātibus domū pacē offerre ei vt habet. Mat. 10. Et
5 h a deo pre q est dator ois boni. Jac. 1. Jtē a iesu xpo q
est mediator: inq̄tū hō dei z hoi. 2. Pe. 1. Per quē ma
xima nob z pciosa pmissa donauit. Lectio. II.

Gratias ago deo meo: cui seruio
a pgenitoribus meis in 9scia
Luc. 18. pura q sine intermissiōe hēam
tui memoriā in orōnibus meis
nocte ac die desiderans te videre. Memor
lachrimarū tuarū vt gaudio implear. Recor
dationē accipiēs eius fidei q ē in te nō ficta:

q z habitauit primum in auia tua loide z ma b
tre tua eunice: certus sum autem q z in te.
¶ Hic incipit eplaris narratio in qua pmo munit eū
9 pñtes psecutiōes. Scḋo 9 futura picula ecclie. 3. ca.
ibi. (Hoc aūt scito zc.) Jtē pmo inducit ad instātiā pdica
tionis q tūc erat cā z occasio psecutionis. Scḋo hor
tat ad sustinēdas tribulatiōes pp xpm ibi. (Tu ḡ zc.)
2° ca. Jtē pmo cōmemorat bōa ipsius thimothei. Scḋo
hortat eū ad vsūm hoρ bonoρ p instātiā pdicatiōis
ibi. (Per quā zc.) Tertio ponit se in exēplū ibi. (Jn q
positus sum zc.) Jtē p ponit affectū quē hēbat ad thi
motheū. Scḋo ponit bona huius q pnocabāt eū ad
hmōi affectū ibi. (Memor zc.) Affectus oñdit p duo
.s. p orōnē z desideriū. Et iō gras agit deo de affectu 2
quē hz ad thimotheū: qz ē charitatis z charitas ē pnci
pale donū. Quasi dicat. Reputo me grām 9secutū q
sic sincerū affectū hēo ad te. Et dicit. Deo meo cui spa
liter seruio a pgenitoribus meis: nō a parētibus carna
libus: qz .1. Thy. 1. Xps venit pctōres saluos facere q
rū pmus sum ego: sed seruitio deriuato a pgenitorib⁹
meis .s. pāriarchis z pphetis q deo sincere seruierūt. Et
dr a pgenitorib. ie: qz filij facilius imitant pfectiones
pēnū: tū qz instruunt ab eis vt thobias: tū qz ēt hō faci
lius imitat amicos. Et quō seruio eis? Jn 9scia pura:
qz vt habet Abac. 1. Mūdi sunt oculi tui dñe ne vide
ant malū z respicere ad iniqtatē nō poteris zc. 2. cor. 1.
Glia nra hec ē testimoniū 9scie nre. De q agit gras: qz 3
sine itermissiōe siue die pspitatis siue nocte aduersita
tis oro p te. Jtē ex desiderio: iō dic desiderās te vidē .i. pp
cōsolationē vtriusqz. Ro. 1. Desidero .n. videre vos zc.
¶ Deinde cū dicit. (Memor zc.) oñdit bona q erant
in thimotheo. Et p cōmemorat affectū eius ad se. Se
cūdo fidē ad deū ibi. (Recordationē zc.) Dicit ḡ. Me
mor lachrimarū quas effudit qñ discessit ephesum ab
eo patus ad martyriū. Ul lachrimarū q̄s fudit i orōni
bus: z h vt gaudio implear .i. h memoria replet me gau
dio. Phi. 2. Implete gaudiū meū zc. ¶ Jtē memor fi
dei ad deū. Fidē eius. Pmo cōmemorat. Scḋo oñdit
eā a parentibus deriuatā z nō nouiciā. Dicit ḡ. Recor 4
dationē zc. Fides necessaria est plato q est fidei custos.
Heb. 11. Sine fide impossibile est placere deo. Et dicit.
Nō fictā. Uera .n. per opa bona est. Jac. 2. Ostēde mi
hi sine opibus fidem tuā: ego ostendam tibi ex opib⁹
fidē meā. 1. Thi. 1. Finis precepti est charitas zc. Sap.
1. Effugiet fictū zc. ¶ Et hec nō noua: sed habitauit
primum in auia tua zc. Act. 16. dr q fuit filius mulie
ris vidue. Certus autem vel per reuelationem vel per
iudicia: q z in te. Lectio. III.

Propter quā causam admoneo te
vt resuscites grām dei q est in te
p ipōnē manuū mearū. Nō enī 5
dedit nobis deus spm timoris
c sed virtutis z dilectionis z sobrietatis. No
li itaqz erubescere testimoniū dñi nri: neqz
me vinctū eius: sed collabora euāgelio sm
virtutē dei q nos liberauit z vocauit vocatiō
ne sua scā: nō sm opa nra: sed sz ppositū Eccl.
suū z grām q data est nobis in xpo iesu añ 24. c.
tempora secularia. Manifestata est aūt nūc
p illuminationē saluatoris nri iesu xpi: q de
struxit qdem mortē: illuminauit aūt vitā z
incorruptionem per euangelium.

1 ¶ Supra cõmendauit eũ de bonis gratuitis: hic hor
taf ad vsum gratuitoꝝ sibi datoꝝ pcipue in pdicatiõe
euãgelij. Et p monet gñalr ad vsum date sibi grẽ. Se-
cũdo specificat q̃lis sit vsus grẽ ibi. (Noli itaq̧ erube-
scere ꝛc.) Itẽ p ponit monitionẽ. 2ᵒ eius rõnẽ ibi. (Nõ
n. dedit nobis ꝛc.) Dicit ḡ. Fides nõ ficta i mr̃e ꝛ auia
ꝛ in te est. Propter quã cãm ꝛc. Grã dei est sicut ignis
q qñ obtegif cinere nõ lucet: sic grã obtegif i hoĩe per
torporẽ vel hũanũ timorẽ. Uñ ꝛ thimotheꝰ effectꝰ pu-
sillanimis torpuerat circa pdicationẽ. Et iõ dic̃. Resu-
scita grã3 sopitã. i. thes. 5. Spm̃ nolite extīguere. Et ad
dit. Que est in te p impõnẽ manuũ meaꝝ: a q̃. s. ordīa
tus erat epũs. In q̃ mauꝰ impõne data ẽ ei grã spũs sc̃i.
2 ¶ Deinde cũ dicit. (Nõ. n. ꝛc.) Ponif rõ monitiõis ꝛ
sumif ex ɔdõne diuinoꝝ muneꝝ. Qui. n. accipit mu-
nus opaf fm ɔgruentiã muneris: ḡ fm ɔdõnẽ dĩnoꝝ
muneꝝ debemus deo seruire. Est aũt duplex spũs huiꝰ
mũdi. Et hoꝝ distictio est: spũs. n. signat amorẽ q2 no
men spũs ipulsionẽ iportat: ꝛ amor ipellit. Duplex aũt
est amor. s. dei ꝛ hic ẽ p spm̃ dei ꝛ amor mũdi: ꝛ hic ẽ p
spm̃ mũdi. i. Cor. 2. Nõ. n accepimus spm̃ huius mun
di ꝛc. Spũs aũt mũdi facit amare bona mũdi ꝛ time-
re mala tpalia: ꝛ iõ dicit. Nõ. n. dedit nobis deꝰ spm̃ ti-
moris. s. mũdani: q2 hũc deus aufert a nobis. Mat. 10.
Nolite timere eos q occidunt corpus ꝛc. Est aliꝰ spũs
timoris dñi ꝛ scũs: ꝛ iste facit vt timeaf deus: hic aũt ẽ
sine pena ꝛ sine offensa ꝛ hic est a deo. Mat. 10. Time
3 te eũ q põt ꝛ aiã3 ꝛ corpus pdere in gehēnã. Et addit:
sed virtutis q2 p spm̃ scm̃ dirigimur in malis ꝛ h pvir
tutẽ. s. fortitudĩs ɔ̃ aduersa mũdi. Luc. vlt. Sedete i ci
uitate donec induamini virtute ex alto. Itẽ dirigimur
in bonis: q2 q̃ntũ ad affectionẽ ordinamur p dilectiõe3
charitatis: dũ qs oĩa q̃ diligit refert in deũ. Uñ dic̃: sed
dilectionis. i. Jo. 3. Qui nõ diligit manet in morte. Itẽ
q̃ntũ ad bõa exteriora: ꝛ iõ dicit. Et sobrietatis. s. oĩs tẽ
perantie seruando debitũ modu3 ꝛ mensurã: vt. s. tem-
perate vtanf bonis mũdi. Tit. 2. Sobrie ꝛ iuste ꝛ pie
viuamus in hoc seculo ꝛc. i. Thi. 3. Op3 epm̃ esse irre
prehensibilem vnius vxoris virum sobrium ꝛc.
¶ Deinde cũ dicit. (Noli ꝛc.) Specificat vsum grẽ: ꝛ
p excludit ɔ̃ria huic vsui. Scdo hortaf ad vsũ grẽ ibi.
4 (Sed collabora ꝛc.) A solita aũt pdicatiõe poterat ipe
diri pp duo. Prio p erubescẽtiã. Scdo ex pena apli quã
patiebaf pp euãgeliũ: ꝛ iõ q̃ntũ ad pᵐ dicit. Noli itaq̧
. s. ex q̃ hẽs spm̃ fortitudis erubescef ꝛc. Predicatio. n.
xp̃i si referaf ad sapiam mũdi videbaf stulta: vñ erube
scentiã hr̃e videbaf. i. Cor. i. Nos aũt pdicamus xp̃m
crucifixũ iudeis qdẽ scãdalũ: gẽtibus aũt stulticiã ꝛc.
Ro. i. Nõ erubesco euãgeliũ. Lu. 9. Qui me erubuerit
ꝛ meos sermões hũc filius hoĩs erubescet ꝛc. ¶ Quã
tũ ad 2ᵐ sciendũ est q si latro videt aliquẽ suspẽsu3 eru
bescit se ɔ̃fiteri sociũ eius. Sic q2 apls erat vinctus po-
terat eũ timotheus erubescere: ꝛ iõ dicit. Neq̧ me vin
5 ctũ eius. Ephe. 6. Pro quo legatione fungor in cathe-
na. Eccl. 4. Nõ reuerearis primũ tuũ in casu suo ꝛc.
¶ Deĩde cũ dicit. (Sed collabora ꝛc.) Hortaf ad vsũ
grẽ. Et pmo in gñali. Scdo oñdit ex quo fiducia hũc
vsu3 aggrediaf ibi. (Scdz virtutẽ ꝛc.) Hic manifestat
qd dixit ibi. (Nõ 2ᵐ ꝛc.) S3 collabora. Dicit ḡ: ne eru
bescas: sed sil̃ mecũ labora. i. Cor. 3. Unusq̧sq̧ ppriam
mercedẽ accipiet. Et dicit euãgelio: qd põt esse ablati-
ui casus: ꝛ hic i euãgelio pdicãdo datiui casus: ꝛ sic ad
laudẽ euãgelij: ꝛ vt. s. crescat. Sap. 3. Bonoꝝ laboru3
gl̃osus est fructus ꝛc. Et h cũ fiducia nõ ppria: q2 nõ
sufficiẽtes sumus cogitare aliqd a nobis: q̃si ex nobis
ꝛc. Sed fm dei ṽtutẽ. i. hñdo fiduciã de ṽtute dei. Esa.
40. Qui dat lasso virtutẽ ꝛ his q nõ sunt fortitudine3 1
ꝛ robur multiplicat. Hec virtus manifestaf p duo. s. q̃n
tũ ad affectũ: q2 liberamurꝰ a mal. Et iõ dicit. Qui nos
liberauit. i. Esdre. 8. Liberauit nos de manu inimici ꝛ
insidiatoris in via. Jo. 8. Si filius vos libauerit. Et q̃n
tum ad h q vocat nos ad bona. Et vocat vocatiõe sua
scã: q2 vocauit ad scificandũ. Ro. 8. Quos pdestinauit
hos ꝛ vocauit. i. Pe. 2. Qui de tenebris nos vocauit in
admirabile lumẽ suũ. Et manifestat q̃dã q̃ dicit dicẽs.
Nõ fm opa ꝛc. Ubi oñdit q p virtutẽ dei liberati ꝛ vo
cati sumus nõ p humanã. Et pmo oñdit cãm vocatio
nis nr̃e ꝛ liberatiõis esse a deo. Scdo pcessum cãe ibi:
(Que data ẽ ẽt ꝛc.) Tertio cõmẽdat datorẽ cãe. s. grẽ
ꝛ eius ɔseruatorẽ ibi. (Qui destruxit ꝛc.) Dicit ḡ voca 2
uit nõ p nr̃am ṽtutẽ: q2. s. nõ p opa nr̃a q̃ sunt effectus
virtutis. Tit. 3. Nõ ex opibus iustitie q̃ fecimus nos:
sed fm suã mĩaz saluos nos fec̃ ꝛc. h virtutis eius: Est
aũt duplex cã hũane salutis q̃ est a deo. Una est eterna
. s. eius pdestiatio. Alia est tpalis. s. grã iustificãs: q̃ntu3
ad pmũ dicit. Scdm ppositũ. i. pdestinationẽ q̃ ẽ ppo
situ miserẽdi. Eph. i. Opaf oĩa fm ppositũ volũtatis
sue. Ro. 8. His q fm ppositũ vocati sunt sci ꝛc. Quan
tũ ad fm dic̃. Et grãm. Ro. 3. Justificati gratis p grã3
ipsius ꝛc. ¶ Circa pcessũ grẽ pmo oñdit quõ ẽ ppa-
ta grã. Scdo quõ collata. Tertio p quẽ. Primũ oñdit
cũ dicit. Que data est ꝛc. i. puisa est nobis dari añ tpa
secularia sicut dic̃ phs. Sclm nihil aliud ẽ q̃ mẽsura 3
durationis aliquaꝝ reꝝ: vñ diuersa scl̃a diuerse sunt eta
tes hoĩum. Uñ vnũ sclm durat mille ãnis: q2 hõ dr̃ vi
uere q̃diu ẽ in memoria hoĩum: q̃ nõ excedit mille an
nos. Tpa ḡ scl̃aria sunt q mẽsurãt res mutabiles: ꝛ h
incepunt cũ mũdo: sed pdestinatio añ mũdũ. Ephe. i.
Elegit nos in ipso añ ɔstõnẽ mũdi ꝛc. Et dicit. In xp̃o
iesu: q2 nõ sumꝰ electi vt saluemur ppriis meritis: sed p
grãm xp̃i: q2 sicut pdestiauit salutẽ nr̃am: ita modũ sa
lutis nr̃e. Jo. i. Grã ꝛ ṽitas p ihm xp̃m scã est. S3 h p-
destiatio pus erat occulta: sed nũc ẽ mãifesta: ꝛ quõ: si
cut ɔceptꝰ cordis p opa: vñ nũc in effectu opis suis ele
ctis mãifestauit p illuminationẽ: pprie iogf: mãifesta-
re. n. est i lucẽ ducere. Job. 18. Abscõdita pduxit i lucẽ.
Sic ḡ mãifestata ẽ p h q misit xp̃m nos illuminãte3. 4
Esa. 60. Surge illuiare hier̃l3: q2 vẽit lum̃ tuũ ꝛc. Luc.
i. Illumiare his q i tenebris ꝛ i vmbra morꝭ sedẽt ꝛc.
¶ Deĩde cũ dicit. (Qui destruxit ꝛc.) Cõmẽdat xp̃3
illuminatorẽ: ꝛ pmo eius ṽtutẽ q̃ntũ ad mala q̃ abstu
lit. Scdm q̃ntum ad bona q̃ ɔtulit. Dicit ḡ: xp̃s pp hoc
q ip nobis passus satisfecit deo p pctis nr̃is. i. Pet. 3.
Xp̃s semel p pctis nr̃is mortuus est ꝛc. Et pctm̃ erat
cã nr̃e mortis corpalis. Ro. 6. Stipẽdia. n. pcti mors: ꝛ
iõ destruẽdo pctm̃ destruxit morte. Osee. 13. Ero mors
tua o mors ꝛc. Cõtulit ẽt pfecta bona. Primo aie i pñ
tiꝰ p grãm fidei. Abac. 2. Justus meus ex fidei viuit: s3 5
est impfecta hec vita: sed pficitur in gloria. Jo. 17. Hec
est vita eterna vt cognoscant te ꝛc. Scdo mortalitate3
carnis resultantẽ ex gl̃ia aie. i. Cor. 15. Op3 corruptibi
le hoc induere incorruptionẽ ꝛc. Jo. 10. Ego veni vt vi
tam habeant. s. iam per grãm: ꝛ abundantius per glo
riam in futuro. Itẽ ibidẽ. Oĩs q viuit ꝛ credit in me nõ
morietur in eternum. Lectio. IIII.

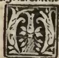
N quo positus sum ego pdica
tor ꝛ apl̃s ꝛ magister gentium.
Ob quã cãm ẽt hec patior sed
nõ ɔfundor. Scio. n. cui credi-
di: ꝛ certus su3: q2 potens est depositũ meũ
seruare

seruare in illum die͂. Formā habe sanoꝝ
verboꝝ q̄ a me audisti in fide ⁊ in dilectiōe
in xp̄o iesu. Bonū depositum custodi p spi
ritum scm̄ q habitat in nobis. Scis. n. hoc
ꝙ auersi sunt a me oēs q in asia sunt: ex qui
bus est philetus ⁊ hermogenes. Det mise
ricordiā dn̄s onesifori domui: qꝛ sepe me
refrigerauit ⁊ catenā meā nō erubuit: sꝫ cū
romā veīsset sollicite me q̄siuit ⁊ iuenit: det
illi dn̄s iuenire misericordiā a deo ī illa die.
2 ⁊ q̄̄ta ephesi mistrauit mihi: tu meli' nosti.
❡ Supra monuit ad sollicitā xp̄i p̄dicationē: hic in
ducit ad hoc p sui exēplū: ⁊ p̄mo ponit hoc. Scd̄o idu
cit ad sui seq̄lā ibi. (Formā hn̄s ⁊c.) Tertio ostendit te
Aplо- quendi necessitatē ibi. (Scis h̄ ⁊c.) Itē p̄mo ponit su
se no- um offm̄. Scd̄o ostēdit q̄ patiꝛ p sui officiꝫ executiōe
mina ibi. (Ob quam cām ⁊c.) Tertio spei certitudinem ibi.
uit p̄- (Scio. n. ⁊c.) Describit āt offm̄ suū tripl'r: qꝛ dicit se p̄
dica- dicatorē ad excitandū ad bonos mores. infra. 4. Pre
torē⁊ dica verbū: insta oportune īportune ⁊c. Mar. vlt. Pre
aplm dicate euāgeliū oī creature ⁊c. Aplm ad regēdū eccle
⁊ ma- siā: qꝛ apl'i sunt p̄lati ecclesie. Gal. 2. Qui operatus est
gistrū petro in aplatum circūcisiōis opatus est mihi inter gē
3 tes ⁊c. Et magistrum institutū ad docendū fidei scita
tem: ⁊ cognitionē dei. i. Thi. 2. Doctor gentiū in fide ⁊
in veritate. Joel. 2. Filij syon exultate ⁊ letamini in dn̄o
deo nr̄o q' dedit vobis doctorē iustitie ⁊c. Sed dicit in
quo positus sum ego ⁊c. Ubi nota tria. Primo ꝙ ipse
nō assumpsit sibi: sed ab illo positus est Heb. 5. Nemo
assumit sibi honorē: sed q vocaꝛ a deo tanq̄ aaron ⁊c.
Scd̄o in positione designaꝛ ordoꝛ itē firmitas: qꝛ sꝫ or
dinem tōnis institutus firmiter mās̄it Joā. 15. Posui
vos vt eatis ⁊ fructū afferatis ⁊ fructus vester maneat
⁊c. Judē. 5. Stelle manentes in ordine ⁊ cursu suo.
❡ Deinde cū dicit. (Ob quā cām ⁊c.) Ostēdit q̄ patiꝛ
p sui officiꝫ executione dicens hec aduersa patior. s. vi
4 cula ⁊ tedia: ⁊ hoc p fide xp̄i. infra. 2. Laboro vsq̄ ad
vincula ⁊c. Et dicit ob hāc cām qꝛ pati simpl'r nō ē lau
dabile: sed pp iustā cām. Mat. 5. Beati q p̄secutionem
patiunꝛ pp iustitiā ⁊c. Et iō nō ē ei ad ꝯfusionē q pati
tur pp iustitiā. i. Pe. 4. Nemo vr̄m patiaꝛ q̄si hōicida
aut fur aut maledicus aut alienoꝝ appetitor: si āt vt
xp̄ian' nō erubescat ⁊c. Act. 5. Ibāt apl'i gaudētes ⁊c.
❡ Deinde cū dicit. (Scio ⁊c.) Poniꝛ certitudo spei: q̄
facit eū nō ꝯfundi: et hec ꝓuenit ex magnitudine dei
ꝓmittentis. Et iō dicit. Cui credidi ⁊c. Et nota ꝙ vno
mō credere est actus fidei ⁊ ē sensus. Scio ⁊c. i. scio ꝙ
ille q ꝓmisit est verax ⁊ potēs ad reddēdā vitā eternā
quā repromisit hoī fideli exn̄ti. Sed ꝯ ex hoc seqꝛ ꝙ
5 eadē est scia ⁊ fides ⁊ idē est scitū ⁊ creditū qd̄ ē ipoe:
qꝛ de rōne sciti est ꝙ videaꝛ: de rōne crediti ꝙ nō. Rn̄o
in fide duo sūt. s. id qd̄ crediꝛ ⁊ ille cui crediꝛ. De eo qd̄
crediꝛ nō pōt esse scia: qꝛ sic pderet crediti rōnē: sꝫ deo
cui crediꝛ est scia: qꝛ p euidentissimā rōnē est scitū ꝙ d
us est verax. Et sic dicit. Cui credidi. i. Jo. 4. Nolite oī
spūi credere: sed ꝓbate spūs si ex deo sunt. Prouer. 14.
Innocens credit oī verbo ⁊c. Alio mō dr̄ credere fidei
eius cui cōmittit rē suā ⁊ hic sensus est dior. q. d. Me
tp̄m: labores ⁊ possessiōes credidi. i. cōmisi deo scio ꝙ
potēs est depositū meū seruare ⁊c. Et nota ꝙ d̄positū
dr̄ dupl'r. Uno mō qd̄ ego deposui. Et sic hō deponit
apud deū salutē suā qn̄ se deo totū committit. i. Pet. 5.
Oēm sollicitudinē vr̄am in eū ꝓiicientes: qm̄ ipsi cura
est de vobis ⁊c. Ps. Jacta sup dn̄m curā tuā ⁊ ipse te enu
triet ⁊c. Itē deponit opa sua qn̄. s. nō stati recipit remu
nerōnē suā sꝫ i posteꝝ. Et sic q bn̄facit depōit illō apō
deū: ⁊ h̄ vsq̄ in illū diē qn̄ iudicabit occulta hoīuꝫ: qꝛ
tūc reddet dō mercedē laboꝝ suoꝝ. i. Sap. 10. ⁊ Esa. 3.
Dicite iusto qm̄ bn̄: qm̄ fructū adiuētionū suaꝝ come
det ⁊c. Uel d̄positū. i. qd̄ penes me positū ē. s. offm̄ euā
geliꝫ Ac. 9. Uas electiōis ē mihi iste vt portet nom̄ meū
⁊c. Etiā dō ē potēs ꝯseruare suū aplm̄ vsq̄ ad mortē suā.
❡ Deinde cū dicit. (Formā hn̄s ⁊c.) Inducit ad seq̄lā
sui ⁊ est duplex l'ra. Una dicit habe: altera hn̄s. Si dīc
hn̄s sic p̄mo ponit idoneitatē quā ꝓponit thimotheo
ad imitandū exemplū apl'i. Scd̄o hortaꝛ ad imitādū
2 ibi. (Bonū depositū ⁊c.) Apl's aūt bonā idoneitatē ha
buit s̄m duo. s. s̄m eruditionē q̄̄tū ad cognitionē. Et
ideo dicit. Sanoꝝ verboꝝ ⁊c. Itē s̄m virtutē. Unde
dicit. In fide ⁊ dilectiōe. Dicit ergo. Nō potes te excu
sare: si patienter te nō hēas vsq̄ ad vincula sicut ego:
qꝛ tu es hn̄s formā sanoꝝ verboꝝ. s. q̄ non ꝯtinēt falsi
tatis corruptionē. Tit. 2. Loq̄re que decēt sanā doctri
nā. Et dr̄ doctrina sana non corrupta effectiue: qꝛ nos
sanos facit. Et addit. Que a me audisti. q. d. nō es dce
ptus: qꝛ h̄ tibi tradidi qd̄ a xp̄o audiui. i. Corin. 11. Ego
. n. accepi a dn̄o qd̄ ⁊ tradidi vobis. Luc. 10. Qui vos au
dit me audit ⁊c. Et hoc in fide ⁊ dilectione: qꝛ si aliqs
oīa v̄ba sana sciret ⁊ nō crederet nō esset idoneus nec
ēt diligeret: qꝛ de facili recederet a doctrina vel p aduer
3 sa vel p ꝓspa. Heb. 11. Sine fide impoe est placere deo
⁊c. i. Jo. 3. Qui nō diligit manet in morte ⁊c. Et hoc ī
xp̄o iesu: qꝛ v̄a fides est eoꝝ q̄ xp̄s docuit ⁊ v̄a dilectio ē
in xp̄o q dedit spm̄ scūꝫ p quē deū diligimus. Hec igiꝛ
hn̄s custodi bonū d̄positū: qd̄. s. dedit tibi. i. offm̄ p̄dica
tionis vt nunq̄ a veritate recedas nec pp timorē offm̄
p̄dicatiōis vllo tp̄e dimittas. ꝓuer. 4. Oī custodia s̄ua
cor tuū ⁊c. i. Thi. 6. O thimothee d̄positū custodi ⁊c.
Et h̄ custodi bono adiutorio. s. p spm̄ scm̄. i. cor. 3. Ne
scitis qꝛ tēplū dei estis ⁊ spūs dei habitat in vobis ⁊c.
Scd̄m aliā l'ram monet ad duo. Pr̄o ad sanā doctri
nā. Scd̄o ad pseuerantiā in ea s̄nia qn̄ ⁊ qn̄ nō imitaꝛ.
❡ Deinde cum dicit. (Scis hoc ⁊c.) Ondit necessita
4 tē monitionis ex defectu ⁊ ꝓfectu alioꝝ. Qn̄. n. aliqs
videt aliquos socioꝝ suoꝝ ꝓficere ⁊ aliquos deficere
nitiꝛ seq bonos. Et iō p̄ cōmemorat deficiētes: scd̄o p
ficiētes ibi. (Det mi̅am ⁊c.) Ondit ergo qd custodiat:
alias est piculū. i. Cor. 10. Qui se existimat stare videat
ne cadat ⁊c. Et iō dic̄. Auersi ⁊c. Glo. Isti fallacia erāt
pleni: simulate. n. fuerāt aplo vt. s. addiscerent: vn̄ facerēt ca
lumniā aplo. Isti ḡ q sunt auersi a me sunt mō in asia
inter quos p̄cipue sūt isti duo q ꝯuersi sunt p iacobū.
❡ Deinde cū dicit. (Det misericordiā ⁊c.) Ondit alio
rū ꝓfectū ⁊ p̄cipue cuiusdā onesiphori cōmemorans.
Primo bona q̄ sibi ꝯtulit rome. Scd̄o q̄ in asia. Itē p̄
optat ei dei mi̅aꝫ. Scd̄o ondit meritū mi̅e. Tertio tp̄s
5 mi̅e. Primū cū dicit. (Det misericordiā ⁊c.) Recte op
tat ei misericordiaꝫ: qꝛ p̄ns vita miseria est. Job. 14. Hō
natus de muliere breui viuens tp̄e: repleꝛ multis mise
rijs ⁊c. Dicit. det non solū psone: sed familie: qꝛ pp bōi
tatē vnius deriuaꝛ grā ad totā familiā. Mat. 10. Si q
dem fuerit domus illa digna veniet pax vestra sup eā
⁊c. Meritum' aūt misericordie est misericordia quā ha
bebant in aplm̄. Un̄ dicit: qꝛ sepe me refrigerauit. s. ge
tem p̄stando. Mat. 5. Beati misericordes qm̄ ipsi mise
ricordiā ꝯsequētur. Eccl. 18. Nōne ardorē refrigerabit ros
⁊c. Phi. 16. Uiscera scōꝝ requieuerunt p te fr ⁊c. ❡ Et
cathenā meā ⁊c. In fra. 2. Laboro vsq̄ ad vincula qua
si male opans ⁊c. Nō erubuit sed cū romā venisset sol

licite vt amicus q̃siuit. Eccl.6. Si possides amicū intē
tatione posside illū ꝛc. puer.17. Omni tpe diligit q amic⁹
est ꝛc. ¶ Optat aūt misericordiam futuri scl'i cū dicit.
in illa die: i qua .s. dn̄s iudicabit oēs qñ mīa est necessa
ria: non solū aūt rome: sed ꝛ ephesi. Et iō dignus ē di
uina misericordia. CAP. II.

Tu ergo fili mi confortare i grā
que est in xp̄o iesu: ꝛ q̃ audisti a
me p multos testes: hec cōmen
dat fidelibus hoibus q idonei
erūt ꝛ alios docere. Labora sicut bon⁹ mi
les xp̄i iesu. † Nemo militans deo implicat
2ª 2ᵉ. se negocijs sclaribus vt ei placeat cui se p
q.18. bauit. Nā ꝛ q certat i agone: nō coronabit
ar.3. nisi legitime certauerit. Laborātē agricolā
opꝫ pmū d̄ fructibus accipere. Intellige q̃
dico: dabit .n. tibi dn̄s in oībus intellectuꝫ.
¶ Supra idnxit thimotheū ad diligentē euāgelij p̄di
cationē iducit eū hic ad ɔstātē tolerantiā martyrij. Et
pmo inducit eū ad sustinendā passionē p salute fideli
um. Scd̄o docet eū qualr̄ resistat infidelibus ibi. (No
li verbis ꝛc̄.) Itē pmo iducit pparatio ad martyriū su
stinēdū. Scd̄o exhortatio martyrij ibi. (Memor esto
ꝛc.) Preparatio martyrij pmittit q̃tum ad tria. Primū
est aī fortitudo. Scd̄m est bonoꝝ dispēsatio ibi. (Et q̃
audisti ꝛc.) Tertiū ē fructuosus militie labor ibi. (La
bora ꝛc.) Regrit aūt ad martyriū aī fortitudo q̃ ē cir
ca picula mortis: ꝛ ideo dicit. Tu ergo fili mi. s. queꝫ p
euangeliū genui ɔfortare in grā. ps. Viriliter agite ꝛ con
fortet cor vr̄m ꝛc. Nō i te. s. cuius fortitudo est vana: ſꝫ
in deo. Ephe.6. Cōfortamini in dn̄o ꝛ in potētia virtu
tis eius ꝛc. ¶ In grā. i. gratuito dei dono p xp̄m. Jo.
i. Grā ꝛ veritas p iesum xp̄m facta est ꝛc. Scd̄m est di
spensatio bonoꝝ. Circa qd̄ notandū est qꝫ qñ aliqs ad
ducit ad morte disponit de suis. Nō ergo minus debēt
esse solliciti sci de bonis spūalibus sibi creditis qꝫ non
dispereant post coꝝ mortē: sed alijs credāt: ꝛ iō monet
eū vt si ad martyriū venerit qꝫ dispēset doctrinā fidei.
Et pmo ponit qūo accepit q: p auditū. Vñ dicit. Que
audiuisti a me ꝛ ego a xp̄o. Et dico a me nō singulr̄: ſꝫ
ɔfirmata p multos testes. i. p legē ꝛ pphetas. Rom.3.
Testificata a lege ꝛ a pphetis ꝛc. Vel p aplos. i. Cor.
15. Siue .n. ego siue illi sic p̄dicam⁹ ꝛ sic credidistis ꝛc.
¶ Hec cōmenda iq̄ꝫ tū sunt accepta. Sap.7. Quā si
ne fictione didici ꝛ sine inuidia cōico ꝛc. ¶ Fidelibus
hoibus: vt. s. nō q̃rant lucrū tpale: sed gloriā dei. i. cor.
4. Hic iā q̃rit inter dispēsatores vt fidelis qs inueniat
ꝛc. Mat.24. Fidelis seruus ꝛ prudēs quē ɔstituit dn̄s
sup familiā suā ꝛc. Itē q sunt idonei adᵗ dispensanduꝫ.
Debēt āt eē ydonei tripl̄r. Primo intellu vt sint sapiētes
ad itelligēdū. Luc.21. Ego dabo vobis os ꝛ sapiaꝫ ꝛc.
Itē linguā vt facūdi ad docēdū. Esa.50. Dn̄s dedit mi
hi linguā eruditā vt sciā sustētare eū q lassus est verbo
ꝛc. Item opere: q: cepit iesus facere ꝛ docere Act.i.
¶ Deinde cū dicit. (Labora ꝛc.) Ponit tertiū. s. legiti
mus militie labor ad quē pmo hortat. Scd̄o ponit la
boris pmiū ibi. (Nā ꝛ q ꝛc.) Tertio militie stipēdia.
Laborantē ꝛc. Itē pmo hortat ad legitimū laborē. Se
cūdo exponit qs labor sit legitimus ibi. (Nemo ꝛc.)
Dicit ḡ. Labora ꝛc. Est aūt tripl̄r aliqs miles xp̄i. Pri
mo iq̄ꝫ tū pugnat ɔ pctā. Job.7. Militia est vita hois
sup terrā ꝛ .14. Cunctis diebus qbus nunc milito expe
cto ꝛc. Et hec pugna est ɔ carnē mūdum ꝛ dyaboluꝫ.
Ephe. vlti. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ
sanguinē ꝛc. Scd̄o est aliqs miles xp̄i pugnando ɔ er
rores. 2. Cor.10. Arma militie nr̄e non sunt carnalia: ſꝫ
potētia deo ad destructionē munitionū consilia dstruē
tes ꝛc. Tertia est militia martyꝝ ɔ tyrānos. Et hec est
laboriosior. Job.25. Nūqd est numerus militū eius. Et
nō dꝫ quiescere miles q: dicitur a militia sustinenda.
¶ Deinde cū dicit. (Nemo ꝛc.) Exponit qd sit legiti
mus labor. Et pmo inducit eū ad laborē. Scd̄o ōndit
qualis dꝫ esse bonus miles ibi. (Ut ei placeat ꝛc.) Pri
mo circa pᵐ duo facit: q: exēplū pōit. Scd̄o māifestat.
Dicit ḡ. Nemo ꝛc. Circa pᵐ sciendū est qꝫ alius ē finis
militie spūalis: ꝛ alius ē finis militie corpalis: q: finis
militie corpalis est vt obtineat victoriā ɔ hostes pñtes: ꝛ
iō milites debent abstinere ab his q̃ abstrahūt a pugna:
puta a negocijs ꝛ delicijs. i. Cor.9. Qui i agōe ɔtendit
ab oībus se abstinet ꝛc. Sed militie spūalis finis ē vt vi
ctoriā hēant ab hoibus q sunt ɔ deū: ꝛ iō opꝫ qꝫ absti
neāt ab oīb⁹ q̃ distrahūt a deo: hec āt sunt negocia scla
ria: q: sollicitudo huius scl'i suffocat verbū. Et iō dicit
iplicat se. Sed ɔ. Negocia sclaria sunt tpalia: hoc aūt
aplūs fecit qñ vixit de labore manuū suaꝝ. Rn̄deo dōꝫ
est qꝫ aplūs dicit iplicat ꝛ nō dicit exercet: ille aūt eis im
plicat cui⁹ cura ꝛ sollicitudo iniungit circa ipsa. Et tūc
pprie ipsa hec interdicunt militibus xp̄i i qbus ōndit
nō esse necē iplicari aium. Itē nō dicit simpl'r iplicat:
sed dic̄ iplicat se: q: qñqꝫ iplicat ꝛ nō se iplicat. Impli
cat .n. se qñ sine pietate ꝛ necītate assumit: sed qñ neces
sitas officij pietatis ꝛ auc̄tatis exercet tūc nō iplicat se
sed iplicat hmōi necessitate. Ro.16. Assistatis ei i q̃cū
qꝫ negocio vr̄i idiguerit. Cā āt q̃re nō dꝫ se iplicare est
vt ei placeat. i. Jo.2. Si qs diligit mūdū nō ē charitas
pr̄is in eo. Qui .n. est miles xp̄i deuouit se ad militādū
deo: ꝛ ideo dꝫ conari vt ei placeat cui se deuouit.
¶ Deinde cū dicit. (Nā ꝛ q ꝛc.) Ponit laboris pmiū.
Et q: diceret aliqs. O paule magna sponsio: ſꝫ qs ē eo
rū fruct⁹. Rn̄det assumatis exēplū in pugnis sclarib⁹:
vbi ñ oēs: ſꝫ lgtie pugnātes accipiūt coronā. Sic ḡ erit
ꝛ i spūalib⁹ qꝫ nll's coronabit nisi fuet d̄bitas leges pu
gne. i. cor.9. Illi qdē vt corruptibilē coronā accipiant:
nos āt icorruptā ꝛc. sap.4. In ppetuū coronata triumꝫ
¶ Deinde cū dicit. (Laborātē ꝛc.) Ondit (pbat ꝛc̄. 4
stipēdia iterdicitqꝫ ei negocia sclaria. Et pmo pponit
stipēdia sub metaphō. 2ᵒ exponit ibi. (Intellige ꝛc.) of
ficiū .n. p̄dicatoꝝ ꝛ doctoꝝ est officiū militū: inq̄ꝫ tū in
surgūt ɔ hostes ꝛ vitia. Itē agricole inq̄ꝫ tū fructū faci
unt pmouēdo ad bona. Huius ager est ecclesia: ꝛ pn
cipalis agricola est deus iterius ꝛ exterius opans. Jo.
15. Ego sum vitis vā ꝛ pr̄ meus agricola ē ꝛc. Hoīes āt
exterius adhibēt misteriū. i. cor.3. Ego plātaui apollo
rigauit: deus āt icremētū dedit ꝛc. Isti sunt exteriores
agricole. Job.31. Si aiaꝫ agricolaꝝ eius afflixi ꝛc. Istū
ḡ agricolā opꝫ fructū accipe: huius fructus sunt opa
virtutū. Eccle.24. Flores mei fructus honoris ꝛ hone
statis ꝛc. Gal.5. Fructus āt spūs est charitas gaudiuꝫ 5
pax patiētia ꝛc. Inter hos fructus sunt ꝛ fruct⁹ elemo
synaꝝ. Act.9. Hec erat plena fructibus bonis ꝛ elemo
synis q̃s faciebat. Isti ḡ debēt pncipal'r fructū pcipe vt
ipsi gaudeāt. Primo de subditoꝝ fructib⁹. Phil.4. Ita
qꝫ fratres mei charissimi ꝛ desideratissimi gaudiū me
um ꝛ corona mea ꝛc. Scd̄o de subsidijs tpalibus nō
pro pmio pncipali sed stipendio. Gal.6. Cōicet aūt is
q cathetiçat verbo: vel qui se cathetiçat in oībus bo
nis. Mat.10. Dignus est operarius cibo suo.
¶ Deinde cū dicit. (Intellige ꝛc.) exponit q̃ dixerat
sequēs modū xp̄i post parabolas. Mat.13. Qui hꝫ au
res audiendi audiat. Quasi dicat. Reduc hec ad intelli
gentiā spūalē Dan.10. Intelligētia .n. opus est in visio
ne: quasi

a ne quasi diceret aliquis: tu dicis accipe stipendiū o tibi mors bee: sed tu nō facis: q: de labore manuū vis viuer. Uñ intellige: q: est necessaria discretio: q: ibi nō sit accipienda vbi est occasio auaritie ꝯ euangeliū vel ꝑp cupiditatē vel ꝑp ociū ꝛ h poteris intelligere: q: dabit ꝛc. i. Jo. 2. Unctio docebit vos de oibus ꝛc. Lectio. II.

Luc. 24. Emor esto dñm iesum xp̄m resurrexisse a mortuis ex semine dauid ſm euangeliū meū i quo laboro vſqꝫ ad vincula q̄ſi malefe opans. sed v̄bū dei non est alligatū. Jō oia sustineo ꝑpter electos: vt ꝛ ipſi salutem cōsequant̄ que est in xp̄o ieſu cū gloria celesti. Fidelis sermo. † Nā si cōmortui sumus
Eph. 2ca. ꝛ cōuiuemus: si sustinebimus ꝛ cōregnabimus: si negauerimus ꝛ ille negabit nos: si
b'dif. 42.q. 2.ar.p nō credimus ille fidelis ꝑmanet negare se ipm nō pōt. † Hec ꝯmone testificās coram deo. Noli ꝯtendere verbis ad nihil. n. vtile est nisi ad subuersionē audientiū. Sollicite aūt cura teipm ꝑbabilē exhibere deo opariū icōfusibilē recte tractātē verbū v̄itatis.

1 ¶ Supra ponit̄ ꝑparatio ad martyrium: hic ponit̄ exhortatio ad ipm. Et ꝑmo ꝑmittit exemplū ꝑmū. Scdo
3 exemplū martyrū ibi. (In quo laboro ꝛc.) Tertio manifestat ꝑñtiā ꝑmū ad martyriū ibi. (Fidelis ſmo ꝛc.) Nā ꝑmiū mortis ꝑciose martyrū est resurrectio gl'osa: cuius exēplū ꝑcessit in capite nr̄o xp̄o. Et iō dic. (Memor esto. q.d. Dñm nr̄m ieſuꝫ xp̄m supple habe i mēte ꝯ tribulationes. Prouer. 3. In oibus vijs tuis cogita illū: ꝛ ipse diriget gressus tuos. Multa. n. sunt in eo cogitāda: sed ꝑ̄cipue resurrectio. Ad hāc. n. oia ordinant̄ ꝛ ꝑcipue totus xp̄iane religionis status. Ro. 10. Si cōfitearis in ore tuo dñz ieſum ꝛ in corde tuo credideris ꝙ deus excitauit illū a mortuis saluus eris. Et nō ꝙ nō dicit resuscitatū: q: ꝛ si pr̄ eū suscitauerit: tñ ꝑpria ētvirtute resurrexit: ꝛ est ꝑmus resurgētiū. i. cor. 15. Sꝫ
4 q: ſm nām hūanā surrexit ꝛ mortuus est ex semie dauid. Ro. 1. Qui fact' est ei ex semie dauid ſm carnē ꝛc. ¶ Scdꝫ euāgeliū meū. i. a me ꝑdicatū. i. cor. 15. Notū aūt facio vob̄ euāgeliū q̄ ꝑdicaui vobis ꝛc. Qui ꝑdicat euāgeliū ē mister euāgelij. sicut q̄ baptiȝat ē mister baptismi. Tñ nō pōt dici baptiſma meū: sed euāgeliuꝫ sic. Et h iō q: multū facit exhortatio ꝛ sollicitudo. ¶ Deinde cū dicit. (In quo laboro ꝛc.) Ondit̄ se i exēplū martyrū ꝛ ꝑmo eius penā. Scdo eius cām ibi. (Jō oia ꝛc.) Tria aūt ondit eē in pena. Acerbitatē op
2 ꝑbriū ꝛ ꝯstāitā. Acerbitatē poſt cū dicit. In q. s. euangelio ꝑdicādo vel ꝑ quo laboro. i. affligo: ꝛ h vſqꝫ ad vincula: q: qñ hāc epſam scripſit erat romei vincullis. Ephe. vlti. Misterium euāgelij ꝑ quo legatione fungor in cathena. Opprobriū q̄tum ad ifideles cū dicit.
5 Quasi male opans: xp̄iani. n. tūc reputabant̄ peſſimi. Luc. 9. Beati eritis cū vos oderint hoies ꝛ ſeparauerint ꝛ exprobrauerint ꝛc. Xp̄s ēt fuit dānatus quasi male opans. Esa. 53. Et cū sceleratis reputatus est. Cōstantiā aūt ostendit cū dicit. Sed verbū dei ꝛc. J. n. corp' sit alligatū: n̄ verbū dei nō est alligatū: q: ꝑdicatio fuit exvoluntate apli q̄ libera est ꝑcipue ꝑp efficacia charitatis q̄ nih l imet. Ro. 8. Cert' ſum. n. q: neqꝫ mors neqꝫ vita ꝛc. Q: sicut. i. Jo. 3. dr̄. Maior ē os corde nr̄o ꝛc. Et dicitur ꝙ in vinculis existens multos cōuertit.

b ¶ Deinde cū dicit. (Jō oia ꝛc.) Oñ sit cām q: martyrē nō pena iacitsed cā. Duplex aūt est cā marty. q. s. ꝑp diuinū bonorē ꝛ salutē ꝑximi. Propter deū qdē: qi Ro. 8. Propter te mortificamur tota die ꝛc. Propter salutē ꝑximoꝝ: q: dicit hic. Propter electos. Jo. 15. Maiorē charitatē nemo hꝫ vt aiam suā ponat q̄s ꝑ amicis suis ꝛc. i. Jo. 3. Qm̄ ille ꝑ nobis aiam suā posuit ꝛ nos debemus ꝑ fribus aias ponere. Et dicit ꝑp electos: q: q̄cūqꝫ bona fiunt ꝑ̄ſalr cedūt in bonū electoꝝ. nō repꝛobꝝ. Et qūoꝛ vt ꝛ ipſi ꝛc. Sed nūqd nō sufficit passio xp̄i. Dōꝫ est ꝙ sic effectiue: sed paſſ o apli dupl'r: q: dabat exēplū ꝑſiſtēdi in fide. Scdo q: ꝯfirmabat fidem: ꝛ
2 ex h iducebant̄ ad salutē. Et h in xp̄o. i. q̄ venit nobis ꝑ eū. Mat. 1. Ipſe. n. saluū faciet ꝑplm a pctis eoꝝ ꝛc. Et hoc nō solū salutē gratie pñtem: sed ēt cum gloria celesti. Mat. 5. Merces vestra copioſa est in celis. ¶ Deinde cū dicit. (Fidelis sermo ꝛc.) Ponit pñtiam ꝑmij ad meritū martyrij. Et ꝑmo ponit attestationem. Scdo pñtiaꝫ ibi. (Nā si ꝛc.) Tertio ꝯfirmat ꝑ testimoniū ibi. (Hec cōmone ꝛc.) Dicit ergo: fidelis ꝛc. i. v̄buꝫ ꝙ dicā est fidele. Apo. vlti. Hec v̄ba fideliſſima sūt ꝛc. ¶ Deinde cum dicit. (Nā si ꝛc.) Ponit pñtiam. Et ꝑmo de remuneratione bonoꝝ. Scdo de punitione maloꝝ ibi. (Si negauerim' ꝛc.) In ꝑmio bonoꝝ sūt duo. s. repatio ꝑ resurrectionē ꝛ supadditio glorie ad quaꝫ resurgēt. Et iō ꝑmo oñdit ꝙ ꝑ xp̄m venit ad repationē vite. Scdo ꝙ ꝑ ipm venit ad resurrectionē ibi. (Si
3 sustinemus ꝛc.) Dicit g̃. Si cōmortui sumus. s. cū xp̄o ꝛ hoc ꝑ sacri susceptionē in baptismo. Ro. 6. Cōsepulti. n. sumus cū illo ꝑ baptismū in mortē ꝛc. Jtē ꝑ penitentiā nos macerādo. Gal. 6. Qui xp̄i sunt carnē suam crucifixerūt cū vitijs ꝛ ꝯcupiſcētijs. Jtē ꝑ ꝯfeſſione veritatis moriendo sicut ꝛ xp̄s. Preciosa in ꝯſpectu dñi mors ſcōꝝ eius. Si g̃ cōmortui sumus ꝛ ꝯuiuemus. i. sicut ipse resurrexit sic ꝛ nos. Ro. 6. Si ꝯplātati facti sumus similitudini mortis eius sil' ꝛ resurrectiōis erim'. ¶ Deide agit de glia quā sci merent̄ ꝑ mortis ignominiā. Luc. vlti. Nōne hec oportuit xp̄m pati. Et iō dic. Si sustinuerim'. s. patiēter ꝛ opprobria ꝯregnabim'. i. sil' cū ipo ꝑuēiem' ad regnū. Mat. 5. Bti q̄ ꝑsecutiōē ꝛc. 4
¶ Deinde cū dicit. (Si negauerimus ꝛc.) Oñdit pñtiam q̄tum ad penas. Dupl'r aūt pōt aliqs peccare ꝯ fidē. Primo exterius negando. Scdo exterius eā opponendo. Quātum ad ꝑ̄m dicit. Si negauerimus. s. corā alijs ipse negabit nos in iudicio. Mat. 25. Amen dico vobis nescio vos ꝛc. Negare est nō cognoscere eos eē de ouibus suis. Quantū ad 2m dicit. Si nō credimus. i. si fidem a corde abijciamus ipse fidem suā sꝫ. Unde fidelis manet in sua fide: q: fides nihil aliud est q̄ participatio veritatis. Ipse aūt est ipsa veritas que negare se non pōt. Ergo non est oipotens. Rñdeo. Ex hoc est oipotens ꝙ seipsum negare non pōt. Posse enim deficere magis est ꝑtinēs ad impotentiā: q: ꝙ aliqd deficiat a suo esse est per debilitatē virtutis ꝑpꝛie. Et p̄n m aūt negare seipm est deficere a seipso hoc ergo ipm ꝙ nō pōt negare se est rō perfecte virtutis. Uñ nec peccatum cadit in eū vt est dictū: nec ꝑt negare suā virtutē ꝛ suam iustitiam qn puniat. Mat. vlti. Qui vero non crediderit condemnabit̄. Sed numquid non potest d̄s alicui remittere penā. Potest quidem ſm ordinem sapientie sue: sed ꝯtra ordinem sapientie ꝛ iuſtitie nō. ¶ Deinde cū dicit. (Hoc aūt cōmone ꝛc.) Cōfirmat per testimōium. Quasi dicat. Simul cum alijs admoneo vt semper habeas in corde testificans corā deo. i. deū testem adducens coram quo loquor. ¶ Deinde cū dicit. (Noli verbis ꝛc.) Ostēdit quo

b fistat infidelibus: z pmo pmittit modū resistēdi. Scdo
ostendit q̄ sūt qbus resistat ibi.(Prophana zc.)Itē p
Acri mo excludit indebitū modū resistēdi. Scdo ponit de
moni bitū ibi.(Sollicite zc.)Circa pm̄ pmo excludit inde
az lo bitū modū. Scdo rōnem assignat ibi. (Ad nihil zc.)
quēs Dicit g̃. Noli zc. Cōtentio iportat ɔcertationē in vbis.
dpra Pōt g̃ fm duo intelligi: q2 acrimonia loquēs depraua
uaf tur dupli vel p hoc accedif ad fauorē falsitatis qn̄ qs
dupli cū ɔfidentia clamoris ipugnat veritatē. Alio mō pp i
ordinationē qn̄ vtif acrimonia vel vltra modū debitū
vel ɔ qualitatē psone. Sed si moderate z cū circūstan
tijs debitis z p veritate nō est pctm̄. Et sic in rethorica
est vnū instrm̄ exhortationis. Tn̄ in sacra scriptura dr̃
fm q̄ iportat inordinationē.i. Cor.xi. Si qs vr̃ itervos
ɔtentiosus esse nos nō hēmus talē ɔsuetudinē neq3 ec
clesia dei. Et dicit vbis: q2 aliq̄ disceptant solū verbis i
propery̆. Et h̄ pprie est ɔtendere. Si hoc fit nō vbis
tantū: sed veris rōnibus: hoc est disputare: nō ɔtēdere.
¶ Deinde cū dicit.(Ad nihil zc.) Ondit rōnem docu
menti. Nā moderata disputatio qn̄ cū rōne fit ē vtilis
ad instructionē: sed qn̄ cū verbis tūc est litigiosa. Ideo
dicit. Ad subuersionē: z hoc dupli. Uno mō dū qd̄ est
certū venit in dubiū. Alio mō q2 audiētes scandalizā
tur. Prouer.14. Ubi verba sunt plurima ibi frequēter
egestas. Uñ Jac.3. Ubi zelus z cōtentio ibi incōstātia
z oē opus prauū. Sed nūqd nō sine ɔtentione dz qs
disputare corā pplo de fide. Rn̄deo distinguendū ē ex
parte audientiū: q2 aut sunt sollicitati ab infidelibus: z
tunc est vtilis publica disputio: q2 simplices efficiunf
magis instructi qn̄ vident errātes cōfutari. Si vo non
sunt sollicitati ab infidelibus: tūc nō est vtilis disputa
tio: sed piculosa. Item est distinguēdū ex parte dispu
tantis: q2 si disputans est prudens q̄ manifeste ɔfutet
aduersariū: tūc dz publice disputare: si vo nō: nllo mō.
¶ Deinde cū dicit.(Sollicite zc.) Ponit debitū mo
dū resistēdi. Et pmo q̄tū ad rectā intētionē. Scdo q̄tū
tum ad rectā opationē. Tertio q̄tū ad rectā doctrinā.
Qui.n. vult disputare pmo dz scrutari suā intentionez
vtrū moueaf bono zelo. Jō dicit pbabilē deo exhiber:
q.s. pbat Co.2. Cor.10. Nō.n. q seipm̄ cōmendat ille p
batus est: sed quē deus ɔmendat. Ps. Probasti cor me
um z visitasti nocte zc. Itē q̄ doctrinā quā pdicat ore
stabiliat p opa qd̄ nisi faciat est cōfusione dignus. Uñ
dicit. Opariū incōfusibilē. Quasi dicat. Hec facito: si
nō cōfunderis. Itē q̄ recte tractet verbū veritatis vera
docēdo z vtilia audiētibus: nō q̄rens lucrū z gloriā. 2.
Cor.2. Nō sumus sicut plurimi adulterantes verbuz
dei: s3 ex sinceritate sicut ex dō corā deo i xp̄o loqmur.

Lectio. III.

Rophana aūt z vaniloqa deui
ta. Multū.n. pficiūt ad impie
f tatē: z sermo eoz vt cancer ser
pit. Ex qbus est hymeneus z
philetus: q2 a veritate exciderunt: dicentes
resurrectionē iā factā: z subuerterūt quorū
pma dam fidē. †Sed firmū fundamentū dei stat
q.24. habens signaculū hoc. Cognouit dominus
art. p qui sunt eius: z discedat ab iniqtate omnis
qui inuocat nomē domini. In magna autē
domo non solum sunt vasa aurea z argen
tea: sed z lignea z fictilia: z quedam quidez
in honorem: quedam aūt in contumeliam.
¶ Supra instruxit thimotheū ostendens modū q̄n

lem quo infidelibus est resistendū: hic ostendit in spāli
li qbus sit resistendum. Et pmo ostendit qbus est re
sistendū. Scdo quare ibi.(Multū.n. zc.) Tertio quō
ibi.(Juuenilia zc.) Dicit ergo. Prophana zc. Ubi ondit
dit duo esse vitanda.s. pphana z vaniloqa: z referunf
ad idē vel ad diuersa. Nā pphana dicunf quasi pcul
a phano.s. cultu diuino: z hec sunt documenta heresū:
z hec vitanda. Jō dicit. Deuita pphana. Pōt ēt dici q̄
hec pphana sunt que fidei repugnāt: sed vaniloqa fa
bulosa. Ps. Uana locuti sunt vnusqsq3 ad primū suū.
¶ Deinde cū dicit.(Multū enim zc.) Ostēdit quare
hec sunt vitanda: z hoc dupli. Primo ex nocumento
qd̄ inferunt. Scdo ex fructu vitatiōis ibi.(Si qs zc.)
Circa pmum duo facit: q2 pmo ostendit quō noceant
ad fidei subuersionem. Secundo quō non possunt to
taliter fidē subuertere ibi.(Sed firmū zc.) Itē pmo po
nit documentū. Secundo subdit similitudinē ibi.(Et
sermo zc.) Tertio exemplū ibi.(Ex qbus est zc.) Di
cit ergo: hec sunt vitanda que impediunt pietatez quā
cultus dei dicitur. Unde doctrina fidei est doctria pie
tatis. Impietas vero est doctrina ɔ fidem. Unde dicē.
(Multū pficiūt zc.) idest perducunt ad errorez siue
ad erroneam doctrinam. Sed hic profectus est in ma
lis abusiue. Infra.3. Mali homines z seductores pro
ficiunt in peius errantes z in errorem mittentes.
¶ Deinde ponit eoz silitudinē dicens. (Sermo zc.)
Heretici.n. dicunt a pncipio q̄dam vera z vtilia: sed cū
audiuntur euomunt mortifera. Et ideo dicit. Sermo
eorum zc. Ecclesiastici.xi. A scintilla vna augef ignis:
z ab vno doloso augetur sanguis.
¶ Deinde cū dicit.(Ex qbus zc.) Ponit ad hoc exē
plum. Hi enim duo fidem suo tpe corrumpebant. A q
bus qdam errantes cōuersi sunt in vaniloqum zc. De
phileto df supra.i. Auersi sunt a me omnes q sunt in
asia ex qbus ē philetus z hermogenes. De hymeneo
aūt habef.i. Ti.i. Ex qbus est hymeneus zc. Et dicit
exciderunt.i. Jo.2. A nobis exierūt. Et hoc aggrauat:
q2 2. Pe.2. Melius enim erat eis non cognoscere viā
iustitie q̄3 post agnitionē retrorsum conuerti zc. Erra
bant aūt dicētes resurrectionē iā factā eē. De q̄ Mat.
27. Multa corpa scōz qui dormierant surrexerūt zc.
Et dicebant q̄ nō est alia resurrectio expectāda: s3 tūc
resurrexerūt. Alio modo z melius q̄ sicut est duplex
mors: ita duplex est resurrectio.s. aie z corpis. De resur
rectione aie habef. Apoc.20. Beatus z sanctus q h3 p
tem in resurrectione pma zc. Dicebāt ergo q̄ oīa que
dicuntur in scripturis erant referenda ad resurrectio
nem aiaz q̄ iam facta est. Col.3. Si consurrexistis cuz
xp̄o que sursuz sunt querite zc. Et hic error est etiā ho
die apud hereticos z per istū subuertunt quosdaz. Et
congrue dicit: z subuertunt: q2 destruūt fundamētū fi
dei. Ac.13. O plene oī dolo z oī fallacia fili diaboli z ini
mice ois iustitie nō desinis subuertere vias dn̄i rectas.
¶ Deinde cū dicit.(Sed firmū zc.) Ostēdit quō p he
reses fides nō est totalr subuertenda. Et pmo q̄ p do
ctrinas hereticas non pōt tota ecclesie fides corrūpi.
Scdo ostendit quare deus pmittit aliquos errare ibi.
(In magna autem zc.) Item pmo ostndit imobilitatē
fidei electoz. Scdo addit demonstrationē ibi.(Habēs
zc.) Dicit ergo subuertunt: sed tn̄ firmum zc. Hec enī
fundamenta sunt illa qbus dat gr̄a immobiliter stan
di. Mat.7. Fundata enim erat supra petrā. Firmū q2 i
mobile. Uñ pmittif ibi. Mat.7. Q2 venerunt flumia
z flauerūt vēti z irruerūt in domū illā z nō cecidit zc.
Huius firmitas depēdet pmo ex diuina pdestinatiōe.
Secundo ex libero arbitrio nr̄o. Et iō q̄tū ad pmum
dicit.

dicit. Hoc firmũ fundamentũ hȝ hoc signaculũ: idest hoc est signũ huius firmitatis. Jo.3. Qui aũt accepit testimoniũ eius signauit: q2 deus verax est. Et hec est p̄ma pars signaculi. s. ex diuina p̄destinatiõe: q2 nouit dñs q sunt eius: ⁊ hec est noticia diuine p̄destinatiõis. Joã.10. Ego cognosco oues meas: ⁊ alias oues hẽo q̄ non sunt ex hoc ouili ⁊c̃. Mat.7. Nõ noui vos. Sed q̃tum ad s̃m dicit. discedat ⁊c̃. Quasi dicat si p̄destinati sunt a deo ꝙ p liberũ arbitriũ saluabunt: q2 ex h ꝙ aliqs finalr non adheret pctõ ostendit se esse p̄destinatũ. Et ponit duo q̄ ptinent ad ordiatioñe in statu salutis. Primũ ꝙ cõfitear fidem. Jõ dicit. Ois q ⁊c̃. Ro.10. Ore cõfessio fit ad salutẽ. Scõm ꝙ recedat a peccato. Mat.7. Nõ ois q dic̃ mihi dñe dñe itrabit i regnuȝ celoꝝ ⁊c. Et iõ dicit: discedat ⁊c̃: Esa.55. Derelinqt impius viã suã ⁊c̃. Qr vero dicit: noiat nõ intelligit: ꝙ solum nominet ore sed interius p fidem ⁊ extra p opus.

Quare p(er)mittit deus aliqs errare.

ℭ Deinde cũ dicit. (In magna ⁊c.) Ponit rõneȝ quare deus pmittit aliquos errare: lȝ oẽs diligat. Duplr at põt hoc intelligi: q2 vl in gñali vel in spẽli ad hunc vl illũ. Si.n. qras in singulari quare dat huic donum pseuerantie ⁊ nõ illi: nõ hȝ rõnem nisi solã dei volũtatẽ. Augu. Quare hunc trahat ⁊ illum nõ trahat noli velle iudicare si nõ vis errare ⁊c̃. Sed quare qbusdã dat ⁊ qbusdã nõ: nõ hȝ rõnẽ quã ⁊ assignat apls. Ro.9. Et est eadẽ rõ cũ ista: lȝ p alia exẽpla. Jdeo.n. dicit. Sustinuit in multa patiẽtia ⁊c̃. s̃m.n. ꝙ oia opa q̄ deus fecit in nã ⁊ gratia sunt facta ad manifestandũ gloriaȝ dei. Eccl.42. Gloria dñi plenũ est opus eius. Sic ẽt fec̃ diuersas creaturas vt pfectio diuine bonitatis q̄ nõ põt manifestari p vnã sufficienter manifestet p aliã. Jta ẽt considerandũ est de vno artifice: in domo vna est vna fenestra altera pulchrior. Si qs ergo qrat quare non tota domus est fenestra rõ est q2 tota domus esset impfecta. Similiter dicit apls.1.Cor.12. Si totum corpus esset oculus: vbi auditus? Sic ergo dicit apls i effectu gratie: q2 oportuit ꝙ deus manifestaret iustitiaȝ ⁊ misericordiã. Si.n. oẽs saluaret esset solũ eius misericordia. Si omnes damnaret solũ esset iustitia. Et iõ deus volens manifestare iram. i. iustitiam ⁊c. Et similis ẽ rõ de perfectiõe ecclesie quã oportebat esse perfectam qd non esset si nõ esset in ea diuersitas. Jn qua est triplex diuersitas. s. bonoꝝ ⁊ maloꝝ: bonoꝝ ⁊ melioꝝ: malorum ⁊ peioꝝ. Et hãc assignatio dicũ. Jn magna autē domo. i. Ecclesia ⁊c̃. Baruch.3. O israel q̄ magna ẽ domus dei ⁊ ingens locus possessionis eius ⁊c̃. Nõ solũ sũt ⁊c̃. Ubi aurea ⁊ argẽtea distinguunt a fictilib9. Jtẽ argẽtea ab aureis itẽ fictilia a ligneis. Jn p̄ ꝯpatio bonoꝝ ⁊ maloꝝ inuit. Jn scõo cõparatio bonoꝝ ⁊ melioꝝ. Jn 3° maloꝝ ⁊ peioꝝ. Nã aurea ⁊ argẽtea sũt bõi ȝ aurea meliores: argẽtea minus bõi. Silr lignea ⁊ fictilia sũt mali: ȝ fictilia sũt peiores: lignea do min9 mali.

Jn ecclesia est triplex diuersitas.

ℭ Cõsequenter designat diuersitatẽ q̃tum ad vsum: vt boni sint vasa in honorẽ: sicut deputati ad honorabilẽ vsum: mali vero sint vasa fictilia ⁊ lignea quasi deputati in cõtumeliã. i. ad vilẽ vsuȝ. Sunt.n. in hoibus qdam. s. sancti q̄si vasa p̄ciosa. Eccl.50. Uas auri solidũ ⁊c̃. Act.9. Uas electionis est mihi iste ⁊c̃. Quidam vero sicut vasa vilia. s. mali Esa.32. Fraudulẽti vasa pessima sunt. Eccl.21. Cor fatui q̄si vas ꝯfractũ. Prĩa vasa sunt in honore qbus debet vita eterna. Ro.2. His q dem q s̃m patiẽtiã boni opis gloriam ⁊ honorẽ ⁊ icorruptionẽ q̄rentibus vitã eternã ⁊c̃. Scõa vasa ad cõtumeliã. 1.Reg.2. Qui aũt contẽnunt me erunt ignobiles. Et p̄ma diuersitas q̄ est ex parte mãe ad diuersitatẽ ecclesie. Uasa aurea sunt p̄lati: argentea do3 lignea ⁊ fictilia tenentes inferiorẽ gradũ inter quos est qdaȝ gradus. Et ꝙ subdit q̄dam in honorẽ ⁊c. nõ est intelligendũ ꝙ vasa aurea ⁊ argentea oĩa sint in honoreȝ: ⁊ fictilia in cõtumeliã: q2 de quocũqȝ statu qdam saluatur: ⁊ qdam damnantur. Lectio. IIII.

I quis ergo se emundauerit ab istis: erit vas in honorẽ sctificatũ ⁊ vtile dño: ad oẽ opus: bonũ paratũ. Juuenilia aũt desideria fuge: sectare iustitiã: fidẽ: spem: charitateȝ ⁊ pacẽ cũ his q inuocant dñm de corde puro. Stultas aũt ⁊ sine disciplina qõnes deuita: sciẽs: q2 gñant lites. †Seruũ aũt domini non opȝ litigare: sed mansuetũ esse ad omnes docibilem: patienteȝ cũ modestia: corripientẽ eos qui resistunt veritati: ne qñ deus det illis penitentiam ad cognoscendã veritateȝ ⁊ resipiscant a dyaboli laqueis: a quo captiui tenentur ad ipsius voluntateȝ.

1. 2. q.iis. arti. p̄

ℭ Supra ostẽdit ꝙ pphana sunt vitãda p rõnẽ sumptã ex nocumẽto: hic ostẽdit idẽ p rõnẽ sumptã ex fructu. Et p̄mo pponit vitationẽ. Scõo eius fructũ ibi: (Est vas ⁊c.) Nã vitationẽ vocat emundationẽ. Dicit ergo: q̄dam sunt vasa in cõtumeliã. Ergo si qs emũdauerit se ab istis: q2 coꝝ ꝯsortia inqnant. Eccle.13. Qui tetigerit picẽ inqnabit ab ea. Et iõ fugiẽdi sũt. 2.Cor.6. Exite de medio ⁊ sepamini dicit dñs ⁊ imũdũ ne tetigeritis ⁊c. Fructus aũt sequẽs est q̄drupler. Primus ex ordine ad gloriã: q2 erit vas in honorẽ: q2 si sordidet ab illis erit in ꝯtumeliã si emũdat se in honorẽ. ps. Nimis honorati sunt amici ⁊c. puer.25. Aufer rubigineȝ de argento ⁊ egrediet vas purissimũ ⁊c. Alĩ effectus sunt gr̃e quoꝝ p̄mus est hois sctificatio. Scõs ẽ hois ordinatio p rectã intentionẽ. Tertius p opis executionẽ. Quãtũ ergo ad p̄m dicit sctificatum. 1.Cor.6. Abluti estis sctificati estis ⁊c. Sed q̃tũ ad 2m dicit. Utile dño. Sed nũqd indiget seruitio nro? Non ps. Bonorum meoꝝ nõ indiges. Sed dicit vtile dño. i. vtilitate sua cedet ad honorẽ dñi. Act.9. Ut portet nomẽ meũ coram gẽtibus ⁊ regibus ⁊ filijs israel ⁊c. Quantũ ad 3m dicit ad oẽ ⁊c̃. ps. Paratus suȝ ⁊ nõ suȝ turbat9. Et dic̃. Ad omne bonũ: q2 p̄cepta affirmatiua nõ obligãt ad semp. Et iõ oȝ esse paratus: vt quando necesse est operetur.

ℭ Deĩde cũ dicit. (Juuenilia ⁊c.) Oñdit quãr pphana sunt vitãda. Et ponit duo vitanda. Primũ est conuersatio praua. Scõm est doctrĩa mala ibi. (Stultas aũt ⁊c.) Circa p̄m duo facit: q2 p̄ oñdit qd sit vitãdũ. Scõo qd sit sequẽdũ ibi. (Sectare ⁊c.) Dicit ergo. Dico ꝙ debes vitare hec vt sis vas emundatũ: iõ iuuenilia ⁊c. Cõsiderãdũ est ꝙ dicit hoc: q2 iste iuuenis erat. Et hec sunt desideria vanitatum exterioꝝ ⁊ carnaliũ voluptatum. Nãle.n. est iuuenibus ꝙ hec desiderent. Eccl.11. Adolescentia ⁊ voluptas vana sunt. Cuius est duplex rõ. Una q2 nõ sunt alia experti. Scõa q2 hmõi delectationes nãles sunt ordinate vt medicina ꝯ labores. Nã do in iuuenibus laborat: ⁊ iõ iclinant ad eas.

ℭ Deinde cũ dicit. (Sectare do ⁊c.) Oñdit q̄ sũt sectãda. Et sunt q̃tuor quoꝝ p̄m ordinat ad subditos: ⁊ hec ẽ iustitia: q2 p̄nceps ẽ custos iustitie. puer.20. Rex q sedet in solio iudicij dissipat omne malũ intuitu suo ⁊c. Scõm ordinat ad deũ: ⁊ hec ẽ fides sine q̄ ipose ẽ placere deo. Heb.11. Tertiũ ordinat ad primũ vnũquẽqȝ

s. charitas et pax q̄ se extēdit ad inimicos. i. Cor. 13. Si habuero fidē: ita vt mōtes transferā: charitatē aūt non habuero: nihil sum rc. Ex charitate seqtur gaudium. Pax aūt importat ordinatā cōcordiā. Qḋ aūt subdit. Cū his q inuocant rc. Alio mō exponi pōt referendo ad imediate dictū. Quasi dicat. Seqmini pacē cū his rc. Qḋ aūt dicit: de corde puro: ponit q: nō est speciosa laus rc. Sz Heb. 12. dr̄. Pacē seqmini cū oīb⁹. Quare ergo dr̄ hic de corde puro? Rñdeo dōm est ꝙ q̄tum in nobis est debemus hēre pacē cū oībus si fieri pōt: sed nō pōt esse pax inter bonos et malos: q: pax dicit ꝯcordiam q̄ nō pōt hēri cū malis. Alio mō legit cū his rc. Ut referat ad totū precedens. Quasi dicat. Ita sectare iustitiam pacem et omnia sicut et illi qui inuocant rc.

¶ Deinde cū dicit. (Stultas aūt rc.) Hortat ad vitādū doctrinā malā. Et pmo docet qd sit vitādū. Scdo qd sit sectandū ibi. (Sz māsuetū rc.) Circa pm̄ duo facit: q: pmo ꝓponit documentū. Scdo rōnez assignat ibi. (Sciens q: rc.) Uitande sunt q̄ones stulte q̄tum ad mām: q: sunt de stultis: i. de his q̄ ꝯriant sapie. i. de his q̄ sunt ꝯ diuinā sapiam. Has. n. nō dz hō mouere: sed eis resistere. Jere. 10. Stultus factus ē ois hō a scia sua. Dicit aūt sine disciplina q̄tū ad modū: q: clamose sunt. Uel sine disciplina ex pte eoꝝ de qbus dubitatur: vt puta si vertat i dubiū id qḋ tota ecclesia tz. Job. 34. Job. aūt stulte locutus est et verba eius nō sonāt disciplinā rc. Q̄ones aūt intantū sunt amāde inq̄tū ducunt ad veritatē p hoc ꝙ opz ꝙ oēs vnum dicāt. Q̄ones aūt stulte nō ducunt ad veritatē sed ad litē: que est vitāda. Esa. 58. Ecce ad lites et ꝯtentiōes ieiunatis rc. Et ideo dicit. Seruum autem domini rc. i. eum qui se dat seruitio domini pme Ti. 3. Non litigiosum.

¶ Deinde cū dicit. (Sed mansuetū rc.) Ondit qd sit sectādū. Et pmo ponit documentum. Scdo rōnē ibi. (Ne qñ det rc.) Itē pma in duas: q: pmo ꝓponit qddam gñale ad oēs. Scdo q̄daz necessaria ad singulos ibi. (Docilem rc.) Gñale ꝙ dz hēre q vult disputare ē ꝙ sit māsuetus. ps. Docebit mites vias suas. Est enī māsuetudo virtus cōpescens ab ira: q̄ ꝑturbat iudiciū rōnis q̄ necessaria est in q̄ōne et iudicio vitatis. Mat. 11. Discite a me: q: mitis sū et humilis corde rc. In spāli aūt dz hēre respectu supioꝝ docilitatē: respectu ꝑsecutoꝝ patientiā: respectu falsoꝝ doctoꝝ correctionez. Quantū ad pmū dicit: docilē. i. paratū corrigi a q̄cunqz. Et hec est sapiētia celestis Jac. 3. Que aūt desursuz est sapia pmū qdē pudica est. Deinde aūt pacifica: modesta suadibilis rc. Qūtū ad sm dicit. Patiētem. ps. Bñ patiētes erūt vt annūcient. ꝓuer. 19. Doctrina viri p patiētiā noscit rc. Quantū ad tertiū dicit. Cū modestia q: correctio dz esse modesta Gal. 6. Uos q spirituales estis hmōi instruit in spiritu lenitatis rc.

¶ Deinde cū dicit. (Ne qñ rc.) Assignat rōnē vitationis: et rñdet cuidā tacite q̄ōni. Posset. n. aliqs dr̄e. Isti resistunt veritati: et iō iminet necessitas corrigēdi. Rñdeo ꝙ deus pr̄ eos pōt reducere ad penitentiā et ad h dz iustus niti. Et pmo pmittit penitentiā quā dz intendere ꝯ aduersarios. Scdo penitentie fructus. Tertio penitentie necessitatē. Dicit g̃. Ne qñ. i. vt de⁹ aliqñ det eis penitentiā: q: ex supbia resistunt qbus difficile vr̄ dari penitentia. Hic excludit error pelagij q dicit dona grē esse ex opibus nr̄is: qḋ p hoc pz esse falsum: q: etiā pncipiū bonoꝝ. s. penitētia dat a dō. Tren. 5. Cōuerte nos dñe ad te et cōuertemur. Esa. 26. A timore tuo cōcepimus. Fructus vo penitentie duplex est. s. cognitio veritatis et liberatio a ptāte diaboli. Quantū ad pmuz dicit. Ad cognoscēdā veritatē: q: qñ ex malitia resistit ꝯ vitati ipsa malitia sua excecat eos: qñ g̃ malitia aufertur cognoscūt veritatē. Jo. 8. Et cognoscetis veritatez. Quātū ad sz dicit. Et resipiscāt rc. i. ab occasiōib⁹ errorū ex pte itellectus sicut false fantasie: et ex pte affect⁹ sicut sunt inuidia supbia et hmōi. Necessitas aūt penitentie ē magna quā nisi hēant diabolus dñat eis. Uñ dicit. A quo captiui rc. q: q facit pctm̄ seruus est pctī. Jo. 8. Et dicit ad ipsius volūtatem. s. sectādā. Uel vt dō hoīe faciat volūtatē suā. Sz ꝯ. Nō stati pcipitat sic velet. Dōm ē ꝙ adipiscit q̄tū pmittit sibi: sz difficile ē ꝙ ei auferat. Esa. 49. Nūqd tollet a forti pda aut qḋ captū fuerit a robusto saluū eē poterit. CAP. III.

Hec aūt scito q: i nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: et erūt hoies seipos amātes: cupidi: elati: supbi: blasphe- p² 2ᵉ.
mi: parentibus nō obedientes: ingrati: sce- q. 77.
lesti: sine affectōe: sine pace: criminatores: ar. 4.
incōtinentes: immites: sine benignitate: ꝓditores: proterui: tumidi: et voluptatū amatores magis q̄ dei: hñtes speciem qdē pietatis: virtutem autem eius abnegantes.

¶ Supra instruxit eū quō resistat tribulationibus et piculis pñtibus: hic ondit quō stet ꝯ futura. Et pmo pnunciat future picula. Scdo ondit idoneitatē suaz ad sistēdū ibi. (Tu aūt assecutus rc.) Tertio ondit qualiter resistat ibi. (Testificor rc.) Circa pmū duo facit: q: pmo pnūciat picula nouissimoꝝ tpoꝝ. Scdo ostendit quō eoꝝ vitia sunt ēt mō vitāda ibi. (Et hos deuita rc.) Itē pma in duas: q: pmo pnūciat esse futura picula in nouissimis tpibus. Scdo cām piculoꝝ ibi. Et erūt hoies rc. Dicit g̃. Diri duita ꝓphana rc. Nō solū aūt fiunt hec mō vitāda: sed in futuro restāt ēt q̄dā alia vitanda. Et dnr nouissimi dies q sunt ꝓpinq nouissimo diei. Jo. 6. Ego resuscitabo eū in nouissimo die. Ge. penultimo. Cōgregamini vt annūciē q̄ vētura sūt vobis diebus nouissimis. Et addit. Instabūt tpa piculosa rc. Mat. 24. Eritis odio oībus gētibus pp nomen meū. Cā hoꝝ ē iniqtas abūdātia. Mat. 24. Qm̄ abūdabit iniqtas refrigescet charitas multorū: q: fides et charitas vel annullabit vel totalr pibit: q: q̄to magis aliqd elōgat a suo pncipio: tanto plus deficit. Et iō in tpe illo magis deficiēt fides et charitas: q: plus elōgāt a xp̄o. Luc. 18. Filius hois veniēs putas inueniet fidez in terra? Et circa hoc pmo ponit iniqtatis radicē. Secūdo diuersas eius spēs. Radix āt toti⁹ iniqtatis ē amor suꝑpsius. Duplex aūt amor duplicē ciuitatē facit. Sz ꝯ. Quilibet nālr diligit se. Rñdeo: dōm est ꝙ in hoīe duo sunt. s. nā rōnalis et corpalis. Quātū ad intellualē seu rōnalē q̄ interior hō appellat vt dr̄. 2. Corin. 4. Hō dz plus se diligere q̄ oēs alios: q: stultus ē q vult peccare vt alios a pctis retrahat: sed q̄tum ad exteriorē hoīez laudabile est vt alios plus diligat q̄ se. Unde illi q se sic tantū amant sunt vitupabiles. Phi. 2. Oēs q̄ sua sunt q̄runt: non q̄ iesu xp̄i. Ex hac radice diuerse sunt spēs iniqtatis. Unde dic̄ cupidi elati rc. Et circa hoc tria facit: q: pmo ponit peccata que sunt i abusu reꝝ exteriorum. Secundo que pertinent ad inordinationem hominis ad alios ibi. (Blasphemi rc.) Tertio que ad seipsum ibi. (Incontinentes rc.) Duo aūt sunt in rebus exterioribus. s. abundātia diuitiaꝝ et excellētia honoꝝ. Quātū ad pmū dicit cupidi. Et cupiditas p ponit: q: ē radix oiuz maloꝝ. Uel ē ꝓpiq̄ amori suꝑpsius

a ri suspstiuo q est ad bõa exteriora. Quãtũ ad scõm di/cit. Elati. Elatio est spẽs supbie que sunt q̃tuor. Una qñ aliquis attribuit sibi quo caret. Scõa quãdo quod ab alio hʒ attribuit sibi ac si hẽret a se. p̃ Cor. 4. Quod habes qð non accepisti ⁊c. Tertia qñ attribuit sibi qð hʒ ab alio: ƺ meritis pp̃ris. Luce. 18. Jeiuno bis i sab/bato ⁊c. Quarta qñ singulariter vult videri supra oẽs. ⁊ hec ẽ elatio. Ps. Dñe nõ ẽ exaltatũ cor meuʒ ⁊c. Ad dic̃ supbi: reducit ad alias spẽs supbie. Jac. 4. De⁹ sup/bis resistit: humilibus aũt dat grãʒ. ❡ Cõsequẽter po/nit vitia. q̃ʒtũ ad alios. ⁊ p̃ q̃ʒtũ ad supiores. Scõo q̃ʒtũ ad eq̃les ibi. (Scelesti ⁊c.) Supior ẽ triplex: scʒ deus ⁊ cõtra hũc dic̃. Blasphemi. Esa. p. Dereliquerũt dñm blasphemauerũt scm isrl: abalienati sũt retrorsũ. Jteʒ parẽtes: ⁊ q̃ʒtũ ad h̃ dicit. Parẽtibus nõ obedientes. p̃ Reg. 15. Quasi pctm̃ ariolãdi ẽ repugnare: ⁊ q̃si scelus ydolatrie nolle acquiescere. puer. 30. Oculũ q subsanat

a patrẽ: ⁊ q despicit partũ mr̃is sue effodiãt eũ corui de torrẽtibus. ⁊ comedãt eũ filij aq̃le. Jtẽ bñfactor inq̃ʒtũ hmõi. Et q̃ʒtũ ad hoc dic̃. Ingrati. Ps. Qui retribuũt mala p̃ bõis ⁊c. Col. 3. Grati estote. Sap. 16. Ingrati. n. spes tañ hybernalis glacies tabescet ⁊ disperiet tan q̃ʒ aq̃ supuacua ⁊c. ❡ Tũc põit mala q̃ sũt ad eq̃leʒ ⁊ primũ: ⁊ sũt tria. Primũ. ptinet ad op⁹. Uñ dic̃. Sce/lesti. i. q scelera grauia pp̃etrãt in pximos. Esa. p. Ueh genti peccatrici pplo graui iniq̃tate seruis neq̃ʒ filijs sceleratis ⁊c. Scõʒ ad effectũ. Uñ dic̃. Sine affectiõe. i.

b sine affectu charitatis ⁊ sine pace. Tertio q̃ʒtũ ad ver/bũ. Uñ. dic̃. Criminatores. Leui. 19. Nõ eris crimina/tor nec susurro in populis. Jtẽ q̃ʒtũ ad seipsum oñdit q̃dã alia triplr. Pmo q̃ʒtũ ad corruptionẽ cõcupiscibi/lis. Secũdo irascibilis. Tertio rõnalis. Quãtũ ad p̃m dic̃. Incõtinẽtes. Uñ dr̃ icõtinẽs q se nõ tenet in bono pposito pp̃ter prauas cõcupiscẽtias. Eccl. 26. Ois at põderatio nõ ẽ digna cõtinẽtis aie. Quãtũ ad irascibi/lẽ dic̃ pp̃e imites. i. ñ mãsueti: hec moderat passiones ire. Matt. 11. Discite a me q2 mitis sũ ⁊ humilis corde. Ps. Docebit mites vias suas. Jtẽ põit aliõ qð ptinet ad affectũ irascibilis: scʒ benignitatis exclusio. Uñ dicit. Sine benignitate. B. n. ẽ nãle q qñ domiat vnũ 2rioꝝ

c excludit aliõ. Ephe. 4. Estote inuicẽ benigni ⁊c. ❡ De/inde põit vitia q̃ sũt ad corruptionẽ rõnalis. Hec at po/tẽtia pficit p prudẽtiam: prudẽtie aũt apponit al qð vitiuʒ p abusuʒ prudẽtie ⁊ aliqð p ei⁹ puatione: ⁊ virũ q̃ʒ põit. Quãtũ ad p̃m dicit. Proditores. Ad prudẽtiaʒ aũt ptinet sagacitas: q̃ qdã abutunt in malũ. ⁊ hi sunt pditores. puer. 11. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana ⁊c. Jtẽ cõstãtia qua qdã abutunt dum i malo proteruiunt. puer. 3. Ne imitaris prudẽtie tue. ❡ De/inde põit vitia q̃ sũt ad puationẽ prudẽtie. Et p̃ ponit p̃/uationis cãm. Uñ dicit. Tumidi. Superbi. n. inflantur in agẽdis: q2 nõ metiunt vires suas: ⁊ iõ deficiũt. p̃u. 11. Ubi supbia ibi erit ⁊ cõtumelia. vbi autẽ humilitas ibi ⁊ sapia. Scõo põit puatio. signorãtia: quã addit su/

d pbie. Superbus. n. ẽ nihil sciens. Uñ dic̃. Ceci q̃si nõ hñtes vsum recti rõnis. Mat. 15. Ceci sunt ⁊ duces ce/coꝝ ⁊c. Tertio ponit puationis effectum: q2 tempora/lia pponũt eternis. Uñ dicit. Uoluptatum ⁊c. Esa. 13. Syrene in delubris voluptatis. Sʒ nũquid est idem ẽẽ icõtinẽtẽ ⁊ voluptatum amatorẽ? Respõdeo. Dicẽdũ est q non q2 pp̃rie icõtinẽs dicitur qui hʒ spem lugiẽ/di: ƺ vincitur ab eis: ƺ pp̃e amator earũ est itemperat⁹ qui habet corruptam estimationẽ. ❡ Cõsequẽter po/nit simulationem dicens. Hñtes ⁊c. 2. Cor. 11. Opera/rij subdoli: virtutem autẽ eius abnegantes: virtuteʒ. s. pietatis que dicit hic dupl̃r. Uno modo ipa vis pieta/tis. i. eius virtus. Uñ dicit. Abnegantes. i. veritatem non habentes. Tit. pmo. Confitentur se nosse deum: factis autem negant. Alio modo q2 virtus rei dicitur illud ex quo dependet tota virtus eius. Tota aũt virtus pietatis dependet ex charitate: ideo dicit virtutẽ eius. s. charitatẽ abnegantes. ❡ Lectio. II.

b

Et hos deuita. Ex his enim sũt qui penetrãt domos: ⁊ capti/uas ducũt mulierculas onera/tas pctis: q̃ ducũt varijs desiderijs semp discẽtes ⁊ nũq̃ʒ ad sciaʒ veritatis p/uenientes. Quemadmodum aũt iamnes

a ⁊ mambres restiterũt moysi: ita ⁊ hi resistũt veritati: homines corrupti mente: reprobi circa fidẽ ƺ vltra ñ proficiẽt. Insipiẽtia eniʒ eoꝝ maifesta erit oib⁹: sicut ⁊ illoꝝ fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinã: institutionem: propositũʒ: fidem: longanimitatẽ: delectionem. patientiam: psecutiones: pas/siões qualia mihi facta sunt: antiochie: ico/nio: listris quales psecutiões sustinui: ⁊ ex

b omnibus eripuit me dominus.

❡ Supra aplus describit picula nouissimoꝝ tẽpoꝝ ⁊ eaꝝ assignauit: h̃ docet hmõi ẽt in pñti esse vitanda. Et p̃ premittit monitionẽ de hoꝝ vitatione. Scõo oñ/dit in q̃bus hoibus in pñti apparẽãt predicta ibi. (Ex his eniʒ ⁊c.) Dic̃ ḡ. Dixi q in nouissimis tẽporib⁹ erũt hoies pessimi. Sʒ nõ credas te in p̃senti esse tutũ: ƺ ẽt nũc hos ⁊ tales hoies deuita: scʒ ne in similẽ errorẽ la/baris. Tit. vlt. Hereticum hoiem post vnam ⁊ scõam correptionẽ deuita ⁊c. Sʒ tñ q̃ʒtũ ad aliq̃ vitãda sũt. h̃ nõ q̃ʒtũ ad ẽmonẽ exhortatiõis. Et tũc oñdit q etiaʒ

c mõ sunt aliqui tales. Et p̃mo oñdit nocumẽtũ qð ife/rũt. Scõo defectũ quẽ patiũt ibi. (Hoies reprobi ⁊c.) Tertio impedimẽtũ q̃ artantur ibi. (Sʒ vltra ⁊c.) Cir/ca p̃mũ duo facit. q2 p̃mo oñdit ipedimẽtum quod in/ferunt subditis. Scõo impedimentũ quod inferũt pre/latis ibi. (Quẽadmodum aũt ⁊c.) Jterũ p̃ma i duas: q2 p̃ oñdit eoꝝ imprudentiam. Scõo eoꝝ astutiaʒ ibi. (Et captiuas ⁊c.) Quãtũ ad p̃m dicit. Deuita ḡ. q2 iã sũt aliq̃ tales. Nã ex his ⁊c. i. ex eoꝝ nũero sũt. p̃ Jo. 2. Nũc antichristi mlti sũt ⁊c. nec debitis intelligere q ex his fuerunt: ƺ sũt: scʒ scelesti ⁊ igrati ⁊c. quia pecca/tores iam conuersi non debent dici peccatores. Ps. Nec memor ero nominum eorum per labia mea.

❡ Deide cũ dicit. (Qui penetrãt ⁊c.) oñdit eoꝝ mali/ciã. Et ad lr̃aʒ p̃t expõi q̃si iordiate igerẽtes se ⁊ circui/entes pp̃ lucrũ. Cõtra qð Eccl. 21. Pes fa. ui facilĩ do/mũ primũ ⁊c. Sʒ pp̃ h̃ nõ phibẽt aliq̃ visitare affli/ctos i domib⁹. Jac. p. Religio mũda ⁊ imaculata apud deũ ⁊ prẽʒ: h̃ ẽ visitare pupillos ⁊ viduas i tribulatiõe

d eoꝝ ⁊c. Ul metaphorice p̃t expõi dom⁹. i. 2sciã. Sap. 8. Intrãs i domũ meã 2qescã ⁊c. Jlli ḡ penetrãt domos q cũ astutia volũt scire secreta 2sciẽtie vt decipiãt alios. Eccl. 13. Ex multa loquela tẽtabit te: ⁊ subridens iter/rogabit te ⁊c. Nihilominus tñ illis qui curam habent liceʒ ingrere statum 2scie. puer. 27. Diligenter agnosce vultum pecoris tui tuosq̃ʒ greges considera.

❡ Deiñ cũ dic̃. (Et captiuas ⁊c.) Oñdit eorũ astutiã. Et p̃ tãgit eorũ malitia. q2 abducũt a libertate ⁊ statu gr̃e Jac. i. Qui at pspexerit i lege pfecte libertat ⁊c. Et ducunt in statũ suitutis qui ẽ status pcti. Ps. Jn con/

uertendo dñs captiuitatē syon ⁊c. Hoc.n.nomē capti/
uitatis impoꝛtet. Esa.5. Propterea captiuus duct⁹ est
pplꝰ meus: q2 nō habuit sciam ⁊c. Scđo ondit in q̄s p
sonas exercent maliciaʒ q̄s describit pmo a fragilitate
sexus. Scđo ex malicia ꝯuersatiōis. Tertio ex vanita
te affectionis. Quarto ex defectu discretiōis. Quātuʒ
ad pᵐ dic̄. Mulierculas q̄ sūt minoꝛis discretiōis ⁊ se
xus fragilioꝛis. Et dic̄. Mulierculas: q2 magne dñe ha
bēt aliq̄s ꝯsiliarios. Uñ non pñt seduci: sʒ he sunt tali
auxilio destitute. Mat.23. Comeditis domos vidua/
rū.ꝑ. Mach.ꝑ. Captiuas duxerūt mulieres ⁊c. Quā/
tū ad scđʒ dic̄. Oneratas pctīs. Pctm̄ ē onus: q2 nō ꝑ/
mittit libere īcedere: nec erectū eē ⁊ stare: sʒ incuruat.
2. Ps. Sic onus graue grauate sūt sup me ⁊c. Et iō istas
spāliter dcipiūt: q2 pctm̄ parat viam seductiōi. Item q2
male sūt timēt resistere ne ꝑdant. Quātū ad tertiū di
cit. Que ducūt varijs dsiderijs, i. apte sūt vt seducāt ꝑ
pter varia desideria q̄ hñt. Jac.ꝑ. Uir duplex animo i/
cōstās est in oībus vijs suis ⁊c. Et iō pᵃ mulier fuit se
ducta, q2 nō stetit cōstāter in ꝟbis dñi: sʒ dixit: ne forte
moꝛiamur. Eccl.9. Ne respicias mulierē multiuolā ⁊c.
Quātū ad q̄rtū dic̄. Semp ⁊c. Curiositas semp noua
nitit̄ querere ⁊ nō vult īsistere. Uñ dicit. Semp discen
tes. puer.9. Mulier clamosa ⁊c. Tñ hoc qđ dic̄. Sem
3. p discētes potest reduci ad penetrantes domos.
¶ Deīde cū dic̄. (Quēadmodū ⁊c.) Ondit nocumē/
tū qđ afferūt prelatis ⁊ nocumētū resistēdi eoꝝ doctri
ne ⁊ īducit exemplū de exodo vbi magi pharaonis re/
stiterunt moysi: q2 a pn̄ mūdi semp fuit pugna īter veri
tatē ⁊ falsitatē. 2ª Pe.2. Fuerūt vo ⁊ pseudo ꝓphe i pplo
sic̄ ⁊ in vobis ⁊c. Sʒ in Exodo isti magi nō noiant̄: sʒ
h̄ sic qđ forte habuit ex aliq̄bus dbis iudeoꝝ. Ita isti
vitati. s. quā nos p̄dicem⁹ resistūt. Job.24. Ipsi fuerūt
rebelles lumini ⁊c. Act.17. Semp spūi scto restitistis.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Hoīes reprobi ⁊c.) ondit eoꝝ
defectū in fide ⁊ in ope. In opere hoīes reprobi. Glos.
In opibus. i. qui p opera sua se reprobos ostēdūt. Jere.
4. 6. Argentuʒ reprobum vocate eos ⁊c. Itē in fide coꝛ/
rupti mente. i. in potentia rōnali. Unūq̄dq̄ᵭ.n. tunc dr̄
coꝛruptū qñ deficit a ꝓpria virtute. Propria aūt men/
tis perfectio est cognitio veritatis. Unde dicit̄ coꝛru/
ptus mente q deficit a cognitione fidei.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Sed vltra ⁊c.) ondit quomō
errant. Et pmo ondit eos esse impediēdos. Scđo do/
cet modū impediēdi ibi. (Insipiētia ⁊c.) Sciēdū ē āt
circa pmū q voluntas nocēdi est homini a seipso: sʒ po
testas nocēdi est a deo pmittēte. Et dñs nō pmittit vt
noceat q̄ntuʒ vult malus: sʒ imponit terminū. Job.38.
Hoc cōstringens tumētes fluct⁹ tuos ⁊c. Sic ⁊ dyabo
lus nō lesit Job nisi s̄m q ꝑmissus fuit a deo. Sic er/
rius nō nocuit in ecclīa nisi q̄ntū domin⁹ pmisit. Apo.
7. dicit angelus. Nolite nocere terre ⁊ mari ⁊ arboꝛi/
bus quoadusq̄ʒ signemus s̄uos dei ⁊c. Et dicit. Ultra
s. q̄ʒ deus pmittit ⁊c. ¶ Modus ipediendi est vt tol
lat̄ eoꝝ pallium ⁊ occultatio. q2 nocet. Job.41. Quis
reuelabit faciē indumēti eius ⁊c. Et ideo dic̄. Insipiē
tia eoꝝ manifesta erit deo detegente quādo illumina/
bit abscōdita ⁊c. vt dr̄ pᵃ Coꝛ.4. Sicut ⁊ illoꝝ: scʒ ma
ghoꝝ pharaonis que fuit manifesta: quia non potue
runt facere signa.
¶ Deīde cū dic̄. (Tu āt ⁊c.) ondit idoneitatē thimo/
thei ad resistēdū hmōi periculis. Et pmo ondit q erat
idoneus ex institutiōe apl̄i. Scđo ex experiētia scriptu
rarū ibi. (Ab īfātia ⁊c.) Itē pmo ondit quomō erat in
structus sufficienter ab apostolo. Scđo quō vir īstrui
ab alijs poterat ibi. (Oīs q̄ pūīstructus erat ⁊c.) Circa
pᵐ pondit quō īstruct⁹ erat ꝟbo. Scđo quō exēplo ibi.
(Propositū ⁊c.) Sʒ sciēdū ē q ꝟbo aliq̄s īstruit du/
plr. Uno° d ꝟitate agnoscēda. Alio° de iustitia opan/
da. Quātū ad pᵐ dic̄. Tu āt assecut⁹ es meā doctrinā. i.
īstruct⁹ es in fide catholica: ⁊ iō bñ ꝓtuitare eos. Quā/
tū ad 2ᵐ dic̄. Meā īstitutiōeʒ. Institutio ē eruditio q̄ ē
de aliq̄b⁹ agēdis q̄ subdūt̄ opōni hūane. Phil.4. Ubi
q ⁊ i oīb⁹ īstitut⁹ sūʒ ⁊c. Itē quō īstruct⁹ erat exemplo.
Et p q̄ntū ad bōa agenda. Scđo q̄ntū ad mala tolerā/
da ibi. (Patiētiā ⁊c.) In bonis faciēdis pōit duo. Pri
mū ē ītētio recti finis. Et q̄ntū ad h̄ dic̄. Propositū. qđ
ē de fine. Sap.8. Proposui g̃ hāc adducē mihi ad ꝯui
uēdū ⁊c. Et ad h̄ ꝑuenit̄ p bōa opa q̄ deriuāt̄ a trib⁹ ꝟ
tutib⁹. s. fide: spe: ⁊ charitate. Et p pōit fidē. Heb.11. Si
ne fide ipole ē placere deo. Scđo spez cū dic̄. Lōgani/
mitatē. q in lōgū expectat. 2ª Coꝛ.6. In lōganimitate.
Tertio charitatē cū dic̄. Dilectionē. pᵃ Jo.3. Qui non
diligit manet i moꝛte. ¶ Deīd de malis tolerādis īstru
it eū q̄ntū ad tria reducēdo ad mēoꝛiā. Pꝛio patiētiam
quā habuit. Itē mala q̄ sustinuit. Itē dīnū auxiliū qđ si
bi affuit. Pꝛio g̃ pōit patiētiā q op⁹ ꝑfectū hʒ. Et p po/
nit patiētie māam. s. ꝑsecutōes i gnāli. Mat.10. Si vos
ꝑsequūt̄ i vnā ciuitate fugite i aliā. Itē i spāli cum dic̄.
Passiōes q̄ passus ē i ꝓꝓo coꝛpe. 2ª Coꝛ.11. Ter virgis
cesus sūʒ ⁊c. Tertio i ꝑticulari cū dic̄. q̄lia f cā sūt mihi
ātiochie ⁊c. Act.16. ⁊ 17. Judei ꝑsecuti sūt eū p̄nte thi
motheo. Sʒ affuit dīnū auxiliū. Et iō dic̄. Eripuit ⁊c.
2ª Coꝛ.ꝑ. q cōsolat̄ nos i oī tribulatiōe nr̄a. Lec. III.

Et oēs q pie volūt viuer̄ in xpo
iesu ꝑsecutionē patient̄. Mali Psal. 32.
autē homines ⁊ seductoꝛes ꝓfi
cient in peius: errātes ⁊ in erro
rem mittentes. Tu vero permane in his q̄
didicisti ⁊ credita sunt tibi: sciens a quo di/
diceris. Et quia ab infantia sacras lr̄as no Psal.
sti que te pñt instruere ad salutez per fidem 22.
que est in chꝛisto iesu. † Omnis enim scrip/ Esa.
tura diuinitus inspirata vtilis est ad docen 32.
dū: ad arguēdum: ad coꝛripienduʒ ad eru/ 4
diendum in iustitia: vt ꝑfectus sit homo dei
ad omne opus bonum instructus.
¶ Supra ꝓposuit thimotheo i exēplū ꝑsecutiōes q̄s
ipse passus fuit. Et ne videat̄ ipe sol⁹ p hmōi passiōes
trāsisse. ondit eas eē cōes scīs. Et p docet quō scī patiū
tur h̄ dsecr⁹ pēales. Scđo quō mali ꝑficiūt p dscm̄ cul
pe ibi. (Mali āt hoīes ⁊c.) Dic̄ g̃. ꝑsecutiōes sustinui. ⁊
non solū ego: sʒ ⁊ oēs. Pie sumit̄ duplr. q̄nq̄ʒ p ꝟtute
pietatis ad cultū dīn ii. supꝛa codē. Hñtes spēz pietatī
q̄nq̄ʒ p mīa ad ꝓximū. i. Thi.4. Pietas ad oīa valet.
Oēs g̃ q pie ⁊c. i. volūt obseruare cultū religiōis xpiāe.
Ti.2. Sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuam⁹ i h̄ seculo ⁊c. Et ta
les ꝑsecutiōes patiunt̄ ⁊ marie i pmitiua ecclīa qñ fi/
des xp̄i vndiq̄ʒ ipugnabat̄ a iudeis ⁊ gētib⁹. Et iō Jo.
16. Uenit hoꝛa vt oīs q īterficit vos arbitret̄ obsequiū
se p̄stare deo ⁊c. Mat.24. Eritis odio oīb⁹ gentib⁹ ꝓp
nomē meū ⁊c. ¶ Itē oēs q pie ⁊c. i. volūt p fidē xp̄i ꝟ/
uare mīaʒ ad ꝓximū nece ē eos ꝑsecutionem pati. ⁊ si
nō ab exteriꝰ ab itus: qñ. s. cōpatiūt̄ dsectib⁹ ꝓximoꝝ.
q̄ꝝ culpas ⁊ penalitates vidēt. scđe Coꝛ.11. qs scāda
lizat̄ ⁊ ego n̄ vroꝛ ⁊c. 2ª Pe.2. Habitās apđ eos q d die i
diē iustā aīaʒ iniq̄s opib⁹ cruciabāt ⁊c. Ps. Uidi ꝓuari
cātes ⁊c. ¶ Itē sūt alie ꝑsecutiōes q̄ sanctis oībus de

esse non pñt: scȝ carnis mundi ⁊ demonis: q2 vt habet
Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spũm ⁊c. Rom. 7.
Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mor-
tis huius ⁊c. ps. Multe tribulationes iustorum ⁊c.
¶ Deide, cũ dic. (Mali aũt hoies ⁊c.) ondit q̃ mali i
cidunt in peiora mala: scȝ culpe. Dicit mali in se: scȝ in
q̃ntũ pctis iherẽt. Mat. 21. Malos male pdet ⁊c. Et se
ductores. scȝ in primoꝝ nocumẽtũ inq̃ntũ seorsuȝ du
cunt eos a via ṽitatis q̃ cõis est. Ro. vlti. Per dulces
sermones ⁊ bñdictiões seducũt corda inocẽtiũ ⁊c. Sȝ
isti nõ cõtenti malis q̃ fecerũt pficiũt in peius. Apoc.
vlt. Qui in sordibus est sordescat adhuc ⁊c. Sȝ ɔ̃. su-
pra eodẽ vltra nõ pficiẽt. Dõm est q̃ qui pficiũt in pe
2 ius pmissi a deo. ⁊ ex fictiõe malicie eoꝝ q̃ semp est ad
malũ: sȝ ẽm puidentiã diuaȝ phibẽt ne possint imple
re qd̃ ceperunt. Proficiũt aũt in peius mali in seipsis
inq̃ntũ errãt circa veritatẽ. Mat. 22. Erratis nescientes
scripturas neq3 virtutẽȝ dei. Itẽ opere errãt ⁊ hoc mõ
oẽs mali errãt. puer. 14. Errãt oẽs qui operant malũ.
Itẽ in pximis: q2 seductores. Unde dicit. In errorem
mittẽtes: ne. s. possint per pſperitates venire ad regnũ
celoꝝ. Contra illud supra. Qui pie volunt ⁊c. Esa. 3.
Popule meus q̃ beatum te dicunt ipsi te decipiunt.
¶ Deide cũ dic. (Tu vero ⁊c.) monet eũ vt maneat i
sua istitutione: ⁊ hortat eũ tripl'r: scȝ ex parte doctoris.
ex parte ipsius thimothei ⁊ ex parte eoꝝ q̃ accepit. Di
3 cit ẽ. Assecut' es mĩsicordiã ⁊c. ergo pmane i his que
accepisti. Eccl'ici. 10. Si spũs potestatẽ habẽtis ascẽde
rit sup te locũ tuum ne dimiseris ⁊c. p' Cor. 15. Stabi-
les estote ⁊ imobiles ⁊c. Dic̃ ẽ. Didicisti ⁊ credita sũt ti
bi: q2 q̃libȝ xpianus discit q̃ fidei sunt: ⁊ hec est doctria
salutaris. Jo. 6. Ois qui audiuit a pr̃e meo ⁊ didic̃ vẽit
ad me ⁊c. Sed spẽliter documẽta fidei sunt credita pre
latis inq̃ntũ debẽt aliõs ea dispẽsare. Gal. 2. Cũ vidissẽt
q̃ creditũ est mihi euãgeliũ pputij ⁊c. Et quare opȝ
pmanere? Q2 ego magr̃o s'cie habui q̃ errare ñ potuit
2' Cor. 13. In me loq̃tur christus. Et io i his firmiter p
mane. Sciens a quo didiceris: q2 a paulo qui non ab
hoīe neq3 per hoiem didicit ⁊c. Gal. 1°. Ex pp̃ria con-
4 ditione. Turpe enim ẽ homini nutrito in bono a pue-
ritia i senectute deficere. Eccle. 26. Qui trãsgredit a iu
stitia ad peccatum deus parauit eũ ad rompheã. Thi
motheus aũt sic fuit nutritus. puer. 22. Adolescẽs iux
ta viam etiã cũ senuerit nõ recedet ab ea. Uñ dicit ab i
fantia. Et dicit. Sacras litteras que sunt littere veteris
testamẽti quas didicit ab ifantia: q2 filius mulieris iu
dee. Act. 16. Unde mater sua fecit eum erudiri in eis:
quod est cõtra manicheũ: q2 apostolus vetus testamẽ
tũ hic nominat sacras scripturas litteras: q2 ab ifantia
sua nõ nouit litteras noui testamẽti. ¶ Tertio ex pte
eoꝝ q̃ accepit: ⁊ ẽ tertia rõ: nam si aliquis hȝ aliquam
5 scientiam in q̃ nõ ẽ vtilitas deserit eaȝ ⁊ transit ad aliaȝ.
Sȝ si scia est valde vtilis stultũ ẽ eaȝ dimittere. Et p̃ sa
cit rõnẽ. Scd̃o mãifestat eam ibi. (Omnis scriptura.)
Dicit ẽ. Dico q̃ accepisti litteras sacras q̃ nõ sunt ɔtẽ
nẽde q2 sunt vtiles. Esa. 48. Ego dominus deus tuus
docẽs te vtilia ⁊c. Uñ subdit dicẽs. Que te pñt ⁊c. Joã.
6. Dñe ad quẽ ibimus. verba vite eterne habes. Jo. 5.
Scrutamini scripturas in q̃bus putatis vitã eternam
hr̃e. ille sũt q̃ testimoniũ phibẽt de me. Et lr̃e q̃ te pñt
istruere ad salutẽ. sȝ nõ nisi p fidẽ christi. Roma. 10. Fi
nis. n. legis ẽ xp̃s ad iustitiã omni credẽti. Heb. 11. Si-
ne fide. n. ipoĩe ẽ placere deo. Rõnem autem manife-
stat dicens. (Omnis ⁊c.) Ubi ondit q̃ sacre littere sũt
vie ad salutem. Et tria ponit. Nam cõmẽdat scriptu-
ras rõne pncipij. ratione effectus vtilis: ⁊ ratione vlti
mi fructus ⁊ profectus. Si enim cõsideres eius pncĩ-
piũ hȝ priuilegiũ sup oẽs: quia alie sunt tradite per ra
tionem humanã: sacra aũt scriptura est diuina ac diui-
nitus ispirata. 2. Pe. p̃. Nõ enim volũtate humana al-
lata est aliq̃ñ pphetia: sȝ spũsancto ispirati locuti sunt
sctĩ dei homines. Job. 32. Inspiratio omnipotentis dat
itelligẽtiam. Sȝ dices quomõ omnis scriptura diuini
tus ispirat cum ẽm ambrosium omne verũ a quocũq3
dicat a spiritusc̃õ est? Dõm est q̃ deus dupliciter aliq̃d
operatur: scȝ immediate vt pprium opus sicut mira-
cula. Aliquid mediãtibus causis iferioribus: vt opa
naturalia. Job. 10. Man' tue dñe fecerũt me ⁊c. Que
tñ fiunt operatiõe nature. Et sic in hoie istruit itelle-
2 ctũ ⁊ imediate per sacras litteras: ⁊ mediate per alias
scripturas. Effectus huius scripture est dupl'x. scilicet
quia docet cognoscere veritatẽ ⁊ suadet operari iusti-
tiam. Joã. 14. Paraclitus spũsctũs docebit. scilicet co
gnoscẽda: suggeret opãda. Et iõ vtilis est ad cognoscẽ
dam veritatẽ: ⁊ vtilis est ad dirigẽdũ in operatiõe. Est
enim rõ speculatiua: ⁊ est ẽt ratio practica. Et i vtroq3
sunt duo necessaria: scȝ q̃ veritatem cognoscat ⁊ erro
rem refellat. Hoc. n. opus est opus sapiẽtis. scȝ nõ mẽ-
tiri ⁊ mẽtiẽteȝ refellere. Quãtum ad pmũ dicit. Uti-
lis est ad docẽdũ: scȝ veritateȝ. ps. Bonitatẽ ⁊ disciplinã
⁊ sciam doce me ⁊c. ¶ Itẽ ad arguẽdũ q̃ntum ad ẽm.
3 Tit. pmo. Ut sit potens exhortari in doctrina sana ⁊
eos qui cõtradicũt arguere. ¶ Itẽ q̃ntũ ad practicam
sunt duo necessaria: scȝ vt reducat a malo ⁊ ad bonum
inducat. ps. Declina a malo ⁊ fac bonum ⁊c. Quãtuȝ
ad pmũ dicit. Ad corripiẽdũ quod est eripere a malo.
Mat. 18. Si peccauerit i te frater tu' vade ⁊ corripe eũ
inter te ⁊ ipm solum ⁊c. Job. 5. Beatus homo qui cor
ripitur a domino. Quãtum ad secundum dic̃. Ad eru
diẽdũ i iustitia. Et hec omnia sacra scriptura fac̃. Esa.
8. In manu fortierudiuit me ⁊c̃. Sic ergo quadruplex
est effect' sacre scripture: scilicet docere veritatẽ: argue
re falsitatem: quãtum ad speculatiuam. Eripere a ma
lo: ⁊ inducere ad bonum: quãtum ad practicam. vlti-
mus eius effectus est vt pducat homines ad pfectuȝ.
Nõ enim qualitercũq3 bonuȝ facit: sed pficit. Heb. 6.
Ad pfectionẽ feramur. Et dic̃. vt pfectus sit hõ dei: q2
4 nõ põt homo eẽ pfectus nisi sit hõ dei. Perfectuȝ. n. ẽ
cui nihil deest. Tunc ẽ homo est perfectus: quãdo est
paratus ad omne bonum: non solũ ad ea q̃ sunt de ne
cessitate salutis: sed etiam ad ea que sunt superoga-
tiõis. Bonũ aũt faciẽtes nõ deficiamus. Gal. vltimo.

CAP. IIII.

Estificor coram deo ⁊ iesu xp̃o
q̃ iudicatur' ẽ viuos ⁊ mortuos 4' dñi. 43. ar
per aduentũ ipsius ⁊ regnum: tic. p̃
eius. predica ṽbũ: insta oportu
ne importune: argue: obsecra increpa in oĩ
patientia ⁊ doctrina. Erit enim tempus cũ
sanam doctrinam nõ sustinebunt: sȝ ad sua 5
desideria coacceruabunt sibi magistros pru-
rientes auribus. ⁊ a veritate quidẽ audituȝ
auertent. ad fabulas autem conuertentur.
Tu vero vigila: in omnib' labora: op' fac
euangeliste: misteriũ tuũ iple: sobrius esto.
¶ Premissis piculis tẽpoꝝ nouissimorũ ⁊ ydoneita
te thimothei ad resistẽdũ: hic ostẽdit quõ resistat. Et
pmo ponit monitio. Secundo eĩ' necessitas ibi. (Erit
enim ⁊c̃.) Itẽ pmo põit eius cõtestatio. Secundo ad

c monitio ibi.(Predica ꝟbū ꝛc̄.)In ꝯtestatiōe sūt duo
cōsiderāda.s.corā ꝗbus cōtestet̄ ꝛ per quē.Cōtestatur
aūt corā duobus.s.corā eo.qui ē nr̄a beatitudo.ꝛ corā
eo qui nos in beatitudinē itroducit.Btitudo aūt nr̄a
deus est.ps.Beata gens cui⁹ est dn̄s deus eius ꝛc .Et
iō dic̄.Corā deo.i.testē induco deū ꝙ hāc monitionez
faciā.Hic eniz testis nō decipit̄.2ᵉ Cor.p̊.Ego aūt deuz
testez inuoco in aiam meā ꝛc̄. Et xp̄o cui⁹ ē itroducer̄
in beatitudinē.Ro.p̊.Per quē ꝛ accessum habemus
p fidē in grām istā ꝛc̄.Uel corporalr̄ itroducit qdem:
q: ip̄e iudicaturus ē viuos.ꝛ tūc viuos dicit illos q vi-
ui reperient̄ in aduentu eius q morient̄ qdē:ſʒ q: in mo
dico tēpore resurgent dn̄r viui.p̊ᵉ Thes.4.Nos q vi
2 uimus q residui sum⁹ in aduētu dn̄i nō p̄ueniem⁹ eos
q dormierūt ꝛ c̄.Ul' viuos dicit bonos:scʒ q viuunt vi
ta grē.p̊ᵉ Jo.3.Qui non diligit manet in morte ꝛc̄.Et
hos ēt iudicat.Act.10.Ipse est q ꝯstitutus ē a deo iu-
dex viuorū ꝛ mortuoꝝ.Sʒ cuʒ xp̄s sit deus quō vtit̄
hic hac copula corā dō.ꝛ xp̄o.Rn̄deo.pōt dici ꝙ dicit̄
corā deo scʒ p̄re ꝛ xp̄o.i.filio.Pater.n.ē fons diuinita-
tis:ꝛ cōtestat̄ p duo desiderabilia sctis.p̄mū ē aduētus
xp̄i.Luc.12.Similes hoībus expectātibus dn̄m suum
qn̄ reuertatur a nuptijs ꝛc̄.Apoc .vlt . Ueni dn̄e iesu.
Scd̄m ē regnū eius.Mat.6.Adueniat regnū tuum.
Regnat qdē ſm potestatē sup oēm creaturam.Mat.
vlt.Data ē mihi omnis ptās in celo ꝛ in terra.Sʒ spūa
3 liter in sctis regnat i p̄senti p grām:ꝛ in futuro p glīaʒ.
Qui scil nō sūt de h̄ mūdo.Joā.18.Regnū meū nō est
de hoc mundo ꝛc̄.Sed h̄ regnū hic inchoat̄:sed in fu
turo cōsumabitur quādo omnia regna ei subijcient̄ ꝛ
volētia ꝛ nolentia.ps.Donec ponā inimicos tuos ꝛc.
¶ Cōsequēter cū dicit.(Predica ꝟbū ꝛc.)pōit̄ moni
tio ꝛ hoc vt instet doctrine que ē duplex.Una ad oēs
quam ponit.p̊.Alia ad aliquos.ꝛ hanc ponit scd̄o ibi.
(Argue ꝛc.)Itē p̄mo monet eū ad gnālem doctrinaʒ
exequēdā.Secūdo docet modū.Dicit ḡ.Predica ver
bū ꝛc̄.scʒ euāgeliū.Marci vlt.Eūtes in mūdū predi-
cate euāgeliū oī creature ꝛc̄.In p̄dicatiōe duo sūt:scʒ
4 dnūciatio ꝟitatis:ꝛ istructio ad mores.Et hec duo dʒ
p̄dicator facere.Luc.vlt.Incipiēs a moyse ꝛ oībus p
phetis iterpretabatur illis in omnibus scripturis ꝛc̄.
Modus.est cū istātia ꝛ continuatione.Un̄ dic̄.Insta
oportune:importune.2ᵉ Cor.11.Instantia mea quotti-
diana ꝛc̄.Sʒ dicit.Importune.Cōtra.Eccl.20.Ex ore
fatui reprobabit̄ parabola.nō.n.dicit illam in tpe suo.
Item puer.15.Sermo oportunus optimus est .Dōm
est:ꝙ p̄dicator ſm veritatē semp dʒ predicare oportu
ne:ſʒ ſm existimationē falsam audientiū dʒ p̄dicare i-
portune:q: p̄dicator veritatis semp est bonis oportu-
nus:ꝛ malis semp importunus est.Jo.8.Qui ex deo ē
ꝟba dei audit.ppterea vos nō auditis:q: ex deo non
estis.Eccli.6.Quā aspa ē nimiū sapiā idoctis hoīb⁹
ꝛc.Si hō.n.vellet hāc ſuarē oportunitatē vt diceret his
5 qui volūt audire.p̄desset tm̄ iustis:ſʒ opʒ ꝙ aliqn̄ etiaʒ
p̄dicet malis vt cōuertant̄.Et ad hoc addit̄ importu-
ne.Esaie.58.Clama ne cesses ꝛc.
¶ Cōsequēter cū dic̄.(Argue ꝛc.)pōit̄ doctrina i spe-
ciali quā p ponit.Scd̄o modū ibi.(In oī patiētia ꝛc.)
Instituens aūt aliquē spālr̄ pōt eū instituere .Ul' de
ptinentibus ad fidē.puta vt doceat ꝟitatē ꝛ remoueat
errorē.Et q̄tū ad h̄ p̄mū dicit.Argue scʒ errores.Tit.
2.Argue eū omni imperio.Uel ō ptinētibus ad bonos
mores ꝛ ad hoc eō dʒ inducere aliqn̄ bonū ꝛ suplorem.ꝛ
tūc dʒ placide ꝛ benigne mōere.Un̄ dicit . Obsecra.2ᵉ
Thi.4.seniorē ne icrepaueris:ſʒ obsecra vt p̄rē.Gal.
6.Uos q spūales estis hmōi istruite i spū lēitatis.Et

d spālr̄ si nō peccat ex malitia.Si aūt instituat maluʒ dʒ
eū icrepare.Tit.p̊.Ob quā cām icrepa illos dure vt sa
ni sint i fide ꝛc.Job.5.Increpationez dn̄i ne reprobes
ꝛc.Sʒ quis modus;In oī patiētia ne irat⁹ appareas ꝛ
ex ira instruas:ſʒ trāquille.puer.19.Doctrina viri per
patiētiaʒ noscit̄ ꝛc.ps.Bene patiētes erūt vt annūciēt.
Itē doctrina.s.de his que ad fidē ꝛ in his que ad mo-
res.Jere.3ᵒ.Pascent vos in scientia ꝛ doctrina.
¶ Deīde cū dic̄.(Erit.n.ꝛc.)ostendit necessitatē mōi
tionis p̄misse.Est aūt triplex necessitas p̄dictoꝝ.Ei p
ma ex pte audientiū.Scd̄a ex pte thimothei ibi.(Tu
ꝟo ꝛc.)Tertia ex pte apostoli ibi.(Ego eni iam ꝛc.)
Circa p̄mū duo fac.q: p̊ pponit necessitatē.Scd̄o ex-
ponit dictū suū ibi.(Et a veritate ꝛc.)Nec̄itas p̄ma ē
auditoꝝ peruersitas in audiēdo vt vtilia nolint audi-
re ſʒ curiosa.Dic̄ ḡ q̄tū ad p̄mū.Insta duʒ nolūt audi
re sanā doctrinā.Nā erit tēpus qn̄ erūt mali doctores.
Actu.20.Ego scio qm̄ lupi rapaces itrabūt i vos post
discessionē meā ꝛc.Un̄ dicit.Nō sustinebunt.i.erit eis
odiosa ꝟa doctrīa.i.xp̄i puer.8.Justi sunt oēs ſmones
mei.nō est in eis prauū qd neqʒ pueꝛsuʒ ꝛc̄.¶ Alia p
uersitas q: volunt inordinate audire curiosa ꝛ noxia.
puerb.p̊.Usqʒquo paruuli diligitis infantiaʒ:ꝛ stulti
ea q̄ sūt sibi noxia cupient ꝛ imprudētes odibūt sciaʒ.
Iō dicit.Sʒ ad sua desideria coaceruabūt.i.multipli-
cabūt ꝛc.Contra quos dicitur Jaco.3 .Nolite plures
magrī fieri frēs mei sciētes qm̄ maius iudicium sumi
tis.Et est coaceruatio qn̄ indigni ꝛ isufficiētes multi-
3 plicant̄:ꝛ magis coaceruatio ē si fiāt q̄uor idigni q̄ si
centū boni:q: vt habet̄.Sap.6.Multitudo sapiētium
sanitas est orbis terraꝝ ꝛc.Esa.10.Loqmini nobis pla
centia.Et hoc est ſm sua desideria:q: vn⁹ vult audire
vnuʒ:alius aliū.ꝛ sic querunt diuersos magistros. Et
dicit.Pruriētes auribus:scʒ auditores.Pruritū dr̄ ha
bere i pedibus q n̄ vult qescere.In auribus ꝟo q semp
audit̄ vult noua iaudita ꝛ curiosa ꝛ q̄nqʒ noxia. Act.
17ᵒ.Atheniēses ad nihil aliō vocabāt nisi aut discere
aut audire aliqd noui.Et iō multiplicat̄ doctrīa hereti-
ca.pv̄.19.Aq̄ furtiue dulciores sūt ꝛ pāis abscōditus
¶ Cōsequēter cum dic̄.(Et a ꝟitate ꝛc.)suauior ꝛc.
Expōit dcm̄ ꝛ p̄ expōit qō dixerat ꝙ sanā doctrinā nō
4 sustinēt cū dicit.(A ꝟitate ꝛc.)Sana doctrīa est qn̄ nō
hʒ admixtā falsitatē.Ergo sanā doctrinā non sustinent
dū ꝟitatē nolūt audire.Osee.4. Nō ē ꝟitas ꝛ nō ē mi-
sericordia ꝛ nō est scia in terra ꝛc.Joā.8.Si ꝟitatē di-
co vobis:q̄re nō creditis mihi?ꝛc.Scd̄o ꝙ dixerat co
aceruabūt ꝛc.exponit cū dic̄.Ad fabulas āt cōuertēt̄.
Fabula est composita ex miris i qbus deficit ꝟitas.Et
talis hoīes habētes in auribus pruritū volūt audire.
p̊ᵉ Thi.4ᵒ.Ineptas ꝛ inanes fabulas deuita ꝛc.
¶ Deīde cū dic̄.(Tu ꝟo ꝛc.)pōit̄ nec̄itas ex pte thi-
mothei cui erat offi̅m cōmissū:ꝛ iō nec̄iuʒ erat ꝙ p̄di-
caret.Et p̊ monet eū ad sollicitudinē .Scd̄o iduc̄ euʒ
ad laborē.Tertio moderat̄ laborem.Dic̄ ḡ. Tu ꝟo ꝛc.
.Q.d.Isti sic faciūt.Tu ꝟo ꝛc.Mat.24.Uigilate:q:
5 nescitis q̄ hora dn̄s vester vētur⁹ sit ꝛc.Luce .2.Et pa
stores erāt i regiōe eadē vigilātes ꝛ custodiētes vigili
as noctis supra gregē suū ꝛc.Ro.12.Qui p̄est i sollici
tudie.Sʒ q: sollicitudo sine labore ianis ē:iō p̊ iducit
ad vlr̄ laborādū.Scd̄o determiat in q̄ est laborandū.
Tertio laborādi necessitatē.Dic̄ ḡ.Uigila ꝛ sic ꝙ ali-
qd facias:ꝛ iō labora.Sapien.3 .Bonorū laborū glo
riosus est fructus ꝛc.Et h̄ in oībus:idest i omni gene
re hominuʒ.Esaie.32.Beati q seminatis super omnes
aquas ꝛc.Marci vltio. Predicate euāgeliū omni crea
ture.Un̄ mox determinat in quo est laborādū dicens:

a Opus fac euāgeliste.i.euāgeliza. Hoc.n.est nobile opꝰ: q: ad hoc xp̄s est missus. Luc.4. Alijs ciuitatibꝰ opꝫ me euāgelizare:q: iō missus suꝫ. Esa.41. Primꝰ ad syō dicet. Ecce adsum ꝛ hierlm euāgelistā dabo. Euāgelista aūt dicit aliq̄s qui scripsit euāgeliū:ꝛ sic sūt q̄ttuor: q̄nq; qui predicat ip̄m.ꝛ sic dr̄ h:ꝛ Ephes.4. Necessitas aūt huiꝰ laboris:q: est misteriū tuū:ꝛ iō tibi cōmissum imple.s.p̄dicādo. Col.4. Dicite archippo.vide ministeriū qd̄ accepisti in dn̄o: vt illud impleas. Ille āt implet offm̄ euāgeliste qui v̄bo predicat ꝛ opere implet. Act.p̄. Cepit iesus facere ꝛ docere. ¶ Cōsequēter inducit ad moderantiā dicēs. Sobrius esto.vel sobrietate corpali q̄ dcet p̄dicatorē. Ebrietas.n.ē inimica sapie. 2 Eccl 2°. Cogitaui abstrahere a vino carnē meam. Uel potius sobrietas ponitur hic p discretione. Actuū.26. Uerba sobrietatis ꝛ veritatis eloquor.p̄ᵉ Petri.5. Sobrij estote ꝛc. Lectio. II.

(Margin: Euāgelista dī q̄ scripsit euangeliū)

2° dist. 27. arti.3.

Go enim iaꝫ delibor ꝛ tempus resolutiōis mee instat. Bonuꝫ certamē certaui: cursum consumaui: fidē seruaui. In reliquo reposita ē mihi corona iustitie: quā reddet mihi dn̄s i illa die iustus iudex. Nō solum 3 aūt mihi: sꝫ ꝛ his qui diligūt aduentū eius.

¶ Supra monuit eū vt instaret doctrine.ꝛ h̄ ppter audiētes ꝛ ppter ip̄m thimotheū: hic inducit tertiam necessitatē ex pte apostoli.ꝛ ē q: in breui erat subtrahēdus de mūdo. Et p̄ p̄nūciat suā mortē iminere. Scd̄o mādat q̄ visitet eū ibi.(Festina ꝛc.) Circa p̄mū duo facit. Primo designat istantia mortis eius. Scd̄o securitas morietis ibi.(Bonuꝫ certamē ꝛc.) Circa p̄ᵐ duo facit:q: p̄mo nunciat passiones q̄s patiebat. Scd̄o p̄ dicit mortē q̄ expectabat ibi.(Et tp̄s mee ꝛc.) Quātū ad p̄ᵐ dic. Ego.n.ꝛc.q̄si dicat. Statiꝫ ego delibor. Sc̄torꝫ aūt passio dr̄ imolatio. Phil.2. Sꝫ ꝛ si imolor su- 4 p sacrificiū ꝛ obsequiū fidei vr̄e gaudeo ꝛc.p̄s. Tibi sacrificabo hostiā laudis.s. p te patiēdo. Antiquitus in sacrificijs q̄ ex humidis offerebant q̄dā fiebāt pregustatiōes.ꝛ he vocabant delibationes. Ro.11. Q: si delibatio sancta ē ꝛ massa ꝛc. Et ideo vocat passiones iminentes delibationes. Et q̄uis iam diu sim hec expertus tempus tn̄ resolutiōis mee instat. Est aūt duplex resolutio.s.aīe a corpe. Eccl.vlti. Et reuertat puluis in terrā suam vnde erat.ꝛ sp̄us redeat ad deum qui dedit illum. Item est resolutio corporis in puluerem. Gen.3. Puluis es ꝛ in puluerem reuerteris.

¶ Deide cū dic.(Bonū ꝛc.) ōn̄dit securitatē sue mortis. Sꝫ sciēdū est q̄ ē differētia īter mortē iusti ꝛ peccatoris:q: vt dr̄ puerb.11. Mortuo hoīe impio nulla erit 5 vltra spes. Q: eniꝫ spem hꝫ in istis rebus transitorijs: iō spē n̄ hꝫ i eternis. Sꝫ iustꝰ hꝫ spē in eternis ꝛ n̄ i terrenis. Prio ḡ ponit meritū sue securitatis. Scd̄o securitatē de p̄mio ibi.(In reliq̄ ꝛc.) Meritū huiꝰ vite ē in tribꝰ.s.in resistēdo malis. In pficiēdo in bonis. In bn̄ vtēdo dei donis. Primū dr̄ qd̄dā certamē. Sꝫ certamē dr̄ bonū: p̄ si sit p bonis: puta.si sit p fide ꝛ iustitia sic aplī. Iude.p̄. De cōi vr̄a salute necē habuit scribere vobis dprecās supercertari semel tradite sanctis fidei. Eccl.4. Pro iustitia agonizare p aīa tua ꝛ vsq; ad mortē certa p iustitia. Scd̄o ppter modū certaminis.s.s.sollicite ꝛ legitime certet.supra.2°. Nō coronabit nisi q legitime certauerit.p̄ᵉ Cor.9. Sic pugno nō q̄si aerē v̄berās sꝫ castigo corpꝰ meū ꝛc. Tertio ppter difficultatē certaminis. Sap.10. Et certamē forte dedit illi vt vinceret ꝛc.ꝛ profectū in bonis qd̄ ē. ¶ Sꝫ no- b tat cursuꝫ.p̄ᵉ Cor.9. Sic currite vt cōp̄hēdatis ꝛc. Et dr̄ cursus pfectus sc̄orꝫ:q: cū festinatiōe currūt vt meliorantes cōsumāt agitati stimulis charitatis. Heb.4°. Festinemꝰ ḡ igredi in illā requiē ꝛc.p̄s. Uiā mādatorꝫ tuorꝫ cucurri. Sꝫ adhuc certamē ꝛ cursus mortꝭ restabat. ḡ n̄ cōsumauerat cursū nec certauerat. Dōꝫ ē q̄ sic bō q bn̄ icipit ꝛ itēdit finire hꝫ pfecte.sic ꝛ apls iā.n.iceperat ꝛ finire itēdebat. ¶ Bonꝰ vsus donorꝫ dei ē duplex.s.ꝯseruatio fidei:ꝛ iō dic. Fideꝫ s̄uaui qd̄ fac̄ q vtit donis dī ad gl̄iaꝫ dī ꝛ salutē primorꝫ. Matt.24. Quis putas ē fidelis s̄uꝰ ꝛ prudēs: quē ꝯstituit dn̄s sup familiā suā: ꝛc.p̄ᵉ Thi.p̄. Fidelē me existimaui ponēs i ministerio ꝛc. Ul s̄uaui i me v̄tutē fidei. Ro.14. Oē qd̄ nō ē 2 ex fide pctm̄ ē ꝛc. ppter qd̄. Mat.10. Estote prudētes sic s̄pētes.i.custodite fidē tāq; caput ꝛ fūdamē v̄tutuꝫ.

¶ Deide cū dic.(In reliquo ꝛc.) ponit spes de p̄mio qd̄ p̄mo posuit. Scd̄o ōn̄dit datorē eiꝰ ibi.(Quā reddet ꝛc.) Tertio ponit pticipes premij ibi.(Qui diligunt ꝛc.) Dic ḡ. Ex quo pugnaui ꝛ cursum cōsumaui: nihil restat nisi q̄ coroner. Corona iustitie dr̄ quā deꝰ ex sua iustitia reddet. Sed contra: q: vita eterna ex gr̄a dat. Rom.6. Gr̄a dei vita eterna.ꝛ cap.8. Nō sūt cōdigne passiōes huius tēporis ad futurā gl̄iaꝫ ꝛc. Nō ḡ ex iustitia. Rn̄deo. Dicēdū ē q̄ est ibi gr̄a q̄tū ad radicem merēdi: iustitia q̄tū ad actū q pcedit ex volūtateꝰ. vel 3 corona q̄ dat ex iustitia: q: datur iustis s̄m opa iusta. Esa.3. Dicite iusto qm̄ bn̄ fructū adiuētionū suarū comedet ꝛc. Hec corona duplex ē: q̄dā p̄ncipalis.quedaꝫ sc̄daria. Pria ē premiū eēntiale que nihil ē aliō q̄ꝫ gaudiū de v̄itate. Esa.28. In illo die erit dn̄s exercituū corona glorie ꝛ sertū exultatiōis residuo ppl̄i sui ꝛc. Deus ē ḡ corona nostra. Scd̄a ē corona q̄ debet sp̄alibus opibus ꝛ hec est aureola.ꝛ vna debet martyribus.supra.2°. Nō coronabit nisi q legitime certauerit ꝛc.ꝛ ad h̄ ē qd̄ dic. Bonū certamē certaui. Alia debetur virginibus. Sap.4. In ppetuū coronata triūphat incoīquinatorꝫ certaminū premiū vicēs ꝛc. Et ad h̄ ē. Cursuꝫ cōsumaui. Apoc.14. Hi sequunt agnū ꝛc. Tertia ē 4 doctorꝫ. Puer.4. Dabit capiti tuo augmēta gr̄aruꝫ ꝛ corona inclita ptegette. Et ad h̄ dic. Fideꝫ s̄uaui. Et dic reposita.i.s̄m eternā predestinatiōem res̄uata.supra.p̄. Scio cui credidi: ꝛ certus suꝫ q: potēs ē depositū meū s̄uare i illū diē. ¶ Dator huiꝰ ē deꝰ.iō dic quaꝫ reddet mihi dn̄s.s.p suā iustitiā i illa die. Nā hec ē corona gl̄ie.ꝛ hec ē duplex.s.aīe:ꝛ h̄ reddit sc̄is i illa die .i.i morte. Un̄ h̄ dicit. Tp̄s mee resolutiōis istat.2ᵉ Cor.5. Si terrestris domus nr̄a huiꝰ habitatiōis dissoluat q̄ edificationē habemꝰ ex deo ꝛc. Alia ē corpis: ꝛ hec reddet i illa die.s.iudicij.p̄ᵉ Cor.15. Seminat i ignobilitate ꝛc. Participes huiꝰ sūt oēs sc̄i. Un̄ dic. Nō solum ꝛc.s.reponit. Apoc.vlt. Ueni dn̄e iesu. Cant.5. Ueniat dilectꝰ meꝰ i ortū suū vt comedat fructū pomorꝫ suorꝫ 5 ꝛc. Qui n̄ diligūt deū nihil hn̄t: vt diligāt aduētū eius. Amos.5. Ueh ōsiderātibꝰ diē dn̄i: q: corona solū charitati dbet. Jo.14. Qui diligit me diliget a p̄re meo et ego diligaꝫ eū ꝛ māifestabo ei meipsū. ¶ Lectio. III.

(Margin: Corona est duplx)

Estina ad me venire cito. Demas.n.me dliquit diligēs hec seculū ꝛ abijt thessalonicaꝫ crescens in galatiā.titus in dalmatiā.lucas ē mecū solus. Marcū assume: ꝛ adduc tecū: ē enim mihi vtilis in ministerio. Tichicū āt misi ephesū. Pennulā quam

b reliqui troade apud carpũ veniens affer te
cũ: ⁊ libros: maxie aũt membranas. ¶ Ale-
Psal. 61. xãder erari⁹ multa mala mihi oñdit: reddet
illi dñs ẜm opera eius: quem ⁊ tu deuita.
Ualde eniȝ restitit verbis nostris. In p̄ma
mea defensiõe nemo mihi affuit: ſȝ oẽs me
dereliquerũt. ñ illis imputetur. Dominus
autem mihi astitit ⁊ cõfortauit me: vt per me
p̄dicatio impleatur. ⁊ audiãt omnes gẽtes
⁊ liberat⁹ sum de ore leonis. Liberauit me
a dñs ab omni ope malo. ⁊ saluum faciet in
regnum suũ celeste. cui glĩa in secula seculo
rũ. Amen. Saluta priscã ⁊ aquilam ⁊ onesi
phori domũ. Erastus remansit corithi. tro
phimum autem reliqui infirmũ mylethi.
¶ Rogat visitari. Et p̄ vocat euȝ ad se. Secũdo signi
ficat suum statum ibi. (Alexãder ⁊c̃.) Tertio cõcludit
epistolarem salutationẽ ibi. (Salutant te ⁊c̃.) Itẽ p̄mo
mandat vt veniat. Secũdo assignat ei sociũ ibi. (Mar
cũ assume ⁊c̃.) Tertio oñdit qd afferat ibi. (Pennulã
⁊c̃.) Circa p̄m duo facit. q: p̄ vocat eum. Secũdo cãm
3 vocatiõis assignat ibi. (Demas ⁊c̃.) Dicit ḡ. Q: in bre
ui suȝ recessurus de mũdo: festina ⁊c̃. ⁊ h̄ vt inuicẽ cõso
larent ⁊ vt iuuarent eũ in p̄dicatiõe euãgelĳ: pro quo
erat sollicitus in vinculis existẽs. Prouer. 18. Frater q
adiuuat a fratre q̃si ciuitas firma. Cã vocatiõis est: q:
societate debita erat destitutus. Et p̄mo a quodã q p̄-
pter suaȝ culpã recesserat. Scd̃o q: q̃sdã miserat ad p̄-
dicandũ. Dicit ḡ. Demas. eniȝ ⁊c̃. i. p̄posuit amorẽ hui⁹
seculi amori meo. p̄ Jo. 2°. Si qs diligit mũdũ non est
charitas patris in eo ⁊c̃. ¶ Crescens qdaȝ discipulus
abĳt i galatiã missus ab apostolo. Titus ẽt missus ab
eo abĳt in dalmatiaȝ. vbi finalr dicit fuisse episcopus.
Job. 38. Nũqd mittes fulgura ⁊ ibunt? ¶ Lucas ⁊c.
4 hũc retinuit i p̄dicatiõe euãgelĳ in q̃ fuit gratiosus. 2ᵉ
Cor. 8. Cuius laus est in euãgelio p̄ oẽs ecclesias.
¶ Deide cũ dic̃. (Marcũ ⁊c̃.) assignat ei sociũ ⁊c̃. Et
circa h̄ duo fac: quia p̄mo assignat ei socium. Secũdo
huius rõnẽ. hic marcus alio noie dr̃. Joãnes ⁊ conso-
brinus barnabe. Act. 15. dr̃. q barnabas volebat assu-
mere marcũ: ſȝ paulus nolebat. Et p̄pter h̄ dissẽsio fa
cta ẽ iter eos ita vt discedest ab eis. Col. vlti. Marc⁹ cõ
sobrin⁹ barnabe. Rõ ẽ: q: ẽ mihi vtilis ⁊c̃. Titicũ ⁊c.
¶ Deide cũ dic̃. (Pennullã ⁊c̃.) Dicit qd portet. Car
pus est sanctus qdam. Pennula ẜm hieronymuȝ erat
volumẽ legis quod habebãt in carta per modũ rotuli:
⁊ h̄ vocat pennulã. vel pẽnula dicit vestis aliqua. Sȝ
ẜm Chrisostomũ erat vestis cõmunis. Et q: aplus ro-
5 me erat paup̄ nõ accipiens ab alĳs. iõ voluit vt vestis
c sibi portaret. Haymo dicit q erat specialis vestis in si-
gnum nobilitatis. Unde Actu. 22. Paulus dixit se ci-
ueȝ romanũ. Pr̃. n. pauli seruierat romanis in tharso
cilicie: ⁊ ex h̄ factus fuit ciuis romanus: ⁊ pẽnula erat
vestis in signũ cõsulis. Et forte pater suus erat ibi cõ-
sul. vel pennula dicit mantica vbi erãt libri qd videtur
q: seqt. Et libros. Sȝ quid apostolo de libris pleno spi
ritusctõ? Itẽ istabat sua resolutio. Respõdeo. Dñm ẽ q
p̄pter duo. Primo vt in legẽdo haberet solaciũ. p̄mo.
Macha. 12. Hñtes solatio sanctos libros q sunt in ma-
nibus nostris ⁊c̃. In libris. n. est remediuȝ cõtra tribu
latiões. Uel dicit hoc ne perderent. ſȝ remanerent fide
libus. Itẽ q̃to magis appropinquabat morti tãto ma
gis instabat seruitio scripturarũ sicut de ambrosio dr̃ d
q vsq; ad vltimã egritudinẽ nõ cessauit scribere. Uñ
scribẽs illũ psalmũ. Magnus dñs ⁊ laudabilis nimis
⁊c̃. mortu⁹ ẽ. Membrane sũt carte nõ scripte vl̃ cedu-
lo vbi scripserat epistolas vel p̄dicationes suas.
¶ Deĩd cũ dic̃. (Alexãder ⁊c̃.) oñdit q̃ apd̃ ipȝ fuerũt
⁊ que apud ipsuȝ sũt. Et p̄ ex parte hoium. Scd̃o ex p̄
te dei ibi. (Dñs aũt mihi astitit ⁊c.) Itez p̄ma in duas.
Q: p̄ significat ei de qõdã q ei aduersabat. Scd̃o de ne
gligẽtia eoꝝ q eũ nõ iuuabant ibi. (In p̄ma mea ⁊c̃.)
Itẽ p̄mo p̄mittit culpã iniq̃ impugnãtis. Scd̃o oñdit
penã ei⁹ futurã ibi. (Reddet ei ⁊c̃.) Tertio oñdit quõ
sit ẽt ẜm ecclĩam puniẽdus ibi. (Quẽ ⁊ tu ⁊c̃.) Uidet
b q hic Alexander fuit artifex eris vel custos erarĳ. ⁊
erat de his q dixerũt legalia eẽ de necẽtate salutis ẜuãde.
p̄ Thi. p̄. Circa fidẽ naufragauerũt ex qbus ẽ hyme-
ne⁹ ⁊ alexãder ⁊c̃. Et dicũt qdã q iste ẽ. d q̃ dr̃ Actuũ
19. Q: cõcitauit seditionẽ in aplm: ſȝ nomẽ dissonat q:
ille demetri⁹ h̄ alexãder. ⁊ locus. q: illud ephesi: istud
rome fuit. Et subiungit multa ⁊c̃. Et nota q non dicit
fecit: ſȝ q oñdit: q: impĳ aduersus iustos aium oñdere
p̄nt ſȝ nõ semper explent. Jerem. p̄. ⁊. 15. Bellabũt ad-
uersuȝ te ⁊ nõ p̄ualebũt: q: ego tecuȝ sum ⁊c̃. Job. 5.
Qui dissipat cogitatiões malignoꝝ ne possint adim
plere manus eoꝝ qd ceperũt. Qui app̄hendit sapiẽ-
tes in astutia eoꝝ ⁊ consiliũ prauorum dissipat.
¶ Deide cũ dic̃. (Reddet ei dñs ⁊c.) ponit penã ei⁹ fu 3
turã. Sȝ nota q nõ ponit v̄bũ optatiuũ reddat: ſȝ dic̃
reddet: q: significat penã eẽ paratã a deo. qd p̄uidebat
aplus ex ei⁹ pertinacia. p̄s. Q: tu reddes vnicuiq; iuxͣ
opa ei⁹. Tñ cũ h̄ q reseruat ei pena in futurũ ecclĩa dȝ
ẽt eũ punire excõicãdo. Uñ subiũgit. Quẽ ⁊ tu deuita
. s. tãq; hereticuȝ Tit. 3. Hereticum hoiem post vnã ⁊
scd̃aȝ correctiõeȝ deuita ⁊c̃. Cui⁹ ẽt dicti reddit rõneȝ di
cẽs. Ualde. n. ⁊c̃. Act. 7. Uos sẽp spũisctõ resistitis ⁊c.
¶ In p̄ma mea. põit negligẽtiã nõ iuuãtiũ eũ: ⁊ p̄ re-
p̄hendit eoꝝ culpã. Scd̃o petit ei veniã ibi. (Nõ illis
iputet.) Dic̃ ḡ. In p̄ma mea ⁊c̃. Glo. dicit q aplus sepe
ꝯtra alexãdrũ praue docẽtẽ pugnauit ⁊ in p̄sona nul-
lus ei affuit: ſȝ h̄ nõ videt eẽ sensus ei⁹: q: iste alexãder 4
nõ erat tãtus q aplus idigeret alĳs ad disputãdũ cũ eo:
ſȝ dñm ẽ q sic dr̃ Act. 25. Paulus appellãs missus est
romã. ⁊ iõ oportuit q p̄ñtaret cesari vt discuteret mis-
sionis sue cã: ⁊ iudei venerũt ꝯ eũ. Et h̄ aplus appellat
suã p̄mã defẽsionẽ. In q̃ discipuli defuerũt ei: timẽtes
ne a crudeli nerone punirent. Eccl. 51. Respiciẽs eraȝ
ad adiutoriũ hoiuȝ ⁊ nõ erat ⁊c. Esa. 63. Torcular cal
caui solus ⁊ de gẽtibus nõ ẽ vir mecũ ⁊c. Sȝ posset dici
q h̄ fuit: q: p̄ncipio nullus sciuit. Sȝ hoc est falsũ: imo
ex quadã pusillanimitate recesserunt. p̄s. Elongasti a
me amicũ ⁊ p̄ximũ meũ ⁊ notos meos a miseria ⁊c̃. Job.
6. Fratres mei preterierunt me ⁊c̃. sed quia fecerunt ex 5
infirmitate orat pro eis ⁊ non excommunicat. Luce. 6.
Orate pro calũniantibus vos.
¶ Deide cũ dic̃. (Dñs aũt ⁊c̃.) oñdit qd agit circa eũ
ex p̄te dei: cui⁹ auxiliũ p̄ põit. Scd̃o hui⁹ effectũ ibi. (Et
audiant ⁊c̃.) Dic̃ ḡ. Oẽs me dereliq̃rũt: ſȝ vbi deest hõ
offert se de⁹. p̄s. Qm̃ pr̃ me⁹ ⁊ mater mea dereliq̃rũt me.
dñs ãt suscepit me ⁊c̃. Uñ dic̃. Dñs mihi astitit. s. ad ad
iuuãdũ me. Jer. 20. Dñs mecũ ẽ tãq; bellator fortis ⁊c.
p̄s. Prouidebã dñm i cõspectu meo semp̄ qm̃ a dextris
ẽ mihi ne cõmouear. Et quõ? fortitudinẽ animi dãdo:
vt nõ stupescerem coraȝ cesare. Ezech. 3. Manus dñi
erat mecũ me confortãs. Et h̄ vt per me ⁊c̃. quod iple
tur quãdo ad plures diffundit ⁊ quando quod ore di-
citur opere implet. Actuũ. 9. Uas electionis ⁊c̃.

¶ Deide cũ dic̃.(Et audiãt ꝛc.)ponit effectus auxilij diuini. Et pmo q̃tũ ad preterita. Scdo quãtuʒ ad futura. Tertio agit grãs. Sʒ duplex ẽ bñficiũ circa preterita. s. liberationis a culpa ꝛ a pena. Dicit g̃. Dñs mihi astitit: ꝛ iõ i illa vocatione liberat⁹ fui: q2 ñ fui cõdemnat⁹ a cesare: ſʒ pmiſſũ ẽ mihi ꝙ irẽ q̃ vellẽ. Et iõ dicit. Et audiãt ꝛc. vt. s. aliq̃ secuʒ cõfortẽt ad veniẽdum. ps. Annũciate inter gẽtes gl'ĩa ei⁹ ꝛc. Et vt iudeoꝝ insultatio cõpmeret. Et subdit. Liberat⁹ sũ d' ore leonis. i. õ crudelitate Neronis. puer. 19. Sic̃ fremitus leonũ ita ira regis. puer. 28. Leo rugiens ꝛ vrsus esuriẽs pnceps impi⁹ sup pplʒ pauperẽ. Scdo liberat⁹ fuit a culpa. Uñ dic̃. Liberauit me dñs ab oĩ ope malo. Aliq̃ vo liberãt a pena icidẽtes in culpaʒ negatiõis a fide. ps. Eripuit me de inimicis meis fortissimis ꝛc. Et h̃ p deũ. Sapi. 8. Nõ possũ eẽ cõtinẽtes nisi deus det ꝛc. ¶ In futuro saluũ faciet ꝛc. Esa. 45. Isrl' saluatus est i dño salute eterna. Et dic̃. In regnũ celeste. Luc. 22. Ego dispono vob̃ sic̃ disposuit mihi pater me⁹ regnũ. Matt. 5. Merces vestra copiosa est in celis. Et iõ agit gratias dicẽs. Cui est gloria. p⁹ Thim. p̃. Regi seculoꝝ.

¶ Deinde cũ dicit.(Saluta ꝛc.) iniũgit ei alioꝝ salutationẽ. Scdo eum salutat ex pte alioꝝ. Tertio ex pte sua. Itẽ circa pmũ p̃ iniungit aliorũ salutationẽ. Secũdo determinat tẽpus veniẽdi. Dic̃ ergo. Saluta priscã scʒ que ẽ mulier ꝛ aquilã virum prisce quos premittit: quia forte deuotiores. Item onesiphori domum. Sed q̃re nõ eum sed domũ: quia forte mortuus erat. ꝛ ideo salutat familiam. Uel forte: q2 erat cum eo rome. Determinans tempus. pmo ostendit necessitatem. Secũdo prosequitur propositũ. Necessitas ẽ propter alios remanentes in alijs ꝛ alijs locis. Item propter turbationem maris. ¶ Deinde ponit personas salutantes ꝛ patet. Et modo cõsueto ne corrumpat' epistola scribit manu sua. Gratia autem vobiscum. Amen.

¶ Explicit deuotissima postilla sanctissimi doctoris Thome de aquino ordinis fratrũ p̃dicatorũ super secunda epl'a beatissimi apostoli Pauli ad thimotheũ.

¶ Incipit pulcherrima expositio eiusdẽ angelici doctoris beati Thome de aquino: ordinis fratruʒ predicatoꝝ sup epistola eiusdem gloriosi doctoris gentium apostoli Pauli ad Titum. ¶ Prologus.

SI sciret pater familias ꝛc. Luc. 12. p patrẽ familias significat' prelat⁹ ecclie propter tria q̃ dʒ exhibere scilicet generationẽ ad fidẽ. eruditionem ad salutem. custodiam ad securitatẽ. Primũ quidem: q2 sicut est vita corpalis p aiam: ita spũalis: p fidem. Abacu. 2. Iustus aũt meus ex fide viuit. Et sicut ad vitã carnalẽ generat' qs p emissionẽ seminis corpalis: ita ad vitã spũalẽ per ifusionẽ seminis spũalis: qd est verbum dei. Matth. 13. ꝛ pme Cori. 4. Per euangeliũ ego vos genui. Item p eruditionẽ. Ecclesiastici. 7. Filij tibi sunt erudi illos. Esa. 48. Ego dominus de⁹ tuus docẽs te vtilia. Itẽ protectionẽ ad tutelam. Deut. 32. Circunduxit eũ ꝛ docuit ꝛc. ¶ Cuilibet enim prelato committit' cura subditorũ. 3. Reguʒ. 20. Custodi virũ hũc q si lapsus fuerit. erit aĩa tua pro aĩa eius ꝛc. Et Hebreo. 13. Ipsi peruigilant q̃si rõnem

reddituri pro aĩabus vr̃is. Sʒ ad hãc gñõneʒ reqrit' scia. Osee. 4. Q2 tu sciam repulisti ꝛ ego repellã te ne sacerdotio fũgaris mihi ꝛc. Et iõ dic̃. Si sciret. Reqrit' .n. ꝙ sciat. Itẽ ad eruditiõeʒ: reqrit' ꝙ sit sollicit⁹. Ro. 12. Qui p̃est in sollicitudie. Luc. 2. Pastores erãt in regione eadẽ vigilãtes ꝛ custodiẽtes vigilias noctis supra gregẽ suũ. Ad custodiã vo fortitudo reqrit' ad protegẽdũ. p. Mach. 3. õ iuda machabeo. Induit se loricã sic gigas ꝛ succinxit se arma bellica sua in plijs ꝛ ptegebat castra gladio suo ꝛc. Et iõ dr̃. Et ñ sineret ꝛc. i. ecclĩaʒ. p⁹ Thi. 3. Ut scias quõ oporteat te conuersari in domo di q̃ ẽ eccl'ia dei ꝛc. Hec dom⁹ ẽ dei sic̃ dñi: ꝛ p̃lati sic̃ famuli. He. 3. Moyses qdẽ erat fidelis i tota domo illius tãq̃ famulus ꝛc. xp̃s vero tanq̃ filius in domo sua. Hec pfodit' a fure. i. heretico. Abdie. cap. vnico. Si fures itroissẽt ad te: si latrões p nocte quõ cõticuisses? Qui dr̃ fur: q occulte vẽit ꝛ gradit' i tenebris. Unõ fur a furuo dr̃: qd ẽ obscurus. Sic isti p obscura dogmata. prouer. 9. Aq̃ furtiue dulciores sũt ꝛ panis abscõdit⁹ suauior ꝛc. Item ex puersa itẽtiõe: q2 itẽdunt occidere. Joã. 10. Fur ñ venit nisi vt furet' ꝛ mactet ꝛ pdat. Itẽ ex mõ itrãdi q2 ñ p hostiũ. i. Jo. 4. Et ois spũs q soluit iesuʒ ex dõ nõ ẽ: ꝛ h̃ ẽ antixp̃s ꝛc. Sic g̃ ex premissis trahit' cõuenientẽr itentio huius epistole: in qua apostolus istruit tituʒ quõ regat ecclesiam: vt patet in argumento.

CAP. I.

PAulus seruus dei: apostolus aũt iesu xp̃i ſʒ fideʒ electoꝝ dei: ꝛ agnitionem veritatis que ſm pietatem est in speʒ vite eterne: quã pmisit qui nõ mentitur deus ante tẽpora secularia. † Manifestauit aũt temporibus suis verbũ suum in predicatione q̃ credita ẽ mihi ſm preceptũ saluatoris nr̃i dei. Tito dilecto filio ſm cõem fideʒ: grã ꝛ pax a deo patre ꝛ xp̃o iesu saluatore nostro. 2. 2. q. lio. art. p

¶ Hec epistola diuidit' in salutationẽ ꝛ epistolarẽ narrationẽ ibi.(Huius rei ꝛc.) In pma p̃ ponit' psona salutãs q̃ notificat' tripl'r: scʒ ex noĩe cũ dic̃. Paulus quod significat humilitatẽ. pme Corin. 15. Ego suʒ minimus apostolorũ ꝛc. Item ex cõditione cũ dic̃. Seruus. ps. Dñe ego seruus tuus. Cõtra. Joã. 14. Iã nõ dicaʒ vos seruos ꝛc. Rñdeo. sancti q̃nq̃ dĩr serui: q̃nq̃ nõ: sed filij. Duplex enim ẽ seruitus. Una est ex timore que nõ cõpetit filiationi dei: sed condiuidit' contra eam. Ro. Non accepistis spũm seruitutis iterum in timore ꝛc. Alia ex amore que consequit' filiationem dei. Et ratio huius distinctionis est: quia liber est cã sui qui operat' quod vult. seruus vo est qui ẽ cã alterius. Sed triplex est cã que est principium operis: scilicet finalis formalis ꝛ efficiens. Si g̃ propter cãm finalem sic omnes sãcti sunt serui dei: quia oĩa p deum faciunt: pme. Cori. 10. Siue manducatis siue bibitis vel aliud qd facitis oĩa in gloriam dei facite. Et h̃ est ex amore a q̃ pcedit ꝙ oĩa opemur pp̃ter deũ. Si vo pp̃ter cãm mouentẽ q̃ est extrinseca ꝛ compellit sic est seruitus timoris: ꝛ est malorũ. Si pp̃ter cãm formalẽ sic est habitus iclinãs. Et sic qdã sũt serui pcti. qdã serui iustitie: quia ſʒ habitum iclinatur ad malũ vel ad bonũ. Itẽ ex auctoritate cũm dicit. Apostolus. Luc. 6. Elegit scʒ super omnes fideles duodecim ex ipsis quos etiam apostolos noĩauit. Ephes. 4. Primũ quidẽ apostolos. Et describit' pmo ab actore cũ dicit. Iesu xp̃i. quia ab ipso ẽ electus

c Gal.p. No ab hoibus neq per hoiem: sz p iesuz xpm
rc. Item qz soluz xpm annuciabat.2ª Cor.4. no.n.nos/
metipsos pdicamus.sed iesum xpm dnm nrm .nos aut
seruos vestros p iesuz rc. Item legatus xpi cuius au/
ctoritate vtebatur.2ª Cor.5. Pro xpo g legatione fun/
gimur. Ephe.6. Legatione fungor in cathena.2ª Cor.
2º. Si qd donaui pter vos in psona xpi rc. Item scdo
ex ydoneitate. Na apostolus e annuciator. Mat.vlti.
Docete oes gentes rc. Doctor aut dz habere fudametu
doctrine r doctrine psectione. Primu ptinet ad qlibet.
Scdm vero ptinet ad predicatores r ad doctores. Et
sic in aliis scietiis sunt pncipia sic in hac sunt articuli fi/
dei g innotescunt cuilibet fideli sm lume infusu. r articu
2 li sunt fudameta fidei q sunt suba rerum sperandarum rc.
Heb.xi. Et io dicit. Scdm fidelem electorum dei. Ite req
rif psectio doctrine. Un dicit. Et agnitionez veritatis.
Duplex aut habet cognitio veritatis.s.psecta i patria.s.
qn videbimus facie ad facie: r impsecta p fide qua ha
bet sancti. Jo.8. Cognoscetis veritate r veritas liberabit
vos. Sz cuius veritatis? In agnitioe eius que est sz pie
tate. Religio.n. r pietas sm tullium sunt ptes iustitie r
differut: qz religio e cultus dei. Sz qz deus no solu est
creator: sz etia r pr ideo no solu debem ei cultu vt crea
tori: sz amore r cultu sicut patri. Et io pietas qnq pro
cultu dei sumit. Job.28. Ecce pietas ipsa est sapia sm
alia traslatione vbi nra sic se hz. Ecce timor dni ipa est
sapia rc. ¶ Tertio describit ex fine. r p ponit ipm fi/
3 ne. Scdo eius dignitatez ibi. (Qua pmisit rc.) Finis
aut est spes vite eterne: qz r si moyses possit dici apo/
stolus: qz a dno missus. Exod.4. Sz tn no in spem vi/
te eterne: sz terre etiei r amorrei: sz paulus e aplus in
spem vite eterne. Jo.6. Hec e voluntas patris mei qui
misit me: vt omnis qui videt filiuz r credit in eum ha
beat vita eterna. pª Pet.p. Regenerauit nos in spez vi
ua rc. Ro.5. Gloriamur in spe glorie filiorum dei. Pro/
missio aut hec e firma dupl. Pmo ex pte pmittentis.
Un dicit. Qui no metitur. Deus enim veritas e cuius
cotrariu e medaciu. Numeri.23. Non est deus qsi ho vt
4 metiatur rc. Scdo ex diuino pposito dadi. Un dicit.
Ante tpa secularia. Seculu sm phm est mesura dura
tionis vniuscuiusq rei. Tepora g secularia sunt tpa di
stincta sm diuersas successioes reru. Quasi dicat. An/
teq tepus successiuu inciperet ee. Et qz icepit hoc tpa cu
mudo: io fuit ante pncipiu mudi. Alia lra hz eterna.i.
antiqua. Sic.n. aliqn accipit eternu.i. antiquum. Uel
eterna no sm veritate: sz sm ymaginatione. Et ante ista
pmisit hoc: qz hec sunt successiua. Sz pmittere est ver
bo nunciare sua volutate de dado. Et deus ab eterno
ptulit verbu suu in q erat vt sancti haberet vita eterna.
Eph.p. Elegit nos an mudi pstitutione. ¶ Cofirmat
aut hec spes ex maifestatioe pmissionis. Un dicit. Ma
nifestauit aut suis teporibus rc. Et describit hec maife/
statio tripl. Pmo ex tpe. vn maifestauit qn verbu suu icar
5 nari cosituit. Un dic. Tepoibus suis.i.tpe congruo
quo ho eet couict de supbia p qua peccauerat. Et sic p
medicus couicit egrotu vt eu cogruetius sanet. Ho.n.
supbiebat de scia: sz couictus est de ignorantia ante tpa
legis vbi peccauit in ydolatria r vitiis 9 nraz. Ite virtu/
tibus r de his couictus est tpe legis. Gal.4. At vbi ve
nit plenitudo tepois misit deus filiu suu rc. Itez scdo
ex mo. qz p publicaz pdicatione. Mar.vlt. Euntes in
mudu3 vniuersuz pdicate euagelu oi creature rc. Un
dicit. In pdicatione. pª Cor.9. Dispesatio credita est mi
hi. Ite 3º ex actore. Un dicit. Scdm pceptu rc. Matt.
p. Ipse.n. saluu faciet ppl3 suu a pctis eorum. Act.9. Uas
electionis e mihi iste vt portet nome meu rc. ¶ Perso/
na salutata ponit cu dic. Tito. que describit tripl. Pri/ d
mo ex noie. Scdo ex dilectioe. Tertio ex filiatioe. Filius
g est p dilectione r fide que dz ee comunis vt idipz di
cant oes. Et io dic. Coez que etiaz dr catholica.i. vlis.
Un dr Eph.4. Una fides vnus dns rc. ¶ Bona vo
optata sunt gra r pax. hec sepe coiugit: qz oium spua/
liu donorum principiu est gra: r pax finis. ps. Qui posu
it fines tuos pace rc. a deo rc. ¶ Lectio. II.

Huius rei gratia reliqui te crete
vt ea q desunt corrigas: † r con qlibz
stituas p ciuitates psbyteros: 3. art.
sicut r ego dispsui si quis sine 17.
crimie e vnius vxoris vir: filios hns fideles: a
no in accusatione luxurie: aut no subditos. pª ad
† Oz eni epm sine crimie ee sicut dei dispe titum
satore non superbu: no iracundu: no vino 3.
lentu no percussore: n turpis lucri cupidu:
sed hospitalem: benignu: sobriuu: iustuz:
sanctum: continentem.

¶ Accedit ad narratione. Et sicut dictum e intendit
munire ecclam cotra hereticos. Et pmo monet titum
q alios instruat ad resistenduz hereticis. Scdo docet
quo ipse eis resistat ibi. (Tu aut loquere rc.) capi.2º.
Item p monet vt instituat episcopos qui hereticis resi 3
stat. Scdo ondit necessitatem huius comissionis ibi.
(Sut enim multi rc.) Ite pmo ponit comissionem tito
facta de istituendo episcopo. Scdo ondit qles debent
ee episcopi ibi. (Si qs sine crimine rc.) Tertio mani/
festat que dixit ibi. (Oportet.n. rc.) qz g aplus habuit
vlem comissione eccle gentiu r no poterat solus p se
oia exeq. Io dicit. Huius rei gra relig te in creta.i. in insula
vt loco apli eccle cretensi offm pastorale gerat. Puer.
18. Frater q iuuat a fratre qsi ciuitas firma rc. Sed q
dicit. Ut corrigas rc. videt q deberet dicere suppleas.
Rndeo. Dom e q Glo. sic supplet vt oia q sunt in ma/
lis corrigas r que desunt in bonis addas. pª Thes.3.
Impleam ea q desunt fidei vre. Uel dom e q est qo/ 4
daz pctm omissionis: r qdda trasgressionis: r vtrunq
indiget correctioe. In sanctis aut r psectis sic titus fu
it: no abudauerut trasgressiones. Et io no dic trasgres
siones corrigas: sz q desunt.i. omissioes. Ut cositruas
presbyteros.i. episcopos. Un inferius dic. Opz episcopu
rc. Et vtit indifferenter noie episcoporum r psbyteroru vn
sumpsit occasionem hereticus q ambiuit episcopatuz:
que qz no poterat adipisci diuisit se ab aliis: r multa fal/
sa docuit. Inter q dixit q episcopi in nullo differut a sa
cerdotibus: qd e 9 Dionysium in libro de ecclesiastica
hierarchia. Utit g apostolus eode noie in vtroq p ide
titatem rei: qz presbyter dicit senior. Item qz ptinet ad
superiores episcopu costituere: licet eu canonici eligat.
Et dicit pstituas non in villis: sed per ciuitates. Sicut
enim in republica reges sunt tatu in ciuitatibus: sic in 5
spuali regimine episcopi. pª Petri.2. Regale sacerdo/
tium. Ite debet seniores ee Eccl.10. Ue tibi terra cu/
ius rex est puer rc. Ite senes no solu etate sed r mori/
bus. Nume.11. Cogrega mihi septuaginta viros d senio
ribus isrl qs tu nosti q senes sunt ppli ac magistri rc.
¶ Ite sz forma eccle. Un dicit. Sicut ego disposui ti/
bi. Puer.3. Fili mi ne effluat hec ab oculis tuis rc.
¶ Deinde cu dic. (Si qs sine crimie rc.) Describit eos
tripl.s. qtu ad seipsos. qtum ex parte vxoris: r ex pte
filiorum. De pmo dr. Sine crimine. Sed qs talis erit. pª
Jo.p. Si dixerim qz pctm no habem ipsi nos seduc
mus

a mus. Dicendū est ꝙ aliud est crimē: aliud est pctūm.
Pctm̄ dr̄ qdcunqȝ siue magnū siue paruū siue occul
tum. Crimē aūt magnū ⁊ īfame. ps. Dn̄e qs habitabit
in tabernaculo tuo? ⁊c̄. Et postea subdit. Qui īgredit
sine macula ⁊c̄. Nō ꝙ q̄ mortalr̄ peccat post baptismū
nō possit eligi: sed ꝙ nō sit infamis. Quo ad 2m dicit.
Unius vxoris virū: qd̄ orientales sic exponūt. i. ꝙ nō hē
at sil' duas vxores: sicut quorūdā est ꝯsuetudo. Sed fm
hoc nō esset necessariū ꝙ aplūs hoc diceret: qȝ fm leges
romanas, qb' aplūs scribebat ēt anͣ fidē nō licebat sil' ha
bere plures vxores. Itē. i. thim. 5. Dicit de vidua q̄ fuit
vnius viri vxor: ⁊ tn̄ nunq̄ licuit ꝙ vna plures viros
simul posset hēre. Et hoc nō vult istud ēt de vidua. s.
2 ꝙ nō habuerit nisi vnū virū. Sed Hieronymus dicit
oportere ꝙ vnā tm̄ vxorē post baptismū hūerit ꝙ ⁊ ꝙ
nō est vis si anͣ baptismū alias habuisset. Sed Augu.
⁊ Ambro. dicūt ꝙ per baptismū, delenť oīa crimia: sed
ꝙ ꝑ baptismū mrīmoniū non delet: ergo fm hos dōȝ
est ⁊ rectius ꝙ vnā tm̄ ⁊ nō plures lȝ habuisse ante vl'
post. Scd̄m quosdā aūt rō huius est: qȝ signū esset icō
tinentie si plures habuisset. Sed hoc nō est verū: qȝ ni
hil repugnaret si plēs habuisset meretrices: q̄ sunt ma
gis incontinentes. Sed est alia rō altior significato. s.
qȝ ipse est dispensator sacrōꝝ: ⁊ iō nullus defect' sacro
rum dȝ esse in eo: sed sacrm̄ matrimonij est significati
uum coniunctionis xp̄i ⁊ ecclesie: ergo vt signū rn̄de
at signato sicut xp̄s est vnus ⁊ ecclesia vna sic ⁊ hic q̄
3 dem deficeret si ep̄s plures vxores habuisset. In vete
ri aūt lege patriarche significabant ꝯiunctionem hāc
non vt coiunctā xp̄o sed cōiungendā: sed ecclesia erat
futura ex multis. Et ideo tūc nō vna sed plures habe
banť. Et ideo mltitudo vxoꝝ ipsoꝝ hoc significabat.
¶ Quantum aūt ad tertium. s. ex pte filioꝝ subiūgit
dicens. Filios hn̄s fideles nō in accusatione ⁊c̄. Ep̄us
enim constituiť vt supintendat: ⁊ q cōstituiť ad aliqd
dȝ esse exercitatus in illo: alias nō prudēter istitueret.
Presumiť aūt esse bene exercitatus si bene alios rexit.
Ep̄s aūt constituiť ad tria. Primo vt fidē doceat. Mat.
vlti. Docete, oēs gentes ⁊c̄. Et ideo dicit. Fideles. Se
cundo reqritur ꝙ populum instruat ad virtutes. Ec
4 cle. 7. Filij tibi sunt erudi illos. Peccata āt lasciuie ma
gis abstrahunt a virtute. Eccl. 20. Lasciuus ⁊ impru
dens non seruabunt tp̄s. Et ideo dicit. Non in accusa
tione luxurie. i. Reg. 3. Hely condemnať qȝ filios de B
non correxit. Tertio opȝ ꝙ pertinaces corrigat. Unde
dicit. Aut nō subditos. i. nō obedientes. Eccl. 30. Equ'
indomit' euadit durus ⁊ fili' remissus euadit pceps ⁊c̄.
¶ Deinde cū dicit. (Opȝ. n. ⁊c̄.) Exponit qd̄ dixit. Et
pmo qd̄ dixit. Sine crimie. Scd̄o sine qbus dȝ eē ibi.
(Non superbum ⁊c̄.) Cā autem pmi est: qȝ dȝ dispēsa
re diuina. Eccl. 10. Scd̄m iudicē ppl'i sic ministri eius
⁊c̄. ps. Ambulās in via imaculata hic mihi mīstrabit.
¶ Deinde cū dicit. (Nō supbum ⁊c̄.) Ondit a qb' dȝ
esse immunis. Et pmo ostendit a qbus criminibus. Se
5 cundo qbus virtutibus luceat ibi. (Hospitalē). Pctō
rum aūt q̄dam sunt carnalia q̄dam spūalia. De primis
nō facit mētionē: qȝ oīno debent mūdi eē ab eis Eph.
5. Fornicatio aūt ⁊ oīs imūditia aut auaritia: nec noie
tur in vobis sicut decet scōs ⁊c̄. Sed tantū de spūalib'
que sunt quęȝ quoꝝ duo non hn̄t locū in p̄latis. Inui
dia: qd̄ est pctm̄ paruuloꝝ. Job. 5. Paruulum occidit i
uidia ⁊c̄. Prelatus aūt est in sūmo. Item nec accidia:
qȝ oīa ei ad votū succedunt: sed superbia: qȝ est in sum
mo ⁊ ira ⁊ cupiditas occasione tpalium: quoꝝ ē dispē
sator. Quantū ad pm̄ dicit. Non supbum. ps. Supbo
oculo ⁊ insatiabili corde cū hoc nō edebā ⁊c̄. Eccl. 32.

Rectorē te posuerūt noli extolli ⁊c̄. Quātū ad 2m. Pri b
mo excludit irā cū dicit. (Nō iracūdū). Scd̄o icētiuū
ire qd̄ est vinū dicēs. (Nō vinolentū). puer. 23. Cui suf
fusio oculoꝝ: nō his q cōmorāť in vino? ⁊c̄. Tertio se
q̄la ire qd̄ est pcussio. Iō dicit. (Nō pcussorē). i. nō cru
delē. Esa. 50. Corpus meū dedi pcutiētibus ⁊c̄. Ul' nō
pcussorē. i. nō pcutientē ꝯsciās alioꝝ prauis moribus.
pme Cor. 8. Et pcutientes conscientiā eoꝝ infirmam.
Quantū ad tertiū dicit. (Nō turpis lucri ⁊c̄.) i. Thy.
3. Nō turpe lucrū sectātes. Sap. 15. Sed estimauerūt
lusum esse vitam nr̄am ⁊ ꝯuersationem vite cōpositaȝ
ad lucrū ⁊ oportere vndecūqȝ etiā ex malo acquirere.
¶ Deinde ponit bona q̄ dȝ hēre. Et pmo q̄ ptinēt ad
ꝯuersationē vite. Scd̄o q̄ ad vitatē doctrine ibi. (Am 2
plectentē ⁊c̄.) Et patent oīa. Lectio. III.

Amplectentē eū qui fm doctri
nam est fidelē sermonem: vt po
tēs sit exhortari in doctria sana
⁊ eos q ꝯdicunt arguere. Sunt
enim multi ēt inobedientes: vaniloq ⁊ sedu
ctores maxime q de circūcisione sunt: quos
opȝ redargui: q vniuersas domos subuer
tunt: docentes q̄ non opȝ turpis lucri gra
tia. Dixit qdam ex illis ꝓprius ipsoꝝ ꝓphe
ta. Cretenses semp mendaces: male bestie 3
ventris pigri. Testimonium hoc veruȝ est.
¶ Supra docuit qualem opȝ esse ep̄m in vita: hic ost
dit q̄lem: opȝ esse in doctrina. Et pmo ostēdit ꝙ ad ip
sum reqriť diligentia studij. Scd̄o ponit m̄am studij:
Tertio eius vtilitatē. Quantū ad pmū dicit. (Ample
ctentē ⁊c̄.) Aliqd. n. amplectens illud diligēter ꝯstrin
git: ⁊ amplexus ex dilectione fit. Opȝ. n. eū scīe inhere
re cū amplexu. ⁊ firma adhesione aī ⁊ cordis dilectiōe.
Sap. 6. Preoccupat eos q se ꝯcupiscunt ⁊c. puer. 4.
Arripe illā ⁊ exaltabit: te glia beris ab ea cū eā fueris
āplexatus ⁊c̄. ¶ Mā studij nō debent esse fabule nec
tpalia: sed sermo fidelis. i. verus. ps. Fidel' dn̄s ⁊c. Uel
sermo fidelis. i. fidei in qua opȝ ep̄m instrui. Sed aliq 4
ītndēt in eis duplr̄: vt. s. adiscāt solū ⁊ opeť. Sed hoc Ep̄o
nō sufficit ep̄o: sȝ dȝ vt ⁊ alios istruat. Et iō dicit. Que non
fm doctrinā est. i. thi. 4. dr̄. Nemo adolescētiā tuā ꝯtē suffi
nat: sed esto exēplū fidelibus in v̄bo in ꝯuersatione ⁊c̄. cit ꝙ
Utilitas ē facultas exequēdi offiī suū. Offm̄ aūt p̄lati i sacra
est sicut pastoris. Jo. vlt. Pasce oues meas. Pastor vō scri
duo hȝ facere. s. pascere gregē. i. Pe. 5. Pascite q in vo ptura
bis est gregē dei ⁊c̄. Itē arcere lupū. Sic ⁊ ep̄s pascere stude
dȝ ꝑ doctrinā verā. Jere. 3. Dabo vobis pastores iuxta at: sed
cor meū: ⁊ pascēt vos scia ⁊ doctrina ⁊c̄. Et iō dicē vt sit alios
potēs ⁊c̄. Nō dicē vt exhorteť: sȝ vt potēs sit exhorta instru
ri. Qd̄ ē qn̄ hȝ i ꝓmptu exhortatōes qn̄ est necē exeq. et.
Qd̄ figurať Exo. 25. Per vectes i circulis arche vt ar 5
cha. s. posset portari. Luc. vlt. Potēs in ope ⁊ sermone:
⁊ dic̄. Sana. i. absqȝ corruptiōe falsitatis. Infra. 2. Tu
āt loq̄re q̄ decēt sanā doctrinā ⁊c̄. i. thes. 2. Exhortatio
nr̄a nō fuit de errore neqȝ de imunditia ⁊c̄. ¶ Itez vt
custodiā ꝯ hereticos. Et iō dic̄. Et eos q ꝯdicūt argue
re. i. conuincere: ⁊ hoc ꝑ studiū sacre scripture. 2. thi. 3.
Oīs scriptura diuinitus īspirata vtilis est ad docēduȝ
ad arguēdum ⁊c̄. Job. 6. Nec ꝯdicaȝ sermonibus scī.
Et hec duo fm pħm: pertinent ad opus sapientis. s.
nō mentiri de quibus nouit quantum ad primum: ⁊
mentientem manifestare posse quantum ad secundū.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Sunt. n. multi ⁊c̄.) Ponit ne

c cessitatē dictoꝝ. Et p̄mo ex p̄te falsoꝝ doctoꝝ. Scd̄o
ex p̄te maloꝝ auditoꝝ ibi.(Dixit qdā ⁊c.) Circa p̄mū
duo facit: q: p̄mo describit ꝯdōnē falsoꝝ doctoꝝ. Se-
cūdo p̄uersitatē studij ipsoꝝ ibi.(Qui vniuersas ⁊c.)
Itē p̄ ostēdit eorum ꝯdōnē. Scd̄o docet remediū ꝯ eos
ibi.(Quos opꝫ ⁊c.) Cōditionē ostēdit quadruplr. Et p̄
mo ex nuō cū dicit.(Multi ⁊c.) Eccl.i. Stultoꝝ infini
tus est numerus. Scd̄o ex vitio inobedientie q̄tū ad
deū ⁊ suos supiores. Ro.i. Parētibus nō obediētes. i.
Reg.15. Petnū inobediētie sicut ydolatria dr̄ ⁊c. Ter-
tio ex vaniloqo. s. quo ad se. ps. Dn̄s scit cogitationes
2 hoīum qm̄ vane sunt. Sap.13. Vani sunt hoīes ī qb᷒
nō sub ē scia dei ⁊c. Et p̄cipue vani sūt h̄retici: iō subiū
git dicēs.(Seductores). s. q ad iferiores. 2. thy. 3. Ma
li hoīes ⁊ seductores ⁊c. Quarto ex loco cū dicat. Ma
xime q de circūcisiōe q cogebāt hoīes iudaizare. Phi.
3. Videte canes: videte malos oparios: videte cōcisio-
nē. ¶ Cōtra quos ponit remediū. Nō. n. sunt toleran
di: q: corrūperent̄ ppl̄s ⁊ imputaret̄ pastori. Ezech. 13.
Nō ascendistis ex aduerso neq3 opposuistis muꝝ pro
domo israel ⁊c. 2. thy. 4. Argue obsecra ⁊ icrepa in oī pa
tientia doctrina ⁊c. Et iō dicit. Oportet redarguere.
¶ Deīde cū dic̄. (Qui vniuersas ⁊c). Describit hoꝝ
studiū. Et describit ex dāno qd̄ inferunt. Scd̄o ex fal
3 so qd̄ docēt. Tertio ex lucro qd̄ ꝯcupiscūt. Dānū est q:
subuertūt ⁊c. Doctrina. n. catholica publice p̄ponit̄ in
ecclesia: sed h̄retici latenter: ⁊ iō q̄runt latibula. puer. 9.
Aque furtiue dulciores sunt ⁊ pānis abscōditus suaui
or ⁊c. Et iō circūeunt p domos vt seducāt p̄cipue mu
lieres. 2. thy. 3. Ex his sunt q penetrāt domos ⁊ capti-
uas ducūt mulierculas oneratas pc̄tis ⁊c. ¶ Docētes
q̄ nō opꝫ. i. vana ⁊ futilia: nec q̄rūt lucrū spūale s3 tpa-
le. Et iō addit. Turpis lucri grā. s. tpal̄ vel p̄p̄e glorie.
Sap. 15. S3 estimauerūt lusū3 eē vitā nr̄a3 ⁊ ꝯuersatio
nē vite cōpositā ad lucrū ⁊ oportere vn̄cūq3 ēt ex ma-
4 ¶ Deinde cū dicit.(Dixit qda3 ⁊c.) De (lo acqrere.
scribit auditores: q: isti erāt cretēses ⁊ ad hos refert h̄
opus. Et p̄mo ostēdit condōnē. Scd̄o dat remediū ibi.
(Quā ob cām ⁊c.) Circa p̄mū p̄mo descr. bit ꝯdōnem
p testimoniū. Scd̄o ꝯfirmat. Dicit ḡ. Tales sūt docto
res: sed ⁊ auditores sunt silr̄ seducibiles iuxta testimo
niū cuiusdā poete eoꝝ. s. epimenidis. Ubi nota ꝙ pro
pheta aliqs dr̄ q a deo illuminat̄ s̄m intellectū ad co-
gnoscendū aliqua supra cōem cognitionē. Nume. 12.
Si qs fuerit inter vos ꝓpha dn̄i in visione ap̄pebo ei
vel p somniū loquar ad illū ⁊c. Itē q exponit ꝓpheti-
as eodē spū ⁊ eodē mō quo sunt tradite. Itē q ꝓfert ali
qd ꝓpheticū. Un̄ pōt ꝓferri aliqd ꝓpheticū ex q̄da3
interiori instinctu ēt p̄ter suū itellectū. Jo. 11. Cayphas
cū eēt pōtifex ꝓphetauit ⁊c̄. Nō. n. ꝓphetauit s3 sua3
5 intentionē q dicebat expedire eū mori ne seduceret po
pulū. Nihilominus tn̄ fuit motus ad dōm ꝓ sp̄m. Et
hic modus ꝓphetādi est apud illos q accipiūt p̄mium
verbū aliquoꝝ pro oē qd̄ ēt fit a demonibus. Et dicit.
Proprius: q: proprie descripsit eorum conditiones.
beſtie ¶ Deinde cū dicit.(Cretenses ⁊c.) ꝓponit testimoni
male um ⁊ notat eos de tribus. s. de corruptione rōnalis cū
appel dicit. Semp mēdaces. ps. Perdes oēs q loquunt̄ mē
latur daciū. Itē de corruptione irascibilis cū dicit. Male be
cretē- stie. i. crudeles: bestie dn̄r q̄si vastie: q: crudeles sūt. ꝓ
ses pp uer. 28. Leo rugiens ⁊ vrsus esuriēs: p̄nceps ipius sup
eoru3 ppl̄m paupem ⁊c̄. Et dicit male: q: s̄m ph̄m in politi-
crude cis: hō qn̄ s̄m rōnē opat̄ est optimū aīaliū: sed qn̄ decli
litatē. nat ad maliciā est pessimū: q: si declinat pp crudelita-
tē nulla bestia ita est crudelis. Un̄ dicit: ꝙ decies milli
es est peior malus hō q̄3 mala bestia. Itē de corruptio
ne ꝯcupiscibilis cū dicit. Vētres pigri. i. pigritiā h̄ntes d
ex vētre. Erāt. n. gulosi ⁊ tales q̄rūt qetē. Luc. 12. Aīa Do-
h̄es multa bona reposita ī ānos plurimos: regesce co- ctor
mede bibe epulare. ¶ Cōfirmat aūt testimoniū cū di sacre
cit.(Testimoniū ⁊c.) Glo. p h̄ intelligimus ꝙ doctor scrip-
sacre scripture accipit testimoniū veritatis vbicūq3 in- ture
uenerit. Un̄ apl̄s in pluribus locis recitat dicta gētiliū p̄t vti
sicut in. i. ad Cor. 15. Corrūpunt bonos mores colloqa aucta
mala ⁊c. Itē Act. 17. In ipso viuimus mouemur ⁊ su- ribus
mus. Nec pp hoc approbat̄ tota eoꝝ doctrina: sed eli quo-
git̄ bonū: q: veꝝ a quocūq3 dicat̄ est a spū scō: s3 respu rūcū-
it malū. Un̄ dr̄. Deut. 21. In figura huius ꝙ si qs vide q3.
rit puellā ī numero captiuoꝝ d3 p̄cidere vngues ⁊ ca
pillos. i. supfluitates. Lectio. IIII. a

Vam ob cām increpa illos du
re vt sani sint in fide: non intēdē 4ᵘ dis.
tes iudaicis fabulis: ⁊ mādatis 8ᵃ q. i.
hoīum auersantiū se a veritate. ar. p̄
Oia mūda mūdis: incoinqatis aūt ⁊ īfide
libus nihil est mundū: sed inquinate sunt
eoꝝ ⁊ mēs ⁊ ꝯscia. Cōfitent̄ se nosse deū: fa
ctis aūt negant: cum sint abominati ⁊ incre
dibiles: ⁊ ad omne opus bonum reprobi.
¶ Posita ꝯdōne cretensis ppl̄i: hic ponit remedium.
Et p̄mo ponit remediū rep̄hensionis. Scd̄o assignat 3
dictoꝝ rōnē ibi.(Oia mūda ⁊c.) Circa p̄ᵐ tria facit: q:
p̄mo hortat̄ tytū ad rep̄hendēdū eos. Scd̄o rep̄hēsio
nis finē ostēdit ibi.(Ut sani ⁊c.) Tertio docet debitum
modū ꝓueniēdi ad finē ibi.(Nō itēdētes ⁊c.) Dicit ḡ
Cretēses sunt male bestie qbus. s. dēbet̄ flagellū ⁊ casti
gatio. Et iō icrepa illos dure. puer. 6. Via vite increpa
tio. ps. Increpa feras arūdinis. S3 ꝯ. 2. thi. 4. In oī pa
tientia ⁊c. R̄ᵒ duplex est rō exhortatiōis hui᷒. Una ex
p̄te eoꝝ q rep̄hēdūt̄. Cretēses. n. duri ⁊ ptinaces erāt:
⁊ iō dure eos rep̄hendi iubet: nō aūt ephesij quoꝝ ar-
chiep̄s erat thymotheus. Alia ex p̄te rep̄hendentiū:
q: ⁊ tytus fuit lenis ⁊ māsuetus: ⁊ iō inducit̄ quasi ad
ꝯtriū: s3 thymotheᵘ erat rigidus: ⁊ iō iducit̄ ad patiētiā.
¶ Deīde cū dicit. (Ut sani ⁊c.) tāgit finē rep̄hēsiōis. 4
Nā hō est sanus in quo nō est corruptio. Et sic sanus
est in fide q in nullo h3 eā corruptā. Hoꝝ aūt fides vi
tiabat̄ p hereticos. 2. cor. 11. Timeo ne sicut serpēs euā
seduxit astutia sua: ita corrūpant̄ sensus vr̄i ⁊ excidāt
a simplicitate q̄ ē ī xp̄o iesu. 1. thy. 6. Si qs āt alr̄ docet
⁊ n̄ acqescit sanis sermōib᷒ dn̄i nr̄i iesu xp̄i ⁊c. ¶ Mo
dus ꝓueniēdi ad sanitatē ē si vitēt errores iudeoꝝ: vn̄
dicit.(Nō itēdētes ⁊c.) In lege. n. erāt duplicia docu-
mēta fidei. s. q̄dā circa credēda. Itē q̄dā mādata religio
nis q̄ erā ꝯuāda circa cultū dei. Et p̄ma vocat fabulas:
Scd̄a mādata hoīu3 ⁊ nō dei. Ex quo vr̄ ꝙ ꝯdemnet
vetus testm̄: vt dicūt manichei. Sed ꝙ dicit fabul̄ pōt
referri ad eoꝝ narrationes: p̄ter doctrinā legis q̄ sunt 5
fabulosa vt talmuth. 1. thy. 1. Ne intenderent fabulis ⁊
genealogijs itermiatis ⁊c. Vel ipsa doctrina q̄ fuit oli3
veritas: nūc s̄m ꝙ ipsi itelligunt sunt fabule: sic illud
Esa. 7. Virgo ꝯcipiet ⁊c. fuit v̄itas: sed nūc q: ipsi dn̄t
adhuc h̄ eē iplēdū ē fabulosū3. Itē mādata hoīu3 p̄nt
intelli nō q̄ sūt ī lege moysi: s3 traditiōes senioꝝ. Mat.
15. Sed nunqd mādatis hoīu3 nō ē obediēdū? R̄ndeo
ꝙ sic q̄3diu nō auertūt a v̄itate dei: ⁊ iō subdit. Auer-
santiū se a v̄itate. 2. thy. 4. A veritate qdē auditū auer
tēt ⁊c. Sil̄r habet̄ Mat. 15. Sine cā colūt me docētes
doctrias ⁊ mādata hoīu3. Sil̄r dr̄ Mar. 7. Vel dō3 ē
ꝙ mādata q̄ sunt in lege dei sunt scd̄a mādata hoīum.
Quando

Quādo.n.saluanť in signū future veritatis sunt man
data dei:sed q: volūt ea saluare postq̄ corpus nostrū
mortuū est legi:sunt mandata hominum.
¶ Deīde cū dicit.(Oia mūda ꝛc̄.)In spālr ostēdit di/
ctoꝝ rōnē.s. quō auertūt se a vitate. ꝛ quō dicūt fabu/
las ꝛ mādata hoīum:q̄ est p̄cipue de discretiōe ciboꝝ
ꝰ3 legē quā pseudo qdā dicebāt eē seruādā. Et iō p̄io
ostendit quō hi cibi hñt se ad bonos. Scd̄o quō ad ma
los ibi.(Coingnatis aūt ꝛc̄.)Dicit ḡ. Nō itendētes fa
bulas de cibis:q: oia.s.cibaria sunt mūda. Sz ifert. Er
go adulteriū est mūdū mūdis. Rñdeo dōm est q̄ nō.
q: ex hoc ipso q̄ adest imundāt. Sz illa sūt mūda mū
dis q̄ de se nō imundāt Mat.15. Ea q̄ itrant i os nō coi
1 gnant hoiem:ḡ oē q̄ itrat i os mūdum est. Sz duplex
est obiectio. Una q̄ Leui.11.dr̄ q̄ qñ aliqd aial nō rūi/
nat vel nō scindit vngulā est imūdū. Rñdeo ꝰm Aug.
cōtra faustū aliqd est imūdū:vel ꝰm rei nām:vel ꝰm si
gnificationē.puta si h̄ nomē stultus ꝰm se sumať iquā
tū est vox quedā:sic nō est imundū sed bonū. Si vo ꝰ3
significationē:q: significat defectū sapie.sic h3 imūdi/
tiā. Actus aūt illius populi erant actus ꝓphetici. Unñ
porcus ꝰm q̄ res quedā nō est imundus:sed ꝰm q̄ si
gnificat hoiem voluptatibus se iuoluētē. Sz nūc veri
tate veniēte cessant ꝛ vtunť cibis hoies ꝰm suam nā3.
Alia q̄stio est q̄ Act.15. mādauerūt apl̄i q̄ abstinerēt
se a sanguine ꝛ suffocato.ḡ vr̄ q̄ nō sit licitū hoc cōe/
3 dere.nō ḡ oia mūda mūdis. Rñdeo. aliqd credūt q̄ il
lud mādatū itelligatur ad lr̄am:ꝛ q̄ obligat vsq̄ mō:
vt apud grecos:ꝛ ēt aliqñ apud latios. Aliq aūt dicūt
q̄ nō itelligiť ꝰm lr̄am sed ꝰm mysteriu3: vt p̄ sangui
nē itelligāt homicidiū:ꝛ a suffocato.i.opp̄ssiōe paupe
rū. Et hoc bonū est:s3 nō est tota rō p̄cepti:ꝛ iō dico q̄
ad lr̄am est p̄ceptū ꝛ tñ nō obligamur. Quedā.n. ꝓhi
beť:q: mala sunt:ꝛ hec simplr̄ sunt vitanda. Aliqua
vero q̄ nō sunt mala simplr̄:sed pro tp̄e:ꝛ hec sunt ser
uāda existēte cā. Et hec apl̄i prohibuerūt: nō q: mala
ꝰm se:q: Mat.15.dicit dñs cōtrariū. Sed rō erat:q: cō
uersi erāt qdā ex iudeis.ꝛ qdā ex gētibus. Et iō opor
tebat ad hoc q̄ vnus populus ex eis fieret:q̄ vnͫ ꝯde
scēderet alius: vt iudeis. qbus abhominabile erat cōe
4 dere sanguinē ꝛ suffocatū ꝯdescēdereť. Et iō ad seruā
dā pacē istituerūt apl̄i hoc esse seruādū pro tp̄e illo.
¶ Deīde cū dicit.(Coingnatis ꝛc̄.) oñdit quō se ha/
bēt ad malos. Et circa hoc tria facit.q: p̄mo ostēdit h̄.
Scd̄o assignat cām ibi. Sed ingnate ꝛc̄. Tertio mani
festat p̄ signū ibi.(Confitenť ꝛc̄.)Dicit ergo. Cibi isti
mūdi sunt mūdis:s3 imūdi coinquatis.i.his q habent
Ele/ cōsciam coinquatā. Ecc.13. Qui tetigerit pice ingno/
mosi biť ab ea ꝛc̄. ¶ Cum infidelibus.i.q habent malam fi
na ifi dem. Esa.21. Qui icredulus est ifideliter agit. Sed nūq̄
deliū qd facit peccator ꝛ ifidelis imundam elemosynā. Dō3
est in est q̄ apl̄s nō ponit affirmatiuā:sed negatiuā. Unñ non
mun dicit oia:sed nihil mūdū eis:q̄ verū est:q: nihil eis p̄/
da fecte mūdū est:q: nihil est mūdum i actibus nisi i finē
3 debitū ordiatū sit.isti aūt sunt extra finē. Sed nunqd
aliqd est eis mūdū? Sic. Sed ꝯ:q: oē qd nō est ex fide
peccatū est. Dōm est q̄ malū nunq̄ corrūpit totū bo/
nū. Impossibile.n. est qn i peccatore quolibet sit aliqd
bonū.s.nāe ēt i demonibus.qñ ergo peccator facit ali/
qd ꝰm q̄ est peccator ꝛ ifidelis:totū est peccatū ex ra/
dice. Sed si qd faē ex pricipio alicuͦ boni qd h3:vt fi/
dei isormis vel nāe:nō est imūdū. Et iō signāter dicit.
Coignatis ꝛ ifidelibus.i.iquātū sunt hmōi. Cōedebāt
.n.ꝯ cōsciam ꝛ errabāt i fide. Et iō qd de nā sua ē mū/
dū:fecerūt sibi imūdū. Cuiͦ cā est:q: cā actuū eoꝝ est i
mūda.s.volūtas ꝛ itellectus:q̄ sunt i eis dp̄rauati. Unñ

dicit. S3 ingnate sunt eoꝝ.mēs.s.p̄ ifidelitatē.ꝛ cōsciaz b
.s.p̄ pcm̄. Baruch.3. Quid est israel q̄ i terra inimico/
rū eo:iueterasti i terra aliēa:coignatͦ es cū mortuis ꝛc.
¶ Deīde cū dic̄.(Cōfiteť ꝛc̄.)Oñdit fidē p̄ signū. Si
.n.aliqs dicat q̄ eoꝝ dicta sunt vera:imo q̄ habēt fidē
vnͦ dei ꝛ cōfiteť eū: hoc excludit. Et p̄mo oñdit bo/
nū qd erat i eis.s.q̄ confiteť ꝛc̄.s.labijs exterioribus.
Esa.29. Populus hic labijs me honorat:cor āt eoꝝ lō
ge ē a me. Jere.12. Prope es tu ori eoꝝ: ꝛ lōge a renibͦ
eoꝝ. Scd̄o oñdit defectū iteriorē.ꝛ p̄io q̄tū ad p̄senti
tia. Scd̄o q̄tū ad futura ibi.(Incredibiles ꝛc̄.)Quo
ad p̄sentia:q: negant eum factis. Qui.n.peccat iquā/
tū est de se negat eū factis:q: q confiteť deū:cōfiteť: ꝛ 2
eius potestatē.s.q̄ ē ei obediēdū. Et ideo si nō obedit
peccādo negat factis:qd cōfiteť ore. S3 dicis. qcunq̄
negat deū est i fidelis. Peccatores negāt deū factis.er
go ꝛc̄. Rñdeo sicut habēs sciētiā i vlī pōt errare i par/
ticulari.ita habēs fidē i vniuersali. In particulari tamē Dñs
agibili corrūpiť pp̄ corruptionē affectus.1.tymo.5. Fi/ fidē i
dē negauit.ꝛ est ifideli deterior. Quomodo aūt ad fu/ vlīpt
tura deficiūt. Certe q: nō solū negāt.sed sunt idispositi erraī
ti ad redeūdū ad deū. Sunt.n.tria pp̄ que homo red/ in pti
dit ad deū.s.dei gratia. Ro.5. Justificati grā ipsius ꝛc. cula/
Scd̄3 est fides. Act.15. Purificans fide corda eoꝝ ꝛc. ri
Tertiū exercitiū boni operis. Ro.2. Factores legis iu
stificabunť. Hec tria excludit ab ipsis primo grām ibi.
(Q: abhomiabiles).i.nō accepti p̄ grām. Scd̄o fidē3
cum dicit. Incredibiles.i.non apti ad credendū. Ezec.
2. Increduli ꝛ subuersores sunt tecū. Tertio tertium: 3
q: ad omne opus bonū reprobi.i.reprobandi. Jere.6.
Argentum reprobum vocate eos.

CAp. II.

Tu aūt loquere que decent sanā
doctrinā. †Senes vt sobrij sint
pudici prudētes.sani in fide.in 2ª 2ᵉ.
dilectione.in patiētia. Anus si/ q.60.
militer in habitu sancto : nō criminatrices ar.3.
non multo vino seruientes:bene docentes
vt prudentiam doceant. †Adolescentulas 4
vt viros suos amēt.filios suos diligāt pru eph.
dentes.castas. sobrias. domus curam ha/ 5.
bentes benignas.subditas viris suis: vt ñ
blasphemetur verbum dei. Juuenes simili
ter hortare vt sobrij sint.
¶ Superius apl̄s istruxit tytū quales ministros isti/
tuat ad arcēdū hereticos.h̄ docet qd ipse circa eos fa/
ciat. Et p̄ ꝓponit hoc i generali. Scd̄o distiguit p̄ par
tes.ibi.(Senes ꝛc̄.)Dicit ḡ. Ita dixi q̄ op3 episcopos
cōstituere:sed ne credas q̄ tu sis pp̄ hoc alienus a cura
immo maior d3 esse tibi sollicitudo ad istruendū. Jdeo 5
tu aūt loquere que decent sanā doctrinā.s.p̄ que fides
incorrupta edificať. Supra.1. Ut sit potēs exhortari i
doctrina sana ꝛ eos q cōtradicūt arguere ꝛc̄.
¶ Deīde oñdit idē per partes. Et p̄mo poniť doctri/
na sana cōtra p̄uersitatē vite. Scd̄o cōtra hereticos ꝛ
errores ibi.(Stultas aūt questiones ꝛc̄.)¶ Circa p̄ᵐ
duo facit.q: p̄ istruit singulas cōditiōes hoīu3. Scd̄o
generalr̄ oēs. Tertio cap.ibi.(Admone illos ꝛc̄.)Jte
rū p̄ͦ in duas.q: p̄ oñdit quō istruat liberos. 2ͦ quō in/
struat seruos ibi.(Seruos ꝛc̄.)Jtē p̄ oñdit quō istruat
liberos verbo. Scd̄o quō exēplo ibi.(In oībus teipsu3
ꝛc̄.)¶ Circa p̄ᵐ duo facit.q: primo ostēdit quō instru
at senes. Secūdo quomodo doceat iuuenes ibi.(Ado

c lescẽtulas ⁊c.)Itẽ ꝑma in duas.q: ꝑmo ostẽdit quõ i-
struat senes mares.Scḋo quõ an⁹ feminas ibi.(An⁹
⁊c̃.)Sciendũ est aũt ꝙ q̃dã bona sunt ad q̃ senectus
disponit:q̃ p:io ponit.Scḋo quedã bona q̃bus senect⁹
cõtrariat̃:⁊ hec scḋo ponit ibi.(Sani in fide ⁊c.)Inter
bona vero ad q̃ senectus disponit.Unũ est ꝯtẽptus de
lectationũ.Aliud est ꝑfectio sapie ⁊ prudẽtie.Dispõit
q̃dẽ senectus ad cõtẽptũ delectationũ.Iuuenũ.n.cor
ꝑa feruẽt nãli calore ex quo cõcitat̃ iuuentus ad dele-
ctatiões corꝑales q̃ ꝑcipue cõsistũt in cibis ⁊ potibus
⁊ venereis.Sȝ ad vitãdũ hec disponit senect⁹.Senes
.n.sunt mortificati.2.Reg.19.Nunq̃d vigẽt sensus mei
ad discernẽdũ suaue vel amarꝫ:⁊c.Et iõ dicit.Ut so-
brij sint q̃tũ ad cibos ⁊ potus:⁊ pudici q̃tũ ad vene-
2 rea.Gen.18.Postq̃ cõsensui ⁊ dñs meus vetulus ẽ vo
luptati operã dabo.Sȝ si senect⁹ad hoc disponit q̃re h̃
monet?Rñdeo aliq̃n ꝯtingit ex magna ꝑseueritate ꝙ
senex reducit̃ ad pueritiã pctã.Esa.65.Puer centũ an
norꝫ morief:⁊ peccator centũ annorꝫ maledictus erit.
Et duplex rõ est q̃re h̃ cõtingit.Aliter.n.h̃ mouet̃ se-
nex aliter iuuenis.Iuuenis.n.incitat̃ ad hec ex istictu
passionis.sed senex ex electiõe ꝑꝑ duo.Nullus.n.vult
esse sine delectatiõibus.⁊ tãto plus appetit eas quãto
maiores molestias sentit.Senex aũt patit̃ multa incõ
moda ⁊ defectus nãe.Et iõ qñ nõ hȝ spũales delecta-
tiones querit corꝑales.Scḋa rõ ẽ:q: iuuenis qñq̃ re-
frenat̃ ꝑ pudorẽ:senes aũt ſm ph̃m sunt iuerecũdi: q:
3 sunt antiq̃ ⁊ multa exꝑti.Iuuenes aũt vani ⁊ verecũ-
dabiles nãliter.Et iõ refrenant̃:sȝ nõ senes.¶ Itẽ se-
nectus disponit ad prudẽtiã ꝑꝑ experimẽtũ lõgi tpis
Iob.12.In antiq̃s ẽ sapiã ⁊ i multo tpe prudẽtia.Ecc.
25.Quã speciosa veteranis sapiã ⁊ gloriosus itellect⁹
⁊ cõsiliũ.corona senũ multa peritia ⁊c̃.Cõtingit tñ ali
qñ senẽ eẽ fatuũ.Ecc.25.Senẽ fatuũ ⁊ isensatũ.Et h̃
est ex duobus ꝙ senex est fatuus.Prudẽtia.n.acq̃rit̃
ꝑ exercitiũ.qñ g̃ i iuuẽtute se i bonis nõ occupãt sunt i
senectute iprudẽtes.Ecc.25.Que in iuuẽtute tua nõ
cõgregasti quõ inuenies ea in senectute tua.¶ Itẽ alia
rõ est.q: in iuuẽtute qñq̃ affluũt voluptatibus ⁊ ma-
xime supfluitate ciborꝫ.⁊ iõ desiccat̃ eorꝫ cerebrũ.p:o
4 uer.20.Luxuriosa res est vinũ ⁊ tumultuosa ebrietas
q̃cunq̃ his delectat̃ nõ erit sapiẽs ⁊c̃.
¶ Deinde ponit ea ad q̃ ꝯriat̃ senectus.⁊ ꝑmũ ẽ fides
2m dilectio.tertiũ patiẽtia.Quãtũ ad ꝑmũ dicit.Sani
in fide.q: sine ea ipossibile est placere deo.Heb.11.Sȝ
ꝙ aliq̃ nõ sunt sani in fide maxie i aliquo nouo qḋ po-
nit̃ senibus credẽdũ ꝯtingit ex duobus.Primo q: se-
nes nõ sunt firmi i aliquo nouo ꝑꝑ cõsumptionẽ saple
⁊ iõ nõ credũt aliq̃s Iob.12.Et senes sunt i nobis.Itẽ
q: nãle vitiũ senũ est ꝙ sunt icredibiles: q: sunt exꝑti:
se sepi⁹esse deceptos.Et iõ loquunt̃ semꝑ cũ forte vl' se
re aduerbijs tẽperatiui modi ⁊ dubitatiui modi.Incre
5 dulitas aũt repugnat fidei.Esa.21.Qui incredulus ẽ
infideliter agit.Quãtũ ad scḋꝫ dicit.In dilectione.⁊ h̃
iõ:q: plenitudo legis est dilectio.Et monet ad hoc ꝑꝑ
duo.Pr̃io q: in senibus parꝫ est amicitie:q: amor nu-
trit̃ ꝑ cõuictũ.Nullus aũt vult diu cõuiuere cũ tristi-
bus.Senes aũt sunt tristes.et iõ nõ est diu cũ eis ami-
citia.Itẽ q: senes diligũt ꝑꝑ vtilitatẽ tm̃:sicut iuuenes
ꝑꝑ delectabile.Senex.n.idiget sustẽtatione.¶ Quã-
tũ ad tertiũ dicit.In patiẽtia.⁊ monet ad h̃ ꝑꝑ tria.Pri
mo q: senes multa mala circũuenuit.⁊ iõ idiget patiẽ-
tia ꝯ turbatiões.Alia rõ est.Senes.n.viuũt in memo
ria multorꝫ.vñ semꝑ dicũt antiqua.Iuuenes aũt viuũt
in spe magnorꝫ:⁊ ex h̃ senes duplr̃ ad patiẽtiã mouent̃
ꝑꝑ bona.s.q̃ habuerũt ⁊ carẽt eis.Vñ Boe.Sũma mi

d seria est fuisse felicẽ.Tren.1.Recordata est hierusalem
dierꝫ afflictionis sue ꝑparatiõis diuȝ desiderabiliũ suo
rũ que habuerat a diebus antiq̃s ⁊c.Itẽ q: viuũt i me
moria cõtingit ꝙ aliq̃ q̃ modo eos despiciũt aliq̃n fue
rũt peiores.⁊ iõ turbant̃.Iob.30.Nũc aũt deridẽt me
iuniores tẽpore quorũ patres nõ dignabar ponere cũ
canibus meis.Tertia rõ est:q: q̃to senex approping̃t
ad finẽ vite.tãto magis desiderat viuere.Unde vidẽs
se deficere magis tristatur.
¶ Deinde cũ dicit.(Anus ⁊c̃.)docet qualr̃ vetule in
struant̃.Et ꝑ docet q̃liter instruant̃ i vita.Scḋo in do
ctrina.Itẽ ꝑ qualr̃ in habitu.Scḋo qualr̃ in victu.Ter
2 tio quõ in verbo.Quãtũ ad ꝑm dicit.In habitu sancto
.i.carẽtes lasciuia ⁊ põpa.Et hoc ꝯuenit oi mulieri.ꝑ
Pe.3.Quarꝫ sit nõ extrinsecus capilatura aut circũ-
datio auri aut indumẽti vestimẽtorũq̃ cultus ⁊c̃.ꝑ
Tymo.2.Similiter ⁊ mulieres in habitu ornato cum
verecũdia ⁊ sobrietate ornãtes se nõ in tortis crinibus
aut auro.aut margaritis.vel veste ꝑciosa ⁊c̃.Sȝ spẽli-
ter anus hoc seruare debẽt:q: iuuẽcularꝫ est ꝑꝑ viros
suos modeste se ornare : qḋ intelligit̃ simpliciter de oĩ
motu corꝑis.Ecc.19.Amictus corꝑis:⁊ risus dentiũ
⁊ ingressus hois enũciant de illo.¶ Quantũ ad scḋꝫ
dicit.Nõ criminatrices.Duo.n.sunt in sene.Unũ qḋ
cõe est oibus senibus.s.ꝙ sunt suspiciosi : q: viderunt
multa mala que sibi presumũt de alijs.Itẽ in mulieri-
bus spẽliter sunt zelotipe ⁊ vtrũq̃ cõtingit in vetulis:
3 q: rõne etatis ẽ suspitiosa.rõne sexus ẽ zelotipia.Eccl.
26.In muliere zelotipia flagellũ lingue oibus cõicãs.
Et iõ.Nõ criminatrices.¶ Quãtũ ad cõuictũ dicit.
Nõ multo vino seruiẽtes.⁊ de viris dic̃.Ut sobrij sint.
Et dicit.Nõ multo:q: qñq̃ vtunt̃ eo ꝑꝑ frigiditatem
earꝫ.¶ Quãtũ ad doctrinã dicit.Bene docẽtes.Con
tra.ꝑ Cor.14.Mulieres in ecclesijs taceãt nõ.n.ꝑmit
tit̃ eis loq̃:sed subditas esse ⁊c̃.ꝑ Tymo.2.Mulier in
silẽtio discat cũ omni subiectione.Docere aũt mulieri:
nõ ꝑmitto ⁊c̃.Rñdeo.Dõm est ꝙ doctrina publica:q̃
sit in populo interdicit̃ mulieri:sed priuata:qua q̃s fa
miliã docet ei cõcedit̃.Prouer.31.Visio qua erudiuit
eũ mater sua.⁊ puer.4.Nã ⁊ ego filius fui p̃ris mei te
nellus ⁊ vnigenitus corã matre mea ⁊ docebat me at-
4 q̃ dicebat ⁊c.Et bñ dicit.Ut prudẽtiã doceãt magis
ad anus q̃ ad viros:q: qñq̃ docẽt fabulas aniles ma
gis q̃ ꝑficua:⁊ ẽt q: magis ipẽ ꝯuersat̃ cũ pueris ⁊ cura
¶ Deĩde cũ dic̃.(Adolescẽtulas ⁊c.) (milia q̃ viri.
oñdit qualr̃ istituãt iuuenes.Et ꝑ ostẽdit q̃lr̃ instruat
iuuenes feminas.Scḋo qualiter matres iuuenes ibi.
(Iuuenes similiter ⁊c̃.)Itẽ ꝑ in tres.q: ꝑmo ostẽdit q̃
liter se habeãt ad ꝑsonas cõiunctas.Scḋo ad seipsas.
Tertio ad subiectos.Quãtũ ad ꝑmũ dicit.Ut viros
⁊c̃.Uiro.n.debet̃ amor.Prouer.12.Mulier diligẽs co
rona est viro suo ⁊c.Ecc.25.In tribus beneplacitũ est
5 spiritui meo ⁊c.Et infra.Uir ⁊ mulier bñ sibi ꝯsentiẽ-
tes.Uel sic.vt prudẽtiã doceãt adolescẽtulas: ⁊ viros
⁊c.Sed ꝑma expositio est melior.⁊ filios diligãt: hoc
est nãle.Esa.49.Nunq̃d põt mulier obliuisci infantẽ
suũ:vt nõ misereat̃ filio veteri sui ⁊c.Et nota ꝙ dicit:
vt viros ament ⁊ filios diligant : vt sit amor ad viros
⁊ ad filios dilectio.q: ad viros est amor feruẽtior:sȝ ad
filios naturalior.¶ Sed q̃tũ ad seipsas tria dic̃.Unũ
quo ad rõnẽ.s.prudẽtes.Prouer.19.Domus ⁊ diuitie
dant̃ a parẽtibus:a dño aũt proprie vxor prudẽtes.Et
hoc necessariũ est q: iuuẽtus earꝫ ⁊ sexus cõtrariatur
prudẽtie.Aliud est q̃tũ ad cõcupiscibilẽ.s.cũ dicit.Ca
stas.Tertiũ vero quãtũ ad irascibilẽ cũ dicit.Sobrias
Ecc.26.Gratia super gratiã mulier sancta ⁊ pudorata

Sed

a ¶ Sed q̄stum ad subiectos. Primo ponit curā eoꝝ. Scḋo modū. Tertio rōnē assignat. De pmo dic̄. (Domus rc̄.) Prouer. 14. Sapiēs mulier edificat domum suā: insipiēs ꝯo extructā quoqꝫ destruet manibus. In cura aūt sunt duo obseruāda mulieri: sūt. n. vtplurimū iracūde. Eccl. 25. Nō est ira sup irā mulieꝝ. Et iō dicit. (Benignas). Quasi dicat Cū mā suetudine regnant. Aliud est q: qn̄ mulier ptātē hꝫ nitit in ꝯtriū viro suo. Eccl. 25. Mulier si pmatū hēat ꝯria est viro suo. Vn̄ dr̄ Gen. 3. Sub viri ptāte eris ꝛ ipse dn̄abit tui. Et h iō vt nō blasphemet verbū dei. i. nō detis occasionē blasphemādi rc̄. Et oīa hec notant Tob. 10. Ubi dr̄ q raguel ꝛ sara monuerūt filiam suā honorare soceros diligere maritū: regere familiam: gubernare domum: ꝛ se c ipsam irreprehensibilem exhibere.

¶ Cōsequēter ostēdit qualiter doceat mares iuuenes .s. vt sobrij sint quod repetit: q: ebrietas est principium vitioꝝ. 1. Pe. 5. Sobrij estote rc̄. Lectio. II.

N oībus teipm̄ prebe exēplū bonoꝝ opeꝝ in doctrīa: in integritate in grauitate. Verbū sanū irrephēsibile: vt his q ex ad
Eph. uerso est vereat nihil hn̄s malū dicere d̄ no
6. bis. †Seruos dn̄is suis subditos esse: in oībus placentes: nō ꝯdicentes: nō fraudan
3 tes: sed in oībus fidem bonā on̄dentes: vt doctrinā saluatoris nr̄i dei ornēt in oībus.

¶ Supra aplš tytum docuit de qbus instruat subditos liberos. Et q: nō tm̄ ꝟba pluūt: hꝫ ēt exēpla: iō docet vt se exēplū pbeat. Pmo gnalr. Scḋo spālr ibi. (In doctrina rc̄.) Tertio rōnē huius assignat ibi. (Ut is q ex rc̄.) Dicit ḡ. O: etate iuuenis ex pbe te in exemplū oībus bonoꝝ opeꝝ. Prelatus. n. dꝫ esse q̄si forma existens discipulis. pme Corin. 11. Imitatores mei estote: sicut ꝛ ego xp̄i. Jo. 13. Exēplum dedi vobis rc̄.

¶ Deinde cū dicit. (In domo rc̄.) Ponit spālia i qb9 dꝫ se pbere exēplū: ꝛ pmo on̄dit qs dēat esse eius act9 .s. in doctrina. Vn̄ dicit. (In doctrina). Hoc. n. est ppriū plati. Jere. 3. Dabo vobis pastores iuxta cor meuꝫ
4 ꝛ pascent vos scīa ꝛ doctrīa. Et q: hēat alios epos sub se: vt dr̄ supra. i. Epos ꝯstituas rc̄. Jō dꝫ alios docēdo: eis exēplū doctrine pbere. 1. thy. 4. Attende tibi ꝛ doctrine. Itē mōet eū q̄stū ad vitā: ꝛ pmo declinare a malo. Esa. 1. Quiescite agere pûerse: ꝛ iō dicit. In integritate p incorruptionē: sicut. n. corpus pdit integritatē p corruptionē membroꝝ suoꝝ: ita aīa p corruptionē pctī. In plato aūt est integritas sensus: p prudentiā: affectus p charitatē: corpis p castitatem. 1. Thes. vlt. Integer spūs vester ꝛ aīa ꝛ corpus sine q̄rela in aduentu dn̄i nr̄i iesu xp̄i seruet. Scḋo q sit grauis q̄stū ad bōa q̄ cū charitate fiunt. Graue aūt duo hꝫ: vnū q: descendit: ꝛ s̄m hoc vituperat. ps. Filij hoīuꝫ vsqꝫ quo graui
5 corde rc̄. Aliud est q est stabile ꝛ firmū. Et iō illi dicūtur graues q nō de facili mouent a bono ꝛ hoc cōmēdat. ps. In pplo graui laudabo te. Et ad h inducit eū. Proue. 17. Nō decet principem labium mentiens:

¶ Deinde on̄dit q̄lis dꝫ eē eius doctrina ꝛ ꝟbū. Et dicit q dꝫ eē sanū. i. nō corruptū falsitate. 2. thy. 1. Formā habe sanoꝝ ꝟboꝝ q̄ a me audisti in fide rc̄. ¶ Itē q̄stum ad modū cuꝫ dicit. (Irrephensibile). i. vt pferat tpe suo ꝛ cū oī decentia ꝛ ꝓuocatione ad correptionē. Eccl. 20. Ex ore fatui reprobat parabola. Nō. n. dicet illā i tpe suo. Finis aūt doctrine ē vt is q rc̄. O. p. Si pōs

bō se hēant. s. plati ꝛ subditi: aduersarij nō pōt vob nocere. 1. Pe. 2. Sic est voluntas dei vt bn̄faciētes obmutescere faciatis imprudentiū hoīum ignorantiā. 1. ti. 5. Nullam occasionē dare aduersario maledicti gratia. b

¶ Deine cū dicit. (Seruos rc̄.) Docet quasr instruat seruos. Et pmo facit h. Scḋo eius rōnē assignat ibi. (Apparuit rc̄.) Circa pm̄ tria facit: q: pmo inducit seruos ad subiectionē. Scḋo determiat modum eius ibi. (In oībus rc̄.) Tertio on̄dit necessitatē doctrine hui9 ibi. (Ut doctrinā rc̄.) Dic̄ ḡ. Admone seruos rc̄. 1. Petri. 2. Serui subditi estote in oī timore dn̄is non tm̄ bonis ꝛ modestis: sed ꝛ discolis rc̄. Col. 3. Serui obedite 2
p oīa dn̄is carnalibus nō ad oculū seruientes rc̄. Idē dicit. Eph. 6. Et quare monet h tā freq̄nter aplš? Rn̄deo. Nō sine cā. Heresis. n. icepit apud iudeos q serui a
dei nō deberēt seruire hoībus: ꝛ ex hoc ēt deriuatū est in pplo xp̄iano q dixerunt q p xp̄m filij dei facti non deberent eē serui hoīum. Sed xp̄s p fidē nō venit tollere ordinē iustitie: imo p fidē xp̄i iustitia seruat. Ro. 3. Justitia aūt facit alios alijs subdi. Sed seruitus hmōi est q̄stū ad corpus. Nā p xp̄m nūc liberamur a seruitute q̄stū ad aīam: sed nō a corruptione corpis: sed in futuro liberabimur ēt a corruptione ꝛ seruitute corpali. 1. Cor. 15. Cū tradiderit regnū deo ꝛ pri rc̄. Sed q dic̄ in oībus pōt referri pmo ad hoc q dicit subditos: vt intelligat in oībus. s. ad q̄ se extendit ius dn̄atiue ptātis. Vel ad hoc q dicit. Placētes. Dꝫ. n. eē subiectio. Primo vt seruiāt sine offensione nō cū murmure ꝛ tarditate. 3
Col. 1. Per oīa placentes deo. 1. Cor. 10. Ego p oīa oīb9 placeo. Cōtra Gal. 1. Si hoībus placerē xp̄i seru9 non essem rc̄. Rn̄deo. Placere hoīb pp ipm̄ est vituꝑabile: sꝫ pp deū ē laudabile. Scḋo vt sint sine repugnātia: iō dicit. (Non ꝯdicentes). Eccl. 4. Nō ꝯdicas ꝟbo veritatis rc̄. Tertio sine fraude. Vn̄ dic̄. (Nō fraudātes). Ubi vnū rēouet ꝛ aliuꝺ astruit. Remouet fraudē. Serui9. n. cōmittunt bona dn̄oꝝ. Luc. 19. Tradidit eis bona sua. Astruit in oībus bonitatē. Et iō dicit. (Sed in oībus rc̄.) Sed quo fine sunt hec fiēda? Nō q̄dem pp terrenū fauorē: sed pp gloriā dei. Vn̄ dicit. (Ut doctrinam rc̄.) Glo. Ornamentū doctoris est honesta vita discipuli sicut sanitas infirmi est laus medici. Doctor curator est aīarum. Si ergo nos ostendimus bona opera 4
laudat doctrina xp̄i. Esa. 52. Jugiter tota die nomē meum blasphematur. Math. 5. Ut videant opera vestra bona rc̄. Lectio. III.

Apparuit. n. grā dei ꝛ saluatoris nr̄i oībus hoībus erudiēs nos: vt abnegātes ipietatem ꝛ sclaria desideria: sobrie: iuste ꝛ pie viuamus in hoc sclo: †expectātes beatā spem ꝛ aduentū glie magni dei ꝛ saluatoris nr̄i iesu xp̄i: †q dedit semetipꝫ p nobis: 5
vt nos redimeret ab oī iniqtate: ꝛ mūdaret Psal.
sibi ppl̄m acceptabilē sectatorē bonoꝝ operum. Hec loquere ꝛ exhortare: ꝛ argue cū 146. mat.
omni imperio. Nemo te contemnat. 26.

¶ Supra aplš instruxit titū qualr doceret seruos ꝛ liberos ꝛ ꝯclusit q̄si rōnem: vt. s. doctrina xp̄i ornaret: h assignās plenā rōnē dictoꝝ exponit qd̄ dixit p bonam ꝯuersationē. Et pmo pmittit grām ꝛ doctrinā xp̄i. Secūdo iducit eū ad grē pdicationē ibi. (Hec loqre rc̄.) Itē pmo ꝓponit grē appitionē. Scḋo eius instructionē ibi. (Erudiēs nos rc̄.) Tertio eius opationem ibi.

c (Qui dedit ⁊c.) Sciendū est aūt ꝙ grā ipoꝛtat m͞ia᷑:
q: grā est de eo qđ gratis daꝛ: ⁊ qđ gratis daꝛ hoc mi
sericoꝛditer daꝛ. Misericoꝛdia aūt semp in deo fuit: tñ
olim circa hoīes latebat. ps. Dñe in celo m͞ia tua ⁊c.
Añ xp̄m. n. oēs q̄tūcūq; essent iusti erāt sub dānatio-
ne: sed xp̄o filio dei carnē assumente apparuit grā. ꝓ^a ti
mo. 3. Et manifeste magnū ē pietatis sacꝛm qđ mani-
festatū est in carne ⁊c. ps. Qui sedes sup cherubin ma
nifestare ⁊c. Sed q̄to qs ē potētioꝛ tāto eius grā ma
gis desideraꝛ. Uñ grā dei desiderāda est. Et h̄ ē qđ di-
cit. (Grā dei). Itē est ad saluādū. Uñ dicit. (Et salua-
2 toꝛis nr̄i). Esa. 51. Salus āt mea i sempiternuz erit ⁊c.
Hec aūt grā nō ꝓponiꝛ vni solūmō pplo iudeoꝝ sicut
olim: sed oībus hoībus. Esa. 40. Uidebit ois caro pa-
riter qđ os dñi locutū ē. Esa. 52. Et videbūt oēs fines
terre salutaꝛ dei nr̄i. 1. thy. 2. Uult oēs hoīes saluos fie
ri ⁊c. Et pōt dici ꝙ in natiuitate xp̄i apparuit hec grā
dupl'r. Uno mō: ⁊ ꝓ q: p maximā dei grām datus ē no
bis. Uñ eius ɔceptio cū sit opatio toti^9 trinitatis attri-
buiꝛ tñ spāl'r spūisctō q est ꝓu^m graꝝ. Et hec grā appu
it oībus hoībus ⁊ spāl'r hoī xp̄o. Jo. 1. Plenū grē ⁊ vita
tis. Ex hac grā. 2° est ɔsecuta instructio hūani gñis: q:
añ xp̄m fuit mūdus in ignoꝛātia ⁊ h'rsi. Esa. 9. Pplus
q ambulabat in tenebꝛis vidit lucē magnā. Uñ dicit.
3 (Erudiens nos). s. sicut hō erudit filiū. ¶ De duob^9
aūt erudiuit nos: q: duo necīa sunt hoī. s. bonū opus ⁊
recta intētio. Pr̄io ostēdit quō xp̄s nos de ꝓ erudiuit.
Scđo de 2°. ibi. (Expectātes ⁊c.) Dicit ḡ. Ut abnegā
tes ⁊c. Nōndū est ḡ ꝙ dicit ipietatē ⁊ sclaria desideria
q: oīa pctā vel ɔsistunt in his q̄ sunt directe ɔ deū que
dnr̄ pctā ipietatis. Pietas. n. ꝓpꝛie est: s3 quā colimus
parentes ⁊ p̄riam: s3 q: deus est ꝓncipalis pr̄ nr̄: iđ ꝑti
net ad cultū dei pietas. Job. 28. Scđ3 aliā l'ra3 vbi nos
hēmus sic. Ecce timoꝛ dñi ipsa ē sapia. Ecce pietas ipa
est sapia ⁊c. Et iđ pctā ɔ deū dnr̄ esse ipietates. Rom. 1.
4 Reuelaꝛ. n. ira dei de celo sup oēm ipietatez ⁊c. Et ibi
loqꝛ de ydolatria. Uel ɔsistūt i abusu tpaliū ⁊ hec sūt
sclaria desideria. Est āt sclm spaciū mēsuras piodū re-
rum. Uñ p sclaria intelliguntꝛ res seculares ⁊ oīa pctā
que ān primum cōmittunꝛ vel in se per eorū abusum.
¶ Deinde cū dicit. (Sobꝛie ⁊c.) Oñdit qđ boni facia
mus. Et dicit. (Sobꝛie). Quātū ad sel'tuē: ad prius:
pie ad deū. Sobꝛie ad se q̄si mēsurate. Bꝛis. n. mēsura
ē ⁊ h̄ ē sꝫ hō cū mēsura rōis vtaꝛ exterioꝛib^9 reb^9 ⁊ ꝓpꝛi
is passiōib^9. Uñ sobꝛietas accipiꝛ p q̄l3 mensurato vsu
reꝝ exterioꝝ ⁊ extrīsecaꝝ passionū. Sap. 8. Sobꝛieta
tē. n. ⁊ sapiā3 docet ⁊ iustitiā ⁊ v'tutē q̄bus nihil vtili^9 ē
ī vita hoīb^9. Juste ad ꝓximū. ps. Justus dñs ⁊ iustitiā
dilexit ⁊c. Pie ad deū. 1. thy. 4. Exerce te ad pietatem.
¶ Deinde cū dicit. (Expectantes ⁊c.) Instruit eū de
fine q ɔsistit in duob^9. s. in glīa aīe i moꝛte. Aliud i glīa
coꝛpis in aduētu xp̄i. Jo. 5. Uenit hoꝛa in q̄ oēs q i mo
numētis sunt audiēt vocē filij dei ⁊c. Quātū ad ꝓ^m di-
cit. (Expectātes ⁊c.) Cōtra illos q ponūt finē hoīs in
actu virtutū in hac vita. S3 h̄ nō est veꝝ: q: ⁊ si sobꝛie
⁊ pie ⁊ iuste viuamus adhuc sumus expectātes. Job.
7. ⁊. 14. Sicut mercenarij dies eius. Esa. 30. Bti oēs q
expectāt eū: ⁊ iđ dicit. Expectātes btām spem qđ pōt i
telligi dupl'r. Uel q: est spes de btitudine. Uel q: expe
ctatio facit ipsos btōs. ¶ Quātū ad 2^m dicit. (Et aduē
tū ⁊c.). s. p quē resurgēt coꝛpa nr̄a. Qui. n. diligit ami
cū cū desiderio expectat eū. 2. thy. 4. Nō solū aūt mi
hi s3 ⁊ his q diligūt aduētū eius. Lu. 12. Uos siles hoī
bus expectātibus dñm suū. Et dicit. (Aduētū gloꝛie)
q: ꝓmus fuit hūilitatis. Phi. 2. Humiliauit semetipm
⁊c. Mat. 11. Discite a me: q: mitis sum ⁊ hūilis coꝛde.

d Et ille erit gloꝛie: q: sua diuitas oībus int'oteꝛ. Luc.
21. Et tūc videbūt filiū hoīs venientē i nubibus cū ꝑtā
te magna ⁊ maiestate: ⁊ dicit. (Magni dei): ɔ arriū q
dixit filiū nō eq̄lem p̄ri. Et bñ magnus: q: dr̄ Rom. 9.
Qui est sup oīa de^9 bñdict^9 i scl'a. 1. Jo. vlti. Ut sim^9 i ꝟo
filio ei^9 ⁊c. Itē ē saluatoꝛ. 1. thy. 2. Hoc. n. bonū ē ⁊ acce
ptū corā saluatoꝛe nr̄o đo: q oēs hoīes vult saluos fieri
⁊c. Q: ad hoc venit ⁊ hoc ipoꝛtat nomē eius. Mat. 1.
Ipse. n. saluū faciet pplꝫ suū a pctīs eoꝝ. Et addit xp̄i
. i. q est vnctus i quo intelligiꝛ vnio diuinitatis ad hu-
manitatē. Aliq. n. dnr̄ vniti: sed nō ita ꝙ hēant essenti
am diuinitatis eis vnitā: sed q: ꝑticipāt eius aliq̄d: sed
xp̄o est vnita diuinitas. ps. Unxit te deus deus tu^9 ⁊c.
2 ¶ Deinde cū dicit. (Qui dedit ⁊c.) Ostēdiꝛ opō grē.
Et ꝓ oñdit bñficiū grē passiōis eius. Scđo passionis
fructū ibi. (Ut nos redimeret ⁊c.) Dicit ḡ dico ꝙ ē nr̄
saluatoꝛ: ⁊ quō: q: dedit se ⁊c. Eph. 5. Ambulate in di
lectione: sic̄ ⁊ xp̄s dilexit nos ⁊ tradidit semetip3 p no
bis oblationē ⁊ hostiā deo ⁊c. Fruct^9 eius dr̄ liberatio
⁊ scificatio. Liberatio cū dicit. (Ut nos redimeret ab oī
iniq̄tate). Jo. 8. Qui facit pctm̄ seru^9 ē pctī. Prim^9. n.
hō ex pctō suo redact^9 ē in seruitutē pctī: ex q̄ seruitute
inclinabaꝛ ad aliđ pctm̄: sed xp̄s satisfecit p suā passio
nē: ⁊ iđ sumus redēpti a seruitute. Esa. 43. Noli time-
re: q: redemi te ⁊c. Et nō solū ab oꝛiginali: sed ab oīb^9
q̄ qs sua volūtate supaddidit. ¶ Scificatio i bono po
3 niꝛ cū dicit. (Ut mūdaret ⁊c.) i. vt scificaret pplꝫ: sic. s.
vt essem^9 pplꝫ eius. i. ei ɔsecratus. Qui aliq̄n nō pplꝫ
eius. nūc aūt pplꝫ eius ⁊c. Osee. 1. ⁊ Ro. 9. Acceptabi-
lē. s. deo p rectā fidē ⁊ intētionē. ꝓuer. 14. Accept^9 ē re-
gi mister itelligēs. Uel acceptabilē. i. peculiarē. Deut.
7. Te elegit dñs deus tu^9 vt sis ei pplꝫ peculiaris ⁊c.
Sed op3 ēt ꝙ ex̄ sint opa bona. Uñ dicit. (Sectatoꝛe3
bonoꝝ opeꝝ). Ro. 13. Bonū fac ⁊ habebis laudem ex
illa. Gal. 6. Bonum aūt facientes non deficiamus.
¶ Deinde cū dicit. (Hec loq̄re ⁊c.) Inducit eū ad ꝑdi-
cationē grē. Et circa h̄ duo facit. Q: ꝓmo hortaꝛ eū
ad ꝑdicādū. Scđo instruit ꝑdicādi modū ibi. (Cū oī
⁊c.) Dicit ḡ. Loq̄re spectātia ad credēda: exhoꝛtare ad
agēda. 1. thes. 2. Exhoꝛtatio nr̄a n̄ de erroꝛe: neq3 ī imū
4 ditia: neq3 in dolo ⁊c. ¶ Argue male agētes. 1. thy. 5.
Peccantes corā oībus argue, ⁊c. Et h̄ cū oī ipio. i. cū
auctoꝛitate: q: loqꝛ vt instrm vel mister dei: ⁊ iđ cū fi
ducia diuine auctoꝛitatis. Est tñ loquēdū in exhoꝛtan
do q̄n3 cū ꝑce ɔsiderādo infirmitatē ꝓpꝛiā. ꝓuer. 18.
Cū obsecrationibus loqꝛ paup. Q̄n3 cū impio ɔside
rando auc̄tatē cōmissam. 2. Coꝛ. vlt. An' expimētū q̄ri
tis eius q in me loqꝛ xp̄s. Uel cū māsuetudine ad bo-
nos: cū austeritate ad obstinatos: h3 aūt moneri vt cū
ipio arguat: q: nālr sunt mitis. 1. Thy. 4. Nemo ado-
lescentiam tuā contemnat. CAP. III.

Admone illos principib^9 ⁊ ꝑtā
5 tibus subditos eē: dicto obedi-
re: ad oē opus bonuz paratos
esse. Neminē blasphemare nō
litigiosos esse: sed modestos: oīnē oñden Ro.
tes mansuetudinē ad oēs hoīes. Eramus 12.
enim aliq̄n ⁊ nos insipiētes ⁊ increduli: er-
rātes: seruientes đsiderijs ⁊ voluptatibus ꝓ^a 2^e.
varijs: in malitia ⁊ inuidia agentes: odibi q. 98.
les: odientes inuicē. Cū aūt benignitas: ⁊ ar. 4.
humanitas apparuit saluatoꝛis nr̄i dei: nō ⁊ psal.
ex operibus iustitie que fecimus nos: s3 s3 4.
misericoꝛdiam

b misericordiam suam saluos nos fecit p la
uacrum regenerationis ꝛ renouatōis spūs
sancti: quē effudit in nos abūde per iesum
xpm saluatorem nostrum: vt iustificati grā
ipsius heredes simus fm spem vite eterne.
Fidelis sermo est. Et de his volo te confir
mare vt curent bonis operibus preesse qui
credūt deo. Hec sunt bona ꝛ vtilia hoibus.
¶ Supra apls posuit particulares admonitiones ptī
nentes ad singulos status: hic pōit gnāles ad oēs. Et
pmo ponit ipsas. Scdo rōnem ipsaꝝ ibi. (Eram⁹ ꝛc.)
2 Tertio inducit tituꝫ ad vtrorūqꝫ pdicationē ibi. (Et d
his volo te ꝛc.) Circa pᵐ duo facit: qꝛ pmo monet oēs
qlr se hēant ad supiores. Scdo quo ad eqles ibi. (Ne
minē blasphemare ꝛc.) Itē pma in duas: qꝛ pmo ostē
dit ꝙ supioribus debēt subditi reuerētiā subiectionis.
Scdo obediētiā iussiōis ibi. (Dico obedire ꝛc.) Dic ḡ:
dixi de quo moneas sbdictos: sed admone illos. i. oēs
pncipibus. i. maioribus. s. regibus ꝛ hmōi: ꝛ ptātib⁹. i.
aliīs officialibus ꝛc. i. Pe. 2. Subiecti estote oī humane crea
ture pp deū siue regi tāqꝫ pcellēti: siue ducibus tāquā
ab eo missis ꝛc. Ro. 13. Ois aīa ptātib⁹ sublimiorib⁹ sub
dita sit. Et hec monitio nečia est p ad tollenduꝫ errorē
circa iudeos q dicūt nō eē obediendū mādatis hoīuꝫ.
Scdo vt nullā inquietudinē facerēt in ecclia. Tertio te
3 nent ad obediētiā iussionis. Heb. vlti. Obedire ppositis
vr̄is ꝛ subiacete eis ꝛc. Et dicit. Dicto. i. ad solū vbū p
sidis. i. Reg. 15. Melior est. n. obediētia qꝫ victime ꝛc.
2. thes. 3. Si qs nō obedierit vbo nr̄o p eplaꝫ hūc nota
te ꝛc. Nō solū aūt est nečia pmptitudo: sed discretio: vn̄
dicit: ad oē opus bonū: alioqn nō esset obediēdū. Tūc
.n. magis deo obediendū est: quo maior est. Act. 4. Si
iustū est in cōspectu dei vos potius audire qꝫ deū iudi
cate. Un̄ milites nō tenent obedire in bello iniusto.
¶ Deinde cū dicit. (Neminē ꝛc.) Ostēdit qualr se ha
beant eqles. Et pmo quo ad vitationē mali. Scdo q
ad opationē boni ibi. (Sed modestos ꝛc.) Monet āt
eos spālr de verbis: qꝛ i pmitiua ecclia pauci peccabāt
factis. Uerbis aūt aliqs peccat pmo cōtra psonā eius si ei
4 improperia inferat. Un̄ dicit. (Neminēꝫ blasphemare).
Sed cōtra: qꝛ blasphemia est relatio crimis in deū. Nō ḡ
est blasphemia in pximū. Rn̄deo inqꝫtū dilectio pxi
mi refert in dilectionē dei: ꝛ honor pximi i honorem
dei: sic ꝛ eius improperiū est in deū. Sumit ḡ h blasphe
mare p qualꝫ maledictione occulta vel manifesta. scdo
Pe. 2. Sectas nō metuūt introducere: blasphemātes.
Scdo qs peccat cōtra res exteriores. Et hō dicit. (Nō liti
giosos esse). Ubi ē sciēdū ꝙ tria sunt gna hoīuꝫ. Qui
dam coꝝ sunt virtuosi ꝛ duo vitiosi. Quidā. n. oib⁹ ver
bis auditis in nullo cōtristāt: ꝛ hi sunt adulatores. Et
qdā oī vbo resistūt: ꝛ hi litigiosi sunt. Cōtra hos loqt
hic. Io dr. 2. Thy. 2. Seruū aūt dn̄i nō oꝫ litigare: sed
mansuetū eē ad oēs ꝛc. Prouer. 20. Honor est hoi: q se
5 separat a cōtentionib⁹ ꝛc. Sed mediū tenēs vt qnqꝫ de
lectet verbis: qnqꝫ contristet est virtuosus. scdo Cor.
2. Si contristaui vos in epistola non me penitet ꝛc.
¶ Deinde cū dicit. (Sed modestos ꝛc.) Ondit quō se
habeant in opatione boni: ꝛ pmo in exterioribus ac
tibus dicēs. (Sed modestos ꝛc.) Est aūt modestia vir
tus p quā aliqs in oibus exterioribus modū tꝫ: vt nō
offendat cuiusqꝫ aspectū. Phi. 4. Modestia vr̄a nota
sit oibus hoib⁹ ꝛc. puer. 22. Finis modestie timor dn̄i
diuitie gloria ꝛ vita ꝛc. Quāto aūt qs est ipetuosior in
interioribus affectibus: tāto refrenat difficilius et i ex
terioribus. Talis aūtē est iter oēs affect⁹ ire: ꝛ iō cōtra hꝫ pō b
nit māsuetudinē q moderat passiōes ire. Un̄ dic. Oēm
māsuetudinē ondētes ad oēs hoies. Mat. 11. Discite a
me: qꝛ mitis sum ꝛ humilis corde ꝛc. Jac. 1. In mansuetu
dine suscipite insitū verbū qd pōt saluare aīas vr̄as.
¶ Deinde cū dicit. (Eramus. n. ꝛ nos ꝛc.) Assignat
rōnē pdictoꝝ ꝛ maxime huius vltimi. s. ꝙ sint māsue
ti. Possent. n. dicere: quo erimus māsueti ad infideles:
quo ad malos? Nō. n. hoc possumus. Rn̄det cōsiderā
te qlis fueris. Et iō cōtra irā optimū remediū est recogita
tio fragilitatis pprie. Et iō pmo ponit statū coꝝ pteri
tū. Scdo ondit vn̄ venerūt ad statū pfectiōis ibi. (Cū 2
aūt benignitas ꝛc.) Itē pmo ponit defectus ptinētes
ad intellectū. Scdo ad effectū ibi. (Seruiētes ꝛc.) In
tellectus aūt pōt duplr deficere. Uel qꝛ deficit a vera co
gnitione sicut p ignorātiaꝫ negationis. Uel qꝛ incidit
in opionē falsi. Ueꝝ aūt i rebus diuinis duplr aliq p
cipiunt. Quidā. n. solū p fidē: qdā pgustādo p lumen
sapie q'aptā aliqꝫ cognitionē. Un̄ qꝫtū ad 2ᵐ dic. (Era
mus insipientes). i. puati ista sapia. Luc. 21. Dabo vo
bis os ꝛ sapiam ꝛc. Quātū ad pmum dicit. (Incredu
li). i. infideles. Ezec. 2. Increduli ꝛ subuersores sunt te
cum ꝛc. Sed erramus incidentes in cōtrariam opinionē.
Unde dicit. (Errantes). i. falsum p vero tenētes. Esa.
19. Errare fecerunt egyptum in omni opere suo ꝛc.
¶ Deinde ponit ea q ptinēt ad corruptionē affect⁹: ꝛ 3
pmo qꝫtū ad se. Scdo qꝫtum ad alios ibi. (In malicia
ꝛc.) Affectus aūt hoīs tūc est rect⁹ qn̄ subit rōni ꝛ vtit
licitis delectatiōibus fꝫ rōnē. Qn̄ ḡ nō seqt rōnē: ꝫ sua
desideria tūc corrūpit. Un̄ dicit. (Seruiētes desideriīs Affe-
ꝛ voluptatib⁹ variīs). Uoluptates respiciunt pctā dle ctus
ctationū carnaliū: vt sūt luxuria ꝛ gula. Desideria vo hois
qlꝫ alia vitia vt sūt ābitio ꝛ auaritia ꝛ hmōi. Eccle. 18. dr te-
Post cōcupias tuas n eas ꝛ a voluptate tua auertē ꝛc. ct⁹ qn̄
Rom. 6. Nō regnet pctm̄ i vr̄o mortali corpe vt obedia seruit
tis cōcupiscētiīs ei⁹. 2. ti. 3. Uoluptatū amatores magis ratiōi
¶ Deinde cū dicit. (In malicia ꝛc.) Po[nit] (qꝫ dei ꝛc.
nit pctā in ordine ad alios. Et pmo maliciā q est volū
tas nocēdi alteri. Effectus. n. denoiat a fine. Qui ḡ itē 4
dit inferre malū dr maliciosus. Jac. 1. Propter qd abii
cientes oēm imūdiciā ꝛ abūdātiā malicie ꝛc. Scdo po
nit inuidiā q dolet de pximi bono sicut malitia infert
malū. puer. 14. Putredo ossium inuidia. Tertio pōit
odiū. Un̄ dicit. Odibiles. s. vr deo p hoc ꝙ faciūt pctm̄
Sapi. 14. Silr aūt sunt odio deo ipius ꝛ ipietas eius.
Rom. 1. Detractores deo odibiles ꝛc. Uel proximo qn̄
faciunt illud vn̄ proximus eos odio habere debeat. Et
addit odientes inuicem. q. d. Et nos etiam odiebam⁹
alios. i. Jo. 3. Qui odit fratrem suum homicida est.
¶ Deinde cū dicit. (Cū aūt benignitas ꝛc.) Ondit sta
tum salutis nr̄e cuius ordinē ꝛ pcessum pmo describit.
Scdo cōfirmat dictū ibi. (Fidelis sermo ꝛc.) Circa pᵐ 5
qꝫtuor facit: qꝛ pmo ondit cām salutis. Scdo rōnē sal
uandi ibi. (Nō ex opibus iustitie ꝛc.) Tertio modū Beni
eius ibi. (Per lauacrū ꝛc.) Quarto finē ibi. (Ut iusti gni-
ficati ꝛc.) Cā aūt nr̄e salutis est charitas dei. Ephe. 2. tas ē
Deus aūt q diues est in mīa pp nimiā charitatē suā q quasi
dilexit nos ꝛc. Hāc charitatē describit pmo qꝫtū ad af bona
fectū. Scdo qꝫtū ad effectū. Interior charitatis affect⁹ ignei
designat in benignitate q dr bona igneitas. Ignis āt tas.
significat amorē. Can. 8. Lāpades eius lāpades ignis
atqꝫ flāmaꝝ. Benignitas ḡ est amor interior pfundēs Beni
bōa ad exteriora. Hec ab eterno fuit i deo: qꝛ amor eī gni-
est cā oium. Joel. 2. Benignus ꝛ misericors est ꝛc. ꝫ h tas ē
qnqꝫ nō apparebat. Esa. 63. Ubi nūc zelus tuus ꝛ for amor
titudo tua multitudo viscerꝝ tuoꝝ ꝛ miserationū tuaꝝ

sup me ɔtinuerunt ⁊c. ¶ Sed p effectū apparuit qd designat cū dicit. Hūanitas qd dupl'r pōt intelligi: vel ſm q̄ signat hūanā nāȝ.q.d. Appuit benignitas ⁊ humanitas q̄ȝ ds ex benignitate ē hō fact'. Phi.2. Hītu iuent' vt hō. ps. Bndices corone anni benignitatis tue ⁊c. Uel ſȝ qd designat v̄tutē q̄ ɔsistit i exteriori subuctōe i defectib' alioȝ. Uñ hūanū eē ē ɔdescēdere. Act.vlt. Barbari āt p̄stabāt nō modicā hūanitatē nob. Sic ds ɔdescēdit nr̄is defectib'. ps. Ipse cognit figmētū nr̄m. Et h̄ saluatoris: q: vt dic. ps. Sal' āt iustoȝ a dño ⁊c. ¶ Deīde cū dicit. (Nō ex opibus ⁊c.) Ponit rōnē saluandi. Et p̄mo excludit rō p̄sumpta. 2° ondit rō vera. Rō p̄sumpta est q̄ pp merita nr̄a simus saluati qd excludit cū dicit. (Nō ex opibus ⁊c.) Ro.ii. Reliq̄e ſm electionē gr̄e dei salue facte sunt ⁊c. Deu.9. Nō pp iustitias tuas ⁊ eq̄tates cordis tui igredieris vt possideas terrā eoȝ ⁊c. Sed v̄a rō est sola miseratio dei. Uñ dicit. Sed ſȝ suā ⁊c. Tren.3. Misericordie dñi q̄ nō sumus ɔsumpti. Luc.i. Et mīa eius a pgenie i pgenies ⁊c. ¶ Modus salutis adipiscēde ē p baptismū: quē p̄ponit. Scd̄o effectū eius. Tertio cāȝ. Dicit ḡ p lauacrū.i. saluati sumus p ablutionē spūalē. Eph.5. Mūdās eā lauacro aq̄ i v̄bo vite ⁊c. Zach.13. Erit fons patens domui dauid ⁊ hītantibus hierl'z i ablutōē pctōris ⁊ mēstruate ⁊c. ¶ Quātū ad effect' eius sciēdū ē q̄ hō īdigebat duobus i statu pditiōis q̄ ɔsecutus ē p xp̄m.s. p̄ticipatiōē diuine nāe ⁊ depositiōē vetustatis. Erat .n. sepatus a deo. Esa.59. Iniq̄tates v̄re diuiserunt inter vos ⁊ deū v̄rm: ⁊ pctā v̄ra abscōderūt faciē eius a vobis ne exaudiret ⁊c. Et Baruch.3. Inueterasti i terra aliena. Sed p̄m ɔseq̄mur p xp̄m.s. p̄ticipatiōnē nāe diuine.i. Pe.i. Ut p hoc efficiamur ɔsortes diuine nāe ⁊c. Sed noua nā nō acq̄rit nisi p gn̄ationē. Sed tñ h̄ nā: ita dat q̄ ēt remanet nr̄a: ⁊ ita supadditur. Sic.n. gn̄at p̄ticipatio i filiū dei q̄ nō destruit hō. Io.3. Oȝ vos nasci denuo. Et iō dr̄ gn̄atio. Iac.i. Uolūtarie genuit nos v̄bo veritatis sue ⁊c. Hō ēt p xp̄m deposuit vetustatē: ⁊ repatus ad itegritatē nāe: ⁊ h̄ vocat renouatio. Ephe.4. Renouamini spū mētis v̄re ⁊c. ¶ Sed q̄ est cā huius effectus vt cor abluat. Hec virtus est a tota ⁊ idiuidua trinitate. Mat.vlt. In noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssctī ⁊c. Uñ ⁊ xp̄o baptiȝato p̄r in voce: filius i carne: spūsctūs in colūbe spē appuerūt. Et iō dicit. (Spūssctī.) i. quā spūssctūs facit ⁊c. ps. Emitte spm̄ tuū ⁊c. Itē est regeneratio p spm̄. Gal.4. Misit deus spm̄ filij sui in corda v̄ra clamantē abba p̄r ⁊c. Ro.8. Nō accepistis spm̄ seruitutis iteȝ i timore: sed accepistis spm̄ adoptionis filioȝ in quo clamamus abba p̄r. Sed hūc spiritū dat deus p̄r quē effudit abūde vt designet copiā gr̄e in baptismo vñ fit plena pctōȝ remissio. Ioel.2. Effundā de spū meo sup oēm carnē ⁊c. Esa.44. Effundā spūm meum sup semē tuū ⁊c. Et p̄pter diuersa dona graȝ. Iac.i. Qui dat oībus affluenter ⁊ nō improperat ⁊ dabit ei. Hō ēt dat p xp̄m iesum. Io.16. Paraclitus quem ego mittā vobis ⁊c. In xp̄o.n. duas nās inuenimus: ⁊ ad vtrāq̄ ptinet q̄ xp̄s det spm̄ sanctū. Quantū q̄dē ad diuinā: q: est v̄buȝ ex quo simul ⁊ a p̄re p̄cedit amor. Amor aūt in nobis p̄cedit ex cōceptiōe cordis cuius conceptio est verbū: q̄tū vero ad humanā: q: xp̄s accepit summā plenitudinē eius: ita q̄ p eum ad oēs deriuat. Io.i. Plenū gr̄e ⁊ veritatis. Et paulopost. Et d̄ plenitudine oēs nos accepimus gr̄am p gratia. Et capi.3. Non.n. ad mēsuram dat deus spiritum ⁊c. Et iō baptismus ⁊ alia sacramenta non habent efficaciā nisi ex virtute humanitatis ⁊ passionis christi.

¶ Deīde cū dicit. (Ut iustificati ⁊c.) Ponit finis salutis nr̄e q̄ est p̄ticipatio vite eterne. Uñ dicit. (Hr̄des). Idē āt ē iustificati vel qd p̄us dixerat regn̄ati. In iustificatiōe ipā sunt duo termini.s. a q̄: q̄ ē remissio culpe: ⁊ h̄ ē renouatio: ⁊ ad quē: q̄ ē ē ifusio gr̄e: ⁊ h̄ ad regn̄ationē ptiet. Dic̄ ḡ. Iō v̄bū caro fcm̄ ē vt iustificati.i. renouati p gr̄aȝ: q: iustificatio nō fit sine gr̄a. Sȝ nūq̄d deus posset remittere culpā sine gr̄e ifusiōe? Ur̄ q̄ sic q: a p̄ri' poterat ɔstituere hoīeȝ eē sine gr̄a ⁊ culpa. R̄ñ° dōm est q̄ aliō ē de hoīe q̄ nūq̄ offendit: q: sic pōt eē sine gr̄a ⁊ sine culpa: ⁊ aliud est d̄ hoīe q̄ iā peccauit: q̄ nō pōt eē q̄n odiat vel diligat: ⁊ si a deo diligit oȝ q̄ diligat: ⁊ si diligit oȝ q̄ p̄stet ei gr̄a: q: sine gr̄a nō diligit: ⁊ q̄ ēt p h̄ efficiant hr̄des.i. Pe.i. Hr̄ditatē icorruptibilē ⁊ incōtaminatā ⁊ imarcessibilē ɔseruatā i celis in vob ⁊c. Et h̄ vite eterne. ps. Funes ceciderūt mihi i p̄claris ⁊c. Sȝ qūo hr̄des ſȝ spem: q: iā nobis inest spes huius vite. Ro.5. Gl'iamur in spe ⁊ gloria filioruȝ dei. ¶ Deīde cū dicit. (Fidelis sermo ⁊c.) p̄bat dicta de salute nr̄a ⁊ spe. Quasi dicat. Hoc dictū est fidele. Apoc. vlti. Hec verba fidelissima ⁊ vera sunt.

¶ Deīde cum dicit. (Et de his volo ⁊c.) Mādat h̄ p̄dicari. Et p̄mo ponit p̄ceptū. Scd̄o rōnē assignat ibi. (Hec sunt ⁊c.) Dicit ḡ. Et de his.s. q̄ ad dei b̄nficia repb̄ēsionē pctōȝ: documēta fidei ⁊ moȝ volo te ɔfirmare.s. alios. Iob.4. Uacillātes ɔfirmauerūt sermōes tui ⁊c. Act.15. Et ɔfirmauerunt eos. Et rō huius est vt curent ⁊c. Qd̄ pōt intelligi de p̄latis. Quasi dicat. Uolo q̄ ɔfirmes viatores.i. p̄latos vt ipsi curent p̄esse his q̄ credūt deo.s. fidelibus i bonis opibus.i. Pe.2. Ex bōis opibus vos ɔsiderantes. Glorificēt deū ⁊c. Mat.5. Ut videant opa v̄ra bona ⁊ glorificent p̄rem v̄rm ⁊c. Hec v̄ba sunt bōa: q: de bonitate dei. Mat.12. Bonus hō de bono thesauro p̄fert bona. Utilia. Esa.48. Ego dñs d̄s tuus docens te vtilia. Lectio. II.

Stultas autē q̄ōnes ⁊ genealogias ⁊ ɔtētiōes ⁊ pugnas legis deuita. †Sunt.n. inutiles ⁊ vane. Hereticū hoīem post vnā ⁊ secundam correptionē deuita: sciens q: subuersus est q̄ eiusmodi est: ⁊ delinq̄t cū sit p̄prio iudicio ɔdemnatus. Cū misero ad te arthemā aut tichicū festina ad me venire nicopolim. Ibi.n. statui hyemare. Zenā legisperituȝ ⁊ apollo sollicite p̄mitte: vt nihil illis desit. Discant aūt ⁊ vestri bonis operibus preesse ad vsus necessarios vt non sint infructuosi. Salutant te qui mecū sunt omnes. Saluta eos qui nos amāt i fide. Gratia dei cum omnibus vobis Amen.

p'ad thy. 4.

¶ Supra ap̄ls docuit titū q̄lia ad instructionē p̄pli p̄ponat: nūc ondit q̄ vitet in doctrina. Et p̄mo facit hoc. Scd̄o scribit q̄dā familiaria ibi. (Cū misero ⁊c.) Itē p̄'i duas: q: p̄ ostēdit q̄uo vitet inutile ⁊ aliena dogmata. Scd̄o q̄uo vitet h̄ticos ibi. (Hereticū ⁊c.) Circa p̄mū duo facit: q: p̄mo ondit q̄ sunt vitanda in sua doctrina. Scd̄o rōnē assignat ibi. (Sūt.n. ⁊c.) ¶ Nōndū ē tā circa p̄m q̄ ad eū q̄ p̄fitet doctrinā alicu' scie p̄mo ptinet vt satisfaciat q̄ōnibus q̄ mouent i illa. Scd̄o vt p se aliq̄ tractet. Tertio vt disputet cū resistētibus. Et q̄rto q̄ doceat q̄d circa eā sit vitandū. In alijs autē scientijs nullus sapiēs cuilibet q̄ōni rñdet: sȝ tm̄ ad eas que ptinēt ad suā sciētiā. Ita doctor veritatis nō oȝ cuilibet questioni

Doctor nō oȝ rñdere ad oēs q̄stiōes

q̄stioni r̄ndere. Stulticia.n.sapiētie opponit̄. Hec aūt
doctrina ē sapiētie. Deut.4. Hec.n.sapiētia vr̄a ⁊ itelle
ctus corā pp̄lis ⁊c. Questiōes ḡ aduersantes intētioni
hꝰ doctrine istiꝰ stulte sūt: aduersant̄ aūt ei illa q̄ sūt in
disciplinabilia. Job.34. Job aūt stulte locutꝰ est: ⁊ v̄ba
illiꝰ n̄ sonāt disciplinā ⁊c. Itē q̄ñ manifestū ꝓponit̄: vt
dubiū.s.q̄cūqꝫ dꝫ aliq̄s p̄ se tenere ī sciētia. Et hec sūt q̄
spectāt ad instructionē fidei ⁊ eruditionē moꝝ: ⁊ q̄daꝫ
sūt q̄ dꝫ vitare. Un̄ dic̄.(Genealogias.) Ponūt̄.n.ge-
nealogie ī scripturis pp̄ mysteria ⁊ pp̄ intellectū histo-
rialē. In resistēdo ꝓpugnātibꝰ dꝫ vitare ꝯtentiōes ⁊ pu
2 gnas. Q̄ñ.n.ē disputatio ad inq̄sitionēꝫ v̄itatis ē lau-
dabile: ſꝫ q̄ñ est ad ostēdēdū q̄d sit tenēdū ⁊ q̄d vitādū:
tales sunt vitāde. ꝓuer.20. Honor est hoī q̄ sepat se a cō
tētiōibꝰ ⁊c. 2ᵉ. Ti.2. Noli v̄bis ꝯtēdere. Pugne legis
sunt q̄ nō ex vitio disputātiū: ſꝫ q̄ oriūt̄ ex ꝯ̄rietate ī scri
ptura vel rōibꝰ ꝯ̄rijs. Sꝫ in q̄d hmōi semꝑ sūt vitāde:
Nōm ē in scriptura sacra s̄m v̄itatē nihil ē ꝯ̄riuꝫ. Sꝫ si
aliq̄d appēt ꝯ̄riū: Ul' ē q: nō intelligit̄. Uel q: corrup-
ta sūt vitio scriptoꝝ: q̄d pꝫ spāliter ī numeris ⁊ genea-
logijs. Et h̄ iō q: determiari nō p̄nt vult q̄ vitent̄. Et h̄
iō q: inutiles sūt. Et doctor ad duo ītēdere dꝫ.s.ad vti
litatē ⁊ ad veritatē. ꝓuer.8. Ueritatē meditabit̄ guttur
meū ⁊c. Esa.48. Ego dn̄s deꝰ tuus docēs te vtilia. Nō
3 ē ḡ itromittēdū se de inutilibus ⁊ que non h̄nt solidaꝫ
veritatem. Scire.n.singularia vt sunt genealogie non
est ad perfectionem intellectus nec ad instructionem
moꝝ nec fidei. Et sunt vane: q: nō h̄nt solidā v̄itatem.
¶ Deide cū dic̄.(Hereticū ⁊c.) Ostēdit q̄ sūt vitādi in-
ter hoīes: ⁊ p̄mo ostēdit q̄ h̄etici. Scd̄o ostēdit rōeꝫ hu
ius ibi.(Sciēs q: ⁊c.) Dicit ḡ hereticū hoīem ⁊c. Ubi
notādū ē q̄d faciat eē hereticū: ⁊ accipiēda est p̄mo rō
huiꝰ nominis hereticus. Nō.n.dr̄ a diuisiōe: ſꝫ ab ele-
ctiōe vt dicit hieronymꝰ. In greco.n.heresis dr̄ electio.
Un̄ hereticus.i.electiuus q̄si ꝑtinaciter adherēs secte
alicuiꝰ quā eligit. Un̄ sciēdū ē q̄ ōis hereticus ē errās:
⁊ nō ecōuerso pp̄ duo. Pmo ex p̄te mā̄e circa quā errat:
puta si nō ē circa finē vite hūane: vel circa id q̄d ad fi-
4 dem ꝑtinet ⁊ bonos mores. Talis.n.sic errās nō ē he-
reticus. Si v̄o erraret circa ea q̄ sūt ad finē vite hūane
semꝑ ē hereticus. Et dico finē vite hūane: q: apud an
tiq̄s erāt secte ponētes diuersuꝫ finē fidei: vt pꝫ d̄ sto-
icis ⁊ epicuris. Et sic si aliq̄s diceret deū nō eē trinū ⁊
vnū ⁊ fornicatiōeꝫ nō eē pctm̄ ē h̄rticus. ¶ Scd̄o ex
p̄te electiōis: q: eligēs si n̄ ē ꝑtinax. ſꝫ ē paratꝰ corrigi
ſꝫ ecclesie d̄terminationē. ⁊ sic non ē ex malicia. ſꝫ ex
ignorātia nō ē hereticus. Huc ḡ deuita pp̄ periculuꝫ.
2ᵉ. Ti.2. Sermo eoꝝ vt cācer serpit. Itē nec aliq̄s cōui-
cet peccati eoꝝ ne videat̄ eis ꝯsentire. 2. Jo.ca.vnico.
Si q̄s venerit ad vos ⁊ hāc doctrinā nō affert ⁊c. Iteꝫ
pp̄ penā. Nūeri.16. Recedite a tabernaculis hoīuꝫ im
5 pioꝝ: ⁊ nolite tāgere que ad eos ꝑtinēt ⁊c. Uult t̄n q̄
moneat̄: ⁊ si nō dimittit tūc ē hereticus ⁊ vitādus. Et
dic̄ post p̄mā ⁊ scd̄aꝫ correptionē. Sic.n.fit ī ecclia ī ex
cōicatiōibꝰ. Et rō ē q: errātis numerꝰ ōis rei hꝫ p̄ncīm
mediū ⁊ finē. Iō accipit̄ vt sufficiens ad ōia. 2. Cor.vl.
Ecce iā 3ᵒ. h̄ venio ad vos ⁊c. Itē pp̄ ꝑfectiōeꝫ numeri
ternarij. Rō aūt deuitatōis ē: q: cū errāte agēdū, a p̄nᵒ
vt corrigat̄. Mat.9. Nō ē opus valētibꝰ medicꝰ: ſꝫ ma
le h̄ntibus ⁊c. Et iō non est dimittendū quousqꝫ videa
tur si curari poterit: sed si nō potest sanari tūc est dimit
tendus. Luc.19. Ex ore tuo te iudico s̄ue neq̄.
¶ Deide cū dic̄.(Cū misero ⁊c.) Scribit q̄dā familia-
ria. Et p̄ q̄dā disponenda circa ip̄m. Scd̄o ep̄lam ter-
minat ī salute. Dic̄ ḡ.(Cū misero ⁊c.) Hi duo discipuli
erāt ap̄li, Alios misit q: volebat q̄ titus iret ad eū nec

determinat ei t̄pꝰ: ſꝫ locū: eo.n.ī diguit ī adiutoriū p̄di- b
catiōis: voluit t̄n̄ p̄mitti arthemā ⁊ ostēdit q̄d de eis dis
ponat. Scd̄o obiectioni r̄ndet ibi.(Discāt aūt ⁊ vestri
⁊c.) Apollo iste de q̄ Act.19. erat episcopus corīthioꝝ:
pp̄ q̄ꝝ culpā dimisit eos ⁊ iuit cretā ad titū: ſꝫ correctis
corīthijs ap̄lus reuocat eū. Uocat aūt zenā legisꝑitū:
licet ⁊ apollo eēt valde doctus: q: in iudaismo habuit
hāc dignitatē. Rō aūt q̄re istos vult p̄mitti ⁊ nō titum
est: q: titus necessarius erat apd̄ cretā pp̄ episcopatū
isti aūt nō habebāt aliquā curā. Et dicit. vt nihil illis de
sit. Quasi di. Si nō hēs ꝓuideāt subditi tui. Et iō sub
iungit. Sic discant vestri.i.fideles ꝓuidere sicut faciūt
iudei. Et dic̄ vestri.i.subditi discant excellere iudeos ⁊
alios de asia q̄ suis p̄dicatoribus ⁊ indigentibus ꝓui- 2
dēt. Et dicit ad vsus necessarios.i.in casibus necessita
tis. p̄ᵉ Tim.6. Habētes alimēta ⁊ q̄bꝰ tegamur his ꝯtē
ti simꝰ. Rō aūt q̄re ꝑcipiūt. est vt nō sint infructuosi. p̄ᵉ
corinth.9. Quis plantat vineā ⁊ de fructu eius nō edit
⁊c. Populus ḡ si est vt vinea domini dꝫ ferre fructum
nō solū spūalē: sed ēt temporalē vt exinde cultores su-
stentent̄: alias essent infructuosi. Mat.7. Omnis ar-
bor que non facit fructum bonum excidet̄ ⁊c.
¶ Deide salutat eos p̄mo ex parte alioꝝ. Scd̄o rogat
q̄ salutent alios. Tertio ponit suā. Quātū ad p̄mūꝫ
dicit. Salutant.i.saluteꝫ optāt. Scd̄o cū dic̄. Qui nos
amant.i.in fide christi existentes: q: nō est cōuentio fi
3 delis cū infideli. 2. paral.19. Impio prebes auxilium et
his qui oderunt dominū amicitia iungeris. Uel q̄ nos
amant in fide.i.fideli affectu. Eccl.6. Amico fideli nul
la est cōparatio ⁊c. ¶ Gratia dei).s.q̄ est p̄ncipiū oīuꝫ
bonorū. Ro.3. Justificati gratis per gratiam ipsiꝰ ⁊c.
Et dicit vobis: q: non scribit vni propter vtilitatem ip
siꝰ tm̄: sed propter totam ecclesiam. Deo gratias.
¶ Explicit explanatio deuotissima celici doctoris sā-
ctissimi Thome aq̄natis ordinis fratrū p̄dicatoꝝ sup̄
epistola beatissimi Pauli apostoli ad Titum.
¶ Incipit expositio eiusdem angelici doctoris sancti
Thome aquinensis ordinis fratrum predicatoruꝫ su
per epistola apostoli Pauli ad Philemoneꝫ.

Prologus.

SErnus si ēti 4
bi fidelis sit tibi quasi aīa
tua ⁊c. Ecc.33. Ostēdit sa
piēs tria circa dn̄ꝫ ⁊ s̄uū
.s.q̄d req̄rat̄ ex p̄te serui.
Itē qualis dꝫ eē affectus
dn̄i ad s̄uū. Itē q̄lis vsus
s̄ui. Ex p̄te s̄ui req̄ritur
fidelitas in qua ē bonuꝫ
s̄ui: q: ⁊ q̄d est ⁊ ōia sua
dꝫ dare dn̄o. Math.24.
Fidelis s̄uꝰ ⁊ prudēs ⁊c.
Et dicit si ē fidel: q: fide
litas apd̄ paucos ē. ꝓuer.20. Uirū fidelē q̄s inueniet: 5
Tal' ḡ s̄uꝰ dꝫ h̄ri a dn̄o sic amicꝰ ī affectu. Un̄ dic̄. Sit
tibi sic aīa tua. Hoc.n. ē ꝓpriū amicoꝝ vt eoꝝ aīa vna
sit ī nolēdo ⁊ volēdo. Act.4. Multitudinis crēdētiū erat
cor vnū ⁊ aīa vna ⁊c. In q̄ dat̄ intelligi q̄ ē q̄dā ꝯfusio
īter dn̄ꝫ ⁊ s̄uū: q: s̄uꝰ fidel' trāsit ī amicū. Uult eꝰ ē vt
tractet̄ vt fr̄: nā fr̄ ē ⁊ q̄tū ad gnōnē nāe: q: eodē actore.
Job.31. Si ꝯtēpsi subire iudiciū cū s̄uo meo ⁊c. Mal.
2. Nunq̄d n̄ vnꝰ p̄r oīuꝫ n̄rꝫ: Nunq̄d n̄ deꝰ vnꝰ: Et q̄tū
ad gnōnē grē q̄ ē eadē. Gal.3. Quicūqꝫ.n. ī xp̄o bapti
zati estis xp̄ꝫ īduistis: nō ē iudeꝰ neqꝫ grecꝰ. nō ē s̄uꝰ neqꝫ
lib': nō ē masculꝰ neqꝫ femina: oēs.n. vos vnū estis ī xp̄o iesu,

d Mat.23. Oēs vos fratres estis. Hec aūt ꝯba ꝯuenīūt
materie hui⁹ epl'e. Sicut.n. supra ondit ꝗl'r spūales pla
ti habeāt se ad subditos: sic hic qualr' tpales dn̄i ad tem
porales suos: ⁊ quō seruus fidelis quo ad dn̄m eius.

CAP. I.

Paulus vinctus christi iesu ⁊ ti
motheus frater: philemoni di
lecto adiutori nr̄o: ⁊ apie soro
ri carissime ⁊ archippo cōmili
tōi nr̄o ⁊ ecclesie q̄ i domo tua ē: grā vobis
2 ⁊ pax a deo p̄re nr̄o ⁊ dn̄o iesu xp̄o. Grās
ago deo meo semp memoriā tui faciens in
e orōib⁹ meis audiēs charitatē tuā ⁊ fidem
quā habes i dn̄o iesu ⁊ in oēs sctōs: vt cō
municatio fidei tue euidēs fiat in agnitione
ois opis boni i xp̄o iesu gaudiū.n. magnū
habui ⁊ cōsolationē charitate tua: quia vi
Ecc. 24. scera sanctorum requieuerunt per te frater.
Propter quod multā fiduciā habens in
3 christo iesu imperādi tibi quod ad rem pti
net propter charitatem magis.

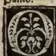
Epl'e occasio ex hoc ē. Apud.n. colossenses qdā xp̄ia
f nus magn⁹ habuit quēdā suū q cū furto fugiēs romā
ab apostolo ē baptizatus: p q̄ ⁊ scribit. Et p̄ ponit salu
tatio. Scdo eplaris narratio. In salutatiōe p̄ ponit p
sonas salutātes. scdo salutatas. Tertio bona optata. Di
cit g. Paulus qd ē nomē venerādū oīb⁹ fidelib⁹ q sunt
docti ab eo. Vinctus. 2ᵉ. Tim. 2. Laboro vsq ad vicu
la. Nā tūc vinctus erat rome. Sz iesu xp̄i: vbi ondit cā
viculoꝝ. Laudabile.n. valde ē vinctū eē pp xp̄m: in h
n. ē beatificādus. Mat. 5. Beati q p̄secutionē patiunt
pp iustitiā ⁊c. pᵉ Pe. 4. Nemo vrm̄ patiat q̄si homi
4 cida aut fur: aut maledicus. aut alienoꝝ appetitor. si au
tē vt christianus nō erubescat: glorificet aūt deum in
isto noie Act. 5. Ibāt apl'i ⁊c. Et timotheus frater.
g Fratres sūt q̄tum ad p̄fectā fidem. Phil. 2. Neminem
hēo tam vnanimem qui sincera affectione pro vobis
sollicitus sit. Ipsum autem timotheum adiungit vt fa
cilius impetret: q: ipose est preces mltoꝝ non exaudiri.
Deinde ponit p̄sonas salutatas. Et primo ponit p
sona principalis salutata. Secūdo adiūcta. Itē primo
ponit maritū ⁊ vxorē q dn̄iū dom⁹ habēt: quibus ob
ligat suus. Dilectū dicit pp bōa opa. Jo. 15. Hoc ē p̄ce
ptū meū vt diligatis iuicē ⁊c. Adiutori q: subministra
bat sanctis. puerb. 18. Frater q iuuat a fratre q̄si ciui
5 tas firma. Scdo pōit p̄sona adiūcta cū dic. Archippo
comilitōi nr̄o q ita erat potens colossis q oēs xp̄iani
erāt sub vmbra ei⁹. Et iō īducit totā ecclesiā ibi: cuius
erat ep̄us: sic scribēs. Col. vlti. Dicite archippo. vide mi
h nisteriū qd accepisti ⁊c. Et dic. archippo comilitoni: q:
oēs prelati sunt sicut spūales milites ecclie. 2ᵉ. Cor. 10.
Arma militie nr̄e nō sūt carnalia ⁊c. Et addit. Et ecclie
⁊c. Hos superinducit vt moneāt eū ad exaudiendū. Bo
na optata exponunt vt consuetum est.

Deīde cū dic. (Grās ago ⁊c.) Ponit eplaris narra
tio: ⁊ p̄ ponit gratiaꝝ actio. Scdo petitio ibi. (Propter
qd ⁊c.) Tertio cōclusio ibi. (Itaq frater ego ⁊c.) Itē
p̄mo graꝝ actio ponit. Scdo mā actiōis gratiarum.
ibi. (Audiēs ⁊c.) Tertio cā pp quā deo grās agit ibi.
(Gaudiū.n. magnū ⁊c.) Dicit g. grās ago ⁊c. Col. 3. ⁊
grati estote. Phi. 4. Cū graꝝ actiōe. q.d. Ita ago grās
d p̄teritis: vt orē tm̄ p futuris. Et iō dicit. (Semp me

moriā tui faciēs ⁊c.) Phil. 1. Eo q habeā vos i corde a
⁊ i vinculis meis ⁊c. Esa. 49. Nūqd pōt mulier obliuisci
īfātē suū ⁊c. Ponēdo aūt mām graꝝ actiōis ⁊ ora
tōis ondit qd p eo petēdo orat. Mā āt hui⁹ erat necel
saria ⁊ bona philemoni ⁊ charitas ⁊ fides. sine.n. cha
ritate nihil aliorū valet: ⁊ p eā oīa habent. pᵉ Cor. 13.
Si liguis hoīuz loquar ⁊c. Itē sine fide nullus deum
amare pōt: q: nō cognoscit de deū. De spe aūt mētionē
nō fac: q: media ē: ⁊ i his itelligit. Sz i q̄ habes fidem
⁊ charitatē: In dn̄o iesu pᵉ cor. vlti. Si qs nō amat dn̄z
nr̄z iesuz xp̄z anathema sit ⁊c. Hoc ē necessariū: q: ex xp̄o
dulcius dilecto deriuat dilectio ad mēbra: q: nō diligit
caput q n̄ diligit mēbra. pᵉ Jo. 4. Qui nō diligit fratrē
suū quē videt: deū quē n̄ videt quō pōt diligere ⁊c. Et 2
i oēs sanctos fides initit doctrine put ē māifestata per
xp̄m: q: deū nemo vidit vnq̄. Jo. 1. ⁊ 14. Creditis i deū
⁊ i me credite. Et iō p fidē habem⁹ xp̄m. Sz q ad sctōs
ptinet pōt intelligi dupl'r. Vno° q: ex fide quā hn̄t ad
xp̄m p̄cedūt obsēqa ipēsa sctīs. Vel fides ꝯsistit in di
uinitate p̄ncipalr put ē annūciata p xp̄z: sz nō soluz p
xp̄m: sz ēt p sanctos. Mat. vl. Euntes g docete oēs gen
tes ⁊c. Debem⁹ g credere nō soluz dicta p xp̄m: sz ēt p
sctōs Heb. 2. Que cū initiū accepisset enarrari p dn̄m
ab eis q audierūt i nos ꝯfirmata ē. Ut cōicatio fidei
⁊c.) Hoc ꝯtinuat dupl'r. Uno.n. mō vt sit signū. Et ē sen c
sus vt cōicatio ⁊c. i. tāta ē charitas tua: vt cōicatio fi
dei tue ⁊c. Vl' alr. (Grās ago ⁊ memoriā ⁊c.) vt. s. on
dat qd p eo petat orādo. Et pōt intelligi cōicatio fidei
dupl'r. Vl' q: i fide cōicabat cū oīb⁹ sctīs nō hn̄s aliā fi
dē nouā vt heretici. pᵉ cor. 1. Idipm dicatis oēs ⁊c. Vel 3
cōicatio q̄ bōa cōicas sctīs p̄cedēs ex fide. pᵉ Tim. vl.
Diuitibus hui⁹ seculi p̄cipe nō alta sapere nec sperare i i
certo diuitiaꝝ: sz i deo viuo q p̄stat nobis ⁊c. Eui
dēs fiat. i. vt bonū latēs i corde euidēs fiat p bōa opa.
In agnitōe ois boni. s. qd a te fit. Et hoc in iesu xp̄o. i.
p iesu xp̄o. Jac. 2. Onde mihi fidē tuā sine opib⁹. ⁊ ego
tibi ondā ex opib⁹ fidē meā ⁊c. Vl' alr. Multa sūt opa
in mūdo q̄ sūt bona hoībus: ⁊ tn̄ deo nō sūt bōa: q: nō
recte fiūt. puer. 14. Est via q̄ vr̄ homini recta: nouissi
ma aūt eius deducūt ad mortē ⁊c. Eccl. 8. Vidi ipios
sepultos q ētiā adhuc viuerēt in loco sancto erāt ⁊ lau
dabāt i ciuitate q̄si iustoꝝ opeꝝ. Sz hoc māifestat p fi
dē rectam qn̄ ꝯsequit premiū a deo q nō remunerat ni 4
si recta. Et iō dicit. In agnitione. i. vt hoc euidens fiat q
cognoscas omne bonū. Vl' q cognoscat in te omne bo
num qd est fruitio diuinitatis. Exo. 33. Ondā tibi oē
bonū. Sap. 7. Venerūt mihi oīa bona pariter cū illa
⁊c. Cā aūt pp quā grās agit ē gaudiū. Et iō dicit.
Gaudiū enim magnū ⁊c. 3. Jo. ca. vnico. Maiorē hoꝝ
grām nō habeo: quā vt audiā filios meos in veritate
ambulare. Hoc.n. gaudiū alleuiabat p̄ssuras suas. Un̄
addit. Et ꝯsolationē ⁊c. Ps. Scd̄m multitudinem do
loꝝ meoꝝ i corde meo ꝯsolationes tue letificauerunt
animā meam. Cuius rationem assignat dicēs. (Quia
viscera ⁊c.) Col. 3. Induite vos g sicut electi dei sancti
⁊ dilecti viscera misericordie benignitatem ⁊c. 3. Jo. c.
vnico. Charissime fideliter agis quicquid operaris in 5
fratres: ⁊ hoc in peregrinos ⁊c.

Deīde cū dic. (Propter qd ⁊c.) Pōit petitio: ⁊ p̄ fi
ducia petēdi. Scdo ipsa petitio ibi. (Obsecro ⁊c.) Ter
tio ei⁹ rō ibi. (Forsitā ⁊c.) Dicit g. Propter qd. i. q: sic
abundas charitate: multā fiduciā ⁊c. Non ex me sz ex
auctoritate iesu xp̄i i cui⁹ fide te genui. Et iō possū tibi
impare vt p̄r: sz qd ad rē. s. tuā ptinet vl' cōmunē. alr p̄la
tus nō hz potestatē imperādi sibi quicq̄ nisi qd vl' est
ad eius vtilitatem vel ecclesie, vel bonoꝝ moꝝ xp̄iane

a religiosis. Tn̄ magis obsecro ꝓuer. 18. Cū obsecratiōi/b⁹ loqꝰ paup ⁊c. Et q̄re? Certe cū sis talis ⁊c. sūt duo pp q̄ qs dꝫ obsecrari. i. etas senectutis p⁹ Tim. 4. Seniore ne icrepaueris: ſꝫ obsecra vt prēꝫ ⁊c. itē honestas ꝯtutis: vbi. n. nō delinq̄m⁹ pares sum⁹ Eccl. 32. Rectorē te posuerit noli extolli: esto i illis q̄si vn⁹ ex ipsis. Dic̄ ḡ. Cū sis talis ⁊c. q. d. si esses puer pcipere tibi ḡ. ſꝫ tu es senex. Itē si iuuenis: ſꝫ talis es vite q̄ es mihi filius. Nō q̄ talis ⁊ ratus sit simplr: ſꝫ aliq̄ mō similis: qd̄ dicit ex sua humilitate. Ro. 12. Honore iuicē pueniētes. Origenes. Paulus diu vixit i fide. Cōuersus enim adolescēs nūc dicit vt senex. Origines. Raro vtilis doctor inuenit in ecclesia qn sit longeuus. Exemplū de Petro ⁊ Paulo. ¶ Lectio. II.

2 Bsecro cū sis talis: vt Paul⁹ senex: nūc aūt ⁊ vinctus iesu xp̄i obsecro te pro meo filio quē genui in vinculis onesimo q tibi aliqn̄ inutilis fuit: nūc aūt ⁊ mihi ⁊ tibi vtilis quem remisi tibi. Tu autem illuꝫ vt mea viscera suscipe. Quem ego volueraꝫ mecū detinere: vt pro te mihi ministraret in vinculis euangelij. Sine consilio aūt tuo nihil volui facere vti ne velut ex necessitate bonū
3 tuum esset: sed voluntariū. Forsitā enim iō discessit ad horā ad te: vt in eternū illum reciperes: iam nō vt seruum: sed p seruo charissimum fratrē: maxime mihi. Quāto aūt magis tibi ⁊ in carne ⁊ i domino. Si ergo habes me sociū: suscipe illū sicut me. Si aūt aliquid nocuit tibi aut debet: hoc mihi iputa. Ego Paul⁹ scripsi mea manu: ego reddam vt nō dicam tibi q̄ ⁊ teipsum mihi debes. Ita frater ego te fruar i domino: refice
4 viscera mea in christo. Cōfidens in obedientia tua scripsi tibi: sciens quoniaꝫ ⁊ super illud qd̄ dico facies. Simul ⁊ para mihi hospitium: naꝫ spero p orationes vr̄as donari me vobis. Salutat te epaphras concaptiu⁹ meus in xp̄o iesu: marcus: aristarch⁹ demas: ⁊ lucas adiutores mei. Gr̄a domini nr̄i iesu christi cuꝫ spiritu vestro Amen.

¶ Posita fiducia apl̄i de bonitate philemonis: pōit hic suā petitionē. Et p̄ ondit psonā p q̄ petit. Scd̄o ex hoc petitionē ɔcludit ibi. (Tu aūt illum ⁊c.) Circa p̄mum
5 duo facit: q2 p̄ describēdo psonā ondit eā sibi acceptam ex spūali generatiōe. Scd̄o ex moꝝ mutatione. Dic̄ ḡ vere sum exaudiēdus: q2 petitio ɔtinet honestatē ⁊ pietatē p meo filio honestissimo d̄ q̄ ē p̄seus mea sollicitado. Et acqrens filiū tpe defectus magis euꝫ diligit vt senes filios in senectute genitos. Gen̄. 37. Israel aūt diligebat ioseph sup oēs filios suos eo q̄ in senectute genuisset eū hūc aūt genuit i vinculis. Scd̄o ē mutatio in morib⁹. Si. n. i pctō pseuerasset nō fuisset dign⁹ venia. Et nota q̄ minus dicit ⁊ plus significat. Docet. n. tullius q̄ qs factū suū dꝫ attenuare q̄ntū pōt. Sic aplus leuiter d̄ culpa hui⁹ loqꝰ dicēs. (Inutilis) .i. nociuus i subtrahēdo res tuas: nūc aūt ɔuersus a malo ad statū virtutis vtilis ē ad ſuitiū dī ⁊ boīuꝫ. Scd̄e Tim. 2. Si

b qs emūdauerit se ab istꝫ erit vas i honorē sctificatū ⁊c. ꝓuer. 25. Aufer rubiginē d̄ argēto: ⁊ egredietꝰ vas pu. ¶ Deīde cū dic̄. (Tu aūt illū ⁊c.) Ponit (rissim um) petitōēꝫ suā. Et p̄ ponitꝰ petitio. Scd̄o rn̄det q̄stiōi ibi. (Quē ego ⁊c.) Dicit ḡ. Tu ḡ illuꝫ ⁊c. Et h̄ iō: q2 vidi eū emēdatū cui⁹ signū ē: q2 eū remisi tibi. Cōtra. deut. 23. Nō trades seruū dn̄o suo: q ad te ɔfugerit ⁊c. Rn̄deo vez ē qn̄ dn̄s q̄rit eū ad mortē: ⁊ iō dic̄. (Tu autē ⁊c.) Phil. 1. Eo q̄ habeā vos i corde ⁊ i vinculis meis ⁊ in defensiōe ⁊c. Et rn̄det q̄stioni: q2 posset dicere. Si ē vtilis tibi quare nō retines eū ad mortē? Iō dicit q̄ est cā mittēdi eū. Prīo aūt ondit ꝓpositum retinēdi eum. Scd̄o q̄re desistit a ꝓposito ibi. (Sine ɔsilio autē tuo
2 ⁊c.) Dic̄ ḡ philemoni: q licet esset magnus: tn̄ aplo solit⁹ erat ministrare. Mat. 20. Quicūq̄ voluerit iter vos maior fieri sit vester minister ⁊c. Unde ex hac fiducia ꝓposuit eū tenere: vt loco ei⁹ sibi ministraret qd̄ erat maxime necessariū: qn̄ erat i vinculꝫ pp xp̄m. Est. n. ꝓuidēdū qn̄ qs patiꝰ p dn̄o suo. Rō aūt q̄re destitit ē: q2 noluit vti re aliena ignorante dn̄o. Un̄ dicit. (Sine ɔsilio ⁊c.) Quasi di. Si retinuissēꝫ eū iā placeret tibi nō valēti resistere ⁊ eēt q̄daꝫ coactio. Sꝫ magis volui q̄ voluntarie fieret. Exo. 25. Ab omni hoīe q offert vltrone⁹ accipietis eas. i. p̄mitias. Scd̄e cor. 9. Nō ex tristicia aut ex necessitate hylarem. n. datorē diligit deus.
¶ Deinde cū dicit. (Forsitan. n. ⁊c.) ponit rōēꝫ q̄re dꝫ euꝫ recipere benigne. Et p̄ ex pte dei. Scd̄o ex parte ip
3 sius apl̄i ibi. (Si ḡ h̄es ⁊c.) Tertio ex pte ipsius philemonis ibi. (Cōfidēs ⁊c.) Ex pte dei: q2 sepe dei ꝓuidētia id qd̄ vr̄ malū p̄mittit fieri: vt exinde seqꝰ bonū: vt pꝫ de Joseph vēdito vt liberaret egyptū ⁊ familiaꝫ p̄ris. Gen̄. 45. Pro salute. n. vr̄a misit me deus an̄ vos ⁊c. Et dicit forsitā: q2 icōprehensibilia sūt dei iudicia. Ro. 11. Et dicit p ſuo. i. loco ſr̄is. Mat. 23. Oēs aūt vos fratres estis. Et nō solū tibi: ſꝫ mihi in cōparatione ad deū licet sit filius ministerio: q̄tomagis tibi. ⁊ i carne ⁊ in dn̄o: qd̄ dupliciter pōt expōi. Uno mō q̄ referatꝰ ad p̄maꝫ originē diuine creatiōis: ⁊ sic ē frater. Deut. 32. Nonne ipse est p̄r tuus q possedit ⁊ fecit ⁊ creauit te. Mal. 2. Nūqd nō p̄r vnus oīum nr̄m: nūqd nō deus vnus creauit nos. Itē in deo p fidē. Uel magis erat in
4 bonum philemonis: q2 affinis eius ſm carnē: q2 ſm eūꝫ erat ſuus eius: q2 hoc totum qd̄ erat ei carnaliter erat suum. Un̄ duplici rōne quis monetur ex charitate. s. ex amore ſm carnis originē ⁊ ex amore spūali. ¶ Ex pte aūt apl̄i p̄mo allegat suam amicitiam sub cuius obtētu vult eum suscipi. Scd̄o fideiubet p eo de dāno. Tertio ostendit receptiōis officium. Scd̄m ibi. (Si aūt aliquid ⁊c.) Tertium ibi. (Itaq̄ frater ⁊c.) Dic̄ ḡ. Si ḡ ⁊c. i. Jo. 1. Si autem i luce ambulamus sicut ⁊ ipse est in luce societatem habemus ad inuicē ⁊c. Et dicit (Sicut ⁊ me) q2 sūct⁹ est mihi. Mat. 10. Qui vos recipit me recipit ⁊c. ¶ Scd̄o autē obligat se p eo satisfacturū p dāno. Dic̄ ḡ. si aliquid nocuit. s. dimittēs ſuitiū
5 tuuꝫ hoc mihi iputa. Quasi dicat. Ego satisfaciā. Gal. vltimo. Alter alterius onera portate ⁊c. Et p̄hus. q2 p̄mo p̄mittit se solutuꝝ. Scd̄o ondit eū esse debitorem ad hoc nō necessitatis: ſꝫ voluntatis. Dicit ḡ. Ego paulus ⁊c. Quasi dicat vt certus sis de restitutione scribo manu mea. Et hoc nō est necessitas: q2 tu debes mihi teipsum quē erui a morte eterna. Et talis dꝫ se liberatori. Tob. 9. Si meipsūꝫ tradā tibi ſuū nō ero pdignus prouidētie tue. Et subiūgit dicēs. (Itaq̄ fr̄ ego te ⁊c.) Quasi di. si vis me h̄re sociū suscipe eū ⁊ ego ita fruar te frater. idest si ipleueris voluntatem meam gaudijs. Nā frui est vti fructu. ⁊ sic ē vti ad vtile: sic frui ad frui

ctũ. Importat aũt fructus dulcedinẽ. Cañ. 2. Et fruct9
eius dulcis gutturi meo. Itẽ fine' qz vltiuz de arbore ẽ
fructus. Et iõ proprie est frui aliqd vt delectabile ꝛ fi-
nale. Et inde est ꝙ dicit aug. Fruimur cognitis in qui
b9 voluntas delectat pp dulcedinẽ. Itẽ frui ẽ alicui in-
herere pp se. Aliqñ ḡ accipit frui ꝛ vti cõmuniter p-
ut important delectationem absqz ɔtrario. Eccl. 8. Frue
re magnatis sine querela. Dicit ḡ. Sic fruar: qz i nullo
mihi ɔtrius es. Et sic in h̃ mihi satisfacis nihil erit in cor
de meo de te quod contristet me: ꝛ sic delectabis me.
Si aũt accipit frui put finale qd ẽ: sic nõ ẽ fruendum
hõie: sʒ solo deo. Cõtra qd ẽ illd sap. 2. Fruamur bõis q
2 sũt: ꝛ vtamur creatura tãquã in iuuẽtute celeriter ꝛc.
Unñ iste addit i dño: idest fruar i te delectatiõe dei gau
dẽs d bono diuino i te: qz ei9 actus est dilectio ꝛ fruitio
effect9. s. charitatis. Iõ addidit. In h̃ refice viscera mea.
Reficit. n. hõ spũaliter qñ satisfit desiderijs aie sue. Ac
si dicat. Imple dsideria intima cordis mei: ꝛ nõ in ma-
lis sʒ in xpo. Et ideo bona est impletio desiderij.
¶ Deinde cũ dic. (Cõfidens ꝛc.) Sumit rõ ex parte
philemonis: ꝛ est ɔmẽdatione obedictie eius. Et pmo
ostẽdit quomõ ɔfidit de obedientia eius. Secdo iniun-
git ei aliud sibi. Dic ergo. (Cõfidẽs ꝛc.) 2. cor. 7. Gau-
deo ꝙ in oibus ɔfido i vobis. i. Reg. 15. Melior ẽ obe
3 dientia ꝙ victime ꝛc. Sed plus caute scribit: qz homo
magis exaudit aliquẽ qñ sperat iterum ipsum visuruʒ
ꝙ si desperat. Et iõ dicit. (Simul ꝛc.) Solitus enim
erat cũ esset colossis hospitari in domo sua. Chrisosto-
mus. Iocũdũ v̓bũ: vt homo pauper dimitti mãdet vl-
tra tot terrarũ spacia per epistolam preparationẽ hospi
tij. Quid enim pro eo paradũ erat: q pane ꝛ vili pulmẽ
to cõtentus erat? Dõm ḡ ꝙ nõ propter hospitij prepa-
rationem: sed ad insinuandũ familiaritatem ꝛ dilectio
nẽ h̃ dicit: ꝛ magis per hoc puocat eũ ad obediendũ.
Hec ille. Nõ ergo hoc aplus dixit propter apparatum
exteriorẽ: sed ad deuotionẽ eius. ¶ Nã spero ꝛc.) Cõ-
tra nũqz fuit eis redditus. sed rome est mortuus. ḡ spes
4 eius deiecit. Rñdeo duplex est spes iusti. s. principalis
ad proprium bonũ. Et in h̃ nunqz deficit p se. Alia est se
cũdaria. s. probatio alior: ꝛ in hoc qñqz deficit. qz me-
rita illorum ɔtriant sicut iusti qñqz nõ exaudiuntur p
alijs. Sed nũqd fuit deceptus de sua fiducia? Dicẽdũ
est ꝙ futura scire ẽ solus dei: nõ aũt in cognitione huma
na nisi prophetica. Et nullus prophetar sciuit oia fu
tura ɔ̃ scipso nisi solus xps q nõ habuit spiritũsanctuʒ
ad mẽsurã. Sic ysaac magnus propheta fuit decept9
in Iacob. Unñ nõ ẽ mir de apostolo si nesciret. ¶ Tũc
terminat eplam in salutationeʒ: ꝛ pmo ex parte alior.
Secdo ex pte sua. Dicit ḡ. (Salutat ꝛc.) De his omni-
bus habet col. 4. Sed dubitatur de hoc qd dicit. (De
5 mas ꝛc.) Quomõ põt hoc esse: qz dr scdo tim. vlti. De
mas dereliqt me: diligẽs h̃ seculũ. Quõ ḡ vult nõ ieci9.
Dicẽdũ ẽ ꝙ iã redierat ad eũ. Sed nec hoc vr: qz hec
epistola pcesserat scdaz eplam ad tim. qz hic dr Spero
ꝛc. ibi pnũciat mortẽ suã dicẽs. Et tempus mee reso-
lutionis istat ꝛc. Et iõ dicẽdũ ẽ ꝙ paulus fuit rome se-
re nouẽ annis ꝛ hec fuit facta in pncipio. Scda vo ad
quo timo. i fine vite sue: ꝛ tũc demas attediatus ex lõgis vi
tẽpe culis dimisit eũ. Et eple pauli nõ ordinat sm tps quia
fuerit eple ad cor. fuerit añ eplaz ad romanos. ꝛ hec fuit añ
scrip- vltimã ad timo. Et pmittit illa pp mãz: qz ẽ dignior.
tabec Salutatio sua eadẽ ẽ cũ scda ad timo. deo grãs. Amẽ.
epla.

¶ Explicit deuotissima expositio sctissimi doctoris
Thome d aquino ordinis fratrũ pdicator sup epla glo
riosi gentium apostoli sancti Pauli ad Philemonem.

¶ Incipit pfũdissima ac mirabilis explanatio eiusdẽ
ãgelici doctoris sanctissimi Thome aquinatis ordis fra
trum predicatorum super epistola eiusdem beatissimi
totius orbis apostoli Pauli ad hebreos.

Prologus.

Non ẽ similis tui i
dijs dñe ꝛ nõ est sm opera tua. ps.
In v̓bis istis exprimit xpi excellẽtia
q̃tũ ad duo. Et p q̃tũ ad cõpara-
tionẽ ad alios deos cũ dic. (Nõ est
similis tui in dijs dñe.) Scdo p cõ
parationẽ ad effect9 cũ dicit. (Et nõ
ẽ sʒ opa tua.) Circa pmũ sciẽduʒ ẽ 2
ꝙ licet sit vnus deus naĩr: tñ participatiue ꝛ in ce- ãgeli
lo ꝛ i terra sũt dij multi. pme cor. 8. Sũt qdẽ dij multi dicũt
ꝛ dñi multi. Dicũt enim angeli dij. Nã Iob. i. ꝛ. 2. Dñr dij̃ pri
filij dei. Itẽ Exo. 7. Cõstitui te deũ pharaonis: dicitur cipa-
ad moysen. Itẽ ad sacerdotes Exod. 22. Dijs nõ detra- tiue.
hes. Itẽ ibi Si latet fur. dñs dom9 applicabit ad deos. Dij̃
Angeli aũt dicũt dij pp abũdantissimã refulgẽtiã diui multi
ne claritatis. Iob. 25. Sup quẽ nõ fulget lumẽ illius. dicũt
Xps ergo multo magis est de9 qui est splendor glorie: pncipa
vt dr infra. i. Ephe. i. Cõstituẽs eũ ad dexterã suã in cele ti-
stibus supra omnẽ pncipatũ ꝛc. Prophete vo dicunt ue.
dij: qz ad ipsos smo dei factus ẽ. Io. 10. Ergo multo ex
cellentius ẽ deus xps qui ẽ v̓bum dei: Io. i. Sacerdo-
tes vo dicuntur dij: qz dei ministri. Esa. 61. Uos sacer-
dotes dñi vocabimini. Sʒ xps multo fortius quõ est
minister: sed dñs vniuersor. Hester. 14. Item apoc. 19.
Dñs dñantiũ. Et infra tertio. Tãqz dñs in oi domo sua.
Xps ḡ deus magn9 sup oẽs deos: qz splẽdor qz v̓bũ qz
dñs est. Scdo manifestat hec excellẽtia p effect9. Est
aũt triplex opus excellẽs xpi. Unũ qd se extendit ad to
tã creaturã. Io. i. Oia p ipsuʒ facta sunt. Aliud qdem
tñ ad creaturã rõnalẽ q p xpm illuminat Ioã. i. Erat
lux vera ꝛc. Tertiũ qd tñ ad factos q p ipsum p grãz
viuificantẽ viuificant ꝛ iustificant. His enim trib9 mo
dis nõ pñt operari dij predicti. Angeli. n. nõ sunt crea
tores. ps. Qui facis angelos tuos spũs ꝛc. Prophete
ẽt sũt illuminati nõ illuminãtes. Ioã. i. Nõ erat ille lux
ꝛc. Sacerdotes ẽt nõ iustificabãt. infra. 10. Impossibi-
le ẽ enim sanguie hyrcor ꝛ thaurorum auferri peccata. 4
Sic ḡ manifeste in verbis istis demonstrat xpi excel-
lẽtia: ꝛ hec ẽ mã hui9 epistole ad hebreos q ab alijs di
stinguit: qz in qbusdã epistolis agit de grã noui testa-
mẽti q̃tũ ad totũ corpus mysticũ ecclesie: ꝛ hoc in om
nibus epistolis q̃s mittit ecclesijs. In qbusdaʒ vero q̃
tum ad mẽbra principalia: sicut in his quas mittit sin-
gularibus personis. In ista vero cõmẽdat ipsam grãm
q̃tũ ad caput. s. xpm. In corpore. n. ecclesie ista tria re
periunt: sicut ꝛ in corpe naturali. s. ipsum corpus my-
sticũ mẽbra principalia. s. plati ꝛ maiores: ꝛ caput a q
vita fluit in toto corpe. s. xps. ¶ Sed sciẽdum ẽ ꝙ añ
synodũ nicenã qdã dubitauerũt an ista epistola esset
paulí. Et ꝙ nõ probãt duobus argumẽtis. Unũ ẽ: qz 5
nõ tenet huic modũ quẽ i alijs epistolis. Nõ. n. pmittit Istaʒ
hic nec salutationẽ: nec nomẽ suũ. Aliud ẽ: qz nõ sapit eplaʒ
stilũ alior. imo hʒ elegãtiorẽ: nec ẽ aliq̃ scriptura que scrip-
sic ordinate pcedat in ordinate v̓bor ꝛ in sententijs: sit
sic ista. Unñ dicebãt ipsã eẽ vel luce euãgeliste: vel bar- Pau
nabe: vl clemẽtis pape ꝛ martyris. Ipse. n. scripsit athe lus ꝛ
niensibus q̃si p omnia sm stilũ istum. Sed antiq do- nõ ali
ctores precipue Dionysius ꝛ aliq alij accipiunt verba us sʒ
hui9 epistole pro testimonijs pauli. Et Hieronym9 illã Dio.
inter epistolas Pauli recipit. ¶ Ad pmũ ḡ dicenduʒ

a est φ triplex rō fuit q̄re nō potuit nomē suū. Una ē q̄
nō erat apl's iudeoꝝ: sꝫ gētiū. Gal. 2. Qui opatus ē pe
tro in aplatū ꝛc. Et iō nō fecit mētionē de aplatu suo i
pncipio huius epl'e. Scḋa q̄ nomē suum iudeis erat
odiosum. vt pꝫ. Act. 22. Et ipm tacuit ne saluberrīa do
ctrina huius epl'e abijcerer. Tertia q̄ iudeus erat. He
brei sunt ꝛ ego. 2. Cor. ii. Et domestici nō bn̄ sustinēt ex
cellētiā suoꝝ. Nō est ppheta sine honor̄ nisi i pr̄ia sua
ꝛ in domo sua. Mat. 13. ¶ Ad argumētū scḋm dōꝫ ē
φ iō est elegātior in stilo: q̄ ꝛ si sciebat oēm linguā p̄.
Cor. 14. Oīum vr̄m lingua loquor. tn̄ meli᷒ sciebat he
breā tāq̄ sibi magis conalē: in qua scripsit epl'am istā.
Et iō magis ornate potuit loq̄ i ideomate suo q̄ i aliq̄
2 alio. Un̄ dicit. Et si imperitus sermone. sꝫ nō scia. 2. Cor.
ii. Lucas aūt q fuit optimus ꝓlocutor istū ornatū trā
stulit de hebreo in grecū. CAP. I.

Ultiphariē multisq̄ modis olī
deus loquēs patribus i pphe
2. tis nouissime dieb᷒ istis locut᷒
reg. est nobis in filio: quē cōstituit
7. ca. heredē vniuersoꝝ: p quē fecit ꝛ secula.

¶ Scripsit āt epl'am istā ꝯ errores quorūdā q ex iuda
ismo ad fidē xp̄i ꝯuersi volebāt seruare legalia cū euā
gelio: q̄si nō sufficeret gr̄a xp̄i ad salutē. Un̄ ꝛ diuidit
in duas ptes. Primo. n. multipl'r cōmēdat excellētiā
3 xp̄i: vt p hoc p̄ferat nouū testamētū veteri. Scḋo agit
de his p quē mēbra iūgunt capiti. i. de fide. infra. ii. cap.
ibi. (Est aūt fides ꝛc.) Intēdit āt oñdere excellētiā xp̄i
ad vetus testamētū q̄tū ad tres psonas solēnes in ipo
veteri testamēto cōtētas. s. angelos p quos lex tradita
est. Gal. 3. Ordinata p angelos ꝛc. Quātū ad moysen
a quo vel p quē data est. Jo. p̄. Lex p moysen data est.
Et Deut. vlt. Nō surrexit vltra ppheta ꝛc. Quātū ad
sacerdotiū p qḋ ministrabat. infra. 9. In p̄ori tabernacu
lo semp introibāt sacerdotes sacrificioꝝ officia cōsumā
tes ꝛc. Un̄ p̄ p̄fert xp̄m angelis. scḋo moysi. 3. capi. ibi.
(Un̄ frēs ꝛc.) Sed 3° sacerdotio veteris testamēti. 5. ca
pi. ibi. (Oīs pōtifex ꝛc.) Circa p̄m̄ duo facit. q̄ p̄mo p̄
4 fert xp̄m angelis in isto cap. Scḋo ꝯcludit q̄lis reuerē
tia exhibēda sit noue legi. 2. ca. ibi. (Propter h̄ abūdā
tius ꝛc.) Adhuc circa p̄m̄ duo facit. q̄ p̄ excellentiā xp̄i
oñdit. Scḋo ꝓbat φ h̄ verū sit de xp̄o: ꝛ sic angelos ꝯ
ficere ab illa excellētia ibi. (Tāto melior ꝛc.) Hoc āt ē
in hac epl'a singulare φ singula v̄ba habēt ordinē suū.
Excellētiā v̄o xp̄i denotat q̄tum ad q̄tuor. Prio q̄tū
ad ꝓprietatē originis: scḋo q̄tū ad magnitudinē dña
tiōis ibi. (Quē cōstituit ꝛc.) Tertio q̄tū ad v̄tutē opa
tionis ibi. (Per quē fecit ꝛc.) Quarto q̄tū ad sublimi
tatē dignitatis ibi. (Qui cū sit splēdor glie ꝛc.) Q̄r v̄o
intēdit cōmēdare xp̄m vt hoc redūdet in nouo testam̄
5 to. iō p̄fert nouū testamētū veteri. Circa aūt vetus te
stamētū q̄nq̄ ponit. p̄mo modū tradēdi: q̄ multipha
rie multisq̄ modis ꝛc. Scḋo tp̄s cū dicit. Olim. Ter
tio actorē siue datorē: q̄ deus. Quarto q̄bus sit tradi
tū: q̄ p̄ribus nr̄is. Quinto q̄bus ministris: q̄ i pphe
tis. Dicit ḡ. Multiphariē: ꝛ hoc q̄tū ad diuisionē q̄ at
tēdit q̄tū ad tria. Primo q̄tū ad diuersas psonas: q̄a
nō vni psone: sꝫ pluribus. s. abrae: noe: ꝛ sic de aliis. 2°
q̄tū ad diuersa tp̄a. ꝛ hoc totū ad eius certitudinē. vn̄
Mat. 20. Exijt p̄mo mane ꝛ circa horā tertiā ꝛc. Item
q̄tū ad ea q̄ ibi oñsa sunt: q̄ dīna. Exo. 3. Ego sum q
sum ꝛc. Itē euētus futuri. Sap. 8. Signa ꝛ mōstra scit
anteq̄ fiāt ꝛc. Itē ꝓmissiones futuroꝝ bonoꝝ saltē i fi
gura. Ecc. 3. Plurima sup sensum hoīuꝫ mōstrata sūt
tibi ꝛc. Itē multiphariē q̄tum ad diuersas figuras. q̄

mō in figura leonis: mō in figura lapidis: sicut Dani. b
2. Abscisus est lapis de mōte sine manibus. Job. ii. Et
φ multiplex sit lex oris eius. ¶ Seq̄t. Multisq̄ mo
dis: qḋ refert ad tria. s. ad diuersa genera visionū. s. ad
visionē corpalē: sicut Danie. 5. Apparuerūt digiti qua
si manus scribētis in pariete ꝛc. Aliq̄n aliq̄bus p visio
nē ymaginariā. Esa. 6. Uidi dñm sedētem ꝛc. Aliq̄bus
vero apparebat p visionē itellectualē: sicut Dauid. vn̄
de istis dr̄ Osee. 12. Ego visiones multiplicaui eis. Re
fert ēt ad diuersos modos loquēdi: q̄ aliq̄n plane loq̄
bat. aliq̄n v̄o obscure: nec ē aliq̄s modus loquēdi quo
scriptura veteris testamēti nō loquat. ꝓuerb. 22. Ecce
descripsi eā tibi tripl'r in cogitationibus ꝛ scia ꝛc. Ter
tio q̄ arguēdo malos: aliciēdo iustos: instruēdo igno a
rātes 2. Thi. 3. Oīs scriptura diuinitus īspirata vtilis
est ad docēdū: ad arguēdū ꝛc. Scḋo tāgit tp̄s: q̄ olim
. i. nō subito q̄ tā magna erāt q̄ de xp̄o dicebant φ nō
poterāt credi nisi cū īcremēto tēporꝫ p̄us didicissent.
Esa. 48. Priora ex tūc annūciaui ꝛ ex ore meo exierūt
ꝛ audita feci ea ꝛc. ¶ Tertio tāgit auctoritatē: q̄ de᷒
q loq̄t. p̄s. Audiā q̄d loquat in me dñs ꝛc. Hic aūt ē q
nō mētit. Nume. 23. Nō est deus quasi hō vt mētiat.
Ex his aūt trib᷒ cōmēdat vetus testamētū. s. ab auctta
te: q̄ est a deo. A subtilitate ꝛ a sublimitate: q̄ multi
phariē multisq̄ modis. A firmitate. q̄ olim. ¶ Quar
to oñdit q̄b᷒ traditū sit. q̄ p̄ribus. Et iō ē nobis familia
re ꝛ acceptū. Act. 13. Annūciamus vobis eā q̄ ad p̄res 3
nr̄os facta ē repromissio. Luc. p̄. Sic locut᷒ ē ad p̄res no
stros ꝛc. ¶ Scḋo 5°. oñdit q̄bus ministris q̄ nō locuīatori
bus: sꝫ i pphetis. i. p pphetas. Ro. p̄. Qḋ aū ꝓmise
rat p pphas ꝛc. Act. 10. Huic oēs pphe testimoniū phi
¶ Cōsequēter cū dicit. (Nouissime ꝛc.) De (bēt ꝛc.
scribit doctrinā noui testamēti: ꝛ ponit q̄nq̄ quoꝝ q̄t
tuor sunt diuersa a q̄tuor p̄missis. vnū āt est idē vtro
biq̄. Qḋ. n. dixerat. Multiphariē multisq̄ modis ꝛc.
oñdit q̄ oīs multitudo ordinata ad vnū dꝫ referri. Jō
dicit φ lꝫ sit modus multiplex: tn̄ totū ordinatū est ad
istud nouissimū. ꝓuer. 23. In timore dñi esto tota die: ꝛ
habebis spem i nouissimo ꝛc. Esa. 10. Consumatio ab 4
breuiata inūdabit iustitiā. Cōsumationē. n. ꝛ abbreui
ationē dñs deus exercituū faciet i medio oīs terre. Itē
illud olim i tp̄e expectatiōis ꝛ tenebraꝝ: sꝫ istud in die
bus istis. i. i tp̄e gr̄e. Ro. 13. Nox p̄cessit dies āt appro
pinq̄uit ꝛc. Sꝫ in̄ vtrobiq̄ dicit. Locutus ē vel loq̄ns
ꝛ denotat eūdē eē actorē veteris ꝛ noui testamēti con
tra manicheū. Ephe. 2. Per ipm habemus accessū am
bo i vno spū ꝛc. ꝛ Ro. 3. An iudeoꝝ deus tm̄. Nōne ꝛ
gētiū ꝛc. Itē illud fuit traditū p̄ribus nostris. sed istud
nobis. i. aplis q xp̄m in ꝓpria psona vidimus. Deut. 5.
Nō cū p̄ribus nostris iniuit pactū: sꝫ nobiscū: q i p̄ntia
rū sumus ꝛ viuimus. ꝛc. Itē illud p pphas: sꝫ istud i fi
lio. i. p filiū: q est dñs pphaꝝ. Jo. p̄. Unigenitus q ē i
sinu p̄ris ipe enarrauit ꝛc. Et ista occasione apl's intro 5
ducit eū esse filiū. ¶ Cōsequēter oñdit magnitudinē
donationis xp̄i cū dicit. Quē constituit heredē ꝛc. q̄
vt dr̄ Gal. 4. Si filius ꝛ heres p deū. in xp̄o āt sūt due
nāe. s. dīna ꝛ hūana. Scḋꝫ ḡ φ ē fili᷒ nālis nō est ꝯsti
tutus heres: sꝫ ē nālis. sꝫ inq̄m̄ hō scūs ē fili᷒ dei. Ro.
p̄. Qui fcūs est ei ex semie dauid sꝫ carnē ꝛc. Et sm̄ h̄
ē ꝯstitut᷒ heres vniuersoꝝ: sic ver᷒ fili᷒ p̄ris. Mat. vi. da
ta ē mihi oīs ptās ꝛc. Et h̄ q̄m̄ ad totā creaturā i q̄ ac
cepit dñationē. Itē nō tm̄ q̄ ad vnū gen᷒ hoīuꝫ sꝫ vniuer
soꝝ. s. tā iudeoꝝ q̄ gētiū ps. postula a me ꝛ dabo ti. ꝛc.
¶ Cōseq̄nter cū dic. (Per quē fec̄ ꝛ secula). Oñdit v̄
tutē opōnis xp̄i: q̄re sit cōstitutus heres vniuersoꝝ: sꝫ
φ ipse sit factus in tēpore: ꝛ h̄ meruerit mediāte hoc vt

c te sicut dicit. Fotinus: sz q eque oia facta sunt p ipm si
cut et p prem. Per ipm.n. fecit pr̃ secula. ¶ Sz sciēdū
est q ista ppositio p. denotat cāz actus. Sz hoc est du
pliciter. Uno mō q est cā factionis ex pte facientis: vt. s.
cū cāle cui adirigit est cā actionis sm q exit ab agēte.
Sēper.n. factio est mediū iter faciēs et factū. Pōt g̃ de
notare circa agēs cāz finalē: vt artifex operat p lucrū.
Aliqñ cām formalē: vt ignis calefacit p calorē. Aliqñ
vero cām efficiētē: vt baliuus opat p regē. Nullo isto
rū modoꝝ est filius cā patris. q per illū operet: sicut
nec q ab ipso sit. Aliqñ vero causale est cā actionis sz
q terminat ad factuz: vt artifex operat p martellum.
Martellus.n. nō est cā artificis q agat: sed est cā arti
2 ficiato q ab artifice pcedat: vt ferro qd recipiat opera
tionē ab artifice: et sic filius est cā facti: et pater operat
p filiū. Sed nūqd filius est minor patre? Nō. q eadez
virtus numero et eodē mō est i patre et i filio. Uñ dicit.
Per quē fecit et secula.i. operātē genuit et secula. Secu
lū dr̃ spaciū rei tpalis. Secula g̃ sūt successiōes tpuz.
Nō g̃ fecit tm̄ tēpora sempiterna sm q pbi aliq dixe
runt deū tm̄ fecisse sempiterna: sed angelos creasse tē
poralia: sed ēt fecit tēporalia q̄ vocat hic secula. isra. ii.
Fide itelligimus aptata esse secula. Jo. p̄. Oia p ipz fa
cta sunt. In hoc g̃ remouet errorē māichei duplr. Pri
mo in h̄ q dicit eū actorē veteris testamenti. Scdo q
dicit ipm fecisse tēporalia. ¶ Lectio. II.

3 Qui cū sit splēdor glorie et figu
ra substātie eius: portāsq3 oia
verbo virtutis sue. † Purgatio
Joā. nē peccatorum faciēs: sedet ad
28. dexteram maiestatis in excelsis.
cap. ¶ Superius oñdit aplš xpi excellentiā q̄tū ad origi
nis pprietatē: q̄tū ad dominij maiestatē: et q̄tum ad
operationis virtutē: hic aūt ostēdit eius excellētiā q̄
tū ad glorie et dignitatis sublimitatē. Et pars ista diui
dit in duo. Primo.n. ostēdit xpm esse idoneū ad digni
tatē istā. Scdo pōit ipsam dignitatē ibi. (Sedet ad dex
terā etc̃.) Idoneitatē vo oñdit ex duobus q̄ reddūt ali
4 quē idoneū ad aliqd magnū. vnū est facultas admini
strādi: aliud est idustria et strenuitas exequēdi. Prio
ergo oñdit eius facilitatē. Scdo eius strennuitatē ibi.
(Purgationē pctōꝝ faciēs etc.) ¶ Circa pm̄ sciēdū est
q tria requirunt que faciunt facultatē ad dignitatē ali
quā ministraudā. Primū qdem sapia ne erret guber
nādo. Ecc. io. Est et aliud malū qd vidi sub sole: et ē mi
nū in dignitate subli. prouer. 8. Per me reges regnant.
Scdm est generis psapia ne cōtēnat pcipiendo. pro
uer. vi. Nobilis in portis vir ei⁹ cū sederit cū senatorib⁹
terre. Tertiū virtutis potētia i exequēdo. Ecc. 7. Noli
querere fieri iudex nisi valeas virtute irrūpere inigta
tes. Et q̄tum ad ista tria aplš ostēdit in xpo facultatē
5 ad dignitatē pdictā. Primo. q nō solū est sapiēs: sed ēt
ipsa sapia. Uñ dicit. Cū sit splēdor glorie. Scdo q nō
solū est nobilis: sed est ipsa nobilitas: q est figura sub
stātie eius. Tertio: q nō solū ē potēs: sz et ipsa potētia.
Portās oia vbo. Tria āt sunt vt supra dictū est: q̄ faci
unt hoiem idoneū vt magnā dignitatē assequat. Pri
mū est sapie claritas. puer. 3. Gloriā sapiētes posside
būt. Et iō oñdit xpi sapiam dicēs. Qui cū sit splendor
glie. Ubi est cōsiderādū q sm Ambr. glia est clara cū
laude noticia. quasi queda manifesta noticia: que d bo
nitate alicuius habet. Sz sicut dr̃ Mat. io. Nemo bo
nus nisi solus deus. Et ēt Luc. i8. Uñ ipse ē bōitas an
tonomastice et p essentiā. Alis vo p pticipationē: ita so
li deo cōuenit glia antonomastice. Esa. 42. Gliā meā al

d teri nō dabo. p⁹ Thi. p̄. Regi aūt seculoꝝ imortali inui
sibili soli deo honor et glia. Cognitio g̃ diue bonitatis
excellēter et antonomastice dr̃ glia.i. clara cū laude no
ticia bōitatis diue. Ista aliqualr habet ab hoie: q nūc
cognosco ex pte: p⁹ Cor. i3. Sz habet excellētius ab an
gelis: sed a solo deo perfecte. Deum.n. nemo vidit vn
q̄. Jo. p̄. Uerū est nec angeli cōprehēdūt: sz ipse solus
seipm cōprehēdit. Ergo sola cognitio dei de seipo pfe
cte dr̃ glia: q pfectā noticiā hz et clarissimam de seipo.
Qm̄ āt splēdor est illud qd a fulgēte pmo emittit. Sa
piētiā vo ē qdā fulgēs. Ecc. 8. Sapia hoīs lucet i vul
tu eius. Inde est q pma cōceptio sapie est q̄si qdā splē
dor. Uerbū g̃ pris qd est qdā cōceptus itellectus eius
2 est splēdor sapiētie qua se cognoscit. Et iō aplš filiū vo
cat splēdorē glie.i. diuine clare noticie: i qua oñdit ipz
nō solū sapiētē: sz sapiētiā genitā. Esa. 62. Donec egre
diat vt splēdor iustus eius etc. ¶ Scdz qd facit hoiez
idoneū ad magnā dignitatē est generis nobilitas. Et
hoc oñdit esse i xpo: q dicit q est figura substātie ei⁹.
Decet.n. cū sapia esse nobilitatē i pncipe. Deut. p. Tu
liq3 de tribubus vrīs sapiētes et nobiles: et cōstitui eos
pncipes etc. Figura hic ponit p caractere vel ymagie.
Quasi. d. ymago substātie. Sciēdū tn̄ q licet ymago
dicat similitudinē: nō tn̄ quelibz similitudo est ymago
Albedo.n. in pariete nō est ymago albedinis mee: sed
ymago est similitudo in specie. Inter accidentia vero
3 nihil ita est expressum signum spēi. sicut figura. Uñ
q describit figurā aīalis describit ymaginē eius. Filius
g̃ q ē ymago iuisibilis dei. Coll. p. pprie dr̃ figura. Sz
cuius? Substantie eius. Ymago.n. alicuius est multi
plex. Aliqñ.n. est signū repñtās spēm i nullo cū ipso
cōueniēs: sicut ymago hoīs in pariete q̄ i nullo hz ve
rā spēm hoīs. Aliqñ vo assimilat ei in specie nō tm̄ in
repñtādo: sed ēt in essendo: sicut filius est ymago
vera patris. Geñ. 5. Adā genuit filiū ad ymaginē suā.
Unde dicit Aug. q filius est ymago patris: q assimi
latur patri in nā speciei sicut filius est ymago regis. Di
cit ergo q est figura subē. Sed quare nō dicit q est fi
gura nāe? Q possibile est q natura speciei multiplice
tur ad multitudinē indiuiduoꝝ in cōpositis ex mā et
4 forma. Uñ filius fortis nō hz eādē nām numero cū
patre suo. Suba vero nunq̄ multiplicat. Nō.n. alia ē
suba patris alia filij. Nec.n. diuidit sm diuersa indiui
dua. Q ergo vna et eadē est numero natura in patre
et filio dei ideo nō dicit nāe que diuidit. sz sube idiuisi
bil. Jo. io. Ego et pater vnū sum⁹: et. i4. Ego i pre et pa
ter in me est. ¶ Tertiū qd facit hoiem idoneū est vir
tus et potestas. Unde Ecc. 7. Noli querere esse iudex
nisi valeas virtute irrūpere inigtates etc̃. Et ideo ostē
dit virtutē cū dicit. Portāsq3 oia vbo virtutis sue. Pro
priū āt pncipiū et potētū est portare. Job. 9. Sub quo
curuant q portāt orbē. Ipse ergo portat. Sed videdū
est qd portat et quo vel per qd. ¶ Quantum ad pmū
sciēdū est q id qd de se nec stare nec ambulare potest 5
indiget portari. Ois autez creatura de se nec subsistere
nec operari pōt. pmū pz. q remota cā remouet effect⁹. De⁹
De⁹ aūt est cā omnis subsistētie: nec tm̄ est cā subsistē est cā
tie rei q̄tū ad fieri. sicut domificator est cā fieri dom⁹. oīs
Et sicut ad absētiā domificatoris cessat fieri domus: et sube
ad absentiā solis cessat et fieri et eē lumis i aere: ita ad
subtractionē vrutis diue cessat et eē et fieri et subsistere ois
creature. Portat ergo omnia q̄tum ad suum eē. Por
tat ēt omnia q̄tum ad operari: q subtracta influētia
eius cessat omnis motio causarū scdarum: cum ipse sit
causa pma. et cā pma plus ifluit q̄ scda. Job. 38. Sup
quo bases illius solidate sūt. Sic ergo patet q omnia

a portat. Sed p quid portat? Uerbo btutis sue. Q: n. apostolus loquens de creatione rerum dixit q deus oia fecit p filium: q: scz dixerat per quem fecit et secula. Ille at p quem aliquis operatur nõ videtur btute sua operari: sz virtute eius qui per eū opatur sicut balliuus p quē rex operatur: nõ operatur btute ppria. Ergo p hoc videtur q filius nõ operetur btute ppria. Ideo dicit apostolus q portat bbo btutis sue. q: idē sit ca essendi et pseruādi cū dicit q filius btute sua est cā cōseruatiōis ostēdit q etiam est cā essendi. Sz nūqd nõ btute patris? Utiq et eius btute: q: eadem est virtus vtriusq. Operatur g et virtute ppria et virtute patris: q: virtutē suā bz a patre. Nec tñ dicit apostolus btute sua: sz bbo virtutis sue ad ostendendum q sicut pater oia per bbum pduxit. Ps. Ipse dixit et facta sūt et c. In quo ostēdit maxima btus patris. ita filius eodē bbo qõ ē ipse oia fecit. Et in hoc ōndit apostolus potētiā btutis sue: q: eadē bz cū patre: q: eadē operatur et per idē q ille. ¶ Sed hic est dubiū: q: pater cuz dicit pducit bbū. Ergo filius cū dicit pduceret bbum: et sic bbū esset bbū. Et ad hoc dicit grecus: q sicut filius est ymago patris: ita spūssctūs ē ymago filij. Et sic exponit Basilius. Portās bbo btutis sue. i. spiritu scō. Nam sicut filius est verbū patris: ita vt dicit spūssanctus ē verbū filij. Et iō per ipsū facit filius sicut per filium pater. Uerūtñ pprie loquēdo verbum nõ dr nisi quod pcedit vt cōcept' ab intellectu ad qõ sequitur pcedere in similitudinē spēi. Spūs aūt sanct' et si sit similis: nõ tñ bz hoc ex modo sue pcessionis: q: nõ pcedit vt conceptus ab itellu: sz vt amor a volūtate. Aliter āt exponit glosa. Uerbo btutis sue. i. impio suo. ¶ Sed hic adhuc est dubium: q: imperiū vel est exterius per vocē prolatū: et hoc nõ potest dici q: nihil e extrinsecū a natura diuia procedens a filio: per qõ oia portētur ē. Uel illud imperiū ē interius in corde cōceptum: sz nec etiam b pōt stare: q: nihil in mēte dei cōcipit nisi bbū eternum. Ergo istud imperiū sic cōceptū in mente filij esset bbuz eternū: et sic essent duo bba eterna: qõ ne phas est dicere. Iō ad argumētū est dōm: sicut expōit Augustinus illud Joannis. 12. Sermo quem locutus sum: ille iudicabit eū. i. ipe ego qui sum bbū patris iudicabo eū. Et sic in pposito bbum btutis. i. in seipso qui ē bbū btuosū. Per ista g tria ōndit tria de xpo. Per hoc enī q est splēdor: ōndit eius coeternitate cū pre. In creaturis. n. splēdor: ōdit coeuus: sz ille ē coetern'. hoc est 3 arrium. Sz cū dicit ymago substātie. Ostēdit eius pfubstantialitatē. Quia enī splēdor nõ est eiusdez nature cū re splēdente: ne forte aliquis credat q sit similis in nã. dicit q ē ymago vel figura substātie. Sz q: filius et si sit eiusdem nature cū patre: si tamen sit ifirmus dficit a virtute patris. Et iō subdit. Portās oia verbo virtutis sue. Apostolus g in his tribus cōmēdat xpm a tribus: scz a coeternitate: a cōsubstantialitate: et ab equalitate potestatis.

5 ¶ Deide cū dicit. (Purgatiōne petōr faciēs et c.) Ostēdit 2m qõ facit ad idoneitatē dignitatis eius: scz strenuitas et industria quā habuit in opādo. Fuit enim b magne idustrie: vt qõ ei cōpetebat ex nã qua deus est ipse meruerit p passionem in natura assumpta. Unde Phil. 2. Factus est obediēs vsq ad mortē: pter qõ et deus exaltauit illū et c. Purgare g peccata et si pueniat ei ex nã diuina: sic cōuenit ei etiā ex merito passiōis. Unde Eccl. 47. Xps purgauit peccata eius et c. Mat. p. Ipse. n. saluū faciet pplum suum a peccatis eoz.

¶ Cōsequēter cū dicit. (Sedet ad dexterā et c.) Subiungit ipsam dignitatē. Quasi dicat. Nõ videtur idecēs sz sedet et c. q: ē splēdor et figura et portat oia et c. In bbo aūt sessionis tria solēt importari. Unū est sedētis auctoritas. Job. 29. Cumq sederē qsi rex circūstante exercitu et c. In diuina aūt curia multi assistūt: q: Daniel. 7. Milia miliū ministrabāt ei. et decies centena milia assistebāt ei. Sed nullus legitur ibi sedere. Quia omnes sūt sibi serui et mistri. infra eodē. Omnes sūt administratorij spūs in misteriū missi et c. Sz solus iste bz regiam dignitatē. Dañ. 7. Et vsq ad antiquū dierū venit et c. Et ipse dedit ei potestatem et honorē et regnū et c. Mat. 25. Cū venerit filius hominis i maiestate sua et oēs angeli eius cū eo: nūc sedebit sup sedem maiestatis sue. Et post sequitur. Tunc dicet rex his et c. Secundū est sedētis stabilitas. Luc. vlti. Sedete in ciuitate et c. Dañ. 7. Ptās ei' ptās eterna et c. infra. 13. Xps iesus heri et hodie ipse et in secula. ¶ Itez aliqñ sedere importat humilitatē: q: sedēs inferior est stantibus. Ps. Tu cognouisti sessionem meā et c. Et sic nõ accipitur hic: sz pmis duobus modis. Sz cōtra. Actuū. 7. Ecce video celos apertos et iesum stantē et c. Et dōz est q sedere et stare et hmōi dispositiōes de deo dicūt fm similitudinē. Et iō fm diuersa dicit et sedēs et stans. Sedēs quidem pter imobilitatē: scz stans pter vtilitatē ad fortiter resistendū. Unde stabat qsi paratus iuuare stephanū in agōe pstitutū. Sz addit apostolus q sedet ad dexterā: qõ si referatur ad diuinam nām est sensus: ad dexterā. i. ad equalitatē patris. Si bo ad humanā ē sensus ad dexterā. i. in potioribus bonis pris. Mar. vlt. Sedet a dextris dei. Ps. et Mat. 22. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. Sz iter eos q hñt assessores. qdā sūt simplr maiores: vt rex vel ipator. qdā nõ simplr maiores: sz fm qd vt ppositi vel balliui. Sed xps nõ sedet ad dexterā alicuius iferioz iudicū sicut alicuius ppositi vel balliui: sz simplr maioris: q: ad dexterā maiestatis. Maiestas pprie est summa potestas. Esa. 6. Plena erat ois terra maiestate ei' et c. puer. 25. Qui scrutator ē maiestatis opprimetur a glia. Xps at et si sic sedeat ad dexterā maiestatis: bz tamē et ipse maiestatem: q: bz eādem cum patre. Ma. 25. Cum venerit filius hominis in maiestate sua et c. Luc. 9. Hunc filius hois erubescet cum venerit in maiestate sua et patris. Dicit etiā nõ solum maiestatis: sz etiaz in excelsis. i. sup oēm creaturā. Eccl. 24. Ego in altissimis habito et c. Sic g sedet i excelsis. i. q: eleuat' est sup oēm creaturā. Ps. Qm eleuata ē magnificētia tua sup celos. Et fm q dicit Chrysostomus apostolus in loco isto tenet modū volētis istruere puulū q nõ statim pponit ei summa: sz paulati perducit eū modo loquendo ardua: modo proponendo infima: ita etiam modo proponit diuina cum dicit in filio: modo huana cū dicit. Quem constituit heredez et c. et sic de alijs: vt pz in glosa. ¶ Lectio. III.

Tanto melior angelis effectus: quanto differētius pre illis nomen hereditauit. Cui eniz dixit aliqñ āgelorū: Fili' me' es tu: ego hodie genui te. Et rursuz. Ego ero illi in patrē: et ipe erit mihi in filiū. Et Cū iterū itroducit primo genitū in orbē terre: dicit. Et adorent eū oēs angeli dī. Et ad angelos quidem dicit. Qui facit angelos suos spiritus: et ministros suos flammam ignis. 5 Psal. 2. Psal. 96. Psal. 103.

¶ Sicut supradcm est aplus in toto cap. intendit pferre xpm angelis q̄tū ad excellētiā. vnde posuit quatuor pertinētia ad excellētiā xpi. s. q̄tum ad originem

c q: filius: q̄tū ad dominationē:q: heres: q̄tū ad opo/ nē q: ipe fecit secla. Quātū ad honorē:q: sedet ad dex terā maiestatis. Mō apostolus in pte ista ondit q̄ xp̄s q̄tū ad ista q̄ttuor excedit angelos. ꝛ pmo q̄tū ad fi liationē ibi.(Et cū iterū introducit ꝛc.) Tertio q̄tū ad operationē creationis ibi. (Et tu in principio dn̄e terrā fundasti ꝛc.) Quarto q̄/ tū ad partis cōsessionē ibi.(Ad quem āt angeloꝝ ꝛc.) Circa pᵐ duo facit: q: pmo pmittit itentū. Scdo ꝓposi tū pbat ibi.(Cui.n.dixit ꝛc.) Dic ḡ. Tāto melior.i.sā ctior ꝛ deo ꝓpinquior: in q̄ ꝓponit excellentiā xp̄i ad angelos. Ephe.p. Cōstituens eū ad dexterā suā in cele

2 stibus sup oēm pncipatū ꝛ potestatē ꝛc. Sꝫ tūc oriē q̄stio quō apl̄s hꝫ itelligit vtrū ꝫ diuinā nā vl̄ hūanā: q: fm diuinam nō videt veri. q: fm illā genitus est: nō factus: fm ꝗo humanā nō est melior angelis: vt ifra. 2.cap. Eum aūt q modico q̄ angeli ꝛc. Et dōm est q̄ xp̄s fm humanā nāꝫ duo habuit in vita ista: scꝫ ifirmi tatē carnis. ꝛ sic fuit minor. ifra. 2.cap. Eum q modico ꝛc. Itē habuit grē plenitudinē. ꝛ sic ē in humanitate maior fuit angelis in grā ꝛ glā. Jo.p. Uidim⁹ eū quasi vnigenitū a pr̄e: plenū grē ꝛ vitatis. Sꝫ h nō est itelle ct⁹. Apl̄s.n.nō itelligit q̄ melior: fuerit q̄tū ad grāꝫ: ꝫ ꝓpter vnionē hūanē nāe ad diuinā: ꝛ sic dr̄ fact⁹ q̄tū

3 tum p illi⁹ vnionis factionē puenit ad h. Et ideo sub dit. Quāto differetius pre illis nomē hereditauit. Et q̄tū ad hoc nomē ondit dr̄iam q̄tū ad tria. ꝫ q̄tū ad nominis significationē: q: ꝓpriū nomē angeloꝝ ē: q̄ dn̄r angeli qđ est nomē mīstri. Angelus .n. idē ꝫ qđ nūcius. Nom̄ aūt xp̄i ē: q̄ dicit fili⁹ dei: ꝛ hoc nomē ē valde differentius ab illo: q: q̄tācūq̄ dr̄iam ponis ad huc est maior: ē dare cū distent in ifinitū. puer. 30. Qđ nomē ei⁹: ꝛ qđ nomē filij eius si nosti: Est.n.nomē fi lij eius: sicut ꝛ patris icōprehensibile. Phil.2. Et dedit illi nomē qđ est sup omne nom̄ ꝛc. Sꝫ forte dices q̄ etiā angeli dicuntur filij dei. Job.p ꝛ 2°. Et dōm est q̄ si dicunt filij dei hoc nō est essentialiter ꝛ p nām: ꝫ per

4 quādā participationē. Ipse aūt est essentialir filius dei: ꝛ iō hꝫ nomē differētius pre illis: ꝫ est scdm: q: diffe runt q̄tum ad modū. ps. Quis est similis deo in filijs dei. Quasi dicat. Nullus p nām. Quātū ad tertiū ꝫ di cit q̄ illud nomē hereditauit. Hereditas .n. cōsequitur originem. Unde xp̄s q̄ filius sit habet ex origine ꝑ naturam: angeli aūt ex dono gratie. Matth.21. Hic est heres. Unde ipse nomen hereditauit: nō autem ange li: ꝛ hec est tertia differentia.

Fili⁹ me⁹ es tu: quo expo nit. ¶ Deide cū dic.(Cui.n.angeloꝝ ꝛc.) pbat qđ dixit. ꝛ p agit de noīe fm q̄ puenit xp̄o fm diuinitatē. Secū do fꝫ humanitatē ibi.(Et rursū.)(Ego ero ꝛc. Quātū ad pmū iducit auctratē. ps. Dn̄s dixit ad me ꝛc. Et h est. Cui enim angeloꝝ ꝛc. Quasi dicat. Nulli angeloꝝ dicta sūt hec ꝟba: ꝫ tm̄ xp̄o. vbi tria pñt motari. Pmo modus originis in ꝟbo dixit. Scdo singularitas filia tiōis ibi.(Filius meus es tu.) Tertio eius auctoritas ibi.(Ego hodie.) Modus iste nō ē carnalis: ꝫ spūalis ꝛ itellectualis. De⁹.n.spūs ē. Jo.4. Et iō nō generat carnalr: ꝫ spūalr ꝛ itellectualr. Intellectus aūt dicēdo generat ꝟbuꝫ qđ ē cōceptus ei⁹: ꝛ iō signāter dixit q̄ dn̄s dixit ad me.i.pr̄ dixit filio. Dicere ḡ itellectus pr̄is nihil aliud ē q̄ in corde ꝟbuꝫ cōcipere. ps. Eructauit cor meū ꝟbū bonū. Job.33. Semel loquitur ꝛ scdo id ipꝫ n̄ repetit ꝛc. Eccl.24. Ego ex ore altissimi pdij. ꝫ q̄tū ad scdm gnātio ista ē singularis: q: dic. Fili⁹ me⁹ es tu. Q.d. Et si mlti alij filij dn̄r: tn̄ ee filiū nālē ē sibi. ꝓprīū alij āt dn̄r filij dei: q: sunt pticipes ꝟbi dei. Jo.10. Illos dixit deos ad q̄s ꝟmo dei fact⁹ ē: ꝫ xp̄s est ipsum

verbū. Mat.17. Hic est filius meus dilectus. Sꝫ q̄tū ad tertiū ista gnātio nō est tpalis ꝫ eterna: q: hodie genui te. Differt āt ips ab eternitate: q: tempus varia tur sic motus cuius mēsura est in variatione ꝛ succes sione. Et iō nomiaf p successionē preteriti ꝛ futuri. Eter nitas aūt est mēsura rei imobilis: ꝛ iō nō est ibi varia tio p successionē: ꝫ semp ē psens: ꝛ iō denotatur p ad uerbiū pn̄tis tpis. s. hodie. Uel q: illō qđ fit: q: nōdū est icōpletū p pn̄s ē. qđ aūt factū ē completū est: ꝛ ita p fectū. Et iō nō dic genero te sed genui: q: perfectus ē. Sed tn̄ ne puteē eē gnātio eius tota in preteritō: ꝛ p ꝯsequēs in desitione addit hodie: vt sit sensus. pfectus es filius: ꝛ tn̄ generatio tua eterna est ꝛ semp a me ge neratur: sicut lumē in aere pfectū est: ꝛ tamē semp pro cedit a sole. Mich.5. Egressus eis a pncipio a diebus eternitatis. ps. Ex vtero ante luciferum genui te. Eter nitas ē mē sura rei im mobi lis.

2 ¶ Cōsequēter cū dic.(Et rursum ꝛc.) ꝓpositū ondit fm q̄ cōuenit xp̄o fm humanitatē: ꝛ h p aliā auctatē: ꝛ fm Glo. istud dr̄ in Esa. Ego ero illi in patrē. Sꝫ tn̄ nō inuenit aliqd huic sile in Esaia nisi illō. Et filius da tus est nobis. Sꝫ 2.Reg.7. ꝛ p. Paralip.28. Habetur ista eadē ꝟba in dictis ad Dauid de. Salomone per quē figurabat xp̄s. ¶ Sciēdū ē āt q̄ in veteri testam to q̄dā dn̄r de eo qđ est figura nō inq̄tū q̄dā res: sed h q̄tum est figura: ꝛ tunc nō exponitur de illo nisi iq̄tū refert ad figuratū. Uerbi grā in ps. q̄dam dicunt de Dauid vl̄ Salomone inq̄tū figurabāt xp̄m tm̄. q̄dā ꝟo etiā fm q̄ sūt hoies q̄dā. ꝛ istoꝝ dicta de ipsis pñt exponi ꝛ de xp̄o. sicut illud. Deus iudiciū tuū regi da. q: illud pōt cōuenire salomoni. Illa ꝟo que dicūt de ip so inq̄tū sūt figura nūq̄ de ipse pñt exponi: sic illō. Et dominabit a mari vsq̄ ad mare ꝛc. q: nullo modo verificari pōt de salomone. Sic ꝛ in ꝓposito licꝫ ista pl cta sint de salomone: tn̄ pñt exponi de xp̄o qui pfigura baf p illū. Dicit ḡ. Ero. qđ est futuri temporis. ad deno tādū q̄ icarnatio filij futura erat in tpe. Gal.4. At vbi venit plenitudo tpis ꝛc. Supra ꝟo cū loq̄baf de eter na gnātiōe dixit. es tu quasi sine motu. hic autē cū log tur de temporali dic. In illū ꝫ qđ denotat terminū al cuius monitionis. Assumptio.n. ipo: rat motū in filia tionē. Et q: ois motio fit p operatiōeꝫ alicuius termi natā ad aliquē effectū: iō p poit opōnē faciētis: q: nō ꝟtute humanitatis facta est assumptio: sed diuinitatis cū dic. Ego ero illi in patrē. i. assumam eū ad vnionē ꝑsone filij. Et subiūgit effectū ꝯsecutū q. s. est exceptus i vnitatē ꝑsonalē filij. Erit mihi i filiū. De p dr̄ Luc.p. Uirt⁹ altissimi. s. facietis assūptionē obumbrabit tibi. ꝫ 2°. Ro.p. Qui fact⁹ est ei ex semine Dauid fm carnē. Figu ra ꝛ rei fi gura te di uersi mode intel ligūt dr̄po

4 ¶ Deide cū dic.(Et cū iteꝝ ꝛc.) Agit de dn̄atiōe xp̄i qua est heres vniuersoꝝ. Ubi tria facit. q: pmo ondit dn̄ium ei⁹ ꝑcipue sup angelos. Scdo ponit rōnē do minij illius ex pte āgeloꝝ ibi.(Et ad āgelos quidē ꝛc.) Tertio ex parte xp̄i ibi.(Ad filium aūt. thronus tuus ꝛc.) Quātū ad pᵐ iducē auctatē. ps. cūꝫ dicit Adorate

5 eū oēs angeli eius hꝫ habet in ps. Dn̄s regnauit exul ꝛc. Adoratio enim non fit nisi dn̄o. ḡ si angeli eū ado rāt dn̄s illoꝝ est. volēs apl̄s iducere hanc auctatem. Primo tāgit itentionē psalmiste cū dicit. Et cū iterū introducit ꝛc. vt psalmista loquatur de aduētu xp̄i in mundum. Et ideo dicit. Et cum scriptura introducit. s. introducendum pmogenitum dicit ꝛc. Quasi dicat. Jam dictum est q̄ xp̄s est filius pre angelis. ḡ est pn cipalr a patre genit⁹. Est ḡ dicēdus pmogenit⁹. Ro.8. Ut sit ipe pgenitus in mltis fribus ꝛc. Hic aūt pmoge nitus debebat itroduci i orbeꝫ ꝛc. Et vide q̄ ordinate loquif apostolus. Primo enim dicit ipsū a patre ibi

(Ego

a (Ego ero rc̃.) Scḋo assumptum in vnitate psone sibi.
(Et ipse erit mihi in filiũ). Sed mõ pponit eũ in noti
ciá hoium. Uocat át incarnationé introductioné i mũ
dũ. Sed ꝯ. Ipse xp̃s vocat eá exitũ. Jo.16. Exiui a pr̃e
ꝛ veni i mũdũ rc̃. Et dõm est ꝙ exitus ẽ ꝛ ét introductio:
sicut si aliqs recõciliãdus sit pncipi pexit ad eũ media
toꝛ: ꝛ post introducit eũ. Sic̃ habet .i. Reg.20. de dauid
ꝛ Jonatan. Sic xp̃s mediatoꝛ dei ꝛ hoium p exijt ad
hoies ꝛ postea introduxit eos reconciliatos. Infra.2.
Qui mltos filios adduxerat in gloꝛiá rc̃. Uel introduc̃
.i. ducit eũ vsq̃ in coꝛda hoiu ꝫ: q: scriptura loquẽs de
aductu xp̃i dic̃ eũ suscipiẽdũ itra coꝛda hoiuꝫ. Ista át
receptio fit p fidé. Eph.3. Hitare xp̃m p fidé i coꝛdibus
2 vr̃is. p̃s. Annũciate iter gẽtes gl̃iaꝫ eius rc̃. Qñ.n. scri
ptura dicit ꝙ gẽtes debẽt credere: dicit ꝙ xp̃s itratur⁹
est i coꝛde ipsoꝝ. Hoc aũt qḋ dicit. Iteꝝ multiplr̃ expo
nit. Dicit.n. Chꝛisostomus ꝙ de icarnatione vbi q̃ dr̃
itroductio nõ loqt̃ scriptura sel: sed iteꝝ atq̃ iteꝝ. Uel
alr̃: q: ipse pmo erat i mũdo p potẽtiá diuinitatis iuisibilr̃
sed iteꝝ introducit eũ i mũdũ fm p̃ñtiá hũanitatis vi
sibilr̃. Uel alr̃ q: supꝛa dixerat: ero illi in prẽꝫ .i. assumá
in vnitaté psonalé mei. Et cũ iteꝝ itroducit eũ. Lisũ p
genitũ ꝛ assumptũ ad vnitaté psone: q: nõ sufficeret di
cere ꝙ itroducit nisi dicat q̃lr̃ itroducat: q: nõ q̃si vn⁹
de mũdo: nec sic̃ ãgeli ſꝫ sup oẽs. Jḋ dic̃. Adoꝛẽt eũ oẽs
angeli. Nee.9. Exercit⁹ celi te adoꝛat. Apo.7. Oẽs ãge
li stabãt i circuitu throni ꝛ ceciderũt ꝛ adoꝛauerũt rc̃.
3 ¶ Dein de eũ dicit. (Et ad angelos rc̃.) Ponit rõ ex
pte angeloꝝ q̃re eũ adoꝛant. Quasi dicat. Justũ est ꝙ
adoꝛent q: sunt mistri. Uñ dicit. Qui facit angelos su
os spũs ꝛ mistros suos flãmã ignis. Deus.n. aliqñ ope
rat illuminãdo intellectũ. Jo.i. Illuminat oẽm hoiem
rc̃. Aliqñ ꝟo mouet ad op⁹. Esa.26. Oĩa opa nr̃a opa
ãgeli tus eoin nobis. Et pmũ facit deus i nobis mediãtib⁹
inq̃ꝫ angelis. p̃s. Illuminãs tu mirabilr̃ a mõtibus eternis.
tuꝫ il Scḋm ét facit in nobis ipsis mediãtibus sicut dic̃ dio
lumi ny. 4° ca. celestis hierarchie. Inq̃ꝫtum ḡ illuminat p ip
nant sos dñr nuñcij. Nũcij.n. ẽ nũciare ea q̃ sunt i coꝛde dñi
dicũt sui. Inq̃ꝫtũ ꝟo sunt mediatoꝛes opeꝝ diuinoꝝ dñr mi
nũcij nistri. p̃s. Mistri eius q faciũt volũtaté eius. Sunt ḡ ꝛ
nũcij ꝛ mistri: ſꝫ q̃les sunt ḋscribit eos p duas res coꝛpa
les maxie ad h ydoneos. Una est aer cuius pprietas
4 multũ ꝯuenit nuncio: mistro aũt pprietas ignis. Aer
.n. est receptibilis lumis ꝛ ipꝛessionis. Jté optime red
dit recepta. Jté hꝫ velocé motũ. Hec aũt dꝫ hr̃e bonus
nũcius: vt. s. bñ recipiat dicta: bñ referat recepta ꝛ vtrũ
q̃ velociter faciat. Ista bñ ꝯueniũt angelis. Optie eniꝫ
recipiũt diuinas illuminatiões. Sũt.n. ãgeli specula mũ
da fm dyo. Mat.18. Angeli eoꝝ in celis rc̃. Jté optie
reddũt qḋ significatũ est. Apo.i. Significauit de⁹ q̃ oꝫ
fieri cito loquẽs p angelũ suũ seruo suo Joãni rc̃. Iteꝫ
sunt veloces. Esa.18. Jté angeli veloces rc̃. Isti át dñr
spũs: q: ois suba inuisibilis dr̃ spũs. Uñ ꝛ aer dr̃ spũs.
Jté sunt ignis inq̃ꝫtũ ministri. Ignis aũt inter oĩa ele
mẽta ẽ maxime actiuus ꝛ efficax ad agẽdũ. Uñ in p̃s.
5 De angelis vbi dicuntur ministri eius ibi additur. Et
ministros tuos ignem vrẽtem: iteꝫ ignis caloré causat
per qḋ designat̃ charitas. Can.8. Lampades ignis at
q̃ flãmaꝝ. Uñ describunt̃ in igne: ꝛ dicunt̃ seraphyn
Esa.6. Item ignis semp mouetur sursum: ita angeli ꝛ
boni ministri oĩa q̃ agunt semper referunt in gloꝛiam
dei: sicut patet de angelo Tob.12. Benedicite deum ce
li rc̃. Non dicit benedicite me: sed deũ celi. Non sic de
malo ãgelo q dicit. Mat.4. Si cadẽs adoꝛaueris me
Sed angelus bonus tanq̃ꝫ bonus mister dicit. Apo.
vlti. Uide ne feceris deũ adoꝛa. Lectio. IIII.
Tho. sup epi. Pau.

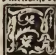
Ad filiũ aũt. Thꝛonus tuus ḋs b
in sclꝫ scli: virga eq̃tatis virga Psal.
regni tui. Dilexisti iustitiam ꝛ 44.
odisti iniq̃taté: ppea vnxit te de
us: ḋs tu⁹ oleo exultatiõis p pticipib⁹ tuis.
¶ Supꝛa pbauit aplˢ p auctoꝛitaté angelos esse mi
nistros: hic pbat h p rõné sumptá ex pte ipsi⁹ xp̃i. Uñ
intẽdit h pbare regiá dignitaté xp̃i: vbi duo facit. Pꝛi
mo.n. cõmẽdat regiá dignitaté ipsius xp̃i. Scḋo ei⁹ ad
illá dignitaté ostẽdit ydoneitaté ibi. (Propterea vnxit
te deus rc̃.) Circa p̃m tria facit. Pꝛio cõmẽdat xp̃i regi 2
am auc̃taté. Scḋo eius regimis eq̃taté ibi. (Uirga dire
ctionis rc̃.) Tertio regimis bonitaté ibi. (Dilexisti iu
stitiá rc̃.) Dic̃ ḡ. Ad filiũ át dicit. Thꝛonus tu⁹ rc̃. Et
sunt ꝟba dei pr̃is loq̃ntis p linguá pphe: sic̃ p calamũ
scribe. Dicit ḡ. O ḋs fili thꝛonus tu⁹ rc̃. In q̃ ḋnotat̃ re
gia maiestas. Est.n. thꝛonus regis sedes: sed cathedra
magr̃alis: tribunal át sedes iudicis. Cõpetit át thꝛon⁹
xp̃o fm nãm diuiná inq̃ꝫtũ est deus. p̃s. Rex ois terre ḋ
us: sed fm ꝙ hõ ꝯuenit sibi ex merito passiõis victoꝛie
ꝛ resurrectiõis. Apoc.3. Qui vicerit dabo ei sedere me
cũ in thꝛono meo: sicut ego vici ꝛ sedi in thꝛono pr̃is
mei cũ eo. Hic thꝛonus ẽ ppetuus. Lu.i. Et regni eius
nõ erit finis. Dañ.7. Ptãs eius ptãs eterna q̃ nõ aufe 3
ret̃ rc̃. Pꝫ aũt ꝙ regnũ illud est eternũ ꝛ inq̃ꝫtũ sibi cõ
uenit ex nã: q: est deus. p̃s. Regnũ tuũ regnũ oĩuꝫ se
culoꝝ rc̃. Jté inq̃ꝫtũ sibi ꝯuenit vt hõ: ꝛ h duplici rõe.
Una q: regnũ illud nõ oꝛdiat̃ ad tpalia sed ad eterna.
Jo.18. Regnũ meũ nõ est de h mũdo. Ad h.n. regnat
vt hoies dirigat ad vitá eterná. Non át sic est de regno
hoium: vñ regnũ illoꝝ finit̃ cũ vita pñti. Alia rõ est: q:
eccl̃ia q̃ est regnũ eius durat vsq̃ ad fineꝫ mũdi: ꝛ tũc
tradet xp̃s regnũ deo ꝛ pr̃i cõsumandũ ꝛ pficiendum.
¶ Cõsequenter cõmẽdat regnũ eius ab eq̃tate cũ dic̃.
(Uirga directiõis rc̃.) Cõueniẽter aũt describit̃ regnũ
p virgá. Differt.n. regimé tyrãnicũ a regimie regis: q:
regimé tyrãnicũ est ad vtilitaté suá cũ grauamie subdi 4
toꝝ: regimé át regis pncipalr̃ oꝛdinat̃ ad vtilitaté sub
ditoꝝ: ꝛ iḋ rex est pr̃ ꝛ pastoꝛ. Pastoꝛ.n. nõ coꝛrigit cũ
gladio sed cũ ꝟga. p̃s. Uisitabo i virga iniq̃tates eoꝝ.
Jté pastoꝛ vtit̃ virga i directiõe gregis. Mic.7. Pasce
pplꝫ tuũ i virga tua. Uirga ét sustẽtat ifirmos. p̃s. Uir
ga tua ꝛ baculus tu⁹ ipsa me ꝯsolata sũt: Jté ꝟga cõtur
bat hostes. Nume.24. Cõsurget virga de isrl̃: ꝛ pcu
tiet duces moab. Sed ẽ virga eq̃tatis. Esa.11. Arguet i
eq̃tate p mãsuetis terre. ¶ Sꝫ sciẽdũ ẽ ꝙ aliqñ aliqs re
git i rigoꝛe iuris: sic̃ qñ fuat ea q̃ iusta sunt fꝫ se. Cõtin
git át ꝙ aliqd de se iustũ est: qḋ tñ cõparatũ ad aliqd in
ducit detrimẽtũ si fuet̃: ꝛ iḋ opꝫ ꝙ ius cõe ad h appli
cet̃: ꝛ si h fiat tũc est regimé eq̃tatis. Regnũ veteris testi 5
erat fꝫ rigoꝛé iustitie. Act.15. Onus qḋ nec nos nec pa
tres nr̃i poꝛtare potuimus. Sꝫ regnũ xp̃i ẽ regnũ eq̃
tatis ꝛ iustitie: q: i ipo nõ iponit̃ nisi suauis obfuatia.
Mat.11. Jugũ.n. meũ suaue est ꝛ onus meum leue.
¶ Cõseq̃nter eũ dicit. (Dilexisti rc̃.) Bonitaté regẽtis
cõmẽdat. Quidá.n. fuát eq̃taté: nõ tñ pp amoꝛé iusti
tie: sed magis pp timoꝛé vel gl̃iam vel metuꝫ: ꝛ tale re
gimé nõ durat. Sꝫ iste fuat eq̃taté pp amoꝛeꝫ iustitie.
Dicit ḡ. Dilexisti iustitiá rc̃. Quasi dicat. Hoc ꝙ ꝟga
est eq̃ ꝛ directa: h est q: dilexisti iustitiá. Sap.i. Diligi
te iustitiá q iudicatis terrá. Nõ át est iustus q nõ amat
iustitiá. Mat.5. Bti q esuriũt ꝛ sitiũt iustitiá rc̃. Sed
aliq q̃dé diligũt iustitiá: ſꝫ sunt remissi i coꝛrectiõe iniq
tatis: ſꝫ xp̃s odit .i. repꝛobat iniq̃taté. p̃s. Iniq̃s odio ha
bui. Sap.14. Silr̃ odio sũt deo ipi⁹ ꝛ ipietas ei⁹. Eccl.

c fa. Altissimus odio h3 pctõ:es ꝛ miſert⁹ ē penitētibus.
℄ Deinde cū dic.(ꝓpterea vnxit te ds ꝛc.) Oſtēdit
Alei xpi ꝑfoneitatē ad exeqndū ꝛ gubernandū vbi dubita
pn° ñ tio eſt de h ꝙ dicit ppea ꝛc. Jn vbis iſtis agiť de ſpūa
sunt li vnctiõe q̄ xp̄s repiet⁹ ē ſpū ſcõ. Nūqd.n.iõ repletus
crea- ē:q: dilexit iuſtitiā. Ergo meruit grāʒ qð ē ꝯ illõ. Ro.
te nec ii. Si ex opib⁹ iā nõ ex grā: ꝛ h ē rõ cōis. Sʒ ſpālr ad p
ēt ala poſitū:q: xp̄s i ipa ꝯceptõe fuit plen⁹ ſpū ſcõ. Jo.i. Ple
xpi si nū grā ꝛ vitate. Nõ ğ meruit. R⁹ h ē canēdu error ori
cut vo gēis. Uoluit.n.ꝙ oēs ſpūales creature ēt aia xp̄i a pn°
luit creature fuerit ꝛ ꝑ ꝙ plus vel mīus adheſerūt dō vel
orige diuerterūt ab ipſo ꝑ libertatē arbitrij ſui ſcā ē diſtõ iter
nes. angelos ꝛ ēt aīas. Uñ i ꝑyarchõ ꝙ aīa xp̄i:q: vehemē
2 tius adheſit deo diligēdo iuſtitiā ppea meruit h. Sed
h eſt hēticū:dr̄e:ꝙ.ſ.ꝗcūꝗ ala vel ēt aīa xp̄i creata fue
rit añ corp⁹ qð ēt ſpāle rõnē i xp̄o h3 q: i p iſtāti ſil' cre
ata fuit aīa ꝛ formati corp⁹ ꝛ totū ē aſſumptū a filio dei.
Quid ğ dic pp. Una glo. vr̄ ſentire cū origene. Sed ſi
volumus eā ſaluare dicem⁹ ꝙ i ſcriptura dr̄ aliqd fieri
qñ inoteſcit ſic cū dr̄ Phi.2. Fact⁹ ē obediēs ꝛc. pp qð
ꝛ ds exaltauit illū ꝛ dedit illi nomē ꝛc. Nūqd xp̄s me
rito paſſiõis meruit eē ds. Abſit. Dic.n. ē error fotini.
Dōm ē ğ ꝙ xp̄m eē deū excedit oē meritū:ſed ꝑ paſſio
nē meruit ꝙ māifeſtet vbiꝗ eē deū: ꝛ qð ds dederat
illi tale nomē ꝛc. Jta h qð dic hic: ꝓpterea vnxit te ds
ꝛc. vt ſit ſenſus. Et h ꝙ tu dilexiſti iuſtitiā meruiſti ꝙ
3 h inoteſcat. Uel alr ꝛ meli⁹ ita ꝙ ly ppea nõ dicat cāʒ
meritoriā:ſed finalē. Quaſi dicat. Ad h ꝙ illa hēres.ſ.
thronū ꝑpetuū virgā directiõis ꝛc. q̄ dcā ſunt: ppea vn
xit te de⁹ oleo.ſ.ſcificatiõis qð dñs mādauit fieri. Exo.
30. q̄ vngebāť vaſa ꝛ ſacerdotes. Leui.8.ꝛ.9. Et reges
vt p3 de dauid.i. Reg.16. ꝛ ſalamõe.3. Reg.i. Jtē ꝓphe:
vt p3 de heliſeo.ter:ğ. Reg.19. Sʒ qr̄ fiebat iſta ſcificā
tio ꝑ vnctiõnē. Rõ ē lralis. Hoies.n.orientales ꝓ cele
britate vngebanť ne ꝯſumerenť:eo ꝙ ſunt i regiõe mr̄
tū calida. Paupes ēt vngebāť ad feſtiuitatē.4. Re.4.
4 Nõ hēo ancilla tua niſi pap olei q̄ vngar i ſcriptura āt
diuīa tradiť nobis ꝑ modū q̄ hoīes ſolēt vti. Q: ğ tūc
vngebanť hoies vel pp celebritatē feſti vel celebritatē
ꝑſone: ꝛ iõ ad oñdēdū excellētiā xp̄i dic cū vnctū oleo
exultationis. Jpſe.n. ē rex. Eſa.32. Ecce i iuſtitia regna
bit rex. Et.33. Dñs.n. iudex nr̄: dñs legifer nr̄: dñs rex
nr̄ ipſe veniet ꝛ ſaluabit nos. Eſt ēt ſacerdos. ps. Tu es
ſacerdos i eternū ſʒ ordinē melchiſedech: fuit ēt ꝓpha
Deut.18. Prophetā de gēte tua ꝛ de fribus tuis ſic me
ſuſcitabit tibi dñs. Et ꝯuēit ſibi vngi oleo ſcificatiõis
ꝛ exultatiõis. Ab ipſo āt ſūt ſacra q̄ ſūt vaſa grē. Eſa.
22. Suſpēdā ſup eū oēʒ gliā dom⁹ prīs ei⁹ vaſoꝝ diuer
ſa gñā ꝛc. Cõuenit ēt iſta vnctio xp̄ianis. Sūt.n. reges
ꝛ ſacerdotes.i. Pe.2. Uos eſtis gen⁹ electū regale ſacer
dotiū. Apo.5. Feciſti nos deo nr̄o regnū ꝛ ſacerdotes.
5 Jtē hñt ſpm̄ ſcm̄ q ē ꝓphie ſpūs. Joel.2. Effūdā d ſpū
meo ſup oēʒ carnē ꝛc. ꝛ iõ oēs vncti ſūt iuiſibili vnctõ
ne.2. Cor.i. Qui āt ꝯfirmat nos vobiſcū i xp̄o ꝛ q vnxit
nos ꝛ q ſignauit nos.i. Jo.2. Uos vnctiõeʒ hētis a ſcõ
ꝛ noſtis oīa. Sʒ q̄ ꝯpatio ē iter xp̄m vnctū ꝛ xp̄ianos
vnctos? Jſta.ſ.q: ipſe h3 eā pncipalr ꝛ pr̄: nos āt ꝛ alıj ab
ipõ effuſā ps. Sic vnguētū i capite ꝛc. Et iõ dic. pre p
ticipib⁹ tuis. Jo.i. De plenitudie ei⁹ oēs accepim⁹. Uñ alıj
dñr ſci: ipſe vo ſcūs ſcõꝝ. Jpſe.n. ē radix oīs ſcitatis. Di
cit āt oleo leticie vel exultatiõis:q: ex iſta vnctiõe ꝓce
dit ſpūalis leticia. Ro.14. Nõ eſt regnū dei eſca ꝛ pot⁹
ſʒ iuſtitia ꝛ pax ꝛ gaudiū i ſpū ſcõ. Gal.5. Fruct⁹ āt ſpūs
eſt charitas pax ꝛ gaudiū. ps. Ut exhilaret faciē i oleo
Eſa.61. Oleū gaudıj ꝓ luctu ꝛc. Jllud āt qð bis dic ds
deus: dupl'r expõiť. Uno⁹ ꝙ repetať nolatiu⁹ cāus: vt

ſit ſenſus. Unxit te de⁹ ꝑ ſeipſʒ deū: nos āt ꝑ te mediato d
rē dei ꝛ hoīuʒ hoīeʒ xp̄m.2. Pe.i. Per quē magna ꝛ p̄
cioſa nobis ꝓmiſſa donauit. Alio⁹ q: ſʒ Aug. i glo. alte
rū ē nolatiui caſus alteꝝ vocatiui: vt ſit ſenſ⁹. O xp̄e q
es ds fili⁹ de⁹ pr̄ vnxit te ꝛc. Et ꝙ dʒ ſic expõi magis p3
i greco. Sʒ eū xp̄s nõ ſit vnct⁹ ſʒ ꝙ ds: q: ſic nõ ꝯuēit
ſibi recipe ſpm̄ ſcm̄ ſʒ magis alıjs dare. Scda expõ nõ
vr̄ eē va. R⁹ dōm ē ꝙ idē i ꝑſona ꝛ de⁹ ꝛ hõ tū vnct⁹ ē
ſcḋm hõ. Et cū dr̄ o de⁹ ꝛc. ꝛ vnguēs ē de⁹ ꝛ hõ ꝛ vnct⁹
filr̄ ē de⁹ ꝛ hõ ꝛ vnū cū ipſo i ꝑſona. Lectio. V.

Et tu in principio dñe terrā fū- Ge.1.
daſti: ꝛ opera manuū tuaꝝ ſūt Pſal.
celi. Jpſi peribunt: tu aūt ꝑma 101.
nebis ꝛ oēs vt veſtimentū vete 2
raſcent. Et velut amictū mutabis eos ꝛ mu Pſal.
tabunť: tu āt idē ipſe es ꝛ āni tui nõ dficiēt. 101.
℄ Supra ꝓmiſerat aplš q̄tuor i qb⁹ xp̄s excellit āge-
los ꝛ ꝓbauit duo illoꝝ.ſ. ꝛ ꝙ excedit eos: q: ē fili⁹ ꝛ q: ē
hēs: nūc ꝓbat tertiū.ſ. ꝙ excedit eos i vtute opõnis: q:
ꝑ eū pr̄ fec ꝛ ſcla. Hoc āt ꝓbat aplš ex auctē ate eiuſdē ꝓ
phete. Et circa h duo facit. Pmo oñdit virtutē opatiõis
ſcḋm ꝙ eſt creator. Scdo q̄tū ad drīā creatoris ad crea-
turā ibi.(Jpſi ꝑibūt ꝛc.) Circa pm̄ duo facit: q: p̄ ponit
creationem terre.2° celorum ibi.(Et opa manuū ꝛc.)
℄ Sciendū ē āt circa pm̄ ꝙ h pōt dupl'r legi. Uno mõ 3
vt ſit ſermo directus ad prēm vt ſit ſenſus. Tu dñe.ſ. d
us pr̄ fundaſti terrā in pn°.i. in filio q eſt pn̄m. Joā.8.
Ego pn̄m q ꝛ loq: vobis. Et h tm̄ vʒ ac ſi dixiſſet. Tu
fundaſti terrā ꝑ filiū. ps. Oia i ſapia feciſti. Filius aūt ē
ſapia genita vt ſupra dixit eū ſplēdorē glie. Et h qð di
cit hic rñdet huic qð ſupra dixit: ꝑ quē fec ꝛ ſcla. Alio
mõ ꝙ ſit ſermo directus ad filiū ſic. Et tu dñe.ſ. fili fū-
daſti terrā in pn°.ſ. tpis vel in pn°.ſ. ꝓductiõis reꝝ vt
excludat opiõnē dicētiū corpalia nõ fuiſſe creata cum
ſpūalibus: ſed poſt. Gen.i. Jn pncipio creauit de⁹ celuʒ
ꝛ terrā. ℄ Sciendū ē āt ꝙ tripl'r pōt diſtīgui terra a
celo. Uno mõ ꝛ ad lrāʒ ꝙ ꝑ terrā itelligať elm̄tū terre.
Per celū aūt ſupiora corpa vt ſicut moyſes nõ fac mē 4
tionē de aere: q: eſt cū aq: ita hic itelligit ꝑ celū ipm̄ ce
lū ꝛ alia duo elm̄ta.ſ. aerē ꝛ ignē q̄ magis accedunt ad
nāʒ celi qð p3 ex loco ipſoꝝ. Sic ēt accipit moyſes Ge
ne.i. Et dicit fundaſti: q: ſic fundamētū qð eſt p̄ps edi
ficıj eſt in imo: ita terra inter oia elemēta ſʒ locū imuʒ.
Eſa.48. Manus mea fundauit terrā. ps. Aridā funda
uerūt man⁹ eius. Nõ āt dic feciſti celos: ſʒ opa manuū
tuaꝝ ſunt celi: q: illud qð aliqs facit māib⁹ magis dili
gēter vr̄ facere. Et iõ ſi loqť ad deſignādū nobilitatē
ꝛ pulchritudinē ipoꝝ. Eſa.48. Dextera mea mēſa ē ce
los. ℄ Alr̄ ꝑo ꝙ ꝑ terrā intelligat totā nām corpalē.
Et ſic terrā fundaſti: q: mā eſt loc⁹: ꝛ fundamētū for-
rū: ꝑ celos āt ſpūales ſbas. ps. Laudate eū celi celorū.
Et hi ſunt opa manuū eius: q: fecit eos ad imaginē ꝛ 5
ſilitudinē ſuā. Uel ꝑ terrā ipfecti in eccleſia q ſunt fū-
damētū alioꝝ: q: niſi eſſet actiua i eccleſia cōtēplatiua
nõ ſubſiſteret. Per celos ꝯtēplatiui. Et hec facta in ec
cleſia i pncipio.i. per filiū. Eſa.51. Poſui vba mea i ore
tuo vt fundes terrā.i. ipfectos: ꝛ plātes celos.i. pfcõs.
℄ Cõſequēter cū dicit.(Jpſi ꝑibunt ꝛc.) Oñdit drīaʒ
inter creatorē ꝛ creaturā. ꝛ h q̄tū ad duo q̄ ſunt ꝓpa
creatori pm̄ eſt eternitas: 2m̄ eſt imutabilitas: d qua ibi.
(Et oēs vt veſtimentū veteraſcēt ꝛc.) Circa pmū duo
facit: q: p̄ ponit terminationē creature. Scdo intermi
nationē dei ibi.(Tu aūt ꝑmanebis). Dicit ğ p̄. Jpſi.ſ.
celi ꝑibunt. Sed ꝯ. Eccl.i. Terra in eternū ſtat: ğ vr̄
ꝙ multo

a q multo plus celi. Rñdeo dõm est q ẜm Aug. ꝛ phȝ
in qualibet mutatiõe est gñatio ꝛ corruptio. Uñ qcq̃d
mutat̃ perit in statu in quo erat. Ergo qd̃ dicit q celi pe-
bunt nõ intelligit̃ q̃tũ ad subaȝ: de qua Job. 37. Qui
solidissimi q̃si ere fusi sunt: sed q̃tũ ad statũ quẽ nunc
hñt. Apoc. 21. Uidi celũ nouũ ꝛ terrã nouã. i. Corin. 7.
Preterit figura mũdi huius. Sȝ q̃uo mutabũt statũ.
Diuersimode q: celi superiores mouent̃: sed nõ alterãt̃.
Inferiores vero. s. ignis ꝛ aer ꝛ mouent̃ ꝛ alterant̃ ꝛ cor
ruptioni sunt subi. Sic ẜ status oiuȝ celoꝝ est mutabi
lis: sȝ tũc mot' cessabit i superioribus: ꝛ corruptio i infe-
rioribꝰ q: aer igne ↄflagratiõe purgabit̃. 2. Pe. 3. Celi
q nũc sũt ꝛ terra eodẽ vbo repositi igne reſuati i die iu
2 dicȝ ꝛc. Oẽs pibũt a statu i q nũc sũt: ꝛ sic q̃dãmõ pibũt
sȝ tu dñe pmanebis. ps. Tu at̃ dñe i eternũ pmãebis.
¶ Deinde cũ dicit. (Et oẽs ꝛc.) Ostẽdit dñiam dei ad
creaturã q̃tũ ad imutabilitatẽ. Et circa hoc duo facit.
Primo. n. ponit mutabilitatẽ creature. Scd̃o imuta-
bilitatẽ dei ibi. (Tu aũt idẽ ꝛc.) Et adhuc circa pmũ
duo fac: q: pmo describit rõnẽ mutabilitatis creature.
Scd̃o subdit illã mutabilitatẽ ibi. (Et velut amictum
ꝛc.) ¶ Circa pm̃ aũt sciendũ est q vetus ꝛ nouũ cõse-
quunt̃ tps. Uñ veterascere nõ põt nisi qd̃ aliqualr̃ mẽ
surat̃ tpe. Motus aũt celoꝝ mẽsurat̃ tpe: sed ipm mo
bile mẽsurat̃ ipso nũc tpis: ergo in celo pñt inueniri no
uitas ꝛ vetustas: vñ nõ veterascent celi q̃si suba eoruȝ
minuat̃ vel corrũpat̃ i aliq: sed tñ q̃tũ ad diuturnita-
3 tẽ tpis quo amplius nõ mẽsurabunt̃. Et iõ dic. Sicut
vestimẽtũ ꝛc. q: cã mutatiõis celoꝝ nõ erit pp defectũ
virtutis ipsoꝝ q in aliq minuat̃: q: si motus ipsoꝝ ces
saret pp defectũ virtutis iã cessatio hẽret cãm nãlem ꝛ
posset dephendi rõe nãli cuius ↄriũ dr̃. Mat. 24. De
die aũt ꝛ hora illa nemo scit ꝛc. Ergo erit pp necessita
tẽ finis: q: oẽs creature corpales ordinãt̃ ad spũales: ꝛ
tot' mot' deseruiẽs gñatiõi ꝛ corruptiõi ordiat̃ ad gña
tionẽ hois. Cessante ẜ gñatione hois qd̃ est qñ cõplet'
erit numerus electoꝝ ꝛ pdestinatoꝝ cessabit motus il
le. Et iõ dr̃ vestimẽtũ qd̃ sumit̃ ad vsum ꝛ cessante vsu
depõit̃ sic hõ calm vestimẽtũ dpõit veniẽte estate: sic ẜ
stat' mũdi q nũc ẽ ↄmẽdat' isti fini cũ cõplet' fuerit nu
mer' ille electoꝝ iã ampli' nõ erit accõmodat' nec necius
4 ꝛ iõ sic vestimẽtũ dpõet̃. Lu. 21. Celũ ꝛ terra trãsibũt ꝛc.
¶ Cõsequẽter ponit ipsam mutabilitatẽ cũ dicit. (Et
velut amictũ mutabis eos). s. celos. Et bñ dicit. Mu-
bis tu deus: q: nõ ppria virtute nec p se: sed vtute dei
mutabunt̃ a motu sic amictũ qd̃ ad vsuȝ sumit̃ ꝛ post
vsum deponit̃ ẜm ↄgruẽtiã tpis ꝛ finis. Et dic amictũ
q: p amictũ glia hois ꝛ manifestat̃ ꝛ tegit̃. Ita ẽt deus
p creaturas ꝛ occultat̃ nobis ꝛ mãifestat̃. Ro. 1. Inui-
sibilia dei p ea q scã sũt itellecta ↄspiciunt̃. Sap. 13. A
magnitudine. n. spẽi ꝛ creature cognoscibilr̃ poterit hoꝝ
creator videri ꝛc. Et dicit mutabunt̃ q: i ppetuũ mu-
tati pmanebũt. Itẽ q̃tũ ad celos spũales q peũt a vita
pñti p mortẽ corpis. 2. Reg. 14. Oẽs morimur ꝛ q̃si aq̃
5 dilabimur i terrã q nõ reuertent̃ ꝛc. Esa. 57. Iust' pit
ꝛ nemo ẽ ꝛc. Itẽ veterascẽt: q: vt dr̃. isra. 8. qd̃ ãtiquat̃
ꝛ senescit ppe iteritũ ẽ. Et mutabis eos. s. sȝ corpa qñ
corpale h iduet i corruptionẽ. 1. Cor. 15. Et mutabunt̃
ẜm mentem qñ a visione enigmatica assument̃ ad spe
ciei visionem. Job. 14. Cunctis diebus quibus nũc mi
lito expecto donec veniat immutatio mea ꝛc.
¶ Deĩde subiũgit imutabilitatẽ dei cũ dicit. (Tu aũt
idẽ ipse es ꝛc.) Ubi duo facit. Primo. n. põit h. Scd̃o
ondit h p signũ ibi. (Et anni tui ꝛc.) Dic ẜ. Isti pibũt
tu aũt. s. dei filius: ꝛ h ↄ arrianos. ¶ Idẽ ipe es. i. idẽ p
seueras ꝛ nũq̃ mutaris. Mala. 3. Ego deus ꝛ nõ mu
tor. Jac. 1. Apud quẽ nõ est trãsmutatio ꝛc. Et signuȝ b
huius ẽ anni nõ deficiẽt. Anni. n. dei dñr duratio eius
sicut anni hois duratio hoĩs: q deficit ꝛ ẜm ptes q: cũ
sit tpalis vna ps succedit alteri: ꝛ vna adueniẽte desic
altera. Deficit ẽt ẜm totũ: q: ex toto desinit eẽ. In dura
tiõe vo dei neutrũ hoꝝ ẽ q: nõ deficit ẜm totũ q: ẽ sp.
ps. Tu aũt altissimus in eternũ dñe. Itẽ nec ẜm ptes:
q: eternitas est tota sil' ꝛ q̃d stãs. Job. 36. Nũerus ãno-
rũ eius iestimabilis ꝛc. Sed cũ sit vna ꝛ imutabilis q̃
re anni vocant̃. Rõ huius est: q: intellcs nr̃ accipit co-
gnitionẽ intelligibiliũ p sensibilia q: ois nr̃a cognitio
icipit a sensu. Uñ ꝛ deus q est oĩno simplex: describit̃
sub silitudĩe corpaliũ. Esa. 6. Uidi dñȝ sedẽtẽ ꝛc. Ita ẽt
duratio eius a nobis describit̃ p aliq nobis nõ: cum tñ
sit vniformis ꝛ simplex. Uñ aliqñ dr̃ ãnus: aliqñ dies 2
ꝛ mẽsis: q: oẽs dr̃ias tpis icludit. Lectio. VI.

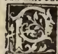

D quem aũt angeloꝝ dixit ali-
qñ: sede a dextris meis: quous mar.
q ponã inimicos tuos scabel 16. ce.
lũ peduȝ tuoꝝ. Nõne oẽs sunt ꝛ psal.
administratorij spũs in ministerium missi 109.
pp̃ter eos q hereditatem capiunt salutis.
¶ Supra pbauit apls dñia de xp̃o in qbus excedit an
3 geloſ: hic pbat q̃tũ qd̃ pmiserat de ipso. s. q sedet ad
dexterã maiestatis: qd̃ ptinet ad dignitatẽ eius. Et circa
h fac duo. Priõ. n. iducit auctatẽ dauid. Scd̃o ostẽdit
angelos ab hac dignitate deficere ibi. (Nõne oẽs sunt
ꝛc.) Circa pm̃ duo facit: q: p dscribit dignitatẽ xp̃i. Se
cũdo oñdit p signũ ibi. (Quo adusq ponã ꝛc.) Dic ẜ.
Ad quẽ at̃ angeloꝝ dixit aliqñ deus. Q. d. Nõ iuenit̃
q h de' dixerit ãgelo: sȝ dixit xp̃o. Et ipse ẽ xp̃s Mat.
22. inducit h de se dictũ. Hoc aũt qd̃ dicit. Sede a dex-
tris meis põt referri ad dinã nãm in q xp̃s eq̃lis ẽ pri:
q: hȝ ꝛ iudiciariã ꝛ regiã ptãtẽ eq̃lem pri. Jo. 16. Oia q
hȝ pr̃ mea sunt. Ipse vo pr̃ ab eterno dixit: q: deo filiũ
gnãuit ꝛ gnãndo dedit ei eq̃litatẽ pris. Põt ẽt referri
4 q̃tũ ad hũanã nãm ẜm quã sedet in bonis potioribus
pris. Tũc at̃ pr̃ dixit qñ hũane nãe vbũ suuniuit: h ẽt
magis supra expositũ ẽ vbi dixerat. Sedet ad dexterã.
¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Quoadusq ꝛc.) Ostẽdit p si
gnũ dignitatẽ xp̃i vbi occurrit duplex dubitatio. Una
q: ab eterno oia sunt subta filio. Itẽ q: in resurrectione
xp̃s dicit. Data ẽ mihi ois ptãs. Quid ẜ expectat subij
ciẽdũ scabello suo? ¶ Et sciendũ est q aliq̃d põt esse
in ptãte alicuius duplr̃. Uno' q̃tũ ad auctatẽ: ꝛ sic oia
ab eterno q̃tũ ad pordinatione sẽdoꝝ ꝛ in tempe quo
fuerũt: subta sunt filio dei in q̃tũ deus: sed a pn' conce
ptionis in q̃tũ hõ. Alio mõ q̃tũ ad exercitiũ ptãtis: ꝛ
sic nõ sunt ei oia subta: sed tñ in fine mũdi: q: nõdũ ex
5 ercet ptãtẽ i oia: subijciẽdo sibi oia. Phi. 3. Scd̃m opa
tionẽ qua possit ẽt subijcere sibi oia. Sed q̃d ẽ q dicit
scabellũ? Põt dici q p h nihil aliud intelligit̃ q̃ plẽa
ꝛ pfecta subiectio. Illud. n. dr̃ pfecte subm alicui qd̃ ip
se põt cõculcare pedibus. Alr̃ ẽt ꝛ faciẽdo vim in ver
bo: q: sic deus est caput xp̃i: vt pȝ. i. Cor. 11. Caput xp̃i
deus. Ita pedes xp̃i hũanitas eius. ps. Adorabim' i lo
co vbi steterũt pedes eius. Ponã ẜ scabellũ. i. nõ solũ
subijciã inimicos tuos tue diuitati: sȝ ẽt hũanitati tue.
In h aũt errauit origenes. Ipse. n. nihil aliud est subij-
ci luci q̃ illuminari: ita cũ xp̃s sit veritas iustitia ꝛ bo
nitas ꝛ q̃cq̃d tale põt dici nihil ẽ aliõ subijci saluatori
q̃ saluari. Et iõ voluit q in fine oia ẽt demões salua-
rent̃: q: alr̃ nõ subijcerent̃ oia xp̃o. Sed h est ↄ illõ qd̃
dr̃ Mat. 25. Ite maledicti in ignẽ eternũ. Uñ sciẽdum

c est q̄ duplex est modus subiectionis. Unus p volun-
tatē subditorū sicut boni ministri subijciunt dño suo: pu
ta regi: ꝛ sic soli boni subijciunt xp̄o. Alius p volunta-
tē dñi: ꝛ sic est q̄dā violētia ex pte subditorū. Et sic ma
li subijcient xp̄o: nō q̄ velint dñium eius: sed q: xp̄s fa-
ciet de ipsis voluntatē suā puniēdo eos q noluerūt h̄ fa
cere voluntatē suā. Et h̄ ppe designat p scabellū: q: qd̄
calcat cō ꝛimit. Esa. 66. Celū mihi sedes est. i. celestes
ꝛ boni: sed terra. i. terreni ꝛ mali scabellū pedū meorū.
¶ Alia dubitatio ē de h̄ q̄ dicit: q̄adusq̄ ꝛc. q: si sede
bit q̄adusq̄ pōat: ḡ cū posuerit nō sedebit. R̄o q̄ dōec
ꝛ q̄adusq̄ q̄nq̄ ponunt finite: q̄n. s. designāt terminū
2 eius cui ꝯiungit: sic cū dico. Sede h̄ dōec veniā. Aliq̄n
aūt tenent infinite q̄n. s. nō ponit terminus: vt cū d̄r. Iste
nō penituit dōec vixit: q: nec post mortē penituit. Sic
.n. dicit Hiero. Illud oꝫ designari de q̄ pōt esse dubiū.
Illud aūt qd̄ nō est dubiū relinq̄t intelligēti. Dubiū aūt
est vtrū in vita sua peniteat: sed q̄ nō post mortē suā
nulli ē dubiū. Sic ꝛ i pposito cū .n. nō multi īpugnēt ꝛ
blasphemēt xp̄z v̄r dubiū vtrū mō sedeat: sed nō ē dubiū
vtrū sedat q̄n oia subiecta erūt ei: ꝛ iō non exprimit illō.
¶ Cōsequenter ōndit q̄ dignitas hec angelis nō ꝯue
nit cū dicit. (Nōne oēs ꝛc.) Ubi tria facit: q: pmo ostē
3 dit ipsorū officiū. Scd̄o executionē officij ibi. (In miste-
riū ꝛc.) Tertio fructū executōis ibi. (Ut h̄rditatē ꝛc.)
Dicit ḡ. Nōne oēs ꝛc. ps. Ministri eius q faciūt volū
tatē eius. Sed ꝯ. Dan. 7. Milia miliū ministrabāt ei ꝛc.
Ubi dicit Greg. Aliq ministrāt: alij sunt q assistūt. Nō ḡ
oēs ministrant. R̄o dōm est q̄ sicut videmus i artificib⁹
q̄ duplex est genus artificū. Quidā .n. sunt q̄si manu
exequētes vt manu artifices. Alij aūt nō exequunt nec
opant manu: s; sūt artifices disponētes: ꝛ q̄si p̄cipiētes
q̄d agēdū sit: ita ꝛ i angelis ē: q: q̄dā sūt q̄si exequētes:
q̄dā vero q̄si p̄ceptores p̄cipiētes ea q̄ agēda sunt. Acci
piendo ḡ largo mō administratiōes tā p exequētib⁹ q̄ȝ ēt
p imperātibus: sic oēs sunt administratores vel admini
stratorij. Sed si dicant administratorij q exequunt: alij
aūt q imediate accipiūt a dō assistētes: sic q̄dā ministrāt:
4 q̄dā assistūt ꝛ tradūt alijs. Sz ꝯ h̄ est q: hic tāgit exe-
cutio officij cū dicit. In misteriū missi ꝛc. Ergo v̄r p h̄
q̄ oēs exequant. ps. Immittit angelus dñi in circuitu
ꝛc. ꝛ Esa. 6. Uolauit ad me vnus de seraphyn: q sunt
de sūmo ordie. Ergo si illi mittunt: multo forti⁹ alij.
Sed ꝯ h̄ est diony. q dicit q̄ accepit ab aplo q̄ soli īfe
riores mittūt ꝛ nō supiores. R̄o q̄dā dicūt q̄ supiores
mittūt ꝛ exeūt aliq̄n aliq̄b⁹ cāis suborṫis ad exteriora:
sed v̄r mihi q̄ supiores q̄tuor. s. seraphyn: cherubyn:
throni: ꝛ dñatōes nūq̄ȝ mittunt: sed inferiores mittūt:
qd̄ pꝫ ex eorū noībus. Uirtutes .n. mittunt ad mirabi-
lia faciēda. Ptātes ad arcēdū ptātes aereas. Principa
5 tus ad gubernādū cōitatē vel regnū: ꝛ sic ð alijs. Dña
tiōes aūt dicunt q: ordināt oia hec inferiora. Alij aūt tres
ordines accipiūt noīa ex opōne quā imediate exercēt
circa deū: ꝛ illa dispēsant in alios. Q: ḡ dicit missi. Di
cendū est duplex ē missio. Una q̄ motū localē īportat:
ꝛ sic mittunt solū inferiores. Alia est missio q̄ fit p ap-
plicationē ꝛ directionē noui effectus in creatura: ꝛ sic
mittunt filius ꝛ spūs scūs: ꝛ hoc mō mittūt supiores:
q: virtus eorū īmittit in inferiores īmittenda alijs. Et
qd̄ dicit volauit ꝛc. Dōm q̄ inferiores vtunt noībus
illorū quorū virtute ꝛ auctoritate agūt ꝛ eis attribuūt
opatiōes suas. Et q: ille offm̄ suū exeq̄bat i v̄tute sera
phyn: iō vocat⁹ ē noīe seraphyn: nō q̄ eēt nā seraphin.
¶ Deinde subiungit fructū officij cū dicit. Ut heredi-
tatē ꝛc. Et lȝ oēs sint vocati: nō tn̄ oēs capiūt h̄rditatē.
Qui ḡ capiūt illi p̄cipiūt fructū missionis. Iere. 51. Cu

Margin notes, left column: Artifices sūt in dupli ci genere. — Angelorū q̄dā sūt exe- q̄ntes q̄dā vo p̄ci piētes — Angeli superiores nō q̄mittuntur — Alij angeli acci piunt nomina ex opa- tione

ranimus babylonē ꝛ nō est sanata. Lectio. II. d

Ropterea abundātius opꝫ ob
seruare nos ea q̄ audiuimus ne
forte pereffluamus. †Si .n. q p Exo.
angelos dictus est sermo: fact⁹ 20°.
est firmus: †ꝛ omnis preuaricatio ꝛ inobe Psal.
dientia accepit iustā mercedis retributionē 61.
†quō nos effugiemus si tantā neglexerim⁹ ꝯ gē.
salutē. Que cū initiū accepisset enarrandi p 3° ca.
dominum ab eis qui audierunt in nos ꝯfir 159.
mata est contestante deo signis ꝛ portentis
ꝛ varijs virtutibus ꝛ spiritussancti distribu 2
tionibus s̄m suam voluntatem.

¶ Supra ostendit apls multiplr eminētiā xp̄i ad an
gelos: hic ex h̄ ꝯcludit q̄ magis obediēdū est doctrine
xp̄i. s. nouo testō q̄ȝ veteri testō. Et circa hoc tria facit:
Primo .n. ponit ꝯclonē intentā. Scd̄o inducit rōnē ad
ꝯclonē intentā. Tertio ꝯfirmat ꝯnām rōnis. Primū in
pn°. Scd̄z ibi. (Si .n. q p āgelos ꝛc.) Tertiū ibi. (Nō
enim angelis). Circa p̄mū sciendū est q̄ Exo. 23. Datis
p̄ceptis legis ꝛ iudicibus subiūgit. Ecce ego mitto an
gelum meū ꝛc. Et seq̄t. Obserua igit ꝛ audi ꝛc. Si igr̄
mandatū angeli p quē lex data est seruaret: introitus
disponeret ad p̄riam. Uñ ꝛ Mat. 19. dictū est. Si vis
ad vitā ingredi serua mādata. Opꝫ ergo seruare māda 3
ta illa legis: ergo opꝫ magis obedire mādatis ei⁹ q ma-
ior est angelis p quos lex data est. Et h̄ est q̄ dic. Pro
pterea obseruare opꝫ ea q̄ audiuimus. Abdie. p̄. Audi
tū audiuimus a dño Abac. 3. Dñe audiui auditū tuū
ꝛ timui. Opꝫ ḡ obseruare abundantius: q: s. a maiore
dicta sunt. ps. Iō dilexi testimonia tua ꝛc. Et h̄ ppea
.i. ppter īminens periculū: ne. s. supereffluamus. Ali-
qs enīz fluit per penas corporales. scd̄i. Reg. 14. Quas
si aque dilabimur super terram: sed effluit per culpā:
sed supereffluit corporaliter p damnationē eternam.
¶ Cōsequenter inducit rōnem ad hoc que ꝯtinet vnā
cōditionalē continentē cōparationē noui ꝛ veteris te- 4
stamenti. In antecedenti ponit conditio veteris testa
menti. In ꝯñti cōditio noui testi. Circa vetus aūt tria
ponit. s. legis auctoritatē. Scd̄o firmitatē veritatis ibi.
(Qui factus est firmus). Tertio necessitatē obseruan
di ibi. (Et ois p̄uaricatia ꝛc.) Primo ponit auctorita-
tē: q: nō huiana rōne data est lex: sed p angelos. Gal. 3.
Ordinata p angelos ꝛc. Act. 7. Hic moyses q fuit i ec
clesia in sollitudine cū āgelo q loq̄bat ei in mōte syna
ꝛc. Nec hoc est mirū: q: vt pbat Diony. reuelationes
dinarū illuminationū ad nos puenīūt mediātibus an
gelis. ¶ Firmitatē veritatis ōndit cū dicit. Qui fact⁹ ē
ꝛc. q: totū īplet qd̄ ibi mādatū est. Mat. 5. Iota vnum
aut vnus apex non preteribit a lege donec oia fiāt ꝛc.
¶ Necītatē ōndit q̄ puniunt p̄uaricātes. Uñ dic. Et 5
ois p̄uaricatio ꝛc. Ubi ponit vnū qd̄ r̄ndet duplici cul
pe. s. pctō omissiōis ꝛ trāsgressiōis. Primū r̄ndet p̄ce
ptis affirmatiuis: aliud negatis. Primū notat noīe in
obedientie. Sed nunq̄d inobedientia est pctm̄ gn̄ale?
Et videt q̄ sic: p hoc qd̄ d̄r hic. Ad qd̄ dōm est q̄ pec
catum d̄r esse spāle ex intentione spālis finis. Uñ quā
do aliqs non seruat preceptum hac intentione vt con
temnat p̄ceptum: sic est spāle pctm̄: sed q̄n ex aliqua cā
puta q̄n ex concupiscentia tunc est conditio cōsequēs
pctm̄: non tamen spāle peccatum. Aliud aūt vocat p̄-
uaricatio. ps. Preuaricantes reputaui ꝛc. Item aliud
ponit ex pte pene cū dicit. Q; accepit iusta mercedis
retributionem

a retributionē. Retributio.n.respicit q̄litatē culpe:vt q
magis peccauit magis puniat. Merces ꝟo respicit q̄
litatē:vt q̄ igne libidis peccauerit igne crucief. Accipi
et ergo mercedē bonā ꝑ bonis ⁊ malā ꝑ malis. Et sic
merces accipif in bonū ⁊ in malū in q̄tū importat iu
stitiam distribuendi. Iustū dicit ꝑꝑ equalitatem pene
vt.s.ſm mensurā peccati sit plagaꝝ modus. De penis
aūt habef Leui.26.⁊ Deut.28. Glo.dicit. Iustā ne pu/
tetur perire iustitia propter misericordiam.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Quō nos effugiemus ⁊c̄.)
Ponit ꝯn̄s sue ꝯdōnalis in quo describit ꝯdōnē noui
testi:vbi tria facit. Primo.n.oñdit necessitatē obseruā/
di. Scdo originē noui testi. Tertio firmitatē ꝯitatis ip
2 sius. Scdm ibi. (Que cū initiū accepisset ⁊c̄.) Tertiū
ibi. (Cōtestante deo ⁊c̄.) Dicit ḡ. Si sermo fact' ꝑ āge
los putat ꝑuaricatores ⁊ inobedictes quō nos effugie
mus ⁊c̄. In quo denotat ꝑiculū qđ iminet.nō obseruā
tibus. Supra aūt vetus testm̄ vocauit salutē. Cui' rō ē
q: sermo ordinaf ad cognitionē tm̄:hoc.n.facit vetus
testm̄:q: ꝑ ip̄m est cognitio pcti. Ro.3. Per legē cogni
tio pcti. ꝑs. Nō fecit talr oī nationi. Et alibi. Not' i iu
dea deus ⁊c̄. Nō tm̄ ꝯferebat gr̄am: sed in nouo testō
ꝯferf gr̄a. Jo.i. Gr̄a ⁊ veritas ꝑ iesum xp̄m facta est. Et
6. Dñe ad quē ibimus verba vite eterne h̄es. ꝑs. Igni/
tū elogum tuū vehemēter. Et dic̄ tātā.i.valde magnā.
Et certe valde magna est si ꝯsideres a q̄bus ꝑicul' libe
rat:q: nō solū liberat a ꝑiculis mortis corꝑalis: sed eti
3 am spūalis. Mat.i. Ip̄e.n.saluū faciet ꝑpl̄z suū a pctis
eoꝝ. Itē magna ē: q: est vlis.i. nō vni' ꝑpli tm̄ nec ab
vno ꝑiculo:sed est oīum boīuz ⁊ ab hostibus oībus.i.
Thy.4. Qui est saluator oīum:maxime aūt fidelium.
Luc.i. Sine timore de manu inimicoꝝ nr̄oꝝ liberati
⁊c̄. Itē magna est q: eterna. Esa.45. Saluatus est isra
el in dño salute sempiterna. Et iō nō est negligēda:sed
dēmus esse solliciti ad obtinendū eā. Iudic.18. Uidim'
terrā valde opulentā ⁊ vberē. Et seqf. Nolite neglige
re nolite cessare ⁊c̄. Et vere nō dēmus negligere:q: si
negligentes fuerimus puniemur:nō tm̄ ꝑdēdo bonū:
sed et incurremus malū.s.eterne dānatiōis:qđ effuge/
re nō poterimus. Mat.3. Quis demōstrabit vobis fu
gere a ventura ira. Job.ii. Effugiū ꝑibit ab eis ⁊c̄. ꝑs.
4 Quo ibo a spū tuo ⁊ quo a facie tua fugiā. ¶ Originē
doctrie noui testi oñdit cū dicit. Que cū initiū accepis/
set ⁊c̄. Ubi ponit duplicē eius originē. Prima fuit nō
ꝑ angelos:sed ꝑ ip̄m xp̄m:supra.i. Locutus est nob in
filio. Jo.i. Unigenitus q est in sinu p̄ris ipse enarrauit.
Et iō dicit. Que cū accepisset initiū enarrādi ꝑ dñz ⁊c̄.
q: h̄z duplex initiū. Unū simplr:⁊ illud est ab eterno:
⁊ hoc est ꝑ ip̄m verbū. Ephe.i. Elegit nos in ipso ante
mūdi ꝯstitutionē. Aliud est initiū enarratiōis: ⁊ istud
fuit in tp̄e ꝑ verbū incarnatū. Scda origo fuit ꝑ aplos
q audierūt a xp̄o. Uñ dicit ab eis q audierūt.i.ꝑ ipsoꝝ
ꝑdicationē.i. Jo.i. Qđ fuit ab initio qđ vidimus ⁊ au
diuimus ⁊c̄. Luc.i. Sicut narrauerunt nobis q ab ini
5 tio ipsi viderunt. ¶ Firmitatē eius ponit q̄ maior ē q̄
firmitas veteris testi:qđ oñdit ex testimonio dei q men
tiri nō p̄ōt. Uñ dicit. Deo ꝯtestante ⁊c̄. ¶ Sciendū est
aūt q testimoniū est ꝑ loq̄lā: loq̄la est signū sensibile.
Deus aūt duplici signo sensibili ꝯtestatus est.s.miracu
lis ⁊ donis spūssancti. Quātū ad p̄m̄ dicit q ꝯfirmata
est ꝯtestante deo signis quoad minora miracula vt sa/
natio claudi vel febris. De.i. Act.3.⁊.14. De scdo autē
Act.vlti. Portentis q̄tū ad maiora sic̄ suscitatio mor
tui. Act.9. Thabita surge ⁊c̄. Dr̄ aūt portentū q̄si por
ro vel ꝑcul tensum: qđ.s.aliqd in longinquū demr̄at
.2. Parali.32. In legationē ꝑncipū babylonis q missi

b fuerāt ad eū vt interrogarēt de portēto: q.s.fuerat sol
retrogressus ⁊c̄. Precipuū ꝟo portentū est q deus fa
ctus est hō. Esa.8. Ego ⁊ pueri mei quos mihi dđit de
us in portentū q.s.ego sum hō ⁊ q pueri mei h̄ crede
rent. Mirꝝ.n.fuit q cor humanū hoc potuit credere.
Dicit ꝟo. Uariis virtutibus: vt signa ⁊ portēta referā
tur ad ea q̄ excedunt virtutē nāe: vt signū dicaf qđ est
ꝑter ⁊ supra nāz:nō tn̄ ꝯ. Sz portētū est q ē ꝯ nām vt
ꝑtus virgīs:suscitatio mortui. Sed virtus referaf ad
ea q̄ sūt ſm nām:lz nō eodē mō sicut sanatio febris qđ
vtiq; pn̄t medici lz nō statim. Uel virtutes referāf ad
virtutes mētis:q̄s dñs suis ꝑdicatoribus dedit.s.fides
spes ⁊ charitas. Sed q̄tū ad 2m.s.q̄tū ad dona dic̄. Et
spūssancti distributiōibus. Sed ꝯ vt dr̄ Sap.7. Spi/
ritussctūs vnus est. Quō ḡ distribuif? Dōm est q non
distribuif ſm essentiā:sed in q̄tū dona eius distribuif
.i.Cori.i2. Diuisiones gratiaꝝ sunt:idē aūt spūs. Oēs
aūt gr̄e attribuunf spūi scō:q: daf ex amore. Amor ꝟo
appropriaf spūi scō. Greg. Certe spūssctūs amor ē. Uel
distributionibus.i.ꝑ distributiones q̄ fiunt a spū scō:
q: aliꝗ daf sermo sapie:aliꝗ ſmo scie:aliꝗ oꝑatio miracu/
loꝝ:aliꝗ ꝑphetia:⁊ sic de aliꝗs. Et hoc totū nō ꝑ meri
tis nec ex necessitate nature:sed per ipsius voluntatē.
Jo.3. Sp̄s vbi vult spirat ⁊c̄. Mat.vlti. Dño coopan
te ⁊ sermonem confirmante sequentibus signis.

Lectio. II.

On enim angelis subiecit d̄us
orbē terre futuꝝ:de quo loqui/
mur. Testatus ē aūt in quodā
loco qs dicēs. Quid est hō q Psal. 8.
memor es eius:aut filius hoīs:qm̄ visitas
eū. Minuisti eū paulo minus ab āgelis glo
ria ⁊ honore coronasti eū ⁊ cōstituisti eū su
per opera manuū tuarū. Oīa subiecisti sub
pedibus eius. In eo enim q omnia ei sub/ 3ª q8. 20 ar ti. ꝑ
iecit nihil dimisit non subiectum ei. Nūc au
tem nec dum videmus omnia subiecta ei.
¶ Supra fecit aplˢ q̄dam cōꝑationē oñdens eē ma 4
iorē necessitatē obseruādi ꝑcepta xp̄i q̄ legis date per
angelos:hic ꝯfirmat ꝯn̄am:vbi duo facit. Primo.n.cō
firmat dictā ꝯn̄am oñdens maiorē esse ꝑtatē xp̄i q̄ an
geloꝝ. Scdo ꝑbat idē ꝑ auctoritatē ibi. (Testatus ē
aūt qdā ⁊c̄.) Dicit ḡ. Ita dixi q maiora supplicia susti
nebunt q̄ q faciunt ꝯ mandata angeloꝝ:q: ipse xp̄s
dñs est ⁊ magis punif q peccat ꝯ dñum q̄ q peccat ꝯ
seruos. Et q xp̄s sit dñs ostendit:q: non subiecit deus
orbē terre futuꝝ subiectum xp̄o angelis. Et duo dicit.
Primo q: orbis nō est subiectus angelis. Scdo ostē/
dit de quo orbe intendit ibi. De quo loq̄mur. Orbis.n.
non est subiectus angelis. Job.34. Quē ꝯstituit aliuz
sup terrā:aut quē posuit super orbē quez fabricat' est. 5
Sed ꝯ. Dan.io.dr̄. Angelus ꝑnceps regni grecorū ⁊
persaꝝ. Et Deu.32. Constituit fines ꝑploꝝ iuxta nu/
meꝝ filioꝝ dei ſm aliā lr̄am. Et dōm est q nō est eis
subiectus vice dñi:sed vice cuiusdā misterij. Tota enī
creatura corꝑalis ministraf ꝑ angelos. ꝑs. Ministri
eius q facitis ⁊c̄. H̄.i. Oēs administratorij dicunf. Uel
non enim subiecit orbē terre angelis:orbē dico futuꝝ
.s.mūdi istū q dr̄ futurus:q: in scriptura q̄nq; dr̄ fu/
turus non respectu nr̄i:sed respectu eius cui cōparaf:
sicut idē aplˢ dicit. Ro.5. De adā respectu xp̄i q ē for/
ma futuri:xp̄s.n.nō ē futurus respectu sui lz respectu
ade. Sic h̄ orbis futurus dr̄ nō respectu nr̄i:sed respe

c ctu xp̃i q est ab eterno: sed orbis in tpe. Et q: mãichei
dñt orbẽ subz malo deo: nõ at bono: iõ subdit. De q̃ lo
qmur: q: .s. nõ de alio: sed de isto. Uel q2.s̃.i. dixerat: ip
si pibũt. s. celi ⁊ mutabunt: qd sic ibi dictũ fuit intellr̃ q̃
ad statũ nõ q̃ ad subam: ita q duplex est stat⁹ mundi.
Un⁹ q nũc ẽ pñs. 2. Pe. 3. Celi q nũc sũt ⁊ terra eodẽ v̾
bo repositi sũt reſuati igni ⁊c. Et ali⁹ ẽ futur⁹: i orbe at
sm ista: q nũc nõ ẽ oia sũt ei subra: vt. s̃. dictũ est: ⁊ h p
executionẽ po⁹: lz subra sint p auc̃tatẽ: sz nũc i illo statu
futuro erit ei orbis subus. Et iõ subdit. De q̃ loqmur.
¶ Cõsequẽter pbat p auc̃tatẽ cũ dicit. (Testatus est
2 at qdã ⁊c.) Ubi tria facit. Prio. n. cõmẽdat auc̃tatẽ te
stimonij iducẽdi. Scdo iducit testimoniũ ibi. (Quid ẽ
hõ q memor es eius ⁊c.) Tertio explicat sensum testi
monij ibi. (In eo. n. q ei oia ⁊c.) Circa testimoniũ v̾o
ponit: p q v̾ba veteris testi sũt q̃dã testimõia xp̃i. Jo. 5.
Scrutamini scripturas ⁊c. Et paulo post. Et ille sunt
q̃ testioniũ pibẽt d me. Et iõ dic. Testat⁹ ẽ at. Scdo q2
apd iudeos erãt q̃dã scripture min⁹ note: ⁊ q̃dã magis
note: ⁊ iõ maioris dignitatis sũt scripture psalmoꝝ qb⁹
ipsi vtebãt i oĩbus sacrificijs suis. Et iõ dic̃. In q̃dã lo
co noto. s. ⁊ manifesto. Tertio ponit auc̃tatẽ dicẽtis. s.
dauid q. s. fuit maxie auc̃tatis. 2. Reg. 23. Dixit vir cui
3 pstitutũ est de xp̃o dei iacob egregius psaltes israel.
¶ Deinde iducit testimoniũ cũ dic̃. (Quid ẽ hõ ⁊c.)
Ubi tria facit. Primo. n. põit mysteriũ icarnatiõis. Se
cũdo passiõis ibi. (Minuisti eũ paulominus ab ange
lis ⁊c.) Tertio mysteriũ exaltatiõis ibi. (Glia ⁊ hono
re ⁊c.) Dicit g̃. Quid est hõ ⁊c. Et dz legi despectiue.
Q. d. Hõ valde modicũ quid est respectu dei. Esa. 40.
Oẽs gẽtes q̃si nõ sint sic sũt corã eo: ⁊ q̃si nihilũ ⁊ ina
ne reputate sũt ei. Si. n. aliqs diligit aliquẽ: ⁊ dimittit
eũ diu i miserijs nec subuenit vr̃ eius obliuisci. De⁹ aũt
hũanũ genus dilexit: ⁊ q: ipm fecit ad imaginẽ suaz: ⁊
q: i medio paradisi ipm posuit. Sed post pctm: q: non
stati ei subuẽit vr̃ eius fuisse oblitus. ps. Memẽto nr̃i
dñe in bñplacito tuo ⁊c. Et iõ dicit. Quid ẽ hõ ⁊c. Q.
4 d. Si psiderem⁹ vtilitatẽ hois mirꝫ ẽ q memor es ei⁹.
Sic g̃ p ponit cãm icarnatiõis. Scdo põit ipsam icar
nationẽ cũ dic̃. Fili⁹ hois. In scriptura. n. sacra xp̃s vo
cat fili⁹ hois sic pz. Dañ. 7. Et i euãgelio i multis locis
⁊ hui⁹ rõ ẽ: q: alij sũt filij hoium. ps. Filij hoium vsq̃q̃
graui corde ⁊c. Sed xp̃s . m̃ filius ẽ hois. i. vgis hte: ⁊
ipse a deo visitat. Aliq̃n visitatio in scriptura refert ad
gr̃am: sicut dr̃. Geñ. 21. Uisitauit dñs sarã ⁊c. Qñqz at
ad penã. ps. Uisitabo i virga iniqtates eoꝝ. Hic aũt re
fert ad bñficiũ. Uisitas. i. excellẽtissimũ bñficiũ ei con
fers: q: facis eũ filiũ dei: ex h. s. q hũanitas assũpta ẽ a
v̾bo in vnitatẽ suppositi. Uel hoc dicit pp plenitudi
nẽ xp̃i. Jo. 1. Plenũ gr̃a ⁊ veritate ⁊c. Uel referẽdũ est
vtrũqz ad xp̃m vt sit sensus: Memor es eius i incarna
5 tiõe i q̃ hũanitas assũpta ẽ a xp̃o: sz visitas i resurrectõ
ne. Uel referẽdũ ẽ vtrũqz ad hũanũ genus. Quilz at fi
lius hois ẽ hõ: nõ aũt qlz hõ ẽ filius hois. Adã. n. non
fuit fili⁹ hois. Dr̃ g̃. Hõ q gerit imaginem hois terreni:
ade. s. Et iste hõ dr̃ pctor: sed fili⁹ hois dr̃ q gerit imagi
nẽ hois celestis. s. xp̃i q dr̃ filius hois. 1. Cor. 15. Sicut
portauim⁹ ymaginẽ terrẽi portem⁹ ⁊ ymaginẽ celestis.
Hõ g̃ simplr̃ dr̃ pctor. Et q2 iste lõge ẽ a deo: q2 lõge a
pctõribus salus: dr̃ deus eius eẽ memor: sic nõ memo
rat eius qd lõge est ab ipso. Sed filius hois visitat per
gr̃am. Job. 10. Uisitatio tua custodiuit spiritũ meum.
¶ Cõsequẽter ponit mysteriũ passiõis cũ dicit. (Mi
nuisti eũ paulominus ⁊c.) Ubi sciẽdũ est q ordie nãe
corruptibilia ⁊ passibilia minora sũt icorruptibilib⁹ ⁊ i
passibilib⁹. Angeli at sz nãz sunt ipassibiles ⁊ imorta

les. Uñ q̃n xp̃s dignat⁹ ẽ passionẽ ⁊ mortẽ sustiere mi d
noratus ẽ ab ipsis: nõ q plenitudinẽ suã amiserit vel i ab an
aliquo diminut⁹ fuerit: sz paruitatẽ nr̃am sibi assũpsit. gelis
Et h significatũ fuit. Luc. 22. Ubi dr̃ appuit illi ange dicit
lus dñi pfortãs eũ: nõ q indigeret ipso: sed vt oñderet xp̃us
se minoratũ ab ipsis p passionẽ. Dicit at paulo minus mino
pp duo. Prio q2 oĩs creatura corpea ẽ modicũ qd per ratus
cõpationẽ ad rõnalẽ: q: corpea cõphẽdit certis limiti nõ q̃
bus q̃titatis: nõ at rõalis: sed sp plus põit i magis in tũ ad
telligibile: xp̃s at ẽ miorat⁹ ab angel: nõ q̃tũ ad diui diui
tatẽ: nec q̃tũ ad aiaz: sz solo corpe. Et dixit paulo min⁹ tatẽ:
pp q̃titatẽ. Scdo dr̃ paulo min⁹ q̃tũ ad durationẽ: q2 sed q̃
modicũ durauit. Esa. 54. In modico dereliquite ⁊c. tũ ad
¶ Deinde cũ dicit. (Glia ⁊ honore ⁊c.) Oñdit myste aiam.
riũ exaltatiõis. Ubi tria facit. Prio oñdit eius gloriaz. 2
Scdo honorẽ ibi. (Et honore ⁊c.) Tertio ptãtez ibi.
(Cõstituisti eũ ⁊c.) Apo. 5. Dignus est agn⁹ q occisus
est accipe virtutẽ diuinitatem ⁊ sapiam ⁊ fortitudinem
⁊ gliã ⁊ bñdictiõez i oẽz creaturã ⁊c. Dic̃ g̃ p. Corõasti
eũ. i. claritate. Glia. n. claritatẽ iportat: xp̃s aũt duplici
glia coronat⁹ ẽ. s. claritate corpis. Phi. 3. Qui reforabit
corp⁹ hũilitatis nr̃e pfiguratũ corpi claritatis sue. Ita cla
ritas sibi pmittit. Jo. 12. Et clarificaui aiaz. s. implẽdo
splẽdorib⁹ gr̃e: ⁊ iteꝝ clarificabo. i. corp⁹ immortalitatis
glia. Alia claritas ẽ i pfessiõe oiuz pploꝝ. Phi. 2: ⁊ ois
3 ligua pfiteat. ps. Gliã ⁊ magnũ decorẽ ipões super eũ.
¶ Cõsequẽter oñdit eius honorẽ cũ dicit. (Et hono
re ⁊c.) Differt at honor a glia sic effectus a cã. Est eni
honor reuerẽtia exhibita i testimoniũ excellẽtie ei⁹: vñ
est testificatio bonitatis eius. Honor ille ẽ vt ois creatu
ra reuereat ipm sicut ⁊ prẽz. Jo. 5. Ut oẽs honorificẽt
filiũ sicut ⁊ patrẽ. Et dicit coronasti. s. in signũ victorie
q: corona dat vincenti. 1. Cor. 9. Illi qdẽ vt corruptibi
lẽ coronã accipiãt ⁊c. 2. Thi. 2. Nõ coronabit nisi qui
lite certauerit. Xp̃s at p certamen passiõis meruit hãc
gliã. Phi. 2. Factus est obediẽs vsqz ad mortẽ. Et seqt.
Propter q ⁊ deus exaltauit illũ ⁊c. Ista aũt put pue
nit xp̃o inq̃tũ deus est: nõ sunt pmiũ: sed magis illi
nãlia: sed inq̃tũ hõ est sunt pmiũ victorie passiõis ei⁹.
¶ Sed ptãtẽ ei⁹ oñdit, p q̃tũ ad auc̃tatẽ ei⁹. Scdo q̃ 4
tũ ad effectũ ibi. (Oia subiecisti ⁊c.) Quãtũ ad p^m dic:
pstituisti qd põt triplr̃ intelligi. Uno° q pstitutus ẽ su b
p oia loca: ⁊ hoc in ascensiõe. Eph. 4. Ascẽdit sup oẽs
celos. Scdo dignitate. Ephe. 1. Cõstituens eũ ad dex
terã suã sup oẽm pncipatũ ⁊ ptãtẽ ⁊c. Tertio ptãte: q2
sup oẽm creaturã. Mat. vlt. Data est mihi ois ptas in
celo ⁊c. Sed xp̃s inq̃tũ deus nõ est pstitutus: sed nat⁹:
sed pstitut⁹ ẽ inq̃tũ hõ. s̃. 1. Quẽ pstituit hr̃dẽ vniuer
sorũ ⁊c. Effectus ptãtis: q2 oia subiecisti sub pedibus
eius. Utit aũt pph̃eta ptẽrito ⁊ futuro pp maiorẽ cer
titudinẽ. Jã. n. factũ est in eterna dei pdestiatiõe. Et di
cit sub pedibus eius. i. sub hũanitate: vel cum oĩmoda
subiectiõe. ps. Donec ponã inimicos tuos ⁊c. Esa. 45. 5
Hec dicit dñs xp̃o meo ciro cuius apprehendi dexterã
vt subijciam ante faciem eius gentes ⁊c. c
¶ Cõsequenter cũ dicit. (In eo. n. ⁊c.) Exponit sensũ
testimonij. Ubi apls duo facit. Prio. n. exponit q̃tuz
ad ei⁹ sublimitatẽ. Scdo q̃tũ ad miorationẽ ibi. (Eũ
aũt q modico ⁊c.) Circa p^m duo facit: q2 p oñdit qualr̃
dictũ pph̃e sit intelligẽdũ. Scdo oñdit illud nõdũ eẽ
ipletũ ibi. (Nũc aũt nõ videmus ⁊c.) Cũ ergo dic̃. In
eo. n. ⁊c. Oñdit qualr̃ sit intelligẽdũ: q2. n. scriptura di
cit oia subra esse xp̃o nihil dimisit non subm ei. Uñ ly
oia: nõ ẽ distributio accõmoda ad aliq̃ gñra: sed absolu
te ad oia: q2 oia gñaliter ei ⁊ vr̃ subiecta sunt. Ueꝝ est
pter eũ qui subiecit sibi omnia: vt dr̃. 1. Cor. 15. sicut dr̃

Celum

a Celum tegit oia. Uez alia a se. Sed tūc arguit sic arri
us. Pater oia subiecit filio: ergo fili⁹ minor est ipo pře.
Rñ dōm est: q vez est q pr oia subiecit filio ſm nāz
humanā in qua minor est patre. Jo. 14. Pr maior me
est: sed ſm nām diuinā ipse xpo subiecit sibi omnia.
¶ Cōsequenter cū dicit. (Nūc aūt ꝛc.) Ondit hoc nō
dū esse ipletū: q2 infideles nōdū sunt ei subiecti. Ro. 10.
Sed nō oēs obediūt euāgelio. Exo. 10. Usqzquo non
vis mihi subiici ꝛc. Et sic peccatores non sunt subiecti
xpo p rebellionē voluntatis: sed p potētiam oēs subiji
ciunt ei mō q̄tum ad auctoritatē: sed in futuro oēs q̄
tum ad executionem. Uñ hec est expositio eius qō su
pra dixit orbē terre futurū. Lectio. III.
a Um autem q modico q̄ȝ ange
li minoratus est: videmus iesū
ppter passionē mortis gloria ꝛ
honore coronatū vt grā dei pro
oibus gustaret mortē. † Decebat. n. eū pro
3. q. pter quem oia: ꝛ per quem oia: q multos
30. ar filios in gloriaȝ adduxerat auctorē salutis
tic. p eoꝝ per passionē consumari. Qui. n. sancti
Psal. ficat ꝛ q sanctificant ex vno omnes. Pro
21. pter quam cām non ꝯfunditur fratres eos
Isa. vocare dicens. † Nunciabo nōmen tuū fra
8. tribus meis: in medio ecclesie laudabo te.
Et iteꝝ. Ego ero fidēs in eū. Et iterū. † Ec
ce ego ꝛ pueri mei quos dedit mihi deus.
¶ Supra apls volens pbare excellētiā xpi sup ange
los: induxit auctoritatem pphe in qua aliqd erat qō p
tinet ad xpi dignitatē sicut illud. Oia subiecisti ꝛc. Et
ipse illud exposuit. Aliqd aūt qō ptinet ad eius passio
nē. s. minuisti eū ꝛc. Istud aūt vr repugnare suo pncipa
li intētō: quo. s. intēdit xpm pferre angelis. Et iō hic p
te ista diffuse exponit. Ubi duo facit: q2 pmo ondit ſm
qd sit ista minoratio intelligēda: q2. s. ſm passionē. Se
cundo agit de ꝯuenientia passiōis ibi. (Decebat. n. ꝛc.)
Circa pm̄ duo facit: q2 pmo ondit illud qō est dictū. Se
cundo describit ipsaȝ passionē ibi. (Ut grā dei ꝛc.) Di
4 cit g. Eū āt ꝛc. Cōtinuet sic. Ita dictū est: qd est hō ꝛc.
Gloria ꝛ honore ꝛc. Oia subiecisti ꝛc. Minuisti eū ꝛc.
Et hec ppheta de xpo pdixit: sed iā multa de istis vi
demus impleta. Pro certo ergo tenemus q q̄ restant
sint implenda. s. q oia subijcient ei ꝛc. Greg. Preteri
toꝝ exhibitio futuroꝝ est certitudo. Et pōt sic ꝯstrui.
Nos eū q modico q̄ȝ angeli minoratus est: videm⁹ esse
yhm nec solū hō: sed glīa ꝛ honore coronatū: pp passio
nē mortis: q̄ fuit cā illius coronatōis. Phi. 2. Propter
qō ꝛ deus exaltauit illū ꝛc. Et dicit mortis: q2 nō qua
lecūqz passionē sustinuit: sed acerrimā ꝛ turpissimam.
Sap. 2. Morte turpissima ꝯdēnem⁹ eū. Uel alr. Nos
videmus yhm. Et qst q̄rerēt ab ipso quē diceret: iō rñ
5 dēs dicit. s. eū q p passionē mortis modico minoratus
ē q̄ȝ angeli cū gloria ꝛ honore coronatū. Q. d. Hec mi
noratio ñ est itelligenda nisi pp passionē mortis. Nec
est miꝝ: q2 q̄tū ad hoc nō solū angelis: sed ēt hoībus
est minor. Esa. 53. Desiderauimus eū nouissimū viro
rū ꝛc. Dicit aūt glo. ꝛ est Augu. ꝯ maximū: q xps nō
est minoratus ab angelis pp ꝯdōnē nāe hūane: nisi p
pter passionē. Nā. n. mentis hūane quā xps sine pctō
assumpsit nihil est mai⁹ q̄ȝ sola trinitas: q2 hō passio ſz
corpus: qō vr esse ꝯ Dio. q dicit. 4. ca. angelice hierar
chie: q angeli nāli pticipatione luminis maiores sunt
q̄ȝ hoīes. Et dōm est q de nā mentis hūane dupl̄r pos
sumus loq. Uel 2m nālia sola: ꝛ sic nā angeloꝝ excellē
tior est q̄ȝ nā mētis hūane: q2 angelus accipit cognitio
nē diue veritatis in quadā excellētia ꝛ plenitudine in
tellectualis lumīs: sed hō ex creaturis. Aliō possum⁹
accipe nām vtriusqz sine pctō in ordīe ad btitudinem
obtinēdā: ꝛ sic sunt eq̄les. Luc. 20. Erūt sic āgeli i celo
xps tñ q̄tū ad excellētiā grē ſm mētē hūanā maior ē
angelis. Ista aūt minoratio nō ē ſm nāȝ diuinitatis: nec
absolute ſm nām hūanā nisi in q̄tū passus est ſm illā.
¶ Deide cū dicit. (Ut grā dei ꝛc.) Describit ipsaȝ pas
sionē ꝛ dscribit eā tripl̄r. Primo ex cā cū dicit. Ut grā
dei. Scdō ex vtilitate cū dicit. Pro oib⁹. Tertio ex mō
cuȝ dicit. Gustaret. Cā. n. fuit sola grā dei. Uñ ꝯtinuat
sic. Uidimus iesum q minoratus est ex hoc: vt grā dei
ꝛc. Ex ipsa. n. factū est q filiū suū vnigenitū ōdit. Jo.
3. Sic. n. dilexit deus mūdū: vt filiū suū vnigenitū da
ret ꝛc. Ro. 5. Cōmendat deus charitatē suaȝ in nobis:
q2 cū adhuc pctōres ꝛc. Uel 2m q dicit glo. Augus. vt
grā. i. ipse xps q ē grā dei. Et sic grā ē nolatiui casus.
Dr aūt xps grā: q2 auctor est grē. Jo. 1. Grā ꝛ veritas p
iesum xpm facta est; Uel q2 est gratis datus. Esa. 9. Fi
lius datus est nobis: vt sit sensus: q ipse minoratus ē:
vt ipse q est gratia dei ꝛc. Utraqz positio est ſm glos.
¶ Pro oibus: ecce vtilitas. Pro oibus aūt dupl̄r pōt
intelligi. Uel vt sit distributio accōmoda. s. p oibus p
destinatis: p istis enim tantū hȝ efficaciā. Uel absolu
te p oibus q̄tum ad sufficiētiā. Sufficiens. n. q̄tū ad
se oibus est. 1. Thy. 4. Qui est saluator oium maxime
āt fideliū. Chrisostomus. Pro oibus hoībus gnāliter
mortuus est: q2 oibus pcium sufficit. Et si oēs non cre
dunt ipse tamen qō suum est impleuit. ¶ Gustaret: ec
ce modus. Gustat. n. q nō mltū comedit nec bibit. Q2
ergo xps non pseuerauerit in morte: sed stati surrexit
ideo gustauit. ps. De torrente in via bibit ꝛc. Uiator fe
stinat. Itē gustus est discretiuus saporis. Uñ q gustat
magis discernit q̄ȝ q bibit. Ut ergo designet q mortē
ꝛ dolorem sensit: ꝛ sic mors nō fuit fantastica: vt dicit
manicheus ꝛ appollinaris: ideo dicit gustauit. Tren.
1. O vos omnes qui transitis per viam ꝛc. 4
¶ Deinde cū dicit. (Decebat. n. eū ꝛc.) Ostendit ꝯue
nientiā ex vtilitate. Deus. n. pr est q fuit cā mortis. Ip
se. n. est per quē oia: sicut p cā efficientē: ꝛ pp queȝ oia
sicut p cām finalē. Propter. n. ipm sunt oia: q2 pp boni
tatē suā cōicādam. Et hec fuit cā mouens ad pducen
dum res: ꝛ ita finalr sunt oia pp deū. Puer. 16. Uniuer
sa pp semetipm opatus est dñs. Sunt ēt effectiue p ip
sū. ps. Qui fecē celuȝ ꝛ terrā mare ꝛ oia q̄ i eis sūt. Est
ḡ oium pnm̄ ꝛ finis. Apoc. 1. Ego sū alpha ꝛ o. pncipiū ꝛ
finis. Ro. 11. Ex quo ꝛ per ipsum ꝛ in ipso sunt oia. De
cet ergo ipsum q actor ē oium oib⁹ prouidere. Sap. 6.
Equaliter illi cura est ō oibus. Scdō cōueniens fuit 5
ex pte cāe: q̄ vt dictū est fuit grā dei: grā ǒo ordinat ad
gloriā. Ro. 6. Grā dei vita eterna: deus aūt ab eterno p
destinauit: quos dȝ adducere in gloriā. Et isti sunt om
nes illi q sunt pticipes filiatiōis eius: q2 si filij ꝛ hrdes
Ro. 8. Et iō dicit. Qui multos ꝛc. Quasi d. Ipe habȝ
vnū filiū pfectū nālr. Mar. 12. Adhuc ergo hns filiuȝ
vnū charissimū ꝛc. Qui est nāliter splendor glorie. su
pra. 1. Alij aūt sunt adoptiui: ꝛ iō adducendi sunt i glo
riam. Uñ dicit. Qui adduxerat. i. adducendos pordia
uerat. Et qd decebat eū? hoc. s. q ipse est q est actor sa
lutis coꝝ ꝛc. Saluus ista in duobus ꝯsistit. s. q fiant fi
lij: ꝛ q inducant in hereditatē. Q2 aūt sint filij hūt p
filiū nālē. Quos psciuit ꝛ pdestinauit conformes fieri
ymaginis filij sui. Ro. 8. Gloriam aūt ꝛ hereditatē nō

c consequuntur nisi p eu3 cuius nāliter est hereditas q
est splendor glorie: q2 ergo p filium ꝯsequimur ista duo:
ideo ipse cōuenienter dr̄ auctor salutis. Mat.i. Ipse sal
uum faciet ppl'm suū a pctis eoꝝ. infra.i2. Aspicientes
in actorē fidei: ⁊ ꝯsumatorē iesum. Dicebat ergo ꝙ pr̄
actorē salutis mitteret.s.filiū vt expositū est. Qui mul
tos filios adduxerat p ip̄m in gloriā. Et sic p3 ꝯuenien
tia ex pte cāe. ℭ Per passionē ꝯsumaret.i.p fidē. Ipse
.n.an q̄ʒtū est filius nālis est totalr pfectus: sed q2 i pas
sione minoratus fuit: debuit p meritū passionis pfici.
Ex ista ergo ꝯsumatione p3 ꝯuenientia modi de quo di
xerat ꝙ gustauit. Tantū.n.gustauit mortē: q2 non ac
2 cepit eā: nisi vt per meritū passionis ꝯsumaret. Ipa.n.
eius ꝯsumatio est eius glorificatio. Luc.vlti. Oportu
it xp̄m pati: ⁊ ita intrare in gloriā3 suā. Gustauit ēt: q2
cū ip̄e adduxerit filios in gloriā: sicut medicus gustat
medicinā ne ifirmus abhorreat: sed vt securius bibat:
ita ipse gustauit mortem: vt q2 sine morte ingrediente
necessitatem nō est salus: nullus mortem refugiat.
ℭ Cōsequenter cū dicit. (Qui.n.sanctificat ⁊c̄.) Pro
bat qḋ dixerat. Ubi duo facit: q2 p̄mo ꝓbat ꝓpositū su
um ex pte pr̄is consumantis. Scḋo ex pte xp̄i ꝯsuma
ti ibi. (Qui āt pueri ⁊c̄.) Adhuc circa p̄m duo facit: q2
3 p̄mo ꝓponit intentū. Scḋo ꝓbat p auctoritatem ibi.
(Propter quā cā3 nec cōfundit ⁊c̄.) Dicit g̃. Qui eni
⁊c̄. Sciendū est aūt ꝙ supra apl's tria dixerat. Primo
ꝙ xp̄s est cā salutis: in quo ostendit nos dependere ab
ipso. Scḋo ostendit ꝙ pr̄ est consumator ipsius xp̄i p
meritum passionis. Et in hoc xp̄us dependet a patre.
Tertio ꝙ pater nos adducit in gloriā: in quo ēt nos d
pendere a deo ostēdit: ⁊ s̄m hoc apl's hic tria fac̄. Pri
mo enim osndit ꝙ depēdemus a xp̄o. Sāctificatus n.
dependet a sanctificato: xp̄s aūt est sanctificans. infra
i3. Jesus vt sanctificaret per suū sanguinē ⁊c̄. Bene er
go dictū est: ꝙ q2 est actor ⁊ sanctificator dependemus
ab ipso: ipse v̄o a patre a quo h3 ꝙ sanctificet: qḋ est se
4 cundū. Sed omnes: ipse.s.qui sanctificat: ⁊ nos q san
ctificamur ex vno.s.ex patre: quod est tertium. Romā.
8. Heredes quidem dei: coheredes autem christi.
ℭ Cōsequenter ista tria ꝓbat per tres auctoritates: ⁊
p̄mo ꝙ xp̄s tāq̄ʒ mediator ⁊ actor salutis ea q̄ dei sunt
in nos refert. Unde dicit. Propter quā cām: q2.s.nos ⁊
ipse ex parte dependemus ⁊ sumus ex vno deo pr̄e nō
confundit eos vocare fratres: q2.s.ex eodem pr̄e. Ma
la.2. Nunqd non pater vnus omnium nostrum: ideo
dr̄ in p̄s. Nunciabo nomen tuū fratribus meis ⁊c̄. Et
Joā.2. Uade autem ad fratres meos ⁊c̄. ℭ Sed nota
ꝙ dicit. Nō cōfunditur ⁊c̄. Q2 aliqui de vili plebe na
ti si ꝓmouent confundūtur cognoscere consanguine
os suos. puer.i9. Fratres hoīs pauperis oderunt eum
⁊c̄. Nō sic aūt xp̄s: sed dicit. Nunciabo nomen tuum
5 fratribus meis. Joā.i7. Pater manifestaui nomen tu
um hoībus quos dedisti mihi. Jo.i. Unigenitus qui ē
in sinu patris ⁊c̄. ℭ Istius annunciationis osndit fru
ctum cū dicit. In medio ecclesie ⁊c̄. Quasi dicat. Per
hoc congregatur tibi magna ecclesia in cuius medio
laudabo te. Et dicit in medio: q2 sic colūna i medio do
mus ipsam sustentat: lucerna in medio domus illumi
nat: cor in medio corp' viuificat: ita xp̄s in medio eccle
sie. Et ideo de ipso ꝯnr dr̄ ꝙ stetit iesus in medio ⁊c̄.
ℭ Deinde cū dicit. (Et iteꝝ ⁊c̄.) Ostēdit ꝙ ipse xp̄s
dependet ex pr̄e per hoc qḋ dicit. Ero fidēs in eū. Hoc
s̄m hieronymū h̄etur. Esa.8. Ubi nos h̄emus. Expe
ctabo dn̄m q abscōdit faciem suā a domo iacob ⁊c̄. S3
Esa.i2. expresse habetur. Fiducialr agam ⁊ non time
bo. Ergo ero fidens in ipso pro gloria corporis: ⁊ mē

tis: quod supra dixit consumationē. p̄s. In te do d
mine speraui. Ostendit aūt quā spem h3: q2 nō quācū
q3: sed firmam que dr̄ fiducia. Spes enim ⁊ si non sit
de impossibili: tn̄ h3 timorem coniunctum quandoq3:
⁊ tunc ꝓprie dr̄ spes. Spes qn̄q3 est firma ⁊ sine timo
re: ⁊ tunc ꝓprie dicitur fiducia. Et istam habuit xp̄s.
ℭ Deinde cū dicit. (Et iteꝝ ⁊c̄.) Ostendit tertiū.s.ꝙ
refert nos in deū dicēs. Ecce ego ⁊c̄. Et habet. Esa.8.
Quasi dicat. Relat' sum in deū: ego inq̄ʒ q sum fidēs:
⁊ silr pueri mei quos in deū reduco.s.discipuli mei. Jo
an.vlti. Pueri nunqd pulmentariū habetis? Quos dedit
dit mihi deus. Jo.i7. Tui erāt: ⁊ mihi eos dedisti. Isti
dicunt pueri pp puritatē.i. Reg.2i. Si mūdi sunt pue
ri ⁊ maxime a mulieribus. Et paulo post ibidē legitur. 2
Fuerunt vasa puerorū scā. Item ꝓpter simplicitatē3.i.
cori.i4. Nolite pueri effici sensibus: sed malicia paruu
li estote. Itē pp humilitatē. Mat.i8. Nisi conuersi fue
ritis: ⁊ efficiamini sicut paruuli ⁊c̄. Istos aūt pueros
dedit mihi dn̄s: q2 Jo.6. Nemo pōt venire ad me: nisi
pater q misit me traxerit eū. Lectio, IIII.

Quia ergo pueri cōicauerūt car
ni ⁊ sanguini: ⁊ ipse silr partici
pauit eisdē: vt p mortē destrue
ret eū q habebat mortis imperiū
id est dyabolum. † Et liberaret eos q timore 3
mortis p totam vitā obnoxij erant seruitu 3 q°. 48. ar.
ti. Nusq̄ʒ.n.angelos apphendit: sed semē 4°.
abrae apphendit. Uñ debuit per oia fratri
bus similari: vt misericors fieret ⁊ fidelis
pontifex ad deū: vt repropiciaret dlicta po
puli. In eo.n.in quo passus est ipse ⁊ tenta
tus potens est ⁊ eis q tentantur auxiliari.
ℭ Supra ostendit aplś couenientiā mortis: xp̄i ex p
te patris mortē deponentis: hic ostendit idē ex pte ipsi
us xp̄i mortē patientis. De xp̄o v̄o dixit ꝙ erat actor
salutis fideliū: ideo hic intendit ostendere quō per pas
sionē effectus ē actor salutis eoꝝ. Et circa hoc tria fa 4
cit: Primo.n.ostēdit ꝯdōnē nāe: per quā mori potuit.
Scḋo ostendit vtilitatē quā p mortē attulit ibi. (Ut p
mortem ⁊c̄.) Tertio ꝓbat qḋ proposuerat ibi. (Nusq̄ʒ
enim angelos ⁊c̄.) Dicit ergo. Ita dixi ꝙ ipse ⁊ pueri
sunt ex vno oēs ⁊ ꝙ vocauit eos fratres: ergo cōueni
ens fuit ꝙ esset eis similis: nō tantū q2 impartitur eis
participationē nature diuine qḋ est ex dono gratie: sed
ēt q2 ipse nāʒ eoꝝ assumpsit. Unde dicit. Q2 ergo pue
ri cōicauerunt carni ⁊ sanguini: ⁊ ipse similiter partici
pauit eisdem. Noīe carnis ⁊ sanguinis aliquando ipa
nā carnis ⁊ sanguinis intelligit. Geñ.2. Hoc nūc os ex
ossibus meis: ⁊ caro de carne mea. Aliqñ v̄o vitia car
nis sanguinis. Mat.i6. Caro ⁊ sanguis nō reuelauit 5
tibi. Aliqñ v̄o ipsa corruptibilitas carnis ⁊ sanguinis
.i. Cor.i5. Caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebūt ne
q3 corruptio incorruptionem. Sed h̄ non intelligit d
vitijs: xp̄s.n.assumpsit nām sine peccato: sed cū pas
sibilitate: q2 assumpsit carnē similē peccatrici. Roma.
8. In similitudine3 carnis peccati. Ipse ergo cōicauit
vel pueris: vel etiam carni ⁊ sanguini. Et totum simi
liter: q2.s.non carni fantastice vt dixit manicheus: nec
accidentaliter vt dixit Nestorius: sed vere carni ⁊ san
guini: sicut ⁊ pueri: ⁊ in vnitate persone.
ℭ Cōseq̄nter osndit vtilitatē quā p mortē attulit cum
dicit. Ut destrueret ⁊c̄. Et circa h̄ facit duo. Prio enim
ostēdit vtilitatē istā ex pte dyaboli q tenebat. Secūdo
ex parte

a ex pte nr̃a q̄ tenebamur ibi.(Ut liberaret eos ꝛc.)Di
cit ergo. Ideo participauit.idest assũpsit nãz in q̃ pos-
set pati ꝛ mori: qđ nõ poterat in diuina: vt ꝑ mortez de
strueret eũ q̄ hẽbat mortis iperiũ.i. dñiũ. Sed quõ hʒ
dyabol᷒ mortis dñiũ? Hoc.n.ẽ soli᷒ dei.i. Reg.2. Dñs vi
uificat ꝛ mortificat.ꝛ Deut.32. Ego occidã ꝛ viuere fa
ciã ꝛc. R̃ndeo dõm ẽ ꝙ alr̃ hʒ dñiuʒ mortis iudex: q꞉.s.
q̃si mortẽ īfligẽs cum ꝑ mortẽ punit. aliter latro: q̃si.i.
mortẽ sibi ex demerito egrenis. Primo mõ de᷒ hʒ mor-
tis iperiũ. Geñ.2. Quacũq; die comederis ex eo morte
morieris. Scđo mõ dyabol᷒ q̄ suadẽdo hoi pctm̃ mor
tis ipsi ꝛ addurit. Sap.2. Inuidia dyaboli mors intrauit
i orbẽ terrarũ. Dicit aũt destrueret. nõ quãtũ ad subaʒ
2 quã hʒ icorruptibilẽ. ñ q̃tũ ad maliciã: vt aliq̄ñ dyabo
l᷒ bon᷒ fiat: vt dic̃ Origenes: ſʒ quãtũ ad ptãtis dñiuʒ.
Jo.12. Nũc iudiciũ ẽ mundi: nũc ꝑnceps mũdi huius
eijcietur foras. Col.2. Expolians ptãtes ꝛ ꝑncipat᷒ tra-
duxit cõfidẽter palã triũphãs illos in semetipso. Et h̃
factũ ẽ ꝑ mortẽ xp̄i triplici rõne. Una ẽ ex pte xp̄i. Iu
stitie enĩ est ꝫa rõ vt victor victũ sibi subijciat.2. Pe.
2. A q̄ enĩ qs supat᷒ ẽ hui᷒ ꝛ seruus ẽ. xp̄s.n. vicit dya
bolũ Apocalip.5. Uicit leo de tribu iuda. Et iõ iustũ ẽ
dyabolũ sibi eẽ subm̃. Luc.11. Cũ fortis armat᷒ custodit
atriũ suũ ꝛc. Alia rõ ẽ ex pte dyaboli. Iustitia enĩ exi
git: ꝙ q̄ male vtitur ptãte sibi ꝯcessa amittat eã. Dya-
3 bolo aũt data est ꝑmissiue i pctõres quos seduxit: ſʒ nõ
in bonos. Quia ḡ hãc extẽdere p̃sumpsit ẽt i ipso xp̄o
q̄ pctm̃ nõ fec̃. Jo.14. Uenit ꝑnceps mũdi hui᷒: ꝛ i me
non hʒ q̄cq̃. Et iõ meruit illã ꝑdere. Tertia rõ est ex
pte nr̃i: q꞉ iustũ ẽ ꝙ victus fit ꝑ vuus victoris: vt dictuʒ
est. Hõ aũt ꝑ pctm̃ seruus erat dyaboli. Jo.8. Qui fac̃
peccatũ seruus est pcti: ꝛ ita subiectus dyabolo: ꝛ ob-
noxi᷒ pctõ. Xp̄s aũt soluit preciuʒ ꝑ peccato nr̃o. ps.
Que nõ rapui tũc exoluebã. Sublata ḡ cã ꝑuitutis.s.
pctõ: ꝑ xp̄m est hõ liberatus. ¶ Sciẽdũ ẽ aũt ꝙ nul-
la alia satisfactio fuit ꝯueniens. Hõ.n. erat debitor. vn᷒
aũt bene põt satisfacere pro alio ex charitate. Nullus
ẽt pro tota huãna nã: q꞉ nõ hʒ ptãtẽ sup illã. Nec etiaʒ
ipsum huãnũ gen᷒ sufficiẽter poterat satisfacere: quia
4 totũ erat peccato obnoxiũ. Nec ẽt angelus: q꞉ ista satis
factio est ad gloriam que excedit facultatem natur̃ an
geli. Oportuit ergo esse hominem qui deberet satisface
re: ꝛ deum qui solus habet potestatem super totum hu
manum genus qui posset pro toto humano genere satis
facere. Per mortem ergo dei ꝛ hominis destruxit euʒ
qui habet mortis imperium.
¶ Consequenter cũ dicit.(Ut liberaret eos ꝛc.) Põi
tur alia vtilitas ex pte nr̃a. Hõ.n. intantum est seruus
peccati inquãtũ iducit̃ ad peccãdũ. Inter oĩa ꝟo duo
sũt que inducũt ad peccãdũ efficacissime.s. p̃sentiũ bo-
norum amor male inflãmãs. presentiũ ẽt penaꝝ timor
male humilians. De his. ps. Incẽsa igni q̃tuʒ ad ꝑmũ: ꝛ
5 suffossa quãtũ ad scđm. Hec aũt duo in ideʒ reducunt̃:
q꞉ quanto quis amat bonũ aliqđ: tãto timet malum si
bi ꝯtrium. Ista sunt q̄bus hõ ligat̃ ꝛ ꝯtinet̃ in peccato:
magis tñ ꝑ timorem mouetur q̃ per amorẽ. Unde vi-
demus ꝙ feue bestie penaꝝ timore retrahunt̃ a maxi-
mis voluptatibus. Et sic timor maxime ligat hoies.
Inter oẽs autem timor mortis est maximus. Est.n. fi-
nis terribiliũ. Uñ si hõ timorẽ istũ superat: supat oẽs: ꝛ
hoc superato superatur oĩs amor mũdi inordinatus.
Et iõ xp̄s ꝑ mortem suam fregit hoc ligamẽ: q꞉ abstu-
lit timorem mortis: ꝛ per ꝯñs amorem vite presentis.
Quãdo enim ꝯsiderat hõ ꝙ filius dei dñs mortis mo
ri voluit nõ timet mori. Uñ ꝑus dicebat ille. Eccl.41.
O mors q̃ amara ẽ memoria tua. Sed post clamat ap

postolus. Phil.1. Desideriũ hñs dissolui ꝛ esse cũ xp̄o. b
Unde Mat.10. Nolite timere eos q̄ occidunt corpus
ꝛc. Dicit ḡ. Ut liberaret eos q̄ timore mortis obnoxij
erãt seruituti.s. pcti ꝑ totã vitam quam nimis appete
bãt. Uel aliter. hõ enim duplici seruituti erat obnoxi᷒
.s. legis. Uñ act.15. Lex dr̃ iugũ qđ nec nos nec patres
nostri portare potuim᷒. Manus.n. moysi erãt graues
Exo.17. Gal.4. Ut eos q̄ sub lege erãt redimeret. Erãt
ẽt obnoxius seruituti peccati. Ab ista duplici seruitu-
te xp̄s nos liberauit. Differentia aũt inter nouũ ꝛ vet᷒
testamẽtũ ẽ timor ꝛ amor. In nouo est amor. Jo.14. Si
diligitis me mãdata mea seruate. Uetus autẽ fuit lex 2
timoris. Ro.8. Nõ.n. accepistis spm̃ seruitutis iteꝝ in
timore. Et ideo dicit. Ut liberaret nos qui timore mor
tis corporalis. quam infligebat lex ꝑ totam vitam ob-
noxij erant seruituti legis.
¶ Consequenter cũ dic̃.(Nusq̃.n. angelos ꝛc.) Pro-
bat apostol᷒ vtilitatez quã mors xp̄i attulit. Et circa h̃
tria fac̃. Primo.n. oñdit ꝙ xp̄s ꝑ mortẽ nos liberauit:
qđ ꝓbat ex ꝯditione nature passibilis quã assumpsit.
Scđo cõcludit similitudinẽ ibi.(Uñ debuit ꝛc.) Ter
tio oñdit similitudis vtilitatẽ ibi.(Et misericors fieret
ꝛc.) Dicit ḡ. Ita dixi ꝙ xp̄s per mortez suam liberauit
nos a peccato ꝛ morte. Nec ẽ dubiũ ꝙ q̃tũ ad condi-
tionẽ nature angel᷒ maior ẽ hoie: ſʒ q꞉ angel᷒ non fuit
obnoxius ꝑuituti nec digni᷒ morte: ideo nõ assumpsit 3
angelũ. Q꞉ si assumpsisset angeluʒ h̃ vtiq; fuisset ꝑ
dignitatẽ nature: ſʒ nusq̃ legim᷒ ꝙ assumpsit eũ: ſʒ im
humanam nãz: non tñ ydealem: sed in indiuiduo ꝛ at-
homo: ꝛ hoc ex semie abrahe. Mat.1. Filij abrahã ꝛc.
Et hoc addit vt iudei magis vererent̃ xp̄m. Signãter
vero dicit. Apprehendit: q꞉ illud ꝓpe dr̃ apprehendi
qđ fugit. Nõ solũ ẽt ipsa nã huãna fugiebat a deo: sed
ẽt ipsi filij abrahe. Zach.7. Auerterũt scapulas ꝛc. Glo.
Chriso. Magnũ ꝛ mirabile ꝛ stupore plenum ẽ carnẽ
nostram sursum sedere ꝛ adorari ab angelis ꝛ archan
gelis. Hoc ego sepius in mẽte versans excessuʒ patior.
magna de genere humano ymaginans.
¶ Deide cũ dic̃.(Uñ debuit ꝛc.) Ex p̃dictis ꝯcludit
similitudinẽ. Quasi dicat. Quia ḡ nõ apprehẽdit ãge
los: ſʒ semẽ abrae. iõ debuit ꝑ oĩa assimilari fratribus. 4
Per oĩa inq̃ in q̄b᷒ sunt fratres: nõ in culpa ſʒ in pe-
na. ꝛ iõ dʒ hẽre passibilẽ nãz. Uñ infra.4. Tẽtatũ aũt
per oĩa pro similitudine absq; peccato ꝛc. q̃nãuʒ.s. ad
penã. nõ tẽtatione culpe. Item sunt fratres quãtuʒ ad
grãm.1. Jo.3. Uidete qualẽ charitatẽ dedit nobis deus
pater vt filij dei nominemur ꝛ simus. Ro.8. Quos p̃-
sciuit ꝛ predestinauit conformes fieri ꝛc.
¶ Cõsequẽter ponit vtilitatẽ istius similitudinis duʒ
dicit.(Et misericors fieret ꝛc.) Ubi duo facit: q꞉ ꝑmo
ponit eã. Secũdo exponit ipsaʒ ibi.(In eo.n. ꝛc.) Nã
xp̄s ſm ꝙ mediator est: duplex hʒ officium. Unum ꝙ
preponit̃ toti humano generi: sicut iudex. Jo.5. Pote
statẽ dedit ei iudiciũ facere ꝛc. Aliud ꝑ cõparationem 5
ad deũ apud quem pro nobis quasi aduocatus inter-
pellat: quia assistit vultui ei᷒ pro nobis. infra.9.ꝛ.1. Jo.
2. Aduocatũ habemus apud patrem iesum christum
ꝛ cetera. In iudice aũt maxime desideratur misericor-
dia ꝛ precipue a reis. In aduocato desiderat̃ fidelitas.
In christo autez insinuat apostolus illa duo eẽ ꝑ pas-
sionẽ ei᷒. Humanũ eniʒ genus in christo inquãtum ẽ
iudex desiderabat misericordiam. Inquãtum aduoca
tus fidelitatẽ. Et ista duo exhibuit xp̄s ꝑ passionem.
Unde quantuʒ ad primum dicit ꝙ per passionem as-
similatus ẽ fratribus vt misericors fieret. Sʒ nunquid
nõ fuit misericors ab eterno: quia miserationis ei᷒ sup.

c d omnia opera eius. ps. Itē ab initio habuit misericor/
diā. Job. 31. Ab infantia creuit mecū miseratio. Rn°. di
cēdū ē q miseratio dr̄ q̄si miserū cor sup aliena miseria:
⁊ hoc ē dupl'r. Uno mō p solā apprehēsionem: ⁊ sic de
us sine passione nr̄am miseriā apprehēdit. Ipse. n. co/
gnouit figmētū nr̄m: vt dr̄ in ps. Alio mō p experiētiaz:
⁊ sic xp̄s potissime in passiōe expertus est miseriā nr̄az.
Itē ipse ē fidelis aduocat'. Et iō dr̄ pōtifex. isra. 9. Xp̄s
assistēs pōtifex futurorū bonorū. Et ad illā reqrit q sit
fidelis. 1. Cor. 4. Hic iā q̄rit iter dispensatores. vt fidelis
qs inueniat: ⁊ hoc totū vt repropiciaret delicta populi.
s. pro quo mortē sustinere voluit. Ipsa enim passio alle
a gatio est: ⁊ fidelium interpellatio.
¶ Deinde cū dic. (In eo. n. ⁊c.) Exponit istā vtilitatē
⁊ ɔtinuat sic. Quasi dicat. Nō loquor de xp̄o inquātū
deus: s; īquātū ē hō. Et iō l eo. idest i illa nā quā assum
psit: vt experiret in se nr̄am cām eē suā. Uñ dic. Et tētat'
⁊ passus est. ideo potēs ē ⁊c. Uel aliter. Ideo fact' ē mi
sericors ⁊ fidelis: qr in eo q passus ⁊ tētatus ē: h; quē
dā ɔueniētiā ad hoc q misereat. Et dic tētatus: non a
carne: s; ab hoste. Mat. 4. Ductus ē iesus in desertum
a spū: vt tētaret a dyabolo. In ipso. n. nō fuit aliq̄ rebel
3 lio ptis inferioris ad supiorē: s; passus ē i carne ꝓ nob
. 1. Pe. 2. Xp̄us passus est ꝓ nobis ⁊c. Et. 4. Xp̄o ergo
in carne passo ⁊ vos eadem cogitatione armamini.

CAP. III.

e
Unde fratres sancti: vocationis
celestis pticipes: †considerate
Op' apostolū et pontificē cōfessiōis
20. nostre. Jesum: qui fidel' ē ei qui
fecit illū: sicut ⁊ Moyses in omni domo
Ma eius. Amplioris. n. glorie iste p̄ Moyse di
cha. gnus habitus est: q̄nto ampliorem honorē
2. ca°. h; domus: qui fabricauit illaz. Omnis nā/
q; domus fabricatur ab aliquo. †Qui autē
4 oīa creauit deus est. Et moyses quidem fi/
delis erat in tota domo eius tanq̄ famulus
in testimoniū eorū que dicenda erant. Chri/
stus v° tanq̄ filius in domo sua. Que do
mus sumus nos si fiduciaz ⁊ gl'iam spei vs
q; ad finez firmam retineamus.
¶ Sicut supra dictuz fuit lex vetus ex tribus habui
auctoritatē. s. ex angelo. ex moyse. ⁊ ex aaron pōtificet
Apostolus aūt supra ptulit christum actorem noui te
stamēti angelis p quos lex data fuit: hic intendit ipsuz
preferre moysi qui fuit promulgator: ⁊ quasi legislator
veteris testamēti. Et circa h̄ facit duo. Prio enim pfert
5 christū moysi. Secundo concludit ex hoc q sit effica
cissime obediendum xp̄o ibi. (Quapropter sicut dicit
2 spūssanctus ⁊c.) Circa primum tria facit. Primo pre/
mittit dignitatē christi. Secūdo ondit quid sit cōmu/
ne christo ⁊ moysi ibi. (Amplioris autem glorie ⁊c.)
Circa primum duo facit: q: p̄mo ponit cōditionē eorū
ad quos loquit. Secūdo cōditionē eius de quo loqui/
tur ibi. (Cōsiderate apostolū ⁊c.) Illos āt ad quos lo/
quit describit tripl'r. Primo ex charitate. Uñ dicit. Fres.
q̄si diceret: qr ex semine abrae fratres estis: ⁊ xp̄i inter
vos adinuicem. Mat. 23. Oēs vos frēs estis ⁊c. Item
fratres xp̄i. supra. 2. Non ɔfundit eos vocare fratres.
Hāc aūt fraternitatē fac charitas. ps. Ecce q̄ bonum
⁊ q̄ iocūdū ⁊c. Scdo ēt dscribit eos ex sāctitate cū dic
sancti. Et h̄ pp sacramētorū pceptionē. 1. Cor. 6. S; ab/
luti estis: s; sāctificati estis ⁊c. Tertio describit eos ex vo/ d
catiōe cū dic. Uocatiōis celestis participes. Ista autez
vocatio dupliciter pōt intelligi celestis esse. Uel quia
vocati sunt ad celestia regna. 1. The. 2. Uocauit nos ad
suū regnū ⁊ gloriā. Ul' vocauit nos vocatiōe celesti: qr
nō hūana adinuctione: s; celesti gratia. Galath. 1. Uo/
cauit p gratiā suam. Ro. 8. Quos autem predestinauit
hos ⁊ vocauit ⁊c. Esa. 41. Quis suscitauit ab oriēte iu
stum: vocauit eum: vt sequeretur se.
¶ Consequenter describit illū d quo loqt cū dic. (Cō
siderate ⁊c.) Infra. 12. Aspiciētes in actorē fidei: ⁊ ɔsu
matorē iesum ⁊c. Sed quē? Apostolū inqt ⁊ pōtificez
ɔfessionis ⁊c. Apostolus. n. in sequētibus prefert xp̄m
moysi ⁊ aaron. ⁊ iō ascribit ei vtrūq; dignitatē: moysi 2
. s. qr missus fuit a deo. ps. Misit moyses seruū suum.
Aaron v° q pōtifex fuit. Exo. 28. Applica quoq; ad
te aaron ⁊c. Xp̄s aūt excellētius missus fuit apostol'
q̄ moyses. Exo. 4. Obsecro dn̄e mitte quem missurus
es. Quasi dicat. Aliuz digniorē missurus es. Itez ipse
est pontifex ⁊ sacerdos. ps. Tu es sacerdos i eternū s;
ordinē melchisedech. Quasi ergo p̄mittit h̄ cōditionē
suam principalem dicēs. Uñ. idest ergo fratres cōside
rate apostoluz. Quasi dicat. Pretermittatis ɔsiderare
illū apostolum. idest missuz moysem ⁊ pōtificē aaron:
⁊ ɔsiderate apostolū ⁊ pōtificem cōfessionis nostre. id
est illuz quē nos cōfitemur. Hoc. n. est necessarium ad
salutem. vt confiteamur eū. Ro. 10. Corde creditur ad
iustitiā: ore aūt ɔfessio fit ad salutem. vel cōfessionis. id
est sacrificiū spūalis. Omnis enim sacerdos ordinat ad 3
sacrificia offerenda. Duplex autem sacrificiū. s. corpora
le vel temporale. Et ad hoc institutus fuit aaron. Aliō
autez est sacrificium spūale: qd̄ est in fidei confessione.
ps. Sacrificiū laudis honorificabit me. Et ad istud sa
crificium institutus est christus: non ad thauros. Esa.
1. Holocausta arietum ⁊ adipē pinguium ⁊ sanguinem
vitulorū ⁊ agnorū ⁊ hircorū nolui. Et paulo post ibidē
sequitur. Ne offeratis vltra sacrificium frustra.
¶ Deinde cum dicit. (Qui fidelis ⁊c.) Cōparat xp̄m
moysi. De aaron infra facit mentionem spālem: ⁊ pōit
p̄mo hic vt dictum est illud in quo ɔueniunt. ¶ Sciē
dum est autem q totum hoc qd̄ hic dr̄ de moyse fun/ 4
datur super illud qd̄ hētur. Numeri. 12. Ubi dominus
ostendit excellentiam moysi postq̄ iurgati sunt cōtra
ipsum aaron ⁊ maria. vbi ponuntur hec verba q̄ apo/
stolus hic allegat. Ibi enim dicitur sic. At non talis s/
uus meus moyses qui in omni domo mea fidelissimus
est. Hoc autem potest conuenire ⁊ christo ⁊ moysi. De
moyse enim patet ex ipsa historia allegata. De christo
etiam intelligitur: qr ipse secundum q homo fidelis ē
ei qui fecit eum. s. deo patri quem secundum humani/
tatem fecit. Ro. 1. Qui factus est ei ex semine dauid s;
carnem. Secundum enim q deus non est factus nec
creatus. sed genitus. Fidelis autem fuit deo patri: qr
gloriam eius querebat non suam. Jo. 8. Ego gloriam 5
meam non quero. Et. 7. dicitur. Qui querit gloriā ei'
qui eum misit hic verax est: ⁊ iniustitia in illo non est.
Fidelis ergo est xp̄s ei qui fecit eum sicut moyses: ⁊ h̄
in omni domo eius: q̄ dom' ē vniuersitas fidelium de
qua. ps. Domum tuam decet sanctitudo dn̄e ⁊c.
¶ Deinde cū dicit. (Amplioris enim glorie ⁊c.) Pre
fert christū moysi: ⁊ h̄ quantuz ad duo. Primo quan/
tum ad potestatem. Secundo quātuz ad conditionez
ibi. (Et moyses quidē ⁊c.) Cōmendādo aūt christum
cōmendat ipsum habuisse honorem in omni domo: s;
q christus ipsuz excellat ostendit. Ubi p̄mo ponit rō/
nem. Secūdo manifestat ibi. (Omnis nāq; dom' ⁊c.)

a Ratio aũt apostoli ē q̄ maior gloria debetur illi qui fe
cit domum q̄ illi q eam inhabitat. xp̄s aũt fabricauit
domũ. ps. Tu fabricatus es auroraʒ ⁊ solē. prouer. 9.
Sapientia edificauit sibi domũ. idest ecclesiā. Ip̄e. n.
xp̄s p quē grā ⁊ veritas facta ē tāq̄ legislator edificauit
ecclīā. Moyses aũt tāq̄ legis pnūciator. ⁊ iō solũ vt p
nūciatori debit glīa moysi. Un̄ ⁊ resplēduit facies ei⁹
de q̄. Exod. 34. ⁊. 2. Cor. 3. Ita vt nō possent filij israel
intēdere i faciē moysi pp glīaʒ vult⁹ ei⁹. Cōtinuat ḡ sic
littera. Tu dicis q̄ xp̄s ē fidel sic moyses. q̄re ḡ dimit
temus ne ꝯsideremꝰ ē Certe q̄ āplioris glīe dign⁹ ē hi
c⁹ p̄e moyse. quāto ampliorē glīaʒ hʒ dn̄s dom⁹ q fecit
illā. Q. d. ⁊ si moyses multũ sit honorabil: tn̄ xp̄s ho
2 norabilior ē: sic fabricator dom⁹. ⁊ sic legislator p̄nci
pal. Job. 36. Ecce de⁹ excelsus i fortitudie sua: ⁊ nullus
ei silis i legislatoribus. Si ḡ debet glīa moysi: amplio
ri dign⁹ est xp̄s. 2. Corin. 3. Si ministratio dānationis
in glīa ē multo magis ministeriũ iustitie erit i glīa.
¶ Cōsequēter pbat minorē sue rōnis cũ dic. (Ois nā
q̄ dom⁹ ⁊c.) Maior aũt ē q̄ xp̄s fabricauit domũ istā. ⁊
h pbat p̄: q̄ ois dom⁹ indiget fabricatore. Scd̄o q̄ ista
dom⁹ de q̄ loq̄t: a xp̄o fabricata ē ibi. (Qui aũt oia ⁊c.)
Primo ḡ pbat q̄ ista domus. sic ⁊ q̄lʒ alia indiget fa
bricatore: q̄ diuersa nō ꝯiūguntur nisi ab aliq̄ vno: sicut
pʒ ī domo artificiali: in q̄ ligna ⁊ lapides ex qb⁹ cōpo
3 sita ē vniũt ab aliq̄. Aggregatio aũt fideliũ q̄ ē i ecclīa: ⁊
dom⁹ dei ex diuersis collecta ē. s. iudeis ⁊ gentib⁹ seruis
⁊ liberis. Et iō ecclīa sic ⁊ ois domus ab aliq̄ vniente
fabricat. Hui⁹ rōis pōit tm̄ ꝯclusionē supponēs verita
tē p̄missaꝝ ex sci euidētia. i. Pe. 2. Ipsi tāq̄ lapides vi
ui superedificamini domos spūales ⁊c. Eph. 2. Superedi
ficati supra fūdamētũ apostoloꝝ ⁊ pphetarum ⁊c.
¶ Deide cũ dic. (Qui aũt creauit ⁊c.) Probat q̄ xp̄s
sit isti⁹ domus edificator. De⁹. n. q fec oia ⁊c. Et si h i
telligit de toto mūdo planũ ē. ps. Ipse dixit ⁊ fcā sunt
⁊c. Est aũt creatio spūal q̄ fit p spm̄. psal. Emitte spm̄
tuũ ⁊ creabūt: ⁊ renouabis faciē ⁊c. Et h fit a deo per
xp̄ʒ. Ia. i. Volūtarie genuit nos v̄bo veritatis: vt sim⁹ ini
tiũ aliqd̄ creature ei⁹. Ephe. 2. Ipsius factura sumus
4 creati i xp̄o iesu i opib⁹ bōis ⁊c. De⁹ ḡ istā domũ. s. ecclīā
ex nihilo. s. ō statu pctī i statũ grē creauit. ḡ xp̄s p quē
fecit oia. supra. i. Per quē fecit ⁊ secula. Jo. i. Oia p ip
sũ fcā sunt. ⁊ sine ipso ⁊c. Est excellētior: vtpote. q̄ hʒ
ptātē factoris: q̄ moyses q soluʒ fuit pnūciator.
¶ Deinde cũ dic. (Et moyses qdē ⁊c.) Prefert xp̄m
moysi quātũ ad ꝯditionē: ⁊ circa hoc duo fac. Prio. n.
ponit rōnē suā. Scd̄o manifestat eā ibi. (Que domus
⁊c.) Apostolus valde diligēter notat v̄ba illa scripta
de moyse. in qb⁹ duo dicunt de ipso. vocat. n. seruus vo
cat ēt fidel nō in domo ppa: sʒ i domo dei nr̄i. Et q̄tũ
ad ista duo p̄fert xp̄ʒ moysi. Prio. n. ondit qd ꝯueniat
moysi. Scd̄o qd ꝯueniat xp̄o ibi. (Xp̄s v̄o tāq̄ filius
5 ⁊c.) Dic ḡ q̄ moyses fidelis erat tāq̄ seru⁹. id ē sic fidel
c dispēsator. Mat. 25. Euge serue bone ⁊ fidel: q̄ i pauca
fuisti fidelis: supra multa te ꝯstituā ⁊c. Xp̄s aũt quodā
mō seruus ē. s. scd̄ʒ carnē. Phil. 2. Formā serui accipiēs: sʒ
moyses fuit famul⁹ in v̄bis dei ꝓponēdis filijs israel.
Ex q̄ pʒ. q̄ q̄ erat fidelis famul⁹. illa q̄ dicebat ordia
bāt ad aliud. i. ad xp̄ʒ. Et h erat testimoniũ eoꝝ q̄ dicē
da erāt. Jo. 5. Si crederetis moysi crederetis forsitan
⁊ mihi. de me enim ille scripsit. Actuũ. 10. Huic oēs p
phete testimonium perhibet. Quia ergo erat famul⁹:
iō erat nō in domo propria sʒ in aliena. Et q̄ ea q̄ dice
bat erant in testimoniũ eoꝝ que dicenda erant ō chri
sto. Ideo moyses oiquaq̄ minor est christo.
¶ Deide cũ dic. (Christus v̄o ⁊c.) Ondit qd ꝯueniat
xp̄o. q̄. s. xp̄s nō ē sic seruus: sʒ sicut filius in domo pa b
tris: ⁊ p ꝯ̄e sua: q̄ heres nālis. supra. i. Quē ꝯstituit
herede vniuersoꝝ ⁊c. Ecclesia. n. est domus xp̄i. puer.
14. Sapiēs mulier edificat domũ. ps. Dn̄s dixit ad me
fili⁹ me⁹ ē tu ⁊c. Mat. 3. Filius meus dilectus ⁊c. Est
ergo nō seruus: sʒ filius ⁊ in domo sua: sed moyses ē ser
uus in domo aliena. Jo. 8. Filius manet in eternum.
¶ Deinde cũ dic. (Que domus ⁊c.) Ondit q̄ ista do
mus sit sua ⁊ q̄ sit. Ista. n. dom⁹ sūt fideles: ⁊ sūt dom⁹
xp̄i: q̄ credūt in xp̄m. i. Thi. 3. In domo dei q̄ est eccle
sia. Et ēt q̄ xp̄s hītat in ipsis. Phil. 3. Habitare xp̄m
per fidē in cordibus vestris. Hec ḡ domus. s. nos fide 2
les sumus. Ad hoc aũt q̄ simus domus dei quattuor
reqrunt circa domũ q̄ nō sunt in tabernaculo. Et ista
tāgit apostolus. Primo q̄ spes nr̄a ⁊ fides sit certa ⁊
pmanēs. tabernaculũ aũt ⁊ si sit firmũ: tn̄ cito moue
ri pōt. Et significat illos q ad tp̄s credūt: ⁊ in tp̄e ten
tationis recedūt. Et iō dic. Si retineamus fiduciam.
dictũ ē supra q̄ fiducia ē spes cũ expectatiōe firma opi
nione. 2. Cor. 3. Fiduciā taleʒ hēmus p xp̄m ad deum.
Scd̄o q̄ sit ordinate disposita. Et iō dicit. Spei glīaʒ.
idest ad gloriam dei ordinate. ita q̄ cōtēptis alijs glo
riemur i spe glorie. Jere. 9. In hoc glorietur q gloriat sci
re ⁊ nosce me. Tertio q̄ sit pseuerās. Un̄ dicit vsq̄ in
finem. Mat. 10. Qui perseuerauerit vsq̄ in finem: hic
saluus erit. Quarto q̄ sit firma vt. s. nulla aduersitate 3
moueatur. Unde dicit. Firmam. infra. 6. Confugimus
ad tenendam propositam spem: quā sicut anchoram
habemus anime tutam ⁊ firmam. Lectio. II.

Uapropter sicut dicit spiritussā Psal.
ctus. †Hodie si vocē eius audie 94°.
ritis nolite obdurare corda vr̄a
sicut in exacerbatione scd̄m diē Deu.
temtationis in deserto. †Ubi tētauerunt me 6° ca.
patres vr̄i pbauerunt ⁊ viderunt opa mea
quadraginta annis. Propter quod offen
sus fui generationi huic: ⁊ dixi semper hi
errant corde. Ipsi autē non cognouerunt
vias meas quibus iuraui in ira mea: si itroi 4
bunt in requiem meam.
¶ Supra pbauit apostolus q̄ xp̄s est maioris excel
lētie q̄ moyses: h ꝯcludit q̄ magis est obediendum
xp̄o. Et h fac pp auctoritatē pphete dauid in ps. Ubi
tria facit. q̄ p̄ pponit auctoritatem q̄ ꝯtinet quādā ex
hortationē. Secūdo exponit eā ibi. (Videte fr̄es ⁊c.)
Tertio ex auc̄tate ⁊ expositione arguit. 4. ca. ibi. (Ti
meamus ergo fratres ⁊c.) Circa p̄m̄ tria facit. Primo
enim insinuat auctoritatē v̄boꝝ sequētiũ. Scd̄o pōit
exhortatōeʒ q̄ ē i auctoritate ibi. (Hodie si voceʒ eius
⁊c.) Tertio pōit quādā silitudinē ibi. (Sicut i exacer
batione ⁊c.) Auctoritas v̄boꝝ ē ex hoc q̄ nō sūt pla
ta hūana adinuentione: sʒ a spiritu sancto. Unde dicit. 5
Quapropter sicut dicit spūscūs. Ipse aũt v̄ba veteris
testī allegat p nouo ne credat q̄ tm̄ sīut referēda ad
vetus testm̄. imo ēt ad nouũ: ⁊ ad aliud tēpus referri
debēt. Et sunt v̄ba spiritu sancti: q̄ vt dr̄. 2. Pe. i. Non
hūana volūtate allata est aliqñ pphetia: sʒ spūsancto
inspirati locuti sūt sancti dei hoīes. Ip̄e. n. dauid dicit.
2. Reg. 23. de seipso. Spūs domini locutus ē p me. In
hoc ergo ostendit auctoritatem esse veram: quia. s. est a
spiritu sancto contra manicheum.
¶ Deide cũ dic. (Hodie si vocē ⁊c.) Pōit mōitionem
ubi facit tria. Prio. n. describit tēpus cuʒ dicit. Hodie.

6 Scḋo subdit bñficiū ibi.(Si vocē ei⁹ ⁊c̃.)Tertio sub
iūgit mōitionē suā ibi.(Nolite obdurare ⁊c̃.)Tp̄s est
hodie scꝫ tp̄s diei. Tp̄s.n.legis veteris dicebatur nox.
q: erat tp̄s vmbre.infra.10.Umbrā.n.hñs lex futurorū
bonoꝝ. Sꝫ tp̄s noui testi.q: repellit vmbrā noctis le-
gis:dr̄ dies. Ro.13. Abijciamus opa tenebraꝝ ⁊ idua-
mur arma lucis ⁊c̃. Et i hac die exibet nobis bñficiū.
q: audim⁹ vocē eius:qḋ nō erat i veteri testamēto ꝗ̄ au
diebant tm̄ ꝟba ꝓphetaꝝ.supra.1.Oliꝫ de⁹ loquēs pa
trib⁹ i ꝓphetis: nouissime ꝟo dieb⁹ istis locut⁹ ē nob
i filio ⁊c̃. Esa.52. Propter h̄ sciet pplus me⁹ nomē meū
i die illa:q: ego ipē q loquebar ecce adsuꝫ. Cātícoꝝ.2.
2 Sonet vox tua in auribus meis ⁊c̃. In hoc.n.exhibet
nob bñficiū tm̄ desideratū. Luce.19. In hac die tua que
ad pacē tibi ⁊c̃. ¶ Si ḡ tm̄ bñficiū.ecce mōitio. Nol
te obdurare corda vr̄a. Cor duꝝ sonat i malū. Durumi
est qḋ non cedit:ſꝫ resistit ipellenti. Et sic dr̄ cor hois
durū qñ nō cedit diuine inspiratioī. Eccli.3. Cor durū male
hébit in nouissimo. Ro.2. Scḋꝫ duritiē tuā ⁊ cor tuuꝫ
ipenitēs thesaurizas tibi irā in die ire. Hec aūt indura-
tio ex duob⁹ cāt. Ex vno q̄si negatiue.scꝫ ex deo nō ap
ponēte grām. Ro.9. Cui⁹ vult de⁹ miseret:⁊ quē vult i
durat. Ex alio ꝟo positiue.⁊ h̄ mō idurat seipsum non
3 obediēdo dō ⁊ ñ aperiēdo cor suū grē. Zacha.7. Cor su
um posuerūt vt adamātē:ne audirēt legē:⁊ ꝟba q̄ mi
sit dñs exercituū spū suo p manū ꝓphetarū priorum.
Nolite ḡ obdurare corda vestra.i.nolite corda claude
re spirituisancto. Act.7. Uos semper spūiscō restitistis.
¶ Consequenter ponit similitudinē cū dic̃.(Sicut i
exacerbatiōe ⁊c̃.)Intētio aūt apl̄i ē ex factis prioꝝ cō
cludere p similitudinē suum ꝓpositū.q: vt dr̄ Ro.15.
Quecūqꝫ scripta sūt ad nr̄am doctrinā scripta sūt. Fac̃
aūt duo circa hoc:q: p̄ ꝓponit exēplū i generali ponē-
do culpam. Scḋo in spāli ibi.(Ubi tētauerūt me pa-
tres vestri ⁊c̃.)Ut aūt sequamur expositionē apl̄i:opꝫ
ponere iuxta lr̄a sensus q ꝯueniūt expositiōi. Legim⁹
4 aūt inter alia duas culpas filioꝝ isrl̄ grauissime pu-
nitas. Una fuit inobediētia quā habuerūt in facto ex-
ploratoꝝ de quo Nūeri.13.⁊.14. Pro quo facto idigna
t⁹ dñs voluit totū pplm delere. Unā iurauit ꝙ nullus
intraret terraꝫ ꝓmissionis exceptis duob⁹.s.Caleph ⁊
Josue. Istud aūt vocat spāliter exacerbationē:q: lꝫ per
alia pctā offendissent deū:tm̄ p illō exacerbauerūt ipm
q: sicut fruct⁹ acerb⁹ q oppoīt maturo nō ē apt⁹ ad
cibū sic tūc ira dei fuit inflexibilis. Baruch.4. Exacer
bastis eū q fec̃ vos. Aliō pctm̄ fuit pctm̄ tētatiōis. Fre
q̄nter.n.tentauerūt deū:q: qñqꝫ p aq̄.qñqꝫ p carnib⁹.
qñqꝫ ꝟo p pane ita ꝙ decies tentauerūt ipꝫ. Posset āt
aliqs putare ꝙ idē eēt pctm̄.exacerbatio ⁊ tentatio.ita
5 ꝙ vellet apl̄us dicere. Nolite obdurare corda vestra si
cut in exacerbatiōe q̄ fuit in die tentatiōis. Sed hoc ē
ꝯ expositionē apostoli. Sed dōm ē sic. Nolite obdura
re corda vestra sic̃ i exacerbatōe.⁊ iteꝝ sic̃ in die tēta-
tionis.ita ꝙ sint duo peccata. Unā ps. Conuersi sunt ⁊
tentauerunt deū ⁊ sanctū isrl̄ exacerbauerunt.
¶ Consequenter ꝓsequit culpas i spāli cū dic̃.(Ubi
tentauerūt me patres vestri ⁊c̃.)Et circa h̄ duo facit.
q: p̄mo ponit peccatū tentatiōis. Scḋo peccatuꝫ exa-
cerbatiōis ibi.(Et dixi semp hi.⁊c̃.)Circa p̄m̄ tria fac̃.
Primo.n.ponit pctm̄ tentatiōis. Scḋo ostēdit ei⁹ graui
tatē ibi.(Probauerūt ⁊c̃.)Tertio ponit penā ibi.(Pro
pter qḋ offensus fui.)Dicit ḡ. Peccatum tentatiōis:q:
s̄m die tentatiōis in qua in deserto. Tentare aūt ē expi
mētū sumere de re quā q̄s ignorat. Unā ꝙ q̄s tētat deū
ꝓcedit ex infidelitate. Sed sciēdū ē ꝙ aliqñ aliqs ten
tat deū:nō cū intentiōe tentādi ⁊ expiēdi.veruntamen

d se hꝫ ad modū tentātis. Qui.n.vtit re sua pp vtilitatē
nō tentat ꝓprie.puta si aliqs fugiēs currat.sup equū
suum:⁊ si tentat: nō tm̄ cuꝫ intētione tētādi. Sꝫ qñ ad
nihil vtile ē qḋ facit:tūc tentat. Itē si aliqs exponat se
alicui piculo cōpulsus necessitate sub spe diuini auxi-
lij nō tentat deū. Si aūt sine aliq̄ necessitate:tūc tētat
deū. Et sic dic̃ ipse Mat.4. Nō tentabis dñꝫ deū tuū.
q: necessitas nulla erat ꝙ mitteret se deorsum. Sic isti
tentauerunt dñꝫ:q: dubitauerūt de ptāte dei clamātes
ꝯ moysem:ac si deus non posset eis dare cibum.
¶ Deīde pōit grauitas culpe cū dic̃.(Probauerunt
me ⁊c̃.)Quanto.n.aliqs maiora bñficia dei recipit:⁊
maiorē certitudinē diuine ptātis tāto grauī⁹ postmo-
2 dū peccat. Isti ꝟo viderūt signa ⁊ ꝓdigia i terra egy-
pti.ꝯ aptionē maris ⁊ alia miracula:⁊ tm̄ nō cessauerūt.
Unā nūeri.14. Hoies q viderūt maiestatē meaꝫ ⁊ signa
q̄ feci i egypto ⁊ i sollicitudine:⁊ tentauerūt me iam p
decē vices ⁊c̃. Et iō dic̃.ꝓbauerūt.idē expiri voluerūt.
⁊ viderūt.id ē expti sūt opa mea.id ē effect⁹ q nō pote
rant eē nisi ꝟtutis infinite eēt ille q opa faciebat. Et h̄
totum nō vno die:sed.40.annis:quibus.s.māserunt i
deserto.q: semper habuerunt māna ⁊ colūnā ignis ⁊
nub.vel ꝓbauerūt ⁊ viderūt me:q:.s.in nullo defeci eis.
Illud tm̄ qḋ dic̃ q̄draginta ānis s̄m intentionē apl̄i re
fert ad p̄ora:sed s̄m itentionē psalmiste refert ad seq̄n
tia:vt dicat ꝙ offensus vl̄ infensus eis fuit q̄draginta
annis. Et sic habet littera. Hieronymi.
3 ¶ Deīde cū dic̃.(Propter qḋ offensus fui ⁊c.)Pōit
pena pctī.⁊ ē duplex lr̄a.s.offensus vl̄ ꝓxim⁹.⁊ idem ē.
pp qḋ id ē pp pctm̄ fui offensus.s.idignat⁹ nō ꝙ ira
sit i deo nisi silitudinarie: q: punit sic irat⁹. de q̄ pena
frequēter hētur in Exodo ⁊ i libro numeroꝝ. Sepe.n.
ꝓstrati sūt. Unā p̄me Coꝝ.10.agit ō pena isti⁹ peccati:
vl̄ ꝓxim⁹ fui.s.puniēdo ipsos. Qñ.n.dñs subuenit bo
nis ⁊ punit malos:tūc ē ꝓpe ipsos:ſꝫ qñ dissimulat pctā
hoīuꝫ pp pniaꝫ ⁊ dissimulat afflictōeꝫ iustoꝝ vt crescat
ipsoꝝ meritū:tūc vr̄ eē lōge. Job.22. Nubes latibulum
eius:nec nr̄a ꝯsiderat:⁊ circa cardines celi pambulat.
Ul̄ primus quātū ad diuinā misericordiā:q: h̄ ipꝫ ꝙ
punit eos temporaliter magnū misericordie signū est.
4 ¶ Deinde cū dic̃.(Et dixi ⁊c.)Ponit peccatū exacer-
batiōs. Et hoc pꝫ p hoc qḋ infra dr̄. Quib⁹ aūt iurauit
nō introire ⁊c. Et circa h̄ fac̃ duo. Primo.n.ponit cul
pā. Secūdo subdit penam ibi.(Quib⁹ iuraui i ira mea
⁊c.)Culpā āt duplicē ponit. Una ē i obstinatiōe i ma-
lo. Alia ē i recessu a bono. Et istā pōit ibi.(Ipsi ꝟo nō
cognouerūt vias meas.)Dicit ergo. Ego sic fui eis
proximus:scilicet puniendo eos.⁊ dixi scilicet preui-
sione eterna hi errāt corde semper. Deutero.31. Sem-
per contentiose egistis ꝯ dominuꝫ. Jere.13. Si potest
ethiops mutare pellē suam ⁊c. Sic ḡ vno mō aliquis
exacerbat deū qñ obstiate adheret malo alio mō qñ cō
tēnit bonum. Unā dic̃. Ipsi ꝟo non cognouerunt vias
5 meas. h̄ est nō quātū ad simplicē ignorātiā:ſꝫ affecta-
tā. Job.21. Sciaꝫ viaꝝ tuaꝝ nolum⁹. ps. Noluit itelli
gere vt bñ ageret. Ul̄ nō cognouerūt id ē ñ approbaue
rūt sic̃ dic̃ apl̄s.2.Thi.2. Cognouit dñs q sunt eius.
¶ Consequenter ostēdit penam cum dicit.(Quib⁹ iu
raui ⁊c.)In q̄ ꝟo ponit imobilitatem i hoc ꝙ vult iu
ramēta firma.qñ.n.de⁹ vl̄ angelus inueniunt iurare si-
gnū ē imobilitatis eius de quo iurat. ps. Jurauit dñs
⁊ nō penitebit eū ⁊c. Ueruntamē aliqñ nō iurat nisi sub
ꝯditiōe:q:.s.si nō peniteāt hec mala euenient eis. Po-
nit etiam ꝙ pena ista non est ad cōminationem:sed ma
gis ad exterminationem:q: dic̃ in ira. ps. Dñe ne i ira
tua corripias me. Jurauit ḡ i ira si itroibūt ⁊c. Cōtra-

a structio est defectiua ad modum irati qui truncat verba
sua. Et accipitur ly si pro nõ .i. nõ introibũt in requiem
meã. Est aũt triplex requies. Una ẽ tẽporalis. de q̃ Luc.
12. Habes multa bona reposita in ãnos plurimos requiesce
ꝛc. Scd̃a ẽ requies ↄ̃scie. Eccl. 51. Modicũ laboraui ꝛ i-
ueni requiẽ mltã. Tertia ẽ requies glĩe eterne. ps. In pace
in idipsũ dormiã ꝛ requiescã. Ipi ṽo nec in terrã ꝑmissio
nis nec i requiem fruitiõis eterne itroierũt. Lectio. III.

Uidete fratres ne forte sit in ali
quo vestrum cor malũ incredu
litatis discedẽdi a deo viuo. Sȝ
adhortamini vosmetipsos per
2 singulos dies dõec hodie cognominat̃: vt
nõ obduretur q̃s ex vobis fallacia peccati.
Participes enim xp̃i effecti sumus: si tñ ini
tium substãtie ei⁹ vsq̃ ad finẽ firmũ retinea
mus dum dicit̃. Hodie si vocẽ ei⁹ audieritis
nolite obdurare corda vr̃a: quẽadmodum
in illa exacerbatione. Quidã .n. audientes
exacerbauerũt: sed non vniuersi qui ꝓfecti
sũt ab egypto per moysen. Quibus aũt in
fensus est q̃draginta annis. Nonne illis
3 q peccauerũt: quoꝝ cadauera prostrata sũt
in deserto. Quib⁹ aũt iurauit nõ introire in
requiẽ ipsius: nisi illis q increduli fuerunt.
Et videmus quia non potuerunt introire
in requieȝ ipsi⁹ propter incredulitatem.
¶ Supra apostolus per auctoritatẽ ꝓ̃salmiste ostendit
q̃ firmiter obediendũ est xp̃o. In auctoritate vero po
suit .s. monitionẽ culpã ꝛ penã: hic exponit ista tria per
ordinẽ. Primũ facit hic. scd̃m ibi. (Quidã .n. ꝛc.) tertiũ
ibi. (Quibus aũt iurauit ꝛc.) In admonitiõe ṽo sunt
duo .s. ipsa monitio. ꝛ ipsius monitiõis cõditio. Unde
ista duo exponit. Primo p̃m hic. Scd̃o 2m ibi. (Partici-
4 pes enim xp̃i ꝛc.) In prima ṽo admonitiõe ad duo hor-
tatur .s. ad sollicitã cõsideratiõeȝ. Scd̃o ad mutuaȝ ad
mõitiõeȝ ibi. (Sȝ adhortamur ꝛc.) Dicit ergo. Uidete ꝛc.
Unusq̃sq̃ .n. i se dȝ cõsiderare in q̃ statu sit. Gal. 6. Op⁹
suum ꝓbet vnusq̃sq̃. Iere. 2. Uide vias tuas in cõual
le. Uidete ergo fr̃es. q̃: tũ ad quẽl bȝ in se: q: glibȝ ẽ pars
societatis ꝛ vnicuiq̃ mãdauit de⁹ d̃ primo suo. Eccl.
17. Uidete .i. ꝓbate vn⁹ aliũ ne forte sit in aliq̃ vr̃ȝ ꝛc.
Quasi dicat. Multi iter vos sũt in statu ꝑfecto tñ ꝓ-
pter fragilitatẽ ꝛ arbitriũ libertatẽ posset eẽ malũ in ali
q̃ vr̃ȝ. Job. 4. Ecce q seruiũt ei nõ sũt stabiles ꝛ in an-
gelis suis reperit prauitatẽ: q̃to magis hi q habitant
domos luteas: ꝛ terrenũ hñt fũdamẽtũ. Jo. 6. Nonne
5 ego duodecim vos elegi ꝛ vnus ex vobis dyabolus ẽ.
Nõ ergo aliq̃s sit tm̃ sollicit⁹ de se: sȝ etiã de q̃lȝ sue societa
tis. Sȝ q̃d. Ne sit in aliquo vr̃m cor mali icredulita-
tis. Ecce malũ de q̃ loq̃t̃ ap̃lus .s. cor icredulũ .i. nõ fir
mũ in fide in quo cõsistit malitia aĩe: q: sicut bonuȝ aĩe
in adherẽdo deo ẽ. ps. Mihi aũt adherere d̃o bonũ ẽ.
Q̃d .s. ẽ p fidẽ: ita recedere a deo p icredulitatẽ ẽ malũ
hoĩs. Jer. 2. Scito ꝛ vide isrl̃: q: malũ ꝛ amarũ ẽ relĩq̃
se te d̃nȝ ꝛc. Et iõ dic̃ discedẽdi q: p icredulitatẽ recedit
a d̃o. Jere. 2. Me dereliq̃rũt fontẽ aq̃ viue ꝛ c. Sed si i
ueniat̃ istõ malũ in aliq̃: nũq̃d desperãdum ẽ. Nõ. sed
magis dȝ adhortari .i. admoneri. Iõ dic̃. Sȝ adhortami
ni vosmetipsos p singulos dies .i. cõtinue .s. discutien-
do sciaȝ suã ꝛ iducẽdo ad bonũ Dõec hodie cognomiat̃.

.i. donec durat p̃ns tps grẽ q̃d ẽ totũ sicut vn⁹ dies. Joã. b
9. Me oȝ opari opa ei⁹ q misit me donec dies ẽ ꝛc. Et
h̃ iõ vt nõ obduret̃ q̃s ex vobis fallacia pc̃ti. Sic̃ .n. s.
dcm̃ ẽ. Cor obdurat̃ p obstiatiõe i malũ. Sȝ p h̃ aliq̃s
firmiter iheret pctõ: q: fallit̃. Nãle .n. ẽ appetitui adhe
rere bono: sȝ recedit a bono q: decipit̃. ꝓuer. 14. Errãt
qui opant̃ malũ. ꝛ ꝓuer. 13. s̃m aliaȝ lrãm. Hic dolose
errant in pctĩs. Sap. 5. Ergo errauimus a via ṽitatis.
¶ Cõsequẽter cũ dic̃. (Participes ꝛc̃.) Expõit cõdi-
tionẽ monitionis. Quasi dicat. Ista ↄ̃ditio magis est
efficax q̃ illa: q: illi tm̃ audierũt: nos aũt ꝑticipes fa-
cti sumus xp̃i ꝛc̃. Et loq̃t̃ ꝓprie: q: i veteri testamento 2
erat tm̃ auditus nec ↄ̃ferebat̃ grã ex ope opato: sȝ i no
uo testamẽto ꝛ est auditus fidei: ꝛ dat̃ grã ipsi operãti.
Un̄ sum⁹ facti ꝑticipes xp̃i. Jo. p̃. De plenitudine ei⁹ ac
cepim⁹ oẽs ꝛc̃. Sum⁹ aũt ꝑticipes grẽ. Primo p susceptio
nem fidei. Ephe. 3. Habitare xp̃m p fidẽ in cordib⁹ ve-
stris. Secundo per sacramẽta fidei. Gal. 3. Quicunq̃
in christo baptiȝati estis christũ induistis. Tertio per
participationem corporis xp̃i. prime Corinth. 10. Pa-
nis quẽ frãgim⁹ nõne ꝑticipatio corpis d̃ni ẽ. ¶ Sciẽ
dũ aũt q̃ duplex ẽ ꝑticipatio xp̃i. Una imꝑfecta que
est p fideȝ ꝛ sacramẽta. Alia ṽo ꝑfecta que est p p̃ntiã
ꝛ visionẽ rei. p̃mã iã hẽmus in re: sed scd̃am in spe. Tñ
cum hoc spes hȝ hãc cõditionẽ .s. si ꝑseueramus. Un-
de dicit. Si tñ initiuȝ substãtie eius ꝛc̃. Quicũq̃ enim 3
in xp̃o baptiȝat̃ suscipit quãdã nouã nãȝ ꝛ formatur
quodãmõ xp̃s in ipso. Gal. 4. Filioli mei quos iterum
parturio donec formet̃ in vobis xp̃s. Hoc q̃dem in no
bis ṽe perficietur in patria: sȝ hic tm̃ initium: ꝛ hoc p fi
dem formatã. q: iformis mortua est. Jac. 2. Fides sine
operibus mortua est. Un̄ ista nõ ẽ nobis initiũ partici
patiõis xp̃i. sȝ fides formata. Infra. 10. Est aũt fides spã
darũ substãtia rerũ .i. fũdamẽtũ: ꝛ quasi initiũ. Dic ergo.
Sumus participes xp̃i: si tamẽ tenemus vsq̃ in fineȝ
firmũ initiũ substãtie eius .s. fidem formataȝ. Sȝ cõtra.
videtur q̃ timor magis sit initiũ: q: dicit ps. Initium
sapie timor d̃ni. R̃ndeo dicẽdũ ẽ q̃ fides format̃ p chari
tatẽ. Charitas aũt nõ ẽ sine timore casto. Et iõ fides for 4
mata sp̃ hȝ timorẽ istũ secũ ãnexũ. Un̄ ꝛ fides ꝛ timor
sũt initiũ. illõ aũt q̃d addit dũ d̃r hodie ꝛc̃. totũ expositũ ẽ.
¶ Deĩde cũ dic̃. (Quidã .n. audientes ꝛc.) Exponit
q̃d dixerat d̃ culpa illoꝝ. Q.d. Uos estis effecti ꝑtici-
pes xp̃i: si ñ obduraueritis corda vr̃a: sicut isti q audie-
rũt sȝ exacerbauerũt: ñ tm̃ oẽs. Duo .n. s. caleph ꝛ iosue
ꝑmãserũt vt habet̃ Nũeri. 14. Et alios ẽt ↄ̃fortabant.
Et p h̃ dat̃ itelligi q̃ q̃uis nõ tota ecclĩa cadat: sȝ tm̃
aliq̃: q̃ nihilominus mali puniẽt̃: sicut i istis duob⁹. tertiũ
Reg. 19. Reliq̃ mihi septẽ milia viroꝝ q ñ curuauerũt
gẽua sua baal. Ro. 11. Reliq̃e sȝ electiõeȝ di salue fierẽt.
¶ Deĩde cũ dicit. (Quib⁹ aũt ꝛc̃.) Expõit illõ q̃d dixe
rat d̃ pena. Et p̃ illõ q̃d dixerat offensus fui. Scd̃o illõ
q̃d dixerat. Iurauit i ira ꝛc̃. Quibus aũt iurauit ꝛc̃. Dic̃ 5
ergo. q̃b⁹ aũt ꝛc̃. Ex q̃ pȝ q̃ istud q̃d supra dixit q̃draginta
ãnis refert̃ ad illõ offẽsus fui. Un̄ dic̃. q̃ fuit eis offen
sus ꝑ illos q̃draginta ãnos. Un̄ sciẽdũ ẽ q̃ oẽs q egres
si sũt de egypto mortui sunt in deserto: sicut d̃r Josue. 5.
Nõ tm̃ oẽs ꝓstrati sunt: sed aliq̃: vel a deo: sicut q̃ ap-
ta est terra ꝛ deglutiuit datan ꝛ abyron. sicut d̃r in psal.
Et d̃ h̃ habet̃ Num. 16. Aliq̃ ṽo ꝓstrati sũt a moyse: sicut
pȝ in cõflatiõe vituli: sicut pȝ Exo. 32. Aliq̃ ṽo ab hosti
bus sicut patet i plĩbus locis. Et ista satis habet̃. p̃ cor.
10. Aliq̃ ṽo morte propria mortui sunt. Non ergo oẽs
prostrati sunt. Un̄ nõ fuit pena generalis: sed pena ge
neralis fuit: q: nullus ꝑter illos duos q dicti sũt introie
runt terrã ꝓmissiõis. Et de ista dic̃. Quib⁹ aũt iurauit

6 .i.firmiter statuit nō introire in requiē nisi illis.Lq fue
rūt icreduli ꝑbis exploratoꝝ.Unī p3 ꝙ ꝓpter icredu
litatē ñ potuerūt itrare:ꝛ pp̄ h̄ dic̄ ꝙ expti sūt ꝙ pp̄ in
credulitatē suā nō potuerūt itrare. Uel videm⁹ nos.s.
penā illam gnālem que dicta est. CAP. IIII.

Timeam⁹ ergo: ne forte relicta
pollicitatione introeundi in re
quiē eius existimef aliqs ex no
2ª 2ª. bis deesse. Et.n. ꝛ nobis nun
qō.5. ciatū est queadmodū ꝛ illis: ꝛsed nō profuit
ar.2. illis sermo audit⁹ non admixt⁹ fidei ex his
2 q̄ audierūt. Ingrediemur enim in requiem
q credimus quemadmodum dixit. Sicut
iuraui in ira mea. si introibūt in requiē me
am. Et qdez opibus ab institutione mundi
pfectis. dixit eniz in quodā loco de die septi
ma sic. Et requieuit deus die septima ab om
nibus operibus suis. Et in isto rursuz. Si
introibūt i reqez meā. Quoniā ergo supest
3 introire quosdā i illā: ꝛ hi qbus prioribus
annunciatū est: nō introierūt propter incre
dulitatē: iterū terminat diez quendā hodie
in dauid dicendo post tantū temporis sicut
supra dcm̄ ē. Hodie si vocē eius audieritis
nolite obduraf corda vr̄a. nā si eis iesus re
qez p̄stitisset: nūq̄ d alia loq̄rf post hac die.
¶ Premisit supra aplus auctoritatē dauid ꝛ exposuit
nūc āt arguit ex ipsa. Et circa hoc fac̄ duo. Prio enim
iducit solicitudinē itroeundi. Scdo mouet ꝙ ꝓpere
mus igredi ibi. (Festinem⁹ g̃ igredi ꝛc̄.) Circa p̄mum
4 duo fac̄. Prio.n. icutit sollicitudinē timoris. Scdo os̄
dit ꝙ d h̄ dz sollicitudo iminere ibi. (Etenī nobis ꝛc.)
Dicit g̃. Dictū est ꝙ isensus est illis qui nō crediderūt
qd iurauit ꝙ nō itroibunt in requiē ei⁹. g̃ ꝛ nos timea
m⁹.s. timore casto ꝛ sollicitudis. puer. 28. Btūs hō qui
semp̄ ē pauidus. Sed qd timere debem⁹: Ne forte ꝛc.
Beatitudo.n. siue felicitas in h̄ cōsistit vt homo ingre
diatur illā. Tob. 13. Btūs ero si fuerint relige seminis
mei advidēdū claritatē hierlm̄. Infra. 12. Cōtemplan
tes ne forte qs desit grē dei. Qr vt dicit Chrysostom⁹.
Maior ē pena dānatis de h̄ ꝙ sunt exclusi a visione
dei q̄ȝ alie pene q̄s hn̄t. Et dic̄. Existimef.s. diuino iudi
cio. Mat. 25. Ite maledicti in ignē eternū ꝛc̄. Uel exi
5 stimef s̄m hūanā opinionē. Ephe. 5. Hoc scitote itelli
gētes ꝙ ois fornicator aut imūd⁹ aut auarus qd ē ydo
loꝝ s̄uit⁹ ñ hz herditatē i regno xp̄i ꝛ dī. Timēdū ē g̃
ne aliqs ex vob̄ existimef desse: qr vob̄ facta ē ꝓmissio
itrādi. Esa. 32. Sedebit pplus me⁹ i pulchritudie pacis
i tabernaculis fiducie in rege opulēta. Apoc. 14. Amo
do iā dic̄ spūs vt reqescāt a laboribus suis. Timēdum
ē g̃ ne ꝓpter culpā nr̄am nō icrediamur relicta pollici
tatiōe.i. ꝓmissiōe quā religm⁹ ōferēdo spē fidē ꝛ chari
tatē p quā possumus itroire. Et h̄ fit p pctm̄ mortale.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Etenim nob̄ h̄ nunciatū ē ꝛc.)
os̄dit ꝙ nobis iminet ista sollicitudo. Et circa h̄ facit
duo. Prio.n. ꝓponit itētionez suam. Scdo ꝓbat eam
ibi. (Ingrediemur.n. ꝛc.) Circa p̄m duo facit: qr primo
os̄dit ꝙ nobis facta ē ista ꝓmissio. Scdo ꝙ ista ꝓmis
sio ñ sufficit ibi. (Sz non ꝓfuit ꝛc̄.) Dic̄ g̃. Et.n. ꝛc̄.i.
nobis ꝓmissū ē. Unī sciēdū ē ꝙ illa que in veteri testa
mēto ꝓmissa sūt tēporalr: itelligēda sūt spūaliter. Oia 6
eniz in figura cōtingebāt illis. p̄ⁱ Cor. 10. ꝛ Roma. 15.
Quecūqz scripta sūt ad nr̄am doctrinā scripta sunt.
¶ Deide cū dic̄. (Sz nō ꝓfuit ꝛc.) os̄dit ꝙ nō sufficit
ꝓmissio: quin nihilominus debeam⁹ eē solliciti. Unī dic̄
ꝙ s̄mo auditus ꝛ nō creditus in nullo eis ꝓfuit. Nō
enim auditores legis iustificabuf sz factores. Rom. 2.
Et dic̄. Nō admixt⁹ fidei qr sic ex itellectu ꝛ intellecto
fit vnū: ita ex corde credētis ꝛ ipa fide formata fit vnū.
p̄ⁱ Cor. 6. Qui adheret dō vn⁹ spūs ē. Illud aūt ꝙ dic̄
ex his q̄ audierūt pōt eē rō q̄re s̄mo non est admixtus
fidei. Hoc.n. fuit ex his q̄ audierūt ab exploratorib⁹ q
bus fuerūt icreduli. Ul pōt eē determiatio fidei: que dz
eē ex his q̄ audierūt. Fides enim ex auditu. Roma. 10. 3
Uerba eniz dī sic sūt efficacia ꝙ statiz audita debēt eē
credita. p̄s. Testimonia tua credibilia facta sūt nimis.
¶ Deide cū dic̄. (Ingrediemur.n. ꝛc.) ꝓbat ꝓpositū.
ꝛ circa h̄ facit tria. Primo.n. os̄dit ꝙ nobis est necius
credere sic̄ ꝛ illis. Scdo adducit duas auc̄tates ad ꝓ
bādū itētū suū ibi. (Et qdē opibus ꝛc.) Tertio ex illis
arguit ibi. (Qm̄ g̃ superest ꝛc.) Dicit g̃. Nobis fact⁹ ē
sermo sicut ꝛ illis. qr igrediemur in illam reqez. p̄s. In
pace in idip̄m dormiā ꝛ reqescā. Job. 11. Reqesces ꝛ nō
erit qui te exterreat ꝛc. Est āt duplex reqes. Una i bo
nis exterioribus ꝛ ad istā egredif homo a reqe mētis.
Alia est in bonis spūalibus q̄ est intima: ꝛ ad istā igre
ditur. Mat. 25. Intra in gaudiū dn̄i tui. Cant. primo.
Introduxit me rex in cellaria sua. ¶ Deinde ponit au
ctoritatem. Sicut iuraui ꝛc. ꝛ hoc expositum est.
¶ Deide cū dic̄. (Et qdē opib⁹ ꝛc.) pōit duas auctori
tates. Unā legis que habef Gen̄. 2. Aliā q̄ frequenter
posita est que habef in p̄s. Dic̄ g̃ q̄ȝtū ad p̄mū: ꝛ qdez
opibus ab istitutiōe hui⁹ mundi pfectis dixit ꝛc̄. Hoc
pōt legi duplr. Uno° ꝙ nō sit ibi.n. sz dixit i quodā lo
co ꝛc̄. Et est planior lr̄a vt sit sensus. Dico ꝙ igredie
mur in reqez q̄ p̄figurata ē ab istitutiōe mūdi d q̄ reqe
p̄figurata p diez septimā dixit.s. spūscūs q loqf i scrip
tura: qr spūscō inspirati locuti sunt sancti dei hoies. 2ª
Pet. p̄. In quodā loco famoso.i. Gen̄. 2. de die septima.
Et sic requieuit de⁹ ab opib⁹ suis. Opibus in q̄ȝ ab istitu 4
tiōe mundi pfectis. Ul dixit spūscūs in quodā loco de
die septima: ꝛ h̄ dixit postq̄ȝ narrauerat opa sex dieꝝ 4
pfectis ab istitutiōe mūdi. Si ꝟo sit ibi. Dixit.n. sic est
defectiua cōstructio ꝛ est sensus. Nūciatū est nobis ꝙ
igrediemur: ꝛ h̄ opib⁹ ab istitutiōe mūdi pfectis: sz qn̄
ꝛ quō nūciatū est: qr dixit in quodā loco ꝛc. Dicit autē
opibus pfectis ad denotādū opera sex dieꝝ q̄ fuerunt
pfecta. Dicit ꝟo ab institutiōe mūdi: qr p̄ cōstitutus ē
mūdus: ꝛ post sex dies distincte pfectus est in singulis
ptibus suis. De distinctione aūt istoꝝ dieꝝ diuersimo
de loquunf ur sancti. Alr.n. accipit eos Augu. ab aliqs
scis: sicut p3 prima pte sūme. q. 74. articulo. 2. ꝛ. 3. Tn̄
quōcūqz dicaf manifestū est ꝙ opa illa pfecta fuerūt.
Est.n. in ipsis duplex pfectio. Una s̄m ptes mūdi que
sunt celū ꝛ q̄ttuor elemēta. Et hec attendif penes eaꝝ
eēntias: sic̄ habef i p̄ma pte sūme. q. vbi. s̄. Et hoc fuit 5
p opus creatiōis qd fuit p̄ma die. Et p opus distinctio
nis qd fuit 2ª ꝛ 3ª die. Et in h̄ ꝯcordat Aug. cum aliis.
Alia pfectio ē s̄z singulas ptes. Et hec pfectio ptinet
ad op⁹ ornat⁹. Et iste ornat⁹ q̄ȝtū ad supiora fuit 4ª die
q̄ȝtū ad mediā.s. aerē ꝛ aquā 5ª die q̄ȝtū ꝟo ad terrā q̄
est infimum elemētū fuit sexta die. Ista pfectio ꝯuenit
nūero senario q cōsurgit ex suis partibus aliq̄tis sul tm̄
ptis q̄ sūt vnuz duo ꝛ tria qr sexies vnū sunt sex. sil̄r ter
bis: ꝛ bis ter: ꝛ vnū duo tria sunt sex: qr g̃ senari⁹ ē p̄m⁹
numerus pfectus: qr licz ternarius cōueniat aliq̄r his

1 que dicta sũt: q: ter vnũ tria sunt: ꝛ vnũ ꝛ duo tria sũt:
tñ bis vnũ nõ faciũt tria: ſilr ſemel duo nõ faciunt tria
ſ; tm̃ duo. Jõ ꝑ ipm ſenariũ deſignatur ꝑfectio rerum.
Poſt ꝑfectionẽ vero ꝓmittit quies que nulli datur niſi operanti. Et ſic in ſeptima die q̃ mutatus eſt ſtatus
mũdi ſicut in qualibʒ alia erat quedã variatio. Uñ ĩ ipa
icepit ſtatus ꝓpagatiõis ꝓpter qḋ ꝛ cõnumerat alijs:
iõ in ſeptima mũdi etate eſt ſtatus qeſcẽtium. Scḋm
Aug. Tñ iſta ſeptiã dies nihil aliḋ ẽ q̃ cognitio ãgelica relata ad qete dei ab opib⁹. Sʒ ↄ̃. ſi quieuit die ſeptima quies ḡ fecit eã ſi nõ eſt opus dei. Preterea. Joã. 5.
Pr̃ meus vſq; modo operat ꝛ ego operoꝛ. Rñ. deo eſt
dḋm ꝙ accipitur ibi qes nõ ſ;ꝙ opponit labori: ſʒ ſ;
2 ꝙ opponit motui. Deus enim ꝛ ſi ꝓducendo nõ moueat: tñ qꝛ de ipſo nõ loqmur niſi ꝑ ſenſibilia in qbus
nõ ẽ opatio ſine motu: ideo oĩs operatio large loquendo dicitur motus: ꝛ ſic dr̃ quieuiſſe qꝛ ceſſauit nouas
ſpẽs pꝛoducere: qꝛ illa q̃ poſtea facta ſunt fuerũt in illis
rebus tũc ꝓductis: vel ſm ꝟtutẽ actiuaʒ ſicͤ in aĩalib⁹
ꝑfectis: vel ſm rõnes ſeminales. Uel ſʒ mãʒ ſicͤ mineralia. Jõ tũc nõ fuit moꝛtuus ſuſcitatus. Sʒ fuit factũ
coꝛpus qḋ poſſet ſuſcitari. Quidã aũt fuerũt tunc ſm
ſimilitudinẽ vt aĩe rõnales que tm̃ fiũt a deo. Sic ḡ requieuit deus ab operibus ꝓducẽdis qꝛ oĩa aliquo mõ
ꝓceſſerũt vt dictũ eſt: tñ vſq; mõ operat cõſeruando ꝛ
3 gubernãdo q̃ ↄdidit. Et ſic ſeptimã diem deus fecit: ſicͤ
q̃libet aliam. qꝛ tũc fuit aliquid additũ: qꝛ tũc icepit
ſtatus ꝓpagationis. Quelibet aũt additio variabit ſtatũ mũdi vt dictũ eſt ꝛ faciebat vnũ diẽ. Uel ſʒ Aug. nõ
dicit ſimpliciter requieuit: ſʒ requieuit ab opibus ſuis.
Ab eterno enim requieuit in ſeipſo: ſʒ tũc etiam requieuit nõ in operibus ſʒ ab operibus. Aliter enim opatur
deus: ꝛ qlibet alius artifex. Artifex. n. agit ꝑꝑ idigentiã
ſuã: ſicͤ domificatoꝛ facͤ domũ vt in ipſa quieſcit. Silr
faber facit cultellũ ꝓpter lucrũ. Uñ deſideriũ cuiuſl;
artificis quietat in opere ſuo. Sed nõ ſic eſt de deo: qꝛ
nõ agit ꝓpter idigentiã ſuã: ſʒ ꝓpter bonitatẽ cõicandã. Uñ nõ quieſcit in opere ſʒ ab opere ꝓducẽdo ꝛ quieſcit tm̃ in ſua bonitate. ¶ Cõſequenter aũt ẽ ponit au-
4 ctoꝛitatem Dauid que iam expoſita eſt.
¶ Cõſeqñter cũ dicͤ. (Quõ ḡ ſupereſt ꝛc.) arguit ex
pꝛemiſſis. Et circa hoc facit duo. Pꝛimo enim accipit
ſenſum ſcḋe auc̃tatis illius. Si vocem eius audieritis
ꝛc. Scḋo arguit ex ꝑmo ibi. (Itaq; relinqt ꝛc.) Circa
ꝑm̃ duo facͤ: qꝛ ꝑmo trahit duo a ſcḋa auc̃tate. Scḋo
oñdit ꝙ hec duo itelligunt in ipſa ibi. (Nam ſi eis Ieſus ꝛc.) Accipit ḡ duo quoꝝ vnũ ꝑ ſe manifeſtũ ẽ. ſ. ꝙ
antiq patres nõ itroierunt. Aliud eſt ꝙ tẽpoꝛe Dauid
adhuc reſtabat alia quies ꝑſtãda. Licʒ. n. ipſius fuiſſet
ꝓmiſſa requies pꝛeſtanda in terra ꝓmiſſionis: tamen
per hoc ꝙ poſt lõgũ tp̃s dicit. Hodie ſi vocem ꝛc. oſtẽdit ꝙ alia requies reſtat. Aliter. n. nõ faceret mẽtioneʒ
5 de rege dicẽs. hodie ꝛc. Eſt ḡ q̃dã reqes in q̃ nobis intrãdũ ẽ: in quã illi nõ itrauerũt ꝓpter icredulitatẽ. Et
iõ qm̃ illi ñ itrauerũt: reſtat ḡ q̃ſdã itrare: qbus ꝓmiſ
ſio facta ẽ: qꝛ hi qbus ꝑus nunciatum eſt nõ itroierũt
. ſ. iudei qb⁹ ꝓmiſſio facta ẽ: ꝛ iõ termiat. i. ↄtermiat nobis diem ſeptimã. i. diẽ gratie dicẽdo in Dauid. hodie
ſi vocẽ ꝛc. Et repetit auctoꝛitatẽ q̃ repoſita ẽ. ¶ Sciẽdũ ẽ aũt ꝙ deus homini ꝑparauit btitudinẽ ꝓ rege nec
vult iſtã ꝑparationẽ eẽ fruſtra: ſʒ ſi vn⁹ non itrabit. ali⁹
intrabit: ſicͤ oñdit in illa parabola de nuptijs. Mat. 22.
Uñ Apo. 3. Tene qḋ habes vt nemo accipiat coꝛonã
tuã. Q. d. ſi. d. Si tu nõ accipias ali⁹ habebit. Job. 34.
Cõteret multos ꝛ innumerabiles ꝛ ſtare faciet alios ꝓ eis.
¶ Deĩde cũ dicit. (Nã ſi eis ieſus ꝛc.) pꝛobat ꝙ ſupſũt
alios itrare: qꝛ ſi ieſus naue. i. ioſue filijs iſrael finalẽ re- b
quiẽ ꝑſtitiſſet: nõ iminereret nobis alia reqes: nec ḋ aliq̃
pꝛopheta Dauid loqueret poſt illam dieʒ. Uñ manifeſtum eſt ꝙ illa requies fuit ſignum requiei ſpũalis.

¶ Lectio. II.

I Taq; relinquitur ſabbatiſmus
populo dei. Qui enim ingreſ-
ſus eſt requieʒ eius ẽt ipſe reqe
uit ab operib⁹ ſuis ſicut ꝛ a ſuis deus. Feſti
nemus ergo ingredi ĩ illam requiem vt ne
ĩ idipſũ qs icidat: icredulitatis exẽplũ. † Ui a
uus eſt. n. ſmo dei ꝛ efficax ꝛ penetrabilioꝛ Heb.
omni gladio ãcipiti: ꝛ ptigẽs vſq; ad diui 4. ca.
ſionẽ aĩe ac ſpiritus: compagum quoq; ac
medullarum ꝛ diſcretoꝛ cogitationum ꝛ in Heſt.
tentionuʒ coꝛdis. † Et non eſt vlla creatura 14.
inuiſibilis in ↄſpectu eius: † omnia ãt nuda 2. pa.
ꝛ aperta ſũt oculis eius ad quẽ nob ſermo. 6. ca.
¶ Supꝛa apls duas auctoꝛitates aſſumpſit. vnaʒ de
ſcḋo Gen. Aliã vo ḋ ꝑs. ꝛ cõcluſit itẽtionẽ ſuã ex ſcḋa
auctoꝛitate. ſ. ꝑo. h concludit idẽ ex ꝑma. Et circa hoc
facit duo. Pꝛio enim ponit concluſionẽ. Scḋo põit rõ 3
nẽ ↄñe ibi. (Qui enim igreſſus eſt ꝛc.) Circa ꝑmũ ſciẽ
dũ ẽ ꝙ apoſtolus in ſe oĩum iſtoꝝ ꝟboꝝ facit mentionẽ de triplici requie. Pꝛima eſt requies dei ab opibus
ſuis. Scḋa ẽ requies tpalis quã habuerũt filij iſrael in
terra ꝓmiſſiõis. Tertia eſt reqes eterna q̃ ꝑ iſtas duas
deſignat. Sʒ apoſtolus hic anteq̃ faciat mẽtioneʒ de
reqe eterna dicͤ ꝙ poſt terrenaʒ adhuc remanet ſabbatiſm⁹ q in veteri lege ſabbatũ repñtabat. ſ. poſt requieʒ
terrenam. Eſa. 58. Uocaberis ſabbatum delicatũ ꝛ ſanctum domini. Eſa. 66. Erit mẽſis ex mẽſe ꝛ ſabbatum
ex ſabbato. i. requies ꝑpetua. Et dicit ſabbatiſm⁹. qꝛ ſicut in veteri lege ſabbatũ repñtabat requiẽ dei ab opibus ſuis. de qua dicit Gen. 2. Ita illa requies erit ſcõꝝ 4
ab opibus ſuis. Apo. 14. Amõ iaʒ dicͤ ſpũs vt reqeſcãt
a laboꝛibus ſuis. Uñ ſubdit. Qui eniʒ igreſſus ẽ ꝛc. qꝛ
ſicͤ de⁹ ſex dieb⁹ opat⁹ ẽ ꝛ ſeptima reqeuit: ita ꝑ ſex dies
pñs tp̃s ꝓpter ꝑfectũ numerũ ſignificat. Qui ḡ ꝑfecte operatur in ſeptima requieſcit ab opibus ſuis: ſicͤ
ꝛ a ſuis xp̃s: nõ autem a quibuſcunq; operibus. qꝛ ſũt
ibi quedam opera perpetua: videre ſcʒ amare ꝛ laudare. Apo. 4. Nõ habebant requiẽ nocte ac die dicentia
ſanctus: ſctũs: ſctũs ꝛc̃. Sʒ ab opibus laboꝛioſis. Eſa.
40. Qui ſperãt in dño mutabũt foꝛtitudinẽ: aſſumẽt
pennas vt aquile: current ꝛ non laboꝛabunt: ambulabunt ꝛ non deficient.
¶ Deĩde cũ dicͤ. (Feſtinem⁹ ḡ ingredi ꝛc̃.) inducit ad 5
feſtinationẽ. Et circa hoc facit duo. Pꝛio enim ponit
monitionẽ. Scḋo ſubdit rõnẽ de introitu illius reqei
ibi. (Uiuus enim eſt ſmo dei ꝛc̃.) Item circa ꝑm̃ duo
facit. Pꝛimo enim monet ad feſtinanduʒ. Scḋo oñdit
tardantis periculũ ibi. (Ut ne in idipſum ꝛc̃.) Dicͤ ergo.
Qui igit reliquuntur ſabbatiſmus ꝛc̃. Feſtinemus ḡ ingredi in illã requiẽ. Et ſignãter dicit ingredi: qꝛ non ẽ
in bonis exterioꝛibus ad que eſt egreſſus: ſʒ ẽ i bonis
iterioꝛib⁹. Exo. 15. itroduces eos ꝛ ꝑlãtabis ꝛc̃. Matt.
25. Intra i gaudiũ domini tui. Eſt ḡ multiplex ratio: q̃
re feſtinãdũ eſt intrare. Una eſt qꝛ longinqua eſt via.
Puer. 7. Abijt via lõgiſſima. Luc. 19. Homo q̃dã nobilis abijt in regionẽ lõginquã. Dicit autẽ longinqua
ꝓpter diſtãtiã ſtatus: qꝛ ibi dẽ plenitudo omnis bõ[illegible]

c 1 Imunitas ab omni malo. Est et desideratis perfecta vi/
sio ⁊ tentio: hic autē sunt oīa cōtraria istis. Item festi
nandū est q̄ tp̄s est valde breue. Job.14. Breues dies
hoīs sūt. Item q̄ istud tempus cum hoc ꝙ est breue ⁊
modicū: est et icertū. Eccl.9. Nescit hō finē suū. Item
ꝓpter vrgentē vocationē. Interior enim vocatio vrget
nos per stimulū charitatis. Esa.59. Cū venerit q̄si flu/
uius violētus quē spūs domini cogit ⁊c. ij. ad Cor.5.
Charitas xp̄i vrget nos. ps. Uiā mandatoꝝ tuoꝝ cu
curri. Itē ꝓpter periculū tardantis: sicut p3 de fatuis v/
ginibus. Mat.25. Que tarde veniētes intrare nō po/
tuerūt. Et iō dic̄. Ut ne in idipsū ⁊c. Quasi dicat. An/
2 tiq nō potuerūt igredi ꝓpter icredulitatē. Uñ cauea/
mus aliene culpe exēplo: ne sim⁹ icreduli: ⁊ exēplo pe
ne: vt scz ñ excludamur sicut ipsi. Luc.p̄. Abyt in monta
na cū festinatiōe. Ad h̄.n. ondūr nobis preterite pene
alioꝝ vt caueam⁹. puer.19. Pestilēte flagellato stult⁹
sapiētior erit. Glos. Peius ē nisi caueatis. Ex hoc vide
tur ꝙ ille q non corrigit punitione alterius: grauius
punietur. Sz ɔ: q̄ iā pctm̄ ade qui non peccauit exēplo
alterius eēt minus graue. Rñdeo dōm est ꝙ semp iste
locutōes itelligēde sūt ceteris paribus. Cōtigit.n. duo
3 pctā in se cōsiderata nō eē vnū graui⁹ altero: tñ ꝓpter
aliquā circūstātiā adueniētē aggrauatur vnū ⁊ ñ al.o: sicut
duo adulteria de se eq̄lia sūt: tñ illō qd ē ex certa mali/
cia graui⁹ ē q̄ȝ illō qd ē ex passiōe vel ifirmitate. Et silr
verbū ociosum grauius est q̄ñ fit ex certa malicia.
¶ Deinde dicit. (Uiuus est.n. s̄mo dei ⁊c.) Pōit rō/
nem predicte monitiōis ⁊ p̄cipue q̄ȝtū ad piculū. Hec
aūt rō sumitur ex pte xp̄i. In ipso autē ē duplex nā. Una
scz diua s̄m quā ē v̄bū patris. Alia ē hūana s̄m quam
est pōtifex offerēs se in cruce. Prio ḡ pōit rōnem sum/
ptā ex parte diuinitatis. Scdo rōnē sumptā ex pte hūa/
nitatis ibi. (Habētes igitur pōtificē ⁊c.) De filio aūt dei
dicit tria. Prio.n. assignat ei⁹ v̄tutē. Scdo ei⁹ cognitio/
4 nē ibi. (Et discretor cogitationū.) Tertio ei⁹ auc̄tatez
ibi. (Ad quē nobis s̄mo ⁊c.) Uirtutē ei⁹ ondit tripl̄r.
Primo q̄ȝtū ad nām. Scdo q̄ȝtū ad potestatez ibi. (Et
efficax.) Tertio q̄ȝtū ad opationez ibi. (Et penetrabi/
lior ⁊c.) Dicit ḡ. Uiuus est sermo dei ⁊c. Ista litera de
se videtur hr̄e difficultatē: tñ cōsiderādo aliā trāslationē
planior est. Ubi enim nos habemus s̄mo: in greco ha/
betur logos: qd est idē qd verbū. Uñ s̄mo.i. verbū. Et
sic et exponit Aug. illud. Jo.12. Sermo quē locutus sū
.i. ego ipse q sum v̄bū. Sap.18. Oipotēs s̄mo tuus dñe
exiliens de celo regalibus sedibus venit ⁊c. Et silr hic
sermo dei est viuus.i. verbū dei viuū. Uerbū.n. dei ab
eterno ɔceptū: i paterno itellectu est v̄bū p̄mordiale. d
5 q̄ Ecclici.p̄ dr̄. Fons sapiētie v̄bū dei in excelsis. Et q̄
est p̄mordiale iō ab ipso deriuantur oīa alia verba q̄ nihil
aliud sunt q̄ȝ q̄dā cōceptiōes exp̄sse in mēte angeli vel
nr̄a. Uñ illō v̄bū est expressio oīuȝ v̄boꝝ q̄si fons q̄dā.
Et illa q̄ dicūtur de illo v̄bo quodāmō aptantur ad alia v̄
ba s̄m suū modū. De illo aūt dr̄ ꝙ est viuus. Dicitur aūt
res viua q̄ȝdiu h3 motū ⁊ operationē suā. Sicut enim
fons scaturiēs dicitur viuus: sic ⁊ v̄bū illō qd h3 ꝑpetuū
vigorē. ps. In eternū dñe v̄bū tuū ꝑmanet i celo. Joā.
5. Sicut.n. pater habet vitā in semetipso sic dedit ⁊ fi/
lio vitā hr̄e in semetipō. Uel pōt referri ad hūanā nāz.
Est.n. viuus licet ab aliis reputetur mortu⁹. Apoc. p̄mo.
Fui mortuus ⁊ ecce sum viuēs in secula seculoꝝ. Si/
militer etiā s̄mo scripture est viuus ⁊ ideficiēs. Roma.
9. Non autem ꝙ exciderit verbum dei.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Et efficax.) ondit eius potesta
tem. Dicitur autē v̄bum efficax ꝓpter maximā v̄tutē et
ifinitā vim effectiuā: quā h3. Per ip̄m enim facta sunt

d oīa. Jo. p̄mo. ⁊ ps. Uerbo dñi celi firmati sūt. Item est
efficax q̄ ex ipso oīa v̄ba ꝓlata a deo mediāte angelo
vl̄ hoīe efficaciā hn̄t. Eccl.8. Sermo illius ptāte plen⁹
est. Esa.55. Uerbum qd egredietur de ore meo nō reuer/
tetur ad me vacuū: sed faciet quodcunq3 volui ⁊c.
¶ Deinde cū dic̄. (Et penetrabilior ⁊c.) ondit eius ope
rationē. Et circa hoc facit duo. Primo ponit ei⁹ opera
tionē. Scdo exponit ibi. (Et pertingēs ⁊c.) Dic̄ ḡ. Et
penetrabilior. Illō ꝓprie dr̄ penetrare qd igreditur ꝓfun
da rei. Hoc aūt pōt eē dupl̄r. Uno mō q̄ opatur in intimis
rei Esa.26. Oia.n. opera nostra opatus es in nob. Alio
mō q̄ cognoscit itima rei. Jo.2. Opus ei nō erat vt qs
testimoniū perhiberet de hoīe. ipse enim sciebat qd eēt
2 in hoīe. Ecclici.24. Penetrabo iferiores ptes terre. ope
ratio.n. dei ⁊ cognitio ptingit ⁊ penetrat itima rei. Uñ
dicit. Omni gladio ancipiti. Inter oīa.n. gladius ē pe/
netrabilior ꝓpter acumē ⁊ maxie gladius anceps: qui
scz est acutus ex duabus ei⁹ ptibus. Et ideo q̄ v̄bum
dei acutū est ⁊ ad operādū ⁊ ad cognoscēdū iō cōpara
tur gladio ancipiti. Ephe.6. Et gladiū spūs quod ē v̄
bum dei. Esa.27. In illa die visitabit dñs in gladio suo
duro ⁊ grādi ⁊ forti ⁊c. ¶ Uel dr̄ anceps: q̄ h3 aciem
ad bona ꝓmouēda ⁊ mala destruēda. Apoc.p̄. Ex ore
ipsi⁹ ꝓcedebat gladius ex vtraq3 pte acut⁹. In ordine
n. cārū videmus ꝙ semp eā p̄or intimius operatur q̄ȝ cā
posterior. Uñ illō qd nā ꝓducit ē itimius q̄ȝ illō qd ꝓ
ducitur p artē. Q: ḡ de⁹ ē p̄ma causa simpl̄r: ideo eius
opatione ꝓducitur illō qd est itimissimū ipsi rei.s. eē eius.
3 ¶ Cōsequēter cū dicit. (Et ptingēs ⁊c.) māifestat qd
dixerat de operatiōe. Et circa hoc facit duo. q: p̄mo on
dit hoc q̄ȝtū ad spūalia. Scdo q̄ȝtū ad corporalia ibi.
(Cōpagum quoq3 ⁊ medullarū: s̄m enim apl̄m tria sūt
in hoīe scz corpus: aīa ⁊ spūs. p̄ Thes.5. Integer spūs
vester aīa ⁊ corpus ⁊c. Quid.n. sit corpus notum est.
Aīa aūt ē q̄ dat corpori vitam spūs v̄o in rebus corpo/
ralibus dr̄ quid subtile: ⁊ iō significat substātias imā/
les. Esa.31. Egyptius homo ⁊ non deus: ⁊ equi eoꝝ caro
⁊ nō spūs. Spūs ḡ in nobis dr̄ illud per qd cōicamus
cum substātiis spūalibus. Anima vero illud per quod
cōicamus cū brutis. Et sic spūs est mens humana: scz
4 intellectus ⁊ voluntas. De hoc aūt dicunt aliq ꝙ i no
bis sunt diuerse aīe. Una scz q̄ pficit ⁊ viuificat corp⁹: ⁊
ista dicitur aīa ꝓprie. Alia v̄o est spūs quo itelligimus.
Et iō ista duo magis dicūtur sube q̄ȝ aīe. Hoc aūt dānā/
tum ē in libro de ecclesiasticis dogmatibus. Et iō dōm Ale i
est ꝙ vna ⁊ eadem est eēntia aīe q̄ p eēntiā suā ⁊ viuifi hoie
cat corpus: ⁊ p potētiā suā q̄ dr̄ itellectus est p̄ncipiū non
itelligendi. Et p istaȝ itelligit eterna: qd quō sit sic p3. diffe/
Uidimus.n. ꝙ q̄ȝto forma ē pfectior tāto opatio eius rūt sz
minus subditur māe: sicut p3 ꝙ forme elemētoꝝ: q̄ sunt i eēntia:
pfectissime nō extēdūtur vltra māz. Cū ḡ aīa iter oēs for sz
mas sit nobilissima op3 ꝙ habeat aliquā opōnem ⁊ p̄ sz po
cipue aīa rōnalis q̄ diuo excedit potētiā māe. Et istam tētiā.
opōnez vocamus itelligere ad quā sequitur sua inclinatio
5 scz velle. ¶ Est aūt triplex dr̄ia iter opōnes aīe: ita ꝙ
aīa dicatur ad quā ptinēt potētie: qb⁹ aīa opatur cuȝ corpe.
Ad spm̄ v̄o ille qui opatur sine corpore. Prīa aūt dr̄ia in
ter istas potētias ⁊ opōnes ab ipsis ꝓcedētes ē ipsius
rōnis ad sensualitatē q̄ ē potētia: p quā aīa opatur cū cor
pore: q̄ rō apphēdit imālia: sensualitas v̄o mālia ⁊ sē
sibilia. Scda dr̄ia ē partiū sēsualitatis: q: aliū statuȝ ⁊
ordinē h3 sensualitas sz ꝙ tēdit i ꝓpriū obm̄ suū ex nā
sua: ⁊ aliū sz ꝙ regulatur a rōne. Ipa.n. concupiscibilis
alr̄ cōsideratur vt ē vis q̄dā in ordine ad obm̄ suū: ⁊ alr̄
vt pticipat rōne. Tertia differētia est partium ipsius
rōnis sz diuersa obiecta ipsi⁹: q: vl tēdit in deū: ⁊ h̄ est
supremum

a supmū i ipsa. vel in effectus spūales vel i effectus tpa-
les. Dēs āt istas diuisiones ⁊ dr̄ias operaꝛ ⁊ discernit
verbū dei. s. quō sensualitas distinguaꝛ a rōne. Dr̄iam
ēt ipsius sensualitatis in se: dr̄iam ēt ptiuȝ rōnis: ⁊ qd
ꝯueniat in aīa ex cōsideratione spūaliū ⁊ terrenoꝝ.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Cōpagū quoq; ⁊ medullaruȝ
⁊c̄.) Declarat illud qđ dixerat de opatione dei ⁊ q̄tuȝ
ad tpalia. ¶ Sciēdū est aūt ꝙ aliqd nō pōt penetran
do ptingere ad aliqd pp duo. Unū ē pp colligationē.
Aliud aūt ē pp iclusionē. Neutrū istoꝝ pōt ipedire v̄
bū dei. In nobis qdē sunt q̄dā colligatiōes. s. neruoꝝ:
⁊ arteriaꝝ. Queda ēt sunt valde iclusa ⁊ occulta sicut
medulle q̄ i ossibus icludunꝛ. Oīa āt ista diuino ꝓspe
2 ctui manifesta sunt ⁊ subdita. Et iō nihil est ei difficile
ad penetrādū. Uel p cōpages pōt itelligi cōiūctio q̄ est
inter partes aīe adiuuicē vt iter aīaȝ ⁊ spūȝ. Quasi. d.
Nō solū ptingit ad cognoscēdū dr̄iam ⁊ diuisionē aīe
⁊ spūs: sed ēt ad cognoscēdū quō ꝯiūgunꝛ. Cognoscit
.n. quō sensualitas regiꝛ rōne. Medulla aūt pōt intel
ligi illud qđ latet in rōne ⁊ sensualitate. Mat. 10. Time
te eū q pōt ⁊ aīam ⁊ corpus mittere in gehēnam.
¶ Deinde cū dic̄. (Et discretor cogitationū ⁊c̄.) agit
de cognitiōe verbi. Et circa hoc fac̄ duo. Prio. n. ondit
ꝙ oīa subdunꝛ cognitiōi eius. Scđo ondit quō cogno
scit ibi. (Oīa ēt nuda ⁊c.) Ex duobus āt cōtingit ꝙ ali
qd nō cognoscaꝛ. s. aut qꝛ ē itra aliqd occultatū. Et sic
3 maxie sunt occulta q̄ latēt i corde qꝛ ipȝ ē valde pfūdū
⁊ iꝑscrutabile. Jere. 7. Prauū ē cor hoīs ⁊ iscrutabile.
Scđm v̄o septuagita iterp̄tes hr̄ sic. Profundū ē cor
hoīs ⁊c. In corde v̄o latēt cogitatiōes. Istas āt cogno-
scit v̄bū dei. Esa. 1. Auferte malū cogitationū vr̄aꝝ ab
oculis meis. Et iō q̄tū ad h̄ dic̄ discretor cogitationū.
Alio mō nō cognosciꝛ aliqd: qꝛ ē oīo ignotū ⁊ inuisibi-
le: ⁊ sic ea q̄ sunt i volūtate sunt ignota. In volūtate āt
ē ipa itētio finis q̄ de nā sua ē inuisibilis. Quid. n. hō fac̄
vl̄ cogitat manifestaꝛ p op⁹. Sȝ q̄ itētiōe h̄ faciat peni
tus ē icertū. Ista āt nō sūt occulta d̄o. ps. Scrutās cor
da ⁊ renes. i. cogitatiōes ⁊ itētiōes. Sciēdū ē āt ꝙ illō
qđ dic̄ penetrās referri pōt ad opationē vt dictū ē. Et
sic differūt penetrās ⁊ discretor. Si āt referaꝛ ad cogi-
4 tationē tūc ꝙ h̄ dic̄. Et discretor ē expositio ill⁹. Q. d.
Tu dicis ꝙ ē penetrabilior ⁊c. Uerū ē qꝛ ē ēt discretor
cōpagū ⁊ medullaꝝ. i. cogitationū ⁊ itentionū. Cōpa
ges. n. dn̄t q̄dā colligatiōes: ⁊ sic cogitatio i q̄ ē q̄si q̄dā
colligatio terminoꝝ pōt dici cōpago dū de vno tēdit i
aliō. Esa. 58. Dissolue colligatiōes ipietatis. Itē Esa. 5.
Ue q trahitis iniqtatem i funiculis vanitatis. Itē medul
la ē itima latēs i ossib⁹. Job. 21. Medullꝭ ossa ill⁹ irrigā
¶ Deide cū dicit. (Et n̄ ē vlla creatura ⁊c.) ondit
ꝙ illud qđ sȝ nāȝ ē inuisibile nō est occultū deo. Qꝛ
.n. aliqd nō videaꝛ a nobis h̄ ē qꝛ simplici⁹ ⁊ subtilius
5 est oculo nr̄o siue corpali siue itellectuali: sic̄ sunt sube
sepate q̄s in vita ista videre nō possumus. Diuo āt itel
lectu nihil ē simplici⁹ vel subtilius: ḡ nulla creatura ē
inuisibilis i ꝯspectu eius. Sȝ nūqd cognoscit i vniuer
sali tm̄ sic̄ qdā voluerūt: nō ȝ oīa nuda ⁊ apta sūt ocu
lis eius. Per oculū aūt intelligiꝛ vis cognitiua. Intel-
ligunꝛ. n. spūalia p sensibilia. Signāter aūt dicit i plu-
rali oculos pp diuersitatē itellectoꝝ: qꝛ nō cognoscit
vnū tm̄ sed ēt multitudinē reꝝ. dicit ēt nuda ⁊ aperta
Dupliciter. n. cognosciꝛ aliqd. Uno mō i supficie. alio
mō in ꝓfundo sicut hō nudus videꝛ i supficie: nō aūt
vestitus: sed oīa deo manifesta sunt q̄ videꝛ i supficie.
Nihil. n. est extra qđ ipediat cognitionē dei: sicut ve-
stis ipedit ne videaꝛ hō. Et iō dicit nuda. Job. 26. Nu
dus est infernus corā illo. Dicit ēt aperta qꝛ nihil est ita

occultū in re ꝙ dei cognitionem effugiat. b
¶ Cōsequēter ondit pfectionē auctoritatis ipsius cū
dicit. Ad quē nobis sermo ⁊c̄. Ista v̄o auctoritas ē au-
ctoritas iudicādi. Act. 10. Ipse ē q̄ ꝯstitutus ē a deo iu
dex viuoꝝ ac mortuoꝝ. Ad istū ḡ nobis s̄mo. vt. s. red
dam⁹ rōnē de opib⁹ nr̄is. 2. Cor. 5. Oēs nos manifesta-
ri opȝ añ tribunal xp̄i vt referat vnusqsq; ppria corpis
ꝓut gessit siue bonū siue malū sit. Et iō qꝛ sic̄ ē potēs
sic sciēs ⁊ sic magn⁹: festiem⁹ ḡ igredi ⁊c̄. Lecti. III.

Habentes ergo pontificem ma-
gnū qui penetrauit celos iesum 3.q.
filiū dei teneamus spei nostre 22.
confessionē. Non. n. habemus ar.p.
pontificē qui non possit cōpati infirmitati-
bus nostris: tentatum aūt per omnia pro si 2
militudine absq; peccato. Adeamus ergo
cum fiducia ad thronū gratie eius: vt mise
ricordiam consequamur: ⁊ gratiā inuenia-
mus in auxilio oportuno.

¶ Supra apl's monuit ad festinādū igredi in requiem
dei ⁊ ad hoc iducēdū posuit magnitudinē xp̄i q̄tū ad
diuinā nām: hic ondit idē q̄tum ad humanā nām. Et
circa hoc facit tria. Prio. n. ponit eius dignitatē. Scđo
ondit eius pietatē ibi. (Nō. n. habemus pōtificē ⁊c̄.)
Tertio inducit ad habēdū de eo fiduciā ibi. (Adeam⁹ 3
ḡ ⁊c̄.) Dic̄ ḡ. Ita dictū ē ꝙ nobis est sermo ad eū q est
viuus sermo: verus iudex ⁊ pōtifex. Ergo habētes pō
tificē ⁊c. ps. Tu es sacerdos in eternū ⁊c. Nec tm̄ pō
tifex: sȝ ēt magnus. Zacha. 3. Et ondit mihi dn̄s iesum
sacerdotē magnū stātē corā angelo ⁊c. Hic aūt dr̄ ma-
gnus qꝛ nō est pōtifex tm̄ bonoꝝ tpaliū sed ⁊ futuro-
rū. Infra. 9. Xp̄s assistēs pōtifex futuroꝝ bonoꝝ ⁊c.
Duo aūt ptinebāt ad magnū pōtificē. Unū quo ad of
ficiū. s. semel in anno cū sanguine intrare in sancta scō
rū: sicut habeꝛ. Infra. 9. ⁊ Leui. 16. Hoc āt p̄cipue cōue
nit xp̄o. Ille. n. itrat cū sanguine. in scā figuralia: sed
xp̄s p ppriū sanguinē itrauit i scā. i. sacra celestia. ⁊ iō 4
dicit. Qui penetrauit celos. Scđm est ꝙ debebat eē ex
certa tribu. s. de stirpe Aarō: sicut dr̄ Exo. 29. ⁊ Num.
16. ⁊ 17. Hoc aūt ꝯpetit xp̄o q est nobilioris origīs. Uñ
dr̄ filius dei. Mat. 3. Hic est filius me⁹ dilectus. ps. Fili
us meus es tu ⁊c. Qꝛ ḡ habemus hūc pōtificē tenea-
mus cōfessionē. i. ibereamus corde: qꝛ vt dr̄. Rom. 10.
Corde crediꝛ ad iustitiā ore āt ꝯfessio fit ad salutē. Hāc
āt ꝯfessionē reqrit a nobis xp̄s pōtifex maxius. Mat.
8. Qui me ꝯfessus fuerit corā hoībus ⁊c. Sȝ dicit spei
nr̄e: qđ dupl'r pōt itelligi. Uno mō ꝙ ꝯfessio ꝓut h̄ su
miꝛ sit ꝯfessio fidei. Fides āt ē p̄u^m spei: sicut hr̄ ex glo.
Mat. 1. Abrahā āt genuit ysaac. i. fides genuit speȝ si
qdē q̄tū ad habitū: sȝ q̄tū ad ordineȝ actus. Nullus 5
.n. pōt sperare nec dȝ nisi qđ pōt cōseq. Qꝛ āt possum⁹
cōseq eterna habemus p fidē. Uel ꝯfessionē spei. i. eius
de quo speramus. i. videre p̄mam veritateȝ.
¶ Deide cū dicit. (Nō. n. habem⁹ ⁊c.) ne forte credaꝛ.
ꝙ nō possit aliqd agere p̄ter id qđ exigit ei⁹ iustitia. on
dit i ipo ēt eē miaȝ ⁊ pietatē. Et ista respiciūt miseriā. ⁊
h̄ p̄cipue ꝯuenit xp̄o. Uñ dic̄. Qui nō possit ꝯpati ⁊c.
¶ Sciēdū est āt ꝙ ly posse aliqñ iportat nō nudā po
tētiā: sȝ promptitudinē ⁊ aptitudinē xp̄i: sȝ subueniēdum
h̄ qꝛ scit p experimētū miseriā nostrā: quā vt de⁹ ab eter
no sciuit p simplicē noticiā. ps. Misericors ē de⁹ timen
tib⁹ se: qm̄ ipse cognouit figmētū nostrū. Uñ subdit.
Pro similitudine. s. nr̄i tētatū. Est āt triplex tētatio. Una

que ē a carne qñ.s.caro ɔcupiscit aduersus spūȝ:vt dr
Gal.5.Et ista ñ ē sine pctō:q2 vt dic Aug.nō nllū pctm
ē cum caro cōcupiscit aduersus spūȝ.q2 h ē carne ɔcu
piscere.Sȝ hoc nō fuit in xp̄o.ꝛ iō dicit.Absq3 pctō .i.
absq3 minimo motu pcti.i.Pe.2.Qui pctm nō fec̄ nec
inuetus ē dolus i ore ei9.Et iō dr agnus dei.Jo.i.Alia
est tētatio ab hoste ꝛ a mūdo ꝛ hoc dupl'r.Uel allicien
do p ꝓspera.vel terrēdo p aduersa.Et his duobus mo
dis fuit tētatus xp̄s.Fuit.n.allectus ꝓsperis.Quicqd
.n.ptinet ad ꝓsperitatē huius vite vel ptinet ad ɔcupi
scētiā carnis:vel ad ɔcupiscētiā oculoꝝ:vel ad supbiā
vite.De p̄.n.tētauit eū diabolus qñ tētauit eū de gula
q̄ est mater luxurie.Mat.4.Si filius dei es dic vt la/
3 pides isti panes fiāt.Itē de inani glia cū dixit.Mitte te
deorsuȝ.Itē de cōcupiscētia oculoꝝ dicēs.Hec oīa tibi
dabo ꝛc.Luc.4.Cōsumata oī tētatōe diabolus recessit
ab illo vsq3 ad tp̄s.Itē fuit tētatus p aduersa ꝛ insidias
a phariseis:q2 volebāt eū cape in sermone.Math.22.
Itē p cōtumelias.Mat.27.Uah q destruis tēplū dei
ꝛc.Itē p flagella ꝛ tormēta.Excepta ḡ tētatione:q̄ est
cū pctō p oīa similis nobis tētatus est.Dicit aūt ꝫm si
militudinē qd̄ pōt dupl'r exponi.Uno9 q2 ly ꝫm dēotet
cām finalē.Quasi dicat.Ideo tētatus est vt daret no/
bis exēplū vt ꝫm similitudinē eius tētationē sustinere
mus ꝛ oīa conaremur vincere.i.Pe.2.Xp̄s passus est
p nobis vobis relinquēs exēplū ꝛc.Uel pōt denotare
cōsequētiā.Quasi dicat.Ideo tētatus est vt p oīa tā in
tpalibus q̄3 in oībus aliis nisi in solo pctō similis esset
nobis.Si.n.fuisset sine tētationibus nō fuisset eas ex
ptus.ꝛ sic nō cōpateref.Si vero habuisset pctm nō po
tuisset nos iuuare:sed magis indigeret adiutorio.

¶ Deinde cū dicit.(Adeamus cū fiducia ꝛc.)Inducit
ad habēdaȝ fiduciā de ipso.q.d.Ex quo sic pōt cōpati
adeamus eum fiducia.Esa.12.Ecce deus saluator me
us fiducialiter agam ꝛc.Adeamus dico ad thronum.
Thronus dr sedes regis.xp̄s aūt rex est.Jere.23.Re/
gnabit rex ꝛ sapiēs erit ꝛc.Hic aūt thronus duplicem
hȝ statū.Unū iustitie in futuro.ps.Sedisti sup thro/
nū q iudicas iustitiā.Hoc erit i futuro.ps.Cuȝ accepe
ro tēp9 ego iustitias iudicabo.Est alius thronus gratie
4 .s.in p̄senti qñ ē tp̄s miserēdi.Zach.4.Exequabit grāȝ
gratie.Per gratiā aūt xp̄i liberamur ab omni miseria:
q2 liberamur a pctō quod facit miseros populos.Pro
uerb.14.Et ideo dicit.Ut misericordiā consequamur.
Item per gratiam xp̄i iuuamur ad bona operanda.Et
ideo dicit.Et gratiā inueniamus.Luc.i.Inuenisti gra
tiaȝ apud dn̄m.Et hoc i auxilio oportuno quo adiuue
mur ad bene operandum.ps.Auxilium meum a dn̄o
ꝛc.Istud aūt auxilium est per gratiam.i.Cor.15.Abū/
dantius illis laboraui.non aūt ego:sed gratia dei me/
cum.Hoc aūt oportet esse congruo tempore.Ideo di/
cit.Auxilio oportuno.Omni.n.negocio tēpus ꝛ opor
5 tunitas.Ecc.8.Hoc est tempus presens qd̄ est tempus
miserendi.

CAP. V.

Omnis nāq3 pōtifex ex hoīb9
3.q. 22. ar.p. assumptus pro hoībus cōstitui
tur in his que sunt ad deū vt of
ferat dona ꝛ sacrificia pro pec/
catis.Qui cōdolere possit his q ignorāt et
errant:qm̄ ꝛ ipse circundatus est infirmita
te:ꝛ propterea dȝ quemadmodū pro popu
lo:ita ēt pro semetipso offerre pro peccatis
Nec quisq3 sumit sibi honorem:sed qui vo
catur a deo tanq̄3 Aaron.Sic ꝛ xp̄s non se
metipsum clarificauit vt pontifex fieret.sȝ d
qui locutus est ad eum.Filius meus es tu
ego hodie genui te.Quēadmoduȝ ꝛ i alio Ps. 2.
loco dicit.Tu es sacerdos in eternum ꝫm Ps.
ordineȝ Melchisedech.Qui in diebus car 109.
nis sue preces supplicationesq3 ad eum q
possit illum saluum facere a morte:cuȝ cla
more valido ꝛ lachrymis offerens exaudi/
tus est pro sua reuerentia.

¶ Sicut a p̄ncipio huius ep̄le dictū fuit itentio apl̄i ē
ōndere xp̄m excellētiorē esse oībus his ex qbus lex hȝ
auctoritatē.s.angelis quoꝝ ministerio data fuit.Gal. 2
3.Ordinata p angelos ꝛc̄.Et moyse:q fuit legislator.
Jo.i.Lex p moysen data est.Et sacerdotio ꝛ pōtificatu
aarō p que lex administraf.Expeditus ḡ de duobus p̄
mis:hic ꝓsequtur de tertio.s.de eminētia sacerdotij xp̄i
ad sacerdotiū aarō.Et circa hoc duo facit.Prio.n.oñ
dit xp̄ȝ esse pōtificē.Scd̄o oñdit ip̄m eē excellētiorem
pōtificē veteris legis in.7.cap.ibi.(Hic.n.Melchise/
dech ꝛc.)Itē in p̄a pte duo facit.Prio oñdit xp̄ȝ eē pō
tificē.Scd̄o p̄parat aures auditoꝝ ad ɔsequentiā ibi.
(De quo nobis grādis est sermo ꝛc.)Adhuc circa p̄m
duo facit.Prio oñdit q̄ reqrant ad pōtificē.Scd̄o ostē
dit illa ɔuenire xp̄o ꝛ sic ɔcludit ip̄m ibi eē pōtificē:sic
ꝛ xp̄s nō semetip̄m ꝛc.Itē in p̄ma pte tria facit.Prio
describit pōtificiale officiū.Scd̄o oñdit pietatē q̄ pōti 3
fici nec̄aria ē ibi.(Qui cōdolere possit ꝛc.)Tertio oñ/
dit modū ꝓueniēdi ad pōtificatū ibi.(Nec qsq3 sumit
ꝛc.)¶ Circa officiū q̄tuor pōit.Prio cui ɔuēit.Scd̄o
vtilitatē ibi.(Pro hoībus ꝛc.)Tertio māȝ ibi.(In his
q̄ ad deū ꝛc̄.)Quarto actū ibi.(Ut offerat dona ꝛc̄.)
Istud āt officiū ɔuenit hoī nō angelo.Et ideo dicit q2
ita dictū ē q2 habemus pōtificē magnū ꝛ talis est xp̄s.
Nāq3 p q2 oīs pōtifex ex hoībus assumptus dȝ ēt esse
de numero hoīum.Uoluit autē de9 vt hō habeat silem
sui ad quē currat.Uñ ꝛ ecclia ordinauit q2 qñ vtilis in
uenif aliqs de collegio non eligaf extraneus.Osee.2.
Dabo eis vinitores ex eodē loco.Deut.17.Eū cōstitu
es quē dñs de9 tu9 elegerit de numero fratrū tuoꝝ.Nō
poteris alteri9 gētis hoīeȝ regē facere q nō sit frater tu 4
us.Dicit āt assumptus q2 dȝ alios excelleŕ sic pȝ d̄ sau
le.i.Reg.10.Et iō xp̄s.Jo.vlt.iterrogat Petru quē vo
lebat pficere si diligeret ip̄m plus aliis.¶ Finis ꝛ vtili
tas est:q2 p hoībus cōstituif.i.p ipsoꝝ vtilitate.Non
.n.cōstituif pp gloriā nō pp cumulādas diuitias.nec
pp ɔsanguineos ditādos:2.Cor.4.Nos āt seruos ve/
stros p Iesum ꝛ vltio.Scd̄m ptātē quā deus dedit mi/
hi i edificationē ꝛ nō i destructionē.Si vo aliqs q̄rit
qd̄ suū ē nō est pastor sȝ mercenari9.¶ Mā dignitatis
est q2 pōtifex p̄ncipaf.Nā sicut dux vel rector i ciuita
te:ita iste i his q̄ ad deū supple ordinanf.Exo.4.Tu 5
eris i his q̄ ad deū ptinēt ꝛc.2.cor.10.Arma militie no
stre nō sūt carnalia ꝛc.Sic̄ ḡ illa q̄ ptinēt ad dei cultū Episcopalis
excedūt tpalia:ita dignitas pōtificalis excedit oēs ali dignitas
as dignitates.Nō ḡ pōtifices debēt se iplicare negoci/ excedit
is secularibus p̄termissis his q̄ sunt ad deū.2.Thi.2. oēs
Nemo militas deo ꝛc̄.¶ Actus pōtificis est offerŕ do alias
na.i.volūtarie oblata ñ extorta.Exo.25.Ab oī hoīe q
offert vltroneus accipietis ꝛ sacrificia q̄ sibi offerunf
p satisfactiōe pctōꝝ ꝛc̄.Leui.4.Pro eis rogabit sacer
dos ꝛ p pctis eius ꝛ dimittenf ei.In quo designaf q2
oē qd̄ offerf siue voluntariū ꝛ votiuū siue pro satisfa/
ctione dȝ offerre ꝫm dispositionē p̄lati.

¶ Cōseqñter cū dic̄.(Qui ɔdolere possit ꝛc.)oñdit
quid

a qd reqraꝶ ad vsum.s.pietas.ꝛ circa h tria faē. Pꝛio.n.
Eps ondit q'ad vsuꝫ pōtificis reqriꝶ misericordia ꝛ pietas.
oz eē Scdo ondit q reqriꝶ misericordie motiuum ibi.(Qm̄
beni ꝛ ipse ꝛc.)Tertio ostendit misericordie signū ibi.(Et
gnus propterea oz ꝛc.)Dicit ergo dico q oz esse in his q̄ ad
ꝛ pi' deū.tn̄ oz esse medius inter hoiem ꝛ deū.Deut.5.Ego
medius ꝛ sequester fui inter dn̄m ꝛ vos.Sicut ḡ p de
uotionē oronis oz tāgere deū tanq̄ꝫ vnū extremū sic p
misericordiā ꝛ cōpassionē oz tāgere alterū extremū .s.
hoiem.Et iō dicit.Qui ꝯdolere possit.2.Cor.ii.Quis
infirmaꝶ ꝛ ego nō ifirmor.Ecōtrario Amos.6.Nihil
patiebanꝶ sup cōtritione ioseph.Duplex est āt defect'.
Quidā.n.deficiūt ex ignorātia.Et ideo dicit.Eoꝝ qui
b ignorāt.Est āt ꝓprie ignorare carere scia eoꝝ q̄ qs oz
scire.Quidā vero ex certa scia.ꝛ q̄ꝫtuꝫ ad hoc dicit.Et
errāt.¶ Motiuū pietatꝭ pōit cū diē.Qm̄ ꝛ ipse ꝛc.istō
motiuū est ifirmitas.ꝛ illi q p̄sunt aliqn̄ ifirmaꝶ.2.Cor.
4.Habemus thesauꝝ istū in vasis fictilibus ꝛc.Et rō
huius est vt ex se alioꝝ ifirmitatibus cōpatianꝶ.ꝛ ideo
dn̄s pmisit cadere Petrū.Ecc.3i.Intellige q̄ sunt pri/
mi tui ex teipō.ꝛ iō dicit.Qm̄ ꝛ ipe circūdatus est ifir
mitate.s.q̄ꝫtū ad penalitates ꝛ culpā.ps.Misereꝶ mei
deus qm̄ infirmus sum.Sap.9.Hō infirmus:ꝛ exigui
tpis ꝛc.ꝛ nota q diē.Circūdatus.Carnales.n.habēt
infirmitatē pctī in interioribus.Rō.n.ꝛ volūtas in ip
sis subdite sunt pctō.Sācti vero habēt in exterioribus
qꝛ nō sunt subiecti pctō tn̄ sūt circūdati fragilitate car/
b nis.Ro.7.Mēte seruio legi dei.carne aūt legi pctī.Si
gnū āt huius est:qꝛ ꝛ in veteri lege sic pꝫ.Leui.9.ꝛ.16.
ꝛ ēt mō sicut pꝫ i canone misse cū dr̄.Nobis q̄q peccatō
ribus.statutū est q sacerdos offerat ēt p se:qd nō fie
ret nisi eēt ifirmitas pctōꝝ qbus est circūdatus nō op
p̄ssus.Si.n.sit i mortali pctō nō oz celebrare.ꝛ iō dicit
ꝓpterea oz quēadmodū p ppl'o ēt p se offerre p pctis.
¶ Cōsequēter ponit modū puenīēdi ad pōtificatū cū
dicit.(Nec q̄sq̄ ꝛc.)Hoc est.n.cōtra nām q aliqd per
ducat se ad statū altiorē sua nā sicut aer nō facit seipm
ignē:ꝫ fit a supiore.Un̄ disciplina dei nō hꝫ q q̄sq̄ si
bi sumat honorē fauore:pecunia:potētia.Amos.6.in
fortitudie.n.nr̄a assumpsimus nobis cornua.Osee.8.
4 Ipsi regnauerūt ꝛ nō ex me.Sꝫ oz vocari a deo sicut
aarō.Exo.28.Applica ad te aarō.ꝛ iō dn̄s ꝯfirmauit
Aa/ sacerdotiū ei'.sicut pꝫ.Nume.17.p v̄gaꝫ q̄ floruit.Ta
rō se les ḡ debēt assumi q nō se igerūt.Un̄ antiqt' signo vi/
ipm sibili ondebanꝶ sic pꝫ de beato Nicolao ꝛ multis aliis.
nō p ¶ Cōsequēter cū dicit.(Sic ꝛ xp̄s ꝛc.)ondit quō xp̄s
mo sit pōtifex.Et circa hoc duo facit.Pꝛio.n.ondit quō di
uit cta cōueniūt xp̄o.Scdo ex hoc ꝯcludit itētū ibi.(Ap
pellatus est a deo ꝛc.)Circa p̄m tria facit.Pꝛio.n.ostē
dit q xp̄s factus est pōtifex nō a se ꝫ a deo.Scdo agit
de ipsius officio ibi.(Qui in dieb' carnis sue ꝛc.)Ter
tio de ipsius misericordia ibi.(Et qdē cū eēt ꝛc.)Circa
p̄m duo facit.qꝛ p̄ ondit q xp̄s nō pmouit seipsuꝫ.Se
5 cūdo ostēdit a quo sit pmotus ibi.(Sed q locutus ē
ꝛc.)Dicit ergo xp̄s nō semetipsum clarificauit ꝛc.Cir
ca qd sciēdū est q nō dicit nō fecit seipsum pōtificem:
sed dicit no clarificauit ꝛc.Sūt.n.qdam q se clarificāt
vt fiāt sicut ypocrite:q demōstrāt in se aliqua vt eligāꝶ
vel p̄bendas cōsequanꝶ nullus tn̄ facit se pōtificē.xp̄s
vero nō solū nō fecit se pontificē:sed nec se clarificauit
vt fieret Jo.8.Ego gloriā meā non quero.ꝛ paulopost
seqtur.Est pater meus q glorificat me.ꝛ hoc est verū
inq̄ꝫtū hō.qꝛ inq̄ꝫtū deus hꝫ eandē gloriā cum patre.
¶ Deīde cū dicit.(Sꝫ q locutus est ꝛc.)ondit a quo ē
pmotus.Et p̄ ondit a quo est clarificatus.Scdo quo
mō est pōtifex designatus ibi.(Et i alio loco ꝛc.)Cla
rificatus aūt est diuino iudicio.qꝛ.s.dn̄s locutus est ad

ipsum in ps.Filius me' es tu ꝛc.ꝛ hoc ē expositū supra b
itē.Mat.3.Hic est filius meus dilectus ꝛc.Cū ḡ ondit
eū ab eterno genitū ondit gloriā eius.supra.i.Qui cuꝫ
sit splēdor glorie ꝛc.Pōtificatus ēt accipiꝶ a deo inq̄ꝫ
tū hō quēadmodū i alio loco dicit.s.in ps.Tu es sacer
dos i eternū ꝛc.Utiꝶ āt apl's auctoritate ps.Tāq̄ ma
gis famosa ꝛ maioris auctoritatꝭ vtpote magis freque
tata.Dicit aūt sacerdos:qꝛ se obtulit deo patri.Ephe.
5.Dilexit nos ꝛ tradidit semetipsum p nobis oblatōeꝫ
ꝛ hostiā deo ꝛc.Et ne credaꝶ tale eē sacerdotiū xp̄i sic
fuit in veteri lege.distinguit ipsum q̄ꝫtū a duo.Primo
q̄ꝫtū ad dignitatē:qꝛ in eternū.Illud.n.fuit tp̄ale.erat
.n.figurale:ꝛ ideo nō est ꝑpetuū:sed trāsit veniēte figu
rato.Sed sacerdotiū xp̄i est eternū:qꝛ est de veritate q̄
est eterna.Itē hostia eius hꝫ virtutē itroducēdi vitam a
eternā.Itē durat i eternū.Scdo q̄ꝫtū ad ritū:qꝛ offere
bantur aialia:hic aūt panis ꝛ vinū.ꝛ ideo dicit.Scdm
ordineꝫ Melchisedech.istud aūt infra exponeꝶ.
¶ Deīde cū dicit.(Qui in diebus ꝛc.)ondit q illud
qd ptinet ad officiū pōtificale cōuenit xp̄o.Et p̄ ostē/
dit eius cōditionē.Scdo actū eius ibi.(Preces suppli
cationesq̄ ꝛc.)Tertio efficatiā ibi.(Cū clamore vali/
do ꝛc.)Conditio eius est q fuit vnus ex hoibus qꝛ vt
dictū est pōtifex ex hoibus assumiꝶ.ꝛ ideo dicit.Qui i
diebus carnis sue ꝛc.Poniꝶ āt hic caro p toto nā hūa
na.sicut illud.Jo.i.Uerbū caro factū est.Sed nunqd
mō nō sunt dies carnis eius?ꝛ videꝶ q sic.p illō Luc. 3
vlt.Spiritus carnē ꝛ ossa n̄ hꝫ sicut me videtis habe/
re.Quare ergo magis dr̄ tp̄s ante passionē ꝛ resurre/
ctionē suā tp̄s vel dies carnis q̄ nūc.Dōm est q caro
q̄nq̄ sumiꝶ p fragilitate carnis sicut.i.Cor.15.Caro ꝛ
sanguis regnū dei possidere nō possunt.Xp̄s aūt tūc
habuit carnē fragilē ꝛ corruptibilē.ꝛ ideo dicit.In die
bus carnis.s.in qbus gerebat carnē silem peccatrici n̄
peccatricē.¶ Actus aūt eius fuit.qꝛ obtulit preces ꝛ
supplicationes.h ē spūale sacrificiū qd xp̄s obtulit.Di
cunꝶ āt preces.i.petitiones.Jac.vlt.Multū.n.valet d
precatio iusti assidua.Supplicationes vero dicunꝶ q̄ꝫ
tū ad humilitateꝫ orōis sicut genuflexiones:Math. 4
26.Procidit i faciē suā orās.Ad quē.Ad deuꝫ patrē q
saluū illū facere posset a morte.Hoc aūt poterat facere
dupl'r.Uno mō ne moreretꝶ.Unde dr̄ Mat.26.Pater
si fieri pōt ꝛc.itē vt mortuū resuscitaret.ps.Nō dereli
quēs in iferno aīam meā.Itē.Tu āt dn̄e miserere mei
ꝛ resuscita me.Ad istud sacrificiū spūale ordinaꝶ sacer
dotiū xp̄i.Unde respōdet ei qd dictū supra.Ut offerat
dōa ꝛc.ps sacrificiū laudis honorificabit me.Osee.14.
Reddem' vitulos labioꝝ nostroꝝ.¶ Efficatia ondiꝶ
ex modo orādi.Duo aūt sunt necessaria orāti.s.feruēs
affectio.itē dolor ꝛ gemitus.De his duobus.ps.Dn̄e
an̄ te oē desiderium meū.q̄ꝫtū ad p̄m.Et gemitus me'
a te nō est abscōditus.q̄ꝫtum ad scdm.Xp̄s āt ista duo 5
habuit.ideo ꝓp p̄mum dicit.Cū clamore valido .i.cuꝫ
intētione efficacissima.Luc.22.Factus i agonia ꝛc.Et
23.Clamās ait.Pater ꝛc.Scdm cum dicit.Et lachry
mis.Hoc aūt nō legiꝶ de euāgelio:sed pbabile est q si
cut ipse lachrymatus est i resuscitatione Lazari:ita ꝛ i
passione sua.Nā ipse multa fecit que nō sunt scripta.
Nō tn̄ fleuit p se:ꝫ p nobis qbus passio sua pfuit.Si
bi aūt pfuit iquātum p ipsaꝫ meruit exultari.Phil.2.
Propter qd ꝛ deus exaltauit illū ꝛc.Et ideo exaudit'
est p sua reuerētia quā.s.sup oēs habebat ad deū.Esa.
ii.Et replebit eum spūs timoris dn̄i.Sed contra vide
tur q nō fuit exauditus:qꝛ non pro se qꝛ nō transiuit
calix ab ipso quod tn̄ petebat.Item nec pro aliis:qꝛ nō
fuit idultum iudeis qbus petebat indulgeri.Luc.23.
Pater dimitte illis ꝛc.Dōm est q xp̄s in oībus que vo

c luit fieri fuit exauditus. Ipse autem fm appetitum sē/
sualitatis ꝛ fm voluntatē īquantū est qdaꝫ appetitus
naturalis refugiebat mortē. Et quantum ad hoc ora/
bat vt ostenderet se verū hoīem. Sed voluntate conse
quente rōnem liberatā volebat mori. Unde dicit. Ue/
rūtn̄ nō sicut ego volo: ſꝫ sicut tu. Itē nolebat ꝙ igno
scere oībus: sed illis tm̄ q crediderūt. Et multi posteą
cōuersi sunt. ℂ Lectio. II.
Po. 89. Et quidem cū esset filius dei: didi/
cit ex his que passus est obediē
tiā ꝛ ꝯsumatus factus est oīb⁹
obtēperātibus sibi causa salutis
2 eterne: appellatus a deo pōtifex: iuxta ordi
nem Melchisedech. De quo nobis gran/
dis sermo ꝛ interpretabilis ad docendum
qm̄ imbecilles facti estis ad audienduꝫ. Et
enim cū deberetis magistri esse pp tp̄s: rur
sum indigetis: vt vos doceamini q̄ sint ele/
mēta exordij sermonū dei: ꝛ facti estis qb⁹
lacte opus sit: nō solido cibo. Oīs. n. qui la
ctis est pticeps expers ē sermonis iustitie.
Paruulus. n. est. Perfectoꝝ aūt ē solidus
cibus: eoꝝ q pro ipsa cōsuetudine exercita/
3 tos hn̄t sensus ad discretionē boni ac mali.
ℂ Supra posuit tria q̄ pertinent ad pōtificem. ꝛ ostē/
dit duo illorū conuenire xp̄o. s. officiū ꝛ modū perue/
niēdi ad ipsum. hic prosequtur tertiū. s. pietatē ꝛ miseri/
cordiā quā pontifex dꝫ habere. Et circa hoc duo facit.
Primo ostēdit illud qđ passus est. Scđo que vtilitas
cōsecuta est ēt alīqsibi. (Et cōsumatus factus est ꝛc̄.)
Dicit ergo. Ita dixi ꝙ pōtifex dꝫ esse talis ꝙ possit cō/
pati. Talis aūt est xp̄s. Cū. n. sit filius dei ab eterno ꝛ
fm hoc nec pati posset: nec cōpati: assumpsit nām in q̄
posset pati. ꝛ sic ēt posset compati. Et hoc est qđ dicit.
Q: cum esset filius dei. s. ab eterno didicit obedientiaꝫ
ex tpe. Contra. adiscere est ignorantis. xp̄s aūt ab eter
4 no vt deus: ꝛ ab instāti conceptionis sue habuit pleni
tudinē scientie īquātū homo. ergo nihil ignorauit nec
p cōsequens didicit. Rn̄deo dōm est ꝙ duplex est
scia. s. simplicis noticie. Et q̄ntum ad istā pcedit argu/
mentū. q: s. nihil ignorauit. Est ēt scia experiētie: ꝛ fm
istā didicit obediētiā. Unde dicit didicit. i. expertus ē.
Et loqtur aplus sic. q: q didicit aliqd voluntarie acce/
dit ad illud sciēdū. xp̄s aūt volūtarie accepit īfirmita/
tē nostrā. Et ideo dicit ꝙ didicit obediētiaꝫ. i. q̄ꝫ graue
sit obedire. q: ipse obediuit in grauissimis ꝛ difficilli/
mis. q: vsqꝫ ad mortē crucis. Phil. 2. ꝛ. Ro. 5. Per obe
dientiā vnius iusti cōstituti sunt multi.
5 ℂ Deinde cum dicit. (Et cōsumatus ꝛc.) ostēdit fru/
ctū passionis q fuit duplex. Unus i xp̄o. alius in mē/
bris eius. In xp̄o fructus fuit glorificatio. Et ideo dic̄.
Et consumatus ꝛc̄. Nā ab instāti cōceptionis sue fuit
consumatus pfectus quātum ad beatitudinē aīe inq̄ꝫ
tū ferebat in deū. sed tm̄ habuit passibilitatē nāe. Sed
post passionē habuit ipassibilitatē. Et ideo q: fm hoc
ex toto pfectus est cōuenit sibi alios pficere. Hoc ē. n.
nature perfecti ꝙ possit sibi simile generare. ꝛ ideo di
cit ꝙ perfectus est. Quia. n. per meritum obediētie p
uenit ad istam consumationem. Prouer. 21. Uir obedi
ens loquet victorias. Factus est causa salutis non tem
poralis sed eterne. Esa. 45. Saluatus est israel in dño
salute eterna. Et ideo dicit ꝙ appellatus est ꝛc̄. ꝛ hoc

est supra expositum: d
ℂ Deīde cū dicit. (De quo nobis grādis ē sermo ꝛc.)
preparat aīos auditorū ad sequētia que dicēda sunt de
pōtificatu xp̄i. Et circa hoc duo facit. Prio. n. ostendit
eoꝝ tarditatē. Scđo suā ītentionē cū dicit. 6. cap. Quo
pp itermittentes ꝛc̄. Iteꝝ pma in duas. q: pmo osten/
dit tarditatē. Scđo ondit ipsam esse culpabilē ibi. (Et
enim cū deberetis ꝛc̄.) Itē circa pmā partē duo facit.
Primo ostēdit dicēdorum magnitudinē. Scđo ipsoꝝ
tarditatē ad ea capiēda ibi. (Qm̄ ībecilles ꝛc.) Dicit ḡ
Ita dixi ꝙ appellatus est pōtifex. de quo. s. pōtificatu
grādis nobis sermo est: q: de magnis. prouer. 8. De re/
bus magnis locutura sum. Itē grādis: q: de vtili. s. de
salute aīarū. 1. Ti. 1. Fidelis sermo ꝛ oī acceptōe dignus 2
q: xp̄s iesus venit ī hūc mundū peccatores saluos fa/
cere ꝛc. Iste sermo est iterpretabilis qđ pōt dupl̄r expo
ni. Uel ꝙ fiat ibi vis negationis iterpretabilis. i. nō ex
ponibilis: q: nō pōt ad pfectū exprimi. Que. n. ad xp̄ꝫ
ptinēt nullus sermo exprimere pōt. Ecc. 43. Glorificā
tes dñm q̄tūcunqꝫ potueritis supualebit adhuc ꝛ ad
mirabilis magnificētia eius benedicētes dñm. exalta/
te illū q̄ꝫtū potestis maior ē oī laude. Alio mō affirma
tiue īterpretabilis. i. īdigēs īterpretatione pp altitudi/
nē ꝛ magnitudinē ꝛ pfunditatē eius puer. 1. Aiaduer
tet parabolā ꝛ īterpretationē ꝛc. Interptatio. n. scriptu
re numerat īter dona spūalia. 1ͤ Cor. 12. Indiget ēt vt di
cat īterpretatio eius pp tarditatē nr̄aꝫ. Et iō subdit ip
soꝝ tarditatē cū dicit. Qm̄ ībecilles ꝛc. Illi q sunt de/ 3
bilis ītellectus nō pn̄t alta ītelligere nisi eis exponāt p
singula. Jo. 16. Adhuc multa habeo vobis dicere: ſꝫ nō
potestis portare mō. 1ͤ Cor. 3. Nō potui vobis loq q̄si
ℂ Deīde cū dicit. (Eteni cū deberetis (spūalib⁹ ꝛc.
ꝛc.) ostēdit istā tarditatē esse culpabilē. Et circa hoc tria
facit. Primo. n. ostēdit culpā tarditatis. Scđo adhibꝫ
similitudinem ibi. (Et facti estis ꝛc.) Tertio exponit ibi.
(Oīs. n. q lactis est particeps ꝛc.) culpa. n. alicuius est
qn̄ diu audiuit si adhuc sit tardus. secus aūt ē si sit no
uus. Negligētia. n. nō est sine culpa. ideo dicit. Cū de/
beretis esse magistri. s. alioꝝ pp tp̄s: quo. s. audierāt le
gē ꝛ pphetas. Jo. 5. Scrutamini scripturas ꝛc. Itē ip/
sum xp̄m. item apostolos ꝛ multos ab ipsis conuersos
Jo. 14. Tanto tpe vobiscū sum ꝛ non cognouistis me. 4
ℂ Rursum īdigetis. Quasi. d. Magis deberetis do/
cere q̄ꝫ doceri tm̄ īdigetis doceri que sunt elemēta. Ele
menta. n. dicunt illa que prio tradunt ī grāmatica qn̄ Ele
ponunt ad litteras. ista vero sunt ipse lr̄e. Exordia er/ mēta
go sermonū dei ꝛ pma principia ꝛ elementa sunt arti/ dñr
culi fidei ꝛ pcepta decalogi. Qui ergo diu studuisset ī pn⁹
theologia ꝛ illa nesciret: ip̄e curreret cōtra ipsum. iō grā
dicit. Indigetis vt doceamini que sūt elemēta exordij mati
sermonū dei. i. pma pncipia. 2. Ti. 3. Semp discētes ꝛ calia
nunq̄ꝫ ad sciam veritatis puenientes. Esa. 65. Puer cen
tū annoꝝ morief. peccator centū an. maledictus erit. 5
ℂ Deīde cū dicit. (Et facti estis ꝛc.) ponit ad hoc sili
tudinem. Sciendū est ergo ꝙ doctrina sacra est sicut Cib⁹
cibus aīe. Ecc. 15. Cibauit illū pane vite ꝛ intellectus. aīe ē
Et. 24. Qui edunt me adhuc esuriēt: ꝛ q bibūt me ad sacra
huc sitient. Sacra ergo doctrina est cibus ꝛ potus: q: do
aīam potat ꝛ satiat. Alie. n. scie tm̄ illumināt ītellectuꝫ ctrīa
hec autem illuminat. ps. Preceptum dñi lucidū illu/
minans oculos. Et ēt nutrit ꝛ roborat aīaꝫ. In cibo āt
corpali est dria. Alio. n. cibo vtunt pueri: ꝛ alio pfecti.
Pueri. n. vtunt lacte quasi magis tenui ꝛ cōnāli ꝛ de
facili ꝯuertibili: ſꝫ adulti vtūt cibo solidiori. Sic sacra
scriptu. illi q de nouo īcipiūt debēt audire leuia q̄ sūt q̄si
lac: ſꝫ eruditi debēt audire fortiora. Et iō dic̄. Facti estis
quibus

a quus lacte ꝛc. Sicut pueris. i. Pe. 2. Sicut mō geniti
infantes rōnabiles sine dolo lac cōcupiscite ꝛc. i. Cor.
3. Tanq̄ paruulis i xpo lac vobis potū dedi nō escam.
¶ Deīde cū dicit. (Ois. n. q lactis ꝛc.) exponit silitudi
nē. Et pmo exponit illud qd̄ dixit de lacte. Scdo illud
qd̄ dixit de solido cibo ibi. (Perfectoꝝ aūt ꝛc.) Circa
pm̄ duo facit. Pꝛio. n. ponit expositionē. Scdo exposi
tionis rōnē ibi. (Paruulus. n. ē ꝛc.) Dicit ergo. Ita di
co q indigetis lacte sicut pueri. Ois. n. q lactis ē pticeps
expers est sermonis iustitie. i. ois q indiget nutriri lacte
expꝰ est. i. non pōt hēre partē in sermonibus iustitie p
fecte intelligendis. Mat. 5. Nisi abundauerit iustitia
vr̄a plusq̄ scribaꝝ. puer. 15. In abūdanti iustitia vtus
2 maxima est. Hmōi āt non sunt pticipes pueri. Esa. 28.
Quē docebit sciam: aut quē intelligere faciet auditū?
ablactatos a lacte: auulsos ab vberibꝰ. Sed ꝯ: q: apls
supius multa valde difficilia tradidit eis. s. d mysterio
Do- trinitatis: ꝛ de sacro incarnationis: ꝛ multa alia ardua.
ctria Ergo vel nō erāt puuli: vel talia tradēda sunt puulis.
eadē Rn̄deo dōm est s̄m Aug. q nō est intelligendū q in
tradē doctrina fidei alia sunt tradēda maioribus ꝛ pfectis: ꝛ
da est alia impfectis. Nō. n. est inter eos ista dr̄ia. Eadē enī
pue- vtrisq̄ sunt tradenda. sed puulis pponēda sunt: sȝ nō
ris ꝛ exponēda nec pertractāda: q: intellectus eoꝝ magis
puul deficeret q̄ eleuaret. Lac sȝ glo. est sicut verbū caro fa
ȝ alr ctū est. Cōtra nō minoris difficultatis est hoc intelli-
ꝛ alr. gere q̄ qꝛ verbū erat apud deū. Un̄ August. dicit q
3 istud inuenit in libris platonis: nō tn̄ illud. Ipse autē
Augu. nō poterat suspicari qd̄ sacri hēret verbū caro
factū est. Rn̄deo dōm est q cognoscere verbū caro fa-
ctum est: per simplicem fidem est satis facile: q: pōt ca
dere in imaginatione ꝛ aliq̄r in sensu: sed verbū apud
deū oīno excedit oēm sensum: ꝛ non nisi p rōnem po-
test: ꝛ cū multa ꝛ maxima difficultate comprehēdi.
¶ Cōsequenter assignat rōnē cū dicit. Paruulus. n.
est: nō qdem etate: sed sensu. Tripl̄r aūt aliq̄s dr̄ puu-
lus. Est enim aliq̄s paruulus p humilitatē. Math. 11.
Reuelasti ea paruulis. Etate. Gal. 4. Quāto tpe hres
paruulus est ꝛc. Sensu. i. Cor. 14. Nolite pueri effici
sensibus: sed malicia paruuli estote: sensibus autem p
fecti sitis. Et isto modo accipitur hic paruulus.
4 ¶ Deinde cū dicit. (Perfectoꝝ aūt ꝛc.) Exponit illō
q dixerat d cibo solido. Hoc. n. pȝ in corpalibus: q qn̄
hō puenit ad etatē pfectā: vtit fortiori ꝛ nobiliori ꝛ so
lidiori cibo. Sic spūalis qn̄ puenit ad pfectionē spūa
lem dȝ ei pponi doctrina solidior. Ista aūt pfectio du-
plex est. Una est perfectio s̄m intellectū: qn̄ aliq̄s hȝ iu
diciū intellectus ad recte discernēdū ꝛ iudicandū de
his q̄ sibi pponunt. Alia est pfectio s̄m affectū: quā
facit charitas: q̄ est cū aliq̄s totalr̄ deo inheret. Unde
Mat. 5. post pcepta charitatis dr̄. Estote ergo pfecti.
ꝛc. Est aūt pfectio charitatis vt dicit Augu. vbi nulla
est cupiditas. Quāto. n. qs magis ascēdit in deū: tāto
plus cōtemnit tpalia. Ps. Quid. n. mihi est in celo ꝛc.
Hoc. n. hȝ sacre scripture doctrina q in ipsa nō tn̄ tra
5 dunt speculāda sicut in geometria: sed et approbāda p
affectū. Un̄ Mat. 5. Qui aūt fecerit ꝛ docuerit ꝛc. In
aliis ergo scientiis sufficit q hō sit pfectus s̄m intelle-
ctū. In istis vō reqrit q sit pfectus s̄m intellectū ꝛ af-
fectū. Loquēdū est igit alta mysteria pfectis. i. Cor. 2.
Sapiam loqmur inter pfectos. Unusq̄sq̄. n. s̄m q est
dispositus sic iudicat: sicut iratus alr̄ iudicat durante
passione: ꝛ alr̄ ipsa cessante. Et silr̄ incōtinēs alr̄ indi-
cat aliqd esse bonū tpe passiōis: alr̄ post. Et iō dic̄ phs
q vnusq̄sq̄ q̄lis est talis sibi finis vr̄: ꝛ q: ea q̄ in sacra
scriptura tradunt ptinent ad affectū: nō tn̄ ad intelle

ctū: iō opȝ esse pfectū in vtroq̄. Et iō apls volēs ōnde b
re q sint pfecti: qbus sit tradēdus iste solidus cibꝰ: dic̄
q sunt isti q p sua ꝯsuetudine hn̄t sensus exercitatos.
Un̄ in ista pfectiōe q̄tuor sūt attēdēda. s. ipsa pfectio in
se in q̄ ꝯsistat: ꝛ q̄tū ad h dicit. Qui hn̄t sensus exerci
tatos. Et ꝯuenienter loqt. In h. n. exp̄mit vtrāq̄ pfectio
nē: q: vt dicit phs intellectus put iudicat de appeten-
dis ꝛ agēdis dr̄ sensus: q: est relatꝰ ad aliqd pticulare.
Un̄ nō accipit hic sensus p sensu exteriori. Qui g̃ sen
tit q̄ dei sunt pfectus est. Phi. 3. Quicūq̄ pfecti sumꝰ
h sentiamus. i. Cor. 2. Nos aūt sensum xpi hēmꝰ. Qui
vō nō sentiūt nisi carnalia deo placere non pn̄t: vt pȝ
Ro. 8. ¶ Scdo attendēda est dispō eius in q̄ est: q: dȝ
esse exercitatus. i. Ti. 4. Exerce teipȝ ad pietatē. Qui 2
. n. nō est exercitatꝰ nō pōt hr̄e rectū iudiciū: qd̄ ad h re 2
qrit. Eccl. 34. Uir in multis exptus cogitabit multa.
Itē q nō est exptus pauca recognoscit. ¶ Tertio cā hu-
ius exercitationis: ꝛ hec ē ꝯsuetudo: nō. s. ocium: sȝ frequē
tia actus. Et iō dicit. Pro ꝯsuetudine. s. recte agēdi. p
uer. 22. Adolescēs iuxta viā suā et cū senuerit nō recedet
ab ea. Si g̃ vis esse pfectus nō des te ocio: sed assuesce
te bonis a iuuētute. ¶ Quarto finis huius exercitij:
q: s. ad discretionē boni ꝛ mali. Tūc. n. pfectus est qn̄
discernit iter bonū ꝛ malū. Esa. 7. Sciat eligere bonū
ꝛ reprobare malū. Hec aūt sūt tria. s. discretio iter bonū c
ꝛ malū: inter bonū ꝛ melius: inter malū ꝛ peiꝰ. In his
. n. reqrit rectitudo iudicij.

CAP. VI.

Uapropter itermittētes ichoa-
tionis xpi sermonē ad pfectiōē 3ª qō.
feramur: ꝛ nō rursū iaciētes fū 84ª ar
damentū penitentie ab opibus ti. 6ª.
mortuis: ꝛ fidei ad deū: baptismatū doctri-
ne: impōnis quoq̄ manuū ac resurrectiōis
mortuoꝝ ꝛ iudicij eterni. Et hoc faciemꝰ: si
qdē pmiserit deus. Impossile. n. est eos q semel
sunt illuminati: gustauerūt et donū celeste:
ꝛ participes facti sunt spūssancti. Gustaue- 4
runt nihilominus bonū dei verbū virtutesq̄
q̄ seculi venturi ꝛ plapsi sunt: rursus reno- 3ª qō.
uari ad penitentiā: rursum crucifigentes si 84. ar
bimetipsis filium dei: ꝛ ostentui habentes. ti. 10.

¶ Supra apls fecit mētionē de pōtificatu xpi s̄m or-
dinē melchisedech: ꝛ ōndit tarditatē eoꝝ qbus scribe-
bat: hic redit ad suū ppositū. Et circa hoc tria facit: q:
pmo aperit intentionē suā. Scdo ōndit eius difficulta
tē ibi. (Et hoc qdem faciemus ꝛc.) Tertio declarat su
am intentionē ibi. (Cōsidimus aūt ꝛc.) Circa pm̄ duo
facit: q: pmo manifestat suū ppositū. Scdo expōit qd̄
dicit ibi. (Nō rursus iacientes ꝛc.) ppositū suū est q
ptermissis his q̄ ptinēt ad inchoationē doctrine xpiane
vult pseq alia altiora. Un̄ dicit. Iā dictū est q pfectis 5
opus est solido cibo: quapp intermittētes ichoationē
doctrine xpi p quā xps inchoat esse in nob qd̄ est p do
ctrinā fidei. Eph. 3. Habitare xp̄m p fidē in cordibꝰ nr̄is.
Feramur ad pfectionē. i. ad ea q̄ spectāt ad pfectionē
doctrīe xpi. i. Cor. 13. Qn̄ factꝰ sum vir euacuaui q̄ erāt p
uuli. Hoc āt sȝ glo. ad duo referri pōt. s. vel ad itellectū
vt. i. ex quo hō pfectus est dȝ intermittere perilia ꝛ va
care pfectis. i. Cor. 2. Sapiam loqmur inter pfectos.
Uel ad affectū. Et ē sensus q nō semp est stādū i sensu
incipientiū. Sed opȝ tendere ad statū pfectoꝝ. Gene.
17. Ambula corā me ꝛ esto pfectus. Hic ē duplex obie

6 et io: ꝛ pmo de hoc ꝙ dicit intermittētes inchoationē
q: nunq̄ dz intermitti inchoatio. ps. Et dixi: nūc cepi.:
Job. 27. Justificationē quā cepi tenere nō deserā. Rn̄o
dōm ꝙ contingit dupl'r intermittere inchoationē. Uel
q̄ntū ad estimationē ꝛ sic semp dz hō eē sicut incipiēs
ꝛ tendēs ad maiora. Phil. 3. Nō ꝙ iā cepim aut ꝙ iaz
pfect⁹ sim. Uel q̄ntū ad pfectionē: ꝛ sic semp dz niti hō
trāsire ad statū pfectū. Phil. 3. Que retro sunt obliui/
scens ad ea q̄ priora sunt me extendēs. In via. n. dei nō
pgredi est regredi. ℂ Alia obiectio est de hoc ꝙ dicit.
Feramur ad pfectionē. Perfectio. n. ꝯsistit in cōsiliis.
Mat. 19. Si vis pfectus esse vade ꝛ vēde oia ꝛc̄. Non
oēs aūt tenent ad ꝯsilia: Rn̄o dōm est ꝙ duplex est p/
2 fectio. Una. s. exterior q̄ ꝯsistit in actibus exterioribus
q̄ sunt signa interioꝝ sicut virginitas: volūtaria paup
tas. Et ad hāc nō oēs tenent. Alia est interior q̄ ꝯsistit
in dilectione dei ꝛ pximi. Col. 3. Charitatē hītes qd̄ ē
vinculū pfectiōis. Et ad pfectionē hmōi nō oēs tenē/
tur: sed oēs tenent adeā tēdere: q: si qs nollet plus di/
ligere deū nō faceret qd̄ exigit charitas. Dicit aūt fera
mur: ꝛ h̄ sm̄ ipulsionē a spū scō. Ro. 8. Qui spū agunt
hi filij dei sunt. Uel sicut q portati a deo q portat infir
mitatē nr̄am. Esa. 46. Audite me dom⁹ iacob ꝛ oē resi
duū domus israel q portamini a meo vtero. Uel sicut
3 portati adinuicē. Gal. 6. Alter alterius onera portate.
ℂ Deinde cū dicit. (Nō rursus iacientes ꝛc̄.) Expōit qd̄
dixit ꝛ intēdit ostēdere q̄ sunt illa q̄ faciunt ad incoatio
nē doctrine xp̄i. Et vtit̄ silitudie. Per fidē. n. aīa edifi/
cat̄ i spūali edificio. Sicut ḡ in corpali edificio pmo po
nit̄ fundamētū: ita hic p⁹ rudimēta doctrine xp̄i sunt q̄
si fundamentū. Sed ꝯ: q: infra. ii. ponit̄ fides esse fūda
mētū: fides aūt vna est. Eph. 4. Unus dn̄s: vna fides:
vnū baptisma: hic aūt pōit sex fundamēta: ḡ vr̄ ꝙ ma
le. Rn̄o dōm est ꝙ fides fundamē. ū est virtutū. Ista aūt q̄
ponit̄ hic sunt fundamētū doctrine xp̄i. Dr̄ nō rursus
q̄si ita firmiter ponamus ꝙ nō oporteat iterato pone/
re. Uel q: ondū posuistis: ꝛ nō opz iterare. Multū aūt
4 signāter ordinat ista aplṡ. Sic. n. in via gn̄ōnis ꝛ cuiusli
cūqz motus pus est recessus a termio a quo: ꝛ post ac
cessus ad terminū ad quē: ita dic̄ hic: q: penitētia ē re
cessus a pctō: ꝛ sic ē q̄si qōdā fūdamētū istā vita. Ne
mo. n. sm̄ Aug. sue volūtatis arbiter pōt nouā vitā in/
choare: nisi peniteat eū p̄terite. Un̄ dn̄s i pn̄ⁱ pdicatio/
nis dic̄. Penitētiā agite. Mat. 4. Et iō dicit. Penitētie
ab opib⁹ mortuis. Opa. n. mortua dn̄r vel q h̄z se sūt
mortua vel sunt mortificata. Res dr̄ viua qn̄ h̄z offm̄
ppie virtutis a q̄ cū deficit dr̄ mortua. Opa nr̄a sunt
ordiata ad btitudiuē q̄ est finis hoīs. Et iō qn̄ n̄ ducūt
ad btitudiuē nec ordinari pn̄t dn̄r mortua: ꝛ hec sunt
opa facta in pctō mortali. infra. ii. Sanguis xp̄i q per
spm̄ scm̄ obtulit seipm̄ imaculatū deo emūdabit ꝯsciās
nr̄as ab opibus mortuis. Opa ṽo facta in charitate p
5 pctm̄ mortificant: q: nō hn̄t virtutē vt merēant vitam
eternā. Ezec. 18. Oēs iustitie ei⁹ q̄s fecerat nō recorda/
bunt. Penitētia ṽo facit ꝙ ista reuiuiscūt: q: reputant
ei ad vitā eternā. In accessu ṽo ad terminū p̄ ē fides: ꝛ
iō dic̄. Fūdamētū fidei ad deū. Propriū aūt fidei est ꝙ
credat hō ꝛ assentiat nō visis a se: s; testimōio alterius.
Hoc aūt testimoniū vel est hoīs tm̄: ꝛ istō nō facit ṽtu
tē fidei: q: hō ꝛ fallere ꝛ falli pōt. Uel istud testimoni/
um est ex iudicio diuo: ꝛ istud ṽissimū ꝛ firmissimū est:
q: est ab ipsa ṽitate: q̄ nec fallere nec falli pōt. Et iō di
cit. Ad deū: vt. s. assentiat his q̄ deus dic̄. Jo. 14. Credit̄s
in deū ꝛ in me credite. Scd̄o in isto pcessu sunt sacra
fidei. Hec aūt sunt duo sacra intrātiū: de his. n. tm̄ agit
hic aplṡ. Et ista sunt baptismus p̄ᵐ ꝛ 2ᵐ ē confirmatio.

Quātū ad pᵐ dicit. Baptismatū. Sed ꝯ. Eph. 4. Una d
fides: vnū baptisma. Nō ḡ plura sūt baptismata. Rn̄o bapti
dōm est ꝙ triplex est baptismus. s. flumis: flamis: ꝛ sā smus
guinis: sed duo vltima: q: nō hn̄t vim nisi referant̄ ad est tri
pᵐ: q: illud opz hr̄e in pposito si nō assit facultas i hn̄ plex.
tibus vsum liberi arbitrij. Et iō nō sunt tria sacra: sed
vnū sacr̄z p qd̄ regn̄amur ad salutē. Jo. 3. Nisi qs rena
tus fuerit ex aq̄ ꝛ spū scō ꝛc̄. Inter ista ṽo baptismus
sanguis plus h̄z de effectu baptismi: si tn̄ pᵐ fuerit in p
posito: vl̄ ꝯtrariū nō teneat̄ in mēte: sicut pz de inocētib⁹:
q nō erāt in opposita dispōne. Baptismus. n. virtutem
h̄z ex merito passiōis xp̄i. Ro. 6. Quicūqz baptiçati su
mus i xp̄o iesu in morte ipsi⁹ baptizati sumus ꝛc̄. Sic
ḡ q baptizat̄ ꝯformat̄ morti xp̄i sacr̄alr̄: ita martyr rea 2
liter. Et iō istud baptisma h̄z totū effectū baptismi q̄tūᵐ
ad h̄ ꝙ purgat oēm culpā ꝛ penā pctī: si tn̄ ipmit care
cterē aliquē. Et iō si recipiens martyriū sine baptismo
aq̄ resurgeret esset baptizādus. Penitētia ṽo nō tn̄ h̄z
de effectu baptismi: q: nō tollit oēm penā l; tollat cul/
pā. Sicut tn̄ martyr ꝯformat se morti xp̄i p exteriorem
passionē: ita penitēs p iteriorē. Gal. 5. Qui xp̄i sūt car/
nē suā crucifixerūt cū vitijs ꝛ ꝯcupiscētijs. Iō pōt esse
tāta ꝙ tolleret oēm culpā ꝛ penā: sic pz i latrōe ꝛ ma/
gdalena. Un̄ pēitētia dr̄ baptism⁹ l'r̄tri supplet baptis/
mi vicē. Et q: nō licē illud iterari: iō istituta ē peniten
tia. Ista ḡ dn̄r baptismata: q: hn̄t effectū baptismi. S; 3
tn̄ sunt vnū baptisma: q: nō agūt nisi illud hēat̄ i ppo
sito. ℂ Scd̄m sacr̄m intrātiū est in ipsa manuū ipōsi/
tione. Hec autē est duplex. Una est miracula faciēs sicut
qn̄ xp̄s p manus ipōne curabat ifirmos. Luc. 4. Sin/
gulis manus iponēs curabat eos. Alia ē sacr̄alis: ꝛ h̄ ē
duplex. Una in sacr̄o ordie. i. Ti. 5. Manus nemini ci
to iposueris. Alia ē in sacr̄o ꝯfirmatiōis ad renouatio
nē. Tit. 3. Per lauacrū regn̄ōnis ꝛ renouationis spūs
sancti ꝛc̄. In ꝯfirmatiōe. n. dat̄ spūsscūs ad robur. Sic
. n. in esse nāe pmo gn̄at̄ hō ꝛ postea auget̄ ꝛ roborat̄:
ita in esse gr̄e. Tertio seq̄t̄ terminus motus: ad quem
motus terminat̄: ꝛ ille est duplex: Duo. n. expectam⁹.
Primū est resurrectio corpoꝝ: ꝛ ista ē fidei fundamē/
tū: q: sine hac inanis ē fides nr̄a. i. Cor. 15. Itē expecta
mus remunerationē q̄ fiet p iudicē. Eccl. 12. Cūcta q̄ fi 4
unt adducet deus in iudiciū Et ideo dicit. Judiciū eter
ni: non q: illud iudiciū duret p mille annos sicut volu/
it lactātiꝰ: sed tm̄ erit i momēto: sed dr̄ eternū: q: snīa q̄
ibi dabit̄ i eternū durabit. Mat. 25. Ibūt hii in supplicīū
eternū: iusti aūt i vitā eternā. ℂ Et sciēdū ē ꝙ oia ista
q̄ dicit se velle hic tractare sūt q̄si qdā rudimēta fidei.
Un̄ pdicat ea nouitijs. Act. 17. ꝛ i multis alijs locis.
ℂ Deinde cū dicit. (Et hoc qdē faciemus ꝛc̄.) Ondit
difficultatē ppositi sui exequēdi. Difficile. n. est ꝛ in se
ꝛ respectu auditoꝝ. Un̄ tria facit. Prīo inuit ꝙ i h̄ po
tissime indigeat diuo auxilio. Scd̄o subdit quorūdā i/
becillitatē ibi. (Impossē ē. n. ꝛc̄.) Tertio adducit q̄ndā
silitudinē ibi. (Terrā. n. q̄ sepe ꝛc̄.) Dicit ḡ. Feramur 5
ad pfectū: ꝛ hoc faciemus si pmiserit deus. Minus aūt
dicit ꝛ plus significat. nō ē tn̄ necessariū ꝙ dn̄s pmit
tat: sed opz ꝙ oia faciat. Sap. 7. In māu dei nos ꝛ ser
mones nr̄i. Et iō dz oia pōere sub ꝯfidētia diui auxilij.
ℂ Deide cū dicit. (Impossē est. n. ꝛc̄.) Ondit imbecilli
tatē eoꝝ: erāt. n. imbecilles ad audiēdū. Sicut. n. i cor
poralibus nullus status est ita piculosus sicut recidi/
uantiū: ita in spūalibus q post gr̄am cadit in pctm̄ dif
ficilius surgit ad bonū. Et circa hoc facit tria. Primo
pponit bona q̄ pceperant. Scd̄o difficultatem cāta;
in eis ex recidiuo ibi. (Et plapsi sunt ꝛc̄.) Tertio assi
gnat rōnem ibi. (Rursus crucifigētes ꝛc̄.) Bona aūt
quedam

a quedā sunt p̄sentia: q̄dā vero futura. Ipsi vero in p̄nti
habuerūt spūalē regenerationē: ⁊ q̄ntū ad hoc dicit. Il
luminati. Ephe. 5. Eratis aliq̄n tenebre: nūc aūt lux in
dn̄o. Ista aūt illumiatio fit p̄ fidem. Act. 15. Fide purifi
cās corda eoꝝ. Habēt ēt bonoꝝ dei participationem. ⁊
q̄ntū ad hoc dicit. Et gustauerūt donū celeste. Donum
istud est gratia ⁊ dr̄ celestis: q2 a celis deus eā dat. ps.
Dedit dōa hoībus. Et Jac. 1. Oē datū optimū: ⁊ oē do
nū p̄fectū desursū est descēdēs a patre luminū ⁊c̄. Est
ēt in eis participatio diuine bōitatis. 2. Pe. 1. Per quē
.s. xp̄m maxima nobis ⁊ p̄ciosa p̄missa donauit. Jō di
cit. Participes facti spūsc̄ti. Oia. n. dōa dant ex amo
2 re. ⁊ ideo istā p̄ticipationē attribuit spūi sancto. Est aūt
participare partē capere. Solus āt xp̄s spm̄ sanctū ha
buit ad plenitudinē. Jo. 3. Nō. n. ad mēsuraʒ dat deus
spūm. Aliq̄. n. sancti de eius plenitudine receperūt: ⁊ p̄
ticipes facti sunt: nō q̄dem substātie: sed distributionū
eius. Supra. 2. Et varījs spūssancti distributiōibus. 1.
Cor. 12. Diuisiones gratiaꝝ sunt idē aūt spūs ⁊c. Itē in
p̄senti habuerūt doctrine eruditionē. Et q̄ntuʒ ad hoc
dicit. Gustauerūt nihilominus bonū dei verbū. Uerbū
istud dr̄ bonum: q2 est verbū vite eterne. Jo. 6. Dn̄e ad
quē ibimus verba vite eterne habes. ps. Quaʒ dulcia
faucibus meis eloq̄a tua. Dicit aūt gustauerūt: q2 non
solum itellectū: sed ēt reficit affectū in quo est quedaʒ
3 saporatio. ps. Gustate ⁊ videte q̄m suauis est dominus.
¶ Bona aūt futura habuerūt in spe. Ro. 8. Spe salui
facti sumus. Et ideo dicit. Uirtutesq3 seculi vēturi. Ho
rū aūt quedā habent non solū in spe: sed ēt in q̄dā icho
atione ⁊ ille sunt dotes aīe. s. visio: tentio ⁊ fruitio. ⁊ il
la habent in quadā inchoatione inquantū fidē spes ⁊
charitas que istis respondent habent in p̄nti. Alia au
tē sunt bona. s. dotes corporis. s. subtilitas: agilitas: im
passibilitas: claritas que solum habentur in spe.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Et prolapsi sunt ⁊c̄.) ostēdit
difficultatē ad resurgēdū causatā ex casu. Ubi notādū
est q̄ nō dicit lapsi simpliciter. sed p̄lapsi. i. totalr̄ lapsi
q2 si lapsi tm̄ essent: nō ita difficile foret resurgere. pro
uer. 24. Septies in die cadit iustus ⁊ resurgit. Q2 si di
4 ceret aplūs illos q̄ p̄lapsi sunt ipossibile esse resurgere:
tūc posset dici q̄ i hoc notat maximā difficultatē resur
gēdi. s. ⁊ pp̄ peccatū: ⁊ pp̄ superbiā: sicut patet i demo
nibus. Sed q2 dicit illos q̄ semel p̄lapsi sunt nō posse
renouari ⁊c̄. nec est aliquod pctm̄ i hoc mundo a quo
posset homo penitere. ideo aliť est itelligendū. ¶ Un
de sciendū est q̄ ex hoc loco sumpsit nouatus q̄daʒ: q̄
fuit p̄sbyter ecclesie Romane: occasionē errādi. Uolu
it. n. q̄ nullus post baptismū poterit ad penitētiā resur
gere. Sed ista positio falsa est sicut dicit athanasius i
epistola ad serapionē: q2 ipse paulus recepit incestuosū
coꝛithiū. Sicut p3. 2. Cor. 2. ⁊ siliť Gal. 4. q2 dicit. Filio
5 li mei quos iteꝝ parturio ⁊c̄. Est ergo itelligēdū sicut di
cit Aug. q̄ nō dicit q̄ ipossibile est penitere: s3 q̄ ipos
sibile est rursus renouari. i. baptiȝari. Ti. 3. Per laua
crū regenerationis ⁊ renouationis ⁊c̄. Nunq̄. n. posset
hō sic penitere q̄ posset iteꝝ baptiȝari. Et h̄ dic aplūs
q2 s̄m legē iudei multotiēs baptiȝabant. sic̄ p3. Mar
ci. 7. Et iō ad istū errorē remouēdū dicit hoc aplūs.

Baptismus nō reiteratur

¶ Deinde cū dic̄. (Rursus crucifigētes ⁊c̄.) Assignat
rōnē quare baptismus nō iterať. q2 baptismus est q̄dā
cōfiguratio mortis xp̄i: sicut p3 Ro. 6. Quicūq3 i xp̄o
baptiȝati sumus in morte ipsius baptiȝati sumus ⁊c.
Hec aūt nō iterať: q2 xp̄s resurgēs ex mortuis iā n̄ mo
riť. Ro. 6. Qui ḡ iterato baptiȝant rursum xp̄m cruci
figūt. Uel aliter q̄ denoteť repugnātia grē xp̄i: vt. s. ve
lint frequēter peccare ⁊ post iteꝝ baptiȝari. vt. s. nō re

b ferať ad iterationē baptismi: s3 ad lapsum eorum q̄ pec
cāt. Qui. s. quātū in ipsis est rursus crucifigūt xp̄3. q2
xp̄s pro pctis nostris mortuus est semel. 1. Pe. 3. Cū er
go peccās baptiȝatus quātū i se est dās occasionem vt
iteꝝ xp̄s crucifigať: ⁊ fit contumelia xp̄o in cuius san
guie se lotū maculas. Apoc. 1. Dilexit nos ⁊ lauit nos
a pctis nostris i sanguine suo. ¶ Lectio. II.

Terra. n. sepe venientem sup se bibēs ibrē ⁊ germinās herbaʒ oportunā illis a q̄bus coliť accipit benedictionē a deo: p̄ofe rēs āt spinas ac tribulos reproba ē ⁊ male dicto p̄xima. cuius ↄsūmatio i cōbustionē.

p^a 2^e q. 70 ar. p.

¶ Supra ostendit aplūs difficultatē ad suū p̄positum
2 exequēdi p̄ueniētē ex eoꝝ culpa: hic adducit ad hoc
quādā similitudinē. Et p̄mo q̄ntuʒ ad bonā terrā. Scd̄o
quātū ad malā ibi. (Proferēs aūt ⁊c.) Sciēdū est aūt
q̄ s̄m vnā expositionē supra voluit aplūs illos q̄ semel
baptiȝati sunt nō posse iteꝝ baptiȝari vel renouari ad
penitētiā. Alia aūt est expositio que ibi dimissa fuit: q̄
impossibile est eos q̄ i hac vita semel illumiati sunt rur
sum i alia vita renouari ad penitētiā. Ecc. 9. Quicq̄d
pōt manus tua facere istāter operare: q2 nec opus: nec
rō: nec sapiētia: nec scia est apud iferos ⁊c. Jo. 9. Uenit
nox q̄n nemo pōt opari. Rursus ḡ exponať. i. post hāc
3 viā. Et huius rō est. Duo. n. causant penitētiā. Unū ē
qd̄ dat efficatiā. s. meritū passionis xp̄i. 1. Jo. 2. Ip̄e est p̄
piciatio pro pctis nostris. Aliud aūt est exēplū penitē
di: qd̄ habemus i xp̄o p̄ cōsiderationē. s. cōsiderādo au
steritatē: paupertatē ⁊ tādē passionē. 1. Pe. 2. Xp̄s pas
sus ē p̄ nobis vobis relinquēs exēplū ⁊c̄. Sic ergo in
telligiť qd̄ dicit. Rursus crucifigētes. i. crucis xp̄i fru
ctū p̄cipiētes ⁊ hoc q̄ntū ad id qd̄ dat efficatiā p̄nītētie.
Et ostētui habētes. quātū ad exēplū penitēdi. Et sic ac
cipiť ostētum i bonū. Ista vero similitudo que poniť h̄
de terra pōt referri vel ad id qd̄ supra dictum est. Fera
mur ad p̄fectionē. ⁊ tunc erit sensus q̄ si feramur ha
4 bebimus benedictionē sicut terra bona. Uel pōt conti
nuari ad dictū imediate s̄m expositionē vtrāq3 siue de
baptismo siue de alia vita. Illa tn̄ de baptismo magis ē
litteralis. Et sic est sensus. Sicut terra culta si iterato
p̄fert spinas nō coliť: sed ↄburiť: sic homo peccās post
baptismū vlterius nō abluiť. Et tangiť circa bonā ter
ram. Primo beneficiū ipensum. Scd̄o fructū quē p̄fert
ibi. (Et generās herbam ⁊c̄.) Tertio p̄emiū ibi. (Ac
cipit benedictionem ⁊c̄.) Terra ista est cor humanuʒ
Luc. 8. Quod aūt ceciderit in terrā bonaʒ: hi sunt q̄ in
corde bono ⁊ optimo ⁊c. qd̄ dr̄ terra q2 sicut terra indi
get pluuia: ita homo idiget grā dei. ps. Uisitasti terraʒ
⁊ inebriasti eā. Esa. 55. Quomodo descēdit iber ⁊ nix d̄
5 celo ⁊ illuc vltra nō reuertiť: sed inebriat terraʒ ⁊ ifun
dit eā ⁊ germinare eā facit ⁊c̄. Sed beneficiū qd̄ p̄cipit
est doctrina fidei quasi ymber supueniēs quē dn̄s plu
it i cordibus auditoꝝ mediātibus predicatoribus ⁊ do
ctoribus. Esa. 5. Mādabo nubibus ne pluāt sup eam
ymbrem. Job. 36. Effundit ymbres ad istar gurgitum
q̄ de nubibus fluūt ⁊c. Hunc ymbrē bibit q̄n qd̄ audit
intelligit: ⁊ ad illud afficiť. Esa. 55. Omnes sitiētes ve
nite ad aquas ⁊c̄. Ista doctrina est desup veniens: q̄
est sup se: ⁊ quātū ad p̄ncipium huius doctrine. Que
dam. n. doctrina est de terra: qua. s. homo inheret terre
nis. Alia est de celis: que. s. docet celestia. Jaco. 3. Nō ē
ista sapiētia desursum descēdēs: sed terrena aīalis ⁊ dia
bolica. Et post seq̄tur ibidē. Que autem desursum est

Doctrina q̄daʒ ē terrena ⁊ q̄dā celestis

e sapiētia: pⁿgdem pudica est τc. Uel super se.i.super fa
cultatē humane rōnis. Ecc.3. Plurima sup sensuz ho
minū monstrata tibi sunt. Dicit aūt non semper nec ra
ro; sed sepe: q: vt dicit Aug. τ habetur hic i glosa. Si
super vilescit. si raro non sufficit τ negligit. Job.16. Au
diui frequenter talia. ¶ Fructus est. q: generat herbā
optimam cultoribus. Ista sunt bona opera que facit
homo per doctrinam susceptam. Gen.1. Germinet ter
ra herbam virentem τc. Ista terra colitur primo a deo
Joan.15. Pater meus agricola est τc. Colitur etiam a
prelato. pᵉ Corinthio.3. Ego plantaui appollo rigauit
τc. Colitur etiam ab homine ipso. Prouerb.24. Dili
genter exerce agrum tuum. Est ergo oportuna deo ad
1 gloriam. pme Corinth.10. Omnia in gloriam dei faci
te. Aliis ad meritum τ ad gloriam. pᵉ Thes.2. Uos
estis gloria nostra τ gaudium. Ipsi vero operanti ad
vitam eternam. Rom.6. Habetis fructum vestrum i sā
ctificationem: finem vero vitam eternam.
¶ Deinde cum dicit. (Accipit benedictionez a deo.)
ostendit premium. s. benedictionem diuinam. Ista aūt
benedictio nihil aliud est q̄ⱥ factio bonitatis in bonis.
Que quidem in presenti vita fit imperfecta: sed in fu
turo erit perfecta. 1. Petri.3. In hoc vocati estis vt bene
dictionem hereditate possideatis.
¶ Deīde cum dicit. (Proferens aūt τc.) agit de mala
terra de qua primo supponit beneficiū quod dictuz ē.
Scdo ponit malum fructū dicens. Proferens autem
2 τc. Tertio ostendit penam ibi. (Reproba est τc.) Fru
ctus ergo sunt spine. i. minora peccata. τ tribuli. i. ma
iora que pungūt cōscientiā propriā. τ qn̄qⱥ ēt alienam
illa. s. que sunt cōtra proximos. Gen.3. Spinas τ tribu
los germinabit tibi. In pēa v̄o pōit tria. s. diuinā repro
bationē iudiciariā condēnationē ibi. (Maledicto pro
xima.) Et finalē punitionē ibi. (Cuius ɔsūmatio τc.)
Quantū ad primum dicit. Reproba est. Sicut. n. pre
destinatio est pncipium remunerationis: ita reproba
tio signum est condemnationis. Quia ergo aliqs fre
quenter rigetur preceptis salutaribus signuz est repro
bationis si ɔsistat i pctis. Jere.6. Argentū reprobū vo
4 cate eos: q: dn̄s proiecit eos τc̄. Condēnatio est q: pro
xima maledicto. Math.25. Ite maledicti i ignem eter
num τc. Punitio est cuius consummatio i ɔbustione.
Esa.9. Uestimentum mixtum sanguinene erit i cōbu
stionem τ cibus ignis. ¶ Lectio. III.

Onfidimus autē de vobis dile
ctissimi meliora τ viciniora salu
ti: tam ē si ita loquimur. Nō. n.
iniustus est deus: τ vt obliuisca
tur operis vestri τ dilectionis quā ostēditis
in nomie ipsius: q ministratis sanctis τ mi
5 nistratis. Cupimus āt vnumquēqⱥ vestrū
candē ostētare sollicitudinē ad expletionez
Gen. spei vsqⱥ in finē vt non segnes efficiamini.
8.ca. verū imitatores eorum qui fide τ patientia
hereditabunt promissiones.
¶ Q: apostolus multa q̄ dura videbāt de statu isto
rū dixerat: mō ne ex illis desperarēt: ostēdit qua itētio
ne hoc dixerit. s. vt ipsos a periculis retraheret. Un̄ cir
ca hoc duo facit. Prio. n. ostendū fiduciā quā de ipsis
habebat. Scdo subdit rōnem confidentie ibi. (Nō. n.
iniustus deus τc̄.) Dicit ergo. Ita dixi q terra q̄ pfert
spias τ tribulos τc. Et ne credatis q ego tales vos re
putē cōfidimus de vobis dilectissimi τ hoc pp fidem;

τ charitatē meliora τ viciniora saluti. Ubi commēdat d
statū ipsoꝝ ex duobus. s. ex eo qd iam erant: q: ex quo
dicit meliora supponit q erāt i bono statu τ ex eo q ex
pectabāt i futurū. Un̄ dic̄ viciniora saluti. Ro.13. Nūc
aūt ppior est nostra salus q̄ⱥ cū credidimus. Quan
to. n. qs pficit in bonis tanto magis appropinquat sa
luti. ¶ Seqt. Tā τ si ita loqmur. i. q: τ si sic loqmur
hoc est vt reddamus vos cautos τ hoc pcedit ex chari
tate. ps. Corripiet me iustus in mīa τ icrepabit me.
¶ Deīde cū dicit. (Nō est. n. iniustus deus τc̄.) on̄dit
rōnē cōfidētie que duplex est. Una ex bonis ipsoꝝ pre
ritis. Alia ex pmissione dei ibi. (Abrahe nāqⱥ τc̄.) Q:
vero apostolus duo dixerat. Unū. s. q de ipsis cōfide
2 bat. Aliud q aspere ipsis loquebat. ideo duo facit. Pri
mo. n. assignat rōnē pmi. Scdo rōnē scdi ibi. (Cupius
aūt τc̄.) Rō aūt q̄re ipse de his ɔfidat. hec est. q: recor
dat multoꝝ bonoꝝ q̄ ipsi fecerūt. Unde dicit. Cōfidi
mus aūt τc̄. Et quare? q: nō est iniustus deus vt obli
uiscat τc̄. Cōtra. Eze.18. Si auerterit se iustꝰ a iustitia
sua τc̄. Et paulo post ibidē seqt. Oēs iustitie eius non
recordabunt. Et ibi subdit. Q: via dn̄i equa ē. Rn̄deo
dōm est q homo q cadit post grām dupl'r pōt se hr̄e.
Uno modo q i malo pseueret τ tūc deus oēs iustitias
eius obliuiscit. Alio mō q peniteat τ tūc bonoꝝ pce
dētiū recordat: q: reputat sibi ad meritū. Un̄ dic̄ glo.
q mortificata reuiuiscūt. Sz tūc vr̄ dubiū q: cōstat q
iustitia respicit meritū. si g̃ iustitia dn̄i exigit q deus n̄
obliuiscat si peniteat sicut dic̄ glo. Ergo cadit sub me
3 rito q resurgat a pctō τ sic merer grām. qd est ipossibi
le. Rn̄deo dōm est q duplex est meritū. Unū qd initit
iustitie τ istud ē meritū ɔdigni. Aliō qd soli misericor
die initit qd vr̄ meritū cōgrui. Et de isto dicit q iustū
est. i. cōgruū q homo q multa bona fecit mereat. Ista
. n. misericordia est adiūcta quodāmodo iustitie plusqⱥ
in illo q nunqⱥ aliqd fecit. Et isto modo nō obliuiscat
deus operis nostri τ dilectiōis. Soli. n. charitati dbet
vita eterna. Jo.14. si qs diligit me fmonē meū fuabit.
Quicqd. n. nō est ex charitate nō est meritoriū. 1. Cor.
13. Charitatē nō habeā nihil mihi pdest. Et iō h nō di
cit tm̄ operis vr̄i: sz addit dilectiōis. q: ēt sicut dic̄ Gre.
nō est amor dei ociosus. Opat. n. magna si ē: si opari rē
nuit amor nō est. 1. Jo.3. Nō diligamꝰ verbo neqⱥ ligua
4 sed opere τ veritatē. Jō subdit. Quā on̄ditis i noie ipsi
us. Col.3. Oē qdcūqⱥ facitis i verbo aut i opere: oia in
noie dn̄i nr̄i iesu xp̄i τc̄. ¶ Quid aūt on̄derint τ in q̄
on̄dit q: ministratis sanctis. s. subueniēdo necitatibus
sanctoꝝ. Mat.20. Quicūqⱥ voluerit inter vos fieri ma
ior sit vester minister. Ro.12. Necitatibus scoꝝ cōicā
tes. Et q: i oibꝰ ē necia cōtinuatio. iō subdit. Et mistra
tis τ iō si peccastis ex dina mīa adiuncta iustitie dabit
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Cupimꝰ āt τc.) Assi (veniā.
gnat rōnē q̄re ita dure locutus fuerat. s. ex desiderio sa
5 lutis ipsoꝝ. vn̄ circa hoc tria facit. Q: p̄ on̄dit sui desi
deriū. Scdo subdit iminēs piculū ibi. (Ut nō segnes
efficiamini τc.) Tertio declarat p exēplū ibi. (Uerum
imitatores τc.) Dic̄ g̃, nō diximus ista quasi desperan
tes de vobis: sed magis q: cupimꝰ vnūquēqⱥ. i. de vno
quoqⱥ vestrū. Phil.1. Testis est mihi deꝰ quō cupiaz
vos oēs i viscerib' iesu xp̄i. Sed qd cupimus? Onddere
candē sollicitudinē. i. vt sitis solliciti ondere p exhibi
tionē operis hāc sollicitudinē ad bona: quaz sempbha
buistis. Un̄ patet q ad opera pietatis regrit sollicitu
do. Luc.10. Martha martha sollicita es τc̄. Itē ad pro
priā salutē. 2. Thym.2. Sollicite cura teipm̄ probabi
lē exhibere deo. Et quare ad expletionem spei. s. vt im
plendo quod cepistis consequamini quod speratis.

1 Ro. 5. Spes nõ confundit. Et hoc totũ vsq3 in finem, Qui.n. perseuerauerit vsq3 in finẽ hic saluus erit.
¶ Deide cũ dicit. (Ut nõ segnes efficiamini rc̃.) ostẽdit periculũ ꝙ est pigricia: ⁊ est segnities timor future bone opationis pp timorẽ.s. vel ne deficiat vel ne peniteat. puer. 22. Piger dicit. leo est in via. Unde pigri sẽper allegant impedimenta.
¶ Deide cũ dicit. (Uerũ imitatores rc̃.) ponit exẽplũ Quasi.d. Nõ sitis pigri sed magis imitamini accipiẽdo exẽplũ in pphetis. Jac. 5. Accipite exẽplũ patiẽtie rc̃. Et seqr. Prophetas. Et in alijs scis.s. aplũs. pᵒ Cor. 11ᵒ. Imitatores mei estote sicᵗ ⁊ ego xpi. Sitis ergo imita-
2 tores eoꝝ ꝑ fide sine q̃ ipossibile ẽ placere deo. Infra. 11. Et patiẽtia cõtra aduersa: hereditabũt pmissiões. Per fidẽ.n. formatã ⁊ patiẽtiã acqrit hereditas pmissa. Infra. 11. Sci p fidẽ vicerũt regna rc̃. Lec. IIII.

Exo. 32. [A]Brahe nãq3 promittẽs deus: qm̃ neminẽ habuit per quẽ iuraret maiorẽ: iurauit p semetipsum dicẽs: nisi benedicẽs benedicã te: multiplicãs multiplicabo te: ⁊ sic lõganimiter ferens adeptus est repromissionẽ. Homines.n. per maiorẽ sui iurãt: ⁊ ois
Exo. 32. controuersie eoꝝ finis ad cõfirmationem est iuramentũ. † In quo abũdantius volẽs deus ostendere pollicitationes heredibus
3 immobilitatẽ cõsilij sui interposuit iusiurandũ: vt p duas res imobiles qbᵘ ipossibile ẽ mẽtiri deũ fortissimũ solatiũ habeamus qui confugimus ad tenendã propositaʒ spem: quã sicut anchorã habemus anime tutã ac firmã ⁊ icedentẽ vsq3 ad iteriora velamis vbi pcursor pro nobis itroiuit iesus ẽm ordinẽ melchisedech põtifex factus i eternũ.
4 ¶ Supra aplũs ostẽdit cãm quare de istis confidebat: ⁊ hoc pp bona que fecerũt: hic ostẽdit idẽ ex pmissiõe facta patribus. Unñ circa hoc facit duo. Primo.n. premittit pmissionem. Scdõ assignat rõnem dictoꝝ ibi. (Hoies.n. p maiores sui rc̃.) Circa pᵐ tria facit. Prio
abraham fuit pᵐ exemplũ fidei .n. ostendit cui facta sit promissio. Scdõ ostẽdit pmissionis modũ esse cõuenientẽ ibi. (Qm̃ neminẽ habuit rc̃.) Tertio pmissionis effectũ ibi. (Et sic lõganimiter rc̃.) Promissio facta ẽ abrahe. Gal. 3. Abrahe dicte sũt pmissiones rc̃. Et huius est rõ: qr per fidẽ iheremus deo: ⁊ ideo p fidem cõseqmur promissiones. Primũ.n. exẽplum fidei fuit in abrahã: ⁊ hoc qr pmus recessit a cõsortio ifideliũ. Gen. 12. Egredere de terra tua
5 rc. Scdõ qr pmus aliqd credidit qð erat supra nãm. Ro. 4. Qui cõtra spem in spe credidit rc. Unde Gen. 15. Credidit abrahã deo ⁊ reputatũ est ei ad iustitiam. Primus.n. accepit signaculũ fidei.s. circũcisionẽ. Ro. 4. ¶ Modus promissionis est q̃tũ ad duo. Prio quãtũ ad iuramẽtum iterpositũ. Scdõ q̃tum ad verba pmissionis ibi. (Nisi benedicẽs benedicã tibi.) Dicit ergo. deus volẽs ostẽdere pmissionẽ suã firmã ⁊ stabilẽ: qr nõ habuit maiorẽ se p quẽ iuraret. Ps. Excelsus sup oẽs gẽtes dñs rc. Jurauit p semetipsum. Gen. 22. Per memetipsum iuraui dicit dñs rc. In quo habes exẽplũ ꝙ iuramẽtũ de se nõ est illicitũ: qr scriptura nihil deo attribuit qð de se sit pctm̃. Intẽdit.n. scriptura nos ad deum ordinare ⁊ ducere. Eph. 5. Estote imitatores dei sicut filij charissimi rc. Tñ iterdicit frequẽtia iuramẽti

6 Ecc. 23. Jurationi nõ assuescat os tuũ rc. Itẽ iuramentũ i vanũ. Exo. 20. Nõ sumes nomẽ dei tui ivanuʒ rc. ¶ Cõsequẽter cũ dicit. (Nisi benedicẽs rc.) ostendit modũ pmissionis. Quasi.d. Nõ credat mihi nisi benedicã tibi: vt sit modus iurãdi quasi p execreationẽ. Dicit aũt benedicẽs qð ptinet ad bonoꝝ collationẽ. Bñdictio.n. dñi diuites fac: sicut dr̃ puer. 10. Et multipli-
Bñdictio dñi diuites facit cabo te: qð ẽt ptinet ad plis numerositatẽ. Et vtrũq3 fuit abrahe pmissum sicut p3 Gen. 14. ⁊ 15. Ingeminat aũt benedicẽs vt designet bona tpalia ⁊ spũalia ⁊ ptinuitatẽ bñdictiõis. Uel bñdicẽs bñdicã i multitudine plis sancte: q̃ Gen. 22. Designat p stellas celi. vbi dr̃. Suspice celũ ⁊ numera stellas si potes rc. Et multipli-
7 cãs multiplicabo i nũerositate plis male ⁊ puerse que ibidẽ.s. 22. cap. designat p arenã maris. Ingeminat ẽt multitudo qð est vel pp numerositatẽ plis bone vł male. Uel pp cõtinuitatẽ multitudis. Uel bñdicã i bonis grẽ ⁊ multiplicabo i bonis glorie. Ps. Quã magna multitudo dulcedis tue dñe rc. ¶ Effectus pmissiõis fuit qr lõganimiter ferẽs rc. Lõganimitas est nõ solũ i faciẽdo magnũ aliqð: sed ẽt i expectãdo i lõgũ. Abrahã
abrahã pmissiones habuit nec vnq̃ passũ pedis terre possedit aũt pmissionẽ habuit nec vnq̃ passuʒ pedis terre possedit: vt dr̃ Act. 7. Et vsq3 i senectutẽ plẽ nõ suscepit: ⁊ tñ a spe nõ ccidit. Jac. 5. Accipite exẽplũ fratres mei mali exitus ⁊ lõganimitatis ⁊ laboris ⁊ patiẽtie pphetas rc. Esa. 51. Attẽdite ad abrahã patrem vestruʒ rc.
¶ Deide cũ dicit. (Hoies.n. p maiores rc.) ponit rõnẽ pdictoꝝ: ⁊ circa hoc facit tria. Prio.n. ponit humanã cõsuetudinẽ. Scdõ assignat rõnem cõsuetudis ibi. (In quo abũdantius rc.) Tertio subdit fructũ rõnis ibi. Ut p duas res imobiles rc. Cõsuetudo.n. humana duplex ponit. Una q̃tũ ad id p qð iurat. Alia q̃tũ ad effectũ iuramẽti ibi. (Et ois cõtrouersie rc.) Illud
3 aũt p qð iurat est maius: ⁊ hoc rõnabilr. Nihil.n. aliõ est iurare nisi dubiũ cõfirmare. Sicut ergo i sciẽtijs nihil cõfirmat nisi p id qð est magis notũ. Ita qr nihil certiᵘ est apud hoies q̃3 deus ideo p ip3 tanq̃ p maius ⁊ certius iurat. S3 cõtra. Qñq3.n. iurat p filiũ q minor est
4 vt cũ dr̃ per xp̃m. Aliqñ vero p creaturaʒ sicut ioseph iurauit p salutẽ Pharaonis. Gen. 42. Rñdeo. Dõm est ꝙ duplex est modus iurãdi p deuʒ. Uno modo p simplicẽ attestationẽ: vt cũ absolute dr̃ p deũ ita est. Quasi.d. Testis est mihi deus ꝙ ita est sicut dico. Rom. pᵒ. Testis est mihi deus cui seruio i spũ meo rc. Aliqñ vero per execrationẽ qð fit qñ aliqd obligat ad vindictã deo si nõ sit ita. puta caput vel aĩa vel aliqd hmõi sicut iurauit apls. 2. Cor. pᵒ. Testẽ deũ iuoco in aĩam meaʒ. Quasi.d. Obligo aĩam meã. p testimonio p quo ip̃m nomẽ dei assumo. Et istud est grauissimũ. Per creaturã aũt iurat nõ iquãtũ est talis: sed inq̃tũ i ipsa relucet aliqð indiciũ diue potestatis. Qr.n. ois potestas a deo est. Ro. 13. inq̃tum aliqs exercet ptãtẽ sup aliq̃3 multi-
5 tudinẽ si iurat p ip̃m iurat p deũ cuius ptãs i ipso relucet. Et sic iurauit ioseph per salutẽ pharaonis. Hoc est ergo qð dicit hoies per maiores sui iurant.
¶ Deide cũ dicit. (Et ois controuersie rc.) ponit effectũ iuramenti q i hoc consistit ꝙ per iuramẽtum finit ois controuersia. sicut.n. in sciẽtijs qñ resoluit vsq3 ad pma pncipia demonstrabilia qescit ita diuina lege introductũ est ꝙ cũ puenit ad pmã veritatẽ est status qð fit qñ ipsa i testimoniũ iuocat. Exo. 22. Applicabit ad deos ⁊ iurabit. ⁊ sic sopit ois qð ⁊ controuersia.
¶ Deide cũ dic. (In quo abũdãtius rc.) põit rõnẽ q̃re deus voluit iurare. s. ad ostẽdẽdã firmitatẽ pmissiõis sue. Unñ dic. In quo. i. eo ip̃o deus iterposuit iuramẽtũ volẽs abũdãtius rc. Abũdãs.n. fuit qð pmisit: s3 abũ-

c dātius fuit qꝺ iurauit. Uolēs inq̄ oñdere heredibus
pollicitatiōnē.i.rei pollicite. Ro.9. Qui filij sunt ꝓmis
siōis estimāť ī semie. Oñdere inq̄ imobilitatē. ℭ Sci
endū est ꝙ i his q̄ a deo ꝓcedūt duo sunt cōsiderāda:
.s.ip̄e ꝓcessus reꝝ ꝛ ꝯsiliū dei a quo talis processus cā
tur. Cōsiliū dei est oīno imobile. Esa.46. Cōsiliū meū
stabit ꝛ oīs volūtas mea fiet. Sed dispositio est bñ mu
tabilis. Nā dñs aliqñ ꝓnūciat aliqd ſꝫ ꝙ exigit ordo
ꝛ ꝓcessus reꝝ: sicut patet. Esa.38. Dispone domui tue
qꝛ morieris tu ꝛ nō viues. Habebat.n.cursus infirmi
tatis ꝙ ex illa moreref. Et similiter Jone.3. Adhuc q̄
draginta dies ꝛ niniue subuertef: qꝛ ipsa meruerat sub
mersionē suꝑpsius. Jere.18. Repēte loquar aduersus
a gētē ꝛ aduersus regnū vt eradicē: ꝛ destruā: ꝛ disꝑdā
illud. Si pniāꝫ egerit gēs illa a malo suo qꝺ locut⁹ suꝫ
aduersus eā: agā ꝛ ego pniāꝫ suꝑ malo qꝺ cogitaui: vt
facerē ei ꝛc. Et tūc ꝓphetia est cōminatiōis. Qñq̄ ve
ro ꝓnūciaf aliqd ſm ꝙ respicit cōsiliū dei eternū: ꝛ sic
ꝑ hoc deus nūq̄ penitet nec illud retrahit. p. Reg.15.
Triūphator i israel nō parcet ꝛ penitudie nō flectef.
Tñ sciēdū est ꝙ qñcunq̄ dñs ꝓmittit aliqd sub iura
mēto est ꝓphetia predestinationis que est dīiua diui
ni cōsilij. Et ista ꝓmissio penitus imutabilis est.
ℭ Deide cū dič. (Ut ꝑ duas res ꝛc.) Oñdit fructū ꝓ
missionis: ꝛ p̄ oñdit qs sit ille fructus. 2° qs cōsequaf
hūc fructū ibi. (Quā sicut anchorā ꝛc.) Fructus autē
est vt spes nostra sit certa. Uñ dicit. Ut habeamus for
tissimū.i. firmissimū solatiū spei ꝑ duas res imobiles q̄
bus īpossibile est mētiri.s.ꝑ deū q̄ ꝓmittit q̄ nō mētif.
Num.23. Nō est deus vt filius hoīs vt mētiaf ꝛc. Et
3 ꝑ iuramētū in quo est maior cōfirmatio ꝟitatis. Scien
dū ē aūt ꝙ sicut delectatio sensibilis est experiētia sensi
bilis ꝛ memoria de ꝑterito. ita spes de futuro. p. Mac.
2. Oēs q̄ sperāt in ipso nō ifirmanf. Esa.40. Qui spe
rāt i dño mutabūt fortitudinē: assumēt pēnas vt aqle
currēt ꝛ non laborabunt ꝛc. Habeamus inquam nos
qui confugimus a malis.s.mūdi ab ipugnatiōe hostis
ad tenēdā ꝓpositā nobis spēꝫ. ps. Dñe refugiū es nob
4 Prouer.18. Turris fortissima nomen domini. Ad ipsā
currit iustus ꝛ exaltabitur.
ℭ Deinde cū dicit. (Quā sicut anchorā ꝛc.) Oñdit ꝙ
fideles ꝓmissionē istā ꝯsequanf: ꝛ vtif quadā similitu
An dine. Cōparat.n. spem ipsi anchore q̄ sicut in mari na
cho uē imobilitat: ita spes aīam firmat i deo in hoc mundo
ra sic q̄ est quasi qdā mare. ps. Hoc mare magnū ꝛ spacio
I ma sum manibus. Ista tñ anchora dꝫ esse secura: vt.s. nō d
ri na ficiat. Uñ fit de ferro. 2. Thi. p. Scio cui credidi ꝛ cer
uē i tus sum ꝛc. Itē dꝫ esse firma: vt.s. nō cito a naui remo
mobi ueaf. ita hō dꝫ alligari isti spei sič āchora naui alligaf.
liter Est aūt dīria iter anchorā ꝛ spem: qꝛ anchora i imo fi
tꝫ: sic gif. ſꝫ spes i summo.s.i deo. Nihil.n.i pñti vita ē firmū
spes vbi aīa posset firmari ꝛ qescere. Uñ Gen.8. Dicif ꝙ co
aīam lūba nō iuenit vbi reqesceret pes eius. Et iō dicit ꝙ dꝫ
fir incedere vsq̄ ad iteriora velaminis. Apls.n.ꝑ sancta
mat que erāt i tabernaculo itelligit statū pñtem ecclie. ſꝫ ꝑ
5 sanctasanctoꝝ q̄ per velum distinguebanf a sanctis in
telligit statū futur glorie. In illo ḡ vult ꝙ figaf ancho
ra spei nostre q̄ ē modo velatus ab oculis nostris. Esa.
64. Oculus non vidit deus absq̄ te que preparasti ex
pectantibus te. ps. Quam magna multitudo dulce
dinis tue dñe quā abscōdisti timētibus te. Hāc ibi fixit
ꝑcursor noster q̄ ibi igressus ē. Uñ Jo.14. Uado para
re vobis locū. Mich.2. Ascēdit pādēs iter añ eos. Et
iō dič ꝙ ipse tanq̄ ꝑcursor ꝓ nobis igressus ē i iterio
ra velaminis. ꝛ ibi fixit spem nr̄am sic dř i collecta i vi
gilia ꝛ i die ascēsionis. Tñ qꝛ itra velū nō licebat itrar

nisi summo sacerdoti. Leui.16. Jō dicit ꝙ iesus q̄ ꝓ nobis d
ingressus ē: factus ē pōtifex i eternū ſꝫ ordinē melchi
sedech. Ecce q̄ elegāter redit apls ad ꝓpositū suū. Ip
se.n. cepat loq̄ d sacerdotio: ꝛ tñ fuerat multū digressus
ſꝫ nūc ad istud redit sic p̄ꝫ. CAP. VII.

Jc.n. Melchisedech rex saleꝫ
sacerdos dei summi q̄ obuiauit
abrahe regresso a cede regum:
ꝛ bñdixit ei: cui ꝛ decimas om 2ª2ᵉ.
niū diuisit abraham: primū quidem qui iter q.87
pretaf rex iustitie. deinde autem ꝛ rex saleꝫ ar.p.
a quod est rex pacis: sine patre: sine matre: si
ne genealogia: neq̄ initiū dierū: neq̄ fineꝫ
vite habens: assimilatus autem filio dei ma
net sacerdos in perpetuum.
ℭ Supra apls.5.cap. ꝓbauit xp̄m eē sacerdotē. In.6.
aūt cap. iterposuit q̄dā ad ꝑparādos illos auditoꝝ: hic
redit ad suū ꝓpositū. Intēdit.n. ꝓbare excellētiā sacer
dotij xp̄i ad sacerdotiū leuiticū. Et circa h̄ facit duo. p̄
m. oñdit excellētiā sacerdotij xp̄i ad sacerdotiū veteris
testamēti. Scđo oñdit ꝙ fideles debēt sacerdoti xp̄o re
uerēter subdi. Et h̄ i medio decimi cap. ibi. (Habentes
3 itaq̄ frēs fiduciā ꝛc.) Circa p̄ᵐ duo facit. Pmo.n. oñdit
ꝑrogatiuā sacerdotij xp̄i suꝑ leuiticos ex pte ꝑsone ip
sius sacerdotis. Scđo ex pte misterij.8.cap. ibi. (Capl'ꝫ
aūt sup ea ꝛc.) Circa p̄ᵐ duo facit. Qꝛ p̄° oñdit existiāꝫ
sacerdotij xp̄i ex ꝓmissione diua. Scđo ostēdit necessi
tatē sacerdotij eius ibi. (Talis.n. decebat ꝛc.) Promis
sionē vero oñdit ꝑ illud ps. Jurauit dñs ꝛ nō penitebit
eū ꝛc. Uñ tria oñdit ad ꝓpositū suū ꝓbādū. Pmo illō
qꝺ dř ſm ordinē melchisedech. Scđo illud qꝺ dř. iura
uit ibi. (Et q̄tū est nō sine iureiurādo ꝛc.) Tertio illō
qꝺ dř. Tu es sacerdos ibi. (Et alij q̄dem plures ꝛc.)
Circa p̄ᵐ duo facit. Qꝛ p̄mo ostēdit similitudinem ad
melchisedech. Scđo ex hac similitudine ꝑfert sacerdo
tiū xp̄i leuitico ibi. (Intuemini aūt ꝛc.) Circa p̄ᵐ duo
4 facit. qꝛ p̄mo describit cōditiōes melchisedech. Scđo
oñdit quō cōueniūt xp̄o ibi. (Primū q̄dē ꝛc.) Descri
bit āt melchisedech. p̄mo ex noīe cū dicit. Hic aūt mel
chisedech. Sic.n. noīat euꝫ scriptura. Gen.14. Ubi ha
bef historia quā apls h̄ suppōit. Et ſm Glo. hebrei dñt
ipꝫ fuisse. Sem p̄mogenitū Noe: ꝛ tūc qñ Abrahā ha
buit victoriā erat annoꝝ.390. alš.309. ꝛ occurrit abra
he nepoti suo. scđo describit eū a dignitate. Erat.n. rex
ꝛ sacerdos. Quātū ad p̄ᵐ dič. Rex salē ꝛc. Et ſm aliq̄s
salē dř hierlm. Sꝫ ꝯ est Hiero. i q̄dā epla: qꝛ vt ip̄e dič
nō poterat eē ꝙ ei occurreret a hierlm qꝺ ꝓbat ex situ.
Alij āt dñt ꝙ salē dř ille locus: de quo dř Jo.3. ꝙ iuxta
illū ioānes baptiꝫabat ꝛ menia illi⁹ loci erāt adhuc tpe
5 hieronymi. Quātū ad 2ᵐ dič. Sacerdos dei sūmi. An
tiqtus.n. ille q̄ iter filios erat antiqor erat sacerdos. ſꝫ
veꝝ ē ꝙ tpe abrahe multū iualuerat cultus ydoloꝝ. Et
iō ne credaf ꝙ eēt sacerdos ydoloꝝ addif dei sūmi.s.ꝑ
eēntiā nō ꝑ ꝑticipationē vel nūcupationē. Deus.n. est
creator oium eoꝝ q̄ dñr dij: siue ꝑ ꝑticipationē: siue ꝑ
errorē. ps. Rex magnus suꝑ oēs deos. Esa.61. Uos sa
cerdotes dñi vocabimini ꝛc. Tertio describit eū ab of
ficio. sacerdos.n. medius ē iter deū ꝛ ppl'ꝫ. Dꝫ ḡ aliqd
ppl'o cōferre.s. spūalia ꝛ aliqd ab ipso accipere.s. tpalia
p̄ Cor.9. Si nos vobis spūalia seminauimus non ma
gnū est si carnalia vr̄a metamus. Pmo ḡ dꝫ exhibere
cōfortationē ꝑ bona monita. Uñ dř Gen.14. ꝙ. quatu
or reges vicerūt quinq̄ reges ꝛ captiuū duxerūt loth

a nepotē abrahe. Isti quattuor reges sūt q̄ttuor vitia p̄n
cipalia opposita q̄ttuor cardinalib⁹ v̄tutibus q̄ captiuū
uū detinēt affectū nepotē rōnis victis quīqȝ sensibus
corpis. Qui.n. superat ⁊ liberat affectuȝ dȝ cōfortari a
sacerdote. Esa.21. Occurrentes sitienti ferte aquaȝ. Et
Esa.35. Cōfortate manus dissolutas ⁊c. Scdo p sacra
mētoꝝ administratiōeȝ bn̄dicēdo. Un̄ bn̄dixit ei.ps.
Bn̄diximus vobis in noīe dn̄i. Hoc aūt fit impendēdo
sacramēta p que cōfortaꝛ hō in gr̄a. Num.6. Inuoca
buit nomē meū sup filios israel: ⁊ ego bn̄dicam eis. Nā
de⁹ bn̄dicit auctoritate: ȝ sacerdos ministerio. Et deci
mas.s.ad substētationē diuisit.s.abrahaȝ.i. recte distri
buit. Sȝ ꝯ.q: vt pȝ. Num.18. Ex lege ē datio decimaꝝ.
2 Nō ḡ fūt ante legē. Rn̄deo. Dōm ē q cerimonialia ve
teris testamēti sūt q̄dā dēterminatiōes p̄ceptoꝝ iuris nā
lis ⁊ p̄ceptorū moraliū. Et iō q̄tū ad h̄ q habebant d
iure nāli seruabāꝛ ante legē tm̄ p voto obseruātiū ⁊ si
ne aliq̄ p̄cepto. Qr.n. aliqd offeraꝛ deo in recognitio
nē creationis ⁊ dn̄ij h̄ est nāle: sed q offeraꝛ vitulus vl̄
edus h̄ ē cerimoniale. Simil̄r de iure nāli est q mini
stri seruiētes deo sustentenꝛ a pplo: sic pȝ Gen.47. q
h̄ seruabaꝛ etiā apud gentiles. Un̄ sacerdotes: q: pasce
banꝛ de horreis publicis nō sūt cōpulsi vēdere posse
ssiōes suas ⁊ iō fuerūt ante legē. Sȝ determinatio hui⁹
partis ē p legē. Leui.27. Oēs decime dn̄i sūt: ⁊ in hui⁹
signū iacob ante legē in loco in q̄ postea fuit edificatū
3 tēplū vouit se daturū decimas. ⁊ hoc spāliter: q: ad h̄
dei cult⁹ p̄pe exhibeꝛ vt significeꝛ q hō qcqd hȝ a dō
accepit ⁊ totā pfectiōeȝ suā ab ipso expectat. Numerus
enīȝ denarius est pfectus: q: cōsurgit ex partibus suis
aliquotis: q: vnū duo tria quattuor faciūt deceȝ. Usqȝ
etiā ad ipȝ ascēdit numerus ⁊ omnes alij nō sūt nisi q̄
dā repetitio ⁊ additio sup denariū. Omnes ḡ sūt impfe
cti vsqȝ dum perueniꝛ ad ipm. Et simil̄r a deo est om
nis perfectio. Ut ḡ significaret q a deo est complemē
tum omnis perfectionis. ideo dedit decimas.

Decime sacerdotibus debēt ppter

¶ Deide cū dicit. (Primū qdē ⁊c.) ōn̄dit silitudinem
xp̄i ⁊ melchisedech. ⁊ circa hoc facit duo. Prio.n indu
cit silitudinē q̄tū ad cōditionē psone. Scdo q̄tuȝ ad
sacerdotiū ibi. (Assimilat⁹ aūt filio dei ⁊c.) Prima i du
as: q: p̄mo ponit silitudinē q̄tum ad ea q̄ in scriptura
4 cōmemoranꝛ. Scdo q̄tuȝ ad ea q̄ in ipsa tacentur ibi.
(Sine pr̄e ⁊c.) In scriptura aūt duo dicuꝛ de ipo. Pri
mū qdē nom̄.s. melchisedech qd̄ interpretaꝛ rex iustitie
⁊ significat xp̄ȝ q̄ fuit rex. Iere.23. Et regnabit rex ⁊ sa
piēs erit ⁊ faciet iudiciū ⁊ iustitiā in terrā. Nec solū di
ciꝛ iustus ȝ etiā rex iustitie: q: factus ē nobis sapiā ⁊ iu
stitia. p̄ Cor. p̄. Aliud qd̄ dicꝛ de ipso est conditio. Un̄
ōr̄ rex salē.i.pacis. h̄ aūt ꝯuenit xp̄o. Ipse.n. ē pax nr̄a.
Ephe.2. Et in hoc docet aplūs vti interp̄tatione noiūȝ
in p̄dicatiōibus. ps. Orieꝛ in diebus eius iustitia abun
dātia pacis. Et bn̄ cōiūgit iustitiā ⁊ pacē: q: null⁹ facit
pacē q nō seruat iustitiaȝ. Esa.32. Erit op⁹ iustitie pax.
In mūdo isto gubernamur i iustitia: ȝ i futuro i pace.
5 Esa.32. Sedebit pplūs meus in pulchritudine pacis.
¶ Deinde cū dic. (Sine patre ⁊c.) ponit silitudinem
q̄tū ad ea que taceꝛ de ipso: q: in scriptura nō fit mē
tio de patre vel matre ei⁹ nec de genealogia ipsi⁹. Un̄
ex h̄ aliqui antiqui assumpserūt mām erroris: vt q: so
lus deus ē sine p̄ncipio ⁊ sine fine dicerēt istū melchise
dech fuisse filiū dei. Istud āt damnatū est sic hereticū.
¶ Un̄ sciēdū ē q in veteri testamēto q̄ncūqȝ fit mētio
de aliq̄ solēni psona narranꝛ pr̄ ⁊ mater ⁊ tēpus natiui
tatis ⁊ mortis: sic de ysaac ⁊ multis alijs: hic aūt subi
to introduciꝛ melchisedech. nulla penitus facta mētiōe
de generatiōe sua ⁊ ptinētibus ad ipsam. Et hoc vtiqȝ

b rōnabiliter. In q̄tum.n. dꝛ sine patre significaꝛ natiui
tas xp̄i de virgine q̄ fuit sine patre. Mat. p̄. Qd̄ enīȝ i
ea natū est d spūscō est. Illud aūt qd̄ est p̄priuȝ dei nō
dȝ attribui creature. Solius āt dei patris est eē patrē
xp̄i. Ergo in natiuitate illi⁹ q ipm p̄figurabat nō debuit
fieri mētio de patre carnali. Itē q̄tū ad nām eternā di
cit. Sine matre. ⁊ hoc ne itelligas istā gnōnē eē nālē:
sic mater dat māȝ genito: ȝ est spūalis sicut splendor a
sole. supra p̄. Qui cū sit splēdor glie ⁊c. Itē qn̄ fit gnā
tio a patre ⁊ matre nō totū est a pr̄e: ȝ mā administraꝛ
a matre. Ad excludēdū ḡ imperfectionē a xp̄o: ⁊ ad d
signādū q totū qd̄ hȝ est a pr̄e: nō fit aliqua mētio de
2 mr̄e. Un̄ versus. Est sine mr̄e de⁹. est sine patre caro.
ps. Ex vtero ante luciferum genui te. scȝ Ego solus.
¶ Sine genealogia. Ex duplici rōne nō poniꝛ genea
logia ei⁹ i scriptura. Una ad designādum q generatio
xp̄i ē ineffabilis. Esa.53. Gnātionem eius qs enarrabit?
Alia ad designādū q xp̄s q itroduciꝛ vt sacerdos nō
ptinet ad genus leuiticū nec ad genealogiā veteris le
gis. Et hec ē itentio apli. Un̄ subdit. Neqȝ initiū dierū
habēs neqȝ finē vite. Hoc aūt dic̄ nō q: xp̄s nō sit nat⁹
in tpe neqȝ mortu⁹: ȝ p eternā ei⁹ gnātionē: in qua na
t⁹ ē sine initio cuiuscūqȝ tpis. Un̄ Io. p̄. In p̄nci⁹ erat
v̄bū. i. tpe q̄cūqȝ dato ante erat v̄bū: vt exponit basili⁹.
3 Est.n. ante oēs dies: q: p ipm factus est mūdus cuȝ q̄
inceperunt dies. Itē nec finē vite: verū ē q̄tum ad eter
nitatē. Quātum etiam ad bonitatē nō habet finē vite:
q: xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō moritur. Rom̄.6. ⁊ i
fra.13. Xp̄s iesus heri ⁊ hodie ipse ⁊ in secula.
Deide cū dicit. (Assimilat⁹ aūt filio dei ⁊c.) ōn̄dit sili
tudinē q̄tū ad sacerdotiū. ¶ Sciēdū ē tn̄ q solet dici
q posteriora similanꝛ prioribus ⁊ non ecōuerso. Et iō
ne credatur q sacerdotiuȝ xp̄i sit posterius sacerdotio
melchisedech. h̄ remouet aplūs: q: ⁊ si xp̄s i q̄tū hō na
t⁹ sit post eū ⁊ ex tpe. tn̄ i q̄tū dō ⁊ fili⁹ dei: ē ab eterno:
Et iō melchisedech s̄m oīa ista assimilat⁹ ē illi q ē fili⁹
dei: ⁊ h̄ in q̄tū manet sacerdos i ppetuuȝ: qd̄ pt dupl̄r
4 exponi. Uno⁹. q: nō fit mētio de fine sacerdotij ei⁹: nec
successoris ipi⁹. Osee.12. In manib⁹ p̄phaꝝ assimilatus
suȝ. Itē ē sacerdos in ppetuū: q: figuratū ei⁹.s. sacerdo
tiū xp̄i i ppetuū ē. Un̄ ⁊ i scriptura pluries repetiꝛ ritu
ppetuo. Exo.27. Cult⁹ ppetu⁹ erit. Leuit.24. Cultu ri
tuqȝ ppetuo. q: illd̄ quod figurabatur per istud perpe
tuum erat. Per hoc enim apostolus cōtinuat sequen
tia ad precedentia. ¶ Lectio. II.

Intuemini aūt quant⁹ sit hic cui
⁊ d̄cias d̄dit d̄ p̄cipuis abrahā
patriarche. Et qdem de filijs le
ui sacerdotiū accipiētes manda
tū habēt decimas sumere a populo s̄m le
5 geȝ. idest a fratribus suis: q̄uāqȝ ⁊ ipsi exie
runt de lumbis abrahe. Cui⁹ autēȝ genera
tio nō ānumeraꝛ in eis: decimas sūpsit ab
abraham: ⁊ hūc q hēbat repromissiōes bn̄di
xit. Sine vlla aūt contradictione quod mi
nus ē a meliore bn̄dicitur. Et hic quideȝ d
cimas moriētes homines accipiūt. ibi autē
contestatur quia viuit. Et vt ita dictuȝ sit: p
abrahā ⁊ leui q decimas accipit: decimatus
est. Adhuc enīȝ in lumbis patris erat: quā
do obuiauit ei melchisedech.
¶ Supra ōn̄dit apostolus q̄mō melchisedech assimi

genealogia xp̄i dupliciter nō ponitur in scriptura.

g letus est filio dei:hic ondit preeminētiā sacerdotij mel chisedech ad sacerdotiū leuiticum. Et circa h fac duo. Primo.n.excitat attentionē. Scdo ondit ppositū ibi. (Et qdē de filijs leui ac.) Excitat aūt ipos:qr grandia a maria dicturus erat.prouerb.8. Audite me:qr ō rebus magnis locutura sū. Et iō dic. Intuemini.i.diligēter cōsiderate.qātus.i.qā magne dignitatis sit ille cui abrahā pāriarcha dcimas soluit.a h ō pcipuis. Mala.p. Maledict⁹ dolosus q hz i grege suo masculū a votū faciēs immolat dño debile. Dr aūt abrahā pāriarcha.i. pnceps patrū:nō qr nō habuerit pres:sz qr sibi fcā est pmissio de pāritate gentiū. Gen.17. Eris pr multarū
1 gētiū ac. Eccl.44. Abrahā magn⁹ pr mltitudis gētiū ac.ro.4. Prez mltaꝝ gētiū posui te añ deū cui credidit.
¶ Deide cū dic.(Et qdē de filijs ac.)ostendit(sti ac. pemiñētiā sacerdotij melchisedech ad leuiticū. Et circa hoc facit duo. Prio.n.ondit ppositū. Scdo ex hoc cōcludit itētū.s.q sacerdotiū xpi prefert sacerdotio leuitico ibi.(Si g cōsūmatio ac.) Iteꝝ p⁹ in duas: qr p ondit ppositū. Scdo remouet quādā respōsionez ibi. (Et vt ita dcm sit ac.) Prima iteꝝ in duas. Prio ostēdit preeminētiā qātū ad id in q ipse vsus est sacerdotio
3 suo. Scdo qātū ad ɔditionē sacerdotij ibi.(Et hi qdez decimas ac.) Ad sacerdotē āo duo ptinēt:vt dictum ē supra.s.accipere a bñdicere. Duo g fac. Quia p ondit excellētiā qātū ad acceptionē decimaꝝ. Scdo qātū ad bñditionē ibi.(Et hūc qui habebat ac.) Circa p^m adhuc duo facit:qr pmo ondit qbus ɔpetit accipere decimas. Scdo quomō h excellētius faciebat melchisedech ibi.(Cui⁹ aūt generatio ac.) Dic g. Et quidē accipiētes sacerdotiū de filijs leui ac. In hoc ondit qbus cōpetit accipere decimas qr sacerdotibus. Sciēdū est aūt q illi de tribu leui erāt deputati diuino cultui. Inter ipos aūt soli illi ō stirpe aarō erāt sacerdotes. Exo. 28. Applica aarō ac. Et isti qr p aaron erāt ō tribu leui sumebāt decimas. Sz ɔtra. Ergo ſm hoc soli sacerdotes accipiebāt decimas:qō est ɔ illō Nu.18. Filijs le-
4 ui dedi oēs decimas isrl'is. Rñdeo. Dōm est q leuite nō accipiebāt eas:nisi qr mistrabāt sacerdotib⁹. Et ita nō pp̄ter se sz pp̄ter sacerdotes dabant eis. Itez leuite accipiebāt decimas decimatas.sic Num.18. Et ita soli sacerdotes accipiebāt a nō soluebāt. Scdo ondit q iur accipiebāt:qr ex mādato legis. Uñ dic. Mādatū hñt decimas sumere. ¶ Cōtra. Si h est mādatū legis cum seruare mādata legis modo sit pctm̄.videt illicitū mō. dare vel accipe decimas. Rñdeo. Dōm est q i lege fuerūt qdam pure cerimonialia:sicut circuncisio imolare agnū a hmōi. Et ista qr erant figuratiua tm̄:non licet mō seruare. Erāt.n.figura futuri. Uñ qui mō seruaret significaret xpm adhuc futurū. Quedā vo erāt pure moralia a ista modo seruāda sūt. Et de talibus fuit da-
5 tio decimaꝝ:sicut supra dcm̄ est. Tñ decimatio a i le-
c ge data est a in nouo testamēto. Mat.10.dignus ē opgrius cibo suo. Luc.10. Dignus ē operari⁹ mercede sua. Sed determiatio talis portionis est ab ecclesia sicut a in veteri testamēto fuit ex lege. Alia vo fuerunt partim cerimonialia a partim moralia sicut iudicialia a ista qātū ad id q cerimonialia sunt nō licz ea seruare:sz qātū ad morale debēt tamē:nō ē necesse in ppria forma seruari. ¶ Alia obiectio:qr si eēt mādatū a adhuc est. Ergo peccat q nō accipit:a peccāt vbi nō accipiunt. Respōdeo. Dōm ē q aliq dicunt q nulli licz abrenūciare iuri accipiēdarū decimaꝝ:sed bñ licz dimittere vsū accipiēdi pp̄ter scādaluz:a hoc exemplo apostoli q sumptus nō accipiebat ab aliqbus. Et sic dicūt mādatū eē q iuri nō renūciēt. Meli⁹ tamē dici potest q nō ē intelligēdum q eis preceptū sit sumere sz pro se habēt introductū h mādatū q accipe possint a alij teneantur reddere. ¶ Tertio ondit a qbus accipiebāt:qr a populo.s.a fructibus suis ſm legem:qāqā ipsi leuite exierint de lumbis abrae. Qr.n.aliqs possz dicere q sicut melchisedech accepit decimas ab abrahaz:ita leuite a filijs ei⁹. Ergo nō pfert illō sacerdotiū isti.ideo hoc excludit a dicit q ipsimet leuite erāt de semine abrahe a sic erāt iferiores eo cui decimas soluerūt scilicet abraham.
¶ Deide cū dic.(Cuius aūt gnātio ac.)ondit quō excellēti⁹ cōueniebat melchisedech accipe decimas: qr nec ipse erat ō gener abrahā.vñ gnātio ei⁹ ñ ānumerat cū eis.s.leuitis. Itē ex mādato legis licebat eis sumere decimas:a sic eoꝝ sacerdotiū erat subiectū obseruātijs legis:sz ille nō ex mādato cuiuscūqs legis:sed p se sumpsit dcimas. Iō sacerdotiuz eius erat figura sacerdotij xpi:qō nō ē subditū legi. Itez ipsi accipiebāt a populo isrmo.s.a fratribus:ille aūt a sūmo.s.ab abrahez.
¶ Deide cū dicit.(Et hunc q habebat ac.)Ondit excellētiā ei⁹ ex pte benedictionis:a est sua rō talis. Gen. 14.dicit q melchisedech bñdixit abrahe. Et maior est q benedicit illo cui bñdicit.g ac. Et iō dic q melchisedech ipe bñdixit abrahā q habebat repromissionē. Cōtra.iste.11. Nō acceperunt repromissionez ac. Rñdeo. Dōm est q nō accepit abrahā repromissionē.i.rem pmissam:qr nō fuit eam consecutus.habuit tm̄ ipsam in fide a spe a ad ipsum specialiter facta est repromissio.
¶ Deide cū dicit.(Sine vlla āt cōtradictiōe ac.)pōit minorē sue rōnis. Sz hic sunt tres obiectiōes. Prima est de hoc q dicit q mior a maiore bñdicit. Et ex isto loco pauperes luguduñēses dicūt q qcūqs iustus maior ē peccatore:a sic iust⁹ laycus nō bñdicit a malo sacerdote:sz ecōuerso. ¶ Uñ volūt q ois iust⁹ ē sacerdos a nullus peccator ē sacerdos. Rñdeo. Dōm ē q iste error nimis pniciosus est:qr si bonitas mistri reqrit ad collationē sacramēti in quo est ipsa salus:seqt q null⁹ sit certus sue salutis:nec sciret se recte baptizatū:qr nō pōt scire si sacerdos sit iustus. Nullus ēt poterit eē mister:qr nemo scit vtrū odio vel amore dign⁹ sit. Eccl.9. Et ideo dōm est q aliqs pōt aliqd facere dupli. Aut auctate ppa.aut auc̄te alterius. Qñ aūt auctoritate ppria tūc reqrit q sit iustus. Sacerdos aūt tm̄ ē mister. Uñ nō agit nisi in virtute xpi.p⁹ Cor.4. Sic nos existimet hō vt ministros xpi a dispēsatores ministerioꝝ dei. Et iō ñ nocet siue bonus siue malus fuerit.qr xps est qui in ipso bñdicit a sine vlla ɔtradictiōe q bñdicit maior est. Scda obiectio est qr.cū xps sit maior oi sacerdote quō pōt corpus xpi a sacerdote consecrari: Respōdeo. Dōm est q sacerdos bñdicit mām nō aūt corp⁹ xpi. Itē nō agit auctoritate ppria:sz auc̄tate xpi qui qātū de⁹ maior est corpe suo. Itē tertia obiectio ē qr nō videt veꝝ q maior bñdicat semp minorē:qr papa ɔsecrat ab epō: a archiepō a suffraganeis qui tamē sunt minores. Rñdeo. Dōm ē q nec epūs ɔsecrat papā nec suffraganei archiepm.sz hūc hoiez vt sit papa vl archiepūs. Itē facit h vt minister dei q maior est qā papa.
¶ Deide cū dicit.(Et hoc qdē ac.)ondit peminētiam sacerdotij ex pte sacerdotis ex ɔditiōe ipi⁹:a fac talē rōnē. Illō ē excellēti⁹ qō nō corrumpit:sz i sacramēto leuitico hoies morietes.i.p morte succedentes accipiūt decimas:sz ibi.i.in sacerdotio melchisedech ɔtestat scriptura qr viuit.i.nō fac mētionē ō morte ei⁹: nō q mortu⁹ sit:sz qr significat sacerdotiū qō manet in eternū. Xps enim resurgens ex mortuis iam non morit. Rom.6.a Apoc.p. Fui mortuus a ecce sum viuus ac.
¶ Cōsequēter cū dic.(Et vt ita dictū sit ac.)respōdet

Decimas recipere nullus cogit

d
Decimas recepit melchisedech nō aligat⁹ legi.

9
Bñdictiōez abrahaz a melchisedech nō accepit quo⁹ itelli.

a
Bñdictiōez paup eos lugudunēses mali sacer. iusto layco pdef se nō pñt.

4
Bñdicēdo sacerdos euchaństiaz bñdicit tantū mām sacri

5
Epūs nō cōsecrat papā nec suffraganeo archiepm.

a cuidā obiectioni. Posset.n.dici verū est q Melchise
dech maior ē q̄3 Abrahā q ei dedit decias: sz leui ē ma
De ior q̄3 Melchisedech. Et io dicit aplus q hoc nō valet
cias q: vt ita dictū sit p abrahā.i.mediāte abrahā ꝛ leui de
dedit ciat' ē ab eo supple q decias accepit.i. a melchisedech.
abra Et sic adhuc est ipse maior q̄3 leui. Sed ꝯ.si alicuius
ham episcopi pī dat decias: nō tn̄ pp hoc opz q episcopus
mel sit minor illo q decimas recipit. Ergo nec fuit i ꝓposi
chise to. Rn̄deo. Dōm q nō est simile q: tota dignitas illius
dech generis ēt sacerdotiī erat ex abrahā: nō aūt sic est de ip
so: q: tota dignitas eius ex xp̄o est nō ex patre suo.
ℭ Deīde cū dicit. (Adhuc.n.i lūbis ꝛc.) mānifestat qd
dixerat ꝛ dicit q leui adhuc erat i lūbis abrahā qn̄ de
2 dit decimas melchisedech q occurrit sibi: ꝛ sic abrahā
decimato: decimatus est ēt leui. ℭ Sed cōtra.q: sic ēt
erat xp̄s i lumbis eius sicut ꝛ leui. Mat.p. Filij dauid
filij abrahā. Et ideo si pp hoc maior est melchisedech
q̄3 leui: q: leui fuit decimatus: nō videt rō quare xp̄s si
fuerit decimatus: ꝛ sic adhuc Melchisedech maior
Xp̄s xp̄o erit. Et eadem difficultas est de peccato originali
nō fu q: vt dr̄ Ro.5. In quo omnes peccauerunt.i.i Adam.
it in Et ideo vr̄ q xp̄s q eodem modo fuit in ipso sicut nos
lum ipsum pctm̄ originale cōtraxerit. Respondeo Dōm est
bis q totum hoc itelligit i his q i abraham siue i adaz fue
abra rūt fm rōnem seminalē ꝛ corpulentā subam: quō xp̄s
he sz non fuit ibi: sed tn̄ fm corpulentam subam xp̄s.n.fu
semi it cōceptus quo ad corpus de mā purissima ꝛ sanctissi
nalez ma beate Virginis: vt hz declarari. Tertio sniarum 3ª
rōnē distinctione. ℭ Lectio. III.

Si ergo cōsumatio p sacerdotiuz
3 leuiticū erat. populus.n. sub ip
so legē accepit: qd adhuc neces
Ps. sariū fuit sz ordinē Melchise
109. dech aliū surgere sacerdotē ꝛ n̄ sz ordinē aa
rō dici. Trāslatio.n. sacerdotio necesse ē ꝛ
vt legis trāslatio fiat. In quo.n.hec dicūt d̄
alia tribu est: de qua nullus altario p̄sto fu
it. Manifestū est.n.q ex iuda ortus sit dn̄s
4 noster: i qua tribu nihil de sacerdotib' moy
ses locutus est. Et amplius adhuc manife
stū est si sz similitudinē melchisedech exur
gat alius sacerdos q non fm legez mādati
carnalis factus est: sed fm virtutē vite inso
lubilis. Contestat.n.qm̄ tu es sacerdos in
eternum fm ordinē melchisedech. Repro
batio quidem fit precedentis mandati: pp
infirmitatē eius ꝛ inutilitatē. Nihil.n. ad
5 pfectū adduxit lex. Introductio vero melio
ris spei per quā proximamus ad deum.
pª 2ª ℭ Supra ꝓbauit aplus p̄eminētiā sacerdotij melchise
q.98. dech ad leuiticū: hic ex eodē cōcludit excellentiā sacer
ar.2. dotij xp̄i respectu sacerdotij leuitici. Sic ēt supra dcm̄
est a p̄ncipio huius septimi cap. aplus p tria i auctorita
te psalmiste ꝓbat ꝓpositū suū. Et p̄mo p illud fm or
dinē melchisedech. Probauit g̃ p̄heminētiā melchise
dech ad leui. Et io fm ordinē sacerdotij melchisedech
ꝓbat p̄heminētiam xp̄i ad sacerdotiū leuiticū. Un̄ fac
hic magnā vim de isto v̄bo fm ordinē. Et facit duas rō
nes quaꝝ vna cōcludit q sacerdotiū xp̄i p̄fert sacer
dotio leuitico. Scd̄a q ēt euacuat illud ꝛ illā pōit ibi.
(Et amplius, adhuc manifestū est ꝛc.) In p̄ma rōne q̄

est cōditiōalis ponit duo antecedētia ꝛ p ꝯn̄s duo ꝯn̄a b
ibi. (Quid adhuc ꝛc.) Et rō sua talis est. Si sacerdoti
um leuiticū fuisset pfectū p cuius ministeriū erat ad
ministratio legis: nō fuit necāriū q surgeret alius sa
cerdos fm aliū ordinē: p quē ēt alia lex ministraret si
cut p leuiticū lex vetus. Sed surgit alius sacerdos fm
aliū ordinē.s.fm ordinē melchisedech. Ergo illud ip
fectū erat. Sicut g̃ surgit sacerdotiū: ita necesse est sur
gere aliā legē. ℭ In ista rōne manifestū est q sūt duo
ꝯn̄tia. Unū ptinet ad sacerdotiū: aliud ad legē. Dicit g̃
q̄tum ad p̄m ꝯn̄s q si esset cōsumatio p sacerdotiū le
uiticū. Quātū vero ad 2m dicit q si p sacerdotiū lex ad
ministraret: qd ꝓbat q: sub ipso.i.p eius administratio
nē populus legē accepit nō q sacerdotiū p̄cederet le
gē: sz magis ecōuerso. Un̄ istud scd̄m ꝯn̄s ponit ibi. cū 2
dicit. (Sub ipo.n.ꝛc.) Mal.2. Labia sacerdotis custo
diūt sciam ꝛ legē de ore eius regrēt. Facit aūt mētionē
spālr de sacerdotio: vt trāsferat se ad legē que p offm̄ sa
cerdotale administrabat. non.n. vt dicit Glo. pōt eē sa
cerdos sine testamēto ꝛ lege ꝛ p̄ceptis. Sacerdotium
vero nō cōsumabat.i.pficiebat. Tota.n. perfectio sua
erat p legē quā administrabat. Sz vt iā dicet nullū ad
pfectū adduxit lex: q: nec ad pfectionē iustitie. Mat.
5. Nisi abūdauerit iustitia vr̄a plus q̄3 scribaꝝ ꝛc. Itez
nō dabat cōsumationē p̄ie: q: nō itroducebat i vitā. et
in huius signū ipse legislator nō potuit intrare terrā ꝓ
missiōis. Deut. vl. Has aūt duas pfectiōes hēmus per 3
xp̄m. Esa.io. Cōsumatio abbreuiata inūdabit iustitiā
Ro.6. Verbū cōsumās ꝛ abbreuiās i eq̄tate. Hec sūt g̃
ℭ Cōsequētia vo ponit cū dic. (Quid ad (ꝯn̄tia
huc ꝛc.) Et hoc q̄tum ad p̄mū. Quasi.d. Si illud fu
isset cōsumatum ꝛ pfectum qd adhuc fuit necāiū sur
gere aliū ꝛc.i.nō dixisset fm ordinē melchisedech: sed
fm ordinē aarō: qd q: nō fecit. ergo erat ipfectuz. Hec
est tota p̄ma rō: p quam pz q sacerdotiū xp̄i p̄fert le
uitico. Scd̄a rō ꝓbat q ēt ipsum euacuat: q: pfectum
euacuat ipfectū. pª Cor.13. Cū venerit qd perfectū est
euacuabit qd ex parte est. Ergo sacerdotiū xp̄i euacu
at sacerdotiū leuiticū. Est ergo p̄mū cōsequēs q sacer 4
dotiū xp̄i euacuat sacerdotiū leuiticū. Scd̄m ꝯsequēs
est q ēt euacuat lex que p illud administrabat: ꝛ istō
ponit cū dicit q trāslato sacerdotio necesse est vt legis
trāslatio fiat. Erat.n.lex sub administratione sacerdo
tij. g̃ mutato sacerdotio necesse est q lex mutet. Et hu
ius rō est: q: mutato fine necesse est q mutēt ea q̄ sūt
ad finē: sicut q mutat ꝓpositū eundi per aquā mutat
ꝓpositū querēdi nauem. Ois aūt lex ordinat ad con
uersationē humanam fm aliquod regimē. Unde fm
p̄hm nōn i politicis. mutata conuersatione necesse est
mutari legē. Sicut aūt lex humana ordinat ad regimen
humanū: ita spūalis ꝛ diuina ad regimē diuinū. Hoc
aūt regimē designat p sacerdotiū. Trāslato ergo sacer
dotio necesse est trāsferri legē. Signāter aūt logt: q: n̄ 5
dicit sacerdote trāslato. Lex.n.nō respicit psonā sacer
dotis. Un̄ mortuo sacerdote nō mutat lex nisi forte sit
illa itroducta p psonā eius: sed mutato sacerdotio mu
tat totus modus ꝛ ordo regiminis. Et de ista mutatione
habet. Iere.3. Feriā domui israel ꝛ domui iuda fedus
nouū nō fm pactū qd pepigi cū p̄ribus vr̄is ꝛc. Ro.8.
Lex spūs vite i xp̄o iesu liberauit me a lege peccati: ꝛ
mortis. Lex.n. vetus dr̄ lex peccati ꝛ mortis p occa
sionē acceptā: q: s. grām nō cōferebat ex ope opato si
cut sacramēta noue legis. Sz obijcit h manicheus. si lex
vetus fuit data p diuinā ꝓuidētiā cū illa sit imutabil: ēt
p s lex esset imutabilis: ꝛ p consequēs nō debuit mu
tari. Cū g̃ mutata sit nō est data p diuinam prouiden

c tiā. Respōdeo. Dōȝ est ꝯȝ ꝙ dicit Aug. cōtra Faustū.
Sicut sapiēs dispēsator vna ⁊ eadē dispositione ⁊ ꝓui
dētia ꝯm diuersitatē temporū ⁊ ꝑsonaꝝ dat alia ⁊ alia
p̄cepta sic̄ alia hyeme: alia estate: alia pueris: alia senib⁹
alia ꝑfectis: alia iꝑfectis: ⁊ tñ est eadē ꝓuidētia: ita diui
na ꝓuidētia imobili ꝑmanēte mutata est lex ꝑꝑ muta
tionē temporū: q: ante aduentum debuerunt dari p̄e
cepta que figurarēt venturꝫ: sed post aduētū que signi
ficēt venisse. Itē data sunt illis p̄cepta sicut pueris: i no
uo vero sicut ꝑfectis. Vñ lex dr̄ pedagogus quod ē ꝓ
p̄ie puerorꝫ. Unde si in lege dicit̄ aliqd quod sonet in
perpetuitatē: hoc est rōne figurati. Itē glo. dicit hic ꝙ
ista translatio sacerdotij fuit figurata. p̄. Reg. 2. Qñ sa
b cerdotiū fuit trāslatū ad Samuelē q non fuit de tribu
Leui. Cōtra: q: Samuel nō fuit sacerdos: imo magis
hoc fuit figuratū in trāslatione sacerdotij ab abyathar
ad Sadoch q ēt erat leuita. Et dōȝ ē ꝙ licet Samuel
nō esset sacerdos: tñ aliqd sacerdotale egit: q: ⁊ sacrifi
ciū obtulit ⁊ reges vnxit. s. Saul ⁊ Dauid. Et q̄tū ad
hoc translatū est ad ipsum sacerdotiū. Et sic dr̄ in ps.
Moyses ⁊ Aaron in sacerdotibus eius: ⁊ Samuel in
ter eos q inuocāt nomē eius. Itē cōtra illud qd̄ dic̄ glo.
ꝙ nō erat de tribu leuitico: q: p̄mo Paral. 6. Helcana
q fuit pater eius ⁊ ipse numerat̄ iter filios leui. Rñdeo
dōm est ꝙ Samuel q̄tum ad aliqd fuit de tribu iuda
⁊ hoc q̄tum ad matrem: sed q̄tum ad patrē de tribu
leui: non tñ de Aaron: sed q̄tum ad locū fuit de mon
te effraym. Licet. n. vndecim tribus habuerint certas
prouincias non tñ tribus leui: sed inter ipsas accepit
possessionē ⁊ sic habitabat in monte effraym.
3 ¶ Deide cū dicit. (In quo. n. ⁊c.) manifestat qd̄ dixit.
Et p̄ ꝙ sacerdotiū sit trāslatū. Scdo hoc exponit ibi.
(Manifestū est. n. ⁊c.) Dicit ḡ. dictū est ꝙ trāslatū est
sacerdotiū: q: ille cui dixit ꝓpheta. Tu es sacerdos: ē
de alia tribu. s. iuda nō de leui: sicut pȝ Mat. p̄. De qua
tribu nullus ꝑsto fuit altario. i. altaris ministerio. s. de
iuda. Sed cōtra. Rex Ozias ingressus est tēpli vt po
neret icēsum. 2. Paral. 26. Rñdeo. Dōȝ est ꝙ licite nul
4 lus ꝑsto fuit altari: vel ēt nullus ipune. Ipse. n. Ozias
grauiter fuit punitus: q: vsqȝ ad mortē fuit leprosus.
Et si dicas cōtra illud qd̄ dr̄ nullus ꝙ btā ṽgo fuit de
tribu ⁊ stirpe Aarō q: erat cognata Helisabet que fuit
de filiabus Aaron. Luc. p̄. Rñdeo. Dōȝ est ꝙ iter stir
pes sacerdotalis ⁊ regia erāt p̄clariores. vñ ⁊ frequen
ter cōiūcte fuerūt ꝑ matrimoniū: sicut pȝ de p̄ summo
sacerdote q accepit vxorē filiā Aminadab sororeȝ Na
ason q fuit dux in tribu iuda. Exo. 6. ⁊ ēt. 4. Reg. ii. ⁊.
2. Paral. 22. Ioiada sacerdos duxit in vxoreȝ Iosabeth
filiam regis iorem. Unde potuit esse ꝙ aliqua parte.
5 Helisabet esset de tribu iuda.
¶ Deide cū dicit. (Manifestū ē. n. ⁊c.) exponit qd̄ di
xit dicēs: ꝙ manifestū est ꝙ dñs ortus ē de tribu iuda.
Mat. p̄. Apoc. 5. Vicit leo de tribu iuda ⁊c. De qua ni
hil ⁊c. Lex. n. mādauit nullū assumi ad misteriū taber
naculi nisi tñ de tribu leui. vnde de tribu iuda nihil ō
sacerdotibus locutus est Moyses.
¶ Deide cū dicit. (Et amplius adhuc ⁊c.) q: supi⁹ po
suit vnā rōnē ad ꝓbādū ꝙ sacerdotiū xp̄i p̄fert̄ leuiti
co ⁊ ip̄m euacuat idō h̄ ponit aliā i qua ōndit rōnē eua
cuationis ⁊ trāsmutationis illi⁹: ⁊ vtit̄ quadā ꝯditionali.
In qua p̄ ponit duo añcedētia. Scdo duo ꝯsequentia.
ibi. (Reprobatio qdē ⁊c.) Circa p̄ᵐ duo facit. Q: p̄ po
nit illa añtia. Scdo māifestat qd̄ dixit ibi. (Cōtestat̄. n.
⁊c.) Rō sua talis. Si nouus sacerdos surgit h̄ nō erit
ꝯm legē carnalis mādati ꝫ ꝯm legē vite eterne ⁊ isolu
bilis. Et huius rō est: q: p̄mus fuit ꝯm legē illā. opȝ ḡ

ꝙ nouus sit ꝯm aliā legē. si tñ surgit aliqs nouus. Sȝ d
dōm est ꝙ surgit alius nouus. In maiori ḡ sunt duo q
rū vnū ꝑtinet ad vetus testamētū. s. ꝙ est mādatū car
nale: ⁊ hoc q: habebat quasdā obseruātias carnales: si
cut circūcisionē ⁊ purificationes carnales. Item q: ꝓ
mittebat penas ⁊ p̄mia carnalia. Esa. p̄. Si volueritis
⁊ audieritis me bona terre comedetis. Infra. 9. Iustiti
is carnis vsqȝ ad tp̄s correcnōis iposītis. Et istud añs
ponit cū dicit. Amplius manifestū ē ⁊c. Et pȝ ꝙ ꝑtiet
ad nouū testm̄ qd̄ ñ dispēsat̄ ꝑ carnalia. ꝫ ꝯsistit i spūa
libus. Est. n. ꝯm spūalē virtutē ꝑ quā gnātur in nobis
vita ꝑpetua. Et hoc q: ꝓmittunt̄ i ipso bona ⁊ pene ꝑ
petue. Infra. 9. Xp̄s assistēs pōtifex ⁊c. Mat. 25. Tuc
ibūt hii i supplicium eternū. iusti vero in vitā eternā. Iteȝ a
nō cōsistit i carnalibus obseruātijs: sed in spūalibus.
Io. 6. Verba que ego locutus sum vobis virtus ⁊ vita
sunt. Et dicit ꝙ est ꝯm virtutem vite insolubilis.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Cōtestat̄. n. ⁊c.) Manifestat
qd̄ dixerat: ⁊ facit vim i hoc ꝙ dicit. In eternū: q: si sa
cerdotiū est eternū manifestū est ꝙ dicit ꝑpetuitatem.
¶ Deide cū dicit. (Reprobatio qdē fit ⁊c.) ponit duo
cōsequētia. Et p̄ de euacuatōe veteris testamēti. Scdo
de istitutiōe noui ibi. (Introductio ṽo melioris ⁊c.) p̄ᵐ
est ꝙ vetus testm̄ fuit ꝯm legē carnalis mādati: ⁊ itro
ducit̄ aliud. ḡ p̄ᵐ mutat̄. Et h̄ ē ꝙ dic̄. ꝙ fit p̄oris mā
dati reprobatio. Sȝ ꝯ. Nō reprobat̄ nisi malū. Esa. ii. 3
Ut sciat reprobare malū. Illud aūt mādatū nō est ma
lū. Rom. 7. Lex qdē scā ⁊ mādatū scm̄ ⁊ iustū ⁊ bonū.
Rñdeo. Dōm est ꝙ nō erat malū ꝯm se: ꝫ vt iconueni
ens tp̄i. Nō. n. seruāda sunt i nouo sacerdotio q̄ fuerūt
in antiquo. ps. Holocaustū ⁊ ꝓ pctō nō postulasti: tūc
dixi: ecce venio. Et idō dr̄ ꝙ illud reprobat̄: ⁊ hoc ꝑꝑ in
firmitatē ⁊ iutilitatē. Illud aūt dr̄ ifirmū qd̄ ñ pōt exe
q effectū suū. ꝓpri⁹ aūt effectus legis ⁊ sacerdotij ē iu
stificare. Hoc aūt lex nō potuit facer. Ro. 8. Nā qd̄ erat
impossē legi i quo ifirmabat̄ ꝯm carnē. Gal. 4. Quō cō
uertimini iterꝫ ad ifirma ⁊ egena elemēta. qbus dēuo
vultis seruire. Itē intile dr̄ qd̄ nō valȝ ad finē ꝯsequen
dū. Hoc aūt nō pōt lex q: nō adducebat ad btītudinē
que finis est hoīs. Sȝ tñ suo tp̄e fuit vtilis inquātum
disponebat ad fidē. Infra. ii. Iuxta fidem oēs defuncti 4
sunt nō acceptis repromissioib⁹. Quare aūt sit ifirmū
⁊ iutile: ōndit cū dic. Nil. n. ad ꝑfectionēȝ: nec. s. iustitie
nec p̄ie adduxit. Vñ erat iꝑfecta: ꝫ ꝑfecta fuit ꝑ xp̄ȝ.
¶ Cōsequēter cū dic. (Introductio ṽo ⁊c.) pōit scdm
ꝯñs ex scdo añcedēte dicens: Introductio ṽo melioris
spei supple fit ꝑ nouū sacerdotē ꝑ quā ꝓximam⁹ ad de
uȝ. Si. n. nou⁹ surgit ē ꝯm ṽtutē vite idissolubilis: h̄ ē
añs ⁊ itroductio melioris ⁊c. ⁊ h̄ ē ꝯñs. p̄ᵉ Pe. p̄. Rege
nerauit nos i spem viuā ꝑ resurrectionē iesu. Itē ꝑ ip̄m
ꝓximam⁹ deo. Per pctm̄. n. disiūgitur ab ipso. Esa. 59.
Iniqtates vr̄e diuiserūt iter vos ⁊ deū vrȝ ⁊ pctā ab
scōderūt faciē ei⁹ a vobis. Hic est ḡ ille q h̄ remouet qd̄
fac̄ nos approxiare deo. h̄ aūt ē ille nou⁹ sacerdos. s. xp̄s 5
q tollit pctā mūdi. Io. p̄. Rom. 5. Iustificati ergo ex fi
de pacē habeamus ad deū ꝑ dñm nr̄ȝ iesum xp̄ȝ ꝑ quē
accessū habeamus i grām istā. ¶ Lectio. IIII.

Et quātū ē nō sine iureiurādo.
Alij qdē sine iureiurādo sacer
dotes fcī sūt. Hic aūt cū iureiurā exo.
do ꝑ eū q dixit ad illū. †Iurauit 32.
dñs ⁊ nō penitebit eū tu es sacerdos i eter
nū. In tm̄ melioris testamēti sponsor fact⁹
est iesus. Et alij qdeȝ plures facti sunt sacer

a dotes iccirco q̄ morte prohiberēt̃ pmanere
hic aūt eo q̄ maneat in eternū sempiternū
hʒ sacerdotiū. Unde ⁊ saluare in ppetuum
potest accedēs p semetipsum ad deum sem
p viuēs ad interpellādū pro nobis. Talis
.n. decebat vt nobis esset pōtifex. sanctus in
nocēs ipollutus. segregatus a peccatorib⁹
Exo. ⁊ excellētior celis factus. † Qui nō hʒ neces
20. sitatē quotidie queadmodum sacerdotes
prius pro suis delictis hostias offerre: dei
3 de p populi. Hoc.n. fecit semel se offerēdo
Lex.n. constituit hoīes sacerdotes infirmi
tatē habētes: sermo aūt iurisiurandi: q post
legē est filium in eternum perfectum.
¶ Supra aplš ex vna parte auctoritatis psalmiste p
bauit q̄ sacerdotiū xp̄i pfert̃ leuitico ⁊ ipm euacuat: h̄
idē pbat ex alijs duabus ptibus. Et p̄ ex hoc qd̄ dicit.
Jurauit dn̄s. Scdo ex hoc qd̄ dic̄. Tu es sacerdos ibi.
(Et alij q̄dē plures ⁊c.) Facit aūt p̄ talē rōnē. Illud q̄
instituit̃ sine iuramēto minus validū est q̄ qd̄ istituit̃
cū iuramēto: sacerdotiū aūt xp̄i institutū est cū iurame
to: sicut pʒ: q: dicit. Jurauit dn̄s. Sacerdotiū v̄o aarō
3 nō: sicut pʒ. Exo. 28. Applica ad te aarō ⁊c. & ⁊c. Quā
tū ad maiorē dicit̃. Et q̄tū est supple q̄ nō sine iure-
iurādo. alij āt ⁊c. vsq̄. Facti sunt. hic āt ⁊c. Oīa ista po-
nūt̃ ad pbādū q̄ sacerdotiū xp̄i sit firmius: q: sicut su
pra dictū est oīs pmissio facta i veteri testamēto p iura
mētū: signū est cōsilij diuini imobilis. Et iō: q: ad da-
uid ⁊ ad abrahā facta fuit ista pmissio de xp̄o cū iura-
mēto: ipaliter dr̄ xp̄s filius ipoꝝ. Mat. p̄. Jstud āt iu-
ramentū designat eternitatē ptātis xp̄i. Dan̄. 7. Ptās
eius ptās eterna. Luc. p̄. Et regni eius non erit finis.
¶ Jn tm̄ melioris ⁊c. q: sacerdotiū est firmius: qd̄ pʒ
q: p iuramētū ordinatū est: iō opʒ aliqd melius ⁊ fir-
mius p ipm haberi. Un̄ pōt legi p̄cedēs lr̄a suspensiue
4 vsq̄ huc q̄ in q̄tū est nō sine iuramēto intm̄ melioris
⁊c. ¶ Sicdū est aūt q̄ sacerdos est medius iter deū ⁊
pplm. Deut. 5. Ego medius ⁊ sequester fui. Et iō q: se
quester est mediator: sacerdos dʒ deū ⁊ pplm ad cōcor
diā reducere. Et hoc fit q̄si p pactū de bonis tpalibus
in qbus nō cōqescebat affectus nisi carnaliū s̄m illud
ps. Quid.n. mihi est in celo ⁊c. Et iō oportuit vt sup-
ueniret alius sacerdos: q esset spōsor.i. pmissor melio-
ris testamēti ⁊ melioris pacti: q: de bonis spūalibus ⁊
stabilibus. Et hic est Jesus. Jere. 31. Feriam domui is-
rael ⁊ domui iuda fedus nouū n̄ s̄ʒ pactū q̄ pepigi ⁊c.
Mat. 4. Pniam agite appropinq̄bit.n. regnū celo. ⁊c.
5 ¶ Deide cū dic̄. (Et alij q̄ plres ⁊c.) vnt̃ alia clausula
posita in auctāte. Tu es sacerdos in eternū. Et circa h̄
facit duo. Primo.n. ondit q̄re hec clausula i eternū ap
ponit̃. Scdo ex hoc ostēdit sacerdotiū xp̄i eē maioris
efficatie q̄ sacerdotiū veteris testamēti ibi. (Un̄ ⁊ sal-
uare ⁊c.) Ondit āt q̄ iste sit verus sacerdos: q: alij pro
hibebant̃ morte pmanere: q: oēs necessitatē habebāt
moriēdi. Un̄ aarō mortuo successit eleaȥar: sic pʒ Nu.
20. Et sic deinceps. Sic āt videmus i nālibus: q̄ sunt
signa spūaliū q̄ icorruptibilia nō multiplicant̃ sub ea
dē specie. Un̄ nō est nisi vnus sol ita i spūalibus i vete
ri testamēto qd̄ fuit iperfectū multiplicati fuerūt sacer
dotes. Et hoc fuit signū q̄ illud sacerdotiū erat corru
ptibile: q: incorruptibilia nō multiplicant̃ i eadē spe-
cie vt dictū est. h̄ iste sacerdos.i. xp̄s ē imortalis. Mācʒ
.n. i eternū sicut verbū pr̄is eternū ex cuius eternitate b
redundat ēt eternitas in corpus eius: q: xp̄s resurgēs
ex mortuis iā nō morit̃. Ro. 6. Et iccirco ex eo q̄ ma-
net in eternū hʒ sacerdotiū sempiternū. Et ideo solus
xp̄s est verus sacerdos. alij aūt ministri eius. p̄⁹ Cor. 4.
Sic nos existimet homo vt ministros xp̄i.
¶ Deide cū dicit. (Un̄ ⁊ saluare ⁊c.) ondit efficaciam
eius. Et circa h̄ duo facit: q: p̄ ondit efficatiā ei⁹. scdo
modū istius efficatie ibi. (Accedēs ⁊c.) Efficatia eius
est: q: cā ē semp potētior suo effectu: ⁊ iō cā tpalis non
pōt pducere effectū eternū. Sacerdotiū v̄o xp̄i ē eter-
nū: nō āt leuiticū: vt ē pbatū. Ergo xp̄s pōt saluare in
ppetuū. Hoc aūt nō posset fieri nisi hr̄et v̄tutē dinam.
Esa. 45. Saluat⁹ ē isrl̄ i dn̄o salute eterna. Modus āt 2
est q: accedēs ⁊c. Et describit istū modū a tribus. s. ab
excellētia v̄tutis nāe ⁊ pietatis. Uirtutis q̄dē q: acce-
dit p semetipʒ. Sʒ c̄. Accedēs ad aliquē distat ab ipo
xp̄s āt nō distat a deo. Rn̄deo. Dōm ē q̄ aplš i verbis
istis ondit duplicē nāʒ. s. humanā s̄m quā cōuenit ei ac-
cedere: q: i ipa distat a deo nō āt accedit a statu culpe:
ad statū grē. s̄ʒ p cōtēplationē itellect⁹ ⁊ affect⁹ ⁊ adeptio
nē glie. Et nāʒ dinā p h̄ q̄ dicit eū p semetipm accede
re ad deū. Si v̄o eēt purus hō nō posset p se accedere.
Jo. 6. Nemo pōt venire ad me nisi pr̄ q misit me traxe
rit eū. Et iō cū aplš dic̄ q̄ p semetipʒ accedit: ondit v̄tu
tē ei⁹. Esa. 63. Gradiēs i multitudie fortitudis sue. Er 3
go accedit in q̄tū hō: s̄ʒ p semetipm in q̄tū de⁹. ¶ Ex
cellētiā v̄o nāe ondit in q̄tū dicit. Sēp viuēs. Alr̄.n. sa
cerdotiū eius finiret̃. Apoc. p̄. Fui mortuus ⁊ ecce sūʒ
viuēs i secula seculoꝝ. Excellētiā pietatis ondit: q: dic̄
Ad iterpellādū p nob: q: lʒ sit ita potēs ita alr⁹: tn̄ cuʒ
h̄ est pi⁹: q: iterpellat p nobis. p̄⁹ Cor. 2. Aduocatū ha
bem⁹ apō prēʒ iesuʒ xp̄ʒ ⁊c. Jnterpellat āt p nob̄ p̄ hu-
manitatē suā quā p nobis assumpsit repn̄tādo. Jtē scil
sime aīe sue desideriū qd̄ xp̄s de salute nr̄a habuit ex
p̄mēdo cū quo iterpellat p nobis. Alia lr̄a hʒ accedē
tes p ipsum: ⁊ tūc designant̃ illi quos saluat: q: accedē
tes p fidē eius ad deū. Ro. 5. Justificati igit̃ ex fide pa-
cē hēam⁹ ad deū p dn̄m iesum xp̄ʒ p quē accessū hēm⁹. 4
¶ Deide cū dic̄. (Talis.n. decebat ⁊c.) ondit excellēti
am xp̄i ⁊ excellētiā ei⁹ sacerdotij. ⁊ circa h̄ facit duo. p̄⁹
.n. ondit q̄ ei cōueniūt pfectiōes cōditionū q̄ reqrebā
tur ad sacerdotiū veteris legis. Scdo ondit q̄ sibi de-
sunt impfectiōes eius ibi. (Qui nō hʒ necītatē ⁊c.)
Ponit aūt q̄tuor cōditiōes de ipo q̄ debēt esse in sacer
dote legali. Prīo sanctitas. Leui. 21. Jncēsum ⁊ panes
dei sui offerūt: ⁊ iō sancti erūt. Hanc aūt pfecte habuit
xp̄s. Sc̄titas.n. iportat puritatē cōsecratā deo. Xp̄s
āt a p̄ncipio cōceptiōis sue deo cōsecratus fuit: Luc. i.
Qd̄.n. ex te nascet̃ scm̄ vocabit̃. Mat. p̄. Qd̄.n. in ea
natuʒ est de spūscō est. ⁊ Dan̄. 9. Ungat̃ sanctus scōꝝ.
Scdo innocētia. Leui. 22. Custodiāt p̄cepta mea vt n̄
subiaceāt pctō. Proprie aūt dicit̃ innocētia puritas ad 5
proximū. ps. Jnocēs manibus ⁊c. Xp̄s aūt summe in
nocēs fuit: vtpote q peccatū nō fecit. ps. Ego in inno
cētia mea ingressus sum. Tertio q̄ esset ipollutus ⁊ h̄
quo ad se. Leui. 21. Homo de semie tuo q habuerit ma-
culā nō offerat panes dei sui. De xp̄o aūt dr̄ in figura.
Exo. 12. Erit aūt agnus sine macula ⁊c. Quarto q̄ nō
cōmisceret̃ cū coingnatis. Leui. 21. Nō cōmiscet stirpē
gn̄is sui vulgo gētis sue. Xp̄s āt fuit pfectissime a pctō
rib⁹ segregatus. ps. Beatus vir q nō abijt i cōsilio ipioꝝ
⁊c. Qd̄ q̄dē veꝝ ē q̄tū ad silitudinē vite. Sap. 2. Dis-
similis est alijs vita illius. Nō tn̄ q̄tū ad cōuersationē
q: cū hoībus cōuersatus est. Baruch. 3. Et h̄ pp illoꝝ
cōuersionem. Math. 9. Quare cū pctōribus mandu

1 erat magister vester? Et intm̄ segregatus est ꝙ ē facṫ
ē excellētioꝛ celis.i.sup oī celesti creatura sublimata ē
hūana nā i ipſo. Supra.3. Sedet ad dexterā maiesta
tis i excelsis ꝛc. Ergo iste est sacerdos valde sufficiēs.
¶ Cōsequēter cū dicit.(Qui non hꝫ ꝛc̄.)remouet ab
eo illud qδ erat īpfectōis in sacerdote legali. Hoc autē
erat q: ille idigebat sacrificio expiatiōis: vt pꝫ Leui.16.
Immolabit vitulū ꝑ se ꝛ hyrcuꝫ ꝑ populo. Ergo ora
bat pro se. Itē nō tm̄ semel orabat ꝑ se ſꝫ frequēter. Et
huius rō est: q: lex instituit sacerdotes habētes ifirmi
tatē. Sap.9. Hō infirmus ꝛ exigui tpis ꝛc̄. Sed sermo
diuinus q post legē īterposito iureiurādo ꝯstituit filiū
q nullā de istis impfectionibus hꝫ: sed oino pfectū in
eternū.s.sacerdotē duraturū.
2 Nō.n.obtulit ꝑ pctis su
is: sed tm̄ pro nostris. Esa.53. Uulneratus est ꝑꝑ iniq
tates nostras. Itē nec frequēter pro nobis: ſꝫ tm̄ semel
pᵐ Pet.3. Xp̄s semel pro pctis nostris mortuus est. vni
ca.n.eius oblatio sufficit ad exhauriēda peccata totius
generis humani.

CAP. VIII.

Capitulū aūt sup ea que dicūtur.
Talem habemus pontificem:
mat. 16. †qui ꝯsedit in dextera sedis ma
gnitudis in celis sanctorū mini
ster ꝛ tabernaculi veri qδ fixit deus ꝛ nō ho
mo. †Ois.n.pontifex ad offerendū mune
ra ꝛ hostias constituitur. Unde necesse est:
ꝛ hunc habere aliqnid quod offerat. Si er
3 go esset super terrā nec esset sacerdos cum
essent q offerēt ſm legē munera qui exēpla
3.q. 22. ar.p. ri ꝛ vmbre deseruiunt celestium: sicut respō
sum est moysi cum cōsummaret tabernacu
lum. Uide inquit omnia facito ſꝫ exēplar
quod tibi ostensum est in monte.

¶ Supra ꝓbauit apls excellētiā sacerdotij xp̄i ad sa
cerdotiū leuiticū ex pte ꝑsone: hic ꝓbat idē ex parte ip
4 sius sacerdotij. Et circa hoc facit duo. Primo.n.ondit
sacerdotiū xp̄i eē excellētius sacerdotio veteris legis.
Et ꝑ hoc in gn̄ali. Scdo in spāli ibi.(Habuit qdē ꝛ ꝑ
us ꝛc.).s.9.ca. Prima in duas. Primo.n.ponit itentū.
Scdo manifestat ꝓpositū suū ibi.(Ois.n.pōtifex ꝛc̄.)
Circa pᵐ duo facit: q: pmo ponit modū tradēdi. Scdo
capl'ꝫ ē bre uis com ple xio cōti nens multa ꝑmittit que dꝫ dicer ibi.(Talē habemus pōtificē ꝛc.)
Dicit ḡ. Capīm ꝛc. Caplꝫ est breuis cōplexio cōtinēs
multa. Et dr̄ a capite: q: sicut in capite vtute ꝛ q̄si sum
marie cōtinenṫ oia q̄ sunt in corpore: sic in capitulo il
la q̄ dicēda sunt. Ergo dicemus i quodā capitulo: ꝛ q̄
si in quadā summa. Sup ea ꝛc. ly sup. pōt dicere appo
situ: ꝛ tūc erit sensus. Que summarie dicēda sunt sup
apponenṫ ꝑmissis. Uel pōt designare excessum: ꝛ tūc
est sensus. Ea q̄ dicēda sunt i sūma ꝛ caplo sūt maiora.
5 ¶ Deinde cū dicit.(Talē habemus pōtificē ꝛc.)pre
mittit q̄ dꝫ dicere. Et ꝑ dignitatē huius sacerdotij. scdo
officiū eius ibi.(Sāctoꝝ minister.) Dignitas eius est
Dex tera ē pars poti or in aiali q: talē habemus pōtificē q cōsedet ad dexterā magni
tudinis in excelsis. Sedes est iudiciaria potestas q̄ ali
qbus cōuenit tanq̄ ministris dei sicut oibus rebus: q:
adorabūt eū oēs reges terre: vt dr̄ in ps.ꝛ oibus ꝑla
tis.pᵐ Cor.4. Sic nos existimet hō: vt mistros dei. Se
des ḡ magnitudis est excellētissima potestas iudican
di. Itē pars dextera est potior in aiali ꝛ significat bona
spūalia. Q: ḡ xp̄s hꝫ iudiciariā potestatē dr̄ sedeṙ. Pr̄
.n.oē iudiciū dedit filio. Io.5. Q: vo post deū hꝫ ꝟ ex

cellētissime sedet in dextera magnitudis in excelsis.i.i d
potioribus bonis. supra.1. Sedet ad dexterā maiestatis
in excelsis. Hoc aūt qδ dr̄ cōsedere vel cōsedet pōt re
ferri ad xp̄m ſm ꝙ est deus: ꝛ sic ꝯsedet q: hꝫ eadē au
ctoritatē iudicādi quā hꝫ pater: ſꝫ distinctus est in ꝑso
na. Et sic ly magnitudinis accipiṫ ꝑ ꝑsona patris. Ul
ſm ꝙ hō ꝛ hoc magis ꝓprie ad itētionē apli: q: loqṫ
de pōtificatu xp̄i q est pōtifex inq̄tū homo. Et sic cō
sedet q: humanitas assumpta hꝫ quādā associationeꝫ
ad deitatē ꝛ cōsedet ad iudicandū. ps. Eleuata est ma
gnificētia tua sup celos. Io.5. Ptātem dedit ei iudiciū
facere: q: filius hoīs ē. Et sic appet dignitas sacerdoꝫ.
¶ Cōsequenter cū dicit.(Scōꝝ minister ꝛc.) ostēdit
dignitatē officij eius. Dr̄ aūt minister scōꝝ.i.scāꝝ edi 2
um.s.sanctuarioꝝ. Ministri.n.antiq accipiebāt mini
steriū vt custodirēt sacra ꝛ seruirent tabernaculo. Hoc
aūt excellētius hꝫ xp̄s q: est minister: nō qdē inq̄tum
deus: q: sic est auctor: sed inq̄tū homo. Luc.12. Tran
siēs ministrabit illis. Humanitas.n.xp̄i est sicut orga
nū diuinitatis. Est ḡ minister scōꝝ: q: ministrat sacra
grē in pn̄ti ꝛ glie in futuro. Itē est minister tabernacu
li veri qδ est vel eius eccl'ia militās. ps. Quā dilecta ta
bernacula tua dn̄e virtutū ꝛc. Uel triūphans. Esa.33.
Tabernaculū qδ nequaquā trāsferri poterit. ps. Dn̄e
qs habitabit in tabernaculo' ꝛc.' Hō aūt xp̄s minister
est: q: oia bona glorie ꝑ ipsum dispēsanṫ. Dicit aūt ve
ri ꝑꝑ duo. Primo ꝑꝑ drīā ad vetus: ꝛ pmo q: erat fi 3
gurale istius. pᵐ Cor.10. Oia in figura illis cōtingebāt.
Istud aūt est ṽitas illius. Est ḡ veri.i.veritatē cōtinēs
respectu figure. Scdo q: illud factū ē ꝑ hoīeꝫ. istud āt
.s.vel gratie vel glorie est a solo deo. ps. Grām ꝛ gliaꝫ
dabit dn̄s. Roṁ.6. Gra dei vita eterna. Et iō dicit. Qδ
fixit deus. 2ᵃ Cor.5. Scimus qm̄ si terrestris dōus no
stra huius habitationis dissoluatur: q: ex eo habemus
domū non manufactam eternā in celis.
¶ Deinde cū dicit.(Ois.n.pōtifex ꝛc̄.) Explicat i spā
li. Et circa ꝟ tria facit. Prīo.n.ondit xp̄m esse ministrū
aliquoꝝ scōꝝ. Scdo ꝙ nō veteris legis ibi.(Si ḡ eēt
ꝛc.) Tertio ꝙ aliquoꝝ maioꝝ ibi.(Nūc āt meliᵘ ꝛc.)
Facit aūt pᵐ talē rōnē. Ois pōtifex ad hoc ꝯstituiṫ vt of
ferat munera ꝛ hostias: ꝛ ſm hoc dr̄. Minister scōruꝫ 4
xp̄s āt est pōtifex vt supra ꝓbatū ē. Ergo necesse ē ipm
habere aliqua q̄ offerat. Supra.5. Ois pōtifex ex hoī
bus assumptus ꝛc. Hostia est de aialibus: munera ō q̄
cūq3 alis. Leui.21. Incēsum ꝛ panes dei sui offerūt. Q:
ṽo necesse fuit xp̄m habere qδ offerret ipse seipm obtu
lit. Fuit aūt talis oblatio mūda: q: caro eius nullā ma
culā pcti habuit. Exo.12. Erit agnᵘ absq3 macula mas
culus anniculus. Itē fuit cōgrua: q: cōgruū est ꝙ hō
ꝑ hoīe satisfaciat. Infra.9. Obtulit semetipsum imacu
latum deo. Item apta ad immolandum: quia caro eiᵘ
mortalis erat. Roma.8. Mittens deus filiū suum in si
militudinem carnis pcti. Itē idē ei cui offerṫ. Joan.10.
Ego ꝛ pr̄ vnū sumᵘ. Itē vēit deo illos ꝑ qbᵘ offerṫ. Jo. 5
17. Ut oēs vnū sint sic tu pr̄ i me ꝛ ego i te vt ꝛ ipi in no
¶ Deīde cū dic̄.(Si ḡ esset sup terrā (bis cū vnū sint.
ꝛc.) ondit ꝙ xp̄s nō est minister legaliū. Et circa hoc
facit tria; q: pᵐ iducit quādā ꝯnām. Scdo ondit ipsaꝫ rō
nabilē ibi.(Cū eēnt ꝛc.) Tertio ꝓbat eā ꝑ auctoritatē
ibi.(Sicut rn̄sum ē moysi ꝛc.) Cōsequentia vero talis
est. Ergo si eēt sup terrā. hoc est antecedens. Nec esset
sacerdos. ꝛ est cōsequēs. Uñ cōsequētia est vna condi
tiōalis ꝛ legiṫ multis modis. Prīo sic. ꝛ ē ſm Glos. nec
poniṫ hic nolatiuus: ꝛ iō sic intelligiṫ. Si illud qδ of
ferṫ esset sup terrā ꝛc. qδ dupl'r intelligiṫ. Uno modo
vt sit sensus. Si illud qδ offerṫ esset aliquod terrenuꝫ
christus

a xp̄s non esset sacerdos. Quasi dicat. Nulla necessitas
esset sacerdotij eius: qr multi eēnt q talia offerrent. Sz
nunqd caro xp̄i terrena non erat? Rñdeo. Dōm est q
nāliter est terrena. Job. 9. Terra data est in manus i-
pij rc̄. Sed dr̄ nō esse terrena p̄mo rōne vnionis. Jo.
3. Qui de celo venit sup oēs est. i. filius dei q illam sibi
vniuit. Jtē rōne virtutis actiue. s. spūssancti q eā forma
uit. Jtē rōne fructus: qr oblatio eius nō ordinat ad ꝯñ
dum aliqd terrenū: sed celeste. Joā. 8. Uos de mūdo h
estis: ego nō suz de hoc mūdo. Hec est p̄ma expō ⁊ me
lior. Scd̄a talis est. Et si. i. q̄ñtūs illud qd̄ offert eēt su-
per terrā: qr necessariū ē aliqd offerri nō esset sacerdos
sed alius ydoneus: qr nullus posset ydoneus inueniri
2 ad offerendū istud. Tres sunt alie lecture in qb' subi-
telligit offerēs: ⁊ p̄mo in gñali vt sensus sit. Si eēt ali-
qs sacerdos terrenus q posset offerre p celestib' xp̄us
nō esset sacerdos. Alia est de xp̄o spāl'r sic. Si xp̄s essz
sacerdos terrenus nō cōpeteret ei ius sacerdotij: cū es-
sent q s̄m legē offerrēt munera. Al'r sic. Si xp̄s adhuc
esset sup terrā: ita. s. q nōdū ascēdisset nō eēt sacerdos:
qr nō cōpleuisset sacerdotiū suū. Sed 2m̄ p̄mā expōnez
ꝯtinuat l̄ra sic. Et pbat qr multi eēnt q s̄m legē offer-
rent talia mūera. s. illi q deseruiūt exēplari ⁊ vmbre ce
lestiū. Sacr̄a legalia fuerūt figura alioꝝ q̄ñtū ad duo
. s. q̄ñtū ad cognitionē ⁊ q̄ñtū ad reꝝ expletionē. Quā-
tū ad cognitionē cū dicit. Exēplari: qr in veteri lege q̄
si in quodā exēplari poterat legi id ad qd̄ nr̄a cognitio
dz ferri. Sed vr̄ q loquat improprie. Exēplar. n. prius est
3 exemplato quod pprie dr̄ exemplum. Sed celestia sūt
p̄ora nec facta sunt ad similitudinem veteris legis: sed
magis econuerso. Rñdeo. Dicendum est q prius dr̄ du
pliciter. Uno modo simpliciter: ⁊ sic procedit obiectio.
Uel quo ad nos: ⁊ sic verum est q illa nō sunt priora.
Quantū ad 2m̄ dicit. Umbre: qr sic vmbra repñtat cor-
pus: nec tñ illud attingit ita ⁊ illa representabāt nouū
testm̄. Jnfra. 10. Umbram habens lex futurorum rc̄.
¶ Cōsequenter pbat p auctoritatē rōnabilitatē cōse-
quentie cuz dicit. (Sicut responsum est moysi). s. a do
mino. Exo. 25. Uide. s. diligēter cōsiderādo ⁊ facito oia
s̄m exēplar rc̄. Qr nāliter inferiora tendūt in silitudi-
nem supioꝝ. Dñs. n. per sensibilia voluit nos ad intel-
4 ligibilia ⁊ spūalia manuduci. Job. 38. Nūqd nosti ordi-
nē celi: ⁊ pones rōnem eius in terra? rc̄. Lectio. II.

ad ga la. 3°. Psal. 18°.

Unc autez melius sortitus ē mi
nisterium q̄ñto ⁊ melioris testa
menti mediator est: q̄ qd̄ in me-
lioribus repromissiōibus sanci
tū est. Nā si illud prius culpa vacasset: nō
vtiqz scd̄i locus q̄reret. Uitupans. n. eos
dicit. † Ecce dies venient dicit dñus: ⁊ con
summabo super domū israel: ⁊ sup domuz
Hier. 31°. iuda testm̄ nouū: non s̄m testm̄ qd̄ feci pri-
5 bus eorum in die quo apprehendi manuz
eoꝝ vt educerem illos de terra egypti: quo
niam ipsi non p̄manserunt in testō meo: ⁊
ego neglexi eos dicit dñs: qr hoc est testm̄
qd̄ disponam domui israel post dies illos
dicit dñs: dando leges meas in mentē eo-
rum ⁊ in corda eorum superscribam eas.
¶ Supra apl's pbauit xp̄m esse pōtificē: ⁊ p ꝯñs mi-
nistrū sacroꝝ: nō tñ s̄m veterē legē: hic ostēdit ipm̄ esse
ministrū maioꝝ ⁊ melioꝝ q̄ illa fuerit. Et circa hoc
facit tria. Primo. n. p̄mittit intentū. Scd̄o assignat cāz b
eius. Tertio pbat s̄m ibi. (Quanto melioris rc̄.) ter-
tium ibi. (Nā si illud rc̄.) Dicit ḡ: dico q nō hz aliqd
terrenū offerre: sed nūc. i. tpe grē sortitus est. i. sorte ac-
cepit melius ministeriū. i. dignius sacerdotium. Dr̄ sa-
cerdotium xp̄i ministerium: qr competit nisi inq̄ñtum
hō fuit mister. Ro. 15. Dico. n. xp̄m ꝑbm ministrū fuisse
rc̄. Dicit aūt sortitus est. i. sorte accepit: qr illud qd̄ ha-
bet p sortē expectat a dño. ps. Jn manibus tuis sortes
mee. Et iō oia q̄ fiunt s̄m distributionē diuini arbitrij
dicunt sorte dari: ⁊ talia sunt effectus grē. Eph. 1. Sor
te vocati sumus. i. diuina electiōe: qr qñ ꝯtingit defice-
re iudiciū hūanū solent se hoies ꝯferre ad electionez ⁊
dispōnem diuinā mittentes sortē: sicut patet. Act. 1. de 2
electione mathie. Unde Prouē. 16. Sortes mittunt in
sinū ⁊ a dño temperant. Xp̄s quidem istud ministeri
um sorte: idest dispositione diuina consecutus est.
¶ Deinde cū dicit. (Quanto melioris rc̄.) Assignat
cām quare ministeriū hoc maius est. Ois. n. sacerdos
mediator est. Jste aūt mediator est melioris federis scz
hois ad deū. Mediatoris. n. est extrema cōciliare. Jste
ꝟo ad nos diuina attulit: qr p ip̄m facti sumus diuine con
sortes nāe: vt dr̄. 2. Pe. 1. Jpse ēt nr̄a offert deo. Et iō di
cit apl's. 1. Thy. 2. Mediator dei ⁊ hoium hō xp̄s yhs.
Jbi p̄mittebant tpalia: Esa. 1. Si volueritis ⁊ audieri
tis me bona terre comedetis. Hic aūt celestia: sicut su- 3
pra dictū est. Sic ḡ istud melius est q̄ñtū ad id qd̄ dñs
hoibus p̄mittit. Jtē in illo dāt q̄dam q̄ ptinent ad cul
tū dei: ⁊ ista sunt cerimonialia: q̄dā ꝟo q̄ ad rectitudiē
vite: ⁊ ista sunt p̄cepta moralia q̄ manent: alia vero nō.
Jn nouo aūt addunt cōsilia istis p̄ceptis q̄ dant perfe
ctis q sunt capaces spūalium. Et sic manent p̄cepta ea
dem: sed p̄missa diuersa. Jtem sacramenta sunt diuer-
sa: qr ibi erat figura tantum: hic autem figure veritas
expressa. Per oia ergo testamentum istud est melius.
¶ Deinde cū dicit. (Nā si illud rc̄.) Probat q illud
testm̄ cuius xp̄s mediator est melius est: ⁊ facit talē rō
nem. Si p̄m̄ testm̄ nō habuisset culpā nō q̄reret aliō ad
corrigendū defectū ipsius. Sed q̄ritur ergo rc̄. Añce
dens ponitur ⁊ pz in l̄ra. Sed ꝯ. Ro. 7. Lex ergo pec- 4
catum est. Absit. Ergo male dicit q nō vacabat a cul-
pa. Rñdeo. Dōm est q aliqd pōt cōuenire legi dupl'r.
Uel s̄m se: ⁊ sic erat bona: vel rōne illoꝝ qbus data ē:
⁊ sic dr̄ habere culpā pp̄ter duo. Primo qr non dabat
virtutē ad purgādū cōmissa. Jnfra. 10. Jmpossibile est
sanguine thauroꝝ aut hyrcoꝝ auferri pctā. Scd̄o qr
nō dabat grām ad interesse advitandū pctā: sed ad co
gnoscendū tantū: ⁊ sic erat occasio peccati. Ro. 7. Cō
cupiscētiā nesciebā nisi lex diceret. Nō cōcupisces. Et
sic dr̄ nō vacasse a culpa: qr hoies in ipsa relinq̄bāt i cul
pa. Sed dicit nō ingret locus. Sicut. n. corpus nūqz
pfecte q̄escit: sed semp mouet quousqz ptingat ad locū
suū: sic q̄ñdiu habet aliqd impfecte nō q̄escit desideriū 5
sed semp tendit vltra vsqz dū veniat ad pfectū. Jngre-
bat ergo locus istius ab hoie q desiderabat: sed magis
a deo q pp̄ter nostre salutis desiderium dr̄ inquirere.
¶ Deinde cū dicit. (Uitupetans enim rc̄.) Probat bi
tatem consequentie. s. q ingrit locus testi ⁊ hoc p au-
ctoritatē. Jere. 31. Ecce venient dies rc̄. Et circa hoc fa
cit duo. Primo. n. premittit auctoritatē. Scd̄o arguit
ex ipsa ibi. (Dicēdo aūt nouū). Prīa in duas. Prīo. n.
p̄mittit pphetiā noui testi dationē. Scd̄o describit ipz
ibi. (Nō s̄m testm̄ rc̄.) Jteꝝ p̄ma in tres. Primo enīz
ostendit tpis dationis oportunitatē. Scd̄o noui testa-
menti pfectionē ibi. (Cōsūmabo testm̄ nouū rc̄.) Ter
tio qbus datum fuit ibi. (Sup domū iuda rc̄.) Dicit

c ergo. Uitupans.n. dñs nõ qdem legem: sed eos q sc3 erãt sub lege dicit. Ecce dies veniũt 7c. Hec est auctoritas q̃ nõ hẽtur oĩno sub istis verbis: sed mutanſ pau ca. Ibi.n. dr̃ sic. Ecce dies veniunt dicit dñs 7 feriã do mui israel 7 domui iuda fedus nouũ: nõ ẜm pactũ qd̓ pepigi cũ prĩbus vr̃is in die qua extẽdi manũ meã3 vt educerẽ eos de terra egypti pactũ qd̓ irritũ fecerunt 7 ego dñs sui3. Sic ergo p3 q̄ pauca mutanſ. Dicit ergo q̃tum ad tp̃is opoꝛtunitatẽ. Ecce dies veniunt.i.tp̃us grẽ qd̓ compaſ diei: qd̓ illuminatum est a sole iustitie. Ro.13. Nox p̃cessit dies aũt appꝛopinquauit. Quãtu3 ad pfectionem noui testi dicit. Cõsũmabo nouũ testamentũ. Et dicit cõsummabo qd̓ sonat ad pfectionem.
a Apoc.21. Ecce noua facio oĩa. Istud aũt verbũ cõsum mabo nõ habeſ ibi: sed vtiſ eo aplŝ ad designãdũ pfectionem noui testi. Esa.10. Cõsummationẽ 7 abbꝛeuiationẽ faciet dñs sup terrã. Fuit.n. nouũ testm̃ pfectum q̃tũ ad eruditionẽ vite: q̃ non extẽdiſ tantũ ad gñalẽ iustitie eruditionẽ: sed ad pfectam. Mat.5. Nisi abundauerit iustitia vr̃a 7c. Itẽ in veteri testõ erãt tantu3 figuralia: in nouo ṽo veritas figurarũ: 7 ita nouũ consũmat 7 pficit vetus. Quantũ ad 3m dicit. Sup domum israel 7 iuda. Sed nunqd daſ tantũ iudeis. Nõ. Ro.9.
3 Non oẽs q sunt ex israel hi sunt israelite. Et seqſ q̄ nõ q filĳ carnis hi sunt filĳ dei sed q filĳ sunt pmissionis estimanſ in semine. Illi ergo q soꝛtiti sunt grã3 dei sũt israel p fidẽ 7 iuda p ꝯfessionẽ. Ro.10. Coꝛde crediſ ad iustitiã 7c. Dr̃ aũt sup domũ 7c. triplici rõne. Una q2 xp̃s l pp̃ria psona p̃dicauit iudeis nõ gẽtibus. Mat. 15. Nõ sum missus nisi ad oues q̃ perierunt dom9 israel. Scd̓a q2 gẽtiles facti sũt pticipes noui testi sic oleaster insertus in bonam oliuam participat pinguedinẽ eius. Ro.11. Alia q2 tp̃e roboam 7 ieroboam diuisu3 fuit regnum iuda a regno decem tribuũ: que quidem remanserunt in ydolatria: sed regnum iuda magis adhesit deo: licet non ex toto. Et ideo vtrosq3 tetigit.
4 ¶ Deinde cũ. (Non ẜm testm̃ 7c.) Describit nouũ testamentu3. Et p̃ per oṗ̃siam ad vetus. Scd̓o p pp̃rias conditiones ibi. (Q2 hoc est testm̃ 7c.) Itẽ p̃ma i duas. Prima ostendit distinctionem noui 7 veteris testi. Scd̓a infirmitatẽ veteris ibi. (In die in qua 7c.) Posset enim aliqs dicere. Nunqd istud nouum est illi sĩle. Ideo quasi rñdens dicit. Non: q2 nõ ẜm id qd̓ feci cu3 patribus eoꝝ: in quo ostẽdit q̄ non est sertiandũ vet9 cum nouo. Gal.5. State 7 nolite iteꝝ iugo seruitutis contineri. Mat.9. Neq3 mittũt vinũ nouum in vtres veteres 7c. Et Ro.7. Seruiamus in nouitate sp̃us 7 nõ in vetustate lr̃e. Q2 si aliqd inueniaſ in veteri quod gentibus indicaſ ad seruandum referendum est ad intellectum spiritualem sicut dicit. Esa.19. Colent eũ in hostĳs 7 muneribus: qd̓ totũ est sp̃ualr̃ intelligendu3.
5 ¶ Deinde cũ dicit. (In die qua appꝛehendi 7c.) Ostẽdit defectũ veteris testi. Et p̃mo ex eius traditione. Secundo ex euẽtu ibi. (Qm̃ ipsi 7c.) Uetus enim testm̃ traditũ est seruis 7 infirmis. Seruis qdẽ q2 qñq3 exierunt de seruitute egypti. Et q̃tũ ad hoc dicit. Cũ educerem eos 7c. Gal.4. Unũ qdem in seruitutẽ generãs 7c. Itẽ q2 erat lex timoꝛis seruilis. Ro.8. Nõ accepistis sp̃um seruitutis iteꝝ in timoꝛe 7c. Augu. Breuis drĩa veteris 7 noui testi timoꝛ 7 amoꝛ. Ite3 infirmis q2 per se non poterant se iuuare. Et q̃tũ ad hoc dicit. Appꝛehendi manũ eoꝝ qd̓ est infirmoꝝ. P̃s. Tenuisti manũ dexterã meã. Ro.8. Qd̓ ipossĕ erat legi in quo infirmabaſ. Dicit aũt prĩbus eoꝝ.s. abꝛahã: isaac: 7 iacob: cũ qbus inĳt fedus sp̃ãle. P̃s. Memoꝛ fuit in seculu3 testi sui verbi qd̓ mãdauit in mille gñationes: qd̓ disposuit ad abꝛahã 7c. S3 istĳ i exitu d̓ egypto pmisit carnalia. d
¶ Deinde cũ dicit. (Qm̃ ipsi nõ 7c.) Ostẽdit defectũ veteris testi ex euentu: 7 p̃mo q̃tũ ad culpã: 7 id̓ dicit. Qm̃ ipsi nõ pmãserunt in testõ meo: q2.s. non erat scriptum in coꝛdibus ipsoꝝ. Unñ statim post legẽ datã fecerunt vitulũ cõflatilẽ. Exo.32. 7 P̃s. Fecerũt vitulum in oꝛeb 7 adoꝛauerũt sculptile. Et q̃tũ ad penã. Ideo dicit. Et ego neglexi eos. Illd̓.n. aliqs dr̃ negligere qd̓ pmittit pire. Et sic neglexit eos q2 pmisit eos perire ab exterminatoꝛe vt dr̃.1.Coꝛ.10. 7 P̃s. Spꝛeuisti oẽs discedẽtes a iustitĳs tuis. Alia lr̃a. Et ego dominatus sum eoꝝ.i. puniendo ostendi me esse dominum ipsoꝝum.
a ¶ Deĩde cũ dicit. (Q2 hoc est testm̃ 7c.) Describit cõditiones noui testi. Et circa hoc facit duo. Primo põit modũ editionis eius. Scd̓o effectũ ipsius ibi. (Et ero eis in deũ 7c.) Dicit ergo. Q2 h̓ est.i. tale est testamentum qd̓ disponã domui israel 7c. Dispositio impoꝛtat congruitate3 oꝛdis. Et ideo dicit post dies illos.i. post legem datam. Debuit enim post legem veterẽ dari noua lex: sicut p̃mo daſ pedagogus: postea magr̃: vt prius hõ recognoscat infirmitatẽ suã. In hoc ergo p3 congruitas tp̃is dandi nouũ testamentũ. Modus aũt tradendi duplex est. Unus per exterioꝛa: sicut pponẽdo verba ad cognitionẽ alicuius. Et hoc põt hõ facere: 7 sic traditũ fuit vetus testamentũ. Aliomõ interi9 ope
3 rando. Et hoc pp̃rium est dei. Job.32. Inspiratio omnipotentis dat intelligentiã. Et hoc mõ datũ est nouũ testm̃: q2 ꝯsistit in infusione sp̃ussancti q interius instruit. Nõ aũt sufficĩ tm̃ cognoscere: sed reqriſ operari. Et id̓ p̃mo illuminat intellectũ ad cognoscẽdũ. Et id̓ dic̃. Dabo leges meas 7c. Et dicit in plurali pp̃ter diuersa p̃cepta 7 consilia. Et hoc facit sp̃ussanctus.1.Joã.2. Unctio eius docet vos. Jo.14. Ille vos docebit oĩa 7c. Itẽ ad bene operandũ inclinat affectũ: vnde impꝛimit coꝛdi. Et q̃tum ad hoc dicit. In coꝛde eoꝝ supscribã eas .i. super cognitionẽ scribam charitate3. Super omnia autem charitatem habentes 7c. Col.3. 7 Ro.5. Charitas dei diffusa est in coꝛdibus nostris 7c. Et hec ẽ epistola de qua subdit.2.Coꝛ.3. Non attramento sed spiritu dei viui: non in tabulis lapideis: sed in tabulis coꝛdis carnalibus.

Lectio. III.

4 T ero illis in deũ: 7 ipsi erunt mihi in pplm̃. Et non docebit vnusqsq3 proximũ suũ: 7 vnus- Deu. 7.
qsq3 fratrẽ suum dicẽs: cognosce dñm: qm̃ oẽs scient me a minoꝛe vsq3 ad maioꝛẽ: q2 pp̃icius ero iniqtatibus eoꝝ 7 peccatoꝝ eoꝝum ia3 nõ memoꝛaboꝛ. Dicendo autẽ nouũ veterauit prius. Quod aũt antiquatur 7 senescit prope interitum est.

5 ¶ Supra posuit aplŝ ꝯdõnes noui testi ex editione ipsius: nũc ponit tres effectus ipsius. Primus est hois ad deũ perfecta coniunctio. Scd̓s est dei pfecta cognitio ibi. (Et nõ docebit 7c.) Tertius est pctõꝝ remissio ibi. (Q2 pp̃icius ero 7c.) Circa p̃m sciendũ est q̄ ad h̓ q̄ hõ iungaſ deo reqriſ auxiliũ diuine grẽ: q2 ad h̓ nõ põt pp̃ria virtute. Jere.31. In charitate ppetua dilexi te id̓ attraxi te miserans. P̃mo ergo tangiſ illa cõiunctio ex pte dei. Scd̓o ex pte hois ibi. (Et ipsi erũt 7c.) Dicit ergo. Ero illis in deũ. Nomẽ dei significat vlẽm pudentiã. Tũc ergo est nobis deus qñ h3 curã de nobis 7 coꝛda nr̃a ad se trahiſ: 7 hoc est respectu iustoꝝ spãliter. Ex hoc ergo q̄ ero eis in deũ seqſ 2m.i. q̄ ipsi erunt

a erunt mihi in populum.i.exhibebunt se mihi populū.
Sicut.n.dicit Aug.2.de ciuitate dei.ca.21. Populus ē
cetus multitudinis iuris consensu cōione vtilitatis so
ciatus. Qñ ergo ꝯsentiūt in ius diuine legis vt sint ad
inuicē vtiles vt tendāt in deū tunc est ppls dei. Apoc.
21. Ipsi ppls eius erūt ⁊ ipse deus cū eis erit eoꝝ deus.
¶ Deinde cū dicit.(Et nō docebit ⁊c.) Ponit ṡm ef/
fectum noui testi. Et circa hoc facit duo. Primo.n.po
nit signū effect⁹ illius. Scdo effectū ipm ibi.(Q: oēs
⁊c.) Signū pfecte cognitōis ē qñ qs ñ idiget doceri q:
doctria ē via ad acqsitionē scie: ⁊ iō cessat doctria: acq
sita pfecte scia. Sed nūqd i nouo testō vnus nō docet
aliū? Et vr̄ ꝙ nō p lrām istā. Sed ꝯ: q: aplus vocat se
2 doctorē gētiū.i. Thy.2.⁊ Eph.4. Alios pastores ⁊ do
ctores. Ro.12. Siue q docet in doctrina. Rñdeo. dōm
est ꝙ hoc qd dr̄ hic pōt duplr intelligi. Uno mō ḋ pñti
statu: ⁊ sic nō verificaꝛ vlr de oibus: sȝ tm̄ de ꝓmis fun
datoribus noui testi.s.aplis q imediate fuerūt instru/
cti a deo qñ aperuit illis sensum vt intelligerent scriptu
ras. Luc.vlti. Apli ḡ facti sunt perfecte cognoscentes
nō ab alijs instructi: sed sil a xp̄o acceperūt sapiam isu
sam. Alo mō ꝙ referaꝛ ad statū patrie futurū: ad quaȝ
p noui testm̄ introducimur nō p vetus. Et sic vlr ve/
rū est qd dr̄ hic. Sed ꝯ. Hoies btī sūt equales angelis
nō maiores: sed ṡȝ diony. vnus angelus docet aliū illu
minando ipm. Ergo ⁊ hō beatus aliū docebit. Rn̄. di/
cendū est ꝙ duplex est cognitio in beatis āgelis. Una
q btōs facit.s.cognitio diuinitatis: q sola btōs facit: sic
3 dicit Aug.in lib.cōfessionū. Btūs q te nouit ⁊c. Alia ē
q est oium q sunt aliud a deo: cuiusmodi sunt effectus
In angelis est duplex cognitio. dei: ⁊ ista nō beatificāt. Quātū ḡ ad ꝓmā vnus nō do
cet aliū: q: vnus nō beatificaꝛ mediāte alio: sed a deo i
mediate. ps. In lumine tuo videbimus lumen. Sed ꝙ
tū ad alia q est aliquoꝝ mysterioꝝ vnus docet aliuȝ.
Et hoc forte vsq ad finē mundi q: diu durat executio
effectuū dei: ⁊ iō addit dicens. Cognosce dñm. Quasi
dicat. Nō accipit dei cognitionē. Et dicit ꝓximū ⁊ fra
trem suū: q: ⁊ si ṡm Augu. oēs hoies sint ex charitate
diligendi: si tñ nō possis oibus ꝓdesse: tñ illis spālr de
bes ꝓdesse q tibi ꝯiungunꝛ. Uel nālr sicut sunt ꝯsan/
guinei: quos hic vocat fratres. Uel alia ꝯiunctione. ⁊
sic ꝓximus est. ¶ Oēs.n.scient me a minimo vsq ad ma
4 iorē eoꝝ. Hec ē cā q̄re vnus nō docebit aliū: q: oēs no
scent dñm.i.Jo.3. Uidebim⁹ eū sicuti est. In hac ṽo vi
Non docere proximum suum quomodo intelligi. sione ꝯsistit btitudo. Jo.17. Hec ē vita eterna vt cogno
scant te solū veꝝ deū ⁊c. Jere.9. In hoc glorieꝛ q gliaꝛ
scire ⁊ nosce me ⁊c. Et hāc doctrinam hñt beati nō ab
aliquo alio: sed a solo deo tantū. Esa.54. Ponā vniuer
sos filios tuos doctos a dño. Illud aūt ꝙ dicit: a mini/
mo: pōt duplr itelligi. Uno° ꝙ dicanꝛ maiores sci āntiquo
res. Et sic maior ⁊ minor dr̄ ṡm ordinē tpis. Oēs er/
go cognoscent q: singuli accipient singulos denarios.
Mat.20. Uel h̄ dicit ad oñdendū drīam ꝓmioꝝ: q: lȝ
oēs cognoscant: tñ vnus magis alio cognoscet. Mat.
5. Qui fecerit ⁊ docuerit hic magnus vocabiꝛ i regno
5 celoꝝ. Premiū.n.corrñdet merito: ⁊ h̄ ꝯ illos q dicunt
penas ⁊ oia merita esse eqlia: ⁊ p ꝯñs ꝓmia eqlia. Con
tra quos dr̄.i.Cor.15. Stella differt a stella in claritate.
¶ Deinde cū dicit.(Q: ꝓpicius ⁊c.) Ponit 3m effcm̄
q est culpe remissio qd nō poterat vetus testamētū. in
fra.10. Impole est sanguine thauroꝝ ⁊ hyrcoꝝ auferri
pctā. Dicit ḡ. Propicius ero ⁊c. Differūt aūt inigtas ⁊
pctūm: q: inigtas opponiꝛ iustitie q qdē ꝓprie semp ē
ad aliū. Jō inigtas dr̄ q qs nocet alteri. Job.35. Hoi q
similis tui est nocebit inigtas tua ⁊c. Pctūm aūt dr̄ ois d
fectus actōis q: ipoitat deordinationē: ⁊ sic inigtas ꝓ
b prie est in ꝓximū: sed pctūm est in seipm: ⁊ hoc ꝓprie
loquēdo: large tñ idem est inigtas ⁊ pctūm. Et ꝙtum
ad hoc dicit. Q: ꝓpicius ero inigtati eoꝝ.s.in pñti pe
nam relaxando: nec memorabor.i.in futuro pctā pu/
niendo. Ezec.18. Oium inigtatū eius quas opatus est
non recordabor. ps. Propicius esto pctis nostris ⁊c.
Itē ne memineris inigtatum nostraꝝ ⁊c. Ro.11. Sine
penitentia.n.sunt dona ⁊ vocatio dei ⁊c.i.deus nō pe/
nitet ꝙ hic peccata remiserit quasi iterum puniendo.
¶ Deinde cū dic̄.(Dicēdo aūt nouū ⁊c.) quasi posita
auctate arguit ex ipsa ⁊ facit talē rōnē. Nouū nō dr̄ ut
si in cōpatione ad vetus: sed oē qd dr̄ vetus significat
qsi sit ꝓpe cessationē. Ergo dōo nouū veterauit.i. de/
dit intelligere ꝙ ꝓus sit vetus. Qd aūt antiquaꝛ ⁊ se/ 2
nescit ꝓpe interitū est. Si ḡ illud est vetus abijciendū
est. Leui.26. Nouis supuenietib⁹ vetera ꝓijcietis. Dōo
ḡ nouū designat cessationē veteris. Proprie aūt nihil
antiquaꝛ nisi qd subiacet tpi: que aūt subiacent tempo
ri cessant in tempore. Opȝ ergo illud vetus cessare. Di
cit autem antiquatur ꝓpter res inaīatas: sed senescit ꝓ
pter aīatas. Sciendum tñ est ꝙ vbi hēmus pctōꝝ alia
lrā hȝ peccati: ⁊ tunc refertur ad peccatum originale
quod oibus est cōe. CAP. IX.

Abuit qdem ⁊ prius iustificatio
nes culture ⁊ scm̄ seculare. †Ta
bernaculū.n. factū est primū in 3
quo erant candelabra ⁊ mēsa ⁊ 3.re. ca°.8.
ꝓpositio panum q dr̄ sancta: post velamē/
tum aūt ṡm tabernaculum quod dr̄ scā san
ctorum: aureum habens thuribulum ⁊ ar/
cham testamenti circūtectam ex oi parte au
ro: in qua vrna aurea habēs manna ⁊ virga
aaron q frōduerat: ⁊ tabule testi sup q erāt
cherubyn glorie obūbrantia propiciatori/
um: de qbus nō est mō dicendū p singula.
¶ Supra oñdit apls dignitatē noui testi respectu vete 4
ris in gñali: hic oñdit idē in spāli descēdendo ad singu
la q erant in vtroq testō. Et circa h̄ facit duo. Prio.n.
cōparat ea q sunt veteris testi ad ea q sunt noui vt sup
hoc ostendat dignitatē noui. Scdo manifestat qdaȝ q
supposuerat.10.cap.ibi.(Umbrā.n.hñs lex ⁊c.) Circa
ꝓm tria facit: q: ꝓmo exponit illud qd fuit i veteri testō.
Scdo oñdit significatū suū ibi.(Hoc significante spū/
scō ⁊c.) Tertio ex his arguit ad ꝓpositū ibi.(Et iō no
ui testi ⁊c.) Iteꝝ ꝓma in duas. Primo.n.describit cō/
ditionē veteris testi. Scdo ꝓseqꝛ ibi.(Tabernaculuȝ
.n.factū est ꝓm ⁊c.) Circa ꝓm sciendū est ꝙ tā vetus ꝙ
nouū testamentū ad h̄ instituta sunt vt aia accedat ad
deuȝ. Ad h̄ aūt duo sunt necessaria.s. recessus a pctō: ⁊ 5
vnio ad deū. Primū fit p iustificationē. Scdȝ p scifica
tionē ⁊ in vtroq testō fit iustificatio ⁊ scificatio. Uñ di
cit sic. Dictū est ꝙ ꝓus veterauit. Sed quale fuit illud
vetus. Tale ꝙ habuit iustificationes culture.s. latrie
ṡm grecū. In veteri.n.fuerūt qdā ablutiōes p q̄s mū/
dabanꝛ: nō qdē a macula pctī: sed a qbusdā irregulari
tatibus qbus ipediebāꝛ a cultu dei sicut ex tactu mor
tui vel alicuius imundi nō poterant intrare taberna/
culū nisi expiati p aliquas ablutiones. Et iō dicebanꝛ
iustificationes culture: q:.s.p ea fiebat ydoneus ad cul
tū diuinū. Et de hoc habeꝛ Leui.22. Hiero. Justificatio/
nes.i.ablutiōes qbus purificatis licebat accedere. Sȝ
scificatio eoꝝ erat scm̄ seculare. Sclm qñq sumiꝛ ꝓ q
cūq duratione. ps. In sclm scli. Qñq significat mun

c dum istū.i.Ti.4.Demas me dereliqͥt diligēs hoc secu
lū.Illa ergo scificatio pōt dici secularis:qꝛ tp̄alis erat
⁊ nō ꝑpetua.Sed lr̄a greca nō sic accipit:qꝛ dicit scīm
mūdari.Uñ est dr̄ia inter nouū testm̄ ⁊ vetus:qꝛ licet
vtrūqꝫ sit corꝑale:tn̄ nouū ꝯtinet grām:⁊ sacrū est i q̄
sub regumēto rez visibiliū diua virtus salutē securius
opaꝛ ꝙ nō erat i veteri testō:qm̄ i se nullā ꝯtiebat grāꝫ
Gal.3.Quō iteꝝ ꝯuertimini ad ifirma ⁊ egena elūta.
¶ Deinde cū dicit.(Tabernaculū.n.⁊c̄.)Exponit il
lud qđ dixit.Et ꝑmo q̄ꝫtū ad dispōnē tabernaculi.Se
cundo q̄ꝫtum ad mysteriū sacerdotū ibi.(His itaqꝫ di
spositis ⁊c̄.)¶ Circa ꝑm̄ ꝑp intellectū lr̄e sciendū ē ꝙ
2 dn̄s in deserto ꝑcepit fieri tabernaculū qđ hēret.30.cu
bitos vel passus in lōgitudine:⁊ decē in latitudie:ita
ꝙ hostiū erat ad orientē añ qđ depēdebat velū sup q̄t
tuor colūnas:⁊ qđdā tentoriū in quo erat altare holo
caustoꝝ:sed de hoc nihil ad ꝓpositū:qꝛ apl̄s de h̄ nō
facit aliquā mentionē.Sed in tabernaculo versus oc
cidentē spacio decē cubitoꝝ longitudīs:⁊ decē latitu
dinis appendebaꝛ ꝑ velū sup quatuor colūnas ⁊ istud
diuidebat partē vnā decem cubitoꝝ ab alia.20.cubito
rum.Pars aūt.20.cubitoꝝ dr̄ scā:⁊ tabernaculū ꝑm̄:
sed illa decē dicuntur scā scōꝝ:⁊ tabernaculū s̄m.Ista di
3 stinctio duplr̄ pōt exponi.Uno mō:qꝛ ea que fuerūt in
veteri testō fuerunt figura noui testi.Nouū ēt est figu
ra celestis patrie.Sic ergo ꝑ ꝑmum tabernaculū vet⁹
testm̄:⁊ ꝑ 2m̄ nouū.Alio mō ꝑ ꝑmum tabernaculū pre
sens ecclesia:per 2m̄ celestis gloria.In q̄ꝫtū ergo signi
ficat vetus testm̄ est figura figure:sed in q̄ꝫtū significat
p̄ñtem ecclesiam:q̄ adhuc significat futurā gloriā ē fi
gura veritatis q̄ꝫtū ad vtrūqꝫ.Circa hoc ergo duo fa
cit:qꝛ ꝑmo describit illud qđ erat in ꝑmo.Scđo illud
qđ erat in scđo ibi.(Post velamentū aūt ⁊c̄.)In ꝑmo
aūt tria erāt.s.candelabrū aureū ad meridiē qđ ita erat
factū.Ex vno.n.longo hastili ꝓcedebāt sex calami q̄si
sex brachia.s.tres a dextris:⁊ tres a sinistris.Et sic i sū
4 mitate erant septē rami ⁊ in quolibet erat vna lucerna
que ardebat.Itē in quolibet calamo erant quatuor scꝫ
calamus q erat ex tribus partibus quasi tribus petijs
.s.cyphi:sperule ⁊ lilia:qꝛ ibi due ꝑtes iungebanꝛ.In fi
ne cuiuslibet partis erat quasi qđā cyphus i quo duo
cyphi iunguntur in nucis modū:⁊ due ſꝑule volubiles:
⁊ duo quasi folia liliꝫ hinc ⁊ inde.Itē in parte aquilona
ri erat mensa aurea in modū altaris:sup quā ponebaꝛ
in sabbato.12.panes calidi:⁊ super quēlibet thus luci
dum in patena aurea.Et stabant illi panes q dicebāꝛ
ꝓpositiōis vsqꝫ ad diē sabbati vbi oportebat illos amo
ueri ⁊ reponebanꝛ aliꝫ loco illoꝝ.Itē in medio erat al
tare aureū ad adolendū thymiama boni odoris ⁊ h̄ ad
lr̄am ne domus feteret ꝓpter multitudinē in molaticiꝫ
sanguinis.Per candelabrū aūt qđ illuminat ⁊ per mē
5 sam designaꝛ ad lr̄am ꝙ q altari seruit de altari viuat:
Dicit ergo:tabernaculū ꝑus.i.anterior pars taberna
culi facta est in quo erat candelabrū qđ vnum erat q̄ꝫ
tum ad substātiam:sed plura q̄ꝫtum ad ramos:⁊ h̄ ad
meridiem:⁊ mensa ad aquilonem:⁊ ꝓpositio panū.i.
panes ꝓpositionis ꝑ ypallagē:sic perflauit fistula bu
cas:⁊ illa ꝑs dr̄ scā.De h̄ hr̄ diffuse.Exo.25.26.⁊.27.
¶ Deinde cū dicit.(Post velamētū ⁊c̄.)Describit ea
que erāt in scđo tabernaculo.s.archa testi de lignis se
thin imputribilibus circūtecta ex oi parte.i.tā intus q̄ꝫ
extra auro.In archa aūt erant tria.s.vrna aurea habēs
māna:⁊ hoc i memoriā illius beneficiꝫ eis ꝑstiti.Exo.
16.Et virga aaron q̄ floruit Nume.17.In memoriā sa
cerdotiꝫ aaron ne alius extneus ꝑsumeret accedere.Et
tabule testi.Exo.25.In memoriā legis.Itē sup archaꝫ

Ar cha testi l. s. ha buit tria vrnā aure aꝫ vir gam aarō tabu las testi.

d erant duo cherubin q tangebāt se duabus alis:⁊ tāge
bant aliꝫs duabus latera tabernaculi.Inter duas autē
alas qbus tāgebāt se erat tabula aurea eius lōgitudis
⁊ latitudis:cuius ⁊ archa.s.duoꝝ cubitoꝝ in longitu
dine:cubiti:⁊ semis in latitudine:⁊ erat supeminēs q̄
dicebaꝛ ꝓpiciatoriū.Uñ erat q̄si sedes de qua deus ex
audiret ad repropiciandū ꝑplo.ꝑs.Qui sedes sup che
rubi ⁊c̄.Archa vō erat q̄si scabellū pedū.Illi duo che
rubin versis vultibus ad seipsos respiciebāt.Hic āt ad
dit apl̄s q̄rtū.s.thuribulū aureū ĩ quo dn̄t aliq ꝙ erat
altare inter scā vt dictū est.In scā qđ erat exterius itroi
bant sacerdotes oi die ad expletionē mysterioꝝ:sed in
scā scōꝝ sacerdos sūmus semꝫ in ānno cū sanguine:⁊ tūc
2 implebat thuribulū illud thymiamate ita ꝙ ex fumo
ascenderet nebula q̄ operiret scā sanctoꝝ ne possent vi
deri ab his q ex̄ erant.Ista.ḡ sunt illa q̄ erāt post vela
mentū qđ erat s̄m ꝙ dr̄ scā scōꝝ ꝓ dignitate:sicut dr̄
virgo v̄ginū anthonomasice:aureū hn̄s thuribulū:⁊
archa in q̄ erat vrna ⁊c̄.sup quā.s.archā nō ꝙ hr̄et su
ꝑ eā pedes:sꝫ alas tm̄ cherubin glīe.i.gloriose scā obū
brātia.s.ꝓpiciatoriū alis suis:de qbus oibus nō ē mō
dđm.i.ꝓsequendū ꝑ singula.Sed ꝫ.qꝛ.3.Re.8.dr̄ ꝙ
in archa nō est aliud nisi due tabule.R̄ꝫ dđm est ꝙ ve
rū est ex ꝑncipali intētione:qꝛ ad h̄ fuit archa ꝑncipalr̄
facta sicut ꝑꝫ.Exo.25.¶ Quid āt ista significēt.Sciē
3 dū est ꝙ oēs cerimonie legis ordinabanꝛ ad vnū s̄ꝫ sta
tū illū:ad aliud vō s̄m ꝙ erāt figuratiua ꝓut.s.repn̄ta
bāt xp̄m.Quo ad ꝑm̄ oīa istituta fuerūt ad repn̄tādum
magnificētiā dei Illa āt nō repn̄tabanꝛ nisi i effectib⁹.
Isti aūt effectus hn̄t q̄si duplex scīm.Unū supius scꝫ
subaꝝ incorꝑeaꝝ:⁊ istud repn̄taꝛ ꝑ scā scōꝝ.Aliud ē
istius mūdi iferioris sensibilis:⁊ istud repn̄taꝛ ꝑ sctā.
In mūdo aūt supiori sunt tria.s.deus:rōnes reꝝ:⁊ an
geli.Deus aūt oīno est incōꝑhensibilis:⁊ iō erat sedes
sine sedente:qꝛ nō pōt cōꝑhendi a creatura nisi ex effe
ctibus.Illa āt sedes erat ꝓpiciatoriū vt dictū ē.¶ An
geli aūt significāꝛ ꝑ cherubin ꝑp sapiāꝫ.Uñ ⁊ ꝑhi an
gelos dicūt subās intellectuales.Erāt āt duo ad desi
gnādū ꝙ nō erāt ibi positi ad colēdū:qꝛ dictū erat eis
Deu.4.Audi israel dn̄s deus tuus vnus est.¶ Qꝛ re
4 spiciunt in ꝓpiciatoriū designat ꝙ nō recedūt a ꝯtem
platione dei.Mat.18.Angeli eoꝝ in celis semꝑ vidēt
faciē ꝑris ⁊c̄.¶ Rōnes reꝝ signanꝛ ꝑ archā.Illa vō
q̄ sunt in h̄ mūdo vel ꝑtinent ad sapiāꝫ q̄ ꝑ tabulas si
gnificaꝛ.Uel ad potētiā q̄ ꝑ virgā.Uel ad bonitateꝫ q̄
ꝑ māna qđ erat dulce:qꝛ qcqd est dulcedis in creatu
ra totū est ex bonitate dei.Qꝛ vō rōnes reꝝ q̄ sunt itel
ligibilr̄ in deo sunt sensibilr̄.i.creaturis corꝑalibus:iō
sicut in tabulis erat lumē intellectuale:ita in scis erat
lumē corꝑale.Ibi māna:hic panes.Ibi virgā hic alta
re ꝑtinet ad offm̄ sacerdotis.¶ Sed iq̄ꝫtū ꝑ ista figu
rabaꝛ xp̄s oīa ista inueniunꝛ in ipso.Et ꝑmo q̄ꝫtuꝫ ad
scā.Ipse.n.est cādelabrū luminis.Jo.8.Ego suꝫ lux mū
5 di.In isto sunt sex ordines:tres a sinistris.s.ꝑfectiue ve
teris testi:⁊ tres a dextris.s.noui testi.Isti designantur.
Ezec.14.Per noe ꝑlati:ꝑ daniel ꝯtēplatiui:ꝑ iob actī
ui.Isti calami lumē accipiūt ⁊ infundūt:qꝛ sicut dr̄.i.
Pe.4.Unusqsqꝫ sicut accepit grām in alterutrū illā ad
ministrātes.Cyphi sunt ꝓpināntes potū sapie.Speru
le ꝑp ꝓmptitudinē obedientie.Lilia ꝑp finē vite eterne.
Septē lucerne sunt septē dona spūs sctī.¶ Itē xp̄s ē
mēsa refectiōis.Duodeci panes sunt doctrina duode
cim aplōꝝ ⁊ successoꝝ suoꝝ.Qui ponunꝛ in sabbato
spei vsqꝫ ad sabbatū spei:⁊ si interim vn⁹ remoueꝛ per
mortē:alter substituiꝛ.Sꝫ in magno sabbato remoue
bunꝛ oēs.¶ In interiori erat ꝓpiciatoriū ⁊ xp̄s est ꝓpi
ciatio pro

a cietio ꝓ pctis nr̃is.i.Joh.2.Duo angeli sunt duo testa̅ ꝯcorditer xp̄m respicienda. Uel oēs angeli xp̄o seruiē tes ꝯcorditer ꝛ vnanimiter. Mat.4. Accesserunt āge li ꝛ mistrabant ei. Dan.7. Milia miliū mistrabāt ei.ẽ.i. Oēs sunt admistratorij spūs. Ipsi desiderāt in xp̄z ꝓspicere.i.Pe.i. Itē obūbrāt ꝓpiciatoriū.i.xp̄i ecclesiā cu stodiūt. Uel q: ipsoꝝ misterio fiebāt visiones ꝛ appari tiones in qbus obūbratorie figurabat xp̄s. Archa au rata de lignis sethin est caro xp̄i pura ꝛ ꝓciosissima: q̄ ꝛ dr̄ vrna aurea ꝑ sapiam plena dulcedine diuinitatis. Tabule sunt eius sapia. Uirga est sacerdotiū eius eter nū. Uel virga est ptās xp̄i. Māna dulcedo grē q̄ dat ꝑ sacerdotiū xp̄i: vel ꝑ obedientiā mādatoꝝ sicut bō obe
2 dit pr̄ati. Sed q: nullus hz sic grāz qn peccet excepto xp̄o ꝛ matre eius. Ideo necesse est hēre ꝓpiciatoriuz. Sciendum est aūt ꝙ glo. super locum istum multum diffuse ista exponit. Lectio. II.

His vero ita cōpositis in priori qdem tabernaculo semꝑ itroi bant sacerdotes sacrificoꝝ of ficia ꝯsumantes: in scdo aūt se mel in anno solus pontifex nō sine sangui ne quē offerret ꝓ sua ꝛ ppl̄i ignorātia: hoc significante spūscō: nōdū ꝓpalatā eē scto rum viam adhuc priore tabernaculo habē te statū. Que parabola est temporis instan
3 tis iuxta quā munera ꝛ hostie offerunt: que nō possunt iuxta consciam perfectū facere seruientez: solūmodo in cibis ꝛ potibus: ꝛ in varijs baptismatibus ꝛ iustitijs carnis vsqz ad tempus correctionis impositis.

¶ Supra descripsit apls ea q̄ ꝑtinent ad vetus testm̄ q̄tum ad dispōnē tabernaculi: hic ꝓseqt̄ de offō mini stroꝝ. Et p̄mo de his q̄ spectāt ad scā. Scdo aūt d̄ his q̄ spectāt ad scā scōꝝ ꝛc. ibi. (In scdo aūt ꝛc.) Ad itel lectū aūt lr̄e huius sciendū est ꝙ sicut supra dictū ē in parte anteriori ipsius tabernaculi circa mediū erat al
4 tare thymiamatis vel icēsi: qd̄ idē est: ꝛ cādelabrū. Ex parte v̄o meridionali: ꝛ ex opposito mensa ꝓpositiōis. Sacerdos ḡ qnolibz die mane ꝛ vespe intrabat scā ꝑ duo. s. ad parādū lucernā ꝛ ad adolēdū thymiama vt lumen ꝛ bonus odor iugiter eēt in scis. Dicit ḡ. His. s. q̄ ꝑtinent ad spēm tabernaculi: ita dispositis. i. ordina tis quotidie mane. s. ꝛ sero intrabant sacerdotes cōsū mātes officia sacrificioꝝ: nō tm̄ ꝙ in scā sacrificarēt: q: sacrificabāt sup altare holocaustoꝝ: qd̄ erat ante fores tabernaculi sub diuo: sed adoletionem thymiamatis ꝛ deuotionem offerentium vocat sacrificium.

¶ Deinde cū dicit. (In scdo aūt ꝛc.) Ponit offm̄ mi nistroꝝ q̄tuz ad scā scōꝝ. Circa qd̄ sciedū est ꝙ sic dr̄. Leui.16. Sūmus sacerdos in die expiationis q̄ fiebat decima die septimi mensis. s. septēbris q septimus est a
5 martio nr̃o: q apud hebreos ꝯcurrit ꝓ parte cū aprili in quo incipiunt anni. Exo.12. Mensis p̄m̄ vobis mē sium p̄mus erit in mensibus anni: ipsi. n. incipiūt men sem in lunatione q̄ semper incipit in martio nisi impe diat embolismus: offerebat ꝓ se ꝛ tota domo sua vitu lum: ꝛ hircū ꝓ pctō populi: ꝛ istis imolatis accipiebat de sanguine ipsoꝝ ꝛ implebat thuribulū prunis alta ris holocaustoꝝ qd̄ erat in atrio an̄ fores tabernaculi ꝛ cū oībus his intrabat in scā scōꝝ: ꝛ cū sanguie expia bat tabernaculū asꝑgēdo sanguinē ꝯ velū ꝛ post egre

diebat. Et cū eodē sanguie: linebat cornua altaris thy b miamatis. Hoc aūt sel' in āno faciebat. Un̄ dicit. In scdo aūt. s. tabernaculo: qd̄ dr̄ scā scōꝝ semel in anno intra bat solus pontifex. Glosa dicit ꝙ pluries poterat sine sanguine: sed nō cū sanguine nisi sel'. De hoc tm̄ nō ha bet nisi tm̄ qn̄ mouenda sunt castra: q: tūc intrabāt aa ron ꝛ filij eius ꝛ inuolebāt ꝛ dispēsabāt onera leuitatū sicut pz. Nume.4. Semel tm̄ in anno intrabat sūmus sacerdos solus cuz sanguine qn̄ offerebat ꝓ sua ꝛ ppl̄i ignorātia. i. ꝓ pctis nr̄is. ꝓuer.14. Errāt q opant ma lū. Ois. n. malus ignorat: vt habet. 3. ethi. De h̄ hētur. Leui.16. Ubi traditur ritus iste. ¶ Mystice ꝑ p̄m̄ ta bernaculū designat p̄ns ecclesia in q̄ fideles debent se
1 ipsos sacrificare. Ro.12. Exhibeatis corꝑa vr̄a hostiaz viuentē scām deo placētē. ps. Sacrificiū deo spūs ꝯtri bulatus. Itē debent sacrificare sua in elemosynis. infra 13. Talibus. n. hostijs ꝓmeret deus. Sed in scā scōꝝ .i. in p̄riam celestē intrat solus pontifex. s. xp̄s in aīa ꝛ corꝑe. ¶ Tn̄ s̄m irām intentio apl̄i est ꝙ ꝑ scā intelli gat vetus lex ꝑ scā scōꝝ status noui testi ꝛ celū: q: per nouā legē intrat in celū. Et iō subdit. Hoc significante spū ꝛc. Ubi exponit qd significat ꝑ h̄. Et p̄mo q̄tum ad vetus testm̄. Scdo q̄tū ad nouū ibi. (Xp̄s aūt assi stens. ꝛc.) Itē in p̄ma pte p̄mo ponit offm̄ mistroꝝ q̄ tum ad p̄m̄. Scdo subdit pōnis rōnē ibi. (Juxta quaz munera ꝛc.) ¶ Sciendū aūt ꝙ in p̄mo intrabāt sacer
3 dotes quotidie: sed i scdo qd̄ erat vltra velū nō nisi pō tifex solus semel in āno. Un̄ q̄tū ad mistros illos erāt ibi duo. Unū ꝙ in p̄mo quotidie itrabāt. Aliud ꝙ sz erat eis velū. Un̄ iterpositio veli signat ꝙ celestia erāt eis velata. Itē ꝙ nō intrabāt signat ꝙ vetus testm̄ nō est via intrādi celū an̄ aduentū xp̄i. Dicit ḡ. Dico ꝙ h̄ sic ꝑfectū est hoc significāte spūscō. 2. Pe.1. Nō hūana voluntate allata est aliqn̄ ꝓphetia: sed spūscō inspirati locuti sunt sci dei hoies. Et hoc est ꝯ hereticos q dicūt vetus testm̄ nō esse a spū scō: sed a deo malo. ¶ Quid significante? Nōdū ꝓpalatā esse scōꝝ viā adhuc prio re tabernaculo: idest veteri testō significato ꝑ p̄mū ta bernaculū hñte statum. Durante. n. veteri testō via sā
4 ctoꝝ. s. xp̄s q dicit. Jo.14. Ego sum via. Nōdum vene rat: ipse. n. est hostiū ꝑ qd̄ pz introitus in sancta sancto rū. Jo.10. Ego sum hostiū. Sed non erat ꝓpalatus: q: adhuc latebat sub figuris littere obumbratus. infra.10. Umbram habens lex futuroꝝ ꝛc. ¶ Que parabola est instantis: idest presentis tpis. Uel instātis idest du cens nos ad ea que contingunt in presenti tempore. ¶ Deinde cū dicit. (Juxta quā ꝛc.) Ponit rōnē q̄re durāte statu veteris legis non patebat introitus i scā scōꝝ. In illa. n. scā nullus intrat nisi ꝑfectus. Esa.35. Uia sancta vocabit nō trāsibit ꝑ eā pollutus. Et ideo vbi nō erat mūdatio ꝛ ꝑfectio: nec erat introitus i illa. Sed vetus testm̄ nō poterat ꝑfectū facere seruientem:
1 q: nōdū erat oblatū sacrificiū satisfaciens ꝓ pctō toti us hūani gñis. Et iō dicit. Juxta quā. i. vel parabolam vel figurā offerunt munera ꝛ hostie. Qd̄ refert ad il lūd qd̄ dicit sacrificioꝝ officia ꝯsummātes: q: oblatio nes ꝛ munera q̄ sunt de bobus: hostie aūt q̄ tantū sūt de aīalibus: nō offerebant in sancta scōꝝ: sed in scis vel ad fores tabernaculi. Ista aūt nō poterant mundare: q: non pn̄t facere ꝑfectum seruientez seruitun latrie q̄ ꝑtinet ad cultū diuinū. Perfectum dico iuxta ꝯsciam. Est enim duplex mūdatio. Una a macula ꝛ reatu pec cati. Et est q̄tum ad ꝯsciam. Hoc non pōt lex. infra.10. Impōle est sanguine thauroꝝ ꝛ hircoꝝ auferri pctā. Esa.1. Ne offeratis vltra sacrificiū frustra. Mic.6. Nū quid placari potest deus in milibus arietū aut in mil

c bus hyrcoꝝ pinguiū. Alia mūdatio erat q̄ꝛtū ad cul
turā: vt. s. liceret eis ministrare in illis sacrificiis. Et sic
mundabat. Sed nunqd in veteri lege nō fuerūt mul
ti pfecti? Et vr̄ ꝙ sic. Dictū est. n. abrahe. Gen̄. 17. Am
bula corā me ⁊ esto pfectus. Moyses et̄ ⁊ multi alij
valde sci ⁊ pfecti fuerūt. Rn̄deo dōm est, ꝙ lȝ tūc mul
ti pfecti ⁊ sci fuerint: hoc tn̄ fuit ex opibus legis. supra
7. Nihil ad pfectū adduxit lex. Sed hoc fuit p fidem
xp̄i. Gen̄. 15. Credidit abrahā deo ⁊ reputatū est illi ad
iustitiā. Hoc ḡ nō erat virtute cerimoniaꝝ legaliū. Un̄
frequēter ibi dr̄. Orabit p eo sacerdos ⁊ dimittetur illi.
Leui. 5. Et in multis alijs locis. Qꝛ ḡ mūdaret h̄ erat
ex fide. Sed in nouo testō dr̄. Mat. vlti. Qui credide
2 rit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit. Sine sacris. n. noue
legis nō est salus. Jo. 3. Nisi qs renatus fuerit ex aq̄ ⁊
spūscō ⁊c̄. Sed quare nō mūdabāt ꝯsciaȝ? qꝛ ꝯsistebāt
in cibis ⁊ potibus: pctm̄ ṽo est in ꝯscia. Illud aūt qd̄
est pure corpale nō mūdat aīam: qꝛ nō agit in alaȝ. In
sacrificijs aūt illis erāt cibi ⁊ potus ⁊c̄. q̄ ptinēt ad cor
pus: ⁊ iō nō poterāt mundare ꝯsciam. Dicit ḡ in cibis
⁊ potibus. i. in discretione ciboꝝ ⁊ potuū interdictoꝝ
in veteri lege: qꝛ abstinere ab his nō mūdat ꝯsciaȝ: vel
vt hoc referat ad vsuȝ sacrificioꝝ: qꝛ comedebant a sa
cerdotibus illa q̄ offerebant p pctis: ⁊ ab alijs q̄ p ali
3 is. Ista. n. nō mundabant ꝯsciam. Jer. ii. Nūqd carnes
e sancte auferent a te malicias tuas? ¶ Et varijs bapti
smatibus. i. lotionibus: qꝛ sicut dr̄ Mat. 7. Judei ꝯua
bant baptismata calicū ⁊ vrceoꝝ ⁊ a foro redeūtes nō
comedūt nisi baptizent. Cōtra quos dicit dn̄s Math.
23. Ueh vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite: qui mūdatis
qd̄ deforis est calicis ⁊ parapsidis: intus aūt estis ple
ni rapina ⁊ imūdicia. Uerūtn̄ apls nō loqt hic de sup
stitionibus phariseoꝝ: ⁊ iō opȝ currere ad alias lotio
nes pceptas in lege: sicut est de aq̄. in qua lauabant sa
cerdotes: ⁊ de aq̄ purificationis in mūdatione leprosi
vel polluti. Un̄ freq̄nter dr̄. Lauabāt vestimēta sua ⁊c̄.
Et hec dn̄r hic baptismata. ¶ Et iustitijs carnis: hoc
4 addit vlr de oib⁹. Uocat ista cerimonialia iustitias car
nis. i. carnales: qꝛ ptinebāt tm̄ ad corpalē mūdiciā nec
f erat in eis aliq̄ virtus spūalis. Et ne aliqs dicat q̄re ḡ
instituta sunt si nō poterāt pficere: qꝛ iā videret ꝙ de
us ea inutilr̄ istituerit. Hoc remouet cū dicit. Usqȝ ad
tp̄s correctionis iposita. Quasi dicat. Hoc veꝝ est ꝙ
fuissent inutilr̄ instituta si semp deberent durare. Sȝ
sicut puero: p̄mo opȝ dare pedagogū: qn̄ āt iā pueīt ad
etatē pfectā tunc dat ei modus se h̄ndi s̄m iudiciū re
ctoris reipublice. Ita in veteri lege ea q̄ spectāt ad iper
fectionē instituta fuerūt: sed qn̄ venit tp̄s pfectū: tunc
debuerūt institui illa q̄ ducunt ad pfectionē. Et iō di
cit. Usqȝ ad tp̄s correctionis. i. in quo corrigerent: non
qdem sicut mala: sed sicut imperfecta. Lex enim bona
est. Ro. 7. p̄s. Supuenit mansuetudo ⁊ corripiemur.

Lectio. IIII.

5
hristus aūt assistens pōtifex fu
turoꝝ bonoꝝ pamplius ⁊ pfe
ctius tabernaculū nō manufa
p⁹ 2⁰. ctū. i. nō huius creationis neqȝ
q. 102. ar. 5⁰. p sanguinē hyrcoꝝ aut vituloꝝ sed p ppri
um sanguinē introiuit semel in sancta: eter
na redēptione inuenta. †Si. n. sanguis hyr
coꝝ aut thauroꝝ ⁊ cinis vitule aspersus in
quinatos sanctificat ad emundationeȝ car
nis: q̄to magis sanguis xp̄i qui per spūm
sanctum semetipsum obtulit immaculatuȝ
deo: emundabit cōsciētiaȝ nostram ab opi 3⁰. q. 48. ar
bus malis ad seruiendum deo viuenti. ti. 4⁰.
¶ Supra posuit apls significationē eoꝝ q̄ ptinēt ad
vetus testm̄: ⁊ p̄m̄ tabernaculū: hic ponit ꝯdōnes eoꝝ
q̄ ptinēt ad 2ᵐ tabernaculū: qd̄ repn̄tabat nouū testm̄.
Et circa hoc facit duo. Primo. n. ponit illā signationē.
Scdo pbat qd̄dā qd̄ supposuerat ibi. (Si. n. sanguis
hyrcoꝝ ⁊c̄.) Sciēdū ē āt ꝙ si ꝯsiderēt supradcā qnqȝ
q̄ dicta sūt de 2⁰ tabernaculo. s. qs itrabat: qꝛ solus pō
tifex. Scdo dignitas ⁊ ꝯdō loci q̄ itrabat: qꝛ dicebat
scā scōꝝ. Tertio quō intrabat: qꝛ cū sanguine. Quar
to qn̄ intrabat: qꝛ sel in anno. Quinto quare itrabat
qꝛ p expiatiōe pctōꝝ. Hic aūt apls illa qnqȝ explicat. 2
Et p̄mo qs sit ille q intret: qꝛ xp̄s. Pōtifex. n. est prin
ceps sacerdotū. Talis aūt est xp̄s. i. Pe. 5. Cūt appue
rit p̄nceps pastoꝝ ⁊c̄. s̄. 4. H̄ntes ḡ pōtificē magnū q
penetrauit celos yh̄m ⁊c̄. Sȝ qlibet pōtifex dispēsator
est alicuius testi. In quolȝ aūt testō duo ꝯsiderāda sūt
. s. finis repromissus in illo testō. Bona aūt repromissa
in veteri testō erāt bona tpalia. Esa. i. Si volueritis ⁊
audieritis me bōa terre comedetis. Ille ḡ pōtifex erat
bonoꝝ tpaliū. Sed xp̄s est pōtifex bonoꝝ celestium.
Mat. 5. Gaudete ⁊ exultate: qm̄ merces vr̄a copiosa ē
in celis. Est ḡ pōtifex sūmoꝝ bonoꝝ: qꝛ p pōtificatuȝ
eius introducimur in bona futura. p̄s. Replebimur i 3
bōis domus tue. Itē in veteri dispēsabant figuralia: sȝ
xp̄s dispēsat spūalia q̄ p illa figurabant. Luc. ii. Pr̄ ve
ster de celis dabit spm̄ bonū petētibus se. Sic ḡ p bōa
futura pn̄t intelligi vel bona celestia: ⁊ h̄ respectu noui
testi. Uel bona spūali respectu veteris: respectu cui⁹ fi
gura erāt. Iste pontifex nō est negligēs: sed assistens.
Pontifex. n. mediator est inter deū ⁊ ppl̄m. Xp̄s vero
mediator est. i. Thy. 2. mediator dei ⁊ boium hō xp̄us
iesus. Deu. 5. Ego medius ⁊ sequester fui inter dn̄m ⁊
vos. Et iō ipse assistit pr̄i ad interpellādū p nobis. su
pra. 7. Ro. 8. Xp̄s iesus q est ad dexterā pr̄is q et̄ iter
pellat p nobis. Itē assistēs nobis ad auxiliādū. p̄s. A
dextris ē mihi ne cōmouear. Act. 7. Ecce video celos
aptos ⁊ iesum stātē a dextris dei. Sic ergo pȝ qs intra
bat. ¶ Scdo ondit dignitatē interioris tabernaculi: qꝛ 4
dicit. Peāplius ⁊c̄. qꝛ istud est pfectius: vtpote: qꝛ est
imobile. Esa. 33. Oculi tui videbūt hierlȝ ciuitatē opu
lētā tabernaculū qd̄ neq̄q̄ vltra trāsferri poterit. Hoc
aūt est tabernaculū celestis glie. p̄s. Dn̄e qs hitabit in
tabernaculo tuo. Dr̄ aūt tabernaculū: qꝛ est locus pe
grinoꝝ. Nō. n. debet nob ex ꝯdōne nāe: sed tm̄ p gr̄as
Esa. 32. Sedebit ppl̄s meus in pulchritudine pacis in
tabernaculis fiducie in requie opulēta. Est ḡ āplius pp
multitudinē bonoꝝ imēsam: qd̄ designat in auc̄tate p̄
dicta. Sedebit ⁊c̄. Baruch. 3. O israel q̄ȝ magna est do
mus dei. Illud aūt qd̄ dr̄ pamplius duplr̄ legit. Uno⁰
ꝙ sit vna dictio q̄si valde āplius: ⁊ sic ꝯstruit lr̄a: xp̄s
assistens pōtifex futuroꝝ bonoꝝ itroiuit in scā scōꝝ. 5
Dico q̄ sunt tabernaculū pamplius. Alio⁰ ꝙ ly p sit p̄
positio qd̄ magis exprimit in greco: ⁊ tunc ꝯstruit sic.
Xp̄s introiuit in scā p tabernaculū amplius. i. magis
amplū ⁊ pfectū. Itē pfecti⁹: qꝛ ibi cessabit ois ipfectio
i. Cor. 13. Cū venerit qd̄ pfectū est euacuabit qd̄ ex pte
est. Itē est alterius ꝯdōnis: qꝛ vetus factū fuit manu
hois: hoc aūt nō: sed manu dei. Exo. 15. Sanctuarium
tuū dn̄e q̄ȝ fundauerūt man⁹ tue: dn̄o ⁊c̄. 2. Cor. 5. Sci
mus. n. qꝛ si terrena domus nr̄a huius hitatiōis dissol
uat ꝙ edificationē hēm⁹ ex deo domū nō manufactā:
sed eternā in celis. infra. ii. Expectabat. n. fundamēta

a habentem ciuitatē: cuius artifex est: et conditor deus.
Et ideo dicit. Nō manufactū.i.nō huius creationis: q2
nō est manufactū: sicut vetus: nec est huius creatiōis
.i.in bonis sensibilibus creatis: sed est in bonis spūali
bus. Uel p tabernaculū pōt xp̄i corpus intelligi: i quo
ɔ̄ dyabolū pugnauit. ps. In sole posuit tabernaculuz
suū. Qd est amplius: q2 in ipsa hītat ois plenitudo di
uinitatis corpalr. Col.2. Itē pfectius est: q2 vidim⁹ glo
riā eius gliam q̄si vnigeniti a p̄re plenū grē et veritas.
Jo.1. Itē nō manufactū: q2 nō ex virili semine. Dan.2.
Abscisus est lapis de mōte sine māibus. ¶ Tertio ōn
dit qūo intrabat: q2 nō sine sanguine: sed ille cū sangui
ne vitulorū et hircorū: sicut dr̄ Leui.16. Sed xp̄s nō sic
2 .s. sanguine alieno: sed p ppriū sanguinē quē p salute
nr̄a imolauit in cruce. Mat.26. Hic est sanguis meus
noui testi q p vobis et p multis effundet in remissiōez
pctōrū. Dicit aūt pluralr vitulorū et hircorū: nō q fuerint
sent plures: sed q2 p diuersos annos pluries intrabat.
Xp̄s aūt significat p hircū pp silitudinē carnis pcti.
Ro.8. Itē p vitulū pp fortitudinē. Et q2 vicit duobus
testis tāq̄ duobus cornibus. Abac.3. Cornua in ma
nibus eius. ¶ Quarto qñ intrabat: q2 semel in ānno: xp̄s
aūt p totū tps qd est q̄si vnus annus intrauit semel in scā
et semel effudit sanguinē suū.1.Pe.3. Xp̄s semel p pctis
nr̄is mortuus est. Ro.6. Q2.n. mortuus est pctō mor
tuus est semel. Itē semel intrauit exq̄ intrauit celestia
semp est ibi. Et ideo dicit q intrauit semel in scā. ¶ Quinto
3 ōndit q̄re intrauit: q2 ad offerendū p ppli ignorantia
nō p sua: q2 nō hēbat. Sāguis.n. xp̄i magis q̄ ille vz
ad hoc: q2 p ip̄m iuenta est eterna redēptio. Quasi di
cat. Per istū sanguinē redēpti sumus et h in ppetuuz:
q2 virtus eius ē ifinita. ifra.10. Una oblatiōe ɔsumauit
in sempiternū scificatos. ps. Redēptionē misit dn̄s po
pulo suo. Hoc aūt qd dicit iuenta ad duo pōt referri.s.
et ad desideriū dei qd hēbat de salute nr̄a. Job.33. In
ueni i q̄ ei ppicier. Eze.18. Nolo mortē pctōris. Itē ad
desideriū patrū q̄ desiderabāt redimi. Nullus aūt iue
nit modū ita ɔgruū sic xp̄s. Et ideo signāter dic̄ inuēta.
4 ¶ Deinde cū dicit. (Si.n. sanguis rc̄.) Probat vnuz
qd supposuit. s. istud vltimū. Eterna redēptione inuen
ta. Quasi dicat. Ita dixi q p ppriū sanguinē fecit eter
nā redēptionē: an q̄ appet eius maxia efficacia. Quaz
aūt ita sit pbo p locū a minori: q2 si sanguis brutoruz
aīalium faciebat qd minus est: sanguis xp̄i poterit fa
cere qd maius est. Un̄ circa h facit duo. Prio.n. ponit
aīn. Scdo ɔn̄s ibi. (Quanto magis sanguis xp̄i rc̄.)
Circa p̄m̄ sciendū est q in veteri lege erat duplex mun
datio. Una q̄ fiebat in die expiationis de q̄ habet Le
ui.16. Et de ista iā dictū est. Et ista videbat directe or
dinari ad emūdationē a pctō. Alia erat ɔ̄ irregularita
tē legis de q̄ dr̄ Numeri.19. Q2 pcepit dn̄s q Eleazar
acciperet vaccā rufam a moyse sine macula etatis inte
gre q̄ nō traxisset iugū: et eductā ex castra imolaret i cō
spectu ppli: et tingeret digitū in sanguine eius et aspge
ret septies ɔ̄ tabernaculū: et q cōburreret totā.s. carnē
5 pellē: et ēt fimū eius cū ysopo lygno cedrio et cocco bis
tincto: quo facto vir mūdus colligebat cineres: et in lo
co mūdo effundebat ex̄ castra. Et de ipsis ponebant i
aqua qua smūdus: q.s. tetigisset cadauer mortui aspge
bat die 3° et 7° cū ysopo: et ita mūdabat: nec alr poterat
mūdari. Ista est sniā apli. Itaq̄ q̄tū ad p̄m̄ dicit. Q2 si
sanguis hircorū et thaurorū. Quātū vero ad 2ᵐ dic̄. Et
cinis vitule asp̄sus scificat inqnatos: nō grām cōferen
do: sed ad emūdationē carnis idest ab irregularitate q̄
carnalr impediebant quasi mundi a cultu diuino: nō
tn̄ auferebant pctā. Sed tm̄ vt dicit Augu. aliquando

virtute illius aspersionis mundabantur a lepra corpo b
rali. Et ideo dicit. Ad emundationem carnis.
¶ Deinde cū dicit. (Quanto magis rc̄.) Ponit ɔn̄s.
Quasi dicat. Si sanguis et cinis h pn̄t: qd poterit san
guis xp̄i. Certo multo plus. Et ponit apls tria q̄ ostē
dunt efficaciā sanguinis xp̄i. Primo qs est ille cu⁹ est
sanguis iste: q2.s. est xp̄s. Ex q̄ pz q eius sanguis mun
dat. Mat.1. Ipse.n. saluū faciet pplm suū a pctis eorū.
Scdo cām q̄re xp̄s sanguinē suuz fudit: q2 h fuit spūs
sanctus cuius motu et instinctu.s. charitate dei: et pxi
mi h fecit. Esa.59. Cū venerit q̄si fluuius violētus quē
spūs dn̄i cogit. Spūs autē mūdat. Esa.4. Si abluerit
dn̄s sordes filiarū syon: et sanguinē hierlz lauerit ō me
dio eius in spū iudicij et spū ardoris. Et ideo dicit. Per 2
spūscm̄ obtulit semetip̄m. Eph.5. Xp̄s dilexit nos: et
tradidit semetip̄z p nobis oblationē et hostiā deo i odo
rē suauitas. Tertio ɔdōnē ei⁹: q2 ē imaculat⁹. Exo.12.
Erit agnus absq̄ macula masculus anniculus. Eccl.
34. Ab imūdo qs mūdabit? Sed nūqd sacerdos imū
dus pōt mūdare? R° dōm est q nō si ageret in ppria
virtute: sed agit virtute sanguinis xp̄i: q est sicut cā p̄ᵃ.
Et ideo nō egisset nisi fuisset imaculatus. ¶ Sciēdū tm̄
q sāguis illorū aīalium mūdabat tm̄ ab exteriori macu
la.s. a ɔ̄tactu mortui: sed sanguis xp̄i mūdat interius cō
sciam: qd fit p fidē. Act.15. Fide purificās corda eorū.
In q̄tū.s. facit credere q dēo q xp̄o adherēt p sangui 3
nē eius mūdant. Ergo iste emūdat ɔsciam. Itē ille mū
dabat a tactu mortui: sed iste ab opib⁹ mortuis.i. pctis
q̄ tollūt deū ab aīa: cuius vita est p vnionē charitatis.
Itē ille mūdabat vt possent accedere ad figurale miste
riū: sed sanguis xp̄i ad spūale obsequm dei. ps. Ambu
lans in via imaculata hic mihi ministrabat. Et ideo dicit.
Ad seruiendū deo. Itē deus est viuus. Jo.14. Ego suz vi
ta. Et deu.32. Uiuo ego in eternū. Conueniens g est vt
seruiens ei sit viuens. Ideo dicit viuenti. Et sm̄ rectores
vel iudicē populi sic et ministri eius vt dr̄. Eccl.10. Qui
ergo vult deo digne seruire dz esse viuens sicut et ipse.
Totā istā figurā diligenter exponit glosa et est augu
stini de questionibus numeri. Lectio. IIII.

T ideo noui testi mediator ē vt 4
morte intercedente in redēptio Sal.
nez earū puaricationum q̄ erāt 3° ca.
sub priori testō repromissionez
accipiāt q vocati sunt eterne hr̄ditatis. Ubi
enim testm̄ est: mors necesse est itercedat te
statoris. Testm̄.n. in mortuis ɔfirmatū est:
alioqn nondū vz dū viuit q testatus ē. Un̄
nec primū qdez sine sanguine dedicatū est.
Lecto enim oī mandato legis a moyse vni
uerso pplō: accipiens sanguinē vitulorū et
hyrcorū cuz aqua et lana coccinea et ysopo: 5
ip̄m quoq̄ librū et omnē pplm aspersit di
cens. Hic sanguis testi qd mādauit ad vos
deus. Etiā tabernaculū et oia vasa ministe
rij sanguine similiter aspersit. Et omnia pe
ne in sanguine secundum legem mundant
et sine sanguinis effusione non fit remissio.
¶ Supra exposuit apls illa q̄ agebāt in veteri testō
et apperuit illorū mysticā expositionē: hic ex his argu
it ad ppositū.s. q noui testm̄ pfert veteri: q2 pt qd nō
poterat vet⁹. Et circa h facit duo. Prio.n. ppoit con

c clusionē intētā. Scdo pbat qdda qd supposuerat ibi.
(Ubi.n.testm̄ est rc.) Itē pma i duas. Prio.n.cōclu
dit ex dictis q xps ē mediator. Scdo h ondit nō potu
isse vetus testm̄ ibi.(Que erāt sub pori rc.) Dic g. Et
iō q.s.xps intrauit in scā eterna redēptione inuētā.i.
pducēs ad eterna: qd vetus nō poterat facere. Un ops
q istud testm̄ sit aliud ab illo: sicut nouū a veteri. Jer.
31. Feriā domui israel r domui iuda rc. Apoc.21. Ecce
noua facio oia. Iō huius noui testi mediator est xps i
ter deū r hoiem.i.Thy.2. Mediator dei r hoium hō
xps iesus. In oi aūt testō est aliqd qd pmittit: r aliqd
p qd testm̄ ɔfirmat. In nouo aūt testō pmittunt cele
stia r spūalia. Itē ista pmissio p mortē xpi ɔfirmata ē.
2 Et iō xps mediator est noui testi r repromissionē eter
ne btitudis ac hrditatis eterne accipiāt q vocati sunt.
Et dic vocati: q h munus nō est ex opibus: sed ex vo
catione dei. Ro.8. Quos aūt pdestinauit hos r voca
uit.i.Thes.2. Cōtestati sum⁹ vt ambularetis digne deo
q vocauit vos in suū regnū r gloriā. Un dicit. Eterne
hereditatis.i.eterne glorie q ē hrditas nrā.i.Pe.i. Re
generauit nos in spē viuā p resurrectionē iesu xpi ex
mortuis in hrditatē incorruptibilē r incōtaminatā r i
marcescibilē ɔseruatā in celis. Ps. Ecce hereditas dnī.
Itē dns ps hereditatis mee. Istā aūt hereditatē hēm⁹
3 p mortē xpi Un dicit. Ut morte intercedēte.i.Pe.i. In
hoc vocati estis: vt bndictionē hereditate possideatis.
Huius aūt mortis effectus est redēptio a puaricatione
pcti.i.Pe.i. Nō corruptibilibus auro r argēto redēpti
estis de vrā vana ɔuersatiōe: sed pcioso sanguine agni
imaculati. Sed nūqd in veteri testō poterat fieri ista re
dēptio a pctis? Et rndet q non: q ille puaricationes
erāt sub pori testō. Quasi dicat. Q virtute sacrorum
poris testi remoueri nō poterant. Ro.3. Causati sum⁹
iudeos r grecos oēs sub pctō esse. Sed ɔ: q dauid r
multi alij sancti habuerunt remissionē pctōr. Rndeo
dōm est q qtum ad istū effectum q est introitus celi
non: q p mortē xpi apta est ianua vite. Nullus.n.an
4 mortē xpi intrauit. Zach.9. Tu vero in sanguine testi
tui eduxisti vinctos tuos de lacu in quo nō est aq. Sz
qtum ad maculā sic ipsi ɔsecuti sunt: sed non virtute
sacrorū veteris legis: sed in fide xpi. Si ergo nouuz te
stamentū est excellētius q vetus: q cōfirmatū ē mor
te xpi: p quā remittunt pctā: r q exhibet pmissionez.
¶ Deinde cū dicit.(Ubi.n.testm̄ rc.) Probat illō qd
supposuit.s. q nouū testm̄ sit ɔfirmatū p mortē xpi: r
pmo pbat hoc p auctoritatē legis hūane. Scdo p au
ctoritatē legis diuine ibi.(Un nūc p̄m rc.) Dicit g. Di
ctū est q nouū testm̄ ɔfirmat p mortē xpi itercedētez:
q ad h q testm̄ valeat opz q mors testōris iteruēiat.
Et iō nouū testm̄ nō hret robur: nisi iteruēisset mors
xpi. Un ille dixit. Jo.11. Expedit vobis vt vnus moriat
hō p pplo. Mors aūtē pp duo necessaria est: Prio vt
5 testm̄ hēat firmitatē: q cū sit expssiuū vltime volūtatis
pōt semp mutari aū mortē. Un dicit q testm̄ ɔfirmatū
est cū mortuis.i.p mortē. Et isto mō ɔfirmatū ē nouū
testm̄ p mortē xpi. Mat.26. Hic ē sanguis meus noui
testi.s.ɔfirmator r dedicator. Scdo necessaria ē mors
testōris ad h vt testm̄ valeat r hēat efficaciā. Un dicit.
Alioqn nōdū vz: q nullus pōt petere aliqd: nec ēt he
res hereditatē ex vi testi nisi post mortē testatoris. Iō
christus voluit mortem suam pro nobis interponere.
¶ Deinde cū dicit.(Un nec p̄m rc.) Hoc idē pbat per
auctoritatē legis dine.s.p illud qd habet i veteri testō.
Et circa hoc duo facit. Prio.n.ondit ɔuenientiā inter
vtrūqz testm̄. Scdo ondit drīam ibi.(Nece est g rc.)
Circa p̄m duo facit: q pmo pponit. Scdo manifestat

d ibi.(Lecto.n.rc.) Dicit ergo. Ita dictū est q ad hoc q
testm̄ valeat necesse est q mors testatoris interueniat.
Nec h dz videri mirū: q nec pmū testamētū cōfirma
tum est sine sanguine. Ille autem sanguis figurabat
sanguinem xpi. Omnia enim in figura contingebant
illis.i.Corinth.10.
¶ Deide cū dicit.(Lecto.n.rc.) Probat ppositū.s.q
illud testm̄ nō est cōfirmatū sine sanguine. Et pbat h
qtū ad tria in qbus fuit vsus sanguis. Primo qtum
ad legis editionē. Scdo qtū ad tabernaculi ɔsecratio
nē ibi.(Etiā tabernaculū rc.) Tertio qtū ad vasorū
expiationē ibi.(Et oia pene in sanguine rc.) Circa p
mum sciēdū est q aplūs tāgit h hystoriā q habet Exo.
2 24. Ubi dr q postq moyses legerat corā pplo māda
ta dnī ipsisqz rndētibus oia q locutus est dns faciem⁹
r erimus obediētes. Accepit moyses sanguinē quē p
ceperat seruare de duodeciz vitulis r aspsit librū legis
r populum qsi in ɔfirmatione testi. Et iō dicit. Lecto
.n.rc. q necessariū fuit vt legeret. Illa.n.lectio fuit le
gis pmulgatio. Oportebat.n.legē pmulgari. ¶ Ac
cipiēs rc. Hic est duplex obiectio lrālis. Una q Exo.
24. Nulla fit mētio de hyrco: sed de duodecim vitulis.
Scdo q ibi ēt nō fit mētio de aq r cocco r ysopo. Rn
sio ad ista duo est duplex. Una.s. q aplūs nutritus erat
in lege. Un sciebat q ille vsus erat in emūdationibus
3 sm legē q aspsio fiebat de sanguine hyrcor r vitulo
rū r aq admixta cū ysopo r lana coccinea tāqz aspsorio:
r iō lz nō agat de his in exo. tū aplūs h accepit ex ɔsue
tudine ritus legalis. Uel pōt dici q ista fuit pma cōse
cratio. Et iō qsi virtute ɔtinebant in ipsa alie scificatio
nes future inter quas potissime fuit illa q fiebat in die
expiationis: de qua Leui.16. Et alia de vitula rufa Nu
meri.16. In pma aūt erat sanguis vituli r hyrci. In se
cūda vo aq r lana coccina r ysopus. Q g illa p̄ cōti
nebat istas duas: iō aplūs totū retulit ad istā. Dic g. Ac
cipiens sanguinē rc. Aspsit dicēs. Hic est sanguis testi
qd mādauit ad nos dns.s.ɔfirmator testi. Eccl.24. Le
gē mādauit nobis moyses in pceptis iustitiar. Iste.n.
sanguis fuit figura sangis xpi p quē nouū testm̄ ɔfir
matū est: r ideo xps verbis istis vsus est. Mat.26. Hic
4 est sanguis noui testi ɔfirmatiuus.s. Figurabat aūtē p
sanguinē hyrci pp silitudinem carnis pcti: r vituli pp
fortitudinē. Miscet aūt cū aqua: q baptism⁹ a sangui
ne xpi efficaciā hz aspgit aūt cū ysopo q mūdat pect⁹:
p qd significat fides. Act.15. Fide purificans corda eo
rū. Et lana coccinea: q est rubei coloris p quā signifi
cat charitas. Can.5. dilectus meus candidus r rubi
cundus: q p fidem r dilectionem passionis xpi mūda
tur populus. Aspergit r liber legis: q passio xpi adi
pleuit legem. Jo.19. Consummatum est. Mat.5. Non
veni soluere legem sed adimplere.
¶ Deinde cū dicit.(Etiā tabernaculū rc.) Ponit ɔse
crationē tabernaculi: q tabernaculū r oia vasa miste
rior fuit aspsit sanguine. Sed ɔ: q nōdū factū erat ta
5 bernaculū: sed.25.cap. mādat de ɔsecratione taberna
culi. Rndeo dōm est q lz nō sit idē sanguis quo asper
sus est pplūs r tabernaculū: tū ēt tabernaculū mūdatū
est sanguine. Un pōt sic construi: vsus est sanguine ēt
qui scificauit tabernaculū. Sed ɔ: q numeri r Leui.8.
dr q vnxit tabernaculū oleo. Rn⁹ dōm est q nō loqt
de illa scificatione qua pmo ɔsecratū est tabernaculū r
vasa eius: sed de illa q fiebat in die expiationis. Ul me
lius dōm est q ēt in pma vsus est sanguie: q ibi dr q
vnxit illud oleo: r postea q aspsit. Oleū ēt nō est aspsi
uum: vn intelligit q pmo vnxit illud r postea aspersit
sanguine. Et ista duo sunt necessaria ad scificatione.s.

a virtus sanguinis xpi et oleu misericordie qbus sancti
ficatur tabernaculum.i.ecclesia: et vasa idest ministri.
¶ Deide cu dic.(Et oia pene rc.)Exequit de ceteris
mudatioib' legalib'. Erat aut duplex mudatio. Una
a corporali macula sic leprosi. Alia a spuali .i.pctō.pri
ma poterat ptinere ad res maifestas:sic pz d lepra do-
moru. Et mudatio ab ista imudicia fiebat cu sanguine
aialis imolati vel aq expiatiois q erat pfecta cu sangui-
ne vitule rufe. Et io dic. Pene oia et non oia simplr. vt
pene oia.ita q ly pene sit determinatiuu de ly mudant
idest pene mudat:q: no pfecte mudabat sanguine:q:
vt dr Numeri.31. Quicqd pot igne sustinere purgat
2 p igne: q vo no poterat purgat aqua expiatiois. Sed
ad mudatione a macula peccati necessaria e sanguinis
effusio:q: reqrebat ad sacrificiu. Et io dicit q sine san
guinis effusioe no fit peccatoz remissio. Per qd figu-
rabat q remissio peccati erat fieda p sanguinem xpi.
Un in veteri lege no vtute sacramenti sz vtute fidei
xpi fiebat remissio peccatoz. Un frequeter ibi dr. Ro
gabit p eo sacerdos et remittetur.

¶ Lectio. V.

Necesse est ergo exemplaria qde
celestium his mudari: ipsa aute
3 celestia melioribus hostijs q
istis. Non enim in manufacta
sancta iesus introijt exemplaria verorū: sz
in ipsum celum: vt appareat nuc vultui dei
pro nobis. Neqz vt sepe offerat semetipsu
quemadmoduz pontifex intrat in sancta p
singulos anos in sanguine alieno. Alioqn
oportebat eu frequeter pati ab origine mu
di. Nuc autem semel in consumatioe secu-
loru ad destitutionem peccati p hostia suaz
apparuit. Et quemadmodum statutum est
hominibus semel mori. post hoc autem iu
Isa. dicium. Sic et christus semel oblatus est ad
43. multorum exaurienda peccata. secundo si-
4 ne peccato apparebit omnibus expectanti
bus se in salutem.

¶ Supra ondit apostolus qd sit coe nouo et veteri te-
stamento in quatum vetus et nouu conueniunt: hic on-
dit differetias vtriusqz. Et circa h duo facit. Primo.n.
ondit q in nouo est melior mudatio. Scdo q pfectior
ibi.(Neqz vt sepe rc.)Iteru pma i duas. Primo enim
ostedit q quatu ad illud qu mudat: et quatum ad id q
mundatio efficitur sit melior mudatio in nouo. Secu
do maifestat qd dixit ibi.(No.n. i manufactis rc.)Dicit
ergo. Necesse e ergo exeplaria celestiu scilicet ipsuz ta
bernaculu qd q ad nos e exeplar: licet simpliciter sit
5 exeplatu et figura illius. et io minoris dignitatis: q: fi-
guratu nobilius e q figura: sic corpus q vmbra: hiis.
i. sacrificijs mudari. Ipsa aut celestia.i. nouu testamtu
melioribus hostijs q istis melioribus gde: q: illa muda
bat sanguie aialiuz: sed in nouo testamto fit mudatio
sanguine xpi. Semp aut meliora melioribus mudat.
Illa aut erat figura celestiu. Si ergo illa mundabant
sanguine oportet illa celestia mudari meliori sanguine.
Sed cotra.a.in celo nulla e immudicia. Respodeo dicedu
est q celestia intelliguntur sz glo. ea que pertinent ad
statum presentis ecclesie que dicuntur celestia. Item
homines fideles gerunt ymagine celestiu inquatu me

te couertunt in celis. Uel aliter et melius q per celestia b
intelligat celestis patria. Et loquitur hic apostolus eo
mo quo in veteri testo dicebatur emudari tabernacu-
lu: no q haberet in se aliqua imuditia. sed q: mudaba
tur qda varietates: qbus ipediebatur accedere ad san-
ctuariu. Et dicit mudari celestia inquatu3 p sacramētu3
noue legis purgatur peccata: que ipediut ab ingressu
celestiu. Ite dicit. Hostijs i plurali. Cotra. q: tatu e vna
hostia xpi: infra.10. Una enim oblatione cosumauit in
eternu sanctificatos. Respodeo lz sit vna i se: tame plu
ribus hostijs veteris legis figurabat. Ex hoc loco hē-
tur q hostie veteris legis erant bone. Melius enim 2
non dicitur nisi respectu boni.
¶ Deide cu dicit.(No enim in manufactis rc.)Oste
dit q celestia mudant melioribus hostijs. Potifex.n.
expiabat sanctuarium quod erat manufactu3: sed xps
itrauit no i maufacta scta q erat q ad nos exemplaria
veroz: sz i ipz celu qd no i se: sz q ad nos expiauit vt di
ctu e sed no expiauit carnalibus hostijs: q: xps no vēit
ad offeredu talia. Ps. Holocaustu et p peccato n postu-
lasti. Ite holocaustis no delectaberis. Ite supra.7. Ma
nifestu q de tribu iuda ort' e dns: d qua nullus presto
fuit altario sed introiuit in ipm celu. Mat.vlt. Dns q-
de iesus assumptus est i celu. Act.i. Hic iesus q assum-
3 ptus e a vobis in celu. Sed q re? Ut appareat p nobis
vultui dei. Et loqtur apostolus alludedo ritui veteris
legis: sm quam potifex q intrabat sancta sctoz: stabat
cora ppiciatorio vt oraret p populo: ita et xps intrauit
celu sz q ho: vt astaret deo p salute nra: sz differēter:
q: sacerdos ipediete fumo q ascedebat d thuribulo no
videbat sancta sctoz: nec videbat aliquē vultu: sz xps
apparet vultui dei: non q sit ibi facies corporalis: nec
aliq nebula: sed cognitio manifesta. Sz nuqd xps exi
stēs in terra no poterat apparere vultui dei: cu de' oia
videat? Rndeo dicedu est q sicut Augustinus loques
deo dicit: mecum eras et tecu no era: q:. Deus est i om-
nibus p essentiam presentiam et potentiam: mali autē
non sunt cum deo per gratiam. ita dicitur xps introisse
vt appareat vultui dei: q: lz semp videret eum clara vi-
sione: vt perfecte beat': tn status viatoris inquatu hu-
iusmodi no hz hoc: sed tantu status celestis. Et io qn
4 ascendit perfecte beatus i corpore et aia intrauit vt ap
pareat vultui dei. idest itrauit locu vbi deus manifeste
videtur: et hoc pro nobis. Ad h enim ascendit vt para
ret nob via. Jo.14. Uado parare vob locu. Ite iteru ve
nia et assuma vos ad metipsum Mich.2. Ascendit pa
dens iter ante eos. Corpus.n. debet sequi caput suum.
Math.24. Ubicunqz fuerit corpus ibi congregabun
tur et aquile.
¶ Deinde cu3 dic.(Neqz vt sepe offerat. rc.)Ostēdit
q mundatio noui testamenti est perfectior q veteris.
Hoc autez ostendit per duo. Primo per hoc q illa rei
terabat quolibet anno: hec autem tantum semel. Item.
quantuz ad effectum: q: illa non poterat auferre pecca
ta: quod ista potest. Circa hoc ergo duo fac. Primo.n.
5 ostendit primum. Secundo secundum ibi.(Umbram
habēs lex rc.)Sciedum est aut q apostolus supra di
xerat tria de xpo. Primo scilicet q est pontifex. Scdo
que sit dignitas loci quē itrauit. Tertio quomodo in-
trauit: hic declarat quomodo intrauit: q: sicut ponti-
fex legalis semel i anno: ita christus semel tatu3: et hoc
erat quartu. Unde circa hoc tria facit. Primo.n. ondit
quid fiebat in veteri testamento. Scdo q esset incon-
ueniens istud fieri i nouo testamēto ibi.(Alioqn rc.)
Tertio ostendit qd fiat in nouo testo ibi.(Nuc autez
semel.)In veteri enim testamento pontifex lz non intra

c ret nisi tm̄ semel in anno: tamē quolibet anno ex pcē
pto legis oportebat ipʒ itrare cū sanguie alieno sic dr̄.
Leui.16. Xp̄s āt itrauit nō i manufacta ꝛc. nec vt sepe
offerat seipsuʒ queādmodum pontifex intrabat in san
cta p singulos annos cum sanguine alieno.
¶ Deinde cū dic̄. (Alioqn oportebat ꝛc̄.) Probat ꝙ
eēt incōueniēs istud fieri nouo testō: qꝛ seqret̄ maxi-
mū incōueniēs: qꝛ cū xp̄s itraret p p̄puʒ sanguinē seq̄
ret̄ ꝙ oportuisset eū freqnter pati ab origie mūdi. Nō
sic aūt ē de veteri hostia: qꝛ illa offerebat̄ p peccatis fi-
lioꝝ isrl̄. Jlle āt pplus icepit spūaliter qn̄ data fuit lex:
ꝛ iō nō oꝫ eā offerri ab origine mūdi. Xp̄s aūt seipsuʒ
2 obtulit p peccatis toti᷒ mūdi: qꝛ ipse ppiciatio nr̄a fa-
ct᷒ ē p pctis nr̄is: ꝛ toti᷒ mūdi. 1. Jo. 2. Et sic si sepe of-
ferret̄ oportuisset ipʒ nasci ꝛ pati ab origie mundi: qđ
fuisset maxīuʒ icōueniēs. Sʒ ꝯ. Apo. 13. Agn᷒ q occi-
sus ē ab origie mūdi. Rn̄° verū ē occisus. idest p figura
tus ab origine mundi occidi sicꝰ in occisione abel.
¶ Deide cū dic̄. (Nūc āt ꝛc.) Ondit qđ fiat i nouo: ꝛ
circa h̄ facit duo. Prio qre nō iterat̄ hostia i nouo testō
dat duas causas. Scđo explicat eas ibi. (Et queādmo
dū ꝛc̄.) Dic̄ g̃. Nūc g̃ xp̄s semel apparuit i ꝯsūmatiōe
3 seculoꝝ. 1. Cor. 10. Nos sum᷒ i qs fines seculoꝝ deue-
nerūt. Et h̄ dic̄ pp numerū ānoꝝ: qꝛ iā sūt plus q̄ mil-
le anni ex quo h̄ dixit. Etates. n. mundi accipiunt̄ fm
etates hominis q̄ pncipalr distiguunt̄ fʒ statū pficiē
di nō fʒ numeꝝ ānoꝝ. Jta p̄ma etas fuit ante diluuiū
in q̄ nec lex scripta: nec punitio sic̄ i īfātia. Alia a noe
vsq ad abrahā. ꝛ sic ō aliis. ita ꝙ vltia etas ē stat᷒ p̄sēs
post quē nō ē ali᷒ stat᷒: sic̄ nec post seniū. Sic̄ āt i aliis
etatib᷒ ē nūerus ānoꝝ dtermiat᷒: nō āt i senio: qꝛ seniū
icipit a. 60. āno ꝛ aliq viuūt p cētū ꝛ. 20. ānos. ita nō ē
dtermiatū: q̄m̄ iste stat᷒ mūdi dbeat durar̄: tn̄ ē ꝯsuma
tio seculoꝝ: qꝛ n̄ restat ali᷒ ad salutē. Jn isto aūt xp̄s se-
mel apparuit cui᷒ pōit duas rōnes: qre. s. semel tm̄ of-
ferebat̄. Pria ē: qꝛ i veteri testō n̄ auferebāt̄ pctā qđ fit
p hostiā xp̄i. Alia ē: qꝛ sacerdos legalis n̄ offerebat p-
4 p̄puʒ sanguinē sic̄ xp̄s. Un̄ dic̄ ꝙ apparuit ad dstitutio
nē pcti p hostiā sua. s. suipsi᷒. ꝛ iō illa reiterat̄: nō autē
ista. 1. Pe. 3. Xp̄s semel p pctis nostris mortuus est.
¶ Deide cū dic̄. (Et queādmodū ꝛc̄.) Explicat istas
rōes. ꝛ p̄ secūdā. Scđo p̄mā ibi. (Umbrā hn̄s lex ꝛc̄.)
secūdā explicat p similitudinē alioꝝ hoium. Un̄ circa
h̄ fac̄ duo. Prio. n. ondit qđ accidit aliis hoib᷒. Scđo
ondit qđ accidit xp̄o ibi. (Sic ꝛ xp̄s semel ꝛc̄.) Jn q̄li
bet eni hoie duo iuuenim᷒. s. necessitatē moriēdi. Jtem
ꝙ resurgat nō vt emundet̄: sʒ vt iudicet̄ de factis eius.
Primū tāgit cū dic̄. Et queādmodū statutū ē. ꝛc̄. Sed
ꝯ videt̄ ꝙ hoc nō sit statutū: sʒ magis hō peccādo h̄ fe
cerit. qꝛ Sap. 1. Dicit̄ ꝙ deus mortē nō fecit: nec letat̄
in pditiōe viuoꝝ. Et paulo post. Jmpij aūt māibus ꝛ
5 verbis accersierūt sibi illaʒ. Rn̄deo dōm est ꝙ i morte
tria sunt ꝯsiderāda. s. cā nālis: ꝛ quātū ad h̄ ex cōditio
ne nāe statutū ē hoiem semel mori: inquātū cōponit̄ ex
contrariis. Scđo donū inditū: ꝛ quātū ad h̄ in ꝯditio-
nē datuʒ ē homini bn̄ficiū originalis iustitie p quā aīa
ꝯtinebat corp᷒. vt posset nō mori. Tertio meritū mor-
tis ꝛ sic hō peccādo meruit illō bn̄ficiuʒ amittere: ꝛ sic
morteʒ incurrit. Un̄ dic̄ ꝙ impij māib᷒. i. pomū vetitū
ꝯtrectādo accersierūt mortē. Hō g̃ dmerēdo cā ē mor-
tis: sʒ deus vt iudex. Stipēdia. n. peccati mors. Ro. 6.
Semel. Qđ qdē verū ē de cōi ꝯsuetudine: lʒ aliq fue-
rint resuscitati: sic̄ lazarus ꝛ filius vidue q postea mor
tui sūt. Quātū aūt ad secūdū dicit. Post hoc aūt iudi-
ciū: qꝛ postq̄ resurget n̄ iteꝝ moriet̄: sʒ statī iudicii se
queret̄. Oēs. n. māifestari oꝫ ante tribunal xp̄i vt refe

d rat vnusqsq ppria corpis put gessit. vt dr̄. 2. Corin. 5.
¶ Deide cuʒ dic̄. (Sic ꝛ xp̄s ꝛc̄.) Ondit quō hec ꝯue
niūt xp̄o. Et q̄tū ad p̄mū dicit ꝙ sic xp̄s semel oblat᷒
est. Et in hoc ꝯuenit cū aliis. Sed differt i duobus. P̄-
mo qꝛ cū xp̄s nō descēderit ab adā p rōnē seminalem:
sʒ q̄tū ad corpulētam substātiam nō ꝯrit peccatū ori
ginale. ꝛ iō nō fuit debitor illius statuti. Gen̄. 2. Jn qua
cūq die comederis ex eo morte morieris. Sʒ ppa vo-
lūtate mortē assūpsit Jo. 10. Nemo tollit a me animaʒ
meā. ꝛc̄. Jdeo dicit ꝙ oblatus ē. Esa. 53. Oblat᷒ ē qꝛ ip
se voluit. Et. 1. Pe. 3. Xp̄s sel̄ p pctis nr̄is mortuus ē.
Scđo dr̄: qꝛ mors nr̄a est effect᷒ pcti. Ro. 6. Stipēdia
peccati mors est. Sed mors christi est destructiua pec
2 cati. Jdeo dic̄. Ad multoꝝ exhaurienda peccata. idest
remouenda. Nec dicit oīum qꝛ mors xp̄i: ꝛ si sit suffi-
ciens p omnibus: nō tn̄ hʒ efficaciam nisi quātum ad
saluandos. Non. n. omnes subiiciuntur ei p fidē ꝛ bo
na opera. ¶ Quātum ad secūdum dicit. Scđo autem
sine peccato ꝛc̄. De scđo aduētu dicit duo. Primo pōit
drīaʒ eius ad primum: qꝛ secūdus erit sine peccato. in
p̄mo. n. ꝛ si peccatum non habuerit: tn̄ venit in simili-
tudinē carnis peccati. Ro. 8. Jtem in p̄mo factus ē ho
stia pro peccato. 2. Cor. 5. Euʒ q peccatum nō nouerat
pro nobis peccatum fecit. Jn secūdo vero ista nō erūt
ideo dicit ꝙ apparebit sine peccato. Secundo pōit il-
lud qđ est p̄puʒ secundo aduentui: qꝛ nō apparebit vt
indicetur: sʒ vt iudicet remunerans p meritis. Unde
3 dicit ꝙ apparebit. Et qdem lʒ oībus etiam his q eū pu
pugerunt fm carnem. tn̄ fm diuinitatē solū electis ex
pectātibus eū p fidē in salutē eoꝝ. Esa. 30. Beati oēs q
expectant eum. Phil. 3. Saluatorem expectam᷒ dn̄m
iesum xp̄ʒ q reformabit corpus humilitatis nostre: cō
figuratum corpori claritatis sue. CAP. X.

Umbram enim hn̄s lex futuro p̄a 2e.
rum bonorū nō ipāʒ ymaginē q. 101.
reꝝ p singl'os ānos eisdē ipsis ar. 2°.
hostiis quas offerūt idesinēter
nunq potest accedentes perfectos facere.
4 Alioquin cessassent offerri: ideo ꝙ nullam
hērent vltra conscientiam peccati cultores
semel mundati: sed in ipsis commemora-
tio peccatorum per singulos ānos fit. Jm
possibile. n. ē sāguinē thauroꝝ ꝛ hircoꝝ au
ferre peccata. Jdeo ingrediēs mūdū dicit.
Hostiā ꝛ oblationem noluisti: corpus aūt Psal.
aptasti mihi. Holocaustomata ꝛ pro pecca 39.
to nō tibi placuerūt. Tūc dixi. Ecce venio.
Jn capite libri scriptū ē de me: vt faciā de᷒
volūtatē tuā. Superius dicēs: quia hostias
ꝛ oblationes ꝛ holocaustomata ꝛ pro pctō
5 noluisti: nec placita sunt tibi q̄ fm legē offe
runtur tunc dixi: ecce venio: vt faciaʒ deus
voluntatē tuam. aufert primuʒ vt sequens
statuat. Jn qua volūtate sanctificati sumus
p oblationem corpis xp̄i iesu semel. Et oīs
quidem sacerdos presto est quottidie mini
strans ꝛ easdē sepe offerens hostias q̄ non
possunt auferre peccata. Hic autem vnaʒ Isai.
pro peccatis offerēs hostiā in sempiternū 53°.

a sedet i dextera dei: decetero expectans do/
nec ponaꝛ inimici eius scabellū pedū eius.
Una.n.oblatiōe cōsummauit in sempiter/
nū sanctificatos. Contestaꝛ aūt nos ⁊ spūs/
Jere. 31. sanctus. Postq̄ eniz dixit. † Hoc aūt testa
mētū quod testabor ad illos post dies illos
dicit domin⁹. dabo leges meas i cordibus
eorū ⁊ in mētibus eorū superscribam eas:
⁊ peccatorū ⁊ iniquitatum eorum iam non
recordabor āplius. Ubi aūt hoꝝ remissio:
iam non est oblatio pro peccato.

2 ¶ Supra apostolus ɔsideratis his q̄ aguꝛ in vtroq̄
testō ondit preeminētiā noui testi ad vet⁹: hͣ pbat vnū
qd̄ supponit. s. q̄ vet⁹ nō poterat mūdare pctā. ⁊ hͣ est
vltimuz illoꝝ qnq̄ q̄ pmiserat de xp̄o. Et circa hͣ duo
fac. Prio.n. ondit defectū veteris testi circa obolitionē
culpe. Scdo ex hoc cōparat sacerdotē noui testi ad sa
cerdotē veteris testi ibi. (Ois qdē sacerdos ⁊c.) Iteruz
pma i duas. Prio.n. pponit qd̄ intēdit. Scdo pbat p
auctoritatē scripture ibi. (Jō igrediens mundum ⁊c.)
Itē pma i duas. Primo.n. ppont intētū suū. Secūdo
pbat ibi. (Alioqn cessassent ⁊c.) Circa pmū sciēdū est
q̄ aplus ex cōditiōe ⁊ ritu ⁊ veteris ɔcludit ipm defe/
3 ctuz. Per pctm̄ aūt fit puatio futuroꝝ bonoꝝ. ⁊ iō q̄si
illud pctm̄ ptineat ad bona futura. s. celestia. ad illa bo
na se hͣz lex vetus. sic vmbra ad corpus: sz noua lex sic
ymago. Umbra aūt ⁊ ymago quātuz ad hoc ɔueniūt:
qd̄ vtrūq̄ repn̄tat. Sz vmbra cōi ymago vo i pticulari
⁊ q̄tū ad nām indiuidui ⁊ in spāli. Sic ēt noua lex quā
tū ad bōa futura represētat. Prio q: in vbis noui testi
fit expressa mētio de bonis futuris ⁊ pmissio: nō autez
i veteri: sz tm̄ de carnalib⁹. Scdo q: virt⁹ noui testi con
sistit in charitate q̄ ē plenitudo legis. Et ista charitas
lz sit ipfecta rōe fidei cui inheret: tn̄ ē similis charitati
patrie. Un̄ noua lex dr̄ lex amoris. Et iō dr̄ ymago: q:
hͣz similitudinē expressā bonoꝝ futuroꝝ: sz lex vet⁹ il/
lā repn̄tat p q̄dā carnalia: ⁊ valde a remotis. Et iō dr̄
vmbra. Col. 2. Que sūt vmbra futuroꝝ. Hec ē ergo cō
4 ditio veteris testi q̄ hͣz vmbrā futuroꝝ nō reꝝ ymagi
nē. Ritus aūt erat q̄ p singulos ānos offerebāt i festo
expiatiōis easdē hostias. s. sanguinē hircoꝝ ⁊ thauro
rū p eodē. s. p pctō sic pz. Leui. 23. Ex his duob⁹ ɔclu
dit itētū. s. q̄ lex hn̄s vmbrā futuroꝝ bonoꝝ nō rerum
ymaginē nō pōt facere pfectos accedentes. s. pōtifices
eisdē hostijs: q̄s offerunt p singulos annos. supra. 7.
Nēminē ad pfectū adduxit lex. Sed ista pfectio reser
uaꝛ noue legi q̄ ɔsistit i charitate q̄ ē vinculū pfectio/
nis. Col. 2. Ideo dr̄. Mat. 5. Estote ergo perfecti.
¶ Deide cum dic̄. (Alioqn cessassent ⁊c.) Probat ex
duobus intentū. ⁊ p ex ritu. Secūdo ex cōditiōe obla
toꝝ ibi. (Impossibile.n. ⁊c.) Ad pbādū aūt q̄ lex nō
5 mundabat pfecte assumit duo. Pimū est q̄ i ipsa fie/
bat frequēs reiteratio earūdē hostiaꝝ: ⁊ ē rō talis. Cul
tores si fuissent p easdē hostias sel̄ mundati: q: nō hē
rent vltra ɔsciam peccati: cessassent offerre. Et si non
cessassent: offerre indigerēt. Nūc aūt nō cessabāt: q: vt
dictū est p singulos annos easdem hostias offerebāt.
Quia ergo non cessabant idē semp offerre signū ē q̄
non mundabaꝛ. Mat. 9. Nō est op⁹ valētib⁹ medicus:
sz male hētibus. Sed ɔ̄ q: posset dici q̄ rō nō est effi/
cax. Posset.n. dici q̄ mūdabat illa oblatio a pteritis n̄
a futuris. Et ideo quia frequenter peccabant oporte/
bat frequenter iterari oblationem. Rn̄deo dicēdum

b est q̄ modus loquēdi apl̄i hoc excludit: q: cū pctm̄ sit
q̄dā spūale qd̄ opponiꝛ celesti: oz illud p qd̄ mūdatur
pctm̄ eē spūale ⁊ celeste. Et p ɔ̄ns hēre virtutē ppetuaz.
Un̄ supra loquēs de virtute sacrificij xp̄i attribuit ei vir
tutē ppetuā dicēs. Eterna redēptiōe inuēta. Q: aūtē
hͣz virtutē ppetuā sufficit ad cōmittenda ⁊ cōmissa. ⁊ iō
nō oz ipm amplius iterari. Un̄ xp̄s vna oblatōe mun/
dauit i eternū sanctificatos. sic dr̄ lr̄a. Itē ɔ̄ hͣ qd̄ hͣ dr̄
q̄ nō iteraꝛ. q: nos q̄tidie offerim⁹. Rn̄deo dōm est q̄
nō offerim⁹ aliā q̄ illā quā xp̄s obtulit p nob̄. s. sangui
nē suū. Un̄ nō ē alia oblatio. sz ē cōmemoratio illi⁹ ho/
2 stie quā xp̄s obtulit. Mat. 26. Hoc facite i meaz cōme/
morationē. Scdz qd̄ pmittit est: q: i veteri testō fiebat
cōmemoratio p singulos ānos d̄ pctis suis ⁊ ppl̄i. Er/
go nō erant abolita. Unde dicit q̄ in ipsis fit cōmemo
ratio ⁊c̄. quod veꝝ est. In generali.n. fiebat mentio de
peccatis. s. q̄ erat ɔscius peccati: sed in spāli fit mentio
in nouo. Ja. 5. Cōfitemini alterutrū pctā vestra.
¶ Deide cū dic̄. (Impossibile ē.n. ⁊c̄.) Probat idē ex
ɔditōe oblatoꝝ. Solēni⁹.n. qd̄ erat iter ipa: erat obla/
tio hircoꝝ ⁊ vituloꝝ q̄ fiebat i die expiatōis. Et cū ista
eēt q̄dā repn̄tatio obscura ⁊ ipfecta celestiū: sic vm/
bra: ipoꝛe ē sanguie istoꝝ auferri pctā. Qd̄ veꝝ ē ɔ̄ ppa v/
3 tute. Sz si alicui dimittebaꝛ. hͣ erat virtute sanguis xp̄i q̄
illo pfigurabaꝛ. Jere. 11. Nūqd carnes sancte auferent
a te malicias tuas i qb⁹ gl̄iata es? Quasi dicat. Non.
¶ Deide cū dic̄. (Ideo igrediēs mundū ⁊c̄.) Inducit
auctoritatē scripture. ⁊ circa hoc fac̄ duo. Prio.n. pōit
eā. Scdo exponit eā ibi. (Supi⁹ dicēs ⁊c̄.) Ista aucto/
ritas pōt diuidi i duas sm glo. q: p̄ agit de icarnatione
xp̄i prefigurata in legalibus. Scdo de passiōe xp̄i ibi.
(Tūc dixi ⁊c̄.) Tn̄ sz itētionē apl̄i pōt aliter dici: q̄ p̄
tāgit illō qd̄ ptinet ad reprobationē veteris testi. Scdo
illō qd̄ ptinet ad acceptionez noui testi ibi. (Tūc dixi
⁊c̄.) Ista aūt auctoritas ɔuenit xp̄o sz q̄ igrediꝛ i mū/
dū. Dic̄ g̃: q: illa n̄ poterāt auferre pctā. iō fili⁹ dei igre
diens i mūdū ⁊c̄. Cōtra. q: dr̄. Jo. 1. In mūdo erat. Rn̄
deo dōm ē q̄ veꝝ ē q̄ erat i mūdo q̄si regēs totū in/
quātū dr̄ eē i oib⁹ p essentiā psentiā ⁊ potētiā: sz ē extra
mūdū q: a mūdo nō cōphēdiꝛ: sz hͣz bonitatē separa/
tā a toto mūdo a q̄ cāꝛ bōitas vniuersi. Sz q: pp nos
4 fact⁹ ē hūane nature suppositū dr̄ igredi in mūdū pp
ei⁹ assumptionē. sic supra. 1. Cū iterū introducit pgenit
tū i orbē terre ⁊c̄. ¶ Ingrediēs g̃ i mūdū dic̄. Sed qd
dic̄? Hostiā ⁊ oblationez noluisti. Ponit aūt q̄tuor q̄
erāt in veteri testō: q: sacrificiū aut erat de inanimatis.
puta pane vl̄ thure: ⁊ tūc dicebaꝛ oblatio. Ul̄ de aiatis:
⁊ tūc vel ad placādū deū vt dr̄ holocaustū qd̄ erat di/
gnissimum: q: totū cōburebaꝛ ⁊ cedebat in honorem
dei. Aut erat pro emūdatiōe peccati: ⁊ dicit̄ sacrificiuz
p peccato. Et istud habebat duplicē ptē: q: vna ps cō
burebaꝛ in altari. altera cedebat in vsuz ministroꝝ. Aut
erat p beneficijs dei ⁊ istud minus dignū: q: tm̄ tertia
ps cōburebaꝛ ⁊ dabaꝛ ministris vna: alia offerētibus.
5 Et istud dr̄ sacrificiū pacificoꝝ. Istis omnib⁹ in nouo
testō rn̄det oblatio corpis xp̄i: q: p corp⁹ xp̄i placat⁹ ē d̄
us. s. i oblatione ipsius in cruce. Ro. 5. Cū inimici esse
mus recōciliati sumus deo p mortē filij eius. Itē per
ipm ablatū est peccatū. i. Pe. 3. Christ⁹ semel pro pec/
catis vestris mortuus est. Itē p ipm introducimur in
bona eterna ⁊ promeremur beneficia dei. Dicit ergo.
Hostiā. s. sacrificiū ⁊ oblationez noluisti. Et interpōit
post. Corpus aūt aptasti mihi. i. aptū fecisti imolari d̄i.
Et hoc q̄tū ad duo. Primo q: fuit purissimū vt dele/
ret omne peccatuz. Exo. 12. Erit agnus absq̄ macula.
Itē q: fuit passibile vt posset imolari. Ro. 8. Misit de

De⁹ dr̄ eē in oi/bus p eēntiā psentiā ⁊ po/tētiā.

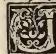
us filiū suū in similitudinē carnis peccati. Jstud aūt cor
pus est vera hostia ꝛ vera oblatio. Ephe.5. Tradidit se
metipsuz ꝓ nobis oblationē ꝛ hostiam deo in odorem
suauitatis. ¶ Holocausta ꝛ ꝓ pctō nō tibi placuerūt.
Maius ē placere ꝙ velle: q2 illa placēt q̄ i se hñt aliqd
vt ea velim⁹. Volum⁹ aūt aliqñ aliq̄ nō pp se: ſꝫ pp ali
ud. Quia ḡ holocausta digniora erāt de qb⁹ tñ dic̄ ꝙ
nō placuerūt: ḡ m̄lto min⁹ alia. Sꝫ ꝯ: q2 Leui.i. dicitur
ꝙ adolebit ea sacerdos sup altare i holocaustū: ꝛ sua
uē odorē dño. Preterea si noluit ea: q̄re p̄cepit hec sibi
offerri? Rñ⁰ dōm ē ꝙ hoc qd̄ de⁹ dic̄ illa nolle pōt du
2 plr itelligi. Uno mō ꝙ nō vult ea ꝓ tpe istol q̄ adue
3 niēte v̄itate cessat vmbra. Uñ mō peccaret q ea offer
ret. Allo⁹ ꝙ nō vult ea pp pctā offerētiū. Esa.i. Man⁹
.n. vr̄e sanguine plene sūt. ¶ Tertia rñsio ad quā apls
itēdit ē: q2 ista nuq̄ꝫ ſꝫ se placuerūt dō nec accepta fue
rūt: ſꝫ pp duo dñr accepta: Prio q2 erāt figura xp̄i cui⁹
passio deo accepta fuit. Nō.n. delectabat in occisione
aīaliū: ſꝫ in fide passiōis ei⁹. Oia.n. in figuris ꝯtigebant
illis.i. Cor.io. Scd̄o vt nos ab ydolatria reuocaret p
ista sacrificia. vñ i p̄ma legis datiōe nulla fit mētio de
sacrificiꝭ: ſꝫ tñ postq̄ꝫ fecerūt vitulū. Uñ Jere.7. Nō
3 sum locut⁹ cū patrib⁹ vr̄is: ꝛ nō p̄cepi eis i die q̄ eduxi
eos de terra egypti de v̄bo holocaustoꝝ ꝛ victimaꝝ.
¶ Deide cū dic̄. (Tūc dixi ꝛc̄.) Prosegr̄ de approba
tōe noui testi. ꝛ ſꝫ glo. sic legit. Tūc .s. qñ aptasti corp⁹
mihi. s. i ꝯceptōe dixi. idest venire ꝓposui. s. ad passionē
.i. Jo.5. Hic ē q vēit p aquā ꝛ sāguinē iesus xp̄s. Ul me
lius ē ꝙ r̄ferat ad aduētū i mūdū sic. Tūc. s. qñ holo
causta nō placuerūt tibi dixit venio p incarnationem.
Jo.16. Exiui a p̄re ꝛ veni i mūdū. Et h̄ vt offerā me ad
passionē. Et iō dic̄. Ecce. Sed nūqd istud sacrificium
erit acceptū? Certe sic: q2 i capite libri scriptuz ē d̄ me.
Jste liber ē xp̄s ſꝫ humanā nā in q̄ scripta sūt oia neces
saria hoī ad salutē. Esa.8. Sume tibi librū grandem.
Caput aūt ē xp̄i ē de⁹.i. Cor.ii. Jn capite ḡ libri. idest in
ordinatiōe dei q ē caput xp̄i q ē liber: scriptū ē ꝙ filius
4 dei icarnari deberet ꝛ mori. Ul liber idest psalteriū cu
ius p̄m⁹ psalm⁹ ē d̄ xp̄o. Ul meli⁹ liber vite q nihil aliō
ē ꝙ̄ noticia quā de⁹ hꝫ de p̄destinatiōe sctōꝝ q saluāt
p xp̄z. Ergo i isto libro scriptū ē de me: q2 sci p me p̄de
stinati sūt. Eph.i. Elegit nos in ipso añ mūdi ꝯstitutio
nē. Ro.8. Quos p̄sciuit ꝛ predestinauit ꝯformes fieri
ymaginis filij sui. Si ḡ p̄destinatio dr̄ liber: māifestuz
ē ꝙ xp̄s caput ē libri. Apoc.2i. Qui nō sūt scripti i li
bro vite agni. Qui simpliciter ē p̄destinat⁹. Ro.i. Qui
p̄destinat⁹ ē filius dei in v̄tute. Ergo in capite libri.i. in
me ſm diuinā nāz scriptū ē d̄ me ſꝫ nāz hūanā: vt faciā
volūtatē. s. tuā.i. h̄ p̄ordinatū ē vt p grāz tuā faciā volū
tatē tuā offerēdo metipsū ad redēptionē hūani gn̄is.
¶ Deide cū dic̄. (Supius dicēs ꝛc̄.) Expōit auctorita
5 tē p̄missā: ꝛ circa h̄ facit duo. Prio.n. assignādo ordinē
dicēdoꝝ pōit dr̄iaz iter nouū ꝛ vet⁹ testm̄. Scd̄o expo
nit spāliter qd̄dā suppositū in auctoritate ibi. (Jn qua
volūtate ꝛc̄.) Dōm ē aūt ꝙ duo tāgebant in auctorita
te allegata. Uniūqd̄ ꝑtinet ad reprobationem veteris
testi. Aliō aūt ad approbationeꝫ noui testi. Reprobat
aūt vet⁹ testm̄ dupl̄r: tū q2 de⁹ sacrificia ei⁹ nō vult: tuz
q2 sibi nō placēt: ꝛ sic dauid ꝓpha dicēs sup⁹.i. i p̄nci
pio qd̄ dic̄: Quia hostias ꝛ oblatiōes ꝛ holocaustoma
ta ꝛ ꝓ pctō noluisti ꝛc̄. Esa.i. Holocaustū arietū ꝛ adi
pē piguiū ꝛ sāguinē vituloꝝ ꝛ agnoꝝ ꝛ hircoꝝ nolui
ꝛc̄. Noluisti: veꝝ ē ſꝫ se nec placita sūt tibi q̄ ſꝫ legem
offerūt. idest ibis nō delectaris. p̄s. Holocaustis n̄ dele
ctaberis: nisi q2 sūt figura vel iquātū p ipsa retrahebāt
ab ydolatria. Hoc ḡ p dicēs subiūgit. Tūc dixi. s. qñ cor
pus aptasti mihi ad passionē: vl qñ ista nō placuerunt.
d
ecce venio. vl ad icarnationē vel ad passionē: sed ad qd?
vt faciā volūtatē tuā. Jo.6. Descēdi de celo vt faciā vo
lūtatē ei⁹ q misit me. Jo.4. Me⁹ cib⁹ ē vt faciā volūta
tē ei⁹ q misit me ꝛc̄. Propheta ḡ hoc dicēs refert p̄mū
vt sequēs statuat i quo ōndit dr̄iaz veteris ꝛ noui testi:
q2 loquēs de veteri dicit ꝙ nō vult nec placēt deo. s. ſꝫ
se. Ergo auferunt. ſꝫ qñ de nouo loquit dicit ꝙ vult: q2
ad hoc venio vt faciā volūtatem tuam. Ergo nouum
statuit.i. firmatur eē ſm volūtatē dei. Leui.26. Uetera
nouis superuenientibus proijcietis.
¶ Deide cū dic̄. (Jn q̄ volūtate ꝛc̄.) Exponit illō qd̄
dixerat de volūtate dei ad quā implendā venit xp̄s. s. q̄
fit illa voluntas. Hec autem est sicut dicitur.i. The.4. 2
Hec ē volūtas dei sanctificatio vr̄a. ideo dic̄. Jn q̄ volū
tate sanctificati sum⁹: ꝛ h̄ p oblationem corpis xp̄i iesu
semel. s. factam. Ephe.5. Obtulit semetipsū oblationeꝫ
ꝛ hostiā deo ꝛc̄. Et hoc semel.i. Pe.3. Christus semel p
peccatis nostris mortuus est.
¶ Deide cū dic̄. (Et oīs qdē sacerdos ꝛc̄.) Ōndit cō
parationē sacerdotis noui ꝛ veteris testi. Sciēdū aūt
ꝙ in lege erāt duo solēnia sacrificia: Unūꝫ i die expia
tionis qd̄ fiebat p solū sūmū pōtificē de q̄ m̄lto iā dcm̄
sūt. Aliō erat iuge sacrificiū in q̄ vn⁹ agn⁹ offerebat in
mane: ꝛ ali⁹ i vespe. d̄ q̄ nūeri. 28. De isto etiā itēdit h̄
aplo. ꝛ circa h̄ tria facit. Prio.n. ponit illud qd̄ pertiet
ad sacerdotē veteris testi. Scd̄o pōit illud qd̄ pertinet 3
ad sacerdotē noui. Scd̄o ꝯfirmat p auctoritatē. scd̄m
ibi. (Hic aūt vnū ꝛc̄.) Tertiū ibi. (Cōtestat aūt ꝛc̄.) Dic̄
ḡ. Oīs sacerdos ꝛc̄. Dic̄ oīs ad dr̄iaz sacrificij expiatio
nis: qd̄ tm̄ p sūmū sacerdotē fiebat: ſꝫ i isto oīs sacerdos
p̄sto ē tota die ministrās ꝛ sepe offerens easdē hostias:
q2 semp offerebat agnū: q̄. s. hostie feriales nō poterant
auferre peccata: qi nō iterabāt. Jere.ii. Nūqd carnes
sancte auferent a te malitias tuas in quibus gl̄iata es:
Per istud iuge sacrificium figuratur christus: ꝛ eternu
tas eius qui est agnus imaculatus.
¶ Deide cūꝫ dic̄. (Hic aūt vnā ꝓ peccatis ꝛc̄.) Ōndit
illud qd̄ ꝑtinet ad sacerdotiū xp̄i. Et circa h̄ facit duo.
Primo.n. ponit itētū. Scd̄o assignat rōneꝫ ibi. (Una
.n. ꝛc̄.) Dicit ergo. Hic aūt. s. xp̄s. offerens vnā hostiaꝫ
ꝓ peccatis auferētē. s. pctā. Jlla v̄o vet⁹ lex multas of 4
ferebat hostias nō expiātes peccata. hec ḡ. s. p̄sens offe
rēs vnā hostiā: q2 semel ꝓ peccatis nr̄is seip̄m obtulit.
sedet nō tāꝙ̄ minister sic sacerdos legalis q semp p̄e
sto ē: ſꝫ tāꝙ̄ dñs. p̄s. Dixit dñs dño meo sede a dextris
meis. Mat. vltio. Sedet a dextris dei. Ad dexterā dei
p̄ris: q̄ꝫ tū ad eq̄litatē ptātis ſm diuinitatē. ſꝫ i potiori
bus bonis ſm hūanitatē: supra.i. Sedet ad dexteram
maiestatis ꝛc. Et h̄ i sempiternū. Non.n. iteꝝ morieꝫ:
q2 xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō morit. Ro.6. ꝛ. Dañ.
7. Ptās ei⁹ ptās eterna ꝛc. Decetero expectans donec
ponāt inimici ei⁹ scabellū pedū ei⁹. Jsta expectatio non
innuit aliquā anxietatē i xp̄o sic̄ i hoīb⁹ spes q̄ differt
affligit aiaꝫ: vt dr̄ ꝓuer.i3. ſꝫ designat volūtatē miserē 5
di quā de⁹ hꝫ erga nos. Esa.30. Expectat dñs vt mise
reat nr̄i. Subijciūt ḡ pedibus eius. idest hūanitati xp̄i
aliq volētes ꝛ i hoc sal⁹ ipsoꝝ cōsistit i faciēdo volūta
tē ei⁹. Exo.io. Usqꝫ q̄ nō vis mihi subijci. Sꝫ mali nolē
tes ipsi subditi sunt: q2 ꝛ si voluntatem eius per se non
implent, tamen de ipsis impletur quantum ad opus
iustitie. Et sic omnia sunt ei subiecta aliquo istorum
modorum. p̄s. Omnia subiecisti sub pedibus eius.
¶ Deide cū dicit. (Una eniꝫ oblatione ꝛc.) Assignat
rationem. s. quare sedet tāꝙ̄ dominus: ꝛ nō tāꝙ̄ mini
ster: sicut sacerdos legalis: q2 ille per hostiā vnā non

auferebat peccata: et iō oportebat plures alias offerre
et frequēter. supra. 8. Omnis enim pontifex ad offeren
da munera et hostias cōstituit: sed hostia quā xp̄s obtu
lit aufert oīa pctā. supra. 9. Xp̄s semel oblatus est ad
mltoꝝ exauriēda pctā. Et ideo dicit q̄ vna oblatione
cōsummauit. i. pfecit. qḋ fecit recōciliādo et ꝯiungēdo
nos deo tāq̄ pncipio: sanctificatos i sempiternum: q̄
hostia xp̄i q deus ē et hō hȝ ṽtutē eternā sctificādi. In
fra. 13. Jesus vt sanctificaret p suū sanguinem populū
etc. Per christum enim perficimur et coniungimur dō.
Roma. 5. Per quem accessum habemus ad deum.
¶ Deinde cū dicit. (Cōtestaē āt nos etc.) Cōfirmat qḋ
2 dixerat p auctoritatē que sumpta est ex Jere. 31. q̄ q̄ su
pra. 8. exposita est ad plenū itermittatur. Et tñ potest
diuidi in duas ptes. Primo ponit auctoritatē. Scḋo
ex ea arguit ibi. (Ubi aūt hoꝝ remissio etc.) Et faē ta
lē rōnē: q̄ in nouo testamēto remittunē peccata p ob
lationē xp̄i: q̄ in remissionē pctōꝝ effusus est sanguis
xp̄i. g in nouo testamēto in quo pctā et iniqtates remit
tunē: vt dictum ē in auctoritate nō est oblatio pro pec
cato supple amplius iteranda. Mat. 9. Non est opus
valētibus medicus. sed male habentibus etc. Ubi ergo
est hoꝝ remissio etc. Fieret enim iniuria hostie christi.
¶ Lectio. 11.

3 Habētes itaq̄ frēs fiduciā: i in
troitu sanctorū in sanguine xp̄i:
quā initiauit nob viā nouā et vi
uētē p velamē idest carnē suā: et
sacerdotē magnū sup domū dei accedam⁹
cū ṽo corde in plenitudīe fidei aspersi cor
da a cōsciētia mala et abluti corpus aq̄ mun
da: teneamus spei nr̄e cōfessionē indeclina
bilē. Fidelis enim ē q repromisit. Et consi
deremus inuicē in ꝓuocationē charitatis et
bonoꝝ operū: nō deserētes collectōēȝ nr̄aȝ
sicut ꝯsuetudis ē qbusdā: sȝ ꝯsolātes: et tan
4 to magis q̄to videritis appropiquātē diē.
¶ Post q̄ ondit apostolus multiplicē eminētiā sacer
dotij christi respectu sacerdotij legalis: hic cōsuetudi
nē suaȝ cōcludit monēdo q̄ isti sacerdotio fidelr inhe
rendū ē. Hoc. n. semp supra fecit q̄ post ꝯmēdationeȝ
ponit admonitionē: q̄ ad hoc susceperat cōmendare
grām xp̄i vt alliciat eos ad obediēduȝ xp̄o et receden
dū a cerimōialibus legis. Circa hoc g duo facit. Primo p
pōit monitionē. Secūdo assignat rōnē ibi. (Uolūtarie
. n. etc.) Sciēdū est aūt circa pmuȝ q̄ duo dixerat de sa
cerdotio xp̄i. scȝ ṽtutem ritus eius: q̄ per ꝓprium san
guinē. Item dignitatem ipsius: q̄ pōtifex in eternuȝ.
Et ideo in monitiōe sua resumit ista duo. Un̄ monēdo
q̄ fidelr obediēdū est deo xp̄o. Primo ponit illa duo.
5 Scḋo ponit suā mōitionē ibi. (Accedam⁹ cū bono cor
de etc.) Itē pma in duas: q̄ pmo resumit ritū sacerdo
tij ei⁹. Scḋo dignitatē ibi. (Et sacerdotē magnū etc.)
Dic̄ g. Itaq̄ frēs: scȝ p mutuā charitatē hn̄tes fiduciā
in introitu etc. Ephe. 3. In quo habemus fiduciā et acces
sum in cōfidentia etc. Exoḋ. 15. Introduces eos et plan
tabis in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo
etc. ps. Letat⁹ sum in his q̄ dicta sunt mihi in domum
dn̄i ibim⁹. Et hoc p sanguinē xp̄i: q̄ hic ē sanguis noui
testamēti. i. noue ꝓmissionis: scȝ celestiū. Sȝ quō habea
mus fiduciā itroducēdi ondit: q̄ xp̄s p suū sanguinē
initiauit. i. inchoauit nouā viā. Mich. 2. Ascēdit pan
dens iter ante eos. Joā. 14. Si abiero et pparauero vo
bis locū etc. Esa. 35. Sancta via vocabiē et pollutus nō b
trāsibit p illā. Hec ē g via eundi in celuȝ et est noua: q̄
ante xp̄m nullus inuenit eā: q̄ nemo ascēdit in celū nisi
q descendit de celo. Jo. 3. Et iō qui vult ascēdere dȝ ip
si tāq̄ mēbrū capiti suo adherere. Apoc. 2. Uincēti da
bo edere de ligno vite q ē in paradiso dei mei. Et ca. 3°.
Et scribā sup eum nomē nouū et nomē ciuitatis noue
hierusalē: q̄. s. de nouo itroducitē. ¶ Semp viuētēȝ. i.
semp pseuerātē in quo apparuit ṽtus deitatis: q̄ sem
p viuit. Sȝ q̄ sit ista via ondit subdēs. Per velamen. i.
carnē suā. Sic̄ eniȝ sacerdos p veluȝ itrabat in sancta
sctōꝝ: ita si volum⁹ itrare sancta glie oportet itrare per 2
carneȝ xp̄i q̄ fuit velamē deitatis. Esa. 45. Uere tu es
deus abscōditus. Nō. n. sufficit fides de deitate si non
assit fides d̄ icarnatione. Joā. 14. Creditis in deuȝ et in
me credite. Uł p velamē. i. p carnē suā datā nob sub vela
mēto speciei panis i sacramēto. Nō. n. ꝓpōitur nob sub
specie ꝓpria ꝓpter horrorem et pp meritum fidei.
¶ Cōsequēter cōmendat dignitatē sacerdotis cū dic̄.
Et sacerdotem magnuȝ: qui scilicet nobis initiauit vi
am. Quasi dicat. Hn̄tes fiduciaȝ itrandi p sacerdotem
scȝ iesuȝ. ps. Tu es sacerdos in eternū. Qui dicitē ma
gnus: q̄ sacerdotiū ei⁹ nō ē tātū sup vnū populū sicut
aaron: sȝ sup domū dei: totā. s. ecclīaȝ militantē et trium 3
phantē. p̄ Thi. 3. Ut scias quō oporteat te cōuersari in
domo dei: q̄ ē ecclīa. Et dicit sup: q̄ moyses fuit fidelis
in oī domo tāq̄ famulus. Nūeri. 12. Sȝ xp̄s sup totā
domū sic̄ filius q est dn̄s oīum. Mat. vlt. Data ē mihi
oīs potestas in celo et in terra. De hoc etiā. supra. 3.
¶ Deide cū dic̄. (Accedamus etc.) ponit monitioneȝ
suam: vt scȝ ex quo talis et tātus ē fidelr est ei adheren
dū: qḋ fit tribus modis. s. per fidē: spem: et charitatē. p̄
Cor. 13. Nūc aūt manēt fides spes charitas. Primo g
monet ad ea q̄ sūt fidei. Scḋo ad ea q̄ sūt spei ibi. (Te
neamus spem.) Tertio ad ea q̄ sūt charitatis ibi. (Et
cōsideremus etc.) Sȝ q̄tū ad pmū duo sūt necessaria:
scȝ ipsa fides: quia sine fide impossibile est placere deo.
Et fidei sacramētum. Quātum ad pmū dicit. Acceda
mus ad ipsum cū vero nō ficto corde. quarti Reg. 20. et
Esa. 38. Memēto quomō ambulauerim corā te in veri
tate et in corde perfecto. Hoc aūt fit quādo opus cōcor 4
dat cordi. Accedamus etiā in plenitudine fidei. Infra.
11. Accedenteȝ ad deū oportet credere etc. Nec sufficit
qualiscūq̄ fides: sed requiritē fides plena: qḋ fit duob⁹
modis. s. et q̄tū ad māām fidei vt credanē oīa que ꝓpo
nunē ad credēdum et q̄ sit fides formata: qḋ est per
charitatē. Ro. 13. Plenitudo eniȝ legis ē dilectio. Quā
tum ad sacramētum fidei dr̄. Aspersi corda vr̄a. quod
alludit ei qḋ dicitē Nūm. 19. Ubi ponitē ritus vitule ru
fe: de cuius aqua aspergebatur mundādus die tertio:
sed die septimo alia aqua lauabatur corpus ei⁹ et vesti
menta. Per aspersionē aque vitule rufe figurabaē pas
sio xp̄i: q̄ die tertia. s. in fide trinitatis in baptismo mū
damur a peccatis. Et q̄tū ad hoc dicit. Aspersi corda 5
nō corpa. Infra. 12. Accessistis ad sāguinis aspersionē.
Aspersi g corda nō a tactu mortui sic̄ p aquā vitule ru
fe: sȝ a cōsciētia mala. ¶ De ablutiōe q̄ fiebat septima
die dic̄. Et abluti corp⁹ aq̄ munda. Nō. n. in baptismo
opatur tm̄ ṽtus passiōis: sȝ ēt īfūdūē in ipso dona spūs
sancti. Un̄ in septima die. i. in plenitudie donoꝝ spūs s
cti totus hō abluiē itus et extra ab oī peccato tā actua
li q̄ originali qḋ est q̄si corpale: q̄ aīa ipm ꝯtrahit per
vnionē ad carnē fedā. Dr̄ aūt specialiter aq̄ q̄ mūdat.
Act. 15. Fide purificās corda ipsoꝝ. Ezech. 36. Effūdā
sup vos aquaȝ mūdaȝ et mundabimini ab omnibus i
quinamētis vr̄is et ab vniuersis ydolis vr̄is mūdabo

c vos Zach.13. Erit fons patēs domui dauid ⁊ habitan
tibus hierl'm in ablutionē pctōꝝ ⁊ mēstruate. Tit.3°.
p lauacrū regenerationis ⁊ renouatōis spūscti. Et i hui⁹
signū sup xp̄z baptiçatū ōscēdit spūsscūs i corpali spē.
¶ Deīde cū dicit. (Teneamus spei nostre ⁊c̄.) pōit il-
lud qd ptinet ad spem. Et circa h facit duo. Prio enīz
hortatur ad spei certitudinē. Scdo subdit rōnē ibi. (Fi
des.n.est q̄ ⁊c̄.) Sciēdū est aūt q p fidē xp̄i daf nobis
spes salutis eterne ⁊ītroitus in celū. p̄ͤ Pet. p̄. Rege-
nerationis in spē viuā. Uñ dic̄. Teneamus: ⁊ nō dicit
spem: sz spei nr̄e cōfessionē qꝛ nō sufficit hr̄e spez in cor
de: sed ēt oportet cōfiteri ore. Rom.10. Corde creditur
2 ad iustitiā ore aūt cōfessio fit ad salutē. Itē oportet ꝯfi-
teri eā nō solū v̄bo sed ēt factis: ꝯtra quosdā de qbus.
Tit.p̄. Cōfitenf se nosce deū. factis aūt negāt. Fit autē
ista cōfessio p opera p que tendif ad res spatas. Apoc.
3. Tene qd habes ne alius accipiat coronā tuā. ¶ In
declinabile.i. vt ab ista cōfessiōe nō declinem⁹ neqꝫ per
ꝓspera neqꝫ p aduersa. p̄s. Declinantes aūt in obliga-
tōes adducet dñs cū opātibus iniqtatē. Esa.30. Hec ē
via ambulate in ea ⁊ nō declinetis, neqꝫ ad dexterā ne
qꝫ ad sinistrā. Et rō huius ē: qꝛ ille q ꝓmisit ē fidelis ⁊
3 iō mētiri nō pōt. p̄s. Fidelis dñs i oibus v̄bis suis. Deu
ter.32. Deus fidelis ⁊ absqꝫ vlla iniquitate.
¶ Cōsequēter cū dicit. (Et cōsideremus ⁊c̄.) pōit illō
qd ptinet ad charitatē: ⁊ circa h facit tria. Prio.n. facit
qd dictū est. Scdo remouet ꝯtrariū charitati ibi. (Nō
deserētes ⁊c̄.) Tertio assignat rōnē ex cōgruitate tpis
ibi. (Et tāto magis ⁊c̄.) Circa p̄m̄ sciēdū ē q licꝫ chari
tas pncipalr inhereat deo: tñ manifestaf p charitatem
ꝓximi. p̄ͤ Jo.4. Qui.n. nō diligit frēꝫ suuꝫ quē videt:
deū quē nō videt quō pōt diligere? g ad charitatē pti-
net q diligaf ꝓximus. Iō dic̄. Cōsiderem⁹ iuicē: vt lcꝫ
ea q̄ sūt ꝓximi sollicite faciam⁹. Eccl'ici.17. Et vnicui-
qꝫ mādauit de⁹ de ꝓximo suo: sed qꝛ aliq ea q̄ sunt ꝓ-
ximi cōsiderāt çelo inuidie: aliq v̄o çelo odij. Contra qs
dicif ꝓuerbioꝝ.24. Ne q̄ras impietateꝫ i domo iusti:
4 iō dicit. In ꝓuocatiōe charitatis.i. vt prouocemus eos
ad charitatē. Rom.11. Quādiu apl'us gētiū sum mīste
rium meuꝫ honorificabo si quō mō ad emulādū ꝓuo
cem carnē meā. ⁊ saluos faciā aliqs ex illis. Ista auteꝫ
ꝓuocatio ꝓcedit ex dilectione q̄ reqritur ad opus ex-
terius. p̄ͤ Jo.3. Nō diligamus v̄bo neqꝫ ligua sz ope ⁊
v̄itate. Sic̄.n. dicit Gregorius. Non est amor dei ocio
sus. Opaf.n. magna si est. Si auteꝫ opari renuit amor
nō ē. Probatio g dilectiōis exhibitio ē opis. Ideo sub
dit. Et bonoꝝ operū. Col.p̄. In omni opere bono fru
ctificātes. ¶ Deīde remouet ꝯ̄riū charitatis cū dic̄.
Nō deserētes ⁊c̄. Quia.n. charitas est amor: ꝓpriū au
tem amoris est vnire: qꝛ vt dic̄ Dionysius. Amor ē vis
vnitiua. Jo.17. Ut sint vnū sic̄ ⁊ nos vnum sum⁹: ⁊ co
5 gnoscat mūdus: qꝛ dilexi eos sic̄ ⁊ me dilexisti. Iō rece
dere abinuicē ē directe oppositū charitati. Et iō dicit.
Nō deserētes collectionē nr̄am: scꝫ ecclie quā aliq de-
serunt tripl'r: scꝫ pp psecutiōes apostatantes a fide. Et
amō isti significanf per illos de qbus dicif Jo.6. q abierunt
ē vis retro ⁊ iā cū illo nō ambulabāt. Mat.13. Facta tribula
vniti tiōe ⁊ psecutiōibus ꝓpter v̄bū ꝯtinue scandaliçātur.
ua Luc.8. Ad tempus credūt ⁊ in tpe tentatiōis recedūt.
amā Scdo mali plati q dimittūt oues i piculo. Jo.10. Mer
tiscū cenari⁹ fugit: qꝛ mercēnarius ē. Aliq v̄o ex supbia: qꝛ
ama cū possent eē vtiles ad regēdū cuꝫ nota supbie ab aliqs
to. se separāt. Jude.p̄. Hi sunt q segregāt se ab aliqs aiales
spm̄ n̄ hn̄tes. Quasi sub specie maioris psectionis. Et
forte tales erāt in tēpore illo: cōtra qs dr̄ p̄ͤ Cor.11. Si
quis v̄r cōtentiosus eē nos talem ꝯsuetudinē nō habe

m⁹ in ecclia dei. Sz qd debēt facere. Subdit. Sz ꝯsolā- d
tes. Q.d. Si videas q soci⁹ tu⁹ male se hꝫ nō dserās eū
sz ꝯsolare: n̄ sic̄ illi q dserūt collectionē d qb⁹ dic̄. Sic̄ ē
ꝯsuetudis qbusdā q vt dcm̄ ē forte erāt in illis diebus.
¶ Cōseq̄nter cū dic̄. (Et tāto magis ⁊c̄.) assignat cāꝫ
hui⁹. Possꝫ.n. aliqs dicere q̄re dbem⁹ nos i fide pficere:
qꝛ mot⁹ n̄alis q̄to plus accedit ad terminū magis īte-
dif. Ergo ē d violēto. Gr̄a āt iclinat i modū n̄ae. g qui
sūt i gr̄a q̄to plus accedūt ad finē plus debēt crescere.
Et iō ita dixit. Nō dserētes sic̄ qdaꝫ sz cōsolātes. Et h
tāto magis q̄to videritis appropinqn̄atē dic̄.i. termi-
nū. Rom.13. Nox precessit: dies aūt appropinquauit.
ꝓuer.4. Justorū semita quasi lux fulget ⁊ ꝓficit ⁊ cre- 2
scit vsqꝫ ad perfectum diem. ¶ Lectio III.

Olūtarie enim peccātibus no-
bis post acceptā noticiā verita Psal.
tis: iā nō reliqf ꝓ pctīs hostia: 9°.
terribilis āt quedā expectatio
iudicij ⁊ ignis emulatio. q̄ cōsumptura est Psal.
aduersarios. Irritā qs faciēs legē moysi 49°.
sine vlla miseratiōe duobus vl' trib⁹ testib⁹ Deu.
morif q̄nto magis putatis dteriora mereri 19.
supplicia qui filiū dei ꝯculcauerit: ⁊ sangui-
nē testamn̄ti pollutū duxerit in quo sctificat⁹
est. ⁊ spūi gr̄e ꝯtumeliā fecerit. Scim⁹.n. q
dixit: mihi vīdictā. ⁊ ego retribuā. Et iterū 3
qꝛ iudicabit dñs populum suum. Horren-
dum est icidere in manus dei viuentis.
¶ Supra apl's posita cōmēdatiōe excellētie sacerdo-
tij xp̄i ⁊ subiūcta admonitiōe vt illi⁹ sacerdotio adhe-
reāt p fidē ⁊ charitatē: hic ꝓbat monitōeꝫ suā p rōnē. 2.pa.
Et h fac dupl'r. Prio terrēdo. Scdo dmulcēdo ibi. (Re 6°.
mēorāmini aūt pristinos dies ⁊c̄.) Circa p̄mū duo fac:
qꝛ p̄ terret eos ad obseruādū monitiōeꝫ suā pp subtra
ctionē remedij. Scdo pp expectatiōeꝫ iudicij ibi. (Ter
ribilis aūt ⁊c̄.) Dic̄ g. Uolūtarie ⁊c̄. Qd dupl'r expōif.
Uno⁰ fꝫ Glo. q̄ v̄r facere dr̄iam iter peccare volētes ⁊
volūtarie: ita q volēs peccat: q q̄si passiōe duct⁹ ꝯsen 4
tit in pctm̄ de q an̄ nō cogitauit: volūtarie aūt q ex cer
ta malicia cui⁹ volūtas ꝓna ē ad peccādū. vt statiꝫ ce-
dat. Jere.8. Omnes cōuersi sunt ad cursum suū quasi
equus vadēs ipetu ad pliuꝫ: nec postea penitet. ꝓuer.
2. Letanf cuꝫ malefecerit ⁊ exultāt in rebus pessimis.
Ergo volūtarie peccātibus.i. in volūtate peccādi pma
nētibus. Et exaggerādo subdit. Post acceptā noticiā
v̄itatis. 2ͤ Pe.2. Meli⁹ erat illis viā iustitie non agno
scere q̄ post agnitionē retrorsuꝫ cōuerti. ¶ Itē nō reli
quif hostia ꝓ pctīs.i. hostia quā xp̄s obtulit ꝓ remis-
siōe pctōꝝ nō est nobis vtilis qꝛ illis dimittūf peccata
q de ipsis penitēt. Mat.26. Hic ē sanguis noui testam̄
ti q ꝓ multis effundetur.s. efficaciter: sed de malis dr̄ 5
Esa.49. In vacuū laboraui sine cā ⁊ vane fortitudinē
meā ꝯsumpsi. Jere.6. Frustra ꝯflauit cōflator: malicie
ei⁹ nō sunt cōsumpte. Sz meli⁹ pōt dici ⁊ fm itētioneꝫ
apl'i: qꝛ fm Aug. liberū arbi. hꝫ m'tiplicē statū: qꝛ i sta
tu n̄ae lapse anteq̄ reparef p grāꝫ ē in ptāte nr̄a pecca
re mortal'r vl' nō peccare: ⁊ h pp pconceptionē finis ⁊
bitū iclinātē. Qd quidē verū est fm magnū tēpus: sed
per aliquam moram si operetur ex premeditatiōe pōt
vitare hoc peccatū vel illud. Sed postq̄ per gratiam
reparatus omnino i ptāte eius ē vitare peccatū morta
le: ⁊ ēt veniale in particulari: nō āt oino i vniuersali: ⁊

a hoc est ꝓpter auxiliū grē saluātis. Et ideo dr̄. Nobis
peccantibus volūtarie post acceptā noticiā veritatis.i.
post acceptā grāz ꝑ quā habet̄ noticia pctī: q: ante no
ticiā pctī pctm̄ nr̄m a deo nobis non iputat̄: vn̄ q̄si dr̄
ipm̄ ignorare: q: nō imputat nobis. Sz post iā nō ē ꝓ
pctis hostia: ante.n. reparationē q̄ facta est per xp̄z re
linquebatur hostia ista que expectabat̄: sed nunc iam
non expectatur alia mors eius: ita nec post baptismū
semel acceptum expectatur alius baptismus.
¶ Deīde cū dr̄.(Terribilis aūt ⁊c.) deterret expecta
tionē diuini iudicij. Et circa h̄ facit duo. Primo.n. ter
ret. Scd̄o subdit rōnē ibi.(Irritam qs faciēs ⁊c.) Sic
ḡ dictū ē q̄ nō relinqt̄ vltra hostia. Quid ḡ: Illud qd̄
2 sup:a dictū est.9.ca., q̄ post mortem ē iudiciū. Job.19.
Scitote ēē iudiciū. Istius iudicij expectatio est valde
terribilis: tū ꝓp cōsciāz pctōꝝ. Jac.3. In multis offen
dim⁹ oēs: tum ēt ꝓpter iperfectionem iusticiaꝝ nr̄aꝝ.
Esa.64. Iustitie nostre q̄si pānus mēstruate. Ps. A iu
dicijs tuis timui. Abachuc.3. Audiui ⁊ pturbat⁹ ē vē
ter me⁹. Est ēt afflictiua. Vn̄ dr̄. Et ignis emulatio.i.
pena ignis q̄ isligit ex zelo ⁊ emulatiōe diue iustitie.
Exo.20°. Ego sū de⁹ deus tuus fortis zelotes ⁊c. Zel⁹
aūt ē amor spōsi. Sic ḡ sponsus n̄ parcit sponse male:
sic nec de⁹ aīe peccatrici. Prouer.6. Zelus ⁊ furor viri nō
parcet ī die vīdicte ⁊c. ¶ Seqt̄. Que cōsūptura ē ad
3 uersarios. Ps. Ignis aū ipm̄ p̄cedet ⁊ īflammabit ī cir
cuitu inimicos ei⁹: q: ignis q̄ p̄cedet faciē iudeis corpa
viuētiū īcinerabit ⁊ reprobos ōtrudet ī ifernū ⁊ corpa
eoꝝ ꝯsumet n̄ totalr̄ cōsumēdo s̄z ī ꝑpetuū cruciādo.
¶ Cōsequēter cū dr̄.(Irritā qs faciens ⁊c.) ꝓbat qd̄
dixerat d̄ terrore iudicij: ⁊ p̄mo per locū a miori. Scd̄o
per auc̄ratem ibi.(Scim⁹ aūt illā ⁊c.) Primū accipit
ex lege. Tāto.n. aliqs est reus maioris pene q̄to rem
magis sacrā cōtemnit. Cū ḡ vetus testamētū nō sit ita
scm̄ sic nouū ⁊ trāsgressor illius grauissime puniebat̄.
Ergo transgressor noui lōge grauius dz puniri. Circa
istud argumētū duo facit. Primo.n. pōit istud qd̄ fiebat
in veteri. Scd̄o illud qd̄ fiendū ē in nouo ibi.(Quāto
4 magis ⁊c.) Quātū ad vetus pōit culpā ⁊ penam. Cul
pam cum dicit. Irritā qs faciens legē moysi. Irritum
dr̄ qd̄ nō sortit̄ debitū finē. Lex aūt nō solū vetus: sed
etiā q̄libet dat̄ vt inducat hoīes ad v̄tutem ⁊ faciat ab
stinētes a vitijs. Et iō qui trāsgredit̄ legē ⁊ vacat vitijs
q̄ntū est in se legem irritā facit. Mat.15. Irritū fecistis
mādatū dei ꝓpter traditiōes vr̄as. Gen̄.17. Masculus
cuius ꝑputij caro circūcisa nō fuerit peribit de populo
suo. q: pactū meum irritum fecit. Et penā ostēdit cū
dicit. Sine vlla miseratiōe ⁊c. Et ista pena ē valde gra
uis: q: isligit mortē. Vn̄ dr̄. Moritur. Exod.22. Ma
leficos nō patieris viuere. Itē q: irrimissibilis. Vn̄ dr̄.
Sine vlla miseratiōe. Deute.19. Morieť nec miserebe
ris ei⁹. Sz nūqd lex dei excludit misericordiā. Cōstat
5 q̄ nō. Osee.6. Misericordiā volui ⁊ nō sacrificiū. Rn̄deo dōz
est q̄ differūt misericordia clemētia ⁊ venia. q: miseri
cordia est qn̄ homo ex quadā passione cordis ⁊ animi
mouet̄ ad remittendū penam: ⁊ hoc aliqn̄ est cōtra iu
stitiā: ⁊ istā ꝓhibet. Venia aūt est qn̄ ꝓpter aliquā vti
litatē publicā remittit aliqd de pena d̄bita. Clemētia ē
qn̄ nō solū de pena aliqd remittit sed etiam de culpa re
missius iudicat. Ista duo nō ꝓhibet̄ s̄z misericordia p̄
mo mō dicta: q: est cōtra iustitiā ⁊ īducit dissolutionē.
Morit̄ ḡ. ⁊ hoc duob⁹ vel trib⁹ testibus supple cōui
ctus. Deutero.17. In ore duoꝝ vel triū testiū stat oē
v̄bū. Cā aūt q̄re lex numeꝝ testiū determiat s̄z Aug.
est vt ꝑ hoc designet̄ imobilitas v̄itatis q̄ ē in sacta tri
nitate. Nec refert si nominēt̄ due ꝑsone vl̄ tres: q: sem

p in duab⁹ itelligit̄ tertia.i. spūssctūs q̄ ē nexus amboꝝ. b
Ista rō mystica est: s̄z lr̄alis ē vt q: in iudicio vnus affir
mat alter negat nō plus credēdū est vni q̄z alteri. Mul
titudini aūt est credendū. Ois aūt multitudo cōplet̄
numero ternario. Et ideo sufficit q̄ sint duo cum ac
cusante: sed tertius superadditur ex abundanti.
¶ Deīde cū dicit.(Quāto magis ⁊c.) ponit̄ id qd̄ spe
ctat ad nouū testamētū. Et p̄ ponit penā. Scd̄o culpā
ibi.(Qui filiū dei ⁊c̄.) Quātū ad penā dr̄. Quāto ma
gis putatis deteriora mereri supplicia. Q: n. in nouo
testo ꝑ xp̄z p̄dicatū ē. Jō peccās in ipso grauius puit̄.
2 Mat.xi. Veruītn̄ dico vobis q̄ tyro ⁊ sydoni remissius
erit q̄z vobis in die iudicij. Sz nūqd plus puni t̄ pctōr
xp̄ian⁹ q̄z ifidelis: Q: si sic melius esset q̄ oēs essent ī
fideles. Rn̄deo dōm est q̄ aliud est de illis q̄ fidē ptem
nunt: q: isti ꝓprie sunt cōtemptores. Aliud de illis qui
ex ignorātia fidē nō ānūciatā nō tenēt: ⁊ talibus pctm̄
infidelitatis nō imputat̄. Sed qui fidē ānunciatā cō
temnit grauius punit̄: q: peccatū ifidelitatis maximū
est. Si ergo comparemus iudeū ⁊ xp̄ianū qui nō cō
tēnit ⁊ vterq̄ sit adulter tunc grauius puniet̄ xp̄ianus
q̄z iudeus: q: nō solū pro adulterio: sed ēt q: magis in
gratus est. Sz nūquid vl̄r verum est q̄ semꝑ idē pctm̄
in specie grauius punit̄ in maiori: Rn̄deo dōm est q̄
dupl̄r peccatur. Vno modo ex surreptione. Et sic quā
3 to aliquis dat se operibus diuinis: si ex surreptiōe pec
cat minus punit̄ secūdū Paralip.30. Dn̄s bonus pro
piciabitur cōuictis qui in toto corde requirūt deum
patrum suorū. Ps. Cū ceciderit non collidetur. Sz si
ex cōtemptu magis peccat: q: cū sit in statu altiori ma
gis ptemnit. Et de talibus loquit̄ hic qui sunt magis
īgrati. ¶ Quātū v̄o ad culpā dicit. Qui filium dī ⁊c.
Sciēdū vero est q̄ apostolus grauitatē culpe eoꝝ q̄
peccāt in nouo testamēto ostēdit ex beneficijs nobis a
deo in illo collatis. Deus aūt nobis dedit quicqd ma
ximū ⁊ p̄ciosum habebat scz filium suū vnigenitum. 2⁰
Pet. p̄mo. Per quē maxia nobis ⁊ preciosa promissa
dōauit ⁊c. Dedit etiā de spūscō. Joel.2. Effundā de spū
meo super omnē carnē. Rom.5. Charitas dei diffusa
est in cordibus nr̄is per spūm sanctū qui datus est no
4 bis. Ingratitudo aūt sup tātis bn̄ficijs aggrauat pec
catū. Circa īgratitudinē v̄o sup datione filij duo cō
siderāda sunt ac pōderāda: scz mysterium īcarnatiōis:
in qua datus ē nobis. Esa.9. Et sacramētū passionis ī
qua ꝓ nobis se obtulit. Supra.9. Sāguis xp̄i qui per
spūm scūm semetipsum obtulit īmaculatū deo ⁊c. Et
iō q̄ntū ad p̄m̄ dicit. Qui filiū dei: scz pro nobis īcarna
tū cōculcauerit.i. vilipēderit: scz nō credendo q̄ fides
filij dei sit sufficiēs ad salutē: sic illi q̄ legalia s̄uabant.
Gal.3. Ante quorū oculos xp̄s proscriptus ē. Itē non
obediēdo ei⁹ mādatis nec viuēdo s̄m doctrinā ei⁹. Pri
mi Reg.10. Qui autē cōtemnūt me erunt ignobiles.
¶ Quātū ad secūdū dr̄. Et sanguinē testamēti.i. xp̄i
5 sanguinē cōfirmatiuū noui testamēti. Matth.26. Hic
ē sanguis me⁹ noui testamēti ⁊c. Pollutū duxerit.i. re
putauerit pollutū: vt.s. nō possit mūdari sic pollutus
fuisse n̄ mūdat. Ecclesiastici.34. Ab imūdo qd mūdabit̄:
Quasi di. Nihil scz s̄z q̄ mūdatio tātū fiebat ꝑ sangui
nē aialiū. Itē pollutū cū dr̄. Qui ī v̄tute ei⁹ in baptis
mo ablutus peccat redeūdo ad vomitū. Apoca.p̄. Di
lexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nr̄is in sanguie suo. Et
iō dicit. In q̄ sanctificatus ē.i. ꝑ quē sanctificatus est.i.
Cor.6. Abluti estis sanctificati estis in nomine dn̄i nr̄i
iesu xp̄i. Itē q̄ peccat post alia sacramēta. Malach. pri
mo. In oī loco offertur oblatio mūda noī meo: q: ma
gnū ē nomē meū in gētib⁹. Itē aggrauat̄ pctm̄ ex cōtē

Fides ānunciataz ptemnētes plus peccāt q̄ ignorātes

c ptu spūssancti. Et ideo dic̄ Et spūi grē iniuriā fecerit
.i. cōtumeliā. Quā facit q nō credit ꝙ gratia spūssan
cti data per xp̄m. Jo.14. Rogabo patrē ⁊ aliū paracly-
tū dabit vob̄. sufficiat ad salutē siue legalib⁹: vt. s. remis
sionē pctōꝝ ascribat obseruātijs legis. Ul̄ ꝯculcat xp̄z
q libere absq̧ timore peccati: sanguinē xp̄i polluit q eo
īdigne cōmunicat spūi gratie dato. Ephe.2. Donū.n.
dei est ⁊ nō ex opibus: iniuriā facit: q xp̄m per pctm̄ a
se abijcit. Sap̄. pmo. Corripieẛ .i. expelleẛ a superueniē
te iniquitate. Ephe.4. Nolite cōtristare spm̄scm̄ dei. p̄
me Thes̄.5. Spiritum nolite extinguere.
¶ Deide cū dicit. (Scimus eniz q̄ dixit ⁊c̄.) pbat qd̄
2 dixit p auctates. Et circa h̄ facit duo. Pmo enim pbat
ponēdo auctates. Scd̄o cōcludit ex eis ibi. (horrēdū
est ⁊c̄.) Dicit ḡ. Scimus illū qui dixit. Deuterono.32.
s̄m aliaz litteraz. Mihi vindictā supple seruate. Litte
ra nr̄a h̄z. Mea est vltio. Et nūq̄d reddes? imo ⁊ ego
retribuam. Sz cōtra. Si soli deo seruaẛ vindicta quaꝛ
iudices vindicāt? Rn̄deo ad h̄ rn̄det apostolus. Rom̄.
13. ꝙ iudex est minister dei. Un̄ non iudicat ꝓpria au
ctoritate ſz dei. ¶ Scd̄a auctoritas est ibidē. Judicabit
dn̄s pplm̄ suuz. Si suum ḡ multo magis inimicos. p̄ᵉ
3 Pet.4. Si iustus vix saluabiẛ impius ⁊ peccator vbi
parebit? Ul̄ pplm̄ suū .i. q fidē suā nō cōtemnūt: q: ifi-
deles dānabūẛ ⁊ nō iudicabunẛ iudicio discussiōis. Jn
iudicio enim vt dic̄ Grego. q̄ttuor erūt ordines. Qui-
dā q nō iudicabūẛ ſz saluabunẛ. s. apostoli ⁊ apostolici
viri. Quidā q iudicabunẛ ⁊ saluabunẛ vt mediocriter
boni. Quidā q iudicabunẛ ⁊ dānabūẛ vt mali fideles.
Quidā q nō iudicabūẛ ⁊ damnabūẛ vt oēs infideles.
¶ Deide cū dicit. (Horrēdū est ⁊c̄.) ponit cōclusiōez.
ex quo.n. vindicta reseruāda ē deo: q iudicabit pplz. In
tum horrendū est icidere in manus dei viuētis. Quā-
to.n. iudex iustior ⁊ fortior est: tāto magis timendum
est. ps. Deus iudex iustus ⁊ fortis. Ergo horrēdū est i
cidere in manus eius. Dan̄.13. Melius est mihi absq̧
ope icidere in manus vr̄as. Eccl̄ici.2. Si piniaz nō ege
rim⁹ icidem⁹ in man⁹ dn̄i ⁊ nō i manus hoīz. Sz cō-
4 tra. scd̄i Reg. vlti. Dauid tanq̄ melius p̄elegit icide-
re in manus dei. Rn̄deo dōm est ꝙ hō peccat offēden
do hoīem ⁊ offendēdo deū. Meli⁹ aūt ē icidere in ma-
nus hoīs offendēdo ip̄m q̄z in manus dei ip̄m offendē
do. Uel dōm est ꝙ melius est peccātē ⁊ cōtemnentem
icidere in manus hoīs: peccātē ꝟo ſz pniētē in man⁹
dī. Et sic elegit Dauid. Ul̄ dōm ē ꝙ vsq̧ ad iudiciū nō
est horrēdū in man⁹ dei icidere q iudicat misericordi-
ter q̄diu est p̄r mīarū: ſz post iudiciū horrēdū est inci-
dere in manus dei quādo sicut deus vltionū iustitias
iudicabit. Modo.n. sic circūdat⁹ īfirmitate quā aliq̄n
expertus est ex compassione misericorditer iudicat.

¶ Lectio. IIII.

5 Rememoramini autē pristinos
dies in q̄bus illuminati magnū
certame sustinuistis passionuz:
⁊ in altero q̄dem opprobrijs ⁊
tribulatiōibus speculū facti: i altero āt socij
taliū cōuersātiū effecti. Nā ⁊ vinctis cōpassi
Luc. 21° ca. estis: ⁊ rapinam bonoꝝ vr̄oꝝ cum gaudio
suscepistis cognoscētes vos h̄re meliorē ⁊
manētē subam. Nolite itaq̧ amittere cōfi-
dētiā vr̄az: q̄ magnā h̄z remunerationem.
Patiētia eniz vob̄ necessaria ē: vt volūtatē
dei facientes reportetis promissiōez. Adhuc
eniz modicū aliquātulūq̧ q vēturus ē veni d
et ⁊ nō tardabit: Iustus aūt meus ex fide vi
uit: ꝙ si subtraxerit se: nō placebit aīe mee. Abac.
Nos aūt nō sum⁹ subtractiōis filij in perdi 2°.
tionem sed fidei in acquisitionem anime.
¶ Supra apl̄us monuit ad inherēdū christo per fidē Isa.
spez ⁊ charitatē qd̄ idurit p rōnes terrētes: hic pōit rō 5°.
nes demulcētes sic̄ bonus medicus post q̄z secuit pōit
vnctiones lenientes. Inter oīa.n. cōmendatio de bene
gestis est vnū qd̄ maxime ꝓuocat ad bonū icepū cōti
nuandū. Uirtus.n. laudata crescit in imensum: ⁊ imē
suz glīe calcar h̄z. Et circa h̄ facit duo. Pmo enim cō-
memorat eis bona q̄ fecerant. Scd̄o hortaẛ ad implen 2
dū qd̄ restat ibi. (Nolite itaq̧ omittere ⁊c.) Circa pmū
tria facit. Pmo.n. in generali cōmemorat tribulatiōes
quas pro fide passi sunt. Scd̄o describit tribulationuz
modos ibi. (Et in altero ⁊c.) Tertio expōit eas i spāli
ibi. (Nā ⁊ vinctis ⁊c.) Q: ḡ ex bn̄ gestis hō exercitaẛ
ad melius aliq̄n sicut ex malis ecōtrario desperat de
seipso: iō recitat bona eoꝝ dicēs. Rememoramini. Je-
re.2. Recordatus sū tui .i. bonoꝝ q̄ egisti. ¶ Dies pri
stinos .i. p̄mordia cōuersiōis vr̄e: in q̄bus illuminati p
fidē q̄ illuminat aīam. Act.15. Fide purificās corda eo
rū. Esa.60. Surge illuminare hierl̄m. Hoc aūt ē p fidez
xp̄i. Ephe.3. Habitare xp̄m p fidē in cordibus vr̄is. Luc.
p. Illuminare his q i tenebris ⁊ in vmbra mortis sedēt.
Primū.n. lum̄ aīe ē fides. ¶ Sustinuistis magnū cer
tamē passiōis .i. magnas passiōes ꝯ vos certantes vob̄ 3
illatas ab his q xp̄m p̄seq̄banẛ in vob̄. Act.9. Saule
saule quid me p̄sequeris .i. me in mēbris meis: q: vt di
cit Augu. in s̄mone sup ꝟbo isto. Mēbris in terra po
sitis caput de celo clamat. Sap̄.10. Certamē forte dedit
illi vt vinceret. 2ᵉ Thi.4. Certaui bonū certamē fidei.
Sic̄.n. dr̄ Act.8. Facta ē p̄secutio magna in eccl̄ia post
mortem stephani p̄ᵉ Thes̄.2. Uos.n. imitatores facti
estis eccl̄iarū dei q̄ sunt in iudea: q̄m eadē passi estis ⁊
vos a cōtribulibus vr̄is sicut ⁊ ipsi a iudeis ⁊c. Si ḡ a
p̄ncipio icepistis sustinere vitupabile eēt mō deficere.
¶ Cōsequēter cū dic̄. (Et in altero q̄dē ⁊c.) on̄dit que
fuerint ille tribulatiōes. Dupl̄r.n. patitur aliq̄s. s. ⁊ in 4
se tribulationē sustinēdo ⁊ in alio aliene tribulatiōi cō
patiēdo. Utroq̧ aūt mō illi passi sunt. Quātuz ad p̄ᵐ
dicit. In altero .i. q̄tū ad vos facti estis spectaculū qd̄
grauissimū est sapiēti. Q: enim vnus fatu⁹ irrideẛ nō
est graue: ēt si multa tribulatio iferaẛ: sapiēti ꝟo graue
ē: ſz si tribuleẛ ⁊ irrideatur a tribulāte: hoc grauissimū
ē. In hoc ḡ on̄dit magnitudinē afflictiōis ipsoꝝ: q: fa
cti erāt spectaculū .i. q: nullus eis ꝯpatiebaẛ: imo ma-
gis cōgaudebāt in afflictiōib⁹ ipoꝝ. s. i opprobrijs. ps.
Opprobria exprobrātiū tibi ceciderunt sup me. ¶ Et
tribulatiōib⁹. ps. Multe tribulatiōes iustorū. p̄ᵉ Cor.
4. Spectaculū facti sumus mūdo. s. ad irrisionē: ⁊ āge
lis ad ꝯgratulationē ⁊ hoīb⁹. s. rōne vtētib⁹ ad imitatio
nē. Quātū ad 2ᵐ dic̄ ꝙ i altero effecti sūt socij taliū ꝯuer 5
santiū .i. eoꝝ q talia patiebanẛ: ⁊ h̄ p cōpassionē ⁊ per
subministrationē. Ro.12. Necītatib⁹ scoꝝ cōicātes.
¶ Deīd cū dic̄. (Nā ⁊ vinctis ⁊c̄.) Expōit qd̄ dixerat:
⁊ p̄ q̄tū ad 2ᵐ. s. quō sunt ꝯpassi. Inter iudeos.n. mlti
erāt victi sic̄ ꝯ paulo dr̄. Act.8. ꝙ deuastabat eccl̄iā tra
dēs i custodiā viros ⁊ mlieres. Istis ꝯpassi sūt mistrā-
do necīa. mat.25. In carcerē erā ⁊ venistis ad me. Quā
tū ad p̄ᵐ dic̄. Et rapinā bonoꝝ vr̄oꝝ. s. p hac cā scā: q:
. s. victi] mistrabāt. Cū gaudio suscepistis. Jac. p. Oē gau
diū existiate frēs ⁊c. Act.5. Ibāt apl̄i gaudētes ⁊c. Sz
quare cuz gaudio. Nūquid amāde sunt tribulatiōes?
Certe

a Certe nō: qz dicit Augu. Tolerari iubeo eas nō amari. Rñ° dōm ē qd nō amant pp se sed pp aliud: ₇ sic isti amabāt eas. Uñ subdit. Cognoscentes vos hr̄e meliorē ₇ manētē subam. i. alias diuitias pncipaliores q̄ augent ex subtractiōe istar̄ qbus dñr meliores. Tpales .n. vane sunt qz sunt i his q̄ sunt ifra hoiez: spūaliores aūt in ipso deo. s. in fruitiōe dei. Esa. 33. Diuitie salutis sapia ₇ scia timor dñi ipse thesaurus eius. Jtē sunt manētes: qz iste deficiūt in se: ₇ auferri pñt. illevō ñ. Mat. 6. Nolite thesaurizare vobis thesauros i terra vbi erugo ₇ tinea demolif: ₇ vbi fures effodiunt ₇ furanf ₇c̄. ℭ Deinde cū dicit. (Nolite itaqz ₇c̄.) Oñdit qd eis restat faciēdū. Cōfidētiā acceptā ex bonis opibus cōseruare. Et circa h facit tria. Pmo .n. ponit mōitionē. Scdo

2 docet modū monitionē seruādi ibi. (Patiētia .n. vobis ₇c̄.) Tertio pbat p auc̄tatē ibi. (Adhuc .n. modicum ₇c̄.) Dicit ḡ. Ex quo tot bona in pmordijs cōuersatiōis vr̄e opati estis ex qbus multā cōfidētiā dētis hr̄e apud deū nolite itaqz amittere cōfidētiā vr̄az: qd pfecto seqretur si a bonis desisteretis q̄ magnā hñt remuneratiōez. Mat. 5. Gaudete in illa die ₇ exultate: qm̄ merces vr̄a copiosa est in celis. Geñ. 15. Ego ptector tu° sum ₇ merces tua magna nimis. ℭ Modus seruādi ē patientia. Uñ dicit. Patiētia .n. vobis nec̄ia est. Sicut aūt māsuetudo est moderatiua ire ita patiētia ponit modū i tristi

3 tijs: vt. s. nō excedāt modū rōnis. Cōtingit āt aliqñ tristitia ex malis illatis: aliqñ vo ex bonis dilatis. puer. 13. Spes q̄ differf affligit aiam. Quātū aūt ad pm̄ ppe dr̄ patientia: sed q̄tū ad 2m dr̄ longanimitas: sed hic accipif patiētia p vtroqz: ₇ q̄tū ad sufferentiā maloz: ₇ q̄tū ad lōganimitatē bonoz dilatoz. Dicit ḡ: qz q̄tū ad vtrūqz patiētia nobis necessaria. puer. 16. Melior ē patiēs forti viro. Luc. 21. Jn patientia vr̄a possidebitis aias vr̄as. Ja. 1. Patiētia opus pfectū hz. Et ad qd est nec̄ia? Ut voluntatē dei faciētes reportetis repromissionē. i. implētes volūtatē dei. s. volūtatez signi. Sic .n. aliqñ accipif volūtas dei i scriptura. ps. Ministri eius q faciitis volūtatē eius. Et sic reportabitis pmissionē. i. rez

4 pmissam q̄ opantibus daf. Mat. 20. Uoca operarios ₇ redde illis mercedē suā. Lu. 21. Jn patiētia vr̄a possidebitis aias vr̄as. Mat. 24. Qui pseuerauerit vsqz i finē hic saluus erit. Jere. 18. Repēte loqr aduersus gentē ₇ aduersus regnū vt eradicē ₇ dispdā illud ₇c̄. ℭ Deinde cū dicit. (Adhuc aūt modicuz ₇c̄.) pbat qd dixit p auctoritatē. Et circa hoc facit duo. Primo .n. ponit esse. Scdo applicat ad ppositū ibi. (Nos āt nō sum° ₇c̄.) Prima in tres. Primo .n. pponit primū aduentū remunerationis. Scdo oñdit cōdōne remuneratiōis ibi. (Justus aūt meus ₇c̄.) Tertio dclarat piculū ne pdat remuneratio ibi. (Qz si subtraxerit se ₇c̄.) Circa pm̄ sciendū est qz auctoritas ista sumpta vr̄ de abachuc. 2. tñ

5 pn̄m sumptū est de aggeo. 2. ca. Qd iō forte fecit qz vtrūqz itellexit d eodē aduētu. Abac. ii. sic dixit. Adhuc visus pcul. Aggeus aūt. Adhuc modicū. Et iō vtif verbis vnius q̄si verbis alterius. Uel melius qz aplo loquit p tpe suo. s. post incarnationē ₇ resurrectionez a q̄ minus restat vsqz ad iudiciū q̄z a tpe pphe. Et iō magis vtif vbo aggei q̄tū ad pn̄m: tñ in fine auctoritas cōcordāt. Uel ēt qz loqf quasi ex seipso cui nō min° credēdū est q̄z pphe. Est aūt duplex aduētus dñi s̄m duplex

aduē t° dñi est du plex. iudiciū. Unus gñalis. s. in fine i vlī iudicio. Ali° spalis in morte vniuscuiusqz. Quātū ḡ ad vtrunqz dicit. Adhuc modicū: q̄tum ad breuitatē tpis. Et qdē q̄tū ad pm̄ ₇ si multū sit q̄tū ad tractū tpis ₇ quo ad nos: breue tñ est q̄tum ad eternitatē. ps. Mille ani añ oculos tuos tāq̄z dies hesterna q̄ pteriit. Apoc. viii. Ecce venio cito. Sed q̄tum ad spālem q est in morte: de quo

b Jo. 14. Jterū veniā ₇ accipiā vos ad meipm nō multuz refert: vtrū sit paz vel multū: qz talis erit vnusqsqz in iudicio q̄lis exibit. Et iō studēdū est vt in morte appareamus boni: quia vbi te inuenero ibi te iudicabo. Et iō dicit modicū ₇ aliq̄tulū: qz tribulatiōes nō sūt multum magne durationē: qz si multū pmunt interimūt: si vero paz pmūt nō cito finiunf. 2. Cor. 4. Jd .n. qd in pñti est tribulationis momentaneū ₇ leue supra modū opaf in nobis eternū glorie pōdus. Ueniet ḡ cito siue in morte siue in iudicio. Jac. 5. Ecce iudex añ ianuā assistit. ℭ Qui sunt ēt remunerādi oñdit cū subdit. Justus aūt meus ex fide viuit. Hec eadē auc̄itas hr̄ Ro. 1. ₇ Gal. 3. Solis aūt iustis debef remuneratio. ps. Sa

2 lus aūt iustoz a dño. Est aūt duplex iustitia. Una q̄ad hūanū iudiciū. Ro. 10. Jgnorātes dei iustitiā ₇ suā q̄rētes statuere. Alia quo ad diuinū. Lu. 1. Erāt aūt iusti añ deū. Istā aūt iustitiā reqrit deus. Et iō dicit. Just° me° .i. iustitia q̄ ad me ordinaf. i. q est mihi iustus ₇ pp me. Illud aūt p qd hō iustificaf est fides. Ro. 3. Justitia dei est p fidē iesu xp̄i. Cuius rō est: qz p h est hō iustus qz ordinaf ad deū: illud aūt per qd pmo ordinaf in deuz est fides; ₇ ideo dicit. Justus meus ex fide infra. ii. Accedentē ad deū: opz credere. Nec solū per fidem iustitia: sed ēt per fidem iustificatus viuit. Sicut .n. p aiam viuit corpus: ita aia per deū. Uñ sicut per illud per qd pmo viuif aia corpori viuit corpus: ita p id per qd pmo

3 viuif deus aie viuit aia: h āt est fides: qz fides ē pm̄ in vita spūali. Esa. 7. Si nō credideritis non permanebitis sicut domus non permanet destructo fundamēto. Gala. 2. Qz aūt nūc viuo i carne i fide viuo filij dei. Fides aūt si nō est formata charitate mortua est. Et iō nō viuificat aiam sine charitate. Gal. 5. Fides q̄ p charitatē operaf. pme Joā. 3. Nos scimus qz translati sumus de morte ad vitā: qm̄ diligimus. Rex iustus meus ex fide viuit. i. apud me reputatur ₇ habet vitam glorie sine actuali passione si non datur oportunitas patiendi. ℭ Deide cū dic̄. (Qz si subtraxerit se ₇c̄.) Oñdit periculū iminēs nō pmanentū iustitia fidei. Qz .n. i ptāte

4 hñtis fidē est ipsam pdere vel seruare: iō dic̄. Si subtraxerit se. s. a fide ₇ a iustitia nō placebit aie mee. Lr̄a nr̄a hz. Non erit recta aia eius. Est ēt idē sensus. Dic̄ hierony. qz vbicūqz aūr scriptū est i hebreo q̄z i septuaginta aplo vtif. sicut didicē a gamaliele ad cuius pedes didicē legē. Nō placebit ergo aie mee. i. voluntati mee. Uolūtas .n. dei dz esse regula actionū nostrarum. Qui ergo non concordat voluntati dei non est recta aia eius. ℭ Deide cū dic̄. (Nos aūt nō sum° ₇c̄.) Adaptat ad ppositū. Quasi .d. Sic erit his q se fidei subtrahunt. Sed nos nō sumus filij subtractionis i pditionē. Ille dr̄ filius alicuius qd i ipso dñatur. Et sic dr̄ aliqs fili° mortis. s. i quo dñatur illud per qd a deo reprobatur.

5 Canonica iude. Hi sunt q segregant semetipsos aiales spūm non hñtes. Jn pditione. s. aie. ps. Perdidisti oēs q fornicanf abs te. ps. Et iter impioz um peribit. Sed filij dei renati i xp̄o p fidez i acqsitionem. i. i salutem aie. Qui .n. mandata dei custodit: saluat aiam suā. Mat. 19. Si vis ad vitam igredi serua mandata. pme Thes. 5. Non sumus filij noctis neqz tenebrarum. Ergo nō deficiamus a fide.

Cap. XI.

Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium. 2° 2e. q. 4° ar. p.

ℭ Supra aplo multiplr oñdit excellentiā xp̄i pferēs ipum angelis Moysi ₇

c aaron: et monuit coniungi ipsi xpo: que coniunctio: quia principue et inchoatiue fit per fidem. Eph. 3. Habitare xpm per fidem in cordibus vestris. Ideo apostolus procedit ad commendationem fidei. Et circa hoc facit tria. Primo enim describit fidem. Secundo ponit exempla diuersa de ipsa ibi. (In hoc enim.) Tertio hortatur ad ea que sunt fidei. 12. ca. ibi. (Ideoque vos tantam etc.) Diffinitionem fidei ponit complete quidem sed obscure.

Diffinitio fidei. Unde sciendum est quod volens perfecte diffinire virtutem aliquam oportet quod tangat materiam eius propriam circa quam est et finem eius: quia habitus cognoscitur per actum et actus per obiectum. Et ideo oportet tangere actum et ordinem ad obiectum et finem. Sicut volens diffinire fortitudinem oportet tangere propriam eius materiam circa quam est scilicet timores et audacias et finem scilicet bonum reipublice vt dicatur

2 quod fortitudo est virtus moderatiua illorum propter bonum reipublice. Cum autem fides virtus theologica habeat idem pro obiecto et fine scilicet deum. Primo ergo ponit ordinem et finem. Secundo materiam propriam ibi (Argumentum non apparentium). ¶ Sciendum vero est quod

Fidei actus ē credere. actus fidei est credere qui est actus intellectus determinati ad vnum ex imperio voluntatis. Unde credere est cum assensu aliquid cogitare: vt dicit Aug. in lib. de predestinatione sanctorum. Et ideo obiectum fidei et finis voluntatis oportet sibi correspondere. Ueritas autem prima est obiectum fidei: in qua quidem consistit finis voluntatis scilicet beatitudo que differenter est in via et in patria: quia in via veritas prima non est habita: et per consequens nec visa: quia in his

3 que sunt supra rationem: idem est videre et habere: vt dicit Aug. 83. q. sed tantum est sperata. Ro. 8. Quod enim non videmus speramus. Quod enim videt quis quid sperat. Ergo veritas prima non visa sed sperata est finis voluntatis in via: et per consequens obiectum fidei: quia idem est sibi pro fine et obiecto. Finis autem vltimus simpliciter fidei in patria quem intendimus ex fide est beatitudo que in apta visione dei consistit. Jo. 17. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum verum deum etc. Et. 20. Beati qui non viderunt et crediderunt. Huiusmodi autem est spes fidelium. 1. Pe. 1. Regenerauit nos in spem viuam. Finis ergo fidei in via est assecutio rei sperate scilicet beatitudinis eterne. Et ideo dicit. Sperandarum rerum. ¶ Sed queritur hic quare cum fides sit prior quam spes diffinitur per spem: quia posterius oportet diffiniri per prius et non econuerso. Respondeo dicendum est quod

4 ex iam dictis patet solutio: quia dictum est quod idem est obiectum et finis fidei. Cum ergo assecutio rei sperate sit finis eius oportet quod et sit obiectum ipsius. Dicebatur autem supra quod omnis habitus oportet diffiniri per ordinem actus ad obiectum. Uerum autem et bonum et si aliter se considerata conuertantur quantum ad supposita: tamen inquantum differunt ratione diuerso ordine se habent adinuicem: quia et verum est quoddam bonum: et bonum est quoddam verum. Et sic intellectus et voluntas que distinguuntur penes distinctionem veri et boni habent aliter se diuerso modo ordinem. In quantum enim intellectus apprehendit veritatem et quicquid in ipsa continetur sic verum est quoddam bonum: et sic est bonum sub vero. Sed inquantum voluntas mouet sic verum est sub bono. In ordine ergo cognoscendi intellectus est prior: sed in ordine mouendi voluntas est prior. Quia ergo intellectus mouetur ad actum fidei ex imperio voluntatis vt dictum est in ordine mouendi voluntas est prior. Ideo non diffinitur prius per posterius: quia vt dictum est in diffinitione fidei oportet ponere ordinem actus ad obiectum quod idem est quod finis. Finis autem et bonum idem sunt vt habetur 2. physicorum. In ordine autem ad bonum voluntatis cuius est spes sicut subiecti est prior. ¶ Quare autem non dicit: diligendarum. Ratio est quia charitas est presentium et absentium. Quia ergo finis non habitus est obiectum fidei: ideo dicit Sperandarum rerum. Nec obstat quod res speranda est obiectum spei. Quia oportet quod fides sicut ad finem ordinetur ad obiectum illarum virtutum quibus perficitur voluntas: cum fides pertineat ad intellectum secundum quod imperatur a voluntate. ¶ Sed cum fides sit vna quia ab vnitate obiecti dicitur habitus vnus: quare non dicitur rei sperande: sed rerum sperandarum. Respondeo dicendum est quod beatitudo que in se essentialiter est vna quia consistit in dei visione que in se est vna: est principium et radix ex qua multa bona deriuantur que sub ipsa continentur sicut dotes corporis: societas sanctorum: et multa alia. Ut ergo ostendat omnia ista pertinere ad fidem loquitur in plurali. ¶ Illud autem quod dicitur substantia potest multipliciter exponi. Uno modo causaliter: et tunc habet duplicem sensum. Unum quod est substantia idest faciens in nobis substare res sperandas: quod facit duobus modis. Uno modo quasi merendo. Ex hoc enim quod captiuat et submittit intellectum suum his que sunt fidei meretur quod aliquando perueniat ad videndum hoc quod sperat. Uisio enim est merces fidei. Alio modo quasi per suam proprietatem potentialiter facit quod id quod creditur futurum in re aliquo modo iam habeatur dummodo credit in deum. Alio modo exponi potest substantia essentialiter quasi fides sit substantia idest essentia rerum sperandarum. Unde in greco habetur ipostasis rerum sperandarum. Essentia enim beatitudinis nihil aliud est quam visio dei. Joan. 17. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum verum deum etc. Unde primo de trini. ca. 10. dicit Aug. Hec contemplatio promittitur nobis actionum omnium finis etc. Ipsa ergo plena visio dei est essentia beatitudinis. Hoc autem videmus in scientiis liberalibus quod si quis aliquam velit addiscere oportet eum primo accipere principia ipsius: que oportet credere cum sibi traduntur a magistro. Oportet enim credere eum qui discit: vt habetur primo priorum. Et in illis principiis quodammodo continetur tota scientia: sicut conclusiones in principiis: et effectus in causa. Qui ergo habet principia illius scientie habet substantiam eius: puta geometria. Et si geometria esset essentia beatitudinis qui haberet principia geometrie haberet quodammodo substantiam beatitudinis. Fides autem nostra est vt credamus quod beati videbunt et fruentur deo. Et ideo si volumus ad hoc peruenire oportet vt credamus principia illius cognitionis. Et hec sunt articuli fidei qui continent totam summam huius scientie: quia beatos nos facit visio dei trini et vnius. Et hic est vnus articulus. Unde hoc credimus: et ideo dicit. Substantia rerum sperandarum. 1. Cor. 13. Uidemus nunc per speculum et in enigmate: tunc autem facie ad faciem. Quasi dicat. Tunc erimus beati quando videbimus facie ad faciem illud quod nunc videmus in speculo et in enigmate. In his ergo verbis ostenditur ordo actus fidei ad finem: quia fides ordinatur ad res sperandas quasi quoddam inchoatiuum in quo totum quasi essentialiter continetur sicut conclusiones in principiis. ¶ Consequenter cum dicit. Argumentum non apparentium: tangit actum fidei circa propriam eius materiam. Actus autem proprius fidei et si sit in ordine ad voluntatem: vt dictum est: tamen est in intellectu sicut in subiecto: quia obiectum eius est verum: quod proprie pertinet ad intellectum. In actibus autem intellectus diuersitas est. Quidam enim sunt habitus intellectus qui important omnimodam certitudinem ad completam visionem eius quod intelligitur sicut patet de intellectu qui est habitus primorum principiorum: quia qui intelligit quod omne totum est maius sua parte: videt hoc et est certus. Hoc etiam facit habitus scientie: et sic intellectus et scientia faciunt certitudinem et visionem. Quedam vero alia sunt que neutrum faciunt scilicet dubitatio et opinio. Fides vero tenet medium inter ista: quia dictum est quod fides facit assensum in intellectum quod potest esse dupliciter. Uno modo quia intellectus mouetur ad assentiendum ex euidentia obiecti quod est per se cognoscibile: sicut in habitu principiorum: vel cognitum per aliud quod est per se cognoscibile. Sicut patet in scientia astronomie. Alio modo assentit alicui non propter euidentiam obiecti a quo non mouetur sufficienter. Unde non est certus: sed vel dubitat quando non plus habet rationem ad vnam partem quam ad aliam. Uel opinatur si habet quidem rationem ad vnam partem non omnino quietatem ipsum: sed cum formidine ad oppositum. Fides autem neutrum horum dicit simpliciter: quia nec cum primis est sibi euidens nec

cum duobus

a cuȝ duobus vltimis dubitat: sed determinat ad alterā partē cū quadā certitudine ⁊ firma adhesione p̄ quādā electionē volūtariā. Hāc aūt electionē facit dīna auctoritas p̄ quā electionē determinat intelłs vt firmiter inhereat his q̄ sunt fidei: ⁊ eis certissime assentiat. Et idō credere est cū assensu cognoscere. Propria ḡ mā hitus fidei sunt nō apparētia. Apparentia .n. agnitionē hn̄t: nos aūt fidē vt dicit Gregor. Actus aūt fidei est certa adhesio quā vocat apłs argm̄ accipiens cāȝ p̄ effectu: q2 argumentū facit fidē de re dubia. Est .n. argumētū rō rei dubie faciens fidē: vt dicit Boeti. Uel si seq̄mur expōnem nosis qua dr̄ argm̄ quasi arguēs mētē: ⁊ tūc accipit effectū p̄ cā: q2 ex certitudīe rei p̄uenit q̄ mēs cogat ad assentiendū.

argumētū est rō rei dubie faciens fidez.

2 Uñ argm̄ dr̄ non apparentiū .i. certa apphensio eoꝝ q̄ non videt. Q2 si q̄s velit verba ista ad debitam formā reducere posset dicere q̄ fides ē hitus mentis qua inchoat vita eterna in nobis faciēs intellectū assentire nō appentibus. Ubi .n. nos argm̄ hēmus hȝ alia lrā cōuictio: q2 p̄ auctoritatē dīnā conuincit intelłs ad assentiendū his q̄ non videt. Pȝ ḡ q̄ apłs cōplete diffinit fidē lȝ obscure. Per istā .n. diffōnē distinguit fides ab opīone: dubitatiōe: ⁊ suspitione: q2 per ista nō hr̄ firma adhesio intelłs ad aliqd. Per hoc aūt qd̄ dr̄ nō apparentiū distinguit ad hitum p̄ncipiorum ⁊ scīa. Et p̄ hoc qd̄ dr̄ reꝝ sperandaꝝ distinguit a fide cōiter sumpta q̄ nō ordinat ad btitudinē. Naȝ p̄

Fides distinguit ab opīone.

3 ppriā diffōnē vndecūqȝ innotescit ⁊ distinguit a quolȝ alio sic ē hic. Uñ ⁊ ad istā oēs alie reducūt. ¶ Sed vr̄ q̄ male dicat non apparentiū: q2 vt dr̄ Jo. 20. Thomas vidit ⁊ credidit. Item credimus esse deū vnū: qd̄ tñ demonstrat a p̄phis. R̄° dōm est q̄ fides duplr̄ accipit. Uno mō pprie: ⁊ sic est nō visoꝝ ⁊ nō scitoꝝ: vt pȝ ex p̄dictis. Et ppea nō p̄t maior certitudo hēri de pclone q̄̄ de p̄n̄s a quo elicit: q2 semp̄ p̄n̄s sunt notiora pclonibus. Et idō cū p̄ncipia fidei non hēant euidentiā: nec p̄ ɔn̄s pclones. Et ideo intellectus non assentit pclonibus tāq̄̄ scitis nec visis. Alio mō cōiter: ⁊ sic excludit oēm certā pclonē. Et sic loqtur Augu. in qōnib' euangelij q̄ fides est de qbusdam q̄ vident. Apłs aūt loqt de p̄ma. Et qd̄ dr̄ de Thoma dōm est q̄ sicut dic̄ Gre-

Fides duplr̄ accipitur.

4 go. Aliud vidit aliud credidit: q2 vidit hūanitatē ⁊ credidit dīnitatē. ¶ Ad istud de demonstratione dōm est q̄ nihil p̄hibet aliqd esse visum vni qd̄ est creditū alteri sicut pȝ in diuersis statibus. Q̄d .n. nō est visuȝ ī via vr̄ in p̄ria. Uñ qd̄ ego credo angelus videt. Silr̄ qd̄ est visum a p̄phetis vt q̄ deus est vnus incorpeus ħ est credendū ab ydeotis sicut ydeota credit eclypsim quā astrologus videt. Et de talib' est fides ƒȝ qd tm̄. Quedam aūt sunt q̄ simplr̄ excedūt statū p̄ntis vie. Et de talibus est fides simpliciter.

Lectio. II.

5 N hac enim testimoniū ɔsecuti sunt senes. Fide intelligimus aptata esse scl'a vbo dei vt ex inuisibilibus visibilia fierēt.

Ge. i

† Fide plurimā hostiā abel q̄̄ cayn obtulit deo: p̄ quā testimoniū cōsecutus ē esse iustus: testimoniū p̄hibente muneribus eius deo ⁊ p̄ illam defunctus adhuc loquit.

Ge. 5.

† Fide enoch translatus est ne videret mortē: ⁊ nō inueniebat: q2 transtulit illuȝ dn̄s. Ante translationē .n. testimonium habuit placuisse deo.

Ma. 16.

† Sine fide aūt impossibile est placere deo. Credere .n. oportet accedentem ad deūȝ q2 est: ⁊ ingrentibus se remunerator sit. b Fide noe responso accepto de his q̄ adhuc nō videbant metuens aptauit archam in salutē domus sue per quā damnauit mundum: ⁊ iustitie q̄ p̄ fidem est heres est institutus.

¶ Supra posuit descriptionē fidei: hic ostēdit eam p̄ exemplū. Et circa hoc facit duo. P̄mo .n. in gn̄ali manifestat ppositū suum. Scdō in spāli ibi. (Fide intelligimus ⁊c.) Quantū ad p̄m̄ sic continuat. Sic ergo dscribo ⁊ cōmendo fidem: nec hoc est de nouo: in hac .n. s. fide senes .i. scī p̄res crediderunt: ⁊ per fidem instituti sunt. Gen. 15. Credidit abraham deo, ⁊ reputatū est illi ad iustitiā. P̄s. Credidi p̄p̄ qd̄ locutus sum. Inter oēs aūt p̄res veteri testi illi duo spāliter .s. dauid ⁊ abrahaȝ 2

hn̄t testimoniū fidei. ¶ Fide intelligimus ⁊c. In spāli declarat ppositū p̄ exempla antiquoꝝ. Et p̄mo q̄̄tuȝ ad id qd̄ crediderūt ⁊ docuerunt. Scdō q̄̄tū ad id qd̄ fecerūt ibi. (Fide abel ⁊c.) Tertio q̄̄tuȝ ad id qd̄ passi sunt ibi. (Alij aūt distenti sunt ⁊c.) Doctrina aūt in veteri testō duplex fuit. Una aperte posita. Alia ṽo sub velamine figuraꝝ ⁊ mysterioꝝ velata fuit. Prima de vnitate dei ⁊ creatione mundi. Scdā de mysterio incarnationis ⁊ reparationis. Uñ sicut ipsi ī memoriā creationis colebāt sabbata: ita nos in memoriā resurrectionis seruamus dn̄icam. Quantū ergo ad doctrinam de mūdi creatione dicit. Fide intelligimus ⁊c. Qd̄ potest 3

Doctrina in veteri testō est duplex.

dupliciter legi. Uno mō q̄ verbo dei sit ablatiui cāus. Et est sensus. Nos sicut antiq fide .i. p̄ doctrinaȝ fidei .s. veteris testī. Gen. i. Dixit deus fiat ⁊c. P̄s. Ipse dixit ⁊ facta sunt. Secula eē aptata .i. disposita verbo dei .i. per imperium dei. Hoc aūt p̄tinet ad fidē q̄ .s. hoc intelligamus: q2 cū fides sit de inuisibilibus secula facta sūt de inuisibilibus .s. de mā p̄ma q̄ nuda ⁊ p̄uata oī forma inuisibilis est ⁊ oī spē ⁊ dispōne carens. Idō dicit. Ut ex inuisibilibus visibilia fierēt. Sed hoc est satis ruditer dictū lȝ sit veꝝ. ¶ Scdō mō q̄ verbo sit datiui casus. Et tunc est sensus. Intelligimus p̄ fidē vt p̄us scl'a essent aptata .i. cōuenientia ⁊ corrn̄dentia verbo vt ex inuisibilibus ⁊c. Propter qd̄ sciendū est q̄ verbū dei est ipse cōceptus dei quo seip̄m ⁊ alia intelligit. Deus aūt 4

Dn̄icam in memoriā resurrectiōis seruamus.

cōparat ad creaturā sicut opifex ad opus suū. Hoc aūt videmus q̄ artifex illud qd̄ p̄ducit extra p̄ducit in similitudinē conceptus sui. Uñ facit domū in mā ad similitudinem domus quā in mēte sua formauit: q̄ si dom' extra conueniat domui p̄concepte est opus debito mō ordinatū: si nō: non. Q2 vero tota creatura optime disposita est vtpote p̄ducta ab artifice in quo nō pōt cadere error vel aliq̄s defectus: ideo plenissime ƒȝ modū suū ɔuenit dīno cōceptui. Uñ Boetius de cōsolatione. Pulcrū pulcerrimus ipse mūdū mente gerens similiq̄ imagine formans. Ideo dicit. Intelligimus fide secula .i. totā vniuersitatem creature aptata .i. cōuenienter rn̄dentia vbo .s. conceptui dei sicut artificiatuȝ arti sue. Eccl. i. Effudit illa .s. sapiam suam super oīa opera 5

sua. ¶ Seqtur. Ut ex inuisibilibus ⁊c. Sed q2 apud antiquos cōis aī conceptus erat q̄ ex nihilo nihil fit. ii. physicoꝝ. Ideo q̄n̄ videbant aliqd̄ nouū opus dicebant q̄ esset factū ex aliqbus inuisibilibus. Unde vel ponebant qd̄libet esse in quolibet: sicut empedocles ⁊ anaxagoras de quo nihil ad presens. Alij vero latitationem formaꝝ sicut ipse anaxagoras. Alij ab ydeis sicut plato. Alij ab intelligentia sicut Auicēna. Unde ƒm oēs istos visibilia facta sunt ex inuisibilibus rōnibus ydealibus. Nos aūt dicimus ƒm modū p̄dictū q̄ ex inuisibilibus rōnibus ydealibus in verbo dei: p̄

qđ oĩa facta sint: res visibiles sunt ꝑducte. Que rõnes ⁊
si idem sunt: tñ per diuersos respectus cõnotatos respe
ctu creature dr̃ut ẜm rõnem. Uñ alia rõne conditus ẽ
hõ: ⁊ alia equus: vt dicit Augus. in lib. 83. q. Sic ergo
secula aptata sunt verbo dei: vt ex inuisibilibus rõib⁹
ydealibus in verbo dei visibilia. i. oĩs creatura fieret.
Oĩa aũt ista verba expresse sunt ꝯ manicheos. Ipsi. n.
dicunt ꝙ non est curandũ qđ hõ credat: sed tñ qđ fa
ciat. Sed apls ꝑncipiũ oĩs opis ponit, fidem. Unde di
cit ꝙ est subã. i. fundamentum. Sine fide ergo frustra
sunt opa. Itẽ dñt ꝙ nõ est credendũ nisi vñ hẽt rõ. Cõ
tra qđ dicit nõ appentiũ. ¶ Itẽ dãnãt vetus testm̃ di
cẽtes ꝙ a malo ꝑn⁹. s. a dyabolo cõditum sit. Cõtra qđ
2 dicit ꝙ in hac fide testimonium consecuti sunt senes.
¶ Deinde cũ dicit. (Fide abel ⁊c̃.) Ondit qđ p̃res an
tiqui fecerũt. Et ꝑmo hoc ondit de p̃ribus añ diluuiũ.
Scđo de p̃ribus q fuerũt ante legẽ ibi. (Fide q voca
tur abrahã ⁊c̃.) Tertio de his q fuerũt sub lege ibi.
(Fide moyses ⁊c̃.) Ante diluuiũ fuerũt tres spẽlr deo
accepti. s. abel. Geñ. 4. enoch. Geñ. 5. noe. Gene. 6. Pri
mo ergo ponit fidẽ abel. Secundo fidẽ enoch ibi. (Fi
de enoch ⁊c̃.) Tertio fidez noe ibi. (Fide noe ⁊c̃.) De
abel aũt ostẽdit qđ per fidem fecerit: ⁊ qđ inde cõsecu
tus sit. Per fidẽ abel obtulit sacrificiũ. Uñ sicut cõfes
sio est testimoniũ fidei interioris: ita ex cultu exteriori
in sacrificio cõmendaꝛ fides eius. Et ex eo ꝙ obtulit
sacrificium electũ: q: de ꝑmogenitis gregis ⁊ de adipi
3 bus eoꝝ ondit electa fides eius. Optimũ. n. sacrifici
um signũ fuit electe fidei ⁊ ꝓbate. Mal. i. Maledict⁹
fraudulentus q hꝫ in grege suo masculum ⁊ votuz fa
ciens immolat debile dño. ¶ De sacrificio autez cayn
nulla fit mentio q̃tum ad excellentiã. sed solum ꝙ ob
tulit de fructib⁹ terre. Dicit ẽ ꝙ abel fide obtulit pluri
mã hostiã: non q̃titate sed pciositate q̃ cayn. i. melio
rem hostiaz obtulit q̃ cayn. s. deo: q: ad honorem dei.
Aliter. n. nõ placuisset deo. Glosa dicit. Fide plurima:
sed hoc non hẽꝛ in greco: q: plurima est ibi accusa
tiui casus: quod pꝫ ex modo loquendi qui est cõparati
uus: nisi dicaꝛ fide pluria. i. meliore ⁊ prestãtiore q̃ ca
yn obtulisse: q: vt dictum est sacrificiũ exterius signũ
fuit fidei interioris. Ex fide autem duo consequitur:
4 vnum in vita. i. testimoniũ iustitie. Uñ dicit. Cõsecut⁹
est testimonium esse iustus. i. per fidẽ. Mat. 23. A san
guine abel iusti ⁊c̃. Tñ nõ ꝑpter hoc testimoniũ xp̃i
dicit ipm̃ consecutum fuisse testimoniũ iustitie: q: non
intendit hic introducere nisi auctoritates veteris testi:
sed ꝑpter id qđ dr̃ Geñ. 4. Respexit dñs ad abel ⁊ ad
munera eius: q: respect⁹ dñi est spẽaliter sup iustos. ps.
Oculi dñi sup iustos. Et hoc testimoniuz phibente deo
muneribus eius. Qđ forte fuit: q: igne celesti incende
baꝛ munera. Et hoc fuit respectus dei. Prius tñ re
spexit ipm̃ offerrentẽ q̃ oblationẽ eius: q: ex bonitate
offerentis acceptaꝛ oblatio q̃ nõ est sacralis: q: sacralẽ
5 bonitatẽ nõ immutat malicia mĩstri: q̃tũ aũt ad offe
rentem vt sibi ꝓsit oblatio reqriꝛ in ipso. ¶ Aliud cõ
secutus est post mortẽ. Unde dicit: Et ꝑ illam defun
ctus adhuc loqꝛ: q: vt dicit glosa post mortẽ adhuc cõ
mendaꝛ fides eius: q: daꝛ nobis mã loquendi de ipso
vt de fide eius ⁊ patientia demus exẽpla ad exhortan
dũ alios ad patientiã. Sed hec nõ est intentio apli: q:
oĩa q̃ accipit h̃ sumit ex scripturis. Uñ intelligit de eo
qđ dr̃ Ge. 4. Uox sanguinis fratris tui clamat ad me
de terra. infra. ii. Melius loquẽtẽ q̃ abel. Hoc. n. acce
pit ꝑ illam: idest per meritum fidei: ꝙ defunctus: idest
sanguis defuncti clamet ad deum ⁊ loquatur deo.
¶ Deide cũ dicit. (Fide enoch ⁊c̃.) Cõmẽdat enoch.
Et ꝑmo ponit intentũ suum. Scđo ꝓbat ibi. (Et non
inueniebaꝛ ⁊c̃.) Nõ facit aũt aplus mentionẽ de operi
bus eius: q: scriptura modicũ loqtur de hoc: sed tãtuz
ostendit qđ ei fecerit deus: q: fide. i. per meritũ dei trãs
latus a conuersatione huius vite in alia conseruatur a
morte. Uñ dicit. Ne videret mortẽ. Geñ. 5. Nõ appatu
it q: tulit eũ deus. Et verũ est ꝙ nondũ est mortuus:
sed tñ qñqꝫ morieꝛ: q: sũia quã dñs ꝑmis parentibus
peccantibus istituit: quocũqꝫ die comederis ⁊c̃. In oẽs
quocũqꝫ mõ nascuntꝛ ex adaz ꝑmanebit ẽt in xp̃o. ps.
Quis est hõ q viuet ⁊ nõ videbit mortẽ. Mors autez
duoꝝ dilata est. s. enoch ⁊ helye. Et rõ est q: doctrina
2 veteris testi ordinaꝛ ad ꝓmissa noui testi i quo nobis
spes vite eterne ꝓmittiꝛ. Mat. 4. Penitentiã agite: ap
propinquabit enim regnũ celoꝝ. Et iõ data sñia mor
tis voluit dñs ducere hoies in spem vite: qđ fecit in pa
tribus vtriusqꝫ status. s. nãe legis ⁊ grẽ. Uñ in ꝑ statu
dedit spem euadẽdi necessitatẽ mortis: ⁊ h̃ in enoch: i
lege in helya. In tpe grẽ in xp̃o ꝑ quẽ daꝛ nobis effe
ctus huius ꝓmissionis. Et iõ alĩ morientꝛ: sed xp̃s re
surgens ex mortuis iã non moriꝛ. Sed duo ꝑmi mori
entur per antichristum. Sic ergo trãslatus est ne vide
ret mortem nõ vt solum non sentiret mortem: ⁊ hoc in
illa generatione.
¶ Deinde cũ dicit. (Et non inueniebaꝛ ⁊c̃.) Probat
ꝙ hoc habuit ꝑ meritum fidei: ⁊ ꝑmo ꝓbat ꝙ trãsla
3 tus est. Scđo ꝙ hoc ꝑpter fidez habuit ibi. (Añ trãs
lationẽ enim ⁊c̃.) Et ꝑmo ꝓbat per auctoritatẽ. Gene. 5.
Quã sub aliis verbis ponit: q: ibi dr̃ non apparuit: q:
tulit eum deus. Hic aũt dicit. Et non inueniebatur: q:
transtulit eũ deus. Et idẽ est sensus. Sap. 4. Placens
deo factus est dilectus ⁊ viuens inter pctõres transla
tus est. Sicut enim cõueniens fuit ꝙ homo ꝑꝑ pctm̃
expelleretꝛ de paradiso: ita ꝙ iustus introduceretꝛ. Iste
eniz per seth septimus ad adã optimus fuit: sic lamech
per cayn septimus ad adam pessimus fuit: vtpote qui
contra naturam primus introduxit bigamiam.
¶ Deide cũ dicit. (Ante translationẽ ⁊c̃.) Probat ꝙ
ꝑpter meritũ fidei fuerat translatus: q: anteq̃ trãsfer
retꝛ dicit de ipso scriptura ꝙ ambulauit cũ deo: qđ ẽ cõ
sentire ⁊ placere deo. Propter hoc aũt tulit eum deus:
4 sed sine fide impossẽ est ambulare cũ deo ⁊ deo placere:
ergo ⁊c̃. Totam istam rõnẽ q̃tũ ad ꝑmissas ponit. Et
ꝑmo maiorẽ: q: habuit testimoniũ añ translationẽ pla
cuisse deo. Et ideo trãstulit eũ deus. Eccl. 44. Enoch
enim placuit deo ⁊ translatus est in paradisum vt det
gentibus sapiam. Q: aũt placuerit ostẽdit scriptura q̃
dicit ꝙ ambulauit cũ deo. Mal. 2. In pace ⁊ in equitate
ambulauit mecũ. ps. Ambulãs in via imaculata h̃ mi
hi mistrabat. Minorẽ subdit dicẽs. Sine fide aũt im
possibile est placere deo. Eccl. i. Beñplacitũ est illi fides
Ro. 3. Arbitramur iustificari hoiem ꝑ fidem. Probat
aũt minorẽ cũ dicit. Accedentẽ ad deum opꝫ credere.
Nullus. n. põt deo placere nisi accedat ad ipm̃. Ia. 4.
Appropiquate deo ⁊ appropiquabit vobis. ps. Acce
5 dite ad eũ ⁊ illuminamini. Sed nullus accedit ad de
um nisi per fidem: q: fides est lumẽ intellcs. Ergo nul
lus põt deo placere nisi ꝑ fidẽ. Accedentẽ aũt ꝑ fidem
opꝫ credere dño. Sicut. n. videmus in quolibet motu
nãli q: opꝫ ꝙ mobile ex motu duo intendat ne motus
sit frustra. s. aliquẽ certũ terminũ ⁊ certã cãm q̃re mo
ueaꝛ: ꝑus aũt terminus q̃ effectus motus ꝯsequaꝛ: sic
ẽt in motu quo aliqs accedit ad deũ terminus motus
est ipse deus. Uñ dicit: opꝫ credere accedẽtẽ q: est. Qđ
dic ꝑꝑ eius eternitatẽ. Exo. 3. Qui est misit me. Scđo
ꝙ sciat ꝙ de⁹ hẽat ꝓuidẽtiã de reb⁹. Aliꝛ. n. nullꝰ iret
ad ipꝫ si nõ speraret aliq̃ remunerationẽ ab ipso. Uñ dic.
Et inqrẽtib⁹ ⁊c̃. Esa. 40. Ecce dñs veniet. Ecce merces

Margin: Accepte fuerit singulariter añ diluuiũ tres ꝑsone scilz abel enoc ⁊ noe
3 Abel plurimam hostiaȝ obtulit fide nõ q̃titate
4 Bonitas offerẽs facit vt acceptet oblatio.
5 Fide enoc. ⁊ si trãslatus sit a conuersatione huius vite: tñ morietꝛ.

b a eius cū eo. Merces aūt est illud qd hō q̄rit ex labore. Mat. 20. Uoca operarios ⁊ redde illi mercedē suā. Que merces nihil est aliud q̄ deus: q2 nihil ex ipm 03 hō q̄rere. Gen. 15. Ego ptector tuus sum ⁊ merces tua magna nimis. Deus. n. nihil aliud dat nisi seipm. Ps. Dñs ps hereditat mee ⁊ calicis mei. Tren. 3. Pars mea dñs dixit aīa mea ⁊c. Et iō dicit. Remunerator est ingredientibus eū. Nō aliud. Ps. Querite dñm ⁊ pfirmamini: q̄rite faciē eius semp. Sed nūqd duo hec sufficiūt ad salutē? Rñ° dōm est q2 post petm̄ pmi parentis nēo potuit saluari a reatu culpe originalis nisi p fidē mediatoris: 3 ista fides diuersificata est q̄tū ad modū credēdi f̄m diuersitatē tpum ⁊ statuū. Nos āt qbus est tm̄ bñficiū

2 exhibitū magis tenemur credere q̄ illi q fuerūt añ aduentū xpi. Tūc ēt aliq magis explicite: sicut maiores: ⁊ illi qbus fcā fuit aliq reuelatio spālis. Illi ēt q sub lege magis explicite q̄ añ legē: q2 data fuerūt eis aliqua sacra qbus q̄si p figurā repūtabat xps: sed gētiles qui fuerūt saluati sufficiebat eis q2 crederēt deū esse remuneratorē: q̄ remuneratio nō fit nisi p xpm. Uñ īplicite credebāt īmediatorē. ¶ Cōtra aūt illud qd dicit q2 03 credere q2 deus est: q2 dictū est supra q2 creditū nō pōt esse sciti nec visum: deū āt eē ē demōstratū. R° dōm est q2 de deo pōt multiplr hēri noticia. Uno mō p xpm: in q̄tū. s. est pr̄ vnigeniti ⁊ spūalis: ⁊ alia q̄ spār xpe de deo pr̄i ⁊ filio ⁊ spūssancto docuit q̄tum ad vnitatem essentie ⁊ eternitatē personaꝝ. Et hoc tm̄ est creditum nec in veteri testō fuit explicite creditū nisi a maioribus tantum. Scōo mō q2 solus deus colendus est: ⁊ sic est tantū creditū ēt a iudeis. Tertio modo q2 est vnus de⁹: ⁊ h notū ē ēt ipsis phis: ⁊ nō cadit sub fide. ¶ Deinde cū dicit. (Fide noe ⁊c.) Ondit qd noe fecit p fidē: ⁊ qd inde psecutus ē ibi. (Et iustitie ⁊c.) De ipso aūt narrat qnq3 q̄ fecit. Primo q2 dictis dei credidit de futuro iudicio: qd tñ nōdū videbat. Uñ dicit. Fide noe rñso accepto de his q̄ adhuc nō videbant̄ supple crediderat. Scōo ex fide timuit. Fides. n. est pn̄ timoris. Eccle. 25. Timor dñi initiū dilectionis eius. Fidei aūt initiū agglutinandū est illi. s. timori. Et ideo dicit. Metuens. s. diluuiū pmissum: qd tñ non videbat. Ergo fides est de inuisibilibus. Tertio mandatū dei impleuit faciendo archā. Unde dicit aptauit archam. i. f̄m dispositionem dei conuenienter fecit. Quarto a deo salutē sperauit. Uñ dicit. In salutē domus sue. i. familie sue: q2 illi soli salui facti sunt. i. pe. 3. Pauci. i. octo aīe salue facte sunt per aquam. Quinto ex hoc q2 pp fidem pdictam fecit damnauit mūdū. i. mūdanos damnabiles ostendit. Reuelato aūt sibi de fabricanda archa risum fuit desiderio eius ⁊ iustitie que est per fidem. ¶ Deinde cū dicit. (Et iustitie q̄ ⁊c.) Ondit qd p fidē psecutus ē. Sic. n. post mortē alicuius aliqs succedit in hereditatē eius sicēt q2 a pn° mundi nō totalr defecerat iustitia ī mūdo: q2 adhuc durabat mūdus: sed in diluuio q̄si totus pijt mundus: iō ipse noe q̄si heres factus est pp fidem suā. Uel iustitie que hr̄ per fidez: vel sicut patres tu iustificati fuerunt p fidē: ita ipse factus heres est iustitie per fidem. s. imitator per fidem patrum iustitie.

4

5

Post pctm̄ pmi parētis nēmo potuit saluari.

Deus multipliciter hēt noticia.

Lectio. III.

Fide qui vocatur abrahā obediuit in locū exire quē accepturus erat in hēditatē: ⁊ exijt nesciens quo iret. Fide demoratus est in terra repromissionis tāq3 aliena: in casulis hītando cū ysaac ⁊ iacob coheredibus repromissionis eiusdē. Expectabat. n. fūdamēta hñtem ciuitatē: cuius artifex ⁊ conditor deus. Fide ⁊ ipsa sara sterilis virtutē in cōceptione seminis accepit ēt pter tps etatis: qm̄ fidelē credidit esse eū q repromiserat. Propter qd ⁊ ab vno orti sunt: ⁊ h emortuo tanq̄ sidera celi in multitudinē: ⁊ sicut arena q̄ est ad orā maris innumerabilis.

Tho. sup epi. Pau.

b Gen. 1.

Gen. 15.

¶ Supra posuit apls exēplū fidei in prībus q fuerūt añ diluuiū q fuerūt cōiter prēs tā gentiliū q̄ iudeoꝝ: hic spāliter dscendit ad prēs q fuerūt post diluuium q spāliter fuerunt prēs iudeoꝝ. Et pmo ponit exemplum fidei abrahe q fuit pr̄ credētium. Uñ ⁊ pmus accepit signaculū fidei añ legē. Et pmo ondit qd fecerit abrahā. Scōo qd fecerit Isaac. Tertio quid fecerit Jacob. Quarto qd fecerit ioseph. Scōm ibi. (Fide ⁊ de futuris). Tertiū ibi. (Fide Jacob ⁊c.) Quartū ibi. (Fide ioseph ⁊c.) Iterum pma in duas. Primo. n. ponit q fecerit q̄tū ad exteriorē ⁊ hūanā cognitionē. Scōo quid fecerit q̄tū ad deū ibi. (Fide obtulit ⁊c.) ¶ Circa pmū tria facit. Primo. n. ondit qd fecerit q̄tū ad hitatiōez. Scōo qd fecerit q̄tū ad gnōnem ibi. (Fide ⁊ ipsa sara ⁊c.) Tertio qd fecerit q̄tum ad suā pueratiōnem ibi. (Iuxta fidē ⁊c.) Itē q̄tū ad hitatiōnē duo ondit. Primo qd fecerit q̄tū ad pmā loci mutatiōēs. Scōo q̄tū ad alterius inhitatiōnē ibi. (Fide moratus ⁊c.) Ut aūt ostēdat exēplū suū de abrahā magne auctatis eē. Primo ponit celebritatē nois eius dicēs. Ille q vocat. s. a deo. Gen. 17. Uocaberis abrahā. Itē vocat ab hoibus. Eccl. 44. Abrahā magnus pr̄ multitudis gētiū. Talis ergo a deo vocatus ⁊ ab hoib⁹ pdicatus dignus est exēplo. Scōo ponit exēplū eius dicēs. (Qz fide obediuit ⁊c.) per fidē. n. informamur ad obediēdū deo ī suis siblibus. Ro. i. Ad obediēdū fidei ⁊c. ¶ Exire ī locū quē accepturus erat in hēditatē: de quo Gen. 12. Egredere de terra tua de cognatiōe tua ⁊ de domo prīs tui ⁊ veni in terrā quā mōstrauero tibi. Dñs āt terrā illam dēbat sibi dare in hereditatē Gen. 13. Oēm terrā quam cōspicis tibi dabo. ¶ Sed nunqd nō ipse cū pīe suo thare exierat de terra sua. Ergo nō exiuit ex precepto dñi: sed per prēs. Rñdeo dōm est q2 cū prē exierat re: versurus itez: sed ex pcepto dñi exierat in mesopotamiam syrie vbi mortuo patre intendebat remanere: 3 ex mādato dñi venit in terrā chanaan. ¶ Et nunqd erat hoc mirabile: vt sic de hoc oporteret hēre fidem ⁊ credere deo. Sic: q2 nesciens quo iret. i. vt iret ad rem ignotā. Qd est autem ignotū est inuisibile. Per illam obedientiā abrahe nobis designat q2 debemus ab omni affectione carnali exire si volumus hereditatē nr̄az hēre. Ps. Obliuiscere pplm tuū ⁊ domū prīs tui. Esa. 64. Oculus nō vidit deus absq3 te que pparasti expectantibus te. Unde hereditas ista est nobis ignota. ¶ Deinde cū dicit. (Fide moratus est ⁊c.) Ondit qd p fidē fecerit q̄tum ad inhabitationē. Et pmo qd fecerit ost̄dit. Scōo subdit cāz quare ibi. (Expectabat. n. ⁊c.) Uidemus. n. q2 aliqñ aliqs exit de terra natiuitāt sue ⁊ vadit alibi vbi facit mansionē suam ppetuā. Sic non fecit abrahā: sed sicut aduena fuit in terra chanaan: ⁊ sicut aduena mortuus est in ipsa: qd p3 q2 nō fecit ibi domū nec firmā mansionē: sed hitauit in casulis ⁊ tabernaculis que sunt hitacula mobilia. Uñ semp fit mentio de tabernaculis q̄si loqt de abrahā. Uñ ex pcepto dñi hitauit ibi vt aduena. Act. 7. Nō ōdit illi vl ca hereditatē nec passum pedis. Gen. 21. Fuit colonus ter

2

2

3

4 Abrahā bāt si cū pīe suo thare terrā suam exiuerit: ta mēpo steare uery fus fuit.

5 Abrahā nō hitatio nē fecit i terra chanaan

6 re philistinoꝝ diebus multis. Quod quidem verum est quan
tum ad id quod dñs ei gratis donaturus esset nõ quan
tum ad id qð emit. Uñ dicit ꝙ fide demoratus ẽ in ter
ra repromissionis: q: fuit ei frequẽter ꝓmissa: sicut pꝫ
Geñ.12. vsq; ad.21. caplm: sicut in aliena: qð pꝫ: q: habi
tudo in casulis que dñr a cadẽdo ⁊ in tentoriis mobili
bus: ⁊ ꝙ aĩo non redeũdi in p̃riam suam ẽt si plus vi
xisset: pꝫ q: cum Ysaac ⁊ Jacob habitauit nõ quidem si
mul sed successiue q erant filij ꝓmissionis: quibus ipsis fa
cta est ꝓmissio. Geñ.17. ⁊.28. Et dicit coheredibus re
promissionis: in quo datur nobis intelligi ꝙ in mũdo
isto dẽmus conuersari sicut alieni ⁊ aduene. i. Cor.7.
Qui vtunť hoc mũdo tanq̃ nõ vtanť. infra vlti. Nõ.n. ha
2 bẽmus hic manentẽ ciuitatem sed futurã inquirimus.
¶ Deinde cũ dicit. (Expectabat enim ⁊c.) Ondit q̃re
morabanť sicut aduene: q:. s. nõ reputabãt se aliquid ha
bere sup terrã: sed q̃rebant hereditatẽ celestẽ ciuitatẽ.
Ps. Stãtes erãt pedes nr̃i in atriis tuis hierlm: hierlm
que edificať vt ciuitas. Esa.33. Oculi tui videbunt hie
rusalem hitationem opulentã tabernaculum qð neq̃
q̃ vltra transferri poterit ⁊c. Non tabernaculũ mobi
le ⁊ dr̃ ciuitas p̃mo ꝓpter ciuiũ vnitatẽ: que vnitas est
per pacem. Ps. Lauda hierusalem dñm: lauda deũ tuũ
syon: Et sequitur. Qui posuit fines tuos pacem. Esa.32.
3 Sedebit pplṡ me' in pulchritudine pacis in taberna
culis fiducie in rege opulẽta. Jo.17. Ut sint vnũ sicut
⁊ nos vnũ sumus. Scðo est ordinata: qð fit maxime
ꝓp iustitiam: ⁊ non ad malũ faciendum. Ibi aũt est ꝑ
petua iustitia. Ezec.48. Nomẽ ciuitatis ex illa die dñs
ibidem. Tertio per se sufficiens ad oĩa que sũt
necessaria. Quod perfectissime ibi erit: q: ibi est status
bonoꝝ omnium aggregatione perfectus. Ps. Hierlm q̃
edificatur vt ciuitas: cuius participatio eius in id ipm.
Ista ciuitas hꝫ fundamenta in quo significat eius sta
bilitatem. Esa.33. Tabernaculum quod nequaq̃ vltra
transferri poterit. Sunt aũt fundamenta p̃ma ps edi
ficij. Unde angeli sunt eius ciuitatis fundamenta. Ps.
4 Fundamenta eius in montibus sanctis. Homines eñ as
sumẽtur ad ordines angeloꝝ. Ecclesie vero fundamẽ
ta sunt apostoli. Apoc.21. Actor aũt huius ciuitatis ẽ
ipse deus non humane artis sapia. 2. Cor.5. Scimus
qm̃ si terrestris domus nr̃a huius hitationis dissoluať
ꝙ edificationẽ a deo habemus domũ non manufactã
sed eternã in celis. Ad cuiuslibet aũt ciuitatis edifica
tionem duo requirunť. Primum est auctoritas p̃ncipis
qua mediante firmeť q dr̃ conditor eius a quo ⁊ ipsa
nomen accipit: sicut a Romulo roma. Et sic illius ci
uitatis dr̃ deus cõditor eius. Ps. In ciuitate dei nostri
deus fundauit eam in eternũ. Scðm est modus dispo
nendi ipsam q cõmendat sapiam artificis. Et sic deus
dicitur artifex eius: q: ordinata est s̃m dispositionem ⁊
sapientiam dei. Ps. Magnus dominus ⁊ laudabilis ni
5 mis i ciuitate dei nostri ⁊c. Debita enim dispositio ope
ris cõmendat opificẽ. Nusq̃ aũt ita relucet diuina sapien
tia sicut ibi. Et ideo ibi nimis laudabilis dicitur.
¶ Deinde cũ dicit. (Sara fide ⁊ ipsa ⁊c.) Ostẽdit quid
ibi per fidẽ vxor eius ꝯsecuta est. Et circa hoc duo fac:
q: p̃mo ostẽdit quid consecuta est ipsa. Scðo quid cõsecu
tum est in filijs ibi. (Propter qð ⁊ ab vno ⁊c.) In vxo
re aũt eius sara duo defectus erant ꝓp quos obuioude
bať quasi impõle ipsam posse concipere. Uñ credere il
la fuit magne fidei. Unum erat q: sterilis. Geñ.11. Erat
aũt sara sterilis. Aliud q: iam ꝓp defectũ etatis nõ erat
nãliter apta ad generationẽ. Geñ.18. Desierant sara fie
ri muliebria. Item ipsa dicit ibidem. Ego iam senui: ⁊
dñs meus vetulus est. Istos duos defectus tãgit apo
stolus. Primũ cũ dicit. (Sara sterilis). Scðm cũ dic. 6
(Et p̃ter tps etatis ⁊c.) Tamen his nõ obstãtibus ip
sa accepit virtutem in cõceptione seminis fide. s. vel sua
vel abrahe: q: ⁊ si erat impõle s̃m nãm ꝙ nonagenaria
decẽtenario cõciperet: tñ vterq; credidit deo: cui nihil
est difficile. Uñ dicit ꝙ fidelẽ credidit eẽ eũ qui repro
miserat. ¶ Sed ꝯ q̃: ium ad abrahã ⁊ vr̃ ꝙ non credi
dit: q: Geñ.17. dr̃ ꝙ risit dicẽs in corde suo. Putas ne
centenario nasceť filius: ⁊ sara nonagenaria pariet? Ite
rum q̃tũ ad sarã Geñ.18. dicitur ꝙ risit occulte dicẽs.
Postq̃ ego consenui ⁊ dominus meus vetulus est vo
luptati operam dabo. R̃ndeo dðm est ꝙ q̃tũ ad abra
ham risus eius non fuit dubitationis: sed admiratiõis.
Uñ Ro.4. Non hesitauit diffidentia: sed confortatus 2
est fide dans gloriam deo plenissime sciens ꝙ quecquid
ꝓmisit deus potens est ⁊ facere. Unde nec rep̃hendiť Abra
risus eius a deo q corda omniũ nouit. Sara aũt p̃mo ham ⁊
dubitauit in p̃mo ꝓmissione: sed qñ angelus recurrit sara rise
ad potẽtiã dei cũ dixit. Nũquid deo quicq̃ est difficile: tũc rũt de
credidit: ⁊ hec fuit q̃si scða ꝓmissio. Et iõ dic ꝙ repro ꝓmis
misit: q: in ꝓmittendo p̃mo nõ credidit: sed in repro sione
mittendo. Sed sciendũ est ꝙ oẽs cõceptus miraculo nõ tñ
si q fuerunt in veteri testõ fuerũt q̃si figura illius ma dubi
ximi miraculi qð fuit in xp̃i incarnatiõe. Oportuit enĩ tauit.
natiuitatẽ eius ex virgine p aliq̃ p̃figurari ad p̃paran
dos aĩos ad credẽdũ. Non tñ potuit p̃figurari ex eq:
q: necessario figura deficit a figurato. Et iõ scriptura p 3
tum virgis ondit p ꝑtũ sterilium. s. sare anne ⁊ elizabeth. Con
Sed dr̃ia est q: sara a deo miraculose accepit virtutem ceptus
ꝯcipiẽdi: sed tñ ex humano semine. Et iõ dr̃ h in ꝯceptio mira
nem seminis. Btã vero virgo sine semine. Uñ in sara virt' culo
diua p̃parauit mãm ad ꝯcipiendũ tñ ex sanguine: sed si fue
in btã virgine ẽt p̃parauit illã purissimã mãm: ⁊ cũ hoc rit fi
fuit ibi virtus spũssancti loco seminis. Nõ.n. ex virili se gura
mine: sed mystico spiramine factũ est verbum dei caro.
¶ Deinde cũ dicit. (Propter qð ⁊ ab vno ⁊c.) Ondit
quid cõsecutũ est i filijs ex vtute dei. s. multiplicatio semi
nis. Ubi p̃mo ꝯsideranda est radix huius multitudis
q̃ fuit vna. s. abraham: vbi dicit. Propter qð. s. meritum
fidei ab vno. s. ab abrahã. Esa.51. Unũ vocaui eũ ⁊ bñdixi
ei multiplicaui eũ. Scðo cõsiderãda est ꝯditio eius q: 4
iã emortuus. Uñ dicit. Et hoc emortuo: q: iã vetulus
erat: vt supra dictũ est. Sed ꝯ: q: mortua sara multos
filios genuit ex alia vxore sicut pꝫ Geñ.25. Ergo male
dicit emortuo. R̃o dðm est ꝙ vetulus bñ gñat ex iuuẽ
cula: nõ aũt ex vetula. Et sic erat in ipso mortua vtus
gñandi q̃tũ ad sarã: nõ tñ ad alias. Uel dðm est ꝙ itel
ligiť ab vno. s. vtero sare iam emortuo. Ro.4. Et emor
tuã vuluã sare. Esa.51. Attẽdite ad abrahã p̃rem vr̃m
⁊ ad sarã q̃ peperit vos. Tertio consideranda est dr̃ia
inter illos q ex abrahã ꝓcesserunt. Sicut.n. nõ oẽs vt
dr̃ Ro.9. q sunt ex israel: hi sunt israelite: sic nec hi q
sunt ex semine abrahe oẽs sunt filij: sꝫ q filij sunt ꝓmis
sionis estimanť in seie. Iõ eius ꝓgenies diuidiť in du 5
os. s. in bonos ⁊ malos. Boni significanť p stellas de q
bus dicit ꝙ orti sũt tanq̃ sidera celi i multitudie. Bar. Boni
3. Stelle dederũt lumen i custodijs suis ⁊ letate sunt. in re
Mali vero significanť p arenã maris ꝯtiguã: q: malitia pro
dei de seie abrahe cõformanť gentilitati. Arena aũt flu missi
ctibus maris vndiq; concutiť: ⁊ mali turbinibus mũ one si
di. Esa.57. Cor impij quasi mare feruens. Judei autẽ gnifi
nõ oĩno fuerunt arena: sed q̃si arena: q: cõicabant cum cãť p
gentibus in malis. Unde pñt dici terminus maris. Je stel
re.5. Posui arenã terminũ mari. Itẽ arena sterilis est ⁊ las.
infructuosa. Ista etiã peccatores sunt steriles ab oĩ opere
boni fructus. Unde dicit ꝙ etiã orti sunt sicut arena
que

b a que est ad orā maris innumerabilis. Et est sermo yperbolicus. Uel dr̄ innumerabilis: nō q2 nō possit numerari: sed q2 nō de facili pōt numerari. Genesis. 22. Multiplicabo semē tuū sicut stellas celi. ⁊ velut arenā que est i littore maris.

Lectio. IIII.

Uxta fidē defuncti sunt oēs isti nō acceptis repromissionibus: sed a lōge eas aspiciētes ⁊ salutātes ⁊ cōfitētes: q2 pegrini ⁊ hospites sunt sup terrā. Qui.n. hoc dīt significant se patriā īqrere. Et siqdē ipsius meminissent de qua exierūt: hēbāt vtiq3 tps reuertēdi. Nūc aūt meliorē appetūt.i.celestē. Jō nō cōfundit deus vocari deus eoꝝ. Parauit.n.illis ciuitatē. Fide obtulit abrahā ysaac cū tētaret: ⁊ vnigenitū offerebat in quo susceperat repromissiones: ad quē dictū est. q2 in ysaac vocabit tibi semē. arbitrās q2 a mortuis suscitare potēs est deus. Unde eum ⁊ in parabolā accepit.

Ps. 38. — Gen. 22.

Supra cōmēdauit apl's fidē abrahē q̄tū ad habitationē ⁊ gnātionē: h cōmēdat ipsu3 q̄tu ad suā ɔuersationē vsq3 ad mortē. Et circa hoc fac tria. Prio.n.ondit qd p fidē fecit. Scdo ponit vnū qd ptiet ad fidem ibi. (Qui.n.hoc dīt ⁊c.) Tertio ondit qd p fidē recepit ibi. (Jō nō cōfundit deus ⁊c.) Fidē abrahā ⁊ filioꝝ eius cōmēdat ex pseuerātia: q2 vsq3 ad mortē pseuerauerūt i fide. Mat. 10. ⁊ 24. Qui aūt pseuerauerit: vsq3 i finē h saluus erit. Jō dic. Juxta fidē oēs isti defuncti sunt pter Enoch. vel oēs isti.s. Abrahā. Ysaac. ⁊ Jacob. Et hoc est meli⁹ dictu: q2 istis solū facta ē pmissio. Jtē cōmēdat eos a lōga pmissoꝝ dilatiōe. vn̄ dic. Nō acceptis pmissiōibus. Sz ɔ̄ vr̄ q recepit pmissionē. Ecc. 33. Un⁹ erat Abrahā ⁊ hereditate possedit terrā. Rn̄°. dōm ē q possedit.i. possidēdi pmus pmissionē accepit: nō tn̄ actu possedit: vt p3 act. 7. Seqf. sz a longe eas aspiciētes: qd erat p fidē. q.d. Jntuētes visu fidei. Et forte d loco isto sumptū ē illud rn̄soriū i p⁹ dn̄ica aduētus. Aspiciēs a lōge ⁊c. Esa. 30. Ecce nomē dn̄i venit de lōginquo. Et salutātes.i. venerātes. Et loqtur sm Chrysosto. ad silitudinē nautaꝝ: q qn̄ p vident portū prūpūt i laudē ⁊ salutāt ciuitatē ad quā vadūt. Jta ⁊ sti patres videtes p fidē xp̄m ventuꝝ: ⁊ gliam quā p ip̄m ɔsecuturi erāt salutabāt.i. venerabant ip̄m. Ps. Bn̄dictus q venit i noie dn̄i de⁹ dn̄s. Jo. 8. Abrahā p̄r vester exultauit vt videret diē meū: vidit ⁊ gauisus ē.

Aspiciēs a longe h̄ rn̄sorium ē. Esa. 30.

Jtē cōmēdat fidē ipsoꝝ ex sincera ɔfessione: q2 vt dr̄ Ro. 10. Corde credit ad iustitiā: ore āt ɔfessio fit ad salutē. Et iō dic. Et ɔfitētes: q2 pegrini ⁊ hospites sunt sup terrā. Jsti.n. tres vocauerūt se aduenas ⁊ pegrinos. Nā gen. 23. dic abrahā. Aduena sum ⁊ pegrinus apud vos. Dr̄ ēt a dn̄o ad ysaac Gen. 26. Quiesce in terra q̄ dixero tibi: ⁊ pegrinare i ea. Jacob ēt. 47. dic. Dies peregrinationis vite mee. Dr̄ aūt pegrinus q est i via tendēdi ad aliū locū. Esa. 23. Ducēt eā lōge pedes sui ad pegrinandū. Sed aduena est ille q habitat i terra aliena: l3 n̄ intēdat vlteri⁹ ire. Jsti āt nō solū cōfitebāt se eē aduenas sed ēt pegrinos. Sic ēt sanctus vir nō facit māsionē suā in mūdo: sed semp satagit tēdere ad celū. Ps. Aduena ego sum apud te ⁊ pegrinus sicut oēs patres mei.

Aduenas ⁊ pegrinos vocauerūt se abrahā ysaac ⁊ iacob

Deide cū dic. (Qui.n. hoc dīt ⁊c.) Ostendit q ista cōfessio ptiet ad fidē. Nullus.n. ē hospes ⁊ pegrinus: nisi q est extra patriā ⁊ tēdit i illā. Cū g isti cōfitent se eē hospites ⁊ pegrinos sup terrā significāt se tēdere ad patriā suā.s. celestē hierl'm. Gal. 4. Jlla q̄ sursum ē hierusalē libera est. Et hoc est qd dic. Qui.n. h dīt significāt se patriā īqrere. Sz q2 forte posset aliqs dicere q verū est q ipsi erāt pegrini i terra philisteoꝝ ⁊ chananeoꝝ iter quos habitabāt: tn̄ itēdebāt redire i terrā vn̄ exierāt. hoc r̄mouet dicēs. Et si qdē illius pr̄ie sue.s. meminissent. de qua exierāt habebāt vtiq3 tps reuertēdi: q2 ppe erāt. Nūc aūt meliorē appetūt: q2 celestē. vn̄. Gen. 24. dixit abrahā sermo suo. Caue ne qn̄ filiū meū reducas illuc. Ps. Elegi abiectus esse i domo dei mei magis q̄ hitare i tabernaculis pctōꝝ. Jtē. Unā petij a dn̄o hāc reqrā. vt ihabitē i domo dn̄i oibus dieb⁹ vite mee. Jpsi g pr̄iā istā īqrebāt: nō domū pr̄iā: vn̄ exierūt. Jn quo signāt q illi q exeūt de vanitate seculi nō debēt illuc redire mēte. Ps. Obliuiscere ppl'm tuū ⁊ domū pr̄is tui. Luc. 9. Nemo mittēs manū suā ad aratrū ⁊ respiciēs retro apt⁹ ē regno dī. Phil. 3. Que retro sūt obliuiscēs i anteriora me extēdēs. P3 āt q ista eoꝝ vbo ⁊ facto ɔfessio ptiet ad fidē: q2 ipsi illud q solū eis promissū fuerat: nec exhibitū firmissime crediderūt ēt vsq3 ad mortē. vn̄ iuxta fidē.i. iuxta se hn̄tes fidē suā q̄si sociā ⁊ iseparabilē defūcti sūt. Apoc. 2. Esto fidel' vsq3 ad mortē.

Deide cū dic. (Jō nō ɔfundit ⁊c.) Ondit qd ex fide sua meruerūt accipe. hoc āt fuit honor maximus. Reputat āt maximus honor qn̄ denoiat aliqs ab aliquo solēni officio: vel seruitio magni ⁊ excellētis dn̄i vel pncipis sicut notari⁹ pape vel cācellari⁹ regis. Maior āt honor est qn̄ ille magnus dn̄s vult noiari ab his q seruiūt ei. Sic āt est de istis trib⁹. abrahā. ysaac. ⁊ iacob: quoꝝ dn̄s rex magn⁹ sup oēs deos spālr vocat se eoꝝ deū. vn̄ Exo. 3. Ego sum de⁹ abrahā: de⁹ ysaac: ⁊ de⁹ iacob. vn̄ dic. Jō nō ɔfundit deus vocari de⁹ eoru3. Et hui⁹ pōt triplex rō assignari. Pria q2 de⁹ p fidē cognoscit. Jsti āt legunt p̄ sepasse se p cultū spālē ab ifidelib⁹. vn̄ ⁊ abrahā p̄m⁹ accepit signaculū fidei. Ro. 4. vt fieret pr̄ multitudis gētiū. Et iō ppōnunt nobis i exēplū: sic̄ illi p quos de⁹ p̄ cognit⁹ ē: ⁊ p eos de⁹ noiat⁹ ē: vt ob3 fidi. Et idcirco ab eis voluit noiari. Scda r3 Aug. i glo. q2 i istis latet aliqd mysteriū. Jn istis.n. inuenim⁹ silitudinē gnātiōis q̄ de⁹ regnauit filios spūales. Uidem⁹ āt i ipsis q̄druplicē modū gnādi. Prim⁹ modus ē liberoꝝ p liberas sic̄ abrahā p sarrā gēuit ysaac: q gēuit p rebeccā iacob. Jacob āt octo pr̄iarchas p lyā ⁊ rachaelē. Scds modus fuit liberoꝝ p ācillas sic iacob p balā ⁊ zelphā genuit dan ⁊ neptalī gad ⁊ asser. Terti⁹ modus fuit s'uoꝝ p liberas: sic̄ isaac gēuit p rebeccā esau. de q̄ dictū ē. Maior s'uiet minori. Quartus modus fuit s'uoꝝ p ancillā: sic̄ p agar gēuit abrahā ysmael. Jn h g designat ɔsuetus modus: q2 dn̄s spūales filios gnāt: q2 aliqn̄ bonos p bonos: sic̄ tiothe. p paulū. Aliqn̄ bonos p malos: ⁊ ista ē gnātio liberoꝝ p ancillas. Aliqn̄ malos p bonos: sic̄ symonē magnu3 p philippū. Et ista ē gnātio s'uoꝝ p liberos. Maloꝝ aūt ē gnātio p malos reputat i semie. Un̄ Gal. 4. Ejice ancillā ⁊ filiū ei⁹. Tertia rō ⁊ vr̄ magis sm itētionē apli q2 cōsuetū ē q rex vocat a pncipali ciuitate: vel a pr̄ia tota: sicut rex hierl'm: rex romanoꝝ: rex frācie. Et iō de⁹ ppie vocat rex ⁊ deus illoꝝ q spālter spectāt ad ciuitatē illā hierl'm celestē: cuius artifex ⁊ cōditor est deus. Et q2 isti vbo ⁊ facto ondebāt se ad illā ciuitatē ptinere. iō dr̄ deus illoꝝ. vn̄ dicit. Parauit.n. illis ciuitatē.i. est cōditor ciuitatis illius quā ipse habebat ppriā.

Deus dr̄ deus abrahā ysaac ⁊ iacob

Deide cū dic. (Fide obtulit ⁊c.) Ponit vnū aliud exēplū isigne circa fidē abrahe inq̄tū respicit deū.s.sil

c illud maximũ sacrificiũ ei⁹ q̃n ad mãdatũ dñi voluit vni-genitũ suũ imolare filiũ. Gen. 22. Et de h õndit tria. p̃ qd fecerit. 2⁹ q̃ h ad fidẽ ptinet ibi. (Et vnigẽitũ ⁊c.) 3⁹ qd ex h recepit ibi. (Un̄ eũ ⁊ i parabola ⁊c.) Dic̃ ergo. Abrahã cũ tẽtaref obtulit. i. offerre voluit fide Jsaac: sic p3 p totũ duodecimũ ca. Gen. ¶ Hic ẽ duplex qõ. Una q: inocẽtẽ occidere ẽ ꝯ legẽ nãe: ⁊ ita pctm̃. g vo lẽdo offerre peccauit. Rñ⁹ dõm ẽ q̃ ille q ex mãdato su pio:is interficit si ille licite pcipit: ali⁹ licite obedit: ⁊ põt licite exeq̃ misteriũ suũ. De⁹ aũt h3 dñiũ ⁊ vite auctorita tẽ. i. Reg. 2. Dñs mortificat ⁊ viuificat. De⁹ aũt subtrahẽ do vitã alicui ẽt inocẽti nulli facit iniuriã. Un̄ ⁊ q̃tidie dispõne diuina multi nocẽtes ⁊ inocẽtes moriunf. Et iõ
1 dei mãdatũ licite poterat exeq. ¶ Jtẽ q̃rif de h q̃ dic̃. (Cũ tẽtaref.) De⁹. n. nullũ tẽtat. q: tẽtare ẽ ignorãtis.
2 Rñ⁹ dõ3 ẽ q̃ dyabolus tẽtat vt decipiat. i. thes. 3. Ne for te tẽtauerit vos q tẽtat. Hoc p3 in tẽtatõe q̃ tẽtauit xp̃3 Mat. 4. Hõ vo tẽtat vt cognoscat. 3. Reg. 10. dr̃ de re gina saba q̃ venit ad salamonẽ vt tẽtaret eũ i enigma tibus. Sic nõ tẽtat de⁹ q oĩa nouit: h3 tẽtat vt hõ sibipsi innotescat quãte fortitudĩs ⁊ fragilitatis sit i se. Deut. 8. Ut tẽtaret te ⁊ nota fierẽt q̃ i aĩo tuo versabanf. Jtẽ
3 vt alĩj tẽtatũ cogñscãt q ex h eis pp̃õif i ex̃m: sic abrahã ⁊ iob. Ecc. 44. ⁊ i. mac. 2. Abrahã i tẽtatiõe iuẽt⁹ ẽ fide ¶ Deĩde cũ dic̃. (Et vnigẽitũ ⁊c.) Multũ sub (lis. tilr õndit q̃ illa obediẽtia ptinebat ad fidẽ. Sic̃. n. su pra dcm̃ ẽ Abrahã l3 mltũ senex credidit deo pmittẽti q̃ i isaac bñdicẽtur⁹ eẽt ei i semie. credebat ẽt deu3 posse mortuos suscitaf. Cũ g̃ pcipiebaf ei q̃ occideret n̄ erat spes vltra iã de sarra iã valde antiqua. q: isaac erat ia3 adolescẽs posse hr̃e filiũ. Et iõ cũ crederet obediẽdum mãdato dei nõ restabat: nisi q̃ crederet resuscitari isa ac p quẽ debat ei vocari semẽ. Un̄ dic̃. Et vnigenitũ. s. sarre: õ q̃. i. filio nato debat de⁹ pactũ pmissũ ꝯpleř: sic p3 gen̄. 17. Ul̃ vnigẽitũ. sñter libos. Gen. 22. Tolle filiũ tuũ vnigẽitũ isaac q susceperat repromissiões. ad quẽ ẽt dcm̃ ẽ. i. rõe cui⁹ ⁊c. ¶ Arbitrãs. i. firmiter credẽs: q: ⁊ a mortuis potẽs ẽ de⁹ eũ suscitaf. Hoc g̃ fuit argm̃ fidei maximũ: q: articulus resurrectiõis ẽ vn⁹ de maiorib⁹. ¶ Deĩde cũ dic̃. (Unũ eũ ⁊ in pabolã accepit ⁊c̃.) õn dit qd p fidẽ meruit: q: cũ iã nõ restaret aliud nisi imo lari ip3 vocauit eũ angelus ⁊ arietẽ herẽtẽ cornib⁹ loco filij imolauit. Hoc aũt fuit pabola. i. figura xp̃i futuri.
4 Aries. n. heres cornib⁹ iter vepres ẽ hũanitas confixa cruci q̃ passa ẽ. Jsaac in diuitas euasit cũ de⁹ vere mor tu⁹ ẽ ⁊ sepult⁹. Et sic p3 q̃ ista figura valde icõplete ad cõt figuratũ. Accepit g̃ eũ. s. Jsaac i parabolã. i. figurã xp̃i crucifigẽdi ⁊ imolãdi. ¶ Lectio. V.

Fide: ⁊ de futuris benedixit isa ac iacob ⁊ esau. Fide iacob mo riẽs singlõs filiox ioseph bñdi xit: ⁊ adorauit fastigiũ vge ei⁹. Fide ioseph moriẽs õ pfectiõe filiox isrl̃ me moratus ẽ ⁊ õ ossibus suis mandauit: fide moyses nat⁹ occltat⁹ ẽ mẽsib⁹ trib⁹ a pẽtib⁹ eo q̃ vidissẽt elegãtẽ ifãtẽ: ⁊ n̄ tiuerũt regis
3 edictũ. Fide moyses grãdis fact⁹ negauit se eẽ filiũ filie pharaõis: magis eligens affligi cũ pp̃lo di q̃3 tpalis pctĩ hr̃e iocũditatẽ: ma iores diuitias estimãs thesauro egyptiox ĩproperiũ xp̃i. Aspiciebat. n. rẽuneratione.

¶ Supra posuit aplš exẽplũ de fide abrahe: h ponit exẽplũ de fide Jsaac: Jacob: ⁊ Joseph. Et p̃ de fide isa

abrahã q: õuo licite sibi vt filium occiderit pcepit, iõ et obedire valuit

aries herẽs cornib⁹ inter vepres hũanitatẽ xp̃i q̃ passa est signat

ac. Dic̃ g̃ q̃ isaac fide de futuris. i. q̃ se extẽdebãt ad fu d tura bñdixit iacob ⁊ esau. Ul̃ bñdixit de futuris. i. p fu turis. Ul̃ bñdictiõe q̃ se extẽdebat ad futura. Uerba. n. sua n̄ habebãt efficaciã nisi ex v̄tute dei p quã qdẽ bñ dictiõe3 mior pĺat⁹ fuit maiori. Qd nõ fuit q̃tũ ad p̃so nas eox: h3 q̃tũ ad duos pp̃los q ex ipsis exierũt. ps. Jn ydumeã extẽdã calciamtũ meũ. Fuerũt. n. ydumei q egressi sunt de esau subiecti filijs isrl̃. Jn q̃ signãbaf: q̃ mior pp̃ls. i. gẽtiũ p fidẽ debat puenire pp̃l3 maiorẽ. s. iudeox. Mat. 8. Mlti ab oriẽte ⁊ occidẽte veniẽt ⁊ recũbẽt cũ abrahã: isaac: ⁊ iacob: i regno celox: filij aũt regni eycienf i tenebras exteriores. Jsta vo bñdictio q̃ erat de fide gẽtiũ futura p fidẽ facta fuit: q: respicit aliq̃d futux.
2 ¶ Deĩde cũ dic̃. (Fid iacob moriẽs ⁊c.) Prosegf de fide iacob: ⁊ ponit illud qd ipse fec̃ i bñdi cẽdo duob⁹ filijs ioseph. sic hr̃ gen. 48. vbi dr̃ q̃ cũ nũ ciatũ fuisset ioseph q̃ pr̃ ei⁹ egrotaret adduxit duos fili os suos qb⁹ iacob bñdixit cãcellatis manib⁹ i h pferẽs effraim manasse q̃tũ ad dignitatẽ: q: de effraĩ3 fuit di gnitas regalis. s. ieroboã. Hec aũt bñdictio fuit p fidẽ: q: reuelatũ ei fuit q̃ ita futux erat. Que qdẽ bñdictio referebaf ad pp̃lm q egressus ẽ ab ipsis nõ ad psonas ipsox. Jtẽ p fidẽ adorauit fastigiũ v̄ge ei⁹. h hr̃ gen. 50. vbi dr̃ q̃ fec̃ ioseph iurare q̃ sepeliret eũ i sepulchro patrũ suox: ⁊ post iuramẽtũ tanq̃3 securus de pmisso adorauit ad caput lectuli. vt dicit lr̃a nr̃a. Uel fastigiũ v̄ge ei⁹ vt dñt. 70. Uel sup fastigiũ: vt hr̃ in greco. Et to
3 tũ h põt stare q: ipe erat senex: ⁊ iõ ptabat virgã: vl̃ re cepit sceptrũ ioseph donec iurasset: ⁊ anteq̃3 redderet ei adorauit: nõ ipsam v̄ga3 nec ioseph: vt qdã male pu tauerũt: h3 ip3 deũ innixus ad cacumẽ: vel sup fastigiu3 virge ei⁹. Ad qd mot⁹ fuit ex ꝯsideratiõe ptãtis xp̃i quã ptãs ioseph pfigurabat. Jpse. n. tanq̃3 pfectus egypto portabat sceptrũ in signũ ptãtis xp̃i. ps. Reges eos in virga ferrea. Uel si adorauit fastigiũ idẽ est sensus: q: adorauit xp̃m signatũ p virgã illã sicut ⁊ nos adoram⁹ crucifixũ ⁊ crucẽ rõne xp̃i passi in ipsa. Unde ppĩe n̄ adoramus crucẽ. sed xp̃m crucifixũ in ipsa. ¶ Deĩde cũ dic̃. (Fide ioseph moriẽs ⁊c.) prosegf ex̃m de fide ioseph vbi põit duo q̃ habenf gen. vlt. vbi dixit frib⁹ suis. Uisitabit vos dñs. ⁊ mãdauit ossa sua inde por
4 tari. Un̄ fides ei⁹ fuit q̃tũ ad duo. p q: credidit pmissio nẽ factã dẽre ipleri p reditũ filiox isrl̃ in terrã pmissio nis. 2⁹ q: in ipsa credebat xp̃m eẽ nascitux ⁊ resurrectu rũ ⁊ multos cũ ipso: vñ ꝯsiderabat hr̃e ptẽ in illa resur rectiõe. Et h ẽ qd dic̃ q̃ ioseph moriẽs fide. i. p fidẽ me morat⁹ ẽ de pfectiõe filiox isrl̃. ⁊ h q̃tũ ad p̃m: ⁊ de ossi bus suis mãdauit q̃tũ ad 2m. ¶ S3 q̃re nõ fecit se sta tim ptari sicut pr̃ su⁹. Rñ⁹ dõ3 q̃ h nõ potuit: q: nõ hẽ bat tũc tãlẽ ptãtẽ sicut habebat in morte prĩs. Et ideo tũc poterat: qd tñ circa mortẽ suã nõ potuit. Scdõ q:
5 sciebat q̃ multas afflictiões debebãt sustinere filij isrl̃ post mortem eius. Ut g̃ haberet certa3 spe3 de libera tiõe sua ⁊ reditu ad terrã pmissionis voluit ad solatiũ corpus suũ remanere cũ ipsis. Un̄ ⁊ moyses tulit illud secũ. sicut ⁊ q̃libet tribus corp⁹ prĩs sui. vt dicit hiero. ¶ Deĩde cũ dic̃. (Fide moyses ⁊c.) Prosegf de prĩb⁹ q fuerũt sub lege. Hoc. n. tps icepit a moyse. Eccl. 24. Legẽ mãdauit moyses i pceptis iustitiax. Jo. i. Lex p moysem data ẽ. istud aũt tps distinguif i tria. s. añ exitũ de egypto: i exitu: ⁊ post exitũ. Un̄ tria facit. p̃. n. osten dit qd factũ sit ante exitũ. Scdõ qd in exitu ibi. (Fide reliq̃d egyptũ ⁊c.) 3⁹ qd i terra pmissiõis. ibi. (Quid adhuc dicã ⁊c.) Circa p̃m duo facit. p̃. n. ostẽdit qd fa ctũ i natiuitate moysi. Secũdo qd ipse fecit. ibi. (Fide moyses ⁊c.) Ubi tangif historia que ponif. Exo. i. q̃.

Bñdictiones iacob filijs dat

pharao

pharao mādauit occidi masculos ne multiplicarent. 2° hr̄ q̄ parētes moysi vidētes ipsū elegātē abscōderūt eū mēsibus trib⁹: qd̄ attribuit aplūs fidei ipsoꝝ. Credebāt.n. aliquē nascituꝝ q̄ liberaret eos ab illa seruitute: Unde ex elegātia pueri estimabāt aliquā virtutē dei ee̅ i illo. Ipsi.n. erāt rudes ꝛ rustici sudantes i opibus luti ꝛ lateris. Ecc.19. Ex visu cognoscit vir. Ex quo hr̄ q̄ lȝ fides sit de īuisibilib⁹: tn̄ p̱ aliqua signa visibilia possumus niti ad ipsaȝ. Marc.vl. Sermonē ɔfirmāte sequētibus signis. Q: aūt ipsi h̄ fecerūt ex fide ñ ex affectu carnali. pȝ q: nō timuerūt regis edictū. Un̄ exponebāt se piculo psonaꝝ: qd̄ nō fecissent nisi credidissent aliqd magnū futuꝝ de puero. Mat.10. Nolite timere eos q̄ occidūt corp⁹ ꝛc. ¶ Sȝ ɔ̄. q: ipsi postea exposuerūt ipm̄ ḡ nō pp̄ fidē seruabāt ipȝ. R̄x°. dōȝ ē q̄ exposuerūt ipȝ nō ad necādū: sȝ ne subriperet eis. vn̄ posuerunt eū i fiscella cōmittētes eū diuine ꝓuidētie. Credebāt.n. ꝓbabilr̄ q̄ fuisset iterfectus si fuisset apud eos iuentus.

Fide magis moyses fact⁹ est

¶ Deide cū dic̄. (Fide grādis effectus ꝛc.) Ondit qd ipse moyses p̱ fidē fecerit. Et p̄ qd fecit. Scd̄o ondit q̄ illud factū ptinebat ad fidē. ibi. (Aspiciebat.n. ꝛc.) Legit.n. historiā q̄ hr̄, Exo.2. vbi dr̄ q̄ filia pharaōis fecit ipȝ a matre pueri nutriri: ꝛ q̄ adoptauit eū i filiū. Ipse aūt negauit se ee̅ filiū ei⁹: nō qdē vbo sȝ facto: q: ɔ̄ voluntatē pharaōis iterfecit egyptiū q̄ ledebat hebreū. Et h̄ ē q̄ dic̄. Grādis effect⁹ p̱ fidē negauit se esse filiū filie phara. Quo āt affectu h̄ fecerit ondit cū subdit. (Magis eligēs ꝛc̄.) In quo ondit mirabilis vr̄t⁹ ei⁹. ¶ Duo .n. sunt q̄ maxie hoies appetūt. s. iocūditatē ꝛ delectationē circa bōa exteriora ꝛ his ɔ̄ria maxie fugiūt. s. dolorē ꝛ afflictionē q̄ opponit p̄ paupꝑtatē ꝛ abiectiōeȝ q̄ oppōit. scd̄o. Ista āt duo elegit moyses. s. q: pposuit dolorē ꝛ afflictōeȝ iocūditati pctī tpalis: q̄. s. sp̄ ē cū pctō. Itē paupꝑtatē pposuit diuitijs pp̄ xp̄ȝ. ꝓuer.16. Meli⁹ est hūiliari cū mitib⁹ q̄ȝ diuidere spolia cū supbis. ps. Elegi abiect⁹ ee̅ i domo dei mei magis q̄ȝ hitare i tabernaculis pctōꝝ. ¶ Quātū ḡ ad p̄ᵐ dic̄. Magis eligēs affligi cū pplō dei. s. quē pharao affligebat: q̄ȝ hr̄e iocūditatē pctī tpalis. i. trāsitoꝝ. Qd̄ fuisset si cū egyptijs afflixisset filios isrl̄. ¶ Quātū āt ad 2ᵐ. s. q̄ pelegit paupꝑtatē dic̄. Maiores diuitias estimās ipropꝛiū xp̄i. i. p̱ fide xp̄i eadē.n. ē fides antiquoꝝ ꝛ nr̄a. Ul' iproꝑiū xp̄i qd̄. s. sustinuit a frib⁹ suis sic̄ dcm̄ ē. Nūqd iterficere tu me vis sic̄ occidisti heri egyptiū? Qd̄ iproꝑium fuit figura q̄ xp̄s suscipe debet iproꝑiū a iudeis. ps. Improꝑiū expectauit cor meū ꝛ miſiā. Maiores āt diuitias credidit ee̅ duo p̄dicta thesauri egyptioꝝ. Esa.33. Diuitie salutis sapia ꝛ scia. ¶ Deide cū dic̄. (Aspiciebat.n. ꝛc.) Ondit q̄ p̄dicta facta moysi ptinebāt ad fidē xp̄i. Sciēdū ē āt q̄ q̄dā sūt sȝ se bōa ꝛ delectabilia: q̄dā āt: s̄m se tristia ꝛ mala. Mala āt nullus pp̄ se pelegit: sȝ pp̄ finē sic̄ infirm⁹ pelegit potiōeȝ amarā ꝛ tristia delectabilib⁹ rōe alicui⁹ maioꝛis boni q̄ p̱ h̄ p̄t p̱ seq. Et sic sci pp̄ speȝ finis vltimi eterne felicitat̄ pelegūt afflictiōes ꝛ paupꝑtatem diuitijs ꝛ voluptatib⁹: q: p̱ ista ipeditur a ɔsecutiōe finis sperati. Mat.5. Bti eritis cū maledixerīt vob̄ hoies: ꝛ psecuti vos fuerīt ꝛc. Et seqr̄. Gaudete ꝛ exultate, q̄m merces vr̄a copiosa ē i celis. Gen.15. Ego ptector tuus sū ꝛ merces tua magna nimis. Et id̄o dic̄ q̄ h̄ faciebat q: aspiciebat oculo. s. fidei i remunerationē: quā. s. ex h̄ spabat. Un̄ fides ē suba sperādaꝝ reꝝ ꝛc. Lec. VI.

Fide reliqd egyptiū. nō veritus aīositatē regis. Inuisibilē ee̅ tā q̄ȝ vidēs sustinuit. fide celebrauit pasca ꝛ sāguis effusionē ne q̄ vastabat p̄mitiua tāgeret eos. fide transierūt mare rubrū tāq̄ȝ p̱ aridā terraȝ. qd̄ expti egyptij deuorati sūt. fide muri hierico corruerūt circuitu dieꝝ septē. fid̄ raab meretrix ñ piti cū icredul' excipiēs exploratores cū pace.

¶ Supra posuit pl̄s fidē moysi q̄tū ad id q̄ fecit in egypto: h̄ q̄tū ad id qd̄ fecit i exitu de egypto. Et circa hoc facit tria. Pr̄o.n. ondit qd fecerit i exitu d̄ egypto. Scd̄o ondit modū exeundi. ibi. (Fide celebrauit ꝛc.) Tertio qd p̱ fidē factū ē cū pplō ifideli. ibi. (Fide raab ꝛc.) Dicit ḡ q̄ moyses fide. i. p̱ fidē reliqd egyptū. Sicut āt hr̄ Exo.2. Pr̄o fugit de egypto interfecto egyptio. Scd̄o aūt exiuit qn̄ simul oēs filios israel eduxit. Glo. aūt exponit de scd̄o exitu q: seqr̄. Nō verit⁹ aīositatē. i. idignationē regis. In p̄.n. exitu legit exo.2. eū timuisse. ꝓuer.14. Iracundiā regis iutilis sustinebit. In scd̄o v̄o nō timuit. ꝓuer.28. Iustus q̄si leo cōfidēs absq̄ terrore erit. Pōt tn̄ referri ad p̄ᵐ. ¶ Sȝ nūqd tunc nō timuit? Rn̄deo dōm est q̄ in timore duo ɔsideranda sunt. Unū qd̄ aliqn̄ pōt esse vituꝑabile. s. qn̄ pp̄ timorē facit aliqd nō faciēdū: vel dimittit faciēdū. Et sic nō timuit moyses: q: pp̄ timorē nō dimisit iuuare frēs suos. Aliud est q̄ pōt esse laudabile. qn̄. s. salua fide refugit piculū pp̄ timorē instantē. Mat.10. Cū psequent vos in ciuitate ista fugite in aliā. Si.n. aliqs salua honestate sua posset vitare piculū ꝛ nō vitaret stultus esset: ꝛ tētaret deū: qd̄ est diabolicū. Et sic iesus cessit volētibus ipsum lapidare: nec ad suggestionē dyaboli voluit se p̄cipitare: ita ꝛ moyses ɔfidēs de diuino auxilio fugit pp̄ timorē regis ad ipso. Et ꝓbat q̄ hoc fec̄ ex fide: q: fides est de īuisibilib⁹. ꝛ iste sustinuit. i. expectauit deū īuisibilē ꝛ ei⁹ adiutoriū tanq̄ȝ vidēs. ps. Confortet cor tuū ꝛ sustie dn̄m. 1. thi.1. Reg. āt seculoꝝ imortali ꝛ iuisibili ꝛc. Moyses.n. i vtroq̄ exitu expectabat dei adiutoriū. vn̄ i p̄ dic̄. Exo.2. De⁹ pr̄is mei adiutor me⁹. In 2° v̄o exo.14. Uos tacebitis ꝛ dn̄s pugnabit p̱ vobis.

¶ Deide cū dicit. (Fide celebrauit pasca ꝛc.) Ostēdit qd fecerit q̄tū ad modū trāseūdi. Et p̄mo ponit illud qd̄ fuit factū ad p̄parationē trāsitus. Scd̄o q̄tū ad ipsum trāsitū. ibi. (Fide trāsierūt.) Tertio q̄tū ad id qd̄ p̱ fidē factū fuit: q̄tū ad itroitum terre ꝓmissionis. ibi. (Fid̄ muri ꝛc.) Quātū ad p̄ᵐ pōit historiā q̄ hr̄ Exo.12. Ubi dn̄s mādauit illis an̄ exitū filioꝝ isrl̄. s. eadem nocte imolari agnū. ꝛ de sanguie eius vtrunq̄ postē ꝛ suplimiare liniri. Carnes ei⁹ assas cū azimis ꝛ lactucis agrestib⁹ comedi: cū multis alijs q̄ obseruāda erant: vt ibi pȝ videri. Et h̄ vocabat paska. s. esus agni: ꝛ effusio sanguis: q̄ duo cōcurrebāt ad transitū illū quē facturi erāt i crastino. Dr̄ āt pascha a paschi grece: q̄ latie ē passio. vel a phase qd̄ hebraice idē est qd̄ trāsitus. In h̄ āt figurabat q̄ xp̄s p̱ passionē trāsiret ex hoc mūdo. Jo.13. Ut trāseat ex hoc mūdo. Itē q̄ nos p̱ meritū mortis eius a terrenis ad celestia ab iferno trāsimus ad celū. Ecc.24. Trāsite ad me oēs q̄ cōcupiscitis me. Qd̄ qdē fuit p̱ virtutē sanguis xp̄i supra.10. Habētes itaq̄ fiduciā fres i introitu sanctoꝝ in sanguineȝ xp̄i. Fuit āt in illis pascha duplex trāsitus. Un⁹ q̄ trāsibat dn̄s ꝑcutiēs egyptios. ali⁹ quo pplūs trāsibat. Sic et sanguie xp̄i q̄ ē agn⁹ imaculat⁹ debēt liniri postes fideliū. itellect⁹. s. ꝛ affect⁹. Dic̄ ḡ. Fide. i. p̱ fidē celebrauit pasca. esū agni ꝛ sanguis effusionē ad liniēdū postes domoꝝ. Et q̄re h̄ faciebat? Ne. s. q̄ vastabat p̄mogēita egyptioꝝ tāgeret eos. ps. Percussit oē p̄mogēitū i terra egypti. ¶ Sed q̄rit quoꝝ ministerio hoc factū sit. vtrū. s. bonoꝝ vel maloꝝ angeloꝝ: q: videt q̄ p̱ malos. ps.

c Immissionē p angelos malos. Rñdeo. Dōm est ꝙ nō
est icōueniēs de qbuscūqꝫ. ¶ Uñ sciēdū ē: ꝙ penaꝝ i
flictio fit īterdū p bonos angelos. Sicut. n. dic̄ Diony
si. 4. ca. de di. no. Punire malū nō est malū: sed maluz
facere est malū. Punitio. n. ē opus iustitie: sicut patet
de angelo q cōtriuit castra assyrioꝝ. Esa. 37. Qui cre
dit fuisse bonus angelus. Uñ talis punitio īdifferēter
fit p bonos ⁊ malos: ſʒ differenter a bono ⁊ a malo: qꝛ
bonꝰ ñ pūit nisi exercēdo iustitiā diuiā ī malos. Et i scri
ptura opatio dyaboli attribuit̄ deo: cuiusmodi est hec.
Malus āt ⁊ si obsequat̄ diuine iustitie: tñ ñ ex itētōe h a
git: ſʒ ex pūersitate volūtatꝭ sue affligit bonos ⁊ malos
⁊ libētius bonos si pmittat̄: sic pʒ de Job. Iste ḡ ange
lus q dixit moysi. Trāsibit dñs pcutiēs egyptū bōus
angelus fuit cū ipse aliqñ loq̄t̄ i psona sua. Bono āt āge
lo aliqñ sbministrat spūs neqꝫ. vñ adhibitū fuit ibi miste
riū eiꝰ male ⁊ pūerse volūtatis volūtarie opantꝭ ad ce
dē. Et iō dic̄ īmissionē p angelos malos. Nō ḡ tāgebat
eos q erāt sanguie signati malus āgelus terrore ⁊ tiorē
dī: vtpote ñ pmissus. Bonꝰ āt terrebat̄ admirādo ṽtutē
¶ Deide cū dic̄. (Fide trāsierūt ⁊c.) Oñdit qd (dei.
egit ī ipso trāsitu. Et p̄ oñdit h. Scdo oñdit ꝙ illud p
tinebat ad fidē. ibi. (Qd expti ⁊c.) Dic̄ ḡ ꝙ fid. i. p fidē
trāsierūt mare rubrū tanq̄ꝫ p aridā terrā. Duo. n. ibi p
fidē facta sunt. Unū ꝙ hō fecit. s. ꝙ cōmiserūt se ad trā
seūdū: qd nō fuit nisi p fidē. Aliud fuit ex pte dei. s. ꝙ
aque fuerūt eis p muro. hoc āt fuit p fidē. Opatio. n.
miraculoꝝ attribuit̄ fidei. Mat. 17. Si habueritis fi
dē sicut granū synapis: dicetis monti huic trāsi hic ⁊
trāsibit. ergo hoc fide factū est. i. hoc meruit fides ⁊ h
habet̄ Exo. 14. ⁊ 15. ¶ Deide ostendit ꝙ hoc pertinet
ad fidē: qꝛ egyptij hoc expti. i. volētes experiri deuora
ti sunt: qꝛ. s. nō habuerunt fidem. Exo. 15.
¶ Deide cū dic̄. Fide muri hierico ⁊c. Agit de eo qd p
fidē factū ē i itroitu terre pmissiōis. De h habet̄ Jos.
6. vbi dr̄ ꝙ ad mādatū dñi sacerdotes septē dieb' cū ar
cha testi circuierūt p̄mā ciuitatē vltra iordanum. s. hie
rico: ⁊ septia die septiēs circuitu muri eiꝰ corruerūt: h fu
it aliqd ex pte hoīs. s. ꝙ ex mādato dñi circuierūt credē
tes mādatū dñi debere ipleri. Aliqd āt ex pte dei. s. ꝙ sic
ad circuitū eoꝝ muri corruerūt. ¶ Moralr̄ hierico in
terp̄tat̄ luna siue defectꝰ ⁊ signat mūdū istū. Muri eiꝰ
sunt ipedimēta qbꝰ aliqs detinet̄ i mūdo. Per bucclas
qbus leuite ⁊ sacerdotes itonabāt: vox p̄dicatoꝝ signi
ficat̄. Per circuitū septē dieꝝ totus designat̄ decursus
p̄sentis tpis: q p septē dies cōplet̄. Per q̄ dat̄ itelligi ꝙ
oia ipedimēta mūdi cadūt ad ɔtinuā vocē p̄dicatiōis.
2ª Cor. 10. Arma militie nr̄e nō sunt carnalia: sed potē
tia deo ad destructionē munitionū ɔsilia destruētes: ⁊
oēm altitudinē extollentē se aduersus sciam dei.
¶ Deide cū dicit. (Fide raab meretrix ⁊c.) Oñdit ꝙ fa
ctū sit p fide ab aliquo de pplo īfideli. s. a raab q̄ Jos
2. ⁊ 6. Cū. n. iosue misisset exploratores ad explorandū
hierico ipi euaserūt auxilio istiꝰ mulieris q̄ dr̄ meretrix
5 i. ydolatra. Uł ad lr̄aꝫ. meretrix erat ad quā īgressi fūt
nō ad peccādū: ſʒ ad latēdū. Domꝰ. n. taliū patēt maxi
me de nocte. Isti ēt venerāt de nocte. Domꝰ ēt eiꝰ ɔiun
cta erat muro. Meretrices āt absqꝫ exceptiōe accipiūt
indifferēter. ⁊ iō meliꝰ poterāt apud eā occultari. Ista ḡ
p fidē liberata fuit. Uñ dic̄. Raab meretrix fide. i. p fi
dē recipiēs exploratores cū pace nō perijt cū icredulis
q corpalr̄ pierunt: qꝛ exploratores iurauerāt ei ipsam
liberare ⁊ oēm domū p̄ris sui: qd ⁊ fecerūt. ¶ Quare
aūt magis declinauerit ad ipām pōt dici vt ipā minus
posset iculpari idifferēter oēs recipiēs. Nec erat ɔueni
ens vt salus ipsoꝝ fiert alicui saluāti ipos occasio mor
tis in h āt ꝙ ipsa ex receptiōe ipsoꝝ liberata ē designa d
tur ꝙ recipiētes p̄dicatores euāgelij liberant̄ a morte
eterna. Mat. 10. Qui recipit ꝓphetā in noie ꝓphete
mercedē ꝓphete accipiet. ¶ Lectio. VII.

Et qd adhuc dicā. Deficiet. n.
me tps enarrātem: de gedeon.
barach. samson. iepte. dauit. sa
muel. ⁊ ꝓphetis q per fidē vice
rūt regna opati sunt iustitiā. adepti sunt re
promissiones. Obturauerūt ora leonū. exti
xerūt ipetū ignis. Effugauerūt aciē gladij. 2
cōualuerunt de infirmitate: fortes facti sunt
in bello. Castra verterūt exterorū. accepe
rūt mulieres de resurrectōe mortuos suos.
¶ Supra posuit apls ea q̄ facta sunt a p̄ribus p fidē
añ introitū: ⁊ ī ipso itroitu terre pmissiōis: h accedit ad
narrādū exēpla illoꝝ q fuerūt in ipsa terra pmissiōis
q̄ qꝛ multa sunt: iō breuiter p̄missis noībus patrū pōit
in gnāli p̄cipua facta ipsoꝝ: ponēs cām illius breuita
tis. Et circa hoc tria fac̄. p̄ ponit noīa patrū ⁊ cām q̄re
breuiter vult eoꝝ facta ptrāsire. Scdo ostēdit qd rece
rūt p fidē ibi. (Qui p fidē vicerūt ⁊c.) Tertio qd p fi
dē receperunt ibi. (Adepti sunt ⁊c.) Dic̄ ḡ. Quid ad
huc dicā: q̄si. d. Perueni vsqꝫ ad tps introitus terre p 3
missionis: ī quo pauca respectu dicēdoꝝ dicta erāt. Re
manēt. n. tot dicēda ꝙ nō possent explicari. Deficiet. n.
tps me enarrātē. i. si velī enarrare nō sufficiet mihi tps
eplaris enarratiōis: q̄ dꝫ esse succincta. vñ hierony. ad
Paulinū. 6. c. Neqꝫ. n. eplaris angustia lōgius euaga
ri patiebat̄. Uel tps vite capit̄ h. Isto mō loq̄t̄. Jo. vlt.
Sūt qdē alia multa q̄ fecit iesus ⁊c. vbi dicit glo. ꝙ lo
quit̄ yꝑbolice. Nec tñ est falsum: sed est figuratiua lo
cutio. ps. Ubi nos hēmus annūciaui ⁊ locutꝰ suꝫ mul
tiplicati sunt sup numeꝝ. Dicit lr̄a hiero. Si annūcia
re voluero plura sunt q̄ꝫ narrari queāt. ¶ Sciēdū tñ:
ꝙ aliq istoꝝ aliqua mala fecerūt: ⁊ aliqua bona. vnde
nō numerat̄ h nisi q̄ꝫtū ad bona q̄ fecerūt vel recepe 4
rūt. Tñ ꝓbabile ē ꝙ oēs fuerūt finalr̄ sancti: ex q̄ apls
noīat eos ī cathalogo scōꝝ. Pmo ḡ ponit gedeonē de
quo Judic. 6. Queꝫ p̄mittit: ⁊ qꝛ nihil mali fecit: ⁊ qꝛ
fec̄ factū multū isigne: ⁊ forte ēt qꝛ accepit maximū si
gnū icarnatiōis xp̄i ī vellere ⁊ rore: de q dr̄ ī ps. Descē
dit sic̄ pluuia ī vellus. Scdo ponit barach: de quo Ju
dic. 4. Qui nō fuit ita isignis sicut gedeō: cui ēt illa vi
ctoria nō fuit reputata: ſʒ magis mulieri. ⁊ iō forte post
pōit ipʒ. Tertio ponit̄ sanson: de q̄ Judic. 13. De q̄ spē
liter vr̄ ꝙ nō deberet h numerari: qꝛ i morte peccauit i
terficiēdo se. Aug. āt. 1. de ci. dei dic̄ ꝙ excusat̄ qꝛ credit̄
hoc fecisse mādato dei: cuiꝰ signū ē: qꝛ nō potuisset do
mū tātā ꝓpa ṽtute subuertere: ſʒ ṽtute dei q̄ non adiu 5
uat ad malū. Quarto. pōit iepte de quo Judic. 11. Istū
postpōit sansoni: qꝛ nō fecit tot facta isignia sicut ille.
¶ Dubitat̄ āt de iepte si imolādo filiā suā ex voto pec
cauerit. vr̄ ꝙ nō: qꝛ dr̄ ibi. Irruit spūs dñi in iepte. Et
post h seq̄t̄ votū suū ⁊ victoria. Cōtra dicit hieron. ꝙ
fuit ī vouēdo idiscretus: ⁊ ī reddēdo impius. Respon
deo. Dōm est ꝙ fuit ibi aliqd a spū scō. s. motus ad vo
uēdū ī gnāli: ꝙ. s. imolaret qcqd occurreret sibi imola
bile. aliqd aūt ex ꝓprio suo spū. s. ꝙ imolauit qd nō d
buit ⁊ i hoc peccauit: ſʒ post penituit. Silr̄ gedeō pec
cauit faciēdo ephot ⁊ ī tētādo deū in petitiōe signi in
vellere: ⁊ postea penituit sicut: ⁊ dauit: de quo subdit:
dicēs. Et dauit ⁊ Samuel: de qbus. s. in libris regnuꝫ

a ogit. Et aliis pphetis de qbus si vellet dicere tps deficiet. ¶ Sz tunc questio e vtru oes isti q dicti sūt fuerunt pphete. Rñdeo. Dōm e q spūssanctus mouet mentē pphete: sicut agēs principale mouet istrumētū suum. Pōt aūt spūssanctus mouere ad tria. s. ad cognoscendū: ad loquēdū: 7 ad faciēduz. Et qdlibet istoꝝ dupliciter. Ad cognoscendum. s. qñqz cū itellectu eius qd vr: sicut fuit ysaac 7 alij pphete: vñ dicti sūt vidētes. i. Regū. 19. Qui hodie dr propheta olim dicebatur videns. Aliqñ aūt sine cognitiōe ei' qd vr: sicut patet in somnio pharaonis 7 i visione balthasar. Ad loquēdum ēt mouet dupliciter: qñqz ad sciēdū id de q loquit: sicut pz de dauid: qnqz aūt nescit: sicut cayphas 7 forte etiā balaam.
2 Similiter etiā qñ mouet ad faciēdū 7 scit qd fac: sicut hieremias q abscōdit lumbare suuz sup eufratē. Qñqz at nescit: sic dicit Aug. sup Jo. de militibus q diuiserūt sibi vestimēta xpi: nō tn cognoscebāt mysterium ad qd illa diuisio ordinabat. Hoc est ergo de rōne pphete: q cogscat illd qd videt: vel dicit. vel facit. Qñ autē nō cognoscit nō e vere ppha: sed participatiue tantuz. Et sic dic ioannes cayphā pphetasse: qz habuit aliqd pphetie. Jste āt motus spūssancti dr istinct' fm augustinū. ¶ Deide cū dicit. (Qui p fidē vicerūt regna 7c.) Ondit qd sancti de qbus locutus e fecerit: 7 p ondit hoc i generali. Scdo descēdit ad qdā spālia ibi. (Obturauerūt ora leonū 7c.) Prio āt ponit facti ipsorum meritū.
3 Secūdo pmiū ibi. (Adepti sūt 7c.) Circa pmū sciēdū e q iter oes actus exteriores virtutū moralium actus fortitudinis 7 iustitie videtur eē pcipui: qz maxie ptinēt ad bonū cōe. Per fortitudinē. n. respublica defendit ab hoste: p iustitiā vo pseruat. Uñ apls ex vtroqz actu cōmedat sctōs pres. Ab actu qdē fortitudinis: cū dicit q isti p fidē vicerūt regna. i. reges etiāz regna ipsoꝝ: sic dauit 7 iosue. Nihilominus tn sancti spūaliter p fidem vicerūt regna. s. regnū dyaboli: de quo Job. 41. Ipse e rex sup vniuersos filios supbie. Itē carnis. Ro. 6. Nō g regnet pctm i vro mortali corpore. Itē regnū mūdi Job. 18. Regnū meū nō e in h mūdo. Isti autem vincūt p fidez. 1. Jo. 5. Hec e victoria q vincit mūduz fides nra. Nulli'. n. pōt presentia cōtemnere nisi pter
4 spez futuroꝝ bonoꝝ. Per ptēptū. n. pncipalr vicit mūdus. Et iō qz fides ondit nobis iuisibilia pp q ptemnit mūdus: iō vincit mūdū fides nra. Ab actu aūt iustitie cōmēdat eos cū dicit. Opati sūt iustitiā. Aliqñ āt iusticia e virtus generalis qñ. s. obedit legi diuine. ps. Justus dñs 7 iustitias dilexit. Et. 2. macha. 9. Justū e subditū eē deo. 1. Job. 3. Qui iustitiā fac iustus. Aliqñ autē est virtus specialis 7 ista psistit in actiōibus 7 cōicatiōib' hūanis: qñ. s. reddit qs vnicuiqz qd suū e. Utrūqz aūt iustitiā habuerūt scti. Esa. 54. Hec e hereditas seruoꝝ dei: 7 iustitia apd me dic dñs. Eccle. 1. cupiscēs sapiētiā serua iustitiā. s. obediendo mādatis. Itē ipsam exercēdo in pplo. ps. Feci iudiciū 7 iustitiā in oi tēpore.
5 ¶ Deide cū dic. (Adepti sūt 7c.) Ondit qd receperūt: qz adepti sūt repromissiōes. Promissio. n. dei efficax ē: qz nunqz deficit deus in pmissis. Ro. 4. Quecunqz pmisit deus potēs est 7 facere. ps. Fidelis deus in oibus vbis suis. ¶ Sed cōtra. Supra eodē. Juxta fidē defuncti sūt nō acceptis repromissiōibus. Rñdeo. Dicēdū e q illd qd hic dicit tripliciter pōt intelligi. Uno modo q promissio dei sit illa specialis: qua promittit sanctis vitaz eternam. Et istā nullus accepit ante aduētū xpi. Roma. 15. Ad confirmādas promissiōes patrū. Secūdo p pmissiōe de terra promissiōis habēda. Et istā nō acceperūt priores patres. s. Abrahaz ysaac 7 Jacob: sed tantuz patres posteriores: sicut iosue 7 alij sancti. Tertio pro promissiōe particulari: q. s. vnicuiqz pmissum fuit: sicut dauid regnuz 7 ezechie salutas. b
Et istas promissiones consecuti sunt.
¶ Deide cū dicit. (Obturauerūt ora leonū 7c.) Ponit quedam particularia beneficia aliqbus collata. Et p q pertinēt ad remotiōem mali. Secūdo illa que ptinet ad execuīōez bōi ibi. (Fortes facti sūt i bello 7c.) Malū aūt nociuū hois e duplex. Unū exterius 7 aliud interi'. Secūdum ponit ibi. (Cōualuerūt 7c.) Exterius aūt malū est duplex: qz aut illatuz e a creatura irrōnali: aut rōnali. Secundū ponit ibi. (Effugauerunt 7c.) Ab irrōnali duplex. s. vel ab inaiata vel ab aiata. Nocumētū illatū ab inaiata tāgit ibi. (Extinxerūt ipetuz 2
7c.) ¶ Quātū g ad aiata dic. Obturauerūt ora leonū. Logt autē i plurali: lz nō fuerit nisi vnus. s. daniel: sic ēt dr Mathe. 2. Defuncti sunt. n. q querebāt aiam pueri. Nulla aūt tūc qrebat xpm occidere nisi solus herodes. Cuius rō e: qa logtur de oibus sanctis cōmuniter quasi de vno collegio sanctorū. Et qd vnus facit iputatur alijs: 7 ēt oibus: qd fit per vnitatē spūssancti que e cōmunis oibus. Uñ ēt i isto ptextu logt tāqz de pluribus. Pōt ēt dici q hoc cōpletum est i dauid: q sicut ipse dicit. 1. Reguz. 17. Leonē 7 vrsum iterfeci. Et ēt sanson Judicū. 14. Per leonē autē spūaliter itelligit dyabolus. p. Petri. 5. Aduersari' vester dyabol' 7c. Qui 3
ergo isultus eius repmit os leonū obturat. Job. 29. Cōterebam molas iniqi 7 de dentibus eius auferebam pdā. ¶ Nocumentū a re inaiata remouet cuz dicit. Ex c
tinxerūt ipetuz ignis. sicut habetur de tribus pueris i Dan. 3. Itē ad preces moysi 7 aaron extinctus e ignis q missus a dño deuorabat ppl'z murmurātē: sic pz Nume. 11. 7. 16. Ignis iste est interior motus cōcupiscentie vel ire. Qui ergo refrenat illū motū extinguit ipetum ignis. ps. Supcecidit ignis 7 nō viderūt solē. ¶ Remotionē nocumēti p rōnalē creaturā illatā tāgit cū dicit. Effugarūt aciem gladij. i. aciem hostis cuz gladijs acutis. Hoc aūt frequentissime factū fuit p ipsos sicut patet de iosue gedeōe 7 dauid. Per gladiū autez mala 4
suasio itelligitur. ps. Lingue eoꝝ gladius acut'. Istos gladios fugat q malā linguaz tacere facit. Eccli. 28. Sepi aures tuas spinis 7 noli audire linguā nequā. pūer. 25. Uētus aqlo dissipat pluuias: 7 facies tristis lingua detrahentē. ¶ Nocumētū iterius e ifirmitas de d
cui' remotiōe dic. Cōualuerūt de ifirmitate: sic spāliter apparet de ezechia. 4. Regū. 20. 7 Esa. 38. Ista āt infirmitas e peccatū. ps. Miserere mei domine quo infirmus sum. Cōualescit ergo qui resurgit.
¶ Deide cuz dic. (Et fortes facti sunt.) Ponit bñficia qtum ad assecutionē boni: 7 ponit tria. Primuz ptinet ad h q fortiter egerunt. Uñ dic. Fortes facti sunt i bello: sicut pz d iosue Eccli. 46. Fortis i bello iesus naue successor moysi i pphetis 7c. Sic pz ēt de multis alijs. Scdm ptinet ad affectum illius fortitudinis: 5
Uñ dic. Castra verterunt exteroꝝ. Sic pz de machabeis 7 d dauid. ps. Si psistāt aduersuz me castra nō timebit cor meuz. Sz tertiuz ptinet ad effectuz fortitudis dine. Uñ dic. Acceperūt mulieres de resurrectiōe e
mortuos suos. i. p resurrectionē. Qd aliq male intelligētes exposuerūt mortuos suos. i. viros suos resuscitatos p h asserētes q p mortē nō soluit matrimoniū verū ēt si resurgat. Quod e cōtra aplm. Ro. 7. Si dormierit vir eius liberata est a lege viri. ¶ Uñ sciēdū est q etiā i affectibus sacramētoꝝ e quedā differētia. Quedā enim sacramēta iprimūt caracterē: sicut baptism': pfirmatio: 7 ordo. Et qz caracter in aia perpetuo manet. Ideo baptizatus vel confirmatus vl ordinatus si

c refuscitaret nō oȝ iterari, aliquod illoꝝ sacramentoꝝ.
bapti Alia vero sacramēta nō imprimūt caracterē: sicut peni
zatus tēria: extrema vnctio: ⁊ sic de alijs: q: sūt ꝫ aliqd itera
cōfir/ bile: ⁊ iō iterari pnt. Inter alia aūt est matrimoniū ⁊ iō
mat⁹: nō dicit viros: ſȝ mortuos: q: matres filios suos mor/
vel or tuos receperūt p resurrectionē q̄ꝝ resurrectio fuit quo/
diat⁹ dam p̄lagium future resurrectiōis ichoate per xp̄ȝ. De
si fue istoꝝ resurrectione vel magis resuscitatione habet. 3.
rit re/ Reg. 17. ⁊ 4. Reguȝ. 4. Tn̄ isti sic resuscitati sūt iteruȝ
susita mortui: xp̄us aūt resurgens ex mortuis iam nō morit.
t⁹: nō Ro. 6. Un̄ resurrectio ei⁹ fuit initiū future resurrectio/
est ba nis 1ᵉ. cor. 15. Xp̄s resurrexit a mortuis p̄mitie dormiē/
ptizā tiū. Sic ēt ista t̄palia b̄n̄ficia illis data sūt tāq̄ꝫ infirmis
dus ad sustētationē p meritū fidei ipsoꝝ: ita fuerūt figura
2 futuroꝝ bonoꝝ q̄ nob ex merito fidei dabūt. Math.
vlti. Signa aūt eos q crediderit h̄ sequent ⁊c̄. Que Gre
gorius expōit de bonis sp̄ūalibus. ℭ Lectio. VIII.

q̄libȝ 4ᵃ.q. 10. arti. p̄ Alij aūt distenti sūt nō suscipien
tes redemptionez vt iuenirent
meliorē resurrectionē. Alij vero
ludibria ⁊ vbera experti isup ⁊
vicula ⁊ carceres: lapidati sūt: secti sūt: tēta
ti sūt: i occisiōe gladij mortui sūt. Circuierūt
i melotis i pellibus caprinis: egētes: angu
stiati: afflicti: qbus dign⁹ nō erat mūdus:
3 i solitudib⁹ errātes: i mōtib⁹ ⁊ speluncis: ⁊ i
cauernis terre: † Et hi oēs testimōio fidei p
p̄ᵃ 2ᵉ. q. 98ᵃ art. 2ᵒ bati: n̄ acceperūt repromissiōez: deo p nob me
li⁹ aliqd puidēte: vt nō sine nob ꝯsūmarent.
ℭ Supra posuit apostolus exēpla sanctoꝝ patrū āti
quoꝝ qui multa ⁊ magna fecerūt ꝑpter fidē: hic ponit
exēpla illoꝝ q multa ꝑpter fidē passi sūt. Et circa hoc
fac duo. Prio. n. ondit quō passi sūt pp fidē. Secundo
ondit quō promissiones eis facte dilate sunt: ⁊ q̄re ibi,
(Et hi oēs testimonio ⁊c̄.) Circa p̄mū duo facit: quia
p̄mo ponit mala ab alijs eis illata. Scd̄o mala ꝑpria
volūtate assumpta ibi. (Circuierunt i melotis ⁊c̄.) Ab
4 alijs aūt illata sūt eis mala dupliciter: q: q̄dā in vita q̄
dam vero i morte. Et ista duo ponit ibi. (Lapidati sūt
⁊c̄.) In vita vero mala tripliciter illata sūt eis: q: q̄dā q̄
tū ad corporalē afflictiōez: q̄dā quātū ad irrisionē: quē
dam quātū ad iclusionē. Quātū ad p̄m̄ dicit. Alij autē
⁊c̄. Quasi dicat. Ita dictū ē q̄ quidā multa bōa recepe
runt pp fidē vel in amotiōe mali: vel in executione bo
ni t̄palis. In qbus figurabat vetus testamētū: qd ꝯfere
bat bōa t̄palia. Sȝ alij multa ꝑpter fidem passi sūt q̄
tū quidaȝ distenti sūt in eculeis: sic dicit 1. Mach. 2. ⁊
2. Mach. 6. de pueris suspēsis ad ceruices matrū. Et. 7.
de septē fratribus. In istis factis p̄mo figurabat nouū
testamētū. Un̄ dicit. Nō suscipiētes redemptionē .i. li
berationē. Qui. n. subijcit pene ē quodā mō seruus pe
5 ne. Et iō liberari a pena dicit redēptio. ps. Die q̄ rede
mit eos d manu tribulātis. Sȝ q̄re nō fuerūt liberati
ondit: q: h nō fuit pp h qn deus haberet puidētiam d
ipsis: sed vt inuenirent vitā eternā que melior est q̄ li
beratio in quacūq̄ꝫ pena presenti vel quecūq̄ꝫ resurre
ctio vite p̄sentis: ⁊ iō dicit. Ut meliorem inuenirent re
surrectionē. Job. 19. In nouissimo die de terra surrectu
rus sū. Esaia. 26. Uiuent mortui tui iterfecti mei resur
gēt. Uel dicit meliorem: quia ex h ip̄o q̄ maiora p xp̄o
passi sūt maius p̄miuȝ recipient. Sic enim dicit 1. cor.
15. Stella differt a stella in claritate sic erit resurrectio
mortuoꝝ. Qui. n. fuerūt maiores in merito: maiores

erūt in p̄mio. Et iō apli p̄ferunt martyribus: martyres d
vero oīb⁹ alijs. Maiores. n. merito maiores sūt premio.
Precipua vero sūt merita martyꝝ. Job. 15. Maiorē hac
dilectionē nemo hȝ ⁊c̄. Nec tn̄ quilibet martyr maior
est quolibet ꝯfessore: sed aliquis martyr pōt esse maior
aliq̄ ꝯfessore ⁊ ecōuerso: aliqs ꝯfessor aliquo martyre:
ſȝ nō vl̄iter. Pōt. n. comparari vnus alteri: vel quātuȝ
ad gen⁹ operis: vel quātū ad gradus charitatis. Null⁹
aūt actus quātū ē de se: est ita meritorius: sic quo quis
morit ꝑpter xp̄m: q: dat illō qd hȝ carius .i. vitā propri
am. Math. 5. Beati qui p̄secutionē patiūt pp iusticiā.
Si vero ꝯsideret radix oīs meriti q̄ ē charitas. 1ᵉ cor. 13.
sic opus procedēs ex maiori charitate ē magis merito
riū. Et sic pōt vnus simplex ꝯfessor eē maioris meriti
apō deū. Apostolus aūt loqt in genere operis dicens.
Ut. s. meliorē .i. maiorē ⁊ clariorē iuenirēt resurrectōez.
Un̄ ly meliorē iportat ꝯparatōem stat⁹ p̄sentis vite ad
futurā resurrectionē. Uł cōparationē claritatis resurre
ctiōis vnius resurgētis ad claritatē alterius.
ℭ Deīde cū dic. (Alij ludibria ⁊c̄.) Ponit mala illis
illata in vita quātū ad irrisionē factā verbis dicēs q̄ alij
expti sūt ludibria: sic pȝ de sanson. Judic. 16. de thobia
⁊ Job ⁊ Esaia. Esaie. 50. Faciē meā nō auerti ab incre
pātibus ⁊ ꝯspuētibus in me. Hieremias ēt dicit. Hiere.
20. Fact⁹ est mihi sermo dn̄i in opprobrium ⁊ derisum.
ℭ Quātū vero ad fcā dicit: q̄ expti sūt verbera: sicut pro
micheas d quo. 3. Regū. vlti. ⁊ 2. Paral. 18. dicit q̄ per
cussit eū sedechias in maxillā. In qbus oībus p̄signa
bantur passiones noui testamēti. 1. cor. 4. Spectaculū
facti sumus mundo ⁊ angelis ⁊ hominibus.
ℭ Deīde cuȝ dic. (Insuper ⁊ vincula ⁊c̄.) Pōit mala
sanctis illata quātū ad iclusionē. Unde dicit. Insuper
⁊ vincula: sicut Hieremias: de quo Hiere. 20. dr̄ q̄ posi
tus in neruo. Nec solū vincula: ſȝ ēt carceres: sic Hiere
mias. Hiere. 37. ⁊ 38. Et micheas. 3. Regū. vlti. ℭ Cō
sequēter ondit mala illata quātū ad mortē cū dic. (La
pidati sunt ⁊c̄.) Qd̄ quidē genus mortis tūc erat cōe
apud oēs iudeos. Mat. 23. Hierusalē hierlȝ que occi
dis prophetas ⁊ lapidas eos qui ad te missi sunt. Sic
lapidatus est naboth. 3. Reguȝ. 21. Et hieremias. s. de 4
quo legitur q̄ iudei lapidauerunt eum in egypto lapi
dibus quos abskonderat sub muro latericio domus ip
sius pharaonis. Et lȝ epyphanius dicat q̄ fuit tract⁹
tamē: cōmuniter ponitur q̄ fuit lapidatus. Zacharias
ēt filius ioiade fuit lapidatus: vt legitur. 2. Paral. 24.
ℭ Scd̄m genus mortis iconsuetum ⁊ crudele ponit
cū dicit. Secti sunt. Hoc dicit ꝑpter esaiaȝ quē manas
ses fecit secari serra lignea. Et loqt pluraliter: licȝ non
fuerit nisi vnus scd̄m ꝯsuetudinē scripture ꝑpter cau
sam supradictā. ℭ Tertiū genus cum dicit. Tentati
sūt: vt. s. ꝯsentirent. Quod dicit ꝑpter mathathiā ⁊ fi
lios ei⁹. 1. Mach. 2. Et ꝑpter eleazaꝝ. 2. Mach. 6. Et
pp historiā de septē fratribus. 7. ca. Et tādē occiderūt 5
eos. Tren̄. 4. Melius fuit occisis gladio q̄ iterfectis
fame. Specialiter tamen vrias fuit occisus a dauid. 2.
Regum. 11. Et iosias. 4. Regum. 23.
ℭ Deinde cum dicit. (Circuierunt i melotis ⁊c̄.) po
nit mala voluntarie assumpta. Et ad ista tria reducun
tur. s. ad exteriorem cultum ad persone statū ibi. (Ege
tes ⁊c̄.) ⁊ ad hītationis locum ibi. In solitudibus ⁊c̄.
Quātuȝ g̊ ad cultum dic̄. Circuierūt i melotis ⁊ in pel
libus caprinis. Melota est vestis fcā d pillis camelorū
vt qdā dn̄t. Uł meli⁹ q̄ tax⁹ hȝ pellē hirsutā d q̄ fit ve
stis q̄ dr̄ melota. Pellis capīne cū hoc q̄ est hirsuta est
etiā vilis. Et hec dicūt de helya. 4. Reguȝ. 1. q̄ erat vir
pilosus ⁊ zona pellicea accinctus renibus. Et d talib⁹

a vestibus dic̄ Augustinus in libro de sermõe dñi q̄ po
test eē i tali veste vicio mala si qs vtatur ad vana glo
riam: bona autē si ad cōtemptū mūdi ⁊ macerationez
carnis. Precipue aūt q̄ profitēt statū penitētie debent
ostēdere signa pfessiōis. Et iō licet eis vti talibus vesti
bus: nō tn̄ ad ostētationem: ⁊ sic vtebantur prophete.
¶ Quātum aūt ad statum persone dic̄. Egētes. q̄ ca
rebāt diuitijs: in quo p̄figurabāt statū perfectiōis no
ui testamēti: de quo dr̄ Math. 19. Si vis perfectus eē
vade ⁊ vēde oīa q̄ possides. Et hoc fuit spāliter de he
lya q̄ pastus fuit a coruis ⁊ a muliere vidua. 3. reg. 17.
ps. Pauper ego sum i laboribus. Idē. Egenus ⁊ pau
per ego sum. ¶ Item angustiati sūt: sic̄ patet de helya
2 q̄ fugit a facie iezabal. 3. Reg. 19. Et de dauid q̄ fugit a
facie absalon. 2. Regū. 15. ¶ Itē afflicti labore corpa
li: sic̄ de helya q̄ dormiuit lassus subter vnā iuniperū.
¶ Et subdit. Quibus dignus nō erat mūdus. Sicut
dic̄ Dionysius i epl̄a ad ioānem euāgelistā. Mali ali
qn̄ p ea que faciūt ostendunt indicia sue damnationis:
vn̄ dicit q̄ p hoc q̄ mali separauerūt a se beatum ioā
nem ostēdebat de⁹ q̄ erāt indigni societate eius. Et iō
dic̄ apostolus q̄ mūdus nō erat dignus eis. Quasi di
cat. Q. mūdani nō erāt digni societate istorum. Job. 15.
Ego elegi vos de mūdo ppterea odit vos mūdus.
¶ Deīde cuz dicit. (In solitudinibus ⁊c.) Ondit hoc
quātū ad locū: quia propriam mansionem nō habebāt
3 sed errabāt i solitudinibus ⁊ in mōtibus ⁊ i speluncis
⁊ in cauernis terre: q̄ sūt loca apta ad cōtemplationez
⁊ penitētiam. Dicit autē spelunca que fit arte: sed ca
uerna que est a nā vel ab aliquo accidēte: sicut ex cor
rosione aquarum. Ista patent de dauid. 1. Regum. 22.
⁊. 23. Et de helya. 3. Regum. 19.
¶ Deīde cuz dicit. (Et hi oēs ⁊c.) Ondit q̄ eis dilate
sūt promissiōes. Et ne putetur q̄ h̄ fuerit propter defe
ctum meriti: iō secūdo designat rationē illius dilatio
nis ibi. (Deo pro nob̄ ⁊c.) Dic̄ ergo q̄ hi oēs testimo
nio fidei iuenti sūt probati. i. p fidez habēt testimonium
q̄ sūt probati. i. approbati a deo. 2. cor. 10. Non enim q̄
seipsum commēdat ille probatus est: sed quē deus cō
4 mendat. Sap. 3. Tanquā aurū in fornace pbauit eos.
Et tn̄ nō acceperunt promissiōes. s. glorie vel promis
sam vitam vsq̄ ad christum. ps. Distulisti xp̄m. Tem
porales. n. acceperunt nō āt spirituales. Supra eodē.
Defuncti sunt non acceptis promissionibus.
¶ Deīde cū dicit. (Deo p nobis ⁊c.) Ondit rōnem di
latōis ex quo aliqui sumpserunt cām vl occasionez er
roris q̄ dicunt q̄ nullus i paradisum itrabit vsq̄ ad vl
timā cōsūmatiōez q̄ erit p finalē resurrectionem. Sed
hoc est 𝔷 aplm̄. 2. corint. 5. Scimus q̄ si terrestris do
mus nr̄a hui⁹ habitatiōis dissoluat q̄ edificationē hē
mus ex deo domū non manufactā: s₃ eternā i celis ⁊c.
Ista ergo cōsūmatio de q̄ loquit apostolus pōt referri
ad premiuz eēntiale. i. btitudinem que habet p xp̄m.
5 Michee. 2. Ascēdit pandēs iter ante eos. Quā nō ha
buerūt sancti veteris testamenti. Vl pōt referri ad sto
lā corporis que non habit vniuersaliter vsq̄ post resur
rectiōem vniuersalem: licz forte aliq iam habeant ipsā
ex speciali priuilegio. Nō ergo sine nobis cōsūmatur:
s₃ perficitur duplici stola: vt sicut dicit glo. In cōmu
ni gaudio oīum maius fiat gaudiū singulorū. Vn̄ in
hoc nobis deus puidit. Et iō dic̄. Deo p vobis aliqd
melius puidēte. ps. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocūdum habi
tare fres i vnū. Magis. n. gaudet hō cū pluribꝰ gau
dētibꝰ. Glosa. Si isti tenuerūt fidē q̄ tādiu expectaue
rūt regē multo magis teneam⁹ nos q̄ statiz recipimus.
Lu. 23. Hodie mecū eris in paradiso. Caplm̄. XII.

Deoq̄ ⁊ nos tantā habētes i b
positā nubē testium: deponen
tes omne pondus ⁊ circūstās
nos pctm̄ p patiētiā curramus
ad ppositū nobis certamē: aspicientes in
auctorē fidei ⁊ ɔsūmatorē iesuz q̄ pposito si
bi gaudio sustinuit crucē ɔfusiōe ɔtēpta: at
q̄ in dextera sedis dei sedet. Recogitate
n. eū q̄ talē sustinuit a peccatoribꝰ aduersus
semetipz ɔtradictionē: vt ne fatigemini aīs 2
vr̄is deficientes. Nōdū. n. vsq̄ ad sangui
nē restitistis aduersus pctm̄ repugnantes.
¶ Supra apl̄s multiplr̄ ɔmēdauit fidē p quā mēbra
xp̄o capiti ɔiūgūt: h̄ pōit moralē monitiōem exhortās
vt fidē quā tenēt corde: opibꝰ dmonstrēt: sic̄ et monet
Jac. ca. 2. canōice sue. Et p docet quō se debeāt hr̄e cir
ca mala. Scdo quō debeāt se hr̄e circa bona. ca. 13. ibi.
(Charitas frātatis ⁊c.) Est āt duplex malū. s. pene ⁊
culpe. Prio g̃ docet quō se debēt hr̄e circa mala pena
lia tolerāda. Scdo circa mala culpe vitāda ibi. (Pro
pter qđ remissas ⁊c.) Ad tolerādū āt malū pene. Prio
3 iducit exēplo antiqrū. Scdo exēplo xp̄i ibi. (Aspicien
tes i actorez ⁊c.) Tertio auctoritate scripture ibi. (Et
obliti estis ⁊c.) Quātū g̃ ad p̄m dic̄. Ideoq̄ nos hn̄tes tā
tā nubē testiū iterpositā ⁊c. Quasi dicat. Ita dcm̄ ē q̄
sci i testimonio fidei pbati: nec tn̄ hūerūt pmissiōes: ⁊
tn̄ cū h̄ n̄ dsecerīt i expectādo: g̃ nos q̄ hēm⁹ tātā nubē
testiū iterpositā ⁊c. Sci dnr̄ testes di: q: vbo ⁊ scō glo
rificabat de⁹ p eos Math. 5. Sic luceat lux vr̄a corā
hoībꝰ vt videāt opa vr̄a bona ⁊ glorificēt prēz vr̄uz q̄
i celis ē. Esaie. 44. Vos testes mei dic̄ dns. Dnr̄ āt sci
nubes. p̄ pp ɔuersatiōis sublimitatez Esa. 60. Qui sūt
isti q̄ vt nubes volāt ⁊c. Scdo pp doctrine fecūditatē.
Job. 26. Qui ligat aq̄s i nubibꝰ suis vt nō erūpāt pari
ter deorsū. Et. 36. Effūdit hymbres ad istar gurgitū q̄
4 ō nubibꝰ fluūt. Tertio pp spūalis ɔsolatiōis vtilitatē.
Sic̄. n. nubes p̄stāt refrigeriū sic exēpla scōrū. Esa. 18.
Et sic̄ nubes roris i die messis: hāc g̃ nubē testiū hēm⁹
iterpositaz: q: ex vita scōꝝ q̄dāmō iducit nob̄ necītas
ad imitādū. Jaco. 5. Exēplū accipite fres exit⁹ mali ⁊
lōganimitatis laboris ⁊ patiētie pphetas. Augusti.
Sic̄ spūsctūs loqt i scriptura: ita i gestis sctōꝝ q̄ nob̄
sūt forma ⁊ p̄ceptū vite. Hoc ē g̃ exēplū scōꝝ qđ iduc̄.
S₃ q: ad ɔfirmādū se ad aliqđ exēplar iterdū ex ipedi
mēto supueniēte ipedit hō: iō remouet illud qđ potissi
me pōt ipedire. Illđ āt ē pōdus pctī. Tribulatio āt est
q̄si qdā agō. 1. cor. 9. Oīs q̄ i agone ɔtēdit ab oībꝰ se ab
stinet. ¶ Sic̄ āt i cursu ⁊ certamine oportz aggrauan
tia dponer: ita ⁊ i agone tribulatiōis. 2. Thy. 4. Bonū
certamē certaui cursū cōsūmaui. Qui g̃ in tribulatione 5
vult bn̄ ad deū currere opz ipedimēta dponere. Ista ip
se ipedimēta vocauit apl̄s pōdus ⁊ circūstās peccatū.
Per pōdus āt pōt itelligi pctm̄ ppetratū. qđ dr̄ pōdus
q: aīaz dp̄mit ad ifima ⁊ iclinat ad aliđ. ps. Sic̄ onus
graue grauate sūt sup me. Grego. Pctm̄ qđ p penitē
tiā nō diluit mox suo pōdere ad aliđ trahit. Per circū
stās pctm̄ pōt itelligi occasio peccādi q̄ qdē ē i oī eo qđ
circūstat. s. i mūdo carne. primo dmōe. Deponētes g̃
oē pctm̄ ppetratū qđ dr̄ pōdus ⁊ circūstās nos pctm̄. s.
occasiōez peccādi. 1. petri. 2. dponētes oēz malitiā ⁊ oēz
dolū. Vl pōdus pt itelligi tediū tribulatiōis. Sic. n. fre
quēter tribulatio dr̄ onus p pphetas: sic onus dama
sci. i. tribulatio. Quasi di. Nō sit vob̄ graue pati p xp̄o

Circūstans pctm̄ dicit̄ tētatio nobis imissa ex circuitu hostis.i. Petri.5. Aduersarius vester dyabolus ꝛc. Ul ꝑ pōdus affectio terrena: ꝑ circūstās pctm̄ affectio car nalis q̄.s.causat̄ i nobis a carne circūstante. Quasi di. Deponatis affectionē tā tēpaliuȝ q̄ȝ carnaliū si vultis
2 libere currere. Uñ subdit mōitionē dicēs. Curram⁹ ꝑ patiētiā ad certamē nob̄ ꝓpositū nō solū illatū qd̄ ta mē sustineam⁹ patiēter. Sȝ nos ipsi volūtarie curram⁹ ps. viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri. H̄ āt certamē nob̄ ꝓposi tū ē cū iustitia. eccli.4. vsq̄ȝ ad mortē certa ꝓ iustitia. ¶ Deide cū dic̄. (Aspiciētes ꝛc.) pōit exēplū xp̄i. Et circa hoc duo facit. Prio.n. oñdit q̄re passio xp̄i habē da ē i exēplū ꝛ qd in ipsa ɔsiderādū est. Secūdo osten dit fructū istius ɔsideratiōis ibi. Recogitate eū ꝛc. Si cut.n. dr̄ Ephe.2°. Grā saluati estis ꝑ fidē. Xp̄us autē est auctor fidei. Si g̃ vis saluari debes ītueri exēplar il lud. Uñ dicit. Aspiciētes i iesuȝ passum. Hoc significa tū fuit ꝑ serpētē eneū eleuatū ꝓ signo i quē aspiciētes curabātur. Nume.21. ꝛ Jo.3. Sicͭ moyses exaltauit ser pētē i deserto: ita exaltari oportet filiū hois vt ois q cre dit i ip̄m nō pereat: sȝ habeat vitā eternā. ¶ Si g̃ vis saluari respice i faciē xp̄i tui. Ipse.n. ē auctor fidei du plr̄. Prio eā docēdo v̄bo. Supra.i. Locutus ē nobis in filio. Joh.i. Unigenit⁹ q ē i sinu patris ipse enarrauit. Scd̄o eā i corde iprimēdo. Phil.i. Uobis donatū est
3 ꝓ xp̄o nō solū vt i ipsuȝ credatis ꝛc. Itē ipse ē cōfirma tio fidei duplr̄. Uno modo ipsaȝ miraculis ɔfirmando. Jo.10. Si mihi nō vultis credere opibus credite. Item fidē p̄miādo. Cum.n. fides sit īpfecta cognitio eius p̄ miū ɔsistit i ipsius cognitiōis perfectōe. Joh.14. Ego diligā eū ꝛ manifestabo ei meipsuȝ. Hoc aūt significa tū fuit Zach.4. vbi dr̄. Manus zorobabel fundauerūt domū istā.i. ecclesiaȝ cuius fūdamētū ē fides: ꝛ manus ei⁹ perficiēt eā.i. manus xp̄i: q ē gñe zorobabel descen dit fundat ecclesiā i fide ꝛ fidē gloria ɔsumat. Uidem⁹ .n. nūc in speculo ꝛ i enigmate: tūc autē facie ad faciē.
4 p̄me cor.13. Aug. p̄ d̄ trinitate. ca.10. Cōtēplatio ē mer ces fidei cui mercedi ꝑ fidē corda mūdant̄: sicut scriptū ē. Fide mūdās corda eoꝝ. ¶ In passiōe.n. xp̄i tria cō siderāda sūt. Prio qd ɔtēpsit. Scd̄o qd sustinuit. Ter tio qd ꝓmeruit. Quātū ad p̄mū dic̄. Qui ꝓposito sibi gaudio ꝛc. Istud āt gaudiū fuit illud gaudiū terrenū q̄ a turba quā pauerat q̄rebat̄ vt facerēt eū regē: qd̄ ip se ɔtēpsit fugiēdo i mōtē. Jo.6. Uñ eccl.2. Risū repu taui errorē ꝛ gaudio dixi qd frustra d̄cipis. Ul ꝓposi to sibi gaudio eterne vite ꝓ p̄mio sustinuit crucē. Hoc ē s̄m.i. qd sustinuit: q: crucē. Phi.2. humiliauit semetipȝ fact⁹ obediēs vsq̄ȝ ad mortē: mortē aūt crucis. In quo oñdit̄: ꝛ cruciat⁹ acerbitas: q: ibi affixus fuit manibus ꝛ pedib⁹: ꝛ mortis vilitas ꝛ ignominia: q: h̄ erat igno miniosum gen⁹ mortis. Sap.2. Morte turpissima cō dēnem⁹ eū. Quātū āt ad tertiū.i. qd ꝓmeruerit: q: ses sionē ad d̄xterā p̄ris. Uñ dic̄. Atq̄ȝ d̄xteraȝ sedis dei se
5 det. Exaltatio.n. hūanitatis xp̄i fuit p̄miū passiōis ei⁹. Sedet aūt ad dexteram maiestatis in excelsis.
¶ Deide cū dic̄. (Recogitate eū ꝛc.) oñdit q̄s sit fru ct⁹ hui⁹ ɔsideratōis. Et p̄ monet ad diligētē exēpli con sideratōeȝ. Scd̄o oñdit vtilitatē ibi. (Ut nō fatigemi ni ꝛc.) Tertio subdit rōnē ibi. (Nō.n. vsq̄ȝ ꝛc.) Dic̄ g̃. Ita dcm̄ ē. Aspiciētes ꝛc. Nec h̄ solū: sȝ ēt recogitate.i. iterū cogitate. Prouer.3. In oībus vijs tuis cogita illū. Et hui⁹ rō ē: q: i q̄cūq̄ȝ tribulatōe īuenit̄ remediuȝ in cruce. Ibi.n. ē obedientia ad deū. Phil.2. Humiliauit semetipsuȝ fact⁹ obediēs ꝛc. Itē pietatis affect⁹ ad parē tes. Uñ ibi gessit curam de matre sua. Iteȝ charitas ad proximū: vñ ibi ꝓ trāsgressoribus orauit. Luc.23. Pa ter dimitte illis nō.n. sciunt qd faciūt. Ephe.5. Ambu late in dilectōe sicut christus dilexit ꝛ tradidit semetip sum pro vobis. Itē fuit ibi patiētia i aduersis. ps. Ob mutui ꝛ humiliatus sum ꝛ silui a bonis ꝛ dolor meus renouatus est. Esa.53. Sicut ouis ad occisionem du cetur ꝛ quasi agnus coram tondente se obmutescet ꝛ nō aperuit os suū. Itē in oībus finalis ꝑseuerātia. Uñ vsq̄ȝ ad mortē ꝑseuerauit. Luc̄.23. Pr̄ in manus tuas cōmēdo sp̄m meū. Uñ i cruce īuenitur exēplum oīs v̄ tutis. Augustinus. Crux nō solū fuit patibulū patien
2 tis: sed ēt cathedra docentis. Recogitate g̃ cū q sustī nuit. ¶ Sȝ qd cogitanduȝ? Tria.s. genus passionis: qñ sustinuit cōtradictioneȝ.i. afflictionē in v̄bis. Uñ dicebant. Uah qui destruis templum dei. ps. Eripice me de cōtradictiōibus populi. Roma.10. Expādi ma nus meas ad populū nō credentē: sed contradicenteȝ mihi. Luc̄.2. Et in signū cui contradicetur. Et contra dictionem talem.i. tā grauē ꝛ ignominiosam. Tren. p̄mo. O vos oēs q transitis per viā attēdite ꝛ videte si ē dolor sicut dolor meus. Secundo a q̄bus passus est: q: a peccatoribus pro q̄b⁹ patiebat̄: p̄me Petri.3. Chri stus semel pro pctis nostris mortuus est iustus pro in iustis. Tertio persona patientis. Aute passionē enim ab origine mundi passus est in membris suis: sed tunc i propria persona. Uñ dicit. Aduersus semetipsū. Esa. 46. Ego feci ꝛ ego feram. ps. Que nō rapui tūc exol uebam: p̄me Petri.2. Peccata nr̄a ipse ꝑtulit in cor pore suo sup lignū. ¶ Utilitatem oñdit cū dic̄. Ut nō fatigemini. Cōsideratio.n. passionis xp̄i facit nos non deficere. Gregorius. Si passio xp̄i ad memoriam reuo cet̄ nihil adeo durum est qd̄ non equanimiter toleret̄. Unde nō deficiatis tāquā fatigati aīs a veritate fidei. Esa.40. Currēt ꝛ nō laborabūt ābulabūt ꝛ nō deficiēt. 2. Thes.3. Nolite deficere bñfaciētes. Rōnē āt hui⁹ po nit dicens. Nondum enim vsq̄ȝ ad sanguineȝ. Quasi dicat. Nō debetis deficere in tribulationibus vr̄is pro vobis. q: nōdū tantū sustinuistis. sicut christus: Ipse enim sanguinem suum fudit pro nobis. Mar.26. Hic ē sanguis noui testamēti q pro multis effundet̄. ¶ Uos āt rapinā bonorū vestroruȝ sustinuistis. Maius auteȝ 4
est de genere opis vitā dare q̄ȝ substantiaȝ corporaleȝ: licȝ aliq̄n ex radice operis.i. ex charitate possit esse mi nus: sicut supra dictū est: vnde dicit. Nōdū enim resti tistis repugnantes aduersus pctm̄ vsq̄ȝ ad sanguinē.i. fundendum pro christo. Lectio. II.

T obliti estis cōsolationis que vobis tanq̄ȝ filijs loquit̄ dicēs. Fili mi noli negligere discipli nā dñi: neq̄ȝ fatigeris dum ab eo argueris. 4.dl.
† Quē eniȝ diligit dñs castigat: flagellat aūt 17.q.
oēȝ filiū quē recipit. In disciplia ꝑseuerate. 3.art. 5°.
Tāq̄ȝ filijs vobis offert se de⁹. Quis.n. fi 5
lius quē nō corripit pr̄. Qd̄ si extra discipli nam estis: cui⁹ ꝑticipes facti sunt oēs. ergo adulteri ꝛ nō filij estis. Deide patres q̄deȝ carnis nr̄e eruditores habuim⁹ ꝛ reuereba mur eos. Nō multo magis obtemꝑabimus p̄ri spuuȝ ꝛ viuem⁹. Et illi quidē in tempo re paucoruȝ dieꝝ s̄ȝ voluntatem suam eru diebant nos. hic aūt ad id qd̄ vtile est reci piendo sanctificationē eius. Ois aūt disci

pliria in presenti quidē videtur nō esse gau
dij: sed meroris: postea autem fructum pa
catissimū exercitatis per eā reddit iustitie.

ℭ Supra induxit apostolus ad mala patiēter sustinē
da exēplo antiquoꝝ priꝫ ꝛ xpi: hic mōet ad idē ex auctate
scripture. Uñ circa hoc tria facit. Primo .n. ponit au
ctoritatē. Scdo oñdit sensum eius ibi. (In disciplina
pseuerat ꝛc.) Tertio arguit ad ppositum ex pmissis
ibi. (Qꝫ si extra disciplinā ꝛc.) Pōit aūt auctoritatē q̄
hētur. Prouer. 3. ſꝫ sub aliis vbis q̄ꝫ littera nostra hēat.
Ibi enim hēm⁹ sic disciplinā dñi fili mi ne abijcias: nec
deficias cū ab eo corripieris. Quē .n. diligit dñs corri
2 pit ꝛ q̄si pr̄ in filio complacet sibi. Quia vo aposto
lus iducit auctoritatē istā cā cōsolatiōis: iō vtitur aliis
vbis. Uñ dicit. Et obliti estis cōsolatiōis ꝛc. Quasi d.
Miserū est si obliti estis. ps. Scdm mltitudinē doloꝝ
meoruꝫ in corde meo cōsolatiōes tue letificauerūt ani
mam meā. Idē. In eternū nō obliuiscar iustificationes
tuas. Dic aūt psolatiōis .i. dei cōsolātis: ꝛ ē emphatica
locutio. 2. cor. 1. Bñdictus deus ꝛ pr̄ dñi nr̄i iesu chri
sti: pr̄ misericordiaꝝ ꝛ deus totius cōsolatiōis qui pso
lat nos i oi tribulatiōe nostra. ℭ Sequit. Que vobis
.i. qui deus psolatiōis loquit vobis tanquā filijs. Er
go si punit nō odit: ſꝫ eius punitio ordinat ad bonuꝫ:
qꝛ loquit vobis tāq̄ꝫ filijs. ℭ Uerba aūt auctoris pōit
3 dicēs. Fili mi ꝛc. Et subdit rōnem ibi. (Quē enim dili
git dñs ꝛc.) In auctoritate vo prohibet duo: quia pro
hibet odiuꝫ discipline ꝛ impatiētiaꝫ ad ipsam. Propter
primū dicit. Fili mi noli negligere: sicut quidā q odiūt
disciplinā d qbus dicit puer. 9. Noli arguere derisorē
ne oderit te. Amos. 5. Odio habuerūt loquētez i porta
ꝛ corripiētez perfecte abhoīati sūt. Dic ḡ apls. Noli ne
gligere disciplinā dñi. Quasi di. Cuꝫ deus te flagellat
cā discipline: noli negligere .i. negligēter hr̄e fastidien
do. Sap. 3. Sapiētiā ꝛ disciplinā qui abijcit ifelix est.
ℭ Propter scdm dicit. Et ne fatigeris dū ab eo argue
ris. Quidā .n. ꝛ si correctiōeꝫ duras n̄ odiāt: tn̄ ipatiēter
portāt. Et iō dic. Ne fatigeris ꝛc. Tūc .n. hō spūlr fati
gat: qñ ɔtristat sta tū q offcit: supra eodē. Ut n̄ fatige
4 mini aiis vr̄is dficiētes. Ec. 6. ne accidieris i vinculis illi⁹.
ℭ Deinde cum dicit. (Quem .n. diligit dñs ꝛc.) Assi
Castigatio nis verbum cōiter accipit.
gnat cām. Sicut aūt dicit phs verbū castigatiōis cōi
ter accipit i pueris ꝛ in ɔcupiscētia; dicimus .n. castū:
cuius cōcupiscētia castigata est. Similr puer dicit ca
stigatus q est bñ disciplinatus: qd .n. de se hꝫ pnitatem
ad malū idiget refrenatiōe. Talis aūt est ɔcupiscentia ꝛ
puer q̄ de se sequitur ipetus suos. Iō idiget castigatiōe.
Ille ḡ q castigat: iō hoc facit ne tēdat in malꝫ. Et qꝛ
sensus nr̄ ꝛ cogitatio nr̄a pna sūt ad malū vt dicitur.
Gen. 8. Iō dñs castigat nos vt retrahat nos a malo. ps.
Castigās castigauit me dñs ꝛ morti non tradidit me.
Hiere. 31. Castigasti me ꝛ eruditus sum q̄si iuuēculus
5 idomitus. In hoc aūt castigat: qꝛ flagellat: nō qdeꝫ ad
ɔdemnatiōeꝫ: ſꝫ ad salutē. Uñ dic q flagellat omnem
filiū quē recipit. Et iō qui nō flagellātur nō sūt d nūe
ro filioꝝ. ps. In labore hoīuꝫ nō sūt ꝛ cū hoībus n̄ fla
gellabūtur. Uñ est signū q̄si eterne reprobatiōis. Eze.
16. Auferet zelus me⁹ a te. Nec mirū si flagellat oēm fi
lium quē recepit p adoptiōem: qꝛ proprio filio suo non
pepcit. Luc. vlti. Oportuit xpm pati. ℭ Cōsequenter
cū dic. In disciplina pseuerate. Oñdit sensuꝫ auctorita
tis pallegate: ꝛ p oñdit sensuꝫ monitiōis. Scdo sensuꝫ
rōnis assignat ibi. (Tāquā filijs ꝛc.) Tertio oñdit rō
nē istā eē ɔueniētē ibi. (Quis .n. filius ꝛc.) Monitio āt
apli fuerat q nō debebāt negligere disciplinā dñi: nec

b ēt fatigari. Utrūqꝫ aūt ɔprehēdit in his vbis. Nō ne
gligere .n. nec ēt fatigari sub disciplia: nō ē aliud q̄ꝫ in
disciplia pseuerare. Uñ Job. 6. Hec mihi sit ɔsolatio vt
affligens me dolore nō parcat. ps. Apphēdite discipli
nā ꝛc. Quare aūt nō debem⁹ negligere dixerat: qꝛ quē
diligit dñs ꝛc. Uñ hic dic. Tāquā filijs vobis offert de
us. Quasi dicat. Iō pseuerate: qꝛ offert se tanq̄ꝫ filijs.
Iere. 3. Patrē vocabis me: ꝛ post me igredi nō cessabis.
ℭ Cōsequēter oñdit istā rōnē eē ɔueniētē dicēs. Quis
.n. filius quē nō corripit pr̄. Ad patrē .n. ptinet corrige
re filiū suū. puer. 13. Qui parcit vge odit filiū suū: q aūt
diligit illū istāter erudit. Eccli. 30. Equ⁹ idomit⁹ eua
2 det dur⁹ ꝛ fili⁹ remissus euadet pceps. Et iō necīa ē cor
rectio: sic paulo dat⁹ stimul⁹ carnis ne p supbiā corrue
ℭ Deide cū dic. (Qꝫ si ex̄ disciplinaꝫ (ret. 2. Cor. 12.
ꝛc.) Arguit ex pmissis: ꝛ p̄ dducendo ad icōueniēs.
Scdo ex qdā exēplo ibi. (Deide pr̄es ꝛc.) Tertio ex
vtilitate ɔsequēte ibi. (Ois āt disciplia ꝛc.) Circa pmū
facit talē rōnē. Oēs sancti q deo placuerunt p multas
tribulatōes transierūt: per quas filij dei facti sūt. Ergo
q i disciplia nō pseuerat nō ē filius: ſꝫ magis adulter .i.
de adulterio nat⁹. Istius rōnis ponit tātū ɔclusionē di
cens. Si estis ex̄ disciplinā nō estis filij: ſꝫ adulteri. qꝛ di
sciplie facti sūt pticipes oēs .i. sancti. 2. thy. 3. Oēs q pie
3 viuere volūt i xpo psecutiōez patient. Judith. 8. Oēs
q deo placuerūt p multas tribulatōes trāsierunt fide
les. Nec opꝫ q semp sancti habeant exteriores tribu
latōes cū iterius affligūt ex mala ɔuersatōe puersoꝝ.
2. Pe. 2. Habitās Loth apud eos q de die i dic aiam iu
stā inigs operibus cruciabant. Filius aūt proprie dr̄ q
est ex legitimo patre. Mater nostra est ecclesia: cuius
Correptō diuina a hūana differūt.
sponsa est ipse deus. Osee. 2. Spōsabo te mihi i fide.
Adulter aūt est dyabolus ꝛ mundus. Qui ergo nati
sunt ex spū dyaboli vel mundi sūt filij adulterini. Esa.
57. Accedite huc filij augurātricis ꝛ adulteri ꝛ forni
carie. Patet ergo q prope non sunt filij nisi de legiti
mo patre nati. ℭ Cōsequēter cū dic. Deide patres ꝛc.
Ponit secūdam rōnem sumptam ex Exod. quod exp
ti sumus. Lex correctōe paterna. Que qdē rō procedit
4 ex duplici differētia que est iter deum prēm ꝛ patrem
carnalē. Est aūt hec pma differētia dei patris ad patrē
carnalē. Homo .n. gnat hoiem quātū ad corpus: non
quātum ad aiam q est per creatōez ꝛ non traducit. 2.
Mach. 7. Neqꝫ .n. ego spūm ꝛ aiam donaui vob. Uñ
dic q nos habuim⁹ prēs carnis nr̄e eruditores. Eccl.
7. Filij tibi sūt erudi illos. Et reuerebamur eos. Exo.
20. Honora prēm tuū ꝛc. Deus āt excellētius ē pr̄ nr̄.
.s. quātū ad aiaꝫ quā imediate creat Eccles. vlti. Spūs
redeat ad deū q dedit illū. Itē iustificat aiam adoptādo
i filios. Ro. 8. Spūs testimoniū reddidit spūi nr̄o q su
mus filij dei: iō dic. Nō multō magis obtēperabimus
pr̄i spūuꝫ .i. aiaꝝ nostraꝝ; q pricipit spūs: qꝛ non sūt ex
5 mā. Et viuim⁹. Finis enīꝫ obediētie ē vita eterna. Job.
8. Si qs sermonē meū seruauerit mortē non gustabit
i eternuꝫ: supra. 5. Factus ē oībus obtēperātibus ei cā
salutis eterne. ℭ Scda vo differētia ē correctiōis hu
mane ad diuinā q̄ in duobus differūt: ꝛ pmo q̄tuꝫ ad
finē. qꝛ finis hūane correctiōis ē aliqd trāsitoriū. Est
.n. ad bñ ɔuersandū in hac vita: que est paucoꝝ dieꝝ.
Scdo quātū ad rōnē: qꝛ hō corrigit sm voluntatem q
falli ꝛ errare pōt: ꝛ tn̄ obedimus ei. In correctōe aūt
diuina non est sic: qꝛ erudit nos ad aliqd vtile in tempꝰ
eternū .s. ad recipiēdū scificatōez: q .s. ē ipsemet de⁹. Esa.
8. Dñuꝫ exercituū ipꝫ scificate. Ipse pauor vester ꝛ ipse
terror vester ꝛ erit vobis i scificatiōez. Et ideo dic. Et
illi qdē erudiebāt nos i tēpore paucoꝝ dieruꝫ. Et hoc

quãtũ ad pmũ. Et ſz volũtatẽ ſuã: ⁊ hoc q̃tũ ad ſcõs hic aũt ad id qđ vtile eſt. Eſa. 48. Ego dñs docẽs te vtilia. Et hoc in ſanctificationẽ ab ipſo recipiẽdã: ⁊ iõ debemus magis recipere diſciplinam eius. ¶ Seq̃r. oĩs autẽ diſciplina ⁊c̃. Hec eſt tertia rõ q̃ ſumit̃ ex vtilitate correctiõis. Cũ aũt pene ſint q̃dã medicine: idẽ iudiciũ videt̃ eſſe de correctiõe ⁊ de medicina. Sicut aũt medicina in ſumptiõe quidẽ amara ẽ ⁊ abhoiabilis: tñ eius finis ẽ valde dulcis ⁊ deſiderabilis: ita ⁊ diſciplina: q̃ grauis ẽ ad ſuſtinẽdũ: ſz adducit fructũ optimũ. Sciẽdũ eſt aũt q̃ diſciplina dicit̃ a diſcẽdo. Pueri aũt q̃ addiſcunt flagellis erudiũtur. Et iõ diſciplina aliqñ ſumitur p ſciẽtia: vt in pncipio primi poſteriorꝝ. Oĩs doctrina ⁊ oĩs diſciplina ⁊c̃. q̃ grece dicit̃ epiſteme. Aliqñ aũt ſumit̃ pro correctiõe: ⁊ grece dicit̃ pedia. ſz in latino nõ hz nõia ita diſtincta. Dicit ergo q̃ oĩs diſciplina q̃. ſ. eſt eruditio p flagella ⁊ moleſtias in pñti videt̃ eẽ ñ gaudij: ſz meroris: q: exteriꝰ hz triſticiã in ſuſtinẽdo: ſed interiꝰ hz dulcedinẽ ex itentiõe finis. Et iõ dicit videt̃: ⁊ nõ dic̃ ẽ. 2. cor. 6. Quaſi triſtes ſemp aũt gaudentes. Joh. 16. Mulier cũ parit triſtitiã hz ⁊c̃. 2. cor. 4. Id eniz qđ in pñti ẽ momẽtaneũ ⁊ leue tribulatiõis nr̃e: ſupra modũ in ſublimitate eternũ glorie põdus opat̃ in nobis. Et iõ dicit. Poſtea reddit fructum. Fructus. n. importat dulcedinẽ. Uñ frui eſt delectari in fine adepto. Iſte. n. fructꝰ habet̃ hic cũ pturbatiõe exteriorꝝ incõmodorꝝ ⁊ tẽtationũ iteriorꝝ: ⁊ iõ nõ eſt pacatiſſimꝰ: ſꝫ ibi. (In glĩa ſiqdẽ nihil erit iteriꝰ remordẽs ꝯſcientiaz nec ipellẽs ad culpã: nec exteriꝰ cõtriſtãs.) Ibi. n. vt dicit Auguſtinus. Erit qcq̃d voles: ğ ille fructꝰ eſt pacatiſſimꝰ. Pacatus qdẽ in trãquillitate cõſciẽtie: ſz pacatior i ſuſceptiõe pme ſtole: ſz pacatiſſimꝰ in ſuſceptione ſcḋe. Eſa. 32. Sedebit pplꝰs meꝰ i pulchritudie pacis in tabernaculis fiducie in requie opulẽta. puer. 3. Primi ⁊ puriſſimi fructꝰ eiꝰ. Reddet ğ fructũ iuſtitie. i. quẽ meret̃ iuſtitia. Seminãti. n. iuſtitiã merces fidelis. puer. 11. Itẽ ibi. (Fructus iuſti lignũ vite.) Uł iuſtitie. i. ad iuſtitiã apphẽdẽdã. Oſee. 10. Seminate vobis in ꝟitate iuſtitiã ⁊ metite in ore miſericordie. ps. Euntes ibãt ⁊ flebãt ⁊c̃. Sz nõ reddit̃ fructus niſi exercitatis p eã. i. p diſciplinã: ſupra. 5. Perfectorꝝ eſt cibus ſolidus eorꝝ q p ꝯſuetudine exercitatos hñt ſenſus. Lectio. III.

Isai. 32. c. Ropter quod remiſſas manus ⁊ ſoluta genua erigite: ⁊ egreſſus rectos facite pedibꝰ vr̃is: vt nõ claudicans qs erret: magis aũt ſanet̃. † Pacez ſeq̃mini cũ oĩbus ⁊ ſanctimoniã: ſine q̃ nemo videbit deũ. Cõtemplãtes ne qs deſit gr̃e dei: ne qua radix amaritudĩs ſurſũ germinãs ipediat: ⁊ p illam inquinẽtur multi. Ne qs fornicator aut prophanus vt eſau: q propter vnã eſcã vẽdidit primitiua ſua. Scitote. n. quoniã ⁊ poſtea cupiens hereditare bñdictionez reprobatus eſt. Non enim inuenit penitentie locum: quãquã cũ lachrymis inquiſiſſet eaz.

¶ Supra monuit apoſtolus q̃liter nos debemus hr̃e ad mala penalia ſuſtinẽda: hic monet q̃liter nos debemꝰ hr̃e ad mala culpe vitanda. Et circa hoc duo facit. Primo. n. ponit monitiões ſuas. Secũdo aſſignat rõnes ipſorũ ibi. (Nõ. n. acceſſiſtis ⁊c̃.) Circa pm̃ duo fac̃. Primo. n. monet hoiem peccãtẽ. Secũdo nõdũ peccãtem ibi. (Pacẽ ſeq̃mini ⁊c̃.) Eſt aũt duplex pctm̃. ſ. omiſſiõis ⁊ trãſgreſſiõis. Primo ergo monet ad dimittẽdum pctm̃ omiſſiõis. Secũdo ad dimittẽdũ pctm̃ trãſgreſſionis ibi. (Et greſſus rectos ⁊c̃.) Pctm̃ aũt omiſſionis duplex ẽ. Unũ qñ qs omittit bonuz facere. Aliud omittẽdo mala ⁊ aduerſa tolerare. Quãtũ ad primũ dic̃. Propter qđ. ſ. q: diſciplina affert fructuz pacatiſſimũ: iõ vt vos hũc fructũ pcipere poſſitis erigite manꝰ remiſſas. Manus. n. cuz ſit organũ organorũ remiſſa dicit̃ qñ vacat ab eius opibus. ⁊ iõ erigẽda ẽ per rectã intẽtionẽ ad operãdũ q̃ deo placẽt. Tren. 3. Leuemus corda nr̃a cũ manibus ad deũ. ps. Eleuatio manuum mearꝝ ⁊c̃. Manꝰ. n. remiſſa inducit egeſtatẽ ⁊ ſeruitutẽ. puer. 10. Egeſtatẽ opata eſt manus remiſſa: manus aũt fortiũ diuitias parat. Itẽ eiuſdẽ cap. 12. Manus fortium dominabit̃: q̃ aũt remiſſa eſt tributis ſeruiet. In huius ſignũ qñ moyſes eleuabat manus vincebat iſrael: quãdo vero remittebat ſuperabat amalech. Exod. 17. ¶ Quãtũ ad aliud pctm̃ omiſſiõis dicit̃. Erigite genua diſſoluta. In genibus totũ põdus corpis ſuſtẽtat̃. Habent ğ genua diſſoluta q nõ habẽt fortitudinẽ fortiter tolerãdi aduerſa: hec ergo remiſſio obijcienda eſt Job. 4. Manꝰ laſſas roboraſti: ⁊ genua tremẽtia cõfortaſti: vacillãtes ꝯfirmauerũt ſmões tui. Eſa. 35. Cõfortate manꝰ diſſolutas: ⁊ gẽua debilia roborate. Manꝰ ğ ⁊ gẽua erigit ut nec ocio torpiatis: nec debilitate heſitet̃. ¶ Deinde cuz dic̃. (Et greſſus rectos ⁊c̃.) Improbat pctm̃ trãſgreſſionis. Iſtud aũt peccatuz ẽ obliq̃tas q̃dã ⁊ curuitas. Rectum. n. dicit̃ cuius mediũ nõ exit ab extremis. i. cuius operatio nõ recedit ab itentione ⁊ fine debito. Triplex autẽ eſt obliq̃tas. ſ. in affectu: in operatione ⁊ in itellectu. Iſtas tres monet declinare. Ex affectione autẽ iniqua ſequit̃ obliq̃tas in itellectu. ⁊ depravatio in affectu. Et iõ quãtũ ad primũ qđ eſt aliorꝝ radix dicit. Facite greſſus rectos pedibus veſtris. i. rectas affectiones. Sic̃. n. pedes portãt corpus: ita mentem portant affectiões. Recti ergo pedes ſunt affectiones recte. Eze. 1. Pedes eorꝝ pedes recti. Rectificare ergo affectiões q̃bus totum corpus portatur ſpũaliter. Eſa. 40. Rectas facite in ſolitudine ſemitas dei veſtri. Hoc eſt quãtũ in vobis eſt date operaz ad hoc. Sz rectificare ẽ ſolius dei. ps. Dirige greſſus meos in ſemitis tuis. ¶ Quãtũ ad ſecundũ dicit. Ut nõ claudicãs quis. ſ. quãtũ ad actionẽ exteriorem. Sicut. n. tibia dicit̃ clauda quando non ſequitur regulam potẽtie greſſiue: ita opatio claudicat qñ ſiue ad dexterã. i. ꝓſpis: ſiue ad ſiniſtrã. i. aduerſis non ſequitur regulaz legis diuine. Eſa. 30. Hec eſt via ambulate in ea ⁊ non declinetis: neq; ad dexteraz: neq; ad ſiniſtrã. Uel claudicat q cerimõialia obſeruat cũ euãgelio. ¶ Quãtũ ad obliq̃tatẽ itellectus dic̃. Erret. Malã. n. opatiõnẽ ſeq̃t̃ error itellectus. puer. 14. Errãt oẽs q operãtur malum. Sap. 2. Hec cogitauerũt ⁊ errauerũt excecauit. n. eos malicia eorꝝ. Qui ğ vult iſtas duas curuitates cauere habeat pedes ⁊ affectiões rectas. Et iõ dic̃. Magis aũt ſanetur. Sic̃ enim ſanitas corporis conſiſtit i cõtemperatione humoruz: ita ſanitas ſpũalis i ordiatione affectuũ. Hiere. 17. Sana me domine ⁊ ſanabor.

¶ Deĩd cũ dic̃. (Pacẽ ſeq̃mini ⁊c̃.) Monet nõ peccãtem ad vitãdũ peccatũ: ⁊ circa hoc duo fac̃. Primo eniz premittit quedã remedia q̃ valẽt ad oĩa peccata vitanda. Secũdo ſpẽaliter monet ad vitationẽ eorꝝ ibi. (Ne qua radix ⁊c̃.) Circa pmum ſciendũ ẽ q̃ actionũ humanarꝝ ſũt diuerſi fines. Quedã. n. ordinant̃ ad aliorꝝ ſic̃ iuſtitia q̃ ordinat hoiem ad proximũ. Et iſtorꝝ finis ẽ pax. Uñ Eſa. 32. Erit opꝰ iuſtitie pax. Quedã ad ipſũ operantem

a operantē sicut ieiunare: ⁊ istoꝝ finis est puritas. Non
enim ieiunam⁹ nisi ꝓpter mundiciā ⁊ puritatē. Quā
tum ergo ad ꝑmū dicit. Pacē sequimini. i. non solū habe
te: sed q̄ratis quo cum aliq̄s beātis. Ro. 12. Si fieri pōt
qđ in vobis est cū oībus hoībus pacem hñtes. ps. In
quire pacē ⁊ ꝑsequere eā. ¶ Quantū ad scđm dic. Et
sctimoniā. 2. Cor. 7. Mūdem⁹ nos ab oī inquinamēto car
nis: ⁊ spūs. Quare aūt ista remedia sint necessaria osten
dit ꝑ duo dāna q̄ incurrimus sine ipsis. s. damnū glo
rie in futuro. ⁊ grē in ꝑsenti. Quātū ad ꝑmū dic: qꝫ si
ne pace: ⁊ sanctimonia nemo videbit deū in q̄ cōsistit
btitudo. Joānis. 17. Hec ē vita eterna ⁊c̄. Q. di. Sine
pace q̄ ad primū: ⁊ mūdicia ⁊ puritate q̄ ad seipsū ne
2 mo pōt esse beatus Mat. 5. Beati pacifici⁹ qm̄ filij dei
vocabunt. Solū autem filijs debet hereditas diuine vi
sionis. Itē Apocal. 21. Nō intrabit in ea aliqđ coinqui
natū. ps. Dñe quis habitabit i tabernaculo tuo ⁊c. Itē.
Quis ascendet in montē domini ⁊c̄. ¶ Quātū ad se
cūdū damnū. s. gratie in presenti dicit. Contemplantes
ne qs desit grē dei. Gratia eniȝ ꝑ discordiā: ⁊ imūdiciā
⁊ mittitur. ꝑ⁹ Cor. 1. 14. Nō ē deus dissensionis: sed pa
cis. ps. In pace factus est locus eius. Abac. 1. mūdi sūt
oculi tui domine ne videant malū ⁊ respicere ad iniq
tatē nō poteris. Sap. 1. Spūssanctus discipline effugi
et fictū ⁊ corripietur a superueniēte iniq̄tate. Figurati
ue autē loq̄tur apostolus gratia enim ⁊ si non habeat
ex meritis: alioquin iam gratia nō esset grā: tamē opor
3 tet qꝫ hō faciat qđ in se est. Deus autem voluntate sua
liberalissima dat eaȝ omni ꝑparāti se. Apocal. 3. Ecce
sto ad hostium ⁊ pulso si qs aperuerit mihi intrabo ad
euȝ. ꝑ⁹ Thy. 2. Qui vult oēs homines saluos fieri. Et
ideo gratia dei nulli deest: sed omnibus q̄ntum in se est
cōlcat. Sicut nec sol deest oculis cecis. Dicit ergo. Cō
templantes ne qs desit grē dei. ¶ Sed ꝯ. quia si gra
tia nō dat ex operibus: sed tantum ex hoc qꝫ aliqs nō
ponit obstaculum. ergo hře gratiam dependet ex solo
libero arbitrio: ⁊ nō ex electiōe dei: qđ est error pelagij.
Respōdeo dicēdum est qꝫ hoc ipsum qꝫ aliquis nō po
nit obstaculum: ex grā procedit. Uñ si aliquis ponat:
⁊ tñ moueat cor eius ad remouēdū illđ hoc ē ex dono
4 gratie dei vocātis ꝑ misericordiā suam. Gal. 1. Cum au
teȝ placuit ei qui me segregauit ex vtero matris mee ⁊
vocauit per grām suam ⁊c. Hoc autem donū grē non
est gratiam faciēs. Quare ergo a q̄busdā remouetur istud
obstaculum hoc est ex misericordia dei: qꝫ āt nō remo
uet hoc est ex iustitia eius. Nō aūt dicit ne tu desis: sed
ne quis. i. q̄cūq̄: q̄r quilibet debet esse sollicitus de ꝓ
ximo. Eccl. 17. Unicuiq̄ mādauit de ꝓximo suo.
¶ Deinde cū dicit. (Ne q̄ radix ⁊c̄.) Specialiter desce
dit ad monitionē vitationis peccatoꝝ ꝯtrarioꝝ vnicui
q̄ predictoꝝ remedioꝝ. Et primo monet vitari pctā
contraria paci. Secundo ꝯtraria sanctimonie ibi. (Ne
quis fornicator ⁊c̄.) Dicit ḡ. Ne qua radix amaritu
5 dis ⁊c̄. Illud dr̄ amaꝝ qđ non potest gustari nisi cum
offensa. Cōuersatio ḡ alicui⁹ dicit amara qñ nō potest
esse sine offensa eoꝝ cum q̄b⁹ ꝯuersat. Quo ꝯ dr̄ de sa
piētia. Sap. 8. Nō hȝ amaritudineȝ ꝯuersatio illi⁹ nec
tediū ꝯuictus ei⁹: ȝ leticiā ⁊ gaudiū. Qui ḡ in sapiētia
scit ꝯuersari nō ē amare ꝯuersatōis: qđ fit qñ nō hȝ du
ra verba vel facta. Et iđ dicit. Cōtemplantes ne qua ra
dix amaritudis. i. amaritudo paulatiȝ īchoata ⁊ in cor
de radicata sursum germināns īpediat pacē: ⁊ per ꝯñs
gratiam ⁊ visionē Dei. Deut. 29. Ne sit inter vos radix
germināns fel ⁊ amaritudinem. Osee. 12. Ad iracundiā
prouocauit me effraym in amaritudinibus suis. Uel
radix amaritudis est mala cogitatio noxie delectatōis

b que sursū germinat quando ꝑ cōsensuȝ ad opus veni
tur. Et per illam inquinantur multi. q̄r non solum ille
in quo est: sed ⁊ aliq̄ malo eius exemplo. ꝑ⁹ Cor. 5. Mo
dicum fermentum totam massam corrumpit.
¶ Deinde cū dicit. (Ne qs fornicator ⁊c̄.) Monet vi
tare pctā cōtraria sanctimonie cui specialiter opponū
tur peccata carnalia. s. luxuria ⁊ gula: que ꝑficiūt i dle
ctatiōe carnali: per quam mens inquinat. Uñ ista mē
tem ⁊ carnē inq̄nat. Et ideo spāliter monet ista vitari.
Et ꝑmo luxuriā dicens. Cōtēplantes. Et non solū qsȝ
in seipso: ȝ ne qs fornicator: ita qꝫ q̄libet in ꝓximo suo
hoc contēplet Augu. inuicem vestrā pudicitiaȝ custo
dite. Et Eph. 5. fornicatio aūt ⁊ ois immundicia ⁊ aua
ricia nec nominet in vob sic̄ decet sanctos. Thob. 4.
2 Attende tibi ab oī fornicatione. ¶ Scđo ꝓhibet gu
laȝ dicēs aut prophanus. ⁊ dicit quasi ꝓcul a phano:
⁊ tales sunt gulosi q de ventre suo deū faciunt. Sicut
Esau. Qđ dixerat ostēdit in exēplo esau q ꝓpter gulā
vēdidit ꝑmogēita. Sic etiaȝ gulosus pro minima esca
vendit hereditatē eternā. Prouer. 6. Preciuȝ scorti vix
est vni⁹ panis. Esau aūt nō solū fuit gulosus: ȝ etiā lu
xuriosus: q̄r ꝯ voluntatem parentuȝ duxit vxores alie
nigenas. Ius āt ꝑgenitꝰ erat qꝫ habebat duplicē por
tionē: ⁊ añ sacerdotiū aaron habebat honoreȝ sacerdo
talē. Uñ in hoc comisit ipse symoniā. ḡ videt qꝫ etiam
Jacob qui illud emit sit cōmisit symoniaȝ: qđ falsū ē.
Jacob eniȝ per spm̄sanctum intellexit illud sibi deberi
3 iuxta illud Mala. 1. Jacob dilexi. Esau āt odio habui.
Et iđ nō emit sed quod sibi debebat ab iniusto posses
sore redemit. Et hoc est qđ dicit: qꝫ Esau ꝑꝑ vnā escaȝ
vendidit primitiua sua: vel ꝑmogenita. vt dr̄ Gen. 25.
⁊. 27. ¶ Et penam consecutam ostēdit subdens. Sci
tote enim quoniā ⁊ postea cupiēs hereditare benedi
ctionē reprobatus est. Sicut eniȝ dicit. Gen. 27. Post
q̄ ysaac benedixerat Jacob: venit Esau ⁊ petijt bene
dictionē: qđ tamē nō obtinuit: licet pater fecisset igno
rās: q̄r in illo stupore quē habuit: factus in extasi edo
ctus est a spūsancto qꝫ nō retractaret qđ fecerat. Uñ di
cit Benedixi ei ⁊ erit benedictus. Et sic Esau consilio
spūssancti reprobat⁹ fuit. In quo datur itelligi: qꝫ nul
lus dȝ negligere dū adhuc viuit benefacere q̄ntūcūq̄
4 sit reprobatus in prescientia diuina: q̄r post vitam ad he
reditateȝ dei: etiā si desideretur nāliter nō peruenitur.
¶ Seqt. Nō enim inuenit penitentie locū q̄q̄ cum
lachrymis inquisisset eā. Sicut enim dicit. Gen. 27. Ir
rugit clamore magno ⁊c̄. Sȝ cōtra. q̄r dicit Ezech. 18.
Quacūq̄ hora īgemuerit peccator ⁊c̄. Respōdeo dōȝ
est qꝫ q̄diu presens vita agitur potest agi ꝟa peniten
tia. Interdum tñ aliquis penitet non propter amoreȝ
iustitie: sed ꝓpter timorem pene vel damni tpalis. Et
sic penituit Esau. non q̄r vēdiderat ꝑmogenita: sed q̄r
perdiderat. Unde nō dolebat de peccato venditionis:
sed de damno perditionis. Et ideo penitentia eius nō
5 fuit accepta: q̄r nō erat ꝟa. Sic etiā penitēt damnati i
Iferno, vt dr̄ Sap. 5. Pniāȝ agētes: ñ q̄r peccauerūt: ȝ
q̄r exclusi sūt. Tñ ḃȝ Glo. ḃ qđ dic̄. Hic fornicator ⁊ ꝓ
phan⁹ alr̄ itelligi pōt vt fornicator dicat q cū fide car
nales cerimonias obfuat: sic̄ habēs cōcubinā cū vxo
re ꝓpria. Sed prophanus. idest ꝓcul a phano. sic pe
nitus infidelis. ¶ Lectio. IIII.

On. n. accessistis ad tractabileȝ
⁊ accessibilē ignē ⁊ turbinē ⁊ ca
liginē ⁊ procellā ⁊ tube sonum
⁊ voceȝ ꝟborū: quā q audierūt
excusauerūt se ne eis fieret ꝟbum. Nō eniȝ

c portabant quod dicebatur. ⁊ si bestia tetige
rit montē: lapidabitur. Et ita terribile erat
quod videbaꝛ. Moyses dixit. Exterritus
sū ⁊ tremebūdus. † Sed accessistis ad syon
Isa. 34. cap. mōtē ⁊ ciuitatē dei viuētis hierusalē celestē:
⁊ multoꝝ miliū angeloꝝ frequentiam: † ⁊
ecclesiam primitiuoꝝ: qui conscripti sūt in
Exo. 32.c. celis: ⁊ iudicem omniū deum: ⁊ spiritꝰ iu
storum perfectorum. ⁊ testamenti noui me
diatorem iesū. ⁊ sanguinis aspersionē. me
2 lius loquentem q̄ȝ abel.

¶ Supra posuit apl's monitionē ad vitādū mala cul
pe: h̄ assignat istius mōitiōis rōnē quā sumit ex cōpa
ratiōe noui ⁊ veteris testamēti. Et circa h̄ duo fac. Pri
mo eniȝ pōit cōparationē illā. Scdo ex ipsa arguit ibi.
(Uidete ne recusetis ⁊c.) Circa primū duo facit: q: pri
mo ꝓponit ea q̄ ptinēt ad vetus testamētū. Scdo ea q̄
ad nouū testamētū ibi. (Sȝ accessistis.) Circa pmum
sciēdū est. ꝙ vt dicit Augustinꝰ. Breuis differētia legis
⁊ euāgelij ē timor ⁊ amor. Lex eniȝ tanq̄ȝ pedagogus
nr̄ fuit in xp̄o. puuli aūt terroribꝰ ducēdi sunt ꝓuer. 19.
Pestilēte flagellato. ⁊ sapiētior erit paruulus. Et iō h̄
3 dicit apl's ꝙ in datiōe legis facta sunt q̄dam terribilia.
Un̄ p̄ ponit illa qbus territi sūt hi qbꝰ lex dabaꝛ. Se
cūdo agit d̄ terrore legislatoris ibi. (Moyses dixit ⁊c.)
Quātū ad pmū tria pōit. s. terrorē q̄ȝtū ad visa. Scdo
quātuȝ ad audita ibi. (Et procellā ⁊c.) Tertio quātuȝ
ad cōminationes ibi. (Et si bestia tetigerit ⁊c.) ⁊ ista
tria referūꝛ ad tria q̄ ibi erāt terribilia. s. ex pte dei. ex p
te legis date. ⁊ ex pte mistroꝝ legis. Quātū ad pmuȝ. s.
ex parte dei ponit tria terribilia. s. zelū ad puniēdū se
ueritatē pene: ⁊ occultationē dātis legē. Zelus designa
tur. Deutro. 4. Dn̄s deus tuus ignis cōsumēs ē deus
emulator. Mala. 3. Ipse. n. q̄si ignis ꝯflans. Un̄ ipse de
us frequēter vocat se zelotē: q: crimē spōse nō dimittit
inultū. Exo. 20. Ego. n. sū dn̄s deꝰ tuꝰ fortis zelotes. Et
4 34. Dn̄s zelotes nomē eius. ⁊ ꝓuer. 6. zelus ⁊ furor vi
ri nō parcet in die vīdicte. Un̄ dr̄ hic. Nō. n. accessistis
sc̄. illi ad tractabilē ⁊ accessibilē ignē. Ille. n. ignis vt
dr̄ Exod. 19. erat corꝑalis. ⁊ iō palpabilis ⁊ sensibilis.
⁊ ēt in certo loco vt ad ipsū posset accedi. In noua aūt
lege datus fuit ignis spūssancti. Actuū. 2. Sicut enim
iudeis. 50. die ab egressu d̄ egypto apparuit ignis emu
lationis. ita discipulis. 50. die a die resurrectionis ignis
spūssancti nō palpabilis: mēte perceptibilis. Treñ. 1.
De excelso misit in ossibus meis igneȝ ⁊ erudiuit me.
Iste ignis īfinitus ē nā ⁊ loco. Lucē. n. hītat īaccessibi
lē. 1. Thi. 6. Et iō nō ē accessibilis. ¶ Seueritas pene
significaꝛ ꝑ turbinē qui ē vētus cū aq̄. Job. 9. In turbi
ne cōteret me. Ul' pōt referri ad tētationes. Lex enim
5 nō refrenabat cōcupiscētiam. quia nō dabat grāȝ adiu
tricem ex opere operato. sed tātū cohibebat actuȝ. ⁊ iō
generabat turbinē tētationū. ¶ Occultatio aūt dātis
legem significaꝛ per caliginem in q̄ figurabaꝛ ꝙ statꝰ
legis occultus erat. idest velatus. 2. Corinth. 3. Usq̄ȝ in
hodiernum diem cum legiꝛ moyses velamen positum
est super cor eoꝝ. Sed in noua lege istd̄ velamen abla
tum est: in cuius signum in passione christi velum tē
pli scissum est. quia nos reuelata facie gloriam domini
speculamur. vbi supra. Item caligo illa significabat di
uinam excellētiam. Sicut enim illud qd̄ in caligine ē.
clare videri nō pōt: ita lux excelīēs hebetat oculū: ⁊ fa
cit ipsum caligare qui lucem habitat inaccessibilem.

¶ Deīde cū dicit. (Et procellā ⁊c.) Pōit terribilia q̄ȝ d
tum ad auditū: que sumuntur ex parte legis. In lege
aūt tria erāt valde terribilia. s. magnitudo cōminatio
nū. grauitas p̄ceptoꝝ: ⁊ mltiplicatio ipsoꝝ. Quātū ad
pmū dicit. Et procellā: q̄ ꝓprie ē cōturbatio maris. Lar
ge aūt dicit turbatio aeris cū turbine ⁊ pluuia. Un̄ si
gnificat austeritatē cōminationū q̄ erāt in veteri lege.
Deutro. 29. ¶ Sonitus tube significat grauitatē p̄ce
ptoꝝ ad q̄ꝝ adimpletionē indicebaꝛ homini q̄si bel
lū ꝯ̄ seipsuȝ. ¶ Uox v̄boꝝ significat mltitudinē pre
ceptoꝝ. Uerboꝝ inq̄ȝ dei ꝑ subiectā creaturā. s. ꝑ ange
lū. Gal. 3. Ordīata ꝑ angelos ⁊c. Deꝰ eniȝ ꝑ angelos ibi
loq̄baꝛ. q̄ oīa adeo terribilia fuerūt ꝙ illi q voce illā au
dierūtꝰ excusauerūt se ne eis fieret v̄bū. Un̄ dr̄ Exo. 20. 2
Perterriti atq̄ȝ tīore ꝑcussi fuerūt ⁊ steterūt ꝓcul dicē
tes moysi. Loquere tu nobis ⁊ audiemꝰ: nō loquaꝛ no
bis dominus. ne moriamur. Cām autē huiꝰ excusatio
nis subdit dicens. Quia non poterāt v̄ba dei portare.
Un̄ nō portabāt: idest nō sustinebāt qd̄ dicebaꝛ. Deu
tro. 5. Quid est omnis caro vt audiat vocē dei viuētis
qui de medio ignis loquiꝛ: sicut nos audiuimus: ⁊ pos
sit viuere? Tūc aūt dicuꝛ nō portari v̄ba dei: quādo vel
intellectu nō capiuntur vel excedunt affectum.
¶ Cōsequēter ponit pene cōminationem dicēs. Et si
bestia tetigerit mōtē lapidabitur. Exod. 19. vbi dicitur.
Omnis qui tetigerit mōteȝ morte morietur. Manus
nō tanget euȝ: sed lapidibus opprimetur aut cōfodieꝛ 3
iaculis: siue iumētū fuerit siue hō nō viuet. Apostolꝰ
autem ad maiorē terrorē nō facit mētionē hic nisi d̄ iu
mentis q̄ iubentur in lege occidi: ad ostēdēdū grauita
tem peccati. Tn̄ mystice mons est altitudo mysterioꝝ
diuinorū. Bestia vero est hō bestialiter viuēs. ps. Hō
cuȝ in honore esset ⁊ nō itellexit cōparatus est iumen
tis īsipiētibus ⁊c. Hec bestia duobus modis tāgit mō
tē. Uno mō blasphemādo. ps. Posuerūt in celū os su
um. Leu. 24. Educ blasphemū ex̄ castra ⁊ lapidet eū
vniuersus populus. Alio mō igerendo se īdigne diui
nis. ꝓuer. 25. Qui perscrutator est maiestatis oppri
meꝛ a gloria. ¶ Ex his cōcludit quod itendit. s. ꝙ ista
valde terribilia erāt: q: etiā nec iumētis parcebaꝛ. Un̄
dicit ꝙ ita terribile ē quod dicebaꝛ: in quo designatur 4
differētia noui ⁊ veteris testamēti: q: vetus testamētuȝ
datū fuit in terrore: vt corda iudeoꝝ que prona erant
ad ydolatriaȝ terrereꝛ. Nouū aūt datuȝ est in amore.
Rom. 8. Nō. n. accepistis spm̄ seruitutis iterū in timo
re: sȝ accepistis spm̄ adoptionis filiorum in quo clama
mus abba pater. Un̄ ⁊ xp̄s non terrores ī pncipio p̄di
cationis sue pmisit: sȝ regnum celoꝝ pmisit. Mat. 4.
Pniaȝ agite appropinquabit enim regnum celorum.
ꝓuer. vlt. Lex clemētie in lingua eius.
¶ Deinde cū dicit. (Moyses dixit ⁊c.) Agit de timo
re legislatoris. s. moysi. Lex. n. ꝑ moysem data est. Joā.
primo. Si ḡ ipse moyses in legis datione. territus fuit
ita vt diceret vt dicit apostolus hic. exterritus sum. scȝ 5
īterius ⁊ tremebūdus exterius: q fuit perfectissimus
īter oēs. signū erat ꝙ ipsa lex terribilis erat ēt ipsis ꝑ
fectis: q: nō dabat grām vt dictū est: sed tm̄ ondebat
culpā. Un̄ ipsa fuit graue iugū: de quo dic̄ Pe. Act. 15.
ꝙ h̄ ē iugū qd̄ nec nos nec p̄res nr̄i portare potuimꝰ.
Sȝ lex xp̄i iugū suaue ē: q̄ charitas di diffusa ē ī cordi
bus nr̄is ꝑ spm̄scm̄: q datꝰ ē nob. Ro. 5. ¶ Un̄ sciēdū
est ꝙ ista lr̄a quā ponit h̄ apl's nō est Exo. 20. Sȝ forte
accepit eaȝ apl's Exo. 3. vbi in visiōe rubi territus fuit
⁊ dixit. Nō sū eloquēs ab heri ⁊ nudiustertiꝰ. Ex q̄ di
xit. vel facto saltē ⁊ si nō v̄bo. exterritus sū ⁊ tremebū
dus. Uel forte apl's vtiꝛ alia lr̄a quā nos non hēmus.

a Ex quo apparet q lex vetus fuit lex timoris. ¶ Dei
de põit pditões noui testi dicẽs. (Sed accessistis ꝛc.)
Ubi ondit q̃ nobis in ipso pponũt. Et sũt tria nobis
promissa. s. spes future glorie. ꝑticipatio ecclie: ꝛ fami
liaritas dei. ¶ Scdꝫ ondit cũ dicit. (Et ecclesiam pmiti
uoꝝ ꝛc.) Tertiũ ibi. (Et iudicẽ oium deũ ꝛc.) In ce
lestia aũt gloria duo sũt q̃ potissime bonos letificabũt
.s. fruitio deitas ꝛ cõis scoꝝ societas. Nulli⁹. n. bõi pos
sessio iocũda est sine socio: vt dic̃ Boe. ꝛ ps. Ecce q̃ bo
nũ. ꝛ q̃ iocũdũ habitare fres in vnũ. Fruitio aũt i duo
bus ↄsistit. s. in visione itellectus: ꝛ in delectatione affe
ctus. Ut. n. dic̃ August. Fruimur cognitis in qbus vo
lũtas delectata cõquiescit. Propter visionẽ enim dic̃. Ac
2 cessistis ad mõtẽ syon. Syon eniꝫ significat altitudinẽ
diuine cõtẽplationis. Esa. 33. Respice syon ciuitatem
solẽnitatis nr̃e. Iocũditas ꝛ delectatio affect⁹ significat̃
p hierlm ciuitatẽ celestẽ dei viuẽtis. Ibi eniꝫ erit visio
expimẽtal' pacis: qꝛ nihil erit ꝑturbãs. siue iteri⁹ siue
exteri⁹: vñ dr̃ citas. i. ciuiũ vnitas. ps. Hierlꝫ q̃ edificat̃
vt citas. Itẽ. Lauda hierlm dñm: lauda deũ tuũ syon:
Com ¶ Seqt̃. Qui posuit fines tuos pacẽ ꝛ adipe frumẽti
plem satiat te. Gal. 4. Illa que sursũ est hierlꝫ libera ẽ. Uñ
tũ scõ nihil vltra erit desiderãdũ. Cañ. 8. Ex quo facta sũ co
rũ est ram eo q̃si pacẽ reperiẽs. ¶ Cõplementũ aũt scoꝝ ẽ
cõis cõis societas: de q̃ dicit. Multoꝝ miliũ angeloꝝ fre
socie quentiã. i. assiduitatẽ: qꝛ semꝑ ibi sũt. Matt. 18. Ange
tas. li eoꝝ i celis semꝑ vidẽt faciẽ patris mei q in celis est.
3 Qꝛ aũt sint mlta milia pꝫ Dañ. 7. Milia miliũ ministra
bãt ei. ꝛ decies centena milia assistebãt ei. Job. 25. Nũ.
qd ẽ numerus militũ eius. Apoc. 5. Et erat numerus
eoꝝ mila milium. Esa. 22. Urbs frequẽs ciuitas exul
tans. Et ecclesiaꝫ pmitiuoꝝ qui ↄscripti sunt in celis.
Hec de participatione ecclesie. Dr̃ autẽ eccl'ia domus
dei. p⁹ Thym. 3. Primitiui sancti sunt apli q pmitus ꝛ
abũdãtius dona gr̃e ꝑceperunt: ꝑ quos deriuata sunt
in posteros. Ro. 8. Nõ solũ aũt illa: sed ꝛ nosipsi pmiti
as spũs hñtes. Ephe. 2. Supedificati sup fundamẽtũ
aploꝝ ꝛ pphetaꝝ ꝛc̃. Sicut aũt antiquitus apud ro
manos senatores q assumebãt ad magnas dignitates
4 describebant̃: quos pm⁹ põpilius i tabulis aureis scri
psit: ꝛ dicebant pr̃es ↄscripti: ita apls hic ad ostẽdẽdũ
dignitatẽ aploꝝ dicit q ↄscripti sunt i celis cuius scri
pture liber ẽ noticia quã deus apud se hꝫ de saluãdis.
Uñ sicut ibi illud qd̃ scribit̃ nõ de facili a memoria labi
tur: ita illi q ibi per finalẽ iustitiã scripti sunt infallibilr
saluabunt̃. Et dicitur liber iste liber vite. Luc. 10. Gau
dete ꝛ exultate: qꝛ nomina vestra scripta sunt in celis.
¶ Deinde cũ dicit. (Et iudicẽ oium ꝛc̃.) Ostendit quo
ↄsecuti sumus dei familiaritatẽ. Et pmo familiaritatẽ
pr̃is qꝛ dicit. Accessistis ad iudicẽ oium deũ pr̃em. s. a
quo est omnis auctoritas iudiciaria in diuis. Qꝛ. n. fi
lius iudicet hꝫ a patre. Geñ. 18. Non est hoc tuũ q iudi
cas oẽm terraꝫ. Illud aũt qd̃ dr̃ Jo. 5. Qꝛ pr̃ oẽ iudiciũ
5 dedit filio: itelligit̃ q̃tũ ad corporalẽ pñtiam: qꝛ sola ꝑ
sona filij apparebit in iudicio. Iste aũt accessus est ꝑ fi
dem ꝛ charitatẽ. Ro. 5. Iustificati igit̃ per fidẽ pacẽ ha
beamus ad deũ per dñm nr̃m iesuꝫ xp̃m per quẽ acces
sum habemus ꝑ fidẽ in gr̃aꝫ istã ꝛc̃. ¶ Scdo familia
ritatẽ spũssancti cũ dicit. Et spm̃ sanctũ iustoꝝ. Scdm
Glo. h est triplex lr̃a. Una est melior que habet̃ in gre
co: ꝛ spm̃ iustoꝝ ꝑfectoꝝ. i. accessistis ad spm̃ scm̃ q fa
cit perfectos in iustitia. Job. 31. Ut video spũs est i hoi
bus. 1. Cor. 3. Nescitis qꝛ tẽplũ dei estis vos: ꝛ spũs dei
habitat in vobis. Ois. n. iustitia ꝛ ꝑfectio est a spũsctõ.
¶ Alia lr̃a. Et spũum iustoꝝ ꝑfectoꝝ. Et est sensus.
Accessistis ad deum qui qdem est iudex oium: sed est

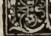
b q̃si hereditas spũum iustoꝝ perfectoꝝ. Treñ. 3. Pars
mea dñs dicit aia mea. Tertia littera est. Et spũs iusto
rũ ꝑfectoꝝ. i. vt habeamus societatẽ cuꝫ spiritib⁹ scoꝝ
q sũt iusti ꝛ ꝑfecti. Sꝫ p⁹ melior ẽ ꝛ planior. ¶ Ter
tio q̃tũ ad familiaritatẽ filij dic̃. Et testamẽti noui me
diator ẽ. Quasi dicat. Accessisti ad xp̃m q ẽ mediator
illius noui pacti in q̃ nobis pmittũt spũalia. Nõ sic
erit Moyses. Uñ supra. 9. Ideo noui testi ẽ mediator.
p⁹ Thi. 2. Mediator dei ꝛ hoium hõ xp̃s iesus. Mo
d⁹ aũt istius mediatiõis fuit effusio sanguis xp̃i: qꝛ vt
dictũ est. s̃. 9. Sine sanguis effusiõe nõ fit pctõꝝ remis
sio. Et id̃ dicit. accessistis ad aspersioneꝫ sanguis. s̃. 10.
Aspsi corda a ↄscia mala. s̃. 9. Si. n. sãguis hircoꝝ ꝛ vi 2
tuloꝝ ꝛ cinis vitule aspsus iqnatos scificat ꝛc̃. Et loqt̃
apls s̃m ritũ veteris legis. vbi post datiõnẽ veteris le
gis ppls aspsus ẽ sanguie q erat figura sãguis xp̃i: q̃ fi
deles mũdãdi erãt. Seqt̃. Meli⁹ loq̃ntis q̃ Abel. Ef
fusio. n. sanguis xp̃i figurata fuit i effusiõe sanguis oi
uꝫ iustoꝝ q fuerũt ab origie mũdi. Apo. 13. agnũ q occi
sus ẽ ab origie mũdi. i. occidi pmissus: ꝛ id̃ effusio sãguis
Abel signũ fuit isti⁹ effusiõis. Sꝫ xp̃i sãguis meli⁹ lo
qt̃ q̃ sãguis Abel: qꝛ iste clamat vindictã: sꝫ sãguis xp̃i
ibi clamat veniaꝫ. Luc. 23. Pr̃ ignosce eis. Esa. 53. Pro
trãsgressorib⁹ orauit. Matt. 26. Hic ẽ sãguis noui testi:
q pro multis effũdet̃ in remissionẽ pctõꝝ. Ul' meli⁹ lo
quẽtẽ: idest meli⁹ loq facietẽ: quia sanguis iste fac̃ nos
loq xp̃m verũ deũ iustificãtem. ¶ Lectio. V 3

Idete ne recusetis loquẽtẽ. Si
. n. illi nõ effugerũt recusantes
eũ q sup terrã loquebat̃: multo
magis nos q de celis loquẽteꝫ
nob auertim⁹. cui⁹ vox mouit terrã tũc: nũc
aũt repromittit dicẽs. Adhuc semel ꝛ ego
mouebo ñ solũ terrã sꝫ ꝛ celũ. Qꝛ ãt adhuc
semel dicit dclarat mobiliũ trãslationẽ tan
q̃ factorũ: vt maneant ea q̃ sunt imobilia.
Itaq̃ regnũ imobile suspicientes habem⁹
gr̃aꝫ ꝑ quã seruiam⁹ placẽtes deo cũ metu 4
ꝛ reuerẽtia: ꝛ eteni de⁹ nr̃ ignis cõsumẽs ẽ.
¶ Supra posuit apls conditionẽ vtriusq̃ testamẽti: h
ex hoc arguit. ꝛ circa hoc fac̃ duo. Primo enim arguit.
Secundo inducit cõclusionem pncipaliter itẽtaꝫ ibi.
(Itaq̃ regnũ imobile ꝛc̃.) Circa pmũ duo facit. Primo Exo.
. n. premittit itentionem suam. Scdo arguit ad ppositũ 24. c.
tũ ibi. (Si. n. illi ꝛc̃.) Dic̃ g̃. Ita dictũ est q sãguis xp̃i
melius loquitur q̃ sanguis Abel. Uidete ergo ne re
cusetis vl' condẽnetis loquentẽ. i. qd̃ loqt̃ iplete. Duo
autẽ nobis loqtur sanguis xp̃i. Primo . n. loqtur nobis
cõmemorando sui beneficiuꝫ quo dat̃ nobis remissio
peccatoꝝ: q ergo iterũ peccat loquẽtẽ ↄtẽnit. Itẽ loq
tur exhortãs ad imitãdũ. p⁹ Pet. 2. Xp̃s passus est ꝑ 5
nob: vobis relinquẽs exemplum vt sequamini vesti
gia eius. Qui ergo non tollit crucem suam ad ipsum
sequendum recusat loquenteꝫ. ps. Hodie si vocẽ eius
audieritis nolite obdurare corda vestra. Mat. 17. Hic
est fili⁹ me⁹ dilectus in q̃ mihi bñ cõplacui ipꝫ audite.
¶ Deide cũ dic̃. (Si. n. illi ꝛc̃.) arguit cõparãdo locu
tionẽ veteris testamẽti ad locutioneꝫ noui testamẽti. Et
h quãtũ ad duo: scilicet quãtũ ad monitionẽ loquen
di: ꝛ q̃tũ ad efficaciaꝫ locutionis. Modus loq̃ndi: qꝛ
ille loqbat̃ sup terraꝫ: hic aũt est de celo. Unde dic̃. Si
illi. s. antiqui patres recusantes eum q loquebat̃ sup
terraꝫ. s. xp̃m. Esa. 52. Ego ipse qui loqbar ecce assũ. s.

d per angelos vl pphetas. Supra. p. Multipharie mł
e tisqz modis olim deus loquens patribus in pphetis.
Ul eā.i.angelū p quē lex data ē Moysi.Gal.3.O:di-
nata.p angelos. Supra.2.Si.n.qui per angelos dict'
est fermo factus ē firmus ⁊c.Act.7.hic est moyses q
fuit in ecclia in folitudine cū angelo q loquebat ei in
mōte Synai ⁊c.Nō effugerunt.s.vltionem diuine le
gis.Job.11°.Effugiū pibit ab eis.Supra 2°.Ois pua-
ricatio ⁊ inobedictia accepit iustā mercedis retributio
nē.C Seqr cōclusio p locū a minori.Si illi q recusa-
uerūt loquētē ō terra nō effugerūt:mlto magis nos q
aduertim' loquētē de celo nō dem' recufare:q:.s.min'
possemus effugere.Ille.n.q nobis loqt in nouo testa
mēto:ps.s.i.e. est in celis.Mat.vlti°.Dns quidē iesus
2 postqz locutus ē eis assumptus est in celū.Deutro.4.
De celo audire te fecvocē suā vt doceret te.Doctria ḡ
veteris testamēti ē doctrina xpi loquētis ō terra pͥpter
duo.Pͥmo q: ibi sub figura terrenoꝝ tradūt celestia.
Itē ibi pmittebant terrena : ƀ doctrina noui testamēti
est xpi loquētis de celo:q: terrena cōuertim' in signifi
catione celestiū p intellm mysticū.Itē in ipso pmittut
celestia.Matt.10.Ecce enim merces vestra copiosa est
in celis.Joan.3°.Si terrena dixi vobis ⁊ non creditis
quomō si dixero vobis celestia credetis? C Cōseqnter
comparat adinuicē vtriusqz testamēti qꝫtū ad efficaciā
locutiōis.Et de efficacia qdē locutiōis veteris testam
ti dic.Cui' vox mouet terrā:tūc.i.fecit cōmotionē i ter
3 ra multiplr:q: p signa in egypto p diuisiones maris:p
motū terre in deserto.ps.Terra mota est ⁊ enī celi di
stilauerunt ⁊c.In quo significatur q tota illa locutio
cōmouebat corda per terrena pͥmissa.
C Deīde cū dic.(Nūc aūt repͥmittit ⁊c.)ostēdit
qꝫtū ad efficaciā noui testamēti.Et pbat eā p auctātē
pphete.⁊ post exponit eā ibi.(Q: aūt dixit ⁊c.)Aucto
ritas illa pōit aggei.2.Nō tn̄ fm lrām nr̄am.Nos enī
sic habem'.Adhuc vnū modicū ē:⁊ ego mouebo ⁊c.
Apostolus aūt accepit sic.Adhuc semel ⁊ ego moue-
bo nō soluū terram:sed ēt celū.Et est sensus idē.Et ma
nifestū est q ista plata fuerunt tpe veteris testamenti
4 circa finē eius.s.post reditū transmigratiōis eius quo
tempore nihil restabat de veteri testamēto. Ergo mā
festū ē q illud qd pmittebat erat implendū in nouo
testō.s.nouū celū ⁊ noua terra.Esa.65.Ecce ego creo
nouos celos ⁊ terrā nouā. Que qdē creatio ostēsa est
in spū Joāni.Apoc.21.Et vidi celū nouū ⁊ terrā nouā.
In illa enim innouatione mouebuntur celi.Pōt aūtē
celū dupli accipi.Uno modo celum aereum: ⁊ istud
igne vltime flagratiōis purgabitur:vt supra dictū ē.
10.caplo.Alio modo celū sydereum.Et istud nō pur-
gabitur.sed mutabitur qꝫtum ad nouū statum:quia
cessabit a motu ⁊ augebit claritas partiū ei':q: lux lu-
ne erit:vt lux solis:⁊ lux solis septēpliciter: vt dicit Esa.
30.Dic ḡ.Nūc aūt idest p nouū testamētū repͥmittit
5 di.Adhuc semel ⁊ ego nō solū mouebo terrā:ƀ ēt celū.
C Cōsequēter cū dic.(Q: aūt dixit ⁊c.)Expōit vba
pphetie:⁊ fac magnā vi i ƀ q dicit.(Adhuc semel.)
Q:.n.dicit adhuc.ostdit q mobilia sūt.Sꝫ q dicit se-
mel ostendit q a statu mobilitatis ⁊ corruptibilitatis
mutāda sūt ad statū icorruptiōis ⁊ imutabilitatis.Si
.n.post motionem illā remanerēt in statu mutationis
nō diceret semel:ƀ iterū ⁊ iterū:qd ē ɔ origenē: qui vo
luit q mūdus i infinitū renouabit ac recupabit.Dic.
ergo.Q: aūt dixit.Adhuc semel dclarat translationem
mobiliū ad statū.s.imobilitatis. Et quasi aliqs qreret
vtrū de' ƀ possit facere subdit.Tāqꝫ factoꝝ.Ois.n.fa
cta diuine potestati subijciunt.Unde sic ex nihilo fecit

ea pdu: ita pōt ea pro sue voluntatis arbitrio imutar.   d
Et hoc vt maneat ea q̄ sunt imobilia.i.qꝫtum ad essen
tias suas pncipales remaneāt imobilia:ƀ qꝫtū ad ali
qs accidētales dispositiones mutabit.ps.Et sic opto
riū mutabis eos ⁊ mutabūt ⁊c. Que supra p fuit ex
posita.Ex his pꝫ q ista in veteri testō ⁊ si mouebātur
nō tn̄ ad statū icorruptiōis ⁊ imutabilitatis:ƀ si fuerit
i nouo i signū q pmissa veteris testi erant mutabilia:
C Deīn cū dic.(Itaqz regnū imobile ⁊c.) (ñ at noui.
pōit cōclusionē pncipalr itētā:postqꝫ enī multiplr co
mēdauit grām ⁊ bñficia p xpm nobis collata ⁊ cōferen
da pncipalr itendit nos inducere ad seruiēdū ei.Et ƀ
cōcludit q ex quo nobis in nouo testamēto pͥmittūt
bōa imobilia:debem' xpo qui repͥmittit seruire in ti   5
more ⁊ reuerētia.Et hec ē cōclusio pncipalis.vñ pmo
resumit bñficiū exhibitū dicens.Itaqz exqꝫ sic ꝫ de' no-
bis repͥmittit celū ⁊ terrā imobilia p que designātur
bona futura imobilia ⁊ sempiterna.habem'.i.reddim'
grām.i.grāꝫ actionē.Sc̄e Cor.9.Gratias ago deo su
per inenarrabili dono ei'.Et ƀ suscipiētes.i.quia susci
pimus ⁊ si nō in re tn̄ in spe pmissionis regnū imobi-
le.ps.Regnū tuū regnū oium seculoꝝ.Luc.p.Regni
eius nō erit finis.Uel p grām intelligit donū grē qd
in presenti recipimus tanqꝫ pignus eterne glorie. Et
iō dic.Itaqz suscipiētes regnū imobile.i.future glorie:
qd nob pͥmittit.Lu.12.Nolite timere pusillus grex:
q: cōplacuit patri vestro dare vob regnū.Q.ō.n.spera   3
mus habem'.s.grāꝫ quā tāqꝫ qdā glorie inchoationē
accipim'.Sic enim nā nō deficit in necessarijs.multo
minus de'.Et iō dat nob spēālr' regnū:⁊ p cōsequēs
grām p quā pueniamus.Rom.5.Accessum habem'
p fidē in grām.ps.Grām ⁊ gliā dabit dns. C Seqr.
Per quā seruiam' placētes do cū metu ⁊ reuerētia vbi
iducit ad obsequiū vt a nobis reqsitū.Dictat enim rō
nālis q ei a quo multa beneficia recipim' obligamur
ad reuerētiā ⁊ ad honorē exhibēdū.Ergo multo for-
tius deo qui nobis maxima donauit ⁊ infinita repͥo-
misit.Et ideo dicit q p istā grām.s.nobis datam ⁊ dā
dā seruiamus deo placētes cū metu ⁊ reuerētia. Non
.n.suffic tm̄ suire do:qd pōt fieri p actōes exteriorē ni   4
si ēt placeam' ei p ītētionē rectā ⁊ p amorem.Sap.4.
Placēs deo fact' ē dilect'.ps.Placebo dno in regiōe
viuoꝝ.Marie aūt suir deo p obsequiū iterius.ps.et
Luc.p.Seruiam' illi i sctate ⁊ iustitia.De' at pp crea
tionē dr dns.pp regnōnē do pr.Dno aūt debet timor:
ƀ pri amor ⁊ reuerētia.Malach.p.Fili' honorat prē
⁊ su' dnꝫ suū timebit.Si ḡ pr ego sū vbi ē honor me'.
Et si dns ego sū.vbi timor me'?Ergo do suiēdū ē cū
metu ⁊ reuerētia.ps.Seruite dno i timore:⁊ exultate
ei cū tremore. C Q: ēt ita dēam' suire deo.pbat per
auctātē sumptā.Deut.4.Etenī ds nr ignis ɔsumēs ē.
Hoc ēt q ds dr ignis nō dr ƀ sꝫ Dion.q sit aliqd cor
peū:ƀ q: itellibilia dsignāt p sensibilia:iter qꝫ ignē repi   5
m'bre maiorē nobilitatē ⁊ maiorē claritatē . Itē maio
rē acūtatē.Itē maiorē altitudinē situ.Itē magl pur
gatiu' ⁊ ɔsūptiu': iō ds pcipue nolat ignis p ei' cla
ritatē:q: lucē hitat iaccessibilē.i.Thi.6.Itē q: maxie
actiu'.Esa.26.Oia opa nr̄a opat' e i nob.Itē altiorē
i situ.ps.Excelsus sūt oēs gētes dns ⁊c.Item purgat
pctā ⁊ qsi ɔsumit.Uñ dic ƀ.q ē ignis ɔsumēs.s.pctā.
Mal.3.Ipe.n.qsi ignis ɔflās. Et seqr . Et purgabit
filios leui.s.p.Purgatiōe pctoꝝ faciēs.itē ɔsumit pec
catores puniēdo.s.io. Terribil āt qdā expectatio ⁊
ignis emulatio q ɔsūptura ē aduersarios.Et iō q: ista
nob pͥmissa sūt.Esa.10.Erit lumē israel in igne ⁊ sā
ctus ei' in flamma.psal.Ignis ante ipsum pcedet ⁊ in
flammabit

a flāmabit in circuitu inimicos eius. Et iō dēmus stude
re ad seruiēdū ꝛ placēdū deo. CAP. XIII.

Haritas fraternitatis maneat
in vobis ꝛ hospitalitatē nolite
obliuisci. Per hanc eni placue
runt qdam angelis hospitio re
ceptis. Mementote vinctoꝝ tanq̄ sil vin
cti: ꝛ laborantium tanq̄ ꝛ ipsi i corpore mo
rantes. Honorabile ꝯnubium in oībus: ꝛ
thorus immaculatus. Fornicatores enim
ꝛ adulteros iudicabit deus. Sint mores si
2 ne auaritia: contenti presentibus. Ipse eni
dixit. Non te deseram neq̄ derelinquā ita
vt confidenter dicamus. Dominus mihi
3°.5 adiutor est: nō timebo quid faciet mihi ho
gent. mo. Mementote prepositorum vestroꝝ
ca.89. qui vobis locuti sunt verbum dei quoꝝ in
tuentes exitū conuersationis imitamini fi
dē. Jesus xp̄s heri ꝛ hodie ipse ꝛ in secula.
¶ Postq̄ supra monuit eos apls qualr se debent ha
bere ad pferēde mala: hic monet quō se debeant hēre
ad operandū bona. Uñ ſm glo. ab isto loco incipit mo
3 ralis instructio post cōmendationē ꝛ exhortationē ad
imitandū ipm. Et circa hoc duo facit. Primo.n. horta
tur ipsos ad bonū. Scdo orat p eis ibi. (Deus aūt pa
cis ꝛc.) Circa pm̄ tria facit. Primo.n. ondit quō debent
bonū opari q̄tum ad pximos. Scdo q̄tū ad seipsos
ibi. (Honorabile ꝯnubium ꝛc.) Tertio q̄tū ad plato
Charitatē ibi. (Mementote ppositoꝝ vestroꝝ ꝛc.) Dicit ḡ q̄tū
frālita ad pmū sic. Dictū est q̄ pmissum est nobis regnū im
tis ha mobile: ad qđ si volumus puenire necesse est nos cha
bere ritatē hēre. Ergo charitas fraternitatis maneat in vo
debe bis. i. Jo. 4. Qui nō diligit fratrem suū quē videt: deū
mus. quē nō videt quō pōt diligere? Itē. i. Pe. 2. Oēs inuicē
honorate fraternitatē diligite. Qr ꝑo charitas nō est
4 ociosa: vt dicit Greg. iō hortat ad opa charitatis. i. Jo.
3. Nō diligamus vbo neq̄ lingua: sed ope ꝛ veritate.
Jō dicit q̄ dēmus ondere charitatē pegrinis p hospi
talitatē: vinctis p cōpassionē: paupibus p subuētionē.
Et pm̄ ponit ibi. (Et hospitalitatē nolite obliuisci ꝛc.)
Scdm ibi. (Mementote vinctoꝝ ꝛc.) Tertiū ibi. (Et
laborātiū ꝛc.) Dicit ḡ q̄tū ad pm̄. Nolite obliuisci ho
spitalitatis. Et dicit obliuisci: qr isti aliqñ in pspitate
sua multū fuerāt hospitales. Sed mō depaupati erāt:
ꝛ iō non ita bñ poterant. Tñ alat eos ad ꝯtinuandū
ſm possibilitatē suā. Ro. 12. Hospitalitatē sectantes: ꝛ
spālr facit mentionē de hospitalitate: qr q pegrinos re
cipit tria opa misericordie simul implet: qr ꝛ recipit ꝛ
5 cibat ꝛ potat. i. Jo. 4. Hospitales inuicē sine murmura
tiōe. Et subdit rōnē: qr p hāc multi placuerūt angelis
hospitio receptis: sicut pꝫ de abraham ꝛ loth. Gen. 19.
Alia lra hꝫ. Per hāc: q̄si nescientes receperunt āgelos:
qr nō credebāt eos esse angelos: qđ veꝝ est in pm̄°: vñ
q̄ abrahā adorauit eos putauit q̄ essent viri sci a deo
missi: ꝛ adorauit eos adoratione dulie q̄ exhibet scis:
ꝛ quasi hoībus cibos obtulit. Sed postmodū intelle
xit eos angelos in qbus deus loquebat: Et locutus ē
eis sicut deo dicens. Nō est hoc tuū q iudicas oēm ter
ram: ꝛ filr loth. ¶ Quantū ad scdm dicit. Memento
te vinctoꝝ illoꝝ. s. q pp deū missi sunt i carcerē: memē
tote visitando redimendo tanquā essetis simul corpo
raliter cum eis vincti. Hoc.n. est aliud opus misericor
die. Mat. 25. In carcere erā ꝛ venistis ad me. Contra b
qđ Esa. 14. dr̄. Uinctis eius non aperuit carcerē. Hoc
ipsi aliqñ fecerunt sicut pꝫ supra. 10. Spāliter aūt hoc
ptinet ad opus misericordie: alienam miseriam suā re
putare. ¶ Quātū ad tertiū dicit. Et laborātiū siue la
bora corpali. ps. Labores manuū tuaꝝ qr māducabis
siue sollicitudine spūali. 2. Thy. 2. Laborātē agricolā:
opꝫ pmum de fructibus pcipere. Siue in malis susti
nendis. Eccl. i. Et cognoui q̄ in his quoq̄ esset labor
ꝛ afflictio spūs. Breuiter tota pñs vita labor qdaꝫ est.
Job. 5. Hō ad laborē nascit ꝛ auis ad volatū. Supple
memētote tanq̄ ꝛ ipsi in corpe morātes. Per qđ exper
ti estis qđ necesse sit laborātibus. Eccl. 31. Intellige q̄
sunt pximi tui ex teipso. Mat. 7. Oia q̄cunq̄ vultis
vt faciant vobis homines eadem ꝛ vos facite illis. 2
¶ Deinde cum dicit. (Honorabile cōnubiū ꝛc.) Mo
net bona facere q̄tū ad seipm. Et circa hoc duo facit.
Primo.n. ponit monitionē ꝯ concupiscentias carnali
um delectationum. Scdo ꝯ cupiditatē reꝝ exteriorū
ibi. (Sint mores sine auaritia ꝛc.) Primo ergo ponit
monitionē dicens. Honorabile ꝛc. Circa qđ sciendū ē
q̄ circa venerea duplr contingit pctm. Uno mō p illi
citam coniunctione soluti cū soluta: ꝛ q̄tū ad h dicit.
Honorabile cōnubium: supple sit in oībus q cōtinere
noluit: nō ꝯiunctio fornicatoria. Et dr̄ honorabile: quā
do sit ſm debitas circūstātias mrimonij. Ex quo pꝫ q̄
actus mrimonialis pōt esse sine pctō: qđ est ꝯ hrticos
i. Cor. 7. Si nupserit virgo non peccauit. Uñ dñs ad 3
ondendū bonū esse actū mrimonij. Primū signū fecit i
nuptijs ꝛ mrimoniū nobilitauit pñtia sua corpali ꝛ na
sci voluit de coniugata. Alio modo p violentiā thori
maritalis: qñ. s. vir accedit ad alterius vxorē: vel muli
er ad alterius virum. Et q̄tum ad hoc dicit. Et thorus
immaculatus. Et Sap. 14. Neq̄ vitam neq̄ nuptias
mūdas iam custodiūt: sed alius aliū p inuidiā occidit:
aut adulterans ꝯtristat. Itē ca. 3°. Felix sterilis ꝛ icoin
quinata: ꝛ q̄ nesciuit thoꝝ in delicto: hebit fructū in re
spectione aiaꝝ sanctaꝝ. ¶ Subdit aūt apls rōnē di
cens. Fornicatores.n. ꝛ adulteros iudicabit deus. In
quo elidit errorem aliquoꝝ dicentiū q̄ deus pctā car
nalia nō punit nec curat. Ephe. 5. Nemo vos seducat
inanibus verbis: ppter hec.n. s. ppter pctā carnalia q̄ 4
pmiserat: venit ira dei in filios diffidentie. Jō dicit h q̄
fornicatores ppter hoc q̄ dixit honorabile cōnubiū:
ꝛ adulteros ppter hoc q̄ dixit thorus immaculatus:
deus iudicabit: idest cōdēnabit. Ephe. 5. Omnis forni
cator aut immundus aut auarus quod est idolorum
seruitus non habet partem in regno dei ꝛ christi.
¶ Deinde cū dicit. (Sint mores ꝛc.) Prohibet cupi
ditatē bonoꝝ exterioꝝ. Circa q̄ ꝯtingit peccare duo Aua
bus modis. Uno.n. mō p tenacitatē. Alio mō p cupi ritia
ditatē. Liberalitas eniꝫ est virtus q̄ ponit mediū circa nota
pecunias q̄tū ad dationē ꝛ q̄tū ad acceptiōeꝫ. Quā tur in
tum ad pmū. s. ꝯ tenacitatē dicit. Sint mores sine aua duo
ritia. Auarus.n. dr̄ nimis tenax quasi auidus eris. Uñ bus.
Eccl. 10. Auaro nihil est scelestius. Quantū ad scdm 5
dicit. Cōtenti pñtibus. Illi q super his q̄ habēt volūt
alia cumulare nō sunt cōtenti pñtibus. i. Thi. 6. Habē
tes alimenta ꝛ qbus tegamur: his cōtenti simus. Uel
qđ dr̄. Sint mores sine auaritia: phibe auaritiā q̄tuꝫ
ad cupiditatē ꝛ tenacitatē. Cū vero dicit: contenti pñti
bus: excludit etiā auaritie. s. sollicitudinē. Mat. 6. No
lite solliciti esse ꝛc. Nō.n. phibet q̄ hō non sollicitet
de rebus in posteꝝ necessarijs: sed q̄ cura ꝛ sollicitu
do non poccupet mentem. Sic enim q preoccupat fu
turam sollicitudinem sollicitus est in crastinum

¶ Deinde cū dicit.(Ipse.n.dixit ꝛc̄.) Pōit monitio-
nis rōnē. Et est rō quare non debemus superflue esse
solliciti: sed tū facere qđ in nobis est. s. cū fiducia diui-
ni auxilij. Ipse.n.dixit. Josue.i. Nō te deserā.i.qn mini
strem tibi necessaria: neqꝫ derelinquā.s. fame ꝑire. ps.
Non vidi iustū derelictū nec semē eius q̄res panē. Uł
nō derelinquā qn liberē te a malis. Et ex h cāł fiducia
in corde: ita vt ꝯfidenter dicamus Esa.i2. Fiducialiter
agā ꝛ nō timebo: ꝛ ꝙ dicamus illud. ps. Dñs mihi ad
iutor est nō timebo qđ faciat mihi hō. Adiutor inq̄: tū
a malis liberat. ps. Adiutor in tribulatiōibus q̄ inue
nerūt nos nimis. Et iō non timebo qđ faciat mihi hō
.i. aduersari⁹ q̄cūqꝫ carnalis. Esa.5i. Quis tu vt time-
2 as ab hoīe mortali. Uel dyabolus q dr̄ hō ab hoīe vi-
ctus sic̄ scipio african⁹. Mat.i3. Inimicus hō hoc fec̄.
¶ Deinde cū dicit.(Mementote ꝑpositoꝝ ꝛc̄.) Oñ
dit qūo debent bonū opari q̄ꝫtum ad p̄latos. Et circa
hoc facit duo. Primo.n.ostēdit qūo se debent hēre ad
mortuos.s. vt eoꝝ sequanł exempla. Scđo qūo ad vi
uentes vt eis obediāt ibi.(Obedite ꝑpositis vr̄is ꝛc̄.)
Quantū ad ꝑmū duo facit. Primo.n.ostēdit qūo bo-
noꝝ doctrinā imitenł. Scđo qūo maloꝝ doctrinā de
uitent ibi.(Doctrinis varijs ꝛc̄.) Dicit ergo. Memen
tote ꝑpositoꝝ vestroꝝ q vobis locuti sunt verbū dei.i.
apostoloꝝ q vobis p̄dicauerunt. Esa.5i. Attendite ad
abrahā p̄rēȝ vr̄m ꝛc̄. Non solū aūt p̄dicauerūt verbo:
3 sed ēt facto ondeŕunt. Mat.vlt. Sermone cōfirmāte
sequētibus signis. Nō solū mementote verboꝝ: sed ēt.i
tuemini exitū.i. Mac.2. Mementote opum p̄r̄um q̄ fe
cerunt in gn̄ationibus suis: ꝛ accipietis gloriā magnā
ꝛc̄. Ja.5. Exemplū accipite fratres mei mali exitus ꝛ
longanimitatis ꝛ laboris ꝛ patientie ꝑphās q locuti
sunt in noīe dñi ꝛc̄. Sed nō solū h imitemini.s. exitū:
vt.s. p xp̄o sapiēter, sustiņeatis: sed ēt ꝯuersationē: ad bo
nā.n. mortē venił per bonā ꝯuersationē. Imitamini ēt
fidē illoꝝ: vt ab illa nō declinetis. ¶ Seqł. Jesus xp̄s
heri ꝛ hodie ipse ꝛ in secula: ſm glo. sic introducił lr̄a
ista. Ipse.n. supra dixerat: ꝙ.s. dictū est Josue. Nō te d
serā neqꝫ derelinquā: poterant isti dicere. Ille cui hoc
4 dictū est bn̄ debat cōsidere de dei adiutorio. Nos autē
nō sic qbus nō est dictū. Hoc remouet apl's dicens ꝙ
xp̄s q hoc tūc dixit Josue mānet in eternū. Et iō sicut
tunc potuit ipm iuuare: ita pōt mō auxiliari nobis: iō
dicit. Jesus xp̄s heri ꝛ hodie ꝛc̄. Uel pōt referri ad im
mediate dictū. Jā.n. dixerat ꝙ deberēt imitari aplos.
Poterāt dicere ꝙ nō est sile: q2 illi imediate instructi
fuerūt a xp̄o: ꝛ seruierunt sibi: nos aūt nō sic. Et iō di
cit apl's ꝙ xp̄s manet: ꝛ iō instruit nos ad seruiendū
sibi. Uñ dicit. Ipse xp̄s heri.s. tpe ꝑmitiuoꝝ aploꝝ: ꝛ
hodie.s. in tpe isto: ipse ꝛ in secula. Mat.vlt. Ecce ego
vobiscū sum vsqꝫ ad cōsumationē seculi. Apoc.i. Dicit
dñs deus q erat ꝛ q est ꝛ q venturus est omnipotent.
5 ps. Tu autē idem ipse es ꝛ anni tui non deficient. In
hoc ergo ostendit apostolus eternitatem christi.

Lectio. II.

Exo. 14. Doctrinis varijs ꝛ pegris noli
te abduci. Optimū est.n. gratia
stabilire cor: nō escis q̄ non ꝑ
ferunt ambulātibus in eis. Ha
bemus altare: de quo edere nō habent po-
testatem q tabernaculo deseruiunt. Quorū
enim animalium infeŕ sanguis pro pecca
to in sancta per pontificem: horum corpo-
ra cremātur extra castra. Propter qđ ꝛ ie
sus vt sanctificaret per suū sanguinē popu- a
lum extra portam passus est. Exeamus igi
tur ad eū extra castra: improperiū eius por Luc.
tantes. † Non.n. hēmus hic manentem ci 6°.
uitatē sed futurā inquirimus. Per ipsum Psal.
ergo offeramus hostiā laudis semꝑ deo: 33°.
idest fructus laborū cōfitentium noī eius.
Beneficentie aūt ꝛ cōmunionis nolite obli
uisci. Talibus.n. hostijs promeretur deus.

¶ Supra monuit apl's ad imitandū exēpla ꝛ ꝯuersa-
tionē eoꝝ q decesserūt: hic monet ad ißistendū doctrie 2
eoꝝ. Et circa hoc duo facit. Primo.n. ponit monitio-
nē suā. Scđo assignat rōnē ibi.(Hēm⁹ altare ꝛc̄.) Ite-
rum ꝑma in duas. Primo.n. ponit monitionē suā i ge
nerali. Scđo exēplificat ipsam ibi.(Optimū est enim
grā ꝛc̄.) Dicit ḡ. Nolite abduci varijs ꝛ pegrinis do-
ctrinis. Quasi dicat. Ita viri ꝙ debetis imitari fidem
aploꝝ. Ergo a doctrina ipsoꝝ ꝑ q̄ꝫcūqꝫ aliā doctrinaȝ
nolite abduci.i. remoueri. Ubi sciendū est ꝙ cū ꝟitas
cōsistat in medio: cuius est vnitas: ꝛ iō vni ꝟo multa
falsa opponi pñt: sic̄ in medio multa extrema. Doctri
na ḡ fidei vna est: q2 a pūcto in punctū nō cōuenit du
cere nisi vnā rectā lineā. Oēs alie doctrine multe sunt:
q2 a recto multis modis ꝯtingit deuiare. Et iō dic̄. Do 3
ctrinis varijs.i. diuisis. Osee.io. Diuisum est cor eoꝝ: nū
nūc interibunt. He sunt ille doctrine de qbus.i. Thy.
4. Doctrinis demonioꝝ in ypocrisi loquētiū mendaci
um. Itē sunt pegrine.s. a fide catholica a nobis aūt: ta
les doctrie nō sunt sustinēde: q2 nō sumus hospites ꝛ
aduene: sȝ sum⁹ ciues scōꝝ ꝛ domestici dei. Ephe.2.
¶ Deinde cū dicit.(Optimū est.n. gratia ꝛc̄.) Exem
plificat in spāli q̄ sunt varie ꝛ pegrine doctrine. Unde
sciendū est ꝙ in ꝑmitiua ecclesia fuit vnus error: ꝙ ad
salutem necessaria erat obseruātia legaliū: que p̄cipue
ꝯsistebat in qbusdaȝ cibis sumēdis: puta agni pascha
lis. Exo.i2. Et in abstinēdo a qbusdam cibis: sicut pȝ
Leui.ii. ꝛ in alijs multis locis. Alius error fuit ꝙ pas-
sim licebat vti delectationibus corpalibus. Et iste fuit 4
error nicolaitaꝝ. Et de vtroqꝫ possunt hec verba expo
ni: sed magis ꝓprie de ꝑmo. Dicit ergo. Nolite abdu-
ci a veritate fidei ꝑ varias ꝛ peregrinas doctrinas. 2.
Thes.2. Non cito moueamini a sensu vestro. Gala.i.
Miror ꝙ sic tam cito transferimini ab eo q vos vo-
cauit in grāȝ xp̄i in aliud euangeliū. Deus.n. a nobis
reqrit cor. ꝓuer.23. Prebe fili mi cor tuū mihi. Et iō
dȝ esse firmū ꝛ stabile. Cōtra qđ dr̄ in ps. Cor meū de-
relinqt me. Hoc aūt non stabilił escis corpalibus: sed
per grām iustificantē. Ro.3. Justificati gratis ꝑ grām
ipsius ꝛ per redēptionē q̄ est in xp̄o iesu. Et iō dic̄. Nō
escis q̄ non ꝓferunt. Ro.i4. Non est regnū dei esca ꝛ
potus: sed iustitia ꝛ pax ꝛ gaudiū in spū scō. Nō est ḡ
stabilimentū cordis in immoderata vel superflua sum- 5
ptione cibi: sed magis in grā dei. ps. Paratū cor eius
sperare in dño confirmatum est cor eius non cōmoue
bitur donec ꝛc̄. Spes aūt est quasi anchora stabiliēs
corda. supra.6. Confugimus ad tenendam ꝑpositam
nobis spem quam sicut anchorā habemus aīe tutaȝ ꝛ
firmā. Et dicit ꝙ nō ꝓferunt ambulantibus in eis.i.
sperantibus in eis: q2 illis qui eis vtunł ad necessitatē
ꝓsunt ad salutē corpis: sed q totum studium ponunt
in eis ambulant in ipsis: ꝛ talibus nec ꝓficiunt ad sa-
lutem aīe nec corporis. Jere.ii. Nunqđ carnes sancte
auferent a te malicias tuas in quibus gloriata es?
¶ Deinde cū dicit.(Hēmus altare ꝛc̄.) Assignat rōnē
a est valde

a ꝛ est valde subtilis. Sicut eniꝫ legit. Leui.16. Decima
die septimi mẽsis sũmus sacerdos sanguinem vituli ꝛ
hirci inferebat intra sancta pro sua ignorantia ꝛ illorũ
corpora cremabant extra castra. Et quia erat oblatio sa
cerdotis nõ cõmedebantur carnes eorũ. Quas.n. offere/
bant pro peccato sacerdotum non comedebant: sed ex
tra castra cõburebant. Ex ista ergo figura trahit apo/
stolus mysteriũ. Per sanguinẽ.n. illũ figurabatur san
guis xpi vt supra dictũ est. 9. capitulo. Vitulus.n. ꝛ hir/
cus xpm figurabãt: quia vitulus erat hostia sacerdotalis:
ꝛ hircus imolabat pro peccato. In quo figurabat quod xps
debebat imolari pro pctõ non sui sed populi. Vitulus ergo
ꝛ hircus imolatus est christus sacerdos seipsuꝫ offerens
2 pro peccatis nr̃is. Sanguis ergo xpi illatus est intra san
cta: ꝛ caro cremata est extra castra. Ubi duplex est signifi
catũ. Unũ quod xps in ciuitate imolatus est linguis iude
orum. Unde ꝛ marcus dicit ipsuꝫ hora tertia crucifixũ:
licet hora sexta fuerit in cruce leuatus. Aliud quod per vir
tem passionis sue xps intra celestia sancta nos itrodu
cit ad patrem. Quia aũt corpora illorũ cremabant extra
castra quãtũ ad caput nostrũ significat quod xps passu/
rus erat extra portã. Quãtũ vero ad nos qui sumus mẽbra
significat quod pro illis qui sũt extra castra legaliũ vel exterio
rũ sensuũ imolat xps. Qui.n. erãt i castris de carnibus
illis nõ comedebãt. Hec est ergo figura quã proponit aplus.
cuius post ponit significatũ. Scdo ponit figurã ibi. (Quo
3 rum cuiꝫ animaliũ ꝛc.) Tertio inducit conclusionẽ ibi.
(Exeamus igit ad ipsuꝫ ꝛc.) Dicit ergo. Stabiliamus cor/
da nr̃a nõ escis: sed gr̃a. Aliter.n. nõ possumus. quia ha
bemus altare ꝛc. Istud altare vel est crux xpi in qua xps
pro nobis imolatus est. Uel ipse xps in quo: ꝛ per quẽ pre
ces nostras offerimus. Et hoc est altare aureũ de quo dici
tur Apoc. 8. de isto ergo altari nõ habẽt ptãtẽ edere .i. fru
ctũ passionis xpi percipere: ꝛ ipsi tanq̃ꝫ capiti icorporari
qui tabernaculo legaliũ deseruiũt. Gal. 5. Si circuncidi
mini xps vobis nihil proderit. Uel tabernaculo corpo
ris deseruiũt qui carnales delectationes sequũt. Ro. 13.
Carnis curã ne feceritis in desiderijs. Talibus eni ni
hil prodest. 1. Cor. 11. Qui eniꝫ mãducat ꝛ bibit idigne:
4 iudiciuꝫ sibi mãducat ꝛ bibit. Dicit autem corpus ta/
bernaculũ: quia in ipso tãq̃ꝫ in bello habitamus contra
hostes ꝛ modicũ manet. 2. Pe. 1. Uelox est depositio ta
bernaculi mei. ꝛ ideo non est ei deseruiendum.
¶ Deide cum dicit. (Quorũ enim aĩaliũ ꝛc.) Prose/
quit figuram ipsam. Et primo figuraꝫ veteris legis. Scdo
figuram noui testamẽti ibi. (Propter quod ꝛ iesus ꝛc.)
Quantum ad primum dicit. Quorum enim animaliuꝫ
ꝛc. Et potest legi litera ista duobus modis. Uno mõ
sic horuꝫ animalium corpora cremant extra castra. s.
vituli ꝛ hirci: quorum sanguis infertur in sancta per pon/
tificẽ pro peccato sacerdotũ ꝛ multitudinis. Aliter sic:
vt per illa animalia intelligatur xps vel sancti eius. Per
oẽs.n. hostias veteris legis figurabat xps: ꝛ per oẽs mẽ
5 bra eius. Christi ergo: cuius sanguis illatus est in san/
cta celestia pro peccato totius mundi corpus igne pas
sum in ara crucis extra portas hierusalem quasi ex/
tra castra crematum est. Uel etiam sancti extra castra
idest extra cõmunẽ societatẽ hominuꝫ igne charitatis
ieiunijs: orationibus: ꝛ alijs operibus misericordie se cre
mãt. Quorũ idest pro quibus efficaciter sanguis xpi in
sancta illatus est. Primus sensus litteralis est: propter quod ad
aptat figuram quod fuit in nouo testamẽto figure vete/
ris testamẽti vt sit cõsonãtia iter ipsa. Unde dicit. Pro
pter quod ꝛ iesus ꝛc. Et patet totum.
¶ Deinde cũ dicit. (Exeamus igitur ad eũ ꝛc.) Indu/
cit duas conclusiones. Secũda ibi. (Per ipsũ ergo ꝛc.) Quã

b tum ad primũ dicit. Ita dictũ est quod nos habemus al/
tare quod est extra castra. Duo ergo debemus facere
.s. ad ipsam accedere: ꝛ sup illud sacrificare. Modum
accedẽdi ponit primo dicens quod sicut xps passus est: ꝛ im
properiuꝫ passiõis extra portã sustinuit: sic ꝛ nos exea
mus ad eũ extra castra idest extra cõmunem societatẽ
carnalium: vel extra obseruantiam legaliũ. Uel extra
sensus corporis portantes improperiũ eius. s. xpi idest
signa passionis xpi per quã xps factus est opprobrium
hominuꝫ ꝛ obiectio plebis. Ps. Improperium expecta
uit cor meũ ꝛ miseriam. Uel improperium idest renũ
ciemus legalibus adueniẽte veritate propter quod sumus iu
deis improperiũ idest signa penitentie que a carnalibus
2 improperant. supra. 11. Maiores diuitias estimãs the/
sauris egyptiorũ improperium xpi. Sic enim accusa/
tus est christus quod subuerteret legẽ. ita apostolo impro/
perabat quod predicaret .i. nõ debere seruare legalia. Gal. 5.
Ego aũt fratres si circũcisionẽ adhuc predico: quid adhuc
persecutionem patior? Subdit aũt rationeꝫ huius di
cens. Nõ.n. habemus hic manentẽ ciuitatẽ. sꝫ futurã
inquirimus. Hõ enim libenter manet i loco suo pro pro.
Finis.n. noster nõ sunt legalia nec temporalia: sꝫ finis
noster xps est. Ro. 10. Finis noster xps est ad salutẽ oĩ cre
denti. Nõ ergo habemus hic manẽtẽ ciuitatẽ: sed vbi est
xps: ergo exeamus ad ipm. Col. 3. Si cõsurrexistis cũ xpo
que sursũ sũt q̃rite vbi xps est in dextera dei sedẽs ꝛc. Esa.
3 33. Respice syon ciuitatẽ solẽnitatis nr̃e. supra. 11. Ex/
pectabat fundamẽta habẽtẽ ciuitatem: cuius artifex ꝛ
cõditor dominus. Itẽ meliorẽ ciuitatẽ appetiũt: idest ce/
lestem. Ad ipsuꝫ enim intendimus transferri: sicut ad
locum ꝛ altare nostrũ. Ergo exeundum est ad illud.
¶ Deide cũ dic. (Per ipm ergo offeramus ꝛc.) Ponit
secũdam cõclusionem: quod. s. sup istud altare sacrificare
debemus ꝛ qualia sacrificia. Duplex est aũt sacrificium:
quod sup altare xpi offerre debemus. s. deuotionẽ ad deũ
ꝛ miserationem ad proximũ. Quãtũ ad primũ dicit quod
postq̃ꝫ nõ sunt offerenda sacrificia legalia. Ps. Sacrifi
cium ꝛ oblationẽ noluisti. ergo per ipsum idest per xpm of/
feramus semper deo hostiã laudis. Ps. Sacrificiuꝫ laudis
honorificabit me. Istud autẽ sacrificium laudis vocat
4 fructum labiorũ. s. cõfessionẽ vocis. Melius.n. lauda
tur deus ore q̃ꝫ occisione animaliũ. Unde dicit. Fructum
labiorum confitẽtium nomini eius. hoc est enim neces
sarium. Ro. 10. Corde creditur ad iustitiam: ore autẽ
confessio fit ad salutem. Osee. 14. Reddemus vitulos la/
biorum nostrorũ. Esa. 57. Creaui fructũ labiorũ pacẽ.
Hoc aũt sacrificium dꝫ eẽ semper .i. continue: sicut in le/
ge erat iuge sacrificium: sicut patet numeri. 28. Ps. Bene
dicam dominum in omni tẽpore: semper laus eius in
ore meo. Aliud sacrificium ponit cũ dicit. Bñficiẽtie aũt
ꝛ cõmunionis nolite obliuisci. Quasi dicat. Olim ope
re exhibeatis opera misericordie. modo aũt saltem cor
de. ꝛ si non potestis opere. Et ideo dic. Nolite obliuisci
beneficentie .i. liberalitatis quantum ad ea que datis.
5 Largus enim beneficus dicitur Gal. 6. Bonũ aũt fa/
cientes non deficiamus. Eccli. 12. Benefac humili ꝛ
nõ dederis impio. ¶ Et nolite obliuisci cõmunionis quã
tũ ad ea que fuatis: vt rebus cõmunicetis. Act. 2. Oẽs qui cre
debant erant pariter ꝛ habebant oĩa cõia. Ro. 12. Neces
sitatibus sanctorũ cõmunicantes. Uel cõmunionis .i.
charitatis per quã sũt oĩa cõia. ¶ Quare aũt istud du/
plex beneficium offerre debeamus ostẽdit dicens. quia
talibus hostijs promeretur passiue deus .i. possumus
deum mereri talibus sacrificijs. Ipse.n. est merces nr̃a
quam istis opibus possumus acquirere. Geñ. 17. Ego
protector tuus sũ: ꝛ merces tua magna nimis. Ps. Tuc

c acceptabis sacrificiũ iustitie ⁊c̃. Esa.19. Colent eũ i ho stijs ⁊ munerib⁹ ⁊ vota vouebũt domino ⁊ soluent.

¶ Lectio. III.

Bedite ꝑpositis vr̃is: ⁊ subiacete eis. Ipsi enim puigilãt q̃si ratione pro animab⁹ vestris reddituri: vt cũ gaudio hoc faciant ⁊ nõ gemẽtes. Hoc enim nõ expedit vob. Orate pro nobis. Cõfidimus enim: qꝛ bonã cõsciẽtiaȝ habemus in oĩbus bene volẽ
Psal. tes cõuersari. Amplius aũt deprecor vos
3. hoc facere quo celeriuſ restituar vob. † De
2 us aũt pacis q̃ eduxit de mortuis pastoreȝ magnũ ouium in sanguine testamẽti eterni dñm nostrum iesũ xp̃m: aptet vos in omni bono vt faciatis eius volũtatẽ: faciẽs ĩ vobis qd̃ placeat corã se ꝑ iesũ xp̃m: cui ẽ gloria ĩ secula seculoꝝ Amẽ. Rogo aũt vos fratres vt sufferatis verbũ solatij. Eteniȝ per paucis scripsi vobis. cognoscite fratreȝ vestrũ Thimotheũ dimissũ cũ quo si celerius venerit videbo vos Salutate oẽs ꝑpositos
3 ve vestros ⁊ oẽs scõs. Salutãt vos d̃ italia fratres gratia cuȝ omnibus vobis Amen.

¶ Supra monuit aplŝ quõ se debẽt hẽre ad prelatos mortuos: vt. s. i fide ipsoꝝ ꝑmaneãt: hic monet eos q̃lr se debeãt hr̃e ad viuentes: ⁊ ꝑmo quõ ad alios. Scdo quõ ad seipsũ paulũ ibi. (Orate ꝑ nob ⁊c̃.) Dic̃ ḡ. Obedite ꝑpositis vr̃is. Ubi ꝯsiderãdũ ẽ q̃ duo debem⁹ ꝑlatis. s. obediẽtiã vt ipsoꝝ mãdata ipleam⁹. Uñ dic̃. Obedite ⁊c̃. ꝑmi Re. 15. Melior ẽ obediẽtia q̃ victime. Itẽ reuerẽtia vt eos honorem⁹ tãq̃ pr̃em ⁊ ipsoꝝ disciplinã toleremꝰ. Et iõ dic̃. Subiacete eis. i. Pe. 2. Subiecti estote oĩ hũane creature. Ro. 13. Qui ptãti resistit dei
4 ordinationi resistit. ¶ Rõnẽ subiectõis subdit dicẽs. Ipsi. n. ꝑuigilãt ⁊c̃. Quare. n. debeam⁹ obedir̃ ⁊ subijci ꝑlatis. Hoc ẽ iõ qꝛ icũbit eis labor ⁊ ꝑiculũ imiet. Uñ q̃tũ ad laborẽ sollicitudis q̃ eis incũbit d̃ regimĩe subditoꝝ dic̃ q̃ ipsi ꝑuigilãt. i. ꝑfecte vigilãt. Ro. 12. Qui ꝑest isolicitudie. Uigilare. n. sup gregẽ cõmissuȝ incũbit ꝑlatis. Uñ Luc. 2. dr̃. Pastores ꝑ q̃s d̃signãtur ꝑlati: erãt vigilãtes ⁊ custodiẽtes vigilias noctis sup gregẽ suũ: qꝛ dũ dormiunt hoĩes inimic⁹ hõ supsemiuat zizania ĩ medio tritici vt dr̃. Mat. 13. ¶ Quãtũ ãt ad ꝑiculũ qd̃ imiet dic̃. Quasi ꝓ aĩab⁹ vr̃is reddituri rõnem. Hoc ẽ. n. maximũ ꝑiculũ hoiẽȝ d̃ factis alteri⁹ rõnẽ reddere: q̃ ꝓ suis nõ sufficit. 3. Re. 20. Custodi virũ istũ: q̃ si lapsus fuerit erit aĩa tua ꝓ aĩa illi⁹. Reddẽt. n. ꝑlati
5 ĩ die iudicij rõnẽ de sibi commissis: qñ fiet eis illa qd̃. Jer. 13. Ubi ẽ grex q̃ dat⁹ ẽ tibi pecus iclitũ tuũ? Quid dices cũ visitauerit te? Tu. n. docuisti eos aduersuȝ te. s. loquẽdo bona ⁊ faciẽdo mala: ⁊ erudisti ĩ caput tuũ ꝑ mala tua exẽpla. Greg. Scire debẽt ꝑlati q̃ tot mortibus digni sũt: quot exẽpla ꝑditõis ad subditos trãsmittũt. Prouer. 6. Fili si spopõderis ꝓ amico tuo d̃fixisti apud extraneũ manũ tuã illaqueat⁹ es v̄bis oris tui ⁊ capt⁹ ꝓprijs s̄monib⁹. Fac ḡ qd̃ dico fili mi ⁊ temetipsum libera: qꝛ icidisti in manũ ꝓximi tui. Discurre festina suscita amicũ tuũ ⁊c̃. Prelatus. n. manu. i. exẽplo boni opis ⁊ ore. i. ꝑdicatiõe obligat se xp̃o ꝓ subditis. Dicitur autem xp̃s extraneus: qꝛ vt dicit Bernardus

Amicus ẽ in spõsione. sed extrane⁹ in exigẽda rõne. d
Sed nõ videt̃ q̃ aliq̃s teneat̃ reddere rõneȝ nisi ꝓ se tm̃. 2. Cor. 5. Oẽs nos manifestari opȝ añ tribunal xp̃i vt recipiat vnusq̃sq̃ ꝓꝑa corpis ꝓut⁹ gessit. Rñdeo dicẽdum ẽ q̃ q̃libet ꝑncipalr̃ reddet rõnẽ d̃ factis suis. Sȝ iniq̃tatũ act⁹ sui q̃dãmõ ꝑtinẽt ad aliũ ĩ tm̃ reddet rõnẽ d̃ illo. Facta ãt ꝑlati ꝑtinẽt ad subditos s̄m illud. Ezech. 3. Fili hoĩs speculatorẽ dedit te domui israel: ⁊ audies d̃ ore meo v̄bũ ⁊ annũciabis eis ex me. Ubi se q̃t⁹ q̃ si ꝑlat⁹ q̃ noĩe speculatoris itelligit̃ nõ ãnũciauerit ipis: ipse q̃dẽ impi⁹ ĩ iniq̃tate sua morietur: sȝ sanguis d̃ manu speculatoris ingret̃. Si igit̃ ꝑuigilãt q̃si reddituri rõnẽ ꝓ nob. ⁊ nos debem⁹ qd̃ ĩ nobis ẽ facere. s.
obedire ⁊ nõ rebellare: vt ipsi cũ gladio h̃ faciant ñ ge- 2
mẽtes. i. sustineãt ꝑiculũ ⁊ laborẽ ꝓ nobis cũ gaudio: ⁊ nõ cũ gemitu: qꝛ bon⁹ ꝑlat⁹ multum gaudet: qñ videt subditos bñ opantes: qꝛ tũc labor su⁹ nõ ẽ inanis. 3. Jo. Maiorẽ hoꝝ gr̃aȝ non habeo q̃ vt audiam filios meos ĩ v̄itate ambulat̃. Phl. 4. Itaq̃ fr̃es mei charissimi ⁊ desideratissimi gaudiũ meũ ⁊ corona mea sic state ĩ dño charissimi. ¶ Ipsi aũt gemũt ĩ rebellione vr̃a: Gal. 4. Filioli mei q̃s iteꝝ parturio donec formet̃ xp̃s ĩ vob. Jer. 9. Quis dabit capiti meo aquã ⁊ oculis meis fontẽ lachrymaꝝ: ⁊ plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei. Gemũt ẽt cõpatiẽdo q̃r ꝑꝑ rebellionẽȝ nr̃am nõ cõseq̃mur fructũ laboꝝ ipsoꝝ q̃ ẽ fruct⁹ eter
ne hereditatis. Esa. 33. Ecce vidẽtes clamabunt foris 3
angeli pacis amare flebũt. ¶ Subdit aũt rõnẽ q̃re debem⁹ obedir̃ eis: qꝛ ñ expedit nob q̃. s. ipsi gemãt ꝓ nobis ex rebelliõe nr̃a. De⁹. n. vĩdicabit ꝓ ipsis. ꝑs. Irritauerũt moysen in castris aaron scm̃ dñi. Aperta ẽ terra ⁊ deglutiuit datan: ⁊ op̄uit sup ꝯgregatiõem abirõ. Esa. 63. Ipsi aũt ad iracũdiã ꝓuocauerũt eũ ⁊ afflixerunt spm̃ sanctũ ei⁹. ¶ Sequit̃. Et ꝯuersus est eis in inimicũ: ⁊ ipse d̃bellauit eos. Nota ãt q̃ dicit. Nõ expedit vobis. Nõ. n. dic̃. Nõ expedit illis. Gemere. n. ꝓ cõmissis subditorum bene expedit prelatis. Si gemebat Samuel sup reprobationẽ saulis. ꝑmi Reg. 15. ⁊. 16.
¶ Deinde cuȝ dic̃. (Orate ꝓ nobis ⁊c.) Monet aplŝ
q̃liter se debeãt hẽre ad ipm̃. Petit. n. q̃ ipsi orent pro 4
eo. Simile hẽtur. Ro. 15. Obsecro vos fratres ꝑ dñȝ nostrum iesum xp̃ȝ: ⁊ ꝑ charitatẽ spũssancti vt adiuuetis me in orationibus vestris: qꝛ sic dic̃ ibi glo. Impossibile ẽ idest valde difficile ꝑces m̃torũ ñ exaudiri. Mat. 18. Si duo ex vobis ꝯsenserint sup terrã de omni re q̃cũq̃ petierint fiet eis a pr̃e meo. In hoc ḡ q̃ aplŝ q̃ certus erat q̃ deo erat acceptus petit orari ꝓ se: ꝑcutit supbiã aliquoꝝ q̃ dedignantur ab aliĩs preces petere: vt dicit glo. ¶ Rõnẽ sue petitiõis assignat dicens. Cõfidimus. n. ⁊c. qd̃ potest duob⁹ modis intelligi. Uno⁹ respectu ipsorum quoꝝ petit oratiões: qꝛ cũ aplŝ iudeis nõ ꝑdicaret sȝ tm̃ gẽtibus nõ videbat̃ eis accept⁹.
Et iõ poterãt se excusare ne exaudirent petitionẽ ei⁹: ⁊ 5
iõ dicit q̃si se excusando ⁊ ipse nõ hȝ ꝯsciam qn bonuȝ ipsoꝝ velit. Uñ dicit. Cõfidimus. n. q̃ nos hẽmus bonã ꝯsciaȝ q̃ volumus vos bene cõuersari in oĩb⁹. Per qd̃ dat intelligere q̃ ẽt intẽdit eis ꝓdesse cuȝ poterit. Quia ꝓo bonũ ꝯsciẽtie est a solo deo: ideo illud attribuit fiducie quã gerit de ipo. Ul̃ põt referri ad ipȝ apostolũ: qꝛ cũ nõ ꝑdicaret iudeis ñ videbat̃ dign⁹ q̃ orones ꝓ ipso fierẽt: qꝛ dñs non exaudiret eos: qꝛ hostis fidei ipsoꝝ videbat̃: sicut dicitur Jere. 7. Tu ergo noli orare ꝓ ꝑplo hoc neq̃ assumas ꝓ eis laudem ⁊ orationem ⁊ non obsistas mihi: qꝛ non exaudiã te. Hoc ḡ remouet aplŝ dicẽs. Orate ꝓ nobis: qꝛ non habem⁹ ꝯscientiã alicuius peccati nec alicui⁹ malefacti: sed cõ-

a fidimus. Nec aut: certi sumus: qz delicta qs intelligit. Eccle.9. Nescit hõ vtrũ amore: aut odio dignus sit. i. Cor.4. Nihil mihi ꝯscius sum: sed in hoc nõ iustificatus sum. Qz ergo bonã ꝯsciaz hẽmus bñvolẽtes ꝯuersari in oib⁹: iõ nõ repugnat mihi qn orõnes vr̃e sint vtiles. ℭ Deinde cum dicit. Amplius aũt deprecor ⁊c̃. Assignat aliam rõnem: quare debent orare ꝑ ipso: qz scz hoc erit eis vtile. Vñ dicit. Amplius. i. ꝓpter aliud depcor hoc vos facere. scz orare quo restituar vobis celerius: qd erit ad vtilitatẽ vestram. Ro.i. Desidero videre vos vt aliqd impartiar vobis gratie spũalis. Apls autem qui sic ꝑ oibus factis suis recurrit ad orationẽ isinuat nobis qꝫ oẽs vie eius: ⁊ facta ordinabant ab ipso sm dei
2 dispositionẽ. Job.37. Nubes spargunt lumẽ suũ que lustrãt cũcta ꝑ circuitũ: quocũqꝫ eas voluñtas gubernãtis duxerit. Per nubes.n. ꝑdicatores ⁊ apli intelligũt. Esa.60. Qui sunt isti qui vt nubes volant. ℭ Deinde cum dicit. Deus aũt pacis ⁊c̃. Orat aplus ꝑ ipsis. Et primo orat. Scdo aliqd ab ipsis petẽdo se excusat ibi. Rogo aũt vos fratres ⁊c̃. Circa pmũ pus describit eũ quẽ orat dicens. Deus aũt pacis ⁊c̃. Proprius.n. effectus dei est facere pacẽ. Non.n. est de⁹ dissensionis: sed pacis. i. cor.14. Itẽ. 2. Cor.13. Pacẽ habete: ⁊ deus pacis ⁊ dilectionis erit vobiscũ. Pax.n. nihil aliud est: nisi vnitas affectuuz quos vnire est ꝓprium solius dei: qz ꝑ charitatẽ q a solo deo est vniunt corda.
3 Deus et noluit colligere ⁊ vnire: qz deus est charitas q est vinculũ ꝑfectionis. Vñ ipse hitare facit vnanimes in domo. ps. Hõ inter se ⁊ deũ pacẽ fecit ꝑ mysterium xp̃i. Et iõ dic̃. Qui eduxit de mortuis pastorẽ magnũ ouiũ. Qñqz aũt dr̃ xp̃s suscitatus ꝑ virtutẽ p̃ris. Ro. 8. Si spũs eius q suscitauit iesum xp̃m a mortuis ⁊c̃. Qñqz vero dr̃ seipm suscitasse. ps. Ego dormiui ⁊ soporatus sum. Que tñ non sunt ꝯria: qz surrexit virtute dei q est vna p̃ris ⁊ filij ⁊ spũs sci. Eduxit ergo de mortuis. i. de sepulchro: qd est loc⁹ mortuoꝝ. Ro.8. Quo surrexit xp̃s a mortuis ꝑ gloriã p̃ris: ita ⁊ nos in nouitate vite ambulemus. Dr̃ aũt xp̃s magnus pastor ouium. i. fideliũ ⁊ humiliũ. Job.10. Ego sum pastor bon⁹
4 ⁊c̃. Oues.n. sunt q deo obediũt ibidẽ. Et oues mee vocẽ meã audiũt. Dicit aũt ipz pastorẽ magnũ: qz oẽs alij sunt vicarij ei⁹: qz ipse pascit oues ꝓprias: alij vo oues xp̃i. Jo. vlti. Pasce oues meas. i. Pe.5. Cum apparuerit princeps pastoꝝ ꝑcipietis imarcescibilẽ glorie coronã. Eduxit aũt ipm in sanguine testi eterni. i. in virtute sanguinis xp̃i: per quẽ confirmat testm̃ nouũ i quo eterna ꝓmittunt ad dr̃iam veteris: xp̃s.n. sanguinem suuz dicit sanguinem noui testi: apls aũt dicit eterni. Et ideo in consecratione sanguis in forma ponit vtrũqꝫ. Ipse vero xp̃s ꝑ passionem suam meruit sibi ⁊ nobis gloriam resurrectionis. Jõ dicit qꝫ eduxit dñm nr̃m iesum xp̃um de mortuis in sanguine testamenti eterni.
5 Phil.2. Humiliauit semetipm ⁊c̃. Zach.9. Tu vero in sanguine testamẽti tui eduxisti vinctos de lacu in quo non erat aqua. ℭ Consequenter subiungit petitionez suã cũ dicit. Aptet vos in oi bono. Volũtas.n. humana cũ sit qdam inclinatio rõnis: est pncipiũ actuũ humanoꝝ: sicut grauitas est pncipium motus grauium deorsum: vnde se hz ad actus rõnis: sicut iclinatio nãlis ad actus nãles. Res autẽ nãlis dr̃ apta ad illud ad qd hz inclinationem. Sic et hõ qñ hz voluntatẽ bñ faciendi dr̃ aptus esse ad illud. Deus et qñ imittit hoi bonam volũtatẽ aptat eũ. i. facit ipm aptũ. Et iõ dic̃. Aptet vos in oi bono vt faciatis eius voluntatez. i. faciat vos velle oẽ bonuz. Prouer.11. Desideriũ iustoꝝ oẽ bonũ. Hec est enim voluntas dei. i. velle: qd de⁹ vult nos

velle. Alr enim non est bona volũtas nr̃a. Voluntas b
aũt dei est bonũ nr̃m. i. Thes.4. Hec volũtas dei sctificatio vr̃a. Ro.12. Ut ꝓbetis q sit voluntas dei bona: ⁊ bñplacens ⁊ ꝑfecta. Duplr aũt aptatur hõ ad bñfaciendum. Uno mõ externus opando. Et sic vnus hõ aptat alium ꝑsuadendo vel cõicando. Alio mõ aliqd interius exhibendo: ⁊ sic solus deus aptat voluntatez q solus ipsam põt immutare. Prouer.21. Cor regis in manu dñi quocũqꝫ voluerit inclinabit illud. Vñ dicit. Faciens in vobis. Phil.2. Deus est q operat in nobis velle ⁊ ꝑficere. Quid aũt faciet? Qd placitũ est coram se. i. faciet vos velle qꝫ placet ei. Hec aũt sunt fides ⁊ mãsuetudo ⁊ timor dñi. Eccl.1. Beneplacituz est ei fides ⁊ mansuetudo. ps. Bñplacitum est deo sup timẽtes euz. Hec aũt oia hñt per xp̃m. Nihil.n. a p̃re impetrat nisi per filiũ Jo.16. Si qd petieritis p̃rem in noĩe meo da- 2
bit vobis. Et iõ dicit. Per yhm xp̃m. 2. Pe.1. Per quẽ maxima ⁊ pciosa nobis ꝓmissa donauit. Rom.5. Per quẽ accessuz hẽmus ⁊c̃. Cui. scz xp̃o est gloria in secula scloꝝ amen. i. gl̃ia sempiterna. i. Thy.1. Regi scloꝝ immortali inuisibili soli deo honor ⁊ gloria in secula seculoꝝ amen. Hec.n. gloria sibi debet in qꝫtum est deus. ℭ Deinde cũ dicit. (Rogo aũt vos fratres ⁊c̃.) Subdit petitionem suam, in qua excusat se: deinde cõcludit epistolam ibi. (Gratia dei ⁊c̃.) Circa pmũ tria facit: qz pmo ponit excusationẽ suam. Scdo recõmendationẽ nuncij per quẽ scribit. Tertio ponit quasdã salutationes. Dicit ergo quantum ad pmũ. Rogo vos vt sufferatis verbuz solatij. i. patienter portetis verba epistole 3
huius in qua: ⁊ si in aliquo vos repħendi totũ est ad consolationem vr̃am. Ro.15. Quecũqꝫ scripta sunt ad nr̃am doctrinã scripta sunt. Et quare dbent patienter portare ostendit dicens: qz per paucis. i. valde paucis scripsi vobis: qd verũ est respectu mysterioꝝ que in ipso continent. In ista.n. epl̃a fere oia mysteria veteris testamenti continet. Sermones aũt breues valde accepti sunt: qz si sunt boni auidius audiunt: si vero molli paꝝ grauant. Eccl.5. Pauci sunt sermões tui. ℭ Cõsequenter recõmendat illũ per quem scribit dicẽs. Cognoscite thymotheum dimissum. scz a carcere: in quo cũ aplo erat: vel a me dimissum ad ꝑdicanduz: ⁊ ad vos
missum. Cognoscite ergo. i. gratiose recipite: tum qz vt ha- 4
bet Act.16. Fuerat circuncisus, tum et qz si celerius venerit cũ ipso videbo vos: in quo ostẽdit dilectionẽ quã ad ipsos habebat. Hoc et dicit: qz asi ad ipsos nõ venerit: qz rome passus est: tñ incertus erat: vtruz vel ad tẽpus deberet dimitti. ℭ Cõsequenter ponit salutatões suas. Et pmo iniungit eis salutationem aliorũ dicẽs. Salutare oẽs ꝑpositos. i. aplos adhuc viuentes ⁊ oẽs sanctos. scz alios discipulos. Istis aũt nõ scribit: qz non intendebat scribere: nisi ꝯ obseruãtes legalia. Et ideo qz ista epl̃a est instructiua nõ intẽdebat instruere apostolos: qz erant añcessores sui i fide. Scdo salutat eos ex parte aliorum dicens. Salutant vos fratres de Yta- 5
lia. Scripsit.n. epl̃am istam a roma. Tertio more solito concludens: ⁊ quasi pro sigillo ponit salutationẽ dicens. Gr̃a dei cũ oibus vobis amẽ. i. pctõrum remissio ⁊ oia alia dei dona que ꝑ gr̃am dei habẽtur sint firmiter cum omnibus vobis. Amen confirmatio est oium.

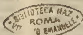
excusatio apli ad hebreos

ℭ Finit explanatio sancti Thome de Aquino ordinis fratrum predicatorũ in oẽs epistolas beati Pauli apostoli. Venetijs a Philippo Pincio Mantuano Impressa. Impensis. d. Scontini de Gionta Florentini. Anno dñi. 1510. die. 7. martij. d. dño Leonardo Lauredano Venetiarum Duce Serenissimo Imperante.

¶ Epistolarum beati Pauli apostoli a. b. thoma agnate interpretatarum et in hoc volumine contentarum index.

Deuotissimo et honesto Jesu xpi tyrūculo domno Hieronymo dinaldo Canonico Regulari Lateranēsi de obseruātia: quōdā suo discipulo. Frater Mattheus bachalarius de Randatio siculus: ordinis predicatorij. Salutem Plurimam in dño.

Q Jui pauli epistolas quas tanto ardore susceperā: Deuotissime Hieronyme: tandē xpo elargiente cōpleui: in qbus quātū laboris et anxietatis expenderim: hijs cōsiderandum relinqmus: qui sacre theologie veritatē desiderant. Si. n. priores textus huic nostro cōferre voluerimus: liqdo apparebit quātum profecerim. Legebantur nāq interdum: in tali ac tanto opere errores quā plurimi: litterarum confusi ordines: et cetera huiuscemodi: in qbus impressorum inertia quā scepissime peccat. Nos omnia. (Quātum in nobis fuit) suis locis accomodauimus: addentes pleraq studiosis non minus vtilia quā iocūda: que omnia legētibus patebunt. Expectātes repromissionē a dño: nō enim hoc mūdo fecimus: sed deo: nā premia seculi corruptibilis corruptionez sapiūt. Sed merces immortalis dei eternitatē beatitudinis redolet. Ab hoc aūt mūdo pro sudore nostro nil nisi chachinnationes et opprobria expecto. Juxta. n. illud Senece. Sola miseria caret inuidia. Omnia equo aīo feram: dūmodo talentuz qđ a dño accepi non absconda redditurus de eo rōnem. Ut in omnibus gratia q̄ a xpo in me est vacua non fit: nec tanq̄ infructuosa arbor: terram occupē. Confido aūt in tuis orationibus deuotissime fili: quas si deuote pro me continuaueris: nil superest deinde qđ timeaz. Recitat enim scriptura: dum cōfligeret hebreorum exercitus contra Amalech regem: plus profecisse moysen: in monte manus ad deuz extendentem: quā agmina illa clypeata que pugne: totis viribus insistebant. Nec scribo tibi plura: noui enim te alijs rebus quā instantissime sollicitari. Ut scz quottidie pullulantia demonū machinamēta extirpes: et carnis illecebras: toto animi impulsu deuincas. Cui rei te ardentissime inherere cōmoneo. Quia non coronabif nisi qui legitime certauerit. Uale fili mi et tuū Fratrem Mattheuz: vt consueuisti redamato.

a
Sancti thome
Altitudo dei
Benedicere deum

b
Iudei non dicunt
Matrimonium
Paci peccata.

a
⁋ Angelici
alterius sicut
predestinatio
stolatui subiectas

b
ps.i38.Quo
stis mihi
fidio teipsum
sam obiectionem

c
ctoritatē scripture
patientiam
cendum est
peccatum quasi

d
⁋ Deinde cum
te constitutum
liberat hominem
guis regnum

e
in illo populo
ligit prefert
filij israel
bonis que

f
ostendit quo
Ideo autem deus
Beneficentie
est condita

g
ri presentia
⁋ Deinde cum
cia pace ⁊ spirituali
ficeutur in fide

h
confiteamini
est docere in
pientia verbi
⁋ Deinde cum

i
sacramenta in
tum ad hoc
in interitum
modicū fermētum

k
viro sicut de
bitorum ⁊ sm
pra eodem datum
fratrem meum

l
quid. Sed que
qui non adorant.
situm turpitudo
homo natus

m
omnia sicut pma
Tertio probat
Nunquid omnes
in ps dicitur

n
⁊ christi: ⁊ ideo
Et circa hoc
rectionis quiescunt
Ad hoc est

o
⁋ Lectio
⁋ Non.n. alia ⁊c.
facere impediretur
Titus autem

p
⁋ Hic ostendit
simus.i.
quantum ad vsum
spiritu sancto

q
re fieri. Et ideo
humilit cōuersatus
etiam in illa
non fuit ex effectu

r
q ego ipse non
circumueni vos
Circa primum
sperant ⁊ desiderāt

s
torie legalia
legi per hoc
quod intendo
dicere nihil

t
possem vocem
siderium ⁊
eternam. Hec autē
quem dicit

v
matus in gratia
christum: nos
christi pater
intelligitur per

x
preest ⁊ iniungit
presentem ⁊
⁋ In vinculo
his. Habuerunt

y
quem ⁊ accessuz ⁊c.
cundiam prouocare
facit apostolus
⁋ Incipit

z
ctionis eius
stat eorum
primum dicit
Paulus apostolus

⁊
idest intellexit
sunt vitanda
mouet legem
submergitur

ꝯ
⁋ Semper gaudete
super vos
tus est ⁊c.
⁋ Deinde

℞
autem salutem
patientiam ⁊
stinentiā. Secundo
pietate est

AA
curam gregis
seruare in illum
ne quasi
dicit. Hoc

BB
mus. Dicendum
Quando enim
⁋ Sed quantum
misericordiam

CC
⁋ Ego ero ⁊c.
q multo plus
retributionem
Celum tegit

DD
supremum in
quid requiratur
quibus lacte ⁊c.
quedam

EE
christus non esset
erunt mihi
ciatio pro peccatis
habentē ciuitatem

FF
Certe non: qz
cum duobus
eius cum eo
que est ad

GG
operantem sicut
Ex quo apparet
flammabit in

